BARTOLI

à Saxoferrato,

Omnium Iuris Interpretum Antesignani,

COMMENTARIA,

Nunc recèns, præter omnes alias ad hanc diem in lucem editas, Aureis Adnotationibus

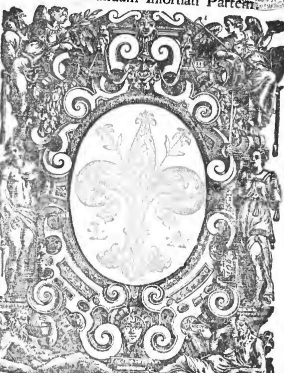
IACOBI ANELLI DE BOTTIS, *Regij Consiliarij Neapolitani*, &

PETRI MANGRELLAE *Cauensis, causarum patroni, illustrata*:

CVM ELENCHIS RVBRICARVM LEGVM, ET PARAGRAPHORVM, initio appositis, & à quàm plurimis mendis vindicata.

TOMVS QVARTVS.

In Secundam Infortiati Partem.

VENETIIS, MDCII.

Rubricæ Secundæ Partis Infortiati.

LEGVM ELENCHVS, VBI PRIOR NVMERVS LEGEM, POSTERIOR PAGINAM REFERT.

Legum Elenchus.

ſi

Legum Elenchus

Legum Elenchi Finis.

PARAGRAPHORVM INDEX.

Lar-

Paragraphorum Index.

Si

Paragraphorum Index.

PARAGRAPHORVM FINIS.

ADNOTATIONES

Iacobi Anelli de Bottis, Regii Consiliarii Neapolitani, & Petri Mãgrellæ Cauensis, causarum patroni acerrimi, super Secundam Infortiati partem, nunc primum in lucem prolatæ.

Delegatis primo. Rub.

Lex Prima.

Et ideo dicit.] L. si quis seruus. ff. de leg. 2. *Mang.*

Nam in vniuersali.] Nota pro Magnifico Marco Vespello. *de Bottis.*

Idem in particulari.] Vide Alexand. hic, & Negusa. in tracta. de pigno. in 3. memb. 2. par. numero 34. *de Bottis.*

Tertio dixi.] Hipothecaria pro legato conditionali non competit, tradit Bart. in l. 1. nu. 154. ff. soluto matrimo. & officio iudicis legatum debetur. & si testator vnam rem in specie obligauit, & non sit testatoris, dum tamen per eum ad hæredes perueniat, qood competat racita hypotheca. Neguf. de pigno. 4. memb. 2. par. nu. 157. vbi quod non obligat ipsa res legata, nec aliæ res legatæ, & quod diuiditur hypotheca contra hæredes pro rata, pro qua sunt hæredes, nec insolidum agi potest, p fideicommisso vniuersali competit hypothecaria facta restitutione verbali, ibidem Neguf. Alexand. hic tener, quod non cumulantur, sed quod possint. Dec. in l. edita, nu. 13. C. de edn. Iacob. de Nig. nu. 89. tener uõ cumulari, & diuersũ esse casum, de qod Dec. loquitur, sed nec eius dictum, quo ad rationem per eum alligatam valet, & latè Vicomerca. in d. l. edita. nu. 46. ibi per duas columnas impro bat omnes solutiones vsque ad sua tempora datas in §. sed neque, auth. de fide. quod videtur contrarium probare, videlicet, q̃ possit cumulari, & tandem tenet quod nõ, & omittit solutionem Pauli, qui dicebat conditionaliter proponi, videlicet si comperat ius in personali, quã reprobat, videlicet, diuinatiuã Corne. ibidẽ nu. 15. *Mang.*

Tunc contra.] Negosan. in d. 4. memb. 2. par. nu. 158. *de Bottis.*

Sed solum.] Nota, quod data hypotheca pro legatis quæ debentur olim eo iudicis, de qua vide Negusan. in tracta. de pign. in 4. memb. 2. par. nu. 157. *de Bo.*

L. Sciendum.

Tamen sepis.] Vide per Tiraquel. de leg. connub. gl. 3. num. 64. cum sequen. *de Bot.*

Quaro statutum.] Gulielm. in cap. Raynutius. in uer. test. decis. 13. num. 6. *de Bottis.*

Sed quid si.] Gul. in c. Raynutius. vbi supra. *de Bottis.*

L. Hęc verba.

Adde, quod multa possunt fieri tacitè, quæ non expressè. Cur. iun in l. postquam liti, nu. 17. C. de pac. Item expressum in specie, quod alias in generali includeretur, non includitur. Dec. cons. 423. nu. 16. ad qd adde, quæ posui in l. doli clausula. ff. de ver. obl. Item qualitas inhærens contractui, quæ alias vitiaret, si exprimatur, non obstat. Loffre 41. nu. 3. vbi nu. 8. qd expressio, quæ inerat, non impedit morã purgari, de quo ad hũc in l. si insulam. ff. de ver. ob. item excludens in testamento eam, quæ ab intestato excludebatur, alias exprimere dici. tur. Dec. cons. 546. nu. 4. Item expressa prohibitio alienationis intelligitur secundum tacitam, quæ inerat, & secundum eam regulã. Dec. cons. 636. nu. 8. & 9. *Mangrel.*

Quaro utrum expressio.] Vide Per. Duen. in reg. 285. *de Bottis.*

L. Si quis in fundi.

Adde, quod si Titius de Mutina propter homicidium fuit bãnitus, sed in banno fuit scriptum de Titio de Ferraria, si constar de corpore, & de maleficio per ipsum commisso, bannum valet. Ita Ang. in l. his verbis. §. si de hær. inst. & Hippo. in sing. 144. & ad istum textum vide plures limitationes per Per. Duen. in reg. 256. *de Bottis.*

Quaro, quid si constet.] Adde Gl. primã in const. inconsutilem. *Mangrel.*

L. Serui electione.

Eligere.] quod si quis fuerit bannitus pluribus bannis, & liberatur ab vno, & non exprimitur à quo, electio erit fisci. Bald. in l. fin. C. de nu pt. Apostilla ad Bar. in l. de pupillo §. si impuberib. in ver. vlterius indoco ad quæstio. ff. de no. ope nunc. *Mangr.*

Agit.] Adde, quod tria requiruntur, scientia, potestas, & voluntas. Affl. dec. 305. nu. 7. ver. nunc videndum. *Mang.*

Volo.] Verbum volo, quando inducat dispositionem, & quando non, vide per Ias. in l. 1. C. de sum. Trin. in vtraque lectura. *de Bottis.*

Inducit.] Tiraq. de retrac. ligna. §. 8. in gl. 7. nu. 7. *de Bettis.*

Inducit.] Dec. cons. 159. nu. 1. tradit concurrentib. alijs conlectutis iuxta terminos d. §. propositum. *Mangr.*

§. Labeo.

Meum est.] Vide Dec. in reg. id quod nostrum est, de regul. iu. & ibi etiã quando istud pronomen meum, tuum, suum, denotat dominium, & facit quod appellatione rei, tota illa res intelligitur. l. si quis cũ totã, & ibi Bar. ff. de excep. rei iud. ubi Dec. in fi. *Mangrel.*

Dic ergo.] Dec. in e cum omnes, col. 3. de const. *Mang.*

Testato legauit.] Adde Doct. relator. per Bymo. in cons. 133. nu. 4. Ale. in cons. 95. nu. 9. *de Bottis.*

Legauit fundum.] Quid si designauit confines, vide Bal. in l. cum alienã, in fi. C. de lega. *de Bot.*

L. Stichum.

Demostrationem] Corn. cons. 96. col. 3. & cons. 187. vers. sed an possit videre, col. 3. lib. 2. decidit, quod uerba illa & clausula, quæ conditionẽ expressam denotat, quando habet tractum in futurum. vide tex. in l. respiciendũ, cum sequen. ff. si cer. pet. allegat ad id Bal. in cons. 58. casus talis est, videlicet dicto solemni testamento, qui est mihi nu. 241. prima par. incipi. Item verba in d. casu conditionem faciunt. Dec. cõs. 290. num. 1. item de clausula in casu, quod facit conditionem. Alex. cons. 40. nu. 10. lib. 4. *Mangrel.*

Vnum consanguineum.] Vide Dec. cons. 50. ubi quid in eo, quid reliquis Titium tutorẽ filij, & non habet, nisi vnum filium. *de Bottis.*

L. Si ex toto.

Rei legata] Vide quæ addidi supra in d. l. serui electione. *de Bottis.*

Operatur.] Ad regulam quod operatur, adde, quod per hanc regulam dicit Dec. quod sicut filia totaliter excluditur a residuo per statutũ, ita totaliter excluditur in dote, cons. 706. nu. 2. & ad hãc regulam adaptatur, quod contrariorum eadem est ratio, de quo ad hũc in l. 1. de iu. perso. & quod contrarium effectum operantur. Dec 656. ubi, q̃ sicut exclusa matre excluduntur omnes p eã cõiuncti: ita ualet cõtrariũ ea matre admissa admittuntur omnes per illã cõiunctis. *Mangre.*

§ Si ita scriptum.

Alternatiua.] Vide Affli. decis. 242. & Bar. in d. l. inter eos. §. fi. *Mang.*

L. Cum filio.

Examinemus.] An dicta hic per Barto. & cæt. procedãt hodie, attenta dispositione l. cum oportet, in fine, de bon. quæ lib. In aduentitijs vide de Bal. in l. si putas 4. oppo. C. de pet hære. cũ alijs adductis per Corram. ver. hæreditatis petitio. *de Bottis.*

Quia habemus.] Vide Ale. hic, & Capic. dec. 89. & Roma. cõs. 17. *de Bott.*

L. Si mihi.

Agnosco.] Adde Guliel. Bene. in cap. Raynutius, in verbo, & vxorem 5. decis. nu 52. in fi. *de Bottis.*

Ademptio.] Adde, quod vltima scriptura testamenti in legatis attenditur. Dec. cons. 653. in fine, & quæ addidi in l. pacta nouissima. Cod. de pact. *Mangrel.*

Tendunt ad auferendum.] Adde Afflic. in constitu. in proœmio, nu. 7. in 4. par. & Gl. 1. ibidẽ. adde textũ in l. eos. §. cæteros. C. de vsur. *Mang.*

Agnosco.] Adde Gulie. Bene. in c. Raynutius, in uer. & vxorem. 5. decisio. nu. 52. in fi. *de Bottis.*

L. Si ita sit scriptum.

Ipso iure.] Vide Pet. Duen. in reg. 227. *de Bottis.*

Concedis quibusdam.] Vide Tiraq. in præfatione tract. de retrac. nu. 17. & 18. & Afflic. in proœ. const. reg. 5. fi. *de Bottis.*

Exiguum præstatur.] Fallit ratione coniunctionis sanguinis. Dec. 92. In prin. ver. 3. facit, nu. 3. quod in dubio videtur testatorem voluisse grauare minus, quam fieri possit. Item fallit in legato dotis, quod similiter maius debetur. Bal. de dote vol. 5. fol. 471. q. 73. *Mang.*

§. Hares.

Legatum.] Gul. in c. Raynutius. in ver. si absque lib. ver. 78. n. 58. *de Bottis.*

L. Qui filiabus.

Ambiguum.] Adde, quod qualitas apposita in vna substitutione, cẽsetur repetita in alia, ut per Ale. in cons. 31. 1. col. *de Bottis.*

Indistincte.] Vide Alex. cons. 37 nu. 19. vol. 6. *de Bottis.*

Mentionem.] Vide Soc. cons. 301. circa præsentẽ, lib. 2. Gram. cõs. 35. 3. ẽ si sit diuersa ratio, licet in vna parte testamenti sit dictũ de filijs masculis, tñ illa qualitas non intelligitur in alia parte, nõ dictãte, de masculis. Dec. cõs. 249. col. 2. & l. si seruus pluriũ. §. fi. vbi cõtrariũ notatur. Itẽ si in vna parte testi fiat mẽtio de filijs masculis, ĩ alia simpliciter, subintelligit qualitas masculinitatis, Dec. 339. nu. 2. vbi limitat fallẽ i obscuris pcedere, secus in claris. & ibidẽ, nu. 3. q̃ si voluisset, sicut i dixi l vna parte, itaĩ aliaĩ vna parte dixi de masculis ẽt ĩ alia parte, in qua idẽ intelligit. Dec. cons 445. nu. 12. adducẽs dicta p ipsũ cõs. 15 sed q̃ expressum in vna parte censeat omissum in altera parte, an quo

nona

non dixi. Dec. pulchrè conſ. 45. nu 8. vbi, quod ſi in altera parte ſtaiu ſi publicaotur bona, & iura in altera, in qua non expreſſit, non veniunt iura. Vide omnino ad limitationem huius l. ad quod idem 480. numero ſecundo, vbi quod ſi teſtatur in defactum filiorum maſculorum ſubſtituit, & eorum filiorum in vltimo capite, ratio etiam de fæmi nit. intelligitur, & quando in principio expreſſit ſolum qualitatem maſculinitatis, & faciunt omnia quæ poſui ad l. maritus. C. de procuratoribus. & qood ſi in vna expreſſit, etiam in alia parte intelligatur non conſtante. Dec. conſ. 515. in fi. & conſ. 545. nu. 7. quod conſtitutio ſi ſine liberis deceſſerit, intelligatur de maſculis ſi inferius in teſtamento maſculorum fiat mentio. Vide quæ poſui ad hoc in l. fi. ff. ad Trebel. & concurrentibus, duabus regulis, altera videlicet, quod ſi voluiſſet, dixiſſet: altera, quod dictum in vna parte, præualet negatina. Dec. conſ 581. nu. 6. & 593. nu. verſ. non obſtat. & 596. vbi late pro fili abus contra ſubſtitutum, non obſtat ſi in altera parte teſtamenti maſculorum facta mentio fuerit præſertim ſi dicitet ſiue filijs quibuſcunque, vel ſi plurium fiat mentio filiorum. *Mangrel.*

L. Legata.

Confirmatur.] Adde, quod legando plus vno, cæteris legare intelligitur. Dec. conſ. 184. nu. 6. Item legando vltra dotem, etiam dotem legare videtur. *Mangrel.*

Amplius.] Vide Gul. Ben. in ca. Raynutius in ver. altero, ubi de omnib. dictionibus inducentibus repetitionem. *de Bottis.*

Facit.] Vide Gul. Ben. in d. ca. Raynutius in ver. altero *de Bottis.*

Partis.] Dec. conſ. 150. per totum. ex hoc decidit, quod ſtatutum diſponens minorem non obligari ſine conſenſu propinquorum non tollit ſolemnitates alias à iure, vel ab alijs ſtatutis requiſitas, & ibidem, nu. 4. tradit, quod ſi per ſtatutum imponitur pæna mille, per aliud ſtatutum pæna quingentorũ tantũ, pœna tamen erit mille, quod per dictionem, tantum, non videtur corrigi primam ſtatutũ. Iaſ. in l. ſi conſtante, nume. 89. dicit, ſe dubitare. Item ſi ſtatutum prohibeat, quod minor 15. annorum non poſſit obligari ſine certa ſolemnitate, cum nõ ob hoc infert, quod poſt illam ætatem non requirantur aliæ ſolemnitates iuris communis *Mangrel.*

Approbare.] Vide Bal. & Imo quod ſi Papa reprobat quædam ſtatuta contra libertatem eccleſiæ, an videatur alia confirmare, de quo etiam Cotta in verbo, Papa confirmando, & Grammat. deciſio. numero 16. *de Bottis.*

L. Non amplius. §. *Si certum.*

Damnum.] Vide Dec. in l. iuris. in vlt. lect. nu. 4. C. qui admitti. & an, & quando perdens lucrum radicatum dicatur pati damnum. Vide per Tiraq. de legib. connub. glo. 3. nu. 49. & in l. ſi vnquam. in verbo, donec largitus, nu. 156. & ibi quid ſi renunciat ei, a quo lucrum ſentiat. *de Bottis.*

§. *Cum bonorum.*

Bonarum.] Ad materiam huius §. adde, qood donator medietatis omnium bonorum poteſt vnam rem inſolidum alienare, & transfertur dominium: tamen debet ſatisfieri donatario de alia medietate, vt eſt deciſ. Guido. Papę 602. *de Bot.*

L. Talis ſcriptura.

Pecuniæ.] Tiraq. de retrac. conuent. § 4. gl. 6. nu. 70. *de Bottis.*

Omnia.] Adde Dec. conſilio. 92. numero 1. 2. 3. de legato omnium maſſaritiorum, ſupellectilium domus tractat illam qualitatem ad omnia referri. Item in materia fauorabili nunquam intelligitur facta relatio ad ſuperius dictum, quando ſequitur reſtrictio. Dec. ibidem, nu. 1. verſi. 3. facit, & addidi in l. ſi ſeruus plurium. §. fi. ff. eod. Item aſſenſus præſtitus ſuper vna parte contractus dotalis ad aliam partem, vel capitula non porrigitur. Loffred. conſ. 35. Item differunt referre, & repeti. poſui ad hunc in l. in repetendis. ff. de leg. 3. Item clauſula obligationis bonorum poſita in fine inſtrumenti refertur &t ad confeſſionem debitoris, quib. pro eodem inſtrumento aſſerit teneri. Dec. conſ. 539. per totum. Item clauſula ſimiliter ſi mater decederet ab inteſtato, non repetit qualitatem carentiæ filiorum in præcedenti ſubſtitutione ſuorum hæredum appoſita Dec. conſ 646. in princip. quod clauſula in fine inſtrumenti, in qua notarius aſſerit, ſe rogatum de prædictis, referatur ad omnia, Dec. cõſ. 672. nu. 2. & quod referatur ad omnia, niſi reſultet intellectus inutilis, vel ineptus, Affl. in conſt. de ſucceſ. no. 52 & quod ſi reſultet cõtrarietas, non fiat relatio. Dec. conſ. 195. col. pen *Mangrel.*

Significatione.] Vide Dec. conſ. 215. viſis his, quæ accurate, col. 3. nu. 6. ad hunc in l. fina. ff. de rebus dub. Oldra. conſ. 152. factum tale eſt. Dom. Abbas in c. eccleſia. col. 26. notabili. de elect. Idem conſ. 97. in fi. lib. 2. & 5. lib. 1. item vltima clauſula habens adiectionem certi loci, reſtringit. c. 2. requiris, de appellat. Dec. conſ. 92. nu. 3. uerſ. 5. in propoſito ubi pulchrè, & qood non fiat relatio, quando præcedentia eſſent contraria Dec. 300, nu. 41. in fi. & quod clauſula poſita in fine contractus referatur ad omnia præcedentia. Affl. deciſ. 248. col. pe. in princ. vbi col. fi. ſubdit, qood clauſula appoſita in vna conditione, nõ cenſetur repetita in alia, quando ſequeretur abſurdum. Item quando appoſita eſt ad aliam diſpoſitionem qualificandam. Itẽ vbi plures facta iunguntur in eadem diſpoſitione. vide ibi omnino. Item quando ſubeſt aliqua ratio, quæ magis ad unum capitulum, quam ad aliud referatur, nõ fit relatio. Dec. conſ. 213. nu. 7. Item ſi poſt duas orationes duæ clauſulæ ſequutæ ſunt, ſingula ſingulis referuntur. Glo. in uer. geſtorum. in l. ſi negocium. C. de negot. geſt. Item ſi in una parte teſtamenti fiat mentio alicuius qualitatis per eam declaratur, quod etiam in alia comprehendatur. l. qui filiabus. ſupra eod. vbi poſui. Item quando reſultaret abſurdum, uel qualitas non principaliter, ſed acceſſorie ſit poſita, non fit relatio, vt dicit Dec. ibi poſt Bar. in l. fi. ff. de reb. dub. Sed caue, quod ibi non de relatione capituli, ſeu clauſulæ: ſed de repetitione qualitatis tractetur, ut aduertit Alex. in l. ſi idem eum eod. § fin. num. 35. de iud. Item ſi in vno capitulo contractus emphyteuſis ſit dictum, quod non incidat in pænam emphyteuta, niſi requiſitus fuerit a domino. Idem in alijs capitulis intelligitur. Dec. conſ. 328. nu. 4. Idẽ conſ. 339. in fi. ex pluribus concludit, quod ſi in vno capitulo ſtatuti ſit mentio de agnatis vſque ad tertium gradum, illa reſtrictio ad tertiũ gradum non intelligitur repetita in alijs capitibus, diuerſam rationem ſucceſſionis habentibus. Item qualitas determinata in vno capitulo, in alio non intelligitur. Dec. 353. num. 2. vbi qood illud, qđ venit per argumentum a contrario ſenſu, vel per ſubauditũ intellectum, non intelligitur repetitum. & qđ non fiat relatio, quando inducitur correctio præcedentium, poſui in l. quod traditum, in fi. ff. de condit. & demon. & in l. ſed & ſi ſiquis, §. quæſitum. ff. ſi quis caut. & quod non referatur ad ſpecificata. Loffred. 41. nu. 6. & Boer. deciſ. 146. *Mangrel.*

Omnia.] Dec. conſ. 11. nu. 13. *de Bottis.*

Refertur.] Dec. conſ. 213. nu. 6. & ibi quãdo reſultat abſurdum, nu. 8. & qđ ſi ſunt capitula ſeparata. Alex. conſ. 63. nu. 8. 9. uol. 6. & ibi ponit aliam limitationem. *de Bottis.*

Relatione.] Dec. in d. conſ. 11. nu. 14. *de Bottis.*

Diſpoſita.] Vide limitationes per Capic. in deciſ. 108. nu. 9. & Iaſ. in l. 1. C. de libe. præte. uide Dec. omnino in conſ. 14. nume. 5. vide Aymo. conſ. 70. col. 2. & nu. 7. *de Bottis.*

L. Si quis a filio. §. *Si patri.*

Reprobatum.] An ſectæ Guelforum, & Gebelinorum ſint prohibitæ. uide Bal. in l. 1. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. & Cottã in uerbo, Guelforum. *de Bottis.*

L. Si pluribus.

Sufficit præoccupandum.] De iſta materia præuentionis, uide Bar. in l. ſepulchri. de ſepul. uio. & ibi apoſtilla. Nunquid autem inter duos iudices coæquales competat præoccupatio propter abſentiam alteri? Bar. in l. ſi maritus. in prin. infra ad l. Iul. de adulte. & late de materia præuentionis, Soc. in c. propoſuiſti, per to. de foro competen. Item ſi duo habent poteſtatem circa idem pactum ab eo, qui occupauit, non poteſt per alium reuocari, Dec. 640. in princ. Præuentio non fit per formationem inquiſitionis ſine citatione, Firmian. in uerſ. præuentio, nu. 14. & per citationem ad informandum, nec per examen teſtiũ ad informationem. Soc. in l. libertus, la 2. nu. 8. de in ius uocan. & nu. 5. eſt alia ſpecies præuentionis, de qua Sal. in l. fi. col. fi. C. ſi ex fal. inſtr. & in pragm. regni, malitijs. *Mangrel.*

Occupare.] Facit Affl. deciſ. 794. *de Bottis.*

L. Plane. §. *Eadem res.*

Numerare.] Vide Bar. in l. ſi plurib. §. 1. tit. 1. & Iacobi. in l. quinquaginta hic allg. & quæ not. in d. l. quinquaginta. *de Bottis.*

Præſumantur.] Si apparet geminata confeſſio depoſiti de ſumma mille, agitur ad duo mille, quod dicatur res, recepiſſe in pluribus inſtrumentis, quis reperitur debitor eiuſdem quantitatis, præſumuntur plura debita. Alex. hic, nu. 3. ſi debitor in centum, probet per ſcripturam, q̃ ſoluerit quinquaginta, & per teſtes confeſſionem de recepto quinquaginta, intelligitur de eiſdem, & condemnabitur ad ſolutionem. Affl. deciſ. 198. *Mangrel.*

§. *Si duobus.*

Exhæredatus.] Vide Tiraq. de retra. lign. §. 1. in glo. 8. nu. 15. *de Bottis.*

L. Legato generaliter.

Fligat.] An incertitudo uitiet de iure canonico. uide Iacob. in l. cum poſt. §. gener. ff. de iure dot. vbi dicit, quod non, & infert ad legatum, uel promiſſionem factam eccleſiæ. *de Bottis.*

L. Cum ſeruus.

A longinquo.] Vide Io. Dilectum de arte teſtan. tit. de leg. cau. 26. *de Bot.*

L. Idem Iulianus ſcribit §. *Hæres.*

Onus.] Affl. deciſ. 95. *Mangrel.*

§. *Conſtat.*

Principis.] Soc. in l. quidam relegati. ff de rebus dub. dicit, illud qđ dependet ex uolontate Principis, pendet a caſu fortuito. vide eundem in 3. notab. Item matrimonium ſub conditione ſi Pontifex diſpenſauerit, ut ſub impoſſibili conditione contractum non ualeat. Aret. conſil. 142. ex facto. col. 4. *Mang.*

Difficile.] Vide Tiraq. de retra. ligna. §. 32. gl. 1. nu. 56. 65. *de Bottis.*

Si legatur.] Ad omnes iſtas qq. uide Curt. conſ. 30. col. 2. *de Bottis.*

Fundus.

Fundus dotalis.] Adde quòd debeatur æstimatio fundi dotalis. Bal.de dot.vol.5.fol 56.q.23.*Mangrel.*

L.Cætera. §. *Sed & si quis ad opus.*

Aliam ciuitatem.] Vide Hip.in l.fi.nu.154 ff de iurisd.om.iud.*de Bottis.*

§.*Sed si parauerit.*

Ad materiam istius §.uide tex.in 1.Iulia ff.de fun.dot.& late per Felin. in cap.cum adeo.vers.de destinato, & vers.contrariam partem. de re. script.*de Bottis.*

Terminat.] Adde Fel.in c.2.col.fi.de consti.Affl.decis.72.n. 8.& Tiraq. in præfat.tract. de retrac.nu.77.*de Bottis.*

Destinatio.] Vide ad istam materiam Soc.in cons.97.col.antepe.vers.circa quartam.vol.2. Cottam in ver testator, il secondo.*de Bottis.*

§.*Hoc Senatusconsultum.*

Affixa.] Ampla habere locum etiam in paleario, vt si comburatur, non teneatur de incendio, vide Afflic.in constit.regni, super incisionibus,nu.12.Tiraq.de nobil.c.17.& de retrac.præsumpt. numero 78. *Mangrel.*

L.Seruum filii.

Non habet.] Tiraq.de retrac.fol 126.nu.2.14.*Mang.*

§. *Eum, qui chyrographum.*

Chyrographum.] Adde,quod in multis aliud est instrumentum,& aliud in eo contentum. Fel.in cap.capitulum de rescrip. num.14. Adde,quod per traditionem instrumenti inducitur cessio actionis, vel mandatum, Alex.in l.marito,in princ. ff. solu. matrimon. Item per traditionem instrumenti de debito,inducitur pactum de non petendo, l. Labeo, de pact.Item si dono instrumentum emptionis alicuius rei, & trado instrumentum,transfertur possessio rei, & per incisionem instrumenti inducitur translatio,& multa alia, Alex.in l.3.in princ.nu.9.ad 14. ff.de acquiren.possess.Item si per statutum reprobetur, Dec. consil. 169.nu.2.vbi etiam,quod si statutum prohibet notarium matriculatum conficere instrumetum,valebit tamen, nisi vltra procedat annullando.*Mangrel.*

L. Cum res.

Præsumitur.] Vide Ioã.Dile.de arte testau.ti.de lega.caut.26.*de Bottis.*

L.Si cui legetur.

Die mortis.] Vide Iacobi.in l.tali facta.ff.de iure doti.vbi ponit limit.& ponit etiam, quid in promissione dotis infra certum terminum. *de Bottis.*

Vendo.] Tiraq.de retrac.conuen.§.1.glo.2.nu.63. & §. 2.glo.1.nu. 16. *de Bottis*

Facio terminum.] Sequitur Ange.in §.actionum.nu.7.Institu.de actio. *Mangrel.*

L. Si seruus. §. *Si hæreditatis.*

Sententia lata.] Ad istam materiam, & intellectum huius textus vide Couar.in cap.15.pract 9.fol.103.col.2. & 3.& adde Fel.in c.insuper, nu.15.extra,de testibus. *de Bottis.*

§.*Si numerus.*

Coniecturis.] Ad regulam huius textus, quatenus traditur, dispositionem declarari ex his,quæ præcedunt,vel subsequuntur, quod illud, quod congruit præcedentibus,& subsequentibus,fingitur esse appositum,l. vnum ex familia.§.si omissa.ff.tit.1. l. qui filiabus. in tit.eod. Corn.cons 72.lib.2.vide tex.in l.cum pater.§.cum imperfecta. ff. tit. 3.& aduerte,quod magis operantur præcedentia ad subsequentia,Bar.in l.quisquis,ff.tit.2.Cor.cons.4.in litera E. lib. 2.tamen contra tenet Dec.in cap.impositioni,de appellat.& adde,quod sequentia non referuntur ad præcedentia,quando sumus in materia fauorabili,quando ex tali relatione dispositio restringeretur, Dec. cons. 76. col. 2. in ver.& suadetur.& adde,quod a priori,& posteriori præsumptio voluntatis contrahentium sumitur,Soc.cons.87.nu.14.lib.1.vide tex.in l.hæredes palam.§.1.ibi,vel ex vicinis scripturis,ff. de testamẽ. Aret.in l. qui filiabus. nu.1. ff.eo. vbi etiam tradit ex cõsuetudine scribendi in epistolis,& aliis literis priuatis declarari voluntatem. Item ex verbis prolatis in ultima voluntate declaratur, qua mente fuerit aliquid actum interuiuos,Ias.ibidẽ,nu.6.& quod magis operentur præcedentia ad sequentia, Dec.sibi contrarians,cons 91.nu.4 hoc probat. Item ad de contractum emphyteusis cõcessum pro se,& filiis declarari per cõcessiones contractuum antiquiorum, Bart.in l.si mihi,& Titio,in pri. ff.de uerb.obl.Item verba dicta ante,actũ sequentem declarant. Itẽ ex iuribus præcedentibus intelligitur actus factus occasione illorum verborum.Item ex verbis sequentibus quis declarat,qualiter intellexit dispositionem ex his,quæ quis dixit ante factũ, præsumitur animus suus in facto sequuto, Afflic. decis. 375. col.2. & vide quæ posui ad Bar.in l.cum frater § cum impensæ,de lega.2.Abb. in c.inter dilectos.nu.4.de fide instrument l.in conditionibus ff de condi & demõstr.Item vna pars testamenti per aliam declaratur,ita ut si in vna parte de filiis masculis sit dictum, in altera similiter intelligatur, Deci. 270.nu.5.cuius contrarium addidi ad l.qui filiabus. ff. eod.Item uerba statuti declarantur ex uerbis positis in sequentib capitulis, Dec. 339.nu.2 Item actus reseruationis subsequens declarat intentionẽ testatoris in prohibitione præcedenti, Dec. cons.357.nu.2.posui in §.diui.Item institutio declarat substitutionem subsequentem, Dec. 371.nu.3.Item inuestitura sequens declarat primam. Item stipulatio indefinite sequens post aliquem actum,seu contractum, intelligitur secundum præcedentem,& pendentẽ ex ipso actu præcedenti,Loffe. cons.32.nu.4.ad quod omnino adde quæ posui in l. si negocium. C. de negoc gest.Item clausula,quod pro gabellis,& aliis non possit, nisi coram prætore conueniri per præcedentia restringitur ad eos tantum casus quib. pro gabellis ibi conueniri possit, Dec.160.nu.5. Itẽ ista declaratio etiam ex his,quæ post longum tempus subsequuntur sumitur per dictum Bal.in l.uoluntatis,in princ.C.de fideicom.Item in contractu si non sunt apposita ea, quæ ueniunt de natura contractus,notarius de eis præsumitur rogatus, dec.in l. semper in stipulationib. ff de regul. iuris.Item præsumitur rogatus de his,quæ ueniũt de cõsuetudine illius loci,ubi fit cõtractus.Item in testamento præsumitur testator apponere clausulam codicillarem, quæ semper in testamentis apponitur,& de contractu,quæ tacite ueniunt, uide ibidẽ Dec.Item pœna solet apponi in contractu, quando non uenit in dictione,& cætera,quæ non est uniformis,Dec.in dicta reg *Mag.*

L. Turpia.

Non valent.] Adde,quòd legatum præsbyteris pro missis turpe est, cũ simoniã sapiat,& non debetur.Ripa in l.nemo potest, nu.135.ff.eo. & etiam de legato facto Monialibus quod recipiant aliquam monialem.Campeg de dote,uol.1.fol.290.q.42.*Mang.*

Diffamauerit.] Feli.in c.at si clerici,3.col.de iud. *de Bottis.*

L. Nemo potest.

Per statutum.] Adde,quòd per statutum potest tolli ius publicum, sed non per pactum.Item per statutum potest fieri, quod quis moriatur sine testamento. Item quod quis moriatur pro parte testatus,& pro parte intestatus,& multa alia,quæ non per pactũ,sed affirmatiuè ualet argumentum de pacto ad statutum: nam potest fieri per pactum, ergo per statutum,sed non ualet negatiue,non potest fieri per pactũ, ergo non per statutum,Dec.in l.nec ex prætorio, ff.de reg.iu.& addidi ad hunc in l.ius publicum. supra de pactis. Item testator non potest prohibere hæredem, ne soluat legata, prius,cum sit contra legem unde legata non debentur, nisi prius hæreditate adita, nisi essent ad pias causas.Boer.decis.d 41.& posui in §.diui,ff eodem. Item potest ordinare,quòd executorum etiam non adita hæreditate bona distribuantur, Boer.decis.d.41.*Mangrel.*

Hæres promittat.] Vide quid per hoc dicat Cotta in uerbo testatorem, & Cæpolla in caute.129.& uide Gul. Ben.in cap.Raynutius,in uerbo,si absque lib.fol.86 nu.171.*de Bottis.*

Testator.] Vide Negusan.in tracta.de pigno.4.memb. 2.partis.nu.161. *de Bottis.*

Renunciatio.] Vide Tiraq.de retrac.conuent.in fi.nu.121.vbi notabilem decisionem ponit.*de Bottis.*

Remittere.] Adde Dec. cons. 178. An autem possit tale inuentarium remittere hæredi, uide Dec.cons. 418.col. 3.in præiudicium creditorũ, uel legatarium.*de Bottis.*

Vnde fatear.] Guido Papa in cons.12. uersiculo præterea.1 lib.& quod competat retentio, probata clausula codicillari solum per duos testes. Capic.decisione 89. in 1. dub. Item primus conductor iure retentionis utitur, posui in l. qui fundum, ff. locati. Item condemnatus restituere rem petitione hæreditatis, retinere potest uigore obligationis.Capic.119.in 1. dub.Item de exceptione, quem de euictione tenet actio, &c.& adde.quæ scripsi.ad huc in rubrica C.etiam ob chyrographariam pecuniam,l.si non sortem.§.licentũ. de cõdict. indeb.Item cohæres retinet cohæredis rẽ,donec restituatur sibi sua, Bal.in l.item si cũ me alias.ff.si pars hæred.peta Item retentio dicitur complusio realis, Coc.in l.1 in princ. ff. eodem titulo & definẽs ex tenura inordinata,uel nulla, habet ius retentionis, ad hunc in l.fi.ff. quod met.cau.fauore dotis cõpetit retentio, ubi alias non. Negusan. de pigno. uol. 5.folio 203. numero 130. Retentio est compensatio, & non cadit,ubi compensatio non datur. Negus.de pigno. uol.5.fol. 28. nu.37. ubi fol. 231. late prosequitur materiam retentionis. Hæres,qui non fecit inuentarium, non habet retentionem. Bal. in l. debitori,nu.4.C.de pact.*Mangrel.*

Ex testamento.] Vide Capic. in decis. 89. vbi quid in hæreditate, & Guid.Pap.cons. 12.nu.4.& Capic.decis.119.nu 8.& Moder.in c.regni,frequens,nu.39.fol.179.& Tiraquel.de ll.connub. nu.21.glo.2. fol.137.& seq.nu.An autem detur remedium, quod legata debeantur ex testamento minus solenni,vide Ioan. Dilect. de arte testan.ti. 2 caut.3.*de* Bottis.

Statutum.] Vide Per. Duen.in reg iur.sexta,*de Bottis.*

Præscriptionis.] Vide Guid.decis. 319 & ibi an possit tolli per statutum præscriptio,uel prohiberi per testatorem.*de Bottis.*

L. Si legati.

Stipulatia accessaria.] Clausulæ generales accessoriæ regulantur, secundum naturam actus. Soc.cons.40. nu. 8.lib.1. & ita etiam restringuntur,clemen.prima,de præben.Felin.in capitu.sedes, nume. 3. de rescrip.

rescrip. intelliguntur, ne contrádictio sequatur, Dec. 195. num. 5. vbi etiam de generali renunciatione ad quod quæ ad hũc in l. nam ad ea, ff. de cundi. & demon. clausula constituti in contractu cõditionali regulatur secundum contractum ipsum, Dec. 297. nu. 5. idem in cons. 5. per turnm, tradens propterea generales clausulas de obseruando, & non obseruando; & de clausulis ignotante parte a notarus appositis ibidem, & in cons. 5 a t. nu. t 1, vsq; ad 17. ꝙ intelliguntur secundũ naturã actus; præsertim ne sequatur absuedum, & quæ solent apponi a notarus, ad hunc in l. quæsitum §. fi. col. 2. ff. de fun. instru. & l. qui Romæ, §. duo fratres. ff. de verb. obl. & de clausulis generalib. mulierum rcountiantium, Dec. cons. 379. nu. 9. vsq; ad t 3. ꝙ restringatur clausula codicillaris, in vim substitutionis factæ de nepotib. & pronepotib. quin perueniat per vulgarem, & per aditionem primi dispositio expiret, ita ꝙ sequentes non possent grauari, Dec. cons. 384. in fi. & addidi ad hunc, in l. Gallus § quidam. ff. de libe. & posthum. Item aut sumus in materia stricta, & clausula generalis restringitur ad qualitates præcedentium: aut in materia larga, & comprehendit minora. Imo. in Clemen. 1. nõ potest, nu. 1 a. de procurato. verba generalia cõprebendentia executionem dispositionis, non ampliant. Imola ibidẽ, concessio emphyteusis ecclesiæ per clausulas pro se, & hæredib. quibuscunque. & quib. dederit, ac alias similes, non extendit nt ad hæredes extraneos, Dec. 171. Clausula, vt animarum cura non negligatur, non ampliar, vt possit de beneficio curato prouideri, Dec. a 13. nu. 9. clausula salua fidelitate, & homagio posita in executione, non facit, ꝙ donatio sit in feudum. idem cons. 413. nu. 7. sed tamen clausula talis declarat, idem 423. in fi. clausula, ad habendum, fruendum, non alterat naturam bonorũ datorũ in dotem quæ sunt patephernalia. Dec. in dicto cons. 521. nu. 11. & 587. nu. 10. ratificationem laudi simulati vanquam quid accessorium nil proficere tradit expressio in literis executorus non tollit obreptionem in gratiosis. Laud. de priuileg. & rescrip. uolum. 8. fol. 15. quæst. 64. & vide Alexan. in l. more. col. 4 ff. de iurisd. om. iud. Soc. 20. col. fi. lib. t. Dec. in l. in omnibus obligationib. numero 7. ff. de reg. iu. & quæ ad hunc in l. 1. §. si quis sub conditione. ff. vt legat. nomine. *Mangr.*

L. Si res obligata.

Rem legatam.] Ad materiam huius l. vide Neguf. de pigno. in prima par. 3. memb. 5. pat. nu. 38.

Obligata.] Vide Corn. cons. 42. vol. 3. Gozad. in cons. 60. Ruyn. in cons. 184. in 1. vol. qui loquuntur etiam in donatione. *de Bottis.*

L. Domos.

Repetenda re.] Vide omnino Neguf. de pign. in 4. memb. 5. par. num. 12. 13. & 14. & nu. 16. *de Bottis.*

L. Si ita. §. *Illi si voles.*

Voluntatem. Et ꝙ voluntas dicatur tantum illa, qua est expressa, Dec. cons. 308. nu. 10. *Mangrel.*

§. *Si domus.*

Testatore.] Vide Neguf. de pig. in 3. membro, 6. parte, numero decimo. *Mangrel.*

L. Seruo legato. §. *Si seruum.*

Potest.] An res prohibita alienari possit durante vita legatarii. Vide Hippo. in l. fi. nu. 74. ff. de iuris. om. iud. *Mang.*

L. Si domus.

Legatum.] Vide Iacobi. in l. cum post. § gener. ff. de iure dot. *Mangrel.*

§. *De euictione.*

Euicta.] Adde, quod in priuilegiatis in dubio non debetur euictio, nisi aliter constet, testatorem voluisse ęqualitatem seruari, Dec. cons. 349. nu. 8. an antem donans teneatur de euictione; posui ad Barto. in l. Aristo, de donatio. *Mangrel.*

§. *Si fundus.*

Dominium.] Adde Affli. deci. 153.

Potest legare.] Amplia, quod si non habet ius in re, sed ad rem, illud solum censetur legare, Aret. in l. cum seruus. §. Titius, in sexto notab. alias est l. apud Iulianum. §. si Titius, & idem in l. serui electione. §. fi. supra eod. Item adde, quod si refertur dispositio ad illud ius, quod habebat, alienare videtur, nisi aliquid sibi referuet, Bal. in l. prima, colum. secunda, versi. quid si dominus. C. quando non pet. par. Isern. in c. primo, nume. quarto, de prohibi. feu. al. per Feider. Item vendens fundum emphyteuticum, ius suum uendere videtur, Ias. in l. fin. num. 8. C. de iure emphyt. Item si vendens, uel donans habebat hypothecatam rem, quam vendidit, vel donauit; poterit emptor, vel donatarius saltem iure retentionis vti. Alexan 47. num. 4. lib. 3. Item donans rem, quam ex aliquo euẽtu resolutiuo relaxaturus erat cum illo onere donare videtur, Dec. 187. num. 2. Item concessio intelligitur de toto iure concedentis, Dec. 242. in fi. lib. primo, vbi quod si venditoe cessetur omne ius, prout communiter fieri solet, poterit vti retentione ex iure venditoris. Item in generali venditione prædiorum non venit iurisdictio, vel pedagium, quod uendens habet. Item si vendatur res scienti, vel scire debenti, censetur solui debitum ius competens. Loffred. 35. nu. 11. 16. 22. latè ad intellectum l. qui tabernat, de contrahen. emptio. & ad sublterationem, quòd regia curia uideatur arrendasse dohanas salis, prout habebat, cum suis grauaminibus, vt ibidem tradit de præsumpto sciente ibi per eum. Item si Rex donat cuiè castrum ad cuius reparationem vicini tenebantur, eos poterit ẽe donatarius cogere. Lucas in l. secunda, per totum, de iure ceipu. lib. 11. & quod rex uidetur concedere ius, quod habet in castro, & reseruare iura alterius, Loffred. 47. nu. 6. Item ad hoc vt transferatur actio personalis competens occasione, vel euictione rei, necesse est dici in instrumento, quod cedit omnem actionem competentem in rem uel occasione rei, Bar. in l. per diuersas, col. fi. in uerbo, ex quarta exceptione. C mandati Item in concessione generali titulo lucratiuo nunquã venit ius, quod habet concessor in uerbo, portò in cõcessione, de cap. qui cur. uendi. Item vendens respectu vtilis dñij, quia credat se vtilẽ dñm, cum sit directus, non valet venditio. Aret. in l. serui electione. §. fi. Item vendens pedagium, quod vendi nõ possit, cõmoditatem vendere censetur. Soci. cons. 7. nu. 7. li. 4. Item testator censetur legare du illis rebus, quæ sunt in patrimonio suo: etiam si propterea minuatur aliud legatum, Dec. 653. nu. 4. Item in legato semper intelligitur clausula, saluo iure alterius, Bel. in l. prædia, nu. 4. C. de fideicom. *Mang.*

L. Si quis legauerit.

Coloni.] Adde, ꝙ concedens saluo iure coloni; si nullus est colonus nil operatur executio, si colonus non reperitur, Dec. cons. 343. in fi. & reseruatio, vbi nil inuenit reseruabile, nil operatur, & reseruatio nil iuris tribuit illi, in quem dirigitur, si prius non babeat. Aoge. ad l. omnes. C. de præscriptio. trienna. & ad l. fi. io princip. C. de tempo. appellat. & ꝙ hæc verba reseruatiua, nil operantur. vbi subiecta materia si patitur. Crauet. cons. 70. nu. 6. Ias. hic. Grammat. decis. 113. Crauet. 127. num. 7. & ad intellectum legis, uide Alex. cons. 28. lib. 1. Item si in uenditione dixerit, saluo iure ecclesiæ cui debetur proprietas: per hoc non probatur debeei. Fel. in cap. inter monasterium, de re iudica. num. 3. Paul. cons. 146. *Mang.*

L. Si hæres.

Curaturum.] Adde, quòd si quis promisit se facturum, & curaturum, quod alius quid faciat, excusatur si facit totum posse suum, Bar. consilio 236. Afflict. decisio. 295. Dec. in l. impossibilium, de regu. iuris. *Mangrel.*

L. Si sic legatum.

Boni viri.] Quæ sint verba importantia arbitrium boni uiri, aut liberã uoluntatem. Vide Gul Bene. in rep. c. Raynutius, in uerbo, condidit, lo primo, nu. 9. de testibus. *de Bottis.*

§. *Si mihi.*

Ecco.] Ad hanc materiam, & totum istum §. cogite si limitari possit hæc conclusio in caso, io quo apparent plura instrumenta concessionis, quibus probaretur intentio ecclesiæ, iuxta notata per Bal. in l. optimam. C. de contrahen. & committen. stipula. uide Aret. in cons. 42. viso consilio, Bal. in l. fin. C. de sacrosan. eccle. & ibi apostilla. Deci. consil. 42. Bal. in l prima, in fi C. ad Velleia. qui dicit, quod ex inspectione plurium instrumentorum inducitur notorium. sequitur Curt. consil. 16. col 4. vers. & iste filius Imperatuns. opinio. Bar. sequitur Deci. cons. 302. nu. 19. & dictum Bal. sequitur Dec. in cons. 19. nu. 9. vbi ꝙ ex inspectione plurium instrumentorum inducitur consuetudo notoria, quæ probatione non indiget, & quod opus apperet de iure cõcedentis, alias non operatur, Dec. consilio 360. nume. 5. in fi. Loffred. 360. numero quinto, in fine, Loffred. 16. in princip. extendit, quòd in concessione feudi per ignem oporteat constare de iuribus concessis, quod spectet ad feudum; & adde, ꝙ non sufficiunt pauca instrumenta, idem in cons 44. nu. 9. *Mangrel.*

Inducit.] Vide Grammat. decisio. 59. numero tertio, 21. cum sequen. & Dec. consilio 302. numero vndecimo, Loffred. cons. 36. numero 1. *de Bottis.*

L. Fideicommissum.

Distinguit.] Ad hanc distinctionem vide omnino Neguf. in tract. de pigno. in 3. memb. 2. par. nu. 15. *de Bottis.*

L. Non quacunque.

§. *Qui Caium.*

Inducit.] Tiraq. de retrac. lign. §. 26. in glo. 1. nu. 79. Alex. cons. 85. nu. 8. vol. 6. *de Bottis.*

L. Huiusmodi.

§. *Cum pater.*

Pater.] Vide Ruyn. consilio 137. quinto volumine, numero octauo. *de Bottis.*

§.

Ad hunc Tomum Tertium.

§. *Si Titio.*

Partem.] Adde quod filiæ exclusæ à statuto faciunt partem, ita vt sint vltra quatuor, & legitima sit medietas, vnde faciunt partem, & non admittuntur ad partem. Capic. decis. 158. per totam. Dec. pro, & contra, cons. 607. nu. 15. *Mangrel.*

L. Nam nec.

Emancipati.] Sui an, & quando æquiparentur extraneis. Vide Dec. cõs. 331. nu. 3. in fi. nu. 4. *de Bottis.*

L. Quid ergo.

Tertio.] Adde Dec. cons. 254. & cons. 349. nu. 7. vbi parificantur prælegata hæreditati, si absorbent maiorem partem hæreditatis. *de Bottis.*

L. Si fundum.

Rogauit.] Nota, & adde Doct. relatos per Curt. iun. in cons. 4. num. 22. *de Bottis.*

L. Quidam testamento.

Designatio] Vide Dec. cons. 324. per totum. Io. Dilect. de arte testa. tit. de leg. cau. 54. & Bal. in cons. 445. 2. vol. in antiquis. & Capel. dec. 414. & Io. de Amic. cons. 46. *de Bott.*

Soluatur.] Vide ad materiam, quando relictum, & legatum, vnde soluatur, sit appositum gratia designationis, vel taxationis. Bal. cons. 151. dubium istius q̃nis, lib. 5. Iser. Alua. & cæteri in c. 1. in prin. de not. feud. Fely. in c. super literis. de rescr. nu. 4. si fructus feudi alienentur annui vel illius anni; vel donentur, & succedent primogenitus, & alij; num pro portione hæreditaria debeatur ab omnibus hæredibus, vel ab eo, ad quem feudum peruenit. Dic vt per Gl. Par. gl. 1. §. 11. nu. 20. & 21. de mat. feuda. distinguentem, an promissi fuerint à defuncto causa demonstrationis, vel taxationis, vt per Bar. hic, & l. inter stipulantem, §. sacram. nu. 6. de de ver. ob. *Mang.*

L. Ab omnibus.

Comit stenses] Nota hanc q. & uide Bar. in l. 2. C. de apo. pub. *de Bottis*

Quod sic.] Vide Affl. in const. regni, super incisionibus, nu. 33. conclusiones circa hoc an, & quando in contractibus, vel in ultimis uoluntatibus onus illius quod eximitur, accrescat alijs, & quando ex tali exceptione alijs grauentur. Par. in c. accedentes, num. 17. ad 27. de præscriptio. & q̃ tale priuilegium exemptionis non valet casu quo valeret, si modicum uniuersitatẽ læderet, ipsis, sin autem domino decedat. Dec. Antiboli. de munerib. §. 1. nu. 22. vsque ad 34. Imola hic. & Car. in rle. fi. in fine. decidentib. & hunc in l. qui fundũ, §. si heres, col. fi. ad Trebel. priuilegium collegiatorum, & pistorum, cum datiario q̃ collegiati sint immunes, extendunt ad eos, qui postea supernumerarij collegio adduntur. Alea. 178. lib. a. ubi infinita similia, & contraria. *Mang.*

§. *Si à Titio.*

Hæredi meo.] Adde Affl. in constitu. regni, super incisionibus. nume. 32. *de Bottis.*

L. Si quando quis.

Verba debent aliquid operari.] Bal. in rub. C. de contrah. emp. q. 9. Item si locator promisit non expellere colonum, intelligitur etiam pro usu proprio, Dec. cons. 292. nu. 3. Item ne priuilegium restrigatur, dilatio censetur etiam contra credita iurata. Dec. 452. in fi. Item si restringatur dispositio amplianda sit lata inteepretatione, Dec. 353. nu. 3. & limita omnia, nisi quis indebitum damnum patiatur per ea, quæ posui in l. fi. §. in computatione. C. de iur. delibe. & quod qui promisit non expellere conductorem, intelligitur pro usu proprio. Idem Dec. 36. n. 4. Item in concessione de omni iure concedentis, vt verba tunc operẽtur, oportet de iure concedentis constare, Cec. 360. nu. 5. in fi. addidi ad l. si se, eo. ti. Item nunquam intelliguntur, vt extra materiam operẽtur. Dec. in l. hæreditas. ff. de reg. iur. & posui ad l. pletumque. §. equitis. ff. de vsufruct. leg. & quodlibet verbum debet intelligi vt aliquid operetur. Dec. cons. 414. nu. 2. Item verba ad hoc vt aliquid operẽtur, non inducunt dispositionem, Loffr. 15. Item potius verba non operantur, quam quod recipiatur intellectus iuris contrarius. Bal. in l. pcibus, numero 44. C. de impube. & alijs substitu. Item quod verba debent aliquid operari, uerum est fauore eius, pro quo apponuntur, secus contra. Dec. 232. in fi. Item clausula inuestituræ, quod non liceat bona in feudum data in parte, vel in totum alienare, operantur, vt per alienationem partis totum perdatur, Decisio. consilio. 667. nume 56. & quod fiat interpretatio, vt priuilegium aliquid operetur. Felyn. in cap. primo, numero octauo. de rescrip. Pactum soceri, quod eo viuo dos non petatur, & quod constante matrimonio dos non petatur in ultima clausula operatur, quod restringitur ad vitam soceri Bal. de dote uol. 5. fol. 60. quæst. 45. *Mangrel.*

L. Filiusfamilias. §. *Diui.*

Non valet.] Ad materiam huius textus uide omnino Capic. decis. 108. vbi etiam an dispositio, de qua in hoc textu, dicatur fauorabilis, vel odiosa, & an bona prohibita alienari transeant in fiscum ob delictũ. Doct. hic, & Cotta in uerbo, alienatione, & in uerbo, testamentum in quo pater, & an possint alienari pro alimentis, Cotta in uerb. dos habet. An arbitrator possit prohibere alienationem bonorum, vide Dec. cons. 11. colum. 3. in fine. An autem inter fratres possit fieri pactũ quod bona non alienẽtur, uide Roman. cons. 13. Ad materiam prohibitionis alienationis, uide quæ addita sunt ad Barba. in rub. de rebus eccle. alienan. uel non. Quid si non est deuentum ad traditionem, an priuetur prohibitus alienare. vide Corser. in sing. 14. & vide Gramma. in decis. 93. & ibi an talis alienatio possit reuocari per alienantẽ, & an filius alienando rem prohibitam dicatur elegisse eam pro legitima, ibi num. 4. & an quod res prohibita alienari sit suorum maiorũ causa sufficiens, uide Tiraquel. in præfatione tracta. de retractu, num. 39. & an res prohibita alienari, possit alienari in coniunctum. uide Tiraq. vbi sup. nu. 51. & nu. 54. & in §. 11. gln. 6. nu. 7. & sequen. & in §. 32. glo. 1. num. 5. ubi an postea talis consanguineus possit eam extraneo alienare; maximè si per testatorẽ fuerit permissa alienatio in coniunctum. *de Bottis.*

Non valet.] Latè repetunt Doctn. hunc §. tu autem uide Romuleum noĩe Bartholomeũ, qui examinat hũc §. latissimè, & pulchrè in suo opere de successio. tàm ab intestato, quàm ex testamento: aliqua per Ant. Gabriel. lib. 4. conclu. 10. titu. de fideicom. prohibitio non comprehẽdit casum, quo nemo offanditur. Item non uetat institutionẽ hæredis extranei. Deci. 151. num. 6. & nume. 2. tradit quod prohibita alienatione, & facta in eum casum dispositione in piam causam; licèt nõ contingat casus secundum ordinationem testatoris, debet habere locum, & subintelligitur eo casu fideicommissum simpliciter, & non obstat primo in eo. uersi. infert quod i superexistente habet locum effectus prohibitionis, & ver. 2. grauari. An & quando illi, ad quos propter prohibitionem res peruenit, dicantur honorati, ita quod possint grauari. & ibidem numero 4. uersi. 2. dicitur. item ibidem, nume. 2. uersi. 3. non obstat, tradit si in unum casum prouisum sit, quod alienantibus filijs, dicitur extendi ad nepotes. Item prohibitio quod descẽdentes in infinitum non alienent, & quod perpetuo bona remaneãt in familia, inducitur fideicommmissum. Dec. latè pro, & contra, cons. 218. nume 14. usque ad fi. & latius cons. 287. num. 5 usque ad 15. qđ prohibitus alienare, non prohibetur habere hæredem extraneum ab intestato, & quod potest alienare in filias nuptas; licet prohibitus sit alienare in extraneos extra familiam. Item quod prohibitio alienationis usque ad quartum gradum tunc extenditur, licet in fideicommisso proximorũm usque ad quartum gradum uocentur. Deci. cons. 321. nume. 1. ubi quod actus reuersionis, qui in testamento fertur, declarat intentionem in prohibitione præcedenti, & ibi per totum. quod Princeps non tollit alienationis prohibitionem. Item adde hic omnia, quæ posui in l. si quis hæredem. C. de institu. & substitu. & ad dictum Decii consilium 377. per totum, vbi nume. 1. quod substitutio sine liberis coanescit stantibus liberis. & num. 4. quod prohibitio non inducit fideicommissum, nisi in casu contrauentionis stantibus amplissimis uerbis usque ad num. 9. vbi quod possent instituere matrem ab intestato successuram in fine, ibi, quod prohibitio expirat per centum annos. Item pater non potest dare legem filio, vt non alienet sine consensu alicuius. Paul. cons. 131. primo lib. & ad id, quod dixi per prohibitionem alienationis induci fideicommissum; uide contra quæ posui ad hũc, in l. cum ita. §. in fideicommisso. ff. de lega. 2. Item clausula, quia uoluit bona perdurare in familia, non facit, quod dicatur inductum fideicommissum, Deci. pro & contra consilio 422. nume. 4. vbi per totum in fauorem creditoris contra prohibitionem subtilissimè, & sophisticè, sed non uerè meo iudicio, & ibi etiam quod potest institui ab intestato ueniens, licèt non sit de familia, & quod prohibitio, quæ facta est sub illa ratione, quod uoluit esse in familia, dicitur realis, & quod talis clausula inducat fideicommissum, idem 425. nu. 6. Item ea prohibitio uoluit esse in familia uel habens uerba prægnantia, impedit uenire ab intestato. Deci. cons. 481. per totum, vbi etiam ex eo extenditur ultra quartum gradum. Item prohibita alienari non transeunt in fiscum, & similiter non transitoria ad hæredes extraneos, ad hunc in l. finita. §. si de uectigalibus. columna quarta. Item si prohibentur alienari, dicitur prohibitio realis, si prohibeãtur alienare illi de familia dicitur prohibitio personalis, posui in l. nihil. § omnibus. ff. en. & contra fideicommissum. Dec. consi. 513. per totum erat ibi substitutio prohibitio alienationis, & diuisionis, qua de re fideicommissum inducitur, ponderãs etiam, quod prohibitio fuerit ad tempus fauore minorũ. & prohibitio, q̃ fuerat restituta, donec masculi superlint, uidetur, quod uoluit bona esse communia inter descendentes, inducit fideicommissum. Dec. 584. ubi per ea impugnat dispositionem talium

in testamento factam, & late pro fideicommisso inductum sit ex eo, quod uoluit bona in familia remanere, & succedentes id curent. Socinus consilio quadragesimotertio, per totum, libro tertio, contra matrem institutam, sed pro instituto non obstantibus amplissimis verbis prohibitionis. Dec.635. contra prohibitionem, quæ, quæ fuerit extincta in primo gradu substitutionis, & respectu ipsius gradus tantum censeatur, Dec.636. Item prohibitio inducit fideicommissum ex eo, quod fuit restricta ad filios, & de descendentes ex eis, & quod voluit communia esse, & communiter haberi inter eius descendentes. Dec.6x7. prohibitus alienare extra familiam eis requisitis alienat hic in l. qui Romæ §. cohæredes. ff. de verborum obligationibus, vbi posui, Afflic. de iure prothomis. volumine duodecimo, folio 162. numero decimoquarto, & si prohibeantur alienari extra familiam, non prohibentur alienare familiæ nuptæ, quæ facte est de familia, & in potestate patris. Dec. in l. fœminæ, numero nonagesimosecundo, de regulis iuris Item si quis est prohibitus alienare a patre, vel auo; utique alienare videtur id, quod iure legitimæ ad illum spectat, & hoc procedit si omnia bona sunt prohibita alienari. Grammat. decisione nonagesimatertia, vbi pater non potest prohibere alienari legitimam. Item testator non potest prohibere, ne hæres adeat, nisi prius legata soluet, cum legata non debeantur, nisi prius adita hereditate; sed non adita possunt solui ad pias causae eclicta. Boerius decisione quadragesimaprima, & posui in l. nemo potest. ff. eodem. Valet statutum, quod bona non possint vendi extraneo, nec in clericum, si in eius odium non sit. Tirequel. de retrac. folio septimo. Item si quis prohibetur alienare rem, potest alienare fructus usque ad mortem ipsius prohibiti Tirequel de retrac §. primo, glo. septima, numero quinquagesimosecundo, folio septoagesimonono. Item exhæredatus potest reuocare rem alienatam, prohibitam alienari. Tiraquel de retrac. folio quadragesimoprimo, numero quadragesimosexto. Item res prohibita alienari per testatorem, si fuerit alienata, potest uenditor illam extrahere ratione uicinitatis, proximitatis, vel aliis rationibus; nec tenetur de euictione & ad interesse emptori. Tiraquel. de retrac. folio quadragesimoquarto, numero trigesimoprimo. Item prohibita alienatio non prohibetur in familiam alienari. Tiraquel. de retract. folio 170. numero septimo. Item prohibitum alienari extra familiam possit capi in causam iudicati. Tiraquel. de retrac. § 26. glo. prima, folio 287. si omnes de familia prohibiti sunt alienare, vltimus de familia potest, ex quo cessat ratio, quod bona conseruentur in familiam Dec. cons. 181. Item testator prohibendo, quod filius non possit alienare usque ad certum tempus, intelligitur etiam quo ad legitimam. Aleiat. de præsumptio. in prime regu. folio trigesimosexto, numer. 3. *Mangr.*

Certæ personæ] Quid si testator prohibuit rem alienari, nisi inter hæredes, & vnus emerit rem prohibitam alienari ab alio, an postea talis emptor possit eam extraneo vendere. Tirequel. de retra. ligna. §. 32. in glo. 1. nu. 57. *de Bottis.*

Perfectus ætatis.] An minor prohibitus alienare, si iurat, iuramentum operetur supplementum ætatis, & renunciationem prohibitionis. vide Dec. consilio 349. numero sexto. & adde, quod prohibita alienatione inter consortes, intelligatur de propria alienatione, ut declarat Barbat. in capitu. primo, in principio, de rebus ecclesi. alien. vel non, & ibi addi. an prohibitio alienationis expressa, vel tacita impediat ipso iure vide Tiraquel. de legibus connubialib. in glos. quinta, numero quinquagesimosexto. & an possit fieri alienatio in filium. Tirequel. in l. si unquam, in principio, numero decimooctauo. & adde, quod prohibitio de non alienando, ut bona conseruentur in familia, operatur duplex fideicommissum, unum in casu alienationis, aliud in casu mortis. Alexandri. in consilio vigesimo octauo, numero septimo, quando plures prohibentur alienare, an inter eos sit inductum tacitum fideicommissum. vide Alexandri. in consilio quinquagesimotertio. & ibi quod si fiat prohibitio in perpetuum, & si ex fideicommisso uocentur proximiores agnati, an inter eos sit inductum fideicommissum. vide Alexandri. consilio 106. in fine. *de Bottis.*

Propter nuptias.] Vide Couar. in tertio lib. uar. resol. c. 9. nu. 10. versi. 2. fol. 799. *de Bottis.*

Subijcit.] Vide late per Tiraquel. de retrac. in præfatione, numero decimo quarto, cum sequen. & ibi an liget ecclesiam vel clericum, & latissime per Barbat. capitu. primo, columna secunda, cum sequen. de rebus ecclesi. alie. & ibi addi. ubi ponuntur limitationes, & ampliationes. & Tiraquel. de legibus connubialibus, glos. sexta, numero 168. cum sequen. & præceden. Et adde, quod filius prohibitus alienare, alienat usque in legitimam. Bald. in l. filium quem habentem. columna decima C. familiæ erciscun. limita tamen nisi fuit prohibitus ad tempus. Ias. hic in quinto notab. & Corta in uerbo, filius grauatus. vide de veritate cautelæ positæ per Ange. hic aduersus hanc prohibitionem ad tempus. & an bona prohibita alienari possint obligari. vide omnino Negusan. in tracta. de pign. in tertio membro, secunda parte, numero septuagesimosexto. & an filius prohibitus alienare, si alienat, admittatur ipse ad reuocandum. Tiraquel. in tracta. de retrac. ligna §. primo, in glo. noua, numero trigesimoprimo, & quadragesimoprimo. & quid si non superest nisi unus de familia, an iste possit alienare. Tiraquel. in dicto tracta §. uigesimosexto, glo. prima, numero octauo. & an prohibitio extendatur ad hæredem hæredis. Barto. in l. Lucius. §. Semptonia. de legatis tertio, & adde Dec. consilio 403. in fine, & uide plures limitationes per Pet. Duen. regula 39. fol. 47. *de Bottis.*

Contingeret.] Vide Guido. decis. 569. *de Bottis*

Prohibita alienatio.] Angel. in consilio 56. incipien. Domina Andrea, columna quinta, versi. solum ergo uidendum, tenet quod etiam heredis extranei institutio, & etiam si expresse prohibuisset extranei hæredis institutionē sub pœna ademptionis bonorum, quam decis. confirmat Alex. consilio 155. colum. 1. uolum. 2. & Cotta in uerbo, alienatione. & in uerbo, filius grauatus. & Bert. in l. peto. §. fratre. ff. eod. omnino, & quod in successione ab intestato. Tiraquel. de retr. ligna. §. 1. glo. 9. nu. 165. cum sequentib. & in §. 26. glo. 1. num. 34. ubi late de materia, & quæ addita sunt ad Barba. in rub. de reb. eccle. alie. An res prohibita alienari possit vsucapi, & an quis patiendo rem præscribi, uideatur consentire, uide late Tiraquel. de retrac. ligna. §. 1. glo. 9. nume. 146. cum sequentib. Adde, quod institutio hæredis non transmittitur ad bona subiecta fideicommisso. Aymo cons. 19. nu. 13. & vide cons. 1. Alex. & cons. 27. nu. 11. *de Bot.*

Prohibitione.] Alex. cons. 36 nu. 5. uol. 6. Tireq. in præfat. tracta. de retrac. nu. 49 & de retra. conuent. §. 1. in gl. 6. nu. 19. & x3. & 14. & Pet. Dueñ. reg. 39. *de Bottis.*

Prohibitione facta.] Dec. 626. nu. 7. & 18a. nu. 11. & 377. nu. 5. quod nō comprehendit nepotes 378. in prin. *Mangr.*

L. Si seruus.

Remissio.] Vide Couar. in 3. lib. varia. resolut. ca. 5. numer. 4. vbi limitat. *de Bottis.*

Remissio.] Dec. cons. 192. & Soc. 72. nu. lib. 4 Curt. 67. ver. capio secundū articulum. Firmia. in verbo, tutor inuentarium, nu. 12. Dec. cons. 100. nu. 9. Ad ea, quæ vendicari possunt; nam extendi tradit Soc. ibi cons. 71. Ad quod Affl. dec. 319. in primo dubio, & quæ addidi ad Bar. in l. cum Aquilia. supra de trans. ad quę in totū teneatur. Dec. 319. in primo dubio, & idem 192. idem 110. tradit in fine liberationem tutoris dolo extractam ex eo, quod asserit, bonum calculum reddidisse, & cōtra liberationem generalem, late Soc. in cons. 159. lib. x. & 190. lib. 2. vbi refert semper consuluisse contra tales generales liberationes, & idem in cons. 92. lib. 4. per totum. Item remissio reddendarum rationū & generalis liberatio non valet. quia videtur remitti dolus. Dec. 178. & ibi num. 3. & limitat nonnullorum dictis, quod in futurum appareret debitor, quod tamen non firmat Dec. ad materiam, vide cons. 349. in fine, & in cons. 418. col. fi. vbi repetit, & tenet dicta in allegato cōs. 178. *Mangrel.*

L. Nihil. §. *Omnibus.*

Fauorem.] Dec. cons. 322. Item etiam filij possunt renuntiare dispositioni testatoris. posui infra de annu. lega. lege, qui. in prin. Item si omnes existentes in eodem gradu consentiant, alii tamen postea nati reuocabunt. Dec. 468. nu. 29. Item si prohibeantur illi de familia alienare, dicitur inofficiosum, si prohibetur alienari dicitur realis. Soc. 16a. nu. 50. lib. 3. & ad dictum cons. 468. idem 498. nu. 20. Item fratres etiam consentientes nō possunt inducere æqualare fratrem, quem etiam pater iratus ob demerita in quota instituit, etiam si æqualiter repetunt. Decius cons. 527. & cons. 184. nu. 15. *Mang.*

L. Ciuitatibus.

Legatum.] Vide omnino Guid. decis. 327. & Gul. Bened. in c. Raynutius, in ver. & vxorem, nu. 217. fol. 70. *de Bottis.*

L. Si hæredes.

In viriles] Pro hoc facit Affl. dec. 309. vbi nominati substituti nomine proprio succedunt in capita cum patruo. *Mangrel.*

De legatis secundo. Rub

L. In arbitrium.

Declarabitur.] Adde Afflict. decis. 35. & Barto. in l. secunda, C. de sentē. quæ sine certa quantitate proferun. contra Aret. in consilio vigesimo primo, si diligenter, & quod non possit exequi, Aretin. columna, prima, de quo meminit Cepic. decisio. quadragesimaoctaua, in princip. Item si opponatur exceptio simulationis illi, qui dabitur. Alexandri. 10a. numero tertio, libro quarto, vbi etiam, quod admittitur reconuentio. Item pro liquidatione est necessaria sententia declaratoria.
Loffred.

Loffred.18 numer.6. & talis sententia declaratoria fertur etiam lite pendente. Deci.316.in primo dubio. Angel in l.fina.§. Titius.de vulga.& pupil.& statutum de executione laudi intelligitur de liquido. Deci.618.nu.5.& quod non possit peti executio causa liquidationis pendente, Socin.89.lib.3.colum.1. & colum.7.vbi quod non potuit dari terminus ad soluendum, & interim ad probandum, qualiter nõ teneatur, & secundum hæc faciunt, quæ posui Ias.in l.1.num. 31.de eden. *Mang.*

Promittit.] De veritate vide Couar.in 2.lib.variar.resol.c.2.per totum; vbi latissimè examinat hanc materiam. *de Bottis.*

L. Si quis seruum. §. *Sicut certam.*

Si legatur.] Ad hanc materiam uide omnino Ias. in cons.64.uolumi. primo.*de Bottis.*

Hæreditatis.] Aduerte dum Paul. hic concludit, quod in effectu non sit differentia inter partem hæreditatis, & partem bonorum; nisi quod primo casu suscipiet onera: Secundo verò facta deductione assequatur quasi hoc factum est: nam legatarius partis bonorum integrè habebit partem non facta deductione creditorum hæreditariorum. Dec. 387.per totum. *Mangrel.*

Hæreditaria.] Adde Negusan.in tract.de pign.in 3.memb. 2.par.num. 29.& 34.& vide per Couar.in 2.lib.variar. resolu. memb.7.fol.392. *de Bottis.*

L. Statuliberum. §. *Stichum.*

Quod ei sine à iudice.] Limita non habere locum in sententia; puta si citatio ad sententiam fuerit expedita per horam ante nonam, & sententia fuit lata in hora nona, quia valet. Bar.cons.176.*de Bottis.*

L. Si quis Titio.

Pro anima.] Quando dicatur legatum pium, siue ad pias causas. Vide latè per Barbat.in cap.calatum.nu.14. de testamen. & ibi quid si legetur consanguineo pauperi, & quid si legetur alicui, quem testator putabat pauperem, & erat diues. vide Barba.in c.ad hæc.nume.8. eo.ti. *de Bottis.*

L. Et proculo.

Ius accrescendi.] An in legatis habeat locum ius accrescendi. vide Gul. Bened.in cap.Raynutius.in verb.& vxorem,nu.132.*de Bottis.*

L. Lucius.

Maritanda.] Vide Aymo.consi.169.Quid si pater legauit, & filius viuente patre dotem soluit. vide Rot. in cons. 136.uolu. 4. & quid si post mortem patris soluit. vide Dec.in cons.81. nu.6.Ioan. Lup.in c. per vestras.§.14.fol.205.*de Bottis.*

L. Lucio.

Legatarij.] Vide Ant. Nicel.in suis concordant. in concordantia prima Nicellum vbi sup.*de Bottis.*

L. Cum patronus.

Priuilegium.] Vide Abb.in cap.si qui contra. de foro compe. relat.per Fely.in rub.extra de spons.in 4.col.ver.ad id.*de Bottis.*

L. Cum ita. §. *In fideicommisso.*

In gradu.] Vide Tiraq.de retra.ligna.§.1.in glo. 4. in princ.& in glo.9. nu.2.vbi an habeat locum repræsentatio taliter, quod nepos succedat cum patruo.& Dec.cons.412.nu 6. Alexand.in cons.36.nu. 3.& nu. 5.& in cons.37.quod est Iasonis.& in cons.39.40. 18.*Mangrel.*

Familia.] Vide Dec.cons.1. & cons. 79.nu.1. & aduerte, quod sicuti quando uocantur illi de familia, intelliguntur ordine successiuo, & quando dictum est, liberis, & successoribus, Dec.cons.157. numer.3. versi.3.principaliter. Item adde, quod si testator non diuidit, quod uoluit perpetuo remanere communia, propter hoc dicitur fideicommissum. Ruin.in §.nunciatio, nume.148.& sequen & quæ addidi ad §.Diui, supra eod. Item in fideicommisso transuersalium filij non intrant in locum patris; tamen secus est in fideicommisso ascendentiũ. Deci.217.Item hæreditas hoc casu in capita diuiditur, & substitutio etiam collectiue facta intelligitur ordine successiuo, & etiam fęminę cum masculis partem capiunt. Deci. 236.colum.2. ver.ad secundum, & nume.2.& 3.Item in extraneis non procedit dispositio huius textus, Socin.37.in princ.3.lib. vbi etiam quod hic.§. procedit ex coniecturata mente testatoris & probatis contrarijs coniecturis non militat. Item ueniunt illæ personæ, quæ subsunt tempore existentia conditionis. Dec.299.nu.8.& masculinum nõ comprehendit fœmininũ, & ibi nume.11. ueniunt, salua tamen gradus prærogatiua, & ibi nu. 5.Item ueniunt usque ad x.gradum, Idem in cons.421.nu.1.vbi etiã latè qualiter quis probetur proximior. Item etiam non concepti, & in infinitum ueniunt appellatione descendentium, Deci.564. nume. 2. vbi pro, & contra, & in dispositione legali filius intrat locum patris, in dispositione testatoris secus. Dec.408. in fi. præsertim si testator dicat, salua gradus prærogatiua, vt ibi principio, & idem latius confirmat in cons. 412. per totum. vbi etiam quod viuo patre nunquam potest testari subintratione, & nu.4. ad intellectum ad gl. hic, quæ in contrariũ allegatur, & in dispositione testatoris, quæ prouenit ex vi clausulæ codicillaris rupto testamento filij non subintrant locum patris. Deci.latè consil.478. vsque ad finem. Item nec legato facto caduco, iuxta.§ si autem sub conditione, possunt subintrare filij in locum patris; vt capiant eius partẽ. Deci.480.nu.9.vbi quod specialiter nominati præferuntur. Vide Socin.cons.62.lib.1.& 52 lib.4. cogitabam alios Doctores falli dum tradunt in dispositione testatoris filios non subintrare, quod allegant iura illorum tenentium quibus non erat inuenta subingressio, & tunc nec dispositione legis, nec hominis subingressio cognita erat; nũc uero per iura noua datur subingressio ex l. idem fortè erit dicendum in dispositione testatoris, quod censetur conformari dispositioni iuris iuris per tex. in l.vt iusiurandum.§.si liberi.de oper.liber.& l.hæredes mei.§ cum ita.ad Trebel.ad quod facit, quod ex Paulo in cons 74.tradit Deci.495 nume. 16 & pręallega.cons.217.Decij.& adde hic post hunc, quæ addidi ad auth.post fratres.C.de legit.hæredib.Item nec filij fratris eius intrãt locum si substitutus sit, posui ad hunc in rub.de vulg.& pupil.ex Deci.consi. 511. & quod etiam in dispositione hominis subintret. Deci. cons.527.nu.7.& faciunt quæ posui ad hunc in dicta l.vt iusiurandũ. §.si liberi.ex Deci.157.Item in statuto præferente coniunctos in emptione uenientes gradatim, & proximiores præferuntur. Deci. 619. & motiuum meum reperi facere. Curt.iun.in l.2. num. 9. C. de suc. edi.vbi Dec.cont.tamen omnea loqui in eis, qui sunt vltra filios fratris, in quibus de iure non habet locum subingressio præter Bald.qui expresse facit differentiam inter dispositionem legalem, & testatoris. *Mang.*

L. Titia. §. *Lucius.*

Testator.] Limita, & declara, vt per Guido.in decis.609.& uide latè Deci.in cons.477.col.2.*de Bottis.*

§. *Lucia.*

Præsens.] Vide Tiraquel.de retra.Lign.§.1.glo.9.nu.140.

§. *Titia*

Relinquere.] Capic.decis.188. *de Bottis.*

Tempore.] Vide Alex.cons.23.*de Bottis.*

Non ualeat.] Adde Franc. de Crema in singu. 218. ubi quid si sub nomine appellatiuo quis reliquit vxorem suam dominam, & mortua est prima uxor reconualescente marito, & accepit aliam uxorem, qua accepta mortuus est, non reuocato primo testamento, an hæc secunda uxor habeat alimenta.& determinat, quod non, per doctri. Bald. in l.fina.C.de indi.vidui.tollen. & ibi not. Cremen. quod si sint filij, non eiusdem matrimonij, sed alterius, an habeat locum consuetudo Bulgari, & determinat quod non.contrarium audio fuisse determinatum in causa Dominæ Iuliæ Gonzagæ.& uide omnino Ioannem Baptistam de Castelliono in additionib.ad Frãcis.de Crema in dicto singulari.8.& an habeat locum in muliere iudæa. vide Picum in repetitio.huius.§.& ibi quid in feudalibus. num.122. & multa alia ponit notanda.& quid si testator reliquit uxorem hæredem sua uita durante, alio dato cohærede, an uideatur reliquisse vsumfructũ. Vide Decis.cons.278.col.2.in fine, & in quibus casibus debeatur uxori vsusfructus etiam si fuerit institutus filius.vide Soc.in cons.51.4.uol.& Dicto.cõs.477.& 485.& in dicto cõs.477.col.2.ponitur, an possit vxor propria authoritate accipere alimenta.Dec.cõs 607.608 uide omnino addi ad Paul.de Castro hic, & Capel. decis 462. Quid si testator dixit Dominã, & gubernatricem filiorum, & bonorum, uide Aymo. cõs.32.& ibi ponit multa, & inter alia quid in principe taliter disponente.*de Bottis.*

Vsufructuariam.] Adde Ias.cons.90.1.uol. & Bertrau. cons.40. in 2.vol. & C.de app.decis.467.*de Bottis.*

Instituitur.] Afflic.decis.275.& Crot.in repet.l.frater à fratre, num.24. de condi.indeb.*de Bottis.*

Pupillariter.] Quod mortuo filio debeatur usufructus. sequitur Dec. in cons.477.& in cons.485.& Moder.repet.hic.& Bened.de Plumbi. in l.2.ff.de manu.testa.*de Bottis.*

L. Legatis.

Mea dicitur.] Bar.in l.de pupilli.§.qui nuntiat.*de Bottis.*

L. Meuio. §. *A me hærede.*

Impensę deducuntur.] Vide Afflic.in dec.359.quod non deducantur impensæ, si simpliciter est relicta dos. *Mang.*

L. Si pluribus.

Vniuersali. Adde, quod indefinita affirmatiua non æquipollet vniuersali, secus in negatiua, ut Dec in conf. 3. num. *de Bottis.*

Omnis, & quilibet.] Quid in teste. Hippol. singul. 171. ubi tenet, quod non. De indefinita an & quando æquipolleat uniuersali, uide omnino per Didac. in 1. lib. uariar. resolutio. 15. nume. 5. fol. 216. ubi late. *de Bottis.*

Indefinita.] In dicto testium non æquipollet vniuersali. Abbas in cap. auditis. nu. 6 de præscrip Dec. 145. nume. 13. idem etiam tradēt in instrumentis. & aduertas, ne erres, quod differunt indefinita, & particulari per testes deponentes de fundo, intelligitur tota, secus si de aliquo collectiuo deponerent. Dec. ibid in fi. quod tamen non firmat, sed contra Alexand. 110. colum. prima. uolumi. primo. cuius opinionem sentit Aret. in cap licet causam, nu. 84. de probatio. In libello petitio rei intelligitur de totali, l. si rem. de rei uendicatio. in l. de pupillo. §. qui nunciat, ubi Alexand. & Ias. ff. de no. oper nuncia. & ibi fecerunt errare Decium ubi supra. Aduerte, quod loquuntur qui interpretantur in fauorem libellantis, iuxta l. si quis intentione. ff. de iudi. & Alexand. loquitur in testibus, in quibus diuersa ratio est petitur & quod testis deponens de causa consistente in pluralitate rerum, non intelligitur loqui de omnib. nisi exprimat Loffred. conf. 23 nu. 9. vbi de testificantibus ualorem unionum, non dicendo omnium, sed si testis loquatur indefinitè, & relatiue ad articulum, tunc indefinita æquipollet uniuersali. Dec. conf. 100 nu. 7. indefinita prolata vel æquipollet uniuersali, Parisius in dicto c. auditis, nu. 16. uide Apostil. ad Angelum in l. pluribus. de acceptilatio. Item si plures sint condemnati per sententiam, & sit dictum, & quilibet ipsorum, utique pro parte tenerentur, non insolidum. Bal. in l. ea quæ, C. commmunia. uel episto. secus instrumento. & plenè de dictione quilibet, & singuli, & quisquis, & quicunque, Tiraq. de retrac. fol. 207. *Mangrel.*

L. Si ita scriptum.

Repudiari.] Ex hoc textu, quod simplex renunciatio fideicommissi conditionalis non ualet, de quo Petr. Duen in reg. 338. *de Bottis.*

§. *Si sub conditione.*

Aliud in pacto.] Pet. Duen in reg. 339. *de Bottis.*

L. Sempronius.

§. scriptura. Vide Couar. in 19. c. pract q. numero quarto. fol. 135. colum. 3. *de Bottis.*

L. Si ita quis. §. *Is, cui in tempus.*

Inducit.] Vide Dec. conf. 459. per totum. & ibi quod si est dictum, quod bona remaneāt in familia & vide Didac. Couar. in primo lib. uariar. resolutio. capitu. 19. numero 13. fol. 445. uersic quam opinionem. *de Bottis.*

Substituit.] Hanc quæstionem examinat Bart. in consilio primo quid si dixisset sine hærede, deficit etiam substitutio. hic in authentica, nisi rogat. Cod. ad Trebellian. & hæc examinat ibi de uerbo, ad uerbum. *Mangrel*

L. Vt hæredibus.

Causa mortis.] Nota, quod ad hoc, vt fiat ualida substitutio in causa mortis donatione, necesse est substitutum præsente donatario paciscí, uel saltem donante, & utroque casu expressè. ita quod non sufficit pactum. Dec. 245. col. fina. & pen. & quod vulgaris substitutio in legatis locum habet, Dec 416. nu 5. ubi per totum, quod per substitutionem talem cessat dispositio l. cum auus, ff de conditio. & demonstratio. & etiam stantibus liberis substitutus totum habet, non tamen potest substitui ei, qui ex necessitate elegit unum ex familia, limitat in executore distribuente inter pauperes. *Mangrel.*

L. Cum ab vno.

Debito.] Ad regulā huius, tex. adde qđ possum legare, sub cōditiōne qđ aliqd non peret super hēditate. quo casu an acceptato legato, possit petere creditum. Dec. 425. nu. 12 usque ad fi. ubi pro, & contra omnia adducens consuluit in fauorem legatarij, & ibi vide, an liceat. qđ non possit plus petere super bonis, uel in hæreditate. & uide quæ posui ad hunc in l. cum in prioribus C. de inoffi. testa. & de hac clausula, Soc. in conf. suo 2. nu. 2. lib. 4. & quod uiget etiam in causa intestati. Dec. 242. nu. 6. *Mang.*

L. Cum proponebatur.

Sufficit.] Vide omnino Guido. in decis 503. ubi limitat non habere locum in testamento inter liberos. & in deci. 130. & uide ad materiam secundi casus, Guid in decis. 528. quid in probanda reuocatione testamenti. Aymo, conf. 25. nu. 14. *de Bot.*

L. Mæuius. §. *Venio.*

Extincta.] Adde, quod actio suspensa semper est eadem finito tempore suspensionis Dec. 385. nu. 2. Item si vsufructuarius emit proprietatem, quæ uigore statuti per uicinum euincatur, si ignorabat statutum, reintegrabitur in vsufructu, secus si sciebat. Alber. in prima parte statutorum, q. 291. ad quod quæ posui in l. ex sestante. §. Latinus. ff. de excep. rei iud. Actio semel nata non nascitur, iterum. Negus. de pign. uolum. 5. fol. 207. nu. 12. in fol. 238. nu. 5. vbi quod differt actionem cassari, & extingui, & quod quando est in pendenti, non ipsa obligatio, sed actio pendet, deciditque pulchrum casum, de quo in d. §. Latinus. priuilegium extinctum reuocatione reuiuiscit, ad hunc in l. ex facto, colum. 3. de vulga. & pupilla. & Ancar. conf. 404. castrū destructum, & alio loco translatum retinet iura, quæ habebat ante. Alex. 41. nu 2. lib. 1. quando concurrit causa lucratiua, & causa onerosa, præfertur lucratiua, si ille in causa lucratiua esset in possessione. & de materia causæ lucratiuæ, & onerosæ, Dec. in reg. in eo. *Mangrel.*

L. Vnum ex familia.

Eligat.] Adde, quod habens facultatem declarandi, semel tantum declarat. Dec conf. 35. nume. 4. versicu. videtur semel facta declaratio. & vide Alexan. ad Bar. in l. quicquid astringendæ, in apostilla, in litera D de verb. oblig. Item habens potestatem declarandi pauperes post mortem, non potest in uita id facere in præiudicium pauperum futurorum, posui ad hunc in l. id quod pauperibus. C. de episcopis, & cleri. an autem, & quando sit licitum donare, posui in l. eum qui certarum. §. fin. de verbo. oblig. Item ualet promissio facta mihi pro eo, quem nominabo, & nemine declarato mihi actio competit. Alexan. 232. num. 2. & 3. libro 6 Item non admittitur ad iurandum quis vltra bis, Felin. in cap. pastoralis, nume. 27. de excep. ubi alia similia & dictum Alexan. sequitur Dec. conf. 543. nu. 2. usque 11. vbi quod ante nominationem nouæ conditionis apponitur, & quando nominans, est merus executor, quod nominato in facto consistat. Dec. 578. nume. 10. in potestate præsentandi non cadit uariatio. Dec. 696. nu. 13. Alexan. conf. 232. tradit idem in petente pro eo, quem nominabit Fabia. de empt. uol. 1. fol. 108. nu 19 & 49. *Mangr.*

§. *Si de Falcidia:*

Eligit.] Adde Dec. conf. 286. in prin. *de Bottis.*

Distribuenda] Corset. sing. 32 *de Bottis.*

§. *Sed & si fundum.*

Eligens.] Hanc materiam uide examinatam per Loffre. conf. 7. nu. 52. *de Bottis.*

L. Peto: § *Prædium:*

Reuocatio.] Adde, quod alienatio ob debita testatoris non retractatur: ob debita hæredis retractatur post mortem eius: voluntaria nullo modo valet. Soc. conf. 45. nu. 12. lib. 3. *Mangrel.*

§. *Fratre.*

Reuocatur.] Nota, quod si pater alienat bona, filius iure retractus potest illa recuperare, & habet tempus annorum 20 Boer. decis. 12. & 106. & hoc ratione affectionis quod fuerunt antecessorum. Tamen hoc non procedit, si pater alienauit, & postea natus sit filius, quia debet esse natus, vel conceptus, vt possit habere ius retractus. Item si proximior petit recuperare bona, & emptor sit condemnatus ad reuendendum, & proximiorem pœnituit, utique compellitur retrahere. Boer. decis. 48. Item si quis promisit nulli vendere nisi Titio, & voluerit vendere, & Titius noluerit tunc emere, vtique cogitur emere. Item promittens quis non vendere nisi Titio, vtique tenetur. Ias. in §. 1 nu. 2. Instit de act. Item ius retractus non habet locum in bonis de nouo acquisitis, Boer. decis. 75. vbi in quæsitis de nouo non datur tanta affectio, & posui ad hunc in l. si in emptione. ff. de minoribus. Item iussus testatoris quod filij remaneant in communione vsque ad 30. annos, quando ualeat. Boer. decis. 87 & posui in l. Quintus. ff. de annu. leg. Item non currit præscriptio ignoranti ius retractus, Boer. decis. 111. Item filius potest retrahere bona vendita ꝑ patrē. Boer. dec. 138. & si filius non fuerit emancipatus, & si infans fuerit. Item istud ius retractus non potest cedi extraneo, sed consanguineo. Boer. dec. 139. item pendente appellatione non currit tempus retractus. Boer. decis. 140. Item prohibitus alienare, prohibetur in perpetuum, vel per decem annos locare, cū illa locatio hēatur tanquam alienatio. Boer. 239. & posui ad hūc in l. fi. C. de reb. ec. non alie. & in l. 1. C. de iure emphyteu. cū de dicta locatione soluatur laudemium. Item fiscus non succedit, nec capit bona ꝓhibita alienari. Boer. deci. 278. Item si bona sunt vendita, vel alio modo

do in manibus fisci, habet locum retractus. Boer. decisione 279. Itē si res prohibita alienari alienatur, consanguineus potest retrahere, tamen non potest ea alienare, Tiraquel. de retract. folio. 119. numero 1. Item alienatio prohibita extra familiā, non prohibetur alienari vni ex familia, etiam remotiori. Tiraq. de retra. folio 160. nu. 7. & in præiudicium aliorum magis proximorum: idem, nu. 10. Item prohibitio alienationis non comprehenditur inter filios. idem nu. 11. Item, assinis habens maiorem partem fundi, potest aliam minorem retrahere. ibidem, nu. 17. Item legatum affinib. testatoris per verbum collectiuum omnes affines eiusdem gradus admittuntur. Tiraquel. de retra. folio 164. nu. 1. vbi, quando in successione, & quando in retractu admittuntur ad plenum; si prohibetur alienare, potest hæres instituere Tiraquel. de retrac. fol. 186. §. 26. glo. 1. nu. 3. *Mang.*

Ordine successiuo.] Adde an nati post mortem testatoris admittantur. vide Dec. in cons. 38. nu. 4. *de Bottis.*

Pro alienatione.] Quid in prohibito uendere extraneo, an possit ipsum hæredem instituere Guliel. Bened. in cap. Raynutius in uerbo, testamentum, lo 1. nu. 8. & late Tiraquel. de retra. ligna. §. 26. glo. 1. nu. 3. & 4. *de Bottis.*

L. Imperator. §. *Cum autem.*

Simpliciter.] Vide Capicium decisione 194. nu 17 cum seq. *de Bottis.*

Hæreditario.] Vide tex. in l. deducta §. fina. ff. ad Trebel. Quid autem si testator iubeat solutis legatis & debitis residuum restitui. Bal. in cons. 163. præmittendum est, lib. 5. *Mangrel.*

L. Si quod ex Pamphila.

Aestimare.] Vide Lanfranc. in capitu. quoniam. in uer. testium depositio. colum. 23. versic. quæro ego, qualiter probetur, post tradita communiter in l. pretia rerum. ff. ad legem Falcidiam. & vide Corn consilio 256. primus consultationis. ultima colum. libro 4. & omnino, consilio 83. post multa, colum. 4 circa medium. Bal. in l. id quod pauperibus, in fine, C. de episco. & cler. Salycet in l. unica, colum. 13. de sententia. quæ pro eo quod interest. Alexand. cons. 133. uiso processu. ultima colum. libro 1. & adde quod aliquando iudex eligit bonos uiros ad euitandum lucrum, sumptus, & similia. Castren. in cons. 301. in causa, quæ uertitur coram uicario, colum. 4. Abbas in cap. cum causam, nu. 3. de testib. ubi dicit male facere iudicē, qui absoluit ex eo, quod non est probatus ualor, sed debet facere æstimare similiter ex officio, uel ipse arbitratur res esse consumptas. Alex. cons. 45. colum. lib. 1. Itē simile est circa probationem interesse, Bald. in d. l. unica, nu. 61. C. de sen. quæ pro eo quod interest. Item similiter si probatur emptio sine expressione certi prætij, liquidabitur precium officio iudicis. Alexan. supra Bar. in rubr. de contrahen. emptio. & ibi addidi ad Bar. & circa illud de liquidatione interesse. Bar. in l. si traditio. C. de actio. empt. ad inuicem spectat examinare quid sit iustum præcium. Afflic. de iure prothomis. uol. 12. fol. 168. nu. 15. Item iudex post conclusum potest partem interrogare de his, quæ ante conclusum facta sint etiam in causa criminali. Hippol. singulari 155. *Mangrel.*

L. Cum filius. §. *Lucio Titio.*

Debet sustinere.] An autem talis legatarius possit conueniri actione personali. vide Guido. decis. 460. Dec. cons. 69. 2. dub. & ibi quod tempus sit inspiciendum. *de Bottis.*

§. *Hæres meus.*

Falsum, quod continet aliquid ueritatis admistum. Pau. hic & Gram. in uoto 26. nu. 7. usque ad 13. *Mangrel.*

L. Cum pater filios. §. *Hæreditatem.*

Fratres minores.] Vide omnino Pet. Duen. reg. 3. 81. 6. amphat. de Bottis.

§ *Fides hæredum.*

In prælegato uni.] Nota, quod si vni hæredi prælegatur, adeo quod omnes teneantur pro uirili ad aliquid, habetur etia ratio prælegatorum per ea, quæ tradidit Boer. in suis decisionib. nu. 57. *Mang.*

§. *Dulcißimis.*

Rationem.] Item & econtra dictum ampliatur per rationem. l. nomen. §. 1. infra cit. 1. Item dictum testis etiam per rationem restringitur. Itē si quis ponit rem esse feudalem, quia pro ea soluitur census; non probat, quia non sequitur, soluit censum, ergo est feudalis. Affli. deci. 329. col. 2. Item ēt ex rōne non expressa, sed coniectura restringitur, & ampliatur dispositio. Alexand. 52. numero 15. sed contra Dec. 281. numero tertio, ubi tradit, quod si debetur seruitus altius non tollendi, ne luminibus officiatur, potest effici alijs modis, & sic ratio non ampliat. sed cum Alexan. post multa in contrarium. uide Dec. 572. nu. 4. videlicet, quando unica tantum ratio reddi potest. Item pactum inter fratres, quod collectæ de communi reddita soluantur non obstāte diuisione, stante uno ex eis priuilegiato intelligitur factum, ut simul minus soluant, & ab hac ratione tanquam expressa licet arguere, ut exemptus non teneatur ad aliquid. Dec. 374. per totum. Item causa finalis renunciationis restringit. Dec. 379. nu. 5. Item limita, causa priuilegij facit, ut non egrediatur terminos suos. Felin. in cap. cum ordine, nu. 4. §. limitata causa, de rescrip. *Mangrel.*

§. *Cum imperfecta.*

Perfecta.] Adde illud, quod subintelligitur dicitur scriptum. Dec 407. nu. 16. Item quadruplex subauditio ex natura actus, ex natura breuiloquę loquutionis, ex natura orationis. Bald. in l. errore. C. de testib. & de coniecturis ad probandum fideicommissum. Barto. in l. cū proponebatur, sub tit. 1. & contra prædictum. & quæ posui in l. si seruus plurium. §. fina de lega. 1. Item ex coniecturata mente testatoris recedimus à vi, & proprietate uerborū Dec. 227. n. 9. vbi etiam, quod potius uoluntas, quam verba inspiciuntur. Item coniecturæ debent esse proximæ, & quæ ex ipso testō colligantur, alias casus omissus remanet in dispositione iuris communis. Dec. 369. nu. 1. & quod necesse sit secundum coniecturas, & ex his, quæ scripta sunt in testamēto & non aliter colligi. idem 174 nu. 4. tex. in l. in his. ff. de conditio. & demonstratio. contra hanc regulam facit, quod si uoluisset, dixisset. l. prima, §. tria autem. ubi Bal C. de cado. tollen. Bal. & Imo. in l. quidā cum filium. uoluntas testatoris debet concipi ex uerbis, & aliquando plus ualet scriptura, quam quod actum est. Dec. 205. nu. 5. substitutio directa expressis uerbis, & non per coniecturas fieri deber. idem 211. num. 1. & si esset casus, quo testator interrogatus, idem dixisset, non tamen comprehenderet, nisi dicatur, idem 218. nu. 4 casus contingens præter testatoris ordinationem, non includit in dispositione, ēt si in eo esset maior ratio. ibidem, nu. 11. & cons. 29. nu. 7. concurrentibus duabus regulis, altera negatiua uidelicet, quod si noluisset, dixisset: altera affirmatiua uidelicet, quod dictum i una parte testamenti, censetur repetitum in alia parte: ualet prima negatiua, ad hunc in l. si habus. ff. de leg. tex Dec. 181. & quæ posui ad hunc in l. Gallus 5. & quid si tantum. l. tale pactū. §. qui procurauit, de pact. Vide Bald. in c. 2. coquins, de appelat. subdens, l. Gallus. §. quidam recte. ibi, ut eo casu ualeat, quod ex uerbis concipi possit. *Mang.*

§. *Filius matrem.*

Iuramentum.] Adde quod iuramentum habet vim specialis consensus, Dec. consilio 345. nu 4 & iuramentum habet vim specialis renunciationis. l. secunda, de rescinden. uendi. Socin. consi. 148. nu. 7. lib. 4. Adde Bau. de uirtute iuramen. uolum. 1. fol. 186. *de Bottis.*

Matrem.] Adde per quæ uerba inducatur clausula codicillaris. uide Guliel. Benedict. in cap. Raynutius, in uer. testamentum, lo tertio, nu. 19. *Mang.*

§. *Libertis.*

Alienatio.] Vide Afflic. in l. fi nu. 74. de iurisd. om. iud. *de Bottis.*

Alienauit.] Tiraquel. de retrac. ligna §. 1. in gl. 9. nu. 134. & de ll. connub. gl. 3. nu. 139 *de Bottis.*

Induco.] Adde Hippol. cons. 9. nu 45. & Socin. cons. 80 uolum. 4 nu. 13: Hippol. sing 447. & Barbat. in capitu. causam quæ, nu. 61. de iud. & in cap. cum dilectus. nu. 6. cum sequenti. de consuetud. Corn. cons 45. nu. 10. uol. 1. Barb. in cap. cum dilectus. nu. 7. de consuetud. vbi tenet contra. & uide eundem in capitu. significasti, in fi. de foro competen. & Iacobi. in l. prima. C qui admit. *de Bottis.*

§. *Pater, qui filio.*

Aestimatio.] Vide Tiraque. l de retract ligna. §. 1. glo. 7. nume. 109. cum sequentib. *de Bottis.*

§. *A tepeto.*

Disiunctio.] Vide quid per Alexan. cons. 5. nu. 7. col. 6. *de Bottis.*

L. Qui solidum.

Totum.] Adde, quod uerior opinio est, non licere totum negare, sed debere offerre partem. Loffred. 23. numero 14. vbi etiam retenta opinione Barto hic pro uera limitat, nisi actor offerat, se recepturum partē, uel si sumus in casu, quo debitor erat constitutus in mora absque interpellatione in positionibus rōne partis non licet negare totum. Alcia. in l. 1. §. si stipulanti, num. 46. usque 53. de uer. obl. ubi, nu. 54. de intellectu huius. *Mangrel.*

§ *Etiam.*

Ad impensas.] Dec. in l. qui in alterius, numero 7. & sequen de reg. iur. Abb. in finē. nu. vigesimosecundo. de dolo, & contumacia, ubi etiam

honestatem personæ ab expensis excusare tradit. & aduerte, quod quando aliquis promisit reficere omnes expensas oon earusatur ēt ex iusta causa. Sadolet.in l.quod te,num.105. si certom pet. Item adde, quod iusta causa liquidandi excusat a periculo interitus, & ab intereise. Sadolet. ibi.nom.83. An autem earuset a pœna. Pans io uerbo, pœna. versi. qoid si per statotum, nu.6. Item adde, quod si iudex appeliationis condemnet in expensas, intelligitur etiam de factis in prima instantia, Felin in cap. significauerunt, ou.7. de eaceptio. Adde quod ad illud, quod excusat a pæna, Crot. in §. duo fratres. nu.20. & ad illud Sadoleti quando expensæ ex promissione debeantur, quod non eacuset. Crot. ibid. numero 21. vers. & primo. & addde, quod ille, qui in iudicio fecit reqoirere depoonentem, vt restituat depositum, recuperet expensas. Alexand. ad Bar. in l. si stipulatus. §. si lance, ff. de fideiussor. item aduerte, quod uictor oon apppellat ratione expensarum, l. fioali, & ibi addidi. C. pronocare quando non est nerelle. & omnino uide infinita in mareria per Hippoli. in l. patre, uel marito, nume. 18. usque 95. ff. de quæstio. numero 74. ubi approbat derisionem Felini, in capitu. significauerunt. Item a sententia condemnationis expensarum lata ex interuallo, non appellatur. Roma. in singul. colum.7. incipien. nota vltimo. Item si iodex referuat in sententia taxationis expensas, & postea taxat, potest reuocare. Ias. in l. prima, numero 18. C. de iudic. Item appellatio non impedit taaationem expensarū. Goido Papa in singul. 349. appellatio, licet rōtra teneat. Boer. in singul. in verbo, appellatio, oumero 4. Item licet iusta causa non exeuset ab expensis, quādo sunt promissæ, tamen excusat usque quo sit legitimata, in dicto oumero 105. & quod personaliter excusetur, apprubat Ias. in l. iubemos, numero 12. C. de iudi. Item si procurator instituit litem calumniosam condemnatur ad expensas, & si noo obtinet, non recoperat expensas. Curt. ion. in l. prima, §. si procurator numero 22. si quis ius direnti oon obtempera. Item expensæ in faciendo declarari appellationem desertam non debentur, quod licet appellanti deserere. capitu. interposita. §. illo denique, de appellat. numero. 4. Item licet sententia exruset ab expensis, non tamen qoando reuocator ex eisdem actis. Rota decis. 25. licet appellatio, in nouis. & quod non eacusetur a damnis, pæna, vel eapen. Loffred. ronsi. 23. nu.16. *Mang.*

§. *Prædium.*

Vltimus de familia.] Vide Tiraquel. de retrat. ligna. §. 26. glo. prima, numero octauo, vbi an probibitus alienare si sit solus, possit io extraneum alienare. *de Bottis.*

L. Creditorem.

Compensandi.] Adde Affl. decisio. 44. & adde, quod donatio censetur animo compensandi. Gerard. singul. 56. sed Paol. in l. frater a fratre, num. 19. de condictio. īdebi. dicit totum verum esse quaodo de rerto rorpore esset facienda solutio; & quando non animo compeosandi censeatur. Alexan. in l. si cum dotem. §. si pater, soluto matrimonio, & posoi in auth præterea, C. unde uir, & uxor. Item oir legans uxori pro dote doos fundos, quos in dotem habuerat, & alios duos agrarios pro dote, intelligitur proprios in pecunia in dote recepta legasse. l. cum quis. §. mulier. ff. de dote prælegata. ubi quod præcium, qđ plus valet, erit in fideicommisso ioiuncto. Pater legans filiæ, pro dote intelligitur. Campeg. de dote, uol. 1. lol. 29. qō. 44. ad quod qoæ ad hunc in §. si pater. *Mangrel.*

L. Caius.

Chirographum.] An appellatione bonorum facta relatione ad locum veniant nomina debitorum. uide omnino Arrium Pinellum in rub. de bon. matet. fol. 9. nu. 10. & seq. *de Bottis.*

§. *Seia libertis.*

Fideicommissum.] Alexandri consi. 28. in fi. *de Bottis*

§. *Imperator Alexander.*

Reuacatur.] Didac. Couarru. in primo libro variar. resolut. c. 19. in prin. fol. 332. *de Bottis.*

Donatio.] Didac. Couar. in d. c. 19. nu. 5. fol. 317. *de Bottis.*

Bona mea.] Tiraq. in d. l. si unquam, in princ. nu. 85. cum seq. & nom. 95. cum seq. *de Bottis.*

Quis donauit.] Vide Socin. in l. a. in principio. in 1. notab. in prima limi. ff. soluto matrimonio. & Tiraqoel. in l. si vnquam, in prin. nu. 64. cū plurib. sequentib. & ibi quid si fiat tempore contracti matrimonij, & Tiraq. in d. l. si onquam, in prin. nu. 61. *de Bottis.*

L. si vnquam.] Adde ad l. si unquam, quod non retractatur legitimatio ob superueoientiam liberorum, Dec. 307. nume. 13. item si legitimatur filius post donationem, non habet locum dispositio illius l. Dec. 366. nume. 3. ubi per totum tradit in donatione facta sub conditione, si superuenerint liberi. Ad quod uide Alexand. in l. ea facto. §. si quis rogatus, ad Trebellia. & quod legitimatus nō romprehendatur in dispositione l. si onquam. Dec. in d. consi. 366. oume. 1. vbi tamen, nume. 7. tradit, cootrariam opinionem esse ueram. & nume. 10. quod non limitat io donatione remuneratoria. & nume. 11. quod asserenti non debere reuocari incumbit onus probandi merita, non obstante asserrione, licet tempore quo fuit fecta, nō fuit inter personas prohibitas. Item licet tempore donationis haberet vnum filium, si suscipiat alios, reuocatur, Socin. a 2. nume. 12. vsque ad fioem. libro 4. vbi etiam, quod maritus, qui promiserat vxorem, qoæ donauerat, nō cōtrauenturam; si ob superuenientiam filiorum venerit, non teneri. Item si desperatus de filijs, donando uoluit, quod etiam ex superueonientia liberorum non reuocaretor, si aliam vxorem ducat, & genecar, reuocatur. Soci. cōs. 126. per totū, li. 3. idem pro donatario, idem 53. per totum, lib. 4. vbi quod puella renuncians tempore matrimonij censetur cogitasse de filijs, qood militet in mera donatione tantū, & partis, & rei notabilis, & quod in renunciatione qoærendorū oon militet, sed pro filijs late, & quod militet etiam contra legatarios, etiam stante clausula codicillari. idem consi. 93. per totum, libro 4. & quod legitimatio non irritetur ob superueoientiam legitimorum, sed legitimo debeatur legitima, Dec. cōs. 179. nu. 6. & 675. Idem Alexan. consi. 8. visis, a. vol. Barthol. Socin. consi. 91. visa diligenti. colum. 4. & Anton. Curset. in singul. suis, incipien. licet donatio, in ver. donatio. *Mangrel.*

L. Codicillis. §. *Instituto.*

Mutua.] Afflict. in decis. 126. nume. 6. Bald. in cap. 1. §. aut si. quibus modis feud. amit. uide Barba. in cap. 1. colum. 9. & ibi addi. de rebus eccle. alie. & colum. 10. & 11. vide Couar. in 2. lib. variar. resol. c. 16. nume. 1. vers. ex quo apparet, fol. 603. & Bald. in c. 1. §. aut si libellario, in fi. qoibus modis feud. amitta. & Alexan. in l. si filiofa. §. fi. in fine, soluto matrim. *de Bottis.*

Centum annis.] Vide Negos. in tract. de pign. 2. par. 2. memb. nume. 4. & 49. & Tiraq. de retra. ligoa. §. 1. glo. 7. nu. 41. cum multis sequentib. vide Barb. in d. c. 1. col. 15. *de Bottis.*

L. Testator. §. *Seio.*

a *Conditio.*] Alex. in cons. 68. per totum. *de Bottis.*

§. *Maritus.*

Alienari.] Declara per Tiraq. de ll. connub. in glo. 5. nu. 57. & per Dec. consi. 38. nu. 4. in fi. vbi limita non habere locum, quando res est prohibita alienari. *de Bottis.*

De legatis tertio. Rubr.

L. Si incertus. §. *Si quibus.*

Vicem.] Et hoc facit, quod si magister iustitiarius esset regens, remanet in officio, quia illod habet a rege, non a magistro iustitiario. vide Afflict. in constitu. regni, statuimus. in 1. notab. *Mangrel.*

Innuit.] Guido Papa decis. 234. *de Bottis.*

L. Sed si sic.

Decesserit.] Vide Dec. in l. prima, nume. 19. C. de pact. & Aymo. consilio 98. *de Bottis.*

L. Fideicommissa.

Voluntatem testantis.] Vide Grammat. in decisio. 62. 2. colum. & Alexā. consilio 95. num. 5. & 6. & consil. 107. vbi de testamento scripto manu testatoris, & an hæres in foro conscientiæ teneatur seruase tale testamentum ibi. *de Bottis.*

§. *Si quis decem.*

Caueatur.] De materia istius textus vide late per Pau. de Cast. in l. in executione, in prin. ff. de ver. obl. *de Bottis.*

L. Si iure.

Vnde legata.] Et an legata reuocentur per secundum testamentum inualida, vide Cardin. in clemen. prima, de testamen. quæstio. 26. Boer. decisio. 38. nume. 19. Quid in secundo testamento inualido, in quo est clausula codicillaris. uide Guliel. Bened. in cap. Raynutius, in uerbo, testamentum, in 3. nume. 17. uide omnino Guido. deci. 200. & ibi an legata dicantur reuocata. & Gul. Bened. in c. Raynutius, in ver. testamentum, lo 2. *de Bottis.*

L. Si quis in principio.

Prima præualet.] Ad materiam huius l. vide Cottam in ver. testatorem, vbi late, & Capram in consi. 30. nu. 6. & consi. 31. Aymo. consil. 25. & adde quod relictum factum pro eaoneranda conscientia, non potest reuocari. Cotta in ver. apices. vide Alex. in consi. 24. & ibi quid de primo, uel secundo testamēto inter liberos, vel ad piam caosam, & an requiratur specifica derogatio. Gul. ben. in c. Rayn. in ver. testū, lo 2. nu. 15. cum seq. & in ver. testamentum, lo 3. nume. 62. ubi clausula derogatoria apposita in testamento, an possit tolli in codicillis, & quid si inter-

& interuenit in aliquo iuramentum, & quid si est dictum, quod extendatur ad consilium sapientis, & quid si adest clausula in secundo omni meliori modo, & multa alia. vide in d.cons.24. *Mangrel.*

Valet ipso iure.] Bal.in l.generaliter, de non nu. pec.& nota.ad Bart.in l. hæredes palam §.vno, ff.de testamen.& ad banc materiam, vide Cæpol.caut.188.ego dixi.& adde, quod confessio facta in testamento nõ reuocatur mutato testamento. Barb.cons.54.2.vol. sic etiam in aditione facta per dispositionem rerum hæreditariarum factam per testatorem in testamento, quia mutato remanet aditio. Doct.in l.si auia. C. de iu.delib.& vide omnino. Guid.decis.127.ad materiam huius legis ubi quid si testator in secundo testamento dicit, se non recordari de clausulis derogatoriis appositis in primo testamento. & quid si in secundo testamento extat iuramentum, vide Guido. decis.178.& an donatio facta in testamento reuocetur, reuocato testamento. Dec.consi. 247.col.fi.Barb.in c.cæterum, nu.17.de testa. Adde, quod si inter fratres est factum instrumentum, quod unus percipiat centum de hæreditate patris, & postea pater faciat testamentum, reuocando omnia testamenta, & vltimas voluntates, non videtur reuocasse dictum instrumentum, si ei consentiit cum iuramento. Itẽ si pro exoneratione eius conscientiæ illa fecerit. Ita Curt.iunior, cons.98. quid si in secundo testamento esset instituta persona valde dilecta. vide Hipp.in rub. de fideius.nu. 236. & de testamento, cum clausula, quod si non valet iure testamenti, valeat iure donationis inter viuos, vide Imo.in l. hæredes palam §.fi.nu.15.ff.de test.*de Bottis.*

Reuocatio.] Quid in testamento, in quo pater fecit, quod filii promittant obseruare omnia contenta in eo, an reuocetur per secundũ, vide Cor. iuo.in cons.26.*de Bottis.*

Cessans.] Vide Cottam in verbo, verbum præsentis temporis, & Tiraq. de legibus connubialib.in gl.5.nu.139.& 130.*de Bottis.*

Præcesserit.] Contra tenent multi Doctores relati per Cur.iun.cons.26. nu.5.vide Alexandri.cons.24.*de Bottis.*

Remedium.] Vide Cottam in ver.testatorem, & in ver.apices Docto.in l. stipulatio hoc modo concepta.*de Bottis.*

Reuocare.] Limita hoc non habere locũ in legato, vt per Alex.post alios in l.stipulatio hoc modo, nu.4. ff.de verb.ob. Item limita non habere locum fauore ecclesię Gul. Bened.in c.Raynutius, in verbo, testamentum, lo secondo, nu.26.*de Bottis.*

Iuramentum. Tiraq.de legibus connubialib.gl.5.nu.147.*de Bottis.*

L. Cum quis decedens.

Grauatus.] Adde Bal.in l.cum alienam, 3.col.nu.7.C.de leg.& Cor.consi.76.2.col.vol.4.*de Bottis.*

§. *Codicillis.*

Inducit.] Afflie.decis.10.164.& de materia confessionis factæ in infirmitate, vide Affl.decis.168.& Cottam in verbo, confessio potest, col.fi. & quid si est facta parte præsente, vide Alex.cons.45.nu.5.vol.1.& quid si pro exoneratione conscientiæ. Bald.in l.generaliter, 10.q.C. de non nu.pec.cum aliis per Cottam, vbi supra.*de Bottis.*

§. *Titia.*

Fauorem.] Dec.cons.403.nu.22. Adde Guid.cons.63.nu.6.*de Bottis.*

Confitetur.] Vide latissime per Didac.Couar.3.lib.var.resol.c.5.nu.4.fol. 124.cum seq.*de Bottis.*

§. *Fundum.*

Collata.] Vide Dec.cons.187.nu.6.& Couar.in 3.lib.var.resol.c.5.no.4. *de Bottis.*

§. *Quindecim.*

Delegatum.] Declara materiam huius l.vt per Dec.con.88.nu.4.& 5. Iacobi.in l.si proprietati, no.2.ff.de 10.dot.vbi quid in parte, quæ ad ipsum peruenit iure accrescendi. de quo per Doct.in l.si in testamento. ff de vulg.& pup. Io.Crot.in §.Diui.nu.46.cum seq. Pau.de Cast.omnino, in l.voluntas, in fi.C.de fideicom. Vide Tiraq.de retrac. lign. §. 32.gl.1.nu.6.& 7.vbi etiam de materia huius §.latissime, & Bert. cõs. 145.vol.2.in vltima impressione.*de Bottis.*

L. Pamphilo: §. *Duas.*

Legato.] Hanc materiam vide latissime examinatam per Loffr.cons.2.per tot.*de Bottis.*

L. Vxorem: §. *Legauerat.*

Lego.] Vide Gul.Bened.in c.Raynutius, in ver.bona, nu.12.in fin.cum seq.*de Bottis.*

Calendarium.] Vide Addi.quam habeo ad Barb.in c.1.5.sessio.de reb.eccle.alie.*de Bottis.*

§. *Hæres.*

Testator.] Adde Ias.in §.j.no.18.Inst.de actio.& Are.cons.67.n.3.& Gomes.d.1.§.nu.121.*de Bottis.*

L. Cum tamen.

Relatiuum.] Vide Cottam omnino in ver.quis, vel qui.

L. Si tibi pure.

Hoc amplius.] De dictione amplius & vltra, vide Gul.Bened.in c.Rayn. in verbo, altero die filiæ, in prin. *de Bottis.*

Inducat.] Limita, vt per Gul.Bened.in repe.c.Raynutius, in ver.duas habens, num.165.& in d.ver. altero die. vide late per moder.in c.regni, pro quolibet lecto fol.154.& Affl.in c.j.in prin.n.49.& nu.114.quis cau.feud.amit.*de Bottis.*

L. Cum quæreretur. §. *Prædijs.*

Custodia.] Cotta in ver.fructus. Tiraq.de retra.ligna.§.15.gl.j.nume.25 *de Bottis.*

L. In repetendis.

Conditio.] Vide Ioã. de Anan.cons.8.& ibi addi. Bolog. Declara, vt per Gul.Bened.in c.Raynutius, in ver.duas habens filias, nu.165.& Gurion.cons.102.nu.4. An conditio apposita in 2.legato faciat etiam conditionale legatum præcedẽs, vide Rom.sing.671.scis, quod.*de Bottis.*

L. Legatis.

Statuta.] Vide Bal.cons.153.vol.5.in nouis. Cuma.cons.12.Dec.consil. 190.Io.Dilect.de arte test.cau.58.*de Bottis.*

L. Iulianus.

Qui omne.] Didac.Couar.in 2.lib.var.resol.c.5.*de Bottis.*

L. Si cui lana:

Lana.] Quid contineatur appellatione lanæ. Vide Bar. in add.ad Dy. in proę.ti.de reg.iu.char.4.litera b, & ibi, an lana dicatur fructus industrialis, vel naturalis.*de Bottis.*

L. Nummis.

Consuetudo.] Vide Tiraq.de retra.lign.§.1.gl.18.nu.73.*de Bottis.*

L. Quæsitum. §. *Illud.*

Fatmam.] Adde Guid.dec.373.& ibi, an panis possit extrahi. & an hoc statutum extendatur ad exteros, qui habent territoria in loco statuti, in quibus nascuntur frumenta. vide Cyn.in l.j.C. quæ sit longa consuetudo.*de Bottis.*

L. Re coniuncti.

Coniunctis.] An iste textus habeat locum etiam in fideicommissis. vide Alexandri.cons.42.in 1.dubio, & cons.52.no.4.& 5.*de Bottis.*

Identitate.] Vide Gul.Bened.in c.Raynutius, in ver.vxorem, num.117. *de Bottis.*

Relictam.] Vide Guid.dec.204.*de Bottis.*

Ius accrescendi.] Vide Gul.Bened.in c.Raynutius, in ver.vxorem, n.96. vbi late quando possit renunciari iuri accrescendi, & nu.133.vbi quid in legatis.*de Bottis.*

Decedat.] Vide Doct.in rub.& l.1.C. quando non per.partes. *de Bottis.*

Decessit.] Gul.Bened.in ca.Raynutius, in ver.& vxorem, 1.decis.nu.113. Couar.in c.38.pacti.q.fol.269.col.4.*de Bottis.*

Substitutione.] Alexandri.cons.126.Couar.vbi sup.fol.265.col.j.ver. posteriorem.*de Bottis.*

L. Prædiis. §. *Qui domum.*

Balnea cedant.] Adde quod emens hortum prope domum patrimonialem, hortus non erit patrimonialis. Tiraq.de retra.fol.214.nume.77. *Mangrel.*

L. Lucius: §. *Sempronia.*

Prohibitio.] Vide quid per istum tex.dicat Guid, Papæ, deci.592. Tiraq. de retra.conuentio. §.j.gl.6.nu.16.limita hoc, vt per Petrum Duen. in reg.39.Tiraq.in præfat.tra.de retract.nu.49.*de Bottis.*

§. *Quæsitum.*

Vide Cur.in l.1.nu.6.ff.de inoff.testam.*de Bottis.*

Tiraq.in l.boue.§.hoc sermone.nu.82.de ver.sig. *Mangr.*

L. Qui habebat.

Pignora.] Vide Negus.in tra.de pign.in 3.memb.j.par.char.finali.& omnino

nino Tiraq. in præfatione tractatus de retract. numero 36. *de Bottis.*

De annuis legatis. *Rubr.*

L. Si legatum.

Promitto.]Hoc reprehenditur per Couar. in 2 lib. var. resol. c. 11. nu 5. vbi tenet, quod declarabitur arbitrio iudicis, & ibi idem io promittẽ te soluere in diebus illis. *de Bottis.*

§. Si cui certa.

Vsura. Couar. in 3. lib. resol. c. 1. nu. 9. fol. 705. & seq. *de Bottis.*

L. Quintus:

Iussit.]Vide Grammat. decis. 7. & Dec. cons. 349. *de Bottis.*
Debere morari.] Nota, quod quãuis iusserit testator, quod filii simul mo rentur osque ad 30. annos, non possunt diuidere, nisi omnes consentiant. Boer. decis. 87. vbi habes quando valeat tale præceptum & po sui ad hunc in l. peto, §. fratre, supra de leg. 2. *Mangrel.*
Aequaliter fructus.]Dec. cons. 265. num. 4. & Doct. in l. fi. C. de collatio. *de Bottis.*

L. Fundus, quem.

Fundo.] Adde Bar. in l. codicillis. §. instituto. ff. de lega. & vide Couar. in 3. lib. var resol. c. 7. nu. 5. ver. 4. & ibi, an perempto fundo teneatur hæres, & an requiratur excussio hæredis antequam possit agi contra tertium possessorem fundi obligati, iuxta terminos authent. hoc si debitor. vide ibi nu. 6. *de Bottis.*
Famulo scholarium.]Ad materiam vide omnino Capic. 27. nu. 20. & 21. *de Bottis.*

L. Scio. §. *Medico*:

Procurator generalis.] Capic. decis. 163. & Roma, cons. 114. nu. 5. & Barb. in c. 1. col. pen. de commodato. *de Bottis.*

L. Caius.

Obligata.] De veritate vide Neguf. in tra. de pign. in 3. memb. 2. par. nu. 164. *de Bottis.*

§. *Vxore.*

Peregrinantem.] Tiraq. in l. 1. in prin. nu. 37. de legib. connub. *de Bottis.*

L. Annua: §. *Attitia.*

Perpetuo.] Vide omnino Cottam in verbo perpetuum, & ibi quid si est fundum ecclesiæ. Coo. in 3. lib. var. resol. c. 9. no. 10. & ibi facto ciuitati. & ibi ponit differentiam in legato vsusfructus, & in legato annuo. *de Bottis*

De vsufructu legato. *Rubrica.*

L. Si vsusfructus.

Annuo relicto.] Vide Cottam in ver. perpetuum, & Couar. in 3. lib. var. resol. c. 9. nu. 10. *de* Bottis.

L. Legatum ciuitati:

Relictum.]Ad materiam huius legis vide late per Gul. Bened in c. Raynutiu, io ver. reliquit, nu. 17. cum sequentib. & Couar. in 3. lib. var. resol. c. 6. per totum. *de* Bottis.

L. Vxori vsufructu:

Fructus. Vide Dec. cons. 607. & 608.

L. Cui vsusfructus.

Emit fundum.]Aymo. cons. 191. Soc. cons. 16. vol. 4. Alexã. cons. 90. Repetentes, in §. Caio. de Bottis.

L. Generali. §. *Vxori.*

In non exceptuatis.]Vide per Tiraq. de retra. lig in fi. nu. 94. & 95. *de Bot.*
Relinquit.]Vide Affl. decis. 106. nu. 5. & 6. & vide Neguf. in tract. de pig. 2 par. 2. memb. nu. 14 cum sequentib. & quid in mercibus futuris. vide Soc. in l. qui Romæ. §. Calimacus, sol. mat. & Neg. vbi supra nu. 17. & Dec. in cons. 358 in prin. & vide latissime per Didac. in 2. lib. variæ resol. ca. 5. fol. 432. per totum. Arium Pinellum in rub. de bon. mater. fol. 30. nu. 40. *de Bottis.*

L. Sempronio ea.

Legato generali.] Vide Didac. Couar. in 2. lib. var. resol. c. 2. nu. 7. fol. 392. *de Bottis.*

L. Sticho:

Vsumfructum.] Adde Alex. cons. 19. nu. 14. col. 6. *de Bottis.*

L. Multum interest.

Vsufructuarium.]Ad materiam, & intellectum huius legis, vide omnino Didac. Couar. in 2 lib. var. resol. c. 7. per totum. fol. 585. & ibi, num. 3. quid in legato vsusfructus tertiæ, vel quartæ partis bonorum mobilium, vel immobilium, & quid si relinquatur Titio vsusfructus, & post eius mortem Caius sit hæres, an isto casu teneatur vsufr. ad debita. ibi nu. 5. & quid si ex coniecturis appareat, testatorem noluisse vsufru. teneri ad onera. ibi, nu. 6. & quid de debitis contractis post constitutionem vsusfruct. ibi, & de legatis annuis vide Alexand. cons. 158. nu. 2. *de Bottis.*
Bonorum.] Gul. Bened. in ca. Raynutius, in ver. cætera bona, nu. 41. cum sequentib. & in ver. qui cum alia matrimonium contrahens, nu. 181. cũ seqoentib. Aymo. cons. 187. & ad istam materiam vide Dec. cons. 590. & 485. & quę bona debent vendi pro satisfaciendo legatis, vel creditoribus, vide tex. in fi. §. si autem æs alienum. C. de bon. quæ liber & ibi Ang. Bal. & Pau. de Cast. & Didac. vbi supra, no. 6. omnino, & nu. 7. ver. cæterum, & verbo scribit, vide ad materiam huius l. Guid. dec. 541. & ibi ad quem spectat facere vestes lugobres, & an mulier relicta vsufructuaria possit petere dotem ab hæredibus mariti, vide Guido. d. decis. 541. *de Bottis.*

De dote prælegata: *Rubr.*

L. Cum dos.

De diuortio.]Vide Soc. in l. 2. nu. 7. ff. sol. mat. *de Bottis.*

De dote prælegata. *Rub.*

L. Si socer.

Donatio.] Vide Tiraq. de ll. connob. gl. 3. nu. 69. & in l. si vnquam. in ver. libertis. nu. 102. & 103. *de Bottis.*

L. Pater:

Promittere.] Adde Bal. in l. 2. C. de hær. vel actio. ven. *de Bottis.*

L. Theopompus:

Statur.] An ex conuentione partium, quod stetur dicto vnius testis iudex teneatur stare. Item an electus a iudice ad deponendum, teneatur iurare. Item electus, vt proferat eius sententiam, an requiratur iurare, item quid in perito in arte. Item an agrimensor & de aliis vide Couar. in ver. resol. lib. 2. c. 13. *Mangrel.*
Dicto.] De hoc vide per Couar. in c. cum tibi, extra de test. *de Bottis.*
Præsumitur.] Couar. in lib. 2. var. resol. c. 13. nu. 2. *de Bottis.*
Dixit testator.] Vide Gul. Bened. io c. Raynutius, in ver. condidit, lo 1. n. 10. extra de testam. *de Bottis.*
Omnibus debentibus.] Nota, & adde Marant. in pract. in 6. par. versi. proposui, nu. 20. & Couar. vbi supra, nu. 5. ver. 6. *de* Bottis.
A iudice.] Calculatori non est credendum sine iuramento. Alex. cõs. 66. nu. 4. & vide Benuenutum in tract. de merca. 2. par. nu 67. vbi de potestate calcolatoris, Couar. in lib. 3. var. resol. c. 13. nu. 3. & seq. *de Bottis.*
Iurare.]Aymo de Antiqoita. fol. 56 no. 47. & Couar. vbi supra, nu. 3. & Cec. cons. 416. col. fi. & Couar. vbi supra nu. 5. *de Bottis.*
Testis.]Vide Gul. Bened. vbi supra, nu. 15. & Rom. cons. 204. nu. 6. qui tenet Bar. hic, Couar. vbi supra, num. 6. *de Bottis.*

De optione legata. *Rub.*

L. Diuus.

Optionis.] Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, susceperit, nu. 227. cum sequẽtib. *Mangrel.*

L. quoties.

L.Quoties: §. *Data igitur.*

Electio.] Tiraq.de retra.lign.§.8.gl.7.nu 8.*de Bottis.*
Iure proprio.] Vide Tiraq.in l.bouer.§.boc sarmone.1. limit.nu. 46. fol. 151.*de Bottis.*

L.Ad Aufidium.

Variatio.] An,& quandu variatiu admiteatur. Vida Tiraq.de retra.lign. in fi.ou.38.cum saq.*de Bottis.*

De fundo instructo,& instrumento legato. Rubr.

L. Siue cum instrumento· §· *Fundo.*

Vendita fundo.] Nota quod vēditu fundo,va! domo, veniunt fructus pēdentes,& omnia quæ sunt affinia,nacessaria ad domum. Boer. decii. 229.*Mangrel.*

L.Tabernam:

Mutata voluntas.] Vida Felyn.in c.qoantu.3.col.de iud.*de Bottis.*

L. Quæsitum. §. *Si quis fundum.*

Dispositio.] Si alicui relinquitor fundus & alteri vsurfructus omnium bouorum an intalligatur relictus vsusfructur anā fundi legati, vide per Dadac.Cuuar.in secundo li.var.resol.c.2.nu.7.fol.392.*de Bottis.*

De peculio legato. *Rub.*

L.Si peculium.

Omnia bona.] Vida Gul.Bened.a.Rayn.in ver.cætera bona,num. 48.*de Bottis.*

L.Stichus:

Officio pietatis.] Affl in cunst.patres pro filiir,nu 8. & Iu.Crot.in repet. l.fratee a featee.nu 52.de condictio.indebi.vbi ponit quatuor exclusiones.Per.Duen.in reg.22.quarta limita.pulchre loquitur saprehendendo Bar.*de Bottis.*

De supellectili legata. *Rub.*

L.Si suppellex.

Massaritas.] Adde Abb.io conf 88.2.vol.& an veniant lecti,& alia ibi. *de Bottis.*

L. Labeo.

Labeo.] Ad materiam.l.an verba debeant intalligi secundum communē vsum luquandi,vide umnino Cottam in ver.verba peulata, vbi optime,& Gul.Bened.in c.Raynutiur,io vat.eidem impuberi.nu.19.cū sequentib & Tiraq.de retra.lign.§.2.in glu 1.nu.4.& 5.& da modo probandi communem vsum loquendi,Dec.cunf.365.n.8.& vide Cuuar,in 3.lib.var resol.c.5.in prin.*de Bottis.*
Significationem rei.] Adde,qoud veeba ab idiotis prulata vulgatiter intalligi debent secundum communem cunsuetudinem vulgi.si vero a iorir paeitir.inspicienda est consuetudo loquendi iurisperitorum Roma conf.4.Tieaq.de retract.fol.121.nu.5.& 9.*Mangr.*
Testis.] Nota,& adde aund.in l.da minore,in §.plurium.oum.19. ff.de quæstio.*de Bottis.*

De alime.& cib.lega: *Rub:*

L. Solent.

Hæredes.] Vide Capic.decis.173.& Gram.decis....Pet.Girat.fin.23. *de Bottis.*

L.Libertis.

Differentia.] Adda Bar.in l.donationes,§.j.de don. & Capia.dec.188.& Gnid dec.525.& Curt.iun.conf.39.& late per Aymo.conf.205.j.col. *de Bottis.*

§. *Lucius.*

Alimenta.] Quid importent illa verba,quandu testator reliquir dominā & vsusfructuariam,& massariam,vide Bae.conf.9 Item testatur relinquens vxotem Dominam, & patronam,non videtur ralinqueee ernutricem,Boer.decis.124.Itam maritus relinqoendo vxori vsumfructum omnium bonorum.vidatur tantom alimenta relinquere, & sic appellationa vsufructus veniunt tantum alimenta Boer.194.dec.vbi filius eelinquendo pateem dominum vsufructuarium. & massarium patar haber alimenta tantum,& vide quæ posui in authentica,quod locum,C.si 2 nupserit mulier.*Mangr.*

L. Alio hærede.

Minister] Executor testamentarius habet annum ad deliberandum, si velit esse executor ita.vel ne,& annur currit à diemonitionis. authē. hoc amplius.C de fideicom.*Mangrel.*
Distribui.] Vide Alax.in l.Centurio,numa.78.ff.pe vulga.& pupilla. *de Bottis.*

L.Caio. § *Imperator.*

Morari.] Vida Aymu.conf.268.col.1.& ibi cui incumbat onur probandi,quod possit,vel non possit ex causa iusta ibi moraei,& pee totum cō filium, & adde, quod iusta causa est, si vxor habitare cum filiis suis, Ana.conf.54.& ibi Bologni.in addi.*de Bottis.*
Appellare.] Vide Rebuf.in tract.da sen.prouisu.nu.38.*de Bottis.*

L. Cum alimenta.

Ex facultatibus] Vida Alex.omnino in l maritum.ff.sol.mat.& cōf.100. in fi vol.j quid si hæres non confecit inuentarium,vide Bal.conf.221. vol.4 in nouir.

De auro,& argento legato. *Rub.*

L. Si ita esset.

Vida Aymo.in conf.133.& Couar.in c.2 pract.quæst.*de Bottis.*
Delictorum.] Adde,quod hoc dictum deciditur, quod si quis promittit non eecaptare malefactores alicuius domini,intelligitur da præsentibus,non de futuris,nisi promissio esset reciproca.Tiraq.in l.si vnquā, in ver.dotem nu.97 & Io.Lup.in c.oer vestras,fol.67.Vide Per.Duē. in eeg 205.*de Bottis.*
Res meas.] An isti oratio dicatur generalir. Didac.in d.c.13.nu.2.*de Bot.*
Legauit.] Vide Benadic.Capram conf.45.vbi uptime da hac materia. *de Bottis.*

L. Qui vxoori·

Male ablatis.] Adda Alex.in consilus adductis per Cottam in ver.apices in fine.*de Bottis.*

L.Quintus· §. *Argento.*

Suum.] Vide Felyn.ramissime in c.1. nu 4.col.extra da sponsa.& Alaxan. consiliu 56.nu 4.vul.6 *de Bottis.*
Omnia bona.] Limita vi per Negos.in trac.da pign.2.par.2.memb.nu.8. & 9 & 10.nisi esset dictum mobilia, & immobilia, quia tunc non veniunt iura.Tiraq.in l.si vnquam,in verbu,bona,nu.7.8.Pinal.de bo. mater.sul.6.& quid si fieret relatio ad certum locum, an tunc veniāt iura,sol 6.nu.10.*de Bottis.*

L · Si quis ita:

Dictio sun.] Vide ad intellectum,Didaa.Couar.io 2.lib.var.resol.c.5.nu. 10.ful.446 *de Bottis.*

L.Pediculis. §. *Item cum quæreretur.*

Cedit legato.] Vide omnino Gul.Bened.in a. Rayo.in ver. cætera bona. nu.15 & 16.Vide Didac.Conar.in 2.lib.var.resul.a.j.de *Bottis.*

L. Si vxori.

Pater.] Gul.in c.Raynutius,io verbo,& ortum.nu.1u.*de Bottis.*

L Medico· §. *Mulier.*

Admittitur.] Adde Guid.decis.484.& Negus.de pig.in 3.memb.6. pat. nu.20.*de Bottis.*

De liberatione legata. *Rub.*

L. Aurelio. §. *Caius.*

Reliqua. Nota,quod lagata libaratione non includitur solotio reliquorum.vida Couae.in 2.lib.var.resul.c.14.nu.1.ver.postremo,& ver.sequentib.vbi multa de veritate.*da Bottis.*

De rebus dubijs. *Rub.*

L.In ambiguo.

Bona.] Adde,quod lex habens plures intellectus,oon potest allegari ad deciso-

decisionem causarum. Eucrat. in loro à Rubro ad Nigrum, fol. 15. litera D. Alexandri, cons. 139. nu. 8. *de Bottis.*

L. Quidam.

Hæredis.] Vide Guid. decis. 467. *de Bottis.*

L. Si inter.

Francio.] Hanc opinionem sequitur Didac. Couar. 2. lib. var. resol. n. 5. fol. 480. *de Bottis.*

L. Qui duos.

Intestato.] Vide Alex. in l. Titius, §. huius, nu. 5. de lib. & posth. Alex. &c. l. 2. C. qui admitti. *de Bottis.*

§. *Cum in libello.*

Siae liberis.] Vide Bar. in l. quod de pariter. ff. co. & Capic. dec. 159. nu. 2. & Alex. cons. 39. 1. vol. & Cou. 2. lib. var. resol. c. 7. nu. 6. fol. 472. & 374. omnino, vbi ponit quinque casus. *de Bottis.*

L. Si is, qui ducenta. §. *Vtrum.*

Copulatiua.] Vide Gram, decis. 59. n. 37. Alex cons. 129. omnino. *de Bottis.*

L. Si cognatis.

Tempore mortis.] Quid in substitutione, vide Cec. cons. 253. col. fin. vide Alex. cons. 8. in prin. & latius cons. 28. nu. 4. & vide Dec. cons. 364. 1. col. vbi, quid si fideicommissum est conditionale, an sufficiat si est de familia tempore conditionis existentis, dicit, quod sic, & quid si successione intestato ibid. in fi. vbi quid si substitutio est collata in certum euentum, nu. 9. & cons. 82. no. 2. vbi si sunt vocati proximiores in casu mortis hæredis, an intelligatur de proximiorib. hæredis, vel testatoris, & in cons. 126. ponit optime, & Couar. in ca. 38. practi. q. An fœmina agnata maritata veniat in successione fideicommissi, per quod vocantur proximiores agnati, vide Alex. in cons. 106. & de substitutione cognatorum, si intelligitur testatoris vel hæredis, vide Ias. cons. 159. incip. magnifica, par. 2. vide Tira. de retra. lign. § j. gl. 9 nu. 83. *de Bottis.*
Cognatis.] Conar. in c. 38. pract. q. per totum Tiraq. de tract. § 2. gl. 4. nu. 2. Alex. cons. 106. nu. 2. Alex. cons. 171. nu. 2, vol. 2. *de Bottis.*

L. plures.

Clausula.] Vide omnino Capic. dec. 188. nu. 6. & Ias. in l. j. C. de lib. præt. Alexandri. cons. 68. per totum. *de Bottis.*

De his, quæ pœna cau. relinq. Rub.

L. Filiofamilias.

Sine consensu.] Vide Aymo. cons. 1. vbi quid si dicatur, quod non possit maritare sine cons. *de Bottis.*

L. Pœnam.

Declara, vt per Dec. in c. in præsentia de probationib. & in cons. 419. & Fel. in caut. 8. & Boer. decis. 3. nu. 13. Carol. Roi. in cons. 98. no. 19. 20. 21. vol. 2. Didac Couar. in 1. lib. var. resol. c. 19. nu. 9. fol. 341. & nu. 10. licet contra Bar. hic Cotta in ver. conditio adiecta, Io. Dilect. in tracta. de arte testan. caut. 64. in ti. de leg. Soc. cons. 269 in prin. uol. 2. Rolā. à Valle cons. 35. vol 3. latissime. *de Bottis.*
Testator.] Ias. in l. j. nu. 59. C. de sum. Tri. & Couar. in 3. lib. var. resol. c. j. nu. 9. *de Bottis.*

De his, quibus, ut indignis: Rubr.

L. Post legatum.

Instrumētū nō valere.] Adde Negus. de pign. in 3. memb. 6. par. nu. 27. & Dec. cons. 462. nu. 19. 3. vol. & Gram. dec. 103. nu. 30. & ibi, nu. 84 omnino videas, quia ponit optimam declarationē ex decis. Bellame. 391. & vide omnino Cec. cons. 367. 1. vol. ubi quādo quis dicatur acceptare, & ratificare testamentum. *de Bottis.*
Aduersarius.] Vide omnino Hipp. in rub. de fideiof. no. 331. & 340. ubi an possit fundari ex dictis testium super illa exceptione. *de Bottis.*

§. *His vero.*

Timore.] Vide latissime per Fel. in c. 2. nu. 23. extra de test. uide duas limit. per Hip. sing. 140. quod testis, qui se offert, probet, uide Fel. in d. c. meminimus, de accu. in 2. col. *de Bottis.*
Auxilium.] Quid de fideiussore banniti, uide Barbat. in c. 1. de fideiuss. *de Bottis.*

§. *Qui mortis.*

An reuocato testamēto remaneat donatio causa mortis. Vide Alex. cons. 125. in fi. *de Bottis.*

L. Cum tabulis. §. *Quoniam.*

Non priuant.] Nota, quod inimicitia culpa testatoris non adimit legatum quod uoluit Ias. in l. hæreditas, 1. col. C. de his, quib. ut indig. de ueritate tamen uide Cottam in uerbo, inimicitiæ, & Pet. Girard. sing 5. &, Gram. in uoto 30. nu. 19. *de Bottis*

L. Hæredem.

Vide Tiraq. de retra. lign. §. j. gl. 7. nu. 71. Guil. Bened. in ca. Raynutius, in uerbo, & uxorem, nu. 104. fol. 120. *de Bottis.*

L. Si gener.

Ipsius.] Guid. Papa decis. 280. ubi de eo, qui natus est ex matre soluta, & patre coniugato. & Dec. cons. 306. *de Bottis.*
A patre.] Dec. cons. 288. & Aymo. cons. 184. ubi an possit relinquere nepotibus ea spurius, & an aliquid operetur ista substitutio. uide Gul. Bened. in loco sup. alleg. *de Bottis.*
Talis spurius.] An spurius succedat matri, & quid econtra, uide Dec. consil. 311. per totum, & ibi quid in aliis descendentibus per lineam maternam, & Aymo. cons. 184. & ibi late, & an succedat auiæ maternæ, & an succedat fratri ex parte matris, uide Afflic. in decis. 96. & an ualeat statutum, quod spurius succedat. Boer. decis. 127. num. 9. Rolan. a Valle, cons. 3. nu. 37. uol. 2. ubi de statuto, quod possit spurio relinqui, & dicit, quod ualet. Quid si præcesserunt merita filii, uide Tiraq. in l. si unquam, in uerbo, donatione largitus, nu. 21. & quid si pater confiteror recepisse pecuniam a filio spurio, an ualeat talis confessio. Tira. ubi supra, nu. 88. Quid in terris Imperij, an possit pater relinquere pro dote uel ali. Capic. decis. 164. uide Barthol. Cępol. in caut. 45. Gul. Benedict. in repet. capitu. Raynutius, in uerbo, & uxorem, numero. 686. cum seq nen. de test. ubi determinat de aliementis pro dote, pro anima, pro religionis ingressu posse relinqui, & ibi, nu. 691. quid in emphyteusi acceptacum tali pacto; & an in terris Imperii debeantur alimenta filio spurio, uide Capic. decis. 164. & ibi in fi. an possint peti ab hæredibus patris, patre mortuo, de quo etiam per Abb. cons. 115. 2. col. 2. uol. & quid si dos excedat quantitatem alimētorū, an in eo, quod est plus possit reuocari. Capic. decis. 181. num. 2. & ibidem an transeat dos ad hæredes spurii, & an ualeat legatum factum spurio sub conditione legitimationis, uide Cottam in uer. spurius ligitimatus, & adde, quod licet nō fiat mentio alimentorū in legato & donatione facta spurio, censetur tamen in eam causam donare. Tiraq. in l. si unquam, in uer. donatione largitu., nu. 64.
Relinqui.] Vide Capic. decis. 181. & Bal. Nouel. in tract. dotis 6. par. priui leg. 16. ubi an hoc procedat stante legitima sobole; & quid in nepoto spurio ex filio spurio, & quid in nepote ex filio incestuoso, & quid in legitimo nato ex filio incestuoso, uide Cottam in uerbo, nepos. An autem nepos ex spurio possit adoptari ab auo, uel legitimari, uide Cottā ubi supra late, & uide multos modos instituendi spurios. *de Bottis.*
Cui relinquitur.] Quid si est monachus incapax monasterii. uide Dec. cōsil. 419. nume. 7. uide per Bar. in l. cum ratio. §. fina. ff. de bon. damna. *de Bottis.*

De condit. & demonst. Rub.

L. Legatis.

Adde, qood dictio, casu quo, qoando respicit futurum euentum, importat conditionem, Aymo. cons. 268. in prin. *de Bottis.*
Conditioais.] Vide no. q. per Alex. cons. 3. col. 2. uol. 1. & Cottam in uer. quod. *de Bottis.*

L. Conditionum.

In contractibus.† Adde Ruin. cons. 89. nu. 2. & 3. uol. 4. & de ueritate uide Bennenut. in tract. de nauibus, par. 3. nu. 23

L. Hæc conditio. §. *Si sic.*

Quid in contractibus, uide Bar. in l. 2. sup. eo. de *Bottis.*

L. Demonstratio.

Non vitiat.] Vide late per Gul. Bened. in c. Raynutius, in uer. cætera bona. nu. 49. *de Bottis.*
Demonstrationes. Gul. Beuedict. in dicto uerbo, cætera bona, numero 52. *de Bottis.*
Falsa demonstratio.] Gul. Bened. in dicto uerbo, cætera bona, numer. 53. *de Bottis.*
Significauit.] Gul. Bened. in c. Raynutius, in verbo, cætera bona, nu. 51. *de Bottis.*
Demonstrandam personam.] Adde Alexan. in l. hac consultissima, num. 3. & 4. C. qui testam. face. pos. ubi etiam ponit quando sufficiat unum

accidens,

Alex.conf.153.nume.quarto,volum.2.*de Bottis.*

Demonstratio.] Limita,vt per Alex.in addi.ex opi.Pau.de Cast.quem sequitur idem Alex.in conf.73.in 3.vol.& in conf. 38.in 5. vol. & Par. in tra.reintegra.fol.169.*de Bottis.*

Mutata.] Nota modum probandi indemnitatem rei,cuius confinia sunt mutata,de qua per Aymo.conf.57.nu.7. & adde Par.de reinteg.fol. 169.poue quod dominus,& fol.166.in probatione.*de Bottis.*

§. *Quod autem.*

Natura.] De dictione pro,an inducat modum, aut causam finalem, uide Dec.conf.350.nu.2.*de Bottis.*

Gessit.] Vide Gram.dec.59.1.col.& ibi quid de dictione prout.*de Bottis.*

Conditionaliter.] Vide Guid.omnino,in dec.fi.& decis.59.per totum,& Tiraq.in l.si unquam in prin.nu.84.

Falsa causa.] Dec.conf.350.per totum.*de Bottis.*

L.Multum.

Facit.] Vide Bar.in d.l.hæc autem,vbi addidi.*de Bottis.*

L.Cum vir.

Vide Boer.decis.276.*de Bottis.*

L. Falsa. §. *Si quis.*

Pluralitas.]Pone,quod quis reliquit Titium tutorem filiabus & non habet,nisi vnicam filiam.Dec.conf.50.*de Bottis.*

Singularitatés.] Numerus pluralis tunc resoluitur in singularem quando militat eadem ratio,alias non.Dec.conf 80.uer.4.*de Bottis.*

L.Si nominatim.

Casus.] Adde Aymo,de antiq.temp.fol.79.nu.39.41.& ibi quid si antiquitate temporis est sumpta.*de Bottis.*

L. Si ita:

Adde Pau.de Cast.in l.hæredes palam,in prin.ff.de hæredib. instituen. Alex.in conf.14.nu.7.Barb.in c.cum tibi,nu.16.extra de test. Alex.late in conf.14.& conf.95.nu.5.& in conf.107.*de Bottis.*

L.Quibus. §.*Dominus seruo.*

Testator reliquit.]Vide omnino Bal.hic,vbi limitat,& declarat.*de Bottis.*

§. *Termilius.*

Modus.] De hac dictione,ita tamen,& ita quod,Vide Capie. dec. 108. & de actu facto sub modo,vide late Tiraq. de retra.§.1.gl. num. 32.& 33.& adde,quod & si testator disponendo adiciat sub tali conditione,si tamen est de futuro,illa verba important modum,non conditionem.Ita Aymon. conf. 59.quę dictiones inducant modum,uide per Luc.de Pen.in l.1.C.de diuer.prædi.lib.11.*de Bottis.*

Ab initio.] An,& quando hæres,vel legatarius per non adimplementũ modi priuetur legato.Aym.conf.59.sequitur Capi.dec.108.*de Bottis.*

L.Sed si hoc: §.*Cuidam.*

Vide Tiraq.de retra.lign.§.15.in gl.1.nu.5.& §.29.gl.4.nu.8.cum seq. & adde Dec.conf.349.nu.2.*de Bottis.*

L.Titio centum: §.*Titio centum.*

Matrimonio.]Adde Gul.Bened.in c.Raynutius,in ver.cuidam petitio.in prin.Aymo.conf.80.nu.2.& Oldr.conf.16.*de Bottis*

§. *Titio genere.*

Conditionale.]An legatum dotis sit cõditionale,vide Addi.ad Bal.Nou. in tra.de dot.6.pat.priuileg.76.& Aymo. conf. 101.omnino,& vide Aymo.conf.15.vbi an si non sequantur nuptiæ, cesset legatum, vide ibi,& Gram.in conf.ciuili.57.omnino,& vide in terminis constitutionis regni.inde Loffre. conf.26.per totum,& Io.Dilect.in tra.de arte testa.ti.de leg.cau. 51. de legato facto, si monasterium intrauerit,an sit purum, vel conditionale,uide Cottam in ver.conditio adiecta. An tale legatum debeatur,si monasterium intrauerit.Bar.in auth.de sanctis.episc.§. sed & hoc,per illum textum. videlicet,quod lie, sequitur Soc.conf.269.in prin.& vide Couar.in 1.lib.var.resol. ca.19. & ibi an legatum factum,si intrauerit monasterium debeatur, si matrimoniũ contraxerit,nu. 10.fol.343.

Patris.] Quid si pater dotauit filiam,& stipulatus est dotem sibi restitui & soluto matrimonio filiæ exegit dotem,postea moritur pater,an mulier dicatur dotata,vt excludatur.Bal.Nou de dote,1 par.nu.a 1.uide Soc.& cæteros post eum in rub.ff.sol.mat.nu.7. vbi late disputat hãc qõ.& Gul.Bened.in c.Raynutius,in ver.duas habens filias,nu.155.cũ pluribus sequentib. Tiraq.de retract.conuentio.in fi.nu.39. & 40.& quid si pater legauit centum,nec dixit nomine dotis, an dicatur dotata, vide Bar.in l.quod dicitur.ff.de iure dot.vide Alex,in conf.74.vbi consuluit in pulchro casu.*de Bottis.*

Statutum.] Loffr.conf. 26.& Ripa,in l. quæsitum.§.si sponsa.ff.de priuileg.credit.*de Bottis.*

Legitime.] Vide Saly.in l.2.C.communia de leg. Alex.in conf.131.2.col. 1.vol.cum aliis adductis per Capic.decis.158.nu.3.& Gul.Bened.in repet.c.Raynutius,in ver.duas habens,nu.127.& in ver. & vxorem, 1. decis.nu.70.vbi quando quis excluditur a successione, vide ad materiam,Gul.Bened.in d.ver.duas habens filias, nu.163. cum sequentib. Tiraq.de retract.conuentio.§.2.gl.1.legitimæ, & vide in nu.53.& 54. & Gram.in conf.ciui.145.nu.5.& vide Bal. Nouel. in d 6.par.priuileg.74.nu.3.*de Bottis.*

L.Cum tale.§. *Rescriptum.*

Nupserit.] Vide Aymo.Cranet.conf.1.vbi quid de conditione,quod nubat consilio alicuius.*de Bottis.*

Monasterio.] An hoc sit licitum soluere pro ingressu monasterii.Guido. Papæ decis.80.

L. Titio fundus.

Credi.] Adde,quæ ponuntur per Loffre.conf.17.nu.5.cum pluribus sequentibus.*de Bottis.*

L. Dies.

*Dies.*Ad hanc materiam,vide Loffre.conf. 9.par.2. & conf.33.numer.4. *de Bottis.*

L. Auia.

Aut legatum.] Vide Tiraq.de retract.lignag.§.1.gl.14.nu.26. *de Bottis.*

L. Iulius Paulus.

Intelligitur.] Vide Alexandri.conf.68.per totum.*de Bottis.*

L.Cum seruus.

Iudicio.] Vide Capic.dec.19.Tiraq.de retract.conuentio.§.1.gl.6.num. 18.& 16.

L. Quod traditum.

Differentiæ.] Vide in l.Imperatores.ff.de fideicommiss.liberta. *de Bottis.*

L. Cum ita.

Diuersis.] Tiraq.de retract.conuentio.§.1.gl.6.nu.24.*de Bottis.*

L. Conditiones.

Tacita conditio.] Limita hanc l ut per Felyn.in c.20.in prin.de sponsa. *de Bottis*

L. Cum auus.

Filijs.] An filius spiritualis excludat substitutum.Bal.in auth.nisi rogati.col.fi. & Cotta in ver.filius spiritualis, & de materia huius l.vide late Gul.Bene.in c.Raynutius,in ver.si absque liberis,lo 1.per totum, & dispositionem huius legis limita non habere locum in filia nata tẽpore testamenti,cui testator aliquid legauit,vt per Dec.conf.285.nu. 2.*de Bottis.*

L.Hoc genus.

Prohibitione.] Vide Didac.Couar.in 1.lib.var.resol.ca. 13.nu.7.fol.218. *de Bottis.*

L. A testatore.

Conditionem.] Adde,quod ablatiui absoluti si cadunt super eo quod est a iure certum,non faciunt conditionem.Roland.conf.82.nu.15.& 16. *de Bottis.*

Ad leg. Falcidiam. *Rubr.*

L. Lex falcidia lata est.

Ecclesiæ.] Legatum relictum alicui sancto, debetur ecclesiæ sub nomine illius sancti, & si sunt plures ecclesiæ sub tali nomine debetur pauperiori, & si essent pares in paupertate, episcopus posset gratificari. Host. in sum. de test. §. fi. *de Bottis*

§. *Si cohæredem meum.*

Locuples.] Vide Alex. in l. 1. col. 7. ver. & iuxta illam. ff. de leg. 2. *de Bottis.*

§. *De impensa.*

Impensa. Ad materiam huius §. vide omnino Pet. Rebuf. in tract. de sen. prouis. a nu. 39. usque 89. *de Bottis.*

L. Quod supra. L. §. *Quod vulgo dicitur.*

Legata.] Nota, quod fideicommissarius tenetur conficere inuentarium, alias tenetur vltra vires. Aymo. cons. 19. nu. 16. *de Bottis.*

Quod de bonis. §. *Fructus prædiorum.*

Prædiorum.] An fructus percepti durante conditione computentur, vide Alexandri. consi. 73. nu. 13. vbi late de materia, & vide Cottam in ver. filius grauatus. *de Bottis.*

L. Si pupillus.

Gabella.] Vide Tiraq. de retract. lig. §. 1. gl 14. num. 124 cum seq. ex hac doctrina Bar. Decisio Pedemonta. 4. in ordine determinauit, quod si in libello est deductum petitoriū, & possessorium, an gabella debeat solui ratione æstimationis proprietatis, ac possessionis, præsupposito, quod ex forma statuti debeat solui gabella.

L. Seius, & Augerius.

Peruenire.] Vide Doc. relatos per Cottā. in verbo donationes. *de Bottis.*

L. Si a me tibi.

Emphyteuta.] Ade Tiraq. de retra. lign §. 19. glo. 2. in prin. & Dec. cons. 98. quid si redimit virtute pacti. col. 2. in fi. *de Botti*

L. Cum Titio.

Alimentorum.] Ius alimentorum non potest cedi. Tiraq. de retra. lign. §. 26. gl. 1. nu. 72. *de Bottis.*

L. Pretia rerum. §. *Nonnullam.*

Valoris est.] Ex crescentia momentanea, quæ fuit tēpore vnius extremę caristiæ, quę parum durauit, non attenditur, nec est in consideratione, vt hic per Imo. & Hip. in l. fi. nu. 158. ff. iurisd. omn. iud. Quid si aliqui testes deponant de maiori precio, aliqui de minori. quib. credatur Bal. in l. 2. C. de rescind. vend. dicit quod testibus deponentib. de minori, v. de Affi. in tra. de iure prothomis in ver vt inf. 30. dies not. 29. Pone, quod res apprecietur centum, & aliquis offerat centū quinquaginta, quid attendatur, uide Capio. decis. 41. nu. 13. *de Bottis.*

Vendi potest.] Vide omnino Afflic. dec. 319. vbi de modo articulandi, & probandi pretium rei, & in const violentias, nu. 15. & pensio domus qualiter probetur, puta quia Titius habitauit in mea, nec apparet de quantitate pensionis, qualiter æstimabitur. Bar. in l. in summa. § & ste & habitatione. ff. de cond. inde. vide Tiraq de retra. lign. §. 1. gl. 18. in prin. & de retra. conuentio. §. 7. gl. 1. nu. 9. *de Bottis.*

L. Hæreditatum.

Facto.] Couar. in loco allegato. fol. 854. ver. cursus. Hæc opinio reprobatur à Doctoribus relatis per Couar. in 3. lib var. resol. c. 9. num 8. ver. hinc deducitur, fol. 853. vide Affl. decis. 34. & Fu Lup. in repe. c. per vestras, de don. fol. 32. §. 35.

L. In quartam.

Quarta.] Hanc opinionem sequitur Couar. in 2. ca. 3. lib. var. resol. nu. 1. fol. 709.

Liqueant.] An autem fructus percepti per filios primi gradus computentur in Treb vide Doct. rela. p Cottam in ver. Trebellianica licet. Ad materiam vide Cottam in ver. filius grauatus. & adde, quod Trebellianica deducitur habitu respectu ad illud, quod restituitur. Dec. cōsi. 256. nu. 12. contra tenet, decis. 605. Rui. cons. 52. in 3. vol. *de Bottis.*

Imputatur.] An illud, quod soluitur monasterio in ingressu filiæ imputetur in legitimam, vide Bar. in l. 1. §. si parens. ff. si quis a pa. fu. ma. & qd in pecunia soluta pro aliquo officio, & quid in condemnatione, quā pater soluit filio. Bar. in l. Stichus. de pecu. leg. quid in re legata propter benemerita. Pet. Duen. in reg. 223. vbi etiam quid in alimentis, quid in expensis factis tempore nuptiarum, vel pro consequendis honoribus, & quid in armis, vel libris, & quid in pecunia data pro prædictis, & quid in condemnatione. vide ibi, & Guid. decis. 606. & 607. & vide Capic. omnino in decis. 176. nu. 24. cum seq. *de Bottis.*

Suppleri.] Vide Capram cons. 48. & Guid. decis. 82. Boer. latissime in deci. 145. & Affl. in dec. 76. & 162. num. 4. Alex. cons. 73. nu. 3. Quid in dubio, si non apparet de uoluntate, vide Alex. hic & Ias. in l maritus C. de procur. & Afflict. ubi supra. numer. 8. *de Bottis.*

L. Maritus vxoris.

Extra dotem.] Vide limit. per Aret. in cons. 159. uide Barb. in c. ex literis, col. pe. de pignu. ner. sed dubium est, uide Affl. dec. 44. & Pan. de Cas. cons. 187. incip. sup. 1. tenetur indistincte, quod maritus tenetur restituere omnes fructus, & Guid. dec. 468. & quid de fructibus rerum extra dotem, non ueniunt paraphernalia, uide Affl. ubi sup. num. 7. & Tiraq. de ll. connub. gl. 7. per totum. ubi late de materia. *de Bot.*

Ad Senatusconsul. Trebel. *Rubr.*

L. Explicito. §. *Sublata.*

Directa.] Ad hoc uide aliqua per Alex. in cons. 31. in fi. uol. 6. *de Bottis.*

§. *In filij.*

Patri.] De ueritate huius dicti uide Doc. rela. per Cottam in c. episcopalis dignitas, & Gul. Bened. in repet. c. Raynutius, in uer. matrem, nu. 27. *de Bottis.*

§. *Fuit quæsitum.*

Restitutio.] Tiraq. de ll. connub. gl. 3. nu. 157. Couar. in 3. lib. uar. resol. c. 1. nu. 5. fol. 700. *de Bottis.*

Adultus.] Adde Dec. cons. 279. nu. 1. Suarez in alleg. 20. nu. 2. & nu. 13. & ibi quid si processit ad traditionem. *de Bottis.*

L. Marcellus.

Testator.] Vide Guid. cons. 140. nu. 4. & dec. 51. & per quæ uerba inducatur talis prohibitio. uide Guid. in d. cons. 140. nu. 3. uide latissime per Cottam, in uerbo, inuentarii confectio. Dec. omnino cons. 236. nu. 5. & in consilio 480. colum. pen. & 61. & quid in filiis primi gradus. *de Bottis.*

§. *Idem Pomponius.*

Grauauit.] Aymo in cons. 110. nu. 2. & cons. 16. per totum. *de Bottis.*

§. *Quidam.*

Veniant omnia.] Vide Guid. Papæ, dec. 303. & ibi an donata ueniant in restitutione fideicommissi, & ibidem an ea, quæ percipiuntur iure pupillaris substitutionis, & uide Dec. cons. 254. per totum, & in cons. 80. *de Bottis.*

Fideicommissum.] Alex. cons. 156. nu. 3. Guid. Papæ. dec. 303. & Dec. in c nos. 80. nu. 1. & per totum cons. ubi optime declarat hanc materiam, & uide eundem Dec. in cons. 81. in 3. dub. *de Bottis.*

L. Quia.

Procedit.] Adde tamē si recusans iudicem post recusationem comparuisset coram eo, & litigasset super aliquo articulo, processus ille ualeret, ut habetur per Alex. cons. 12. num. 6 uol. 6. & adde etiam, quod iudex appellationis potest sententiam prolatam a iudice recusato confirmare ex actis ante recusationem factis. Alex. in cons. 67. uol. 6. An autē princeps possit ex certa scientia committere causam iudici suspecto. uide Abb. & alios in c. ex transmissa, nu. 5. de foro comp. & in c. cum. de excep. *de Bottis.*

Inducitur.] Adde Gui. Bened. in repet. c. Raynutius, in uer. si absque lib. fol. 80. nu. 87. uide Bologni, cons. 14. *de Bottis.*

L. Sed cum ab hærede. §. *Si de testamento:*

Requirat.] Limita ut per Gram. decis. 65. col. fi. *de Bottis.*

L. Cogi:

Iure institutionis.] Vide latissime Gul. Bene. in c. Raynutius, in uer. in eodem testamento relinquens a prin. per plures columnas.

§. *Si quis rogatus.*

Excludit.] An & quando naturalis faciat deficere conditionem fideicōmissi. uide Pet. Duen. remissiue. in reg. 350. Quid si est legitimatus, uide Dec. cons. 258. nu. 4. & cons. 284. nu. 9. Adde quod ubicunque naturalem, ut declarat And. Tiraq. in l. 1. in prin. nu. 43. de ll. connub. adde Dec. cons. 433. nu. 17. cons. 258. nu. 4. & 284. nu. 9. Alex. cons. 62. *de Bottis.*

§. *Si quis ante.*

Filios superuixisse.] Vide Alex. in cons. 38. 1. uol. & Dec. cons. 86. ante numerum quintum, ubi quod in dubio uidetur mortuus absque filiis. Vide Guid. dec. 591. & 457. & 306. & 458. Dec. in cons. 208. nu. 2. & cons. 284. nu. 8. Alex. cons. 48. nu. 2. *de Botts.*

L. In

L. In fideicommissariam.

Iudicio testatoris.] Quid si testator mandauit, quod hæres non teneatur reddere computum, an teneatur hæres computare fructus in quartam. Alexandri. cons. 173. nu. 7. dubitatiuè dicit, quod non. *de Bottis.*

Iure natura.] An fructus percepti ab hæreditate restituenda per filium retenta legitima computentur in legitima. vide Alexandri. in cons. 34. nu. 3. *de Bottis.*

L. Mulier. §. *Cum proponeretur.*

Fructus.] Contrarium tenent Docto. in viro, & filijs facientibus legatū sub dicta conditione, prout per Gul. Bened. in cap. Raynutius, in uer. qui cum alia mat. nu. 171. & 185. sed in alio sic disponente bene procedit hæc opinio, ut ibi, nu. 712. dummodo nubat pari, etiam respectū ætatis, ut ibi, nu. 213. nec contrahat tertium matrimonium, nu. 219. de cuius veritate nū. seq. *de Bottis.*

L. Exasse.

Heres.] Vide latè per Dec. in l. 1. nu. 3. per totū. C. unde legitimi. *de Bot.*

L. Si quis priore.

Cassatum.] Adde Io. Franc. Rip. in tit. de quæst. & stat. responso 2. vbi an extendatur ad statuta non recepta; & ad statuta inualida, & multa alia. Goid. Pap. decis. 303. *de Bottis.*

L. Restituta.

Vide Tiraq. de retrac. lign. §. 36. in glo. 3. per totam. *de Bottis.*

L. Quamuis. §. *Restituta.*

Iuspatronatus.] Iuspatronatus non transit in fideicommissariū facta restitutione hæreditatis, de quo Alexandri. in cons. 156. in fina. vide latissimè per Cottam in uer. hæres censetur. *de Bottis.*

L. Si Patroni.

Feuda.] Vide Iacobi. in uers. & cum pacto, quod de ipso feudo, nu. 7. sed an computetur in trebellia. falci. uel legiti. uide Hippo. sing. 32. Adde Guid. Pap. decis. 520. *de Bottis.*

L. Filiam.

Legitimus.] Adde Dec. in cons. 424. per totum. *de Bottis.*

L. Hæredes. §. *Cum ita.*

Moriens.] Vide Deci. cons. 80. & 254. & Guid. Pa. decis. 383. & sup. in l. Marcellus. §. quidam omnino. Ias. in consi. 41. quasi per totum, vol. 1. & Alexandri. in cons. 48. *de Bottis.*

Substitutionis.] Vide Aymo in cōs. 109. Ias. in d. cons. 41. volu. 1. Goza. in consi. 67. Alexandri. in consi. 2. vbi ponit quando talis substitutio est facta in persona filiorum, & an ex uerbis si ambo decedant sine liberis, succedat alius, sit inducta substitutio inter primos hæredes. Ias. & Alexandri. ubi sup. & Ias. in consi. 33. *de Bottis.*

Pluralitus.] Quid si testator reliquit Titium tutorē filiabus suis, & non habet nisi vnam filiam. Vide Dec. cons. 50. Hanc limitationem limitaot per Aymo. cons. 113. num. 4. & uide Ias. in d. cons. 41. numero 6. *de Bottis.*

De collatione bonorum. Rubr.

Lex prima. §. *Is quoque.*

De iure prætorio.] Adde Dec. in l. prima. in princi. C. quando non peten. partes. *de Bottis.*

Emancipatie.] Vide Pet. Girard. singula. 76. vbi recitat pulchra dicta. *de Bottis.*

§. *Nec castrense.*

Conferendi.] Vide Boer. decis. 14. & Couar. 3. li. variar. resolu. c. 19. nu. 4. Adde quod si tales libri sunt empti filio Clerico etiam primæ tonsuræ, non sunt conferendi. Pet. Girard. sing. 54. & Crot. in repe. frater à fratre. nu. 61. de condi. inde. uide Petr. Duen. in reg. 371. & ad intellectum, & declarationem huius dicti, uide latè per Aymo. cons. 125. nu. 4. & sequen. & Pet. Duen in reg. 222. in 2. limi. *de Bottis.*

Cum fratribus.] Ioan. Crot. in l. frater à fratre. nu. 72. Aymo. cōsi. 165. & Aymo. cons. 125. in fi. & ibi quid si negotiatur filius nomine patris. *de Bottis.*

Vestimentis.] Crot. in l. frater a fratre, nu. 78. quod si parcè expendit, an petat, uide Rebuf. in tracta. de sent. proui. nu. 53. Vide Iacobi. in vet. & cum pacto quod de ipso feudo, nu. 17. & ibi an imputetur in legitimam. vide Ioan. Lup. in rub. extra de dona. inter vir & uxo. §. 11. nu. 3. lib. 1. & Bal. in tract. de duob. fratrib. nu. 31. *de Bottis.*

Cogi.] An pater teneatur ad expensas studij, & Doctoratus pro filio. Vide Aymo. in cons. 125. nu. 8. *de Bottis*

§. *Si impuberi.*

Legitima.] Vide Cottam in ver. legitima, & in uer. pater obligatus, & Couar. in secundo lib. uariar. reso. c. 8. nu. 7. fol. 496. & ibi an ualeat statutum in contrarium. & si publicantur bona filij, an ueniat ista legitima. ibi fol. 497. *de Bottis.*

L. Dedit dotem.

Pronepte.] An dos data ab auo debeat computari in legitimam filii, & an in legitimam neptis, quæ debebatur in bonis patris. Vide per Dec. cons. 81. in 6. dubio, & per Ripā in l. in quartam, in fi. *de Bottis.*

De uentre in posses. mitten. & curato. eius. Rubr.

L. Vbicunque. §. *Interdum.*

Petitorium.] Adde Bar. in l. cum fine, tit. 1. Affl. decis. 25. nu. 1. *de Bottis.*

De coniungen. cum emancip. lib. Rub.

L. Si quis ex his. §. *Si pater in potestate.*

Mater.] Vide Capic. decis. 210. nu. 5. & Deci. consi. 296. no. 111. omnino. vide Capic. decis. 21. nu. 6. & nu. 1. De veritate istius responsionis, vide Dec. & cæteros post eum in l. si emancipati, super glos. 1. C. de colla. *de Bottis.*

De Carboniano edicto. Rub.

L. Carbonianum. §. *Dua autem causa.*

Testimonium.] Vide Affl. in cōsti. patarenorum. nu. 42. & ibi an pendente accusatione possit admitti in testem. *de Bottis.*

§. *Missum.*

Mitti.] Adde Guido. decis. 219. *de Bottis.*

L. Si impubes. §. *Quæsitum.*

Contratabulas.] Vide latè Curt. nu. 74. in fi. *de Bottis.*

De bonorum posses. secun. tabu. Rub.

Lex Prima. §. *Non autem.*

Producuntur.] Vide Affli. decis. 387. & Ias. in l. fi. C. de edic. diui Adr. tollen. & Cottam in uerb. ecclesia. vbi quid si in altero est instituta ecclesia, vel factum legatum ad pias causas. & Gul. Bened. in c. Raynutius, in uerb. testamentum, lo secundo, nu. 27. cum seq. *de Bottis.*

§. *Si quis in duobus.*

Testamentum.] Vide Affl. decis. 48. Angel. & Pau. in l. sciendum, de uer. obl. Alexand. cons. 6. 2. colum. 4. uol. & cons. 205. 3. colum. 2. volum. *de Bottis.*

Si à parente quis fue. emancipa. Rub.

L. Emancipatus. §. *Si parens.*

Vide Gul. Bened. in c. Raynutius, uer. dotem, nu. 7. Bal. Nouel. in tracta. dotium, in 1. par. nume. 9. & ibi quid si apparet illud non dedisse pro dote. *de Bottis.*

L. non vsque.

Aes alienum. Vide per Barba. in c. Raynutius. nu. 36. de testamen. Tiraquel. in l. si vnquam, in uerb. donatione. nu. 121. *de Bottis.*

De iure patrona. Rubrica.

L. Filii hæreditate.

Non habent.] An pater possit ius patronatus uni ex filijs relinquere in præiudicium aliorum. uide Socin. consi. 25. 6. colum. uersi. facit. in 1. uolumi. *de Bottis.*

De obsequijs à libertis patrono præstandis. Rubr.

L. Etiam.

Facti.] Alex. in l. diuortio, quærit quid si reperiatur instrumentum donationis factæ eo die quo facta est emancipatio ad præsumendum, uide ibi, nu. 9. circa medium. *de Bottis.*

De operis libertorum. Rub.

L. Vt iusiurandi.

Emancipauit.] Cotta in uerb. donatio. Tiraquel. de retra. conuentio. nume. 1. glo. 5. nu. 5. *de Bottis.*

§. *Si liberi.*

Emphyteusi.] An filius faciens quietationem de hæreditate patris, videatur fecisse de emphyteusi. uide Angel. in l. item uidendum. §. fina. & Barba. in c. potuit. colum. 18. uer 4 hoc. Cotta in uerb. emphyteusis non uenit, & ibi quid de quietatione bonorum, & quid in feudo, & quid si nihil aliud est in hæreditate, nisi feudum uel emphyteusis, vide ibi. *de Bottis.*

Femina.] Dec. cons. 239. nu 4. & Gul. Ben. in cap. Raynutius. in uer. si absque lib. lo secondo, de testi. nu. 57. Curt. iun. consi. 78. nu. 3. Couar. in loco alle. uer. 5. concl. & in 6. concln. & ibi an transeat ad extraneos hæredes. *de Bottis.*

Vera.] Amplia hoc habere locum etiam in querela inofficiosi testam. vt declarat Pau. de Cast. in l. si quis filium. nu. 3. C. de in off. test. *de Bott.*
Limita, vt per Bar. in l. quod dicitur. nu. 6. ff de uer. obli. & ut no. hic in addi in litera f. & per Maran. in repe. l. is potest, nu. 22. 23. ff. de acq. hæred. cum mult. sequen. Tiraq. de retrac. ligna. §. 12. glo. 6. nu. 23. & sequen. Couar. in loco allega. uers. tertia conclusio. uide aliquid in materia remissiue per Euerard. in loco ab ordine, char. 11. litera d. Couar. in secundo lib. uariar. resolu. cap. 18. nu. primo, secunda conclusio. *de Bottis.*

Pater possit.] Vide Didac. Couar. in primo lib. uariar. resolutio. cap. 14. numero 8. fol. 236. Vide Tiraq. de retrac. lignag. §. primo. gl. 8. numero 37. *de Bottis.*

Non possit.] Adde Guido. 93. & ibi, quid si dixit, quod de hæreditate amplius petere non possit, & Alex. cons. 22. num. 14. uol. 5. Deci. in consi. 425. col. pen. & fine. Rui. in cons. 118. nu 6. uol. 1. qui omnes sequuntur opinio. Bar. etiam quod sit dictũ, quod de hæreditate amplius petere non possit. uide etiam Ruin, in cons. 79. uol. 2. ubi tenet, contra quando loquitur de hæreditate nu. 7. & ibi limitat hanc opinionem Bar. procedete, quando vltra dotem maternam competebant alia iura filiæ, in quibus possent uerificari uerba prohibitionis, secus si aliud non competebat, nisi dos materna. uide Io. Dilect. de arte testã. titu. de lib. institu. caut. 3. nume. 4. vbi ponit cautelam quod filia grauetur compensari cum legato, uel relicto quicquid petat de bonis. *de Bottis.*

De suis, & legitimis hæredibus. Rub.

L. Intestati.

Statutum Ciuitatis.] Vide late per Gul. Bened. in cap. Raynutius, in ver. & uxorem, in prima decis. num 8. cum sequen. vbi latè de intellectu talis statuti, & an extendatur etiam respectu legitimæ, num. 45. & an respectu alimentorum, num. 56. & num. 61. & an amita excludat matrem. ibi, nume 66. cum sequen. vbi quid in bonis obuentis ex linea materna. *de Bottis.*

Filia fœmina.] Hinc dicebat Bald. in l. maximum uitium, penult. & vlt. col. C. de lib. præter. quòd talis filia si est præterita, non rumpit testamentum. sequitur Capic. in decis. 176. & Affl. decis. 158. & hanc opinionem Bar. limita, vt per Alb. Brun. in tra. de statu, excluden. fœm. x articulo, quem refert Pet. Duen. in reg. 340. *de Bottis.*

L. Post consanguineos. §. *Hæreditas.*

In stirpem.] Vide late Guido. Papa. decis. 134. & Gul. Bened. in c. Raynutius, in uer. & vxorem. 5. decis. nu. 69. *de Bottis.*

§. *Legitima.*

Fallentiam.] Tiraquel. de retrac. ligna. §. 14. glo. 2. num. 5. 6. 7. & 8. cum sequen. Alexandri. cons. 102. *de Bottis.*

L. Item prætor.

Posterorum.] Dec. cons. 364. & ibi, quid de descendẽtib. & quid in successio. ab intestato. *de Bottis.*

Ad Senatusconsul. Tertuli. Rubr.

L. Prima. §. *Qui operas.*

De damnato rei capitalis.] Nota, & adde Gul. Benedict. in cap. Raynutius, in uer. & uxorem, quinta decis. nu. 43. & Tiraq. vbi supra, nu. 87. *de Bottis.*

§. *Sed si sunt sui.*

Extantibus.] Vide Dec. cons. 296. nu. 7. *de Bottis.*

§. *Confestim.*

Habui.] Vide Bar. & Iacobi. in l. iterdum. ff. de iud. Neuiza. in Sylua. fol. 67. uers. limita sexto. *de Bottis.*

§. *Videndum.*

Exclusa.] Vide Tiraq. de retrac. conuentio. §. secundo. gl. prima. nu. 79. *de Bottis.*

Auo materno.] Adde Gulielm. Benedict. in capitu. Raynutius, in uers. & uxorem, prima decisio. numero 58. cum sequentibus. vbi latè. *de Bottis.*

L. Si filius. §. *Quando in pendenti.*

Filia fœmina.] Vide Capic. decisio. 176. nu. 8. vbi quid si renunciauit, an possit rumpere testamentum. *de Bottis.*

Adnotat. Ad hunc Tomum Quartum, Finis:

BARTOLI A SAXOFERRATO, IN SECVNDAM INFORTIATI

Partem Commentaria.

LIBER XXX.

TITVLVS PRIMVS.

De legatis Primo.

LEX PRIMA.

1 *Exæquata plura adinuicem importãt, quod illud, quod vna res habet plus altera, sit attributum alteri.*
2 *Adæquata rei attribuit, quicquid est plus iuris ad eã, ad q̃ fit adæquatio.*
3 *Statutũ, ꝙ exæquata sit cõdõ nobiliũ, & populariũ, qualiter intelligatur.*
4 *Legare de iure antiquissimo legata, institutiones, fideicõmissa, tutelas, & omnia in testamento comprehensa complectitur.*
Legata de iure antiquo proprie dicunt, quæ relinquũtur ab hærede in testõ.
Legata fideicommissis fuerunt exæquata de iure Digestorum, & de iure Codicis adæquata.
5 *Legata particularia sunt æquata fideicommissis particularibus.*
Fideicõmissa vniuersalia legatis vniuersalib. nõ vlia particularib. & nu. 8.
6 *Testator super quib. reb. possit disponere, prout vult.*
7 *Libertas directa seruo alieno non datur.*
8 *Fideicommissa vniuersalia, & legata particularia, quid differant:*
9 *Fideicommissum vniuersale relictum fratribus minoribus non valet, particulare relictum sic.*
10 *Legata particularia, in quibus sint exæquata fideicommissis particularib.*
11 *Actio personalis in testamento, pro quibus legatis competat.*
Officium iudicis competit pro legatis, quæ alterius vtilitatẽ nõ cõtinẽt, sed solum pertinent ad seruandum honorem testatoris.
12 *Actio in rẽ quãdo, & quib. casib. cõpetat, ꝑ legatis, vel fideicommissis.*
13 *Actio hypothecaria pro legatis, qualiter, & quando competat.*
14 *Actio ꝑsonalis seu hypothecaria, & in rẽ, quæ possunt ꝑ legato cõcurrere.*

a PEr omnia exæquata. a Dicit tex. fideicommissis. s. singularib. & pecuniarijs, seu ꝑticularib. Dyn. vel dic fideicõmissis, in qb. circuitus erat inutilis, ſm Pet. Tu dic, ꝙ legata singularia sunt exæquata fideicõmissis singularib. & vlia vlib. ꝑ oĩa, nõ ãt particularia vlib. Opp. ꝙ nõ ꝑ oĩa sint exæquata, imo differunt in quatuor. Solue, & vide gl. Præterea si hęc lec. esset vera, Iustinia. seruisset nobis d̃ vẽto, ĩ l. 2. C. cõ. de leg. vbi exæquat legata, & fideicõmissa. ꝑꝑ quæ dicit Iac. de Are. ꝙ ꝑ hãc legẽ vires legatorũ sint attributæ fideicõmissis, nõ cõ, nisi hodie, ꝑ Iustin. in d. l. 1. C. cõ. de le. & Inst. e. §. nr̃a ãt. Hæc nõ placet: qa cõ hũc tex. magis 1 n. sonat, ꝙ vires fideicõmissorũ sint attributæ legatis. † Pro cuius b declõne b sciẽdũ ẽ, ꝙ qñ. plura adæquãt. seu exæquant adinuicẽ, & tũc hoc ĩportat, qđ illud, qđ vna res hẽt plus q̃ altera, attribuat alteri, & ecõuerso. l. 2. C. cõ. d̃ leg. & d. §. nr̃a ãt. & §. si qs omisĩ cã test. l. qa aũt. in fi. prin. ver. si vero nõ incidit. & C. de suis & legi. aut. in succes. & qđ ibi no. ĩ gl. & ĩ Auth. de hr̃. ab inte. §. si vero neq; frẽs.
2 & qđ ibi no. † Qñq; vna res adæquat ad aliã. & tũc illi rei, ad quam fit adæquatio, nihil adijcit: sed rei adæquatæ attribuit quicqd est, plus iuris est in ea, ad quã fit adæquatio. Exẽplũ, prĩceps adæquat sibi Augustã, hoc est priuilegia sua dat Augustæ. l. princeps. ff. de legi. Itẽ cõdõ mulierũ æqparat masculis. l. maximum. C. de lib. ꝑte. hoc est, iura masculorũ hñt locũ in fęminis. Nunc ad ꝓpositũ, cũ hic legata adæquant fideicõmissis, n̄ ꝑt ĩtelligi, ꝙ iura legatorũ fideicõmissis dent: sed magis cõ sonat: vñ hæc expõ non est bona.
3 Et faciũt ꝑdicta ad qõnẽ. In ciuitate quadã fuit factũ statutũ, ꝙ exæquata sit cõdõ nobiliũ, & populariũ, qd importẽt ista verba? Certe inspicienda sunt verba. Aut adæquant adinuicẽ, aut adæquatur vnus alteri, vt ex ꝑdictis patet. Vñ ego dico ꝙ est intelligẽdũ, ꝙ qcquid plus cõmodi hñt nobiles, trahit ad populares, & cõ. Et hoc dicit tex. l. 2. C. cõ. de le. & §. sed nõ vsq;. Inst. e. ti. & in d. auth. ĩ succeßione. C. de suis & leg. & in Auth. de hr̃. ab int. §. si vero neq;. & in quolibet eorũ no. & hoc si statutũ pariter disponit sup vtroque vt posui ĩ q. Si vero n̄ disponeret pariter, sed diceret, volum' ꝙ nobiles ęqparent popularib. tũc ex ꝑsona nobiliũ nihil hñt populares, s. nobiles tñ ex ꝑsona populariũ, at. l. prĩceps. ff. de legi. & C. de li. ꝑte. l. maximũ. Nũc reintro gl. q̃ soluit sic, qa circa hoc cõsiderãda sunt tria iura. Ius antiquũ, ſm qđ erãt d. dñæ. Media iuris prudẽtia, de qua loqr hic, q̃ est hodie approbata ꝑ Iust. d. l. 2. C. cõ. de le. & d. §. nr̃a aũt. Hæc sol. sapit veritatẽ: tu. tñ clarius dicas, ꝙ qua-
4 tuor sunt iura. Primũ est ius antiquissimũ, ſm qđ illud verbũ, legare, est gñalissimũ, & cõphendebat legata, institõnes, & fideicommissa, tutelæ dationes, & oĩa relicta. l. verbis legis. ff. de ver. sig. Secũdũ fuit ius antiquũ, ſm qđ signatio hui' verbi est coarctata, & restricta d. l. verbis legis. ĩ fi. & ꝓprie legata ĩtelligunt, q̃ relinquũt ab hr̃de intestõ. & ſm illud ius sunt illæ quatuor dñæ q̃ ponunt ĩ c gl. Tertiũ c ius fuit Digestorũ, ſm qđ exæquata sunt legata fideicõmissis, vt hic. Itẽ fideicõmissa legatis: hoc ãt nõ hẽmus bñ expssũ ꝑ lr̃am: sed ex multis ll. Digestorũ colligit, maxime ĩ. de lega. 3. l. si res mihi, vbi ꝑ fideicõmisso dat actio sicut ꝑ legato. Est quartũ ius, vbi hoc est expssũ & declaratũ s. ꝙ fuerunt adæquata fideicõmissa legatis, & legata fideicõmissis, ꝑ Iust. d. l. 2. C. cõ. d̃ lẽ. & Inst. de leg. §. nr̃a ãt. Aliæ duæ sol. ponunt in gl. q̃ nihil sunt, iõ nõ recito eas. Op. ꝙ adhuc hodie sit dñia inter legata, & fideicõmissa, vt patet in libertate directa, & fideicõmissaria, & in hr̃ditate Et ĩsic sol. gl. ꝙ illa dñia est hodie quo ad nomẽ, nõ quoad effm̃, vide gl. Istã sol. tenet gl. Insti. e. §. sed nõ vsq;. & C. cõ. de le. l. 2. ĩ gl. sup verbo actiones, dũ dicit, ꝙ est correcta. l. gñalr̃ d̃ fideic. lib. §. fi. & l. cũ vero. §. apparet, eo. ti. istud repĥẽdũt oẽs, Dy. Ia. de Are. & Vltra. & Cy. referti ĩ d. l. 2. Nã ẽt ſm tpa Iustiniani ẽ dñia ĩn effectu iuris, ĩter libertatẽ directã, & fideicõmissariã. l. fi. C. de manu. test. & l. pe. C. de fideic. lib. & l. fi. vbi no. C. q ma. n̄ poss. Itẽ inter fideicõmissariã hr̃ditatẽ & legata, hodie est dñia. l. fi. C. ad Treb. istud vltimũ vr̃ tenere gl. hic, & ĩ. dicã. iõ Doc. mod. vt cesset hoc, addiderũt ad istã l. qđ dixi legẽdo lr̃am, s. exæquata sũt legata fideicõmissis, s. singularib. & pecuniarijs, ſm Dy. Iõ dixit singularib. vt tollat cõrium de fideicõmisso vli. Ideo asit dicit pecuniarijs, vt tollat cõnum de fideicommissaria libertate. hoc nõ placet, vt ĩ. dicã. Pet. vero hic dixit, fideicõmissis. s. in qb. circuitus erat inutilis, vt tollat cõnum de fideicommissaria libertate, in qua circuitus est vtilis ꝑꝑ iusꝑronatus: & de fideicõmissaria hr̃ditate, in qua circuitus est vtilis ꝑꝑ retentionẽ quartæ. Hoc non placet, qa si legatarius de manu hr̃dis capere dẽret, posset esse vtilitas hr̃dis ꝑꝑ multa. Primo, ꝑꝑ retẽtionem seruitutis, vel alterius iuris. l. Papi. de seru. & l. si seruus Titij ĩ. eo. Item qa forte posset soluere alteri ad euadendam pœnam,
5 ad quam forte tenebatur. Imperator. §. ĩ. ti. 1. † Vnde ego indistincte dico tria, s. ꝙ legata particularia sunt exęquata fideicommissis particularib. & cõ. per omnia. Secũdo, ꝙ fideicommissa vniuersalia, & legata vlia sunt exæquata in omnibus, & per omnia. Tertio ꝙ fideicommissa vlia nõ sunt exæquata legatis singularib. & ecõuerso. Prima ista ꝓbat hic, & in d. l. 2. & in d. §. nostra autem. Non obst. quod dr̃ de fideicommissaria libertate, qa pro huius declaratione debemus scire, quod nos habemus tria iura. Quædam
6 † vere, & realiter, vt dominium rerum nostrarum. & in istis potest testator disponere quod vult, siue per legata, siue per fideicommissa, & transit recta via, & actiones sunt eædem, & simi. Quædã non

ADDITIONES.

* Ad hãc l. vide Vigli. ad §. legatarijs. Inst. d̃ test. Mo. Pa. ff. de ver. ob. l. j. §. j. n. 4. I. M.

a Bar, l. ãd. Per oia exæquata. Adde, qđ Alex. ĩ eundẽ tali primo vr̃ residere, qđ verbum lego, sit aptũ cõprehendere instõnẽ hr̃dis, allegando Ang. cõs. 163. Mechus Vitalis de Spoleto. occ de verbo, lego, sit meotio, sed cõs. 168. inci. testõr, i vlt. verbis dicit, qđ verbum legãdi, põt instõnem importare, vt d. l. verbis, nec plus dicit. cons. vero 169. inci. do. Quiricus, alius exordit, & refert opi. Vltra, tñ dicit q̃ opi. sit verior, non decido, de quo vide pulchre Bal. cons. 10. inci. in Chri noie, super primo puncto, 4. li. & Ro. consi. 179. & inquatũ ẽt Ale. de d. verbis, in omnib. & ꝑ omnia, alleg. Ang. consi. 6. Adde eundem Ang. cõs. 61. io fi. vbi ponit d̃ quodam statuto Florentiæ disponente, qđ quilibet iudex quo ad executionem sententiarũ consulum habeat in oib. & per oia eandem ptãtem, quam hẽt ptãs Florentiæ, & vide ĩ per eundẽ consi. 114. & ꝑ Bal. consi. 114. 5. lib. vbi an stante vno statuto, qđ possessio defuncti transeat in hr̃dem, et alio, quod cessionarius habeat in oib. et per oia loco cedentis, si cessionarius, qui habebat cãm ab hærede creditoris habentis bona debitoris obligata, et alienata per debitorem, propria authoritate ingressus fuerit an pœnam mereatur. vide etiam Ro. consil. 82. vbi dicit de his verbis, in omnib. et per omnia, esse meliorem text. qui sit in iure, l. 1. §. furiosus. ff. de iu. cod. et vide pulchre Oldr. consi. 300. incip. Factum tale est, inquantum etiam tan. Alex. an castrum vnitũ ciuitati debeat regi statutis ciuitatis, vide pulchre, quod consuluit Rom. in ciui. Pisa. vnita Florentiæ cons. 218. inquantum etiam tangit, in cuius vigore statuti sit vere ciuis, vide Bar. consi. 23.
Pati. Vide Com. consi. 582. & de istis verbis, in oib. & ꝑ oia, vide tex. & ibi Ale. in apost. & quę ibi addidi, in l. 2. §. furiosus. ff. de iu. cod. & Cõ. consi. 108. 12. sub. & qñ vnum adæquat alteri in oib. & ꝑ oia, vide Anto. con. 19. Item adde ea quæ scripsi ad Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuc.

b Bar. Pro cuius declaratione. Et vide Bar. in l. 1. §. si cohæredem, inf. ad l. Fal. l. 1. C. de metrop. li. 12. Can. in c. 1. ne sede vac. An autem quæ sunt idem, dicantur exæquari, an vero diuersa. Pe. dicit quod quæ sunt diuersa, pro quo facit gl. in l. quod Neru. sup. depo. alij contra. Potest dici, ante exæquationem sunt diuersa, post sũt idem, quo ad effectum, non quo ad nomen. Dy. quem sequitur Bal. qui dicit, qđ officio iud. l. pecuniæ. §. 1. de verb. ob.

* Quandoque. Ruyn. consi. 54. nu. 2. 3. li. 3. I. M.

c Tertium. Adde secundum Ale. ꝙ cõiter Doct. sequuntur in hoc Bar. excep. Fulg.

nõ habemus vere,sed causatiue,qa immediate a nobis possumus ꝓducere,vt dñs licet nõ hẽat vsumfructũ,vel seruitutẽ in fundo suo,tñ p̃t ea iura ĩmediate cõstituere cui vult. Et in istis idẽ,qa p̃t testõr trãsferre ĩ aliũ,& trãsferre immediate,siue p legatum,siue p fideicõmissum.l.si partẽ.§ 1.quẽad.ser.amit.& no.ĩ l.corruptionẽ.C.de vsu,& ha. Quædã sunt,q̃ ñ habemus vere,nec cãtiue, ita ꝙ immediate nõ possum⁹ ꝓducere,nisi p media,vt si vellẽ tibi dare rẽ alienã,nõ possum,nisi redimã ab illo,vel ille ꝯsentit,& in istis siue directo,siue p fideicõmissum testõr relinquat,nunq̃ trãsferẽ directo,sed p manũ hr̃dis,vt si legaret,vl̃ p fideicõmissum relinqueret rẽ hr̃dis,ſm verã op.vl̃ rẽ aleri⁹ redimẽdã.l.si hr̃dis ser-
7 uus,& l.si qs inqlinos.§.1.ꝭ.e.& l.nõ dubiũ.ꝭ.de l.3. Et † iõ dicit lex,ꝙ seruo alieno non p̃t dari libertas directo,l.seruo.C.de testa.man.& l.a.§.1.s̃.ti.j. Rõ,qa non erat apud testõrẽ illa facultas dãdi libertatẽ,nec vere,nec causatiue, de cã immediata loquor. Nũc ad ꝓpositũ,qñ testõr relinquit fideicõmissariã libertatẽ,prouidet duob.s.seruo,cui relinquit libertatẽ:itẽ manumittẽti,,cui relinqt iuspr̃onatus l.plane.2.§.1,& l.seruo.§.fi.ꝭ.e. Sed istud iuspr̃onatus nõ erat apud testõrẽ vere nec cãtiue,cã ĩmediata, vt ꝓbabo: ergo merito p manum hr̃dis debebit capi illa libertas,sicut in qualibet re alia relicta,q̃ nõ ẽẽt apud testõrẽ,vt dcm̃ est. Declaro, Nam licet testõr posset manumittere seruũ,& hr̃e iuspr̃onatus, tñ illud ius nõ est trãsmissibile ad alios extraneos hr̃des,vt no. ĩ l.si nõ fortẽ.§.libertus.de ꝯd.id.& iõ illud ius,qđ voluit hr̃e eũ,q rogatus ẽ manumittere,nullo mõ erat apud testõrẽ. Idẽ dico in filio, si rogatus,esset manumittere. Aliud.n.est iuspr̃onatus,qđ qs hẽt ex se aliud qđ qs hẽt a pr̃e.l.si filius.§.erit.de fideic.li. Scđa r̃ra est, ꝙ eq parant v̄lia v̄lib.q̃ examinabo ꝭ.ꝓxi.ti.in l.si qs seruum.§.fi.cum
8 seq.† Tertia r̃ra est,ꝙ v̄lia nõ æquiparant particularib.& ꝯ.Istud ꝓbat hic,p gl.in fi.q̃ ponit vnã dr̃iã. Nam ab v̄li fideicommissario cogit hr̃s adire,non a particulari.l.si qs omissa.§.fi.si qs omis.cau.
a test.cum si.vt hic in gl. Vera dr̃iæ rõ est,ᵃ qa fideicõmissarius v̄lis iõ cogit,qa sibi v̄lr restituit:particularis nõ cogit,qa sibi non dẽt v̄lr restitui,& esset iniquũ ꝙ hr̃s pp eũ esset obligatus hr̃ditati,qđ lex nõ vult.l.apud Iulianũ.§.Antistia.& l.nã qđ §.fi.ꝭ.ad Treb.ad
b dit Dy.aliã dr̃iã,ᵇ qa singulare transit recta via in legatariũ.l.a Titio.de fur.v̄le nõ,nisi facta restõne.l.restituta.ꝭ.ad Tre.forte ĩ hoc nõ est dr̃a,nã in v̄li iõ nõ trãsit dñiũ rerũ,qa res non sunt relictæ principalr̃,sed p ꝯñam Idẽ in particulari,qa in reb.relictis p ꝯñã, non trãsit dñium,vt colligit̃ in l.seruum filij.in fi.ꝭ.eo.& ibi dicã Itẽ actiones non trãseunt,q̃ ꝯpetunt ipsi hr̃di.Itẽ in fideicõmisso.singulari. Nõ.n.trãsit actio primi legatarij ad ſm, nisi cedat̃.l.Imperator.in prin.ꝭ.tit.1.Itẽ addit Dy. ꝙ licet nõ valet singulare,cũ hr̃ditas non est soluendo, v̄le tñ valet,sicut instõ hr̃d.s.l. si hr̃s ab eo.ꝭ.ad Treb.& illud est verũ.Rõ:qa p illud nõ fit deterior cõdõ
c creditorũ.Et eo.mõ.puto,ᶜ ꝙ si esset possibile fieri aliqđ legatum particulare,p qđ cõdõ creditorũ ñ fieret deterior,ꝙ valeret,ẽt hr̃ditate exñte non soluẽdo,qđ apparet maxime hodie,si hr̃s nõ facit inuentarium.Nã tunc tenet ad integra đbita,& legata.Itẽ dicit Dy.differre in alio ſm quosdã,vt no.gl. ꝭ. e.l. cum filio,sed ar̃r ibi
9 dices.Ista sunt verba Dy.& ibi dicemus. † Alia gl. ponit aliã dr̃iã, qa fideicommissum v̄le non transmittit̃ ad suos, fideicommissario decedẽte,pẽdẽte cõdõne.l.1.de his,q ante aper.tab.ĩ glo.secus in singulari relicto,vt no.in l.is cui.de act.& ob. sed illa glo.est falsa.l.1.§.sinaũt alliquid.C.de cad.toll.& Cy.eã reprobat in l.1.C.cõmunia de le.Addo aliã dr̃iam,nã ſm gl.singulare cedit a ᵢpe mor.v̄le ab adita hr̃ditate.l.qdã ita.in prin.ad Treb. dic vt ibi. & in l.cũ
d filio.ꝭ.e.Itẽ particulare põt restitui ᵈ ꝓcuratori ĩ rẽ suã:secus ĩ v̄li.l.
e si mulier.la j.§.ex asse.s̃.de iu.do.Item si fratrib.min.ᵉ relinquatur fidec.v̄le,nõ ualet,qa non sunt capaces hr̃ditatũ.ut ſ c. exiui de Paradiso.de uer.sig.§.capiẽtes.in cle. secus si relinquat̃ particulare fi
10 deicommissum,ut plene dixi ĩ li. Minoricarũ. Quæro, † uideo ꝙ particularia particularib.sunt exæquata,sed q̃ro in q̃bus? Rñ.in ꝑsonis relinquẽtiũ,qa q põt relinquere legatum,& fideicommissũ. Item in ꝑsonis eorũ,quib.reliquit̃,qa cui põt relinq vnũ , & aliud. Itẽ in rebus,quia q̃ p̃nt relinqui uno mõ,& alio.Itẽ in modo relinquẽdi,quia p quæ uerba relinquuntur legata,& fideic.ut l.1.& l.2.C.cõia de le.Bñ ergo dicit gl.fraternizant hodie legata, & fideicõmissa . Circa istud ultimum q̃dam examinemus. Constat ꝙ pro legatis & fideicõmissis cõpetunt tres actiones.s.ꝑsonalis ex testo,
11 in rẽ,& hypo.ut C.cõia.de le.l.1.Quæro pro quibus legatis competat actio ꝑsonalis: Rñ.q̃dã sunt legata,& fideicommissa , q̃ alterius utilitatẽ ꝑtinẽt,& de iure cõi ualẽt,& pro istis competit actio ex testõ,siue ĩ testõ,siue in codicillis reliquat̃,ut C. cõ. de le.l.1.& eo.l.2.& ibi no.& l.fi.in uerbo agnationis , C.de codic.Quædam sunt legata,q̃ alterius utilitatẽ non cõtinẽt, sed solum ad cõseruãdũ honorẽ,& authoritatẽ testatoris ꝑtinẽt,& ad ista nulla actio cõ
f petit,sed off.iud.l.Quintus.de an.leg.Quædam sunt legata , ᶠ q̃ alterius utilitatẽ cõtinẽt,tamẽ non ualerẽt đ iure cõi,ut quando ꝯdõ non ẽ impleta,hr̃ pro impleta,& dic,ut dicã ꝭ.đ cond.& dem.
12 l.in testõ ita erat scriptũ.in ult.q. Scđo dixi,† ꝙ cõpetit actio ĩ rẽ.ᵍ
g Circa qđ dic,aut ẽ legatum u̇l̃e,aut singular̃,aut gñale. Si u̇l̃e,aut est u̇l̃e iõ,qa legat̃ pars hr̃ditatis defuncti,& tunc æquiparat̃ fideicõmisso uñ, & ideo non competit uẽdicatio,nisi facta restõne,ut dcm̃ est,& ꝓbat̃ inf.tit.1.l.si qs seruum.§.fi.& no.inf.ad Treb.l.mulier.§.fi. Aut est alias v̄le.vt,quia legat̃ peculium,grex,& similia, & competit vendicatio.l.si peculiũ.in prin.de pe.leg. Secũdo casu.s.qñ est gñale,aut est legatum oĩum bonorũ,& hẽt vim fideicommissi v̄lis.l.quoties.§.de vsuf.ꝯiuncta l.cogi.in prin.ad Treb. & dicam ꝭ.tit.1.l.si quis seruũ.§.fi.cum l.seq.& iõ non competit vendicatio,nisi facta restõne. Aut est gñale partis bonorũ, & dic, vt l.non amplius.§.fi.ꝭ.eo. Tertio casu,qñ est legatũ singulare,aut ꝯsistit in quantitate,aut in gñe,aut in spẽ certa. Primo casu ꝯstat, ꝙ non competit vendi. Scđo casu idẽ,ꝙ nõ competit vẽdicatio, nisi facta electione.l.apud Aufidium,de opt.leg.l.3.sciendum. el 1.ꝭ.ad exhib. Tertio casu,& ut est legatum alternatiue,aut simpl̃r Primo casu nõ competit vendicatio nisi electione facta,d.l.apud Aufidium.ꝭ.e.l.hmõi.§.Stichũ.& ꝭ.ti.j.l.statuliberũ.§.Stichum. Scđo casu,qñ legat̃ simpl̃r:aut legat̃ expresse,& cõpetit vendicatio.l.1.C cõia de le.& l.si tibi hõ.§.cum seruus.ꝭ.eo.qđ est verũ,
h si legat̃ res testõris,ʰ aut legatur res aliena,& non competit.l.cum rẽ alienam.C.eo.& l.nõ dubium.ꝭ.tit.2. Aut legatur res hr̃dis,& dic vt hr̃ in l.si hr̃dis seruus.ꝭ.eo.Qñq; legatur res,vt vẽdat̃:dic & tu l. vxorẽ. §.agri.plagã.ꝭ.ti.2.Si vero legat̃ res tacite,tũc nõ trãsit
i dñium,& sic nõ competeret vẽdicatio.l.seruum filij.ⁱ §.fi.ꝭ.eo.qđ dic,vt ibi.Sed qd si legat̃ exp̃sse res,p qua testõr hẽt publicianam
13 dic vt l.cum sponsus.§.1.s̃.de pub.& ibi no.† Tertio dixi, ꝙ ꝓ le-
k gatis ᵏ competit act.hypothecaria.Circa qđ dic,aut est tale lega
l tum pro quo nõ competit rei vẽdicatio,ˡ sed actio ꝑsonalis,& tũc non est dubium,ꝙ ꝯpetit hypothecaria.l.1.in fi.C.cõia de leg. ẽt de iure antiquo.l.creditorib.de separ.licet ar̃r inuiat gl.in l.is cui.§.postq̃,vt in pos.leg.& ibi dicam. Si vero ꝯpetit actio in rẽ, tũc ꝯ alias res defuncti cõpetit hypothecaria in illa re legata, non quia res sua nõ põt esse sibi obligata.l.neq; pignus ꝭ.de re iu. Et ita intelligit gl.Inst.eo.§ nr̃a aũt,vel possumus dicere qđ ꝯpetit hypothecaria,cum sit legatarius dñs de iure ſpãli.ergo,& c.l.in bello.§.si qs seruum.de cap. Si vero non competit actio ꝑsonalis vel in rẽ
m sed solum off.iud.ᵐ tũc puto ꝙ eadẽ rõ, quia hr̃s ꝯpellit̃, eadem possint ꝯpelli res.l.hr̃ditas.§.1.s̃.de pet. her.& facit optime tex.ꝭ.de poll.l.de pollicitationib.in fi.& sic hẽt saltem locũ vtilis hypo
14 thecaria.† Quæro,quõ potest concurrere actio personalis, ⁿ seu
n hypothecaria,& in rem? Dic vt no.in §.nostra autem, & ꝑ Cy. C.communia de leg.l.1.

CONCORDIA.

* Itẽ Pro ꝯcordia aduerte,ꝙ rei vẽdicatio,& ẽt hypothecaria ꝓ re testõris mihi oblata,pro illa eadem re nõ mihi ꝯpetit.Ita Bart.in l.1.C.cõ. de le. Contrarius alle.ĩ hac l.j.& l.fi.C.đ sacrosc.eccl. Tu dic,salua pace hoc dicentiũ,Bar.non simpl̃r dicit, qđ cõpetat r̃r prout est eius n ã sed dicit ꝙ cõpetit dñiũ de iure ſpãli,& sic competit de iure ſpãli saltem vtilis hypothecaria, non directa : & ita loquitur

ADDITIONES.

a Pom.Rõ est.Et hinc resultat quædam vtilitas,de qua probat̃ in l.ita tamen.§.si pt.ff.ad Treb.ex hoc infertur etiam aliud quod vult Ale.in l.nemo põt.infra eo, dum alle.§.si vero expressum.

b Paris.Addit.Dyn.aliam driam.Quæ sit rõ diuersitatis,vltra ea quæ dñr hic,vide Are.in l.non amplius.§.fi.col.1.inf.eo.& paulo post in versi.idem in fideicommisso,vide Bar.in l.si quis seruum.§.certam.in fi.tit.1.& in verbo,itẽ addit Dy, vide omnino Bar.in l.Imperator.§.cum quidam.inf.tit.1,

c Pomp.Et eo.modo puto.Vide Cre.in l.seruum.§.si idem seruus,inf.eo.

d Pomp.Potest restitui.Vide ꝙ scripsi ad Bar.in d.§.ex asse.& ad Bar.in d.l.quidã ita.§.fi.ff.ad Treb.Bal.in l.2.C.de pac.& in l pen.in prin.C.ad Treb.

e Fratrib.minorib.Adde an possit legari fratrib.minorib.vltra Ale.Fe.cõs.12.Bal.consi.80.1.li.& ibi q.d de ꝑdicatorib.& mendicantib.& Pet.de Anch.cons.380.plenissime p Abb.consi.44.inci.quædã dña.2.lib.vbi cõsuluit ꝙ valuit donatio facta per illã dñam de 18.florens annuis fratri minori,pro emẽdis libris,& alijs necessarius studij.An aũt hr̃s legatum factum fratrib.minorib.posset cum bona conscientia retinere,vide Pet.de Anch.consi.200,& Ang.131,

f Bar.Quædam sunt legata.Vt in l.si cui inf.de cond.& dem.& adde quod dñium rei legatæ a testatore in diem non trãsit,tex.est sing.in l.Sempronius Attalus.if.de vsuf.leg.gl.in l.si ita scriptum.§.1.inf.ti.1.adde ꝙ etiam pro officio iudicis cõpetit hypothecaria:de quo hic Bar.dubitat,quis põt accedere fideiussor,l.cum quis pro reo.inf.de fideiuss.

g Paris.In rem,Illud tenuit Bar.in rub.ff.sol.mat.ad fi. Com.consi.182.inci.filius a patre,circa med.vide etiam,quæ scripsi in l.ex facto,la grande,in prin.ff.de here.inst.

h Res testatoris.Adde dñ Ale.dicit,ꝙ fallit in legato vsusfructus rerũ,quæ vsu consumunt,in quib.nõ transit dñium recta uia,allegãdo Pet.de Anch cõsil.311.inc.principale dubium,& quod in istis terminis ab alio scriptũ nõ inueni ,qđ Fed,de Sen,& quidam alij Doc.consuluerunt eius cõsi 46.tu vero quære Pet.de Anch.loco allegato,quia ante,nec post per multa consilia ego non inueni,

i Seruum filij.Adde secundum Alex.ꝙ hic impugnat Imo.ut hic per eum.

k Paris.Pro legatis.An legatario in diem statum nata sit hypothecaria,vide Are in l.ita stipulatus.la grande,ff.de verb.obl.

l Rei vendic.Adde secundum Ale.Cy.in l.1.in 4.opp.C,com.de leg.

* Rubeus consi.58.nu.3, I. M.

m Officium iud.Adde vt hic per Ale.an in casu,quo testator mandat legatũ deberi hæreditate non adita,vel statutum ita disponit,pro legato competat hypothecaria,cui in quantum tangit,an legata ad pias causa debeantur, hereditate non adita,adde Rom.consi.428.in prin.Pet.de Anch.consi.44.Bal.consi.30.in 1.& consi.55.& 185.

n Actio personalis.Adde inquantum Alex.in fi.dicit,quod concurrit rei vendicatio,& actio personalis,cum donatarius non præstat alimenta donatori,iuxta conuenta,Rom.consi.410.Bal.78.1.lib

loquitur in d. l. 1. C. cõ. de le. & cũ hac sol. vltra d. Christ. de Nicel lis, transeunt cæteri nouissimi in hac l. 1. & ita ẽt Bart. vr̃ sentire ĩ d. l. fi. qui non firmat pedẽ, sed solũ alleg. opi. Albe. & licet cũ ea videatur transire, tñ debet intelligi, vt ipse declarat in hac l.

L E X II.

1 *Donatio causa mortis est ultima volũtas, & sapit naturam contractuũ inter uiuos.*
Filiusfamilias donat causa mortis, cum uoluntate patris.
Filiusfamilias etiam hodie non codicillatur.
2 *Codicilli facilius confirmantur, quam testamentum.*
3 *Monacha licet non possit testari, tamen codicillari sic.*
4 *Minor 25. an. qui ex forma statuti non potest testari, nõ poterit codicillari.*
5 *Codicilli non possunt fieri coram trib. testib. si statutum disponit, quod testamentum fiat coram quinque.*

a **Sciendum.** a Dixi s. ꝙ legata & fideicõmissa ęquiparãtur ĩ psonis relinquentiũ, qđ ꝑ hanc legẽ ꝓbaũ. No. ꝙ dicit, ius hẽt, vt sic se referat ad ius, non ad ptãtẽ facti. l. conficiunt. §. j. s. tit. prox. & qui sunt isti, dic vt in gl. Op. j. de do. cã mor. l. tam is. §. j. Rñ. glo. aliud in donatione cã mor quę nõ est le- 1 gatũ, nec fideicommissum. Dic, † donatio cã mor. est vltima vo- b lũtas, b l. fi. C. de do. cã mor. & l. fi. C. de cod. tñ sapit ẽt nãm ꝯctuũ inter viuos: qđ apparet, qa fit a pñte pñti. l. inter mortis. in pn. inf. d don. cã mor. & no. in l. 2. in pri. j. de do. ꝑle. & iõ pt fieri a filio volẽte patre, qa non est actus, qui in pura voluntate consistat. Facit ꝙ dixi in l. qui in aliena. in prin. s. de acq. hær. Veruntñ Iac. de Ra. dixit, ꝙ hodie filiusf. pt codicillari, qđ reprobãt Doc. ĩ l. Seiũ. C. qui c testa. fac. pol. & dixi in d. l. tam is Opp. c de leg. j. §. j. inf. tit. 2. Solut. 2 Fateor, † ꝙ qñq; codicilli facilius cõfirmantur, sicut ĩ eis facilior solennitas requirit, tñ sp reqritur, ꝙ habeãt ius testãdi tpe mortis. & vide circa hoc quod no. Dy. in c. nõ firmatur. de re. iu. li. 6. Opp. 3 ext gl. de auth. si qua mulier. C. de sacrosãecl. Monacha † non hẽt ius testandi, tñ codicillat. Sol. ẜm diuersas opi. ibi positas, quidam dñt, ꝙ illa diuisio est testm. & sic fi ob. Vel dic, ꝙ ibi ẽ casus spãlis. Item opp. de l. si arrogator. s. de adop. Sol. hæc rõ hẽt locum, vt ille, qui pt testari sibi, pt fideicommissum relinquere ab hr̃de suo, sed non hẽt locũ, vt dle q pt testari alij, vt ab alio fideicõmissum relinqnat, sed ab hr̃dib. illius qñq; sic. l. si Titio. §. fi. cum l. seq. inf. 4 eo. Quæro, † statutum ꝓhibet d minorem e xxv. ann. testari. vtrum d potent codicillari? Dico ꝙ non: licet. n. statutum nõ debeat extene di, tñ lex antiqua se extendit ad statutũ. Ista. n. lex dicit, ꝙ qui ñ hẽt ius testandi, non hẽt ius codicillãdi, sed ꝑ nouum statutũ non hẽt ius testandi, ergo &c. Pro hoc l. 1. §. 2. ad l. Fal. & l. r. §. j. de mun. & 5 ho. & quod ꝑ gl. in l. ꝙ vero. s. de leg. † Sed quid si statutũ diceret, ꝙ in testõ sufficiant quinque testes, vtrum & ꝑ ꝯsis in codicillis sufficerent tres. Credo quod non, quia per nullam legem reperimus hanc reg. quod semper in codicillis sufficiant duo testes pauciores, quam in testamento. Ad quod facit l. illud. cum ibi no. C. de sacrosan. eccl. & in l. in contractibus, circa prin. C. de non num. pec. & d. l. tam is. §. r. de do. cau. mor. per gl.

ADDITIONES

a Paris. Sciẽdum. Pro limitatione regulæ, quæ vult quod qui non potest testari, nõ possit donare causa mortis, vide Bal. consi. 166. ver. quin ĩdebitis. volum. 1. vide etiam Bal. in repeti. l. 1. C. de sacrosan. eccl.

b Vlt. uoluntas. Adde an do. cã mor. assimiletᷣ magis contractui, quam vltimæ uolũtati, Bal. cõs. 164. & 165. 1. li. & ibi habes decisionẽ eius, qđ hic tãgit Ale. an usurarius possit cã mortis donare: & inquantũ Ale. alle. Pet. de Anch. cõs. 366. ad decisionem qõ. an statutũ prohibens mulierẽ contrahere absq; certa solẽnitate, uideat ẽt prohibere donare cã mort. tu uide consil. 386. & inquantum ultimo ipse Ale. tangit, qđ in do. cã mor. facta minori adulto, tu uide pulchre Ro. cons. 199.

c Par. Opp. No. ꝙ qñ do. cã mor. sustinet per uim fideicõmissi, iuxta l. miles ad sororem. inf. tit. 1. tunc requirit aditio hr̃ditatis ad confirmationem, ita Bal. singulariter in l. 1. C. de do. cau. mor. l. sed & si mortis. in prin. & ibi Bar. & ff. de leg. pti. generaliter tñ do. cã mor. non requirit aditionem, uide Bart. & Ale. in apost. in l. mortis. ff. de do. cã mor. & quod do. cã mor. æquiparetur contractui, & ubi contrarium reperitur, quod sit speciale, uide Corn. consi. ult. incip. filius. per totum. & Ias. in l cum antiquitas. in prin. C. de test.

d Statutum prohibet. Adde, quod si statutum prohibet minorem contrahere inter viuos, & cau. mor. donare sine consensu curatoris, ut est Papiæ, an minor poterit testari, uel codicillari, uide Bal. cons. 100. 1. lib.

* Paris. cons. 16. nu. 7. lib. 3. & appellatione testamẽti non uenire codicillos, quãdo res sola est legata, dixit Paris. cons. 51. nu. 17. lib. 3. & cons. 88. nu. 43. I. M.

e Poma. Prohibet minorem, Vide Pau. consi. 4. in 1. uol. Imo, consi. 149, col. 4.

L E X III.

1 *Dictio, si, ponitur pro quia, quando per eam additur aliquid, quod de necessitate requiritur.*
2 *Clausula codicillaris operatur, quod uerba, quisquis mihi hæres erit. apposita in testamenta, faciunt legatum conditionale.*
3 *Expressio eorum, quæ tacite ĩsunt per modum condõnis, quando aliquid operetur, & nu. 9.*
4 *Testator potest facere, quòd condõ, quæ tacite ĩest, sit condõ, & suspendat. Dictio si, pro quando.*
5 *Expressio eorum, quæ tacite insunt per modum dispositionis, quãdo aliquid operetur, & nu. 9.*
6 *Dictio, & principaliter, & per se uenit, secus est in dictione, cum.*
7 *Mora non purgatur, licet arbiter ĩ condemnatione exprimat diem, qui tacite a lege inerat.*
8 *Societate contracta cũ pacto, q. si qua iusta hæreditas obueniet, illa cõmunicetur, quod communicatur illa, in qua alter socius est hæres institutus ab eo, cui successurus erat ab intestato.*
9 *Iusta hæreditas dicitur illa, quæ abuenit ab intestato.*

a **Hæc verba.** Expressio a ꝯdõnis ꝑ eã modũ. ꝑ quem ex necessitate tacite inest, nihil operatur. h. d. Quęro, q̃ ẽ iõ dr̃. ẽ. dt gl. qa idẽ eẽt ẽt ꝯdõne ñ apposita. Dicit Dy. rõ est, qa expressio eorũ q̃ tacite insunt. nihil operatur: & in idem recidit cũ d. gl. Op. ꝙ dictio, si, facit cõdõnẽ. l. si Titio. qñ di. le. ce. 1 & de cõd. ind. l. q ꝓmisit, cũ si Sol. Qñ † dictioni, si, additur aliqd, qđ de necessitate reqritur, nunc ponitur, si. pro qa, ita hic: secus si adijceretur aliqd, qđ hr̃et se ad esse, & nõ eẽ, vide gl. q̃ incipit. i. vt ins, & hoc apparet ex rõa grãmaticæ. De cõdõne casuali, dicã plene in l. 1. de cõd. & dem. Opp. de l. si Titio, in fi. qñ di. leg. ce. Solut. Hic in scda parte legis loqtur, qñ vnus erat institutus. & sic tacite inerat de necessitate, ꝙ ipse adiret: ibi qñ plures, qa de necessitate ñ erat, ꝙ ipse adiret, qa testm̃ poterat ꝯfirmari aditione aliorum. b Op. de l. in cõdõnib. §. 1. de cõd. & dem. Sol. dñt qdã, ꝙ ibi prim* erat ꝓpriũ nomẽ, & vnus tm̃ erat hr̃s. Tu dic ꝙ ibi plures fuerunt instituti, sed ab vno tm̃ fuit legatũ relictũ sub cõdõne, si hr̃s erit a & iõ non est legatũ condõnale, qa dicta condõ tacite iest, ad hoc vt debeatur, ꝑut testator voluit, s. ab eo a quo relinqtur. Simile in d. l. Titio. in fine, q̃tum ad partẽ eius hr̃dis, de cuius ꝓsona apponi c tur condõ in legato, ñ est cõdõnale: c sed q̃tum ad partes aliorum. Non ob. si dicas, ꝙ pt deberi ab alio, illo ñ adeunte: qa hoc ñ erit, ẜm qđ testator voluit, sed ex legis dispõne, q̃ facit portionẽ deficiẽte accrescere cũ onere suo. Et ex hoc sequitur. ꝙ cessat obiectio, q̃ fieri posset ad hãc legẽ, de tit. si qs omissa cã testi. licet. n. legata possint deberi ex illo ti. hr̃ditate ẽt repudiata ex testõ, tñ tũc ñ deberentur. ẜm ꝙ testator voluit, sed ex illius edicti dispõne. Secus a † si dicerẽ, si in testõ eẽt illa clã, d si nõ valet iure testi. valeat iure d codicillorũ. nã tunc hęc verba apposita, qíqs mihi hr̃s erit, faciũt legatum cõdõnale, qa non inest tacite. Ptñ. n. deberi illa legata ab intestato ex voluntate testatoris expressa in testõ. Opp. sup. de lib. & posth. l. 3. §. filius. vbi si exhr̃datio fiat per hæc verba, qíqs mihi hr̃s erit, &c. nñ valet, licet illa cõdõ tacite intelligatur. l. filium. §. 3 sed cũ exhr̃datio. j. de ꝯtra. Dy. tđt hic duo verba, ꝑ q̃ se vult expedire de oĩb. ꝯrijs. Expressio eorũ. quæ tacite insunt, nihil operatur, vt hic. Vbicunq; reperies ꝯriũ, est casus spãlis, l. si in dieni. §. sermo. de cond. & dem. sed ꝑ hoc nõ ĩñdetur ad ꝯrium Tu dic ẜm Petr. ꝙ ibi exprimitur paliũ modũ, q̃ ꝑ eũ, q tacite ĩest. Declaro. Exhr̃datio hẽt ante aditã hr̃ditatẽ vnũ effectũ, qa hr̃s institutus nõ impeditur adire ꝑp filiũ exhæredatũ: & post aditã hr̃ditatẽ cõsequet alios effectus, de qb. loqtur d. l. filium. §. sed cũ exhr̃datio, de ꝯtab. e Sed qñ e testator d., qíqs mihi hr̃s erit, filium meum exhæredo, apparet. ꝙ añ aditã hr̃di. filius nõ est exhr̃datus, sed reperitur pteritus, & sic aditionẽ impedit. Alio ergo mõ testator expsit, q̃ iesset tacite, ita loqtur. §. filius. Op. de l. si ita. §. illi si volet. j. eo. Rñ. ibi ñ inerat tacite, nã legatarius poterat habere legatũ, ẽt si nõ volet, puta si ignoret. l cum pr̃. §. surdo. j. ti. j. Ista ergo cõdõ, lego tibi si vo- 4 les, ñ ierat tacite, mento aliqd operat. Quęro, vtrũ testõr possit facere, ꝙ talis condõ, q̃ tacite inest, sit cõdõ, & suspẽdat? Rñd. ꝙ sic. casus est in l in condõnib. §. i. j. de cõd. & de. Et aduerte, qa gl. hic exponit si, ꝑ qa, vt dixi s. iñ tex. vr̃ ibi exponere si pro qñ, & q̃libet expõ pt tolerari. Op. ꝙ tacita condõ suspẽdat, sicut pura. l. itẽ qa. s. de pac. dic vt ibi. & hoc sufficit circa expssionẽ cõdõnis, quæ inest 5 tacite. † Quæro, vtrũ expssio eorum, quæ tacite insunt ꝑ modum dispõnis, aliqd operetur? Text. vr̃ ꝙ non, in l. si arrogator. s. de ado. & ibi Pet. tãgit melius istã mãm, q̃ tangatur alibi. Sed ad hoc op. j. e. l. talis scriptura. Sol. ibi exprimitur illud, qđ tacite inest ex voluntate, sed in l. si arrogator, tacite ierat de necessitate Op. de l. fi. de inst. & subst. coniuncta l. precib. C. de impub. & ali. subst. vbi expressio pupilla. sub. q̃ tacite inest, aliqd operat, qm̃ expressa m̃rem excludit, tacita non. Rñ. tacita pupillaris inest ex voluntate defuncti præsumpta. l. iam hoc iure. de vulg. & pup. & ideo ꝑp expressũ cessat tacitum: quia tam tacite nõ inest de necessitate, & sic aliqd operat: secus si inesset tacite ex necessitate, vt hac l. Itẽ op. inf. ad l. Fal.

ADDITIONES.

a P. Pau. P. Expressio. Ista regula ẽt procedit in rescriptis, ut ꝑ Ale. cons. 2. uol. 2, uide aliqua ꝑ Fel. in c. j. ext. de resc. & eundem in c. cũ ex officij. de pser. Item an regula procedat in mandatis, siue in delegationib. uide Fel. in c. fi. de psũp, amplia regulam legis nræ, ut procedat non solũ, qñ de necessitate inest, sed ẽt qñ inest a cõiter accidentib. ita ampliat Bal. istã reg. in l. Gallus. in prin. ubi Imo. ff. de libe. & posth. et per istam reg. decidit qõ, de qua per Bart. in l. si ita quis. §. fi. ff. de le. j.

b Barb. Op, de l. in conditionib. Et hoc intellige, qñ non est plena clausula codicillaris, qa ẽt quantum ad partes Seij intelligitur conditionale legatum, quia secundum mentem legantis poterit ualere, etiam si Seius hæres non erit.

* Ruy. consi. 83. nu. 10. lib. 2. cons. 170. nu. 4. eo. I. M.

c Conditionale. Adde eundem Bart. in l. si quis cum testamentũ nullũ. j. ti. j. et ibi Bal. et Ang. Iac. de Are. Nico. de Neapo. Imo. Ful. Pau. de Ca. in l. ex duob. §. j. de uul. et pup. et in l. si in testamento. cum gl. supra si quis omis. cau.

d Clausula. Adde ẜm Ale. ꝙ Raph. Cu. dicit, ꝙ non inuenit Doctorem reprobantem. Bar. tamen ipse aliqualiter impugnat, ut hic per seipsum Alex.

* Alciat. consi. 13. in fine, ubi affert quatuor similia. I. M.

e Barb. Sed quando. Et uide gl. sing. secundum Io, in l. ex duob. sup. de uulg. et pu. ubi eam uideas.

Fal.l. Titia. Pe.laborat multũ in ſol.huius ɔ̃rij. Tu dic,ꝙ l. Titia.ni
hil facit ad ꝓpoſitum,qa ſicut anteq̃ exprimeret,poterat detrahi
Falcidia,& ita poſt expſſionem: ſed volũtas expreſſa hoc opatur,
vt illud qđ n̄ erat volũtas, mō ſit volũtas; & ſic ante pmiſſionem
Falcidiæ inerat tacite ɔ̃ voluntatē, nunc exprimit̃ p.illũ modũ, ſ
ꝙ detrahat̃ ſm voluntatē defuncti & iō aliqd operatur. Opp.ɔ̃.ſi
a pen.app. ª mors interue.l.j. Rn̄de,vt ibi dico,publicatio bonorum
venit ad ſniam capitalem acceſſorie.l.3. C.ſi pen.app.mors iteru,
& iō ſi acceſſorie exprimat̃ in ſnīa,vt p dictionē, cũ, & ſic vt taci-
te inerat,nihil operat̃. Sed ſi in ſnīa exprimeret̃ principalr̄, vt p di-
ctionē,&,tunc aliqd operatur,qa exprimit̃ alr̄ q̃ tacite inſit.ita lo-
⁎ quit̃ ibi,Cōdēnauit.n.capitalr̄,& publicauit bona p † dictionē,&,
q̃ hēt principalr̄ p ſe venire.ſecus ſi dixiſſet,cũ,qa dictio,cum,hēt
acceſſorie venire.vt l.j.in fi.cum l.ſeq.de pec.le. Hęc mā pt induci
b ad duas qōnes. Primo,† certũ ē,ꝙ ſi dies exprimit̃ ab arbitro ex-
7 pſſe,n̄ pt purgari mora,ſecus ſi n̄ exprimat̃, ſed a l.intelligat̃.l.ſi cũ
c dies.§ fi.cũ l.ſeq.& l.Celſus.de arb. Modo pone,ꝙ arbiter cōdē-
nādo expſſit diem, q̃ tacite inerat a l,vtrũ poſt diē poterit purgari
mora? Quidā ꝙ ſic, p l.cũ tale.§. Mœuię.de ɔdit. & dem.vbi expſ-
ſio tpis mortis nihil operat̃,qa tacite ieſt:& hoc vr̄ tenere gl. in l.
d 3.§ ſi quis ɔdēnatus.de re iu. Pet.ɔ̃.qa bn̄ arbiter expreſſit, ᵈ ille q
n̄ paruit,offendit legē,& eius miniſtrũ, ſicut qn̄ expreſſiſſet aliud
e tps,q̃ qđ tacite inerat. Et hoc placet,ᵉ quia tps quatuor mēſium
ineſt tacite,non tanquam præſumat̃ iudicē ſic voluiſſe, ſed ex in-
dulgētia legis,vt l.ſi cũ milit.§.j.de ɔpē. & iō ſi arbiter exprimit,
declarat volũtatē ſuā:nec exprimit p eũ modũ,q tacite ierat.l. Ti-
tia.ad l Fal.vt mō declaraui.ſ. Preterea tale tps inerat tacite, nō d
neceſſitate,ſed de volũtate:qa arbiter poterat aliũ diē ſtatuere. Si
ue.n.æqua,ſiue iniqua &c.l.diē.§.ſtatu.de arb.ergo eius expſſio ali
qd operatur.l talis ſcriptura.ɔ̃.eo.et ſ.dixi. Nō ob.§. Mœuię.qa tps
illud inerat tacite in cōdōne rẽpbata.& eodē mō rẽpbatur, ſi ex-
primat̃:ſed in q.nr̄a expſſe & tacite erat licitũ Nō ob.gl.§.ſi quis
ɔdēnatus,qa loqtur in iudice,q hēt neceſſe illud tps ſtatuere, ſed
8 arbiter hic facit volũtate,vñ ibi eſt ex neceſſitate. Scđo † facit ad
f aliā q. ᶠ illa dr̄ iuſta hr̄ditas,q̃ obuenit ab inteſtō.l.3.§.de illo ꝓ ſoc.
Pone ergo, ꝙ facta eſt ſocietas, ſi qua iuſta hr̄ditas obuenerit , ſit
cōis ɔtingit ꝙ ille, cui ſuccedebā ab inteſtō,me inſtituit, an talis
hr̄ditas cōicabit? Quidā ꝙ ſic,in lĩima,q̃ debebatur ex neceſſita-
te,in alia vero ſecus,arg.d.l.ſi arrogator. Pet.ɔ̃.imo ꝙ tota cōicabi
tur,qa tacite tota debebatur ex p̄ſumpta volũtate defuncti, l.ɔſi-
ciuntur.in pri ſ.ti.j.ergo ſi exprimitur,nihil operatur,qa īter taci-
tũ & expſſum n̄ eſt dr̄ia.l.cũ qd.ſi cer.pe.qđ puto verũ, & patebit
9 ex diſtinctione, q̃ ſtatī dabo. Vt igr̄ iſta mā liqueat, † dic bē ꝙ qn̄
exprimit̃ illud,qđ tacite ieſt,aut exprimit p modũ ɔdōnis,aut per
modũ diſpōnis. Primo caſu,aut exprimitur p eũ modũ, p quē ta-
cite ineſt,& nihil operat̃,vt hac l.cũ ſi. Dico aũt tacite ineſſe,qn̄ di-
ſpō nō pt ſortiri effectũ alr̄,q̃ ex diſpōne illa,ēt ſi aliunde poſſet ſorti
ri effectũ:n̄ ex diſpōne teſtōris,vl̄ alterius diſponētis,vt ſ. ꝓbatũ ē.
Si vero exprimit p aliũ modũ,tunc opatur, vt inf̄ e.l.ſi ita legatũ.
§.illi ſi volet.& l.3.§.filius.de lib.& poſth. Scđo caſu qn̄ ineſt taci
te p modũ diſpōnis, aut ineſt tacite ex neceſſitate ɔ̃ voluntatem
exprimētis,aut p̄ter volũtatē,aut ſm volũtatē, licet tacitā. Primo
caſu ſi exprimatur, nihil opatur in p̄iudiciũ eius , in cuius fauorē
tacite inerat.l.ſi arrogator.ſup.de adop ſed in eius fauorē ſic.l. Ti
tia.ad l.Fal.ſic p̄t intelligi l 4 §.ſi qs ɔdēnatus,de re iu. Scđo caſu,
qn̄ ineſt tacite p̄ter volũtatē,tũc operatur, vt a mō illud tacitũ ceſ
ſet l.talis ſcriptura.īf.e.& qđ dixi ſup.in q.arbitri. Tertio caſu talis
expſſio nihil operatur.l.cum quid.ſi cer.pe.& l q̃ dubitationis,de
re.iu.& qđ dixi ſup.ī q.de hr̄ditate lĩima. Prædicta vera,niſi expri-
manit per alium modum,quàm tacite inſit,vt ſup. probatũ eſt.

CONCORDIA.

☞ Hæc verba. Aduerte ꝙ per iſta verba,quiſqs mihi hr̄s erit,ɔpre-
hēduntur ēt veniētes ab inteſtō,ita alleg. Bar.tenete ī l.ſi quis cũ nul
lũ.ff.de iure cod.ɔ̃riũ tñ alleg p ambos Imol. & alios nouiſſimos
in hac l.hæc verba.& in l.ex duob.§.1.ff.de vul.& pup. Sed pro ſo,
vide concordiam poſitam in margine in d.l.ex duobus.§.1.

ADDITIONES.

a Poma.Pend.appel.Vide Imo.in l.ſi inſulam,in 12.col.ff.de ver.obl.
b P.Pau.P.Poteſt iniuci.Vide Iaſ.in l.ſi arrogator.ff.de adopt.
c Barb.Modo pone,Contrarium tenet Ang.in l.4.§.ſi quis.inf.de re iu. & l.ſi inſu-
lā.de ver.obl.& in l.& ſi poſt tres.ſup.ſi quis cau.Bald.hic,vt refert io.idē tenet,
qa expſſio iſta fit ad fauorē condemnati,vñ non dēt retorqueri in dānũ.l.Titia.
inf ad l.Fal.iuncta l.ſi arrogator,de adop.& alle.gl.in c.j.de conſtit.in 6.ꝙ diſpō
ſtatuti eſt idē ꝙ ius cōe,ſi aliter non diſponit.Sed arbiter apponit diſpōne lega-
lē,ergo p̄ſumit arbiter potius miniſter,& organũ legis, q̃ diſpōes & ſic gra mo
nitionis expreſſit arbiter,ſecundum Gui.& non gratia diſpōnis,vide hic.
d P.Pau.P,Arbiter expreſſit.Idem tenet Bar.ī l.ſi inſula.in 8.opp.1.partis.ff.de ver
bor.obl.& in l.amplius non peti.ff.rem rat.hab.
e placet,Adde vt refert Ale.ꝙ op.contrariā tenet Iac.de Are.And.de Piſis, & Bal.
hic,& Bal.in rep.l.& ſi poſt tres.ſ.ſi quis cau.Ang.in l.4.§.ſi quis condēnatus.ɔ̃,
de re iu.Bal.in l.ſi arrogator.ɔ̃.de adop.Ang.in l.ſi inſulam.de ver.obl. Saly.in l.ſi
pacto quo pœnam.C.de pact.& cum iſtis Ale.etiam tranſit.
f Ad aliam q.Adde quod cum decis.Bar.in hac q.cōmr tranſeunt Doct.ut refert
Alex.& vltra Ale.hic,an expreſſio eius, quod tacite ineſt, aliquid operetur,vide
in pulchro caſu Bal.conſi.179.lib.3.
⁎ ɔ̃ iraq.le morter a ſuciſit le man,in 2.par.decl.7.n,1.Ray.cōſ.147.nu.16.libro 2.
Adde doct.in l.vnica,in prin.C.quando non petenti.par.

LEX IIII.

1 *Nomina appellatiua a communi vſu mutantur,non ab vno homine.*
2 *Error in nomine proprio fundi, probatur ex finibus.*
Confinia,& qualitas fundi,ſi concordant cũ re,de qua agitur,magis inſpi ciuntur, quam vocabulum.
3 *Teſtatorē erraſſe in corpore, probatur ex dictis per ipſum ante teſtamētũ,*
4 *Legatum,quando erratum eſt in corpore,non valet,nec in ea re,quam lega re intendebat.*
5 *Error in noīe proprio nō vitiat actus inter viuos, nec hæredis inſtitutione.*
6 *Legatum quando valeat,ſi conſtet de teſtatoris voluntate, quod errauit in nomine appellatiuo,*
7 *Rerum vocabula ſunt immutabilia,hominũ immutabilia,quid vult dicere,*
8 *Nomina propria, & appellatiua,qua ratione differant,*
9 *Error in nominibus adiectiuis,non uitiat,*

a b **Si quis in fundi ª vocabulo,** Error noīs ꝓpriJ ᵇ nō vitiat
legatũ:ſecus ſi erraret̃ in corpore, vel ī noīe appellatiuo.h.d.Opp,
c ꝙ error ᶜ noīs appellatiui nō vitiat.l.librorũ.§.ꝙ tñ.īf.tit.2. Rn̄.Ibi
pp multā ꝓximitatē, q̃ habebat vnũ appellatiuũ cũ alio, n̄ nocet,
vt ſi qs putauerit libros ɔtineri applōne chartarum, Opp. de ſup.
1 leg.l.Labeo,§.nec mirũ.Sol. † Noīa appellatiua ſunt immutabi-
lia ab vno hoīe,ſed a cōi vſu pn̄t mutari,vt ibi no.& d.l.librorum,
2 † Quæro,qualr̄ ꝓbabit̃, ꝙ errauerit in noīe ꝓprio? Rn̄. vt qa fines
poſuit,vl̄ aliq̃ demōſtrōnē, qa dixit olivetũ, q̃ ɔgruunt alteri fun-
do teſtōris,q nō hēbat illud nomē,vide glo, Ex qua ſingulr̄ noī. ꝙ
d ſi ɔfinia ɔcordāt,vl̄ qualitas ᵈ fundi cũ re,de qua agit̃,illud magis
inſpicimus, q̃ vocabulũ loci, ſeu fundi. Hoc declaro plene in d.l.
3 demōſtrō.inf.de ɔd.& de. † Scđo q̃ro,qſio ꝓbabit̃, ꝙ errauerit in
corpe? Rn̄.ſi teſtōr añ factũ teſtm̄ ɔferēs cũ aliqb.dixit ꝙ volebat,
& ītēdebat legare talē fundũ,poſtea ī teſtō aliud ponit,ꝓbat̃ ꝙ er
rauit ī corpe ex p̄cedētib.verbis dictis. Hoc ſētit gl.hic, dũ đt ꝙ i-
4 tēdebat,&c.ꝓbat̃ ſup.đ hr̄.iſt.l.quoties.ī pri.& §.1.& 2.† Quæro,ſi
nō valet legatũ rei noīatę,pp errorē ī corpe,an valeat legatũ eius
5 rei,q̃ legare intēdebat? Gl.dicit,ꝙ nō,& bn̄. † Quæro,vtrũ error ᵉ
e noīs ꝓprij vitiet alios actus inter viuos, vl̄ in vlt.volũt. Glo.hic ex
ɔcordātijs,quas alleg. ponit ꝙ nō. Nō.n.vitiat ſtiplōnē.l.ſi ī noīe,
de verb.ob.nec hr̄dis inſtōnē.l.ſi ī noīe.C.de teſt.nec iudiciũ.l.idē
6 Pōponius ſcribit,ſi frumētũ.§.pe.ſup.de rei vē.† Quæro,qd ſi cō-
f ſtet de volũtate teſtōris,ꝙ ī noīe appellatiuo errauit? Gl. hic vr̄ ſi-
bi ɔ̃dicere,vidđ eā.vt declares gl,dic, aut ɔſtat teſtōrē erraſſe ī noīe
appellatiuo tacite,pp aliqua īdicia, puta qa añ dixit ſe aliqd velle
legare,& tũc nihilomin⁹ legatũ vitiat̃,vt in pri.gl.ita loqt̃ iſte tex,
Rō,qa noīa appellatiua ſũt ita cōia, ꝙ lex n̄ p̄ſumit aliquē erraſſe
in hoc ex aliqb.īdicijs. Sicuti.n.ſtultũ eſt errare in noīe ſuomet ꝓ-
prio.l.fin.C.de hr̄.inſt.ita quodāmō in noīe appellatiuo. Fallit pp
multā ɔformitatē noīum. d.l.librorũ.ver.ꝙ tñ.inf.ti.2. Fallit,ſi ex
cōi vſu alr̄ appellaret̃.l. Labeo.ver.nec mirũ.de ſup.leg. ſi vero cō
ſtat expſſe teſtōrē voluiſſe noīare equũ.p mulo, tunc legatũ vale
ret,ita loqt̃ 2.pars gl. Idē ſi eſſet res pn̄s,& eā teſtōr digito demon
ſtraret,ſub alio tñ noīe appellatiuo,vt ſi diceret, hũc equũ tibi le-
7 go,cũ eēt bos.l,q̃ extrinſec⁹,& ibi no.de ver.ob. † Quæro,qd vult
dicere tex rerũ vocabula ſunt īmutabilia, hoīum mutabilia. Rn̄.
qdā vocabula rerũ appellāt ea, q̃ res hn̄t, eo ꝙ res ex cōi applōne
generis ſic noīantur, Noīa hoīm dr̄ ea,q̃ ab hoīb. īpoſita dr̄ ſin-
gulr̄ certis reb.nō generi,hęc eſt bona expō. Alij ponũt vocabula
hoīum,hoc eſt,vocabula,qb.hoīes nũcupant̃,vt Lucius,& Tti⁹,
& ſilia. Qđ licet ſit verũ in ſe,tñ nō ɔgruit huic.l.qđ patet ex prin.
huius l.dũ dicit, noīb.proprijs appoſitis reb.ab hoīb. Quæro, quæ
8 † eſt rō drīæ inter noīa propria & appellatiua? Dic,vt in gl. Quæro,
quid ſi erretur in nominib.adiectiuis,vt appello quē album, cum
eſſet niger? Gl.dicit,idem ꝙ in ꝓprijs,& bene:tex.vr̄ in l.pe.inf.de
reb.dub. Alia circa hāc mām dic,vt in l.de mr̄o.de condi.& dem.

ADDITIONES.

a P.Pau.P.Si quis in fundi.De materia vltra Ale,hic vide Fel.in c.ſignificauerunt,
de reſcript,
⁎ Marſilius ſingulari.144.L.M,
b Barb.Proprij.Adde dum Ale.limitat hoc eſſe verũ, niſi eſſet error in noīe patris
ipſius diſponentis,vt puta ſi teſtator,diceret,Pet.Ant.cum eſſet Pet, Fran.vt con
ſuluit Rom.conſ.179.inc.ampliſſime Doct.& conſi.306.
c Barb.Oppo.quod error.Et vide Bar.in conſ.140.inc, Mar, Barruntij vbi pulchre
loquitur,vide omnino.
Pom.Vide Ale.conſi.42.in vlt.col.in 3.vol.& conſi,5.in 4.vol.
d Qualitas.Adde inquātũ Ale.refert Bal.hic dicere,ꝙ ſi accuſaretur Titius, de vul
nere commiſſo in palatio alicuius ciuitatis,non eſſet neceſſe apponere confinia,
cum locus ſit certus pp qualitatem expreſſam,per alle.hic per eũ, & Bal. conſil.
34.inc.caſus breuis & arduus, videtur voluiſſe, quod licet locus ſit notorius,ta-
men debeant apponi confinia,vide in 3.lib.in 2.col.
e Pom.Quæro,vtrũ error.Vide Bar.conſi.133,& aliquid per Ant.de But.conſ,65,
f Errauit. Adde an error ſupplicantis de ſnīa lata per iudicem,cum eſſet lata p con
ſultorem,vitiet reſcriptum,Bal.conſi.466.4.li.& uide Io.And. omnino de prædi
ctis,in add.Spec.in tit.de reſcr.præſentatione §.ſi.

1 *Diſtributiuum,quiſquis, requirens duo verba, ſicut diſtribuit actum primi uerbi, ita etiam actum ſecundi.*

1 **Si quis hæredes.** † Diſtributiuum, quiſquis,qđ reqrit duo verba, ſecundum ꝙ diſtribuit actum

actū.j.verbi.ita distribuit actū scđi verbi.h.d.Op.de l.q filiab.§.1.℈ e.Sol.ibi distributiuū attribuit actum primi.i.verbi cuilibet īsolidum.Dixit.n.si qua filia mihi nascet̄,& natiuitas cuiuslibet est īsolidum:iō actū scđi verbi attribuit cuilibet insolidum, hic secus.

L E X V.

1 *Electio vt valeat, quinque requiruntur.*
2 *Electio in vltimis volun.nō variat,in cōtractibus secus,& ibi de ratione.*
3 *Electio sequitur statim ex eo ꝙ quis dicit, volo eligere, dato sibi prius termino ad deliberandū, vel facta interrogatione per eum, cuius interest.*
4 *Verbum, volo, ratione adiuncti quando inducat dispositionem.*
5 *Eligedi habēs ptātē, electiōe facta nulla, an poterit scđo eligere, remissiue.*

a **Serui electione.** aIn vltimis volunt.nō possumus in electionib.variare.h.d.Op.℈.de op.leg.l.2.So.Si electio nō valuit,pt eligere iterū,vt ibi: hic vero valuit.Quot †āt reqrant̄ ad hoc,vt electio valeat,gl.ponit quinq; vł sex,q̄ vide,& nota.& declarat̄ sic.In electione reqrit̄ primo cā valida,ex qua alicui deferat̄ ius eligēdi,& ꝑp hoc reqritur primo,ꝙ hr̄ditas sit adita,vt gl.d̄t,ałs testm̄ nō est validū. Scđo reqrit̄,ꝙ ꝑsona eligens sit habilis & idonea ad eligēdū,iō reqrit̄ ꝙ sit maior & sui iuris,ałs ī eo nō cadit ꝑfecta deliberō,& electio.l.si pupillus ff.de acq.hr̄.Tertio reqrit̄ deliberō.Cū.n.electio hic sit,acceptare vnā rē magis q̄ aliā,hoc nō posses facere,nisi circa oēs illas res deliberes,& iō reqrit̄,ꝙ oēs illę res exhibeant̄.Quarto reqrit̄,ꝙ eligat̄ vna ex reb.ī quas cadit deliberō,iō si eligeret̄ res,q̄ nō ē testōris,nō valet,vt dicit gl.Quinto reqrit̄ actus electionis,& iō gl.dicit oportet ꝙ dicā,eligo,nō,volo eligere,qa illud verbū,volo eligere,est suspēsiuū.l.si qs stipulatus.in pri.de ver.ob.iō dicit lex,ꝙ electio nō p̄t fieri sub ꝯdōne.l.actus.de re.iu.Rō.qa ꝯdō suspēdit actū.& electio reqr̄ actū deliberatū,& licitū,vt s̄.vidistis.Hoc āt

b qđ dixi de verbo,volo eliger̄,statī examinabo.Opp.b† de ver.ob.c
2 l.cū q certū.§.fi.gl nō soluit.Sol.dic aliud ī ꝯtrib.vbi post electio
c nē licet variare:aliud in vlt.volunt.vt hic.Rō,qa in vltimis volūt.electio trahit secū executiōē.Nā statim cū elegeris,efficieris dn̄s illius rei l.apud Aufidiū.de op.leg.no.ī l.hmōi.§.Stichū.℈.eo.vbi
3 dicam.†Quæro,vtrū hoc sit verū,dqn̄ dico,volo eligere,qđ nō sit
d electio.De hoc īterrogaui ꝑles Magr̄os,& Baccalaureos ī Theo
e logia.Et ꝯ istā gl.efaciebāt talē rōnē.Si agēs est liberū,& nō impeditū,& patiēs est dispositū.si vult agere,immediate agit. Hoc ī Philosophia est notū.ꝓbat̄ in l.ꝑ ꝓcuratorē de acq.hr̄.& l.iā dubitat.in fi.de hr̄.insti.in qb.legib.ꝓbat̄,ꝙ statim ꝙ volo esse hr̄s,statim sum hr̄s,ita hic cū volo eligere,statim: sequit̄ electio:cū nullū impedimētū sit,& volūtas sit libera. Sol.vt ex dictis eorū potui ꝯp̄hēdere,dicebāt sic Aut tu assumis electionē ꝓ toto hoc.s.deliberare recte,& acceptare,& tūc verū dicit gl.si dico,volo eligere illā rem,nō sequtur,ergo eligo:quia volūtas mea non est libera ad hoc,cū nō deliberauerim adhuc,& illa verba,volo eliger̄ hāc rē, intelligunt̄.i.prim' me' mot' fert̄ in hāc rē,nō tn̄ deliberate.Si ni intelliger̄,s electiōē,ꝓ vltimo actu acceptatiōis,si p̄cessit deliberō, tūc gl.nō diceret verū:qa statī cū volo eligere,eligo,cū nullū īpedimētū sit.Et hoc puto eē verū,qa si datus eēt tibi termin' ad deliberādū,qđ velles eligere,& tu r̄nderes,ꝑ hæc verba,volo eligere hāc rē,tūc electionē īduceres.tex.est ī sūi in l.sed & si alio.2.rn̄.℈.ad Treb.l.oēs q.c.ti.Dixi hoc ałs ī l.si qs suus.de iu.delib.Itē si ad interrogationē alteri',cui' īterest,r̄nderes,volo eligere hāc rē,īduceret̄ electio.Rō qa tūsio,q̄ fit alteri d̄et itelligi certa,vt sic,ille
f certus remaneat.Ita no.ī l.ī vēdētis.C.de ꝯh.emp.Sed sif ista verba essent simpl̄r ꝓlata,nō ad interrogationē alterius,nec dato termīo ad deliberādū,tūc ista gl.ꝓcederet,& intelligeret̄ vt primo mō dixi.Facit ad p̄dicta qđ dixi vobis ī l.gerit.de acq.hr̄.ī q.illa,qđ si dicā,volo adire Itē ꝯ hāc gl.facit l.Pāphilo.§.ꝓpositū.℈.ti.2.vbi si dico,volo relinquere,statim sequtur,ergo relinquo.Pro cuius de
4 clarōne dic hr̄,† verbū volo,nihil īportat ꝑ se,nisi rōne adiuncti Aut.n.verbū volo,hēt deteriationē certę rei,& īducit dispōnē,vt si dicerē,volo illā rē,eēt electio,l.2.de op leg.& l.hmōi.§.Stichū.℈.e.& d.l.apud Aufidiū.Aut hēt deteriationē alicuius verbi infiniti,& tūc aut actus īportat' ꝑ illud verbū venit explicād' ab alio,aut a volēte.Si ab alio,īducit dispōnē.l.1.§.mād.& C.de testa.l.nō
g dubiū.& C.eō.de leg.l.2.Rō,qa g ī volēte n̄ est faciēdū aliud,nisi explicare volūtatē suā:qđ facit ꝑ verbū,volo.Et idē l.j.C.de sum.Tri.& qđ dixi ibi ī repet.q̄ feci.Qn̄q; actus est explicādus a volēte,& tūc aut ille actus nō ꝯsistit ī nuda volūtate,& tūc non inducit dispōnē illi' actus,vt si dico,volo ascēder̄ arborē,nō seqt̄,ergo
h ascēdo.d.l.in vēdētis.& ibi no.C.de ꝯhē.emp.Aut ille actush p̄ōt explicari nuda volūtate:& tūc aut de nā illius actus est pēdere in futurū,vt in vltima vol.tunc īducit dispōnē,vt si dico,volo relin
i quere.d.§.ꝓpositū.i Cū.n.nā vltimæ volunta.sit pendere vsq; ad mortē.l.4.ff.de adim.leg.& l.cōficiunt.§.fi.tit.1.merito ista verba,volo reliquere,licet hēant quādā ꝯpēdētiā,ꝯueniūt illi actui, Qn̄q; est aliqs actus,q d̄et expediri incōtinēti,& de illius nā non d̄et pēdere,tūc distingue,vt dixi s̄.aut illa verba fuerunt ꝓlata ad partis interrogationē,vel ałs deliberate,vel īdeliberate,vt dixi s̄.Qn̄q; actus dependet ex volūtate ꝓferentis,& alteri',vt in ꝯctib.Exēplū in emptione,si dicā,volo emere,tunc aut profert ab vno tm̄,& nō sufficit:aut ab ābobus,& tūc aut per verba p̄ntis tpis,aut
k futuri,vt no.in d.l.in vēdētis.Vltimo k Dy.† inducit hunc §.larg.

5 ad qōnem de eo,cui data est electio,seu potestas eligendi prītē, si eius electio non valet,an poterit eligere secundo:quod habetis plene ex his,quæ dixi in l.2.℈.de opt.leg.

ADDITIONES.

a Pomp.Serui electione.Ad regulam huius l.vide Ale.consi.16.incl.videtur.in 3.vol.Moder.in l.duobus.§.si ei qui.ff.de iureiu.
b Pom.Opp.Pro resolutione huius contrarij vide Aret.in l.qui ex plurib.ff.de ver.obl.& vide quid ex ista ratione inferat Bal.in l.huiusmodi.§.Stichum.inf.eo.
c Bar.De verb.obl.Et vide gl.fin.ſm Bal.in l.quicquid astringendæ.de ver.obl.
d P.Pau.P.Hoc sit verum.vide Cor.con.91.Vol.3.quid si princeps dixit, volo tibi donare castrum,an inducatur dispositio,vide Bal.in c.1.in fi.qui feu.da.poss.Itē,qūo verbū,volo,inducat dispōnē,vide Ias.in l.1.C.de sum.Tri.& de p̄dictis vide Goz.in repe.l.qui se patris.C.vn̄ lib.& circa verbū,volo,vide Ias.in l.cūctos populos.C.de sum.Trin.& Dec.cons.139.in l.1.§.quis ita.col.1.ff.de verb.obl.
e Pom.Et contra istā gl.Pro declarōne huius gl.vide Are.in l.gerit.ff.de acq.hær.
f Sed si.Adde Ripam post alios in rub.ff.de ver.obl.nu.2. I. M.
g Quia.Socin.iun.consi.279.nu.7.lib.3. I. M.
h Barb.Aut ille actus.Et vide Bal.in l.fi.§.1.C.cōia de le.ubi plura bona dicit.
i §.Propositum Adde vltra hic dicta per Ale.de itellectu.d.§.Pau.de Ca.cōs.159.
k Vltimo.Adde de hac q.pulchre Rom.consi.491.

1 *Commune,an meum sit*

a **Labeo.** Qđ cōe a est,meū est,quātum ad dispōnē meę partis.h.d.Opp.de l.in tn̄ §.vniuersitatis.s̄.de re.diu.& sup cōi diuid.l.Sabinus.& l.sed si hac l.§.qui manumittit̄.sup.de ī i' voc.Gl.soluit istud brocardum duob.mod.Primo,qđ cōe est,meum est,vbi reperit̄ expssum:in dubio secus.ita no.in l.3.de ꝯd.
1 inst.Alibi dixi,qđ cōe est,†meum est ficte,nō vere,vt no.ī l.id qđ nr̄m.de re.iu.Dicit Dy.aliter hic,& in c.in re cōi.de reg.iu.li.6.fi
b tn̄ plene.Dic ergo,b aut est aliqd cōe plurib.vt vniuersis,& tunc quod cōe est,meum nō est,l.ī tn̄.§.vniuersitatis.de rerum diui.& l.sed si hac.§.qui manumittit̄.de in ius voc.cum si.Aut est cōe plurib.vt singulis,tunc aut q̄ris,an sit meū quoad dispōnē partis meæ,& dico ꝙ sic,vt hic,& l.2.de ꝯd.insti.& l.1.C.q test.fac.pos.
c Aut quoad dispōnem partis socij,c & tūc nō est meū,l.falso.C.de com re alie.Aut quoad dispositionem sup toto,& tūc aut res erat ad hoc destinata,& dr̄ meū.l.in tn̄.§.in cōe.s̄ de rer.diuis.& l.ædes.sup.cōi diuid.Aut nō erat destinata ad hoc,& nō dr̄ meū.l.Sabinus.sup.cōi diui.Fallit C.de vē.re.fi.l.cū priua.cōm.l.1.li.10.& hoc fauore fisci.Fallit in l.stipulō.§.fi.de no.oper.nun.Rō,quia ibi factum vnius prodest alteri sociorum,nō aūt nocet.Fallit in l.1.§.dn̄i.ad Sylla.rō,quia ibi domus non posset esse aliter tuta,vt in ea.l.in prin.Item fallit sup.de act.emp.l.Iulianus.§.idē Celsus.vbi inspecto futuro euentu,qđ cōe est,p̄ōt dici meum.Rō ꝑp necessitatem adiudicationis,q̄ fit in cōi diuid.Vbicunq;aūt dixi,qđ
d cōe est,meum est,intellige ficte,d non vere,vt no.in l.id qđ nr̄m.de reg.iur.& probatur in l.illud.de ritu nupt.

ADDITIONES.

a Quod cōe.Adde vltra Ale.quæ voluit Calc.consi.12.sub rub.de præb.vbi ponit,an si Papa reseruauit sibi beneficia in aliqua diœcesi,exceptis his quæ pertinent ad collationem epi,ꝙ non ēt comprehendent illa,quorū collatio spectat ad capitulum,& epm in communi,& Bal.consi.218.1.lib.vbi ponit,ꝙ si capitulatū fuit,qđ res empta fuit de pecunia alterius ex socijs,qđ non debet intelligi de cōi,qa quod commune est,proprie meum non est,qđ commune non est,non fit proprie meum,vide quod pulchre consuluit Abb.consi.83.2.lib.
b Pomp.Dic ergo.Vide Bar.in l.5.§.6.de coll.Prepo.in cōes leges.1.dist.& unum dictum Ang.in cōsi.393.vbi q̄ritur,an socius possit esse testis in re cōi.pro socio.
c Parif.Partis socij.Vide Fel.in c.sicut Ro.pana.in versi.si Papa.de rescr.& in cōmunes leges.1.distin.
d Pom.Intellige ficte.Idē Io.And.& Gem.in c.fi.de præb.li.6.Pet.de Anc.et Imo.consi.3.facit quod no.Pan.cōsi.83.incip.disponente statuto.in 1.uol.vide ēt tex.in l.quicquid.ff.de acq rer.do.sed in contrarium facit tex.in l.1.§.idem præt.ver.domini.ff.ad Syll.et uide tex.in l.j.ff.quando appellandum sit.

5 *Legata in re,in qua testator habeat tantum partem, videtur legata pars,& non tota,etiam si dixit,rem meam,*
2 *Testator post legatū si redimit aliam partem, utrum debeatur illa pars, si testator legauerit suam partem.*
3 *Testator si legat rem,quam habebat communem cum hærede,tota debetur.*
4 *Testator si legat dimidiam fundi Corneliani, in quo solum dimidiam dimidia habebat,illa sola debetur.*
5 *Legato toto fundo si est factum legatum ad mensuram,totus fundus,uel integra mensura aebetur:etiam si totus non sit testatoris.*
6 *Legato toto fundo suo,in quo testator debeat alteri partem actione personali,illa pars non cedit legato,*

a **Cum fundus.** a In dubio legādo rē,vr̄ quis legare partē,quā hēt in re.h.d.Op.de op.no.nūc.l.stipulō.§ fi:Gloss.non soluit.Dyn.dicit,ibi erant verba indefinita,hic proprium ius personę proferentis significat.q.d.ex eo,ꝙ dixi,fundū meū,hoc importat,qđ est ꝯ id,quod ipse idem dixit super hac lege,vt statim dicā.Dic ergo,ꝙ ibi dispō vnius prodest alteri,
2 & nemini ipsorum nocet,hic secus esset.Op.si totus † esset alien',toris deberet,vt Insti.eo.§.si res C.de leg.l.cū rem alienā.Si ergo pars est alterius,nihilominus debeatur totū.Gl.dicit,hoc iō,qa dixit meū,vnde ius qđ hēt,legare vr̄.℈.eo.l.si domus.§.fi.Dy.hoc reprehen-

ADDITIO.

a Parif.Cū fundus.Quid si testes dicant Titium possedisse,et aduersarij testes idē dicant de Sempronio,qūo debeat intelligi Vide Soc.in l.si quis cum meum.ff.de excep.rei iud.et an relatiuum faciat expressam conditionem,ita quod impediat transmissionem:vide Soc.in l.1.ff.de cond.et dem.circa fi.

a prehēdit, qa ã nõ tefert si dicam, meū, vel nõ l.cū fundus, de fūdo instr. & l. Mæuius. §. pe. de leg. 2. & ibi no & C. eo. l. vxor. Idē tenet Cy. C. e. l. cū rē alienā. Quæ rephensio ꝓcedit referēdo istā opi. ad tex. vt ipsi faciunt. sed gl nõ habuit istū intelľm, sed opp. ad q. q̃ fa cit in prin. gl. vt parebit statim recitando, & tunc gl. dicit optime.

2 †Quæro ergo. qd si post legatū redimit aliā partē? Dicit gl. ꝙ non debet, arg. l. si ita. de au. & ar. leg. Sed ꝯ hãc determinationē oppo. ꝙ si totus fuisset alienus, totus deberet, si sciuisset, vt Inst. de leg. §. non solū. sed ꝯstat, ꝙ hic testõr sciuit partē esse alienā. ex eo ꝙ postea redimit, ergo &c. Rñ. gl. hoc iõ, qa dixit, suū, vñ dr̃ legare ius qđ hẽt de pñti l. si domus. §. fi. & d. l. si ita. & hoc verū. Vñ referendo hãc opi. ad tex. nõ ꝓcedit, referēdo ad q. optime ꝓcedit, & notabiľr. Item ꝯ hãc determinationē facit ⁊̃. eo. l. si ex toto. in pri. vbi dr̃, ꝙ debeat pars redēpta. Sol. Dñt Doc. Dy. & Iac. de Aret. hic vr̃ legare partē, q̃ hẽbat, vt dcm̃ est, iõ pars redēpta nõ cedit legato, sicut noua vestis redēpta nõ cedit legato vestis, d. l. si ita. sed ĩ l. si ex toto. legauit fundū totū vere, vñ qcqd accedit illi toti, totum accedit legato. hoc qđ dicit de parte redempta, intelligit Iac. de Aret. nisi qs redemerit necessario ꝑ adiudicationē, tunc. n. dẽret ẽ totus,

3 ꝑ l. Iulianus. §. idem Celsus. de act. emp. Itē q̃ro, †qd si testõr legauit rē q̃ hẽbat cõem cum hrẽde suo? Rñ. tota dẽtur, sicut si eẽt sua. l. cum filius. §. dñs. ⁊̃. titu. 1. qđ intelligo, nisi testõr dixerit, fundū meū, & c. qa tunc vr̃ legare ius qđ hẽt, ꝑ ea, q̃ dcã sunt. †Quæro, qd

4 b si testõr b legauit dimidiã fundi Corneliani, cū ad ipsum ptineret solū dimidia dimidiæ? Vr̃, ꝙ hæc lex nõ hẽat locū, qa loqr̃, q̃ñ portionē ñ noĩauit. Sed credo idē qđ s. s. ꝙ solū dimidia dimidiæ dẽt, vt sit idē iuris de parte quo ad partē, qđ de toto quo ad totū. s̃. de rei vẽ. l. q̃ de tota. Vr̃. n. dicere, lego ius, qđ habeo in parte dimidia sicut cū legat fundū, vr̃ legare ius, qđ hẽt in fundo, arguēdo de toto ad partē, & si aliã partē redimeret, nõ cederet legato, ꝑ ea q̃ dcã

c sunt. Itē hæc lex, & oĩa p̃dicta locū hñt, nisi testõr dixisset, totum fundū, vel oẽm fundū, & siĩa verba, qa tunc totus deberet. l. Iulianus in prin. s̃. de leg. 3. Idē puto si testõr reliquisset ad mēsurã. s. tot iugera: qa illa dẽt hr̃e integra, sicut si dixisset, totum, aſs nõ hr̃et il

5 lã mensuram, q̃ testõr dixit. †Sed qd si legauit fundū q erat totus

6 suus, sed partē dẽbat alteri act. ꝑsonali? Rñ. illa pars, †q̃ dẽt, non cedit legato. l. qui concubinam. §. qui fundum. de leg. 3.

ADDITIONES.

a Reprehendit. Adde Bal. idem tenentem cons. 65. 2. li. & vide quod voluit Ang. consi. 171. s. ꝙ si frater possedit lõgo tpe bona cõia cū fratre defuncto, & veniẽs ad mortē de dictis bonis disponat, per hoc non dr̃ adire hr̃editatem fratris, sed solum disponere de iure, quod in re tanquam communi habet,

* Quæro. Riminal. consi. 74. col. 1. lib. 2. I. M.

b Quid si testator. Adde ad intellectū Bar. hic, & in ver. præcedenti. & vide Cor. cõ. 169. ver. nec insuper. & in consi. 195. versi. item quando testator. in 4. vol. & latius in consi. 222. per totum, in 1. vol. vbi eleganter videtur remouere quãdam contrarietatem Bar. hic. * Crau. consi. 133. nu. 4. & consi. 144. nu. 6. 9. Ruy. cons. 141. nu. 11. li. 1. consi. 117. nu. 16. lib. 3. I. M.

c Pom. Item. Limita illud, nisi dictio totum, esset apposita dictioni cum, per tex. in l. qui habebat, & ibi Bar. inf. tit. 2. vide. Rim. in consi. 308. Bar. in l. cum filius. §. dñs. per illum tex. inf. tit. 1. * Crau. consi. 80. nu. 11. scripsi consi. 106. nu. 110. scripsi consi. 141. nu. 33. & consi. 349. nu. 3.

LEX VI.

1 *Conditio inducta per relatiuum, dicitur tacita.*

2 *Alienata parte Stichi non adhibetur illa distinctio, an alienauerit ex voluntate, an necessitate.*

3 *Conditio quando possit diuidi.*

4 *Clausula, si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorũ, intelligitur, quatenus non valet iure testamenti.*

5 *Statuto stante quod mulier non possit contrahere sine consensu duorum cõsanguineorum ex parte patris, si eos habuerit, & si non habuerit, adhibeantur ex parte matris, quod si habeat unum tantum ex parte patris, ille debet adhiberi cum uno ex parte matris.*

a **Stichum.** Relatiuū. qs. vel q, a iūctū verbo futuri tpis ĩducit ꝯdõnē, iūctū vero verbo pñtis, demrõnē, h. d. E. no. legē no. & mētī tenēdã a capite vsq; ad fi. Opp. ꝙ ẽt iunctū verbo futuri tpis faciat demrõnē. l. scribit. in fi. de au. & ar. leg. Sol. Dictio, magis, hic posita tollit ꝯtriū, vt in gl. Opp. de le. 2. s̃. de hr̃. insti. Soluit gl. ꝙ ibi instõ nõ est ꝯdõnalis, sed adiectio ꝑtiū, qa aſs totū testm̃ periret. Inuuit glo. ꝙ illud iõ fit, ne testm̃ ꝑeat. Quę sol. tollit ꝑ sequēs ꝯtriū signatū in gl. s̃. de hr̃. insti. l. talē. §. 1. vbi si instituo Stichū q meus erit, eo alienato, non valet instõ & iõ dic, vt hic in gl. q̃ vr̃ voluisse sentire, ꝙ relatiuū iunctū verbo futuri tpis facit ꝯdõnale suū antecedēs, ita loqr̃ hic. Aut ergo aſs suū est aliqd, in quo ꝯsistat substãtia dispõnis, & tota dispõ erit ꝯdõnalis, vt hic, quia aſs erat Stichus. s. res legata, & in d. l. talē. vbi aſs erat psona ĩstituta, in qua ꝯsistit substãtia dispõnis. sed l. l. 2. de hr̃. insti. aſs erat q̃dã qualitas. s. distributio partium, vñ illa distributio erat ꝯdõnalis, instõ erat pura, remanet ergo pura. Opp. de l. talē. §. 1. s̃. de hær. inst. Sol. apparet ibi in tex. Opp. de l. si in diē. § fi. de ꝯdi. & dē. Sol. nõ est ꝯ. Op. de l. si decē cū petiero. de verb. obl. & l. si ita quis compromiserint in prin. eo. tit. Rñ. ibi nõ est dictio, si, nec dictio qs. Hæc sol. nõ est ꝑfecta. Sed dic, ꝙ illud iõ, qa tacite inerat. Vr̃ fm. Pet. dic, ꝙ illa verba referunt ad executionē magis, q̃ ad substãtiã dispõnis, vt ibi dixi, & plene ĩ l. 1. ⁊̃. de ꝯd. & de. †Quæro, vtrū ꝯdõ

1 inducta ꝑ relatiuū, sit ꝯdõ tacita, vr̃ ex ꝯtestat. Gl. hic no. dicit, ꝙ est ꝯdõ tacita, vt hic dr̃, in gl. q̃ inc. tacita. Cõtra hãc gl. vr̃ tex. ĩ l. imp. ⁊̃. de leg. 3. & l. 2. s̃. de cõd. inst. & d. l. a. de hær. inst. vbi inter, si, & q, nõ est drĩa. Sed dico, ꝙ ista gl. est vera, tex. est in l. 1. ⁊̃. de ꝯdit. & de.

a vbi hoc examinabo. † Quæro, quid si alienaui b partē Stichi, an ad

b hibeaĩ illa distinctio, an alienauerim ex voluntate, vel ex necessitate? Gl. vlt. vr̃ dicere ꝙ sic, dū in prin. fini dicit, dic vt ⁊̃. tit. 2. l. fidercõmissa. §. si rē. de adi. l. rem legatã. Sed hoc nõ esset verū, referendo ad casū legis, q̃ñ dixi Stichū, q meꝰ erit, qa siue alienet ex necessitate, siue ex volũtate, ꝯdõ deficit. l. scribit. de au. & arg. le. in si. Sed q̃ñ rē legasset simpľr, tũc procederet. ita dicit Dy. Extra gl. op.

3 hic dr̃, ꝙ dẽt ĩtelligi, q meus erit. i. quatenus meꝰ erit. Cõtra, †ꝯdõ ĩpleri dẽt in totū, nec dẽt scindi. l. cū fundus, de ꝯdi. & de. & C. de ꝯd. inser. l. si. cuius ꝯtriū hic dr̃. Rñ. & no. hoc, ꝙ siq; ꝯdõ ꝯfert ĩ eiꝰ ptãtē, cui relinquit. & tunc si ꝯsistit ꝯdõ in dãdo, nõ p̃t diuidi, d. l. cui fundus. Itē si in faciēdo, nõ p̃t diuidi, nisi fm dist. positã, in d. l. pen. de ꝯd. inser. Q̃ñq; ꝯdõ nõ ꝯfert in ptãtē alicuius, sed in aliquē euentū, & tunc aut ꝯdõ est impleta ĩ ipsa re, circa ipsam rē, de qua fit dispõ, & tunc diuidit, vt si dicat, si hoc erit. i. quatenus erit. Eadē rõne in dispõne, q̃ ꝯfert in istius ꝯdõnis defectū, vt ⁊̃. declarabo, Si vero ꝯdõ ꝯfert in aliquã aliã rē extrinsecã ab eo, de quo fit dispõ, tunc nõ p̃t scindi, vt d. l. pen. de ꝯd. inser. & l. si ita fuerit seruus. de

4 ma. test. Et faciunt † ista ad quęstionem secundam. Poma ad illã clam, si non valet iure testĩ, valeat iure codicillorū. i. quatenus in re &c. Rõ apparet, qa condõ conferĩ circa id, de quo fit dispõ, vt

5 hic, & dixi in l. 1. in 9. qõ. sup. de iure codic. Secūdo † facit c ad aliđ

c dicit statutum d ꝙ mulier nõ possit ꝯhere sine cõsensu duorum

d ꝯsanguineorum ex parte pr̃is, si eos habuerit: si nõ habuerit, adhibeanĩ ex parte mr̃is. Cõtigit, ꝙ vna mulier hẽbat vnū ꝯsanguineū tm̃ ex parte pr̃is, vtrū ille dẽat adhiberi cū vno alio ex parte mr̃is? Dixi, ꝙ illa verba, adhibeanĩ duo ex parte pr̃is, si habuerit, intelligunĩ. i. quatenus habuerit, vt hic: qa circa idē ꝯdõ, & dispõ adhibētur, vt hic vides. sed huic ꝯdicit dispõ sequens, q̃ dicit, si eos nõ habuerit, adhibeantur duo ex parte mr̃is. hęc est ꝯdõ circa aliud, & dispõ circa aliud. nam ꝯdõ dicit, si non habuerit ex parte pr̃is, adhibeanĩ duo ex parte mr̃is. Sed r̃ndeo, ista ꝯdõ si nõ habuerit, apposita est in defectū primæ. Vnde dẽt r̃ari in ꝯtrium casum, sicut prima, hoc est, quatenus prima deficit, ista dicaĩ extare. l. aliqñ. de cond. & dem. & l. pecuniã. si cer. pet. & l. legata inutiliter. de adim. leg. & quando dies lega. ced. l. quod pure.

ADDITIONES.

a Pñp. Relatiuū quis, uel qui. Adde de relatiuo quis, vel qui. Old. cõsi. 126. Bal. cõs. 445. inc. dubium quartū in 2. vol. vbi late ponit de eo qđ tangit Ale. in 3. opp. versi. fallit si testator. & in materia relatiui adde l. ea tñ adiectio. ff. de leg. 3. & l. nam quod liq. de. §. fi. ff. de pec. leg. Et an in dubio præsumamus qđ relatiuum faciat cõdõnem, an dem. Vide Fel. in c. sup. literis. de rescri. & idem est in relatiuo quantitatis ut ꝑ Doc. ꝑ illum tex. in fi. in l. lecta. ff. si cer. pet. & in l. itaq; ad l. Pomp. uide ẽt Card. consi. 83. in 1. col. & qđ dr̃ de relatiuo, idem est in participio, ut per Bar. in l. j. in 7. q. ff. de cond. et de. & uide Ale. cõsi 22. i fi. in 4. uol. & cons. 81. uolum. 4. * Cuiac. lib. 1. obseruat. c. 19. Scripsi consi. 134. nu. 51. & cons. 336. nu. 2. I. M.

b Alienaui. Adde inquantum Ale. in fi. refert Dy. dicere, ꝙ si concedo fundum alicui post mortem meam, quod si illū alieno in uita, qđ cẽseatur reuocata cõcessio, quod hoc idem consuluit Ro. cõs. 299. ẽt si talis concessio esset facta cod. alleg. ꝑ Dyn. esse casum in l. Marcellus. §. Paulus. infra, de don. cau. mort. * Adde simile per Dec. consi. 10. in testatore qui in duobus filijs, vno superstite tantum verificatur.

c Pom. Secundo facit. Vide, quid si in terminis huius statuti cõsanguineus ex parte pr̃is esset absens, Ang. consi. 260. in c. statuto. Et quid si sunt plures, quorũ aliqs fuit in ꝓximiori gradu, aliquis in vlteriori, vide Bal. in l. fi. C. de verb. sig. vbi per Mod. & quid si consanguinei ex parte pr̃is vellent consentire, vide Ro. cons. 36. Et vide Bal. in l. in coniunctione. C. de nup. & in materia huius statuti vide Fel. in c. quoties. in 3. no. de test. & Ale. in l. quadringenta. ff. ad leg. Falc.

d Dicit statutum. Adde vltra alleg. ꝑ Ale. qđ Bal. voluit cõsi. 10. in prin. 4. li. & facit quod voluit Abb. consi. 62. in c. quidam Ray. 2. lib. ꝙ si testator habeat quatuor filias, & disponit, quod duæ tradãtur nuptui in aliqua familia, aliæ vero nubant vt possint, quod si omnes moriantur una excepta, illa in illa familia debet collocari. P. Pau.

Vide Ang. cõs. 140. in c. statuto Tudertino cauet. & de materia statuti, qđ mulier non possit contrahere sine consensu propinquorũ, quõ intelligat, vide tas. in l. fi. C. de ver. sig. & latissime ad Bar. in l. more. ff. de acq. hær. uide ꝑterea de q. Bar. hic Abb. & Fel. in c. quoties. col. 1. de test. Bal. in l. in coniunctione. C. de nup. & Bar. consi. 10. & Ale. in l. 1. vnde vir, & vxor.

LEX VII.

Legatum. Hanc legem examina, vt dixi in l. is q. §. fi. de acq. hær. Opp. ⁊̃. tit. 1. l. Titia. §. Lucia. Sol. vt ibi fm gl. Opp. de l. is q. §. fi. s̃. de acq. hær. Sol. vt ĩ gl. q̃ gl. rephēdit Rav. ꝑ l. placet. s̃. de acq. hær. vbi dr̃, ꝙ idem ĩ filio, & seruo, & Dy. ⁊̃. si aparē. qs fuē. ma. l. 1. Vñ ipse dicit aliud in hr̃ditate, vt in ꝯrio, aliud in legato vt hic. Rõ: quia legatorum dies cedit incõtinēti,

a & acquiritur patri, vel dño, a sed hæreditas non acquiritur nisi aditione facta, vt ⁊̃. de re. iu. l. quæ legata. & Insti. de hær. insti. §. alienus. Hæc solut. est contra casum l. 1. §. per seruum. ⁊̃. de suc. edict.

Quare

ADDITIO.

a Vel dño. Adde inquantum Ale. quærit, an Abb. possit hr̃ditatem delatam monacho repudiare, Ang. consi. 91. & 133. vbi plene an monachus filio, vel seruo æquiparetur, & inquantum Ale. reprobato Fed. consi. 9. tenet, ꝙ prælatus non possit, legatum repudiare, dic tu quod Fed. sequit Ro. consi. 184. inc. visis narratis, etiã referens in de Ang. consuluisse, & ibi de Bal. facit mentionem, qđ fuit sibi contrarius, & plura adducit pro opi. Fed. qua vide ibi.

Quare dic, q gl. quæ est hic, & in l. contraria, est vera. tamen gl. nõ bene dixit in l. ex repudiatione. C. de fideicom. Et pro hac solu. facit q no. in l. 1. C. qui adm. ad bon. poss. l. 1. & 2. C. de rep. hær.

LEX VIII.

a **Si ex toto.** 1 Si rei legatæ detrahaĩ, legatũ minuit: si adijciaĩ, legatũ augeĩ. h. d. Vel aliter Quod operatur b additio, quo ad augmẽtum, b operatur detractio quo ad diminutionẽ. Opp. s. eo. l. serui electione. §. si. cum sua gl. Sol. Hic legauit totum fundum, ibi certam partem limitatam, vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a Pompa. Si ex toto. Vide quid per istam l. dicat Ale. consi. 20. in 1. uol. P. Pap. P. Circa regulam huius l. quod idem iudicandum de augmento, quod de ipso principali, vide omnino quæ habes ad Barto. in l. conuenerit. §. si nulla. ff. de pigno. r. act.

b Augmentum. Adde in quantum Ale. post Dyn. ponit, an si immunitas sit concessa alicui, ille teneat prouenientia ex noua causa. Bal. consi. 134. 5. lib. & Ro. cõsi. 406. ubi Dyn. et Io. And. alleg.

---

1 *Alternatiua inducit constitutionem duorum reorum.*
2 *Disiuncta in ultimis uoluntatibus posita inter personas honoratas, resoluitur in coniunctam.*
3 *Petitio, uel receptio partis facta ab uno, quando inducat diuisionem.*

a **§ Si ita scriptũ.** a Alternatiua posita inter grauatos facit eos teneri insolidũ, vt duos reos debẽdi, & per petitionẽ, vel partis perceptionẽ factã ab vno, nõ in-1 ducit diuisio. h. d. & est no. & fortis. §. iste. † No. primam partẽ sũmarij, q per alternatiuã induciĩ constõ duorũ reorũ cõoi. C. de cõst. pec. auth. si qñ. Et ad istã partẽ vadit contrariũ factũ in 1. gl. & in 2. in fi. Opp. de duob. re. l. ante p. Sol. Ibi fuit relictũ a plurib. coniunctim sub noie appellatiuo, vel p copulã. hic disiunctim, vt dicit gl. Sed huic contradicit l. eandẽ. in pr. ff. de duob. re. vbi et p copulatiuã induciĩ constõ duorũ reorũ in testõ, sed ibi nõ fuit expressum, vt ibi no.
2 Opp. † Nã in vltimis volunt. disiuncta posita inter psonas resoluiĩ in coniunctã. l. cũ qdã. C. de verb. sig. Sol. glo. 2. in fi. q ibi ponit inter honoratos, hic inter grauatos, qd est verũ, sed qñ ponit inter honoratos, induciĩ constõ duorũ reorũ, si grauato daret electio. l. si Titio, aut Seio. j. tit. 1. de modo constitueñdi duos reos, dixi in l. 1. inf. de duo. re. Ad secundã partẽ glo. signant duo contraria sibi, q debẽt diuidi.
3 Op. 1. q † petione partis inducat diuisio. C. de fideiuss. l. liberũ. Gl. ponit multas sol. Vltima ẽ vera ad istud contrariũ, videlicet q hic vnũ tñ pro parte conuenit, & exegit, & iõ pro alia parte potest conuenire eundẽ. l. reos. C. de fideiuss. in l. contraria conueniut oẽs pro suis partibus: merito vr diuidere. & istam tenẽt Doc. qd declaraui in l. ex duob. in 3. q. de duob. re. Op. 2. q per petitionem partis inducatur diuisio l. si creditores. C. de pac. Gl. dicit, hẽas hic i litera, alterutro. & nihil obstat: vel pone, alterutro, p altero, & istud est destruere b tex. No. tamẽ ex hac gl. drĩam significationis inter alterũ, b & alterutrũ: qa alterutrũ importat id qđ, quem volo. Vnde alij dñr, q ẽ speciale fauore legati: qđ gl. reprehẽdit p l. reos. C. de fideiuss. q reprehensio est vera quantũ ad petitionem partis: sed quantum ad perceptionẽ de qua loquiĩ d. l. si creditores. dic, q illa l. reos. nihil facit ad propositũ. Teneas ergo hanc sol. vt statim dicam. Alij soluunt., sicut solutũ est contrariũ de d. l. liberũ. quæ sol. est contra tex. d. l. si creditores. Dic ergo. Qñq; creditor recipit partem ab vno ex plurib. reis debẽdi, q hñt beneficium diuisionis, & tunc cum creditor ex necessitate recipiat, nõ vr diuidere. l. inter eos. §. 1. de fideiuss. & ibi dixi. Qñq; recipit partẽ ab vno ex his, q non hñt beneficium diuisionis, vt erant duo rei, sm ista tpa, & tũc vr diuidere. l. si creditores. C. de pac. Fallit fauore legati, vt hic. Et sic procedit sequẽs sol. Quod plene examinaui in l. ex duobus de duob. re. in 1. quæstio.

ADDITIONES.

a Barb. Si ita scriptũ. Inducitur iste tex. ad q. an ille, cui cõcessa est immunitas collectarũ, teneatur ad collectas guerræ? Dyn. decidit quod sic, per l. 1. C. vt ne. lic. in emp. spe. se exc. lib. 10. contra decidit Ray. per l. 1. C. de superindi. lib. 10. Bal. hic concordat opi. si collecta imponitur simpliciter. procedat opin. Dy. si per modum augmenti. procedat opin. Rayn. vide quod no. in l. 2. ff. de iu. immu. Ioan. And. in addi. Spe. in ti. de censi. §. 1. & vide Ant. vbi ample loquitur in cap. peruenit, de censibus.

b Alterum. Adde vt per Pau. de Cast. consi. 28.

---

1 *Nomina numeralia, duo, tria, & similia, sunt collectiua.*
2 *Legatum alternatiuum, quod in parte est unum, & in alia plura, an dicantur plura legata.*
3 *Promittens centum, non potest conueniri ad quinquaginta, tãquam promissa, sed debita occasione promissionis sic.*

§. Si ita legatũ. Si in vna parte alternatiue legatũ est vnũ, licet in alia plura, pp plura, illud q est vnũ, non recipit diuisionẽ. h. d. Opp. q, quot sunt res, tot dñr esse legata. l. scire debemus. de ver. ob. Sol. ibi fuerũt nominatim, hic vero coniũctim legata sub nomine collectiuo, octo. Si ergo ex vtraq; parte alternatiue essent plura legata disiuncta, possem tũc partẽ de vno, & alterã de altero eligere, ita loquiĩ prima glo. q satis fortis est. No ex pdictis, † q ista noia numeralia, s. duo, tria, & si-
1 milia, sunt collectiua, nec dñr distributiua, seu diuisiua. Ad prædi-
2 cta † opp. de l. si sterilis. §. si. de act. emp. dicit gl. ibi in contractib. hic in vltima voluntate. Certe quãtum ad hoc non est drĩa inter ca. d. l. scire debemus. vel dicit gl. ibi fuit pmissio annua, ex qua resultãt 3 plures obliones: hic vero legatũ fuit vnũ. Istud vr contra l. si Stichum. §. stiplo. de ver. ob. tu dic, si in stiplone annua venit aliquid implẽdũ ex parte eius. cui stiplo qriĩ, qd psonæ eius cohæreat, tot sunt stiplones, quot sunt anni. l. si seruus cõis Mæuij. §. fi. de stip. se. & ita loquiĩ d. l. si sterilis. §. fi. & gl. hic notabiliter sic intelligit: veniebat .n. ibi habitatio, q personę cohæret. dixi de hoc plene in d. l. si seruus cõis Mæuij. §. fin. Quæro, dr hic, qa vnũ in alterutra cã legatũ est, qd est hoc dictũ? Gl. exponit duob. modis. Primo vt exponamus, i alterutra. i. vtraq;, vt sit sensus, i dispositione alternatiua est vnũ legatũ tm. Vel aliter, vt ster proprie, & erit sensus. In dispõne alternatiua i qualibet partę alternatiuæ, est vnũ legatũ, & sic sunt duo. Et sic istæ duæ expõnes sibi contradicũt, ut inf. tit. 1. l. si illud q facit pro prima expõne contra secũdã, & in f. de uerb. ob. l. scire debemus. §. stiplonẽ. j. eo. l. plane. i §. pe. quæ faciũt p scda expõne. Gl. dt q qlibet expõ potest esse bona, qa vnũ legatum est pp vnã pstationẽ: sed duo pp ditarũ rerũ noiationẽ. Quæ gl. verũ dicit, tñ quantum ad istã legẽ nõ est mẽs Iuris. Sed uult hoc dicere, testator hic legauit lecticarios octo. Ista pars ptinet vnũ legatũ pp nomen collectiuum, octo: demũ subiunxit, aut pro his in hoies singulos certã pecuniã. Ista pars ptinet plura legata pp distributiuũ, singulos, & tñ nõ põt diuidi: quia in vna parte alternatiuæ est vnũ legatũ. hoc
3 uult iste tex. uide eũ. Vltimo uide gl. fi. q nihil facit. Quæro, † vtrũ istud scire, an sit vna stiplo, uel plures, ẽ utile ad aliud, q pp hũc §. Dic. q sic ad multa, ut no. i l. scire debem'. j. d. uer. ob. & ibi dixi. Nã si pmittis mihi dare cẽtũ, possũ ne te conuenire ad qnquagita tãq pmissa? dt ibi gl. q nõ: sz agã tãq dbita mihi occasiõe pmissiõis

LEX IX.

1 *Concessio regni Hierusalem facta per Papam Regi Carolo, ualuit.*

Id quod apud hostes. Id, in quo habemus spẽ, postliminij potest legari. h. d. Op. j. d e uer. obl. l. liber hõ. in fi. la piccola. Gl. uariauerunt in sol. contra. Nã ibi dt, aliud i legato, q in stiplone. l. i testamẽtis. j. d reg. iur. Rõ, qa legatũ cedit a tpe mortis. Certe hoc est contra regulam Catonianã, q uult, si nõ ualet tũc cũ relinquitur, nec postea cõfirmetur. contra l. ult. s. de act. emp. ubi idẽ in contractibus, q in vltima uoluntate. Sol. ergo ut hic i gl. i. q hic loquitur i re, q semel fuit nostra, & postea ab hostib. occupata, i qua ualet stiplo, & legatum pp spẽ quam hẽmus iure postliminij. Et hoc uult dicere tex. hic, postliminij iure consistere, & c contraria loquuntur in reb. q sp fuerũt hostiũ.
1 Et iõ dico, † q Papa, q concessit regnũ Hierusalem a Regi carolo, &
a successoribus: licet de eo nihil teneat, concessio ualuit: qa semel fuit Ecclesiæ, & sic consistit pp spẽ postliminij. Facit contra pdicta, extra d re iud. c. abbate sane lib. 6. Sol. ibi fuit donata res hostium sub cõditione. l. si capietur, qđ licet. Prædicta vero hñt locum, qñ simpl. concedit. Facit l. liber homo. inf. de ver. ob. & qđ ibi no. & ibi et dixi.

ADDITIO.

a Poma. Hierusalem. Adde de potestate Papæ, & Imperatoris in Saracenos, Oldra. consi. 72. & 87. et 101. et 264. An. Augustinus lib. 1. emendat. cap. 2. I. M.

LEX X.

1 *Electio, uel optio si pertinet ad filium familias, uel seruum, an, & quando sine consensu patris, uel domini fieri possit*

Iulianus. Seipsam summat. Opp. de l. fi. in prin. de ver. ob. Glo. hic, & bene ponit plures sol. inter alias dicit qđ ibi deficit per hanc legẽ suppletur. Et hãc tenet Pet. qa prõptũ est leges legib. cõcordare. Aliã ponit, q ibi seruus, vel filius quæsiuit ius eligẽdi p suã puisionẽ, hic secus. Et hãc tenet Dy. p qua facit C. de cõd. inser. l. si vxor. & qđ ibi no. & Inst. de ver. ob. §. ex conditionali. Tu dic iũgẽdo simul, qñq; filius, vel seruus hñt ptãtẽ eligendi ex sua opera, & puisione, & tũc põt ipse solus eligere. d. l. fi. de verb. ob. & l. si stipulatus fuerim illud aut illud. in pri. e. ti. qđ apparet, qa põt sibi libere solui. l. qđ seruus. s. depo. & l. si vn'. in prin. de pac. qđ nõ esset, si ipse nõ posset eligere. Qñq; hoc hẽt ex prouisione alterius, & tũc aut est optio, aut electio in alternatiuis. † Pri-
1 mo casu non põt eligere, seu optare sine pris, vel dñi iussu, vt hic: quia optione legata nihil est in obłone, & sic optio est magis ius quærendi, q ius quæsitum. Vnde non transit in dominiũ, nec per filium, vel per seruũ potest explicari sine iussu, sicut diximus in l. q in aliena. de acq. hę. Sed qñ est electio in alternatiuis, tũc vtrũq; est in obłone, & obło statim quæritur dño, & remanet electio, q est meri facti, & sic debet explicari per filium, vel seruũ, nec transiuit ad patrem, vel dominium, vt Inst. de stip. ser. §. sed cum factũ. dixi in d. l. si stipulatus fuerim illud aut illud. de verb. oblig.

LEX XI.

1 *Grauare quãdo possim eum, ad quẽ per mediam personam de meo peruenit.*
2 *Fideicommissum pare, & simpliciter a patre, uel domino, filio, uel seruo hæredibus institutis, an ualeat, quia intelligatur tacita cõditio, cum erunt sui iuris, & num. 4*
3 *Qui aliquid capit ab hærede, & illud idem hæredi restituere rogatur, an ualeat, & restituere debeat.*
4 *Filius, & seruus dicuntur hæredes nudo nomine, non quod ad eos pertinebat actio directa, nec utilis.*
5 *Filio, uel seruo, quod sint hæredes solo nomine prodest.*
6 *Quod dicitur in l. si pater familias de seruo instituto, quem putabat liberũ, habet locum in filiofam. quem quis putabat sui iuris.*
7 *Substitutione pupillari facta per hæc uerba, quisquis mihi hæres erit, & seruo*

seruo, vel filio adeunte partionem suam iussu patris, vel domini, & tēpore mortis pupilli filius, vel seruus reperiuntur sui iuris, poterūt esse haeredes ex substitutione.

8 *Filius cui relictum fuit fideicommissum, quo iure aget contra patrem.*

9 *Dispositio huius l. an hodie habebit locum tam in haereditate profectitia, quam aduentitia.*

10 *Dispositio huius l. loquens in filio legitimo, & naturali, habet locum in filio arrogato.*

11 *Restōne facta a patre filio in casu huius l. in filiū trāseūt actiones ex Treb.*

12 *Fideicommissarius vniuersalis decedens ante restitutionē factā, illud ius transmittit ad haeredem suum.*

13 *Fideicommissarius vniuersalis decedens post mortem testatoris ante aditā haereditatem, transmittit illud ius ad haeredes.*

14 *Fideicommissarius vniuersalis decedēs ante aditam haereditatem, trasmittit ius deliberandi.*

15 *Fideicommissarius vniuersalis decedens post petitionem ante restitutionem factam, transmittit fideicomm. ad haeredes.*

16 *Adiectiuum pluralis numeri, quod detur ad duo singularia.*

Si conceditur vasallo vinea, & fundus fructibus plenus, quod vasallus habebit etiam vindemiam.

Cum filiofamilias. Difficilis est l. ista. Qui capit ꝯmodū p mediā psonā alterius ex vltima volūtate, pōt onere fideicōmissi grauari: & si extraneo restituere grauetur, tūc vt hr̄s Trebellianicam quartā deducet, si ei per quem acquirit, nō vr̄ grauatus ut haeres, nec quartā deducet, & fideicōmissario mortuo ante diē cedētē, fideicōmissum remanet penes grauatū. h.d. Diuide. Primo ponit vnū dictū. Secūdo illud declarat. Tertio ponit vnā illationē Iuliani. Quarto ponit aliā illationē autoris legis. Scd̄a ibi, ac tūc demum. Tertia ibi, deniq;. Quarta ibi, & iō. Op. ad primā partē. Nā nō possum grauare eū, cui nihil relinquo, vt C. de fideic. l. ab eo. ꝫ. tit 2. l. 1. §. sciendū. Sol. licet hic dn̄o, vel patri nihil relinquat̄, tn̄ ex relicto facto filio, vel seruo, aliquid ad eos puenit ex legis dispōne, iō sibi videor reliquisse. l. ꝯficiunt. in prin. sup. tit. 1. Sed ꝯ̄ hoc instat̄ fortiter Illū ad quē bona mea deuenerūt ex legis dispōne, vel ex casu, non possū onere fideicōmissi grauare. l. sed & si sic. §. 1. inf. tit. 2. & l. fi. in prin. & ad l. Falc. l. qui fundum. §. qui filios. Sol illud, ꝙ relinquitur filio, vl̄ seruo ꝯsiderato pn̄ti statu, dēt acqri statim, patri vel dn̄o, merito grauari potest onere fideicōmissi. In ꝯ̄rijs n̄ statim queritur, cōsiderato pn̄ti statu, sed si ad eū puenit ex post facto, fuit ex quadā fortuna: hic ergo acquiritur pr̄i. vel dn̄o ex ptāte legis, & volūtate testantis, qui hoc sciebat, cōsiderata potentia p̄n̄tis status. In ꝯ̄rijs ex ptāte legis, & ex fortuna, nō ex voluntate testatoris, q hoc ignorabat, vtrū, p hos sibi q̄ri dēbat, vel nō. Opp. ꝙ ēt eū, ad quem aliquid ex mea voluntate deuenit p mediā personam, nō possum grauare, ut substitutū exhr̄dati, cui aliqd legaui. l. miles ita heredē. §. si miles. de testa. mili. & l. cū qdā. C. de leg. Solu. ille specialis & singularis casus est, & no. in d. l. qdā. p gl. & Cy. Vt ergo a † iste articulus circa primā partē tibi liqueat, cū q̄ritur an eū, ad quē deuenit qd p mediā psonā de meo, possum grauare, sic distīgue, aut ad eū deuenit ex volūtate testatoris, aut ex legis ꝓuisione, vel alio fortuito casu. Primo casu, aut ad eū puenit aliqd nō ꝯtinēs cōmodū pecuniariū. & nō pōt grauari, ut inf. e. l. plane. 2. § fi. cū l. se. aut puenit ad eū cōmodū pecuniariū, & pōt grauari, licet pueniat ad eū p mediā personā, dūmodo sit substitutus legatario, uel fideicōmissario, vel donatario cā mortis, uel cui dēt dari cā ꝯdōnis iplēdae. d. l. ab eo. & l. 1. C. cōia. de leg. & s̄. eo. l. qdā testō. §. fi. Et hoc r̄fr fallit in substituto exheredati, cui erat legatū, ut dictis legib. Scd̄o casu, qn̄ aliqd puenit ad eū ex legis dispōne, uel ex casu fortuito, tunc qn̄ ad eū est peruenturū incōtinenti considerato pn̄ti statu, pōt grauari, ut hic: sed qn̄ ex interuallo ex casu, qa forte erit heres ab intestō, vel ex testō, & tūc aut grauat̄ sub nomine appellatiuo, vt hr̄dē hr̄dis, vel hr̄dē legatarii, & tūc valet. Aut sub nomine proprio nūc non ualet, ut inf. ti. 2. l. sed & si sic. §. 1. & rōnem dicut ibi. Venio ad secundā partem, & op. s̄m Dy. sic, ꝙ meum est, amplius meū fieri nō pōt l. proprietas. C. de leg. & l. mea res. ꝫ. de ꝯd & dē. & l. caetera. § 1. ꝫ. e. Sed istae res iam sunt filij, qa ipse est hr̄s institutus, uel sibi legatū, ergo a pr̄e sibi legari nō pōt Sol. hoc iō, qa momēto nō residet penes filium, uel seruū, sed trāsit in pr̄em, uel dn̄m. l. placet. de acq. haer. Sed op. & intro gl. si do tibi rē, ut statim ad me reuertatur, ista datio est inutilis, & p eā non transfertur dominiū. l. qui sic. ꝫ. de sol. Sed in proposito sipr̄ restituat filio, statim p filiū q̄ritur pr̄i. d. l. placet. & l. 1. si a pa. qs su. ma. ergo patet, illud fideicōmissum esse inutile. Sol Quidā tatēt ꝯ̄riū, ꝙ fideicōmis. nō tenet, nisi hoc ꝓcederet ex volūtate pr̄is, uel dn̄i, q manumitteret vel emācipare filiū, uel seruū, & exponit̄ hoc ex psona. i. ex uolūtate, & istud sentit gl. 1. & gl. 3. in prin. & alia glo. circa fi legis, q̄ est sup uer patris. Sed gl. n̄ stat in ista expōne, & merito. Nā ēt ꝯ̄ uer. deniq;, &c ubi ista uerba exponunt. Nā qn̄ pater, uel dn̄s tenet̄ ex psona filij, uel serui, dr̄ teneri ut hr̄s. Qn̄ tenet̄ ex p sona sua, tenet ut alius ꝯmodū capiēs ex testō, nō ut hr̄s, ut hic: & hoc uolūt dicere ista uerba, ut n̄ adhuc remanet ꝯ̄riū, qa restitutio uī̄ inutilis. Soluit ergo gl. alio mō. s. ꝙ pater, uel dn̄s fuit rogatus sub ꝯdōne, uel in diē. un̄ qa pēdente ꝯdōne poterit manumitti, uel emācipari iō ualet fideicōmissum, & testō nō erit inutilis. & haec so. est in gl. in ver. cū ipsis. vide eā. Istud est diuinare. Vn̄ dn̄t alij, ꝙ pōt esse, ꝙ pater recusabit hr̄ditatē sibi p filiū acquisitā: vn̄ ipse filius sibi cupiet totast ad sui ꝯmodū, & interim dabit̄ curator, p l. fin. §. sinaūt pr̄e recusante. C. de bo. q̄ lib. & sic erit vtile fideicōmissum. Et ad illū casum retulit se ista lex. Sic & alias filiꝰ sentit ꝯmodū, qa sibi restituit̄, & sibi sentit inꝯmodū, qn̄ pr̄ dissipat. l. Imperator. ꝫ. ad Tre. uide gl. & istud nō placet, qa si pater renuit sibi q̄ri p filiū, non pōt dici, ꝙ teneat fideicōmissum ex psona patris, imo apud ipsū filiū remanet ipso iure, cū ipse sit haeres institutus. l. si hr̄s institutus. in prin. ad Tre. & ꝫ. e. l. seruū filij. §. 1. Sol. ergo gl. quarto mō. s. ꝙ † pr̄ hic fuit rogatus pure, tn̄ inest tacita ꝯdō de restituendo, cū erit sui iuris, ut ꝫ. ad Treb. l. ubi pure. & istā sol. sequunt̄ Doc. nr̄i, & Dyn. & Pet. in Old. l. stat, vt statim dicā ī sequēti ꝯ̄rio, unde gl. Op. ꝯ̄ hoc, qa s̄m hoc indistincte poterit a patre, uel a dn̄o reliqui. pure filio, uel seruo, qa sp tacita ꝯdō inest, ꝙ est expresse ꝯ̄ tex. Insti. eo. §. an seruo, & ꝫ. eo. l. a filio. & l. q̄situ. ī princ & ꝫ. qn̄ dies leg. ced. l. cum legato. ī fi. Sol. dicebat do. Old. ego intelligo, ꝙ hic erāt aliqua uerba in fideicōmisso, q̄ sapiebāt restōnē esse dilatā in tp̄s existētiae sui iuris. d. l. ubi pure. & ur̄ ꝓbari per tex. in l. fideicōmiss. §. si filio. inf. de leg. 3 alś ab initio fideicōmissum nō ualeret, nec ꝯfirmaret ex post facto, impediēte regula Catoniana d. §. an seruo. Ego credo dictum D. Old. esse verū, qn̄ pater instituitur, & ab eo relinquitur legari, vel fideicōmissum filio. ita loquuntur iura alleg. p eū. Sed ille casus nō est hic. Sed qn̄ ipse filius instituitur haeres, & pr̄ rogat̄ de restituēdo ipsi filio, vt in casu nr̄o, nunc indistincte legādo, vel fideicōmittendo simplr̄, vr̄ legatū esse dilatū in tp̄s existētie sui iuris. Et ad hoc † ꝓbādū p̄mitto talē distinctionē. Qn̄ aliqs capit aliquid ab hr̄de, & eidē heredi restituere rogat̄ illud idē, an valeat: & qn̄ restituere dēat. Distīgue, aut hr̄di dēt stati restitui, vt qn̄ testor expressit: aut post certū tp̄s: aut dubitat̄, qa testator simplr̄ locutus est. Primo casu relictū nō valet, qa nullū ꝯmodū ꝯtinet, ergo, &c. l. si creditori. in fi. cū seq. ꝫ. eo. & ar. l. q sic. de sol. Scd̄o casu valet, & post tp̄s a testatore taxatū debebit hr̄di restitui. l. si a me. ff. ad l. Fal. & l. si hr̄s institutus. in prin. ad Treb. Tertio casu valet fideicōmissum, nec tenetur restituere statim, sed post mortē ipsius rogati vr̄ dilata restitutio: vel in tp̄s existētiae sui iuris, si hr̄s, cui dēt restitui, esset in eius ptāte. l. vbi pure. ī pri. cū gl. & ī l. epl̄am. §. fi. cū ibi no. ad Tre. Facit inf. de au. & ar. leg. l. filiā. Ad ꝓpositū dico, ꝙ illud, ꝙ pr̄ capit, hēt a filio herede instituto, & ipsi filio rogatur restituere, ergo vr̄ dilatū in tp̄s existētiae sui iuris. Nec curo, vtrū fuerūt apposita verba, q̄ sapiāt dilationē, vel nō. Ex p̄dictis ergo hēs, ꝙ qn̄ a patre relinquit̄ filio, aut reliquit̄ sub ꝯdōne, & valet: aut pure, & tūc aut sunt aliqua verba in relicto, q̄ sapiūt dilationem, & valet: aut nō, & tūc aut ipse pr̄ est institutus, & rogatus de restituēdo filio, et tūc nō valet. Rō, qa non p̄t cōfirmari impediente r̄la Catoniana, vt in d. §. an seruo. Aut filius est institutus, & pater sibi rogat̄ de restituēdo, & indistincte valet, & vr̄ dilata in tp̄s existētie sui iuris, vt hic. Praedicta vera, nisi in legato libertatis, qd̄ statim valet, vt inf. ꝓxi. dicā. Op. & vr̄ ꝙ dn̄s cogatur p̄stare stati seruo, vt ꝫ. tit. j. l. fideicōmissum. §. seruo. illud ponitur ꝫ. in pen gl. & soluitur, ꝙ speciale est in relicto libertatis, q̄ si seruo p̄stat̄, dn̄o nō acquirit: hic vero erat relicta alia res, q̄ si reliqueretur. & daretur seruo, dn̄o acquireret: hic vero ī relicto alteriꝰ rei, q̄ seruo p̄stat̄. Vn̄ vr̄ dilatū ī tp̄s existētie sui iuris. vide illā gl. Op. & ur̄, ꝙ qn̄ legatū reliquitur extraneo, debeat̄ ex psona dn̄i, l. si alienus. ꝫ. ti. 1. Istud ꝯ̄riū ponit hic in glo. sup uerbo, ex psona, q̄ est in uer. deniq;. & d̄t, solue, ut ibi. Declaro, si īnspiciamus rigorē uerborum, debetur ex psona dn̄i, qa ab ipso est noiatim relictū. ergo de rigore n̄ debet̄ a seruo, ad quē postea deuenit hr̄ditas, l. Celsus. §. 1. in fi. inf. ti. 1. & l. 1. in fi. ꝫ. ti. 2. & l. si pr̄es. Sed cōsiderato effectu, debet̄ ex p̄sona filij, uel serui, & ita loquit̄ hic. Sed ꝯ̄ hoc op. de l. Nesennius. § seruo. ꝫ ad l. Fal. ubi ur̄, ꝙ etiā q̄tum ad effectū debeat̄ ex psona dn̄i. Sol. imo ibi deberetur ex p sona filij, vel serui. Qd̄ apparet ex eo, ꝙ per patrē, uel dn̄m deducit Falcidia, & sic tenet vt hr̄s ex psona filij, ul̄ serui. Sed haec est dr̄ia, qa dicta legata uīr relicta ab ipso filio, ul̄ seruo ex ordine successiuo, ut sic prima legata p alia nō minuātur, & in hoc haec lex determinatur p illā. Venio ad tertiā partem. Op. primo, ꝙ hic innuitur, ꝙ filius institutus sit hr̄s. Contra, imo pr̄. l. placet. de acq. haer. Glo. sup uerbo, sed & pr̄. soluit duob. mo. Primo, qa uerū est, filiū eē heredē noie, tn̄ effectu acqrit pr̄i, ut d. l. placet. Alij dn̄t, ꝙ pr̄ est hr̄s uere, ut in ꝯ̄rio: sed pōt grauari ut hr̄s, & nūc detrahet Trebellianicā. Itē pōt grauari ut alius ꝯmodū sentiens, tunc nō detrahet. hoc dictū nō placet gl. qa s̄m hoc nulla esset dr̄ia, utrū esset rogatus restituere filio, uel extraneo: qd̄ ē ꝯ hāc legē. Tenet ergo glo. primā sol. ꝙ filius sit hr̄s noie, licet n̄ effectu, qd̄ utrū sit uerū, declarabit̄ in sequēti ꝯ̄rio. uide hāc gl. Op. ꝯ̄ illud, & ur̄, ꝙ nō sit hr̄s neq; nomine, neq; effectu: sicut dicimus de seruo, q nullo mō erit hr̄s, sed facit hr̄dē dn̄m, ita ut n̄ ꝙ qn̄q; est locus substōni uulgari, q̄ concipitur in illū casum, si hr̄s nō erit, puta si testator ignorabat eū seruū, l. cum

---

ADDITIO.

* Ioannes Robertus, lib. 2 senten. iur. c. 8. Cuiacius lib. 10. obseruat. c. 38. I. M.

a Io. Fr. Ru. Vt ergo. Adde, quod illa theorica Bar. est communiter approbata, quā Soc. et Ias. hic defendunt a quibusdam impugnationib. Pet. de Bella.

l. cū ꝓponas, C. de hær. inst & l. si pſſa. de hær. inst. & Inst. de vulga. subst. §. si huius timore, vt arbitror, dicit gl. ꝙ licet in prin. dicat̄ de filio, & seruo: tñ in hoc ver. deniq;, dicit solū de filio, & caute tacet de seruo. Innuit ergo gl. ꝙ filius est hr̄s noīe, sed pr̄em facit hr̄dē ī effectu. Seru'. n. nullo mō hr̄s remanet, sed facit hr̄dē dn̄m noīe,
4 & effectu: ita loqt̄ Ia. d̄ Are. & Cy. vt dn̄t ī d. l. cū ꝓponas. Nos † examinemus istud, & ostē. io vtrūq; mēbrū nō ꝓcedere. Primo, ꝙ fili' n̄ sit hr̄s noīe, sed facit hr̄dē pr̄em: sicut seruus dn̄m. Vr̄ casus in l. q liberis. §. hęc verba de vul. & pu. & de acq. hær. l. q in aliena. §. interdū. vbi dicit, ꝙ facit pr̄em hr̄dē. Scd̄o ꝓbo ꝑ rōnē. Ille dr̄ hr̄s nomine, apud quē remanent directæ actiones: ille aūt dr̄ hr̄s effectu, ad quē trāseūt vtiles, vt Inst. de fideic. hę. §. restituta. no. in l. ꝓ hr̄de §. Pap. de acq. hær. ī vl. gl. Sed ꝯstat, ꝙ qcqd filius acqrit, acqrit pr̄i, s̄m hæc iura quo ad directas, & vtiles actiones, vt Inst. ꝑ quas ꝑso. no. acq. §. j. de inuti. §. alteri. in gl. 3. & not. in §. si qs alij. & §. ei q. & no. ī l. stipſo ista. §. alteri, de vet. ob. & l. si tibi decē. §. fi. cū l. seq. de pact. ergo filius nō ē hr̄s noīe, neq; effectu. Nā gl. expſſe, in l. ex asse ad Tre. dicit, ꝙ qn̄ directæ nō remanēt apud aliquē, n̄ pt̄ dici hr̄s. Aliud mēbrū, quo dr̄, ꝙ seruus nullo mō est hęres, nō vr̄ verū. Primo, qa vr̄ ꝯ l. q hęredi. ī prin. de ꝯd. & dem. vbi dr̄, ꝙ seruus est hr̄s noīe. Scd̄o ꝯ tex. & gl. ī l. quoties. §. fi. ver. sed & si pure. §. de hær. ī. vbi gl. dicit ī fi. ſiu, ꝙ seruus ē hr̄s noīe, licet nō effectu, ꝑ d. l. placet sicut dicimus de filio. Tertio hoc est expſſum ad Treb. l. qdā. §. si seruo, vbi no. ꝙ si dn̄s est rogatus restituere seruo, ꝙ oīa remedia Trebelliani hēt, ꝑterq̄ deductionem quartę, cū nō hr̄s, sed vt dn̄s sit rogatus. Innuit igit̄, seruū esse hr̄dē noīe, qa si dn̄s esset hr̄s, hēret ēt deductionē quartæ, vt hic. Quarto hoc vr̄ ꝯ hāc legē. cū. n. in prin. dicat̄ de filio, & seruo, licet postea dicat̄ de solo filio, intelligit̄ repetitū de vtroq;, arg. C. de diuer. rescr. l. j. Quid dicemus? Dico, ꝙ aliquē esse hr̄dem noīe, pōt accipi duob. mod. Primo hoc ē, vt hēat directas actiones, & isto mō nec filius, nec seruus est hr̄s: qa quo ad directas actiones, & quo ad vtiles facit hr̄dem patrē, vel dn̄m, d. l. q liberis. §. hæc verba. & l. q in alien. §. interdū. & in iurib. ꝑalle. ꝓ hac parte: ad ꝙ facit l. seqt̄. §. seruus de vsucap. Scd̄o mō accipit hęres noīe. i. hr̄s noīatus, seu institutus in testō, licet n̄ hēat directas, neq; vtiles actiones, & isto mō dr̄ hr̄s seruus, & filius. l. q hæredi. in prin. de ꝯd. & dem. & h. d. gl. in d. l. placet, si bn̄ aduertat̄.
5 & in ꝯrio. de d. l. q hr̄di. est † aduertēdum, ꝙ illud esse hr̄s noīe, licet nullas actiones hēat directas, vel vtiles, quātum ad ꝓpositum hēt duos effectus. Primus, ꝙ pr̄ vel dn̄s est hr̄s quo ad oīa iura eo mō, quo esset filius, vel seruus, si esset sui iuris: & ita actiones hēt, ac si ipse filius vel seruus esset hr̄s, l. q hoīem. § qdā. de sol. & hac lege, & no. in gl. 3. huius legis. & in alia glo. sup ver. ex ꝑsona, & ī ñ istud ꝑale ius, qd̄ hēt pr̄, vel dn̄s, n̄ pōt opponere ꝯ filium, vel seruū, cum ex eorum ꝑsona hēat, ita loqt̄ hæc lex. Vn̄ ꝯ ipsum filiū, vel seruū nō pōt deducere quartam, qa ꝯ eū nō pōt dicere se hęredē, vt hic: nec ꝯ seruum, vt no. in d. l. qdam. §. si seruo. Hoc ꝓcedit duplici rōne. Prima, q̄ ponit hic in tex. qa cū pr̄ sit hr̄s eo mō, quo filius, vel seruus esset: filius aūt vel seruus sibiipsi obligatus esse nō possit; ergo: & in ꝯrio, nec pr̄ ex ꝑsona filij obligatus est, sed ex sira. Scd̄o, rōne gn̄ali eorū, qa eo priuilegio qd̄ qs hēt a me, eo ꝯ me nō pōt vti, l. si iudex circumuento, de minorib. & in l. amicissimos, in fi. de excu. tut. Scd̄m effectū hēt, qa quo ad ea, q̄ sunt facti, ipse noīatus hr̄ vt hr̄s, licet ipse nullas actiones hēat directas, vel vtiles, vt circa cōdones implēdas. d. l. q hr̄di. in prin. de cōd. & dem. Simile. in d. l. q liberis. §. hæc verba. vbi hæc verba, qsqs mihi hr̄s erit resoluunt̄ in ꝯdōnē, vt ibi patet in prin. legis, q̄ ꝯdō dr̄ esse facti, iō quo ad implemētum ꝯdōnis pr̄, vel dn̄s nō dr̄ esse hæres, licet quo ad alia sic. Dices tu, filio, vel seruo exn̄te in ptāte, quo ad implemētum ꝯdōnis pr̄ dr̄ esse hæres: qa filio vel seruo adeūte q̄nt̄ patri, vel dn̄o, l. 3. de vul. & pu. Rn̄ nō dr̄ esse hæres pr̄ vel dn̄s, vt ipse possit adire ex substōne, qa in eius ꝑsona nō verificat̄ cōdō, qsqs mihi hæres erit, sed filio vel seruo adeūte iussu patris, vel dn̄i, q̄nt patri vel dn̄o, sicut illud ꝙ daret̄ seruo cā condōnis implēdæ, acqreret̄ dn̄o, licet seruo dēret dari, vt hæredi noīato. d. l. q hæredi. non ergo vr̄ vera dr̄ia, q̄
6 fit in gl. inter filium, & seruū. Ex ꝑdictis † pōt rn̄deri ad duo dubia. Primum, nūqd illud qd̄ dr̄ in l. si paterfam. de hære. inst. & Inst. de vul. subst. in fi. s. de seruo instituto, quē qs testōr putabat liberum, hēat locū ī filiofa. quē qs putabat sui iuris. Iac. de Ra. ꝙ nō: qa fili' fam. quo ad aliqd est hæres, seruus nullo mō, vt hic in gl. Pet. ꝯ, vt refert Cy. in d. l. cū ꝓponas. in vlt. q. cuius opinio ꝑualet de iure: qa quātū ad hoc nulla est dr̄ia inter seruū, & filiū, vt dixi. Et hāc opin. tenet gl. in l. si qs filiū. in j. gl. de acq. hær. licet Pet. nō alleget eam.
7 Scd̄o ꝯsueuit dubitari, † qn̄ facta substō pupillaris ꝑ hæc verba, qs qs mihi hęres erit, &c. & seruus, vel filius adiuit portionem suam iussu patris, vel dn̄i, postea tpe mortis pupil. i reperiuntur sui iuris, vtrū potuerūt esse hæredes ex substōne? Iac. de Ra. in l. 3. de vul. & pu. dicit, qd̄ filius poterit esse hæres: qa remāsit hæres, ꝑ ea, q̄ hic no. Ego dico, ꝙ inter filiū, & seruū, quo ad hoc nulla est dr̄ia, vt dixi s̄. ad hoc facit l. si solus, §. de acq. hær. Op. ꝯ hāc partem, & vr̄ ꝙ ꝯ extraneū pater, vel dn̄s n̄ possit Trebellianicam deducere: sicut fideicommissarius primus nō detrahit a scd̄o, l. j. §. inde Neratius ad Treb. Sol. ꝯtrū obtinet, qn̄ est legatum ex ꝑsona sua, sed hic ex ꝑsona hæredis scripti detrahitur. Facit l. si patroni. §. qui fideicommiss. ad Treb. Opp. & vr̄, ꝙ aduersus filium possit detrahere Trebellianicam. Nam si pater hēt actiones vtiles, & sic est hæres effectu, licet sit hæres noīe, pōt detrahere Trebellianicam: sicut dicimus in bonorum possessore, q non est hęres noīe, vt Inst. de bon. pos. §. quos aūt. tñ qa hēt oīa iura, vt ibi, vt no. s̄. de bono. post hær. pet. l. j. detrahit Trebellia. l. j. §. bonorum. ad Treb. & sic pater quo ad filium dēt posse detrahere, licet nō sit hæres noīe. Sol. bonorū possessor hēt illud bn̄ficium a ꝑtore mortuo, & viuo, non ab alio, merito ꝯ alios vtit̄ dicto bn̄ficio, sed hic pater, vel dn̄s hēt hoc bn̄ficium a filio, vn̄ illo non vtitur ꝯ ipsum filium, ꝑ ea q̄ s̄. d. sunt. Op. C. ad Treb. l. iubemus. §. idemque. Sol. gl. & bn̄, ꝙ ibi pater fuit institutus, & rogatus de restituēdo filio, hic ipse filius fuit institutus, & pr̄ rogatus d̄ restituēdo sibi. Venio ad quartā partē. Op. primo Rō legis dēt esse ꝯcludēs, & necessaria, ita ꝙ cessante rōne, cesset lex, l. adigere, §. quamuis. ꝉ. de iure patr. & l. cum tale. §. falsam. de ꝯd. & dem. Sed rō hic posita nō est hmōi: qa idem esset in quolibet extraneo, cui fideicommissum esset relictum post mortē patris. l. si eum hæres, qn̄ dies leg. ce. & l. hæres meus. de ꝯd. & dem. Soluit gl. duob. modis. Primo fatetur ꝯriium, & hæc subaudit, maxime. q. d. idē in filio, qd̄ in extraneo. Vide gl. sup ver. retēturum, hoc nō placet. Nam ex illatione, q̄ colli̇̄r ibi ex dictione, & iō: & ex rōne scd̄o posita in fine legis apparet, ꝙ Iurisconsultus ꝑp illam rōnem posuit hāc ꝯclōnem, q. d. aľs secus esset. Scd̄o mō soluit gl. videlicet, ꝙ nō sit idem in extraneo, cui esset relictum post mortē. In extraneo dico, ꝙ non sit mortuus, sed viuat, licet filius decesserit. Et ista fuit opi. Azo. vt ꝓbat̄ in gl. seq. Istud displicet plus, q̄ ꝑcedēs dictum, qa s̄m hoc nō esset rō dr̄iæ inter filium & extraneum ista, q̄ dr̄ in tex. sibi, qa ex ꝑsona patris vires accipit. Sed rō dr̄iæ esset accidētia facti, qa filius decessit, extraneus non: qd̄ est ꝯ mētē huius legis. Alij ergo, vt Iaco. de Are. intelligunt hāc partem alio mō penitus diuerso. Pro cuius euidētia dēts scire, ꝙ ille q rogatus est restituere, quicquid ad eum peruenit, non tenetur restituere fructus, l. quod his verbis, ꝉ. de leg. 3. & hoc si est rogatus restituere extraneo. Sed si filio suo, tunc in restōne veniunt fructus, l. item fideicommissi. §. cum Pollidius, s̄. de vsur. & hoc ꝑp votum parētum, quod est, vt filijs semꝑ acqrant. l. scripto. vn̄ libe. & l. nihil interest. §. j. de bo. lib. Hoc præmisso sic pone casum, si pater rogatus est post mortem suam restituere filio, ꝙ ad se patrem peruenit ex hæreditate, vel legato filio relictus, & sic fructus interim percepti veniebant, si filius moritur viuo patre, omnino id patrem retēturum, i. compēdium fructus subaudi, qa si filius viueret, non retineret, & ad hunc subauditum casum de vita filij venit rō, q̄ sequitur ꝙ fideicommissum vires recipit ex persona patris, licet eius votū est quærere filijs. Ita intelligit ipse. Certe licet iste ītellēs sit in se verus, quātum ad legem est oīno extraneus, cum hic de fructib. nulla fiat mentio. Præterea cum lex ista tota loquatur de filio, & seruo, s̄m le. quam s̄. tenui, ista lec. non congrueret, nisi in filio, cum non sit votum dn̄i quærere seruo, sicut patris quærere filio. Ideo ego lego hanc legem alio modo clare, & aperte. Pro cuius euidētia dēts scire, ꝙ qn̄ primo testator reliqt aliqd alicui, & postea iubet tertiam personam accipere, & post tp̄s legatario dare, ꝙ legatum dr̄ esse purum, & legatarius ante tp̄s decedēs trāsmitteret ad hęredem, & ille tertius, qui iussus est accipere, & dare legatario, vr̄ electus vt nudus minister, l. a filia §. alumno. ꝉ. ad Treb. & l. liberto. §. largius. ꝉ. de ann. leg. cum si. Item posito, ꝙ ad hæredem nō trāsmitteret legatarius, nō remaneret apud illum nudum ministrum, l. si qs Titio. ꝉ. tit. j. Hoc ꝑmisso casus est clarus: qa primo fuit relictum filio, postea fuit iussus pater ipsi filio restituere post mortem ipsius patris: si filius moritur interim, quæritur, an apud patrem dēat remanere? Videbat̄ ꝙ nō, quasi pater sit nudus minister. Tn̄ Iuriscōsultus determinat hic ꝯrium: qa pater non est nudus minister, sed ex ꝑsona eius capit vires legarū. Secus si aliqs eēt iussus dare extraneo, ꝙ ipsi extraneo esset relictum, vt ex prędictis
a patet. hunc casum credo verum. Opp. ꝙ iste a ver. vr̄ destruere oīa ꝑcedētia. Innuit. n. ꝙ non videatur relictum post mortem patris, nisi exprimat̄. Cuius ꝯrium vr̄ dictum s̄. Sol. s̄. dixi, ꝙ vr̄ fideicommissum dilatum in tp̄s existētiæ sui iuris, quod pōt esse morte, vel emancipatione, hic loqtur, qn̄ expſſe fuit collatum post mortem & sic in vnū casum tm̄. Expediuimus de ꝯrijs. Veniamus ad q̄ones
8 q̄ro primo, qa rn̄a est, † ꝙ lis nulla pōt esse inter patrē, & filiū, quo iure aget filius, cui est fideicommissum relictū ꝯ patrē? Rn̄. Aut ē institutus pater, aut filius. Primo casu, aut pater non vult adire, & non pōt cogi ꝑ filium, nisi postquam erit sui iuris, s̄m gl. in l. cogi. §. si pater. ad Treb. licet Iaco de Are. aliter dicat, quod dic. vt ibi. Aut pater adiuit, sed non vult restituere, & tūc aut fuit relictum fideicommissum statim, & non valet, vt no. ꝉ. eo. l. a filio. & s̄. dixi. Aut fuit dilatum in tp̄s existentię sui iuris, & non est dubium, ꝙ pōt hēre actionem ex testō. Si vero filius fuit ipse institutus, vt in casu nostræ legis, tunc aut pater non vult iubere filium adire, & tunc non præiudicat filio, quin factus sui iuris possit adire. l. is qui hæres. §. fi. de ac. hær. hodie statim potest filius adire, per i. tit. C. de bo. quæ lib. Si vero filius iussu patris adiuit, & sic patri quæsita est hæreditas,

ADDITIO.

a Io. Fran. Ruer. Oppo. quod iste. Adde Ias. qui super ista opi. pulchre loquitur sequendo Bar.

hæreditas, tunc eū fideicō. sit dilatū in tps exsistitiæ sui iuris, vt dixi s̃. non est dubium, ꝙ factus sui iuris agit actione ex testō, & hoc 9 fm ista iura. † Sed quæro, nunqd hæc lex obtinet fm iura hodierna pone. qdam instituit filiū, & rogauit pr̃em de restituẽdo filio, vel extraneo, vidẽdū est de viribus fideicōmissi. Dices tu, in hæreditate, pfectitia hẽt locū sine dubio, qa nihil est hodie immutatū. quod nō placet: imo dic, ꝙ prima pars huius l. ꝑut dicit, ꝙ a patre pōt relinq filio instituto, pcedit sine dubio & olim, & hodie in pfectitio: secūda pars, vt dicat capere a psona filij, qñ relinqtur extraneo: a psona pr̃is, qñ relinqt ipsi filio, ẽt fm ista tpa nō hẽat locū in hrẽditate pfectitia, hoc est in ea, q̃ erat relicta filio ɔtẽplatione pr̃is. Tunc. n. sp vr̃ capi a psona pr̃is, qa eius respectu est relictū, ar. s̃. de hær. insti. l. qdam cū filiū. & s̃. de stip. ser. l. pen. Cessant. n. illæ rōnes, quas dixi, s. ꝙ pr̃ habuerit a filio, vel dñs a seruo: imo hñt a se, licet p mediā psonā filij, vel serui. Si vero loqtur de hæreditate aduẽtitia, hoc est de relicta ɔtẽplatione filij, vel serui, vel simplr̃ dic ꝙ idẽ est, l. ad iro s̃. de aeq. hær. & de vsur. l. si serui. & l. seq. tūc prin. huius l. nō vr̃ hẽre locū: qa pr̃i q̃rit solus vsusf. & si filio restitueret, illud idẽ sibi q̃reret. Et hoc vr̃ dixisse Rog. in 2. gl. hic posita. Tu dicas, ꝙ in seruo sine dubio nihil est immutatū: in filio vero tenẽdo opi. q̃ ego teneo, ꝙ fideicōmissum vr̃ dilatum in tẽpus mortis, vel exsistitiæ sui iuris: hoc nō vr̃ pcedere, qa illo tpe vsusfr. q q̃rit pr̃i, reuertitur ad ppnetatẽ ipso iure, absq; alia restōne fienda p partem. Sed potes dicere, ꝙ pr hẽbit vsūfr dū viuit, & illis fructib. vtetur, & cōmodo fructuū: in tps aūt exsistitiæ sui iuris restituet fructus, quos percepit medio tpe. p hoc hæc lex in fi. fm lect. Iac. de Are. remanebit ergo apud pr̃em solum ɔmoditas vtendi illis fructib. & illo ɔmodo medio tpe. Sic̃ in l. ɔuenerit. s̃. de pact. do. Secunda pars huius l. in qua distinguitur, vtrum relinquat filio, vl̃ extraneo, vt primo casu debeatur ex persona pr̃is: secūdo ex psona filij, hodie si relinqtur a pr̃e filio, nihil est immutatum quantū ad hoc. Sed si relinqtur extraneo, est immutatū: qa olim debebat a patre, vt a debitore ex psona filij, vt hic. hodie vero debebatur a pr̃e, vt a legitimo administratore. Sicut dicimus, qñ relinquitur a tutore pupilli instituti. l. peto. §. mr̃. inf. titu. 1. C. de fideic. l. ẽt. & C. de reb. cred. l. cum ẽt. & l. ciuib. j̃. de reb. dub. Vel dicamus, ꝙ partim debetur a patre, vt administratore respectu ppnetatis, partim 10 vt a debitore respectu vsusfructus. † Quæro, quid in filio arrogato? Rñ. idẽ, ꝙ in nāli & legitimo, vt Insti. de acq. per arrog. §. 1. & l. 11 sub ɔdōne, de lib. & posth. & ibi no. † Quæro. * vtrū restōne facta * a patre in casu huius l. trāseāt actiones in filium ex Trebelliano? Circa hoc sunt gl. ɔ̃riæ, vna est hic super ver. non admisso, q̃ vr̃ dicere, ꝙ transeāt actiones: dicit. n. ꝙ oīa alia remedia Trebelliana, excepta deductione quartæ, hñt locum: sed inter remedia Trebellianica est translatio actionum, vt C. ad le. Falc. l. in testō. & ibi no. ergo, &c. Et huic ɔcor. alia gl. ad Treb. l. qdā. §. si seruo. Alia gl. hic super ver. nō posset, dicit ɔ̃riūm. Cum. n. ipse filius sit hæres, pr̃ nō transfert in eum actiones. Pro hoc vr̃ casus j̃. ad Trebel. l. hr̃s a institutus, in prin. Credo primas a glo. esse veras, p tex. l. 1. §. si filio. ver. idem & si ipsi. j̃. ad Treb. vbi est casus. Nam in tota illa lege exponitur illa pars Senatuscōsulti, q̃ tractat de trāsferendis actionibus, & iō ponitur hiç casus. ꝙ filio instituto, & pr̃e rogato ipsi filio restituere, hẽt locum illa pars Senatuscōsulti. Ad l. si hr̃s ĩ prin. rñdeo, ꝙ ibi loqtur in hærede, apud quẽ erant actiones directæ, q̃ sibi sufficiūt. hic loqtur in filio, apud quem non erant, neque directæ, neq; vtiles, cū totū esset q̃situ pr̃i fm ista tpa: merito pr̃ ei re12 stituendo in eum transfert vtiles. † Quæro, pone, ꝙ alicui est relictū fideicō. vniuersale pure, decedit fideicōmissarius ante restitutionẽ sibi factā, an trāsmittat illud ad hæredem suum? Glo. hic super verbo, retenturū, dicit ꝙ non transmittit, per leges quas alleg. inducit simile de hrẽditate nō adita, q̃ nō trāsmittit. Idem vr̃ dicere gl. in l. a testōre. de ɔdi. & dem. & fuit opin. Azo. in summa. C. ad Treb. Doc. oẽs, Dy. & alij dicūt ɔ̃, quia habemus tex. exp̃ssos in l. postulāte. in prin. ad Tre. & l. cogi. §. idẽ Metianus. eo. tit. & d. l. a testōre. & C. de fideic. l. 3. Ad ɔ̃. l. ad l. apud Iulianū. §. vtrum. & §. Antistia. dic vt ibi not. qa ibi decessit fideicōmissarius sine hærede. Ad hāc l. rñde, ꝙ hic erat relictū fideicommissum sub ɔdōne. Ad simile de hæreditate Dy. non rñdet hic, sed in l. a testatore. de cond. & dem. & Dy. dicit. ꝙ aliud in hærede, qui ante aditā hæreditatem nullū hẽt ius, merito nō trāsmittit: sed id quod hẽt. s. ius deliberādi trāsmittit hodie, fm formam l. cum antiquioribus. C. de iu. deli. sed fideicōmissarius vl̃is hẽt actionẽ ex testō, q transmitte13 re pōt. Facit, quod dixi s̃. de acq. hær. l. si pōt. Quæro, qd † si fideicōmissarius vl̃is decedit post mortẽ testatoris ante aditam hæreditatẽ, an transmittat ad hæredes? Quædā glo. tenet, ꝙ non p l. quidā ita. ĩ prin. ad Treb & ibi no. ĩ gl. parua, super ver. Adeatur. Alia gl. idẽ in l. 3. de reg. Cato. dicit n. ꝙ dies fideicōmissi vl̃is non cedit, nisi āb adita hrẽditate. Idẽ tenet Dy. j̃ de adi. leg. l. 3. §. 1. Cy. & Iac. de Are. tenent ɔ̃rium, ꝙ cedit dies quo ad transmissionem a tpe mortis testatoris, sicut in legatis, & fideicōmissis particularib. pro hoc in d. l. 3. §. 1. ver. idẽ dicendū. de adi. leg. vbi quo ad diei cessionẽ æquiparat vl̃is particulari. Facit l. si in personā. C. de fideicom. Et hanc partẽ puto verā, per l. cogi. §. idẽ Metianus. ad Treb. quia vr̃ pmittere, ꝙ hr̃s fideicomissatij cogat hrẽdẽ institutū adire, ergo fideicōmissarius decedẽs ante aditam hrẽditatem trāsmittit, licet ibi possit aīr intelligi: & hoc pōt intelligi ex ordine rubricarum. Nā ĩ Codice p̃misit primo de lega. & fideic. & ti. ad Trebel. & sic de vl̃ib. & particularib. postea in ti. de cadu. tol. §. cū igitur. & §. in nouissimo. dicit indistincte. diẽ legatorū, & fideicōmissorū relictorū pure cedere a morte testatoris: intellige hoc in fideicōmissis vl̃ib & particularib. Sic ergo in Digestis j. ponit de legatis, postea ad Treb. & sic de fideicōmissis vl̃ib. postea ponit tit. quando dies leg. ce. intelligo fideicōmissorū particulariū, & vl̃iū, de quib. p̃miserat. Ad l. qdam ita. rñde, ꝙ nō dicit illud. Vel dic, ꝙ cedat ab adita hrẽditate, quo ad petitionẽ, & ita loqtur gl. ibi posita, sed quo ad trāsmissionẽ a tpe mortis, ut dixi. Vel dicas, ꝙ illud est verum, quo ad impediẽdā trāslationẽ fideicōmissi facta ā testōre, aīs se14 cus. Quæro, † posito, ꝙ sit uerū, ꝙ ñ trāsmittat fideicōmissum añ aditā hrẽditatẽ, an saltẽ transmittat ius deliberandi, sicut fit per hæredẽ? Gl. hic dicit, ꝙ sic, no. & tude eā. Idẽ dicit Azo in Sum. C. ad Treb. ꝙ pōt tolerari: qa si fideicōmissarius vl̃s hẽt ius deliberādi, 15 ut no. s̃. de iu. delib. l. 1. §. si in gl. 1. Dico ẽt, † ꝙ si fideicōmissarius decederet post petitionẽ factā, licet añ restitutionẽ factā, uel ante aditā hrẽditatẽ, trāsmitteret, l. ñ iusta. C. ad Treb. Quæro, an hæres rogatus cogat adire, & restituere? Gl. hic remittit ad not. in l. eam q. C. de fideic. dic vt ibi. & l. ille a quo. §. si de testō. in fi. inf. ad Tre. b Dy. induxit hāc l. in ar. ad q. Vos[b] videtis hic in fi. † ad duo singula16 ria dari adiectiuū pluralis numeri. ɔcor. sunt ĩ gl. Modo pone, dixit dñs vasallo, ɔcedo tibi vineas, & fundū fructib. plenum, an per hoc videat ɔcessisse vindemiā. Vr̃ ꝙ nō: qa nō adiecit adiectiuū plurale, vt hic eū si. & qa in dubio vr̃ referri ad pximum, & sic ad c fundū tm̃, l. si idẽ cū eo. ĩ fi. de iur. om. iu. Eɔ̃ ꝙ vindemia vr̃[c] ɔcessa: qa est pars fundi. l. fructus pẽdẽtes. de rei vẽd. Si ergo totū concessit, & q̃libet eius pars vr̃ ɔcessa, ar. l. si ex toto. j̃. e. & l. si qs cum totū, de exec. rei iud. Ad hoc facit l. Iul. §. si fructib. de ac. em. & l. Sciæ ex parte. §. Caio. de fun. inst. fm Dy. istud credo verū primo, qa illud adiectiuū, plenū. licet sit singularis numeri, tñ refertur ad oīa p̃cedẽtia. l. hr̃s meus. §. vxori. j̃. de leg. 3. Item qa posito, ꝙ nihil esset dictū, tñ vr̃ ɔcessum, l. fi. j̃. de iu. fi. & d. l. Iul. §. si fructib.

CONCORDIA.

Cū filio. Aduerte ꝙ retenta illa opi. p vera in l. q̃uis. C. de fideic. ꝙ pr̃ teneat emācipare filiū, vt sibi restituere possit fideicōmissū. Bar. in hac l. cū filio. ver. sed q̃ro. tenet ꝙ nō pōt pr̃ retinere fruct[*] medij tpis, ɔ̃rium m rñ alle. tenere in l. Lepla §. si. ff. ad Treb. ita videt sentire Alex. in add. ad Bal. in d. l. q̃uis. Tu dic, licet faciat Alex. ar. de dictis Bar. ibi, tñ non arguit ɔ̃rium de dicto, & merito: qa loqr̃ ĩ diuerso casu. Præterea posset solui aīr, put tradit Ale. 2. apol magna, q̃ vide. aīr ẽt posset dici, vt colīr ex dictis Bar. in hac l. cū filio.

ADDITIONES.

* Quæro. Adde Soc. iun. consi. 129. nu. 15. lib. 1. Dec. consi. 478. nu. 5. in fi. & ibi. nu 6. limitat. Abb. consi. 29. nu. 20. I. M.

a Io. Fr. Ru. Credo primas. Adde, quod Bar. sequuntur Doct. communiter excepto Raph. cum Ias. hic in fi.

b Vos. Tiraq. de retract. consan. §. 1. gl. 7. nu. 43. I. M.

c Barb. Vindemia videtur. Et vide Pet. in c. per tuas. de dona.

LEX XII.

1 *Iura pluriū si deueniūt ad unū, ille pōt facere, quod poterant illi plures.*
2 *Vtilitates resultantes, quando aliquis habet legatū iure suo, vel iure accresc.*
3 *Hæres quando possit repudiare legatum ad incommodum alienum.*
4 *Petens ex vna causa, quando possit ex alia petere.*
5 *Petere quando quis possit partim iure suo, & partim iure hæreditario.*
6 *Petens totam rem simpliciter ex una causa tacite ex alia repudiat.*
7 *Cessionarius an possit cogi ut eligat, an agat directa an utili.*

1 **Si mihi.** † Qñ pluriū iura deueniūt ad vnum, pōt ille facere qđ poterāt illi plr̃es. h. d. & legitur duob. modis, fm gl. vel qd plurib. eadẽ res fuit legata coniunctim verbis, & disiunctim re: vel ecōuerso, coniunctim re, & disiunctim verbis. Opp. a ius accrescẽdi a nō hẽt locū post legatū acqsitum, l. 1. in fi. đ vsufr. accr. sed hic erat q̃situ: qa dicit, die legati cedẽte. Huius timore dicit gl. ꝙ dies cesserat quo ad trāsmissionẽ tm̃: pro qua facit l. ei q 2 ita. & quod ibi no. de eōd. inst. Oppo. 2. qa vr̃, ꝙ nihil releuet, siue habeā iure meo, siue accrescẽdi: & sic frustra fuit facta hęc lex, ar. l. hæc stip. ſo. §. diuus. j̃. vt leg. no. ca. Sol. gl. immo releuat pp onera imposita ɔiuncto, q̃ nō erāt imposita mihi. Illud dictum nō releuat, nisi fm illā lecturā, qñ disiunctim verbis erit relictū. Vnde tu adde, ꝙ aliud interest, qñ coniunctim: licet. n. tūc accrescat cū onere ĩposito p testōrẽ, tñ interest pp aliud. Nā fm ista tpa hr̃s nō teneā ad legata vltra uires hrẽditarias; nec hodie tenetur ad debita uel legata vltra vires, facto inuẽtario. Si ergo repudio ex persona mea, & agnosco ex psona illius, qui me facit hrẽdem, erit patrimonium ipsius, tanto maius si repudio ex psona illius, & agnosco ex psona mea, erit hrẽditas eius tāto minor, & sic multū interest. Op3 po. contra hoc vr̃, † ꝙ hæres non possit repudiare legatum ad incommodum alienum, l. liberto octoginta. de bon. libert. l. si fundum sub cōditione. §. si Titius. inf. eo. & quod ibi no. Rñdeo, qñ.

ADDITIO.

a Bar. Ius accrescendi. Adde in quantum Alex. ex mẽte Bal. Ang. & Imol. vult, qđ si testator reliquit plurib. domum, & prohibuit quem liber alienare partem suā respectu familiæ, quod quis non poterit portionem sibi obuenientem iure accrescendi alienare, quod idem voluit Paul. de Cast. consi. 234.

a qñq; a hrs repudiat legatũ factũ de fundo ad incõmodũ alienum, nec cedit ad commodũ suũ, & hoc nõ põt, d. l. liberto octoginta. Aut repudiat ad incõmodũ alienũ, & ad commodũ suum: & tũc aut ille alius, in cuius incommodũ repudiat, illud habiturus erat ex dispõne desuncti, ex cuius psona repudiat, & nõ põt repudiare, vt no. in d. §. si Titius. Aut alio mõ cedit i suũ icõmodũ, ad cõmodũ tñ repudiãtis, & põt repudiare, ita loquit hic, & q̃ s. dixi. Op. dr 4 hic, q si qs petit ex vna cã, nõ põt petere ex alia. Cõtra. qñ duæ causæ lucratiuę habẽt originẽ in personis diuersorum, licet ad vnum deuenian, ex vtraq; cã poterit ille solidũ conseq. l. si seruus legatus. §. 1. j. eo. & l. si is q. de ac. & obli. & Doc. tenẽt in l. qui pupillę. C. de ne. ge. Sol. Illud verum, qñ illæ duæ causę diuersorum habebãt effectum solidæ exactionis i quẽlibet: sed hic nõ erat istud Nã si ambo uiuerẽt, vel facerẽt sibi partes p concursum, si esset legatũ disiunctũ, vel qlibet admitterei ad partẽ suã, qñ fuit legatũ coniunctum, dixi in l. Mæuius. §. duobus. j. tit. j. Opp de l. nõ est nouum. de ac. emp. Sol. in eodẽ libello dẽt peti, vt ibi, tñ possum pe- 5 tere, vel iure meo, vel hrditario. Querit gl. † vtrum possim petere partim iure meo, partim iure hrditario? Quidam variauerũt. Tu dicas indistincte, q sic. Probatur in l. reos. in princ. de duo. re. Nec ob. d. l. non est nouum qa fateor, q debeat peti in vno libello, sed tũc petã, vel totũ iure meo, uel totũ iure hrditario: vel partim iu- 6 re meo, partim iure hrditario. Quæro, † q d si peto simplr rem totã ex vna cã? Rñdeo, tacite ex alia repudiare videor, vt hic innuit tex. Facit l. fi. C. de codic. Vltimo Dy. inducit hoc pri. ad quæstio- 7 nem, † vtrum cessionarius possit cogi eligere, an agat directa, vel vtili? Et uidetur hic tenere quod non. Contrarium videtur tenere in l. si duo. de sol. Dic vt ibi dixi plene. & ideo hic non dico.

ADDITIO.

a Pomp. Quandoq;. Hanc distinctionem sequitur Are. consil. 113. pro declaratione. alle. et Alex. in 3. vol. facit qđ in simili no. idem Bar. in l. quominus. in 1. q. ff. de flum. & p Ias. in ult. q. quam refert hic. Pau. de Cast. relatam per Ale. qui idẽ tenet. consi. 113. in 3. uol. Sal. hic.

1 *Præstationis difficultas in testamẽtis subducitur, & legatum firmũ manet.*
2 *Temporũ angustię in contractibus bonæ fidei subducuntur, sicut in legatis.*
3 *Impossibilitas si est adiecta grauato, an varietur dispositio, remissiue.*

a 1 **Si quis seruos.** a † In testis difficultas præstationis subducit, & legatũ firmum remanet. h. d. b Et no. §. & signa tex. ibi, & angustias. Op. b q ista impossibilitas vitiet legatum. Institu. de le. §. fi. & C. de his, quę pę. nomi. l. j. Sol. ibi fuit legatum ab initio impossibile, hic nõ. Nã testator potuit tñ uiuere, q serui potuerũt duci Romã. istã tenet gl. in d. l. j. & Dy. in c. nemo põt ad impossibile. de reg. iu. lib. 6. Sed hoc vr̃ ꝯ regulam Catonianã q̃ uult q legatũ, q non ualeret, si tunc morietur testator: nec post cõfirmetur. Gl. iõ transit ad aliã sol. s. q hic remouet, qđ est impossibile, s. festinatio. Et hanc tenẽt Pet. & Cy. C. de his, q̃ pę. nom. l. j. & est uera, vt j. dicam. Tertiã sol. dat gl. Insti. de le. §. fi. vidlicet q testator voluit hic, q hrs cõstitueret se soluturũ, si decederet, s. testator intra triduũ, q̃ sol. non congruit literæ. Nã dicit, q dãnauit hrdẽ ad dandũ, non vt cõstitueret se soluturũ, iõ tene p̃cedentem solutionẽ. Sed ad hanc op. assumo pri. gl. quia vr̃ ꝯ tex. Inst. de uer. obl. §. loca. & l. 3. §. si quis ita, de eo q cer. loco. Sol. ibi inter uiuos, hic in ultima uoluntate. Hãc tenet gl. j. de uerb obl. l. fi. §. si inter. de reg. iur. l. in testis. q̃ sol. est vera sic intelligendo, vi- 2 delicet, q aliud sit in ꝯctib. inter uiuos, s. stricti iuris. Na † in ꝯcti- c bus bonæ fidei angustiæ tpis subducunt, sicut i legatis, c l. insulam. §. pe. s. loc. & eo. mõ in ulti. volũtatib. q̃ hñt instar bonæ fidei. l. in minorũ. C. i qb. cau. in inte. rest. nõ est neces. & hoc tñt Doc. i d. l. j. Op. gl. de l. itẽ illa. de cõ. pe. nõ soluit. Dicas, q ibi angustiæ tpum nocẽt, id est nõ psunt, vt reus ꝯstituat in mora, ut ibi no. Vltimo 3 † vides in hoc §. q impossibilitas fuit adiecta grauato, nõ tñ vitiat dispõ, q est ꝯ cõc dictũ glo. nrãrũ, dixi plene in l. 1. de cõdi. instit.

ADDITIONES

a Pom. Si quis seruos. Adde inquantum Ale. ponit, qđ si testator iusserit legatũ p̃standum intra mensem a die mortis suæ, dẽt suppleri a die aditæ hrditatis, & qđ si testator mãdat cõstrui opus intra quinquenniũ, quod nõ potuit exequi, quod nõ hẽbũt locũ leges punietes, nõ exequẽtes, qđ hoc latius hr̃ p Roma. cõs. 409. & Roma. cõs. 384. vbi uult quod in gratijs Papæ angustia temporis subducatur.
b P. Pau. P. Opp. Quid in alijs dispositionibus vide Rom. consi. 358.
c Pom. Sicut in legatis Adde in materia Ro. consi. 348. incip. in primo quæritur.

Regula Seruus dr̃ esse capax, si capax est dñs. h. d. Opp. de l. si maxime. de ser. leg. & l. debitos. §. fi. j. tit. j. Sol. ibi speciale. Vel dic, qñ dño nõ possumus legare mixta cõsideratione eius. & rei legatę, nõ p̃cedit ista rl̃a, ut in ꝯrijs. Sed certe nec primo casu p̃cedit rl̃a idistĩcte, q dic in l. si seruus eius, đ acq. hẽr.

1 *Voluntas sequens seruatur, nisi præcedens sit derogatoria.*
2 *Legatum si primo adimitur pure, postea sub conditione, ista secunda adẽptio nihil operatur. Mod. hic tenent contra Bar.*
3 *Testamẽtum secundum factum a testatore, qui in primo dixit, quod non liceret sibi pœnitere, valet.*
4 *Priuilegium concessum ab Imperatore, non obstante aliqua constitutione, uel statuto, tollit etiam statuta futura.*

a 1 2 **In legatis.** * Sequẽs † uoluntas seruatur, nisi pręcedẽs sit derogatoria. hoc dicit. Quærit glo. † quid si adẽptu tibi legatum pure, postea sub cõditione, an posterior adẽptio aliqd operet? Dicit glo. q videor dare sub ꝯria ꝯdõne Nã q diuortiũ dicit, p̃supponit fuisse mrĩmoniũ, ut in Anthẽ. quib. mod. nat. effi. legi. §. qm aũt. Addo s. de diuor. l. Iulian⁹. sic q ponit adẽptionẽ, necessario p̃supponit legatũ p̃cedere, & sic ptransibat Dy. Iac. de Are. tenet ꝯriũ, & huius opin. sum secutus, qa adẽptio fit ad diminutionẽ. ergo nõ operat augmẽtum, seu inductionẽ legati. l. legata inutiliter. j. e. & l. ex facto, de hære. instit. & l. cũ tale. § falsam. de ꝯd. & de o. & no. in l. si ita legatũ in prin. inf. eo Materiã istam, vtrũ ad positionẽ priuationis sequatur positio habitus, examina- 3 ui plene in l. decẽ. de uerb. obl. † Vltimo gl. q̃rit, si testõr in primo b testõ dixit, nõ liceret b sibi pęnitere, vtrũ ualeat scm, qđ postea facit? Dicit gl. q sic si prioris uolũtatis expsse pęniteat, vide gl. Iac. de Are. intelligit, q a prima uideat recedere p secũdã, et si de prima expresse non pęniteat: & nõ puto istam gl. uerũ dicere in terminis hic positis in glo. Dicit. n. q sibi non liceret pęnitere: hoc non põt facere testõr. Non. n. põt sibi auferre liberã testi factionẽ, quia est ꝯ bonos mores. l. stipl̃o hoc modo. de uerb. obli. Et ista verba nõ cõtinent, ptestationẽ, per quã in sequẽti uideat uolũtas deficere, sed solum tẽdũt ad auferẽdã sibi ptãtẽ pęnitẽdi, quod nõ licet Declarabo plene in l. si quis i principio testi: inf. de leg. 3. Vltimo c Dy. inducit c † ad qõnẽ, Imperator cõcessit quibusdã Comitib. q 4 possint creare tabelliones, & eis ꝯcedere ptãtem faciẽdi instra in- d ter oẽs psonas cuiuslibet loci, nõ obstãte d aliqua ꝯstitutione, vel statuto: post ꝯcessionẽ factũ est statutũ in aliqua ciuitate, q instrumẽta facta a nullo tabellione ualeant, nisi habeat licẽtiam a cõi: dubium est, an statutũ superueniẽs p̃iudicet tabellioni habẽti priuilegiũ ab illis Comitibus? Et vr̃ q sic, qa concessio Principis tollit effectũ statutorũ pñtiũ, nõ futurorũ, arg. l. si stipulatus. §. cũ stipulamur. & l. si a colono. de uerb. ob. & l. Rutilia, & in l. in lege. s. de ꝯh. emp. & in l. si ita. de au. & arg. leg. Eꝯ q nõ: qa oẽs effectus cuiuscunq; statuti in ꝯriũ obueniẽtis sunt sublati, arg. l. placet. de lib. & posth. Præterea tollere potuit effectũ huius statuti futuri, argu. huius §. & inf. de lega. 3. l. si qs in principio testi. Dico finaliter, q in dubio sustulisse vr̃ et ea, quę in futurum poterunt obstare, argu. l. si seruitus. s. de seruit. urb. præd. ita dicit Dyn. ad literam.

ADDITIONES.

* Late Soc. iun. consi. 147. nu. 2. 3. lib. 2. I. M.
a P. Pau. P. In legatis. Vide quæ scripsi in l. pacta nouissima. C. de pactis.
b Non liceret. Adde post Ale. dum ponit, an si testator dicat, nolo aliter testamentum validum esse, nisi sit scriptum, Aue Maria, &c. quod in terminis consuluit Bal. consi. 188. & quod uoluit Rom. consi. 306.
c P. Pau. P. Dy. inducit. An lex, vel statutum derogans legi, vel consuetudini intelligatur non solum de præteritis, sed etiam de futuris. Vide Alex. in l. si non specialiter. C. de test. Aret. late in c. 2. de cosuet. vide in rub. ff. de ope. no. nunc.
d Barb. Non obstante, Et vide Cy. in l. j. C. quæ sit lon. consue. si dicatur, non obstante consuetudine, intelligitur futura sublata, eodem modo si dicatur præsentia, & præterita, & etiã futura. gl. est contra in cle statutum, de elec. quod solum trahatur ad præsentia. Pau. de Lea. tenet quod comprehendũtur p̃terita, & futura, & dixi qualiter põt saluari, quod intelligat de p̃terita, non de futura. Tu vide eundẽ Io. in l. 3. sup. de testi. ubi de hoc uide Bal. in l. dudum. C. de cõtrah. emp. & uide tex. in l. 3. §. diuus. ff. de sepul. uio. uide Ang. in rep. §. ex non scripto, uide Ant. in c. fin. extra, de consue. Sed ob. quod no. per Raph. in l. fi. C. in quib. causis restit. in integ. non est necess. & uide Inn. in c. consti. un. de in integ. rest.

LEX XIII.

Cum incertus. In legato generis is vr̃ legatus, q postea legitime est solutus. h. d. Not. q Suchus non fuit legatus, sed facta solutione de eo, fingit legatus fuisse. & sic in obligatione gñis interim nihil ẽ in obligatione, sed id videtur esse quod soluetur. Op. inf tit. j. l. Mæuius. § duobus. So. Obligatio generis omnes continet, vt quilibet possit solui, non q dicatur esse in obligatione, vt ibi plene dixi.

LEX XIII.

1 *Protestationem, siue limitationem contractus poni in principio, uel fine cõtractus, antequam sit perfectus, non refert.*
2 *Ademptio legati facta in alia vltima voluntate, an tollat ipso iure legatum seu ope exceptionis.*
Codicillus dicitur volũtas perfecta, et solẽnis quãtũ ad adẽptionẽ legatorũ.

a **Si ita sit scriptum.** a Siue ademptio præcedat, siue sequatur in eodẽ testõ legatũ perimit ipso iure, & qđ minimũ est, debet. h. d. No. tex. ibi, & ait, &c. & forte rõ dubitandi fuit in ista l. qa dicta verba, cui bis legauero, dñt intelligi de legato facto de eadẽ re, vel de eadẽ summa, quod hic remouet. Itẽ an sit verum, si legat hoc modo. Titio lego fundũ, & cẽtum: siue dicat, Titio lego fundũ: & inf. dicat, Itẽ Titio le- 1 go centũ, quod hic remouet. Itẽ no. † q non refert, vtrũ ptestatio uel limitatio aliqua ponat in prin. vel in fi. ꝯctus facti, si in ipso ꝯctu ponit, hoc est, anteq̃ ꝯctus sit absolutus a partib. l. ꝯctus. C. de fi. instr. facit l. 3. C. de ædi. act. Opp. q ipso iure nõ perimatur. l. 1. §. sed si legi. uer. sed hoc ita & §. sed cõsulto. de his, quæ in test. delen. 2 Soluit † gl. Istud est uerũ, qñ in eo. testõ fit ademptio: si in alia uolũtate, distĩgue, aut perfecta est, qa est aliud testm̃, & idem, l. si iure. inf. tit. 2. aut imp̃fecta, b vt in codicillis, & tunc ope exceptionis b

vt

ADDITIONES.

a Scriptum. Cuiacius lib. 2. Obseruat. c. 8. I. M.
b Aut imperfecta. Adde quando ademptio legati facti possit per duos testes p̃bari. consi. 225. 1. lib.⁹ No. Ruy. consi. 241. nu. 2. lib. 1. I. M.

vt in ꝯtris. Certe codicilli dr̃ pfecta & solẽnis volũtas, quãtum ad adẽptionẽ legatorũ, vt Inst. de adẽp. leg. in prin. C. de fideicom. l. si deicommissum, & ibi no. & l. datũ. C. de leg. vñ ipso iure pimenẽ. De alia ergo voluntate minus perfecta loquitur d. l. j. §. sed si legi. vet. sed hoc ita. & §. sed ꝯsulto. vt ibi patet. In hoc tñ est dr̃ia, q̃a q̃ñ ademptio fit ipso testamẽto, nõ ẽ necessaria exceptio facti neq; iuris, q̃a ipsi testõ inest ademptio, nec põt iudici non liquere. Sed si ademptio fit in alia volũtate pfecta, vel impfecta. Si est pfecta, requiritur saltem exceptio facti, vel intẽtionis. q̃a põt iudici non liquere, l. 2. de except. Si impfecta, requirit̃ exceptio iuris, vt d. §. sed hoc ita. & §. sed consulto. Idem si tacite adimat. l. 3. §. fi. de adi. le. Scdo dr̃ hic, ꝙ p̃stat̃ exiguũ. Op. gl. de l. si fuerit. de reb. dub. Solue, vt in gl. ibi est ambiguitas psonarũ: hic rerũ. Opp. de l. q lãcẽ. ĵ. de au. & arg. leg. Solue vt ibi. Op. de l. Titia. §. Seia, e. ti. Solue vt ibi Op. ĵ. p emp. l. emptor fundi. Gl. dicit. Solue vt ibi, q̃a ibi nõ apparet qđ sit minimũ, & ita tenet Dy. Op. de l. scribit. §. itẽ. de au. in arg. le. Hoc ꝯtrium debuit poni in p̃cedẽti gl. q̃a vadit ĩ p rin. Sol. q̃a ibi ademit tacite, iõ nõ tollit̃ ipso iure, hic expſſe. Opp. de l. idẽ. ĵ. de ꝯd. & dẽ. Solue vt in glo. q̃a ibi in libertate, in qua accipimus qđ est vtilius. Dy. inducit hanc l. in arg. ad q̃õ. quam dicam in l. qui duos. ĵ. e.

LEX XV.

1 *Voluntas testatoris probata prævalet scripturę in augmento, & diminutione legati.*
2 *Minor quantitas inest maiori.*
3 *Legatum factum, a testatore, qui voluit legare plus, & legauit minus, in qua quantitate valeat.*
4 *Dictio, sed & si, aduersatur in facto, & non in iure.*
5 *Nomina significantia quantitatem sunt appellatiua.*

1 **Qui quartam.** Volũtas † testõris probata p̃ualet scripturæ in augmento, & diminutione legati. h. d. No. ꝙ † minor quãtitas inest maiori,[a] siue loquamur ĩ quãtitate continua, siue discreta, vt hic, & l. i. §. si stipulanti. de ver. ob. Circa fm̃, † q̃ñ voluit legare plus, & scripsit minus, dr̃ hic ꝙ valet legatum: sed non declarat̃ in quo, iõ quæro ĩ quo valeat. Vr̃ ꝙ valeat in minus, & hoc innuit lr̃a, ꝓut hr̃ in lr̃a, sed si plus, sine &c. quasi illa verba, sed si aduersent̃ in facto, & in iure, ut p̃ualeat magis scriptura q̃ uolũtas, ut s̃. l. pxi. in fi. In ꝯtrium facit † litera ista ꝓut hẽtur, sed & si plus. quasi aduerset̃ in facto & non in iure, ut no. in l. 2. s̃. ne q̃s eum qui in ius uoc. est, ui exi. & l sed & si lege. s̃. de peti. hær. Et ur̃ tex. de hær. instit. l. quoties. §. sed si non in corpore. Gl. soluit, & bñ, recte intelligẽdo. Nã † ista noĩa significãtia quãtitatẽ sunt appellatiua. Si ergo apposuit minus, cũ uellet dicere, plus, errauit in noĩe appellatiuo: ergo non dẽtur legatum in illo pluri. l. si q̃s in fundi. s̃. eo. nisi ꝓbetur testõrem aliud voluisse expresse, & clare, vt no. in d. l. si q̃s in fundi, & d. l. quoties. §. sed si non in corpore, sed q̃ñ plus relinquit, & volunt relinquere minus, non requiritur probatio in ista parte, quia in maiori summa minor inest.

ADDITIO.

a Inest maiori. Adde vltra Alex. an in dictis testium in maiori summa insit minor Bal. consi. 222. in fi. j. lib.

Si quis vnam. Noĩa collectiua, seu appellatiua relata ad plures coniunctionem verbalem inducunt, & inter eos est ius accrescendi. h. d. Quæro, quõ cõstat, ꝙ de posthuma senserit? Dicit gl. si de facit mẽtionem, in l. qui filiab. in prin. ĵ. eo. Tu dic, ꝙ ex eo ꝙ vnam filiam viuam habuit solam, & legauit filiab. in plurali, ꝯstat ꝙ de vna non senserit: alias hæc dictio a pluralis a numeri non verifica. et, ar. l. fi. ĵ. ad Treb. Quæro, q̃ coniũctio erit inter illas, ex qua inducitur ius accrescẽdi? Rñdeo, coniunctio verbalis, quæ inducitur per hoc nomen, filiab. relatum ad plures, vt probatur hic, & l. interdum, de hær. inst.

ADDITIO.

a Pluralis. Adde inquãtum Ale. tangit an pluralis numerus verificetur in singulari quod voluit Io. Cal. consi. 55. vbi dicit, quod cum quædam subscriptio mercatoris diceret, Titius & socij, rñdit qđ non erat falsa, cum non hẽret, nisi vnum socium. Vide et quod voluit Old. consi. 243. inci. factum tale est, quod si testor substituit posthumos, qđ mater non excluditur, si vnus tñ posthumus nascatur, & moriatur, & quod voluit Pau. de Cast. cons. 147. quod si testator mandat bona distribui in pauperes, potuerunt distribui in vnum.

LEX XVI.

1 *Partem facit, qui non est, sed esse speratur.*
2 *Caduca etiam tempore Digestorum applicabantur coniuncto.*

1 **Si duobus.** Qui † nõ est, sed esse speratur, facit partẽ. h. d. Opp. C. de cad. tol. l. j. §. in primo. & §. pro so. Sol. hic non erat in rerũ nã, sed esse sperabat̃: ibi nullo mõ sperabatur, ꝓcor. ĵ. ea. l. §. fi. Hanc sol. tenẽt oẽs alij, vt Azo, & Io. q dicunt, ꝙ hic loquitur, q̃ñ legatum erat in caduci, quo casu sm̃ ista tp̃a applicabatur fisco, quod hodie corrigitur p dictum titulum, de cad. tol. Tenet ergo Io. ꝙ sm̃ tp̃a Digestorum caduca applicabantur fisco, p quo facit s̃. de per. hæ. l. item veniunt. §. pridie. Cõmuniter 2 tenet̃ ꝯtrium. Nam tp̃e Digestorum caduca † applicabantur cõiũcto, vt ĵ. ea. l. ĩ fi. & ĵ. ti. j. l. Celsus. §. pe. & fi. tp̃e cuiusdã guerræ fuit facta lex Papia, p q̃ cautũ, fuit, ꝙ caduca applicarent̃ fisco, & circa istã fuit factũ senatusc õsultũ, de quo fit mẽtio ĩ d. §. pridie. sed cessante guerra fuit sublata lex, vt d. ti. de cad. tol. in pri. & §. fi. sed q̃a illud senatuscõsultũ de petitione hẽditatis in alia vtilia ꝯtinebat ad alia, iõ ij lum, & eius interp̃tationes in Digest. positę fuerunt. Vel possumus dicere, ꝙ in §. pridie. bona erant caduca, & nullus erat coniunctus, vel succedens ab intestato. ideo applicabantur fisco.

a **Hæres.**[a] Hæres tenetur ad totũ onus iniũctũ sibi, & ei, qui a testatore grauari nõ potuit. h. d. Op. de l. Celsus. §. pe. & fi. ĵ. ti. j. Sol. gl. primo, ibi repudiãtẽ tñ dãnauit: hic vtrunq;. hęc est vera. Declaro. Q̃ñ q; legatũ est simplr̃ relictũ, nõ noĩatim ab aliquo hr̃de, tũc portio deficiens accrescit cohęredi cũ onere suo, siue sit ꝓ nõ scripta, siue caduca, siue quasi. l. j. §. his ita. de cad. tol. Q̃ñq; legatũ relinquit̃ noĩatim, tũc aut noĩatim ab eo, cui accrescit portio, & ab alio cuius portio est ꝓ nõ scripta, vel caduca, & accrescit cũ onere: hic est casus in §. nostro, q in prima parte ꝓbat de pro nõ scripto, in secũda de caduco. Si vero noĩatim tñ ab eo, cuius portio deficit, & tũc ꝯiũctus non dẽt, vt d. l. Celsus. §. fi. ĵ. tit. j. Examinabo in l. q̃ ꝯdõ, in prin. ĵ. de ꝯd. & demõ. vbi gl. ponit. tãgã in l. ciuitatib. §. Lucius. ĵ. eo. Scdo modo sol. gl. ꝙ in l. Celsus §. fi. erat vnus solus institutus, & ille omisit. Hãc tenet Pe. ĩ d. §. his ita. de cad. tol. licet nõ faciat mẽtionẽ de hac gl. Sed est ꝯ tex. legis ꝯnæ, in fi. iõ tene p̃cedẽtẽ. Quæro ꝓ declaratione lr̃æ in fi. §. Rñd. vt in glo. & Dy. senut. pone casum, ꝙ tres, vel quatuor instituti fuerũt, duo ꝯiũctim, a quibus noĩatim fuit relictũ legatum. Certe si portio vnius deficit, accrescit alteri tanq̃ ꝯiũcto, non alijs disiunctis. & est ponendum, ꝙ ille, cuius portio deficit, nõ habebat substitutum, alias ad ipsum reuerteretur potius, q̃ ad coniunctum.

ADDITIO.

a Hæres. Adde inquãtum Ale. refert Pau. de Cast. facere mentionẽ de Bar. in quodam consil. in c. quidam sibi filios hrdes instituit, quod casus non est talis prout ponitur, sed ibi ponitur, quod testator instituit filios, nepoti reliquit alimenta ꝓ dimidia in domo testatoris, pro alia dimidia in bonis fratris, ipso fratre pręsente & consentiente: est prædictum consi. nu. 211.

1 *Ius decrescendi in legatis non habet locum in coniunctis cõiunctione legali.*

Si Titio. Qui nõ est in rerũ nã, nec esse sperat̃, non facit partẽ, sed totũ debetur ꝯiũcto re tñ, vel re, & verbis: vel uerbis tñ. h. d. Et hẽt tres partes: Primo loquitur in cõiunctis re tñ. Scdo in ꝯiũctis re, & verbis. Tertio in ꝯiũctis verbis tñ, partes patẽt. Dicit tex. legatũ sit, s. ꝯiũctĩ re tñ, vt differat a sequẽti. Dicit tex. vendicabit, per ius nõ decrescẽdi. Dicit tex. voluerit, nõ exprimẽdo, & sic ꝯiũctim re, & uerbis. Dicit tex. posthumo, & hoc vlt. casu p ius accresc. Op. s̃. ea. l. i pri. Sol. hic certũ erat posthumũ nõ nasciturũ, ibi nasci sperabat̃. Op. de vsuf. acct. l. pe. Sol. ibi fuit relictũ a diuersis, hic ab vno. Op. ĵ. tit. t. l & Proculo. Sol. gl. & nõ bñ. 1 Dic ergo, ꝙ ibi nõ erãt ꝯiũcti aliqua ꝯiũct. hoĩs, sed ꝯiũctione † legali, in qua non habet locũ ius accrescendi in legatis, vt l. seruus cõis ab extero. ff. de acq. hær. Dixi ĵ. tit. 2. l. re coniuncti. Dic ut ibi.

LEX XVII.

1 *Verbum ambiguum, positum in vna parte testamenti declaratur per alia posita, in eodem testamento.*
Particula testamenti, quando datur legatario, datur etiam illa, per quã declaratur uerbum ambiguum testamenti.
2 *Nomen filiorum porrigitur in legato ad posthumam, & quando, nu. 4.*
3 *Filius eo ipso quod est filius, dicitur mereri.*
5 *Coniectura, per quas potest constare testatorem de posthuma sensisse.*
6 *Auth. ex causa. non habet locum in præteritione posthumi.*

Qui filiabus. Appl̃one filiarum cõtinenr posthuma, si de ea testatorẽ aliquo indicio appareat 1 sensisse. h. d. 1. No. ꝙ uerbũ ambiguũ positũ in vna parte testamẽti declaratur per alia, quæ testator dixit in eodẽ testõ. Et puto qđ q̃ñ legatario datur particula testĩ, dẽt ei dari illa pars, in qua continet aliqd, p ꝙ declaret̃ verbũ ambiguũ positũ in legato. Opp. de l. nomen filiarũ. de uerb. sig. Gl. ibi indistincte, ꝙ q legat filiab. vr̃ legare posthumæ. Et sm̃ hoc dẽt hic subaudiri, maxime, qđ est 2 ꝯ istum tex. Rñdeo ergo, † ꝙ nomen filiorum porrigitur ad posthumã, vt ibi, si appateat aliquo indicio testõrem uoluisse, ut hic: & sic illa determinatur sm̃ istã, & ꝓbat̃ in l. si q̃s ita. §. fi. de test. tu. Op. Insti. q da. tut. pos. §. fi. & l. si q̃s filiab. s̃. de test. tut. Sol. gl. hic loq̃tur in legato, ꝙ dat̃ rõne affectionis, ibi in tutela, q̃ dat̃ rõne filiationis. Istã tenet Dy. q sic declat, legatũ dat̃ rõne affectionis, q̃ nõ a cadit in posthumã.[a] Declaro, legatum dat̃ pp p̃cedẽs meritum vt l. nec adiecit. s̃. pro soc, sed in posthumu non cadit meritũ, nec demeritũ. l. si q̃s in suo. §. legis. C. de inof. test. tutela dat̃ rõne filiationis, q̃ filiatio cadit in posthumã, sicut ĩ iã natã. Hęc sol. non placet. Nã si in posthumo cadit filiatio: ergo & affectio. Sola. n. filiatio est cã affectionis. l. scripto. in fi. vñ lib. & l. isti q̃dem, in fi. ꝙ me. 3 cau. † Et eo ipso ꝙ est filius, dr̃ mereri, nisi ꝓbet̃ de demeritis. l. om̃ mõ. §. 1. de inof. test. Dic ergo, ꝙ sig̃natio uocabuli extẽditur ad posthumã. l. nomẽ filiarũ. de uerb. sig. si tñ mẽs testõris ostendat̃, 4 vt hic: Sed si dubitatur, † an testõr de ea senserit, dic, q̃ñq; certum est testõrem sensisse de posthumo, & tũc admittitur sine dubio. l. vtrũ. in prin. de reb. dub. Q̃ñq; certum est testatorẽ nõ sensisse de posthumo,

ADDITIO.

a In posthumam. Adde limitandum secundũ Pau. de Cast. hic, nisi testator legasset id, ac quod de necessitate teneretur, ut puta si legasset dotem cuilibet filiarũ, ad quam teneburur uigore statuti, quia tunc posthuma comprehenderetur, secundum ij lum, Adde Bal. consi. 22. 304. lib. * Adde Petrasanct. suo sing. 44. si testamentum. Alciat. lib. 2. parerg. cap. 13. L. M.

posthumo, vt qa putabat vxorē sterilē, & tūc nō admittit posthumus, nec in tutela, nec in legato. l. si qs ita. §. pe. de test. tut. Qñque est dubiū, & tūc in tutelis interpretatur ius in dubio, φ testōr voluerit ꝓuidere posthumo, d. l. si quis filiab. & Inf. q da. tu. pos. §. pe. & fi. Sed in legatis nō ita de facili hoc interpretatur: iō, qa si cogitasset se plures filios habuisse, nō fecisset tot legata, l. pe. in fi. ī. ti. j. q rō in tutela cessat; iō ī legatis oportet † apparere aliquas cōiecturas. Primo, si de posthumo fecit mētionē ī aliqua pte testi, vt hic. Scđo, ſm Ia. de Are. si extranei essent īstituti. alle. ꝑ hoc. C. de ioff. te. l. 3. & cōia vtri. iud. l. fi. Itē qñ dr̄ a hēbat magnū pr̄imonium, φ erat verisimile, φ ex pr̄imonii q̄ntitate habito respectu ad num. filiorū testōr tm̄ posthumæ reliquisset, arg. l. si filiæ. J. ti. 2. Itē qñ testōr dixit filiab. in plurali, cū vnā tm̄ vināͣ hēret, nā dictio pluralis nu. nō verificat, nisi de posthuma sensisset, ar. l. fi. ad Treb. & ī. e. l. q quartā, in fi. idē forte si quocūq; mō testōt sciuisset vxorē pgnātem, l. si cū vel in viero. C. de test. mil. Op. de li. & posth. l. 2. Sol. vt in gl. Op. dr̄ hic, φ legando filiab. vr̄ legare posthumæ ita demum si in aliqua parte testi de posthuma fecerit mētionem, alias non. Contra, qa si de ea nō fecerit mentionē, testm̄ nō valet, qa p̄terita. Nec pōt dicere, φ legata ꝯfirment p auth. † ex cā, quia ſm veram opi. nō hēt locū in p̄teritione posthumi. Solu. Potes dicere, φ hic fuit testm̄, & adiecta cl̄a, si nō valet iure testi, &c. & sic legata ab intestato dēntur. Alias dic, φ instituendo filias, vr̄ instituere posthumam. l. placet. de lib. & posth. l. 3. C. de inoffi. testa. & sic testamentum valebit, & vide quod dixi in l. fundus. de fun. instrum.

CONCORDIA.

Qui filiab. Pro ꝯcor. aduerte, φ ardua qō est, qñ testm̄ est nullū rōne p̄teritionis, vel exhr̄dationis, an tunc cl̄a codicillaris adiecta operet, φ hr̄des succedētes ab intestato intelligant grauati de restituēdo hr̄ditatē p fideicōmissum hr̄dib. scriptis in testō, p gl. in auth. ex cā. C. de li. p̄te. Bar. ꝯs. 6. licet corrupte alle. sed est ꝯs. 235. & 210. & ita firmāt ibi Doc. p iura ibi all. maxime p Ale. Quærit ibidē, nūqd illa determinatio hēat locū, siue testōr cogitauerit de p̄terito, siue nō. Bar. allegat in l. j. ff. de iu. cod. in q. 6. tenuisse φ non. Cōtrarius tñ alle. ſm Alex. in d. auth. ex cā, qa dicit, φ ꝯtrium sensit ī hac l. q filiab. in prin. vbi dic, ista additio cōiter nō hr̄, sed p̄supposita illa apostilla, dic ſm Chris. de Nicel. q ꝯcludit in quodā suo ꝯs. verā partē affirmatiuē, s. φ hēat locū, siue cogitauerit, siue nō. Cū quo tñ siuit Signor. de Homod. cū toto venerādo ꝯl. Mediol. & licet possit dari sol. ſm dist. Franc. de Are. in ꝯs. 94. an absorbeāt legata maiorē partē hr̄ditatis, an nō, cuius nō est modica autho. Sed pro nunc innuit illam ꝯcordiā, licet non alleget Bart. ꝯtrari, qa nec h. d. Ale. sed dicit, φ innuit dicēs in d. ꝯs. φ fien dēt dr̄ia ſm Ang. in l. filio p̄terito. ff. de iniu. rup. an testōr cogitauerit in gn̄e, & ꝓcedat 1. opi. negatiua, si aūt in spē sit cogitatum, licet non expressum p aliqua verba, tuoc omnino haberet locum opi. affirmatiua.

ADDITIO.

a *Item quando pater.* Hæc ratio videtur vera per tex. istum, vbi dicitur, si alias non fecerit mentionem de eo in testamento. Nec ob. d. l. filiæ, quia ibi loquitur in dote data alii, hic loquitur de admitten. posthu.

1 *Distributiuum, & quis, actum primi verbi attribuit pluribus insolidum, et eos insolidum ad emolumentum vocat.*

2 *Præmium, quod debet dari primo ingredienti castrum, si duo pariter ingrediuntur, an quilibet debeat habere præmium in solidum remissiue.*

Si quis ita. a Distributiuū, † si qs, actū primi attribuit pluribus insolidum, & eos insolidum vocat. h. d. Op. de l. si quis Titio. in fi. J. ti. 1. Sol. hoc facit charitas liberorum. Dicit gl. hoc non est verū, p l. vtrū, de re. du. & l. cū inter. C. de fideicō. li. Nec potest dicere, φ ibi sit spāle fauore libertatis, pp dictionē, maxime, q̄ est ibi, q̄ denotat idē in aliis casib. vñ gl. soluit scđo mō, & notabilr̄, φ hic sunt verba distributiua, q̄ hoc operātur. Vide hāc sol. & no. cā. Hoc intellige, qñ distributiuū primi verbi attribuit cuilibet insolidū actū primi verbi: secus si ꝑ pte. l. 4. §. fi. ī. e. l. ab oīb. in prin. J. e. nisi res relicta eēt talis, q̄ cuilibet in solidum sibi nā ꝯgrueret. d. l. cū inter. C. de fideic. li. De istis distributiuis plenissime dixi ī l. hoc articulo, de hæt. inſ Op. de l. 2. ī. de li. & posth. b So. in odiū exhæredationis est ibi, φ reqrit noīatio. Vlnmo b Dy. inducit istū §. ad q. de duob. īgrediēnb. primo castrum, ita φ nō appareat, qs prior, vl posterior, vtrū qlibet dēt hr̄e p̄miū īsoliдū; De quo dixi ī d. l. hoc art. & Ia. de Are. tāgit ī i. ꝗstōe ffiorū. §. discipuli.

ADDITIO.

a Parif. Si quis ita. Vide Cum. conf. 46. in prin.
b Vlt. alber. tract. stat. prima parte. q. 106. 107. I.M.

Si vni. Qui repudiat hr̄ditatē, ꝯsequit p̄legatū. h. d. cum l. seq. Op. ff. ti. 1. l. miles, §. 1. Sol. hic loqt ī suo, ibi ī extraneo. q̄ sol. est ꝯ l. filio. J. e. Vñ solue ar̄. hic in ipso abstinēte, ibi in eius hr̄de, hæc est vera, rōnē ibi videbitis, & in l. filio. J. e. Op. j. de do. ex ce. l. apud Celsum, §. si qs ex vnica. & l. fi. §. fi. Sol. vt qualibet earū no. Op. de l. si patroni. §. qd ergo. ad fi. ibi, nec p̄ceptio, ad Treb. Gl. nō sol. dic ſm Doc. ibi sol⁹ erat īstitut⁹. Vñ repudiatione ei⁹ testm̄ irritat. Materiā huius legis dicā plene in filio, J eo. vbi glo. ponit.

LEX XIX.

1 *Verbū, hoc amplius, inducit repetitionē, per quā legata præcedentia inualida confirmātur.*

2 *Comparatiuum relinquit formam positiui in extremo.*

3 *Testis, qui primo fuit examinatus sine solemnitate, & ita primum dictū fuit nullum, si secundo examinatus rite, dixit, dico per omnia, prout dixi primo, valet dictum. Are. hic tenet contra Bar.*

4 *Legatum inutile propter verba inepta, si fiat repetitio, quando cōfirmetur.*

5 *Inducta ad diminutionem, non debent operari augmentum.*

6 *Et pro vel.*

7 *Comes, qui reprobauit quędam facta in castro, uidetur alia approbare.*

Legata. a Verbū, † hoc amplius, inducit repetitionē, p q̄ legata p̄cedētia inualida ꝯfirmant, sec⁹ ī adiectione, q̄ fit ad dilationē ꝯcedēdā hr̄di. h. d. Primo loqt, qñ repetitio fcā est in primo gradu. Scđo, qñ dilatio sol̄oni est ꝯcessa. Tertio, qñ repetitio est fcā ī scđo gradu. Scđa ibi, & diuersū. Tertia ibi, idē eodē. Prima gl. ponit casū. Rō h⁹ principii ē, † qa nā ꝯparatiui ē relinquere formā positiui ī extremo. Vñ cū dico, lego tibi hoc ampli⁹, ē dicere, reliquo tibi hoc amplius illo legato, & sic illud tibi reliquo, vt dixi ī l. si tibi pure, J. ti. 2. Quæro: qūo primū legatō erat īutile? Gl. dt pr̄io pp defectū solēnitatis. Bonū exēplū ē. Sed opp. nā pro testō rūpunt codicilli, & si oō adit ex testō, nec data ī codicillis valēt. l. si qs cū testm̄ nullū, ī fi. & i. ab itestato. ī. ti. j. & l. j. C. de cod. Sol. ꝯtria loquūt, qñ testm̄ valuit, & sic codicilli cœperūt ī primo depēdere a testō: hic vero qñ testm̄ ab initio fuit nullū, ita dicit Dy. & bñ. Facit b ī ar. † φ si testis prīo fuit examinat⁹ tañ, φ dictū suū ñ valebat pp solēnitatis defectū, & ī scđa exāinatione dt, dico p oīa ꝓut dixi primo, φ tale dictū valeat, dico nō determinādo. c Scđo gl. ponit exēplū, qñ legatū primo erat inutile pp inepta verba. Hoc qbusdā nō placet, qa cū fit repetitio, ītell̄r fcā p eūdē modū, & sic vitiat ī scđo, sicut in primo, ar. l. j. §. j. q̄ sē. sine ap. resc. & no. ī l. ī. repetēdis, J. ti. 2. Dic, † φ qñq; in verbis erat q̄dā ineptitudo īseparabilis, nisi de nouo reformaret, vt qa in noīe appellatiuo errauit, & tūc non vr̄ ꝯfirmata, ar. d. l. j. q̄ sē. sine ap. rese. Qñq; sūt q̄dā verba inepta, q̄ possūt separari a legato, vt si quis dixerit, Filio meo maledicto lego cētū. Nā tūc illud, maledictū, nō ītell̄r repetitū, l. si qs a filio. ī pri. & l. suo alieno. §. si ab ipubere. J. e. ita loqt hic gl. Si vero in primo testō poneremꝰ drimū legatū esse īutile, rōne psonæ legatarii, qa ñ capax, vl rō rei, qa legari ñ posset, tūc sine dubio ñ ꝯfirmaret. Ita dt gl. Dy. dt, φ ēt tūc posset ꝯfirmari p repetitionē, si cā īpedimēti cessaret tpe repetitionis factæ in codicillis, vt l. j. & l. si deportati, ī prin, J. ti. 2. & bñ dt hoc idē dt gl. in positione casus. Venio ad scđam partē. Quæro, q̄ ē rō h⁹ ptis? Rñ. † qa inducta ad diminutionē nō dēnt īducere, seu opari augmētū, d vt hic, & l. legata, de adi. le. l. cū tale. §. fi. de ꝯd. & de. & hoc verū est, qñ īducit diminutionē simplr̄ sine aliquo augmēto. Si. n. aliquo mō augeret, licet in alio minueret, induceret repetitionē, & ꝯfirmationē, l. si tibi pure. cū gl. j. J. ti. a. Exēplū, quas pecunias legaui pure, eas nolo dari in diē, & interim p̄stari vsuras. Per hoc, φ de vsuris dixi, induceret repetitio, & ꝯfirmatio inutiliū. l. C. de do. pmiss. Venio ad tertiā partem. Rō eius est eadē, q̄ in prima. Quæro, vtrū hēamus ponere illū impuberē exhr̄datū, vel īstitutū. Rog. ponebat eū exhr̄datū, & sic est idē, φ in ꝓximo casu, vt nō inducat repetitio. Dy. dt, φ ī filio exhr̄dato p̄t dici, φ inducat repetitio, vt si substitutus exhr̄dasset hr̄s p̄ris, tūc nō possent ab eo legata relinq, l. ī rōne. §. fi. ad l. Fal. & l. ita tñ. § a p̄re. ad Tre. Gl. ponit in īpubere īstituto, a quo fuit īutilr̄ relictū. Sed q̄ro exēplū, dixit gl. dic īutilr̄ eo mō, quo ī. Dy dt, p verba inepta: si naūt alr̄ dicas, vide qūo ꝓcedit. Dy. vult dicere, si poneremus legata esse inutilia pp defectū testi, nō valeret substō eadē rōne, & sic nō posset dr̄i ex repetitione. Posset ēt poni, si esset īutilis rōne psonæ legatarij, vel rei legatæ, si tñ vitium esset purgatū tpe repetitionis, vt ī. dixi. Quæro, dr̄ hic, φ si patri hr̄s extiterit, & decesserit, qd si nō extiterit hr̄s. Gl. dicit idē, qa pupillaris ꝯtinet ī se tacitā vulgarem, & iō exponit, &, p vel. Et aduerte, † qa eo casu, quo pupillus hr̄s extitit, si legata fuissent valida, hr̄s īpuberis dr̄et ex psona impuberis, nō ex sua. l. si fundū sub ꝯdōne. §. si pr̄. J. e. e Vltimo Dy. † inducit hāc l. ad vnā qōnē, q̄dā Comes reprobauit q̄dā facta in castro, an videat alia approbare? Et vr̄ φ nō, qa facta ad diminutionē, non inducunt augmentū, vt hic cū si. In ꝯrium, f qa cū ꝓhibeat in vno, in aliis vr̄ pmittere, l. cū p̄ior. ī. de iud. & l. tribun⁹. §. j. ī. de test. mil. & sup. de test. l. ex ea. Potest dici, φ si plura capitula fuerint cotam eo exposita, tunc quædam reprobando, alia videtur approbasse, ita dicit Dy. facit extra de præsump. ca. nonne, & sup. de mino. l. & si sine. §. sed quod Papinianus.

ADDITIONES.

a Hoc amplius. Adde Bar. in l. si tibi pure, de leg. & in l. qui ita. inf. de do. præleg. tex. in l. si seruus legatus. §. si ita scriptum. inf. eo.
Men. Cuiacius lib. 5. obser. c. 36.
b Pom. Facit. Vide quæ in terminis ponit Bal. in l. alia. inf. de his, quib. vt indig. Ruin. conf. 18. nu. 3. lib. 2. & conf. vlt. nu. 1. 2. 3. lib. 3. I.M.
c Nō determinādo. Adde qđ no. Aug. dicit, dō Bar. in l. eos, ff. de fal. dicit qd est in arbitrio iudicis, an velit admittere dictā dispositionē, & idē tenet Bal. in l. gesta, de re iu. Pet. de Anc. ī Cle. testib. de testib. Ant. in c. cū in. de test. Sal. ī l. iurisiurādi. C. de tes.
d Augmentum. Adde quod Ang. & Guil. de Cu. in l. nulla. ff. de leg. decidunt qōnē, quod si testator legauit domum vxori cum hoc, quod si valet minus cētum, quod hęres suppleat, quod si valet plus, illud erit vxoris, quia inducta ad augmētum, non debent operari diminutionem.
Ruin. conf. 88. circa fi. lib. 2. vbi declarat. I.M.
e Vlt. Gram. decis. 65. nu. 15. Ruin. conf. 74. nu. 6. lib. 1. & conf. 186. lib. 4.
f Barb. In contrarium. Hoc est verum secundum Bal. quando omnia fuerunt examinata quod in dubio præsumitur, si tibi fuerunt ostensa, præalleg. l. tribunus. §. 1.

§. In

In legato. Si ptes nõ adiciunt̃ I legato intelligunt̃ æquæ. h.d.Nõ intelligas,ꝙ pp hoc tollat̃ ꝯiunctio reã lis,& hoc opat̃ plꝰ expssio testõris de ptib.q̃ si nõ exprimeret, vt s̃. e.l.si duob.§.fi.licet Pet.ꝯ,dixi pleue in l.re ꝯiuncti.J.de leg.3.

L E X   X X.

1 *Electio cuius sit,cum testator legat duos equos , vnum legat hospitalarijs , alium prædicatoribus.*

a **Qui duos.** Si legat̃ incertũ de certis,legatarii ẽ electio.a h.d.Gl.signat plura ꝯria,& soluit,& bñ. Materia videbitis in l.legato gñalr̃. J.c.Dy.ĩ l.si ita. s̃.c. format vnã q. 1 † qdã dñs hñs duos equos reliqt vnũ hospitalariis,aliũ fratrib.pdicatorib.& q̃rit,qs bẽat electionẽ? Vr̃,ꝙ pdicatores,qa sunt vltimo noĩati.Nã prio vr̃ relictũ minimũ,l.si ita.s̃.c.In ꝯriũ,ꝙ sit electio hospitalariorũ,qa prio noĩati.l.quoties,de vsuf.finalr̃ Dy.determinat,cũ cuilibet relictus sit equus ĩcertꝰ de certis legatis, legatariũ est electio,vt hac l.Vñ hospitalarii prius eligent, p d.l.quoties.

ADDITIONES.

a Electio.Adde post Alex.in alternatiuis quando electio sit debitoris,Bal. conf. 43.2. lib.& in alternatiua cessionis bonorum cuius sit electio,& qualiter negligentia creditorum,deuoluitur electio ad volentem cedere.Ro.conl 439.
Adde Ias.l.2.§.petus,nu.18.ff de vulg & pup.Dec.in c.Michael.de app. I.M.

L E X   X X I.

Grege. Vniuersitati legatæ accedũt postea nata.h.d. Op.ꝙ nõ cedãt,nisi a tpe moræ,vt J.e.l.si qs bonorũ,& in l.j.& fi.C.de vsur.vel fructib.leg.Sol.Qñq; legat̃ vniuersitas q̃dã, vt grex,& peculiũ,& siña,& accedũt ẽt oĩa, q̃ accreuerunt in vita testõris,vt hic,& l.peculiũ.J.ti.j. Qñq; legat̃ certa spẽs,& tũc aut testatoris erat , & veniunt fructus,& accessiones a tempore mortis:vel saltem hereditatis aditę,quia ex tunc fuit legatarii.Aut nõ erat testatoris,& veniũt vsuræ a tempore moræ.l.Paulus, de vsur. per Doc.in l.2.C.de vsur.vel fructib.lega.

L E X.   X X I I.

1 *Vniuersitas hominum residet in vno homine tantum.*

a **Si grege.** a Vniuersitate legata,ꝙ supest tpe mortis dẽtur licet mutata fuerit,vel ad vnũ puenerit.h. d. Op. ꝙ in uno residẽat vniuersitas,l. sicut.§.fi.ꝙ cuiusq; vni. So.gl.ibi 1 noĩe durat,nõ re,& illã tenet Dy. Vel dic,† ibi loqĩ ĩ vniuersitate hoĩum,in qua sũt ꝯsiderãda duo,s.ipsi hoĩes, & res, & iura eorũ. b vñ pp iura ĩ vno hoĩe bdr̃ remanere vniuersitas,& iꝰ vniuersitatis; hic loqĩ ĩ vniuersitatẽ rerũ,q̃ nõ hẽt bona,neq; iura: & iõ si deuenerit ad vnũ,nõ ẽ,pp qd̃ dicat̃ remanere nomẽ vniuersitatis.Hęc est 2.sol.gl.q̃ tenet Pet.& iõ no.Illud aũt quod hicdr̃ de area, examinabo. J.e.l.seruum filii.§.si areæ.& l.si ita.§.fi.Dyn.inducit hãc legem ad duas q.quas dicam. J.eo.l.quod in rerum.§.fi.

ADDITIONES.

a Grege.Adde,grex quid sit,no.in l.fi.§ 1.inf.de abigeis,& qualiter differat ab armẽto,vide gl.& ibi Bar.in l.militaris C.de mi.veste lib.12.uide ẽt Bal.in l.j.de sta.ho.
b Homine.Idẽ uoluit.Alb. conf 15.& 13.2.lib. quod collegium possit residere penes unũ,aliis mortuis,& an collegium destructum authoritate superioris retineat priuilegia,pulchre consulit Bal conf.221,inci.viso instro.4 li.de quodam castro destructo & reẽdificato.& idem Bal.de hospitali destructo,con.323.in fi.3.lib.

L E X   X X I I I.

Si quis bonorum. Legatarius ptis bonorũ si petit fructus nisi a tpe moræ.h.d.Hoc verũ,nisi de volũtate testõris expsse,vel psumptiue aliuõappateat, vt in gl.Op.extra gl.cum traicat dñiũ adita hr̃ditate,veniũt vsuræ. l.Herennius,de vsur. Sol. Qñ pars bonorũ legat, nõ trãsit dñium recta uia in legatarium,vt hic,& J.co.l. nõ amplius. §.fi.& ibi videbitis rõnem,ideo fructus non ueniunt nisi a tempore moræ.

L E X   X X I I I I.

Quod in rerum. Quod futurum est,legari põt.h.d. Quærit gl.vtrum hoc legatũ sit ꝯdõnale.Et dicit,ꝙ non,quod intellige verum quo ad trãsmissionem,quo ad alia est conditionale.l.1.in fi.de cond.& demon.

1 *Emphyteusim si quis legat quæ debebat finire in sua persona,non videtur legare,nisi quod habeat.*

Si vsumfructum. In dubio vr̃ qs legare ius, qd̃ hẽt ĩ re,licet eius morte sit piturũ.h.d. No.vnũ dicit directe,l.ꝙ ususfructus nõ dẽtur,nisi pprietas redimat̃ Aliud dicit a ꝯrio sensu,ꝙ propriętate redempta dẽtur vsusfructus. Op.ad primum,quia potest legari res aliena,vt l.cum rem alienam.C.eo.So.hic errabat,credens posse transmitti ad heredẽ. Vel aliter,& verius,hic habebat ius iu fundo,ergo in dubio vr̃ legare ipsius contemplatione,licet dẽret extingui morte.l.vxor.C. 1 eo.& l.Sticho.J.de vsuf.leg.Et ista† faciunt ad q.sæpissime occurrentem.Quidam hẽbat fundum in emphyteusim, quę in perso- a na sua finiebatur,legauit illum,certe hæres non tenetur ad aliqd, vt hic,& d.l.Sticho.Op.ad secundum,de l.1.inf.de reg.Cato.Solue,vt in glo.

ADDITIO.

a Ad aliquid.Io.de Imo.cõtra,quod immo debeatur æstimatio,ut hic per Alex.& opi. Bar.sequitur Cor.in conf.84.in 4.uolu. Et ad materiam uide eundem in conf.64.in 4.uol.& Alex.conf.9.in uer.2.dubitatur,in 2.uol.Bar.& Imo. in l.cum pater.§.cum pater qui filio,inf.ti.proxi.

1 *Fundus constituitur destinatione patrisfamilias,per regiones.*

2 *Domus verò interiectione parietis.*

a **Si quis post.** a Si res legata augeatur, legatum crescit si diminuat̃, decrescit.h.d.quod dic, vt l. si ex b toto.in prin.s̃ co.No.ꝙ fundus b ꝯstituitur destinatione patrisfa. 1 per regiones; † Domus vero interiectione parietis, vt dicit glo.& 2 probatur in l.si quis duas. §. si quis partem.s̃.cõmunia prædiorũ.

ADDITIONES.

a Si quis post.Adde Ro.conf.323.& Bal.conf.555.4.li.an per spãlem officialem positum in aliquo castro subdito videatur derogatum iurisdictioni maioris offic.
Adde Ruyn.conf.25.nu.7.lib.2. I.M.
b Patrisf.No.ꝙ fundus.Tex.est in c.1.de consc.ec.vel alta.in 6.& in c.tua, de de præb. in 6 vide Ias.in l.si eadem.ff.de off.assef.& Com.conf.164.inc.visis literis,latius Bar. in l.ita stipulatus,la grande,in 8.op.1.partis.ff.de ver.ob.& quæ habes ad Bal.in l. si conuenerit la.§.si nuda.ff.de pig.act,vide Io.de Ana.conf.98.

1 *Carina dicitur venter nauis.*
2 *Nauis si legator simpliciter,proprio nomine non adiecto,quid debeatur.*
Nauis legata nomine propria,si destruitur,quando debeatur,& quãdo nõ.
3 *Compromissum factum a collegia non finitur,licet collegium diminuatur.*
4 *Collegio excommunicato,an suffecti loco mortuorũ sint excõicati,remissiue.*

1 **Et si nauem.** Eadẽ est nauis,q̃ destruit̃,& reficitur,eadẽ carina manẽte.h.d.Et carina† dr̃ venter na- 2 uis.Itẽ scias,ꝙ cũ q̃libet nauis noĩat̃ suo noĩe,pprio,si nauis† legaret̃ simplr̃,noĩe pprio nõ adiecto,esset distiguẽdũ sicuti domo.l. si domus,in prin. J.e. sed legatum fundi,non adiecto noĩe,non valeret,vt no.in l.legato gñalr̃,in fi. J.e.& ibi dicam. Sed si nauis legatur noĩe pprio,aut nõ destruit̃,& nullũ est dubiũ; aut destruit̃, & tunc distingue,quo pposito fuerit soluta,vt in gl. pbatur in l.q res.§.aream.de sol.& in l.si grege.s̃.co.ti. Omisi duas q.quãs Dy. 3 format.Quęritur,† si collegium,in quo sunt hoĩes decem,cõpromisit,& quinq;, vel septem ex eis mortui sunt,an extinguatur cõpromissum? Et vr̃,ꝙ sic.l.diem pferre.§ j.& l.sed & si interpellatur. §.si ab altera,de arb.& hac l.cũ si.Contrarium determinat Dy.qa vnom collegium,& idem remanet,vt s̃.dictum est.Facit l.propo- 4 nebatur,s̃.de iud.Item induceit† ad qõ.Si excommunicatur collegium,an hi,qui post in loco mortuorum interueniunt,sint excõmunicati,quod examinaui in l.inter stipulantem §.sacram. in fi. de ver.ob.& ibi dedi remissiones ad iura Canonica.

L E X   X X V.

1 *Filius a patre detrahit Falcidiam.*

A Filio. A filio hr̃de põt legari pr̃i,sed si adierit iussu pr̃is, nõ valet legatũ.h.d.Opp.ꝙ illario, q̃ est ibi, igitur &c.nõ seqtur ex pmissis.Huiꝰ timore hęc lex legitur duob. mod. Primo,vt loquatur ſm iura antiqua,ſm q̃ hęc dictio,igitur,refert ad casum subauditũ,& in textu nõ expssum. Collr̃ tñ in gl.1.& in gl.sup verbo,pr̃is.Scdo mõ legitur,vt loquatur ſm iura noua,ſm q̃ cũ pprietas remaneat apud filiũ in aduẽtitiis,& iõ cũ nõ q̃ratur pr̃i,põt a filio legari pr̃i, & filius deducet a pr̃e Falcidiã; tũc istud igr̃,seqtur ex pmissis,& hoc tãgitur in j.gl.in fi.& in ult.gl.ex qua 1 lec.† no.ꝙ filius a pr̃e detrahit Falcidiã.Ista tñ lec.nõ placet glossę qa non est verisile, ꝙ iurisconsultus diuinauerit de lege futura,q̃ isto tpe nõ erat.Tene ergo p timã.Op.ad legẽ istã,Inst.e.§.an seruo.dicit gl.bñ pt reliq a filio hr̃de pr̃i:nõ ecõuerso a pr̃e hr̃de, filio,vt in ꝯrio.Rõ est,impedimẽtũ r̃læ Catonianę,qa si a pr̃e relinqtur filio pure,& testõr statim decederet,acqreretur pr̃i indubitãter,qa quo ad acqsitionẽ ĩspicitur tps,quo dies legati cedit,s.mortis,l.q̃ legata.de re.iu.Et sic vr̃ reliq a pr̃e,ipsi pr̃i,nec põt ꝯfirmari,si filius tpe aditionis,uel mortis,reperiatur sui iuris ipediẽte r̃la Catoniana.Sed qñ a filio relinqtur pr̃i,si testõr statim decederet, non ẽẽt legatũ nullũ,qa possibile est,ꝙ hr̃ditas nõ acqratur pr̃i,si tpe aditionis filius reperitur sui iuris,iõ tunc tps aditionis inspicitur,vt hic,& d.§.an seruo.Op.ꝯ pdicta de l.cũ filio.s̃.e.Sol.vt ibi dicã.Vltimo dicit gl.ex hoc tex.apparet,ꝙ hęc lex nõ loquitur ĩ castrensi,vel quasi.Primo,quia dicit in hr̃ditate adeunda iussu pr̃is. Secundo,quia dicit de detrahenda Falcidia, quæ de testõ militis non detrahit̃.Dicit Dy.hic,quod de Falcidia dr̃,nihil ad propositum.Nam potuit esse castrense peculium,& detrahetur Falcidia. Quid.n.si priuatus instituit filium contemplatione militiæ . Non.n.hic tractatur de detractione ex testõ filii,q habet castrense peculium,sed ex testamento eius,qui filium facit hæredem.

L E X   X X V I.

a **Non amplius.** Illud vr̃ quis habere , quod remanet a deducto onere.h.d.Op.gl. J.ad l. Falci. l.ad Veterani.§.1.Et soluit,& bene,quam sol.no.Ratio, quia hr̃s nõ computat sibi in l.Fal.nisi quod habet iure hæreditario, quod pleue examinaui in l.in quartam. J.ad l.Falc.

CONTRARIETAS,ET CONCORDIA.

Pro concordia.Aduerte,quod dominium partis bonorum legatorum transit ipso iure in legatarium,secundum Bar.in l.si quis bonorum,hoc tit.contrarium alle.tenere in hac l.non amplius.Sol.non uidetur bene alle.Bar.in d.l.si quis bonorum,quia uerum est,quod opponit pro illa parte extra gl. Sed in sol.contrarii , quia expresse tenet contrarium.

ADDITIO.

a Remanet.Vltra Alex ad decisionem quęstionis,quod si de legato debet solui gabella,& sit legatum de 30. cum onere soluendi hæredi, quod gabella non debetur nisi pro 20.f.cit idem conf.16. quæritur de gabella,4.li.quod hæres debet soluere secũdum æstimationem arbitrio boni uiri,qui considerabit grauamina hæreditatis.

Si

Si certum. Spes legata petit periculo legatarij. h. d. Gl. signat ar. c. & nõ soluit. Dicit gl. c. de l. Procul. Sed dic, qđ ibi ĩ pprie dr̃ dãnũ. l. 2. de dã. infec. Vel dic, qđ legatarius patiatur dãnũ, cũ recta via in eiũ dñiũ transeat. & sic perdit qđ est suum. Vel dic, qđ tex. nõ dicit, qđ patiatur damnum, sed fit deterior cõditio eius, qđ est ẽt perdẽdo lucrum: quod patet, quia ob hoc minor restituitur, l. 3. §. si quid minori. cum se. supra domi.

1 *Legata pte bonorũ, quãtitas p re est in obligatione, pp difficultatẽ pstatiõis.*
2 *Legatarius partis bonorum qualiter formare debeat libellum.*
3 *Falcidia an deducatur in una re, remissiue.*
Domus communis cum malefactore an debeat destrui, remissiue.

Cũ bonorum. Legatario ptis bonorũ pt hrs soluere æstõnẽ, vel ptes rerũ, vł rẽ, put sibi placebit, & iudici videbit hoc expedire. h. d. Primo ponit q. & opi. iuriscõsultorũ. Scđo determinatio autoris legis. Scđa ibi, sed oportet. Prima ps legis ẽ clara, scđa est obscura. Rõ, qa qõ ẽ, qd sit in obligatione, seu ĩ legato. Iurisconsult⁹ ñ dterminat hoc, sed dt, qđ ẽ ĩ solõne, & pcedit hoc mõ. Primo dt. qđ hrdis electio ẽ soluere ptẽ rerũ, vel æstõnẽ: & si solueret æstõnẽ, nulla est dubitatio: sed si vellet soluere ptẽ rerũ, tũc nõ pmitteret sibi ĩ reb. q̃ nõ recipiunt diuisionẽ, vel q̃ ex diuisione multũ incõmodant. Ex quo seqr̃, qđ ĩ his, q̃ cõmode diuidũi, pt soluere partes h. d. vsq; ad l. pt. Ibi dr iurisconsult⁹, qđ pt soluere partẽ ĩ vna re, vel reb. si de hoc fuerũt in cõcordia hrs, & legatari⁹: sed si eẽnt discordes, iudex erit medi⁹. h. d. vsq; ad ver. nec necesse. d. l. põt. Ibi qnr̃, qualr̃ dẽat formari libell⁹ p legatariũ partis bonorũ. Et rñdet, qđ nõ hẽt necesse vẽdicare partẽ ĩ qualibet re, h. d. Op. Insti. de fideic. her. §. si qs. & ad l. Fal. l. lineã margaritarũ. in fi. Sol. Ibi fuit relictũ fideicõmissũ vłe, & sic bona trãseũt cũ onere suo, merito res restituit: hic fuit legata ps bonorũ, q̃ dẽtur sine onere, merito ñ restituit res ipsa, de necessitate, vt hic. Quãr cognoscã, vtrũ sit fideicõmissum vłe, vel nõ, vtrũ trãseat cũ onere, vel nõ, dicã ĩ l. si qs seruũ. §. fi. ĩ. ti. 1. Op. scđo. inuito creditore aliud p alio solui ñ pt l. 2. in pt. §. 1. ĩ. si cer. pe. hic soluit aliud p alio, ergo, &c. Dicit gl. hic relinqi ps bonorum ĩ gñe, ñ pars rerũ singularũ, tũc sec⁹. Primo intelligas verba gl. & dñam, vtrum relinquar pars bonorũ, vel pars, rerũ singularũ. Sed si diceret, partẽ rerũ mearũ simplr̃, idẽ eẽt, ac si diceret, partẽ bonorũ meorũ, qa applo rerum gñalis ẽ, sicut bonorũ, l. 1. in fi. si cer. pe. l. ne qd. §. fi. ad Treb. Sed per hoc ñ apparet responsum ad cõtrarium, quia si legatur pars bonorũ, qñõ soluit pecunia? Pro cuius † declaratiõe habemus examinare qõnẽ positã in tex. de qua fuit cõtẽtio inter iurisconsultos, nec ẽ determinata. s. qđ sit in obligatione, qñ legat ps bonorũ. Quidam dicebãt, vt tex. dt, qđ æstimõ ẽ ĩ oblõne, sed hoc est falsum, quia si hoc eẽt post morã, dẽret vsuræ, ñ fruct⁹, qa æstimõ non facit fruct⁹ qđ ẽ c. casum l. si qs bonorũ. ĩ. e. Alij dicebãt rerũ partes esse legatas Pro qb. facit l. px in fi. ĩ. e. vbi dt, nec necesse hẽt legatarius in oib. reb. vẽdicare portionẽ, pt ergo, si vult. Præterea vr̃ casus in d. l. si qs. bonorũ, qa si ueniũt fructus, ergo & ipsæ res erunt legatæ. Istud ẽ verũ, qa rerũ ptes sunt legatæ: nec obstat c̃rũ, qñõ soluitur aliud p alio. Rñ. pp difficultatẽ pstõnis soluit qtitas p re, l. si plurib. ĩ. e. & l. si dom⁹. §. q cõstit. ĩ. e. & ĩ. ti. 2. l. ñ dubiũ. sed in legato ptis bonorũ, imminet difficultas pstationis. Cũ n. bona ĩtelligãtur de ducto ære alieno, vt dcm̃ ẽ. & æs alienũ respiciat totũ pñmoniũ. l. si fideic. §. tractatu. de iu. nõ possent solui ptes rerũ. & iõ deuenit, ut det facultas hrdi soluẽdi fm formã hui⁹ legis. Mãm ãt, qñ aliud p alio posset solui, habes ĩ l. 2. §. 1. si cer. pe. † Quæro qualr̃ pt agere, & formare libellum legatarius ptis bonorum? Rñ. pt petere actione psonali ptẽ bonorum, sicut legata est, nec hẽt necesse vendicare certam portionẽ in qualibet re, vt hac lege ponit ĩ fi. Itẽ pt vẽdicare portionẽ ĩ qualibet re. Sed aduerte qa si cõstat, qđ ĩ hrditate nullũ ẽ æs alienũ, tũc pt vẽdicare portionẽ certã in qualibet re, si qua sibi ẽ relicta. Si ĩ hrditate eẽt æs aliũ, pp qđ dubitaret, quotã ptem dẽat hrẽ ĩ qlibet re, tũc posset vẽdicare cũ adiectione ptis incertæ, l. q̃ d tota. §. 1. d rei vẽ. l; tñ vẽdicatio pmutat hrdi, supest tñ facultas soluẽdi res, vł æstõnẽ, fm formam hui⁹ legis, & l. gñali. §. fi. ĩ. d vsuf. le. † Gl. ĩducit hãc legẽ ad qõnẽ, vtrũ Fal. posset dduci in una re. a De quo ĩ l. 2. C. ad l. Fal. Dicã ĩ l. 3. & 4. e. ti. Scđo Dy. inducit in b arg. ad qõnẽ d eo, q hẽt domũ cõmunẽ cũ malefactore, cuius domus destruit. De quo dixi in l. Aristius. in §. fi. de aqua plu. arc.

ADDITIONES.

a In vna re. Adde ultra Alc. an legitima dẽat reduci in vna re, Bal. cons. 18. & seq. 2. lib. & melius consi. 197. 3. li. & inquãtum dicit ipse Alex. legitimam non posse præstari in æstimõne, ẽt si testõr expsse madauerit, qđ dẽat solui in pecunia, quod Bal. consi. 461. anc. qđã Pr. ver. præsertim. 3. li. dicit, qđ pr ipse põt prouidere filio ĩ lĩtima. in qualibet re, & qđ iura cõtraria loquũt, cũ lĩtima suppletio dẽtur ex dispõne legali. An aũt pr possit in vsufructu filio lĩtimã constituere, vide Pe. de Anc. qđ non, consi. 117. & quid econtra, vide Bal. consi. 173. 4. lib.

b Cõem. Adde vltra Ale. quid si in destruenda parte inferiori venit fienda aliqua impẽsa ne parti superiori det dãnum. cuius expẽsis dẽat fieri, Io. And. in add. ad Spe. in ti. de expẽ. in prin. Et de prædicta q. vide unũ uerbũ p Bar. cõs. 428. 3. lib.

LEX XXVIII.

1 *Actio, quæ accedit actioni æque principaliter, non sapit naturam eius secus si accessorie.*
2 *Legatum factum de debito iure prætorio, licet iure ciuili indebito, valet.*
3 *Si legẽt debitũ ĩ diẽ, & ante mortẽ testõris dies veniat, an legatũ extĩguat.*
4 *Legatum factum de debito ei, qui erat creditor actione stricti iuris, quod ualeat quando creditor non habebat hypothecam.*

a **Si creditori.** a Si creditori debitor legat debitũ, ita demũ vz, si creditoris ĩterest, h. d. cũ l. se. Opp. ad primũ dictũ de l. legaui. §. c̃ aũt. de li. le. Sol. intelligas, qñ legadebitum expssa certa qtitate, vt hic. Si. n. simplr̃ relinqret, qđ dẽt. non valeret, qa nõ releuaret aliqd, d. l. legaui. & l. si prior. so. ma. Venio ad ver. id qd. & vr̃, qđ nõ valeat, qa creditoris nõ interest, ergo, &c. vt ĩ l. px. Rñ. gl. immo interest, qa actio pꝑona erat tpalis, ista ẽ ciuilis, & ppetua. Ad illud op. qa actio subrogata dẽt eẽ eius naturæ, cui⁹ ẽ actio, ĩ cui⁹ locũ subrogat l. si eñ. § q iniuriarũ. ĩ. si qs cau.
1 Dicit gl. hoc iõ, qa testõr voluit. † Tn dic, qđ lex c̃tia loqtur, qñ vna actio accedit alteri accessorie, hic vna actio accedit alteri eq; principaliter, sicut alia lra dt Fe. dixi plene ĩ l. 1. §. hæc actio. si quis test. li. esse iu. su. Hoc tñ de interesse tpis, ñ pl; qa p legẽ nõ curat, l. pa-
2 ter s. de ca. pec. ĩ fi. no. ĩ l. q bis. de ver. ob. Dic † ergo, b iõ vz, qa l; iu-
b re ptorio esset debitũ, iure ciui. erat ĩdebitũ, quo iure legata cõsistũt vt Inst. de tes. ĩ pri. & l. lege obueniẽte. de ver. sig. iõ illo iure plene ĩteresset, vt gl dt, & est vera. Venio ad ver. Marcel. op. ĩ. l. px. Vna ẽ so. qđ ista determinetur p illã. s. qđ hic loquar, qñ debitum erat ĩ diẽ vel sub cõdõne. Alij dñt, qđ hic loqr̃, qñ dẽr certa res, vnde interest creditoris pp dñiũ, qđ trãsit ĩ cõtinẽti, l. 3. §. si rẽ. ĩ. tit. 2. Gl. Inst. e. §. ex c̃tio. dt, qđ pp ĩteresse nõ vz legatũ, qa nõ est pl⁹ altero de quatuor modis, vt Inst. de ac. §. pl⁹. q̃ gl. ẽ c̃ d. l. 3. §. si rẽ. ĩ. tit. 2. Nec ob. si nõ est plus altero de quatuor mo. qa est qrtus mo. eẽndi plus, q sufficit ad legata. Ita notab. dt gl. ĩ. ti. 1. l. Meui⁹, ĩ pri. ver. debitor ãt. Op. qđ Falci. recesset illud legatũ, ĩ l. 1. §. si qs creditori, ad l. Fal. Sol.
3 relecat in cõmõ. repñtationis, ita dt gl. Quæro duo, † primo, si legatur debitũ in diẽ, & añ mortẽ testõris veniat dies, vtrũ legatum extinguatur? Dic, vt in gl. ĩ l. verbis. ad l. Fal. & per Dy. in c. factũ lĩ-
4 me. de re. iu. li. 6. Quæro, qd si ei, qui est creditor actione stricti iuris, legatur debitũ, vtrũ valeat Vr̃, qđ sic, quia interest creditoris hrẽ actionẽ ex testõ, q̃ hẽt instar bonæ fidei. In cõtrariũ est tex. in l. Aurelius. §. fi. de li. le. nec curat de dicto interesse, qa illud non pdest, nisi quo ad vsurã debitore exñte ĩ mora, & sic debitore delinquẽte, qđ psumere nõ dẽmus. Licet aũt non consistat legatũ, vt ipsum debitũ, qđ est putũ, & liqdũ, possit peti ex testõ, puto tñ, qđ si creditor ñ hẽt bona hypotheçata, qđ illi debito adiciat hypotheca per testm̃, quod fieri potest. l. 1. C. communia de leg. & pbatur ex generalitate l. si debitor. ĩ. de li. le.

ADDITIONES.

a Barb. Si creditori. No. ar. secundum Ang. si aliquid ex censura stat uti debeatur alicui, potest creditori legari, quia legatũ incipit deberi ex alia iuris censura. Sed hoc non credo verum, cum statutum sit pars iuris ciuilis, vt l. omnes, de iust. & iu. ideo cum erat debitum de iure ciuili, non erat validum tale legatum, vt l. Aurelius. §. fi. de lib. leg. vbi est casus sing.

Adde, quid si debitor legat creditori cum hoc, quod amplius petere non possit, an si sic acceptat legatum, & illud sit minus debito, an possit ulterius petere. Pa. de Cast. consi. 235.

Paril. De materia huius. uide Pau. de Cast. consi. 136. & in l. omnib. ff. de iu. post Ang. ibi. uide quæ scripsi in l. 45. nunc de effectu. ff. de lib. le.

b Paril. Dic ergo. Quando sola inductio noui remedij creatur inducere utilitatem uide Fran. consi. 106. col. ult.

LEX XXX.

1 *Pecunia verbũ a testõre platũ referr̃ ad ea, q̃ cõsistũt ĩ põdere, nu. uel mẽsu.*
Pecunia ĩ sacculo uel arca cõsignata nõ cõtinet ap. pecuniæ, sed ut spẽs dẽt.
2 *Appellatione pecuniæ quid ueniat etiam attento communi usu.*
Communis usus loquẽdi præualet omni constitutioni.
3 *Legatis cẽtũ, q̃ erũt apud cãpsorẽ, & si hrs nõ pstaret, legauit uineã, hrs si illa centum expendit, non potest alia centum dare, sed dabit uineam.*

a **Talis scriptura.** a Scriptura, p q̃ legata pecuniaria, qbus dies ñ ẽ adiecta, progant, nõ ptinet ad corpora, nec ad legata, qb. dies est gr̃a differẽdæ solõnis, vł multiplicãdæ oblõnis, vel inducẽdæ cõdõnis adiecta, & porrigit ad legata pcedẽtia, & sequentia, ẽt postea in codicillis relicta. h. d. tota lex. Diuide. Primo ponit verba testõris. Scđo exponit verbum quas pecunias. Tertio exponit verba, qb. dies adiectus non est dicẽs, qđ põt intelligi de die quadruplr̃, vt p; ex casu sũmano. Quarto exponit verbũ, legaui. Scđa ibi, ad corpora. & ĩ ver. Item si legetur, quẽ hic iunge. Tertia ibi, & ad ea. Quarta ibi, hãc ãt. Legamus p partes. Dicit tex. daro, sed dubitat, qualr̃ intellr̃. iõ Iurisconsultus
1 exponit ea: & ĩcipit exponere, quas pecunias. No. qđ † verbũ, pecunia, a testõre, platum referr̃ ad ea tñ. q̃ cõsistũt ĩ põdere, numero, vel mẽsura. Scđo, qđ pecunia cõsignata ĩ sacculo, uel ĩ arca ñ ptinet appllone pecuniæ, sed dẽt ut spẽs, ut hic, & ĩ. eo. l. plane. la. 1. §. sed hoc. & l. sed si certus. Op. ĩ. ti. 2. l. qsqs. Gl. ĩ uer. ñ ptinet. dicit, ibi dixit. sũmas, hic pecunias, qđ nõ placet, qa applo pecuniæ est ita lata, sicut applo sũmæ, l. nã qđ. §. fi. ad Tre. Sol gl. scđo, ibi fuerũt uerba futuri tpis. hic pteriti, nec hoc placet, qa illud pteritũ trahit ad futurum, ut hac l. §. fi. cum l. se. Dic ergo, qđ ibi tractat de legato ampliãdo, qđ est fauorabile, hic de restringẽdo, qđ nõ est fauorabile, nec tñ odiosũ, qa fm uolũtatẽ defuncti. Opp. scđo, qđ applo pecuniæ largius sumatur, l. pecuniæ. de uer. sig. Sol. gl. fateor, qđ qñq; sumit largius. hic nõ, qa facile erat ei dicere, q̃ legaui, & nõ adijcere pecunias. No. ex hac gl. qđ testõr dixit, quæ legaui, non adijciendo, pecunias, porrigitur ad corpora, quod placet. l. si mihi, & ubi. §. fi. ĩ. eo.

ADDITIO.

a Talis scriptura. Cuiacius li. 7. obseruat. c. 24.* Scripsi consi. 181. nu. 45. IM.

§.e.l. hoc verũ sit, tñ gl. nõ multũ placet, nã sp possumus dicere fa a cile fuisse legi, vel testori hoc non apponere. a Tu † dic. s sic, si i ali 1 qua dispõne, pfert verbum, pecuniæ, & dubitat, qd cõprehẽdit, dic, aut pcedit, aliqua dispõ, ad q referẽ, tũc limitaẽ sm illam pcedẽtẽ, vt cõtineat oĩa, sicut pcedẽs cõtinebat, l. cum stipulamur. de ver. ob. & l. si creditor, i pri. s. de pec. cõstit. l. 2. §. peruenisse, & l. si vẽditor. d hẽr. vel actio. vẽ. Aut non pcedit aliqua talis dispõ, & tunc aut verbum, pecuniæ, pfert in casu mere fauorabili, & oĩa cõphẽdit, l. nam qd §. si. ad Tre. l. ppemodum, & l. pecuniæ. 1. & l. pecuniæ. 2. de ver. b si. Aut in casu b mere odioso, & tunc accipiẽ stricte p pecunia nu, l. i. sed & Iulianus. §. mutui. s. ad Mace. Item vbicũq; tractat de aliquo obligãdo cõ suam volũtatem. de iure cõmuni nõ tenet, l. si vero, §. sol. mat. Aut loqmur in casu nõ fauorabili, nec odioso, & tũc eligiẽ media via, vt cõphẽdat ea tñ q cõsistit in pondere, nume. vel mensura, vt hic, & qñ tractaẽ de aliquo obligando de iure cõi, vel sm suam volũtatem, l. 2. s. si cer. pe. & l. 2. C. de const. pec. Nec ob. si dicis, q ibi oĩa cõphẽdit, qa ibi illud est extensione, vt ibi dr i tex. non ex ppria signatione. Prædicta lz de iure sint uera, tñ forsan sm cõem nostrum vsũ nõ admitterent, cum appo pecuniæ strictius accipiat: dicm ergo est secus esse de usu communi, q pualet oĩ cõstõni, l. librorum. §. qd tñ Cassius. j. tit. 2. & l. Labeo, de supel. 3 leg. Dy. ldicit † hãc legẽ ad qõnem, testõr legauit mihi cẽtum, c q c erant apud campsorẽ, & si ea nõ pstaret, voluit, q hrs dẽret mihi pstare vnam vineã: hrs illa, q erãt apud cãpsorẽ, expẽderat, & volebat dare alia cẽtũ, vtrũ possit vr q sic, l. qdã in pri. j. eo. Dy dicit, q fuit determinatũ cõtũ, p istũ tex, i ver. item si legeẽ. Fuit. n. legata spẽs, & spẽs p alia spẽ solui nõ pot. Ad idem l. plane. ver. sed hoc ita. & l. sed & si certos. j. eo. Non ob. l. qdã: qa ibi erat pecunia legata in genere, seu quantitate potius q in spẽ, vt ibi videbitis.

ADDITIONES.

a Apponere. Gozad. consi. pen. num. 15.
b Aut in casu. De hoc p Ruyn. in l. Gallus. §. & quid si tñ, ff. de lib. & po. idem cõs. 88. nu. 13. li. 3. consi. 8. nu. 10. li. 1. consi. 117. vol. 2. eo. I. M.
Cẽtum. Adde, q Bal. Raph. & Imo. ibi hanc decisionem esseuerant, qñ pecunia fuisset in sacculo designata tanquam spẽs, secus si ad numerũ tanq quãtitas, &c. Ver. Et ad ea. Hic incipit exponere verba, quib. dies appositus nõ est, & primo dicit ptinere ad legata pura. Scdo dicit nõ ptinere ad legata, qb. dies apponiẽ gra designationis. Tertio dicit nõ ptinere, qñ dies apponiẽ ca multipl cãdæ oblõnis. Quarto dicit nõ pertinere, qñ dies adiicitur gra inducẽdæ cõdõnis. Scda ibi, qd si forte. Tertia ibi, sed si in annos. Quarta ibi, sed & si sub condõne. Op. de dote pleg. l. cum vulgari. Sol. gl. ibi erat dies appositus saltem a lege, pro hac solõne facit inf. de alim. & cib. leg. l. libertis, quos. §. posthumis, vbi hæc clausula non extenditur ad legatum alimentorum, qd hẽt diem tacitam, l. pecuniæ, e. tt. in contrariũ facit inf. de lege, ver. qd si forte. quia tacite inest, qd dẽrentur pñtia. & tñ nõ porrigitur ad ea hæc clausula, nisi exprimatur. Ex quo apparet, q testãr voluit sentire de legatis, quib. dies appositus non est ab ipso testõre, & illud placet. Nam in legato alimentorum dies tacite inest ex voluntate testõris, & ex forma relicti. vñ solũ huius gl non placet. pterea licet actioni de dote insit dies, tñ legato dotis nõ inest dies. Sol. gl. scdm mõ, q spale est in legato dotis, qd consistit solum in cõmorepñtationis. Ad illud ergo hæc clausula non porrigitur, quia efficeretur inutile, vide gl. & tene eam menti Ex qua no. q clausula apposita in dispõne nõ referẽ ad ea capitula, q ex hac relatione efficeretur inutilia. Dicã statim in §. fi. Opponitur de l. liber hõ, §. j. de ver. ob. Sol. fateor, q hæc adiectio, pñti die, non facit legatum in diẽ hoc est, vt solutio, vel petitio differatur, tñ dies adiecta est cã designõnis. q sufficit, ne hæc clausula porrigatur ad illud, & hoc vult sentire glo. vide eã. Sed ad istud opponitur extra gl. expressio eorum. quæ tacite nihil operatur, l. 3. sup. e. sed pñti die tacite intelligitur, ergo &c. Sol. ibi loquitur in his, q tacite insunt ex necessitate. hic in his, quæ tacite insunt ex voluntate præsumpta. quæ si exprimatur cessat voluntas præsumpta, quia hẽmus veram. Op. inf. ti. j. l. si Titio. Sol. ibi dixit quas pecunias legaui hrs meus dato, annua, bima, trima, die, nec ibi adiecit, qb. dies adiectus non est, ñ referetur ad oĩa. * Scripsi. consi. 334. nu. 28. I. M.

1 *Verbum præteriti temporis, quando porrigatur ad preterita, & futura,*
Clausula precedens in statutis, quando trahatur ad sequentia,
2 *Qualitas ad ecta vni dispositioni quãdo itelligaẽ in alia repetita, remissiue,*
3 *Clausula posita in dispositione quando referatur ad omnia, quando ad precedentia, & quando ad sequentia tantum.*
4 *Verba ista, Volo executioni mandari annua, bima, trima die, quid importẽt*

Hanc autem.

Hic exponiẽ verbũ, legaui. No. q verbũ pteriti tpis porrigiẽ ad pterita, & futu- a ra. a No. q clausula in medio posita referẽ ad pcedẽtia, & seq. † Op. 1 ad primum j. ti. a. l. vxori. §. vxori. Soluit gl. j. & hanc sol. reprobat & bñ. Vide gl. qa oẽs illæ donõnes morte cõfirmanẽ, l. in donõnib. C. ad l. Fal. Sed cõ hoc facit, qa vr, q talis cõfirmatio retrotrahatur, l. donõnes. C. de do. inter vi. & vxo. Glo. rñdet, retrotrahiẽ quo ad fructus, ñ qtũ ad dñiũ, qd no, Idẽ no. i d. l. donõnes. & l. 2. C. de iof. do. & bñ. Contrariũ no. & male j. ti. 1. l. seq. q. & l. sub condõne. de sol & ibi dixi. Vñ gl. soluit alio mõ, Et no. q ibi nõ extẽdit ad futura, q sunt cõ ius, seu a iure communi exorbitãtia. Vide hanc sol. & no. eam, p quo facit ext. de re. iu. ca. quæ a iure. li. 6. & quod ibi no, p Dy. Hoc allego multũ in l. ptor. §. cũq;. s. vi. bo. rap. vbi ego quæro, vtrum clausula pcedẽs in statutis trahaẽ ad sequẽtia. Vr. n. q ñ, b in his, q a iure cõi exorbitant, vt hac gl. qd dic, vt ibi. Opp. scdo h q verba pteriti vel pñtis tpis non trahanẽ ad futura, l. fi. de lib. leg. & l. si ita. de au. & arg. le. & l. qdam referũt. de iure codi. Rñ, hic loqẽ, qñ verbũ pteriti, vel pñtis tpis est signatiuũ actus, q depẽdet ex volũtate defuncti. Rõ est, qa i illis sp hr respectus ad futurũ: pẽdet. n. vsq; ad mortẽ, licet sit pteritũ, l. Plotiana. & l. cõficiuntur. §. fi. & ibi no. s. ti. j. plene dixi in d. l. si ita. Op. ext. gl. de ali. & ci. leg. l. libertis. §. posthumis, vbi nõ porrigiẽ ad relicta in codicillis. Sol. ibi dixit, quæ legata reliqt in testõ: hic vero dixit, q reliqt simplr. Venio ad sm no. Op. gl. s. ex q. cau. ma. l. sed & si p Prætorẽ. §. deinde adiecit, & de post. l. j. §. cum q. Gl. nõ soluit, nec alicubi hẽmus clare solutum. 2 Dic ergo bñ. Qñq; tractamus, vtrum qualitas adiecta vni dispõni intelligaẽ repetita i alia, & hæc ñ est nra mã. i dispone legali. Dic vt ibi dixi in d. l. ptor. §. cũq;. vi bo. rap. In cõtib. iter viuos dic plene vt l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus, de ver. ob. In vltimis volunta- 3 tib. dabo tibi remissiones i l. licet. j. eo. Qñq; † ponitur in dispõne c aliqua c clausula d p se, & dubitaẽ, ad q referaẽ, vtrum ad pcedẽtia d oĩa, ad pxima, an ẽt ad futura. Qñq; in dispõne sunt multa capitula & dic, aut illa clausula poniẽ inter vnum capitulum, seu inter verba ipsius, & ad illud tñ refertur. Aut poniẽ inter ipsa capitula, vel i principio, vel in fine, & refertur ad oĩa capĩa. Istam doctrinam dat tex. i l. 3. §. filius. s. de li. & posth. qd est verũ, qñ nõ ẽ rõ. quare magis referaẽ ad vnũ, q ad aliud. Istã rõnẽ ponit Imperator in l. j. C. de li. pte. Sed si esset aliqua rõ, quare ad qdã non posset referri, & tũc ad illa nõ refertur. Cãæ aũt pñt assignari aliquæ. Primo, si in pcedẽtib. erat spãliter puisum, circa id, qd cõtinet clausula, de qua tractat d. l. sed & si p ptorẽ. §. deinde. ex qb. cau. ma. & l. j. §. cũ q. de post. & e su. de vul. & pu. l. cohrdi, §. q pfem. Scdo, si pcedẽtia essent cõtra el. si idẽ cum eodẽ, de iurisiom. iud. Itẽ si ex hac relatione dispõ, ad q referẽ, efficereẽ inutilis, l. cum vulgari. de do. pleg. vt dixi su. §. px. Sp. de ponit suam distinctionẽ in ti. de inst. ed. §. nũc aũt hoc ver. itẽ ex cip. & in ti. de disp. & alleg. §. post hoc, ver. vel in principio factum narrat. Nũc hẽus expositum verbum, quas pecunias: & verba, qb. dies adiecta nõ ẽ: & verbũ legaui. Sed verbũ, hrs meus dato, hic ñ 4 exponiẽ Quæro ergo, † qd si testõr dicit, & pdicta legata volo executioni mãdari annua, bima, trima die, p meos executores. Primo uidẽdum qd imponẽt illa uerba, pdicta legata, vel suprascripta, & similia, dicẽdum vr, q referanẽ solum ad pcedẽtia, d. l. j. cum q. de post. Hoc apparet ex signatione uerborum. Hoc. n. q dico pdicta legata, & suprascripta, & siĩa, nõ hẽt tractum ad futurum tps, ut dixi s. de uerbo, legaui. Item uidẽdum est, qd importẽt dicta uerba, uolo executioni mandari. Rñ. qdã sunt legata, in qb. lex ipsa facit executionem, ut si testõr legat rẽ suã ppriã, & in illis nõ porrigitur talis sermo. In alijs uero, in qb. requiritur executio hoĩs, illa clausula operatur, ut pbaẽ a siñ, lex dicit executionẽ sine fieri, post quadrimestre tps, & intelligitur de executione hoĩs, nõ legis, l. furti. in prin. de his, q no. infa. & ibi p Gui. & l. ultimo. j. de pe. Aliud ergo est dicere, hrs meus ad diem dato: quia tunc dies apponitur dationi, hoc est translationi dominij. Aliud est dicere, mandetur executioni, quia tunc dies apponitur executioni fiendæ ab homine.

ADDITIONES.

a Futura. Adde, ad quod tempus sit trahendum verbum, quod ad præsens, & futurum trahi potest. Ro. consi. 133.
b Secundo. Scripsi consi. 5. nu. 295. I. M.
c Pom. Ponitur in dispõne aliqua, Vide Ale. cõs. 60. in 2. vol. pulchre Fel. in c. cãm, q de resc. Ias. hic, & vide Bar. in cõs. inserto inter cõs. Ale. consi. 52. in 4. vol. & cõs. 110. in 4. vol. Pau. consi. 85. in j. vol. Ro. consi. 56. Pau. consi. 14. in j. col. in 2. vol. & consi. 20. eo. vol. & consi. 55. in 2. vol. in vl. col. & Corp. consi. 26. in vl. col. & Barb. consi. 78. in 2. vol. & consi. 97. in vl. col. eo. vol. 2. & cõ. 55. & in j. consi. 162. & in cõsi. 4. in j. vol. & consi. seq. in j. col. & consi. 60. in j. vol. & consi. 14. eo. vol. & consi. 15. eo. vol. & consi. 29. eo. vol. & consi. 34. & consi. seq. in j. vol. & consi. 41. & cõs. seq. & consi. 48. & consi. 25. & consi. 57. & 53. in eo. vol. & in consi. 20. & aliquid consi. 4. & consi. 11. & consi. 44. in 2. vol. Ant. But. cõ. 15. & cons. 30. Ro. cons. 112. cons. 157. & cons. 130. Imo. cons. 110. & consi. 131. in fi. Card. consil. 49. & 64. & cons. 107. Gem. in c. de post. pla. li. 6. in gl. sup verbo sic. Car. consi. 124. in j. vol. & cons. 134. Pe. de Anch. consi. 20. Par. vide Fel. qui limitat octo modis, vide Are. i l. 3. §. filius. col. vl. ff. de li. & posth. & vltra litationes hic traditas p Bar. ad regu. q clausula i fine posita refertur ad oĩa precedẽtia, limita, vt procedat quoad præcedẽtia, q sint principaliter posita in dispõne, nõ quo ad ea, quæ sunt posita accessorie, & gra demonstrationis; tex. est in l. fin. §. Titia, & ibi Bar. ff. de lib. leg. facit qd no. Bar. in l. si cui, §. si filio. ff. de leg. 1, & limita, nisi essemus in materia, quæ dẽret large interpretari, tex. est no. in c. cum dilecti. secũdũ intellectũ Imo. vbi Car. Flo. ibi, extra de do. & rõ est, quia materia est cõprehẽsibilis, vt dicit Bar. limita ẽt, vt p Bar. in l. fi. ff. de reb. dub. vide ẽt in materia Ale. cõs. 18. inci. sup hesitatione. & consi. 135. ad fi. vol. j. Fran. consi. 53. Item qñ clausula posita in precedentib. intelligatur repetita in sequentib. vide Ro. consi. 343. & late de materia Ias. in l. j. C. de lib. præt. & in l. transigere, col. j. de transact.
* Scripsi consi. 136. num. 4. I. M.
d Clausula. Adde vltra Ale. qñ clausula referatur ad omnia præcedẽtia, & seq. Ro. consi. 338 And. Sicu. consi. 13. & 41. & 34. & 51. Ang. consi. 29. & Bal. 222. & cõsi. 354. 2. lib.
e Essent contraria. Par cons. 36. lib. 1. & nu. 18. consi. 36. nu. 17. in lib. 2. plura Paris. consi. 53. col. fi. & consi. 79. nu. 37. 38. lib. 2. consi. 68. nu. 40. li. 3. consi. 87. nu. 33. lib. 3. I. M.

LEX XXXII.

Si quis a filio.

Reperita a substituto intelliguntur repetita pure, nisi aliud exprimaẽ. h. d. Mãm huius legis videbitis per gl. in l. si cui serui. §. j. j. eo. Aduerte, quia glo. dicit, q qñ dr, ijsdem diebus dato, est quædam nugatio Dicit Iac. de Are. i. verba sine effectu. Sed certe non est nugatio, sed condõnis defectus sm eum: & innuunt tam gl. quam ipse, q hæc verba, cum is in suam tutelam peruenerit, &c. faciunt condõnem. Quod an sit verum, dicam in l. cu legentur, §. i. j. eo.

1 *Hrs declarat uolũtatẽ ambiguã defuncti, nisi aliqs posset dãnificari, et quãdo*

Si quis

a **Si quis** a **plures.** Si testõr senserit de certo,& dubiũ est de quo, electio est hr̃dis.h.d.no. multum. Op.ĩ,c.l.qui duos. Sol.hic sensit de certo, quod apparet, qa expressit nomen ,pprium,iõ est electio hr̃dis,qa verisimiliter nouit volũtatẽ defuncti. Ibi nõ sensit de certo,qđ apparet,qa non expssit nomẽ alicuius:ideo electio est legatarii, & ideo testõr nihil legasse vr̃,nisi electionẽ vnius de illis certis. Facit ad id,qđ dixi in l.gerit.de acq.hr̃.qñ verbũ,vel factũ testõris est ambiguũ, vtrũ sit

1 iterp̃tatio hr̃dis,qđ senserit. Sed ꝯ hoc top.su.de rei vẽ. l.idẽ Põp. scribit.ĩ fi.& l.inter stipulãtẽ.§.1.de verb.ob.& qđ ibi no.ĩ gl.vbi ĩterp̃tatio libelli obscuri porrecti p defunctũ,nõ trãsit ad hr̃dẽ. So. hæc interpretatio:non nocet legatario tractatn de lucro captando,& q̃cq̃d sibi deẽ lucratur. In ꝯrijs esset reo p̃iudiciũ,forte.n.declararet hr̃s aliqd,sup quo reus defensiones nõn facit. Et ad hanc sol.facit,qđ no.hic in sequẽtibus ꝯrijs.Op. de l.duo sunt Titij. de test.tut Soluit gl.ibi in tutela,q̃ certo iudicio dẽt dari. Sed ad hue

b instabis,quare nõ sic in legato?b Rñ.ibi electio hr̃dis posset eẽ piculosa pupillo,si hẽret alium tutorẽ,q̃ quẽ defunctus voluit. Itẽ posset eẽ dãnosa tutori,quia tutela est on⁹:sed hic ĩ oẽm euẽtum

2 ẽ cõmodum legatario. No.ergo,† ꝙ tũc pmittit hr̃di declaratio voluntatis defuncti,qñ nemo p hoc posset dãnificari, licet p hoc posset aliqd lucri pdere,qa forte hæres eliget viliorẽ. Secus si aliqs dãnificaretẽ. Ad p̃dicta facit quod no.p Dy. ext.de reg.iur. in c. in obscuris.li.6.Op.gl. & vr̃,ꝙ declaratio sit iudicis l. 1.in fi.su.de iure delib.Gl.nõ soluit.dic,ꝙ ibi incertitudo erat ĩ verbis pretoris ideo declaratio est iudicis:hic in verbo testõris, iõ declaratio est hæredis,& hoc quando constat testatorẽ aliquid certum sẽsisse. Si autem hoc nõ constaret,& aliquod verbum esset ambiguum tunc esset in declaratione iudicis,l.voluntatis.C de fideicom.

ADDITIONES.

a Si quis. Adde vltra Ale.qualiter defuncti uoluntas obscura de beat declarari. Ab consi.36.2.lib.

b Paris. Sic in lega. Circa materiam incertitudinis,quicquid sit de iure ciuili,de iure can.est certificanda ad arbitrium boni viri,vide Fel.in c.1.de pac.

1 *Pars expulsa de ciuitate potest syndicum constituere,*

2 *Legatum factum parti ciuitatis,vt sectæ,non valet.*

3 *Pars,quæ est expulsa de vna ciuitate,non potest ciuitatem alteri submittere,nec pars quæ remanet in ciuitate.*

a **Si parti.** a Valet,qđ relinquitur parti ciuitatis. h.d Lambertus. † de Rãponib.dicebat p istũ tex.ꝙ pars expulsa de ciuitate p̃t facere syndicũ,per hac legẽ,& similes, Dy.dicebat ꝯrium,qa collegiũ est reprobatũ eo ipso,ꝙ non est approbatum,l. 1.de colle.illi.& l 1.sup qđ cuiusq; vni.no. Credo d. Lãb. dicere verũ,ꝙ posset facere sydicũ.ar. p hoc s̃.de ori.iu.l.2.§.exactis. vbi pars expulsa fecit leges,q̃ approbatæ fuerunt. Arg. pro hoc,quia cuilibet ẽ pmissum facere collegiũ ad suã iustitiã ꝯsequẽdã, vt dicit l.1.§.1.quod cuiusq; vni.vt ibi no ĩ gl. Vñ si faciũt syndicũ ad ꝯpromittẽdũ cũ ĩtrinsecis,vt pacẽ possint facere,valet:& ita de fa-

2 cto seruatur.† Quæro,qđ si legaẽ vni parti ciuitatis,vt sectæ. Rñ.illud nõ valet,qa collegiũ est ĩprobatũ,qñ per sectas illas ĩ dãnum Reip.ꝯtẽdit,l.si qs ingenuã.§.in ciuiib.de cap. In qbusdã tñ ciuitatibus corũ statutis talia collegia approbãtur, vt in ciuitate ista,vbi

3 sunt capitanei partis Guelphæ. † Quæro,vna pars est expulsa de ciuitate,ps q̃ remanet intus,submittit ciuitatẽ alteri,& etiam ps,q̃ est ext.q̃libet separatim,an valeat. Arguẽdo dico videri,ꝙ nõ, qa dñt ꝯuciuri insimul in vnũ,l.2.C.de decur.li.x.& l.& suũ §.fi.su.đ pac. Et hoc vr̃ sẽsisse Bonifacius Papa ĩ qbusdã literis p eũ ad ppetuã rei memoriã cõcessis ciuib. Tudert,ubi iã ille casus occurrit.

ADDITIO.

a Si parti. Scripsi consi 80.num.53, I. M.

LEX XXXIII.

1 *Præoccupare quãdo quis dicaẽ p solã litis cõtestationẽ,vel requiraẽ sñia.*

2 *Dominiũ res legatæ duob.ita ꝙ cuilibet dẽtur insolidũ ante litis cõtestõnẽ, est hæredis,& quilibet ex legatarijs. habet actionem psonalem ad rem,*

3 *Practica huius legis.*

a **Si pluribus.** a Si plurib.eadem res legatur ꝯiũctim,cuilibet dẽtur pars:si disiunctim, partes sibi faciunt p ꝯcursum,nisi testõr voluerit primo adimere,vel cuilibet

b ĩsolidũ ꝯcedere.h.d.cũ pñ.l.seq. Dr̃ hic,b ꝙ qs dr̃ p̃occupare per litis ꝯtest.ꝯ,immo reqritur,vt pueniat ad sñiam,l.si quis a multis de nox.& l.si vero adhuc.de pec. Dicit gl q̃ñq; ad præoccupandũ sufficit ꝯtestõ litis,q̃ñq; requirit sñia. Dicit Dy. Aut loqmur de iure q̃rendo,& sufficit ꝯtestõ litis,vt alijs præferatur, l. pluribus. de proc.& l.si Titius.de verb. ob. Aut de iure q̃sito præferendo. & requiritur sñia,l.si quis a multis,& l.si vero adhuc. su. all. Ista distinctio nõ vr̃ vera,per l.ex duob.la.2.de duob.reis.& l. fideicommissa.j.ti.2.§.plerũq;,vbi in iure quæsito p̃ferẽdo sufficit ꝯtestõ litis. Vñ reperio,ꝙ Pet distĩxit plenius sic.aut q̃rimus de prælatione faciẽda rõne officij,vel iurisdictionis,aut rõne debiti principalis. Primo casu sufficit,litis ꝯtestõ,ut quis præferaẽ,l.plurib.de pc. & l.q prior,đ iu. Scđo casu aut agitur ꝯ nullo iure obligatũ,vt qñ agiẽ reali actiõe,& tunc reqriẽ,vt quis pueniat ad sñiam,vt dictis ll.l.si quis a multis,& l.si vero su.de rei vend.l.is a quo. Si vero agitur ꝯ obligatũ,vt qñ agitur psonali actione,& tunc subdistingue. Aut id,ad qđ agitur per vtrũq; est vnũ debitũ numero,aut sũt plura debita. Primo casu sufficit litis ꝯtestõ,vt hic,& l.si Tit⁹. đ verb.ob.l.ex duob.la 2 de duo.re. Si sunt plura debita,c requiritur sñia,l. inter eos.de re iud. Ista sunt verba Pet.q̃ verba ñ sunt uera. Primo

c qa in iurisdictõne sufficeret p̃uenire per citationẽ,cut l.si quis postea,de iu.p̃terea non est verũ,ꝙ ĩ hac l.& d l.si qs a multis.& l.si vero.agaẽ reali,immo psonali agiẽ Præterea nõ est verũ, ꝙ ĩ hac l.sit unũ debitũ,immo sunt plura,& unus hẽt rẽ, & alius æstimationẽ, Preterea qđ deterius est,ex nullo istorum membrorum colligiẽ

1 rõ dñiæ.† Dico ergo d sic Qñq;; tractatur de iure p̃lationis occa-

d sione factæ p̃occupationis,& tunc dr̃ qs p̃occupasse, qñ peruenit ad aliqd qđ est ipsius,uel eã ,pxima ipsius,de quo p̃occupãdo tractatur,ut ostẽdunt membra sequẽtia. Distingue ergo sic, aut tractatur đ p̃occupatione exercitij iurisdõnis, & tũc p̃occupasse dr̃ p citationẽ,qa citatio de exercitio iurisdõnis est,l si qs postea, & l.ubi acceptũ.de iud. Qñq; tractaẽ de p̃occupatione in ordine ,pcedendi,& ille dr̃ p̃occupare,qui primo dedit libellũ, qa de ordine ,pcedẽdi est,l.in tribus,& l.qui prior.de iud. Qñq; tractatur de p̃occupatione respectu effectus eius,de quo agitur,& tunc aut plures agũt ad idem aut diuersa. Si ad idẽ,aut ex eadẽ cã,aut ex diuersa. Si ex eadem tunc non est possibile istas duas causas esse simul veras, & tunc ille dr̃ p̃occupasse, qui prius peruenit ad sñiam: quia de illo saltem præsumptiue incœpit prius ꝯstare, ꝙ hẽbat bonã causam; l.si is a quo.de rei ven.& l.pe.de pe.hære. Si vero p̃t simul esse veræ illæ causæ,& sunt,tunc aut habuerunt originẽ eodẽ tpe, & ille dr̃ præoccupare,qui peruenit prius ad litis ꝯtestationẽ. Hic est casus hic, & l.duobus.la 2.de duobus reis.& l.fideicommissa.§.plerũq;.j.de leg. 2. Rõ,qa ius agẽdi ah hẽbat,ergo p̃occupasse vr̃ ius exigendi,seu eligendi in actione. Si vero nõ habuerunt originẽ eodẽ tpe,tunc ille dr̃ p̃oecupasse,q prius hẽt ius petẽdi. l. ĩ operis. su. loc. Si vero nõ petit idẽ,sed diuersum,vel ex diuersis causis:tunc p litis ꝯtestõnẽ nemo p̃t dici occupare, qñ cuiuslibet petitio tẽdit ad diuersa:sed oportet,ꝙ veniat ad sñiam,q̃ est cã immediata executiõis:& ille in executione p̃occupasse dr̃,ut l.si qs a multis. de nox. & l.si vero.s̃.đ pec. In alijs aũt.q̃ corporalia sũt, qs p̃occupasse dica

2 tur,dicã ĩ l.quo min⁹.in v.q.de flu.† Quæro,qñ eadẽ res legaẽ duobus ita ꝙ cuilibet deatur ĩsolidũ.anteq̃ lis ꝯtest.ẽ,cuius sit dñiũ, & oblo interim? Io.rñdit,vt hẽtis ĩ gl Videtis,ꝙ Io.hẽt duas opi. Prima,ꝙ interim nullius sit dñiũ,vel oblo:qđ ñ vr̃ verũ, quia s̃m hoc nõ posset agere,& litẽ ꝯtestari,cuius ꝯñiũ sicut tex. Itẽ secũda opi. Io.nõ procedit. Dixi.n.ꝙ p parte q̃ sit tñ est dñiũ iterum, qđ nõ est uerũ,qa si hoc eẽt,hr̃s insolidũ vni soluere nõ posset, cum iã p parte sit factũ alterius,& nõ posset auferre dñiũ,eo inuito ꝯ casũ.l. Titiæ in fi.j.e.& l.si res mihi,j.ti 2. Dicẽdũ ẽ ergo, ꝙ dñiũ interim nullius est ex legatarijs,nec ĩ totũ,nec ĩ ptẽ,sed ẽ hr̃dis. Qđ p3, qa p̃ot trãsferri ĩ aliũ,vt dixi. Præterea ꝯsequiẽ p ꝯtestõnẽ legatarius ius eligẽdi,vt hac l.sed in relicto alternatiuo non hẽt qs dñiũ ante electionẽ. l. apud Aufidiũ. de optio.leg.sed interim q̃libet hẽt actionẽ psonalẽ insolidũ.casus est in l.duos.j.de vsuf. le. nec est inconueniẽs aliqđ,ꝙ actio psonalis ꝯpetat plib.insolidũ ad eandẽ rẽ, l.si is q.de ac.& ob.& l.si seru⁹ legatus.§.j.j.e.& hac lege, & fiat exactio a quolibet in solidũ,p eũ modũ,quo poterit,nõ ꝙ q̃libet hẽat rẽ ĩsolidũ,qđ ẽt impossibile,sed vnus rẽ,alius ẽstimõnẽ,vt hic dicit tex.opi.ergo Io.nõ est vera,q̃cq̃d Dy.dicat,& ẽ legatũ purum, &

3 ĩ eo nulla ẽ ꝯdõ,pur videtis.† Sed q̃ro practicã huius legis: ille,q vult p̃occupare,& hẽt ius eligẽdi,qđ petet. Rñ.est ꝯsiliũ,ꝙ narret, qñ legatũ est factũ sibi, & alteri, & ĩ ꝯclone petat hr̃dẽ ꝯdẽnari ad illud,qđ relictũ ẽ,ñ exprimẽdo,ꝙ petet ꝯdẽnari ad rem,& post litẽ ꝯt. poterit eligere, utrũ uelit rẽ, vel æstimõnẽ.& hoc vult hic tex. Si.n.rẽ expssẽ peteret,& sup petõne rei litẽ ꝯtestaret,ĩ ipsa cõtestatione eligeret,nec videreẽ opus alia electione, l. iã dubitari.in fi.sup. de hær.inst. Postq̃ aũt vnus elegit, vel res sibi soluta fuerit, alius necesse habet directo petere æstimõnem rei,d.l.si res. j.ti.2. Scias etiam,ꝙ hic est quædam gl.super ver.portione, quæ non dr̃ bene,sed melius dicit in l.plane.in prin.ut statim uidebitis.

ADDITIONES.

a Barb. b pluribus. Cy.Ray,& Bal.dicunt,quod per hanc legem fuit inquisitum cõtra hæreticum Marchianum, qui postea venit Bononiam,& ibi stetit per decem annos,& vltra,& fuit inquisitum per episcopum Bono.& fuit lata sentẽtia, qđ inquisitio in Marchia præualebit,& sic bona applicabuntur inquisitori Marchiano,per hanc legem. Ang.vero dicit concordari processus, & bona sita Bononiæ applicentur episcopo Bononiensi, & sita in Marchia applicabuntur inquisitori Marchiano & sita extra applicentur ecclesiæ alibi per no.in c.per hoc, de hær.li. 6.ipse tamen submittit se opi.cano.& bene fecit,& vide Io. And.in cap.per hoc. hic alle.

b Barb. Dicitur hic. Et vide Lud.Rom.in consi.77.inci.viso quęstionis themate,vbi per illum tex.cum glo.dicit,quod potest legatarius ad pias causas agere cõtra hęredem,vel executorem,vide ibi.

c Per citationem. Adde,an per citationem nullam quis dicatur præoccupasse, Ro. consi.312.Et cum duo iudices inquirant de eodem, qualiter alter præoccupasse dicatur,vide Bal.consi.90,4.lib.

d Barb, Dico ergo. Quod intellige,quando officium est vniforme, nisi forte esset iudex maior,quia tunc potest illam iurisdictionem reuocare,l.iudicium solutũ.ff. de iudi.et vide ibi Ang.

e Paris. Vide Ro.sin.164.inci,dico tibi aliquid,de cuius ueritate uide quæ scripsi ad Bar,in l.si maritus,la 2,in prin.ff.de adul.Item quod dr hic in præoccupatione iurisdictionis,uide Ro omnino,consi.413,ubi limitat. et declarat in legato usu.sfr. uide Ro.sing.773,inc,tex.in l.plane.uide omnino Bal.in l.unica.§.ubi autem.col. 2,C.de cad,tol. Ale in l.huiusmodi.§.si Titio. infra eo. Item quod hæres non faciat partem cum legatario,uide Ang.consi.216,in 2.dub.

LEX XXXIIII.

1 *Delegatus si cōmisit alicui icapaci vices suas an pp hoc amiserit iurisdōne.*

Plane. Op extra gl. s. ex qb. cau. ma. l. nec vtilē. So. ibi in iure efficaciter q̄sito, qđ nō p̄t ab aliquo auferri, nisi in alīū trāsferat: hic in iure, qd q̄ri sperabat. Vel aſr, vt dicā J. pxi. ɔ̄rio. Op. s̄. de rescin. vē. l. si id, qđ. Sol. hic loqtur ī his, q̄ ex mera nr̄a voiūtate depēdent, merito reuocantur, licet trāsferantur ī nō capacē qa volūtas reuocādi est: lex ɔ̄ria loqr̄ in his, q̄ nō depēdēt ex mera volūtate nr̄a. Facit ad p̄dicta, qđ nō. per Dy. ī c. nō p̄stat īpedimē tum, &c. vtile. de re. iur. li. 6. Et ista inducit Dy. ad q. ꝙ. † si delegatus alicui nō capaci cōmisit vices suas, pp hoc non amisit iurisdictionē, qa nō erat in sua mera p̄tāte a se abdicare, vt ex prædictis patet. Facit qd no. in c. super qōnum. in ver. transfert totā. de offi. dele. Vltimo vide gl. super verbo, potestate. Ista gl. verum dicit & illa, quæ est in l. præcedenti, verum non dicit, quæ est super verbo, portione, f̄m Dyn & omnes. & hic sit finis pro hoc mane.

1 *Res, & æstimatio si legantur, debetur utrunque.*

2 *Quando apparet de numeratione per testes, & promissio de eadem quantitate per stipulationem, sed diuerso iure, præsumuntur diuersa debita.*

Clausula apponenda in instrumento, ut non uideantur duo debita.

Si eadem res. Si circa idē corpus multiplicet̄ a testōre legatum, nō dētur, nisi semel: secus si a diuersis testōrib. Sed si circa q̄titatē, vel genus, pluries dētur, si de volūtate testōris ꝓcesserit. h. d. † Quærit Dy. a circa primam partē, qd si vni legat̄ res, & æstimatio rei, an dēatur vtrunq;? Et dt ipse arguēdo, ꝙ nō, J. de do. præle. l. a. §. Mela bene dixit arguēdo, nō determinādo, qa ɔ̄riū est veritas. Casus est in l. si alij. in fi. s̄. de vsufr. & l. fundū Cornelianū. de nona. & Dy. hoc determinat ī c. bona fides. circa fi. de re. iur. li. 6. ꝓbat̄ ēt ī l. mutu. §. 1. J. ti. 2. Ad ver. sed si diuorū. op. gl. de l. nec vllā. §. pe. de pet. hę. Rn̄. Intelligo, q̄n primo hic fuit ɔsecutus æstimōnē, tūc potest petere rē, secus si si prius rē. vt ī gl. Ad ver. sed si nō corpus. op. de l. qnquagīta. s̄. de pb. So. gl. optime, ibi ī diuersis volūtatib. [b] hic ī vna. no. eā. Facit, ꝙ si apparet † de numeratione p testes, & postea apparet ꝓmissio diuerso tpe de eadē q̄titate p stipulationē, ꝙ diuersa debita p̄suman qđ dic, vt ī l. cū cētum. de adi. leg. & dixi in l. triticum. de verb. ob. hē qd iuris, si diuersæ essent q̄titates. dic, vt dictis legibus dixi. tn̄ ad tollendas istas dubitationes ɔsueuit apponi hæc clausula in instr̄is computata in hac promissione omni alia numeratione, promissione vel cōfessione, quæ de dicto debito appareret.

ADDITIONES.

a Barb. Quærit Dy. Et forte iste tex. fecit pro Dy. Nā si res sæpius legatur, nō debet̄ nisi semel, ēt si testator voluisset multiplicare. Sed certū, est, ꝙ non pōt multiplicare, nisi in re, & æstimatione, ergo &c. sed potes saluare Bar. ꝙ aliud est, q̄n eadem res legatur pluribus, nam ab ipso initio legatur res, & eius æstimatio, secus q̄n vni uide pro opi. Bar. gl. in l. Lucius Locusta & ibi Bal. inf. ti. 2.

b Voluntatib. Adde, q̄n eadem summa legatur pluries vno, vel diuersis testamentis an pluries debeatur, vltra Ale. Bal. consi. 434. 2. lib. & consi. 250. 4. lib.

* Barb. consi. 21. col. lib. 1. I. M.

1 *Res legata si efficitur mea, habeo electionē petendi rē, uel æstimationem.*

2 *Hæres nō soluit pretium totum, quo emi rē mihi legatā, sed pretiū cōgruū.*

Quod si rem. Si res legata efficit̄ mea, eatenus valet l. gatum, quaten' p eā mihi abest. h. d. Op. de l. ad veteran. §. 1. ad le. Fal. Sol. vt in gl. & clarius in l. nō amplius. in prin. s̄. eo. Op. extra gl. C. eo. l. ꝓprias, in fi. & J. eo. l. cætera. §. 1. Sol. res, q̄ est mea tpe legati facti, nō pōt mihi legari pure, & si leget̄. non valet. Sed si tpe legati facti nō est mea, legatum valet, & tunc si mea postea efficitur ex cā onerosa, legatū non extinguitur, vt hic. † Quæro ext. gl. si res est effecta mea, qd petā ī libello, an rē an æstimōnē, q̄ mihi abest? Vr̄ ꝙ æstimōnē, vt hic dr̄ ī tex. Cōtrariū, ꝙ dēat peti res, sed æstimō sit in solutione, ꝓbari vr̄ p l. si seruū, ī fi. de ver. ob. qd tenet gl. insti. e. §. si res, & idē vr̄ tenere in l. cū rē alienā. C. eo. ī a. gl. Ego dico, ꝙ legatarius hēt electionē petendi rē, vel æstimōnē, l. si filiota. l. 1. §. 1. & l. illud. §. 1. de don. cā mor. q̄ leges hoc ꝓbāt. Et p hoc ɔcordant gl. p̄dictæ cū legibus, & gl. q̄ innuūt p̄t ū petēdū, vt hic. & l. si res mihi. J. n. 1. & J. eo. l. sed si res, & gl. J. ad le. Fal. l. fundo. Ad l. si seruū. in fi. de ver. ob. rn̄. vt in prædictis legib. de don. cau. mor. † Quæro, quid si quis rem sibi legatā emit magno pretio? Rn̄. hæres non tenebitur. nisi ad pretium cōgruum. l. qui concubinam. §. fi. & l. nō dubium. J. tit. 3.

1 *Cōiunctio dicitur inter legatarios eiusdē rei a pupillo, & eius substituto.*

2 *Institutus si unus est pure, & alius sub conditione, an institutus pure habebit totum.*

a **Si coniunctim.** [a] Cōiunctus, in cuius p̄sona quoquo mō ɔsistat legatū, vel sperabat ɔsistere, facit pte ɔiūcto. h. d. Op. q nō admittit ad p̄rē, nec admitti sperat. nō facit pte. l. si duob. ī fi. s̄. e. & J. px. §. Dy. ī distinctionē, q̄ hic ponit, dī ꝙ in ɔ̄rijs legatū est inutile ex p̄sona legatarij: hic mixta ɔsiderōne legātus, & legatarij, qerat seruus ꝓprius. Ista so. ponit diuersitatē casuū, nō rōis. Dic ergo, ꝙ legatū ibi nullo mō valebat ī p̄sona legatarij, iō nō facit p̄tē; hic ī p̄sona serui licet si valeat f̄m rigorē, vt actio dēt, tn̄ valet f̄m æqtatē, f̄m q̄ hr̄des dēnt dare seruo. l. qdā. §. illo. C. de nece. ser. hæ. inst. Ita sentit glo. hic. & optime. Mām istā, lз Dy. ꝓnat hic, dicā in l. hmōi. §. si Titio. J. e. vbi gl. ponit. Op. ad secū iā p̄tē ex gl. si eadē res legat̄ in tstīs diuersorū, legatarij nō dnt ɔiūcti, nec faciūt sibi partē inuicē. l. si sub ɔdōne. qb. mod. vsusf. amit. & arg. s̄. ea. l. §. 1. Sol. hic nō sūt testā penitus diuersorū, qa quo ad multa p̄ris, & filij vnū est testā. l. patris & filij. de vul. & pup. maxime quo ad coaceruationē legatorū. l. in tōne. §. qđ vulgo. J. ad l. Falc. Sc̄do no. ꝙ q̄n relinqt̄ a diuersis hr̄dib. non dnt ɔiūcti, nec partē inuicē faciūt. l. pe & fi. de vsufr. accres. & l. qd ergo. §. si qs duos, J. e. Rn̄. illud verū, q̄n reliqt̄ a diuersis hr̄dib. succedētib. ī diuersis portionib. hic q̄n relinqt̄ ab instituto, & ab eius substituto, q habēt loco vnius. No. ēt hūc casum, † ꝙ inter legatarios eiusdē rei a pupillo, & eius substituto dr̄ esse ɔiunctio, ita ꝙ faciūt sibi ptes Quæro, vtrū interim legatarius hēat totū, vel partē? Io. dt partē suā tm̄. Azo. & Hug. dnt, ꝙ totū. Vide gl. & est ista diuersitas pp qōnē no in l. 2. si pars hær. pe. q̄ statim dicā in ꝓposito: in pnto. Io. verius dicere. Primo p tex. huius legis, q̄ dicit, sed & si q̄ innuit diuersitatē in facto, idētitatē in iure, l. 2. & ibi no. s̄. ne qs eū, q in ius voc. & in l. sed si lege. in prin. de peti. hær. Sed si habetis ī litera, sed si, sine, &, tunc nō faceret pro Io. sed ꝓ eo est casus ī l. si dño. J. e. † Venio ad q. no. in l. 3 si pars hære. pe. Si vnus [b] est institutus pure alius sub ɔdōne, vtrū interim institutus pure habebit totum, vel partē. Gl. fi. arguit ibi pro. & ɔ̄, & ponit opin. & determinat. Aut sunt ɔiuncti re, & sic cuilibet res assignata est insolidū, & interim institutus pure hēbit totū. Aut sunt coniuncti verbis, & interim ēt hēbit partē, ita dicit ibi gl. & sic intelligo. arg. ꝓ, & ɔ̄. Hāc q. tāgit gl. in l. si qs ita scripserit, s̄. de hær. inst. & ibi Dy. vr̄ tenere opi. Io. tangit̄ ēt in l. filiū. in prin. J. q̄n di. leg. ce. tāgitur ēt in l. quid ergo. 2. resp. J. e. Dicas sic. Aut loqueris ī hr̄ditate, aut in fideicommisso vniuersali, aut in legato singulari. Primo casu si quidē qris, vtrū institutus hēat īterim totū, vel partem, tene distinctionē gl. in d. l. 2. nō tn̄ dico, ꝙ eo casu, quo īterim totū, hēt, sit hæres in totū interim, quia si semel esset hr̄s nō posset desinere esse hæres. l. ei. q soluēdo. in fi. su. de hær. inst. & Dy. tangit in d. l. si qs ita scripserit. sed dico, ꝙ an sit hr̄s in totū, vel nō, pēdet ex futuro euētu, qa si deficiat ɔdō cohæredis in totū, semper fuit hr̄s, cum nunquam sibi aliquid decreuit: sed si existat condō, non fuit retro heres, nisi pro parte sua. Nec mireris, si interim in totum admittit̄, licet sit dubium, qa & alibi ventre pleno admitteret̄ filius, p quarta parte licet possibile sit septē nasci: & euentus declarabit, inquantum retro fuit hr̄s, l. antiqui. & l. illud. si pars hæred. pet & l. cū quidam §. suum. de acq. hær. licet gl. in d. l. 2. innuat eū in totū hr̄dē, sed ītel lige. i. totum retinebit, tanq̄ si in totū esset hr̄s Si vero loquitur in fideicōmisso vl̄i sic relicto vni pure, alteri sub ɔdōne, distinguo, Aut hr̄s adiuit coactus, & distingue, vt colli̇r ex tex. & gl. & in l. 1. §. sed & quoties. J. ad Treb. Aut adiuit spōte, & ē idē, qđ in legato in quo dic, aut loqtur in legato proprietatis, & interim hēt partē suā tm̄, ēt si sunt re tm̄ ɔiuncti, vt hic, & l. si dño. J. e. & l. qd ergo 2. rn̄ & ibi tāgitur. Rō diuersitatis est qa in hr̄ditate nō est alius, qui interim retineat, & ad quē ptineat. iō hr̄s, cui relictum est totū, interim retinet totū, vt s̄. dixi: sed in legato est, q īterim retineat, vt hr̄s. Si vero loqtur ī legato vsusfructus, tūc apud eū, cui relictus est pure, interim totū erit, l. idē. §. si mihi. s̄. de vsuf. accr. Rō diuersitatis est, qa res legata, & eius ꝓprietas est eadē mō, q̄ erit tpe existētis, vel deficientis ɔdōnis, & iō cum ea sit spes, ꝙ alius admittat̄ interim facit partē, sed vsusfructus, qui est in illo medio donec cōdō pendet, nō est idem cū eo, qui erit post ɔdōnem ex. stemē, vel defectā, quia vsusfruct. quotidie ɔstituit, & finit̄. l. 1. in fi. de vsufru. acc. Facit l. si vsusfru. mihi in biennū. de vsufr. le. merito cū ad illū vsum f. nō speret̄, ꝙ alius admittat̄, interī vsufructuarius hēt totū. Idē si vni esset legatus fundus pure, alij vsusfr. sub ɔdōne, vel ecōuerso. qa ille, cui legat' ē pure, totū hēbit interī eadē rōne. l. 3. §. si đ cē. J. vt leg. no. ca. Cōtra p̄dictā dist. facit l. hæc scriptura. in fi. de ɔdi & dem. vbi vr̄ idē in hæreditate, & legato. Sed ꝓresp. vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a Si coniunctim Forcatulus Necyom. dialog. 67. I. M.

b Si vnus. Ruyn. consi. 97. nu. 7. lib. 2. cons. 17. nu. 9. lib. 1. Ale. consi. 495. I. M.

1 *Exhæredatus an computetur in numero filiorum, & sic an faciat partem in legitima, remissiue.*

Si duobus. Hæres, idemq; legatarius ab initio non facit p̄tē collegatario, secus si collegatarius p personā mediā hr̄s fiat. h. d. Primum, & tertiū rn̄sum dēt iungi simul, f̄m glo. Op. a de prin. ad ver. plane. Sol. in prin. ab initio legatū nullo mō ɔsistit, in fi. legatū ab initio consistit iure actionis, & adhuc durat iure retētionis. Dices tu. Nōne in prin. pōt dicere hęres, ego habeo ius retētionis? Dnt qdam. vt Pe. istud ius retentionis non est vetustius legato, nec vnquā habuit ius actionis secum. Sed si esset vetustius, tunc partē faceret, l. hmōi. §. si Titio. J. e. Idē si ab initio habuit ius actionis, vt in ver. plane. quod quaēr ꝓcedat dicā in d. §. si Titio. Aduerte tn̄, ꝙ istā l. intelligo, q̄n testōr relinqt eandē rē hr̄di, & legatario, cōiunctim re, vel re, & verbis, ita ꝙ inter eos est locus iuri non decrescēdi. l. re coniuncti. & ibi no. J. de lega. 3. sed si essent cōiuncti verbis tm̄, ita ꝙ testōr partes assignasset, tunc legatarius non posset petere, nisi p̄tē suā, aliā pōt hæres retinere, vt J. ea. l. §. fi. expressius. l. Lucius. ī prin. J. ad Treb. Ius ergo hr̄dis nō facit, ꝙ legatario decrescat, sed pmittit, & facit, ꝙ nō accrescat

ADDITIO.

a Oppo. Zasius lib. 1. sing. respon. c. 18. nu 9. I. M.

a cresat, vt d.l.legib.& ita intelligo istam mām. Dy.inducit a istam
1 mām † ad q. qd si erāt quinq; filij quorum vnus est exhæredatus, b
b vtrum alij hēbūt ltimā, tanq̄ si essent quatuor, non computato, ex hr̄dato, an exhæredatus computabiť, q non facit partem? ista esset repetitio multum longa, quam ego posui in l.j.§.pe.de ɔta.ĩ his, q priuantur a lege, & in his, qui priuantur a testatore. Dixi in l.j.§.si pater.§.de commun. cum eman. ff. Verba Dy. examinaui in tepe l. pater filium. de inoffi.test.

ADDITIONES.

a Par. Dy. inducit. Quid aūt si ille fit exclusus a statuto, vide Com.con.35.per totum An.lare.& subtiliter consi 39.per totum. Adde Bar.in l.j.§.j.ff.de bo.pos.cō tratab. *Soc.iun.consi.76.num.5. I.M.

b Exhæredatus. Adde vltra alle. an qui non admittitur ad petendum legitimam faciat filijs pinguiorem partem. Ang.consi.105. Et an pertineat portio talis ad fratres, per ius accrescendi, vide Bal.consi.208.j.li. Et an in legitima habeat locū ius accrescendi, per eundem consi.99.5.lib.

Inde dicitur. Si a legatario legať hæredib. hæredes admittuntur ꝓ hæreditarijs portionib. h.d. ſm primam lect. Vel aliter. Si hęredes grauantur inuicem pstare corpus hæreditarium, quilibet capiet ꝓ hæreditaria portione alterius. h.d. ſm aliam lec. Op.s̄.pxi.§.si duob. Sol. hic non reliquit alicui a seipso, sed a cohærede, vel collegatario. Op. j̄.de sta.li.l.ita.§.j. Dic, q ibi propria nomina fuerunt expressa, hic non.

a Si ita. a In alternatiua si referuntur verba executiua ad legatarium, eius erit electio. h.d. Hoc declaratur in l. Lucio. j̄. ri.1. Ad illud, quod hic dicit, q duo legata sunt. *Op. de l.si ex toto. §.si ita.s̄.eo. Sol. vt ibi.

ADDITIO.

a Pom. si ita. Quę vtilitas fit, q possit eligi solus vsusfructus, vide Pau. de Cast. & Are.hic Vide etiam Bal.in auth.hoc locum. C.si mulier secun.nup.

Sed & si quis. Pars fundi dr̄ fundus, si de mēte legantis apparet. h.d. Vides hic, q aliam partem retinebit hęres, quia testator partem expresse assignauit. facit qd̄ dixi s̄.ea.l.§.si duob.is.

LEX XXXV.

Si alienum. Alias, Si hęres. Interitu speciei sine culpa hęres liberatur. h d.

LEX XXXVI.

1 *Excipiens obscure succumbit.*
2 *Negatiua probatur per inspectionem scripturæ.*

a Titiæ textores Si duob. diuersæ spēs seruorū legantur, serui, q participāt de vtraq; dēntur, siue fuerūt excepti obscure, siue n̄ excepti h.d. Diuide. primo legauit, & legādo excepit obscure. Scd̄o legauit, & nihil excepit. Tertio legauit, & excepit clare. Scdo ibi, hoc.n. Tertia ibi q si hoc Et pone casum, q testōr hēbat ĩ patrimonio quosdam seruos textores nō vernas, quosdam vernas, & non textores: quosdā vernas,
b & textores, licet gl. aťr legat, & si hn̄, vt statī dicā. No. ex hac lege, b
c q excipere obscure, c & nō excipere, paria sūt. Vn̄ † q ꝓponit exce-
1 ptionē obscure succumbit in ea, l.scire oportet.§.scire.de excu.tu.
d l.j.§. Labeo. j̄. de flumi. dixi plene in l.j.de exce. Scd̄o no.d q qnq;
2 negatiua pōt probari ex inspectione scripturæ, † si nego alij esse legatum, appatet ex inspectione instri, vt hic, & l.si. C. de re.cre. Facit, q ꝓbať aliquē non esse allibratum in ciuitate, si non repiretur in libro libre, vel non soluisse collectam, si non reperitur in libro soluēnum. Op. de seruis vrbanis.§.si. j̄.ti.2. Dicit gl. solue, vt ibi. Tu dic, q ibi legauit vni genus, alteri spēm, erant autem omnes vernę & illud erat erat genus, licet qdam ex his essent textores, vn̄ spēs derogat gn̄i: hic aūt non erant oēs, vernæ, nec oēs textores, sed qdā vernæ tm̄, quidam textores tm̄, quidam vernæ, & textores, & sic hēbant se, vt spēs differētes: merito fit diuisio, & ponitur hic, & in in d.l. seruis vrbanis.§.si.vō glo. quæ hic dicit, q oēs erant tęxtores, dicit bene, ſm Dy.& alios, qa ɔ̄ d.l.seruis. Opp.de l.si seruo manumisso. j̄.de pecu.leg. Sol. vt ibi, cætera dic, vt in gl.

ADDITIONES.

* Bolog.consi.44.col.7.circa med. I.M.

a Participāt. Ad.le vltra Ale.qn̄ sub simplicib. contineatur casus mixtus, A n.consil.198 & 256.& inquantū tangit de legato facto filio studēti de libris, &c. vide qd̄ consuluit Bal.consi.212.4.li.& inquantum tangit, si sit vnus spalis iudex in causis pupillorum, & alius in causis non transcendentibus decem libras, & contingat, q pupillus hēat cam 10.librarū, quis cognosceret. vide qu in alia q.consuluit Ro.de filia mercatoris, quæ rōne administratæ tutele conueniebatur coram iudice mercantiæ, qui in alijs causis cognitionem non hēbat tn̄ quia ex longa consuetudine cognoscebat de alijs causis, rn̄dit, quod cogn oscere poterat de causa tutelæ, vt eius consi.300.patet.

* Dec.consi.218.nu.6. Gramm.dec.57.nu.17. Gratus consi.5.nu.j.li.2.scripsi cōsi.98.num.2.lib.1. I.M.

b Pom. No. ex hac l. Vide Ang.consi.inc. Porrecta fuit petitio.& consi.208.inci.factum tale est, Raph.Cu.consi.63. Fel.in proœ decr.in j.col.& in c.3.loco, in j.co. de prob.& in fin.in c.cum clamor, in pr.n.eo.ti. Cœp.consi.6. Fel.in c.auditis, de præscr. Barb consi.8. in j.vol.& consi.25.eo.vol.& consi.33.e.vol.& in consi.56. in 2.vol. Ro.consi.321.in fi.& consi.226. Imo.consi.113.

c Obscure. Adde Bar.in l.j.C. de cond.ob cām.& Cœp.in tra.de ſm.contractuum in 26.psumptione. Adde tn̄, q exceptio obscura, si est facti, pt declarari, secus si ē iuris. Ita Bal.in l.circa prin.C.de fidei.& Cœp. vbi s̄.& vide Are.in c.3.loco, extra, de prob.& Bar.in l.j.§.Labeo, & ibi no.de flumi.

d Pom Secundo no. Hunc eundem modum probandi negatiuam ponit Bal. in l.si. hic all. per illum tex. C.de reb.cred.& in l.iustum.C.de eden.& ibi pulchre Bald. in l.j.ad fi.C.de bo.pos.scdm tab.& tex.in l.pe.cum gl.in versi.nihil debeatur, ff, de cō fes.& in l.1.in ver.nihil integrū.C.de ea.fru.vrb.li.11.& in l.cū test.in fi in l.debitor ex rōnib.C.de ma.test.& Bal.in l.hi, qui ad ciuilia.C. de ap. Bar.in l.2.in fi.post gl.C.de adno.di.in.vide etiam gl.in l.oēs.C.de offi.ma.mi. Alex.consi.16.in 4.vol.& consi.13.alias 59.in vlt.col.in 4.vol.in consi.112.in 1.colū.in 4.vol.& consi.seq. Præp.in c.quis nesciat, in prin.40.di. Fed.consi.119.ad fi. Paul.de Cast in auth.si quis in aliquo.in vlt.col.C.de eden. Raph.Fulg.cōsi.104.alias 14. Pau.de Cast.consi.1.in prin.aliquid per Fel.in c.illud.ver.3.de præsum. Bald.consi.80.& consi.46. Barb.consi.7.vol.1.& consi.7.in 1.col.eo.vol. An. de Barb.consi.59.col.4.lib.1. I.M.

1 *Differentia quæ sit inter &, & cum.*

a Nihil. a Inter &. & cum, b nō est dr̄ia, qn̄ ponuntur inter psonas. h.d. Op de l.1.& 2.de pecul.leg.& de fun.instr l.si
b cui. Sol. in † ɔiungendo nō est dr̄ia, qa q̄libet coniungit, vt hic, & l.
1 triplici. j̄.de ver sig. In mō ɔiungēdi est dr̄ia, qa aut ponit inter psonas, quarum nã est, q vna alteri nō accedat, l.iustissime. de ædi. edi.& tunc inter, &, & cum, nulla est dr̄ia, vt hic. Aut apponiť inter eas, quarū natura est, q vna alteri accedat, & tunc est dr̄ia, qa, &, coniungit principaliter, cum, accessorie. d.l.1.& 2. & d.l.si cui. q no. in l.at si ancilla. j̄.de pe.leg.& quod no. Insti.eo.§. si quis ancillas, & no. Cy.in l.fundo. C. de verb.sign.& per Dy.in c.accessorium. extra, de reg.iu.lib.6.

ADDITIONES.

a Paris. Nihil. Com.consi.40.inci.cuidam filio.col.vlt.
b Et. & cum Adde quod voluit Pet.de Anch.consi.346.inci.in them.propos.

Si alteri. Si q̄titas debetur respectu speciei, perēpta specie debitor liberať. h.d. Op. solutione facta vni, alteri debeť æstimatio. l.si res mihi. j̄.ti.2. ergo interitu non liberať. l. incendiū. C.si cer.pe.& l.in rōne.2.§.certe. j̄.ad l.Fal. Sol. dicit Dyn. & Iac de Are.hic nō tenebiť ad quãntatem præcise, sed ad quãtitatē, si speciem nō daret, ideo perempta specie liberatur, l.si ad libertatem. de noxa. Ad idem. l.si is, qui. de act.& ob. Vel dic, q hęc quantitas debetuť respū certæ speciei: merito perempta specie liberatur, l.quidam.§.si tibi. j̄.eo.& l.in naue. Saufei. sup. loca.

LEX XXXVIII.

1 *Legatum factum in genere, quomodo valeat.*
Genus qualiter assumatur.
2 *Legatū qn̄ ĩ genere est factū, & valet cuius sit electio, an legatarij, an hr̄dis.*
3 *Electō rei legatæ ĩ gn̄e si cōpetat leg. vel hr̄d ã possit libere eligere quã vult.*
4 *Electio rei legatæ per testatorē, qui de certa sensit, et si non sit in patrimonio testatoris, spectat ad hæredem.*

a Legato generaliter. a In legato gn̄ať electio ē legatarij, vt mediocre eligat: sed si testōr sēsit d certo, & appareat, illud vēdicabiť. alias si nō cōstat, declarō, seu electio est hr̄dis. h.d. Pro declaratione huius legis vidēdū est primo, an valeat relictū legatū in gn̄e. Scd̄o si valet, cuius ē electio. Tertio, an ille, cuius est electio, possit eligere quē
1 vult libere. † Ad primū assumã gl. ibi, incipit distinguere, aut ē genus generalissimū, &c. Et ꝓ euidētia huius gl. habes scire arburē Porphyrij. Appellat.n. hæc gl. gen⁹ gn̄alissimū illud, qd s̄. se nō habet aliqd̄ p̄dicabile, vt substãtia, siue res. Genus subalterū appellat ea, q̄ ɔtinēt sub illo, tn̄ p̄dicať de plurib. differētib. spē, vt corpus aĩal, & siĩa. Quoddã b ē gen⁹ ĩferius, & illud appellat gl. qd̄ p̄dicať de plurib. differētib. numero, qd̄ apud Logicos dr̄ spēs, vt homo, equus, & siĩa. Aut ergo relinquiť in gn̄e gn̄alissimo, vel gn̄e subalterno, vt aĩal, & nō valet, qa dãdo muscã, liberať. Aut relinqť in gn̄e inferiori, & dic, vt in gl.& idē no. in l.cū post.§.gener. de iure do. dixi plene in l.ita stipulatus, in princ. de verb.ob. circa p̄ria pri-
2 mæ partis. † Circa ſm, qs hēat electionē, fuit opi. inter Ro. & Bul. postea Io. distinguit, cuius distinctionē tenet gl. hic, & Instit.eo.§. si gn̄ať.& l.hr̄des.§.si in certo.s̄.fam.ercis. examinemus, qn̄ testator relinqt illud in gn̄e, qd̄ hēt certos fines a nã vt hoiem, vel bouē: aut relinqt istã ĩ suo p̄rimonio, & eliget legatarius, vt hic, & d.§.si gn̄ať.d.§ si incerto.& d.§.gener.& l.si seru⁹.§. cū homo. j̄. eo. Rō, qa legãdo genus vť trãsferre electionē in legatariū, l. si qs a filio, §.si quis pses.s̄.e.& ibi no. in glo. Hoc.n. vť voluisse, vt eligeret vnū ex suis, quos hēbat ĩ p̄rimonio, Et ē rō, nã cū ꝓ legato ɔpetãt plures actiones, & sit electio legatarij, l.cū filius.§.varijs.inf. ti.1. si auferres legatario electionē rerū, auferres electionē actionum, qd̄ ius nō patiť. l.3.§.& gn̄ať diffinit Sceuola.s̄.d eo qd̄ cer.lo. & istã rōnē ponit tex. in l.si seruus.§. cū hō. inf.eo. Aut testōr nō relinqt in p̄rimonio seruos, vel boues, & tūc dicit glo. est electio hr̄dis, l.3. in prin.& l.4.de vino, tri, & oleo leg. Sed dicit Dyn. q illæ leges nō faciunt, qa loquuntur in quantitatibus, in q̄bus licet sit in gn̄e debitum, tn̄ est electio debitoris, & pōt minimū soluere. l. nummis. j̄.ti.2.& l.fideiussor.s̄.man.& l.qui ɔcubinã.§.1. j̄.ti.2. Sed adducit pōt, inf.eo.l hmōi.§.si cui hō.ita dicit Dy. Videamus rationē quare nunc est electio hr̄dis, in p̄cedēti casu legatarij. Rō, quia qn̄ testator nō hēt seruos ĩ p̄rimonio, ñ vť reliquisse legatario optionē, quia res aliena legata nō pōt optari, vt no. in l.seru. in prin. sup.eo. Item nō hēt legatarius electionem actionum, qa nō pōt competere rei vendicatio ꝓ re aliena, sed solum actio psonalis. Et sic cessant

ADDITIONES.

a Legato generaliter. Ioan. Robertus lib.2. Leuten.c.2. I.M.
b Quoddam. Bar.in l.quod te, num.8.ff.si cert.pet. dicit hoc esse genus generalissimum, & aliud dicit hic. Ripa in d.l.qd̄ te.nu.26. Cur.iun.nu.22.declar. I.M.

sunt rõnes pdictæ. Sed si quo dr grauat' hrs.s.redimere, vel daf merito est eius electio. vr.n.grauatus in quãtitate, & iõ bn faciũt leges alle.p gl. Item pdicta vera, nisi verba executiua legati dirigẽtur ad aliquem, tunc illius esset electio. Quid.n. in primo casu si dixisset testõr, hæres meus dato vnũ ex seruis meis, vel in scdo dixisset, q legatarius accipiat sibi vnũ bouẽ. Certe illius esset electio. l. plane, §.pe.s.eo.& qd no. in l. Lucio. j.ti.j.& vr expssum. j.ti.2.l. qui concubinam.§.j. Et pdicta vera, vbi testõr legauit incertum de icertis. Si aũt legauit incertum de certis, distingue. Aut sensit de certo, aut ñ, vt hic i gl. Rõnẽ vidistis i l. si qs a filio.§. si qs plures. s.e. Alia quãtum ad ppositum dic, vt in gl. Ad tertiũ † qro, an ille, cui competit electio, poterit eligere libere quẽ vult? Dic vt in gl. hic in pri. & p Dy. in c. in obscuris. de re.iur.li.6. Prædicta oĩa vñr destrui per l. si ita sit scriptum. s.eo. vbi nulli daf electio, sed qd minimum est vr relictũ. Rñ. in pdictis, vbicunq; datur electio hrdi, pdicta lex nõ õheit, cũ psumptio est, vt eligat minimũ, vt j.e.l. apud Iulianum, alias l. idem Iulianus.§. Seio. Sed õdicit casib. vbi data est electio legatario. Sed tũc rñdeo, q pdicta vera, qñ testator reliqt vnũ de certis, vel incertis, adeo q electio põt intelligi trãslata in legatariũ sed in l. si ita sit scriptum, verba ita fuerũt composita, q nullo mõ põt intelligi relicta optio: merito dẽtur qd est minimum. † Quæritur glo. qñ testõr de certo sensit, vtrum legatũ valeat de rigore, vel æqtate. Et vr dicere, q de eqtate valeat, d rigore secus, vt l. duo sũt Titij. de tut. Tu dic vt in l. si qs a filio.§. si qs plures. s.eo. Quæro, qd si testõr nõ hẽat aliquem fundum, & legãdo sensit de certo, cuius erit electio? Dicit gl. q erit legatarij, vt in seruis dixi. Sed certe tũc est electio hæredis, ẽt in seruis, qñ nullum hẽt in patrimonio, ita probatur per finem huius legis. & hoc tenet Dyn. Pet. q vbicunque de certo sensit, electio est hæredis. Non habes alia, sed signa istam gl. vt magistram in hoc titulo.

LEX XXXVIII.

Legatarius. Actio p legato diuiditur inter hrdes. & iõ põt vnus agnoscere, alter repudiare, licet defunctus non possit. h.d. No. de l. cui fundus. in fi. de pd. & dem. So. gl. sed ex ea nõ hẽs intellectum, vide eam. Dic ergo ibi in eo, qd ẽ dãdum cã õdõnis implẽdæ, q õdõ inter hrdes non diuidit, p l. 12. tab. hic vero loqtur in legato, p quo competebat actio, quæ inter hrdes diuidit, l. j. C. si cer. pe. & l. p hæreditarijs. de hære. act. Op. 2. j. de ver. ob. l. a.§ j. vbi ex persona hrdis non dẽt variari condõ obsonis. Glo. soluit vno mõ hic, alio mõ ibi, & ibi plene declaro. Dic tñ brr, vt gl hic dicit, q ibi in oblone erat aliqd indiuiduum, merito non diuiditur inter hrdes, hic erat in obligatione diuiduum.

Si legatum. Non dicitur legatum, ex quo est repudiatum

LEX XXXIX.

1 *Ad quẽ ptineat opera, & sũptus i pquirẽda re legata, quæ est in lõginquo.*

a **Cum seruus.** a Seruũ existẽtẽ in fuga, vel in lõginquo testi tpe, hrs dẽt suis sumptib. psequi, & legatario dare. h d. † Ad pqrẽdum seruum fugitiuum, vel absentẽ duo reqruntur, s. opera, & sumptus, qritur ad quem pertineat? Et q dico de seruo, intelligo idem de quacunque re legata, quæ esset in loco lõginquo. Gl hic solenniter distinguit quatuor tempora. Aut.n. seruus, aut alia res legata erat absens tpe testi, & tunc ad hrdem ptinet sumptus, & opera, vt hic: & si dubitetur, an res sit in rerum nã, cauebit hrs sm formam huius l. & l. seruo legato.§. fi. j.e. Sed õ hoc vr j.eo.l. cum res.§. j. & quod notat s. de in l. quod legatur. vbi hrs dẽt dare rem, vbi est. Sol. qñ res est absens multum a lõginquo, vel alias ignoratur, vñ in pquirendo reqritur magnus sũptus, tunc spectant sumptus ad heredem, vt hic. Rõ, quia si spectarent ad legatarium, nullum hẽret commodum, quod testõr sensisse non vr, b cũ illud esset tempore testi, vt hic. Sed si res esset absens nõ multũ a lõginquo, tũc hrs liberat dando eã vbi est, vt lege õria. Rõ. qa licet sumptus in reducẽdo fiat p legatariũ, adhuc legatum sibi manet cum emolumẽtõ. Hãc rõnẽ, & dñam tex. facit in simili in l. si res obligata. j. eo. Secũdum tps est, qñ res cœpit esse absens post testm añ mortẽ, tũc vr gl. dicere, q labor personæ sit heredis in psequẽdo, q tñ sumptus dẽat fieri p legatariũ. Rõ. qa testõr non vr grauasse hrdem in sumptu, cum hoc nõ esset testõris tpe testi, l. si seruus legatus, in prin. j. e. Tertiũ tps est post mortem, & aditã hrditatẽ. Et hæc gl. distinguit, aut fuit culpa hrdis, aut nõ, & bene. Sed ad vnum aduerte, qñ hrs est in culpa. Glo. magna hic vr dicere, q petatur æstimatio. gl. j huius legis relata ad tex. innuit, q petatur ipse seruus. Quælibet põt esse bona. Vr.n. q qñ res ñ reperit culpa hrdis, si dicat se redditurũ rẽ, dẽt statui modicũ tps ad reddẽdum, als i æstimatione õdẽnabit. Pro hoc facit l. si õstãte.§. si vxor s. sol. ma. Quartum tps est, qñ post mortem res cœpit esse absens añ aditam hæreditatem. Dic vt in glo. In oĩb. autem casib. in quib. dixi fieri sumptib. & opera hæredis, potest intelligi hæc lex.

ADDITIONES.

a Barb. cum seruus. & vide Bar. in l. cum res. in s. eo.

Non vr. Adde secundum Pau. de Cast. quem sequitur Ale. hoc verum, cum testator fuit sciens, secus si ignorans, q res esset in longinquo.

b Io. Fr. Ru. Adde q Ial. tenet theorica Bar. indistincte procedere, siue testator sciebat, siue ignorabat, qñ expensa in redimendo rem legatam esset tanta, q totaliter extenuaret legatum, & illud redderet inutile, vt hic per eum.

LEX XL.

Apud Iulianum.

1 *Qui tenetur de fructib. percipiendis, tenetur de illis, quos percipere potuit petitor, non possessor.*

Fructus. a Heres post moram tenet de fructib. pceptis, & q potuerit pcipi, & d fteritu, & oĩ casu. h.d. No. † q ille, q tenet de fructib. pcipiẽdis, tenet ad eos, quos pcipere potuit petitor, non possessor. l. si nauis. in fi. de rei ven. & no gl. in l. fructus & l. ex diuerso. eo. tit. l j. Vltramõ, õ, p l. domũ. C. de rei vẽ. & male, qa casus est hic tam in pdijs rusticis, quam in vrbanis, & alijs qbuscũq;. Nõ ob. l. domum, iõ.n. ibi dixit, quos percipere potuit possessor, qa communiter qlibet põt tm pcipe ex pẽsionib. domorum qd nõ est ita in alijs reb. vbi opera psonæ magis exigitur. Sed si in domib. esset varietas, inspiceret, qd pcipere potuit petitor, vt hic: ergo illa lex se retulit ad illud, qd communiter euenire solet. b

CONCORDIA.

¶ Fructus. Pro õcordia aduerte, q Pan. in c. grauis. de rest. spo. voluit q Bar. sibi õriet in l. domum C. de rei ven. dum voluit, q malæfidei possessor teneat ad restõnẽ fructuum pceptorum, & quos pcipere potuisset. s. ipse reus. õriũ alle. in hac l. apud Iulianum, §. 1. & in l. ex diuerso. in tepe. ff. de rei vẽ. vt referat illud, quos percipere potuit, s. ipse petitor. Sol. dat ipse Pan. vt prima opi. de equitate, secũda de rigore: vel aliter distinguit, vt in l. domum.

ADDITIONES.

a Fructus. Scripsi consi. 1 10. num. 23. I. M.

b Solet. Adde vltra Ale. quod opi. Bar. sequitur Ang. consi. 309.

Si Titius. Res mea testatori debita põt mihi legari: & in quo õsistat legatum, declarabit euẽtus. Idem in re aliena testõri debita. h.d. Primo legauit rẽ meam sibi debitam. Scdo rẽ alienã sibi debitã. Scda ibi, idẽ Iulianus. Itẽ prima subdiuidit in tres. Primo legauit rem emptam añq traderet, & ptium solueret, & testõr decessit post rẽ traditã, & ptiũ solutũ. Scdo, post tradõnem, & añ ptij solõnem. Tertio, post solonem ptij, añ tradõnẽ rei. Scda ibi, sed si nõdum. Tertia ibi, idem. Op. ad primam partẽ. C. e. l. pprias. & l. cætera.§ j. j.e. So. Hec res nõ erat libere legatarij qa tenebat dare defuncto. Opp õ hoc, qa sm hoc vr testõr em legasse liberõnẽ, q legatũ extinguit, si testõr exegit viuẽs, l. nõ solũ. §. liberõ. de lib. leg. & arg. l. fideicom.§. si rem. j. ti. a. Sol. Dic q hic recepit a spõte soluẽte, & nõ exigit in iudicio: vel dic verius, & non a tabulis, aliud est qñ legat liberõ expsse, vel legatur nomen, a vt in õrijs. Aliud qñ legat res ipsa simplr. In ipsa.n. re tũc legatum cõsistit. Vr n. grauatus hrs, vt rem accipiat, & sibi det: sed cã numuẽdorum actuum vnus actus occultatur, si res est apud legatarium, l. 3. §. fi. de do. int. vir. & vxo. & iõ dixi in summario, q euẽtus declarabit, qd sit in legato: qa si res est exacta, petet ipsa res, vt in j. casu huius.§. & ẽt in vltimo peteret cessio. Quæro, circa vltimam partem dr, q hrs tenet cedere actionem ex empto: sed qs soluit ptium venditori? Ia. de Are. dicit q hrs, l. q õcubinã.§. q hortos. j. de le. 3. Pro hoc, qa q tenet ad nomẽ, dẽt dare ipsum, ita q nõ obstet exceptio l. si nomen, cum l. se. de hær. vel act. vẽd. sed nisi soluat ptium actori ex empto, obstaret excep. l. Iulianus.§. offerri, de act. emp. ergo, &c. Pro hoc facit su. px. resp. vbi õseqtur rem, & ptium. Quæro, qd si illa emptio sit rescissa, & res cœpit pertinere ad testatorem ex alia causa. Dicam in l. seruum filij.§. 1. j. eo.

ADDITIO.

a Nomen. Adde vltra Ale. an aliud sit legare nomen debitoris, & aliud legare actionem, quam habet contra ipsum, Bal. consi. 51. 4. lib.

LEX XLI.

Idem Iulianus scribit.

Si quis alicui. Si verba legan referuntur ad factum, in dubio concessio intelligitur personalis. h d. No. bene hunc casum. Qñ aũt priuilegium, vel beneficium dẽat a dici personale, a vel in rem, dixi plene in l. quia tales s. solu. mat. In alijs concessionibus dixi plene, in l. pe. de ser. leg.

ADDITIO.

a Personale. Adde vltra Alex. an concessio in dubio dicatur realis. Pe. de Anch. cõs. 338. & inquãtum Ale. tãgit, an pater possit filijs præiudicare in emphyteusi, vide quod voluit Bal. de feudo, cons. 83. & 396. 1. li. & consi. 75. & 277.

a **Hæres.** Onus tributi, & vectigalis spectat ad hrdem p tpe pterito, a h. d. Op. & solue, vt in gl. Quæro, quæ cĩ iõ, q hæres tenetur. Rñd. quia res est obligata, ergo hæres tenetur eã luere. l. si res. j. eo. secundum Iac. de Are.

ADDITIO.

a Præterito. Adde quod consuluit Bal. consi. 23. 5. lib.

a **Scio.** a In dubio debetur quod minimum est, si hæres vult, h.d.

ADDITIO.

a Paris. Scio. Fal in fauore ecclesiæ, vt p Ro. nu. 535. inci. quæro

1 *Testator præsumitur furiosus ex scrip.... appositis in testamento.*

2 *Impossibile reputatur, quod non potest expediri sine Principis licentia.*

Legato podere fratrib. mendicantib. cum onere, quod construant locum, in quo certi fratres morentur, onus adiectũ tanquã impossibile non valet.

Tele

3 *Delictum est, esse Iudæum, idem in hæretico.*
4 *Fundus si relinquitur fratrib. minorib. quæ hẽre nõ possunt, debetur æstimõ.*
5 *Legatum factum de re ecclesiæ non valet, nec debetur æstimatio.*
6 *Legatum fundi dotalis vel res minoris, an valeat, & debeatur æstimatio.*

Constat. a Res q̃ non est in cõi cõmercio, vel est cum magna difficultate, nõ potest legari. secus si est ĩ cõmercio cõi, sed non est legatarij absq; eius delicto, qa æstimatio tunc debeť. h. d. cũ l. seq. No. j. b † q̃ ex sermonibus appositis in testõ qs p̃sumitur furiosus, c l. qdã in suo. de ɔdi. instit. Secundo no. d † q̃ illud, q̃ non põt expediri absq; licẽtia Principis, est ita difficile q̃ reputať impossibile, e vt no. gl. in l. ɔtinuus. §. cũ qs. de ver. obl. & ibi no. & Dy. ĩ c. qđ semel Deo dicatũ, de reg. iu. lib. 6. Ex hoc dicebã. Relinquitur istis fratrib. mẽdicãtib. podere f cum illo onere q̃ dẽant ibi ɔstruere locũ, vbi morenť certi fratres. Dixi pluries, qđ illud onus adiectũ non valet, qa est impossibile hoc est minimum difficile, cũ nõ possint nouũ locũ assumere, vt ĩ c. j. de reli. do. li. 6. nisi Romano Pontifice ɔsulto, vt ibi. Op. ad prin. de fi. So. In prin. loqtur de difficultate non magna. secus si est magna, vt ĩ fi. Op. de l. pacta. §. fi. de ɔ̃h. emp. Sol. vt in gl. Op. inf. eod l. si qs inquilinos. in prin. & inf. l. cætera. §. si duob. Dy. dicit, ɔ̃ria loquũtur in re æstimabili, iõ debetur æstimatio. Hoc nõ placet, quia res sacra, & q̃libet alia hic noĩata est æstimabilis, non cõsiderata illa qualitate, qa sacra, vel publica, vt C. de sacro. eccl. l. sancimus. & auth. p̃terea. Vñ Pet. soluit ar̃r. qa ibi loqtur in re, q̃ non est in cõi cõmercio p̃p aliquã qualitatẽ, qa iuñcta ædib. vel seruus adscriptus glebæ: hic in re q̃ nõ est in cõi cõmercio p̃p se. Nec hoc placet, qa ideo res hie non est in cõmercio p̃p qualitatẽ q̃ habet, quia sacra, vel publica vel quia deseruit Princip. Dico ergo q̃ in ɔ̃riis res erat in cõmuni commercio, nõ tñ sola, sed cũ alio, s cum domo, vel fundo: hic loquitur in re, q̃ nullo mõ erat ĩ commercio. Distingue ergo circa hãc legẽ. vt in glo. q̃ distinctionẽ, vide. & signa, & examinaui plenius in l. multũ, de ver. ob. vbi gl. ponit. Item no. † gl. quę dicit hic iudæũ esse, esse delictum, quod puto verũ. p l. j. C. de sum. tri. ñ tñ est delictũ punibile p nos. g C. de iudæis, p totum. De hęretico nõ est dubium, qa est delictũ. Sed dubiũ est, qa p̃ce istarum legũ nõ etãt illæ leges, ne Iudæus mãcip. ũ Christianũ. &c. Ponit ergo exẽplũ in forẽsi, h q est p̃hibitus p statutũ hic emere aliqd ĩmobile, vel est prohibitus p iudicẽ. l. in quoũ. cũ gl. de pig. dixi fm Iac. de Are. in in d. l. multũ. † Item aduerte in casu huius. l. i quia per hoc diximᵘ i q̃ fratrib. minorib quibus relictus est fundus, quę habere nõ p̃nt, debet dari æstimatio, qđ plene examina, vt dixi in 2. li. minoricarũ. † Quæro, quid si relinquitur res ecclesię k dicit In. q̃ non valet legatum, nec debetur ęstimõ, qa nõ est in cõmercio, nisi cũ magna difficultate. ita no. in c. filius. ext de te. De fundo Reip. vř mihi q̃ dixerim in l ɔtinuus. §. cũ qs. de verb. ob. † Quæro, qđ si legatur fundus dotalis: Gl. ĩ l dotalẽ. de test. mil. vř dicere, q̃ fundᵘ dotalis nõ sit in cõmercio. Tãgit p Doc. & gl. in l. si p̃diũ. C. de iu. do. l Quæro, quid si legat l res minoris? Rñ. certe illa bñ est in commercio, sed non in præiudicium minoris. l. & sius. C. de p̃di. mi. no. in l. cũ lex. de fideiuss. No. tex. in fi. q dicit æstimationẽ d̃beri, & sic æstimatio est ĩ oblõne, & põt peti, vt dixi in l. plane. §. qđ si rẽ. sup. eo.

ADDITIONES.

a Poma. Constat. Ad istum tex. vide Ale. consi. 9. io 2. vol. Barb. consi. 17. in 1. vo. Rom. consi. 235.
b Poma. No. j. Qualiter probetur sana mẽs, vide aliquid p Ale. cõsi. 12. in vlt. col. in j. vo. Barb. in consi. [illegible] in 1. vol. & consi. loq pulchre Car. col. 56. in 2. dub.
c Furiosus. Adde vltra Ale. qualiter probeť quis furiosus. Pet. de Anch. consi. 72.
d Paris. Scđo no. Circa hoc reg. vide omnino Bar. in repe. c. Ray. dum tagit articulum, quot fiat effectus substõnis vulg. extra de test. Fel. in c. eccle. S. Marię. ver. secundo oo. extra de const. vide omnino quæ scripsi in l. cõtinuus. §. illud. ff. de ver. obl. Fel. in c. accepimus. de fi. inst.
e Impossibile. Adde Ab. cõs. 45. 2. li. & ibi, an si legatur res ecclesiaf. d̃eat æstimõ.
f Podere. Adde quid si testator faciat, vt hic dicit Bar. deinde subdat, & si de iure fieri non potest, dicta conditio habeatur pro non apposita, an legatum extinguatur, vel debeatur æstimatio Fel. consi 175.
g Pom. Delictũ punibile p nos. Adde qđ p hoc cõsuluit Old. cõs. 87. inc. quæritur, q̃ p̃riceps ñ p̃t ex ciuit. expellere sine iusta cã, tñ vide ẽt Bar. cõs. 15. i p. co. in j. vo.
h Forensi. Adde vt plene per Rom. consi. 599.
i Poma. Item aduerte in casu huius l. Vide ad hoc per Car. cõs. 102. in 2. dub. & cõs. 96. io fi. Fel. in c. io præsentia. de prob. Et an idem in donatione facta prohibito acquirere per statutum, vt sibi saltem debeatur æstimatio, vide Rom. tenẽtem qđ noo, in consi. 59. inci. in proposita consultatione.
k Ecclesiæ. Adde Abb. proxime alle. cõs. 45. 2. li. & an d̃eatur æstimõ, cũ legatur aliquid fratrib. minorib. vide Ang. cõs. 224. Fede. cõs. 13. & ad dicta Bar. & In. hic vide Ale. in cons. 6. ver. 2. prin. in 2. vol. ibi posuit limitationem.
l Pom. Quid si legatur. Adde quid in feudo, vt per Fel. in c. cum in ecclesia, io 25. col. de constitut.

LEX XLIII.

Cætera. Omnia p̃nt legari, quæ non sint prohibita, & intelligunt inter prohibita, quæ sunt ędibus iniuncta. h. d. Illud q̃ dř, q̃ omnia iura possunt legari, intellige q̃ sunt in nostro commercio. Non. n. põt legari ius agnationis, & libertas p̃pria, vt l. vir agnationis. de pact. & l. iura sanguinis. de reg. iur. Op. if. ea. l. §. si duob. Sol. gl. q̃ non põt legari, vt ipię res debeantur, sed d̃ebetur æstimatio. Hoc tenet Dy. & Pe. & omnes, licet gl. aliter dicat. l. qui dotem. sup. sol. mat.

1 *Reg. Cat. non habet locum in legatis, in quibus dies cedit ab adita hæred.*
2 *Regula Catoniana, quare non habet locum in legatis conditionalibus.*
3 *Regula Catoniana, an habeat locum in senatuscon.*

Tractari. a legatũ purum ab initio inualidũ nõ confirmatur impedimento cessante, secus in legato condĩonali. h. d. Opp. j. de reg. Cat. l. 2. † Sol. Hic i le. quorũ dies cedit a morte testõris: ibi in his, in quib. dies cedit ab h̃ditate adita, in quib. nõ hẽt locũ reg. Cat. hoc tñ fallit, dicit gl. in l. si optio. de optio. leg. Sed certe illud est iõ, qa ibi tp̃s mortis, & aditę hęreditatis est vnũ. l. si post mortẽ, in prin. j. e. Op. ext. gl. de l. seruũ filij. in prin. eo. Sol. vt ibi. Opp. extra gl. de l. legata inutilr. s̃. eo. Rñ. quod ab initio est inutile, nõ cõfirmatur p legẽ impedimẽto cessante, vt hic: sed p testõrẽ nõ p̃hibeť ɔfirmari, vt l. ɔ̃ria. Opp. q̃ hoc legatum nõ est ab initio inutile: valet. n. quo ad æstimationẽ, vt s̃. dixi, & p̃bať in d. §. si duob. j. ea. l. ergo ex post facto p̃t ɔfirmari circa rem, vt s̃. l. p̃x. § si Titiᵒ. Sol. ibi ab initio ɔsistit legatũ ĩ re ipsa: quia si lego liberõnẽ, vř mihi res tradita, & a me tibi data. l. si 3. de iu. do. & l. 3. §. fi. de do. int. vi. & vx. Quærit gl qđ si talis est ɔdõ, q̃ tp̃e mortis impleť. an hẽat locũ re. Cat. Rñ. dicit gl. q̃ sic. qđ est ɔ̃ l. j. de re. Cat. hoc ẽt patebit ex rõne q̃ statĩ dicã. † Quæro, q̃ est rõ, q̃ reg. illa Cat. nõ hẽt locũ ĩ legat ɔdõnalib. Dy. in c. nõ firmať. de reg. iu. li. 6. vbi dicit, q̃ rõ est, qa pẽdẽte ɔdõne nõ sunt legata, iõ nõ p̃nt infirmari p reg. Ca. Certe nec legatũ purũ dř esse viuo testõre. Dic ergo q̃ rõ est, b qa ex eo q̃ testõr apponit ɔdõnẽ, apparet, q̃ non vult, q̃ inspiciať tp̃s testĩ: sed aliud tp̃s futurũ, & iõ non hẽt locum regu. Cat. † Vltimo per istã legẽ ɔiuncto principio reprobo vnã, opinionem positam in l. fi. de reg. Cat. quæ est, q̃ regula illa non habet locum in senatusconsulto, quod est cõtra hanc legẽ. Nam hæc prohibitio fuit inducta per senatusconsultum, vt s̃. vidistis.

ADDITIONES.

a Poma. Tractari. Ad illum tex. vide Old. consi. 38.
b Poma. Dic ergo q̃ ratio est. Cõtrarium sentit idẽ Bar. in l. si is qui hs. & ibi pōderat Are. in l. 2. 1. col. in prin. ff. de vul. & pup. & contra Bar. tenet Im. & ibi Ar. ff. de vulg. & pup. per Bar. io gl. in l. tp̃s. vide ẽt Bar ff. de hær. inst. & gl. in l. põt qs in e. ti. & ibi Bar. in l. 1. in vlt. col. ff. de reg. Ca. facit quod no. Bar. io l. in testo in 9. q. C. de test. mi. facit tex. in auth. de nu. §. quia vero. hactenos. & in l. eum, q. post cum glo. de cond. & dem. facit quod no. Barto. in l. ex facto, in princ. in 2. opp. de vul. & pup. & in l. si alienum. §. in extraneis in ver. in contrarium. de hæ. inst. & Bal. in l. 3. ad fi. C. de act. emp.

1 *Æstimõ, q̃ detur p re affixa domui legata, est in oblõne, & illa petitur.*

Item quæri. a Ex vnius ędib. p̃nt res affixæ in als trãsferri, si vnus est dñs vtr usq; in solidum: secus si vnus tñ. vel p parte. h. d. cum §. si duob. Quęro a quo præstabitur æstimõ. Rñ. a legatario, ipse. n. erat grauatus, vt hic patet. † Sed q̃ro, hic dř q̃ æstimatio p̃statur. nõ dicit, an sit in oblõne: an ergo sit in oblõne, vt possit peti? Rñ. q̃ sic, vt s̃. prox. Si. n. res ipsa eẽt in oblõne, & in legato, regula Caton. non habet locum, cum ab initio legatum ɔsisteret, q̃ tñ hẽt locum, vt s̃. proxime. Manifeste ergo apparet, qđ æstimatio est in legato, & in obligatione.

ADDITIO.

a Item quæri. Adde in quantũ Ale. tangit, an statuentes ligentur statuto. Ro. cõ. 58. Old. 94. & ioquãtũ tãgit, an vineť ingressus, cum ingrediens reseruat bona fide Bal. consi. 116. lib. 2. Ang. con. 12 [illegible]. plene per And. Sicul. cons. 4. 2. lib.

1 *Domus in rure posita improprie dicitur rustica.*
2 *Legatum qualiter dicatur negotiatio.*
3 *Gabella si debet solui de qualibet negociatione, non soluitur de legato.*
4 *Statutum prohibens frumentum extrahi de comitatu, non intelligitur de eo, quod quis extrahit causa sui vsus.*
5 *Frumentum emptum in vno loco non potest prohiberi per locum medium, ne portetur in aliam.*

Sed & si quis ad opus. Põt detrahi, & legari ex æd b. ad vtilitatẽ. Reip. ĩ cuius territorio est res, nõ alterius h. d. † Opp. nulla domus dř rustica. l. 1. s̃. cõi p̃di. l. vrbana. de verb. sig. Sol. hic improprie dř rustica. i. in rure posita. Itẽ no. glo † q̃ hic dicit, q̃ legatũ est quoddã cõmerciũ. seu negociatio dñr: si intelligas negotiationẽ. i. trãslationem, sine dubio legatũ est trãslatio. Sed si intelligamus negociationẽ, qñ aliquid fit hinc inde, vt gl. hic intelligit, & probatur in l. legatis seruis. in prin. j. tit. 2. tunc legatũ non est negociatio a vera qđ apparet, quia extraneo penitus ignoto p̃t legari l. extraneum. C. de hær. inst. Itẽ posthumo alieno, vt Insti. eo. §. posthumo. & l. pe. j. eo. qđ ẽt patet ex gl. q̃ dñr, q̃ legata non q̃runtur nobis ex opera nostra, vt C. de ɔd. inser. l. si vxor. & Inst. de verb. oblig. §. ex ɔdõnali. Tñt si statutum, d̃t, q̃ ex qualibet negociatione, seu mercantia soluatur gabella. nõ d̃ei solui de legatis, d. l. legatis. in prin. & ibi dixi. licet gl. hic affirmat. Dices tu, si legatum non est commercium, quare p̃hibetur legari? Rñ. quia rõ p̃hitionis est, ne vrbs deformet ruinis, vt l. negociãdi. C. de ædi. priu. q̃ rõ in legato locum hẽt. † Vlterius no. hic ar. q̃ si statutum p̃hibet frum̃ extrahi de comitatu, nõ ĩtellř de eo qđ qs extrahit sui vsus cã, vt hic, & s̃. §. itẽ q̃ri põt. Itẽ qđ hic d̃t, q̃ nõ p̃t portari in aliã ciuitatẽ intellige q̃ hoc põt p̃hibere illa ciuitas vñ extrahiť, ñ ciuitas media, p cuius territo-

ADDITIO.

a Poma. Legatũ non est negociatio. Pro hoc facit tex. in l. si qs ex argẽtarijs. §. nomen. ff. de eden. tex. in c. forum. §. 1. de verb. sign. & in c. encient. 88. dist. & per totum. Ioan. And. in c. quanquam. de cen. lib. 6. Pa. cons. [illegible] inc. casus, super quo petiti fuerunt, & vide Ale. consi. 154. ver. sed ita etiam, in vlt. col. 2. vol.

territoriũ transit & portat.l.si quis post hãc.C.de ædi.priua.qđ facit ad q,a de eo q emit frumentũ in vna ciuitate,portans ad aliam transeundo p territoriũ alterius ciuitatis,qđ dic,vt ibi per Doct.

ADDITIO.

a Poma.Quod facit ad q. Vide Ale.consi.8,in 4.vol.vbi sibi contrarium,sequitur opi,Imo contra Ang.hic,quem non reprobat.* Dec.consi,15.n.6 Benuenu. Strach de mercat.4.par.nu.49. I. M.

1 *Domus non soluentium condemnationes,vel collectas,non destruitur.*
2 *Tegulæ domus,uel ostia,non possunt accipi,& uendi pro debito publico.*

Hoc senatusconsultum.

Hoc senatusc. hẽt locum vbiq;,& p debito publico domus non debet destrui.h.d. No.ergo † q̃ non debent destrui domus non soluentium collectas,vel condemnationes.Item no.† q̃ non possunt accipi tegulæ de tecto, vel ostia,vt vendantur pro debito publico,vt hic,& §.seq.

1 *Porticus non venit appellatione domus,sed ędium sic.*
2 *Porticus dicitur esse domus,idest,accedere domui.*
3 *Factum in porticu,non dicitur factum in domo.*
4 *Factum in ostio,an dicatur factum in domo.*

Hoc senatusconsultum.

Prohibitio senat' extẽdit ad oẽ ædificiũ,vt ei iniuncta no detrahantur,secus ĩ alijs,q̃ nõ sunt affixa. h.d. Per hũc tex. † dicũt quidã,q̃ applõne domus a ↄtinetur porticus. Et si statutũ dicit domo,intellr de porticu.Sed potius facit in ↄtrium qa tex.dicit,extẽditur,q̃ interpretatio extẽsiua non hẽt locum in statutis:sed melius probatur ĩ l.q ędes.de incẽ.rui.nau vbi text.dicit,q̃ porticus continetur.Sed certe ibi dr̃,q̃ ↄtinet applõne ædiũ. Aedes aũt dñr ab ædo,ædis,q̃ idẽ est,q̃ ędifico,seu cõpono:vñ ædes idẽ est,q̃ ædificium merito porticus ↄtinet,qa ædificium. Sed cum dico domũ,nõ ↄtinet qđlibet ędificiũ,nisi hẽat solum,& superficiẽ,hoc est parietes,& tectũ.l.solũ.cũ gl.de rei ven. sed porticus nõ hẽt parietes undiq;,igit nõ realr domus. † Fateor tñ q̃ est domus,hoc est,accedit domui,& domus est casus genitiui Multa n.sũt extra domum,q̃ sunt domus,isto mõ sumendo, vt s.de ↄh.em.l.si aquæductus. Pro hoc ↄ.de dã. ↄ.l.qđ ↄclaue. & s.cõ diui arbor.§.de vestibulo † Dic ergo,q̃ factum in porticu nõ dr̃ esse factũ in domo.l.1.§.in publico flumine,ↄ.de flu. Sed bene dr̃ factum ad domũ,ar.l.qdã libertus.& q̃ ibi no.de seru.vrb.præd, & qđ no.l.c.de Are.in l.rẽ apud Labeo.§.ↄuniũ,de iniu.& ibi dixi. † Sed q̃ro,an illud qđ fit ab aliquo existe in ostio, dicatur factũ in domo:dixi in l.1.de cloacis.in eo quod ibi dr̃ de tubo.

ADDITIO.

a Domus.Adde quod Pau.de Cast.quærit,an statutum Senẽ.disponens,q̃ nullus possit capi in domo, habeat locum in eo, qui capitur in apotheca, de quo uide eius consi.43.* In materia de columnis ędibus affixis. Tiraq.de retract.consang, §.1.gl.7.nu.114 I. M.

1 *Hæres ius præsumitur ignorare contenta in testamento.*
2 *Res destinata poni in ędificio,quãdo hẽatur perinde,ac si ædificata fuisset.*
3 *Statutũ q̃ nullus possit emere frumẽtũ,nisi p suo vsu,si scholaris emit p toto anno,& postea penituit,& vult recedere,an licite possit illud reuẽdere.*
4 *Propositum animi qualiter inspiciatur,ut euitetur pęna.*
5 *Destinatio quando aliquid operetur,operatur esse legatum rei.*

Sed si parauit.

a Licet res sit ędibus destinata,non pro ædibus legatis,sed legatum extinguit, si postea p testatorẽ in usus conuersa sit,p hr̃de.Opp.ↄ.tit.2.l.fideicommissa.§.rẽ.gl.nõ soluit.dic,q̃ hæc res mixta dr̃ desijsse ex re.qa p se põ cẽset.l.q vnũ testis.de acq.pos.Op.ad illud,qđ dr̃ de hr̃de,de l.in summa.§.pe.de ↄdi.inde.Gl.non soluit hic,sed soluit in ↄrio. Tu dic,q̃ na ↄdict.indebi.est,vt qs teneat in quãtum factus est locupletior,l.na hoc nã.& l.si nõ fortẽ §.libertus de ↄd.inde.Si igit ibi ignorans manumisit,ipse in nullo est locupletior.& sic non tenetur in aliquo:hic vero loquimur in actione ex testõ, q̃ est alterius nãæ. Præterea si inuixit domui suæ,sãus effectus est locupletior. Sed ↄ.vbicũq; res est perẽpta sine culpa debitoris,debitor liberatur.l.si ex legati cã.de ver.obl.& l.nõ amplius.§.1 s.eo.Gl.in d.l.ĩ summa.§ pe.dicit,illud statuitur ↄ hrõẽ,q commodum sentit ex psona defuncti,subaudi,& res facto hr̃dis perijt,iõ non ob.d.l.nõ amplius.§.1. Tu declara,vt dix. ĩ l.si seruũ.§.2.de uer.ob.Op. dr̃ hic siue sciuit,siue ignorauerit.Cõtra,hr̃s sp præsumit scire scripta ĩ testõ,l.cum hrs,de libe.Sol.hic erat scriptũ in codicillis & 1 sic hæres p̃t ignorare.l.nõ ferendus,de trãs.Vel dic † q̃ erat hæres seruus,q ẽt p̃t ignorare.l.eius qui in puincia.in fi.si cer.pe.Vel dic q̃ ignorabat sup̃ta e.De p̃sumptione aũt sciẽtiæ hæredis dixi in l.q Romæ.§.duo fratres.de ver.obl. Opp.de l.mutu.§.fi.de le.3, 2 Solue,vt in gl.Opp.q̃ † res b destinata poni in ædificio perinde est b ac si eẽt ædificata.l.fundi.§.fi.& l.granaria.ff.de act.emp. So. Põt hic ĩtelligi,q̃ res erat destinata ad ædificiũ,q̃ nunq̃ fuit in ędificio ibi semel fuit,licet deposita.Cõtra hoc facit iste tex.ibi,translaturus ĩ aliam domum,& sic innuit,q̃ semel fuit in aliquo ædificio, Vñ dic,q̃ ibi erat destinata reponi ĩ illud ædificium,de quo sumpta erat.hic vero in aliud.Vel dic̃ sm Guil.de Cun.non curo,vtrũ esset ordinata reponi in illud ædificiũ,vel aliud.sed hoc solũ attẽdo,si a principio,q̃ si leuatur de domo,habuit aĩum reponẽdi ĩ eãdẽ domũ,vel in aliã suã,& sic habuit primũ ppositũ licitum.licet ergo postea mutauerit ppositũ,nõ punit,& sic licuit ↄuertere in 3 aliũ vsum.Hic est casus not. hic,sm cõ. Per hoc † determinat qõ c nẽ.c Statutũ ẽ hic,q̃ nullus emat frumẽtũ in platea,nisi p suo victu.Cõtigit,q̃ scholaris emit.p suo victu p toto anno,postea mutauit ppositũ,& vult recedere,& vẽdit frumẽtũ,q̃rit an puniatur? Et dicit ipse,q̃ nõ:qa primũ ppositũ fuit licitũ,& bonum,per hãc legẽ.facit l.1.§.vñ q̃rit Ofilius.de exercito.actio.& ibi ipse hoc ponit. Hoc aũt intelligo,si de primo pposito ↄstat,alr̃s p̃sumitẽ ab initio tale fuisse ppositum,sicut postea fecit,l sed Iulianus.§.pinde, 4 s.ad Mace.Et p̃dicta vera.† q̃n primum ppositũ est licitum non obligatorium.Si vero primum ppositũ erat obligatoriũ,aut erat obligatoriũ sui,vel alterius,q sibi mãdauerat,& incipit primum ppositũ,vt d.§.vñ q̃rit Ofilius. Aut erat obligatoriũ alterius,q nõ mãdauerat,& non sufficit ppositum primũ,nisi sit secutus euẽt'. l.3.de ĩ rẽ ve.§.sed si sit Op. & vĩ q̃ destinatio hẽatur p facto.l. si qd earũ.§.interẽptũ.de le.3.l.& si nõ sunt.§.qd ergo.de au.& ar.le. Pet.dicit,hic tractaĩ de legato restringẽdo, iõ destinatio nil operaĩ,ibi de legato ampliãdo.Sed hæc sol.tollit p l ligni.§.si lignũ. d ↄ.tit.2 Quare dic d q̃ hic legaĩ res ipsa,vnde destinatio nihil opaĩ sed ĩ ↄ̃ois res ipsa destinata expsse nõ legaĩ Sed dubitatur,an lega 5 to alterius rei accedat,pp destinationẽ.† Dic ergo vtrũ destinatio aliqd opereĩ,aut legaĩ ipsa res,& nihil operatur,vt hic Aut dubitaĩ vtrũ cedat legato alterius rei:& tunc aut fuerunt legatæ res destinatæ,& si ẽ dubiũ.l si qd earũ.§.interẽptũ.ↄ.ti.2. Aut nõ ẽ facta mẽtio de eis,& tũc aut erat res destinata in antiquũ eẽ,& tunc de e stinatio e hr̃ p facto.l.fundi,in fi.& l.granaria.de actio.em.l.argũ, §.pe.ↄ.de au.& arg.le. Aut erat destinata in nouũ eẽ,& tũc aut nõ erat cęptũ opus fieri,& destinatio nihil opatur.l.ligni.§.si lignũ. & l.lana.ↄ.ti.2. Aut erat opus cæptũ,& tunc aut erat valde remotũ ab illo,quo res erat destinat:aut erat ppinquum. Primo casu destinatio nihil operatur,l.librorũ.§.sed nec cępti.ↄ tit.2. & l.ve- f stimẽtum.de au.& arg leg.Scdo casu opus cœptum habetur p perfecto,& destinatio operatur.l. & si non sunt. §. quid ergo. de au.& ar.le.& l.librorum.§.sed præscripti.ↄ.ti.2.

ADDITIONES.

a Poma.Sed si parauit.Ad materiam huius §.uide aliquid per Ale.in l.1.§.fuit q̃situm.ff.ad Treb.qđ tñ sing.limita,ut in l.diuo Pio.§.fi.ff.de re iu.Bal.in l.ex facto §.uerum aũt.in ult.col.ff.de hęr.instit.& uide qđ p istũ tex.dicit Bal.in c.1.§.si q̃s de mãso,in ult.col.si de inuest.feu.contr.fuer.in q.quę fuit Papę.

b Paris.Oppono quod res.Vide Ale.consi.97.uol.3. secus tamen est in dote.l.lex Iulia.ff.de fundo do,& in rub.ff.sol.mat.in prin.

c Poma.Per hoc determinat qõnem.Vide Alber.de Ro.in 1.parte statuto.q.91. & in 2.par.q.203.inc prædicta ẽt faciunt.uide Bal in l.1.uer.itẽ facit ad q.de pręc, itine.C.de ędi.edi.& Ale.consi, 1. in 2.uol.& consi.7.in 3.uol.

* Ripa in tract.pest,in tit.de remed.ad conseruat. libera.num.113.Affli.decis.72, nu.8.Tiraq.de retrac.consang.in proœ.nu.77.Benuc.Strac.de mercatu.4.parte, num.35. I. M.

d Quare dic,Destinatio qd opatur.Tiraq.de retract.consang.§.1.gl.7.nu.10.I.M.

e Destinatio.Adde ultra Ale.in quantũ refert,q̃ Cy.Bal.& Ang.inducunt hic dicta ad q.statuti disponentis,q̃ mortua uxore mobilia spectet ad uirum,immobilia uero adhæredes uxoris,& si sit pecunia parata ad emptionẽ prędiorum,quod nihilominus debebitur marito.Et quod siue sit deposita ad emptionem prædiorũ,siue ut inde capiatur annui redditus,q̃ cõputatur inter imobilia. De primo alle.casum in l.3.§.usuras,sup.de cõtra.act.tute.De scđo alle.casum in l.3.§.neq usufr.& §.si lapidicinas,uer,cuiusuis alterius materię.ff.de re.eo.

f Poma.Scđo casu.Faciunt quę late ponit Iac.in l.diuortio.§.interdũ.ff sol.mat.& aliquid per Bal.in l.diui fratres.ff.de re.diui.& in l.si nondum.C.de fur.

LEX XLV.

Senatus enim ea,quæ.

a Marcellus.

Parua a domuncula rustica potest destrui,& per consequens legari.h.d.

ADDITIO.

a Parua.Adde ultrã Ale.in quantũ quęrit,an solennitates requirantur in alienatione rei paruę,quod Fed.de Se.cõ.210.tenet,quod non,ẽt si prelatus iurasset de non alienando.Et inquantũ tangit, si emphyteuta cadat nõ culpa sua ab emphyteusi, an perdat ædificium factum in solo emphyteutico,vide pau.de Cast.consi.139.& quid si non soluit canonẽ,uide Bal.consi.428.li.2.

Legatum.

Seipsum summat.Circa hunc §.distingue,vt in glo. Aut ponitur in voluntate hæredis,aut legatarij,aut extranei:si hæredis,aut in volũtate libera,aut in arbitrium boni viri:si legatarij,indistincte valet,vt hic:si extranei,aut in voluntate expressa,aut in velata.

Qui ab hostibus.

Hic est singularis casus, in quo potest legari liber homo in quo non est commercium,& hoc sit loco summarij.

LEX XLVI.

1 *Positio casus altero de tribus modis.*
2 *Ius superueniens testatori,non prodest legatario.*
3 *Res emphyteutica si legatur,& plenum dominium superueniat testatori, quando debeatur legatario.*
Augumentum superueniens quando augeat legatum.

Seruum filii.

Regula Cato.non habet locũ ĩ legatis, in qbus impedimentũ cessat ex cã, q̃ retrotrahaĩ.h.d.Op.de l.cũ rẽ alienã.C.eo.& s.eo.l.apud Iulianum.§.ↄstat.Sol.gl.testator vr̃ hic legare ius,qđ hẽt in re.de hoc miror:nã pr̃ nullũ aliud ius hẽt,nisi p̃occupãdi iure peculij,si filius p̃decedat.l.1.ↄ.de cas.pe.qđ ãt illud cogitauerit,est ↄ votũ parentũ,& nãlem ordinem.l.senp.vñ liberi.l.na & si parentib de inoff.testa 3 Dico † ergo hic ponẽdũ eẽ casũ altero de trib.modis.Primo,q̃ pr̃ in vita

in vita filij credebat se hēre ius in illo seruo sicut in reb. ꝓfectitijs, & sic errabat in iure. Vel scdo, ꝙ pr̄ credebat filiū esse mortuū ipe testi, cū ī veritate nō esset, sed postea decessit: & iō si pr̄ tūc decessisset, legatū erat inutile. Sed si fili⁹ postea ꝑmorii. legatū ꝯfirmat. Nec ob. reg. Cat. ꝑꝑ fictionē, vt dicit tex. & dixi in summario. Vel tertio posset poni, ꝙ pr̄ credebat rē esse suā ex alia cā, cū non esset. & idē iuris est, ꝙ s̄. Sed q̄ro, qd si filius fecisset testm̄, & pr̄i reliqsset? R̄n. tunc legatū nō valere, qa pr̄ capit vt hr̄s ex testō filij, qa retro nō trahit. Et hoc a sentit gl. hic, & tex. vr̄ velle. Ex quo no. † ꝙ ius supueniēs testatori, non ꝓdest legatario, ꝯ. s̄. e. l. qd̄ in terū. §. 1. Sol. Ibi in legato vsusfructus, in quo nō hēt locū reg. Cat. qa cedit ab adita hr̄ditate. Per ꝑdicta † determinat Iac. d Are. talē q. Si ego legaui tibi rē, q̄ hēbā in emphyteusim, si postea puenit ad me plenū dn̄iū, certe nō debet tibi legatario, nisi esset ius supueniēs vale, ꝙ ius primū ad se traheret illud l. si tibi. s̄. de vsus. quemad ca. Facit l. si tibi. ff. quib. mod. vsusfr. amit. ita dicit ipse. Hoc i r̄ ꝯ l. si toto. in prin. s̄. e. Augmētū. n. cōtingēs in re legata nō solū circa ius, sed et circa substātiā rei, prodest legatario, vt ibi patet. Sed dico sic, si testōr dixit, fundū meū, vel alio mō expssit se legare ius, ꝙ habebat, ius supueniēs nō auget legatū. l. serui electione. §. fi. & ꝙ ibi no. s̄. e. Ita itelligo Ia. de Are. sed si legaui fundū simpl̄r, nō adiciendo, meū, neq; restringendo se ad ius qd̄ hēbat, & sic non limitate, tūc oē augmētum in iure, vel substātia rei, cederet legatario. d. l. si ex toto. & l. ꝙ in rerpm. §. si qs. post. s̄. e. Et hoc verū, q̄ si legatū ab initio tenet. secus, si ab initio non tenet, qa tunc si ꝯfirmat, impediente reg. Cat. nisi ex superueniente causa, quæ retro trahitur, ut hic.

A D D I T I O.

a Et hoc. Ruyn. consi. 7. nu. 12. 13. lib. 1. & nu. 14. 25. 26. I. M.

---

1 *Hæres an cogatur ad redimendam rem legatam per testatorem, eidem testatori legatam, quam repudiauit.*

2 *Dominium rei legatæ videtur legatarij fuisse a morte testatoris, vere a tempore aditæ hæreditatis.*

Si quis rem. Qui rē sibi legatā ignorans legat, siue acceptet, siue repudiet, valet legatū factum a se. h. d. Quidā hn̄t hic vnā additionē, p quā Dy. † q̄rit, an hr̄s cogatur ad rē redimendā eo casu, quo testōr legatū repudiauit. Et dicit ꝙ nō, qa repudiādo vr̄ legatū ademisse, sicut q̄ si donat. l. rē legatā, d adim. leg. Vel uerius, ibi loquit̄, ꝙ illud ius qd hēt, uideat̄ legare, qn̄ illud se hēre credebat. l. si domus. ī fi. J. e. cū si. Sed qn̄ nullū ius se hr̄e credebat, si postea supuenit, & repudiat, vr̄ remāsisse ī eadē voluntate, ita loquit̄ hic. Quærit Cy, vtrū cōfessio cedētis noceat cessionario. Qd̄ plane examino ī l. facta, § si hr̄s. ad Treb. Vlt. no. † tex. q dicit, retro ipsius fuisse vr̄, ꝙ a tpe mortis res est legatarij ficte a tpe aditę hęreditatis, uere. l. si tibi homo. §. cum seruus. J. e.

1 *Mutatio materię, uel formę rei legatę, quando faciat deficere legatum.*

a **Si pocula.** 2 Si fiat mutatio d̄ mā in formā, vel econuerso, legatū nō mutat̄, si testōr volūtatē nō mutauit. h. d. Op. J. ti. 2. l. lana. & de au & arg. leg. l. Seia. in fi. Sol. ibi testōr mutauit, hic hr̄s. Hęc est vna sol. gl. quā tenet i l. si ꝑuenerit. §. pe. d̄ pig. ac. qd vr̄ mihi ꝯsistū tex. Ad qd. n. dubitaret̄ hic d̄ mutatione volūtatis testōris, si uideo. Dic ergo, ꝙ hic testōr fecit mutationē de mā in formā, uel eꝯuerso. Sed dic, † aut ꝯstat, ꝙ mutauit uolūtatē, & tūc nō debet. aut ꝯstat, ꝙ nō mutauit, & legatū dētur. vt hic. Aut dubitat̄, & tūc distingue, vt tex. in l. q̄sitū. §. illud fortassis. ī ti. 2. s. an forma ē reducibilis ad mām, aut nō, vt ibi, iō hic ī poculis, & massa nō ꝑsumit̄ mutatio volūtatis i dubio, in lana secus.

A D D I T I O.

a Barb. Si pocula. Et uide Pet. in cap. commissum. de deci. in c. indicante. de testam, ad quod allega istum. §. & uide Io. de Imo ibi, & ibi. dixi.

---

1 *Domus legata si ad aream reducatur, an debeatur.*

a **Si areæ.** Qd̄ ędificat̄ ī area legata, dēi legatario. h. d. Opp. a de l. si chorus. §. area. J. ti. 2. Sol. dicit gl. ibi uolūtatē mutauit testōr, qd̄ est diminare. Ia. de Are. dicit, ꝙ hic ædificauit testōr, cuius res erat: ibi ędificauit extraneus, cuius rē testōr legauerat, iō hr̄s nō tenebat̄ ad areā, qa nō poterat separari a domo, sed tenet̄ ad eius æstimōnē, ita loqt ibi ar. s̄. e. l. cætera. §. si duob. Et iō domo destructa, adhuc poterit peti area, qa legatū nūq̄ fuit extinctū. ita loquit̄ hic. & hoc teneo. † Quęro qd cꝯ. qn̄ legat domus q̄ reducit̄ ad areā? Gl. hic d̄t ꝙ legatū extinguit̄. Illud est ꝯ l. si grege. s̄. e. Et iō dic, qn̄. q; legat̄ area, ī qua postea ædificat̄, & tūc aut ædificat̄ a testōre, aut ab extraneo cui⁹ erat res, ut ibi dixi s̄. Qn̄q; legat̄ domus. q̄. postea ad areā reducit̄, & tūc aut ī ea iterū ædificatū n̄ reponit̄, & detur area. l. si grege. s̄. e. Aut in ea iterū ædificat̄, & legatū extinguitur. l. si ita. §. si domus. J. eo. quod intellige, vt ibi dicā.

A D D I T I O.

a Paris. Opp. Vide Soc. in l. si ex toto. in prin. sup. eo vbi reprobat intellectum Bar. ad illum tex. & ipse ponit alium.

---

1 *Arguere de contractibus ad ultimas uoluntates, quando liceat.*

a **Eum, qui a chyrographū.** Vbi ē cadē rō, licitū ē arguere d ꝯtrctibus ad ultimas uoluntates. h. d. Oppo. J. tit. 1. l. Caius. in princ. Sol. ibi nō legauit chyrographū specialr̄. dicit Gl. adde, ꝙ fecit legatū gn̄ale, in quo nō continetur chyrographum, secus si vniuersitatē iuris reliquisset, uelutī Calendariū, l. qui filiū. in princ. J. ti. 2. Distingue ergo tres casus, ut no. per Cyn. C. loc. l. certi iuris in 6. 1 alias 9. q. † Vltimo Dyn. ponit hic distinctionem, vtrum sit licitū arguere de ꝯtctibus ad ultimas voluntates, bonam. & perfectam, quam ponit Gui. de uerbo ad uerbum in l. pactum. s̄. de pact.

A D D I T I O.

a Eum qui. Adde in quantum Ale. quæren. tangit, an annullatio contractus sit pęna Bald. consi. 71. in qua eum alleg. Pau. de Cast. consil. 99. ad quæst. de qua hic per eum, ego habeo 101. Intellige qñ appareat de identitate rationis, sed in dubio ꝑsumitur maior ratio in ultima uoluntate. uide Ale. consi. 76. vol. 1. & Ias. in l. quæ de legato. inf. eo. & in l. pactum inter hæredem. ff. de pact.

Si idem. Legatum libertatis inualidū, ipsius serui legatum nō perimit, h. d. Op. ꝙ si fraudant creditores, non valet legatum, nec libertas. Solue ut in gl. Oppo. de l. 3. §. fi. de fun. instr. leg. Sol gl. Tu dic, ꝙ ibi fuit in uita manumissus, per ꝙ legatū vr̄ reuocare: hic in ultima uolūtate, in qua inest ꝯdō, vt nō tollatur primum per sm̄, si sm̄ sit inualidū l. si iure. J. ti. 2. Opp. ext. gl. de l. plane in prin. s̄. eo. ubi legatum inualidū reuocat primū. Sol. libertatis fauore est, qd̄ siue præcedat relictū libertatis, siue sequatur, si est validū, semper præualet alteri legato. l. si idem seruus. J. tit. 1. ut hic. si sequitur, etiā si libertas sit inualida, reuocat primū, arg. d. l. plane. in prin. & glo. tenet hoc, inf. ti. 1. l. qui testō. Sed huic vr̄ ꝯdicere hic text. q dicit, si idē seruus legatus, & liber esse iussus, & sic innuit, quod fuerit secuta libertas. Sed dic ꝙ hæc sunt uerba iurisconsulti, non denotantia ordinem testatoris. Et hoc modo possumus dicere forte melius, quam s̄. Ad l. 3. in fi. de fun. instr. lega, dic, quod ibi secuta est manumissio, hic vero pręcessit.

Si statuliberum. Legato statulibero, expedit hr̄di ipsum soluere potius, quā æstimōnē.

1 *Seruitus qualiter, ipso iure constituatur per ultimam voluntatem.*

2 *Dominium rei tacite legatæ non transit in legatarium ipso iure.*

3 *Proprietate legata, an censeatur legata via, remissiue.*

Si duos. Qui legat vsumfructū in fundo, vr̄ legare viam p alium, si aliunde non habet. h. d. Pro declaratione literæ q̄. o, qūo redimet hr̄s Gl. intelligit redimere. i. retinere, vel cōdicere, ē nullo dato. Contra, si legatarius ad hoc tenetur, ergo a ꝯ eū pōt per usufructuarium agi. l. 3. a §. 1. si vsusf. pet. Roge. fatetur actione reali, vt ibi, nō personali, vt hic. qd gl. reprehendit, cū hic non fuerit seruitus cōstituta, iō non pōt agi actione reali. Contra, 1 † p vltimā uolūtatem ꝯstituit seruitus ipso iure, l. 1. de seru. leg. & l. si partē. § 1. s̄ quemad. ser. amit. Sol. Dicit Iaco. de Are. illud verū, si seruitus fuerit legata expresse, secus si tacite, ut hic, ꝙ no. nulli, 2 qa † qn̄ res legat̄ tacite, b nō trāsit dn̄ium ipso iure, tex. cum gl. b in l. emptor. §. ancilla. de rei vendi. Dixi in distinctione, quam supposui in l. 1. † Quæro, in proprietate legata, an uideatur legata via? glo. tangit in l. 3. §. si loci. de adim. leg. Dixi plene in l. 1. de ser. leg.

A D D I T I O N E S.

a L. 1. Adde consuluit Bal. consi. 319. 4. lib.

b Io. Fr. Ru. Legatur tacite. Contra Bal. tenent Imo. Alex. & Are. in l. 1. s̄. eo. & Rapha. Cu. hic. sed eum sequitur Bal. An. 3. & Ho. Pau. de Cast. & Alex. hic, & dicit Ias. quod opin. Bar. est magis communiter approbata.

L E X XLVII.

Si a substituto. Quod contingit medio tpe, nō vitiat legatum. h. d. Quæro, quid si emisset sciēter? Glo. dicit idem, & subaudi maxime. Tu examina hoc, vt per Dy. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ubi dixi. J. de uerb. obl.

Hæres. In legato gn̄is hr̄s de euictione tenet̄, secus in legato speciei. Idem in stipl̄one rē tradi. h. d. No. distinctionē huius §. de quo plene in l. si domus. §. de euictione. inf. e. n. Ad proxi. l. q̄ de legato. op. vbi dare promittitur, nō liberat̄ qs, nisi accipientis faciat. l. ubi autē. in fi. de uer. obl. Sol. gl. parua, expone dare, i. tradere. & cessat ꝯtrium glo. 1. q̄ distinguit, vtrū illa sit alternatiua legis, vel testatoris, nihil ad propositum. † No. ergo c̄ si promittitur dare, indistincte dēt fieri accipiētis, & idem dico si testator expresse grauaret hr̄dem, ꝙ daret. Qn̄q; † promittitur tradere tunc aut promittitur de aliqua re in genere, & debet tradi taliter, ꝙ euelli non possit vt hac lege: aut promittitur de certa re in specie: & tunc si promittitur ex titulo lucratiuo sufficit quocunque modo tradatur, ut hac l. quæ de legato. si tit. oneroso, dēt ita tradi ꝙ euelli non possit. l. 2. in prin. de act. emp. l. ratio. in prin. eo. ti.

L E X XLIX.

1 *Vsure ex mora non ueniunt in speciebus, tamen ueniunt, quando pecunia vt species est relicta.*

2 *Res legata si est multū a lōginquo, heres illā perqrit, & reducit sūptib suis.*

3 *Aditione quasi contrahitur inter hęredem, & legatarios.*

4 *Procurator tenetur de omni culpa etiam leuissima, & tenetur cauere.*

5 *Re legata perempta, æstimatio, uel ipsa res peti potest, electione legatarij.*

6 *Hæres quando est in dolo, statim tenetur ad æstimationem rei legatæ, quæ nō reperitur, si in culpa, datur sibi tempus ad rem inueniendam.*

7 *Quātitas debita si est in obligatione ut species, ea perēpta, debitor liberat̄.*

8 *Paria sunt rem non extare, & rem non reperiri.*

9 *Hæres quando teneatur ꝓ re legata, de dolo, & lata culpa, & de leuissima*

Cum res. Hæc ē magistralis lex, ex qua colligit̄ distinctio, quā glo. ponit in l. qd̄ legat. de iud. & l. 1. C. ubi fideic. peti deb. & ponit tot casus, ꝙ nō recipit ꝯgruā summationem.

ne. Sed diuidit̃ ſm Dy, Primo ponitur, In quo loco debent ſolui res legata. Scdo qd iuris ſit, ſi res legata nõ apparet. Tertio, qualiter culpa hæredis eſtimet̃ circa rem legatã. Scda ibi, itaq;. Tertia ibi culpa. Prima ſubdiuiditur in duas, quia primo loquitur de ſpecie, ſcdo, de eo, ꝙ conſiſtit in pondere, numero, uel mẽſura. Scda ibi, ſed id petatur. 1 † Opp. ſpecie legata non ueniũt vſuræ: vt l. fidei commiſſa. §. ſi auro. & l. cũ quidã. in fi. de vſur. Sol. Hic erat legata pecunia in ſpecie. Simile in l. 2. 3. & 4. C. depoſ. Oppo. de l. cum. ſeruus. ſ. e. Sol. qñ 2 † res multũ eſt a longinquo, pſumit̃, ꝙ teſtator voluerit, ꝙ pro ſumptib. hr̃dis perquirat̃, & reducat̃, ut ſibi dixi: iõ intelligo hic, ꝙ res non erat multũ a longinquo. Et ad iſtã uerſimilitudinẽ adde gl. quæ ponit alia veriſimilia, quæ eſt ſup verbo, veriſimile. Sequitur ver. itaq;. hæc 2. pars ſubdiuiditur in duas, primo loquit̃, qñ legata eſt ſpecies. Scdo in legato alternatiuo. Scda ibi, ſed ſi Stichus. Opp. ſ. de rei vẽd. l. ſi a bonæ fidei. & l. ſi vero. & l. ſi culpa. gl. non ſoluit. Certe concordant, quia hic, & ibi tenetur de reſtituendo cauere, licet non de proſequendo. Opp. ad hoc ſ. depoſi. l. ſi ſine. 3 † Dic, qñq; qs tenet̃ ad rẽ actione perſonali deſcẽdente ex ꝯctu, uel quaſi, celebrato gr̃a vtriuſq;, vel gr̃a debitoris ꝯuẽti, & tunc indiſtincte debet cauere de reſtituendo, vt hic, & l. ſi filio. §. ſi q dotaliũ. ſ. ſol. mat. Si vero eſt celebratus gr̃a creditoris, 4 tunc non tenetur cauere, l. ſi ſine. ſ. depo. Fallit in procuratore, q adeo grauatur. †, quod tenetur de culpa leuiſſima: iõ grauat̃ ẽt in cautiõ, l. ſi procurator. in fi. ſ. man. & l. ſi pecuniã. §. ſed ſi. de cõd. ob cau. Si vero qs cõueniatur actione reali, tũc indiſtincte dẽt cauere, l. ſi a bonæ fidei, & d. l. ſi vero. de rei ven. Si uero conuenitur actione pſonali iure ſcripta, idẽ. l. Celſus. §. fin. ad exhib. & p hoc dico, ꝙ ſi iſte quaſi ꝯctus, q celebratur aditione hæreditatis, magis diceretur celebrari gr̃a legatarij, ꝗ̃ hæredis, tunc hr̃s non tenetur cauere ad inſtar depoſitarij, ſi ꝯueniretur actione perſonali d. l. ſi ſine. ſ. depo. Qñ aũt dicatur celebrari gr̃a hr̃dis, vel legatarij, dicam ſtatim in §. culpa. Opp. ꝙ ſeruus dẽat peti, nõ æſtimatio, l. cũ 5 ſeruus. ſ. eo. † Sol. hic dicit æſtimationẽ pſtandã, nõ tñ negat, quin ſeruus ſit in oblĩone, & ꝙ poſſit peti. Vel dic, ꝙ eſt in electione legatarij, ꝙ petat, l. illud. §. 1. de do cau. mor. Ob ꝙ ſtatim non poſſit 6 ꝯueniri ad æſtimationẽ. l. ſi ꝯſtante. §. ſi vxor. ſol. ma. Sol. † Dic, ꝙ vbi hr̃s eſt in dolo, ſtatim poſſit ꝯdẽnari ad æſtimationẽ, vt hic. Si in culpa, puto, ꝙ ſibi poſtulanti dẽat dari modicũ tp̃s ad inueniẽdam rẽ, & reſtituendã, vt ibi. ſic põt intelligi ĵ. ea. l. uer. item ſi res. Venio ad ver. ſed ſi Stichus, qui loquit̃ de alternatiua. Oppo. de l. Stichũ, aut Pamphilum. ĩ prin. de ſol. Sol. Intellige iſtã ſm illam. Opp. ſ. de nox. l. ſi ad libertatẽ. vbi vno perẽpto liberatur debitor in totum. Sol gl. & male, hic in alternatiua vterq; erat in oblĩone, ibi alter tñ. ſ. ſeruus. In hoc male, qa immo pecunia eſt in oblĩone in cauſa noxali, ſeruus in ſolone, l. miles. §. decẽ. de re iud. Sed dic, 7 † ꝙ ibi quãtitas erat in oblĩone reſpectu ſpeciei, vñ ipẽ perempta liberat̃. Simile in l. Titiæ in fi. ſ. eo. & l. quidã. §. ſi tibi. ĵ. eo. & C. de 8 iu. emphy. l. 1. & l. ĩ nauc. ſ. loca. † Venio ad uer. itẽ ſi res. No. p paria ſun, rẽ non extare, & rem non reperiri. CVLPA. Qñ tñ vr̃ factum pncipal'r cauſa hr̃dis, tenetur de leuiſſima culpa. h. d. Opp. ĵ. eo. l. ſi ſeruus legatus. § cum quid. Sol. intelligas, ꝙ hic nõ 9 tenetur de leuiſſima culpa, ſm gl. Hug. ꝯ. vñ dic, † qñ ꝯ ille quaſi ꝯctus, qui celebratur aditione hr̃ditatis, per quam obligat̃ hæres legatarijs, & fideicõmiſſarijs, fit gr̃a legatarij, vel fideicõmiſſarij tñ, ꝙ eſt, qñ maior pars vadit ad legatariũ, vel fideicõmiſſarium, & tũc hr̃s non tenet̃ niſi de dolo, & lata culpa. l. mulier. §. ſed. n. ad Tre. Qñ ꝯ eſt celebratus ꝯctus gr̃a hr̃dis, vt qñ apud hr̃dẽ maior pars remanet, & tunc tenet̃ ẽt de leuiſſima, ut hic. Qñ ꝯ, celebrat̃ gr̃a vtriuſq; qa modicũ plus vadit ad legatarios, ꝗ̃ ad hr̃dem, uel eꝯ, & tũc tenet̃ de leui tñ. Hãc diſtinctionẽ facit tex. in l. ſi ſeruus legatus. §. cum quid. ĵ. e. Dices tu nonne ſemper fit gr̃a hr̃dis, cũ apud eum remanet certa portio? Reſp. principaliter vr̃ feciſſe teſtator in fauorem eorum, quib. plus reliquit, quia illud inſpicitur, quod principalius agebatur, l. ſi quis in prin. ſ. ſi certum petat.

Item ſit fundus [a] Poſt morã periculum interitus ptinet ad hæredem, h. d. Gl. hic intrat illam q. vtrum debeat adhiberi diſtinctio, an res eſſet modo perempta penes actorem vel non, quod dixi plene in l. nemotem, de uerb. obl. l. quod te. ſup. ſi cer. pet.

ADDITIO.

a Ioannes Robertus, lib. 1. ſenten. iur. cap. 4. I. M.

LEX L.

1 *Dominium rei legatæ non tranſit recta via in legatarium, quando res hæredis eſt legata.*

2 *Legatarius qua actione agat pro furto commiſſo, circa rem legatam.*

Si hæredis ſeruus. Legatarius agit ꝯ hęredẽ exfurto ſerui hæredis circa rẽ legatã. h. d. Op. legatarius hẽt actionẽ furti, cum recta via trãſeat ad eum, dñium, l. a Titio. ff. de fur. & l. legatũ ita. ſ. tit. 1. Ergo nõ hẽt actionẽ in factũ, qa cũ alia nõ ꝯcurrit, l. quoties. de præſcr. uerb. Huius timore eſt facta tota gl. Rog. dixit, ꝙ vniuerſitate inſpecta, res legata eſt hr̃dis, & iõ ꝯditio ſubrogat̃, at ipſa re per ſe inſpecta, non eſt hæredis, ſed legatarij, & hẽt actionem furti. Fateor, ꝙ vniuerſitas rerum poteſt eſſe vnius, & tamẽ aliqua res ſingularis nõ eſt eius, l. 2. & 3. de rei vend. & l. cum, qui ædes. & l. rerum, mixtura. ſ. vſuc. tñ hic conſideratur res ſingl'r, non prout eſt in vniuerſitate, & ſic nihil ad ꝓpoſitũ. Soluit ergo gl. ut hic, dicas in factũ. i. actio furti pp factum, non ut ſit nomen actionis, ut in 2. & 4. ſol. quam tenet Dy. & oẽs cõiter. Vel dic ſm Iac. de Are. legatarius põt intẽtare actionem perſonalem, ſi vult: & realẽ ſi vult, ut Inſti. eo. §. noſtra aũt. Si ergo vellet eligere perſonalẽ, & non realẽ, tunc ageret in factũ, vt hic. Sed ſi eligeret realẽ pro ſeruo, procedit hæc ſo. ꝙ pro furto ageret̃ furti. Azo ſol. aĩt, ꝙ hic res legata erat hr̃dis, non teſtõris. No. ſm hanc ſol. ꝙ † ſi legatur res hæredis, non tranſit do a nimiũ[a] recta via in legatariũ. Contrariũ no. in l. 2. C. cõia de leg. ſed cũ hac gl. cõcor. alia gl. in l. Pap. ſ. de ſer. & in l. Titius. la. 1. ĵ. de ac. emp. & l. hæreditatũ. §. fi. ad leg. Fal. & iſtæ gl. ſunt veræ, probat̃ in l. ſi tibi homo. §. ſi fundus. ĵ. eo. ꝗ̃ quał'r inducatur, ibi videbitis. & Inſt. eo. §. ſi res legata. ver. ſi vero hæredis, & ĵ. c. l. ſi quis ĩquilinos. §. cum ſeruum. & ĵ. qui, & a quib. l. hæres ſeruum proprium. & l. ſi ſeruũ. §. de illo. inſ. de vet. ob. in gl. Eſt ergo iſta uera ſo. in ſe, ſed quantum ad legẽ ꝯtinet aliquã diuinationẽ. Solue ergo alio modo, ꝙ hr̃ditas non erat adita, quod non placet, per l. a Titio. de fur. & l. hinc ſcripturæ ad l. Aqui. Ex pdictis † ergo diſtingue. Aut legat̃ res hr̃dis, aut res teſtatoris: & hoc caſu aut legatarius eligit pro re actionẽ pſonalẽ, & pro furto hẽbit actionem in factũ. Aut realem, & pro furto habebit actionem furti, ut ex prædictis patet.

ADDITIO.

a Dominium. Adde vltra Alex. Bal. conſ. 73. inci. do. Aſinarius. 3. li. vbi ponit, an teſtator poſſit transferre dominium rei hęredis, licet hæres adeat hæreditatem.

Si vnus. Hæres delinquens tenet̃, non cohęres, h. d. No. qñ oblĩo habet originẽ ex perſona hęredis, vnus non tenetur ex facto alterius. Simile in l. fin. ad Syll. ſecus ſi ex perſona defuncti, l. 2. in fi. & l. eadem. § Cato, inf. de verb. obli.

LEX LI.

1 *Tp̃s certæ ætatis ſi adijcitur, quãdo requiritur, ꝙ ultimus annus ſit pfectus.*

2 *Dies ultimi anni an debeat eſſe completus, remiſſiue.*

3 *Debitum, annua, bima, trima die, an debeat ſolui in fine termini, uel quãdo.*

4 *Tempus præſtationis legati, quando incipiat currere.*

5 *Vendito libro, & facto termino pro ſolutione pretij unius anni, terminus incipit currere a tempore perfecti contractus, ultima perfectione.*

Si cui legatur Si legatum cõfertur in tp̃s certæ ætatis, vltimus annus dẽt eſſe completus. vt debeatur: & exinde dies præſtationis adiectus currit, niſi pp ſciẽtiã a teſtatoris aliud inducat̃. h. d. no. multum. No. a ꝙ qñ adijcit̃ tp̃s certę ætatis, dẽt eſſe completus vltimis annis, & non ſufficit, ꝙ ſit inceptus. Scdo no. ꝙ qñ debet̃ aliquid annua, bima, trima die, & ſic per plures terminos, debet ſolui in fine cuiuslibet termini. Tertio no. ꝙ tp̃s pſtationis incipit currere a tpe teſtĩ. Opp. gl. ad primum de l. ſi ita fuerit. de manu teſt. Sol. Aliud eſt dicere, cũ erit 14. an. aliud 14. anno, vt ibi, quod non placet Pet. ſed dicit eſſe ſpeciale fa1 uore libertatis. Ego puto gl. bene dicere. Pro cuius † declaratione diſtingue Aut tp̃s ætatis apponitur p genitiuũ, vt cũ erit 14. ann. & requiritur, ꝙ ultimus annus ſit completus, vt hic. hoc. n. importat ſignĩficatio verborũ, vt hic: Aut p ablatiuũ, vt habeat in 14. anno. & tunc ſufficit, ꝙ ſit inceptus vltimus annus, d. l. ſi ita. & l. 1. §. qb. inf. de ſucceſ. edic. Nã in quacũq; parte anni ſit, 14. anno ſit, vñ ſignatio verborum hoc importat. Aduerte tñ, ꝙ ſi verba executiua referunt ad legatariũ, debet hr̃e intra annũ, qñ vult, argm̃ d. l. ſi ita. Si referuntur ad hr̃dẽ, vel debitorẽ, tũc dẽt dare intra annũ, quando vult, & ſic põt in fine anni dare, l. qui hoc anno. de verb. ob. Si uero tp̃s ętatis apponit p accuſatiuũ, tũc annus vltimus dẽt eſſe cõpletus, vt hic & l. ñ putabã, de ꝯd. & dem. l. Sextus Saturninus, ad Tre. Ita ſenuit gl. Sed hic eſt dubiũ, qñ terminus apponitur p dictionẽ ad, cũ acto: vr̃. n. ſufficere. ꝙ qs appropinquet ad terminum, vel cũ tangat, l. ſi vĩrẽ. §. ſi ad ianuã qd vi, aut clã. & l. qdã liberis de ſeru. vrb. præd. & dixi in l. cætera. §. hoc ſenatus. ſup. eo. & iõ dic, ꝙ nõ ẽ ex nã accuſatiui, ſed ex nã verbi, peruenerit, vel peruenisset, ꝙ tem perfectam ſignĩt, l. vrbana. 1. §. fi. de ver. ſig. & l. qui procurator. in prin. ff de ꝓcu. Idem ſi diceret, ſi veniret ad 14. annum, qa eſt ſuturũ ſubiũctiui, qđ rẽ pfectã ſignĩat, nõ cæptã, l. 1. in fi. coniuncto prin. eiuſdẽ, ſ. qđ quiſq; iur. Sed ſi diceret legatarius, hẽat in anno 10. ætatis, vel in annũ 10. idẽ importaret. Prædicta fallunt in l. q filium. §. 1. inf. ad Tre Rõ ibi patet i tex. & ĩ l. ad Rẽpublicã. inf. de mu & 2 ho. † Quæro, an dies vltimus vltimi anni dẽat eſſe ꝯpletus, videatis in l. qua ętate. ſ. de teſt. Facit ad pdicta qđ no. ĩ l. 4. §. minorẽ. ſ. 3 de min. † Op. ad ſm de l. 3. de annu. leg. Sol. intell'r hoc ſm illud. Op. & vr̃, ꝙ dẽat̃ in prin. cuiuslibet termini, vt l. 1. C. ſiq di. leg. ce. So. glo. ibi eſt legatũ annũ ſimpl'r, hic ſecus. Declaro, hic ab initio fuit legatũ unum, ſed ſolo diuiſã p tpa p hanc adiectionẽ, annuã, bima, trima die, & ſic illud tp̃s adijcitur cã differendæ ſolonis, & fauore hr̃dis, merito in fine anni dẽt ſolui, & pro hr̃de interpretat̃, vt hic, & l. lecta. ſi cer. pe. Qñq; ſunt plura legata annua, & tunc tp̃s eſt adiectũ fauore legatarij cã multiplicandæ oblĩonis: iõ in prin.

cuiuſlibet

ADDITIO.

a Pomp. No. & declara, vt per Soc. poſt alios in l. non putabam. ff. de cond. & dem.

cuiuslibet anni dēt solui, d.l.i. qñ di. le. ced. & ꝯ.ti.l.nec semel. Fallit, si est relictū annuū rōne certæ necessitatis, qa nūc dēt solui tpe necessitatis imminentis. Item fallit, qñ præstatio est fienda de certo reddituu, tunc dēt solui, qñ redditus percipitur, d.l.nec semel. §. si habitatione. ℑ. qñ di. leg. ced. & l. Firmio. §. pr. cū gl. eo. tit. plene dixi in l. qui hoc anno. de verb. ob. † Ad tertiū dictū opp. & vr̄, ꝙ a die mortis, l. qui duos. §. 1. ℑ. de man. test. & alibi dr̄ a die aditæ hære. l. si in diē. in prin. de ꝯd. & de. & l. 3. §. si qs hr̄d. de sta. lib. vbi cedit a die aditæ hr̄ditatis, ēt si sit dictū, ꝙ cederet a tpe mortis. Dic ergo, qñq; dies apponitur dispōni; qñq; apponitur cōdōni. Primo casu intelr̄ a die mortis, l. q duos. §. 1. de manu. test. Fallit, si p testatorē aliud sit expressum, vt hic. Nā hic testōr vr̄ voluisse, ꝙ a die finitę ętatis currat tp̄s annua, bima, trima die. Scd̄o casu, si qdē condō est implēda in persona hr̄dis, incipit a die aditæ hr̄d. l. 2. §. si qs hr̄d. de sta. lib. Si vero nō est implēda in ꝑsona hr̄dis, nūc a tpe testi pōt impleri in vita, vel post mortē, fm distinctionē. l. 2. de cōdi. & dem. Sed ꝯ hoc facit. l. Thais. §. hr̄de. de fideic. lib. Sed ibi dēt impleri in persona hæredis, non vt hr̄dis, sed vt filii, iō resti tp̄s inspicitur. † Circa hoc quæro, a ego vēdo vnum librū, & facio terminū de pretio vnius anni, qñ incipit currere illud tp̄s, an a tpe celebrati ꝯctus, vel libri traditi? Vel qñ fuit facta sub condōne, an currat a tpe celebrati ꝯctus, vel condōnis exitus? Dic, ꝙ incipit currere a tpe perfecti ꝯctus vltima perfectione, ēt traditionis, l. tali facta stipulatione. in prin. de iure do. quod est multum nota. Sed ꝯ hoc facit. l. 1. §. biduum. quando appel. sit. sed vide per teipsum.

ADDITIONES.

a Pom. Circa hoc quæro. Vide Sal. in l. 2. C. de cōtrah. empt. facit quod voluit idem Bar. in l. de diuisione. post gl. ibi, sol. mar. Vide Franc. consi. 94. col. vlt. vide, & declara, vt per Soc. in l. si in diem. in vlt. no. ff. de cond. & dem.

* Ruy, consi. 63. lib. 1. nu. 5. L. M.

1 *Tempus certæ ætatis appositum grauato, quando faciat condōnem, vel diē, & num. 2.*

3 *Dictio post facit conditionem, magis, quàm dictio, cum.*

Hoc aūt legatū. Tp̄s certę ętatis honorati facit cōdōnē. secus in tpe sīplici. h. d. Quęro, quare vnū tp̄s magis habeat condōnē, q̄ aliud? Solu. dies simpr̄ sine aliquo euētu est dies, qa certū est euenturū: sed cū aliquo euētu facit cōdōnē, qa est dubiū de illo euētu, & ita est hic. Facit. l. 4. in fi. ff. de cond. inst. Opp. vr̄, ꝙ tp̄s certæ ætatis nō facit ꝯdōnē, sed diē, l. ex his. qñ di. le. ce. Dicit gl. solue, vt ibi. Tu dic, ibi tp̄s certæ ætatis post legatū perfectū adiicitur p̄stationi: hic vero adiicit substantiæ legati. Sed opp. a qa cū præstationi apponitur, facit condōnē, l. quib. dieb. §. quidā Titio. de cond. & dem. Sol. si præstationi adiicitur tp̄s incertum, facit cōdōnē, vt ibi, secus si certū tp̄s. Et hanc solōnē firmat gl. in l. Seius Saturninus. ad Tre. & in l. cum testōr. C. de ma. test. Opp. de l. si ita scriptum. la 2. de man. test. So. ibi est spāle fauore libertatis, vt ibi d̄t tex. Itē opponitur de l. Sei⁹. Saturninus. ad Treb. Sol. ibi facit diē ex præsumpta voluntate defuncti, quæ colligitur ex trib. qa filius, qa minor, & qa p̄na hr̄ditas ē sibi debita. Sed si qd̄ istorum deficeret, non sufficeret. Hoc dico, vt cū adaptē ad istū text. ibi, ꝙ si testī, &c. vbi loquitur in filio, & facit condōnē. Itē op. de l. libertis. §. ab hr̄dib. de ali. & cib. leg. Iac. de Are d̄t, ꝙ ibi cōstabat, ꝙ ibi voluit facere diē, sed certe ibi loqtur, qñ est dubium. Ego dico, ꝙ hic loquitur, qñ tp̄s adiicitur ꝑsonæ honorati: ibi adiicitur tp̄s certæ ætatis personę grauati. Et ē rō, quia lex d̄t, ꝙ testōr præsumitur magis diligere primum hr̄dē, q̄ fm, l. Publius. §. 1. de cōd. & de. Hoc † ꝑmisso, qñ tp̄s ętatis grauato apponitur, voluit testōr, ꝙ hr̄s granatus, cū erit in illa ætate, pręstet: ergo multo magis voluit, ꝙ hr̄s illius hr̄dis p̄staret, cū ipsū nō tm̄ diligebat. Sed qñ apponitur tp̄s ætatis honorati, tūc cū testōr diligebat magis primū, q̄ fm hæredē, licet velit dare primo, tñ nō vult dare scd̄o. Sed hoc vr̄ ꝯ casum. l. si ita de ma. test. sed ibi fuit appositū tp̄s ętatis certę ꝑsonę, & ius spāle ī libertate ponitur, sed secus in alio legato, qd̄ est de iure cōi. Itē ꝯ me facit. l. si seruus liber. de sta. li. Rñ. ibi fuit tp̄s appositum p si, & sic condō, non fauore libertatis. Itē ꝯ me vr̄ casus in l. fideicommissaria libertas. §. ēt. de fideic. lib. Sol. ibi fuit appositum tp̄s certæ ętatis personę grauati per hanc dictionē, post, q̄ facit ꝯdōnē magis q̄ dictio, cū. l. inter illā. de ver. sig. vñ est idē, qd̄ in dictione, si, q̄ facit cōdōnē rr̄. Fallit fauore libertatis, d. §. ēt. Sed ꝯ ꝑdicta facit l. Thais. §. libertatē. inf. de fideic. li. Sol. ibi cōtinet ius cōe, nec est speciale fauore libertatis. Et id, qd̄ ibi d̄t, humaniore interpretatione, &c. intellige de illa humanitate, q̄ dēt fieri in qualibet vlt. uolūtate, l. in testamētis. de reg. iu. non ꝙ aliqd sit ibi spāle fauore libertatis. Itē facit ꝯ me, l. si quis a filio. in princ. ff. eo. fm intelr̄m gl. Sed rñ. substitutus non præstabat. sincōtinēti, sed adueniente tpe 14 ann. sicut in l. ex bis. C. qñ di. le. ced. & tex. in d. l. si qs filio. hoc innuit. Quare dicas tria verba. Qñq; † tp̄s post legatū perfectū adiicitur p̄stationi, & tunc aut adiicitur tp̄s certū, aut incertū. Si vero tp̄s certæ ætatis adiicit substātiæ legati, & dubitatur, an testōr voluit facere diem, vel cōdōnē: dic, aut adiicitur tp̄s certæ ætatis honorati, vel grauati, aut tertij. Primo casu facit ꝯdōnē, vt hic. Scd̄o casu, aut apponit dies, p. cū, & facit diē, l. libertis. §. ab hæredib. de ali. & ci. le. non ob. d. l. Thais. §. libertatē. de fidei. lib. qa dico, ꝙ ibi ponitur ius cōe. Aut si, vel p post, & facit cōdōnē. Fallit fauore libertatis, l. si seruus liber. de sta. li. & l. fideic. libertas prætextu. §. etiam. de fideic. lib. Tertio casu facit cōditionem, nisi libertatis fauore, l. si ita. ℑ. de ma. test. Fallit, si apparet expresse, vel tacite aliquibus coniecturis testatorem voluisse facere diem, l. Seius Sanin. ad Treb.

ADDITIO.

a Paris. Sed oppo. Vide Crem. sing. 13. & inferius ver. Sol. ibi speciale. istam solutionem sequitur Com. consi. 127.

1 *Fideiussor an possit esse iudex in causa rei principalis, an etiam testis inter debitōrem, & principalem, remissiue.*

Si Titio. Si legatarius grauatur soluere creditori defuncti, hr̄s & fideiussor agere pn̄t, non creditor. h. d. Op. ꝙ legatū valet in persona creditoris, qa eius interest plures debitores hr̄e, l. 4. in fi. de lib. leg. Soluit gl. plurib. modis. Tene tertiā, ꝙ nō hic reliquit contēplatione creditoris, qd̄ probatur in tex. in l. fideicōmissa. §. interdū. ℑ. ti. 2. Glo. vlt. tangit vnū verbū, ꝙ legatū valet pro hoc interesse, fꝙ habeo actionē bonęfidei pro actione stricti iuris, qd̄ reprobaui in l. si creditori. in fi. ff. eo. qa est ꝯ casum l. Aurelius. in fi. de li. leg. Vltimo Dy. † inducit hūc §. ad duas qō. An fideiussor possit esse iudex in causa rei principalis. De qua vid in Spe. de iud. del. §. superest. uer. sed nūquid fideiussor. a Scd̄o nunquid fideiussor b possit esse testis in cā inter creditorem, & debitorem. De qua vide in Spe. de test. §. 1. ver. quid de fideiussore.

ADDITIONES.

a Fideiussor. Adde, an fideiussor possit esse testis, Ang. consi. 285. uide tamē, quod voluit Rom. de cessione, consi. 382.

b Paris. Nunquid fideius. Vide Io. And. in add. Spec. hic alle. & Ant. de But. in c. si super, ext. de test. ultra Ang. & Imo.

1 *Expressum si non ualet, an ualeat tacitum.*

LEX LII.

Si fideiussor. Vitiato expresso nō vitiatr̄ tacitum æque principale. h. d. Opp. si nō valet exp̄ssum, † nō valet tacitū, l. itē. §. fi. ff. de ser. rust. p̄d. Circa hoc Pet. facit vnā distinctionē, q̄ Cy. recitat. C. de sacrosc. ecc. in auth. ingressi. Tu breuius, a & clarius dic, qñq; est eadē rō vitiandi tacitum, quę est vitiādi expressum, vt si expressum fuit factū dolo, vel metu, tunc vitiato expresso, vitiatur tacitū, l. debitū. C. de remis. pig. & l. metū. §. cū aūt. & §. fi. quod me cau. Qñq; non est eadem rō, & tūc aut actus celebratus est sufficiens ad disponendū super tacito, & exp̄sso principalr̄: & vitiato expresso, non vitiatur tacitum, ut hic, & l. 1. in fi. quib. mod. pig. vel hy. solu. Declaro. hoc legatum pōt relinqui tacite, & nutu, vt inf. ti. 2. l. fideicommissa, §. interdum. & l. nutu, quod hic fuit factum. Si vero actus celebratus non esset sufficiens ad inducendum tacitū principalr̄, sed illud tacitum venit in quandam consñam, tūc uitiato expresso, uitiatur tacitum, l. si spōsus. §. 1. de don. inter uir. & ux. & l. item. §. fi. de sem. rust. præd.

ADDITIO.

a Io. Fran. Ru. Tu breuius. Adde, quod cum Bar. tenent Doc. cōiter, vt not. Ias. hic. * scripsi consi. 112. nu. 11. in fine, lib. 2. L. M.

1 *Hęrede dānato per testatorē uēdere fundum, oblatione pretij facta per emptorē, si hæres recusauit, vēditio erit perfecta, & dominium translatū.*

2 *Compromisso facto, si arbiter mādauit fundū locari, & pars locauit, & postea locationi contrauenit, non incidit in pœnam laudi, sed locationis sic.*

Meminisse. Damnatus vendere, intelligitur iusto pretio. h. d. Dy. quærit † unam qōnem, in qua consuluit, a si hæres damnatus est vēdere, & emptor obtulit p̄riū, hæres voluit accipere, an sit perfecta vēditio, & an sit translatum dominium? Quod Cyn. tangit in l. 1. C. cōia de leg. in 8. q. qd̄ ego examino in l. vxore. §. agri plagam. ℑ. tit. 2. Et de primo oēs dñt, ꝙ sic, l. Labeo scribit, si mihi bibliothecam. sup. de ꝯhē. emp. Sed de secundo vr̄, ꝙ non. Nam est damnatus ad factum, l. cōsilio. in fi. d̄ cur. fu. & sic non est translatum dñium. Sed Dyn. determinat ꝯ, p d. §. agri plagam. vbi d̄t, ꝙ petere pōt. sed petere est agere in rem, ergo dñium est translatum. Et hanc dico veram, quia ille, q damnatus est vendere, non est simpr̄ damnatus ad factū, sed ad dādū, si dñs est, l. ex empto. in prin. ff. de act. emp. & not. in l. certi ꝯdō. in prin. ff. si cer. pe. & l. in conuentionalib. ℑ. de verb. obl. ergo fuit dānatus ad dandum, merito transfertur dñium incontinenti, si dñiū erat apud testōrem. Sed ꝯ hanc sol facit, qd̄ dixi in l. seruum filii. ī prin. sup. eo. vbi non transit, quando qs est tacite grauatus. Sed rñ. ꝙ hic est grauatus expresse, cum verba hoc important, arg. corū, q̄ not. p Dyn. & Doct. in l. sciendum. inf. de verb. obl. Quæro de q. b q̄ habui de facto, facta vendōne, si res euincatur, vtrum possit agi actione ex testō, vel dēat agi actione ex empto. Vel pone † in terminis, in quib. habui, arbiter ꝯdemnauit partē ad locandū domū in quinquenniū, pars locauit domū, non stat locationi, vtrum possit peti pęna ꝯpromissi, an pęna apposita in ꝯctu locationis? Dixi, ꝙ liberatus est a pœna cōpromissi, faciēdo locationē, & agēdum est

ADDITIONES.

a Consuluit. Dec. l. traditionib. in fi. C. de pact. Bar. Soc. inter cons. Maria. sen. cons. 189. col. 3. ī prin. Tiraq. de retrac. consan. §. 1. gl. 2. n. 42. scripsi cōs. 137. n. 3. L. M.

b Barb. Quæro de quæstione. Et uide pro ista q. Io. de Imo. hic, & i l. sed si possessor, in prin. ff. de iurein. & ibi Bal. Pau. de Cast. & Raph. & vide Bar. & Io. de Im. in l. pen. §. species. ff. de acq. poss. Bar. & alios in d. l. in numerationibus.

Poma. Vide Bar. in consi. 176.

est a mõ ex ꝯtu locationis. Casus est in l. in numerationib. in fi. ff. so. & l. seruus si hrēdi. de sta. li. melius in l. Stichũ. §. si hære. eo. ti & gl. in l. 1. in fi. magnæ gl. C. de pac. Sed ꝯ me vr̃ casus in l. fundi par tẽ. de ꝯh. emp. Sol. ibi fuit cõuentũ, vt conductor hr̃et, qđ non im pleť sola locatione, sed ꝑ patientiã in toto tpe. Sed hic fuit ꝯdemnatus, ꝙ locaret, ꝙ sola locatione implemr. Itẽ ꝯ me vr̃ casus in l. inter Castellianum. de arb. Solu. ibi arbiter diuisit, & voluit sic rẽ esse diuisam, non aũt dãnauit eos diuidere, & sic nõ impleť, nisi ĩ diuisione permanserit. Itẽ ꝯ me vr̃ casus in l. si hæres de act. emp. Respõ. ibi rei venditæ accedunt multa, & pro illis põt agi actione priua. ... licet cedant venditioni, nõ tñ sunt empta, l. nane, aut do mo. & l. vaccę emptor. sup. de euic. Apponať ergo ĩ sñia, ꝙ locet, & patiať eũ in ꝯductione ꝑsistere, alias sola locatione impleť. d. l. ĩ numerationib. Facit ꝑ statutis, quæ iubent aliquem aliquid vẽde re, vt puta, frumentum, & similia, quod intelligitur iusto pretio.

L E X LIII.

Si seruus plurium sit.

1 *Legatarij cõtra quẽ agãt, quãdo sñia est lata cõtra hæredẽ nõ defendente. Culpa quando possit imputari hæredi contra quem sententia lata fuit.*
2 *Sñiam latam pro se quis non dicit iniustam, quando tota pro se est lata.*
3 *Turpitudinem suam, quando quis allegare possit.*

Si hæreditatis. a Sñia lata ꝯ hr̃dẽ non defendentẽ, vel culpabilr̃ non appellantẽ legatarijs ñ præiudicat: b & qs nõ põt suã turpitudinẽ allegare. h. d. Op. & vr̃, ꝙ præiudicet quo ad oẽs, l. si imperatus. §. 1. de pig. Soluit gl. ibi nõ fuit collusum ab hr̃de. † Quæro, ꝯ quẽ agant legatarij? Gl. variant. vna est in l. qui repudiantis. in fi. de inoffi. test. Alia est in l. si perlusorio. §. fi. de app. Iac. de Are. distinguit. Qñq; dať sñia ꝯ hr̃dem nõ defendentẽ, vel colludentẽ, tñc nõ præiudicat, vt hic, & d. l. si plusorio. §. fi. de app. & l. q repudiãtis. in fi. de inoff. test. & l. si iõ. cum si. de euic. & tũc ꝑt cõueniri ipse hr̃s, vt ĩ. §. pe. Itẽ poterit conueniri possessor rei vẽdicatione, non actione ex testõ, vt dicit gl. d. l. qui repudiantis. in fi. tex. in d. l. si perlusorio. §. fi. ĩ. de app. Qñq; datur sñia ꝯ hr̃dẽ defendentẽ, & nõ colludẽtẽ, & tũc aut hęredi nulla ꝑt imputari culpa, & ipse ñ tenetur, & ꝑiudicat legatarijs, siue fuerit actũ querela inofficiosi testi, l. Pap. §. si ex cã. de inoffi. test. siue testm̃ fuit dictũ nullũ, vel irritũ, l. fi. C. de peti. hære. siue fuerit dictũ falsum, l. si in fraudẽ. C. de leg. Si vero hæredi ꝑt imputari aliqua culpa, non ꝑiudicat legatarijs. Culpa aũt est, si ñ appellauit, si iustè ponit, vt hic. Itẽ si iustas allegationes omisit, vt s̃. §. prox. Itẽ si iudicẽ ꝯ se prouocauit, l. exceptione. de fideiuss. & tũc licet legatariꝰ possit agere ꝯ hr̃dẽ, non ꝑt agere ꝯ vincẽtẽ, qa tutus est, l. si superatus. C. d pig. cũ si. & hoc verũ, si sñia fuit lata ad petitionem istitui. Sed si ad petitionẽ substituti, tunc si legata nõ sunt repetita a substituto tacite, vel expresse, idẽ dic, ꝙ in ꝑcedentib. eadẽ rõne. Si vero sunt repetita, tunc substitutus dẽt primo conueniri, vt hic. Si ñ esset soluendo, tunc dẽt rediri ad primũ ꝑp dolũ. & culpã suã, ar. ꝑal. legũ. Facit l. licet, s̃ si quis omis. cau. test. Prædicta vera ĩ sñia: in trãsactione dic, vt plene no. in l. controuersias. s̃. de trans. † Vlt. no.c bene tex. ꝙ sñiam latam ꝑro se qs non põt dicere male latã, quod est verum, si pro se in totũ est lata: secus si pro parte. Tũc ñ potest ꝯ partem venire. l. ẽt. §. 1. de min. tacit. l. fin. C. qñ prouo. non est necess. Quando † autem liceat alicui allegare turpitudinẽ suam, vel non, dixi in l. iusiurandum. §. fi. & l. seq. de iureiu.

A D D I T I O N E S.

a Cuiaci. li. 2. obseruat. c. 7. I. M.
b Non præiudicat. Adde, an sententia lata contra hæredem præiudicet legatarijs, Bal. consi. 398. 4. lib.
c Pom. Vltimo not. Amplia etiam, si ille, qui obtinuit, successit condemnato. Ita tenet Bal. l. si creditori. C. de ser. pig. da. manu. vide Alex. consi. 62. in 4. vol. & in simili Fed. consi. 89. & seq. Fel. in c. lator. in 1. col. de re iud.
Paris. Vide Alex. consi. 123. vol. 1.
Boer. q. 306. I. M.

1 *Culpabiliter defendens, non excusatur.*
2 *Qui defert in fiscum, debet deferre nomine fisci.*

Si quis. Hr̃ditas transit ad fiscũ cũ onere legatorũ. h. d. Not. tex. ibi, vel minus plenè defendit, ꝙ culpabiliter † defendens non excusat. d. s. s̃. proxi. §. Inducitur tex. iste per glos. ad quæst. quæ ponit in §. si quis autẽ non implens. in Auth. de hær. & Fal. & l. si is, qui soluendo. de hær. inst. Vltimo no. gl. quæ incipit, a fisco quę ponit formam deferendi, vt qñ quis defert in fiscum, debet deferre nomine fisci. Dixi plenè in l. 2. in prin. inf. de iu. fis.

A D D I T I O.

a Deferendi. adde vltra Alex. an factum aliquo procurante debeat prodesse ei, qui procurauit, quod consuluit Bal. consi. 61. 3. lib. & Rom. consi. 113. & inquantum Ale. tangit, an banniti tenearur ad collectas, vide late Rom. consi. 83.

1 *Consuetudo testatoris circa rem legatam, tam in modo vtendi, quam loquẽdi, quanda attendatur.*
2 *Cõsuetudo regiõis, ĩ qua versatus ẽ testãr, nõ vnde fuit, ĩ legatis attẽditur.*
3 *Obscuritas voluntatis defuncti circa legatum declaratur, per iudicem.*
4 *Ex mõ cognoscẽdi cognoscitur, an qs vt arbiter, vel vt arbitrator ꝑcesserit*

Si numerus. a Legatum obscurum declarať ex ꝯiectu ris hac lege expressis. h. d. Opp. ꝙ † consuetudo testatoris non debeat inspici. l. cum certum podus, de vi. tri. & oleo leg. Sol. hic inspiciť ꝯsuetudo loquẽdi, non ꝯsuetudo vtẽdi, vt in ꝯrijs. ita dicit gl. qđ non placet, ar. l. de quibus. in fi. s̃. de legib. Tñ tenẽdo istã sol. gl. op. de l. dãnas. §. fi. de vsufr. le. & de ali. & ci. le. l. pen. in prin. in quib. spectať ꝯsuetudo vtẽdi. gloss. non soluit. Dy. dicit, cũ dubitať, an sit legatũ, & quantũ, ꝯsideratur ꝯsuetudo vtẽdi, vt ibi. Sed cũ ꝯstat legatũ esse, & dubitať quale sit, tunc inspiciť ꝯsuetudo loquẽdi, vt hic. s̃m Dy. Addit Pe. nisi non inspecta ꝯsuetudine vtẽdi, legatum redderet inutile, l. ex vsu. ĩ. de vi. trit. & oleo leg. & d. l. dãnas. s̃m Pet. q̃ verba nullũ saporẽ hñt. Dic ergo plene, vt dixi in d. l. cũ certũ. † Op. dr̃ hic ꝯsuetudo, deinde regionis, in qua versatus est, &c. Cõtra, imo ꝯsuetudo regionis, vñ fuit, est exquirẽda, l. numis. ĩ. de le. 3. Sol. Intelligas illã s̃m istã, ꝙ dixi, vñ fuit, nõ intelligas vbi natus est, sed vbi cõuersatus est. † Itẽ op. ꝙ hæc voluntas dẽat exquiri ꝑ iudicẽ, l. voluntatis. C. de fidei. Sol. fateor, ꝙ recurrit ad iudicem, sed iudex declarat s̃m ꝯiecturas hic positas. Ordinẽ ponit Dy. ĩ c. in obscuris. de re. iu. li. 6. & in rũ, inspicimus. e. ti. No. ergo gl. q̃ ponit istas ꝯiecturas. Quæro, qđ si ĩ alijs b legatis, ex qb. dẽt declarari, reperit varietas? Rñ. inspicit, qđ est minus, s̃m Pe. vt ĩ. tit. 1. l. si ita relictũ. in fi. & l. apud Iulianũ, als incip. Aphri. §. Scio. s̃ eo. Induciť iste §. ꝑ Dy. vt ex mõ cognoscẽdi cognoscat, † an qs cognouerit vt arbiter, c an arbitrator. De quo in l. 1. s̃. de iu. & in Spe. de arbit. §. sequit ver. sed pone, ꝙ sic. & melius in ver. quid si sit ꝯpromissum. Dixi ĩ rep. §. arbitrorũ. l. si societatẽ ff. ꝑ socio. Vlt. no. l. sed si certos, ad id. qđ dixi ĩ l. talis scriptura. s̃. e.

A D D I T I O N E S.

a Pom. Si numerus. Limita, vt per Are. post Imo. in l. Centurio, de vulg. & pup. sub. vide aliquid per Pau. de Cast. consi. 21. & consi. 104. & consi. 179. in prin. & consil. 338. Imo. consil. 23. & in consil. 81. Vide etiam quid ex hoc tex. referat Raph. Cu. consi. 12. & Imo. consi. 89. & 95. & 114.
b Paris. In alijs. Vide Ro. sin. 170. incip. quæro, nunquid temp. & in singu. 713. inc. an lex, si seruus plurium. & Bal. in l. pe. §. mulier. ff. sol. matr. Cor. consi. 89. ante fi. Bal. in l. fi. C. de fal. causa adie. Item ad re. huius l. vide Ro. consil. 318. Barb. inter consi. Alex. cons. 51. nu. 23. vol. 3.
c Arbiter. adde quomodo iudicari debeat, an quis processerit vt arbiter, vel arbitrator, Bar. consi. 476. 4. lib.

L E X LV.

Si cui. Dictio, cum, ponitur augmentatiue, non taxatiue. hoc dicit.

1 *Accusans de adulterio cũ Seia uxore Titij, si respondeat se cognouisse carnaliter Seiam, an per hoc videatur confiteri adulterium.*
2 *Legatum quãtitatis factũ ab ĩstituto ꝑ testatorẽ Titio, si eidem a substituto relinquitur maior q̃titas, in illa maiori q̃titate inest relictũ ab instituto.*

L E X LVI.

Si a filio. Repetitio a substituto facta simplr̃ intellr̃ pure: & impubere adeunte dẽtur ex primis tabulis, nisi relictũ sit vltra, vr̃ cõiunctus sit datus. h. d. cũ prin. l. seq. Op. đ l. cũ pr̃. §. ab ĩstituto: ĩ. tit. 1. Sol. distingue, vt ĩ gl. q̃ vide Op. ext. gl. de l. fi. ĩ. đ fideic. li. vbi ĩ repetitione testatoris, intelligiť repetita ꝯdõ, nisi sit talis, q̃ vitiet ꝯdõnẽ. Sol. hic testator repetit legata simplr̃, vt legata ꝑdicta, vel q̃ legaui, &c. ibi magis gñalitet, l. qcqd legaui, uel caui, &c. Et ista faciũt ad qõnẽ. a 1 Quidã fuit accusatus đ adulterio ꝯmisso in Seiã vxorẽ Titij, q rñdẽdo accusationi dixit, Confiteor me cognouisse dictã Seiã carnalr̃, an ꝑ hoc videať ꝯfiteri eã uxorẽ Titij? Spe. tãgit hoc ĩ ti. deposi. §. 7. ver. 11. & nihil boni dicit. Tu ex ꝑdictis dic, aut est ꝯfessus gñalr̃ oĩa ꝯtenta in accusatione uera esse, & tũc refert ad ea, q̃ ibi ꝯtinenť spãlr̃, & ẽt accessorie, s. ꝑ modũ qualitatis, ar. d. l. fi. đ fideic. li. Si vero nõ gñalr̃, c sed đ se cognouisse dictã Seiã, tũc refert ad substãtiã ꝑsonæ, nõ ad als qualitates ipsius ꝑsonę, ar. huius legis, cũ si. Op. ad prin. ꝑximę. l. qd ergo. đ l. si fundũ sub ꝯdõne. §. si pr̃. ĩ. e. So. illa ꝯcordãt. † No. vlt. ex isto tex. qa si testãr reliqt certã q̃titatẽ ab instituto, & postea aliqd vltra a substituto, in q̃titate relicta a substituto inest qđ relictũ erat a primo. qđ dic, vt l. seruo alieno. §. si qs a primo. if. eo. No. gl. q̃ dicit, ꝙ pars deberi interim ꝑ qõne, de qua dixi ĩ l. plane. §. si ꝯiũctim. s̃. e.

A D D I T I O N E S.

a Pom. Et ista faciunt ad qõnem. Vide quid per hoc dictum consuluit Alex. consil. 3. in 4. vol. & vide Are. cons. 135. inci. breuitate vtendum est. ad fi. vbi dicit cõtra Bar. sed dictum Bar. primo sequitur Bal. in c. prudentiam. de off. deleg. & melius per Are. in l. scire debemus. ff. de verb. ob. per illũ tex. qui ad hoc ponderatur per Ang. cons. 146. inc. super primo. & ꝑ opi. Bar. vr̃ tex. in l. si quis a filio, & ibi ponderat Imo. s̃. eo. Facit ẽt pro Bar. quod vult Pet. de Anch. consi. 402. et dicit Pau. de Cast. hic, ꝙ ita cõiter practicatur. ẽt dicit Raph. Cu. ꝙ durum esset in practica recedere a Bar. tamen contra Bar. consuluit Ro. cons. 162. vide etiam Bald. in consi. 1. in 3. vol. Fel. in c. nonne. ver. fallit septimo. de præsumptio.
Paris. Ad istã materiã vide quæ scripsi in l. Lucius. §. 3. ĩ. tit. 2. Are. ĩ cõs. 153. ad fin.
b Bar. Accusatus. Et uide Bald. in l. si seruus plurium. §. fi. de leg. 3. & uide Bene. de Plumbi. in l. fi. ff. de fideic. lib. ubi alleg. consi. Bar.
* Matthesi. nota. 35. Dec. consi. 593. nu. 2. Ruy. consi. 103. nu. 11. lib. 4. consi. 169. nu. 6. et consi. 141. nu. 14. lib. 5. I. M.
c Non generaliter. Adde vltra Ale. quod Ro. consi. 455. consuluit, cum quidam esset accusatus, ꝙ quendam gabellarium nomine Titium vulnerauerat, & respondisset, uerum est, ꝙ Titium vulnerauerim, quòd per hoc non erat confessus, qđ ille fuisset gabellarius.

Quid ergo si maiorem.

1 *Quod relinquitur a diuersis hæredib. nõ dẽtur ĩ solidũ, nisi hoc exprimatur.*
2 *Causæ lucratiuæ duæ quando habent originem in persona diuersorum, concurrunt, licet redeant ad personam vnius,*

Si

Si quis duos. Quod † relinquitur a diuersis heredibus, perinde est, ac si relinquerentur in diuersorum testamẽtis. h.d. Op. tex. ibi, damnauerit vnumquemq; solidam rẽ legatario præstare, quia si hoc non expressisset, secus esset a l. si tibi. §. 1. ĩ. eo. & l. Meuius. §. eum. ĩ. ti. 1. No. ex uer. nã & si. ꝙ[a] duę lucratiuæ causę, quæ habent originem in pſona diuersorum, possunt concurrere, licet redeant ad pſonam vnius, l. si seruus legatus. §. 1. ĩ. eo & ibi dicam. Cętera dic. vt in gl.

1 *Pacem faciens cum aliquo, si postea banniatur, ut impune occidi possit, si illum occidat, non tenetur.*

Si hæres. Si hæres rẽ legatã interimit iuste, nõ tenet̃, secus si iniuste, vel non diligẽter se habuerit. h. d. No. 1 arg. ad q̃ōnem, ꝙ † si feci pacem a cum aliquo, qui postea fuit bã a nitus, ita ꝙ pōt impune occidi, si eum occido, nõ teneor, quia occido merentem, ut hic, & l. seruum, de uer. ob. & ibi dixi. Op. ꝙ talis erat dandus seruus, qualis erat, vnde potuit dari pro noxa. l. si a substituto. §. 1. sup. eo. Soluit gl. plurib. modis, tene illã, ꝙ hic magis expediebat redimere, q̃ dare pro noxa. Op. de l. si seruus. §. bone. de condic. fur. Solu. ibi agebatur rei vendicatione, hic actione personali. Vel dicas, ꝙ hic dicit in fi. non tenetur, vt cautionem p̃ster, &c. subaudi, tantum. & sic cessant contraria.

ADDITIO.

a Feci pacem. adde vltra Ale. Bal. consi. 2 1 1. 2. lib.

Item si ædes. Opp. vr̃, quod non teneatur. l. si a substituto. §. hæres. sup. eo. ti. Sol. erat melius cauere de damno in fec. quã dimittere eã possideri. Op. & vr̃, ꝙ non possit facere religiosũ, cũ dñium sit trãslatũ in legatariũ, l. a Titio d fur. R. ñ. vt rñdet tex. ĩ l. scriptus. sup. d rel. & sum. ñ. hẽtis hic alia.

LEX LVII.

1 *Scripta per testatorem in testamento si non ualent, uidetur ei esse in penã.*

2 *Statutum, quod si quis diffamauerit aliquẽ puniatur certa pœna qualiter intelligatur.*

3 *Diffamare aliquem de maleficio, quomodo intelligitur.*

4 *Iniuria dicitur inferri, quando alicui dicitur, quod est spurius, & natus ex monacho.*

Turpia a Legata facta per uerba diffamatoria non valẽt, h. d. No. quod † dicit, dolo scribentis, & sic vr̃ pena esse testatoris, si ea, quæ scribit in testõ, non valẽt. Oppo. de l. his verbis. §. 1. de hæredib. insti. Sol. gl. ibi stetit in gñe maledicẽdi, hic descendit ad speciem, quod est notãdum, vt ĩ. dicam. Opp. de l. & si pepcerit. §. 1. de li. & posth. Sol. ibi in exhęredando congruunt verba maledictionis, quia est priuatio, ideo nõ vitiatur, ut ibi, sed legato non congruunt. Facit. l. quoties. §. si quis nomen hæredis. & quod ibi no. sup. de hæred. insti. Ista faciunt † ad q. Statutum est hic, ꝙ si quis diffamauerit aliquem de aliquo maleficio, puniatur certa pęna. Primo quęritur, quid sit hoc dictũ, diffamauerit. Vr̃, ꝙ importat. i. in fama posuerit, fm hoc qui accusat de diffamatione, dẽt probare tm̃ esse dictum p aliquem, ꝙ ex hoc talis insurrexit fama. Veritas est, ꝙ infamare dr̃, qui pronunciat aliquod verbum, quod infamiã alicuius continet, vt hic, ibi, quæ denotãdi, & item apud Labeonem. §. si quis libello. de iniu. & l. lex Cornelia §. fi. cum l. seq. eo. ti. C. de famo. li. l. 1. facit l. diffamari. de inge. mã. 3 † Secũdo dubitatur, qũo intelligatur diffamare de maleficio. Rñ. non sufficeret, si staret in genere maledictionis, ut dicẽdo ipsum impium, & pessimum hominem, & similia, nec requiritur, ꝙ de aliquo pronunciet maleficium ita limitate: sicut dicitur in l. libellorum. de accu. sed sufficit, ꝙ dixerit fecisse homicidium, uel furtum, & similia, ut hac lege, & quod no. in d. l. quoties, & probatur 4 in l. denunciasse §. 1. de adul. Nota etiam, ꝙ † vr̃ iniuria, [b] & infab mia, si alicui dicatur, tu es spurius, & ex monacho natus, ut hic.

ADDITIONES.

a Turpia. Adde, an si testator mandauerit hæredibus sub pœna priuationis hæreditatis, ut eius filiam nuberent. cum consil. Caij, & filia nupta fuit sine eius consensu, & acceptauit legatum paternum, nihil ominus possit petere hæredes priuari hæreditate, Pau. de Cast. consil. 87. in quantum Alexan. ponit, an pater possit disponere, ut filia dotetur arbitrio alicuius, uide Bald. quod sic consil. 183. libr. 5.

Emanuel Costa lib. 1. Select. c. 3. I. M.

b Pom. Nota etiam, quod vr̃ iniuria. Intellige, ut per Bar. in l eum, qui nocẽt. ff. de iniu. & quæ dicantur verba iniuriosa, uide tex. & ibi Ang. in c. cum te. de re iud. Rom. sing. 172. incip. in causa proposita. Alber. in 2. parte statutorum. q. 4. incip. quid si aliquis uolens iniuriare Ang. in l. uestem. ff. de iniu.

Si Titiæ. a Defectus conditionis inualidæ non uitiat legatum. h. d. Opp. C. de instit. & substit. l. 1. de condi. inser. l. legatum. Sol. Hæc conditio ab initio fuit inualida, qđ nota.

ADDITIO.

a Parif. Si Titiæ. Pro declaratione, & limitatione conditionis, de qua in hoc. §. vide Pau. de Cast. consi. 88. Fel. in c. pe. eo, tit. de const.

Sed & si serui. Si conditio potestatiua deficiat per casũ, non perimit legatum. h. d. Opp. de cõdi. & dem. l. pen. §. 1. Sol. hic decessit ante moram, ibi post. Oppo. ad legem Aqui. l. inde Neratius. §. 1. Solu. hic decessit casu, ibi fuit occisus per alium uiuo testatore, ita dicit gl. immo vult dicere. eo mortuo, vt ibi patet. De ista materia plene per Doct. & glo. in l. 1. C. de instit. & substit. & l. in testamento. inf. de condi. & demon. & ibi glo. & ibi dicemus.

1 *Hæredes nominati per nomina propria tenẽtur in viriles: per appellatiua in hæreditatis portiones. nu. 3.*

2 *Testator si dicit, ab hæredibus, quos supra scripsi (cum eos nominauerit) peto dari, uidetur nominati per nomina appellatiua.*

4 *Testator si nominauit hęredes per nomina appellatiuo, non denotantia hæreditatem, tenentur pro hæreditarijs portionibus.*

5 *Nominatim relinquere, quid sit.*

Si pars a Nominati † per nomina propria tenentur in viriles, per appellatiua in hęreditatis portiones. h. d Oppo. ĩ. ad Treb. l. nõnunquam. Sol. hoc debet intelligi secundum distinctionem illius legis. Opp. inf de duob. reis. l. antep. ubi non est differentia, siue nominẽtur omnes, siue pars eorum. Gl. hic fatetur contrarium, & dicit, ꝙ hic sit differentia, utrum nominentur per nomina propria, uel appellatiua, ut hic in 1. gl. Alibi glo. tenet istã differentiam, ut distinguatur, an relinquatur a parte, an ab oib. l. si quis testõ. de sta. lib. Sed hæc uerior, probat̃ in d. l. antep. de duob. 2 reis. † Quæro, quid si testõr dicit, ab hęredib. quos sup. scripsi, peto dari, eum sup. eos nominauerit. Gl. in d. l. antep. dicit, ꝙ uñr nominati per nomina appellatiua, & illud est verum. Casus est in l. pater filio. de vulg. & pup. Licet Vltramontani, & Cy. cõtra. C. de impu. & alijs sub. l. fin & l. Lucius. §. Lucius. inf. tit. 1. & ibi dicam. 3 † Quęro, quid si nomino partim per nomina propria, partim per nomina appellatiua? Dic, ꝙ nominati per nomina propria tenebuntur in uiriles, quæ eos tangunt. Alij tenebuntur in hrẽditarias 4 portiones, ut no inf. de sta. li. l. si quis testõ. fm vnã opi. † Quæro, a quid si appellauit eos per noĩa appellatiua non significantia hæreditatẽ, sed dixit, a filiis meis, uel fratrib. meis & similib Vr̃, ꝙ teneantur in uiriles, cũ talis demonstratio, hẽat vim proprij nois, l. nominatim. de lib. & posthu. & l. si noiatim, de cond & dem: In ĩ rium, ꝙ pro hrẽditarijs, est casus ĩ l. Lucius. §. Męuia filiũ. ad Treb. b Vltimo [b] aduerte, † quid est hoc dictũ, relinquere noiatim? Nã 5 largo modo dr̃ relinqui nominatim, qñcunq; apparet a quo relinquitur, l. nominatim. inf. ti. 2. Sed sicut ista uox, nomen, ꝯgruit nominib. propriis, & appellatiuis, ita hoc aduerbium nominatim Qñq; enim dr̃ nominatim, quod relinquitur per nomina appellatiua, ut si dico, filijs meis, l. Titius. in prin. sup. de lib. & posth. & l. Lucius. §. Meuia. Idem si dico, hæredibus meis, ut hic vł dominis meis, l. si seruus communis ita, de stipu. ser. sed solum nominatio, quæ fit per nomina propria, vocat aliquem ad viriles, vt hic.

ADDITIONES.

a Barba. Quæro. Et vide Pet. in c. literis. de rescrip. vbi inducit illum tex. contra dictum Bar. in d. §. Mæuia. & uide, quæ ibi dixi.

b Vltimo scripsi consil. 124. nu. 91. I. M.

LEX LVIII.

1 *Testator non potest probibere, quod solennitas locum non habeat in eius testamento.*

2 *Priuati non possunt tollere solennitatem iuris in testamento.*

Statutum potest facere, ne leges habeant locum in testamentis.

3 *Cautio de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, nõ potest tolli per testatorẽ.*

4 *Testator potest prohibere detractionem Falcidiæ.*

Falcidia quare fuit inducta.

5 *Testamentum, in quo prohibita est Falcidia, valet, licet hęres non adeat hęreditatem, & sic est casus, in quo testamentum valet sine aditione.*

6 *Iustinianus fuit catholicus.*

7 *Trebellianica detrahitur contra voluntatem testatoris.*

8 *Testator non potest prohibere, quòd testamentum non insinuetur, stante statuto quòd debeat insinuari.*

Testator, nec partes possunt tollere inducta ad falsitatem euitandam.

9 *Testator potest facere, ne bona sint pro legatis tacite obligata.*

10 *Legatarius potest propria authoritate ingredi rem legatam, quando testator hoc moneat, remissiue.*

11 *Renũciatio facta d exceptione fictionis, vel simulationis cõtractus, nõ tenet.*

Practica opponendi exceptioni simulationis.

12 *Testator potest remittere tutori confectionem inuentarij.*

Iudex potest sequi voluntatem testatoris remittentis tutori confectionem inuentarij.

13 *Pactum, quod liceat appellare a sententia arbitri, an valeat, etiam in illis casibus, in quibus non oritur actio. 16.*

14 *Casus, in quibus de iure communi a sententia arbitri oritur actio.*

15 *Statuto stante, quod ex sententia arbitri oriatur actio, tunc ab ea potest appellari.*

16 *Obligatio in nobis imprimitur, sicut character in anima.*

17 *Testamentum solenne producit obligationem.*

18 *Possidens sine vitio rem sibi in testamento minus solenni relictam, tutus est exceptione, sed ad eam non habet actionem.*

19 *Pactum, ꝙ seruitus, quam habeo in fundo tuo, non pręscribatur, an valeat.*

20 *Vsucapio, & præscriptio inducta est propter bonum publicũ principaliter.*

21 *Præscriptio potest pacto interrumpi.*

22 *Renunciari non potest statuto disponenti, quod debitum pręscribatur spatio decem annorum.*

Cautela, vt actio tempore non tollatur.

23 *Obligatio si præscribatur, an remaneat naturalis.*

24 *Hæres iussus a testatore pręstare legatum certo loco, quando possit alio loco congruo conueniri.*

Nemo potest. a Breuis ē, nec eget summario, sed d clone. Primo ponit dictū. Scdo illud pbat p tria exēpla. Scda ibi, qa nec tpe. Casus ī terminis apparebit ex his, q̄ j. dicā, rñdendo ad ɔ̄ria. Op. voluntas testōris est seruāda in ultimis volūtatib. l. in ɔdōnib. de cōd. & dem. hic dr ɔ̄riū. Sol. Quædā sunt, q̄ ptinent ad substātialia testi, sine qb testm̄ non est, videlicet, q̄ sint 7. testes liberi, rogati, & similia pertinētia ad solēnitatē. Itē q̄ sit institutio hr̄dis, sine qua testm̄ non est. l. prox. s̄. de his, q̄ in te. dele. & has testōr prohibere non p̄t, ut hic. Rō, qa hoc dicēdo ɔtinet repugnantiā. Cū. n. sint de substāria, sine qb. testm. non est, subducere ista, est facere, q̄ non sit testm̄ qd̄ ergo dicit, q̄ leges non hēant locū, & sit testm̄, idē est dicere, ac si diceret, q̄ nō sit testm̄, & sit testm̄: hoc esse non pōt, de reg. iu. l. vbi repugnātia & de usu & ha. l. p seruū §. 1 Quædā sunt, q̄ non respiciūt solēnitatē testi, sed tenorem ipsius, & in illis voluntas testōris seruat̄, ut lege ɔ̄ria, & sic intelr̄ prima gl. hic posita. Sed ɔ̄ j. ti. 1. l. codicillis. §. fi. So. gl. & bñ, q̄ ibi erat solēnitas sufficiēs ad codicillos, iō ualet b iure codicillorum. Contra hoc op. b gl. C. de fidei. l. fi. vbi sufficit, q̄ in fide hr̄dis ponat, absq; aliqua solēnitate, fm̄ vnā le. So. ibi est casus spālis, uel aīr, ponere in fide hr̄dis, ita q̄ hr̄s pmittat hoc defuncto, sipr nām ɔ̄ctus & ita hr̄s, q̄ hoc pmisit, ad hoc conuenitur. ar. l. q̄ā cū filiū. de hær. inst. & l. spadonē. §. t. d̄ excu. tu. Itē ad 1 pdicta op ext. gl. s̄. d̄ testa. mil. l. 1. Sol. † p legē pōt fieri, & remitti 2 solēnitas iuris ciuilis, non p testōrē, vt hic. † Et sic vides, q̄ prin. huius legis loquit̄ in priuato. Per statutū. n. bene posset fieri, ne leges locū haberēt in testō. Op. C. de vsufr. l. r. & C. vt in poss. leg. l. pen. 3 Gl. magna hic in fi. hoc † tangit, dicens, q̄ cautio de vtēdo fruēdo arbitrio boni viri, est in fauorē hr̄dis, vñ licet non sit de solennitatib. testi. p testōrem nō pōt tolli. solum. n. circa ea quæ ipsum testōrem respiciūt, seu ius testōris, pōt disponere. Sed hæc solutio vr̄ ɔ̄ l. vnū ex familia. §. si rem. j. tit. 1. vbi de re hr̄dis pōt testōr disponere, ut de suo. Vñ gl. in l. pen. vt in poss. le. dicit, q̄ cautio illa est solū in fauorē hr̄dis, sed ideo est inducta, ne qs inuitetur ad delinquendū. iō per testatorē non pōt tolli. l. ɔuenire. s̄. de pac. dota. & ista est buna. Sed ad hoc op. C. ar. tu. l. fi. §. illo pculdubio obseruādo. vbi pōt remitti ɔfectio inuentarii. & tñ illud inuentū est, ne qs inuitet ad delinquēdum. So. ut dicā. j. ī qōnib. Opp. C. ad le. Falc 4 † auth. sed cū testōr. ubi testōr pōt prohibere detrahi Falcidiā respiciētem ius publicū, l. qd̄ de bonis. §. 1. ad l. Fal. Sol. Lex Fal. fuit inducta in fauorē testōris, ut habeat hęredē, ut Inst. ad l. Fal. Item fuit inducta in fauorē publicū, qa publice interest, ut testā hoīum effm̄ hēant, l. uel negare. s̄. quemad testa. app. Sed si testōr de iure antiquo potuisset phibere Falcidiā, uenisset ɔ̄ utilitatē publicā, qa hr̄s repudiādo rūperet testm̄, iō phiberi nō poterat. d. l. qd̄ de bo5 nis. §. 1. Sed hodie si testōr phibet Falcidiā, & hr̄s nō † adit hr̄ditatē, testm̄ remanet ualidū, ut in Auth. de hę. & Fal. §. si uero expresc sum. qd̄ est notandū. c qa casus singularis est, ubi ualet testm̄ sine aditione hr̄ditatis, uñ phibere Falc. hodie nō est ɔ̄ publicā utilitatē, merito ualet, & hæc est rō urgēs. Est alia psuadens, nā IuriscōsI erāt pagani, & de premio uitę æternæ nō cogitabāt, iō putabāt, q̄ si hr̄s ɔmodū pecuniariū nō ɔsequeret̄, repudiaret hr̄ditatē. Insti6 nianus † aūt ut Catholicus cogitauit q̄ satis hēat ɔmodū a Deo, d d ex eo q̄ uoluntatē defuncti exequit, ut dicit tex. in d. §. si uero exe pressim. Sed iuxta hoc e qro, † an quarta Trebellianica detrahat ɔ̄ 7 uoluntatē testōris? Dñ quidā, q̄ nō, sicut & quarta debita iure institōnis hodie nō detrahit̄ ɔ̄ uoluntatē testōris, in Auth. de hær. & Fal. §. si uero expssim. in fi. & auth. sed cū testōr. C. ad l. Fal. Alij ɔtra, q̄ detrahat ɔ̄ uoluntatē testōris, C. ad l. Fal. l. si ur al. & ad l. Fal. l. 3. & Inst. de fidei. hær. §. sed qa. & c. & C. de test. l. sancimus. & C. de ap. l. pcipimus. in fi. & hoc uerius uī. Ita tenet Albertus in margarita, 8 in ti. an fructus ɔputent in quartā Trebellianicam. Quæro † circa hāc partē, in ciuitate ista est statutū, q̄ testm̄ insinuet, aīs nō valeat an testōr possit phibere insinuationē? Rñ. non Casus est hic, quia iuta pertinētia ad solēnitatē actus, non pñt prohiberi p testantē, vt hic. Ad idē facit qd̄ no. Cy. in l. si qs pro redēptione. §. cæteris. C. de dona. vbi dicit, q̄ legib. q̄ præcipiunt donata insinuari, non pōt f renūciari. f Præterea oīa, q̄ statuunt pp euitandā falsitatē, vel periculū, nō pñt remitti p testōrē, vel ɔ̄hentem, l. ɔparationes. C. de fi. inst. De hoc p Iac. de Bel. in §. qa vero. in Auth. vt sine phi. ma. debi. vel cred. Sed istæ solēnitates sunt inuētæ, vt falsitates cessent, l. 9 iubemus. in fi. C. de test. ergo non pñt p testōrem phiberi. † Quæg ro g an testōr possit facere, ne bona pro legatis sint tacite obliga10 ta Glo q̄ sic, C. vt in poss. le. 2. Quæro, † an testōr possit facere, q̄ leh gatarius h possit ingredi possessionem rei legatæ sua authoritate? Gl. q̄ sic, vt j. ti. 1. l. Titia cū testō. §. Luci⁹. qd̄ dic, vt dixi, & exami11 nari plenius. C. de pig. l. creditores. in 2. q. † Quæro, an renūciatio i exceptionis, fictionis, & simulationis i ualeat? Rñ q̄ nō, nā si inter nos agit̄, q̄ ɔ̄ctus sit simulatus, & sic deficiat in substātia, nō est ɔ̄ctus. l. imaginaria. j. de reg. iu. s̄. de ri. nup. l. simulate. s̄. d̄ aqua plu. arc. l. emptor. Et si in eodē ɔ̄ctu renūciauit exceptioni simulationis, idē est dicere, q̄ sit simulatus, & nō simulatus, merito non vak let, vt hac l. in prin. fm̄ rōnem, q̄ posui in primo ɔ̄rio. Præterea k sicut ɔ̄ctus ipse fuit simulatus, ita renunciatio fuit simulata, ergo l nō est renūciatio, Opponā l ergo exceptionē, q̄ totus ille ɔ̄ctus, & qcqd ɔtinet in illo ɔ̄ctu, est simulatū, nec poterit mihi replicari de renūciatione, vł pacto de n̄ opponēdo, qa oīa ista fuerūt simulata. secus tñ esset, si ex interuallo tale pactū, vł renūciatio fieret, l. 12 2. q̄ me. ca. † Quærit Dy. an testōr possit tutori remittere ɔfectiom nē inuētarii. m Et dicit, q̄ sic, p l. fi. §. illud pculdubio obseruādo. n C. arb. tu. Mat. n Sil. disputat hāc q. & determinauit, q̄ testōr p̄t remittere, si tñ apparet hāc remissionē esse ɔ̄ vtilitatē pupilli, iudex nō dēt volūtatē testōris seq. l. in ɔfirmādo. s̄. de ɔfir. tu. & l. vtilitatē. e. ti. & s̄. vbi pu. edu. de. l. 1. §. 1. & de hoc i Spe. d̄ tutore. §. ghāır. ver. hoc aūt noiā. tū, & de inst. edi. §. dicto. uer. tutor aūt. Pōt. n. cōsique esse, q̄ nō ɔficere inuētarium ptinet ad utilitatem pupilli, ne o eius paupertas pādat̄, o l. 2. d̄ ali. pu. pst. & C. q̄n, & q. quar. par. deb. 13 l. 2. Pro hoc ēt tex. ī l. tutor, q̄ reptoriū. ī prin. s̄. d̄ adm. tu. † Quærit hic Dy. an p pactū posset fieri, q̄ a sn̄ia arbitri possit appellari? Et istā q. te citat Cy. C. de arb. l. 1. do. Lāb. d̄ Rāp. disputauit eā, q̄ qdā hñt p Dy. in l. ex ɔsensu. j. de app. & inclinat Dy. q̄ valet pactū. Primo p casū d. l. ex ɔsen. Itē qa ualet pactū, ut n̄ liceat appellare, ut j. a q. ap. n̄ li. l. 1. §. 1. & C. de tē. ap. l. fi. ergo valebit pactū, q̄ liceat appellare. Cy. tenet ɔ̄riū, qa p hoc pactū ueniemus ɔ̄ ius publicum. Daret̄. n. iurisdō arbitro. q̄ nō p̄t fieri, p hāc l. & sup. d̄ pac. l. ius publicū. & C. de iurisd. om. iu. l. priuatorū, & idē tenet Ray. sed Spe. ī ti. de app. §. in qb. uer. 16. cū ver. seq. tenet op. Dy. p d. l. ex ɔsensu. 14 Ad hoc † examinādū sciēdū est, q̄ ex sn̄ia arbitri hodie cōsiq; orit̄ actio. i. q̄n cōpromissū est factū sine pęna, & ē hōlogatū expresse vel p cursum x. dierū, ut C. de arbi. l. cū antea. idē si fuisset apposita pęna cū illa clausula, rato manēre pacto. l. 2. sup. d̄ arb. & ibi no. aīs ex sn̄ia arbitri orit̄ actio, l. j. C. d̄ ar. In casu ergo, ī quo hodie orip tur actio, uideamus, an possit appellari, p ēt sine pacto Gl. in l. 1. C. d̄ arb. q̄ nō, qa aut hōlogat̄ expsse, & nō p̄t appellari, approbauit. Aut nō hōlogat̄, & tūc aī x. dies reus nō p̄t appellare, qa nō ualet sn̄ia, post x dies sero puocat̄. Cōtrariū dico. Rō. n. quare nō poterat appellari, erat, qa sn̄a nō pducebat actionē. d. l. 1. sed cū hodie pducat, appellari pōt. Et si dicis, nō pducit actionē, nisi hōlogetur, q & p hōlogationē pdit̄ ius appellādi, fallum ē, qa q sn̄iam possum homologare tāquam latā, non tāq̄ bene latā, ut diximus in sn̄ia lata cū falso pcuratore, l. 3. §. falsus, rem ra. ha. Facit qd̄ no. de neg. gest. l. Pōponius. Vñ statim cū appello a sn̄ia arbitri, ualet sn̄ia, & appellando eā approbo tanq̄ latā, non tanq̄ bñ latā. Sed ob. qa per hoc vr̄ dari iurisdictio arbitro, qd̄ nō pōt fieri l. priuatorū. Rñ. per hoc non dat̄ iurisdictio, nec repugnat, q̄ appellet̄ ab eo. q nō hēt iurisdictionē, si tñ actu eius tenet, & hēr effm̄ iuris, pōt appellari. appellat̄. n. ab executore, l. ab executore. de app. & C. quorū app. non

ADDITIONES.

a Alciat. tract. præsumpt. reg. 3. præsump. 18. in fine. I. M.
Paris. Nemo potest. An, & quādo negatiua præposita verbo, potest, importet necessitatē, vide Fel. in c. pastoralis. col. 1. ext. de excep. Itē de materia, q̄ qñ lex introducit aliquid pro forma non possit renunciari, vide per Abb. in c. si diligēti. de fo. comp. per Mod. in l. pe. C. de pac. intellige tñ, qñ forma esset introducta in publicam vtilitatem contrahentium, quia tunc non ualeret renunciatio, vt per com. cons. inci. stante statuto ciuitatis Vincentiæ, in 1. dubio. Item quomodo intelligatur regula huius l. vide Ias. in l. testandi, ad fi. C. de testa.
Pom. Adde in materia auferendi, qd̄ cum ius primogenituræ sit firmatū lege diuina, fm̄ Io. An. & alios in c. licet. de uoto, qd̄ pater illud nō poterat auferre primogenito, ut alius filius præcedat. Ita Pa. cons. 3. inci. tenor. in prin. 2. dub. in 2. vol. Qd̄ intellige, nisi primogenitus esset insufficiens, ita Bald. in auth. hoc amplius. C. de fidei. & in proœ. decr. alias illud ius remaneret penes primogenitū. & administraret p pcuratorē fm̄ primū gradū, de sup. ne. præl. lib. 6. c. fi. & vide Bal. in l. si uiua matre. C. de bo. ma. Adde inquantum Ale. tangit, an legatus de latere possit cās cōmittere summarie, simpliciter, &c. Ang. consi. 281. & Ab. cons. 11. Et an possit quē restituere ad appellandū, per eundem consi. 80. li. 2. & inquantū tangit, an stante statuto, qd̄ debitor possit capi, ad requisitionem creditoris, an tunc debeat citari, Vide quod consuluit Ro. consi. 263. & 241.
b Opp. Paris. consi. 24. nu. 54. lib. 1. I. M.
c Notandum. Adde Pau. de Cast. consi. 391. Rom. consi. 71.
d A Deo. Adde Pau. de Cast. consil. 101. in prin.
e arii. Sed iuxta hoc Aduerte quod Bar. in l. Marcellus. uersi. secunda quæstio ff. ad Treb. tenet contrarium eius, quod tenuit hic.
f Renunciari. An legib. loquētib. de insinuationib. possit renūciari, ēt cū iuro, vide hic alle. per Ale. uide Bal. cons. 92. & 119. lib. 3. Abb. consi. 10. li. 2. Pau. de Ca. consil. 189. & Old. consil. 573. qui tenet quod ēt absq; iuro non possit renunciari.
g Quæro Soci. sen. consil. 198. col. 2. in prin. lib. 2. I. M.
h Quod legatarius. Adde Ang. consil. 103. circa fi. & quando possit legatarius propria authoritate capere legatum, vide Ro. consi. 321.
i Simu. Adde pulchre Pet. de Anch. consi. 228. Et an valeat statutum prohibēs opponi exceptionē simulationis, & an tunc possit adiri eps, uide Bal. cons. 3. lib. 4.
k Præterea. Dec. cons. 58. nu. 2. Tiraq. de retrac. conuent. in fi. nu. 115. & de iure cōst. in 3. parte, declarat. 6. nu. 33. I. M.
l Opponam. Crau. consi. 1174. Paris. consi. 95. nu. 60. lib. 4. Dec. consi. 348. n. 5. I. M.
m Paris. Quærit Dy. uide Are. consil. 22. Certa. in uerbo, inuentarium, a quib. Ang. cons. 128. inci. reuocatur in dubium. ad fi. Ale. consi. 62. vol. 4. habes in l. fi. C. de arbi. uide etiam Ias. in l. cum necessitatem. C. de fideicom. & Moder. hic.
n Tutori. adde qd̄ cōsuluit Ang. cōs. 171. super statuto Cortonij disponēte qd̄ nō obstāte remissione testōris, tutor teneat̄ cōficere inuētarium, & rōnē reddere, & an tutori possit remitti confectio inuentarij, nō hr̄di, uide Pa. de Ca. cōs. 410.
o Pauperetur. Adde quando mater excuseτur a confectione inuentarij, ita quod successione non priuetur, quando dicit filios egenos, Pet. de Anch. consi. 104.
p A ppellari. Adde, an a sententia arbitri possit appellari, tam de iure canonico, quā ciuili, Alex. in rub. de appell. Rom. consil. 27.
q Quia. Cur. in l. 1. nu. 6. ff. de iureiuran. I. M.

non re.l.ab executio. & ꝯstat executorē nullā hēre iurisdōnem,l. 15 executorē. C. de execu rei iu. In ciuitatib. † vero Italiæ, in quibus ex forma statutorū ex sñia arbitri oriē actio incontinenti, non vi- 16 deo,qđ dubij sit,qn a tali sñia possit appellari. In illis † vero casib. in qb. ex sñia arbitri non oriē actio,sed meri pœnę paretur. ñ ē dubiū,ꝙ de iure appellari non pt,l.1. C. de arb. Sed an tunc valeat pactū,ꝙ liceat appellare? Dico,ꝙ sic.non tñ ꝓprie erit appellario,de qua loquiē titu.de app.cū illa sit qđā rescissio sñię.l.1.in fi.ad Turp. sed sñia arbitri cū sit nulla,non potest rescindi ꝑ pactū,sed hoc pactū importat hoc, ꝙ te possit ad iudicē prouocare, vt reuideat,an arbiter bñ iudicauerit,ꝑ hoc sup. q satis.cog.l.arbitro. ſm vnā lec. & l.fi.a qui.ap.non licet. Vltimo qđā circa istā partē tractāt mām, an possit qs iuri publico renūciare? De quo dixi plene in l.iuspublicū.s̄.de pac.& ꝑ Doc.in l.pen. C. de pac. Venio ad scđm partē, ꝑ cuius declaratione quæro,qūo ꝑsta exēpla ꝓbaē dictū? Rñ.dēscite,ꝙ oblō inhęret ossib.nr̄is, adeo ꝙ a nobis separari nō pōt, vt 17 s̄.de pecu.l.quis ergo casus.& †imprimiē in nobis,sicut character a in aīa; ita d̄t gl.in l.3.in prin.s̄.pro socio. Ponamus ergo [a] exemplū in charactere corporali, si cū ferro igneo imprimatur alicui character in aliqua parte corporis,hoc imprimitur,vt ꝑpetuo sit,nec ex voluntate imprimentis pt finiri tpe,neq; loco, neq; cōdōnis euētu,hoc.n.esset ꝯ nām ipsius characteris impressi. Nunc ergo dicit Iuriscōsultus,dictū est in prima parte legis, ꝙ testator nō pt facere,ne leges.q̄ respiciūt substantiā, vel solennitatē testi, habeant locū in suo testō,qđ apparet,qa ñ pt facere,ꝙ oblō finiatur tpe,loco,& cōdōne,qa esset ꝯ substantiā,& nām oblōnis. Reassumo ergo primū,qđ d̄t,tpe,& op.j. de acc.& ob.l.oblōnū fere.§.placet. & s̄.de seru.l.4. Sol.glo.ꝙ non finitur tpe,ipso iure, vt hic: sed ope exceptionis,vt ī ꝯrijs,& bñ. Sed dices,ergo in prima parte legis,licet nō valeat ꝓhibitio testatoris ipso iure,valet ī effectu ope exceptionis,vel replicationis,vt sit bona similitudo,quæ sequitur. Rñ. istud,qđ testm hēat hāc solennitatē.est inductū a iure ciuili, & iō 18 si illa solēnitas non seruetur † ex testō oritur oblō nālis, ſm gl. vt no. C. de iu.& fac.igñ l.cū qs.d̄ re.iu.l.cuius ꝑ errorē. & l.1.d̄ cōd. ind. Vñ fateor,ꝙ si aliqs possideret sine vitio rē sibi relictā ī testō b ñ solēni, [b] esset tutus exceptione,qa possidet rē sibi naturalr̄ debitā,l.militis.§.veteranis. s̄.de test.mil & d̄ cōpē.l. ēt.sed petere nō posset,qa nō hēt actionē. Ita ī 2.parte huius.l.si testōr voluit oblōnē finiri tpe,vel loco,vel ꝯdōne,hoc nō pt fieri ꝑꝑ statutū iuris ciuilis,qđ est, vt imprimatur in nobis sicut character, & nos sequiē vbiq;, vt dicit tex in l.fi. C. de præs.lon.temp. si de naturali æquitate finitur:iō cōuento cōpetit exceptio,merito cadit similitudo primi casus. Ad scđam opi. C. de leg.l.fi. Gl.d̄t,solue,vt ibi.nihil ē dicere. Dic,ꝙ hic loquitur in oblōne personali,quæ ossib. & ꝑsonæ inhęret, vt ibi dixi.ibi loquitur de iure nāli, ꝙ ita non inhæret ossib. merito pōt ad tps hēre dñium, & tpe finiri, sicut si in digito mitteres vnū annulū cum charactere,qa ossib.ñ inhæret:pt.n.pro tpe portari, & ꝑ tpe non:& certo loco portari,& certo loco non. Sed ꝯ hoc op.s̄.de seru.l.4.vbi loquitur de iure reali,& tñ tpe non finitur. Sol.qđ s̄.dixi,loquiē in iure reali mero, hoc ē de iure dñij, ꝑ qđ nullū hēs obligatum,vt Inst.de act.§.1.sed l.4.de seru. loquiē in iure ꝑsonali,& reali simul. Nā licet habeā ius seruitutis in fundo tuo, tñ tu es mihi ꝑsonalr̄ obligatus pati me vti, nec ꝑ constitutionē seruitutis,quā fecisti,es liberatus a ꝓmissione,vt not in l. plurib.§.fi.de ver.ob. & C. de vsuf.l.corruptionē. Quaľr ista oblō tpe finiatur,plene examinaui in d.l.4.de seru. Op.de l.si Stichū.§. c stiplō.de ver.ob. Solue,vt in gl.& bñ. Quærit Dy. [c] †an valeat [d] pa- 19 ctū,ne seruitus,q̄ habeo in fundo tuo,præscribaē. Vē,ꝙ non valet, d vt hic,& l.plane,in fi.cū l.seq.j. co.& l.cerdonē.j. de optio.leg.eꝯ e ꝙ valeat, qa ꝑ pactū pōt constō fieri,ergo multo magis retineri, [e] vt no.in l.cū qs.§.si qs ꝑ reo.de solo.a r̄s est.§.si quis a reo. Itē ꝑ pactū pōt p̄scriptio interrūpi,l.cū notissimi.§.sed & si qs. C. de p̄scri. 30.an.ergo multo magis impediri,ne incipiat. C. de vsu.l.acceptā, & l.si partē.in prin.cū si.quemad.seru amit.& hanc partem tenet Dy.qa in p̄scribenda seruitute requitur bona fides,l.si p̄cario, vers. cæterū. C. cōia p̄d. Pro hoc inducit ipse sup.de pac.l.si vnus, §.qđ 20 & in spē.& de ædil.edic.l.qđ si nolit.§ si qđ ita. Ego dico,† ꝙ vsucapio,& p̄scriptio est ītroducta ꝑꝑ bonū publicū principalr̄, vt j. f de vsuc.l.1.ergo ꝑ pactū non pt remitti, [f] l.ius publicum.sup.d̄ pac. Nō ob.ꝙ in p̄scribēda seruitute,vel libertate requitur bona fides, qa q̄dā sunt iura, ꝯ quæ p̄scribitur sine bona fide, vt inf.de vsucap. l.sequitur.§.si viā. In illis vero, in qb. bona fides requiritur, vt l.hæc āt iura,de ser.vrb.præ.fateor,ꝙ non currit præscriptio,non ex virtute pacti,sed qa non adsunt ea, q̄ requiritur ad præscriptionem, & iō si res transiret in aliū,q hēret bonā fidē,p̄scriberet,non obstāte pacto. Nō ob.de pac.l.si vnus.§.qđ & in spē. qa ibi loquiē in dilatione,quæ est fauore debitoris inducta,merito pōt ei renunciari:qñ nr̄a loquiē in præscriptione, quæ est introducta in fauorē publicum. Non ob.l.ꝙ si nolit.§ si qđ ita.de ædil.edi.qa illa p̄scriptio hēt locū,qñ nihil est actū:sed qñ ꝯrīū est actū ex dispōne legis,cessat præscriptio. Non. † ob.ꝙ ꝑ pactū pōt interrūpi, ergo pt impediri,ne inchoetur:qa fateor,ꝙ ꝑ pactū pt interrūpi,hoc est tolli effectus p̄scriptionis p̄cedentis, qa ꝑꝑ hoc renūciat paciscens iuri 22 iā sibi q̄sito: sed ꝑ pactū, ne currat in futurū, renunciatur iuri ob g vtilitatē publicā introducto,qđ fieri nō pōt. †Quæro [g] statutū est,

h ꝙ debitū p̄scribaē 10.annis, [h] an huic statuto possit renūciari? Rñ. nō,qa hæc p̄scriptio currit, negligētia non petētis, l.fi.in fi.de edi. di. Adr. tol.& no.ꝑ Dy. in c.possessor.de reg.iur.li 6. ergo debitor non pōt renūciare iuri introducto in odiū creditoris, vt diximus in Macedoniano, vt s̄.ad Maced.l.iñ fi. Itē pro hoc est rō p̄cedēs, qa pro bono publico est introducta p̄scriptio. Sed an esset aliqđ i remediū,ꝙ actio non perimatur tpe? Rñ.ꝙ sic, [i] s.vt agatur, ꝙ si finiatur dicta oblō 10 annis,iterū deberi incipiat,l.sicut in annos.in 23 prin.quib.mo.vsusf ami. † Quæro, an qñ oblō finitur tpe,remaneat naturalr̄ obligatus? Dixi plene in l. fi.inf rem ra hab. dic, vt ibi. Venio ad ſm exemplū de eo,qđ dicit,loco,& q̄ro exēplū. Rñ. dicit gl.pone,ꝙ testōr dixit,volo conueniri hæredē,vbi habet domiciliū,& hæres ibi non reperitur,vľ forte domiciliū mutauit de loco ad locū facto suo,vel dignitate obueniente. Vel pone,ꝙ mutauit forū mutando statū, vt si de laico effectus est clericus, vľ de plebeio miles. Nā de iure poterit alibi ꝯueniri,l.j.s̄.de eo, qđ cert. lo. Sed addit gl.ꝙ forte est tutus exceptione,si alibi ꝯueniaē, sicut k s̄.dictū est in tpe.dicit Iac.de Are.nisi dolo [k] mutauit domiciliū. 24 Tu †dic,qñque dicit testōr,ꝙ hr̄s p̄stet cer.lo. & sic ꝙ possit in illo conueniri,nec ꝓhibet,qn alio loco ꝯueniri possit,& tunc poterit alio loco ꝯgruo ꝯueniri,vt d.l.j.sup.de eo, ꝙ cer.lo. Qñq; testator iubet p̄stare hr̄dē cer.lo. & iubet, ꝙ alibi nō teneat, nec possit ꝯueniri,tūc de rigore quolibet loco est obligatus: qa sicut character,ita oblō sequiē eū vbiq;, l.fi. C. de p̄scr.lō.tēp. sed de æquitate obstat exceptio ꝑꝑ volūtatē testōris,vt hic, nisi dolo faciat,ne ibi posset conueniri. tunc.n.ꝯ eū dareē replicatio doli, ar. l.si dictū.in fi.s̄.d̄ cui.cū si. Quæro,vidimus, an oblō possit restringi,ne vbiq; conueniaris. Sed an possit ampliari,vt vbiq; possis ꝯueniri? dic,vt l.si conuenerit.de iur.om.iu. Venio ad tertiū exēplū,s.de cōdōne. q̄ro exēplū,ponit gl.in cōdōne tacita, vt cum promisi tibi cētum corbes frumēti ex tali fundo, vt si in primo,vel in 2. anno deficit, non ideo desinit teneri hr̄s,l.inter stipulantē.§.sacram. de ver.ob. & l.j.in fi.de cōd.& dem. Istud exēplū non vī bonū,qa cōdō tacita impedit natiuitatē actionis,sicut expressa,l.itē quia. s̄.de pac.ꝓbatur de ver.obl.l.interdū.non ergo esset dicendū,vtrū talis cōdō extinguat actionem, vel non,cum nunq̄ fuerit nata. Præterea innuit ista gl.ꝙ si in primo,vel secundo anno fructus non nascūtur, ꝯdō deficiat,& licet debitor nō liberetur ipso iure, liberatur ope exceptionis,sicut est dictum in tpe,& in loco,quod est ꝯ l.inter stipulantem.§.sacram.de ver.obl. Vnde glo.ponit exemplum secūdo modo,& ipsamet reprehendit. Vnde tertio modo ponit exēplum in condōne expressa in seruitute prædiali,in l.4 de seru. qđ intellige in condōne expressa, q̄ apponitur ad extinguēdū seruitutē p̄dialē iā constitutā,vt plene no.ꝑ gl.in d.l.4. Sed q̄ro,quare dicit gl.in seruitute p̄diali, possit ne poni in oblōne mere personali? vt lego tibi centum, quo ad Imperator venerit in Italiam. Certe non. Nam hoc esset legatū annuū,l.legatū.in prin. de ann.leg.& iō pro primo anno esset purū,pro sequentib.condōnale,nō condōne,quæ apponitur ad extinguendum,sed ad inchoādum, ideo gl. ponit in seruitute prædiali. In stipulationibus vero istud exemplū sine dubio procederet,l.si Stichum.§.stipulatio.de verb.obl.

ADDITIONES.

a Pom. Ponamus ergo. Faciunt quæ habentur per Io. And.& alios in rub.de sacra. non itera.& Imo.in l.cum,qui ita.ff.de verb.obl.

b Non solenni. Adde,an cum quis possedit longo tempore bona, quæ ex testamento nullo pertineant ad filiam,præscribat,& sit in bona fide, Bal.consi. 60.lib. 4.

c Pom. Quærit Dy. Vide Fel.in rub.de præsc.vbi ponit sex limitationes ad dictum Bar.hic,& cum Bar.tenet Pan.in rub.in vlt.col.vide ēt Rom.in consi.201.incip. pro declaratione præsentis dubitationis,& in rubr.ff.de arbit.& quod sit contra Bar.ꝙ imo vsucapio, & præscr.respiciunt publicam vtilitatem, Ale.ad hoc resp. & colligitur ex notatis per Bal.in l. Attilicinus,ad fi.ff.de pac.do. vide etiam circa hoc Fel.in c.cum accessissent.de const. Bar.consi. 53.in 2.vol.

d Pari. An valeat. Vide omnino Barb.consi.51.vide de materia late Fel.in rubr. de præscr.vide quæ habes ad Bar.in l.2.ff.de vsucap.

e Pom. Retineri. De hoc est casus in l.3.§.fi.cum seq.ff.de iti.actuque priui. de quo per Bal.in c.vigilanti.de præscr.

f Non potest remitti. Adde Bal.consi.254.lib.2.vbi ponit,an valeat pactum de potendo semper rem venditam reemere.

g Pom. Quæro. Adde,ꝙ ista præscriptio in omnib. sapit naturā præscriptionis 30. ann. Ita Pau.consi.241.incip.circa primum.vľ tñ tenere contrarium consil. 289. incip.hæreditas d.puellæ,dum vult, ꝙ statutum loquens de præscr. intelligatur cum bona fide,ergo sequitur,quòd non sentit materiam præscr. 30.ann.quæ currit etiam in mala fide,l.cum notissimi. C. de præscr.30.ann.nisi dicas,quod loquitur de iu.canon.secundum quod sequitur bona fides,c.fi.de præs. & amplia hoc dictum Bar.vt non possit renunciari huic statuto,etiam cū iuramento.ita Raph. Cum.consi.159.inc,visa copia præcepti.ad fi.& ita videtur velle Ang. consi.15. incip. Guid.bonus,& Fran.& sic contra Alex.hic.

h Præscribatur decem an. Adde quod Ro.consi.205.dicit,quod licet non possit renunciari præscriptioni futuræ,quod tamen potest renunciari præscriptioni completæ,an autem prædictum statutum valeat,vide remissiue d.consi.& per Pe. de Anch.consi.258,in prin.ubi tenet,quod non valeat,licet de facto seruetur,& ita dicit tenere Io. And.ibi vide.

l Pom. resp.quod sic.idem tenet Fl.in l.sicut.§.si vsusfru.amit. Cep.cau.94. incip.in multis casib.& declara,ut in caut.c.incip.potest dare. & caut.109.incip.cau. est, quod in concl.& ad caut. Ang.quam ponit hic Alex.uide Cep.caut.99.& Fed. ad hæc in rub.de præscrip.

K Dolo. Adde de hoc pulchre per Oldrad.consi.4.vbi refert secundum consilium suum ita fuisse iudicatum per Senescallum in Curia Aquensi.

* Balbus de præscrip.5.par.5.partis principalis.q.6.vbi latissime. I. M.

LEX

LEX LIX.

1 *Stipulatio erronea in effectu non obligat.*
2 *Stipulatio apposita super legato, intelligitur secundum naturam legati.*

1 **Si legato** Stipl'o † erronea in effectu, non obligat, h.d. vel aliter, stipl'o accessoria limitat s'm n'am sui principalis. h.d. s'm aliam lec. Oppo. de l. sed & si qs. §. fi. s. siquis cau. Sol. hic hæres per errorem promisit. Ista est vna lec. quæ ponitur in 2.
2 gl. † Sc'do mo legitur indistincte in seq. gl. & iu'e i fi. sic, stipulano, fugitiuum non esse, interponitur sup legato, & sic e stipulatio accessoria: dēt ergo intelligi s'm na'm legati, l. si stipulatus. s. de vsur. quę na est, vt spes legata præstet talis, qualis est, l. si a substituto. §. j. s. e. Non ergo tenet, nisi culpa sua aliqd in re contigerit, l. cu res. §. culpa. s. e. Illa ergo stipl'o fugitiuu non esse, intelligitur, s. culpa sui hr'dis. Sed si esset fugitiuus absq; culpa hr'dis, nullum dānu dr facere hr's, & sic stipl'o no cōmittitur. Hoc vult dicere iste text. & gl. Iac. de Are. vr dicere, q si ista stipl'o fuerit interposita a sciente, & verba expresse istu casum continerent, no tenetur hæres, ar. C. de pac. pig. l. 1. & l. si ędib. & l. fluminu. §. vitiu. j. de dam. infec. Sed non placet, qa si hr's ad hoc se vellet obligare, posset sine dubio, l. damni. §. cu paricte. de dam. inf. & patet in donatione, vbi qs non tenet de euictione, ni si se obligat, tenet, l. Aristo, in fi. de do. Non ob. C. de pac. pi. l. 1. quia ibi pactum erat improbatu. Non ob. d. l. si ædib. & d. l. fluminum. §. vitium. quia ibi casus, qui omittitur, no fuit in stipl'one cōprehensus: sicut hic s'm intellectum quem s. posui. Sed huic ob. qa i stipl'one venit interesse: sed legatarij nihil interest, qa dannu no patit, ergo stipl'o non cōmittitur. & isto mo pōt intelligi ista l. in fi. sed minime placet, qa si legatarij no interfuit. qa cessat dannu, tn interest, qa lucru cessat: & io ad hoc poterat se obligare, si volebat. Opp de l. si ita. s. de euic. Sol. vt in glos.

LEX LX.

1 *Scientia in facto proprio multum antiquo, vel intricato, non præsumitur.*
2 *Hæres tenetur luere rem legatam, obligatam pro debito non hæreditario.*
3 *Res legata, pignorata pro debito testatoris, quando vt ab hærede luatur, agatur actione ex testamento.*
4 *Exceptio cessionis potest opponi post sententiam.*
5 *Dominus non possidens potest petere, quòd cessio sibi fiat.*
6 *Cessio potest fieri legatario restituta re hypothecata, & soluta quantitate per ipsum creditori, contra hæredem.*
7 *Cessio actionis in casu huius legis, quo iure petatur*

a **Si res obligata.** b Re legatam cogit hr's luere i trib. casib. & illis modis, q hac l. exprimunt. h.d. Primo dt, in qb. casib. tenet hr's luere. Sc'do dt, p que modu hr's cogit. Sc'da ibi, q si testōr. Sequitur in tex. alieno. & dic, q ad luendum cogit hr's actione ex testō, si testōr hoc expresserit: sed si ni-
1 hil dixerit, hēt locu qd sequit. Opp. q † quilibet psumitur scire factu suu, l. qq. s. ad senat. Vel. So. intellige hoc, qn res erat obligata p aliu, n p testōre, vt puta p seruu. vel procuratore: vn no. istā dist.
b Simile no. b in l. si quis delegauerit. & l. seq. j. de no. Hoc, quod dt, q præsumitur scia in facto suo, intellige, nisi sit factum antiquu, vt no. p Dy. in c. psumitur, ext. de re. iu. li. 6. Facit l. peregre, in prin. de acq. poss. Itē intelligo, nisi sit factu multu implicitu, ar. l. emptor. §. Lucius. s. de pac. & l. cu si tercōm. stium. & ibi dixi, de cōfes. facit
2 qd no. p Cy. in l. cu rē alienā. C. e. Aduerte † qa ego intelligo istā l. qn res erat obligata p debito n hr'ditario. secus si p debito hr'ditario: nā tunc indistincte hr's tenet ur luere, vt s. eo. l. apud Iulianu. §. hr's. Probo p rōnem. Ad hypothecaria no pōt deueniri, ēt s'm ista
c tpa, nisi debitor sit i mora, l. debitores. C. de pi. Sed hic c aufertur res legata a legatario culpa, vel dolo hæredis, ergo tenet hr's, l. cu
1 res. §. culpa. s. eo. & l. qd ergo. §. si hr's. & §. seq. qd ergo hic dr, q te-
3 stōr iussit rē obligari, intelligo p debito alieno. Vel si dicis p † debito suo, intelligo istā l. q ꝯ hr'dē non possit agi actione ex testō, vt luat pignus, nisi in trib. casib. hic expressis: sed re euicta p hypothecariā ager ꝯ hr'dē actione ex testō, quasi res sit euicta pp culpā suā, cu debitu suu deberet soluere. Itē ꝯ pdicta facit sc'da pars huius l. q loquit in cessione actionis. Si n. debitu non esset hr'ditariu, ad qd prodesset cessio actionis ꝯ hr'des, cu non tenebātur? Rn. tenēdo primu casum, q hic res erat obligata p alio, dicas, q debitu erat ipsius hr'dis pprīu, non hr'ditariu, vn prodest cessio ꝯ eu. Facit j. eo. l. si seruus Titij, & ibi dicā. Tenēdo āt q erat obligata p debito hr'ditario, tūc tex. procedit clare. Venio ad sc'dā partē. Op. post solōnē factā no pōt fieri cessio, l. Modestinus. s. de sol. Huius timore sunt hic in gl. tres lect. Vna, q cessio petatur hic post snīam an
4 rei restōnem, vel solōnē. Et ista est clarissima, q † exceptio cessionis pōt opponi post snīam. l. si fideiussores. i fi. j. de fideius. Alij intelligunt, q hic peta' cessio post restōnē ante solōnē, & ista est no-
5 tanda, nā ēt ille, † q non possidet, s'm istu casum petit cessionē sibi fieri, quod pōt. Rō. qa dn's rei, alias nullus posset hoc petere, nisi possessor, vt s. qui. mo. pi. vl hyp. sol. l. Paulus. §. fin. & l. nulla. C. de
6 sol. facit. j. de fideiu. l. fideiussorib. & qd ibi no. Tertia solu. est, † q post restitutionē & solōnem pt hoc peti, & soluendo no vr facere hoc animo tollēdi debitu. Istā tenet Dy. ar. l. Papinianus. s. mā. & de. so. l. Stichu. §. si mandato, & ibi p gl. & Dy. in l. Modestinus.
7 Quærit gl. † quo iure petatur cessio actionis, hic tex. exprimit, s. p doli exceptionem, vel officio iudicis, & per Dyn. in d. l. Modestinus, & ibi dixi, per Cy. in l. cum alter. C. de fideius.

ADDITIONES.

a Pari. Si res obligata. Quid si testator rem, quam iudæo pignorauerat, perdidit, an hæres teneatur ad pretium? uide Ang. consi. 245. ad fi. uide etiam de materia huius l. Cas. & alios in l. 3. C. de leg. & in l. prędia. C. de fideic.

b Parif. Simile no. Not. q ignorantia toleratur in facto proprio, quando euitatur damnum, ut uoluit sing. Barto. in l. qui fundum. §. seruus meus. per illum text. de usucap. pro empt. uide de hoc, & alijs in materia ad Bartol. in l. quanquam. ff. ad sen. Velle.

c Sed hic. Ruy. consi. 53. nu. 9. lib. j. I. M.

Domos. Expensæ factę in reparanda re sub condōne legata a legatario repetuntur inspecto rei valore. h.d. Hunc tex. ibi, examinaris, sic intellige, q hæres in reficiendo expēdit centu, postea superuixit tantum, q ædificium non pōt durare,
a nisi quinq; annis. Certe æstimatur, quantu modo valet a ędificiu, non quantum expendit hæres, s'm Iac. Are. Opp. q non possit deducere, l. si quis sciens. C. de rei ven. Sol. gl. dic, vt in ea. & ille animus pręsumitur, cum quis non præsumatur donare de facili, l. cu de indebito. sup. de prob. Opp. de l. si ita. in fi. sup. eo. Sol. vt ibi.

ADDITIO.

a Modo ualet. Adde inquantum Ale. tangit, an expensa facta in re subiecta restitutioni debeat cum fructib. compensari, Pau. de Cast. cons. 17. et inquantum tangit de expensa in custodia castri, uide Bal. cons. 253 di. ij. & inquantum tangit, an incendium pręsumatur factum culpa inhabitantium, allegando Bal. in cons. suis. Adde eundem Bal. cons. 13. li. 3. & consi. xxv. lib. 4. & per Pet. de Anch. cons. 348. & quando incendium adscribatur casui fortuito, per Bar. consi. 163. li. 4. Et quot modis incendium possit euenire, per eundem cons. 303. lib. 4. & quando propter incendium domus uicini destruitur, quis ad damna teneatur, per Ang. cons. 197. Bal. consi. 157. lib. 2.

LEX LXII.

Quod si nulla. Op. de l. si in area. s. de cond. ind. Glo. soluit hic. Dy. vt refert Cyn. i l. si quis sciēs. C. de rei ven. dt, q quicunq; ignorans soluens hēt ꝯdōnē incerti, sed non cōdōnē indebiti. gl. tn in l. qui exceptionē. §. si pars. de cōd. ind. dicit, & melius, q cōdō indebiti oritur ex negotio gesto: sed qn in rem tuam impendo, & eam tibi restituo, qq ignorāter, inter te & me nullum negotiu geritur, quia habebas dn'ium primo: sed hic, & in d. §. si pars. inter hæredē & legatarium negotium geritur, quia ab hr'de transit dn'ium in legatariu. mento orit condō incerti. hoc probat tex. si bene inspiciatur, in d. l. si in area.

LEX LXIII.

a **Sumptus.** Continuatur ad pcedētia, & legit duob. mod. primo in sumptib. factis a legatarijs, q hr's non deducit, & hoc ponitur in 1. gl. & 2. in fi. Sc'do mō legitur in sumptib. factis ab hr'de, & hoc ponit in prin. sc'dæ gl. Opp. ad primu, q no possunt dici expensæ necessariæ factæ respectu legatarij, qui non erat dn's tunc. Ad hoc soluendum tendit finis secundæ glo.

ADDITIO.

a Paris. Sumptus. Vide Com. consi. 56. ad fi. et cons. seq.

LEX LXV.

1 *Dictio, cum, & dictio, &, apposita inter res legatas, cōiungit principaliter.*

1 **Si ancilla.** Dictio, cu; † & dictio, &, apposita inter psonas seruorū legatoru ꝯiungit pricipalr. h. d. cu l. se. Istas leges declara, vt i §. si qs ancillas, Inst. e. facit l. si cui, i prin. s. e.

LEX LXVI.

1 *Testator si legauit centum distribuenda in pauperes ad voluntatem fideicommissariorum, an valeat.*

Captatoriæ. Legatu, qd in alterius voluntatē ꝯfert, n valet h. d. Opp de l. fideicōmissaria. la 3. ff. de fideic. li. So. Speciale in libertate, & dic, vt ibi. Opp. de l. j. ff. n. 1. Sol. q ibi fuit collatu in arbitriu alterius, q intelligit boni viri, hic
1 in liberā voluntatē alterius. Dy. inducit † ad q. si testōr relinqt centu distribuenda inter pauperes ad volūtatem fideicōmissarioru, an valeat: Vr p istā l. q no. Contrariu determinat, qa hic non substantia legati, sed electio personaru cōmittit in alterius volūtatē, qd fieri pōt, l. vtru. §. 1. j. de reb. dub. & l. vnu ex familia j. d le. 2. & l. cum pater. § hęreditatē, & §. a filia. Et potest eligere quos volet, ēt indignos, vt j. ti. j. l. cum quidā. Ita dicit Dyn. Idē Cy. in l. captatorias. C. de test. mil. Et pro hoc vr casus in l. fideicommissaria libertas. in fi. de fideicom. li. Hoc est verum, si relictum etiam esset ad pias causas. Nam relicta ad pias causas valent, etiam si sint captatoria, vt in c. cum tibi. extra, de testa. & ibi per glo. & Inno.

LEX LXVIII.

1 *Dictio, præter, excludit eos, ad quos refertur.*
2 *Verba enunciatiua legatorum de præterito, non inducunt dispositionem.*
3 *Verba enunciatiua futuri euentus inducunt tantum conditionem.*
4 *Verbum, do, prolatum in prima persona facit legatum directum.*
5 *Relatiuum, quant., ponitur pro relatiuo aamer, qn est relatiuum qtitatis.*

1 **Si ita legatum.** Dictio, † præter, hēt excludere eos, ad quos refertur. h.d. Opp. ext. gl. si nulli inuenirunt i pr. monio, debebunt decē ext. pt'imoniu, l. hmōi. §. si cui ho. j. e. & no. s. e. l. legato gn'alr. Sol. dicit Ia. de Are. fateor cōtrariu: io dic, q testōt dixit, decē ex his, q sunt in pt'imonio, relinquo, ats pcederet ꝯtrariu. Opp. de ꝯh. emp. l. cōprehēsum. solue, vt in
2 gl. Quæro, † pōe, q Titio nihil erat relictu, an p ista verba testōr videat legare? Et dicit glo. q no, arg. l. Titia. in prin. inf. tit. j. Dy. dicit, quod illa nihil facit, quia ibi erant verba enunciatiua futuri euentus,

tus. quę non inducunt dispõnem, sed cõdõnem: hic erant verba enunciatiua de preterito. Sed adduci põt. j. de cõd. & dem. l. cũ tale. §. fi. Ita dr Dyn facit de hære. inst. l. ex facto ẽt agitanim. In cõrium facit, qđ no. in l. si mihi, & tibi. §. fi. s. eo. sed illã gl. ibi reprehendit, 3 vt ibi dixi. Vlt. no. † de verbo, do, qđ prolatũ in prima psona, facit legatum directum, quasi per ipsum testatorẽ dct, secus si apponeret in tertia persona, l. fundi Trebatiani. de vsuf. leg. No. † etiam q hoc relatiuũ, q̃tu, qñ est relatiuum q̃titatis, ponitur p relatiuo numeri, & sic dẽt exponi, q̃tu. i. quot, ſm Iac. de Are. Et de istis dictionib. exceptiuis dixi in l. si enim. §. qui iniuriarũ. sup. si quis cautio.

1 *Expressio eorũ, q̃ tacite insunt p aliũ modum, quã insint, aliquid operatur.*

Illi, si volet. a† Expressio eorũ, q̃ tacite insunt p alium modum, q̃ insint, aliquid operatur h. d. Op. & vř non valere, vt C. de cõh. emp. l. in vendentis. dicit gl. hoc iõ, quia tacite inerat. Tu dic, ibi in cõtib. quorũ nã est, q hinc inde oriatur oblo, vnde si confertur in voluntatẽ alterius, vitiatur: hic in vltimis voluntatib. Opp. q non sit condõnale, l. 3. s. eo. Dicit gl. ibi cõditio fuit tacite apposita in persona hæredis, hic legatarij. Nihil ẽ dicere. Dic ergo, q hic exprimitur per aliũ modũ, q̃ tacite inest. nã legatũ acquiritur ẽt mihi ignoranti, l. cum pater. §. surdo. inf. ti. j. sed hic exprimitur cõdõ, si velit, expresse, & sic aľt q̃ insit. Ita not. in l. si quis ita. s. de cõd inst. l. aliqñ. de cond. & dem. tene menti.

ADDITIO.

a Paris. Illi, si volet. Circa istum tex. no. q si testor grauat quem restituere hæreditatem, cum volet, quòd intelligitur grauatus restituere post mortem. casus est sing. in l. vxorem. §. Scæuola. ff. de leg. 3. quem exclamat Ro. singul. 432. incip. instituo Titium. Item no. quod si constitui procuratorem ad consequendum tale legatũ, quod conditio purificetur. Vide Com. consi. 120. circa prin. incip. ser Petrus condidit testamentum.

Si domus. Si domus legata particulariter reficiatur, legatum nõ extinguitur: secus si in totũ destruatũ, & a testatore reficiatur. h. d. Op. s. e. l. si seruũ filij. §. si areæ. Soluit gl. Ibi ẽ casus ecõuerso. Op. de l. si fundũ. §. si res. de pig. Soluit gl. Ibi agitur de dãno vitãdo, hic de lucro captando. Ista nõ est vera, p l. domus. s. eo. Dic ergo, ibi dispositio est perfecta, ita q alteri est ius q̃situm: quod in cõtib. fit incontinenti, in legatis post mortem testatoris, tunc si domus legata destruatur, & reficiatur, tunc adhuc durat ius alteri q̃situm, vt d. l. domus. & d. §. si res, sed hic non erat ius iam quæsitum, qa adhuc viuebat testator. Opp. de l. si grege. in fi. sup. eo: Soluit gl. ibi fuit combusta, & non refecta, & si nihil fuit ibi factum a testatore: sed hic fuit destructa, & refecta a testatore, per q vř mutari voluntas. Dices tu, quare nõ eodẽ modo vř mutari voluntas, qñ areæ legatæ testator domũ imponit, l. ser-

a uum filij. §. si areę. sup. eo. Rñd. qñ legatur a area, & imponitur domus, debebitur legatario, sicut quodlibet augmẽtum rei legatę, l. qđ ĩ rerum. §. si qs post. s. eo. & l. si ex toto. ĩ prin. Sed qñ legatur domus tota, q̃ postea destruitur, area, quæ remanet, non debetur tanquam res legata, sed tanquã pars rei legatę, vt nõ. per gl. in l. scire debemus. de ver. ob. Dixi ſm Iac. de Are. in d. l. seruum filij. §. si areæ. Si ergo testator iterum areæ postea domũ imponit, illa area non põt peti tãquam pars rei legatæ: & quia tunc cedit alteri domui, nec tanq̃ principaľr legata trahit ad se totum, quia nunquã fuit principaľr legata, & legatũ partis non recipit incrementum, l. serui electione. §. fi. sup eo. & qđ ibi no. Vltimo inducit Dy. arg. de eo, qui est electus Prior a canonicis, & omnes mortui sunt ante confirmationem, & alij nolunt volunt. dic, vt hic per eum.

ADDITIO.

a Barb. Respon. quando legatur. Et vide Pet. in c. commissum. de dec. & in c. indicante. de test. ad quod alle. no. hic. & vide ibi Io. de Imo.

LEX LXIX.

1 *Res cum tantum valeat, quantum uendi potest, qualiter dicetur iustum pretium, cum res emptorem non inuenit.*

1 **Et si æquo.** Valet legatũ de re emenda iusto pretio. h. d. Quæritur, cum res tñ valeat, † quantum vendi põt, l. si seruus. in prin. sup. de cond. fur. l. mortis causa capimus. §. fi. de do. cau. mor. quando poterit dici iustum pretium rei, quæ emptorem non reperit? Respond. vt tex. ponit, & sæpe accidit, qñ quis vult vendere pp necessitatẽ, emptores osñdunt se nolle emere, vt vilius emãt: emptorẽ ergo inuenisset, nisi necessitas venditoris subesset, & illo modo pretium æstimabitur. Vel pone, q erat liber iuris, qui in vna ciuitate nõ inuenit emptorẽ, quia ibi non erat studium, sed cum reperiret, si portaretur ad terram studij, alias si non reperiret emptorem pp vitium rei, non valet. Quæro, quis æstimabit iustũ pretiũ? Rñ. Iudex, arg. l. hac edictali. §. his illud. de secun. nup. & l. fi. C. de iu. do. & de fideic. lib. l. alteno. §. fi.

LEX LXX.

1 *Procuratore alicuius ad mortem condemnato differtur executio ad domini petitionem, donec reddat rationes.*

a 1 **Seruus.** a Traditio rei legatę differẽ ex cã legitima. h. d. Per † istũ tex. dr Dy. q si procurator alicuius est cõdemb natus ad mortẽ, q ad petitionẽ dñi dẽt differri executio, b donec reddat rõnẽ. Ad idẽ l. seruo legato. §. seruus. j. e. & p Cy. in l. 1. C. de bo. dam. Dixi in l. interdũ. in prin. de publica. vbi vř casus, qđ no.

ADDITIONES.

a Paris. Seruus. Vide Ang. in l. seruo legato. §. seruus, qui in negotio. in f. eo.

b Io. Fr. R. Differri executio. Adde, q licet illud sit de iure, tamen de facto de cõsuetudine nõ seruať. ſm Ang. Raph. Cu. & Mo. hic, & ſm Ang. in l. j. C. de bo. proſc. & Ro. in l. Pomp scribit. sup. fa. erc. & Bart. Vero. cau. 2. ver. si vis differre. vbi dicit, quòd vbi in aliquo loco non esset seruatum, quia nõ fuisset petitum, deberet seruari, quia leges tolluntur per contrarium vsum, non per desuetudinem.

Si ex plurib. Noĩati p noĩa propria vocantur in viriles. h. d. Dixi in l. turpia. in fi. sup. eo.

LEX LXXI.

1 *Inter mortem, & aditionem, suo hærede existente, non est medium.*

2 *Dominus si unus dicat seruo, uade ad pontẽ, & si obuiaueris libero, liber esto: alius similiter dicat seruo, uade supra pontem, & si obuiaueris seruo, liber esto, & inuicem se obuient, quis eorum erit liber.*

3 *Capitaneus, qui proposuit de rebanniẽdo exbannitum, stante statuto, q si hoc proposuerit, desinat esse capitaneus, an propositio uideatur facta a capitaneo, remissiue.*

4 *Conditio tacita, quę procedit ex testamento, impedit legatum.*

Si post mortẽ. Quo ad acquisitionem inspicitur dies legati cedentis, & si cõcurrat in pũcto, fauemus ei, cui legatum est. h. d. Op. inf. ti. j. l. peculiũ. §. Titio. Sol. 1 vt gl. Hic text. facit, † q inter mortẽ, & aditionẽ non est medium, suo hẽde existẽte, de quo gl. variæ sunt, qđ dico plene in l. fi. de cõd. inst. Hoc, qđ hic dř de pũcto, inducit p Gui. ad q. in l. Arethusa. s. 2 de sta. ho. Dñs dixit † seruo suo, vade supra pontẽ, & si obuiaueris libero, liber esto: alius dñs dixit alteri seruo, vade supra pontem, si obuiaueris seruo, liber esto. Isti duo inuicẽ se obuiauerũt, q̃ritur, qs eorũ sit liber. Hæc lex facit, qa in istis q̃õnib. de pũcto debemus interpretari in partem fauorabiliorem. In cõriũ vř casus in d. l. Arethusa. qa ibi tertius filius q nascitur, facit mrẽm liberã, in illo pũcto, ipse non est liber, tanq̃ natus de mrẽ serua. Dic ergo, quædam cõcurrunt in puncto successiue, hoc est, statim deficiente vno incipit aliud. & in istis iudicamus de vno p prius, de alio p posteri9. ita loquitur l. Arethusa. vbi prius nascitur puer, & perfecta natiuitate in illo puncto mř est libera, q̃ ante erat serua, vñ vere nat9 est ex serua. Ad idem inf. de so. l. sub cõdõne. & l. quoties. de noua. vbi in puncto quis oblĩatur, & liberatur, vbi præcedit oblo: & statim extinguitur, & succedit liberatio. Qñq; duo cõcurrunt in puncto pariter, & non successiue, & tunc qñq; ad validationem actus, de quo loquimur, nõ est necesse, q vnum p̃cedat aliud, sed sufficit, q vnũ nõ sequatur post aliud, & tunc iudicatur pariter de vtroq;, vt hic in ver. præterquam. & inf. de re du. l. si inter virum. Si vero est necesse, q vnũ præcedat aliud, tunc si illa duo cõcurrunt simul, tñc ille actus vitiatur, l. si fuerit. de reb. du. licet qñq; in dubio præsumatur aliquid eorum præcessisse. i. quod est fauorabilius. d. l. si fuerit. in fi. & l. qui duos. §. 2. de re iu. Nunc ad propositum ille cui fuit dictum, si obuiaueris seruo, esto liber: est liber, quia in actu, in quo obuiauit, ille erat seruus. Ille, cui fuit dictum, si obuiaueris libero, non erit liber, quia in pũcto, in quo obuiauerit, seruo obuia-3 uit, licet successiue statim factus est liber. Facit ẽt † ad q. quã disputauit Iac. But. de capitaneo, qui proposuit in consilio de rebãniendo exbannitum, cũ ẽt statuto caueatur, q si hoc proposuerit, desinat esse capitaneus: vtrum propositio videatur facta a capitaneo? de quo dixi in l. si quis id, quod. §. j. de iurisd. omn. iud.

Si pure. Datio libertatis directa sub cõdõne facit legatũ videri datum sub cõria cõdõne. Sed si datur ĩ die oĩno extrarũ, legatũ vř simpľr reuocatũ. h. d. Op. de l. si peculiũ. §. fi. inf. 4 ti. j. Gl. soluit, & bene. Extra gl. † opp. tacita conditio non impedit legatũ quo ad trãsmissionẽ, l. 1. sup. eo. & l. cõdõnes, q̃ extrinsecus. de cond. & dem. Sol. ista conditio tacita venit ex ipso testõ, cõria loquuntur in conditionib. tacitis, quæ veniunt extrinsecus.

LEX LXXII.

1 *Legatum factum ab extraneo seruo legato, acquirit hęredi, sed hęres tenetur restituere legatario.*

Seruo legato. Seruo pprio legato põt quis legare, & dies cedit ab adita hrẽditate. h. d. Quid si ab extraneo relinquat seruo legato? Dicit gl. q si dies legati cedit añ aditã hrẽditatẽ eius, q legauit seruũ, q̃rit seruo, & p seruũ hrẽ-1 ditati. Sed q̃ro, † vtrũ hrẽs eo casu cogatur restituere legatario? Gl. inf. tit. j. l. q seruus. tenet, q sic. Idẽ Ia. de Are. p l. si nbi hõ. §. cũ seruus. j. e. & p alĩs ll. hic allegatas ĩ gl. Pe. ĩ l. fi. C. de vsu. & fru. leg. t3 cõriũ, & ibi gl. hoc vř sẽtire. Idẽ ĩ l. Herẽnius. s. de vsu. Puto istã glo. verã, vt ĩterim acquirãt hrẽdi, sed hrẽs tenetẽ restituere, & sic ipso iure ñ q̃rit legatario, p d. l. q seruus. j. ti. j. expressius in l. huic scripturę. s. ad l. Aqui. & s. eo. l. apud Iulianũ. §. j. ver. & si seruus. vbi dicit, quicquid per seruum fuerit acquisitum, hæres debet præstare.

1 *Si promittens non alienare sub pœna alienet rem subiectam restitutioni, nõ incidit in pœnam.*

Si seruum. Alienatio rei sub cõdõne legatę vires legati si permittit. h. d. Op. j. q. & a qb. l. g̃naľr. §. 1. Solu. gl. q alienare põt interim, nõ manumittere. Rõ est, quia datio libertatis est irreuocabilis. Opp. de auth. res, q̃. C. cõ. de leg. dicit gl. a q hodie ẽt interim non valet alienatio. a Idem no. C. cõia de leg. l. fi. §. finaũt auaritiæ. & inf. de cõd. & de. l. si fundũ. & ad Tre. l. Marcell9. §. res. & l. plerũq;. circa fi. inf. de re iu. In cõriũ no. ĩ l. cũ pr. §. libertis

ADDITIO.

a Alienatio. Adde, ut per Pau. de Cast. consi. 10. ubi de hoc.

bertis. J. ti. 1. & Auth. de rest. & ea, q pa. l. prin. I ver. alienari. Et ista vt tenet Pet. & Dy. I d. auth. res, q. & Dy. hic tāgit. Nō ob. auth. res q. qa ibi nihil innouat in modū ꝓhibitionis alienationis, sed a ꝓhibitione l. antiquæ excipit duos casus. Et per hoc † pōt solui q. ſm Pet. aliquis ꝓmisit nō alienare ſub pęna & alienat rē, quā ſubiacet restōni, an incidat in pęnā. ſm istā gl. nō incidit in pęnam, qa alienatio non valet. Facit C. ſi manc. ita fue. ali. l. ea qdem. ſed ſm alias gl. & Doc. incidit in pęnam, quia alienatio valet, qd no. est.

1 *Actio oritur ex statuto, quis verba dispositiua ad aliquē non dirigātur.*

Si testator.

a Ille agit ex legato, cuius interest, licet ad eū verba nō dirigantur. h. d. Gl. op. trib. m. vt in gl. p istā l. † & similes. dixi pluries in statutis, q ex eis oritur actio illis, quorū interest, licet ad eos nō dirigātur verba dispositiua: vt ecce dicit statutū, q filia fœmina nō ſuccedat extātib. maſculis, licet statutū expreſſe nō diſponat, q maſculi ſuccedant, tñ qa eorū fauore fit, ipſi agent ex ipſo statuto, tanq pro eis eſſet factū, vt hic, & l. fideicommiſſa. § cum eſſet. & §. interdum. inf. tit. 2. quod not.

ADDITIO.

a Si testator. Maria. Socin. ſen. conſi. 5. colum. 2. verſ. respondeo ad quæstionem. lib. 1. Iaſ. conſ. 189. col. 3. c. med. lib. 2. I. M.

Si fundus.

Species legata debet dari talis, qualis eſt, niſi aliud ſit expreſſum, h. d.

Seruus.

De iſto §. dic, vt l. ſeruus vni. ſup. eo.

Si res.

Si dubitatur, an res legata exiſtat, hæres debet cauere de proſequendo, & reſtituendo, ſi eam inuenerit. h. d. Et hoc declara, vt no. in l. cum ſeruus. ſup. eo.

LEX XXXIII.

1 *Retentione poſſum ius meum conſeruare ſi res, pro qua, vel in qua ius habeo, peruenit ad me ſub ſpe reſtituendi.*
2 *Onus luendi rem legatam, quando ad hæredem pertineat.*
3 *Teſtator nō pōt legare ius pignoris, vel ſeruitutis hęredis, qd hēt ſuper re.*

Si ſeruus.

1 Si res, † pro qua, vel in qua ius habeo, ꝑuenit ad me ſub ſpe reſtituendi, poſſum ꝑ retētionē cōſeruare ius meum h. d. Opp. q ius meum. l. actio furti ſit ipſo iure ſalua. l. legatarius. §. j. ſup. e. & l. a Titio inf. de fur. Soluit gl. hic fuit legatū ſub condōne, vel in diē. Op. ext. gl. de l. cū rē alienā. C. eo. l. ſi res obligata. ſup. eo. Sol. Intellige, † q hic teſtator ignorauit, nec 2 interuenit aliquid de his, q ponuntur in l. ſi res obligata. ſup. e. per quæ colligitur, q teſtator noluerit, q ad hæredē pertineret illud onus: ſed ſi teſtator ſciuiſſet, vel interueniſſet aliquid de his, q inducunt præſumptionē. q hæres deberet luere rem legatam, tunc onus eſſet hæredis, vt ibi. ita ſentit glo. in l. quid ergo. §. hrs. in vna ſol. ſup. eo. n. Sed ꝯ hoc op. † teſtator pōt legare ius ſuum, & ius hęredis, ſicut ſuum, nec adhibetur diſtinctio, vtrum ſciuerit, vel nō, 3 l. vnū ex familia. §. ſi rem. inf. tit. j. Sol. Aut hrs habet ius in re iure dñij in totum, vel in partem, vel illud, quod eſt pars dñij, vt vſuſfructus, & loquitur ꝯrū: ſecus ſi habet aliud ius pignoris, vel ſeruitutis, & ſimile, vt hic. ita ſol. tex. inf. titu. j. l. cum filius. §. dominus. Fallit fauore libertatis, vt inf. de man. teſt. l. ſi fructuarium.

LEX XXXIIII.

1 *Legatarius eligit in legato generis habentis certos fines a natura.*
2 *Hæres eligit, & non legatarius in habentibus fines facto hominis.*

Si domus.

Legatū incertum rei, q hēt fines facto hoīs, valet, ſi in patrimonio reperiat: alias ſecus. h. d. Opp. a & vr. q electio ſit legatarij, l. legato gñaliter. ſup. eo. Sol. huius timore forte dicit gl. q hic teſtōr ſenſit de certa re, licet ñ appareat de qua. Si iſta gl. eſſet vera, fruſtra diſtingueretur inter fundū, & domū, in d. l. legato gñalr. ſup. e. in l. cū poſt. §. gener. ſup. de iu. do. cū ēt legatū fundi factū ſimplr, ſi teſtator ſenſit de certo, valeat, d. l. legato gñalr. §. j. Dicendum eſt ergo, q hic teſtator ñ ſenſit de certo: ita intelligit d. gl. & Dy. in c. in obſcuris. de re. iu. lib. 6.

1 Non ob. ꝯrium, qd dicit, † q dēt eſſe electio legatarij: qa illud verū in rebus, quæ habent certos fines a natura, vt bos, vel equus, & ſimiles, in quibus legatarius eligendo nō pōt multum grauare hæredem: quia in æſtimatione modicum diſtat bos a boue, eum de mediocri tractat, d. l. legato gñalr. vel homo ab hoīe. l. fi. §. j. C. cōmun. de leg. ſed hic loquitur in rebus, † quæ hñt fines facto hoīs, 2 qa domus conſtituitur pariete interiecto. l. quod in rerū. §. ſi quis poſt. ſup. eo. & inter domū, & domū, pōt eſſe maxima dña. Vnde ſi legatarius poſſet eligere, poſſet grauare multum hęredē. Idem ſi legatur ſcyphus, qui hēt formā facto hominis, vt electio ſit hæredis, d. l. legato gñalr. in fi. ne nimis grauetur hæres. Hanc rationem ponit gl. in ſili in l. hæredes. §. ſi incerto. ſup. fam. ercis. Opp. ſ. de iu. dot. l. cum poſt. §. gener. Gl. dicit, aliud ī legato fundi, aliud in legato domus. Ratio, quia fundus habet fines ſola deſtinatione patrisfamil. domus, facto hominis interueniente. Et hanc opi. tenent oēs, & Dy. in c. obſcuris, de re. iur. li. 6. glo. in d. l. cum poſt. §. gener. tangit opin. quorundam, qui dicebant idem eſſe in fundo. qd in domo. quam ſequebatur Iac. de Are. & Pe. ego ſuſtineo gl. quam examino in l. ſi ita ſtipulatur. in prin. de verb. obl.

ADDITIO.

1 Pariſ. Opp. Vide Abb. in c. paſtoralis. §. quoniam autem. in prin. de preſc.

1 *Res legata ſi eſt præſtita extra iudicium, an cautio peti poſſit.*
2 *Actio ex teſtō remanet cautione præſtita, niſi fuerit interpoſita aīo nouandi.*
3 *Hæres an teneatur de euictione, niſi dicatur.*
4 *L. cum rem alienam, C. de legatis. quod habeat locum, quando teſtator ſimpliciter putabat rem eſſe ſuam, non reſpectu alicuius cauſæ, ſecus ſi putabat ſuam eſſe certa cauſa.*
5 *Hęredi an ſit denunciandum ad hoc, vt legatarius poſſit agere de euictione.*
6 *Legatarius agens de euictione petit ab hærede rem legatam*

De euictione.

a Re legata euicta, non præſtita cautione, agitur ex teſtō: ſed antequam euincatur, officio iudicis cautio poſtulatur. h. d. Primo format vnā q. Scdo ꝑmittit vnā regulā. Tertio ex illa regula infert ad ſolutionē quæſt. Secunda ibi, & regulatur. Tertia ibi, cæterū. In prima parte caſus eſt clarus, & in ſecunda etiam. In 3. ponit ſic caſum, ex regula ꝑcedenti, q eſt, q re euicta pōt agi ex teſtō, infert Iuriſ. ſic, ergo ſi re euicta pōt agi, anteq euincatur, pōt cautio peti offic. iudicis deſeruiēte actioni ex teſtō, ꝑ quam res legata ī iudicio petitur. Sed ſi res legata fuerit ſoluta extra iudiciū, an cautio poſſit peti, non dr aliquid. Prima pars non hēt ꝯria, neque dubium. Ad expeditionem ſecundæ q̄ro, ad cuius determinationē veniāt illa verba, ſine iudicio. Dicit gl. ad determinationem illius verbi, ꝑſtita, nō illius verbi, euincitur, & bñ, qa ſi euinceret ſine iudicio, de euictio. agi non pt, l. nō tñ. & l. ſi dictū. §. j. ſ. de euic. & l. vtiq. ſupra de rei ven. & d neg. geſt. l. atquin. in fi. Circa tertiam partē † q̄ro, ſi 1 res ē ꝑſtita extra iudiciū, an poſſit peti cautio? Quia tex. non dr, gl. dr, q non, qa non eſt actio cui iudicis offm ſeruiat: eſt. n ſolutione ſublata. Vide gl. 2. in ver. ex teſtō. arg. no. ꝑ hoc. C. depoſiti. l. 4. Cōtra hanc ſol. vr tex. in l. Iulianus. §. j. de ver. obl. Pet. dr, q ibi fuit ſolutum adiecto, hic principali. Certe hęc poſſet eſſe fuga, q̄tum ad illā legē, tñ hoc eſt ꝯ l. ēt. de ſol. Quare Dy. dr gl. iſtam verum non dicere, immo ēt re ꝑſtita poſſet peti cautio, d. l. Iulianus. §. j. & d. l. ēt. de ſol. Non ob. text. hic: qa licet dicat, q re euicta poſſet agi ex teſtō, & q ſi petitur in iudicio, pōt peti cautio, & nō negat, qn re ſoluta extra iudiciū poſſet cautio peti, hoc ē ipſa res ꝑꝑ cautionē habēdā, d. l. Iulianus. §. j. & l. ēt. Nec ob. l. 4. C. depo. qa ibi vult agere ꝑꝑ acceſſionē, hic ꝑꝑ cautionē. q reſpicit totū ius rei legatę, iō 2 re ſoluta adhuc agitur actione prima ꝑꝑ cautionē. Quęro. † intro glo. in ver. ex ſtipulatu, vtrū cautione præſtita remanet actio ex teſtō? Rñ ſic, niſi fuerit interpoſita aīo nouandi, l. 3. §. ſi ex ꝯuētione. 3 inf. de re. iu. Quęro, † vtrum hrs teneatur de euictione rei legatę? Old. hic: in d. ver. ex ſtipulatu, diſtinguit. Examinemus quodlibet mēbrū. Primū mēbrum eſt, qñ legat res ī genere, quo caſu dētur euictio magis ex qualitate, q titulo, ſiue obligationis ſpecie. Ro. ſimilia verba ponit in l. q ꝯcubinam. §. ſi hrs, inf. tit. 2. vult dicere, q hoc eſt ex qualitate obligationis, qa ī genere. Et regula eſt, q vbi quis tenetur in genere, tenetur rem facere accipientis. & ꝑ ꝯñs de euictione tenetur: iō emptor, q tenetur ad pretiū in gñe, dēt facere pretiū accipientis: venditor, q tenetur ad ſpēm, nō, l. ex empto. ī prin. de act. emp. & iō puto, ſi qs venderet frumētū in gñe, facere dēt accipiētis. & qd Ro. dicit, q hoc nō procederet ex titulo, ſiue ex ſpecie obligationis, vult dicere, titulus legati eſt titulus lucratiuus, cuius nā eſt, vt qs nō teneatur de euictione, niſi promittat. l. Ariſt. in fi. de do. & no. in l. 2. C. de eui. & tex. in l. ad res donatas. d ædil. edi. prędicta vera, qñ res legatur in genere ſimpliciter, ſecus ſi legaretur incertus de certis, vt lego vnū ex ſeruis meis, quia tūc æquiparatur legato ſpēi, l. in rōne. § diligēter. & §. ſeq. inf. ad l. Fal. & ſ. de ſol. l. q decē. §. Stichū. in fi. Et prædicta vera, qñ res legatur gñalr. i. vna res indeterminata de gñe. Secus ſi legaretur vle, vt lego peculiū, vel hęreditatem, & tunc ſi quidem euinceretur, eſſet damnum legatarij. C. de euic. l. j. ſm membrum eſt qñ legat ſpecies certa, q eſt ipſius teſtatoris, tunc dr gl. fruſtra quæritur de euictione, niſi forte eſſet pignorata. l. prædia. C. de fideic. & Inſti. eo. §. ſi rem. vult dicere, qñ teſtator legat rē propriā, nō pōt euinci, niſi ꝑ iniuriam iudicis, q iniuria non poteſt nocere hrdi. l. ſi per imprudentiam. de euict. Intellige, niſi hrs dederit cauſam euictionis iniuſte, qa noluit exhibere inſtrā legatario, C. de fideicō. l. inſtra. argu. l. quid ergo. §. ſi hęres. ſup. eo. Et hoc eſt verū, qñ aliquis euinceret rem in totum iure directi dñij. Sed ſi rem in totum nō euinceret, hic aduerte: aut euincit rōne alicuius iuris, quod habebat in rem, & hrs non tenetur, quia teſtator non vr legare, niſi ius, q habebat, vt hac l. in fi. Sed ſi illud ius, ꝑ qd euincitur, licet nō eſſet iure dñij, auferret rem legatario in totum per hypothecariā, tūc diſtingue, vt hr in l. ſi res. inf. eo. & iſtud verū niſi teſtator expreſſe aliud dixit, l. ſeruo legato. §. ſi fundus. ſup. eo. Tertiū membrum eſt, qñ legatur res aliena alicui a ſciente, tunc dicit gl. tenetur de euictione, l. cum rem alienā. C. eo. qd intellige, qñ ſciuit alienā ſimplr, ſecus ſi reſpectu alicuius iuris, quia tunc vr legare ius, q hēt, vt hac l. ut fi. & l. ſerui electione. in fi. ſup. eo. Quartū mēbrum eſt, qñ legat rē alienā, errās, vel ignorans, vtrū ſit aliena: hoc caſu dicit glo. ſi legat extraneo, nō debet, ſi legat ꝯiunctæ ꝑſonæ, debetur, niſi error ꝑcedētis cāę nullę, vel finitę aliud inducat. Quid vult dicere, error cāę finitę: pone exēpliū ſup. e. l. qd ī rerū. § j. & C. e. tit. l. vxor. & inf. de vſufr. leg. l. Sticho. in fi. vbi legabat teſtator ius, qd morte finiebatur. Quid vult dicere, error cauſæ nullæ? Iac. de Are. dicit, q teſtator

ADDITIO.

a De euictione. Adde, vt per Abb. conſi. 45. lib. 2.

testtōr putabat rē esse suā ex vi emptionis factæ a pupillo quæ em pno est nulla, quo casu nō valet legatū, ēt si fiat ꝯiunctæ personæ
4 qđ no. † qa ex hoc hēs, ꝙ l. cum rē alienam. C. e. hēt locū, qñ testtōr simplr putabat esse rē suā, non respectu alicuius causæ: secus, si putabat suā ex certa cā, vt hic. facit l. seruum filij. in prin. s̄. e. & qđ ibi no. Sed ꝯ prædicta facit l. cum pr̄. §. euictis. J. ti. t. Gl. in l. cum rem alienam. C. eo dt ibi speciale, ne oriatur inuidia inter fratres. Vltram. dicunt, ꝙ illud est speciale in hr̄dib. non curo, si sint fratres,
5 vel non. quod an sit verum, & quæ sit rō, ibi videbitis. † Quæro, ad hoc, vt possit agere de euictione, vtrum sit necesse, ꝙ denūcietur
6 hr̄di, & qñ? Dic, vt l. qui ꝯcubinā. §. si hæres. J. tit. a. † Quæro, qñ agitur de euictione, quid petitur? R ñ. petetur illa res legata, quasi nūquam soluta, vt hic, & d. l. qui concubinam. §. si quis hæres. secus qñ agitur ex empto de euictione, quia tunc agitur ad interesse ex empto, l. venditor hois. s̄. de euict, quia res est euicta. Nam actio prima, qua tenebatur. l. ad tradēdum, est sublata traditione, l. ab emptione. de pact. & auth. sacramenta. C. si aduer. vend.

1 *Cōfitenti fit præceptum de soluendo intra decem dies.*
2 *Litis contestatio quando fiat per confessionem.*
3 *Aliud pro alio ex causa soluitur.*
4 *Ratio affectionis, quando habeatur.*
5 *Iudex ex officio contra confitentē, quando facit solui aliud pro alio.*

In pecunia legata.

Cōfitēti fit præceptum, & terminus daī ad soluēdū, & ex cā
1 pmittit, vt soluat æstimatio ꝓ spē, sine cā fi. h. d. † No. primo practicam, q̄ ponitur in l. si debitoris. s̄. de iud. ꝙ ꝯfitenti fit præceptum de soluēdo intra tp̄s modicum, quod tp̄s hodie consuetudo inter
2 pretatur, vsq; ad 10. dies & ibi no. No. secundo, † ꝙ ꝑ confessionē non fit contestatio litis, qđ est verum, qñ quis confitetur nō aīo litem contestandi, sed aīo fugiendi iudicium. Nam si quis dato libello ꝯfitetur ad istū finem, vt damnaretur ex ipso libello, tūc inducitur ꝯtestatio, vt no. in l. 1. C de lit. cōt. facit l. si reus. s̄. de ꝑcu.

Qui cōfitetur.

3 No. † hic, ꝙ ex cā soluit aliud ꝑ alio.
a Scđo. no. a † ꝙ hr̄ rō affectionis, qđ in
4 telligo, nō vt per hoc res plus æstimet, qa esset ꝯ l. ꝑtia rerum. J. ad
5 l. Fal. sed ad aliū finē, l. cū seruus. s̄. man. Tertio no. ꝙ † ꝯ cōfitentē officium iudicis est qñq; facere solui aliud pro alio, sicut ꝯ eum, quem condemnat. Ad idem J. de confes. l. Iulianus.

ADDITIO.

a Paris. Secundo no. Multa conceduntur ratione affectionis, quæ alias non concederentur, vt per Matth. de Afflic. in tract. promiss. in 1. char. col. 1. in fi.

1 *Fundum vectigalem qui habet, illum legare potest domino.*
2 *Fundus emphyteuticus non potest legari, nec donari.*
3 *Alienatio emphyteusis si fit adinuicē inter plures, qui simul conduxerūt, licite fit.*

Si fundus.

a Ei, qui hēt dñium directum, pōt legari ab eo q hēt vtile, & in dubio vr̄ qs legare ius, qđ hēt
1 in re. h. d. No. † ꝙ qui hēt fundum vectigalem, pōt legare dño qđ intelligo, etiam si illud ius dēt finiri morte legātis, l. ꝙ in rerum. §.
2 1. s̄. eo. l. Sticho. de vsusr. leg. † Quæro, vtrum fundus emphyteuti
b cus possit legari, & donari. b Hic vr̄ ꝙ sic. Ad idem l. in conuētio-
c nib. de ver. sig. & ibi per Iac. de Are. no gl. in l. fi. C. de iu. emphy. Contrarium no. in l. 1. C. de fun. pa. lib. 11. & hoc puto verum in alio emphyteuta, q̄ reip. per l. fi. C. de iu. emphy. vbi non solum venditio, sed oīs alienatio prohibetur. Et hoc ibi tenet Pe. Nō ob. ista lex, & siles, quia loquuntur in emphyteuta Reip. Rō, qa tunc ad quēcunq; vadit res eo ipso, ꝙ est possessor, tenetur ad vectigal, l. fi. C. sine cen. vel rel. & l. Imperatores. de publica. vñ nō interest Reip. sed in alio emphyteuta secus, cū nouus possessor non teneretur ad pensionem, cum ipse nihil promisit, & iō pōt alienare si
d ne ꝯsensu dñi. In emphyteuta ecclesiæ puto, ꝙ nō sit dubiū, d quia nec vendendo, nec donādo, nec aliquo mō pōt alienare, l. 1. & 2.
3 C. ne rei do. vel tēp. Et per † dictā rationem dicebam, qñ plures, q conduxerunt simul emphyteusim, inuicem alienant, forte non esset prohibitum, quia quilibet est obligatus ad pensionem ecclesiæ. Dixi in l. si mihi, & Titio. J. de verb. oblig.

CONCORDIA

Si fundus. Pro ꝯcord. aduerte, ꝙ donari, vel legari nō pōt res emphyteutica ꝑ emphyteutā sine consensu dñi. Bar. in l. fi. C. de iure emphy. Cōtrarius alleg. in hac l. si domus. §. si fundus. in determinando, an emphyteuta possit donare, vel legare Sed in alio casu in eisdem locis dicit Ant. de Nicell. Bal. ꝯtrarium ſm Bar. Sicu. in c. potuit. de loc. q dicit mirum esse, ꝙ ab alijs nō tangatur, nam voluit ſm eū in hoc §. fi. ꝙ emphyteusis ecclesiæ non possit donari irrequisita ecclesia, in l. 1. ff. de superfi. ver. pe. & idem ſm eum refert Bal. tenuisse ī l. vsusr. s̄. so. ma. & in l. fi. C. de iu. emphy. Cōtrarium tñ ſm eum, ꝙ possit donari alle. Bar. in l. 1. C. de fun. pa li. 11. Sol. ſm ipsū in mer Bar. sic. Et melius ex verbis Ias. in d. l. 1. in alia met. q. s̄. sonnata. C. de iu. emphy. vbi alleg. Bar. ita consuluisse vt sup. pro negatiua per l. vniuersas. C. ne rei do. vel temp. quæ est canonizata. 16. q. 3. in c. pen. §. vniuersas. in §. fi. & in l. in cōuentionib. de ver. sig. l. si patroni. in prin. ff. ad Treb.

ADDITIONES.

a Poma. Dominium. Vide Alex. consi. 43. 7. vol. & vide, quod ex hoc inferat Old. consi. 108. versi. circa tertiā. Ale. consi. 9. ad fi. vol. 4.

a Paris. Vide omnino Soc. in l. legatū. in vlt. char. ff. de cond. & demon.
a Menoc. Barb. consi. 43. col. pen. lib. j.
b Barb. Quæro, vtrū. Bal. hic tenet cōtra l. fi. C. de iu. emp. & l. j. §. donare qual. olim seu. po. ali. aliter dicit in c. potuit. de loca. vide ibi Io. de Imo.
c Legari, & donari. Adde vltra alleg. Bal. consi. 560. li. 3. vbi dicit, ꝙ hunc casum habuit in aduocationibus cum Bar. & vide Old. consi. 270. Abb. consi. 74. 2. lib. & vide Ale. in consi. 136. ver. ad hoc tñ in 1. uol. & in cons. 9. quasi per totum, in 2. vo. & inquantum Ale. tāgit an emphyteusis possit diuidi irrequisito dño, adde Bal. qđ sic. consi. 236. incip. diuisio. lib. 4. Et an possit locari ad lon. tempus, uide Bald. consi. 347. lib. 3.
d Paris. Sit dubium. Vide Com. consi. 2. incip. Emphyteuta. & Ias. in l. fi. ver. 7. quæro. C. de iu. emphy. & Alex. hic.

LEX LXXV.

1 *Vendens fundum excepto iure coloni, & nullus sit colonus, an debeat habere medietatem fructuum.*

Si quis legauerit.

Execeptio rei, q̄ nō reperit, nihil īportat. h. d. Nota sīle de exceptione ꝯbscura, dixi in l. Titię textores. sup. eo. Op. de l. certo generi, in prin. sup. de ser. rust præd. Sol. Solum ꝯtinetur appōne vineæ, si ibi
a sint vites, vt ibi: secus si nō sunt, vt hic. Iac. de Arē. a quærit, † si uēdidi tibi fundum excepto iure coloni, q hēbat medietatē fructuū, si nullus reperitur colonus, an ipsi venditori debeatur medietas? Et dicit, ꝙ ista exceptio nihil operetur, vt hic sup. de vsus. l. sub cōditione. & commu. præ. l. si quis duas. §. si in venditione. de ꝯhen. emp. l. fi. de act. emp. l. si mercedem. in fi. de euic. l. minor. in fi. qđ intellige, nisi inter partes constabat nullum esse colonum, nisi ipsum venditorem, tunc vr̄ intelligi dēre, ꝙ ipse vēditor habeat ius coloni, d. l. si quis duas. §. si in venditione, cōia præd. quod no.

ADDITIONES.

a Meno. Continetur. Scripsi consi. 341. lib. 4. num. 18. &c.
a Paris. Iac. de Are. Vide Ale. consi. 41. & consi. seq. & consi. 14. uolu. 2. & Fel. in c. inter monasteriū, ver. clausula, saluo iure. ext. de re iud. Pau. de Cast. consi. 146. in vlt. col. prope fi.

LEX LXXVI.

1 *Clausula, promit. it se facturum, & curaturum, quid importet: & est communis ad ultimas uoluntates, & contractus.*

Si hæres.

a Qui iussus est facere, a vt habeā, tenetur mihi dare. h. d. Op. de l. illa stipulatio. §. cū. de verb ob. Gl. dicit, hoc speciale in vltimis voluntatib. melius soluit in d. l. illa. §. cū. alle. in gl. quia aut aliquis grauatur, vt det & dēt dare, l. vbi asit. io fi. de verb. ob Aut grauatur ad faciendum, ꝙ habeat aliquid, & siler, debet dare, vt hic. Quandoq; quis grauatur ad curandum, vt quis babeat, & tunc sufficit, ꝙ det reum locupletem, vt lege con-
1 traria. & l. fi. si cer. pet Plus † ergo importat, qñ quis obligatur facere, q̄ qñ quis obligatur curare. Ideo in instrīs apponitur hodie vtrunq; s. ꝙ promisit se facturum, & curaturum, & ista sunt communia tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus.

ADDITIO.

a Facere. Adde, qđ Ang. consi. 277. inci punctus q. Io. de Flo. tenet per hūc tex. qđ si testator in suo testō instituto filio, & filiæ facto legato, relictoq; eius fratre executore testamenti, decedat, contingat etiam decedere fratrem executorem, qui similiter institutis suis filijs dicat, item lego, iubeo, qđ prędicti hęredes mei executioni mandent testm̄ fratris mei, qđ per hæc uerba, quia officium executoris ad hæredem non transit, videatur testator mandasse, vt soluant legatum filiæ alterius testatoris, cuius ipse erat executor.

1 *Ciuitas & vicus, villa & castrum, quid differant.*

Vicis.

1 Vicis pt legari, sicut ciuitatib h. d. † Quęro, q̄ est drīa īter ciui. & vicum Gl. hic dicit, ꝙ ciuitas honoratur quibusdam dignitatib. quib. non honoratur vicus. In usu uero cōi dignitas eṗalis, quæ est in loco, facit ciuitatē. & ita ur̄ sentire Feder. Imperator in constitutione illa de pace Constantiæ. Inno. de hoc tractat in c. quæ in ecclesiarum. ext. de consti. Vicus uero, & uilla dñr, quæ istas dignitates non hñt, & est nomen gñis. l. qui ex uico. in f. ad Muni. Castrum uero distinguitur a uilla, quia nō est muris uel uallis circundata, ut hac gl. & per gl. in l. ex hoc iure gentiū. ff. de iusti. & iu. & per Io. And. in c. si ciuitas, de sen. excom. lib. 6. Inducitur iste uer. ꝙ pars ciuitatis possit facere syndicum, quod dixi in l. si quis filio. in fi. sup. eo. Sed quid dices de uno burgo? Certe ur̄ uniuersitas approbata. C. de fun rei pri. l. pen. lib. 11.

1 *Lex cōiecturans mētē testtōris intelligitur, nisi aliter de volūtate appareat.*
2 *Euidenter apparere dicitur, quod apparet legitimis coniecturis.*
3 *Multa dicuntur tria.*
4 *Legata ab instituto, quando videantur repetita a substituto.*
5 *Mater, quæ fuit cum extraneo substituta filio impuberi, et eidē relictus vsusfructus, quando succedit ex substitutione pupillari, habebit vsumfructū, secus si ex uulgari.*
6 *De hac q. uide late Ias. in l fundum. §. si paterfam. inf. eo.*
Conditio adiecta institutioni, an uideatur repetita legato facto eidem.
7 *Conditio apposita in persona unius, an intelligatur apposita in persona coniuncti, remissiue.*
8 *Legata facta in uno testamento, quando uideatur repetita alio testamento postea facto, remissiue.*
9 *Dictio amplius, an inducat repetitionem. Idem de dictione, item.*
10 *Dicta in præfationibus in contractibus, an uideantur repetita in sequentib.*
11 *Dicta in uno cōtractu, qñ uideātur repetita in eo, qui loco eius substituitur.*
12 *Dies, & conditio apposita in principali, an uideatur repetita in accessorio.*
13 *Dicta in principali, an dicantur in fideiussore repetita.*

14 *Qualitas adiecta in vno capitulo stipulationis, videtur repetita in sequẽtib. remissiue.*
15 *Dies appo sita in conditio ae, aa videatur repetita in substitutione.*
16 *Qualitas apposita in vno capitulo legis, statuti, vel rescripti, quando intelligatur in alio repetita.*

Licet. a Relicta ab instituto vñr repetita a substituto vulgariter, nisi aliud p ꝯiecturas appareat. h.d. No, ꝙ tois lex q̃ ꝯiecturatur voluntatẽ alterius, dẽt ĩtelligi, nisi aliud de voluntate disponẽtis appareat euidenter. Scdo no. b † ꝙ euidenter apparere dr̃ illud, qd̃ apparet legitimis ꝯiecturis, licet non fuerit expressum, vt hic, s̃m Iac. de Are. vbi euidentẽ voluntatem appellat q̃ p ꝯiecturas pbat̃. Facit p hoc tex. in l. si qs locuples. de ma. test. Tertio no. † ꝙ multa dñr tria, vt patet hic, dum dicit, ex multis, & ponit tria tm̃, vt s̃. ad Syl. l. 1. §. hoc rescriptũ. Instit. de liber. §. multis. Op. s̃. de test. mili. l. q̃rebat̃. §. fi. Sol. gl. ibi, ꝙ ibi nõ fuit substitutus, sed scdo loco institutus, vt patet ibi in tex. Op. j. ti. 2. l. si plures, in fi. sol. ibi fuit relictum ab instituto noĩatim, hic noĩe appellatiuo, ñ noĩati, & sic ẽ aliud ar. ꝙ voluerit a substituto repetere. Sic̃ in l. 1. §. id, qd̃ ex sustõne, j. ad l. Falc. & qd̃ ibi no. Op. j. ti. 2. l. 1. ĩ fi. Sol. ibi est alius casus scilicet. si q̃rat̃, an relicta ab vno succedente ab intestato, dẽant̃ in sequẽti gradu, q succedit. de quo in l. cũ pr̃ §. cũ existimaret. j. ti. 1. Op. c de l. sub ꝯdõne. de hær. isti. Sol. † Pro declarõne huius, & aliorũ hic, ꝙ si q̃ris, an relicta ab ĩstituto videant̃ repetita a substituto, aut sunt relicta p modũ ꝯdõnis, aut p modũ dispõnis. s. legati, vel fideicõ. Primo casu nõ ẽ nr̃a mã, sed dic, vt d. l. sub ꝯdõne & dicemus ĩ l. q̃ ꝯdõ de ꝯd. & de. Scdo casu, aut loq̃ris de substituto vulgariter, aut de substituto pupill̃r. Primo casu d aut fuerũt relicta noĩatim noĩe pprio, & nõ vñr repetita. d. l. si plures in fi. j. ti. 2. & l. 1. §. id qd̃ ex substõne. s̃. ad l. Fal. Aut fuerũt relicta sub noĩe appellatiuo, & tũc aut institut9, a quo relinq̃bat̃, nõ erat in rerũ nã illo tpe, & dic, vt l. q̃ ĩã teferũt, in prin. s̃. ti. 1. Aut erat in rerũ nã, & tũc in dubio vñr repetita, nisi aliud pet ꝯiecturas appa ret, vt hic. Coniecturas videbitis hic. Scdo casu. s. de substituto pupill̃r. dic aut succedit ex tacita vulgari, & vr̃ repetita, l. q fundũ. §. q filiũ. j. ad l. Fal. Aut succedit ex expssa pupill̃i, & nũq̃ relicta ab ĩstituto vñr repetita a substituto tacite, siue sint pura, siue ꝯdõnalia, sed ea dẽt p̃stare substitutus tãq̃ qlibet hr̃s impuberis, l. 1 §. interdũ. j. ad l. Fal. l. in rõne. §. qd̃ vulgo. e. tit & d. l. q fundũ. §. q filiũ. Sed si essent repetita expsse p testõrẽ, tũc si dies legati cessit in vita impuberis, repetitio nihil releuat, vt j. e. l. si fundũ sub ꝯditione. § si pr̃ familias. nisi in eo, qd̃ plus esset relictũ, l. qd ergo. in prin. s̃. eo. Sed si dies leg. nõ cessit, tunc dẽtur a substituto, d. §. si pr̃. Nec obst. gl. ibi posita, q̃ innuit, ꝙ ĩ pupillari substituto sit tacita repetitio, vt ibi videbitis. Ex p̃dictis dico, ꝙ ista tria exempla. q̃ hic ponũt, ĩ qb. nõ vr̃ facta repetitio, nullo mõ ꝯgruũt substituto pupillari. Examinemus qdlibet. Primũ est, si eidẽ legatario aliud est relictum a substituto, certe si substitutus succederet ex pupillari, legatarius hẽret vtrũq; si primi legati dies cessit, quia cum substitut9 dẽat tãq̃ hr̃s impuberis, hr̃ quodãmõ vt æs alienũ, d. l. in rõne. §. qd̃ vulgo, ad l. Fal. & pbatur in l. qd ergo in prin s̃. e. Et sic d. §. qd̃ vulgo, intelligo, siue a substituto pupill̃r sit relictũ diuersis, siue eidem, nec determinatur p istã l. Scdm exẽplũ, ẽ, qñ certa cã fuit relinquendi ab instituto, q̃ cessat in substituto. Exẽplũ ponit Old. si reliquit ab instituto, vt legatarius administraret bona instituti, q̃ rõ cessat in substituto, qui forte est diligens. Certe ista cã nec plus nec minus impediret peti a substituto pupillari, nisi sicut impediret petita a quolibet hr̃de extraneo, s̃m mãm l. Seio. in prin. j. de annu. leg. Tertiũ exẽplũ est, qñ fideicõmissarius est substitutus p parte, qd exẽplũ Dy. inducit e ad qõnẽ, † si testõr instituit filiũ pupillũ, & vxori legauit vsũfructũ, & si filius decesserit in pupillari ætate, substituit matrẽ, & extraneũ, ꝙ si mr̃ succedit ex substõne ꝙ nõ dẽat hr̃e vsumfructũ, vt hic, & j. ti. 1. l. Latinus. ita dicit Dy. Qd̃ intelligo, si mr̃ succedit filio ex tacita vulgari, secus si ex pupillari: sic, n. cũ ex psona filij habuisset initiũ tanq̃ debitũ, illud ante partem deduceret, vt d. §. ꝙ vulgo, & C. de bo. auth. iud. pos. l. 1.

Circa mãm huius l. q̃ro, † vtrum cõdõ adiecta institutioni, videat̃ repetita legato facto eidẽ. Dic, vt in l. cũ seruus, de cond. ind. & de cõd. & dem. l. auia. & j. eo. l. ab oĩb. §. cum qdã. de do. excep. l. fi §. fi. Quæro, f † vtrum cõdõ apposita in psona vnius, videatur apposita in persona eius, q est sibi coniunctus, & eodẽ modo an apposita in vna re, intelligant repetita ĩ alia re sibi coniuncta per copulatiuam, & sic de virtute repetitionis, quæ inducitur p copulatiuam. Dic, vt j. de condi. & dem. l. Iulius Paulus. de fundo instru. l. Seiæ §. Caio. & ibi dixi. Quæro, vtrum † legata in vno testõ videantur repetita in alio testõ postea facto? Dic, vt in l. cum tacitũ, de prob. & j. de in. fis. l. Statius. † Quæro de repetitione, q̃ inducitur p hãc dictionem, amplius? Dic, ut scripsi in l. si tibi pure j. ti. 2. Quæro de repetitione istius dictionis, itẽ. Dixi in l. ĩ repetẽdis. j. ti. 2. Quæro, † qd in ꝯctib. Primo, vtrũ ea, q̃ dñr in p̃fationib. videantur repetita in sequẽtibus? De quo in l. Titia. §. idẽ. ĩ fi. j. de ver. obl. & ibi dixi, & ĩ l. itẽ, q a. s̃. de pact. † Quæro, vtrũ regula huius l. hẽat locũ in ꝯctibus, videlicet, vt dicta in vno ꝯctu, videant repetita in eo, q loco eius substituitur. hoc. n. põt fieri duob. modis. Primo, vt vnus ꝯctus substituatur loco alterius, per nouationem, & tunc dic vt dixi in l. aliã. j. de noua. & tangit̃ in l. 2. C. ẽt ob chyrographa. pecu. Secundo mõ fit substituendo, ppric, vt si cõceditur tibi in emphyteusim, & post mortẽ tuã filijs tuis. de quo vide in l. pr̃ cum filiæ, in fi. s̃. de pac. do † Quæro, vtrum dies & conditio apposita in principali, videatur apposita in accessorio, seu repetita ĩ adiecto. tex. est, ꝙ sic, in l. fi. §. de ver. obl. Quæro, vtrum dicta in principali videãtur repetita ĩ fideiussore. Dic, vt in l. si vt pponitur. j. de fideius. † Quæro, vtrum persona, vel qualitas aliqua adiecta in vno capite stipulationis, intelligatur repetita in sequentibus? Dic, vt l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. j. de verb. obl. & ibi dixi multa de hac mã † Quæro, vtrum dies apposita in ꝯdõne, videatur repetita in substitutione? Dic, vt in l. in illa. & l. hoc iure. de ver. obligatio. † Quæro, qd in legib. seu statutis, vtrũ dicta in vno capite, intelligant̃ repetita g in alio? Dic, aut ẽ vna clausula gñalis per se, & dic, vt dixi in l. talis scriptura. in fi. s̃. e. Aut ẽ q̃dam qualitas accessoria vni capl̃o, & illa an intelligat̃ repetita in alio? Dic, vt dixi in l. ptor. §. eritq;. j. vi bo. rap. Quæro, qd de rescr. Et dic, vt l. si iudex. s̃. de iu. & ext. de rescri. c. cãm, q̃. & ẽt p gl. & ibi per Inno. Circa qd̃ vide remissiones ad Spe. quas dedi in l. talis scriptura. in fi. sup. eodem.

ADDITIONES.

a Paris. Licet. Quod præsumptiones legum sint liquidissimę probationes, vide Feli. in rub. de probat.
Adde, inquantum Ale. post to. de Imo. tangit, an possint eligi duo Imperatores, ꝙ consuluit Old. consi. 22. an si fuerint electi duo imperatores, & ab vno fuerit impetratum, an valeat.
b Meno. Secundo nota. scripsi consi. 91 nu. 34. lib 1. scripsi consi. 150. num. 46.
c Paris. Opp. Vide de materia Ang. consi. 325. inci. maritus filium nasciturum.
d Meno. 1. casu. Vide Alciat. tract. pręsump. reg. 1. præsump. 35. Ias. consi. 95. lib. 4. vbi limitat in ecclesia & in alimentis.
e Dy. inducit. Adde, ꝙ Bal. illũ sequtur cons. 270. lib. 3. vbi voluit, ꝙ si testator instituat vniuersaliter filios impuberes, & filiã in re certa, eidẽq; leget aliqd & vltra vsumfructum cõcedat etiam, vsquequo nubet, deinde illam substituat fratribus suis vna cum sorore testatoris, sicut est amita, quod si eueniat casus substitutionis, debeat habere etiam vsumfru. & legat.
Meno. inducit. Late Gratus consi. 18. nu. 24. lib. 2. cum plurib. seq.
f Meno. Quæro. Guido Papę q. 531. col. vlti.
g Repetita. Adde, vt per Rom. consi. 336. & 337

LEX LXXVIII.

1 *Legatum collatum in voluntatem hæredis, si sibi videbitur, valet.*
2 *Verbũ, videt̃ iudicio tuo, vel si tibi placuerit, improbat arbitriũ boni viri.*
3 *Substantia cõtractus non potest conferri in voluntatẽ alterius contrahentiũ etiam, per verba arbitrium boni viri denotantia.*
4 *Verbum, liberum, vel plenum arbitrium, importat liberam voluntatem.*
5 *Ille, cui aliquid est commissum in liberam voluntatẽ, pot est iniuste arbitrari dum dolus absit.*

Si sic legatum. a Valet † legatum, si in arbitrium hæredis tanquam boni viri committit̃. h.d. No. quod verba hic posita important arbitrium boni viri, nõ liberam voluntatem. Oppono de l. senatus. s̃. eo. Sol. ibi fuit legatum in liberam voluntatem. † Quæro b quid de verbo, vr̃? c Resp. importat arbitrium boni viri, l. fideicommissaria. 3. de fidei. liber. Quid de verbo placebit? Rñ. idẽ, l. Thais. §. sorore. de fideicõ. li. & l. Lucius. la. 1. iuncta l. fideicõ. eo. ti. Quid si dico, iudicio tuo, vel iudicio talis? Tex. vr̃, ꝙ importet liberam voluntatem, d. l. Thais. §. Lucius. Quæro, † quid in ꝯctibus? Rñ. substantia ꝯctus non potest ꝯferri in arbitrium alterius ꝯhentium, ẽt p verba importãtia arbitrium boni viri, l. ꝙ sæpe. §. 1 de ꝯhen. empt. fallit in dote, l. cum post. §. gener. s̃. de iu. do. & l. 1. C. de do. pmis. Accidentalia ꝯctus bene pñt ꝯferri in arbitrium alterius ꝯhentium, l. hæc vẽditio. de ꝯhen. emp. † ista autem verba, q̃ sapiunt arbitrium boni uiri, si hẽrent determinationem ex alia dictione, pñt importare liberam volũtatem, vt si dicat, hẽat liberum arbitrium, vel plenum arbitrium, l. fideicommissa. §. quãquam. j. tit. a † Quæro, qñ vr̃ commissum in liberam voluntatem, qd põt ille facere? Rñ. potest arbitrari, qũo vult etiam iniuste, l. cum quidam. j. ti. t. dum tamen dolus malus absit, l. creditor. §. Lucius. s̃. man.

ADDITIONES.

a Paris. Si sic legatũ. De istis verbis, & plurib. alijs vide Mod. ĩ §. bonę fidei. Insti, de acti. & si dicatur, sola facti veritate inspecta. vide Fel. in c. canonũ statuta, de constit. uide ẽt quę scripsi in l. quintus. ff. man. & in l. procurator. Ias. in l. 1. C. de sacros. ec, quid si duo verba sint simul iuncta, quorum alterum importat liberam voluntatem, alterum arbitrium boni viri, uide Bar. in extrau. ad reprimendum, in versi. videbitur, ad fi. quid si committatur conscientiæ alicuius, an importet arbitrium boni viri, vide Ias. in l. certum, C. vnde legi.
b Meno. Quęro. Socin. iun. consi. 77. nume. 3. in fine, lib. 1
c Videt̃. Adde, quid de verbo, videtur, Abb. consi. 110. & cõsi. 4. ubi ẽt de verbo, placebit, & quid de verbo, pro libito voluntatis per Bal. consi. 58. lib. 4.

1 *Relatiuum iunctum secundæ psonæ, vel tertiæ quãtitate expressa, vel non conditionẽ inducit: iunctum primæ, quãtitate expressa, demonstrationẽ, si non est expressa, conditionem.*
2 *Defectus debiti demonstrati sine quantitate facit deficere substantiã legati Idẽ si debitori, vel tertio relinquatur, quantitate expressa, secus si per debitorem creditori.*
3 *Conditio proprie non est de presenti.*
4 *Comes concedens alicui quicquid iuris habet in tali loco, non valet cõcessio nisi appareat de iure concedentis.*

Si mihi

Si mihi. Legatum est inutile, si relinquamr in tertia, vel in secunda persona, siue q̃titas exprimatur, siue nõ: sed in prima valet, quantitate expressa, alias inutile constituitur. h. d.
1 ſm Dy. vel aſt. Relatiuũ † iunctum ſedæ, vel tertiæ pſonæ, q̃titate expressa, vel non, ꝯdõnẽ inducit: ſed iunctũ primæ, q̃titate expressa, demõſtrõnẽ: ſi nõ ſit exp̃ſſa, inducit ꝯdõnem. h. d. ſm Oldr. Tn
2 dic, † defectus debiti demõſtrati, q̃titate nõ expreſſa, facit deficere ſubſtantiã legati. Idẽ ſi q̃titas exprimatur, & ipſi debitori, vł tertio relinquatur, ſecus ſi p debitorẽ creditori. h. d. Si lego tibi decẽ,
a q̃ dẽo, licet nõ appareat, q͏ teneaṫ teſtõr ad illa decẽ, tñ legatum valet. h. d. ſcđa pars huius § Sed in primo caſu iõ nõ valet, q͞a nõ apparet q̃titas, ſed hic apparet. In tex. ibi. lego. ſeidẽ Titio, vt differat a caſu p̃cedẽti, & ſeq. Quæro, q̃ eſt rõ dñię inter hos caſus. Dicit gl. in vno caſu loq̃ teſtõr p verba primę pſonę, ĩ alio p verba ſcđę, et tertiæ. Idẽ Dy. & Old. vt patet ex ſummario coñ, qđ nõ placet, q͞a ẽt primo caſu poſſet loqui teſtõr p verba tertiæ pſonæ. Pone, q͏ ipſe teſtõr vocareṫ Titius, & diceret ſic, cẽnum, q̃ dẽt Titius, Seio legat. ꝯſtat. q͏ valeret legatũ. Dic ergo in prin. §. cñ q̃titas non exprimaṫ, rõ eſt euidens, vt tex. dicit. In ſcđo, cñ debitor legat creditori q̃ntitate expreſſa. grauat hr̃dẽ in q̃titate, & ſic ſubſtãtia rei legatæ reperiṫ, & tũc falſa demõſtrõ nõ vitiat. In tertio caſu legat creditor debitori cẽtũ, q̃ dẽt, tũc grauat hr̃dẽ ſolũ in liberãdo. Sed ſi debitũ nõ apparet, deficit ſubſtãtia rei legatæ, iõ nõ valet legatũ. In quarto caſu ſi q̃s legat alicui, qđ dẽt tertius, vł legare actionẽ, q̃ ſi non eſt, đficit ſubſtãtia rei legatæ, alias nihil vł legaſſe, vt euidẽter tex. dicit. Idẽ probatur in l. legaui. de li. lega. per tex. & glo. Op. relatiuũ iunctũ verbo p̃ſ̃tis tpis, vel p̃teriti, nõ facit ꝯdõnem. l. Stichum. ſup. eo. hic dr̃ ꝯ̃rium: qđ videbatur tenere Ol. in ſummario, quod
3 truffa eſt. Veritas eſt, † q͏ nunq̃ de p̃ſ̃ti, vel de p̃terito eſt condõ ꝓprie, l. ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummam. de ver. ob. & tex. q̃ appellat ꝯdõnem, vt l. cum ad p̃ſ̃s. ſup. ſi cer. pet. improprie loquit, vt hic ſentit glo. no. Loquitur ergo hic de demõſtrõne, cuius defectus extinguit ſubſtantiã rei legatæ. & per ꝯ̃ñs legatum, ſicut defectus condõnis, ideo hic appellat eam condõnem. Opp. q͏ falſa cã nõ vitiat legatũ, l. cum tale. §. falſam. de cond. & dem. Solu. hic erat talis cã, ſeu demonſtrõ, q̃ faciebat deficere ſubſtantiã legati.
4 Ad idẽ l. ſi ſeruus. §. qui quinq;. inf. eo. Dy. † inducit ᵃ hunc §. in ar.
b quidam Comes cõceſſit cuidã eccleſię quicquid iuris hẽbat in
c tali loco. Certe nihil operatur, niſi de iure ꝯcedentis ᵈ apparet, vt
d hic, & l. legaui. de lib. leg. Incertitudo. n. impedit acquiſitionẽ poſſeſſionis, & p ꝯ̃ñs vſucapionis, l. 2. §. incertã. & l. locus. & l. ſi quis fundum. de acq. poſ. & de vſuca. l. ſi fur §. incertã. ſm Dy. facit qđ no. in Spe. de inſtru. edi. §. nunc autem. verſ. 2.

ADDITIONES

a Tibi decem. Adde, an valeat legatum, ſi teſtator dicat, lego centum, quæ mihi Titius debet, cum nihil debeat. Bal. conſi. 445. lib. 2.
b Paril. Dyn. inducat. Vide Ale in l. locus. ff. de acq. poſſ. & Fran. conſi. 149. Ale. conſil. 24. inc. viſo. & conſ. 31. inc. viſis, & accurate. ver. corroborantur. conſ. 188. inc. perſpectis his. vol. 4. & Ale. conſi. 46. & Fel. late in c. de quarta. de præſc.
c Comes. Adde Old. conſi. 163. incip. viſo priuilegio.
d Pom. Niſi de iure concedentis. Refert, & ſequit Alc. cõſ. 28. incip. viſis, & accurate põderatis, ver. ad p̃dictorũ cõfir. in 1. vol. & vide Alc. cõſ. 23. ver. nõ. n. põt. in 2. vol. Fel. in c. 2. de p̃ſcr. Capo. cõſ. 69. in vlt. col. & Bar. conſ. 99. & conſ. 150. & cõſi. 50. in 3. vol. aliquid in ſimili vol p Fel. in c. cũ cã. de re iud. & c. inter monaſteriũ. eo. tit. Barb. in ſimili cõſ. 26. in 2. vol. Ro. conſ. 88. in 1. col. & in conſil. 336. in 1. volu. Cal. conſi. 118. in 1. vol. & qñ quis ſe in aliqua diſpõne refert ad aliquid, quod non appareat, an diſpoſitio vitietur. vide Fel. in c. 2. de reſcr.

1 *Poteſtas eligendi mortuo creditore, tranſit in hæredẽ, et ſic in ceſſionariũ.*
2 *Ius in re habens, putans habere actionem perſonalem pro ſe, videor legare reſpectu illius iuris.*
3 *Actio ex teſtamento concurrit cum conditione incerti.*
4 *Hæres conuentus a legatario, vt agat, liberatur cedendo actionem, niſi magna expenſa requiratur.*
5 *Actio iudicatur mobilis, vel ĩmobilis, ſecũdã naturã rei, quæ ĩ ea cõtineṫ.*
6 *Ceſſio facta a minore, qui habebat actionem, vel ad fundum, vel ad centũ quando valeat, & iudicetur res mobilis, aut immobilis.*

Si quis ita. In alternatiua oblĩone ſi legatur, qđ debeṫ, cogitur hæres ad cedendũ, ſi legaṫ vna de reb. cogitur ad agendũ: ſi legaṫ vtraq; res diuerſis, cogit hr̃s vtriſq; ſatiſfacere in ſolidũ. h. d. Primo erat electio creditoris, & legauit qđ debetur. In ſcđo erat electio debitoris, & legauit vnã tñ ex reb. In tertio erat electio creditoris, & legauit vtrãq; rẽ diuerſis. Scđa ibi,
1 proinde. Tertia ibi, q͏ ſi quis. No. ᵃ † ex prin. q͏ ptãs eligendi tranſit
2 in ceſſionariũ. Cõtra de l. ſi ita ſtipulatus. in prin. & l. fi. in princ. de ver. ob. gl. nec hic, nec ibi bene ſol. Dic, ptãs eligẽdi nõ trãſit ĩ ceſ-
b ſionariũ ᵇ viuo creditore, ſed eo mortuo tranſit ad hr̃dẽ, q̃ p̃ſumitur volũtatẽ defuncti ſcire, l. ſi q̃s a filio. §. ſi quis plures. ſup. e. et ſic poſtq̃ trãſiuit ad hr̃dẽ, cępit illa ptãs eſſe ceſſibilis, iõ tranſit in ceſſionariũ, vt hic, arg. l. pr̃. §. quindecim. ℑ. tit. 2. Pro qua ſol. facit qđ no. in l. 1. C. q pro ſua iuriſd. & p Guil. in l. j. ſup. de off. eius, cui mã. eſt iuriſ. videlicet merũ Imperiũ, poſtq̃ ſemel eſt delegatũ, poteſt ſubdelegari. Præterea legatarius in re legata dr̃ hr̃s. l. id tps. §. fi. de vſuca. iõ ſicut in hr̃dẽ trãſit, ita in legatariũ. Op. ad ſcđam partem de l. cum alienã rem. C. eo. & l. apud Iulia. §. fi. ſ. eo. So. hic legauit reſpectu iuris, qđ hẽbat pro re, vel in rẽ. Facit l. ſeruum filij. ĩ prin.
2 ſup. e. Et no. iſtud, † licet nõ haberem ius in re, ſi tñ putabã me hr̃e actionẽ pſonalẽ pro re, videor legare reſpectu illius iuris. Oppo. q͏
3 † agatur actione ex teſtõ, l. j. C. cõia de leg. Sol. fateor, q͏ concurrit cũ ꝯdõne incerti. Op. ad tertiã partẽ de p̃cedenti r̃ſo. Sol. hic habebat electionẽ hr̃s in p̃cedenti debitor. Op. de l. ſi Titius. inf. tit. j. Sol. iſta intelligitur ſm illam. Quæro, vides, q͏ hr̃s cogitur agere, qđ eſt nouum dicere: ago. n. vt agas. Sĩr in l. cũ in plures. §. menſẽ. ſup. loc. & ſup. ad l. Rhod. de iac. l. 2. § pen. & de act. emp. l. Iulia. §.
4 pe. & ne qd in lo. pu. l. 2. §. idem Labeo. el j. † Quæro ergo, ᶜ vtrum
c in iſtis caſib. ille, q̃ cõuenitur, libereṫ cedendo ᵃ actionẽ: Gl. q͏ ſic, in d. §. idem Labeo. Sed forte in caſu huius §. ſi in exigendo requireretur magna expenſa, ad hr̃dẽ ſpectat labor, & ſumptus, ſm diſtinctionem, q̃ habuiſtis in l. cum ſeruus. ſup. eo. Vltimo per l. iſtam
5 cõſului in q. vos ſcitis, ſm cõem opi. † q͏ actio iudicatur mobilis, vel immobilis ſm nãm rei, q̃ in ea ꝯtinetur, vt no. per Dy. de aut. tut. l. põt. & per gl. C. ſi aduer. tranſa. l. 1. & in Auth. de non alie. §. j. probatur C. de præd. mi. l. ſi ad reſoluẽdã. Itẽ ſcitis, q͏ minor nõ po-
6 teſt alienare immobilia ſine decreto. Modo † quidã minor habebat actionem ad fundũ, vel centum, alternatiue, ceſſit actionem ſuam. Dixit, q͏ erat in poteſtate debitoris: ſi. n. ſoluet fundum, non valet ceſſio, ſed ſi ſoluet centum, ceſſio valet. Caſus eſt hic.

ADDITIONES.

a Men. Nota. Tiraq. de retract. conuent. §. 16. gl. 3. nu. 33. Alcia. conſi. 731. in fi.
b In ceſſionariũ. Adde, inquantũ Ale. tãgit de villa, q̃ promiſit purgare riuũ, & illũ ſequitur Bal. conſ. 88. lib. 4. & inquantũ tangit, qđ ſtante ſtatuto, qđ debitor debeat capi ad inſtãtiã creditoris, q͏ poterit capi ad inſtantiã ceſſionarij, quod idẽ conſuluit Rom. conſ. 143. abſq; eo, quòd facit ad dicta hic per Alex.
c Pom. Quæro ergo. Vide Mod. in l. apud Iulianũ §. ſi Titius. ſup. eo. & Ro. cõſ. 179
* Men. Rol a Valle conſ. 46. nu. 67. li. 3. Calcan. conſ. 49. col. 3. Boer. q. 42. n. 25. Carol. Ruy. conſ. 164. nu. 16. 17. li. 5. Dec. conſ. 303. nu. 4. & conſ. 360. n. 5. conſ. 517. nu. 8. Bart. Soc. inter conſ. Maria. Sen. conſi. 89. col. pe. Caſtr. conſ. 17. nu. 17. li. 3. conſi. 101. nu. 101. li. ij. Ruy. conſ. 43. nu. 3. li. 5. conſi. 30. nu. 3. eod. & conſi. 160. n. 28. lib. 1.

LEX LXXX.

Si pecunia. Debitor poteſt grauari onere fideicommiſſi. h. d.

LEX LXXXI.

Fideicõmiſſum. Circa iſtã l. diſtignit Iac. de Aret. ſic. Aut legatari⁹ p̃cepit, & agnouit legatũ, & teneṫ p̃ſtare, vt hic, & l. Impator. ℑ. ti. 1. Aut agnouit, & ñ p̃cepit, & tenet cedere actiones, d. l. Impator. ℑ. ti. j. & l. ſi legatarius inf. tit. 2. Aut nõ agnouit, nec p̃cepit, & ñ teneṫ, ſed remanet apud hr̃dẽ cũ onere ſuo. l. ſi ab eo. inf. de vſuf. leg. ita dicit ipſe. Adde, ſi hr̃s hẽt rem, teneṫ eam dare; ſi eſſet apud legatarium, debet hæres cedere actionem, l. ſeruus. §. qui margaritam. inf. eo. tit.

LEX LXXXII.

Si quis teſtõ. Qui reliquit decẽ, nõ vł relinq̃re viginti, h. d. No. iſtã legẽ. Quæro, qđ ſi bis noiauit decẽ, an ĩtelligãtur eadẽ decẽ, an diuerſa? Dic, aut fuit vna orõ, vt Titio decẽ, & Seio decẽ lego, & tunc intelliguntur eadẽ decẽ, in l. eum qui. in prin. & l. ſtipſo iſta. §. cũ qui. de ver. ob. Si vero fuerũt diuerſæ orones, vt Titio lego decẽ, Seio lego decẽ, tunc intellige de diuerſis decẽ pp diuerſitatẽ orõnum, & pſonatũ. l. plane. §. ſed ſi corpus. ſup. eo. dixi in l. re coniuncti. inf. de leg. 3. Quæro, vtrum inter viginti, & dena ſit dña. Dic, vt in l. vbi fideiuſſor. de ſcl.

Apud Iulianũ. Propter defectum facultatum, & ꝓpter Falcidiam, fit legatorum diminutio, pro rata. h. d.

LEX LXXXIII.

Si fundũ ſub conditione. Per legatũ hæredis non aufertur dominium legatario defuncti. h. d.

Si ſeruo cõmuni. Vnus ex dñ. s p̃t legatũ factũ ſeruo cõi repudiare. h. d. An inter illos duos ſit locus iuri accreſcendi? Dic, vt in l. Proculo. ℑnf. tit. 3.

Si Stichũ. Exiſtẽte ꝯdõne ſubſtõnis factæ legatario, legatũ trãſit in ſubſtitutũ. h. d. Op. & vł, q͏ ſuccedat ꝯſtitutio, & facit eum liberũ, l. 2. C. ſi man. ita fue. ali. Gl. ponit plures ſol. Dic ſm Pet. q̃tum ad propoſitum, q͏ hic non ſuccedit conſtitutio, iõ q͞a teſtator diſpoſuit, qđ futurũ eſſet de ſeruo poſt tps. Sed contra hoc opp. quia teſtator non poteſt facere, q͏ conſtitutio non habeat locum. l. nemo poteſt. ſup. eo. Reſp. vt ibi no.

1 *Legata arbore, an cedat ſolum, vbi eſt arbor.*

Qui fundum. Qui excipit ædificiũ, vł excipere ſolũ in quo ꝯſiſtit in dubio, & p rẽ legatam debet hæredi ꝯſtitui ius eundi, ſicut ibat teſtator. h. d. Opp. qñ teſtator ſenſit de ſuperficie, ñ põt dẽri iter, & actus, cũ res ſua nemini ſeruiat. l. 1. ſup. cõia præd. Sol. dicit gl. tunc nõ eſſet proprie ſerui ius, l. Olympico. de ſer. vr. præd. Op. ꝓut teſtõr ſẽſit de ſolo. Nã ſeruitus ipſo iure nõ eſt ꝯſtituta, l. ſeruum filij. in fi. ſup. eo. Gl. fatetur ꝯ̃rium, tex. expone, vt in gl. Mãm huius § dixi plene in l. 1. inf.
1 de ſer. leg. Gl. inducit in ar. † pro eo, qui legauit arborem, quod videatur ſolum legare, cui cohæret, & viã. Hoc eſt verum, qñ legauit nucẽ, hoc ẽ arborẽ rõne fructuũ: ſecus ſi legauit rõne mãæ, q͞a voluntas teſtatoris non porrigitur ad fundũ, l. ligni. ff. ti. 2. Idẽ inducitur ad quæſtionẽ de eo, q̃ excepit arborẽ, & fuit inciſa, & po-

ftea pullulauit: de qua in l. obſonū fere. §. placet. inf. de act. & obli. & ibi gl. de dam. infe. l. damnu. §. ſi is, q vicinas. & ibi dixi plenius.

1 *Teſtator ſi legādo vxori dixit, lego tales res, q̄ valēt ducēta, ſine plus, ſiue minus valeāt, nō pōt nec ipſa petere ſupplemētū, nec hæres detrahere.*

Si libertus. Vnus ex hæredib. in ſpē hæreditaria grauat⁹, pro portione ſua tm̄ grauatus vr̄, & in re æſtimatio teſtōris nihil operat. h. d. Op. de l. ab oīb. in prin. inf. eo. Sol. ibi fuit grauatus in ſpē non hr̄ditaria, quo caſu vr̄ grauatus inſolidū, hic in ſpē hr̄ditaria, quo caſu tenetur pro portione ſua tm̄. vt hic, niſi eſſet aliquid indiuiduū legatum, vt libertas, l. cū quaſi. §. ſi plures. inf. de fideic. li. ſed ſi grauat in ſpē non hr̄ditaria, ſed ipſius hr̄dis, vel alterius, & tūc ſiſr tenet inſolidū, vt inf. e. l. ſi ubi hō. §. t. ſm qd ibi Dy. intelligit, licet qdā ꝯ, ibi dicā. Et hoc ponit Guil. ī l. 1 auus. ſup. de pac. Dy. † inducit finē huius. §. ad qōnē, teſtōr veniens ad mortē reliquit vxori certas res, quas æſtimauit ducētis, q ſi valent plus, hæres non poteſt detrahere, ſi valent minus, non poteſt vxor petere, q ſibi ſuppleatur, per iſtā l. & l. cū pr̄. § pater, q filio, ꝯ. tit. 1. quia iſta æſtimatio nihil operatur, ſecundum Dyn.

Titio fundum. Liberatio hr̄ pro ſolōne, etiā quo ad conditionem im plēdam. h. d. Circa hoc vide l. Iulianus. sit. de cond. & dem. & quod ibi dixi.

Si Titius. Dn̄iū, qd erat apud defunctū, trāſit in legatariū, eī ſi defunctus ignorabat, & poſſeſſio apud eū non erat. h. d. No. bonū caſum. Hic dr̄, ſi hr̄s nō repudiauit. innuit ergo. q poſſit hr̄s repudiare. Cōtra, de l. ſi partē. §. ſi per fundum, quemad ſer. amit. So. gl. primo, & nō bene, qa ante aditā hr̄ditatē nullum ius habet repudiandi. Dicit ergo gl. qd hic non dr̄, q repudiatio teneat, & eſt verum, q repudiare non pōt. Caſus eſt in l. liberto octuaginta. inf. de bo. li. dixi in l. ſi mihi, & tibi. in prin. ſ. eo.

a **Si paterfami.** a Repetitio facta a ſubſtituto impuberis habet locum, ſi legata non cœperint de bere ab inſtituto. h. d. Primo legauit hic alicui fundū, poſtea a ſubſtituto pupilli reliquit eūdem fundū, qd nihil operatur, vt primo caſu. Op. inf. ad l. Fal. l. 1. §. interdū. vbi ēt relicta ſub ꝯdōne a pupillo. debētur a ſubſtituto ex pſona pupilli, nō ex perſona ſubſtituti. Rn̄. ibi non fuit facta repetitio p teſtatorē expreſſā. Vn̄ nō intelligitur tacita, licet ſecus ſit ī ſubſtituto vulgari, vt dixi in l. licet. ſup. eo. Hic vero fuit facta repetitio expreſſe, & hoc, qd dr̄ hic in gl. ſuper ver. legata, de tacita repetitione intelligamus, hoc eſt, vt ſubſtitutus teneatur tanq̄ hr̄s pupilli, non q videat̄ repetitū ab eo. Vn̄ expone ſic, ſm qd dicit gl. expreſſa. i. ex ſecūdis tabulis, ſed ex tacita. i. vt hæres pupilli. Vel dic, q ēt hēt locū tacita repetitio, q̄n ſuccedit ex tacita vulgari, l. q fundū. §. q filiū. inf. ad l. Fal. Opp. de l. tertio. §. ſi ab impubere. inf. eo Sol. vt in gl. Vel dic, q ꝯcordat cū iſto §. ſm Dy. Op. de cond. & dem. l. nō ad ea. Sol. vt in gl. vel dic ſecundum Dy. q l. contraria loquitur, quando ab eadem perſona, & eodem gradu relinquitur, hic a diuerſis, & diuerſo gradu.

ADDITIO.

a *Si paterfam. Adde, vt per Bal. conſi. 61. lib. 3.*

1 *Qualiter ītelligat̄, cū Papa ſcribit, q vel oēs, vel alter ex his debeat exeq.*

His verbis. Hæc verba, vobis & alteri veſtrū, intelligūtur, ſi oēs nō ſuperſunt. h. d. Effectus ē, q ſi vnus ſuperuiuit, habebit totū ex diſpōne defuncti, non ex iure accreſcēdi. & ſic non ſuſtineret onera collegatarij. & vide gl. q̄ dicit, q ex 1 ordine literæ hoc colſr. Facit ad q. † Papa committit qōnē pluribus q vel omnes, vel alter ex his debeat expedire. Vel p reformationem concedit priorib. vel vni ex his, quod ītelligitur ſi omnes haberi non poterunt. & ſic debeat præcedere diſcuſſio. Facit l. Pedius. in fi. ſup. de arb. & l. non diſtinguemus. §. cum in plures. ſup. eo. tit. Sed hoc eſt contra caſum, ext. de off. dele. c. cum in plures. lib. 6. Dic, vt dic. in in l. hæredes mei. §. 1. inf. ad Treb.

Cum ſtatuliber. Defectus condōnis libertatis validat legatum ſerui. h. d. cum l. ſeq.

LEX LXXXIIII.

1 *An p re legata ſub conditione incontinenti poſſit agi.*

Non quocunq. Si res ex cā lucratiua nobis debita ad nos puenerit ſub ſpe recedendi, alia actio ex cauſa lucratiua competēs non perimitur. h. d. Op. de 1 l. cum rē alienam. C. de leg. Sol. vt in gl. † Quæro, vtrū poſſim agere pro re legata incontinenti, an habeā expectare ꝯdōnis euentū. Gl. ponit hic duas opi. vnā, q agam ſtatim, aliam, q agam re mihi oblata. Dyn. tenet vltimam per tex. huius l. ibi, exiſtente conditione agere potero, &c. Non ob. l. cum quis. §. qui hominem. de ſol. quia ibi ille, qui ſoluit, erat debitor in genere, ita dicit Dyn. Idē tenet Pe. per l. Nerantus. ſup. de condi. indeb. ſed gl. in l. inter ſtipulantem §. ſi rem. inf. de ver. obl. determinat, q ſtatim poſſit agi. Ia. de Are. diſtinguit, aut volo ſtatim agere ad æſtimationē illius dubij euentus, et poſſum, arg. inf. ſi cert. l. item Labeo. in fi & l. ſeq. & l. j. §. ſi hæres. inf. ad Treb. Aut volo agere ad totale intereſſe, & non poſſum, niſi exiſtente conditione, vt hic, quod placet, & ita loquitur iſte text. vbi in primo caſu innuit, quod ſtatim poſſum agere: in ſecundo dicit, exiſtente conditione.

Si ex bonis. Regula Catoniana ceſſat, quando impedimentū ſubeſt vere, nō tamen iuris fictione. h. d. Quæro, vſucepi rem minoris, quam poſt reſtitui, aliquis legat mihi illam rem, quam vſucepi. vtrum valeat legatum. Reſpon. q ſic. Op. de l. mea res. inf. de cond. & demon. & inf. de reg. Cato. l. j. & l. cetera. §. j. ſup. eo. Sol. licet eſſet vere mea, tamen tunc fingebatur non mea: non. n. vſucepiſſe videtur is, a quo auferri pōt. l. nemo. ſup. de reſt. in integ. facit l. ſeruum filij. in prin. ſup. eo.

1 *Vſusfructus quando reuertitur ad proprietatem, dominus acquirit ex cauſa lucratiua.*

Fundus. Quatenus ex re ad me ex cauſa lucratiua peruenit, eaten⁹ actio ex alia lucratiua perimitur h. d. 1 † No. q quando vſusfructus recurrit ad proprietatē, dicitur dominus proprietatis acquirere ex cauſa lucratiua. Materiā iſtā de duabus cauſis lucratiuis videbitis in l. Mæuius §. duorum. inf. tit. j.

Iulianus. Quo titulo peruenit ad me ancilla, eo. tit. dicitur partus peruenire. h. d.

1 *Ceſſio facta vni, quando poſſit fieri alteri.*

Qui Caium. Si duob. ſeparatim ꝯ ſingulos ex duob. reis actio legetur, hr̄s cuilibet ī ſolidum ſatisfacere ꝯpellitur, licet ex actione vnius facta p teſtatorē vtrunſque legatū pimat̄. h. d. Rōnē huius §. habuiſtis p gl. in l. ſi ſic. §. fi. ſup. e. Op. inf. ti. j. l. ſi Titius. Sol. q hic hr̄s hēbat electionē ꝯueniēdi quē volebat, ibi erat electio debitoris, vt no. ſup. eo. in l. qd ſi qs. ſm Dy. & hoc, put ꝯriū vadit ad primā partē. § ſed prout opp. ad fi. dic, q ibi in ſolōne debitoris, hic in liberatione facta per teſtatō- 1 rē, p quā præſumit̄ mutatio voluntatis. Iac de Are † inducit hunc §. ad q. q ſi ceſſio facta ē vni, nō pt fieri alteri, vt hic, & ꝯ. tit. j. l. qui duos. Dic, q̄nq; ſup actione fit talis ꝯctus, ex quo confert̄ vtilis in caſib. no. in l. j. C. de act. & ob. & C. eo. l. ex legato nominis. & tūc nō pōt fieri ceſſio alteri, vt vtilis trāſferat̄: ita loquit̄ hic, & d. l. qui duos. Sed in directa, q̄ remanet apud cedentē, q̄ nō pōt transferri p ceſſionē, poſſet aliquis ꝯſtitui procurator in rē ſuā, & hr̄ei effectū, qa pōt ei ſolui, præterquā in caſib. no. in l. 3. C. de noua. Vtilis aūt ſemel trāſacta in vnū, in aliū amplius transferri nō pōt, vt not. in l. emptor. C. de hær. vel ac. vend. Probat̄ in l. j. §. de illo. & l. ex aſſe. īf. ad Treb. Si vero nō eſſet trāſlata vtilis ex primo ꝯctu, poſſet alteri cedi: ſicut res vendita, anteq̄ tradatur, pōt alteri vendi, & trāſferri dn̄ium, quod. n. operatur traditio in reb. corporalib. illud operatur ceſſio in actionib. vt no. in l. fi. C. quando fiſc. vel priua.

Cum mihi Stichus. Si vna ex reb. alternatiue debitis ex cā lucratiua efficiat̄ mea, aliā petere potero. h. d. Quæro, vtrū hr̄s poſſit mihi ſoluere æſtimationē eius, qui factus eſt meus. Rn̄. ſic, ſi eius erat electio. i. hæredis, l. Stichum. in prin. & ibi no. inf. de ſol.

LEX LXXXV.

Titius. In re, q̄ ſi pt ad oculū demōſtrari, duę cāę lucratiuę pn̄t ꝯcurrere. h. d. Hoc verū, ſi legauit ptē ſimplr̄, ſi facta aliqua demōſtrōne, alr̄s ſecus, vt in l. Meuius. §. duorū. īf. ti. j.

LEX LXXXVI.

1 *Conditio quando eſt implenda ex re legata, an prius petatur legatum, quā impleatur conditio.*

2 *Legatum ſub conditione de aliquo dando, vel faciendo, dicitur modale, & non conditionale.*

3 *Stipulari alteri quis poteſt, ſi ſtipuletur ſibi recipienti nomine alterius.*

4 *Stipulari quis poteſt, quando ſua intereſt.*

5 *Cautio de implendo modum præſtatur hæredi.*

6 *Legatū remanet apud hæredē cū onere ſuo, ſi legatarius nō vult agnoſcere.*

Huiuſmodi. Legatū ſub ꝯdōne, ſi cauerit de aliquo dādo, vl̄ faciēdo, aſſimilat̄ legato, cui in vim modi, vel fideicōmiſſi onus imponit̄. h. d. Op. ſm hoc, legatarius grauat̄ de cauēdo, anteq̄ hēat aliqd a teſtatore, & ſic q nō honoratur grauat̄, ꝯ l. ab eo. C. de fideic. melius ad ppoſitū in l. fideicom. ſ. e. Sol. gl. q hic prius pōt petere centū, q̄ caueat, l. pen. C. ad l. Fal. 1 & l. mulier. §. j. de ꝯd. inſti. no. bn̄. Innuit iſta gl. † q q̄n ꝯdō eſt implēda ex re legata, prius pōt peti legatum, q̄ impleat ꝯdō. & ſic eſt nouus intellr̄s ad l. pe. C. ad l. Fal. Doc. ī d. l. pe. dn̄t, q imo illud pri⁹ ſoluet̄, & ſic implebit̄ ꝯdō, ſed poſtea qd plus ē, datū repetere poterit, ſicut dn̄t Canoniſtæ de eo, q iurauit ſe ſoluturū vſuras, iuxta c. debitores. de iur. & no. Cy. in d. l. pe. Iſtud qd gl. dicit, non placet Doc. qa ſp ꝯdō debet primo impleri. l. qui hr̄di. in fi. de cōd. & demō. & l. 2. C. de his, q̄ ſub mō. Itē mihi nō placet, qd Doc. dn̄t in l. pe. q prius ſoluat̄ totū. Nā cū Fal. reſecet ipſo iure, l. lineā. & l. Plautius. ad l. Fal. ſufficit, q ſoluatur, q̄tū permittit l. Falc. Remanet ergo adhuc ꝯriū tactū, primo. Gl. ſol. q hic non grauatur, ſi nō vult, 2 ſi ſpōte vult, cauere poteſt. † Tu dic melius, q iſtud legatū nō dr̄ relictum ſub condōne, ſed ſub modo. Nā cū quis non admittitur ad petendū, niſi præſter cautionem de implendo modo, l. ſi tibi legatum. īf. ti. 2. ſi teſtōr hoc exprimit, q caueat, exprimit, qd a iure tacite inerat, & p modū quo inerat, iō non eſt relictū ꝯdōnale, hoc tex. dt in l. qb. dieb. §. Termilius. de ꝯd. & de. & hoc ē, qd hic ī tex. dr̄, queādmodū qd alicui legatū eſt, vt ex fideicommiſ. reſtituat, &c. Op. & vr̄, quod iſta ſtipulō nō valeat, qa pmittit hr̄di de dando alteri, ſed alteri ſtipulari, &c. l. ſtiplō iſta. §. alteri. de verb. ob. Hug. dicit, q illi alteri cauebit, quod eſt ꝯ tex. huius l. vel dic, dicit gloſ. 3 † q hæredi dēt caueri, q valeat. l. ſibi ſtipulanti pro illo, cuius intereſt.

test. & ista satis est bona. Vel dic sm Iac. de Are. nõ est curandum an ualeat, vel nõ, qa ɔdõ dẽt impleri, licet effectũ nõ hẽat. l. Meui⁹. de ɔdi. & de. ꝙ nõ placet, qa nõ est ɔdõ, vt dixi sup. Dic † ergo, ꝙ sa tis est, si hr̃di canet simplr̃, cuius interest, vt voluntas defuncti impleat, licet ɔferat in aliũ l. Titio cẽnũ. in pri. de ɔdi. & de. iõ semp leges dñt, ꝙ cautio de implendo modũ præstat hr̃di, vt dicit l. si ubi. cum si. ĩ. ti. 2. Dixi plene in d. l. qb. dicb. §. Termilius. de ɔd. & d. † Quærit gl. quid si iste legatarius primo non vult agnoscere legatum? Rñ. ꝙ non cogitur, sed remanet apud hæredem cum onere suo l. si ab eo. de usuf. leg. Dixi in l. fideicommissum. sup. eo.

1 *Dispositio huius §. quod habeat locum, si legatarius, a quo res est relicta, eã leg. Legatarius in re legata habetur loco hæredis.*

2 *Debẽs mihi rem ex stipulatione ex causa lucratiua, si eam mihi legat, semel tantum debetur.*

Si Sempronius. Duæ cãæ lucratiuæ ex psona duorũ, q hñr loco vnius iudicant, ac si ex testõ vnius ,pcederẽt. h. d. Op. de l. plane. ver. sed si duorũ. sup. e. Sol. ibi fuerũt testã duorũ penit⁹ diuersorũ, hic duorũ, q hñr loco vni⁹. defuncti, & hr̃dis: Op de l. quid ergo. §. 1. sup. e. Sol. ibi fuit relictũ a diuersis hr̃dib. penitus, hic a duob. quorũ vnus succedit loco alterius. † Quæro, quid si legatarius, a quo res relicta ẽ, legat eam. Vr̃, ꝙ non habet locum iste §. quia ipse non repræsentat personam defuncti, sicut hæres. ɔ̃riũ puto, quia quo ad rem legatam loco hæredis est. l. id tempus. in fi. ĩ. de vsuc. † Quæro, quid si ille, qui mihi dẽt rem ex stipulatione, ex causa lucratiua mihi legat eam? Respondeo, idẽ, quia vtraq; causa lucratiua ab eadẽ persona procedit. Facit inf. tit. 2. l. 3. §. si rem, quod no.

Si cui. Debitor generis, re obligata perempta, liberatur. h. d. Op. ꝙ in legato gñis sit electio legatarij, non hr̃dis, l. legato gñali. s̃. eo. Sol. gl. ꝙ hic serui nõ erant in pr̃imonio. quod tenet Dy. & oẽs. Rõnẽ ponit gl. in l. hr̃des. §. si incerto. s̃. fam. er. Aliã dedi in l. legata, & illũ passum, ꝙ qñ serui non sunt in patrimonio, electio est hædis. probat iste §. melius, quam alibi.

1 *Actio ex testamento durat ad rem, si res est tradita non perfecte.*

2 *Actio ex testamento habet instar bonæ fidei.*

Aedes, quibus. † Actio ex testõ durat ad rẽ, si res ẽ tradita nõ pfecte. h. d. No. qd̃ ibi dixi in summario. Op. vr̃, ꝙ ædes trãseunt cũ iure seruitutis, l. Titio. ĩ. de fur. Sol. intellige, ꝙ hic fuerunt legatæ sub ɔdõne, ita ꝙ aliquo tpe fuerũt hr̃dis, dicit gl. Op. ꝙ agat d̃ dolo, l. & elegãter. §. non solũ. d̃ dolo. Huius timore Dy. ponit glã totã distinctionẽ gl. ĩ d. §. nõ solũ. pal qd̃ Doc. examinãt in l. exhibitionis. C. ad exhib. Ego pono plene in l. Iulia. §. 1. de ver. ob. q̃tũ ad propositũ dic, ꝙ ɔ̃riũ loquitur, qñ res erat debita ex ɔ̃ctu stricti iuris, hic † dẽtur ex testõ, qd̃ hẽt instar bonæ fidei. l. in minorũ. C. ex qb. cau. ĩ integ. rest. nõ ẽ ne. Cõtra d̃ l. si hr̃s gñali seruũ. ĩ. eo. Sol. ibi dẽt exponi, de dolo, i. ex testõ noĩe doli. Facit plene, qd̃ videbitis in l. Mæuius. § fundo inf. tit. 1. Et no. ex ista l. ꝙ habeo rẽ, & ipsam iñ peto, qa nõ ẽ plene tradita, quod plene dic, vt in d. l. Iulianus. §. 1. de verb. ob.

1 *Actiones duæ ad eandem rem competentes, quæ non sunt contrariæ, nec electione tolluntur, possunt simul cumulari.*

Qui seruum ex testamento. Qui rẽ legatam sibi emit, dẽt hẽre rẽ, & preciũ nõ soluere, qd̃ si voluerit põt repetere mediis ɔpetẽtib. hic expressis. h. d. Primo loquitur, qñ nõ erat tradita. nec ptiũ solutũ. Scdõ, qñ ptiũ erat solutũ, & res non erat tradita. Tertio, qñ ptiũ erat solutũ, & res tradita, sm Dy. Scdã ibi, ꝙ si ptio. Tertia ibi, ꝙ si iudicio. Op. qui emit ᵃ seruũ sibi legatũ, emit rẽ suã, ergo nulla est emptio. l. suæ rei. de ɔ̃hẽ. emp. & sic ex empto ñ pt agi. Sol. dic, ꝙ erat legata sub ɔdõne, vel ĩ diẽ, & sic erat res testtõris, sm vnã lec. Vel dic, ꝙ erat legata res hr̃dis, & sic nõ trãsiuit dñiũ ĩ legatariũ, vt dixi in l. si hr̃dis seruus. sup. e. & istã tenet gl. hic in 1. gl. Aduerte, ꝙ in hoc principio est varietas, quia quidã intelligunt, ꝙ hic legatarius emit ab hærede, quidam ꝙ emit ab extraneo, vt dicã in gl. mag. Quæro super prima parte, qualiter formatr̃ iudiciũ, vt absolutio sequat a ptio. Dic, vt in gl. super ver. ex vendito. scda est clara. Ad tertiã partẽ op. ꝙ dẽt agi ex empto, nõ ex testõ, l. cui res. de act. emp. & l. fundo. ĩ. ad l. Fal. Huius timore iste §. legit̃ duob. mo. Primo, ꝙ legatarius egerat ex empto, & pegerat, qa ɔsecutus fuit rẽ. Scdõ mõ, ꝙ egerat, & nõ peregerat. Istę lec. taguñt in gl. parua sup ver. actũ fuerit. & in glo. ma. Itẽ prima lec. variat trib. mo. Primo ɔ̃ria loquitur, qñ qs emit ab hr̃de: hic uero emit legatarius ab extraneo. Huic ɔ̃dicit lrã in pri. q̃ dicit, ab hr̃de emit sed pũcta post dictionẽ, & hr̃dẽ, & cessabit ɔ̃riũ. Itẽ huic obstat, qñ in fi. dicit, ꝙ hoĩem actoris nõ fecerit, qd tñ hr̃di ɔuenit. Rñdeo vt in gl. tenẽdo istã lec. Itẽ huic lec. obstat s̃. in ver. ꝙ si pretio. si. n. non emisset ab hr̃de, nõ posset eũ ɔuenire, ac si esset euictus. Huius timore gl. ĩ l. fundo. inf. ad l. Fal. intelligit, ꝙ in prima, & tertia parte hic ab extraneo emit, in medio emit ab hr̃de. Certe licet in se sit verũ, ꝙ qñ ab extraneo emo, hr̃dẽ conueniã ex testõ, l. plane. §. ꝙ si rẽ. sup. e. tñ ista variatio hic nõ placet, quia totus iste § vr̃ loqui in vno casu. Variatur ergo ista lec. alio modo. s. ꝙ in toto §. emit ab hr̃de, & quod hic dicitur, egerit ex testõ expone, idest, ex empto occasione testamẽti, quod ẽt verũ est in se, & hoc tenet Iac. de Raue. tamen nõ est ex mẽte huius literæ, q̃ facit dñiã inter actionẽ ex empto, & actionẽ ex testõ. Vñ ista lec. in fi. gl. ibi, vel dic plenius, variatur tertio mõ s. ꝙ agatur ex testõ, & petit legatarius illud qd hẽt, quia non vr̃ hr̃e ex cã legati, nisi rehabeat pretiũ: & qd̃ in tex. dr̃. hoĩem actoris fecerit, expone. i. factũ ex cã emptionis, & ex cã legati sibi dimissi. & ista est vera. Declaro, si ego habeo rẽ ex cã emptionis, q̃ mihi legata est, ego possum constituere in aĩo meo merẽ hr̃e ex cã legati. & agere ɔ̃te ex empto quasi mihi ipsi euicerim. ita loquitur in l. fundo. ĩ. ad l. Falc. & l. cui res. de act. emp. Itẽ possum sicut ipsam rẽ habeo ex cã emptionis, velle me hr̃e ex cã emptionis. nec mutare animũ in meipso, & tũc ago ex testõ, qm̃ non videor hr̃e rem mihi legatã, cũ non habeo ex illo titulo. ita loquitur istẽ finis. Scdã lec. principalis in isto versi. est ꝙ legatarius egerat ex empto, & non peregerat, quia nõ erat lata sñia, nec facta solutio, postea cognoscẽs rẽ sibi legatam, ,pponit actionẽ ex testõ, licet de iure non poneret. Dicit gl. tñ, nõ dẽbit absolui, nisi pretium restituat, & hominem actoris fecerit. Ista lec. ponit̃ in gl. mag. ibi, siue ẽt proprie. & tangitur in p̃cedẽti gl. vide eã. Hoc qd̃ glo. dicit, ꝙ de iure nõ potuerit agi, reprehẽdit Dy. vt colligitur per eum in c. nullus plurib. de re. iu. li. 6. Vnde dt, † ꝙ qñ sunt duæ actiones ɔpetẽtes ad eandẽ rẽ, quæ nõ sunt ɔ̃riæ, nec electione tollunt̃, & absolutoria lata in vna nõ parit exceptionem rei iudicatę in alia, admittitur cumulatio, & alle. istũ §. & sic innuit, & bene, ꝙ de iure possit proponi vtraq; actio. Nã ex actione facta ex vna nõ cõtingit liberatio ex alia, vt hac l. patet. Et ad p̃dicta alleg. Cy. hunc. §. in l. edita. C. de eden. circa fi. sui.

ADDITIO.

a Iac. Men. Qui emit. Ruy. consi. 146. nu. 4. li. q. 1.

1 *Legatum factum a viro vxori, videtur factum animo compensandi.*

2 *Legatum factum a patre filiæ, qui primo dotauit, quando videatur factum animo compensandi.*

3 *Legatum factum a patre filiæ, qui primo dotauit, & tradidit, quando legatum valet & debeatur.*

Legatũ quantitatis factum a debitore speciei, q non uidetur factum animo compensand.

4 *Legatum si primo fit a patre, & postea dotat, quando ualeat, & debeatur.*

5 *Legatum a socero genero, cui dotem promiserat, quando ualeat.*

Cum pater. ᵃ Si pater primo dotat promittẽdo, postea legat, ᵇ vr̃ p dote legare. h. d. Op. c. de l. cum pater. s̃. de iu. do. Rñ. qñ agũt separatim, loquit̃ ibi: qñ simul ɔcurrũt, hẽt locum iste §. vt in gl. † Opp. de rei vxo. l. 1. §. sciẽdum. Sol. aliud in patre, qui legat filiæ, aliud in viro, qui legat vxori. Et dicit gl. ꝙ hoc iõ, qa pater ad dotandã filiam tenetur ex legali dispõne, & sic ex necessitate. Vnde id qd̃ relinqt, vr̃ relinquere aĩo ɔpẽsandi, sed maritus tenetur vxori ad dotẽ. ex proprio ɔ̃ctu liberaliter facto, de quo ĩ. ti. 1. l. creditorẽ. & l. cũ dotẽ. §. si pater. sol. mat. Op. extra gl. ᵈ de l. si pater pro filia. ĩ. de coll. do. Hic tex. so. dũ dicit, cæterum. Sed gl. dicit, ꝙ hoc in dubio p̃sumitur, vñ ɔ̃rium remanet Dic ergo, ꝙ hic pr̃ legauit q̃titatem, & q̃titatẽ ,pmiserat, ibi aliud legauit, quã ,pmiserat, puta ,pmiserat spẽm, & legauit q̃titatẽ, vel promittẽdo. secũdo legat, & exprimit se pro dote legare. & nõ tenetur hr̃s, nisi ad alterutrũ, vt hic, & l. Titia. §. q inuita. ĩ. ti. 1. Aut nõ expressit, & tũc aut legauit aliud, q̃ promisit, & dẽt hr̃e vtrũq; l. si pater pro filia. de coll. do. Aut legauit illud idem, vel tantũdẽ, & in dubio vr̃ legare aĩo cõpẽsandi, & dẽt esse contenta alterutro vt hac gl. & l. si cum dotem. §. si pr̃. sol. mat. † Quæro, quid si pater primo dotat tradendo, & postea legat. De hoc vr̃ casus. inf. tit. 1. l. cum pater. §. pater filiæ. Doc. vt Iac. & Old. dñt, qñq; postea legat ipsum corpus dotale, qd erat traditum: qñq; legat dotem simplr̃. Primo casu valet legatum, & filiæ dẽtur ęstimõ, quia ei vr̃ relicta res aliena. d. §. pr̃ filiæ, Scdõ casu valet legatũ, nõ ꝙ aliqd vltra filia ɔsequatur, sed hoc operatur, qa dos tanq̃ legata nõ venit ĩ collatione, ita intelligunt d. l. Titia. §. q inuita. ĩ. tit. 1. ar. l. filia. l. 2. & ar. l. a patre. C. de col. Si vero legaret aliud a dote, & corpore rei dotalis, tũc valet legatũ, & id nõ ɔferret, dotẽ vero cõferret. l. filiæ. C. de col. & ĩ. de col. do. per totũ. De intellectu tñ. d. §. pr̃ filiæ. dicam ibid. † Quæro qd ɔ̃ si primo legat, postea dotat? Rñd. si primo legauit noĩe dotis, & postea dotat, vr̃ de primo legato dotata, l. Lucius ĩ. tit. 1. & C. e. l. filia. Si vero primo legauit simplr̃, scdõ dotat, tunc deberet hr̃e vtrũq;. ar. l. qnquaginta. s̃. de proba. & quod no. in l. plane. §. 1. s̃. eo. † Quæro in casu huius §. quid si pater non legauit

ADDITIONES.

x Parif. Cum pater. Vide Corn. consi. 28. inci. fine disputatione. & de materia istius §. vide quæ scripsi in l. cum dotem. §. si pater. sol. mat.

b Legat. Adde, vt p Pa. de C... cõs. 64. & an cũ auus legat nepti dotẽ, & pr̃ postea illa dotat, uel eadẽ legat, an videat fecisse aĩo cõpẽsandi, vide An. cõsi. 68. Bal. cõs. 456. lib. 4. & inquantũ Ale. tagit, si pr̃ primo de... mill... in dotẽ, scdõ mille, aliqs mille nõ exactũ ... an uideatur pr̃ uelle compesare, ... in eo casu, quo pr̃ dat filię plus scdo marito, si ex eo nõ extet liberi, & moriatur filia, an illud, qd̃ plus dedit secundo, dẽat pertinere filijs primi matrimonij uel a ... Bal. consi. 298. li. 2.

a Iaf. l. qm nouella. nu. 3. C. de inof. test. ubi idẽ qi instituit, Bar. Soc. inter cõsi. Mar. sen. in consi. 97. col. pe. lib. 1. Ruy. consi. 31. nu. ... li. 1. & cõsi. seq. nu. 1. I. M.

c Parif. Opp. Vide Corn. consi. 30. inci. testator leg. post prin.

d Barb. Opp. extra gl. Sępenumero consului in hac mate. ..., & ui. de Lu. Ro. in cõs. 250. & in consi. 277.

gauit filiæ, sed ipsi genero, cui promiserat? Rñd. aut legat nomine dotis, & non valet, quia legat creditori suo nisi cõtineat aliquod cõmodũ, l. creditori. & l. seq. s. eo. Si vero nõ legat noĩe dotis, sed simpl'r, tunc gener dẽt habere vtrũq;, nec vr̃ relictũ animo compensandi. l. creditorẽ. j. tit. 1. & l. §. sciendum. de rei vxor. act.

1 *Statuto stãte, ꝙ debitor nõ cogatur soluere creditori, nisi creditor reddat instrumẽtũ cãcellatũ, sufficit creditorẽ liberare debitorẽ, si amisit istrumẽtũ. Amissio instrumenti probatur per sacramentum.*

2 *Creditor an teneat̃ reddere istrumẽtũ debiti debitori de iure cõi, remissiue.*

Si ita. Cõdõ de instr̃is reddẽdis ꝯtinet in se ẽt liberationem, p̃stari, qđ solum sufficit, si instr̃a reddi nõ p̃nt. h. d. Op. de l. Labeo. ib. §. i testõ. j. eo. Sol. vt ibi Op. de. l. Labeo. s. de pac. Sol. Dy. ꝑ redditionẽ instr̃i liberatur q̃s ope exceptionis. iõ nõ sufficit

1 nisi liberet̃ ꝑ acceptilationẽ, vt hic. Iste § facit ad q. † Statutum est in ciuitate, ꝙ debitor nõ cogatur soluere, nisi creditor reddat instr̃m cancellatũ. Certe, si creditor nõ h̃et, qa amisit, sufficit, ꝙ de

a bitorẽ liberet, vt hic. Probabit. n. amissionẽ ꝑ sacr̃m,[a] l. si. C. de fi.

2 instr. s̃m Dyn. & Iac. de Are. hic. An † aũt de iure cõi creditor teneatur reddere debitori instr̃m, dic, vt in l. dissolutę. de ꝯđ. sine cã. C. & l. plures, C. de fi. instru. & dixi in l. fullo, vel sarcinator. & l. qui tabulas. j. de fur. Vltimo aduerte ad principium §. quia loquitur, q̃n quis iussit instr̃m reddi pro liberatione: si ergo alia fuit cã, cessaret dispõ huius §. Exemplũ, cũ peruenit emus ad pacta inuicem & tu diceres, ꝙ pr̃ meus ꝓmiserat tibi decẽ ex cã mutui ego promisi tibi illa decẽ, si mihi instr̃m ostenderes, si postea dicis te non habere. & velle me liberare, non sufficit, qa instr̃m volebam, non solum ad liberandum. sed ẽt ad sciendum. si verum esset. ergo vl' instrumentum exhibeat, vel aliter de debito faciat fidem.

ADDITIO.

a Per sacramentum. Adde Fed. consi. 13. Pau. de Cast. in l. instrumẽta. C. de fideic. & ibi quid de amissione literarũ cãbij. & inquantũ Alex. ponit de bannito occiso, cuius bannum non erat cancellatum, & tamen soluerat bannum, adde Bald. consi. 31. lib. 4. Pau. de Cast. consi. 34. & 94. Ang. consi. 273. Io. F. R. Adde circa decisionem principalem, cum Bar. tenent cæteri, vt no. Ias. hic.

1 *Qualiter qui non admittitur ad partem, faciat partem.*

Si Titio. Qui nõ admittit̃ ad partẽ iure actionis, facit partẽ, si h̃et ius retẽtionis, ẽt iure suo. h. d. In tex. ibi nõ admittat. dic. iure legati. Gl. istã mãm tradit ponẽdo casus singulares. in qb. q̃s nõ admittit̃ ad ptẽ, & ñ facit ptẽ. & cõ, q̃ñ facit ptẽ. Scđa ibi. Itẽ legat mihi. & nõ capaci. Ex his mĩ nõ h̃es rõnẽ legis, Dy. in l. plane. §. si ꝯiunctim. s. eo. hoc tradit ꝑ quatuor rñas, q̃ rñæ

a nec rõnẽ h̃nt in se, nec veræ sunt, vt statim dicã. Ego a pono duas

1 rñas. prima. † q non admittit̃ ad partẽ, nec admitti sperat aliquo iure actionis, retẽtionis, vel alterius[a] æqtatis ꝑ se, vel ꝑ aliũ, iste non facit ptẽ: ita loquũtur casus positi in prima parte gl. Scđa rña est ille q aliquo ex p̃dictis modis ad legatũ admittit, facit partẽ: ita loqtur scđa pars gl. Rõ est ĩ euidẽs, qa ex eo, ꝙ aliquo mõ admittit, aufert tibi partẽ, cũ eadẽ res ꝑ plurĩũ esse ñ possit, l. vt certo. §. si duob.

b vehiculũ. s. cõmo. Declaremus[b] ergo casus, in qb. q̃s admittitur quoquo mõ, ita ꝙ partẽ faciat. Primus q̃ñ legatũ valet ĩ ꝑsona collegatarij oĩ iure, & ipse petit, tũc nõ ẽ dubiũ, ꝙ ptẽ facit, l. si plurib. s. e. & j. ti. 2. l. re ꝯiũcti. Scđs, q̃ñ nõ admittitur, sed admitti speraẽ vt ĩ posthumo. l. si duob. ĩ pri. s. e. Tertius, & tũc intro gl. q̃ñ legatur mihi, & nõ capaci, tũc facit mihi ptẽ, vt j. ti. 1. l. si Titio. la. j. ita dicit gl. Intelligo de nõ capaci, cui res auferi taq̃ ab indigno, merito facit partẽ qa licet nõ admittat̃ ipse, admittat̃ alius. l. fiscus. Sicut. n. faceres mihi partẽ, si mecũ comederes, ita aliũ ponis loco tui in mẽsa. Quartus casus, q̃ñ legatur mihi, & tibi res tua, vt hic. Rõ, qa ꝑ legatũ rei alienæ ĩ me nõ trãsferi dñiũ ipso iure, sed h̃s dẽt redimere. & mihi dare, vel dare æstimationẽ. Iure ergo retẽtionis ꝯsulit sibi. hic est casus hic. Sed ꝯ hoc op. s. eo. l. plane: §. si duob. q̃ñ legat mihi, & h̃d. Vr̃. n. ꝙ possit sibi ꝯsulere iure retẽtionis ibi, sicut hic. Rñ. illũ §. intelligo, q̃ñ est legatum corpus h̃ditarium ꝯiũctim re, vl' re, & verbis. Si. n. legaret res h̃dis mihi, & heredi, tũc h̃s facit mihi partẽ, qa legat̃ mihi, & suo, vt hic. Si vero legaret res aliena mihi, & h̃di, tũc idẽ puto eadẽ rõne. qa cũ dñiũ nõ trãseat in legatar. ñ h̃s põt sibi ꝯsulere ꝑ viã retẽtionis ꝑ hunc §. qđ j. dicã. Si vero legat q̃titas, vel aliud in gñe, ita ꝙ de manu heredis dẽt dari legatario, tũc idẽ ꝑ eãdẽ, vt hic. Sed q̃ñ legatur corpus h̃ditarium mihi, & h̃di, h̃s ad aliud nõ admittit iure h̃ditario, qa testõr sp̃aliter legauit, & sic illud ab vniuersitate exemit, nec põt venire. vt legatarius qa sibi nõ põt legari a seipso, & dñiũ recta via trãsit in legatariũ. Vñ nõ põt retinere p̃textu alicuius iuris, qđ habuerit, vel h̃re speret. merito nõ facit partẽ, d. §. si duob. & l. legatũ. §. 1. j. e. & iõ cõ ꝯsiliũ legatario illo casu, ꝙ agat ꝯ h̃dẽ rei vẽdicatione, nõ actione ꝑsonali, d. l. legatũ. §. 1. j. eo. Ex hoc apparet intellectus l. si q̃s Titio. s. de vsufr. accre. ubi si q̃s legat Titio, & h̃dib. suis vsumfructũ. Titius habebit dimidiã, & h̃des ptẽ faciũt. Intelligo. n. illã litterã, vt iacet, de h̃dib. suis. s. testõris, q iõ fac sũr partẽ, qa apud eos remanet ius dñij, & sic ius vsusfr. causalis, merito ꝑ retẽtionẽ p̃nt cõsulere sibi, licet gl. ibi aliter intelligat. Itẽ dixi, ꝙ d. §. ĩtelligit, ꝙ reliquatur ꝯiũctĩ re, vl' re, & verbis, & sic iure suo legatari' ad totũ admittit, & h̃s secũ ñ ꝯcurrit. si autẽ eẽt relictũ disiunctim re, ꝯiũctĩ verbis tñ, qa testor diuisit, tũc legatari' nõ admittit, nisi ad partẽ suã, d. l. plane. in fi. s. e. & j. ti. 1. l. si.

§. Lucius. & j. ad Treb. l. Lucius. ĩ pri. Quintus casus est q̃ñ legatur mihi. & seruo testõris. tũc seruus facit ptẽ. l. plane. §. si ꝯiunctim. s. eo. Rõ est. qa de æqtate, ipsi seruo debet̃, d. §. si ꝯiũctĩ. in gl. Sextus casus est q̃ñ legat̃ mihi, & seruo meo, vt j. tit. 1. l. si mihi pure. Rõ est eadẽ. Septimus casus est, q ponit in tex. & in glo. si duo ꝑroni. l. prin. s. de iurciu. vbi aliq̃s admittit̃ ipso iure, sed ñ ope exceptionis iñ qa aliquo iure admittit̃ partẽ facit. Vbicũq; aũt nullo iure admittitur, nõ facit partẽ. vt dictũ est. Exẽpla ponunt̃ in prima parte gl. q̃ est multũ clara: & hoc est verũ. qa talis ñ facit mihi partẽ, sed põt esse, ꝙ ego repellor a parte ꝑꝑ aliã cãm, qđ dic, vt l. re ꝯiunctũ j. ti. 2. ĩ 3. q. pri. Ex p̃dictis apparet, ꝙ distinctio Dy. nihil valet. Dicit. n. aut legatũ est inutile in persona legatarij rõne rei. qa est eius ꝓpria, & facit partẽ, hic, & iste casus verus est in se, sed nõ ẽ vtilis. Quid. n. si ego relinquo seruo militiã liberi cũ ignorarẽ cũ seruũ. Certe legatũ est ĩutile ꝑꝑ ꝑsonã legatarij, & rei legatæ mixtim, vt no. in l. sed & si sic. cũ gl. & l. fideicõmissa. §. si seruo. j. titu. 2. & iñ nemo dixerit, ꝙ partẽ facit, cũ tale legatũ sit inutile, & ꝓ nõ scriptum, ergo accrescit ꝯiũcto, vt C. de ca. tol. §. in primo. & §. ꝓ scđo. Sol. dicit ipse, q̃ñ legatũ est inutile ꝑꝑ defectũ ꝑsonæ legatarij tñ tũc aut ꝑꝑ delictũ, & facit partẽ, l. si Titio, & ei, q. j. tit. 1. Et ponit exẽplũ in oĩb. casib. q no. Insti. de leg. §. legari. ĩ gl. Hoc est falsum. Nã in d. §. legati. in gl. noĩãtur ꝑsonæ, q̃ sunt oĩno nõ capaces, sed ꝑ eas nõ acqritur fisco, sed pro nõ scripto h̃nt, & ꝓ nõ scriptis accrescũt ꝯiũcto, in d. §. ĩ primo. sed d. l. si Titio, & ei, qui loqtur q̃ñ auferẽ ei, vt ab indigno, vt s. dixi, & ibi dicã. Itẽ dicit ipse, si legatũ est inutile ꝑꝑ defectũ legatarij, vt qa credebat̃ viuere, cum esset mortuus, vel nõ natus, & in h. d. verũ, ꝙ nõ facit partẽ, ꝑ leges ĩ gl. alle. Idẽ si post test̃m moriat̃, vel repudiat, vt in d. §. pro scđo C. de cad. tol. Tertiũ casum ponit ipse, q̃ñ legat̃ h̃di a seipso, tũc qa legatũ est inutile mixta cõsideratione legatarij, & eius, a quo relinquitur, nõ facit ptẽ, hoc intellige, vt dixi s. Quartus casus ẽ s̃m eũ, q̃ñ legatũ est inutile mixta ꝯsiderõne legãtis, & eius, cui relinqtur. vt si relinquitur seruo proprio, & tunc non facit partẽ, d. l. plane. §. ꝯiunctim. ista rña non est vera, nisi in casu illius §. si cõiunctim, qa seruus de æquitate admittit̃. Sed pone, ꝙ relinquit tibi, & filio tuo spurio. Certe, quia spurius, nulla æquitate admittitur, & hoc mixta rõne legãtis, & legatarij. qa põt spurio legari a quocũq; alio, p̃terquã a patre, & pater põt legare cuicunq; alij, q̃ spurio. Authen. quib. mod. nat. effi. sui. § pe. & ibi no. & Azo. in summa. C. de nat. lib. Certe iste spurius nõ facit partẽ, qui a legatum est pro non scripto, l. Lucius §. 1. j. e. & ibi dicã. Vltimo gl. signat quadam ꝯria, quæ examinabo in l. re coniuncti. j. de leg. 3. in vlt. q.

ADDITIONES.

a Meno. Ego. Soc. iun. quæst. 26. col. 1. lib. 1.

b Meno. Declaremus. Pulchre Zasius lib. 1. singula. responsorum. c. 19.

1 *Eligere qui habet ex vlt. volunta. nõ põt variare, secus si ꝑ stipulationem.*

2 *Vltima voluntas non debet esse in pendenti.*

1 **Stichum.** † Ei, qui h̃et electionẽ ex vltima volũtate, variare nõ licet. h. d. Op. de l. si q̃s stipulatus ĩ prin. de verb. obl. Glo. ponit plures solutio. tene illã, aliud in stipulationib. aliud in legatis Rõ, qa in legatis facta electione statim ius facit executionẽ, qa transit dñiũ in legatariũ. l. apud Aufidiũ. j. de optio, leista rõ est bona, q̃ñ legatur res testõris: sed si legat res aliena, dic rõnẽ esse, qa vltimę † voluntates nõ debẽt esse in pẽdenti, a l. si. in fi.

2 s. cõia præd. Gl. signat ꝯria, & nõ soluit, ibi in l. 3. §. pe. de sepul. vio. Sol. ꝙ ibi nõ erat alij ius q̃situ efficaciter, qa pęnituerat. Dy. dicit, vel istud fauore vltimæ voluntatis. Seqtur in glo. s. depo. l. 1. §. pe. Sol. put no. C. de act. & obli. l. sicut. Dy. & ibi melius Cy. seqtur in gl. l. eum, q certatũ. §. &c. So. put s̃ntum fuit ad primum ꝯtrarium.

ADDITIO.

a In pendenti. Adde Abb. consi. 11. 2. lib.

1 *Existens in fuga uidetur esse in loco, a quo recessit.*

2 *Repsaliæ cõcessæ cõtra ciues, uidetur cõcessę cõtra ciues bãnitos, remissiue.*

1 **Legatum.** Qui est † in fuga, vr̃ esse in loco a quo recessit. h. d. Facit ad q. † vtrũ repræsaliæ cõcessæ ꝯ ciues ciuitatis possint exerceri ꝯ exbannitos ciues illius ciuitatis. Et

a hic vr̃, ꝙ sic, quia si sunt in fuga,[a] vr̃ esse in loco, vnde aufugerũt, quod dic, vt in tract. meo repræsaliarum, in 7. q. princip.

ADDITIO.

a In fuga. Adde. inquantũ Alex. tangit de natis in aliqua ciuitate per transitũ, an sint ciues illius ciuitatis, dicatur esse notandũ ad statuta prohibentia aliquem assumi ad collegiũ, ꝙ consuluit Bal. super statuto. Vero. an natus in riperia Veronæ possit recipi in collegio Doctorum, eius consi. 46. lib. 1.

Si Titio. Si vna ex reb. alternatiue legatis a testõre donat̃, alia in legatõ remanet. h. d. No. ex pri. §. si testõr dat illud, qđ hæres dãdo liberaret, nõ ꝯtĩgit liberõ, s̃m Dyn. Opp. Dy. j. ti. 1. l. Luc. Sol. testõr ibi dedit totũ, & legauit. hic vnã partẽ.

1 *Coniunctio uerbalis non inducit ius accrescẽdi in rebus prorsus diuersis.*

2 *Filiab. institutis in cẽtũ pro qualibet, ius accrescẽdi inter eas non h̃et locũ.*

1 **Quibus.** Coniunctio † verbalis non inducit ius accrescendi in rebus prorsus diuersis. hoc dicit, & plures

2 vicit de facto. † Testator instituit filias suas in centum pro qualibet

ADDITIO.

* Meno. Ias. consi. 214. nu. 2. lib. 2.

a bet.* Certe inter eas non est locus iuri accrescendi, q i separata q̄titas assignantur cuilibet, l.j.in prin.s̄.de vsufr. accresc.& l.3.in prin. sup.quib.mod.vsusfru.ami.dixi in l.re coniuncti.j̄.tit.2.

ADDITIO.

Pro qualibet. Adde ut per Bal.consi.94.lib.5.

1 Plures habentes idem ius, quando discordant, quando cogantur cōcordare, quis eis præferatur.

a **Si is, cui.** Plures simul venientes ad legatum ꝯcordare cogūtur, qua actione agant, a secus si veniāt separatim. h.d.cū l.seq.tex.in seq.l. duobus coniunctim ibi, petuerire voluit ad petitionem rei, ut no.per Cy.C cōia de leg.l.fi.in prin. Opp.j̄. l.proxi.Sol.ibi veniebant separatim, hic veniebant simul. Opp.s̄. de vsufr.l.quoties vbi dr̄, ꝙ legatum extinguat̄, si non ꝯcordant. gl.non sol.hic, sed in l.fi.in princ.C.cōia de leg.dicit, ꝙ ibi alius ca1 sus est. Tu dic.† q̄n plures hn̄tes idem ius discordant, si qdem aliquo iure pōt ꝑpēdi, ꝙ aliqs præferat̄, ille præfert̄. C.de don.l.sancimus.§.neaūt.& d.l.quoties.i.rñ. Si uero nō pōt perpēdi, tūc aut discordant in præiudicium tertij,& tunc cogunt̄ ꝯcordare ꝑ iudicem ad petitionem partis.quæ leditur,vt hic. Aut discordant in ꝑiudicium ipsorum,& tunc aut alter vult,ꝙ sorte dirimatur,& dirimitur sorte,l.fin.in princ.C. comm.de leg. Si vero neuter hoc vult.dispositio effectum non consequitur,d.l.quoties.2.rñ.& per Doct.in d.l.fi.C.commu.de lega.

ADDITIO.

1 Actione agant. Adde ut per Alex.no.qd̄ plures possunt uno libello unum cōuenire, Ro.consi.240.& ibi ēt, an unus possit plures eodem libello conuenire.

LEX LXXXVIII.

1 Testator legans rē suam obligatam, vel hæredis, vel alterius, in quo uideatur voluisse grauare hæredem.
2 Legatum rei alienæ factum ab ignorante non debetur, nisi fuerit factum cō iunctæ personæ.
3 Legans pignus nō uidetur remittere debitū, secus in legante chyrographū.
4 Legatum rei pignoratæ, quando debeatur.
5 Libellus quomodo concipiatur, quando petitur legatum factum de re pignorata.

Si tibi. Si res mea pignorata mihi legat̄ ab extraneo, tenetur hr̄s soluēdo pignus liberare. h.d. Opp. res mea non ꝑt mihi legari, vt l.ꝑprias. C.eo. Solu.hic erat mea, sed alii obligata. Opp.ꝙ hr̄s non teneat soluere alij debitum, l.j.j̄.de lib.leg. Gl.dicit, ꝙ ibi legauit creditor, qui habebat rē obligatā, hic alius, hoc tenet Dyn.& est uerū. Rō.q̄n aliquis hēt rem obligatam, est verisimile, ꝙ non liberaret eam, nisi solōne: iō testōr vr̄ grauare hr̄dē, vt soluat, vt hic. Sed q̄n ipsemet hēr rem obligatā, vr̄ grauare hæredem in hr̄ditate sua, inquātū minus pōt, ut sufficiat liberare pi1 gnus, remanēte actione ꝑsonali. Pro declarāda istal. dic, † q̄n que testōr legat rem suam obligatā,& tunc dic, ut l.si res.& l.si seruus Titij.s̄.eo.q̄n.q; testōr legat rem meam obligatā alteri,& tūc aut est extraneus, qui legat,& vr̄ grauare hr̄dem, ut luat, vt hic I eo, ꝙ tex.dicit, luatur, qd̄ fit in æstimatione debiti principalis, C.de lui. pig.per totum. Qñq; legat ipse testōr, q hēt rem obligatā: & tunc sufficit, ꝙ hr̄s pignus liberet remanente ꝑsonali obligatione, l.j. de lib leg. qd̄ intelligo, nisi res esset obligata pro tāto, ꝙ uerisimiliter eā dimittebant: tunc.n.vr̄ relinquere quasi propriam. l.q ha2 bebat.in prin.j̄.tit.2. Et prædicta oīa ītellige, † q̄n testōr sciebat rē alienam esse. Si.n.putaret suam, non valeret legatū, nisi factū esset coniunctæ personæ, l.cum alienam rem. C.eo. Qñq; legat qs rem alienam,& obligatam, non legatarij,& tunc sine dubio hæres tenentur luere, qa tenet̄ de euictione, l.si domus.§.de euictōe,& qd̄ 3 ibi no.sup.eo.& d.l.cum alienam rē. † Oppo. de l. seruum.§.cū, q chyrographum.sup.eo.Sol. Aliud in legato chyrographi, aliud in legato pignoris,& vna rō reddit̄ sup.de pac.l.3. Dic rōnē, quia legādo pignus, quod est accessoriū, non sequit̄ remissio debiti, qd̄ 4 est principale, l.ex pupillari.sup.de tut.g.& pup. † Sed numqd hoc est verum, siue testōr sciuerit, siue ignorauerit rem pignoratā. Et dico, si quidem sciuit, nō est dubium. Idem si crederet alienam multo magis, qa hr̄s tenet̄ de euictione. Sed eo casu, quo credidit rem alienam, tñ ignorabat pignoratam esse tunc credo, ꝙ legatū nō ualeat, quia dēmus respicere, qd̄ testōr cogitauit, l. quo loco. s̄.de hær.insti.& l.in ꝯdōnib.in prin.de cōd.& de.& l.seruo manu misso.sup.de ꝯdi.indeb. Opp.inf.ti.1.l. Mæuius.§.pe. Sol.ibi plene, 5 licet glo.hic non soluat. Vltimo no. † quod in casu huius legis in libello, directo pēteretur hæredem condēnari, quod pignus luat, ut hic, quod no.

1 Res eadē a pluribus uni relicta separatim, semel tantum debetur ab omnib. secus si testator expressit, quod quilibet insolidum teneatur.
2 Vnus ex pluribus hæredibus quando grauatur in certa specie simpliciter, insolidum tenetur, & nu 5.
3 Vnus ex pluribus hæredibus quandō grauatur in specie hæreditaria, tunc tenetur pro hæreditaria portione.
4 Actione personali teneri quis pro re aliena potest.
6 Solutio æstimationis rei legatæ facta ab uno ex hæredibus, omnes alios ipso iure liberat.
7 Hæres specialiter obligatus si soluit, habet regressum contra alios hæredes, quando sunt grauati.

§. Si testamento. Qui ꝯsequit' est æstimōnē toti a grauato singlr̄, nil dēr ꝯsq a gra1 uato vlr̄.h.d. Tria innuit iste §. Primo, quod si reliqt † a plurib.hr̄dib. separatim, nō tenent̄ insolidū, imo semel tm̄ debet legatarius 2 ab oīb.hr̄e. † Secūdo, ꝙ si grauet vnū in certā spē, ille teneat̄ in totum. Innuit.n.hic, ꝙ si codicilli non essent, ille singulr̄ grauatus 3 insolidū tenebat̄. † Tertio dicit, ꝙ solōne æstimōnis facta ab uno, alij liberant̄ ipso iure. Ad qdlibet opp.ad primū op.de l.qd ergo. §.j.s̄.e.Sol.gl.ibi a plurib.spālr̄.hic ab vno, spālr̄.ab aliis gnālr̄. Ista 4 sol.nō hēt rōnē in se.iō dic, † ꝙ ibi fuit spālr̄ expssum, ꝙ quilibet teneret̄ insolidū, hic secus. Vñ in dubio ad eū semel tm̄ ptinere voluit, vt hic,& l.Mæuius.§.eum.j̄.ti.j.ubi gl.tenet istam sol. Op. 5 j̄.tit.1.l.Mæuius.circa princ. Sol.glo.remittendo se ad ibi no. † Ad 2m opp.& vr̄, ꝙ grauatus in vna spē nō teneat̄ ad totū, sed ꝑ hr̄ditaria portione, ut C.e l.si fundū sub ꝯdōne.§.si libertus. Solu.fm Iac.de Are ibi in actione reali, hic in ꝑsonali. Pōt.n.ꝑ re aliena qs actione ꝑsonali teneri. Vel dic fm eundem, ꝙ ibi testōr grauauit quosdā sub noīb.appellatiuis, hic ꝑpriis. Tu.dic, ꝙ ibi fuit grauatus vnus in spē hr̄ditaria, hic uero in re ꝑpria ipsius hr̄dis, vñ tenetur hr̄s insolidū. Ita dicit Dy.hic,& Gul.in l.auus.de pac.& gl. innuit in d.l. Mæuius §.eum.j̄.ti.1.Sed ꝯ hoc vr̄ j̄.eo §.si fundus. Iō dic, ꝙ qñq; vna spēs legat̄ semel tm̄ ab oīb.hr̄dib.& ita loquit̄.§.si fundus. Aut legat̄ semel tm̄ ab uno hr̄de,& dic, ut dixi in d.l.si fū dū.§.si libertus. Aut legat̄ plures a diuersis hr̄dib.& tūc aut fuit 6 dictū, ꝙ quilibet insolidū teneret̄, aut nō, ut paret ex ꝑdictis. † Ad tertiū opp.& vr̄, ꝙ licet vnus soluat.res posit vēdicari pro partib. aliorū.d.l. Mæuius.§.cū.j̄.tit.j.Sol.ille.§ legit duob.mo. Primo, ꝑ ut intelligit̄ in re, q̄ erat vnius ex hr̄dib.expone ibi tex. ab oīb. nō q̄rere.i.a nullis q̄rere, fm Dy.& ꝯcordat cū ista. Sed prout intelligit pro re hr̄ditaria, apparet solu.qa ubi fuit legata res vnius ex hæredib, pro parte aliorū, non ꝑt transire dñium in legatariū, unde solōne facta de æstimōne, alij liberāt, ut hic, sed ibi fuit legata res hr̄ditaria. Vñ si unus soluit æstimōnē, nō impedit. qn ꝑ partibus aliorū transeat dñiū,& sic legatarius poterit vendicare. Ille ergo, qui soluit totus æstimōnē, repetet partē illorū tanq̄ indebitam, 7 vt ibi videbitis. † Quero, an hæres spālr̄ obligatus, si soluit, habeat regressum ꝯ alios hr̄des. Rñ.in casu huius §. q̄n tenerūt alij spālr̄ grauari, tunc hēt regressum ꝯ eos, sed q̄n alij non sunt grauati, tūc secus: imo plus, quia q̄n esset res hæreditaria eo casu, quo teneretur insolidum, solus deberet partem redimere a cohæredib. l.cū quasi.§.si plures.de fideicom.libe.

1 Dominiū rei legatæ trāsit vere a die aditæ hæreditatis, ficte a tēpore mortis.
2 Dominium rei legatæ sub cōdōne est legatarij a tempore existentis conditionis, post mortem testatoris, & post aditam hæreditatem.
3 Acquisita per seruum legatum ante mortem testatoris, quando debeantur legatario.

Cum seruus. Rei legatæ vere dñium transit ab adita hr̄ditate,& eodem modo debēt, quæ rei 1 legatæ accedunt h.d. No.tex.ibi, vel hr̄dis, adite, qd̄ j̄.dicā. † Op.ꝙ legatarij dñr dñi a tpe mortis.l.a. Titio, de fur.& l.sed si dānū. §.1. alias l. peculiū. §. idēq;& si pure.s̄.de pec. Sol.dicit gl.illud fm fictionē, istud fm ueritatem. Dic clarius, ut ex hoc tex. colligit̄, si qdē legatarius repudiat, nūquam vr̄ fuisse suū, vt dt̄ hic,& in d.l.seruū filij.§.1.s̄.eo. Vbi vero legatarius acceptat, a tpe mortis dr̄ fuisse suum, fm fictionē l.a Titio.de fur.& d. l. sed si damnū. §.1.als l. peculium.§.idemq;& si pure. A tpe aditæ hr̄ditatis fuit suus verē, vt hic tamen reuocabilr̄, quia poterat repudiare: a tpe acceptationis, vere,& irreuocabilr̄, vt hic,& no.in l si qs ita.sup.de ꝯd.ist. Et hoc est verum in re legata pure: Nam si est relicta sub ꝯdōne, si qdem ꝯdō extitit añ aditam hr̄ditatem,& post mortē testōris, ē idē 2 ꝙ supra: sed post mortē † testōris,& post aditam hr̄ditatem. tūc est legatarij, a tpe existētis ꝯdōnis, nec fingit̄ retro sua a tpe mortis, l. 1.§.serui.sup ad Syl.& ist.e.l.legatū.§.fi.& hoc sentit gl.hic sup ver. 3 in suspenso. Op.inf.eo.l.quæsitum.§.pe.sol.ea, quæ semus † quærit ante mortem testōris, sine dubio non pertinēt ad legatariū, vt in ꝯrio. Sed in his, q̄ quærit post mortem, dic aut fuit legata res aliena & non debet̄ legatario, nisi a tempore mortis. Idē in fructib. ex re aliena legata perceptis, l. Herennius, sup.de vsur.& C.de vl.& fr.le. l.1.& 2.sed si testōr legauit rē propriam, tunc quæsita post aditam hæreditatem sunt legatarij vere, ita ꝙ ea pōt vendicare, vt hic: Sed quæsita ante aditam hr̄ditatem sunt hr̄dis, sed ea dēt restituere legatario,& pro illis non competeret vēdicatio, licet quidā ꝯ, vt dixi in l.seruo legato.in prin.sup.eo.

1 Hæres non potest actione personali ex testamento conueniri, nisi pro hæreditaria portione, etiam si insolidum rem legatam possideat.
2 Dominium rei hæredis legatæ, non transit in legatarium.

1 **Si fundus.** Actione † ꝑsonali ex testō non pōt conueniri hæres, nisi pro hr̄ditaria portione, ēt si insolidum rem possideat, h.d. Op.sup.eo.l.j.§.j. Sol. vt ibi dixi. Opp.rei legatæ transit dñium in legatariū, vt sup.px.§. ergo si possidet, ꝑt ꝯueniri in solidū, l.2.in fi.de ꝑto stip. Sol.si transiret dñium, ꝯtrium esset uerum, sed hic legata fuit res hr̄dis, non testantis, ideo non transit dñium hic, sed agendum est actione ꝑsonali, quæ non pōt 2 dari, nisi pro hr̄ditarijs portionib. vt hic: ergo hic † est casus, ꝙ si

legatur

legatur res hæredis,non transit dñium in legatarium, ut dixi in l. si hæredis seruus.s.c.Op.ꝙ teneat solus ille.cuius est res,vt l fidei-commissaria.§.2.j.de fideic.li.Solu.ibi testator putabat rem esse hæreditariam,ideo uoluit cohr̃des grauare,vt redimant.hic scie bat esse vnius ex hæredib. Opp. ꝙ etiam actione personali possit possidẽs insolidum ↄueniri,l.3.§.hrs. s. comi. Solu patet ex his, quæ ibi dixi,& in l.4.§.Cato.in 5.op.j.de uerb.ob.

§.Valet legatum.

Dicit idem,quod l si domus.§. fi.i fi.sup eo.ideo dic,vt ibi.

ADDITIO.

a Coasl,seruitutis.la.2.nu.9.ff de seruitut. I. M.

LEX LXXXIX.

1 *Hæres cui est factum prælegatum,quando illud non consequatur.*

Filio pater.

Suus,uel emancipatus si se abstinet, p̃legatũ in totũ cõsequit,nisi testõr aliud voluerit vł p̃legata loco hr̃ditatis posuerit.h.d.vsq; ad l.quęsitũ.In l.nã nec in tex.ibi,p̃tor.n.dicit Dy.ꝙ ꝓbat rectam esse similitudinẽ inter filiũ emancipatũ,& in p̃tate patris existẽtẽ.Opp.de l miles.§ ꝓ parte.j.ti.1.Sol.gl ibi priuat hr̃ditate moriẽdo,hic repudiando,& assignat rõnem,quã vide, quia primo casu ↄdõ p̃legati nõ existit eo viuo,sed secundo casu sic. Et hæc est vera sol. licet gl ꝑonat alias sol.sed istam tene.Sed ↄ hoc op.si inest tacita cõdõ, si repudiauerit,ergo non impedit transmissionẽ,l.ↄdões extrinsecus. de ↄdi. & dem.Sol.hæc est ↄdõ tacita dependens ex uoluntate legatarii, alias secus.dicã in l.ↄtia.Opp.de do.exce.l.fi.§.fi Sol.ibi legatũ hẽbat in se aliã ↄdõnẽ.q̃ istã,si hr̃s non erit, qa ↄdõ apposita in istõe videbat̃ repetita in legato.Op.de l.si p̃roni.§.quid ergo, ad Treb. Sol.Dy.ꝙ ibi fuit filius solus institutus, vnde repudiando impugnat defuncti iudiciũ,hic hẽbat cohæredẽ,vñ repudiando defuncti uolũtatẽ nõ impugnat,vt hac l.filio.in fi.& l.q̃sitũ.s.de acqui. 3 hær.& l.ita tñ §.qui suspectã,ad Treb. Ex his distingue, † aut hr̃s, cui est aliquid prælegatũ,est exclusus morte,& nõ ↄsequit̃ p̃legatum pro parte,sua,l.miles.§.pro parte.j.tit.1. Aut est exclusus ↄdõnis defectu,& idem,l.fi.de do.excep. Aut est exclusus repudiatione,& tunc aut cõstat de volũtate testatoris tacita,uel exp̃ssa,& statur ei,vt dictis legibus. Aut dubitat̃,& tunc aut fuit institutus solus,aut cum alio,vt patet ex prædictis.

LEX XCI.

1 *Aequiparatio sui,& emancipati procedit,quando suo hoc est utile,vt existentia sui hæredis nihil operetur, & propter beneficium abstinendi, numero 4.*
2 *Suo in hærede an sit medium inter mortem,& aditionem.*
3 *Suus & necessarius,an in dubio præsumatur immiscere.*

Nam nec.

Op. qa in multis existentia sui hr̃dis ẽt hodie aliquid operat.l.apud hostes.C. de su. & leg. 1 l.filius,&. l.si pupillus.s.de acq.hær Solu.† Ista æquiparatio sui,& emãcipati ꝓcedit,q̃ñ suo hoc est vtile,vt existentia sui hr̃dis nihil operetur,secus si ei esset damnosum,vt in ↄrijs. Probatur in l. si filius,q patri.in prin.s.de vul.&. pup.ibi dixi.† Quærit Dyn. an inter mortem,& aditionem sit medium in hr̃de suo? de quo sunt glo variæ.dixi in l.fi.s.de ↄdi.insti.Item quæritur,† an suus, & necessarius in dubio præsumatur immiscere? Dic, vt dicam in l.filius. & 4 l.cum bonis.de acq hære. † Not. æquiparationem inter suum, & emancipatum,propter beneficium abstinendi.

LEX XCII.

1 *Prælegata assumunt naturam hæreditatis,quando diuiditur per testatorem hæreditas,vel maior pars eius inter filios.*
2 *Prælegata veniunt in fideicommissum,quando testator omnia bona,uel maiorem partem diuidit inter filios.*

a Quid ergo.

a Opp.s.e.l.filio.& l.qui filiab.in fi.cũ l.seq. Hic sunt plures gl.Prima,& secunda, qd dicãt,nesciunt Penultima,& finalis ponũt veritatem,nã hic in ver. plane,repudiando excludit a p̃legatis, qa diuidẽdo oĩa bona, vel 1 maiorem partẽ inter filios,apparet volũtas defuncti qa † prælegata succedunt in locum portionis hæreditariæ sibi datæ in testõ. Vnde sicut diuisione facta per testõrẽ nihil habiturus esset, si repudiaret hr̃ditatẽ,ita mõ:assumunt.n.sibi naturã hæreditatis prælegata,in cuius locum succedunt.l.Imperator §.fi.& l.seq.j. tit.1. & de ↄdi.& dem.l.filiæ.§.1.de dona.inter vir.& vx.l.si donatæ.§.si 2 sponsus fm Dyn.quod multum no.† nam per hoc puto, ꝙ eo casu,quo alias prælegata non veniunt in fideicommisso,quia testa b tor portionem nominauit, tamen isto casu, b quo omnia bona, uel maiorem partem inter filios diuisit, ueniunt in fideicõmissũ, sicut hæreditatis portio,casus est hic,ut debitis in l.Marcellus.§.quidam.inf ad Treb.quod no.

ADDITIONES.

a Quid ergo.Adde vt per Pau.de Cast.consi.64.
b Io.Fran.Ru.tamen isto casu.Adde Bar. ,ut idem tenet in d. §. quidam liberis.et alij communiter sequuntur,ut hic per.Iasi.

LEX XCIII.

1 *Aduentitia hodie non quæruntur per filium patri,*
2 *Aduentitia dicuntur ea,quæ habet nepos ab auo respectu patris.*
3 *Legatum factum a patre filio,qui est in potestate aui,tenet.*
4 *Profectitium,quo ad patrem non dicitur id,quod consequitur nepos ab auo materno.*

Quæsitum.

A filio instituto ꝑt legari p̃ri,vel alteri cuicũq; in eadẽ p̃tate ↄstituto.h.d. Hæc lex legit duob.mod.Primo,ꝙ filius fuit ĩstitutus a p̃re suo.Scdo,ꝙ fuit ĩstitutus ab extraneo,vt in i.gl.Opp.ꝙ a p̃re nõ põt legari filio, vt Inst.e.§.an seruo.fm i.lec.oportet te dicere,ꝙ ista lex loquit̃ fm iu 1 ra noua,† fm q̃ aduentitia non quærunt̃ p filiũ p̃r.& hoc tãgit̃ in a fi.gl.Sed fm hoc a no ꝙ ea,q̃ nepos hẽt ab auo, dñr aduẽtitia respe 2 ctu p̃ris,vt hic,& no.in l.a filio.s.e. Facit l.q in aliena,§.interdum sup.de acq.hær.& hoc licet in se sit verũ,tñ nõ ↄgruit huic legi,q̃ loquit̃ in filio,& seruo,sed in seruo nihil est immutatũ, vñ nõ põt dici,ꝙ loquat̃ fm iura noua.Teneamus ergo secũdã lect.ꝙ filius hic fuit institutus ab extraneo Ad ↄtrũ r̃ndeo, qa ibi ꝓhibet̃ lega- 3 ri a p̃re filio,q est in ipsius p̃tate:† hic legat̃ a p̃re filio,q est in p̃tate aui,nõ p̃ris.a quo legat̃:& eodẽ mõ,si legat̃ seruo p̃ris,ꝙ valet, ac si legaret ipsi p̃ri,ut hic dicit tex Rõnẽ vidistis in l.a filio.sup.e.& 4 ista est vera gl.dat alias sol.q̃ sunt diuinatiuę. Ex hac lege no. † ꝙ illud,ꝙ nepos ↄsequit̃ ab auo materno,non dr̃ profectitium quo ad patrẽ, i cuius potestatem reincidit Facit l.auus.de iure do. & de col.bono.l.dedit dotem.quod tene menti.

ADDITIO.

a Secundum hoc.Crauet.consi.129.nu.1.scripsi consi.81.nu.46. I. M.

1 *Medium non est inter mortem,& aditionem.*
Necessarius,in puncto quo moritur,efficitur hæres.
Interuallum temporis requiritur in facto hominis.

§.præsenti.

Si libertatis dies,& legati cedit simul, vł libertatis prius,ualet legatũ: secꝰ si prius cedit dies legati.h.d.& no.subtilẽ.§.Opp.j.tit.2.l.qui ↄcubinã.§. cũ in testõ. Solu.hic relinquit libertatẽ sub ↄdõne,legata pure,hoc exprimẽdo,alias si simplr̃ legeret,ↄdõ adiecta libertati vr̃ repetita ĩ legato,ut l.ↄtia.Opp.de l.cũ seruus.s.de ↄd.inst. Solue eodẽ modo.Quæro pone ꝙ ĩstitutus est hr̃s necessarius, tñ seruus mortuo testatore incõtinẽti impleuit ↄdõnẽ,an ↄsequat̃ legatũ? Gl. dicit, ꝙ sic.Idẽ dic,si fit eo impleta cõdõ testõre viuo.Sed Dy.rep̃ben 1 dit vtrũq;.† Primũ,qa inter mortem,& aditionẽ ñ est mediũ,dicit ipse Declaro,necessariꝰ in pũcto, quo qs morit̃,efficit̃ hr̃s a lege. l si post mortẽ.in prin s.eo.Si ergo seruus impleat condõnẽ post mortẽ,istud de necessitate fit aliquo tpe, & sic postq̃ est hr̃s. Qđ.n.factũ hois reqrit,de necessitate,reqrit aliqđ interuallum tpis,l foramẽ.s.de ser.urb.præd.ergo ante cessit dies legati, q̃ libertatis. Secundũ l.si impleuit testatore uiuo.Dy.repræhendit, quia condõnes p̃tãtiuæ,de quib.hic loquit̃,non p̃nt impleri uiuo testatore l.2.de cõdi.& dem.sed intelligendo de condõnib.casualib.gl. dicit uerum. No.gl.in uer.efficient,quæ dicit,quod inter mortem, & aditionem,non est medium.

§.Duobus.

Si seruo legato uiuo testatore obuenit libertas,relictum eidem debetur.

1 *Donatio an valeat,si dicitur,dono tibi hæreditatem meam.*
2 *Error in nomine appellatiuo uitiat,quando inter expressum,& verum,est multa difformitas.*

* §.Si mihi seruus.

Ea. q̃ acquiruntur p seruũ viuo testõre,non debent̃ legatario,secus in quęsitis post mortẽ,& aditã hr̃ditatẽ.h.d.cũ oi §.seq.Opp.de l. si tibi homo.§ cũ seruus.s.e.Sol ut ibi. Op. hic appellat hr̃ditatẽ viuẽtis,ↄ l.i.s.de her.vł ac.vẽ.& ↄ l 1.j.ꝓ hr̃de,Sol.gl. expone hr̃di 1 tati,i.bonis,q̃ spe sunt futura hereditatis. Facit † ad q. a dicit, qdã, 2 dono tibi hr̃ditatem meam,an ualeat ista donatio? Quidam, qđ non,quia testõr errauit in noĩe appellatiuo.ergo &c.l.si qs in fun 2 di uocabulo.s.c Ia.de Are.& Pet.dicunt contrarium,† quia tunc error in nomĩe appellatiuo vitiat,qñ inter nomen expressum, & verum est multa difformitas,secus si esset multa cõformitas, l.librorum,§.quod tamen.j.tit.2. Pro hoc induco specialiter istum § cum gl.Pet.ponit istam qõn.in brochardis suis,in d l. 1. sup.de her.uel act.uend.

CONCORDIA.

* Si mihi seruus.Pro ↄcordia aduerte, ꝙ donõ oĩum bonorũ suorũ p̃sentiũ,& futurorũ non ualet,Bart.in l fi. C.de pac.in l.stipulõ. hoc mõ cõcepta.ff.de uer.ob.quasi auferat liberam testãdi facultatem Sed Ale.allc.Bar.tenere ↄtrium in hac l.quęsitum.§.pe.Tu dic,ꝙ Bar formai diuersas q.quia in l.fi.& ĩ d.l.stipulo. format q. de qua in hoc.§.pe.qñ donãs utit̃ uerbo. hr̃ditatẽ meã dono &c. quasi erret in hoc noĩe appellatiuo.hereditas, quæ non dicit̃ esse

ADDITIO.

a Facit ad q.Vide qñ qs dicit,dono tibi hr̃ditatẽ meã, an ualeat,& sic accipitur in hac q.hr̃ditas pro patrimonio: alias aũt nõ tñ esset prohibitũ donari inter uiuos,sed ẽt cã mortis,quæ comparat̃ ultimę uoluntati.Ita uoluit gl.no.suẽto tex. in l.licet.C.de pac.Ang.hic simpliciter dicit idẽ qđ Bar.& idẽ Pau.de Cast.hic, & Bal.hic,quẽ vide.Caue tñ,quia si constaret,qđ promisisset hr̃ditatẽ.i.ius succedendi,non ualeret.l.cũ donõnis.in fi.C.de trans.no.Bal.& Doc.in l.stipulatio hoc mõ.de uer.ob.cum similis fieret mentio mortis,quia hoc pacto valeret,ꝓ no in l.fi.C.de pac.ubi oĩno uide Bar.in uer.quæro.& ibi ponit, qu de hac q.dono hr̃ditatẽ,& vr,qđ non ualeat,& forte melius,quia impediret liberã testi factionẽ,l.cũ donationis.C.de transf.& d.l.stipulatio, quia cõprehendit præsentia, & futura,fm Cy.Bar.& Bal.in d.l.fi.exp̃ sic se retulisset ad hereditatẽ,q̃ tũc habet, et isto casu procedat dictũ Bar.et cum Bar.transit simpliciter Pa. de Ca. in d.l. licet.et ita scripsi post Bar.

viuẽtis, vt in iurib. ꝑal. & in l. j. ff. de hær. vel act. ven. & sic concludit valere non obstãte illo errore, quasi sint ꝯformia verba dicere oĩa bona, & dicere hr̃ditatem. Vel scd̃o dic, ꝙ in hoc. §. Pe. recitat op. Vel vltimo soluo sm̃ Ale. aut ĩtellexit de hr̃ditate. s. sm̃ bona, quę tũc ꝑñaliter hẽbat, & valet, & ꝓcedat prima opi. est subtilis sol. sed tutior prima. Adde ad ea. q̃ hñr ad Ang. & Pau. de Cast. in l. pœnales. in prin. ad l. Fal. & ad Pau. in l. licet. C. de pact.

§. Cum homo. Si legatur homo alienus, fructus, & accessiones veniunt a tp̃e lit cont. h. d. Dic, vt l. si tibi homo. §. cum seruus. s̃. eo.

L E X XCIII.

1 *Legatum est donatio.*
Consentiens alienationi alicuius rei, quando sibi præiudicet.
2 *Consentiens alienationi, seu venditioni rei, qua actione agit ad pretium.*
3 *Consentiens donationi rei suæ, nihil petere potest.*
4 *Consentiens alicui leganti rem suam, qua actione, & a quo conueniatur.*
5 *Consentiens vendenti rem suam, & non quod tradat tenetur actione mandati.*

a Si fundum, per fideicom. Qui ꝯsentit alienationi rei a testãtore pure sibi relictæ, pt̃ adhuc petere ptiũ, licet hr̃s soluẽdo rẽ liberare se possit. h. d. no. legẽ difficilẽ. Pone, relictus est mihi fundus sub ꝯdõne, hr̃s añ aditionẽ rogauit me, ꝙ ꝯsentirẽ vẽdõni, ego feci, an possum petere ꝑtiũ? Rñ. ꝙ sic. Duo hẽs, primo, ꝙ ille, q cõsentit alienationi, ꝑiudicat sibi in rẽ, non in ꝑtio. Scd̃o, qñ aliqs tenetẽ ad ꝑtium, & sic ad quãtitatẽ respectu rei, soluẽdo rem liberatẽ. Ad primum op. j̃. ti. i. l. codicillis. §. 1. Sol. ꝙ hic ꝯ̃sensit saluo iure suo. ita dicit gl. & hoc tenet Cy. & tenendo hãc sol. intelligo, ꝙ dicit, saluo iure suo. s. i ꝑtio, alr̃s nõ ꝑiudicaret sibi, ẽt in ꝓprietate. Pe. dicit, ꝙ hic fiebat vendõ ꝑ ꝑ æs alienum hr̃ditariũ, & sic ex necessitate: ibi secus. Precedens sol. sibi nõ placet, qa continet diuinationem. Certe nec ista sol. Pet. placet, q si sit ex necessitate, est maior cã ꝑsumẽdi donõnem, l. cum qd. s̃. si cer. pe. & ibi no. Vñ ego dico sic: In l. ꝯ̃tra non erat legata res, sed aliquis redditus ex re, vñ ꝯsentiẽdo alienationi rei non põt ibi intelligi remitti aliud, q̃ ius ꝑcipiẽdi illum redditum. Vel alr̃, ibi ille, q consensit, erat libertus defuncti, iõ facilius ꝑ ꝯsensum ꝑsumiẽ donõ, l. si vero. §. idem Papinianus, s̃. mã. hic vero erat qdam extraneus. Et istud satis placet. Op. j̃. eo. l. nihil. §. i. & j̃. ti. j. l. cum pr̃. §. libertis. Sol. gl. eo. mõ, quo primum ꝯ̃riũ. Tu dic, ꝙ ibi res erat ꝑuẽtura ad me in pęnam heredis alienãtis ꝯ̃ voluntatem defuncti, si ego consensi alienationi, feci, ꝙ hr̃s non deliquit, ergo impediui id, quod erat cã perueniendi ad me, hic vero erat res mihi legata simplr̃. Op. ext glo. b de l. mr̃. C. de rei ven. Sol. Ia. de Are. ꝙ ibi quis vendidit rem meam a me possessam, hic vẽdidit rem meam a se possessam. Hæc sol. est ꝯ̃ l. si eum seruum. s̃. si cer. pe. Vñ dic, ꝙ ibi hẽbat ratum in subsidium, sm̃ gl. Vel alr̃, & melius, ibi qs vẽdidit rem meam vt suam, hic vẽdidit rem meam tanq̃ meam, vñ vr̃ gerere negotium meum, & ego ꝯsentiẽdo videor vel mãdare, vel ratum hẽre, & sic hẽo ad ꝑtium actionem mãdati, vel neg. ge. Ista sol. ꝓbatẽ in l. ab vno. C. de ne. gest. & fa. er. l. in familiæ. Quod autem hic vẽdiderit tanq̃ meã,
1 apparet, qa mei legatarij consensum requirebat. Et iõ ꝓ declaratio
c ne huius l. br̃ dic, ꝙ qñ qs consensit alienationi c alicuius rei, aut illa res erat sua, aut erat sibi debita, aut sibi obligata. Primo casu aut ille, q vẽdidit rem, eãdem mihi donauerat, & videor ꝯsentire aĩo donandi, l. si vero. §. idem Papinianus, s̃ man. Aut non donauerat ipse, sed autor suus donauerat, vel legauerat, quia legatum est donõ, & sic donauit prędecessor: & tunc aut ille, qui consensit, erat libertus ipsius legantis, & consentiendo vr̃ remittere, l. codicillis. §. j. j̃. ti. 1. Aut non erat libertus, & tunc ꝑiudicat sibi in re, non in pręcio, vt hic. Secundo casu quando res non erat consentiẽtis, sed erat debita vel spe, vel vere, & tunc aut quis consentiendo alienationi impedit existẽnam illius condõnis. ꝑꝑ quam dẽbat ad se ꝑuenire & præiudicat sibi, l. nihil. §. j. j̃. c. & l. cum pr̃ libertis. j̃. ti. j. Aut hoc non impedit, quia ex alio euentu dẽbat ad eum deuenire, & sibi tunc non præiudicat, siue sciens, siue ignorans fuerit, vt no. ꝑ gl. in l. si a substõne, in prin. s̃. eo. & per Dy. in l. qui Romę. §. duo fratres de ver. ob. & dic, vt ibi dixi in 12. qõ. Tertio casu, qñ quis consensit alienationi rei sibi obligatæ, dic, vt C. de remis. pig. & dixi in l. sicut
d § fi. s̃. quib. mo. pig. vel hypoth. Op. s̃. d de pig. ac. l. Caius. & j̃. ti. j. l. Titia. §. Lucia Solu. ibi non consensit alienationi, sed fuit præsens
2 vt testis, quod plene dico in l. quæ dotis. so. ma †Quęro pro declaratione prædictorum, qualiter iste petet pretium, & qua actione? Respon. aut ille, cui vendenti consentio, alienauit illam rem, vt meam, & repetam actione mandati, si tunc interuenit consensus cum vendebatur, si post, actione ne. ge. l. ab vno. C. de ne. ge. l. mr̃. C. de rei ven. vel si res esset communis aliquo iudicio diuisorio, d. l. in familiæ, C. fa. er. Si vero vendidit rem meam vt suam, si quidẽ res esset perempta, vel ꝑicrẽpta, hẽo actionem ne. gest. ratum hẽndo in subsidium, vt C. de rei uen. l. mr̃. Posset etiam mihi consuli ratum hẽndo, ẽt si res extaret, ut dixi in l. si cum seruum s̃. si cert.
3 pet. †Quæro, quid si consentio alicui donanti rem meam? Rñ. ut l. codicillis. §. j. j̃. ti. j. Nam nihil possum petere, arg. l. 2. C. si aduer.
4 do. & l. si seruus communis. s̃. de do. inter vir. & vx. † Quæro qd si ꝯsentio alicui legãti rem meã? Hic est dubius casus. Nam si cõsẽtio tibi possidẽti, nõ est dubium, ꝙ dat̃ exceptio, l. Caius, s̃. de pig. act. & l. sicut. §. vẽdõnis, s̃. q. mo. pig vel. hypoth. sol. sed ꝙ actio legatario det̃ ꝯ̃ ꝯsentiẽtem, vr̃ ꝯ̃ l. cum qs decedẽs. in prin. j̃. ti. 2. Sed hr̃s defuncti tenetur ĩsolidum, & hẽt actionem mãdati, vel de dolo, ꝯ̃ ꝯsentiẽtem, qa forte alr̃s nõ esset legaturus, ar. l. qdam cũ filiũ. s̃. de hęr. inst. Dic, vt d. l. cum qs decedẽs, j̃. ti. 2. & in l. codicillis. §. j.
5 j̃. ti. i. † Quæro, qd si ꝯsentio tibi vẽdas rem meam, non ꝙ tradas, qua actione agenir ꝯ̃ me? Rñ. actione mandati, si præcessent mandatum, alias, de dolo, l. si cum mihi. s̃. de dolo.

A D D I T I O N E S.

a Par. Fundum. Vide Com. consi. 33. inc. quidam, post prin.
* Adde Alc. tract. præsump. reg. 2. præsump. 24. nu. 8. I. M.
b Pom. Op. extra gl. Vide Alex. in l. quæ dotis. ver. in quantum Bar. tenet hic. ff. solu. ma. Fel. in c. cum M. Fer. de consi.
* Ray. consi. 13. num. 8. lib. 2. I. M.
c Alex. Consensit alienationi. No. qñ quis consentit alienationi alicuius rei, an sibi ꝑiudicet, de quo hẽtur latius per Bal. in l. quæ dotis. sol. ma. & ibi Imo. & Bald. in l. mr̃. C. de rei ven. Quid aũt de eo, qui legat rem meã alteri me cõsentiente, vide Bar. in l. cum quis decedens. in prin. inf. ti. 2. Quid si fideiuber in instro alienationis, vide in l. exceptione. C. de euic. & quæ dixi post Imo. in d. l. quæ dotis. & pulchre Bal. in l. cum rem alienam. in ver. sed pone cum seq. C. de leg. & Iac. de Are. Bal. & Imo. in l. dotalem, in 2. no. sup. sol. mat. Ang. hic simpliciter sequitur di. Bar. & adde quæ no. Bar. in l. qui Romę. §. fi. de ver. ob. & Bal. in auth. res, quæ. in fi. C. de le. adde quo ad primum Bal. consi. 168. 3. lib. quo ad secundum Bar. consi. 113. inci. quidam instituit filios.
d Opp. sup. Et vide gl. & Bar. in l. cum proponas. la 1. C. de pact.

L E X XCV.

1 *Modus quandoque respicit commodum alterius, appositus in dispositione, dicitur causa finalis,*

a Si Titio. a Alias §. Iulia. Licet modus ꝑ casum deficiat, dẽtur legatum. h. d Op. C. de inst. & subst. l. 1. So. ibi cõdõne mixta, quæ si deficit ꝑ casum, facit relictum deficere, hic uero in mõ. De hoc ibi ꝑ gl. & j̃ de ꝯd. & dem. l. in testõ Op. de l. Titio centum. §. Titio gñro. uer. sed cũ ante nuptias, j̃. de cond. & de. Sol. Dicit Dy. ibi modus erat cã finalis relicti, hic uero impulsiua: quod non placet. Nam † qñcunque modus respicit commo
1 dum alterius, prout hic erat, ꝙ dr̃ cã finalis, l. Titia. in prin. j̃. de cõdi. & dem. Dic ergo, ꝙ in. uer. sed cum ante nuptias. fuit cond. & tex. expone, ut ibi dixi.

A D D I T I O.

a Ale. Si Titio. Aliter loquitur hic Imo. & vide in l. quib. §. Termilius. inf. de condi. & dem. Item limita, nisi modus de necessitate inesset legato, secundum Rayn. & Doct. in §. Titio genero. in l. Titio centum de condi. & dem. adde, vt per Bal. post Pau. de Cast.

1 *Potest relinqui fideicommissum a succedentib. ab intestato pupillo, quod expirat adueniente pubertate.*
2 *Pater codicillatur filio, grauando venientes ab intestato.*
3 *Clausula codicillaris vtrum porrigatur ad pupillarem substi. remissiue.*

a §. Sicuti. a † Potest relinq fideicommissum a succedẽtib. ab
1 intestato pupillo, qd̃ expirat pubertate adueniẽte. h. d usq; ad §. qui rogatus, in l. plane. sed. & est casus ualde singula
b ris. Op. ꝙ pr̃ b non possit grauare filium per fideicommissum, l. ex trib. C. de inoffi. test. Sol. non põt grauare filium in bonis ipsius filij, l. cohr̃di. §. cum filio. s̃. de uulg. & pup. sed succedentes ab intestato ipsi filio potest grauare, ut hic, ita dicit Dy. in l. j. s̃. de uulg. & pup. & Cyn. in d. l. ex trib. Rõ. qa cum pr̃ possit filio substituere extraneum, non substituendo uĩ dare uenientib. ab intestato, l. confi eiuntur, in prĩ. s̃. de iure codicillo. Ita dicit gl. & ista est bona. Istud
2 uero, quod dicit gl. ꝙ pater potest codicillari filio, itellige eo mõ quo supra. s. grauando uenientes ab intestato, non ipsum filium in proprio. Et no. bñ, ꝙ glo. dicit, ꝙ ẽt si pr̃ testm̃ sibi non facit. hoc ꝓ
3 cedat. † Et ista faciunt ad qõnem, q̃ dixi in l. j. s̃. ti. j. & similes, utrũ illa clausula, si non ualet iure testi, ualeat &c. porrigatur ad pupillarem sub. quod no. bene.

A D D I T I O N E S.

a Sicuti. Circa intellectum huius l. vide omnino Ias. in l. si arrogator. colũ. 1. ff. de adoptio.
b Par. Op. qd̃ pr̃. Vide Com. consi. 124. & quæ scripsi in l. Centurio in vlt. q. de vul. & pup. l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Tre. Pau. de Ca. consi. 199. ad fi. omnino Pau. de Cast. in all. l. ex trib. & in consi. 77. in 4. du.
* Potest. Dec. consi. 73. 1. nu. 5. cir. finem. I. M.

L E X XCVI.

a Quod fideicommissum. a Quæro de rõne? Rñ. intra ips pubertatis uidẽtur uenientes hẽre ex dispõne defuncti, qui alium: poterat substituere. postea uidẽtur hẽre ex casu & sic non j̃ fit ꝑ fideicommissum grauari. l. sed & si. §. fi. j̃. ti. 2. & dicit Dy. ꝙ ista lex nõ est alibi, & dicit ẽt ꝑ istam legem, ꝙ fideicommissum, fideicommissum, de quo loquitur l. Sceuola. j̃. ad Treb. non ualet post pubertatem, ut ibi.

A D D I T I O.

a Ale. Quod fideicom. Vide Bal. in l. si arrogator. in 3. op. de adop.

LEX XCVII.

Plane a Hoc examinant Doctores. C. e. l. cum quidam. dicemus in l. cum fundum. §. qui filios. ℑ. ad l. Fal. facit ℑ. e. l. antep. & quod ibi dicemus.

ADDITIO.

a Plane. Istum tex. no. Bal. in l. 1. in fi. C. eodem.

Qui rogatus. Venditor serui heredis de restituẽdo rogatu, tenetur fideicommissario, si est soluẽdo, alias ꝯ emptorem hẽt regressus. h. d. concordat l. vlt. in prin. s. de eo, per quem fac. ent.

Si cui Stichus. Granatus dare vnam de reb. alternatiue relictis, tenetur ad illam, etiam si aliam elegerit. h. d.

1 *Qui non hẽt commodum pecuniarium, non põt onere fideicommissi grauari.*
2 *Locupletior non dicitur, qui habet libertum.*
3 *Operæ non possunt imponi seruo manumisso, per fideicommissum.*

Qui testamento. a Cui est promissum nõ pecuniariter, grauari nõ põt. h. d. † No. ꝙ q non hñt commodum pecuniarium, nõ pñt grauari onere fideicommissi. Cõcor. ℑ. ti. 2. l. 3. § si rem. Posset ẽt poni exemplum in l. si creditori. §. i. s. e. † No. q hẽt libertum, non dr̃ b locupletior. l. nemo prædo. §. i. ℑ. de reg. iur. quod intellige, vt no. in l. nãlis. § fi. s. de præscr. ver. dicam in l. si vero. §. de viro. s. sol. ma. † No. ꝙ non pñt p fideicommissum imponi operæ seruo manumisso, ẽt si testator voluit. Simile in l. cerdonem, de ope. lib. Fallit in filio testatoris, vt in gl.

ADDITIONES.

a Ale. Qui testamento. Vide Bar. in l. 3. C. de leg.
b Ale. Non dr̃. An qui habet libertum, dicatur locupletior, vide Bar. & Doct. in l. cũ proponas. C. de do. & adde l. Titius, & ibi Doc. C. de op. li. adde secundum Pa. de Ca. quod nec habens ius patronatus, dicitur locupletior, vt possit grauari, no. in l. 1. §. fi. de præscr. uerb.

LEX XCIX

Quidam testamento. Designatio vñ legatũ soluat, post legatũ relictũ apposita, ipsum ꝯdõnale nõ facit. h. d. Op. ℑ. e. l. si seruus, § qui quinque, & s. eo. l. si sic, §. i. Sol. hic primo a fuit legatum pure, postea dsignauit vñ soluat: ibi i ipsa substãtia legati apposuit designationem rei: si non reperiẽ, deficit substantia legati. Aliud. n. est dicere, lego tibi decem, quę in arca habeo, vel quæ Titius dẽt mihi, & tunc loquũtur ꝯria: Aliud est dicere, lego tibi decem, quę soluantur de his, quæ Titius mihi dẽt, vel de eo, quod habeo in arca, vt hic, & ℑ. ti. 2. l. Paulo. §. j. & per Cy. de ista mã in l. si quis argẽtũ, C. de don. Ego dixi plene in l. inter stipulantem. §. sacram. de verb. ob. Facit s. de ꝯh. emp. l. si debitor. §. verisimile, de annu. le. l. annua facit l. si cui. sup. eo.

ADDITIONES.

a Ale. Sol. hic primo. Adde, qđ no. Dy. & Bar. in l. talis scriptura, sup. e. in fi. adde secũdum Pau. de Ca. in contrarium, l. Lucius. §. cum. tib. inf. ti. 1. cum isto concor. l. Paulo Callimacho. §. fi. de leg. 3.
* Ruyn. consi. 65. nu. 12. li. 2. Rom sing. 4 I. M.

a **Quoties.** a Bona vadũt ad fiscum cũ onere legatorũ. h. d. An regratur, ꝙ hr̃s adiuerit hr̃ditatem, dixi ĩ l. si sequens gradus, s. ad Silla. Opp. nam hr̃ditate non adita, non dẽnt legata, l. si nemo, s. de test. tut. dicit Ia. de Are. intellige, ꝙ fuit hr̃ditas adita, sed pp delictum hæredis fuerunt facta bona vacantia, l. si seruus plurium. §. 2. sup eo.

ADDITIO.

a Ale. Quoties. Et intellige istum tex. scđm Cy. qñ bona publicantur pp delictum heredis, secus qñ bona publicantur, pp delictum defuncti, per l. cum filius. §. fin. inf. ti. 3. Et rõ ibi patet, quod bene no. Adde, ꝙ Pau. de Cast. dicit, ꝙ intellectus Ia. de Are. non satisfacit, quia bona proprie non dicuntur vacantia pp delictum sed cum non reperitur aliquis, qui velit adire, vt l. si sine hærede. de admin. tu. Vñ dicit posse dici, quod hic nullus voluit adire, & fiscus acceptauit. Et si dicis qualiter tenetur fiscus ad legata, quæ non fuerunt confirmata, potest dici aliud in fisco per tex. in l. recusare. §. si fisco. inf. ad Treb. quod est singulare, secundum ipsum.

1 *Specie perempta, liberatur qui tenetur ad quantitatem respectu speciei.*

Si tibi Qui tenet̃ ad p̃tium rei, re perempta liberat̃. h. d. Vel sic. † Qui tenet̃ ad quantitatem respectu spẽi, perẽpta specie, liberat̃. h. d. Op. de l. incẽdium. C. si cer. pe. Sol. ibi tenet̃ ad q̃titatem simpl̃r, hic respectu certę spẽi: vñ spẽ perempta liberatur. Et iste casus nõ est alibi, Dy. dicit. Habuistis idem, licet non expsse, s. eo. l. Titia textores. §. fi. & no. de noxa. l. si qs ad libertatem. in prin. & s. loca. l. in naue. & C de iure emph. l. j. Dixi sup. eo. l. cũ res. ver. sed si Stichus.

1 *Executor non debet pecuniam petere, antequam conditio legati extiterit.*
2 *Executor potest petere, quod sibi caueatur.*

Si scriptus. a Executor nõ † dẽt añ pecuniam petere, q̃ cõdõ legati extiterit. h. d. No. istũ casum pro executorib. q̃ hñt actionem ro, l. nulli. C. de epis. & cle. Scđo no. ꝙ † executor petit sibi caueri. Dicã. ℑ. e. l. si a plurib. plenius in l. si quis Titio. ℑ. ti. j & l. diuus, si cui plus, quam per l. Falc.

ADDITIO.

a Si scriptus. Ad istum tex. & quæ hic no. vide Bal. ĩ l. ex verbo, C. de fidei, li. all. Bal. in auth. hoc amplius in ver. item quæro. C. de fideic.

Cum statuliber. Ille, cui datur aliquid cũ ꝯdõnis implẽdę, p̃t onere fideicõmissi grauari. h. d. No. istũ casum, facit ℑ. de do. cã mor. l. qđ sta. li. Op. de l. si qs sub condõne, si qs omis. cã test. Solue, vt ibi, quod est no. multum.

LEX C.

Si mihi Stichus. Fideicõmissum iniũctum de re legata p̃stat̃, vt accipit, de alia p̃stat̃ ĩ integrum. h. d. Op. ℑ. ad l. Fal. l. pęnales, §. fi. Gl. dicit, ꝙ ibi fuit relictũ quantitatis, hic spẽi: qđ Dyn. reprobat per l. maritum. §. a liberto. ℑ. ad l. Fal. Dic ergo, ꝙ fuit rogatus restitueretotum, quod accepit ibi vero partẽ. Et de hoc distingue plenius, vt l. Plautius. ℑ. de cõd. & dem. & l. facta. §. si Titius. ℑ. ad Treb.

LEX CI.

Seruus Is, in quo est ius postliminij, potest legare. h. d. qđ dic, vt l. id, quod s. eo. ti. quod no.

LEX CII.

1 *Papa si concedit alicui præbendam de proximo uacaturam in tali diœcesi, quam duxerit acceptandam, postea alij concessit specialiter in una ecclesia illius diœcessis, quis ipsorum præferatur.*
2 *Optio si est legata serua, me hærede instituto, non ualet.*
3 *Res si legatur duob. coniunctis re, uni pure, alteri sub cõdõne, quod ille cui relinquitur pure, habebit tantum partem.*

a **Si domino.** a Cui optio est legata, põt optare seruũ spãl̃r alteri legatũ. h. d. Cõcor. ℑ. de opt. le. l. si hr̃s, licet gl. signet p ꝯria. Op. de l. si seruo. de pec. leg. & oib. legib. quæ dñt, ꝙ gñi per spẽm derogat. l. vxorem. §. codicillis, & l. seruus vrbanus. §. fi. ℑ. ti. 2. Sol. glo. primo, ꝙ hic non erant nisi duo in patrimonio: vñ de necessitate testõr sensit de his, ꝙ ille, q spãl̃r erat legatus posset optari. Ista licet sit vera in se, tñ diuinationem sapit. Alij, ꝙ hic loquit de rigore, sed de æqtate secus. Nec hoc placet, quia est dicere, ꝙ hęc lex non bñ dicit. Vnde Ia. de Are. Dy. & omnes dñt ꝙ ꝯria loquũtur, qñ vni legatur genus, alteri spẽs. hic vero legatur vni spẽs certa, alij spẽs ex gñe incerta, s. q̃ optauerit: vñ qlibet est legatarius spẽi, ista est vera. Opp. de l. cum ita. §. j. ℑ. de op. leg. Rñ. ibi spãle fauore libertatis. Et per hoc † apparet, ꝙ si papa ꝯcessit alicui p̃bẽdam de proximo vacaturam in tali diœcesi, q̃ duxerit acceptãdam, postea alij concessit spãl̃r in vna ecclã illius diœcesis, ꝙ ille secundus non p̃fert̃, quasi gñi p spẽm derogct, imo p̃fert̃ primus, quia cuilibet vr̃ facta concessio in spẽ. hoc declaraui plene in l. qsitum. §. fi. ℑ. de fun. inst. & inst. le. † Quærit gl. qđ si testõr me instituit, & seruo meo optionem legauit, an valeat? Gl. ꝙ sic: Dy. ꝯ. qa legatum optionis hẽt in se condõnem tacitam, nõ exp̃ssam: ideo reg. Cato. hẽt locum in ea. l. si optio. ℑ. de opt. lega. No. hic, casum, † ꝙ qñ res legatur duob. coniunctis re, vni pure, alteri sub condõne, ille, b cui pure relinquitur, interim habebit partem tantum, dixi plene, in l. plane. §. si coniunctim. s. eo.

ADDITIONES.

a Ale. Si dño. Ad intellectum huius l. vide Imo. post Doc. in l. plane. §. si cõiunctim. sup. eo. Et dum tenet Bar. hic, ꝙ legatum optionis sit legatum speciei, idem tenet Bal. in l. fi. §. 1. C. com. de leg.
b Barb. Dixi plene. Vide pro hoc Abb. in c. pastoralis, §. qñ. de rescr. & bo. tex. cum gl. in c. ex parte. de offi. dele. vide quæ dixi in l. 1. de reg. Cato.

LEX CIII.

Si mihi Sempronius. Dispõ hr̃dis ñ tollit dispõnem defuncti. h. d. No. ꝙ dicit, ex testõ defuncti, non aũt dicit, ex testõ hr̃dis, vt no. in l. 3. §. ex plurib. ℑ. de acq. pos. licet Dy. ibi aliť dicat, & male, vt ibi dixi, qñ legatur in testis diuersorum, dẽtur ex vtroq; testõ, l. plane. §. sed si. s. e. Dixi plene in l. huiusmodi. §. j. sup. eo.

LEX CIIII.

Si seruo. Qui repudiat ex persona serui, potest agnoscere ex sua. h. d.

Si ei, qui. Qui dẽcedit apud hostes, vr̃ mortuus tpe captiuitatis q reuertit, vr̃ semp fuisse in ciuitate. h. d. Op. ꝙ non poťr postliminio confirmari, impediente r̃a Cato. l. j. de reg. Cato. & l. cætera. §. j. ℑ. e. Sol. hoc est pp fictionem postliminij. Facit s. e. l. seruum filij, in prin. quę omnia nota multum.

LEX CV.

1 *Regula Cato. habet locum, quando testator contra impedimentum prouidere potest, & dare libertatem seruo.*

Si minor. Legatũ pure relictũ seruo ñ iuste manumisso, ñ vr̃, nec ꝯfirmat̃, si postea manumittat̃. h. d. Op. cũ tpe mortis repiat̃ sui iuris, vr̃ sibi dẽri legatum, vt s. e. l. q̃situ. §. duob. hr̃dib. Sol. ibi relinqtur seruo legato, hic relinqt̃ seruo simpl̃r. Nec ob. ꝙ erat manumissus, qa manumissio nõ valebat. Quæro, q̃ est rõ, ꝙ nõ ꝯfirmat̃ legatum? Dicit gl. qa testõr vr̃ ei reliqsse si ex hac manumissione ad libertatẽ puenerit, l. seruo. s. de cond. ĩ de. Sed Dy. dicit, & Iac. de Are. ꝙ rõ est pp regu. Cato. q̃ impedit cõfirmari. Dcm̃ gl. plus pl3. Nã qñ legatũ deficit mixta ꝯsideratiõne legantis, & legatarij, vt in proposito, † regu. Cat. hẽt locũ, si testõr tũc ꝯ impedimẽtum poterat puidere, & dare libertatem seruo, vt Inst. e. §. an seruo. Sed qñ testor puidere nõ posset, r̃a Cato. locũ ñ hẽret. l. nõ intelligitur, §. qñ autem, ℑ. de iure fis. Dixi in l. j. ℑ. de re. Cat. Sed hoc per testantem nõ poterat prouideri, quia erat minor viginti annis, ergo, & c. igitur no. omnia ista.

LEX CVI.

1 *Relictum palam non capaci, non applicatur fisco.*

Pro-

1 *Promittens per instrumentum publicum testatori de restituendo incapaci, dicitur palam facere, & non applicatur fisco.*

In tacitis. Tūc in fraudē vr̄ quis fidem assumere, qn̄ non publice, sed secrete de restituēdo promittit. h. d. a Scias a pro huius declaratione, † qꝫ qn̄ relinqꝰit non capaci palā, n̄ 1 applicat̄ fisco, l. non intelligit̄. §. si quis palam. ff. de iu. fisci. no. in l. Lucius. § j. inf. eo. Sed qn̄ reliquit clam, tūc aufert̄ ei tāquā ab indigno, & applicat̄ fisco. Vnde si promitterē testatori de restituēdo p publicum instr̄m, nō applicaretur tunc fisco: sed qn̄ pmitto simp̄lr, & facio scripturam priuatam manu mea, tūc dr̄ fieri clā: ita loquitur hic. Hoc autem qualiter probetur, dixi in l. non intelligitur. §. tacite. de iure fisci.

ADDITIO.

a Scias. Vide Bal. in l. eam, quam, limitantem hanc doct. C. de fideicom.

1 *Comitatenses si tenētur soluere ex forma statuti salarium Potestati, si aliqua villa eximatur, cæteri tenentur ad totum.*
2 *Liberato uno in cōtractibus, cæteri remanēt obligati, quando omnes insolidum tenebantur, secus si in viriles.*
3 *Exceptio siue fiat incontinēti, siue ex interuallo, dummodo ante contractum perfectum, idem est.*

Ab omnibus. Si testator vnum ex hęredibus exemit ab onere, cęteri ad onus integrū tene- a buntur. h. d. No. hunc casum. a Facit, † qꝫ si statutū dicit, qꝫ comitatē 1 ses teneant̄ soluere salariū Potestati, postea eximit̄ aliqua villa, qꝫ cęteri teneant̄ ad salariū integrū, ut hic, s̄m Iac. de Are. Opp. de l. b si fundū sub ꝯdōne. b §. si libertus. ff. eo. Sol. hic in legato q̄titatis, ibi in legato sp̄ei. Op. de l. si pupillus. ff. de adm. tut. Gl. non soluit. Dy. dicit, qꝫ ibi pupillus non poterat liberare vnū ex tutorib. ī p̄iudiciū aliorum, sed hic test̄or poterat. Opp. de l. cū ab uno. inf. tit. 1. 2 Sol. illa cōcordat, licet signet̄ p ꝯtria. † Quæro, quid in ꝯctib. an liberato vno, cæteri teneātur insolidū? Glo. innuit, qꝫ sic, dū ipsa alle. p cōcor. l. pe. inf. de duo. re. & l. si stipulatus. §. fi. de fidei. sed ibi loquit̄, qn̄ oēs tenebātur insolidū, merito si unus eximitur, remanēt cæteri obligati insolidū. Sed si oēs tenētur in uiriles, nō posset liberare vnū in p̄iudiciū aliorū, l. si vnus, §. ante oīa. sup. de pac. & l. pacto successorū. C. de pac. & hoc post dispōnē factā. Sed si in istro cōtineret̄, oēs vos pmittitis cētū, excepto Titio, fateor, qꝫ tūc 3 ad integra cētū cęteri tenent̄, p hāc legē. † Vlt. no. hanc legem, qꝫ exceptio siue fiat incontinenti, siue ex interuallo, est idem, dummodo fiat ante ꝯctū pfectū, l. hac lege coniuncta. l. antepen. ff. de duo. reis. Item no. quod dixi de distributiuo, quisquis, in l. si quis in fundi. & l. qui filiab. §. 1. sup. eo.

ADDITIONES.

a No. hunc casum. Adde his, quæ dixi post Bar. in l. 4. §. actor. sup. de re iu. per Ioā. An. in c. nō minus. de immu. eccl. & aliquid per Imo. hic, & per Pet. de Ancha. in cle. præsenti. de censi. & per Io. An. & alios in c. peruenit. de im. ecc. & late per Abb. in c. accedentes. de præsu. Sp. in tit. de censi. §. 2. uers. quid si uniuersitas. per Gui. de Cu. & Bal. in l. si vnus. §. sed si generaliter. sup. de pa. per Bald. in l. et in vlt. col. de exec. rei iud. & placet concordia Imo. hic, et uide no. p Bar. pulchre in l. 2. C. de apo. pub. lib. 2. et aliquid per Ro. in l. 4. in prin. inf. de re iud. et adde Bar. in l. numerū. §. si de mu. et hon. et ad no. per Bar. hic adde Pau. de Ca. in l. auus. in fi. sup. de pac. adde Pau. de Ca. hic, qui dicit Spe. in tit. de cēsi. tenere cōtrariū, et Io. An. in c. non minus, de Immu. eccl. de quo uide ēt eius cons. 134. et dictum Spe. sequitur Pet. de Anch. consi. 261.

b Op. de l. si fundum sub conditione. Vide Ias. in l. si unus. ff. de pac.

1 *Legatario mortuo ante existētiam conditionis possibilis, legatum extinguitur, secus in conditione impossibili.*
2 *Conditio, de qua hic, quando dicatur possibilis, & quando impossibilis.*
3 *Cōdō impossibilis, q̄ testator oīno impossibilē putat, habetur p nō adiecta.*

In testamento. † Legatario mortuo an̄ ꝯdōnis possibilis existēnā, legatū extinguit̄, secus ī cōdōne impossibili. h. d. Op. de l. hmōi. §. si ita. ff. eo. Sol. gl. & Dy. 2 † tenet eā, declarādo sic, si tabulæ nō extēt, nec debitū, tūc est īpossibilis ꝯdō, ar. de do. p̄leg. l. q dotē. Si tabulæ extāt, & debitū, ꝯdō ē possibilis, & dēt īpleri, ut hic. Si tabulæ nō extāt, sed debitū, tūc cōdō est possibilis, quo ad liberōnē, & ex illa pte dēt impleri, d. l. hmōi. §. si ita. nō aūt dēt īpleri quo ad redditionē tabularū, qa fie- a ri n̄ pt. ita dēt intelligi ista mā. Op cōdō † impossibilis tunc reiici- 3 tur, qn̄ testator sciebat eā impossibilē, secus si test̄or credebat eā possibilē, l. seruo manumisso. sup. de cōd. inde. sed hic testator credebat possibilē cōdōnē reddendarū tabularū, ergo non dēt haberi pro nō adiecta. R̄n̄ test̄or hic non credebat eā possibilē, vel non possibilem. Non enim erat certus, vtrū tabulæ extarent, uel non: sed in contrario putabat eam omnino possibilem, quod no.

ADDITIO.

a Conditio. Ruyn. consi. 20. nu. 9. lib. 2. I. M.

1 *Rustici si non capiunt malefactorem, ex forma statuti tenētur damnum restituere, & qui passus est damnum, contribuit pro eius parte.*
2 *Collecta imposita per ciuitatem pro soluēdo debito cui ille ciuis contribuit.*
3 *Condēnatio facta de consiliarijs, qui non ueniunt ad consilium, si distribui debet inter ipsos, condemnatus habebit partem.*
4 *Canonicus, q tenet̄ dare fructus primi anni canonicis, si dat, habebit partē.*
5 *Electione commissa pluribus, an possint eligere vnum ex se.*
6 *Clausula codicillaris adiecta in testamēto, in quo duo sunt ęqualiter instituti, operatur, quod vnus tantum debeat dare, quantum recipere.*

a **Si a Titio, alias, si Titio.** a Gl. fi. super ver. hr̄di meo, diuidit §. in tres partes, & ipsum summat. Pone ergo casum in terminis sic. Testator instituit quinq; hr̄des, inter quos instituit Titium, & dixit, quisquis mihi hr̄s erit, det Titio decem. Certe oēs dabunt decē, detracta parte Titii. & sic dēt habere octo. h. d. primo. Opp. sup. e. l. plane. §. si duobus. gl. dicit, aliud in speciebus, vt ibi: aliud in quātitatib. ut hic, qꝫ placet. Nā idem si ipēs hr̄ditaria esset mihi relicta ab oī. Nā totum haberem a cohæredib. excepta parte mea, q̄ habeo iure meo, d. §. si duobus, & l. q filiab. §. fi. ff. eo. Præterea ibi vni legatur a cohr̄de, hic vni ab oībus hoc expsso. Et sic primo casu dēt hr̄e totū, sed scdo casu dēt hr̄e deducta parte sua, l. deducta. §. acceptis nummis. ff. ad Treb. & l. vñ pr̄ in prin. inf. ti. 1. Itē iste §. fa b cit ad q. b s̄m Dy. dicit statutū, † qꝫ si rustici nō ceperint malefacto 1 rē, ipsi teneant̄ dānum restituere. Certe ille, q passus est dānū, dēt 2 ꝯtribuere vna cum alijs, & soluere partē suā. † Itē si ciuitas imponit collectā pro soluendo debito ciui suo, qꝫ ēt ille ciuis ꝯtribuet. 3 † Item facit, dicit statutum, qꝫ cōdemnatione facta de ꝯsiliariis, q non ueniunt ad consilium, diuidat̄ inter eos pęna. Certe ille, qui 4 est ꝯdemnatus, habebit partē. † Item facit, dicit cōstō, c qꝫ canoni c cus nō admittatur ad p̄bēdā, nisi det fructus primi anni canoni- d cis. Certe q dat, admittitur ad partē per istum §. Itē cōmissa d fuit 5 electio pluribus, † an possint eligere vnum ex se? quod dic, ut no. in l. plane. sup. quod cuiusque vniuer. ad prædictas quæstiones facit, quod no. Iac. de Are. in l. amicissimos. §. Lucius. ff. de excu. tu. Facit qđ no. per Guil. in Spec. de censi §. nunc dicendum. ver. sed 6 quid si damnum. Itē no. fi. huius §. † qꝫ quādo sunt instituti æqualiter in testamento, & est adiecta clausula, qꝫ valeat iure codicillorum, qꝫ ipsi inuicem aliquid non possunt petere, quia tantum deberet vnus dare, quantum recipere. quod dicam in l. si quis seruum. ff. de condi. & dem.

ADDITIONES.

a A le. Si a Titio. alias, si Titio. Ad istū tex. uide Bal. in l. Plautius. ff. de cōd. & dem.

b Alex. Facit ad q. Idem consuluit Bar. in consi. quod inci. continetur statuto, qđ si damnum dat, &c. & sequit̄ Ang. hic, & Io. An. de cēsi. c. j. ad fi. & adde, quod no. Io. An. in c. cum non deceat. lib. 6. de elec.
Poma. Vide tex. in l. qui heredi. §. Plautius. & ibi hoc no. Bar. ff. de cōdi. & dem. & no. ad q. quam ponit Alex. in l. senatus. sup. eo. & Fel. in c. accedentes, ver. sex. conclusio, de præscrip.

c Alex. Dicit cōstō. Et idē tenent Dy. & Ang. hic, sed Bal. contra, tu cōcorda, vt hic per Imo. adde Io. And. in addi. Spe. in tit. de censi. §. 1. ubi alle. Mar. de Fano, & Dy. hic, & de descripto in collegio, qui psoluit aliquid, an debeat habere partē, uide Io. An. in addi. Spe. in rub. de sol.

d Ale. Itē cōmissa. Qn̄ ē cōmissa electio plurib. an possint vnū ex seipsis eligere, ad de qđ dixi ff. de auth. tu. in l. j. & uide no. p Spe. i tit. de feu. i prin. et i ti. de synd. §. j. ver. sed qd si cōmissio. dicit tñ Inn. in c. cū in iure peritus, de ele. qđ ubi regreret oium concordia in electione, non possent vnū ex seipsis eligere. Secus si sufficiat maior pars eligentiū, Archi. cōsuluit. & dicit esse vtile, qd qui eligit̄ nō deponat vocem suā p modum electionis, sed p modū cuiusdā cōsensus accedētis electioni aliorū, ita no. ipse 8. q. j. qui epatū, & vide no. in l. si tibi mādauero. §. si tibi cētū ff. manda. Et ad q. Bar. adde Cy. Dy. Ray. & Imo. p illū tex. in l. qui hæredi. §. fi. ff. de cond. & dem. qđ no. in c. Iaco. de Simo. & vide quæ nota. per Bal. in l. ordo. in 2. colum. de exec. rei iud. Et an quis possit eligere seipsum, vide per Io. And. in regula, in toto in mercu. & Pau. de Le. za. in commento c. nullus, in 4. q. de ele. adde quod consuluit Abb. consi. 25. & 36. lib. 2.

1 *Conditio tacita, uel expressa, quæ tacite inerat, non impedit transmissionē.*
2 *Conditio si hæres non erit, non dicitur impleri in actu moriendi, sed eo perfecte mortuo.*
3 *Conditio adiecta in institutione, videtur repetita in legato, quando relictū fuit a primo gradu institutorum.*

a **Cum quidam.** a Conditio adiecta in institutione, nō vr̄ repetita in legato eidē ab alio gra- 1 du relicto. h. d. Vel dic, † qꝫ ꝯdō tacita, vr̄ expssa, q̄ tacite inerat, trāsmissionē n̄ īpedit. h. d. Op. legatario mortuo an̄ existētiā ꝯdōnis legatum nō trāsmittit, § sinaūt aliqd. C. de cad. tol. ff. eo. l. cum filio. Sol. hic erat ꝯdō tacita. Nā nō pot legatū deberi a substituto, nisi sit hr̄s, & si est expssa, nō releuat, qa est expssio eius, qđ tacite inest vt l. 3. sup. e. Op. de l. cū filiofamilias, cū gl. sua. ff. eo. Sol. cōdō ista, si hæres non erit, ibi depēdet ex volūtate hr̄dis, qa erat institutus pure, iō facit ꝯdōnale legatū: hic nō depēdet ex voluntate hr̄dis, qa erat institutus sub cōdōne. s. qn̄ mater decedet. Sed ꝯ, quia tex. 2 in fi. vr̄ dicere, † qꝫ ista cōdō, si hr̄s non erit, moriendo impleatur. Idē l. fi. ff. qn̄ dies le. ce. ergo trāsmissionē nō impedit. Cuius cōtrarium dr̄ in gl. in d. l. cum filio. Sol. vt dicā in l. miles ad sororem. §. pro parte. ff. u. j. Nā credo, qꝫ ista conditio in actu moriendi nō impletur, sed eo pfecte mortuo, vt in d. gl. Et ita intelligo hunc text. per d. l. miles. §. pro parte. ff. tit. i. tñ qa tacita cōdō inerat, non impe- 3 pedit transmissionem. † Opp. ꝯdō adiecta in institutione vr̄ repetita in legato, l. fi. in fi. de do. exce. & de condi. & demon. Lauia ergo hic legatum non fuit purificatū p mortē, si mater testatoris viuebat. Sol. ibi fuit relictum legatum a primo gradu institutorum, hic ab alio gradu, qđ no. Op. de l. si nemo. ff. de testa. tu. Sol. Hic legatum non pēdet ex institutione, imo ex defectu institutionis pēdet ex substōne. Op. ff. li. j. l. si pecunia §. j. gl. non soluit. Solu quod hic non erat relictum legatū post mortem alicuius, sed instō fuit col-

ADDITIO.

a Ioannes Roberti. lib. j. senten. ver. cap. 17. I. M.

collata post mortem, ꝙ non vr̃ repetitum in leg ito, ut sup. dixi.

Si socero. Hæres restituit fideicommissum deducto eo, quod sibi debetur.h.d.

LEX CVIII.

Legatum. Qui legat, quod alius sibi debet, videtur legare actiones.h.d.

LEX CIX.

Si in testamento Oratio imperfecta perficitur ex p̃sumpta voluntate defuncti.

LEX CX.

1 *Executor testamenti potest a legatarijs conueniri.*
2 *Executor tenetur cauere.*

a **Si a pluribus.** a Legatarij possunt ꝯuenire omnes hęredes pro hæreditaria portione, uel eũ hæredem, q factus est executor insolidum.h.d. Duo hẽs. † Primo, ꝙ executor potest ꝯueniri a legatariis, quod dicam. j.titu.1.l. si quis Titio. Secũdo.habes, † quod executor cogitur cauere. Dicam in l.diuus.inf.si cui plus, quam per l.Fal.

ADDITIO.

a Alex.Si a pluribus. Vide pro intellectu huius l.eundem in l.neminem. inf. tit.2.

Si quis seruum. Dic, ut in glo.

LEX CXI.

1 *Legatarius quando teneatur dare equum hæredi, ut uadat ad perquirẽdum seruum.*

Si seruus. Seruus, qui fugit post testamẽtum ante mortẽ dẽt prosequi sumptib.legatarij.h d.licet irupẽsæ sint legatarij, tñ onus, & solicitudo est hr̃dis.secundum gl. in l.

1 cum seruus.sup.eo. † Quęro ergo, vtrum legatarius debet dare equum hæredi, vt vadat, & perquirat pro seruo? Respõ. hoc est faciendum secundum personam, & qualitatem hr̃dis, ut sup. manda.l.idemque.§.idem Labeo.& ibi no.

1 *Duæ causæ lucratiuæ, quæ habuerunt originẽ in personis diuersorum, possunt in eadem re concurrere.*
2 *Debitum domino ex facto serui, potest solui seruo.*

1 **Si id, quod ex testamento.** Duæ † cãæ lucratiuæ, q̃ habuerũt originẽ in psonis diuersorũ, p̃sũt ĩ eadẽ re ꝯcurrere.h.d. Op. Inst.e.§.si res. Sol.ut gl.& hoc est uerum, nisi in rẽ meã sit versũ, vel ratum habuerim. Istud dictum est verum, qñ seruo meo soluitur, vt dr̃ in fi.huius §. Sed quando quis donat seruo meo, tunc indistincte possum petere mihi legatum, vt hic innuit in princ.§.

a in eo, quod dicit maxime, a probatur hoc per rõnem, quia istę sũt duæ causę lucratiuæ, quæ habent originem in psonis diuersorum, merito possunt concurrere, l.quid ergo.§.j.sup.e.& l.si is.de actio.& obl.& facit sup.e.l.plane.§.j.& quod ibi no.& hoc tenet Pet. in l.qui pupilli.C.de neg gest. Opp. & ur̃, ꝙ seruo possit solui, l.quod

2 seruus.s̃.deposi.& sup.de pac.l.si unus.in prin. Sol.illud, † quod debetur domino ex facto serui, potest seruo solui, ut in contrariis, & l si seruus. j.de sol. Sed quod mihi debetur, non potest solui seruo & si soluatur, non cõtinget liberatio, nisi dominus ratum habeat, uel in rem suam uertatur, ut hic dixit tex.& gl. Op. ꝙ statim cum datur seruo, acquiritur domino, l.acquiritur.inf.de acqui.re.dom. Solu.dicit Dyn.intellige, ꝙ peruenit ad utilitatem domini uere, & realiter, non autem intelligas de illa acquisitione, quæ a iure fit, quod no.bene.

ADDITIO.

a Ale.Dicit maxime. Sed ob.multũ tex.l.si mihi, et tibi.in prin. sup. eo. dic, vt ibi p Bar.et contra intellectum Bar.hic vide Iac.de Bel.insti.eo.§.si res aliena. in fi.ad de Bar.in l.3.in fi.sup.sol.mat.adde an executor possit a creditoribus conueniri, Pau de Ca.consi.147.et seq.

Cum homo. In legato gñli legatarij ẽ electio.h.d.No. ꝙ qui hẽt electionem actionis, hẽt electionem rei, quod dic, ut dixi in l.legato generaliter.s̃.eod.

1 *Incertitudo, quæ uenit certificanda ex futuro euentu, non uitiat legatum.*
Alternatiua inducit certitudinem.

1 **Huiusmodi.** Potest legari uni ex duobus, qui prius cõditionem impleuerit.h.d.Op. † ꝙ ĩcertitudo uitiet legatũ, l.si domus.§.1 s̃.eod.& l.eum post.§ gener.de iu-

a re do.sed hoc a est incertum, quia alternatiua inducit incertitudinẽ, l.p̃tor.§.quod aũt prætor ait.de iniur. Sol ista incertitudo uenit certificanda ex futuro euentu, & sic non obst.ad idem l.si fuerit.de reb.dub.& Instit.de leg.§.incertis autem personis. Oppo.de l.si seruus communis ita.de stipu.ser. Sol.ibi in stipulationib. quæ ñ possunt esse in pendenti: legata uero possunt pendere, antequam dies eorum cedat, ut l.fi.sup.commu.prędi.

ADDITIO.

a Sed hoc.Par.consi.20.nu.16.lib.2. I. M.

Stichum. Duæ cãæ lucratiuæ non possunt cõcurrere circa idem, nisi ex altera aliquid absit ex ipsa re, uł eius occasione.h.d. De hoc uidistis in l.non quocũque. sup.eo.dicam in l.Męuius.§.duorum. j.tit.1.quæ no.bene.

1 *Dictio, amplius, quando facit comparationem actus ad actum, non inducit repetitionem, secus si rei ad rem.*
2 *Dictio, plus, idem importat, quod dictio, amplius.*
3 *Ptãs si teneatur ex forma statuti, quãdo cõdẽnauit aliquẽ plus, quã debuerit tẽpore sindicatus, si cõdẽnauit indebite in tota summa, etiam tenetur.*
Minus dicitur etiam, quod nihil est.

1 **Si ita scriptum.** Dictio, † amplius, qñ facit ꝯparationẽ actus ad actũ, nõ ĩducit repetitionẽ: sed si rei ad rem, tunc repetitionẽ inducit, si repent, quid repetat.h.d, cũ §.se. Op. j.tit.2.l.si tibi pure.s̃.e.l.legata inutilr. in prin. Sol.dictio, hoc.tollit ꝯriũ, vt dicit gl.& bñ dicit. Declaro verbum, amplius, positum simplr̃ cũ sit aduerbiũ, refert ad ipsum uerbũ, & hoc importat, amplius lego tibi cẽtũ, hoc est.amplius vtor actu legandi: sicut si dicerẽ, ego cucurri, amplius curro. Sed qñ apponit dictio, hoc, tunc cõparatiuũ, amplius facit cõparationem rei ad rem, & hoc importat, legaui Titio fundum, hoc amplius Seio decẽ, hoc est amplius illo fundo, lego Seio decẽ. Idẽ si dicerẽ, eo amplius, l.lecta.sup.si cer.pe. Idẽ si dicerẽ, amplius q̃ cẽtũ, q̃ tibi legaui, lego Titio decẽ.ita loquit l.qui ita.de dote præle. Vñ ibi apparet, ꝙ facit comparationem rei ad rem, licet glo.hic in fi.ad d.l. qui ita, det aliam sol.quam plures Doc.tenẽt. sed truffa est, qa nõ hẽt rõnem in se, & sol.p̃cedens est euidentissima, & clara, qa eo. mõ põt præiudicare testator legatario, sicut hæredi. Opp. de seq. ver.nam & vsitatum. Solu.ibi nihil dr̃, vtrum ĩducatur repetitio, vel non. Dic ergo, vt ex p̃dictis apparet. Oppo.ad prædicta de §. ei cui.qui statim sequitur. Sol.ibi nihil repetit, qa nõ inuenit, quid re-

2 petat. † Quæro, quid si testator nõ est vsus verbo, amplius, sed ver-
2 bo, plus? a Respõ idem importat, text.est j. si cui plus quam per l.
3 Falc.l.1.in prin. † Istud facit ad q.statutum est hic, ꝙ si Potestas cõdemnauit aliquem plus, quam dẽat, teneatur ei restituere tempore sindicatus. cõtingit, ꝙ quẽdam damnauit indebite in tota summa, an ex illo statuto possit condemnari? Et vr̃ quod non, quia statutum loquitur, qñ in aliquid condemnauit indebite. Contrariũ est verum, quia tunc facit comparationem, qñ reperitur aliquid, quod comparetur, ut hic, & text.in l.1.§.hæc verba. j. si cui plus, quam per l.Falc. Pro hoc facit quod dicimus in dictione, minus. Nam etiam quod nihil est, dicitur minus, l. illud.§.si cuius dolo. ver.minus.sup.de tribu.

ADDITIO.

a Alex.uerbo, plus De uerbo, plus, qñ stet comparatiue, & qñ non, facit l.2.C.de hær.inst.in uerbo residui.l.vxori.in prin.cum ibi no.ff.de leg.3.vbi appellatione partis venit totum. Adde sm Pau.de Ca.qđ Ang.refert fuisse consultum Flo. qđ dictio, insuper, non sit repetitiua.alleg.de hær.c.quicunque.

1 *Libertas data directo seruo alieno non ualet.*

1 **Si seruus.** Vtile legatum p inutilẽ libertatis dationẽ non vitiatur.h. d. No. ꝙ libertas data directo seruo alieno nõ valet, nec trahit ad fideicommissum. Contra hoc opp. de l.cogi.§.si pr̃.ver.sed si seruo. j.ad Tre.Sol.hoc, quod dr̃ hic, p cedit rñ. Fallit in casib.no.ibi in l.seruo.C.de test.manu. Oppo. j. tit.1.l.si quis quos.Sol.vt ibi.Op.de le.3.§.si de fun.instru. Gl. soluit, ut hic per eum. Tu.dic, ut dixi sup.eo.l.seruũ filij.§.item si seruus. Opp.Insti, quib.mo.testa.infir.§.1.& Inst.quib.mo.tol.obl.§. præterea. Glo.non soluit. Dic, ꝙ ibi nõ erat omnino inutile, vt ibi patet, & per Dy.in.c.vtile per inutile.de reg.iu.lib.6.

ADDITIO.

a Scripsi.consi.328.nu.22. I. M.

1 *Demonstratio falsa adiecta rei, quæ non reperitur, uitiat legatum.*
2 *Contrahentis interest non decipi in quantitate eorum, quæ proferuntur.*
3 *Testator si legat vxori frumẽtum, quod habet in domo, si superuiuens illud consumpsit, & aliud reposuit, an illud debeatur.*

a **Quiquinque.** a Defectus demõstratiõis, p quẽ deficit suba legati, legatũ pimit.h.d. Vr̃ sic.

1 † Demõstro falsa adiecta rei, quæ ñ reperit, vitiat legatũ.h.d.Op. s̃.đ ac.em.l.si qs cũ fundũ. Dicit hic gl. i uerbo, vix.ibi, affirmauit certa dolia esse, qđ nõ pl3, qa hic affirmauit certã q̃titatẽ esse. Sol. ergo alio mõ, ꝙ ibi in ꝯctib. hic ĩ legatis. Ista est vera rõ, qa ĩterest

2 † ꝯhentis non decipi in quantitate eorũ, q̃ proferunt. Op.de l.hæredes.§.fi.s̃.fa.ercis.dicit gl sol.ut ibi, qa ibi fuit relicta vt quãntas; hic ut spẽs. Itẽ op.de l.fi.in prin, j.de tri.tri.& ol.leg. Sol.ut ibi. Ad cuius materiæ declarationem aduertenda sunt verba testatoris, aut in primo reliquit q̃titatem, postea per relatiuũ, quis, uel qui, designat, vñ debeat solui, & vr̃ relictũ ut quantitas, l.quidã.in prin. sup.eo.& ibi dixi. Item si reliquit summam, & adiecit locum, vbi est, p hoc nomen, quanti, relatiuũ quantitatis. Istud probat tex cũ gl.in l.hęc uenditio.§.pe.s̃.de ꝯhen.empt. Opp. de l. si ita stipula-

3 tus fuero hanc summam.de verb.obl. Sol.ut ibi. Vltimo lae. † de
b Are.inducit b hunc finem in arg. Vir legauit vxori suæ frumentum, quod habet in domo, & superuiuens illud consumpsit, & aliud reposuit an illud aliud, quod reperitur tpe mortis debeatur? la.de Are.dicit arg. ꝙ sic, ut hic in uer. ꝙ si mortis.do. Oldr.alleg. de lib.

ADDITIONES.

a Par. Qui quinque. Vide quæ habes ad Bar.in l.si sic.§.1.sup.e. Et uide Pet.in c.iudicante.de test.

b Alex.Inducit.No.q.qñ uir legat vxori frumentum, quod habet in domo, et illud viuens consumpsit, etc.et idem tenet hic Ang. si aliud frumentum testor surrogauit, secus si non per modum surrogationis aliud fuit repositũ.l.si ita.de au.et arg.le.sm eum. Adde et intellige secundum Pau.de Ca.et Bal.in l.si ita.j.de au.et ar.le.quod frumentum dẽtur vsq; ad concurrentem quantitatem, non vltra Par. Vide Soc.in l.illæ.ad fi.de cond.et dem.

de lib.leg.l.fi.facit l.Lucius,in prin.ff.ti.j.& ff.de cond.& dem.l.filiæ. Pro hoc facit glo.s.sol.ma.l.fructus,vbi fructus vltimi anni succedit in locũ fructuũ primi.facit qđ dixi in l.si ita.de au.& argẽ.leg.

Si seruus. Post moram hæredis res legata est in periculo eius.h.d.

Cum quid. In legatis,& fideicommissis dolus,& culpa venit ad similitudinem contractuum bonæfidei.h.d. Hoc dixi in l.cum res,§.2.s.eo. Gl. quærit vnam q̃onem dic,vt in ea.

a Qui margaritam. a Licet verba legati referantur ad debitorẽ, actio competit contra hǣdem,cui in dubio vr onus impositum.h.d. No.bñ casum ver.n autem mirandum.Op.de l.si pecunia.§.j.s.eo. Sol.a debitore pôt relinqui fideicommissum,si hoc agnoscit,vt ibi:als hęres tenetur cedere actionem,vt hic.Op.de l.eam. C.de fidei. Glo.non soluit: dic,q̃ ibi hæreditas non fuit adita per hæredem:vel aliter,vt ibi secundum diuersas lect.

ADDITIO.

a Ale.Qui margaritam,Per istum tex.dicit Bal.in l.j.ad fi.C.vt ac.ab hær.q̃ testor si dicat,lego post mortem Titij,vr legare hæredi Titij,quod not.& idem Bal.in auth.si qñ.de const.pec.Iste tex.est vnicus,quod qñ in vlt.voluntatib.impersonalitas inhæret,quia refert ad hęredem vniuersalem.Adde tñ,quod si testor dicat, dico me non esse dñm talis rei,& ita iuro,quod postquã est ita personalis confes. nihil releuat secundum Bal.in auth.quod obtinet.C.de prob.arg.l.filius.§.diuus in f.eo.

Aufidius. Onus de mutuando alicui iniunctum valet.h.d.Quando añt deberet reddi:dic, vt dixi in l.si poenam.ff.de ver.ob.

LEX CXII.

1 *Verba debent intelligi,vt aliquid operentur*
2 *Ius accrescendi non habet locum in contractibus.*
3 *Confirmatio donõnis factę per virum vxori , quæ fit expresse per legatum , quando habet vim legati,uel fideicommissi.*
4 *Clausula,confirmo hoc,si valet de iure,uel admitto, inquantum de iure debeo,aliquid non releuat.*

a 1 Si quando b quis. Verba † dẽnt intelligi,vt aliquid operẽtur.h.d. Facit,sup.de viu.l.stipulat',& ad Munic.l.j.in fi.Op.de l stipło ista.§.cũ q.de ver.ob.gl. non soluit. Dy. dicit q̃ hic in vlt. vol.in qua fit interp̃tatio fauorabilior,qđ satis placet. Nam verba,q̃ ibi pferũtur,si pferãtur in vlt. vol.ille,q admittitur ad partem hęret totum p ius accrescẽdi,qđ
2 ius nõ hẽt locum in contrib.Op.de l.q sic.de ver.ob. Sol.ibi sequens stipło aliqd operat̃.s.nouationem,q̃ hẽt multos effectus. Quæro,
b vtrum a illa confirmatio,† quæ fit exp̃sse,hẽat vim legati,vel fideicõ
3 missi,an vero æqparet̃ donõni inter virum,& vxorem,q̃ morte tacite confirmatur.Inter hęc.n.est dña magna,vt no.in l.res. C.de do.inter vir.& vxo.Rñ.de hoc est tex.in l.ex verbis.C.de don.inter vi.& vxo.Rñ.gl.illud inuoluit.iõ dic,aut testõr dicit,lego,vel fideicõmitto,& valet vt legatum,& fideicommissum,vt hic, & vr recedere a donõne,at.l.illud,de acq hęr. Aut dicit,confirmo,vel vxor mea hẽat,& similia verba dubia:tũc in eo,quod fuisset tacite confirmatum morte,valet vt donõ,non vt legatum,d.l. ex verbis,ĩ eo vero,quod non esset tacite confirmatum p mortem,vt si excedebat legitimam summam, tũc valeret vt fideicommissum,l.donõnes,in fi.C.de do.inter vir.& vxo. quæ lex pbat vtrumque mem-
4 brum.† Vltimo no.c ver.alioquin.in ar.ad ea,quæ tota die fiunt.Iu
c dex dicit,confirmo hoc, si valet de iure , vel admitto in quantum de iure debeo,q̃ aliquid non releuet,vt hic.De hoc dixi aliquantulum in l.iudex.ff.de re iud.

ADDITIONES.

a Par.Si qñ.Ad regulam huius l.q̃ verba dẽnt aliquid operari, intellige secundum materiam contractus,super quo apponuntur,vt per Dec.consi.173.no.j.vide Ale consi.33.vol.j.late Fel.in c.j.de rescr.item q̃ sp capienda est dispõne ñi elusoria vide Fel.in c.Rodulphus,in verbo,& ob elusionẽ,de resc.no.tñ,q̃ in multis casib. toleratur superfluitas,vt hẽtur p Fel.in c. solitę,i vlt.col.de ma.& obe.An.aũt in rẽdio noui remedij excus.i a supfluitate,vide Are.in cõsi.q̃ scripsi ad Bar.l.3.§.si rem.ff.de leg.3.item pro reg.q̃ dispõ non dẽt esse frustratoria.vide Com.consil.41.inc.viso tenore,ad fi.vbi loquitur de statuto , & q̃ idem fit in priuilegio, vide Com.consi.10.inc.viso tenore.ad fi.& q̃ potius dẽant esse superflua, quam qđ quis indebite damnum patiatur,vide ad Bar.in l.fi.§.in computatione.C.de iure delib.& vbi aliquid resultaret contra mentem testõris,vide Com. consil.708.ad fi.item adde,quod licet verba priuilegij ita dẽant intelligi,vt aliquid operentur, tñ sub verbis quantũcunque gñalib.non comprehenduntur ea,quę solent cõcedi,nisi cum maxima difficultate.Ant.consi.19.

b Ale,Quęro,vtrum.Si donatio inter coniuges testamento confirmatur , an postea pẽtatur vt legatum,vide Bal.in d.l.ex his verbis.

c Alę.Vl.no.No.practicam,qua vtũtur iudices, dum dñt, admitto si & inquantum quia nihil operatur.Adde,quod no. Bar.in l.& si condõnalis,de an.tut. & ibi scripsi.& ad ista vide no.in c.cũ contingat.de offi.dele,operatur tñ hęc clau.unũ,vt in l.quidam consulebant.de re iu. & adde no.p Bar.in l.ambitiosa.de decr.ab or. fa.Et de hac practica vide Bal.in c.j.§.hoc quoq;.de suc.feu. Sed quid de confirmatione,vide hic per Imol.cui adde qđ licet confirmõ in forma cõi non tribuat ius,tribuit tamẽ cãm prescribendi,secundum Abb.antiquum in c.dudum de de-ci.Facit quod no.Bal.in l.1.C.si.reg.& Ang.in l.post mortem.per gl.vbi supra de adop.vbi vult,quod tñ nullus dat cãm prescribendi:& ad practicam, de qua per Bar.hic,vide alle.per Ro.in l.j.ad fi.sup.de arb.& adde,quod ista clausula nõ iuuat in poenalib.secundum Bar.in l.2.in fi. C.de epi.au.iuuat tamen in iudice deferente appellõni secundum Bar.in l.edita.de eden.secus in nõ iudice,vt ibi per eum Dicit ẽt Bal.in l.j.C.quo.& qñ iu.quod si dico,admitto positionem si,& inquãtũ,intelligit̃.s.de iure.& ad Bar.hic adde Ino.in c.iudex posteaquã.ad fin.de iu.& de iudice admittente si & inquãtũ de iure tenet̃,vide Ang.in cõsi.180.Par. Vide Ro.consi.401.& Bal.in repe.l.edita. C.de eden.& inquantum quod per solam admissionem a se abdicauerit ptãtem cognoscendi,an sit admittenda. & qđ talis cognitio spectet iudici ad quem,vide Bal.consi.360.3.vol.Pa.de Cast.consi.23.& consi.15.uide quę scripsi in l.sciendum.ff.de app.& de illa clausula,si,& in quantum,vide Prepo.in c.sępe.de app.Fel.in c.cum contingat,de offi.dele.vbi late,& in c.quod ad consultationem,in prin.de re iud.

1 *Facultas soluendi aliud pro alio transit ad singularem successorem.*
2 *Legato fundo,& si nollet dare fundum,dẽat hęres dare centum, tale legatũ non dicitur alternatiuum,nu.3.*
In obligatione alternatiua libellus,& sententia,sunt alternatiua.
3 *Dominium in legato alternatiuo non transit,nisi a tempore electionis.*
4 *Practica in materia huius §.est,quod non feruntur duę sententię, sed una.*
5 *Actio ex testament. licet sit stricti iuris,habet tamen instar bonęfidei.*
6 *Facultas soluẽdi quando perimatur litis contestatione,uel donec agatur iudicati,si unum est in obligatione,aliud in solutione,ex dispositione cõtrahentis.uel testatoris.*

a 1 Hæres. a† Facultas soluẽdi aliud p alio trãsit ad singularem successorẽ.h.d. Op.hic innuit tex.q̃ fundus petebat vt ibi,fundi psecutionẽ,&c.& ibi,si fundus nõ p̃staret.Cõtra in obłone alternatiua,vt ff.de uer.ob.l.vbi añt,§.qui illud.& Inst.de act.
2 §.curare.Sol.intelligit † hoc,qñ fundus fuit relictus,& si fundum nollet dare,dẽret dare cẽtũ,ita exponũt Dy.Ia.de Are.& Pe.& sic solus fundus erat in legato,pecunia erat in sołone. Ex hoc seq̃t q̃ gl.prima huius §.q̃ intelligit hoc legatũ esse alternatiuum,nõ bñ loq̃t,nec tex.pcederet.Op.fin hoc,si fundus tñ erat ĩ legato,pôt hrs partẽ fundi soluere,vt ff.de sol.l.si stipulatus.§.j.sed hic dr̃ contrium Rñ.illud verũ,qñ spẽs est in obłone simpł,& ĩ sołone nihil aliud. Secus si esset spẽs in obłone,& quãtitas in sołõne,vel cõ,vt hic,& l.anp.s.si ex nox.cau.aga.Et hoc p rõnẽ,ne pueniat ad illud inconueniẽs,q̃ pars soluat̃ in re,pars in ęstimatione, contra l. in executione.
§.p parte.ff.de uer ob & s.de cond.inde.l.si non sortem,§.si decem.
3 †Op.in legato alternatiuo nõ trãsit dñium, nisi a tpe electionis,l.hmõi.§.Strichũ,& ibi no.s.e.& l.apud Aufidiũ.inf.de op.leg.ergo hic ñ pôt fundus vẽdicari,añquam p eũ,q dẽt eligere, eligat. Rñ.vt dixi hic nõ fuit legatũ alternatiue,sed fuit legatus fundus,licet pecunia esset in sołone,si nollet fundum soluere,qđ not.transit.n.dñium rei legatæ simpł,licet aliud sit in sołone.Nec p̃t dici,q̃ hic nõ aga t rei vẽdicatione,sed hypothecaria , nã tũc nõ æstimaretur fundus,vt in fi.legis dr̃,sed liberaret̃ quis soluẽdo id, quod petit,l.
4 Paulus.in fi.sup qb.mod.pig.vł hyp.solu.†Quæro practicã huius legis? Rñ.quidam,q̃ debent ferri duæ sñiæ , vna de p̃stãdo fundo, alia si fundus non præstet̃,de prestandis centum,quod gl.nõ tenet & bene,quia illud habet locum in arbitrarijs, sed in actionib.bonæ fidei,nõ ferunt̃ duæ sñiæ,vt no.dicit gl.1.in l.1. sup. de act.emp.
5 † Sed actio ex testõ , licet sit stricti iuris hẽt instar bonæ fidei,l.in minorũ.C.in quib. cau. in integ.resti.non est ne. & no. inf.l.proxi.iõ dicit gl. q̃ ante sñiam interrogabit̃ , qd velit dare. Si rñderit de fundo,condemnabitur in fundo,als in quãtitate. Vide gl.no.Strno.in gl.in d.l.1.in prin.sup.de act.emp.facit quod no.in l.2.§.Item
6 si in facto.ff.de verb.obl.Sed contra hoc opp. † qñ vnum est in obligatione,aliud in solutione,per litis contestationẽ perimit̃ facultas soluendi.l.si quis stipulatus fuerit decem in melle.inf.de sol.Rñd.illud verum , qñ vnum est in obłone,aliud in solutione ex dispositione contrahẽtis,secus si ex dispositione legis. Tunc enim non præcluditur via soluendi , donec agatur iudicati, l.itẽ veniũt.§. idem recte.de peti.hær.sed hic est vnum in obłone aliud in sołone ex uoluntate testatoris,quæ lex est,vt in Auth.de nup.§.disponat. inf.ad l.Fal.l.j.in prĩ. Sed contra hoc op. quia ẽt qñ ex dispositione testatoris vnum est in obłone,aliud in sołone,p litis contestat. præcluditur via soluendi.l.1.§.item si ita.inf.ad l.Fal.& l.1.de pen.leg.& qñ di.leg.ced.l.si penum.Rñ.illud verum, qñ vnum relinquit principaliter aliud adijcitur in solutione poenaliter:hic vero non in poenã, sed in fauorem hæredis fuit inductum,vt si fundum nollet soluere,posset soluere centum.Quando añt cognoscatur, vtrum sit in poenam,vel non,dic,vt inf.de his, quę pę.nom.l.fin. Vltimo not. practicam,quæ hic ponitur in gl.ad ea,quę dixi in l.cum.qui certarum.in fi.inf.de verb.obl.

ADDITIO.

a Hæres.Scripsi con.145.nu.27. I. M.

LEX CXIII.

1 *Soluens seruum malum,actione de dolo tenetur ad damnum,& actione prima,tenetur ad rem legatam.*
2 *Actio ex testamento est stricti iuris,habet tamen instar bonæfidei.*
3 *Liberatio cõtingit ipso iure,quãdo soluitur aliud pro alio,creditore volẽte.*

a 1 Si hæres. a Qui soluit † seruũ malũ actione de dolo tenet̃ ad dãnũ,& actione prima tenet̃ ad rem legatam h.d.Op.s.de pig.ac.l.si seru' pignori.Sol.glo.primo,q̃ hic dicatur de dolo,i ex testõ nomine doli.& hanc tenet Dyn.& Pet.& cõiter oẽs.Secundo soluit gl.q̃ agit de dolo,qa actio ex testamento
2 est stricti iuris,in contrio erat bonæfidei. In hoc,quod dicit,† quod actio est stricti iuris,dicit verum , vt habetur in l.in actionibus in fi.& l.seq.de in litẽ iuran.Tñ quia habet instar bonæfidei, non recurra-

currit ad actionē de dolo, l. huiuſmodi. §. ædes. ſ. eo. pp quod Doc. recedunt ab iſta ſolone. Puto, quod quælibet ſolõ põt ſuſtineri. Aut enĩ volo agere ad damnum nñ, & ago actione de dolo, vt hic ĩ princ. legis. Aut volo agere ad rē, cum non ſis liberatus tradendo malũ, & ago actione ex teſtõ, vt hic in ver. ſed qñ. Nec ob. l. ſi ſeruus pignon. de pig. act. quia ibi fuit ɔ̃ctum ſuper illo pignore, ideo venit in actione ex eo ɔ̃ctu. hic fuit legatus ſeruus gñalr, vnde iſte, q eſt traditus, cum ſit malus, non vr̃ legatus. l. legato gñalr. ſ. eo. vnde de eo, quod factum eſt ab eo, non agitur ex teſtõ. Item opp. qa hic dr̃, quod hr̃s liberaĩ tradẽdo p noxa. Contra, qa imo teneĩ ad integrũ damnum, vt hic in prin. & ſ. de noxa. l. 2. Rñ. hic dimittitur p noxa legatario volenti. Ad hoc opp. gl. qa idem eſſet in qualibet
3 alia re, qa aliud p alio põt ſolui creditore volente. Soluit gl. † quod eſt verum, non tñ quod liberatio contingat ipſo iure, l. fina. de verb. obli. Hoc non eſt verũ, quia imo liberatio ipſo iure ɔtingit, ſi ſoluitur aliud pro alio creditore volente, l. ſoluta. ĩ. de ſol. Secus ſi ſoluaĩ adiectio. l. fi. §. fi. de verb. obl. Nec obſt. l. ſi ſeruus pignori, qa aliud eſt in ɔ̃ctu. Soluit gl. & alio mõ, quod hic in fi. corrigitur, qđ ſup. dixerat. Hoc repræhendit Dy. per l. ſi ſeruus. §. cum quid, ſup. eo. Teneo ergo primam ſol. quod dimittatur pro noxa legatario volenti, & ad hoc proceditur hoc ordine, quia legatarius petet damnum actione de dolo, vt hac l. in prin. Item petet rē actione ex teſtõ, tunc dicet hr̃s, redde mihi ſeruum quem tibi dedi, qđ põt dicere. l. ſi cũ aurum. ĩ. de ſol. & l. eleganter. §. qui reprobos. ſup. de pig. acti. tũc põt dicere legatarius, non reddam tibi rem, niſi prius emendes damnum, vel ſeruum pro noxa dimittas.

L E X CXIIII.

Etiam ſi. Onus pro parte recuſatum facit legatarium pdere totum. h. d. Op. pœna nõ dēr egredi delictum. l. ſi ſcriptum. inf. de his, quib. vt indi. Sol. hic pſumitur relictum totum contemplatione partis, a qua ſe excuſauit, ſm Dy. vel ſecundum Pet. hoc ideo eſt, quia legatario non permittitur ſcindere legatum, l. legatarius. in prin. ſup. eo.

L E X CXV.

Si quis inquilinos. Si legatur res, cuius nõ eſt cõmerciũ ſeparatũ ab alia, debeĩ æſtimatio. h. d. Op. de l. apud Iulianum. §. fi. ſup. e. Dicit glo. ibi rei nõ erat commercium alicui, hic ſic. Gl. hoc reprehendit, qa hic nulli eſt ɔmercium. Pet. & Dyn. dicunt aliter, vt dixi in lege ɔ̃ria. Tu dic quod hic eſt omnibus commercium illorum ſeruorũ, non tñ ſeparatum a terra, vt in contrario dixi plene.

1 *Alienans rem legatam tenetur legatario ad æſtimationem.*
2 *Dominium rei hæredis legatę, quod non tranſeat in legatarium.*

1 **Cum ſeruum.** Qui † alienat rem legatã, teneĩ legatario ad æſtimationē. h. d. Op. de l. ſeruũ. de manumiſ. Sol. ibi ſeruus legatus erat teſtatoris, hic hæredis. Et
2 ſic hãbes caſum, quod † rei hæredis legatæ non tranſit dñium. Dixi in l. ſi hæredis. ſup. eo. Op. de l. in ſumma. §. pen. de cond. indeb. Sol. vt dixi in l. cætera. §. fi. ſup. eo.

Si ita. Dicho, cum, coniungit. hoc dicit, quod nota bene, & tene menti.

1 *Iuramentum de non reuocando teſtamentum, non valet.*

a **Si quis ſcripſerit.** a Legatum & iurm̃ ɔ̃ bonos mores nõ teneĩ. h. d. Per hoc dico, † quod
b ſi qs iurat ſe nõ teſtari, iurm̃ teſtm̃, b quod tale iurm̃ nõ valet. Nã auferre ſibi liberam teſtĩ factionem eſt ɔ bonos mores, l. ſtip. ſo hoc modo ɔcepta. inf. de verb. obl. ideo talis oblõ per iurm̃ non obligat, vt hic, & in c. non eſt obligatorium. de reg. iu. lib. 6. Et per conſequens ſi facit aliud teſtamentum, non eſt periurus, licet aliter videatur tenere Io. And. in quadam diſputatione, quam ponit in c. quod ſemel. de reg. iu. lib. 6 in mercurialibus.

A D D I T I O N E S.

a Alex. Si quis ſcripſerit. Quam vide in l. ſi quis. in prin. teſtamenti. inf. de leg. 3.
b Teſtamentum. Adde Old. conſi. 95. & 127. & quæ latius poſui in d. l. ſtipul.

L E X XCXVI.

a **Seruo a alieno ita**

A D D I T I O.

a Ser. Et vidẽ l. ciuitatib. ĩ. e. Adde, an ſeruus ſit capax legati alimẽtorũ. Fed. cõſ. 41

1 *Iudex ex officio cogit hęredem ad pręſtandum relictum ad alimenta fratribus minoribus.*

Si quis poſt tempus. Alimenta pñt relinqui ſeruo pprio. h. d. Opp. de l. ſeruis. C. eo. Gl. dicit eſſe ſpeciale in relicto alimentorum, quæ petũ
1 tur officio iud. Per hoc dico, quod † quando fratrib. minorib. aliquid ad alimenta relinquitur, hæredes ſunt cogendi ex offi. iudicis, vt debet, non vt ipſi poſſint petere.

Si quis a primo Ab illo, q ſubſtitut' eſt vulgariter, ĩtelligunt repetita relicta ab iſtitutis,
a ſubſtituto pupillariter nõ debēt ex repetione; q̃ a pupillo deberi cœperũt. h. d. Hunc § declaraui in l. licet. ſ. eo. Et dic, vt in glo.

Si ab impubere. Non cenſetur repetita conditio, q̃ repetita vitiaret. h. d.

a **Ineptas.** Ineptæ voluntates defunctorum non ſunt ſeruãdæ h. d. quod no.

A D D I T I O.

a Alex. Ineptas. Per hũc tex. dici poſſet male obſeruatum fuiſſe in morte do. Lud. Corteſij, qui in teſtamento præcepit, quod in funere eius adeſſent ſub certo ſalario omnes ſonatores muſicę cuiuſcunque generis, qui ſuo tempore adeſſent, qa talis voluntas tanquam inepta, ſeruanda non erat.

L E X CXVII.

a **Filiusfamilias.** a Filius pubes a pr̃e, libertus a prono, qlibet a fiſco ſuccedente põt ab inteſtato fideicommiſſum relinquere. h. d. in prin. legis cum §. ſeq.

A D D I T I O.

a Alex. Filiusfamilias. Vide quę dixi in l. qui filio. §. 1. ſ. de her. inſtit.

Apud Marcellũ. In quãtũ qs honoraĩ in tñ aggrauaĩ. h. d. Diuide hũc §. ſcđm lec. ciarã. Primo poniĩ thema, & qõ. Scđo rñſio, quod ſi certũ eſt vtrũque legatũ fore dilatũ in tp̃s. Tertio, qñ certũ eſt fideicõmiſſum fundi eſſe dilatũ in tp̃s, & pecuniariũ nõ. Quarto, qñ eſt dubium, vtrũ pecuniariũ ſit dilatũ, vel nõ. Quinto redit ad tertiũ, & circa illud determinat vnũ dubium. Scđa ibi, & ait Marcellus. Tertia ibi, ſed & ſi Titij. Quarta ibi, ſed vix. Quinta ibi, certe. Scđm glo. legiĩ alio mõ, qa primo poniĩ thema, & qõ. Scđo rñſio, qñ certũ erat vtrunq; fideicõmiſ. fore dilatum. Tertio qñ dubium erat, an fideicõmiſſum pecuniarium eſſet dilatum. Quarto poniĩ reprehẽſio Iuriſconſulti circa tertiũ dictũ. Scđa ibi, & ait. Tertia ibi, ſed & ſi Titij, &c. Quarta ibi, ſed vix. Scđm hoc eſt varietas ſolũ in ver. ſed & Titij. Nã ſm gl. loquiĩ in caſu dubij, & reprehendiĩ p Iuriſconſultũ, ſm quod ego legi, loquiĩ in caſu certi, & nõ reprehenditur. Mãm iſtam plene videbitis in l. Imperator. §. 2. inf. nt. 1.

1 *Fundus ſi legatur non allibrato, qui ex forma ſtatuti non poteſt acquirere, debetur æſtimatio.*
2 *Teſtis deponens ſuper valore rei, qualiter deponere debeat.*
3 *Aeſtimatio fundi fit ex qualitate redditũum.*

Si quid alicui. Legatũ rei, cuius eſt ɔmerciũ ĩ cõi, licet ñ ſit legatarij, vz, & æſtimõ debeĩ. h. d. Op. ĩ. ... 2. l. fideicõmiſſa. §. ſi ſeruo. Sol. itelligas ĩ teſtõre ſciẽte, vt hic, ſecus in ignorãte, vt ibi. Irẽ op. ĩ. ti. px. l. mortuo. §. Labeo. Sol. itelligas, quod nõ erat phibitus pp delictũ, ſed alia rõne. Quæro exē-
a plũ de qualitate a relicti? Gl. exēplũ ponit. Tu dic meli' exēplũ eſſe
b il ſi qs inqlinos. ſ. e. & l. cætera. §. ſi duob. ſ. eo. Quæro exēplũ b de cã pbabili? Gl. non ponit. Iac. de Are. poniĩ exemplum. l. j. C. non
1 lic. hab. Metrocomiæ. li. 11. Secundum hoc eſt caſus hic, † quod ſi le-
c gaĩ fundus alicui nõ allibrato, c qui ſm formã ſtatuti, nõ põt acquirere, quod ei debeĩ æſtimatio. No. tex. q dicit, quanti ſolet ɔparari, &
2 ſic teſtis † nõ redderet ſufficientē cãm, ſi dicit rē tñ valere, qa ipſe tñ dareĩ, ſed qa tñ ſolet vendi cõiter. De hoc in l. ɔ̃tia rerũ. in fi. ĩ. ad l. Fal. ad qđ facit ſup. eo. l. ſi fundũ p fideicõmiſſum. in prin. vbi
3 ex qualitate redditũ ſit æſtimatio fundi. C. de reſc. ven. l. 2. & l. ſi ſeruus. ſ. de cond. fut. & de do. ca. mor. l. mortis cauſa. in fi.

A D D I T I O N E S.

a Qualitate. Alex. conſi. 54. nu 5. lib. 6. Curt. iun. conſi. 165. nu. 18. I. M.
b Barb. Quæro exēplum. Et no. pro q. in qua nunc conſulo & alle. iſtũ tex. & dictũ Bar. hic, Alb. de Ro. in tract. ſtatu in 2. parte. in q. 2. in 1. vol. vbi omnino vide.
c Non allibrato. Adde Rom. conſi. 409.

1 *Verba directa trahuntur ad fideicõmiſſum, ſi iure directo nõ poſſint valere.*
2 *Rogari quis nõ poteſt, ut quem directo faciat hæredem, quia auferretur libera teſtamenti factio.*

1 **Vt quis hæredem.** Verba † directa trahunĩ ad fideicõmiſũ, ſi iure directo nõ
2 pñt valere. h. d. Quæ eſt rõ, quod † qs nõ põt rogari, vt quē directo hæredem faciat? Rñ. quia auferret liberam teſtĩ factionem, vt no. in l. ex facto. in prin. ĩ. ad Treb. quod eſt contra bonos mores.

1 *Non poteſt quis grauari, vt filium ſuum emancipet, ſcilicet actione ex teſtamento, ſed iudicis officio ſi agnouit legatum.*
2 *Patria poteſtas eſt res inæſtimabilis*

1 **Secundum vulgarem.** Nõ pt † qs grauari, vt filiũ ſuũ emãcipet. h. d. Op. de l. ſi cui legari. ĩ. de ɔ... de. Dic, quod iure actionis ex teſtõ nõ põt qs cogi emãcipare, vt hic: ſed ſi pr̃ agnouit relictũ factũ ſibi, põt cogi iudicis offõ, vt in l. ɔ̃ria, not. in l. cogi. §. ſi pater. ĩ. ad
2 Treb. No. † ex hoc tex. quod patria ptãs eſt res inæſtimabilis.

Aedes. Non poſſunt legari ædes deſtruendæ. h. d. De hoc plene in l. cætera. §. 2. ſup. eo.

Si fideicõmiſſum. Legatũ ſeruo acqriĩ ei, ſi liber repiĩ tp̃e, quo dies cedit.

Diui Seuerus. Fideicom. vſe ɔdõnale non põt ante ɔdõnem reſtitui fideicommiſſario in ptãte ɔſtituto, ēt ſi ſunt plures fideicõmiſſarij. Item ante diē quis non cogitur reſtituere, ſed cauere, alias patitur miſſionem, & miſſio patris, vel domini poteſt prodeſſe ſeruo vel filio. h. d. multum
a no & magiſtraliter. Primo a loquitur in fideicommiſſo conditionali, Secundo in fideicommiſſo in diem. Secũda ibi, iidem principes. Principium §. glo. intelligit in conditione emancipationis, vel in alia ɔdõne extranea, & quælibet põt eſſe bona. Oppo. de l.

post

A D D I T I O.

a Primo. Scripſi conſi. 23. nu. 4. conſi. 311. nu. 46. & conſi. 137. nu. 19. I. M.

post mortē. C.de fideic. Gl.r̄ndet, ꝙ hic dilatio erat in fauorē filiorū, ibi fauorē hr̄dis, vt hic in gl. q̄ vide. Si hētis in ista glo.pr̄, vult dicere patruus. Sed si hoc esset verum, quare nō p̄sit isti filij renūciare fauori suo, cū tex.hic dicat, ex volūtate eorū, nō posse institui. ꝯ l.nihil ꝓprij. §.oib. ꝟ.e.& ꝯ l.si qs in ꝯscribēdo. C.de pact. Vñ glo. soluit aliť, ꝙ hic erāt plures fideicommissarij, ibi vnus. Sed certe adhuc durat oppositio, qa oēs vr̄r posse renūciare iuri, seu fauori suo Quare glo.soluit tertio mō, dicēs, dic ꝙ ibi fideicommissum erat relictum ī diē oīno extiturum, & sic nō erat ꝯdōnale: hic sic. Idē tenet ꝟ ad Tre.l.sed & si alio, sed hæc solō nō est vera, qa ibi in l.post mortem, erat fideicomm.cōdōnale, qa poterat fideicōmissarius decedere, anteq̄ decederet ille, q erat rogatus de restituendo, vt ibi patet in quadam parua glo. Dic ergo, ꝙ intell's d l.post mortem, ponit in l.sed & si an̄. ꝟ.ad Tre.in tex.nam an̄ diem, vel cōdōnem, bn̄ pōt fieri restō, d.l.post mortem.nō tn̄ ꝙ actiones trāsferātur ꝑ Tre.q̄ nō fit restō s̄m volūtatem defuncti, d.l.sed & si an̄.in tex.sed adueniēte die, vel cōdōne trāsferenť actiones, ꝑ Tre vt ibi quia restō facta est ei, cui testōr voluit.sed in §.nr̄o si restō fiat an̄, tūc nō trāseūt actiones nec trāsibūt adueniēte die, vel cōdōne, qa nō est facta restō ei, cui testōr voluit. Nam vr̄ restitui p̄ri, cui q̄rit ꝑ filios, vel restituiť ei, q forte nō erit tpe existentis ꝯdōnis in rerum nā. Hoc ꝓbať in l.si mulier § ex asse.de iure dot.vbi nō pōt fieri restō ꝑ Tre.ꝓcuratori in rem suam. & ista ꝓcedūt clare, si intelligis filijs dēre restitui sub cōdōne emancipationis, sed si intelligis sub alia cōdōne, tūc vtrum actiones trāseāt ꝑ Tre.adueniēte cōdōne, pēderet ex hoc, an ipsi sint sui iuris, & oēs illi, qb.facta est restō, viuāt. Sed op.licet actiones nō trāseāt ꝑ Treb.nonne trāseūt ex virtute donōnis, l.illam. & l.in donōnib. C.de don. R̄n. bn̄ trāsirēt, nō tn̄ iste restitueēs hēret bn̄ficium Treb. vt esset tutus exceptione ꝯ creditores sicuti vēdēs hr̄ditatē, l.2.C.de hære.vel act.vē. Item ille cui facta est restō, non hēt ita ꝑfecte ex donōne, sicut ex Treb.l.2. C.de nona.cōiuncta.l.facta.§.2.ꝟ.ad Treb.& ibi dicam. Item op. de l.& hr̄di.§.pē.ꝟ.de pact.vbi filius p̄r pacisci de nō petēdo illud, ꝙ est sibi relictum sub ꝯdōne. R̄n.fateor, sed hoc non est pactum de nō petēdo, sed est volūtas, ꝙ sibi soluať, ꝑ q̄ solōnem hr̄s non liberať, qa non fit vt dēr, vt hic dr̄. Ad fi. Op.de l.acquir.in prin.de acq.re.do.& Inst.ꝑ quas pso.nob.acq.ꝑ totum, vbi per filium, vel seruum q̄ritur patri, vel dn̄o, non eꝯ. Sol hic est casus spālis, in quo sicuti ei pōt q̄ri legatum, si tpe quo cedit dies legati, erat suus iuris, ita pōt ꝑ patrem, vel dn̄m quæri ei, qa ista stipulo, vel missio, de qua loquitūr hic, limitatur s̄m nām legati: qa ēt seruus isto casu posset ꝑ se ipso, sibiipsi stipulari.facit l.j.& 3.ꝟ.vt leg.no.cau. Vltimo hic est q̄dam gl.sup verbo, decesserit, quę innuit, ꝙ fideicōmissario mortuo postquam dies fideicommissi cessit ante restōnem, ꝙ non trāsmittitur ad heredem. Simile no.in l.cum filio.in prin.ꝟ.eo.sed ibi reprehendi.

1* *Existentia liberorum quando faciat deficere conditionem fideicommissi.*
2 *Exhæredatus an habeatur pro mortuo, quo ad commodum alterius.*
3 *Decedens cum filio, qui est de ordine fratrum minorum, dicitur decedere sine liberis.*

a **Cum quis rogatus** Quo ad ꝯdōnis defectū sufficit extare liberos licet n̄ sint 1 hr̄des h.d.l.j.vsq.& vr̄, ꝙ qui non sunt hr̄des, hn̄r ꝑ mortuis, l.j.§.si pr̄.ꝟ.de coniun.cum eman.lib. Sol.q̄nque decedit qs cum liberis existentib. hr̄dib.& non est dubium, ꝙ condō deficit, l.j. C.de con b di.insert. Q̄nq; decedit qs cum liberis b institutis, & sic ꝓnt esse hr̄des si volunt, & tunc idem, qa condō deficit, ēt forte si nō adeant hr̄ditatem, vt hic. Q̄nque qs decedit cum liberis, q non p̄nt hr̄des esse, si volunt, qa exhr̄dati, tunc non facit deficere condōnem, l.1.§.si pr̄ ꝟ.de coniun.cum eman.li. Ita sentit gl.hic, ꝙ no.quia filiorum cā vr̄ apposita condō, vt gl.dicit. Contrarium tenet gl. in l.ex facto.§.fi.ꝟ.ad Tre.& istud tenet Iac.de Are.per leges hic alleg.in prin.gl. Idem tenēt Pet.& Cy.in d.l.j.de cond.inser. assignat rōnē, quia in condōnib.inspicimus merum factum, l.q hr̄di.in prin.&l. Mæuius.de cond.& dem.& ad l.j.§.si pr̄.ꝟ. de coniun. cum emā. 2 lib.r̄ndet, † ꝙ hr̄ exhr̄datus pro mortuo quantum ad suum commodum, non aūt quo ad commodum alterius. Sed certe in d.§.si pr̄.hr̄ pro mortuo ad commodum alterius.s.nepotum, q admittūtur in totum, cum alias non admitterentur, nisi pro parte. R̄n.gl. hic filij faciebant deficere fideicommissum, sicut defectus cuiuslibet condōnis adiectæ, iō non attēditur, si sint hæredes, vel nō, vt dictum est, ibi filius excludebat nepotes a medietate, quia cōcurrebat cum eis. Ipso ergo excluso ꝑ exhęredationem, non potest c concurrere, ideo nepotes hēnt totum. Prędicta oīa sunt vera, * qn̄ filius poterat succedere, sed excluditur voluntate sua, vel uoluntate testatoris: sed vbi excluditur a lege ex alia cā, vt quia deportatus tunc non faceret condōnem deficere, l.ex facto, §. ex facto. inf ad Treb.& de contratab.l.j.in fi. de bon. lib.l. si necem.§.si deporta- 3 tus.† Et per hoc dico, ꝙ si aliquis decedit cum filio, qui est de ordine fratrum minorum, qui non potest habere nec in proprio, nec d in communi, ꝙ dr̄ decedere sine liberis, quod pono d in 4. lib. Minoricarum.

ADDITIONES.

Par. Cum quis rogatus. An dec.huius §.procedat in conditione, si sine filijs decessa sit. Vide Soc.in rep.l.cum auus.ff.de cond.& dem.

b Ale. Cum liberis. Vide no.per Ang.& Imo.in l.Lucius, inf.de her.inst.& vide in d.l.ex facto.§.fi.

* Soc.sen.consi.257.col.cir.fi.& seq.lib.I. M.

c Par. Sunt vera. Vide oino Com.consi.121.inc.Gerardus, per totum, maxime in fi.

d Quod pono. Vide eum in l.3.in fi.de bon.poss.contratab.& quod no.in l.j.§.quidam filium.eo.ti.

* Bayn.l.Gallus, §.& quid si tantum, nu.35, de lib.& posth. Barb.consi.16.col.fi.li.j.Ruy consi.67.nu.11.li.3.scripsi consi.345.nu.81.& consi.eo.nu.12. I. M.

1 *Prohibitio alienationis simplex continens fauorem personæ prohibitę solū non valet.*
2 *Prohibitus alienare simpliciter, cum erit perfectæ ætatis, non tenet, impeditur tamē alienare per se, vel curatores, quando non est ætatis legitimæ.*
3 *Prohibitio alienationis facta legatario continens fauorem alterius uidetur facta ipsius fauore, licet non sit expressum.*
4 *Alienari rōne affectionis si res ꝓh bet, tūc fauore ipsius cēset facta ꝓhibō.*
Prohibitio simplex alienationis vasallorum, dicitur facta fauore ipsorum.
5 *Prohibita re legata simpliciter alienari, quando prohibitio valeat.*
6 *Alienatio prohibita respectu certe personæ, ea facta, hæres defuncti admittitur ad rem candum, & nu 7.*
8 *Hęres etiam de iure Digestorum tenetur vltra vires hæreditarias.*
9 *Alienatio quando est prohibita respectu certæ personę, an detur remedium quod alienatio fieri possit.*
10 *Prohibita res alienari pōt alienari pp dotē, vel donationepropter nuptias.*
11 *Statuto ciuitatis prohiberi pōt, ne alienō fiat in forēsem, & valet statutū.*
12 *Statutum prohibens alienationem fieri in ecclesiam, non valet.*
Facta contra priuilegia ecclesiæ inducta per summos Pontifices, & Imperat res, sunt contra libertatem ecclesiæ.
Ecclesia ex priuilegio solo titulo absque traditione acquirit dominium.
Priuilegio q ecclesia ex solo titulo acquirat dominium, non pōt renūciari.
13 *Prohibitio alienationis facta per legem, quid operetur, remissiue.*
14 *Alienatio, & dominij translatio, quando possit per contractum prohiberi.*
Casus quibus dominij translatio prohiberi possit.
15 *Dominij translatio nō impeditur per sulam arbitri prohibētis alienationē.*
16 *Præceptum iudicis impedit translationem dominij.*
17 *Prohibita alienatione uidetur prohibita hæredis institutio.*
18 *Venditione prohibita, uidetur prohibita omnis alienatio.*
19 *Donatione prohibita an uideantur prohibiti alij contractus, remissiue.*
20 *Prohibitio de alienando facta filijs, an videatur facta nepotib. remissiue.*
21 *Prohibitione facta hæredi an comprahendatur hæres hæredis, remissiue.*
22 *Prohibita res alienari vsucapitur, & præscribitur.*
23 *Pręceptū iudicis nudū non valet in his, in quib. requiritur causæ cognitio.*

a **Diui.** * Prohibitio alienationis facta sine cā, non respectu certæ psonæ, nō valet, aľs valeret, nisi ī ꝑiudiciū creditorū. h.d.vsq.ad §.cū pr̄. Primo ponit dictū, q̄n ꝓhibitio est facta, & absque respectu certæ psonę. Scdo, q̄n est facta respectu certæ psonæ. Tertio illud s̄m dictum limitat. Scda ibi, qd̄ si liberis. Tertia ibi, sed hæc neq;. Op. ꝙ hic sit mala grāmatica, nā accusatiuus, eos, situs ī prin.caret regimine, ꝯ l. Plautius.de au.& ar.leg.Sol.gl.& fatet oppositū. Vel dic aliter, vt ī gl. Op.& ītro primā gl magnā. Nā sp repiť psona, cuius ꝯtēplatione sit facta ꝓhibitio.l. psona hr̄dis, l.peto.2.in ꝟ.n.j. Huius minore hic.§.legiť in i gl.tab.mo. Primo, ꝙ hæc ꝓhibitio fuit facta hr̄di, q solus erat. Vñ ñ est alius, cuius interstar.l. Mutianę.in fi.de ꝯd.& dē.sed tūc ob qa vr̄ dictū ꝯtēplatione veniētiū ab intestō, ut ꝟ.de cōd.& dē.l.is, cui sub cōdōne. Sol. vt ibi. Scdo, & tertio mō legiť, ꝙ ista ꝓhibitio fuit facta hr̄di, q hēbat cohr̄dē, vel fuit facta legatario, & tūc obstat ꝯriū de d.l.peto.ī prin. Sol.hic logť in ꝓhibitione alienationis, q̄ ꝯtinet fauorē psonę prohibitæ, cui fauori alienando pōt renunciare.ibi dispō continebat grauamen, & sic vr̄ facta gratia cohæredum † No.ergo ꝙ tūc 1 est verū, ꝙ simplex ꝓhibitio alienationis non valet, q̄n continet b fauorem psonæ ꝓhibitæ b solū, qd̄ ꝟ.declarabo ꝑ plura ꝯria. Opp. ext.gl.C.de usuc.pro emp.l.2.vbi non fuit respectu certę psonæ facta prohibitio, & tn̄ valet. So.gl. ꝙ ibi fuit facta prohibitio cum cā hic sine cā, q̄ sol.nō est vera. Nā ibi cā respicit fauorem psonę ꝓhibitæ, vñ idem est iuris, sicut q̄n sine cā, vt ꝟ.de ꝯd.& dem.l. Titio 2 cētum, in prin. Dic ergo, ꝙ ista simplex ꝓhibitio nō valet, vt ꝓhibitus impediať alienare, cum erit ꝑfectæ ætatis, sed bn̄ impeditur alienare ꝑ se, uel tutores uel curatores suos, q̄n nō est ætatis lītimæ tunc.n.illi fauori alienando renunciari non pōt, ut in ꝯrio Opp. ꝟ. de adi.leg l.3.§.si qs ita. Solu.hic loquitur, q̄n prohibitio respicit fauorem ꝓhibiti tn̄, ibi ꝯtinet ēt fauorē alterius.s.hr̄dis, q læderetur alienatione facta, ut ibi dicit tex.iō non pōt alienare in damnum 3 alterius. † Et ꝑ hoc no. ꝙ ꝑ certū ꝓhibitio est facta legatario, cōtinet cōmodū alterius, q̄ legatarij.s.hr̄dis, uel familiæ, q læderet per alie-

ADDITIONES.

a Par. Diui. An alienans mulier incidat in pœnam, vide late Fran.consi.18.vide circa materiam huius §.Ang.consi.7.inci.in Dei nomine.& consi.130.& consi.61.in ci.testator, in vlt.col.& consi.seq.incip.super puncto.& consi.207.

* Cuiacius lib.5.obseruat.c.16.

b Prohibitę. Adde Ang.cō.137.& Pa.de Ca.cōs.134.Old.cōs.205, Etan si testōr ꝓhibeat alienari, nisi filios ipsius testōris lītimos, & naturales, possit alienari filios filiorū ipsius testōris legitimatos ꝑ subsequēs matrimoniū, vide Bal.cō.435.

* Dec.consi.183.col.j.Ruy.consi.124.nu.3.lib.2.consi.116.nu.14.c.& cōsi.39.nu.1.li.9.& nu.3.declarat.scripsi consi.151.nu.28.ad medium. I. M.

alienationē in eorum fauorē vr̄ facta ꝓhibitio, licet nō sit expꝛssū. Hoc sentit gl. C. de fidei. l. quoties, pur loqī de cā tacita, & Cy. ibi clarius in exemplo, ꝙ ponit de turri. Op. ĩ. de fideic. li. l. gn̄alr. §. si petitū. Sol. hic loqī, qn̄ est ꝓhibita alienari res inaīata, ibi qn̄ fuit ꝓhibitus alienari seruus, & sic psona aīata, cuius interest, ne alienet in nouum dn̄m peiorem: vn̄ si ꝯ fieret, seruus erit liber. † No. ergo ꝙ qn̄ res, q̄ ꝓhibeē alienari, est talis, ꝙ in ea cadit affectio, & interesse: rōne, seu fauore ipsius rei prohibitæ, vr̄ facta ꝓhibitio. Vn̄ si testtōr ꝓhiberet alienari vasallos, licet simplr̄, & sine cā, ꝓhibitio valet, ꝑ d. l. est. n. fauor vasallorū. Op. ĩ. de ꝯd. & dem. l. Titio cētū. ĩ pn̄. Dicit gl. ibi apparet sol. Sed certe ibi nullā video solōnem. Tn̄ dr̄ qdam, ibi ꝓhibitio fuit facta ꝯtēplatione alumni minus idustriosi, & sic respectu certę ꝑsonæ: hic simplr̄. Hoc non valet qa tūc admitteret ad reuocādum ipse alumnus, non hr̄s, vt ibi dixi.

5 Dico igi sic, ꝙ qn̄q; res † legata trāsit directo in legatarium, & tunc simplex ꝓhibitio nō valet, vt hic. Qn̄q; non transit directo, sed de manu hr̄dis, q bēt necesse emere, & illi tradere: tunc qa hr̄s tradit sub illa ꝯdōne, non pōt alienari, sicut si tale pactum de n̄alienādo apponeretur in ꝯtrb. l. ea lege. C. de ꝯd. ob cau. Op. ĩ. de manu. test. l. Stichus seruus. Sol. dico, ꝙ oēs leges de hac mā loquentes deter

6 minātur p illam. † Nam qn̄ testtōr vetuit alienari contemplatione certæ ꝑsonę, aut est vsus futuro subiunctiui dicendo, & si alienaueris, deueniat in talem, & nō impediaē alienatio. Tūc. n. cū pfecta ē alienatio, & re in aliū trāslata, vocaē p testtōrē ꝑsona cuius ꝯtēplatione est ꝓhibita alienatio, qd̄ fieri nō pōt: sed si vteretē verbo indicatiui modi, vt si alienabis, deueniat in talē, ꝯ sic alienatio impediē ita loqī hic & gl. ita intelligit, dum gl. hic in ver. non possint dicere, dixit, nam ita dixit testtōr, ne alienaret, de hoc ĩ. dicā. Certe ad l. Stichus, potes dicere, ꝙ ibi nō fuit ꝓhibita alienatio, vt ĩ. gl. dicit vel si fuit ꝓhibita, fuit tacite, q̄ tacita ꝓhibitio alienationē non impedit l. cum pr̄. §. libertis, & ibi no. ĩ gl. ĩ ver. ne id alienarēt. ĩ. de le. ʒ. vn̄ si testtōr ꝓhiberet rem alienare expꝛsse, & si alienauerit, deueniat ad Titiū, vr̄ ꝙ dicta ꝓhibitio impediat alienationem. Qd̄ s̄. dixi no ꝓhiberi alienationem, intellige. i. dn̄ij trāslationem, sed ipsi fideicomissario, cuius cōtēplatione est facta ꝓhibitio, dētur æstimatio, d. l. ea lege. cum gl. de ꝯd. ob cau. ꝯ p̄dicta facit ĩ. ti. j. l. codicillis. §. instituto, & ĩ. ti. 2. l. pr̄. § quindecim. Sed non ob. si bn̄ inspiciat. Opp. inf. ti. j. l. codicillis. §. mīe. So. ibi fuit certa ꝑsona cuius ꝯ

7 templatione fuit facta prohibitio. Vel alr̄. ibi ꝓhibitio † fuit facta odio certæ ꝑsonę, hic fauore. Vn̄ qn̄ fuit ĩ odiū, admittit ad reuocādū hr̄s defuncti, ad quē in dubiū vr̄ relata volūtas l. cum ita legatū. de ꝯa. & dē. & ita intelligit Gul. in l. cū hi. §. si vni. s̄. de transa. & Cyn. C. de fideicom. l. quoties, in additio. q̄ fecit ex dictis Gul. Venio, ad vltimam particulam, p cuius intellectu q̄ro, cuius bona vēdebantur, & p cuius creditores. In gl. est triplex opi. Primo, ꝙ vendebātur bona testatoris p creditores hr̄dis, quod reprobat, & bn̄,

8 Alij cō. ꝙ vēdebant bona hr̄dis, p creditores testtōris. Hāc † qdam dānāt dicētes, ꝙ isto iure nō tenebatur hr̄s vltra vires hr̄ditatis, qd̄ est falsum, vt gl. dicit in l. fi. §. j. de iure deli. expressius, de iure isto ĩ. so. ma. l. quę dotis. Veritas est, ꝙ ista scda lect. non est bona, qa ꝓhibitio alienationis si refert ad bona hr̄dis, nihil importat, vt inf. q, & aqb. l. hr̄s seruum proprium, & l. si qs inquilinos. §. j. s̄. e. & l. si hæredis seruus. Dic ergo, ꝙ hic vēdebantur bona hr̄dum. i. q̄ nūc sunt hr̄dum. & quæ quondam fuerunt testtōris, vēdebātur p creditores testtōris. hæc est tertia lect. & vera posita in glo. Sed opp. ꝙ ēt alienatio facta p creditores reuocaē post mortē hr̄dis, vt ĩf. ti. j. l. peto. §. p̄iudiciū. Sol. ibi fuit facta vēdō p creditores hr̄dis, & sic valet donec viuit hr̄s, hic p creditores testtōris, s̄m lectu. q̄ tenui, iō ppetuo valet. Sed si teneres, ꝙ p creditores hr̄dis, s̄m lect. primam, s̄. positam, q̄ reprobaui, tunc ꝓcederet scda sol. posita hic in glo. s. ꝙ hęc intelligat s̄m illam. Pro hoc ĩf. de fidei. li. l. cum fidei hr̄dis cōmissum, in fi. & qd ibi no ĩ glo. Sumus expediti de oīb. glo. Circa

9 mām quæro, † vtrum ꝓhibitione facta respectu certæ personæ, sit aliquod remediū, p qd̄ posit fieri alienatio? Duo dātur remedia. Primum, ꝙ hr̄s, vel legatarius patiaē fundum vēdicari, & se succūbere. l. 3. §. item q̄ri. de reb. e. Nam præiudicaret s̄nīa talis. Sed certe si illa collusio detegeretur, nō noceret ei, cuius cōtemplatione fa

a cta est ꝓhibitio, l. si seruus plurium. §. j. s̄. e. Item forsan nō p̄iudicaret talis s̄nīa, nisi ille fuisset citatus, a l. ĩ ꝯcedēdo. de aq. plu. arc. facit ĩf. de re iud. l. sæpe. Daē aliud remediū. s. ꝙ primo faciat vnam alienationem in ꝑsonam ꝑmissam, postea poterit alienare simplr̄ vt ĩf. ti. 2. l. pr̄. §. quindecim. sed alio casu loqtur, vt ibi patet. Prætere a si nceret, ꝙ prima alienatio eēt facta ficte, nō p̄iudicaret. l. nuda. ff.

10 ꝯh. emp. & l. emptor. de aq. plu. ar. † Quæro, vtrū hic fundus respe

b ctu ꝑsonę, vel cāæ alienari ꝓhibitus, posit alienari ꝑꝑ dotē, b vel donationē ꝑp nu. Iac. de Aret. ꝙ sic, ar. l. mulier. §. cū ꝓponeret, & l. si filiā. in prin. ad Tre. & auth. res, q̄. cōia de leg. & in corpore vndesumit.

11 † Quæro, an ꝑ statutū c ciuitatis possit fieri ꝓhibitio alienatio

c nis ꝑsone, statutū est hic, ꝙ nō valet alienatio, q̄ fieret in non subiectū. Hāc q. d. Old. disputauit, & reducit eam ad duo dubia. Primo vtrū hæc ꝓhibitio valeat respectu nū subiectorū laicorum, vt forēsiū. Et determinauit, ꝙ valet, ut C. de ꝯ. emp. l. dudū, & C. nōli. metroco. ha. l. i. li. 11. Do. tex. quem ipse non alleg. s̄. de ꝯh. emp. l. si in

12 emptione. §. pibi, vel mores ciuitatis, & c. Scdm † dubiū est, d an va

d leat ꝓhibitio respectu ecclīarū, & monasteriorū, q̄ nō sint subiecta, & determinauit, ꝙ statutū nō valet, qa est ꝯ libertatē ecclīæ, ergo nō valet, vt in auth. cassa. C. de sacrosā. ecc. ꝙ aūt sit ꝯ libertatem ecclesiæ, ꝓbaē. Ea, q̄ sunt ꝯ priuilegia ecclīæ inducta p summos Pōtifices, & Imperatores, sunt ꝯ libertatem ecclīæ, vt no. p Inno. in c. nouerint, de sen. exc. & p Cy. ĩ d. auth. cassa. dixi plene ĩ. quarū re. ac. nō dat. l. j. § q̄ onerādæ. Sed hoc priuilegiū est ꝯcessum ecclīæ, vt possit emere, & ex solo ꝯctu sine tradōne ei q̄rat dn̄ium, l. fi. C. de sacrosā. ecc. ergo statutum factum in ꝯtrium nō valet, & puto, ꝙ huic priuilegio nō possit renūciari, qa est factū in fauorē publicū

13 s̄. de pac. l. ius publicum, & l. nemo, s̄. e. & ibi dixi. † Quid aūt operetē hæc ꝓhibitio legalis, declaraui de uerb. ob. l. si ita qs. §. ea lege.

14 dic, vt ibi † Quæro, an p ꝯctū e possit ꝓhiberi alienatio? Certum ē,

e ꝙ pōt quātum ad hoc, ꝙ si ꝯ hoc fiat, cōmittaē oblō ad interesse, vel pęnā. C. de ꝯd. ob cau. l. ea lege, de uerb. ob. l. si ita qs, §. ea lege. Sed an possit ꝓhiberi taliter, ꝙ dn̄ij translatio impediaē? gl. ꝙ nō, nisi in libertate, vt no. in d. §. ea lege. & in d. l. ea lege. C. de cōd. ob. cau. & C. de reb. alie. nō alie. l. fi. Quod dicit de libertate, iō est, qa ē irreuocabilis, vn̄ idē puto in quacūq; alienatione irreuocabili eadem rōne. Est alius casus, s. qn̄ qs pacto apposito de non alienādo reseruauit sibi aliquod ius reale in re ꝓhibita alienari, tunc impedit dn̄ij translatio. l. si creditor. §. fi s̄. de di. pig. ꝓut est ibi in lr̄a, nullam esse vēdōnem, q̄ est uera lr̄a, ꝓut videri fecimus cum de facto occurreret in li. Pādectarum Pisis. Pro hoc C. de iure emph. l. fi. Et ex hoc dic, ꝙ si tradidi tibi rem sub pacto de non alienando hoc pacto, ꝙ ipsa res mihi obligata remaneat, p hoc impediē dn̄ij translatio, d. l. si creditor. §. fi. dixi in d. §. ea l. Aliud remedium ad impediēdam trāslationem dn̄ij ponit Dyn. in l. q absenti. §. j. de ac. pos. Aliud ponit Odof. vt Cy. refert. C. de reb. alie. non al. l. fi. s. ꝙ in pacto apponātur hęc verba, ꝓmittis mihi non alienare, & si ꝓtingeret te ad aliquem actum alienationis, & uendōnis ꝓuenire, sic eo ipso res reuertatur ad me, & in illum casum constituis te meo noīe possidere, nunc te incipiente alienare, dn̄ium ad me reuertit, ita ꝙ non pōt trāsire ad alium. Dico hoc remedium esse, non tn̄ē necessarium, ꝙ ita exprimaē, si ad aliquem actum, & c. sed si dicaē si alienabis, satis est, qa te incipiente alienare, dn̄ium reuertitur ad me. Casus est no. in d. l. cum fidei hr̄dis cōmissum. §. fi. cum l. seq. de fideic. li. Sed si diceret, si alienaueris, secus esset, qa cōsiderat in tp̄s alienationis pfectæ, l. Stichus seruus, de man. test. Et hoc mō intellige qōnem de ꝓposita fienda p capitaneum, quia distingue, an statutum loquatur per verbum p̄sentis tp̄is, vt si proponat, vel per

15 verba futuri subiunctiui, vt si proposuerit. Quæro, † an per s̄nīam

f arbitri f prohibentis alienationem possit impediri dn̄ij translatio? R̄n̄. non, quia arbitrium sumit vires ex pacto, ideo non dr̄, plus, q̄ pactum, l. non distinguemus. §. de officio. sup. de arb. l. j. C. de arb.

16 hoc tenet Inno. ext. de test. c. Raynaldus. † Quæro, an præceptum

g iudicis g impediat translationem dominij? Innocē. in d. c. Raynaldus.

ADDITIONES.

* Dec. cons. 187. nu. j. cons. 348. nu. 5. Idem l. j. nu. 44. C. de eden. Dec. cons. 446. n. 5. Ruy. consi. 13. nu. 16. li. 2. vbi nu. 12. declarat. I. M.

a Citatus. Adde inquantum Ale. dicit, ꝙ contrarium tenet Ang. in 2. & Ino. quia citari non dēt, qui hēt ius in re ex post facto, sicut in s̄nīa lata contra institutū, non est necessaria citatio substituti, vel fideicommissarij. De hoc vltimo vide Bal. cōs. 200. circa med. lib. 1.

b Propter dotem. Adde ut per Pau. de Cast. consi. 13. & 14. Ang. consi. 180. Roma. consi. 267.

* Quæro. Dec. consi. 119. nu. 14. I. M.

c Per statutū. Adde respectu laicorū forensium, qd̄ consuluit Bal. sup statuto Placētię, consi. 297. plene p An. Sic. consi. 14. li. 4. vbi dicit, de q. Rich. de Sal. conuocato collegio Do. disputauit corā Principe, tūc in ꝑpali, & spūali valere statutū Med. quo disponit, an valeat alienatio facta in non subditum, vel ecclesiastica ꝑsonam & ꝙ ita ei consuluit Sig. de Hō. & Fran. de Alb. & vide Bal. consi. 118. li. 3. vbi tenet valere statutū, qd̄ nullus possit alienare de bonis suis, cū o tpe soluantur collectæ, et si sit clericus, uel ecclesiasticus locus, & quod consuluit idē Bal. super statuto Lucano prohibente alienationē in subditū, nisi soluatur certa summa, an cōprehēdat legata ad pias cās, consi. 30. 308. li. 3. & 414. li. consi. & 422. lib. 3. super statuto Brixiæ disponēte, qd̄ nullus audeat alienare, nec dn̄ium transferre de bonis sitis in comitatu Brixiæ alicui supposito, & qui non subeat onera, & c. consuluit, quod tale statutum non valeat in præiudicium ecclesiarum, de quo vide quę latius posuit in l. cunctos populos, & c. Ale. tangit, an statutum prohibens acquirere, comprehendat volētem acquirere ab ecclesia. adde, quod uoluit Bal. consil. 31. li. 3. Et inquantum dicit, quod Ang. dicit, non decidendo, sed potius allegādo. Et inquantum dicit, quod Ang. reprehendit Ia. Butrig. volētem, quod valeat statutum, quod clerici sint extra protectionem cōis, dic, qd̄ Ang. cons. præcedēti. alleg. per ipsum Ale. cōsuluit super statuto Florentiæ, quo cauet, quod declinanti iurisdictionem cōis Flor. non reddatur ius, & quidam presbyter fuit captus, & per inhibitoriam episcopi relaxari, licet ille presbyter alium capi fecerat, ꝙ dēret similiter relaxari, licet ille presbyter diceret, ꝙ ipse inhibitionem non impetrauerat, qa dicit Ang. quod debebat contradicere.

d Poma. Secundum dubium est. Vide Pau. de Cast. consi. 3. in 2. vol. Fe. in c. ecclesia S. Mariæ, in 2. uol. vers. 9. quæro, de consti. aliquid in c. in præsentia, de prob. Bar. cōsi. 102. & cons. 144.

e An per contractum. Adde Bal. consi. 494. li. 3. & ibi an iuramentum sit sufficiens ad impediendum dominij translationem, & Ang. consi. 130.

f Arbitri. Adde, an per s̄nīam arbitri uel arbitratoris impediatur dominij translatio, Bal. consi. 348. li. 3. Et uide Ale. consi. 19. in 4. uol. ubi ponit limitationem per tex. & gl. in l. ea lege. C. de cond. ob cau.

g Præceptum iudicis. Adde Pau. de Cast. cons. 41. & And. Sicu. consi. 15. lib. 2.

dus.tenet ꝙ non,sed nihil allegat, Ego puto contrarium. Casus est in l.sciens.de contrahen.empti.facit l.diuus.de peti.hæred. de manu.l.seruus hac lege.& de iure fisci.l.apud Iulianum. cum si-
17 mi.†Quæro,prohibita alienatione,an videatur prohibita hære-
a dis institutio?ᵃGl.ꝙ sic,Dyn.tractat in l.pater.§.Iulia.ꝟ.ti.2.dixi in
18 l.si ita quis.§.ea lege,de verb.obl.dic vt ibi. Quæro prohibita† vēditione,vtrum videatur prohibita omnis alienō?Glo. ꝙ sic.C.de vsu c.pro emp.l.2.& ibi per Cy.& plenius ibidē per Guli facit ad
19 hoc.C.de fideicom.l.voluntas.† Quæro, prohibita donatione, ᵇ
b vtrum alij contractusᶜ videantur prohibiti?Non examino,sed vi
c de de hoc tex.ī l.sicut.§.vēditionis.& §.seq. s̄. quibus. mod. pig. vel hyp.sol Facit l.fi.& quod ibi dixi.de præ. decur.C li. 10.& l.fi.
d de iure emphy.Quæritᵈ Dy †prohibitione facta filijs, an videatͬ
20 facta nepotib. Vide tex.in d. Auth.de resti.fideicommiss.§.nos igi
21 tur. †Quæro,vtrum prohibitione facta hæredi videatur facta hæ-
e redi hæredis.ᵉ Facit bene ad hoc tex. in l. sicut §.pe. s̄.quib.mo.
f pig.vel hyp.sol. Et licet ibi loquatur in permissione.idē tñ putoᶠ
22 in prohibitione,arg. ꝟ.proxi.§.& ꝟ.tit.a l.pater.§.fundum. †Quæ
g ro,vtrum resᵍ prohibita alienari,si alienetur,possit vsucapi?Glo.
h ꝙ non,C.de vsucap.ʰ pro empto.l.2.sed Gul.ibi determinat illud esse verum,si prohibetur alienari res eius,qui nō est perfectæ ætatis:secus si perfectæ. Tūn vsucapitur,vel præscribitur,C.commu. de lega.l.fi.§.penul.& l.qui hæredi.§.si pars.de cōdi & dem.Item quia talis res pōt vēdi consensu omnium,quorum interest,l.nihil.§.omnibus.ꝟ.e.& ꝟ.ti.4.l.cū pater.§.libertis.sed patiendo præscribi,videntur consentire,l.alienationis.de ver.sig.immo lōgē plus
23 est pati præscribi,l.longe,& ibi no.de diuer.& temp.præscri.† Vltimo hæc lex inducitur,ꝙ sicut nudum præceptum testatoris nō valet,ita nec nudum præceptum iudicis,ita dicit Cy.in l.quoties C.de fideicom.sed hæc lex nō facit,quia nudum præceptum testatoris non valet fauore eius,cui præcipitur. Præterea iudex si in præcepto adijcit pœnam,fiscus illam pęnam capit, l.mulctarum C.de modo mulct.& in feu.quæ sint reg.c.1.Dicēdum est ergo, ꝙ sunt quædam,in quibus requiritur causæ cognitio,& isto casu nudum præceptum,nisi causa cognita,nō valet,vt C. com m.vel epi.per totum.Quędam sunt,in quibus iudex potest comminari sine causæ cognitione,& tunc nudum præceptum valet,& intelligo nudū à causæ cognitione, licet ex aliqua causa appareat iudicem hoc facere,l.ius alimentorum.§.prius.vbi pup.edu.deb.

ADDITIONES.

a Hæredis institutio. Adde Bal.consi.proxime allegatis,& consi.149.li.1.Ang.cōsil.57.Pau.de Cast.consi.169.& 175.Old.consi.205.

* Paris.consi.39.in fi.lib. 3.Idem Paris.consi.44.nu. 40.lib.3.consi.58.nu.9.eodem consi.22.nu.30.eod. I. M.

b Pom.Quæro.Prohibita donatione. Adde,an si sit prohibitus donare,donec moritur,teneat donatio ad ipsam æstimationem,vide Rom,consi.59.inci. proposi.tum consi.in 3.dubio.

* Quæro.Crauet.consi.308.in fi.versi. 8.Paris.consil.72.nu.13.14.lib.2.Ruy.consi.214.nu.9.cir.med.lib.1.& consi.8.eod.ver. 4.scripsi.88.lib.1.Et tradunt Phanotius de inuentario,par.7.nu.249.& Arius Pinellus l.1.in 3.par.num.81.versi.ampliatur 6.C.de bon.mater. I. M.

c Alij contrac. Adde,an prohibitus alienare possit permutare,Pau.de Ca.consi.16.

d Quærit. Scripsi consi.347.nu.40.Dec.consi.182.col.1.Idem consi.217.nu.12.Soci.iun.consi.180.nu.46.lib.1.Rubeus consi.51.nu.8.Dec.consi.513.num.6.Tiraq. de retract.conuent.§.1.gl.6.nu.23.Paris.consi. 32.nu.8. lib.1.& nu.38. declarat Paris.consi.31.nu.17.lib.2.Soci.iun.consi.136. in fi.lib.3.Ruy. consi. 208.nu.4. lib.1.& consi.101.nu.17.li.2.consi.119.nu.24.& cōsi.136. n.6.lib.2. I. M.

e Hæredis. Add.Rom.consi.453.

f Pom.Idē tñ puto.Ita tenet Ale.consi.56.inci.pōderatis verbis testamēti in 1.vol.

g Barb.Quæro,vtrum res.Et in hoc consului,quod non,Parmæ,Vide Bar.in l. vbi leg.ff.de vsuc.vbi tenet,quod non vsucapitur,& uide ibi Scrib.Et vide tex.in l.2. de vsuc.pro emp.

h Vsucap.Adde Pau.de Cast.consi.290.

---

1 *Emancipatus quando admittatur ad reuocandum alienata,prohibitus alienare extra familiam.*
2 *Iussus restituere familiæ,intelligitur de familia testatoris.*
3 *Exhæredatus quando admittatur ad reuocandum prohibita alienari.*
4 *Filius institutus tantum in legitima,an admittatur ad reuocandum totum fundum prohibitum alienari.*

Cum pater Ad reuocandum fundum ꝯ defuncti voluntatē alienatū, viuo hærede admittunt filij eius emancipati,in potestate vero retenti eo mortuo,si ei hęredes non sunt.Item non vr̄ extra familiam alienatum,si oībus in
1 ęqualiter,vel vni tñ est relictum.h d.†Op.ꝙ emancipati non possunt petere,cum desinant esse de familia.l.tutelas.de capi. dimi.& l.pronunciatio.§.familiæ.de verb.sig. Rñ.ꝙ sufficit fuisse de fa-
2 milia tempore mortis,vt ꝟ ti. 1.l.cum ita.§.in fideicōmisso.†Quæro,cū iubet restitui familiæ,de qua familia intelligitur?Rñ.in du-
3 bio de sua.l.cum acutissimi.C.de fideicommis.† Quæro,an exhęredati in totum reuocent?Rñ.gl.dic,vt in l.is,qui. ꝟ. tit.2. Veritas est,ꝙ pro parte instituti non reuocant,l.vnum ex familia.§.sed si
4 vno.& sequen.ꝟ.tit.1.fm Iaco.de Are.† Quæro, quid si filius est institutus tantum in legitima,an admittatur ad reuocandum totum.Rñ.sic,vt l.1.& 2.C si quid in frau.& pa.& l.cum a matre.C. de rei vendi.& l.fi.§.in computatione.C,de iure delib.

Interdum. Per intentum speciei plurib.insolidum debitæ,quis liberatur ab omnibus,

LEX CXVIII.

a **Etiam hoc.** ᵃIsta lex,& l.& eo mō ꝟ.eo.faciunt ad q.de creditore,qui dicit debitori, ego egerem illa pecunia,vel similia verba,an ex hoc inducatur īterpellatio? De quo p Cy.in l.minorum.C.in quibus cau.in inte. rest. non est necessdixi s̄.de acq.hęr.l.si quis mihi bona.§.pater Seio filio.

ADDITIO.

a Etiam hoc.Vide Bar.in simili in l.1.in 3.q.ꝟ.de ope.no.nunc.

LEX CXIX.

Legatum est. Ponit hic diffinitionē legati.h d. Aliter diffinitūr in l.legatum.ꝟ.tit 1. dic, vt in gl.

Hæredi. Quatenus relinqtur hr̄di a seipso, non valet,& accrescit coniuncto.h.d. Materiam istam dixi in l. huiusmodi.§.si Titio.s̄.e vide gl.2.in fi.ibi iure hr̄ditario,&cæt.& dic,ꝙ male dixit Rog.vt in gl seq.& l.plane.§ si duobus. s̄.e.Nec.ob.l.filiam.ꝟ.de au.& arg leg.vt ibi patet,quod no.

Alienus. Op.s̄.c.l cum filiof. Sol.ibi loqtur in alienāte,hic in seruo. Et ratio est,quæ colligitur ex his, q̄ no.ī l.si conditioni.§.fi.in fi.magnæ gl.s̄.de hęr.insti.

Fundus. Seruitutes prædij legati aditione hæreditatis cōfusæ,sunt restaurandæ.h d.quod bene no.

LEX CXX.

1 *Relictum in alimentis pauperum,relictum videtur in honorem ciuitatis.*
2 *Relictum fratribus minoribus pro alimentis,uidetur relictum in honorem ciuitatis,& quilibet de populo admittitur ad petendum.*

Si quid. Quod relinquitur in honorem ciuitatis,valet.h.d.
1 †No.ꝙ illud,qđ relinqtur in alimētis pauperum vr̄
2 relinqͥ in honorē ciuitatis,vt hic. Et dico, ꝙ illud, † qđ relinqͥ fratrib.minorib.q sunt positi in altissima paupertate ꝑ alimentis, uf
a relictū in honorem ciuitatis, & sic quilibet de populo ᵃ admittitͬ ad petendū pro eis,& hoc dixi in a.lib. Minoricarū , & no.istam l.

ADDITIO.

a Barb.De populo.Vide ꝟ.eo.in l.ciuitatibus.

LEX CXXII.

Si seruus. Remissio reddendarum rōnū non se extēdit ad reliqua,nec ad dolum,nec ad peculiū. h.d. No. tex.ibi,iō &c. Materiam istā declaro in l.Aurelio.§.1. de li le.Op. ꝙ si relinquitͬ ista liberatio seruo,aut est liber, & non tenetͬ ex ante gesto,vt C.an seruus ex suo fa.ꝑ tutū,& s̄ de neg. ge.l.quæ vtiliter §.qui pure. Aut remanet seruus,& tūc legatum factum ꝓprio seruo,non valet,l.seruis.C. eo. Præterea dño non tenetur ciuiliter. Sol.fm Iac. de Are. hoc importat si seruo legatur cum libertate peculiū,nō deducitur de peculio,ꝙ dño debebatur,rōne neglīgētiæ. Item liberatur remanens seruus ab obligatione naturali.

LEX CXXIII.

Nihil. Onus præstandorum redituum , alienationem ꝓprietatis non impedit.h.d.Quærit gl.vtrum possessor fundi possit conueniri pro istis sportulis,& dicit qđ sic. Qualiter istud onus ad possessores transeat.dic,vt dixi in l.Caius, de ann. lega. & l.Lucius de alimen.leg.& vtrobique per glo.

Omnibus Quoties est prohibitum aliquid cōsensu eorum,in quorum fauorem prohibitum est, efficitur licitum.h.d.Op.qđ solum possit peti æstimatio, l. si fundū per fideicommissum,s̄.c. Sol.gl. Tu dic,vt ibi dixi,quia nō erat legatarij,sed erat suturum suum,facta alienatione.

a **Fructus.** Legatarij non tenentur stare colono.ᵃ h.d. Op.nā testator non vr̄ grauare hęredem, nisi in iure , qđ ipse habebat,l.si domus.§.fi.s̄ eo.& l.si a substituto. §. hęres, s̄.eo. Sol.gl.ibi loquitur in iure reali,hic in iure,quod est in persona.Cōtra hoc op.ꝟ.ti.a,l.qui concubinam.§.si fundum. Sol.intellige gl. de eo,qui habebat ius personale,non ad rem,neq; ad partem eius sed ad aliquid extra.Facit quod dixi in l.si res obligata.s̄.eo.Sed si esset ius ad partem rei,nunc secus,vt in contrario.

ADDITIO.

a Stare colono.Legatarius non tenetur stare colono,late per Bar. in l.si filio.so.ma.

LEX CXXIV.

1 *Dictio,cum,& dictio si,quomodo differant,remissiue.*
2 *Arguere de verbis legis ad verba testatoris,licet.*

Si quis legauerit Dictio,cū,siue ꝓferatur a testōre, siue a lege,cōiunctionē inducit.h.
1 d.Differentiā † inter,cum,&,&,vidistis in l. Titiæ.textores. §. 1.s̄. eo.Differentiā inter cum,& si,dic vt in l.centesimis. §. fi.de uerb.
2 ob.No.† ꝙ licitum est arguere de verbis legis ad verba testatoris.
1 *Institutio facta de ecclesia fratrū Minorū valet,& ciuitas pōt petere, n.3.*
2 *Relictum pro construenda ecclesia,uidetur relictum ad ornatum ciuitatis.*
3 *Syndicus ciuitatis potest petere relictum factum ad construendam , uel ornandam ecclesiam.*
Item ex officio episcopi,uel iudicis secularis,hoc peti potest.
4 *Syndicus ciuitatis,& quilibet de populo potest petere relictum pauperib.*
5 *Relictum pro alimentis fratribus Minoribus,sindicus ciuitatis, & quilibet de populo petere potest.*
6 *Pratica petendi relictum pauperibus,uel pro construenda,uel ornanda ecclesia.*
7 *Relictum indeterminate fratribus,videtur relictum pro suis necessitatibus Bar.super secunda Infor,*

a **Ciuitatibus.** a Ciuitas potest petere, qđ relinquitur in honorem, vel ornatum ciuitatis. h. d. Hic 1 vt † casus, ꝙ si relinquitur legatum, vel instituatur ecclesia fratrū minorum, qđ institutio valeat. Secus si relinquatur fratribus nō ecclesiæ, vt in cle. exiui de Paradiso. de ver. sig. Et vr̄ relictum ad ornatum ciuitatis. ad cuius ornatum, & vtilitatem spectat ecclesia, vt l. 1. §. ius publicum. s̃. de inst. & iure. & j̃. de au. & arg. leg. l. Titia §. fi. Dixi plene in 1. lib. Minoticatum. No. ꝙ ciuitas pōt pe- 2 tere relictum, quod pertinet ad ornatū ciuitatis. † Per hoc dico, ꝙ id qđ est relictum ad construendam ecclesiam, vel ad fulciēdam seu ornandam iam constructam, ꝙ sindicus ciuitatis hoc pōt petere, quia ad publicam vtilitatem pertinet. Potest ēt hoc fieri officio epi, vel ēt officio iudicis secularis, l. hæreditas, de pet. hær. & de an. leg. l. Quintus. in fi. & est expressum in Auth. de eccl. tit. § si qs ædificationem. potent ēt petere quilibet de populo, vt j̃. dicam. 3 Et pro hoc puto † consultum fratribus minorib. nam licet ipsi hęreditatis sint penitus incapaces, tñ si hęreditas relinquitur ecclesiæ ipsorum, vel in fabricam ecclesiæ, ipsa ciuitas pōt hoc petere, & ēt quilibet de populo, vt dicam, quia magis vr̄ relictum ciuitati, q̄ ipsis fratribus, vt hic, & l. 1. §. ius publicum. s̃. de inst. & iu. Itē 4 no. ꝙ illud † quod est relictum hominib certæ ꝓdōnis in alimēta pertinet ad vtilitatē, & honorē ciuitatis. Et per hoc dico, ꝙ illud, quod relinquitur pauperibus, pōt petere sindicus ciuitatis, & etiā quilibet de populo, tex. est in Auth. de eccl. tit. §. si aūt qui hoc fa- 5 cere. ibi. & oī alia licentia, & c. † Et per hoc dico, ꝙ qñ relinquitur fratribus minorib. aliquid, qui pro nulla re tpali possunt esse in iudicio, cle. exiui de Paradiso, de ver. sign. qualiter possit peti est aduertendum. Nam aut est relictum eis pro alimētis, seu aliis necessitatibus, & tunc potest petere sindicus cōis, & ēt quilibet de populo, ꝑ hanc l. & d. §. si aūt Potest ēt implorari officium iudicis, vt dicam in l. seruos. j̃. de ali. & cib. leg. Sed quæro, q̄ erit forma pe- 6 tendi † Rñ. qñ petit sindicus ciuitatis, vel alius de populo id, qđ est relictum pauperibus, petet ꝙ detur distributori ad hoc deputato per testatorem, vel epm, cū lex dicat, ꝙ ipse omnino capiat, l. nulli. & l. si quis ad declinādam. C. de epis. & cler & d. §. si aūt. Si vero petit id quod est relictum ad fulciendam, seu ornandam ecclesiā, tunc concluditur, ꝙ ipse hæres cogatur hoc facere, l. fideicōmissa. i fi. de leg. 3. & ꝙ faciat per se, vel per alium, vt j̃. de polli. l. de pollicitationib. quæ est no. ad hoc, & puto, ꝙ iudex poterit aliquos præponere illi operi, & ad hoc eius officium implorari, l. 3. 7 de aliment. & cib. leg. † Si vero fratribus esset aliquid indeterminate relictum, tunc videtur relictum in dictum vsum pro suis necessitatibus, & in hoc iudex etiam secularis suum potest officiū exhibere, vt in Decr. Nico. quæ incipit, exijt qui seminat. §. ad hęc qui fratribus. quæ est posita de ver. sig. lib. 6.

ADDITIONES.

a Ciuitatibus. Ad fi. hanc l. dicit Bald. in auth. hoc amplius. de fideic. ꝙ per statutā ciuitatis possint deputari executores testamentorum, vide Bal. in auth. ingressi. de sacros. eccl. & adde, ꝙ licet de legatis pijs debeatur quarta episcopo, c. cum in officij. de test. & no. Bar. in l. si quis ad declinandam. de epis. & cler. tamen de legatis pijs factis ad ornatum ecclesiæ non debetur quarta, secundum Bar. in cons. 142. incip. constitutione epi Cam. & c. & adde, quod ciuitas potest petere relictum, quod pertinet ad ornatum ciuitatis, per hoc dico, quod id quod est relictū ad construendam ecclesiam, seu ad fulciendam, vel ornandam iam constructam sindicus ciuitatis potest petere, quia ad publicam vtilitatem pertinet, & potest etiam hoc fieri officio episcopi, vel iudicis secularis, vt l. hæreditas. de pe. hær. & de an. leg. l. legatum. in fi. & est expressum Auth. de eccle. tit. §. si quis ædificationem, & vide Spec. in ti. de inst. edit. §. nunc vero aliqua, uers. nunquid iudex, in vlt. col. poterit etiam petere quilibet de populo, vt inf. dicam, & per hoc puto cōsultum fratribus: nam licet ipsi hæreditatis sint penitus incapaces, tamen si hæreditas relinquitur ecclesiæ ipsorum, vel fabricę ecclesiæ ipsorum, ipsa ciuitas potest etiam petere, & etiam quilibet de populo, cum potius videatur relicta ciuitati, quam ipsis, ut hic, & l. 1. §. ius publicum. de iust. & iu. Et facit istud ad q. de qua dixi post Bar. in auth. si qua mulier. C. de epi. & cle. & contra Bar. hic tenet Bal. in auth. ingressi. Item no. quod illud, quod est relictum omnibus pauperibus ad alimenta, pertinet ad honorem ciuitatis. Et per hoc dico, quod illud, quod relinquitur pauperibus, potest petere ciuitas, & etiam quilibet de populo, tex. est in Auth. de ecc. ti. §. si autē qui hoc facere. ibi, & omni alij. Et per hoc dico, quādo relinquitur fratribus minoribus aliquid, qui pro null. re temporali possunt esse in iudicio, vt in cle. exiui de Paradiso. de uerb. sign. qualiter potest peti, est aduertendum. Nam aut est relictum eis pro eorum alimentis, seu alijs necessitatibus, & tunc potest petere sindicus ciuitatis. et etiam quilibet de populo, per hanc l. et d. §. si autem, potest etiam implorari officium iudicis, ut dicam in l. si seruis. inf. de ali. leg. Sed quæro, quæ erit forma petendi. Respon. quando petit sindicus ciuitatis, vel alius de populo id, quod est relictum pauperibus, petet quod detur distributori ad hoc deputato, vel episcopo, cum lex dic. & d. §. ipse omnino capiat, ut alleg. l. si quis ad declinandam, de episco. et cle. et d. §. si autem. Si vero petit id, quod est relictum ad fulciendam, seu ornandam ecclesiam, et tunc concluditur, quod ipse heres cogatur hoc facere. arg. l. fideicom. §. fi. inf. tit. 1. et quod faciat per se, uel per alium, ut inf. de polli. l. de pollicita. quæ est no. ad hoc et puto, quod iudex poterit aliquos præponere, et ad hoc eius officium exhibere, arg. inf. de ali. leg. l. 3. si vero fratrib. esset aliquid indeterminate relictum. tūc uidetur relictum pro suis necessitatibus. Et in hoc iudex etiam secularis potest officium exhibere, ut in decr. Nic. quæ incip. exijt, qui seminat. §. ad hæc, quia fratribus. quæ decr. est posita de uerb. sign. lib. 6. Adde quod uoluit Ro. cons. 69. in princ.

* Couar. lib. 1. uaria. re. cap. 16. I. M.

Lucius. Portio hæreditatis pro non scripta, accrescit cum onere cohæredi simul cum deficiente grauato. h. d. Oppo. C. de cad. tol. §. in primo. vbi pro non scripta accrescunt sine onere. Dy. exponit hic pro nō scripta, improprie, quia repudiauit, cui congruit gl. contraria. Tu dic, aliud in hæreditate, aliud in legato, dixi in l. si duobus. §. 1. s̃. eo. dicam plene in l. quæ conditio. de cond. & dem. vbi gl. hoc tangit.

Eum cui fundus. Non potest quis in plus grauari, quam apud eum remaneat, deducto onere conditionis. h. d. Opp. de l. si fundus. j̃. ad l. Fal. Sol. vt no. in l. non amplius. in prin. s̃. e. Op. de l. Imperator. §. 1. j̃. ti. 1. Sol. vt ibi dicemus.

LEX CXXVI.

Lucius. Si creditor debitori succedit, creditum extinguitur pro parte hæreditaria, nisi probetur testōrem compensare voluisse. h. d.

1 *Relictum palam filio spurio, non reuocatur per hæredem extraneum.*

2 *Vxor si est instituta a uiro, & rogata de restituēdo illis, quibus sibi uidebitur, si instituit filios spurios testatoris, non præsumitur tacitum fideicommissum.*

In testamento. Si ex verbis testatoris non apparet persona, cui debet fieri restitutio, qualis qualis præsumptio assumitur tacitæ fidei in fraudem legis assumptæ. h. d. Oppo. de l. non intelligitur. §. 1. j̃. de iure fisci. Sol. ibi nō expressit nunc, sed in alia parte testamenti expresserat, vnde de illo videtur sensisse. Facit quod no. in l. si quis ad exhibendum. j̃. de excep. rei iud. hic vero in nulla parte testamenti expressit. Vnde gl. circa hoc dicit tria. Quandoque testator reliquit non capaci palam, & aperte, vt tali filio meo spurio, & tunc legatum non va- a let, nec applicatur fisco, a sed remanet apud eos, a quibus relictum est, vt d. l. non intelligitur. in princip. Quandoque testator nullam mentionem facit de incapace, sed alicui reliquit, & in eius fidem posuit tacite, vt daret non capaci, & tunc aufertur ab eo, & appli- b catur fisco. Quandoque b testator exprimit, cui restituatur, sed nō clare, & tunc aliqualis præsumptio fraudis est, non tamen tanta, ꝙ c sufficiat, nisi probetur relictum non capaci, vt hic in vlt. glo. c dicitur, licet prima aliter innuat. Et est verum secundum Iaco. de A- 1 re. arg. l. ab ea parte. de prob. † No. ergo istam distinctionem circa primum membrum, si aliquis reliquit palam filio suo spurio, vtrum admittatur ad reuocandum quilibet hæres, etiam extraneus. tex. quod non, l. 1. in fine. C. de nat. lib. & glo. in l. hæredis. C. de his, quibus, vt indi. dic, vt dixi in l. fi. infra de his, quibus vt indi. 2 † Circa vltimum quæro, testator instituit vxorem, & eam rogauit de restituendo post mortem suam illis, quibus sibi videbitur, ista veniens ad mortem instituit hæredes filios spurios testatoris, an ex hoc præsumatur tacitum fideicommissum. dixi, ꝙ non, qa ex hoc, quod vxorem instituit, non est præsumptio taciti fideicommissi, l. fin. in prin. de his, quibus vt indi. & l. pen. de bon. lib. Præterea ista lex dicit, ꝙ est qual. squalis præsumptio, quādo testator sensit de certa persona: sed in q. proposita testator de nullo sensit, imo posuit in arbitrium mulieris. Dixi de hoc in d. l. fin. dē his qui. vt indi.

ADDITIONES.

* Tiraq. in tract. le morte saisit. 2. parte declaratione. 5. I. M.

a Applicatur fisco. Vide Bar. in l. in tacitis. sup. eo. et quod ibi dixi.

b Quandoque. Late respondi in cons. 435. quod responsum reddidi super testamēto D. Hyeronimi Fulginei. et uide inf. ad l. Paulus. de rebus dubijs. I. M.

c Barb. Vt hic in ult. gl. Et singulariter no. ista in gl. in materia sua, ex qua deciditur si testator reliquit tribus quadrigenta pro quolibet, et dicit, quod disponerent de his, prout in secreto ordinauit, licet resultet aliqua prǽsumptio, non tamen uitiatur dispositio.

LEX CXXVII.

Si hæredes. Nominati nomine proprio tenentur in viriles: si appellatiuo, tenentur in hæreditariis portiones. h. d. quod dic, vt plene dixi in l. turpia. §. fi. s̃. eo. Ex ista. l. potest sumi ratio. l. Lucius. §. Mæuia. j̃. ad Treb. vbi si nominantur nominibus appellatiuis non significantibus hæreditatem, vocantur pro hęreditariis portionibus: quod ideo est, quia non sufficit tāum nomina appellatiua ponere, sed requiritur, ꝙ enumerentur, hoc est, vt distincte ponantur, vt hic in tex. sed per illa nomina appellatiua, non fit numeratio personarum, ergo, &c.

LEX CXXVIII.

Si hæres Sicut legata per contratabulas patroni minuuntur, ita perceptiones hæredum. h. d. De hoc in l. Plautius. j̃. de condi. & demon.

LEX CXXIX.

a **Ab exhæredati.** a A substituto, vel legitimo exhæredati, nō pt legatum reliqu, secus in instituto, qui beneficio præteriti succedit per ɔtab. h. d. Principium huius legis declara, vt dicā in l. qui fundum. §. q filios. j̃. ad leg. Fal. Dixi plene in l. plane. la 2. in prin. s̃. eo. facit. l. fi. j̃. de leg. 3.

ADDITIO.

a Ale. Ab exhæredati. Limita, ut per Bal. in l. cum quidam. C. de leg.

a **Cum a posthumo.** a Relicta a posthumo instituto debentur a substituto, non nato posthumo.

ADDITIO.

a Ale. Cum a posthumo. Alle. Bal. hunc §. in l. fi. in uers. quæ quidam. de institu. et subst.

LEX

LEX CXXX.

Hæredi. Posthumo alieno potest legari,& potest hęs insti tui.h.d. De hoc plene in l. Gallus.§.ille casus,de li. & posthu.h.d.

LEX CXXXI.

Si tutor. Qui accipit vxorem illegitime sciēter,ab ea nō capit,sed ipsi relinquere potest.h.d. Hoc,quod dicit de muliere,intellige si fuit ignorans:secus,si sciēs,vt no.j.de vsuf. leg.l.vxori maritus,& l.præfectus,de ri.nup. Dixi in l.2.de his,qui bus vt ind.

LIBER XXXI.

TITVLVS PRIMVS.

De legatis, & fideicommissis secundo.

LEX PRIMA.

1 *Legatum non dicitur conferri in liberam uoluntatem,per ista uerba,si Capitolium ascenderit,nec per ista verba,si arbitratus fuerit.*
2 *Legatum relictum arbitrio legatarij,quando ualeat.*
3 *Legatum collatum in arbitrium hæredis,an ualeat.*
4 *Legatum quando possit conferri in uoluntatem tertij.*
5 *Contractus factus arbitrio tertij,uel si noluerit,semper est conditionalis.*
6 *Arbitrari cogitur ille, in cuius arbitrium collatum est legatum, intelligo causatiue.*
7 *Executor testamenti,quando cogatur illud exequi.*
8 *Executor cogitur exequi actione ex testamento,quando ei aliquid relictum est,& officio iudicis,si nihil.*
9 *Legatum relictum arbitrio tertij,eo non arbitrante legatum tenet,nisi arbitrium sit commissum conditionaliter.*
10 *Dēus arbitrari,intra quantum tempus dēat arbitrari,& quando cognoscitur,quod ipse nolit arbitrari.*
11 *Tertius,in cuius arbitrio commissum est legatum,si nō arbitratur,quis arbitrabitur.*
12 *Arbitrari debens.si arbitratur,& male,recurritur ad iudicem.*
13 *Verba significantia arbitrium boni viri,remissiue.*
14 *Bonus vir,qualiter arbitrabitur legatum.*
15 *Arbitrari debet quis herede præsente,quando quantitas est taxanda.*
16 *Omnes personæ quas quis possit eligere, non sunt requirendæ in electione fienda.*
17 *Instrumenti continentis interesse, vel aliquid incertum, uirtute statuti, executio perinde peti potest,ac si contineret certum*
18 *Iudicis a sententia aliquid arbitrantis,ut bonus vir,non appellatur.*

a **IN arbitrium.** a Si legatum ī arbitriū alterius ɔdōnalr ɔferat,suspēdīt,sicut p q̄libet aliam ɔdōnem:sed si nō ɔdōnalr,nō suspēdit.h.d. Diuide,vt ī gl.sup verbo,sed eum,ī duas partes. Primo loqr̄,qñ legatum ɔfert in arbitrium alterius ɔdōnalr,expssa certa q̄titate vel re. Scdo dicit,qñ ɔfert in arbitrium alterius,nō ɔdōnalr,sed ñ expssa q̄titate,vel re. Scda ibi,sed cū ita. In tex.ibi,q̄ n.dic,q.d.nulla. Vr̄.n.testōr certam q̄titatem expssisse,& hoc seqr̄. Quæro ante oīa,qd monet gl.ad dicēdum,ꝙ in prima parte fuit in legato certa q̄titas expssa: Rñ.qa si nulla fuisset expssa,legatum fuisset inualidum,tanq̄ incertum.l.cum post.§.gñr.s̄.de iure dot. Cum.n dico relinquo Titio,si Seius arbitratus fuerit,hic suspēdit dispō,& ī arbitrium Seij cōfert hoc,vtrum sibi placeat,ꝙ sit legatum vel nō, nō aūt,qd,vel q̄ntum legatr̄. Vñ si arbitraret̄,ꝙ sibi placet legatum esse,remanet tñ legatū inualidū,pp incertitudinem rei legatæ,d.§.gñr. Sed qñ arbitriū ñ ponit ɔdōnalr,vt lego pupillo arbitrio tutorum,& tūc dispō est certa,qa testōr legat,sed in arbitriū alterius committit,qd,& q̄tum leget. His pmissis op.hic ī pri.innuit ꝙ valet legatū relictū sub cōdōne,si voluerit. Cōtra.j.ti.j.l.fideicōmissa.§.q̄q̄.& s̄.de her.inst.l.si qs Sempronium,& l.nōnunq̄,de cōdi.& dem. Sol.expone,si voluerit,i.arbitrari, & sic nō fuit collatū in meram volūtatem,vel dic fm Rog. vt dum dr̄ ibi,qd.n.interest, exponat̄.i.aliqd interest. Quælibet sc.est vera in se,prima tñ magis
1 est clara. Ex his no.† ꝙ sicut ñ dr̄ cōferri ī liberā volūtatē,p ista verba,si Capitoliū ascēderit,ita nec p hęc verba,si arbitratus fuerit,secus p ista,si voluerit. Intro gl.fi.& opp. īcertitudo vitiat legatū.d.l.cū post.§.gener. Sol.hic incertitudo venit declarāda p arbitriū alterius. Op.de l.si ita legatum.§.illi,si volet.s̄.ti.j.& de l.si ita expssū de cōd.& dem. Sol.ibi cōferī in liberam volūtatē legatarij,qd fieri pōt. Op.de l.vtrū,§.j.de reb.dub. Sol.ibi dēt intelligi arbitrio hr̄dis,hoc est,in libera volūtate,ꝙ nō valet. Venio ad māam,& gl.hic
2 summat distinguendo tres casus,quos examinabo.† Primo q̄ro, an valeat legatū relictū arbitrio legatarij. Gl.ꝙ sic,siue dicat ad arbitriū,siue si voluerit,l.si ita.de cōd.& dem. Addit Dy.qa ñ refert an cōferat̄ in liberā volūtatem,vel nō,vt j.de op leg.p totum,& l. senatus,§.legatum.s̄.ti.j. Tu vero dic clarius,aut testōr dixit ad eiꝰ arbitriū,& sic nō ɔdōnalr,& valet,vt hic. Aut hoc exprimit cōdōnalr,& tūc aut q̄titate nō expssa,& nō valet,vt in prin.huius legis, a ɔ̄rio sensu,fm qd gl. intelligūt,& Dy. Aut testōr exprimit certā q̄titatē,vel rē,& tūc aut dicit,si arbitratus fuerit,& valet,tñ est necesse,ꝙ arbitret̄,vt hic in prin.& l.is,q hr̄s,s̄.de acq.hær.licet glo. ibi nō bñ sentiat. Aut dixit,si voluerit,& valet,si declaret se velle,l. si ita.§.illi,si volet.s̄.ti.j & l.si ita expssum,de cōd.& dem. Aut dixit,cū voluerit,& valet,ēt si nō declaret volūtatē suā. Nā moriendo vr̄ velle,l.fideicommissa.§.sic fideicommissum relictum. j.ti.
3 j.& l.vxorem §.pe.j.ti j.† Scdo q̄ro, qd si cōferat legatū in ptātē hr̄dis? Dicit gl.tūc refert,vtrū dicat,ad arbitriū:aut,si voluerit. Tu circa hoc dic latius Aut dixit,ad arbitriū hr̄dis,nō cōdōnalr,& valet vt purū,vt hic. Aut cōdōnalr,vel q̄titate nō expssa,& est nullū, vt in prin.huius legis,a ɔ̄rio sensu. Aut expssa re,vel q̄titate,& tūc aut dixit,si arbitratus fuerit,& valet legatum,l.si sic.in prin.s̄.ti.j. tanq̄ cōdōnale,p istam l.in prin.iō est necesse,ꝙ hr̄s arbitret̄,vel sit in mora arbitrādi,l.Thais.§.sorore.j.de fideicom.li.& l.iure ciuili,j.de cōd.& dem & hoc uult tex.j.ti.j.l. fideicōmissa.§.q̄q̄.j.rñ. ubi dicit,legatum dēbitur. Intellige,si fuerit arbitratus,uel p eum steterit,qd innuit uerbum,dēbit, quod est futuri tpis, Postea in 3.rñd.dicit,oīno dēt,& sic utitur uerbo pn̄tis tpis, qa ibi nulla est suspēsio. Aut dicit testōr,si hr̄s uoluerit,& nō ualet,ut hic in glo.& tex.in d.§.q̄q̄. Aut dicit,cum uoluerit hr̄s,& ualet,& pōt differre uelle usq; ad mortem,d.l.fideicommissa,§.sic fideicommissum,
4 & l.uxore.§.pe.j.ti.j. Quarto,utrum † legatum possit conferri in uolūtatem tertij? Gl dicūt,aut dixit,si uoluerit, aut si arbitrabit,ut in gl. Declaro,qñ testōr dixit,si uoluerit extraneus,nō ualet,qa est captatoria uolūtas,l.nōnunq̄,de cond.& dem. Quod intellige uerum,pterq̄ in relictis ad pias cās,c.cum tibi.ext.de test.dixi in l.captatoriæ.s̄.ti.j. Fallit ēt in relictis libertatum,l. fideicommissaria libertas,j.de fideic.li. Sed si dixit,cum uoluerit extraneus,puto,ꝙ ualet,ut dictum est s̄.de hr̄de,& legatario,nam moriendo ur̄ uel-
b le,d.l.fideicommissa.§.q̄quam. Scdo dicit gl. b si testōr dixit ad arbitrium,& tūc ualet,ut purum,ut hic 2.rñ. Aut dixit,si arbitraret̄, & tūc ualet,ita demum si arbitretur,ut hic in prin.& j. dicam ī q.
c Qd intellige c qñ fuit in legato expssa certa q̄titas alias secus,ut in prin.huius legis. Prædicta uera in ultimis uolūtatib.sed in ɔ̄ctibus
5 † siue dicat,in arbitrio talis,siue uoluerit,semper facit cōdōnem, l.fi.C.de ɔ̄h.emp.& l.si quis arbitratu.j.de uer.ob.& ibi plene dixi de ɔ̄ctib.Doct.& gl in l.in uēdēτis.C.de ɔ̄.empt. Pro hoc,quod hr̄ in glo.in l.in personam,§.gñaliter.inf.de reg.iu. Quærit gl.an il-
6 le,in cuius arbitrium cōfert̄,† cogat̄ arbitrari. Rñ.gl.ꝙ non meminit se legisse. Dy.arguit,p,& ɔ̄,& ꝙ nō cogat̄ pbat in fi.§.sed & si qs.C.communia de leg.in ɔ̄rium facit tex.in Auth.de eccl.ti.§.si aūt,q hoc fatet̄,ut no.gl.C.de epi.& cle.l.nulli licere. Verius tñ ē, ꝙ nō cogat̄ arbitrari pcise, sed cā tūc,qa pdit relictū,si uoluntatē nō exequat̄,ut no.in l.cū ita §.j.j.c.& l.si mōi.ī pri.s̄.ti.j.& s̄.de rē.insp.l.j.§.apud eū.& s̄.ubi pupi.edu.debe.l.j.§.q̄uis,& hoc tenēt, Doct in d.l.nulli.addūt tñ Do.esse uerum,si tale offm̄ ñ agnouit sed si agnouit,§.idistīcte cogeī arbitrari l.3.§.tametsi.s̄.de ar.hoc ponit Cy.in l.id,ꝙ pauperib.C.de epi & cle.in 3.q.& l.fi. C.de ɔ̄h. emp.& Spe.de inst.edi.§.nūc uero aliqua.uer. hoc ēt q̄rit,ubi ple-
7 ne.† Aduertēdū tñ est, ꝙ gl. solū q̄rit de eo,cuius offm̄ ē arbitrari. Dy.arguit de his,quorū offm̄ est exeq:tñ hoc satis ē phabile,qa ea
d dē rō ē. Dic ergo latius,d aut talis executor acceptauit offm̄,& cogit̄ illud facere,d.l.3.§.tametsi.acceptare dr̄, siue ī testō sibi adscripserit,uel adscripto cōsēsit in uita,siue post mortē,l.uxori.§.j.inf. ad l.Cor.de fal.ꝙ ibi no. Aut non acceptauit,& tunc aut erat ei aliqd relictum in testō,aut nō. Primo casu aut negligit exeq,qa non pōt ēt si uellet,ut sunt fratres minores,q non pn̄t esse executores, c.exiui.de uer.si.in cle.& hēbunt legatum,licet nō administrarēt C.c.l.ab administratione. Aut pōt,sed non uult,& tunc cogit̄ cautatiue,ut Dy.dicit. Si.n.non exeq̄t̄,pdit relictum, d. Auth. de ecc. ti.§.si aūt,& l.si qs sepulchrū.§.fundus.de reli & sump.fun.cū alijs alleg.p Dy. Aduertēdum tñ est,ꝙ olim erat distīguēdū,an legatū
e esset relictum ob hoc,uel non,ut l. Nesennius. e de exc.tut.tñ hoc hodie est indistincte uerū,ut in Auth.de hær.& Fal.§.his omnib. & no.per Ia.de Bel.eo.ti.§.hæc quidem,in ult.q. Si uero nihil fuit relictum,tunc non cogitur,d.§.iuus.& l.3.sup. de arb. de cur.boda.

ADDITIONES.

a Pom.In arbitrium.vide ad istam l per Ale.consi.13.in vlt.col.in 2 vol.
*Ant.Aug.lib.4.emendat.c.11. I. M.
b Pom.Secundo dicit.Vide Pan.consi.4.in fi.2.uol.
c Quod intellige.Scripsi consi.360.nu.11.lib.4. I.M.
d Pom.Dic ergo latius.De hoc est casus in terminis ī l. si quis.§. fundus. & ibi no. Bar.ff.de rel.& sum.fu.Facit c.Ioannes,de test.vbi executor cogitur exequi.
* Dec.consi.494.nu.7.conc.40.nu.2.3. I.M.
e Vt l.Nesennius.Adde,vt per Bal.consi.257.lib.4.Roma.consil.208.& 331.& inquantum Ale.tangit,an executor possit alij vices suas committere, vide & pulchre consi.417.lib.ij.consulendo super testō cuiusdam Cardinalis de Capacis, qui alios Card.& episcopos executores fecerat. Et an quis cogatur exequi,vide verbum per Bal.consi.169.lib.1.

da l.3.§.q̃ritur.& ff.de pcu.l.filius.§ inuitus. Hoc aũt intelligo,ꝙ non possit cogi.f.vt executor testãtis. Sed qa ista executio deuoluit̃ ad epm,d.§.si aũt,& d.l.nulli licere.vel ẽt ad p̃sidem puinciæ.l.3.ff de ali.& cib.leg.q iudices p̃nt ad hoc vnũm ꝯstituere,vt exequatur,d.l.3.tũc iudex p̃t ex suo officio cogere sicut põt cogere quẽlibet,cui delegat.l.1.C.q p sua iuris.Vbicunq; aũt dixi aliquem cogi arbitrari,intellige,si arbitriũ ꝯdõnaỹ sit insertũ.si.n.cogeret̃,ñ 8 esset ꝯdõ,qd est ꝯ prin.l.uñæ.†Quæro,quo iure coget̃? Gl.in l.nulli.C.de epi.& cle.dicit officio iudicis, vel actione ex testõ. Idem ĩ Spe.in d.ver.hoc ẽt q̃rit̃,cum ver.se. Tu dic,aut executori erat aliqd relictum,& põt cogi actione ex testõ,si agnouit relictum,l.a.C.de his,q̃ sub mõ.aỹs officiũ iudicis locũ bẽt. Cessat.n actio ex testõ,cũ nullũ cõmodũ pecuniariũ ex eo ꝯsequat̃,l.plane.la j.in fi.ff.

9 ti.j.Quæro,pone,ꝙ † talis non arbitrat̃,an legatum valeat? Glos.ꝙ sic.Hoc intelligo verũ,si ꝯmittat̃ ad arbitriũ alterius,nõ ꝯdõnaỹ. Si.n.ꝯdõnaỹ,& ille nollet arbitrari,legatum esset nullum,vt hic ĩ prin.Dicit.n.ꝙ inter hãc ꝯdõnẽ,& illã, si Capitoliũ ascẽderit,non est dña,sed Capitolium ascẽdere nõ cogit̃,ergo,&c. & hoc sentit gl.mag.hic in fi.licet aỹ dicat gl.in l.is,q hñs,ff.de acq.hær.iñ tex.il

10 lius l.pbat illud, qđ dico.†Quæro,q̃ñ sciam,ꝙ ille nolit arbitrari.Rñ primo,si hoc exprimit,l.fi.§ sed & si qs.C.cõmunia de leg. Sed si hoc nõ exprimit,sed tacet,q̃tũ tps dẽt currere,vt nõ videat̃ arbitrari? Dic,aut qs dẽt arbitrari ad ꝯmodũ suũ,& p̃t arbitrari,donec dẽt sibi terminus a iudice.l.mãcipiorũ.de op.leg. Aut ad ꝯmodũ alterius,& tũc aut arbitriũ ꝯsistit circa eligendas p̃sonas,& põt

a arbitrari,[a] donec interpellatus in iudicio sit in mora.l.cũ qdã ita ff.e. Aut arbitrium cõsistit circa res, & tunc dẽt intra annũ arbitrari.l fi.§.sed & si qs.C.cõia de leg.Ita intelligo istã l in a rñ.& ff.ti.j.l.fideicommissa §.quamq̃.Fallit in casu,vbi põt differre arbitrari donec viuat,l seruos.ff.de manu.testa.Rõ est,quia ibi vr̃ testõr voluisse,vt seruus esset obediẽs hr̃di in vita eius. Er p̃dicta in vltimis

11 volũtatib.in ꝯctib.dic,vt dixi in l.si qs arbitratu.de ver.ob.† Quæ-

b ro,[b] illo tertio nõ arbitrãte qs dẽat arbitrari? Dicit gl.ꝙ recurritur ad alium,vt in l.in p̃sonam.§.ĝnaliter.ff de leg.iur.tñ nou dicit ad quem. Tu dic,aut arbitrium cõsistit in aliqua re eligẽda ex certis, & tũc arbitrium deuoluitur in ipsum legatarium,d.§.sed & si qs. Si vero consistit in eligẽda re,vel quantitate incerta,vt in casu huius legis in 2.parte,& tunc recurritur ad iudicem,ar.l.cum qdam

c ff.eo.Si vero arbitrium ꝯsistit in eligẽda persona,tunc aut [c] persona erat oĩno incerta,vt relictum pauperib.vel in redemptionẽ captiuorum,& arbitrat̃ iudex,d.l.nulli.C.de epis.& cle. Aut arbitriũ erat in eligẽda p̃sona incerta,de certis,& tũc illo nõ arbitrãte,non recurrit ad alium.sed oẽs illi de qb.dẽbat fieri electio,admittũtur in viriles,l.si qs Titio.in fin.& ar.l.cum qdam.ff.e.& hoc qñ nullo

12 mõ arbitratus est.† Sed q̃ro,qđ si arbitratus est,& male.Gl.dicit

d ꝙ recurrit ad alium,[d] vt d § ĝnaliter. Nõ dicit ad quem:dic,ꝙ indistincte recurrit ad iudicem,vt d.l.in p̃sonam.§.ĝnaliter.de re.iur. & l.continuus.§.cum ita.ff.de ver.ob.& l.si societatem.§.arbitrorum.ff.p so.& ibi dixi,& hoc in vltimis volũtatibus. In ꝯctib.vero quaỹ recurrat ad arbitrium alterius. Doct.tangunt in l.in vẽdẽtis C.de ꝯh.emp.& ibi gl plenius dixi in l.si qs arbitratu.de verb.obl.

13 †Quæro,quę sint verba,quæ significãt arbitrium boni viri,vel li-

14 beram volũtatem:dixi in l.si sic.in pri.ff.ti.j.†Quæro,quaỹ bonus vir dẽat arbitrari.Gl.dicit p virib.bonorum testõris,ꝯsideratis meritis legatarij,& s̃m qualitatem,seu q̃titatem,vt in gl.quam vide. Tu dic,aut relictum est factum ob certam cãm,vt cã dotis,vel alimentorum, vel studij,vel similium,& tunc dẽt arbitrari q̃tum ei sufficeret ad illud,cõsideratis qualitatib.p̃sonarum,l.si filiæ.ff.ti.t.& l.q̃ro,ff.de iure do.saluo si tãta esset quãtitas,ꝙ absorberet quasi totum p̃rimonium relinquẽtis,tũc esset minus arbitrio iudicis l.qdam in testo ff.eo.si vero esset relictum simp̃r absq; exp̃ssione cãę,ñc erit arbitrium boni viri,vt gl.dicit. Exemplum hic in fi.legis,si testõr legauit pupillo arbitrio tutoris,dẽt considerari,q̃tum esset æquum relinq ipsi pupillo,cõsiderata qualitate pupilli,& cõsiderato p̃rimonio testõris, & charitate,q̃ hẽbat ad pupillum, vel ꝯsideratis meritis,si reliq̃sset maiori.posset ẽt colligi q̃titas ex q̃ritate relictorum,quæ testor fecit in simili.l.cum vnus §.fi.de ali.&

15 cib.leg.& l.si seruus plurium.§.fi.ff.ti.j.†Quæro ext.gl.an qs dẽt ar-

e bitrari p̃nte hr̃de,[e] vel saltem req̃sito? Rñ.vbi testõr nõ taxauit q̃titatem,vt in scđo casu huius legis,puto hr̃dem req̃rẽdum,ar.l.si qs arbitratu.ff.de ver.ob.& qđ ibi dixi. Sed si q̃titatem taxauit, arbitrium est,tñ circa eligẽdas p̃sonas,vel circa distributionẽ faciẽdã inter eas,tũc ñ dẽt req̃ri,l.nulli.§.cum aũt.C.de epi.& cle.vbi sufficit,ꝙ post ips manifestet p̃sidi.Hoc ẽt apparet.qa ex hoc hr̃s nõ

16 lædit,l.de vnoquoq;.ff.de re iud.a ꝯno sensu.†Quæro,an oẽs p̃sonæ quas qs posset eligere,dẽant req̃ri? Vr̃,ꝙ sic,qa req̃siti possent trahere electorem,in hoc,vt se eligeret. Contrarium puto per legem,vnum ex familia p totam legem, ff.eo. vbi talis electio põt fieri in testõ instituẽdo,vel legã.lo,ꝙ nõ posset,si req̃reret p̃ntia alterius,qa tũc non esset mera,& libera vltima volũtas.Item qa põt fieri eis inuitis,ergo eis absẽtib l.3.§ 2 de fideicomm.li.& dixi in illa q̃õ.quam disputaui,quæ incipit,filium adultum testõr instituit Nõ ob.ꝙ posset eum trahere in suam s̃niam,quia hic tractat̃ de lu

f cro captando. Vltimo videtis,[f] ꝙ licet q̃titas arbitrio alterius dẽat declarari,tñ oblõ nõ dr̃ hr̃e ꝯdõnẽ,neq; dicĩn,licet.n.differat exe-

17 cutio,tñ oblõ oĩ respectu p̃ns est,vt gl.dicit.† Et p hoc [g] apparet,

g si aliqs p̃mittit in instrõ interesse, [h] vel aliquid incertum, ꝙ illius

h instrumẽti põt peti executio ex forma statutorum,sicut si ꝯtineret certam quantitatem, & tũc in iudicio declarabitur quantitas, C.de sen.quæ sine cer.quan.l.1.facit.ff.de eden.l.1.in prin.& l.defensionis facultas,de iure fi.q̃ no.bñ Sed quæro,[i] eo † casu,quo recurrit̃

i 18 ad iudicem,si ipse arbitratur,an ab eius s̃nia poterit appellari? Dic ꝙ vbicunq; iudex aliquid vt bonus vir arbitratur,nũquam appellatur,ita dicit Inn.in c.præsenti.extra,de testib.

ADDITIONES.

a Barb.Et potest arbitrari. Et vide eundem in l.cum quidam,inf.e.& in l.fi.§.sed & si quis.C.com.de leg.

b Quæro Bar. Soc.inter consi. Maria.sen.consi.92.col.6.circa med. I. M.

c Barb. Tũc aut.Videtur sibi concedere,in eo,quod dicit in d.l.cum quidam,inf.e.

* Soc.inter consi. Maria.sen.consi.92.col.10. I.M.

d Recurritur ad alium.Adde vltra plene dicta per Ale.hic bellissime Rom.consil.261,quem omnino vide.

* Ruyn.consi.90.nu.9.li.1.consi.19.nu.4.li 2. I. M.

e Barb.Præsente herede.Adde,vt per Pet.de Anch.consi.384.

* Soc.iun.consi.13.nu.5.li.j.Didacus li.2.uariar.resolut.c.12.Petrus Beninten.dec.15. I. M.

f Barb.Vltimo videtis.Et an a s̃n a reducentis tñ ad arbitriũ boni viri possit appellari,vide de hoc Io.An. & adde Bar.consi.31.inc.qõ talis est,petitum fuit.

g Poma.Et per hoc. Vide Rom.consi.86.in dub & consi.211.in vlt.col. & quæ posui ad Bar.in l.j.de acq.re.do.& Bar.in tract.guarentigiæ,in prin.2.q.primę part.prin.

Barb.Et per hoc apparet.Alleg.istud dictum Doct.in c.1.1.dist.

h Interesse.Adde vt per Bal.consi.398.li.2.& Rom.consi.89.

i Barb.Sed quæro idem dicas in arbitratore,quia si partes compromittunt in eum vt bonum virum,nunquam talis s̃nia potest ad arbitrium boni viri deduci. Istud fuit sing.dictum Bar.in l.3.§.tametsi.inf.de arb.quod no.perpetuo.& vide Abb.in consi.2.ubi sequitur Io.& Bar.vide ibi consi.39.& vide Ludo. Roma.in consi.255.

Quoties. Si plures res nominẽtur,plura sunt legata, sed si vno vniuersali noĩe comprehendantur, h d. Hanc legem declara,vt dicam in l.neminem,ff.eo.

LEX III.

1 *Conditio consistens in potestate alterius,dicitur impleta quando transiuit tãtum tempus,quod commode impleri potuit.*

Si ita. Valet legatum,ẽt si conferat̃ in cõdõnem,q̃ in alterius p̃tãte cõsistit.h.d. Quæro,de quo loquit̃ hic,dum dicit nõ ascẽderit: Gl.ponit tres opi.ꝙ loquat̃ de hr̃de,& valet legatum qa nõ cõfertur in eius exp̃ssam volũtatem,sed relatam,l.si qs Sẽpronium,ff.de her.inst.& l.nõnũquam,de cõd.& dem. Sed tũc q̃-

1 ro,†q̃ñ dicet̃ ista cõdõ impleta? Vr̃,ꝙ dẽt expectari,ꝙ desinat posse ascẽdere,vt l.ita stipulatus,de verb.ob. Veritas est,ꝙ vr̃ impleta,q̃ñ trãsiuit tñ tps,ꝙ commode ascendere potuisset,& nõ ascẽdit

a l.hęc cõdõ.[a] de cõd.& dem. Alia le.est,ꝙ dicatur hic,si extraneus Capitolium nõ ascẽderit,& ista etiam est bona, & dẽt expectari, donec desinat posse ascendere: quod est verum, nisi esset persona legatarij coniuncta,quia tunc præstatur cautio Mutiana,l.cum tale.§.j.de cond.& dem. Tertia lect. est,si ipse legatarius Capitoliũ non ascenderit,tunc ualet legatum,& est locus cautioni Mutianę ut in glo.

ADDITIO.

a L.hęc condõ.Melius facit.l.j.§.item si ita legatum.ad l.Fal.nam l.hæc condõ.loquitur in legatario,hæc in hærede.

LEX IIII.

1 *Executor,cui fuit legatũ relictum,non potest illud repudiare,ut euitet onus satisdationis,& executionem acceptare.*

2 *Casus,quo legatarius particularis, cogitur agnoscere legatum.*

3 *Vna res si legatur,uel plures,quando legatarius possit partem agnoscere.*

Neminem. Si una res,uel plures legantur sub noĩe collectiuo,non ẽt una acceptari,alia nõ: secus si plures noĩatim,nisi illa,q̃ repudiat̃, hẽat onus annexum.h.d.cũ duab.seq. Op.de cad.tol.l.j.§.ubi aũt,glo.sol.hic legat̃ una res uni,ibi plurib.uñ portio accrescẽs põt repudiari. Pro decl̃one l.seq.l.si duob.q̃ro,q̃ño intelligat,ꝙ de duob.legatis nõ põt repudiari unũ qđ onus hẽt annexum? Rñ.si p hoc fieret p̃iudicium hæredi,ut in exemplo hic posito.Item si fieret p̃iudicium alteri,l.si legatario.ĩ

1 prin.ff.de fideic.li.Et per hoc † dixi in q.de facto. Vos scitis,ꝙ executor,q sentit commodum,dẽt satisdare,l.si a plurib.ff.ti.j.no.in l.liberto,§.largius,de ann.lega.aỹs secus,l.diuus,ff.si cui plus,quam p leg.Falc. Contigit,ꝙ qdam fuit constitutus executor, & legatũ sibi fuit relictum,& iste uult repudiare legatum,ut euitet onus satisdõnis,& uult esse executor Certe non potest,p istam l.quę loquitur,in onere,ini posito a lege.facit d.l.si legatario, ff. de fidei.liber. Quæro,si repudiatio ualet,& onus remanet,an cogatur hr̃e nihilque? Rñ.repudiatio ualet in p̃iudicium repudiantis,ut hic. Sed ẽ aduertẽdum,si qdem ille in cuius fauore legatum repudiat̃, hẽat onus,potest sibi consulere,illo non agnoscẽte legatum,& non cogitur agnoscere,ut hic,ubi hr̃s deducet Falcidiam,& retinebit seruum legatum cum onere suo. Si uero non potest sibi consulere, nisi ille agnoscat, tunc cogitur legatarius agnoscere, non obstante repudiatione,d.l.si legatario,ff.de fideicomm.liber. quæ no. Et

est

2 est † aduertendum, ꝙ qñ vna res legat̃. ꝑ agnitionem ꝑtis, vr̃ facta agnitio totius. l. si cui res. ff. e. sed qñ facta sunt plura legata, quorũ vnum hẽt onus, agnoscẽdo vnum, non vr̃ agnoscere aliud, sed noua agnatione opus est, & sic est casus, in quo legatarius particularis cogitur leg. itũ agnoscere, licet nr̃ ꝯ. l. si quis ꝯ omissa. s. si qs omi. cã test. Vltimo cũ d̃ferunt̃ plures hẽditates, vł plures partes vnius hæreditatis dixi i l. fi. s. de aeq. hæ. Sed qñ deferunt plura legata, vł
3 vnum dicẽdum est, vt hic. Ergo dicas, † ꝙ aut legatur vna res, aut plures. Primo casu, aut legatur simul, aut per partes: si simul, aut legatur vni, & durat vnius, & partẽ non põt tñ agnoscere, vt hac lege, neminẽ. Aut deuenitur ad plures. Et tunc secus, vt l. legatarius in prin. s. ti. 1. ff. eo. l. & Proculo Quod ĩtellige, nisi onus adiectum aliud induceret. ar. huius l. sed si relinqñt ꝑ partes, tunc potest vna pars agnosci, alia repudiari, ar. l. 1. §. vbi aũt. C. de cad. tol. Secundo casu aut plures res legantur sub noĩe vł̃, seu collectiuo, & nõ põt vna tantum agnosci l. grege. ff. eo. Aut legant̃ copulatiue, & tunc põt tantum vna agnosci, nisi altera habeat onus, vt hac l. si duob. Si uero legantur plures alternatiue, dic vt l. si ex toto. s. ti. 1.

LEX VII.

Si Titio. Qui non capit partẽ, qa indignus, facit partẽ. h. d. Pone casum, ꝙ fuit legatũ Titio, & cuidã alii, qui non poterat capere, qa portio indigni applicat̃ fisco, vt in deportato, vt ff. ti. 1. l. si deportatũ. ſm vnam opi. vt ibi dicet. Vel pone exẽplum in vxore, quæ legauit viro, qui eã duxit ꝯ interdicta legũ. l. fi.
a s. ti. 1. & 2. de his, q. vt ind. Op. a de l. 1. C. de cad. tol. §. in primo. & §. pro scẽdo. & de ꝯtab. l. si post mortem. §. liberi. vbi portio deficiẽs accrescit coniuncto. Sol. dt gl. spãle hic, & l plane. §. si coniunctim & l. h mõi. §. si Titio. & l. si duob. in prin. s. ti. 1. Tu dic. ꝙ ꝯ nium loqtur, qñ in ꝑsona collegatarii legatum deficit oĩo: sed hic legatũ valebat, & auferebat̃ ab eo tanquã ab indigno, & veniebat ad fiscum. Aliæ leges, in quib. dicit gl. ꝙ fallit, intelliguntur vt in eis. Dixi plene in l. h mõi. §. si Titio. s. ti. 1. Op. de condi. & dem. l. mulieri. Sol. gl. Tu dic ꝙ ibi ideo est, quia legatarius veniebat de iure spãli, vnde sibi nõ põt accrescere, vt ibi dicam. Op. ad id, qđ dixi de l. fi. §. Seio. ff. eo. Sol. vt ibi patet. Opp. de l. Papinianus. §. quoniam aũt quarta. s. de inoffi. test. Sol. ibi licet non admittebatur, sperabatur admitti, & sic cõcordat cum eo, quod dixi. Op. de l. qui quartam. §. fi. s. ti. 1. Sol. non est contra, vt ibi patet.

ADDITIO.

a Oppo. Ruyn. consi. 139. I. M.

LEX VIII.

Si quis seruum. Op. de l. cum seruus. s. ti. 1. So. ibi fugerat tpe testi, hic post. Scđo op. de l. cum res. §. 1. & 2. s. ti. 1. So. intellige, ꝙ hic aufugit culpa hæredis. Op. ad l. Aquiliam. l. inde Neratius. §. 2. Sol. ibi aufugit post mortem, & aditam hæreditatem. Vnde cum legatarius sit dominus, potest sibi per actionem legis Aquiliæ cõsuli. Quæro de quo hæres dẽt cauere, quando aufugit viuo testatore? Gl. dt, ꝙ de restituẽdo, non de prosequendo Sed ꝯ ꝛium dicit gl. in l. cum seruus. s. ti.
a 1. s ꝙ ipse hæres dẽt prosequi, & ista vera. a Probatur hic in tex. dũ dixit, de reducendo eo. l. si seruus. in prin. s. ti. 1. Materiam istam dixi in d. l. cum seruus. s. ti. 1.

ADDITIO.

a Ale. Et ista vera. Hoc sequitur Ang. per d. l. cum seruus. & per hanc glo. aliqui hic contra, pro quibus est gl. in d. l. seruus.

1 *Legatum alternatiuum, quando dicatur vnum, uel plura.*

Si ita. Legatum alternatiuum cẽset plura, quo ad rerum nominationem, vnum quo ad p̃stationem. h. d. Op. ff. e. l. si
1 illud a. rñ. Gl. 1. soluit, † ꝙ ibi dr̃ vnum quo ad vnam solutionem, sunt tñ plura, quo ad nominationem, vt hic. & sic cõcordat cum fi. huius §. Istud repræhendit gl. per l. cum illud. ff. c. fi di. leg. ced. & soluit, ꝙ aut loquimur in legato alternatiuo, in quo vtrunque est ab initio in obligatione, & loquitur lex ꝯ ꝛia, quia unum legatum est. Aut loquimur in legato alternatiuo, quorum, unum ponitur in defectum alterius, & sic non concurrunt in idem tempus, & tunc sunt plura legata, ut hic. Istud dictum gl. est ꝯ d. l. si illud. a. rñ. ff. e. ideo tene primam so. quam tenet gl. in l. si ex toto. §. fi. s. ti. 1. & Dy. ibi, & eodem modo intellige. l. cũ illud. ff. c. fi di. le. ce.

Si quis Si legatur certum corpus, illud dẽtur, qđ ex illo corpore repentur. h. d. Opp. ꝙ debeatur tota quantitas, & falsa demonstratio non uitiet, l. si sic. §. 1. s. ti. 1. Solu. ibi legata fuit quantitas, hic species, quæ non repentur in rerum nã. Simile, s. ti. 1. l. si seruus. §. qui quinq;. Op. de l. quidam. in prin. s. ti. 1. Sol. ibi fuit adiectus locus, vnde solueretur post perfectum legatum, iõ non vr̃ apposita causa taxationis, sed magis designationis, & consilii, vnde solueretur. Simile in l. Paulo. §. fi. ff. ti. 1. hic vero in ipso legato fuit incertum, unde solueretur.

1 *Legatum respectu incertitudinis personarum non est nullum: & ideo si hæres soluit, talis possidet titulo pro legato.*

2 *Legatum factum per testatorem Clarutiæ in parochia S. Mariæ, si una reperitur in dicta parochia, illa habebit legatum, nec hæres potest dicere, ꝙ poterat esse alia Clarutia.*

a Si inter duos. a Si testator sensit d̃ certo legatario, nec apparet de quo, põt hẽs eligere quẽ uult h. d. Oppo. ꝙ hẽs non teneatur alicui soluere, ꝑ incertitudinẽ, l. si
b fuerit. ff. de reb. dub. So. expone hic dẽre. i. posse. b Cõtra hoc opp. de l. 3. §. si duob. de ali. leg. Sol. vt ibi. Opp ꝙ legatũ valeat, & hẽs cogatur eligere. l. apud Iulianũ. §. Seio. alias, est sub l. idẽ Iulianus s. ti. 1. Sol. ibi erat incertitudo circa res, hic circa ꝑsonas Rõnem ponit Dy. in c. in obscuris, de reg. iu. li. 6. Sed opp. si incertitudo circa ꝑsonas facit non valere legatũ, frustra est posita ista lex Quis. n. dubitat, ꝙ hẽs ꝑt soluere, & donare de suo qđ vult? Rñ. legatũ
1 † est nullũ veritate. deficit. n. ꝑbatio, nõ ius. l. duo sunt Titii. de testa tute. & l. cũ ex plurib. ff. de manu. testa. & iõ si hæres soluit, legatarius possidebit titulo ꝑ legato, nõ pro donato, & istud legatum veniret in ꝯtributionẽ imponẽdã rõne legis Falcidiæ, sicut cætera
c legata, & iõ positus est. §. iste. Sed q̃ro, c hic dr̃, si ambo veniant: qd si nõ venit nisi vnus, alter nihil dicit, vel expresse renũciat? Rñ. idẽ, ꝙ hẽs non cogẽt soluere, qñ agens non ondit testõrem sensisse de se, & sic non fundat suã intentionẽ, vt d. l. duo sunt. & l. qui plures. ff. de vsufr. leg & l. si fuerit de reb. dub & l. cũ ex pluribus. de manu. testa. verumtñ hẽs ad repellẽdum agentẽ debebit facere fidem in iudicio, qũo alius Titius reperitur hẽs eadẽ demonstrationes, vt ex hoc colligat̃ incertitudo, l. ita fideic. in prin. ff. de
2 iure fisci. Et ꝑ hoc dixi in q. de facto. † Quidã d reliquerat centum
d Clarutiæ in parochia S. Mariæ, quædã noĩe Clarutia de dicta parochia petebat dicta cẽtum, hẽs dicebat, ꝙ non debebat sibi solue
e re, e quia poterat esse alia Clarutia in d. parochia. Certe non sufficit dicere, ꝙ poterat esse alia Clarutia, d. l. ita fideicom. ff. de iu. fis.

ADDITIONES.

a Ale. Si inter duos. Et in materia hic vide no. ꝑ Bald. cuius dicta refert Imo. i l. demonstratio falsa. de cõd. & dem. & adde, quod no. Bal. in l. si quis a filio. in §. 1. s. ti. 1. dicebat, qđ si testõr dicit, do Titium executorem testamenti mei, & plures sunt Titii, qđ ad hẽdẽ spectat declaratio, per d. §. 1. sed Imo. hic ꝑ gl. q ue est ibi iuncta cum isto tex. dicit cõtrarium, cũ pro officio oneroso agat̃: & æquiparatur officiũ tutoris, & commissarii, iux. gl. in l. antepen. sup. de iure. vide Bar. in d. l. 1.
b Posse. Adde Bal. in l. voluntas. C. de fideicom. in 1le. col. in fi.
c Barb. Sed quæro. Quid si est facta delegatio Archiepiscopo Parisi. & sunt multi Archiepiscopi, quid iuris, vide And. in c. quoniam Abb. de offi. delega.
d Quidam. Cauet. consi. 267. nu. 2. vers. 3 respondeo, & consil. 269. nu. 3. Soc sen. consi. 28. col. 3. in fi. lib. 3. Ias. 71. nu. 1, lib. 1. consi. 114. col. 4. eod. I. M.
e Ale. Debebat sibi soluere. Adde, quod no. Bar. in l. si in rem. sup. de rei ven.

1 *Tertius potest impedire executionem iudicis.*

Certam. Si in petendo legatarius, & substitutus sibi concurrant, in dubio est primus legatarius præferẽdus. h. d. Opp. legatario primo agnoscente, substitutus repellitur omnino, vt l. post aditã. C. de impub. & aliis subst. Solue, gl. intelligit substitutum hic per fideicommissum, quare tenebatur ei restituere legatarius. Op. tũc, quia fideicommissarius non hẽt actionem ꝯ hæredem, nisi sibi cedatur. l. Imperator. in prin. ff. e. & l. si legatarius. ff. ti. 1. Cuius timore Iac. de Ra. intelligit hic in substituto directo, & ꝙ erat inter eos contentio, quia quilibet dicebat se principalẽ legatariũ, sed hoc est ꝯ mentẽ tex. Tñ sustinendo hanc lecturam dic, ꝙ substitutus dicebat legatarium primũ repudiasse & est bona lectura, & lecturã gl. ẽt puto bonam. Ad ꝯ ꝛiũ rñ, ꝙ non habet actionem ꝯ hæredem, nisi cedat. i. directã, sed vtilẽ sic: cũ. n. habeat actionem ꝯ legatarium hẽt obligatã illam actionẽ, quam legatarius hẽt ꝯ hẽdem, & sic hẽt vtilem. l. nomen. C. quæ res pig. obl. pos. Potest. n. interesse fideicommissarii, ꝙ sibi soluat̃ prius q̃ legatario, forte quia legatarius statim esset cõsumpturus si accepisset. Op. ꝙ præferat̃ fideicommissarius, l. is, cui. §. fi. ff. vt in poss. le. So. hic loquitur, qñ nulla culpa põt legatario imputari,
a alias secus, vt ibi. Oppo. s. a ti. 1. l. si a plurib. in prin. Sol dicit Dy. ꝙ hic loquitur, cñ concurrit legatarius primus, & fideicommissarius, cui dẽt restitui, in ꝯ ꝛio concurrebant mentis executor, & ille, cui dẽt restitui. quo casu ille, cui dẽt restitui, indistincte præfer-
1 tur. Vlt. no. ex hoc §. & præcedenti, † ꝙ tertius venit ad impediendam iudicis exactionem eius, quod tu legatarius petis a me tanquam ab hærede. Facit s. sol. matr. l. Titia. & quod ibi nota. & ibi dico. & l. ita tamen. §. quoties. ff. ad Treb. & ibi dicam.

ADDITIO.

a Ale. Opponitur s. Posito, quod hoc constaret, procedere põt isto casu dictũ Bar. alias puto esse seruandã intentionẽ testantis, quæ si voluit ad legatariũ primo loco peruenire, legatarius deret ꝑferri, vt hic i tex. i fi. scđm Pa. de Ca. in l. fideic. ff. ti. 1. Certe posito, quod d. Bar. indistincte esset verũ, non posset negari, quin si cõcurrat fideicõmissarius hñs vtiles cũ legatario hñte directas, & in eodem tpe, quod præferri dẽat legatarius hñs directas, ut no. per gl. & Doc. in l. 3. C. de nouat. & sic in hoc casu bene dicit Pau. de Ca. & Imo. hic ad fi. sed de vno multum dubito circa dictum Bar quia non reperitur in iure, ꝙ in isto casu fideicommissarius habeat obligatam hypothecam & illam actionem quam legatarius habet contra hæredem nec l. 1, C. de leg. hoc dicit, unde cum fideicommissarius nullã habeat actionem personalem contra hẽdem, nisi cessione facta, l. Imperator. ff. e. ergo nec hypothecam. l. fideiussor obligari, in prin. de fideius.

1 *Legata particularia fideicommissis particularibus sunt exæquata, & vniuersalia vniuersalibus.*
2 *In legato omnium bonorum veniunt commoda, & incommoda, & beneficium Trebelliani, non autem in legato partis bonorum.*
3 *Testator si instituit aliquẽ hæredẽ in parte hereditatis, & grauat de restituẽdo illam partẽ sub vocabulo bonorũ, est fideicommissum vniuersale.*
4 *Testõr si relinqt alicui partẽ bonorũ, & i bis hẽdẽ istituit. deducet æs alienũ*
5 *Dictio i bis, facit repetitionẽ ꝑcedẽt. nñ, cum omnib. suis qualitatibus.*
6 *Legata parte bonorũ, an deducãt alia legata facta, sicut deducit æs alienũ Bar. super secunda Infor.*

Si

Si cui certā. Si legatur pars hæreditatis, intelligitur cū honorib.& onerib⁹: si pars bonorum, intelligitur deductis onerib. h.d. Op.ad istū.§ de l.seq Sol Ro.intellexit, ꝙ hic loquatur ſm tpa antiquissima: vel ꝙ quis legauit certā partem hǣditatis, hoc est rē, quæ facit partem hǣditatis: lex vero sequēs, loquitur in duobus casib specialib. qđ nihil est dicere. Nam est ꝯ l.non amplius.§.cum bonorū.ſ.ti.1.& l.gñali.§.fi.ꝟ. de vsuf. leg. Dic ergo ſm Azonē, ꝙ hic legauit certā partē hǣditatis, in cto onera diuiduntur, quia nomen hæreditatis hoc importat: in l. seq. legauit partē bonorū, quæ intelliguntur deducto ære alieno, l.subsignatum.§.bona.& l.bonorū.de ver.sig.ista est vera. Sed ad istud opp ꝟ.ad Treb.l.cogi.in priñ.vbi si relinquūtur bona, intelligitur cum oneribus,& honorib. Sol.dicit Dy.aut bona relinquūtur iure legati.& ita loquitur ista lex: aut iure fideicommissi,& loquit lex ꝯria. Ita tenet Dy.in l.pupilli bona.ꝟ.de ver.sign. Et gl. vr̄ idē tenere in l.subsignatum.§. bona, de verb.sign. Certe si ista opinio esset vera, ꝯdiceret a illi rēæ, quam dedi in l.1.ſ.ti.1.ꝙ legata vniuersalia,& fideicōmissa vniuersalia sint exæquata, quod dixi me examinaturum hic. Vnde Iac.de Ra.Pe.& Cy.qui hoc refert in l.2.C.com.de leg.in tertio ꝯrio dīt, sicut †exæquata sunt legata particularia particularib. fideicōmissis, ita vniuersalia vniuersalib fideicommissis. Ad l.cogi.rñ.ꝙ ibi oīa bona relinquuntur: hic pars bonorum,& ita pertranseunt ipsi. Ego opin.istorum teneo, †& pro his do casum in l.quoties.§.fi.de vsufru.vbi si legantur oīa bona.intelligitur.1.oīs substantia, ᵇ qđ est idem, quod hæreditas. ꝟ.ad Treb.l.cogi.in prin.& ꝓbatur.ꝟ.de vsuf leg.l.vxori.vbi legato vsufructu bonorū, venit calendariū, qđ cōtinet debita, & credita: secus si certæ partis bonorū legetur vsusf. l.gñaliter.§ fi.de vsufr. leg. Ratio, qñ testator legat oīa bona, si intelligeret deducto ære alieno, ex hoc sequeretur, ꝙ legatarius hēret totum cōmodū, & apud hæredes remanerent oīa incommoda, qđ est inconueniens l.si non fuerint §.1.ſ.pro soc.& ideo intelligitur vniuersaliter, vt transeant debita, ᶜ & credita. Sed qñ pars bonorum relinquitur, cessat prædictum inconueniens,& ideo dr̄ hoc casu legatum particulare siue ergo oīa bona relinquantur iure legati, vel fideicommissi, legatarius, vel fideicommissarius, habebit beneficium Trebelliani, vt in eum actiones debeāt trāsire, l.mulier.§.fi.ad Trebe. & quod ibi no.idē si pars hǣditatis, vel tota hæreditas relinquatur, vt h.c.& no.in d.§.sed si pars bonorum relinquitur, non habebit beneficium Treb.cum in eum non transeant actiones, vt hac lege, cum aūt Sed ꝯ hoc facit ad Treb.l.cogi.§.gñaliter.in gl.super verbo, de vniuersitate, quæ dicit tota, vel parte, sed aliud intelligitur, qñ vtitur verbo, hæreditatis, secus si verbo, bonorum, vt hic. †Sed quæro, quid si testator instituit me hæredem in certa parte hæreditatis,& rogauit me restituere illam partem, vtens vocabulo, bonorum: Rñ. fideicommissum dicetur vniuersale quatotum, qđ mihi relinquitur, sum rogatus restituere.& sic hēt locū ratio præcedens. Idem si rogatus sum restituere medietatē vni, medietatem alteri, ita ꝙ apud me nihil remanet, ideo dicet fideicōmissum vniuersale, p eandem rationem, licet prima facie videbatur relicta pars bonorum. †Sed quæro, aliquis testātor relinquit partem bonorum,& in his eum hǣdem instituit, an deducētur debita,& credita: Vr̄, ꝙ non, quia reliquit iure hæreditario. Contrarium est verum. Nā partem bonorum reliquit, ergo &c.& illud qđ sequitur,& in his hǣdem instituo, intelligit i his, quæ cōtinēt legatum certæ partis bonorum,& sic hr̄s institutus erit in certa. Nam † nā illius dictionis, in his,& similium, est, vt faciat relationē præcedētium cū oībus suis qualitatib. l.a filio.§.testator.& §.seq.& ibi dicam, ꝟ.de ali.& cib.leg †Quæro, qñ legatur pars bonorum, æs alienum debet deduci, vt hic,& solutio dēt fieri ſm formam. l.nō amplius.§.fi.titu.1.quid dicendum de legatis, an deducantur: Rñ. aut sint legata species hǣditaria vni,& pars bonorum alteri: tunc illa species deducitur non p istam legem, sed per illam, quæ est, ꝙ gñi p speciem derogatur, l.vxorem.§.codicillis.& l.seruis vrbanis in fi.ꝟ.ti.1. Secus si vni legetur species, alteri vsusfruc.certæ partis bonorum. ᵈ l.Sempronio.in prin.ꝟ.de vsufr.leg.quod dic ut ibi. Si vero legatur quantitas, tunc aut est tale legatum, ex quo non detrahitur Falcidia,& illud deducitur, vt hic, dum dt, de pretio seruorum. Et aduerte, ꝙ gl.dicit de seruis, quos præcepit redimi,& manumitti, vt ostēdat nō fuisse dispositum de specie hǣditaria sed de quantitate. Idem est ergo in legatis ad pias causas, de quibus non detrahitur ᵉ Falcidia, vt in auth.similiter.C.ad l.Falc. Si vero sunt legata, de quib. Falcidia detrahitur,& ista isto modo non detrahuntur: qđ patet, quia venit in contributionem legis Falcidiæ. Nam æstimabitur quantum valet illa pars bonorum, non deductis legatis,& æstimabuntur legata alia,& sic contribuentur,& videbitur, an sit locus Falcidiæ, l.qui quadringenta.& l. Marcellus, in prin.infra ad Trebellia. Prædicta vera, nisi de mente testatoris aliud appareat, vt si post multa legata facta dixisset, aliorum vero bonorum meorum partem dimidiam lego tali. Nam per hoc quod dicit, aliorum, videtur velle prius legata detrahi, vt videbitis in d.l.qui quadringenta.& d.l.Marcellus.

ADDITIONES.

a Ale. Contra diceret. Vide per Ang.& alios in l.mulier.§.fi .ad Treb. Dec.consi.576.nu.1.Pari.consi.43.nu.61.62.lib.3. Soci.sen.consi.82.num.3. lib.4.Ias.consi.64.in prin.lib.1.& ibi col.fi.declarat. I. M.

b Alex. Omnis substantia.& idem, quod tenet Bar.hic, tenet Ang.in l.non amplius, §.fi.sup.ti.1.& vide ibi Pet.de Bella per.& Cyn.in l filium.C.fam.ercisc.dum loquitur de Trebellianica, ita loquitur Imo.in l.cum filius.in vlt.col.in prin.sup.de vulg.& pup.& vide in l.fi.de vsufr.leg.

c Alex. Transeant debita. Quando legatur certa pars hæreditatis, seu certa pars bonorum, quid importent,& releuent ista verba, adde quod no.Bar.in l. Centurio. de vulg.& pup.& vide Iac.de Bel.Inst de fideic hær.post princ.& gl.ibi in §.sed quia hæredes, in ver. solebant. adde, quando relinquitur certa pars bonorum, Bal.consi.10.lib.4.

* Nam Soci.iun.consi.139.nu.10.lib.1.Pari.consi.45.nu.5. Ruy.consi.182.nu.19. lib.1.scripsi.consi.303.nu.23.& consi.376.nu.64.lib.4

d Alex. Certæ partis bonorum. Vide Bal.in l.quoties.in fi.fam.ercisc.

* Ias.consi.18.nu.2.lib.1. I M.

e Ale. Non detrahitur. Adde Bar.in l.ex asse.ad l.Falc.

LEX X.

Cum fundus Quod rei legatæ accedit, ad legatariū pertinet.h.d Oppo.ꝙ præsens tempus debet inspici, l.si ita.de au.& arg.leg. Sol.ibi contingit augmentum in alijs rebus separatim, hic in eadem re, quod dic, vt l.serui electione.§.fi.& l.ex toto.in prin.ſ tit.1.quod no.

LEX XI.

1 *Seruo proprio legatū tenet, quādo est tantæ efficaciæ, quod cōtinet libertatē.*
2 *Alimenta item proprio legari possunt*
3 *Seruo communi legari potest.*

Statuliberum. Statulibero nō potest hr̄s legare, nisi sub ꝯdōne libertatis, vel si moriēte herede seruus futurus sit liber.h.d Op.in Auth.vt liberti de cætero. §.si quis.Sol.dicit gl.fallit ibi,& in alijs casib.vbi qs seruo proprio legat. Dic, ꝙ † quis pōt seruo proprio legare, qñ legatum est tantæ efficaciæ, ꝙ et libertatē tribuat, vt d.§ si quis. Item pōt † legari alimenta, l.seruus.de ali.& cib.leg & ſ.tit 1.l seruo alieno.§.1. Item † pōt legari seruo communi.l. Plautius.ꝟ.ad leg.Falc. Item seruo proprio legato, l.seruo.in prin.& l.si a plurib.§.fi.ſ.ti.1.

1 *Facere qui tenetur aliquid intra tempus eidem statutum ad faciendū, si nō facit, post tempus videtur prohibitus.*
2 *Electio transfertur in legatarium, herede in mora eligendi existente.*
3 *Electio facta, quando liceat variare.*

Stichum. ᵃ Permissum ad tp̄s, post tp̄s vr̄ prohibitum esse,& post electionem sola res electa vr̄ esse in legato,& variare non licet, h.d. No. † ꝙ ei, qui potest aliud facere, si ad faciendum statuatur tp̄s,& intra tp̄s non facit, post tp̄s vr̄ esse prohibitus, siue statuatur tp̄s a testatore, vt hic, siue a iudice, l.mancipiorum.ꝟ.de op.leg.& l si ea.C.qui accus.non pos.& l. Titia.ꝟ.de accu. Facit l.Imperator.ſ.de postul.vbi eꝯ prohibitum ad tēpus, post tp̄s vr̄ permissum. † No.ꝙ post moram hæredis in eligendo, trāsfertur electio in legatariū. Idem si electio trāsfertur in tertiū, vt C.commu.de leg.l.fi.§.sed & si quis. † No.ꝙ licet variare post electionē factā. Cōtra.ꝟ.de ver.ob l.si qs stipulatus sit Stichum, aut Pamphilum. Gl.sol.hic. Dixi in l.hi.iō.§.Stichum.ſ.ti.1.

ADDITIO.

a Stichum. Adde l.aduersus.C.de neg.gest.& l.etiam mat.de prob.& l.non solū. §.sed vt probari.inf.de ope.no.nun.quod facit ad qo.de qua ibi per Bar.

LEX XII.

Si pecunia. ᵃ Pecunia legata, etiam si in bonis non esse reperitur, ex hæreditate soluēda est.h.d. Ista lex non procederet hodie, hærede faciente inuentarium. Nam ille tenetur satisfacere de rebus hæreditariis, si eas potest vendere. l.scimus.§.& si præfatam. C. de iure delib. Et hoc est verum in quātitatibus, in speciebus secus, l.cum ita.§.species.ꝟ

ADDITIO.

a Si pecunia. Dec.consi.46.nu.3.vers.sed his minime. I.M.

Quod ita legatum. Dies incertus habetur pro conditione.

LEX XIII.

1 *Actionem qui cedit contra vnum ex correis, alius liberatur a cedente.*
2 *Testator si legat nomē debitoris, & hæres illud cedat legatario, legatario agenti potest obijci compensatio, ex person hæredis.*

Qui duos. ᵃ Qñ facto hǣdis debitor liberatur, imputatur hǣdi.h.d. † No.ex ista lege, ꝙ q cedit actionē ꝯ vnū ex correis, alius liberatur a cedēte, vt hic,& l si sic.§.fi.cū l.seq. ſ.ti.1.multo magis p cessionē dēt intelligi liberatus ille, ꝯ quē facta ē cessio:& hoc verū, qñ cessio nō fit ad cōmodū cedētis, sed cessionarij, l.facta.§.si hr̄s scriptus.ꝟ.ad Treb.& ibi dixi p istā.l.dicebā in q.de facto, testātor reliqt alicui actionē, q̄ habebat ꝯ Titiū, q̄ hr̄s legatario cessit, legatario agenti opponebat cōpensatio ex psona hǣdis, qđ fieri pōt, ſm determinationē Dy.in c.is, q in ius, de reg.iu.lib.6 & gl.tangit in l si quis tem.ſ.de proc. Nam legatarius habebit regressum ꝯ hæredem, quia facto eius, qui non soluit qđ debet, debitor liberatur, vt hic. Facit l.qui solidum.§.fi.ꝟ.co.

ADDITIO.

a Qui duos. Vide Bal.in l.ex legato.in 3.q.C.de leg.

Si is qui. Si idem legatur duobus insolidū, vni debetur res, alij æstimatio, h.d. Op.ꝟ.ti.1.l.vxorē.§.1. Gl.dicit sol.vt ibi. Dy.tenet illam, ꝙ ibi primo legauit totum, secūdo partem. Ideo vr̄ adimere a primo, quod legauit secundo, cum quę

tio

stio.C.de leg. Pet.tenet aliam, ꝙ ibi fuit legata species, hic quantitas, quod non placet, quia legando quod Titius debet, non vē legata quantitas, sed actio, & sic species, l.si sic.§.1.ſ.tit.1.& ideo vbi testator dixisset expresse, insolidum, non facerent sibi partes per concursum, l.si plurib.sup.tit.1.

L E X XIIII.

Si idem seruus. In dubio libertas præualet legato. hoc d.examina, ut l.seruum filij.§.si idem.sup.tit.1.

L E X XV.

Si quis. Vtriusq; rei legatæ alternatiue, non potest pars præstari, sed vna solida debet solui.h.d.

L E X XVI.

1 *Duo rei credendi conficiuntur per actionem alternatiuam.*
2 *Vnus ex duobus reis credendi, si exegit totū, quādo cogatur alteri cōicare.*

Si Titio. Duo rei credēdi p dictionē alternatiuam possunt constitui, & ille erit potior, qui prius litem ɔtestabitur h.d. 1 † No. ꝙ duo rei credēdi conficiunē per dictionem alternatiuam. Simile in reis debēdi, l.si ex toto.§.1.ſ.tit.1. & auth.si qñ.C.de ɔsti.pe. Op. C.de ver.sig.l.cum qdam. vbi alternatiua posita inter honoratos resoluitur in ɔiūctam. Solu. electio data hrdi tollit ɔiūm, dixi in d.l.si ex toto.§.1.Op.de l.q pecuniam, de statu lib. Gl.nō soluit. Dy. hic dicit, ꝙ hæres dānatus est dare alternatiue, ibi simplr. & iō cuilibet ꝑ parte. 2 † Quærit gl. qd si vnus exegit totum, an cogatur restituere alteri? Gl. ꝙ sic, ꝑ actio.ne ge.l.1.C.de duob.reis. sed illa loqtur ī reis debēdi, hic ī reis credēdi. Gl.est hic, & in l.frater a fratre.ſ.de ɔd.indeb ī gl.1.mag. Alibi dicit gl. ꝙ ita demum tenet alteri correo, si erāt socij, l.hoiem.§.1.de solu. Veritas est. vt distinguamus, aut erant socij omnium bonorum, vel illius obligationis, & debent cōicare actione pro socio, d.l.q hominē.§.1.& ibi no. aut non erant socij, & tunc aut debitum erat ɔctū d pecunia communi, & tūc alter ab altero pōt repetere, & isto casu potest dicere verum ista gl & in l. frater a fratre. & sic non est ista gl. referēda ad tex. Si vero erāt creditores ex cā lucratiua, qa a iō donandi fuit eis promissum, vel legatū, vt in casu huius legis, tunc alteri alter non debet cōicare, l.in lege Falcidia hoc esse obseruandum.inf.ad l.Fal. Dixi in materia duorum reorum.

L E X XVII.

1 *Nudus minister, quis dicatur,*
2 *Executor contra hæredem non habet actionem ad petenda legata, quorum executio est sibi commissa, nisi quādo relinquitur ad pias causas, & pro alimentis.*
3 *Executor in casibus, in quibus habet actionem contra hæredem ad petendū legata, quam actionem habeat.*
4 *Relictum pro anima, uidetur relictum ad pias causas.*
5 *Officio iudicis cōsulitur executori in illis casib.in quib. non habet actionē.*
6 *Executor non conuenitur a legatarijs,*
7 *Executor an cogatur acceptare officium remissiue.*
8 *Executores qualiter possint uendere bona hæreditaria, remissiue,*

Si quis Titio. Qñ fideicommissum deficit, legatum remanet penes legatariū nisi sit nudus minister. a h.d. Op.a de l.filio.§.matri.inf.de adi.leg. Gl.hic dicit, ꝙ ibi mater erat nuda ministra. Glo.est ɔ tex.illius.§. Dic ergo, ꝙ ibi fideicommissum deficit ex uolūtate defuncti expssa, & iō tūc deficit legatum, hic vero deficit casu.l. morte fideicommissarij. Opp. ſ.e.l.codicillis.in prin.gl.Sol. Tu dic, vt ibi dicā Op. ꝙ istud fideicommissum debebat hrdi fideicōmissarij, qa trāsmittit ad heredē post diē legati cedentē, ut l.1.§.i manumissio.C.d cad.tol. Sol. intelligas hic fideicōmissariū mortuū uiuo testtōre, fm Dy. vel pēdēte ɔdōne vel sine hrde, fm Pe. Quæro, qs dicat nudus minister? b Gl.hic dicit.b ille, q nullū sentit ɔmodū. Ad hoc alleg. Iac d Are. 1 l.Sulpitius.ſ.de don.inter vi.& vxo.q multū facit.† Tu tñ dicas clarius sic. Qñq; in aliquē ɔferunē uerba dispositiua, vt in hoc exēplo, lego Titio decē, q uolo eū restituere Sejo, tunc est legatarius ut hic. Idē si dispō in eū ɔfertur tacite, ut qa voluit eum restituere post aliquod tps, & sic uoluit eum sentire aliquod commodū c ex legato, & erit tunc legatarius, d l.Sulpitius. Facit l. si qs ç eum. ſ.de ɔdi. & de. Si uero in eū non conferuntur verba dispositiua tacite, vel expresse, sed solum ei committitur executio facti, tūc si quidem debet habere commodum ex dispōne defuncti, non ex dicto legato, sed aliūde, vt si vnum ex hæredibus facit executorē vel executori aliquid legauit retinēdum pro se, tunc dr executor sed nō merus, quia pōt ɔueniri a legatarijs.l.si a pluribus.ſ. ti.1.& debet satisdare.l.quidam.§ pe.ſ.tit.1.quod nō facit merus executor, l.diuus.ſ.si cui plus, q per leg. Falc.& ibi dixi de hac satisdatione. Ad illū tñ executorem non merum legata, & fideicommissa deficientia non redeunt.l.pecuniæ.de ali.& cib.leg. Si uero in eū non confertur dispositio tacite, uel expresse, nec commodū aliquod sentit ex uolūtate defuncti, tūc est merus, & nudus executor, de quo loquitur ista lex, & facit l.diuus. & aliæ leges de qbus 2 dicam, † Quæro, an executor d merus, vel mixtus habeat actionem ɔ hrdem ad petenda legata, quorum executio est sibi commissa? Glo.dicit, regula est, ꝙ nō, ut l.Lucius.§.1.ſ.ad Treb. fallit in casibus, qñ relinquitur ad pias causas, uel alimenta, quod no.

3 Quæro, in casibus, in quibus dicit, ꝙ habet actionem, quā actionē habeat executor? Rñ.nō habet nouam actionem. sed exercitiū e illarum actionum, q competunt legatarijs, qb.debet solui, l.nulli, & l.si quis ad declinandā.C.de episc.& cler. ita tenēt ibi Pet. Aduerte tamen, quandoque isti executores sustinent uicem hæredis vt si testator iussit bona sua dari pauperibus.& facit aliquem executorem suum, d.l.si quis ad declinandam, & in cap.cum tibi, extra de test.& ibi per Inn. in c.cum Ioannes.& ibi per Io. An. eo.ti. & Ros. in libel.in tit. de act.ex test.& per Spe.in titu.de instru.edi. §.nunc uero aliqua. Circa quod uide q. quam disputaui, quę f incip filium adultum testator instituit. No. etiam illam gl. f quæ in- 4 nuit, † quod oē, quod relinquitur pro anima, videtur relictum ad 5 pias causas. g Quæro in casibus, in quibus dicit glo.† quod nō ha- g bet actionem, qualiter executori consulatur? Rñ officio iudicis, 6 l.Quintus, ſ.de annu.leg. Quæro, † vtrum executor possit conue- h niri a legatarijs? Gl. ꝙ nō, h in l. Firmio.§.fi.ſ.qñ dies leg.ce. Dic vt 7 ibi dixi † Quæro, an executor possit cogi acceptare officium executionis? Dixi in l.1.ſ.eo. Alia circa executores ponit Cy. in d.l. id, i quod pauperibus.C.de epi.& cle. Qualiter autem i † executores 8 possint uendere bona hæreditaria. de hoc fecī repetitionem in l. alio hærede.ſ.de ali.& cib.leg.

A D D I T I O N E S.

a Ale.Op. Hoc tamen limita in casu l.cum filio, sup.tit.1.secundum lect. Bar.& est sing.limitatio secundum Ang.ibidem.

b Gl.hic dicit. Vide Bal.& Doc.in ista materia, in l.nulli, de episc.& cle. per Ioan. An.in addi. Spe.in tit.de instru.edi.§.nunc vero aliqua, in addi quæ incipit. per superiora, &c.

c Facit l.si quis. Et uide Bal.& Doct.in l si a pluribus, sup.ti.1.& eo.ti. l.quidam,§. si scriptus, & an actio competat contra executorem, vide Bal.in d.l.nulli, in 1.col. Bar.in l.Firmio.inf.quando di.leg.ced.

d Ale. Quæro, an executor habeat actionem cōtra hæredem. Bal. vero indistincte tenet, qđ sic, in l.id qđ pauperib.de episc.& cle. et ēt contra debitores, ut ibi. uide in l.si quis ad declinanda, p Bar.C.de episc.& cle.& Bal.in d.l. nulli, in 1.col. per Io. An.in addit. Spe.in tit.de instr.edi.§.nunc vero.& uide Bal.in l.ex uerbo. C.de fideic.lib. et an habeat rei vendicationem, Bal. quod non, in l.a. C.com.de le.adde, ut per Pau de Cast.consi.147.

e Ale.Sed exercitium. Sed an isti executores agant nomine proprio, vide in Spe.in d.§.nunc uero aliqua, in uersi.nūquid ante litem. Bal.in d.l.id quod pauperibus, de episc.et cler. adde Bar.in l.hæreditas, la 2.de hære.insti. et Bal. in auth.licet. C.de nat.libe.

f Poma. No.etiam illam gl. Vide Ale.consi.14.in 4.uolu. Pau. consi.106.in 1.dub Pau.de Cast.in l.1.ad fi.C.de sacros.eccle. Rom.consi.69.in 2.col. Pau.con.63. in 2.volum.

g Ale. Pias causas. No. quod omne quod relinquitur pro anima, dicitur ad pias causas. Vide d.l.nulli, in glo.eius, & Specu.omnino in d.§.nunc vero aliqua, versic.& scias.el 2. Et Bal.in auth.similiter, ad leg.Falc.& Bar.in l.alio, infra, de ali.& cib. leg. Pro quo vide tex.sing.secundum Imo.& Rom.in d.l.illud in ista glo.C.de sacros.eccl.quod Ang.reputat sing.sed alium adait Imo.in d.l.diuus.ff.ad leg. Falc. & pro ista glo.est casus in cap.1.§.donare, secundum Bal.ibi in tit. qua. olim feu. alie.po.in 4.sib.feudo.

* Socin.tract.fallen.reg.310.Dec.consi.120.col.1. I. M.

h Ale.Gl.quod non Nec a creditoribus secundum Ioan.And.in d.§.nunc vero aliqua.in addi.

i Qualiter autem. Vide Bar.in l.a filio, in princ. infra de alimen.lega.& Bal.in l.nulli.C.de episco.& cler.& Imo.in capitulo. Quintauallis, in 19.differentia.de iureiurando.

1 *Hæres negligens in eligendo, pōt moram purgare vsque ad litem contest.*

Si hæres. Negligētia eius, qui potest eligere vnum ex certis, facit omnes ad legatum admitti.h.d. No. no a uum casum. Opp.de l.si quis seruum.a §.si inter duos.ſ.eod. Glo. non sol. Dy.dicit, ꝙ ibi testator sensit de certo, quia eum nominauit nomine proprio: hic vero relinquit incerto de certis. Facit ꝙ nc.ſ.tit.1.l.si quis a filio.§.si quis plures. Opp. ꝙ quilibet insolidū admittatur, vt ſ.l.proxi. Gl. non sol. clare. Dic, ꝙ ibi testator legauit duobus alternatiue, hic vni de certis, quem hæres elegerit, vnde eo non eligente, omnes simul admittunt, q vocātur. Opp. ꝙ ille pferatur, qui primo petijt, l.cum quidam ita fideicommissum. ſ.e. 1 Sol. vt ibi dicam.† Quæro, b intra quantum tps hæres eligere de- b beat, ne dicatur negligens? Rñd. cum primum potest, & si fuit negligens, poterit purgare moram vsque ad litis contestationem faciam ab vno.d.l.cum quidam.ſ.eo.

A D D I T I O N E S.

a Ale.l.si quis seruum. Ad intellectum huius literæ, vide Imo.post Dyn.in l.qui filij us.§.1.supra tit.1.

b Quæro. Ruy.consi.76.num.10.in fi.& nu.11.lib.1. I. M.

L E X XVIII.

Hæredem. Potest mihi legari res mea sub conditione, si mea esse desierit.h.d.

L E X XIX.

1 *Errans in dominio, impedit dominij translationem, quando transfertur ex uoluntate tradentis, secus si ex legis dispositione.*
2 *Error in alternatiuis non impedit electionem, secus quando simpliciter relinquitur optio rerum.*
3 *Facta executione a lege, siue ab homine non est locus purgationi moræ.*

Si is cui. Per petitionem, vel solutionem unius ex rebus alternatiue legatis, ius eligendi consumitur, etiā si eam solam quis legatam putauit, h.d. Extra gl.opp.de l.pe.C.de cond.inde. Quidam dīt, ꝙ illa corrigit istam. Doct.ibi dicunt, ꝙ ibi loquitur, quādo vtraq; res fuit soluta, & debebantur alternatiue, sed

ne.sed hic qn altera tātum. Ad hoc op. vr, ꝙ ētisto casu possit repeti res soluta.l.cum is.§.fi. de cond. ind. Gl. sol. duobus modis, quas so.reprobat in ꝯrio,& bene. Dic ergo, ꝙ ibi loqtur in obłone generis,non alternatiua, & tex.expone, ut ibi no Op. sm Dy. errās nō trāsfert dn̄ium,l.cum in corpus de acq.re.do.& l.dedi § subtilius.ś.de condi.ob.cau. Dyn.dicit,hic ᵃest error in cā, q̄ non impedit translationem dn̄ij,ut in toto ti.de cōdi.inde. Sed ꝯ quia imo hic errauit in dominio. Si. n. puto Stichum tuū tibi legatū, credo esse tuum,& sic trado vt tuum, vnde nō trāsfertur dominium.d.l.cum in corpus,& d.§.subtilius.Dy.nō sol. Dic,† ꝙ nunc error in dn̄io impedit trāslationem dn̄ij, cum dn̄ium transfertur ex voluntate tradentis. Sed hic dn̄ium transfertur ex legis dispositione.eo ipso,ꝙ elegit istum dari. Op.si cer pe.ᵇ l.si ego vbi error in causa impedit translationem dn̄ij. Dy.non so. Dic eodem modo,ꝙ hic nō transfertur ex uoluntate tradētis, sed ex dispositione legis. Sed cꝯ fortiter facit.quia in legato alternatiuo nō trāsfertur dn̄ium,nisi tempore electionis, l.statuliberū. §. Stichum. ś.eo.sed hic non fuit electio. Error.n.uel ignorantia circa res,quę debēt eligi,impedit electionem,ut no.in l.serui electione.ś.tit.1. Rn̄d.illud uerum,† qn̄ relinquitur optio rerū simpłr, hic qn̄ plures res relinquūtur alternatiue,quo casu q̄libet ab initio est in obł one,ideo error electionem nō impedit:quod est no. Vltimo no. ꝙ hic iō nō potest fieri reuocatio erroris, quia in primo casu facta est executio a lege. Statim enim cum legatarius petit, trāslatum est dn̄ium in eum,l.apud Aufidium,de opt.le. In secundo casu facta est executio ab homine,ᶜ qa soluit. Et per istam legē Dy. in l.si seruum.§.sequitur.ȷ̄.de uerb.obl.dicit,† ꝙ post factam executionem siue a iure,siue ab homine, non est locus purgationi moræ. Pro hoc allego.l.qui ob rē ś.de condi. ind. & dixi plene in l.si insulam.in 4.q de verb.obl.

ADDITIONES.

a Dicit,hic. Vide de isto tex. Bal.in c.fi.in j.col.de fer.
b Op.si cer.pe. Adde hunc sing.casum ad ea,quæ no.sup.de offi.proc.Cæ.l. j.
c Ab homine. Vt l.apud Aufidium,de opt.leg. Et ad Bar.hic adde Fran. de Arc.in c.si diligenti.de fo.compe.
* Tiraq.l.si vnquam in uerbo reuertatur.nu.308.309.310. I. M.

LEX XX.

ᵃ Et Proculo. ᵃ In legato proprietatis coniunctio legalis non inducit ius accrescendi. h. d. Opp. de vsufru.accre.l.i.§.1. Quidam dicunt, hic de rigore, ibi de æqtate. Tn.dic.sm gl.ibi,ut vsufr.qui facilius accrescit,hic ī proprietate. Sed ꝯ,vbi nulla est coniunctio,ēt in vsufructu,non est locus iuri accrescendi.l.j.in prin.de vsufr.accre. Sol.hic nulla est coniunctio hominis,sed est ꝯiunctio legalis,qn̄ ex psona vnius deuenitur ad plures.l.j.§ 2.de vsuf.accr. quæ coniunctio sufficit in vsufructu, nō in proprietate, vt hic Opp. & etiam in proprietate sufficit,l.si seruus communis ab extero,de acq.hære. Sol. ibi in hæreditate,hic in legato. Ratio notatur in lege contraria. Opp. de l.si duobus.ȷ̄.e.Sol. vt ibi. Op. de l.filius.§.i.ȷ̄ de fals. Sol,vt ibi:nam ibi est casus conuersus,quia ibi loquitur de duobus seruis vnius dn̄i, & sic est coniunctio verbalis.

ADDITIO.

a Et proculo. Vide Bal.in l.j.§.vbi autem.de cad.tol.
* Gibertus Regin.lib.2.inter j.tom.cap.16. I. M.

LEX XXI.

Cum quidam vxori. Falsa demonstratio quantitatis expressa legatū non vitiat.h.d.

LEX XXII.

1 *Aestimatio rei simpliciter legata peti potest.*
2 *Legatarius q̄no probet,quod testator habuit animum duplicandi legatum.*
3 *Legata quantitate in genere qualibet quantitas.qua soluatur,præsumitur causam legati.*
4 *Filia,cui pater legauit ducēta pro ea maritāda, & postea eam maritauit, & dedit ei centum nomine dotis residuum petere potest.*

ᵃ Lucius. ᵃ Legato facto a testatore,postea soluto,legatario actio denegatur,nisi per eum de testatoris mente doceatur,idem de parte soluta h.d. Opp.ꝙ ᵇ legatum non debeatur de fructibus medio tpe perceptis.l.cum pater.§ filia.ȷ̄.eo.Sol. hoc ideo,quia dixit cum suis commodis,vt gl. dt. Secundo op.ꝙ eo ipso ꝙ testōr vendidit militiam,sit fundata intētio hæredis, ꝙ legatum sit reuocatum,l.fideicom.§.si rem.ȷ̄.ti.j. Sed dicit gl.no. ibi loquitur,qn̄ legauit rem simpliciter, hic qn̄ legauit rē,vel æstimationem. vide gl.quæ incipit,pretij,quam no. Tertio op.dr̄ hic ī fi.reliq superesse exactionem. Contra,imo non pōt peti pretium, sed res,vt Insti.eo.§.si rem,dicit gl.in d.ver.reliqui. ᵈ † illud fateor si res erat simpłr legata,& esset ex necessitate alienata, res ipsa peteretur,sed quia hic fuit dictum, siue æstimationem, ideo petitur æstimatio. Ego teneo etiam,quod qn̄ res est legata simpłr, potest peti æstimatio. Dixi ī l.plane.§.ꝙ si rem emissem. ś. titu. 1. † Quæro,quomodo poterit probare legatarius,ꝙ testōr habuit animum duplicandi legatum? Gl.hic dt, si testōr pretium exegit & ipsum in suos vsus ꝯuertit,& aliam pecuniam legatario soluerit, tunc vr̄ duplicare legatum: secus si illud idem pretium soluisset,vt hic in gl.q̄ icipit,p̄sumitur,q̄ vide. Cōtra hoc vr̄ ś.ti.1.l.hmōi. §. cum pr̄ pro filia,vbi omnis solutio in dubio vr̄ facta, vt exuueret legatum.

3 Rn̄ ibi soluitur,† qn̄ legatur quantitas in genere,tunc solutio quātitatis cuiuslibet p̄sumitur facta ob illā causam legati:hic vero fuit legata species,vel quantitas respectu speciei, vn̄ nisi soluatur quantitas inde redacta non vr̄ satisfactum legato. Et volo, ut ista multum notes pro illis,qui faciunt relicta ad pias causas,quæ soluunt in vita sua ᵉ Dy quærit hic † de qōne,pr̄ legauit filiæ ducenta pro ea maritanda,postea eam maritauit, & dedit ei cētum,nomine dotis,vtrum filia ᶠ possit petere residuum: hic in fi.vr̄ tex.ꝙ sic. Contrarium dicit Dy nam hic loquit̄, qn̄ legatum fuit simplex,sed in q.ꝓposita legatum fuit ob causam.s.ob eam maritandam,quæ causa cum sit finita,quia est maritata,ergo est finitum legatum,l.libertis.in prin.la 2.de ali.& cib.le. & ꝙ no. in l.quinquaginta.ś.de prob. nō dicit plus Dy. Sed ꝙ filia possit petere residuū facit optime ś.eo.l. Titia §.qui inuita. Sed pt̄ responderi, ꝙ ibi pater primo dotauit,postea legauit,& iō cum ꝑ dotationem sit ius quæsitum,nō pōt pater filiæ ius diminuere legādo,sed hic primo legauit ꝙ pōt postea dotādo ᵍ minuere. Sed Old.dicit,ꝙ filia pōt petere residuum,qa qn̄ legatum est factum taxata certa quantitate,nunq̄ minuitur per adiectionem causę, l.creditor. §. si inter.ś. mād.& l. Lucius,de ali.& cib.leg.& ita hic cum sit legata quantitas certa, non debet ꝑp hoc minui, qa adiecit pro ea maritanda. Nō ob.l libertis.quia ibi in scd̄o legato ꝯtinetur plus, q̄ in primo Et hoc puto bn̄ dictum,qn̄ testōr dixit ꝑ ea maritanda, qa ea maritata est finita cā Sed si testator dixit,lego ꝑ dote filiæ,seu nomine dotis,tunc non est dubium,quia ea materia cā legati non est finita,cum constante matrimonio possit dos augeri. l. pe. & auth. sed iam. C.de do.ante nup. Materiam vero, quando pater filiam dotat,& eam dotem ei legat dixi in d.l. huiusmodi.§. cum pater. sup.ti. 1.quod no.dixi in l filia legatorum.C.eo.tit.

ADDITIONES.

a Lucius. Ad istum tex.an quando testator rem,quam legauit, in uita tradidit legatario,videatur sibi donare causa mortis.uel causa satisfaciendi legato, vide Bal. in l.2.C.de in.dot.
b Barb. Op.quod. Et uide quæ dixi in c.filius, de test.
c Secundo op. Vide gl.in l.qui post. C. de lega.
d Reliqui. Scripsi consi. 115.nu 64. I. M.
e Alex.in vita sua. Vide tn̄ Bar.in d.§.cum pater.qui vr̄ tenere contrarium,ꝑ l.quinquaginta.de ꝓb.& vide no.ꝑ Imo.in d.§.cum pater.in fi.& ibi late tenet cū Bar. hic,faciunt no.ꝑ Bar.in l.triticum,de uerb.obl.sed quid si testator legat fundum ꝑ dote,aut centum,& vicinus dedit in dotem,an remaneat legatum in centum, Bal.quod sic per illum tex.in l.huiusmodi.§.si Titio Stichus,ś.ti.j.quod limita,vt ibi per Imo.& tex.in l.cum pater.§.pater centum,eo.tit.
f Alex. Vtrum filia. Si pater legat ducenta filiæ, & postea dat centum in dotem, an aget ad residuum. Vide Saly.in l.filiæ legatum. C. de leg.contra Bar. Bal.idem tenentem, adde Pau.de Cast.hic sequi opin. Dy. & Bal. consi.457.2.li. Adde tu,q̄d opi.Old.& Bar.hic sequitur Ale.de Imo.in consi.7.in 2.vol.
g Dotan.io.Par.l.consi.6. nu.33.lib.2.& consi.seq.nu. 28. Dec.cons. 81.nu.6. I. M.

LEX XXIII.

1 *In alternatiuis elect.o est legatarij in dubio.*
2 *Electio in contractibus alternatiuis cuius sit.*
3 *Electio in pœnis alternatiuis,quando sit rei,& quando iudicis.*

Lucio. In alternatiuis in dubio electio est legatarij. h. d. In tex.ibi,tm̄ fundus,& sic vel totum debet agnoscere,vel totum repudiare.l.neminem. ś. eo. No. ꝙ in alternatiuis † electio est legatarij,ᵃ & sic creditoris. Oppo de l. plerumq; in fi. ś.de iu.do. Sol.dn̄t quidam,ꝙ ibi in ꝯtibus. hic in vltimis volūtatibus,sed hoc non vr̄ procedere.l.plane. 1.§.pe.ś.tit. 1. Vnde glo. distinguit,aut uerba executiua referuntur ad legatarium, & sine dubio electio est legatarij,aut referuntur ad hæredem,& est electio hæredis,aut sunt verba dubia.& in dubio ᵇ electio est legatarij.ut hic. Idem tenet Dy.in c.in alternatiuis extra de regu.iur.lib. 6.& Cyn.in l.cum quidam. C.de uerb.sign.quod no.secus in ꝯtractib ita dicit glo.in lege ꝯria. Hoc,† qd̄ dicit, secus, intellige. ī in causa dubij,in quo in ꝯtibus alternatiuis electio est debentis,sed in duob.casibus primis,ᶜ idem distinguitur in contractibus, & ultimis voluntatibus.s.ad quem uerba executiua referantur,ut probatur in l.si sic stipulatus fuero,de uerb.ob.& l. si quis stipulatus. e.ti. Et † ex ᵈ p̄dictis colligi potest sol.glossarum,q̄ vr̄ inuicem ibi ꝯdicere,nam C.de ser. fugitiu. gl.dicit, ꝙ in pœnis alternatiuis est electio iudicis,in l.quicunque.e. ti.dicit.ꝙ est electō rei. Ibi sm̄ Cyn.illas contrarietates non soluit,sed quælibet glo.verum dicit: nam in prima glo.uerba executiua referuntur ad iudicem, in secunda glo.referuntur ad partem.de quo dixi plene in l.1.§. 1.ȷ̄.de effractoribus.

ADDITIONES.

a Ale.est legatarij, An in alternatiuis electio sit legatarij,& quid in gratijs, & beneficijs,& quid in alijs,vide Bal.& Imo,in l.qui duos,sup.tit.j.& quod ibi no.dixit,Bar. & no.mod. tost.de act.§.huic autem,in prin. & quod no. in l.cum proponas ab ea.C.de transa.& Imo.in l.cum res,§.si Stichus.supra ti. 1. adde tu in alternatiuis,cuius sit electio. Fel.in cap.inter cætera,de rescr. An quando in alternatiuis electio sit debitoris, hæredis, vel legatarij, vel iudicis, vide Bald.consil.45.
b Ale. Et in dubio. Sed contra hoc fortiter ob.tex.in l.qui cōcubinam.§.j.ȷ̄.ti.j.sed potes soluere,vt per Imo.in l.plane.§.pe.s.tit.j.& alleg.Bar.in l.legato generaliter,supra tit.j.
c Ale. Idem distinguitur. Adde Bar.& doct.in l.qui duos,præall sup.tit.j.
d Et ex. Calcat.consil.8.nu.24.scripsi consi.134.nu.94. I. M.

LEX XXIIII.

1 Electio personæ licet sit cõmissa in voluntatẽ alterius, tamen relictũ valet.
2 Eligendi habens liberam voluntatem potest indignum eligere, dum tamen dolus malus absit.
3 Electio pauperũ commissa priori fratrum prædicatorum, prior põt eligere fratres suos, si ẽt sit cõmissa p verba importantia arbitriũ boni viri.
4 Eligens indignum statim priuatur iure eligendi.
5 Dignus quilibet præsumitur, qui non probatur indignus.
6 Electio facta de digno non reprobatur, licet dignior reperiatur.
7 Eligere statim, cum quis negligit ius petendi, trãsfertur ad oẽs legatarios.
8 Ius eligendi circa res durat anno, circa personas debet statim eligere.
9 Constõne episcopi stante, q executore non eligente intra annum, epũs exequatur, si sit legatum pauperib. quos Titius elegerit, anno elapso poterit ipse, & non episcopus eligere, non obstante constitutione.
10 Habens eligere personas, si fuit in mora, potest moram purgare, donec legatum petatur.
11 Executor dicitur qui habet nudum ministerium facti.
12 Tempus modicum quod dicatur, relinquitur arbitrio iudicis.

Cum quidam ita. Primo ponuntur quatuor dicta Marcelli. Scdo reprehẽsio Scęuolæ circa vltimũ dictum. Tertio reprehensio Vlpiani circa idẽ. Quarto limitatio circa prædicta. Scda ibi, Scæuola. Tertia ibi, videntur enim. Quarta ibi, nisi forte, & h.d. si electio psonæ committitur in liberam voluntatem hæredis, potest eligere indignum: secus si in arbitrium: & si eligere differatur, oẽs vocantur, & ad hæredes transmittunt, nisi ipsi in pciẽdo negligentes fuerint. h.d. Ex
1 primo dicto, in quo ponitur thema, no. † q valet relictum, a licet
a electio personarum committatur in voluntatem alterius. Non. n. substantia relicti committitur, quia tunc esset legatum captatorium, l. captatoriæ. ṡ. tit. j. secus si committatur electio personarũ, quod valet, vt hic, & l. vtrum. §. cum quidam. inf. de reb. dub. Ex
2 scdo dicto legis, † vbi ponitur primum dictum Marcelli, no. q qñ
b b committit in liberã volũtatẽ alterius, põt eligere indignum: qđ
3 intellige, dũ tñ malus dolus absit. l. creditor. §. Lucius. ṡ. man. † Et
c istud inducit Dy. ad qõnem, c si est cõmissa electio pauperũ Priori fratrũ prædicatorum, an possit eligere fratres suos. Et dt q sic,
d qñ committitẽ per verbum, volet: d secus si committatur ei p verbum, qđ importat arbitrium boni viri: quia tũc dẽt eligere vt bonus vir. s. illos pauperes, qui ponuntur in l. si quis ad declinandam, & l. nulli. C. de epis. & cle. Et hoc vltimũ nõ placet. Nam qñ committitur per verba, q̃ sapiũt arbitriũ boni viri, sufficit, q non eligat indignum, nec reprobatur electio, si poterat eligere digniorem, vt statim dicam. Cõuẽtus ergo fratrũ nõ est indignus, ergo valet
e electio. Venio ad tm dictũ Marcelli, ex quo no. e q ille, † q elegit
4 indignum, statim priuatur electione, seu iure eligendi, nec expectatur alia mora: q patet, q̃a dicit text. cũ glo. q cũ indignũ eligit, statim oẽs alij vocãtur. qđ vide, & no. in glo. super ver. qui non offenderint, q in electionib. q̃ fiũt ab istis religiosis, est determinatũ p Decreta. An ãt hoc procederet in electionib. laicorum, qui eligunt sibi Ptãres, vel rectores, vel alios officiales, non dico mõ, di-
5 cam alibi. † Secundo no. q quilibet est dignus, qui nõ probatur idignus, vt in tex. qui dixit, eos qui non offenderunt, petere posse. Fa-
6 cit j. de mã. test. l. seruos. † Quærit gl. quid si sunt aliqui plus digni, q̃ alij. Rñ. gl. nõ est vis l. cũ pater. §. rogo. j. e. Ex hoc not. diligẽter, q licet committatur electio in aliquem tanq̃ in bonũ virũ, ñ reprobatur eius electio, licet potuerit meliorẽ eligere. Sufficit. n. q indi
f gnum ñ eligat. Ex hoc apparet, q male dixit Dy. f in q. q̃ recitaui ṡ.
7 in præcedenti ver. Venio ad ver. idem ait. No. hic † q statim cum negligit eligere, ius petendi transferatur ad oẽs: qđ declaratur in ver. vl. n. & ṡ. e. l. si quis Titio. in fi. Scdo no. q istud vr̃ p̃senti die datum. Ad hoc op. inf. ea. l. in fi. cum gl. ibi posita. vbi dt, q anteq̃ eligat, dr̃ legatum cõdõnale. Sed illud est verũ intra illud modicum tp̃s, quod dar̃ hr̃di ad eligendũ, intra qđ est cõdõnale: hic vero postquã hr̃s fuit in mora, & istud modicũ tp̃s p̃terijt, ab ista hora vr̃ p̃senti die datum. declarabo in cõrio. Venio ad versic. plane, in quo ñ est necesse, q dicam aliquid, quia Iurisconsultus ipse examinat illud repræhendendo, & limitando. Venio ad vers. Scæuola, & op. si defuncti petere noluerunt, non transmittũ ad hr̃des, l. j. C. đ his, qui ante apert. tab. Huius timore dicit gl. in vers. noluerunt. non tñ expresse repudiauerunt, sed simpliciter nihil dixerunt: alias obstaret cõrium. Quæro, quid vult dicere tex. ibi, vtiq; si vno petẽte, &c. Glo. dt, q notare debemus ex isto tex. ordinem, q primum oportet, q hæres sit in mora eligendi personam, & ex tunc transfertur ius petendi in legatarios: tñ hr̃s põt purgare moram, quousq; petatur ab vno. & petitione facta priuatur hr̃s iure purgandi moram, & hoc vult dicere ille tex. sm gl. Contra istud opp. ius eligẽdi du-
8 rat anno, l. fi. §. sed & si qs. C. cõ. de leg. Sol. † qñ electio cõsistit cir-
g ca res, procedit cõrium, sed qñ consistit circa psonas, g tunc dẽt eligere statim, vt hac leg. qđ est no. dixi in l. j. ṡ. e. Rõ p̃ resse, q̃a est periculum, si differat eligere, q̃m moriendo ad hr̃dẽ non transmitte-
h ret, vt hac lege in fine. l. ẽsop. h ad idem si hæres est in mora, lex facit executionem incontinenti, quia omnibus competit petitio, ergo hr̃s non põt purgare moram. l. si is, cui ṡ. e. Rñ. lex nõ facit executionem, q transeat dñium rei legatæ in istos libertos, sed solum
9 actio personalis ad petendum, vt inf. dicam. Et per prædicta dixi
i i iam in q. de facto † Constitutione episcopi cauet, q executores vltimarum voluntatum debeant exequi intra annum, alias execu
K no ad episcopum transferatur. k modo testator reliquit mille illis pauperib. quos talis elegerit, ille non elegit intra annum, sed post, ipse epũs volebat eligere, dicens ad eum esse ius eligendi deuolutum per constitutionem, dixi q ille poterat eligere, nõ epũs. Nam
10 de iure † cõi qui babet ius eligendi circa personas, põt eligere, &
l si fuit in mora potest eam purgare, l donec petatur legatum, vt hic, & intelligo peti per litis cont. l. amplius. j. rem rat. ha. de iure ergo communi ille, cui fuit commissa electio, non excluditur. Itẽ nec ex forma constitutionis excluditur, quia constitutio dicit, q
m executores debeant exequi intra annum, sed iste nõ est executor, vt ostendam, ergo, &c. quod probo, inter eum, qui declarat, & inter executorem, longa est differentia, quod patet, quia iudex dr̃ il-
11 le, qui declarat, & s̃niat: Executor † vero dr̃ ille, qui habet nudũ
n ministerium n facti. l. executorem. C. de execu. rei iu. Iste ergo nõ dr̃ executor, non. n. ipse habet soluere de facto. officium ergo exequendi transfertur ad episcopum per constitutionem illam, non
12 ius eligendi. Venio ad versi. vl. n. † quæro, quod sit illud modicũ tempus? Glo. dicit, q est arbitrio iudicis. quia non potest exprimi, l. j. §. item si ita. inf ad le. Fal. Deinde subdit gl. hoc autem contingit, cum est in mora eligendi, vel eligit indignum, quod not. sicut sup. dixi, quando eligit indignum sine aliquo interuallo, iure eligẽdi priuatur. Venio ad versic. nisi forte, h. d. q intra illud modicum tempus, quod datur ad eligendum, tale legatum est conditionale. Contra Inst. e. §. optionis. & C. com. de leg. l. fi. in princ. & §. sed & si quis. Sol. illud loquitur, quando electio consistit circa res, hic quando circa personas, quod no.

ADDITIONES.

a Ale. Valet relictum. Relictum valet, qñ electio cõmittiẽ in alterius voluntatem, & adde, quòd etiam in cõtractibus talis electio personarum potest committi in voluntatem tertij, ita per istum tex. firmat Bal. in l. in vendentis. C. de cont. emp. adde Ang. consi. 201. & Bal. consi. 169. lib. 3.

* Paris. consi. 23. col. 1. 2. lib. 3. Ruy. consi. 76. nu. 1. 2. lib. 3. I. M.

b Not. q quando. Adde, q idem ẽt vr̃ dicẽm in arbitratore, cui facta est cõmissio in liberã eius voluntatẽ, vt ab eius dicto non reclametur ad arbitriũ boni viri, licet partẽ læserit, dummõ dolus absit, vt hic qđ no. sin. p liberado arbitro, Bened. de Barzis. & in hac materia limita aliter, vt hic p Bal. adde Bal. in l. filiusf. de don.

c Ale. Dy. ad qõnẽ. An cõmissa electione pauperũ priori fratrũ p̃dicatorum, possit prior eligere f̃res suos, adde no. p Bar. in l. vnũ ex familia. §. si duos. inf. e. an possit eligere pauper extraneos, an ciues, vide Bar. in l. fi. C. de anno. lib. 11. & Spe. in tit. de instr. edi. §. nunc vero aliq. in vl. char. & vide Bar. in auth. quibuscunq., & qđ ibi dixi. C. de sacros. ecc. & vtrũ possit eligere filiũ, no. Bar. in rep. l. j. C. de sac. ecc. Iac. de Are. Bal. in d. l. ad, qđ pauperib. C. de epi. & cle. & ibi an possit eligere spurium testõris, adde Io. And. in tit. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. quem sequitur Pet. de Anch. in cle. j. de test. Et an possit oia distribuere in vnum, vide Bal. in rep. d. l. j. & in d. l. ad quod pauperibus, vide, an possit eligere non idoneũ, & inimicũ, vel odiosum testõri, cogita. sed ad hoc vide l. illud. & qđ ibi not. qđ cuiusq; vniuersi. & adde, qđ ẽt Bal. in d. l. id qđ pauperib. vr̃ velle, quod electio, & executio iniuste facta possit per eum reuocari, ergo non est priuatus officio. Adde Petr. de Anch. cons. 83. vbi an Abbatissa, q̃ cum certis alijs fuerit relicta executrix, poterit in suas montales distribuere, & an quis possit in propinquos suos, vel testatoris distribuere, per eundem cons. 433. Et an possit eligi spurius testatoris pro paupere, per Bal. consi. 75. 3. lib. & 416. 2. lib.

d Ale. Verbum, volet. Adde Pau. de Ca. in cons. 80. inc. do. Azalina in suo testamẽto sororem, &c.

e Ale. Ex quo no. Dic, vt in l. 2. §. j. infra de ope. lib. & aliqualiter etiam in l. quidam. de reb. dub.

f Ale. Male dixit Dy. Adde, quod si executores male eligant pauperes, recurritur ad iudicem, secundum Bald. in auth. præterea. C. vnde vir, & vxor. Et vide Imo. in l. captatoriæ. supra tit. j. & ibi etiam vide ipsum referentem Io. And. in c. 1. de reli. dom. in 6. tenentem, quod habens distribuere inter pauperes, potest distribuere inter religiosos mendicantes pro necessitatibus suis. Et an possit, vel hẽat necesse eligere superiorem, vide quod habetur in l. si quis ad declinandam, & quod ibi Bal. C. de epis. & cle. Adde, quando electio pauperum præsumatur fraudulenta, Pet. de Anch. consi. 44.

g Ale. Circa personas. Bal. dicit hoc procedere qñ debet eligi vna persona de certis: secus si incerta de incertis, ut quia iussit restitui pauperibus Christi, qui eligentur, quia tunc habebit annum, per no. in l. nulli. de epis. & cle. quod etiam no. & vide Bar. in l. cum pater. §. rogo. inf. eo.

h Ale. Item op. Vide Bal. in l. captatorias. in fi. C. de test. mi. & Bald. in l. pen. vbi est tex. C. de fideic. & Bal. in d. §. sed & si quis, in ver. quæro de tali.

i Poma. Et per prædicta dixi. Vide Pa. cons. 113. in 1. uol. & consi. 11. in 2. dub. in 2. vol. & consi. 110. in 3. dub. in eo. vol. Barb. consi. 8. in 3. uol. Ro. consi. 222. Pau. consil. 9. in fi. in 1. uol. Barn. consi. 137. Ant. in c. literas, de sup. ne. prę. Anch. consi. 413. Pan. in c. nos quidem. de test. qui omnes tenent cum Bar.

k Ale. Ad epm transferatur. Quid autem si executor testamenti est effectus monachus, an declarabit monasteriũ, & dic, vt per Bal. in l. si duob. §. j. C. comm. deleg.

l Ale. Purgare. Dicit Ang. in hac q. se de facto obtinuisse, quod si testator dicit, volo talem mi eligere, quod episcopus stante illa constitutione, non poterit elapso anno eligere, quia hoc esset contra mentem testatoris per verbum, tantum, quam l. requirit obseruari ad vnguem, l. nulli. C. de epis. & cle. & idem voluit Bald. in l. id quod pauperibus, eo. ti. quod tene menti. Adde, ut pulchre per Bal. consil. 169. lib. 3. Pet. de Anch. consi. 388. Abb. consi. 110. per Pau. de Castr. in consil. 167. per Rom. plene, consi. 138.

m Ale. Intra annum. Adde, quod si fiat intra annum aliquod præceptum executori per episcopum, & sit contumax in obediendo, poterit episcopus incontinenti ipsum officio priuare, secundum Bar. in l. 3. C. de proc.

n Ale. Nudum ministerium. Facit differentiam inter executorem, & electorem. Adde Bar. in d. l. executor, & in d. l. fi. §. sed si quis. C. com. deleg.

* Paris. cons. 23. nu. 3. lib. 3. I. M.

LEX

L E X XXV.

1 *Vnus ex plurib. legatarijs si petit, quando videatur alijs auferre ius petendi, & alijs praeiudicet.*
2 *Discussio personarum, an aliquis reperiatur, ita fieri debet, quemadmodum discussio bonorum ad hoc, vt cognoscatur, an aliquis sit soluendo.*
3 *Citatio ad domum, vt valeat de iure communi, quod nuncius referat se perquisisse, & non inuenisse consilium.*

Si tamen. Pro huius legis declaratione quero ad q. quam † ponit glo. q̃ incipit. ſ. de superstitibus. An vnus petēs auferat alijs legatarijs ius? Vr, φ sic, l. ex duobus. de duob. re. & l. si Titio, aut Seio. s. eo. in ɔ̄rium vr iste tex. qa oēs vocantur simul. non quilibet insolidum. Gl. hic nō bene declarat. Distingue sic, q ñq; relinquitur plurib. alternatiue, ita φ sunt plures rei credēdi, & tūc ille, qui primo petit, appropriat sibi legatum, in d. l. si Titio & ibi no. s̄ eod. Qñq; relinquit incerto de certis, data alicui electione, & tunc post moram exigentis debent oīb. non in solidum, sed æqualiter, vt hic, & l. cum pr̄ §. rogo. j. e. & l. si qs Titio. § fi. su. e. tunc si vnus petat, & alij negligant, ille, q petit appropriat sibi legatum. Si vero vnus petit, & alij non negligunt, tunc petens alijs legatarijs nō pręiudicat, sed soli hęredi, ut impediat eum de cętero purgare moram, vt hic, ita tenet glo. j. e. l. vnũ ex familia. § si duos in gl. super ver. petent. & hoc tenēt Pe. & Din. Ex hoc patet, φ per moram hēdum non dr̄ facta executio, vt in oēs transeat dñium. Nā si hoc esset, negligēdo petere nō p̄iudicaretur eis, & qa vnus petēdo p̄iudicat alijs negligētib. iō fuit facta ista lex, si tn̄. q̃ ponit practicam, quę est talis. Vnus ex legatarijs venit ad petendū, & petit totũ, cũ nō possit totũ petere, nisi alijs negligentibus, qũo hoc probatur? Respōdet Iuriscōsultus, causa cognita hoc statuēdũ est, faciēdo discussionē de hoc, statuēdo tps, intra quod veniant, & explorādo an sint petituri, qd no. multum. † Sicut. n. fit discussio bonorũ, vt videat, an aliqs sit soluēdo: ita dēt fieri discussio psonarum, an aliqs reperiatur. Facit l. ait p̄tor §. fi. su. ex quib. cau. ma. Et ex † hoc cum de iure cōi dicatur, φ tunc pars dēt citari ad domũ, qñ non reperitur in persona. l. j. §. j. su. de lib. agno. est consiliũ, a φ nũcius dicat in relatione, φ eum pquisiuit diligēter, & qa eum inuenire non potuit, ideo citauit ad domum, vt hic.

ADDITIO.

a Ale. Est consilium. Adde Bar. in l. 4. §. prætor. de dam. inf. & in l. 1. de li. agn. & l. 3. in pen. q. de duob. reis.

LEX XXVI.

Is, cuius. Hæres non potest retinere † vsumfructum in re legata antea sibi debitum, h. d. Concor. j. eo. l. cum filius. §. dominus. & ibi plene videbitis.

LEX XXVII.

Si illud. Legatum alternatiue sub diuersis conditionibus relictum, est vnum respectu vnius solutionis. h. d. Opp. s̄. eod. l. si quis seruum. §. si quis ita. Sol. vt ibi dixi, & in l. si ex toto. §. fi. sup. tit. j.

LEX XXVIII.

1 *Priuilegium personale, non transit ad hæredes.*
2 *Substitutio pupillaris an euanescat, instituto moriente in vita testatoris, remissiue.*

Cum patronus. a Priuilegium † personale nō transit ad hæredē. h. d. Istam materiā Din. tractat in c. priuilegium personale. extra, de reg. iur. lib. 6 Dixi in l. quia tale. su. sol. matr. Vltimo Di. inducit † istam legē ad q. vtrum substitutio pupillaris euanescat instituto moriente in vita testatoris, de qua dixi in l. lex Corn. de vulg. & pup. & facit ad q. quam dicam in l. Titia. §. fi. inf. eod.

ADDITIO.

a Ale. Cum patronus. Per istam legem limitat Ang. hic l. quoniam in prior lib. de inoff. test. quod habet locum, nisi filius repudiet, quia tunc in legitima, quæ transit ad aliũ, poterit imponi onus, secus si non repudiet, qa filius vellet habere, ut hic.

LEX XXIX.

1 *Legata caduca remanent apud hæredem cum onere suo, etiam de iure Digestorum.*

Celsus. Legata † caduca remanent apud hēdē cum onere suo, qd no. Opp. φ hoc ītroductũ sit solũ p Iustinianũ l. j. §. in primo. & §. pro secdo. C. de cad. tol. Dicit gl. Iustinianus hoc inuenit, & nullus alius Imperator. Tn̄ dic, φ legata caduca, vel quasi redibant ad hēdē cũ onere suo, ēt fm̄ ista tpa, vt hic. Facit l. si duob. §. j. & l. cum tarib. §. Lucius. su. tit. j. sed postea facta fuit lex Papia, d̄ qua fit mētio in l. j. §. cũ igitur. C. de ca. tol. q̃ statuit legata illa deuolui ad fiscũ, qd postea Iustinianus reuocauit in d. §. cũ igitur. & §. pro secundo. Op. de l. Titia. de an. leg. Solut. vt ibi, quia ibi legatum incipit valere in persona legatarij, hic non.

1 *Ius accrescendi inductum est per l. 12. tab.*
2 *Hæreditas pro non scripta accrescit cum onere.*
3 *Portio cohæredis accrescit cum onere, quando adiunctio est facta nominib. appellatiuis.*
4 *Portio cohæredis non accrescit cum onere, quando solum nominatur ille, cuius portio deficit.*

Quod alicuius. Portio cohæredis deficiens, accrescit sine onere illi nominatim adiūcto. h. d. cum §. seq. No. ex fi. φ ius † accrescendi inductũ est per l. 12. tab. Opp. φ portio heredũ accrescit cum onere. l. si Titio. §. Iulianus. inf. e. & de his, quæ in test. delen. l. a. glo. dt, φ hic loquitur ī pro non scripto. ɔ̄ria loquunt in caduco, vel quasi. Sed a † certe ēt pro non scriptum in hēditate accrescit cum onere, l. j. §. his ita diffinitis. C. de cad. tol. & s̄. u. j. l. si duob. §. j. Vnde alij soluũt, φ accrescit cum onere, qa ad. iūctio est facta noīb. appellatiuis, vt in ɔ̄rijs: secus si nominib. proprijs, vt hic, & ista est vera. Contra hoc iñ facit s̄. tit. j. l. si duob. §. j. Sol. † ibi legauit nominatim ab omnib. hæredib. hic nominauit solum eum, cuius portio deficit. Ista est vera opinio, licet glo. vacillet. hoc dixi in d. l. si duobus. §. j. dicam in l. quæ cond. de cond. & dem.

ADDITIO.

a Sed. Ias. cons. 196. col. j. in fi. lib. 2.

LEX XXX.

1 *Legatum incertum pro refectione viæ valet, idem pro alimentis, & pro dote.*

Quidam in testamento. a Legatum † incertũ ad viam reficiēdam valet. h. d. Opp. de l. cum post. § gener. supra de iure do. Dicit gl. speciale est hoc in refectione viæ. Simile est in alimentis, fauore alimentorum l. si cui. de ann. leg. Item fauore dotis, d. §. gener. ista est vera sol. licet Cy. aliter dicat in l. j. C. de do. promiss. quam opi. reprobaui in l. j. sup. sol. mat.

ADDITIO.

a Quidam in testamento. Et vide Bar. in l. ita stipulatus. de verb. obl.

LEX XXXI.

Si quis. a Si deficit fideicōmissum, legatum remanet apud nudũ ministrũ. h. d. Op. de l. si quis eum. de condi. & dem. quæ directo est ɔ̄ istam legem. Sol. gl. φ hic relinquebat, vt ministro, ibi vt legatario. & sumuaui tibi fm̄ istā sol. hāc legem, q̃ sol. tenent Doc. tn̄ non vr̄ vera, quia hæc verba dispositiua fuerunt collata in ipsum tanq̃ in legatariũ, ergo non est minister nudus, l. si qs Titio. su. e. & l. Sulpitius. de do. inter vi. & vxo. vñ Dyn. hic dt, φ hic fuit rogatus, vt manumitteret incontinenti, in ɔ̄rio vt manumitteret ex interuallo. & hanc tenet Ci. in l. j. §. in primo. in 1. & 2. q. C. de cad tol. sed adhuc remanet dubium: nam licet incontinenti debeat manumittere, remanet apud eum ius patronatus, vñ non est nudus minister, & sic remanet adhuc rō l. si quis eum. de cond. & dem. non dico hic, dicā in l. codicillis. inf. eo.

ADDITIO.

a Ale. Si quis. Vide quod per hanc legem decidit Bal. in l. ab eo. in ult. col. C. de fideicommis.

LEX XXXII.

Omnia. Legata simpliciter deberī ab adita hēditate. a h. d. Op. de l. i. in fi. de cond. & dem. Sol. Ibi inerat ɔditio tacite. Op. de l. si tibi homo. §. cum seruus. su. ti. j. & l. quod seruus. j. e. Sol. ab adita hæreditate debentur fructus, tamen percepti hæreditate iacente debent restitui legatarijs.

ADDITIO.

a Ale. Adita hæreditate. Et intellige non incontinenti, sed cum aliquo spatio temporis, vt dixit gl. hic. in uer. ex die, quam no. bene.

Fundum. Pendēte conditione legati potest res legata cũ fructibus reuocari a legatario. h. d.

Cum ita. a Appellatione rerum, quæ sunt in loco, continēntur serui. h. d.

ADDITIO.

a Ale. Cum ita. Vide quod per istam l. dicit Bal in l. 1. sup. de sta. ho.

1 *Legatum factum a testatore uxori de omnibus, quæ habet in camera, non comprehendit illata in cameram, testatore ignorante.*

Cum ita. Non vr̄ esse in loco, quod dolo legatarij illuc illatum est. h. d. No. istam legem † contra dominas, quibus testator legat omnia, quæ habet in camera: nam illata per eas, ignorante testatore, non cedunt legato.

Quod a legatario. Morte grauati nō extinguitur fideicommissum h. d.

1 *Conuentus ad rem, qui dicit rem non reperiri, habet intentionem fundatā, nisi aliquando constet rem fuisse apud ipsum.*
2 *Amissione rei probata quis probet, an amittens casum, an agens dolum, vel culpam amittentis, remissiuè.*

Species. Hæres non tenetur ad speciem legatam, nisi probetur eam habere, vel dolo desijsse possidere. h. d. No. † φ conuētus, a qui dicit rem non reperiri, hēt fundatam intentionem suā, nisi pbetur ɔ̄tium. Opp. s̄. loc. l. si quis fundum. §. Imperator. s̄. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. prohibet. Sol. in illis ɔstabat aliqñ rem fuisse apud conuentum. Vnde si ipse dicit rē peremptam, debet probare: hic vero non ɔstabat aliquando fuisse apud hēdem. Probata autem amissione, † quis debeat probare, an amittens casum, vel agens dolum, vel culpam illius, qui amisit, dixi in d. l. si quis ex argentarijs. §. prohibet. de eden.

ADDITIO.

a Ale. No. φ conuentus. Tene menti hanc no. gl. de qua vide Inst. de ac. §. præterea. in materia de dolo & uide quod no. Bar. in l. qd ad præsens. C. de murile. li. 2. & φ no. Bal. in l. 3. C. de epis. aud. & quod no. to. And. in cle. j. de vsu.

* Barb. cons. 7. col. 4. 6. lib. 3. I. M.

Genus

1 *Genus si præcedit, & sequitur numeratio specierum taxatione, tunc genus refertur ad illas species tantum.*
2 *Dictio, &, amplias, & non restringit.*
3 *Proximiores veniunt in legato facto familiæ post nominatos.*
4 *Familiæ appellatione, non veniunt cognati, nisi ex communi vsu ita intelligeretur.*

In fideicommisso. Ad relictũ familiæ primo vocantur nominati, post eos, qui proximiores sunt in gradu. h. d. Op. hic dr̃, quod nominati vocãtur, & in prin. dicit, ꝙ fuit relictum familiæ, & sic nõ fuerunt nominati. dicit glo. ꝙ reliquit hoc modo, relinquo familiæ meæ, s. Pe. & Ioan: hæc. n. non est bona positio, quia tunc solus Pe. & Io. admitterentur, & alij non l. fi. C. de ver. sig. Rõ est, quia † quando ꝑcedit genus, & sequitur enumeratio specierũ per modũ taxationis, tunc genus restringitur ad illas species tñ. l. legata supellectili. de supel. lega. dico ergo, ꝙ ibi fuit dictũ, lego familiæ, & Pet. & Io. & sic non fuerunt nominati causa taxationis. dictio enim, & habet augere, non restringere, l. ea tñ. ꝟ. ti. ꝑx. tñ vocabant̃ nominati primo, quasi plus dilecti: quod ꝑsumitur ex eo. ꝙ testõr eos singulariter nominauit, sicut in Euangelio Mat. 16. Dicite Discipulis, & Pet. C. de ser. & aqua l rub. facit ꝟ. de iniur. l. itẽ apud Labeonẽ. §. hoc edictum. Quæro, dr̃ hic, ꝙ post nominatos admittũtur alij, q̃ sunt ex eodẽ nomine, quomodo hoc ĩtelligat̃? Quidã[a] dñt, ꝙ debẽt esse de eo ordine, & de eo gradu, quo erant nominati, licet alij essent ꝑximiores: † & gl. reprobat, immo post nominatos vocantur proximiores. l. fi. §. 1. de ver. sig. & l. peto. §. fratre. inf. e. & de suc. edic. l. 1. §. quibus. & hic in tex. dr̃, ex noĩe, nõ ex ordine. Quæro, vtrum cognati † veniãt ad illud legatũ. glo. dicit, ꝙ sic spãliter hodie, qa exæquati sunt cognati, & agnati. No. ex glo. ꝙ appõne familiæ, ꝯtinentur cognati. sed certe ꝺm ista tpa, tex. ĩ ꝯrium est in l. pronunciatio. §. 1. & l. famil. de ver. sig. vbi ꝯtinentur solũ, qui agnati sunt. An vero hodie ꝯtineantur cognati? Pet. in l. fi. C. de uer. sig. vr̃ tenere istam. gl. stãte in hoc cõi vsu loquẽdi. appõe. n. familiæ, diuersimode accipitur, ut dixi. in l. 1. in pri. ff. ad Sylanianum. In istis nostris partib. appõne familiæ nõ ꝯtinẽtur cognati. Non ob ꝙ sint exæquati agnatis, quia verũ est quo ad successionẽ ab intestato. Op. gl. de l. si cognatis. de reb. du. dicit glo. ꝙ ibi vocabãtur oẽs, hic ordine successiuo, quod Dy. reprobat, p l. peto. §. fratre. ꝟ. eo. Vnde dicit ipse, ꝙ ista dẽt intelligi ꝺm illam, vt intelligatur tempore mortis, t. & testamenti. Pe. dicit aliter, in d. l. fi. C. de uer. sig. dixi in d. l. si cognatis.

ADDITIO.

a Quidam. Gozad. consi. 4. nu. 16. 17. Dec. consi. j. nu. 12. consi. 87. in fi. Bello. consi. 50. Soc. iun. cons. 126. col. j. lit. q. Item affectio maior ostenditur in speciali noiatione. Crauet. consi. 77. nu. 13. scripsi consi. 156. nu. 309. L. M.

LEX XXXIII.

1 *Cohæredes non possunt conueniri hypothecaria pro partibus aliorum, qui non sunt soluendo.*
2 *Consuetudo, quod si rusticus non sit soluendo, alij soluant onera pro eo, an valeat.*

Legatorum. a Nõ tenet̃ qs ad legatũ ex ꝑsona cohæredis, qui non est soluendo. h. d. Quæritur b vtrum hypothecaria possint ꝯueniri † cohæredes ꝑ partib. aliorum? Certe, qđ hic dr̃ in personali, idẽ in hypothecaria. l. 3. in fi. C. cõ. de leg. facit lex ista ꝯ consuetudinem † ciuitatis, per quam si vnus rusticus nõ est soluendo, exigitur ab alio pro hoc, C. vt nul. ex vica. pro alie. debi. exiga. li. 13 l. 1. & ibi dixi. c

ADDITIONES.

a Barb. Legatorum. Et uide Doc. in c. tua. vbi dicunt, qđ in hypothecaria vnus cohæredum nomine soluendo tenetur alteri, ut l. inter fideiussores. ff. de fideiuss. Bar. hic sentit contra. pondera, & dicas, qđ hic loquitur in legatis. gl. & Doct. in d. c. tua. loquuntur in creditoribus.
* Marsil. singul. 551. I. M.
b Quæritur, vtrum. Vide quæ dicit Bal. in hac materia in l. 3. C. de neg. ge. & latius per Bar. in l. 4. §. de re iud.
c Et ibi dixi. Vide quæ dixi post Imo. in l. cum filius. de ver. ob. in prin.

1 *Clausula generalis restringitur ad specificata tantum, si plura fuerunt*

Qui plures. † Clausula gñalis restringitur ad specificata tãtũ, si plura fuerunt. h. d. Contra istã legẽ vr tex. ꝟ. e. l. Mæuius. §. eum. Sol. ut ibi Op. ꝟ. in l. proxima. §. pẽ. Sol. ibi fuit casus cõ qa primo reliquit ĩ gñe, postea ab vno in specie. Gl. assignat ar. ꝯ de lege, si cũ fundũ, de uer. sig. dicit Dy. ꝙ hic præcedentia declarant, & limitant sequentia. ibi sequentia declarant, & limitant præcedentia, & sic non est contra. Item hic nõ dicitur, ꝙ omnes damnauerit in codicillis, sed ꝙ scripserit codicilos ad omnes. Cy no. istam legem.

LEX XXXIIII.

Titia cum testamento Verba enunciatiua de futuro emissa propter aliud, vel enũciatiua de ꝑterito sine expressione rei, dispõnẽ nõ inducunt. h. d. Opp. in prin. dicit tex. ꝙ dicit testõr se legaturum, postea dicit tex. ꝙ dicit, se legasse. Sol. expone, legasse. i. legaturũ esse. Vel dic, & melius, ꝙ iuriscõsultus arguit, ꝙ dicta uerba enunciatiua de futuro dispõnẽ nõ inducũt, quia ẽt si essent verba enunciatiua de preterito, sine expressione rei, dispõnẽ non inducunt. Op. ꝟ. ti. i. l. Pamphilo. in prin. Solu. Ibi fuerunt verba enunciatiua emissa principaliter ꝑꝑ se, hic ꝑꝑ aliud. Op. ꝙ incertitudo nõ vitiet legatum. l. quidam. §. e. Glo. soluit, ꝙ ibi speciale. Op. de l. ex hac scriptura. de don. Sol. ut ibi dixi.

1 *Verba testatoris, improprientur, ut dispositio non reddatur inutilis.*
2 *Substitutio compendiosa facta p uerba communia intra tempora pubertatis si sunt apposita illa verba. quod subst tutus a se capiat, intelligitur directa ex præsumpta mente testatoris.*
3 *Testator potest dare in testamẽto authoritatẽ ingrediẽdi propria authoritate in possessionem.*
4 *Libellus. si dicat, peto talem villam, procedit.*

Lucius. 1 Verba testõris extra propriã significationẽ verborũ intelligũtur, vt legatum non reddatur inutile. h. d. Quæro, qualiter ista verba debẽt ĩtelligi? Gl. dicit, ꝙ hñt qnq; expõnes, duas malas, & tres bonas. Duæ malæ reprobantur hic in tex. Prima expositio est, a seipso, i. quãtũ ꝑt iure hẽditario. Ista est mala hic, qa fideicõmissum redderet̃ inutile, vt tex. dicit, sed vbi non vitiaret, ista esset bona, ut ꝟ. dicã. Sedã expositio est, a seipso. i. vt ꝑtiũ soluat. ista reprobat̃ in fi. §. Aliæ expõnes sunt bonæ a seipso. i. nõ ꝑ mediã ꝑsonã filij, vel serui. Vel, a seipso. i. nõ de manu alteri⁹, sed ꝑ se directo, qđ no. Per istũ §. dixit, † ꝙ substõ cõpẽdiosa facta ꝑ verba cõia intra tpa pubertatis, dẽt intelligi directa ex ꝑsumpta voluntate defuncti, qñ apponit verba illa, ꝙ substitutus possit bona accipere sua ꝑpria authoritate, seu volũtate. Hoc enim ĩportat directo, nõ ꝑ fideicõmissum de manu alterius. vide Gl. Et sic tñ importabit, a seipso. iure. i. hẽditario, nec tunc vitiat instõnẽ, sed facit eã validiorẽ. Tertia expositio est, vt accipiat a se, .i. sua authoritate ingrediat̃ possessionẽ. a No. † ergo, ꝙ testõr põt dare libertatẽ in testõ ingrediendi possessionem sua authoritate, sicut dicimus ĩ ꝯtrib. l. creditores. C. de pi. † Vltimo inducit iste §. ꝙ valet libellus, b si dico, peto talem villam: ac si dicerẽ, peto, ꝙ possides in tali villa, c. cũ ad sedẽ. ext. de rest. spo. & ibi ꝑ In. facit. ꝟ. de ope. no. nũ. l. de pupillo. ꝟ. q nũciat, & ibi ꝑ Iac. de Are. & ibi dixi. Facit quod no. gl. in l. rei appellatione. 3. inf. de verb. sig.

ADDITIONES.

a Ale. ingreditur possessionem. Per Bar. in l. creditores. de pig. in 2. q. prin. & Bald. in l. 1. C. com. de leg.
b Ale. Valet libellus. No. formam libelli. Adde Bar. in l. j. post pr. ff. sup. de edẽ. & dixi ibi per Imo. in c. 1. de lib. ob. & Moder. in c. præsentia, de renũ. & unde Bar. in l. Marcellus. §. armenta. ff. de rei vend.

1 *Adhibitus ad actum vt testis, non præiudicat iuri suo.*
2 *Præsens actui, quem poterat impedire, quando sibi præiudicet, remiss.*

Lucia. Qui est adhibitus vt testis, non ꝑiudicat iuri suo. d. h. Op. ff. de pig. l. fideiussor. §. pater. & l. si fundum per fideicommissum in prin. ff. tit. j. Sol. gl. † Aut fuit ꝑñs tali actui, quẽ poterat impedire ꝯdicendo, aut non, & idem, no. in l. Caius. sup. de pig. ac. per l. sæpe. de re iud. & quod dico ĩ d. l. si fundum per fideicommiss. examinabo in l. quæ dotis. sup. so. ma.

1 *Verba enunciatia non inducunt dispositionem vltra verborum significationem.*
2 *Verba enunciatiua negatiue prolata, quando inducant dispositionem.*
3 *Testator si iubet uxorem non inquietari pro rebus in cumeru existẽtibus, an si uxor amouit res uiro inscio, uideatur liberata.*

Caius Seius. Verba † enũciatiua non inducũt dispositionẽ ultra uerborum significationem. h. d. Op. ꝟ. de ꝯd. & dem. l. cum tale. §. falsam. Gl. dt, ꝙ hic uerba enunciatiua fuerunt prolata non expressa certa re, uel q̃titate, ideo non inducunt dispõnem, vt ff. ea. l. in prin. Eodem mõ sol. in l. q. uxori. inf. de au. & arg. le. Hoc nõ placet, qa hic nõ solum fuerunt uerba enũciatiua, sed dispositiua. dixit. n. inquietari nolo. Præterea licet non exprimere certã quantitatẽ, uel rẽ, dispõnẽ uitiet, quo ab obligandum, nõ tñ quo ad liberãdũ, l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. & l. & uno. §. j. de accep. Vnde Dy. dicit, † ꝙ hæc sunt uerba enunciatiua negatiue prolata, q̃ dispõnẽ non inducunt, qđ no. si esset uerum: a tñ hoc ur̃ ꝯ casum a l. rationes, & auth. qđ obtinet. C. de ꝑb. unde Iac. de Are. dicit, ut Cy. refert in l. uerba. C. de testa. ꝙ hæc sunt uerba enunciatiua negatiua dñij, quæ dispõnẽ non inducũt. Sed in d. l. rationes. & auth. quod obtinet. sunt uerba enunciatiua negatiua alicuius obligationis. Certe uerba enunciatiua quantum ad inducendum exceptionem, u. sr eodem modo sufficere in reali, sicut ĩ personali, l. emptor. b in fi. de rei uen. Præterea eod. modo dr̃ liberatio ab actione reali, sicut a personali, d. l. & uno. de accep. Sol. ergo, ut soluitur hic in alia gl. super uerbo, penes, ꝙ hæc uerba enunciatiua, uel dispositiua non inducunt dispositionem ultra significatũ uocabuli: sed significatio huius uerbi, penes uxorem meam nullam pecuniã esse, & c. nõ includit traslatã possessionẽ in ꝑimonium uxoris per uirum, ut infra de uerb. signifi. l. penes. Ita etiam soluit glo. ĩ l. j. C. de fal. cau. adie. le. † Quæro, quid si uxor aliquas res uiro amouerit, & ut fuerit usus his uerbis, an uideatur relinquere liberationem. Glo. ꝙ sic, ubi testator sciuerit, nisi per hæredem ꝑbetur contrarium. Sed certe si testator ignorauit, hæres non potest probare contrarium, ut in auth. quod obtinet. C. de prob.

ADDITIONES.

a Ale. Videtur contra casum. Vide Bal. in d. l. rationes. & auth. ibi positam.
b L. emptor. Adde glo. in l. emp. §. ancilla. de rei ven. & quod ibi dixi.

Si ea. Si non stat per legatarium, videtur impleta conditio, h.d.

a **Qui inuita.** a Si pr̃ legat filiæ, quia inuita dotem exegerit, filia dẽt esse ꝯtenta alterutro, nisi plus sit in dote, h.d. No. tex. ibi, non est.n. verisimile, &c. Opp. ꝙ maritus sit liberatus d solõne facta patri, l. dotẽ. ſ. solu. mat. Sol. sic mulier habebat cãm ꝯdicendi. Opp. dr̃ hic, vtiq; non ignorans, ꝯ. qa imo idẽ si ignorans l. 3. in fin. ſ. sol. mat. Sol. subaudi, maxime. Opp. hic dr̃, ꝙ dẽt esse ꝯtẽta alterutro, Contra, imo dẽt hr̃e vtrunq;. l. 1. §. sciendum, C. de rei vxo. Sol. Pater hic expsse legauit noĩe dotis. Vel dic, aliud in patre, aliud in niro legãte, ut no. ĩ l. si cũ dotem. §. si pater. sol. mat. Quærit gl. vtrum maritus habeat actionem ad legatum: Dic, vt in gl. in ver. nõ consenserit. Quærit glo. an filia possit repudiare legatum, & agere pro dote. Dicit, ꝙ sic, & bene.

ADDITIO.

a Qui inuita. Hẽt tñ ex hoc legato filia talis cõmodũ, quia non tenebitur dotẽ conferre. ita sing. dixit Bar. in l. cum pr̃. § pater filiæ. infra eo. quod perpetuo no.

1 *Dispositio specialis derogat generali,*
2 *Verba obscura declarantur per præcedentia clara.*
3 *Incertitudo reddit onus inutile, quemadmodum reddit legatum.*

1 **Lucius.** Dispõ † spãlis derogat gñali, Item verba gñalia obscura † declarant̃ p p̃cedẽtia clara, h.d. Opp. ꝙ pp gñalẽ clausulã oẽs teneãt ad legata, si solũ Titius, vt iu. ti. j. l. si tibi hõ. §. 1. & ꝯ. e. l. Mæuius §. cũ q Sol. Hic p̃cessit gnalis, & secuta est specialis, ibi eꝯ. Ad p̃dicta op. gl. ꝯ s̃m dictũ huius §. de l. si stipulatus. su. de vsur. & si soluit. Dicit Di. ꝙ ibi sunt verba, quoꝝ significatio potest aliqd certum inducere: hic non, quia simpl̃r dixit onera. Si
3 cut. n. ĩcertitudo † reddit legatum inutile, l. cum post §. gener. su. de iu. do. Ita reddit inutile onus. ar. l. cum pater. §. fi. ꝯ. eo. s̃m Dy.

1 *Verba dispositiua ad quemcunque directa fideicommissi petitionẽ inducũt.*
2 *Res quæ ad aliquẽ pertinet testatoris dispositione ad tẽpus, post illud redire censetur ad hæredem.*
3 *Relinquens fundum ad vsumfructum, videtur relinquere dominium.*
Vxor relicta domina, & vsufructuaria, quid habere debeat, tũ liberis institutis, & nu. 5. & quid in extraneis, nu. 7.
Dictio, & pro uel,
Curia Bulgari est contrata in ciuitate Bononiæ.
4 *Vxore relicta domina, & massaria: uel domina, & dominatrice, importatur quædam præeminentia in domo.*
6 *Vxor, domina domus appellatur.*
8 *Vxor relicta domina, uel usufructuaria omnium bonorum, quid habeat.*
9 *Vxor si relicta est domina, & vsufructuaria, filio, et extraneo ĩstitutis, quo ad filiũ habebit alimenta, quo ad extraneum vsumfructum suæ partis.*
10 *Filio instituto, & extraneo substituto, & uxore relicta domina, & usufructuaria, uxor hẽbit usũfructũ hr̃ditate deueniẽte ad substitutũ uulgariter.*
11 *Vxor substituta pupillariter, debet habere totum usumfructum.*
12 *Mater, uel nouerca si relinquitur domina, & usufructuaria, quid hẽre dẽat.*
13 *Vxor relicta domina, & usufructuaria, si ascendentes, uel collaterales sint instituti, quid habere debeat.*

a **Titia.** a Verba dispositiua † ad quẽcũq; directa fideicõmissi petitionem inducunt. Item, q voluit res ad aliquem ptinere ad tps, post illud vr̃ velle ad suũ hr̃dẽ redire, h.d. No. ꝙ dixi in summatio, & videbitis in l. vnũ ex familia. in fi. & l. peto. ĩ prin. ꝯ. eo. Quæro, vtrũ maritus interim hẽat pprietatẽ, qa dixit, ad vitæ vsumfructũ. Gl. ex isto tex. arguit p, & ꝯ. Veritas est, ꝙ interi hẽat
2 proprietatẽ. Aliud enim † est relinquere vsumfructum, aliud relinquere fundum ad vsumfructũ, sicut hic: quo casu legat dñiũ. De quo p Cy. in l. si mulier. C. de iure do. & ibi gl. tangit, & gl. ĩ l. donationẽs. §. spẽs, de do. Dixi plenꝰ ĩ l. libertis, quos. §. 1. ꝯ. de ali. &
b cib. le. Quæro, qd si tpe,[b] quo vir decedit, hr̃s ĩstitutus decessent, vtrũ fideicõmissum debeatur hr̃di hr̃dis? Certe in primo casu, qñ dixit, erunt tua, & filiorũ tuorũ, tũc debetur filijs. Sed in alio casu, qñ testatrix reliqt viro, quandiu vixerit, & nihil ultra dixit, videt̃ uelle, ꝙ reuertat̃ ad hr̃tẽ suũ, non habito respectu ad psonã, sed magis ad ius hr̃ditariũ. ar. l. ita. ꝯ. de sta. lib. & ĩõ debebit hr̃di hære-
3 dis, & facit l. in annalib. C. e. † Quærit Dyn. c quid si testõr dixit, re
c linquo uxorẽ meam dñam, & usufructuariã, qd importãt ista uerba? Vr̃, ꝙ nõ ualet, qa ꝯtinẽt repugnantiã: qa non põt esse qs dñs, & usufructuariꝰ. l. ut fructus. si usuf. pe. Dy. dicit, de iure mulier põt eligere, uel pprietatẽ plenã, uel vsumfr. tñ, & sic dictio, &, ponat̃ p uel, l. si Titio fundus. de usufr. leg. Et idem tenet Iac. de Are. in l. cũ si exhibuissent. §. qd ait ꝯ. de pub. & not. per Cy. in l. 1. C. si sec. nup. mul. & ibi glo. dicit, ꝙ de ꝯsuetudine obtenta in curia Bulg. hẽt solũ alimẽta, liberis existentibus: secus si extraneis institutis, & curia Bulg. est ꝯtra quædã in ciuitate Bonon. ubi stetit Bulg. & ad fugiẽdas ꝯtẽtiones tpe ipsius Bul. fuerũt ibi redacta qdã in scriptis, q fuerũt Bononiæ obtẽta, & de cõsuetudine approbata, inter quæ hoc fuit scriptũ q ꝯsuetudines seruant̃ p oẽs partes Italiæ, in
e quib. fuit hoc, qd qualiter dẽt intelligi, patet ꝯ. Quæro, qd † si dixerit testõr, relinquo dñam, & massariã: uel dñam, & dñatricem, qd importẽt ista uerba? Rñ. nõ importãt dñium, sed quãdam p̃eminẽtiam in domo: sicut erat præminẽs añ mortẽ uiri dñi. l. 1. ſ. re. amot. & l. 1. § si uir. su. ad Syl. & l. cũ si exhibuissent. §. 1. ꝯ. de pub. & ibi Iac. de Are. & l. pronũciatio. §. 1. inf. de uer. si. & hoc tenet
5 Spec. in tit. q filij sint le. §. 1. uer. quia si uiro. Sed q̃ro, † quid si dixit, relinquo vxorẽ dñam, & vsufruct. filijs iustitutis? Dicit glo. ꝙ debet habere alimẽta tñ, sed ĩ extraneis dicit secus. Ad qd intelligẽdũ sciẽdũ est, ꝙ hoc verbũ dñam. in hac dispone positum non importat, ꝙ videatur relictũ dñium bonorũ, sed p̃eminẽtia q̃dam, vt dictum est, & hoc colligitur ex communi vsu loquẽdi, qa hoĩes
d vxores appellant [d] dñas domus, vt l. Titia. §. q Marco. ꝯ. de ann. le.
6 & leges † ẽt appellant eas dñas. l. j. su. rer. amo. & l. 1. §. si uir. su. ad Sill. Hoc ẽt patet, qa testõr aliũ hẽredẽ ĩstituit, vnde nõ est verisimile, ꝙ voluerit vxorẽ habere dominiũ rerũ illarũ, & illũ fecerit hr̃dem in vanũ. Simile hr̃ ĩ l. 3. §. sed si ita. de annu. leg. vbi dicẽdo trima die, intell̃r. i. trib. annis, tã ex vsu loquẽdi, q̃ ex interpretatione, q̃ ꝯsueuit fieri in sermone ꝯposito, s. annua, bima, trima die, q̃ ex eo, quia nõ est uerisimile testõrẽ, ita modicã dilationẽ adiecisse, & ista interptatio est iuris communis, & bona, siue sint institu-
7 tuti filij, siue extranei. † Scd̃o aduerte, qa in hac dispõne ponit̃ verbũ, & vsufructuariã, & istud fauore filiorũ est interpretãdũ, ꝙ ad sola alimẽta porrigitur, s̃m ꝯsuetudinẽ, vt no. in d. l. 1. C. si sec. nup. mul. Sed hic ĩ extraneo, ꝙ de iure dẽt hr̃e vsũfr. oĩum bonorũ deducta falcidia, l. vxori meæ. de vsufr. le. & su. de vsufr. l. oĩum. Eo-
e dẽ mõ e † puto dicta verba debere ĩtelligi, si simpl̃r pferãt̃, vt re-
8 linquo vxorẽ meã dñam, vel relĩquo eã vsufructuariã oĩum bonorum: sed si relinquo eã usufructuariã alicuius fundi, tũc cessat dicta ꝯsuetudo, & dẽt habere vsumfr. ita sentit Odof. Quæro, pone[f]
9 ꝙ testõr ĩstituit † extraneũ, & filiũ, & vxorẽ reliqt dñam, & vsufructu. Dixi, ꝙ quanto spectat ad filiũ, ista verba importãt alimẽta tãtũ. sed p parte extranei hẽt vsumf. suæ partis. cũ. n. fauore filiorũ sit introductũ. ꝙ tñ habeãt alimẽta, nõ extẽdet̃ ad extraneũ, p hoc facit l. si ita scriptũ. ĩ pri. de ma. test. & l. hac ꝯsultissima. §. ex imp
g fecto. C. de test. & l. fi. fa. er. Quæro, g pone ꝙ filius ẽ ĩstitutꝰ, & ex-
10 traneꝰ sibi substitutus, & vxorẽ reliqt dñam, † & vsufr. & hæreditas deuenit ad substitutũ vulg. qd dẽat hr̃e mulier? Rñ. si loqmur ĩ substõne vul. dẽt mulier hr̃e vsumf. cũ a substituto cœpit habere vires. l. q fundũ. §. q filiũ. ad l. Fal. & ĩ psonã substituti, q ẽ extraneꝰ, cessat ĩterptatio ꝯsuetudinis, & ẽt vr̃ casus su. e. l. cũ patronus, & l.
11 & si ꝯ, su. d vulg. & pup. sub. † Sed ĩ substituto pup. ad quẽ hr̃ditas peruenit, qd dẽret hr̃e ista vxor, põt dubitari. Et vr̃, ꝙ dẽat hr̃e alimẽta, qa filiꝰ fuit hr̃s pr̃is, & sic iã legatũ ex psona filij cœpit vim hẽre. ergo substitutus nõ poterit teneri ĩ plus, q̃ filius. l. qui fundũ. §. qui filiũ. ꝯ. ad l. Fal. ego dixi, ꝙ dẽs inspicere verba relicti. Si. n. dicis, reliquo vxorẽ dñam, & vsufr. & sic est vnũ legatũ, & non uariatur, tunc

ADDITIONES.

a Titia. De bonis feudalibus nihil habet hæc vsufructuaria Gozadi. consi. 47. n. 13. Adde procedere nisi coniecturis aliud inducatur, Dec. consi. 643. nu. 6. In fin. Soci. Sen. con. 179. circa fi. lib. 2. Paris. con. 94. nu. 36. lib. 1. I. M.

b Pœna. Quid si tempore. Ale. cõsi. 183 10 5. vol. & vide Ale. pro declaratione in l. paterf. ff. de vul. & pup. in l. Gallus. §. ẽt si parente. in fi. ff. de li. & posth. & in l. fi. C. de leg.* Adde Paris. cõs. 97. n. 10. li. 2. Soc. Se. cõs. 4. no. 7. li. 4. Ruy. cõsi. 17. nu. 11. lib. 2. quid si filius impubes moriatur. nu. 12. I. M.

b Quærit Dy. Vide Bal. in l. fi. C. de indi. vid. in ver. itẽ posses & Bar. ĩ l. mulier. §. cũ pponeret, infra ad Tre. in ver. q̃ro, qd si dixit testõr. relinquo dñam, & massariã, vide no. p Bal. in l. hac q. in d. l. fi. C. de ind. vid. tol. plenius p Spe. & Io. And. in ti. qui filij sint legi. in prin. in versi. qd si qs ita dixit in testõ, & qd no. Bal. Ang. & Imo. in l. filios a pre. de li. & posth. Et Bal. in l. id qd, de epis. & cl. & in l. extraneũ. de hær. ist. & in auth. qd si. de sec. nup. & ĩ l. volũtatis, C. de fidec. & vide ad hoc Bar. in cõsi. inci. in Chri noĩe, Bertoldus fecit testm̃. & in cõsi. inci. Pet. Mathæoli. Io. And. & alios in c. si pr̃. in prin. de test. in 6. limitat istã materiã sing. nisi testõr spãliter legasset alimẽta, & etiã eã simpliciter reliqsset vsufructuariam, s̃m Pau. de Cast. in cõs. 187. inc. io Chri noĩe. quod vxor, &c. & qñ dr̃ solũmõ, relinquo vxorẽ meã vsufructuariã extãtib. filijs, qd ueniat vsusfru. tenet Bal. p illum tex. in l. si pr̃. C. de vsuf. vide ẽt in d. l. fi. C. de indi. vid. tol. qd ecõtra, si vxor reliquat maritũ, dñm, massariũ, & vsufructuariũ. dicit Bal. in auth. hoc locũ, in fi. C. si secũ. nup. & idẽ est & ibi ẽt p Ang. de hac materia. qd si testõr simpliciter dixit vxori, relinquo habitationẽ in domo cũ filijs, an debeat habere alimẽta. Bal. tenet, quod sic in d. l. fi. de indi. vid. toll. & dicit Ang. no. in l. 1. ff. rerũ amo. quod per illa verba, relinquo vxorẽ meã dñam, &c. vr̃ relicta alimenta cũ ptãte accipiendi ea propria authoritate, licet in alijs secus, & reputat no. Et si testator relinquit vxorem dñam, & vsufructuariam, donec voluerit habitare cum filijs, pone quod filij mortui sunt, vtrum tale legatum deficiat, per mortem ipsorum, & sic p casum, vide Pet. de Anch. consi. 130. alias 89. ĩncip. Qõ vr̃ magis dubia, qua appareat, &c. & p eum, in cõsi. 226. inci. Quia in primo qõ modica vr̃, &c. & super illo casu cõsuluerũt Io. Bap. de Caccialup. & Bar. Soc. quod no. Adde, quid hic dẽat uxor relicta usufructuaria & administratrix, & an p illa verba videat̃ data tutrix, Bal. consi. 329. 4. uol. & quid hr̃e dẽat, qñ est relicta dña oĩum bonorum, instituto filio, uel extraneo, per eundẽ, consi. 403. 3. vol. & quid si sit relictus usufru. integer, et uictus, et uestitus, an debeat hr̃e utrunq;, p eũd. consi. 212. et 209. et p eundẽ de uxore relicta usufructuaria, consi. 79. & 89. & 431. lib. 1. & Pau. de Cast. cõs. 240. & 110. Quid aũt hr̃e debeat, cum filius institutus mortuus est ẽt relicto substituto, uide Ro. consi. 316. Et quid habere debeat, cum mater est instituta, uide Pet. de Anch. consi. 129.

d Appellant. Soc. iun. consi. 94. nu. 4. lib. 1. Paris. consi. 27. col. j. li. 2. Rui. cõs. 50. nu. 5. lib. 2. Ias. consi. 65. col. fi. lib. 1. I. M.

e Eodem modo. Ias. cõsi. 90. li. j. Ruy. consi. 50. nu. 4. li. 2. et cõs. 41. nu. 4. eo. I. M.

f Quæro, pone. Adde Bar. in l. si ita scriptum. de manu. test.

* Rubeus consi. 23. nu. 3. Paris. consi. 21. nu. 38. lib. 2. consi. 97. nu. 5. e. Soci. iun. consi. 64. li. 4. I. M.

* Scripsi consi. 62. nu. 2. ad medium, et consi. 61. nu. 62. in prin. I. M.

g Quæro. Per Bal. in l. fi. in ult. col. C. de indi. vid. et io l. uolũtates, C. de fideicõ. et in l. contra, et ibi per Imo. s. de uul. et pup. et consuluit Bar. in consi. quod incipit, Nicolaus Donatum insti. et in consi. quod incipit, quidam Bar Rosus.

tūc pcedēs nō procedit: sed si dicis, relinquo dñam, & vsufruct. do nec caste vixerit: tūc ex eo qđ dr, donec, vr̄ esse legatū annuum. ℨ. de an. leg. l. legatū. & pro primo anno est purū, p sequē. cōdōnale, & p ɔñs incipit deberi a psona substituti, l. si fundū §. si pi. ii. tit. 1. & sic cū substitutus sit extrane⁹, vxor dēt hr̄e vsumfr. totum, & ita
a consului I consi. a inc. Pet. Mathæoli de Peru. & plures subscripserunt. Præterea cū sit annuū legatum, in principio cuiuslibet anni, dēt inspici ɔdō personarū, l. cū in annos. ℨ. de ann. leg. Cōsuetudo
12 loquit, qñ qs relinquit vxorē dñam, & vsufructuariā. Sed † quid si relinquit matrē, & sororē, nouercā, & similes, & dñam, & vsufru.
cogita. ita ɔsuetudo loquitur, qñ sunt instituti filij, & descendētes.
13 † Quæro, quid si sunt b instituti ascendentes, vel collaterales, & fra
b tres? Videtur, φ non habeat locum, arg. l. 3. §. j. inf. de leg. præst. Co
c gita c in his duobus. Nec habetis hic alia.

ADDITIONES

a In consi. Et Ang. consi. 106. *Dec. consi. 279. col. 2. vers. vnde testator. de materia late Curt. sen. consi. 14. nobilis testator. vbi quid in casu quando fiscus succedit loco filiarum propter eorum delictum, & inde per Paris. consi. 21. nu. 9. lib. 2. Rui. consi. 32. in 7. nu. 11. lib. 2.

b Barb. Quæro, quid si sunt Io. de Imo. hic dicit, quod nō, qa sumus in materia exorbitanti. Vide Pet. in consi. 227. vbi concludit idem in ascendentib. & materiam totam vide Io. An. in addi. Spec. in tit. de pig. §. porro, uers. usufructuarius. & uide Pet. & alios in c. fi. de pi. Bal. in l. si pater. C. de usufr. leg.

c Ale. Cogita. Vide Bal. in auth. quod locum. C. si secun. nup. & Ang. in consil. 106. Item idem in matre, quid in vxore. Ang. in consi. 24. tenet, quod ascendentibus, vel fratribus institutis, vxor habeat plenum usumfructum. Idem Ang. in consilio 391. Adde, quod Pet. de Anch. consi. 139. tenet, quod mater instituta tantum debet habere, quantum habet, cum sunt filij instituti.

LEX XXXVI.

1 *Sententia iudicis pronunciantis rem esse tuam, an valeat.*

a **Legatis.** a Ea rñr ad alicui⁹ vsum parata, q̄ ad eius tm̄, non q̄ ad cōem vsū cū alio sunt parata. h. d. De hoc in
1 l. hoc legatū. ℨ. ti. j. l. Quintus. d. cau. & arg. lc. Dy. p istā l. † reprobat gl. q̄ est ff. de procu. l. Pomponius. § sed & is. q̄ dr, φ si iudex pnūciauit rem meam esse, nō valet snia, qa incerta, nisi exprimat totā, cum possit esse pro parte mea. Sed hoc nō est verum, qa cum dr̄ mea, intelligitur mea in totū, vt hic, & d. l. hoc legatum. ℨ. tit. 1. ita dicit Dy. Idē dr̄ in gl. si in rē. in prin. ff. de rei ven. & illa est bona, & Pet. idē tenet in l. si qs cū totū. de exec. rei iu. & ibi dixi. Pro quo videtur tex. in l. de pupillo §. qui nunciat. de no. ope. nunc.

ADDITIO.

a Legatis Soc. iun. consi. 86. nu. 34. lib. 1. vbi notabiliter declarat. Ruy. consi. 34. nu. 6. lib. 3. consi. 26. num. 5. lib. 5.

LEX XXXVII.

1 *Donationum species quinque.*
2 *Legatum inquantum est donatio, in quo differat ab alia donatione.*
3 *Legatū solutū p testōrē ī vita trāsit ī spēm donōis, & nō deducitur falcid.*
Donatio quando incip 1 a traditione, donans tenetur de dolo.
4 *Legato soluto ī vita testatoris, legatarius possidet p suo, & non pro legato.*

Legatum. Aliā diffinitionē habuistis ī l. legatū. ℨ. ti. j. Op. φ legatū ñ sit donō, qa diuersus ē titulus đ do
1 natio. ℨ. ti. de leg. ergo ñ est idē, l. si idē. C. de codi. Dicit gl. triplex est donō. Prima ista q̄ dr̄ legatū, vt hic. Itē donō inter viuos. Item donō cā mortis. Et est quarta donō, q̄ dr̄ remuneratio, l. Aquilius. đ do. & l. si vero non remunerandi. ℨ. mā. Itē est alia donō non simplex, sed ob cām, vt donō pp nup. q̄ hodie vocat̄ sponsalitia largitas, de quo in ti. de do. pp nupt. & in corpore, vt spō. largi. Quæro,
2 † in quo differt ista donō, q̄ est legatum, ab alia? Rñ. qa a in ista do-
a nōne nō ɔhit oblō aliqua inter donātē, & legatariū, nisi incipiat a tradōne, vt ℨ. e. l. Luci⁹, & l. j. C. de in. do. No. istud, qđ dt gl. nisi incipiat a tradōne, φ ñ vr̄ verū, qa nō obligat, sed dissoluit speciē oblo
3 nis futuræ. Vel dic, đt Dy. sustinēdo gl. † qñ qs soluit legatum ī vita, tūc talis solutio trāsit ī spēm donōnis inter viuos, & est tunc effectus, qa testōr ñ poterit amplius reuocare, & in hoc dr̄ obligat⁹.
b Scđo, qa ex hoc nō deducet̄ falcidia, b l. vbi. ff. do. ca. mor. Itē qa tenebit̄ de dolo, si intercesserit, l. Arist. inf. de do. & hoc vltimū vr̄ sentire ista gl. cū alle. l. Lucius. ℨ. e. q̄ loqt̄ de legato soluto ī vita, postea ɔtīgit l. j. C de iure do. q̄ dt, φ qñ donō incipit a tradōne, tenetur de dolo, & h. d. Dy. & ego puto verū, si aliqs soluit id, qđ legauerit simplr, nō exprimēdo se soluere ex cā legati: sed si expressisset, tūc, pmittēdo non obligaretur, qn possit reuocare. l. cū qs. §. r. ℨ. ti. j. nec tradēdo, qa nō trāsit in spēm do. īter viuos, sed remanet
4 legatum, l. 3. ℨ. đ h. le. & ibi tex. & sic posset reuocare. Quæro vtrū
c interim dñium sit ipsius legatarij, & quo titulo? Rñd. φ sic, titulo pro suo. l. sub conditione. inf. de sol. & l. dotis. §. si. ℨ. de iu. do.

ADDITIONES.

a Ale. Resp. qa. Itē differt legatū a donōne, qa in vltimis uoluntatib. fit plenior interpretatio, in donōne plenissima, c. cū dilec. & ibi Doc. & maxi. Ab. de do.

b Ale. Non deducet̄ Falcidia. Et addit Bal. in l. 2. C. de iu. do. et in l. p. C. si qs omis. cau. test. i uer. extraneo. & in cōtrariū facit qđ no. Bal. in l. filia, in prin. C. de leg.

c Quæro. Afflict. decis. 275. Paris. consi. 90. nu. 25. lib. 3. I. M.

LEX XXXVIII.

Qui testamento. Vtile per inutile non vitiatur, h. d. De hac materia dic, vt ss. tit 1. l. lectum filij. §. si idem seruus.

LEX XXXIX.

Quod seruus. An aūt hrs dēt restituere legatario, vide distus in l. si tibi. §. cum seruus. sup. ti. j.

LEX XL.

Si areæ. Quod ædificatur in area legata, cedit legato, h. d. Vide sup. ti. j l. si ita legatum. §. si.

LEX XLI.

Si duobus. Si relinquit̄ duob. seruis, ita hēt locū i⁹ accrescendi, sicut si duob. liberis. h. d. Oppo. de l. & Proculo. ℨ. e. Sol. ibi legauit vni seruo duorū dñorū, & sic nulla est ɔiūctio hominis: hic legauit duob. seruis vnius, vel diuersorum.

LEX XLII.

1 *Copulatiua posita inter duas orationes, nō inducit coniunctionē uerborum.*
2 *Coniuncti uerbis dicuntur positi in vna oratione, positi autem in diuersis orationibus, etiam sine copula non.*
3 *Coniunctus re, & coniunctus uerbis, pariter admittuntur.*

a **Mœuio fundi partem.** a Portio deficiēs accrescit ɔiūcto verbis tm̄, & ɔiūcto re tm̄, p rata. h. d. ſm̄ verā lec. & hęc ē prima, q̄ ponit̄ ī gl. r. sed qa gl. hic clare ñ dt, iō supple eā ibi, re disiūcti. dic duo primi, i. Meui⁹, & Sei⁹, sed Titius erat tm̄ re ɔiūct⁹ Op. īter eos, inter quos nulla ē ɔiūctio, ñ ē loc⁹ iuri accrescēdi, l. & Proculo. ℨ. eo. & l. j. de vsufr. accre. sed hic ñ erāt ɔiūcti, qa lex dt, separatī, &c. Rñ. separatim quo ad rē, sed ɔiūcti erāt quo ad verba ī primis duob. vt dixi: nā Titi⁹ erat re ɔiūct⁹, cū totus fundus ei fuerit assignatus. Sđ op. φ ēt Titius sit ɔiūct⁹ re, & verbis, qa tota res fuit sibi assignata verbis, pp copulatiuā, &, q̄ cadit īter eos, ſm̄ positionē gl. Hui⁹ timo-
1 re Dy. dt, † φ dictio, &, posita ī gl. ñ fuit ɔiūctio testātis, sed glos. qđ apparet, qa tex. nō ponit. Ego dico, φ copula, q̄ cadit īter diuersas orōnes, nūq̄ īducit ɔiūctionē verbalē, l. sicut ī annos. § j. qb. mod. vsusf. amit. & C. de cad. toll. l. vnica. §. his ita. ī fi. vbi dr̄, φ vnitas sermonis īducit ɔiūctionē verbalē. Aut ergo ponunt̄ ī vna orōne, & sunt verbis ɔiūcti, qa est vnus sermo, aut in diuersis orōnib. & nō sunt ɔiūcti verbis, qa sunt diuersi sermones, & hoc optime pbat iste tex. Et iō, vt gl. pcedat, oportet subaudiri vnū verbum, ibi dū dt, & Titio eūdē fundū. s. lego. vt tex. ponit, & ista est vera. Alij legūt secūdo mō, vt ī gl. ibi, alij dñr, &c. ista ñ est vera, qa si poneres primis duob. relictā esse eandē dimidiā, eēnt ɔiuncti re, & verbis: re, qa assignatur eadē dimidia: verbis, qa in eadē orōne ponuntur, ergo pferuntur tertio, qa ɔiūctus est re tm̄. Præterea nō pt dici, φ tertius sit ɔiūctus verbis, cū in diuersa orōne sit positus, vt tex. dt. Alia lec. est, φ oēs sunt ɔiūcti re tm̄, vt in gl. ibi, tu dic, &c ſm̄ hoc oportet exponere dimidiam. s. eandē. Sed ɔ hoc vr̄ hic tex. qui dr, partes, in plurali. sed tenēdo hoc gl. ī ver & partes. exponit partes. i. pars. tenendo primā lec. q̄ tenui, tex. procedit clare. Sed ista tertia non placet, qa poneremus primos duos, coniunctos re, & de necessitate habemus eos ponere coniunctos verbis, cum sint positi ī eadem orōne. tene ergo primā. Quæro ergo, cū cuilibet accrescat,
2 pro qua parte accrescat. † Gl. dt ſm̄ duas vltimas lec. Titio accrescit pro duab. partib. alij in tertiam. Sed tenendo primam, q̄ tenui, cuilibet accrescit in virilem, ar. l. cū qō. C. e. Dyn. dt, imo ēt ſm̄ primam accrescit Titio in duas partes, cum primi duo verbis ɔiūcti habeant̄ loco vnius, & sic admittant̄ solū ad vnā dimidiam totius, l. si qs Titio. ℨ. de vsusf. acc. & ℨ. tit. j. l. plane. 2. rñ. Et l. cū qō. nihil facit, qa ibi ī prima parte loqtur, qñ p̄mo legat totū, scđo dimidiā: in scđa loqt, qñ sæpius vni, alteri legat semel eandē rem, & sic aperte patet, φ ad casum nr̄m nō pertinet, ita dicit Dyn. qđ est
a verū, vt patet ex tex. ibi p portione legati accrescat. Habes † ergo notare ex ista lege, φ positi ī vna orōne sunt ɔiūcti verbis, sed positi ī diuersis orōnib. nō sūt ɔiuncti verbis, siue ibi ponatur copula,
3 siue ñ. Scđo no. † φ ɔiūctus re, & ɔiūctus verbis: pariter vocantur.

ADDITIO.

a Fundi partem. Alciat. lib. 7. Parergō. c. 9. Forcat. Nyciomant. dialog. 59. I. M.

1 *Maritus, uel alius si legat dotem mulieri, quando de tali legato deducuntur impensæ. hic §. glossat totum titulum ff. de do. prælcg.*
2 *Verbum, peruenisse, prolatum in contractibus, uel in ultimis uoluntatibus intelligitur, scilicet cum effectu.*

1 **A me hærede.** Si maritus, t vł alius legat mulieri dotē, aut dt, qcqd in dotē dedero, nō deducuntur impensæ: aut dicit dotē simplr, & impensę deducunt. h. d. Op. de l. dote. inf. de dot. p̄lc. Gl. dt, φ illa per istam distinguit, & sic iste §. glossat totum titulum de dote p̄lc. Et aduerte, φ glos. non curat, an fuit vir, vel extraneus, q legauit, sed curat de mō legandi: qa aut dixit, qcqd puenit, aut lego dotē, ita tenet Dyn. pro hoc facit ℨ. de iurein. l. cū q. §. si mulier. gl. C. de fal. cā adiec. le. in l.
a 3. distinguunt, vtrū leget extraneus, a an vir, qđ text. hic prima facie innuit. cōiter tenet gl. hic posita, & ſm̄ eā summaui. Ia. Bu. aliter dicit ī d. l. 3. C. de fal. cau. adie. leg. s. φ aut quis legat p verbū p̄teriti tpis, s. qcqd peruenit, & tunc impensæ nō deducuntur. Aut p verbū p̄sentis tpis, & tunc secus. hoc ipse pbat, per glo. hic positā sup verbo, qcqd, & ita puto dicēdum, vide eū ī d. l. 3. Sed ɔ hoc oppo.
2 † φ verbū, puenisse, siue proferat̄ in ɔctib. siue in vltimis voluntatib. intelligitur. s. cū effectu. l. 2. §. puenisse. ℨ. de hæ. vel ac. ven. & l. q̄ ɔcubinā. §. cū ita. ℨ. tit. j. & ī s. ad Treb. l. cog. §. j. ergo hic dēt intelliga

ADDITIO.

a Ale. Leget extraneus. Bū faciunt q̄ no. per gl. et ibi Bar. in l. si prior. sol. mat. et in l. cum qs. cir. prin. cū ibi no. p gl. & Bar. de do. pleg. *Afl. decis. 349. n. 34. I. M.

ligi, quicquid peruenit. s. cum effectu deductis impensis. oportet ergo dicere, q iste §. continet quandam specialitatem fauore dotis, & ideo cum ɔ ius commune loquatur. & contra propriā verborum significationem, non debet extendi vltra casum suum, l. i. singulare & l. quod vero sup. de leg. nō ergo habebit hoc locum, nisi extraneo sic legante, hoc tamen sub dubio dimitto. Quæro,
3 tan in istis verbis, quicquid ad te peruenit, cōtineantur fructus? Puto, q nō, vt l. hæredes mei. in prin. inf. ad Tre. facit ĵ. c. l. Licinius.

LEX XLIII.

Cum ei. Qui partem tm̄ capit propter se, pōt solidū capere propter alium. h. d. de hoc habetur ĵ. ad Tre. l. cogi. §. hi, qui solidum. & l. eam, quam. C. de fideicom.

LEX XLIIII.

1 *Oratio uniuersalis quæ dicatur, quæ particularis, et quæ singularis, & quæ indefinita.*

Si ita relictum. Hæc lex hēt diuersas lecturas, s̄m verā. h. d. Indefinita æqpollet vl̄i, secus in ofone particulari, q̄ si est dubia, interp̄tatur in minorē partē. h. d.
1 Ad euidentiā p̄mitte, q † ofo vl̄is dr̄ illa, cui p̄ponit signū vl̄e, vt
a ois, vel nullus, & simil. Ofo a particularis est, cui p̄ponit signū particulare, vt qdā, aliqs, vel vn⁹, & simi. Ofo indefinita est, qn̄ ponit terminus cōis sine aliquo signo, vt homo, & hr̄s, filius, & similes. Ofo singularis est, qn̄ ponit ī ofone nomē p̄priū, n̄ termin⁹ cōis, vt Titius, Seius. His p̄missis hic s̄m verā lect. dēt esse litera, q̄nim hr̄s, & sic indefinita sine aliquo signo. Quidā hēnt in litera ī prin. q̄ui qntus, & sic ista verba, q̄nim qntus hr̄s meus hēt, importent q̄ū oēs hr̄des mei hn̄t. & est rō, s̄m q dn̄t. qa quilibet pōt dici quintus. Ista non est bona lectu. quia quintus non potest dici, nisi ille, qui quinto loco nominatus est, incipiendo a primo. l. quones, s̄. d. vsuf. & l. cum vero. §. qn̄ ih. & § quis ergo. de fideic. lib. Et si diceres, quilibet pōt dici quintus, s̄m q numerare incipiet, & ego dico, quilibet pōt dici vnus, s̄m qd̄ eū designauit. eadem rōne hæc dictio, qntus, nō est significatiua, nisi vnius de plurib. vnde ista litera non placet. Alij habent, quantum quis. & tunc est sensus, q si aliquis reliquit quantum quis hr̄s meus habet: hoc intelligitur quantum oēs hr̄des mei hn̄t. & si oppōnis, q dictio, qs, ē signū particulare. Rn̄d. verum est, sed est particulare indefinitum, quod pōt cuilibet congruere, ergo ad oēs refertur. ita dicit gl. sed nō placet, quia ēt vnus est signum particulare indefinitum: pōt. n. referri ad quemlibet, quem designas. Præterea istud pronomen, quis vel q, positum in singulari, non debet referri nisi ad vnū tm̄. l. si ita fuerint. inf. de reb. dub. Vera ergo litera est q̄nim hæres, & sic sine aliquo signo. De hac materia dicam inf. l. proxi.

ADDITIO.

a Oratio. Mod. Paris. in consuet. Paris. ti. j. §. 2. gl. 4. nu. 44. I. M.

a Pegasus. a Relictum ī die debet sine fructib. medij tpis, si gr̄a hæredis dies sint appositus, secus si gratia le-
b gatarij. h. d. Op. de l. in fideicōmissaria ĵ. ad Treb. Sol. illa dēt intelligi s̄m distin. huius l. quod no. s̄. de vsufr. l. in fideicommissi. §. cum Pollidius. & de ann. leg. l. cum qui. alias inc. Iabolenus.

ADDITIONES.

a Pegasus. Et per istum tex. consulat Bar. & Franc. de Alb. q si relinquam ecclesiæ consecrandæ, q relicta debeant tradi etiam cum fructib. medij temporis. in hoc enim relicto non apponitur dies fauore hæredis, quia si monasterium fuisset cōstructum tempore testamenti, reliquisset de præsenti, & pro hoc est tex. in c. nos quidem ibi, sine diminutione, de testi. vbi ita refert, & ponderat Alb. Sic. Scripsi consi. 57. nu. 7. I. M.
b Alex. Gratia legatarij. Quid in dubio. Dic gratia debitoris, vt in l. qui Romæ. §. Flauius. in fi. & l. mag. de verb. obl.

1 *In alternatiua summarum, an utrunque sit in obligatione.*

1 **Si ita.** In alternatiua summarum, vel tpm inspicitur illud, qd̄ minus est in oblīone h. d. In tex. ibi, est potestas. i. si dicerem⁹ ēt 15. aut 10. fore legata, hr̄dis esset electio, vt posset eligere minimum tn̄ in veritate decem solum sunt legata, vt supra dixi, licet gl. aliter dicat. Facit ad istam legem. l. si ita stipulatus fuero 10. aut 15. & l. inter stipulantem. §. x. de ver. ob. Op. in alternati-
a ua a vtrunq; est in oblīone, l. illud, aut illud. de constit. pe. & l. si duo rei. de ver. obl. Sol. gl. dicit, fateor q hic nedum est vtrūq; in oblīone, sed ēt hæres pōt eligere solū minus, & qa p̄sumptio est, q minus eliget, ideo dr̄ legata minor q̄titas. Alibi dicit gl. & melius dicit, q solum minor q̄titas est in oblīone. l. inter stipulantem. §. 2. de ver. ob. & ita probatur hic in tex. & in legib. s̄. alleg. Ad ɔ̄trium in alternatiuis vtrūq; est in oblīone; verum est quando ponitur inter res, inter quas cadit affectio: sed qn̄ ponitur inter summas, nō cadit affectio, ideo minus tm̄ est in oblīone, adeo q si hæres vellet soluere xv. illa x. non solueret ex causa legati, sed ex causa don. & hoc tenent Doc. in l. cum quidam. C. de verb. sign. ideo ego dico, q si in quantitatib. caderet affectio, propter adiectionem personæ, cui debet solui, vel loci. ubi debet solui, q tunc etiam in q̄titatibus utrumque esset in oblīone, vt ĵ. de sol. l. qui res. §. mihi Romæ, & de noua. l. si is. & in qualibet earum dixi. Opp. de l. plane. §. pe. sup. ti. j. Sol. ibi dabatur electio creditori, ideo utrunque est in oblīone, qa forte eliget minus: nec est præsumptio semper, q quis eligat plus, vt tota die videtis. Sed qn̄ datur electio debitori, lex habet pro certo, q soluet minus: hoc tenet Doc. in d. l. cū qdam.

Op. q electio dēt esse Legatarij. l. Lucius. s̄. eo. Sol. hic verba enūciatiua fuerūt directa ad hr̄dē, ibi ad legatariū, vel erat dubium.

ADDITIO.

a Opp. in alternatiua. Adde Bar. in d. l. si duo. de ver. obli. & Bar. in l. cum quidam in fi. C. de verb. sig.

LEX XLV.

1 *Indefinita, quod æquipollet uniuersali distributiue, & non collectiue, & ui de nu. 4. & 7.*
2 *Libellus contra plures insolidum formatus tenet, dummodo apponatur, qd̄ unica solutio sufficit.*
3 *Dr̄ia oīs, & qlibet: nā, oīs, interest collectiuum, & quilibet, distributiuum.*
5 *Oratio indefinita quæ sit.*
6 *Indefinita, omnis, quando æquipolleat uniuersali.*
8 *Concesso fundo duobus fratribus in feudum, ut præstent quarterium bonis & quatuor operas, quomodo intelligatur.*

a Si pluribus. a Indefinita æquipollet vl̄i. h. d. † No. q inde-
1 finita æquipollet vl̄i. s. uli distributiue, n̄ uniuersali collectiue. non. n. quilibet hr̄s tenet, sed oēs tenētur ut hic. Primo quæro, quid si testator dixisset, quilibet hr̄s meus det quinque? dicit glo. q quilibet tenetur ad quinq; insolidum, ar. C. si plures una sen. l. j. ubi idem dr̄ in sn̄ia. Dyn. dicit hic, q de sn̄ia dr̄ esse verum, si taliter esset formata petitio, q quilibet sint insolidū cōdemnatus, alias si simpliciter, quilibet tenetur pro uirili, d. l. j. C. si plures una sent. & l. Paulus. de re iud. quod est uerum, si taliter formata esset petitio, cum sn̄ia debeat petitioni conformari. l. vt fun-
2 dus. sup. communi diui. Ita dicit Dyn. Dicit ergo † ipse, q libellus potest formari ɔ plures, petendo quemlibet condemnari insolidū. q est verū, si in libello inseratur, peto cōdemnari insolidum, ita, qd̄ una solutio sufficiet, ut no. gl. in l. si mandato Titij, §. Paulus respondit unumquemq;. s̄. man. & in auth. hoc ita. C. de duo. reis. & ui de l. creditor. §. duob. s̄. man. & in corpore unde sumitur d. aut. facit l. in executione. §. insolidum. ĵ. de uer. ob. sed si illa uerba non ponerentur. s. q una solu. sufficiat, tunc libellus debet reijci, l. j. C.
3 de fideiuss. tu. dixi in l. 2. C. de duo. re. † Quæro 2. quæ dr̄ia est inter, oīs, & quilibet. Glo. dicit. q, oīs, est collectiuum, & tribuit rē oib. simul; quilibet, distributiuum, & attribuit rem cuilibet insolidū, quod no. probatur in l. non distinguemus. §. cum in plures, sup. de arbi. & de nā istorum distributiuorum dixi in l. hoc articulo. de hæred. inst. Quæro, vtrum hoc sit verum. q indefinita æquipollet v-
b niuersali. b † Dy. hoc ponit de reg. iu. lib. 6. in rub. Pet. de hoc facit
4 magnam distinctionem, & multa posuit, & quædam non bene. Ex ideo pro eorum declaratione primo quæro, utrum indefinita æquipollet uniuersali, s̄m propriā significationē, an s̄m interp̄tationem? dicit Pet. s̄m interpretationem. Nam proprie loquendo aliud est dicere, omnis homo currit, quia falsificatur vno nō currente: aliud est dicere, homo currit, vt probatur de reb. du. l. si is, q ducenta. §. vtrum. & bene dicit, casus est sup. de seru. urb. præd. l. si seruitus. ibi, & humanius, &c. ubi declaratur, q indefinita æqpollet vniuersali ex humanitate, & interpretatione, non ex propria si-
5 gnificatione uocabuli. † Quæro, quæ dr̄ oratio indefinita. Vide gl. sed tu dic, ut dixi s̄. prox. no. in l. j. in glo. mag. de reg. iur. & ibi dixi. Tertio p̄mitto, q cum quæritur, an indefinita æquipolleat uniuersali, debet intelligi de indefinita prolata ab homine. Nam prolata a lege sine dubio æqpollet uniuersali, qa ēt ofo singularis, & lex scripta an sing. p̄sonā vniuersaliter ītelligit̄, ut in j. cōst. Cod. ī fi. & l. iura non in singulas. ff. de legib. & ītelligit̄ vl̄r hoc mō, vt oīs ille, in cuius p̄sona emergit illud, sup quo lex disponit, lege cōp̄hendatur. Vn̄ oēs leges, q̄ dn̄t de uenditore, hn̄t locū in omni homine, q est uenditor, & q̄ dn̄t de homicida, habent locum in oī ho-
c mine c q est homicida, & sic de simil. Restat † ergo dubium, quā-
6 do profert ab hoīe, quo casu dic, aut profert in mā, q̄ inest necessario, & æqpollet uniuersali, ut cū dico, homo ē animal, æqpollet uniuersali, oīs hō, &c. uel cū dico, oblīo est iuris viculū, actio ē ius &c. æquipollet ul̄i, omnis oblīo, &c. uel ōis actio, &c. qa cuilibet ē necessitate congruit diffinitio. Aut profertur in materia contingente, & tunc aut profertur negatiue, & tunc æquipollet uniuersali, l. si is, qui ducenta. §. utrum. in fi. de reb. dub. ibi, non feci, nihil eorum feci. & de uerb. obl. l. 2. in fi. & l. in illa stipulatione. ubi si promitto per hæredem meum non fieri, intelligitur, idest, per nullum fieri, licet s̄m p̄priā & logicalē significationem aliud esset. Si uero ponit̄ affirmatiue, tunc aut huic termino cōmuni indefi-

ADDITIONES.

a Alc. Si pluribus. An dictio, quilibet, importet insolidum, tu vide no. Bal. in l. ea q. C. commi. vel epist. Quid in dictione, vterque, per Bal. in l. si. §. fin. autem æs. C. de bo. quæ lib. * De dictione, quilibet, latissime per Tira. de retract. consang. §. 31. gl. 1. nu. 10. 11. scripsi consi. 97. nu. 155. li. 3. I. M.
b Alex. Indefinita æquipollet vniuersali. Vtrum indefinita æquipolleat vniuersali, gl. in d. c. j. de reg. iu. quod sic. Idem Io. And. in c. vt circa. in glo. in versic. aliter. de elec. in 6. Io. And. concor. cum Cy. & And. in d. l. 2. de lib. & posth. & ibi aliquid p Ang. vide aliquid de materia supra l. prox. in prin. & adde Bar. in l. j. §. si ancilla de ven. in possess. Adde, an indefinita æquipolleat vniuersali. Bal. consi. 180. libro j.
* Quid in testibus. Grammat. voto. 26. nu. 1. 2. & in probationib. lat. l. j. col. fi. circa finem, supra de li. & posthum. in testib. Mars. sing. 171. I. M.
c Homine. Scripsi consi. 4. nu. 27. & consi. 328. nu. 2. & nu. 24. 20. & consi. 71. nu. 4. Gomesius in rub. Inst. de actionib. nu. 12. I. M.

definite prolato adiicitur aliquid, quod ei potest contingẽter inesse ex aliquo euentu præter voluntatem disponentis: & sic æqpollet vniuersali, vel non æquipollet, secundum quod casus contingentia dederit. Verbi gratia si dico, homo currit, ex voluntate mea non dependet, an omnis homo currat, vel non. Si vero contingat, quod omnis homo currat, ista indefinita æquipollet vniuersali, quia prædicatur de omnibus. Si contingat, ꝙ quidam homo currit, & quidam homo non currit, tunc non æquipollet, qa non prædicatur de omnibus. Do exẽpla legalia, si dico, serui mei textores, sequitur ne, ꝙ omnes serui mei sint textores? Certe nõ. sed si contingit, quod omnes sint textores, ista æquipollet vniuersali, alias non. l. seruis vrbanis. ff. ti. 1. Si vero contingentia dependet ex voluntate proferentis, vt hæres meus damnas esto dare, si volo, ꝙ intelligatur de omnibus, intelligitur in oĩb. alias non. Vel lego lanam, si volo intelligere, ꝙ sit legata omnis lana. legata erit, alias non. in dubio qualiter intelligatur, dicit Dy. & bñ, aut est eadem ratio omnium contentorũ sub indefinita, aut non, vt ipse dicit de reg. iu. lib. 6 super rub. Pet. dicit latius, aut profertur ista indefinita circa res, aut circa personas. Si circa res, aut ꝑ verba pluralia, aut ꝑ verba singularia. Si singularia, non æquipollent vniuersali, vt si lego fundum Cornelianum, nõ videor legare communem fundum Cornelianum. l. apud Iulia §. Scio. ff. nt. j. Sed certe ista non est indefinita, sed singularis, qa res fuit nominata nomine proprio, ideo hic poni non debuit. Aut ꝑ verba pluralia, vt bona mea, & tunc aut est eadem ratio omnium contentorum sub indefinita, & æquipollet vlĩ. Aut non, & tunc secus l. oblĩone generali. de pig. & l. 1. C. quæ res pig. ob. pos. Ista distinctio inter verba pluralia, & singularia non placet: quia si lego vestem, lanam, vel argentum, vel similia, adhuc indefinita æquipollet vlĩ, l. si cui lana. ff. de leg. 3. & l. 2. ff. de lib. & posthu. Ideo aliter est dicendum. Quandoque oratio indefinita, quæ ponitur, est ita incerta, quod vitiatur dispositio, vt no. in l. legato generaliter. ff. nt. j. tunc in præsenti inuestigatione nõ cadit. Quandoque dispositio remanet valida, & tunc distingue, quando cadit inter res, vt dicit Dyn. de re. iu. libro 6. super rub. Si vero cadit inter ꝑsonas, & tunc aut in casu odioso, & non æquipollet vlĩ., vt ff. de lib. & posth. l. 2. de ren. i pos. mit. l. 1. §. quare & si ita. Aut in casu fauorabili, & æquipollet vlĩ, vt ff. de test. tut. l. si quis ita. §. i. & l. qui filiabus. in prin. ff. nt. j. hic enim est fauor hrẽdis, ꝙ omnes simul teneantur, quia tenebuntur in minus.

7 Sed si quæris, quando † indefinita æquipollet vlĩ, an æquipollet vlĩ collectiuæ, an vniuersali distributiuæ? dic, aut id quod importatur per orationem indefinitam, attribuitur cuilibet ĩsolidũ, & æquipollet orationi vlĩ distributiuæ, arg. sup. tit. 1. l. qui filiab. §. j aut cuilibet pro parte, vt in dictione, hęres, & tunc æquipollet vniuersali collectiuæ, vt hic: quod est verum, si onus adiectum potest inter eos diuidi: secus si adiiceretur res indiuisibilis, l. a. in

a fi. de verb. obl. & l. eadem. §. Cato. eod. tit. Dyn. inducit [a] hoc prīncipium

8 cum glo. in argum. ad quæst. si concedo † duobus fratribus fundũ in feudum, vt pręstent quartenum bouis, & quatuor operas singulis annis: aut dicitur, vt præstent omnes, aut quilibet, aut est dubium, & in dubio tenentur omnes tantum ad vnum quartenũ, & quatuor operas, secundum eum, quod tene menti.

A D D I T I O.

a Dy. inducit. Item allegat Bald. c. j. §. fi. de succe. feu. vbi omnino vide.

1 *Pluribus hæredibus damnatis dare a testatore simpliciter, quando insolidum, & quando pro hæreditariis portionibus teneantur.*

2 *Pluries si vni legatur, an sæpius legetur.*

Si ita. Si vni a diuersis hęredib. quantitas relinquatur, in dubio ab vtroque debebitur tota. h. d. Opp. sup. proxi. Sol. ibi damnatur indefinite, quæ indefinita æquipollet vniuersali, hic

1 singulariter. † Oppo. quando damnatur singulariter, quilibet tenetur insolidum, sed vno soluente alius liberatur, l. ille, aut ille. ff. ti. j. Sed dic aut damnatur vniuersaliter, aut indefinite, aut singulariter. Primo casu, tenetur pro hęreditariis portionibus, l. turpia. §. fi. sup. ti. j. & sup. eo. l. legatorum in prin. Secundo casu idem, vt ff. prox. quod dic, vt ibi. Tertio casu, aut damnatur in eadem oratione verborum, aut in diuersis. Primo casu aut copulatiue, & viriliter tenetur, l. si hæredes nominatim sup. titu j. Aut disiunctiue, & tunc insolidum, sed vnus soluendo alios liberat, l. ille aut ille. ff. ti. 1. & sup. titu. j. si ex toto. §. j. Sed si in diuersis orationibus, tunc q̃libet tenetur insolidum, & vnius solutio non liberat alios, vt hic. & sup. tit. j. l. seruo alieno. §. si quis a primo, secundum Dy. Opp. quãdo eidem legatur sæpius eadem quantitas, non duplicatur legatum. l. plane. §. i. sup titu. j. Sol. dicit glo. ibi fuit legata bis quantitas

a vni ab vno, hic a diuersis Sed ad hoc op. ff. e. tit. a l. Lucius. §. impuberem. Sol. gl. prædicta, hic loquitur, quando quantitas legatur, contrarium quando species, Et ideo pro declaranda ista materia

2 Dy. distinguit † plenissime sic, quando vni legatur sæpius, aut legatur quantitas, aut species. Si quantitas, aut a pluribus hæredib. aut ab vno. Si a pluribus, tunc a quolibet debetur, vt hoc §. & ff. ti. 1. l. seruo alieno. §. si quis a primo. quod intellige secundum distinctionem premissam. Si ab vno, & tunc aut in eadem scriptura, aut in diuersis. Si in eadem, in dubio semel debetur, quia non est verisimile testatorem voluisse duplicare, nisi legatarius probet contrarium, vt sup. tit. 1. l. plane. §. 1. & de adi. leg. l. cum centũ. Si in diuersis scripturis, & tunc aut eiusdem voluntatis, vt quia vnum testm̃ scriptum est in duab. chartis, aut diuersarum voluntatum, vt in testõ, & codicillis. Primo casu vna debetur quãtitas, & si sunt diuersæ debetur minor, vt ff. e. l. Sempronius. Si diuersarum voluntatum, tunc aut se non compatiuntur, vt quia vna derogat alteri: tunc semel tm̃ debetur, vt hic in fi. & sup. ti. j. l. si mihi & tibi. §. in legatis, & l. si ita scriptum. Aut se compatiuntur, et sic aut est relictum simpl̃r, & debetur vtrunque. l. quinquaginta. ff. de prob. Aut ob causam, & tunc per sm̃ vt̃ a primo recessum, l. libertis. 2. in prin. de alim. leg. Secundo casu principali qñ legatur spẽs, tunc aut legatur in eadem voluntate, aut in diuersis. Si in eadẽ, aut ab vno hærede, & semel tm̃ debetur, l. plane. § si eadẽ. ff. titu. j. Si a plurib. tunc aut simpl̃r, aut a quolibet insolidum. Si simpl̃r, semel debeatur, l. si tibi homo. § 1. sup. de le. j. & l. Lucius. §. impuberem. inf. eo. Si a quolibet insolidum, dic idem seruari, quod in testamentis diuersorum. l. quid ergo. §. si quis duos. sup. tit. 1. Si vero legatur in diuersis voluntatibus, & tunc aut eiusdem, aut diuersorum. Si eiusdem, tunc ab vno hærede, aut a pluribus, & idem per omnia, quod sup. quando legatur in eadem uoluntate ꝑ easdem leges, facit ff. eod. l. Męuius. §. cum. Si vero erant diuersæ voluntates diuersorum, tunc aut loco vnius habebantur, vt quia legat defunctus, & eius hęres, & tunc idem, quod si legetur in testamento vnius, l. huiusmodi §. si Sempronius. sup. tit. i. quod uidetur verum, si vtilitatem afferat, vt commodum dilationis, secus si nullum: quia tunc idem, quod in testamentis extraneorum, l. Męui⁹, in prin. inf. e. quod dic, vt ibi. Si vero diuersorum prorsus, tunc aut primo consequitur rem ex testamento vnius, & tollitur petitio ex testamento alterius: sed si prius consequitur æstimationem ex testamento vnius, potest consequi rem ex testamento alterius, vt Inst. de lega. §. si res. & sup. tit. j l. plane. cum ibi no. Ita debet intelligi d. l. plane. §. sed si duorum. & l. si seruus legatus. §. i. sup. tit. j. & ff. eo. l. Męuius. §. duobus. Sed hunc passum in d. §. duobus. plenius examinabo.

A D D I T I O.

a Ale. Opp. inf. eo. tit. Huic distinctioni adde no. per Bal. in l. cum centum. de alim. leg. & in d. l. Meuius. §. eum, qui. ff. eo. & in d. l. si tibi homo. §. 1. sup. tit. j. & Specu. in tit. de testam. §. j. ver. Item pone A. instituit filium.

L E X XLV.

Si ita sit scriptum. Masculinum concipit fœmininum, non econtra. h. d. Oppo. de l. j. §. sed & si incertum. de ven. in pos. mit. Solu. ibi tractatur de odio, ideo masculinum non concipit fœmininum. Opp. de l. sicut. in prin. & § fi. inf. de ope. lib. Sol. ibi apparet ratio diuersitatis. Istã materiam Cy. ponit in l. quicunque. C. de ser. fugit. Ego dicam in l. j. inf. de uerb. sig.

1 *Legatum non repudiatur ante euentum diei, vel conditionis.*

2 *Repudiari non potest illud, pro quo possumus actionem habere, qua tamen potest esse inefficax, ope exceptionis.*

1 Si sub conditione. † Ante euentum diei, vel cõditionis, legatum si potest repudiari, h. d. No. de eo, quod dicit de legato in diem certum, ꝙ ante diem ad nos non pertinet. Ad quod opp. de l. si dies, quando dies leg. ced. & l. 1. §. sed cum igitur. & §. finaũt. de cad. tol. Sol. ante diẽ certũ in cedit dies legati, quoad transmissionẽ. Item quoad actionem personalem, licet obstet exceptio, l. j. qñ dies le. ced. & l. nemo potest. sup. tit. j. non autem quantum ad dñium, quia nõ transit nisi adueniente die. Gl. alleg. ff. eo. l. antepe. §. fi. Textus est inf. de vsufr. leg. l. Sempronius Attalus. vnde cum ante diem ad nõs vere nõ ꝑtinet, merito repudiare nõ possumus.

2 † No. ergo, ꝙ illud, ꝑ quo possumus habere actionem, quę tñ potest esse inefficax ope exceptionis, nõ potest repudiari, sicut illud, pro quo [illegible] habemus de futuro. Alij timentes hoc contrarium dicũt, ꝙ hic fuit certa dies, quoad nominationem, non quo ad euentum, vt dies mortis: ita dicebat Ros. sed ꝯ mentem huius literæ est, tene ergo

a istam. Opp. C. a de pac. l. j. Sol. aliud in repudiatione, vt hic, aliud in pacto, vt ibi. De hoc, sup. de acq. hę. l. is qui. & l. is potest. & l. qui superstitis, & inf. de cura. bo. dan. l. 1.

A D D I T I O.

a Alex. Opp. C. Vide no. per Bal. in d. l. 1. C. de pac.

1 *Aduerbium, vbi, inducit conditionem.*

Si pater. Conditio nuptiarum intelligitur de futuris nuptijs, nisi testator ignorauerit præsentes. h. d. Not.

1 † quod per aduerbium, ibi, inducitur cond. Dixi infra, de cond. & de mon. l. i. Oppo. quod propter ꝓctas nuptias de facto non impletur condõ. l. hęc condõ. de cond. & dem. sed nuptiæ factę a filia patre ignorante, sunt nullæ. l. Paulus. de sta. hom. ergo non est impleta condõ. Sol dicit gl. intelligas, quod hic filia erat emancipata.

L E X XLVI.

1 *Debitum in diem non dicitur debitum de præsenti.*

2 *Verbum potest, est extensiuum.*

3 *Clausula codicillaris quomodo concipitur, vt testamentum ualeat pro tempore futuro.*

1 cit.h.d.Op.† relatiuum iunctum verbo futuri temporis, facit conditionem, l. Stichum. ff. tit. 1. Sol. hic in relatiuo quātitatis, ibi in relatiuo substantiæ. Pro hoc l. 2. ff. de hære. insti. & l. Clemēs. in fine. Rationem dixi in in d. l. Stichum. facit ad hoc, ff. de ꝯh. emp. l. hæc venditio. §. pe.

LEX LI.

a **Si ita quis.** [a]Verbum, potest, est extēsiuum: & iō licet sit præsentis temporis porrigitur ad futura. h. d. Opp. ff. e. l. si ita scripsisset. Sol. hoc est propter naturam illius verbi potest, quod est extesiuum. assignat gl. etiam alias rōnes de dictione, potest. Dixi in l. Gallus. in prin. de lib. & posthu. & de iniusto test. l. 1. in prin. Quæro, vsq; ad quantum tempus extendatur significatio huius verbi, potest. Resp Dy. vsque ad tempus mortis, l. si. de opt. leg. Et hoc inducebam in ar. ad q. si dicatur in testamento, si non valet iure testamenti, valeat omni iure, quo valere potest. De quo dixi in l. si ita de au. & arg. leg.

ADDITIONES.

a Ale. si ita quis. Adde quod no. Bar. in l. si ita, hic alleg. & de verbo præsentis temporis, an comprehendat futurum, vide Inn. in c. dilecti. de exc. vide Bald. not. in l. eam quam. C. de fideicom.

* Soc. iun. consi. 116. nu. 11. lib. 1. I. M.

1 *Ciuiliter factum non sufficit ad implementum conditionis.*

2 *Pater instituto filio substituit, si decesserit sine filiis ex se descendētibus, & filius ingreditur monasterium, substitutio euanescit, & sic bona ad monasterium debentur.*

3 *Cōditio, si sine liberis decesserit, fauore monasterij, habetur pro nō scripta.*

4 *Vita contemplatiua, est longe melior, quam actiua.*

1 **Is, cui in tempus.** Ciuiles filij conditionem nō implēt, h. d. vel aliter. Ad† Implemētum conditionis non sufficit ciuiliter factum h. d. Opp. glo. de l. si mater. C. de insti. & subst. Sol. vt dixi in l. Gallus, §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. Dy. inducit istam legem ad quæst. testator.

2 † substituit filio, si decessent sine liberis ex se descendentibus, demum filius rogatus ingreditur monasterium, quæritur, vtrum deficiat illa cōdō, quasi illa verba, ex se, debeant aliud operari, quam in eo casu, quo non fuissent apposita. Dy. dicit esse idem: quia expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur. Sed ista condō de se habebat eundem intellectum: quia appellatio filiorum simpliciter facta intelligitur de ex se natis, vt hic, de condi. & demō. l. fideicommissum. Hanc quæstionem non prosequor hic, sed examinabo eam in quodam cōsilio a istius tenoris, videlicet, Parmēsis quidam filium instituit, & iussit, quod si decederet sine filijs, ex suo corpore natis, deueniat in Ioannem, demum dictus filius institutus ingressus est monasterium, & ibi decessit: quæritur, vtrum dicta bona perueniant in dictum Ioannem, ad an dictum monasterium? In illa quæstione, licet fuerint variæ opin. Doct. & diuersimode scripta determinata reperiantur, ego tamen hoc vltimum arbitror fore verissimum, ꝙ bona prædicta debeant ad dictum monasterium pertinere, & substitutioni prædictæ locus nō sit. Primo n. hoc tenet Dyn. in hoc §. per talem rōnem, appellatio filiorum simpliciter facta intelligitur de ex se natis, vt hoc §. & de cō. l. & dem. l. fideicommissum. sed expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur, l. 3. supra de leg. 1. de fideicom. l. non recte. ergo perinde est habendum, ac si non fuisset expressum ex se natis, hoc autem non expresso, non est dubium ad monasterium pertinere, Auth. de san. episco. §. sed & hoc præsenti. C. ad Treb.

3 auth. nisi rogati. Secundo hoc tenet † Ric. Ma. per talem rōnem, illud fideicommissum, sine hæc conditio reprobatur, & pro non adiecta habetur, non ideo quia monasterium habetur loco filij, sed quia est impedimento vitæ contemplatiuæ, nam quis timens ne bona sua cogantur restituere, si decessent sine filijs, impelleretur ad matrimonium cōtrahendum, & remoueretur a voto religionis, & castitatis, ideo Imperator hoc grauamen habuit pro non adiecto; hoc est, quod dicit tex. in d. §. sed & hoc præsenti. ibi dum dicit, tales conditiones inualidas, & pro non scriptis esse. Sed ista conditio sic expressa est multo plus contraria vitæ contemplatiuæ, castitati, & religioni. &c. Ita refert, & tenet Cyn. in d. auth. nisi rogati. Tertio ego probo, quod illud, quod relinquitur causa dotis de necessitate intelligitur pro matrimonio carnali, ff. de iu. do. l. 3. & C. de donante nup. l. fin. Pro introitu vero monasterij non potest dari dos, vt ext. de simo. ca. non satis. & tamen illa condō, sen causa remittitur aliquo ingrediente monasterium, licet non posset dici, ꝙ ciuiliter impleatur. d. §. sed & hoc præsenti. ergo & in casu proposito, licet non possit dici impleta conditio ciuiliter, ꝙ filij dicantur ex se nati, tamen monasterio debēt dicta bona remanere. Idem debet, & potest dici de eo, quod relinquitur causa donationis propter nuptias, vt d. §. sed & hoc præsenti. Quarto inter monasterium, & monachum, non dicitur contrahi matrimonium spirituale, cum solus Abbas dicatur sponsus, vt plene no. de elect. cap. quia propter. per Bald. & Innocen. sed si fideicommissum relinquatur sub conditione, si nuptias non contraxerit, & ille grauatus monasterium ingrediatur, non tenebitur ad fideicom. d. §. sed & hoc præsenti. Apparet ergo, ꝙ hæc non est ratio, quia vr̄ defecisse conditio fideicommissi, sed ideo quia talis conditio, & tale grauamen pro non adiecto, & pro non scripto habetur, quia vitæ contemplatiuæ contrariaretur: sed in casu proposito est huiusmodi, ergo. &c. Quinto ego video, quod si aliquid relinquitur mulieri, & ipsa grauatur fideicommisso, si nupserit. quod talē fideicommissum præstare non tenetur, etiam si nupserit, l. quoties. de condit. & demonstr. Est ratio, quia per hoc nuptiæ impedirentur, quia timore illius grauaminis non nuberet, l. hæres meus.

b §. fin. de condit. & demonstratio. multo magis [b] non valet istud fideicommissum, quando est impeditiuum vitæ † contemplatiuæ,

4 quæ longe melior est, quam actiua, in Authen. de mon. in prin. & ibi no. col. 1.

ADDITIONES.

a Io. Fr. Rue. in quodam consilio. Adde qđ est primum consilium Bar. in ordine. Inc. Parmensis quidam. cui adde Cal. consi. 44 in ti. de test. & Ang. in cons. 80. & cōs. 235. & And. Barba. consi. 14. & in d. consi habetur, quid in contractu, & quid in sententia.

b Alex. Multo magis. Contra istam determinationem dixit expresse Iacob. de Bel. in d. §. sed & hoc præsenti. & ibi etiam Angel. Bald. in l. Deo nobis. de episc. & cler.

LEX LII.

1 *Legatarius, vt legatum consequatur, debet esse capax tempore mortis.*

2 *Qualitas, quæ reddit personam inhabilem, ante omne iudiciū potest discuti.*

Non oportet. Non debet de habilitate personæ disputari separatim ab alia lite, hoc dicit.

1 Quæro, † quo tempore quis debeat esse capax, vt legatum possit cōsequi? Gl. dicit tribus temporibus: quod est verum in hæreditatibus: in legatis vero, quando est inhabilitas in persona, quam testator tollere nō potest, sufficit, ꝙ reperiatur capax tempore mortis, l. non intelligitur, §. quando autem de iure fisc. & de donat. cau. mor. l. in mortis. Ita dicit Dyn. & bene Extra gl. op. ꝙ de habilitate personæ possit per se separatim ab omni alia causa quæri, l. de ætate. sup. de mino. & de feriis. l. 2. ibi, vt ætates probentur. & l. cum te minorem. C. de probat. Solu. ibi quæritur de ætate, quæ est talis

2 † qualitas, quæ reddit personam inhabilem ad iudicium exercēdum: vnde bene potest de hoc quæri ante omne iudicium, hoc est talis qualitas, quæ tangit merita causæ: licet n. esset non capax, non propter hoc erat inhabilis ad iudiciū exercendum, sed deficit iustitia sua.

LEX LIII.

1 *Actio personalis hæreditaria datur contra unum ex hæredibus insolidum, etiam ad quantitatem fauore dotis: quod est singulare.*

Cum ab vno. Si legatum ab vno hærede relictū animo compēsandi cum debito, deficiat, ille hæres illius debiti onus sustinet, & debitum, quod quis insolidum sustinet, in totum computatur in imponenda ratione Falcidiæ. h. d. & est singularis lex ista, quam no. & no. diligenter, quod

1 in summario dixi. No. hic casum, † ꝙ actio personalis hæreditaria datur contra vnum ex hæredibus insolidum, etiam ad quantitatem, quod est singulare. Opp. ff. tit. 1. l. seruo legato. §. si testator. & ff. tit. 1. l. nomen. §. vni. & fam. ercis. l. si filia. versi. plane. & C. de pac.

a l. pacto successionum. Sol. gl. tribus mo. Primo, ꝙ speciale a sit fauore dotis, ne mulier habeat necesse agere cum pluribus personis, & ista est vera, quam tenent Dy. & Cy. in l. pro hæreditarijs. C. de here. ac. Secunda sol. est, ꝙ in eum datur actio non directo, sed p obliquum: quia si omnes heredes conuenirentur actione de dote, iste conueniretur ab alijs actione ex testamēto. Contra hoc facit tex. qui dicit eum dotis actione teneri. Sed respon. idest actione ex testamento nomine dotis. Hanc tenet Guil. in l. auus. ff. de pac. quod est contra hunc tex. in fi. qui non potest glossari, cum dotem totā soluat vt æs alienum, non ut legatum, tene ergo primam. Tertia sol. redit in idem cum ista, & eodem morbo laborat. Opp. ad fi. ff. de hǣ. insti. l. ex facto. & ad leg. Falc. l. Nesennius. Sol. respectu mulieris est æs alienum, & ideo quo ad cæteros legatarios, ut æs alienum habetur in computatione Falcidiæ, quo ad hæredes vt legatum habetur.

ADDITIONES.

a Ale. Primo, quod speciale. Et hoc expresse fauore dotis, tenuit etiam Bar. in l. debitorem. C. de pac. & no. per Imo. in l. seruo legato. §. si testator. sup. tit. 1. sed Bald. in d. l. pro hæreditarijs. ver. 4. aliter dicit. de intellectu huius l. no. per Bar. & Do. in l. continuus. §. fi. de ver. ob. ad fi.

* Mod. Paris. tract. de indiuid. par. 2. nu. 227. I. M.

LEX LIIII.

Si cui fundus. Valet legatum rei vendendæ pro iusta æstimatione, h. d.

LEX LV.

1 *Verbum, video, potest referri ad omnem sensum.*

Si mihi, & Titio. Habuistis sup. ti. 1. l. si mihi & tibi. in prin. dic, vt ibi no. In tex. ibi, placere video. hoc ad intellectum mentis, non ad sensum corporis refertur. & s̄m Iaco. de Are. simile in omnibus legibus, quæ incipiunt, videamus. l. videamus, ff. de in li. iur. & l. item apud Labeonem §. si seruo quis sic. de iniu. & l. videamus. de vsur. & similes

1 s̄m Iacob. de Are. facit quod istud dicere, † video, possit referri ad omnem sensum, per quem repræsentatur aliquid intellectui, s̄m Iac. de Are. & Doc. facit l. testium. ff. de testi. facit. l. 1. §. idē Labeo. de aq. plu. arc.

1 *Hereditas repreſentat perſonam defuncti, non hæredis.*
2 *Seruus hæreditarius hæreditate iacente repreſentat perſonam defuncti, non hæredis.*

1 **§. Si eo hærede.** Hr̄ditas repræſentat† perſonam defuncti, non hr̄dis, h. d. Op. de l. vſuſfr. ̅j. de ſtip. ſer. Solu. Aliud de vſufructu, qui requirit factum pſonæ rtentis, aliud in hr̄ditate, ſeu proprietate, vt ibi patet. Oppo. de l. hr̄ditas in multis. de acq. re. do. Sol. aliud ĩ hr̄ditate relicta ſeruo q̄ in legato. q̄a in ea q̄renda requirit dn̄i iuſſus, ſed hr̄ditas iacens non p̄ot iubere, d. l. hr̄ditas in multis de acq. re. do. Op. ̅j. e. l. debitor. §. ſeruo. Sol. vt ibi Op. de l. nouat. de noua. vbi ſeruus rep̄ſentat pſonam hr̄dis. Sol.† iacēte hr̄ditate perſonam defuncti repræſentat. vt hic, & l. mortuo. de fideiuſſ. & ea adita retro fingitur rep̄ſentaſſe pſonam hr̄dis. l. hr̄des q̄nq;. de acq. her. & l. ſi ex re. in fi. de ſtip. ſer. & l. omnis hr̄ditas, & l. omnia fere. ̅j. de re. iu. quę fictio nō habet locum, niſi pro ea parte, pro qua quis poteſt ſuccedere, vt hic patet. Op. ſi inſtituitur ille, qui pro parte eſt capax, ſequitur q̄ quis decedit pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, ɔ̄ ea, quæ habentur in l. ius noſtrum. de reg. iu. dic, vt no. in d. l. ius noſtrum, & C. de ſecun. nup. l. 1. quod no. bene.

LEX LVI.

1 *Relictum ſub nomine dignitatis tranſit ad ſucceſſorem, quando habet dignitatem per ſe, ſecus ſi in conſequentiam alterius.*
2 *Dignitas, quam quis habet per ſe, eſt fortior, quam illa, quam quis habet per alium.*
3 *Relictum vicario non tranſit ad ſucceſſorē, ſecus ſi rlinquitur epiſcopo.*

1 **Quod principi.** [a] Relictum ſub† noīe dignitatis trāſit ad ſucceſſorē in dignitate, ſi dignitatem quis h̄et per ſe, ſecus ſi per conſequentiam alterius. h. d. Opp. ſi legatarius decedit, antequā cedat dies legati, non trāſmittit legatū. C. de cad. toll. §. in nouiſſimo. Gl. dicit, q̄ aliter cedebat dies olim, aliter hodie, quod non eſt verum, immo eodem mō, vt l. 1. 2. & 3 ̅j. q̄n di. leg. ced. & ex l. 1. C. de c. toll. colligit̄, & l. Pap. de quibus ibi, quæ fuit quoddam ius mediū, vt dixi in l. Celſus ̅s. eo. tit. Itē dicit gl. q̄ illud eſt ſpeciale in Principe. Certe ſi Principi eſt relictum ſub noīe dignitatis, nulla eſt ſpecialitas. l. annua, §. 1. de annu. leg. ſed ſi eſt relictum ſub nomine proprio, tunc p̄ot procedere glo. Op. ̅j. ti. 1. l. ex imperfecto, & l. cum hæredes. C. q. teſt. fa. pol. Gl. ſoluit, ibi quo ad ſolennitatem, hic quo ad tranſmiſſionē: ſed vt dixi, ēt quo ad trāſmiſſionem iſta lex cōtinet ius commune ſi ponimus relictum ſub nomine dignitatis, vt tex. innuit. Op. ̅j. l. prox. nam Auguſta habet eadem priuilegia, quę princeps habet vt l. princeps. ̅s. de legi. Dicit gl. fallit hic, vel hic fuit pro non ſcripto. ̅s. l. prox. fuit caducum, vel quaſi. Tu dic, q̄ ſub. l. prox. fuit relictum ei, qui habebat dignitatem principaliter, & per ſe in l. ſi Auguſtæ, [b] fuit relictum ei, qui habebat dignitatem per alium. l. fœminę ̅s. de ſena. & hoc tenet Pet. & Cyn. refert in l. cum hr̄des. C. qui teſt. face. pol. Rō, 2† q̄a fortior eſt dignitas, quam quis h̄et per ſe, q̄ illa, q̄ quis habet per alium. l. 1. & 2 ̅s. de offic. procon. & leg. 3 † Et ſic l. icite iſta lex, q̄ ſi relinquitur ep̄o ſub nomine dignitatis, [c] tranſit ad ſucceſſorem: ſecus ſi relinqueretur vicario, quia tunc non tranſit in ſequentem vicarium.

ADDITIONES.

a Ale. Quod Principi. Ad materiam huius l. vide Bal. in rub. C. de iu. fi. in prin. quando relinquitur aliquid ſub noīe dignitatis, vt ep̄o, & ſimi. an tranſeat ad ſucceſſorem. Adde no. per gl. in l. & quia. ad fi. de iur. om. iud. & Bal. in l. hac conſultiſſima in 1. col. C. qui teſt. fac. po. & Bar. in l. ciuitas. de reb. dub.

b In l. ſi Auguſtæ. Et facit hæc l. ſi Auguſtæ. q̄ ſi relinquo vxori ſub noīe appellatiuo, an tranſeat ad ſecunda vxorē. Bal. q̄ non. in l. fi. de indi. vi. tol. per Bar. & Bal. in d. l. & quia adſi & dixi poſt Barto. in l. qui liberis. §. hæc. verba. de vul. & pup. & Bal. in l. hac conſultiſſima. in 1. col. C. qui teſt. fac. pol. per. Don. in cap. q̄m. Abbas. de off. deleg. vbi aliqua contra Bar.

c Barb. Et ſic facit. Idem dic, ſi committitur cauſa vicario, q̄ nō extenditur ad ſuperiorem, vide quod no. in c. fi. de off. dele. vide etiam An. in c. quoniam Abb. prope fi. de off. delega. & ibi no. dicit, idem ſi committitur cauſa non habenti dignitatem nomine proprio, per illum tex. alle. Pe. in l. & quia de iur. om. iud. ſupra, ſaluo niſi eſſet commiſſa reſpectu tribunalis, forte tunc poterit cognoſcere ipſe vicarius remotus, ſi incæper 1. & idem dicit de legato Papæ. in Spe. de leg. §. ſupereſt, ver. ſed pone, q̄ dominus, & vide An. præalleg. loco, & vide Bar. in d. l. & quia.

* Dec. conſi. 501. nu. 4. Idem in l. ſolet nu. 4. ff. de iur. om. iud. Aret. conſ. 30.

LEX LVII.

Si cui res. Qui agnoſcit partem, videtur agnoſcere totū legatum. h. d. quod no.

LEX LVIII.

Si mihi. Poteſt quis ex ſua pſona repudiare, & ex pſona ſerui agnoſcere. h. d. iſtā l. declara, vt l. ſi mihi, & tibi. in prin. ſup. eo.

LEX LIX.

Iulianus ait, ſi a filio. Si fideicommiſſum deficit legatum remanet penes legatarium, & ad hæredem non tranſit. h. d. Et hanc l. declara, vt l. ſi quis Titio. in prin. ̅s. eo.

LEX LX.

Si Titio. Si portio non grauata accedit grauatę, fit cōtributio, & legata ſolida præſtantur. h. d. Quant glo. q̄d econtra, ſi portio grauata, accreſcit nō grauatæ. & dicit idem hic & hoc, quod gl. dicit, eſt verum, q̄ ille, cui accreſcit portio grauata, tenetur ad illa legata, non tamen fit contributio, vt augeantur propter portionem ſuam non grauatam. l. 1. §. ſi cohærede, infra ad l. Fal. quod no.

1 *Portio deficiens accreſcit cum onere ſuccedentibus ab inteſtato.*
2 *Portio nominatim grauata non accreſcit cohæredi cum onere.*

1 **Iulianus.** Portio deficiens †accreſcit cum onere ſuccedētib. ab inteſtato. h. d. Op. ̅j. tit. 1. l. 1. § fi. vbi vadit ſine onere Solu. q̄ hic ambos grauauit. Hæc ſolu. videtur contra tex. ibi, cum eſſent ab eo fideicommiſſa relicta. Vnde alij dicunt, q̄ hic erant ambo in eodem gradu. vnde ambo ſuccedunt ex p̄ſumpta voluntate defuncti. ibi erat vnus in vno gradu, alius in ſequenti, tunc ſequens non ſuccedit ex tacita voluntate defuncti, cum de eo defunctus non cogitauit. Sed contra hoc opp. ſupra, de codi. l. pe. & l. ſi quis cum teſtamentum nullum, vbi non videtur fieri differentia, ſiue ſint in eodem gradu, ſiue in diſpari. vnde gl. tenet primam ſol. Dyn. tenet ſecundam. Nec obſt. d. l. pe. & l. ſi quis cum teſtamentum nullum. quia ibi teſtator grauauit veniētes ab inteſtato, hic nominatim. Item in d. l. pe. ſuccedebat q̄s prę ter ſpem defuncti, quia de eo nō cogitauit, hic vero cogitauit de eo. Sed huic ſol. obſtat, quia Iuriſ. probat hoc per exemplum de ſubſtituto, ſed relicta nominatim ab inſtituto debentur a ſubſtituto, l. ſi plures. ̅j. tit. 1. & l. 1. §. id, quod ex ſubſtitutione ̅j. ad l. Fal. Dicendum eſt ergo, q̄ ambæ ſolutiones mixtæ ſint veræ, videlicet quod ambo erant in eodem gradu, vt probat litera, quæ dicit, cohæredem eius. Item ambos nominatim grauauit, vnde accreſcit alteri cum onere ſuo, l. ſi duob. §. 1. & l. ciuitatibus. §. Lucius ̅s. ti. 1. 2 Secus ſi vnum† tantum grauauit noīatim, quia tunc nō accreſcit cum onere. l. Celſus. §. pe. & ſi ̅s. eo. & probatur per exemplum de inſtituto, & ſubſtituto, vt dixi ̅s. De hoc dicemus in l. cū pater. §. cum exiſtimaret. ̅j.

LEX LXI.

Si alienus. Si per ſeruum non quæritur hæreditas domino, ſed ſibi manumiſſo, tenet̄ ad onera domino impoſita. h. d. Oppo. q̄ ſeruus teneatur directo, cum pater, vel dominus teneatur ex perſona ipſius filij, vel ſerui. glo. ſol. innuit, quod naturalis obligatio diuidatur, in vtilem, & directam, quod videtur contra l. ſi eius, infra, ad Treb. Huius timore gloſ. loquitur dubitatiue, dum dicit, vtile, vt ita dixerim, & cæt. quaſi dicat, improprie loquor, quia naturalis non diuiditur in directam, & vtilem. Contrarium iſtud declara, vt dixi in l. cum filiofam. de leg. primo.

LEX LXII.

Si hæres. Si per hæredem res legata ſine dolo conſumatur, legatario per in factum actionem ſuccurritur. h. d. Opp. ̅s. de cond. inde. l. in ſumma. §. pe. Gl. dicit, hoc ideo, quia commodum habuit a defuncto, ideo non diſtinguit, ſciens, vel ignorans, de quo dixi in l. cætera. §. fin. & l. ſeq. ̅s. ti. 1. & l. ſi ſeruum. §. de illo. ̅j. de verb. obl.

LEX LXIII.

1 *Verba enunciatiua inducunt probationē eorū, quæ in teſtamēto ſunt geſta.*
2 *Fideicommiſſum probari poteſt per coniecturas.*
3 *Diſpoſitio teſtatoris per quot teſtes probari poſſit.*

a 1 **Cum proponebatur.** [a] Verba enūciatiua †inducunt probationē eorum quæ in teſtamento ſunt geſta. h. d. Op. q̄ nō inducunt probationem, l. Aurelius. §. fi. ̅j. de lib. le. & l. Lucius. §. 1. ̅j. tit. 1. Sol. verba enunciatiua in vlt. voluntatibus inducunt probationem eorum quæ geſta dicuntur in teſtamento, vt hic: & nō eorum, quæ dicūtur geſta extra teſtamentum. Opp. de l. ex facto etiam agitatum. ̅s. de hære. inſt. Solu. vt ibi. Quæro, 2† dicitur hic, [b] q̄ fideicommiſſum p̄ot probari ex ɔiecturis, quæ ſunt iſtæ coniecturæ? Gl. dicit hic, q̄ teſtār prius dixit, ſe velle ſubſtituere, poſtea dicit per errorem ſe omiſiſſe, hoc ſufficeret. Item ſufficit ad probandum, ſi enūciatiue ſcripſit hoc in teſtō, vt hic in tex. vide gl. & no. eam. No. q̄ ſi teſtator anteq̄ veniret ad teſtm̄, dixit ſe velle ſubſtituere, & poſtea non ſubſtituit, q̄ non præſumitur, q̄ per errorē omiſerit, niſi ipſe

ADDITIONES.

a Ale. Cum proponebatur. Et tene menti, quod dici Bal. in c. 1. §. item ſi vaſallus, ſi de inueſt. contro. fue. per hanc glo. vbi omnino vide, & no. ēt Ro. in l. admonēdi, de iureiu. & Bal. in l. 2. C. de iureiu. & Bal. in l. 2. C. de ſecun. tab. ad fi, Et illū tex. cum glo. inducit ſin. Bald. in in cap. 1. §. ſi de inueſt. int. domi. & vaſalis oria, q̄ vbi lex requirit taxatum numerum teſtium ad actum fiendum, q̄ nedum factū per pauciores probari non poteſt, ſed nec ēt error facti, vt hic, licet. Bar. hic aliter intelligat. Et vide Bal. in l. ſi Fortidianum. C. de leg. & in l. error. C. de teſt. Adde tamen, q̄ vbi non eſſet erratum circa ſubſtantialia inſtrumenti, probaretur error per duos teſtes ſecundum gl. in l. hæredes palam, §. ſed & ſi notam. ſup. de teſta. & vide Bar. in d. l. error, & qualiter probetur error, vide no. per Bar. in l. quoties. §. tantundem. de hære. inſt. & in l. ſi librarius, in fi. de re iud. & ibi dixi ſecundum Bal. in l. fi. C. de eden. hæc lex eſt no. quod error inſtrumenti debet plene probari.

b Bar. Quæro, dr̄ hic. No. q̄ manifeſtum dr̄ id, q̄ conſtat ex coniecturis, & ſic vſurarius pronunciatus per coniecturas dicitur manifeſtus, ſecundum Bald. Facit q̄d no. in c. cum in diœceſi. de vſur. & gl. in c. 2. eo. tit.

ipse postea dixerit se omisisse: vel in testō, vel in alia vlt. voluntate dixerit se hoc fecisse. Contra hoc vr̄ s̄.de hæred.inst.l.quoties.§.1. & qđ dixi in l.si qs in fundi vocabulo.s̄.tit.j. Solue, vt statim dicā.

3 Quero, † per quot a testes dēt hoc probari.glo.dicit b hic, ꝙ per septem in testō, per quinq; in codicillis. Cōtra hoc vr̄ s̄. de test.l.hæredes.§.sed & si notā. Distingue, c Qñq; quis vult probare dispositionem testatoris, qñq; dispositio testatoris est certa, sed vult quis probare erratum in aliqua qualitate, vel quantitate. Primo casu si ue quis velit probare dispōnem directo, siue per coniecturas, requirunt septē in testō, & quinque in codicillis, ēt ad probandum illas ꝯiecturas.l.fi.C.de cod.& ita loquitur gl.2.&fi.hic. Scđo casu sufficit probō per minorem numerū testiū, d.§.sed & si notā. & ibi, no. Item sufficit testatorē probare dixisse, antequā ad testm̄ veniret, d.l.quoties.§.j.& dixi in d.l.si quis in fundi vocabulo.

ADDITIONES.

a Barb. Quæro per quot. Et no. quod hic dicit Bal. quod per tot testes probatur indicium, per quot probatur ipsa res, facit gl.sing.in l.fi.C.fam.erci. Tu dic, ꝙ vnus testis de directo deponens super maleficio facit indicium ad torturam, l.3. C.ad l.Iul.maiest.Bar.in l.fi.inf.de quæst.

* Dec.consi.195.col.3.versi.quib.tamen non obstantibus, & Ruy.consi.1.nu.12.li.3.scripsi consi.436.nu.4.lib.4. I. M.

b Gl.dicit. Istā gl.allegaui tibi in l.si librarius.de re.iur.ad fi. Et de materia ꝓbandi voluntatē testōris, & p quot testes, vide l.fi.& qđ ibi gl.& Bal. C.fa.erc. vbi ēt p Bar.alle. ēt Bal.hanc gl.in l.a.ver.ex his.C.de sec.tab.& in l.fi. C.de fideic.ibi ēt in vlt.col.vbi vide, & cum Bar.concordat Bal.Ang.& Imo. in l.quoties, in princ. iuncto §.j.sup.de hær.inst.& ad no.per Bar.hic vide Do.de Rota in dec.237.

c Barb. Distingue. Et Bald.hic dicit, si duæ sunt scripturæ ad idem, sed diuersimode se habent: si fieri pōt, vna ad alteram reduci dēt, per tex.in l.Sempronius.s̄.eo. Si autem non, neutri stabitur.l.scripturæ. C.de fi.instr. nisi vna esset magis originalis quam alia, quia tunc staretur originali.

LEX LXV.

Peculium. Si legatur vniuersitas, augmētum, & diminutio contingens, etiam viuo testatore ad legatarium pertinet.h.d.istud principium.

1 *Corpus, quod vno spiritu consistit, si ligatur, & perit, non debetur, quod superest.*

2 *Domo legata, & perempta area casmate, vel impetu aquæ, cementa, quę remanerent, non debentur.*

Quadrigæ. Si legāt res ex plurib.corporib.ꝯsistēs, si extinguit, ꝙ ibi est principale, perit legatū.h.d. Opp.s̄.proxi.vbi quidquid superest ex legato, debet. Sol. dñt quidā, ꝙ hic decessit ille equus, qui demonstrabat quadrigā.sed glo. dicit, ꝙ ñ curat, qs equus de quatuor decesserit. Ad ꝯtrium dico, ꝙ quicqd ibi remanebat, retinebat nomen peculii, & familię: hic vero vno perempto, desinit esse nomen quadrigę. Cōtra hoc vr̄ l.si grege.s̄.tit.1. vbi si ex grege remaneret vnus, ille dētur solus: tñ non est grex.sed pōt dici, licet vnus non sit grex, retinet tñ nomen gregis, l.sicut municipiū, in fi.s̄.qd cuiuf.vni.no. Hoc non placet, qa si legāt domus, & remanet area, dēt area, licet non retineat nomen domus, d.l.si grege.s̄.tit.j. Dicas ergo, ꝙ in corpore, † qđ vno spū ꝯsistit, vt hō, bos, & similia, eo perēpto nō dētur quod superest, vt l.mortuo, in prin.s̄.eo. Rō: qa perit pars principalis, f.spūs vitalis, vt ibi dixi, ita in quadriga, si perit pars principalis, f.ille equus qui demonstrabat quadrigā, & eā dirigebat, nō dētur quod remanet: secus si alius equus decesserit, & ita vult dicere iste text. ita in area, nā domo destructa superest area, q̄ est potētissima ps dom⁹, l.cum qui ædes.inf.de vsuca. Sed si periret † area calmate forte, vł propter abundantiam aquæ, tunc cementa, quæ remanerent forte non deberentur, arg. d.l.mortuo.sup.eo.arg.huius §.

ADDITIO.

Pariter-Ruyn.consi.71.nu.4.lib.2. I. M.

Fideicommissum vniuersale conseruatur per authenticam, ex causa.

Hæres grauatus a testatore, ut hæreditatem restituat post mortem suam, si hæreditas vadit ad venientes ab intestato, non tenetur ad fideicommissum, nisi instituto moriente.

Titio. a Si legatum relinquit ab vno sub ꝯdōne, quæ ex eius persona dependet, si legatum transfert ad alium, non transfert ꝯdō.h.d. Opp.hic dr̄, ꝙ dies cedit alteri adita hrēditate. ꝯ. immo tale legatum est nullum, l.si post mortē.§.sed si seruo.s̄.ti.1. Sol.hic non fuit relictum seruo, sed Titio.sed ꝯ opp.quia ꝓualet legatum libertatis, & legatum de seruo non valet, d.l.si post mortem.§.fi. Sol.dicit gl.ibi ꝙ fuit relicta libertas p fideicōmissum, & hoc tenet Dy.& hoc vr̄ ꝯ tex.hic, qñ dicit libertas cōpetit, & ibi liber esse iussus, &c. Vnde Iaco.de Aret.dicit, ꝙ fuit relicta libertas directe, & fatetur ꝯtrium, ꝙ legatum non valet, & ponit, ꝙ hic legatum fuit factum seruo sub eadem die, & ꝯdōne, qua libertas, et punctuat hic in prin.post dictionē, legatum. Si tenes primā, expone tex.vbi dicit libertas competit.i.fideicommissaria, & vbi dicit esse iussus est, intellige per fideicommissum. Vltimo induco istā l.pro casu ad q.ego tenui, † ꝙ p auth.ex cā. C.de lib.præt. conseruatur vłe fideicommissum.l.ita tamen.§.quoties.j.ad Trebel.& s̄.si quis omis.cau.test.l.si seruum.§.j. Pone ergo, b ꝙ testator grauauit hæredem, † vt restituat per fideicommissum post mortem suam, hæreditas venit ad venientes ab intestato. Certe non tenet ad fideicommissum, nisi illo instituto moriente, vt hic. Facit l.4. inf.de noua.& l.cum pater.§.ab instituto.inf.eo.

ADDITIONES.

a Ale. Titio. Vide ad intellectum Imo.in l.si post mortem.§.fi.sup.ti.j.

b Ale. Pone ergo. Adde Bart.in l.si fundum.sup.de act.empt.& in l.cum pater §.ab instituto.in fi.inf.eo.tit.

LEX LXVI.

1 *Legatum factum creditori, an valeat.*

Mæuius. Debitor partis fundi creditori sub eadem conditione, qua debebat, legauit, intelligitur aliā ptē, non illā quam debebat, legare.h.d. Primo ponit thema, & qō. Secundo determinatio qōnis. Tertio rñsio ad vnam obiectionem q̄ fieret in ꝯtrium. Quarto rñsio quæ fieret ad aliam. Scđa ibi, voluntaris. Tertia ibi, sane. Quarta ibi, debitor autē. Opp.ꝙ in dubio nō est verisimile, ꝙ testator grauauerit hæredem suum duplici ꝓstatione.l.Titia.§.qui inuita.s̄.eo.& j.ea.l.§.eum, qui. Solu.ibi eodē testō, hic in diuersis, vt tex.dicit. Sed opp.ꝙ hrs, & testator pro eodem hr̄, quantum ad hoc, l.huiusmōi.§.j.s̄.titu.j. Sol.ibi hrs expresse legauit illud, qđ defunctus legauerat: sed hęc significatio legati facta per hrdem potest aliud importare, q̄ quod defunctus legauerat, f.aliam partē, quæ significatio accipitur ne legatum sit inutile. Opp.de l.qui bis.de ver.obl. Gl.dt, expone, ut ibi. Tu dic, ꝙ alia 1 res est in secundo legato, q̄ in primo. Opp.ꝙ † valeat legatum factum creditori, licet non contineat plus, l.si creditori.§.j.s̄.ti.j. Sol. fateor, ꝙ ibi non continet plus altero de quatuor modis, qui ponuntur Insti.de act.§.plus.sed continet plus quinto mō, quod declara, vt ibi dixi. Vltimo, vt ista materia liqueat, hic Dy. ponit vnā distinctionem. Tu distingue aliter. Aut quis legat in quantitate, aut in specie: si in quantitate, distingue, aut legatum continet aliquod commodum, aut non.l.si creditor s̄.ti.j. Si in specie, & tunc aut debetur mihi ex contractu, & valet, per illum modū, qui ponitur in l.3.§.si rem.j.ti.1. Aut erat mihi debita ab eo, qui legabat ex alio testamēto, & tunc aut legat illud idem, quod debebatur, & non valet, l.huiusmodi.§.j.sup.ti.j. Aut legat aliud vere, vel pręsumptiue, & valet legatum, vt hic: quia videtur legare aliam partem. Quero, qd si hęres non reliquisset totum fundū, sed partem fundi sub eadem condōne, an valeat. Respon.aut dixit partē simpliciter, & intelligitur de alia parte, vt valeat legatum. Aut expressit partem sibi debitam ex testamento Mæuij, & non valet, probatur hic, & inf.proxi.§.

1 *Genus altero de tribus modis in iure accipitur.*

2 *Duæ causæ lucratiuæ in eiusdem persona, & in eadem specie, quæ vere ad oculum demonstrari possent, non possunt eodem tempore concurrere, & quomodo intelligatur.nu.13.*

3 *Genus repositum sub una demonstratione, quando debetur, perinde est, ac si deberetur species.*

4 *Actio semel extincta non reuiuiscit regulariter, et quando reuiuiscit, an sit eadem cum prima, uel alia.*

5 *Legatum factum de fundo simpliciter, adiecta certa demonstratione, ualet.*

6 *Legatum quantitatis simpliciter, quantitate non adiecta, nō ualet: secus est in legato quantitatis.*

Partis appellatione uenit dimidia.

7 *Pronomen hic, hæc, hoc, licet sit demonstratiuum ad oculum pro re corporali, quæ est de præsenti: tamen etiam potest demonstrare rem incorporalem, quæ de præsenti intellectu concipitur.*

8 *Regula de duabus causis lucratiuis non habet locum, quando quantitas debetur, uel illud, quod in genere suo recipit functionem.*

9 *Homo prout est genus, est quædam idea, seu imaginatio, quæ non est in commercio nostro.*

10 *Legatum hominis in genere ualet, & est conditionale, & nullus certus est in obligatione, sed per solutionem determinandus.*

11 *Quodammodo, dictio, denotat improprietatem.*

12 *Datum pro legato causa conditionis implendæ, quando dicatur ex causa lucratiua, & quando ex causa onerosa.*

13 *Lucratiuæ duę causæ, quando possint simul concurrere.*

14 *Lucratiua causa, & quasi lucratiua non possunt concurrere simul quo ad effectum solidę exactionis.*

Nuxolis causa dicitur causa lucratiua, & similis: uel si res magni ualoris, pro modico ematur.

15 *Si illud, quod mihi debes ex causa lucratiua, alius qui mihi erat naturaliter obligatus, tantum mihi dat, quando sis liberatus.*

Legatum dicitur causa lucratiua, etiam si fiat meritis præcedentibus.

16 *Obligatus ad fundum mulieri ex causa lucratiua, si dictus fundus a vero domino in dotē detur mulieri, & soluto matrimonio ad mulierē reuertitur, primus obligatus est liberatus.*

17 *Dos respectu uiri est onerosa, respectu mulieris lucratiua, & quando hēt effectum lucratiuum.*

18 *Dos data p patrem filię spurię, si ad eam reuertitur, uenictes ab intestato possunt de iure ciuili eam reuocare, secus de iure canonico.*

19 *Renunciari exceptioni, quod duę causę non possint concurrere, non potest.*

20 *Verbum potest, cum aduerbio negatiuo, importat necessitatem.*

21 *Dominus si recipit pensionem ab emphyteuta post triennium, an ius emphyteutę restauretur, remissiue.*

22 *Cōsuetudo si sit, ꝙ si unus ex canonicis moriatur, cęteri lucrātur fructus primi anni, si una pbēda uacauit bis, debētur fructus tantum unius anni.*

23 *Statuto stante ꝙ portās bladū extra territoriū pdat aīal super quo portatur, & condemnatur in decem, alio statuto, ꝙ in maleficijs de nocte com-*

missis pęnæ duplicentur, quomodo puniatur extrahens frumentum de noste. Et quid si plures homines diuerso tempore super eodem mulo extraxerunt, an quilibet teneatur perdere vnum mulum.

24 *Acquisitum ex pęna dicitur acquiri ex causa lucratiua.*

25 *Res ob delictum, quando ipso iure confiscatur.*

26 *Statuto stante, quod confitenti delictum, diminuatur quarta pars, si primus, & secundus sunt confessi, & primus soluit tres partes animalis, secundus non tenetur, nisi ad aliam quartam partem.*

Duobus. Iste §. cōsueuit reputari difficilis, pro cuius euidenċa prænutto, φ rīa est, φ duæ causæ lucratiuæ nō pñt in eadem re ɔcurrere. Inst. eo. §. si res. & ℑ. de act. & obl. l. oēs. & de sol. l. quoties. la 2. cum si. Secundo † præmitto, φ genus in iure assumit altero de trib. modis. Primo genus accipit ꝓ his, q̄ consistunt pondere, numero, vel mēsura, q̄ in genere suo recipiūt functionem, vt s̄. si cer. pet. l. 2. in prin & §. j. & de hoc gñe non tractatur hic in tex. sed ego tangā ī. prosequēdo māīm. Scđo mō accipit pro q̄titate quadam: puta. si mihi debeī tertia, vel quarta, vel dimidia alicuius rei, pro īdiuiso, dr̄ mihi debeti genus, vt s̄. si pars hære. pet. l. i. § pe & no. ℑ. ad Treb l. deducta. §. nummis. in fi. magnę gl. & no. ℑ. e. l. vnum ex familia. §. sed si vno. l gl. fi. Tertio modo dr̄ genus, qđ apud dialecticos dr̄ spēs, vt hō, vnde qui dēt hoīē simpłr, ē debitor gñis, vt s̄. tit. j. l. legato generłr. & quod ibi not. cū si. & de debito gñis, istis modis accipiēdo tractat iste. §. his præmissis, omissa diuisione Dy. & aliorū, iste §. diuidiī in tres partes prin. Primo loquitur de legato gñis, id est, q̄titatis facto simpłr nō adiecta certa demonstratione, vt qa legata est pars fundi. q̄ Mæuij est. Secundo loquitur de legato gñis, i. quotitatis, facto simpłr nō adiecta certa demōstratione. Tertio loquitur de legato gñis alteri⁹, puta hoīs in gñe. Scđa ibi, sed si pars. Tertia ibi. non idē, & quælibet pars subdiuidiī in alias particulas, quas prosequor ponēdo casum in terminis. Venio ad casum summarium, & h. d. Duæ † cāæ lucratiuæ in eiusdē ꝑsona. & in eadem spē, q̄ vere possent ad oculum demōstrati, nō pñt ɔcurrere eodē rpe, quo ad effectū solidæ exactionis. h. d. & cessant quasi oīa ɔ̄ria. Venio ad casum in terminis, & pone per partes. Pręmitte tñ. φ in j. & 2 parte isti duo testatores legauerant rē alienā scienter, vel erat coniuncta ꝑsona, adeo φ legatum valet, C. de leg. l. cū alienam rē. & no. s̄. tit. j. l. non quocunque. in prin. Dic ergo, φ prima pars subdiuiditur in duas, quia primo ponit vnius qō. determinationem. Secūdo ponit determinationem alterius qōnis descendentis ex prima. Secunda ibi, neq; postea. Casus patet per se. Et rō primi dicti est, ne duæ cāę lucratiuæ ɔcurrant in eadē re. Ad scđam partem prin. venio, & illa subdiuidiī in tres. Primo ponit vnum dictum diuersum a primo ī iure, & facto. Scđo ponit determinatio vnius qō. dependentis ex dicto. Tertio poniī rō vtriusq; dicti. Scđa ibi, atq; ēt. Tertia ibi, neq; plures. Prima, & secunda pars est clara. In tertia ibi, neq; plures, q̄ est magis difficilis pars §. pone casum. Dictū est s̄ φ qñ pars est legata simpłr, φ vna solo non tollit alteram actionē, sed eadē ps potent iterū solui. Quæ est rō, φ pñt hic concurrere plures causę lucratiuę: Rñdeī, φ rīa, φ duæ causæ lucratiuę non pñt in eadē re ɔcurrere, hēt locum in eadem re, quę possit ad oculū demonstrari: ergo regula non extendit ad casum, qñ cōcurrunt in eadē re, q̄ non possit demonstrari ad oculum. Probat ista litera, neq; plures, &c. Nam plures in vno fundo cōi pro indiuiso non obtinent dominiū certæ partis q̄ possit ad oculū demonstrari, sed solum iuris intellectu: qđ est verū, non facta diuisione corporis. Nam ante diuisionē non pōt demōstrari in fundo aliqua pars, quā possis dicere, hęc est mea, φ ea ēt non sit socij; sed post diuisionē potes dicere, hæc mea, hęc tua, & hoc vult dicere tex. iste ſm Io. & Azo, qui ad eundem finem tendunt, & illud, quod gl. hic in ver. hāc eadē. dr̄, φ quidam subaudiunt. n. quidam non, nec leuat, nec ponit, ſm Pet. Ad tertiam partem accedo, ibi, non idem. Et ista subdiuidiī ī tres particulas. Primo ponit dictū diuersum a p̄cedenti in hoīe legato in genere. Secundo illud extendit ad stipulonem. Tertio assignat rōnem dicti. Secūda ibi, eadem. Tertia ibi, hoīs. Et aduerte, ne erres, in isto versi. hoīs. n. ponitur rō dicti, nō rō diuersitatis inter hunc casum, & præcedentem, illam n. nō posuit lurisćō. quia est manifesta. Nam illud debitum generis non potest ad oculum demonstrari: hic vero homo solutus bene potest ad oculum demonstrari, ideo non potest solui, ne concurrant duæ causę lucratiuæ: & ista est rō diuersitatis. Sed in hoc ver. ponitur alia rō, quare non potest solui, quæ sumitur ex alia regula, quæ dicit, φ ea, quæ apponuntur ad obligationem, si in his non consistit oblō, nec solutio, vt ℑ. de solu. l. qui decem. §. Stichum. in prin. de verb. obl. l. si duo rei. Ad propositum in legato generis omnes serui continentur quantum ad solutionem: & ille, cui solueretur, videretur ab initio fuisse ī obligatione. Sed pone, rpe legati habeo quosdam seruos, in his non potest consistere obligatio ab initio: quia qđ est meū, non potest fieri amplius meum. C. eo. l. proprias. & s̄. tit. j. l. cætera. §. j. ergo nec solutio. Eadem rō est in seruis, qui postea cęperūt esse mei, nam cęperunt non posse esse in obligatione, & sic nec ī solutione, licet desinant esse mei. Et hoc vult dicere iste versi. tamen quid sit in obligatione. inf. plenius declarabo. Expedita litera collige notabilia per teipsum.

VENIO ad oppōnes, in quibus tenebo hunc ordinē, qa primo opponam ordinate ad quamlibet particulam declarando text. & gl. postea opponam aliquibus modis ad declarationem materię, qualiter possint concurrere duę cāę lucratiuę. Primo opp. ad prinsi, hic legata fuit pars pro indiuiso, & sic genus, vt s̄. dixi. Sed qñ genus debetur a duob. ex duab. causis lucratiuis, solutione facta ab vno, nō liberatur alius, sed facit, φ illa species gñis, quæ ab vno fuit soluta, non possit ab alio solui, vt inf. versic. non idem. hic autem dicit, φ contingit liberatio. Sol. † quando genus debetur repositum sub certa demōstratione, tūc perinde est, ac si debeatur species, vt sup. ot. j. l. talis. §. item si legetur. & l sed & si certos, facit s̄. si cer. pet. l. certum. sed hic fuit apposita certa demonstratio, qa dixit, pars fundi, quæ Mæuij est, ideo est perinde, ac si debetur certa species: ideo contingit liberatio, ne duę causę lucratiuę concurrant. Secundo oppo. regula de duabus causis lucratiuis non habet locum in rebus, quę non pñt ad oculum demonstrari, vt ℑ. ver. neque. sed hic pars Męuij non potest ad oculum demonstrai, ergo ex virtute dictę regulę non contingit liberatio. Sol. Dy. fatetur cōtrarium esse difficile: sed dr̄, φ aliter nō potest dici, nisi φ hoc hic operetur certa demonstratio facta de persona Mæuij in legando, vt sit perinde, ac si ad oculum possit demonstrari: sed ibi fuit legata simpliciter, sine demonstratione. Tertio contra istam solu. insto, quia si hoc esset, φ certa demonstratio faceret rē haberi perinde, ac si posset ad oculum demonstrari; sequeretur, φ in sequenti parte eadem pars, quę est soluta, solui non posset: quod est ɔ̄ ver. atque etiam. Probo ɔ̄ñam. In sequenti parte, licet res in legādo non fuerit demonstrata certa demonstratione, tamen in soluendo fuit certa demonstratio, quia soluit partem quæ fuit Mæuij, ergo in solutione potest dici ad oculum demonstrari, ꝑꝑ certam demonstrationem: sed res, quæ in solutione potest ad oculū demonstrari, iterum non potest solui, vt inf. versi. non idem. ergo concluditur, φ certa demonstratio non facit rem esse perinde, ac si posset ad oculum demonstrari, & nihil releuat tunc, cum rem legat. Tamen dico Dy. bene dicere. Nam debes scire, φ demonstratio debet considerari tunc, cum rem legat, alias nō. videtis. n. φ quando in legando designatur certa species, de demonstratione non curatur, quia siue vera, siue falsa, valet legatum. Sed si non exprimatur certa species, nec certa res, tūc curatur de demonstratione, vt per eam validetur, & certificetur legatum, quod alias esset inutile ꝑꝑ incertitudinem, & tunc falsa demonstratio vitiat, vt ℑ. de cond. & dem. l demonstratio. & ibi no. in 1. & 3. gl. & ℑ. de le. 3. l. nuper. Ita in proposito in primo casu, qñ res fuit demonstrata in legando, debet considerari demonstratio, etiam in soluendo, quia expedit. Nam si non solueretur pars, quæ Mæuij est, non solueretur id quod debetur. Sed in seq. ver. fuit legata pars simpliciter, vnde licet soluatur pars, quæ Mæuij est, hoc non cōsideratur, quia non expedit. Nam quæcunq; pars soluatur, soluitur, qđ debetur. Resp. ergo breuiter ad contrarium, ibi non curatur demonstratio, quia non expedit, & ideo non vr̄ res ad oculum demōstrata: hic curatur demonstratio, quia expedit, & vr̄ res ad oculū demonstrata. Quarto ɔ̄ istud op. rr̄, φ ex quolibet testō cōsequar solidam rem, vt s̄. ti j. l. plane. §. sed si duorum. Sol. Aut primo consequor rem vere, & habet locum regula de duab. causis lucratiuis, quia contingit liberatio ex alia, vt hic: aut primo consequor ficte, quia primo consequor æstimationem, & tunc regula non habet locum, vt ibi no. & probatur Inst. eo. §. si res. ideo dixi in summario, vere, &c. Quinto op. contra hoc, & videtur, φ si primo consequor ęstimationem, φ ex alia causa contingat liberatio. l. hmōi, §. si Sempronius. s̄. titu. t. Sol. vt ibi, quia quæ dixi, hñt locū in testō vnius, vel duorum, qui habebantur loco vni⁹. Ratio, quia non præsumitur testatorem voluisse legatum duplicare, vt ibi no. secus in testamētis plurium penitus diuersorum. Nec obst. huic sol. l. quid ergo. §. j. s̄. tit. j. quia ibi testator reliquit diuersis hæredibus, & expressit, φ quilibet teneretur ad solidam rem. Vnde habet locum regula perinde, ac si esset relictum in testamentis diuersorum. Habes ergo clarā istam particulam. Sexto opp. ad versi. neque postea & videtur φ actio semel extincta resuscitetur, vt sup. si ex noxa. cā agatur. l. 2. in fi. Sol dicit gl. ℑ. de sol. l. qui res. §. aream. φ hic est regula. Cætera sunt specialia, vbi iusta causa interuenit, sed ſm Dyn. in l. contraria fuit iusta causa, quia res non videtur perfecte fuisse eius, ex quo potest per restitutionem in integrum auocari. Alij dicunt, φ regula ista nunquā fallit, quia actio † semel extincta non reuiuiscit a eadem numero, sed alia vtilis, vel alia datiua, non natiua. Istorum opi. recitat Cy. C. si aduer. transa. l. 2. in princ. Contra, ista opi. non est vera, per l. si cum quis. in fine, infra, de fur. vbi dr̄, φ eadem reuiuiscit. An Zaph. de Pisis dr̄, quod potest dici, quod illud est propter fictionem postliminij. Vnde distinguit, aut reuiuiscit ex causa, quæ habet tractum retro, aut non. Istud non placet, per l. deferre. § fi. ℑ. de iure fis. vbi videtur restitui eadem directa, etiā ex causa, quę habet tractum retro per fictionem. Cyn. in d. l. 2. C. si aduer. trans. dicit, φ reuiuiscit eadem, sed hoc est miraculose, sicut homo

ADDITIONES

a Non reuiuiscit. Quando actio semel extincta reuiuiscat, propter hoc vide not. quam po it Bar. in c. 3. in pe. col. ver. vlt. § iste.

* Alciat. lib. j. dispunct. c. 24. Cuiac. li. 4. ob. seru. c. 31.

homo nõ reuiuiscit s̃m communem cursum naturæ, sed miracu lose, vt in Lazaro, Io. 11. Istud dictum oĩno displicet, specialiter in in mã illa C. si aduer. trans. Nam præsupponit, q actio, quæ restitui tur ei, q transegit cum minore, petita restitutione a minore sit eadem cum prima, hoc est multum iniquum. Nam cum actio, quę datᷓ ipso restituto, sit vtilis rescissoria annalis. C. ex qb. cau. ma. l. ab hostib. & s̃. de act. & obl. l. in honorarijs. ver. sed cũ rescissa. & Inst. de act. §. rursus. Ista, quæ datur ei, aduersus quem impetrat, si ẽ eadem cum prima, erit directa, & perpetua: ergo haberet plus, quã minor. ꝯ l. si iudex circumuento. s̃. de mino. Præterea est ꝯ casum legis. Nam actio, qua restituetᷓ ei, aduersus quem minor petit restitutionẽ, est vtilis, vt s̃. de tu. & rat. dist. l. alterius. de euic. l. si cũ vẽditor. §. si is. ergo non est eadem cum prima. Quid dicemus? Dico gl. in §. aream. optime dicere, quia regula est, q non reuiuiscit, ut hic, cætera sunt specialia ex causa. Vtrum aũt ex casibus, ex quib. reuiuiscit, sit eadem cum prima, vel alia, tunc distingue. Aut ẽ expressum in iure, utrum sit eadem, uel alia, tunc est standum illi dispositioni. Aut non, & tunc aut resuscitat eam prætor mortuus, vᷓ viuus, & tunc est vtilis. vt d. l. 2. si ex noxa. causa aga. & in toto ti. de min. quib. cau. maio. & de cap. di. cum simil. Aut resuscitat eam ꝯstitutio alia ciuilis; & tunc erit eadem cũ prima. l. si cũ quis. §. fi. de fur. & de in. fis. l. de ferre. §. fi. sic intelligo l. quamuis. §. quoties. s̃. ad Velleia. Prædicta vera, qñ esset actio in totum extincta: secus si esset elisa per exceptionem, quia tunc etiam prętor remouendo obstaculum exceptionis, faceret primam actionem durare, vt no. in d. l. 2. si aduer. transact.

ACCEDAMVS ad scdam partẽ principalẽ, & ad eam primo 5 op. dr̃ hic, q pars fundi fuit legata simpl̃r, sed istud legatũ † nõ vr̃ valere, qñ lego fundum simpl̃r nõ adiecta certa demõstratione, vt hr̃ s̃. de iure do. l. cum post. §. gener. & no. s̃. titu. 1. in l. legato gñal̃r. Sol. dico, q fundus fuit demonstratus certa demõstratione, quia dicit, lego partẽ fundi Semproniani, vel fundi, qui est inter tales fines, & non fuit designata cuius pars legatᷓ. qa tunc haberet locum prin. legis. iõ hic dr̃, q pars fuit legata simpl̃r, non aũt fund⁹ fuit nominatus simpl̃r, & hoc sentit gl. parua, q̃ incipit, puta, & c. super 6 verbo, leget. Secundo ad idẽ op. † legatũ quãtitatis nõ valet, quantitate non adiecta, d. l. cum post. §. gener. & ȷ̃. de verb. ob. l. ita stipulatus. no. sup. e. l. qdã in testõ. sed hoc, qñ pars fuit legata simpl̃r, licet sit adiecta certa demonstratio fundi, non tñ ẽ adiecta certa demonstratio quotæ: quia non est dictum, vtrum de dimidia, tertia, vel quarta, & sic vr̃, q legatum non valeat. Sol. ꝯrium loqᷓ in legato quãtitatis, hic in legato quotitatis: & in dubio appellatione partis intelligitur de dimidia, vt ȷ̃. de ver. sig. l. nomen filiarum. §. 2. & h. d. gl. Et potest esse rõ, quia in quotitate ipsum totum est certũ, quod non contingit in quantitate simpl̃r, legata. Tertio op. ad ver. atq; aut. hic dr̃, hanc eandẽ partẽ, & c. sed ꝯ, istud pronomen hic, hæc, hoc, est demonstratiuum ad oculum. l. nemo dubitat. in pri. s̃. de hær. insti. facit l. certũ. s̃. si cer. pet. sed pars ꝓ indiuiso, non põt ad oculum demonstrari, ergo male dicit, hãc eandẽ & c. Quidam fatent ꝯrium, qa male loquitᷓ Iuris. Nõ. n. debuit ponere dictionẽ hanc: & hoc sentit gl. in prin. Tu dic, q bene loquitur Iuris. quia ꝓnomen hic, hæc, hoc est demonstratiuum pro re, quæ est de ꝑsẽti, & hoc bene fateor: tñ p̃t demonstrare rem corporalem, q̃ est in ꝯspectu, & certam rem incorporalem, quæ de præsenti intellectu concipitur. Vnde d̃t lex, hæc actio & c. s̃. de eden. l. fi. & de calum. l. hæc actio. cum mille si. & tñ cõstat actiones esse inuisibiles, & intellectuales. Itẽ dicit, seruitutes rust. præd. sunt hæ, & c. vt supra de ser. rust. præd. l. 1. tamen sunt incorporales, & inuisibiles, vt Inst. de re. cor. & incor. tñ ideo ponitᷓ ibi signũ demonstratiuum, quia tũc de præsenti concipiebatur in intellectu. Ita in proposito, cum de illa parte soluta esset sermo, & tunc intellectu conciperetur, merito posuit hanc dictionem, hanc, demonstratiuam de præsenti. Quarto op. ad ver. neq; plures, hic dr̃; q iõ non hẽt locum r̃la, quia res non põt ad oculum demonstrari. Sed ꝯ. s̃. ti. 1. l. non quocũq; §. fundus. vbi si vsusfructus peruenit ad me ex cã lucratiua, nõ possum postea eũ petere: tñ cõstat, q vsusfructus est ius incorporale, quod non põt ad oculũ demonstrari, vt Inst. de re. cor. & incor. §. 1. Sol. cum ab initio aliquid certa demonstratione designatũ est in oblĩone, siue id possit ad oculũ demonstrari, siue nõ, semꝑ hẽt locum r̃la, vt in prin. nostri. §. sed qñ aliquid simpl̃r debetur, tunc hẽt locum illa distinctio, vtrum possit ad oculum demonstrari, vel non, vt hic. Modo r̃ideo, q in d. §. fundus. debebatᷓ fundus, & sic proprietas, & vsusfructus causalis illius fundi, qui non est nisi vnus solus, & sic certa demonstratione demõstratus, vñ si vsusfructus ille ad me ꝑuenerit ex cã lucratiua, extinguitᷓ oblĩo ꝓꝑ regulã. Sed si poneres casum, q duo testatores simpl̃r legassent mihi vsumfructũ vnius fundi, q valeat cẽtũ, & unus hr̃s ꝯstituit mihi vsumfructũ in fundo Seiano, qui desinit esse meus, alter hr̃s poterit in eodẽ fundo soluere mihi vsumfructũ, quia vsusfructus nõ p̃t ad oculum demõstrari, & ab initio nõ fuit certus in obligatiõe, & sic r̃la non impedit. In casu ergo, in quo vna solutio consueuit tollere aliam oblĩonẽ ex cã lucratiua, quod r̃r est, qñ res certa ab initio est in oblĩone, illa distictio, utrum res ad oculum possit demonstrari, vel non, habet locum: sed in casu, in quo vna solutio impedit eandẽ rẽ ex alia cã solui, qđ est, qñ debitum est in gñe, & tunc distinctio, vtrum possit demonstrari ad oculũ, vel nõ, bene habet locum, istud multum declarat istam materiam.

VENIO ad tertiã partẽ prin. & ad eã primo op. dr̃ hic, ñ idẽ, & c. imo vr̃ idẽ, quod s̃. Nã sicut ibi vna solõ nõ tollit aliã oblĩonem, sic hic. Sol. dicit gl. & bene. idem est, qđ s̃. q̃tum ad effectum tollẽdæ oblĩonis, quia nec hic. nec ibi sublata intellr̃: sed diuersum ẽ quo ad effectum impediẽdę solõnis ĩ eadem re, qa ibi simpl̃r nõ impedit, hic sic. Et est rõ, quia hoc p̃t ad oculũ demõstrari. Sed ꝯ istã sol. instatur de l. si quis duos. §. 1. de sol. vbi eadem pecunia, q̃ 8 p̃t demonstrari ad oculũ, p̃t solui. Sol. † qñ debetur quantitas, vel illud, quod in suo genere recipit functionẽ, tũc regula de duabus causis lucratiuis non hẽt locũ, vt ibi, & probatᷓ ȷ̃. e. l. Titia Seio. in prin. & iõ tex. Inst. eo. §. si res. dicit in eadẽ spẽ, & c. & ibi hoc no. in a gl. & dixi in summario. Secundo oppo.a ad ver. eadẽ quoq;, & vr̃, q si homo desijt esse me⁹, q ille idẽ iterũ solui poterit, vt ȷ̃. de sol. l. qui decẽ. §. Stichum. istud ꝯrium est forte. Gl. hic, & ibi dat duas sol. vna est, quæ est in fi. glo. q hic de rigore, ibi de æquitate. Alia ẽ sol. q hic debebatᷓ hõ in gñe ex duab. causis lucratiuis, & hõ ẽ solutus ex vna cã, licet desinat esse meus, nõ põt solui ex alia, ne duæ causæ lucratiuæ ꝯcurrant, cum sit res, q̃ p̃t ad oculum demõstrari sed ibi debebatur mihi homo in gñe ex vna cã tñ, & forte nõ lucratiua: iõ si vnus, qui erat me⁹ stiplõnis, tpe desinat esse meus, poterit mihi solui, quia hic nõ hẽt locũ r̃la de duab. causis lucratiuis Istam sol. tenet Dy. & Pe. & An. de Pisis. Ista sol. est expresse ꝯ istũ §. in fi. sui, vbi habes expresse, q in his seruis, q ab initio fuerũt legatarij, licet postea desinãt esse sui, nõ ꝯsistit solõ, ẽt ex vna cã, & æqparat istos duos casus esse suos ab initio, & effici suos ex post facto Quid dicemus: Dico Doc. bñ dicere. Non ob. hic finis, quia hic loquitᷓ de rigore, d. l. q decẽ. §. Stichũ. de æquitate, vt in alia sol. gl. Concludo ergo, aut hõ debetᷓ in gñe ex duab. causis lucratiuis, & tunc si homo mihi soluitᷓ ex vna causa lucratiua, licet desinat esse meus, non poterit mihi solui ex alia, nec de rigore, nec de æquitate, vt hic. aut debetᷓ mihi hõ in gñe ex vna cã tñ, & si ille, q meus erat tpe stiplõnis, desinit esse meus; & non poterit mihi solui de rigore, vt hic: sed de æquitate sic, vt in d. §. Stichũ. & ita credo glo. & Doc. intellexisse, alias dicerẽt male. Assigno rõnẽ in casu istius §. duæ sunt regulæ impedientes solõnẽ. i. r̃la de duabus causis lucratiuis, & regula, quia in eo homine, in quo non consistit oblĩo, ergo nec solõ, vt dixi s̃. ponendo casum, & iõ tex. introducit spãlia duo ꝯ duas regulas, iõ ẽt de æquitate in eo nõ ꝯsistit solõ, arg. C. de dot. promis. l. 1. & qđ ibi no. & s̃. de iu. dot. l. cum post. §. gener. sed in d. §. Stichũ. vna r̃la tantum impedit solutionem. s. quia non possit cõsistere oblĩo, iõ de rigore nõ põt solui, vt hic: sed de æqtate ibi ꝯ istã r̃lam dispensatᷓ. Tertio opp. vr̃, q etiam ꝯ illam vnam r̃lam non admittatᷓ dispositio illa, vt de æquitate possit solui, d. §. Stichũ in prin. de ver. ob. l. si duo. 1. r̃ñ. Sol. q̃dã gl. quę est ȷ̃. de ver. ob. l. si Stichũ. in prin. vr̃ dicere, q in dictis ll. admittit solõ de æqtate, si ille, qui erat stipulator tpe promissionis, desinat eẽ suus, sed illa gl. cõiter ibi reprobatur, & spãliter per do. Ray. Nam est ꝯ. d. §. Stichum. vbi est dr̃ia inter alternatiuam oblĩonẽ, & oblĩonẽ gñis: sed dicta sol. præsupponit idẽ esse in vtroq;. ergo. & c. Sol. ergo, ibi loquitᷓ in oblĩone alternatiua, vt si ꝓmittis mihi Stichum, aut Pãphilũ, cum Pamphilus esset meus, cõstat, q vterq; ab ipsis ꝯhẽtibus adijciebatᷓ ad oblĩonem. sed in Pamphilo non consistit oblĩo, nec solutio, nec lex dispensat ꝯ factum istorum ꝯhentium, sed qđ s̃. dixi loquitur in oblĩone gñis, in qua ꝯhẽtib. nihil opponitur ad oblĩonem, sed solutione postea facta de Sticho, lex fingit illum Stichum ab initio fuisse in obligatione, vt statim dicam propter quam fictionem obstat illa regula, q si in eo non consistit obligatio, nec solutio, ꝯ istam suam fictionẽ lex de facili dispensat, l. Cel b sus. s̃. de arbit. Quarto opp.b & videtur, q homine legato in genere, nihil uidetur legatum. s̃. tit. 1. l. cum incertus. hic autem dicitur q singulos continet homines, ergo, & c. Sol. dicit glo. fin. in prin. q singulos continet homines, quo ad solutionem, vt hic. Nullus autem est in obligatione, vt in l. ꝯria, & not. sup. de condi. indebit. l. cum is. §. fi. Aliam opin. ponit gloss. in l. si vnus. §. sed si generaliter. sup. de pac. Ista opi. uidetur vera, quia si nihil est in obligatione, nihil posset peti. Præterea vr̃ ꝯ tex. ȷ̃. de accep. l. & per iusiurandum. §. si is, qui hominem. vbi dicitur, q acceptilatione perimitur tota obligatio, ergo aliquid erat in obligatione. Vnde quidam sustinentes primum dictum dicunt, q nullus homo specialis est in obligatione, l. cum incertus, sed est in obligatione ipsum genus, qđ continet singulos quo ad solutionem, vt hic. Ista est falsa 9 resp. † Nam vos debens scire, q homo prout est genus, est quędã idea, seu quædam imaginatio, quæ non est in nostro commercio nec potest subijci dominio nostro: ergo non cadit in obligatione, vt Inst. de inuti. stip. in prin. Vnde alij, vt Ia. de Are. dixerũt, q nullus est in obligatione pure. d. l. cũ incertus. sed sub conditione, si soluatur, ut in eo, cũ soluetur, existat ꝯdõ, in cæteris deficiat. Et ꝓ hoc

ADDITIONES.

a Ale. Secundo op. Adde Bar. in l. 1. in prin. inf. de no. ope. nun.

b Ale. Quarto op. Quid si in obligatione gñis, plene per Bar. in l. 2. §. 1. de ver. obli.

hoc vr̃ tex.j.q & a quibus.l.1.Hoc non est verum quia ſm hoc legatarius decedens nō transmitteret,quod est ɔ l.hr̃des.§.ſi incerto.ſ.fa.erc.Item non poſſet agere pendente ɔdōne ſoſonis.l.cede re diem,de verb.ſig.quod eſt ɔ §.præterea.el 2.Inſti. de actio.& illa l.3.qui & a quib.loquitur in fi.tuiſolum de legato optionis, quod ſm iſta tpa erat ɔdōnale:ſed hodie aliud eſt,vt Inſti.eod §.optionis.& licet illa l.3.in prin facia mentionem optionis de legato gñis,tñ finis debet reſtringi,vt ſ.dixi.Vel rñde aſr, vt ſtatim 10 dicam.Quid dicemus?dic,ꝙ †gl.hic in fi.ponit veritatem.ſ.ꝙ nullus eſt in obl̃one certus,nec determinatus,ſed determinādus p ſolus eſt in obl̃onem:adeo ꝙ ille,q erat ſolutus,fingitur ab initio fuiſſe in obl̃onem:adeo ꝙ ille,q erat ſolutus,fingitur ab initio fuiſſe in obl̃onem & hic eſt caſus d.l.cum incertus,ſi bene aduertatur,dr̃ hic tñ ne,& hic eſt caſus d.l.cum incertus,ſi bene aduertatur,dr̃ hic tñ ne.& hic eſt caſus d.l.cum incertus,ſi bene aduertatur,dr̃ hic tñ ne.& ſingulos contineri,quia ſinguli poſſunt ſolui,& ſic debet intelligi l.ſi vnus.§.ſed ſi gñaſr.ſ.de pac.& ita tenent Pet.& And.de Piſ.& omnes quaſi.Item propter iſtam incertitudinem,quæ eſt ante ſolutionem,poteſt dici,ꝙ in d.l.3.qui,& quib.dicitur iſtud legatum 11 condinonale quodammodo. No.†verbum, quodammodo,quo denotat improprietatem, vt j. de acq poſ.l.ſi me in vacuam.& ibi no.in gl.fi.& ſic etiam debet intelligi gl.quæ eſt j.de opt.leg.l.ſi Pamphilo.& l.homine legato. videlicet ꝙ legatum hominis in gñe ſit condinonale.ſ.improprie,alias eſſent falſę gl.per rationes prædictas.

EXPEDITI de oppoſitionib.q̃ directo reſpiciūt.§.p declaratione noſtræ materiæ oppo.ad regulam, quæ dicit,duas cās lucratiuas non poſſe concurrere,in qua fundatus eſt noſter §.Et op.primo, ꝙ male ſit formata iſta rl̃a,nam cā dr̃ ɔctus,vel quaſi.Itē ubbgatio,quæ inde deſcendit.Item actio,quæ ex obl̃one deſcendit,& cauſatur,vt j de excep.rei iu.l.& an eadem actione.& ibi no.quocunque modo hic accipis cām,male dicit:nam cum hæc lex,& ſimile dicant,ꝙ vno debitore ſoluente,alter liberatr̃,ergo vterq; tenebatur,& ſic præceſſerat ɔctus,& obl̃o: ex cā ergo ɔcurrunt duæ cāæ lucratiuę. Sol.fateor ɔrium,nam ɔctus,obl̃o,& actio & cā lucratiua concurrunt,nō tñ quo ad effectum ſolidæ exactiōis, ex qualibet cā Nā ſol̃one facta ex vna,tollit̃ alia, & illo reſpectu duas cās lucratiuas non poſſe ɔcurrere,& hoc dixi in ſummario. Secundo op.& vr̃,ꝙ pñt concurrere quo ad effectum ſolidæ exactionis,vt j.de ver obl.l.exiſtimo,in prin.ver.aut ſi hoc verū,&c. vbi ſi res eſt mihi debita ſub cōdōne ex cā lucratiua,& pendente ɔdōne mihi ſoluat̃ ſolida ex alia cā lucratiua,ſi deſinit eſſe mea,& poſtea ɔdō primæ obl̃onis extiterit,iterum petam eam,vt ſolida mihi ſoluat̃,& ſic ɔcurrunt duæ cāæ lucratiuæ,quo ad effectum ſolidæ exactionis. Sol̃o.eodem tempore non poteſt cōcurrere,vt hic:diuerſo ſic,vt ibi. Nam ibi cum fuit ſolura ex vna obligatione lucratiua,alia non erat nata,ſed pēdebat ɔdū & deſinit eſſe mea,antequam exiſteret ɔdō,& ſic non fuit dare,ꝙ eodē tpe ɔcurrerēt.ita ēt eſſet in hac lege,ſi res debita ex teſtō vnius mihi ſoluat,viuo alio teſtarore, & deſinit eſſe mea eo viuu,iterū ꝓ ro dictā rē petere,ex alio teſtō,vt hic dicit gl.huius §.licet ꝑonat ſub dubio forte,ſed non debuit dubitare,qa duæ cāæ ɔcurrūt diuerſis tēporib.ſm Dy.& eſt caſus in d.l.exiſtimo.licet ipſi nō allegarent eam adhoc. Tertio ɔ id oppo.& vr̃,ꝙ hæc ſolu.eſt ɔ omnē rationem. Nam vr̃ debere dici totum ɔrium,cum eadē res poſſit eſſe mea ex pluribus cauſis cōcurrentib.eodem tpe, non autē ex plurib.cauſis non concurrentibus.l.in numerationibus.j. de ſol.& no.j.de acq.poſſ.l.3.§.ex plurib.Sol.fateor,ꝙ vna res pōt eſſe mea ex duabus cauſis lucratiuis ɔcurrentib.eodē tpe,per iura prædicta.Nec per hoc infringit rl̃a, q̃ hēt locū quo ad effectum ſolidæ exactionis ex vtraq; cā,ſed oppoſitū cōcludit,qñ eadem res ſemel ſoluta efficitur mea,ex duab.cauſis quod non eſt ɔ regulam nr̃am. Nec dicas,ꝙ iſtud non reperitur ex duab.cauſis lucratiuis,qa do tibi caſum j.ad l.Fal.l.verbis.2.reſp.vbi debebat qs aliquid in diem Reipu.ex pollicitatiōe,& ſic ex ca lucratiua, & legauit illud idē Reipu.Certe ſi dies debiti extitit,ex vtraq;cā dēt & ſi ſoluit̃ Reipu.efficit ſua ex vtraq; cauſa,nec infringit̃ rl̃a,quia vna eſt ſol̃o,& habēt locum no.in d.§.ex plurib.vbi Dyn.vr̃ huc tenere. Quarto opp.& vr̃,ꝙ eodem tpe quo ad effectum ſolidæ exactionis ɔcurrant duæ cāæ lucratiuæ,j.de act.& obli l.ſi is,qui Stichum. Sol.dicit gl.ibi,ꝙ ibi debet̃ ex duab.cauſis,quarum vna eſt lucratiua,vt legati,alia non lucratiua,vt ſtipulationis,hoc eſt diuinare,ɔ tex.in l.ſi ꝑutatur.in fi.ff.ad l.Aqui.Præterea debitum ex ſtipulatione ſimpl̃r intelligit ex cā lucratiua,arg.l.ſi ſtipulatus.ſ. de vſu.& de ope.li.l.Campanus. Vñ Pe tenet vltimam ſol̃onē poſitam in lege ɔria,i.ꝙ rl̃a habet locum, qñ duæ cauſæ lucratiuæ concurrunt in eadem perſona ab initio,ſed in lege ɔria, ab initio habuit originem in diuerſis perſonis,licet ex poſt facto deueniatur ad vnam. Hanc ſol.credo veram,& ꝓbat̃ per tex.legis ɔriæ, & ſup.tit.1.l.ſi ſeruus legatus.§.1 & ideo Imperator Inſti.eo.§.ſi eadem res,dicit,in eundem hoiem,&c.& iō dixi in caſu ſummario in eiuſdem perſona,&c.Hanc opin.tenet And.de Piſis,alias An. Zaphi.& Cy.h.d.C.de neg.geſt.l.qui pupillæ. Sed ɔ inſtatur fortiter,quia hæc ſolu.vr̃ ɔ caſum l.ſi mihi,& ibi.in princ.ſ. tit.2. Sol. ſm Pe.ibi ab initio habuit originem ex perſonis duorum,non tamen quo ad effectum ſolidæ exactionis,nam impediebant ſe cōcurſu,vnde ſi ex poſt facto deueniatur ad vnum,non variatur nā duarum obligationum,ſed d.l.ſi is,& l.ſi ſeruus legatus.§.1.loquitur,qñ ab initio quęliber perſona poterat petere ſolidum.Quinto 12 opp.dr̃ hic in lege,† ꝙ licet aliquid dederit cauſa ɔdōnis implendæ pro legato,ꝙ nihilominus dr̃ lucratiua cauſa,vt j.ad leg.Fal. l.ad veterani.§.1.& l.ſi fundus legatus & no.p Iac.de Are.in.ſi qs omiſ.cau.teſta.l.licet.ſed alia lex dicit,ꝙ ſi res ſit mea ex cauſa legati,& dedi aliquid cā ɔdōnis implendæ,ꝙ ex alio teſtamento poſſum eam petere,vt ſ.ti.1.l.plane.§ ꝙ ſi rem,vltimo rñ.ergo dr̃ ꝙ duæ cauſæ lucratiuæ in eadem perſona eodem tēpore concurrunt,quo ad effectum ſolidæ exactionis.Sol.dico,ꝙ cum aliquid dat̃ a legatario pro legato,titulus dr̃ lucratiuus ſimpl̃r,ſed ſm qd dr̃ oneroſus,vt no.in d.l.ad veterani.§.1.ſ.tit.1.l.non amplius.in prin. Eo ergo reſpectu,quo eſt oneroſus,vna ſol̃o non tollit aliam obl̃onem,& ſi duæ cāæ concurrunt,ita loquit̃ d § quod ſi remi Sexto opp.ad ꝑdicta,ſ.tit.1.l.non quocunq;.in prin.& §.1.Sol.ibi res,q̃ ꝑuenit ex vna cā lucratiua,nō ꝑuenit ꝑfecte,& irreuocabil̃r a nam erat diſceſſura cōdōne aduemente. Sed de vno dubitatur, a utrum interim pēdēte ɔdōne poſſit agi,an expectet̃ ɔdōnis euentus,& ſic deſinat haberi ex prima ſol̃one. Gl.parua in ver.dic cedēte.in d.l.non quocunq;.in prin.ponit vtranq; opinio.& ſe non firmat.Dy.tenet,ꝙ agat̃ exiſtēte ɔdōne, vt probat in verſ. nam & ſi ex ſtip.ea.l.non quocūq;.idē tenet Pe.tñ gl.in ver.nō liberatur.tenet ɔrium,j.de ver.ob.l.inter ſtipulantē.§.ſi rē. Tu dic ſm Iac.de Are. Aut vult qs agere ex alia cā,vt ɔſequat̃ totā rem,& dēt expectari ɔdōnis euētus,d.l.exiſtimo.& ita loquitur opin.Dy. aut vult agere vt ɔſequat̃ æſtimationem dubij euētus,& tūc poterit agere ſtatim,& ſic procedit alia opi.arg.de hoc ſ.fa.erci.l.item Labeo 13 §.ſi.cum l.ſequē.Vt igit̃ †totam iſtam mām colligas ſub quadā diſtinctione,ſcias,ꝙ vna regula eſt,ꝙ duæ cauſę oneroſæ poſſunt concurrere,l.non eſt nouum.ſ.de act.emp.Item alia regula eſt, ꝙ duæ cauſæ quarum vna eſt lucratiua,alia oneroſa,etiam poſſūt cōcurrere ſimul,l.ex promiſſione.j.de act.& obli.& ſ.tit.1.l.plane.§.ꝙ ſi rē.& hæc eſt alia rl̃a,de qua nihil ad pręſens.Tertia regula eſt,ꝙ duæ cāæ lucratiuæ non poſſunt ſimul ɔcurrere,& de hoc eſt dicēdum.Iſta quidem rl̃a ſm diuerſos terminos operat̃ diuerſum effectum.Nā qñ debet̃ genus,operatur effectum impediendæ ſol̃onis in eadē re,vt hac l.verſi.non idem.Sed qñ debet̃ ſpēs, o perat̃ effectum tollendæ obl̃onis.nam ſol̃one facta ex vna cauſa,tollit̃ obl̃o ex alia,vt hic in prin.& j.de act.& ob.l.oēs.Inſti.eo. §.ſi res.Aut ergo q̃ris quando regula locum habet quantum ad primum effectum impediēdæ ſol̃onis,& qñ debet̃ genus,& dic, aut debetur tale genus,quod in ſuo genere recipit functionem, quia in his ɔſiſteret mutuum,vt ſ.ſi cer.pet.l.2.& tunc regula nō hēt locum,vt j.de ſol.l.ſi quis duos.§.1.& j.e.l.Titia Seio,in prin.& quod no.in gl in ver.rem.Inſtit.eo.§.ſi res.Aut eſt tale genus, qđ non recipit functionē,& tūc aut res ſoluta pt ad oculū demōſtrari,& tunc hēt locū rl̃a,vt hic,ver.nō idem,Aut nō pōt ad oculum demōſtrari,& tunc non hēt locū regula,vt hic,ver.ſed ſi ꝑs. & ver.neq; plures.Nec diſtinguo vtrū fuerit adiecta certa demōſtratio,vel nō,quia tunc hr̃ vt promiſſor ſpeciei.vt ſ.dixi.& habebit locum diſtinctio,quā faciā in proximo caſu. Si vero quæris de ſecundo effectu obligationis tollendæ,quādo debet̃ ſpēs,tūc aut illæ cauſæ concurrunt diuerſo tpe,& nō hēt locum regula,vt j. de ver.obl.l.exiſtimo.vt no.in hoc.§.circa prin.Aut eodem tempore, tunc aut ex vna cauſa fit ſolutio eiuſdē rei fictę, puta quia ſoluitur pretiū:aut illæ duæ cauſæ lucratiuæ deſcendebāt ex teſtō vnius,vel duorū,q habebāt loco vnius: aut ex teſtamētis prorſus diuerſorū. Primo caſu hēt locū rl̃a,vt j.ti.1.l.hmōi.§.1.& hoc ſi relinquit̃ ab eodem:ſi diuerſis,ſecus,l.qd ergo.§.1.ſ.ti.1.Secūdo caſu,qñ ex teſtū prorſus diuerſorū,& tūc nō hēt locū rl̃a,vt Inſti.eo. §.ſi res aliena ſ.tit.1.l plane,§.ſed ſi duorum. Aut ſoluitur eadem ſpēs vere.& tunc aut ab initio habuit originē in ꝑſona diuerſorū aut vnius. Primo caſu,aut ambo vocabant̃ ad ſolidā exactionē,& nō hēt locū rl̃a,vt j.de act.& obl.l.ſi is,q.& ſ.tit.1.ſeruus.§.1.Aut ſiui faciebāt partē,& hēt locū regula,vt ſ.titu.1.l. ſi mihi,& ibi in prin. Scdo caſu,qñ habuerūt originem in ꝑſonam vnius,& tūc aut vna illarum cauſarū ſm quid eſt oneroſa,& ꝓcedit ɔcurſus alterius,vt ſ.ti.1.l.plane.§.ꝙ ſi rem.a.rñ. Aut omnino ē lucratiua,& tunc aut eſt res ex vna cā ſoluta reuocabiliter,& nō procedit regula,qa poterit agi ex alia,vel ſtatim,vel expectato euentu,l.non quocunq;.§.1.in prin.ſ.ti.1.& ſ.dixi.Aut eſt ſoluta irreuocabil̃r, & ꝓcedit regula,qa ſemper liberatio fit ex aliqua cā, nō diſtincto vtrum poſſit ad oculum demōſtrari,vel nō,vt hic in prin. & ſ. ti.1.l.non quocunque §.fundus. Inſti.eo.§.ſi res.cum ſimi.

14 Expeditus de ɔrijs veniā ad aliquas q.†Et primo quæro,vtrum cauſa lucratiua, & quaſi lucratiua concurrant? Declaro,quia debetis ſcire,ꝙ non ſolum eſt cauſa lucratiua,& oneroſa,de quib.dictum eſt ſup.ſed etiam quę vocat̃ quaſi lucratiua,vt ē cā noxalis,& alię ſiſes,vt j.de do.exce.l.apud Celſum.§.ſi qs aūt.verſ.cæterū ſi noxę deditus,& qđ ibi.no.licēt cā damni

ADDITIO.

a Ale.Sed vno dubitatur.Adde Bar.in d.l.non quocunque,& ibi Rom.

dãni infecti, q̃ æquiparat̃ noxali, vt s̃. de dam. inf. l. ꝓtor. §. hoc edictũ. & no. p Dy. eo. ti. l. si finita. §. si plures. Pone ergo, dẽs mihi seruũ alienũ cã lucratiua, seruus est effectus meus ex cã noxali, vtrũ sis liberatus? Vr̃, ꝙ sic. Nã si ex cã lucratiua ad me puenisset, esses liberatus: sed cã lucratiua, & quasi lucratiua æquiparant̃, vt dictis legibus, ergo, &c. Pm hoc vr̃ casus s̃. de noxali. l. si alienus. & j̃. de fur. l. qđ dr̃. Cõtra vr̃, nã qñ cã ſm quid est onerosa, non hẽt locũ rł̃a, vt s̃. tit. 1. l. plane, vbi. §. qđ si rẽ. sup. dixi. sed ista cã dr̃ cã quasi lucratiua, qa ſm qd est onerosa. ergo, &c. præterea euidẽtius hoc apparet in alio exẽplo. Si rem dignã magno pretio emã modico dr̃ quasi lucratiua, vt no. in d. vers. cæterũ. Sed tunc non est dubiũ, ꝙ inquantum dedi pretium, durat actio ex alia cã, d. l. plane, vbi. §. qđ si rem. ergo, &c. Credo, ꝙ ista scd̃a pars sit vera. nam qui hominẽ ex noxali cã accepit, minus accepisse vr̃, q̃ q hoĩem hẽt noxus solutum. hic vr̃ casus j̃. de do. cau. mor. l. mortis cã capimus. §. fi. & de sol. l. qui decẽ. §. qui hoĩem. Et ideo qui illũ Stichũ debebit, non liberabitur eo respectu, quia minus hẽt creditor, p hæc iura pro hac parte alleg. Sed si poneres talem casum, ꝙ qtis liberetur soluendo seruũ oblatum, vel domũ ruinosam, tũc non eẽt dubiũ, ꝙ ꝯtingeret liberatio. Ad ꝯ̃ria rñ. nã æquiparatio ꝓcedit, prout est eadem rõ, q̃ hic cessat. Ad d. l. si alienus & l. qđ dr̃. & quod ibi no. rñ. qa ibi non ꝯtingit liberatio pp reg. de duab. cau. lucratiuis: sed propter aliam rł̃am, q̃ ponitur in d. l. qđ dr̃. Quæro secundo, pone

25 † ꝙ illud, qđ mihi debes ex cã lucratiua, alius, q erat mihi obligatus nãliter tñ, mihi dat, vtrum sis liberatus; Rñ. sine argumentis, aut ille erat obligatus ex nãli oblĩone, qua benefacientibus benefacere debemus, de qua loquitur s̃. de pe. hæ. l. sed & si l. §. ꝯsuluit & tunc solutio est donatio, & iõ eris liberatus, ut no. in d. §. cõsuluit. hoc patet in legato, qđ fit ex præcedentib. meritis, vt s̃. p soc. l. nec adiecit tñ dr̃ cã lucratiua, vt hic, & d. §. si res. & l. apud Celsũ si quis autem. Licet quidam dixerit legatum nõ esse causam lucratiuam, quorũ op. refert glo. j̃. de act. & obl. l. si is, qui. & male, qa ꝯ̃ prædicta iura. Si vero erat obligatus nãliter, vt pupillus, cui mutuata erat pecunia, uel absolutus a vero debito p sñiam, tunc talis solo non diceretur donatio. l. hoc iure. §. pe. j̃. de do. & ideo

a nõ esses liberatus. Tertio quæro, a ego sum obligatus mulieri ad

26 fundũ sibi dandum ex causa lucratiua, † nũc dictus fundus est dictæ mulieri a vero dño datus in dotem, demum matrim. est solutum, & fundus reuertitur ad mulierẽ, quæritur, vtrum ego sim liberatus. Vr̃, ꝙ nõ, quia fundus reuertitur ad mulierẽ ex cã dotis, q̃ respectu mariti dr̃ onerosa, ut j̃. de act. & obl. l. ex ꝓmiss. ergo, &c. p hoc vide tex. & gl. j̃ e. l. cũ pr̃. §. pater filiæ. Cõtrariũ credo esse verum, vos debetis scire, ꝙ si aliquis dat dotem pro muliere,

27 † ista causa dotis respectu mariti dr̃ onerosa, qa recipit pp onera matrimonij supportãda, sed qñ vadit ad mulierem, vadit ex cã lu-

b cratiua, [b] quia quo ad eam est donatio, de hoc est tex. j̃. de his, q̃ in frau. cre. l. fi. §. si a socero. ver. aut si neuter. & no s̃. sol. ma. l. Mæuius. §. fi. in ult. gl. Si hẽt ex causa lucratiua, ego ero liberatus. Ad ꝯ̃ria rñ. quia dico, ꝙ est onerosa quo ad maritum tñ. Ad §. pater filiæ. rñ. ꝙ rõ ibi posita in gl. nõ est bona per ꝓdicta iura. Sed rõ est ibi, quia illa mancipia non erant ꝯstante matrimonio mulieris, licet esset spes reuertendi ad eã. cum ergo non hr̃et, vere cessat rł̃a de duab. causis lucratiuis. Sed si ꝯtingeret, ꝙ mancipia reuerterẽtur ad filiam soluto matrimonio, anteq̃ hr̃s patris solueret æstimationem mancipiorum, crederem ipsum hæredem liberatum per ea, q̃ dicta sunt: sed dices, ꝙ prædicta sunt ꝯ̃ casum. C. de impo. lu. desc. l. j. §. lucratiua. li. x. vbi dicit, ꝙ licet dos reuertat̃ ad mulierẽ ex cã donationis, tñ non dr̃ hr̃e effectũ lucratiuũ. Rñ. ꝙ non hẽt effectum causæ lucratiuæ quantum ad aliam descriptionem, seu ꝓstationem quatuor siliquarum, de quo loqtur ille titulus, alias

28 secus, ut patet per ꝓdicta iura. Et istud † est vtile scire c ꝓpter pr̃es

c qui dotant filias spurias, nã vr̃, ꝙ venientes ab intestato possint reuocare ab ipsa muliere, qñ dos est reuersa ad eã, cum dos quo ad eam sit donatio, & ei donari non possit, l. j. C. de na. li. & de incest. nup. auth. ex cõplexu. & ĩ corpore vñ sumitur, ergo &c. Sed istud

d forte non procederet de iure Canoni. [d] quo iure spurij sunt alendi. ut extra, de eo, q du. ĩ ma. q̃ pol. p adul. c. cũ hr̃et. ergo eadẽ rõne sunt dotandæ. facit quod no. Cy. de adm. tu. l. nõ omni Quar-

29 to. † q̃ro, utrum qs possit exceptioni, q̃ ꝓcedit ex illa regula, renũciare. Et vr̃, ꝙ sic, p l. siquis in ꝯscribẽdo. C. de pac. cũ si. Itẽ vr tex. j̃. ti. j. l. nutu. §. j. ubi vr̃, ꝙ uoluntas testõris tollat hanc exceptionẽ. Et pro hoc facit gl. s̃. de transac. l. de his. Contrarium dico, nam si bñ aduertamus tex. Inst. eo. §. si res. ista exceptio non est introducta in fauorem rei, sed pp iuris rigorem, qui est, vt quod meũ est, amplius non põt fieri meum, vt probat in l. quoties. la 2. j̃. de sol. ergo non põt renunciari, l. tametsi, ad Mace. & s̃. ti. 1. l. nemo põt. cum si. Præterea in d. §. si res. dr̃ duas causas lucratiuas cõcurrere

30 non posse, ergo, &c, sed † verbum, põt, cũ aduerbio negatiuo importat necessitatem, vt j̃. de fur. l. nõ põt. & no. per Ioã. An. ext. de re. iu. c. j. li. 6. sed si posset huic rł̃æ renunciari, esset in volũtate, qđ esse dẽt de necessitate Præterea p hoc induco casum s̃. tit. 1. l. qd ergo. §. si qs duos. vbi expresse testator voluit, ꝙ vterq; hr̃dum teneretur ad solidam rem, & sic voluit, qđ rł̃a non haberet locum. tñ non ob. sua volun. hẽt locum regula, vt distinguamus, vtrum ad legatariũ primo pueniat æstimatio, aut res, ut ibi patet. Facit j̃.

de ope. li. l. cerdonẽ. hoc ẽt vr̃ tenere gl. s̃. ti. j. l. hmõi. §. j. Nõ ob. l. nutu. §. j. qa ibi testõr alijs verbis vsus est, ꝙ deẽt æstimatio: secus si simpr̃ prohibuisset reg. hr̃et locũ. Nõ ob. gl. l. de his. qa utrũ sit ue-

e ra, sunt opinio. Vltimo §. iste e cum sua mã inducit̃ ad multas uti-

21 les & quotidianas qõ. primo † Dy. inducit hũc tex. qui dicit actionẽ extinctã nõ resuscitari, ad qõnẽ, si dñs post triẽniũ recipit pẽsionẽ ab emphyteuta, utrum ius emphyteutæ restauretur. De quo dic, ut hic p eũ. & habes in l. 2. C. de iu. emph. p gl. & plenissime p

22 Cy. ibidẽ in 4. q. Scd̃o inducit̃ per Petrum, † ꝯsuetudo est in ecclesia Pisana, ꝙ si unus ex canonicis moriat̃, canonici lucrentur fructus primi anni: demũ accidit de vna ꝓbenda, ꝙ uacauit bis eo anno, vtrũ dẽat hr̃e fructus duorũ? Et dicit Pet. ꝙ ultra mõtes ĩ quadã ecclesia, ubi fuit hæc ꝯsuetudo, fuit d̃terminatũ, ꝙ fructus vni' anni tñ deberent hr̃e, ne duæ cãæ lucratiuæ eiusdẽ fructus ꝯcurrant, & hoc tenet An. Zaph. & qdã alij. Tertio. ego induco ĩ ar̃. ad

f alias qõnes. [f] Vno statuto cauetur, ꝙ † si qs portauerit blãdũ extra

23 comitatũ, ꝙ pdat aĩal, sup quo portaret, & ꝯdemnet̃ in decẽ. Alio statuto cauet̃, ꝙ in oĩb. maleficijs cõmissis de nocte pęnæ duplicent̃. Mõ pone, quidã sup mulo extraxit frumentũ de nocte, vtrũ teneat̃ ad duos mulos. Certe nõ, ne duę cãæ lucratiuæ ꝯcurrant. Nec distinguo, vtrũ primo soluit rẽ, vel æstimationẽ, cũ hic sit debitũ ab eadẽ ꝑsona, l. hmõi. §. j. s̃. d̃ le. 1. & s̃. dixi. p hoc do casũ. inf. eo. l. Lucius. §. impuberẽ. vbi patet, ꝙ statutũ. de pęnis duplicãdis hẽt locũ in pęnis existentibus in quantita. nõ in specie, uel ĩ corpo

g re. Sed pone, g ꝙ duo hoĩes diuerso tpe extraxerũt sup eodẽ mulo, vtrũ quilibet debebit perdere vnũ mulũ. Et certe ex prædictis patet solutio. qa aut primus soluit æstimationẽ, & secũdus tenet̃ ad mulũ: aut primus soluit mulũ, & alius liberat̃ per regulam de duabus causis lucratiuis. Sed ad ista duo dicta ur̃ obstare casus. l. quicunq;. C. de ser. fugi. vbi publicatur species Sed rñ. dẽt, qđ ibi

24 lex hoc expresse statuit: alias secus. Scd̃o vr̃ obstare. Nã certę sunt causę lucratiuę, quæ ponuntur. C. de impo. luc. descri. l. 1. §. lucratiuas. lib. x. inter quas nõ est illud, qđ acquirit̃ ex cã pœnæ, ergo,

h &c. Sol. dico, h ꝙ illud, qđ acquiritur ex cã pœnæ, hr̃ titulo lucratiuo, ut C. de modo mulct. l. mulctarũ. ibi, compẽdia. probatur ex rõne in summa. & l. quod placuit. j̃. de iu. fis. & C. pę. fis. cred. præferri. l. 1 li. x. & est tex. in Auth de nup. §. si uero altera. ubi illud, ꝙ perdit ille, qui dedit cãm diuortio, dr̃ alterius lucrum. pro hoc. C. de sacros. eccl. iubemus. ij. §. sane. Et hoc patet ad sensum, quia p hoc fisco nihil abest. Nõ ob. §. lucratiua, quia illud est uerũ quantum ad illã ꝓstationẽ quatuor siliquarum. Tertio vr̃ obstare, quia rł̃a hẽt locum ĩ eo, qui est debitor speciei, & sic species est ĩ oblõne, ut hic, & l. oẽs, d̃ ac. & ob. cũ si. sed ille, q portat ꝯ̃ d̃nentũ, amittit statim l. cõmissa. j̃. de pub. & statim hẽt fiscus dñ. ũ. ergo delinquens nõ dr̃ debitor, cũ nõ sit oblĩatus, vt Inst. de ac. §. j. ergo ĩ isto

i casu rł̃a non hẽt locũ. Rñ. ꝙ non publicatur [i] statim, sed expectatur

25 sñia Nam dẽs † scire, ꝙ lex qñq; exprimit, ꝙ ipso iure cõfiscetur, tunc hẽt locũ d. l. ꝯmissa Qñq; non exprimit, & tunc aut vtit̃ verbo ꝓteriti tpis, puta sit priuatus, & tũc ẽt intelligitur ipso iure. Aut vtitur verbo futuri tpis, vt priuet̃, vel amittat, & tũc aut est ibi verbũ, mox, vel statim, & idem, qđ ipso iure. alias expectat sñia. Hoc probatur C. de sacros. eccl. l. iubemus, §. œconomus. in gl. sup uer. priuet̃, & in Auth. de incest. nup. §. j. in glo. sed nunqd. Cum ergo hoc statutum non exprimat, nec utatur uerbo ꝓteriti tpis, nõ confiscat̃ ipso iure. Præterea posito, ꝙ sic esset, scd̃us portans super eodẽ aĩali, nõ teneret̃ ad aliud aĩal, per illã rł̃am, ꝙ res mea non põt

26 fieri amplius mea. † Tertio ex præmissis insurgit alia q. statum cauetur, ꝙ ꝯfitenti diminuat̃ quarta pars poenę. Mõ primus, & secũdus sunt ꝯfessi, & primus soluit fisco tres partes aĩalis, nũqd scd̃us tenebit̃ ad integras tres partes. Vr̃, ꝙ sic: nã quilibet tenet ad tres pro indiuiso, nõ designata certa demõstratione, quæ non põt ad oculum demõstrari, ergo rł̃a nõ hẽt locum, vt hic. Sol. dico, ꝙ secundus non tenetur, nisi ad aliam quartã partẽ, q̃ fiscus non habet. Nam debes scire, ꝙ iste §. hẽt locũ, c, ñ illa pars pro indiuiso, quę d̃betur duob. bis repent̃ in eadẽ re. Nã quælibet dr̃ dimidia, qa vna res habet duas dimidias, sed unum aĩal diuisum in quatuor partes,

ADDITIONES.

a Ale. Tertio quæro. Sed sufficiat, qđ res sit mihi legata, si nõ sum nactus possessionẽ ad hoc ut non possum agere ex alia causa lucratiua, cum dominium rei legatæ trãsferatur recta via, unde Pau. de Cast. in l. inter stipulantem. §. si rem. de ver. ob. qđ no. per illum tex. in ver. nactus.

b Ale. Causa lucratiua. An titulus dotis dicatur lucratiuus, vel ecõtra, de quo dicit Bar. in l. cum pater, §. pater filiæ. infra eo.

c Ale. Vtile scire. Vide Bar. in l. fi. §. si a socero. quæ in frau. cred.

Ale. Iure canonico. No. qđ hodie tenemur alere nostros filios spurios. contra videtur tenuisse Bar. in l. vxorem. §. pater naturalis. de leg. 3. & adde Bal. in l. mater. C. de iure dotium.

e Ale. Vltimo §. iste. Vide Bar. in l. 2. C. de iure emphy.

* Menoc. Ripa in tract. pestis in remed. ad conseruan. vbertatem, nu. 136.

f Ale. Ad alias quæstio. Et uide Bar. in l. sancimus. infra de poe.

g Ale. Sed pone. Vide Bar. in d. l. sanctio circa fi.

h Ale. Sol. dico. Adde tex. in l. si minoris, ad fi. de admi. tu. Et id, quod q̃ritur ex ludo, an dicatur ex cã lucratiua, uide Bal. in l. j. in fi. C. si quid in fra. pat. Et no. qđ si aliquid hr̃ pro pretio illicite soluto, dr̃ haberi ex causa lucratiua, vt no. Bar. post gl. in l. j. §. fi. cum l. seq. supra si quis omit. cau. te. quod no. & ibi scripsi.

i Non publicatur. Adde Bar. in l. Imperator. infra de iure fisci.

tes,non hēt bis tres partes. Ostendo per siſe, si eadē res est mihi legata in testō diuersorum, si in quolibet imminet Falcidia, an quilibet hrēdū tenetur ad tres partes? Certe nō, sed solum ad aliā partem, quę ad legatū, non peruenit. Istud vr̄ Iurisconsultus velle, in sinē si bñ intueamur, s̄.ti. r.l.non quocūq;.§.si fundus, in fi. §.vbi si fundus est mihi donatus, vel legatus, & partē emi, pars mihi donata, vel legata est ꝓ indiuiso: vñ licet pars, q̄ habeo ex cā lucratiua, non possit ad oculū demonstrari, tñ non petā totum fundum. Nā totus nō pōt bis reperiri: sed petam id solū, qđ mihi abest, s. id qđ habeo ex cā onerosa, ad quod facit, quod dixi s̄.in 4 op. secundæ partis huius §. Nullus ergo huius §. subtilitates tanquam inutiles spernat. Videtis n. hanc mām utilem, & quotidianam. Est ergo s̄m ꝯsilium Pauli Iurisc. efficaciter aduertēdū, vt j. de libe.leg, l.legam.in prin. Deo gratias, amē. Hic §. fuit repetitus ꝑ me Bart. de Saxoferrato minimū inter legū Doctores, nūc Infortiatū legentē in alma ciuitate Pisarum, sub anno Dñi 1351. mense. Iunii, &c.

In fundo. Si res legata traditur non perfecte, act. ex testō adhuc durat ad ipsam. h.d. No. istū modū æstimandi, seu examinandi istam rem dotalem. Simile s̄. fam ercisc. l. Mæuius. §. fi. No. ꝙ soluta re, adhuc durat actio ex testamēto. Dixi in l. huiusmodi §. si ædes. s̄. ti. 1. Opp. ꝙ detur actio in factum, l. si hæres. sup. eo. Solūt in gl.

1 *Dispositio generalis an, & quando deroget speciali, & econtra.*

Eum qui. Dispositio gñalis sequēs derogat speciali pcedenti, quæ cadit inter grauatos, h. d. difficilis §. est Op. s̄. n. 1. si tibi homo §. 1. pp quod hic §. legitur principaliter duob. modis. Primo, ꝙ hic fuit legata species hęreditaria. & ideo ille hæres primus, q solus fuit grauatus, nō tenetur nisi pro parte sua.[a] l. si fundū sub ꝯditione, §. si libertus. s̄. tit. 1. & no. hic in 1. glo. Alii ergo, qui postea fuerunt grauati in codicillis, gñaliter tenent̄ pro portionib. suis.[b] Et ideo bene dicit tex. ab oībus non quærere, id est a quibusdam sic, & a quibusdam nō: quia ille, qui soluit, iam liberatus est pro parte sua, pro partibus uero aliorum quæritur dñium. Sed lex ꝯria loquitur, qñ erat legata res nō hæreditaria, & ideo primus grauatus tenebatur insolidum, vnde soluendo totam æstimationem liberat se, & alios, & sic ab aliis nihil quæritur. Et istā tenuit Dynus, & Iac. de Are. & hanc ꝓsequitur hic glo. & gl. 3. in prin. vsq; ibi, sed vr̄, ꝙ nec pro partib. &c. ibi, incipit prosequi aliam lecturam, ꝙ hic fuit legata res, etiam nō hrēditaria, & sic primus hæres tenebatur insolidum. Sed nunc op. de l. si tibi homo. § 1. s̄ de leg. 1. ubi alii non tenentur. Timore huius ista lex variatur duob. modis. Vno modo s̄m Dy. ut loquatur ante traditionem factam, & dico. ꝙ concordat cum contrario, vt exponamus hic, ab oībus nō quærere, id est, a nullo quærere, qa negatio postposita facit æquipollere suo ꝯrio, l. legitimos. §. an ergo & prouocare. s̄ de legiti. tuto. & ista est vera in se. Secundo modo legitur hic in gl. vt dicamus, fateor, ꝙ cæteri hæredes non tenebant̄ soluere, nec poterat ab his vendicari, vt in ꝯrio; sed hic sponte soluerunt, vnde pro partibus aliorum transit dñium, nō pro parte eius, qui primo soluit, æstimationem immo qui æstimationem totam soluit pro partib. aliorum, repetet tanq. indebitum. Sed oppo. ꝙ etiam pro parte eius, qui soluit ęstim. transeat dñium, si ponimus eum consensisse traditioni. Error enim non impedit dñij translationem, toto ti. de cōd. ind. Fatetur gl. ꝙ transit, sed reuocabiliter. vide eā. Op. ꝙ uideatur sæpius legāre, qñ legat in testō, & codicillis, l. quinquaginta. sup. de prob. Sol. ibi quātitas legabatur, hic species. Op. ꝙ solum primus singulariter grauatus teneatur, non obstante clausula gñali posita in codicillis, ut s̄. eo. l. legatorum. §. qui plures. Soluit glo. ibi specialiter fuerūt rogati plures, unde clausula gñalis pōt uerificari ī eis, hic specialiter fuit rogatus unus, ūñ clausula generalis non pōt adaptari uni soli. Quæ sol. est bona, licet etiā alio modo possit solui, s. quia ibi in codicillis non fuerunt grauati oēs, licet oēs fuerīt scripti. iñ ista, q̄ hic ponitur, est notabilior. Op. & uī, ꝙ ille solus teneretur, qui spāliter est grauatus, l. Titia. §. Luci⁹. s̄ eo. pro cuius 1 † declaratione aduerte, qñ dispositio gñalis, & specialis procedit circa personas grauatas, sic dic: aut pcedit generalis, & sequitur specialis, & per illam recipitur a gñali, & solus spāliter grauatus tenetur, d. §. Lucius. Aut præcedit spālis & sequitur gñalis, & tunc aut legatur quātitas, aut species. Si quantitas, tūc ꝑ aliam non derogabitur, sed sępius debet, l. si plurib. § j s̄. eo. & s̄. ti. j. l. seruo alieno. §. si quis a primo. & hoc no. aut legat spēs, tūc aut est spēs hrēditaria, & spāli per gñalem non derogat, qa cū primus teneatur pro portione hrēditaria tñ per clausulam gñalem, alii tenebuntur pro portionibus suis, ut hic s̄m 1. lec. Aut legatur species non hrēditaria, & nunc speciali prouisioni per generalē derogatur, non vt minus debeat, quia tota res debetur, sed alio modo. Nam primus specialiter grauatus non tenebitur, nisi ꝑ parte sua hrēditaria: tñ nisi esset cl̄a generalis, teneretur insolidum, vt hic s̄m ij. lec. & d. l. si tibi homo. §. 1. sup. ti. 1. Fallit, si verba generalia possent restringi ad specialia, vt si plures eēnt specialiter grauati, l. legatorū. §. j. supra eodem. & hoc no. in gl.

ADDITIONES.

a Ale. Nisi pro parte sua. Et vide Bar. in l. continuus. §. fi. de uerb. obli. ad fi.

b Ale. Pro portionibus suis. Et vide plene no. per Bar. in l. si pluribus. §. j. supra eod. & in d. l. si tibi homo. §. j.

1 *Casus in terminis positio.*

2 *Testator si rem propriam alteri obligatā legat: et in ea recuperanda sit necessarius magnus sumptus, hæres tenet ad sumptus: alias cedendo actionem liberatur.*

3 *Libellus in casu huius §. qualiter formetur*

4 *Vsusfructus non dicitur tertia, nec quarta pars fundi, sed consistit in parte integrali.*

5 *Tradēs rē, quæ alteri debet seruitutē, dicitur tradere possessionē vacuam.*

6 *Tradens rem seruientem, non dicitur tradere possessionem liberam.*

7 *Ius seruitutis quomodo dicatur esse in fundo.*

Fundo. Hrs tenet̄, si fundus tradit̄ diminutus in iure vsusfructus, vel pignoratus, vel ab alio possessus: secus si alteri seruiat. Itē nō valet legatū rei meæ pp seruitutē alii debitā. h. d. Primo loquit̄, qñ mihi legatur res aliena, in qua deficit ius. Scđo, qñ mihi legat̄ res mea, in qua ius aliquod deficit. scđ ibi si aūt. Item prima subdiuidit̄ in quatuor. Primo, qñ deficit ius vsusfructus. Scđo rñdet cuidā obiectiōi. Tertio loqt̄, qñ res est pignorata, vel ab alio possessa. Quarto loquit̄, qñ deficit ius alterius seruitutis, Scđa ibi, vsusfructus. n. Tertia ibi, enimuero fundo. Quarta ibi, non idem. Venio ad casum in terminis, 1 † quē pone sic. Hrs tradidit mihi fundū legatū, tñ in eo alius habebat vsumfructum, q̄ritur qualiter mihi legatario ꝯ hrēdē ꝯsulatur? Rñ. ꝙ ille vsusfructus, q deficit petēdus est ab hrēde actione ex testō. h.d. In tex ibi, fundo legato, subaudi & tradito ab hrēde, sequit̄, nihilominus petēdus est s. vsusfructus. nec. n. pōt referri ad fundū salua ratione recti sermonis. Venio ad scđam partē, ī qua sic formo casum, dictū est, ꝙ vsusfructus, q deficit, est petendus. huic vr̄ obstare, quia qñ ī re legata soluta deficit aliqđ ius, tūc adhuc ipsa res legata petitur, nō illud, qđ deficit, ut l. hmōi. §. ædes. sup. ti. j. & sup. ea. l. § i fundo. Ad hoc rñdet Iurisconſ. fateor, ꝙ ꝯsistit legatū in iure rei, non in parte quota, iñ vsusfruct⁹ est tale ius, qđ ꝯtinet emolumentū rei, & iō dr̄ pars dñij, qa ex vsufructu, & proprietate ꝯstituitur plenū dñiū: ꝯria ergo loquūt̄, qñ deficit aliquod ius seruitutis, vl̄ aliud, ꝙ rei emolumētū, vel vsumfructum non ꝯtineat. h.d. Venio ad tertiam partem, & formo sic casum. Quid si hrs tradidit mihi fundū pignoratū, vl̄ fundū ab alio possesū. & sic possessionē nō vacuā. an legatarius ob hoc possit agere? Rñ. Iuriscō. & dicit, ꝙ sic. Et aduerte diligēter, ꝙ Iuriscon. uō dicit, ꝙ agat̄, vel luat, vel ꝙ possessio vacet, sed dicit, ꝙ agitur, ob hoc, hoc est actione ex testō ad ipsam rē, ut hoc ꝯsequatur. Venio ad quartā partē, q̄ incipit, nō idē, &c. Dic sic, pone, ꝙ hrs tradidit mihi fundū legatū, q dēbat seruitutē alteri fundo, an pp hoc poterit ꝯueniri a legatario? Rñ. ꝙ nō. h.d. Venio ad scđam partē principalē, pone, testōr legauit mihi fundū meū, q seruiebat fundo suo, an legatū valeat, & videat̄ mihi per hoc relinquere liberōnē ab illa seruitute? Rñ. ꝙ nō. h.d. Ad primā partē op. & vr̄, ꝙ licet vsusfructus sit alienus, non possit cōueniri hrs, qa testor vr̄ legare ius, qđ in re hēbat, l. si domus. §. fi. s̄. tit. 1. Huius timore ista lex legit̄ duob. modis. primo, qñ testōr legauit fundū suū. scđo, qñ legat alienū, & hoc tangit̄ hic in gl. parua, q̄ incipit. s. testōris, Si intelligis in fundo alieno, hoc est non testōris, neq; hrēdis, intelligas in casib. in quib. valeat legatū rei alienæ, vt sup. ti. 1. l. apud Iulianū. §. fi. & l. cū rē alienā. C. e. Vñ cū hrs teneat̄ facere fundū plene legatarii, & teneatur de euictione, vt l. si dom⁹. §. 1. sup. ti. 1. ꝓcedit iste §. sine scrupulo. Nec ob. ꝯrīū, qa hic nullū ius hēbat in re, sed legauit rē alienā. Itē pōt intelligi in fundo alieno, i. nō testōris, sed hrēdis, & tūc ꝓcedit sine scrupulo, quia hrs dēt dare pfecte vt j. l. pxi. §. si rē. Tertio pōt intelligi in fundo testōris, vsusfructus erat alienus s. hrēdis. Tunc ēt ꝓcedit sine scrupulo. ut sup. e. l. is cui⁹. & j. eo. l. cū filius. §. dñs. Quarto modo pōt intelligi, ꝙ fundus erat defuncti, & vsusfructus alterius, q̄ hrēdis, tunc obstat ꝯrīū, quia testōr vr̄ legare solū ius, qđ hēt. Sed qdā rñdet, ꝙ fallit hic in vsufructu, qñ ꝯtinet emolumētū rei, ne alias legatū sit inutile.[a] Certe nō est a inutile legatum proprietatis. vñ ista lec. nō ꝓcederet, nisi poneres testōrem dixisse expresse, ꝙ fundus integer ꝑstaret̄. Opp. ꝙ nō dēat peti vsusfructus, sed ipse fundus l. hmōi. §. ædes. sup. ti. 1. Ad hoc rñdet iurisconsultus hic in tex. vt dixi ponēdo casum in scđa parte, ꝙ tñ declarabo melius j. ꝑ qōnes. Venio ad ver. enimuero fundo Opp. ꝙ hrs non teneat̄ luere fundū. de l. si res obligata. sup. ti. 1. Sol. hoc pōt intelligi primo in fundo alieno, & tūc ꝓcedit sine scrupulo, quia tunc hæres tenet̄ perfecte facere rem legatarii, & tenet̄ de euictione, Itē pōt intelligi ī fundo hrēdis, & siī. procedit clare eadem ratione, sed si intelligamus in fundo testōris obligato extraneo, tunc ista lex dēt intelligi s̄m distinctionē d. l. si res obligata. sup. tit. 1. ut loquatur hic in illis casibus, in quib luitio spectat ad hrēdē: sed si ponamus, ꝙ fundus testōris erat obligatus hrēdi, tunc dēt intelligi secūdum ea, quę dixi in l. si seruus Titii. j. ti. 1. Op. hic dr̄, ꝙ hrs debet tradere vacuam possessionē, vt gl. innuit hic, dum alle. l. 2. §. 1. supra. de actio. emp. sed ꝯ, immo non tenet̄ tradere vacuam, l. si domus. §. fin. sup. tit. 1. Rñ. si quidem testator legauit rem alienā scienter, tūc iste. §. procedit

ADDITIO.

a And. Barb. Certe non est. Et contra hoc dicit Io. de Imo. in c. pastoralis. de do. & vide quæ ibi dixi, quia tenui contra eum.

pedit sine dubio, qa hrs tenet facere rē pfecte legatarij. Sed si poneres, 2 † q̄ testor legaret rē ppriā, q̄ alius possideret, tūc videret legare ius, qd̄ hēt in re, d. l. si domus, §. fi. & tunc hrs liberat cedēdo actionem, si q̄ hēt, l. apud Iulianum, §. si Titius, s. ti. j. Fallit in casu si pro recuperāda possessione esset necessarius magnus sumptus, tūc pertineret ad hr̄dem: sicut dicimus in seruo legato, qui erat l fuga ex lōginquo, l. cum seruus, s. ti. j. p rōnem positam in l. si res obligata, s. ti. j. Venio ad ver. nō idem. Opp. qd̄ pp cæteras seruitutes hrs teneat, l. seruo legato. §. si fundus, s. ti. j. Sol. ibi legauit fundum vt optimus maximusq; est. hic simpliciter, & iste passus declarat. j. eo. l. cum filius, §. dñs. Venio ad sedām partem princ. Op. qd̄ pp istas cās valet legatum rei meæ, qa videor legare ius, qd̄ hēo in re, l. si tibi hō, in princ. s. ti. j. Sol. gl. q̄ istud refert solum ad seruitutes, & ad ius vsusfructus, q moriēte legatario redibat ad pprietatem, absq; legato: sed si esset talis vsusfructus, q non rediret, tūc valeret legatum, d. l. si domus, §. fi s. ti. j. Ad idem op. de l. apud Iulianum. §. si Titius, s. ti. j. Huius timore gl. hic distinguit plene, & clare: vi3 de eam, & signa. Quæro, in prima parte huius §. qualiter † formatur libellus, & ad qd cōcluditur? Gl. dicit, quod in primo casu petetur vsusfructus, in sedo, & tertio petet fundus, vt p hoc aduersarius adhuc cogat luere, vel possessionem vacuam tradere. Vide gl. ī ver. continet. quæ incipit, s. vsumfructum, & istud est verum, & h. d. apte tex. vt dixi ponendo casum. Contrarium tenet gl. in l. eum, q ita §. pe. j. de ver. ob. vbi dr̄, q̄ fundus petet, vt hēat vsumfructum, & pro illa vr̄ casus in l. si ita stipulatus, §. Titius, de ver. ob. vbi dr̄, q̄ fundo soluto sine vsufructu in nullo ɔtingit liberatio. Dy. tenet istam gl. in d. l. eum, q ita. §. pe. reprobata illa. Ad §. Titius. rn̄. q̄ licet non cōtingat liberō in aliquo, tn̄ illud, quod deficit, tn̄ dēt peti. Simile in l. si non sortem. §. si decem. de cond. indeb. Sed ɔ̄ Dy. & glo. vr̄ tex. hic, qa dicit non consistit in parte. s. quota. Non. non consistit ī 4 parte tertia, vel quarta. Nō. n. vsusfructus † pōt dici tertia, vel quarta pars fundi: sed cōsistit in parte integrali, qa ex proprietate nuda & vsufru. constituitur plenum dñium, l. recte dicimus. j. de verb. sig. & quod ibi not. melius q̄ alibi. Item ɔ̄ eos vr̄, q̄ vsusfructus nō est in obl̄one. l. & p iusiurandum, §. illud. j. de accep. ergo nō est in petitione. Rn̄. & dico, q̄ immo est ī obl̄one, l. si a reo. j. de fideiu. Ad §. illud. rn̄. vt ibi dixi. Teneo ergo gl. hic positam, & opi. Dy. p casum huius §. & p tex. in d. l. eum, q ita. §. pe. & ibi dixi. Quæro, ali a qs a tradit rem, † q̄ dēt alteri seruitutem, vtrum videat tradere pos5 sessionem vacuam. Hic est casus, q̄ sic. Nam primo dicit, q̄ hrs tenetur tradere possessionem vacuam, postea dicit, q̄ non tenet hrs si tradit rem seruam. pro hoc vr̄ tex. s. de eui. l. qd ad seruitutes, cō6 iuncta l. 3. in princ. s. de act. emp. Sed † quæro, pone, q̄ in instrō est pmissum tradere possessionem liberam, & vacuam, si tradit seruiētem, fateor, q̄ vr̄ tradere vacuam, vt dixi: sed an videatur tradere liberam, puto, q̄ nō, qa p seruitutem auferi aliqd de iure rei, ita q̄ libere & hr̄e, & possidere non licet, l. stipl̄o ista. §. j. s. de uerb. ob. Præterea ɔ̄ eum, q sibi asserit seruitutem dēri, datur interdictum vti possid. l. si duo. §. si vicinus. s. vti possid. Sic ergo apparet, q̄ per hoc turbat possessionem, & sic non est libera. Etiam hoc vr̄ expressum in l. vim facit. in fin j. de vi, & vi arma. Sed ɔ̄ hoc facit, qd hic dr̄ in vlt. gl. s. q̄ ius seruitutis est extra rem, ergo p hoc possessio rei 7 nō dr̄ minus libera: sed rn̄sio patebit ex seq. q. Quæro ergo, † vtrū ius seruitutis dicat esse in fundo? Gl. hic dicit, q̄ nō. In ɔ̄triū vr̄, j. de dam. infe. l. eorum, facit ff. de noxa. l. noxalib. & h. d. Ia. de Are. Tu dic, q̄ seruiens in fundo dñan est ius ei, cui dētur ista seruitus, & in eo ex hoc aliqd plus ponit. l. q in aliena. in fi. de nego. gest. in fundo seruiente non est aliqd ius positiuum, sed priuatiuum: quia p hoc illi fundo, & iuri eius detrahitur, l. stipl̄o ista. §. j. de ver. ob. & pbat in l. arbor. §. fi. s. cō. diu. Et iō si lego tibi fundum tuum seruiētem non videor legare liberationem seruitutis, qa in eo nullum ius habeo, qd ponat aliquid in me, sed ius illud est in fundo meo dominante, quem fundum tibi non lego.

ADDITIO.

a Quæro, aliquis. Vtrum tradens rem, quæ debet alteri seruitutem, dicatur tradere possessionem vacuam, vel liberam, adde Bar. in l. 3. §. 1. ff. de act. emp. in l. vim facit. ff. de vi, & vi ar. & Bal. in l. fi. C. de pac. inter emp. & ven. & Ang. in l. in conuētionalib. §. si quis vacuam. ff. de uer. ob. in c. cum Ioannes, in glo. 2. de fide instru. Quid aūt de pacifica possessione, vide per Pau. de Lea. in cle. gratiæ, de rescr.

A municipib. Municipib. pōt vsusfructus reseruari' qa pōt extingui. h. d. Quæro, quib. mo. possum amit. vsumfruc. Dic, & rn̄deas, vt habes in glo.

LEX LXVII.

1 *Iussus restituere vni ex certis, cum morietur, sufficit, quod eligat, & vsque ad mortem potest variare.*

2 *Verbum, relinquo, trahitur ad vltimam voluntatem.*

3 *Pauperes electi per executores, in quos bona debent distribui, habent actionem ex testamento, non ex electione.*

4 *Legatarij ex primo testamento, quantum ad hæredem habentur vt creditores.*

5 *Eligere pauperes habens, sufficit, quod dicat, eligo.*

6 *Gabella non soluitur de instrumento electionis.*

a Vnum ex familia. a Diuiditur in partes sex, & q̄libet pars allegat. p §. & per partes legatur. Seda ibi, de Falcidia. Tertia ibi, sed si vno. Quarta ibi, si duos. Quinta ibi, sed & si fundum. Sexta ibi, rogo, &c. Et est mā de eo, q rogat restituere uni ex certis, & vsq; ad §. si rem, psequitur vnam mām multum solēniter, & istud principium hoc itēdit. Ius1 sus † restituere vni ex certis, cum moriet, sufficit q̄ eligat, & vsq; ad mortem pōt variare. h. d. Istud principium ponit tres qq. & solōnes ipsarum, & rōnes solonum. Seda ibi, & ei. Tertia ibi, vtrum ergo. Et ad euidentiam totius l. gl. præmittit, quod quidam testor q vocatus est Sempronius, fecit hæredem Titium, & eum rogauit de restituēdo fundum Herodianum vni ex familia, cum morieē. Ista verba colliguntur j. ea. l. §. rogo. Vel possumus dicere, q̄ testōr dixit, quod vni ex familia fundum relinquat, vt colligit j. 2 ea. l. §. sed & si fundum. Ex eo. n. † q̄ dr̄, relinquat, intelligitur cum morieē, qa verbum relinquēdi, trahit ad vltimam volūtatem, l. j. ī 3 fi. j. de tab. exhi. † No. q̄ si testōr iussit bona distribui inter pauperes p executores suos, quod pauperes electi nullam hēnt actionē 4 ex electione, sed ex testō primo. Not. secundo, † quod legatarij ex primo testō, quantum ad heredem habentur vt creditores, l. j. C. de bo. aut. iud. poss. Tertio no. q̄ talis electio pōt mutari. Oppo. ad primum, q̄ hrs non hēt necesse eligere, vt j. eo. §. rogo. Rñd. non habet necesse præcisè, sed eo non eligente omnes de familia admittūtur, sed si vult vnum præferre, habet necesse eligere, vt hic. Opp. dicitur hic, hæredem debere eligere, cum morietur. Contra, immo statim cum potest, l. cum quidam. s. eod. Solu. hic fuit dictum, cum morieris, restituas, ibi simpliciter: vel hic fuit dictū, relinquas, quod intelligitur per vltimam voluntatem; vt sup. dixi. Op. dr̄ hic, qd̄ frustra legat, ɔ̄ infra ea. l. §. sed & si fundum. Sol. pōt legare, vt habeat vim electionis, vt in ɔ̄trio: non vim legati, vt 5 hic. No. ergo diligenter, q̄ † isti, quibus ɔmittitur electio pauperum, & distributio, sufficit, q̄ dicant, tales eligo, nec est necesse, q̄ 6 dicant, ɔcedo; tamen si dixerint, nō vitiatur. † Ex hoc apparet, [b] qd̄ b ex instrumento electionis non debet solui gabella, [c] cum ex eo c nullum ius quæratur pauperi electo, sed ex testamento primo. Opp. q̄ postq̄ elegit, non posset mutare voluntatem, vt s. eo. l. statuliberum. §. Stichum. & l. huiusmodi. §. Stichum. s. titu. 1. Solu. hoc ideo, qa elegit ante tēpus, secus si esset iussus restituere simpliciter, quia tunc statim electo quæreretur ius, nec variari posset, vt in contrarijs. Ita tene, & bene.

ADDITIONES.

a Alex. Vnum ex familia. Sed quid si electio facta est incerta per executorem, vide Bal. in l. si quis ad declinādam. de epis. & cle. & Bar. in l. quidam. de reb. dub.

* Tertio. Paris. consi. 23. nu. 12. 20. lib. 3. consi. 46. nu. 33. 34. lib. 4. Ruyn. cōsi. 24. nu. 2. 4. lib. 2. I. M.

b Pom. Ex hoc apparet. Vide Ale. consi. 36. in 4. vol. Pau. consi. 10. in vlt. col. in vlt. dub. in 2. vol. Bar. consi. 26. in 2. vol. inf. ea. l. §. Falcidia. in princ. vide quid dicat Bar. consi. 187.

c Alex. Solui gabella. De instro, quo nullum ius quæritur, non debent solui gabellę. Facit ad idem l. si seruo. de hær. inst. & adde no. per Bar. in l. si pupillus. inf. ad leg. Fal. & quæ dixi post Bar. in l. ab emptione. ff. de pac. sed an inter ascendentes, & descendentes debeat solui gabella, & quid in contractu donationis, vide not. Bar. in l. 1. de imp. luc. deseri. lib. x. & adde, q̄ Cy. in l. fi. §. sed quia nostra. C. com. de leg. dicebat, q̄ si non tenet alienatio, non debet solui gabella, & sequitur Bal. in c. 1. in fi. prin. de na. feu. in vna addi. & quæ dixi ad prædicta in l. 3. §. si rem, de le. 3. & si de contractu depositi non debet solui gabella, & ego depono, vt vadas pro me Romā, an de hoc pacto debeat solui gabella, per Bal. in rub. C. depo. in 7. q. Adde. q̄ de contractu nullo non debet solui gabella. Roma. consi. 77.

1 *Adunantia generalis si eligit illum, quē priores nominauerunt, nominatus specialiter censetur electus ab adunantia.*

2 *Testator si relinquit centum distribuenda ad pias causas, prout executor elegerit, & eligat fabricā ecclesiæ, episcopus de tali legato non habebit quartam.*

3 *Eligere habens pauperes, potest eligere in vltima voluntate.*

4 *Eligere qui habet, non eliget digniorem, vel proximiorem, vel pauperiorem*

a Si falcidia. a Prosequitur eandē materiā, & h. d. Electus non capit ex testamento eligentis, sed eius q iussit restitui, & secundum illud Falcidiæ ratio non minuitur, & vno electo cæteri excluduntur. h. d. Primo soluit vnam q. & ponit duas rationes solu. Secundo soluit aliam, & annectit rationem. 1 Secundo ibi, itaque. † Not. [b] quod electus videtur nominatus in b primo testō, quod est no. ad multa. Adunantia generalis si eligit illum, quem priores nominauerunt, certe electus vr̄ ab adunātia spāliter noīatus, vt hic, ibi, ac si noīatum, &c. & l. item eorum. §. si c decuriones. s. qd̄ cuiusq; vni. Et Dy. inducit [c] ad quæst. scire debetis, q̄ epi debēt habere quartam de relictis ad pias causas, nisi sint reli-

ADDITIONES.

a Barb. Si falcidia. Et vide Bart. in consi. inci. casus talis est, vbi consuluit, q̄ si testator legat pauperibus, non debetur propria portio episcopo, ergo non debetur, si legauit pauperibus, quos elegerit Titius, vide ibi, & alleg. hic Cy. & alios. Et istū tex. alle. Bal. in l. & quia. de iuris. omn. iud. in prin. & Bal. in l. more maiorum. eo. tit. in quęst. 2.

* Scripsi. consi. 335. num. 4 lib. 4. I. M.

b Not. Goz. consi. 60. nu. 9. Dec. consi. 492. nu. 2. consi. 543. nu. 10. Ruyn. consi. 515. nume. 7. lib. 2. I. M.

c Alex. Dy. inducit. De quartis debitis episcopo de legato ad pias causas, vide per Bal. in auth. similiter. C. ad leg. fal.

relicta ad certos,& determinatos vsus, vt ad faciēdam ecclesiam vel similia,vt ext.de test.c.si Pone mō,q̄ testātor reliquit centum distribuēda ad pias cās, put executor elegerit, & executor eligat fabricam ecclesiæ:certe cp̄s perinde nō hēbit quartam, ac si i primo testō ēet illa cā a testōre expssa,vt hic,& l. asse toto.s̄.de hære. insti.& l.institutio talis.de ꝯdi.inst.& l.sanctio legum.j̄. de pę.Op. q̄ hæres n̄ hēt necesse eligere,vt j̄.ea.l.§.rogo. Sol.vt dixi s̄ i prin. legis.Op.hic innuit,q̄ ista electio fiet legatum ꝯdōnale,ꝯ. Instit. eo §.optionis.Sol.ibi in optione rerum , hic in electione psonarū. Dixi in l.cū qdam.s̄ ti.j.Op.De quolibet legato detrahit̄ Falcidia l.j.j̄ ad l.Fal.ergo & de isto.Rñ quantum ad primum testatorem iste electus capit,vt legatarius,iō ex illo detrahit̄ Falcidia:sed quā tum ad s̄m,capit vt creditor,vt s̄.pxi.& C.de bo aut. iud.poss.l.1. iō ex illo nō detrahitur Falcidia. Vltimo ex hoc.§.no.duo.primo, q̄ † talis electio pōt fieri in vltioa volūtate , vt colligit̄ hic, & in seq.§.& sic patet,q̄ nō requirit̄ p̄ntia psonæ electi,vt j̄.eo. l.cū pater.§ donationis.dixi s̄.e.l.j.in qō.q̄ disputaui,q̄ incipit, filiū adultū testator instituit.Scd̄o no.† q̄ nō hēt necesse eligere digniorem, vel pximiorē,vt in ver.itaq;. sic ille, cui cōmittit̄ electio pauperū, non habet necesse eligere pauperiorē. Dixi in l.cū quidam.s̄.eo.

ADDITIO.

a Alex.Pone modo.Adde Guid.de Su.in d.l.si quis ad declinandā, & quod ibi Bal. de episc.& cler.

1 *Testator potest legare rem a se debitam hęredi.*

Sed si vno.

Si vnus ex certis instituat̄,& fundus extraneo legetur,ab eo vendicabitur, deducta portione hęredis.h.d. Hic Iuriscon. determinat duo dubia circa eādem materiam,& sic hēt duas part. s.Scd̄a ibi,verū.Op. hic dr̄,q̄ instituendo hr̄dem nō vr̄ eligere,ꝯ.j̄.ea.l. §. sed & si fundū. & j̄.prox. §. Sol.vt dicā in d.§.sed & si fundum Op hic dr̄, q̄ fit ꝯpensatio,ꝯ, qa cōpensatio est debiti& crediti inuicē ꝯtributio , qd̄ hic nō est, & sic obst.l.j.s̄.de cōpē.Gl.fatet̄ , q̄ hic nō est proprie cōpensatio, sed retentio. Vel dic,q̄ ꝯpensatio dr̄ facta a testatore, q instituēdo vnū hr̄dem nr̄ voluisse compensare cū eo illā partē fundi , quam posset petere a legatario,pp qd̄ opponitur sibi doli except. si ipse agit, & ēt si legatarij ꝯueniantur ab aliis cohæredibus ex persona ipsius,opponet doli exce.s̄m gl.ut s̄.de pac.l.si tibi.§.pactum.& j̄. ea.l.§.si rē.† No.q̄ sicut testator pōt legare rem hr̄dis, ut d. §.si rē. ita potest legare rem a se debitam ipsi hæredi,ut patet hic.

1 *Iussus restituere unam rem uni ex certis,potest plures ex illis certis eligere.*
2 *Distribuere q̄ dēt bona inter pauperes,pōt particularē distributionē facere.*
3 *Eligere quando quis uideatur instituendo.*

Si duos.

Si plures ex certis instituant̄,& pars fundi extraneo relinquatur,illa vendicabitur excepta parte q̄ institutis ꝯpeteret.h.d. † Not. q̄ ille, a qui est iussus restituere vnam rem vni ex certis,pōt ex illis certis plures eligere,qd̄ est mirandū,cum testōr dixerit vni restitui,vt patet ex gl.q̄ est in prin.legis,& ex tex.q dicit,vnū ex familia,&c.pbat̄ j̄.prox.§. Scd̄o no. q̄ pōt diuidere rē,& si in partē aliq̄ eligat,& in partē negligat,v3 electio,qd̄ patet,qa hr̄des vīr electi p parte, & p parte legata extraneo vr̄ neglecti. Et sic patet,† q̄ isti,qui dēnt distribuere bona inter pauperes,p̄nt facere distributionē particularem, & si in parte faciūt,in parte negligunt,valet. Not. q̄ instituendo[b] quē hr̄dē vr̄ quis eligere. Et sic facit,† q̄ si quis est iussus post mortē suā bona distribuere inter pauperes,q̄ illū,quem instituit, videat̄ eligere i pauperē.qd̄ putarē verū si hospitale quoddā,vel pauperem instituerer; secus si aliū,forte filiū,vel silem hoīem diuitē. qa tūc non eligeret ex his,quos testōr voluit. Quærit gl.[c] qualiter ad partē relictā extraneo illi de familia admittant̄? Gl dicit,q̄ primo admittātur,q sunt in pximiori gradu,l.peto §.fratre.j̄.e.& ex illis pferetur,q petēdo poccupat,si alij negligāt,vt dixi.in l.cū quidā.s̄.eod. Vltimo gl.op.de §.soluto.in Auct.de nup. & nō soluit. Sol. istud regulare,illud spāle,vt no.s̄.de acq.hær.l.si qs mihi bona. §. iussū.

ADDITIONES.

a Alc,No.q̄ ille. Alleg.Lud.no.32.&.sed qd ecōtra,si testōr loq̄r per uerbū pluralis numeri,unde Bal.in l si.de op.leg.et,p primo no. hic vide casū in l.cūq uidam.de leg 2.& Ro.no.326.adde an instituēdo quis uideatur eligere,Bal. cōs 4,6.2. li.
* Ruyn.consi.110.nu.3.lib.3. I. M.
b Alex.No.quod instituendo.Et hoc idem alleg Bal.in cons.inci.mihi prima facie videbatur,quod ita,&c.
* Ruyn.consi.24.nu.13.14 lib.2. I. M.
Alex Quærit gl. Adde quod no. Bar.in l.cum quidam.sup.eo.
* No.Ruy.consi.24.nu.4.lib.2. I. M.

1 *Iussus relinquere quibus uolueris,potest vnum eligere, & cui uolueris pōt plures eligere.*
2 *Executor,cui est cōmissa electio īter pauperes,si elegit aliquē pauperē hoc pacto,ut post mortē alteri pauperi restituat,uel det aliqd,v3 talis distribū.*

Sed & si fundū.

a Eligens non pōt electū grauare,vt alteri restituat,nisi ei tantūdē relinquat,& tūc ēt poterit ab extraneo vēdicari,si dn̄s fuerit , ne exeat de familia.h.d. Primo soluit vnā q.& ponit limitationē. Secundo col.aliam,& ponit illationem ex ea . Secunda ibi, q̄ si talia verba. No.† illa verba,cui voles, aut quibus voles, q̄ intelligo, q̄ sint disiunctiua legis,nō testatoris,q.d.si testōr dixerit,relinquas cui voles,siue quibus voles,& sic dixit,quibus voles,potest vnum eligere.quod no.,pbat̄ s̄.e.l.cū qdā.facit qd̄ dixi s̄.pxi.§.quia si in singulari dixit,cui voles,& vr̄ plures eligere,ergo eadē rōne si dixit,qb. voles,pōt vnū eligere. In ꝯtium facit j̄.de an.leg.l.3.§. quod si ita. Opp.hic dr̄,q̄ licet qs electus sit rogatus de restituendo alteri, est satisfactū voluntati defuncti.ꝯ,de §.sed si vno.s̄.ea.l.Gl.mag. soluit plurib. modis ;ista est vera,q̄ hic lpāliter eligit vnū,sibi fundū plegando.iō fundus vadit ad eū ad aliqd tp̄s,licet sit rogatus de restituēdo:sed ꝯ.quendā vīr hr̄dē institui,& fundū alteri directo legauit,vn̄ fundus nullo momēto fuit hr̄dis,& sic in eo non pōt videri electus. Opp.q̄ qs possit grauari vltra,q̄ sibi relinquat̄, vt j̄.e. l.Imperator.§.1.Sol.vt ibi. Quæro † executor,cui commissa est electio,& distributio bonorum inter pauperes,eligit aliquem i pauperē in vno fundo,hoc pacto,q̄ post mortē restitueret cuidā alteri,vel q̄ daret certā quantitatem alteri post mortē, an illud onus valeat? Hic vr̄ casus,q̄ nō.& est verū si poneremus illum aliū,cui dēt restitui,nō esse de numero pauperū,sicut hic videbat̄ dare ei, q erat extraneus,nō ei,q erat de familia,sed si eēt de numero pauperū,puto q̄ valet. Sicut.n.pōt diuidere rē inter hr̄des,vt s̄.px. ita pōt diuidi inter pauperes,l.miles ita.§.& qa diximus.s̄.de testam. mili. Venio[b] ad ver.q̄ si talia verba. Opp.qd̄ hr̄s hr̄dis liberet̄ dando fundū cū onere suo,vt s̄.tit.1.l si a substituto.§.hr̄s.Sol. Hic testator,q legauit,sciebat ꝯdōnem fundi. Sed ꝯ hoc opp. si testator hēbat aliqd ius i re,licet sit tale,qd̄ morte deberet extingui, illud ius tn̄ vr̄ legatū,l.Sticho.de vsufr.leg.l.quod in rerum.§.1.s̄. ti.1, & l.vxor.C.de leg.Sol.Dy.vr̄ dicere hic,q̄ ꝯstat,q̄ testator sciuit; & cogitauit fundum debere restitui vni ex familia, qd̄ aliquantulum repugnat literæ,qa vr̄ loqui in dubio,dū dicit,oneratū intelligi,& sic vr̄ loq in casu dubij. Potes ergo dicere,q̄ hic familia vēdicat pp factū hr̄dis,q dat extraneo;& licet hr̄s hoc facit iussu testōris,n̄ excusatur,qa teneat.l.q duos.s̄.eo.& l.n̄ quocūq;.§ Cam. s̄.ti.1. Opp.q̄ illi de familia statī p̄nt petere n̄ expectata morte hr̄dis l.cū pr.§.libertis.j̄.eo.Sol.Dy.hic io,qa hr̄s dedit ex necessitate sibi imposita a defuncto,pbat j̄.eo l.peto §.prædiū.& ibi dicā.

ADDITIONES.

a Sed si fundum. Pro concordia aduerte, q̄ satisfactum nō vr̄ menti testatoris pp illa verba in testamēto apposita.s. q̄ sit executor vltimæ volun. ad distribuendū inter pauperes Christi,& eligendo vnū per ipsum executorē, licet pauperem, quasi comprahendatur numerus pluralis. Ita Alexā.in l.q. quartā.§. si quis.ff.de leg.1.alle.B ar.contrariari.Nam in l.1.ff de opt.leg.vr̄ cōcludere,q̄ non possit eligere vnū,contrarium alleg.tenere in hac l.vnum ex familia.§. sed & si fundum. Tu dic ex mente Ale.& Pau.de Cast. & aliorū Doc.quos ipse alle. in d.§.si quis. Bar.in hoc.§.sed & si fundū.non firmat pedem. vel secundo Bar.in d.l.,loquit, quando maior charitas erat in distributione plurium, quam vnius , & procedat consi.Pau.de Cast.145.Quando vero maior charitas esset eligendo vnum , quam plures,& maxime quando apparet de mente testatoris ita esse,tunc pcedat opi. Bar.in hoc §.sed & si fundum.vel tertio sol.secundum ipsum Alexa,qui dat aliā solu.dando vnum nouum intellectum ad d.l.1.
b Vento.Aretin consi.53.nu.1. I. M.

1 *Iussus distribuere inter pauperes unius hospitalis,uel uicinię.si decedat,antequam distribuat,omnes illi pauperes admittentur.*

Rogo.

Iussus,cū morietur eligere,pōt,donec viuit,eligere,et q̄n nullus admittit,sed eo nō eligēte,oēs.h.d. Opp.q̄ nō est verū,q̄ sit datū vni,vt patet ex princ.§.Solu.no est datū vni certo,sed vni eligēdo,si nullus eligit,oēs vocant̄. Quæro qualiter oēs vocatur? Rñ.vt s̄.ea.l.si duos.† Quæro,iussus est aliqs bona distribuere īter pauperes:decedit anteq distribuat, vnū oēs pauperes admittāt: Rñ.ita lex loqr qn̄ qs iussus erat restituere vni ex certis,iō si aliqs eēt iussus distribuere īter pauperes vnius hospitalis, vel viu[?] viciniæ,tūc oēs illi admittēt. Si vero īter pauperes simplr, tūc ep̄s succedit.l.nulli.C.de epi.& cle.& i auth.de eccle.ti.§. si aūt.

Si rem.

a Si testōr legat rē hr̄dis vt suam, valet legatū. h. d. Quæro,qd si testōr legat rem,q̄ hēt cōem cū hr̄de? Rñ.tota debetur,vt j̄ e.l.cum filius.§.dn̄s. Quid si legat rem quā dēt hr̄di? Rñ.idem,qa tota dēnr,sup.ea.l.§. sed si vno. Quid si legat rem,quam dēt hr̄di pro parte,& pro parte extraneo? Rñ. pro parte hr̄dis tn̄ debet̄ legatario,vt d.§.sed si vno.& §.si duos.s̄.ea.l. Vltimo gl.signat ꝯtrium de l.si domus.§.1.Solue,vt ibi no.

ADDITIO.

a Alex.Si rem. Vide quando legatur res cōis ,adde in l.serui electione.§.1.& 2.supra ti.1. Et ad istum tex.vide no.per Imo.in l.si heredis seruus.de leg.1.
* Rubeus consi.95.nu.8.9.Marian.Soc.sen.consi.25.colum.8.in prin. lib.1. Rum. consi.25.nu.16.lib.2. I. M.

Si omissa.

Licet verba fideicōmissi sint defectiua,tamen debetur,si ex mente colligitur.h.d. Exemplum ponit gl. multis modis,tu tene secundum.

Itē Marcus.

Verba enunciatiua futuri euentus ad grauatū directa, fideicommissum inducunt. h.d.supra dixit de verbis defectiuis: hic de verbis enunciatiuis futuri euentus. Op. j̄.de vsuf.l.gnali. Sol.ibi fuerunt verba ad honoratū directa,hic ad grauatū. Videbitis p gl.in l peto.j̄ eo. Opp. j̄. eo.l.cū pr.§.mando. Sol.ibi fuerunt verba ꝯsultatoria,hic no. Op, s̄.eo.l.Titia cū testō.in prin. Sol.ibi fuerunt verba enunciatiua de futuro emissa pp aliud.hic principr̄ pp se. Oppo. de l.Iulianus.§. ex his j̄.tit.1. Sol.vt dixi in sol.contrarij.s.generali, quod not.

LEX LXVIII.

1 *Donatio facta per uirum uxori non uenit in restitutionē fideicommissi.*

a **Sequens quæstio.** Ea, q̃ quis caperet alio hr̃de existẽte, nõ vt ex vlt. voluntate in fideicõmissum gñale nõ veniũt. h.d. & est casus multũ sing. Op. ꝙ b veniat[b] in fideicõmissum, l. cũ virũ. C. de fideic. Sol. aliud ĩ istis do-1 nationib⁹, † q̃ licet morte ꝯfirmẽt, nõ veniũt in fideicõmissum, vt hic. Rõ, q̃a nõ capiunt ex testõ, nec ꝯfirmant ex aditione hr̃ditatis, sed ex sola morte: & iõ est spẽs tertia differẽs a donatione inter viuos, & a legato, vt no. in l. res. C. de do. inter vir. & vx. sed l. cũ virũ, loquit̃ in legatis, & fideicommissis, q̃ ex testõ debẽt, vt ĩ gl. ibi. & p Doc. dixi in l. Marcellus. §. qdã ꝭ. ad Tre. Op. hic dr̃, ꝙ res donatæ sũt extra cãm bonorũ. Cõtra, q̃a dñiũ nõ exiuit de bonis defuncti, ergo est ĩ bonis. l. rẽ in bonis. ff. de acq. re. do. Sol. Dñt qdã, hic loquit̃ in reb. q̃ nõ sunt prohibitæ donari, ꝙ est ꝯ istã legẽ in fi. Vñ alij dñt, ꝙ sunt extra cãm bonorũ .i. sũt separatæ a bonis: iõ magis põt dici nõ esse ex bonis, q̃ in bonis, ut ꝭ. vi bo. rap. l. 2. §. in hac. & Insti. vi bo. rap. §. fi. & hoc posset tolerari. Alij dñt, ꝙ non dr̃ esse in bonis, q̃a retrotrahit̃, vt gl. dicit, & sic innuit, ꝙ ꝯfirmatio donationũ trahit̃ retro, quo ad dñiũ. Idẽ no. ĩ l. sub ꝯdõne. §. 1. de sol.

c Veritas est, ꝙ nõ trahit̃ retro, [c] nisi quo ad vsumfructũ. l. donationes. C. de do. inter vi. & vxo. & l. 2. C. de inof. do. vñ q̃tũ ad ꝯrium principale potes dicere, ꝙ tales sunt extra cãm bonorũ. s. q̃ capiũt ex vlt. volũtate. Nã ex p̃cedẽti donatione capit̃ cõfirmata morte, nõ aditione, vt dixi. Vltimo no. ꝙ Azo in l. filiũ, quẽ habẽtẽ. C. fa. erc. posuit casũ ꝯ istã legẽ, vt Dy. dicit, & Dy. ibi refert. Scd̃o no. ꝙ gl. ꝭ. eo. l. 1. in pri. dicit ꝯ casũ huius l. in fi. Quæro, qd si has donationes testõr cõfirmauit expresse, an vxor capiet, vt ex testõ, an ex donatione morte confirmata, dixi in l. si quando. in prin. sup. tit. 1.

ADDITIONES.

a Barb. Sequens quæstio. Et vide Ale. in l. ei. qui. ff. de do. cau. mor. & uide casum in l. fi. ff. de his, qui sine mand. ad lib. perue. & vide do. meũ. in l. fi. de do. cau. mor. Bar. in l. in mortis. ꝭ. eod. Ange. in repe. l. q̃. q̃. C. de fidei. Bar. in l. post legatũ. §. pe. de his, quib. vt ind. & do. meus alleg. gl. sing. in l. filiæ. C. fam. erc. licet pro illa gl. est hic casus, licet ipse non alleg. hic est casus no. & ita etiam eum alle. Ang. in l. 2. §. alium. in fi. inf. pro hære.

b Ale. Op. qd̃ veniat. Et qualiter istæ donationes veniãt in fideic. vide in l. Marcellus. §. qdã. ad Tre. & Doc. maxime Bal. in l. filiũ, quẽ habẽtẽ. C. fam. erc. & ad ultã l. vide gl. & Bar. in l. si mulier. in prin. ꝭ. ti. 3. & dum Bar. hic dicit, qd̃ donatio inter cõiuges, quæ firmat̃ morte, non requirit aditionem hæreditatis, adde tex. vbi Bar. & Bal. in l. 3. C. de do. inter vir. & vxo.

* Cremen. sing. 113. tu scis. Ruy. consi. 12. nu. 2. li. 3. & nu. 9. declarat Rininal. iun. consi. 82. nu. 104. lib. 3. I. M.

c Alex. Nõ trahitur retro. Verũ donatio inter virũ, & uxo. morte cõfirmata trahat̃ retro, vide in l. si talis scriptura. ĩ. tit. prox. & dixi post Bar. in l. sub. conditione.

LEX LXIX.

1 *Verba dispositiua, licet sint defectiua in eo, quod nõ apparet persona grauati inducunt fideicommissum.*

2 *Verba testatoris quando sunt defectiua respectu personæ, cui debet dari, intelligitur, quod testator voluerit hæredi instituto prouidere.*

3 *Continuatio a l. vnum ex familia. §. si omissa, vsque ad hanc legem.*

4 *Verba dispositiua, seu præceptiua ad quæcunq; relata, dispositionẽ inducũt.*

5 *Verba enunciatiua futuri euẽtus, vel deprecatiua ad grauatum relata inducunt dispositionem.*

Declaratio ad l. filiusfa. §. diui. sup. tit. 1.

6 *Donatio facta filio pro parte sua computatur in legitimam, secus quando fit in præmium emancipationis.*

Peto. Verba dispositiua, seu p̃ceptiua ad grauatũ, vel honoratũ directa fideicõmissi petitionẽ inducunt. h. d. Prima 1 gl. huius legis ponit diuisionẽ, vide eam. † No. ex prima parte, ꝙ verba dispositiua, licet sint defectiua in eo, ꝙ non appareat persona grauati, inducũt fideicõmissũ, & vr̃ grauatus hr̃s. Sic ꝭ. ti. 1. si seru⁹ 2 legatus. §. q margaritã. No. scd̃o, † ꝙ q̃ñ verba sũt defectiua respectu psonæ, cui dẽt dari intelligit̃ testõr puideẽ hr̃di instituto, p̃ sic ꝯ. de sta. lib. l. si ita. & melius in l. Labeo. & l. pecuniã, e. tit. Tertio a no. [a] si nõ est hæres ex testõ cui possit intelligi puisum, intelligi-3 tur de hr̃de ab intestato. † Et ex p̃dictis apparet, ꝙ Iurisc. in l. vnum ex familia. §. si omissa. usq; huc psecutus est eãdẽ mãm, q̃a primo dixerat de verbis dispositiuis, seu defectiuis, quæ hẽnt defectũ ex parte verbi. Scd̃o dicit de verbis enunciatiuis. Tertio hic dicit de verbis dispositiuis. defectiuis ex parte psonæ eius, a quo relinquit̃, vel eius, cui relinquit̃. Op. ꝭ. de vsufr. leg. l. generali. in prin. Sol. di-4 cit gl. q̃dã sunt † verba dispositiua, seu p̃ceptiua, illa ad quẽcunq; 5 referant̃, dispositionẽ inducũt, ut hic. Quædã sunt uerba † non dispositiua, sed magis enũciatiua futuri euentus, vel deprecatiua, & illa si referant̃ ad grauatũ, inducunt dispositionẽ. l. vnum. §. fi. ꝭ. e. Si vero referant̃ ad honoratũ, nõ inducũt dispositionẽ. d. l. generali. in prin. uide gl. & no. Op. ꝭ. l. cũ pr̃, q filio. Sol. ut ibi. Op. ꝙ q̃ñ uerba nõ ꝯtinẽt, cui uoluerit prouidere, nõ ualet dispositio, l. filiusfa. §. diui. ꝭ. tit. 1. Dicit gl. hic tacite vr̃ prouidisse, ne uideat̃ decedere p parte testatus, & p parte intestatus. Ista rõ nõ est bona, q̃a cũ ipse hæres institutus habeat restituere, nõ põt uideri decedere p parte testatus, & pro parte intestatus, siue restituat, siue nõ. Dic ergo, ꝙ in §. diui fuerũt uerba, q̃ ꝯtinent cõmodũ, seu prouisionẽ eius, ad quẽ diriguntẽ, & ꝯsiliũ. s. ne alienet, unũ in dubio vr̃ dictũ gr̃a ei⁹ nõ alterius: hic uero sunt uerba, q̃ ꝯtinẽt grauamen eius, ad quẽ b diriguntẽ. & sic nõ p̃t intelligi [b] plata gr̃a eius, sed alterius. s. cohæredũ, uel uenientium ab intestato. Facit ꝭ. eo. l. cũ pater. §. mando.

6 Vltimo istũ tex. induco † ad quæstio. lex dicit, ꝙ donatio facta fi-c lio in præmium emancipationis, nõ cõputatur [c] sibi in legitimã, nisi dicatur, l. si q̃ñ. §. fi. C. de inof. test. & l. ẽt. ꝭ. de bo. li. Dixi in l. in quartam. ꝭ. ad l. Fal. cõtigit, ꝙ quidam donauit filio pro parte sua aliqd, an ex hoc, ꝙ dicit p parte sua, uideatur velle, ꝙ sibi cõputetẽ in legitimam. Tex. hic vr̃, qd̃ sic, in 2. rñ. facit de bo. lib. l. ẽt. §. pen.

ADDITIONES.

a Tertio no. Late scripsi consi. 455. lib. 5. quod responsum reddidi super testamento Domi. Hierony. Fulginei.

b Ale. Non põt intelligi. Adde Bar. in l. quoties. §. si duo. ꝭ. de hær. insti. in fi. 3. col.

c Alex. Non computatur. Verũ datũ in præmiũ emãcipationis filio computetur in legitimam, adde Bal. in l. humanitatis. C. de impu. & pro vltimo dicto Bar. hic est tex. expressus, & ibi Bar. ĩ l. scimus. in prin. C. de inof. test. Bal. in c. si pater. in vlt. car. de test. in 6. adde, Pau. de Cast. cõsi. 150. & vide ꝙ no. dicit hic in lect. per textum in uersi. pro parte tua. & deinde uide Old. consi. 16. & Bal. consi. 424. li. 3. adde repetentes in l. in quartam. uersi. 7. inf. ad leg. Fal.

1 *Res probibita alienari ex causa necessitatis alienatur.*

2 *Res probibita alienari, alienatur propter æs alienum testatoris.*

3 *Cautela, vt res probibita alienari possit.*

4 *Alienatio facta per hæredem de re probibita alienari, non reuocatur hærede veniente, si aliquem de familia instituit hæredem.*

1 **Prædium** † Res prohibita [a] põt alienari ex cã necessita-2 tis. h. d. Op. ꝙ fundo alienato pp æs alieñ, nun-a quam fiat reuocatio, l. filiusfa. §. diui. ꝭ. tit. 1. Rñ. ibi † fuit facta alienatio pp æs alienũ defuncti, hic pp æs alienum heredum. Opp. ꝙ statim facta alienatione reuocet, vt ꝭ. eo. l. pr̃. §. liberis. Sol. ibi fuit voluntaria alienatio, hic necessaria. Et sic habes distinguere, aut est alienatio volũtaria, aut necessaria. Si necessaria, aut pp æs alie-3 nũ hr̃dis, † aut testatoris, ut patet ꝭ. Et ex hoc sumũt q̃dam [b] fraub dẽ, ꝙ si res sit phibita alienari, ꝙ supponãt aliquos, q fingãt se creditores, & ingrediantur possessionẽ ex primo & scd̃o decreto, ne incidãt in penã d. §. diui. Quæro de intellectu hui⁹ §. ibi, ꝙ exterus hr̃s, &c. gl. legit trib. mod. tene vltimã, q̃ tenet Dy. & est no. lec. Ex 4 qua habes, † ꝙ sicut herede ueniente nõ p̃t reuocari, ita nec eo mortuo, si hr̃dẽ fecit vnũ de familia, & sic dẽt intelligi, qd̃ habuistis in l. vnũ. §. sed & si fundum. uersi. quod si talia. ꝭ. eo & ibi dixi.

ADDITIONES

a Prohibita. Ias. consi. 31. col. 2. li. 3. Paris. consi. 43. nu. 27. li. 3. Ruy. consi. 93. nu. 2. 3. li. 1. cõ. 147. nu. 13. li. 2. ibi declarat. Bolog. cõsi. 43. col. 3. Alciat. cõsi. 106. num. 5.

b Alex. Sumunt quidam. No. limita. ad auth. res, quæ. C. com. de leg. Et adde no. p Bal. in l. 2. in fi. si aduer. rem pig. & no. Bal. in auth. ei, qui. C. de bo. au. iu. pos. Bar. in l. pater. in princ. ꝭ. tit. 1. & in l. filiusfam. §. diui. sup. tit. 1.

1 *Relicta a tutore videtur a pupillo relicta, et valet legatũ, licet tutoris datio nõ.*

2 *Tutor datus a matre filio instituto, confirmatur cum minore inquisitione, q̃ quando filius non est institutus.*

3 *Tutoris datio in testamento imperfecto non tenet.*

a **Mater.** [a] Relicta † a tutore vr̃ relicta a pupillo, & iõ ualent, 1 licet tutoris datio nõ sortiat̃ effectũ. h. d. Primo ponit vnũ dictũ de mr̃e. Scd̃o illud probat p sic de pr̃e. Tertio qd̃ dixerat de tutore, extendit ad curatorẽ. Quarto, qd dixerat, q̃ñ tutelæ datio nõ valet ab initio, extẽdit ad casum, q si deficit ex postfacto. Quinto ex p̃dictis ponit vnã illationẽ. Scd̃a ibi, nã etsi. Tertia ibi, idẽ in. Quarta ibi, nec interest. Quinta ibi, hac deniq;. No. tex. ibi, sufficit. n. Opp. ꝙ mr̃ possit dare tutorẽ filio, vt teneat ipso iure, 2 vt hic, & l. pr̃. ꝭ. de test. tut. & l. mr̃. C. de test. tu. Gl. sol. † Tu dic [b] clab rius, mater nõ põt dare tutorẽ filio, vt teneat ipso iure, vt hic, sed dẽt cõfirmari. Sed in hoc est dñia, q̃a si mr̃ instituit filiũ, ꝯfirmat̃ cũ minori inquisitione, q̃ñ nõ instituit cũ maiori, vt dictis legib. pbat̃, & hoc tenet Dy. Ad secundam partem op. si testm̃ patris nõ valuit, ergo legata extraneis non debent̃, l. hac ꝯsultiss. §. ex imperfecto. C. de test. Sol. dñt q̃dã, ꝙ hic fuit institutus vnus ex liberis. & legata fuerũ facta alicui ex liberis, & hoc satis põt sustineri. Et fm 3 hoc † hẽs hic casum, ꝙ in testõ imperfecto nõ ualet tutoris datio, ne priuilegiũ filij præiudicet tutori, qui est extraneus: licet ꝯrium ĩnuat gloss. in l. q a patre. ꝭ. de ꝯfir. tu. tangitur in l. 2. C. de ꝯfir. tu. & ĩ d. §. ex imperfecto. Alij dñt, & ista tenet, ꝙ hic testm̃ non valebat quo ad tutoris dationẽ, q̃a dedit eum filio emancipato, uel dedit, quem dare non poterat, sed quo ad alia testamentum erat validũ.

ADDITIONES.

a Ale. Mater. Et iste §. facit ad quæstionem secundum Bal. hic, de qua in l. si vrbana, de condi. indeb.

Pom. Vide quæ dicat Bar. consi. 25.

b Tu dic. Rub. nu. 7. Goz. consi. 54. nu. 3. ver. 50. sed hic. Ias. consi. 31. lib. 3. Soc. sen. consi. 219. in fi. li. 2. Paris. consi. pen. nu. 18. li. 3. Soc. sen. consi. 43. col. 7. li. 3.

1 *Iussus testatoris de relinquẽdo in familia, intelligitur de familia testatoris.*

2 *Hæredis institutio quando habetur pro alienatione.*

3 *Aliud est dicere, prohibeo ne alienes, vel ne Titius alienet.*

4 *Emancipatus quando dicatur de familia.*

a **Frater.** [a] Res alienata extra familiam ꝯ prohibitionem testatoris reuocatur per omnes de familia, ordine successiuo: sed primus cauet de restituendo sequentibus: & si accusatio

ADDITIO.

a Frater. Istum tex. alleg. Bal. in l. non solum. §. morte. de ope. no. nun. in prin. scripsi in consi. 104. nu. 10. lib. 1.

Pom. Vide quid dicat Bar. consi. 27. in 1. vol. in ver. venio ad secundam partem. in ver. primo casu. vide Ale. consi. 251. in 2. vol.

a stitio a omittat, nō ɔdicit res, sed casu veniēte vendicat, & sufficit quę fuissent in familia tpe testi. h.d. Primo ponit thema. Scđo ponūtur sex q. & earū solutiones p ordinē: ptes ĵ. patebunt. Prima pars b ponit thema, iō nō hēt ɔ̄ria. Sed q̄ro,[b] cū testōr † iussit in familiā 1 relinqui simplr, de qua familia intelligit? R̄ñ. de familia ipsius testōris in dubio, l. cū acutissimi. C. de fideicō. & ita tenēt Dy. Pet. & oēs. Venio ad secundā partē, hic hēs, ꝙ instituēdo extraneū hrdē vr alienare. Cōtra. ĵ. ti. 1. l. pr̄ §. fundum. Quidā dn̄t, ꝙ licet sit alienatio prohibita, tn̄ dn̄ium in hrdē trāsit, qđ est falsum, p istā legē, c q̄ pmittit vendicationē illius de familia. Dic ergo, c ꝙ ibi iō ē, qa 2 alienatio fuit tm̄ prohibita in uita, hic simplr. † Et ideo pro huius declaratione, & aliorū, q̄ sunt in gl. si q̄rit, vtrū hrdis institutio habeat pro alienatione. Dic, aut lex, vel testator alienationē pmittit, aut phibet. Si pmittit, pmissus instituēdo vr alienare ī casum permissum, C. de sec. nup. l. si quis prioris. §. certū. & s. eo. l. vnū ex familia. §. si duos. Scđo casu qn̄ prohibet, aut est facta phibitio simplr, aut limitatiue. Primo casu nō intelligit phibita trāsmissio ad hrdē testamētariū, vel legitimū, l. j. s. de fun. do. & s. de acq. te do l. q̄dā. Rō, qa nō pōt qs facere, quin decedat, & hrdē habeat. Et ad d uerte[d] ꝙ istud mēbrū non ɔgruit vltimę voluntati, qa si in ea esset facta simplr phibitio nō valet, l. filiusfa. §. diui. s. ti. 1. & l. pr̄. §. Iuli⁹ Agrippa. ĵ. tit. 1. sed ɔgruit phibitioni legis, vel ɔ̄hētis. Scđo casu, qn̄ prohibitio nō ē facta simplr, sed limitatiue. dic, aut limitatio ē facta circa modū, vt qa phibitū est quē alienare dolose, vel ī fraudē, & nō vr phibita transmissio ad hrdē, qa in ea cessat dolus, l. ex hoc edicto. § alienare. uet. sed hrdē. s. de ali. iud. mut. cau. fac. Aut phibitio limitata est facta respectu tpis, vt q phibitus est alienare ī vita, nō prohibet in morte. iō pōt hrdē instituere, d. l. pr̄. § fundū. ĵ. ti. 1. Aut phibitio est facta limitatiue respectu psonę, in q̄ nō dēt fieri alienatio, & tūc vr phibita transmissio iure hrditario ī illā psonam, vt ĵ. eo. l. codicillis. §. mr̄e. l. si qs ita. §. ca lege. ĵ. đ verb. obl. & ibi dixi. Aut phibitio est facta limitatiue respectu psonarū, in quas pōt alienari, & vltra eas est prohibitio facta gn̄alis, ut in casu istius §. tūc aut trāsmissio fit ad hrdē extraneū ex testō, & vr phibita alienatio, vt hic. Aut ad hrdē legitimū, & nō vr phibita, ut e ĵ. eo. l. cū iter. & hoc tenet gl. 1. in sol. l. pr̄. §. quindecim. ĵ. ti. j. Idē tenēt cōiter in d. l. pr̄. §. fundum. ita tenēt Dy. & Ia. de Are. Ex his sunt soluta ɔ̄ria q̄ sūt in gl. ɔ̄ istā partē. Venio ad tertiā partē. l. ad ver. qđ ergo. Hic dr̄, ꝙ pximus quisq; vocat. ɔ̄ s. e l. cū ita. §. si. Sol. Ibi aliq fuerunt noīati, vñ p ferūtur: hic simplr familia. Venio ad quartā partē. l. ad ver nec iñ. Op. & vr̄, ꝙ postq̄ primus vēdiderit, res sit facta alienabilis in quēcunq;, l. pr̄. §. quindecim. ĵ. ti. 1. Gl. signat istud ɔ̄riū ad secundā partē, sed ibi nō bene cadit, sed hic proprie Dic ergo, ꝙ ibi fuit prohibitus alienare qlibet p parte sua, tn̄ pars q̄ sibi obuenit a socio, illā pot alienare, qa nō est phibitus: hic vero facta fuit simplr in rē. s. ne domus alienet, sed vt in familia re 3 linquatur. Aliud † ergo ē dicere, phibeo ne alienes, vel ne Titius alienet: tūc cū sit psonalis. si res transiret ad aliū semel licite, de cętero pōt alienari. sed qn̄ phibitio est in rē, tūc phibitio sp durat, vt f hic. Venio[f] ad quintā. l. ad ver. qđ si cautio. Opp. qđ possit ɔdici, l. hoc sena. §. 1. de vsuf. earū rerū, q̄ vsu ɔsu. Gl. soluit primo, ꝙ hic poterat ɔsuli alio mō, ibi non, qđ n̄ placet, qa ēt ibi alio mō ɔsulit, vt patet. Sol. ergo scđo mō, ꝙ hic nō interest, qa fort e nunq̄ est habiturus. ibi sic, qd declaratur: ille, a quo vēdicabatur, erat extraneus, vnde in nullū casum est habiturus ipse, cū nō sit de familia: & cautio, q̄ debebat p̄stari, erat p̄standa fmo publico in fauorē familiæ, vnde nō pot ɔdicere. illi vero de familia, quorū interest, non pñt vēdicare, qa primus vēdicauit, & non hēt ab eis, sed ab alio possidēte. Itē illis de familia pōt esset ɔsulū alio mō. s. titulo, vt legatorū noīe caueat possim iudicis. Venio ad sextā ptē. l. ad uer. sed si domus. Op. cautio, q̄ nō pōt cōmitti, nō dēt interponi, l. hæc stipulatio §. diuus. vt leg. nom. ca. Quidā dn̄t, ꝙ hic est speciale. Dn̄t alij, ꝙ hic pōt cōmitti: & cū hic dicit, ꝙ ille erat vltimus, intelligo, ꝙ alius esse sperabatur, vel alius erat in æquali gradu. Vel dic, ꝙ nullus erat ī ueritate, sed dubitabat an esset. Circa istā partē q̄rit, q̄ sit ista cautio. Gl. dicit super ver. cautionē. dic, vt in gl. Venio ad ulti-4 mā partē, † l. ad uer. si quid. opp. ꝙ emancipatus non est de familia l. tutelas. ĵ. de cap. di. Sol. Quidam dicunt, immo est hodie, cū sublata sit differentia emancipationis. Tu dic, ꝙ non erat de familia tunc, sed tempore testamenti erat, l. si cognatis. ĵ. de reb. dub.

ADDITIONES.

a Accusatio. Adde, qđ dicit se obtinuisse Pa. de Ca. hic super statum Patauij, disponente ꝙ appellans debeat cauere de restituendis expensis, aliter processus fact⁹ non valeat, quia debet intelligi, si petatur.

* Late scripsi consi. 85. nu. 70. lib. 1. & consi. 166. nu. 36. I. M.

b Barb. Sed quæro. Et vide eundem in l. cognatis. ff. de reb. dub. & consului Parmę, qđ uocado domū de Carlis, intelligitur de illis, qui sunt de agnatione testatis.

* Cur. se. cō. 40. col. 9. cir. fi. Par. cōs. 51 nu. 40. li. 2. cōs. 59. li. 3. Ias. cō. 215. col. 3. li. 2. I. M.

c Pom. Dic ergo. Vide Rom. in cons. 1[illegible] ad fi.

d Aduerte. Chassa consi. 9. nu. 3. Ias. consi. 142. col. 10. cir. fi. li. 2. Ruy. consi. 89. n. 6. li. 4. & late nu. 24. 25. 27. Adde secundam limitationem in tract. fallē. post illum Soc. reg. 76. Dec. consi. 23. consi. 30. col. 1. Cur. sen. consi. 46. col. 11. Soc. iun. consi. 163. n. 3. li. 2. Gozad. consi. 52. nu. 12. Tiraq. de retrac. conuen. §. 31. gl. 1. nu. 3. 4. 5. Paris. consi. 55. nu. 18. lib. 2. & consi. 53. nu. 24. 25. li. 3. Soc. sen. consi. 43. nu. 3. lib. 4. Ias. consi. 31. lib. 3. Ruyn. consi. 81. lib. 1. I. M.

e Quindecim. Adde Pau. de Cast. consi. 133.

f Venio. Ale. l. a iudice. C. de iudic. Dec. l. 4. nu. 12. C. de eden. in c. 6 pro debilitate.

col. 3. de off. deleg. R. sp. l. filiusfa. §. Diui. nu. 69. de leg. j. Brun. consil. 77. nu. 4. Paris. consi. j. nu. 43. li. 3. Gratus consi. 21. nu. 47. lib. 2. Ias. late consi. 101. li. j. Bolog. consi. 44. col. j. &c.

LEX LXXII.

Imperator. Legatarius tenetur cedere fideicōmissario actionem, vel rem, si habet. h. d. hāc legem declara, ut sup. tit. j. l. fideicommissum.

a **Si cētū legatis.** [a] Oneratus in quātitate, nō potest vltra grauari, quam sit illa, & eius vsuræ, si onus in quantitate ɔsistat, secus si in specie propria. h. d. Hūc §. declarabo inf. §. proxi. Dy. dicit, quod iste casus non est alibi.

ADDITIO.

a Si centū legatis. No. qđ nō pōt qs grauari i plus, q̄ peceperit a defuncto. fallit i casu multum no. in l. si mihi Stichus. sup. tit. j. qn̄ testōr legauit vni rem, & illum in alia re grauauit. qa p acceptilationem legati tenebitur in alia re, licet plus valeret. facit e. ti. l. plane. §. cui. Item per viā conditionis pōt quis in plus grauari, q̄ sit emolumentū, qđ percepit. Ita intelligitur l. ciuitatibus. §. si. sup. ti. j. alleg. §. proxi. secus in viā modi. l. Plautius. & ibi no. ĵ. de cond. & demon. Pom. Vide Pet. de Anch. in d. materia, in simili casu, in cons. 166. incip. in themate præsupposito. ver. illis præmissis, in ver. certum est autem.

1 *Honoratus in quota, non potest grauari in alia quota, vltra vires relicti.*
2 *Lucri ratio, quod honeste, & licite percipi potest, est habenda.*
3 *Commodum qui consequitur ex aliquo negotio, propter hoc nō pōt grauari.*
4 *Grauari in plus quam honoretur, quando quis possit,*

1 **Cū quidā.** † Honoratus ī quota nō p̄t grauari ī alia quota vltra vires relicti. h. d. Reassume §. si cētū. s. pxi. i pri. [illegible] ꝙ nr̄ rō vsurarū, q̄rit, qđ erit hodie, cū vsuræ sint ī to-2 tū phibitæ? R̄ñ. dēt hr̄i rō eius lucri, † ꝙ pōt honeste, & licite participari. fm formā c. p vestras. ext. de do. iter vir. & vxo. Venio ad uersū nec mutāda in d. §. si cētū. quē ver. dicit Dyn. nō esse alibi, & 3 verū dicit expresse. sed rōnē ei⁹ hēm⁹. Si. n. † ex aliquo negotio ɔsecutus est cōmodū, pp hoc nō p̄t grauri, qa habuit a fortuna, nō iudicio testōris, ut l. sed si sic. ĵ. ti. 1. facit l. sociū, q in eos. s. pro soc. Itē si pęnā euasit, & sic euitauit dānū, pp hoc nō p̄t grauari Sic ē ī eo, q euitat dānū expēsarū. l. 3. §. si rē. ĵ. ti. j. Venio ad ver. hoc si ita. a d. §. si cētū. & op. de isto §. cū qdā. a Sol. hic fuit legata q̄ntas pecuniæ, & grauat⁹ ī specie certa, & ppriā. Vñ tm̄ ur̄ æstimasse rē suam, nec p̄t ignorātiā p̄tēdere, sed in §. cū quidā. fuit relicta quota, cui⁹ valorē poterat pbabiliter ignorare. iō nō imputatur sibi. Huius 4 † occasione gl. hic enumerat casus, ī qb. p̄t qs in plus grauari, q̄ honoret, q̄ vide, & signa. Tu tñ distingue, aut reliq̄tur q̄ntas, aut species erat, aut quota. Primo casu, aut grauat in q̄ntate, & nō pōt in plus grauari, q̄ sit illa q̄ntas, & cōmodū vsurarum, vt ī d. l. si cētū. Aut grauat in specie, & tūc aut ī specie ppria, & p̄t in plus grauari, & sibi imputet, si agnouit, vt in d. ver. hoc si ita. & l. si minor. s. de mino. Aut ī spē aliena redimēda, & tūc n̄ tenet expēdere vltra q̄ sit legatū, ēt si agnouit, l. sed si nō seruus. ī pri. ĵ. ad l. Fal. Si uero legat spēs tūc aut legat simplr, aut alternatiue. Primo casu nō pōt in plus grauari, q̄ sit p̄tiū illius speciei cū fructib. l. ciuitatib. §. fi. s. ti. 1. & l. filius. § apud Marcellū. Scđo casu qn̄ alternatiue, tūc pōt grauari q̄tū valet illa res, q̄ pluris est, ēt si minorē agnouerit, l. plane. 2. §. si cui. s. ti. j. Tertio casu principali, qn̄ quota relinquitur alicui, uel quid vle, ꝙ ɔtineat debita, & credita, tunc aut quæris, vtrū possit grauari p testatorem vltra valorē ipsius quotæ, & nō potest vt hic in §. cū quidā. Aut quæris, vtrum ille, cui relinquitur possit grauari ex natura ipsius rei relictæ: vt si portio hrditaria est dānosa, & pōt grauari, quia tenetur oīa debita agnoscere. Idē si legatur Calendarium, vel mēsa, ut hoc §. l. cū pr̄. §. mensæ. & l. cum filius. §. Lucio. & l. Lucius, §. quæ mariro. & §. hoc quidam. uer eo.

ADDITIO.

a Barb. Cum quidam. Et vide Lud. Rom. in consi. 270. pro Bar. hic, vbi soluit noīe proprio de pecunia alterius, vide eundem in l. diuus. inf. ad leg. Fal.

1 *Pretium, & res comparata ex pretio in vniuersali, succedit loco rei.*
2 *Hæres quando habet vnam rem pro alia, an tunc illa ueniat in petitionē hæreditatis, vel restitutionem.*
3 *Onus probandi, quod vna res sit empta ex pretio alterius, cui incumbat.*

a 1 **Cū autē.** a Pretiū, & † res ɔparata ex pretio succedit loco rei in vniuersalib. h. d. Op. ꝙ pretiū loco rei non succedat, l. mr̄. C. de rei vendi. Sol. ibi iudicijs singularib hic ī uniuersalib. ita no. s. de pet. hær. l. si & rem, & pretium. Facit de uerb. sig. l. Labeo. §. 1. & ibi dixi. Op. de l. sed & si lege. §. 1. s. de pet. hær. Sol. dicit gl. hic emitur nomine hæreditario, ibi suo. Hęc sol. non placet, quia hic loquitur simplr. Itē quia in dubio uidetur emere quis proprio nomine, l. magis inf. de sol. Præterea hic tex. loquitur in casu dubij, quod apparet, qa super dubio p̄sumitur. dicit. n. diminuisse nō vr̄, &c. Si. n. emisses noīe hrditario, & p ɔ̄lātu poneret, ꝙ non diminuit, nō uteretur illa uerbo, vr̄, quod refert ad casum dubij. Præterea ista sol. est ɔ̄ l. idē seruandum. ĵ. proxi. q̄ cū ista continuatur, ubi soluit creditorib ppriis, qđ nō pōt fieri noīe hrditario. Præterea qđ d. l. sed & si lege. §. 1. distinguat, aut enim noīe proprio, uel hrditario, nō pōt esse uerū. Nā ibi loquitur in bonæ fidei possessore,

ADDITIO.

a Cum autem. Adde uidendum Io. An. in addi. ad Spe. tit. de emp. & vendi. § pretio loco, in uersi. si autem habens ius in hid. commod.

possessore, q se hrdē putabat, vñ hrditas iā esset ꝯfusa cum suo primonio, l. sed si plures, §. filio. de vul. & pu. sub. vñ indubitāter noīe 2 ꝓprio emit, nec hic cadit talis dist. † Pro declatōne huius mãe, q subtilis est, & quotidiana, distingue qñ hrs hēt vnam rem ꝓ alia re vtrum veniat in petitionem hrditatis, vel restõnem. Dic, aut loquimur in possessore hrditatis, aut in vero hrde rogato de restituēdo. Primo casu, si qdem est bonæfidei possessor, aut ad eū, puenit aliqd directo ex ipso ꝯctu habito sup re hrditaria, vt qa vēdidit, & habuit ꝑtiū: vel pmutauit rē vnā ꝓ alia, & habuit aliam, & tūc indistīcte hoc venit in petitione, & restõne hrditatis, vt s. de peti. hære. l. si possessor. §. ait senatus, & l. vtrū. & l. seq. eo. ti. adeo ꝙ si vellet ipsam rē hrditariā restituere, & id qđ pro ea habuit, retinere, nō pos a set, l. si & rē, & ꝑtium, de pet. hær. Aut [a] ad eū puenit nō directo ex ipso ꝯctu, sed p circulū, qa primo vēdidit rē, & habuit ꝑtiū, deinde ex ꝑtio aliam rē ꝯparauit, tūc qđ postea cõparatit, non tenet restituere, sed ꝑtiū, quatenus factus est locupletior, d. l. sed & si. §. 1. de pet. hær. Sic in eo, qđ emit ex re pupillari, qa efficit pupilli, secus ī eo, qđ emit ex pecunia habita de vēdõne rerum pupilli, l. Titium. §. altero. s. de admi. tut. & C. com. vtriusq; iud. l. si patruus. Si vero esset malæfidei possessor, tūc aut ad eum puenit immediate ex ꝯctu habito sup re hrditaria, & qa vendidit, & habuit ꝑtium, vel ex pecunia hrditaria cõparauit rem, & tūc aut facit spõte, non ꝙ hoc esset necessariū, vel expediēs hrditati, & esset ī electione petitoris, qđ veniat in petitionem hrditatis, vt s. de pet. hęr. l. si a dño, §. si ꝑ- b do. Aut erat [b] expediēs, vel necessarium hrditati, & tūc venit illud in petitionem, & restõnem, qđ ad eum puenit ex ꝯctu habito sup re hrditaria, l. item veniūt, in prin. de pe. hær. Si vero ad eum puenit p circulum, vt qa res hrditarias vendidit, & ex ꝑtio aliqd comparauit, tūc qđ comparauit, in petitionē hrditatis non venit, arg. d. §. altero. & d. l. si patruus, sed tenebitur, quasi dolo desient possidere. Scđo vero casu qñ loqtur in hrde rogato de restituēdo, tūc aut fuit rogatus simpl̃r, aut qeqd superit. Primo casu aut iuste ignorabat se grauatum, & idem, qđ in bonę fidei possessore dictum est, vt solum teneat ad illud, qđ ad eum puenit, l. si §. fin. j. e. Aut sciebat se grauatum, & alienauit, tūc idē, ꝙ s. dixi in malæ fidei possessore. l. si hrs institutus. §. 1. j. ad Tre. l. mulier. §. sed n. j. e. ad Treb. & s. de fideicō. hęr. pe. l. j. & qđ no. j. ad Tre. & l. Marcellus. §. res q ab hrde. & p gl. & p Dy. Scđo casu qñ fuit rogatus restituere qcqd superit, & hēt locum iste §. Nam aut ꝯstat, ꝙ fecit aīo intervertēdi fideicommissum, & de iure antiquo hēt locum l. Titius rogatus. j. ad Tre. hodie sufficit vt seruet quartam, auth. ꝯ cū rogatus. C. ad Treb. Aut ꝯstat, ꝙ nō fecit tali aīo, & sine dubio venit ī restõnem, ar. huius §. Aut dubitať quo aīo fecit, & tūc si ex ꝑtio aliqd ꝯparauit, vel aliqd vtile sibi fecit, & in dubio nō vr̃ facere aīo diminuēdi fideicommissum, als secus, hic est casus, & sic apparet, ꝙ est c casus ꝓrsus distinctus a l. sed & si lege. §. j. Quæro, [c] † dr̃ hic, ꝙ de 3 ꝑtio rerum vēditarum aliqd comparauit, cui incumbat onus ꝓbādi, qđ ex illo ꝑtio sit cõparatum? tex. in l. fi. C. de pig. vr̃ velle, ꝙ qñ qs comparat sibi, videať in dubio comparasse ex illa pecunia, q cõ d stat ad eum puenisse, qđ est notādum. [d] & iō not. bñ. Quæro, [e] in l. e idem setuādum dr̃, nō. n. assumit, qđ in corpore, & c. qd est hoc dictum. Dicit Dy. ꝙ tñ retinent vr̃ in pr̃imonio, cum tāto minus dicebať primo hēre, ꝙ erat creditorib. obligatus, quę ex posito congruit ad casum huius legis tñ: sed referēdo ad oia. s. d. dic, ꝙ tñ in patrimonio posuit, quantum diminuit: posuit autem redimēdo, vel se liberando.

ADDITIONES.

a Aut. Latissime disserui consi. 313. lib. 3.

b Expediens. Alc. trac. præsum. reg. 3. præsump. 21. Soc. sen. cons. 36. li. 3. Ruy. cõs. 97 nu. 10. 11. li. 5. & consi. 59. nu. 12. lib. 4. scripsi consi. 334. nu. 59. li. 4. I. M.

c Quęro. Ruyn. consi. 199. nu. 12. li. 2. consi. 152. in fi. lib. 5. Capicius dec. 194. num. 35. I. M.

d Notandū. Adde scđm Pau. de Ca. in l. fi. §. in computatione, de iure delib. si tēpus & quantitas patiatur, alias secus, per l. fi. ff. de exer. & uide Ro. consi. 326.

e Ale. Quæro. Et per hoc declarat Bal. in l. vbi adhuc. in vlt. col. de iu. do. quādo fructus dicantur consumpti.

LEX LXXIII.

1 *Partus non dicitur haberi ex causa lucratiua, quia mater carior emitur.*
2 *Expensæ factæ causa quęrendorum fructuum, deducuntur omni casu.*
3 *Valorē rei ex officio iudex dēt æstimare, ēt si non sit probatum in iudicio.*

Si quod ex Pamphila. Partū dr̃ qs hrē eo titulo, quo hēt mrem h. d. Op. s. de emt. l. vaccæ, & l. si ꝑgnās, vbi partus nō vr̃ emptus. So. 1 partum vere † nō emit, sed mrem cariorem ꝑꝑ partum, iō non vr̃ hrē ex cā lucratiua. Op. j. ad l. Falc. l. in l. Placuit, vbi ꝑꝑ partum ñ dr̃ ancilla emi carior. Sol. vt ibi Quæro, qd si aliqs emit mrem nō ꝑgnātem? gl. hic vr̃ dicere secus, licet Rog. dubitet; vt patet ex 1. & 2. gl. Puto tñ, ꝙ si mr̃ fuit empta nō ꝑgnans, ꝙ dēat hēri rō sūptuū factorū, ad hoc, vt partus hēreť, vt qa ancilla tanq̃ ꝑgnās nō potuit 2 operari. nullus † est. n. casus, in quo hæc deductio expēsarū factarū cā acqrēdorū fructuū nō fiat, l. fundus, in prin. s. famil. erc. Vltimo 3 no. † ex fin. legis, ꝙ licet in iudicio non sit probatum de valore rei, a iudex ex officio suo [a] dēt æstimare, facit j. qđ vi, aut clam. l. temp. §. in hoc interdicto, & qđ ibi no. per Doct. in l. j. de sen. quæ pro eo. in q. qualitat interesse probetur, in fi.

ADDITIO.

a I. T. Officio suo. No. iudicē ex officio suo posse valorem ęstimare, si valor nō ꝓbatur, vide ēt Bar. in l. unum. ff. cer. pe. & no. Ang. in l. pretia rerum, ad l. Fal. & vide Bar. in l. 1. in vl. q. & quę ibi dixi post eū, de sen. quæ ꝓ eo, qđ interest, ꝓferunť. Addď quid si iudex adeat ex vrbanitate ad ęstimādū valorē rei, qui electis ęstimatorib. dicit p sniam diffinitiuā, adiucamus talia bona Titio, q snia erit illa. Pet. de Anc. cõs. 334. adde tu vltra hęc ad Bar. hic Alex. de Imo. in cons. 232. in 1. uol. & adde qđ Abb. dixit in c. cum cām, de test. & post eū Bñ. Ca. ibi, ꝓut refert Mar. Soc. in c. 2. de li. ob. art. 2. q. 5. prin. ner 6. inferi, ꝙ ēt. & in c. dilecti, in gl. 2. de fo. comp. ꝓ dicta Bar. hic dñt, ꝙ iudex male facit absoluēdo reum, qa certū interesse non sit probatū, quia iudex dēt ęstimare p se, uel p alios, prestito sibi iurō. alle. c. fi. ext. ꝙ met. cau. & fuit opi. Io. Cal. qđ est no. scđm ipsos, & subdit pręfatus Mar. in d. c. 2. qđ tūc nō dēt reū absoluere, sed dēt cōdēnare in id, qđ interest ꝓbādū in executione, ar. p Bar. hic, & in l. sp. §. hoc interdū. sup. qđ vi, aut clā. & in l. fi. C. de sēquæ ꝓ eo, qđ interest, ad qđ ēt adducit tex. in c. auditis, de proc. vbi ꝙ qñ q̃titas ē icerta, tñ snia certa ferť, sed nō mādatur executioni, donec fuit certificata. Faciūt ēt scđm ipsū no. p Bal. in l. 2. C. de resc. vē. & Bal. in l. fi. C. de. do. imp. & idē arbitrantur pręfati Doc. dicēdū de fructib. redditib. & prouētib. & similib. qñ ꝓbantur, sed nō ꝓbatur certa q̃titās p prędicta, quę oia no. qa sæpe in practica occurrere possent. Adde Ale. consi. 72. n. 3. li. 6. Maria. c. si dilecti, nu. 3. de fo. comp. Are. §. si quis agens, num. 9. Inst. de actio. Ale. consi. 236. col. 2. li. 6. Are. consi. 36. col. 2. Ale. consi. 52. lib. j. qui dicit, ꝙ si duo testes de quantitate certa, & duo de incerta deponunt, non possunt simul uergi. Adde Dec. l. certi condictio, §. quoniam, nu. 7. ff. si cer. pet. I. M.

LEX LXXIIII.

Titio Prolungatio diei legatorum facta simpliciter, refertur ēt ad ea, quæ diem habēt. h. d. Opp. de l. talis scriptura. s. ti. j. Sol. vt ibi in §. 1.

LEX LXXV.

Miles. Non refert, cum quo qs loqnatur, qñ verba dispositiua proferuntur, h. d. dic, vt s. eo. l. peto. in prin.

1 *Prælegata non veniunt in substitutione vulgari.*
2 *Prælegatum quis non debet habere totum, licet non sit hæres.*
3 *Condō si hæres non erit, impletur in actu moriendi, sed conditio tacita, si repudiauerit, non.*

1 **Pro parte.** Prælegata † ñ venisit in substõne vulgari. h. d. & ē bo. casus, huic ꝯcor. j. ti. 1. l. Sextiliā. No. 2 † ꝙ licet qs nō sit hrs, nō dēt hrē totū ꝑlegatū. Ad hoc op. s. tit. j. l. q filiab. §. fi. gl. hic, & in l. filio. s. ti. j. sol. plurib. mod. Veritas est, ꝙ ꝑlegata quatenus sunt in portione hrditaria. vñ ꝑlegata sub ꝯdõne, a si hrditatē nō adierit, & iō si repudiat, dēt hēre portionem, a ī qua ab initio ꝯsistit legatum, vt ꝓ parte cohrdum, & aliam, in qua ab initio nō ꝯsistit legatū, qa repudiādo extitit ꝯdō eo viuo. Sed si decedit, anteq̃ repudiet ꝓ parte hrditaria, nō pōt ad hrdē trāsmittere 3 qa non extitit ꝯdō eo viuo, ita loqť hic. Sed ꝯ hāc opi. ista † ꝯdō, si hrs non erit, impleť eo viuo, & in actu moriēdi existēte, vñ dēt ad hrdē trāsmitti. l. fi. c. qñ di. le. ce. & l. ab oīb. § cum qdā. s. ti. j. Sol. hic ī est tacita ꝯdō, si repudiauerit, ñ si hrs nō erit, & ita non impleť eo moriēte, qa nunq̃ repudiauit, & ita hic tenet Dy. vñ vbicūq; dr̃ p gl. ꝙ inest ꝯdō, si nō adierit, itellige. i. si repudiauerit. Op. Ista ꝯdō ē est tacita, ergo nō īpedit trāsmissionē. l. ꝯdões, q extrinsecus, j. de ꝯd. & dem. So. hic inest tacite ex volūtate defuncti. Itē depēdet ex voluntate legatarii, & iō q̃q̃ sit tacita, impedit trāsmissionē, sicut exp̄sse, l. si ita. §. 1. s. eo. Soluc, vt in gl.

ADDITIO.

a Ale. Habere portionem. Adde quod dixi post Bar. in d. l. condō. per Ang. & Imo. in l. fi. de cond. inst.

LEX LXXVI.

1 *Hęc lex est hodie correcta*
2 *Practica huius primæ partis.*

Cum filius. Si testm̃ rūpiť ꝓ parte, ꝑlegata nō dēnť, sicut nec legata, extraneis libertates dēnť, & ꝑstāť insolidū, ꝓ seruitute actio dať insolidū, sed ꝓ parte obstat exceptio nisi partis ęstimatio offerať. h. d. s̃m Dy. Ad prin. op. ꝙ qs nō ꝑt decedere ꝓ parte testatus, & pro parte intestatus, l. ius nostrum. j. de reg. iu. Sol. verum est ab initio, sed ex postfacto secus, l. circa. s. de inof. test. Op. ꝙ ēt rup. testō p q̃relā, legata valeāt, auth. ex cā. C. de li. ꝑt. Sol. fateor, † ꝙ ista lex hodie corrigiť. ita tenet hic gl. q inci. Cū toti. & in gl. fi. huius prin. q no. idē no. in l. Pap. §. ex cā, de inof. test. & l. 5. e. ti. & l. iure nro, s. de test. tut. licet qdā ꝯ p l. si Titia. de ioffi. test. Cy. refert op. in auth. ex cā. Ego teneo istā gl. p tex. in corpore q dicit ne liberi falsis accusationib. ꝯdēnētur, & c. & sic loqť ī casu quo qs est exhrdatus cā inserta, licet nō uera. Venio ad scdam partē. & op. & vr̃, ꝙ libertates nō ꝯpetāt insolidū, nisi qs ꝑstet partem æstimationis serui, l. iudicare. de excep. rei iud. Sol. glo. fateť, ꝙ dēt ꝑstari pars æstimationis serui. Alij alr̃ dicūt, vt no. in l. cū duob. C. de inof. test. Sed op. qa si esset verum, hic nulla esset dr̃ia inter libertates, & seruitutes, qđ ē ꝯ istū tex. Sol. vt statim dicā. Venio ad tertiā partē. s. ad uer. qđ nō erit. Primo q̃ro de intellectu eius. gl. legit duob. mo. Primo, ꝙ referať ad prin. & sic est plana, scdo ꝙ referať ad ꝓximū, & tūc ob. ꝯrium, qđ s. ꝓxi. feci, qa nō ur̃ dr̃ia inter seruitutē, & libertatē. Pro cuius declaratione scias, ꝙ si totum testm̃ ualeret libertas statim cõpereret, & ēt seruitus sine noua cõstõne. Sicut. n. trāsferť dñiū, ita seruitus ꝯstituiť, l. si partē. §. 1. quemadmo. serui. amit. & l. 1. de seru. lega. sed qñ testm̃ rumpitur pro parte, libertas ipso iure competit, eodem modo, licet seruus ꝑstare cogatur

tur æstimationis partē, p officiū iudicis, d.l.iudicare, sed seruitutes ipso iure non cōpetsit, sed actio psonalis p seruitute cōpetit insolidum: & hoc vult dicere iste tex. Op. seruitutes ex postfacto pñt cōseruari p parte, l. p parte. §. de serui. Sol. postq̃ testm̃ rescindit, fingitur ab initio nō valuisse, & p ɔñs seruitutem nullo tpe constitutā. Quæro practicam huius partis? Dicit gl. si hr̃s ɔuenit ad integrā seruitutem, tūc hēt necesse cōuenire cum filio, vt patiar imponi, qđ si nō facit cōdemnatur ad interesse, hoc nō placet Dy. qa est ɔ̃ tex. nō. n. cōdemnat ad interesse, sed liberat dãdo partē æstimationis. Ista inter se multum differūt, qa interesse posset multum ascēdere. practicam ergo ponit tex. claram, & bñ. qa hr̃s ɔuctus ad solidam seruitutem pōt se liberare dãdo partem æstimationis, vel cōueniat cum filio, vt det integram seruitutem, recepta parte æstimationis. Vltimo no. istum tex. q dixit, partis aũt æstimatio. i. pars æstimationis, quia seruitus diuisionem non recipit.

1 *Legatarius hæreditatis debet sustinere commoda, & incommoda.*
2 *Legatum hæreditatis quando dicatur vniuersale, & quando particulare.*
3 *Fructus medio tempore percepti, non debentur legatario hæreditatis.*
4 *A legatario hæreditatis quando deducantur debita hæreditaria a defuncto soluta.*
5 *Pecunia exacta a defuncto, quando restituatur legatario hæreditatis.*
6 *Hæres, & legatarius hæreditatis adinuicem præstare cautiones.*

Lucio Titio.

Legatarius † hr̃ditatis dēt sustinere commoda, & incommoda illius. h.d. & ē bonus §. & sæpe de facto accidit. † Quæro, vtrum legatũ hr̃ditatis dicat' vle, vel particulare? Resp. aut qs legat hæreditatē ipsius legãtis, & vr̃ fideicommissum vle. l. mulier. §. si ad Treb. Aut qs legat hr̃ditatē, q̃ habuit ab alio, nō suam, & tūc nō est fideicōmissum vle, vt ĩ. ad Treb. l. cogi. § sed & si miles, ver. & q̃uis, qđ est ea rõne, qa testõr vel adierat, vel legãdo adijt, & sic confunditur cum suo p̃rimonio. l. sed si plures. §. filio, §. de vulg. & pup. Vñ amõ nō est hr̃ditas illius primi defuncti p̃prie loquẽdo, & sic Tre. nō hēt locũ, d. ver. & q̃uis. Et ex hoc seqr̃. q dies hr̃ditatis legatæ cedat a tpe mortis, sicut alterius rei singularis legatæ: qđ est mirãdum cum hoc est tale legatum, qđ pōt hr̃e incommodum: vñ videret eadem rõ q̃ in hr̃ditate: sed tñ ɔ̃rium est hic, vt vidistis. † Quæro qd de fructibus medio tpe pceptis, vtrum dēant huic legatario? Rñ. nō, vt ĩ. l. pxi. §. filia. nisi eo mõ, quo ĩ. dicam. † Quæro, qd si defunctus soluit debita hr̃ditaria, an ab isto legatario dēant deduci? Rñ. nō, quatenus pōt cum pceptis fructib compensari. l. Lucius. §. q̃ marito, ĩ. c. secus si nō posset compẽsari cum fructib. vt ĩ. de cõd. & dem. l. qb. dieb. §. j. & qd ibi no. & sic intelligo legem istam, q̃ dicit ad legatarium nō trãsire onera, q̃ nō pcnerãt vsq; ad mortem. i. si onera sunt extincta de fructib. vel aĩs nãliter: secus si esset solutum de p̃prio testõris, l. q ɔcubinam. §. cum ita. ĩ. ti. j. † Quæro, qd si testõr exigit debita, an illa pecunia restituet huic legatario? Hic text. vr̃, q nō, dum dicit, sicut vice mutua p̃stabũtur actiones, q̃ ei p̃stari potetũt. q. d. si sunt extincta nō dēnt ei, qđ puto verum, si extincta sũt & testõr locupletior nō est factus: secus si in suum p̃rimonium cōuertisset, vt §. eo. l. Imperator. §. si. cum legib. seq. & d. l. q cõcubinã §. cum ita §. ti. j. † Quæro, vtrum dēant inuicem p̃stare cautiones? Rñ. q sic, s. p legatarium, q subiuit oĩa onera hr̃ditatis, vt in si. l. px. §. in̄ese. & l. cõcubinam. §. cum ita, & ecõuerso p hr̃dem cauebit legatario de dando sibi qcqd ad eum peruenit ex dicta hr̃ditate, l. 2. in prin. & §. peruenisse, §. de hæred. vel act. ven.

ADDITIONES

a Quæro, vtrum legatum. Et ita tenet Bal. in l. ex legato. C. de leg.
b Aut quis. Soc. l. cum filiofamilias. nũ. 14. sup. ti. 1. Ruy. in rub. col. 4. de leg. 1. Rip. l. centurio. nu. 95. ff. de vulg. & pup. I. M.
c Barb. Testator. Et vide Ang. in l. diuus. C. de pe. her. & Arch. 11. q. 1. quia res. Aret. consi. 46. nu. 3. Dec. consi. 632. nu. 7. scripsi consi. 106. nu. 247. I. M.

Dominus.

Hæres nō pōt retinere vsumfructum, vel partem rei legatæ: secus in cæteris seruitutib. h. d. No. q dixi in summario Op. §. ti. j. legatum. §. fundus. Distinctio huius §. tollit ɔ̃rium, qa aliud in vsufructu, vt hic, aliud in cæteris seruitutib. vt ibi: & sic ɔcordat cũ 2. rñ. Op. de l. 4. ĩ. de vsufru. leg. Sol. Ibi legauit p̃prietatem, qđ intelligitur de nuda: hic legauit fũdum. Op. si hēt testõr in re partem, illam solum vr̃ legare, l. serui electione, in si. §. ti. j. Sol. Illud verum, qñ alia pars erat extranei, hic alia pars hr̃dis, qđ est no. Quæro qd si pars erat hr̃dis debita? Rñ. idē vt dixi in l. vnum. §. si rem. §. eo. Quæro, hic loquit in fundo legato sub cōditione, quid si fuerit legatum pure? Rñ. idem, vt §. eo. l. is cuius, & ibi no. hoc. n. patet ex ratione posita ĩ si. huius §. qñ pars erat hæredis, in qua non cadit confusio, quod no.

ADDITIO.

a Alc. Seruitutib. Vide post Bar. gl. in l. si vnus. §. idem si pactus, sup. de pa. ex dictis post Bar. in l. si seruus Titij, §. ti. 1. Et Adde Bart. in l. vnum. §. si rem. sup. eo. & est sing. ibe tex. secundum Ang. in l. serui electio. §. fi. sup. ti. 1. & ibi etiam illum tex. alleg. Bar. & illum limitat.

1 *Falsum non videtur, quod inuatur primordio veritatis.*
2 *Dictio, ex, licet denotet causam proximam, ponitur etiam pro dictione, propter.*

Hæres meus,

† Non videtur esse falsum, quod inuat' primordio veritatis. h. d. Primo ponit dictum, seu thema. Scđo rñ. annectẽdo rõnē, q falsa demõstratio nō vitiet legatũ. Tertio annectit aliã rõnē ibi, nec in totũ, &c. † Pro cuius declarõne dēs scire, q de nã dictionis, ex, est denotare cãm pximam, l. nō dubiũ. C. de leg. & l. eo tpe. in fi. §. de pec. Cum ergo testõr dixit sibi dēri ex testõ, nō videbat' posse referri ad id qđ ex stipulone dētur occasione testĩ: & sic illius debiti testm̃ est cã prima, & remota, nec est pxima, qa dictio, ex, pōt poni p dictione pp. cã vitãdi ɔ̃rietatem, vel absonum intellectũ, l. j. C. si seruus extero. se emi. dicit hic, q dicta cã nō est oĩno falsa, qa dictio, ex, pōt ĩtelligi, vt denotet cãm primariã, & remotam Op. §. ti. j. l. si sic. §. j. & §. eo. l. si ita scripsisset. Sol. ibi debitũ fuit extinctũ, hic vero fuit translatum in aliam oblonem. Op. q nō inspicimus originē oblonis, l. j. §. siue. §. de ɔd. sine cau. Sol. ibi cã oblonis deuenit ad nō cãm, hic venit de vna cã, ad aliam. Op. ĩ. de ca. l. in bello. §. codicillis. Sol. ibi non inspicit' tps, quo codicilli sunt facti, qa p̃prie illud non dr̃ tps originis codicillorum: sed inspicitur tps facti testĩ, a quo codicilli confirmantur, vt ibi patet. Op. de l. j. de here. uel act. vend. Gl. non soluit, sed non est ɔ̃. Op. de l. 3. idem scribit. §. de pec. So. Ibi ex mutatione tituli mutatur rõ legis, nam per iudicium dr̃ quasi ɔ̃ctum cum filio de peculio, quod in origine actionis ibi non erat: sed hic ex mutatione tituli non contingit mutatio voluntatis defuncti, per rationes hic positas in text. De hoc dixi in l. tutor. infra de fideiuss.

ADDITIO.

a Non. Curt. sen. consi. 56. vero illud Iun.

Si seruus.

Si aliquo casu libertas impeditur tpe, quo cedit dies legati, vitiatur legatũ. h. d. Op. C. ad Sy. l. pe. Sol. Fallit ibi per rõnem positam in tex. Quæro, quæ sunt istæ causæ, quæ impediunt libertatem serui. Dic, vt in gl.

1 *Natura comparatiui est relinquere formam positiui in extremo.*
2 *Verbum, plus, appositum per testatorem in legato, importat arbitrium boni viri, & poterit modicum arbitrari.*
3 *Iudex arbitratur, quando qui debet arbitrari, non arbitratur.*
4 *Verba, & plus, in teste, nihil operantur.*

Pater.

Qui legat vni ex certis plus, vr̃ oĩb. legare, & excessũ in illo in hr̃dis arbitrio ponere. h. d. No. † q de nã cõparatiui est relinquere formã positiui in extremo. & ista est rõ, quare oĩb. vr̃ relictum. † Scđo no. q si testator dicat alicui plus dãdũ, nec ponit verba, q̃ sapiãt liberam voluntatem, vel arbitrium boni viri, vr̃ in dubio intelligere de arbitrio boni viri, vt hic in tex. Dicit. n. hic, plus tribuas, nec dixit, q̃tum volueris, uel q̃tum putaueris, vel q̃tum arbitratus fueris, vel aliquid simile, tñ refertur ad arbitrium boni viri, ut patet ex tex. q dixit, arbitrium filiæ datur, qđ ē notãdum. Quæro vsq; ad quam quãtitatem pōt arbitrari. Rñ. modicum, l. hæc adiectio. ĩ. de uer. sig. Quæro, † quid si non fuit arbitratus. Gl. ponit opi. veritas est, q stabitur arbitrio iud. qđ patet ex tex. dũ dicit, arbitrium filiæ dat, &c. l. j. §. e. Vltimo iste § † inducit' ad qōnem de teste, hq dicit Titium possedisse 12. annis, & plus, de quo p gl. in l. ab hostib. §. sed quod simpliciter. sup. ex qb. cau. maio. & p Guil. in l. & si post tres. §. si ps cau. Veritas est, q illa verba, & plus nihil releuant in teste, quia iudicem certum non reddunt. l. cum furti §. de in lit. iur. & ibi.

ADDITIONES.

a Ale. dicit. n. Facit, quod no. Bar. in l. 3. in prin. inf. de ann. lega. & ad Bar. hic adde Ale. de Imo. in consi. 82. in fi. in 5. vol. & ibi de verbo, videtur, quod importat liberum arbitrium.
b De teste. Vide Bar. in l. cum furti. sup. de in lit. iur.

Non iure.

Ille, p quem non stat, quominus tutela suscipiatur, nō priuatur legato. h. d. Circa hoc dic. vt in executore, qui nolunt officium assumere, vt dixi in l. j. §. e. De hoc in l. Nesennius. §. fi. cum l. seq. de excu. tut.

Qui Mutianam.

Qui venit ɔ̃ cautionem Mutianã tenetur restituere rem cum fructibus. h. d. De hoc dic plene in l. mutianæ. de cond. & dem.

1 *Cumulatio actionum plurium non admittitur, quando electione tolluntur.*
2 *Actiones plures, quæ electione tolluntur, quare non cumulantur.*
3 *Actio personalis, & rei vendicatio, quare electione tolluntur.*
4 *Actio eligenda ex pluribus, debet eligi tempore dati libelli.*
5 *Hæredes vnius testatoris, quando sunt plures, vna actione contra vnum, alia contra alium, agi potest.*

Variis.

† Qñ sunt plures actiones, q̃ electione tolluntur, nō admittitur cumulatio. h. d. Ad tex. ibi, ut nō pt dic, petẽdo partem p vnam actionem, partem p aliam, ad hoc tendit prima rõ: vel petendo totum p vtramq; actionem, ad hoc tendit scđa rõ, ibi, non, n. &c. Oppo. in Auth. de fideiuss. §. sed neq;. Solu, intelligas hoc de plurib. actionib. principalib. vt p̃ponẽdo actionē ex testo, & rei vẽdicationem: secus si p̃poneret psonalem, & hypothecariam, qđ pōt, vt no. in ɔ̃rio, & no. p Dy. in c. nullus, de reg. iu. li. 6. q dixi in l. si fundi. & l. fundũ. §. de exce. † Quæro, quæ est rõ, q istæ actiones non pñt simul proponi? Rñd. q partim petitur ab vna,

ADDITIO.

a Ale. Per Dy. Sed Dy. tenuit contrarium in regula, nullus plurib. de reg. iur. in 6. & tenet Iat. in l. edita. C. de eden.

vna partim ab alia. Et rō est, qa legatū non pōt diuidi, vt in text. sic vr̄, ꝙ si essent plura legata, legatarius nō ꝓhibeaī vtrāque ꝓponerī ꝓ diuersis reb. Sed si pro vna re ꝓponereī vtraq; actio simul, tunc
a cumulatio nō admittiī, qa electione tolluntī, vt in tex. Sed q̄ro, an
3 hoc, ꝙ electione tollūtur? Rñ. †tenēdo gl. q̄ est Inst. e. §. nostra aūt. Rō est euidēs, qa eligēdo rei vēdōnem, nō hēt actionem ꝑsonalē cum ꝑ re propria nō deī actio ꝑsonalis, nisi ꝯsiutē, l. fi. s̄. vsuf. quēa. caue. sicut alias eligēdo ꝑsonalem nō hēt rei vēdōnem, vt no. ī d. §. nr̄a. Sed si teneremus opi. quorundam Modernorum, q̄ Cy. refert in l. 2. C. cō. de leg. ꝙ istæ actiones cōcurrāt origine: rō est, qa
4 sic ꝯstitutū est, vt hr̄s cogaī eligere, vt hic dr̄ ī tex. Quæro, †qñ dēt eligere. Rñ. tpe dati libelli, dicit gl. in l. edita. C. de edē. Fallit in l. j. §. qa aūt, s̄. quorum leg. p rōnem q̄ ponit in l. qd̄ in hr̄de, §. eligere. de trib. Quæro, qd si sunt plures hr̄des vnius legatarij? Rñ. idem
5 l. hmōi, §. si cum l. seq. s̄. ti. j. dic, vt ibi. † Quærit gl. qd si sint duo hr̄des vnius testōris, an possit ꝯ vnum ꝓponi vna actio, ꝯ alium alia. Et tenet, ꝙ sic, quod puto verum, quia per l. 1 a. tab. illa actio est diuisa ꝯ illos hæredes. Pro hoc facit j. iud. sol. l. iam tamen, §. pen. & quod ibi plene dixi.

ADDITIO.

a Ale. Sed quæro. Adde no. Bar. in l. si hæredis inf. ti. j.

a **Repetendorum.** a Damnata memoria testōris, repetūtur legata soluta h. d. Qualiter autē fiat processus, vel condemnatio alicuius, cuius memoria damnatur? Gl. dicit in §. p ꝯrium. Inst. de hær. q̄ ab intest. dixi ī l. qui a latronib. §. j. s̄. de test.

ADDITIO.

a Repetun. Istum tex. alle. Bal. in l. decernimus. C. de sac. ec. quod Tyrā. non potest testamentari.

LEX LXXVII.

Cum. pater filios. Si dēt retineri ſpēs, & pecunia, ſpēs de tota hr̄ditate deducit. pecunia de parte restituētis. tm̄ h. d. Pone sic casū ī terminis. Pr̄ instituit filiū, & vxorē, & rogauit vxorē, vt restitueret filiis, retēto sibi fūdo, & cēnū. Certe ꝑdiū deduceī de tota hr̄ditate, & pecunia deduceī de parte sua. h. d. Quæro, qs ē effectus eius īuestigōnis? Rñ. ī portione debita iure Falcidiæ ñ iputaī, nisi id, qd̄ qs hēt iure hr̄ditario, l. id aūt & l. ī quartā, & l. qd āt j. ad l. Fal. vñ de fundo medietatē, q̄ hēt iure hr̄ditario, sibi tm̄ īputabit ī quartā, de pecunia sibi totā iputabit ī quartā, cū totā hēt de parte sua, & sic iure hr̄ditario qd̄ secus esset si eā dēret recipere de cōi. qd̄ dic, vt dixi ī d. l. ī quartā. Et si q̄ris, quare aliud in pecunia, q̄ in fundo, text. dicit ī l. deducta, §. nummis, j. ad Tre. & ibi videbitis. Opp. & vr̄, ꝙ totam summā capiata cohr̄de, q vr̄ p hæc verba grauatus, l. post emācipationē, §. j. j. ti. j. So. Grauatus vr̄, ꝙ patiaī ipsum de parte sua deducere, & sic ipse minus percipiat de parte sua. ita dicit gl. & bene.

1 *Fideicommissum potest imponi do. cau. mort.*
Falcidia detrahitur ex donatione causa mortis, et ea detracta fideicommissum intrinsecum minuitur.
2 *Onus ad integrum impositum quis tenetur, si id quod remansit in hæreditate, uel legato, sufficit ad onus integrum.*

1 **Eorum, quibus.** † Donōni cā mortis pt̄ fideicōmissū imponi, & ex ea detrahiī Falcidiā, qua detracta fideic. itrīsecum minueī, secus in extrinseco. h. d. Huius. §. mām expedit gl. j. de ꝯd. & de l. Plautius, & Ad Tre. l. facta. §. si Titius. & ibi sunt gl. magistræ. tāgiī ī l. pœnales. §. fi. ad l. Fal. Quæro, qd in onere extrinseco ex alia cā, q̄ alimētorum? Glo. dicit idem, & bñ, l. si mihi Stichus. s̄. ti. j. & l. Plautius. j. de ꝯd. & demō. Quæro, qd vult dicere tex. ī fi. dicit, de maiori pecunia ꝑstari ñ dubie integra voluit, Gl. ad huius declarationem est facta, tñ est magis obscura, q̄ tex. iō gl. sic intellige, qñ ab initio onus fuit maius, q̄ emolumētū, necesse hēt onus sustinere. Idē si ex post facto ē maius, qa emolumētū fuit defalcatū p Falcidiā. Tñ hoc nō est verū gñalr̄, nisi qñ onus extrinsecū. ita vult dicere gl. hoc nō est verum.
2 † Nam ita demum teneī qs ad integrū onus, si illud, qd̄ remanet, sufficit ad integrū onus impositū. l. libero, §. j. de an. le. & l. maritū. §. a liberto. j. ad l. Fal. fm Dy. & la. de Are. Expone ergo tex. sic de maiori pecunia, subaudi, q̄ esset res legata, qa pp rē legatā de toto pr̄imonio legatarij, voluit ꝑstari alimenta, nū tñ de re, vel pecunia donata, vel legata, secundum la. de Are.

1 *Mater non potest donare filijs uulgo quæsitis,*
2 *Stipulatio potest conferri in uoluntatem stipulantis,*

1 **Mater filiis.** Legatario, eidemq; debitori non solū actio competit, sed exceptio. h. d. No. †ꝙ mr̄ non pōt donare filijs vulgo q̄sitis, qd̄ intellige, vt no. C. ad Orfi. l. si qua
2 illustris, & Inst. ad Orfic §. nouissime. Quæro, vtrū a isti filij legatarij, seu donatarij possint dicere, volumus acceptare? Vr̄ ꝙ nō, qa semel stipulando vr̄ irreuocabiliter acceptare. Idem no. in l. ei, cui. de do. ca. mor. qd̄ intellige verū nisi ibi ab initio fuerit stipulatus
2 sub cōdōne, si volet. Potest †. n. conferri stipulatio in voluntatem stipulantis. l. Senatus. §. legatum. s̄. tit. j. l. a Titio. in fi. & ibi no. j. de ver. obl.

ADDITIO.

a Ale. Quæro, verū. Et ista gl. vr̄ probare no. ꝙ per pniā donatarij nō reuocetur donō cā mor. ꝙ no. & est sing. gl. secundum Pau. de Castr. in l. a. sup. ti. j. & ibi eam alleg. post Imo. & scripsi post Bar. in l. 1. in prin. inf. de dot. præl. & hanc glo. dicit esse elegantem Rom. in l. 1. sup. de acq. hær.

Surdo Legati onus, & emolumentum q̄riī ēt ignorātib. h. d. Op. s̄. ti. j. l. si tibi hō. §. cum seruus. Solu. ficte q̄riī a tpe mortis; vere a tpe aditæ hæreditatis, sed commutabiliter a tpe mortis, incommutabiliter a tempore agnitionis. l. ei, qui. & quod ibi no. s̄. de cond. inst.

1 *Ius eligendi non perditur per deportationem. Excommunicatus potest esse arbitrator.*
2 *Fratres minores licet non possint esse executores testamenti, tamen pauperes eligere possint.*
3 *Religionis per ingressum non cedit dies fideicommissi, nisi ingressus sit quis religionem fratrum minorum.*

a **Hæreditatem.** a Mutatione status nō ꝑdiī ius eligēdi, & mors ciuilis nō facit cōdōnem
1 existere, sed nālis. h. d. † No. ꝙ p deportationem nō ꝑdiī ius eligendi, ꝙ facit ad q. ꝙ excommunicatus, q eq̄paraī deportato, possit esse arbitrator, de quo dixi in l. ex facto, §. si qs rogatus. j. ad Tre. vbi
b est idē tex. Scd̄o no. b† ꝙ licet fratres minores nō possint esse exe
2 cutores testōrum, tñ eligere pauperes c ꝑnt, sicut ille, q in iudicio
c esse nō pōt, vt deportatus, q ꝑdit oīa, q̄ iuris ciuilis sunt, pōt paupe
d res eligere, ꝙ dixi plene in lib. meo Minoricarum. Tertio nod. †ꝙ
3 si aliqs ingrediī religionem, licet hēatur ꝓ mortuo ciuilr̄, pp hoc non cedit dies fideicommissi sibi iniuncti, cum decesserit: sed dēt expectari mors nālis, vt hic, d. §. si qs rogatus. & l. Statius. §. Com. de iure fisc. & ibi p Dy. qd̄ licet sit verum in alijs religiosis, q aliqd ꝑnt habere in communi, tamen non procedit in fratribus minoribus. qui non ꝑnt hēre in cōi, vnde quantum ad hoc habentur pro mortuis, quod plene dixi in 3. lib. Minoricarum.

ADDITIONES

a Ale. Hæreditatem. Contra hoc vr̄ casus in l. verba, inf. de uer. sig. & ibi Bar.
b Barb. Secundo no. Et no. quia Bar. uidetur sibi esse contrarius, vide quæ dixi in c. tua nobis, de test.
c Ale. Eligere pauperes. Vide Bar. in l. filio. inf. de ali. & cib. le. & quod ibi dixi & vide no. q. Bal. de effecto monacho. in l. fi. §. fi. C. com. de leg.
d Ale. Tertio no. An p ingressum religionis hēat locū fideicommissum iniūctū alicui, cū decesserit, & uide qd̄ no. Bar. in l. intercidit, inf. de cōd. & dem. & gl. no. & ibi Doct. in l. si cū dotē, in prin. in gl. magna, sol. ma. Facit qd̄ no. in l. ex ea parte, §. in insulam, de ver. ob. & in l. Gallus, §. & quid si tm̄, de li. & posth. & idas, quod mors ciuilis nunquam æquipollet naturali, nisi qñ est iure expressum, glo. est no. 16 q. 4. c. placuit. lo. 1. in ver. mortuus est, quod not. perpetuo, & est gl. in c. susceptū, de rescr. in 6. ar. l. fi. C. de his, qui ve. æta. impe. cum si. & vide Inn. in rub. extra de test. & in l. j. sup. de test. Bal. in auth. si qua mulier. in 1. col. C. de sacros. eccle. & Bald. no. in l. 1. C. de sacros. eccl. in rep. & vide bo. glo. in cle. ne Romani, de elc. & Io. de Imo. in c. si eps, de supp. neg. præla. in 6 p. aliquos in c. cum sis, de cōuer. cōiu. & ad no. p Bar. hic unde no. in d. auth. si quæ, & cum Bar. hic concordat Pa. de Leaz. in q. inci. substitutus, in 1. dib. Adde, an mors ciuilis æquiparetur naturali. Old. consi. 184. & Per. de Anch. consi. 397.
• Vide qd dicant Doct. p istū tex. in l. q. Romæ, §. duo fratres, ff. de ver. ob. L. M.
• Ripa. in l. ex facto. §. si quis. il 2. ff. ad Treb. Ruyn. con. 131. nu. 18. lib. 1. L. M.

Qui dotale. Quid legat ꝑtium rei, vr̄ legare aīo cōpensandi cū re. h. d. Op. ꝙ emptor teneaī ad fideicommissum, l. si pecunia, in fi. & l. si seruus. §. q margaritam. s̄. ti. j. Sol. Huius timore hic. § legiī duob. mod. Primo ꝙ emptor ñ soluit totum debitum, & tunc procedunt duæ primæ sol. positæ in gl. Scd̄o intellr̄. ꝙ totum ꝑtium soluit, qa tñ fundus erat venditus minus iusto ꝑtio, iō testōr iussit emptorem soluere residuum, qd̄ nō pōt, & tunc procedit 3. sol. gl. quæ est vera. Oppo. dr̄ hic, ꝙ mulier, oblato ꝑtio repelliī doli exc. Contra, imo dēt hēre vtrunque. l. j. §. sciendum. C. de rei vxor. act. Rñ. hoc ideo, quia maritus dixit amplius ei pretium, &c. & sic vr̄ reliquisse animo compensandi, secus si simpliciter reliquisset.

1 *Solutio facta mandatario reuocato scienter, videtur facta cā donationis, secus si ignoranter, & nu. 7.*
2 *Mandatum simplex, cuius effectus confertur post mortem, morte reuocatur si mandatarius sciuerit, secus si ignorauerit, & nu. 4.*
3 *Donatio, quod inducatur pacto nudo. & nu. 8.*
5 *Accessoria si reuocatur non reuocatur principale.*
6 *Soluens scienter mandatario reuocato, non liberatur.*

1 **Mæuio.** Qui soluit † contemplatione mādati reuocati sciēter, donare vr̄, secus si ignorāter. h. d. Vel alr̄, & sic.
2 Mandatum simplex, † cuius effectus confertur post mortem, reuocatur morte, si mandatarius sciuerit, secus si ignorauerit. h. d. & est difficilis. §. Inter. ibi, cœpisse non vr̄, &c. Dic. si ex donōne inter viuos a Mæuio in eum collata, scienter soluendo, post quā cognouit mandatum reuocatum. Pro declarando isto §. sciēdum est ꝙ legiī quatuor modis, trib. in gl. 4. extra gl. Nā pōt qs donare alteri cā mor. trib. mod. Primo si donans cum donatario nihil facit, sed solum mandat donans debitori suo, quod donatario soluat. Scd̄o qñ donās ꝓmittit donatario p stipl̄ōnē, vel pacto nudo cā mor. postea mādat debitori, vt donatario soluat. Tertio qñ donās nō ꝯhit cū donatario, sed mādat debitori, vt ꝓmittat illi, cui vult donarē cā mor. & differt ista ter. a pr ia, qa hic mādat, vt ꝓmittat: ibi mādat, vt soluat. Itē differt a scda, qa hic dbitor se obligat donatario, ibi ñ. Primæ duæ tāguñī ī prima gl. tertia poniī in ult. glo. Examinemus

ergo istas lec. Si legitur s̄m primū modum. Op. ꝙ tale mādatum nō reuocet̄ morte, l. si vero nō remunerādi. §. fi. s̄. mā. & j. de do. cā mor. l. mortis cā. §. Titia. So. in ꝯri is mādatum fuit solutū post mortē, hic vero mādatū de soluēdo fuit factū simpl̄r. licet ꝯferat̄ post mortem. Sed nūc op. qa si hoc esset, qn̄ debitor soluit ignorās totum dēret reuocari. qa totū est indebitū, cuius ꝯriū dr̄ in fi. §. vñ pp hoc oēs recedūt a prima lect. q̄ lectura, & eius reprobō colligit ex prin. primæ gl. ibi, aliogn nō video, qrare, i seq. & c. sic expone, aliogn. a. si donator nihil ꝓmisisset legatario, sed solum mādasset debitori, ꝙ legatum solueret. Legit̄ ergo scd̄o mō l. ꝙ donans ꝓmisit donatario p stipl̄onē, vt i pri. primæ gl. sed tūc. op. † ꝙ nō sit necessaria stiplō. l. si qs argētū a C. de do. So. Fateor, ꝙ hodie sufficeret pactum nudum. qđ no. Doct. tenēt in l. vl. C. de do. cā mort. hoc ēt tāgit̄ in fi. gl. Scd̄o op. ꝙ tale mādatum nō reuocet̄ morte l. si vero nō remunerādi. in fi. s̄. man. & l. mortis cā capimus. §. Titia, de do. cā mor. Sol. dicit gl. ibi mādatum ꝯferebat̄ expsse post mortem, hic simpl̄r, sed effectus ꝯferebat̄ post mortem, quo casu media via eligit̄. s. vt si ꝑueniat ad notitiam mādatarij mādatū sit reuocatum, vt in gl. al̄s secus. † Et tunc distingue tres casus, aut mādatum ꝯfert̄ in vita, aut post mortē, aut cōfert in vita, sed effectus post mortem, & de hoc feci vnum membrum distinctionis qnal̄r mādatū reuocet̄ morte, l. 2. §. pe. j. de don. Cōtra ꝑdicta op. ignorātia mādatarij ꝓdest donatario, qa si ignorat, valet donō, al̄s secus, ꝙ est ꝯ l. iniqssimū. s̄. de iu. & fac. ign. Glo. fatet̄ ꝯrium, & dicit, ꝙ hoc est mirabile, & spāle. Hoc colligit̄ ex gl. pe. in fi. & gl. fi. i prin. Concludit ista lec. ꝙ si donatarius est sciēs, reuocat̄ mādatū, & donō post mortē: secus si est ignorās, hoc nō placet, qs mors si est cā reuocādi donōnem cā mor. sed ꝯfirmādr. l. j. & l. in mortis, j. de do. cā mor. & l. non oīs, s̄. si cer. pe. Nec ob. si dicis ꝙ mādatū reuocat̄, qa p hoc nō seqt̄, ꝙ sit reuocata donō, q̄ iam ꝑfecta erat p ꝓmissionem facta a donāte donatario. Vñ si istat̄ necessaria reuocātur, nō seqt̄, ergo reuocat̄ pricipale, l. si cui leget̄. §. fi. & l. seq. s̄. ti. j. Vñ huius timore forte Azo legit tertio mō, ꝙ Mæuius debitor ꝓmisit pecuniam cā mor. Titio iussu creditoris, q ēt iussit solui. Ista lect. Az. non est vera, qa si ꝓmissio fuit facta, & sic iste donatarius hēt actionem, de cætero mādatū nō reuocat̄ morte. l. fi. in pri. j. de sol. Lego ego istū §. quarto mō, & cōcordat cū scd̄ale. l. facti narratione, sed discordat in iuris dispōne. Pone ergo, ꝙ creditor donauit Titio cētum, ꝓmittēdo cā mort. deinde iussit Mæuio debitori suo, vt ipsi Titio solueret, deinum mortuus est creditor donās, Certe donō est cōfirmata, & in hoc differt ab alijs lecturis, sed mādatum est reuocatum, & in hoc concordat. Si ergo Mæuius debitor soluit, an sit libatus, vel an possit repeti, distīgue, vt i tex. No. ꝙ ille, q soluit sciēs † mādatum reuocatū, non liberat. Scd̄o no. ꝙ ex hoc colligit̄ ꝑsumptio donōnis, sicut eꝯ, q soluit ei, cuius mādatum est reuocatum. & sciēs, vr̄ donare, l. si ꝓcurator. falso. s̄. de cōd. ob. cau. & ibi no. & l. si nō fortem. §. q filio, s̄. de cōd. indeb. Op. ꝙ q soluit creditori creditoris, liberat̄, l. si opa. j. de dol. exc. & l. solutum, §. solutam. de pig. act. l. si lib̄ hō. de neg. gest. Sol. hic soluit ꝯtemplatione mādati, qđ sciebat reuocatum, ibi soluit gerēdo negocium creditoris sui. Cum. n. soluit cōtēplatione mandati reuocati, gerit suū negotiū, & nō facit aīo gerēdi negotiū hr̄dis, cum sciat mādatū reuocatū, ið vr̄ donare, & p ꝯns n̄ liberat. Sed op. ꝙ hr̄s solōnem factam a ꝓcuratore reuocato pōt hr̄e ratā l. ꝓcurator ad exhibēdum. §. j. j. re ra. hab. Sol. fateor, ꝙ posset hr̄e ratam, si vellet, q̄tum ad exceptionē, vt si ille donatarius vellet iterū agere, nō posset. nō q̄tum ad actionem, ꝙ hr̄s possit repetere, vt hic, i 2 rñ. & l. dispēsatorē. ꝯ. de sol. Sed ꝯ vr̄ p l. si absentes. C. si cer. pe. Sol. vt dixi, hic debitor nō soluit aīo negotium gerendi hr̄dis. huic lect. vr̄ Dy. applaudere i quadam additione parua, q̄ ponit su p gl. fi. dum dicit ꝙ ignorātia debitoris nō ꝓdest donatario, sed ei ꝓdest, qa donās nō reuocauit. Op. & vr̄, ꝙ dñium p istam sol. n̄ trāsierit in donatarium, l. 2. §. sed si qs donatarius, j. de don. Sol. dic, mādatarius soluit pecuniam alienam mandato reuocato, hic soluit ꝓpriam. l. de hoc iure. §. si qs dederit. j. de do. Querit gl. an ille, q soluit, possit repetere? Rñdet, & bñ, ꝙ nō, qa vr̄ donare, nisi in iure errasset, qa tūc posset repetere. Quæro, in quo est mutata hodie ista lex p l. si qs argētum. C. de do. Rog. dicit, ꝙ in totum, quasi hodie non reuocet̄ morte, qđ Hug. negat s̄m hēs in gl. sciuit, nō dēret se, nisi si hēs, nisi, dēs hēre, nesciuit Aduerte, ꝙ hęc lex non est mutata per d. l. si quis argentum, nisi in hoc, ꝙ hodie sufficeret ꝓmissio pacto nudo. b

ADDITIONES.

a Ale. Argentum. An l. si quis argentum, C. de do. hēat locum in do. cau. mor. gl. qđ sic, sed an sit vera, vide Imo. in l. in ꝯdib. inf. de do. sed ipse vacillauit in l. j. de do. cau. mor. & ibi late Ro. vr̄ tenere de iure subtilitatē gl. esse falsam, licet in cōsulēdo non recederet ab opi. gl. & tantorum virorum, secūdo gl. hanc alle. Bar. in d. l. j. de do. cā mor. & late per Imo. in l. ex cā, de re iu. sed Ang. in q. inci. Host. alle. gl. hic sing. in hoc, & ipsam sequitur Bal. in l. executorem. C. de exec. rei iud. & in l. j. C. de do. ca. mor. & in l. si donōnis, C. de contr. emp. Quid in donōne ante nuptias, vide gl. & Bal. in l. j. C. de do. añ nup. & hanc gl. limita, vt per Bal. in aut. ex testō. C. de col. Bal. in l. 2. de leg. 1. istam sequitur, & in l. sicut, in fi. C. de act. & ob.

b Pacto nudo. Sed vr̄ casus, ꝙ etiam de iure ffotum, sufficiat pactum nudum in do. cau. mor. in l. ꝙ de bonis, in prin. infra. ad leg. Fal.

1 *Res, quæ subiacet restitutioni, potest legari, & sic testamento alienari.*
2 *Legatum de re futura aliena post mortem valet, & debetur æstimatio.*

1 **Cum pater.** Portio deficiens defert̄ substitutis. & cohr̄dib. cū onere suo. h. d. Not. † ꝙ res, q̄ subiacet restōni, pōt legari, & sic p̄t alienari p testm̄ Contra C. com. de le. auth. res q̄ Dicit gl. ꝙ hoc vr̄ hodie corrigi. Dy. tenet ꝯ, ꝙ hodie nō corrigat̄, qa hic nō dr̄, ꝙ ista ꝑdia dēant̄ filio exhr̄dato in vita filij, sed hr̄s cogat̄ redimere illa ꝑdia. & dare filio exhr̄dato, non ꝙ illa filio cogat̄ dare, vt patet ex lr̄a. Valet † ergo, sicut legatum rei alienæ tpe testi, vel futuræ a alienæ post mortem testatoris. l. vnū ex familia. §. sed & si fundum. s̄. eo.

ADDITIO.

a Vel futuræ. Adde tu Imo. hic, Bar. & Imo. infra e. l. §. pater filię, & Alex. in consi. 9. in 2. vol.

* Res quę. Adde Ias. in d. auth. res quæ. 3. lim. Bell. consi. 9. nu. 10. I. M.

1 *Prælegato facto et coniunctæ personæ non debetur euictio iure actionis.*
2 *Prælegatū si cui euincitur, ei succurritur ope exceptionis, si alijs similiter est prælegatum.*
3 *Diuisione facta a testatore vnus ex hæredib. non tenetur alteri de euictione iure actionis, sed ope exceptionis.*
4 *Diuisione facta a partib. vel a iudice, alter tenetur alteri de euictione iure actionis.*

1 **Euictis** In ꝑlegato vni nō dētur euictio, secus si plurib. ꝑlegat. h. d. s̄m Doct. & est sing. casus. No. † ꝙ in ꝑlegato q̄q̄ facto cōiūctæ ꝑsonæ, nō dētur euictio iure actionis No. † ꝙ ei, a quo euincit̄ ꝑlegatum, pōt succurri ope exceptionis, si alijs ē simil̄r ꝑlegatum. Not. a † ꝙ qñ diuisio fit a testōre, vnus ex hr̄dib. non tenet̄ alteri de euictione iure actionis, sed ope exceptionis. Ad primam opp. de l. cum alienam rem. C. eo. Sol. hoc spāle, ne crescat inuidia inter fratres. Ita so. gl. hic, & ibi, Doct. oēs, dñt, nō uideo, q̄ sit dr̄ia inter fratres, & alios cohr̄des cōiūctos. Vñ dñt, ꝙ hic loqt̄, qñ ille cui relinquebat̄, erat legatarius, & hr̄s ibi legatarius tm̄. Et est rō, qa licet hic euincat̄ legatum, remanet hr̄ditas, ibi secus. Itē aduerte, ꝙ hic vr̄ solum loq. qñ legat̄ res aliena a testōre possessa, q̄ credebat suam. Secus si legatur res aliena ab extraneo possessa, qa tūc dēt redimi de cōi. d. l. cum alienam, q̄ in hoc nō reperitur b limitata. Op. s̄. h. ti. j. l. non quocunq;. § j. Sol. vt ibi. Op. de l. q cōcubinam, §. si hr̄s. j. ti. j. ibi in legato gn̄is, hic spēi, vt dixi s̄. ti. j. l. si domos, §. j. & ibi plene distixi. Ad vltimum no. op. & vr̄, ꝙ iure actionis possit agi de euictione. l. si fratres. C. com. vtri. iud. Solu. hic qñ c diuisio est facta a testōre, ibi qñ a partib. vel a iudice, qđ no. Et rō, * quia diuisio testōris hēt vim prælegati, † sed diuisio facta a partib. vel a iudice habet vim permutationis, ꝙ no. quia §. iste est singularis.

ADDITIONES.

a Nota. Et vide per Imo. in l. si domus. C. de euic. ad fi. supra ti. j. & istis adde casum in l. hęres percepto, infra ad Treb. & vide omo Bal. in d. l. cum alienam, & limita istum tex. nisi pręlegatum veniret computandum in legitima, quo casu semp tenetur hæres, de euictione. Casus est hic, & in l. scimus, in prin. & ibi de hoc Bart. C. de inoffi. test.

b Ale. Op. sup. Vide Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres, in vlt. q. de ver. obl.

* Bero. consi. 25. nu. 69. li. 2. omnes in l. serui electione, §. cum fundus, de leg. 1.

c Ratio Tiraq. de retra. consang. §. 32. gl. 3. nu. 88. I. M.

Pater certam. Si testōr iubet hr̄dem dotem filię stipulari, intell̄r ea moriēte i m̄rimōio nō ea superuiuente. Item sermo simpl̄r ꝓlatus intell̄r ꝑ prima vice. h. d. ad prin. cōcor. s̄. de pact. do. l. 3. ad fi. cōcor. j. de ver. sig. l. boues, §. hoc sermone. Ad fi. op. de l. si sic. ij. de verb. obl. Dicit Old. ꝙ sunt verba negatiue cōcepta, q̄ extēduntur ad oē tp̄s, hic affirmatiue concepta, qđ dic, vt coll̄r ex his, q̄ dixi in d. l. si sic. Quæro, q̄ ē rō in prin. §. Gl. in ver. voluisse, dicit, duplex. Prima fauore dotis, l. 2. s̄. de pac. do. Scd̄a, qa debitum iure nāç dēt hr̄e sine onere, l. qm̄ in priorib. C. de inoffi. test. Sed certe si istam vltimam rōnem inspiceres, iussus testōris, ꝙ hæres dotem stipularetur, non valeret quo ad legitimam. Item iste §. non procederet hodie, quia dēt hēre legitimam iure instōnis. Est ergo attendenda sola rō prima. cū hic ponatur, ꝙ filia erat exhæredata. Vnde non dēt hr̄e legitimam iure institutionis. Et intellige, ꝙ hodie dēt inseri causa exhæredationis legitima.

1 *Restitutio, quæ fit ante mortem, non præiudicat pauperib. superuenientibus cum illa debeat fieri, post mortem.*

A filia. Cui committit̄ electio ꝑsonæ, cum morieī, non pōt añ tp̄s cum effectu eligere. h. d. Primo ponit dictum Secūndo duas rōnes. Secunda ibi, pp incertum. Tertia ibi, namin eum. Op. s̄. e. l. vnum ex familia. in prin. Sol. Ista intelligi dēt s̄m illam, qa electio valet, nisi reuocetur, qđ intellige, si ille electus reperit̄ viuus tempore mortis, al̄s secus, l. filiusf. §. diui Seuerus, s̄. ti. j. Opp. de l. post mortem. C. de fideicomm. Sol. ibi restō dēbat fieri vni tantum, vñ potest restitui ante, hic dēbat fieri restō vni ex plurib. Vnde possibile est, ꝙ ille electus tempore mortis non viuebat, a vt d. §. diui Seuerus. Est ēt aduertendum, quod si quidem

illa

ADDITIO.

a Ale. Non viuebat. Ad hoc vide vnam quæstionem per Ro. in consi. inci. omnipotentis Dei postulato suffragio.

illa est restitutio fideicõmissi vniuersalis, aũ tps non trãsferuntur actiones p Trebellianum, vt dixi in d. §. diui Seuerus, & l. sed & si aũ. ℑ. ad Treb. Si vero est restitutiõ fideicõmissi particularis tunc va-
a let, si in ea perseueretur vsq; ad mortẽ, vt dixi. No. bñ *istam l. in
1 hoc §. ℨ dlos, †qui bona, quæ debẽt restitui post mortẽ pauperib. ea ante restituunt, quia talis restitutio nõ præiudicat pauperib. su peruenientib. post restitutionẽ, vt hic. quod est notandum.

ADDITIONES.

a Ale. Nota bene. Ang tenet oppositum in l. post mortem. C. de fideicomm. vide Bal. in repet. l. supra eo. & adde Pet. de Anc. in consi. 195. inc. in Christi nomine circa primum dubium est primo inquirendum, &c. in secundo principali dubio, & vide Io. An. in l. recusare. §. si quis alio loco. in fi. infra ad Trebell. Adde quæ posui in d. l. post mortem.

* Dec. consi. 416. nu. 23. Ruyn. consi. 24. nu. 2. lib. 2. Crauet. consi. 156. nu. 5. scripsi consi. 68. nu. 10. I. M.

Fidei hæredum. Manumissi ex causa fideicõmissi ɔtinentur applõne libertorum testatoris h. d. Op. de l. pater. §. 1. ℑ. ti. 1. & l. 2. de ali. leg. Soluit gl. ibi fuerunt manumissi indicio hrdis, hic iudicio testatoris. h. d.

Fidei tuæ. In fideicõmisso relicto per verba generalia veniunt etiam postea legata. h. d. Oppo. de l. vxori. §. vxori. ℑ. ti. 1. Sol. ibi in donatione facta inter viuos, hic in prælegatis. vidistis clarius in l. sequẽs quæstio. s̃. eo. Op. s̃. ea. l. §. pe, vbi ordo sciptura attẽdit. Sol Dicit Dy. s̃. de sol l. nec enim. hic qñ voluntas est certa, nõ curamus de ordine. Certitudo aũt apparet ex eo, quod reliquit fideicommissum per verba gñalia. Contraria loquuntur, qñ verba sunt dubia. De hoc, an ordo scripturæ debeat seruari, dixi in l. 2. §. prius autem. s̃. de vul. & pupi. Op ℑ. ad Treb. l. Lucius. §. maritus. Sol. vt ibi.

Volo prædia. Filius nãlis in seruitute cõceptus, excludit substitutum. h. d. De hoc plene ℑ. ad Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus.

1 *Dilatio data ad aliquid faciendum, quod est nullum, non impedit processum.*

Curatoris Frustra legatur debitum creditori a debitore. Item dilatio in tps non perfectę ætatis, creditoris fauore facta ꝑsumitur. h. d. Opp. quod a debitore possit legari. l. si pecunia. in fi. s̃. titu. 1 Sol. põt legari. l. alteri, q̃ futuro creditori. ita loquitur hic. Op. ꝙ valeat legatũ. pp dilationẽ, quæ datur debitori, l. cum tempus. de reg. iur. Sol. dicit glo. no. hic dilatio nõ affert commodum duplici de cã. Primo, quia fideicommissum
1 nullum, ergo dilatio nulla. quod no. † qa si iudex dat dilationem ad aliquid faciẽdum, quod est nullum, illa dilatio processum non impedit. Secunda ratio est, quia cum ista dilatio sit de toto tpe ætatis perfectæ, vr̃ apposita fauore fratris hæredis, & ideo ei põt renunciare, & ante tempus petere. Facit s̃. eo. l. si ita. §. Pegasus. & s̃. d. : vlt. l. in fideicommissi. §. cum Pollidius.

Ab instituto. Relicta ab instituto vñr repetita a substituto. Opp. de l. sub conditione. s̃. de hæ. insti. So. Cõditio, q̃ respicit institutionẽ, nõ vr̃ repetita in substitutione. vt ibi: secus in ɔdõne apposita legato, vel fideicõmisso, vt hic. Op. s̃. n. 1. l. si quis a filio, & l. si cui. §. 1. Sol. in repetitione, quæ fit p testatorem, non vr̃ repetita ɔdõ, vt ibi dixi: hic in repetitione quæ fit per legem. Quæro cuius mors hic expectatur? Quidam dicunt substituti, & exponunt hic instituti. i. substituti. Alii ɔ, ꝙ instituti, ponitur hic proprie. Gl. non firmat. Sed ista vlt. est vera. Primo p tex. istum non cauillando eum. Secundo per l. peculium. in fi. s̃. e. facit ad quæstionem, quam ibi dixi.

1 *Legatum vniuersitatis iuris valet, etiam si incommodum contineat.*
2 *Legatarius vniuersitatis cauet hæredi de indemnitate.*
3 *Legatum vniuersitatis iuris, æquiparatur emptioni.*
4 *Legatum potest habere incommodum.*
5 *Legatum factum de taberna, intelligitur de loco, non de mercantia, & quãdo hæc veniat. nu. 7.*
6 *Legans mercantiam videtur legare vniuersitatem creditorũ, & debitorũ.*
8 *Apotheca pannorum legata, non venit mercantia.*
9 *Apotheca pannorũ legata cũ omnib. quæ ibi sunt, veniunt solum res, & nõ debita, & credita.*
10 *Legatum factum de mensa, non comprahendit locum.*

1 **Mensæ.** Legatum † vniuersitatis iuris valet, ẽt si incommodum contineat. h. d. No. §. istum, qui hẽt singularẽ mẽm. No. ꝙ dixi in summario. Vidistis sint de ĩ l. cum filius. §. Lucius. s̃. e. vbi legatur hrditas, q̃ sit est nomen iuris. Facit l. qui filiũ
2 ℑ. ti. 1. vbi legatur Calẽdarium. No. † ꝙ ille, cui legatur hęc vniuersitas iuris, debet cauere hrdi de indemnitate. Dixi in d. §. Lucio.
3 † No. ꝙ tale legatum æquiparatur emptioni vniuersitatis iuris. Vl
a mo no. a † ꝙ legatum põt hrẽ incommodum. Ad istud opp. de. l.
4 Imperator. §. pe. s̃. e. Sol. vt patet ex distinctione, ibi posita. Opp. ꝙ q legat mẽsam, videat legare locum, nõ vniuersitatẽ debitorum, & creditorũ, l. q tabernas. s̃ de ɔh. emp Solu. Aliud est legare ta-
5 bernam, † ꝙ est nomen loci: aliud est legare mẽsam, qđ est nomẽ vniuersitatis iuris, vt hic, & l. si vẽtri. §. in bonis. ℑ. de priui credi. Et in vsu dicimus, talis hẽt tabernam, vel taberna illa est bona, nec lo
6 quimur de loco. idẽ † puto, si testatõr dicit, lego mercãtiã meam. Hanc distinctionẽ, vtrũ ponatur nomẽ, quod significet locum, vel mercantiã, facit Iuriscõsultus. ℑ. de fun. inst. l. tabernæ. Sed ɔ ꝑdi-
7 cta op. s̃. de pig. l. cũ tabernã. in prin. vbi ap̃plõne † tabernę continetur mercantia. Præterea in vsu videmus, cum dicimus, talis hẽt bonã apothecã, vt intelligamus de mercãtia, non de loco. Solu. uerbũ, taberna, hẽt se æquiuoce tam ad locũ, q̃ ad mercantiã, seu negociationẽ, & in dubio vr̃ legare locum, d. l. q tabernas. fallit in d. l. cum tabernã. in prin. Rõ, quia in pignorib. nullum vertitur ꝑiudicium debitoris. si verba latius intelligantur: nec. n. in plus, vel minus tenetur: secus in venditione, & legato. vel ibi ideo intelligitur de negociatione, qa nullum ius hẽbat in loco, neque dñij directi, vel utilis, uel ɔdõnis ut ibi patet ſm diuersas lect. Quæro, qd
b si b testatõr dixit, † lego tibi apothecam meã pannariam, seu pan-
8 norum? Rñ nõ ur̃ legata mercantia, sed illa uerba, pannorũ, seu pannariam, vñr magis adiecta causa demonstrationis loci, d. l. qui
9 tabernas. † Quæro, c quid si testatõr dixit, lego tibi apothecam meã
c pannorũ, cũ omnib. quæ ibi sunt, an videatur legata ipsa mercãtia? Rñ. non, vt sub nomine vniuersitatis debita, & credita debeantur legatario, sed vñr relictæ res corporales, quæ ibi sunt, l. ꝑdus. §. pr̃. ℑ. tit. j. qđ no. Debet ergo dicere, cum omnibus, quæ ibi sunt, cum debitis, & creditis, & dẽt vti verbis vniuersalibus, lego tibi mercãtiã,
10 vel mensam meam, & similia. † Quæro, vtrum legando mensam videatur legare locum? Gl. dicit, ꝙ non, facit ℑ. tit. j. l. librorum. §. chartis. vbi si legatur bibliotheca librorum, ita ꝙ testatõr sentit de libris, non cedit armarium. & ille §. est multum vtilis ad illam materiam. s. qñ testator vtitur nomine, quod potest intelligi de loco, & mercantia, quod inspiciatur mens testatoris.

ADDITIONES.

a Vltimo not. Rubeus consi. 103. nu. 1. 2. Soc. sen. consi. 214. in prin. lib. 2. Dec. consil. 09. I. M.

b Ale. Quid si. No. quando testator dixit, lego apothecam meam, & sequitur Bal. l. in legatis. C. de le. & vide Bar. in l. librorum §. pe. inf. ti. 1. & in l. nam quod. §. pe. de leg. & Bal. in l. prædia. C. de fidei. & Imo. in c. indicante. de test.

c Quæro. Paris. consi. 60. nu. 47. lib. & consi. 92. nu. 42. eod. & consi. 21. nu. 47. lib. 2. Crauet. consi. 297. col. pen. circa med. I. M.

* Barth. Soc. inter consi. Maria. sen. consi. 140. col. 4. circa fi. lib. Paris. consi. 60. in fine. lib. 2. I. M.

1 *Legatum rerum dotalium valet tanquam legatum rei alienæ, vnde æstimatio debetur*
2 *Duæ causæ lucratiuæ in eadem re diuersis temporibus concurrere possunt.*

Pater filiæ. Si legat pater filiæ res, quas dedit in dotem filiæ, debetur æstimatio ipsarum, & earum, q̃ ex his natæ sunt, si sunt dotales: idem si res donatæ legent vxori, h. d. ſm gl. No. istum nouum casum, & bñ. Dy. legit aliter. s. ꝙ mãcipia filiæ non fuerunt data in dotem: sed pr̃ ei donauit, qñ eã maritauit, & sic bene procedit similitudo de reb. donatis vxori ad res donatas filię, vt utroq; casu donõ cõfirmet, & retrotrahat, quo ad fructus, vñ partus debent. Dixi in l. sequens q̃ö. s̃. eo. Op. ſm lect. gl. ꝙ isti partus sunt viri, l. fructus. s̃. sol. ma. ergo nõ ꝑstant vxori. Sol. dt gl. ꝙ ei ꝑstabit ęstimatio, qa testatõr põt legare rẽ alienam. Sed ɔtra
a hoc a opp. s̃. e. l. Tina. §. qui inuita. vbi non est verisimile testatorẽ voluisse grauare hrdẽ duplici ꝑstatione. Sol ibi testatõr legauit dotẽ tũc hoc legatum hẽt tale commodum, ꝙ filia nõ tenet ɔferre, l. ea demũ. & l. a pr̃e. C. de col. nõ aũt a cohrde amplius ɔsequit, vt
1 d. §. q inuita. Sed † hic testatõr legauit res dotales, nõ dotẽ, & ĩõ ualet tãq̃ legatũ rei alienę, vñ æstimõ debet. vt hic, & ẽt qñ solueret matrimoniũ, filia recuperabit a viro. ſm gl. Hoc idẽ tenet Iac. de Are. & Old. & dixi ĩ l. hmõi. §. cũ pr̃. s̃. ti. j. Refert ergo, an pr̃ leget res, an dotem. Idem vr̃ ĩ q̃titate. s. ꝙ refert. an leget pr̃ cẽtũ, q̃ dedit ĩ dotẽ, an vero dotẽ, q̃ fuit centũ, ſm ꝑdicta. Rõ diuersitatis est, qa dos est nomen iuris, vñ non põt referri ad aliud, nisi ad ius: res vero sunt aliud a dote. licet sint dotales. vt dixi s̃. in rub. solu. mat. Op. & contra gl. ex ꝑdictis sequtur, ꝙ in eadem re cõcurrunt duę causę lucratiuę. s. quia filia habebit ab hærede patris, & etiam a uiro solu. matr. Soluit glo. ꝙ prout habet a viro, non habet ex causa lucratiua, vide glo. Ista sol. non euacuat ɔtrarium, immo facit illud difficilius. Nam filia non habet a marito ex cã donationis, sed vr̃ hrẽ a patre ex causa lucratiua. l fi. §. si a socero. ver. at si neuter. ℑ. de his, quæ in frau. cred. & sic in cadẽ re ab eod. concurrunt duæ causæ lucratiuæ. Sol. hic mulier primo consecuta est æstimationẽ ab hærede patris, & postea rem a viro, quod non est prohibitum.
2 Vel aliter, † hic duæ causæ lucratiuæ cõcurrunt in diuersis temporibus, quod non est prohibitum, vt dixi in l. Mæuius. §. duorum. s̃. eod probatur in l. existimo. ℑ. de verbo. obl. Opp extra gl. cum patri competebat actio ad res dotales, vr̃ legare ius, quod habebat in re, vel pro re, vt s̃. ti. 1. l. si domus. §. fi. & l. apud Iulianum. §. si Titius. Sol. hoc ideo, quia morte patris illud ius cõsolidat in filia, l. 1. §. videamus. C. de rei vx. acti. ergo non vr̃ pr̃ filiæ illud legare, cũ sibi debeatur: & ideo puto, qđ si pr̃ fuisset stipulatus sibi in dotẽ, ita ꝙ in filia non deberet consolidari, tunc legatum vr̃ importare, vt pater videatur legare ius, quod pro illis rebus habet, scilicet spem actionis de dote, quam habet soluto matri. Oppo. extra gloss. C. eod. l. filia Sol. ibi pater primo legauit, secũdo dotauit: hic

ADDITIO.

a Sed contra hoc. Singulare dictum est hic. & adde Bar. in l. huiusmo. si. §. cum pater, supra ti. 1. & quod no. Bal. in l. filia. prin. C. de le. & expresse Bal. post Ol. in d. §. cum pater, & vide Rom. in consi. incip. videamus primo, quid iuris de centum ducatis ipsius mercantiæ.

hic est,vt dixi in d.l.hmōi.§.cū pr.s.tit.1.Op.extra gl. hic pr legauit mancipia,q̃ in dotem dedit,ergo referūtur ista verba ad tēp° datæ dotis,nec in legato venisse, q̃ postea nata sunt s.l. Mænio. §. a me. So.possumus dicere,q istā nō sunt verba testōris,sed legis vel dicēdo q sunt verba testōris,obstaret ꝯriū. Sed postumus legere alio mō,q̃ gl. fm Dy.q hic pr donauit,nō aūt in dotē dedit, & ideo ꝯtinetur partus,qa donatio talis retrotrahit,quo ad fructus, & hæc est satis bona lect.sed tenēdo o͂pi.gl.dic hoc iō esse, qa partus sunt tales. Nec ob.d.l.Mænio.§.a me.quia ibi ex relatione ad tps datæ dotis legatum ampliatur,ideo ad illud refertur,hic ex ta li ratione legatum minueretur·Opp.de l.vxorem.§.sorori.j.ti.1. Sol.vt in gl. Opp.de l.mora,in prin.s.de vsur.Sol.vt in glo.

a **Hæreditatem.** a Per simplicē diuisionem non tollit ius fideicommissi, & non tenetur quis de periculo rerū,vltra q̃ teneret primo.h.d.Opp q p diuisionem

b sit renunciatū fideicōmisso.l.qui Romæ.§.duo fratres.b j.de ver. obl.Sol.hic §.potest legi primo,q isti erant rogati de restituendo extraneo,nō inuicē,& sic diuisio eorum nō tollit fideicōmissum relictum extraneo,& dubium erat hic,q ille,cui noīa obuenerūt in partē,dedit alteri prædia,vnde cum prædia supersunt, videbatur istum teneri,inquantum pro portione hæreditaria sua ad hæredē trāstulerit.& illa noīa vīr habita loco cuiusdam pretij sicut hic teneret,si rē vēdidisset,ita & modo. Ad hoc rńdet Iurisconsultus,q de periculo nominū nō tenetur,nec diuisio similis est venditioni sed diuisio est quædam permutatio, cōionem discernēs. Ex hoc sequitur,q quicquid habes a cohærede meo,vt puta nomina,vel aliud,succedit in locum partis,q̃ habebam p indiuiso i toto.l.Imperator.in fi.cum l.seq.s e.& ideo sicut ante diuisionem non tenebatur de periculo,ita post diuisionem de eo,qd sibi obuenit in partē. Et hoc vult dicere tex.Sc..o pōt legi,q hic erāt rogati de restituēdo inuicē,& tunc obstat ꝯtrium de d.§.duo fratres. Sed dic q hic fuit simplex diuisio,sed ibi fuit dictum,se nihil facturos ꝯ diuisionem,fm Dy. Vel aliter.Ibi fuit male iudicatum,vt ibi.

ADDITIONES.

a Hæreditatem.Cuiac.li.4.obseruat.c.10. I.M.

b Fratres.Vid.Bar.ibi.in 1.& 2.q.

Filiā meā. Qui legat hæreditatem sibi quæsitam,non videtur legare fructus,quos ipse consumpsit.h.d.De h..c dic,vt in l.cum filius.§.Lucio,s.eo quod no.

1 *Dictum restringitur per rationem.*

2 *Testator habēs filios ex diuersis matribus,si iussit,quod æqualiter inter se diuidant,& vnus habet prædium dotale,hoc non venit in diuisionem.*

a 1 **Dulcissimis.** a† Dictum restringitur per rationem.h.d. Opp.s.eo.l Imperator.§.fi.& l seq. Solu. hic p..p..r rationem annexam restringitur legatum. Facit s.de calum.l.hæc actio.& de acq.poss.l.Pomponius.§.si is,qui.cui ad.

b de concor.ibi,& canteiligentia.extra de verb.sig. Induco b hunc

c §.ad q.c † testor habebat filios ex diuersis vxoribus,& ab vtraque

2 dotes habuerat,& in testamento dixit,iubeo filios meos tempore diuisionis æqualiter diuidere. Ex hoc insurgit dubium, quia vnus ex filiis,cuius mater habuerat in dotem prædium, & pecuniam,volebat illud prædium,alius ꝯdicebat, q debebat, æqualiter diuidi. Dixi q illa verba,æqualiter diuidant, non porriguntur ad pdiū,qd est vnius proprium,vt hic,& probatur in l.magis puto.§.fi.cum l.seq.de reb.eo.Sed hoc operabitur, vt si dos erat in pecunia tpe diuisionis, aliqs tratiū no vtat pceptione,fm formā l.si filiæ,§.2.s.fam.erc. Si vero testor vult,q diuidant oīa ęqualr ēt prædia,hoc debet exprimere,vel dicere,q omnia inuicem communicentur,vt j.eo.l.fi.§.Lucius.& j.ad Treb.l.Lucius.q no.

ADDITIONES.

x Dulcissimis.Istum tex.limita per l.pater.§.fundum,infra ti.2.

b Barb.Induco.Et unde Bar.in consi.inci.quidam habens bona communia, & ad Bar.hic adde Dmetum Soc.in consi.135.in 1.col.in prin.alias consi.137.

• Bero.cō 33.col.vlt.li.2.q declarat. Adde Alc.trac.psūp.re.1.præsūp.7.n.3.I.M.

c Ale.hunc.§.ad q.No.quando testator habet filios ex diuersis vxoribus, & iussit eos æqualiter diuidere,dic,vt hic per eum,secundum Imo.Quid autem si testator dixit,debeant stare,et morari communiter.vide Bar.in consi.inci.quidam habens bona communia.

1 *Clauium traditio in dubio censetur facta causa custodiæ,& nu.3.ubi quando ad dominij translationem.*

2 *Actus numero idem secundum diuersam intentionem operatur diuersos effectus.*

3 *Clauibus traditis,si iussit assignari,an importet dominij translationē,uel possessionis.*

1 a **Pater pluribus.** †Traditio clauiū,a & assignatio rerum in dubio præsumitur causa custodiæ,si titulus habilis non præcedit ad dñii translationem.h. d. Opp.de l.clauib.s.de ꝯhen.emp.& l.1.C.de do.Gloss.dicit, refert quid dator clauium agat.In gl.ii.parua super ver.lore.& sic dicit

2 Old.No.† q idem actus numero,fm diuersā intentionē agentis, operatur diuersos effectus,quia si intendit transferre domi-

3 nium,transferret,alias secus.Quæro,†quid in dubio?Gloss. hic in ver custodiæ.dicit,q semp psumitur in dubio cā custodiæ. quod

b no.mu tum.Ista gl.quantum ad casum huius.§.placet,quia tex. est hic.Et est rō,quia filios in dubio æqualiter diligit, l. ita q dē.s. q met.cau.Item,quia illa filia erat minor,ideo apud eā debet eē maior cā custodiæ,l.fi.s.de fi.instr.Sed in eo,qd dicit glo.sp idem esse,hoc non placet,quia est ꝯ casum l.dotis fructus §.fi.& l.seq.s.de iu do.vbi in dubio vr̄ date aīo transferendi dominiū.sed hic aut pcedit titulus habilis ad translationem dñii, & tūc loqtur lex

4 ꝯria:aut non.& procedit ista gl. Vlt.no.istū §.† in eo,quod dicit assignari iussit. Nam posset dubitari, vtrum importet trāslationem dñij,vel possessionis,vel quid. Et hic tex.vr̄,q non significet trāslationem dñij,quod diximus in l.si cōstante.s.so.mat.in 4.q.prin. quæ tractat de repetitionis effectu,in 2.q.

ADDITIONES.

a Ale.Traditio clauium.Quid operetur traditio clauiū,dixi in l.clauib.hic alle.

b Ista glo.Quando simplex traditio intelligatur facta animo trāsferendi dominiū adde Bar.late in l.sub conditione,circa fi.infra de sol.& Bar.in l.1.inf.pro do. & ad Bar.hic vide Are.in c.examinata.de iud.

• Dec.l.semper in obscuris.nu.8.de reg.iur.Brunus cons.87.Ias.cons.93.lib.1.Dec. l.si pascenda.nu.15.de pact.simile in l.cum quid.per doct.ff.si cer.pet.illa disputatione,an præsumatur mutuum,cum quis dixit,tolle illā pecuniam. I. M.

Cum imperfecta. Oratio imperfecta pficitur ex præcedenti,vel sequenti, si congrue fieri potest.h.d.Tene menti,quia facit ad multa.

1 *Iuramentum habet uim clausulæ, quod ualeat omni modo,quo ualere potest.*

a **Filius matrem.** Iurm testatoris,vel hrdis habet vim repetitionis a ab intestato.h.d.& intelligi potest iste tex.dupliciter,vel q dixit testator legata dari, & hoc iurauit,q darentur. Vel dixit hæredi q iuraret dare lagata, qa licet testm nō valeret,tn̄ iurm istud habet vim repetitionis ab intestato,& sic debebuntur legata a venientibus ab intestato. No.

1 † q iurm importat istam clausulam,q istud,super quo interponi-

b tur,valeat omni modo,quo valere potest.b Dixi in l.si quis pro eo.in prin.de fideiussoribus.

CONCORDIA

Filius matrem.Pro concordia aduerte,q casus huius l.cū pater.§.filius matrem.nō hēt locū,q̃ si testator iurauit,sed solū mandauit hæredem iurare,fm Bar.in l.2.C.comm.de leg.ꝯrium tamen alle.in hoc §.filius matrem.Tu dic in hoc §.filius matrem,ꝯrium non tenet expediēdo hunc §.sed solum summādo,fm intellectū gl.dicendo ita posse summari,sed non refert se in summario ad hanc determinationem,licet hic dicat summando iurm testatoris,vel hæredis,&c.ecce,q non dici,q testōr mandauit hrdem iurare de directo,quia potuit iurare sua sponte,ēt fm verba Bar.prętetea Bar.loquitur vbiq; in diuerso fine,in d.§.filius,vt intelligat repetitum ab intestato in d.reio l.2.vt sit differentia inter verbū directum,& obliquum. Vel etiam an cum iuramento, vel sine,ad exigendum legatum,&c.

ADDITIONES.

a Ale.Repetitionis.No.quod iurm habet vim repetitionis ab intestato,et dū Bart. hic dicit,quod iste tex.intelligitur tam de iurō hæredis,quam testis,ipse contrarium tenet in l.2.C.comm.de leg.adde,q per illum tex.et illum no.dixit Bar.in l.si quis maior.C.de transact.et quod no.uoluit Bal.in l.3.C.com.de leg.et q no. Bar.et quod ibi dixi in l.eam quam.C.de fideicom.

b Ale.Pōt.Qūo intelligat,uide Imo.in c.cum contingat,10.memb.i 3.de iureiu.

Mādo. Verba,quæ proferuntur in modum consilij,nō important necessitatem.h.d.Gl.opp.& soluit duobus modis.Dic,vt in ea.

1 *Vnus ex certis,quando non eligitur,admittuntur,qui non sunt indigni.*

2 *Matre neminem eligente in casu huius §.qui admittantur, & qualiter.nume 4.*

3 *Matre aliquos eligente,an illi cæteri præferantur.*

1 2 **Rogo.** †Si non eligit vnus ex certis, oēs admittuntur,qui non sunt indigni.h.d. Primo declarando tex. † Quæro,fideicōmisso relicto per verba hic posita, si mater neminem elegerit,qui admittuntur? Rń.illi,qui meruerunt multū,vl paurū & illi, qui non demeruerunt multum, vel parum, vt hic in text.

3 Quæro,†quid si aliquos elegerit,an illi cęteris præferātur? Rń.aut eligit omnes,q meruerunt & alios,q nō meruerūt,neq; demeruerunt,nō admittent,sed si elegit aliquos ex his,q meruerunt,& aliquos nō,tūc illi,q meruerūt,vēdicāt partes ab hrdib. vt hic in ver.eos autem,a ꝯrio sensu. Nec obst.l.cū qdā.s.eo.qa ibi testōr dixit,quos dignos putaueris simplr; hic vero expresse habuit re-

4 spectū ad merita.† Quæro,qñ a mater nullum elegit, oēs,q non

a offenderūt,admittūtur vt hic, sed dubitatur, qualiter admittantur,an qui plus meruit,plus habeat,an oēs æqualiter. Tex.hic vr q oēs æqualiter,& etiam gloss.quod probatur, qa ēt illi, qui non meruerunt,nec demeruerunt,admittūtur.Si ergo distributio fieret fm merita,illa nihil haberent.Sed hoc facit s.eo.l.cum filius. §.pater.vbi matre non eligēte remanet in arbitrio iudicis. Solu. illa verba,vt quisq; de te meruerit,tollunt ꝯrietatem. Distingue ergo, aut testator iussit distribui inter filios habito respectu ad merita testōris,aut habito respectu ad merita eorū,respectu hæredis,aut simplr.Primo casu hærede nō eligente,remanet, arbitrio iudicis, qui eligat.d.l.pater. Secūdo casu vr testator elegit per

ADDITIO.

a Ale.Quęro,quādo.Et uide multum no.Bal.in l.eam,quam.C.de fideic.post Imo. hic.

se personam hæredis,& ideo eo non eligēte,extinguitur arbitriū, vt hic. Tertio casu idem,l.cum quidam.ſ.eo.

Donationes. Qñ sunt verba dispositiua,non refert,cū quo qs loquat̄,sed in quē volūtatis īītētio dirigat̄.h.d.ꝯcor.ſ.e.l.miles,in prin.& l.peto,in prin.& ibi dixi.

1 *Veniens contra volūtatem defuncti in eo, quod est cū fideicommissi, ab eius petitione repellitur.*
2 *Fratrib. rogatis inuicem restituere, si ex duob.vnus alienat partem suam, & alius suam,superueniens admittitur ad petitionem fideicommissi.*
3 *Alienatio facta contra voluntatem defuncti tenet,donec reuocetur.*
4 *Consentiens alienanti admittitur ad reuocationem eorum, quæ postea alienantur.*
5 *Clausula,rato manēte pacto,operatur in fauorē illius,qui ꝓmissa seruauit.*
6 *Pater,& filius si simul agant,alter alteri videtur consentire.*
7 *Duo si fecerūt pacē,postea se inuicem offendunt,alter nō accusat alterū,sed si vnus primo,& alius secundo,secundus accusat primum.*

a 1 **Libertis.** a†Qui venit ꝯ volūtatē defuncti in eo, ꝙ est cā fideicommissi,ab eius petitione repellitur.h.d. In prima parte alienauerūt oēs,vno excepto. In scda simul, nullo excepto. In tertia primo vnus,postea alius. In quarta nullus,sed decessit vlnmus extraneo hēde relicto. Scda ibi,alioqn. Tertia ibi,cę
2 terū. Quarta ibi,at si nemo. Quæro primo,† pone duos fratres ro-
b gatos inuicē de restituēdo, & vnus alienat partem suam,& alius sīr,& morit̄ primus,vel secūdus,an admittet̄ supueniēs ad petitionem fideicommissi. Gl.no.dicit,ꝙ sic. Nec obstat ſ.qa alienādo facit expsse ꝯ volūtatē testōris, sed in themate ꝓposito testōr expsse nō ꝓhibuit alienationē,sed lex ꝓhibebat. Pro ista glo facit ǯ.de iure pat.l.si libtas minorē. Itē facit ſ.de inoffi.test.l.ēt,& ǯ.de his qb.vt ī dig.l.post legatum.§.pe.vbi ille,q impugnat testm̄,pdit ea,q̄ ei ex testō quærunt,nō q̄ aliūde,vt donata cā mor. Itē hic ille, q alienat,pdit ea,q̄ sibi dērent ex alienatione,nō ea,q̄ sibi dēnt,fra
3 tre moriēte. Quærit glo. vtrū† alienatio interim teneat. Et dicit,ꝙ
c sic. De hoc hētis gl.ꝯrias,quas recitaui in l.seruo legato.§.j.ſ.ne.t.
4 dic,vt ibi. Quærit gl.† qd si aliqs nō alienauit,sed alienanti ꝯsensit, an admittat ad reuocationē eorū,q̄ postea alienauerūt? & dicit,ꝙ sic,qa nō venit ꝯ volūtatē defuncti alienādo,sed suo fauori renunciat. Vltimo gl.signat ar.ꝯ l.codicillis.§.insulā.ǯ.eo.& non soluit. Dic,vt dixi in l.si fundum p fideicommissum.in prin.ſ.ti.j. Dy.in
5 ducit istum §.ꝙ † si emphyteuta nō soluit pēsionē, & dn̄s vult eū
d repellere,& ipse emphytheuta dicit, ego volo soluere pœnam, d
e & retinere emphyteusim,ex illa clausula rato manēte pacto, e ꝙ nō audit̄. Nam illa clausula operat̄ ei,q seruat ꝓmissa,nō ei, q ve-
f nit ꝯ,vt hoc §. Gl.determinat hoc,in l.q fidē.ſ.de trāla. f ego induco f
6 ad q lex dicit,† ꝙ filius nō pōt agere sine ꝯsensu patris,l.cū nō solū.§.necessitate.C.de bo.q̄ li.qd si pr̄,& filius agāt simul Certe vr̄ alter alteri ꝯsentire,g ar.huius §.facit l. Titius,ī prin.ſ. qb.mo.pig.
7 vel hy.sol. Itē induco ad aliud,† duo fecerūt pacē simul,postea se inuicē offendūt,nec apparet qs primo,& qs postea,q̄rit,an alteral
h terum possit accusare de pace rupta.h Vr̄,ꝙ nō,i qa pacē simul in
i uicem ruperunt. Sed si vnus primo, & alius scdo,tunc secundus potest accusare primum de pace rupta,non primus secundum,vt hac lege,in ver.cæterum.

ADDITIONES.

a Poma.Libertis,Vide quid per istum tex.dicat Old.consi.133.
* Neuiz.consi.3.nu.1.2.
b Inuicem.No.de rogatis ad inuicem de restituēdo,si alienant, qn̄ prohibentur alienatio,si alienetur in consortem.vide no.per Bal.in c.j.in fi.de alie.feu.
c Querit Bartho.Soc.inter consi.Mar.Soc consi.61.col.5.circa me.li.3. consi.43.n.16.lib.4 Ruy.consi.136.nu.4.li.2.& in fi. I. M.
d Ale. Soluere pœnam.No.ꝙ qui soluit pœnam, non dicitur seruare voluntatē defuncti,& vide Bal.in l.petens.C. de pact.
e Ale.Pacto.Vide Cy.in l.3.de iure emphy.& quod no.Bar. in d.l.qui fidem,de trāsa.Bal.& ibi tex in l.cum proponas.in 2.C.de pac.& de transa.l. cum proponas, & no.gl.in c.fi.de loc.
f Barb.Ego induco Et vide,quæ no. Bal.in l.emptori,C.de euict.
Poma.Ego induco.Vide Ale.in l.as,cui hæres.§.neque.in 2.no.ff.de acq.hære.& in l.si constante,in prin.& §.si vxor.ff.sol.ma.Pano.consi.58.in 1.vol.aliquid per Ale.consi.5.in 5 vol.Pau.consi.10.1.dub.in 2,vol.& consi.136,in 2. volu. Fel,in c.cum Bern.de re iud.
g Ale.Consentire.Hoc sequitur Imo,hic.Tu tn̄ vide Bald.in l.iurisiosi.C.de nup.& ꝙ no.Ang.in l.ab emptione,supra de pact.& hoc dictū tene mēti,& idē vr̄ tenere Bal.i l.s,q his,§.neq. filius,& ibi ēt Ang.& Im o.sup.de acq. hær.& sequitur Bal.i l.fi.C.ad Mac.& qd̄ ibi dixi, & Bal.in l.si filius,in fi.su.de his,q sunt sui,vel alie.iu. Bal.in add.Spe.in li.de pac.& Io. An.in re.q tacet,in mere.& facit qd̄ no. Bal.in l.si cōstāte.§.si maritus,sol.ma.& Bal,in l.si liqueat.C,de inof.don.Et dictum Bar.hic simpliciter refert,& seqt̄ Pau.de Ca.in consi 52.inc.in Christi noie amē.sup 1.dub.licet fuerint diuersæ opi.i vl.uerbis,ibi, itē iduco ad aliud, si duo ꝓmiserūt se nō offendere,postea insimul offendunt,quis teneat̄,vide Bar.in l.si seruum.§.sequitur,de ver.ob.& Bar.in l.j.si quad.pau.fe.di & ibi late dixi,& vide tex.in c.1.constitutus,de pœ. & l.Iulianus,§.offerre,& l.q. pendentem,de act.emp.& Bal.in l.cum proponas,la 2,C.de pact.
h Pom.Pace rupta.Vide Ale.in l.simul mora,in 3.col.ff.sol.mat Fel.in c.dilecti filii de excep.& nunquid isti possunt petere,vide Ale.late post Bar.in l.j.§.cum arietes,si quadr.pau.fe.di
i Vr̄.quod non,Et dictum Bar hic sequitur Pau.de Ca.in l.si seruum,de ver.obl.

Cum inter. Filius libertæ ꝯnumerat̄ in familia liber torum,h.d.Op.filius libertę non est de familia,l.ꝓnūciatio.§.si & l.seq.de ver si.ergo nō est de familia testōris. Dicūt qdam,ꝙ hic fili⁹ libertæ erat sīr libertus, sed si ita esset, hoc nō hēret dubiū. Vn̄ dicit gl.ꝙ hic loqt̄ in filio libertæ nato viuo testōre,vn̄ eū ī seruitutē pōt reuocare,iō ꝯtinet̄ appl̄one libertorū. Et in hoc residet gl. Sed certe si hoc esset verum,ista lex nul
a lū hēret dubiū. Vn̄ a dic alr̄,ꝙ iste filius libertæ est extraneus, quo ad testōrē,tn̄ qa est hr̄s legitim⁹ libertæ ab intestato, nō vr̄ fieri ꝯ volūtatē,st ad eū vadit fundus. Nec ob.ſ.eo.l.peto.§.fratre.qa ibi extraneū īstituit in testō,hic extrane⁹ ab intestato succedit, vt ibi tāgit̄ in gl.& ibi dixi,s̄m hoc dēt iste.§.aliter summari.s.q decedit aliquo ex familia succedēte ab ītestato,nō vr̄ alienare.h.d. ad idē
b facit,qd̄ no.in l.pater.§.fundū.ǯ.tit.1.& ista est verior lectu.b

ADDITIONES.

a Vide.Dec.consi.23.nu.6.damnat,Bar.hic. Idem cōs.38.col.1.& cōs.182.col.1.consi.217.nu.14.15.16.Curt.Sen.cōs.64.col.16.Dec.consi.377.nu.9.approbat consi.287.nu.12.cōsi.482.nu.1.2.Curt iun.consi.4.nu.5.Tiraq.de retract. con.sang.§.25 gl.1.nu.5.Soc.sen.consi.251.col.4.lib.2.Paris.consi.22.num.25.lib.3 Soc.sen.consi.43.col 7.lib.3.Ias.consi.120,col.3.in prin.lib.1. Ruyn. consi. 208.nu.5.lib.1.consi. 95.nu. 10.lib.2.consi.133.nu 6.7.& consi.134.num.4.& consi.147.nu.11.Alc.consi.134.nu.5.Crau.consi.227.nu.2. I. M.
b Alc.Verior lect.Vide Bar.in l.si ita.§.si eadem lege,infra de verb.obl.

1 *Legata an debeantur, quando aliquis succedit præter spem defuncti.*

Cum existimaret. Si ille, quē defunctus putabat ab intestato successurū, in solidū,succedit ꝓ parte,legata ab eo noiatim relicta pstabūt ꝓ parte libertatis insolidū.h.d,Op.ꝙ ista ꝯsobrina teneat̄ insolidū, l. post emācipationē,in prin.ǯ.ti.1.Glo.dicit,hic de æqtate, ibi de rigore Tu dic,ibi succedit ꝓ parte,sicut testōr putabat, licet nō eodem mō,quo putabat:hic vero succedit ꝓ parte,& testōr putabat insolidū. Op.ꝙ legata indiuidua nullo mō debeant̄,l.pe.ſ. de iur. cod. Sol.dicit gl hic æqtas,ibi rigor,qd̄ declara,vt no.in ꝯrijs. Sic legata indiuidua,qn̄ aliqs pter spem testatoris aufert partē , nullo mō debent̄ rl̄r,vt in ꝯrijs. Fallit in libertate,& in hoc est æqtas hic , & idem in l.q graui.ſ.de iu.cod.Op.s̄m Dy de l.cum filius.ſ.eo.l. si qs testō facto.in prin.ǯ e. Sol.i.ibi loqt̄ in legatis relictis a scriptis,
1 sed hic ī relictis a veniētib.ab intestato. Ad hoc op. † ꝙ ēt relicta a veniētib.ab intestato,nō dēantur,alio succedēte,l 1. in fin.ǯ tit. 1. Sol.ibi successit alius in totū pter spem defuncti: hic vero successit ꝓ parte alius vna cū eo,quē testōr successurū putabat. Et ideo qn̄ alius succedit pter spem defuncti,vtrū legata debeātur,& qualiter,distingue:aut legata sunt relicta a scriptis, aut a veniētib. ab intestato. Si a scriptis aut testm̄ rescindit in totū,aut ꝓ parte, vt l.si qs facto.ǯ.eo.& l.cū filius.in prin.ſ.e. Scdo casu, qn̄ a veniētib. ab intestato,aut sūt relicta simplr̄,aut noiatim ab aliquo. Si simplr̄, tūc debētur a quolibet succedēte ab intestato,l.si qs cū testm̄ nullū,& l.ab intestato.ſ.de iu.cod. Si nominatim,& tūc aut succedit ille,a quo testōr reliqt noiatim,tm̄,aut alius ꝓprius,aut filius vna cū illo. Primo casu debētur legata ab eo sine dubio,vt in toto tit. de iu.cod. Scdo casu aut alius erat æqualis gradu cum nominato,& tūc debētur legata l.si Titio,& Mæuio.§.Iulianus.ſ.eo.titu. ita dicit Dy. Tu in hoc passu,dic.vt dixi in d.§ Iulia.quia non loquuntur in legatis relictis nominatim. Si vero erat in alio gradu, q̄ nominatus,nunc debētur l.1.in fin.ǯ.ti.1. Tertio casu qn̄ succedit nominatus vna cum alio, tunc aut succedit cū alio , s̄m qd̄ defunctus putabat,& tenet̄ ad integra legata,l.post emancipationē. inf. ti. 1. Si vero succedit ille alius pter defuncti voluntatem,aut loquuntur in legatis diuiduis,& dēntur pro parte,qua succedit legatarius,vt hic l.pe.& l.sed cū ea.de iu.cod. Aut loquuntur in legatis indiuiduis,& tunc nihil debet̄,l.pe.de iu.cod. Fallit in libertatib. vt hic, & l.qui graui,de iu. cod.& l.si pater.de fideicom.lib. Ista est distinctio Dy.modica mutatione facta,vt vidistis ibi Vlt.super glo.fi.ibi,sed cur non præstatur ab vtroq; sicut fideic.dic, immo vult dicere,cur nō diuidit̄,sicut fideicōmissum, & ad hoc seqt̄ rn̄sio.

Pater, qui filio. Si fideicōmissum inuicem datū continet tantūdem in quotitate,& quantitate,nō valet. Item æstimatio testōris nullam necessitatem inducit.h.d.Op.ꝙ ex istis verbis inducatur fideicōmissum, l. peto, in prin.ſ.eo.Sol. hoc iō,qa esset ridiculū. Tm̄.n.daret vnus,quantum acciperet. Simile ſ.tit.1.l.ab omnibus.§.si a Titio,alias, si Titio.vl.respon. Ad secundum,quod hic dicitur, ꝙ æstimatio testatoris nihil operetur,concor,l.si fundum.§.libertus.sup.tit.1.

1 *Debitum potest cum fructibus compensari,nec fraus præsumitur,*
2 *Debitum compensatur cum Falcidia,& fraus præsumitur,*
3 *Excludens fraudem non dicitur fraudem facere,*
4 *Falcidia hodie prohiberi potest per testatorem,*
5 *Dictio,ne,quandoque modum,& quandoque conditionem inducit,*

Titio fratri. Si testōr grauat hēdem in eo,ꝙ sibi heredi dēbat,& debitum cum fructibus compensat,fraudē facere nō vr̄:secus si debitū cū Falcidia ꝯpensaret, h.d. Primo ponit , qn̄ testōr vult debitū a se compēsare cū fructibus. Scdo qn̄ vult ꝯpensare cū Falc. Secūda ibi,planc. Itē prima subdiuidit,qa primo ponitur thema,& quæstio. Scdo rn̄sio. Tertio rō responsionis. Secunda ibi,cum fructibus. Tertia ibi,quoniam. In tex.ibi,restitueret,subaudi quęrit, an tale fideicommissum quantum ad hēditatem Seij valeat?& ad hoc respondet statim ibi, cū

ex fructib.&c.In tex.ibi,qm rōne compēsationis fiēdę de fructib. hḗditatis Mæuianæ ad hḗditatem Seianam. Seqꝉ scđa pars in ver. plane,& ista pars diuidiꝉ. Nam primo ponit thema,& qō. Scđo rnsio. Tertio poniꝉ quædam iniqtas,ex rnsione resultās. Quarto ꝯ illam iniqtatem ꝓuidet. Quinto rndet cuidam obiectioni, q̄ posset fieri ī ꝯtrium. Scđa ibi, Falcidiam. Tertia ibi,sed iniqtatē. Quarta ibi,prudēns. Quinta ibi,nec videbitur. In tex.ibi,dolo fecisse,vt ꝑ hoc teneatur illo edicto,si qs omissa cā test.&c.Dy. In tex.ibi,retineat. Dic,quęritur,qd dicta verba importēt? Ad qd rndet statim

1 qa debitum cum Falcidia compēsatur. Not.† ꝙ debitum pōt cū fructib compensari,nec præsumiꝉ fraus. Facit s̄.ii.j.l.filius,§.apud

2 Marcellum,& s̄.eo.l.Imperator.§.i. Scđo no.† ꝙ debitum com-

3 pēsatur cum Falcidia,tñ vr̄ fraus. Tertio no.† ꝙ q fraudem excludit,non dr̄ facere fraudem.concordantiæ sunt in glo. Op.& vr̄,ꝙ qs possit grauari in plus,q̄ ad eum ꝑuenit,vt s̄.eo.l. Imperator.§. j.in fi.gl.non soluit Dy.dicit.ꝙ ibi q̄titas legatur, & in propria spē qs grauatur,hic autem grauatur in hḗditate, q̄ loco quātitatis hr̄, d.l.Imperator.§.cum quidam.Op.ꝙ fructus non extenuant debitum, qa sicut dēt hēre hḗditatem Seij,ita fructus eius, postquam dies fideicommissi cessit,l.in quartam.ꝉ.ad l. Fal. So.intellige hic de fructibus ꝑceptis ex hḗditate Mæuij testōris, deductis fructib, de hḗditate Seij:ita intelligit gl.i.ponēdo casum. Op. ꝙ ēt fructus hḗditatis Mæuij non computētur, qa sunt ꝑcepti iudicio testōris, d.l.in quartam.Sol.hoc iō,qa testōr hoc voluit.Ad secūdam partem opp.ꝙ testōr non pōt ꝓhibere falcidiam iure isto,l.quod de bonis.§.l.ꝉ.ad l.Fal. Sol.fateor,nisi ꝑ istum modū,videlicet iubēdo debitum compēsari cum Fal.licet ēt hoc sit iniquum. Cōtra, hoc op.qa ista iniqtas tolerarꝉ,l si debitor.ꝉ ad leg. Fal.Sol.fateor, si hīs adit hḗditatem,& non prouidit sibi eo modo, quo hic dr̄. Sed aduerte.qa vt puto.hoc remedium hodie non hēret locum,

4 † qa cum testōr possit ꝓhibere Falcidiam de iure,auth. sed cum testōr.C.ad l. Fal & Auth.de hære.& Fal.§.si vero exp̄ssim,ꝓhibēdo non committit fraudem. Vnde si qs omitteret ex testō,vt habeat ab intestato,incidit in edictum,si qs omis.ca.test.& hoc quo ad Falcidiam,quo ad quartam debitam iure nāæ, remanent iura antiqua. Quero,quaꝛ ista compensatio fit in Falcidia. Rñ.dico,ꝙ fit ꝑ cautionem Mutianam,ꝙ glo.reprobat,qa cautio Mutiana hēt locum in condōnib.de non faciēdo,hic aūt non fuit ꝯdō,sed modus,qa ista verba,ne fideicommissum retineat,inducunt mo-

5 dum. No.istam glo,† ꝙ ꝑdictionem,ne,inducitur modus. In ꝯtrium est l.q absenti.§.i.ꝉ.de acq.pos.& ibi de hoc ꝑ Dy. Ego aūt dico,ꝙ dictio,ne,q̄nq; inducit modum,q̄nq; condōnem,vt dicit tex.in l. cum tale.ꝉ.Titius,§.de ꝯd & dem.dixi plene in l. qb.dieb.§. Termilus,e.ti. Quæro hic dr̄.ꝙ Falcidia compēsatur cum debito,de Falcidia,quorum bonorum hic itelligitur. Azo dicit de falcidia hḗditatis Mæuianæ,qa Falcidia hḗditatis Seianæ capitur vt debitum,licet Rog.dixerit ꝯtium,vt in gl.aduerte tñ,ꝙ Falcidia hęreditatis Seianæ,quæ debebatur ipsi Mæuio testatori, computatur in hæreditate Mæuij.

1 *Disiuncta posita inter personas,inter quas cadit affectio ordinata, nunquā resoluitur in coniunctam.*

a 1 **A te peto** a† Disiūctio posita inter ꝑsonas,inter quas cadit affectio ordinata,non resoluitur in coniūctam.h.d. Opp.ꝙ non inspiciamus ordinem,vt s̄.ea.l §.fidei tuæ, Sol.ibi constabat de mēte testōris,hic non. Op.disiunctiua posita inter personas honoratas resoluitur in cōiunctam,l.pe. C. de ver. sig. Sol.hic cadit inter personas,inter quas non cadit affectio ordinata,ibi secus.

A D D I T I O.

a A te peto. Adde Dec.consi.316.nu.5.6. I. M.

1 *Venditio fundi,quando est certus, valet,licet fines omittatur a notario,*

1 a **Vicos.** Valet legatum, licet nō fuerit adiecta qualitas,quā testōr adiecturum se dixit.h.d, † Not.ꝙ licet a fines omittantur a notario,tñ valet vēdō,si fundus est certus,l.de monstratio.ꝉ.de cond.& dem & l.cum serno.§.fi.de ꝯh.emp.Op.ꝙ tale legatum non valeat l. Titia.in prin.s̄.e. Sol.hic legatum fuit expresse,& ꝑfecte relictū,licet fuerit omissa q̄dam qualitas,sed in l. ꝯria legatum ab ipso initio fuit imperfectum.& incertum. Opp. de l.quoties,§.tantundem.s̄.de hær.inst.& subst.

A D D I T I O.

a Ale.Nota.ꝙ licet. Adde Bar.in l.demonstratio.& quę ibi dixi,& Bar in l.cum virum.C.de fideic.& Ang.in auth.de rest.fideic.in fi.& Io.An.in Spe.de li.conce. §.inter alias.iuxta.

L E X LXXVIII.

1 *Causa iusta in parte,non tollit moram in alia parte.*

2 *Actore petente plus debito,reus non condemnatur in expensis,nisi actor offerret se recipere partem,quæ non est in controuersia.*

1 **Qui solidum.** Iusta † cā in parte,non tollit moram in alia parte.h.d.& est casus no.Op.rōne partis indebitæ qs excusatꝉ a mora sup toto, l.in fideicommissi.in prin.s̄.de vsur.Sol.duob.mod. Primo,ꝙ ibi hr̄s opponebat Falcidiam, nec ꝑꝑ hoc confitebatur aliquam partem debitam, & pōt esse,ꝙ ꝑ Falcidiam totum legatum subuertitur.l.i.§.hęc verba,ꝉ.

a si cui plus,q̄ ꝑ l. Fal.hic vero partem debiti confitebatꝉ. Vel aliter di-

b co,b ꝙ si aliqs obiicit exceptionem pro parte,nisi dicat petitor se paratū recipere aliam partem,non vr̄ reus in mora,d.l.in fideicōmissi.in prin. Secus si actor dicat.da mihi aliam partem,q̄ non est mihi in controuersia,vt in tex.isto.& est rō,qa si petis totum,non teneor tibi offerre partem,quia non est verisimile,ꝙ eam velis recipere,l.tutor §. Lucius.s̄. de usu.adeo hēs necesse exprimere, ꝙ

c detur tibi pars.* Facit,† ꝙ si aliqs petit plus debito,super toto hēo

2 iustam cām litigandi,nisi dicat te paratum recipere partem,quę non est in controuersia,& sic in expensis litis non condemnabor,

d & etiam facit d ad multa alia.

A D D I T I O N E S.

* Curt.sen.consi.39.col.declarat Rob.Aurel.sent.c.6, I. M.

a Confitebatur. Aliqui dicunt,ꝙ Bar.est sibi contrarius in l.i.§.si stipulanti,in fin. de ver.ob.ad istud,quod hic dicitur.

b Poma.dico.Pro declaratione vide Bar.in l.non potest videri,ff.de re iu.Raph.in consi.5. Ale.in diuus.ff.ad leg.Fal.

c Ale.Detur tibi pars. Vide Bal.in auth.gñaliter,C.de epis.& cle. in ver.iuxta hoc quæritur,in l.eos.§.cautio.inf.de app.& l.properandum.§.siue autem alterutra. j.col.C.de iud.& ibi Sal.& ibi vide Bal.& Sal.in l. edita,in ver.quæro modo,de eden.& Bal.in l.5.C.de plus peti.

d Facit.Vide Bart.in l.stipulationes non diuidiuiduntur, in vltimis verbis suis,de ver.obli.

a **Cum post mortem.** a Legatario debetur æstimatio ipsius rei; vel partis quæ ad heredem loco rei peruenit,h.d.quod no. Not.tex.ibi,pro modo ęstimationis,&c.& hoc allegat gl.in q.no.in l.si ex falsis,in vlt.gl.mag.C. de transa.

A D D I T I O.

a Mortem.Et de intellectu huius §.vide Doct.in l.3.C.quod met.cau.

1 *Iusta causa litigandi excusat ab expensis,*

2 *Iuramentum calumniæ non excusat ab expensis.*

3 *Tutore male litigante potest ipse,& etiam pupillus condemnari in expēsis & contra quem fiat executio.*

4 *Procuratore temere litigante,quis condemnetur,*

Etiam. Respublica ꝑꝑ moram tenetur ad vsuras,ꝑꝑ temeritatem ad impensas litis,licet hēat regressum ꝯ ad-

1 ministratorem. Idem in pupillo,& tutorib.h.d.† No.ꝙ q a hēt iu-

a stam cām litigādi excusatꝉ ab expensis, secus si iniustam. Et ꝑ hoc

2 pōt rnderi ad qō. Gl.q̄rit † vtrum sacrm̄ de calumnia excuset ab

b expēsis.Gl.ꝙ sic,in auth.gñaliter.C.de epis& cler.& in cor.ꝑ iud.§. oportet,& in l.ꝓperādum,§.siue aūt alterutra.C.de iud.Veritas ē ꝙ sacrm̄ calumniæ excuset a calumnia,non temeritate,seu ignauia,l.j.in pri.s̄.si mu.vē.noīe,& l.3,§.j.s̄.de iureiur.& ibi ꝑ Gu.& ꝉ.ad senatuscō.Trep.l.j.§.j.sed expēsę litis veniūt ꝑꝑ temeritatē,ēt

c si cesset calumnia,c vel dolus,vt hic,& l.eum,quem temere.s̄.de

3 iu.ergo iurm̄ nō excusat ab expēsis.† Quæro,tutor male litigauit

d qs ꝯdemnabiꝉ in expēsis,an tutor ꝓprio noīe, an pupillus, aut tutor tutorio noīe? Tex.hic dicit,ꝙ ꝯdemnabiꝉ pupillus,vel respublica,& in eos datꝉ executio,licet hēat regressum ꝯ administratorem.In ꝯtrium est tex.ꝙ tutor dēat ꝯdemnari.in l.non est ignotū,C.de adm.tu. Credo,ꝙ vtrūq; pōt fieri,vel hoc vel illud,ꝑ istas leges. Puto tñ ꝙ eo casu,quo dixi executionē fieri ꝯ pupillum, vel Rempublicam,ꝙ liberet cedēdo actionem,l.fi,s̄.de adm.tut. Facit ad ꝑdicta.l.si dolo.s̄.si qs omis.cau.test.& ibi dixi.Quæro,† qd

4 de ꝓcuratore calumniose,vel temerarie litigāte,vtrum ipse ꝯdēnet,an pricipalis dn̄s in expēsis? Dixi in l.j.§.si ꝓcurator.s̄.si qs ius di.nō obtem. Spe.tāgit in ti.de exec.sen.§.seqꝉ.ver.sed qd si ꝓcurator, Et ibi dicit,ꝙ Clemēs Papa determinauit executionem fiendam ꝯ ꝓcuratorem,& nō ꝯ dn̄m,ꝑ l.j.§.si ꝓcurator,s̄.si qs iusdic. nō obtemp. Aduerte,q̄nq; fit ꝯdemnatio expēsarum ꝑꝑ malum factum,q̄nq;ꝑꝑ omissum, qa non est factum,quod fieri debuit. primo casu fateor esse verum, quod dicit Spe. qa istud non venit in gñali mandato,ꝙ calumniose litigent, l 3.§. si procurator.s̄. ꝙ quisque iu. Secundo casu,s.quando procurator omisit,q̄nque oritur quid explicandum a domino,& tunc condemnationis expēsarum,vsurarum,& similium fit executio in dominum, vt hic in prin.quia fideicommissum est omissum ab executione,ꝙ dēbat Respu.& est ratio,quia postquam non est factum,ꝑ ipsum domini est commissum,&.h.d.tex in simili in l.si ꝓcuratorem §.si tutores,in fin.s̄.mand.& q̄nque procurator omittit facere illud, quod incumbebat sibi procuratori , non domino , vt puta post quam

A D D I T I O N E S.

a No.ꝙ qui.Vide etiam practicam Papi.in forma, in glo.in ver.ius patronatus,& Aret.sing.120.& de ista causa vide per Alex.consi. 119.in 2.vol.& consi.175.in vlt.col.in 4.vol.

b Ale.Sacrm. Vtrum sacramentum calumniosum excuset ab expensis,de quo etiā per Ang.in d.§.oportet. & Doct.in d.l.siue autem alterutra. Bar. latius in d.l.1. ad Turp.

c Ale.Cesset calumnia.Et hic vr̄ tex.ꝙ minor non possit restitui aduersus morā ꝑ eū cōmissam,de quo per Bal, in l.in minorū,in fi.C.in qui.cau.in int.rest.

d Ale.Quæro,tutor.Et vide Bar.in l.si procurator.su.de condand.& in l.j.§.si ꝓcurator.su.si quis iusdic.nō obtemp.Bar.in l.edita.in pr.q.C.de eden.& latius in l. 4.in pri.inf.de re iud.& quod dixi,l.si dolo,supra si quis omissa causa &c,

* Crauet.consi.132.nu.2.Neuizan.consi.17.nu.18. I. M.

quam erat dñs litis effectus post litem contestatam, fuit in aliqua contumacia, pp quã debet in expensis condemnari, tunc procurator condemnabitur, vt in d. l. j. §. si procurater. ff. si quis ius dicenti non obtemp. & sic intelligo dictum Spe. & istud tene menti, quia poteris ex hoc condemnationes facere in persona procuratoris, procuratorio nomine, uel non, vt ex prædictis habes.

[a] **Prædium.** [a]Vlnmus de familia prædium alienare prohibitus, eius petitionem ad extraneum hæredẽ transmittit. h. d. Op. ff. eo l. peto. §. fratre So. duob. modis. Primo, quia hic nullus alius de familia remanserat. Simile ff. l. proxi. §. liberti. i. fi. Vel dic, quod extraneus successit huic filio ab intestato, vt filius matri, qui potest dici extraneus, quia in potestate non est. l. j. § extraneum C. de rei vxo. act. & tunc etiam si alij superessent, ille extraneus admitteretur, vt su. l. proxi. §. cum inter.

ADDITIO.

a Prædium. Ruy. consi. 113. num. 1. lib. 2. I. M.

[a] **Si creditor.** [a]Qui vocãtur ad fideicommissum prædio alienato, non reuocant ab eo, qui emit a creditore testatoris. h. d. Quæro vtrũ contra hrẽdẽ, qui nõ soluit debitum, possit hñi regressus? Quidam in tex. hñt contra emptorem, quidã hñt contra hæredem, & s'm hanc vr casus, quod contra hæredem nihil possit dici. Gl. tñ dicit hoc esse verum nisi hrẽdi possit imputari, cur non soluit, quã gl. no pro eo, quod dixi in l. si res obligata. ff. ti. j. Dy. tñ supplet hic, quod hæredi solum imputetur in tribus casibus, qui ponuntur in d. l. si res obligata. Ego asit intelligo istam gl. quod in omni casu, quo fundus erat obligatus pro debito defuncti, possit imputari hęredi, cur non soluit, quia facto suo priuat legatarium re, ar. ff. e. l. qui duob. & per tex. in l. apud Iulianũ. §. hæres. ff. tit. 3. dixi in d. l. si res. ff. de le. j. & hoc tenet gl. hic, non violando ipsam, quod nota.

ADDITIO.

a Si creditor. Vide tex. & Bal. in l. 1. C. cred. ven. pig. impe. non poss.

LEX LXXIX.

Quæ fideicommissa Qui per ignorantiam iuris patitur alium uti re sibi debita, non cadit a debito. h. d. Op. de l. si patronus. de his quæ in frau. pa. Glo soluit hic uno modo, Dyn. aliter. quod dixi in l. Clodius, ff. de acquir. hæred.

LEX LXXX.

1 *Dominium rei legatæ recta via transit in legatarium.*

2 *Agnitio legati illud operatur in legatario, quod aditio, quo ad hæredem, & quando ista æquiparatio sit bona.*

1 2 **Legatum.** † Dñium trãsit in legatarium recta via, sicut in hrẽdẽ adeuntẽ. h. Vel aľr. Quod † operatur aditio quo ad hrẽdẽ, illud operatẽ agnitio legati, quo ad legatarium. h. d. Op. quod ista non sit bona æquiparatio, vt l. cũ pater. §. fundo. ff. e. So. fateor, quod non est per oĩa bona. Nã hęreditas non quæritur r'ir sine aditione, legatũ vero quæritur ignoranti, tñ cõmutabiliter, qa si vult repudiare, vr nunquã quæsitũ, & hoc respectu ęquiparauit hic Iuriscõsultus, qa sicut põt repudiari hrẽditas, ita legatum, & ita põt agnosci hrẽditas, sicut legatum, sed si ñ agnoscatur, vel repudietur, tunc differunt Op. quod dñium non transeat recta via. l. legatum est §. fi. ff. tit. j. & l. Papinianus de seruit. Sol. vt in qualibet earum no. Op. vt in gl. Et solue, & bene, vt in ea.

LEX LXXXI.

Si quis testamento. Legata relicta a scriptis venientibus ab intestato, non debentur. h. d. Op. sup. de iniu. test. l. posthumus Sol. ibi testñ fuit ruptũ & post confirmatum iure prætorio. Op. C. de lib. pręt. auth. ex cã. Soluit gl. quod hodie ista lex corrigatẽ rupto testõ ex causa pręteritionis, vel exhęredationis, vt legata valeant. Tenet ergo gl. simpľr, quod siue testñ sit ruptum pteritione posthumi, siue iam nati, siue filij emancipati, siue in potestate, quod legata debeantur, qđ intellige, vt dixi in l. posthumus. ff. de iniu. test. & l. filio preterito.

LEX LXXXII.

1 *Res si deuenit ad eum casum a quo non potuit incohoari, non vitiatur, quando casus superueniens tendit ad eundem effectum cum dispositione.*

[a] **Debitor decem.** [a]Qñ superuenit causa tendens ad eundem effectũ, licet ea existente dispositio ab initio non valuisset, dispositio non uitiatur, h. d. Primo ponit dictũ. Scđo circa illud determinat duo dubia. Tertio dictum probat per sile, de dote plegata. Quarto pbat per reductionem ad inconueniens. Scđa ibi, nec tollit Tertia ibi, sic & in dote. Quarta ibi, alioquin. Op. quod non sit in legato, nisi solum interusurium medij tpis. l. j. §. si quis creditori. ff. ad l. Fal. sol. quantum ad hoc, ut possit defalcari, procedit contrariũ: quantũ ad hoc, vt possit peti, procedit lex ista. & ita sentit gl. q̃ incipit, i. vsura. Op. ad ver. qđ si uiuo. Insti. eo. §. ex contrario. Sol. dicit gl. hic est inutile. i. sine utilitate pecuniaria, tñ valet, ut possit peti actione ex testamento, & ista est vera. Vel dic, quod illud est ius nouum, istud vetus. Dicit gl. istud est contra l. verbis. ff. ad l. Fal. tene ergo primam. Opp. † quod res vitiatur, si deuenit ad eum casum, a quo nõ potuit inchoari, l. plurib. §. & si placet, ff. de ver. obl. Sol. r'a illa non procedit, quando casus superueniens tendit ad eundem effectum cum dispositione: ita loquitur hic. Dixi in l. otraria, & per Dyn. in c. actus legitimi, de reg. iu. lib. 6.

ADDITIO.

a Debitor decem. De materia huius legis habetur plene per Bar. post gl. in l. 3. §. ex pluribus, infra de acq. poss.

b Corasius. lib. 1. miscella. cap. 20. Fornerius. lib. 2. select. c. 17. I. M.

Si primo, & secundo. Si plures sunt substituti, quilibet tenetur ad legata relicta ab institutis, in quorũ loco succedunt. h. d. in tex. dum dicit, hrẽdib. institutis. Dic, & si hæres non esset primus, fuit substitutus quartus, & si hrs non esset secundus, fuit substitutus quintus. Dy. dicit ibi in tex. substituti. s. quartus, & quintus. Dicit tex. ab vtroq;, hic respondet. & ibi, substituto. s. quarto, & quinto.

Seruo alieno. Seruo eius, qui est capax, põt relinqui, quod eidem seruo facto libero relinq posset, licet non eo modo. h. d. Primo ponit vnũ dictũ. Secũdo rñdet cuidam obiectioni. Tertio ponit vnã r'am Iuliani. Quarto contra regulam format duo argumenta contraria, & soluit. Quinto ex pdictis ponit vnam illationẽ. Sexto, cõcludit ad primũ casum: Scđa ibi, cũ. n. Tertia ibi, & ideo. Quarta ibi, calũniosa. Quinta ibi, ex illo. Sexta ibi, ita nõ mirum. In prima parte casus est facilis. In secũda parte sic forma casum. Cõtra pdicta faciunt oẽs leges, quæ dñt in legato facto seruo inspiciẽ capacitas, & incapacitas dñi. Ad hoc rñdet Iurisconsultus, quod est verum in genere, quod oportet dñm esse capacẽ, sed nõ requiritur in spẽ, quod res legata seruo possit legari dño, quia ex psona serui cõsistit legatum, adeo quod ipse liber factus caperet pro se. h. d. Tertia pars est clara, quod istud demum potest relinq seruo, qđ ei posset relinq, si esset factus liber. h. d. Venio ad quartã partẽ. s. ad ver. calũniosa, in qua format casum contra r'am iuris, vr, quod si relinquuntur seruo decẽ annua, quãdiu seruiat, valet legatum, & tñ liber factus capere non posset. Ad hoc rñdet Iurisconsult. quod ista obiectio est calũniosa, & continet fallaciam accidentis, qa fit mutatio de quid in quale. Nã Iulia. dicit, quod id demum põt seruo relinqui, qđ facto libero cape possit, non aũt dixit, quod tale põt relinqui seruo, quale libero, & econuerso. Ad qđ tendit rõ facta in contrarium. Decem. n. relicta posset capere liber, nisi fuisset adiecta illa qualitas in legato. Vel possemus aliter dicere, & sic s'm glo. formando obiectionem, vt su. & rñsio fiat sic. dictum Iuliani loquẽ, qñ relinquitur aliqđ legatum, qđ põt cedere ad vtilitatẽ serui: sed istud nõ est hmõi, quia solum cõcernit vtilitatem dñi, ergo nõ est contra Iulianum. In tex. ibi, nam & hoc legatum. s. de quo locutus est Iulian. Sequiẽ in tex. ex persona serui vires accepit. Dic, hoc est, si ex psona serui acqratẽ dño, & si liber fieret, acqreretẽ ipsi seruo: sed legatum, de quo obijcit, solum psonã dñi respicit & ista lex. tãgitur in gl super ver. accepit. in fi. In ver. alioquin ponitẽ scđa obiectio contra Iulianum de seruo, qui non põt effici liber, ergo dño acquirere non põt, quia sibi seruo, non põt relinqui, qa liber capere non põt s'm reg. iu. Dicit Iuriscõsultus, si calumniose intelligeremus dictum Iuliani, reprehẽderemus leges hoc dicentes, quod per talẽ seruũ qratur dño, subaudi, sed intelligendo recte, illæ leges bene dñt. Ad contrarium rñde, qnia obiectio negat contingẽtiam, quam Iulianus ponit. Dicit. n. quod illud põt seruo relinqui, qđ liber capere posset, si cõtingat, & liber fiat. Ista obiectio ponit casum, in quo nõ põt contingere, quod sit liber, & sic, non faciat aliqđ contra Iulianum. Sequitur in tex. & iõ. ista, & aliæ partes sunt claræ. Opp. ad prin. ff. de reg. Cato. l. 1. Sol. vt ibi. Non. n. hẽt locũ reg. Catoniana, qñ legatum non valeret ab inino pp personã legatarij. Op. ad reg. Iul. ff. titu. 1. l. fidei commissa. §. si seruo. vbi nõ põ legari seruo illud, quod posset capere factus liber. Gl dicit, quod reg. Iuliani non est vera i omni re, & in oĩ tpe. Tu dicas r'am esse verã in omni re, & in omni tpe, quod apparet, qa deffiniendo dixit, & ponẽdo r'am Sed intellige eam, quod legatũ factum seruo valeat, vt acquiratur, si contingat eum fieri liberum, & si hoc non cõtingeret, tunc non valeret, si dño acqri non possit, vel ipsi seruo. Sed in lege contraria non contingit seruum fuisse liberum, ideo legatum nõ valet: si cõtingisset, valeret Opp. de l. si mihi, & tibi. §. regula. su. ti. 1. Sol. vt ibi. Vltimo gl. alleg. bonam legem pro reg. Iuliani. s. l. & si maxime. ff. de ser. leg.

LEX LXXXIII.

Latinus. Conditio adiecta fideicõmisso, intelligitur repetita in substitutione facta circa idem, de ea persona. h. d. Opp. dr̃. hic, quod fideicommissum non videtur repetitum, a substitute, Contra de l. licet. ff. ti. t. Sol. hoc ideo, quia eadem persona est substituta, & eidem fideicõmissum est relictum, d. l. licet. in fi. Item quia esset repugnantia, quod vna, & eadem persona esset instituta, & sibimet deberetur fideicommissum, & ideo eligit alterum, l. recusare. §. Titius. ff. ad Treb.

LEX LXXXIV.

Si quis seruo. Si libertas per fideicommissum debita retardetur, nihilominus ipsa, & fideicõmissũ, ai pecuniarium debebitur. h. d.

LEX LXXXV.

[a] **Creditorem.** [a] Si debitor legat creditori, in dubio nõ intelligitur animo compensandi. h. d. Istam materiam declara, vt in l. si cum dotem. §. si pater, supra so. In. matr.

ADDITIO.

a Ale. Creditorem. Vide Bar. in l. huiusmodi. §. cum pater. sup. tit. 1. Bar. super secunda Infor.

LEX LXXXVI.

a **Caius** a In legato generali non continentur nõia debitorũ. h.d.Op.s̃.tit.1.l.seruũ filij.§.eum,q chirographum. Dicit gl.solue,vt ibi. Dic,ꝙ ibi legauit chyrographum specialiter hic generaliter legauit omnia,quæ in domo,sunt, in quo legato non venit chyrographum. Secus si vniuersaliter legaret mensam vel Calendarium,l.cum pater.§.mensæ.s̃.eo.& l.qui filium.j̃.ti j. & per Cy.C.locati.l.certi iuris.in 4.q.quod no.

ADDITIO.

a Alexan.Caius. Et per istum tex.decidit Bal.quæstio.no.in l.2.C.quæ res pig.ob poss.

a **Titius.** a Diuisio gratia vberioris culturæ, diuersos fundos n facit h.d.

ADDITIO.

a Titius.Facit ad hoc,quod no.Bal.in l.licet.C.de acq.poss.in ver. vlterius adde, no.per Bal.alias Bar.in l.1.infra de reb.dub.& Ang.in d.l.licet,adde no.per hunc tex.in l 3.in prin.infra de acq.poss.

LEX LXXXVII.

1 *Regula,quod duæ causæ lucratiuæ non possant in vna re cõcurrere,nõ habet locum in legato quantitatis.*
2 *Legata mina frumenti,quando intelligitur de ipso frumento,& quando de ipso vase.*
3 *Iussus rem comparare,an sit obligatus ad factum,an vero ad quantitatem*
4 *Testator quando iussit rem comparari,& sic factum est in obligatione,æstimatio succedit in duobus casibus.*
5 *Testator iubens rem emi,in dubio intelligitur de pecunia hæredis.*

1 **Titia Seio.** †In legato q̃titatis nõ hẽt locum regula de duabus causis lucratiuis.h.d.sc̃dm vnã lect. Sc̃m illã ꝙ fuit legata tessera frumentaria,hoc est frumẽtum,qđ est ad mẽsurã vnius tesseræ. Huic lect ꝯcord.j̃.de sol.l.si qs duos, §.1. Scd̃o mõ legitur,ꝙ hic fuit legatum vas,cũ quo mẽsuratur, nõ quantitas,q̃ mensuratur,& s̃m istã h.d.Qui iubet rẽ alteri cõparari,non vr̃ rem legare,sed æstimationẽ,& iõ re habita ex causa lucratiuã,actio non extinguit.h.d.Huic lec.magis applaudit li
a tera. No.tñ ex ista †diuersitate,ꝙ si testõr legat minã frumẽti,intelligitur de frumento,non de ipso vase. Sed si legaret corbẽ, vel minam frumẽtariam,tunc posset esse dubium,vt colligitur ex literis hic positis. Credo tñ,ꝙ tunc magis de vase intelligeretur,s̃m
3 lect.aliam. †Opp si iussit cõparari tesseram,factũ est in oblĩone,nõ quantitas,l.fideicommissa.§.fi.j̃.ti.1.Sol.q̃nq; legatur ipsẽ,& tũc ipsa est in obligatione,& petitione,vt s̃.tit.1.l.si domus §.cum alicui.quod intellige,vt dixi s̃.eo.ti.l. Lucius.su.ti.1.l.plane.§.quod si rem.Q̃nq; legatur pretium rei,& tunc æstimatio tantum est in oblĩone,l.fundum Cornelianum.j̃.de nou.& l.si alij in fi. s̃.de vsuf.Q̃nq;legatur factum.l.ꝙ testator iubet rem comparari,& tũc ipsum factum est in obligatione.l.fideicommissa,§.si rem.j̃.ti.1.
4 †Sed æstimatio succedit in obligatioõe in duob. casib. intelligo in isto facto,q̃ñ iubetur res comparari. Primo post mortem hæredis,vt l.patronus.in princ.j̃.tit.1. Secundo q̃ñ illud factum desijt posse impleri,quia illa res,quæ debet emi est effecta legatarij, vt hic. †Quæro,testator iubet emi,de cuius pecunia intelligi-
5 tur? Rñ in dubio de pecunia hæredis,vt hic,& l.his verbis.§.fi.su.tit.1.& l.Stichus.e.ti.& l.sed & si susceperit.§.1.s̃.de iud.

ADDITIO.

a Barb.No.tamen.Et vide Per.in c.indicante.de test.

1 *Priuilegium finitur,finita causa priuilegij.*
2 *Vxor rebellis si ex forma statutorum non potest stare in ciuitate, eu effecta vidua,poterit stare.*
3 *Interpellatio sola sufficit ad constituẽdum quẽ in mora,& quando,& quod necesse non sit dicere,& peremptorie.*
4 *Instãtia si ex forma statuti pereat termino quinq; mẽsium,nisi steterit p actorem.sufficit actorem semel interpellasse iudicem,vt non stet per eum.*

a
1 **Vsuras.** a†Finita causa priuilegij, finitur priuilegium, & ad moram sufficit vna interpellatio.h.d.Opp. priuilegia dñt esse perpetua l.falso.C.de diuer.rescri. Sol. vt no. per
b Dy.in c.decet.extra, de re iu.li.6.inducitur per b Iaco.de Are. ad
2 qu †dicit statutum,ꝙ vxores rebellium c non pñt stare ĩ ciuitate,
c an si remãserit viduæ,possint reuerti? Hic vr̃,ꝙ sic,qa finita cã odij
3 vr̃ finiri odium. Facit j̃.de post.l.cui corũ.§.affinitates † Vltimo
d no. d ꝙ sufficit,ꝙ semel qs interpellet,vt hic,& l.mora in prin. s̃. de vsur.& ibi glo.super ver. repetendi.& j̃.ꝙ vi,aut clã,l.prohibere.§.illud.& ꝙ ibi no. Fallit s̃.de pign act.l.si conuenerit. Per hoc apparet,ꝙ in ꝓtestatione,seu interpellatione non teneatur qs dice-
e re,& peremptorie,cum q̃libet interpellatio sit perẽptoria. e Sicut
f dicimus in dilationibus, f q̃ dantur ad probandum, l.in pecunia
4 rijs,s̃.de ferijs.†Item ꝑ hoc dixi statutũ est hic,ꝙ instantia pereat quinq; mẽsib.nisi p actorẽ nõ steterit.actor interpellauit semel iudicem,ꝙ proferret sniam,certe satis est,vt perpetuo videatur stare per iudicem,vt hic;ne habeat actor necesse, singula die interpellare iudicem,vt hic.Facit l.male agitur.C.de præscr.30.ann.

ADDITIONES.

a Ale.Vsuras.Et gl.1.hic reprehendit Bal.in l.fi.§.præterea.C.de iu.do.
b Barb.Inducitur per.Et vide Bal.in l.filium.de his,qui sunt sui,vel alie.iu.& in l.2.C.de epi.& Ang.in l.cui eorum.ff.de post.& in l.cum acutissimi.C.de fideic.& in l.voluntas.e.tit.
c Soc.sen.consi.102.col.3.lib,1.consi.90.col.3.in fi.lib.3. Scarlatinus, inter cons. criminali diuers.cõs.113.& Tiraq.in tract.qđ cessante cã.par.1.nu.191. I. M.
c Ale.Vxores rebellium.Et vide in l.quoties.in prin & quod ibi no.C.de pr.scho.lib.12.Tu vide Bal in l.cum acutissimi.C.de fideic.& l.uoluntas,eo.ti.sed contrarium ipse tenet in l.2.C.qui ad li.perue.non poss. & vide quæ habes in l.sed si hac.§.parentes de in ius voc.
d Vltimo no.& uide Bar.& quod ibi scripsi post eum in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.de oper.no.nunc.
Poma.Vide Pau.consi. 7.in vlt.col.in 2.dub.in 2.col.Fel.in c.cum M. Ferrarien.septima concl.& in c.ex literis.ver.11.col.1.de const.
e Ale.Sit peremptoria.No.quod quelibet interpellatio intelligitur peremptoria, ita et in terminis datis ad probandum: facit quod no.Bar.de ver. perẽptorie, in l.si finita,§.Iulia.de dã.inf.circa prin.ubi dicit,qđ quotiescunq; in actu non requiritur necessaria sn.a iudicis,simpliciter citatio hẽt uim peremptorij, et uide Ang.et Imo.in l.1.§.hæc stipulõ.inf.si cui plus,quã ꝑ leg.Fal.Facit qđ no.Bar.in l.qui Romæ.§.cohẽdes.de uer.obl.Idẽ in denunciatione fiẽda uenditori,quia sufficit una scd̃m Inn.in c.cum nobis olim,de elect.et sequitur Bal.in c.1.de mil.va.qui contu.est & In d.c.cum nobis,& adde Bar.in extrau.ad reprimendum.in,ver.in termino. & Imo.in d.§.Iulianus.& Bal.in authẽ.item nulla communitas,de epi.& cle.Bar.in l.mora.de vsu.& quod ibi dixi contra Bar.& Bal.in aut si appellatione.C.de temp.app.qui tenet aliter ad fi.& in dubio videtur perire.ad defectũ actoris,sed hoc non præsumitur,vide cautelam positam in l.fin.C.de adul.scilicet vt offerat apud acta,&c.Adde,q vnica interpellatio sufficiat Abbas consi.7.2.lib.& ꝙ sufficiat semel interpellare iudicem, sequitur Pau.de Castro.consi.27.
f Pom.Dilationibus.Vide Fel.in c.causam.de prob.& Ale.in l.vinum.ff.si cer.pe.

a **Seia libertis.** a Fideicommissum relictum ab vno ex hæredib.qui vltimus decesserit, facit videri hæredes inuicem substitutos.h.d. singu.casus est.Op.de l.vel singulis.su.de vul.& pup.Dicit gl.ꝙ hoc non est ex vigore illorum verborum,qui vltimus decesserit,sed quia præcepit fundum non alienari. Dy.dicit,ꝙ ista substitutio intelligitur ex vigore illorum verborum,qui vltimus decesserit.& s̃m istam sñam probatur in tex.ibi,in secunda tamen adiecit,&c. Et ad contrarium respond. Dy.ꝙ d l.vel singulis.loquitur ĩ substitutione directa,in qua non substituitur quis,nisi in hæreditate vltimi decedentis, hic loquitur in substitutione fideicommissaria,in qua vltimo decedens grauatur in toto fundo Et sic ibi institutio pupillaris, quæ fit personæ quæ est prouisio,non prouidendo,non sequitur,ꝙ alijs prouidere voluerit,quia potest vni prouidere,& nõ alij,hic in fideicommissaria substitutione,quæ est grauamen,& sic potius est facta substitutio in rem,quam personæ,quod no.

ADDITIO.

a Poma.Seia libertis.De intellectu huius legis vide ver Ale.in l.pater filiam.§.fi.ff.ad l.Falc.& per eum in l.penul.C.de nup.Barb.consi.13.inserto in cons.Alex.in 4.vol.& vide etiam istum tex. allega.per Alexan.in l.cum filiofamilias ad fin.ff.de leg 1.

1 *Donatio inofficiosa,qualiter reuocetur.*
2 *Donatio per superuenientiam liberorum reuocatur ipso iure,inofficiosi querela non proposita.*
3 *Donationes,quando diuersæ,diuersis temporibus sunt factæ,& ultimum tãtum fuit inofficiosa,an omnes reuocentur,remissiue.*
4 *Filius,cuius portio fuit extenuata per donationẽ inofficiosam.si fuit hæres institutus,& hæreditatem agnouit,agit ad supplementum.*
5 *Donationem inofficiosam iuratam filius reuocare potest per querelam, iuramento non obstante.*
6 *Donatio facta monasterio,per superuenientiam liberorum,an in totum,vel vsque ad legitimam reuocetur.*
7 *Renunciari licet possit l.si unquam.C.de re.don.non tamen tenet, quin possit reuocari per querelam.*
8 *Donatio simpliciter facta,an,& quando reuocetur, per superueníentiam liberorum.*
9 *Dispositio l.si unquam,quod habeat locum etiam in una re,quando donatio fuit facta extraneo.*
10 *Donatio,quæ est reuocata per superuenientiam liberorum, ipsis mortuis non reconfirmatur.*
11 *Donatio si est facta,& iurata nõ reuocare, si liberi postea nascãtur,tale iuramentum non impedit reuocationem.*

Imperator Alex. Donatio inofficiosa collata in filium,vel nepotem,vsque ad legitimam in reuocatur.h.d.& iste §.& sequens tractant de materia inofficiosæ donationis,& nõ alibi,principr in toto libro Pãdectarum. Op.ꝙ nõ reuocetur in dimidia,sed vsq; ad legitimam.C.de inoffi.don.l.si totas.& l.si liqueat.eo.ti. Huius timore sũt opi. Prima Azo.q dicit,ꝙ reuocat vsq; ad legitimã,ꝑ dictas leges. & C.de inoffi.testa.auth.vñ si parens,& hic exponit pro dimidia.l.legitimæ,vt hic in gl.ista opi non est vera,nam plus iuris habet in bonis filius,q̃ patronus,l.si quis legatum.§.fi.de fal.& ibi no. Sed patronus reuocat in totum.l.si libertus.§.pe.j̃.de iure patronatus, ergo,&c s̃m Petrum,& ideo Hugo. distinguit, aut donatio fuit inofficiosa re,& consilio,& reuocatur in totum, vt hic. Aut fuit inofficiosa re tantum,& reuocatur vsque ad legitimam.d.l. si totas.& auth.vnde si parens.Ista distinctio non videtur vera, quia etiam quando est inofficiosa re tantum, reuocatur in totum. l. si vnquam.C.de reuo.dona. Vnde Dy.distinguit,aut pater donauit ante natiuitatem filiorũ reuocare volentiũ,aut post. Si ante,tunc aut donatur alicui ex liberis,aut extraneis.primo casu reuocatur vsq; ad legitimam,d.l.si totas, secũdo casu reuocatur in totum.d.l.si vnquam. C. de reuoc. donat. Si vero donauit post natiuita-

tem

tẽ filiorũ reuocare volentiũ,& tũc Dy. tenet distinctionẽ Hugo. quod aut est inofficiosa re,& cõsilio,aut re tm̃. Ista distinctio Dy. non placet. Nã reuocatio,quæ fit p l.si vnquam. C.de reuo.do. distat multũ ab illa,quæ fit p titulũ de inoffi.do. & p rescriptũ Principis,de quo hic loquitur.nã illa,q̃ fit ex l.si vnq̃ fit ex voluntate donãtis,q ignorãs se hr̃e liberos,donauit, p qd tacite videbatur in volũtate sua,quod si liberi sibi nascerent, posset reuocare,& hoc saltẽ ex iuris præsumptione. Sed reuocatio,quæ fit p titulum de inoffi. do.fit ɔ̃ volũtatẽ defuncti, q voluit filijs p̃iudicare quantũ potuit nec illa fit,nisi proposita querela. Item in scd̃o mẽbro,qñ Hug. dicit,aut donatio est inofficiosa re,& cõsilio,& reuocatur in totũ, est ɔ̃ casum legis,si liqueat. C.de inof.do. vbi est inofficio.re,& consilio,& non reuocatur,nisi vsq; ad debitũ bonorum subsidiũ. Distingue ergo sic: 1 † Aut quęris de reuocatione, que fit ex præsumpta volũtate donãtis,pp liberos superueniẽtes: aut de reuocatione,quæ fit ex ti.de inof.do. Primo casu aut collata fuit donatio in libertũ vel extraneũ,& reuocatur i totũ.l.si vnq̃. C.de reuo.do. Si uero in filiũ,reuocatur vsq; ad debitũ bonorũ subsidium, l. si totas. C.de inof.do.licet gl.ibi nõ vsquequaq; bene intelligat. Scd̃o casu,aut donatio fuit collata in vnum ex liberis,& reuocatur vsque 2 ad debitũ bonorum subsidium,ẽt si fuit inofficiosa re,& cõsilio,[a] d.l.si liqueat. C.de inofficio.dona. Aut fuit collata in extraneum, & tũc aut illi filio,q vult reuocare,fuit aliq̃d relictum, & agit tm̃ ad supplementum legitimæ,l.omnimodo,C.de inof. test.& no.i l.1.& in l.fi.C.de inof.do. Aut si nõ fuit aliq̃d relictum, & tũc aut donatio fuit inofficiosa re,& consilio.& reuocatur in totum,l.si libertus.§.pen.de iu.pa. Aut fuit inofficiosa re tm̃,& reuocaretur vsq; ad debitum bonorum subsidium.ita dẽt intelligi. l. 1 2.3. & 4.& 2 l.cum donationib. C.de inof.do.† Quærit gl.an ista donatio reuocetur ipso iure,uel querela proposita? & remittit ad no.in l. si totas. C.de inof.do. Tu.dic,ꝙ reuocatio,quæ fit ex præsumpta volũtate donantis,p l.si vnquam.fit ipso iure,adeo ꝙ res põt vendicari, possessio condici, ut ibi no. Sed reuocatio quæ fit p tit.de inoffi. do.non fit nisi proposita querela,d.l.1.& quod ibi no. C.de inoff. 3 do. Quærit gl.† qd si diuersis tpibus donauit,& ultima tm̃ est inofficiosa,an omnes reuocentur? Dic,ut i gl.hic & i d.l.1. C.de inof do. & ibi per Doct. & alia circa mãm inofficiosæ donationis dic, vt 4 ibi p gl.& Doc.† Vltra eam tñ,& ea,quæ tanguntur per eos, quæro qd si hic filius, cuius, portio est extenuata p donationem fuit hr̃s institutus,& hr̃ditatẽ agnouit,an possit agere ex titulo, de inoffi. do. Rñ.agere põt ad supplemẽtũ,vt no.i d.l.j.de inof.do. Pro hoc C.si qd in frau.patro.l.j.& 2. vbi patronus licet si hr̃s, põt reuocare in fraudem alienata. Pro hoc C.de rei ven.l.cum a matre. & l. 5 scimus.§.10 computatione.in gl.magna.C.de iure deli.† Quæro, b mater,[b] & pater,[c] qui donauit inofficiose,iurauit non venire ɔ̃,an c filius potest agere querela? Rñ.qñ ɔ̃ctus ĩfirmatur rõne alterius, nõ quam iurõ ɔ̃henorum confirmatur, qa esset i alterius dispẽdium, vt ext.de pac.ca.quamuis.de inreiu.c.licet,li.6.sed hic donatio inof6 ficiosa infirmatur fauore filiorum,ergo,&c.† Quæro, dixi, quod donatio facta vni ex liberis non reuocatur,nisi vsq; ad legitimam d d.l.totas. qd si donatio[d] est facta vni monasterio, [e] an pp liberos e superuenientes reuocetur in totum,vel vsq; ad legitimam? Decretum dicit,ꝙ ñ hẽt necesse reddere,nisi legitimam:sed si vult, põt reddere totũ,17.q.4.c.vlt.& allegat glo. C.de epi.& cle.l.si qs ad f declinandam. Quæro,vtrum [f] l.si vnquã. C.de reuo.do. † possit renũ7 ciari.vt puta,dono bona mea,& volo, ꝙ pp superuenientes liberos non possit reuocari? Rñ.põt quantũ ad illã reuocationem,quę dẽt fieri ipso iure,per d. l.si vnquã. sed non q̃tum ad reuocationẽ fiẽdam p tit.de inof.do.qa fit donatio in fraudẽ filiorũ. Primo pbo. Reuocatio,q̃ fit p l.si vnquam.fit ex p̃sumpta volũtate donantis,pp liberos.& d.c.vlt.s̃.alle.dicit de muliere, q̃ filios non habebat,nec hr̃e sperabat. Vñ si expsse voluit, ꝙ in casu existentium fi g liorum non possit reuocari, istæ leges non hñt locum. [g] Quæro, 8 † qd si in dubio h qs do[nau]it simplr̃,postea habuit liberos,an ille, h q donauit,hẽat necesse probare, quod non cogitabat se hr̃e filios an alius cui donauit,habeat necesse probare,ꝙ voluit istam donationem valere,ẽt existentib.liberis? istud ultimum vr̃ probari, qa masculum,& fœminam nã produxit,ut liberos procrearẽt,l.maximũ.C.de libe.pt.& l.2.sol.ma. Dixi cũ d facto hrem,ꝙ tres sunt i casus.Qñq; qs cogitat expresse se habiturũ filios, i & non hẽt locũ d.l.si vnq. Facit l.tale pactũ,in fi.s̃.de pac.Qñq; quis donat, & non cogitat de hoc,vtrum sit habiturus filios,vel nõ, tunc si liberi superueniãt,hẽt locũ l.si vnq̃. Qñq; quis credit se non posse habere filios,& tũc hẽt locum d.c.vlt.s̃.alle.qd dicit,nec speraret se habere filios. Sed ille non cogitat sic, uel nõ putat se habiturum filios, cũ habuit aĩum differentẽ,nec ad aliquã partiũ cogitauit,p hoc s̃. 9 de fur.l.falsus.§.si actũ.† Quæro.l.si vnquã.[k] loquitur de eo,q donak uit oĩa bona sua,uel partẽ bonorũ:quid si donauit vnam rem,[l] an l habeat locũ d.l.si vnq? Rñ.sic, nã l. si unq̃.loquitur in oĩb.bonis.uel partẽ bonorũ,sed pas bonorũ est idẽ,qd certa res,quia non continet debita,uel credita,l.non amplius.§.fi.s̃.titu.j maxime in contractib inter uiuos,l.mulier.in prin.s̃.de iure do.& hoc,qñ donatio est facta extraneo:secus si uni filio,uel loco pio,quia non reuocaretur,nisi excederet debitum bonorum subsidium,p ea quę di 10 xi s̃.† Quæro,pone,[m] filij sunt nati,& sic donatio est reuocata ip-

m so iure,demum incõtinenti sunt mortui.an ista donatio reconfirmetur. Istũ passum reperio tactũ per Mart.de Fano, & ur̃,ꝙ confirmetur,l.posthumus.de iniu.test.& l.fœminæ.i fi.C. de sec.nup.p hoc oẽs leges,quæ dñt cessante cã,cessat effectus. In ɔ̃rium, ꝙ nõ confirmetur,quia sicut actio semel extincta,nõ resuscitatur, ita donatio semel extincta nõ reconualidatur l. Mæuius.§. duorum.s̃.e.l. q res §.aream.j.de so. Pro hoc ur̃ casus.j.ad Treb.l.hæredib. i prin. de ope.lib.l.qui libertinus.§ amissi.& l.4.C.qñ dies lega. ced. Nõ ob.l posthumus.qa ibi confirmatur testm̃ de æqtate pratoria, quæ æquitas hic non reperitur scripta. Nec ob.reg. cessante cã,&c.qa illa loquitur qñ cã cessat ante effectũ ɔ̃summatũ. Secus si effectus est consummatus,l.fi.s̃.unde lib. sed filio nato ipso iure est reuocata donatio,& sic effectus est ɔ̃summatus. Pro hoc text.in d.l.si unq̃. ubi dicit,mansurũ,q.d.non recessurũ dñiũ,ẽt filijs morientib. Nõ 11 ob.l.fęminæ.qa lex ibi ultra pcedit. † Quæro, mulier [n] donauit [o] n simplr̃.& iurauit se non reuocaturã illam donationẽ: nati sunt filij o postea.an iurm̃ reuocationẽ fiendã impediet,per d.l. si unq̃. In hoc puncto do. Recu.de S.Miniato,& Fran.de Pig.& ego ɔ̃suluimus,ꝙ p tale iurm̃ non impeditur reuocatio. Nã illa reuocatio.l.si unq̃.fit ex pręsumpta uolũtate,quæ est, ut si de liberis cogitasset, non donasset. Sed ista cadẽ ɔdõ inest in iuro, ergo nõ impedit reuocationẽ,arg.in simi in l.fi.C.de nõ nu.pec.& l. fi.s̃.q satis.cog. & j.ad muni.l.fi.in prin.& l.fi.q.& qb.& illud,qd Doc. dñt, qñ quis iurauit non peooitum reduci arbitramentum ad arbitrium boni uiri,quia intelligitur,si iuste arbitranis fuerit,l.si libertus ita iurauerit.de ope lib.& in c.Quintauallis.extra de iureiuran.

ADDITIONES.

a Re,& consi. Adde Ro.consi.83.& Bal.consi.3 1.2.lib.& ibi an reuocet ipso iure.

b Alex.Quæro.mater.No.limitationẽ.qñ contractus infirmatur rõne alterius,non firmatur iuro contrahentium. Adde quod no.Bal.in l.hac edictali in prin.de sec.nup.& no.per Bar.post gl.no.in l.inuitus.§.1.de re iud.& uide quod no. Bal. in 2.C.de do.& cũ Bar.transit Bal.in l.1.C.de inof.do.& Lud.in cõs.inci.in Christi nomine,non est dubium, quod donatio,&c.ubi hoc firmat,ut ibi per eum.

* Curt.sen.consi.1.col.3.uers.his non obstantib. Ripa.l.si vnquam.nu. 7. de reuocan.don. C. Ruy.consi.70.nu.8.lib.3.

c Poma. Et pater. Adde secus,qñ pater donaret cum iuramento uni ex ipsis, qa hic tractatur de præiudicio alterius. De quo per Alex.consi.150.inci.in ipso instrumento. in 2.uol. Are.consi.77.inci.in facto pposito,ad fi.in l.placet.de acq.hær. Ale.in l. si donatus,& ibi p Mod.C.de col.Ias.in l.frater a fratre.in fi.ff.de cond.inde.in q. huius consistit donatio inter patrem,& filium,vide Alex.consi. 154.in 2.uol. Are. consi.18.in 3.uol. Bal.consi.36.in 4.uol.& ista opin.Bar.est communis.licet de ea dubitauit Ful.consi.189.

d Barb. Donatio. Et uide gl.in c.fi.de do.& ibi Doc.

* Didac.lib.1.uariar.resolut.cap.19.Ias. consi.141.col.pen.lib.4. I. M.

e Monasterio. Adde videndum Bal.consi.348.2.lib.

f Barb. Quæro verum. Et vide pro hoc Bal.in l.1.C.de inof.do.& quæ dixi in repe. in c.Ray.de testa.

* Soc.iun.consi.137.nu.1.2.lib.2. I. M.

g Non hñt locum. Adde Rom.consi 26. vbi pulchre,quem tu vide consi.169.in fi. Tiraq.l.si unquam.in 1.parte.nu.67.68. I. M.

h Barb. In dubio. Et uide Io.de Imo.in c.fin.de op

i Filios. Vide Bald.in d.l.si vnquam.

k Pom. Quæro,l.si vnquam.vide Alex.& Doc.in simili in l.generaliter.§.cum autẽ. C.de inst.& subst.& ibi de hoc per Ias.Ale.consil.71.in 4.vol.Facit glo. in l.1. in prin.C.de do.cau.mor.

l Vnam rem. Adde Bal.consi.83.1.lib.

m Barb. Quæro,pone. Sed Bal.in l.1.C.de inof.do.dicit,quod si pater vixit tãto tpe, quo potuit reuocare donationẽ,non procedit dictũ Bar. alias secus. Vide per eũ, quem sequitur Io.de Imo.in c.fi.de do.vt oritur inde exceptio. Tu uero considera,quia Sal.in l.fi.C.de pac.dixit quod si filia renunciauit hr̃ditatẽ paternam, respectu filiorũ,& filij sunt mortui,qd ipsa non obstante dicta renunciatione,poterit venire ad hæreditatem paternã,quia cessante causa,&c.alle.in ar.l.iubemus C.ad Velleia. Facit l.si actione.C de pac.tenet Bal.in l.pac.C.de col. Lud. Ro.in l.qui superstites.ff.de acq.hære.ita dicamus in casu nostro.

Poma. Vide multa ad confirmationem per Ias.in l.si quis hæredem. C. de insti.& substi. Adde Bal.in l.4.in vlt.col.C.de inof.test.& adde Bal.alle.consi.461.1.li.

* Ripa in l.si vnq̃.q.38. Rimin.iun.in l.pcib.nu.195.C.de impub.& alijs sub. I. M.

n Alex. Quæro,mulier. Idem tenet Bal.in l.1.de inoff.do. in vlt.q. bene facit quod no.Bar.in l.hac edictali.in fi.prin.de secun.nup.& cum Bart. hic transit Rom.in cõs.inci.in Christi noie,nõ est dubiũ,ꝙ donõ maioris partis,&c. Adde Old. consi.al le.73.& de muliere simpliciter donante cum iuro per eundem consil. 258.

* Cur.sen,cons.1.tenet contra Bar.hic. I. M.

o Pom. Donauit. Vide Ale.consi 71.in 4.uol. Ro.consi.56.in 3.dub. Feli.in c.intimauit.in 1.no.de testib. Rom.con.273.

---

1 *Renunciatio donatoris,an sola sufficiat.*

LUCIUS. Is,cui donatur inofficiose, potest onere fideicommissi grauari. Item querela potest in modum replicationis proponi.h.d. No.ꝙ illud, quod permittitur ɔ̃ voluntatem defuncti,multo magis dẽt permitti sm̃ voluntatem. Opp.ꝙ ista donatio non reuocetur,nisi proposita querela, vt s̃. prox. §.& C.de inof.do.per totum,ergo non potest per modum replicationis proponi,l.exceptiones.in fi.j.de except. Sol potest dici illud uerum,nisi testator reuocauerit. Sed tunc op. quia non potest venire ɔ̃ factum suum,l.post mortẽ.s̃.de adop.& l.post perfectã. C. de do.quæ sub mõ. Rñ. illud verum, quando donatio valet omnino, 1 sed hic poterat aliquo modo reuocari. Fateor tamen, † quod sola reuocatio defuncti non sufficeret, vt in contrario: sed voluntas defuncti mixta cum volũtate legis,bene inducit reuocationem, vt hic. Vel dic, quod in ipsa reuocatione proponetur querela.

a rela.a Simile in querela inoff. test. l. Papin. §. si filius. ſ. de inoff. test. Idem in petitione restitutionis in integ. l. nam & postea. §. si mi- nor. ſ. de ınreiur. ut ibi dixi. Facit l. si pteritus. ĵ. de ɔtab. & ibi dicā. Ex his apparet soluta qõ, an ista reuocatio patris irritet donationem, quę tangitur hic in gl. quæ incipit, &c. Nam sola reuocatio non sufficit, sed illa mixta cum potestate concessa filio a l. vt hic. Vltimo posset quæri, cū querela inoff. test. uel inofficiosæ do. vel ɔtab. vel rest in inte. proponitur per modum exceptionis, an sit opus noua cōtestatione, vel an sufficiat prior litis contestatio in causa, in qua opponitur exceptio earum: Cogitabitis. Bar.

ADDITIO.

a Querela. Adde Bal. in l. 1. de inof. do facit l. 3. & quod ibi no. C. eod. tit. & ibi aliquid dixi.

LEX LXXXVIII.

1 *Sententiæ verba, non deberi id, qđ testator in vsus suos conuertisset, intelliguntur, ita quod conuersum duraret.*

Lucius. In legato vniuersitatis cedit, quod ex ea deducitur, si in eam postea redigatur. h. d. Opp. ſ. tit. 1. l. si ita. §. si vbi domo destructa postea per testatorem refecta, non debetur. Solu. ibi loquitur in legato singulari, hic in legato vniuersali.
2 Vltimo no. tex. in prin. † ad verba sniæ, quæ dicunt, non deberi id, ꝙ testator in vsus suos conuertisset; quia intelliguntur ita, ꝙ conuersum duraret, tempore mortis, quod potest facere ad multa.

1 *Nudus minister nullum commodum sentire debet.*
2 *Testator si legat decem pro eundo in passagio ad terram sanctam, legatarius non petit statim, sed quando fiet transitus generalis.*

Dictio, pro facit modum.

1 **A te peto** † Nudus minister nullum commodum sentire dēt. h. d. Opp. ꝙ illud, qđ non est expensum, cedat commodo Lucij, non hæredum, l. creditor §. si inter. ſ. mā. Dicit gl. ꝙ hic fuit nudus minister, in ɔtrio secus: quia poterat sustinere commodum, & incommodum. Hæc nō vr vera, qa hic verba dispositiua fuerunt in ipsum Titium collata, & sic non est nullus minister. l. si quis Titio. ſ. e. & ibi dixi. & l. Sulpitius de do. inter ui. & uxo. Dic ergo, ꝙ hic nō est, qa actus, pp quem legabatur pecunia, non habet expēsam limitatam. Pōt. n. plus, uel minus expēdi ſm voluntatem facientis, quia posset sepelire defunctum cum vna cādela, & etiā pōt habere plures cereos. Si igitur minus expendatur, vr per eū stetisse, & residuū non lucrat. in ɔtrio, actus,
a qui iniungebat, hēbat limitatas expensas. Dy. inducit a istum §. ad
2 q. testōr † reliquit alicui decē pro eundo in passagio terræ sanctæ, ille statim petit legatū, hr̄s non vult dare, sed vult expectare tēpus qn̄ fiet trāsitus gn̄alis, quærit, quid iuris. Vr̄, ꝙ incontinenti debet habere pstita cautione de implendo modū, quia dictio, pro, facit modum, vt hic Facit l. si quis p redemptione. C. de do. Pro hoc facit l. si ubi. ĵ. tit. 1. & de condi. & demō. l. quib. dieb. §. Termilus.
b In ɔtrium, b ꝙ dēt expectari, qn̄ fiet transitus gn̄alis, ex præsumpta voluntate defuncti, facit in arg. l. nec semel. §. si in habitatione. uſf. qsi di. le. ced. & in hoc residet Dyn. de hac dictione, pro, an faciat modum, dixi in l. quib. dieb. in §. Termilus. de cond. & dem.

ADDITIONES.

a Alean. Dy. inducit. Vide Dy. & Imo. in d. § Termilus. & de prædictis uide Bar. in consi. incip. Bar. de Tuderto. adde Pau. de Cast. consi. 243.

b Poma. In contrarium. Vide Imo. consi. 313.

1 *Statutum dispon- ns, quod habeat locum in præteritis, & futuris, non habet locum in præterit s finitis.*

Quæ marito. Cū iniūguntur onera pterita, & futura, intelliguntur de ptentis præcedentibus non ... um finitis. h. d. No. qđ dixi in summario, qđ est notabile pro
1 determinatione, quā pono in l. oēs populi. de iusti. & iu. † vt si dicatur in statuto, ꝙ habeat locū in præteritis, & futuris, ꝙ per hoc nō trahitur ad ptenta finita, vt hic. Et intelligo finita, s. per sniam, vel transactionem. l. causas. C. de transac. vbi vr̄ casus, & vr̄ tex. in l. 2. in fi. C. de vete. iu. enu. Idē si essent solutione finita, vel acceptilatione l. cum quærebatur. ĵ. iu. sol. No ꝙ creditores dimissi de fructib. nō veniunt in computatione, cum legatur hæreditas, dixi in l. cum filius. §. Lucio. ſ. e. Op. ĵ. de cond. & de. l. quib. dieb. §. 1. Sol. hic fuerunt dimissi creditores de fructib. ibi aliunde, vt ibi no.

Quisquis. Legatarius, p quē nō stat, quo minus impleat modum, et si stet per casum, admittitur ad legatū. h. d. Quæro, cū iste Pamphilus admittatur ad partem, quantum hēbit. Glo. dicit primo hēbit suā dimidiam, & dimidiā alterius dimidiæ. Illa. n. q̄ ille hæres defuncti habiturus erat iure hæreditario, accrescit hæredi. Tu dicas, ꝙ cohæres defunctus non erat habiturus illā partem, quæ sibi iure hr̄ditario obueniebat, sed accreuisset collegatario, l. legatum. § hr̄di. ſ. de leg. 1. & l. plane, §. si duob. e. ti. In casu vero huius §. Pāphilus habiturus ē totā medietatē, iure suo; alterius medietatis medietatem habebit iure accrescendi, q̄ sibi accreuisset, etiā si collegatarius, idemq; hr̄s uixisset, s. prout eū tangebat iure hr̄ditario. Aliā dimidiā illius medietatis, q̄ ille hr̄s habiturus erat iure plegati, hēbit iure accrescendi: nō quia hr̄s decessit ante diem legati cedentem, & sic ille hēbit totū. Alij dn̄t, ꝙ cohæres superueniens quasi ɔiunctus re, & verbis, habeat totā dimidiam Lucij defuncti, qđ Dy. reprobat, & iste Pamphilus erat re, & verbis coniunctus, per dictionem, cū, l. Titia. §. pe. ĵ. ti. 1.

1 *Impedieus testatorem instituere, qua actione, & inquantum cōueniri pōt.*

Sempronia. Qui factū hr̄dis impugnat. non testm̄, non est dignus legato. h. d. Op. ĵ de his, quib. vt indig. l. post legatū. §. 1. Sol ibi impugnauit testm̄. vnde est indignus legato, qđ dependet ex testō. hic uero impugnat factū hęre
1 dis, a quo legatū non depēdet, ſm gl. & bene. Quæro, † qua actione, & inquantum conueniri pōt ille, qui impedit testōrem instituere in primo gradu. Glo. dicit, actione de dolo, vel in factum ad
a iteresse, hodie ɔdōne ex lege ad duplum, a Auth. vt nul. iudi. §. & hoc peruenit. Itē hoc intellige, qn̄ quis hoc facit malitiose, secus
b si blando sermone b testōrem induxerit ad hoc faciendū, l. fi. ſ. si quis ali. te. prohi. & ibi dixi de hoc. Et facit §. iste ad q. no. per glo. ĵ. ad muni. l. Titio. & per gl. & Doc. C. arb. tute. l. quicquid.

ADDITIONES.

a Io. Fr. Ru. ad duplum. Adde, quod contra Bar. tenent Pet. Cy. Ray. & Bald. hic, licet Imo. teneat cum Bar. Ang. & Ful. in l. 1. C. si quis ali. testa. prohib. vbi. Ias. dicit quod opi. Bar. est vera, & communis,

b Alex. Blan. sermone. Quid iuris sit in sacerdote, qui blandis verbis facit testatorē ecclesiam, vel seipsum instituere. dic, quod pęna excommunicationis punitur, vt est casus in cle. 1. de pri.

Testator. Solutum ab herede plus debito, nō cedit ad incommodū aliorū legatorū. h. d. ſm primā lec. Vel aliter, solutio aliquorū legatorū facta an̄ diē, non præiudicat hr̄di, vt alia legata an̄ diē soluere teneatur. h. d. Ad ſm casum opp. de auth. sed cū testōr. C. ad l. Falc. vbi si soluitur plus debito nō detrahendo Falcidiam dēt solui alteri. glo. dicit, ibi soluit plus re, hic tpe. Tu dic, ꝙ ibi soluit erat indebitum iure ciuili, p legē Fal. sed naturaliter erat debitum ſm defuncti voluntatem. l. 1. C. ad l. Fal. Vn̄ soluendo vni vr̄ oīa integre soluere uelle, & defuncti voluntatem agnoscere, hic uero soluit plus tpe, ɔ defuncti uolūtatem. Opp. de l. 1. C. de fideicom. Sol. ibi speciale fauore alimentorum.

Lucius. Plures cōiuncti admittunt ad viriles portiones, si res phibent alienari ext. famil. ā. h. d. Op. ſ. đ vulga. & pup. l. si pr̄. & l. si quis Titio. ſ. de vsufr. accre. & l. interdum ſ. de hær. insti. & C. de impu. & alis subsū l. fi. Sol. dn̄t quidam, ꝙ liberti admittuntur, in uiriles l. medietatis suæ, a & sic inter oēs habebūt dimidiā, & Seia aliā dimidiam, qđ est ɔ hunc tex Vn̄ Iac. de Are. dicit, ꝙ hoc est pp illa verba, quos testō manumisi, p quæ vr̄ idē, ac si oēs in testō nominasset. & hoc refert Cy. in l. fi. C. de imp. & alijs subsū. in 4. op. Ista so. est ɔ legem. si pr̄. ſ. de vulg. & pup. & ɔ l. siue a certis, cū gl. j. de duobus reis. vnde gl. sol. hic aliter. quia hoc ideo, quia vetuit alienari ext. familiam, per quod præsumitur voluisse cuiq; dari uirilem, cum magis voluerit prouidere familię, q̄
b Seiæ, quę erat extranea. & istam tenet Dy. Op. ꝙ ista Seia b præferatur omnibus alijs tāquam nominata, l. cum ita. §. fi. ſ. eo. Sol. hic Seia non erat de familia, alias præferretur ut in contrario.

ADDITIONES.

a Alex. Admittuntur. Per Bar. in l. vnica. §. vbi autem. C. de cad. tol.

* Soc. in cōs. 144. nu. 55. li. 2. cōs. 53. nu. 5. e. ibi. nu. 30. declarat. Dec. cōs. 489. n. 6.

b Seia. Ruyn. consil. 152. nu. 4. lib. 3. I. M.

1 *Legatum factum pro dote quando duplicetur.*
2 *Pęna, quæ uenit duplicanda per statutum, non duplicatur, si est in specie.*
3 *Pęna temporalis an duplicetur, uigore statuti duplicantis pęnam.*

1 **Impuberem.** † Duplicatio legatorū trahitur ad legata, q̄ ɔsistunt in quantitate, non ad ea, q̄ consistunt in specie. h. d. Op. de l. plane vbi. §. sed si non corpus. ſ. titu. 1. Sol. hic dos cōsistebat in spē, nō in q̄titate, ſm glo. Vel aliter. Mulier inuitatur ad dotē, ut ad æs alienū, ſm aliā so. gl. in uerbo, sensisse. Tu dic. aut dos consistebat in spē, & sine dubio nō dēt duplicari, ut in prima sol. Aut ɔsistebat in quantitatē, & tūc aut testōr legauit dotē aut quantitatē certā pro dote Primo casu dos nō duplicatur, qa est quoddāmus, sicut hr̄ditas. & peculiū, & similia. l. qđ di. ſ. de impu. dixi. ſ. eo. l. cū pr̄ §. pr̄ filiæ. Si uero legauit q̄titate p dote, tunc duplicaretur per istum §. Nec obst. ꝙ admittitur vt ad æs alie-
a nū, quia in toto ɔsistit legatū, l. debitor. ſ. eo. in prin. Vltimo no. a p
2 † statuta, q̄ loquunt de pęnis duplicādis, ꝙ nō intelliguntur de pęnis cōsistentib. in specie, sed in quātitate. Et sic si statutum dicit, si qs furatus fuerit in festo S. Herculani, amputetur ei manus, & si fuerit de nocte, pęna duplicetur, ꝙ ei nō dēt amputari alia manus, sed vna tm̄: secus in q̄titatib. pęnarum, qđ dixi in l. Mæuius. §. duorū.
3 in ult. q. ſ. eo. Quæro, † qd in tpe? Dicit statutū, ꝙ qui pcusserit aliū in platea, stet ad cōfinia per duos annos: aliqs percussit in platea de nocte, adeo ꝙ pęna debet duplicari, an duplicetur tps. Dixi in l. senatusc. §. fin. ĵ. ad Turp. vbi uide, & hic est casus. Sed istud tps, ꝙ stet per tm̄ tps, &c. est ne quantitas? & vr̄, ꝙ sit vt quantitas. Si uero dicit statutum, vt stet per decem annos a die maleficii cōmissi, uel a die conuicti, tunc quādo circa certum tempus apponitur pęna, non duplicatur, d. l. senatuscōsultum. in fi. sed si esset in potestate stare ad confinia in genere, ut quibus annis tibi placuerit: non a tempore isto usque ad illud: tunc crederem, ꝙ ista pęna duplicaretur Tene menti, quia nescio, si statuta in hoc prouideant.

ADDITIO.

a Vltimo no. Vide Bart. in l. sanctio. inf. de pœn.

Ciuibus. Si legatur nomen debitoris, hæres liberatur cedendo actionem. hoc dicit. Opp. glo. de l. Paulo. Callimaco.

Callimacho.§.fi.inf.tit.j.Sol.vt in gl. Opp.de l.quidam testamento.in prin.sup.tit.1. Sol.hic fuit legatum nomen, ibi post legatum perfectum fuit adiectum,vnde solueretur.

1 *Verbum pertinere, an sit obliquum, vel directum, quod sit commune.*

Filiam ex asse. Relictum in defectum institutorũ, vr relinqui a veniẽtib. ab intestato. Item verbũ, ptinere, trahit ad fideicõmissum.h.d. Vide gl super verbo partis dimidiæ,quę exponit.i.q̃ est dimidia pars,& eã no. Si.n.ego lego dimidiam fundi,vel partẽ fundi,videor legare dimidiã, l.nomen.§.portionis.ff.de verb.sig. Et eadem ratione si lego dimidiã portionis,videor legare dimidiam dimidiæ, ſm propriã vocabulorum significationẽ,qđ ista gl.remouet. Hoc examino in l.plu-
1 res.de dam.inf. No. † φ verbũ pertineat,est obliquum. In ɔ̃trium, φ sit directum,probatur ɔ̃in l licet.C.de pac.& ext.de test.c. Rayn. & quod ibi no.per Inno.super verbo,pertinere.teneo,φ sit verbũ commune, quod dixi in l.centurio.de vul.& pup.

1 *Testator si confessus est debitum in testamento, an ipso conualescente, possit agi ex ipsa confessione.*

Quisquis mihi. Confessio debiti facta a testatore nõ probat debitũ,sed fideicõmissi petitionẽ inducit,h.d. Opp.φ inducit probationẽ,l.cũ qs. §.codicillis. ff.tit.j. Sol.ibi iurauit, & iõ probationẽ inducit,aĺs secus, vt hic, &
1 l.Lucius.§.j.inf.tit.j. Per hoc † reprobo opin. a Pet. q̃ Cy. refert in
a l.gñaliter.C.de nõ nu.pe.ſ.si testator b in testo confitet debitũ, & po
b stea superuiuat, φ per ipsam confessionẽ ɔ̃ ipsum inducit ɋbatio debiti,ſm eum,qđ est ɔ̃ istũ §.& ɔ̃ l. Lucius.§.j.ff.tit.j.& ɔ̃ l. Aurelius.§.fi.inf.de lib.leg. Hoc ẽt ponit la.đ Bel.i Auth.de iurei.a moriente præstito. & ista vera, nisi pòneret partẽ præsentẽ tpe ɔ̃fessionis, vel interuenisse nuncium, vel epistolam: tunc.n.induceretur probatio,l.j.C.de confes.& ibi no & l. Publia.in fi.sup.depo.

ADDITIONES.

a Alex.Reprobo opi. Quid si testator dicit se debere in testo,& postea superuiuat, an ex illa confessione poterit conueniri,late per Ant.in c.fi.de cõl.& adde tex. & quod ibi Bar.in l.qui vxori.ff.de au.& ar.leg.Bal.in l.instita.& in auth.ibi posita. & in l.rationes.C.de prob.vide Bal.in l.j.fa.erc.adde,an possit agi ex confessione facta in testamento,si superuiuat,& illud reuocet, Bal.consi.280.2.lib.

b Barb.Si testator. Et vide Bal.in l.gñaliter.C.de non nu.pec.& in rep.l.j.C.de cõfes.An aũt oriatur exceptio,vide gl.in l.non solũ.§.fi liberationis.de lib.leg.

1 **Lucius Titius.** a Verba generalia etiam in beneficijs restringuntur,vt odiosa non comprehendantur.h.d.ſm Iac.de Are. Vel aliter, Offerentib.non probantib.sequens mentum,legatum non debetur.h.d.secundum Dy.

ADDITIO.

a Poma-Luci^o Titius.Vide qđ ɋ istũ tex, dicat Bar.cõs.15.in 2.vol.& cõs.19.c.vol.

Damæ. Si hrs in suo testo relinquit, φ testator legauerat, debetur ex primo testo, non ex secundo. Itẽ appellatione filiorum,continentur naturales in seruitute concepti.h.d.

LEX XCI.

1 *Onus impositum quando est nullum, an annulletur legatum.ibi, tu dic.& qd econtra, vide in fine.*

Codicillis. Si onus iniunctũ legatario est inutile, mixta consideratione testatoris, & fideicõmissarij, legatũ efficitur inutile quo ad dationẽ, & nõ quo ad retẽtionẽ.h.d. & est singularis casus. Op.φ a legatario possit legari seruo testatoris.cum possit ẽt hrdi,vt ff.ad l. Fal.si a me. Sol.ibi qñ legatur hrdi post tps.secus si in ɔtinenti. Tũc.n.nõ valet,qa legatũ nullum hrt cõmodũ,vt hic.ita dẽt intelligi d.l.si a me.& qđ no.s̃.de leg.i.l.plane.§.si duob.Op. & vr φ vitiato onere,vitiet legatũ, ẽt quo ad retẽtionem.l.si qs quos.s̃.e.vbi indistincte dr nullũ legatũ. Gl.dt intelligo illã ſm istã. Mihi vr,φ illa lex dẽt intelligi simplr,& soluo sic, hoc onus ẽ nullũ mixta ɔ̃sideratione testatoris,& fideicõmissarij,qa seruo ɋprio relinquebat,& iõ nõ est nullũ ipso iure,quia de æquitate dẽt dari ipsi seruo.l.pe.C.de necess.ser.hrd.inst. & qđ no.in l.si Titio,& ei.s̃.e.& l.plane.§.si ɔiunctim.s̃.ti.j. Sicut ergo onus ñ est oĩno nullũ, ita nec legatũ, sed adhibet q̃dã media via, quæ hic ponit.ſ.φ sit nullũ,quo ad petitionẽ,nõ quo ad retentionem, sed I l.si qs quos.erat onus totaliter inutile, & ɋ ɔ̃ñs legatũ. Opp.de l.si qs cũ inf.de ɔd.& dem.Glo.dicit,intelligo illã ſm istam l.φ ibi sit validũ quo ad retentionẽ,nõ quo ad actionẽ. Ista vr ɔ̃ illũ text.vbi dicit, φ si a legato non repellat, &c. Et sic innuit,φ nec exceptione repellitur,& sic valet ẽt quo ad actionem. Dic ergo,φ ibi onus fuit iniunctum post aliqđ tps, & iõ voluit testator, φ aliqđ cõmodũ remaneret penes legatariũ,vñ licet fideicõmissum sit nullũ, legatũ tñ est validũ,quia voluit testator apud eũ ɔmodũ remanere. Sed ista sol.vr ɔ̃ d.l.si qs quos.s̃.eo.vbi penes legatariũ voluit testator remanere cõmodũ iure patronatus. Sol.illud tale cõmodũ non attẽditur l.nemo prædo.§.locupletior.ff.de regu.iu.& qđ no. in l.plane.la 2.§.fi.s̃.ti.j. Op.de l.pater.§. Tusculanus inf.tit.j. Sol. hic onus ab ipso initio deficit,ibi ex post facto. De intellectu istarũ legum, no.gl.C.de ca.tol.§.in nouissimo.in fi.magnæ gl.& ẽt in §.1.Opp. impossibilitas remouet de legato,& legatũ remanet validum.l.si mihi.& tibi.§. Proculus ait,si qs seruos.s̃.ti.j.& de ɔd. & de.l.obtinuit.& licet ibi loquat de impossibilitate adiecta in modũ conditionis,q̃ legatũ non vitiat,multo magis nõ dẽt vitiare impossibilitas adiecta ɋ modũ modi, vel fideicommissi, qa manus suspendit.

Vñ Pe.dicit,qñq; onus iniunctũ legatario est nullũ rõne impossibilitatis de nã,qa est turpe,vel de iure,vel ɔ̃ bonos mores, & tunc talis impossibilitas reijcit, vt in ɔ̃trijs: sed hic onus adiectũ non est nullum rõne turpitudinis,vel qa ɔ̃ bonos mores, sed quia lex sibi nõ assistit.similia verba ponit Dy. in l.quidã cũ filium. de ver.obl. Et ista so.recitatur per Cy.C.de ca.tol.§.pro scđo.in vlt.q. Ego dixi latius in l.j.s̃.de cond.inst. Vt ista mã liqueat. ſ.qñ onus impositũ est nullũ,vtrũ annullet legatũ.gl.distinguit hic. Tu dic latius.*
1
a Aut onus impositũ legatario est ab initio nullũ,aut annullatur ex postfacto. Primo casu aut testator voluit ad legatariũ aliquod commodũ ptinere,puta, interusuriũ medij tpis, & tunc licet annullet onus,non annullat legatũ,l.si qs eũ.ff.de ɔdit.& de. Aut noluit ad eũ ɔmodũ ptinere, & tunc aut onus annullat rõne ĩpossibilitatis de nã,vel de iure, vt qa turpe,& ñ annullat legatũ, qa ĩpossibilitas dẽt remoueri,l.obtinuit.de ɔd.& de.& C.de inst.& subst.l.reprehẽdẽda.& l.j.s̃.de ɔd.inst.& s̃.ti.j.l.ab oib.§.j.sed si modus ĩpossibilis nõ ɔtineret turpe,sed respiceret aliquẽ actũ piũ, tunc dẽret in illũ transmutari,l.legatũ.inf.de vsuf.le. si vero onus est nullum, qa lex sibi non assistit: tũc aut onus est implendũ de ipso legato,aut extra secus de alio. Primo casu, aut onus est nullũ mixta cõsideratione legantis,& fideicommissarij,& hẽt locũ ista lex,* qa legatũ est nullũ quo ad petitionẽ, nõ quo ad retentionẽ. si vero onus est nullũ alia rõne,tũc legatũ est nullũ ĩ totũ,vt l.si qs quos. s̃. eo.si vero dẽt onus impleri aliũde, tũc licet onus sit impossibile, legatũ ñ vitiat. l.cũ filius.§.fi iure.s̃.e.& C.e.l.ab administratione. scđo casu principali,qñ onus annullatur ex postfacto,tunc aut facto testatoris, aut alio accidẽti. Primo casu nõ annullat legatũ, licet annullet onus, l.pr.§. Tusc.ff.ti.j.l.si qs Titio.s̃.eo. Fallit,si est electus vt minister, d.l.si quis Titio.s̃.e.Quæro,quid eɔ̃,pone φ legatum est nullũ,an ex hoc erit nullũ onus legato adiectum.gl.distinguit, & bene. Ex ɋdictis apparet, φ Ros.non perfecte intellexit istã mãm,vt in gl.

ADDITIO.

a Tu dic latius.Vide Cy.in l.vnica.§.pro secundo.in fi.de cad.tol.
* Ruy.consi.270.nu.4.lib.2. I. M.

1 **Insulam** a Si liberti consentiunt hrdi patroni alienãri rem eis relictã,præsumit aio donandi,nisi aliud appareat.h.d.Op.inf.de an.le.l.liberto.in prin. So.ibi liberti non consenserunt alienationi,hic sic. Op.φ ɔ̃scius non ɋ ræiudicat.l.si fundũ per fideicõ.sup.ti.1.in prin. Multæ io.dant,quas examinaui. Dic vt ibi,tñ quo ad nũc dic, φ hic loquit in libertis, qui consentiunt patrono,vel hrdi patroni, in quib facilius præsumit animus donandi,ɋp præcedens meritum,l.si vero non remunerandi.§.idem Papinianus sup.man.in l.contraria erant extranei; quod dic vt ibi.

ADDITIO.

a Insulam.Not.de his,qui consentiunt alienationi rei prohibitæ per testatorẽ alienari.dixi in d.l.si fundum.& in l.quæ dotis.sup.sol.ma.

1 *Prohibitus vendere uel obligare, non prohibetur locare.*
2 *Qui dixit,mutua mihi centum super isto libro,obligare librum videtur.*
3 *Locatio ad longum tempus dicitur alienatio.*
4 *Vendens fructus domus pro centum annis, dicitur alienare.*
Emptor fructuum,& conductor quo ad eorum dominium parificantur.
5 *Prohibita alienari non veniunt in obligatione generali.*
6 *Vendere grauatus in familia, vt possit alteri uendere, debet requirere, & expectare illos de familia.*

1 **Instituto.** Prohibitus † vendere vel obligare, non vr prohibitus locare.h.d.Vel sic. Qui obligat nomen cõductionis domus alienari prohibitæ, non vr alienare domum,
2 vel obligare.h.d. Not.φ dixi in summario. No.φ ista verba,* mu-
a tua mihi centũ super hoc libro, hoc important, vt iste liber sit illi
b obligatus pignori pro istis cẽtum,vt hic in tex. Quærit glo. b quid si lo-

ADDITIONES.

* Berous.q.42. I. M.

a Bar.No.quod ista verba.Facit in simili glo. sing.secundum Io.in l.rescriptum.§.si pacto.ff.de pact. vbi idem est dicere sub pœna,ac si diceret, nomine pœnæ,vide Bar.in l.fundus.inf.de annu.le.de ver.super.

b Ale.Quærit glo,No.prohibitus vẽdere,an prohibeatur locare.& vide in materia omnino Inn.in c.ad hæc.de dec.& vide quæ no.in l.j.§.quod autem.ff.de superf. & quod ibi dixi post Bar.& ita sequendo Bar.hic contra gl.transit Ang. & Imo. in l.si filio.§.fi.so.ma.& Bal.in c.j.ver.aut si buellario.& dixi ibi in fi.q.b.mo.feu. ami.An ista gl.possit saluari in partiario colono.adde quod no. Bal.in c.j.in prin. de proh.feu.al.in q.de vasallo,qui potest concedere in emphyteusim,&c.vbi omnino vide.adde quod Bal. & Imo,in l.si domus.§.fi.sup.ti.4.saluant hanc gl.quod locatio ad magnum tps non inducat translationem dominij ẽt vtilis, qñ expresse hoc agitur,in dubio aut sit secus.Et sic procedit dictũ Doc. & adde Bal.in authen.hoc ius porrectum.in 3.col.C.de sac.san.eccl.& contra glos. hoc tenet Abb. Sic.per illum tex.in c.ad audientiam.de reb.eccle.non alie.per text. in c.nulli eorũ & vide Bal.in auth.& qui.C.de bo.au.iu. pos. φ locatio ad lõgum tempus sit alienatio,tenet Bal in rub.C.de iu.emph.& facit c.4.§.donare.qualit.olim fe.po. ali.& gl.est contra istam in l.fin.C.de pac.pi.& contra istam glo.tenet etiam Io.in l.si constante.§.quoties.cum l.seq.sol.ma.adde glo.in cle.j.de reb.eccl. nõ alie. Sed an prohibitus alienare possit permutare. Vide Bart.in auth.res quæ, communia.de leg.in ver.quæro ad ea quæ dicta sunt,verum illa,&c. adde, an prohibitus alienare possit permutare. Pau.de Ca.cons.13.& an prohibitus alienare possit locare ad longum tempus,Ang.consi.164.

* Soc.tract.Fall.reg.11.cum suis fallentijs.Opizon.l.filiofamilias.§.Diui. nu.48.de leg.j. Dec.in auth.qui rem.nu.6.C.de sac.san.eccl.Cur.sen.cons.64.col.pen.ver. vlt.sc offert. Tiraq.de retrac.consan.§.j.gl.4.nu.81.82. I. M.

a si locauit a istã domũ ad cẽtũ annos. Et dr̃. ꝙ nõ vr̃ alienari. Dy.& 3 oes ꝯ.qa ꝑ † locationẽ in longũ, vel longissimũ tp̃s ꝯstituit ius ĩ re, vt §.si ager vec.vel emph.pet.l.j.in fi.& l.2.& inf.de superf.l.j.§.qđ aũt ait.& sic ẽ alienatio Istã ergo l.referas ad locationẽ ad modicum tp̃s. Quærit, † qd si vẽdidit fructus domus ꝑ cẽtũ annis? Rñ. 4 Aut vendidit fructus ꝯstituendo emẽti ius vsusf.in re, & esset alienatio, l.fi.C.de reb.eccl.non alie. Aut nõ cõstituẽdo, sed obligãdo se actione personali ad dandos fructus, & nõ esset alienatio.l.fi.in fi.sup.de ꝯh.emp. Facit.l.liberto,in princ.inf.de ann.leg. Qualiter aũt hoc perpendat, vtrum ꝯstituerit vsumfructũ, vel non, no.in l.si quis ita.§.de vsufruc.leg. Quæro, † qd b si iste filius c obligauit 5 b oĩa bona sua, an videat fecisse ꝯ volũtatẽ, seu prohibitionẽ testõ-c ris? Rñ.in oblĩone ista gñali, non venit ista domus, q̃ verisimile esset specialr̃ obligaturũ, ꝑꝑ pęnam adiectã a testõre. l.obligatione gñali.§.de pig. Quæro, hic † testõr dixit, ꝙ si volebat vendere, ven-6 deret fratri suo, vel fęnerari super ea faceret cum fratre suo, quid si frater non vult emere, vel mutuare, cum ista pecunia indigeat? Certe potest alteri vendere, facta requisitione, & expectatione, ſm formam.l.qui Romæ.§.cohæredes.inf.de verb.obl.& ibi dixi.

ADDITIONES.

a Poma.Quid si locauit.Vide Ale.in l.filio.§.j.ff.sol.mat.& consi.165.in 2.vol.inc.visis.consi.1.in 4.vol.& consi.17.inc.viso,eod.vol.4.Et de ista locatione ad longũ tempus vide Ale consi.26.in 4.vol.& in consi.112.in 3.col.in princ.& vide consi.Fed.de Sen.consi.13.ad fi.& consi.302.& consi.123.vide etiam circa istam q.Bar.rol.Fed.consi.189.& 289.aliquid per Alex.consi.4.in 5.vol.Pan.in c.ecclesia sanctæ Mariæ,de consti.vbi tangit de dicto Bar.& vide Bar.consi.9.

b Ale.Quæro,quid.No.& sequitur Imo.& Bal.in l.voluntas.C.de fideicõ.et ideo feudum non venit in obligationem generalem,sec.Spe.de pos.§.j.versi.sed cadit feudum,licet Bar.aliter in l.si constante.in 3.q.tertiæ partis.sol.mat.intelligat,ad hoc d.Bar.hic adde Specu.in tit.de pig.§.1.ad fi.ver.nunquid,et etiam Bald.in l.j.per illum tex.C.quæ res pig.ob.pos.et Bald.in c.imperialem.in 1.col.de prohib.feu.ali.per Fed.et Ang in Auth.de rest.et ea quæ pa.in princ.et est casus in c.j.§.in generali.in tit.si de feu.fu.contro.inter do.et ag.ubi in generali alienatione ſa cta ꝑ vasallum non venit feudum,nisi exprimatur, vt ibi,et in c.j.de cap.qui cu.vel quia talis alienatio est prohibita,vt in c.imperialem.cum vul.adde tu ad predicta,et vide Ale.in cõs.20.in 5.vol.et q ibi ponit consi.15.col.fi.in prin.in 2.uol.

* Alciat.consi.634.nu.5.Ruy.consi.98.nu.12.lib.j.consi.204.nu.14.lib.2.Rubeus,consi.59.nu.70.Gozad.consi.26.n.55.ver.7.Dec.consi.378.nu.2.consi.645.nu.9.Cur.iun.consi.109.nu.5.Paris.consi.7.nu.9.lib.j.et consi.20.nu.19.lib.2.Soc.Ien.consi.73.nu.4.lib.4.Barb.consi.43.col.20.cir.fi.lib.j consi.38.col.10.cir.med.lib.2 Ias.consi.124.col.·.lib.4.Soc.iu.consi.17.nu.6.lib.3. I. M.

c Poma.Si ille filius Vide Ale.consi.168.in 2.vol.consi.12.in prin.in 4.vol.et consil.134.vol.4.Bar.consi.42.in 3.uol.et consi.11,uol.3.et prohibitus alienare non potest alienare,etiam in genere,vt per Pau.de Cast.consi.32.et consi.67.

1 *Occidens filium fratris, vel sororis, an prohibeatur succedere ab intestato.*

Matre. Prohibitus alienare in personas certas, prohibetur ĩ eas ab intestato legitimo iure transferre. h.d. Concordat ĩf.de ver.obl.l.si ita qs.§.ea.l.& ibi dixi.Opp.§.eo.l.cũ pr̃.§.cum inter.& qđ not.in l.pcto.§.fratres.inf e.Sol.ibi fuit prohibit⁹ quis alienare simpl̃r,hic in certas personas. Vñ dẽt curare,ne etiã ab intestato ad illas personas perueniat. Quæro,aliquis occidit fi-1 lium fratris, vel sororis, vtrum † prohibeat succedere ab intestato. Hic vi casus,ꝙ non,sed põt rñderi,ꝙ iste frater,qui succedit ab intestato, non erat ille, qui filium occidit, cum in tex. ponatur plures fratres fuisse. Vel potes dicere,ꝙ successit, sed ab illo aufert iure tanquam ab indigno.l.cum ratio.inf.de bo.dam. Dic, vt ibi dixi.

1 *Clausula,oĩ meliori mõ,ꝑp.sita ĩ testõ,operat̃,ꝙ debeatur ẽt ab intestato.*

1 **Lucius.** Hæc verba, † valet oĩ modo, quo melius de iure põt,intelliguntur ẽt ab intestato.h.d. Opp.de l.nemo põt.§.ti.j.So.concedo,ꝙ non põt facere testõr,ꝙ leges nõ habeant locũ in suo testõ. Sed hic ista volũtas quantũcunq; imperfecta, erat talis,ꝙ sufficiebat ad codicillos,ideo valet,ut codicilli.Opp. ꝙ nõ põt valere iure codicillorũ, cũ hic hr̃des instituit. l.nõ codicillũ.C.de test.So.hic fuerũt dicta q̃dã verba, q̃ idẽ importãt,ac si dixisset,si nõ valet iure testi,valeat iure codicillorũ.Circa istam mãm Dy.format vnam qõnem.q̃ dixi in l.j.§.de iure codi.

LEX LXXXIX.

1 *Tacita clausula derogatoria per simplicem voluntatem reuocatur.*

a **Testator.** a volũtas testõris tacite a ꝯrio sensu sumpta ꝑ tacitã voluntatẽ reuocat.h.d. Op.ꝑ secũdã voluntatẽ simplicẽ nõ recedit a prima derogatoria, qa oportet, ꝙ de ea fiat mẽtio sp̃ãlis,l.si quis in prin. ĩ.n.j.& l.si mihi,& tibi.§.in legatis § ti.j.vbi uolũtas derogatoria facit cessare voluntatẽ sequentẽ. Huius timore dt gl. ꝙ hic duplex est litera. Vna est, recepissi. ſm istã nõ obstat, qa nõ est derogatoria ad voluntatẽ futurã. Alia est recepisset.& sic solue duobus modis. Primo,ꝙ ista verba referũtur tm̃ ad testm̃,& testõr expressit. Scđo,ꝙ referant ad futura,ſm 1 † qđ sunt verba derogatoria,tacite sumpto argõ a ꝯrio sensu, iõ ꝑ b simplicem b voluntatẽ ꝯriam reuocantur, in d.l.si qs in prin.fuerunt verba derogatoria expresse. Contra hoc facit.§.ti.2.l.conficiũtur.§.fi. Sol.ibi interuenerũt duo,s.prima ꝓhibitio tacita, & vltima, codicilli facti, ꝑꝑ q̃ recessum est a codicillis in medio factis; hic interuenit vnũ tm̃. s.prima prohibitio tacita, dixi in d.l.si quis in prin. Quæro dr̃ hic, si de fide epistolæ constabit. Quæro ꝑ quot testes debeĩ constare? Respon.per quinque,C.de codi.l.fin.in fi.

ADDITIONES.

a Testator.Hanc l.allo.no.Bal.in l.humanum.C.de leg.et in l.filium,C.fam.erc.

b Per simplicem,Adde Bar.hic,et vide Are.qui eum sequitur in c.2.de prob.

* Ias.in l.cunctos populos,in repetitio.nu.72.de sac.san.eccl.Tiraq.de retract.con sangui.in procem.nu.18.19. I. M.

1 *Verba generalia debent ad tempus testamenti referri.*

a *Legatum vniuersale factum per verba generalia, quando referatur ad tempus mortis, vel ad tempus testamenti.*

3 *Hęreditas ẽ nomẽ collectiuũ, & de sui nã recipit augmẽtũ, et diminutionẽ.*

4 *Aestimationi factę in casu huius §.per testatorem, an stari debeat.*

5 *Testes non dicuntur contrarij, quando super valore, vnus dicit de centum, alius de centum quinquaginta.*

1 a **Qui indiuisam.** Verba gñalia † debent ad tp̃s testĩ referri.h.d. Iste §.est valde no. Op. a ꝙ ista verba debeant referri ad oẽs res, quæ reperiuntur tp̃e mortis. l.peculiũ in prin.§ : & §.tit.j.l.grege.& l.si grege. Gl. & Dy.dñt,ꝙ a hoc operat̃ verbũ p̃ntis tp̃is, qa dr̃, cões sũt, Pe. † vero dt, quoddam est legatũ vl̃e, quod relinquit sub aliquo noĩe appellatiuo, de sua nã collectiuo, vt peculium, grex, & similia: & tunc ista recipiunt augmentũ, & diminutionẽ, & inspicit̃ tp̃s mortis, non testĩ.d.l.cũ peculium.ĩ.e.l.grege.§.ti.j. Quoddã est legatũ gñale, per aliqđ signum, qđ ibi apponit̃, vt lego oẽs res, & similia. Et tunc referẽ ad tp̃s testĩ, vt hic, nõ aũt inspicit tp̃s mortis Fallit in l.fi. C.q̃ res pig.obl.pol. ꝑꝑ modicũ præiudiciũ, quod est ibi in pignore. Quoddã est legatum particulare, de quo dic, vt in l.si ex toto.in prin.§.tit j. Quoddã est legatũ indefinite relictum, & dic vt l.si ita. ĩ. de au.& ar.g.le. Et ex hoc gl.prima, quæ incipit, rẽ,i.res plures.nõ bene dr̃, 3 prout di hæreditatẽ, quia † cum hr̃ditas sit nomen collectiuum, de sui nã reciperet augmentũ, & diminutionẽ.sicut peculiũ, vt vidistis.§.e.l.peculium.& no.hic. Et de hoc per Doc.C.de seru.l nõ modus.& d.l.fi.C.quæ res pi.obl.posi Ad prædicta facit qđ noc. in l.j.in prin.§.de eden.vbi gl.distinguit,ꝙ quædã est actio vl̃is, quæ-4 dã gñalis, quædã particularis. Quæro, vtrũ † æstimationi factæ per testõrem in casu isto debeat stari? Gl.vr̃ uelle,ꝙ non, nisi testõr iurasset.allã.l.si fundũ sub ꝯdõne.§.si libertus, sed non bene declarat, & iõ eã vide, quę incipit, ad oblĩonem.ibi, sed in casu huius. §.vr̃ secus. Dic.s.ꝙ non stetur ęstimationi testõris, qa testõr nõ iurauit, vt hic colligit ex isto tex.facit §.eo.l.cũ pr̃ §.pr̃, qui filio. Voluit ergo pr̃ hic dari res, pretio iusto. Effectus tñ ꝑdictorũ est, ꝙ tm̃ res, q̃ erant tp̃e mortis, debeant dari pretio iusto, nõ res, quæ postea obuenerunt. Licet gl.aliter videatur sentire in illa glo.quæ incipit, q.d.Item res, quę erant tp̃e mortis, dant̃ iuxta æstimationẽ, non illa, b quã testator taxauit. † Quæro, b quidã testes dñt rẽ valere centũ, 5 alij dñt rem valere centum quinquaginta, vtrum isti testes sint ꝯrij: Ista gl.facit, ꝙ sic, quasi intelligatur, dum dico, valet centum, i.tantum. In contrarium facit l.cum furti.sup de in litem iuran.

CONCORDIA.

☞ Qui indiuisam. Pro concor.aduerte, ꝙ verba gñalia apposita in testo, vel legato, referuntur ſm Bart.ad bona, quæ sunt tp̃e testi.ĩ l.si ita ff.de au.& ar.leg.Ibi Alex.alleg. Bart.ꝯrari in hac l.fi.§.qui indiuisam. Tu dic in eo mẽbro, dum Bar.dicit ꝯrium.in hoc §.loquitur, q̃ñ legant sub nomine collectiuo, quod de sui natura importat augmẽtum, vel diminutionem, puta lego gregem, vel peculium, & sic quid vniuersale, & ita etiam loquitur in d.l.si ita.si bene legatur, vnde non meretur dici contrarius.

ADDITIONES.

a Opp.Vide Cy.in l.fi C de pac.

b Ale.Quæro quidam.Circa hanc q.& an in testib.habeat locum.§.stipulanti.l.ri int.de ver.ob.& Arch.4.q.9.c.nihilominus.Arch.Io.An.in c.j.de arbi.in 6.et vide Pau.de Leaza.in q.sua inci.contra instrumentum debiti.& uide Bal.in l.2.in vlt.col.C.de rescin.vend.et in l.j.C.de test.uide Bald.et Angel.in l.ex facto.§.item quæro.de vulg.et pup.et uide Bar.in l.cum furti.sup.de in li.iuran.per Specu.in ti.de test.§.postquam.et l.inter pares.inf.de re iu.in c.cum oporteat.de acc.et in l.j.§.stipulanti.de uerb.obl.et in l.si quidem.C.de transa.et Rom.in d.l.cum furti et quod dixi post Bar.in d.l.,si stipulanti.

Soc.iun.consi.143.nu.22.et consi.144.nu.12.lib.3, I. M.

Seio. Condõ apposita in personã vnius, in personam alterius sibi coniũcti non vr̃ repetita.h.d.Opp.ĩ.de cond, & de.l.mulieri, & Titio.So.dicit gl.ibi testõr vult repetere, hic non. Veritas est, ꝙ ibi ꝯdõ apponit̃ post vtrunq; legatariũ noĩatũ, ideo ad vtrunq; refert̃, hic post vnũ noĩatum tm̃, ideo ad illum tm̃ refertur, de hoc dixi in l.mulieri.de cond. & de.& in l.Iulianus.§.titu.j. Quæro, hic portio datur Marcellæ, quid de alia portione? Rñd.illam habebit iure accrescendi,l.plane.§.si duobus.sup.tit.j.

Lucius. Valet fideicommissum iniunctum de bonis cõficandis.h.d.Facit.ĩ.ad Treb.l.Lucius.in prin.

Quatuor. Qui ratione coniunctionis non admittitur, vt ipse, admitti tanquam alius prohibetur. h.d. Di.,vt no.per Cy.in l.1.C.de dolo.

1 *Mulier qualiter possit grauari in dote.*

a 1 **Filiæ.** a Filia potest grauari in dote, quatenus dos est vltra legitimam.h d secundũ Dy.& Mar. Sil.Opp.ꝙ † mulier non

ADDITIO.

a Filiæ.Pro intellectu istius.§.vide Bal.in l.qm̃ nouel,C de inof.testa.et ibi eũ sequitur Bar.hic,et Bar.in l.cũ patrẽ.in fi.C.de ina.do.et vide Bar.in l.Lucius.§.maritus.inf.ad Treb.adde Bal.consil.292.lib.1 et q̃ potui in l.Lucius.§.maritus.inf.ad Treb.

* Ias.consi.44.nu.4.lib.3.Rol.a Valle de lu.ro dotis.q.47.nu.1.&c. I.M.

non possit grauari in dote, l. mulier. §. cũ proponeretur. & l. a filia. in prin. ĩ. ad Tre. & ĩ. ad l. Fal. l. pr̃ filiã. Sol. in fideicõmisso vñ nõ venit dos, ut in õtriis, sed spãr põt filia grauari, vt hic: quod intellige, quatenus dos esset ultra legitimã, qa in ltima nullũ consistit grauamen, l. qm̃ in priorib. C. de inoffi. test. ita tenet Dy. & Mar. Sil. ĩ q. q̃ disputauit, & Cy. C. de rei vxo. act. § videamus. Item hoc intellige, qñ actio de dote, non erat quæsita filiæ. Si n. quæsita esset, nõ posset granari, nisi ei vltra relinqret, & legatũ agnosceret, l. Titia. §. q inuita. s̃. e. Facit l. pr̃ filiã. ĩ. ad l. Fal. Op. q istud grauamen, q sr̃ stipuler dotẽ, non porrigat ad tps mr̃imonij scdi, l. cũ pr̃. §. pr̃ certã. s̃. eo. Sol hoc contingit pp morã filiæ, q̃ nunq̃ voluit reuocare stipfonẽ, vt hic in tex. Vel aĩr, Hic pr̃ voluit stipulari dotẽ ea decedente in matrimonio sine liberis: pp qđ vr̃ uelle, q frater habeat dotẽ, qñcunq; sinæ liberis decessit, sed in õtrijs voluit fratrẽ stipulari dotẽ simplr, & iõ non est verisimile uoluisse matrimonio soluto, & filia viuente, fratrẽ ad dotẽ admitti, ne alias filia indotata remaneat. Item sufficit, q filia semel paruisset uoluntati defuncti.

Filiũ, & filiã. Plurib. post eorum mortem simul rogatis vno mortuo, alijs superstitibus, statim cõpetit fideicommissi petitio. h. d. Istam materiam examino in l. hęredes mei. §. cum ita. inf. ad Treb. Facit l. Lucius. §. Caio. eo. nt.

a **Maritus.** a Iusta hæredis ignorantia alienationem rei per fideicommissum relictæ, quæ subiacet restõni, cõfirmat. h. d. Opp. res, quæ subiacent restõni no possunt alienari. C. cõ. de leg. l. fi. §. si autem auaritiæ, & auth. res, quæ. So nõ pñt alienari, ut ibi, nisi fiat ignoranti, & ab ignorante iuste, vt hic no. p gl. in l. quidam ita. § si quis filium. in prin magnæ gl. inf. ad Treb. & per Doc. in d. l. fi. §. si autem auaritiæ. C. com. de leg.

ADDITIO.

a Maritus. Et ad istum tex, uide quod no. decidit Bal. in auth. & qui in vlt. col. C. de bo. au. iu. poss. & in auth. res, quæ. in 1. no. C. com. de leg. & ad istum tex. & ea q p nit Imo. hic, vide eum in l. cum quidam ita. §. si quis. ĩ. ad Tre. & in l. Marcellus. §. res, quæ. e. ti. & Pau. de Ca. in l. fi. C. comm. de leg. & Pau. de Ca. in consi. 10.

* Gratus consi. 21. nu. 31. lib. 2. & nu. 74. declarat secundum Cast. hic Ruy. cõs. 98. nu. 18, lib. 2, quando est facta prohibitio expressa.

LIBER XXXII.

TITVLVS PRIMVS.

De lega. & fideicom. tertio.

a **Quærit gl.** Quare hũc tractatũ de legatis diuisit in tres a libros? Dic vt ĩ gl. & bñ dicit. Sed Iac. de Are. dĩt sic, in primo tractauit de legatis iniunctis hr̃di, in scđo de iniũctis legatario, hic de iniunctis vtrique, & de significatione verborũ, q ẽt satis placet. Alij dñr, q hoc fuit factũ pp plixitatẽ materiæ, qđ gl. reprobat: qa cum sint libri distincti, dẽnt hr̃e distinctas materias.

ADDITIO.

a Diuisit in tres. Vide per Imo. in rub. de leg. 1.

LEX PRIMA.

SI incertus Dubius de statu suo p errorẽ facti, vel iuris ñ pt testan. h. d. Op. de l. ex militari. §. 1. s̃ de test. mil. & l. Ari. s̃. đ in. codici. Rñ. q hic dicit, fallit in milite, & ueterano, vt in õtriis. Op. s̃. đ acq. hęr. l. sed & si sua. §. cur aũt. Sol. ibi in additio. hr̃ditatis, hic ĩ testõ õdẽdo, vbi requirit maior certitudo de õdõne psonæ, qđ dic, vt ibi dixi. Itẽ op. de l. qđ si dubitet. s̃. de acq. hær. Sol. ibi nulla pars dubij debebat impedire factionẽ testĩ, hic sic. qđ dic, ut no. s̃. de test. l. q a latronib. & l. de statu. & ibi dixi. Vltimo istud pricipiũ facit ad q̃st. ali a quis ẽ incertus an sit iudex, vel esse possit, an ualeat sña a lata p eũ. Dixi ĩ d. l. sed & si đ sua. de acq. hęr. & ĩ l. multũ. ĩ. de õdi. & demõ.

ADDITIO.

a Alex. An ualeat sententia. Quid iuris de eo, qui iurat se esse iudicem. vide Bar. in l. multum interest. inf. de cond. & dem.

1 *Testamentum inualidum quando reconualescat, & quando non.*
2 *Actus nullus propter omissionem solennitatis respicientis fauorem publicum non posse postea confirmari, & quibus casibus confirmetur. nu. 4.*
3 *Actus nullus ob defectum solennitatis respicientis certam personam, potest postea confirmari.*
5 *Tria tempora in persona hæredis inspiciuntur.*
6 *Voluntas quando præsumatur durare.*
7 *Testes quot sufficiant ad probandum. iudicium nouæ uoluntatis.*

Sed si filiusfa Hic est difficilis. §. h. d. Si testm̃ ab initio deficit pp defectũ testantis ex noua volũtate, non õualescit impedimento cessante, secus in codicillis. h. d. Op. dr̃ hic, q testm̃ inualidũ nõ õfirmatur, õnũ in l. qui ex liberis. § testõ. ĩ. de secun. tab. & Insti. qb. mo. testa. infir. §. non tñ. Sol. hic testm̃ ab initio fuit nullũ. sed ibi ab initio fuit aliqđ, q in medio tpis deficit, & ultimo p̃t assumere vires đ iure p̃tio, qm̃ res đ facili ad suã nãm redit. Ad hanc solu. opp. q testm̃ nullum ab initio 1 qñq; confirmat. l. filio s̃. de iniu. rest. Huius timore † dic, q qñq; testm̃ deficit ex psona testantis, qñq; deficit rõne solẽnitatis, qñq; deficit rõne hr̃dis scripti. Primo casu, si qđẽ deficit rõne testantis qa est intestabilis, postea nõ recõualescit, ut hic. Si uero nõ est intestabilis, sed qa oneratus creditorib. nõ põt instituere seruos, uel vsurarius est, & sic nõ põt testari, nisi p̃stita cautione, tũc cessante impedimẽto, uolũtate testãtis põt õfirmari, vt s̃. de hę. inst. l. ei, q 3 soluẽdo. ut dixi ĩ l. filio. de iniu. rest. vbi de usurario dixi. Scđo † casu dic, quædã est solennitas, q̃ respicit fauorẽ publicũ, ut q sint ibi septẽ testes rogati, & silia: tũc si deficit testm̃ ab initio, nõ põt po- 3 stea õfirmari, ita no. in l. nõ dubiũ. C. de testa. Si vero † solẽnitas a a respicit fauorẽ certæ psonæ, vt q filius nõ p̃tereat, sed sit ĩstitutus, uel exhr̃datus, tũc p̃t õfirmari, l. filio. s̃. de iniu. test. & l. si impubes, 4 in fi. de Carb. edi. & id, † qđ dixi in p̃cedẽti casu, si solennitas deficit, q̃ respicit fauorẽ publicũ, fallit qñq; in alimẽtis, q̃ õfirmant cũ sofone p cursũ triẽnij, l. 1. C. de fidei. Itẽ fallit ĩ l. ĩ testõ. ĩ. đ fideic. 5 lib. Tertio casu non p̃t † õfirmari. qa in psona hr̃dis tria tpa inspiciunt, l. si alienũ. §. in extraneis. s̃. de hæ. inst. & Inst. de hær qual. & dif. §. in extraneis. Fallit si institutus esset õdõnalr, l. in tps. s̃. de hæ. inst. Itẽ hic dr̃, q si nõ ualet testm̃, nõ debent legata. õ, de l. eã. q̃. de fideic. Dicit gl. fallit in casib. ut ibi no. Dr̃ hic, si durauerit volũtas 6 post manumissionẽ, qd in dubio? R. ñ. non † p̃sumit durare, b nisi b apparea aliqđ indiciũ, ex quo p̃sumat, l. q ex liberis. §. testõ, ĩ. de bo pos. sec. tab. & §. nõ tñ. Inst. qb. mo. test. infir. ita dixit glo. & Dy. & oẽs Doc. Hoc, qđ hic dr̃, vr̃ õ tex. & gl. s̃. de adop. l. si arrogator. in prin. primæ gl. ubi si impubes est adoptatus, & postea factus sui c iuris, reconualescit c testm̃ suũ. i. substitutio pupillaris, & tñ impubes non põt approbare, qd dicemus? Pe. & Mar. Sil. & Iac. But. in l. õtria tenent, q hoc, qđ dr̃ hic, debet apparere nouæ uolũtatis indicium. verũ est in eo, qui volũtatem hr̃e p̃t, secus si uoluntatẽ hr̃e non põt. ut ibi. Quid. n. si sui iuris efficeretur tpe, quo esset furiosus? Certe s̃m prædicta vr̃, q præsumatur durare in eadẽ volũtate, ut confirmarẽtur legata. In õriũ facit iste tex. qui dicit, quasi nũc datũ, sed nũc nõ posset facere testm̃, ergo, &c. Dic, si testm̃ ab initio fuit aliqđ, & postea fuit ruptũ, & nunc loquunt Doc. quia confirmatio trahitur ad tps testĩ, quo erat habilis ad testandum. Dixi in l. qui ex liberis. §. testõ, præallegato. sed si ab initio non fuit ualidũ, tunc requirit, q sit habilis tpe quo decedit, & ad illud tps trad hitur confirmatio. ut hic. Quero, quot d testes † requirant ad pro 7 bandũ iudicium nouæ uoluntatis? Gl. in d. l. qui ex liberis. §. testõ. dicit quinq; & idẽ gl. in l. 1. C. de codi. õtrium no. in l. hr̃des palam §. sed & si notã. s̃. de testa. dic, ut ibi dixi, & p Dy. in d. §. testõ. Sed si requiruntur quinq; testes, certe tunc vr̃ codicillari. quid. n. mirũ si sit confirmatũ: & eadẽ rõne si diceret, & septẽ testes confirmẽt testm̃, q sic esset de nouo testm̃ facere, l. hac consultissima. C. de test. qd. n. impedit? & sic in hac l. nõ ur̃ dr̃ia inter testm̃, & codicillũ, sed est dr̃ia in facto, quia ad confirmationẽ codicilli requiritur solennitas testiũ: sed ad õfirmationẽ testĩ nõ. Aduerte, si poneremus istam nouã volũtatẽ esse totaliter declaratam, quia totã primã volũtatem legerat corã testibus, tũc fateor, q esset testm̃ đ nouo facere, si essent testes sufficientes, & esset facere codicillos de nouo, & hoc casu nõ loqtur hic. sed si apparet indicium volũtatis nõ declaratę, dicẽs, ego feci testm̃, q̃ verba nõ sunt dispositiua nouæ voluntatis. sed ĩducũt indiciũ, q durauit ĩ prima volũtate, quo casu codicilli õfirmantur, sed ñ õfirmat testm̃. & in eo relicta. Rõ, quia in testõ dẽt exprimi nomen hr̃dis, s̃m l. iubemus. de test. hic aũt non exprimitur, nec dt verba dispositiua. Si. n. verba dispositiua proferret, prius testm̃ confirmaretur, per l. posthumus. §. fi. s̃. de iniu. test. & l. quærebat. de testamen. milita.

ADDITIONES.

a I. T. Si vero solennitas. Adde, q per dicta Bar. hic, Mar. Soci. in c. si diligenti. de fo. comp. in gl. in ver. circa tertiam, limitat quod dr̃ in c. dispendia. &c. statutum. de rescr. lib. 6. per gl. ibi, & per gl. in c. fi. super verbo p̃sumantur, de off. dele. eo. lib. & Doct. in c. dispendia, & quod no. in c. dilecto. de preb. vbi dr̃ q dispositioni hñti clausulam decreti non potest renunciari. Nam hoc fallit s̃m Maria. vbi s̃. nisi persona, in cuius fauore actus annullaretur, vellet ipsum actum approbare, per dicta Bar. hic, & in filio præterito. s̃. de iniu. rri. testa. quod ẽt tenẽt Gof. Ant. de But. & Doc in c. 1. ext. ne se. vac. An. & Imo. in l. si quis presbyterorũ. de re. ec. non aliesentit. In. in c. 1. eo. ti. Et quando dispositioni hñti clausulã decreti non possit renunciari, vide per Bar. in consi. 12. in consi. 42. in 1. vol.

* Tiraq. de legib. connubial. in gl. 4. nu. 5. L. M.

b Alc. Præsumitur durare. Ex his habes no. quando pupillus facit testamentum. & postea efficitur adultus, an testamentum reconualescat, quod no. Quid autem in filio fa. effecto sui iuris, ut de Bal. in l. j. de sacrosan. eccl.

c Ale. Reconualescit testamentum. Quando quis dicatur durare in eadem uoluntate, adde no. sup. de do. inter vi. & vxo. l. cum status. in prin. & ibi Bar.

d Ale. Quæro quot. Hic adde Bar. in l. seruis. C. de leg.

1 *Præses an possit deportare, remissine.*
2 *Gerens uices alterius, an possit deportare.*
3 *Satuto stante, quod Capitaneus non possit cognoscere de maleficio commisso ante tempus finiti sui officij per tres menses, si Capitaneus moritur, & cõmune prouidet, quod filius compleat officium, tempus trium mensium incipit currere a tempore Capitanei.*

a **Ii, quibus.** a Deportatus a præside potest testari, antequã eius sententia per principem confirmetur, secus

ADDITIO.

a Ale. Ij, quibus. adde Bar. in l. filius. inf. de le.

* Duaren. li. 1. anniuersar. disputat. cap. 8. I. M.

metur, secus in deportato a præfecto prætorio, vel eo, qui eius vice cognoscit. h. d. Op. ℨ. de interdi. & rele. l. relegatorũ. in prin. So. aliud in relegans, ut ibi: aliud in deportans, ut hic. † Op. dr̃ hic, ꝙ præses prouinciæ non pōt deportare. Contra, qa pōt aiadnertere in corpus. l. illicitas. §. qui vniuersas. de offi. præsi. ergo per ꝯñs pōt deportare, cum possit animaduertere, qđ est maius. Dicit glo. dic, vt ibi, & bene,[a] & per Dyn. in c. licet. de reg. iu. lib. 6. dicam in l. relegatorum. §. 1. in prin. de interd. & relega. † Hic innuit, ꝙ qui gerit uicem alterius, pōt deportare. Contra de l. 1. ℨ. de officio eius cui man. est iu. & in Auth. de col. §. ad hoc prohibemus. Sol. qñq; quis gerit vicem alterius ex mandato eiusdem, tanquam delegatus eius, vel uicarius eius, & tunc non transeunt ea, quæ sun meri, & mixti imperij, ut legibus ꝯñs: qñq; qs gerit vicem alterius ex mãdato imperatoris, vel vniuersitatis, vt qa Pr̃ãs est mortuus, cõe prouidit, ꝙ ille gerat eius vices, & tunc oĩa, quæ habebat ille, cuius vicem gerit, in eum trãseunt,[b] vt hic. & ita loquitur titulus đ officio eius qui uic. alter. iud. ger. Et pro hoc alio anno in ciuitate ista erat dubium: decessit hic quidam Capitaneus, & commune prouidit, ꝙ eius filius deberet complere eius officium: dubitatur, qa hic est statutũ, ꝙ Capitaneus non possit cognoscere de maleficio cõmisso ante tempus inchoationis officij sui, per tres mẽses, Quærebatur, an illi tres menses cõputarentur a die, quo iste, qui uicem illius mortui gerit, cœpit gerere, vel a tpe, quo incepit ille, cuius uicẽ gerit computarentur, ut sic, uel nũc de nouo incipiat, & sit officium p se, uel sit vnũ officium una cũ officio eius, cuius vicem gerit. Et dixi quia uicem illius gerit esse vnũ offm̃ cum paterno. & sic tp̃s trium mẽsium incipit currere a tpe eius, cuius vicẽ gerit, ut hic, sed tunc sunt inspicienda verba statuti, vtrũ de nouo dent officium illi, vel prorogent officium primi, ut dr̃ in simili, in l. si vnus. §. pactus. de pac. dixi in l. 4. circa princ. de dam. infec.

Sciendum. Hunc §. declara, ut in gl.

ADDITIONES.

a Alex. Et bene. Idem tenet, & bene in l. relegatorum. hic alle. & per d. gl. dicit qđ iudex non potest mittere in possessionem bonorum existentium extra territoriũ & habetur in l. cum vnus. §. pen. de bo. au. iud. pos.

b Alex. In eum transeunt. Adde Pet. de Anch. in c. 3. de offic. vic. & adde quæ habes in l. 3. inf. quis, & a quo.

Illud. Relictũ nominatim ab eo, qui est in primo gradu, non debetur ab eo, qui est in secũdo, si ad eum hr̃ditas peruenit. h. d. Op. de l. si quis cũ testm̃ nullum. secundo in̄. ℨ. de cod. Gl. respondet, & bene. Opp. de l. si Titio. §. Iul. ℨ. ti. 1. Solu. ut ibi, & plene distinxi in l. cum pater §. cum existimaret. ℨ. tit. 1.

LEX II.

1 *Authentica, ex causa, quod non habeat locum in legatis relictis a præterito, ut debeantur.*

2 *Clausula, si non ualet iure testamenti, habet locum etiam, quando testamentum non ualet ratione præteritionis.*

Ex filio. Nõ valet fideicommissum, qđ relinquitur a præterito. h. d. Gl. legit istã l. plurib. modis. Primo in matre, q̃ præterit filium, & extraneum instituit, dt, ꝙ legata non debent. Opp. & vr̃, ꝙ relicta debeantur a quolibet veniente ab intestato, ℨ l. proxi. §. sciẽdum. & l. si quis cum testm̃ nullũ. ℨ. de codic. ergo a præterito filio legata p̃ñt deberi. Sol. tenendo, ꝙ filius fuit a matre præteritus, præteritus hr̃ pro exhæredatione, & sic p querelã testm̃ rescinditur, quo casu legata relicta ab intestato nõ debentur. l. Titia. ℨ de inof. test. ista lec. non vr̃ bona, quia tex. dicit, licet suus hr̃s erit, & in mater hr̃dem suũ non habet, ergo, &c. Præterea innuit, ꝙ fideicommissum relictum a p̃terito alias valet, qñ testm̃ per querelã non rumperet; qđ est falsum, vt ℨ. dicam. Vnde gl. legit in filio emancipato p̃terito a patre, qui non pōt grauari in in legatis & fideic. l. pe. C. de fidei. & iõ non dẽntur legata ab intestato repetita. Ista lec. non est vera, quia hic dicit, suus hęres. Præterea emancipatus præteritus haberet necesse venire per ꝯtab. & præstare legata liberis, & parentibus: non aũt ab intestato simpliciter succederet. Quare glo. dicit, ꝙ pater instituit nepotem, filium præterit, & legata a nepotibus reliquit. Ista legata non valent, qa non valet testm̃. ista lec. non est vera, quia nepos non est suus, quẽ pater præcedit. Dicit gl. intelligo suus, nõ ꝙ denotet suitatem, sed sufficit, ꝙ sit hęres eius. Sed ista lect. non est vera, quia si legata essent ab intestato repetita, deberentur. Quare gl. dt, ꝙ pater filium in potestate præterit, & extraneum instituit, & a præterito legata reliquit. Si præteritus tanquam suus dicit nullum, non debentur legata. Sed qualiter respondetur contrarium? Respon. legata debẽtur a quolibet successore, si sunt relicta ab intestato. Dicunt quidã, fideicommissum non potest relinqui. s. vt valeat ex testamento, sed ab intestato potest. Alij dicunt, & bene, legata debentur, si sunt relicta ab eo, quem grauare potest, ut in contrario: sed si relinquũtur ab eo, qui non potest grauari, ut a filio præterito, & tunc non
1 dẽntur a uenientibus ab intestato, ut hic. Et hic q̃rit Dy. † an auth. ex causa. C. de lib. præte. & exhær. habeat locum in legatis relictis a præterito, ut debeantur. Et dicit, ꝙ non, quia auth. ex causa loquitur, quãdo legata sunt relicta simpliciter, quo casu seruantur,[a] p illam Aut. Ratio, quia hęres potuit grauari: sed quando sunt relicta a filio pręterito, qui non potest grauari, tũc est pro non scripto,
2 vt hic. Vltimo scias, † ꝙ qdam Doct. s. Ray. de For. voluit dicere, ꝙ illa clausula, si nõ ualet iure testamẽti, &c. nõ ptineat qñ testm̃ non ualet ratione p̃teritionis. De quo no. in d. auth. ex causa, & dt esse casum hic: sed nihil facit, quia hic loquitur, qñ legata nominatim sunt relicta a filio præterito, quo casu non valet: sed si sunt relicta simpliciter, tunc bene ualebunt, & etiam debentur a filio præterito, qui succedit ab intestato, ut hic dicit tex. & gl.[b]

ADDITIONES.

a Quo casu seruantur. Adde Bar. Bal. & Doc. in l. pe. C. de fideicom. quod no. Bal. in l. 1. C. de contratab.

b Tex. & gl. Adde tex. & quod ibi dixi in l. Aure. inf. de libe. leg.

c Alex. consi. 16. nu. 5. lib. 1. I. M.

LEX III.

1 *Fideicommissum relinqui an possit ab eo, cui donatur inter viuos.*

Si mulier. Ab eo, cui mortis causa donatur, vel relinquitur pōt fideicommissum relinqui. h. d. Quærit gl.
2 † dr̃ hic, si mortis causa donatur, qd si donauit iter viuos? gl. dicit aut donauit inter viuos, ita ꝙ statim valuit donatio, & tũc nõ pōt grauari iure fideicommissi, sed vi pacti. Aut non valuit statim, ut inter uirum, & vxorem, tũc quidam dicunt, ꝙ potest grauari, sed ego ꝯ, ita dicit gl. Certe ista gl. reprehẽditur[a] per Dy. quia est ꝯ casum l. sequens quæstio. ℨ. tit. 2. & per Pet. in l. in donationib. C. ad l. Falc. Quarto modo, qd si dos ad vxorem, uel maritum rediit causa mortis? Dic, vt in gl.

ADDITIO.

a Reprehenditur. Et quod ista gl. sit falsa. tenet etiam Bal. in l. filij. C. fam. ercis.

1 *Legatum in specie factum creditori illud pure recipere debenti valet, secus in legato quantitatis.*

2 *Expensæ quando petuntur actione ex stipulatu, tunc iudex super expensis eodem die iudicare debet.*

Expensæ actione ex testamento quandocunque peti possunt.

3 *Statutum, quod victus victori in expensis condemnetur, operatur, quod expensæ petuntur condictione ex illo statuto.*

4 *Legatum in sumptibus, quando valeat.*

Si rem.[a] Licet legatum certę rei pure debitæ valeat, nõ tñ poterit legatarius onere fideicõmissi grauari. h. d.
1 Opp. qñ † quis legat creditori quod debet recipere pure, non ualet legatum, l. si creditori, in fi. cum l. seq. ℨ. de leg. 1. Solu. ibi in debitore quantitatis, seu generis. hic certæ speciei, ubi habet cõmodum in expensis, quia victus victori debet condemnari in expensis. l. properandum. § siue autem. C. de iud. Solu. dicit glo. pōt esse, ꝙ hęres haberet iustam causam litigandi, sed nunc non habuit iu-
2 stam causam litigandi. Item qñ petitur † res actione ex stipulatu, tunc debet iudex eodem die iudicare super expensis. l. Paulus. de re iu. & l. terminato. C. de fru. & lit. expensis. & l. 4. C. deposi. sed p actionẽ ex testõ p̃ñt peti expensæ qñcunq;. Ita no. hic, & in Auth. de iudi. §. oportet.[b] & de rei ven. l. non solum. in fi. & Specu. in tit.
3 de expen. & Doct. in l sancimus. C. de iudi. & hoc est utile, † propter statutum,[c] quod dicit, victus victori condemnetur in expensis, quod intellige[d] condictione ex illa l. ut habeat plus, quam sit de iure communi, vt habeat commodum, ꝙ gl. dicit. Vltimo dicit Pet. ꝙ legatum nõ ualet in cõmodo sumptuum, ut possint
4 peti actione ex testõ, allegat. l. petitor. đ lib. le. Gl. † dicit verum, nã qñ legatum nõ haberet aliud commodum, q̃ commodum sumptuum, non ualeret: secus si haberet aliud commodum, tunc ẽt valebit in commodo sumptuum, ut ibi dicitur. Modo hic ualet propter repræsentationem dominij, ideo valebit in sumptibus, & poterunt peti actione ex testamento, ut in gl. dicitur, & bene.

ADDITIONES.

a Si rem. Sed vtrum stante statuto, quod legatum debeat poni in memorialibus, an debebit poni legatum factum creditori. Bal dixit, quod non, in l. si seruo. sup. de hæ. insti. quia non sunt paria lucra capere, vel debita nõ admittere. Facit optime, quod idem dixit in l. in suis. de liber. & posth. & quod dixit Bar. in l. 1. C. de impo. luc. descrip. lib. 10. Et quod valeat legatum factum creditori, uide aliquas rationes no. p Bal. in l. 1. versi. sed nunquid. C. de fur. & uide in l. si creditori, & quæ ibi scripsi. sup. ti. 1.

b Oportet. Vide ibi Ang. qui multa bona dicit in materia. Et ad gl. hic, & in d. l. nõ solum. adde Bar. in l. venditores. in fi. inf. de verb. ob.

c Alex. Propter statutum. Statutum omni tempore, ẽt post sententiam potest allegari, & sortitur effectum suum, & aliquid debet addere iuri cõi. & pro hoc uide qđ pulchre dixit Bar. in l. 3. ℨ. de usu. & quod dixi in l. 5. §. abesse, de dan. infec. & ad idem uide Bal. in l. terminato. C. de fru. & li. expen. & Bar. in d. l. nõ solũ. & idẽ uoluit Bald. in l. properandum. §. siue autem alterutra. C. de iu. iudex autem ipsa potest supplere statutum, sicut leges, vt no. in l. 1. C. vt q̃ desunt aduo. & ibi Bal. in prin. & iudex an possit supplere, postquam est conclusum in causa, uide qđ dixi post Bar. in authen. ut qui semel. C. de prob. & ad dicta Bar. hic, adde Gos. & Doc. in c. ex parte. de rescrip. & de ueritate huius dicti scripsi post Bar. in l. nõ solum. de rei ven. &c.

d Quod intellige. Et hoc operatur statutum, quia poterit peti quandocunq;, etiam si non pronunciaret iudex super exceptione, ut dictum est.
Ias. consi. 3. nu. 3. lib. 1. scripsi consi. 5. nu. 5. I. M.

Sed si habenti. Nota casum, si concedo tibi habenti proprietatem vsumfructum causa mortis, possum te grauare fideicommisso in eo, quod in-

terim me viuo percipis, secus si pignus libero. h.d. Op. a quo legatario possit relinqui legatum. s.l.1. §. sciendum. Sol. illud, quod legatum continet commodum pecuniarium, sed remissio pignoris non continet commodum pecuniarium, l. si pignus. de his, quæ in frau. credi. Opp. de l. postquam. s. de pac. Glo. non sol. sed dic, quod concordat: quia nec hic, nec ibi liberando pignus videtur debitum remittere, l. j. §. Iul. j. de lib. le. Ratio, cum non contineat commodum pecuniarium, non pōt ab eo fideicommissum relinqui.

ADDITIONES.

a And. Bar. Op. Et vide Bal. in l. ab eo. C. de fideic.
b Non continet. Adde l. Titius. & ibi vide, C. de ope. lib.

LEX IIII.

A patre. De materia huius legis babes in l. si alienus seruus. s. ti. j. & in l. cum filio s. de leg. j. Dic, vt ibi.

LEX V.

Si fuerit. Simile potest dari, seu relinqui fideicommissum a tutore pupilli instituti, l. peto. §. mater. s. tit. j. Simile si monasterium instituitur hæres, potest fideicommissum relinqui ab abbate. Et idem in qualibet vniuersitate.

LEX VI.

1 *Hæres hæredis grauari potest fideicommisso sub nomine appellatiuo, non sub nomine proprio.*

2 *Fideicommissum iniunctum filio, si decesserit sine filijs, vel filijs eius, an valeat si filius decesserit cum filijs, sed filij filiorum sine filijs.*

Sed & si sic. a Hrs hrdis, † pōt onere fideicōmissi grauari sub noīe appellatiuo, non sub noīe proprio, h.d. & est magistralis casus. No. tex. ibi, cuoi nihil, &c. Oppo. C. de le. l. antepe. vbi ab hrde legatarij non pt relinqui. Sol. ibi spāle, dic vt ibi. Opp. de prin. isto ad ver. sic aūt. Rñ. principiū loquit, qñ hrs hrdis grauat sub noīe appellatiuo, & sic simpl. sed versi. sic autē, loquit, qñ grauat sub noīe proprio. Rō est, quia qñ aliquis grauat sub noīe appellatiuo, tunc certum est, quod habebit hrdē ille primus hrs, cuius hrs est grauatus, vel aliquem loco hrdis: sed qñ hrs hrdis grauat noīe proprio, tūc noīatus hēt ex fortuna, ñ ex volūtate testantis, seu iudicio defuncti, iō nō pt grauari. b Et hoc est vtile, c dr testōr, c filiū meū hrdē instituo, † & si decesserit sine filijs, vel 2 filij eius sine filijs, bona mea deueniant in talem. Cōtingit, † quod filius decessit cum filijs, sed filij eius sine filijs, an valeat fideicōmissum? Hic vr casus in ver. sic aūt. quod nō. Nā si testōr dt, si filius meus decesserit sine filijs, per hoc nihil vr relinquere filius. l. Lucius s. de hær. inst. & ibi no. & sic isti filij, si hñt hrditatē, hñt a fortuna, non a iudicio defuncti, & sic vr, quod non pñt grauari, vt hic. Et ita magni qdā Doc. consuluerūt. Aduerte, verba istius fideicōmissi pñt esse ita ɔcepta, quod solus filius hrs institutus est grauatus sub duplici cōdōne alternatiua, si decesserit sine filijs, vel filij sine filijs, & solus ipse est grauatus, & filij sunt positi solū in ɔdōne, vnde valet fideicōmissū, cū hrs īstitutus grauet, licet ɔdō sit exnuta post mortē hrdis, qa nihil ad ppositū. l. legata sub ɔdōne. de ɔd. & dem. Sed si verba fideicōmissi essent sic plata, quod filij essent grauati, tūc est dubiū, & forte valeret fideicōmissum, qa nihil est eis datū, nisi forte diceremus, quod grauādo eos p fideicōmissum ex hoc īducat, quod pater sit rogatus de restituēdo eius filijs, l. denique. §. interdū. j. de pec. le. & l. Proculus, de vsufr. & qđ no. i l. alio. s. de ali. & cib. le. in fi. gl. mag. Reliqua sub dubio declarabo in mā ɔpēdiosā. Sed qd in dubio, a quo vr relictū legatū? Dic, vt i l. codicillis. de vsuf. le. Quæro vtrum sit dña, an pcedat hrdis instō, vel fideicōmissi? Rof. quod sic, Azo, & Hug. quod nō, & bene, vt in gl. habes, & io l. pcedenti. qđ not.

ADDITIONES.

a Sed & si sic. Et istum tex. no. alle. Bar. in l. si fundum per fideicom. §. fi. sup. tit. 2.
b Barba. Et hoc est vtile. Et vide Bal. in l. ab eo. C. de fideicom.
c Ias. consi. 35. lib. 3. Ruy. consi. 113. nu. 5. lib. 2. Alciat. consi. 641. I. M.
c Ale. Dicat testator. Adde Bar. & Doct. in l. centurio. de vulg. & pup. & Bart. in sua dispu. inci. filium, &c. & Bal. in l. ab eo. C. de fideic. & in l. precib. C. de imp. & est tex. in l. Titia, §. Seia, s. tit. 1. & Bartol. & ibi tex. in l. hæreditas ad Statium. sup. de hær. inst. & quod no. Bart. in l. Gallus. in princ. de lib. & posth. & in l. codicillis. in prin. de vsufr. le. vide aliquid per Pau. de Cast. in consi. 36. incip. in Christi nomine amen, dubiū facit, quia posito, qđ illa, &c. & vide bona verba Bal. in l. vni. §. p secundo, C. de cad. tol. & vide hic Bar. in consi. inc. si cōsidero. & tenet idem, &c.

LEX VII.

1 *Deportatus hæres institutus an sit omnino incapax.*

2 *Capacitas domini an inspiciatur in legato facto seruo.*

Si deportati. a Op. & vr, quod dēt inspici ɔdō fm tpa testi. l. j. inf. de reg. Cat. Rñ. ibi loquit, qñ relictū ab initio deficit alia rōne, q̄ rōne psonę legatarij. Præterea hoc legatū nō erat inutile, licet alij acquireret, & in acqsitione īspicitur tps, quo dies legati cedit, l. quę legata, de te. iu. Itē vr, quod seruus nō sit deportati, sed fisci, l. deportatorū. C. de pę. Glo. so. & bñ. Hoc pmisso scitis, † quod glo. in l. j. C. de hę. inst. dt, quod si deportatus hrs instituatur, fiscus succedit, & aufertur ab eo tanq̄ ab indigno. Gl. tenet ɔoium Instit. de leg. § legati. & s. de acqu. hæ. l. si qs mihi bona. §. si quis plane. vbi dicit, quod est oīno non capax, & sic est locus venientib. ab intestato. pro hoc est tex. in l. j. §. pe. inf. de ɔtab. & l. si necē. §. si deportatus. de bo. l. b. Ego tenebam cū Doc. quod deportatus sit omnino non capax. sed ad hanc legē responde, hic non fuit relictum deportato, sed seruo deportati. Contra istā solu. vide tex. expresse in l. nō minus. de hær. inst. s. ti. 2. l. si mihi, & tibi. §. regula. & l. debitor. §. seruo. s. ti. j. vbi q̄tum ad capacitatem, vel incapacitatē b inspicitur persona dñi, b non psona serui. quid decernis? † Rñ. sic, 2 licet ɔrium sit difficile, & dico, quod inspiciatur persona dñi q̄tum ad capacitatem, verū est de dño, qui retinet ciuitatem. si. n. ciuitatem pdidit vt deportatus, hr pro mortuo, iō eius psona non īspicitur, & ex psona serui consistit legatū, & acquiritur fisco, vt hic, secus si deportato legaret directo, qa oīno non valeret. in seruo. n. nō capaci sine dubio aliquo capacitas est plus, q̄ in ipso non capace, vt c patet ex his, quæ dixi in l. si seruus c eius. s. de acq. hæ. vbi tex. pbat.

ADDITIONES.

a Si deportati. Quod tempus inspiciatur in legatis quo ad hæreditatem legatarij, adde no. per Bal. in l. j. C. de his qui ad lib. perue. non pol.
b Alex. Persona domini. Illud idem dicit Ang. in d. l. si mihi, & tibi. §. regula. sup. ti. j. Adde videnda consulta per Pet. de Anch. consi. 176.
c Alex. L. si seruus. Vbi Bal. aliter dicit, videlicet aut relinquit contemplatione serui, vel domini, &c.

LEX VIII.

Si legatarius. Opp. de l. Imperator. s. ti. 1. Sol. hic agnouit legatū petendo, ibi nō. Op. quod nō possit petere. l. si quis Titio. s. ti. j. Sol. ibi erat nudus minister, hic erat legatarius. Et de hoc priu. dic vt dixi. s. tit. 2. l. fideicommissum. dr hic, si non culpa legatarij, &c. & sic innuit, quod legatarius rogatus de restituēdo tenet de culpa. Cōtra, s. ti. 2. l. si seruus. §. csi quid. Gl. subaudit, maxime. vel intellige hic. quod ad legatariū pertinebat aliquod cōmodum, & sic legatum erat factum gratia sui, & fideicōmissarij, iō tenet de culpa. Ita dr gl. & bene. fm hoc dēt exponi, lis perierit, i. causa, quia hæres fuit absolutus. Sed alij, vt Dyn. exponunt, lis perierit. i. instantia litis. Tunc enim licet instantia perierit, tamen adhuc remanet ius, quod poterit cedi, non curo.

2 *Cum testator legat omni anno decem corbes frumenti ex tali fundo, & decem libras, an libræ debeant solui, quando soluitur frumentum.*

Cū ita. Qñ duo recipiunt vnā determinationē intelligūtur eam vniformiter recipere. h.d. Rō huius. § est, quia debent vniformiter intelligi, ut dixi in summario. & hoc fm Pet. 1 Et hoc † facit ad qō. a Vir relinquit vxori oī anno ex tali fundo decē corbes frumenti, & decē libras. Scitis, quod frumentum nō debet solui ī initio anni, sed eo tpe, quo recolligitur. l. Firmio. in §. fi. & ibi no. j. qñ dies le. cē. Et vr, quod illa decē debeant solui eodē tpe p connunctionem, q̄ hñt simul. Et quod ista debeant solui eodem tpe, & vniformiter intelligi, facit l. iam hoc iure. sup. de vulg. & pup. l. hrditatem, & l. quamuis. C. de impu. & alijs subst. & l. in testō. C. de tes. mil. possumus ēt dicere, quod hic sit alia ratio, quia a patre non potest relinqui pure filio existēti in potestate, ideo videtur dilatum in tempus, quo erit sui iuris. l. fideicommissa. §. si filio. j. eo.

ADDITIONES.

a Alex. Facit ad q. Sequitur hic Ro. in l. qui hoc anno. de ver. ob. Adde Pau. de Cas. consi. 184. & dominum meum Soc. in consi. no 135.
b Poma. Vide Ro. sin. 360. & Ale. in l. in testamento. la j. in princ. hic alle. C. de test. mil. Fel. in c. 2. fallit. de rescr. & Ro. consi. 231. in fi.
* Soc. sen. consi. 153. col. 3. in fi. li. 2. Cur. iun. consi. 5. nu. 2. Soc. sen. consi. 4. nu. 10. lib. 4. Ruy. consi. 16. nu. 7. li. 1. consi. 98. nu. 18. et consi. 76. nu. 9. lib. 2. consi. 84. nu. 11. lib. 2. Ias. in l. hoc iure. n. 3. ff. de vulg. et pup. Rip. in c. ex parte. nu. 46. de rescr. I. M.

LEX IX.

Si ita. Verba gnālr prolata referuntur ad oēs, & ad oē tps. h.d. Facit ista lex ad significationem huius verbi, perueniat. quia intelligitur etiam, quando directo peruenit. Dicam in l. centurio. de vul. & pup. & l. fideicom missa. §. hęc verba. inf. eo.

LEX X.

Si tibi. Quæro, vtrū iste legatarius habebit quinquaginta, vel centum? Quidā, quod quinquagīta tm, alij quod centum ītegra. Glos. tua vr reducere ad concordiam, & sic aut fuit legatum disiunctim verbis, sed coniunctim re, & tūc solida centum habebit, & hoc vult dicere tex. ibi, nō minuet, &c. Sed si esset cōiunctī ēt uerbis, tūc solū quīquaginta habebit. Dicit ne uerum ista glos. Videre si poneremus hoc legatū esse coniunctī uerbis, ita quod non re, tunc haberet quinquaginta iure suo, & alia quinquaginta iure accrescendi, vt si dī, lego tibi, & illi q venerit ad funus, centum, p æqualib. portionibus & tunc non est dubiū, ut dixi. probat ī l. j. §. his ita, C. de ca. tol. & dicā in l. re coniūcti. j. e. Sed si esset relictum legatū coniunctim re, & verbis, tunc legatū non minuit, & tunc haberet integra centū p ius nō decrescendi, vt hic, & l. triplici. de ver. sig. Dicā in l. re ɔiūcti. inf. e. & sic qlibet haberet totū iure suo, sed faciūt sibi partes p ɔcursum, si cōcurrerēt. Si vero legatū esset relictum disiūctim verbis, ɔiunctim re, nō esset dubiū, vt dicit gl.

LEX XI.

Fideicōmissa. Super princ. huius legis Dyn. dicit dictum est s. quis, & a quo. hic quib. verbis, & qualiter, & quo tpe debeatur, & qñ contingat, & qñ debeatur legatū, & qñ æstimatio, & quoties debeat, & cui detur fideicōmissi petitio, & ɔ quos, in qnim, & ad qd, & hoc dicit per totā legem istam secundum Dy. Nota ergo non esse curandum, quibus verbis vtatur testator, & idem, si verba secundum alicuius ciuitatis morem aliquid important, illa attendenda sunt, vt illo verbo testator vsus videatur, vt supra de contrah. empt. l. Imperatores. & l. numis. cum sim. infra eod.

factũ nãliter. Contra l.fi.C.de his,q ve.æta.im pe. Gl.nõ soluit, sed Cy.& Pe.soluunt,ꝙ hic sunt actus repræsentantes eundẽ effectũ, ibi secus. Sed illud brocardum expediui in l. Gall⁹, §. & qd si tm̃, s.de li.& post. Quæro,dr̃ hic, ꝙ legatum debetur, cum pr̃ decesserit. Contra,imo statim cum effectus est sui iuris, l. mulier,in pri. j.ad Tre.& l.si ita.qñ di.le.ced.& l.7.C.de inst.& subst. Primo gl. signat ꝯrium,& non soluit,sed soluit gl q̃ est super ver admitteť, ꝙ añ, & post mortẽ pr̃is admitteť, tñ post mortẽ patris admitteť sine dubio,licet añ mortem pr̃is possit esse dubiũ Iac.de Are.soluit aľr,dicit ipse,fateor, ꝙ statim admittiť ad petitionẽ legati ꝑ vtilem actionẽ ex testõ, ex p̃sumpta voluntate defuncti, nõ aũt ꝑ directam,nisi post mortẽ. Ro,†qa donec pr̃ viuit,non est perfecte liberatus per emancipationẽ,qa adhuc dẽt ei reuerentiam,per ti.s. de obsequijs.& C.de ingra.lib.l.1.Pet.dicit, ꝙ ista lex stat propriè, & oẽs aliæ leges ꝯriæ determinantur per istam, & male dicit,per leges contrarias,quæ dicunt,quod statim datur petitio.

ADDITIO.

a Alex.Dicitur hic.Vide no.per Imo.in l.mulier,in prin.inf.ad Treb.

---

1 *Alienatio rei corporalis,& nominis exactio, quid differant.*

2 *Testatorem perseuerare velle in eadem uoluntate,probatur per indicia.*

Si rem.

a Diuiditur in duas partes. Primo loquitur in alienatione rei legatę. Secũdo in actione debiti legati. Secũda ibi,ergo & si nomẽ,&c.No.tex q̃ offerẽte,&c.Opp.ꝙ imo[b] legatarius dẽt probare testõrem nõ mutasse volũtatem,l.rẽ legatã,& l.cũ seruus,de adi.le.Sol.ibi alienauit ex voluntate, hic ex necessitate. Dic,vt ibi dixi. Quid si obligauit? Dic,vt ibi. † Quæro[c] q̃ sit dr̃a inter alienationem rei corporalis, & noĩs exactionẽ? Rñd. in alienatione rei corporalis distinguitur, an alienauerit spõte, an ex necessitate,vt s.dixi,sed in exactione noĩs non adhibetur illa distinctio,alienauerit ex uoluntate,vel necessitate, sed sp incumbit legatario ꝓbatio,ꝙ testator voluerit durare in eadẽ uoluntate. Et hoc vult dicere tex. ꝙ substantia legati extinguitur. Sed qualiter probatur,† ꝙ testator voluerit stare in eadem voluntate? Rñ.probabiť aliquib.indicijs,vt quia in deposito habuit pecuniam q̃ exigit,vel aliqua verba protulit,per quæ hoc præsumitur,vt hic dicit ibi,pro deposito, &c. Et ex hoc prẹsumitur animi perseuerantia.

ADDITIONES.

a Si rem.Pro limitatione,& pro intellectu huius §.vide tex.no.iuncta glo. in l.Lucius,sup.tit.j.& istum tex.alle.Bal.in l.si curatorem,de in integ.rest.mi.

b Ale.Op.ꝙ imo.Vide tñ Bar.in l.scribit,j.de aur.& arg.leg.i §.itẽ scribit, & q̃ not. Bar.i l.apud Iulianũ,§.si Titius,s.ti.1.adde,qđ Ang.in l.seruũ filij, §.si idẽ seru⁹, s.ti.2.ꝑ gl.ibi,in ver.veneri,dt,qđ alienatio voluntaria inutilis reuocat legatum tacitũ,nõ expresũ,qđ est valde no.ad istũ tex.Sed aduerte,illa gl.ibi in illa solutione nõ teneť,& eã limita ꝑ l.filiæ,§.Titio,j.de cõd.& dem. Verũ ãt ita reuoceť donatio,sicut & legatũ,vide in l.si maritus,la.2.C.de do.inter vi.& vx. Dyn.in l. Stichũ,q meus erit,vt refert ibi Bal.s.ti.2.,tenuit,ꝙ sic.Qđ dem dĩ ibi Bal.eẽ aureum,nec scire alibi, & dixi in d.§.itẽ scribit.Itẽ iste tex.tallis si testõr reliq ecclesiã ædificari in tali domo,& illã ecclesiã instituit hr̃dẽ, qa sic licet spõte alienet domũ,ecclesia ẽ hęres,& cõstrui dẽt,vt cõsuluit Bar.in cons.inc.testõr disposuit,&c.Et de materia plene Bar.in l.rẽ legatã, de adi.le.& Bart.in l.3.C.de le.& dũ alle.Ang.in l.seruũ filij,vide Bal.in ru.C.de ver.sig.et dũ i hoc §.dĩ, ꝙ exigere est ab inuito extorqre,vide Bar.i auth.ꝙ locũ,C.si secũdo nup.mu.in rep.i vl. q.qđ dixi post Bar.in l.amplius,j.rem ra.hab.in ver.quæro pro declaratione.

c Quæro.Ruy.consi.71.nu.2.3.Soc.iun.consi.162.nu.5.lib.2.et ibi nume.7.declarat. I. M.

Si quis illicite.

Hic est bonus §.ad multa, vt si aliquis ędificauit ecclesiam illicite, ita ꝙ dẽt destrui, quòd possit eam legare, ac si non esset constructa.

Si hæres.

Iste est no. §. Quãdo autem repetere possum ab eo,cui sum rogatus mutuare,vide gl.in l.si pęnã. infra de verbo.obli.& ibi dixi.

1 *Hæres pro legato facto fratribus minoribus tenetur ad æstimationem.*

Si seruo.

a Si rẽ legatã legatarius hr̃e non põt absq; sui delicto,ꝓstatur ęstimatio,si tęstõr fuit sciens.h.d. No. tex.ibi,ex his apparet,&c. Opp.ꝙ hæc militia possit relinq seruo, quia ei facto libero possit relinqui,ergo, &c. l.debitor, §.seruo, s. ti.j. Sol.illa r̃ñ recipit limitationẽ,qa nõ oẽ id,nec sp, vt ibi not.gl. h.d. Et ista limitatio ꝓcedit potissime in his,q̃ i se aliqd facti hñt, vt seruitus aliqua,vel militia,de qua loquiť hic, q̃ hẽt exercitium personæ,ita ꝙ directe dñium transire non põt,qđ dic, ut in d.l.debitor.§.seruo. Dr̃ hic,ęstimatio debet. Contra,in l.apud Iul §.fi.s. ti.a. So.ibi loquiť,qñ legatũ non valet rõne rei legate,hic qñ legatũ nõ valet rõne ꝑsonæ legatarij, absque sui delicto. Qđ dic, vt ibi plene no.& ista faciũt,vt hr̃s,a quo relinquiť fratrib.minorib.qui non põt aliquid hẽre in proprio, vel in cõi, teneatur ad eius æstimationem,quod dixi[b] in libro minoricarum,quod no.

ADDITIONES.

a Pom.Si seruo.Limita,vt per Alex.in l.apud,§.fi.ad fi.ff.de leg.1.

b Qđ dixi.Vide q̃ dixi in materia post Bar.in auth.si qua mulier,C.de sacros.eccl.

---

1 *Dictio, rursus, verificatur in duabus uicibus,& quid importet, & idem de dictionibus, quotiescunque,& iterum.*

2 *Stante statuto,quod pro delicto facto in platea,pęna duplicetur. Itẽ pro delicto de nocte.item pro facto in festo,si maleficium fiat i platea de nocte, & in festo,quod semel tantum duplicetur.*

Si quis alicui decem.

a Dictio, †rursus,verificať in duab.vicib.tñ. h.d. Dr̃ hic,ꝙ ista vox,rursus,pro vna vice tñ verificatur,non sæpius. Cõtra,in l.sicut,s.quib. mo.vsusf.amit. Dicit gl.[b] ibi dicit quoties,hic rursus. Videtis istã sol no.tñ quantũ ad propositũ credo,ꝙ non sit vera, ꝑꝑ rõnẽ positã in tex.ibi,non.n.onerandus est,&c. qa in casu ꝓposito si testõr dixisset,quoties,vel iterũ, hr̃et eandẽ sigñationẽ, q̃ hẽt dictio,rursus,ne hr̃s in infinitũ graueť. Itẽ si dictio,rursus, poneretur in alia m̃a,intelligereť,quoties opus fuerit, c l.veluti, in fi. j.de edẽ. Dic ergo sic,in d.l.sicut,quoties amittebatur,ad hr̃ẽ reuertebatur tanq̃ ad dñm,iõ non grauatur præstatione nouæ rei:iõ intelľr,quoties.i.i infinitũ,licet possit dici sp nou⁹ vsusfructus, qa est noui tpis,tñ dico eũdẽ vsũfructũ esse,q esset,si non esset extinctus. Sed hic loquitur,qñ grauatur in ꝓstatione nouæ rei,qa super nouã quantitatẽ distinctã a prima ꝓstaret: iõ si illa quantitas, quã legatarius perdit,peruenisset ad hr̃dẽ,& pluries peruenisset,pluries ꝓstaret hr̃s,d.l.sicut,qa in ꝓstatione nouæ rei,non grauať. Eodẽ mõ rñdeo ad d l.veluti,in fi.qa ibi non grauať hr̃s,[d] licet iterum,& iterũ edat,qa apud eũ remanet sp tantundẽ,s.originale, iõ in infinitũ intelľr,hic aũt grauať, iõ non dẽt in infinitũ grauari. Eodẽ mõ rñ.de ad l.si ita stipulatus,in fi.j.de fideiuss.ibi. n.nõ grauať fideiussor,si sæpius obligať, quia sæpius mutuať, & iõ nõ grauať, & istud est ex ꝓsumpta mente ꝯhentium,ut hic,ibi,nõ.n.onerandus,&c. Alias ãt ex propria sigñatione vocabuli, puto bñ dictũ, ꝙ sit dr̃a inter dictionẽ,quoties,& quotiescunq;,ex vna parte, & dictionẽ, rursus,& dictionẽ,iterũ,ex alia parte,ut dicit glo. Vlt.facit[e] iste §. in arg.ad q.si statuto † huius ciuitatis caueatur, ꝙ pęnæ in platea duplicent. Itẽ duplicẽtur,si fiat maleficiũ de nocte. Itẽ duplicenť, si fiat in festo S.Herculani. Itẽ duplicẽtur,si fiat a nobili. Cõtingit, ꝙ vnus nobilis cõmisit maleficiũ in platea,de nocte, & in festo S. Herculani an ex oĩb.illis causis dẽat pęna duplicari? Ego vidi determinatum,ꝙ non dẽat duplicari,nisi semel tñ,ꝑ rõnem, qa ex eodẽ delicto nõ dẽt pars plurib legib. fieri reus,ꝑ l.senatus de acc. Si ergo puniť vna lege, nõ dẽt alia puniri. Ista determinatio placet, sed rõ displicet. Videte:istæ leges,quæ inducũt qualitates istas, nõ sunt nouæ leges. Itẽ nõ inducũt nouã actionẽ, sed qualificãt antiquã,sicut dicimus in l.aut facta, j.de pę. & sic ista rõ nõ est bona. Sed determinatio placet,ꝙ duplicatio nõ dẽt fieri, nisi bis tñ, ita ꝙ quadruplũ nõ trãscẽdat,vt Inst.de actioni.§ oẽs, vbi nulla pęna põt trãscẽdere quadruplũ, & sic vsq; ad quadruplum augebit pęna, & sic si diceret statutũ, ꝙ pęna quadruplicaretur, tunc semel tñ quadruplicaretur, pro hoc ista lex, ne i infinitum sit oneratus. Dices tu,nõne hoc est ꝯ l.aut facta,de pę.vbi oẽs istæ qualitates ꝯsiderantur? Sol.si istæ qualitates venirẽt ꝯsiderandæ per noĩa multiplicatiua,s.dupli,tripli,&c.tunc hñt locum prędicta. Sed si considerannt alio modo,vt si dr̃ in statuto,ꝙ iudex arbitrium hẽt,ꝯsideratis qualitatibus delicti, tunc oẽs qualitates considerãtur, vt ibi,& circa prædicta, vide quod dixi in l.sanctio legum,de poe. Vltimo gl.signat contraria de infinitate vitanda,quod dic,vt in l.qui bona,§.fi.& l.si finita,in prin.de dam.inf.& ibi.

ADDITIONES.

a Bar.Si quis alicui decem. Et vide similem casum in l.3.§.j.ff.vt leg.nom.ca.& vide Bar.in l.veluti.Ang.in l.4.§.toties,de dam.inf.& vide tex.sing.in l.fi.ff.de bo.aut.iud.pos.et vide Mod.in rub.de arb.

b Dicit gl. Adde oĩno Barto.in l.eum qui certarum,§.fi.& qđ ibi hr̃,de verb.obl.

c Alex.Quoties opus fuerit. Et ista faciunt ad no.q.de qua hic per Bar. de statuto dictante causas inter consanguineos dẽre cõpromitti, an si semel compromissum sit,et expirauerit,sufficiat.vt ꝙ sic,ar.l.boues,§.hoc sermo. de verb. sig.contrariũ hic tenet Bal.qa statutũ fit,vt lites finiãť,quousq; ergo lis finita non erit,necesse erit compromitti,ar.l.hæc conditio,la grande,infra de cõdit.& dem.adde,qđ bñ facit,qđ no.Bar.in l dicere,s.de arb.& qđ dixi post Bart.in l.q bona. §.fi.if.de dam.inf.et in d.§.hoc sermone,per Bal.in l.si quis.§.j.de edẽ. Et contra hoc quod dicit hic Bar.in isto uers.facit l.fi.ad fi.inf.de bo.aut. iud.pos. Et de ista dictione, quoties,vide Bal.in rub.C.de his,quæ pę.no.vbi dicit quatuor vices importare. Et de hoc ẽt uide Ang.in l.1.ad fi.inf.de cust.reo.qui tenet,qđ sit importet duas vices,per istum tex. Et de ista dictione,iterũ,vide tex. in l.fi.ad fi.de bon.aut. iud. pos. Adde,an stante statuto,quod causę compromittantur, si primo loco cõpromissum non habuit effectum,an dẽat de nouo fieri,Ro.consi.404. & Bald.consi. 483,2.lib. Et de istis verbis,toties,quoties,iterum. Vide Bal.consi.199.

d Ale.Grauatur hæres.Sed contrarium videtur tenere Imo.in l.qui bona,§.fi.circa fi.de dam.infec.et ibi dixi.

e Ale.Vltimo facit.Vide Ang.in l.sciẽdũ,de ope.no.nun.& Cy.in l.cũ antea,C,de arb.in fi.& uide Bar.in l.Lucius,§.impuberem,in l.Mæuius,§.duob.in fi.sui,su.et prox.et vide Bar.qui hunc tex.alle.in l.ꝓperandum,§.si autem vtraque, de iu.

---

1 *Fideicommissum relictum animo compensandi,non inducit petitionem.*

2 *Statuto stante,quod qui soluit præstantias, possit eas computare in condemnationem,soluens uidetur prohibitus petere.*

Itẽ si quis.

a Fideicommissum† relictum animo compensandi,petitionẽ non inducit.h.d. Facit ad statuta. Facta est † reformatio,ꝙ qui soluit præstantias, possit eas computare in condemnatione,an poterit petere prędictas prẹstantias? Videtur,quod non, quia statutum dicit, quod possit compensare præstantias. Videtur ergo prohiberi,ne possint peti.

ADDITIO.

a Alex,Item si quis, Adde tex.in l.pe.§.fi.de ali.leg.

---

1 *Vnus ex duobus reis credendi per litis contestationem præoccupat sibi debitum,etiamsi non sunt socij.*

2 *Correus credendi non tenetur cauere correum ratum habiturum,sed de defendendo soluentem a correo.*

Plerunque. Vsq; ad §.si in opere. diuidit in tres partes. Primo loquitur, qñ testor noīat vnum, cui vult ꝓuidere, & pluriū interest. Scđo, qñ vult ꝓuidere pluribus, & plures noīat. Tertio, qñ vult ꝓuidere vni, & noīat aliū. Sđa ibi, sic euenit. Tertia ibi, interdum. No. hanc legē, scitis, † ꝙ vnus ex reis credendi præoccupat sibi debitū p lit. ꝯtes. an hoc est verū, si non sunt socij? Gl. ī l. ex duob. 2. ĵ de duo. re. vr̄ dicere, ꝙ nō, sed hic dicit, siue sint socij, siue nō, vt hic. Scđo † hēns gl. ī l. 3. a sol. mat. ꝙ reus credēdi nō tenet̄ cauere correū ratū hītuꝝ, d. l. 3. sed tenet̄ cauere de defendēdo soluētē aduersus correū, si a correo soluēs ꝯueniat.

ADDITIO.

a Ale. in l. 3. Adde Bart. in d. l. 1.

1 *Prouidere ei, cuius plus interest, in dubio quis præsumitur.*
2 *Pro Titio, & nomine Titij, idem est.*
3 *Actio oritur ex statuto, in fauorem cuius factum est.*

Interdum. ^a No. tex. ibi plerunq;, &c. No. Iac. de Are. mirabilē † præsumptionē, ꝙ in dubio vr̄ velle ꝓuidere ei cuius plus interest. Itē no † ꝙ dr̄, p Titio, qa tm̄ est dicere, facio p Titio, q̄tum noīe Titij. Op. ĵ. b de ꝯd. & dem. l. Titio. §. Titio genero. p q̄ legem vr̄, ꝙ nō publicanus hēat actionem, l. fer. no legato. § si testōr, de leg. i. So. Hic publicani nō intererat, q erat nudus executor, iō sibi nō vr̄ velle ꝓspicere, secus si sua interesset aliquo mō, qa tunc hr̄et actionē, vt l. ꝯria. Et p istā legē, & sifes dico in statutis, & legib. ꝙ ex eis det̄ actio his, in quorum fauorem sunt facta facit l. statuas ff. de acq. rerum do. & no in authen. sacramenta. C. si aduer vendi. Adde quæ dicit Guil. in l. sed si hac lege. §. prostituta. ff. de in ius vocan.

ADDITIONES.

a Ale. Interdū. Facit qđ no. Bar. in l. ad diē, in fi. q. de ver. ob. in l. si ita stip. fuero te sisti. §. j. de ver. ob. Et p hoc facit, qđ no. dixit Bar. in l. j. §. nuncia. de op. no. nun.
* Barb. consi. 61. col. 1. in fi. li. 3. & Ruy. cons. 64. nu. 1. lib. 5. Ruy. cons. 200. n. j. li. j. & nu. cons. 16. nu. 3. lib. 2. consi. 62 nu. 3. lib. 4. scripsi consi. 252. nu. 7. I. M.
b Ale. Op. Vide no. per Bar. in l. ex verbo, C. de fideicom.

Si in opere. In indiuiduis quilibet hr̄edū tenet̄ insolidū. h. d. No. practicā ^a bonā, quia hic vr̄ velle, ꝙ dēat præce[d]ere mora oīum hr̄edū, & nunc quilibet poterit insolidū ꝯueniri. Opp. ꝙ quilibet ꝯueniat̄ pro parte, vt l. mortuo, §. fi. s. tit. 1. & l. legatorū. Rñ ibi relīgt centū, quę darent ciuitati p opere, vñ nullū factū hr̄edū versabat̄: sed hic fuit relictū in opere ciuitatis extruendo per hæredes, vñ hæredes erāt obligati ad factum, & instructionem, non ad dationem simpliciter, tunc. n. si ad simplicem donationem tenerent, esset secus, vt ibi dixi fm Ia. de Aret.

ADDITIO.

a Ale. No. practicam. Vide Ro. in l. 3. §. Cato de ver. ob. & Paul. de Cast. in l. in executione, in prin. de ver. ob. Ang. contra, in d. l. in executione, in prin.

1 *Industria personæ, an in dubio videatur electa, & an obligatus ad factum in vltima voluntate præcise teneatur ad id*

Si quis. ^a No. ad duo. Primo, fm Dyn. ꝙ in dubio † vr̄ electa industria personæ. Ita dr̄ per istū. §. in l. stipulo. §. siue aūt. ĵ de ope no. nun. Scđo no. ꝙ obligatus ad factū in vlt. voluntate p̄cise tenet̄ ad id, vt hic, ita intelligit Iac. de Are. & ita ego intelligo in l. stipulationes nō diuidunt. ĵ. de verb. obl. & ibi pono rationē.

ADDITIO.

a Ale. Si quis. Per Bal. in l. j. C. de sen. quæ pro eo.

1 *Legatum incertum fauore alimentorum valet.*
2 *Qualitas personæ respicitur, etiam ratione ingenij, & ætatis.*

Stichus. Legatū † incertū relictū in his, quę alimenta respiciūt, valet. h. d. Opp. ꝙ legatū non valet pp incertitudinē l. cū post §. gener. de iu. do. Sol. hoc est fauore alimētorū, l. si cui annuū. ĵ ti. j. Facit s. ti. j. l. quidā. Itē tene mēn, a qđ hic dicit, † fm qualitatē personę, & īgenij, & ętatis. Facit ad id qđ dixi ĵ. ad Carb. l. de bonis. § nō solū. vbi dr̄, ꝙ qs dēt alteri tradere instrā, vel instituere alium, quod intellige, fm qualitatem personæ, vt hic.

ADDITIO.

a Tene menti. Et no. illum tex. qui facit no. ꝙ si relinquo, ꝙ studeas, ꝙ istud relictū est piū, qa cedit ī alimēta, & hæres tenet̄ facere expēsas studij. Et sic no. hoc relictū cā studij nō vitiari pp icertitudinē, & hoc, qa cā studij, & cā dotis æquparāt. Ita no. Bar & Doc. i l. j. in fi so. mat. Sed in dote incertitu[do] nō vitiat, l. cū post. §. gener. de iu. do. ergo, & c. licet doc. hic cū gl intelligāt hūc tex. loq ī alimētis, đ hoc vide Bal. in repe. l. j. s. ti. j. & glo. in d. §. gener. & vide late in l. si cui. ĵ. de an. leg.

LEX XIII.

Si sic. Op. s. ti. 2. l. si seruus leg. §. si ita. Dicit glo. hoc ꝓnomen, hic, tollit ꝯtrium, qđ declarat, vt ibi plenius dixi, vt ĵ. eo. l. si ubi pure.

LEX XIIII.

1 *De dictione quin.*

Non dubiū. Op. đ l. quoties, & l. cū tale. ĵ. de ꝯdi. & de. Glo. soluit trib. mod. Primo, qa habuit respectū ad iura noua, fm q̄ ista ꝯdō p̄t adijci, s. si non nupserit. & p̄t grauari. si nupserit. Sed nō placet, qa nō est verisile, ꝙ ista lex cogitauerit de lege noua. Quare gl. dicit, † ꝙ hæc dictio, quin, pōt accipi. i. ꝙ nō, & sic ꝯcordat cū ꝯrijs. Ista sol. non placet, qa ꝯ mentem huius legis. Scđo mō accipit, qn, pro, ꝙ, & sic affirmatiue, & tunc ad ꝯriū i[n]deo, ꝙ hic testōr expressit, siue nupserit, siue non, restituat legatū: sed diuinare est. Vel melius, hic simplr̄ relīgt fideicōmissum, nō in pęnā, si nupserit. De ista dictione, qn, ꝙ potest accipi negatiue, & affirmatiue, hēs in l. vbi, §. j s. de tu. & cu. da. ab his.

1 *Nolle uendere, & uelle uendere, non iusto pretio, paria sunt.*
2 *Iudex arbitratur, quod sit iustum pretium.*
3 *Iudex cogit dominum uendere.*

Sed si cui. ^a No. † patia sunt, nolle vendere, & ñ iusto pretio velle vēdere. Quęro, quid si est dubiū inter ementē, & vēdentē, qđ sit iustū pretiū? Rñ. iudex adhibetur, l. alieno, §. si is, cuius. de fideicō. lib. Sed † quid si dñs non vult vendere? Certe tunc iudex coget eum vendere, d. l. si alieno, quod no.

ADDITIO.

a Sed si cui, Per istum tex. dicit Bal. in l. 1. C. pro empt. quod valet legatum rei furtiuæ factum, & debetur æstimatio.

LEX XVIII.

1 *Legatum relictum in testamento solemni non intelligitur tacite reuocatum per uoluntatem minus solennem. Vix, id est, nullo modo.*
2 *Si primū testamentū fuit ualidū, & secundum inualidum ex causa præteritionis, uel exhæredationis, an relicta in primo testamento sint nulla.*
3 *Testamentum primum solemne, an uideatur sublatum, si testator coram septem testibus dixit, nolo primum testamentum ualere.*
4 *Clausula, cassans, & irritans omnem aliam uoluntatem, apposita in testamento inualido, an tollat primum testamentum solemne.*
5 *Quid de clausula, si non ualet iure testamenti, ualeat iure codicillorum, apposita in secundo testamento inualido.*

Si iure. † Legatū relictū in voluntate solēni p voluntatē minus solēnē, nō intelligit̄ tacite reuocatum. h. d. Vix, i. nullo mō, fm Dy. Op. fm Dy. ^a ꝙ fideicōmissum relictū in primo testō nō dēat̄, licet sequēs volūtas sit inualida, l. & si trāsferā. inf. đ adi. leg. & l. fideicōmissum. C. de fideic. & l. plane, la 1. in prin. s. de leg. j. Rñ. leges ꝯriæ loquunt̄, qñ legatū expresse adimit̄. Vñ licet adimat̄ in voluntate inutili, non tñ dētur, sed hic, qñ tacite adimit̄ ꝯdendo aliā uoluntatē: tunc ita demū vr̄ velle reuocare, si sequēs voluntas valuerit. Contra hoc dictū vr̄ glo. hic, quæ incipit, quod sp præsumit̄, quę dicit, & in dubio sp vr̄ velle reuocare, nisi ꝯrium sit liquidū. Sed dēs intelligere, qñ fm testm̄ est validum, alias ē ꝯ istum tex. & hoc tenet Cy. in l. nostrā, in fi. C. de test. & ista est veritas. Op. de l. 3. §. si & l. 4 ĵ. de adi. leg. vbi tacite reuocant̄ legata ex voluntate minus solenni. Sol. ibi præsumitur voluntas adimendi ex alio, q̄ ex nouo testō, s. ex inimicitijs. In testō. n. pōt iesse illa ꝯditio, ꝙ ita demū ītelligat̄ reuocatū primū testm̄. si fm valet, q̄ ꝯdō cessat in inimicitijs. Pro declōne ^b māæ † pñtis, q̄ro, posito ꝙ primū testm̄ fuerit validū, & fm fuit inualidū ex cā p̄teritionis, vł exhæredationis, vñ legata remanerēt firma ex secūdo testō, p auth. ex cā. C. de lib. pręt. vel exhr̄datis, vtrū relicta in primo sint nulla? Rō. & dic, primū testm̄ remanere validū quo ad instōnē hr̄edū, & sic quo ad hoc iura antiqua nō corrigunt̄. ^c l. si filius, q ī prāte. de li. & post. & Inst. de exhæ. lib. in prin. Sed quo ad legata primū testm̄ tollit̄ p fm. Casus est quasi de hoc ī d. l. fi. s. de hær. inst. & fm hoc erit dare casū, ꝙ qs decedit quodammō cū duob. testis, qa primū valet quo ad īstōnē hr̄edū. Itē petunt̄ legata ex scđo tanq̄ ex testō, & actione ex testō, qa ī corpore, s. ī Auth. vt cū đ app. cogn §. siuero ꝯtigerit in qbusdā, dr̄, tanq̄ ī hoc nō rescissum, obtineat testm̄. ^d Quęro ꝓcessit primū testm̄ † solēne, demū testōr adhibitis septē testib dixit, nolo primū testm̄ valere, an ex hoc primum testm̄ sit sublatū? Tex. ꝙ nō, Insti. qb. mo. test. īfir. §. pe. Ego dicerē sic: salua veritate, tu dēs scire, ꝙ sicut legata, & c. alia q̄ in testō scribūtur, requirunt ꝯfirmationē p hr̄ditatis aditionē: ita adēptio, si qua sit, requirit, ꝙ ꝯfirmet̄ hr̄ditate adita: & iō dr̄, ꝙ hr̄ditas a seipso adimi ñ p̄t, qa ñ est, cuius aditione adēptio ꝯfirmet̄, l. sed & si ī ꝯdōnē. §. fi. de hær. inst. Mō ad ꝓpositum si testōr corā 7. testib. dixisset sic. Volo primum testm̄ non valere, qa volo decedere intestatus, tūc vr̄ instituere venientes ab intestato, & per aditionem venientum ab intestato, adēptio ꝯfirmabit̄, l. si qs ita. s. de hær. instit. & sic ademptio valet. Sed si simplr̄ dixisset, volo testm̄ non valere, non esset reuocatū, nisi cursu 10. annorū, l. sancimus. C de testa. & Insti. quibus mo. test. infir. §. pen. Facit ad p̄dicta, qđ videbitis in l. si certarū. §. si eodē. de testa. nul. & qđ ibi dicet̄. ꝯ hoc facit l. cancellauerat. s. de his, quæ in test. delen. & l. proxime, eo. ti. Gl solutit, ibi peruenit ad actum

ADDITIONES

a Ale. Op. sec. Dy. & istud tenet Imo. in l. si ita scriptū, s. ti. 2. & Paul. de Cast. in d. l. plane. vr̄ tñ, ꝙ p nullū aliū actū, q̄ p testm̄ tacite p̄t includi adēptio, l. legatū sub condōne, §. j. inf. de adi. le. & vide Bart. inf. & hēt locum regula huius l. ei in contractib. vt l. si quis ante, ad fi. de acqu. posses & ibi vide, quæ habes per Mod. vt p Pet. đ Anc. cōs. 164 & 204. & Ang. cons. 143. vbi pulchre examinat.
* Gomesius in §. præiudiciales. nu. 3. de actio. I. M.
b Pom. Pro declaratione. Adde, quod contrarium consuluit Anch. cons. 204. incip. ex prædicto themate, ver. restat igitur.
Ias. l. si filius qui in potestate. nu. 51. ff. de lib & posth. Boer. q. 38. nu. 19. I. M.
c Ale. Non corriguntur. Bar. in hoc variauit, vt dixi in l. fi. de hær. inst. & in l. demōstratio. §. j. de cond. & demon.
d Barb. Quæro, ꝓcessit. Vide Bal. in l. sancimus, vbi dānat Bart. hic, & ego consului contra Bar. Papiæ. Vide Bal. in l. a. vlt col. C. de sacrosē eccl. & Imo. in l si ita scriptū. §. regula, de lib. & posth. & Raph. in l. in suis, eo. ti. & vide Bart. in l. fi. ad fi. s. si qs ab. test. ꝓhib. & Pa. de Ca, post Bal. in l. sancimus, C. de test. & Bar. i l. hr̄des palā, & in l. pñti, & ibi Bar, C. fa. erc. & d. Bart. sequit̄ simpliciter Pet. de Anch. & Imo. in c. cū esses. de test. Adde videnda latius p Alexan. eius cōs. 104. 2. li. & per Bal. cons. 480. 4. lib. * Dec. consi. 585. nu. 1. late Bero. cons. 4. lib. 1. I. M.

actũ facti.f.cancellando,'ſed qõ nřa loquit̃,qñ ſtetit ſolũ in verbis. Ita no.d l.cãcellauerat.& d.l.nřa.C.de teſt.& d.§.pen. Contra hoc multũ fortiter facit l.nihil intereſt.J.de adi leg. Gl.dicit,ꝙ id,ꝙ dicit ille tex.nihil intereſt,an inducat̃ an admittat̃ ſ ſolẽniter,ſed iſta

a adẽptio nõ eſt ſolẽnis,vt dixi.Quæro,dicitateſtõr†in ſcđo teſtõ in

4 ualido,caſſans,& irritans oẽm aliã voluntatẽ.& teſtm̃,ꝑ fecit,volẽs iſtud teſtm̃ oib.ꝑualere,an vigore oĩum horũ verborũ primũ teſtm̃ ſit caſſum,licet ſit nullũ? Rñ caſſatio,& cãcellatio reſtringitur ſm cãm caſſationis,vel cãcellationis.l.cãcellauerat.ſ. d his, q,in teſt.dele.& l.ex liberis.§.teſtõ.J.de bo.poſſ.ſm tab. Modo ad

b propoſitũ iſta caſſatio,vel cãcellatio vr̃ facta [b]reſpectu ſecundi teſti,qa vidit iſtud vltimũ ꝑualere:& iõ ſi vlt. volũtas nõ valeret,iſta verba,caſſans,&c.nihil operarent̃.Hoc ꝓbat̃ in d §.teſtõ.& in d.l. cãcellauerat.ubi cõtẽplatione eorũ,q ſunt ſcripti in primo teſtõ, fuit facta cancellatio ſecundi teſti, iõ nulli alij prodeſt, & ita erat

5 in caſu nřo. Et idem ſi† in ſcđo teſtõ inualido eſſent appoſita verba,ſi,nõ valet iure teſti,valeat iure codicillorũ,q̃ verba operãtur, vt debeantur legata venientib.ab inteſt & iõ ſi ſecundum teſtm̃ ꝯfirmat̃ per aditionẽ veniẽtium ab inteſtato,tũc primũ eſt inualidũ,qa illa cl̃a,caſſans,& irritans,cõfirmatur per aditionẽ veniẽtũ ab inteſtato. Prædicta ſunt vera,qñ præceſſit voluntas ſolennis nõ hñs cl̃am derogatoriã:tũc enim quid operentur verba,caſſans,& irritans,dicam in l.ſi quis in prin.teſta.J.eo.

ADDITIONES.

a Ale.Quæro dicit. Clauſula in teſtamentis,caſſans,& irritãs omnem aliã vltimã voluntatem,&c.vide Bal.in l.ſi quis in prin.ſupra.eo.l.& Bald in l.ſancimus. C. de teſta.adde Bal.conſi.42.lib.1.

* Diſſentit Bar.conſi.60.col.13.14.lib.2.Pariſ.conſi.46.nu.26.li.3.& Soc.iun.cõſ.14.lib.1.Imo.in c.cum eſſes.de teſta. I. M.

b Videtur facta.Vide Bar.in l.1.in 15.q.ſ.de iure codi. & Bald.in l.1.C.de fideic.lib.ſed Doc.aliter dicunt in l.ſed & ſi conditione.ſup.de hær.inſti.

L E X XIX.

Si tibi. Nõ pt peti legatũ,niſi caueat̃ de mõ implẽdo.h.d Op.ꝙ legatarius nõ dẽat cauere,l liberto.§.largius.J.ti.1. Sol.ibi fuit electus,vt nudus miniſter,& executor. De executore aũt,& nudo miniſtro,an,& qñ dẽat cauere, videbitis i l. diuus. J.ſt cui pl',q̃ p.l. Fal.ꝙ no. De legatario,an,& qñ debeat cauere de mõ implẽdo, plene dixi in l.qb.dicb.§.Termilius.J.de cõd.& de.

L E X XX.

1 *Actio competit ad pretium,quando res non poteſt præſtari*

Si res. No.ibi,ſed actionẽ de pretio,&c.Ex quo hẽs,ꝙ qñ nõ

1 poteſt præſtari res,ad †ptium cõpetit actio,licet ꝯdicat glo.Inſti de lega.§.ſi res aliena.Dixi plene in l.plane.§. quod ſi rem.ſup.de leg.1.& eſt glo.in l.fundo ff.ad l.Fal.

L E X XXI.

1 *Nutu fieri qualiter intelligatur.*

Nutu. Op.ad pri.& vř,ꝙ nutu nõ poſſit relĩq, vt l. diſcretis. C.q teſt.fa.poſ.Sol iſta ẽ veritas.Qñq; aliqs eſt mut' oĩno.i,qñq;aliqs nõ ẽ oĩno mutus,iñ ꝑꝑ aliqđ accidẽs, vt ꝑꝑ morbũ,forte nõ põt loq. Primo caſu diſtingue,vt in l.diſcretis, qa aut mutus nã fuit, aut nõ, vt ibi. Scđo caſu põt relinqui nutu,vt hic.

1 †Quæro,qualr̃[a] intelĩr nutu. Rñ.qñ ad interrogata ꝯſentit, vel fa-

a cit aliqua ſigna,p q̃ voluntas eius ꝑꝑẽdit̃.l.ſeruo muto.§.ſi papil-

b lo.J.ad Treb.ſm Iac.de Are iõ notarius [b]dẽt ſic ſcribere, cũ talis ꝑꝑ accidẽs loqui nõ poſſet,interrogatus aſſenſit humeris, & annuit capite,ut gl.dicit. Prædicta intelligo de eo,qui nõ põt loq,tñ non perdidit intellm̃,alias non,l.iubemus.C.de teſtam.

ADDITIONES.

a Quæro,qualiter. Vide Bar.in l.1.ſi quis ita,de verb.obli.

b Ideo notarius.Vide Bal.in l.diſcretis.C.qui teſta.face.poſſ.& ibi dicit,qđ hoc habet locum ad pias cauſas.

Fideicõmiſſum. Ego q̃ro i l. Mæuius.§.duorũ.ſ.ti.1.an teſtõr poſſit diſpẽſare ꝯ reg. ꝙ duę cãę lucratiuę,nõ pñt ꝯcurrere circa eãdẽ rẽ in eũdẽ. Hic vř tex.ꝙ ſic,ibi,niſi defunctus,&c.tñ iſta lex nõ facit,qa hic voluit teſtator,ꝙ aliud ꝓſtaret̃.i.æſtimõ,alias aũt nõ poſſet diſpẽſare ꝯ illã rlam.l.hmõi.§.ſi Sẽpronius.ſ.de leg.1. Dixi plene in d §. duorũ.

ADDITIO.

a Ale.Fideicommiſſum.Et iſtum §.no.alle.Bar.in l.plane, la 1.§.1.ſup.tit.2.

1 *Officiales pro pignoribus non poſſunt facere diſcooperiri domum.*

Columnis. [a]Ex hoc §.hẽs, quod †officiales,qui faciũt diſcooperiri domum,propter pignora, male faciunt,vt hic,& l.cætera.ſ.de leg.1.

ADDITIO.

a Ale.Columnis.Vide Bar.& Doc.in d.l.cætera.§.hoc ſenatus.& de intellectu huius tex.vide no.Imo.inf.e.l,in ver,ſed ea.& ibi eſt tex.ſing.no. Imo. ſcđm gl.

1 *Bis ille capit,cui bis legatur,niſi ſit clauſula derogatoria.*

2 *Clauſula derogatoria tacita p aliã clauſulam tacitã derogatoriã tollitur.*

3 *Voluntas prima habẽs clauſulam derogatoriã,quãdo tollatur per ſecundã.*

4 *Teſtator ſi in primo teſtamẽto dixerit,ſi aliud teſtamentũ fecero,nolo illud ualere,niſi in eo ſit ſcripta talis oratio,an ſi faciat ſecundum teſtamẽtũ ſimpliciter,primum tollatur.*

5 *Glo.in l.ſi mihi,& tibi.§.in legatis,male loquitur.*

6 *Clauſula derogatoria appoſita in teſtõ minus ſolẽni,an operetur,quod p ſecundũ teſtamẽtum ſimpliciter factum,nõ reuocentur diſpoſita in primo.*

7 *Verba derogatoria appoſita in teſtamento rupto ex cauſa præteritionis,conſeruantur per auth.ex cauſa,quo ad legata.*

8 *Primũ teſtamentum habens clauſulam derogatoriam,an ad hoc,vt reuocetur,ſufficiat,ſi in ſecundo fiat de teſtamento ſimpliciter, mentio, in quo ſũt verba derogatoria,uel ſit neceſſe,qđ fiat mẽtio d verbis derogatorijs.*

9 *Teſtamentum habens clauſulam derogatoriam, quando unicum tantum præceſſit,ſufficit reuocatio generalis,per clauſulam,caſſans,&c.*

10 *Clauſula,caſſans,& irritans omne aliud teſtamentum, quod feciſſet, & ſi in eo eſſent uerba derogatoria ſub quacunque conceptione uerborum appoſita in ſecundo teſtamento,an ualeat,ut primum tollatur.*

11 *Teſtamentum primum,an quibuſdam remedijs poſſit reuocari.*

12 *Per modum donationis non põt fieri, ut primũ teſtamẽtũ tollatur p ſcđm.*

13 *Per modũ uenditionis nõ põt fieri,qđ primũ teſtm̃ nõ reuocet̃ per ſecũdũ.*

14 *Iuramentum interpoſitum ſuper primo teſtamento non impedit,quin reuocetur per ſecundum.*

15 *Iuramentum interpoſitum ſuper primo teſtamẽto habet uim uerborum derogatoriorum,remiſſiue.*

16 *Statutum habens clauſulam derogatoriam,an tollatur per ſecundum.*

17 *Cõtractus habẽs clauſulã derogatoriã,quãdo tollatur per ſcđm, remiſſiue.*

a Si quis in principio. [a]Hæc lex diuidit̃ i tres ptes. Primo ponit̃ dictũ. Secundo rõ dicti. Tertio limitatio. Sc̃a ibi,nemo.n. Tertia ibi.hoc ita.Si prima volũtas eſt derogatoria vltimæ,prima præualet, niſi prima per vltimã ſpãliter reuocetur.h.d. No.tex.ibi,nemo.n.&c. No.ex iſta l primo,ꝙ ille, cui bis legat̃, bis dẽt hr̃e. Scđo no. ꝙ voluntas prima derogatoria dẽt reuocari ſpãlr̃ p ſcđã. Tertio no. ibi, nemo

1 n.&c.Op.ext.gl.† &vř,ꝙ ille,cui bis legat̃,ſemel tm̃ hr̃e dẽt. etiã ſi nõ ſint verba derogatoria,l.plane.§.1.ſ.de leg.1.& l.cũ centũ. J.de adi.leg.Sol.intellige hoc,qñ legant eidẽ res diuerſę,vel qñ legatur eadẽ quãtitas a diuerſis hæredib.vt ſup.ti.1.l.ſi plurib.§.1.& ſ.ti.2. l.ſeruo alieno.§.ſi quis. Vel põt dici,ꝙ legat̃ eadem quantitas in diuerſis voluntatib.l.quinquaginta.ſ.de prob. Vel põt dici,ꝙ hic loquit̃,qñ vnum legatum ꝯtinet plus alio,quantitate, vel cã, ſiuea, q̃ dixi in l.cum cẽtum,de adi.leg. In oib.iſtis caſib.ille,cui eſſet bis relictũ,bis caperet,niſi eſſet cl̃a derogatoria:tũc.n. capit ſemel tm̃ vt hic,& l.ſi ita.ſ.ti.2. Contraria nõ ob. qa loquuntur in alijs caſib. Op.ſm gl.de l.nihi & tibi §.fi.ſ.ti.2. Sol. iſta dẽt intelligi ſm illã, qa potior hr̃ vlt.vol.verum eſt,ſi ipſum expreſſe prioris voluntatis pœnitebat:alias ſecus,vt ibi. Op.ꝙ nõ ſit neceſſe, ꝙ expſſe pœniteat

2 eum prioris vol.l.ſi.in prin.ſup.ti.1. Dicit gl.dic, vt ibi ſoluit̃, † qm̃ ibi eſt quædam clauſula derogatoria tacite ſumpta a ꝯtr.o ſenſu, & tunc non eſt neceſſe, ꝙ illa cl̃a expſſe tollatur,ſed ſufficit tacite tolli:ſicut enim inducitur tacite,ita tacite tollitur: hic fuit expreſſa cl̃a,ideo expreſſe debet tolli. Dyn.tenet iſtam, & communiter oẽs Mod.Doc. Contra iſtam ſol.vř,ſup.de iure cod.l. cõficiuntur. §.fi. Sol.ibi interuenerunt duo.ſ.prima voluntas derogatoria tacite. Itẽ codicilli poſteriores,per quæ duo ſimul coniuncta vř, ꝙ codicilli medio tpe facti,non valent,quaſi interim fuerint in pendẽti. Idẽ dicerẽ in caſu.d.l.ſi ſ.ti.1.qa ſi feciſſet epiſtolam. i.non obſignatã,& vltimo aliã obſignatam,ꝑ per vltimã, cõiuncta voluntate prima,ſcđa nõ ſignata non valeret,ar.d.l.ꝯficiuntur,§.fi.Vel ad ſo.d.l.fi.in pri.dic ſm Pe.ibi cl̃a derogatoria nõ erat tacite, uel expreſſe,qa ibi fuerunt uerba adiecta ad augmentum, vt inducant fideicõmiſſum, iõ nõ inducunt diminutionẽ, & ẽt iſta ſatis placet.

3 † Op.de l.diui.§.licet.ſ.de cod. Dicit gloſ.1, ſeq̃ns voluntas emanãs ſimplr̃,valet ipſo iure,ſed tollitur ope exceptionis, ut hic. Iſta non placet,quia in l. ꝯtria innuit ſequentem uoluntatẽ hr̃e plenũ effectũ. Alia ſol.eſt,ꝙ aut iſta uerba ponuntur in eodẽ teſtõ, quo legatur,& eſt neceſſaria ſpãlis reuocatio, vt hic:aut ponuntur in

b alio teſtõ,& tũc no eſt neceſſaria ſpãlis reuocatio, ita dñt quidã.[b] Iſta ſol.eſt ꝯ iſtũ tex.qa hic dicit in eo teſtõ,uel cod. Vnde ſiue leget in teſtõ, in quo fuerunt uerba derogatoria, ſiue in codicillis poſtea factis,requiritur ſpãlis reuocatio, ut hic, aut ponuntur in alio teſtõ,& tunc nõ eſt neceſſaria ſpãlis reuocatio. Quare alij dñt dñam eſſe,vtrũ iſta cl̃a derogatoria ponatur,anteq̃ leget, uel poſtea. Iſta ſol.reprobat̃ p gl.& bene,qa in l.ꝯtria fuerit appoſita uerba derogatoria ad fi.ſicut hic.quare gl.in l.ꝯtria,dicit, ꝙ valet poſterior voluntas,ut ibi:uerũ eſt,ſi ſpãliter prima reuocetur,ut hic. & hãc tenet Dy. Quidã,ut Old.& And.de Piſis,q repetit iſtã l.ſoluit aliter,& hoc vř ſentire Iac.de Are.ut dicamus,ꝙ in l.ꝯtria, fuerunt verba derogatoria ſolẽnitatis, q̃ ſolennitas eſt iuris publici, iõ reuocat̃ per ſimplicem ꝯtriã uoluntatẽ, quia de facili res redit ad ſuã nãm,l.ſi vnus.§.pactus.ſ.de pac. hic uero fuerũt verba deroga-

ADDITIONES.

a Barb.Si quis in prin. Et vide Bal.in l.humanum.C.de leg.Io.de Imo.in c.cũ eſſes.de teſta.Ang.in l.hac conſultiſſima.§.pe.C.de teſt.Sal.& Bal.in l.ſancimus. C.de teſta.Ang.in auth.hoc inter liberos,C.de teſta.& no.in d.§.pe.Bal.in l.clarum,C.de fideic.& vide Bal.& Io.de Imo.in §.in legatis,hic alle,& vide Bart.in conſi.incip.quidam feci teſtamentum,& in eo.ſic dicit,& aſſerit, & eſt 21. & vide Lud.Ro.in conſi.303.* Soc.iun.conſi.114.nu.3.lib.1.late Pariſ.conſi.24.nu. 30.35.li.2.Ruy.conſi.226.228.li.1.conſi.20.lib.3.Cur.iun.conſi.169.& 199.Dida.in rub ext.de teſta.par.2.nu.19. I. M.

b Ale.dicunt quidam.Vide Iac.de Bel.in auth.de teſta imperfe.& Io.And.& Ioã.de Fant.& Domin.in c.1.de conſt.in 6.& Ilor.in auth.hoc inter liberos, C.de teſtam.* Soc.iun.conſi.124.nu.22.lib.1. I. M.

rogatoria circa legatū, seu volūtatē legādi, qa testator pt tollere si cut vult, cū a sua libera volūtate dependeat, iō reqrit spālis reuocatio, vt hic. Videte, si testator ibi dixisset sic, Volo ꝙ in codicillis meis reqratur ista solēnitas, ꝙ ego me subscribā, & mea manu signē, nec dixisset plus: tūc sol. com̄ ɔtineret veritatē. Essent.n. verba derogatoria solennitatis tm̄, nō volūtatis: & p aliā voluntatē simpliciter emanata sine alia solennitate tollerentur. Hoc hēs in simi li in l. humanum. cum gl. C. de legi. sed in casu d. §. licet, testator ꝓcessit vltra: dixit.n. nō alias codicilli valeant, nisi fuerint mea manu subscripti, & sic fuerūt derogatoria volūtatis, sicut hic, qa non voluit aliter valere, & ꝙ ibi dr̄ de solēnitate, ponit̄ ɔdōnaliter, sed dispositiue ponit̄ tm̄ de voluntate. Vn̄ isti male dn̄t. Quare dic, vt dicit gl. & Dy. ꝙ illa lex intelligat̄ s̄m istā, & hoc tenuit Cy. disputādo hoc in hac ciuitate, me audiēte. Op. de l. vbi ita. ꝉ. de do. cau. mor. R n̄. ibi trāsiuit in speciē ɔtus inter viuos, iō nō licet pęnitere. l. sicut. C. de act. & obli. & s̄. cōm l. in cōmodato. §. sicut, hic vero stetit in finib. vlt. voluntatis. Opp. s̄. de vsu, & hab. l. plenū. §. equitij. & l. sicut. C. de test. mil. vbi testōr sciens se hr̄e filium vr̄ eum exhæredare. Vr̄. n. loq s̄m ɔdōnē eius, de quo loqtur d. §. equitij. Sol. ibi nulla pcessit expressa cl̄a derogatoria hic secus. Expeditus ɔtrijs

4 venio † ad q. Gl. hic q̄rit, lex ista loquitur, qn̄ præcesserūt verba derogatoria legati, qd si pcesserūt verba derogatoria testī, vt puta dixit, si aliquod testm̄ fecero, nolo valere: vel dixit, nolo valere aliud testm̄, nisi sit ibi scripta talis oratio, vel tale quid? Dicit gl. ꝙ s̄m te

a stm̄ nō valet, a nisi expresse pęniteat prioris testī. Istā q ponit Dy. ī c. ꝙ semel placuit. de re. iu. li. 6. & qdā hn̄t hic, & ibi arguit, pro, & ɔ, q̄ omitto cā breuitatis, & ipse determinauit, vt determinat gl. sed Iac. de Are. determinat ɔ. & dicit, ꝙ s̄m testm̄ simplr emanans valet ipso iure, & primū tollitur. qa nemo pōt sibi auferre liberam testī factionē, l. stip. hoc mō, de verb. ob. sed p ista aufertur libera testī factio, ergo non valet. pro hoc l. diui. §. licet. s̄. de codic. Nō ob. ista l. & l. si mihi, & tibi. §. i leg. s̄. de leg. 1. qa hic fuerūt verba derogatoria actus testādi. Vn̄ clarius distinguēdo dicit, ꝙ qn̄q; verba sunt derogatoria actus testādi, qn̄q; sunt verba derogatoria cuiusdam solennitatis testī, qn̄q; volūtatis. Primo casu non valet, qa nō pot se facere intestabilem, & esset ɔ bonos mores. d. l. stip. so

b Scd̄o casu nō valet, qa non pōt mutare solēnitatē, b q̄ est iuris publici, d. §. licet. Tertio casu valet, si expresse de prima pęniteat, qa expressa reuocatio requirit̄, d. l. si mihi & tibi. §. fi. s̄. de leg. j. & hic. Ita dicit Iac. de Are. & And. de Pisis, sequēdo eū. Cy. in l. sancimus C. de test. recitando opi. dicit, ꝙ hæc op. saltē in cathedra esset pulchra opi. postea Cy. me audiēte, hoc disputādo determinauit ɔtrium, dicēs sic. Nō est verum, ꝙ p hoc ipse efficit̄ intestabilis, immo pōt facere aliud testm̄, qn̄cūq; vult, sed oportet, ꝙ nos simus certi, ꝙ ipse velit. Cū. n. ista verba hn̄t vim cuiusdā ꝓtestationis pambulæ, talis protestatio declarat in seq. testō voluntatē deesse, l. at si qs. §. pleriq;. s̄. de reli. & l. q ī aliena. in fi ff. de acq. hær. Seqnēs ergo testm̄ nō est testm̄, qa lex p̄sumit in eo voluntatē deesse, nisi expressam reuocationē faciat de primo. Vnde nō est verū, ꝙ sit intestabilis. Idē tenebat Ray. de For. & ego idē puto, declarabo tn̄

c lati⁹. Et aduerte, c si testōr dixisset tm̄, Nolo me posse facere aliud testm̄, & nolo me posse mutare tale testm̄, vel nolo me posse pœ

d nitere: & nō dixisset vltra, tunc fateor verum d dictū Iac. de Are. & sequaciū, qa testōr solum disposuit circa ipsam possibilitatē testādi, & nō circa volūtatē, q̄ debeat in futurum de esse, ꝙ hoc nō pt facere, qa nō pōt sibi auferre liberam testī factionē, l. stipso hoc

5 modo. de verb. ob. & iō gl. in l. si mihi, & tibi. § in legatis. s̄. de le.

e 1. male loquitur, e & bene reprehēdit p Iac. de Are. Sed si dixisset, si fecero aliud testm̄, nolo valere; hic nō disposuit circa possibilitatē testādi, sed disposuit circa voluntatē, q̄ dixit de esse in futuro ideo requirit̄ ꝙ exprese reuocet, vt appareat voluntatē de esse in sequēti testō, q̄ lex præsumit deesse pp verba pambula deroga-

f toria. Pro declaratione f nr̄æ materiæ, † ext. gl. & doc. quæro, hic

6 fit mētio de duplici voluntate, in vna fuerūt verba derogatoria, & postea est sequuta alia uoluntas, quæro de prima voluntate, qd si ista verba derogatoria sunt apposita in voluntate minus solenni? R n̄. verba derogatoria hn̄t vim cuiusdam adēptionis, vt hic no. in gl. mag. & iō ad hoc, vt adimat̄ hr̄ditas, dēt fieri in volūtate solenni, qa in codicillis dari, vel adimi hr̄ditas non pōt, l. 2. C. de codi. & oportet, ꝙ adimat̄ in tali voluntate, ex qua posset adiri hr̄ditas, vt dixi in l. si iure. sup. e. Sed in adēptione legati nō requirit̄ tanta solennitas, l. si ita sit adscriptū, si cui bis sup. de leg. 1. & ibi no. & l. fideicōmissum. C. de fidei. & l. hr̄des palā. §. 1. s̄. de test. & l. datū. C.

7 de leg. & vide Azo. in summa, Inst. de test. ord. vers. illud ēt. † Quæro, qd si ista verba derogatoria ɔtineant̄ in testō rupto ex cā pteritionis, vel exhæredationis, an ɔseruentur talia verba derogatoria p auth. ex cā. Putarē, ꝙ inquantū ista verba ɔtinēt adēptionē hr̄ditatis, & sic respicerēt institōnē, tūc nihil valēt. Sed inquantū respiciūt legata, & fideic. tūc valent, p d. auth. ex cā. Venio ad scd̄m testm̄,

8 dixi, † ꝙ est necesse, ꝙ p scd̄m testm̄ spālr pęniteat de primo. Quid si testōr in scd̄o dixit sic, & hāc meā vltimā voluntatē esse volo, & oīb. præualere, cassans, & irritās testm̄ factū manu cuiusdā notarij talis, vel alterius cuiuscunq;, an sufficiat? Qō ē, an ī eo sufficiat, ꝙ

g fiat mētio de testō simplr, in quo sunt verba derogatoria, g an est necesse, ꝙ fiat mētio d verbis derogatorijs? Gl. hic vr̄ velle, ꝙ sufficiat, ꝙ fiat mētio tm̄ de primo testō, nec dicit aliqd de verbis derogatoriis, & verba Dy. hoc vn̄ sonare in c. ꝙ semel. ext. de re. iu. lib. 6. Alibi gl. dicit, ꝙ nō sufficiat mētionē fieri de verbis testī, sed dēt fieri mētio qualitatis testī, vt dicat. nō obstāte tali testō, & verbis derogatorijs in eo insertis, ita no. in l. si mihi, & tibi. §. in legatis s̄. ti. 2. Quid dicemus? Br̄ si bn̄ pōderetis tex. hic positū in fi. prin. vr̄ requirere duo. Primo, ꝙ spāliter pęniteat prioris uolūtatis. Scd̄o, ꝙ ɔtrium asserat eius, ꝙ primo dixerat, ut ibi, sed hoc ita locum, &c. Dico ergo, ꝙ dēmus inspicere uerba derogatoria, qualr sint ɔcepta. Si n. sunt cōcepta s̄m eū modū, q primo in gl. ponitur, ut si aliud testm̄ fecero, nolo ualere, tūc reuocando primū testm̄ nominatim, & dicēdo, hoc ultimū uolo ualere, vr̄ satisfactū huic legi, qa spāliter primi testī facit mētionē, & dixit ultimū se uelle ualere, & sic asseruit ɔtriū eius, ꝙ pri⁹ dixerat. Sed si ponim⁹ uerba derogatoria esse cōcepta s̄m alios modos positos in gl. qa dixit, si ꝙ aliud testm̄ fecero, nolo ualere, nisi sit talis solennitas: tūc oportet ꝙ dicat, cassans, & irritās aliud testm̄, & uerba derogatoria ibi posita, alias non vr̄ asserere ɔtrium eius, ꝙ primo dixi, & sic intelligo

9 gl. in d. § in legatis. † Sed q̄ro, si esset ponere casum, in quo sufficeret reuocatio gn̄aliter facta, dicēs cassans omne aliud testm̄ meū

h in quo sunt uerba derogatori, an hoc uoluit pualere? R n̄d. sic. h si unum tm̄ pcessit testm̄, in quo sunt uerba derogatoria, ut l. 2. sup.

10 de lib. & posth. † Quero, qd si testōr dixit, sic, cassans, & irritās qua

i cunq; ɔceptione uerborum, an sufficiat? Hic vr̄, ꝙ nō, i qa tex. hic requirit, ꝙ spāliter reuocetur, & illud dr̄ spāliter fieri, ꝙ est a gn̄alitate exemptum. l. item apud Labeonem. §. hoc edictum. ꝉ. de iniu. & l. 1. §. dixerit aliquis ꝉ. de publ. & l. seruis urbanis. in fi. ꝉ. eo. Sed istud non est exēptū a gn̄alitate, ergo nō est factū specialiter.

k Ego dico sic, k prout dixi ī mā substōnis uulgaris, in l. 1. in fi. s̄. de uul. & pup. Aliqd pt exprimi trib. modis, qn̄q; gn̄aliter, qn̄que singulr, qn̄q; particulariter, sicut est dare genus, spēm, & indiuiduū. Aliquis ergo pōt noīari sub noīe gn̄is, speciei, & indiuidui. Dic ergo, ꝙ ultima uolūtas, seu testm̄. ꝙ est testatio mētis, est nomen gn̄is: & iō dicendo cassans, & irritās oē aliud testm̄, &c. non sufficeret, nisi qn̄ unum tm̄ præcessit, vt dixi s̄. & hoc tenet gl. & Dy. Sed ego dico. ꝙ dicendo, ēt si essent uerba derogatoria, vr̄ exprimi āliter, qa testā q̄dam hn̄t uerba derogatoria, q̄dam non, & iō sufficit, ꝙ spālter, fiat noua reuocatio sub noīe speciei, ut hic, dū dicit, specialiter. Præterea probo, filius inter cæteros non dēt exhr̄dari, sed nominatim, & intellr nominatim non dicendo, exhęredo,

ADDITIONES.

a Ale. Non Valet. Old. etiam in d. l. sancimus. vt ibi refert Sal. tenet opi. Dy. & ita etiam ipse Sal. & videtur, quod sit communis, adde Bal. consi. 178.

b Ale. Mutare solēnitatē. Et si diceret, nolo aliud testm̄ facere posse, nisi cū decem testib. nihil operat̄, hoc simpliciter tenet Pau. de Cast. i l. si mihi, & tibi. §. fi. sup. tit. 2. nisi vltra prædicta testōr subdat, & sic contingat me aliud facere, nolo illud valere, quia tunc esset clausula derogatoria volūtatis, & sic valeret secundum eum alleg. no. p Cy. in l. sancimus, & per Bar. hic, qui inf. proxime hoc dicit, sed Bar. in l. omnes populi. in 3. q. prin. de iust. & iu. tenet etiam, quod quando est derogatoria solennitatis, requiratur specialis mentio.

c Pom. Et aduerte. Vide plura per Ale. consi. 70. in 4. volu. & Pet. in cōs. 44. in 4. vol. Pan. in consi. 11. in 2. dub. in 1. vol. & cōs. 40. in 2. vol. & 49. volu. 2.

d Ale. Fateor verum. Sed Sal. in l. sancimus. tenet etiam in hoc primo casu contra Iac. de Are. & Bar. quia per hoc non aufert liberam testandi facultatem, qa reuocari potest, & ideo dicit, quod requiritur etiam isto casu specialis metio, per hāc l. & gl. in d. §. in legatis, quam sequitur.

e Ale. male loquitur. Et contra glo. in d. l. si mihi, & tibi, §. in legatis, vide inf. & vide Bal. in l. clari. C. de fideicom.

f Ale. Pro declaratione. Et de hac materia vide plene Ang. in consi. 313. ubi optime dicit, & pulchre no.

g Ale. Verba derogatoria. An sufficiat facere gn̄alē mentionē de verbis derogatorijs, an requiratur, qd̄ specificent̄. vide Bar. i l. humanū. C. de le. & de forma clausulæ derogatoriæ, vide tex. optimū, & ibi Bal. in l. fi. §. fi. C. de lat. li. toll. & melius in l. oēs, in prin. C. de pręscr. 30. ann. & ibi sing. dicit Bal. & Ang. ꝙ sufficit testōrē dicere hęc verba, vz. nō obstate aliquo alio testō, ēt si de eo testō dēt fieri mētio spālis, &c. & p eride est, ac si spālter derogasset, scd̄m eū, p illū tex. & in alis adde Bal. in auth. hoc inter liber, C. de test. & sing. p eū i l. sancimus, in vl. col. C. de test. & vide Ang. & Imo. in l. si mihi, & tibi. §. in legatis, de le. 1. & ibi dixi post eum. Adde Pau. de Cast. cōs. 363. vbi dicit, qd̄ Fed. de Sen. cōs. 216. aliter sensit qua cōsi. 46. & qn̄ pr in primo posuit clausulā derogatoriā, in scd̄o nō, sed illud fecit corā quinq; testib. an sit sublatū primum, uide Ro. consi. 381. & 393.

h Pom. R n̄den sic. Et in contrarium est cōis opi. per Ale. in consi. 21. inci. viso testō in 3. vol. & quæ scripsi ad Bar. in l. 2. ff. de lib. & posth. pro opi. tn̄ Bar. fa. cit. l. fundus, qui locatus. ff. de fun. instru. gl. in l. quamuis. C. de fideic. & quæ posui idē Bar. in l. eos. ff. de fal. et quæ no. Bal. in l. quib. dieb. §. dn̄s, ff. de condi. & demon. Ale. in l. seruum. in vlt. col. ff. de hær. insti. & no. Bar. consi. 51. incip. nobilis, & egregia inserto in consilijs Ale. in 4. vol. Pau. de Cas. consi. 312. Rapha. Cum. cōsi. 65. & consi. 80. et consi. 86. Pau. de Cas. in cōsi. 263. Et ulis adde in simili Bar. et quæ ibi posui in l. qui Romæ, §. duo fratres, in 6. q. ad fi. ff. de verb. ob. Ale. consi. 71. in prin. in 4. uol. et uide Barb. cōsi. 20. et adde quæ posui ad Bar. in l. 2. §. omnium. ff. de admin. tut. Card. consi. 12.

i Ale. Vr̄ quod non. Sed Ang. et Imo. in l. 5. de lib. et posth. tenet contra Bar. hic et ibi. et Bal. in auth. hoc inter liberos, de testa. l. humanū. de leg.

* Dec. consi. 165. cōsi. 182. nu. 3. Ias. consi. 16. col. fi. in prin. Ruy. cōsi. 1. n. 1. li. 2. I. M.

K Ale. Dico. sic. Fed. de Sen. in conf. 67. alias 51. quod incipit, habita super casu prędicto, etc. et tenet per oia Bar. in hac materia. Et adde, quod hanc opin. Bar. sequitur ēt Ale. de Imo. in consi. 234. vers. ad idē, in 1. uol. Et adde, ꝙ idem tenet Pau. de Cas. in consi. 403. et in consi. 181. col. 2. circa medium.

sedo liberos, qđ est nomẽ gñis, qa ɔprehẽdit nepotes vlteriores, sed dẽt fieri exhæredatio sub noĩe speciei, vt exhæredo filios, vel a sub noĩe singulari, avt Titiũ,& dr̃ fieri noĩatim,l. Titius.in prin.š. de lib.& posth.& ita dico in ꝓposito,qa sufficeret,ꝙ reuocatio fieret sub noĩe speciei,& fiat mentio testi,& qualitatis testi. Quæro, qd si verba derogatoria sunt ita concepta ꝑ hæc verba, ꝙ si aliud testm̃ facerẽ,nolo valere, nisi sit obseruata talis solẽnitas, & sic in eo fuerint posita verba reuocatiua istius clę, nolo reuocationem valere,quid iuris? Puto idẽ, qa quocũq; mõ sint facta verba reuocatoria,si prioris voluntatis faciũt mẽtionẽ, & ẽt qualitatis testi, tñ est necesse,ꝙ verba singułr exprimant. sufficit.n. ad reuocatio-
11 nẽ,ꝙ sit reuocata illa clã derogatoria,vt hic.† Quæro,an b sit ali-
b quod remediũ,ꝙ primũ testm̃ ñ possit reuocari.Quidã ꝙ sic,dicẽdo sic,volo hoc testm̃ valere,& si ɔtingat me mutare,& aliud testm̃ facere, nolo valere, qa illud erit simulatũ, & fictũ, & ꝑ metũ factũ ɔ volũtatẽ meã, ne incurrã indignationẽ cõsanguineorum, & sic protestor, ꝙ ꝑ illud non intẽdo aliqd alicui dare, tũc ſm ni-
c hil valet,ẽt si expresse prioris pęniteat c testi,sed primũ,qa plus valet,& C.plus valere qđ agit,ꝑ totũ. Itẽ ista protestatio declarat animum ñ esse,nec voluntatẽ in scđo,l.si qs in aliena.§.fi.de acq.hær. Facit l.in cõcubinatu,š.de cõcub.Hoc ñ placet, nã ꝑ primũ testm̃ nõ ꝓbaẽ scđm simulatũ, nec factũ ɔ voluntatẽ. Nã sufficit primã voluntatẽ derogatoriã esse reuocatã,vt dixi š. Nã sicut tũc volebã primum testm̃ valere,& scđm esse fictũ, ita mõ primę voluntatis pęnitet,& volo scđm valere. Itẽ ꝑ primũ testm̃ nõ ꝓbatur dolus, nec metus,l.metũ.C.qđ me.cã.C.de trãs.l.si maior.& de do.l.dolũ.nec ẽt inducit aliqd verisimile sufficiens ad arguẽdũ dolũ, vel metũ.C.de trãs.l.interpositas.remanet ergo solũ nuda volũtas ꝓhibitoria,q̃ põt reuocari,vt dictũ est. Præterea si testm̃ esset factũ
d pñtib.vicinis,& cõsanguineis,p̃sumiẽ cessare metus, d & dolus, l. transactionẽ,C.de trans.Alij dñt,ꝙ fiat sic.s.ꝙ i primo testõ dicat, si contingat me facere aliud testm̃,tũc oĩa,q̃ scripta sunt in isto, in illo intelligantur repetita.ar.l.posthumus.§.fi.de inių.tes. Sed hoc non placet,qa sicut p̃cedentes codicilli pñt reuocari, ita & ista voluntas,vnde puto,ꝙ hoc casu sufficeret gñalis cassatio oĩs p̃cedentis voluntatis. Vñ alij dñt,ꝙ stando in finib. vltimæ uoluntatis nullũ est dare remedium. Nemo.n p̃t sibi legem imponere,a qua re-
e cedere nõ possit,vt hic,nisi trãscat in formã ɔctus, e vt dt Dyn. in c.qđ semel.de reg.iur.li.6.& ita Cy.& Andr.de Pisis,et quasi oẽs.
12 Dicat ergo testator, † Volo hãc esse meã vltimã voluntatem, q̃
f promitto non reuocare,sed si cõtingat f me reuocare, vel aliud testm̃ facere,ex nũc dono,& do oĩa bona mea tibi hẽredi instituto, vel tibi notario recipienti pro hr̃de instituto, & pro legatarijs eo modo, & ea forma,q̃ ego testator.š.dixi,ꝙ vltima voluntas possit transire ad ɔctum,no.per gl.in l.hr̃des palam.in fi.sup.de test. Hoc
g non est verũ, g & consulerẽ ɔriũ, h salua reuerentia Dyn. Nã ɔ-
h ctus inter uiuos facti sub cõdõne impossibili de iure,vel sub cõdõne turpi,sunt nulli ipso iure,l.impossibilis.& l.gñaliter.de ver.obl. Sed ista donatio est facta sub cõdõne turpi,& ɔ bonos mores,qa apponit,si contingat me mutare testm̃, & sic aufert liberã testi factionẽ,& nõ ualet,l.stipłõ hoc mõ.de verb.ob. Et sic reperi Dyn. ɔsuluisse,anteq̃ scriberet in d.c.qđ semel placuit,ext.de re.iur.li.6.
13 Quæro,quid si fieret † ꝑ modũ vẽdõnis, dicens,volo, illud testm̃ oĩb.præualere,& volo non reuocare,& ex nũc vẽdo,& trado pro tãto p̃tio,quod ɔfiteor me habuisse? Vr̃ ꝙ valeat. Hic.n.nõ videor grauari metu pęnæ, ne faciã testm̃, qa si in ɔdõnis euẽtũ ꝑficitur vẽdõ,ergo alterius est res,& meum est pretium. Bñ puto nõ valere. Siue.n.ego haberẽ plus de p̃tio,q̃ res valeret,spe lucri inuitarer ad mutandũ testũ,vt haberẽ illud p̃tiũ,siue haberẽ minus, nõ reuocarẽ metu pęnæ,siue haberẽ tãtũdẽ, & haberẽ maiorẽ affectionem ad rẽ,q̃ ad pretiũ,vel eɔ,& sic sp inuitarer ad mutandum testm̃,vel nõ,spe pręmij, quę condõnes a iure reprobantur, l.ille ãt, in fi.de hær.inst.& ibi no. An aũt possit reperi p̃tiũ , qđ est confessus habuisse testator, ñ est meũ tractare nunc, tñ dico,ꝙ apud me
14 illa confessio pretij fraude,vel fraudis suspicione,nõ caret. †Quę-
i ro,quid si testator i dicit se nõ mutare testm̃, & iurat k non venire
K ɔ,an põt facere aliud testm̃. Spe.tangit in tit.de instr.edi. §.cõpendiosæ,ver.qd si quis iurauerit.& gl.decretorũ ponit 13.q.2 c.vlti, voluntas,& multi Doc.iuris canonici disputauerũt eam. Vltimo
l Io.And. l disputauit eã,q̃ ponit in mercurial.b.in c.qd semel.de regul.iur.lib.6.& determinauit,ꝙ ultimũ testm̃ valet, non ob.iurõ; tñ qui facit scđm testm̃ est periurus.probaẽ per c.j.ext.de spon.du, Et ad argumenta ɔria r̃ndeo,iurm̃ est seruandũ, ca. cũ contingat, ext.de iureiu.c.q̃uis.de pac.li.6. Nã quædã sunt,quæ dependent ex mera volũtate iurãtis,nec hẽt necesse pp hoc adire p̃torẽ, tunc ñ ob.iurõ,poterit ɔuenire,sed erit periurus;sed si non depẽdet a mera voluntate iuratis,sed hẽt necesse adire prætorem,tunc p̃tor nõ dẽt esse autor periurij,iõ venientẽ ɔ iurm̃ non audiet prętor.ita loquitur d.c.cũ cõtingat, & c. quãuis.de pac.li. 6.& ita loquit authẽ, sacrã.Lex.n.tibi suũ, non tuum denegãt auxiliũ,l.2.& ib. not.C.si
m aduer.ven.Sed ego dico, m ꝙ non erit periurus, quia iurm̃ est interpositum super eo, qđ est ɔ bonos mores, quia aufert liberã testamenti factionem,l.stipłõ hoc modo.J.de verbo.obl.ergo,&c.
15 hoc tenent Cyn.& Pet.in l.j.C.de sacros.eccl. & And.de Pis.hic.
n † Quæro,vtrum n iurm̃ habeat saltem vim verborum derogatoriorũ,vt ſm testm̃ nõ valeat,nisi primũ specialr̃ tollaẽ? Vr̃ mihi,qđ Io. And.determinat,ꝙ sic, in q. p̃dicta.& hoc puto verũ. Nã iurm̃ interpositũ in testõ hẽret vim,vt importet ꝑinde,ac si diceret, valet oĩ iure,quo valere p̃t.l.cũ pr̃.§. filius matrẽ.š.de leg.2 iõ puto, ꝙ hẽt vim verborũ d̃rogatoriorũ, & requiraẽ specialis reuocatio,
16 per illum §.†Quæro,qd in statutis, si in vno præcedunt verba derogatoria,& aliud simpliciter loquitur,an valeat,tex.est,& glo.in l.humanum.C.de legib.Dixi plene in l.oẽs populi. sup. de iust. &
17 iure. †Quæro,quid in contractib.?dic,vt per Cy.in l.pacta nouissima.C.de pac.& per eundem Cy.in quæst.quam hic disputauit, q̃ incipit,præcessit prima voluntas sequentibus derogans,&c.

ADDITIONES.

a Nomine singulari. Hoc intellige,qñ solus erat,alias secus,l.2.de lib.& posthu.
* Rubeus consi.24.nu.14. L. M.
b Quæro,an. An possit dari remedium, quod primum testamentum non possit reuocari,vide Bald.in l.sancimus.de testam.
Pom. In ista q. Vide Spe.in ti.de instr.edi.§.cõpẽdiose,ver.quid si. Fe.l.de Sen.consi.47.alias 51.inc.super d.casu.& cons.232.inc.casus talis in monasterijs. Bal.cõsil.188.inc.quidã fecit testm̃,in l.oẽs populi.in 2.q.prin.vers.circa secundã,ff.de iust.& iu.p Iac.de Bel.in auth.ex imperfecto.C.de test.p Io.And.& Mod.in c.1.de const.li.6.& in c.j.de exces.pla.e.h.p Bal. & Ang.i auth. hoc inter liberos,C.de test.Bal.in l.humanũ.C.de leg.& in l.clari.C.de fideic.p Ang.cons.313.incip.qdã dña Ioannina vxor.& in l.oẽs.C.de p̃scr.30.ann.Bal.Ang.& Imol.in l.2. C.de lib.& posth.Pau.de Cast.cons.162.inc.q̃dam dña in suo testõ. per Card. Flor.in cle.j.de sepul.alleg.late in l.si mihi,& tibi.§.in legatis,de leg.1.
c Prioris peniteat. Adde Bar.in l.pacta nouissima.C.de pac.
d Cessare metus. Bal.in l.j.cir.fi.C.de sacros.eccl. vbi ponit alius modus, sed nõ vr̃ bonus modus,qa primũ testm̃ mutatur,& ꝑp beneficiũ Trebel.detrahendæ,& ibi hẽs per Gui.de Suz.aliquid per Cy.& Imo.in l.si mihi,& tibi.§.fin.sup.tit.2.
e Ale. In forma contractus,etc. Adde Bart.in d.l.stipulatio hoc modo concepta. in prin.et ibi Rom.& Pau.de Cas.
f Alex. Sed si contingat. Idẽ tenet Bal.in l.sancimus.& l.cũ antiquitas.de test.et in c.j.de feu.da.in uicẽ le.cõmis.et adde Bal.in l.ex testõ.C.de hom. & adde ꝙ reperit Dy.consuluisse cõtra id, qđ tenet in lecturis,vt refert Pau.de Cas.in d.l.cũ antiquitas.sed quid in legato puta lego Titio fundũ,dicẽs, ꝙ nolo posse reuocare,si contingat me reuocare,ex nũc dono sibi dictũ fundũ post,& acceptant? Bal.in d.l.sancimus.tenet,ꝙ tunc valeat donatio,qa cessat rõ, & non tollit libera facultas ꝑ donõnem unius,&c.sed Pau.in d.l.cũ antiquitas.dr̃,ꝙ in contrarium facit,qa sicut dẽt esse libera vltima voluntas quo ad institutiones, ita q̃tum ad legata, qa non dẽt quis compelli ad ea facienda de directo,vel indirecto,& ista pars est forte verior,ſm ipsum,nec aliter dicet:subdit tñ,ꝙ reperit Bar. mouisse istud dubium,vt hr̃ in quibusdam suis recollectis,et hr̃ in l.iubemus. C.de sacros.eccles. Imo.ãt tenet opi.Bal.hic.& adde Bal.in d.l.sancimus.q solus singularissime limitat hanc materiam,& ad hanc materiã uide oino Bald.in c.3.de feu.da.in vic.l.cõmisso.ubi ponit no.q. Titius filios non hñs,&c.ubi arguit pro, et contra,et indecisum reliquit. Tu adde,qđ constitutio precarij, de qua ibi, non potest constitui ad incontracta, sec.Ange.in d.l.stipulatio hoc modo concepta,et bene facit, quod no.in l.3.inf.de acq.pos. In hac materia adde Bal. i auth. hoc inter liberos, C.de test.et quod no.Io.And,in c.j.de const.in 6.sec.Bal.in d.c.2.vbi q̃rit,an hñs vxorem,et non liberos inductus blanditijs,etc.ubi uide,an si fiat legatũ cum cõdõne,si contingat testm̃ reuocari,illud donat,Ro.cõs.293. Et quid si dicat, dono oĩa bona mea,uide Old.consi.114.& Ang.cons.213.et 276.
g Pom. Hoc est verum. Vide Alexan.cons.23.in ult.col.in 3.uol.Pau.consi.41.in 2.dub.in 2.uol.Rom.cons.41.alias 172.cons.293.
h Alex. Consulerẽ contrarũ. Vide in cons.178, incip. pro decisione consultationis propositæ,etc.ubi tenet cũ Bar.hic,et Rom.in cons.inc.in Christi noĩe repetito, præsupposito,qđ dictum legatum,de quo in themate, transiuit in contractum.
i Pom. Testator. Vide Old.cons.129.in fi.Fed,in cons.100.in ult.col.in fi. Alexa. in ult.col.co.uol.2.et Fel.in c.cum accessissent,de constit.et pro confirmatione uide quæ posui ad Bar.in l.cum precario.ff.de preca.
k Alex. Et iurat. An possit testator mutare testm̃,cũ iurauit non contrauenire, dixi post Bar.in l.cum duob.§.idem respondit.sup pro soc.est et gl.13.q.2.c.vlt.uoluntas,et habes Gui.de Suz.in l.j.de sacros.eccl.et Bal.in d.auth.hoc inter liberos,ꝑ Imo.in d.c.cum contingat.de iureiu.Adde,an iurans non mutare testamentum, possit illud mutare,Old.cons.257.et 260.
* Bar.Soc.inter cons.Maria.sen.cons.52.Soc.iun.cons.44,nu.23,24.lib.2. Cur.sen.cons.53.col.pe.Paris.consi,24.nu.66.libro 2. L. M.
l Alex. Io. And. Imo.tenet opi.Io.And.in c.cum contingat.contra Bar.hic.
m Ale. Ego dico. Hoc idẽ firmat Bar.ꝑ casum l.si q̃s in glinos.§.fi.de leg.1. vbi vide.
n Ale. Vtrum. Adde Bar.in d.l.omnes populi.& an iuramentum habeat saltem vim clausulæ derogatoriæ,adde Bar.in l.eam quam.C.de fideic.et ibi dixi.
* Dec.l.pacta nouissima.nu.9.C.de pac.Gomes.§.sed si quis postea.n.36. de actio. Rob.consi.34.nu.13. Cassa.consi.39.nu.91. L. M.

1 *Iudex ,an possit reseruare factionem testi notario condemnato de falso.*

a **Miles.** a No.ꝙ iudex põt reseruare factionẽ testi dãnato,qđ ẽ ɔ ių iuris cõis,qa si nõ reseruaret, dãnatus ad mortẽ non posset testari,l.eius,qui.š.de testa. Et de hoc qualiter militi possit reseruari factio testi,no.i l.& militib. C.de testa. mil.ꝑ gl. &
1 per Cy.& Dy.inducit † ista lex in arg.cũ alijs legib.alleg.in glo. ꝙ
b iudex possit reseruare factionẽ testi notario condemnato b de falso,vt hic.In ɔriũ vr̃ i l.nõ poterit.J.de fur. Sed dic, aut iudex facit cã cognita,& põt; aut siue cãę cognitione, & non põt.l.diuus.inf.de iniur.& l.quid ergo.§.pęna grauior.š.de his,qui no.infa. Ita tenet Dy.& Cy.refert in l.& militibus.C.de testam.mil.

ADDITIONES.

a Ale. Miles. Vide quod incidenter dixi in l.imperium,in apos.ma.de iur.om.iu.
b Condemnato. An notario damnato de falso possit reseruari factio testamenti,adde Bar.in d.l.et militibus.et in d.l.diuus.

LEX XXII.

Ex imperfecto. No.tex.ibi,decet enim,&c.

LEX XXIIII.

Creditori. Quærit gl.si est creditor, q̃n̄o cadit hoc, ꝙ sit indebitũ? Dicit glo.intellige de creditore putatiuo, vel de creditore, ꝯ quẽ debitor est tutus excep. fauorabili.

LEX XXV.

Ille aut. Vides ergo, ꝙ disiũctiua ponit̃ ꝓ cõiunctiua, qa dixit, ille, aut ille hr̃s Seio cẽtũ dato, & põt ab vtroq; legatarius petere, ſm gl.hic ĩ ver.petere. Sed male dicit gl. & reprehẽdit ꝑ Doc.qa hic non ponit̃ aut, ꝓ, &, ſed stat ꝓpriè, & hr̃des tenent̃ tanq̃ duo rei, l.si ex toto. §.i.s̃.de leg.1.& no.in l siue a certis. J.de duob.re.& est tex.in auth si q̃n̄. C.de ↄsti.pec. & qđ dr̃ ĩ l.pe. C.de verb sig.ꝙ disiũctiua ꝓ ↄiũctiua ponit, est verũ, q̃n̄ cadit inter ꝑsonas honoratas, sed hic cadit inter grauatas, & sunt tanquã duo rei debendi.& qlibet insolidũ tenet̃, ſm Dy.& oẽs, & bene.

Cum in verbis. Dicit Iac.de Are.facit ista lex, q̃n̄ qõ non hẽt dubiũ, ꝙ iudex nõ dẽt committere a consilio sapientis. Ad idem facit l.pediculis. §.Labeo.đ au.& arg.leg. & videtur expressum in Auth.de iud.§.1.

ADDITIO.

a Ale. Cõmittere. Q̃n̄ iudex non hẽt dubiũ, nõ dẽt cõmittere cãm consilio sapientis adde qđ in simili dixit idẽ Bar.in l.elegãter.in pri.de cõd.ind.adde ad hoc, q̃ dñr in l.3.C.de rel.ꝑ Bal.in l.2.alias 3.i fi.de leg.3.adde, qđ hẽs in cõs.Barb.incip. scripsit Propheta clari.psal.94.& vide no.i l.si cõuenerit.de re iud. Itẽ dicas, qđ cõsiliũ nõ p̃t peti post factas allegationẽs, nec post finitã instãtiã, vt singul. dixit Ant.in d.c.cũ io veteri, de elec.in no.licet cõtra hoc sẽtiat Bar.i l.si postulauerit. đ adul.vel sec.Ant.i c.cũ i veteri.nõ p̃t peti cõsiliũ post q̃ ẽ cõclusũ i cã, nec post factã monitionẽ ad audiẽdũ sniam, & est bo.tex.i d.c.cũ in veteri. Itẽ dic, qđ cõsiliũ peti nõ põt, quoties iudex videret illud frustratorie peti; qa tũc nõ dẽt concedere, ar.no.i l.qđã existimauerũt.ſi cer.per. Ita đt Io. And.ĩ add.Spe.in ti.de requisi.cõs.§.3.& ad Bar.hic, vide Io.đ Imo.i l.si sic.de verb.obl.facit qđ no. Doc.i l.si mihi, & Titio.§.3.eo.ti.& ad Bar.hic adde no.ꝑ Ro.i ru.de arb.vide Bal.in l.2.C.de leg.idẽ uolentes qđ Bar.hic, & in l.3.C.ne lic.in vna, eadẽq; cã. vbi ẽt ponit, si vno statuto dr̃, ꝙ snia dẽat ferri cũ consilio antianorum, alio vero statuto ꝑ potestatem cauetur, qđ sniæ statim mandẽtur executioni, quid iuris, si non appareat de petitione consilij. Adde de his verbis vltimis Pau.de Cas.cons.15.& vide Ale.in cons.165.col.fi.in 3.vol. * Bar.Soc.inter cons.Maria.sen.consi.53, col.2.cons.284.in prin.lib.2.cons.300.col.3.in fi.eo. I. M.

LEX. XXVI.

Is, qui. Dr̃ hic, ꝙ p̃stare dẽt oẽ damnũ: ↄ in l.si sterilis. §.cũ ꝑ venditorẽ.s̃.de act.emp.Sol. Tenetur ad omne damnum, quod cõtingit circa rem, sed ad damnum extrinsecũ, & qđ non contingit circa rem, sed contingit extra rem, tunc secus. Et ita intelligitur ista gl.quę incipit, vt quia.secundum Dy.& bene.

LEX XXVII.

Paulo. Legatum filiæ in testamento non reuocatur per legatum factum patri in codicillis.h.d.

1 *Verba generalia præterita, non futura comprehendunt.*
2 *Testator iubens aliquem esse contentum pro his, quæ in testamento reliquerat, intelligitur de relictis pure, non sub conditione.*
3 *Clausula, volo talẽ esse contentum, & quod plus petere nõ possit, remissiue.*

Pomponius. 1 †Verba gñalia, p̃terita, nõ futura ↄprehẽdunt.h.d.ſm Dy.vel aliter. Si testator iubet 2 †aliquẽ esse cõtentũ aliqua re certa, ꝓ his, q̃ in testõ reliquerat, a intelli̇̃t de relictis pure, nõ sub ↄdõne.h.d. Iste est no.§. Op. a de l.q Romę.§.duo fratres.de uerb.obl.ubi ur̃, ꝙ ueniat fideicõmissum futurũ. Dñt quidam, ibi rigor, hic æquitas. Vel aliter, hic fuerunt uerba patris inter filios, cuius uotũ est, ut filij habeant hæreditatẽ, sed ibi fuerunt uerba sti ꝑsonis inter fratres.& ita vr̃ gl.sentire. Vel melius, ibi fuit male iudicatũ, & debuit iudicari, ut hic dr̃. Hãc opi. 3 teneo pro uera, & tenui semper. † Vltimo facit iste §. ad istã clausulam, uolo talem tali re esse contentum, & ꝙ plus petere nõ possit, de quo dixi sup.eo.l.fideic.§.si quis ita scripserit.

ADDITIO.

a Ale.Op Et no.Bar.in l.2.in prin.in vlt.col.de vulg.& pup.

1 *Ciuitas, an possit cogere debitorem alicuius exulis soluere, & si soluerit, an liberetur.*

Iulius. Si debitũ demõstrat̃, uñ soluat̃, seu ut ex eo fiat solõ, ñ ur̃ grauatus debitor, sed hr̃s.h.d.Opp.s̃.ti.j. l.ante pe.§.ciuib.So.ut ibi. Vlterius op.& ur̃ esse grauatus debitor, qa đbitor p̃t grauari, l.si seruus.§.pe.s̃.ti.2. & l.si pecunia.sed hic dr̃ ↄtriũ, ergo, &c. Sol.hic ꝑ iudicẽ alij coactus fuit soluere, uel non agnouit relictũ. Tu dic, ꝙ põt grauari debitor, uerum est si testator uoluit: sed hic apparet, ꝙ testator noluit grauare, qa uerba legati non fuerunt directa ad legatariũ, sed uerba executiua legati tm̃, unde de-1 bitor ad solonem fuit adhibitus. Item facit † ista lex, utrũ ciuitas possit cogere debitores alicuius exulis soluere, & si soluant, utrũ liberentur? De quo plene ĩ l.creditor.de si lu.per Dy.

LEX XXVIII.

Si fidei. De hoc, utrum fideicommissum relictum a nõ capace ualeat, habes glo.ĩ l.eam quam.C.de fideicõ. & uidebitis in l.cogi.§.hi, qui.J.ad Treb.

LEX XXIX.

1 *Adiectiua duo quando copulantur respectu vnius substantiui, quod requiratur concursus vtriusque, quomodo intelligatur.*

Qui concubinã. Duo adiectiua prolata respectu unius generis, uerificant dispõnẽ in altero, licet vtriusq; veritas ñ cõcurrat.h.d.tex.ibi, causa empta, parata, &c. & scđo ad vsum tradita, ſm Iac.de Are. vides hic, ꝙ nõ est dña inter vxorẽ, & ↄcubinã, vt hic.& videbitis in l.item legato.§.parui.J.eo. Scđo videtis hic, ꝙ licet duo adiectiua ꝓferant̃ respectu vnius substantiui copulatiue, nõ requirit̃ de necessitate ↄcursus vtriusq;, vt hic. Dicit.n.empta, parata, sufficit esse parata, licet non empta, qđ no.qa vr̃ mirandũ. Sed op.ad veritatẽ copulatiuæ reqrit vtriusq; cõcursus, l.si hæredi plures, s̃.de cond.inst. & de verb.obl.l.si qs ita stipulatus fuerit decẽ. Sed possumus dicere, ꝙ hic non est orõ coniuncta, sed est magis orõ soluta, nec copulatiua, nec disiunctiua. Ista sol. ñ est bona, quia si est resoluta, dẽt resolui in coniunctiuam, vel disiunctiuam, l.sæpe, de verbo.sign.& l.alienationis.§.fi.eo.ti. Si ergo hic resolueretur in disiunctiuã, male diceremus; quia tũc dẽt vnũ eligere tm̃. Si vero resoluitur in copulatiuã, tunc requiritur concursus vtriusq;, l.si hæredi plures, 1 de cond.instit Sol. † Id qđ dr̃, q̃n̄ duo adiectiua copulantur respectu vnius substantiui, requiritur cõcursus vtriusq;, est verum, si copulantur respectu vnius substantiui certi, & limitati, secus si respectu vnius generis. Dicit.n.hic vestem, ita declaraui in l.si is qui ducenta.§.vtrum.inf.de reb.dub.quod no.

1 *Verbum, habeat, quando trahitur ad fideicommissum.*

Cum ita. In dubio assumimus, qđ est minus. h.d. Tu hẽs hic duo. Vnũ, ꝙ verbum habeat, adiectũ portioni hæreditatis trahitur ad fideicommissum, nõ ad institutionem. 1 Scđo no.ꝙ verbum, habeat, intelligitur hoc est, manu hæredis accipiat ab hærede dante, vt hic: quia dicit primo habeat, & postea dicit, cum hæres dare damnatus esset, &c. Secundum hoc in dubio verba executiua legati uidentur ad hæredem referri, contra hoo videtur tex.cum gl.in l Lucio.sup.tit j.& ibi solui.

1 *Verbum, peruenisse, seu peruenerit, intelligitur cum effectu.*
2 *Reus edit actori ad intentionem coadiunandam.*

Cum ita. a Verbũ, † peruenisse, seu peruenerit, intelligitur cũ effectũ h.d. No.† ex isto §. actori edit reus ad intentionem iuuandã. Contra hoc.C.de eden. l.qui accusare. & l.fi.Sol.ad intentionem fundandam non edit, hoc est ad probandũ id, quod est fundamentum intentionis, vt in ↄtrio, vt patet in d.l.fi. dum dicit, originem petitionis, &c. sed ad adiuuandam intentionem iam fundatam bene edit, vt hic. Aliud exemplum.J.eo.l.ꝓdijs.§ Titio.secundum Guliel.de Cu. Nec potes dicere, ꝙ hic loquitur in rationibus; quia hic non sunt factæ mandante actore, ergo est eadem ratio, quæ in instrumentis. Facit inf.ad leg.Fal.l.pe.§.fi.& quod ibi dixi, quod no.

ADDITIO.

a §.Cum ita. Verbum, peruenisse, intelligitur cum effectu.limita nõ habere locum in dote, vt est tex.& ibi Bar.licet sub dubio reliquerit in l.Mæuio.sup.ti.j.

1 *Euictio debetur ab hærede in legato generis.*
2 *Emptor quare tenetur facere pretiũ vẽditoris, sed vẽditor nõ rẽ emptoris.*
3 *Conclusio libelli in actione ex empto de euictione.*
4 *Denunciatio quando fit, quando quis acturus est de euictione.*

Si hæres. a In † legato gñis ab hr̃de debet̃ euictio. Itẽ q ex cã lucratiua est habiturus regressum đ euictiõe, dẽt ante iudiciũ acceptũ denunciationẽ facere. h.d. & iste est bonus casus, iõ tenendus menti. Op.& vr̃, ꝙ legatarius nõ habeat regressum ↄ hæredẽ de euictione, l.si a substituto.§.1.s̃.tit 2. Sol.aut est homo legatus in specie, & non debetur euictio.vt ibi: aut in genere, & debet vt hic, & ibi no.& plenius ĩ l.si domus.§.de euictione.s̃.tit.2.& dt Rog.hoc magis ex qualitate obligationis, qa ĩ ge-2 nere, q̃ ex titulo ꝓcedit. Ita đt Ro.aduerte, ista † est vera rõ, quare emptor tenetur facere ꝑtiũ vẽditoris, qa eidem tenetur ĩ genere: sed venditor non tenet̃ facere rẽ emptoris, l.ex empto.in prin.s̃.de act.emp. Rõ est, qa tenet̃ in specie, ideo si aliquis emit i gñe, tunc vẽditor tenet̃ facere rẽ accipiẽtis, qa hoc est ex qualitate obligationis magis, q̃ titulo, vt hic, & no.in d.l.si domus. § de euictione. b s̃.ti.2. Itẽ scias, b ꝙ in actione † ex empto de euictione, ↄcluditur ĩ 3 libello sic: qa dicis te emisse rẽ, & esse euictã, ꝑꝑ qđ tm̃ tua interẽ, &c. Sed in hoc tit. vbi qs tenetur ad dandum, dẽt dici aliter. Nam dices sic, tu teneris ad dandũ talẽ rẽ, & est euicta, & sic nunq̃ dedisti, cũ rẽ meã perfecte non feceris; & sic non agit̃ noua actione đ euictione, sed agit̃ actione veteri, qa nõ perfecte fecisti rem meã, nunq̃ fuisti liberatus. Dixi plene in l.Iulianus. §.j.de uerb.ob.& ẽ tex.in d.l.si domus.§.de euictione. Opp.de l.cũ p̃r.§.euictis.s̃.titu.
4 j.Sol.vt ibi.† Item op ꝙ denunciatio sufficiat fieri q̃n̄q; c ante sniã, c l.si rem.§.fi.sup.de euic. Sed hic dr̃, prius q̃ iudicium. Gl.exponit iudicium.i.snia, vel dt gl.dic, ut ibi. Quare dic, aut ille, qui est habiturus regressum de euictione, hẽt titulum lucratiuum, & dẽt denunciare ante lit.cont. Aut hẽt titulum onerosum, & potest quandocunque ante sententiam denunciare, dum tamen defensiones sint saluæ. Ita ponunt Dy.hic, & Cy.in l.emptor.C.de euic.

ADDITIONES.

a Si hæres. Et vide Imo.hic.
b Item scias. No.formam libelli, quando agitur de euictione, & adde quod no. Bar.in l.Arist.§.j.de do.& in l.domus.§.j.in fi.sup.tit.2.
c Fieri quandoq;. Quando debet fieri denunciatio euictionis, adde Bal.in l.libera.C.de ien.& Bal.in auth.qui aliter.in prin.quod vi, aut clam, Paul.de Leaz.in c.si venditori, de emp.& vend.& ibi etiam in vlt.col.

Si Stichus. Pluralitas geminat duas singularitates.h.d. ɔ c or.l.falsã in fi.de condi.& demon. Opp. de l.talem.§ si quis.de hær.insti. Sol.vt ibi.

1 *Verbum,paria,potest poni adiectiue,& substantiue.*

1 **Qui quatuor.** Quæro de ratione huius tex. vos debetis scire,† ꝙ hoc nomẽ, paria , pt accipi adiectiue,& substãtiue adiectiue declinaĩ sic,hic, & hæc,& hoc par.in plurali hi , & hæ pares, & hæc paria,& accipiĩ.i. æqualia. sic poniĩ.C.de ser.fug.l.quicunq;.substantiue accipiĩ , hoc par,in plurali,hæc paria,& sigñat vnum totũ ɔpositum ex duob ꝙ vocatur par.vt dicamus vnũ par decretaliũ,& similia. Ad ꝓpositũ si dicis, lego pocula olearia paria duo,istud paria iam nõ pt accipi substantiue,quia iam duo substantiua venirẽt ad determinationem eiusdem verbi,sine copula : iõ adiectiue intelligitur , vt intelligamus paria,i.æqualia. Sed cũ dico,poculorum paria duo, dẽt intelligi de necessitate substantiue,& sic significat quatuor,i. duo tota,quorũ quodlibet ex duobus est compositum.

a **Qui hortos.** ᵃHæres dãnatus sine re aliquẽ vti frui re ɔducta,teneĩ præstare mercedẽ reipublicæ. h.d.Cõtra,immo legatarius,l.hactenus.& l. si pendente. §. si quid cloacarij.š de vsuf.Gl.soluit duob.modis:primo,vt dicamus,&c. vt in ea habetis. Tu dic,vt dicam ǰ.eo.l.his verbis.§.fi.

ADDITIO.

a Ale. Qui hortos. Et istum tex.no.alleg.Bar.in l.apud Iulianum.§. sit Titius.š.ti.2.& Bal.in l.prædia.C.de fideicom.2.col.

Cum in testaméto. Cõdõ apposita libertati , vr̃ apposita legato, h.d.Opp.gl. de l.quæsitum.§.1.š.tit.1. Sol.vt in gl.

a **Si fundum** ᵃHic est notabilis.§.& bonus. Legato fundo nõ cedit pars,quam defunctus alij actione ꝑsonali dare debebat.h.d.

ADDITIO.

a Si fundum.Et vide Bar.& Ang.in l.serui electio.de leg.1.

1 *Legatum factum alicui,si cum filio moraretur,an intelligatur,quod debeat morari in eadem terra,vel in eadem domo ,annon*

2 *Iussus morari cum aliquo,quanto tempore morari debet, vt habeat legatũ.*

3 *Conditio mixta dependens ex facto meo,& alterius,si deficit casu,legatum non extinguitur,fauore alimẽtorum.*

Vxori. Ex isto §.feci pluries magnũ fundamẽtũ ad sustinẽdũ opi.glo.ɔ̃ dicta Dy.& Pet.& h.d. Legatũ quoad qs cũ filio moraret,debeĩ sp si p filiũ stat,sed si per casum,debeĩ ꝓ eo anno a tm̃ quo morari incepit. nõ ꝓ futuris.h.d. In tex. ibi,tpe, iunge hic ver.finantẽ,& postea redeas ad ver. Trebatius.Quæro,si † lego alicui,si cũ filio meo moraret,an dẽat intelligi in eadẽ terra vel in eadẽ domo,an non.Hic vr̃ intelligi ꝙ sufficiat , si moretur ĩ eadẽ terra,& dr̃ cũ eo morari,vt hic ibi,si ambo Capuæ,&c.In ɔ̃riũ vr̃ tex.ǰ.de condi.& dem.l. si quis ita legauerit. vbi vr̃ velle, ꝙ ista verba importent i.ꝙ simul educent, hæc gl. hoc vr̃ sentire, & rutit rñdere ad hunc tex.Dicit.n.ꝙ si morent Capuæ, debeĩ legatũ matri,ꝗuis vna insimul nõ habitassent , qa stetit p filium , alias secus,qa nunc nõ debeĩ.Hoc nõ placet,qa principiũ loquit.qñ p filiũ nõ stat,sed p casum,sed qñ stat p filiũ,dr̃ in fi.§.Quid ergo dicem⁹.Rñ dẽmus inspicere verba testatoris. Aut. n. dicit simpliciter, quoad cũ filio meo morabiĩ,vel erit,& tũc ĩtelĩr, ꝙ cũ eo educeĩ, d.l.si qs ita.de ɔdi.& de Aut dicit, quoad cũ filio meo moraretur vel erit Capuæ,& sic exprimit locũ,& tũc sufficit, si stat in eadẽ ciuitate,licet simul nõ habiẽt,vt loquiĩ hic. † Dr̃ hic ꝗtolibet tpe, ꝗro,ꝗ:ũ tps dẽt esse istud. Quidã dñt arbitrio boni viri, vl aliter sufficiat,si minima parte anni habitauerũt simul Capuæ.cũ.n. sit legatũ annuũ,ab initio cedit, l. a uobis. ǰ.ti. r & l.in singulos. Dices tu.si est verũ.ꝙ hic sit annuũ legatũ,sed dic,ꝙ gl.subaudit.sed certe non est necesse, ꝙ subaudiatur, qa ista verba,quoad, uel donec erit cũ filio,faciũt annuũ legatũ,l.legatũ. ǰ.tit. j. Vlterius procedo, dẽtis scire p istũ §.ᵇꝙ ego teneo opi.gl.nr̃arũ,reꝓbata opi. Dy.& Pet.nã dñt gl.ꝙ est spãle fauore alimẽtorũ , ꝙ ɔdõ mixta pendẽs ex facto meo,& alterius, deficiẽs per casum, nõ extinguit legatũ, ita no.in l in testõ ǰ.de ɔd.& dem.& in l.illis libertis.c.ti. & l.1.C. de list i.& subst. Dy.dicit aliter,ext. de re.iur.c.imputari li.6. Pet.aliter in l.1.C.de leg.& ibi p Cy. Ego dico,ꝙ gl.dicit,verũ, ipsi dñt ɔ̃ casum huius §.qa hic,in prin.mulier fuit impedita habitare cũ filio,casu,iõ dẽt hr̃e ꝓ illo tpe,quo habitauit tm̃,nõ plus. Sed si p filiũ staret,tũc est aliud,vt in fi.§.sed in alimẽtis est secus,vt in legib. §.all.vt dixi ĩ l.illis libertis.de ɔd.& dem.Op.& vr̃,ꝙ Pau.alias Labeo male dicat,& Trebatius bene, qa stare in certo loco est spẽs seruitutis,ꝙ reprobaĩ sp,nisi in liberto,l. Titio.§. Titio centũ. ǰ. de ɔd.& dc.Rñ.ꝙ si aliquis obligeĩ ad demorandũ in certo loco, est species seruitutis,vt ibi. Sed qñ hoc venit in ɔdõne , ꝙ habeat tm̃, si in tali loco moreĩ,tunc est prohibitum, vt hic.

ADDITIONES.

Eo anno. Et vide no.q.positam per Dy.& Imo.in l.cum pater.§.fi.de cond. & demon.& multa pulchra per Bal.in l.Quintus.de ann.leg.& mater nubendo dr̃ ꝑdere hoc legatum,secundum Bald.in l.1.C.vbi pup.educ.debe. ᵇ Rubeus consi. 23.in fi.versi. Maria.Soc.sen.cõsi.68.col.2.versi.5.arguitur.Cur.iun.consi.14.nu.3. Ruy.consi.37.nu.2.lib.1.Soc.l.si quis ita legauerit num.6.de condi. & dem.scripsi,consi.146.nu.15. I. M.

Per istum §.Adde,vt per Bal.consi.444.in fi.consi.447.eo.vol.

1 *Emere qui non potest quod testator iussit, tenetur ad æstimationem.*

2 *Iuramentum in litem non habet locum in actione ex testamento.*

3 *Hæres post morã condẽnatur ad interesse probatũ aliter,quã per iuramẽtũ*

1 **Si ædes.** Qui tñ pt emere,ꝙ testõr iussit,teneĩ ad ęstõnẽ.h.d.No.& vr̃,ꝙ qñ ponit emere,& ñ emit,ꝙ teneaĩ ẽt ad interesse,l.cũ pr̃.§ fi.& l.seq.ǰ.ad l. Fal. Sol gl dicit,hic dẽt intelligi,qñ potuit emere ꝑtio iniusto:secus si ꝑtio iusto emere potuisset,vt l.ɔ̃ria.& l.is q.C.de i lit.iur. Vide gl.q̃ inci. ꝑtio immodi co.Innuit ista gl.† ꝙ in actione ex testõ iureĩ in litẽ,ꝙ est falsum. l.in actionib §.fi.& l seq.š.de in lit.iur. Nõ.ob.l.cũ pr̃. in fi. l. Falc. qa ibi agebat actio in rẽ,q̃ est arbitraria.& in ea in lit.iurat.ita dicebat hic lac.de Are.sup hac gl. Sed certe gl.ꝓdicta nõ habuit respectũ ad iurm in litẽ,sed vult dicere,ꝙ hr̃s post morã ɔdẽnatur ad interesse,ꝙ probatur per aliũ modum.ꝗ per iurm in litẽ,ꝙ est verũ,l.is,qui fideicõmissum.š.eo.l.patronus.in prin.ǰ.eo.ꝙ no.

LEX XXX.

Si cui. Rõne aditus iudicaĩ d cęnaculo,cui cedat.h.d.de mã huius l.dicas,vt l.qd̃ conclaue.ǰ.de dam.infec.&c.

LEX XXXI.

1 *Prælegata non ueniunt in substitutione uulgari.*

a 1 **Sextiliã.** ᵃPrælegata † Nõ veniũt ĩ substõne vulgari.h.d.De mã huius l.dicas,vt ĩ l.miles.§.ꝑ parte.š.ti.j.& l.q filiab.§.fi.& l.seq.š ti.2.& l.filio.c.ti.& p Doc.in l.cũ virũ. C.de fideic.Dixi in l.Marcellus §.qdã.ǰ.ad Treb.& nõ est alibi,ſm Dy.

ADDITIO.

a And Barb.Sextiliam.Ista est lex sing.& non reperitur alibi,secundum Ang. post Dy.in l.Marcellus.§.quidam.ad Treb.

LEX XXXII.

1 *Domus pro parte legata,ratione incertitudinis debetur tota.& nu.4.*

2 *Morari ibi dicitur quis, ubi cum familia moratur.*

3 *Legata domo,an ueniant penus,& granaria.*

4 *Totum appellatione partis continetur.*

1 2 **Vxori.** Domus† Pro parte legata rõne incertudinis, dẽtur tota.h.d.ſm Dy. Vel aliter,ibi dr̃ † qs morari, vbi cũ 3 familia sua morat.h.d.† Quæro,vtrum cedat penus legato,& granaria,vbi ponũtur res,nec ibi qs moratur. Et dicit gl hic in ver.cũ familia,ꝙ nõ cedunt.Iac.de Are,reprehendit istam gl.& dicit, ꝙ penus,& loca,vbi tales res ɔsueuerunt reponi,cedũt legato, nisi sit locus multũ separatos,vel consueuit locari;nam tm̃ ea,quæ cõsueuerunt locari,vr̃ exẽpta,vt hic. Pro hoc facit ǰ.eo.l.prædijs.§. a pen.& fi.Quæro,qdᵃsi nulla particula domus est quam consueue 4 rit locari,seu tota habitabatur.Dicit glo.† ꝙ tota domus debetur b quia appellatione partis,totum continetur. ᵇ pro hoc facit l.vnius ǰ.de verb.signi.licet gl.ipsam non alleget.

ADDITIONES.

a Ale.Quæro,quid.Vide Bal.in c.1.§.cũ autem.si de inuest.feu.& per Bar.& Doc. in l.si plures.de dam.infe.& de verbo,partis,& de uerbo,dimidia.vide Bar.in l. Lucius.§.filiam ex asse.sup.tit.1.

b Continetur.Ad idem tex.iuncta gl.in l.pater.§.filium.sup.eo.

1 *Donata post testamentum non continentur in legato.*

2 *Verbũ ꝑteriti tpis,nõ porrigitur ad futurũ in exorbitantib.a iure cõi.*

1 2 **Vxori.** Ea,q̃ † post testm̃ sunt donata,nõ ɔtinẽtur ẽt in legato.h.d.ſm Dy.vel aliter.† Verbũ ꝑteriti, licet alias ᵃ a porrigaĩ ad futurũ,nõ tñ porrigitur ad ea,q̃ a iure cõi exorbitãt.h.d.& istud vr̃ magis de intellectu gl.nr̃æ.Op.de l.cũ pr̃.§.fidei.š.ti.j. sol.vt ibi.Scđo op.š.ti.2.l.talis scriptura.§.fi.cũ l.seq.vbi talia verba tpis præteriti porriguntur ad futura.Dicit gl.ibi porriguntur ad futura legata,quę poterant fieri de iure cõi:sed non porriguntur ad futuras donationes,quæ non possunt fieri in virum,& vxorem & sic exorbitant a iure cõi.Op. ǰ.de ali.& cib.leg.l. Mela.§.1.dicit glo,hic loquitur in præterito,ibi non.tu dic,vt ibi dixi. Vide gl. q̃ incipit,a quib.ibi,fieri.Solue,vt ibi. Item,ibi in §.licet,dic, immo incipit,diuus,& non est,ɔ̃,si in gl.habetis contra.

ADDITIO.

a Licet alias,Adde Franc.de Are.quem vide in c.3.colu.fi.de prob.& c.fi.de cõsti. vbi dixit hunc tex.ad hoc sing.& sequitur Bar.hic,& vide qd̃ dicitur in c. quoniam contra.de prob.vbi verba testatoris in dubio debent impropriari,vt non inducatur aliquid exorbitans.

1 *Donatio ꝑsumitur in nobili,& diuite,& quãdo ꝗtitas nõ est magna.et n.3.*

2 *Depẽdens ex mero uoluntate testatoris,& si pertineat ad cõtractũ,uel quasi,declaratur ex uerbis in testamento positis.*

3 *Verbum,concedo,quando alia causa appareat,idem est,quod dono.*

Cũ Seius. Si dubiũ erat,qua mẽte qs faceret aliqd inter viuos,pt declarari ex verbis ĩ vlt. volũt. ꝓlatis. h.d.& est nouus casus,Dr̃,ꝙ in dubio ꝑsumiĩ donatio ex istis ver 1 bis.Cõtra.C.de do.l.si donatio.Sol.dicit gl.iõ † donatio ꝑsumitur, qa vir erat diues,& nobilis,& quãtitas nõ magna.l.vtrũ.š.de do.inter vir.& vxo. Alij dñt,ꝙ ꝑsumiĩ donatio simpl̃r.l.si filij tui.C.de a do.inter vir. & vxo. sed ibi per gloᵃ reprobatur. Quare tu dic, ꝙ 2 ex verbis ꝓlatis ĩ testõ pt declarari id,† ꝙ dependet ex mera volũtate testõris,licet ptineat ad ɔ̃ctũ,vel quasi,l.si aura.C.de iu.deli.mo 3 do ad ꝓpositũ,tñ qdẽ nullus actus testõris ꝑcessit int. vir,& uxo. eius,

ADDITIO.

a Ale.Per glo.Hanc gl.ponderat Bal.in l.2.C.de iure dot.quod si quis est diues,& nobilis,in dubio præsumitur donare. ᵃ Barb.consi.87.col.4.p.ꝑ.lib.3. I.M.

eius, vel aliā pſonā, tūc licet testātor in testō dicat se donasse, illa verba nō inducūt donationē, sed fideicōmissum, d. l. si donatio. C. de do. Rō, qa ad pficiendā donationē nō requirebat aliud q̄ voluntas defuncti: sed si præcessit aliqs actus, vt traditio, vel solutio p alio, & dubitatur, an fecit aīo donādi, vel nō, ex verbis testī hoc pſumi a tur. Ex eo. n. q̄ dixit, concesserit. præsumitur, a q̄ fecit aīo donādi 4 vt hic. Ex isto tex. glo. no. † q̄ verbum, concedo, idem est, q̄ dono si non appareat alia causa, ex qua cōcedatur. Vide gl. quæ incipit, & vt sit donatio, & de hoc in l. pen. in prin. ꝫ. de dona.

ADDITIONES.

a Præsumitur. Vide Bar. in l. vbi. inf. de do. cau. mor. & Bal. in l. non ambigitur. in fi. de leg. & in l. Lucius. in prin. inf. de do. & Imo. in l. cum pater. §. pater pluribus. fu. tit. 1. & Abb. omnino in c. cum venerabilis, de excep.

• Soc. iun. cons. 102. nu. 13. lib. 2. Iaf. cōsi. 45. nu. 1. lib. 1. I. M.

LEX XXXIII.

Nomen In legato noīs cōtinentur debitū, & vsura. h. d.

1 *Verba futuri tēporis pp fraudem hæredis trahuntur ad tempus testamēti.*
2 *Faciēs secūdū cōsuetudinē testōris, videtur secundum eius volūtatē facere.*
3 *Vēdēs, vel donans maiorē partē patrimonij, præsumitur in fraudē facere.*

1 **Filio.** Verba † futuri tpis pp fraudē hædis trahunī ad tēps testī. h. d. Sed ꝯ. ꝫ. de opt. leg. l. fi. vbi vī, q̄ possit eligere de futuris. Rñ. dicit gl. istud fuit hic pp trāscursū tpis, qa ꝯ ꝯsuetudinē pris. filiꝰ noīa ampliauit. Itē ꝯ. ꝫ. de ali. & cib. leg. l. Mela. §. 1. Sol. e. mō. alij volētes ista ꝯria euadere, exponūt illos tex. alio mō. Quæro, qd si hoc fecit alius, q̄ filius, & sine filij fraude amplianeri nomina. an possit eligere? vī. q̄ sic, vt hic a ꝯrio sensu, & l. cū ita. §. 2. ē. ti. 1. Cōtrariū puto, q̄ qcūq; hoc fecerit sine volūtate testōris, nō proderit filio, l. pe. in fi. de an. & arg. leg. Sed dices tu, qualiter probabi 2 tur volūtas testōris? Rñ. inquantū † qs facit fm ꝯsuetudinē testōris, vī facere fm eius voluntatē, & si faciat ꝯ eius ꝯsuetudinē, vī facere ꝯ eius volūtatē, l. vel vniuersorū. ē. de pig. act. & l. fin. ē. q̄ cū e. 3 No. tex. cum † gl. vos hētis in l. oēs. §. Lucius. ꝫ. de his, quæ i fraud a cred. q̄ ex eo, q̄ oīa bona donantur, vel vēduntur, præsumitur in b fraudem. Quid si non oīa bona donauit, licet quasi totum patric monium diminuit, vel donauit, vt talem rē, & talem. Hic est arg. c q̄ præsumitur fraus, ac si tibi oīa bona donasset, & hoc vī sentire gl. quæ incipit, ex hoc q̄ fere omnis substantia.

ADDITIONES.

a Ale. In fraudem Vide Bal. in l. fraus de leg. & in l. 2. ibi, certū quæro, C. si quid in frau. pat. & Ang. in l. 2. de acq. hær. Bal. in auth. sed iam neq; te. C. de dona. ante nup. & Ang. in l. etiam si vxoris, C. de dona. inter vir. & vxo.

• Ruy. cōsi. 38. nu. 2. li. 1. cōsi. 42. nu. 5. & cōsi. 51. nu. 1. & scripsi cōs. 85. nu. 15. I. M.

b Ale. Quid. Quid si vendidit oēs res particulares, vtrū præsumaī fraus. & dicit, q̄ sic, sed in cōtrarium, vī, qd no. Bar. per illum tex. in l. si pecunia. la piccola. de pe. licet contrarium tenet Bal. per illum tex. in l. 1. in vlt. col. C. qui bo. ced. pos. per Bar. in l. 1. C. si quid in frau. pat. & ibi ēt quid si maiorem partē, & qñ particulariter vendit, qd præsumatur fraus, tenet ēt Bal. in l. si vnqua. de reuo. do. & Bart. hic simpliciter refert, & sequitur Pau. de Cast. cons. 184. incip. in Christi nomine amen, præsupponitur in themate, quod domus vendita, &c. vlt. col. & in cōsi. 201. inci. ex his, quæ superius narrata sunt in factis, in fi. 1. col.

c Barb. Hic est arg. ēt vide Bar. in consi. 72. vbi allegat illam glo. Bal. in l. fraus. ff. de leg. dixi, in consi. Veronæ. • Dec. l. pactū qd dotale. col. fi. verf. 2. limitatur. C. de pac. Gomes. §. item si quis in fraudem nu. 20. 21. 22. de actio. I. M.

Vni ex hæredibus. Legatarius hēditatis nō tenetur ad onera, nisi inquātū res fuerint oneri p testōrē destinatæ, h. d. Op. q̄ legatarius hæreditatis teneatur sibi ēe onera, l. cū filius. §. 1. ē. ti. 1. & l. statuliberū. §. fi. & l. seq. e. ti. dicit Iac. de Are. & oēs, q̄ hic testōr designauit, vñ onera soluantur, ex quo vī velle, q̄ vltra illud non teneatur ipse, sed hæredes. ideo ipse legatarius ad onera hæreditatis non tenetur.

Pater filio. Verba ad declarationem apposita, nō debēt diminutionē inducere. h. d. Quæro, de quo erat dubiū? Rñ. dubiū erat, quia fecit mentionē de mutuo, vnde cū vnā cām expressisset, ad illā videbaī se restringere. Sed contrarium est, quia hic expressit cām declarationis, non restrictionis. Pro hoc l. quæsitum. §. fi. ꝫ. de fun. instruc. & q̄ ibi dixi.

LEX XXXIIII.

a **Patronus.** a Si hēs est iussus rē alterij ꝯparare, post morā pōt ad æstimationē ꝯueniri. h. d. Op. q̄ nō petatur æstimatio, sed ipsa res, l. si domus. §. cū alienū. ē. de lega. 1. Dicit gl. hoc iō, qa testor voluit pstari tribum certæ psonæ, quia perēpta nō pt dēri. Quidā tenēt istā sol. dicētes, q̄ psona liberti perēpta nō pōt hēdi pstari cū eadē cōmoditate, & erit alia trib. sicut dicemus in vsufructu. in l. si vsusfructu mihi in biennū. ꝫ. de vsufr. leg. Sed certe hic fuit legata proprietas, non vsusfructus, & eadē pprietas pōt hæredi pstari, & cū ea commoditate, qua pōt præstari defuncto. Quare dic, q̄ hic n̄ fuit trib. legata, sed fuit iussus emere tribū, & sic tenet ad factum, & post morā tenetur ad interesse, seu æstimationē, q̄ dic plene, vt ē de leg. 2. l. Titia. §. Seia. & ibi dixi.

ADDITIO.

a Patronus. Alciat lib. parergon, cap. 16. I. M.

1 *Dictionis, vsque, variæ acceptiones.*

1 a **Sempronio.** † Dictio, vsq;, a qñ ponit ad determinandū pdia discōtinua, ponit inclusiue. h. d. vel aliter. Dictio, vsq;, ex ꝯiecturata voluntate defuncti ponit inclusiue ēt si adijciat pdio, q̄ de necessitate est separatū a termino. h. d. Sed præcedens summario plus placet. No. q̄ dictio, vsq;, ponit inclusiue S. fc. q̄ met. cau. l. si cū exceptione. §. quatenus & l. fi. de senato. & l. a Caligato, C. de nup. & auth. q̄ eis, de procu. & auth. q̄ locū. C. de do. cā mor. §. illud ēt. in Auth. de ap. & intra q̄ tpa. Cōtra hoc th op. q̄ ista dictio, vsq;, ponaī exclusiue, l. filiusfamilias. §. 1. ē. tit. 2. Sol. ibi, si aliter acciperetur, resultaret prauus intellectus, & ꝯ legē, hic secus, & hoc pbaī ēt in l. 1. §. 1. an p alij cau. app. vbi ista distinctio pbaī. Op. de l. 1. §. i publico flumine. & l. pe. ꝫ. de fin. vbi dictio, vsq;, ponit exclusiue. Si. n. flumen duret vsq; ad ripā, nō cōprehendit ripa. Sol. duob. mod. Primo, q̄ hoc ex pſumpta voluntate defuncti, qa erat sub cura eiusdē villici, vt ꝫ. eo. l. pdij. §. Titio. & §. seq. & l. Seiæ. §. Tyrāniæ. ꝫ. de fun. istru. istā sol. vī tenere Gul. de Cu. in l. meminisse. ē. de of. pcō. & leg. vbi tractat istā mām. vel aliter, & melius, hic loquit, qñ dictio, vsq;, ponit ad determinādū loca discōtinua. Erāt. n. pdia diuersa, & discōtinua, vt hic apparet in tex. tūc pdiū illud, q̄ ponit in termino, includit sub illa vniuersitate terminata. Rōnes videbitis, ꝫ. Sed i lege ꝯria ponit dictio, vsq; ad determinādā rē ꝯtinuā, & locū ꝯtinuū, & ponit exclusiue. rōnē videbitis incōtinēti. Vt ergo liqueat ista mā, dēīs scire, q̄ ista b mā est in gl. in l. idē, vsq;. ē. de do. & dicit, b q̄ aut tractamꝰ de odio, & ponit exclusiue: aut de fauore, & ponit inclusiue. Et hoc vī tenere Cy. in l. a Caligato C. de nup. Ista sol. nō vī vera, p l. sacculani. §. sunt qdā. ꝫ. de extraor. crim. vbi tractaī de pœnis, q̄ sunt odiosæ, & th dictio, vsq;, ponit iclusiue. Sīe i l. si cū exceptione. §. quatenus, q̄ met. cau. Sed istis potesth rñdere: qa ibi fuit certū de mēte legis, th dico, q̄ ista distinctio nō ē bona, p vnā Decre. q̄ hēmus dicentē in c. qcūq;. §. hæretici aūt. de hær. li. 6. q̄ hæretici, & eorū filij vsq; ad scdam gnationē sunt priuati oī offō publico, nec dicebat plus ista Decr. iō ibi hoc. Sīe mēte legis nō est certū. vñ. est facta scda Decr. declarās illā, & dicit, q̄ itelligaī de scda gnatiōe, e. vt c porrigaī ad nepotes, c. statutum fœlicis recordationis, e. ti. li. 6. & th tractamus de odio, & de odio irrationabili. Quid dicemus? Gui. tractat in l. meminisse. & multa dicit, nō th hēns itellectū. Sed aduerte, scire debetis, q̄ dictio, vsq;, qñq; nō ponit respectiue, & tūc includit de necessitate, l. nā fm. ꝫ. de leg. pstā. & l. 1. i fi. si ta. test. nul. ex. ꝯiuncta l. cum in adoptiuis. §. sed nec articulū. C. de adop. Quid hoc sit dictū, nō ponit respectiue: dic, vt sat. s. i exēplis illatū legum c declaraī. Et qñq; c ponit respectiue ab vno termino, vsq; ad aliū terminū, & hoc ꝯtingit quatuor modis. Qñq; ponit sup loco, qñq; super sede, qñq; sup numero, qñq; sup gradu. de quolibet videamꝰ. Si apponit sup loco, qñq; ponit ad terminādū vnū locū ꝯtinuum qñq; ad terminādū plura loca discōtinua. Primo casu, aut p istā dictionē, vsq;, apponit ad terminandū illud, q̄ pōt ꝯprehēdi, & esse vnum cū terminato, qñq; apponitur vt terminus id, q̄ de necessitate est separatum ab ipso termino. Primo casu, vt si lego fundum vsq; ad illā arborē, vel vsq; ad illū lapidē. Pōt. n. esse, q̄ lapis, & arbor, vel fouea est de fundo, ē. cōi diuid. l. arbor & l. pro regione. in prin. ꝫ. de acq. rer. do. & in isto casu i dubio ponit inclusiue, arg. ad hoc l. 1. § de off. præfe. vrbi. ibi, vsq; ad centesimum lapidē, & cōtinet lapis cētesimus, arg. illius legis, & ar. huius §. vt statim inducā. Fallit, d si ex ꝯiecturis aliud appareat, exēplū in ꝯctib. vltro, citroq; d obligatorijs, vēdidi tibi fundū vsq; ad domū. pt enim esse de fundo Certe ex qūtitate ptij pſumimus, vtrum domus includatur, vel nō, vt Dy. dicit hic, & est tex. cū gl. in l. ip i stīj fontib. ꝫ. de re. iur. Itē qñq; apparet ꝯria mēs ꝯhētiū ex qualitate rei vēditæ, vt si dicerē, vēdo vsq; ad sepulchrū. Nā licet sepulchrū pōt esse de fundo, th qa sepulchrū nō pōt uēdi, nō ꝯtinet: qa resultaret prauus intellectus. l. filiusf. §. 1. sup de le. 1. & in istis casib. ponit exclusiue. Scdo casu, qñ apponit ut terminus illud, q̄ de necessitate est aliud a termino, ut uendo tibi fundū Sēpronianū vsq; ad Titianū: nā de necessitate fundus Titianus nō ꝯtinet in Sēproniano, tunc ponitur exclusiue, l. 1. §. in publico flumine. & l. pe. de flu. Fallit fauore uiæ instruēdæ, l. qdam in testō. ē. tit. 1. Itē fallit, si de uoluntate testōris aliud apparet, ut puta, quia totū erat sub cura eiusdē uillici, ut hic fm Gui. de Cu. q̄ n̄ placet, qa hic est alia rō, ut statim dicā. Si uero ponit ad determinandū certa loca discōtinua, tunc in dubio ponit inclusiue, ut hic est casus in §. nrō Rō, qa tūc ponit ad determinationē cuiusdā uniuersitatis, seu generalitatis: dixit. n. lego oia prædia mea usq; ad tale prædiū. Sub ista gñalitate pōt cōprehēdi locus ille, qui ponitur ut terminus, licet non possit comprehendi sub

ADDITIONES.

a Alc. Dictio, vsq;. No. hic de hac dictione, vsq;, vtrum, & qñ ponatur inclusiue, vel exclusiue, quæ oia bñ no. & vide late per eum in l. meminisse, de off. procon. & qđ no. Bal. in l. post duos. C. de aduo. diuer. iud. vbi de dictione, a, & vsq;, p loā. And. in c. 2. de lib. obla. p Bal. in auth. hoc amplius. in vlt. col. de fideic. aliquid p Imo. in l. filiusfa. in prin. de leg. 1. & Imo. in c. cū dilecti. de do. & contu. & Imo. in l. 1. de cōst. p Iac. But. in auth. hoc ius, C. de pe. cū quo ibi trāsit simpliciter, Sal. & Pau. de Leaz. in cōm. c. cū dilectus. in princ. de finitr. & qd si datū est aliquid in emphyteusim vsq; in tertia gnationem, nūquid stet inclusiue dictio, usque. Imo. q̄ sic, in l. quod dr. de verb. ob. sed vide bo. tex. in c. 2. de hære. in 6.

b Et dicit. Vide Bal. in c. 1. §. hoc autem, qui feu. da. poss. & in authē. hoc amplius. C. de fideicom. & Bar. & Bal. in l. meminisse. de off. procu.

c Qñq;. Dec. in l. sp. nu. 6. de reg. iur. Bar. in l. cū taberna. in prin. ff. de pigno. Maria. Soc. sen. consi. 9. col. 5. cir. fi. consi. 15. col. 12. versi. 4. etiam. I. M.

d Pom. Fallit. Vide ad hoc gl. in l. 1. §. 1. de superfic. tex. in l. quæsitū. §. sed & ipse. ff. de fun. instr. & quod per istum tex. no. Bar. in l. si pater. in prin. ff. de do. Adde bo. tex. in l. 2. com. vtriusq; iud. Are. cons. 60. adde Bal. in l. Paulus. l. 1.

sub generalitate, qñ vnũ pdiũ singulr legat. Est ergo eadẽ rõ hic q est, cum dico, lego pdiũ usq; ad arborem, cũ arbor possit esse de pdio, sicut ille locus sub hac gñalitate. Qñq; dictio vsq;, ponit super tpe, & tunc aduerte. Aut illud tps, qp apponit ut terminus, sub tpe terminato pt ptineri, ut puta, pmitto dare centum vsq; ad calendas Iunij, & tũc ponit inclusiue, l. eum q. §. ita. j. de verb. obl. & l. ad diem, & l. q añ calẽdas, e. ti. Fallit, si resultaret prauus intellect, vt puta, statuto terminũ ad pparendũ vsq; ad diem dñicũ, ille dies ponit exclusiue, qa illo die non pt cõpareri, ita dẽt intelligi l. 2. C. de tẽp. appel. & ext. de dila. c. fi. ad qđ facit, qđ s. dixi, & dẽt exponi exclusiue, qa alias resultat prauus intellectus. Itẽ ex uerisimilitudine, ut pmitto obi dare unam librã carniũ vsq; ad diẽ veneris, ponit exclusiue, qa die veneris carnes nõ comedunt, l. sem p. j. de re iu. & ibi no. qñq; tps appositum, ut terminus p dictionẽ, vsq;, de necessitate separatũ est a termino, v. g. do Titiũ adiutorẽ tutori vsque ad pubertatem pupilli, & volo terminare pupillarem ętatẽ & sic pubertas de necessitate nõ includit, qa est de necessitate separata a termino, s. a pupillari ætate, & tũc ponit exclusiue, l. quęsitum, s. de tute. Fallit si de mente testãtis, vel pheentium aliter appareret, qa tũc ista uerba alr, & impropriẽ assumerent, l. cum filio, j. eo. l. pater Seuerinã, §. pdõnũ, j de pd. & dem. & l. Mela. in prin. ff. de ali. & cib. leg. Prædicta uera, qñ ista dictio, vsq;, apponit ad determinãdũ tpa ptinua. Sed si apponeret ad determinationẽ plurium tpum discontinuorũ, prout ab isto festo natiuitatis vsq; ad tale festum quolibet, anno; tunc indistincte ponit inclusiue, arg. istius §. & p ea, q dicta sunt s proxime circa locum, qa idẽ est iudicium de loco, & tpe, l. vinum ff si cer. pet. & l. fi. de tritic. Qñq; apponit super numero, tunc ponitur inclusiue, nec adhibeo distinctionẽ odij, vel fauoris, l. idest usq;, s. de dolo, & in Authẽ. de app. & j. q tpa, §. illud ẽt. Hoc apparet, qñ numerus apponit circa tps, vt usq; ad x. vel. xx. dies. C. de dote. can. auth. ibi posita. qđ n. s. dixi de tpe, logẽ, qñ tps per numerum determinat, ut s. patet. Rõ hui9 est, qa numerus, q ponitur circa tps ad determinationẽ numeri, đ necessitate includit totũ in se iõ ponitur ĩclusiue. Exẽplũ, pmitto dare tibi decẽ ab hodierna die usq; ad 30. dies, quia illud, qp apponit vt terminus, est 30. istud 30. comprehẽdit in se totũ ex significatione uocabuli, nec in numero pt aliter poni, quin totum comphẽdat. Si. n. diceret, promitto tibi dare usq; ad diem 30. Dices tu dies 30. ptinet solum diem vltimam, non alios præcedentes. Dico, qp esset uerum: si non caderet sub isto membro, quia tũc poneret ad limitationẽ, & determinationẽ gradũum, & qtitatum, de quo dicam j. prox. Item posses dicere vnũ, ut imponam9 primo denario nomẽ, a, vltimo denario nomẽ, b, & dices sic, ab a, vsque ad b. non est dubiũ, qp litera b, nõ ptinet oĩa pcedẽtia, vñ vr, qp ista distinctio non sufficiat. Rñ. si illo modo loqueremur, nõ caderet sub hoc membro, qa nõ poneret ad determinationẽ numeri, sed ad determinationẽ plurium rerum sub vniuersitate cõprehensarũ: iõ esset dicẽdũ, vt s. dixi circa locum. Quarto ponit dictio, vsq;, ad determinationẽ graduũ, & hoc pt esse, uel ad deteriationẽ graduũ, q diuersificant p quãtitates, vt primus, secũdus, vel ad determinationẽ graduum, q diuersificant p dignitates, uel p noĩa successiue, vt filius. nepos, & c. tũc sine dubio dictio, vsq;, ponitur ĩclusiue, l. fi. de sena. & l. duo. C. de qõ & d. c. quicunq;, & c. statutum felicis. de hr. li. 6. & l. a calligato, C. de nup & l si cum excepõne. §. quatenus, s. qđ met. can. Fallit si resultaret prauus intellectus, vel p legẽ, per ea9 quæ dicta sunt. Prædicta, quæ dixi de dictione, vsque, quę est significatiua extremi ultimi, intelliges eodem modo in dictione a, uel ab, quæ est significatiua primi extremi a quo vt ponatur inclusiue, uel exclusiue, secundum præcedentem distinctionem, ita intelligitur in l. a caligato. C. de nup. & l. ratio §. fi. de act. emp.

3 *Error regionis non nocet si de corpore constat.*

a **Libertis.** Error † regionis non nocet, a si đ corpore pstat. h. d. facit l. his uerbis, §. fi. s. de here. instit. Quarto qualiter cõstabat. qp de isto fundo sensent testõr. Item qd in rescriptis, si Papa nominauit Titium de Perusio, cum esset de Assisio. Hæc omnia dixi plenissime in d. l. demonstratio. in prin. de pd. & dem. terig. in l. si quis in fundi uocabulo. s. tit. 2.

ADDITIO.

a Non nocet. Error in regione non nocet, vide tamen c. significante, de rescript. et Doc. in l. 4. sup. tit. 2. et in l demonstratio, de cond. et dem. Ruy cons. 182. nu. 21. lib. 1. cons. 16. nu 13. lib. 2. I. M.

1 *Expensæ refectionis rei pertinent ad hæredem, si ei culpa potest imputari.*

1 **Codicillis.** Legato vsu balnei, vĩr legata oĩa necessaria ad balneum. h. d. † Quæro, vtrũ expensæ refectionis pertineant ad hæredem? Rñ. Aut pt imputari culpa hrđi, cur non refecit, & pertinent ad hrđem: alias secus, l. fundi Trebatiani. in fi. de vsufru. leg. & ibi de hoc.

1 *Testamentum hodie non irritatur per querelam tanquam furiosi, sed tanquam causa non sit vera.*

1 **Claudius.** Alias est l. apud Sęuolam, & hoc intendit. † Rupto testõ p quęrelã non pstant legata, nec si ab intestato fuerant repetita. h. d. Cõcor. l. Titia. s. de inoffi. test. Aduerte & alias dixi, Iaco. de Are. vr dicere, qp hodie ista lex forte est correcta, quia hodie non irritatur testamẽtum per querelam tanquam furiosi, sed tanquam causa non sit vera. Ita tenet Iac. & Cy. refert in auth. ex causa. dixi in l. j. s. de codic.

LEX XXXV.

1 *Legatum si non tenet, nec onus fideicommissi adiectum.*

2 *Consentiens expresse testatori leganti rem suam, potest conueniri ab hærede actione mandati, licet hæres teneatur ad legatum, & nu. 4. & 5.*

3 *Pignus liberatur nudo pacto.*

a 1 **Cum quis decedens.** a Si nõ tenet † legatũ, nec oı.* fideicõmissi adiectũ. h. d. Nullũ dubiũ est, qp legatũ, & fideic. non ualet, sed dubiũ est, qa illa est professa seruare voluntatẽ defunct iquare ergo ex sua pfessione non tenet? Rñ. quia pdõ, sub qua professa fuit, nõ fuit seruata. Quæro, qd b si illa pdõ seruata fuisset, an ista mr teneat? Rñ. si qrimus, an mr teneat ex testõ. Rñ. non, quia non potuit grauari, cũ non esset honorata, & h. d. tex. hic Sed bñ credo, qp tenetur ex professione, quam fecit corã iudice, q hẽt uim stipl'onis. l. cum ostendimus §. fi. de fidei. tu. Idem puto si alibi, q in iudicio mr est confessa rar, & tali modo, quod actionẽ pareret. Vlterius loquit c hic qñ ille, qui non est honoratus, & est grauatus, appbauit post mortem testantis, qd † si testõr legauit rẽ meã, me expsse consentiẽte? Vr, quod ego tenear ex testõ, d. l. Caius. s. de pig. ac. quia ibi non piudicat sibi, qa se subscripsit vt testis. in testõ, secus ergo si alr subscripsisset, ut psenõens. Pro hoc s. de test. tu. l. ex sñia, & l. uxori, §. j. j. de fal. & l non putauit. §. si qs sua manu. s. de pitab. istæ leges, licet multũ faciãt, tñ nõ stringũt, nã l. Caius. dicit, qp p plententẽ si agatur hypothecaria, inducit exceptio, sed qõ nr̃a loquitur, ut p consentientem possit induci actio, & idẽ aliæ leges, quæ non faciunt, qa ibi grauabat illum in eo, quo poterat illum grauare, ut dando eum tutorem, uel exhr̃dando, & consensus operat, ut remoueat ab accusatione, uel querela, facit pro ista parte l sicut. § vẽditionis s. quib. mo. pig. uel hyp. sol. Certe nec illa lex facit, qa ibi mihi pręiudicat psensus. ut exceptione repellar, seu † ut pignus uideatur liberatum, qp põt fieri nudo pacto. sed qp p me talis consensus vere pr[illegible] ut p[illegible] ag[illegible] p me actione personali, adhuc non est pbatum. Quid dicemus? Bñ non puto, † qp actione ex testõ talis grauatus possit conueniri, qa cũ non sit honoratus, non valet, vt hic, & l, ab eo. C. de fideic. & C. cõia de leg. l. 1. cum si. Item ab illo legatario, cui iussus est dare, non uideo, quod aliqua actione possit cõsentiens conueniri, quia cum eo nihil est gestum. licet sit gestum cum testatore. non est ergo materia, ex qua oriatur actio, uel obso. l. quæcunque. de act & obli. Sed quid erit? Puto g quod si † cõsentio testatori leganti rem meam, talis consensus mã datum inducit, l. 1. & 2. sup. man. cum alias testator præcipue relicturus nõ fuisset, nisi consensissem, ideo puto, qp hrs testatoris teneatur ad legatum, l. si duobus, §. j. sup. de leg. 1. sed habebit actionem mandati p consentientem, quam poterit cedere legatario, l. quidã cũ filium, sup. de hær. instit.

ADDITIONES

a Pom. Cum quis decedẽs. Adde, quod põt aliquis grauari fideicõmisso in restõne legati, vel alienare sua, si ipse cõsensit, secundum Imo. cons. 266. inci. in; themate aperte, in ver certum est autem, quod illa.

* Scripsi cons. 88. nu. 25. I. M.

b Ale. Quæro, quid. Vide Bar. in prin. de verb. obl. & Bal. l. 2. § uoluntatem, sol. ma. & in l. tale pactum. §. fi. de pac. & in c. 1. §. si quis feudum, si de inuest. lis or. inter do. & in c. imperialis, in prin. de prohi. feu. al. per Lot. & dom. Bar. hic alle. & sequitur Bal. in suo consi. 271. in prin.

c Barb. Vlterius loquitur. Et de ista q. vide Pe. in consi. 357. vbi alle. dictum Bar.

d Ale. Teneat ex testõ. Vide Bal. in l. senium. C. q. test. fac. pos. & in l. cũ alienam. C. de leg. adde melius Bar. consi. 211. inci. quidã sibi hæres instituit filios.

e Ale. Non præiudicat. Vide Bar. & Imo. in l. quæ dotis. sol. mat. Bar. in d. l. senium.

f Videatur. Tiraq. de legib. connub. gl. 3. 138. I. M.

g Puto. Paris. cons. 2. nu. 20. lib. 3. Ruyn. consi. 2. in fi. lib. 1. scripsi cons. 39. n. 19. I. M.

a **Qui testamento.** a Promissio facta contemplatione certi emolumẽti, ipso cassato nõ tenet. h. d. Opp. qp inuito testatore post mortem eius debeatur expromissione, l. fi. in pri. de sol. ibi fuit facta promissio interuiuos non contemplatione alicuius legati, uel ultimæ uoluntatis, secus si contemplatione legati, quia tunc limitatur secundum naturam legati. l. j. §. si quis sub conditione, ut le. no. caue. Op. de l Statius. đ iure fis. Sol. Ibi est speciale in odium hęredis suscipientis in se tacitum fideicommissum.

ADDITIO.

a Qui testõ, Ruy. cõs. 182. nu. 21. li. 1. cons. 16. nu. 13. li. 2. scripsi cõs. 337. nu. 80. I. M.

1 *Verba directa in codicillis trahuntur ad fideicommissum.*

2 *Verbũ, uolo, est directũ, uel obliquũ, secundum naturam eius, cui adijcitur.*

3 *Abbati vendicanti hominem monasterij, quia dominum appellabat, nõ sufficit ad uictoriam.*

a 1 **Seiam.** a Verba † directa in codicillis prolata trahuntur ad fideicommissum. h d. Idem in l. Scęuola. j. ad Treb. & no. in l. verbis. sup de uulg. & pupil. sed Iaco. de Are. dicit, qp hic non fuerũt verba directa, sed obliqua, qa dixit, volo; sed dixi alias, 2 qp verbum, volo, nõ est directum, nec obliquum, nisi sm naturam eius cui adiicit, qa si adijceretur verbo directo, esset verbum directum.

ADDITIO.

a Ale. Seiam. Vide in l. verbis. de vulg. & pupil. & de intellectu huius §. vide Ang. in l. j. cum seq. de inius o test. Adde Pau. de Cast. consi. 356.

ctum,si uerbo obliquo,esset obliquũ.vidistis in l.Apud Aufidiũ.
3 de op.leg.Item opp.quibusdã modis,vt in gl.Vltimo no.sol.† gl.
q incipit patronum.facit ad q.de quodam Abbate, q uendicabat
quendam in hominem monasterij,& inter alia dicebat,q ille vo
cabat eum dñm.Certe sibi hoc non prodest,qa debet intelligi do
minus quo ad honorem,ut hac gl.quod no.

Pater Donatario obligato põt imponi onus fideicõmissi, tanquam debitori.h.d.

Nuptura. Qui stipulat̃ dotẽ sibi reddi mãdato mulieris, ĩ dubio p̃sumit̃ vt minister adhibitus.h.d.Op.gl.de l.j.C.de iu.dot.dic,ut ibi dixi in l.quæ dotis.s̃.sol.mat.

1 *Confessio debiti facta in testamento,si testator iurat,vel iurasse se dicit,probationem inducit.*
2 *Testamento,in quo fit mentio de alio instrumento,probat contra testatorẽ,vel eius hæredem.*
3 *Testator,qui in testamento confessus est se vsuras extorsisse,si conualescat,an possit conueniri.*
4 *Confessio facta per patrem in testamento,præiudicat filio.*
5 *Cõfessio testõris confitẽtis præsente parte,vel notario stipulãte p alio,pbat.*
6 *Confessio in dependentib.ex mero uoluntate confitentis,p̃iudicat confitẽti.*
7 *Confessio testatoris facta in testamento quare non probat,nisi sit iurata,cũ tamen si confiteatur in libro rationum,probet.*
8 *Iuramentum habet vim clausulę,omni meliori modo,&c.*
9 *Confessio testatoris facta in testamento,quando nõ probat,sed fideicommissi petitionem inducit,an iste fideicommissarius alijs præferatur.*
10 *Hæres debet seruare iuramentum defuncti.*
11 *Vir dicitur adultus.*
12 *Statutum faciens mentionem de uiro,qualiter intelligatur.*

1 a **Codicillis.** Cõfessio † debiti facta ĩ testõ,[a] si testõr iurat, vel iurasse,se dicit,probationem inducit.h.d.
2 Opp.† si testm̃ facit mentionẽ de aliquo instrõ,nõ pbat,nisi aliđ ostendat,auth.si qs in aliquo documẽto.C.de eden.Rñ.verũ est,q nõ pbat ꝯ aliũ,sed ꝯ ipsum testõrẽ,vel eius hrẽdem bñ pbat.Opp.de l.rõnes.C.de prob.Sol.ibi nõ faciũt fidẽ rõnes ꝯ aliũ:sed ꝯ scri
bentẽ sic.Opp.j.px.§.vt Sol.ibi videbitis.Opp q ista verba nõ faciant pbõnẽ,sed inducãt petitionem fideicõ.vt j.eo.l.Lucius.§.Sẽproniæ.& j.de au.& arg.leg.l.qui vxori,& s̃.ti.2.l.si creditori,
b & s̃.ti.j.l.Lucius Titi⁹ testõ ita cauit,§.q sqs,a.Videte,[b] dñt qdã q hic dicit credẽdũ,est verũ.ut tñ non inducat cãm depositi.sed vt inducat fideicõmissi petitio,& sic ꝯcordat legib.ꝯrijs.Alij dñt,& hæc vr̃ verior opi.hic iõ inducit pbõ,qa testõr iurauit.& hoc s̃m vnã interp̃tationẽ,q̃ facit Ro.vel dixit se iurasse s̃m aliã interp̃tationẽ,q̃ cõiter habemus in tex.qđ est no.ad qđ facit.C.de pb.aut.
c qđ obtinet,in corpore vñ sumit.Hæc faciunt[c] ad q.no.† testõr ꝯfi
3 tetur se habuisse de bonis tm̃,vel đ vsuris tm̃,postea cõualescit,an p̃t ad illud ꝯueniri?Pet.format istã qõnẽ,& Cy.refert ĩ l.gñaliter.C.de non nu.pec.& vr̃ tenere,q ex hoc possit ꝯueniri,& ꝯ eum ĩducat pbõ,nam in vltimis volunt.p̃t ꝯhi,l.hrdes palam.§.fi.& ibi no.s̃.de testa.Item ĩ ꝯctib.nõ est locus pnię,C.de act.& obl.l.sicut §.commo.l.ĩ commodato.§.sicut.ista ergo ꝯfessio hẽt vim ꝯfessionis factæ inter viuos,nec poterit reuocari.Non obst.q vlt.volũtas est ambulatoria vsq; ad mortem,qa illud est uerum in ult.voluntatib.dispositiuis,& q̃ stant mere in vltimæ uolũtatis finib.sed ista ꝯfessio hẽt uim ꝯfessionis emissæ inter viuos.Iac.de Bel.in corpore de iureiur.a muñẽte p̃stit.determinauit ꝯriũ,& de hoc vr̃ casus hic,& ibi,nã ꝯfessio non inducit pbõnẽ,nisi iurata,ut hic.Præ
4 terea testõr s̃m † hoc posset priuare filium lrĩma,ꝯfitendo alij se
d debere,qđ sufficeret,[d] & sic apẽrẽt uia malitijs.Præterea si hoc esset verum,omnes leges,q̃ dñt q ex tali ꝯfessione inducat̃ fideicommissum,male dicerẽt,qa tũc demum posset ĩduci fideicom
e missum,qñ đ debito ñ ꝯstat,[e] sed s̃m hoc ꝯstaret de dbito,ergo ñ
f dẽt iduci fideicommissum,qđ tñ ẽ falsum,[f] l.creditori.s̃.de leg.1.& l.Lucius.§.1.j eo.& l.Lucius.§.qsqs.s̃.ti.1,& l.Aure.§.fi.de li.le.
5 p hoc facit extra,de succ.ab inte.c.fi.Prædicta † vera,nisi fuisset ꝯfessus notario recipiẽti,& stipulanti p alio,vel confiteret̃ parti p̃n ti.tũc.n.hẽt vim ꝯfessionis inter uiuos,& p̃iudicat,& s̃m hoc bñ loquunt̃ Pet.& Cy.Secus si fieret parte absente,l.censi.§.si qs ab
6 sente.j.de ꝯfes.& l.fi.s̃.de inter.act.Prædicta † uera nisi in his ꝯfessionib.q̃ dependẽt ex mera voluntate ꝯfitẽtis,vt aditio hrẽditatis,vel declatõ animi,qñ præcessit actus ambiguus,l.si aua.C.de iu.
7 delib.& l.vxori.§.fi.s̃.eo.& ibi dixi.Sed ꝯ p̃dicta † op.cũ liber rõnum,in quo testator aliqđ confitet̃,ꝯ ipsum probet.l.rõnes.C.de pb.quare non pbat ꝯfessio ista facta in vlt.vol.Quidã dñt,q rões probant ꝯ ipsum,si no sit nuda a partis pñtia,l.nuda.j.de don.uel dic,aliud est in rõnib.qñ ille actus hr̃ uĩ ad pbõnem,aliud est in
g testõ,[g] qđ fit ad dispõnem principalr̃,iõ testõr vr̃ illa uerba dixisse magis ut disponat,& leget,q̃ ut probationem inducat.Falsu si
8 interueniat iurm̃,ut dixi.† Et est rõ,qñ iurm̃ apponitur,perĩde ẽ,[h]
h ac si diceret,uolo ista uerba habere effectum oĩ modo,quo p̃nt,l.cum pr̃.§.filius,s̃.ti.j.Et est rõ pp religionem,quæ est in iurõ.Et
9 circa istam l.† quæro,utrum in illis casib.in quib.confessio non ĩduçit pbationem,seu fideicõmissi petitionẽ,iste talis fideicõ.alijs præferatur,cum testator ei legauit ut creditori?De hoc habuistis tex.q non.l.q uxori,de au.& arg.leg.licet in ꝯrium faciat j.đ his quib.ut indi.l.cum,qui tacitam,als,post legatũ.§.pe.sed uideo,ut

i ibi dixi.Vltimo no.[i] ex isto.§ duo.Primũ,† q hæres dẽret seruare
10 iurm̃ defuncti,vt hic,& iu corpore,de iureiu.a mo.p̃sti.Nõ intelligas,q p iurm̃ defuncti hr̃s sit periurus,sed dẽt id seruare,quia pbationem inducit.sed qualr̃ intelligat̃,dicam alias.Secundo no.
11 † q cum dico,virũ,intelligo de adulto,ut hic cũ sua gl.alibi vr̃,q vir dicat̃ maritus alicuius mulieris,l.j.& ibi gl.C.de dig.li.12.Quæ
12 ro ergo,† si ista appellatio,vir,apponitur in statuto,vel dictis te
k stium,vel in aliqua dispõne,qualr̃ accipitur[k] Rñ.cñq; ista appellatio,uir,ponit̃ simplr̃ sine aliqua determinatione,tunc intelligo,vir,idest adultus,ut hic;qñq; apponitur ista appellatio vir cum determinatioue,quia dico,uir alicuius mulieris,tunc intelligitur de marito,d.l.1.C.de dign.lib.12.

CONCORDIA.

¶ Codicillis.Pro ꝯcordia aduertet,q defuncti iurm̃ aliud est,& aliud iurm̃ hrẽdis,ideo si defunctus iurauit aliqđ facere,vł dare,nihil p hoc gñatur p̃iudicũ hrẽdib.quia psonale est iurm̃.Ita Bar.in auth.gñalr̃.C de reb.cred.& iureiur.Oppositũ vr̃ m̃ velle s̃m aliquos Bar.in hac l.cũ qs.§.codicillis.tu dic non mereri dici ꝯrius,eo quia vbiq; si bñ inspiciat̃,idem dicit.sed magis aperte se declarat in hoc §.codicillis.Nam verũ dicit in auth.q nullum gñatur p̃iudicium hrẽdib.per iurm̃ defuncti,quo ad periurium.Et cum dr̃ in auth.q nec eius hr̃s,debet intelligi quantum ad periurium,vt in hoc § codicillis.& in l.1.C.com.de leg.& ıpsemet in d.auth.dum subdit istud verbum,non est periurus hr̃s,sed non tamen,ibi d.auth.negat,quin teneatur ad obseruantiam iuramẽti defuncti,licet non sit periurus.Et hoc intelligo,si sit factum,quod de nouo potest expediri per hæredem,&c.

ADDITIONES.

a Ale.Testõ.No.hic materiã,qñ testõr confitet̃ in vlt.uolunt.se aliquid recepisse,& sine iurõ.uide Bal.in repe.l.1.in vlt.col.C.de sacr.ecc.& si interuenit iurm̃,vide eũdẽ in l.fi.ir.vlt.col.C.de nõ nu.pe.& Bar.j.§.px.An.in c.fi.de succ.ab intest.Bal.in l.fi.ff.de reb.eo,cõl.54.& 180.1.li.Ro.cõs.345.& Pau.de C.2.cõs.241.
b Videte Curt.iun.cons.96.nu.3.in fi.Ferrei.l.qui testamentum,de prob.I.M.
c Hæc faciunt.Et de hac q.vide per d.Pe.in c.fi.de suc.ab inte.Bal.in l.mandatum,C.mand.& in l.gñaliter,C.de nõ nu.pec.& in l rõnes,C.de prob.Quid si testator confiteat̃ se habuisse de bonis,vel de usuris tm̃,an possit si postea conualescat,ad id cõueniri.& vide Bar.in l.Lucius,§.quisquis.lo ult.sup.ti.j.& adde q̃ dixi post Bar.in l.ei qui mandatum,in prin.de sol.& uide Rom.in l.stipulatio hoc mõ,de uer.ob.in prin.& uide ad materiam Ant.in c.1.de succ.ab intest.& Bal.in l.gñaliter,hic alle.in 2.q.& in l.1.C.de fal.cau.adie.leg.& Bar.hic adde Ro.in l.ex hac,inf.de don.adde Fed.in cons.64.
d I.T.Quod sufficeret.Adde An.in c.pe.de re iu.Et sic habes ex dictis Bar.hic,qđ cõfessio facta per vnum,non præiudicat alteri.Ita Alex.in cons.109.5.vol.Quod intellige per eundem Ale.in cons.46.col.4.circa fi.eo.uol.dũ alle.Spe.& An.in rub.de cessio.act.§.1.vers.sed nunquid sola confessio.
* Scripsi consi.40.nu.48.I.M.
e Ale.Non cõstat.Et ad Bar.hic adde Bal.in l.si creditoris,C.de fideic.& in l.gñaliter,& ibi Sal.C.de non nu.pe.& Bal.in l.rõnes,C.de pbat.& Pet.de Anch.& Imo.in rub.ext.de test.plene per Ray.in l.ex hac scrip.de do.
f Ale.Est falsum.Contra hoc qđ dicit Bar.videlicet talẽ confessionẽ absq; iurõ nõ inducere probõnem,est gl.in c.quoties cordis oculus,1.q.7.de qua facit magnũ festum An.in c.si cautio.de fi.instr.& eam ibi sequitur Imo.
Ale.Aliud est in testõ.Limita nõ habere locum in marito cõfitẽte se habuisse ab vxore.Ita dicit Bar.in l.Aurelius.§.fi.de lib.leg.& j.§.proxi.
g Scripsi cõs.81.nu.15.Barth.Soc.cons.119.& cons.95.lib.3.Mod.Paris.trac.vsur.nu.35.Dec.consi.536.nu.9.10.vbi declarat,Bartho.Soc.inter consi.Maria.Sen.consi.61.col.3.cons.65.col.3.4.consi.283.col.2.lib.2.vbi dat vnam limit.Ruy.consi.111.nu.17.18.lib.1.idem consi.135.nu.10.lib.1.I.M.
h Ale.Perinde est.In contrariũ facit l.certũ,§.si quis absente,cum ibi no.j.de conf.
i Ale.Vltimo no.Adde Bal.in l.gñaliter,in prin.C.de iureiu.per Io.And.in c.1.de pac.in 6.in nou.& uide no.in l.ex hac.scrip.j.de do.Quid aũt si statutũ dicat,qđ de damno dato stet iurõ dãnũ passi,an isto casu stabit iurõ hrẽd.mortuo dãnum p.sso.Gl.est,ex qua infert Ro.qđ sic in l.pe.gl.vl.iuncto prin.l.ff.ne quis eũ.secus esset in iurõ voluntario,seu iudiciali,quia tunc est electa fides personæ.
k Qualiter accip.Quid cõtineat appellatione uiri.Vide Bar.in l.1.C.de dig.li.12.
* Ruy.consi.44.nu.25.lib.2.Are.consi.64.col.4.in prin.Signor.consi.78.I.M.

1 *Confessio facta inter personas suspectas,etiam iurata non probat,sed intelligitur in fraudem facta.*
2 *Confessio testatoris confitentis se habuisse mille ab uxore facta in testamẽto,etiam cum iuramento,non ualet.*
3 *Confessio testatoris confitentis in testamento se habuisse mille ab uxore cũ iuramento,potest ab eo reuocari.*

1 **Titia.** Si testator confitet̃ se debere non capaci,nõ operatur talis confessio.h.d.† No.q confessio in vltima uolunt.facta ad fauorem non capacis,intellr̃ facta in fraudem,ut hic,& glo.dicit,q hoc in dubio semp p̃sumit̃.Ad idem facit l.testõ.s̃.de pb.& intelligo etiã si talis confessio erat iurõ firmata,als sine dubio non inducit probationẽ,vt possit exigi cã mercedis,ut dixi,s̃.
2 proxi.§.Als aũt incapacitas istius nihil operatur,& lex debet esse
a de casu dubio,l.quod Labeo.ad Car.† Et hoc est vtile ad multas
b q,[a] testõr hẽt[b] vxorem suam secundã,cui plus vult relinquere,q̃ possit

ADDITIONES

a Poma.Ad multas qõnes.Ale.in l.si donatione,C.de colla.consi.18.in 3.vol.& consi.55.in 1.vol.& consi.pen.in 3.vol.& consi.44.in 4.vol.& consi.102.in 1.vol.& cõnsi.8.in 2.dub.Ro.in consi.44.& Bar.consi.59.in 2.vol.
b Ale.Testator hẽt.Vide Bal.contra in l.si donatione,in 1.col.C.de col.q donatio & confessio iurata ad utilitatẽ filij non capacis tenet,p auth.q obtinet,C.de pba.& uide sup.de ali.leg.uel.fi.§.fi.q tenet iũ,qđ hic tenet,& Bald.in l.1.C.de inoffi.do.& Bal.in l.fi.§.fi.C.de epi.& cl.& vide Bar.in auth.si qua,ad Vel,

possit fm formam l.hac edictali.C.de secu.nup.ꝯfiteť se habuisse ab vxore mille.& sic iurauit. Certe nihil valet,qa ꝯfessio iurata facta ad vtilitatē ñ capacis nō valet,& sic vidi de facto. Probať hoc
3 mō,quo ē.ītellexi.Itē facit ad aliud,testōr ꝯfiteť ī testō se habuisse ab vxore sua mille,& sic iurauit,postea viuēs vult illā ꝯfessionē reuocare. Vos habuistis ē.px.§.ꝙ ꝯfessio fcā p iurm inducit pbōnē,& sic ñ possit reuocari, qa trāsit ī ꝯctū a inter viuos. Sed ī q.nr̃a dico ꝯrīū,qa vxor nō ē capax donōnis inter viuos cōstāte mrīmonio,& sic vir viuēs sp posset reuocare.b & iō ꝯfessio dr̃ facta ī fraudē. Sed si maritus esset mortuus,tūc cū donō possit p mortem cōfirmari,hr̃s non posset reuocare,& hēret locum præcedens §.ex his apparet,ꝙ præcedens § & iste non contradicunt.

ADDITIONES.

a Ale.Transit in cōtractum.Vide Ro.in l.si diuortio,de uer.ob.qui alle.Bar.hic,& alias remi.& vide Bar.in l.5. C.de inof.do.& Bar.in l.Seius.ī.f. ad l.Fal.
b Ale.Posset reuocare.Et sic Bar.hic vr̃ velle,ꝙ don.inter vir. & vx.nō firmeť iuto. Contrarium tenet in l.si quis p eo,ī.de fideiuss.& in l.Seius.ī.f.ad l.F.l.& qualiter procedat dictū Bar.hic vide Imo.in c.cū contingat,de iureiu.in 4.mēb.3.q.& sequtur Ang.in l.pe.§.mulier,sol.mat.vbi tenēt,ꝙ illa cōfessio iurata nō possit reuocari. Adde Bal consi.293.li.Pau.de Ca.consi.87.Abb.consi.46.

1 *Dictio,siue,& dictio,seu non inducunt restrictionem.*

Ex his. Verba gñalia pp adiectionē spāliū factā, p dictionem,siue,non restringunť.h.d.vel aliter. Dictio,siue
1 †nō inducit restōnem. Sīl de dictione,seu,habuistis in l.si quis ita,de au.& arg.leg.& ibi istam l non allego.

LEX XXXVI.

1 *Prohibitio alienationis ad alienationem necessariam non se extendit.*
2 *Ista lex quod non habet locum in hærede non faciente hodie inuentarium.*

a 1 **Pater filium.** a Prohibitio† alienationis ad alienationē necessariā nō se extēdit,sed ad volūtariā. h.d.Quæro,quare in prima parte nō dicit, si nō erat aliud,qđ poterat pignorari,sicut dr̃ in scđa. Rñ.qa ī primo casu legis hr̃s nihil quodāmō noui facit,sed vnū creditorē loco alterius ponit,& vnā rē p alia obligat: ī scđa parte legis facit aliqd noui,qa transfert in
2 aliū dñiū rei,qđ p defunctū factū nō erat. Circa scđam ptē legis q
b ro,an hodie b ista lex hēat locū ī hrđe ñ faciēte iuētariū? Certe salua meliori deliberōne puto,ꝙ nō,qa cū teneať ad legata,& fideicōmissa,& debita integra,vt plene dixi in l. in rōne,§ ꝙ vulgo.ī. ad l.Fal.nō pōt dicere,ꝙ nō est aliud in hrđitate,quod solui possit cum de suo soluere teneať. De hac alienatione necessaria habetis in l.peto,§.prædium,ti.j.& ē.ti.2.l filiusfam.§.diui.

ADDITIONES.

a Pom.Pr̃ filium. Ad istum tex.vide Ale.in l.si in testō,in prin.ff.de vul.& pup.
b Ale.Quæro,an hodie.Vide Bal.in l.fi.§.& si præfatam,in 4.q.de iure deliber.vbi hanc l.declarat.

Duobus. Libertus liberti non ꝑtineť applone libertorū. h.d.Op.& vr̃,ꝙ libertus liberti ꝑtineat,vtl.cum pr̃,§.cū inter,ē.n.i. Solu ibi in filio liberti,hic in liberto liberti.Itē ꝯ de l.alimēta.§.fi.ī.de ali.& cib.le. Dicit gl.ibi patet sol.qa ibi nō ꝑtineť liber tus liberti,applone libertorū, licet admittať ad legatū ex vsu testōris. Op.de l.cū pr̃,§.fidei hrđū,ē.ti.j.Sol.vt ibi patet,qa vterq; fuit ibi manumissus ex voluntate primi testōris, hic secus: vel dic,ꝙ ibi scđs, fuit manumissus voluntate primi testōris , hic secus,vt probatur in l.3. de ali.& cib.le.& ibi dixi.

1 *Prohibitiua dispō præcedens dispōnem simplicem facit , vt sequens intelligatur sub conditione facta,si contra prohibitionem factum fuerit.*

a **Filiam.** a Res cōtēplatione pluriū phibita alienari,ad eū ex phib.ptinet,q supest tpe alienatiōis.h.d.No.ꝙ istud fideic.est condōnale,volo,venire,seu vendi,& volo ptinere ad tales,qa intelľr ptinere,l.si vēdanť,iō inspicitur,q superest tpe vēdō
1 nis.Scđo †no.vides hic.ꝙ si p̄cedit dispō prohibitiua , & alia simplr̃ sequť,intelligitur,sequens dispō facta sub conditione, si contra prohibitionem factum fuerit.

ADDITIO.

a Filiam.Dec.consi.215,nu.14.consi.357.nu.1,Ruyn.consi.110,nu.3.libr.2.consi.124.nu.9.li.1,consi.111.nu.4.li.3.consi.198.nu.2.co.

1 *Alienatio probibita ad tempus,videtur esse permissa post tempus.*
2 *Dictum quando limitetur a ratione.*
3 *Verba testatoris enunciatiua futuri euentus,quem testator sperabat venire propter suam dispositionem,non inducunt dispositionem.*

a 1 **Fundum.** a Alienatio† phibita ad tp̄s vr̃ esse pmissa post tp̄s.h.d.Op.de l.peto.§.frater.ē.ti.j.Sol.ibi phibitio alienationis fuit facta simplr̃.hic ī vita. Contra hoc op.ꝙ vr̃, ꝙ licet verba phibitionis videantur collata in vita,tñ rō phibitio-
2 nis vr̃ gñalis,oē tp̄s comp̄hēdēs,dicit.n.†de noīe vestro non exeat
b sed dictum limitať b fm rōnē,l.cū pr̃,§.dulcissimis,ē.ti.j. Aduerte hēo istud ꝯrium p difficili,& dico,ꝙ ista verba,ita.n.fiet,&c.non
3 fuerūt plata p modum rōnis,sed† fuerunt verba enūciatiua cuiusdam futuri euentus,quem testōr sperabat venire pp suam dispōnem,que verba nullo modo dispōnem inducunt,vt hic,& l.Iulia
c nus.§.ex his,ī.eo. Sed si essent c ista verba prolata p modum rōnis qa dixit,iō feci,qa volo hoc,tūc dicerē,ꝙ ista rō,qa gñalior ē,q̄ dictū,declarat dictū,d.§.dulcissimis,& l.hæc act.de cal.& qđ ibi no.

ADDITIONES.

a Fundum.Soc.iun.con.163.nu.5.li.2.Ruy.consi.111.nu.4.9.li.2.I.M.
b Ale. Dictum limitatur. Adde tex.similem in c.si dignitatem,de preb.in clem.ad quod no.Bar.in l.cum hi.§.eam transactionem,de trans.& iste tex.est multū singularis secundum Imo.in l.peto.§.fratre,de leg.2.& ibi vide.
c Sed si essent.Rubeus consi.170.nu.7.li.2.Ale.de Neuo consi.81.nu.4.col.pe.Cran.consi.245.nu.10.in fi.Ruyn.consi 131.nu.4.li.2.Rubeus cōsil.1.nu.12.13.Soc.iun.consi.163.nu.7.li.3.Dec.consi.38.nu.3.consi.422.col.2.in prin.Cur.iun.cōsi.115.nu.24.Par.consi.31.nu.37.lib.1. I.M.

1 *Præceptum iudicis nudum,an liget.*

Iulius Agrippa. Nudū p̄ceptū,vl phibitio alienationis sine cā alienationē nō impedit. h.d.Idē ē.ti.2.l.filiusf.§.diui. Et rō,qa p̄ceptū de nō alienādo ē factū ī fauorē ipsius hrđis,iō ipsemet suo fauori pōt renūciare,fauo
1 ri alterius nō,d.§.diui,& p totū istū §. Ex h.d.Mar.Sil.† ꝙ nudum p̄ceptū iudicis nō ligat,qđ refert Cy.in l. quoties,C.de fideicom. Et hoc intellige verū,si est nudū,qa ē factū ī fauorē partis tm̄:sed si esset factū in fauorē alterius,vel quoquo mō alterius interesset, tūc esset secus,qa tūc nō esset nudum. Op.de l peto.§.fratre ē.ti.j. Quidā dñt. Fateor,ꝙ trāsit ad hrđē extraneū,sed agiť ad interesse, sed tuissa est.Quare dic,ꝙ hic fuit nudū p̄ceptū,ibi nō. De mā alienationis prohibitæ Dy.ponit hic vnam pulchram distinctionem. Cy.tractat in l.ea lege.C.de ꝯd.ob cau.& l.fi. C.de reb.alien.ñ ali. Ego tractaui profunde in l.filiusfa.§.diui.ē.ti.2.

1 *Prohibitus alienare partē suā,nō vr̃ phibitus alienare portionē q̄ redemit*
2 *Prohibitus alienare non videtur probiberi alienare coniunctis.*
3 *Emphyteusim si plures receperūt,an possint adinuicem alienare,remissiue*
4 *Portio semel legitime alienata de cætero alienatur.*
Merum imperium semel delegatum,de cætero delegatur.
5 *Fratrib.trib.institutis,& inuicē grauatis de restituēdo,si unus decedat & iure fideicōmissi eius bonu deuenerūt ad duos,& demū decedat alius,an q habuit a primo vigore fideic.dēatur illi tertio ab isto secundo,remissiue.*

1 **Quindecim.** Qui phibeť alienare partē suā,nō vr̃ phibitus alienare partē,q̄ redemit.h.d. No.
2 primo,†ꝙ istud verbū alii,intelligiť de aliis extra ꝯiūctos. Nam ad ꝯiūctos ī eodē legato ñ refert,& īuicē vr̃ pmissa alienatio;qđ not.
a Et hoc facit ad q.a plures †recepūt fundū in emphyteusim,an pos
3 sint inuicē alienare? Hic,& in l.volūtas.C. de fideic.vr̃ tex.ꝙ sic. In ꝯtrū vr̃ ī l.cū hi,§.si vni,de trās.& ibi hoc retigit Gul.qđ dicemus?
b Nō insto,nec soluo nūc.No.scđo,b †ꝙ postq̄ portio ē alienata hic
4 semel lrīme,de cætero pt alienari ī aliū. Facit ad q. † si merū īpiū ē delegatū a Principe,an de cetero pt delegari? De quo not.ī gl.& p doc.l.j.C.q p sua iuris.& p Gul.in l.j.ē.de of.eius,cui mā. ē iuris. q all.hūc tex.Op.de l.peto.§.fratre.ē.ti.j.& l.vnū ex familia p totū Sol.hic phibuit alienare partē, vñ merito pt alienare partē redempiā,ibi vero phibitio alienationis fuit facta simplr̃.Ista lex facit ad
5 q.†Tres fratres c fuerūt instituti,& inuicē grauati de restituēdo,de
c cessit vnus,& iure fideicōmissi bona eius puenerūt ad alios duos demū decessit secūdus,q̄rit,an qđ scđs habuit a primo iure fideicōmissi,veniat in fideicōmissum,qđ dētur ab ipso scđo illi tertio? Hic tex.facit,ꝙ sic:sed certe hic dicit partem suā. Vidistis aliqualium in l.liberto.§.filiū.ī.ti.j.& in l.Lucius,ī.eo.& dicam in l.Marcellus,§.quidam,& plenius in l.Scæuola.ī.ad Trebel.

ADDITIONES.

a Ale.Facit ad q.Vide Bal.in c.j.circa med.de alie.fe.& Bar.in l.q Romæ,in §.duo fratres,in 10.q.& Bar.in l.si mihi,& Titio,de ver.ob.& in l.j.de impo.lu.descr.li.10.in l.voluntas,C.de fideic.Et pro ampliatione huius tex.vide Bal.& Imol.in l.si in testō,de vulg.& pup.& Imo.in l filius,§.diui,de leg.1.
b Ale.Scđo no.vide Bar.in l.pe.& §.fi.in fi.C.ad Tre.& Bal.ī simi.in l.si quis ad declinādā,C.de epi.& cle.Bal.ī c.j in fi.1.col.de co.q sibi,& hę.suis,& ibi vr̃ text.contra.& Bal.dicit istā l.nō facere in l.1.ī fi.C.ne si.po.ut ibi per eum,& ad Bar.hic adde Frā.de Are.in rub.de pb.& in c.si quis contra clericum,de fo.comp.
c Ale,Tres fratres.Vide Bal.in l.si in testō,sup.de vulg.& pup.vbi dicit,ꝙ hic §.nō habet locum,quando vna pars alicui per ius accrescendi competit.

Relicta pauperibus,vel ad pias causas,quando efficiantur caduca.

a 1 **Tusculanus.** a Fideicōmissum, qđ tenuit a pricipio,si deficit ex postfacto,remanet apud legatarium.h d. Et op.vt gl.& mām huius §.examinaui,ē.ti.j.l.codicillis
1 in pri.† Quæro,an relicta ad pias cās,vt paupib.vel p aīa, efficianť caduca,ita ꝙ remaneāt apud grauatū? Hic vr̃,ꝙ sic. In ꝯtrium facit
b ꝙ dēant ꝯuerti b in aľs cās pias,l.legatū,ī.de usuf.leg.& ext.de test.c.nos qdē.& ibi vr̃ gl.no. Rñ.qñq; testōr pricipalr̃ respicit cām,ꝙ ē,qñ nulli certæ psonæ relīqt in aliquē piū vsū , & tūc talia legata nunq̄ efficiūť caduca,sed in aliū vsū ꝯuertūť, si ille ipleri ñ pt, d.l.legatū,& c.nos qdē. Et idē si relīqt certę psonæ,p aīa,relictum alii si ille non esset,& tūc illa psona defuncta,dabit aliis paupib.p d.ll. Qñq;relīqt vni psonæ,vel collegio magis ꝯtēplōne psonæ q̄ cāæ, & tūc efficit caducū,& remanet penes grauatū,vt hic. Aut dubitať,an respexit magis cām q̄ psonā, & tunc si cā non est exp̄ssa, vr̃ magis contemplatione psonæ,vt hic. Sed si est cā expressa,& psona , tunc in dubio magis puto hoc casu respexisse causam fauore religionis,l.sunt personæ,in fi.de relig.

ADDITIONES.

a Ale.Tusculanus.Vide Bal.in proœ.ffforum,allegantem hūc §.& in l.sicut,§.in decurionibus,quod cuiuscue vniu.nom.
b Ale.Dēant cōuerti. Adde Bal.vbi uide in l.si q̄s ad declinandā,de epis.& cler.& maxime in ver.iuxta hoc q̄ro,qđ si testōr dixit. Adde,ꝙ no.dixit Bar.in l.alimenta,de ali.le.& in l.j.C.de sacr.ecc.& cū Bar.hic ad literam trāsit Pet.de Anc.in cle.2.de re.do.& vide quæ no.Bal.in l.j.in repe.in ver.tertio,quæro,C.de sacrosf.ecc.

Fideicom-

1 *Fideicommissum non solum ex verbis, sed etiam ex mente inducitur.*
2 *Prohibitio alienationis facta contemplatione hæredis, vel successoris ipsius, non impedit alienationem.*

1 2 **Pater.** †Nō solū ex verbis, sed ex mēte testōris fideic īducit h.d. Vel alr, ꝓhibitio†alienationis facta ɔtēplōne hr̄dis, vel successoris ipsius, alienationē n̄ īpedit.h.d. Op. ꝙ tale fideicō. valet. cū sit pfecta ꝓhibitio ɔtēplōne alterius, vt s̄.tit 2.l.filius fa.§.diui.& s̄.ea l.quasi ꝑ totū. Dicit gl.& Dy.nō est fideic.fm verba, sed fm mentē sic. Alij dñt.ꝙ verū est, ꝙ fideic. nō est īter ipsos hr̄des, sed est fideic.inter eorū successores, quorū cā alienatio fuit ꝓhibita. Ego puto, ꝙ nullo mō sit fideic. Nā ista verba, ꝙ successorib. ɔseruet. intelligunt̄ de successore vl̄.l.sciendū.§.pen.s̄.de ędil. edi.& l.sciēdū, in fi.de verb.sig. Tota ergo ista ꝓhibitio vr̄ facta in fauorē hr̄dū, & eorū successorū, vn̄ isti hr̄des alienando ꝑnt suos hr̄des grauare, sicut seipsos, l.vnū ex familia.§.si rem.s̄.ti.1.& alienatio nō impedit, imo plus ꝙ fideic. non vr̄ relictū, vt statim dicā. Op.s̄.ea.l ī prin. Sol.ibi testōr iussit ꝑdia reseruari filijs, & sic certis personis, hic hr̄dibus, quos hr̄des iste heres sibi eligere poterat, quos volebat, & sic incertis personis iussit reseruari.

1 *Verba institutionis ex re certa si sunt relata ad institutum, faciunt ipsum hæredem, si ad aliam, inducunt fideicommissum.*

a **Ex parte.** aVerba instōnis trahunt̄ ad fideicom.h.d.& est not.§.& alibi forte ita nō reperies. Opp. ꝙ imo nō ē ex cā fideicōmissi de manu alterius, sed tanq̄ institutus ex re 1 certa dēt hr̄e illū fundū. Br̄ puto, †ꝙ verba instōnis ex re certa, faciūt quē esse hr̄dē institutū, q̄n verba instōnis sunt relata ad eum, l.1.§.si ex fundo, & l.ex facto, s̄.de hær.inst. sed si nō sunt relata ad eū, sed ad aliū, tūc nō inducūt instōnē, sed fideic. vt hic, qđ not. ꝑꝑ testamēta, in qb. hodie filij debent aliquid hr̄e iure institutionis, si habēt eo modo, quo dixi s̄.dñr habere institutionis iure.

ADDITIO.

a Ex parte. Singulariter nota hunc tex.quo ad intellectum eorum, quæ habentur in §.illud quoque capitulum, in Auth.vt cum de appel.cog.quod filij habēt iure institutionis. Alius tex.est de verbo ad verbum, in l.Lucius Titius, §.fi. inf. eo. ad [illegible] intellectum legis seq. Pau.de Cast.consi.181.

LEX XXXIX.

1 *Verba enūciatiua futuri euētus emissa ꝑpter aliud, nō inducūt dispōnem.*
2 *Idem si directa fuerint ad honoratum, secus si propter aliud, vel si fuerunt directa ad grauatum.*

1 **Pāphilo.** Verba enunciatiua ad grauatū directam dispositionē inducūt.h.d. Opp. †& vr̄. ꝙ ista verba enūciatiua nō inducūt dispositionē, cum sint enūciatiua futuri euē2 tus, vt s̄.l.prox.§.fundū.ɉ.eo.l.Iul §.ex his. †Sol. †Ibi fuerunt verba enunciatiua emissa ꝑꝑ aliud, hic ꝑꝑ se, vel ibi verba enunciatiua fuerunt directa ad honoratū, hic ad grauatum, pro hoc l.gn̄alij, in prin.s̄.de vsufr.leg. Et de istis verbis enūciatiuis videbitis plene, vt dixi in l.ex hac scriptura.ɉ.de don.

1 *Verbum, volo, quando inducat dispositionem.*

a **Propositū.** aVerbū, volo, seu vellē, inducit dispōnē, q̄n a testōre pfert̄.h.d. Videbitis hic, †ꝙ verbū, volo, seu vellē id.cit dispōnē, primū no.ī l.lenii electione.s̄.de leg.j & ꝙ no.ī l.ī vēdēns.C.de ɔhē.emp.Sol.in vlt.volūtatib.& alijs actionib.hn̄ub.depēdētiā d̄ futuro, verbū, volo, inducit dispōnē. secus ī his.q̄ .ncōtinēn dēnt pfici, tūc.n.nō inducūt dispōnē, d.l.serui electione, & no.ī d.l.in vēdēns.C.de ɔh emp.nisi verbū, volo hēat talē determinationē, ex q̄ na posset colligi volūtatē illā pfectam, apud Aufid.ff.de opt.leg.& dixi ī d.l.serui electione, & in rep. plene dixi.q̄ feci, in l.cunctos populos.C.de sum. Tri.& fi.cath.

ADDITIO.

a Barb. Propositum. Et vide quæ notaui in tex.& vide Lud.Rom.consi.30.

Grauatus vltra valorem prælegati, an valeat grauamen.

Duas. Reuocato legato vr̄ reuocatū onus legato appositū.h.d Vos hētis casū expressū ī l.alteri.ɉ. de adi le. Ex hoc tex.colligebat Ro.vnū not.†ꝙ si testōr vni ex hr̄dib. ꝑlegat, 1 & eū grauat vltra valorē ꝑlegati tacti sibi, ꝙ grauamē nō valet in eo, ꝙ est vltra ꝑlegatū. Istud dictū nō est verū, qa pōt grauari tanq̄ hr̄s in eo, ꝙ hēt iure hr̄ditario. Probat̄ in l.Nesennius.ɉ.ad l.Falc. Nec ob.hæc lex, qa hic fuit grauatus gr̄a ꝑlegati, & hoc ꝓstat, vt l.alteri.de adi.leg.vel dubitat, & in dubio ꝑsumit̄ gr̄a ꝑlegati grauatus, Ita pōt intelligi hæc lex, qđ intelligo, si onus adiectū ꝑlegato æqualebat, secus si excedebat: tūc .n.nō intelli̇r grauatus gr̄a ꝑlegati, sed oīmodo, quo melius pōt, l.Lucius.§.Sempronius.ɉ.eo.& l.filiusfa.§.apud Marcellum.s̄.tit.2.ita intelligitur hæc lex.

LEX XL.

Post emancipationē. Grauatus ꝑstare fideic. tenet̄ ad illud insolidū, licet rā ipse, q̄ alius cū eo succedat defuncto alio iure, q̄ defunctus crederet, sed in eadē portione.h.d.Op.& vr̄.ꝙ ꝑ emācipationem nō tollat̄ ius līmū, vt Inst.de leg.agn.suc.§.fin.& l.lege.C.de leg.hær. Sol.illud de iure nouo, secus d̄ iure antiquo, vt hic. Itē dr̄ hic, ꝙ legatū insolidū ꝑstat, nec dicit a quo: q̄ro, q̄s ꝑstabit? Et vr̄, ꝙ patruus tm̄, qa ipse fuit grauatus, vt hic īnuit̄ in prin. In ɔtrium, ꝙ patruus nō teneat nisi ad dimidiā tm̄, est l.cum pr̄.§.cum existimaret, s̄.tit.1.& his qui.sup.de codic. Quidam dicūt hic de rigore, ibi de æquitate. Veritas est. ꝙ hic auunculus succedit in tantā portionē, in quantā testator voluit.& cogitauit, s.dimidiā, licet alio iure successerat: successit.n. de iure ꝑtorio per bonorū possessionē de iure suo, cū testōr sibi restituere credebat iure fideicōmissi. Sed ibi in totū successit ꝑter spē, & voluntatem defuncti, vnde legata minuuntur. De hoc plene per d.Dy.in l.cum pater, §. cum existimaret, sup.tit.1.& ibi vobis plene dixi.

Seiam. Iussus aliquod corpus hæreditarium retinere. pro parte sua retentionem, pro parte cohæredum etiā petitionem habebit.h d.

LEX XLI.

Vxorem. Si verba legati sunt ambigua, causa legati est inspicienda.h.d.

1 *Testator nō præsumitur, ꝙ voluerit hæredem duplici præstatione grauare.*

1 **In testamēto.** †Nō est verisile testōrem voluisse grauare hæredem duplici præstatione h.d. Quærit gl cū in dubio nō præsumātur oneratis, quid erit de istis legatis? R̄n.inquantū legauit scđo, in tm̄ vr̄ a primo adimere, l.cū qō.C.de le.ɔ.de eo.ꝙ habetis.s̄.de leg.j.l.si pluribus. Sol. ibi apparet testōrem voluisse, ꝙ cuilibet deberet insolidū. Itē opp.s̄.tit.1.l.qui duos, §.1.& l plane.§.1.sup.tit 2. Sol.ibi loquit̄ in quantitatib. quæ possunt bis legari, hic non, sed in speciebus.

1 *Testatorem voluisse duram separationem iniungere, non est verisimile.*
2 *Legato generali per minus generale derogatur.*

1 2 **Codicillis** †Nō est verisimile testatorē voluisse durā separationē iniungere.h.d. Vel aliter. † Legato gn̄ali ꝑ minus gn̄ale derogat̄.h.d. Quæro, q̄ est rō, quare ad pr̄em naturalem ii filij, de quibus h.c, pertinēt magis, q̄ ad vxorem? Gl. ponit tres rōnes. Prima ne fiat dura separatio, l.possessionum C.cōia vtri.iud.& ɉ.e.l.§.cōcubinæ. Secundo, quia legatum vxoris est magis generale q̄ legatum libertorum, & ideo generi ꝑ speciem derogatur. Tertia est, quia vxori non relinquitur noiatum, sed generaliter. Sed præcedentes rationes plus placent.

Felicissimo. Generi ꝑ spēm derogatur.h.d. De hoc plene in l.quæsitum.§.fi.de fun.instru.

1 *Verba præsentis temporis restringuntur ad tempus.*

1 **Testamento.** Verba pn̄tis tp̄is restringūtur ad tp̄s testamēti.h.d. Vide gl.q̄ incipit, imo mortis tpe.ibi, sol.vt ibi. Nā ibi ꝑꝑ factum defuncti augentis, vel minuentis relictū, inspicitur tp̄s mortis, secundū Dy. Itē ibi, in l.filię, §.fi.sed ibi contingit ꝑꝑ mutationem, & noui noīs impositionē, quia sunt verba futuri temporis, fm Dy. itē ibi, l.pen. Sed ibi ī accessorijs Istā materiam plene examino in l.si ita, de au.& arg.leg.

Concubinæ. Propter duram separationē vitandam, verbum filij porrigitur ad nepotes. h. d. Materiam istam, vtrum appellatione filiorum contineantur nea potes, dicam in l.a quod si nepotes, sup.de test. tut.

ADDITIO.

a Dicam in l.Melius, in l.liberorum, de verb.sig.

1 *Patriæ appellatione suburbia continentur.*
2 *Legato facto, de eo, quod est in ciuitate, an cōtineātur, quæ sunt in suburbijs.*
3 *Rusticus uēdēs possessiones suas, an uideat uēdere pecuniā, et alia mobilia.*
4 *Consuetudo loquendi præualet in omnibus.*

1 **Legauerat.** Applōne †patrię, ēt suburbia cōtinētur. Itē calendaria, & pecunia ad calēdatiū destinata nō cedūt legato eorū, quæ sunt ī loco.h.d. Vos scitis, ꝙ ciuitas muro finit, vt Florentia, & similes, Perusiū ɔtinet suburbia, & ɔtinētia ædificia.l. nā ꝙ liquide, § pen.de pe.leg.& l.2 ɉ.de verb. sig.
a Modo q̄ro, a si virū.j; dico, vt lego †ea, q̄ habeo ī ciuitate Perusij.
2 Hic vr̄ casus, ꝙ ɔtineant quæ in suburbijs habeo. Dicit.n. hic ī patria, & idē est dicere pr̄ia, & ciuitas, C.si curi.reli.ciui.l.1.lib.12.& de diuersis ꝑd.vrb.& rust.l.fi.lib.11.ita dicit Old. Ego aūt examinaui ī l.2.ɉ.d verb.sig. Et dico, ꝙ habemus distinguere, ꝙ ꝑcedit, vtrum dixerit in Perusina ciuitate, vel ciuitate Perusina, & ibi gl. tāgit. Dr̄ hic, sup.r̄nsum esse, q̄ro, qūo ē r̄nsum? R̄n.s̄.tn̄dit, ꝙ sicut calēdatiū non dēr, ita pecunia ad tp̄s reposita, secus si perpetuo, l.chorus, §.1.& l.fundus.ɉ.e.l.si vxori mūdus.§ cū ita. de au. & arg.
b leg. Iac.de Are.nō placet b ista æquiparatio. Dicit enim ꝙ si nomina debitorū essent scripta in muro, ita ꝙ nō possint separari, certe fm hunc §.cedunt legato, ꝙ est ɔ mentem Iurisconsulti. Vnde dicamus sic. Supra r̄nsum est, vt sicut calendarium non venit in legato, ita nec pecunia, quæ est parata ad calendarium, l. nomen, §.
3 1.sup.e.& hæc est vera sol. Hic formatur vna †qō, quam format Cyn. C. de compen. l. compensationes, in fi. Rusticus vendit possessiones suas, an videatur vendere pecuniā, & alia mobilia? De
c pecunia vr̄, ꝙ non ueniet, c vt hic, nec nomina debitorum, tamen dicit,

ADDITIONES.

a Barb. Modo quæro. Et vide quæ dixi late in c.Rodulphus, de rescrip.
b Non placet. Adde Bal.in l.fi.C.de compen.
c Alex. Non veniet. Si lego possessiones meas, an veniant pecuniæ, & mob. vide Bar.in l.1.sup.de lib.ho.& Bal.in l.fi.ad fi.de compen. & per Gui.de Cu.in l.licet, C.de acq.poss.in 1.col.per Ray.in l.filij.§.fi.ad muni, & adde quod not. Bar. post gl.in l.cum antiquitas, C.de vsufr.

a dicit,* φ vltra montes fuit determinatum ɔ̃trium, quia res mobi-
b les possidentur,b sicut immobiles, ita φ daṫ interdictū vtrobi,&
no.C.vti possid.l.j.&]. de acq.pos.l.1. in prin. tñ Pet. & oēs.Doc.
c dñt,c φ debemus inspicere consuetudinē loquendi, q̃ est vt intel-
ligamus de immobilibus tñ, quæ consuetudo † loquendi præua
let,l.cum delanionis.§.asinam.]. de fun.instr.

ADDITIONES.

a Barb.tñ dicit. Et uide Bal.in l.fi.C. de cōpen.& in l.j.ff.de sta.hom.Doc.in c.pos-
sessiones, de re.ecc.nō ali.& Lu.R.o.in l.j.ff.de acq.pos.& doc. in ru. de cau.pos.
b Alex. Possidentur. Vide Bal.in d.l.fi.& in l.j.ff.de statu.hom.
c Alex.Doc.dicūt.Vide.ad hęc,quæ voluit Bar.in l.j.ff.de acq.pos.vbi determinat,
quod appellatione possessionis veniant mobilia.

1 *Dote cū aliquis dat, & illā alternatiue stipulatur, qualiter competat actio.*

a **Testamento.** a Ex legato reuocato, uel cui renuncia-
tū est, nihil petit. h.d.ſm Do.quæro.q̃ ē
b rō, φ non teneaṫ. Dic φ est triplex, vt in glo. Quæro, q̃n b aliqs dat
1 dotē pro muliere, & † stipulaṫ eā alternatiue, sibi aut mulieri, ista
actio qualr̃ ɔpetat? Rñ. qđ si quidē est extraneus ille, qui dat dotē,
vel ascēdens p lineā mīnā, dico, φ actio integra mulieri q̃ratur, l.
c Caius.s̃.sol.ma. Si uero est pr̃, qui dat dotē, tunc puto,c φ debeant
intelligi ista uerba ordinatim, sicut a iure ponit̃, vt ɔpetat sibi in vi
ta sua, & mulieri post mortē pr̃is competat, uel si aľr fiat sui iuris.
hic.n.est ordo iuris, l.2.§.qđ si in pr̃is.s̃.sol.mat.& l.1. § videamus.
C.de rei vx.act. ſm quē ordinē dēnt p̃dicta verba intelligi. l. cum
pr̃.§.pe.s̃.tit.1.& idē putarē, si pr̃ stipularet̃ copulatiue, sibi & filiæ
d l.Gallus.§.1.s̃.de li.& posth. Vltimo d ista uerba cōsentientib.fra-
trib.&c.faciunt ad quæst.no.per Cy.in l.1.C.de bo.ma.

ADDITIONES.

a Ale.Testamēto.Illum tex.no.alle.Imo.in l.huiusmodi.§.cum pater, de leg.j.
b Ale.Quæro qñ.Et no.hic qñ pr̃,vel extraneus stipulatur.sibi dotem restitui. vi-
de Bar.in l.Caius.,& in l.post dotē,eo.titu. vbi hoc vr̃ tenere gl.in 3.lect. & ibi
Imo.& hæc dicta reputat sing.Pau.de.Ca.in l.eum qui ita,§.que sibi,de ver.obl.
& uide etiam Imo.ibi ad fi.
c Tunc puto.Refert,& sequitur Pet.de Anch.consi.326.inci.in themate proposito
circa fi.uer.non ob.si quis diceret.uide ēt Alex.consi.236.in prin.in 2.vol.& cōs.
24.in 4.vol.& consi.242.vol.j.Imo.in l.3.de le.j.
* Rubeus consi.36.nu.2.consi.129.in fine.Dec.consi.446.in fine.cons. 49.n.11.li.
2.consi.168.nu.13.Roland.a Valle.consi.68.nu.38. I.M.
a Ale.Vltimo.Et de quodam no.dicto Iaco.de Are.hic,uide Bald.i l.fi.in versi.sed
pone,]. de dot.prom.& in l.auia.C.de iu.do.& C.de rei.uxo.ac.l.j.§. videamus,
& illum tex.no.Bal.in ult.col.C.de cond.ob.cau.

1 *Testator si legat vxori usumfructū, & si hæres eam molestauerit, pdat hæ-
reditatē, si hæres eam molestat hæreditatē perdit, & vadit ad cohæredes.*
2 *Grauamen iniūctum legato facto monasterio, ut aliquem recipiat, nō valet.*

Hæres. Onus de aliquo adoptādo, & fideicōmissum in de-
fectū adoptionis iniunctū, non tenet. h. d. & est sin-
a gularis casus. Op.a & vr̃, φ tale fideicōmissum de adoptando, vel
emancipādo teneat, l.si cui.de ɔd.& dem. Dñt quidam, φ nō va-
let grauamē, ut p hoc ille, q dēt adoptari, si nō adopret̃, hēat peti-
tionē fideicōmissi, ualet tñ in se istud grauamē, q̃ soło ē mētitenē
1 da. Et ſm hāc sol. hic est casus notab. ad qōnē † Testōr legat b vxo
b ri e suæ uictū, & vestimēta in domo, & iussit testōr, si hr̃s molesta
c uerit eā, φ pdat dictā hr̃ditatē, nec dicit ad quē deueniat, an dēt đ
uenire ad vxorē, si fuerit molestata ab hr̃de viri? Et vr̃ φ sic, qa gr̃a
vxoris ur̃ priuatus, l. post legatū. §. amittere.]. de his, qb. ut ind. ha-
buistis in l.2.§.si duo fratres, de col.bono. In ɔ̃triū est casus in hoc
§. qa dēt puenire ad cohr̃des, uel substitutos, nō ad uxorē, & hoc
tenet Iac.de Bel.i Auth.de nup.§.si uero. Rñ. ad ɔ̃tria, qa ibi aliqs
fuit priuat⁹ a lege, hic a testōre, Rōnē collige ex tex.isto. Tñ licet
ista sol. sit notabilis, gl. nō stat in ipsa sol. sed dicit, φ hic nullo mō
v3 grauamē de aliquo adoptādo, uel fideicō. iniunctū in defectū
d illius grauaminis. Rō, qa est ɔ̃ bonos mores. Ad l. si cui.d]. de ɔdi.
& dem. iñ. qa ibi loquit̃ in emācipato, hic in adoptiuo. Cōtra hāc
sol. facit s̃. de ɔd. ist. l. si qs ī testō. Sol. subaudi ibi maxime, ut ibi di
cit gl. Itē facit ɔ̃ hāc sol. l. filiusfa.§.ſm vulgarē. s̃. de leg.1.dic, vt ibi.
2 Et ſm hoc † facit aliā qōnē.e Relinquo tali monasterio centum,
e volo, φ recipiat talē in monachū, & si non recipiat, pdat legatū.
Et certe vr̃, φ grauamen de recipiendo nō ualet, sicut de adoptā
do, ut hic. Pro hoc, quia ɔtinet speciem simoniæ, ut dixi in l.1.C.
de his, quæ pę.no. Dicam in l. ille autem. sup. de hær.insti.

ADDITIONES

a Opp.Et uide Bal.in l.j.C.de his,quæ pœ.no.
b Barb.Testator legat. Vide tñ plenius per Ang.& do.meum in l.paterfam.testō,s̃.
de hær.inst.& uide Bal.in l.j.C.de his,q̃ pę.no.qñ testator phibuit,ne molesta-
ret vxorem in l.j.de usuf.& Bal.in auth.cui relictū, C. de indi.uid.tol.vide Bal.
in l.j.C.de his,quæ pœ.no.& in auth.cui relictū,de indi.vid.tol.& quid de mo-
nacho,uide Bal.in d.l.j.C.de his,q̃ pę.no.facit l.pl.C.de le.no.p Imo. in l. prfa-
milias,de hær.inst.& ad no.Bar.hic adde Pa.de Ca in cons.inci.in Chři nomine
amen,antequam uentam ad dicta dubia.adde eundem.Alexā.consi.163.& Bald.
consi.336.in fi.3.lib.Et eundem Ale.in consi.138.in 2.uolum.
c Roma Testator legat uxori.Vide Pau.de Ca.in l.iubemus.§.sane,el 1.in priu.C.
de sacrosf.ecc.Ro.consi.32.2.du.& Barb.consi.2.
d Barb.Ad l.si cui.uide Bal.in l.filiis,C.de inoff.tes.& in l.quamuis, de fideicom.
e Ale.Ad aliam q.Vide Bal.in l.2.C.de insti.& subsli.& Bar.in l.Titio cētum,§.Ti
tio centum,de cond.& dem.

1 *Hæres si sit grauatus vendere Titio, Titius oblato pretio agit rei vendic.*
2 *Dominium non transfertur in legato tacito.*
3 *Bonus uir nō æstimabit tātū dimidiā respū dimidiæ, quātū respectu totius*

Agri plagam. Vno ex his, cui heres iussus est vēdere,
parato emere ɔpetit vendicatio partis.
h.d.ſm intellectu in Dy. Quæro, quid hēr facere legatarius, q vult
petere fundum? Rñ dēt offerre p̃tiū. & emptio hr̃ p pfecta, l. La-
a beo scribit, si mihi. s̃. de ɔ̃h. emp. Quæro, an a oblato † p̃tio habeat
1 vendicationē fundi, qui dēt sibi vēdi, vel an habeat necesse intēta
re actione psonalē ex testō? Dicit Dy quod habet rei vendicatio-
nē ut hic, dū dicit, partē dimidiam eius agri qui legatus est petere.
& petitio ē in rē, actio in personā, psecutio in rē vel ī psonam gr̃a
psequendi rem, l. actio.]. de act. & obl. Item pro hoc, qa dicit, lega
tus, & sic ille fundus dr̃ legatus. Alii dñt ɔ̃trium, qa ille, q est dāna-
tus ad vendendum, est dānatus ad factū, l. ɔsilio. ī fi. de cur. fu. Vñ
non transfert dñium, licet emptio hēat p perfecta. Præterea libe-
ranis est actione ex testō, ergo alter tenet, l. fideiussor. in fi. s̃. tit. a.
& hāc partē vr̃ tenere Cy. in l. r. q. 6. C. cō. de leg. Ego sum cū Dy.
& eius opi. mihi placet. Primo p hūc text, q̃ dicit, petere, ergo agit
b rei vēdicatione, cū petitio dicat in rē.b vt s̃. dixi. Scđo p rōnē, quia
ille, qui est iussus vendere, non tenet̃ ad nudū factum, ita no. p gl.
magnam in l. certi ɔdō. s̃. si cer. pet. immo tenet̃ ad tradendum, &
dñium transferēdum, si dñs est; ut l. in ɔuētionalib. in fi.]. de verb.
ob. & l. ex empto in prin. s̃. de act. emp. Nunc ad propositū, pfecta
emptione tenebat̃ transferre dñium, ergo ex testō tenet̃ transfer
re dñium, cum per simplicē venditionem non sit sublata actio
ex testō, l. si hr̃s. de act. emp. qđ tñ intellige, ut dixi in l. fideiussor. ī
fi. sup. de leg. 1. Cōtra hoc facit qa fundus non est simplr̃ legatus,
2 nec dñium fundi, † & in legato tacito non transfert̃ dominium.
Ita tenet Iac. de Are. in l. seruum filii. § fi. s̃. de leg. j. ɔiuncta l. 1.]. de
serui. le. Rñ immo expresse vr̃ legatum, qa nā verborum hoc im
portat, arg. eius, φ no. p Dy. de uerb. ob l. iciendum, & l. fi. s̃. φ cū
eo. Circa hoc q̃ro, dr̃ hic, φ pōt partem vēdicare, quid si vult totū
vendicare? Rñ. glos. φ pōt per ius accrescēdi. Vltimo † quæro, φ
est arbitrium boni viri, vtrū æstimabit tñ dimidia respectu dimi-
diæ, quantum totū respectu totius. Rñ. non, qa aliud est æstimatio
dimidiæ respectu totius, q̃ respectu dimidiæ, ut l. si qs aliam,]. de
sol. l. φ si vno. §. r. s̃. de in dictis addi. & ideo si esset hæres dānatus
vendere pro decem, & legatarius uelit emere medietatem pro
quinque, non posset, quia interest hæredem insolidum vendere,
per dicta iura.

Sorori. Appł̃one mancipiorum non cōtinentur postea na
ti ex his. Opp. de l. cum pater. § pater filiæ. sup. tit. 1.
vbi partus debetur. gl. ponit duas sol. tene ultimam.

ADDITIO.

a Alex.Quæro,an.Et uide Bar.in l.fideiussor.§.fi.de lega.1.& ibi per Imo. & Bald.
in l.1.C.com.de leg.1.
* Ruyn.consi.25.nu.8.lib.2.& nu.20.dicit φ Bar.hic cōiter approbatur. I.M.
b Dicatur in rem. Adde no.per Imo.& Ang.in l.qui fundum,].ad l.Fal.

1 *Dotans mulierem. si sit extraneus, uel alius, an uideatur dotare de suo.*

a **Pater naturalis.** Pater naturalis dotando filiam in
dubio non vr̃ habere animum do-
nādi, sed magis animum compēsandi cū eo, qđ filiæ dēt. h. d. Opp.
φ pr̃ in dubio videatur dotare filiam de suo proprio pr̃is, vt l. fi. C.
de do. pmis. Sol. Dicit gl. illud verum in patre legitimo & natu-
rali, cuius officium est dotare filiam, secus in patre naturali tantū,
qui dotare non tenetur, vt hic, quam so. no. Cōtra hoc op. φ istud
non debuerit dici. Nam etiam hic pr̃ naturalis a fideicommisso ñ
liberatur, nisi filia ratum habeat. Dicunt glo. sequentes, fateor ta-
men, φ ista ratum habere cogitur, cum eius negotiū utiliter gestū
b sit, dotando eam. Ista lex b inducitur per † gl. nostram ad quæstio-
1 nem, quæ ponit̃ in l. fi. C de do. promi. De extraneo, vł alio dotan-
te mulierem, an in dubio videatur dotare de proprio, vel de bo-
nis mulieris? Et vr̃ de bonis mulieris, per l. Nesennius. sup. de neg.
gest. & l cum post. §. j. de adm. tu. & p hūc §. Ia. de Are. & Cyn. re-
ferendo ibi eum tenet ɔ̃trium, φ in dubio vr̃ dotare extraneus aīo
donandi, l. cum is. §. 2. s̃. de condi. indeb. Non ob. l. cū post. §. 1. & l.
Nesennius, quia ibi loquit̃ in administratore mulieris, qui in du-
bio vr̃ fecisse aīo gerendi negotium. Sed ad istū §. nō r̃ndet̃, & hic
vr̃ casus in ɔ̃trium, quid dicemus? Iste passus vr̃ mihi dubius. Tñ
huic §. pōt r̃nderi, φ hic pater dedit dotem noīe filiæ, & licet stipu
latus sit dotē reddi sibi, tñ noīe filiæ dedit. Quod apparet, qa dicit
de ratihabitione filiæ. Ratum a. hr̃e non posset, non suo nomine
gestum. l. si pupilli. §. sed si ego. s̃. de neg. gest. Vel dic, φ mulier e-
rat obligata ad dotē, vñ pater dando dotem, gerit negotium filiæ,
libe-

ADDITIONES.

a And.Barb.Pr̃ naturalis.Et ad intellectū huius §.vide Bal.in l.neq; mr̃,C.de iu.do.
& in l.humanitatis,C.de nat.li.Sed an eo casu,quo quis dotauit filiā spuriam,pos
sit reuocari,vide no p Bar.in l.fi.§.si a socero,quæ in frau.cre.Et adde,qa Bar.in l.
Mæuius,§.duob.in 3.q.s̃.ti.j.tenet,qđ hodie de iure C.a. pr̃ possit dotare filiā spu
riā,& ibi ēt sequit̃ Imo.& p Bar.i l.fi.].de his,q.b.vt indi.& i d.§.si a socero.Et
qđ pr̃ naturalis si teneat dotare filiā spuriā,tenet Bal.p istū tex.ī d.l.fi.C.de do.
pmi.& Bar.& Imo.ī l.13.so.ma.Sed quod hodie teneatur pr̃ filiā naturalem do-
tar,si est filia innops,tenet Bal.in l.neq; mr̃.de iu.do.sed quarū pr̃ sibi dare ī do-
tē.r̃nde,vt hr̃ i l.2.& auth.ibi posita,& in l.humanitatis,& aut.l3,C.de na.li.&
Bar.in auth.res,q̃.C.cō.de le..p istum tex.qđ filiæ naturali dos nō detur.Adde
an pater,& eius et hr̃s teneatur filiam spuriam dotare,Abb.consi.155.1.lib.
b Ista lex.Ruy.cōsi.145.n.3.li.4.cōs.152.nu.9.li.5.cōs.200.& cōs.223.lib.1.I.M.

liberando illam ab illa obligatione.soluit.n. creditori suo.& hoc innuit hic gl.dũ alleg.l.si opera.de doli excep. Sed opin. Iaco.de Are.loqtur,qñ extraneus ab initio,pmittit dotẽ, muliere nõ obligata.Vel dic,aut ille,q pmittit dotẽ,est debitor mulieris.& vr̃ promittere aĩo cõpensandi,non donãdi.vt hic:aut nõ est debitor,& psumit aĩo donãdi.ita loquit opi.Iac.de Are.& sic qñ est debitor, in dubio vr̃ magis adhęrendum opi.gl.q uideat̃ dotare de pprio mulieris,per hunc §.& quia promittendo dotem pro muliere in illo actu vr̃ gerere negotium mulieris,& ideo de proprio mulieris vr̃ dotare,d.l.Nesennius.de neg.gest & facit opti me l.fi.de peti.hęr. quod no.

CONCORDIA.

¶ In dubio aduerte,q Bar.allegat̃ sibi ɔ̃rius ĩ hac l. Sed pro sol. ut de ɔcordiã,quã posui ad l. Titio cẽtũ.§.Titio gño.ff. de ɔdi.& de. Pro ɔcor.aduerte,q pr̃ nãlis alere tenet̃ filiũ nãlẽ.ſm Bar.in ĩ l. Męnui.§.duob.de leg.2.ɔ̃riũ all.p Ale. vbi s̃. in addi. voluisse eundẽ Bar in hac l vxorẽ.§.pr̃ nãlis Sol.duplex,q in hoc §.pr̃.Bar. nõ loqt̃ de alimẽtis,sed de dote. sed qa dos succedit loco alimẽtorũ,vt p Ale.in add.l. Stichus,hoc ut.vr̃,q ista sol.ñ sit tuta. Iõ tu dic melius,q in hoc §.pr̃,loquit̃ inspecto iure ciui.in d.§. duob. loquit̃ inspecto iure can. Et hanc sol.uidetur dare Bar.ubi sup.

Seium. Restitutio fideicommissi facta ante diẽ alij non pręiudicat.h.d.Simile.in l.cum pr̃.§.filia.s̃.ut proxi. De hoc habuistis plene in l.sed & si alio,§.fin.cum l. seq. j̃.ad Treb. & l.post mortem.C.de fideicom.

1 *Iudex quando condemnat ad confinia vsque ad uoluntatem suam, an hæc voluntas finiatur iudicis morte.*

Sceuola. Rogatus restituere cũ uolet post mortẽ rogat' vr̃.h.d.Opp.de l.fideicõmissa §.q̃q̃.s̃.c.Sol.aliud si dicit,cũ vellet,& aliud si dicit,si volet,ut ibi patet.Opp. q moriẽdo uideat̃ nolle,l.cẽtesimis.§.si ita stipulatus.j̃ de uerb.ob.Rñ. aliud ĩ ɔ̃ctib.v ubi aliud ĩ vlr volũt.ut hic, licet qdã alr senserit,ut no.in l.fideicõmissa.§.sic fideicõmissũ.uer.hoc aũt,s̃.e.Itẽ dubita
1 tur qd si ĩ sñia dixit iudex,Cõdẽno.ut stet ad ɔfinia vsq; ad volũtatẽ meã,finict ne volũtas morte iudicis? Dy.format istã q.in l.fi.C. de ɔ̃h.emp.Ego.examinaui ĩ l cẽtesimis,in §.si ita stipulatus,ver. vltimo formo hic qõnẽ,de uer.ob.Facit ad pdicta,q no. in l. post dotem.sup.sol.mat in 5.lect.& ibi plene examinaui.

Hæredis. Fideicommissum pure relictum põt peti in cõtinenti,& qui vetat satisdationem exigi,non vr̃ fideicommissĩ diem differre.h.d.in summa. Ad hunc §.opp.de l. epistolam.§.fi.j̃.ad Treb Sed ibi aliter de uoluntate defuncti apparet. Ad idem facit quod habuistis in l.filiam j̃.de au. & arg.leg. & in l.fideicommissa.§.si filio.s̃.eo.quod no.

LEX XLII.

Titius. Is,cui cura monumẽti committit̃, ad expẽsas insolidũ nõ tenet̃.h.d Op.& vr̃,q testõr vnũ ex hr̃dib.possit grauare,ita, q alius nõ teneat̃,l.cũ ab vno.s̃.ti.1.Sol.hic ĩ dubio est p̃sumẽdũ, q solum cura monumenti videat̃ imposita, & hoc p̃sumit ex quantitate relicti,& ex quantitate suæ portionis,alias in solidum teneret,si uires hæreditariæ sufficerent.Quærit gl.quo iure compellantur instituti ad ædificandum.Dic,vt in gl.& bene.

LEX XLIII.

1 *Dos fœmina quãta dẽt esse,cũ statuta pvident,quod nõ succedat, sed dotet.*

Si filiæ. Arbitrio boni uiri dos ɔ̃stituit̃, dignitate, & facultatib.testõris.& numero liberorũ pẽsatis.h.d.No.text. ibi,& ait non esse difficile,& c.Op.gl.C.de do. promis.l.1. Solu.tu ibi,& in l.cũ post.§.gener.s̃.de iu.dot.& mãm huius legis videbi-
a tis plene in l.j.s̃.tit.2.Vltimo ista lex facit ad q.† sunt statuta in Ita-
1 lia,q filiæ fœminæ non succedant cũ masculis, sed masculi teneãtur dotare,quanta erit dos fœminę? Certe erit arbitrio boni viri ĩspectis dignitatib.& facultatib.testatoris, & numero liberorum, prout hic dicitur,& l.quæro.sup.de iu.dot.

ADDITIO.

a Vlti,ista lex.No.quod ibi est statutũ,quod filiæ fœminæ non succedãt extãte masculo.qui debeat dotare fili. s,q dẽt dotare arbitrio boni uiri.Et dicit Bal.in l.fi. C.de do.prom.qd̃ et si statutum nõ diceret,q teneat̃ dotare,&c. q tñ ad hoc poterit compelli,ibi et dicit,qd̃ statutum dicens,qd̃ filia dotata excludatur, quod si non fuit congrue dotata,petet supplementum,per illum tex. nisi statutum diceret,quod debeat esse contenta de dote data a patre.

LEX XLIIII.

Si fundus. Non videntur esse in loco, quæ ibi sunt ad tẽpus h d.Concord.sunt in gl.

LEX XLV.

1 *Actio,quæ videatur intentata,an generalis,an specialis, cum quis format libellum simpliciter.*

a **Hoc legatũ.** a Fa vt sit alicui' cã parata,q̃ ad ei' vsum pprĩũ sunt destinata,secus si ad vsum cõem eius,& alterius.h.d. Vel alr, Verbũ,qd̃ se hẽt p prius, & posterius, simplr̃ sumptũ,accipit̃ p prius.h.d.ſm Pet.in tex.ibi, attributũ eẽt id,qd̃ designat esse in vsu mariti,ſm Dyn.Op.de l cũ quæreretur, §.lana.j̃.eo.Sol.vt ibi.Ista lex dicit idem,qd̃ l.Quintus de au.& ar. leg.& ibi declarantur q̃dam circa istam mãm,die vt ibi. Ista lex al
1 legat ad q.† quidã formauit libellum simplr̃, quæro, vtrũ videat̃ pposita in dubio actio gñalis,vt certi ɔdõ, an actio i; ãlis competens pro eo,q petitus.Dñt aliqui Doct.in l.edita.C.de eden,siquidem ex uerbis põt colligi,q̃ actio videatur proposita,statur his verbis:sed si non apparet,vr̃ proposita actio specialiter destinata pro eo,quod petitur,nõ actio generalis pro plurib,competẽs. Et hoc dicunt per istam legem cum si. & hoc satis placet.

ADDITIO.

a Poma.Hoc legatum.Declara,vt per Ale in l.2.in prin ff.de ver.obl. Ad hunc tex. facit l.7 i iæ textores.& ibi per Bal.sup.de leg.1.

LEX XLVI.

1 *Relatiuum,quis vel qui,quando restringat,uel declaret.*
2 *Legatum factum uxori de emptis,& quæ eius causa parata sunt, comprehendit vtrunque.*

Ea tamen. Relatiuũ,quis,vel q, positum sine copula pcedentium significationẽ restringit,sed si co-
a pula apponat̃,augebit.h.d Opp.q relatiuũ,a quis,vel qui, apposiũ sine copula ñ restringat,l.oẽs ppl̃i.sup.de iust.& iu.& ĩ l.cũctos populos.C.de sum.trin.& fi.cath l.oĩb.ciuitatib, j̃.ad Treb.Rñ.qñq;
1 per relatiuum adijcitur aliquid,q † cõpetit cuilibet de pcedenti genere,tunc non ponit̃ restrictiue,sed magis declaratiue, seu demõstratiue,ut in ɔ̃riis:secus qñ relatiuũ,quis,vel qui,refert ad certã spẽm,vt cum dico,Stichus,qui meus est, quia tũc ponit̃ magis demonstratiue,quã restrictiue,l. Stichũ,q meus erit.s̃.ut.2. Sed si p relatiuũ adijcit aliquid,quod nõ competit cuilibet de genere pcedenti distinguit̃,an ponat̃ cũ copula,vel sine copula, vt hic dr̃.
b Quæro,aliqs ĩ legauit ĩ vxori empta,& q̃ eius cã parata sunt,an de-
2 beãt parata tm̃,ita q non empta? Vr̃, q non,quia nã copulatiuæ est,vt comprehendat vtrunq;,l.si hr̃di plures,de ɔdi. insti. In ɔ̃riũ ur̃ casus hic.Dico.q utraq; debẽtur,s.empta tm̃,& parata tm̃. Ad ɔ̃na uidetur ur̃ colligi vr̃ ex distinctione quam dedi in l. sus, qui ducenta.§.vtrum.ff.de reb.dub.ubi tractaui mãm copulatiuę. Et q vtraque debeantur,probatur etiam in l.Quintus.de aur.& arg. le.& sup.l.qui concubinam,in prin.

ADDITIONES.

a Alex.Opp.qd̃ relatiuũ. De materia relatiui,quis, vel qui adde Bal. in l.praecipimus,de ap.& Bar.& Bal.in l.cunctos populos,i prin.de sum.tri.& Bart. in l.oĩs populi,in prin.de iust.& iu.adde de relatiuo,qs,vel qui,Oldr.consi.129.
b Ale.Quæro aliquis.Quid si dico,lego equũ,& arma an intelligatur de armis equi, & etiam testatoris.uide Bal in l.j.C.de uer.sig.& per istũ tex.adde Bal cõs.179. vbi aliam quæstionem decidit per hunc tex.

LEX XLVII.

1 *An admittatur differentia inter emere,& comparare.*

Si quid earum. Vide glo.super verbo,empta, vbi est dña inter emere,& cõparare.Ad hoc gl.alleg.l.j.C.de ɔ̃h.emp.Facit l.1.& quod ibi no.C.de re.per.Sed
1 † ista dña inter emere,& cõparare,in uulgari locutione nõ cadit. Nã emere non vulgarizatur alio mõ,quam cõparare, ideo indi-
a ctis a testiũ,& dictis vulgariũ non admitterẽ istã distinctionẽ. sed ĩ legibus & statutis conditis a peritis, istam distinct. admittimus. Simile dicã in dña, quæ fit inter appellationẽ filiorum & liberorum,l.q si nepotes.s̃.de test.tut. Nam in vulgari illa differẽtia nõ admittitur,ut ibi gl.dicit,& ibi dicemus.

ADDITIO.

a Alex.In dictis.Vide Bal.post Bar.in l.1.C.de rer.perm,

a **Inter emptũ.** a Ad positionẽ spẽi sequit̃ positio gñis, ñ econuerso,h.d.Opp.j̃.de l.prox.§.itẽ interest.ubi ille,q legat empta,non vr̃ legare parata,ergo in empto non inest paratũ.Rñ,ille q legat empta;nõ vr̃ legare parata, s.alio modo,quã p emptionẽ,vt in ɔ̃rio.qd̃ ergo dr̃, in empto nõ inest paratũ,falsum est,immo inest paratũ, ut genus in spẽ sua, non tñ tanquam genus simplr̃ legatũ sit,hoc est oĩa parata,sed tanquam genus,q inest illi speciei.s.oĩa parata per emptionẽ, non alio modo. Vltimo no.tex.cum gl.quia satis bene declarat.

ADDITIO.

a Ale.Inter emptum.Istum tex.alleg.Bar.in l.imperiũ,in 2.colu,C.de iurisdi.om.iu. & Bal.in l.fi.de indi.uid.quod relictum vxori sub nomine appellatiuo nõ transit ad secundam vxorem,& adde tex.& ibi gl & Bar.in l.iurisgentium.§.sed si fraudandi,sup.de pact.

LEX XLIX.

Item legato continentur.

Item interest. Legato gñis ɔtinẽt oẽs spẽs, sed legato speciei non ɔtinetur alia spẽs sub genere contenta.h.d.Opp.s̃ l.si quid earum.§.inter emptũ. Sol ut ibi dixi. Opp.q res,quæ est destinata ad usum, nõ habeatur pro tradita,l.cætera.§.fi.cum l.seq.sup.de leg.1.Sol.ut ibi dixi.

1 *An sit differentiam inter concubinam,& uxorem.*

Parui. No.tex.ibi,sane,&c.Quæro,qd si est dictum, nisi ĩ dignitate.Dic,vt in gl.Ray.in quadam sua disputatione
2 aliter dicit.† Dicit.n.nõ est dña inter vxorem,& ɔcubinam. a Nã
a inspecto iure nãli,ſm,q ius nõ est dignitas.Auth.de mon.§. hinc aũt nobis,qa ſm ius nãle oĩs coitus erat æqualis. Auth.qb. mod. nat.

ADDITIO.

a Ale.Concubinã,Vide Bal.in c.j.in fi.prin.qb.mo.feu.amit.& in l.ẽt,in fi.C.de tutelis.& in auth.si quis.C.de sacrosl.ecc.& in l. si ea condõne, C.de condi. inser.& gl.in l.liberi,C.de nup.& uide ad hunc tex Bal.in l.si qs,& ibi Cy.de epi. & cler,

nat.effi.leg.§.liceat,tñ inspecto iure ciu.fm ꝙ est dignitas,& distĩctio psonarũ,vt s.de post.l.j.est dñia inter vxorẽ, & cõcubinam,cũ mrimoniũ sit solẽnizatũ iure ciu.sed ꝯcubinatus non,sed non est improbatus,l.in ꝯcubinatu.s.de ꝯcub.vbi aliqua dixi,quæ vide.

Si vxori. Op.de l.2.& 3.j.de au.& ar.leg. Sol.intellige istã fm illas,vt ibi dixi. Op.de l.j.§.rectissime,de vent. in poss.mit.Sol.vt ibi dixi.

LEX L.

1 *Iusta,idest perfecta.*

a **Cum filiofamilias.** aIsta est bona lex & sing. Hæc verba,cũ in suã tutelã puenerit,diuersimode intelligũtur inspecta ꝯdõne pferentis,& eius,de quo pferũtur. Idem in verbis similib.h.d. No.tex.ĩ fi.ibi,iustæ ętatis,&c.exponit.i. pfectę ętatis. Hanc legem induco.s. de test.l.1.&
1 †expone ibi,iusta sñia.i.perfecta sententia,prout hic dicitur.

ADDITIO.

a And.Barb. Cũ filiofa.Vide Ang.in l.seruus,ff.de cond.ob cau.vbi est casus similis per eum,& vide Ang.in l.seruus,ff.de cond.ob caus.vbi allegat similem.

LEX LII.

1 *An in legato librorum legalium veniat summa Azo. & Roff.*

1 **Librorum.** Appel.librorum ꝯtinẽtur oĩa volumina in quacunq; mã scripta h.d.† Quæro,qdã legauit oẽs libros legales,an ĩ legato veniant summa Azo. & lib Rof. & sim.& sic an ista scripta dicãtur libri legales,qdã,vt Iac.de Are. dñt,ꝙ nõ,qa ñ sunt libri legales,sed rõnes doc.l.a diuo Marco. C. de qõ. Bĩ dico esse recurrẽdũ ad cõem vsum loquendi,vt j.ea.l.§. ꝙ tñ Cassius. Sed cõis vsus loquẽdi est,vt tales libri appellẽt libri legales,licet qdã libri dicãtur ordinarij, qdã extraordinarij: iõ puto ꝙ veniant in legato,tñ qdã aduocatus vt tolleret istam dubitationem,legando libros legales,ipsos specialiter nominauit.

a **Si cui.** aIn dubio applone lib.intelligĩ de vno volumine,non de lib.numeralib.per quos volumen diuiditur.h.d.

ADDITIO.

a Ale.Si cui.Vide Bar.in rub.inf.de ope.no.nunc.& in rub.sup.sol.mat.

Si Homeri. Hrs librũ legatũ nõ tenet facere cõpleri.h.d.Op.j.e.l.§.sed nec cępti. Sol.vt ibi dicam,

a **Libris.** Libris legatis,non continentur ea,in quibus libri reperiuntur.h.d.

ADDITIO.

a Ale.Libris,Vide tamen tex.in l.auibus.inf.eo.

1 *Statuti verba ambigua intelligenda sunt,secundum cõem vsum loquendi.*

Quod tamen Cassius. Libris legatis chartæ nõ scrip'æ ñ ꝯtinẽt,& chartis legatis ñ ꝯtinẽt libri,nisi alr volũtas eẽt ĩefficax. Itẽ legato chartarũ nõ ꝯtinent mẽbranę,nec ecõuerso.h.d.videtis,ꝙ si aliqs legat chartas,veniãt mẽbranæ ex volũt.defuncti. Contra,noĩa appellatiua sũt ĩmutabilia,vt s.ti.2.l.4.Dicit gl.illud,qñ noĩa appella
a tiua sũt,ꝑrsus diuersa,a nullã ꝯsonãtiã ĩ iure hñtja:sed hic loqt,qñ noĩa appellatiua pñt adaptari ad id,ꝙ testãtor sensit fm ꝯsuetudinẽ loquẽdi. Itẽ op..ista dñia nõ vr vera; qm ẽt mẽbranas appellamus chartas,cui vsui dẽt stari,l.cũ de lanionis,§.asinam.j. de fun.instr. Ro.fatet ꝯriũ, & bñ. Vid glo.q̃ ĩcipit, qa applone chartarũ, &c q̃
1 not.ad ĩterptatiõẽ statutorũ,†qa si ẽ aliqd verbũ ambiguũ,ꝙ hẽat aliud sighatum,dẽt intelligi secũdum communem vsum loquẽ
b di,die,vt dixi b plene in l.Labeo.j.de sup.leg.

ADDITIONES.

a Ale.Prorsus diuersa.Vide Bal.in l.si nomine,C.de test.& Bar.in rub,sol.mat.
* Soc.iun.consi.78.nu.8.9.lib.2. I.M.
b Ale.Dic,vt dixi.Adde Bar.inf.e.in l.non aliter,& in rub,inf.de ope.nou.nunc.& vide quod dicit gl.in l.legatis.§.fi.inf.eo.

Sed nec cæpti. Libri cæpti scribi ñ ꝯtinẽt ap.librorũ: secus si sũt bñ ꝯpletescripti,ñ tñ correcti,vr miniati h.d. Op.s.e.l.j.§.si Homeri.vbi liber ñ ꝯpletus dẽt, Dñt aliq,ꝙ ibi ñ legauit sub noĩe libri,sed sub noĩe corpis. Vl ibi lz liber ñ erat ꝯplet',ẽ tñ ĩ volumĩe redact',& sic erit liber,ex quo faciebat volumẽ,sed erat alio mõ cępt' scribi. Op.dr hic,ꝙ membranæ ñ ꝯtinẽt.ꝯ s.pxi.vbi libris legatis,mẽbranæ ñ ꝯtinẽt.Quidã dñt,hic loqt ď mẽbranis scriptis:vr dic ẽt ď ñ scriptis,si apparet de voluntate defuncti,ꝙ illas mẽbranas ad illũ librum destinauerat.

Chartis. Legato mãto nõ intelligĩt legata mã.h.d Cõtra, immo vr sufficere sola destinatio.l.si nõ sũt.§.qd ergo j.de au.& arg.leg.dicit gl.secus in argẽto. Tu vero dic,vt dixi in l.ꝯria.In mã vero,vtrum destinatio aliquid operetur in legato,dixi in l.cætera.§.fi.cum l.seq.s.ti.a.

1 *Quid legare videtur,qui legat bibliothecam.*

a **Sed si bibliothecã.** aReuoco in dubiũ,qñ qs legat apothecã,seu bibliothecã suã, qd legare videat.Dico.ꝙ ex verbis reliquẽtis,& eius,cui relingt,
1 dẽt hoc ꝑsumi Ex verbis.n.dat doctrina in hoc tex.† Si qs tñ diceret lego bibliothecã,ĩ qua sũt libri,pz manifeste,ꝙ sentit de loco, ñ de libris.Itẽ si dt,lego bibliothecã,vl armariũ de cypresso,qa apparet.ꝙ sensit magis de ædificio,q̃ de libris, sz si qs legat armariũ simplr.tex.vr velle, ꝙ cedũt libri:seu puto ex diuersitate psonarũ hoc dẽre intelligi,qa si scholaris scholari legauit,puto,ꝙ intelliga
b tur de libris,vt s e.l.§.ꝙ tñ Cassius.ĩ fi. Ad hoc a l.plenũ.§.cqtij.de vsu.& ha.l.sed & si susceperit.§.j.s.de in.sed si vnus stationarius legat armarium alteri,tũc vr magis sentire de armario, q̃ de libris & ex qualitate personæ legantis debet inspici,vt s eo.l.cũ filiofa.

ADDITIONES.

a Ad hoc.Par.consi.80.nu.24.li.2.
b Ale.Sed & si bibliothecã. No.de legato ibi,bibliothecæ, seu apothecæ. facit no per Bar.in l.cum pater.§.mensæ.sup.ti.1.

1 *An legato lecto veniat culcitra.*

Sunt tamẽ quædã. Vide gl.q̃ ĩcipit.i.ornamẽtale ẽi,&c. Tene mẽti,qa pluries
a hoe de fcõ vidi.Quæro,qd a si aliqs legat lectũ vxori suæ vtrũ ꝯti
1 neat culcitra b de serico,q̃ qs ꝯsueuit ponere ĩ lecto dieb.festiuis,
b & tpe solẽnitatis.Dñt qdã doc.ꝙ nõ,qa cũ legat vxori suæ vr legare ea,q̃ sibi ꝯgruũt fm qualitatẽ suæ psonæ,arg.l.pen.in prin.j.de alim.& cib.leg.sed non cõpetit viduæ hoc,ꝙ hẽat culcitrã de serico.Et si dr,ꝙ possit nubere. Rñ.ꝙ nõ est verisile,ꝙ testõr hoc cogitauerit,sed quicquid dicant,dico ꝙ culcitra de serico,& oĩa ornamẽta veniunt,casus est hic,& l.fi.§.vxori.j.de au.& ar.le.&,ibi dicitur,& in l.in strato.j.de ver.sig.

ADDITIONES.

a Alex. Continetur culcitra.Siquis legat lectũ vxori, an veniat culcitra de serico, adde Bal.in l.2.C.de leg.ad fi.& Bar.in d.l.fi.§.j.de au.& arg.leg.
b Barb.Quæro,quid.Et vide Bal.in l.in legatis.C.de leg.& l.volũtatis.C.de fidei.

LEX LIIII.

1 *De dictione,hoc amplius.*

a
1 **Si tibi pure.** Dictio,hoc ãplius,a ꝑcedẽtiũ repetitionẽ inducit.h.d.Op.ꝙ †dictio,hoc amplius,ñ ĩducit repetitionẽ.l.si seru' legat'.§.si ita.s.ti.2. Ro.soluit hic, & ñ bñ, dic,vt ibi.Tu tñ ꝑ declatõne ꝑñtis legis & mãę dic,qñq;ꝑfert verbũ,ampli',simplr,& tũc nullã repetitionẽ ĩducit,vt d.l.si seruus legat'.§.si ita.ibi.n.dictio,ampli',refert solũ ad actũ verbi,ñ ad rẽ legatã.Cũ.n.dico,amplius lego,videor dicer.i.ampli' vtor isto actu legãdi,& sic vr dictio cõtinuatiua,vñ forte eãdẽ repetitio. induceret,q̃ dictio itẽ,vt j.e.l.in repetẽdis.Qñq; dictio,amplius,refert ad rẽ terminatã ꝑ nomẽ,vt lego ampli' dote,& tũc ponit ꝯparatiue,& ĩducit repetitionẽ.l.q ita.j.de do ꝑle.q.d.lego dotẽ.& amplius ea tñ,cũ nã cõparatiui sit,ꝙ relinquat formã positiui in extremo vt ibi patet Qñq; dictio,ampli',refert ad aliqd deriãtũ ꝑ ꝑnomẽ, vt hoc ampli',vel eo ampli',tũc si ñ ꝑcedit,qd repetat,ñ repetit,vt l.si seruus legatus.§.si ei.s.de le.j Si vero ĩuenit qd repetat repetit ꝑximũ ꝑcedẽs legatũ,siue sit factũ eidẽ,vt hic,siue diuersæ psonę, vt s.e.l.si sic.& s.de le.j l.si seruus,§.si ita.in fi.§.sed si dixisset, his amplius,vl eis amplius,tũc ĩduceret repetitionẽ oĩum ꝑcedẽtiũ: qa nã pluralis numeri nõ verificat in vno,l.vbi numerus,s.de test. & l.Mæuius.§.eũ.s ti.j.& l.fi.j.ad Tre.Nec est rõ,quare magis referat ad vnũ,q̃ ad aliud.ar.l.j.C.de lib.pret.Et hæc vera,si q̃ramus, an inducat repetitionẽ ipsius rei legatæ.Sed q̃ro,an inducat repetitionẽ qualitatis,vt si ꝑcedat legatũ ꝯdõnale,videat repetisse cõdõnalr;ita ꝙ in sequenti insit ꝯdõ pl.j.co.l.in repetendis,tenet ꝙ sic,& ita ĩtelligit l.illa,Sed q̃ro,qd si legatum ꝑcedat purũ.& ꝑ dictionẽ,hoc ãpli'.ĩducit cõdõnale,an ꝑ primo legato puro videat adijci cõdõ: Gl.ñ bñ firmat.Dy.ꝙ sic,qa fm relĩgt sub cõmẽto,rõne primi,& sic vz fm,vt l.ñ ad ea.de ꝯd.& de.& hoc placet. casus ẽ j.de li.le.l.Aur.§.testõ,el a.Sed q̃ro,si hęc dictio,hoc amplius,ꝑferẽ ĩ codicillis,ad qd refert?Rñ.si qdẽ in codicillis ꝑcedit aliquid ad ꝙ possit referri,ad illud refert,fm ea.q̃ dcã sunt s.qa dcã infrasi pñr loqnũr.Si vero nihil ꝑcedit,tunc refert ad id,ꝙ eidẽ psone relictũ ẽ in testõ,ñ ad id ꝙ relictũ est alijs psonis,d.l.Aur.§.testõ.& l.legata inutilr,in prin.s.n.2.Idẽ si relingt primo ab vno,postea ab eo cũ adiectione,hoc ãplius,ad aliũ relinquat:tũc.n.refert nõ ad ꝑxima relicta alijs psonis,sed ad ea,q̃ sunt relicta eidẽ psonæ.l.legata inutilr.s.de leg.j.Sed si eidẽ esset relictũ,tũc illa adiectio,hoc amplius,nihil operaretur,qa nõ esset,ad qd referatur,d.l.seruus legatus §.si ita.s,de leg.j.Rõnem cogitabis.Idem dico de dictione, plus eadem rõne.Facit s.ti.j.l.cum filius.§.pater.

ADDITIO.

a Ale.Amplius.Quia dictio,amplius,refert ad aliud &c.Adde,quod no.Bar.in l.legata inutiliter,de leg.1.adde Bal.consi.152.lib.2.
* Cuiacius li.8.obseruat.c.36. I.M.

LEX LVI.

Ligni. Appellatione ligni legati cõtinet lignũ cõburẽdi cã paratũ.a terra separatũ spãli noĩe,ñ submissũ, nisi volũtas testõris,vel eius cõdõ aliud ĩduceret.h.d.tuta ista lex fm Ia. de Are.Op.ad §.offilius,j.j.ea.l.de §.Offilius,2.j.ea.l.vbi ea,q̃ hñt nomẽ spãle,nõ cõtinẽtur applone lignorũ.Sol.iste §.logĩ fm propriã sighationẽ,sed §.Offilius.2.loqtur qñ fm cõsuetudinẽ regionis alius inducitur.Sed quid dicemus fm cõsuetudinẽ huius ciuitatis?Mihi vr,ꝙ contineantur sarmenta,& similia.

LEX LVII.

Seruius. Cui est legata mã, non est legatum mãtum.h.d. Sic eꝯ cui est legatum mãtum,nõ vr legata mã, l.librorum,§.quod tñ Cassius,s.eo.quod no.& bene.

LEX LIX.

Qui chyrographũ. Legato ĩstrorũ ꝯtinẽt noĩa debitorũ.h.d.de hoc ĩ l.fuũ fili j.

filij.§.cũ q chyrographũ,ff.de leg.j.Quæro,an legato noĩe videat legata actio hypothecaria,vel eius fideiussio. Dic vt dixi in l.si hæs pecunia.ff.ad Treb.& l.hæres a debitore.ff.de fideiuss.

LEX LX.

Cum quæreretur agni legati.

Seruis,& ancillis. No.tex.ibi,cõ.n.&c. Op.de l.ser uis vrbanis.ff.e.vbi aliud cõtinet,q̃ hic dicat. Sol.ista referunt tñ ad pdicta:qa agaso,vel mulio,q sũt circa cultum prisfamilias,cõtinet app.seruorum vrbanorum, als simplr dicendo serui vrbani,multi alij continentur,vt ibi.

1 *Statuto stante quod dos,quæ est recepta in roba æstimata,dẽat reddi facta detractione medietatis pretij. Si reperitur in instrumẽto, quod mulier dedit dotem in pecunia numerata;& in reb.appretiatis, nec apparet de q̃titate,quid fiendum.*

Lana. In his,q̃ qx pmiscue utiť,illud vxoris cã paratũ nř,q ad eius usum annuũ est necessariũ.h.d. No.tex.ibi,nõ.n.deducto,&c. Quæro dř hic,dẽtur,q ad eius vsum annuum est a necessarium,q̃ro,q̃ro a tpe dẽtur,an p vno anno,an pro plurib.la. de Are.dicit,q p vno. Et hoc innuit tex.q dicit,ad usũ annuũ.l. b nam q liqde.§.itẽ si qs.ff.de pe.le.vbi est similis tex. Hæc lex b facit 1 ad qõ. Cauet statuto,q dos,q̃ est recepta in roba æstimata,† debeat reddi facta detractione medietatis ptij: repiebat in quodã instrõ,q mulier dedit dotẽ in pecunia , & in reb.seu roba appciata, nec apparet q̃tum sit datũ in reb.q̃ro,q̃tum pŭmet datum ĩ reb. H.c vř posse dici p hanc legem tm in roba,seu in reb.q̃tum esset c conueniens mulieri,sm qualitatem[c] suæ personæ,vt hic.pro hoc.s.e.l.si filiæ,& ff ti.j.l.fi.& de iure dot.l.quæro.

ADDITIONES.

a Alc.Quæro.quanto.Vide similem q.in l.si ex falsis,C.de trans.per Bar.
b And.Barb.Hæc lex.Vide de hac q.Bal.in l.si uoluntate.C.de dot.promiss.
c Secundum qualitatem.Vide Bal.in l.si uoluntate.C.de do.promiss.

1 *Quæ sunt ad ornatum fundi.non dicuntur esse ad culturam.*
2 *Expensæ quæ fiunt ad custodiam castri pignorati , non compensantur cum fructibus.*

1 **Prædiis.** Quę† ptinent ad ornatum,vel custodiam fundi.si ptinẽt ad culturã.h.d. Et nõ ẽ aliqs,q nesciret istã a determinat onẽ,q nõ rñderet cõtiũ. Vel dic.a Ornatus,& custodia fundi nõ dř cultura.h.d. Hoc est vtile scire,pp psonas. q̃ castra, & 2 fortalitias pignori recipiũt,& faciẽdo custodiri castrũ, faciũt † expẽsas,& qui sĩam hoĩes tenẽt in castro ad custodiam:nam expẽsę b q̃ fiunt cã custodiendi.non vř fieri b cã culturæ,qd no. pp id, qd dř in l.fundus,qui dotis.s.fam.erc. Nam qlibet possessor ẽt malæfidei expẽsas factas cã culturæ,& quęrẽdorum fructuum,compẽsat cum fructib.vt ibi dř,& sic erit secus in expensis, q̃ fiunt causa custodiendi,vt habes hic.

ADDITIONES.

a Barb.Vel dic.Sed cõtra hac theoric.q̃ ẽt sequitur Bal.in l.1.C.de fruc.& li.exp. dicit Io.esse casum in l.si a dño,§.fi.s.de pet.hær.ar.l.si ita.§.fi.de fun.instr.
* Adde Rom.sin.332,malafides.Mar.Soc.sen.consi.15.col.5.uer.quinimo.Tiraq.de retra.conuentionali §.15.gl.3.nu.25.Dec.consi.430.nu.4. I.M.
b Alc.Non vř fieri.Aduerte,nquantũ Bar.hic voluit,q expẽsę factæ cã custodiæ nõ cõpẽsent cũ fructib.licet illæ repetunť,cõtrariũ voluit Bar.in l.fi.sup.de impen. q opt.vř verior,& hanc firm. e Bal.in l.3.C.de fruc.& li.expẽ.in fi.clarũ est, q possessor malæ fidei de lucit e fructib.expensas factas cã quærendorum,& conseruandorũ fructuũ,l.si a dño.§.fructus,de pet.hær.& l expẽsa custodiæ est hmõi,l.si ita,§.fi.& l.quæsitũ.§.saluianũ,& i l.vtea,i fi.de fun.inst.& l pe & l. fi. de ipẽ. ergo no repetit,sed uenit in fructib.cõputãda & licet illa expẽsa nõ sit facta pprie cã culturæ,vt hic,tñ dř facta cã quærendorum fructuũ,vel cõseruãdorũ.dic. ff.Et ad pdicta vide Bar.in l.fundo.post 7 col.de rei ven.& q ibi dixi.& vide An.& Imo.in l.diuortio.§.impẽdia.sol.ma.& ibi scripsi,& pdicta faciunt ad q.maritus facit expensas in custodiẽdo castrũ dotale,an eas dẽat deducere de fructib. an possit eas repetere,tanq̃ cẽseatur talis expẽsa facta grã rei,non fructuum , Et vide Bar.in l.fin. sup.de impen.& ibi dixi.& Ang.hic ibi,cã culturæ,q no. Adde Ang.in l.diuortio.§.impendia,sol.mat.Vide Bal.in l.1.de fruct.& lit.exp. & in l.fi.Adde,an expensæ factæ pro custodia castri pignorati compensentur cum fructibus Bal.consi.214.3.li.

CONCORDIA.

Prædiis.Pro concordia aduerte,q repeti non põt impensa facta p maritũ pro custodia fundi dotalis,quasi facta grã fructuum,q̃rendorum,sm Bar.in l.q dř.ff.de impẽ.in reb.dot.cõtrium alleg p Do. maxime p Ang.& Christoph.de Nicel.& ambos Imo.in l.diuortio.§.impẽdia.ff.sol.ma.& pfa. Ale.in l.quod dř,prealL.alle.Bar.cõtrari in hac l,cum q̃rit.§ pdijs Soluũt ample pfati Do. Aut impẽsa erat tpalis,vt qa singulo mẽse soluebat custodib.fundi,& pcedat prima opi.de qua in l.qd dř Aut fecit p custodia perpetua, & pcedat scda opi,videantur ibi Doct.qa clare loquuntur. Adde ad Ang.& Do.in l.sumptus.ff.de leg.j.adde etiam,q ista fuit sol.Bar. in l.j.in fi.ff.de impen.in rebus dot.

LEX LXI.

Textoribus. Mutatio artificij ad offm,non mutat substantiam legati.h.d. No.tex.ibi,nõ.n. &c, Op.q legatum sit extinctum,quia tpe mortis non reperiť,q sit testatoris,l Stichum,qui meus erit.s.ti.2.Sol.glo.hoc relatiuum,q refert ad uerbum,fui,& ad illud facit cõdõnẽ , nõ ad verbum,textoribus . Vel dic,vt gl.hic dicit,omnib.Præcedens sol.non vř vera, p l.a.de au.& arg.leg.& l.item legato.§ pe.s.e.vbi oportet,q vxor sit tpe mortis ad hoc,vt legatũ valeat,ita vř hic,q hic textor dẽat esse tpe mortis Sol.fateor cõtrium, sed hic tpe mortis non desinit esse textor. Licet.n.exerceat aliud officium,non tñ p hoc desinit esse artifex:secus si transiuit ad aliud offm,vt ff.eo.l.legatus,§.si ex officio.& hoc vult dicere text.hic,non.n.est aliud,&c.Rationem videbitis in d.§.si ex officio.

LEX LXII.

Qui duos. Masculinũ cõcipit femininũ.h.d.De hoc s.ti.j.l.si ita scripsisset,& ff.de ver.si.l.j.& ibi dixi.

1 *Dictio,item,an semper repetat.*

a 1 **In repetendis.** [a]Vbi psonarũ,vel rerum idẽtitas ẽ,dictio,itẽ,† inducit,repetitionẽ pcedẽtis qualitatis.h.d.Op.& vř,q cõdõ adiecta vni psonæ,nõ intelligat in psona alterius in alio legato repetita,vt l q̃ condõ.ff.de cõd.& de. b l.fi.§.Seio.s.ti.j.Huius timore dicit gl.no.[b] intelligo hic, q fuerint apposita verba repetitiua,vt uerbum.hoc amplius,vel eo ampl'.l.si tibi.& l.si sic.s.eo.cum si.Ista lect.licet sit vera in se,non tñ congruit huic lrę.qa hic loqť de dictione continuatiua, item non aũt de dictione repetitiua,qd dicemus:Bř oẽs Doct.cõter intelligũt c istã legẽ,q hic est psonarũ,vel rerũ identitas,qa eidẽ psonæ legať sub cõdõne,& subdit testõr.Itẽ lego eidẽ fundum,qa ĩtelligiť sub eadem cõdõne.Idem dico,si esset idẽtitas rerũ:qa diuersis psonis legareť eadẽ res,sed si esset diuersitas psonarũ & rerũ,tunc secus. Ita gl.cõ istam sol.op & vř,q dictio,item,induit repetitionem,l.j.i prin ff.de publ.So.vt ibi,& dicã plenius.ff.de dictione,itẽ,& de virtute eius repetitionis dic,vt p Iac. de Belu.in sua dispu.q̃ ponit in d corpore Auth.ti.vt cum de app.cog.circa prin. Tñ nos circa pdicta aliqua pungamus. Et ad declarõnem huius dic,qñq:est psonarum & rerũ idẽtitas p oĩa,qa eadẽ res eidem ab eodẽ hrẽde legať: & tũc si qdẽ hoc fit cõtinuata scriptura,vt lego Titio fundũ Seianum,itẽ lego Titio fundũ Seianũ,nulla inducit repetitio. Sed qd iuris sit,hẽs ĩ l.nõ ad ea.ver.q si pure,de cõd.& de. & de isto casu n.õ loqť hic. Si vero istud fiat ex interuallo,hoc est mediãtib. alijs legatis,vt lego Titio fũdũ Seianũ sub cõdõne. Item lego Seio domũ,itẽ lego Titio fundũ Seianũ.Certe hic nulla inducit repetitio q̃tũ ad cõdõnẽ appositã in legato facto de eodem,immo inducit correctio,d.l.non ad ea . Sed an inducatur repetitio de condõne adiecta in proximo præcedenti legato,dicam ff.Qñq; est idẽtitas ex parte psonæ eius,cui relinqť,& rei relictæ,sed est diuersitas psonarum,a qb.relinqtur,tunc idem , q nulla inducatur repetitio:sed pinde est,ac si in duob.testis esset legatum,l.qd ergo.§ si qs duos s.de lega.j. Et intelligo,si relinqtur a diuersis cohrdib.seu legatarijs:secus si primo ab intestõ,scdo a substituto ; qa tunc dic,vt l.licet.s.de le.j.& isto casu ẽt nõ loqtur hic. Qñq; est idẽtitas psonæ, a qua relinqtur,vt lego tibi Titio fundum sub condõne.Itẽ Seio lego domum,an tũc intelligať repetita cõdõ? Doct.communiter dñt.q nõ. Pro qb.facit d.l.q̃ cõdõ. ff.de cõd.& dẽ. & hoc casu sic n loqtur ista l. Mihi vř,licet pdicta sint vera, q quolibet casu hẽat locũ ista l. Primo n casu,qñ est oĩs idẽtitas,testõr dixit.lego Titio fundum Seianum sub cõdõne,postea dixit.Itẽ Titio fundum Seianum hrs damnas dare esto. Certe intelligiť illis diebus & cõdõnib.casus ẽ hic Nõ obst.ff.de cõd.& dẽ.l.nõ ad ea.& q s.dixi.quia ibi loqtur,qñ verba primi,& scdi legati ad eũ referũtur:vñ nisi intelligeretur correctio, vel duplicatio legati, nihil oparetur,sed in casu nrõ verba primi legati fuerũt relata ad legatariũ , vel simplr plata.ĩ scdo fuerũt relata ad hrdẽ,qa dixit, dare dãnas esto,vñ vř facere cã dubitationis tollẽdę q.d.q prius legaui,hrs det.Merito dico,q dies,& cõdõ vř repetita,casus ẽ hic.Sicr ĩ eo,q ĩterrogat,si pmittit sub cõdõne,& rñdet simplr,nã vř sub cõdõne rñdere,vt Inst. de inu.stip.§ pterea,nisi aliud expsse appareat,l.j.§.si qs simplr.ff. de ver.ob.& hic ẽ verus intellectus huius l.Scdo casu,qñ est idẽtitas psonarum,qb.relinqtur,& rerum,q̃ relinquunť diuersitas psonarum,a,qb.relinqtur,tunc non induciť repetitio,ponẽdo exemplum,vt s.dictum est.Sed si ponas,vt text.ponit,secus. Exẽplum, Titius hrs meus det Seio fundum sub condõne, si nauis ex Asia venerit.Itẽ Sẽpronius hrs dãnas esto dare. Certe intelligiť Sẽpronius grauatus sub cõdõne eadẽ,qa scda rõ,q̃ adijcitur p hãc dictionem,item,est defectiua, & intelligitur repetita res pcedẽs legati cum

ADDITIONES.

a Pom.In repetendis.De ista repetitione,quæ fit p dictionẽ,itẽ,vide Bal.in l.fi.C. de ind.vidui.tol.Pa.de Ca.consi.123.inci.uiso puncto.vide Ang.consil.116.inci.visis,& narratis,in 1.vol.Et illud idẽ tenet,& procedit,ẽt si adijcerentur oĩa pfecta,vt per Pau.de Ca.consi.88.alias 38.inci.viso legato.
* Gomes.§.æque.nu.40.Inst.de actio.Grat.consi.18.num.36.lib.1,Dec.consi.190. nu.5. I. M.
b Barb.Gl.no.Et de ista materia uide Pe.in c,Ioannes,de test.Bar.in l.Seię.§.Caio.ff.de fun.instr.& Io.de Imo.in c.pastoralis,de offi.deleg.in l.quoties,la 2.su. de fideic.& vide Bar.in consi.273.vtrum illa verba,si caste vixerit, apposita vni legato videantur repetita in alijs legatis.
c Alc.Quia eidem personæ.No.de dictione,itẽ,& de dictione,etiam,uide Bal.no.ĩ l.Seiæ.§.Caio,de fun.instr.
d Tamen nos.Scripsi consi.106.nu.25.Soc.consil.92.col.8.Soc.Iun.consi.103.Par. consi.95.nu.31.lib.2.Go.n.in §.penales.nu.39.Inst.de act. I.M.

cũ qualitatib. suis, l. i. in prin. ℨ. de pub. & ibi dixi. & ℨ. ad l. I. l. de vi pu. l. 3. & hic pōt esse verus casus huius l. Tertio casu qñ est identitas psone, a qua relinqtur. sed diuersitas psonarum, qb relinquit, & rei relictæ tunc non inducitur repetitio. vt in exemplo, s. posito qñ p dictionem, item, adijcit oro pfecta, sed si adijcit oro impfecta rōne verbi, vt in exẽplo glo. lego Titio fundum sub ↄdõne, itẽ Seio fundum: certe cũ in hoc scđo deficiat verbũ, lego, intellr repetitũ pcedẽs cum qualitatib. & adiectionib. p ea. q̃ dicta sũt: & hæc vera, nõ tñ p istã l. qa hic fuit repetitũ verbũ, tñ fuit defectiua oro ex parte rei legatæ: tñ hæc l. facit in argm̃ pp idẽtitatem rõnis. Qñq; est idẽtitas psonarũ, & rerũ diuersitas: Exẽplũ. lego Titio fũdũ sub ↄdõne, itẽ eidẽ lego domũ: tũc vr̃ dicere Doc. φ intelligat facta repetitio. l. Seiæ §. Caio. ℨ. de fun. ist. Et ita tenẽt Dy. & Ray. qđ pnto verũ, si sequẽs oro, q̃ adijcit p adiectionem, item, sit impfecta; exẽplum, lego tibi fundum sub cõdõne, itẽ eidẽ domum, secus si dicerẽ, eidẽ lego domum, nã tũc nullã induct repetitionẽ, l. q fundum, s. de ↄh. emp. facit l. 3. §. j. ℨ. vi bo. rapt. & qđ dicã ĩ d. §. Caio. Qñq; ẽ idẽtitas rerum, sed diuersitas p sonarũ, vt lego Titio fundum sub ↄdõne: itẽ Seio eũdẽ fundũ. Certe si non repetit verbũ, lego, intelligit sub eadẽ condõne; secus si repetat, p ea, q̃ dicta sunt, nec ob. l. legatũ. ℨ. de adi. le. qa ibi fit trãslatio, hic ñ. Itẽ aduer-
a te, qa vbicũq; dico fieri repetitionẽ pcedentis dict, a vel ↄdõnis, itellige si repetitio ↄgruit, aĩs secus: exẽplum, legaui vxori meę annuum legatũ, donec honeste & caste vixent: itẽ eidẽ domum, nõ pōt intelligi repetita ↄdõ, donec caste &c. Rõ, qa in pcedẽti legato dicta ↄdõ nõ est extinctiua alicuius legati, sed impediret originẽ p sequẽtib. annis, l. q ↄcubinam. §. vxori. s. eo. Istum aũt effectum nõ pōt operari in seqũtib. p eũdẽ modum nõ ↄgruit, &c. vt s. de lega. j. l. cum pr̃. §. cũ impfecta. Quæro, vidimus, an p dictionẽ, itẽ, inducat repetitio precedẽtis ↄdõnis, seu qualitatis: sed an qualitas adiecta sequẽti legato addat primo. exẽplum, lego Titio fundum itẽ eidẽ domũ sub ↄdõne, an ista cõdõ insit primo legato? vr̃ φ sic, vt dixi in dictione, hoc amplius, s. e. l. si tibi pure, ↄtrium puto, qa illud iõ, qa dictio, hoc amplius, repetit rẽ primo legatã, merito, sibi adijcit cõdõ, sed dictio itẽ, in exẽplo pdicto non repetit rem, sed solum actum verbi, & iõ ipsas qualitates solas repetit, vt hac l. De di-
b ctione, &c, dicemus in d. l. Seiæ §. Caio. Quæro, pone φ testõr [b] plura legata fecit, in omnibus bonis suis filium suum heredem instituit, & adiecit, φ si filius meus decesserit sine filijs, relinquo Titio cẽtum, itẽ relinquo Seio fundum, itẽ Sempronio domum, an in sequẽtib. legatis post primum intelligatur condõ, si filius decedat &c. Et vr̃, φ non, per ea, quæ s. d. sunt, ↄtrium credo. Nam istæ aduersatiuæ, φ si, si autem, & si nides, aduersantur præcedẽtib. & sic important in se quandam orõnem, q. d. filium non grauo plus, si vixerit, q̃ si decesserit &c. Hoc probatur in l. si ita scriptum, s. de li. & posth. in prin. vbi illa verba, si vero filia mihi nata fuerit, important hoc, i. ita φ non filius. Facit. ℨ. de dam. infec. l. hoc amplius. §. de ijs aũt, & φ ibi no. in gl. paruia. In proposito ergo illa oro subintellecta, filium vivẽtem non grauo, refertur ad oĩa sequẽtia, l. talis
c scriptura. §. fi. s. de leg. j. & l. si ita. eo. ti. Secus si dictio [c] aduersatiua apponeretur ad aliud legatum. Exemplum, lego Titio fundum, φ si decesserit sine liberis deueniat in Seium. Item lego Sempronio domum &c. Nam in alijs legatis, quæ sunt relicta ab alio legatario, illa clausula nihil pōt operari, nam clausula illa subintellecta dicit, φ legatarius viuens hẽt, quod sibi est relictum. In pspiciendũ est ergo ad quid dicta clausula aduersatur.

ADDITIONES.

a Alc. Item aduerte. Et idem consuluit Bar. in consi. inc. testõr reliquit vxori habitationem domus, si vitam vidualem seruauerit, item si reliquit eidem oẽs suos pãnos lini, & lanæ, φ in hoc scđo legato non intelligitur repetita condõ viduitatis quia huic sequenti legato non congruit, qa primum legatum hẽat cam successiuam, videlicet, φ hẽs tenetur præstare patientiam, iuxta no. in l. corruptionem. C. de vsuf. secundum legatum est momentaneum, quia statim solõne facta hẽs liberatur, all. pro decisione ista l. fi. §. Seio, de leg. 3. l. Seiæ. §. Caio. de fun. instru. & l. cũ pater. §. cum perfecta. de leg. 2. & refert Bal. in l. fi. C. de ind. vid. adde an idem sit repetitũ si qualitatis, Pau. de Cas. consi. 60. Bald. consi. 193. 1. lib. & consi. 467. de materia huius.

• Scripsi consi. 326. num. 63. I. M.

b Poma. Pone, quod testõr. Vide Cu. consi. 73. in l. legatum, no. circa dictum Bar. hic vide per Arc. & Pano. in c. 1. in vlt. col. de iu. vbi reprobat Bar. hic.

• Soc. iun. consi. 144. nu. 39. lib. 2.

c Alc. Secus si dictio. Adde Bar. in l. si ita scriptum, in fi. prin. & ibi etiam Bal.

LEX LXIIII.

1 *Calendarij appellatione, quid ueniat.*

a **Qui filiũ.** [1] Calẽdarium ↄtinet noĩa debitorũ, & pecuniã ad calẽdariũ destinatã, siue calẽdariũ leget, siue
b a legato excipiat. h. d. No. hic qd sit calẽdarium, b qa hẽs expssius q̃ alibi. Et hoc vidi multoties in testis iudæorũ, vel ipsorũ vẽdõnibus, qui vendunt, & legant cameram eorum, vbi sunt quod no.

ADDITIONES.

a Qui filium Ruyn. consi. 51. nu. 20. lib. 3. I. M.

b Alc. Calendarium. Quid sit calendarium, hẽs hic melius quam alibi. Et ita dicit Bar. licet istum tex. non alleget in l. vxori. l. 4. & in fi. inf. de vsuf. le. bene facit tex. in l. vxorem. §. legauerat. sup. eo.

LEX LXV.

1 *Locatores roncinorum possunt dici mercatores.*

2 *Mutuator non dicitur mercator, nec negotiator.*

3 *Locator possessionum non dicitur negotiator, nec mercator.*

4 *Mercator, seu negociator non dicitur quis per unicum actum.*

Nomina uerbalia non uerificantur in unico actu.

5 *Dos non dicitur mercantia, & non uenit in statuto de mercatore.*

a **Legatis.** a Negotiatores dñr, q cum alijs ↄhunt, secus in eis, qui aliquod exercẽt offiñ, vbi ↄctus non īmi-
1 neret. h. d. No. ar. † ex hac l. φ locatores rõcinorũ pñt dici merca-
b tores, seu negociatores, sm Ia. de Ar. qđ facit ad statuta, q̃ dicũt, φ libris mercatorum credat in certa q̃titate. Circa istam l. q̃ro tres
2 q. Primo † quæro si aliqs est mutuator, vtrum dicat mercator, vel negociator. Hic vr̃ tex. φ sic, qa hic interuenit ↄctus, ergo dr̃ negociator. In ↄtrium est casus ĩ l. si eum. ĩ prin. s. de inst. Ad hãc l. r̃ñdeo qa dẽt intelligi, qñ iteruenit ↄctus vltro citroq; obligatorius, & illa est ppria negociatio, vel mercatura. † Quæro, aliqs non facit alios
3 ↄctus, nisi q̃ locat possessiones suas, & aliorum possessionis cõducit, an dicat negociator, siue mercator. Rñ. non. tex. vr̃ in l. cum villico. s. de inst. Oportet. n. vt dicat qs mercator, vel negociator, φ faciat negocationem q̃stuariam, ex qua aliquid q̃rat, sed pcipere
c fructus de sua possessione, non dr̃ aliqd de nouo querere. Quęro, [c]
4 mercator seu negociator dr̃ vt vidistis, qd † si semel emit pannos, & uẽdit pãnos, vtrum dicet mercator pannorum? Et ur̃ sic, qa procurator dr̃. q semel est pcurator ↄstitutus, & Impator dr̃, q semel imperat, vt no. ĩ j. cõstõne Digesti veteris, & tutor dr̃, q semel ruet l. j. § j. s. de tu. Item expilator dr̃ q semel expilat hẽditatem, ℨ. de ef fr. l. j. §. expilatores, sic ergo q semel mercatur, mercator dr̃, & sic
d noĩa verbalia verificant ĩ vno actu. In ↄtrũ ẽ casus ĩ l. j. dĩ pri., & ibi gl. ĩ verbo, oẽs, s. de trib. vbi sæpius dẽt facere. Ad ↄtria rñde qa ibi loqtur in officijs, q̃ qs assumit ab alio, nõ a seipso, vt dico de Impatore, & de procuratore, & simili. vel qñ assumeret a seipso, si assumeret cum delicto, vt expilatores, effractores, & similes: sed ĩ alijs officijs, q̃ qs assumit licite a seipso, requiritur exercitium, φ sæpius
5 qs fecerit. Et hoc dixi in prima lectione Digesti ueteris. † Facit ad qõ. q̃ iudi de facto, dicit statutum, quod mercatores in mercãtijs
e accipiãt florenos pro tanta q̃titate: quæro, qd in dote, vtrum dos dicatur mercantia? vr̃, φ sic, qa hic est ↄctus vltro citroq; obligatorius. Contrarium dico, qa non est actus quæstuarius. Itẽ qa iste ↄctus non recipit reiterationem continuatam, quę requiritur, vt dicatur quis mercator, vt d. l. j. in pr. n. de trib.

ADDITIONES.

a Legatis. Benuenut. Strac. in tra. de merc. 1. par. nu. 38. & nu. 40. pulchra prosequtur ad declarationem Bar. hic. vbi nu. 46. 48. nouam huic legi affert interpretationẽ. Ripa in rub. extra de ind. nu. 98. I. M.

b Alc. Locatores roncinorum. No. φ locatores roncinorum, siue equorum dñr mercatores, qui dicantur negociatores, vide pulchre Bar. in rub. C. de naui. lib. 10. & ibi hi qui dicãtur candelarij, an facientes candelas, an uendentes tñ, adde tñ secundum An. & Pe. de Anc. in c. fi. de vita & ho. cle. vt refert. Ro. in l. si publicanus §. 1. de pup. quod dĩa est inter negociatorem, & artificem, qa negociator est ille qui rem emit, & non mutata forma illam vendit, vt lucretur. artifex est ille, qui rẽ emit, & mutata forma vendit, vt est qui emit ferrum, & facit enses, vt est tex. 89. di. platũ, qđ no. ad limitationẽ. c. quãquam, de censi. in 6. & no. ad statuta loquẽtia de mercatoribus quia isti appellatione mercatorum non continentur, vt dicit tex. in d. c. perlatum, quod est no. Et adde, φ mercatores proprie dicantur a merce, & iõ emptores seruorum, vel aliarum rerum, q̃ nõ ueniunt appellatione mercis, non dicantur mercatores, tex. est in l. mercis. la 1. de ver. sig. vbi proprie dicũ venalitiarij, & l. mãdatũ. §. j. sup. man. facit l. mercis la 1. & quod ibi no. de ver. si. Cogita, an sit verum, & mutuans pecuniã, qñ dr̃ negociator, vt no. Bal. in l. j. C. de exerci. dicit ẽt An. in d. c. fi. in fi. quod qui emit possessiones, vt fructus vendat, dr̃ negociator. nihil alleg. sed ex tex. in l. si cum villico. de inst. & de dicta dĩa inter mercatorem, & negociatorem, & artificem vide Fede. in consi. 190. qđ incipit, in CHRISTI, &c. de artifice vide qđ scripsi post Bar. ĩ. eo. l. ornatricib. Et an appellatione artificum veniat notarius, vide Ang. consi. 31. quis dicatur mercator, vide Bar. in tra. de test. in ver. de mercatore. & Bar. in l. mariti. §. j. ℨ. de adul. & vide Bar. in pœ. fforum. Et ad no. hic per Bar. vide Pau. de Ca. in consi. 77. incip. in CHRISTI nomine amen, viso puncto. inf. scripto, & alijs, de quib. in eo fit mentio. in t. dub.

c Quæro, vide Bar. in l. mariti. §. quæsitum de adul. & Bal. in l. 2. de const. pe. & Fel. in proœ. Gre. col. fi. uer. quæro limita.

d In l. j. Vide Bal. in rub. de cõst. pe. in fi. & cũ Bar. hic trãsit Pet. de Anch. in c. canonum statuta. in ver. quis dicatur mercator. an autem appellatione mercantis, vel artificis veniat discipulus, vide Bar. in §. ornatricib. inf. eo.

e Dote. Sed quid de legato, vtrum sit negociatio, vel mercantia, dic quod non proprie, & ideo non debet solui gabella, vt tenet Bar. & Doct. post gl. in l. cætera. §. si qui. de leg. 1.

1 *Artificium extinguit nomen officij, non econuerso.*

2 *Officium & artificium, qualiter differant.*

3 *Promittens dare scbacum matum cum pedona, an obtineat si dat cum pedona effecta Regina.*

1 **Si ex officio** Artificium † extinguit nomẽ officij, non econuerso. h. d. & est pulcher. §. Ad declarõnem scias, qd sit offiñ, qd artificium. Contra istum §. op. qa ista mutatio qualitatis nõ extinguit substãtiã legati. l. tutela. s. de cap. dim. dicit gl. hic fuerunt legati serui sub noĩe officij, non sub noĩe pprio. Item op. ℨ. prox. §. sol. ut ibi videbitis. Op. de l. si cui. s. quib.
a mo. vsufr. amit. sol. ut in glo. & bene. Quæro, a quæ sit dĩa inter artifi-

ADDITIO.

a Quæro. Adde Bar. in l. si non sortem. §. liber. de cond. indeb.

a arti ficium, & officium? Dic, officiũ est, qđ hr̃ a nã sine doctrina, sed artificium est, qđ nõ pōt hēri sine doctrina. Quæro, ĝ est tõ, artificium extinguit nomē officij, & non cõ? Dic, vt in gl. & bene. Quæro vltimo, q si mutatur statum de offõ vno ad aliud offm ? Gl. dicit, & bñ, q legatum extinguit, si non extinguit, si mutatur de vno artificio ad aliud artificium, vt hic, & l. textorib. §. c. ita qñ mu

a tai de vno offõ ad aliud offm. Hic §. inducitur qđ ad de ludo scha

a corum, aliqs pmisit dare schacum matum cum pedona, demũ dedit cum pedona facta regina, vel uersa, an videat obseruasse .p.

b missa? Quidam q sic, q a pagamentum dignitatis ñ fit mutatio, b l pe. §. de sena. Alij cõ, q a qñ fit regina, fit mutatio de officio ad artificium: ideo, &c. qa definit hēre virtutem peditis, fm Ric. Mal. vt refert Cy. l. 2. C. de susp. tu.

ADDITIONES.

a Ad q6. Tiraq. de nobilitate, c. 6. nu. 4. Bero. c. qm contra, nu. 100. de probat. I. M.

b Non fit mutatio. Vide Bar. in l. falsa demonstratio, §. 1. de cond. & dem. & Bar. & Bal. in l. pe. sup. de sena. & facit ad no. q. Bal. in l. quisquis, in fi. C. de epis. & cle. & quod no. gl. in §. quia vero. in Auth. de fi. instr.

a **Si vnus.** a Seruus cedit legato eius artificij, in quo plus versatur. h. d. Facit l. pediculis, §. argento, de aur. & ar. le. & quod ibi dixi, quod facit ad multa.

ADDITIO.

a Si vnus. Vide tamen tex. & ibi Bar. in l. serui vrbanis, §. lecticarijs, inf. eo.

1 *Artificis appellatione in beneficiis, & legatis ueniunt addiscentes, secus in priuilegiis.*

2 *Statutum loquens de artificibus, quando comprehendit addiscentes.*

1 **Ornatricibus.** Legatis ornatricib. cedunt scholares illius artificij. h. d. Not. tex. ibi, oē artificium, & c. No. q appone artificia continētur addiscentes, ꝫ ea q dixi in l. 1. §. nec castrēse, ꝫ. de col. bo. vbi dixi, q scholares non dicūt hēre quasi castrēse peculiũ, licet Doc. & adnocati sic: qđ vt ꝫ hanc l. Bñ puto hoc dēre intelligi in casu suo fauore legati, vbi fit latior interpretatio, l. in testis, ꝫ. de re. iu. Idem in bñficijs, vbi fit latissima interpretatio eadem rōne: secus in priuilegijs, q a tunc appōne artificij nō continētur addiscētes, l. j. & ibi no. & l. fi. C. de excu. artifi. li.

b 10. Et hoc est vtile ad statuta, q loquuntur de artificib. q i est recurrendum ad distinctionem, vtrum contineatur bñficium, vel priuilegium, vt §. dixi, vt sic addiscentes contineantur, vel non.

ADDITIONES.

a Appellatione artificij. Vtrũ appellatione Doctoris cōtineãt scholares, tex. vi. q non in proce. decr. vbi inter eos ponit copula, & ita p Io. And. & Ant. tangunt in proce. 6. & Bar. & Do. in l. fi. sup. so. ma. & vide Imo. in d. proce. & dic. l. fi. ad fi. p. Bal. & Pa. de C. a in c. canonum statuta, in ver. quæro, quis dicatur mercator. ad de th. q Doctores non veniunt appellatione artificum, vt probatur in c. relatum, j. de test, in 6. quod sing. no. secundum Pe. de Anch. & Imo.

b Et hoc est. Beneu. de mercator. i. par. nu. 50. I. M.

Quibus. Ait habuissis, §. e. l. cum q rcet, sed puto hoc esse fm cōsuetudinē quarũdam ꝫtati. Nam fm ꝫtas istas esset ꝫnum, q a vēdita oue, vt vēditus agnus: & eadem rōne i legato. Pro hoc quod habuistis in l. vinum, ꝫ. de vi. tri. & ol. leg.

LEX LXV.

1 *Auium appellatione an contineantur gallinæ.*

1 **Auib.** †No. hic, q appōne auium cōtinēt pulli, & gallinæ, q facit ad multa. Nec io tñ sic cōsuetudo obseruat.

LEX LXVII.

a **Qui saltum.** Verbum solet, a denotat perpetuitatem. hoc dicit.

ADDITIO.

a Verbum, solet. No. de verbo solet, adde Bar. in l. Mela, de ali. le. & ibi post eum.

LEX LXVIII.

a **Iulianus.** Qui oē dicit, nihil excipit. h. d. a Vide quod dixi. §. de le. j. l. serui electione. §. j.

ADDITIO.

a H. d. Et istum tex. pro fin. alle. Imo. in l. si domus, de leg. j. & facit ad no. q. tactam per Bal. in l. a procuratore, C. man. & adde Bal. in l. prædia. C. de fideic.

Ex his. Verba enunciatiua firmũ euentus, non inducunt dispositionem. h. d. vidistis simile in l. pater filium. §. fundum, & quod ibi dixi, & l. Pamphilo, in prin. §. eo.

Seruos. Hæc pdõ, si meus erit, intellr̃, insolidũ, si testõr hoc sensit. h. d. Ait. n. nisi testõr hoc sensit secus est, vt l. 2. de pd. lit. & de leg. j. l. Stichũ q meus erit, & l. si qs seruos. ꝫ. e.

LEX LXIX.

1 *Interpretatio voluntatis testõris ad quē spectat, & qualiter interpretari dēat.*

a **Non aliter.** a Pone casum p l. librorũ, §. qđ tñ Cassius, §. e. Op. & vr, q ꝫ spectat ad iudicem interpretatio voluntatis. C. de fidei. l. voluntatis. Sol. dēmus recurrere ad iudicem, vt ibi sed iudex dēt seruare hunc ordinem, q a primo dēt videre, qđ sensit testõr, vt hic, & l. in cō. lõnib. in prin. ꝫ. de cond. & dem. l. pr. Seuerianam, §. condōnem, eo. tu. Sed si hoc non apparet, debemus inspicere, q est verisile, quæ verisimilitudo attēditur ex multis, §. de leg. j. l. seruus plurium, §. si clarus per Dy. in c. inspicimus, de re. iu. li. 6. Et si illud verisimile non apparet, recurrerur ad pprium significationem verborum, vt hic: sed si essent plures significationes, quarum vna esset ppria, alia impropria, statemus ppriæ significationi, l. i. §. li is qui natiem. §. de exec. Sed si essent plures significationes propriæ, tunc hēmus inspicere quod est minimum,

l apud Iuliã. §. Seio. aſs est sib l. de Iulianus, de leg. 1. & §. e. l. q peu bina. §. cum ita. & hoc in vl. volūtatib. In statutis aūt qñ ſr dēant verba interpretari, nõ dico hic. Dixi plene in l. oēs populi. de iu. & iu. Vltimo ꝫ istam l. vr §. de leg. j. l. 4. vbi nõ stat voluntati defuncti licet de ea constet. Sol. ibi iõ, q a testõr errauit in noie appellatiuo. Cætera dic, vt in gl. quia sunt explanata per præcedentia.

ADDITIO.

a Non aliter. Ad limita. huius, l. vide Bar. in l. si. sup. de pec. & in ru. de op. no. nunc. Scripsi consi. 56. qu. 45. Clarus §. testamentum, q. 76. I. M.

1 *Iuuenis dicitur, qui inter seniores non numeratur.*

a **Titius.** †Quilibet iuuenis a dr̃, q inter seniores nõ numerãt, 1 sed debet intelligi fm consuetudinem ciuitatis.

ADDITIO.

a Iuuenis, Quis dicatur iuuenis, vide Bar. l. j. de emen. prop. & quod no. Cy. in l. si. fanti. de iure. deli.

LEX LXX.

1 *Lana appellatione quid contineatur.*

2 *Indefinita non æquipollet vniuersali.*

a **Si cui lana.** a Appōne lanæ ptinet lana, & a pellib. aīaliũ mortuorum nõ separata, succida vel purgata, & filata, vt nõ, dummõ nõ sit tincta, nec ad formam telæ redacta, vel ad fila spālē vsum deputata. h. d. No. q ea lana, q non est separata a pellib. cōtinet appōne lanæ, et ipsa pellis, qđ intelligo de aīalib. mortuis, nõ de viuis. q a tunc secus, l. ligni. §. prudē si filiam §. e. itē, q dicit de pellib. itelligo de illis, quæ hñt solum pp lanam, vt illæ, q veniunt d Sardinijs, q appellãtur buldrones, secus si principaliter hēant pp pelles, secus io, pp lanã. Non ergo hr̃ a pñsã. vt lana. ar. ꝫ. de vi. tri. & ol. leg. l. si qs vinũ. Itē qđ dr̃ de lana anserina, qđ appōne lanæ cōtineat. vlius nr̃e regionis non admittit. Ad primũ q dr̃, q lana tincta nõ cōtineat appōne lanæ. Op. de l. pediculis. §. Labeo. ꝫ. de au. & ar. leg. so. vt in glo. sed Mar. dicit, ibi dixit, oēm,

a hic indefinite dicit, lanam, & sic est hic casus, † q indefinita nõ eq po let vniuersali, quod examina per Dyn. in rub. ext. de reg. iu. lib. 6. Dicam latius in l. si pluribus. §. de leg. 2.

ADDITIO.

a Si cui lana. Cuiacius, lib. 11. obseru. c. 6. I. M.

LEX LXXI.

1 *Verbum, suus sua suum, quomodo accipiatur.*

a **Cum suæ.** a Hęc l. cũ sequentib. tractat bonã mãm, sũ dñr secus, q ad aliquem ptinēt iure dñij, vel quasi, secus si iure vsusfructus, uel pignoris: item secus in his, q ad nēdũ hñt, ut sunt vicarij seruorũ: cōes uero serui, sũ dñr, & c. cũ tib.

b legib. seq. uidetis hic significationem uerbi, suus. Op. q ille demũ dici cat serui sui, quem qs pōt uēdicare, l. Quintus. §. argente. ꝫ. de au. & ar. le. Sed seruũ bona fide pōssessum non pōt qs uendicare. Ibi. certe immo pōt uēdicare p publicianam: ita hic itelligo & pleno expediui in l. pria. Itē op. de l. e. §. j. §. ad Syl. Sol. ut ibi dixi. Itē dr̃ q serui, quos hēt pignori, non continentur. Contra. ꝫ. de sup. le. l. legatam. §. si. fo. ut patet, q a ibi hēbat pignori p tāta qñtate, q qua si hēbat p derelicto a dño. Sic in l. ante pen. princ. ꝫ. e. Item dr̃ hic, q serui commmunes cōtinēt ap. l. one suorum. ꝫ. in l. Iulianus. §. seruos, §. eo. Sol. Istud est uerum, si pbaꝫ ꝫnum, sed in dubio obs

1 net hoc. Quæro, utrum† serui uicarij, suorum ap. l. one cōtineant: Rñ hic sunt op. inter Ro. & Io. & hoc ex duplici lr̃a, q hic cōtinet nam qdam hēnt l. fam affirmatiuam, alij negatiuam nõ connet. Quid dicemus? Bñ in casu l. nr̃æ puto opin. Ro. esse uerum, q a hoc dicto, suus, intelligi fm pferētis uolūtatem; sed si uerbum, suus sua suum, ppe sit ab alio, ta statuto, uel a lege quæ diceret, publice tur bona sua: uel in contractu, ut uendidit oīa bona sua, tibi ubi intelligi antur fm ppriam significationem, tūc statut op. lo. q cō tineantur uicarij. Rō, quia hēbat ptātem uendicandi. l. Quintus, §. argento. ꝫ. de au. & ar. leg. & ibi hoc etiam examinaui, & l. soli. §. meum. §. de rei uend.

ADDITIONES.

a Ale. Cum suæ. Vide Bar. in rub. ꝫ. de ope. no. nunc.

b Ale. Op. quod ille demum. Et idem dic, si testator dixisset seruos proprios lgs, & eundum Bal. in l. 6. §. j. C. de le. & con. l. seruos autem suos, quæ huic cōtrariatur, facit l. hoc legatum, sup. eo. sol. vt ibi dix.

1 *Consuetudo regionis testatoris, uel ubi sita est res, quæ attēdatur in aliquis uoluntatibus, & quæ in contractibus.*

a **Nummis.** a No. tex. ibi, vñ fuerit, &c. Op. dr̃ hic, q minimo vñr legati, ꝫ, immo medij. l. qui lancem ꝫ. de au. & ar. le. Sol. vt ibi no. & l. apud Iulianum, aſs est sub l. de Iulianus, §. Seio. §. in. 2. Itē op. q nõ inspiciat cōsuetudo, vt ꝫ. n. j. l. si cui dicit Dy. ibi erat dubium de quātitate, hic de qualitate. Et eo. mō soluit Pe. Tu dic, & nu nerius, vt ibi dix. Opp. de l. si seruus plurius, §. fi. §. tit. 2. vbi ex alijs pōt apparere volūtas defuncti, q ex hiis q hic dñt. So. cōcedo ꝫrium, q a quocũq; mo cōstet de volūtate defuncti, vel ꝫhentium, sufficit, vt no. ꝫ. de re. iu. l. semper in stipulationib. & ibi gl. q a ex qualitate rei venditæ plurimũ qtum est ptũ. Item dr̃ hic, q inspicietur cōsuetudo regionis, de qua regione intelligitur? Certe de regione vnde ipse fuit, vt hic, quod no. Oj p in lus.

ADDITIO.

a Ale. Nummi. Vide Old. in consi. 10. in prin.

his, q pertinent ad decisionē, dēt inspici ↄsuetudo loci, vbi est res de qua agitur. l. si fundus. de eui. Sol. qñq; emanat dubiū circa dispōnem pp nāha, vel accidentalia ipsius dispositionis, non tamen emanat ex verbis. vt si venderes rem, & est dubiū, an debeas caue re, vel satisdare, sic loquitur d. l. si fundus. de euic. Qñq; dubiū pen det ex verbis, & tunc dēt inspici ↄsuetudo regionis, vnde est proferens, vt hic: & hoc in vltimis voluntatib. sed in ↄctib. si dubium emanat ex verbis, habet locum materia. l. veterib. ff. de pact. Item no. hic de, contextu testamenti. facit l. qui filiabus. ff. de leg. 1.

L E X LXXVIII.

1 *Clericus existens in studio, an uideatur residere.*
2 *Scholaris stans in studio etiam si stat per x. annos. non efficitur ciuis.*

a **Quæsitum.** aQui studiorum cā abest, abesse nō vr. h. d. Simile ff. de fundo instr. l. Seiæ. §. Pāphilæ.
1 Ista l. est in ar. † pro clericis, qui vadunt ad studendum, vt videātur residere in ecclesia sua, & tanquam residentes in ecclesia debeāt hr̄e pbendas suas. de quo hr̄ in c. relatum, ext. de cler. non resi. Ista
2 l. facit ↄ gl. † l. 1. C. de incol. q dicit, q si scholares stār in studio per x. annos, efficiuntur incolæ, quod est falsum, qa si starent p mille annos, nō efficerentur ciues, ex quo habent animū ad domum redeundi, & retinēdi domiciliū, dic. § Pāphilæ. vt hic, & l. nihil. ff. de
b capt. & postl. re. & hoc tenet Dy. b& tangitur per gl. in l. hr̄s absens ff. de iu. & l. lex Cor. §. domum. ff. de iniu. & ibi. de hoc dixi.

A D D I T I O N E S.

a Ale. Quæsitum. Qui abest causa studij, habetur pro præsente, & adde quæ habētur in l. testamento. & ibi Bar. inf. de ali. leg.
b Boerius. q. 17. nu. 5. I. M.

1 *Genus an restringatur p enum rationem specierum sequentium.*

Mæuii. Genus in medio positū ex pcedētibus, & sequentibus restringit. h. d. Quid in dubio, si p legatarium ni hil pbatur? Gl dicit, q id tm̄ vr̄ relictū, q haberet in fundo Sēproniano, l. nā qd liquide. §. fi. ff. de pe. lega. Sed in ↄtriū facit. l. quæsitū. §. si qs fundū: in fi. ff. de fun. instr. dicit gl. ibi apparet volūtas defuncti, sed certe imo loquit̄ in dubio Sed Dy. tenet primā opi. p l. fi. §.
1 vi dulcia. de vi tri. & ol. le. † Sed certe ibi genus sequēs restringit p pcedentia, sed hic genus pcedens restringit̄ p sequena fm̄ istam opi. ptereà ibi genus fuit quoddā adiectiuū neutralr positū. qd dicemus? Rn̄. duob. mo Primo, q hic pcessit enumeratio spēcū, & est secuta: genus vero fuit positū in medio, io restring t, in ↄrio secus. & hoc tenui in l. qsiui. §. si qs fundū. Vel dr̄, & forte non male, nō est vetū dicere in lege nr̄a, q genus pcedens restringatur p id, qd sequit postea, hoc est p enumerōnē specierum, sed magis restringit p adiectionē loci q loci adiectio oia respicit vniformiter, cū in eadē orōne post oia ponatur, ar. ad hoc l. mulieri. in fi ff. de cond. & dem. Et q hoc sit verū, apparet hic in tex De hac clausula qualiter referatur ad præcedentia, dixi in l. licet. de leg. 1.

Prædia. Ea videtur esse in fundo, quæ ibi sunt, vt perpetuo sint. h. d.

a **Peto.** aQuæro, q est ratio, q reliqua non videtur legata. Quidam dicunt, quia ibi non erant vt perpetuo sint. Vel aliter secundum Iac. de Are. aliqua, & cętera debita non respiciūt certum patrimonium, sed totū vniformiter, l. fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. & l. ex facto. ff. de hær. insti.

A D D I T I O.

a Peto. Adde l. qui habebat. §. fi. & ibi, Bar. inf. eo.

1 *Statutū, q extrahēs bladū puniatur, an habeat locū in extrahēte farinam.*

a **Illud fortassis.** Appellatione mãę non continetur materiatum, quod ad suā māam reuerti non
b potest. h. d. Facit ad statutū, b qd dicit, q si quis portauerit frumē
1 tum extra ciuitatē in tm̄ puniatur, quid si portat farinā. Certe fm̄ propriam significationem; non tenetur, qa non pōt redigi in suam
c māam, vt hic. ita dicit Dy. in ↄtrium est rō, fm̄ qd vidistis in l. si cui lana. ff. eo. qd lana siue sit filata, siue non, donec ponatur in tela, cōtinetur appōne lanæ: & sic donec perueniat iuxta finem proximum, ad quem destinatur: sic in proposito appellatione frumēti continetur farina, donec ex ea fiat panis, ar. d. l. si cui lana.

A D D I T I O N E S.

a Bar. Illud. Alle. istum tex. & contra tenet ibi Io. de Imo, & vide quæ ibi dixi. Et vtrum farina sit fructus præsu. Bal in l. 1. C. de fru. & lit. expen.
b Barb. Facit ad statutum. Et uide B. l. in l. q non ratione, ff. de legi.
* Et hoc tenet Dinus. Idem in officiali, Alcia. responso. 5, nu. I. M.
* Boer. q. 177. deneuen. Stac. de mercat. 2. parte, nu. 29. 30. Ripa in tract. de peste, ti. de remed. ad vber. conser. nu. 43. I. M.
c Suam materiam. An statutum prohibens extrahi frumentum, verificetur in farina. & alias q. de frumento vide Bar. in l. triticum, de verbo. oblig. & in l. 1. §. de eo opere. de aq. plu. arc. Quid si statutum prohibet portari bladum, an possit portari in farina? per Bar. in l. non dubium. C. de leg. Quid si prohibet portari vinum an possit portari acetum. per Bal. in l. 2. C. de peri. & com. rei vend. & Bal. in l. 1. C. de ero. mil. anno. lib. 12. per illum tex. & adde quæ no. mo. in l. imperator. de. ap. & Bar. & Doct. in l. cætera, §. sed & si quis. sup. ti. 1. & Bar. in l. si quis post hāc C. de ædi. priua. & de q. Bar. hic vide Gui. Suza. in q. quæ incip. pone quæstio est de facto in ciuitate Vercellarū, alleg. tex. in l. Iulianus. §. sed & si quis. ff. ad exhib. & statutum prohibens portari uinum extra territorium, verificatur in portante vnam fiascam viu, gustus causa, l. 1. & ibi Bal. quæ res expor. non pos.

Cum vir. Rer æstimatæ in dotem datæ non continentur in legato empti, vel parati, si non fuerunt ad vsum traditæ. h. d.

Rebus. Quæ casualiter absunt abesse nō vr̄, & q casualiter adsunt, adesse non vr̄. h. d. Facit. ff. e. l. si ita legatū.

L E X LXXIX.

a **Si chorus** a Q † operatur genus quoad oēs. idē operatur particulare quoad particularia. h. d. V † dr̄. Nō refert. vtrū vīr vel particulr̄, vel singulr̄ res distiguanē. Op. ff. ti. 1. l. 4. 5. & 6. Sol. Fateor. q oīa vīr legata, tm̄ quo ad separationē legatorum est drīa, vt ib. Itē quo ad actionē de euictione, l. si domus. §. j. ff. ti. x. & l. serui vēditor. de eui. Itē est drīa quo ad petitionē formādā. Et hoc colligit̄ ex gl. quā habes l. scire debemus. de verb. obli.

A D D I T I O.

a Si chorus. Allegatur hæc l. quod operatur genus quo ad genus, id operatur species quo ad speciem. Et ad hoc vide Bar. in l. si duo. sup. de admi. tut.

1 *Communis usus loquendi qualiter probatur.*

His verbis. Nummi repositi, vt mutuo dentur, non uidentur esse in loco, secus si vt ibi perpetuo
1 sint. h. d. † Est est. §. no. facit pro his, qui volunt probare communē vsum loquendi, vt sufficiat dicere se hoc audiuisse a senib. qd̄ declara, vt l Labeo. de supel. lega.

Area. Op. de l. seruum filij. §. si areæ. ff. tit. 2. Solu. vt ibi, non insisto hic.

Seruus. Opp. de l. qui res. §. aream. ff. de sol. & de adi. leg. l. cū seruus. Sol. hoc ex volūtate noua ad legatarium pertinet, alias secus, & sic concordat cum contrarijs.

L E X LXXX.

Coniunctim. Dr̄, q hic faciunt partes sibi per concursum. quādo hoc est verum, dicit gl. siue re tantum, siue re, & verbis, siue verbis tantum sint coniuncti. Gl. bene dicit præterquam in tertio casu, quia quando verbis tāntum sint coniuncti, tunc ab initio non vocantur, nisi ad partem, licet pars alterius possit sibi accrescere. & sic sibi partes nō faciunt per concursum, l. si duob. §. fi. ff. ti. a & l. re coniuncti. ff. eo.

L E X LXXXI.

1 *Appellatione uiri quando ueniat puer, & quando appellatione mulieris, ueniat puella.*

Seruis Masculinum genus ↄcipit fęmininū, fi eↄ. h. d. Qualiter masculinum ↄcipiat fęmininum, dic vt in l. 1. ff.
1 de uer. sig. Item dr̄ hic, † q viris legatis, pueri, & puellæ continentur. Contra. puer, & puella dr̄r minores 15. ann. l Mela. in prin. de ali. & cib. leg & l. pueri. de ver. sig. sed vir intelligitur cum peruenerit ad adultam ætatem, l. cum quis. §. codicillis. ff. e. & ibi no ergo appellatione uiri continentur puer. Sol. possumus dicere, quod nomen qñq; sumitur large, qñq; stricte, prout gl. h. d. de nomine mulieris, & hoc placet. Sed quid in dubio, qūo cognoscā, an hoc nomen, vir, uel mulier, ponatur large, uel stricte? rn̄deo, qñq; hoc nomen mulier, uel vir, adijcitur alicui indiuiduo, vt Berta est mulier & Titius est vir, & tunc accipitur mulier, i. corrupta, & vir maior 14 ann ita loquitur. §. codicillis. Quandoq; profertur simpliciter non relatum ad aliquod indiuiduum, & tunc large sumitur, vt nomen mulier, contineat omnes, qui sunt in sexu fœminino: & uir omnes, qui sunt in sexu masculino, vt hic.

L E X LXXXII.

Seruus. Qui fugit, dicitur esse in loco, a quo fugit. h.

L E X LXXXIII.

a **Quod his.** a Op ff. ad Tre. l. balista. Breuiter ibi dixit, quātumcunq;. hic vero, quicquid, & est vera sol. Item opp. de l. fideicomm. §. nonnunquam. ff. de vsufr. Sol ibi dies fuit adiecta gratia fideicommissarij, hic gratia heredis. De hoc plene in l. fideicommiss. ff. ad Treb. Item opp. de l. 4. §. fina. ff. de do. pl. Sol. vt ibi.

A D D I T I O.

a Quod his. Ad limitationem vide Rom. no. 37. quod no.

Idem testator. Appellatione posterorum continentur liberi. h. d.

L E X LXXXIIII.

Cuique Romæ. Op. ff. de au. & arg. leg. l. si vxori. & l. quæsitum. §. fi ff. eo. Sol. dicit Ro. debentur eodē modo quo deberentur, si essent in ciuitate, & satis bene dicit. Vel aliter dic, quod ea quæ erant extra urbem causa custodiæ, erant deputata, vt perpetuo essent in urbe, unde in urbe esse uidentur, & cedunt legato, ut ff. eo, l. quæsitum. in fi.

L E X LXXXV.

Nuper. Pronomen meum, adiectum certo corpori, & uerbo præsentis temporis facit demonstrationem: si incerto corpori, taxationem: si uero uerbo futuri temporis, ↄdōnem. h. d. De hoc plene dixi. ff. ti. 2. l. Stichum, qui meus erit.

L E X LXXXVI.

a **Si ita legatum est.** a Inspici debet, ubi res eē solēt perpetuo, non ubi casu desunt, uel absunt.

A D D I T I O.

a Si ita legatum est. Facit ad q, de qua dixi post Bar. in l. cum de lanionis. §. Sabinus. ff. de fun. instr.

L E X LXXXVII.

1 *Legati appellatione hæreditas continetur,*
Bar. super secunda Infor.

H a Et fide

[1] **Et fideicõmissũ.** †Certe & hæreditas appellatione legati continetur, l. lege obuenire.de verb.sig.& dixi in l.filium.§.si legata.ff.de leg.præstan.

LEX LXXXIX.

1 *Casus positio.*
2 *Testator per legatum factũ secundo, quando videatur adimere a primo.*
3 *Coniunctio verbalis inducitur, quãdo plures personæ in eadẽ oratione solu ta ponuntur: secus si in diuersis orationibus.*
4 *Illi, quibus eadem res legatur in diuersis orationibus, dicuntur verbis disiũ cti, sed re coniuncti.*
5 *Expressio eorum, quæ tacitè insunt de volũtate, aliquid operatur, secus si in sunt ex necessitate.*
6 *Coniuncti re tantum dicuntur ij quibus eadem res separatim legatur.*
7 *Si legantur Titio x. Seio x. non dicuntur coniuncti: & quilibet habebit x.*
8 *Eadem res si separatim duobus legatur, hoc octo, quilibet habeat insolidũ non dicuntur coniuncti re.*
9 *Si Titium instituo in dimidia, Sempronium in eadẽ dimidia instituo, in qua Titium institui, in dubio dicuntur coniuncti re.*
10 *Tota res si vni legatur, alteri pars, an, & qualiter isti dicãtur cõiuncti re. Totum, & pars, potest accipi tribus modis.*
11 *Coniuncti verbis tantum qui dicantur.*
12 *Copula posita in diuersis orationib. quando inducat coniunctionẽ verbalẽ.*
13 *Coniunctio verbalis an inducatur per nomina distributiua, quisquis, quilibet, & similia.*
14 *Coniunctio verbalis an inducatur per aduersatiuam, autẽ, vero, & similes*
15 *Alternatiua quando inducat coniunctionem verbalem.*
16 *Coniuncti re, & verbis, quando, & qualiter dicantur.*
17 *Coniunctio legalis quot modis contingat, & quibus casibus.*
18 *Coniuncti coniunctione legali, dicuntur coniuncti re, & verbis*
19 *Coniunctio operatur tres effectus.*
20 *Ius accrescendi an habeat locum inter coniunctos re tantum.*
21 *Ius accrescendi inter coniunctos re tantũ in vsufructu, habet locũ post emo lumentum quæsitum, ante vero habet locum ius non decrescendi.*
22 *Ius non decrescendi an habet locum inter cõiunctos re tantũ in proprietate.*
23 *Ius accrescendi quando habeat locum inter coniunctos verbis tantum.*
24 *Ius non decrescendi habet locum inter coniunctos re, & verbis. Et quando ius accrescendi.*
25 *Ius accrescendi quando habeat locum inter disiunctos.*
26 *Ius accrescendi quando, & in quem successorem transeat. Ius accrescendi accrescit portioni, & non personæ.*
27 *Coniunctus quis præferatur in iure accrescendi: quando sunt duo, vel plures re tantũ coniuncti, omnes admittuntur ad ius accrescendi, nec vnus præfertur alteri.*
28 *Coniuncti verbis tantum, quia possunt esse diuersimode, ideo inuicem possunt præferri.*
29 *Coniuncti per nomẽ collectiuum præferuntur coniunctis per copulatiuam.*
30 *Inter coniunctos re, & verbis, an detur prælatio.*
31 *Plures habentes ius accrescẽdi si sint diuersæ cõditionis, quo inuicẽ pferãtur*
32 *Portio decedẽtis habẽtis coniunctũ re tantum, & coniunctum verbis tantũ vtrique accrescit.*
33 *Substitutus in dubio præfertur coniuncto.*
34 *Substitutio si non habet locum, an portio reuertatur ad cõiunctum, vel ad venientes ab intestato.*
35 *Ius accrescendi tolli potest per testatorem testamento.*
36 *Volũtas testõris ita probatur ex actu inualido, quẽadmodũ ex actu ualido.*
37 *Cõiunctus quãdo vnus, & idẽ est, idem & substitutus cohæredi suo, tũc p in uicem substitutionem non impeditur, neque tollitur ius accrescendi.*
38 *Coniunctus, quãdo alius est substitutus, & substitutio deficit præteritione posthumi, tunc impeditur ius accrescendi, & deuenit portio ad uenientes ab intestato, secus si substitutio deficit alio modo.*
39 *Coniunctus in legato præfertur ei, a quo est relictum, & sit hæredi.*
40 *Ius accrescendi, quando habeat locum.*
41 *Qui non admittitur ad partem, nec admitti speratur: non facit partem, & ideo ius accrescendi non impeditur.*
42 *In legato facto pluribus ob causam non reiterabilem, ut puta alimentorũ, non habet locum ius accrescendi.*
43 *Legatarius admittitur ad partem suam de iure speciali, & contra voluntatem testatoris, tunc non habet ius accrescendi.*
44 *Legatarius admissus ad partẽ de iure speciali secundum voluntatẽ testõris non habet beneficium iuris accrescẽdi, quando hæres, a quo præstandum est legatum, admittitur contra uoluntatem defuncti, secus si succedit secundum voluntatem.*
45 *Minor admissus ad legatum per restitutionẽ in integrum, & secundum voluntatem defuncti habet ius decrescendi, si legatum præstatur ab illo, qui etiam succedit secundum voluntatem defuncti. Ius accrescẽdi accrescit portioni, & psonæ, & sup. nu. 29. & infra nu. 48.*
46 *Ius accrescẽ. inter sacerdotes p edictũ, si quis omissa cã testa. habet locũ.*
47 *Ius nõ decrescẽdi habet locũ etiã, quãdo quis uenit de iure speciali indistincte.*
48 *Statuto stante q fœminæ non succedant patri, filijs masculis extãtib. si quis decedit relictis duob. filijs, item & filiabus, si vnus ex filijs repudiat partem suam, uel alter excludatur, portio hæc deficiẽs accrescit fratri in totum, & non sororibus.*
49 *Ius accrescendi non habet locum regulariter in portione, quæ deficit, postquam fuit acquisita: & in quibus casibus locum habeat.*
50 *Ius accrescendi qualiter, & ad quid locum habeat.*
51 *Portio deficiens accrescit legatario inuito per ius non decrescendi.*
52 *Portio deficiens per ius accrescẽdi nõ accrescit legatario inuito, sed volẽti*
53 *Portio cohæredis deficiens quando accrescat cohæredi etiam inuito.*
54 *Portio deficiens an, & quando accrescat collegatario, vel cohæredi p ius accrescendi cum onere, vel sine.*
55 *Ius non decrescendi quot modis operetur, ut portio deficiens accrescat collegatario, vel cohæredi cum onere, vel sine.*
56 *Portio deficiens accrescit pro portionibus hæreditarijs, uel legatis.*
57 *Portio accrescens taliter accrescit, q petitur eadem actione, qua prima.*
58 *Ius accrescendi an trahatur ad bona impuberis, cui quis erat coniunctus.*
59 *Ius accrescendi quando habet locum inter coniunctos coniunctione legali, in acquisitione ex testamento.*
60 *Hæredes plures vnius legatarij dicuntur coniuncti coniunctione legali, & quando in eis habeat locum ius accrescendi.*
61 *Ius accrescendi in acquisitionibus ab intestato inter coniunctos coniunctione legali, quomodo habeat locum.*
62 *Pater si decessit relictis duobus filijs ex una uxore, duobus alijs ex altera, si vnus repudiat, omnes pariter admittuntur.*
63 *Portio, quæ accrescit per ius accrescendi coniuncto coniunctione legali, an accrescat ipso iure, remissiue. Item an accrescat cum onere, vel sine. 64.*
65 *Ius accrescendi an habeat locum in dispositionibus inter uiuos, inter cõiunctos coniunctione hominis.*
66 *Feudum vel emphyteusis si conceditur duobus, an inter eos habet locum ius accrescendi.*
67 *Ius accrescendi inter coniunctos coniunctione legali in dispositione inter viuos an habeat locum, & quando*
68 *Ius accrescendi habet locum in cõiunctis coniunctione legali, & hominis.*
69 *Ius accrescendi habet locum in donatione causa mortis.*
70 *Lex vnica, C. de cadu. tol. habet locum in donatione causa mortis.*

a **Re coniuncti.** a Lex ista diuidit in partes duas principales. Primo loquitur de coniunctis. Secundo de effectu coniunctionis, s. de iure accrescendi. Secunda ibi, præfertur. Itẽ prima subdiuiditur in tres partes, q a primo loquitur de coniunctis re tantum, secundo de coniunctis verbis tm̃, tertio ponit rõnẽ præcedentium. Sc̃da ibi, itẽ verbis. Tertia ibi, qm̃ semper. Itẽ secunda pars principalis subdiuiditur in duas: quia primo ponit dictũ, sc̃do illud probat p argũ a sufficienti diuisione. secunda ibi, q si re tm̃. & q a lex est breuis, & hẽt multos versi. iõ non pono summariũ. Venio ad [1] †casum in terminis, quẽ pono per partes. Primo quæro, q legatarij sunt re coniuncti? R̃sio patet. Secundo quæritur, qui dicãtur verbis cõiũcti, & similr̃ patet r̃sio. Tertio q̃ro, quare isti vltimi dicantur coniuncti verbis, non aũt re. R̃ndet Iuriscõsultus, illi, qui sunt coniuncti re, vocantur ab initio ad solidum legatũ, & faciũt sibi partes per cõcursum: sed in casu s̃. proxi. in tex. posito semper vocantur ad viriles partes, tã ab initio, q̃ ex postfacto, merito non pñt dici re coniuncti, sed verbis tm̃, vt hic dr̃, ibi, qm̃ semper, &c. In secunda parte, q̃ incipit ibi, præfert, sic pone casum. Vidi, q sunt coniuncti re, vel verbis, sed q̃ro de effectu cõiunctionis. Pone, vnus legatarius, cuius portio deficit, hẽt alium sibi coniunctum re, & verbis, aliũ cõiũctũ verbis tm̃, vel re tm̃: q̃ritur, cui accrescat portio defecta, & sic qs præfert in iure accrescẽdi? R̃n. q ille, q re, & verbis cõiunctus est, præfertur oĩb. h. d. primo, & s̃m hoc dictio ergo, ponit inceptiue. Sed q hoc sit verum, probat a sufficienti diuisione, & sic. Aut dicis, q coniunctus re tm̃ pferatur vel etiã concurrat cum cõiuncto re, & verbis, & certũ est hoc non esse verum. Aut dicis de cõiũcto verbis tm̃, & nõ re, & tũc de hoc posset esse q̃stio, q a est cõiunctus ex verbis testõris: tñ finaliter veritas est, q cõiũctus re, & verbis, pfertur cõiuncto verbis tm̃. h. d. s̃m lect. Io. & Azo. verã, q̃ sequũtur oẽs Citra. Sec̃d m hoc ibi, q si re, &c expone, q id est, quia, & oĩa erunt plana s̃m Dy. Nã ibi ponit rõ, seu probatio præcedẽtiũ. Notabilia collige per te. Veniamus ad c̃tria. Primo oppo. & vr̃, q cũ duob. separatim eadẽ res legat̃, sint legatarij oĩno separati, nõ cõiuncti, l. pen. s̃. de vsufr. accresc. Sol. lex ista loquitur, cum idẽ testator reliquit ab eodem hr̃de diuersis legatarijs: lex c̃tra loquitur, q n̄ sunt diuersi testõres: vel idẽ, tñ a diuersis hæredibus reliquit eandem rẽ. Vel posses dicere, q ibi etiã sunt coniũcti re, tñ quia non habẽt ius accrescendi, dñr disiuncti. & ideo in iure disiuncti communiter appellant̃, prima rõ verior. Sc̃do opp. & [2] †vr̃. q legãdo secundo, videatur adimere a primo, l. sicut. ff. de adi. leg. Solue, vt ibi s̃m gl. Vel melius s̃m Dy. Nam aut reliquit secundo sub commemoratione primi legati, puta fundum, quem Titio legaui, lego Sempronio, & tũc vr̃ adimere a primo, alias vr̃ voluisse, q simul concurrerent, l. si plurib. s̃. de leg. 1. & hic, quod dic, ut per Cyn. in l. si Forndianum. in prin. C. de leg. sed hoc vr̃ falsum. Nam video in hæreditate, q si datur secundo sub commemoratione primæ institutionis, tamen non ur̃ adimere, sed uidetur uelle eos simul concurrere, ut s̃. de hære. insti. l. Iulianus quoq;. & ff. de uerb. obl. l. triplici. in fi. Dicunt quidam, aliud in hæreditate, quam in legato, ut sit ratio, quia non ita de facili adimitur hæreditas, sicut legatum. l. ex parte. ff. de adim. leg. sed ista rõ non uidetur bona, quia in uoluntate solenni, de qua loquitur, ita de facili adimitur hæreditas

ADDITIO.

a Re coniuncti. De hac l. Duarenus in tract. de iure accrescen. in princ.

reditas, sicut legatum, l. 2. de iniu. test. Tene ergo gl. quæ est in d. l. sicut. Nec aliquid operatur commemoratio primi legati. Ad l. si ad ea de cond. & dem. quam allegat Dy. vbi vr casus, rñdeo, quia in eadem persona commemoratio primi legati operatur adem-ptionem, & trãslationem primi, vt ibi: secus si in diuersis psonis, & hoc probatur, in l. i. §. si. cum gl. ĵ. de stip. ser. Tertio op. ꝙ isti nõ solum re, sed verbis sunt cõiũcti. Nam si dico, Titio lego fundum eũdem fundum lego Sempronio. Istæ orones solutæ resoluunt i cõiũctam, l. triplici, § videamus, ĵ. de ver. si. & sic erũt cõiũcti verbis. Sol. qdam dñt, ꝙ Iac. de Ra. dixit, ꝙ istud intelr, cũ in diuersis partib. testi sunt ista legata. Hoc est diuinare, & restringere istam mãm, & sic est ꝯ rex. Inst. e. §. si eadem, ver. ꝯiũctim. Alij dñt, ꝙ lo l. triplici. soluta ponitur pro coniuncta, quo ad partes principalr acqrẽdas, non quo ad ius accrescendi: volentes dicere, ꝙ si aliquibus legaĩ solute, ꝙ licet qlibet admittatur ad partem suam, in hoc vñr cõiuncti: tñ ius accrescendi non hñt. Et hoc dñt quidam moderni, ꝙ oĩno mihi displicet. Primo, p d. l. triplici, q̃ dicit eos cõiũctos verbis licet orõ sit soluta, sed effectus cõiũctionis est ius accrescẽdi, vt hac l. ergo, &c. Præterea si testõr plures instituit partim solute, partim cõiũcte, oẽs vñr coniuncti. Verbi g. Publius, Mænius, & Caius sint hrdes, peride est, ac si dixisset, Publius, & Mæius, & Caius, vt s. de hær. inst. l. cum in testõ, §. hęc verba, tñ ergo hñt soluti, quãtum coniuncti, nec ibi distinguitur quantum ad partes, nec quantum ad ius accrescendi: ergo nec nos dẽmus distinguere, l. j. §. gñaliter, de leg. pręst. Ad ꝯrium dic sic, † ꝙ qñq; sunt positę plures personę in eadem orõne solute, & tunc hñr in verbis coniuncti quo ad oẽm effectũ, vt Lucius, Titius, hæredes sunto. Vel Lucio, Titio, Publio lego fundum: & tunc sunt oẽt verbis coniuncti. Qñq; plures personæ ponuntur in diuersis orationib. Verbi g. Lucium hæredem instituo, Sempronium hæredem ĩstituo. Vel Titio lego fundum, Sempronio eũdem fundum lego. tunc licet dictæ orones sint solutæ, tñ non inducitur coniunctio verbalis. Sic loqtur hoc ptin. fm exemplum gl. hoc ẽt expresse probatur in d. l. triplici, si quis bene intueatur. † Plus dico, ꝙ si duæ orones ponerentur copulatiue, non induceretur coniunctio verbalis: qđ forte tibi vr mirabile, dicam ĵ. in qõnib. Bñ ergo si plures personæ ponũtur in eadem orone solute, inducitur coniunctio verbalis, secus si si ponuntur in diuersis oronib. non solute positis. Quarto op. † & vr, ꝙ illi, quib. eadem res legatur separatim, sint disiuncti, vt C. de ca. tol. l. vnica. §. vbi autem, ver. finaũt disiunctim. Sol. in tota illa ꝯstõne accipiuntur pro coniunctis illi, qui sunt coniuncti re, & verbis, vel verbis tñ illi, qui non sunt coniuncti verbis, vocãtur disiũcti, vt no. gl. ea. l. §. his ita. & in §. ne aũt. Ergo dic ꝙ disiuncti sunt, s verbis vt ibi: re coniuncti, vt hic. Quinto opp. ad ver. item verbis hic dr. ꝙ si dico, Titio, & Seio lego fundum æqualib. portionib. ꝙ tunc sunt verbis coniuncti. Contra: expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur, l. hæc verba. s. de leg. j. & l. non recte, C. de fideiuss. Sed si non esset dictum æqualib. portionib. tñ intelligebaĩ vt s. de leg. j. l. legata inutiliter, §. si ergo, &c. Solu. Pe. fateĩ ꝯrium, qa ẽt hoc non adiuncto essent coniuncti verbis tñ, glo. tñ est in ꝯria opi. vt dicam in qõnib. Et ideo dicas, † ꝙ expressio eorum, quę tacite insunt ex necessitate, nihil operaĩ, d. l. hæc verba, sed expssio eorum, quæ tacite insunt de uolũtate, bene operaretur, l. talis scriptura, s. de leg. i. in eo, quod ibi dicit tex. pręsenti, &c. in legato aũt insunt partes, æquæ, vel inæquę, vel solidæ, vtriq; ex voluntate, ergo &c. posses ẽt aliter dicere, vt colligitur ex his, quę dicam in qõnib. Et dictam sol. ponit Pe. in l. si arrogator. s. de adop. in vl. q. Sexto op. ad secundam partem, in iure nostro non dẽt aliqd esse superfluum, vt in prima constõne Cod. circa medium: sed fm lect. Io. & Azo. quam tenui hic, idem bis repetitur, ergo &c. Sol. timore huius ꝯrij Ro. legit istam legem alio modo, tertij, alio, quas opin. reprobat gl. vt hẽtis in ea. Sed non examino hic, sed diceĩ in qõnibus. Ad ꝯrium rñdeo, ꝙ nõ est superfluum, cum primo ponit dictum, secundum rõnem dicti, vt s. dixi in casu, fm Ia. de Are. & Ia. de Ra. vt euitet istas superfluitates, legit aliter istum versi. si uero, verbis, vt hoc mõ: qrĩtur. an coniunctus verbis tñ sit potior eo a quo est relictum. Certe sic, & prima positio est clarior: qa hic loqtur de plätione inter istos cõiunctos. Septimo op. vr, ꝙ inter cõiũctos non sit ius accrescẽdi, vt s. ti. i. l. & Proculo. Sol. hic sunt coniuncti coniunctione hoĩs, ibi cõiũctione legis. De cõiunctione legis, & hoĩs ponit gl. de usufr. accresc. l. j. §. idem ait, in glo. super verbo, ex socijs. Hoc aũt quaĩr intelligatur, ĵ. diceĩ. Nũc accedamus ad istam mãm tractandam per qõnes, & tractemus primo mãm coniunctorum, secundo de effectu coniunctionis. s. de iure accrescendi. Et ex prædictis patet ꝙ coniunctio alia est hoĩs, alia legis, Item coniuncti coniunctione hominis alij sunt coniuncti re tñ, & alij coniuncti verbis tñ, & alij re, & verbis, ideo de singulis est vidẽdum † Primo de coniunctis re tñ, isti sunt, qb. eadem res separatim legaĩ, vt hic. Circa hoc insurgunt dubia. Primo dubitaĩ, † qd in quantitate, vt lego Titio decem, Seio lego decem, vtrum sint re coniuncti, vt vna ad decem vocentur, an qlibet hẽat sua decem. Et vr, ꝙ sint coniuncti, vt vocentur vna ad decem, l. stipulatio ista. §. eum, qui. ĵ. de verbo. ob. & l. eum qui ita. in prin. ubi hoc tenet gl. & in l. si mihi, & Titio. in prin. eo. ti. Contrarium est uerum ꝙ qlibet habeat sua decem, & sic non sunt re coniuncti, fm Pe. ꝙ sic pbatur, a magis ꝓsumitur multiplicatio legati in psona diuersorum, q̃ in psona vnius, l. oẽs, & l. si is. ĵ. de act. & obl. l. quid ergo. §. si qs duos, s. ti. 2. & qđ no. in l. h mõi. §. i. e. ti. Sed si qs relinqueret eidem psonæ decem in diuersis voluntatib. præsumitur multiplicatio legati. l. quinquaginta. s. de prob. ergo multo magis hoc faciet diuersitas personarum. Ad ꝯtia rñ. ꝙ aut qs relinquit plurib. sub eadem cõceptione verborum, vt Titio, & Seio lego decẽ, & tũc intelr de iisdem decem, vt s. de le. j. l. si qs testõ, in princ. ita loquunĩ ꝯria. Aut sub diuersis cõceptionib. vt Titio decem lego, Sempronio decem lego, tũc hẽt locum qõ nra. sed pdicta sol. vr ꝯ pdictam l. stip. so ista. §. eum q. vbi fuit sub diuersis conceptionib. sed rñ. & considero verba eius, q promittit: nam si ego stipulator interrogo te, promittis mihi decem, & Titio decem, rñdeas, promitto, licet diuersæ conceptiones sint in mea interrogatione, tñ sub vna conceptione rñdes, promitto. ita loquitur ibi, & not. In d. §. eum q. sed si promitteres sub diuersis conceptionib. vt promitto tibi decem, & promitto Titio decem, tunc qlibet vocaretur in sua decem, & ita in q. nra, & ita vr intelligere Pe. istam mãm, qđ satis mihi vr de mẽte iuris. Secundo dubitatur, † qd si eadem res legatur plurib. separatim, hoc acto, vt qlibet hẽat insolidum, vtrũ sint re cõiuncti, adeo, ꝙ vno repudiante alter hẽat rem, & ęstimationem. Vr ꝙ sic, vt hac l. Contrarium credo verum, & tũc dñr re coniuncti, cũ legatur eadem res separatim, vt hic, & sibi faciunt partes p concursum, vt s. e. l. coniunctim. Et ista duo requirit text. est in l. idem Neratius, in prin. s. de usufr. accres. sed in q. ista nõ faciũt sibi partes p concursum, ergo nõ sunt re coniuncti, ergo &c. præterea vnus vocatur ad rem, alius ad æstimationem. l. si plurib. s. de leg. i. ergo, &c. licet ergo primum adsit, qa separatim fuit res legata, tñ vltimum deficit, qa nõ faciunt partes p cõcursum Item ꝯ, si primum deficiat, licet vltimum adsit. nõ erũt re cõiũcti. Hoc patet in l. item quod Sabinus, §. vñ idem s. de hær. inst. Nã illi instituti sine partib. non fuerũt vocati ad eandem rem, ex expressa voluntate defuncti, vnde & ibi deficit primum: vnde non hñt vt re ꝯiuncti quantum ad ius accrescendi, licet fm ibi adsit: qa faciunt sibi partes p concursum. Nec ẽt obstat, ꝙ ex ipsa tacita voluntate defuncti vocantur ad eandem petitionem: qa hoc non sufficit, vt s. de vsufr. accr. l. 2. & ibi no. & illa est rõ ibi, quare portio deficiens accrescit oĩb quia nullo modo sunt coniuncti. Quicquid gl. male dicat. Tertio dubitatur, Titium ĩstituo in dimidia, † Sempronium in eadem dimidia instituo, in qua Titium institui, vtrum isti sint re coniuncti? Dubium est utrum istud relatiuum, qua, faciat simplicem relationem, sicut facit in l. 3. de neg. gest. & ibi no. & C. de iniur. l. c. fin, & tunc non essent re coniuncti, qa non ueniunt instituti in eadem dimidia, an faciat propria relationem, & sunt re coniuncti. Istud est uerum in dubio, l. triplici, in fi. de uer. sig. & in l. lit liamis quoq;, in prin. de hær. inst. Quarto dubitatur, † quid si uni legaui totum, alteri partem, an illi sint re coniuncti in illa parte? Quod uĩ, quia eadem pars est duob. separatim legata. Aduertatis quia istud est subtile: Totum, & pars, quantum ad propositũ, pñt accipi trib. mo. Vno mõ totũ dr uñe, & pars subiectiua, siue pdicamẽtalis, ut genus, & spẽs. Scđo modo dr totum integrale, & pars integralis, vt fundus, qui est totum integrale, diuiditur in partes integrales. s. in usumfructum, & proprietatem, & propterea si quod totum remoues, non est plenus fundus. tertio mõ accipitur p toto integrali, & partib quantitatis, in qb. una remota, nihilominus in alijs partib. cõsisteret fundus, ut totus fundus, tertia, quarta, &c. Aut ergo totum legaĩ uni, & pars alteri. Primo mõ ut genus, & spẽs, & tũc nõ sũt re cõiũcti, qa illa spẽs nõ cõstituet i legato gñis, cui gñi p spẽm derogaĩ. l. uxorem, §. felicissimo, s. e. & ĵ. e. l. seruis, in fi. cum si. Scđo casu, cũ uni legaĩ fundus, alij usufructus, in usufructu uñr re cõiũcti, & faciũt sibi partes p cõcursum, ut ĵ. de usufr. accr. l. inde Neratius. §. fi. & l. si tibi. Tertio casu qñ uni legatur totus fundus, alij tertia, uel quarta, tunc est recurrendum ad distinctionem quæ in l. cum qõ. C. de le. Aut primo totum, postea partem, & tũc uĩ adimere a primo qđ dedit scđo, & sic nõ erũt re cõiũcti: aut primo partem legauit. scđo totum, & tũc in illa parte uidenĩ re cõiũcti, & fiet diuisio, ut ibi no. & l. Meuio, in prin s. ti. j. & hic: nisi aliud appareat de mẽte testõris, & istius ultimi rõ est euidẽs. Sed uideamus rõnem inter primum, & fm casum, quare in scđo nõ derogatur gñi p spẽm, sicut in primo? rñ. totum uñe uerificatur

ADDITIONES.

a Ale. Quod sic probatur. Et idem Bal. in l. si plurib. sup. ti. j. oino per Bar. et Doc. in l. si quis testamento, in prin. e. ti. et ibi decidunt alium passum, qui non ponitur p per Doc. in d. l. stipulatio, §. eum qui,

b Io. Fr. Ru. Aut sub diuersis conceptionib. Adde, qđ idem tenent Bal. Rap. Cũ. Pa. de C. a. et Ale. in l. si plurib. sup. ti. 2. et Raph. Cum. Ro. et Ale. in l. stipulatio. §. cũ qui ĵ. de uer. ob. et Sal. et Ial. hic.

c And. Barb. Nec etiã ob. Sed contra istã opin. fortiter facit l. si ita qs hrdes, sup. de hær. inst. sed vide dom. meũ in d. l. item quod Sabinus, ubi tenet gl. una cũ Rayn.

d Quarto. Paris. consi. 94. lib. 4. I. M.

e Alex. Cum quærtio. Hoc sequitur Pau. de Cast. in l. si cui serui. §. 1. cum l. seq. sup. ti. 2.

ficat in qualibet sui parte, l. si quid earum. §. iter emptum, s. e. & j. vs cog. l. inter agnatos. Vnde si a gñe adimatur quædam spẽs, nõ vitiatur legatum, quia verificatur genus in alijs spẽb. remanentib. secus in secundo casu, quia remota parte integrali non est sunfecus, sed est nuda, pprietas. Et hanc rõnem tangit Old. in d. l. si alij. dus, j. de usuf. leg. Sed ꝯ prędicta op. & vr in toto vniuersali, φ si viu legetur genus, & alij spẽs, sint re cõiuncti, & faciant partes cõcursu, vt s. de leg. j. l. si cũ Stichus. Sol. licet gl. ibi ponat plures solutiones, veritas est, φ ibi nõ est legatum genus, & spẽs, imo eadẽ spẽs bis. Nam dño fuit legatus Stichus, seruo legata fuit optio serui, hoc est ille seruus, quem eliget, & spẽs eligẽda merito ergo si eligitur Stichus videntur re coniuncti. Et ibi tenet Pet. sic intelligit j. de opti. leg. l. si hæres. Secundo † loco principaliter est vidẽdum de cõiunctis verbis tm̃. & cõiũcti verbis sunt, ası dico, Titio, & Seio lego fundũ æqs portionib. vt hic. & quod dico in hoc articulo, idem intelligas in articulo, cum, vt l. triplici. Idem si duę personæ ponantur solutæ in eadem oõne, vt Titio, Seio lego fundum ęqs portionib. vt d. l. triplici, secus in diuersis oõnib. vt dixi s. in tertio ꝯrio. Pet. si dicit, φ qñ in eadem oõne ponũtur solutæ, sunt oĩno disiuncti, vt refert Cy. in l. 1. §. vbi aũt. C. de cad. tol. φ est ꝯ casum d. l. triplici. Tertio mõ fit verbalis cõiunctio p nomen collectiuũ, vt lego filijs fratris mei, substituo hr̃des meos. oẽs. n. q cõtinẽtur[b] sub hoc noĩe filij, vel sub hoc noĩe, hr̃des, vñt verbis coniũcti, l. interdum, in prin. s. de hær. inst. & de vul. & pup. l. si pr̃ filio. & s. de leg. j. l. q quartam. §. fin. Idem in alijs noĩb. collectiuis, vt libertis meis, cognatis, & similib. licet sit ar. ꝯ s. de leg. 2. l. Lucius, §. Lucius, sed solutum j. in tra. iuris accrescẽdi, & ista sunt clara. Sed circa † hoc insurgunt dubia. Quid si copula cadat inter diuersas oõnes, vt inducatur coniunctio verbalis, vt ecce, Titio lego fundum, & Sempronio lego fundum æquis portionib. an isti sint uerbis coniũcti? Et vr̃ φ sic. qa inter eos cadit copula, & q̃ inducit coniũctionem verbalem, vt hic, & d. l. triplici. ego autem sum dicere ꝯrium, quod primo probo p casum expressum qb. mo vsusfr. amit. l. sicut. §. 1. Secundo probo sic, certum est, φ duæ oõnes solutę non inducũt coniunctionem verbalem, vt hac l. in prin. & d. l. triplici, & Inst. e. §. si eadem. ver. coniunctim. sed inter duas oõnes solutas ponitur punctus loco copulæ, vt no. in l. ptia rerum. j. ad leg. Fal. in glos. in ver. ad eam. & l. 3. §. duæ. ad Car. in gl. sup verbo, moliri. & s. p So. l. cum duob. §. si in coeunda. in vl. gl. illius §. Sicut ergo tacita copula inter oõnes nõ inducit coniunctionem verbalem, ergo nec expressa copula, quia eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur, cũ tacite insit copula de necessitate, alr̃ non esset bona grammatica quod facere non dẽmus, l. Plautius, de au. & ar. le. Item hoc pbõ, non est uirtus copulæ, q̃ coniũctionem verbalem inducit, sed vnitas sermonis testõris, quod patet in eo, quod s. dixi de duob. solute positis in eadem oõne, & id, qđ dixi de noĩe collectiuo: nã licet ibi nulla sit copula, sunt tñ coniuncti verbis, pp vnitatem sermonis, & est tex. C. de cad. tol. §. fin aũt ex his, ver. hoc ita. Mõ ad ppositum, qñ sunt duæ oõnes, licet ibi sit copula, tñ ibi est sermonis duplicitas, non vnitas, vt s. de vul. & pu. l. j. ergo est coniunctio verbalis. Tertio induco gl. s. ti. j. l. Mæuio. in primo exemplo, vbi gl. sẽtit,[c] φ coniunctio posita inter oõnes non inducit cõiunctionem verbalem. si qs eam bñ intueat, & nõ transcursorie: licet qdã hoc volẽtes effugere dicant, φ illa est cõiũctio legis, nõ testõris, qđ est de mẽte glossato. Quarto ad hoc induco dictũ do. Ia. de But. in q. q̃ disputauit de eo, q legauit mercatorib. & artificib. artis lanæ, vbi dicit, φ qñ copula cadit inter duas oõnes pariter pricipales, & tũc pprie non hẽt vim copulę nec reqrit concursus copulatorum, l. j. de his, q no. infa. & de test. l. lege Iul. cum si. Sed qñ copulat duas orõnes accessorie, & tunc est pprie copula, l. si hr̃di plus. de cõd. inst. Et ita dico in pposito: si dico, Titio lego fundum, Sẽpronio lego fundum æqs portionib. istæ sunt duę oõnes pariter principales, & separatus est actus legãdi vni, ab actu legãdi alteri: & iõ non sunt cõiũcti verbalr̃, sed si dicerem, dño Collæ de Pisis, & dño Sẽpronio de Florẽtia lego fundum æqs portionib. tũc essent cõiũcti verbis[d] d. tex. est in l. Mæuio, in prin. s. ti. 1. Nam illæ duæ oõnes cõsigunt accessorie, & vnus est solus actus legãdi, nam verbũ, lego, semel fuit positum in oõne, non plures. Si ergo vis agnoscere ꝯiunctos verbis, semp inspicias vnitatem sermonis, vtrũ vnus sint actus legãdi, vel plures, & hoc decidit multa dubia, vt j. uidebitis. Scdo q̃ro. † dixi, φ p noĩa collectiua inducit cõiũctio verbalis, nũ[e] qđ est idem, si p noĩa distributiua, vt qsqs, qlibet, & similia? Vr̃, φ nõ, vt C. de impub. & ali. subst. l. vlt. vbi apponuntur illæ dictiones, qsqs, qlibet, & similes, tñ qlibet vocar̃ ad virilẽ; sed si essent cõiuncti, tũc vocarentur in vnam portionem. d. l. iterdum, de hær. inst. p hoc facit glo. s. de leg. 1. l. q filiab. §. j. Dic, φ hẽmus inspicere vnitatẽ sermonis, vt iam dixi, vt si vnus sum actus legãdi, vel substituendi, sunt verbis cõiũcti, licet ibi sit appositũ verbũ distributiuũ. Vñ dico, φ in l. fi. C. de impub. & ali. subst. ibi sunt verbis coniũcti. Nõ ob. φ qlibet vocar̃ in virilẽ, qđ secus esset in noĩe collectiuo: qa fateor φ potior est ꝯiũctio p nomẽ collectiuũ: adeo φ vocar̃ in vnã portionẽ, & pferr̃ cęteris in iure accrescẽdi, vt j. dicã. Si sunt cõiũcti p nomẽ distributiuũ, pinde est, ac si qlibet esset noĩatus, & vocatus, nec p noĩationẽ impedirer̃ verbalis cõiunctio. Tertio q̃ro, † numqđ p ꝯiũctionẽ aduersatiuã, vt aũ, vero, & similes, inducar̃ ꝯiũctio verbalis? vr̃, φ nõ, vt j. ad Treb. l. Lucius. §. q̃ habebat. vbi testõr grauauit hr̃dem, vt restituat hæreditatem eo modo, vt decẽ vncias hẽat Caius, duas aũt habeat Seius: & dicit ibi, φ si portio Seij vltima deficit, nõ accrescit Caio, sed remanet apud hr̃dẽ: ergo patet, φ non sunt coniuncti p illã dictionem, autẽ. ꝯrũ dico, non. n. facio dr̃iam inter ꝯiunctionẽ copulatiuã, & aduersatiuam, vel aliã: nã sp vna ꝯiunctio põt poni p alia, qñ opus est, vt not. j. de ꝯd. & de. l. eas causas. sed solũ inspicio, vtrum fuerit vnus actus, vel vnus sermo legandi, vel nõ, vt s. dixi. Non ob. ꝯrũ, quia si inspiciamus, duo fuerunt sermones, iõ non sunt ꝯiũcti. Quarto q̃ro, † qđ de ꝯiũctione alternatiua? R ñ. si ponitur inter psonas, resoluitur in coniunctiuã, l. cũ qdã. C. de verb. sig. ergo inducit ꝯiunctionẽ verbalẽ, si vnus est sermo, vel vna oõ. Tertio † loco principalr̃ q̃ri,[f] q dñr coniuncti re, & verbis. tex. non ponit exẽplũ hic, sed glo. in l. 1. §. fi. de vsus. accr. ponit tale exẽplũ. Titio, & Mæuio Stichũ lego, vtrique. n. vr̃ legatum insolidũ, sed concursu faciũt sibi partes, pl. ꝯiunctim. s. e. ista sunt verba gl. ibi. Pet. istud exemplũ reprobat tali rõne. Illi dñr re ꝯiuncti, qb. cuilibet insolidũ res assignat, vt hac l. & s. e. l. ꝯiunctim. Sed hic vr̃ cuilibet assignata pro parte, C. si plu. vna sen. l. 1. s. de leg. 1. l. legata inutiliter. in fin. ergo isti non sunt re ꝯiũcti, sed verbis tm̃. Et hoc sequir̃ Cy. C. de cad. tol. §. vbi aũt. Dico gl. optime dicere, qa pro ea est casus. Insti. eo. §. si eadẽ res. ver. coniuncti.[g] vbi est tex. si lego Titio, & Seio Stichũ, sunt cõiuncti re, & verbis, & faciunt partes p cõcursum, p hoc est text. in d. l. triplici. de verb. sig. cũ gl. in verbo, veluti, quia tex. ibi non bene aperit, vbi ponitur exemplum in glo. in hæreditate. Præterea rõ illius legis hoc pbat: nã eos coniungit ꝯplexus noĩs, & rei. Et ad rõnem Petri rñdeo, φ vr̃ dare partes: verũ est legatarijs concurrentibus, sed sermo testõris cuilibet rẽ assignat insolidũ, & hoc tenẽt Ray. & Citram. Pet. vero, qui exemplũ glo. reprobat, ponit exemplũ, si Titio lego domũ Seianam, & sili Sempronio, hi sunt coniuncti re. & verbis pp copulã, &, quia vtriq; attribuitur res insolidũ. Sed istud exemplũ põt procedere, quia vnus est sermo, cum verbum, lego, sit positum in oõne: tñ ab exẽplo gl. nõ discedas, quia verba sunt tex. ut dixi. Possent poni alia exẽpla, ut filijs Titij lego fundũ, vel seruis meis lego domũ: isti sunt coniuncti re, & verbis. Nam, vt ex prædictis patet, noĩs & rei cõplexus iungit, ergo, &c. ut d. l. triplici. Quarto †[h] principalr̃ est videndũ de coniunctione legali, & quot modis cõtingit. Ad qđ dico, φ cõiunctio legalis hẽt locũ, qñq; in acquisitionib. q̃ sunt ex testõ, & isto casu coniũctio legalis contingit uno modo, s. qñ ex persona eius, cui relinquitur, peruenitur ad plures: ut si unus seruus plurũ dñorum instituitur, uel ei legar̃, l. & Proculo. s. ti. 1. & de acq. hær. l. seruus cõis ab extero, & s. de usus. accre. l. 1. §. 1. eadem rõne, si uni esset legatum aliquid, qui post diem cedentem ante agnitionem decederet plurib. hæredib. relictis, omnes illi hæredes dicenr̃ in illo legato coniuncti coniunctione legali, quia ex persona unius peruenit ad plures, & hoc est utile propter ius accrescendi, ut inf. dicam. Quandoque habet locum

ADDITIONES.

a Alex. Coniuncti verbis sunt. Quando dicantur coniuncti verbis tantum, vide p Bar. & alios in l. Titius fundi. de hær. inst. & in l. vnica. §. his ita. de cad. tol. & in l. si ita quis hæredes. s. de hær. inst. & omnino per Doc. in l. Mæuio. in princ. vbi bonus tex. de le. 1. & per Doc. in l. liber homo. §. Titius. el 1. de hær. inst. per Bald. in l. si Fortidianum. C. de leg. & vide inf. in ver. 3. loco principaliter.

b Continentur. Rubeus in l. Gallus. §. quidam. nu. 48. de lib. & posth. Ruyn. consi. 140. nu. 8. lib. 3. Ias. hic. Rub. consi. 52. nu. 5. circa medium. I. M.

c Alex. Vbi gl. sentit. Et ad decisionem, quam facit Bar. hic facit glo. fina. in prin. de vsufr. accr. l. 1. quæ requirit, quod sit vna oratio, & non plures.
Io. Fr. Ru. Adde, quod cum Bartol. tenent Raph. Cum. & Sal. hic, cum concur. de quib. per Ias. qui decidit hanc esse communem opin.

d Alc. Coniuncti verbis. Tex. in l. Mæuio. & ibi omnes. sup. ꝯ tit. 1.

e Alex. Nunquid est idem. No. quod si dico, relinquo filijs Titij centum pro quolibet, dicantur coniuncti verbis, & est tex. in d. l. qui filiab. §. 1. quod bene no. & vide Bal. no. in l. si duob. §. fi. de le. 2. vbi aliter dicit, & Cy. & Bal. in l. fi. C. de impu. & quod no. Imo. in d. l. qui filiab. §. 1. in princi. & licet dicantur coniuncti verbis tantum, tamen cessat ius accrescendi inter eos, vt not Bar. inf. ea. l. ver. 1. quæro nunquid inter coniunctos verbis tantum.

* Zasius lib. 1. sing. responsor. cap. 18. I. M.

f Alex Principaliter quæritur. Vide tamen Imo. in l. plane. §. si coniunctim sup. n. 1. & quod hr̃ in l. cui fundus. inf. de cond. & dem. & l. si mihi, & tibi. in princ. & ibi Bal. de leg. 1. & vide sup. in ver. 2. principaliter. & quod ibi dixi p Bal. in l. vnica. §. his ita. de cad. to. & ibi per Bar. in §. vbi aũt. qui se fundat per illum tex. volentem quod qñ sermo testatoris vocat quemlibet insolidum, dñr coniuncti re. sed ego nego, quod illo casu videatur legare insolidum, p tex. optimum in l. cui fundus. inf. de cond. & dem. quicquid ibi dicat Bal. qui vr̃ violare illum tex. et in l. 1. §. si de vsufr. accr. qui sequitur opi. Bar. et licet passus sit dubius, tñ in puncto iuris sustentabilis vr̃ opi. Pet. non obst. §. si eadem, quia rñde, vt dixi sup. nisi dicas, quod illud verbũ, ea res, ostendit, quod loquitur de coniunctione reali, non tamẽ necessario concludit. Bar. põderauit tex. in l. si mihi et Titio, de uer. ob. nam si per illa uerba essent coniuncti re, et uerbis, inter tales coniunctos esset locus iuri nõ decrescendi ut not. Bar. inf. ea. l. in uer. 3. quæro, nunquid inter coniunctos, quod ius non decrescendi habet locum et in contractib. ut no. in d. l. si mihi, et Titio. per Bar. et Imo. ibi, cuius contrarium ibi dr̃; ergo sequitur, quod ibi tm̃ erat coniunctio uerbalis, quo casu in ultimis uoluntatib. habet locum ius accrescendi, ut hic, non in contractibus, ut ibi Bal. in l. si plures, in ult. col. C. de condi. insert. ponit opi. et non eligit.* Paris. consi. 21. nu. 33. lib. 1. I. M.

g Ver. coniuncti. Põt responderi, quod ibi loquitur de coniunctis uerbaliter tantũ.

h Quarto. Ruyn. consi. 41. nu. 5. lib. 3. I. M.

cum coniunctio legalis in acquisitionib. ab intestato. & ista contingit duobus modis: quandoque ex simultate, & singularitate vocationis, quandoque ex identitate rationis. Ex simultate vocationis. i. quia simul vocantur ad eadem bona, & eandem hæreditatem, vt probatur ꝟ. ad Treb. l. 1. §. si nemo. & de suis, & leg. l. si ex plurib. de bo. poss. l. 4. in fi. & C. quando non peten. part. l. 1. cum fi. Secundo, vt dixi, contingit ex identitate rationis. vt quia per eandem rationem vocantur. exemplum, pater decedit relictis duob. filiis. & duobus nepotib. & filio præmortuo, omnes vocantur ad successionem simul, sed non eadem ratione. Nam filij vocantur, quia filii. nepotes vocantur in vnam portionem, quia vnam personam, s. patris repræsentant. & ideo inter se plus sunt coniuncti, & hoc est vtile propter effectum iuris accrescendi, vt inf. dicam. Hoc probatur. ꝟ. de bono. pos. contrab. l. si duob. in prin. & de coniun. cum eman. lib. l. 1. §. si quis ex nepotib. Posset etiam diuidi ista coniunctio in coniunctionem iuris ciuilis, & prætorii: sed hoc non pro-

18 sequor, quia æqualiter procedunt. Sed iuxta prædicta † posset dubitari, vtrum dicantur coniuncti re, vel verbis, vel re, & verbis. de quo dico, quod iura isto modo loquendi non vtuntur in coniunctione legali. Si tamen expediret dicere, dicerem eos coniunctos verbis tantum. sed gloss. tenet quod dicantur coniuncti re, & verbis, in l. 1. §. idem. sup. de vsufr. accr. Nam vocantur nomine collectiuo, liberi, agnati, & similia nomina. Item vocantur in partes separatas, vel in viriles, vel in stirpes, vt C. de leg. hær. auth. in successione. & de legi. hær. auth. cessante. & auth. post fratres. cum si. hoc etiam apparebit ex effectu iuris accrescendi, quia accrescit cum onere, vt dicam. Hæc de coniunctis sufficiant. Nunc de effectu coniunctionis est transcurrendum. Et

19 est sciendum, quod coniunctio habet multos effectus. primo, quia coniunctus vocatur in vnam portionem, vt l. plane. 2. ꝟ. de leg. 1. & de hær. inst. l. Titius. & l. interdum. cum si. Item habet alium effectum, quia substitutio reciproca inuicem videtur facta secundum ordinem coniunctionis. l. cohæredi. §. qui discretas. sup. de vul. & pu. & de his nihil ad præsens. Habet & tertium effectum. s. iuris accrescendi, & de hoc agendum est. In quo procedam hoc ordine, quia quæram principaliter de sex quæstionib. Primo, s. qui habent ius accrescendi. Secundo, qui præferantur in iure accrescendi. Tertio quando locum habeat ius accrescendi. Quarto, qualiter, & ad quid locum habeat. Quinto de iure accrescendi ex coniunctione legali. Sexto, vtrum ius accrescendi habeat locum in dispositionib. inter viuos. Inter prædi-

20 ctas formauimus quæstiones accessorias. † Primo igitur, & principaliter quæro, nunquid inter coniunctos re tantum sit ius accrescendi. Et videtur, quod non. sed solum ius non decrescendi, vt C. de cadu. toll. §. sin autem disiunctim. & §. sin autem ad deficientis. In contrarium quod sit ius accrescendi. vt ꝟ. de cond. & de. l. hæc scriptura. §. fi. & l. si separatim. Sol. dicamus, aut plures sunt re coniuncti, vt in vsufru-

21 ctu, aut in proprietate. Primo casu, † aut portio vnius deficit ante acquisitum vsumfructum, & habet locum ius non decrescendi. Aut deficit, postquam semel fuit acquisitum, & tunc habet locum ius accrescendi. Nam semel decreuit, vt probatur sup. de vsuf. ac.

22 l. 1. §. interdum. † Secundo casu habet locum ius non decrescendi, d. §. sin autem ad deficientis. Non ob. l. hæc scriptura. & l. si separatim. quia expone, accrescit. i. non decrescit, vt ibi no. & idem de omnibus legibus similibus, quod dixi in vsufructu. idem dicas in omnibus casibus, vbi post acquisitionem habet locum ius accrescendi, quod

23 ꝟ. dicam. † Secundo quæro, nunquid inter coniunctos verbis tantum

a sit ius accrescendi. Et breuiter dico, a aut sunt coniuncti verbis, sed in re est omnino disiunctio, vt Titio, & Meuio lego singulis, singulos seruos, & non habent locum ius accrescendi, vt sup. ti. 2. l. huiusmodi. §. qb. vel lego Titio, & Seio fundum, factis portionib. pro diuiso: tunc enim quælibet pars diuisa est & separatus fundus, vt ꝟ. de uer. sig. l. recte dicimus. §. fi. & etiam tunc non habet locum ius accrescendi, l. 1. 2. ꝟ. de vsufr. acre. secundum verum intellectum. Aliud exemplum ꝟ. qui. mo. vsusfr. ami. l. 2. in prin. Aut in re non est omnino disiunctio, vt lego fundum æquis portionib. pro indiuiso, & quia partes tunc non possunt ad oculum ostendi. l. Mæuius. §. duorum. ꝟ. tit. 1. habet locum

b ius accrescendi, vt hic, & in tota materia. Tertio b quæro, † nun-

24 quid inter coniunctos re, & verbis sit ius accrescendi. Quidam, quod sic, nam tenentur subire onus partis deficientis, vt no. in d. §. sin autem ad deficientis. sed illi qui veniunt per ius non decrescendi, non tenentur subire tale onus. ergo restat, quod coniuncti re, & verbis, veniant per ius accrescendi. Dic contrarium, quod veniunt per ius non decrescendi cum faciant sibi partes per concursum. vt Insti. eo. §. si eadem res. & gl. in l. 1. §. si de vsuf. accre. & ꝟ. dixi. Hoc etiam no. ꝟ. eo. l. coniunctim. licet ibi in tertio dicto glo. non bene dicat, vt ibi per Cy. Distingue ergo, vt ꝟ. dixi in coniunctis re tantum. Ad rationem prædictam responde, quod illud, quod subit onus, alia ratione contingit, vt ꝟ. dicam in

25 4. q. in prin. Quæro quarto, † nunquid inter omnino disiunctos sit ius accrescendi? Resp. aut loqueris inter legatarios, & constat, quod non. vt sup. de vsuf. accr. l. 1. in prin. & ꝟ. titu. 1. l. & Proculo. cum si. Aut inter hæredes, & tunc aut defunctus est priuatus, aut miles. Primo casu est locus iuri accrescendi, vt ꝟ. de hær. inst. l. hæredes sine partib. & C. de cad. tol. d. l. his ita. & ꝟ. de suis, & leg. l. si ex plurib. & ꝟ. de hære. inst. l. 1. §. si ex fundo. Ratio, ne decedat quis pro parte testatus, & pro parte intestatus. Vel dic aliter rationem, vt habes per Cy. in d. § his ita. circa prin. Secundo casu, s. si est miles, qui pot. decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, dic vt not. plene

26 C. de testamen. mil. l. 1. per gl. † Quinto quæro, an ius accrescendi transeat in successorem. Tunc dic, aut quæris in vsufructu. & non transit in hæredem vniuersalem, quia per mortem extinguitur vsusfructus, nec in successorem singularem. quia vsusfructus accrescit personæ, non portioni. l. interdum ꝟ. de vsufr. accr. & ꝟ. de exce. rei iudic. l. & an eadem. § qui cum patrem. Aut quæris in proprietate, & tunc aut in hæreditate, aut in legato. Si in hæreditate, aut quæris de successore vniuersali, & transit ius accrescendi, vt C. de cad. toll. §. his ita, & de suis. & legi. l. si ex plurib. Aut de successore singulari, vt de emptore, & tunc cum ille, qui vendit nihilominus remanet hæres, apud eum est ius accrescendi, secundum Pe. argu. ꝟ de vul. & pup. subst. l. ex facto. §. Iulia. istud dictum Petri videtur toll. ꝟ. de acqui. hæ. l. si totam. vnde tutius est dicere idem in hæreditate, quod in legato. Si vero quæris de legato, tunc indistincte transit ius accrescen-

c di in successorem vniuersalem, & singularem, quia accrescit portioni, c non personæ, vt ꝟ. de cond. & demon. l. hæc scriptura. §. fi. de vsufr.

27 l. si Titio. § 1. & d. l. interdum. de vsufru. accre. Secundo † principaliter est videndum, quis coniunctus præferatur, & cui. Quæro primo, si sunt coniuncti eadem coniunctione, vtrum alter alteri præferatur? Ad quod dico, quod coniuncti re tantum, neuter alteri præfertur: siue enim vtrique est assignata eadem res, & non est ratio, quare inuicem præferuntur: siue vni sit assignata pars, alteri tota, & similiter vterque admittitur ad ius accrescendi. l. Meuio. ꝟ. tit. 1.

28 secundum tertiam lec. quæ communiter tenetur. Coniuncti † vero verbis tantum possunt esse diuersimode, & ideo inuicem possunt præfer-

29 ri. Dico † n. quod coniuncti per nomen collectiuum præferuntur coniun-

d ctis per copulatiuam, vt in hoc exemplo, d Titius in dimidia, & fratris mei filij in alia dimidia hæredes sint. omnes enim isti sunt coniuncti verbis, tamen si vnus ex filiis fratris repudiat, accrescit fratrib. suis, non Titio. Titius enim est minus coniunctus, & quodammodo respectu filiorum fratris separatus, vt ꝟ. de hære. inst. l. interdum. in prin. & quod ibi no. Pro hoc ꝟ. de vsufr. accre. l. si qs Titio. Ad quid. n. poneretur lex in illo tit. vbi tractatur de iure accrescendi, nisi vt ostenderet coniunctos per nomen collectiuum vocari in vnam portionem, & præferri aliis in iure accrescendi, inter se? Præterea hoc patet ex l. scire debemus. ꝟ de ver. ob. Vnde maior vnitas inducitur per nomen collectiuum, quam si res copulatiue, & simul nominarentur: secus si essent singulariter no-

30 minatæ vt dixi. coniuncti † vero re, & verbis, ex eo quod re, nullus alteri præfertur, vt patet ex prædictis, ex eo quod verbis posset induci ius prælationis, vt in exemplo; Titius, & fratris mei filii hæredes sunt: isti sunt coniuncti re, & verbis, & si deficit vna portio, accrescit aliis filiis antequam Titio, ar. d. l. interdum, cum si. & rationibus ꝟ. alle. Huic opinioni accedat ꝟ. de contrab. l. si duobus in princ. & de coniung. cum eman. lib. l. 1. §. si quis ex nepotib. ex mente quorum iurium videtur probari dicta opi. Sed contra prædicta videtur. l. Lucius Titius. ꝟ. tit. 1. vbi nomen collectiuum non operatur plus, quam specialis enumeratio. Sol. dicit Iac. de Are. quod per illa verba, quos testamento manumisi, &c. videtur eos specialiter nominare, quod tenet Dyn. C. de imp. & aliis subst. l. fin. ista sol. est contra casum l. si pater filio. ꝟ. de vulg. & pup. vbi ista verba, quos mihi institui, non mutant significationem nominis collectiui. Dic ergo ad §. Lucius. vt ibi per gloss. quia illud ideo est, ex eo, quod vetuit alienari extra familiam, quam solu. ibi tenet Dyn. Item contra prædicta videtur inf. de rebus dub. l. vtrum in princ. vbi primo legauit, & sic sub nomine collectiuo: si tamen plures nascantur, quilibet vocatur in virilem. sol. vt ibi per Dynum, quia ibi est verisimile, si testator plures nascituros æstimasset, quod omnibus legasset. Secundo

31 quæro, † quomodo plures habentes ius accrescendi, si sunt diuersæ coniunctionis, inuicem præferantur? Et constat coniunctos præferri disiunctis. l. hæredes, ꝟ. de hær. inst. & l. liber homo §. cum qs. cum

ADDITIONES.

a Ale. Breuiter dico. Et quid si testator dicat, lego filiabus meis centum pro qualibet, vel pro singulis filias meas instituo in centum, non habet locum ius accrescendi, secundum Bar. & Bal. in l. huiusmodi. §. quib. & Bal. in l. duo. §. fi. & Imo. in l. qui filiabus. §. 1. in prin. de leg. 1. quamuis dicantur coniuncti verbis tantum vt no. Bart. sup. ea. l. in ver. sed quæro quid si per nomina collectiua, propter vnitatem sermonis, & orationis. l. 1. §. hæc ita tam varie. C. de cad. to. l. & no. gl. in l. liber homo. §. 2. de hær. inst. Pau. de Cast. in d. §. quib. transit etiam cum Doct. & Bar. hic. an in legatis ad pias causas sit locus iuri accrescendi, vide Bal. in l. 1. C. de sacros. ecc. & est gl. in l. 1. §. fi. de vsufr. accre. & hic adde Bal. in l. si mihi & tibi in prin. de leg. 1. & in l. vnica. §. his ita. de ca. toll. & quod dixi post Imo. in l. stipulatio. § cum qui ita. de verb. obl.

* Soc. iun. cons. 139. nu. 10. lib. 1. Crauet. cons. 62. nu. 4. Rubeus, cons. 91. nu 6. L. M.

b Tertio. Zasius lib. 1. singular. respons. Cap. 18. vbi tenet contra Bar. Cur. iun. cons. 437. nu. 61.

c Ale. Accrescit portioni. Porro accrescit portioni, non personæ, pro hoc vide, quæ no. dicit Bal. in l. 1. C. quando non peten. part. dum quærit, an in successione statutorum habeat locum ius accrescendi, in 4. q. adde l. si totam. de acq. hær. & l. si pluribus. de suis & legit. & ad Bar. hic adde Ale. in cons. 14. li. 5. vol.

d Bar. Hoc exemplo. s. Titius in dimidia, & filij fratris in alia dimidia, si vnus ex filijs fratris repudiat, cui accrescit, & adde quod no. Bal. in l. 1. C. quando non pe. par. bene facit l. cum ibi no. C. de impu. & ali. subst. lo. Fr. Ru. ad de quo. l. illud exemplum reprobat Ias. hic, quia filij fratris sunt coniuncti re, & verbis.

cum si.item constat ↄiunctum re,& verbis præferri ↄiuncto ver-
32 bis tm̃. Sed pone,ꝙ ille cuius portio deficit,habet vnum coniun
ctum re tm̃,alium ↄiunctum verbis tm̃,qs p̃ferẽ? In hoc sunt opi.
Quidã,vt Ro.dn̄t ↄiunctum re tm̃ præferri,& ita legunt istam l.fi.
Pro hoc facit:qa cõiũcti tm̃ veniũt p ius nõ decrescẽdi & sic eui
tant damnum: ↄiuncti verbis tm̃ veniunt p ius accrescẽdi,& sic,q̃
rũt lucrum,ergo &c. C.de iure deli.l.fi.§.licẽtia.& C.de codi.l.fin.
cum simi. Alij,vt Hu.dn̄t ↄ.s.ↄiunctum verbis p̃ferri,& sic legũt
istã l. Et istã opi sequit Pet.& ad hoc adducit rõnes. Coniunctio,
q̃ fit verbis,ꝓcedit ex volũtate testãtis:ↄiũctio realis inducit ex vni
tate rei,ergo ↄiunctio verbalis dẽt esse potior,arg. ĩ.de ↄdi.& de.l.
in ↄdõnib.in prin.Sed ista ratio non placet:quia etiam coniũctio
realis procedit ex volũtate testãns assignãtis rem separatim vtri-
q;. Præterea,ↄiũcti verbis reputant vnum corpus.C.de cad.tol §.
his ita.ver.finaũt ex his.ergo debẽt reputari magis ↄiũcti.Sed cer-
te non video rõnem,quare vnitas ex parte personæ operet plus q̃
vnitas ex parte rei.Tertio probat,qa q in vno grauat,in alio rele-
uatur.l.eum qui,de iureiu.sed ↄiunctio verbalis accrescit eũ one-
re,& in hoc grauat:ergo releuat in alio,qd̃ p̃ferat. Sed certe volũ-
tas testantis tollit ↄnum. Quarto probat,volũtas defuncti dẽt in-
terpretari,vt valeat:sed si p̃ferat ↄiunctus verbis,valet onus legato
adiectũ si p̃ferat ↄiũctus re,vitiat,ergo,&c.ar.s̃.de his,q̃ in test.del
l.px.§.sed in re dubia Sed rñ.ꝙ istud ꝓcedit ex tacita voluntare,
defuncti,q rem vnicuiq; in totum assignauit,arg. C.de cad.toll.§
sed & varietatis,& ita dicit dñs Ray Tertia fuit opi.Io.& Az.quã
s̃.tenui ponẽdo casum,ꝙ ↄcurrat æqualr:& hoc probatur ex ista
lege,legẽdo,vt s̃.dixi.Itẽ ꝓ hoc est casus s̃.de hęr.instu.l.si ita quis
hr̃des.q̃ lex destruit oẽs prædictas opi.Pet.nũt,vt d.l.effugiat,dicit
ꝙ ibi oẽs sunt ↄiuncti verbis,& inter primã instõnem,& secundã
dẽt esse punctus,pro copula,sed hoc est falsum. Primo,qa ibi sunt
duæ orõnes solutæ,ergo nõ sunt ↄiuncti verbis, vt hac l.& s̃. dixi.
Præterea,si ibi primus esset ↄiunctus verbis,esset ẽt cõiunctus re,
cum primo assignauerit totum,secũdo totum ꝑ partes,& sic prim⁹
tanq̃ re,& verbis ↄiũctus p̃feretur:qd̃ est ↄ illam l.Tene ergo opi.
Io.& Azo.in hac l.vt s̃.dixi.Et hoc tenet glo.& Vltram. Si quis tñ
diceret cõiunctũ verbis tm̃ ꝑ nomẽ collectiuũ p̃ferri coniuncto
re tm̃,forte nõ esset male dictũ,per rõnes positas s̃.ꝓx.qõ Tertio
a q̃ro,a vtrum cõiunctus p̃ferat substituto,vel ecõuerso.†Rñ.regu-
33 la est,ꝙ substitutus p̃ferat coniuncto,vt ĩ.de bon.poss.fm tab.l.2.
§.si duob.& C.de fideic auth.hoc amplius. & in Auth. de hære.
& Fal.§.si quis aũt non implẽs.C.de cad.toll.§.in primo.& §.pro
secũdo,& no.de acq.hær.l.q pñ.Hoc autẽ fallit,si ex mente testõ
ris apparet aliud tacite,vel per ↄiecturas,vt ꝓbat.s̃.de vul.& pup.
l.quã testõ.vbi ex coniecturata volũtate defuncti,qui erat coniun
34 ctus,p̃fertur substituto,& illã l.quo ad hoc no.do. Old Sed †circa
hoc moueo tale dubiũ,pone,ꝙ substõ non hẽt effectũ,vel ꝑp re-
pudiationem substituti,vel ꝑp aliũ casum,vtrũ reuertetur ad con
iunctũ,vel ad eũ,a quo est relictũ legatũ in testõ:vel ad venientes
35 ab intestato in hr̃ditate?& vr̃,ꝙ nõ veniãt ad ↄiunctũ. Nã †testõr
sua voluntate põt tollere ius accrescendi,ar.de condi.& dem.l.in
ↄdõnib.& est casus fm vnã lec.s̃.de vlusfr.l.aũs.§.1.sed in tollẽdo,
36 †eadẽ voluntas est in substõne inutili,sicut in ea,q̃ est vtilis, ergo
&c.ar.s̃.de leg.a l.plane.in prin.& de adi.leg.l.& si trãsferã. eↄ qa
ita demũ vr̃ voluisse cessare ius accrescendi inter ↄiunctos,si sub
stõ valeret,arg.s̃.e.l.si iure.Certe dubius passus est apud me, dico
37 sic. Aut† eadẽ persona est substitutus,& cõiunctus,& tunc si sub
stõ est nulla,vel repudiat ex substõne,& tũc põt hr̃e ex iure accre
scẽdi,vt probatur de inu.test.l.pe.2.rñ.Et de hoc est tex.s̃.de acq.
hær.l.nec is.§ hr̃s.& l.si quis hæres.in prin.iuncta secũda glo.& in
38 qualibet per Dy. Aut sunt † diuersi, quia alius est coniunctus, &
alius substitutus:& tunc aut substõ deficit ex cã ad hoc destinata,
vt rem ad causam intestati deducat,aut quocunq; alio modo. Pri
mo casu non reuertitur ad ius accrescendi,sed potius deuenitur
ad venientes ab intestato,vt s̃.de inu.testa l.pe.a.rñ & s̃.de lib.&
posth.l.si posthumus.ver.nam,& cum duob. Si substõ deficit alio
mõ,tunc reuertitur ad ↄiunctum.casus est in d.l.quidam testõ.de
vul.& pup.si bene inspiciatur.de bo pos.fm ta.l.1.§.si duo. Ratio-
nes prædictorum sunt istæ,in primo,qñ ↄiũctum substituit, voluit
ius eius augere,non minuere:& iõ hẽt vtrunque,ne operetur di-
minutionem id,quod fuit appositum ad augmentum. In secun-
do casu voluit ius accrescendi deficere,ita demum si substitutio
haberet effectum.sed eo casu, quo rumpitur ex causa destinata,
vt rem ad causam intestati deducat,cessat ius accrescẽdi,ne ope-
retur ↄ effectum eius,ad quem dictus modus repudiandi indu-
ctus est. Sed quando rumpitur alio mõ,reditur ad coniunctum &
39 ista sunt vtilia,& notanda. Quarto † quæritur, nunquid coniun-
ctus præferatur ei,a quo relictum est legatum. Rñ. coniunctum
præferri,vt d.§.in primo.& §.pro secundo.& §.vbi autem. Fallit
in casibus,quos collige ex his quæ dicam inf.in proxima q. Ter-
40 tio principaliter quæritur,qñ habeat locum ius accrescẽdi. † Cir-
41 ca hoc sunt quatuor vidẽda. Primo circa personam † eius, cuius
portio deficit,ne sit de casibus,in quibus facit partem, qui nõ ad
mittatur ad partem.tunc cessaret ius accrescendi, quod dic, vt s̃.
de leg.1.l.huiusmodi.§.si Titio.per Dyn.eo.ti.l.si plane.§.coniun
ctim.licet ego ibi aliter dixerim, quod omitto causa breuitatis.

de hoc C.de cad.tollen.§.in primo.& ibi per glo & Cyn.secun-
42 do†circa legatum ipsum est considerandum, vtrum sit relictum
ob causam reiterabilem vel non. Nam si relictum sit pluribus ob
causam alimentorum,quæ causa est reiterabilis,vt l.alimenta.§.
basilicæ.ĩ.de alimen.& cib.leg.& no,per Cy.C.de leg.l.cum quę
stio,in fi.tunc non est locus iuri accrescendi,vt s̃.de vsufru.l.domi
nus.§.1.& ibi.no.& l.pen.§.1.ĩ ad leg. Falci. Tertio est considerã
dum circa personam eius,qui vult per ius accrescendi partem de
ficientem.vtrum ipse admittatur ad partem suam de iure com-
b muni,an de iure speciali.b Nam si †de iure speciali non habet lo-
43 cum ius accrescendi,vt ĩ.de cond.& de l.mulieri,& ibi no. Cer-
te in hoc semper dubitaui,nec hoc credo simpliciter verum esse.
Vnde si dico,aut quis admittitur de iure speciali ↄ voluntatem te
44 statoris,& non habet locum ius accrescendi,d.l.mulieri. Aut ad
mittitur de iure speciali fm voluntatem testatoris,iure permittẽ-
te,puta per ↄtratab.tunc etiam cessat ius accrescendi,vt ĩ.de leg.
p̃stan.l.4.§.sed & si coniunctim & l.filium.§.si legata.eo.ti. Aut il
le a quo petitur,succedit secundum voluntatem defuncti,& tũc
est locus iuri accrescendi,licet legatarius petat de iure speciali, vt
d.l.filium.§.fina.Ibi enim petitur legatum ab eo, qui habet por-
tionem hæreditatis ex dispositione defuncti. Et ita ibi etiam sen-
tit Dy.licet gl.ibi aliter dicat in solutione ↄrij. & idem dicerem
45 †in minore in integrum restituto ad legatum. Nam credo habe
re ius accrescendi,licet veniat de iure speciali,vt ĩ de colla.bo.l.j.
§.1.quod etiam patet euidenti ratione,nam portio accrescit por-
tioni,etiam si sit penes extraneum præter defuncti voluntatem,
vt s̃.dixi,multo magis qñ est apud alium ex voluntate defuncti.
46 †Idem dicerem in his,qui petunt vigore edicti,si quis omis.cau
sa testam. Nam credo eos habere ius accrescendi,cum perinde te
neantur ac si adissent ex testamento,l.1.in prin. si quis omis. cau.
testa.quia licet succedant ↄ defuncti voluntatem, rñ hoc faciunt
iure ꝑmittente.pro hoc facit ad l. Fal.l.1.§.lex Fal. vbi in volunta-
te defuncti conseruata de iure speciali,habẽt locum omnes leges
c testamentariæ. Sed contra prædictac posset quis dicere,illi qui suc
cedunt per cõtratab.veniũt de iure speciali ↄ ius commune,vt ĩ.
de ↄtab.l.quod vulgo. Item ↄ volũtatem defuncti iure permittẽ-
te,rñ inter eos est ius accrescẽdi,vt ĩ.de ↄtab.l.si duobus.in princ.
& de coniungen.cum emancip.lib.l.1.§. si quis ex nepotib ergo
prædicta nõ sunt vera. Sol.dico prædicta vera inter legatarios.sed
inter hæredes,qualitercunque succedant,est locus iuri accrescen
di,vt in cõtrarijs,ne quis pro parte habeat hęredem,pro parte nõ.
Fateor tamen,ꝙ si quidam succederent de iure communi,& se-
cundum voluntatem defuncti,quidam ↄ,ꝙ illi,qui succedunt se
cundum voluntatem,essent potiores in iure accrescendi, & vlti-
mo deueniretur ad eum qui succedit ↄ volũtatem defuncti. Hoc
colligitur ĩ.de bon.possess.l.sed cum patrono.in princ. in vltimo
47 exemplo gl. Item prædicta vera in iure accrescendi,sed ius † non
decrescendi indistincte hẽt locum,licet quis veniat de iure specia
li,ut colligitur ex gl.in d.l.2.§.sed & si coniunctim,& l.filium.§.fi.
de le.præst. Distingue ergo plene,aut quæris de iure nõ decrescẽ
di,aut de iure accrescendi.& tunc aut inter hęredes,aut inter lega
48 tarios.†& per hoc determinatur qõ.statuta sunt per Italiam, ꝙ si
lic fœminę non succedãt patri,modo pone,ꝙ quidam decessit re
lictis duobus filijs,& duab.filiabus,vnus ex filijs repudiauit, vel al-
ter est exclusus,cui accrescit portio sua: Quidam Doctor qui di-
sputauit similem quæstio.dixit,quod ille frater,qui adiuit in eo,
quod habet vltra virilem,cõputatis sororibus,habet de iure spe
ciali ex forma statuti: & ideo pro ea parte non habet ius accrescẽ
di,sed ueniet ad sorores,argu.d.l.mulieri.& d.l.3.§.sed & si con-
iunctim.de leg præst.istam determinationem puto falsam,nam
cum portio deficiens accrescat portioni,non personæ,ut dictum
est:ergo illæ sorores, quæ nullam portionem habent non pos-
sunt hr̃e ius accrescen. Præterea in hæreditatibus succedentes de
iure speciali contra ius commune habent ius accrescendi,vt mo
do dixi. Concludo ergo ꝙ ad solum fratrem pertinebit. Quarto
d est d †cõsiderandum vtrum portio coniuncti deficiat,postq̃ fuit
49 acquisita,an ante,quia si deficit postq̃ fuit acquisita,rñ est,ꝙ defi
ciat

ADDITIONES.

a A le,Tertio quæro.Vide Bald.in li.1.in 10.q.C.qñ non petentium partes. Io.Fr.
Ru. Adde Ias.hic,qui declarat istam regulam,& etiam eam limitat tribus modis
* Bologn.consi.66.Riminal.in l.vnica.nu.18.C.quando non pet.part. I.M.
b A le.Iure speciali.No.quando quis admittitur de iure speciali,& vide etiam,qd̃
no.Bal.in l.hac edictali,§.in omni.in fi.C.de secun.nup.an si plures sint filij pri-
mi matrimonij,qui possint reuocare relictum factum a parte secundæ vxoris, &
aliqui ex eis repudiant,an cæteris accrescat. & hic adde Bald.in l.1 in qu.5.C.
quando non peten.par.& facit ad q.si cum parte dispensatum est,vt possit filijs
legare,an inter eos sit locus iuri accrescendi.de quo per Bal.in l.1.§. vbi autem.
de cad.toll.& vide vnũ quod dicit Bal.in l.senium.in vltimis verbis. C.qui test.
fac.pos.
Io.Fr.Ru.Vide Ias.hic qui po.12.casus,in quibus cessat ius accrescendi.
c Poma.Sed contra prædicta.Vide Ale.consi.10 in vlt.col.in 1.vol.ver.5.principa-
liter quæro,in ver.ratio,quia istam rationem declarat.Imo in l.& Proculo sup.di
cta.la 1.& vide Car.consi.151.
d Quarto est. Soc.in tract.fallent.reg.213.Socin.iun cons.109.nu.5.lib.2. I.M.

ciat ius accrescendi, ut s. quemadmo. seruit. amit. l. aquã. §. fi. & de vsufru. accresc. l. 1. §. pe. Fallit in multis casib. a quos plene dic, primo in vsufru, vt d. l. 1. §. pe. Scdo in assignatione libertorũ, vt j. de assigna. li. l. vtrũ in pri & ibi. nota. Tertio C. si impe. liberal. sol. l. 1. li. 10. Quarto, quando deficit ex post facto, per in integrum restitutionem, quia tunc accrescit volenti, ut s. de acq. hær. l. si minor. Quinto, qñ ius accrescendi hẽt vnionẽ cũ substitutione pupillari vt s. de acq. hær. l. qui patri. de quo dicam j. proxi. quæs. circa fi. Nõ obst. ad prædicta. §. si quis autem non in plens. in Auth. de hær. & Fal. quia ibi. de vt not. in d. l. 1. §. pen. de vsufru. accresc. Quarto 50 † principaliter quæritur, qualiter, & ad quid habeat locũ ius accrescẽdi istud, qualiter, dẽt itelligi quatuor modis. Primo, qualiter, 51 id est utrum inuitis, vel uolẽtibus. Ad φ sic dic: aut quæris † de iure non decrescendi, & tunc inuitis, quia non põt scindere legatũ, ut s. tit. 1. l. 2. & l. seq. Aut de iure accrescendi, & tunc aut inter le-52 gatarios, aut inter hæredes. Primo casu † accrescit uolẽtibus tñ 53 ut C. de cad. tol. §. ubi autem. Aut inter hẽdes. † & tunc aut dicit quis post portionem defecta, puta post repudiationem cohæredis & accrescit portio iuiro s. de acq. hær. l. si duo. Aut primo adiuit, & postea portio defecit, & tunc aut portio defecta erat ei destinata expressa uoluntate testõris, puta per substõnẽ, & tunc accrescit inuito, vt s. de acq. hære. l. si quis hẽs, & l. si tu ex parte. Aut nõ erat expresse destinata, & tũc aut deficit per restitutionem i integrum & accrescit uolenti tantum. l. si minor. s. de acq. hær. Aut alio modo deficit, & tunc hẽt locum. l. cũ hæreditate. eo. tit. Et modo dẽt intelligi. C. de cad. toll. l. i. §. his ita. vbi vr dicere, quod accrescit hæ-54 redibus inuitis. Secundo dubitatur. † qualiter, idest vtrum cum onere, uel sine. Aut hoc dicas, aut quæris de iure accrescendi, aut de iure non decrescẽdi. Primo casu aut accrescit portio pro non scripta, aut caduca, vel quasi. Si pro non scripta, tunc aut est pro non scripta delicto eius, qui non põt capere, & accrescit cum onere, ut j. de his quæ pro non scri. l. fi. Aut est pro nõ scripta, alio modo, & tunc aut in legato, & accrescit sine onere: l. 1. §. in primo. C. de cad. tol. Aut in hẽditate, & est opi. ut no. in l. quæ ꝯdõ, j. de ꝯd. & de. & per Cy. plene. C. de cad. tol. §. his ita. Tu tñ dicas sic in hæreditate, aut est onus impositum simplr, & accrescit cum onere, d. §. his ita. Aut noĩatim, & tunc aut nominatim ab oĩbus, & accrescit cum onere. l. q ꝯditio. 2. in j. de ꝯdi. & dem. & l. ciuitatibus. § Lucius. s. tit. 2. Aut nominatim ab uno, & accrescit sine onere l. Celsus. §. pe & fi. de leg. 2. Rõnẽ iter hẽditatẽ, & legatũ ponit Cy. in d. § his ita. Rõnem inter nominatim, & simplr, collige ex l. 1 §. id quod ex substõne, ad l. Fal. licet Cy. aliter dicat in d. §. his ita Secundo casu, qñ accrescit portio caduca, uel quasi, & tũc cum onere, vt C. de cadu. toll. §. pro scdo. & §. in nouissimo. habita distinctione, quæ ibi ponitur in tex. i §. sed ut manifestetur. & §. seq. Si 55 vero quæritur de iure † non decrescendi, tunc, aut procedit ex cõiunctione reali tñ. & accrescit sine onere, ut C. de cad. tol. §. fin. autem ad deficientis & in l. si separatim. de cõd. & dem. Aut procedit ex ꝯiunctione re & uerbis simul, & tunc gl. C. de cad. toll. §. finasit ad deficientis. dicit cũ onere. Pet. dicit, φ sine onere. Nam cum ueniat per ius non decrescendi, est eadẽ rõ, q est in coniũcto re tñ, ut refert Cy. in § vbi aũt, C. de cad. tol. Iac. de Are. tenet gl. b φ credo verũ. [b] nam pp ꝯiunctionem verbalem ur onus adiectũ vni repetere in psonam alterius, si ad eum totũ legatum pueniat, arg. j. de fun. instr. l. Seiæ. §. Caio. Nec obst. huic dicto. s. tit. 1. l. fin. §. Seio. quia ibi conditio adiecta adhærebat psonæ. Vel dic ut ibi. 56 Tertio dubitatur, † qualiter, id est utrũ accrescat pro uirili, an pro portionib. hẽditarijs, vel legatis. Rñ. pro portionib. hæreditarijs, vel legatis, ut s. tit. j. l. Meuio, in prin. & de hẽd. inst. l. si liber hõ. §. 57 cum quis. Quarto c † utrũ accrescat taliter quod portio accrescẽs c petatur, eadẽ actione, qua prima, an alia. Rñ. eadẽ actione, qua prima, ut s. de vsufr. l. si Titio. 1. & de usufr. accres. l. interdum. & de exceptione rei iudic. l. & an eadem. §. qui cum patrem. Quinto, 58 † vtrũ ius accrescendi trahatur ad bona impuberis, cui quis erat ꝯiunctus, uel non. Ad φ sine argumentis sic dico. Aut quis habet ius accrescendi, ex eo φ cõiunctus tñ, & tunc nõ trahit ad bona impuberis, quia sunt diuersæ hæreditates, & in diuersis hæredita-d tibus non hẽt locũ ius accrescendi, [d] ut s. quibus modis usus f. amit. l. si sub conditione. Aut ius accrescendi est unitum cum substitutione pupillari: puta, quia idẽ est ex hæres, & substitutus, & tunc ius accrescendi trahitur ẽt ad bona impuberis, vt l. q patri. de acq. hær. Et quod ibi loquatur de iure accrescendi, patet ex tex. Item patet ex ratione ibi n. loquit de hærede substituti, ad quẽ nõ transiret spes pupillaris substonis, ut s. de uulg. subs. l. qui habebat, & l. qui liberis §. hæc uerba. sed ius accrescendi bene trãsit ad hẽdes ut s. dictũ est. Restat ergo, quod hæredes ibi admittantur iure ac-e crescendi. tñ quia illud ius accrescendi fuit unitum e cum substitutione pupillari, trahitur ad ea duo. s. φ habeat locum post aditã hæreditatem, & quod trahatur ad bona impuberis, & hoc est uerum alijs substitutis deficientibus, quia alias ipsi substituti præferuntur, ut ibi no. Nunc ergo uides intellectum huius singularis 59 & notabilis casus. l. qui patri. Quinto † principaliter quæritur, de f iure accrescendi ex coniunctione legali, & primo uideamus, vtrũ inter coniunctos coniunctione legali, in acquisitione ex testõ habeat locum ius accrescẽdi? Ad quod sic dico. Aut loqueris de vsufructu, & hẽt locũ ius accrescendi. l. i. §. 1. s. de usufr. accres. Rõ, qa ipsius seruitutis psona inspicit, ut ibi patet in tex. licet quidam de ratione multũ dubitent. Aut loqueris in ꝓprietate, & tunc aut in hẽditate, & hẽt locũ ius accrescẽdi, vt s. de acq. hær. l. seru' cõis ab extero. Rãno, ne qs decedat ꝓ parte testatus, & ꝓ parte intestatus Aut i legatis, & tũc aut legatũ in psona vnius ex dñis ẽ ab initio ꝓ non scriptũ, & accrescit alteri, qa ei ur legatũ, q capere põt. l. verũ. §. si seruo s. ꝓ socio, & de acq. hær. l. seruus cõis ab extero. Hoc uerũ, nisi eẽt ꝓ nõ scripto, ex dlicto vnius ex dñis adscribentis seruo cõi, ut j. d fal. l. filius. §. sequẽs. Aut legatũ dficit ex post facto ꝑ repudiationẽ, vel alio mõ, & tunc nõ est locus iuri accrescẽdi. l. 60 & Proculo. s. ti. j. † Et idẽ dicerẽ g in plurib. hæredib. vnius legatag rii: sunt enim cõiuncti ꝯiunctione legali, cũ ex psona unius pueniat ad plures. Vnde dicerẽ φ in l. legatarius. s. de leg. 1. si vnus ex hæredibus legatarii partẽ suã repudiat, alijs non accrescit, hoc te-h net Pet. [h] licet qdam ꝯ. Scdo qrit † de iure accrescẽdi ex cõiũctio-61 ne legali in acqsitionibus ab intestato. Pone ergo quendã decessisse, relictis filijs pluribus. Itẽ relictis pluribus nepotibus ex alte-i ro filio præmortuo: vnus ex istis repudiat, qualiter inter [i] eos ẽ ius accrescendi? Rñ. isti oẽs sunt coniuncti coniunctione legali, ex eo quod simul uocantur. Item nepotes sunt inter se coniuncti alia rõne. s. quia vna rõne uocantur in locum patris eorum. Aut ergo repudiat unus ex nepotibus, & accrescit fratri suo tantum, quia est duplici iure coniunctus, quia simul uocantur, & quia eadem rõne. Aut repudiat vnus ex filijs, & tunc oẽs uocantur, tam alij filij, quã nepotes, quia oẽs sunt æqualiter coniuncti. s. ea cõiunctione, qa sic vocantur & de hoc probatur j. de ꝯtab. l. si duob. i prin. & de cõiungen. cum eman. libe. l. j. § si quis ex nepotib. Hoc autem fallit in casu. vbi vnus ex fratribus in portione deficiẽte, alijs præfert, vt j. de coll. bono. l. 2 § si duo fratres, & ratio ibi patet in tex. Ter-2 tio † qro iuxta hoc, pone φ pater decessit relictis duobus filijs ex vna vxore, duob. ex alia, si vnus repudiat, vtrum in iure accrescẽk di pferatur frater vtrinq; ꝯiunctus, [k] an oẽs pariter admittantur? Et vr, φ frater vtrinq; ꝯiunctus pferatur, quia duplici iure coniunctus, ergo, &c. vt su. dixi. Facit ad hoc C. de leg. hæ. aut. cessante, & auth. post fratres, & huic dicto vr accedere Dy. su. de vulg. & pup. in l. cohẽdi. §. qui discretas. in qõ. quam ibi posuit. Alij hñt dictam q. in l. iã hoc iure, eo. ti. Ego dico φ oẽs pariter admittantur, nam ꝯiunctio legalis, de qua loquimur, nõ ꝯtingit ex eo, φ plus, & plurib. modis sunt ꝯsanguinei, & sibi inuicẽ successores, sed ꝯtingit ex eo φ simul vocant, vel eadem rõne vocantur, hoc patet ex d. l. j. §. si quis ex nepotib. j. de ꝯiugen. cũ eman. lib. Nam ibi ꝯstat patrẽ plus ꝯiunctum filio, qa in primo gradu, quã fratre fratri, quia in scdo gradu, & tñ ibi pfert frater patri in iure accrescendi, quia eadẽ rõne vocantur, vt isti filij, licet ex diuersis matrib. oẽs simul uocãtur, & oẽs eadẽ ratione. s. qa filij, licet ex diuersis matribus. ergo neuter alteri pfertur, & si dictæ rationes inspiciantur, oẽs qõnes occurrentes circa istos successores in mã iuris accrescendi poterunt decidi. Non ob auth. cessante, quia ibi loqtur i successione, quam qs sibi vendicat in bonis fratris mortui, qa tunc pfertur plurib. cõiunctis, sed hic tractatur de iure accrescẽdi in bonis patris, q adhuc nõ fuerunt quæsita fratri, & iõ oẽs pariter vocantur. Et pro hoc facit. j. ad Treb. l. fi. nec obst. φ dicit Dy. qa illud dictum probat per Doct. inter quos est dñs Rayn. in tractatu suo substitutionum in mã reciprocæ. Vel si vis sustinere Dy. potes dicere, quòd quæstio Dy. loquitur in substõne pupillari, ubi succeditur pupillo, in cuius

ADDITIONES.

a Alex. Multis casibus. No. casus in quibus post acquisitam portionem est locus iuri accrescẽdi. Adde Bar. i auth. si qs. in fi. de sacros. eccl. & i l. j. qñ nõ petẽtiũ ptes in ti. q. i ver. sed hic dubitat. Et no. qd quoties deficit portio nõ ipso iure, sed ope exceptionis, nunq̃ hẽt locũ ius accrescẽdi, vt l. si duo patroni, in prin. & ibi gl. & Bar. q dixit hoc eẽ mirabile sup. de iureiu. Adde qd no. Bar. in l. si mihi, & Titio. de ver. obl. alium casum ponit Rom in l. apud Iul. §. verum. j. ad Treb. Et ad Bar. hic, vide quæ ponit Alex. in consi. 167. in 5. vol.

IO. FR. Ru. Vltra Bar. adde tres fallentias no. per Ias. hic.

b IO. Fr. RV. Quod credo verum. Contrarium tenent Raph, Cu. & Ias. hic, & Soc. in l. si separati. j. de cond. & dem.

c Quæro. Dec. in l. edita. nu. 15. C. de edendo.

d Alc. Iure accrescendi. Adde tex. no. in l. plane. §. si coniunctim. su. de leg. j. & quod ibi Bar.

e Alex. Fuit vnitum. Sed vtrum id, quod obuenit per ius accrescendi, dicatur obuenire ex iudicio defuncti, vel legis. & an prohibitus alienare partem suam, possit alienare partem obuenientem iure accrescendi. vide l. si in testõ, & ibi Doc. de vul. & pup. l. si Titio & Mæuio. §. fi. sup. tit. 1.

f Alex. Quinto principaliter quæritur. Vide in l. j. in 2. q. quando non pet. par.

g Alex. Idem dicerem. Et vide quod no. Bal. in l. hac edictali. §. omnib. in fi. C. de secun. nup. & inter coniunctos coniunctione legali habet locum ius non accrescẽdi l. hac edictali. §. is illud, & ibi Bal. in 4. q. de sec. nup.

h Hoc tenet Pet. & sequitur Imo. & Bal. & Pau. de Cast.

i Alex. Qualiter inter. No. & vide quæ scripsi in simili in l. j. C. qñ nõ pet. par. post Bar. & vide Bal. ibi in 6. & 9. q. per Ang. & Imo. in l. proinde. §. interdum. de stipul. seru.

K Alex. Vtrinque coniunctus. Et vide Bar. in l. Lucius. in vlt. q. de vulg. & pup.

* Soc. De reb. dub. in l. si cognatis. Rube. consi. 126. nu. 12. Goz. consi. 35. nu. 21. Tiraq. de retract. consang. §. 14. glo. 2. nu. 7. Curt. iun. con. 125. nu. 1. 2. Ripa in l. Lucius. in fi. s. de vul. & pup. Ruy. consi. 191. n. 4. li. 2. Craue. consi. 43. nu. 1. Ru. consi. 8. lib. 1. scripsi consi. 82. prope finem. I. M.

ius successione frater vtrinq; coniunctus, est plus coniunctus. sed si loqueret in substitutione uulgari, per quã succedit patri, male diceret, vt 63 patet ex prędictis. Quarto † quęro, a vtrũ accrescat ipso iure, an sit opus noua agnitione? Rñ. vt no. ĵ. de bo. poss. l. sed cum patrono. ĩ princ. 64 & C. quãn non pet. par. l. 1. Quinto † quęro, vtrũ accrescat cũ onere, uel sine? Rñ. quod cum onere, ut s. ti. j. l. si Titio & Maeuio. §. Iulianus. Et hoc apparet ex eo qd s dixi, coniunctos coniunctione legali haberi pro 65 coniunctis verbis. Sexto † principaliter b quęritur, nunquid in dispositionibus inter viuos sit locus iuri accrescẽdi? Br̃ dic sic, aut quęris de iure accrescẽdi, quod procedit ex coniunctione hoĩs: aut de eo quod procedit ex coniunctione legis. Primo casu distingue, aut in vsufructu, & hẽt locũ ius accrescẽdi, ut s. de vsufr. accre. l. 1. §. fi. Aut in proprietate, vel alio iure, & tunc in indiuiduis hẽt locũ ius accrescendi. l. proprium. sup. cõ. pd. quod intellige, ut ibi no. vel potius ius si decrescẽdi: aut in diuiduis, & tunc aut loquimur in dispositione principis, aut inferioris a principe, primo casu hẽt locum ius accrescendi, vt C. si libera impe. soc. li. 10 secũdo casu, aut interest concedentis, quod habeat locum ius accrescẽdi, & hẽt locum, ut s. de cõhẽ. emp. l. fundus ille. & quod ibi no. ĵ. de uer. obl. l. si mihi & Titio. ĩ pri. Aut concedẽtis non interest, & non hẽt locũ ius accrescẽdi, d. l. si mihi & Titio, ĵ. de uer. ob. & l. si duo patroni. in prin. s. de iureiu. c Fallit in assignatione libertorum; c quia licet non sit legatũ, uel fideicõmissum l. assignare. ĵ de assigna. li. tñ hẽt locũ ius accrescẽ- 66 di. l. vtrũ. e ti. Et ista inducunt in arg. † ad quęstionẽ. quãn duob. concedit feudũ, vel emphyteusis, utrũ inter eos sit ius accrescẽdi? De quo per Cyn. in l. 1. C. quãn non pet. par. per Dy. inf. de vsufr. leg. l. codicillis in prin. & per eundem Dy. in l. si mihi, & Titio. ĵ. de uer. ob. & ibi dixi, & in Spe. de emphy. §. nunc aliqua. ver. 99. & uer. seq. Secundo 67 casu, † quãn oritur de iure accrescendi ex cõiunctione legali puta quãn ex persona vnius peruenitur ad plures; puta, si seruus plurium stipulatur, aut cõiunctio ab initio est ualida in persona oĩum dñorũ, sed in psona vnius efficitur inualida per repudiationẽ: aut alio modo ex postfacto, & tunc cessat ius accrescendi. ar. s. ti. j. l. & Proculo. quia si fit in vltimis voluntatib. multo magis in cõtractibus. Si vero ab initio est inualida, & sic quodã mõ pro non scripta, tũc aut in persona vnius ex dñis. ex cuius persona dr̃ inualida, põt esse saltem ualida per viam retẽtiõis, quia promisit, vel donauit, nõ procedẽdo ad traditionẽ, & tũc si habet locum ius accrescendi. l. proinde. §. si seruus cõis. ĵ. de stip. seruo. Aut nõ põt esse ualida per uiam retẽtionis: puta, quia extraneus promisit, vel quia ipse dñs processit ad traditionem, & tunc habet locũ ius accrescẽdi. vt ĵ. de stipulatione seruorum. l. 1. §. si seruus cõis. & s. de auct. tu. l. si seruus cõis. cũ si. Sic intelligo l. per seruum. §. 1. de acq. rerũ do. s. quod ibi dñs processit ad traditionem, & acquiritur aliis sociis tñ. Hoc credo verum, licet in l. verum. §. si seruo. s. pro socio. & d. l. proinde. §. j. distinguat vtrũ 68 ex causa liberalitatis, vel nõ, quod nihil est. Sed iuxta † prędicta quęro qd si concurrit coniunctio legis, & hoĩs: puta, quia seruus stipulatur Titio & Seio, dñis suis, stipulatio non ualet in persona unius, an habeat locum ius accrescendi, inspecta coniunctione legali, uel non habeat, inspecta cõiunctione hominis? Et certe hẽt locum, casus est ĵ de stipu. ser. l. item si seruus duorum, secundo respon. Vl- 69 timo posset † quęri, d qd in donatione cã mortis, utrum in ea hẽt locum ius accrescendi? Et dr̃, quod sit idem quod in aliis contractibus, quia accedit contractui magis, q̃ legato, ut no. in l. 2. in prin. de do. prǽle. In cõtrarium ĵ. de do. cã mor. l. omnibus. & l. Marcellus. §. j. & l. illud generaliter. Pro hoc, quia hic casus non est inter enumeratos, in quibus est differentia inter donationem causa mortis & legata, ut Inst. de do. §. 1. in gl. super uer. fere legatis. Pro hoc, quod dictum est de assignatione libertorum, quod nõ est legatum, uel fideicommissum, tamen est locus iuri accrescẽdi, & hoc est uerũ 70 † casus est C. de cad. toll. §. hæc autem omnia, e ubi dicit quod dicta in illa cõstitutione locum habeãt ẽt in do. cã mortis, sed in dicta cõstitutione principaliter dictum erat de iure accrescendi, ergo patet, quod habeat locum in do. causa mor.

ADDITIONES.

a Ale. Quarto quæro, vtrum hæreditas accrescat ipso iure. Et vide tex. in d. l. 1. §. is ita. de cad. toll.

b Alex. Sexto principaliter. Vtrum in dispositione inter viuos sit locus iuri accrescendi. vide Bal. in l. j. in 11. & 12. q. quando non pet. par. & in l. j. §. vbi autem de cad. toll.

c Poma. Fallit in assignatione libertorum. Vide Alex. in l. si mihi & tibi, ff. de le. 1. l. si auit. C. de suc. edi. Ale. consi. 20. ver. nec ita est. in 1. vol.

d Possit quæri. Vtrum in do. cau. mor. habeat locum ius accrescẽdi, adde plene Bal. in l. 1. in fi. quando non pet. par. & no. in l. si mihi & Titio. de ver. obl.

e Ale. Hæc autem omnia. Et non est alibi secundum Bal. ibi.

LEX XC.

a **Nominatim.** a De hoc in l. j. s. de libe. & posth. & in l. si nominatim. de condi. & demõ. & in l. turpia. §. fi. s. tit. 2.

ADDITIO.

a Nominatim. Vide per Bal. in l. turpia. §. fi. de leg. 1.

LEX XCI.

Prædiis. Verba gñalia accessione apposita ad suõ principale restringuntur, h. d. & est satis notabilis casus.

Ex his. De hoc habetis in pluribus legibus, ideo non insisto.

1 *Legare mensam, & legare tabulam, an diuersa sint.*

Pater Op. de l. cum pater. §. mensæ. s. ti. 1. ubi ille qui legat mensam, vr̃ legare debita. & omnia alia. So. 1. Aliud ẽ legare mẽsam, seu tabulam, ut dr̃ in vulgari. istud est nomẽ negociationum, & ideo sicut legato calendario cedunt noĩa debitorũ. l. qui filium. s. e. ita erit, si legetur mẽsa, seu tabula: secus si legetur taberna, quæ est nomen loci, ideo nõ cedũt noĩa, vt hic. idẽ habuistis declaratum per Iurisconsultum in l. tabernæ inf. de fun. instru.

1 *Voluntas testõris magis ex vsu perpẽditur, quã ex instrumentis emptionis.*

2 *Fines plebanatus an probentur per instrumenta emptionum.*

3 *Reus edit actori ad intentionem coadiuuandam.*

a **Titio.** Omnes isti casus qui sequuntur usq; ad finẽ, sunt pulchri casus. Ex vsu testõris † magis, quã ex instrũtis b emptionis uoluntas eius perpenditur. h. d. No. ex l. ista secũdum gl. quod † instrũa emptionis non probant fines plebanatus. De quo dic per Cy. in l. cum aliquis. C. de iure delib. extra de cẽsi. c. cum olim & de prob. c. cum causam. & de offi. dele. c. cum in iure. & ibi de hoc plene per Inn. item no. † hic, quod reus edit actori ad intentionẽ iuuandam, ut dixi. sup. eo. l. qui concubinam. §. cum ita.

ADDITIONES.

a Titio. Bero q. 48. I. M.

b Alex. Ex instrumentis. An instrumenta probent fines plebanatus, vide per. Doc. in l. optimam, de contrah. & com. stip.

a **Balneas.** Ex aditu iudicatur, an balneæ, vel hortus cedant domui. h. d.

ADDITIO.

a Balneas. Ruyn. consi. 71. nu. 3. 7. lib. 2. consi. vlt. in fi. lib. 4. I. M.

1 *Maior natu si debet habere principaliorem domum, habebit etiã omnia domui appendicia.*

2 *Domus existẽs in cõfinio duarum parochiarum, erit illius, per quam habet aditum principaliorem.*

3 *Voluntas distinatoris magis præsumitur ex usu, quam aliter, in dependentib. ex uoluntate vnius.*

a **Qui domum.** Idẽ dicit, quod pręcedens §. & est bonus casus. aduerte. Quęro. in §. balneas, an oĩa ista requirantur. ut balnea cedant domui. Rñd. non est necesse, vt probatur in isto §. Puto autem, quod solus aditus sufficiat, l. quod conclaue. ĵ. de dã. infe. & faciunt isti §§. ad quęstionẽ de facto fm glo. 1 Formo duas q. vnã fm Ia. de Ra. † Consuetudo est, quod maior natu habeat domum principaliorẽ, per hunc §. habebit oĩa appendicia domus, quatenus testõr in usu habuit. Ita dicit Iac. de Ra. vide l. fi. 2 in prin. s. de ser. urb. præ. Item † facit ad aliã q. domus est posita in duab. parochiis. Certe cedet illi, per quã hẽt aditũ. d. §. balneas, & hoc §. qui domũ. & s. e. l. si cui ædes. & l. quod cõclaue. ĵ. de dã. inf. sed si haberet aditũ per vtrãq; parochiam, cedet illi parochiæ per quã habet aditum magis frequentatũ, l. legatis. §. si uni. s. e. & l. pediculis. §. argẽto ĵ. de au. & ar. le. Vltimo uide gl. quæ incipit, hon. ibi, l. si partem. istæ duæ ultimæ leges sunt cõtrariæ, ideo dic ad l. fi. s. de ser. vrb. prædi. quia ibi non erat hortus domui coniunctus, nec ad 3 vsum domus deputatus, ut ibi no. Ad l. si partem, dic, † quod ex vsu destinatoris prǽsumitur uoluntas, vt hic, & ĵ. de vsuf. le. l. dãnas. & hoc in his, quę depẽdẽt ex voluntate vnius, vt legatum, quod ex voluntate testatoris dependet: sed in his, quæ dependent ex volũtate duorum, vt in emptione & in uenditione, nõ seruatur dicta prǽsumpta volũtas, sed dispositio iuris communis, quæ est, ut singulis partibus fundi seruitus debeatur, & cuiuslibet partis alienationem sequatur, l. uia. §. quæcunque. eo. tit. ita dicit Old. & bene.

ADDITIO.

a Barba Qui domum. Et pro intellectu huius. §. vide l. Olympico. & ibi Bald. ff. de ser. urb. præd. & Bal. in quodam consi. quod retuli in cap. Ray. de testa. & vide ibi quæ latissime dixi.

* Soc. iun. consi 61. nu. 4. lib. 1. I. M.

LEX XCII.

Si mihi. In legato generali non continentur instrumenta hoc dicit.

His verbis. No. quod dicit, cum instrumento, quia intelligitur, s. domus, nõ debitorum, nec de pecunia numerata, quod vltimum intellige. ut l. si chorus. sup. eo.

LEX XCIII.

Lucius. Nudum præceptum testatoris non ualet. h. d. Habuistis. s. eo. l. pater. §. Iulianus.

1 *Absolutoria si fertur in una causa, agenti in alia causa, non obstat exceptio rei iudicatæ.*

2 *Prohibitio de non alienando facta hæredi, quando comprehendat hæredẽ hæredis.*

3 *Prohibitio facta filio, non extenditur ad nepotes.*

1 **Semproniæ.** Si fertur † absolutoria in una causa, non obstat exceptio rei iudicatæ in alia agenti h. d. habuistis in l. Aurelius. §. fi. de lib. leg. In prin. huius l. dr̃, quod 2 hæres hr̃dis potest alienare, quia nudum pręceptum est. Ex isto a tex. dicunt † Doc. quod prohibitio facta hæredi, ne alienet, extendit ad

ADDITIO.

a Alex. Extenditur. Vide Ro. in l. si quis filium. §. fi. de acq. hære. & Bal. & Mod. in l. fi. C. de hære. insti. & Bal. in l. uoluntas. C. de fideico. & Ro. in consi. inc. omnipotentis Dei, &c. circa propositam consul. de testibus dubitari contingit.

ad hrdē hrdis, si esset facta cū cā legitima, ita q nō esset nudū preceptū, vt hac l. a ɔrio sensu. In ɔriū facit in Auth. de rest. fideicō. §. 2. Bř Iac. de Are. dicit, debemus aduertere verba ꝓhibitionis. Aut
a n. dt testator a noīando hrdē, prohibeo te, ne alienes, & tūc, non
b porrigit ad hrdē hrdis. Aut ꝓhibuit indefinite, b vt ꝓhibeo hrdē ne alienet, & tunc porrigit ad oēs successores, vt hac l. in princ. &
3 ɉ. e. l si plures. & in Auth. de rest. fideic. §. 2. Sed † quid si ꝓhibuit
c p hoc nomē, filij, vt volo, ne filij mei alienēt, an porrigat e ad nepotes? Certe non, vt in Auth. de rest. fideic. §. 2. & Cyn. no. in l. voluntas. C. de fideic. & Ia. de Bel. in auth. de rest. fideicom. in vlt. q.

ADDITIONES.

a Pom. Aut enim dicit testator. Vide quæ ponit Ale. in l. si quis filiumfamilias. §. fi. ff. de acq. hær. vide Ale. consi. 16. in 3. vol. & in l. filiusf. §. diui. sup. de leg. 3. Bart. cōsil. 19. in 3. vol. Barb. in l. eum acutissimi, versi. vedi ad hoc dubitari. C. de fideicō. Alex. cons. 26. vlt. q. in 3. vol.

* Dec. in l. qui per successionem. nu. 6. de reg. iu. Crau. consi. 243. I. M.

b Pom. Aut prohibuit indefinite. Limita per Bar. & alios in l. qui liberis, §. hæc verba, in vlt. q. de vulg. & pup.

c Ale. An porrigatur. An prohibitio facta filijs extendatur ad nepotes. Adde Bart. ī l. filiusf. §. diui, de leg. 3. Quid autem si prohibita est res alienari, alias voluit venire in familiam, dic q illi de familia vsq; ad quartam generationem, seu gradum tm̄ sunt prohibiti, d. Auth. de res. fidei. §. nos, & ibi Doct. quod no. Adde tu, quod opinio. Bar. hic sequitur etiam idem Ale. in cons. 2 a col. 3. in fi. in 2. vol.

1 *Fratris appellatione continentur sorores etiam, ulteriores, ut saluetur a cōtrarietate.*

1 **Quæsitum.** Applōne fratrū ɔtinent sorores. all. gl. l. tres frs ſ. de pa. † Quæro, de qb. fratrib. itelligat? Bř intelligo de fratrib. primis tm̄. i. ɔsanguineis, vel vterinis, q sunt ī scđo gradu. l. iurisconsultus. §. 2. gradu. ɉ. de gradib. alij. n. non appel
a lantur ꝓprie frēs, nisi cū aliqua adiectione, vt frater patruelis, vel
b similes, d. l. iurisc. §. quarto gradu. Sed ɔ b in c. Adā. in decretis, vbi filia fratris appellat soror, & sic applō fratris porrigit ad aliū, q̄ ad illū, q est ī scđo gradu. Rń. cā euitandę ɔrietatis posset fieri illa talis interpretatio, vnde si essent testes, qui sic deponerēt, possent excusari, dicendo de vlteriori, q est frater, vel soror, d. cap. Adā. alias frater, & soror proprie dńr, qui sunt in secundo gradu, vt ſ. dixi.

ADDITIONES.

a Ale. Non appellant. Et ꝓ hoc facit optime gl. no. ī l. fi. §. quoties, ī ver. non. ibi, sed hic dria fit sup accidēs, de pub. ex quo infert Bald. ī l. maximū vitiū, de lib. pr. & ī l. 2. C. de succ. edi. q appellōne patrui nō vēit patru⁹ magnus. Facit q no. in l. cui eorum. §. affinitates, de postu. An āt appellōne frm veniāt moniales, dic q licet Ray. de For. dixerit, q sic, sec. Bal. in l. in multis, de sta. ho. & in l. qcunq;. C. de ser. fug. vide Bal. in l. tres frēs, hic all. p Bart. vnū tñ no. dicebat Cy. & Bal. in l. cū naturæ. C. de do. ante nup. q in dubio in dispōne pia pferunt moniales, exclusis fratrib. tanq̄ dictus locus sit magis pius, q no. Adde q dixit Bal. in tit. de feu. marc. in c. 1. vbi dt, q hęc dictio, frēs, & postea addidit de cōsobrinis, ergo ꝓprie loquēdo si nomē frīs pferat sine additione non cōprehendit cōsobrinos, & iō si statutum dicit, q frater excludat sororē, nō intelligit, q frater cōsobrinus excludat sororē consobrinā, imo vř casus omissus a statuto, & fuit qō satis intricata, ī qua ꝓ parte ista ego consului, lʒ alij cōtra, & forte male, & ibi ēē not. sm eum. q consobrini ibi vocant patrueles. Nā istud est sm cōem vsum loquendi, maxime Tuscorū, q vsus maxime attendit in iure cōsuetudinario. Et ad pdicta vide Bal. in l. illā. C. de col. & dicit Io. And. in cub. de succes. ab inte. in Sp. quod noie frīs venit frē patruelis in statuto, & noie patris venit auus. Idē dicit Bal. in l. scimus, in prin. C. de inof. test. sed Ang. in l. 1. ſ. de inof. test. tenet cōtrariū. Qualiter āt sumatur consanguinitas, & quid de cōi vsu loquēdi in his, vide Bar. in l. cū quidā. §. quod dr. de acq. hær. Et ad Bar. hic, adde Bal. ī l. vxor tua. C. qui accu. & quod ibi dixi. Qui āt dicant germani, vide Bal. in l. lege. C. de leg. hę. & cū Bar. hic transit Imo. in l. si dotalis. ſ. so. ma. & Bal. in l. iubemus. §. fi. C. ad Treb. Et an appellōne fratris veniat vterinus frater, vide Ang. in consil. 16. Pau. de Ca. in consi. 336. Adde, an appellatione fratris veniat frater vterinus, Rom. cons. 311.

* Egregie declarat Soc. sen. cons. 1. nu. 6. li. 3. & cons. 2 ... col. 3. li. 4. Dec. l. 3. nu. 3. C. de succes. edict. Bello. li. 3. supputat. var. cap. 14. Tiraq. in l. boues. §. hoc sermone. 3. p. nu. 82. I. M.

b Barb. Sed contra. Et credo quod uoluit allegare 21. q. 2. cap. quæritur cur patriarcha, & vide Bal. in l. vxor tua. C. qui accus. non poss. & in cap. 1. de feu. guar. & vide Lud. Ro. in consi. 11. vbi pulchre loquitur, & pro Bar. Alleg. glo. in l. fratres. C. de inoff. test. & in l. 1. ff. eod.

Collegio. Ad quæst. factā in text. gl. rńdet, & dt, q non, vt habes in ea, q̄ vide, vř dicere ɔ casum l. fundo, ī princ. ɉ. de fun. instr. vbi dicēdo, vti optimus, maximusq; est, vt fuit dictum hic, veniunt ēt instrā. Rń. si glo. vellet intelligere de oibus prædictis, male diceret, quia ɔ casum illius legis. sed si glos. voluit se referre ad fęnum, & ad paleas, & ad alia quę sunt supra nominata, quæ non sunt in instrumento, & tunc bene dicit.

Ex parte. Hunc §. habuistis de verbo ad verbum in l. pater filium, in fi. ſ. eo. Verba institutionis directa ad aliū, non ad eum, qui instituitur, habent vim fideicommissi. h. d. & dixi in l. pater filium. §. fi. sup. eo. dic vt ibi.

LEX XCIIII.

Is, qui. Applōne familiæ ɔtinent ēt q a testatore ñ sūt noīati. h. d. Ad principiū op. q ñ oēs de familia admittantur, l. peto. § frē. ſ. ti. 1. Sol. itellige, q hic erāt oēs ęquales ī gradu, alias secus. Opp. q noīati pferant. l. cū ita. §. fi. ſ. ti. 1. Sol. Ibi fuerūt noīati in ipso fideicōmisso, quo iubet a testatore rē deuenire ad familiā: hic vero licet fuissent noīati in primo legato, tñ cū dixit, peto ne exeat de noīe meo, per hoc vř relinquere familię, cum neminem noīauit, vnde oēs de familia simul admittuntur. Item opp. q non oēs admittantur æqualiter, l. vnū ex familia. §. si duos, & ibi not. ſ. tit. 1. l. cū quidā, in fi. e. ti. Rń. hanc legem, q̄ dicit, oēs vocari, intellige, l. si nulla negligentia potest imputari, alias secus, vt lege ɔria.

LEX XCV.

1 *Clausula pcedēs an sit maioris efficacię ad sequētia, q̄ sequēs ad determinationē pcedētiū, & de uerbo, quanta, & de significatione uerbi, summa.*

Quisquis. Verbum, q̄ta, & verbum summa, referūtur ēt ad corpora, h. d. Idē probat in l. 1. sm primā lec. C. de act. & obl. Op. quod hęc scriptura ad corpora non porrigat, l. talis scriptura, in fi. sup. de leg. 1. Gl. soluit hic notabiliter, q hic apposuit istam scripturam in prin. & postea legauit, ibi ɔ̄. Ita dt gl. & bene probatur p finē huius legis. Dicit. n. volūtatē defuncti suf-
1 fragari. Vñ gl. q̄ incipit. l. ī futuro. vide. & no. ex ea, † q pcedēs clā ē maioris efficacię ad determinationē sequētiū, q̄ seqnēs ad determinationē pcedētiū. Pro hoc facit, qđ not. ī l. filiū. ɉ. qñ di. leg. ced. licet istud notabile ī se sit verū, potissime ī casu hui⁹ legis, vbi clā fuit ꝓlata p verbū đ futuro. tñ quoad ɔriū illa so. ñ placet, qa ī d. l. talis scriptura. ī fi. dř, q illa verba respiciunt pterita legata, & futura. quare dic, q ibi ē vsus vocabulo, sūmæ. Vel aliter, ibi tractat de legato restringēdo, hic de legato āpliando, iō appellatione pecunię, seu summæ, continent, l. nā qđ. §. fi. cum l. seq. ɉ. ad Trebe. Vltimo no. significationē verbi, quanta, de quo ēt text. in l. 1. sm primā lec. C. de act. & obl. No. etiam hic significationem verbi, summa.

LEX. XCVI.

1 *Hereditatis appellatione non continentur legata, & fideicommissa.*

a **Si Titius.** a Applōne † hrditatis non cōtinentur legata, &
1 fideicōmissa, h. d. qđ not. & sępe de facto occurrit. Op. de l. cū virū. C. de fideic. veritas est, q hic rogauit hrditatē seu partē suam hæreditatis, sed in ɔriis rogauit, vt simplr, vel vlr, quicquid, & c. & sic in hoc fideicom. adhibetur illa distinctio, q̄ adhibet in legato, vt hic, & glo. innuit. Tetigi in l. liberto. §. filium. inf. ti. 1. l. pr. §. quindecim. ſ. e. Dicā in l. Marcel. §. quidā. ɉ. ad Treb.

ADDITIO.

a Titius. Paris. cons. 26. nu. 10. 51. lib. 2. I. M.

LEX XCVII.

1 *Reliquorum appellatione non continetur pecunia iam exacta, uel quæ usib. patrisfam. est deposita.*
2 *Item nec quæ sunt in deposito apud tutorem usibus pupilli.*
3 *Positiones non fuerunt introductæ per ius Digestorum.*
Interrogatiōes, q̄ fiūt ante litē cōtestatā itroductæ fuerūt p ius Digestorū.
4 *Iudex potest supplere defectum partis de iure, & de facto.*
5 *Iudicem appellationis, in sententia, an sufficiat dicere bene, uel male iudicatum, remissiue.*

a **Offidius.** a Ista est difficilis lex ī tex. Applōne reliquorum
1 † non continetur pecunia iam exacta, vel q̄ vsib. patrisf. est deposita, h. d. Diuidit in quinq; partes. Primo ponitur verba testi. Secundo ponunt verba libelli & legatarij, & qualis ē secuta snīa. Tertio ponunt verba eius, q succubuit, & appellauit. Quarto ponuntur verba Imperatoris iudicantis. Quinto format noua qō, & eius determinatio. Secunda ibi, legatarius proferebat. Tertia ibi, ex diuerso. Quarta ibi, Imperator. Quinta ibi, a parte legatarij. In text. ibi, reliqua, & c. Dicitiō. in rosulam, & q reliqua erant restituta tam sita, q̄ colonorū, Dyn. & sic petebat pecuniā iā exactam sec. Dy. Ista lex hēt aliquas gl. quæ legunt hunc tex. diuersis modis. Quæro pro declaratione, ista verba in secunda parte posita ibi, item quorum rationem, & c. utrum sint verba libelli, vel testi? Quidam, q sunt verba testi, alij q sint verba libelli. Si vis ponere, q sint verba libelli, text. pcedit magis clare. Vel dic, q sunt verba testi relata in libello. Secundo quæro, dř hic in cōdito, alias in credito, quæro, apud quem. Quidam dńt condito apud Antiochum, alij apud ipsum patrem testatorem, & ista nō hēt dubium,
2 sed primum tenet gl. super verbo, in condito, el 2. Not. ergo, † qđ est in condito seu deposito apud tutorem vsib. pupilli. non continetur applōne reliquorum. Itē dř in ver. ex diuerso, reliqua nō peti, quid est dicere hoc? Quidam dńt, reliqua non pñt peti, multo minus ista, q̄ non sunt reliqua, qđ nō placet, quare lege, vt dt glo. non petis reliqua, quia ibi non ɔdicetur, sed petis ea, quę nō sunt reliqua, vt pecuniam iam exactā, vel repositam in horreo ad vsū
3 patrisfa. Vlterius quidam dńt per istam l. † q positiones fuerunt introductæ per iura ffōrum, vt in ver. pone. q non placet, quia hic Imperator non interrogauit de facto, sed magis de iure, vt hic vides. Interrogationes autem, quæ fiunt ante li. contest. bene fuerūt introductæ per ti. de interrog. act. sed interrogationes q̄ fiunt post lit. contest. non fuerunt de isto iure, de hoc per Cy. in l. 2. §. sed qa. C. de iu. cal. & per Ioan. And. in c. 1. extra de confessis. in 6. Vlterius
4 † habes, q iudex pōt hic supplere partis defectum de iure, & đ fa-
5 cto. hoc examinaui in l. 4. §. hoc āt de dam. inf. † Vltimo inducitur ista lex, q sufficit iudicem in sententia applōnis dicere bene iudicatum vel male. De quo no. plene in l. eos. C. de app. & dixi in l. cū apud Sempronium. inf. ud sol.

ADDITIO.

a Offidius. Ant. August. lib. 1. emendat. cap. 6. I. M.

LEX XCVIII.

1 *Indefinita æquipollet uniuersali.*
2 *Legatum nomicatum ab uno, non debetur a sequentibus in gradu.*

Statuto

3 *Statuto flante, quod occidens occidatur, nisi habuerit pacem ab hærede, an sufficiat habere pacem ab uno ex pluribus hæredibus.rem ssiue.*

1 **Si plures.** †Indefinita æquipollet vniuersali h.d. No hic duo. Primo, quod dixi in summario, de quo in l.si pluribus, §. 2 de leg.2. Scdo no. a q si legatū est relictum noiatim ab vno, a sequentib. in gradu non debeť. Simile in l.j.§ id q ex substōne.J.ad a l Fal.& in l.i.in fi.sup.e.dixi in l.licet.sup.ti.2. †Vltimo ista lex indu 3 citur ad q.dr statutum, qui occidit, occidatur, nisi habuerit pacē ab hrede:mō quidam plures hæredes hēt, an debet habere pacem ab omnibus, vel sufficiat, q ab vno? Ista lex facit, quod ab omnib. Istam q.examinaui in l.eadem.§.Cato,de ver.obl.in vlt.q.

ADDITIO.

a Ale.Secundo no.Limita,prout dicit Bar.in l.libertis.§.Lucius.inf.de ali.le.

LEX XCIX.

Seruis vrbanis. In vltimis voluntatibus illi dicuntur serui vrbani, quos testator vrbanorū numero habuit h.d.De quo in l.vrbana familia,de verb.sign.& l.quemadmodum,de supel.leg.

1 *Id, in quo quis magis versatur, inspici debet.*

2 *Cocum esse, est officium.*

1 **Seruis lecticariis.** Op.q † debeamus inspicere id, in quo magis versatur, l.legatis.§.fi. 2 sup.e. Dic q hic erat cocus vilium ciborum, † & sic erat officiū, d.l legatis.§.si ex officio.sup.e. Secus si erat versatus circa vtrunq; artificium, quia tunc debet inspici illud, in quo magis versatur, vt ibi. Ita tenet glo.& bene.

Si alii. Generi p spēm derogať, & qđ in duab. spēbus repetiť, inter legatarios diuersorum specierū cōcať h.d. Not. text.ib., sp.n.species, &c. Text.ibi, si vero in spē.dic.l.eadē. Ibi, aut gñe.dic.l.eodē. Op.de prin.ad fi. Nam in prin.dr, q vnū est genus, aliud est species, in fi.dr, q sunt eiusdem gñis, & spēi. Rñd.fm varietatē facti hoc contingit. Nā in prine.ponitur q oēs erant vernæ & sic hoc accipiebatur pro gñe, & quidam cursores, & istud accipiebatur pro spē, sed in fi quidam erant vernę tm, quidā cursores tm, quidā vernæ, & cursores. Scđo op.ista talia accidentia non inducunt diuersitatē specificā, vt no. Instit.de iure pers.§.fi. Rñ.q a proprie loquendo non differunt in spē, sed largo mō a ,p, ñt dici specie differre, & ita loquit hic, & in tota mā, vbi gñs per spēm derogať, vt dixi in l.qsitū.§.fi.de fun.instr. Op. dř hic, q hi, qui sunt in codē gñe, vel spē cōicabunť, ɔ̄ in l.Titiæ textores.sup.de leg.i. Sol.ibi legādo excipit, hic nō, sed vere legauit. vt probat ista distinctio ibidē in tex. Sed ɔ̄ hoc e p.de l.legatis §.si vnus.sup. e vbi dēt tradi il. li artificio, in quo vt plurimū versabatur. So.fateor ɔ̄rium. Nā hic đt, plerūq; cōicabunt.c.d.non sp.& magis cursoribus, q̄ vernis accōmodabat, hoc non pl 3 qa in l.ɔ̄ria loquit ī duob.artificiis, & iō inspicimus id, in quo magis versabatur, sed hic est vnū artificiū, aliud est qualitas īsita a nā, q̄ qualitas vsū nō hēt, vñ no cōicabūť. Sed ɔ̄ hoc op. & vř, q artificiū superet officiū, & solū artificiū inspiciamus, vt s̄.px §.sed esse vernā non est offiū, vel artificiū, sed ē quædā qualitas insita a nā, iō ab aliquo artificio, vel officio nō vincit. Iō reassume duo verba. Qñq; vnus seruus hēt vnū offiū, vel vnū artificiū, & tunc artific.si attendit, vt s̄.prox. §.& l.textorib. s̄.eo.& l.legati .§.si ex officio. Qñq; hēt plura artificia, seu officia, & tunc attend t d., in quo magis uersat.d.l.legatis. §.si vnus sed si in vtroque æqualiter versaretur, talis seruus esset cōis eorū, quib.seruu diuersorū artificiorū essent legati. ar.huius § & d.l.Titiæ textores. Si vero serui habeāt vnum officium, vel vnū artificiū, vel vnā aliam qualitatē insitā a natura, tunc hēret locū §.noster. Vltimo đt hic, plerunq; q̄ro, quare dicit, plerūq;? Glo.dat duas sol.tene vltimā.

ADDITIO.

a Ale.Largo modo.Et quod in legato simplici non veniat mixtum, tenet no.Bal.in l.fi nulla.C.de acq.poss.

Hæres meus. B.h.d. Verbū, reddēdi, hēt significationē p se dandi h.d. Simile in l.verbū reddendi.de ver.sig & l.est quidā.sup.ti.j.cū si. Vtrū hic sit ex ppria significatione, vel ex interpretatione, dixi in rub.sup.sol.mat.

Duæ. Si nominantur aliqua indiuidua speciei contenta sub genere, ad alia in eadem specie contenta non porrigit illud genus.h., Simile in l.1.de au.& arg.leg.quod examina, vt dixi in l.quæsitum.§ fi.inf.de fun.inst.& instr.leg.

Vxori. Singulare verbū positiuū neutrali pōt referri ad oīa præcedentia, cuiuscunq; gñis, vel numeri existunt.h.d.fm verū intellm Oppianio non refertur ad oīa, quia nō pōt fieri salua rōne recti sermonis.l.Plautius, de aur.& ar.leg. Rñ.hoc operatur signum vře adiectum hic fomine. Cætera dic vt d.l.Plautius. Et facit iste §.ad q.notatam per Dy.in l.cum filio.sup.de leg.j.

a **Cui Corinthia.** aLegatis vasis, non cedunt alia vasā in quibus reponuntur, nisi sint vilis materiæ.h.d.& est, bonus casus.

ADDITIO.

a Cui Corinthia.Cotta in memoriali.in voce basis, I. M.

Cui testudinea. Principale trahit ad se accessorium quanquam sit pretiosius.h.d.

LEX CI.

1 *Legatis omnibus prædijs non ueniunt prædia pignori obligata.*

2 *Alienatione prohibita, quando uideatur prohibita obligatio pignoris.*

3 *Feudum non potest pignorari.*

a **Qui habebat.** aLegatis pdijs testōr nō vř legare, q̄ sibi sunt obligata, nisi ex cessatione debitoris ea hēat, vt ppria.h.d No.tex.q fere cessante dbitore, &c. Circa 1 hoc gl.format duas qōnes. Primo † q̄ro, qd si dixi, oīa prædia, an veniāt pdia pignori obligata? Quidā q sic, gl.đt ɔ̄rium, qa hic đt, oīa, vt p3 in Græca trāslatione. Cōtra istā gl.facit l.Iulianus, in prin.sup.e. Rñ.dictio, oēs, facit, q pprehendantur oīa, quę pñt cōphēdi ex nā sermonis. Sed pdia obligata non pñt cōprehēdi ex natura sermonis, vt sup.e.l.sermo, ergo.&c. Itē dř, hic nō sunt redacta.q̄ro, qualiter redigantur. Dicit gl. q tantus erat cumulus vsu b rarum, q pdia non valebant tm. Per hoc pōt determinari b qō, q̄ 2 Doct.formant in l.fi.C.de reb.alie. † an si est prohibita alienatio, sit prohibita pignoris obligatio? distinguitur, aut sunt pignora obligata pro tanta pecunia, q ē spes luitionis, & vř prohibita oblō, alias non: Ita dēt intelligi l quorum.sup.de pig & facit l.legata, in 3 fi.inf.de sup.leg.sed in feudis †est expressum, q nullo modo licet obligare, de prohib.feu.alie.c.imperialem, in prin.

ADDITIONES

a Ale.Qui habebat.Vide Ang.& Imo.in l.si tibi homo, in prin.de leg.j. Bal.in l.2. in prin.C.de fideicom.et in l.manumissiones.ff.de iust.et iu.et in l.fin. C. de reb.alie.non alie.et uide Bar.in l.legata.§.fi.de sup.leg.et in l.cum sine, co.tit et quod dicit Bar.in l.rem legatam, in fi.de adi.leg.

b Ale Determinari. An si est prohibita alienatio, sit prohibita pignoris obligō, & per istum tex.hic dicit Nic.de Neap.quod si statutum prohibet forensem acquirere domum, quod non poterit accipi domus pignori pro pretio æquiualenti. et ideo dicit Bal.in l.manumissiones, de iust.et iur.et l.uoluntas.C.de fideic.quod si trado rem cum pacto, ne exeat manus tuas, et tu pro pretio æqualenti pignorasti, uideris contra pactū uenisse. Et adde Per.et Cy.in l.3.C.de leg.et uide Bal.in l.fi.C.de reb.alie.non alie.et Bal.in l.j.§.per seruū corporaliter, et ibi per Moderniores, de acq.poss.et Bal.in l.2.in prin.C.de fideic. Bar.in l.legata.in fi.inf.de su.leg. Adde limitandā hanc l.secundū Pau.de Ca.in l.qui post.C.de leg.

• Euyn.consi.25.nu.19.li.j.Marsi.sing.313.in fine.Cuiacius in l.Imperium.nu.41. ff.de iur.omn.iud.

Peto. Fundo legato vti est, non cedunt reliqua colonorum, h.d Quæro, quare non cedunt in legato reliqua colonorum? Rñ.quia reliqua non sunt in fundo, sed magis respiciunt totum patrimoniū, vt l.fideicōmissum. §.tractauit.su.de in.

LEX CII.

His verbis. Si verbū pt se hře ad ptentū, & futurum, ex ɔiuncta scriptura declarat, ad qđ se habeat. Itē pñtis, vel pteriti verba restringuntur ad ea, q̄ sunt tpe testi.h.d. Item q̄ro, q̄ sint rō, quare ista non continentur? Dicit gl. rō est, qa verba pñtis tpis referuntur ad tps testamēti. Alia est, quia fuerunt reposita ad tps. Contra primam rōnem vř tex.iste. Dicit.n.quicqd in his ɔditum erit. Itē dr, cōtinebuntur, quæ sunt tpis futuri, ideo ad futurū debent porrigi. Dic, q est hic verbū pręteriti tpis, & futuri, quia conditum, est participium præteriti temporis, & est verbum, erit, quod est futuri tpis, vnde inspicimus tps pręteriū Sed hoc est ɔ̄ casum l.cum tale §.falsam.sup.de cōd.& dem.ibi futurum inspicimus: quare dic, q hic ista scriptura pōt esse ambigua, & pōt primo intelligi, quod totum sit vna pars, & erit futurum. Alio mō, vt sint duæ partes, vt dicamus, conditū.s.de pñti, erit, id est existet, & hic est intellectus huius legis, pp verba, q̄ sunt hic, translata sint, & cautiones ad auctorē meum trāstulerim, alias inspicimus tps futurū, vt dixi. Vltimo no.istam l.ad q.vtrum schedula manu testatoris scripta faciat fidem: Dicit.n.mēbranis manu mea scriptis. De quo dicemus in l.si ita, de cond.& dem.

Idem quæsiit. In legato generali ueniunt ea, quæ in instrumentis continentur.h.d.

Patertam. Falsa demonstratio, non vitiat legatum. hoc dicit.

a **Alumno.** aSi legatarius, quod sibi debet emi, ab hęrede emat, actionem hēt ad pretium.h.d. Simile habuistis, q potest agi ad pretium in l.patronus, in prin.s̄.e. & l.Titia Seio.in prin.sup.tit.j.

ADDITIO.

a Ale. Alumno. Facit ad q.de qua dixi.inf.tit.j.in l.Seio.§.medico, et alleg.Ro.Bal. in l.prædia, C.de fideicom. I. M.

1 *Collecta, & tributum spectat ad legatarium.*

2 *Legatis expensis studij, uenit expensa matriculæ.*

a **Idem testator.** aSi legatur res empta, ptiū rei dēt solui ab hęrede, nō a legatario h.d. Op.de l.quæro .J.ti.2.vbi hæres talia non præstat. Glo.soluit. Qñq; soluitur aliquid pro re hēda, & tunc re legata, a legatario nō repetiť, 1 vt hic. Quandoque † re habita, soluitur aliquid propter aliud, ut b collecta, tributa, & similia, & tunc debet ea soluere possessor, b l. ɔ̄tia.vide gl.quæ incipit, sed ɔ̄ .J.ti.2.l.quæro, & istam gl.ppetuo tene menti. Dyn, determinat istam q.duob. mod. Primo id, quod hic

ADDITIONES.

a Idem testator.Soc.sen.cons.247.col.3.ver.4.idem lib.2.Ale.cōs.503.nu.5. I.M.

b Ale, Soluere possessor. Possessor tenetur soluere collectas, tributa, et similia. Vide simile in l.j.de anno.et trib.lib.10. quam intellige, si omnes fructus habet possessor, ut ibi etiam per bar,

hic dr̃ eo habito p̃stat legatarius, est verũ, nisi impensæ æqualerẽt a fructib. vt no. s̃. e. l. q ꝯcubinã. § q hortos. a Scd̃o debetis hoc intelligere, q̃ si legat̃ res, ut puta, lego talẽ rẽ, vel lego vsũfructũ, vel redditus talis fundi, sed si legaret ipsum ĩcertũ, vt q̃a ꝯduxi a communi Perusij certas possessiones. & legaui tibi ipsam ꝯductionẽ: tũc eẽt secus, vt intelligat̃ legatũ quicquid p̃t eẽ lucri, soluto qcqd p ꝯductorẽ solui dẽt, arg. eius, qd̃ no. in l. si prior. s̃. sol. mat. & s̃. ti. 1. l. Mæuio. § a me Non ob. d. §. q hortos. in l. qui ꝯcubinã. s̃. e. q̃a ibi illud fit p p alia uerba expressa legando: secus si simplr̃ talẽ condu- a ctionem legasset, vt s̃. dixi. Fac. † ꝙ si aliquis legat alicui expensas b studij, b ꝙ ei debet id, quod soluitur pro introitu matriculæ.

ADDITIONES.

a Qui hortos. Et gl. ibi alleg. pro sing. Rom. num 107. Adde quod idem consuluit consi. 230.

b Expensas studij. Si legantur expensæ studij, debet̃ id, quod soluit p matricula. Et an debeatur pretiũ librorũ, dic, ut p Bar. in l. quibus. dieb. §. de cond. & dem.

LEX CIII.

a **Si pater.** a Legata ab exhr̃dati substituto ñ valẽt, ẽt si ad eũ bõa defũcti pueniãt p mediã p̃sonã. h. d. No. ꝙ dicit no principr̃, sed p successionẽ, &c. Op. ꝙ substitutus exhr̃dati possit grauari, l. ĩ rõne. §. fi. ℑ. ad l. Fal. Solu. ibi põt grauari, si substitutus est hr̃s defuncti, vt ibi, alias secus, vt hic, & plene no. ĩ l. pe. C. de leg. & dixi in l. qui fundũ. §. qui filios. ℑ. ad l. Fal. dic, vt ibi dixi.

ADDITIO.

a Barb. Si pr̃. Est sin. tene menti istã l. pro qua uide Io in l. & si cõtra. de vul. & pup.

Si filius. Quod operatur propositum in proposito, idẽ operatur oppositum in opposito. h. d. Materiam huius §. habuistis in l. filium. in prin. de leg. præst.

LIBER XXXIII.

TITVLVS PRIMVS.

De annuis legatis.

Dictum est s̃. de legatis in genere, nunc est vidẽdum in specie. Sed quia circa legata annua occurrunt multa dubia, ideo posita est hic rub. de annu. lega.

LEX PRIMA.

Cum in annos singulos. Quærit gl. vbi legatũ debet̃, & p ꝯsequẽs videam', ubi possit solui. Dicit gl in tribus locis, & in eisdẽ potest solui. Quod examina. s̃. de iud. l. quod legatur, & per gl. & Cy. C. vbi de fideicom. agi opor. l. j. & sup. de leg 1. l. cum res in tex.

LEX II.

1 *Obligatio ad dotale interesse committitur, quãdo mora porticularis aufert commodum totiuꝫ temporis.*

1 **In annos singulos.** † Si mora particularis aufert ꝯmodũ totius t̃pis, obl̃o statim ad totale interesse ꝯmittit. h. d. Opp. ꝙ non ꝯmittat̃ statim stipl̃o ad totale ĩteresse, imo ad particulare, l. stipl̃ones ñ diuidunt̃. § plane. ℑ. de uer. ob. Sol. dic iõ, q̃a mora particularis aufert ꝯmodũ totius t̃pis, alias secus. Qd̃ examina, ut dixi plene in rep. l. stipl̃ones ñ diuidunt̃. ℑ. de uer. ob. in q. 5. & facit l. si in lege. §. colonus. sup. lo:

LEX III.

1 *Citatus personaliter si nõ cõparuit, & ex forma statuti citetur bis, habebit tantam dilationem in secunda citatione, quantam habuit in prima.*

2 *Distributio fienda per aliquem inter plures, debet fieri arbitrio boni viri.*

3 *Promissio facta in illis terminis, quos Titius declarabit, intelligitur, quod non declaret in vno termino,*

4 *Promissio de dando in tribus terminis, si non dicitur quibus, intelligitur in tribus annis:*

a **Si legatum.** a Legatũ annua, bima, trima die dẽt p̃stari p' annuas p̃stõnes æquales, nisi alia mẽs testõris appa. c. it. h. d. ※ ẽ multũ notabilis lex, & singularis. p hãc l. dẽt gl. ꝙ exponunt̃ oẽs ll. q̃ dñt. annua, bima, trima die, & est no. hæc 1 lex ad multa. Dicit † statutũ, ꝙ reus in p̃sona citatus habeat dilationẽ 10. dierũ, & si nõ ꝯparuit, tũc ẽt bis citet̃, & non reperit de dilatione. Certe p istũ tex. vr̃ dicendũ, ꝙ oẽs dilationes sunt æqua- a les. † Secũdo no. arg b ꝙ si ꝯmittit̃ alicui, ꝙ certã quãtitatẽ distri- b buat inter plures æqualiter, vel inæqualiter, intelr̃ arbitrio c boni c viri. Tertio no. † ꝙ si promitto tibi in illis terminis. quos Titius d̃- 3 clarabit, debet intelligi, d ꝙ ĩ uno termino non declaret. Quarto d no. e † ꝙ si p̃mitto tibi 10. dare in trib. terminis, nec dico qb certe isti tres termini debẽt intelligi in trib. annis, vt hac l. in fi. Quinto no. ꝙ si promitto tibi dare centum trima die, intelligitur. i. annua, bima, trima die, ut sic breuius locutus fuisse videatur.

ADDITIONES.

a Barb. Si legatum. Et no. si primo citatur q̃s ve compareat post. x. dies, & si non cõparauerit, bis citet̃, intelligitur repeti a prima dilatio. & uide q̃ dixi circa hãc l. in c. Io. de testam. Quid si dixi, lego tibi 10. quæ p̃stari primo, secun 20, tertio ann, an intelligatur annuum legatum multiplicatum, vide Pe. & Ang. in l. q. hoc anno. ad fi. de ver. ob. & no. melius, quam alios, qualiter intelligatur annua, bima, trima die, & no. Imo. in l. si quis legata, de condi. & uem.

b No ar. Facit ad no. per Bal. in l. j. de sacrosf. eccle.

c Intelligitur arbitrio Facit quod no. Bar. in l. filius. §. cum pater. de le. 2.

d Alex. Debet intelligi. Facit quod no. Bar. in l. eum qui calendis, de ver. ob. Sin contrarium facit d. l. eum qui calendis, & contra Bar. ibi tenet Ro. sed ut scripsi ibi post eum, verior est sententia Bar.

* Pulchre in alia causa Soc. sen. con. 121. col. 3. ver. confirmo. lib. 3. I.M.

e Pom. Quarto no. Vide modernos in l. legata inutiliter. §. fi. ff. de leg. j. & uide in fi mi Fel. in c. ex literis. de const.

1 *Vsura an possit imponi in ultimis voluntatibus.*

a **Si cui certa.** a Vsura † ẽt in vltima uolũtate non potest 1 legitimum modum excedere. h. d. De hoc b dixi b in l. 2. ℑ. de his, quæ pę. no. & ibi allegaui istum text. Hodie autẽ de iure Canonico putarem, ꝙ nullo mõ possit ĩponi vsura ĩ vltimis uoluntatibus, quia quicquid e^st vltra modum probabilẽ est vsura, sed in pęna dic. vt dixi in l. 2. de his, quę pę. nom.

ADDITIONES.

a Barb. Si cui certa. Et vide Bal. in l. j. C. de his, quæ pœ. no. An autem Papa poterit, vide Bal. in c. beneficium ext. de reg. iu. in 6. de isto tex. vide Bart. in l. eũ isti. de uer. ob. & uide Bal. in l. cum allegas. C. de vsu. in l. j. C. de his, quæ pę. no. per Ro. in l. stipulatio ista. §. alteri. de uer. ob.

b Hoc dixi. Ruyn. consi. 25. nu. 3. lib. 2. consi. 53. nu. 20. eod. Ale. cons. 8. nu. 5. qui distinguit. I.M.

LEX IIII.

1 *Præstationibus in annuis an sufficiat una præscriptio.*

Si in singulos. Legatum annuũ pro primo anno est purum, pro sequentib. est ꝯdõnale. h. d. Op. de l. post duos. C. de aduo. diuer. iu. Sol. Illa ꝯce. Op. ℑ. q^n di. leg. ced l. nec semel. circa pri. & l. si cũ p̃finitione, & l. Firmio. §. fi. Gl. sol. trib. mo. i. Primo mõ, ꝙ ibi fuit vnũ legatum, sed præstatio fuit diuisa fauore hr̃dis: vel hic alimẽtorũ, vl̃ ibi certũ tẽpus fuit adiectũ. hic nõ: ita dicit gl. Prima sol. est vera: si dic no. Quãq; sumus incerti, vtrũ testõr diuiserit p̃stationẽ cã multiplicandi legatũ, uel causa diuidendi p̃stationes, & exonerandi hr̃des, & stamus certo. sed in dubio aut fuit adiectũ certũ t̃ps, aut non. Primo casu loquitur hic. cum si. Secundo casu distingue, aut ex causa alimẽtorum, aut ex alia, ut probat tex. in d. l. si cum præfinitione. Opp. de l. si Stichũ. §. stipl̃o. ℑ. de uer. ob & l. senatus. in fi. ℑ. de do. causa. mor. So. Aliud in ꝯctibus, in qb. est vnũ, aliud in legatis, in qbus sunt plura qd̃ dic, ut in l. si Stichum. §. stipl̃o. & plenius dixi i l. si 2 seruus cõis meus. §. fi. ℑ. de stip. ser. Vltimo † gl. inducit hãc l. ad q. qñ est p̃statio annua, vtrũ sufficiat vna præscriptio, vel requirant plures, vt dicantur plures? & dic, ut no. per gl. in l. cum notissimi. §. fi. super, ver. cumq; anni. C. de præscr 30. ann. & dixi in l. de pupillo. §. si in pluribus. ℑ. de ope. no. nunc. & ibi gl. & Dy.

LEX V.

a **A vobis.** a Sufficit vltimum annum esse ceptũ, vt legatũ annuũ p illo anno trãsmittat. h. d. Op. de l. si operas. ℑ. de vsuf. & l. sed & si qs operas. e. tit. Soluit glo. duob. modis. Tu dic breuiter, hic loquitur ĩ legato annuo facto simplr̃, ñ respectu alicuius facti explicãdi a legatario, ibi vero erat stipl̃o annua respectu alterius facti explicãdi a stipulatore: & iõ pro quota parte anni illud factum impleuit, ex illa parte ꝯmittit̃ stipl̃o, ut ibi, & dixi plene in l. si seruus communis meus. § fi. ℑ. de stip. ser. sed tenẽ b ĩ l. si ex toto. §. fi. s̃, de leg. j. Item op. b de leg. petitiõem. C. de adu. diuer. iud. So. expone vt ibi gl. dicit: quia nihil ad hæredẽ trãsit, subaudi, nisi salarium illius anni: & no. in l. post duos. e. ti.

ADDITIONES.

a Pom. A vobis. Vide per istũ tex. qd cõsuluit Sig. consi. 52. inc. quidam sa. notanter vbi tenet, ꝙ idem etiam esset, si testõr, dixisset, quo ad vixerit. & sine mandato.

b Barb. Itẽ op. Et an officialis transmittat salariũ anni incæpit ad hæredes suos, vide Bar. & Ang. in l. diẽ functo. sup. de off. asses. & vide casum sing. secũdum Bar. in l. fin. C. de dome. & prote. li. 12. & ibi dod. remissiones, & vide Bar. in l. 1. C. de re mil. lib. 12. Bal in l. petitionem. C. de aduo. diuer. iud.

LEX VI.

Annuam. Propter mortem executoris, legatũ annuũ nõ extiguit̃. h. d. Op. de l. legatũ. ĩ fi. ℑ. d admi re ad ciui. perti. So. gl. q̃a hic religt ad ludos honestos: ibi ad inhonestos Op. ꝙ ñ ĩ perpetuum, sed vsq; ad certos annos debeatur, l. si vsusf. sup. qui. mo. vsusfr. amit. Gl. soluit, ibi in vsufru. hic ĩ legato annuo. In contrarium uidetur tenere glo. ℑ eod. l. pe. & ℑ. tit. j. l. vsusfruct. & ibi dicam.

LEX VII.

1 *Officium iudicis non est actio.*

2 *Fratres minores nõ petũt iure actõis relicta, sed iudex ex officio cogit hr̃dẽ. Iussus testatoris, quod hæredes usq; ad decem annos debeant communiter morari, quando ualeat.*

3 *Clausula, quod debeant stare, & morari communiter, quid importet.*

Quintus. Dispositio respiciẽs solam authoritatẽ defuncti nõ ꝯmodũ alterius, nõ iure actionis, sed per officiũ iudicis effectui demãdat̃. h. d. vsq; ad fin. No. notabdẽ tex ĩ fi. 1 a ibi, neq; oĩmodo spernẽda, neq;, & cæ. † No. ꝙ offiñ iud. a non est actio

ADDITIO.

a Alex. Officium iudicis, Officium iudicis non est actio. & hoc no. Bar. in l. j. sup. de iurisd. om. iud. in 2. q.

* Dec. con. 142. nu. 25. ver. venio ad 2. con. 525. nu. 5. ver. 3. requiritur. I.M.

Barb. Et vide Bar. in l. j. sup. de iuris. om. iud. Sed præsupponit quasi actionem, gl. est sing. secundum Ang. ℑ. de ver. obl. l. j.

actio: quod plene solet dici, Inst. de act. in prin. Secundo no. † quod fratribus minoribus, a quod non possit petere iure actionis id quod eis est relictum, certe compellunt haeredes dare officio iudicis, vt hic. Vltimo formo talem q. testator † iussit haeredes vsque ad x annos debere morari communiter: quaero, an ista dispositio aliquid valeat? Vi. quod non, quia licet testator iubeat pupillum apud aliquem morari, hoc omnino seruari non debet, si sibi non expedit, vt hic, & l. 1. s. ubi pu. edu. debeat. Contrarium puto, quod valeat, si alicuius eorum interest, vt hac lege, ibi, aliter atque, &c. Pro cuius declaratione est videndum, quid importent ista verba: quod debeant b stare c & morari communiter. Vi. quod importent, quod omnia bona sint communia, ut l. fi. §. Lucius. s. de leg. 2. & l. Lucius. in prin. j. ad Tre. Sed ego c consulendo dixi aliter, quia quandoque istud verbum, communiter, refertur ad res, & tunc importat quod ipsum patrimonium sit commune, vt in legibus s. all. Quandoque refertur ad actum standi, seu morandi communiter, vt in themate proposito, & tunc quandoque ista uerba referuntur ad aliquos, qui habent patrimonium distinctum, & separatum, ut lego vni scholari centum, si steterit, & moratus fuerit communiter cum Sempronio; tunc debet intelligi communiter, ita quod expensae uictus fiant communiter, & aequaliter conferantur, l. circa pi. & l. 3. in fi. j. de colle. illic. Quandoque ista verba referuntur ad habentes patrimonium commune, ut quando testator iubet plures fratres morari communiter, tunc debet intelligi, quod aequaliter fructus colligant, & aequaliter expendantur, licet vnus habeat maiorem familiam quam alius, non propter hoc tenebitur plus conferre. hoc probatur, quia verbum, communiter, debet intelligi i. aequaliter, d. l. fi. §. Lucius. s. de leg. 2. Hoc vi. dicere tex. de duob. fratrib. de no. be. inue. c. duo fratres, Pro hoc facit l. cum duob. §. item Papinianus. alias incipit, si fratres. s. pro soc. Pro hoc vi. tex. j. de do. exc. l. fi. § fin. ob ista verba, parem rationem feceris, exponuntur. i. eo nomine nihil exegeris. Ita hic communiter vixerint, debet intelligi i. aequaliter, idest, quod eo nomine neuter ab altero aliquid exigat.

ADDITIONES.

a Ale. Fratribus minorib. Adde Bal. in auth. ingressi. de sacros. eccl. & quod no. in l. ciuitatib. de leg. 1. & uide Bar. in l. nequicquam. §. fi. de off. procons. & similiter in quibusdam relictis ad pias causas, secundum Bal. in l. consulta. in fi. C. de testi. per istum tex.

b Quod debeant. Et Bar. hic simpliciter refert Per. de Anch. in consi. 389. inc. de iure communi proculdubio dicendum, &c.

c Barb. Sed ego. Et uide Bal. in l. cum oportet. C. de bo. quae lib. vbi dixit, quod si pater mandauit, quod pupillus esset socius communis cum fratribus, tenet alle. tex. sing. in l. qui negociationem. j. de admi. tu. & no. de isto uerbo, communiter, & vide de isto verbo, pariter, cap. si de his, quae fiunt a ma. par. ca. c. bonae. el 2. de post. prael. c. cum olim. el 2. de off. del. l. si cui. ff. de do. cau. mor. l. si fundus. §. si duo pariter. ff. de pig. l. si pariter. ff. de lib. cau. & vide tex. in auth. post fratres, in uerbo, pariter succedat. C. de leg. haer.

LEX VIII.

1 *Legatum factum ciuitati in annos singulos, dicitur perpetuum.*

In singulos annos. Legatum in annos singulos est simile legato vsusfructus, nisi in tribus quae hac l. ponuntur. h. d. tex. ibi, fratrem, &c. quae repetitio in legato annuo nil operatur, cum capitis diminutione non finiatur, & sic haec est haec secunda differentia. Vltimo gl. quae est hic ponit casum in l. ista. Dicitur hic quod vsusfructus finitur capi. dimi. Contra. C. de vsufru. l. corruptionem. sol. minima capitis diminutione non perit, ut ibi, secus in magna vel media, vt hic. † Quaerit gl. quid si sit relictum ciuitati eo modo quo dicitur in ver. sed in vsufructu. i. per receptionem. Dicunt quidam quod tunc legatum est perpetuum, nisi ciuitas patiatur aratrum, vt si homines inde discedant animo deserendi ciuitatem, vt l. si vsusfructus. sup. quib. mo. vsusf. amit.

LEX IX.

1 *Idem est dicere, lego decem super illo fundo, quod obligo fundum pro decem.*

Fundus quem. a † Quaero. quid si testator dicit, lego centum annua super illo fundo, vtrum ex hoc videatur illum fundum expresse obligare, & idem quaero in contractu socie. tantis? Dico, quod sic, quia tantum est dicere, lego super illo fundo, quam iam obligo illum fundum. Hoc probatur in rub. s. de re. eo. qui sub tu. & videtur tex. in l. codicillis §. instituto. sup. de le. 2.

ADDITIO.

a Fundus quem Rom. sing. 624. Boerius, q. 66. nu. 3. I. M.

LEX X.

1 *Famulo, qui tribus scholaribus seruiebat, si duo recesserunt, an debeat diminui salarium.*

Seio. Legatum relictum ob causam, determinatur secundum causam sibi annexam. h. d. No. tex. ibi, cum tam labor, &c. Op. C. de inst. & substi. l. j. & j. de cond. & dem. l. in testo. So. hic legatum fuit factum in fauorem haeredis, vt apparet ex verbis testatoris, sed ibi in fauorem legatarii. Alij dicunt distinguendum esse, an iste amicus coeperit morari cum haeredibus, vel non. quae distinctio non est vera vt probatur s. tit. j. l. q. concubinam. §. vxori, quare tene primam sol. & eodem modo intellige ad l. j. C. de le. Op. de l. Maeuia. j. e. Sol. ibi stetit per eum, cum quo morari debebat, hic per casum. Hanc materiam dixi plene j. de cond. & de. l. illis libertis. ubi teneo opi. gl. reprobata opi. Pe. & Dy. Quaero, quid si illi, qui decesserunt, instituerunt haerede istum superuiuentem? Certe cum labor non esset minutus, cum patrimonium esset integrum apud eum, non minueretur ista praestatio, vt hic pa. Item si testator iniunxit aliquid onus alicui, quod ita faciliter expediat pro tribus, sicut pro vno, tunc quia onus non minuitur, non debet minui praestatio, vt hic ibi, cum tam labor &c. Et hic est ar. a † pro famulo scholarium. famulus coepit stare cum duobus, vel tribus, & duo recesserunt, vtrum debeat habere tantum ab uno remanente, quantum ab omnibus? Certe catenus, b quatenus labor diminuitur, debet diminui praestatio pensionis, vt hic: vnde cum tantus labor sit in seruiendo vni quantus est in seruiendo tribus, non deberet minui praestatio, seu pensio: vnde arbitrio boni viri hoc statuetur.

ADDITIONES.

a Pom. Et hic est arg. Ad idem est, & econuerso, quod crescente labore debet crescere salarium, per Ro. consi. 25. Fel. in c. cum olim. de re iud.

* Marsi. sing. 138. & Capic. decis. 27. nu. 20. I. M.

b Alex. Certe eatenus. Sequitur Bal. in auth. habita, in fi. C. ne. fil. pro pat. Item facit iste tex. ad alias quaestiones tactas per Bal. in l. 1. C. de leg. in 2. opp. & illum tex. alle. ad q. Bal. in l. fi. C. de indi. vidui.

1 *Dictum generale ad extraordinaria non extenditur.*

2 *Rusticus si legat domino, quantum praestabat, intelligitur ratione erogationis annuae.*

3 *Procurator generalis potest facere ea, quae dominus ordinarie faciebat.*

4 *Casibus fortuitis qui renunciat, non intelligitur renunciasse insolitis.*

Medico. a Dictum generale † ad extraordinaria non refertur. h. d. No. casum. Dy. intelligit erogationis annuae, ex forma conuentionis, & per hoc dicit, † si rusticus legat domino quantum praestabat, debet intelligi, praestabat, ex forma obligationis. Ego puto contrarium, & intelligo erogationis annuae ex forma praestationis, quia pluribus vicibus hic solitus fuit praestare; hoc probatur j. ea. l. §. fi. Op. j. de ali. & cib. leg. l. Mela, §. j. ubi intelligi debet de eo, quod praestabat vltima vice, hoc est tempore mortis. Sol. ibi praestatio semper fiebat respectu vnius causae. s. propter alimenta. Vnde semper videbatur vna praestatio, quae ratio hic cessat, vt ibi no. Vltimo no. † tex. istum ad multa. Procurator generalis potest facere ea, quae dominus solitus est facere, l. vel vniuersorum, de pig. act. Nam debet intelligi de his quae solitus est facere ordinarie, secus in his, quae solitus est facere extraordinarie. Item tene menti ad aliud, aliquis renunciauit generaliter casib. fortuitis. Dicit gl. † quod tenetur de, casu fortuito. l. sed & si quis. §. quaesitum. b s. si quis cau. quod intelligo de casu fortuito contingente communiter: c secus si esset inusitatus, qui veniret de mille annis vna vice, ar. huius l. & videtur tex. in l. fistulas. in fi. de contrah. emp.

ADDITIONES.

a Ale. Medico. Item facit ad no. q. de principe, vel Archidiacono, qui vendidit, vel locauit fructus regni, uel arcnidiaconatus, an intelligatur vendidisse id, quod sibi debetur, vel expensas, quae sibi a ciuitatib. tradebantur in eius iocundo aduentu, seu ingressu, & facit iste tex. quod non, & ea, quae habentur in l. his verbis. §. alumno, & §. fi. s. ti. 1. & in l. si vero. §. item quicquid so. ma. Sed in contrarium facit l. diuortio. §. quod in ann. sol. mat. ubi illud, quod praestatur super extraordinaria praestatione, dicit esse in fructu, sed ille tex. non ob. Bal. dicit Old. determinasse quod non, per sup. dicta iura & hoc in consi. Old. 181. & idem ibi tenet Imo. in d. §. quodammodo. Ad idem facit quod habetur in l. quaero. j. tit. 1. quod no. Pom. Vide quid per illum tex. interebat Old. consi. 129. & consi. 9. in prin.

b Alex. Quaesitum. Limitatio ad l. sed & si quis. §. quaesitum, si quis cau.

* Dec. consi. 430. nu. 7. 8 consi. 632. nu. 12. Barb. consi. 28. col. 3. lib. 2.

c Pom. De mille annis; Qualiter intelligatur de mille annis, declara per Alex. consi. 472. inci. perspectis uerbis instrumenti.

1 *De dictione praeter.*

Vxori. † Dictio, praeter, ponitur inclusiue, quando cadit inter res separatas, quarum vna non comprehendit aliam. h. d. Op. j. de pec. leg. l. nam quod liquide. §. fi. Respondeo. fi. haec a dictio, praeter, b ponitur inter res separatas, quarum vna aliam comprehendit, quia inter genus, & speciem. Ita no. Doc. in l. actione. C. de trans. & ibi gl. & placuit dici in l. j. in fi. s. de pig. act. Opp. contra hoc de c. dudum. 2. ext. de ele. vbi Papa dixit sic Dispenso tecum, ut alia beneficia, praeter obtenta, possis licite obtinere, certe super obtentis, non videtur dispensatum. Dicit Inn. ibi, hic loquitur in legato, quod est fauorabile, ideo est facienda benigna interpretatio, vt j. de re. iu. l. in testamentis. sed ibi loquitur in dispensatione, quae est odiosa. Ita dicit Inn. in d. c. dudum. in vlt. gl.

ADDITIONES.

a Bar. Respondeo. haec. Et vide de ista dictione, praeter, & de dictione, nisi l. Titia. §. fi. de mil. te. Cy. & Bal. in l. actione. C. de trans. Bar. in l. si cum. §. qui iniuriarum, si quis cau.

b Ale. Dictio praeter. De dictione, praeter vide Bar. in l. actione. C. de trans. & in l. si cum. §. qui iniuriarum, si quis cau. Adde Rom. consi. 328. & Old. consi. 49. ubi de multis alijs dictionibus.

Libertis. a Si testator legat, quod viuus praestabat, ea sola debentur, quae legatarijs causa praestabantur. h. d. Notabilis casus est, & menti penitus tenendus.

ADDITIO.

a Libertis. Sing. est iste tex. valde, secundum Bal. in l. j. C. de leg. in ult. col.

LEX XII.

Caius. Annua praestatio fienda ex reditu certae rei, finitur morte legatarij, h. d. Et haec l. secundum gl. legitur duob. modis. vno modo secundum Io. de qua opi. fit mentio. in gl. 2. Alia est opi. Ro. secundum quam alio modo legitur iste tex. & eius opi. ponitur in gl. quae incipit. s. annuae, & etiam in gl. pe. Et ibi. lec. Io. reprobatur, ideo non recito eam, quia est contra tex. sed forte aliter habebat iste tex. quam habemus communiter. Nam forte in fi. habebat, non videri, vt quidam habent, pone ergo casum secundum Ro. Op. quod istud sit legatum vsusfructus, l. si quis ita. s. de vsufr. Sol. ibi debebat percipere omnes fructus a seipso: hic debebat dari de manu alterius, vt patet a ex verbis tex. Opp. s. a de ser. rust. prae. l. item, & l. veluti. vbi dicitur, quod ista sit seruitus realis. Glo. soluit, quod non est seruitus, quod apparet, quia in seruitutib. debet quis pati, l. quotiens. s. de ser. sed hic debet dare vnus alij, ergo non est seruitus. Praeterea hoc apparet, quia seruitutes debent constitui cum quadam perpetuitate, l. 4. tit. de ser. sed hic legatur annua. Tertio apparet, quia seruitus debet constitui secundum necessitatem fundi, l. & Attilicinus. s. de ser. rust. praed. hic vero non fuerunt relictae arundines, & salices secundum necessitatem fundi, sed nominatim ad po-

ADDITIO.

a Alex. Opp. s. vide Bar. in l. Mela, §. quidam, de alim. leg.

dus,vel mēsurā. Itē q̄rit gl. an ista p̄dia sint obligata pro tali prestatione? Gl. in vet.neq; in rē.vr tenere φ nō,nisi ꝓ alimētis. l. I. nec inf.de ali.& cib.leg. & ibi dixi,qđ intellige verū, φ nō sint obligata obl'one spāli, sed bene sunt obligata obl'one gn̄ali, quia oīa bona defuncti sunt obligata, l.j. C.cōia de le.l.creditorib. j. de separa.bo. Vltimo a not.φ sicut qn̄ legatur seruo meo acquirit̄ mihi, ita qn̄ legatur rei meæ,vr mihi b relinqui,vt hic,qđ tene menti.

ADDITIONES.

a Poma. Vltimo no. Facit quod no. Bal. Flor.& Dy.in l.si seruus plurium,in prin.ff. de leg.j.

b Vr mihi. Quando legatum rei meæ mihi acquiritur, facit l.fi.sup de cont.emp.

---

1 *Condō,quæ pendet ex potestate legatarij, et alterius, si ex facto alterius impediatur, sine facto legatarij, habetur pro impleta.*

2 *Assessor remotus ab officio sui culpa,an debeat habere salarium.*

3 *Assessor remotus ab officio in medio officij, sui culpa, debet habere salariū pro tempore,quo seruiuit,& culpam non commisit.*

a 1 Meuia nepotem. aCōdō, † q̄ pēdet ex ptāte legatarij,& alterius,si ex facto alterius impediat̄,sine legatarij culpa,hr̄ pro impleta.h.d. Opp. & vr̄,φ ēt qn̄ sine fraude remouetur, non ꝯsequatur legatum, per l. Seio, in pri. s̄.e. Sol. Ibi fuit remotus pp casum,hic facto alterius,in cuius

2 ꝑsona dēbat im pleri ꝯdō. Principiū huius † legis facit ad q.de assessore,q pp suū delictū.vel baratariā remotus est ab officio,an de

b bet hr̄e salariū? b Hic vr̄ tex.φ non. Iac.de Are.allegat ēt l.qđ āt.in fi.sup.de execu.tut. Gl.tangit in l.diem functo.ī fi.ff de off.asse. Sed

3 in vno † circa hoc dubito:pone,φ assessor sui culpa in medio officij sui remouetur,an debeat hr̄e aliquid de salario pro eo tpe,quo nō cōmisit culpā. Vr̄ φ non,arg.l.ēt si patris,s̄.de le.j.In ꝯnū vr̄, & hoc puto verum,quia ipse dēt habere salariū pro illo tpe, quo nō cōmisit culpam:sed pro illo tpe futuro,quo culpā ꝯmisit, tenebitur ei,qui ꝯduxit eū ad interesse,l.si fundus,ver.sitr.s̄.loc.& sic intelligo hanc l.φ hic non poterit petere fideicommissum, s.ꝑ futuro tpe,quo est pp culpā remotus. Non ob.l.ēt si patris. s̄.de leg.1. quia ibi excusabat se a patre respectu tēri:vnde nullo tpe, & nullo mō fecerat, quod debebat: hic vero remouet̄ a parte respectu tpis,& sic in parte temporis fecit totū, quod facere debebat. Fallit in casu l.iudices.C.de anno.& trib.lib.10. Vel dic,vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a Barb. Meuia nepo. Et vide Bar.in l.iudices,hic al.Ab.in c.cum sit,de fo.comp.

b Habere salarium Assessor priuatus officio propter suum delictum, an debeat habere salarium,& vide Bal.in l.ædem. C.loca.& in l.j.in fi.C. de suff.& Bar.in l.j.§. diuus,in fi.de vai.& extraor.cogn. *Alc.cons.658. I. M.

---

1 *Morari qui tenetur cum aliquo,non tenetur cum alio sequi: sed hoc declarabitur arbitrio boni viri.*

2 *Legatum factum alicui,si cum aliquo moraretur,si ille hēt vxorē.& vxor non vult,quod cum eo moretur,habebit legatum, & de nocte morabitur cum vxore,& de die cum illo,cum quo morari debet.*

3 *Vxor tenetur sequi virum peregrinantem,si tempore,quo ipsum accepit,peregrinabatur,vel peregrinatio sit futura modica*

4 *Aduocatus an teneatur sequi forum, si causa est mutata, remissiue,& glo. all.distinguit,an remote aut parum remote.*

5 *Fideles imperij non tenentur sequi Imperatorem,si fructus feudi ad impensas non sufficiant.*

6 *Morari debens cum aliquo,an debeat in domo operari.*

a 1 Vxore. aQui tenetur † cū alio morari,non tenet̄ cū simplr̄ alio sequi:sed hoc declarabit̄ boni viri arbitrio. h. d In text.ibi,dirimendā esse, dic eo modo, quem in seq. q. ponet. In tex.ibi, & mō. i.vtrū qualitas legati ad expēsas sufficiat, vel nō. Ita exponebat Iac.de Ra.& Petr.No. ergo casum istum,vt dixi in

2 summario. Hæc lex facit ad multa. † Primo, aliquis debet cū aliquo morari, & sub hac ꝯdōne fuit sibi relictum annuum legatū,

b & vxor sua non vult, vt stet mecum, sed secū, an dēat hr̄e b illud legatū? Primo vr̄, φ sic,cū non stet per eū, vt s̄.in prin.huius l & l. Labeo scribit.s̄.de ꝯh.emp.& l.si Titius statuas,de cōd.& demō.

c q̄ leges dn̄t,φ si quis per tꝫnū iuste impedit̄, cōdō hr̄ pro ipleta.c Doct.nostri dn̄t, φ in die moret̄ cū quo dēt, & de nocte cū vxore sua,& ei debitū reddat,arg.s̄.de ope.lib.l. medicus, & l.cū patronus in fi.& l. pe.in fi.eo.ti. Sed si esset casus,in quo cū ea in die haberet morari:puta,in casu infirmitatis,& sic haberet necesse morari cū ea,l.si cū dotē.§.si mātri sꝫuissimo. s̄.sol.ma.tūc putarē,φ dēret hr̄e

3 legatum,& ꝯdō hr̄ pro impleta,vt in legib sup.all. Secundo † quæro,an vxor teneatur sequi virum peregrinantem? Hanc q.formant

d Cy.d C.de ope.lib.l.libertus,& Gui.de Cu.format s̄.de off.procu. l.obseruare.§ proficisci.ipsi determinant,φ si vir incipiat peregrinari per mundū,non tenetur virum sequi,& arg.hui l.& l.φ nisi. §.j.it.de ope.li.nisi tpe,quo ipsa duxit eū in virum,ꝯdōnem suam sciebat.tunc n.vr̄ in eum cum illis condōnib.consensisse,considerata qualitate personæ, l.plenum.§.equitij. s̄.de vsu, & hab. C.de spon.l.si.circa med. & l.j remittendo.§.pe. de iu.do.si esset q̄dam peregrinatio modica, & honesta, tunc tenetur ipsa virum sequi,

4 arg.huius l.& gl.est extra,de coniu.lepro.cap.j. Tertio † inducitur in arg.an aduocatus teneatur sequi forum,si alibi causa mutata est?

5 De hoc est gl.in l.licet & hæ.§.non solum. sup.de proc. Quarto † inducit Dyn.hūc fi.φ fideles imperij non tenent̄ sequi Imperatorē,

e si fructus feudi ad impensas itineris non sufficiant, e vt hic in fi.&

6 ꝓ hoc qđ no.in feu.de pace tenen.§.fin. Vltimo † text.iste facit ad aliud,si aliqs dēt morari cū aliquo, qd dēt facere in domo, dēt ne operari? De quo dixi j.de ali.& ci.le.l. Caio.§.fi.tene menti ista.

ADDITIONES.

a Vxor. Istum text.alle. Bar.in l.si conuenerit,de iurisd.omn.iud.& vide quod per istum tex.dicit Bal.in l.acceptam. C.de vsur.

b Debeat habere. Quid importet hoc legatum, lego centum, si cum Seio steteris, dic vt per Bar.in l.Caio.§.j.de ali.leg.

* Tiraq.de legibus connubialibus,in princ.primæ legis. I. M.

c Pro impleta. Sed quid si relinquitur mulieri,si alibi non discesserit, & mulier extra domum nubat,vtrum si filij nolint eam sequi, relictum debeatur,tex.est not. in l.tale,in prin.inf. de cond.& dem.& ibi Doc.

d Ale.Format Cy. Vide Bal.& Ang.in l.si cum dotem,§.si maritus, so.mat.& Bal.i l.qui manumittuntur. C.de ope.li.& Cy.in l.j.de re mil.& vide Imo.in d.§.si maritus,in ru.so.ma.& Adde gl in c.vnaquæq;.13.q.2. quia aut culpa viri hoc contingat,aut non,si culpa viri,non tenetur,secus si non culpa,arg.no.in c.j. qui ma. acc.pos.& per hoc dici posset,quid si maritus fit expulsus propter partialitatem, an mulier teneatur sequi,si vir hoc velit,& offerat alimenta,an vero interim poterit remanere in ciuitate si velit.& dotem petere,per ea,quæ not.hic hn̄t.sed in d. §.si maritus,distinguunt,aut est culpa viri,aut non, per prædicta iura Canonica. Et adde Bal.in l.qui manumittuntur,de op.lib.& no.gl.in c.j.đ coniug.lepro. & no.33.q 1.& 2.c.si quis necessitate. Adde,vt per Pa.de Cas.cons.293.

e Ale. Non sufficiant. No.pro Baronibus Siculis,vt non teneantur sequi regē, si fructus baroniæ non suppetunt. Et adde Bar.in l.Imperator,ad Tre. & Bal.in l.qui manumittuntur. C.de ope.liber.

* Ruy.consi.42.nu.13.14.lib.2.& nu.18.& cōs.27.nu.8.eod.scripsi cons.146.nu. 31.ver.tertius est casus.li.1. I. M.

LEX XIIII.

1 *Legatum incertum valet fauore alimentorum.*

2 *Idem fauore piæ causæ.*

3 *Promissio incerta in contractibus, quando valeat.*

r a 2 Si cui annuū. †Fauore alimentorū valet legatū incertum.h.d.Op.de l.cū post. a§.gener,đ iu. do.speciale est fauore alimētorum. 1 Simile in cęteris pijs causis, vt dicam in d.§ gener.Vel in legato ad viam reficiēdā.l.quidā s̄.đ le.2. Alij dn̄t spāle est in legato annuo,sec in legato simplici. Hæc so.nō hēt rōnē in se,nisi poneres,φ annuū legatū sp esset factum ī cā alimētorum,φ non est verū, vt no. j.eo. l.codicillis immo dēt distingui,an relinquatur personæ pauperi,aut diuiti, vt not.in l.cū hi.§.si in annos.s̄.de tran.quare teneas primam sołonem,qđ fuerit legatum in causa alimentorum:quia expresse dixit, vel ex per

3 sona legatarij tacite præsumatur. † Quæro,quid in ꝯtrib.an valeat promissio incerta? Glo.dicit,& bene,φ non,d.§ gener.& l.triticū. & l.ita stipulatus.j.de ver.obl.quod intellige,nisi ex aliquo declaretur, d.l.triticum.vel nisi fiat ex causis fauorabilibus, vt in dote, & in via reficienda,& similibus,in l.j.& ibi not. C.de do.prom.& in d.l.cum post,§ gener.

ADDITIO.

a Ale.Op.de l.cum post.Vide Cy.& Bal.in l.priuilegia.C. de sacr.ecc. Adde aliū casum,vbi legatum incertū valet,si fiat cā studiorū,vt voluit Bal.in l.j.s̄.de leg.2.l. intelligat de eo,q studet i sacra Theologia,qđ nō puto verum, sed in oīb.qui student,q.a cū sit hoc in dote,vt d.§.gener.ergo idem erit in studentib. q.a cā studiorum,& dotē æquiparant,vt ꝑ Bar.& Doc in l.j.ii. fi.sol.mat.& φ idē sit in causa studij,facit l.Stichus liber esto.s̄.de le.3.& qđ ibi no.dixi post Bar. & no.gl.in d. §.gener.ad fi.gl.mag.adde ad gl.hic & Bart.hic gl.similē in c.nos quidē,in gl.pe. & doc.de test. & Spe.in loco ibi all.ꝑ Doc. in ti.de instr.edi.§.nunc vero aliqua. ver,quod si testōr,& gl.in d.l.priuilegia,& Bal.in l.j.eo.ti.bn̄ facit l.id quod pauperib.de epi.& cle.q̄ declarat Bar.in l.quidam,de reb.du.licet aliter velint Pe.& Cyn.& Bald.in d.l.priuilegia,& adde Bar.in l.quidam.inf.de vi.tri.& oleo le.& Bar.in l.Titia.§.fi.de au.& arg.leg.

LEX XV.

1 *Solutio facta perdituro,si non perdidit,liberat soluentem.*

2 *Dilatio in dubio præsumitur apposita gratia debitoris.*

3 *Emphyteuta an possit soluere canonem,pro pluribus annis.*

4 *Emphyteuta potest particulariter soluere canonem, & in tribus vicib. dū tamen solutionem compleat vnius anni.*

1 Eum qui. aSi dilatio ponit̄ gr̄a legatarij, non p̄t solui an̄,secus sit gr̄a hr̄dis.h.d.ista lex. Distinguitur ergo, cuius gratia tp̄s sit appositum. Hic dr̄, † qn̄ soluitur perdituro,sed quid si non perdidit? Dicit gl.φ sołone liberatur, & bene,vt in gl.

2 patet. Item † q̄ro,quid in dubio? dicit gl.φ in dubio p̄sumit̄ tp̄s appositum gr̄a debitoris,vt no.inf.de ver.ob.l qui Romæ in princ.in

3 fi.gl.magnæ. Vltimo Dy. † inducit ad q.an emphyteuta possit soluere pēsionē pro plurib.annis futuris. Vr̄ φ sic.ꝑ l statu liberos.§. Stichus.de statulib.sed ibi est spāle fauore libertatis. Ita đt gl.sup.si cer.pe.l.quidam existimauerūt.sed Cyn.C.de iure emph.l.2. in fi. đt,quod dn̄s pro futuro tpe non cogitur recipere. Rō est,quia particularis sołō affert dn̄o plus de cōmodo,q.a ꝑ particularē solutionē ius dn̄i, facilius probatur. l.si certis annis. C.de pact.vbi not.per Cy quia licet ex sołone annua debitū p̄sumatur, non esset idem, si fieret vna sołō pro decem annis,vel plurib. Et istud vr̄ esse ver, tamen possumus dicere,& determinare istam q per ea,quæ notātur in l.qui Romæ, in prin. j.de ver.obl. Nā cū hic tp̄s apponatur gr̄a creditoris.i.dn̄i,vt facilius ꝓbet ius suū,& gr̄a rei, vt habeat dilationem, tunc si vult soluere pro futuro tempore, cum omni inte-

ADDITIO.

a Ale.Eum,qui.vide Bar.in l.si ita.§.Pegasus.de leg.j.

a intereſſe creditoris.i.dñi, bene auditur, a vt l.q Romæ.in prin.not. Nam poterit ſoluere faciendo dño inſtrũm, in quo ipſum in dñm
4 recognoſcat pro tanto tpe. † Quero, quid eſt, ſi emphyteuta non
b vult ſoluere totam penſionem ſiñ, ſed particulr, an poſſit? b vr ꝙ non.l.tutor.§.Lucius.ſ.de vſu.& l.plane.ſ.fa erc. ſed in ꝯrium eſt l.placuit C.de colla.fun. pa.li.2. vbi pôt ſoluere particulariter, cũ tamen in tribus ſolutionibus compleat ſolutionem vnius anni. Vel potes dicere, ꝙ ille caſus eſt ſpecialis, vt no.per gl.ſu.ſi cer.pe.

ADDITIONES.

a Ale. Bene auditur. Emphyteuta an poſſit petere pro futuro, vide Barto.in d.§.Stichus, cum ſeq.Gui.& Bal.in l.plures in fi. C.de fi.inſtru.& quod habetur in l.ſtipulatio.§.inter certam, de verb.obl.& Bal.in l.ſi quis argentum. C.de do.& Bal.in d.l.2.in vlt.col.C.de iu.emphy.et quod no.Bar.in l.ſi cum præfinitione, quando dies le.ce.per Bal.in l.filius f.§.diuus.de leg.j.& Spe.in ti.de lo.

* Neuizan.conſi.49.nu.10. I. M.

b Ale. An poſſit. Quid aũt ſi quis partem ſoluit, non ãt totum, verum res incidat in commiſſum? Bal vr dicere quod ſic, per illum tex.in l.pe.C.de his, qui vt ind.me llus in rub.C.de contrah.emp.in 10.q.& ad Bar.hic adde quod no.glo.pe.in l.2.& ibi Bald.in vlt.col. C.de iu.emphy.qui alle.dictam l.placuit.videlicet, quando debet fieri ſolutio canonis, & quomodo, aliquid per Ro. in l.ſtipulatio iſta.§.inter certam, de ver.obl.

LEX XVI.

1 *Officium iudicis pro legato facto ſeruo, pro alimentis competit.*
2 *Seruus, uel monachus, an poſſit conſtituere procuratorem ad petendum legatum annuum, pro alimentis.*

Seruus poſt decem. Legatũ annuũ relictũ ſuo a dño, debet tpe ſeruitutis, & libertatis.h.d. Dr hic, ꝙ interi cogiũ pſtare alimẽta. Cõtra, C.de
1 le.l.ſeruis. Gl huius timore intelligit duob.mod.† Primo, ꝙ cogit offõ iud. ꝙ eſt ſpãle fauore alimentorũ, l.ſeruos.ĩ.de ali.& cib.le.& l.ſi in metallũ, de his, q̃ p non ſcriptis, & hæc eſt veriſſima lec. Alio mõ intellr, vt ĩ.de ver.ob.l.hmõi, & l.lecta.ĩ fi.ſu.ſi cert.pet. Vult dicere ꝙ ſeruus exiſtẽs ſeruus nõ agit ꝯ.ñm, vt in ꝯnis, ſed poſtea factus liber agit ẽt p pterito tpe, l.hmõi.de verb.ob.& l.lecta ſi cer.peta. Hęc ſol.non placet, qa tex.dicit, interim.& ſic agit dũ eſt ſeruus, quare teneo primã ſolu. Sed ſcd.a lec.eſſet vera in ſe ponẽdo legatũ annuũ eſſe factũ in cãm alimẽtorũ, ꝙ ĩ dubio pręſumit.cũ ſeruus nihil hẽat. Sed ſi poneremus legatũ eſſe factũ in aliã cãm q̃ in cãm alimẽtorũ, tũc cũ legatũ annuũ quolibet anno cedat, & tpe cedẽ eſſet ſeruus, reperiret nõ capax, nõ valeret, vt ſ.e.l.cũ ĩ annos.niſi poneremus ſic legatũ eſſe factũ, ꝙ voluerit teſtator differre in tpſ libertatis.d.l.hmõi, & l.lecta.in fi.ſup.ſi cer.pet.
2 † Quęro, an ſeruus poſſit ꝯſtituere procuratorẽ ad petendũ illud legatũ. Dixi ĩ.de ali.& cib.leg.l.ſeruos, & eſt caſus ſup. de pc.l ſeruum quoq;.in prin. Et hanc q. vidi de facto in quodã monacho.

LEX XVII.

1 *Dictio quo, ad, vel donec, an habeat uim repetitionis.*

a **Legatum ita eſt.** Legatũ, donec nubat, itellr ãnnũ. h.d.iſta lex. Op. ꝙ dẽat intelligi ĩ dubio, ꝙ ẽ minimũ, l.apd Iulianũ §.ſcio.ſ.de leg.j & l.ſi ita.c.tit.& ꝙ ſit vnũ legatũ, nõ plura. Huius timore dñi qdã, ꝙ unũ legatũ ẽ, & ꝙ dr, debetur ſingulis annis, exponit.ſ.aliquid quantitatis. Iſta
b opi.eſt ꝯ illũ tex. b adijcit n.id legatũ, &c. non dicit aliquid illi° legati, nec dicit ſolui, ſed deberi. Quare dic, ꝙ hic eſt ſpãle fauore dotis, & idẽ eſſet fauore alimẽtorũ, vel in aliã cãm ſimilem, ut dixi ſup.e.l.ſi cui annuũ, vt p hoc hẽat pinguiorẽ dotẽ, & facilius nubat. p l.j ſup.ſolu.mat. Quęro, qd in ꝯtib.& in alijs diſpõib. Vr ꝙ idem. Vñ nõ ſit hoc ſpãle.l.ſicut in annos, ſup.qb.mod.vſusfruct.ami. Et vr tex.in l.pe.ſup.de excu.tu.& l.cũ q ita.§ q ita.ĩ.de verb.ob. Pe.vr dicere, ꝙ aliud ſit in ꝯtib.& ita praſit. Ego dicerẽ ſic. Qñq; in obl'one venit aliq̃d, ꝙ hẽt cãm ſucceſſiuã, vt vſusfruct°,
1 tutela, & ſimilia, & iſto caſu fateor, ꝙ dictio, quoad, donec, & ſimilia
c hẽt vim cuiuſdã repetitionis, c d.l.ſicut in annos.in prin.& l.pe.ſ.de exc.tut. Si vero venit in obl'one illud, ꝙ hẽt cãm momẽtaneã tũc intelligo ſimplr, ꝙ non vr facta repetitio de annua pſtatione, ſed illi° qtitatis, quolibet anno aliqd ſoluẽt, vt hic ſm vnã lect. Et hoc per rõnẽ, quia in dubio tpſ debemus intelligere appoſitum gra debitoris, l.cũ qui.ſup.eo.& qa in obl'one debemus inſpicere, ꝙ eſt minimum, ut ſ.dixi. Non ob.l.enim, qui ita.§.qui ita, qa debemus intelligere, quod ſuit expreſſum ĩ ſtipulatione aliquod annuum, vel menſtruum, vt ibi no., alias ſecus, ut ibi dixi.

ADDITIONES

a Alex.Op. Quid ãt ſi ſit hæres grauatus, ꝙ veſtiat viduam, an ſatis ſit vnum veſtimentum pro toto tempore præſtare, vide Bal.in l.2.C.de fideicom.

b Ale. Contra iſtum tex. Bart.& doc.in l.enim, qui ita, ſup.alle. uidentur indiſtincte intelligere hanc l.in omni legato, Et vide Imo, no.in l.qui hoc anno.ad fi.de ver.ob.& in l.4.de cond.et dem.idem tenet Bar.etiam in l.qui concubinam.§.uxori, ſup.ti.3.& hoc forte verius per iſtum tex.indiſtincte loquentem.

* Soc.ſen.conſi.48.lib.3. I. M.

c Ale. Cuiuſdam repetitionis. No.de dictione, quo ad, et donec, de quibus etiam p Bar.in l.3.ĩ.de cond.et dem., et idem in dictione, dum, in l.qui concubinam §.vxori, cum gl.ſup.ti.3. Adde de dictione, donec. Pau.de Caſt.

a **Vini.** a Quod deficit in fructu vnius anni, ſuppletur ex fructibus ſequentium annorum in annuo legato. h.d. Hanc materiam pleniſſime examinaui in l.inter ſtipulantem.§.ſacram.ſup.de ver.obl. Dy.ponit in l.ſi quis argentum. C.de do. Tetigi ĩ.de ali.& cib.leg.l.Lucius.

ADDITIO.

a Barb.Vini. Et tu vide Ang.eleg.inter loquentem in l.ſi fideicommiſſum.§.tractatum, ſup.de iud.ubi omnino uide.

LEX XVIII.

1 *Legatũ annuũ factũ diuiti, nõ vr factũ cã alimẽtorũ, ſecus ſi ſit pauperi.*

a **Codicillis.** a Penno legati diuiſi per tpa exonerationis gra non trãſmittit ad hrdẽ, & adiectio tpis in dubio nõ refert ad tpſ ętatis.h.d. Op. annuũ legatũ finit morte legatarij, vt ſup.eo.l in ſingulos. Sol.ibi loquit de legato annuo relicto ſimplr, hic vero de legato relicto cũ pfinitione certi tpis, vñ ñ ſunt plura legata, ſed vnũ diuiſum p tpa. Secundo opp. legatũ an-
b nuum in dubio vr intelligi cã alimentorũ, b d.l.ſi cui annuũ.ſu.e.ergo morte finiit.l.ſi cum pfinitione.in prin.ĩ.qñ di.leg.ced.& l.Firmio.§.fi.eo n.& l.3.ĩ.de ꝯd.& dem.& l.cum hi.§.dom°.ſup.
1 de tranſa.Glo.ſol.† optime, illud eſt verum, qñ relinquit pauperi, ſed hic relinquebatur a paupere diuiti, quo caſu nõ præſumitur cã alimentorum, vt no.in l.cum hi.§.ſi in annos.ſu.de tranſ.

ADDITIONES.

a Codicillis. Iſtum tex.allegaui tibi pro fin.in l.ſi cui legetur.§.j.poſt Imo.de leg.j.

b Cauſa alimentorum. Vtrum legatum annuum in dubio videatur factum fauore alimentorum, vide in l.ſi Stichum.inf.de verb.ob.

1 *Hæres repudians hæreditatem, non poteſt retinere officium executionis.*

Sticho. Nudo miniſtro recuſante legatũ recipere, legatari° pr petere ante diẽ h.d. Et eſt no.caſus. Oppo.& vr, ꝙ ñ ppetat cũ effectu ante diẽ, vt ĩſ.de cõd.& demon.l.j. Sol.hic dies fuit ppoſita fauore legatarij, in ꝯrijs ſecus. Opp.de l Firmio.§.fin. ĩ.qñ di.leg.ced. Solu.intellige, quod hic debebat tenere in depoſito, ita quod inde nullum cõmodum ſentiret, Vltimo opp.quo ad propoſitum, licet iſta Sempronia repudiet, & hæreditatem non adeat.pt ñ retinere pecuniam tanq̃ miniſter, qm ille qui non eſt heres, pôt eſſe miniſter, l.alimenta.in prin.ĩ.de ali.& cib.leg.cum
1 ſi.Sol.† Qñcunq; a hrs inſtitutis efficitur miniſter, vel executor
a teſti, ſi repudiat hæreditatem, non pôt retinere officium executionis, caſus eſt hic, & ĩ.de fideic.li.l.Lucius, quod tene menti.

ADDITIO.

a Barb. Qñcunq. Et uide quæ notaui in l.poſt legatũ, §.amittere, de his qb.vt indi.

LEX XIX.

Titia hærede. Legato iccpto, & p mortẽ legatarij finito, onus ſibi iniunctũ extinguit quo ad oẽs.h.d.& ꝯcordat ĩ.de ali.& cib.le.l.Stichus.§.i.Opp.imovr, ꝙ legatum deficiẽs remaneat apud hæredem cum ſuo onere, vt C.de ca.tol.§ pro ſcđo.& §.in nouiſſimo.ĩ.ti.j.l.ſi ab eodẽ. So.hic legatum cepit in perſona legatarij, & finitum eſt ſm legati naturam, & voluntatem defuncti; ſed in ꝯrijs nunquam legatum cepit vere, & eſt citra cogitationem, & voluntatem defuncti.

1 *Legato generali p ſpãle nõ derogatur, quãdo ſit ſimpliciter, nõ ob eãdẽ cãm.*
2 *Legatum alimentorum non eſt reiterabile.*
3 *Clauſula generalis quando referatur ad ſpecificata.*
4 *Priori ſi legatur biblia, & cuilibet fratri cappa, an prior habebit cappam.*

1 **Qui Marco.** † Legato gñali p ſpãle nõ derogat, qñ ſit ſimplr.ñ ob eãdẽ cãm. h.d.tex.ibi, ne qd his deſit, p hæc verba vr legati, ꝙ pſtabat in vita, arg.ĩ.tit.j.l.Sempronio.§.fi.Op inf.de ali.leg.l.alimẽta.§.baſilicæ, & l.Stich.ĩ pri. Sol. Ibi aliud apparet dicendũ eſſe ex expreſſa uolũtatẽ defuncti, ita dt glo.ſed veritatem non cõtinet, quia ibi uoluntas defuncti ñ erat expſſa. Quare dic, ſm Cy.quod ibi relinqbatũ ob eãdẽ cãm, vñ gñi per ſpẽm derogat: hic vero relinquebatũ ſimplr. Vel ſm Petr.
2 hic loquit in legato reiterabili, ibi loquit in legato † alimentorũ, qd non eſt reiterabile, & ſatis in idẽ recidit cũ dicto Dy.& placet dicta ſolu.pro qua facit l.dñs.§.fi.de vſufr.Op.de l.doli cla.& l.ſti-
3 pulationes ꝯmodiſſimum.ĩ.de uerbo.obl.vbi clauſula † gñalis ad ſpecificata non refert. Sol. Dicit Pet.in d.l.doli cla, & Dy.refert in
a l.cũ qõ, in fi.C.de leg.qa ibi loquit, qñ pręceſſit diſpoſitio generalis & ſequitur ſpãlis; ſecus eſt, ſi præcedit diſpoſitio ſpecialis, & ſe-
4 quitur generalis. Et † per hoc ſoluit qõnem illã: Si teſtator legat cappam fratribus, & Priori bibliam. Contra hoc vr tex.inf.de pe.leg.l.ſeruo. Dicam de hoc in l.quæſitum.§ fi.de fun.inſtr.

ADDITIO.

a Quando præceſſit. Et uide Bar.oino in l.ſi conſul.ſup.de adop.vbi pulchre no.at de qõne, de qua hic per Bar.vide per Imo.in d.l.doli clauſula, & ibi Bar.et in l.j.inf.de ſtip.ſer.et in ſimili per Io.An.in ti.de inſtr.edi.§.nunc uero aliqua in ver.ſed an paupere. * Pariſ.conſ.49.in fi.lib.2. I. M.

Lucio Titio. Si teſtator reliqt ad pondus, quod pręſtabat ad numerum, ad pondus tamẽ valet legatum.h.d. Ratio dubitandi colligitur ex ſummario, vt ſu.udiſtis. Facit ad hoc l.quæ extrinſecus.in fi.inf.de uerb.obl.

LEX XX.

1 *Cõdõ deficit p mortẽ eius, in cuius pſonã cõfertur, legatum non extinguitur.*
2 *Conditio mixta ſi deficit, deficit relictum fauore alimentorum.*

a **Annua.** a Si ꝯdõ † deficiat p mortem eius, in cui° pſonã pfert, ñ extinguit legatũ.h.d.Opp.ſ.e.l.Seio. Sol.ibi legatum

ADDITIO.

a Al. Annua. Facit iſte tex.an relictũ perſonæ ſub noie dignitatis, videat relictũ dignitati, vel perſonæ, de quo p Bal.in l.hac cõſultiſſima, C.q.teſt.fac.po.in j.col.

legatū fuit factū fauore filiorū, hic vero nō fuit factū pp mřis vti-
2 litatē,& hęc vera †Op.q̄ñ ɔdō mixta deficit p casum,deficit reli-
ctum.l.j.C.de inst.& subst.& l.in testō.j.de cond.& dem. So.hoc
speciale fauore alimentorum.Ita dicit gl.& bene. quicquid dicat
Pet.Et dic,vt dixi in l.illis libertis.inf.de cond.& demon.

1 Relictū factū sacerdoti, vel ministris ecclesia, ipsi ecclesia videtur relictū.
2 Relictum factum filio, vel seruo alieno, an videatur factum contemplat one patris, vel domini, rem sśiue.
3 Custos ecclesię S. Frā. si istituatur, an ipsi fratres, vel eccl. uideātur istituti.
4 Legatum debet censeri annuum ad pias causas.
5 Legatum factum perpetuo, an duret vsque ad centum annos.

a 1 **Attia.** a Relictū †sacerdoti,vř ministris eccłe,ipsi ecclesię vř
esse relictum.h.d.Dř hic,ꝙ legādo sacerdoti,vř legari
ecclesiæ:an sit uerū indistincte. Dic, vt dixi j.de reb. dub.l.cum.
2 †Quero,quid si aliqs reliqt seruo, vř filio aliena,an videať relictū
ɔtēplone pris,vel dñi:Hic vř ꝙ sic,ꝙ dic vt dixi ī l filio.inf.de ɔdi.
& dem.& l.si filiofa.š.de do.cā mor,& hoc no.ī l.fin.C.de vsufru.
3 †Quero cū decretalis dicat,ꝙ fratres minores hřditatis totaliter
b sunt incapaces,& ipsi faciūt instituti guardianū.seu custodē eccle-
siæ,vel altaris,an valeat? Dř hic,ꝙ ministeriū est designatū tēplo,
sed tēplū istorū non est capax,ergo, &c. In ɔtriū,qa ista ĩterpřtatio,
ꝙ videať relictū tēplo,est lō,qa est fauorabilis.Sed si ex ista interp-
c tatione dispō fieret nulla,non est fienda,eimo vř relictū ipsi,nō tē
plo,l.quoties.inf.de re.dub. De hoc dixi in j.li. Minoricarum. Vlt.
4 iste tex vř esse ɔ ea,q̄ dixi in l legarū.š. e.vbi vř. ꝙ non dēat intelli-
gi annuum,nisi ī certis casib. Sed iñ.de,ꝙ hic dēt intelligi annuū,
d quiā est casus fauorabilis,qa ad pias cās. Itē, dꝙ dř hic, †ppetuo,an
5 debeat intelligi in secula seculorum,vel vsq; ad centū annos: Glo.
vř velle,ꝙ ppetuo,& postea allegat leges, q̄ faciunt ꝙ vsq; ad cen
tum annos duret,sicut in vsufructu,dicam inf.eo.l.pe.plenius inf.
tit.j.l.si vsusfructus.tetigi,sup.eo.l.annuam.

ADDITIONES.

a Barb.Attia.Et vide quod habetur in c.requisisti,de testibus.
b Ale.Decretalis.Fratres incapaces faciūt institui guardianum ecclesiæ, an valeat,
sed contra Bar.tenet Bal.& bene in auth.ingressi, de sacrosf.eccl.& adde Bal.per
illum tex.in l.eius,C.de compen.
c Ale.Non est fienda.Adde Bar.in l.cum senatus,in prin.inf.de reb.du.
d Item.Parif.conf.7.nu.24.lib.2. I. M.

LEX XXI.

Liberto suo. Alienatio hřditatis non extinguit legatū
præstandum ex reddittu certæ rei h.d.

a **A liberto.** Legatarius onere extrinseco grauatus nō de-
falcat ɔ legatariū,licet sibi fuerit defalcatū h.d.
Op.ergo,& vř,ꝙ legatarius detrahat Falcidiā ɔ fideicōmissariū,l.
pęnales.ī fi.inf.ad l.Fal.Sol.hic legatarius fuit grauatus dare aliqd
extrinsecum,q̄ t fundus cū fuit legatus,fuit grauatus ī decē,sed in
ɔtrius fuit grauatus onere intrinseco, qa dēt dare partē eius ꝙ sibi
fuit relictū. De quo plene dic p gl.if.de ɔd.& dem.l.Plautius,& l.
facta.§.si Titius.inf.ad Tre.& in l.si cum pater.§.j.de leg.2.

ADDITIO.

a Ale §.a liberto.No.istum tex.per quem in quęstionib.suis deci sit notabiliter.

1 Fideicōmiss.quod quis habet iure,uenit in restitutionem Trebellianicæ.
2 Falcidiæ deductum iure cōputatur in partem,quæ deducenti debet restitui.
3 Fructus percepti iudicio testatoris ueniunt in restitutionem,quando dilatio fuit apposita fauore fideicommissarij.
4 Prælegata particularia non ueniunt in restitutionem fideicommissi.
5 Fideicommissum iure fale,non continetur appellatione hæreditatis.
6 Filius rogatus,si decesserit sine filijs,restituere medietatē hęreditatis filię suæ,aliam medietatem pauperibus, quod auocant filiu ad supplemētū, computatur in partem quæ sibi debet restitui.

Filium ex dodrante. Ex volūtate defuncti por
tio,q̄ iure fideicōmissi p-
cipiť,in fideicomissum deducit,& fructus pcepti iudicio testōris.
1 h.d.& est notabilis casus. †No.ꝙ illud,ꝙ qs hēt iure fideicōmissi,
2 venit ī restōnē Treb. Scdo no.†ꝙ illud,ꝙ qs sibi deducit iure Fal-
3 cidiæ,ɔputat in partē,q̄ sibi dēt restitui. Tertio no.†ꝙ fructus pce-
pti iudicio testōris veniunt in restōnē,q̄ñ dilatio fuit apposita fa-
uore fideicōmissarij.Op.& vř,ꝙ fideicōmissum vře,non veniat ī
restōnē,vt š.titu.j.l.si Titius. Sol.ibi primo rogauit,& postea fidei-
cōmissum reliquit:hic econuerso,vt no.ī l.Marcellus §.quidā. j.
ad Treb & l.cū virum.C.de fidei. Scdo opp.hic fuit rogatus resti-
tuere portionē hřditatis,ergo id,ꝙ hēt iure fideicōmissi, nō venit
in fideicommissum.d.l.Marcellus.§.quidā.j.ad Tre.possumus di
4 cere,†ꝙ ibi loquiť in plegatis particularib q̄ ñ ueniunt in fideicō-
missi restōnē,ut inf.ad Treb.l postulāte.hic uero loquit in fideicō
misso usi,ꝙ hēt vim hřditatis,i.filius.§.1.š.ꝙ cum eo.ꝙ iō venit in
5 restōnē.Hæc sol.est ɔ casum d.l si Titius.š.ti j.vbi appōne† hřdi-
6 tatis non ɔtinetur a fideicōmissum vře.Dic,ꝙ hic est illud pp prę
sumptā uoluntatē defuncti,q̄ rogabat nouerca de restituendo fi-
lio suo. Vř verbū,hřditatis,simpř prolatū, itelř de tota hřditate,
& sic de eo,ꝙ vxor recepit iure fideicommissi,cū alias totam hř-
ditatē non hēret. Alias aūt appōne hřditatis, non ɔtineť tale fidei-
cōmissum, vt š.ti.j.l.si Titius.in fi.Intellige ergo legem istam tm̄
hoc casu,q̄ñ extraneus est rogatus restituere partē hæreditatis fi-
lio,quo casu intelligo partem hřditatis id, ꝙ capitur iure fideicō-
missi.Sed si essent duo filij inuicē rogati,tunc appōne hæredita-
tis nō ɔtinetur fideicōmissum,qa est par fauor utriusq;.vt š.tit j.l.
si Titius.sed ē recurrēdū ad distōnē d.l.cū virū.C.đ fideic.d.l.Mar
6 cellus.§.qdā.īf.ad Trebe.vt plene dicā. Quero,rogatus†ē filius,ꝙ
si decesserit sine liberis,medietatē hřditatis restituat filiæ suæ, aliā
b medietatē pauperib. ista filia egit ad supplementum, b utrum id,
ꝙ auocauit agendo ad supplementum ɔ uoluntatē defuncti, ɔpu
tetur in ea parte, q̄ sibi debet restitui. Dico, ꝙ casus est hic,ꝙ sic,
& est ualde notandū. Nec obst.si dicis, ꝙ loquitur in Falcidia, qa
ɔ uoluntatem defuncti auocat,secus putarem, si secundum uolū
tatem defuncti auocaret,quia cessat ratio huius legis.

ADDITIONES.

a Continetur. Adde Rom.suo sing.173. I. M.
b Ale. Ad supplementum. Si filia agat ad supplementum contra uoluntatem defun
cti,an supplementum debeat sibi computari in parte,quæ sibi debet restitui, be-
ne facit quod no. Bar.& quod ibi dixi in l.quod de bonis, §.cum fideicōmissum,
ad legem Falcid.

1 Legatarius si nō implet modū a testōre adiectū , legatū sibi solutū reuocať.
2 Pecunia ad usum unum relicta, non potest p superiorē ad alium usum depu tari, quando testator prouidet, quid debeat fieri illo non facto.
3 Debitores expulsi a ciuitate exacti per ciuitatē , an sint liberati remissiue.

a 1 **Lucius.** Si legatarius † nō implet modū a testōre adiectū,
legatū sibi solutū reuocať. h.d. Oppo.& vř, ꝙ licet
nō fiāt certamina in ciuitate,ꝙ pecunia dēat ɔuerti in alios vsus ci
uitatis,l.j.& l.5 de adm.re.ad ciu.pu.& inf.ti.j.l.legatum. Rom.&
Hug.fatenť ɔtriū,hic gl.dř,& est op. Azo.ꝙ illæ leges loquunť,q̄ñ
testōr simpř dixit:sed hic testōr ɔuidet expřsse,ꝙ si hoc nō fieret,
a ad suos hřdes reuerteretur,ꝙ tene menti. Ex† qua solōne habes,
ꝙ oēs leges,q̄ dñt. ꝙ pecunia ad vnū vsum relicta, possit ɔuerti in
b aliū vsum ex authoritate superioris,sunt verę,nisi testōr b ɔuideat
qd debeat fieri,& ꝙ illo non facto ɔueniať ad hřdes,quia tunc nō
3 pōt fieri transmutatio ī alium vsum. † Vlt.īducitur ista lex in arg.
ad q.si ciuitas exegit debitores alicuius expulsi de ciuitate,an sint
liberati? Hic vř tex.ꝙ sic: quod dic,vt not per Cyn.in l.creditor.in
prin.inf.de sol.& ibi plene dixi.

ADDITIONES

a Lucius.Lapus allegatione 87. I. M.
b Ale.Nisi testōr.No.sing.limitationē ad l.legatū.cū si.š.ti.px.& hoc sequiť Bal.in
l.ab ea.in fi.C.de fideic.q̄ deterius qō.no.p tex.illum. *Dec.cōs.506.nu.5. I.M.

1 Executor deputatus ad distribuēdum, si efficitur pauper, tenetur satisdare, etiam si est effectus pauper post mortem.nu.4.
2 Executor testamentarius non satisdat.
3 Procurator effectus pauper post mandatum,eo ipso censetur reuocatus.

1 **Largius.** Minister †electus ad distribuendū satisfacere nō
dēt,nisi paup fiat testōre ignorāte. h.d. & ē sing.
a casus N . tex.in fi.ibi,nisi viuente testōre. Primo no. † ꝙ executor
testamētarius nō dēt satisdare,ꝙ dic plene,vt in l.diui.inf.si cui pl⁹
a q̄ per le.fal.Secūdo no.a distōnem. † quę fit hic,q̄ distō facit ad q.
3 de ɔcuratore,q post mādatū est effectus paup.ꝙ eo ipso est reuo-
4 catus,vt no.p Dy.j.de sol.l.si cū Cornelius.in fi. † Quærit gl. loqē
hic,q̄ñ viuēte testōre effectus est non soluēdo,sed qd si post mor-
tem:Dicit gl.in ver. viuente,idem,& multo magis,&c.

ADDITIO.

a Ale.Secundo no.Idem no.Ray.hic,& Bal.in l.in confirmando,iuncto tex.de con
fir.tu.& tex.& Bar.& ibi Bal.in l.pater hřdi.§.fi.sup.de test.tu.adde Barto.et ibi
dixi post eum,in l.si cum Cornelius,inf.de solu.

1 Dilatio debet cessare causa dilationis finita,& nu.2.
2 Dispositio collata in tempus , quo finitur tutela pubertate , effectum sortitur, etiam tutela finita morte.

1 2 **Pater duos.** Finita ca dilatiōis,dēt cessare dilatio,h.d.
sm Dy. Vel aliter, Dispō collata ī tps quo
tutela finit pubertate,sortit effectū,ēt si tutela finiať morte.h.d.&
est subtilis casus. Opp.ext.gl.dř hic, ꝙ vř quasi cū tutore locutus.
Cōtra,in dubio no ptinit psona extrinsecus l.si ita stipulatus. §.
Chrysogonus. j.de uer.ob. hīc in dubio id,ꝙ agitur,vř agi noie ɔ-
prio,l.& magis īf.de sol.h d hic dř ɔtrium,ergo male. Dicit.n.ꝙ in
dubio quasi cum tutore vř agi. Prędicta sūt vera, nisi ex qualitate
rei,super qua fit dispō,seu dispōnis qualitate aliud ppendatur,hoc
ɔbatur in l.post mortē.š.q̄ñ ex fac.tut.& de adm.tut.l.cū post. §.j.
Ita in ɔposito testōr loquebat sup reb.pupilli, & dispōnē suā retu-
lit tm̄ intra tpa pupillaris ætatis,& loquebat cū successore seu frē,
q erat tutor fiduciarius. Nā ex his patet,ꝙ cū quasi tutore est locu
tus Dř hic,ꝙ ɔtinus dēt restitui.Cōtra,imo dēt expectari tm̄ tps,
quo ad pubertatē peruenat,l.ex his. C.q̄ñ di.lega.ced,& ꝙ no. īf.ad
Tre.l.Seius Saturninus. Solu.ɔtra loquunť, q̄ñ tps esset adiectum
grā grauati: hic vero tps erat adiectū grā honorati , hoc est istius
fratris minoris. Hæc solu.nō est uera,quia ēt hic grā fratris mino-
ris,qa interim debebat pcipere fructus,iō dēt expectari tps puber
tatis. Et pro hoc nř tex.in l. Firmio.§.1.īf.q̄ñ di.le.ce. Sol.hic testōr
vř se retulisse ad tps,quo tutela finiťtur,iō non refert, finiat mor-
te,vel tpis cursu. Sic in l.anniculi.īf.ad Tre.& l.3.in prin.C.de inst.
& subs. Vel alř longa dña est,an ɔ primo legatū relinquat alicui, &
postea alius assumat executoriu.c.n.vere executor est,licet aliqđ
cōmodū eiuidē remuneratiōnis tenure dēat,iō ad hřdē non tran
sit.Casus ē hic,& l.a filia.§.fi.īf.ad Treb. Si uero legatū ɔfert in ali
quem principař, & est rogatus de restituēdo alteri ī tps certæ æta-
tis,cum illud idē primo no legauerat , tunc loquiť l.ex his.C.q̄ñ di.

le.ce.& ꝙ no.ĩ d.l.Seius Saturninus,& d.l. Firmio.§ j.ĩſ.q̃n di.leg. ce.& iſta ſ l.ẽ magis gñalis,q̃ pcedẽs. Op.dr̃ hic,ꝙ fr̃ maior interf lucrat fructus.Cõtra,de l.ſi ita.§.Pegaſus.ſ.de le.2.& l.in fideicõmiſſi.§.cũ Pollidius.ſup.de vſu Sol.hoc iõ qa teſtõr expſſe voluit ip̃m lucrari teddit͛. Querit gl.qd ſi frater iſte ñ eſſet tutor, an iſta lex hr̃et locũ?Ro.p elegãtia verba dt,ꝙ ſic,ꝙ puto verum. Et hoc mõ lex iſta p̃t intelligi, & ꝙ dt in tex.quaſi cum tutore,expone.i. quaſi tutore,ſeu defenſore,nõ ꝙ eſſet tutor. Et hoc innuit lr̃a,qua
3 ſi,hic poſita, q̃ eſt nota improprietatis.†Vl.no iſtũ tex.ſm primũ intellm̃ ꝙ finita cã dilationis, finitur dilatio. Facit ad id quod dixi in l.a filia.§.fi.inf.ad Tre.& in l.ſi quis hr̃s ita ſup.de acq.hær.

LEX XXII.

Filiæ meæ. Sufficit anni initium eſſe cœptum. h.d. Habes ſimile ſup.eo.l.a vobis.

LEX XXIII.

1 *In die mortis,quis naſcitur ad gloriam.*
2 *Teſtator ſi iuſſit in die ſuæ mortis fieri debere vnam ſeptimam bannitam , intelligitur,quod fiat ſemel.*
3 *Pitantia ſi iuſſu teſtatoris fieri debet fratribus minoribus in die S.Franciſci,debet fieri ſemel.*

Cum quidam. Legatũ relictũ ĩ diẽ reiterabilẽ . ĩtelſr eſſe annuũ,& ppetuũ h.d. Et eſt mirabilis lex.Q[illegible],de qua die intelſr. Gl.intelligit de die natali.i.nati-
1 uitatis,vel de die natali.i.die mortis,†qa tũc naſcunt ad glĩam. Sed
a ſm hoc q̃ro de tali q.Quidã a†iuſſit,ꝙ die mortis ſuæ dẽat fieri v-
2 na ſeptima bannita, dẽbit ne fieri quolibet anno? Hic vr̃ caſus. ꝙ ſic,intelligendo de die mortis. Pet.tñ dt ꝙ̃nſi, qa intelligit hãc legẽ.q̃ ñ eſt dies reiterabilis ꝑprie: ſed in q̃one ꝑpoſita nõ eſt ꝑprie dies reiterabilis,qa dies mortis ꝑprie eſt vna tm̃.& illa dies,quę ẽ reuoluto anno, nõ eſt illa ꝑprie, ſed eſt tota, quota fuit dies mortis,& in dubio debemus ſtare ꝑprię ſignationi. l.nõ aliter. ſ.de le.3.
b & hoc puto verum. Itẽ q̃to,b† teſtõr reliqt fratrib.in feſto S.Fran.
3 vnã ptantiã: Vr̃,ꝙ oĩ anno dẽat fieri iſta pitantia ꝑ iſtum tex. licet non [illegible]cat,quolibet anno. Et Guid.de Suza.tenebat iſtud. Ego vero,ſalua veritate,intelligerẽ,ꝙ dr̃et p̃ſtari tm̃ ſemel.Caſus eſt in l. eum,q calẽdis.J. de ver.ob. & l.boues.§.hoc ſermone.ĩſ.de verb. ſig. Facit ſ.de le.2.l.cũ pr̃.§.pr̃ certã.cir.fi. Ad illã ĩn̄deo, ꝙ Iuriſcõ. iſtã interptationẽ facit ex qualitate pſonæ relinquentis,& eius,cui relinquebat. Iuſſit.n.dari decurionib.& ſic ex qualitate pſonæ pręſumit,ꝙ non voluerit dari ſemel tm̃, * arg.l.ſed & ſi ſuſceperit.§.j.
c ſ.de iud.ſed in q.ꝑpoſita, q̃ñ relinqnit fratrib. minoribus vel alijs religioſis, p̃cipue mendicantib. certe pro ſatisfactione habebunt vnam pitantiã. Et ita intelligamus hic , ſi decurionib.eſſet relicta magna quantitas,quia ſemel tantum debetur,quia ceſſãt illud veriſimile,ex quo Imperator ita reſcripſit.Ita intelligo hanc legem,

ADDITIONES.

a Quidam.Soc.ſen.conſ.48.nu.4.lib.3. I. M.
b Alex.Item quæro. Et uide quod no.Bal.in auth.ingreſſi,C.de ſacroſ.eccl.et hr̃ in l. ſi cum patrimonio,inſ.qui et leg.ce. Raph.in d.l.eum qui calendis, tenebat contra Bar.et ſequitur opi.Gui.de Suza.per illum tex.quando id,quod venit in obligatione,eſt reiterabile,per hanc l.non cauillando eam,licet ſecus ſit in contractibus,in d.l.eum,qui calendis.
c Alex.Semel tantum.No.quod ſi relinquitur fratribus,in feſto S.Fran. vna pitantia,quod debetur tantum ſemel, non omni anno. Et adde, qđ ꝑ iſta iura hic alle. per Bar.ple [illegible] alia [illegible] q de qua in l.cotis promiſſio,de iu.do. et ibi Bar.et ibi uide quæ dixi,et latius per Bar.in l.3.ad l.Iul.ma.
* Vide per Crementem ſingulari.70.habebam.

LEX XXIIII.

1 *Tantum eſt dicere,per quadriennium,quantum ſingulis quadriennijs, et an centum annis finiatur legatum perpetuum.*

1 **Cum erat.** †Tm̃ eſt dicere , p quadriennium,q̃tum ſingulis quadriẽnijs. Eadem rõne tm̃ eſt dicere, p annum,quantum ſingulis annis. Eſt mirabilis lex. Dr̃ hic, Perpetuam penſionem, quæro vtrum finiatur centum annis,ſicut vſuſfructus?Quidam dñt ꝙ ſic,alij ꝙ non,vt in glo.patet. Quid ſit notum,ſeu notorium,dicam.inf.tit.j.l.ſi vſuſfructus.

TITVLVS SECVNDVS.

De vſufructu legato.

Dictũ eſt ſ.ti.prox.l.in ſingulis ꝙ legatũ vſuſfructus eſt ſicut legato annuo,iõ poſt p̃cedẽtẽ titulum ponit iſte titulus. Querit gl. in quo differt iſte titulus a titulo de vſufructu. Rñ vt in glo patet.

LEX PRIMA.

1 *Seruitutem hñs nõ p̃t ĩ ea cõſtituere vſumfructum , nec aliam ſeruitutem.*
2 *Seruitus large dicitur eẽ in bonis nr̃is, et quare ꝑprie nõ dicatur eẽ ĩ bonis,*
3 *Seruitus conſtitui quare in ſeruitutem non poteſt,& nu.6.*
4 *Arguere a toto dicitur,q̃ñ arguitur ab oĩb.partib. ſufficienter enumeratis,*
5 *Seruitus quomodo pignoretur.*
7 *Seruitus eſt quædam qualitas.*

a **NEc vſus.** aVſusfructus ſeruitutis realis nõ p̃t legari,vt ꝑpriẽ pſtet,ſed p̃ſtabit̃, put p̃l. h.d.& diuidit in tres partes. Primo ponit vnũ dictũ. Secundo rñ. tacitę obiectioni. Tertio ponit q̃da ꝑuiſio circa pdicta. Secũda ibi,nec erit. Tertia ibi,ſed ĩcerti. Et glo.noſtra,& Doc.q ſcribunt hic,legunt legẽ noſtram in eo, q hẽt ſeruitutem realẽ ĩ fund[illegible] alterius , & legat vſumfructũ illius ſeruitutis.

No.tex.ibi,quia ſeruitus,&c.Item no.tex.ibi,quia id neq; ĩ bonis Opp vr̃ ꝙ ſeruitus poſſit ꝯſtitui,vt ſ.de ſer.ru.p̃d.l.a.§.j.& l.p quẽ
1 locum.e.tit.& ſ.eõ.p̃d.l.cui p certũ. So. ille † qui hẽt ſeruitutem, nõ p̃t ꝯſtituere vſumfructũ,vel aliã ſeruitutẽ, ſed q hẽt fundũ ſeruientẽ,p̃t ꝯcedere ſeruitutẽ tibi, non tñ ꝙ illa ſeruitus ſit ſeruitus ſeruitutis,ſed eſt alia ſeruitus habita a fundo, nõ ab illa ſeruitute. Opp.dr̃ hic,ꝙ ſeruitus nõ eſt ex bonis,nec extra bona. Cõtra,mõ ſꝑ eſt extra bona, qa dẽnt nobis ſeruitutes ĩ p̃dio alieno, l.vti frui. in prin ſ.ſi vſuſfr.pet. Solu.expone,neq; extra bona nr̃a,hoc eſt,ꝙ ipſa ſeruitus ſit ꝑprietas aliena. Nã licet in re aliena ſundet, tñ nõ
2 eſt ꝑprietas alteri.Op.ꝙ ſit in bonis†qa id eſt ĩ bonis, cui͛ hẽmus actionem,& exceptionẽ,vt l rẽ in bonis, J.de acq.rer.do. Dicit gl. non dr̃ eſſe in bonis duplici de cã. Primo qa nõ põt alienari ꝑ ſe ſine fundo,nec poſſet alienari ei,q ñ hr̃et fundum, vt Inſti.de ſer. §.iõ ãt.& l.ſi aliena.§ j.inf.de vſuc. Itẽ alia rõne ñ dr̃ eſſe in bonis, qa ſicut manica,q̃ accedit veſti,dr̃ ñ eſſe, quia effecta eſt acceſſio alterius,ita ſeruitus non dr̃ eſſe ĩ bonis, qa dr̃ eſſe acceſſio alteri͛. Accedit.n p̃dio,l.cũ q.inf.de vſuc. & l.rerũ mixtura.e.ti. tñ largo mõ ſumẽdo,put ſumit in d.l.rẽ in bonis,bñ dr̃ eſſe bonis Dr̃ hic, ꝙ ſeruitus ſeruitutis eſſe non p̃t.mõ q̃ro,q̃uo probet̃ iſtud? Dicit
3 gl.ꝙ probatur † argumentãdo a toto ſic, qa ſeruitus p ſe intellecta in abſtracto,nihil eſt,nec hẽt aliquẽ fructum,l.videamus,ſ.de vſur Itẽ ꝯſiderando eam,prout eſt in cõcreto, hoc eſt in loco ſeruienti,non p̃t conſtitui ſeruitus, quia locus ſeruiens ñ eſt in dño eius,cui conſtituit ſeruitutẽ,ita dt gl. Quærit Dyn qd vult dicere gl.dum dt,& argumentatur a toto. Dicit Dy.argumentat̃ a toto. i.integrali. Pe.ꝯ imo dẽt dicere,argumentat̃ a toto vl̃i. Probo,hic argumentat̃ negatiue,ſed cum arguit a toto integrali, non ſequit̃ argm̃ negatiue ſecundum logicos,ergo,&c. Exemplum, ſi dico, non eſt domus,non ſequeretur. ergo nõ eſt paries, licet ſequatur affirmatiue,quia ſi dico,domus eſt,bñ ſequit̃,ergo paries eſt. Sed argm̃ a toto vl̃. ſequit negatiue,licet nõ affirmatiue. Exemplũ. ſi dico,nõ eſt animal.ſequit̃,ergo ñ eſt hõ,ſed affirmatiue ñ ſequit̃, aĩal eſt,ergo hõ eſt. Videte Dñi,nõ eſt verũ qđ hic dt Pe. ꝙ argumentat̃ a toto vl̃.. qa nullũ eſt totũ vl̃e, imo ponimus q̃dam ſeruitutẽ indiuiduã,q̃ ſi qs hẽt,nõ p̃t legare eiuſdem ſeruitutis ſeruitutem. Sic loquitur in particulari accipiendo ſeruitutem,put eſt ĩ
4 abſtracto,vel ꝑut eſt in ꝯcreto. Quare dic,ꝙ gl. †vult dicere,argumentat̃ a toto,i ſ ab oĩb.partib. ſufficiẽter enumeratis,& ſic a ſufficienti diuiſione,& hæc eſt veritas. Sumus expediti de lec.glo. & Doc.Iſta lec.ſalua reuerentia gl.& Doc.nõ ꝑcedit in l.iſta:nam ſi nos legimus iſtã l.ꝙ ille legat ſeruitutẽ,cui ſeruitus dẽt,tũc remedium poſitũ p Iuriſ.in fi.l.erit falſum. qa ille,qui hẽt ſeruitutem, nõ põt ſeruitutẽ alij ꝯcedere aliquo mõ, caſus eſt in l. ex modo ſer.ruſt.p̃d.niſi hoc faceret ꝑmittẽte dño fundi ſeruiẽtis, l.cum eſſent.i fi.& ibi no.glo.ĩ ver.ſolet. ſ.de ſer.ruſt.p̃d. Vñ lec.iſta nõ vr̃ ꝑcedere,niſi ſuſtinẽdo gl dicam͛,& forte ñ male,ꝙ iſtud,ꝙ dr̃ ꝙ hr̃s dẽt dare facultatẽ agẽdi,vel ſeruitutẽ ꝯſtituere, faciat hoc redimẽdo a dño fundi ſeruiẽtis,aĩs iſta lec.nõ põt ſuſtineri. Sed certe ẽt iſtud dic̃ri ñ eſt tutũ . Nã cũ legauerit vſumfructũ reſpũ illi͛ iuris.ꝙ hẽbat,ſi de illo iure no p̃t dari,hr̃s ñ cogit̃ redimere,l.qđ I rerũ.§.j.ſ d l.g.j.& l.vxor.C.de leg.iõ iſta lec.ñ placet. Legamus ergo alio modo,vt iſta lex loquat in dño alicuius fundi,q legauit vſumfructũ iuris cuiuſdi p tuũ ꝑprium fundum, dt Iuriſc.ꝙ nõ p̃t fieri,qa ſeruitus ſeruitutis &c. Et h.d in j. parte. In ſcđa parte ponit caſum ſic.Cõtra,cũ ſeruitutes ſint in bonis,ergo,&c. Rñ.Iuriſc.ꝙ iſta ſeruitus nõ ẽ in bonis,nec extra bona,imo ñ eſt ĩ rerũ nã,qa q hẽt fundũ propriũ,nullam ibi ſeruitutẽ hẽt. Tertia pars eſt clara, & ſine ſcrupulo ꝑcedit,& de neceſſitate ſic dẽt intelligi. Et p declarõne legis opp.ꝙ ẽt ille, cui dẽtur ſeruitus , poſſit eam legare,
5 qa †põt eã pignori dare,l.ſed an rtæ.ſup.de pig. Gl.j.illius legis ponit duas lec. Primo p̃t pignori dari via a dño, vel ab eo, cui debet via,& in eo,ꝙ dt,a dño,bene đt, ſed in eo,ꝙ đt,vel ab eo, cui debet via,male dicit, & hoc tenebat Cy. me audiẽte. His præmiſſis
6 †q̃ro q̃ eſt rõ,ꝙ ſeruitus ſeruitutis eſſe non p̃t?Rñ.ſm caſum,quẽ ponit, ſeruitus ſeruitutis non p̃t eſſe,qa ſeruitus non eſt formata. Itẽ ſm caſum glo.nõ põt eſſe ſeruitus ſeruitutis, & eſt verũ p d.l. cũ eſſent.in fi.ſup.de ſer.ru.p̃d & tũc ſunt duæ rõnes: vna eſt in gl. qa aut ꝯſideramus eã in abſtracto, aut in ꝯcreto,vt ſup.dixi. Aliã rõnẽ aſſignat Old.vſuſfructus ſeruitutis eſſe non põt, qa ſunt ſub diuerſis gñerib.ſeruitutum ꝯ̃rijs, inſpecta tam origine,q̃ effectu. Origine,qa ſeruitus realis non p̃t ꝯſtitui non hñti p̃dium, l.j.ſup. com.p̃d.ſed vſuſfructus ſic. Itẽ effectu,qa p̃dialis eſt indiuidua, ſed pſonalis non eſt indiuidua.d.l.j.§.ſi vſuſfructus.inf.ad l. Falc.ergo iſta talia ꝯ̃ria non p̃ſit eſſe circa idẽ. Idẽ dicit Oldr.& bene, tñ iſta rõ non ꝯcludit,niſi ꝙ vſuſfructus ſeruitutis eſſe non poſſit. Sed ñ eſt generalis ad id, quod dr̃, ſeruitus ſeruitutis eſſe no põt. quare
7 dat aliam rõnem,quia † ſeruitus eſt quædam qualitas,no ãt ſubſtantia,l.qui aliud inf.de ver.ſig.Cum ergo qualitas nõ p̃ſit eſſe ſine ſubiecto,l.2.ſ.de vſu fr.de neceſſitate cocludit̃,ꝙ ſeruitus ſeruitutis eſſe non põt,ſicut non põt eſſe qualitas qualitatis,quia requirit ſubſtantiam aliquam,in qua ſit. De quo dixi plene in l.Mutius.§.ſundo.ſup.de leg.2.

ADDITIO.

a Nec uſus.Mo[illegible].Pariſ.d[illegible] par.3.nu.311. I. h.

LEX II.

Hominis operæ. Ista lex ponit tres dñias inter legatũ operarũ, & legatũ vsusfructus. Opp. gl. Inst. de acq. p arro. cir. prin. Sol. ibi loqˀ de ope. libe hic vero de operis serui, Opp. ꝯ hoc ꝟ. de ope. ser. l. v. gl. rñ ꝙ ibi dr, legat vsusfructus, subaudi, & plus. Quærit glo. quot sunt dñię iter legatum operarũ, & vsusfructus? Vos hẽtis hic tres alias. dic, vt i l. 2. ꝟ ope. ser. Quæro, q̃ est rõ dictarum differentiarum? Vide vnam rationem in l. locum. §. proprietarius. ꝟ. de vsufru.

LEX III.

Hominis quoque. Quærit gl. vtrũ hõ liber possit locare operas suas in ppetuũ. Et remittit ad notata in l. 1. § ne tamen ꝟ. de vsufruc. & l. antiquitas. C. de vsufr. & ibi Cy. & no. Insti. de vsufr. § ne tamen.

LEX V.

Vsumfructum. Non potest quis ab eo casu incipere quo debet extingui. h. d. Concordat l. Titio cum monetur. ꝟ. de vsufructu.

LEX VI.

1 *Intereße petitur quando in obligationibus faciendi desijt poße fieri.*
2 *Forma libelli in petendo intereße, quando factum desijt poße fieri.*
3 *Qui tenetur ad usufructum, eo constituto, tenetur ad patiendum.*
4 *Commune si dedit officium alicui per menses sex, incipiendo in calendis futuris, si non potuit illud exercere, ad quid teneatur.*

Si vsusfructus mihi. Hæc est bona lex. In obligationibus faciẽdi, † q̃ñ desijt posse fieri petiť interesse. a h. d. De ista lege facio magnũ festũ, ꝟ. de ver. obl. l. stipulationes nõ diuiduntur in x. q. No. tex. ibi, peti quidem, &c. Op. de l. q̃siuit. ꝟ de vsuf. vbi dr, ꝙ petit vsusfructu. Solu. expone, vsusfructus, i. æstimatio eius, vt ibi no. Itẽ opp. ꝙ vsusfructus possit peti, qa possum petere factũ, vt ꝯsequar interesse, vt no. in l. 1. in prin. b ꝟ. de act. emp. & l. 2. § itẽ si in facto ꝟ. de ver. ob. Ego dico, b in l. stipulationes nõ diuidunt. cũ tracto, quãr petat interesse, q̃ñ ex ipsa facti narratione nõ est notoriũ, † factũ nõ posse fieri de cætero, tũc procedit illud, ꝙ dr. ꝙ possum petere factum, vt ꝯsequar interesse, vt si ei, q mihi dẽbat scribere librũ, est amputata man⁹. Si n. peto scribi librũ, ex serie libelli nõ apparet, ꝙ sit amputata manus. Sed q̃ñ ex illa narratione est notoriũ nõ posse fieri postea, vt hic, qa dico ꝙ tali biennio dẽt dare vsumfructum, de necessitate petat interesse, vt hic. Et si dicis, ꝙ ista l. nõ facit ad mãm illã, nam ille, q tenetˀ ad vsumfructũ, tenetˀ ad dãdũ, l. 3. §. dare. ꝟ de vsufru. ergo hic loquitur in oblõnib. dãdi, non faciẽdi. Sol. † Hic loqtur in vsufructu, in quo anteq̃ qs det, seu ꝯstituat, tenetˀ ad dandũ, sed eo ꝯstituto tenetˀ ad patiendum, vt plene dixi in d. l. 2. § 1. ꝟ. de ver. obl. Sed in vlt. volũt. adita hẽdita. est ꝯstitut⁹ vsusfructus. sola ergo remanet oblõ. ad patiẽtiam, vt no. C. de vsufr. l. corruptionem. ergo, &c. Vlt. no. q̃ñ aliqs † est electus ptãs pro sex mẽsib. incipiẽdis, a pximis calẽdis, & si per cõc stet, quominus ille exerceat offĩm sex mensib. nõ potest petere, ꝙ exerceat offĩm sex masib. Sed pt petere interesse, vt hic, qa aliud est offĩm istorum sex mẽsium, aliud aliorum. Dixi in l. si ita stipulatus essem abs te. ꝟ. de verb. obl.

ADDITIONES.

a Ale. Interesse. Sed q̃ñ succedet obligatio ad interesse, qa qui tenetˀ ad vsumfructum, tenetur ad dandũ, & põt pcise cogi. l. 3. dare, sup. de vsuf. & no. Bar. in l. stipulationes non diuiduntur, in 4. q. de ver. obl. & in obligationib. dandi ei re perẽpta, vt hic, non succedit oblõ ad interesse, ideo forte est necesse rodere ad istum tex. & ad l. quoties. §. fi. de vsuf. prout dixit Bar. in l. 2. §. & harum, de ver. ob. quod qui tenetur ad vsumfru. tenetur ad dandum, & etiam faciendum, vt ibi per eũ. * Ruyn. consi. 143. nu. 11. lib. 4. I. M.

b Bar. Ego dico. Et vide Bar. plenissime, in l. stipulationes non diuiduntur. hic all.

c Barb. Vltimo no. Et vide istũ tex, alleg. per Bar. in l. senatus. §. fi. ff. ad Turp. & vide quæ ibi dixi, & uide Bar. i l. si ita stipulatus essem abs te. de ver. ob. & i l. si vno §. item cum quid. ff lo. & in l. si prius, in 7. q. de ope. no. nun. Bal. in l. liberti. de ope. l. An. in c. fi. de iud. & in c. 1. de eo, q mi. in poi. Adde no. Bar. in l. si ita stipulatus, de verb. obl. Et ad dicta Bar, hic adde quæ ponit Are. in c. fi. de iu.

LEX VII.

1 *Famulus infirmus, non debet habere salarium.*

Operæ testõ. Ista lex ꝑsegt duos casus. Dr hic, ꝙ operæ cedũt a die petionis, ꝯ ꝟ. de op. lib. l. si qs hac lege. §. iudiciũ. & l. cũ patronus. in prin. Dicit gl ibi de opis certis, hic de incertis. Secũdo op. ꝙ operę cedunt a die mortis testatoris, sicut cętera legata, exceptis qbuldã, vt C. de cadu. tol. §. in nouissimo. Sol. opę icertę dñr cedere q̃tũ ad hoc, vt sint in oblõne a die petitionis, vt hic, & i l. iterdũ. ꝟ de ver. ob. i pri. sed q̃tũ ad trãsmissionẽ cedũt a tpe mortis. Probatˀ in l. 2. ꝟ. e. vbi opę trãsiertut ad hrdẽ. sed rña est, ꝙ ẽt legatũ purũ, ꝙ trãsmittit ad hrdes, cedit a die mortis, d. §. in nouissimo. Vlt. † ista lex facit ad q. q̃ñ famul⁹ infirmatˀ, an dẽat, hẽre salariũ. a Vr ꝙ sic, quasi dño pereat operę. De hoc ẽ gl. i l. de arborib. §. de illo. ꝟ. de vsufr. Veritas est i ꝯtrariũ, l. si vno. §. itẽ cũ qdã. ꝟ. loca. & ibi no. Nõ obst. hæc lex, qa ista tractat de lucro, merito pp infirmitatẽ pdit lucrũ: nõ aũt dẽt pati dãnũ, i. dare salarium tpe infirmitatis, vt dicit d. §. item cum quidam.

ADDITIO.

a Ale. Hic salarium. Famulus infirmus an mereatˀ salarium, & vide Bal. in l. fi. C. de cond. infer. & in l. liberti, libertæq; de ope. lib. an teneatur facere expensas huic famulo, dic vt per Bar. in l. si cum dotem, §. si autem, sol. mat. & late per Cano. in c. p: propter sterilitatem, de loca.

LEX VIII.

1 *Annuum legatum factum ciuitati, an ita finiatur centum annis, sicut vsusfructus.*
2 *Tempus centum annorum est longissimum tempus uitæ.*

Si vsusfructus. Quærit gl. vtrũ alijs modis finiatˀ q̃ corrũpẽdo in tpis cẽtũ annorũ? Gl. ꝙ sic, velut nõ vtẽdo, vel si ciuitas aratrũ patiat. l. Mæuius. §. fi. de le. 2. l. si vsusfructus. ꝟ. quemad. vsusf. amit. † Quærit gl. an idem sit in annuo relicto ciuitati, ꝙ in vsufructu, vt finiatˀ cẽtũ annis. Rog. ꝙ nõ, vt no. in l. annuam. & l. annua. ꝟ fi. & l. ante pẽ. ꝟ. ti. 1. Hug. dr idẽ, ꝙ in vsufructu. alle. l. in singulas. ꝟ. tit. 1. vbi, sicut morte finit vsusfruct⁹, ita & annuũ relictũ. Hãc q. hẽtis in l. antep. ꝟ. ti. 1. & l. annua. e. ti. Sed puto opi. a Hug. uerã. Probo, iter vsufructũ, & annuũ relictũ est similitudo, nisi i his, qb. expssa dissimilitudo apparet. ergo, &c. Nõ obst. l. annuã. & l. annua, in fi. & l. antep. & l. pen. ꝟ. titu. 1. q̃ dñt ppetuo debẽri, qa intelligo b deberi ppetuo. i. vsq; ad cẽtum annos, qđ † est longissimum uitæ tẽpus. l. fi. C. de sacros. eccl. Sed an idem i eccl'a? Resp. gl. quod sic. Idem no. in l. an usufructus. sup. de vsufru. Vltimo gl. op. de l. hæreditatum. ꝟ. ad l. Falc. dic, ut ibi.

ADDITIONES.

a Pom. Sed puto opi. Sequitur Ale. in l. 1. in princ. in 1. col. ff. sol. ma. ubi dicit se ita consuluisse, & ita tenere in cõs. 60. incip. omisso multiloquio. in 1. uol. uide Card. cons. 66. in 1. col. ubi etiam sequitur istam opi.

b Barb. Quia intelligo. Et uide Pe. in c. fi. de test. & ibi dixi, & sic sensit Bar. si relinqtur perpetuo annuũ legatũ, quod intelligitur usq; ad 100. annos. Et uide q̃ dixi in quodam consilio. * Soc. iun. cons. 145. nu. 23. lib. 3. & nu. 26. I. M.

LEX IX.

Si ab eo. Legatum caducũ, uel quasi, remanet apud hrdẽ cum onere suo. h. d. Opp. C. de cad. tol. §. i primo. Sol. ibi in ꝑ si scripto, hic in caduco, uel quasi. Opp. ꝟ. ti. 1. l. Titia. in prin. & de ali. le. l. Stichus §. 1. Sol. ibi legatũ incipit in persona legatarij, & finitũ est ꝭm eius dispositionem, & legatũ naturam: hic uero in persona legatarij nunquam incæpit. Dixi in d. l. Titia.

LEX X.

1 *Coniunctio posita inter incompatibilia, resoluitur in disiunctiuam.*
2 *Clausula, valeat iure testamenti, & codicillorum, resoluitur in disiunctiuam.*
3 *Substitutus vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum, poteſt eligere ex qua uelit succedere.*
4 *Clausula, procuratorem, & factorem, & nuncium, operatur quod constitutus sit, vel procurator, uel nuncius, vt sibi placuerit.*
5 *Vxor relicta domina, & vsufructuaria, debet habere vel dominiũ, uel usumfructum.*

Si Titio. a Cõiūctio † posita inter incõpatibilia resoluitur in disiunctiuã. h. d. & est no. casus, tene bñ menti. Et p hãc l. dñt † Doc. ꝙ si testõr dicit, ualeat iure testĩ, & codicillorũ, illa copula, &, resoluitˀ i disiunctiuã, ut dicamus, uel iure codicillorũ l. fi. & ibi no. C. de cod. Sic † si testõr dr, substituo vulgariter, & pupillariter, & p fideicõ. Nam nõ põt simul, & semel esse directa, & fideicõmissaria, iõ erit electio substituti, q uelit eligere, directã uel fideicõmissariã, at. huius l. & est tex. ꝟ. ad Treb. l. accusare. §. Titius, & ibi dixi. Itẽ dicit instrũm b pcurationis † cõstituit procuratorẽ, & factorẽ, & nũciũ spãlẽ, nõ põt esse nuncius, & pcurator sit, c qa procurator ꝯcipit verba in psonam suam, nuncius in psonam dñi, & sic erit pcurator, vel nuncius, prout sibi placebit, ut hic. Itẽ facit † ad q. d q̃ñ testõr teligt vxorẽ dñam vsufructuariã, vt dẽat intelligi, ꝙ hẽat dñium plenum, uel usumfructũ, ut hic, sed de ꝯsuetudine, aliud in vxore seruatˀ. l. 1. & ibi no. C. si secundo nupse. mulier. & plene dixi in l. Titia in fi. sup. de leg.

ADDITIONES.

a Ale. Titio. Et uide no. per Bar. & Doc. in l. 1. in prin. de iust. & iu. adde quæ ponit Fran. de Are. in c. 2. de lib. obla. * Guid. Pap. q. 532. Galliaul. l. Cẽturio, nu. 414. de uulg. & pup. Soc. iun. consi. 138. nu. 3. lib. 2. I. M.

b Barb. Itẽ dicit instrũm. Et uide Bar. in l. sæpe, de uer. sig. & in l. accusare. §. Titius. ff. ad Treb. et in l. si is qui, §. utrũ, de reb. dub. et in l. fi. C. de ca. tol. et ibi per omnes.

c Ale. Procurator simul. Facit ad no. per Bar. in l. multum. C. si quis alteri, uel sibi, et ibi Bald.

d Ad q. Et uide ad hoc Bal. in auth. hoc locum, in fi. de secun. nup.

LEX XI.

1 *Habitatione relicta, an debeatur in principio, vel in fine anni.*
2 *Legatarius, cui habitatio est relicta, si decedat intra annum, non transmittit habitationem illius anni ad hæredes.*
3 *Legatum habitationis extinguitur morte, sicut legatum vsusfructus.*

1 **Habitationis quoq.** Sed q̃ñ possibile est, † qđ a habitatio debeatur in principio anni, nõne hẽt cãm ꝯtinuã, & successiuã p totũ annum? ergo i initio nõ pt dari, l. itẽ q̃ñ. §. impleto. sup. loc. Huius timore dicit gl. ꝙ ista lex põt loqui, q̃ñ ipsa habitatio est relicta, alio modo, q̃ñ pecunia p habitatione relinquit. Sedm primã lec. rñd. ad ꝯtrũ, ꝙ dẽtur in initio quantũ ad hoc, ut inspiciatur, si legatarius est capax, l. in singulos, & l. cũ in annos, sup. tit. 1. non ãt vt possit pstari in initio anni, Si ꝭm sedam lec. est clarũ, uñ vr, qđ dẽatur quantitas eo tpe, quo soluitur pensio. non tñ in initio, l. nec semel. §. in habitatione, ꝟ. de leg. ced. Huius timore qdã dñt hãc lec. non esse verã. Sed ego dico eã esse ueram, qa initium cuiuslibet anni inspicitur

quo ad cessionẽ diei, nõ aũt q̃tũ ad solonẽ, vt in ɔ̃no. Sic. j. eod. l. 2 Sẽpronius. †Quæro fin primã lec. qd si legatarius decedat intra annũ, an transmittat habitationẽ illius anni ad hr̃des. Videretur q̃ sic, q̃a iã cessit dies. Contrarium puto, q̃a †habitatio morte extinguit, sicut vsusfructus, l. cum antiquis. C. de vsufr. sed vsusfructus relictus in singulos annos morte extinguit, l. sicut ĩ annos, in prin. & in fi. s̃ qb. mo. vsusfru. amit. Sicut ergo si esset habitatio relicta p̃ toto tp̃e, morte extingueret: ita si sit relicta ĩ singulos annos. Nõ ob. qđ hic dr̃, q̃ cedit dies legati, q̃a est verũ q̃tũ ad hoc, q̃ capacitas, & incapacitas inspicitur in initio, nõ quo ad transmissionem.

LEX XII.

Hæres.

Non põt hæres tollere ædificium positum in re, cuius est alterius vsusfructus, eo inuito. h. d.

LEX XIII.

1 *Legatum viæ a legato vsusfructus differt, quia legatum viæ est perpetuum vsusfructus non.*

Cũ vsusfructus.

a Quæro, q̃ est rõ diuersitatis inter legatum vsusfructus, & viæ? Rñ. q̃ legatum viæ dẽt esse ppetuũ, l. 4. s̃. de ser. iõ nõ recipit intermissionẽ secus in vsusfructu. hẽ op. de le. si prius, in princ. s̃. de aq. plu. ar. S. o. ibi facta fuit concessio separatim, sed hic simul, & semel fuit fcã ɔcessio alternatim, iõ ibi sũt p̃s seruitutes, hic vero ẽ tñ vna.

ADDITIO.

a Cum vsusfructus. Cuiac. lib. 14. obserua. c. 18. I. M.

LEX XIIII.

Duos separatim.

Si hæres non præstat duob. in solidum secundũ defuncti voluntatem, cuilibet tenetur ad id, quod deficit, h. d.

LEX XV.

1 *Legatum relictum, quoad viues, vel relictum vxori, donec caste vixerit, intelligatur, vt sit relictum singulis annis.*

Damnas.

Op. s̃. n. 1. legatũ. vbi verba, quoad, & donec, annuum legatũ inducũt. Sol. Dicit Dy. ibi loquit in legato diuiduo, hic in legato indiuiduo, vt s̃. eo. l. cum vsusfru- 1 ctus. & ideo †aliud esset in vsufructu, si lego vsumfructum, quo ad viues. Nã intelligitur relictum singulis annis, vt no. in l. legatum & ideo si relinquitur vxori donec honeste vixerit, vr̃ relictũ quid annuum. Et hoc induxi ad q. in l. Titia. §. fi. s̃. de le. 2.

1 *Via debetur ei cuius fructus fundi sunt legati, etiam per alium fundum testatoris alteri legatum.*

2 *L. seruum filij. §. fi. supra de leg. 1. intelligitur secundum illum §.*

3 *Proprietate legata, an uia debeatur.*

Qui duos.

Ei, cui legat̃ vsusfructus fundi, debet̃ via p aliũ fundũ testõris, ẽt alteri legatũ. h. d. Tenetur ergo ɔstituere viã legatario vsusfructus per retẽtionẽ. Opp. ɔ 2 hãc l. †de l. seruũ filij. §. fi. s̃. de le. 1. vbi hr̃s cogit̃ emere, nõ a legatario gratis exigere. Solutio, illa vera est, q̃ illam intelligamus sm illã, vt vacamus redimere, s. per retentionẽ vel incerti cõdictionẽ. 3 †Quæro, si legat̃ proprietas, an debeat præstari via? De hoc in l. 3. §. in loci. j. de adi. le. Examinabo j. tu. le. 1. ubi est sua materia.

LEX XVI.

1 *Legatũ ad opus illicitum de consensu partiũ cõuerti dẽt ad opus licitum.*

2 *Modus, vel conditio impossibilis, si apponatur legato, quãdo reddat legatũ nullum.*

3 *Legatum factum pro missis canendis, cõuertitur in aliud opus, si missæ non possunt cantari propter interdictum.*

Legatum pro monasterio construendo conuertitur in aliud opus, si monasterium construi non potest.

4 *Conuertere qui possunt legatum factam pro uno vsu in alium usum.*

5 *Transmutatio legati q̃n partes nõ sunt cõcordes, ut fiat, iudex erit medius.*

6 *Executor testamẽti, q̃ãdo vendit bona, an hæres requiri debeat, remissiue.*

Legatum ciuitati.

a Relictũ ad †opus illicitum debet ɔuerti ad opus licitum de ɔsensu partiũ, secus si ad opus licitũ fuerit relictum. h. d. cũ l. seq. Op. vr̃. q̃ ciuitas debeat habere libere, nec debeat ɔuerti in alium vsum, vt s̃. de ɔdi. inst. l. 1. & l. cõditiones. & in l. filius. Dñt qdã, p̃dictæ leges loquũtur in conditione impossibili: hic in modo impossibili, qm modus vitiat legatũ totaliter: sed fauore reipublicæ valet, & in aliud opus cõuertitur, & in hoc uertit̃ fauor reipub. & iõ reprahendũ e gl. istam, quæ dicit, q̃ Respu. nullo fauore utitur. 2 Videns † id, qđ dñi, q̃n modus appositus ab initio est impossibilis legatum est ipso iure nullum, no est uerũ simplr̃, sed requirit magnã distinctionẽ, quã ponit gl. in l. codicilis. ĩ prin. s̃. de leg. 2. Quid ergo dicemus? Rñ. q̃ hic resp ub. nullo utitur priuilegio, vt di. glo. Nec ob. l. 1. & l. ɔdões, p̃ quas leges vr̃, q̃ respu. hic sit deterioris ɔdõnis, q̃ alius. Nã q̃nq; testõr adicit modũ, uł ɔdõnẽ impossibilem, ob aliq̃nẽ finẽ licitũ, & honestũ, & tũc si nõ põt impleri eo mõ, quo dixit, ɔuertitur in alium usum licitum, ut hic dr̃ in tex. si uero ad nullũ honestũ finẽ ɔdõnẽ apposuit, nullo modo debet impleri, ut in legib. ɔrijs. & sic Resp. non utitur aliquo priuilegio. ita 3 dixi in l. 1. in q̃ōnib. s̃. de cõd. instit. Et pro hoc dixi, † q̃ si testator reliquit centum pro missis canendis, quæ missæ non possunt cãtari p̃p interdictũ, illud relictũ dẽt conuerti in alium usum, ut est casus tũc, & idem ĩ similibus. Testator reliqt unum podere, ut ibi vnũ monasteriũ ɔstruat̃, qd tñ de iure ibi cõstrui no licet, tũc aũt

b conuerti in alium vsum pium, vt hic. Quæro, b per quos † debeat 4 fieri ɔuersio ista in alium vsum? Et vr̃, q̃ ad voluntẽ eorum, qb. relinquitur, & hæredum, a qb. debetur, vt hic in eo, qđ dicit̃, q̃ fiat a primatibus ciuitatis, hoc est ab eis, qui regũt ciuitatẽ, cui est relictum, adhibitis hæredib. In ɔ̃rium vr̃, q̃ debeat fieri authoritate principis, l. legatum. j. de admi. re. ad ciui. perti. Rñ. q̃nque relinquitur ciuitati ad vsum illicitum, qui potest non celebrari, & tũc ipsæ partes p̃nt conuertere in alium vsum hic. Q̃nque relinquitur ad aliquem vsum, qui potest celebrari ibi, sed illa pecunia nõ suf- c ficit, & idẽ, q̃ potest cõuerti in alium vsum c p eosdẽ. d. l. legatum post prin. Q̃nque pecunia est sufficiẽs ad illum vsum licitum, tũc in alium ɔuerti non p̃t sine authoritate principis, d. l. legatum in prin. & de reli. do. c. 2. circa prin. in cle. Prædicta vera, nisi testator expresse dixit, q̃ illo non facto reuertatur ad hæredem, vt j. proxi. & s̃. ti. 1. l. liberto. §. Lucius. & ibi no. & hoc tene bñ menti, quia quotidiana sunt. Nã quotidie relinquitur fratrib. aliquid pro vno calice, vel capella. Ex p̃dictis hẽtis, an possint cõuertere in alium vsum, & si esset illicitus, an possit conuerti de ɔsen. sũ partiũ, al's re- 5 quirit licẽtia summi Põtificis, vt s̃. dixi. † Quæro, qd si partes non p̃nt esse cõcordes in hac transmutatione? Rñ. iudex erit medius cuius authoritate trãsmutabitur, C. de nup. l. 1. & l. in ɔiunctione, q̃ magis fauebit volũtati ei9, cui relinquit, d. l. legatũ. 1. cũ sue plures. de admi. rer. ad ciui. perti. & arg. q̃ satis. cog. l. de die. in prin. licẽ legem istã allego, q̃ arbitrator tp̃e arbitramenti dẽt partes requi- 6 rere. Dixi in l. si qs arbitrari. j. de verb. ob. † Quæro, an q̃n executores vltimarum voluntatum vendunt bona ex disp̃õne defuncti dẽat requi hr̃s? Hæc lex facit, q̃ sic, dicã in l. alio. de ali. & cib. leg. i

ADDITIONES.

a Ale. Debet cõuerti. An relicta ad vnũ vsũ possint cõuerti in aliũ, in casu singularissimo no. l. fi. et quod ibi no. dixit Bar. infra de ope. libe. et adde quæ no. idẽ Bar. in l. pr. §. Tusculanus, de leg. 2. et hæc faciunt ad q. Bald. quædã villa habebat ab Imperatore immunitatẽ concessam ex certa scia, quod non teneẽ soluere collectam aliquam per ciuitatem suã imponeda, excepta ea quæ poneretur cã aquæductus, quæ est priuilegiata, ut infra de riuis. l. fi. accidit q̃ ciuitas imposuit collectam pro stipendiarijs, tandem statuit illam collectam conuerti ad aquæductum quæ ita rãn villa tene. e. Bal. argui pro et cõtra, in c. 1. §. cõuenticula. in tit. q. de pace iura. fir. finaliter decidit considerandã esse uerba, aut est nouus modus, sed non noua obligatio, et immunitas p̃ceuerat, aut noua obligatio, et nouus modus tunc secus. Et ad materi qualiter fiat cõuersio in aliquẽ pium usum, uide Bal. in l. 1. C. de condi. ob cau. et in l. si quis ad declinãdã. C. de epis. et cle. plenissime in Imo. post Bar. in l. 1. de cond. inst. Et facit quod no. Bar. in l. legatum, sũc allegate adm. re. et ut ista materia intelligatur, uide no. Bal. in l. 1. in rep. de sacr. ecc. et adde q̃ Bal. in auth. ingressi, de sacro. ecc. tenẽdo contra Bar. in tract. Minoricarum dicit, ista lex fallit in relictis mendicatibus, et adde q̃ relictum pauperibus potest dirimẽte expendi in fabricam pauperis ecclesię, q̃a appellatione pauperum, recipiunt ecclesię, l. oẽs, et ibi Bal. in 1. col. C. de epi. et cle. quod bene no. et idẽ Bal. in l. si quis ad declinandam, co. tit. per Io. And. in tit. de inst. edi. §. nunc vero aliqua, in add. quæ incipit. pone casum. Adde, an legatũ in unum usum, possit in alium usum conuerti, Bal. consi. 80. 4. uol. et consi. 67. lib. 4.

b Quaro. Crau. consi. 296. nu. 2. Dec. consi. 608. nu. 3. I. M.

c In alium usum. Et adde, q̃ no uoluit Bar. per illum tex. in l. 1. de sacros. eccl. in a. q. prin. uidelicet quod relictũ factum alium pro anima, ualet, si conuertitur in aliũ usum pium, per illum tex. ex quo infertur, quod si commissarij ad eligendos pauperes elegerunt diuites, inter quos fecerunt pro anima distributione, quod ualet electio, sed bona sunt ab eis auferenda p episcopum, et conuertẽda ad pias cãs, quod no. Et an possit semper relictum conuerti in aliam piam causam similẽ, uide Bal. in l. si quis ad declinandam, de epi. et cl. hęc limita, nisi in casu, in quo fieri non posset, testator prouidisset, quod apud hęredem remaneat, ut no. dicit Bar. in l. libertos. §. l. ut ius. . . quia si testator iubet distribui certum pro male ablatis, et reperitur, quod male oblata non sunt centum Vide Bal. in d. l. si quis ad declinandam, uer. sed iuxta hoc quero. testator mandauit. quem ad literam sequitur Abb. Sic. in c. tua nobis, de testa. Et ad materiam adde no. per Bar. in tra. Minoricarum, cuius dicta sequitur Pe. de Anch. in cle. exiui, de ue. b. sig. præterquam in his, in qb. Bal. in auth. ingressi, tenet contra Bar. qđ si testator relinqt mihi centum, ut construam hospitale authoritate epi, eps non uult consentire, dic quod cũ mihi non detur relictum. Ita dicit Bal. in l. deberi. C. de fideic. lib. uide Bal. in d. l. C. de his, quę pę. no. Sed nunquid executori possit dari ptas cõuertẽdi in alios usus, uide no. Bal. in l. executorẽ, de exec. rei iud. Adde tñ, quod relictũ, uel donatũ ad ædificandum domos, uel aliquid aliud decus urbium concernens, non pōt in alium usum conuerti, in l. pe. et ibi Bal. C. de do. Item no. qđ licet Papa possit disponere, quod conuertatur in alium pium usum, cle. 2. de relig. do. hoc procedit ex plenitudine ptãtis tñ, adeo quod requiritur insertio clausulæ, non obstante, in lata forma, secundum Bar. in l. si testm̃. C. de testa. et ibi ẽt an ualeat statutum super hoc disponens, et ibi etiam ponit c. . . . et cãs p̃p quas hęc mutatio licita sit, et an permittatur, et qñ possit eps in alium usum commutare, uel augere, ut de pulchre Bald. in l. 1. in ult. col. C. de his, quę pę. nom. et ita pulchra q. Bald. in l. ab eo. in fi. C. de fi. et. Et an relictum pro uirginibus maritandis possit distribui inter uirgines ingredientes monasterium, Bal. quod non in auth. nisi. C. ad Tre. et hic etiam adde Ioan. And. de inst. edi. §. nunc uero aliquam, in uers. quid si testator. Adde an leg. ia si sunt male distributa, possit episcopus illa auocare, Pet. de Anch. consi. 44. Et an cum male ablata non ascendunt summam legatam, possint in alium usum conuerti. Pau. de Ca. . . . consi. 96. et an cum testator mandat fieri ecclesiam, et episcopus non uult, in . . . conuerti, uide Ro. in consi. 310.

LEX XVII.

Quidam prædia reipublicæ.

Hãc lgẽ examinaui sup. lege proxi.

LEX XVIII.

Qui plures.

Si non apparet p̃sona legatarij, legatũ reddit̃ nullũ. h. d. Vide tex. ibi, nõ existẽte, &c.

Opp

Opp. de l. cũ pr. §. fi. ṡ. de le. 2. & l. ſi teſtm. C. de inſti. & ſubſti. Dicit gl. Solue, ut ibi. bř ibi erat certa pſona, licet fines eſsēt incerti. hic vero erat incerta pſona. Op. ƺ hāc ſolonē de l. ſi qs Titio. §. fi. & le. cũ qdam ſup. de le. 2. ubi eſt pſona incerta, & ualet legatũ. Sol. ibi teſtõr nõ ſēſit de aliqua certa pſona, qđ apparet, qa ƺmiſit electionē hřdi ſuo, iõ hřde nõ eligēte dēt oĩbus, qa de oĩb. ſenſit æqualiter, niſi hřs ptulerit aliquem. hic vero ſenſit de certa perſona. Qđ apparet, qa noĩationē ſibi reſeruauit. Vñ ſi illa non apparet, non valet legatum. Facit quod dixi in l. quidã relegatus. ṡ. de reb. dub.

LEX XIX.

1 *Scriptura in dubio ſtatur, et ſi aliud actũ ſit dummodo de illo non conſtet.*
2 *Generi per ſpeciem quando derogetur in legatis.*
3 *Domus ſi tota legatur uni, demum pars ſubſtantialis alteri, qua detracta, domus non remanet, in illa parte, ambo legatarij concurrunt.*

a 1 **Si alii.** a In dubio † dēt ſtari ſcripturæ, ēt ſi aliud actũ ſit, dummõ de illo non ƺſtet. h. d. Opp. C. plus ualere qđ agi. l. 1. ubi plus ualet, qđ agiř, q̃ qđ ſimulare ƺcipitur. Sol. dř Ro. hic actũ dicebař, ſed de volũtate nõ ƺſtabat, ſecus ſi de uolũtate cõſtaret. Hug. Azo. & Io dñt ƺriũ, ēt ſi de volũtate ƺſtet. Op. Ro. tenet Dy. hic, & Pet. Cy. & oẽs in l. cũ virũ. C. de fideic. & ptex. illius legis, et l. in ƺdõnib. J. de ƺd. & dem. & l. quoties in multis caſib. de hære. inſti. Op. de l. & puto. §. Iulianus. ṡ. fam. erc. Sol ut ibi. Opp fortiſſime ex gl. none gñi p ſpẽm derogař, qa genus p ſpẽs vř exẽptũ, l. vxorẽ. §. codicillis. & §. teſtõ. ṡ. tit. 2. Item p legatũ patris catenus vř recedere a legato totius, l. cũ qõ, C. de leg. ergo cũ primo legauit fundũ, & ſic torũ, poſtea vſumfructũ, & ſic partē, vř receſſũ in eo
2 a legato totius. Sol. † Qñq; uni legař totũ vře, ut genus, alij legař pars vt ſpẽs, tunc gñi p ſpẽm derogař. Rõ, qa illud legatũ gñis uerificař in qualibet ſui ſpẽ, qa iſtud genus animal, ƺpetit cuilibet indiuiduo. Qñ que vni legař totum integrale, alij legař pars quota, non ſubſtantialis, & tunc idem, quia in parte vř receſſum a legato totius, d. l. cũ qõ. C. de leg. Rõ, qa in partib. remanẽtib. nomẽ fundi põt remanere ex diſpõne defuncti, ut ibi. Qñq. legař vni totum integrale, alij pars ſubſtãtialis, ut in caſu legis nřę, nam vſusfructus eſt pars ſubſtãtialis fundi, & tũc in illa parte ƺcurrunt. Rõ quia vſufructu deducto primũ legatum nõ remanet verificatũ, qa non remanetet nomẽ fundi. Probař J. de uerb. ob. l. q vſumfructum. Et hanc rõnem ponit gl. ṡ. de vſufr. acc. l. idē Neratius. §. nõ ſolum, ita
b dicit Old. Ego dixi b aliquãtulũ latius, ṡ. tit. 2. l. re ƺiuncta. Et p hoc
3 forte † eſſet dicendũ, ſi teſtõr legat uni domum, & alij legaret aliquã partem ſubſtantialem domus, qua detracta, nomen domus non remaneret, q in illa parte ambo legatarij deberẽt ƺcurrere.

ADDITIONES.

a Barb. Si alij. Et tene mẽti iſtam l. & vide Bal. in l. quoties, C. fam. erc. Et ad intellectum huius l. vide aliquid per Bal. in l. volũtatis, C. de fidei cõ. adde Bal. cõſ. 107. lib. 3. * Alia in materia per Soc. iun. conſi. 115. nu. 14. lib. 1. Parif. conſi. 94. nu. 33 34. lib. 2. conſi. 97. nu. 17. 18. 19. Soc. iun. conſi. 190. num. 33. lib. 1. Soc. ſen. conſi. 1. nu. 3. lib. 4. Rui. conſi. 35. in fi. lib. 2. conſi. 164. nu. 9. lib. 3. I. M.
Pom. Ampla iſtum tex. per Ale. cõſi. 36. incı. perlectis uerbis teſtamenti, in prin. & in verſi. uide, rurſus teſtator. 3. uol.
b Ale. Ego dixi. Vide no. Bal. in l. quoties, in fi, in no. q. C. fam. ercif.

LEX XXI.

Titio. Iſta lex innuit hic, q in alternatiuis electio ſit hřdis, Cõtra, in l. Lucio. ſup. de leg. 2. Sol. intellige, q hic verba executiua fuerunt ad hæredem directa, ut ibi no.

LEX XXII.

Patrimonii. No. q idẽ eſt dicere, lego ſingulis annis, qđ eſt dicere, annis ſingulis. Quærit glo. an ſit legatum vſusfructus? Dicit gl. q non, & bene per ea, quæ no. in l. ſi quis ita, ſup. de vſufr. Dicam J. eo l. Fundi Trebatiani.

LEX XXIIII.

1 *Vſufructuarius, qui percipit fructus, ante præſtitam cautionem, ſciente, & patiente hærede, facit illos ſuos.*

Vxori vſufructu bonorum. Hęc lex diuidit princip. & in duas partes. Primo loqt in pecunia fęnerata p defunctũ. Scdo in fęnerata p hřdē. Scda ibi, non idẽ ſeruabiř. Iſta prima diuidiř in duas, & ſcda in alias duas, ut patebit in litera, & hæc diuiſio ſufficit pro ſummario. Vel dicas, Vſuræ pecunię fęneratæ p defunctũ qñq. currẽtes debenř. fructuario cauẽri, ſed ſi p hřdẽ fuit fęnerata tpe moræ debenř. h. d. in ver. non idẽ, &c. iſte ver. legiř duob. mod. Primo mõ, q ponat vnũ caſum. Alio mõ, q ponat duos caſus, & iſta eſt uera lec & ipſam ƥſequor. vos hẽtis hic gl. duas magnas,
3 quę tẽdũt ad poſitionẽ caſus. † Quæro, an fructuarius faciat fructus ſuos ante ſatiſdationẽ pſtitã? Quidã, vt Old. q non, p hũc tex. Alij q ſic. Et iſta fuit opi. Azo. Cy. tãgit C. de vſufr. l. vſufru. verſ. tertio q̃ro. Et p opi. Old. eſt gl. ṡ. de vſufru. l. ſi fur. & J. de vſu ca. l. ſi homo, & C. de ſec. nu. l. hac edictali. § his illud. in gl. ſup ver. fide iuſſionem. C. de vſufru. l. vſufructu. & ṡ. de vſufr. l. ſi cuius. in 1. gl. & l. uti frui. §. ſi a... 1. & l. fructuario. § fi. ſup. ſi vſuf. pe. & ṡ. de rei uend. l. ex diuerſo, in prin. gl. mag. In ƺrium pro Azo. allego text. in d. l. hac edictali. §. finautem utraque. Sol. Qñque uſufructuarius ipſe non percipit fructus, ſed ƥprietarius, vel alius, & tunc fru-
a ctuario nõ dēt reſtitui a an pſtitã cautionẽ pcepti, ut hic. Qñq. percipiuntur fructus ab ipſo fructuario, & tũc aut hřdib. ſeu proprietario ſciẽte & patiẽte, & tũc facit fructus ſuos, ita intelligo opin. Azo. hic poſitã, & eſt caſus in d. §. ſinauř utraq;. Si uero ipſi ignorant, nec patiunř, & tũc fructus ſuos nõ facit. ita intelligo tex. & in contrarium alle. & tene menti, & ſic de facto conſului pluries.

ADDITIO.

a Ale. Reſtitui. An vſufructuarius faciat fructus ſuos ante cautionem præſtitam. & adde Bart. & Doc. in l. hæc edictali. §. is illud, de ſecun. nup. Sal. fortius tenet in l. 1. C. de vſufr. quod idem eſt, ſi proprietarius ignorauit, q res perueneriт ad vſufructuariũ pp bonã fidẽ. ar. l. ſi fundũ, & l. certũ. C. de rei uen. & l. ſi vſufructuarius meſſem, in fi. quib. mo. vſusfr. ami. Bar. in l. 1. ſup. de vſufr. & in l. 1. C. eod. tit. & cũ Bar. tranſit et Inn. alias Imo. in c. 1. de pig. licet Pet. de Anch. teneat illã opi. q̃ refert Cy. in l. 4. C. de vſufr. uidelicet an ſciuerit ſe teneri ſatiſdare, & non facit fructus ſuos, aut ignorauit, & tali s error iuris excuſat, & inducit bonam fidem quo ad fructus, & uide Bar. in l. 4. ad ſi. de uſuf. Sed mihi vř, q abſonũ non eſſet, q in fructu rerum, quæ conſumunř, quia cautio eſt de ſubſtantia, & non, niſi ea præſtita dicatur uſufructus conſtitutus, ut no. tac. But. Bar. Bal. & Sal. in d. l. 1. C. de vſufr. q in illis nullo caſu vſufructuarius lucratur fructus, ſatiſdatione nõ præſtita, & ita eſt caſus in hac l. quæ loquitur in pecunia. in vſufructu uero rerũ, q̃ uſu non conſumuntur, procederet diſtinctio Bar. & Doc. hic, quod non reperi hoc ab aliquo dictum, niſi rñdeamus, q hřs patiendo vſufructuarium percipere fructus, vř remittere ſatiſdationẽ, quam expreſſe remittere põt, ut no. in l. 1. C. de vſufr. & in l. 1. ſup. eo. tit. & in c. fi. de pig. ita & tacite, arg. l. cũ quid, ſi cer. pet. & quod no. Bar. in l. quæ dotis, ſolu. mat. Item ad intellectum iſtorum vide ſing. Bal. in l. fi. C. com. de leg. ubi dicit, quod hæc ſunt vera, quo ad traditionem vſusfructus, & vt dicatur eſſe in eſſentia, non requiritur cautio. Vnde ſi hæres negaret vſumfructum, tenetur ad fructus. Item hoc intelligitur, ut no. per Bar. in l. 4. C. de vſu. & fru. leg. Adde, quod cum deciſ. Bar. tranſit Bal. conſi. 197. li. 1. & an debeat præſtari cautio, cum legata ſunt bona mobilia, uide Fe. conſi. 46. Et an ſi vſufructuarius, nec in morte, nec uita præſtitit cautionem, an hæres eius poſſit petere uſumfructum temporis præteriti, uide Pau. de Caſt. conſi. 140.
Io. Franc. Rub. Adde Soc. in conſ. 131. in ult. col. ubi pulchre diſtinguit, an & quãdo vſufructuarius facit fructus ſuos ante præſtitam cautionem.

Scorpium. Alias Seraphium. Opp. de l. cum hæres. § Stichus. ṡ. de ſta. lib. Sol. vt in glo.

LEX XXV.

1 *Fructus præteriti licet non ueniãt in reſtitutionem fideicommiſſi, tamen in quartam imputantur.*

Qui fructus. Nõ ualet relictũ, quo fructuarius de re cũ fructib. reſtituẽda ƥprietario, poſt mortẽ
1 ſuam grauař. h. d. no. tex ibi, etenim, &c. Opp. & vř, q † fructus pręteriti non ueniant in reſtõnẽ quoquomõ, in l. fideicõmiſſariam. J. ad Tre. Sol. non ueniunt in reſtõnẽ, ſed in quartã ƺputanř, ut ibi plene, diſtingui ut ibi. Oppo. & vř, q in dubio debeat intelligi de fructibus præteritis, ut legatum ualeat. Sol. tex. hic ſoluit, qui dicit imperitia lapſus, & ſic non credebat fundum redire cũ fructib. ad hřdẽ, & iſtã imperitiã pręſumit hic iuriſc. dum dř, redditus futuri, &c. Vel dřr, iõ nõ intelligit de pteritis, qa ſi hoc eſſet, legatũ eſſet nullũ, vel quaſi modicũ ƺmodũ hẽret, l. ſi res. ṡ. de le. 1. & l. q ƺcubinã. §. q hortos. ṡ. de le. 3. Sed ſi aſſumeremus illã interpretationẽ ut intelligamus de fructib. pteritis, primum legatum eſſet quaſi nullius effectus. Si aſſumimus ſecundam interpretationem, & intelligamus de futuris, legatum ſm erit nullius effectus, & ideo in dubio præualet primum legatum, & illa uerba vñt adiecta gratia dubitationis tollendæ, arg. l. qui mutuam. ṡ. man.

LEX XXVI.

1 *Spes uſufructus iã cõſtituti ſicut finitur morte, ita ſpes uſusfr. cõſtituendi.*
2 *Legatum in diem quo ad tranſmiſſionem ſtatim cedit a die mortis, non quo ad dominij acquiſitionem, niſi die adueniente.*
3 *Vſufructus relictus hæredi intelligitur de primo hærede.*
4 *Spes uſusfr. nõ perit capitis diminutione, ſi die adueniente vſufr. ſit capax.*

a 1 **Sempronius.** a 1 † Sicut morte finiř ſpes vſusfructus iã
2 ƺſtituti, ita finiř ſpes vſusfructus ƺſtituendi. h. d. † No. q legatũ in diẽ ſtatim cedit a die mortis, quo trãſmiſſionẽ, ſed quo ad dñij acqſitionẽ nõ cedit, niſi adueniẽte die. No.
3 † in l. antiquas. C. de vſufru. dř, ſi relinqt vſusfructus hřdi, intelř de priõ hřde. Idẽ ſi ſimpř dř, deducto vſufructu, nõ facta mentione hřdis: qa de primo hřde intelř. Caſus eſt hic, in l. q vſumfructum
4 §. 1. uer. hoc ita. ſup. de vſufr. † Quęro, ego dixi, q hic vſufructus perit morte, ſed an capitis diminutione ſpes vſufructus perit? Hic vř q ſic, qa coniungit mortẽ, & capitis diminutionem. Contrariũ puto, ſi adueniẽte die ſit capax. ſm diſtõnẽ l. interdicit. J. de cond. & de. & l. ſed & ſi in conditione. §. ſolemus. ſup. de hær. inſti.

ADDITIO.

a Ale. Sempronius No. ſi. quod legatum in diem non cedit a die mortis, quo ad dominij acquiſitionem, ſed quo ad tranſmiſſionem, adde gl. & Doc. in l. ſi ita ſit ſcriptum, ſup. de le. 2. et gl. Bal. et Doc. in l. ſi ſeruus ſti. 1. ſup. de leg. 2. Bar. in le. 1. C. com. de leg. et in l. fi. §. 1. eo. tit. et eſt ſing. caſus ſecundum Imo. in l. 1. de leg. 1. ad de quod conſuluit Bal. conſi. 299. lib. 4.

Si fundus. Plures coniuncti ad vnam portionem uocantur, cum alio diſiuncto. h. d.

LEX XXVII.

1 *Legari illi non poteſt, cum qua eſt matrimonium illicitum.*

Vxori maritus. Qđ poſtea apparet indebite ſolutũ
1 repetit. h. d. No. q illi, cũ qua qs hẽt mřimoniũ illicitũ, ſi põt legari. † l. 2. J. de his, qb. ut idi. Op. đ l. pfect. ṡ. de ri. nu. & l. 2. J. de his, quib. ut indi. Sol. hic uxor erat ſciens, ibi ignorans. Quæro, a quo repetetur vſufructus. Tex. hoc non aperit hic, ſed puto, quod repetatur a fiſco, d. l. 2. J. de his, quibus ut indi.

LEX XXVIII.

1 *Onera quæ pertineant ad fructuarium.*

2 **Quæro.** a vsufructuarius tenetur ad soluendum collectas, & alias præstationes. h.d. Sic in l. hactenus. ff. de vsufr. Opp. gl. de l. quæ concubinam. §. qui hortos. ff. de le. 3. Dicit gl. Sol. ut ibi: uel dic, vt dicam j. proxi. contrario. Item op. de l. pe. §. fi. sup. de leg. 3. dicit glo. sol. ut ibi, & bene. Dicit enim illa gl. quædam sunt onera, † quæ debentur pro habendo ipso iure fructuum percipiendorum, & istud onus non pertinet ad fructuarium, ut in contrariis. Quædam sunt onera, quæ habito illo iure imponuntur pro fructib. uel prædio, uel personæ pro prædio, & ista onera pertinent ad fructuarium, ut hic, & ista est uerissima solutio.

ADDITIO.

a Barb. Quæro. Et uide Abb. in cons. 119 ad quod alleg. istam l. Pet. et in repet. c. si propter tua, de rescr. lib. 6. Onus collectarum pertinet ad vsufructuarium. adde Bar. in l. his verbis, §. idem testator, de leg. 3. et faciunt ad q. de qua dixi supra, in 1. l. Seio. §. medio. Cyn. in l. apud Iulianum, §. hæres, de leg. 1. aliter intelligit, ut ibi dixi post Imo.

LEX XXIX.

1 *Vsufructu legato, & per fideicommissum relicto, inspicitur potius persona fideicommissarij, quam legatarij.*

2 *Vsusfr. receptus procuratoris noie, an transferatur in dominum absq; cessione.*

3 *Emphyteusis recepta pro se, & noie fratris sui, an finita in persona fratris decedentis ante cessionem sibi factam a fratre, uel ante ratihabitionem.*

1 **Si quis vsumfructum.** Vsufructu † legato, & per fideicommissum relicto, inspicit potius personam fideicommissarij, quam legatarij. h.d. Opp. d. l. si quis Titio. in prin. ff. de le. 2. Sol. illud quod dicitur in fi. vt idem semel, &c. intellige esse verum, si fideicommissario est facta restitutio, secus si ante fideicommissum deficeret, & concordantiæ sunt in gl. Item opp. j. de noua. l. si vsusfructus, & sol. mai. vsus. Sol. vsusfructus restituitur alteri de uoluntate primi defuncti, qui constituit vsumfructum, ut hic: in contrariis uero

2 non restituitur alteri, ex voluntate domini. † Quæro, aliquis recipit vsumfructum procuratorio noie Titij, vtrum iste vsusfructus constituatur ex persona procuratoris, uel domini. Sol. in vsufructu, qui non potest cedi, & in certis quæ non possunt cedi, si aliquis stipuletur procuratorio noie, directo quæritur domino, non ex cessione, casus est secundum gl. in l. qui ita. §. etiam ad Treb. & ideo enim incipiat vsusfructus ex persona domini, cum persona ipsius domini finietur. Item si diceres, quod inciperet a persona procuratoris & procurator teneretur cedere domino, tamen ex persona domini finietur, per hanc

3 l. cum si. Quæro, aliquis recipit fundum in emphyteusim pro se, & noie fratris sui, modo ille frater decessit ante cessionem sibi factam de emphyteusi, & ante ratihabitionem, quæritur, an persona illius fra-

a tris finiatur, sicut si ipse propriæ recepisset. Dicit Pet. quod sic. a Casus est in simili in l. fundum mihi eum uenderes, de act. emp. & ita de facto per illam l. determinaui.

ADDITIO.

a Ale. Dicit Pet. quod sic. Vide Bar. late in l. si mihi, et Titio, de verb. obl. per Raph. in l. si cui fundus, de cond. et dem. et aliquid in d. l. si mihi.

LEX XXX.

1 *Condo sub qua legatum diuiduum debet resolui si impletur pro parte, pro parte (resoluitur.*

2 *Satisfacere, an dicatur qui satisdat.*

3 *Statuto disponente, quod cui non est solutum pretium equi, habeat stipendium quolibet mense, donec sibi satisfiat, quod si est satisfactum pro parte, pro parte habebit caualcatam.*

4 *Emens fundum a duobus cum pacto de reuendendo, non tenetur reddere partem alteri reemere uolenti.*

5 *Vendere est factum, licet non merum.*

6 *Dispositio legis, quod non habeat locum, quando prædium est in restitutione dotis.*

1 **Cui vsusfructus.** Conditione. † sub qua legatum diuiduum debet resolui, impleta pro parte,

a legatum pro parte resoluitur. h.d. & est no. lex. Opp. hic, a donec sa-

2 tisfieret. † istud uerbum verificatur præstando satisfactionem, auth. si quis. C. de constit. pec. & l. rem. §. satisfactum. ff. de pig. ac. ideo gl. exponit hic, satisfieret. i. satisdaretur, quia constabat de uoluntate defuncti, quod de satisfactione intelligeretur. Item videtur, quod pro dote non satisdetur, l. 1. C. ne fideius. do. den. Sol. hic solut. mat. ibi eo constante, de quo plene dixi in l. si constante. §. quoties ff. sol. ma. Item opp. sup. fam. er. l. c. inter cohæredes. §. vsufructu. Dicit gl. hic de æquitate, ibi de rigore. Vel solue, ut ibi, & melius. Vltimo opp. non sufficiat unum soluere. C. de dist. pig. l. vnius, & ff. de pig. act. l. si necessarias. §. si unus. Rn. secundum quod dicunt Doc. quod ibi obligatio incipit a defuncto, cui non proderat solo particularis: hic uero satisdatio dotis erat in conditione, quantum ad legatum vsusfructus, & inceperat ab ipsis hæredib. & ideo potest diuidi, sicut in aliis conditionib. diuiduis, quæ pluribus adijciuntur l. pe. j. de condi. & dem. in 1. & 2. casu. Diceris vos, immo non sufficit impleri pro parte, quia testator voluit impleri totam, quia dicit, totius dotis satisfieret. Rn. debet sic intelligi, quod habeat vsumfructum totum, donec ei satisfiat totius dotis, & si satisfit pro parte, non habet totum, sed habet partem, ita videtur intelligere Iurisc. hic, quod tene mente ad q.

3 † Dicit statutum, quod cui non est solutum pretium equi, debeat dari totum stipendium quolibet mense, donec sibi satisfiat. Certe si pro parte est solutum pretium equi, pro parte habere debet de caualcata, casus est hic.

4 † Vltimo facit ad q. b in qua consului in ciuitate Spoleti, quidam

b emit fundum a duobus, hoc acto, quod teneat eis fundum reuendere, si intra mensem reemere voluerint, modo unus ex illis vult reemere partem suam, alius non. quæro an teneatur reuendere. Determinaui, quod non. Cum enim emptio fuerit facta uno pretio, non tenetur reuendere, nisi totum reuendat, l. quod autem. §. fi. & l. seq. & le. quod si vno. ff. de in diem addic. Non enim est verisimile, quod ille unam partem rei vellet, si aliam non haberet. l. si quis aliam, j. de solu. Non obst. hæc lex quia hæc lex loquitur, quando conditio est diuidua, & apponitur ad solutionem alicuius diuidui: sed in q. proposita reuendere non est quid diuiduum, sed indiuiduum, ut apparet, quia venditio continet rem tradi, quod est quid indiuiduum, vt j. de ver. obl. l. stipulationes non diuiduntur. Præterea res non affert tantam utilitatem in parte respectu partis, quantam in toto respectu totius. Præterea si hoc esset uerum, incideret inuitus in communionem quod non est conueniens, ut no. in sim. ff. de contrah. emp. l. fundus, expone, ut in l. si quis al. a. j. de sol. 1. non est quid diuiduum, sed indiuiduum, pro hoc

5 etiam quod no. in l. certi condo. ff. si cer. pe. in gl. mag. ubi dicitur, † quod vendere est factum, licet non merum. Et pro hoc dico in lege nostra, si satisfactio continet

6 indiuiduum, ut † quia dos continet restitutionem prædij, non habet locum ista lex: sed habet locum tamen, quando dos continet certam quantitatem pecuniæ, pro hoc l. pe. j. de condi. & dem. Vltimo ista lex facit contra gl. quæ est in l. com. diuidundo iudicio. §. com. diuid. quæ ponit de hæredib. unius emphyteutæ, de quo dixi in l. fraudati, sup. de public.

ADDITIONES.

a Barb. Op. hic. Et uide l. 1. ff. qui satisd. cog. & ibi Bal. in l. 4. §. fi. ff. de re iud.

b Ble. Vltimo facit ad q. Idem no. Bar. in d. l. si quis aliam. idem tenet Bal. in l. 2. C. de pac. inter emp. & uend. & uide Bar. in cons. inci. Ang. est cons. 196. & aliquid per Pau. de Ca. in cons. 341. inci. in Christi nomine amen. in hoc passu duo sunt dubia, propter quæ, &c. & uide Raph. in l. cui fundus, de cond. & dem. & in l. si mihi et Titio, de uerb. obl. subdit tamen, quod si unus ex hæredibus uellet totum retinere, sibi permittitur.

Barb. et uide Io. de Imo. in cons. suo 140.

1 *Detentia habet uim traditionis, cum testator legat fundum ei, qui nullum detinebat.*

1 **Colono.** † Tene menti, quod quando legatur fundus a testatore ei, qui habet fundi detentionem, non agit, ut sibi tradatur, quia illa detentio habet uim traditionis, l. non solum. §. 1. de vsuca. sed agit, ut hæres eum liberet, ut hic.

LEX XXXI.

1 *Diuisio facta cum proprietario, non præiudicat fructuario.*

a **Is, qui fundum.** a † Diuisio facta cum proprietario non præiudicat fructuario. h.d. Opp. de l. Iulianus. §. idem Celsus ff. de act. em. ubi ius, quod quis habet remanet tantum in illa parte, quæ debitori uenit in partem, ideo hunc mulier debet remanere in ea parte, quæ hæredi obuenit in parte. Dicit Pe. ibi creditor habet ius personale in fundo, hic uero ius reale, & sic respicit totum fundum pro indiuiso, ideo factum hæredis non potest præiudicare. Contra hoc dictum Pe. opp. de l. com. diuidundo. §. si debitor. sup. com. diui. & l. cum in fundo. §. si fundus sup. de in. do. Sol. ibi ille, qui diuisit, habet ius diuidendi ab eo, qui habebat ius in re, ut puta creditor, cui videtur dominus concedere, ut alienet alienatione necessaria, & etiam uoluntaria pro suo debito. l. non est nouum, de acq. re. do. & ita loquitur §. si debitor. uel erat maritus, cui mulier videtur concessisse omnem administrationem, & ita loquitur l. si fundus & idem dicerem in l. nostra, quia si diuisio fieret cum fructuario, præiudicaret domino, quia fructuarius, qui habet plenam administrationem in re, in qua habet usumfructum, videtur procurator in rem suam, ut l. 1. in fin. & l. seq. j. de ope. no. nun. l. 1. in fi. & l. seq. sup. vsufr. quemad. ca. Prædicta intelligo, si sit actum noie suo, & domini, alias intelligo in dubio, quod noie suo. l. c. & magis. j. de sol. Ex prædictis distingue, utrum re diuisa remaneat ius tertij in parte, quæ debitori obuenit, uel in toto. Aut ius erat personale, aut reale. & si reale, aut ille, cum quo est facta diuisio, habebat plenam administrationem, aut non, ut dixi sup. & est no. materia.

ADDITIO.

a Ale. Is, qui fundum. Istum tex. alle. Bal. et Imo. no. in l. serui electione. §. fi. de leg. 1. et uide plenius Bar. in l. qui Romæ. §. fi. in 10. q. de uerb. obl.

1 *Verba adulatoria ad honoratum directa, non inducunt dispositionem.*

LEX XXXII.

1 **Generali.** † Verba adulatoria ad honoratum directa non inducunt dispositionem. h.d. De materia huius legis tangit in l. pero, in prine. sup. de lega. 2. ego plenissime expediui j. de do. in l. ex hac scriptura. &c.

Filios. Verba a testatore prolata debent intelligi, ut aliquid operentur, ne alias dispositio reddatur inutilis. h.d.

1 *Legatum generaliter non comprehendit merces, & uenalia, & restringitur per speciale.*

2 *Obligans bona sua non uidetur obligare, quæ habet uenalia.*

3 *Exceptio licet firmet regulam in exceptuatis, non tamen eam dilatat, ut faciat sub ea comprehendi, quæ de sui natura non comprehenduntur.*

4 *Frumentum, quod erat in domo causa uendendi, non uenit in legato facto uxori de omnibus quæ in domo sunt.*

a **Vxori.** a † Legatum generale merces, & uenalia non compre-

1 hendit. & per consequens per speciale, generale restringitur

a h.d. † No. ex isto §. quod dixi in summario. Per hoc dicit Iaco. de Aret. quod ille, qui obligat omnia bona sua, non videtur obligare quæ ha-

3 bet venalia, ut hic, cum si. Sed iste. §. non facit, ut dicam, & facit

b l. cum tabernam. in prin. sup. de pign. † Item no. quod licet exceptio b firmet

ADDITIONES.

a Vxori Latissime totam hanc doctrinam Bar. declarat Didac. libro uar. resolu. cap. 1. Dec. consi. 151. col. 2. Crauet. in respon. pro Repub. Saul. num. 77. scripsi consil. 119. nu. 8. et consi. 181. nu. 42. I.M.

b Ale Item licet excep. Vide ad no. Pan. consi. 20. in fi. in 2. uol. et consil. ... et consi. 38. in 1. dub.

a firmet rẽam a in nō exceptuatis, nō tñ eã dilatat, vt facit sub ea cō prahendi, q̃ de sui nã nō cōphẽdunt, ita vř hic: legauit.n. vsumfructũ oĩum, q̃ sunt in domo, excepto argento. Ista exceptio nō fa
4 cit, vt illud legatũ ꝯprehẽdat merces, & venalia. † Item no.ᵇsi testa
b tor relinqt vxori oĩa, q̃ hẽt in domo, non veniet ᶜ frumentum, qđ
c erat ibi cã vẽdendi, vt hic in ver. idẽ q̃siit, cũ in salinis, &c. qđ tenementi. Sed ꝯ pdicta opp. q̃ si in legato apponiť signũ vľe, oẽ, sic legatũ nō recipit restrictionẽ, l. pediculis. §. Labeo. de au. & arg. le. & l. Iulianus, in prin. sup. de le. 2. Sol. Fateor, ꝙ nō recipit limitationẽ, nisi eã, q̃ testõr facit, vñ si testõr simpľr reliqsset vsumfructũ oĩũ rerũ suarũ, fateor, ꝙ oĩa cederẽt venalia, & nō uenalia, vt dictis legib. Sed hic testõr reliqt vsumfructũ rerũ suarũ, & adiecit, q̃ domi erãt, q̃ verba litãt primũ legatũ gñale, l. ea tñ. s. de le. 3. vñ hic q̃riť de significatione istius limitationis, q̃ domi erãt, & r̃ndet, ꝙ ea, quę sunt venalia, nō vr̃ esse in domo. Ista. n. limitatio fuit indefinita, nec habuit signũ vľe, secus si haberet, ut si dixisset, quę domi quo quomõ erant, quia tunc ista limitatio nõ restringeret, & sic patet, ꝙ iste § non facit ad ea, quæ dicit Iac. de Are. ut sup dixi.

ADDITIONES.

a Ale. Firmet regulã. Verũ exceptio firmet regulã, & illud intellige, vt no. p Bar. in l. nã qđ liq. de. §. itẽ si qs. j. de pe. l. & vide Bar. in l. q̃situm. j. de fun. instru. & ꝙ dixi in d. l. na ꝙ §. fi. & uide Bar. in l. 1. in fi. de re. iur. & idem ibi Ang. & Bar. in l. in his, s. de leg. p doc. in c. q ad agendum. §. 1. de proc. in 6. & vide bonum text. in l. pe. de pri. cred. & vide Anch. in c. qui ad agendum.

b Barb. Itẽ no. Et uide ꝙ no. Bal. in l. ex facto. §. rerũ, s. de hær inst. & qđ no. in l. si chorus, §. 1. & l. si fundus legatus, & l. si mihi Mæuia, § fi. de leg. 3. & in l. pdia, inf. de fun. inst. qđ limita, nisi ad aliud nõ posset referri legatũ, q a tunc uenit merces gl. est sin in l. pediculis. §. itẽ cũ q̃reret, ff. de au. & arg. leg. & vide qđ ibi no. Bal. in l. certi iuris. C. loc. 2. limita, vt hic p Bar. Rer edium est, qđ dicat siue sunt venalia, siue non, vt voluit Bar. in l. nam quod. de pe. leg.

c Ale. Non veniet. Si testõr dicat, relinquo vxori oia bona, q̃ in domo habeo, nõ venit frumentũ, qđ erat i domo cã vendẽdi, & vide qđ no. Bar. in l. diuus, de bo. dã. & Bal. in rub. C. de ver. sig. no. qđ pecunia nõ cederet vnquã in hoc legato, q a sit uenalis, & parata alienationi, l. vxorẽ. §. legauerat. de leg. 3. vbi est tex. no. Bald. in l. certi. in 6. alias 7. q. C. loc. sed bñ venit in obligatione gñali. l. cum tabernam. §. fi. de pig. & dum bic dr̃, qđ in legato gñali non veniũt venalia, nisi ad aliud referri non pñt, vt 10 gl. §. item cũ quæreret, & Bal in d. rub. de ver. signif. Bñ facit l. fundus. qui locatus, sup. de fun. instr. Item ecõtra no. hic p Bar. vť tex. i d. §. itẽ cũ quæreret, & Bal. in d. rub. in 4. q. in ver. significat. Sed aduerte, qđ Bar. hic sancte loquitur, nam aut dico, lego oẽ argentum, & nõ ueniunt uenalia, ar. d. l. pediculis. Aut Dico, lego oia bona, aut vsumfructũ oium bonorum, & comprehendentur venalia, vt l. quoties, §. fi. de vsufr. & in simili no. Imo. in l. fi. in prin. inf. de don. inter vir. & vxor.

Lucius.

Ad expensas factas pro fructib. colligẽdis, fructuarius tenetur pro rata. h. d.

a Duas filias

a Finita cã finali legati, extinguiť legatũ, secus in cã impulsiua, nisi aliud cõstet de mẽte testõris. h. d. Op. s. ti. j. l. liberto, §. fi. & gl. op. de §. filiũ. ea. l. dr̃ glo. pbab. ibi eo ipso, ꝙ non probatũ ꝯrium. Ista solu. nr̃ ꝯ mẽtẽ huius tex. R̃ñ ergo ad ꝯrium, ꝙ ibi fuit nud⁹ minister, hic uero fuit legatarius, ut expsse dñt uerba legati, &c. sed in ꝯrio erat dubiũ, nñ in dubio præsumit ut minister. Tamen in solutione huius ꝯrij multum dubito, præcipue in solutione illius. §. fi.

ADDITIO.

a Barb. Duas filias. Habes hic tex. quod pr̃ instituit filiũ in proprietate, & vsumfructum legauit filiæ, & sic priuat filium vsufr. licet aliter ab vsufructuario.

Hæredis.

Vsusfructus subrogatus ĩ locũ annui legati, dẽt seq nãm ipsius h. d. sm Dy. Op. ꝙ immo ad hr̃dẽ pertineat. l. defuncta. in prin. s. de usuf. & l. si usufructuarius, sup. quib. mo. ususfr. ami. Sol. Potes intelligere de reliquis antecedentis tpis, ante mortẽ legatarij, nunc non est ꝯ, sed si intelligis de reliquis tpis pteriti post mortẽ legatarij, tunc est ꝯ. Quare dicit Dyn. hic ususfructus erat subrogatus in locum legati annui certę quãtitatis. Sicut ergo si ibi decessent ĩ principio anni, totum haberet, ita hic ususfructu, totum habebit.

Vsumfructum.

Cui relinqť ususfructus partis bonorum pt hr̃s soluere æstimationẽ, uel rẽ, & onus tributorũ ptinet ad legatariũ ususfructus. h. d. usque ad fi. Opp. de l. nõ amplius, §. fi. & l. seq. s. de leg 1. Sol. hęc sm illã dẽt intelligi. Quæro, si sit statutũ tpe caristię, vt unusquisque p possessionib. quas possidet, dẽat pstare certã quantitatẽ frumẽti pro certo ptio, ad quẽ pertinebit tale onus? D. c. ꝙ ad usufructuarium, p hoc facit iste §. & ur̃ tex. de ususfructus.

LEX XXXIII.

1 *Legato generali habitationis, vel vsusfructus, non derogatur per legatum proprietatis.*

2 *Prædia si pluribus relinquantur, & postea vxori vsusfructus omnium bonorum, omnes in vsufructu concurrunt.*

1 Sempronio ea quæ.

Ego habeo istud principiũ p no. Legato † gñali habita
a tionis, uel ususfructus ñ derogat p legatũ proprietatis. ᵃh. d. Istud
b principium notabile est meo iudicio. Op. ext. gl. ᵇ generi p spẽm derogatũ l. vxorẽ. §. codicillis. & §. fælicissimo. s. de leg. 3. hic uero non derogat, quare male. Sol. ibi est gen⁹, & spẽs pprie, q a utrinq; legatum pprietatis: hic uero in uno erat legatũ habitationis, in alio legatum fundi simpľr. Vñ uiř quodãmõ spẽ differentes. Et sm hoc pcedit gl. dum dicit, quia perinde erit, ac si habitatio, & domus essent spãľr legatæ, q a ĩ legato habitationis ꝯcurrẽt ambo
2 l. si alij. s. eo. ꝙ tene mẽti, q a † quandoq; relinquunť pdia pluribus, & postea dicit testõr, vxori lego vsumfructum bonorum, quia in vsufructu omnes concurrent, ꝙ tene menti.

ADDITIONES.

a Io. Tho. Per legatum proprietatis. Vide Bal. in l. quoties. in fi. C. fam. ercis. & Bar. in l. si quis seruum, §. fi. de leg. 2. & vide ad Bar. hic aliquid per Pau. de Ca. in cõsi. 228. inci. in Chri noie amen, præfati Fantucius Fran. cum fuerit, &c. & in cõsi. 202. incip. in Chri noie amen, viso dicto puncto obscure, & male formato, &c. ad de, quod consi. Pau. de Ca. hic alle. vnum, nu. 133 aliud nu. 24. Et vide Alex. in cõsi. 40. col. 1. in 3. vol.

b Barb. Opp. extra gl. Et uide Bar. in l. si alijs sup. eo. ti. Bal. in l. quoties. C. fam. erc.

Ex his verbis

Si testõr legat, ꝙ vnus pstabat, dẽtur legatario id, ꝙ ei iur̃ familiaritatis pstabat. Quæro, ꝙ poterat esse dubium in lege nr̃a? R̃ñ q a liberti habitabãt cũ psono iure familiaritatis, tanq̃ clientes, l. 2. s. de vsu, & hab. cum l. seq. Quõ ergo debeť eis habitatio, cum testator habitationem non præstabat? Hanc dubitationem mouet uris. c. † illa habitatio, quæ præstabatur tanquam clienti, & seruitori, tunc præstet iure habitationis, & seruitutis.

Codicillis.

Si hr̃s grauatur aliquid pati, ĩtelligitur grauatus, vt patiatur eo modo, quo patiebaẽ defunctus. h. d.

LEX XXXIIII.

1 *Fideicommissum relictum post mortem omnium, ab vltimo decedente videtur esse relictum.*

2 *Verbum, accrescat, inducit fideicommissum.*

3 *Relictũ simpliciter post mortẽ aliquorum, intelligitur post mortẽ omnium.*

4 *Testator si instituto filio dicat, si filius meus decesserit sine liberis, vel eius liberi sine liberis, an fideicommissum videatur datum a liberis, an uero ab hæredibus primo institutis.*

5 *Emphyteusis si est concessa duob. & unus moriatur, an alij accrescat, uel ad ecclesiam redeat.*

a 1 Codicillis

a † Fideicõmissum relictũ post mortẽ oĩum, ab vltimo decedẽte vř esse relictũ. h. d. & est
2 nota. casus. No. ꝙ dixi in summario. Scđo no. † ꝙ verbũ, accrescat inducit fideicommissum, de hoc dic, vt in l. Cẽnturio. s. de vulg. &
3 pup. † Tertio no ꝙ q̃ñ relinquiť post mortẽ aliquorũ simpľr, intelľr post mortẽ oĩum, qđ quałr intelligať, dicam j. Itẽ op. de l. fi. §. si filium sup. de leg. 2 & l. Lucius. §. Caio. j. ad Treb. vbi dr̃, ꝙ ex parte vnius decedẽtis statim fideicommissum induciť. R̃ñ. gl. ꝙ hic inducitur ex vi repetitionis pcedẽtis legati, vbi fuit dictum, ꝙ deueniat de vno in alium. Item est verbum, hoc amplius, qđ cessat ĩ l. ꝯria. Sed ista repetitio nõ põt intelligi repetita, q a in secũdo casu legata est habitatio, vñ non pt intelligi, ꝙ vno decedẽte deueniat in alium pprietas. Itẽ pt intelligi, ꝙ ab vltimo decedẽte videatur relictũ fideicõmissum pprietatis, cũ eis pprietas relicta non esset. Dico ergo, ꝙ in legib. ꝯriis illa verba. post mortẽ eorũ, recipiunt diuersos effectus, q a a quolibet est relictũ fideicõmissum p se; iõ non resoluiť in singularitates, sed hic recipit vnũ effectũ, q a fideicõmissum pprietatis est relictũ post mortẽ eorum ab hr̃de: & sic vnũ fideicõmissum est. l. ab hr̃de, nõ ab ipsis morientib. Vel solue aliter, ibi loquiť q̃ñ præcesserat relictũ proprietatis, quo casu post emolumẽtum q̃situ, nõ est locus iuri accrescẽdi, merito vno decedẽte in eius psona est locus fideicõmisso, q a aľr hr̃s, vel legatarius non põt de hoc ꝯueniri, q a sua non interest, & sic non supest psona, q̃ ex psumpta voluntate defuncti substitutũ excludat. Hic vero loquiť in relicto habitationis, in quo inter eos est locus iuri accrescendi, sicut in vsufructu, l. 1. in fi. de vsu fr. accr. iõ requiritur mors vtriusq;, q a superuiuentis interest, sicut q̃ñ testõr expsse reseruauit ius accrescẽdi, vt in primo casu huius legis, & sicut ĩ substõne vulgari, l. q̃uis. C. de impu. & aliis subst. & determinaui ple
b nissime in l. hr̃des mei. §. cũ ita. j. ad Tre. Itẽ hæc lex ᵇ vř facere † ꝯ
4 me in eo ꝙ dixi s. de lega. 1. l. sed & si sic. dicit testõr, si filius meus decesserit sine liberis, vel eius liberi sine liberis, deueniat in Semproniũ, an videat fideicõmissum datũ a liberis, an vero ab hr̃dib. primo institutis? Et ibi determinaui, ꝙ vř relictũ ab hr̃dib. institutis. Ad hanc legẽ r̃ndeo, & dico, ꝙ ibi fideicommissum aľr valere non poterat, vñ intelľr eo mõ, quo valere põt, hic vero põt valere fideicõmissum, siue sit relictũ a primo, siue a secũdo. Item ꝯ legẽ nr̃am facit l. si seruus. la 2. §. q margaritã. s. de lega. 1. ubi fideicommissum in dubio intelľr datũ ab hæredib. Sol. istud verum, vbi te
5 stator legat rẽ legatã, q a tũc legatũ vř a legatario, ut hic. † Vltimo
c hæc l. ᶜ inducit. p Dy. ad q̃õnẽ, si duobus est cõcessa emphyteusis, & vnus moriatur, an accrescat alij vel redeat ad ecclesiam? Dixi plene j. de verb. ob. l. si mihi, & Titio, & ibi per Dy. & per Cy. C. quando non pe. par. l. 1.

ADDITIONES.

a Codicillis. Cuiacius lib. 3. obserua. c. 27. I. M.

b Hæc lex. Ias. consi. 106. in fi. lib. 2. Ruy. consi. 57. nu. 1. lib. 2. I. M.

c Barb. Vltimo hæc lex. Et vide Bal. latissime in l. 1. C. quan. non pe ter. par.

1 *Decima hæreditatis, qualiter intelligatur.*

Qui Semproniam.

Fideicõmissum relictũ a curatore, quẽ qs putabat legitime datũ, ab hr̃de Sempro debetur. h. d. † Quæro qñ antum habe-
1

bit Mæuia, & quantũ Sẽpronia ex ista hẽditate, & quaſr intelligit verbũ, decima. Videte, q̃dam ſunt noĩa numeralia, vt duæ partes, tres partes, quatuor partes, & c. & tũc in dubio intelliguñt duę partes, de 12. tres partes, d 12. l. iterdũ. § 1. ſ. de hẽ. inſtit. & l. cũ qd. C. de leg. & inſti. de hẽd. inſti. §. hẽditas. niſi aſr appareat de volũtate diſponẽtiũ, vt ibi dixi, & ,phaſ l l. q ñ militabat. §. 1. de hær. inſti. Quędam ſunt noĩa quotę, vt ſcd a, tertia, quarta, & tũc dẽt intelligi decima. i. totius hẽditatis, faciẽdo decẽ partes hẽditatis, & tertia dẽt ĩtelligi d tota hẽditate, faciẽdo tres partes toti⁹ hẽditatis, l. interdũ, in fi. ſ. de hęr. inſt. & ita hic q̃libet hẽbit decimã totius hẽditatis, faciẽdo decẽ partes totius hẽditatis. Et ex hoc apparet vtilitas fideicõmiſſi, qa q̃libet hẽt vſumfructũ ,p virili, cũ nõ hẽat, niſi decimã totius hẽditatis. Et ex his verbis pñt decidi multæ qõ. Arbiter dr in ſnĩa ſic, adiudico Titio duas partes talis domus, vtrũ intelligãtur duæ partes de trib. an de 12. vel de cẽtum, certe dico, ꝙ intelligen tur duæ ptes de 12. p ea, q̃ ſ. dixi, m̃ oĩa ,pdicta loquunſ ĩ hẽditate, ſed in alijs reb. bonũ eſſet hoc hẽre expſſum. ſed glo. eſt ĩ. de ſtip. ſer. l. proinde. in prin. Facit ad ,pdicta q̃dã parua gl. in verbo, duas, in l. poſt emancipationem. in prin. ſ. de leg. 3.

L E X XXXV.

1 *Conditio, & dies ſi apponũtur in legata, & conditio extiterit, tamẽ dies expectanda eſt.*

2 *Dictio, tunc, denotat temporis extremitatem.*

Vxori vſumfructum villæ.

a Licet † extiterit ꝯdõ, tñ expectãda eſt dies, q̃ ſupereſt. h. d. Opp. de l. aliqñ. ſ. ad Velleia & l. fundus, ſ. ſi vſuſfr. pe. Sol. ibi eſt tm̃ ꝯdõ, hic vero dies eſt, & ꝯdõ, vnde dẽt expectari dies, l. in illa ĩ. de ver. ob. † Vel dic, ꝙ hoc operaſ dictio, tunc, q̃ extremitatẽ tpis ſignificat. l. 4. ĩ fi. ſ. de ꝯdi. & dem. Itẽ opp. vt gl. & ſol. ibi erat q̃dam ꝯdo neceſſaria, quo ad acquiſitionẽ, iõ quocũq; mõ exiſtat, nõ intereſt. Plene dic, vt dixi in l. Gallus §. & quid ſi tm̃. ſ. de lib. & poſth. Sed hic fuit volũtaria, qa ſtatim potui teſtator legare purè. Itẽ opp. de l. liberto. §. ſi ſ. ti. 1. Sol. ibi ad finiendã cãm finalem pubertatis aduẽtus erat neceſſarius, ideo non intereſt, quomodo exiſtat.

ADDITIO.

a Ale. Vſumfructum villæ. No. iſtã l. coniuncta gl. in ver. fundũ, ꝙ ſi lego fundum, videor legare villã ibi poſitam, ſecundum Bal. in l. 1. C. de leg. & facit iſta lex ad q. diſputata per Rich. Malumb. ꝙ ſi teſtator reliquit vxori ſuæ villam toto tpe vitæ ſuæ, donec honeſte vixerit ſine viro, & poſt vitam ſuam deueniat ad Titium, quod ſi poſtea dicta vxor tranſeat ad ſecũda vota, & ſic expirauit legatum, dicta villa remanet penes hæredem, & expectatur dies mortis, antequam deueniat in Titium, contrarium determinat Rich. Malum. in d. ſua diſp. inci. quod in ſuo teſtõ, ſic dixit, per l. ſi ita, quan. di. le. ced. & l. mulier. §. 1. ad Treb. & ita determinat ipſe non obſt. hac l. & l. de quibus, §. quidam, el 2. de condi. & demon. Item facit ad pulchram q. Spe. hic poſitam in tit. de emp. §. nunc aliqua, verſicu. 149. & ibi Ioan. And. adde ad q. Rich. Bal. conſi. 402. lib. 2.

Deci. conſi. 433. nu. 6. 7. I. M.

L E X XXXVI.

1 *Ius qui habet in re, videtur in dubio legare rem reſpectu iuris, quod habet, licet finiatur morte.*

2 *Præſcriptio non procedit ſine poſſeſſione ciuili.*

3 *Traditio facta per vſufructuarium non priuat dominum poſſeſſione ciuili.*

4 *Vtile dominium acquiritur per præſcriptionem.*

5 *Vſuſfructus legatus ab habente vſumfructum, quid comprehendat.*

Sticho.

1 † Qui habet ius in re, in dubio vr̃ legare rẽ reſpũ iuris, quod hẽt licet morte finiaſ. h. d. & eſt aliquantulum pulchra lex. Opp. & vr̃, ꝙ iſti nõ potuerunt præſcribere, quia 2 ſine poſſeſſione ciuili præſcriptio non ,pcedit. l. 1. §. p ſeruum, de acq. poſſ. & plenius dixi in d. l. 3. §. ex ꝯrio, eo tit. & eſt caſus in l. aequit. in fi. de acq. rer. do. & per Dy. ĩ c. ſine poſſeſſione, de reg. iu. li. 6. Sed hẽdes Stichi nõ potuerunt tradere poſſeſſionẽ ciuilẽ, cum non hẽant, qa vſufructuarij habẽt ſolũ nãlr. Nam vſufructuarius ſolum nãliter poſſidet. l. nãliter. ĩ. de acq. poſſ. ergo, & c. Præterea 3 traditio facta p vſufructuarium nõ priuat dñm poſſeſſione ciuili, vt no. ĩ. de vi. & vi ar. l. 1. §. interdum, & l. 1. § pe. ſ. vſuſr. quẽad. ca. Rñ. debes intelligere hunc tex. qa ciuilis poſſeſſio vacat, ita ꝙ apprehẽdente nãlem ſequiſ, l. clam poſſidere. §. fi. & l. ſeq. ĩ. de acq. 4 poſſ. alias iſte tex. non procederet. † Quæro, quid acquirit p p̃ſcriptionẽ? Dicit gl. quaſi dñium. Simile no. in l. cũ poſtulaſſem. §. 1. de dam. infe. & l. ſi finita. §. ſinaũt. e. tit. & ſ. de ſuſ do. l. 1. C. ſi aduer. vſuca. l. 1. in prin. magnæ gl. Sed veritas eſt, ꝙ acquirit vtile dñiũ, vt no. in auth. niſi C. de bo. m. ma. & probat in l. 1. in fi. ĩ. de aq. plu. arc. Dr̃ hic in ſecundo caſu, ꝙ legatarius non teneat, ſi res euincetur. Contra, quia legatum cõiunctis perſonis debet, ẽt ſi ſit res a aliena, l. cum alienam rem. C. de leg. dicit Ro. ᵃꝙ teſtator errauit, credens poſt mortẽ legatarij ,pprietatem ad vſufructuariũ pertinere, & ſic alias legaturus nõ eſſet, ſecus ſi legatari⁹ nõ eſſet mortuus, qa tunc non eſſet aliqua cã, pp q̃ crederet proprietatẽ ad ſe ptinere. Item opp. ꝙ ẽt legatarius ille, ſi nunq̃ mortuus fuiſſet, ſp eſſet idem, qa reſpectu illius iuris videreſ legare, l. vxor. C. de lega 5 & l. qd in rerũ. §. 1. ſ. de le. 1. Rñ. † qñq; ᵇ ille, q hẽt vſumfructum, le b gat vſufructum, & tunc vr̃ indiſtincte legare reſpectu iuris, quod hẽt, qd credit durare poſt mortem ſuã, l. quod in rerũ. §. 1. ſ. alleg. Qñq; ille, qui hẽt vſumfructũ, legat ſimplr rem, tũc icẽ, & iõ legatum non valet, non admiſſa diſtinctione, ſit ne cõiuncta perſona, vel non, vt d. l. vxor. C. de leg. Qñq: ille, qui hẽt vſumfructum, legat proprietatem expreſſe, & tunc eſt recurrendum, an ſit aliqua cã, pp quam debeat credere ,pprietatem ad ſe pertinere, aut non ſecundum diſtinctionem huius legis.

ADDITIONES.

a Ale. Dicit Ro. Magna limitatio ad l. cum alienam, adde glo. Bar. & Imo. in l. ſi de inus, §. 1. de leg. 1. & vide ĩ.

b Barb. Rñdeo qñq;. Et contra ſecundum membrum huius diſtõnis tenet Anto. c. paſtoralis, de don. nec facit mentionem de Bar. hic, Io. de Imo. ibi tenet contra Ant. non faciens mentionem de Bar. vide, quæ ibi dixi.

L E X XXXVII.

1 *Vſuſfructus omnium bonorum ſuorum ſi ſit legatus, intelligitur de mobilibus & immobilibus.*

2 *Nomina debitorum veniunt in legato omnium bonorum.*

3 *Legitima debetur in proprietate, & vſufructu, & hac lex corrigitur.*

Vxori ᵃ meæ.

1 † Qui legat vſumfructũ oĩum bonorũ ſuorũ itelſr d mobilib. & ĩmobilib. h. d. † No. 2 hic caſum, ꝙ qñ dico, lego bona mea, veniunt noĩa debitorum. ᵇ b Nam hic dr, ꝙ debẽt vſuſfructus calẽdarij, ꝙ ꝯtinet noĩa debitorum. dixi in l. Quintus. § argẽto, de au. & arg. leg. Itẽ oppo. de l. oĩum. ſ. de vſuſr. Sol. oĩum dẽt hẽre vſumfructum, deducta iñ Falcidia. Itẽ opp. C. de inoff. teſt. auth. nouiſſima. Duæ ſunt ſol. gl. † vltima eſt, ꝙ hæc lex corrigitur, qa filius nõ dẽt hẽre ltimã ſuam in ,p c prietate tm̃, ſed in ,pprietate cum vſufructu. Hãc opi. tenẽt cõiter ᶜ Doc. oẽs, & no. in d. auth. nouiſſima, & d. l. oĩum. ſ. de vſuſr. & probatur expreſſe in Auth. de trien. & ſe. §. prohibemus.

ADDITIONES.

a Barb. Vxori, Et vide Bal. in l. 1. ſu. de his, q ſunt ſui, vel alie. iur. & vide Bar. in cõſ. ſuo incip. filius Petri de Flor. ubi Bar. conſuluit, qd non veniant noĩa debitorum & ad iſtum tex. Bar. rñdet, & in ordine eſt l. vide ibi oĩno, & in cõſ. 177. inci. Mattheolus, vbi idem dicit. Vide ad hac l. Bal. in l. fi. C. de in l. vidu.

b Ale. Nomina debitorum. Contra iſtud facit id, qd no. Bar. in l. diuortio. §. ſi vir, in fi. ſol. mat. & quod idem no. in l. nihil, § quædam, de edẽ. & ibi vide, qd dixi, & ad iſta adde, qd no. Bar. in l. ſi qs ſeruũ. § fi. de leg. 2. Quid aũt ſit calendarium tex. habemus meliorem de iure in l. qui filium, de leg. 2. Adde, an in legato oium bonorum veniant nomina debitorum. Bal. conſi. 203. lib. 1.

c Ale. Tenent cõiter. Hrs dẽt ſeimã in proprietate cũ vſufructu, & vide, quod dixi in d. auth. nouiſſima, & qd hæc lex corrigaſ, tenet ẽt Bar. in l. qñ in prioriб. in prin. C. de inoff. teſt. & Io. in add. Spe. in ti. de pi. §. 1. circa vlt. col. Adde an legitima poſſit conſtitui in vſufructu, Pet. de Anch. conſi. 127.

L E X XXXVIII.

1 *Vſuſfructus quando dicatur legatus, uel tantum perceptio fructuum.*

2 *Vſuſfructus dicitur legatus, etiam ſi dicatur, relinquo Titio fructus, qui percipientur, & percipi potuerunt ex tali fundo.*

3 *Fructus ſi fundi eſt legatus, poterit ſolui pecunia, ſi fundus erat ſolitus locari ad pecuniam, & quantitas, ſi ad quantitatem.*

4 *Fructus fundi ſi legatur, deducitur pars coloni.*

5 *Subſtitutio facta, ſi deceſſerit in pupillari ætate, vel poſtea quandocunque, uolo quod bona mea uendantur per meos fideicõmiſſarios, & dentur pauperibus, talis ſubſtitutio erit directa.*

a Fundi Trebatiani.

Hæc ẽ valde notabilis lex, ponit multos caſus, & ideo non ſummatur eã, & vltima qõ poſita in fine clauis eſt totius legis. Pro decĩone huius legis op. & vr̃, ꝙ vſufructuarius poteſt habitare in fundo, vnde vr̃ obſtare de vſuſru. l. 7. & l. ſed & ſi quid, & l. hactenus, cum multis ſimilib. Sol. ibi loquiſ in legato vſuſfructus, hic verũ nõ fuit legatus vſuſfructus. Sed q̃ro circa hoc, ex quo colli, ꝙ hic non fuit legatus vſuſfructus? Rñ. nõ ĩtelligans, ꝙ hoc ſit pp b verbũ, redditus, ᵇ hic poſitũ, qa idem eſt legare redditum, & legare fructũ: ſed eſt ideo, qa dixit dari volo: ſic innuit, ꝙ voluit eum capere d manu hẽdis, ſed vſufructuari⁹ capit iure ſuo, ergo, & c. & hoc eſt, qᵈ facit etiam iſtud verbũ, dari volo, hic poſitum. Contra hoc opp. de l. cũ ita. ĩ. eo. & l. ſi quis ita. ſ. de vſuſr. glo. remittit 1 ad no. in d. l. ſi qs ita. ſup. de vſuſr. † Ego dicam latius, & alibi dixi la c tiſſime. Qñq; verba c teſtatoris ſunt lata & aperta, qa ſermonem ſuum dirigit ad legatariũ, ꝙ manu ſua perciperet. Qñque dirigit ad hẽdẽ, ꝙ det manu hẽdis, & iſti ſunt caſus indubitabiles, quia in primo eſt legatus vſuſfructus, hoc eſt illius iuris: in ſecundo non eſt legatus vſuſfru. ſed vr̃ legata illa quantitas, quæ ex illo fundo redigeſ, vt hic, & l. p̃rimonij mei. ſ. eod & d. l. ſi quis ita. ſup. alleg. & qd ibi no. Qñq; illa verba ſũt ambigua, qa ad neminẽ dirigunrur, vt dicẽdo, lego fructũ fundi. Hic aduerte tres caſus: quãdoq; legat

ADDITIONES.

a Ale. Fundi Trebatiani. Iſte tex. allegatur pro ſing. & vnico in iure p Bal. in l. vnica, §. libertatib. de cad. to. quod ſi teſtõr legauit mihi fructus fundi, qd hrs tenetur facere, & curare, quod ille fundus colatur, & ſeminetur, & conſtruatur.

* Ruyn. conſ. 4. nu. 12. lib. 3. Are. conſ. 30. n. 1. in fi. ſcripſi conſ. 330. nu. 8. I. M.

b Alex. Verbum, redditus. Hoc eſt falſum, vt dixi poſt Bar. in l. quædam, §. nihil de edendo.

c Alex. Qñque verba. Sed an iſto caſu, qñ legantur fructus, vel reditus fundi, liberetur hrs dando fundum, ex quo legatarius poſſit colligere fructus, vide ſin. Bal. per illum tex. in l. ſi quis argentum, ver. ſi vero. C. de do. & in l. vnica, §. libertatibus, ſuper verſi. excepto. C. de cad. toll. vbi dicit illum text. eſſe ſing. & ibi etiam intelligit, an, & quando legantur fructus fundi, poſſit hæres propria authoritate colere fundum.

* Sed quæro. Scripſi conſ. 330. nu. 13. 14. I. M.

legat fruct⁹ fundi simpl'r: qñq; legat certā partē fructuū: qñq; certā q̄titatē, puta 10. corbes. primo casu vr̄ ī dubio legari ius vsusfruct⁹, & sic uerba vīr directa ad legatariū, l. cū ita. j. e. & l. si qs ita. s. de vsufr. Scd̄o casu ius vsusfruct⁹ ñ vr̄ relictū. l. defuncta. §. fi. s. de vsuf. & oēs isti casus no ī d. l. si qs ita. Tertio casu idē, qa ius vsusf. ñ vr̄ relictū, l. si debitor. § ven sic. s. de ꝯh. emp. & l. inter stipulātē. §. sacrā. j. de ver. ob. cū si. Ista sunt necessaria ad multa, iō mēti tenē-
2 da. Et de his lautissime dixi i. l. cotē §. q̄ maximos. j. de pub. † Iuxta pdicta q̄ro, qd si testōr dixerit sic, relinquo Titio fruct⁹, q pcipient, & pcipi poterūt ex tali fūdo, an vr̄ relinquere ius vsusfructus? Vr̄, q ñ, qa illa verba magis vīr referri ad ipsū corp⁹ fructuū, q̄ ad ius vsusfruct⁹: q apparet ex eo, q dixit, q pcipient, ergo. &c. Et hoc ē fm ppriam significationē verborū. sed fm mētē testōris puto ius vsusfruct⁹ relictū, l. cogi. §. 1. ad Treb. vbi idē est relinquere hr̄dita tē, & ipsū ius, q ex hr̄ditate pcipit, & sic idē erit relinquere vsum-
3 fructū, & id, q ex vsufructu pcipit. † Quæro a si alicui est relictus
a fructus fundi, ita q non est constitutus vsusfructus, an possit solui æstimatio fructuū p ipsis fructib⁹? Hic vr̄ tex. q sic, ut hic ibi, q̄titatē, &c. & hoc sentit gl. q̄ dicit, & aliud p alio soluī. tū intelligo aīt, q si fūdus ꝯsueuerat locari ad q̄titatē fructuū, tūc illa q̄titas ē in petitione, & solone, q̄m aliud est redditus fundi. sicut diximus in l. vinū. s. si cer. pet. Si vero ꝯsueuerat locari ad pecuniā, tūc pecunia ē ī petitione, & solone, vt hic: & ita nō est verū, q aliud p alio soluaī, nec soluī pecunia p fructib. nisi post ꝯsūptionē deueniaī ad æstimationē, ut dixi in l. eū, q tac; tū. j. de his, q̄b. vt ī dig. Quæro
b qñ b † relinquiī fructus fundi, an intelligant̄ oēs, vel deducta por-
4 tione coloni. & hic est text. q deducta portione coloni. † Vlt. ista
5 lex facit ad q. dicit testōr, si filius meus decesserit ī pupillari ætate, vel postea qñcūq;, volo, q bona mea vēdant̄ p meos fideicōmis-
c sarios & dent̄ pauperib. an illa verba c faciāt directā substōnē, an fideicōmissariā? Hic vr̄ tex. cū gl. & eū eo, q no. s. de vsuf. l. si qs ita. q faciāt fideicōmissariā. Sed ego ꝯsului ꝯtrū quatuor vicib. qa lōga ē dña, vtrū dixit testōr, vēdāt, & dēt pauperib. simpl'r, q est fideicōmissaria, aut dixit, vēdāt, & dēt pauperib. p fideicōmissarios meos, & tūc ē directa substō, q illi fideicōmissarij sustinēt vicē hr̄dū, & a seipsis accipere debēt bona, & dare pauperib. ñ āt accipere de manu alterius. Dicā latius in l. Centurio de vulg. & pupil.

ADDITIONES.

a Quæro. Alciat. consi. 303. vbi nu. 4. qu s teneatur ad onera collectarum. I. M.

b Alex. Quæro qñ. An qui relinquit fructus fundi, uideatur relinquere deducta portione coloni. Adde Bar. latius in l. fructus. sol. mat. & Bal. in l. cohēdibus. C. fam. ercis. & Bal. & Doc. in d. l. nihil §. fi. de leg. 3.

c Ale. An illa uerba. Si dixi, volo, quod bona mea uendantur per fideicōmissarios, & dentur pauperib. an sit fideicōmissaria substitutio, uel directa, cōtrarium vr̄ ipse dicere in q. sua, inci. filium suum adultū. idē cōsuluit Bal. in l. precib. C. de impu. & Imo. in q. facti. adde, quæ posui in l. Centurio. sup. de vul. & pup. Io. Fr. Ru. Adde quod consi. Bar. sunt nu. 4. & 182. incip. Titius. & 56. incip. in nomine, & 144. inci. fuit. & de ista contrarietate Bar. vide Ale. plene in d. l. Centurio. & vide Raph. Cum. consi. 130. magister Io. & Ang. de Are. in trac. de testa. in glo. & si omnes eius filij masculi. * Parif. consi. 74. nu. 55. lib. 3.

LEX XXXIX.

1 *Fundo simpliciter legato, proprietas intelligitur legata.*
2 *Proprietas intelligitur, q reuertatur ad hæredē post mortē usufructuarij, si dicatur, quod reuertatur ad hæredem.*

Filios hæredes. Proprietas reuertēda mortuo legatario, ad hr̄dē, tāq̄ ipsi relicta sit, d clarat̄
1 h. d. No. q † qñ lego fundum simpl'r, nec exprimo quo ad pprietatē, uel usumfructū, q vr̄ legata proprietas. Idē si pmitus fundū
2 simpl'r. ita dixi ī l. si fundū certa die. j. de uerb. ob. Scd̄o no. † q qñ dico, uolo, q pprietates reuertant̄ ad hæredes, in dubio intelligit̄ post mortem legatarii. Vide gl. quæ incipit, post mortem. Si n. intelligeretur incontinenti, nullum commodum haberet.

LEX XL.

Illi cum illo. Dictio, per, & dictio, cū, æquiparantur quoad coniunctionem inducēdam. h. d. de hoc plene in l. Titiæ textores. §. 1. sup. de leg. 1.

LEX XLI.

1 *Fructus fundi si emuntur, quid uideatur emptum.*

Cū ita. Legatū annuū, ppria manu pcipi dēt ad instar usufructus, si uerba ꝯgruūt. h. d. De hoc dixi plene. s. e. l. fundi. & plenissime in l. cotē. in §. q maximos. j. de publi. Et ad-
1 uerte, si aliqs emit fruct⁹ fundi, qd uī emere? Si n. emit ipsū corp⁹ fructuū, fructib nō natis, nō ualet emptio, l. nec emptio. s. de ꝯh. emp. Aut emit ius ipsorū fructuū. & tūc statim ualeret emptio ipso iure, & iō est recurrēdū ad distinctionē, q̄ dixi, s. eo. l. fundi.

LEX XLII.

In fructu. Fructuario, & colono ad sui ꝯmodū licet pcipere fructus ēt immaturos. Quæro, uñqd oliua dicat fructus industrialis, uel nālis: nā possessor bonæ fidei fruct⁹ industriales suos facit, nāles restituit dño. Et uī, q sit fructus nālis, l. fructus. s. de usufr. Preterea tex. ī d. l. fruct⁹. dicit, q sūt nālia bona. Sed dico ꝯtrū, q sit industrialis fructus, l. antepe. sup. de rei uend. Quid de lacte, lana, & caseo? gl. est. Insti. de re. di. §. si qs a nō dño.

LEX XLIII.

1 *Vsusfructus si legat̄ certarū rerū tūc on⁹ æris alieni nū respicit legatariū.*
2 *Vsusfructuarius, cui relictus est usufructus quotę partis hr̄ditatis, tenet̄ ad onera hr̄ditaria p rata, & vsufructuario, q soluit, deducit de hr̄ditate.*
3 *Onus æris alieni, non sequitur legatarium vsusfructus partis bonorum. Item nec legatarium usufructus partis rerum certarum.*
4 *Legatum usufructus tertiæ partis bonorum mobilium, & immobilium, nō continet iura, & actiones.*
5 *Vsusfructuarius omnium bonorum tenetur ad onus æris alieni.*
6 *Onus legatorum non sequitur usufructuarium bonorum.*

Multum interest. Hæc est multum magr̄alis lex, hēt duas lec. vna dicit, multū interest; & alia; & nihil īterest, & q̄libet istarū lec. diuidit̄ ī duas, quas vide ī gl. & 2. lec. est no. Itē vlt lec. est valde singl'is. & nescio alibi.
1 Sūmādo istas lec. dēs colligere tria uerba. † Qñq; legat̄ vsusfruct⁹ rerū certarū. & tūc sine dubio onus æris alieni nō respicit legata-
2 riū, qa nō seqī fūdū, l. 1. §. si hrs, j. ad Treb. & hac l. in fi. † Qñq; a le-
a gat̄ vsusfructus quotæ ptis bonorū, & tūc aduerte, aut sub appone hr̄d. tatis, & ille tenet̄ ad pstāda onera p rata, ut hic fm vnā lec. & l. si qs seruū. §. fi. cū l. seq. sup. de leg. 2. Tū, ut puto, cū vsusfruct⁹ finiet̄, illud, qd est solutū, de hr̄ditate deducit̄, put dicim⁹ ī bonæ fi-
3 dei possessore hr̄ditatis, ī l. q possessor. cū si. sup. de pet. her. † Aut
b legat̄ sub noīe bonorū, & tūc onus æris alieni ñ sequit̄ legatariū, b ut hic, & sup. e. ti. l. q̄ñ ill. §. fi. qa bona intelligunt̄ ære alieno deducto. Aut relinquit̄ sub appone rerū. & tūc idē q dixi. s. q̄ñ sub appone bonorū: hic est casus sing. & hāc l. allego no. ī l. nō amplius.
4 §. fi. sup. de le. 1. † Quæro, qd si legat̄ tertia pars bonorū mobiliū, & immobiliū? Rñ. vr̄ legatus usufructus tertiæ ptis certarū rerū, qa iura, & actiones, nō ꝯtinent̄, cū sit certa sp̄es, l. mouētiū. de ver. sig.
5 & ibi dixi. † Quæro, qd si alicui legat̄ vsusfructus oīum bonorū, vel rerū, nō dico certæ ptis, vtrū onus æris alieni spectet ad vsufructuariū? Credo, q sic Primo, nos industis hic, q eadē distictio adhibet̄, qñ legat̄ vsusfructus quotæ bonorū, q̄ adhibet̄, qñ legat̄ pprietas, sed relinquerent̄ oīa bona, uel oēs res, sine dubio cū sequeret̄ on⁹ æris alieni, l. nā q. §. cū l. seq. j. ad Tre. ergo, &c. Pro hoc vr̄ casus ī l. vxori meæ s. e. vbi dr̄, q venit s instruct⁹ calēdarii, qa calēdarium ꝯtinet debita, & credita, l. q filiū. de leg. 2 & vr̄ casus. C. de pac. l. li-
6 cet. † Vlt. quero, qd c de onere legatorū, an sequat̄ vsufructuariū
c oīum bonorū, vel quotæ partis bonorū? Rñ q non: d qd apparet,
d qa talis usufructuatius in usufructu ꝯcurrit cū legatario particulari. s. eo. l. Sempronio. dixi in l. si quis seruum. in fi. sup. de leg. 1.

ADDITIONES.

a Qñq;. Crau. cōsi. 187. & late Didac. li. 2. variar. resol. c. 2. & ins. alios referā. I. M.

b Ale. Legatarium. No. & istud est verum, licet fm aliquos ibi Bal. videatur contrarium dicere, sed ibi ipsum intellige, quod onus sequitur eum, vt solus sumptū proprietatis, quia postea in restitutione deducet de hæreditate, quod soluit, alias sequeretur, quod si multa essent onera, nullum esset legatum vsusfructus in persona fructuarij, sed hæredum sit.

c Io. Thn. Quæro, quid. Vtrū onus æris spectet ad usufructuariū oīum bonorū, vide l. fi. §. si autem æs alienū. de bo. q̄ lib. & qd̄ ibi Bal. & in l. i. d, qd̄ pauperib. de epis. & cle. & Matth. in 5. no. & Ang. in l filius a patre. in prin. de lib. & posth. Et adde nīno Bal. consi. inci. an vsufructuarius oium bonorum. & contra Bart. consuluit Pau. de Cast. cum plurib. alijs, in consi. In Christi noie, in cā, q vertitur alleg. tex. in l. vsū fructu bonorū legato. j. ad l. Fal. & per l. fi. §. si autem æs alienum. & ibi hoc idem ipse tenet. C. de bo. q̄ libe. & vide Bar. sup. ea. l. & quod no. Bal. in auth. cā, q̄ fit cum monacho. C. de epis. & cler. & ita sequendo opi. Bal. consuluit Bono. & uide Bal. in l. 1. uer. pone, maritus. C. de fru. & lit. expen. & l. mater. C. ad Ter. & vide qd̄ scripsi post Bal. in l. fi. §. vbi autē. de bon. quæ lib. & Bal. ibi. super versi. si autē lego. adde, an onus æris alieni spectet ad vsufructuarium, Bal. consi. 27. & 409. 3. lib. & Pau. de Ca. consi. 387. & Alex. in cōsi. 138. col. fi. in fi. 1. vol. & de materia vide, quæ ponit Franc. de Are. consi. 117.
Bello. consi. 7. Soc. iun. consi. 109. nu. 27. li. 2. Goz. consi. 94. nu. 14. Dec. consi. 508. nu. 13. dicit cōem esse contra Bar. Idem consi. 609. Soc. sen. cōsi. 131. col. pen. li. 1. late Parif. consi. 94. nu. 20. 22. 24. li. 4. & consi. seq. nu. 67. Barb. consi. 63. col. 7. li. 2. late Ruy. consi. 41. nu. 1. 2. 3. li. 2. Nata consi. 7. nu. 1. Crau. consi. 125. & consi. 563. & consi. 574. Dec. in l. licet. nu. 8. ff. de iurisd. om. iud. I. M.

d Rñ. q non. In contrarium est l. fi. §. si autem æs alienum, de bo. q̄ lib. nisi tu dicas, quod ibi tex. loquitur in vsufructuario ex dispositione legali, hic ex dispositione testatoris. & cum opi. Bar. transiit consulendo Bono. & adde, quod pro opi. Bar. etiam consuluit Corn. in cons. 195. in 4. par.

TITVLVS TERTIVS.

De seruitute legata.

Dictum est supra de seruitute personali legata, nunc sequitur de seruitute reali.

LEX PRIMA.

1 *Domus si sustineat actum seruitutis habentis causam continuā, & permanentem, & alienetur, in dubio seruitus uidetur imposita.*
2 *Domus si uendatur, uidetur imposita seruitus, ut sustineat onera permanentia, quæ ipso actu sustinebat, si contrahentes sciebant.*
3 *Fundo legato, uel uendito an debeatur seruitus, qua legans, uel uendens utebatur. & quid, quando legatus est usufructus.*

a Quidvas. a Si † domus vna sustineat actum serui-
1 tutis habentis causam continuam, & permanentem, & alienetur, in dubio seruitus vr̄ imposita. h. d. Op. dicitur hic, q seruitus vr̄ imposita, contra, immo dēt imponi per hæredem, vt sup. ti. 1. l. damnas. § 1. & l. seruum

ADDITIO.

a Qui duas. Vide Bar. in l. 2. in fi. sup. de iur. om. iud. & ibi Mod.

seruitum filii. §. fi. de leg. j. cum fi. & l. testatrix. in prin. ff. si serui. ven. Sol. ibi loquitur in seruitute viæ, vel itineris. quæ causam cōtinuā non hēbat, ideo non vr̄ imposita p testatorē, licet posset agi, ut imponatur: hic vero loquitur de domo sustinēte onus seruitutis, habētis causam cōtinuā. vnde testatōr vr̄ imponere, quod habeat causam permanentem.

2 † & idē crederem in venditione domus, ut videatur imposita seruitus, ut sustineat onera permanentia, quæ ipso actu sustinebat maxime si contrahentes hoc sciebant, l. 1. in fi. de act. emp. & l. quod conclaue. ff. de dam. infe. Nec ob. l. in vendēdo. ff. de contrahē. emp. quia loquitur in seruitute, quæ hēbat causam continuam.

3 † Quæro, cum legatur fundus, vel vsusfructus fundi, vtrū illi fundo debeat seruitus viæ, uel itineris, uel alia seruitus, sicut vēdens, & legans tenebatur? gl. quæ est in l. 3. §. si loci. ff. de adi. leg. determinat, quod seruitus nō debet, legata proprietate. Tu autem e contrario dic, cum quæritur, an rei vēditæ, uel legatæ debeatur seruitus illius actus, quæ erat apud alienantem ex alia re alienantis, sic distingue. aut ille erat actus seruitutis habētis causam cōtinuā permanentem, & seruitus vr̄ imposita: casus est hic. ita intelligo l. quod conclaue. ff. de dam. infec. ut ff. dixi. Aut hēbat causam disconti-

a nuam, & non permanentem, & tunc seruitus nō vr̄ imposita, sed poterit agi, ut imponatur, secundum distinctionem ff. scriptam, vt leges ff. allegatæ probabunt. An autem possit agi, vt imponatur, sic dic, aut fuit legatus vsusfructus, aut proprietas. Primo casu pōt agi vt imponatur illa seruitus, si alias vsusfructus esset inutilis, d. l. damnas § fi. ff. tit. 1. & l. binas §. fin. ff. de ser. vrb. præd. & l. 1. §. 2. ff. si vsusfruc. pet. Aut legatur proprietas, & tunc aut quæris, vtrū a legatario debeat præstari seruitus heredi, & sine dubio dēt præstari, d. l. testatrix. in prin. ff. ser. ven. & l. si fundum sub conditione. §. qui fundū. ff. de leg. 1. & l. fi. ff. de ser. rust. præd. Si vero quæris, an debeat præstari ab hærede ipsi legatario, uel ab uno legatario alii legatario: tunc gl. disputat in l. 3. §. si loci. ff. de adi. leg. tamen quicquid illa gl. dicat credo, quod dēt præstari, d. l. binas. ff. de ser. vrb. præd. ubi dr̄, quod non pōt hæres lumina obseruare in totum rei, cuius proprietas est legata. Eadem rōne dēt iter præstare, quia nimis male posset habitare luminib. offuscatis in ædibus, quæ vti sine itinere, &c. l. 1. ff. si vsusfr.

b pet. Et ita debet intelligi d. l. binas. b quæ est clauis huius materiæ. Prædicta sunt uera, quando proprietas legatur: secus si inter uiuos constituatur, quia hæc seruitus, quæ habet causam momentaneam, non debet cōstitui, nisi expresse hoc agatur, l. in uendendo. sup. de contrahen. emp. Fallit in uia ad sepulchrum, de qua dic. ut in l. si quis sepulchrum. sup. de reli. & sump. fune.

CONCORDIA.

¶ Causam. Aduerte quod Bar. in hac l. 1. de seruit. leg. allegatur sibi contrariari. Sed in quo arguatur de contrarietate, & pro saluatione Bar. vide concordiam ad l. quod conclaue. ff. de dam. infec.

ADDITIONES.

a Barb. Aut habebat. Ego credo illud intelligendum, prout sup. dixit Bar. uidelicet quod finito vsufructu deducebatur de hæreditate illud, quod est solutum. Hoc probatur in l. 1. in qua se fundat Bar. quia licet vsufructuarius omnium bonorum exigat debitores, non tamen facit pecuniam suam, sed hēt in illa pecunia vsumfructum, licet improprie: vnde si soluit creditoribus non dēt soluere de suo respectu proprietatis, sed respectu vsusfructus. vide Flo. in l. fin. §. finautem. C. de bo. quæ lib. isto anno consului contra Bar. & uide Pau. de Cast. in suis consi. vbi consuluit contra Bar. vide quod pulchre dixit Ioan. de Marcella. in suis notab. in 3. no. ubi alleg. Rog. de Peru. vide omnino.

* Quod habet Affl. decis. 290. I. M.

b Alex. Binas. Adde tex. no. & quæ ibi Bar. in l. via. §. fi. sup. de ser. rust. præd. & sic habes no. quod si vendo tibi viam fundum, non uideor vendere accessum ad illū, d. l. in uendendo. nec cogor tibi pretio uendere accessum, quia est specialis in l. si quis sepulchrum, uide Pau. de Cast. in d. l. quod conclaue. & ibi Bal.

---

1 *Legato uiæ simpliciter facto, uidetur repetita conditio adiecta fundo.*

2 *Dies cedit tempore mortis in seruitutibus realibus.*

3 *Fundus quando duobus legatur, & cuilibet totus, quilibet pro parte ab initio est dominus.*

a **Si fundum.** a Vt valeat legatum viæ, requiritur, vt legatarius tēpore mortis testatoris reperiatur dñs prædij dominātis in totum vere, vel ficte, alias legatum extinguitur. h. d. tota ista lex, & multum no. & diuiditur in quatuor partes principales. Primo loquitur, quando testator legauit fundum duobus, & viam vni, & vterque legatum agnouit. Secundo, quando vni tm̄ legauit fundum pure, & viam sub conditione. Tertio, quando vni legauit fundum sub conditione, & viam pure. Quarto, quando ex duobus dominis, vni viam legauit pure, alii sub conditione. Secunda ibi, & si prius. Tertia ibi, qq. Quarta ibi, vt iā. Rōnem istius ponit tex. in

1 prin. quoniam seruitus pro parte acquiri non pōt. † Op. ex t. gl. dr̄, quod hic vni legatur fundus pure, & uia sub conditione, vel econuerso. Immo vr̄, quod ipsa conditio adiecta in fundo, uideatur repetita in uia tanquā in eius accessorio, l. cum seruus. sup. de cond. insti. & l. fi. §. fi. ff. de verb. ob. Ego intelligo, si hoc fuit expressum, quod relinquebatur uia pure, sed si simpliciter relinquebatur uia, fateor contrariū quod conditio vr̄ repetita. Secundo op. hic dr̄, quod inspicitur tps mortis testatoris, utrum quis sit dñs insolidū, ut ibi, decessisse, &c. Contra, immo debet inspici tempus aditæ hæreditatis, ut C. de cad. tol. §. in nouissimo. Sol. quicquid gl. ibi dicat, & in l. 2. ff. quando di. leg. ced. quæ

2 glo. male dicitur: ueritas est, quod † in seruitutibus realibus cedit dies a tempore mortis: casus est hic. Non obst. §. in nouissimo. quia loquitur in seruitute personali, & ita uidetur uelle glo. hic, & bene. Item opp. quod in seruitutibus realibus inspiciatur tempus aditæ hæreditatis. l. fi. sup. communia præd. & l. si partem. §. fi. sup. quemad. ser. amit. Istud contrarium glo. non soluit, sed tu solue sic. Dicunt quidam, illæ leges habuerūt respectum ad petitionem, hæc vero respicit cessionem diei, quantum ad trasmissionem: Ista sol. non valet aliquid, quia inspicitur tempus mortis, an legatum valeat, vel non: sed in legibus contrariis tempus aditæ hæreditatis inspicit, & sic remanet contrarium, cum de valore legati loquatur vtraque lex non de petitione. Quare dic, quod ibi erat defectus ex parte legātis, qui non erat dominus, nisi pro parte fundi, quem volebat seruire: hic vero erat defectus eius, qui non reperitur dominus, nisi pro parte fundi, cui seruitus legatur: ideo cum defectus ex parte legantis, vel promittētis viam, quia non est dominus, nisi pro parte, non impeditur contrahi obligatio personalis ad viam, licet ius reale non posset constitui, l. per fundum. sup. de ser. rust. præd. & ideo cum fuit defectus ex parte legantis, nō inspicitur tempus mortis, quia illo tempore subest habilitas ad contrahendum obligationem personalē, & illo tūc ius reale non debet constitui, l. si tibi homo. §. cum seruus. sup. de leg. 1. ff. eo. l. fi. Inspicitur ergo tempus aditæ hæreditatis, cum illo tempore cedit dies quantum ad iuris realis constitutionem, vt seruitus constituta dicatur. Sed quando est defectus ex parte legatarii, vel eius, qui stipulatur viam, impeditur contrahi obligatio personalis & realis, l. si sub vna. §. fi. ff. de verb. ob. & l. stipulationes nō diuiduntur. & ideo cum talis defectus impediat obligationem personalem, & realem, merito tempus mortis inspicitur, ut hic. Certe quæ dicta sunt in hac l. habent locum, quando uerba legati referuntur ad personam legatarii. Sed si verba legati referantur ad rē, non facta mentione personæ, tunc valet & ambobus dominis quæretur, arg. l. proxi. & supra, nota a l. Caius. facit ad prædicta, quod

3 dixi in l. 1. infra de reg. Cato. † Vltimo in hac l. habuimus casum quæstionis glo. in l. si pluribus. sup. de leg. 1. videlicet, quando fundus relinquitur duobus, & cuilibet totus, vtrum ab initio sit quilibet dominus in totum, vel pro parte: ex quo apparet quod legatum viæ non valet. Vltimo nota casum, quod dies seruitutis realis cedit a tempore mortis.

ADDITIO.

a Si fundum. Mod. Paris. in labyrinto. I. M.

LEX IIII.

1 *Domo vēdita, quæ ab alia distinguitur pariete communi, medietas parietis videtur vendita.*

2 *Paries cōmunis inter duas domos, an sit pro diuiso, vel indiuiso, remissiue.*

1 **Si is, qui duas.** Hic est bonus casus, & ex ipso habes, † quod si ego vēdo tibi domum, quæ ab alia distinguitur pariete communi, tantum medietatem parietis videor vendere.

2 † Quæro an paries communis inter duas domos sit communis pro indiuiso, vel pro diuiso? Hic tex. videtur velle pro indiuiso. Tu autem dic laudsime, ut dixi in l. inter quos. in principio. ff. de dam. infec.

LEX V.

a **Et si maxime.** a Nota hic, quod requiruntur duo, ut legatū factum seruo valeat: quia requiritur, quod dominus sit capax. Item quod tale quid legetur, quod eo facto libero posset legari, ut plene habuistis sup. de leg. 2. l. debitor. §. seruo. vbi iurisconsultus hanc materiam examinauit.

ADDITIO.

a Alex. Et si maxime. Vtrū hæc lex procedat in cōtractib. vide l. pinde. §. fi. de sup. ser.

---

1 *Legatum seruitutis ex qualitate rei legatæ, & personæ legatarii, magis presumitur factum contemplatione personæ, quam rei.*

2 *Via quando simpliciter relinquitur, tunc dicitur seruitus realis.*

3 *Extraneus, quod uadat per domos alienas, & uideat earum secreta, non conueniens.*

4 *Concessio continens beneficium principis, in dubio intelligitur realis.*

5 *Concessio principis continēs aliquid contra ius, facta ciuitati, vel uniuersitati, in dubio uidetur realis.*

6 *Concessio continēs priuilegium, facta singulari personæ, quando dicitur realis, uel personalis.*

7 *Concessio priuati, uel inferioris a principe continēs merum facultatē facti vt si dicatur, concedo tibi facultatē adeundi, præsumitur personalis.*

8 *Concessio priuati, quæ refertur ad ius, si sit indeterminate respectu fundi dominantis, dicitur personalis: si determinate, realis, nisi ex qualitate personæ, & relicti, aliud præsumatur.*

9 *Imperatur concedēs iurisdictionem in quodam castro, in dubio intelligitur facta concessio castro.*

10 *Facultas eundi, an sit facultas realis, vel personalis remissiue.*

LEX VI.

1 **Pater.** † Ex qualitate rei legatæ, & personæ legatarii præsumitur legatum seruitutis, magis factum cōtemplatione personæ, quam rei. h. d. & est materia huius l. multum pulchra, & sub-

a tilis. Opp. & vr̄ quod legatarius a debeat habere viam per alium fundum testatoris, l. damnas. §. 1. sup. tit. 1. & dixi plene sup. e. l. 1. & sic ad quemlibet successorem transit. Dicit gl. hic loquitur, quando domus

ADDITIO.

a Legatarius. Ruy. consi. 34. nu. 6. lib. 1. & nu. 15. I. M.

domus habebat iter p alium locum, ibi qñ per alium locũ iter nõ
2 possèt hře. Contra hoc op. φ † qñ via simplr relinquit, sit seruitus realis, nec dẽmus distinguere, an sit iter p alium locum, vel nõ, vt sup. eo. l. si fundum. & J. l. proxi. Sol. fateor, φ in dubio vr relinquit seruitus realis, prout verba sonant. l. si fundum. sup. eo. Fallit, si ex qualitate personæ legatarij, & ex qualitate rei, aliud psumitur, vt hic. Hic. n. relinquebat via filiæ suæ, & per domos hæreditarias, &
3 sic ñ erat inhonestũ, φ filia incederet per domos patris, sed † φ extraneus iret per domos hrdis, vt videret eius secreta, nõ esset cõueniens. l. j. C. qñ, & quib. quarta pars debe. & sic vr hoc magis relinquere contemplatione personę, q̃ constituere ius reale. Quæro, v-
3 trum a concessio in dubio videatur facta in rem, vel personã? Rñ.
4 † qñq; talis concessio contiart beneficium principis, & tunc ĩ dubio dẽt intelligi concessio realis, qũ bñficia principum, & c. l. fi. ĩ. de const. prin. de hoc in Spe. de inst. edi. §. nunc aũt. versi si aũt dubium.
5 † Qñq; concessio continet priuilegium, hoc est aliqd ɔ̃ ius scriptum. & isto casu si quidẽ datur ciuitati, vel alicui vniuersitati,
6 in dubio vr cõcessio realis. l. forma. §. q̃q̃. de censi. Qñq; † daĩ psonæ certæ singulari, & isto casu gl. q̃ est in d. §. q̃q̃. vr dicere, φ in dubio videatur realis concessio, nisi apparear ɔ̃. Old. reprehẽdit ibi illam glo. Tu dic de hoc plene, vt dixi in l. quia tale. sup. solu. mat.
7 † Qñq; talis concessio nõ cõtinet beneficiũ, vel priuilegium principis, sed est ista concessio priuati, vel alicuius ĩferioris: & tũc qñq; concediĩ mera facultas facti, vt si dico: Cõcedo tibi facultatẽ eundi, vel φ possis ire, & similia verba, q̃ referunĩ ad factũ magis, quã
b ad ius: b & tunc concessio p̃sumitur personalis. l. apud Iulianum. §. si quis alicui. ĩ. de leg. 1. facit Insti. de stip. ser. §. sed cum factum. Si
8 vero cõcessio referĩ ad ius, tunc aut fit indeterminate respũ fundi dominantis, & præsumitur concessio personalis. l. pe. ĩ. de ser. rust. præd. Aut determinate, & tunc in dubio præsumitur cõcessio realis, c. cũ venissent. ext. de insti. & sup. de ser. rust. præd. l. antep. & per totũ, vt ĩ. eo. l. si fundũ. nisi ex qualitate personæ, & relicti aliud psu-
9 matur: hic est casus in hac l. Et p hoc † si Imperator concedit c iu-
c risdictionẽ in quodam castro, & dubitatur, vtrum concessio sit facta Comuni illius castri, vel sit facta territorio, ego in dubio præsumo esse factam concessionem territorio, nisi ex verbis concessio-
10 nis aliud appareat, vt sup. dixi. † Quæro, vtrum d illa facultas eun-
d di sit seruitus realis, vel personalis? De hoc plene dixi, inf. de alim. & cib. leg. l. Mela. §. fi.

ADDITIONES.

a Ale. Quæro, vtrũ. An in dubio cõcessio intelligaĩ personalis. Itẽ adde secũ Bal. An. & Imo. in l. quia tale sol. mat. φ ubi tractaĩ de cõmissione officij, i dubio itelligitur de psonali, l. cuius, C. de cur. fur. l. antep. & ibi no. ĩ. de tut. nisi committeret sub noie dignitatis, c. qm Abbas. de off. dele. l. sordidorũ. C. de excu. mu. li. 10. facit quod no. in l. more. & in l. & quia. de iurisd. om. iud. quid aũt in rescriptis, et iurisdictionib. utrum conueniri possint successores: vide qđ no. per doc. in l. 3. C. qñ lib. prin. da. per Cano. in c. significante. de rescrip. Et adde his Bar. in cons. inc. primo quæritur, verum iurisdictio, & Imperium, & quę no. Bal. in rub. C. de priu. do. & oino Bal. in l. liberti libertæq. de oper. lib. & l. si non speciali. C. de test. Dic, φ in dubio intelligitur priuilegium concessum tam personæ, quam loco, & econuerso in dubio intelligitur realis, tenet glo. 25. q. 2. in summa. Spec. in loco hic alleg. et uide Io. And. in regula, priuilegium. in mer. et quod no. glo. in l. sordidorũ. C. de exc. mu. lib. 10. Bal. autẽ in l. fi. de cons. princ. tenet contra Bar. hic in fi. Bal. in l. fi. §. sed et si quis. C. cõia de leg. dicit, φ officia sunt personalia in dubio. scripsi post Imo. in l. maritũ sol. ma. uide Bal. in l. j. §. libertatib. cum uer. seq. ad fi. de cad. tol. ubi dicit, φ si Baro legat ius colligendi passagium, est ius reale, et uide gl. in c. cum uenissent, de insti. quę est contraria illi, q̃ est in decre. allega. sup. et eam sequitur Io. And. in d. regu. priuilegium, etc. adde, an in dubio concessio sit realis, uel personalis Pet. de Anch. consi. 418. Ang. consi. 44. lib. 2. Bal. consil. 215. et 96. lib. 3. et consi. 201. lib. 4. Fed. consi. 68.
b Ale. Quam ad ius. Et uide quæ dixi post Bartõ. in l. j. sup. de cons. prin. ubi late, et uide no. per Bal. in l. apud Iulianum. §. si quis alicui de leg. 3. et ibi per Imol. et uide Imo. in l. si sic, de uerb. oblig. et no. in l. iurisgentium. §. pretor. de pac.
c Ale. Si Imperator concedit. Adde glo. in l. forma inf. de censi. et uidetur in dubio realis. Et no. Bar. in l. continuus. §. si ab eo. de uer. obl.
d Alex. Quęro, utrum. Vide Bar. in l. inter eos, sup. de acq. re. dom. et in consi. incip. quęritur, an iurisdictio, et Bal. in l. fi. sup. de consi. prin.

TITVLVS QVARTVS,

De dote prælegata,

Quæro, quid importet illud, præ, dic vt in gl.

LEX PRIMA.

1 *Legatum dotis continet, id, quod actio de dote, originaliter contineret.*
Exceptio, quæ ex pacto oritur, tollit dilationem legalem.
Legatũ dotis nõ tollit exceptionẽ peremptoriam a lege inductam. & n. 4.
2 *Consuetudo, de qua in l. dos a patre, intelligitur, quando mulier prædecedit.*
3 *Pactũ de dote lucrãda hẽt locũ, qñ matrimoniũ casu, vel culpa cõi soluiĩ.*

1 CVm dos. Dotis † legatũ continet id, qđ actio de dote originaliter contineret: & exceptio, quæ ex pacto oriretur, tollit etiam dilationem legalem; exceptionem vero peremptoriam, q̃ a l. inducitur, tale legatum non perimit. h. d. & nihil aliud. Not. tex. ibi, nã qđ est adinissum, &c. Op. sm gl. & videtur, quod prælegatum dotis contineat plus, quã actio de dote, vt hac l. versic. verum est. Sol. continet plus. tm tempore, sed nõ in quantitate. Opp. Institu. de leg. §. seu si vxori. Sol. Ibi legauit certã q̃titatẽ p dote, hic vero dotem simplr legauit q̃titate nõ expssa. Itẽ op. & vr, φ tale pactũ,
a φ vir lucreĩ dotẽ pp liberos dẽt valere. a l. 2. ĩ. de pac. do. & l. inter socerũ. p totã l. Sol. illæ leges intelliguntĩ sm istã, quia hñt locum,
a si p̃decessit mulier: secus si vir, vt hic. Et iõ debes scire, † φ consuetudo, q̃ ẽ posita ĩ l. dos a pře. φ dos retineaĩ pp liberos, dẽt ĩtelligi,
b b qñ p̃decedit mulier: sed si p̃deceret vir, nulla retentio pp filios fieret, φ examinaui plene in l. post dotẽ. ĩ. sol. mat. Quarto opponitur, & vr, φ illud pactũ, φ dr de diuortio, sit iniquũ, vl supervacuũ, nã iniqnũ est, si mrimoniũ solnereĩ culpa viri: supuacuũ est, si solnereĩ culpa mulieris, qñ ipso iure dẽt pdere dotẽ. l. consensu. C. de
3 rep. glo. fateĩ ɔ̃rium, & dr, † φ illud pactũ hẽt locum, qñ fit diuortium casu, vel culpa cõi. Quinto op. φ hodie pactũ de lucrãdo dotem in casu diuortij, non hẽat locũ, cum diuortiũ non possit fieri
e de iure canonico, e vt no. in l. rerum. ĩ. rerum amo. & l. diuortio. ĩ. de neg. gest. gl. fateĩ ɔ̃riũ. Dr hic in ver. impensę, φ exceptio perẽptoria, q̃ a lege inducitur, non tolliĩ p legatũ dotis. Cõtra, quia immo legatum dotis tollit exceptionẽ cõpensationis, q̃ est perẽpto-
d ria, vt inf. e l. dote. Sol. & aduerte, d q̃dã † est exceptio perempto-
4 ria, q̃ anteq̃ in iudiciũ deducaĩ, dotem minuit ipso iure, & ista nõ tolliĩ p legatũ dotis. ita loquiĩ hic in ver. impensę. Quędã est exceptio pemptoria, quę dotẽ nõ minuit ipso iure, licet actionẽ possit elidere, & ista tolliĩ p dotis legatũ, vt hac l. j. §. 1. & l. dotẽ. J. eo. Rõ apparet expssa ex ipsa verborũ significatione, q. si testõr legat dotem, si dos est iam minuta, solũ id, φ remanet, est dos. Sed qñ exceptio nõ minuit dotẽ ipso iure, tunc totũ est dos, & exceptio p legatũ tolliĩ: & hoc vult dicere Iurisc. Vlt. opp. & vr, φ ẽt ista exceptio impensarũ necessariarũ tollatur, vt J. eo. l. 3. in prin. & l. Męuio. §. j. sup. de leg. 2. Rñ hic loquiĩ, qñ dos legatur simpliciter, quia tunc non potest deberi nisi quatenus erat dos, sed in contrarijs nõ fuit legata dos simpliciter, sed quicquid occasione dotis peruenit: vnde inspicitur id, quod occasione dotis peruenit: non id, quod erat in præsenti, videbitis, inf. eo. l. dote. & l. 3. in prin.

ADDITIONES.

* Cum dos Cuiac. lib. 7. obseruat. cap. 20. I. M.
a Ale. Debet valere. An, & qñ valeat pactum super dote, & in præiudicium mulieris, siue mariti, vide late Imo. in l. socer. §. Lucius, sol. matr. sequitur in l. pro hæreditarijs, C. de hær. act. vbi dicit, quod si simul omnes pereunt, & vtrum illud pactum locum habeat simpliciter, an si decedat cum liberis ex primo matrimonio, & quid in statuto, uide Pau. de Cast. in l. 2. in prin. sup. sol. matr. Et quid in donatione propter nuptias, an pactum de ea lucranda eodem modo intelligatur, uide Bar. in l. 3. §. j. C. de bonis quæ lib.
b Ale. Debet intelligi. Sed quid si per pactum, uel statutum maritus dẽt lucrari dotem uxore prędecedente, & uxor legauit dotem suam alteri, an possit? Dic, qđ sic. tex. est no. & quod ibi, per glo. in l. cum maritus. §. fi. sup. de pac. dot. Tu uide Bal. in l. pro hereditarijs. de her. ac. * Neuiz. consi. 19. n. 10. I. M.
c Ale. Iure Canonico. Vide Bal. in l. si qua. C. de secun. nup.
d Ale. Et aduerte. Et quando intelligatur relictum dotis deductis expẽsis, uide omnino Bar. in l. Męuio. de leg. 2.

1 *Legatum dotis quando extinguatur.*
2 *Testator legans centum, quæ habet in arca, vel apud se deposita habet, an valeat legatum, si centum non reperiuntur.*

1 Adeo autem. Dotis † legatũ extinguiĩ, si postea dos mulieri recte soluaĩ, uel res dotales interiẽt, vel si ab initio dos pfecte ɔ̃stituta nõ fuit, sicut cũ legatur corpus, φ in rerum nã non est. h. d. Op. φ dos nõ possit solui constante mrimonio. l. 1. C. si ɔ̃stan. ma. dos sol. Sol. intellige, φ hic fuit soluta in casib. pmissis. l. manis. §. manente. ĩ. de iu. dot. & l. quamuis
a sol. mat. Item op. a φ licet extinguaĩ dos, non tñ extinguiĩ legatũ, vt sup. de leg. 2. l. cum filius. §. hæres. gl. nõ soluit: quare Dyn. dicit, φ ibi debitũ non erat extinctũ, sed erat in aliam speciem obl'onis
2 translatum: hic vero oino extinctũ. Idẽ no. ibi, dr hic, φ ille, q legat centum, q̃ in arca hẽt, vel apud se deposita hẽt, si non reperiuntur, non valet. Contra hoc vr casus in l. si non designata. C. de fal. cau. adie. & l. cũ tale. §. falsam. J. de ɔ̃d. & de. In gl. sunt duæ sol. Vna est, φ ibi legauit certã specẽ q̃titatis dotis in genere, vt puta centum, q̃ in dotem habuit, hic vero se retulit ad certum corpus, vt decẽ, q̃ in arca habet. Ideo si non reperiĩ, legatum vitiatur, l. si seruus legatis §. qui quinq; sup. de leg. 1. & est vera sol. Alij, vt Rog. dñt, φ dr in fi. est verum, si probeĩ testatorem errasse: secus si secus. h. c. vt probatur in legib. ɔ̃rijs. Videamus, an ista sol. sit vera. Et vr dicere Rog. eo ipso, φ probatur error, falsa causa vitiat legatum,
b Contra, imo dẽt probare testõrem aliter legaturũ non fuisse, b l. cum tale. §. falsam. inf. de cond. & dem. So. Qñq; cã legandi nõ est obligatoria, tunc illa cã non dr cohęrere legato, nec legatũ vitiaĩ, nisi pbaret testõrẽ aliter legaturũ nõ fuisse, d. §. falsam. Qñq; cã legandi erat obligatoria, tunc talis cã legandi dr inhærere legato, & vitiaĩ legatũ eo ipso, φ error probat, ita loquitur dictum Rog. hic,

ADDITIONES.

a Barb. Item op. Ista glos. est sing. & no. digna. & uide casum no. & sing. in l. fi. C. de do. cau. mor. & quod no. in l. tam is. infra de do. cau. mor.
b Ale. Legaturum non fuisse. Et ista faciunt, Papa concessit rescripta Titio de Bononia, & est de Padua, an ualeat, de quo per Spe. in tit. de rescript. præsenta. §. cõmune autem. uersi. sed quid si dubitetur. facit l. his uerbis. §. fi. de her. insti. & latius per Bar. in l. demonstratio falsa, hic allegata.

hic,& l.1.C.de fal.cau.adie.l.c. Secūdò vr̄,ꝙ Roge.male dixerit in alio: dicit.n.ꝙ qñ lego centum,quę in arca habeo, i dubio videor magis designare certā quantitatē,non corpus certum.Cōtra hoc vr̄ d.l.si seruus.§.quinq;.ff.de leg.i.sed si bene respicias verba Rog. non retulit se ad legatum centum, quæ in arca habeo:sed ad legatum centum,quæ apud me deposita habeo, vt ex verbis eius euidenter apparet,& probatur. Quęro,qñ testator dicit, lego centū, quæ apud me deposita sunt,vtrum i dubio videatur se referre ad quātitatem, vel ad corpus.Iac.de Are.dicit ad corpus, quia de natura depositi est, vt certum corpus tradatur. l. Lucius.ff.deposi.ideo ad corpus se refert.Old.dicit, hic in dubio vr̄ se referre ad quantitatem, nisi designetur locus, vbi sunt,l.Lucius.§.quisquis.sup.de leg.2.quod satis mihi placet. a

ADDITIO.

a Alo.Mihi placet.Facit l.si seruus supra eo.& hoc ibi sequitur Paul.de Cast. in §. si,cum l.seq.

1 *Legatum non vitiatur, si ex tribus demonstrationibus vna sit falsa, aliæ duæ vera.*

Si quis a **vxori.** b No.tex.ibi,nam quicquid demonstratæ,&c. No.totū tex de quo feci magnū festum in d.l.demonstratio.in princ.ff.de cond.& demon. Pone, 1 † aliquis dicit,Lego domino Bar. c Pet.de Saxoferrato legū Doctori.modo est verum, quod sum de Saxoferrato, & legum Doctor,non tamen sum Bar.Petri.Certe si duæ demonstrationes sūt veræ,illa falsa demonstratio non vitiat,vt plenissime dixi in d.l.demonstratio.§.j.de cond.& demon.tene menti.

ADDITIONES.

a Barb.Si quis.Et vide casum sing.l.diuus.ad fi.inf.de fal.quod geminata conditio excusat quem de falso,& vide tex.sing.in l.cum scimus.de agr. & censi. lib.10. vbi geminata confessio validatur.

b Alex.Si quis vxori.Hunc tex.ad vnum alleg.Bar.in l.de ætate.in versicu.nunc ad propositum.de minori.

c Alex.Domino Bar.Vide casum,de quo Bar.facit magnum festum in l.demōstratio.inf.de cond.& dem.& adde quod no.Bart.in l.1.§.fi.infra de appel.in versic. super tertio quæro.

LEX II.

1 *Donatio causa mortis magis accedit contractui, quam vltimæ voluntati.*
2 *Filiusfamilias quare possit donare causa mortis,& non testari.*
3 *Dos,q̄ debeat eē, vbi sunt onera mr̄imonij, intelligit respū viri,non mulieris.*
4 *Vxor cui fuit per socerum dos legata, an agere possit vigore l.si constante, remissiue.*
5 *Quis quando possit pati se conueniri actione,quæ non est.*
6 *Actio de dote oritur, constante matrimonio.*
7 *Testator legans dotem, videtur ius dotis legare,si quicquid peruenit de dote,videtur legare quantitatem.*
8 *Mulier, quæ agit ad dotem legatam per socerum actione ex testamento, si cautio fuit omissa,potest conueniri actione incerti, vt caueat.*

Si socer. Ista lex ponit multos casus: ideò eā diuido vobis. Primo loquit̄,qñ testator legat dotē nurui, vsque ad § per ꝯtrarium.Secundo,qñ legat dotem viro,vsq; ad §.idē Iulianus quęrit,si dotē.Tertio,qñ legat dotē extraneo, vsq; ad §.idē Iulianus q̄rit,si mulieri dos.Quarto ponit casus cōes ad oīa pcedentia dicta,vsq; ad finē legis. Et quęlibet particula diuidit in alias pticulas,iō gr̄a breuitatis omitto. Not.text.ibi,quippe,&c.Ante oīa expediamus gl.Op.de l.mortis suæ cā.in prin.de do.īter vir.& vx. a gl.soluit aliud in legato,vt hic,aliud in condōne cā mortis,a* ibi.rōnē no.assignat gl. † qa donatio cā mortis magis accedit ꝯctui: 1 sed legatum est mere vltima voluntas, iō ibi nō valet inter vir.& 2 vx.vide gl.quæ incipit,& ideo ꝯ maritū. Ex hoc redditur † rō,quare filiusfa.pōt donare cā mor.& nō testari,vt plene not.in l.tam is §.j.ff.de don.cau.mor.Itē op.glo.de l.sed & si pro dote.§.si nurui.ff.de leg.præst.Sol.glo.non ob.vt patet ex seq.§.illius legis.Quærit glo.qd si filius non hēt cohæredes, & hrēditas patris non est adita, q̄tum ad actionem personalem constat,ꝙ cā non pt intentare, qa nō hēt ꝯ quē intentet.Sed an poterit intentare actionem hypothecariam,vel qualiter sibi subueniet.dicit gl.sibi subueniet ex gn̄ali 3 tate regulę.l.si is.§.j.de iu.do.q̄ gl.sig.Videte regulā, † quę ponit̄ i d.l.si is.§.j.est,ꝙ ibi dēat esse dos,vbi onera mr̄imonij sustinentur, sed regula illa non vr̄ subuenire mulieri,sed marito,q sustinet onera matrimonij,& ita dēt intelligi hæc gl. subuenietur ei.i.marito, 4 referendo se ad rl̄am,ita dicit Iac.de Are. † An āt vxor possit agere ex vigore l.si ꝯstāte.ff.so.ma. Dic,vt ibi plene examinaui in mā 5 de repetentib,dotē,& ibi in 8.q.2.par.prin.allegaui hanc glo. † Pro declaratione induco in ar.hanc l.quia primo vr̄ casus,ꝙ quis non pt pati se ꝯueniri actione,q̄ nō ꝯpetebat,vt hic in prin. Nā video, testōr non pōt grauare hrēdē, vt pa se conueniat actione, q̄ non est. In ꝯtrarium vr̄ casus in l.Iulianus. §.q̄tum aūt.ff. ad exhib. Sol.q̄da ī b est actio,quę semel fuit nata,licet sit extincta, & ista actione bene pt pati quis se cōueniri,& procedit iudiciū,licet appareat actio extincta,Ita loquitur d.§.quantum autem. Si vero actio nūquam c fuit nata,c tunc quis non potest pati se conueniri,& si appareat nō esse natam, iudicium non procedit, vt hic in prin. nisi actio pendente iudicio debeat oriri.l.si Titius. inf.de verbor.oblig.& ibi la6 tius dixi.Secundo scitis,quod quærit glo.d.cum, ꝙ actio de dote oritur constante matrimonio. Alij dicunt tantū sol.mat.vt not. in l.iurisgentium.§.vt puta post diuortiū.sup.de pac.& not.inf.col.pr̄.Hic isi est casus, ꝙ nō orī cōstāte matrimonio, ibi qppe nupta 7 est.Dixi plene in l.si constante.§.j.solut.ma. † Quęro,qd in dubio. Rn̄.in dubio verba testōris sūt īspiciēda,aut legauit dotē simplr̄, & vr̄ legare ius actionis de dote,vt inf.l.proxi.in fi. Aut legauit qd qd peruenit de dote,& vr̄ legare quantitatē.l.Nęuio.§.a me.su.de 8 leg.2.& ff.l proxi.in prin. † Quęro dr̄ hic,ꝙ mulier dēt cauere, qd si cautio ista fuisset omissa? Rn̄.pt mulier conueniri actione incerti,vt caueat, vel repetat qd datū ēst.l.qd si nulla. ff.de leg.j. & l.qui exceptionem.§.si pars.ff.de ꝯd.inde.Tene menti quæ sup.dixi.

ADDITIONES.

a Alex.Cā mortis.Verū do.cau.mor.fit vlt.voluntas,adde Ang.in q.Inc. Alleseni les.Tu collige bona doc.& no.per Bald.in l.1.C.de do.cau.mor.adde tamen casum,in quo magis accedit vltimæ voluntati,q̄ contractui,in l.1.& ibi Bald.C.de sec.nup.& vide et ibi Bal.qui et dicit,qd̄ inquantum ad originem talis donatio exigit contrarium,& olim fiebat per stipulationem, hodie pacto nudo,secūdum gl.in l.cū pater.§.Mæuio.de leg.2.sed inquantum ad effectum,& priuilegiū magis assimiletur relicto. ita loquitur d.l.3.de secun nup.hinc est, ꝙ ex do.cau.mor. transit dn̄ium recta via,sicut de legato,tex.est singul.in l.3.sup.de pub.Item in ea habet locum ius accrescendi,sicut in legato,in l.vnica.in fin.C.de cad.tol. & in tollitur contraria volūtate, sicut legatum,l.vbi ita donatur.inf.de do. cau.mor. sed in hoc differunt,quia legatarius potest repudiare legatū,sed qui semel agnouit donationem cā mor non pt repudiare,vt no.in l.cum pater §.1.de legat.2. & istis adde glo.Insti.de don.§.j.& dicit Bal.in l.hac consultissima. C.qui test. face. poss.ꝙ statutum faciens mentionem de vltima voluntate, non hēt locum in do.cau.mor.secūm Bal.& Imo.in l.j.sup.de test.contrarium vr̄ velle Bal.in l.fi.in vlt. col.de fideic.dixi post Doc.in l.2.sup.de leg.3. Adde,an donatio magis accedat contractui,quam vltimæ voluntati,Bald.consil.191.& consi.162.& 166. vbi an vsurarius possit causa mortis donare.

b Barb.Sol.quædam.Et illum tex.no.hic alleg.quia est sing.& vide casum in l.optimam,C.de contrah.& com.stip.hic vr̄ singu.obstare tex.in l.2. C.de pac.cum fi. pro quo ibi vide Ful.Item contra Bar.videtur casus in l.cū putarem.& ibi Doct. fam.ercis.dixi post Ro.in l.si Titius,ubi Doc.tangunt.de uer.oblig.

c Pom.Si uero actio nūquā fuit nata.Cū Bar.tenet Raph.& Mod.in l.si Titius.hic all.Are.in §.q̄dā,uersi.aduertatis tñ.in fi.Inst.de actio.Alc.consi.136.inc. in cā, & qō.in 1.not.contra tñ Bar.tenet Alex.& Are.in d.l.si Titius,&c.Io.Franc.Ru. Adde,qd̄ contra.tenent Aret.& Alex.in d.l.si Titius.sed eū sequitur Rap.Cu.& Ro.ibi,& Mathesi.sing.8.& Ang.de Are.in §.quædā. Insti.de actio. & ita cōiter tenetur secundum tales in d.l.Titius.ubi respondet motiuis Alex.& Are.

1 *Actio de dote quomodo supersit, quando dos sit soluta viro.*

Per contrarium. Legatū dotis filio exhæredato factum,ipsum actione de dote non obligat:sed si legatū petere volet,hr̄dib.cauere dēt.h.d.Quæro de rōne diuersitatis inter peculiū legatum libero,& dotē legatā marito.Rn̄.actio de dote pcedit ex ꝯctu,& iō licet hr̄des soceri dsierint hr̄e, oblio ex ꝯctu remanet: sed oblio de peculio hēt se instar realis actionis.l.q̄situm.in pri.sup.de pecu.Si ergo desijt hr̄e peculium,desinit teneri illa actione de peculio,sicut in pupillo, q sine sui culpa desijt teneri possidere.l.si a bonæfidei.sup.de rei vendi. Dr̄ hic,ꝙ conuenitur seruus,non hr̄s: Contra,imino hr̄s.l.a. C.an seruus ex suo facto. Tres sol.sunt in glo.Vna est,ꝙ libertus conuenit, sin effectu,sed hr̄s principaliter.Ista sol reprobatur in fi.gl. qa sm̄ hoc non esset dr̄ia inter peculium,& dotem. Sol.gl.secundo modo, & nihil valet. Vltimo soluit, & bene,vt in ea patet.Et rōnem huius so.gl.ponit in l.ꝯria,quia qñ libertas directo dat hæredi,culpa non potuit imputari, qa nullo tpe potuit retinere peculiū, sed qñ per fideicommissum,pōt imputari culpa,qa nō debuit manu 1 mittere, nec peculium dare,donec creditorib.satisfieret. Vltimo dicit hic,ꝙ licet dos sit soluta viro, adhuc actio de dote superest, istud dictum dēs intelligere,qñ matrimonium fuit postea solutū inter vxorem,& virum eius,alias non peteret, vt in princ. huius l. Vel si ponis constante matrimonio,debes exponere, actio de dote.i.spes actionis de dote, alias non procederet.

2 *Debitor si soluat creditori creditoris sui, an extinguatur obligatio.*

Idem Iulianus quærit, si dotem. Opp. ꝙ solutione facta alteri,actio cōpetēs marito perimi n̄ poterat. l.si Stichum.§.fi.ff.de dona.Br̄ ego dico,ꝙ hic soluit̄ alteri, q ab ipso marito dotē repetere posset, sicut si creditori mariti solueret.ꝙ Vel dic ꝙ hic fuit legata dos marito p muliere, vñ merito pt tunc ei solui. † Vlt.a no.ex isto §.ꝙ si debitor soluat creditori sui creditoris, 1 a extinguit obligatio.Cōtrariū no.in l.solutū.§.solutā. ff.de pig.act. Pro hoc est glo.in l.si cum militi.de cōpētat.& in l.si opera.de doli excep.& Instit.quib.mod.tollitur obl.in prin.

ADDITIO.

a Vltimo. Paris.consi.36 nu.18.lib.1. I. M.

1 *Statuto stante, ꝙ massarij cō.s nullam pecuniam possint soluere absque detractione sex denariorum pro libra, si conducti fuerint Doctores pro certo solario absque aliqua deductione, qualiter illis sit consultum, si massarij velint seruare statutum.*

Idem quærit. Hæc est tertia pars. Op.ff.ad l.Fal.l.cum dotē.vbi est tex.in ꝯtrarium. Sol. Falc. non detrahitur respectu finalis effectus, sed ab initio sic,vnde illa sui istam debet intelligi. Quęro, dicitur hic,commoda repræsentationis in hoc legato sic obseruētur,quęro,quid si non fuit dictum, an si dos ipsi mulieri plegaretur,detalcaret ꝯmodum repræsentationis.Quidam dīt,ꝙ non.l.si vsusfructus.§.1.ad l.Fal.& d.l.cum dotē. Contrarium determinat gl.& bn̄ p l.j.§.si qs creditori.ad l. Fal.

1 Fal. Exẽplum ponit gl. Vltimo ista lect est bona ad vnã q̃ōnẽ, quæ
a fuit de facto. Doctores fuerũt a cōducti^b ab isto cōi pro certo sala-
b rio absq; condictione alicuius gabellæ, demũ erat aliud statutũ, q̃ massarij cōis nullã pecuniã pñt soluere, nisi detraxerint sex denarios pro libra: q̃rebat̃, an a Doctorib. debeãt detrahi. determinatũ fuit, q̃ massarij debeant detrahere; sed Doctores p̃ cōc, i eo, q̃ eis detrahetur, habẽt actionẽ. Et hoc probat̃ per hunc tex, licet non fuerit allegatus, & per §. sed & marito. ĩ ea. l. Vnde deuentũ
c fuit, c q̃ illud, q̃ pro gabella deducebatur, iterum soluebat̃ cũ deductione gabellæ, donec gabella ad nihilum deueniebat,

ADDITIONES.

a Barb. Doctores fuerũt. Et vide Bar. in simili in l. omnes populi. ff. de iust. & iu. nec Imperator potest, si vellet, nisi esset iusta causa. vide quod no. in c. j. de nat. feu. in vsi. feu. & quod no. in l. Cæsar. de pub.

b Fuerunt conducti. Ad de quæstio. quam in simili ponit. Bar. in l. Nesennius. §. fin. in prin. ad l. Falcid.

c Los. Deuentum. fuit. Exemplifica hoc modo, Doctor debet habere cẽtum ducatos in anno, ex quib. massarij detrahent decem pro gabella: demum de mandato communis soluẽt ista decem, & detrahent vnum pro gabella, demum soluẽt vnũ, & detrahent decimam partem illius, tandem vsq; ad nihilum deducetur gabella. no. quia alibi non reperies exemplificatum, & est subtile.

Idem Iulianus quærit, si mulieri. Istud quod in hoc §. dr̃, q̃ mulier, cui legata est dos, nō patitur Falcidiam, ^1 intelligo, q̃ñ soluto matrimonio fuit legata, quia erat sibi debita: secus si adhuc debita non esset. ut ĩ. proximo §.

Sed & marito. Dos legata matrimonio cōstãte patitur Falc. licet illud in fa. ercisc. iudicio deducatur. h. d. Facit ad id: q̃ dixi sup. proxi. §. & in §. item quærit.

1 *Fundus & æstimatio si legatur vni, & eidem, utrunque legatum concurrere potest.*

Mela scribit. Hic est notus §. & sibi nescirem dare cōcordantiã aliq̃, iō tene menti. Quæro hic, utrũ fundus fuerit datus in dotẽ æstimatus, vel inæstimatus? Quidã intelligunt de fundo dato in dotẽ inæstimato, sed hoc nō placet gl. q̃a s̃m hoc nullũ esset legatũ, quia fundus inæstimatus dẽt reddi incontinenti. §. exactio. C. de rei vxo. ac. & sic nullũ cōmodũ cōtineret: licet al̃r no. gl. in l. diuortio. §. interdũ. s̃. solu matr. & ibi reprobaui. Vnde gl. dicit, q̃ fuit datus æstimatus: an sit verũ ĩ. dicã. Sed retẽta illa lec. q̃ro, q̃ est rō huius §. Dicit gl. ne circa eandẽ rẽ ꝯcurrãt duæ cãæ lucratiuæ. & ista rō collĩr ex legib. alle. l seq. gl. fin l. Mæuius. in pri. sup. de leg. 2. & l. planc. § 1. & 2. sup. de leg. j. Sed hoc nō vr̃ aliquid dictũ. Nã q̃ñ fundus dat in dotẽ æstimatus,
a nō est in dote fundus, sed pecunia, a l. quoties. sup. de iure dot. Sed
1 q̃ñ vni, † & eidem legatur fundus, & æstimatio fundi, vtrunq; legatũ pōt ꝯcurrere. l. fundũ, ĩ. de noua. No. p Dy. in c. bona fides. in fi. ext. de re. iu. li. 6. & sic mulier haberet vtrũq;, q̃d puto verissimũ. De hoc est gl. no. in l. Lucius Locusta. in pri. sup. de leg. 3. & ibi dixi me dicturũ hic. Q̃uo ergo r̃ndemus ad hãc legẽ? R̃n. duob. modis. Primo, q̃ dicamus hũc fundũ datũ in dotẽ inæstimatũ, vnde fundus erat ĩ dotẽ, nō q̃titas. Et hoc apparet ex tex. q̃ dicit nō bis, sed semel deberi fundũ, nō dicit æstimationẽ fundi. Si tu dicis, s̃m hoc legatũ nō ualebat, cũ nō h̃ret cōmodũ. R̃n. tali modo, q̃ ualet, q̃a ex pacto fundus non debebat incōtinẽti restitui. Scđo mō r̃n. ẽt sustinẽdo gl., q̃ hic fuit datus æstimatus: tunc est dicendũ, q̃ primũ legatũ fuit factũ expresse cōtemplatione dotis, & p dote: & postea dos fuit legata simpl̃r. vñ cũ ob candẽ cãm sit factũ, nō debẽt nisi semel, l. Lucius. §. impuberem. sup. de leg. 2. & l alimenta. §. basilicæ. de al. & cib. leg. tene menti, quia vtilia sunt.

ADDITIO.

a Ale. Sed pecunia. No. quando relinquitur fundus dotalis, an debeatur æstimatio & fundus. Adde Bar. in l. plane. §. j. de leg. j.

Ibidem Mela. Op. & vr̃, q̃ non tenet̃ stare colono. l. nihil propono. §. fi. s̃. de leg. 1. cum si. Dñt quidã spãle in dote. Dic, ut plene dixi in l. filio. §. fi. sup. so. ma.

LEX III.

1 *Mulier eatenus onere fideicommissi grauari potest, quatenus legatum dotis excedit quantitatem.*
2 *Fideicommisso uniuersali non uenit, q̃ quis extra iudiciũ defũcti pcepit.*
3 *Dotis quantitate legata, uidetur legatum id, in quo dos erat minuta propter impensas.*
4 *Prælegatum factum uxori in dubio nō uidetur factum animo compẽsandi.*

Cum quis. Supra locutus est Iurisc̃ōsultus de prælegato dotis, hic vero loquit̃ d̃ fideicõmisso quo grauatur mulier, cui dos ẽ prælegata: siue leget̃ dos mulieri, siue
1 aliud p ca: eatenus aũt † pōt onere fideicõmissi grauari, quatenus relictum dotis quãntitatem excedit. h. d. s̃m Dy. No. q̃ dixi in sum
2 mario. Scđo nō. q̃ in fideicommisso vl̃i non venit id, q̃d quis ex iudicio defuncti nō perceperit, ut hic in vers. nã & si quis. Dr̃ hic, q̃ fuit p̃legata dos: vnde ur̃ legatũ id, in quo erat minuta dos, pp impensas. Contra, de l. 1 æ ꝯ uer. impensæ, &c. Sol. ibi fuit legata
3 dos simpl̃r, hic vero fuit † legata quantitas, vel fuit dictum, quic-
a quid ad me peruenerit, l. Mæuio. §. a me. de leg. 2. Dicitur hic, ^a ho^c
4 tamen animo, &c. Quæro, † quid in dubio, an uidetur relictum animo compensandi eum vxore? Casus est, q̃ non. nisi exprimatur, in l. vnica. §. sciendum. C. de rei vx. act. & l. creditorem. inf. de leg. a. Facit id, q̃d dixi in l. si cum dotem. §. si pater. sup. sol. mat.

ADDITIO.

a Ale. Dicitur hic. Et facit iste ver. nam & si quis. ad q. Comes concessit. militi. castellaniam cum quarta omnium obuentionum, Quæritur, cum quidam habeant amittere bona, quia offenderũt Comitem, an castellanus de illis bonis debeat habere quartam, per Bal. in ca. 1. de cap. qui cu. ven. refert Old. determinasse. q̃d non, sed si pœnæ descenderent ex delictis inter alios commissis, non in Comitem, bene deberet habere. & ita sequitur Bal. ibi. adde. quod Old. ita determinauit consi. 148.

---

1 *Grauari ultra quam sibi relictum est, quando quis possit.*

Mulier. Si aliquid legatur mulieri animo compẽsandi, & rogatur restituere, quicquid ad eam peruenerit, ñ solum rem principalem, sed ẽt fructus restituet. Iste §. comprehẽditur sub præcedenti summario. & ver. pinde & est no. ideo menti tenẽdus. Op. ad istum finem de l. q̃ his verbis. s̃. de leg. 3. Respõ. gl. hoc est speciale ex ꝯiecturata voluntate defuncti q̃a reliquit p debito, vnde vr̃ voluisse, quod quicquid habuit ultra debitum, restituat cum fructibus, quod tene menti. Op. contra hanc legem,
1 quod quis possit grauari vltra quam est sibi relictum. l. Imperator. §. 1. sup. de leg. 2. Sol. distingue, aut legatur quantitas a legatario quantitatis, aut quantitas a legatario speciei, aut species a legatario quantitatis, vel species a legatario speciei, vt colligitur ex tex. in d. l. Imperator. §. 1.

LEX IIII.

1 *Verbum, amplius, non in ucit repetitionem, nisi reddatur, eo, uel hoc.*
2 *Legans uxori cẽtũ, præter, uel supra, uel ultra dotem, uidetur legare duo.*

1 **Qui ita.** Verbum. amplius, repetionẽ inducit. h. d. Op: † q̃ verbum. amplius, nisi dicatur, hoc amplius, vel eo amplius, nō inducit repetitionẽ. l. si seruus. §. si ita scriptum. s̃. de leg. 1. Duæ sunt opin. in gl. vlt. est uera, & examina, vt dixi in ꝯrio.
2 † Quæro, quid si a testator dicat, lego vxori cẽtum præter dotem, an videat̃ legata dos? Certe sic, l. Seio. §. vxori. s̃. de an. leg. Sed q̃d
b si dixit, lego centum ^b supra dotem, an videatur dos legata? Dicit Iac. de Are. q̃ vr̃ legata dos, q̃a verbũ, sup. includit dotẽ, sicut verbum, amplius, allegat sup. sol. mat. l. diuortio. § quod in anno. ver. item si locatio, & l. si mo. §. pe. loc. & est casus cum gl. ĩ. eo. titu l.
c Sæia. Sed quid si dixit, lego centum vltra dotem, ^c an videatur legare dotem? Dicit Iac. de Are. q̃ sic, l. si ultra. C. de fideiuss. Hoc ponit Iac. de Are. hic, & l. qui bona. §. si quis quia. ĩ. de dam. infec.

ADDITIONES.

a Barb. Quæro, quid si. Et no. de ista dictione, præter, supra, & vltra, si legẽtur decẽ præter fundum, debetur vtrũq;. Quid de dictione, super, vide tex. in c. fi. de ord. co. vbi ponitur pro, de, & notat rei substantiam, c. super literis. de rest. spo. & uide c. solitæ, de maio. & obed. Q̃ñdoq; exponitur pro, præter, in Auth. de nup. §. si autẽ tutelam. col. 4. * Ias. consi. 196. in fi. lib. 2. I. M.

b Pon. Sed quid si dixit, lego centum. Et de istis dictionibus vide Ias. in l. actione. de nansa & in l. si eum, §. iniuriam. ff. si quis cau. Oldr. consil. 49. per Rom. consil. 133. in vlt. colum. Et de dictione, præter, uide tex. in l. si ita legatum. in princ. ff. de leg. 1.

c Vltra dotem, Adde Ang. consi. 393. * Cuiac. li. 8. obserua. c. 30. I. M.

LEX V.

Cum vulgari. Prorogatio dici legatorũ non pertinet ad legatũ dotis. h. d. Op. s̃. de leg. j. l. talis in prin. Sol. Spãle est in legato dotis. Et est rō q̃a legatũ ad dotem
a refertur, alias legatum efficeretur ainutile. Ita dicit gl. & bene.

ADDITIO.

a Ale. Efficeretur. No. ex his uerbis per hunc tex. quod nunquam fit relatio, quando ex relatione actus infirmatur. de quo per Decium consi. 14. ver. confirmatur. volum. 1.

LEX VI.

Dote prælegata. Propter impensas utiles, uel donationes, dos legata nō retinetur, impensæ tamen necessariæ deducuntur. h. d. Op. s̃. de leg. 2. l. Mæuio. §. 1. Glo. non soluit, sed ibi apparet solutio, quia debemus intelligere, quãdo legauit dotem simpliciter, secus si legauit quicquid ad eum peruenit, quia tunc non deduceret impẽsas necessarias, ut ibi dicitur in tex. & uidistis sup. eo. l. 3.

LEX VII.

1 *Legatum alternatiuum in corpore, quod non reperitur in rerum natura, et in pecunia, ualet in pecunia.*

a **Cum scriptum** a Si legatur aliquid pro dote, adiecta certa quãtitate, siue dos fuerit nulla
1 siue minor, tenet legatum. h. d. No. tex. i fi. † q̃ñ legatur corpus, q̃d nō est in rerũ natura, & pecunia alternatiue, ualet legatũ in pecunia. C p. de l. j. §. adeo. sup. eo. Sol. ibi fuit relicta dos, nō adiecta certa quantitate, hic uero fuit expressa certa quantitas.

ADDITIO.

a Cum scriptum. Vide Bal. pro ista l. consi. 211. in l. pater. ver. pone per ordinem. Vide Ale. consi 32. in fi. 4. vol.

LEX VIII.

1 *Promittens indemnitatem, intelligitur promittere de defendendo, & tenetur iudicium suscipere, licet non cogatur. nu. 3.*
2 *Actio de dote, quod sit nata constante matrimonio, licet agi non possit,*
4 *Vxor, quando hæres soceri non est soluendo pro legato dotis eidem facto, potest agere contra maritum, & qua actione.*
5 *Hypothecaria intentata ueniunt etiam nomina debitorum.*

Pater

Pater. Ista l. vr aliquantulũ intricata, sed in ueritate non est. Primo ponit vnũ dictũ vulgare. Scdo, circa illud format septẽ quõnes per ordinẽ. Scda ibi, sed si priusquã. Tertia ibi, qđ si ratũ. Quarta ibi, qđ si totũ. Quinta ibi, sed priusq̃. Sexta ibi, si forte. Septima ibi, quid ergo. Op. p ordinẽ ad quãlibet partẽ, & primo ad primã partẽ. Dr hic, ꝙ hæres dẽt cauere de indẽnitate, Cõtra. immo dẽt cauere, ꝙ hr̃dẽ defendat. non de indẽnitate. l. 2. post prin. s̃ eo. Sol. fateor, † idẽ est dicere de defendendo, & ꝑmittere de indennitate, immo q indẽnitatẽ promittit, cogit suscipere iudiciũ, b vt hac l. in prin. coniuncto uer. & si ratũ. & cõiuncta. l. 2. post prin. s̃ eo. Et hoc sentit Iac. de Are. c Facit ad hoc l. 2. C. de in lit. dan. tut. Facit l. si quid possessor. in prin. s̃ de pe hær. & hoc tene mẽtĩ, qa nõ reperies alibi ita bñ. Ad scdam partẽ op. Dr hic, ꝙ mulier dotẽ recuperauit. Cõtra, mulier cõstãte matrimonio non põt dotẽ recuperare, l. in reb. §. oĩs aũt. de iu. do. Quare Ro. dicit hic, ꝙ matrimoniũ est solutũ: sed istud est diuinare ꝯ mẽtẽ l. nr̃ę, vel dicit Roge. dic, ꝙ vir vergebat ad inopiã. Hãc sol. reprobat in l. si constante. in prin. s̃. sol. mat. Tñ istã sustinui, dic, vt ibi dixi. Alii vt Iac. de Are. dñt, ꝙ hic matrimoniũ vr esse solutũ respectu soceri defuncti, l. cũ hic status. § si socer. s̃. de do. inter vir. & vxo. Sed hoc est ꝯ l. 2. in prin. s̃. eo. ibi, quippe nupta est. Alii, ut Azo, dñt, ꝙ hæc mulier d facto dotẽ recuperauit, q̃ sibi fuit p hr̃des soluta, qa de iure recuperare nõ poterat. Hanc sol. Azo. puto verã, & intelligo, ꝙ vxori fuit soluta in casib. in quib. potuit, l. mutis. §. manente. s̃ de iure dot. & l. q̃uis. sol. mat. Alii, vt Io. dñt, † ꝙ actio de dote cõmittitur mr̃imonio ꝯstãte. l. si ꝯstãte. §. 1. s̃. so. mat. Ad illũ §. gl. intelligit dupr̃, & sic hẽs duas lec. in illo §. quas ibi examinaui. Durũ est oĩno ꝯ stimulũ calcitrare, qa actione de dote cõstãte matrimonio nõ aget, l. 2. post prin. s̃. eo. ibi, quippe nupta est, &c. quare tene lect. Azo. & lec. Rog. intelligẽdo, d ꝙ vergat ad inopiã, quas lec. examinaui plene in l. si ꝯstãte. §. 1. sol. mat. Itẽ op. ꝙ solo facta mulieri nõ dr nocere uiro, l. si Stichũ. §. fi. j. de no. & l. fi. in prin. j. de uerb. ob. Sol. hic nõ soluit prorsus alii persone, sed magis ur solutũ creditori creditoris, ut dictũ fuit in l. 2. §. idẽ Iulianus q̃rit. s̃. e. Venio ad uer. sed si lex Fal. & op. ꝙ nõ dẽt detrahi filio, qa p familiæ erc. actionẽ hoc ꝯsequit, ut debitũ, l. si filia. §. 1. s̃ fa. erc. Ro. dt, ꝙ hic matrimonium erat solutum. Solue uerius, idẽ si ꝯstãte matrimonio, tñ hic agebat actione ex testõ. l. 2. §. idẽ Iulia. s̃. eo. Op. ad uer. ꝙ si ratũ. & nr̃, ꝙ nõ dẽat defendere: immo sufficit, ꝙ p̃stet indemnitatẽ ea forma stiplonis, s̃. ea. l. in pri. Sol. istę stiplones † idem importãt, vt dixi. An aũt possit præcise cogi agere ad defendẽdũ? dic, vt l. sed & hæ. §. præter. s̃. de ꝑc. Veritas tñ est, ꝙ licet ad defendẽdũ teneat, & ad suscipiẽdũ iudiciũ in se, tñ nõ p̃cise cogat. Dic, vt ibi. Venio ad ver. qđ si totã. Dr hic, ꝙ actio iudicati dat ꝯ hæredẽ, in eo, qđ retinuit iure Falcidiæ. Cõtra, immo dat isolidũ, l. si actor. & l. si procurator. s̃. de ꝑcu. Dicit gl. & bene, hic respicit finẽ, qa si solueret insolidũ hæres, reuerteret ꝯ mariũ in ea parte, q̃ fuit sibi soluta. Quærit gl. qd si fuit cautũ? Dicit gl. tũc maritus posset ꝯueniri insolidũ, vel alr̃ si esset cautũ, posset hrs insolidũ conueniri, si fuit p̃ns tpe stiplonis. sed hoc nõ placet gl. per l. si procurator, in fi. de procu. sed Dy. ibi negat dari actionem in dñm ex stiplone interposita p ꝑcuratorẽ. sed ex stiplone iterposita p seipsum ñnegat quo actio det. Alij, vt Iac. de Ra. respondẽt ad q̃õnẽ, ꝙ si esset cautum aĩo nouandi, nõ posset postea ꝯueniri, l. delegare. j. de no. Venio ad ver. sed si prius. e Hic dr, ꝙ q̃ñ ipse vellet agere familiæ erc. non posset incontinenti dotẽ cõsequi. Cõtra, s̃. fa. erc. l. si filia. j. §. j. Gl. dicit, intellige, ꝙ hic matrimoniũ erat solutũ, vel si ꝯstaret, ita qđ vir sustineret onera matrimonij, tũc incõtinẽti dotẽ recuperabit. Quæro, quid ad ꝑpositũ, nõne sol. ma. vir vxorẽ deberet alere intra annũ, vt no. in § exactio. C. de rei vxo. actio. Dñt Doc. intellige, ꝙ hic erat casus, i quo nõ debebat alere: & ideo si aliqđ lucrum erat medij tpis, dẽt esse hr̃dis, sicut qd lucratur ex pacto, l. 2. C. fa. erc. Vide te. credo, ꝙ istę ll. hodie sint correctæ, qa oẽ lucrũ, qđ venit ex dote, vel eius occasione, est aduentitium, & dẽt reddi filię, nõ aũt dẽt esse hæredũ patris, l. 1. C. de bo. quæ lib. Sed de iure antiquo esset distinguendum, aut maritus ab hæredib. patris petit actione ex testõ, & incontinenti põt, vt hic. Aut actione fam. erc. & idem, si matrimoniũ constabat, vt s̃. eo. l. 2. §. idem Iulianus quærit. & l. si filia. §. 1. s̃. fa. erc. Aut matrimonium erat solutum, & tũc aut vir alimẽtabat vxorẽ, s̃m qđ no. i §. exactio. & idẽ, vt hic, & l. 2. §. idem Iulianus. sup. e. Aut eam non alimentabat, & tunc nõ põt incontinenti agere, vt hic in fi. sed hodie secus, vt dixi. Venio ad ver. si forte. dr hic, ꝙ dẽt subuenire hæredi: quæro, qua actione subueniet. Rñ. ꝯdõne incerti, vt in gl. Venio ad ver. qd ergo. Dr. ꝙ † si hæres soceri fierat soluẽdo, põt agere ꝯ mariũ: quæro, qua actione? Tex. hic dicit vtili actione. & satis hoc placet mihi, & hẽt multa remedia. Primo, habẽdo ratũ in subsidium, & ageret actione mãdati, vel negotiorum gestorũ, ar. eius, quod no. sup. e. d. l. 2. §. idẽ Iulianus quærit. Item cum mulier habeat obligata oĩa bona soceri, & socer habeat condictionem incerti ꝯ hæredes soceri, illam condictionem incerti vtilem posset intentare vxor, l. nomẽ. C. quæ res pig. ob. po. Tamen † posset dubitari, quia gl. vr dubitare, an veniant nomina, intentata hypotheca, l. hæredem. C. de hær. act. tamen veritas est, ꝙ veniunt. Posset etiam habere actionem de dote ex equitate huius l. & l. fi. sup. de eo, per quem factum erit.

CONCORDIA.

¶ Pater. Pro concordia aduerte, ꝙ promittens indẽnitatem, etiã si renũciet bene. ficio de fideiussoribus: põt petere prius excuti principalẽ. ita Bar. in l. quæro. ff loc. in l. vnde quærit, p illũ tex. ff. commod. & in l. 1. C. de cõue. fisci debi. lib. 10. p illũ tex. vbi Ale. in addi. ad Bar. q alleg. sibi ꝯriũ in hac l. pt. tu dic saluando Bart. vt per Bal. in l. si pro ea, in 12 q. C. mãd. vbi Bal dicit, ꝙ q̃ñ promittitur p fideiussurẽ excussion, procedit 1. opi. p no. in l. fi. ff. si cer. peta. in l. si stipls. §. si ff. de verb. ob. & d. l. fi. p Bar. in d. l. q̃ro. Si vero reus promittat fideiussori de ꝯseruãdo ipsum indẽnẽ. & tũc ꝑcedat 2. opi. & fuit de mẽte Bar. in p̃dictis locis. vel aliter posset solui s̃m diuersa tpe, vt etiam ex mente Bar. apparet, & ex forma promissionis.

ADDITIONES.

a Pater, Cuiacius lib. 11. obseruat. cap. 19. I.M.
b Ale. Suscipere iudiciũ. Fideiussor indẽnitatis cogitur suscipere iudiciũ, qđ nõ reperies alibi. Alibi dr, qđ talis promittens ẽt iure isto hẽt beneficium excussionis, s̃m Bar. & qđ ibi dixi in l. quæro. s̃. loc. qđ no. vide tñ qđ no. Bar. j. ea. l. An autem promissio ita cõtineat fructus, vel interesse, vide Bal. in l. 2. C. de sent. q̃ sine cer. quanti, nam paria sunt promittere indemnitatem, & promittere defensionem.
* Paris. consi. 72. cir. finem, li. 3. I.M.
c Ale. Iac. de Are. Adde Bal. in l. cum tibi. C. de eui. & de natura fideiussionis est, ꝙ fideiussor seruetur indemnis. Bal. in l. cõstĩonib. C. de vsur. & vide Bal. in rub. C. de verb. sig. in 7. q. & no. quod sicut filius mortuo parte põt accipere dotẽ vxoris suæ, cauendo hæredib. de conseruando eos indemnes, ut hic, istud est verũ ẽt in parte nepotis, si viuo eo data fuit dos. C. de rei uxo. ac. l. unica. §. cumq; ex stipulatu, & ibi Bal. in fi. & l. si filia. §. hoc amplius. ff. fa. erc.
d Alex. Rog. Intelligendo. Et facit iste tex. ad q. si maritus agit ad rem dotalem cõstante matrimonio, & succubuit, an sol. mat. uxori agenti obstet exceptio rei iudicatæ. de quo per Bal. in l. doce. in fi. C. de rei uen.
e Alex. Sed si prius. Ad ista uide glo. & Bar. in l. si maritus. & quod ibi dixi. fa. erc.

LEX IX.

Vir vxori. Licet mãcipia moriantur, æstimõ eorũ certa legata dẽtur. h. d. Op. immo vr, ꝙ mortuis mãcipijs. æstimõ nõ dẽat, l. qđã. §. si tibi. s̃. de leg. 1. Ad idẽ l. Titiæ. §. fi. eo. tit. Sol. hic loquit, q̃ñ legat certa quãtitas pro pretio letur: secus si serui ꝓꝑiũ legaret, quantitate nõ expressa, tit ibi. Et hoc forte voluit dicere Ro. qui dicit certã. Item op. & vr, ꝙ teneantur hr̃des I quantitate non expressa, l. plerunq; & l. res in dotem. s̃. de iu. dotiũ. Sol. intellige, quod decesserunt sine culpa hæredis, seu mariti.

LEX X.

Vxori meæ. Legatum ĩ specieb. æstimatis, & inæstimatis comprehendit res, nõ pretium earundem. h. d. Quæro, quæ ratio fuit dubitandi? Respon. ratio poterat esse, quia illud adiectiuũ, æstimata, refertur ad oĩa præcedẽtia, qđ Iuri. consultus remouet, quia per hoc legatum fundi Corneliani efficeretur inutile. Quæro de vtilitate huius l. respon. vt in gl.

LEX XI.

Si Seiæ. Illud qđ detrahit a collegatario mulieris Falcidiæ noĩe, accrescit mulieri: h. d. No. ex hac l. si vni legat fundus simpr̃, alij vero aĩo cõpẽsandi cũ debito, nihilominus faciunt sibi partes p cõcursum. Scdo no. ꝙ in eo, qđ detrahitur per Falcidiam, non faciunt sibi partes per concursum. Tene menti.

LEX XII.

1 *Adhibitus ad stipulandum dotem, non videtur adhibitus animo donandi.*
2 *Adhibitus ad stipulãdũ aĩo donãdi, si fiat mẽtio mortis, ĩtelligit cã mortis.*

Seia. Adhibitus ad stipulãdũ totã dotẽ, in dubio nõ vr adhibitus aĩo donãdi. Itẽ adhibitus aĩo donãdi, intellr cã mortis, si mortis facta est mẽtio. h. d. No. ex hac l. tria. Primo, ꝙ dicit stipta dotẽ qa per hoc vr legare dotẽ, dixi s̃. e. l. qui ita. Secundo no. 1 † ꝙ adhibitus ad stipulandũ, in dubio non vr adhibitus cã donãdi. 2 † Tertio no. a ꝙ adhibitus ad stipulandum aĩo donandi, intelligitur cã mortis, si fiat mentio mortis, Istos duos passus examinaui in l. q̃ dotis sup. sol. mat. Vltimo signa gl. ultimam, quæ est hic:

CONCORDIA.

¶ Seia Pro concordia aduerte, si mulier adhibet aliquem ad stipulandum dotem reddi in vnum casum tñ. tunc sp vr adhibitus animo donandi. Ita intelligit Bar. in l. cum maritus. ff. de pa. do. in op. & in l. quæ dotis. ff. sol. mat. Contrarius alleg. in d. l. quæ dotis. per Alex. in hac l. Seia. maxime in summario. Soluit Alex. ꝙ in d. l. cum maritus, constabat de mente donandi. Alia sol. posset dari per illa verba in vnum casum tantum: quia ita non loquitur Bar. in hac l. Seia, vel aliter posset solui ex verbis Bar. ibidem.

ADDITIO

a Barb. Tertio no. Et vide gl. in l. fi. C. de don. cau. mor. & Mod. in l. quæ dotis. sup. soluto matrimonio.

LEX XIII.

Qui dotem in pecunia. Si conditio pro parte est possibilis, institui ei pareatur in eo, quod possibile est. h. d. & ẽ notab. casus. Et hunc passum examinaui in l. 3. sup. de condi. insti.

LEX XIIII.

1 *Dicto vnius testis statur, ex dispositione testatoris.*
2 *Testis vnicus facit semiplenam probationem.*
3 *Testis præsumitur iuratus, si reperit scriptum, testis iuratus, & præsente parte, si hoc etiam scriptum repertatur.*
4 *Testator si dixit, volo soluti omnibus debentibus a me aliquid recipere, & de hoc stetur simplici uerbo fratris mei, non pqut, nisi singulis segeratis pro-*

præsumptionibus hoc præsumeretur.
Item valeret fauore piæ causæ.
5 *Legatum incertum valet fauore dotis.*
6 *Captatoria voluntas valet in relictis ad pias causas.*
7 *Dispōne testōris, vel partiū ille, cuius dicto stari dēt, quando iurare teneat.*
8 *Assumptus, & missus a iudice ad referendum, debet iurare.*
9 *Præsentia partis, an requiratur, qñ ille, cuius dicto statur, declarat dictū suū*
10 *Præsentia partis, an requiritur, quando ille, cuius dicto stare debet, refert.*
11 *Præsentia partis licet requiratur, quādo iudex eligit agrimensorē, & eidē dat terminum, vt vadat ad mensurandum: tamen in relatione non.*
12 *Testis pot ſt dictum suum in scriptis redigere, licet iudicem posset eum, & videre, & audire loqui.*
13 *Promissio de stando simplici dicto partis, super damna, & expensas, an valeat, remissiue.*

a **Theopōpus.** a Ista l. ponit vnum notabilem casum, & multi credūt scire, & eū ignorāt, & b sū. h. d. Dicto vnius testis b statī ex voluntate, & dispōne defuncti, cuius solius dispōni stareī. h. d. cōiter. Glo. nsa colligit duo notabi 1 lia. Primo,† ꝙ statur dicto vnius testis, & hoc iō, q̄a testōr sic vo c luit: & sic ñ ob. l. iurisiurādi. c C. de test. qđ i n sit verū. ꝗ. dicā. Scđo 2 no. ꝙ † vnius testis facit semiplenā ꝓbōnem. nec obst. l. maritus, ꝗ. d de q̄ōnib. quare dic, vt ibi no. Doc. & Old. īducūt hāc l. ad q̄ōnē, d 3 reperitur in actis, testis† iuratus, &c. an ex hoc p̄sumatur iuīm inter cessisse? Vř, ꝙ sic, vt hac l. cum sua gl. Tñ dicit ipse, tutius est, ꝙ fiat scriptura ꝑ seipsum. ſ. de iuro testis. Examinemus, an sit verum; & dico, ꝙ ista scriptura ꝓbat iuīm. Qñq;. n. in instro fit mētio de aliquo, qđ est possibile expediri, tunc cū instrm ꝯficiebatur, instrm probat hoc intercessisse, vt no. in l. 1. C. de fide instru & iure hastæ fisc. l. 10. & l. optimā. C. de ꝯhen. & ꝯmit stip. sed nō probat partis p̄ntiā: iō ꝯsulo, ꝙ facias scripturā de iuro, & ꝙ pte p̄nte: sed si scri-
4 ptura diceret, testis iuratus parte p̄nte, &c. sufficeret. † Quæro dixit testōr sic, volo solui oīb. debentib. a me aliquid recipere, vt de hoc steī simplici verbo Titij fratris mei, an valeat istud relictū? Et hic vř tex. ꝙ sic, ꝙ valeat. Videte, in hac q. ꝯsului, & dixi sic, prius est videndum, qđ importet, stetur dicto eius. Rñ hoc est, assertioni eius, l. sciendū. §. dictum, ſ. de ædil. edic. & ideo dico, ꝙ ista volū
e tas est captatoria, e q̄a in secreto alterius volūtatis ꝯfertur tota ista dispō, & iō inualida, l. captatoriæ. sup. de leg. 1. & l. captatorias, de hær. insti. & iō eius dictum nō valet, nisi aliquib. legitimis p̄sumptionib. hoc præsumereī esse verū, l. qđ hæredi. ꝗ. de reb. dub. Nō
5 † obst. hæc l. q̄a loquitur de dote, cuius fauore legatum valet, licet incertū, l. cū post. §. gener. ſ. de iure dot. præterea hic constat eum verum dixisse legitimis p̄sumptionib. q̄a testator dixit, portionib. in q̄b. &c. & ipse declarauit postea, ꝙ filia minor haberet tm̄ quā-
f tū alia. Falluntf prædicta † in relictis ad pias cās, & statur voluntati
6 captatoriæ, c. cum tibi. ext. de testa. † Quæro, cū testōr dixit, g ꝙ steī
7 dicto alicuius, h vtrum ille, qui dicit, debeat iurare, vel non? Et hic
g vř tex. ꝙ sic: dicit. n. iuratus scripsit. Vnde ego dico sic. Qñq; testōr
h dicit standum esse dicto alicuius de eo, qđ ipse testator sibi dixit: & tunc quia dictū illius est quodāmodo testimonium volūtatis defuncti magis, q̄ iudicium deponentis, tunc debet deponere per iurm̄, vt testis, vt hic, & l. iurisiurandi. C. de testib. Qñq; testōr dicit standum esse dicto alicuius, hoc est volūtati alicuius de eo, qđ sibi deponenti videbitur: tūc in isto casu non est testis iste, sed magis quidā arbitrator: iō nō dēt iurare, arg. auth. decernimus nouū: C. de arb. & l. nō ex oīb. ſ. de arb. & hoc est verū, qñ aliquis est as-
8 sumptus a testatore, vel a parte simplr̄. Sed si assumeretur a iudi
i ce dicente, vade ibi, & referas mihi, qđ tibi vř i de tali re, vt medici, cum assumuntur ad videndum tale vulnus, tunc debent iurare, l. ꝯparationes. C. de fide instr. licet ꝯrium noteī in l. iurisiurādi. C. de test. & l. 1. post prin. ſ. de vent. inspic. Contra prædicta facit l. hac edictali. §. his illud. C. de secūd. nup. vbi vř dici, ꝙ qñ a partib.
k assumitur, debeat iurare. k Sol. intellige, ꝙ assumit a partib. de mādato iudicis, vel assumit a partib. hoc agentib. vt iuret, alias secus,
9 vt hic. Itē q̄ro, qñ aliquis, cuius dicto statī, declarat dictum suum, an partes debeant esse p̄ntes? Hic vř tex. ꝙ non. Videte, qñq; ille, cuius dicto statur, dēt solum ferre testimonium de voluntate defuncti, tūc in eius voluntate declarata nō requiritur p̄ntia partis, vt hic. Nec ob. ꝙ pars dēt esse p̄ns, qñ testis iurat, l. si qñ. C. de testi. q̄a illud verum est, qñ persona testis non est approbata: quia de facto ꝯ personam testis posset opponere, sed hic p̄sona testis est approbata, vnde nō pōt opponere, nec ꝯ dictum, nec ꝯ iurm̄, nā nō posset eius p̄ntia trahere in ꝯriam sniam. Nihil. n. de proprio sensu iudicat, sed solum voluntatē testōris declarat. Qñq; statur eius declaratiuni, & de ꝓprio sensu iudicat, & tūc requiritur p̄ntia partis, l. si quis arbitrum ꝗ. de verb. obli. & ibi dixi plenissime, l. mulcta. ꝗ. de ꝯd. & demo. & l. qd si nolit. §. si quid ita. ſ. de ædi. edic. iō q̄a eius p̄ntia posset trahere in ꝯriam sniam, vt ſ. de arb. l. si in tres.
10 Et ꝑ hæc † hēs decisionē ad multa. An qñ nūcius refert, dēat esse pars p̄ns? Certe nō, cū solū referat, qđ factū fuit, & eius p̄sona ap-
11 probata est. Ad idē, iudex † ꝯmittit alicui, vt vadat, & mēsuret illū
l agrum, & referat, dēt ne esse pars p̄ns. Nō, ideo, si ꝯmissione debet esse p̄ns, q̄a pōsset opponere ꝯ p̄sona, q̄a esset suspecta. & debet dare terminus, vt vadat tali die, & tali hora ad agrum. l. 3. C. fin. regū, & l. gñalr, §. pe. C. de reb. cred. sed relationi nō dēt esse p̄ns. Facit qđ dř, ꝙ depositioni pars nō dēt esse p̄ns, sed iuro sic, vt C. de te
12 sti. l. si qñ. Quæro, an † testis possit deponere m dictū suū in scriptis?
m Puto, ꝙ sic, nisi tñ iudex vellet eum videre, & audire loq. bñ posset
n hoc facere, q̄a videbit qua trepidatione dicat, n l. de minore §. tor
o mēta, ꝗ. de q̄st. sed si dictū suū vellet redigere in scriptis, posset, vt
13 hic, facit l. discretis. C. q. test. fac. pos. † Vlt. ista l. facit ad q. de eo, qđ quotidie fit, vt ꝓmitto Titio restitueī dāna, & expēsas, q̄ fieī i tali lite, de q̄b. steī ei⁹ simplici dicto nūqd valet? Pet. ꝙ ñ, vt refert Cy. C. de pac. l. si q̄s i ꝯscribēdo. Dy. ꝙ sic, l. fi. ꝗ. de pt. stip. dic, vt ibidē.

ADDITIONES.

a Ale. Theopompus. Facit ista lex, qđ si vnus testis est approbatus, & datus pro cōfidato ab vtraq; parte, an probet plene. Bal. i l. in bonæ fidei. ver. sed dubitabat de vitio. C. de reb. cre. dicit, aut partes cōsentiūt in p̄sona, & in dicto, aut in persona tm̄. & adde, ꝙ vbi p̄sona est approbata ab vtraq; parte nō reqriī iuīm, ſm Bar. in l. Lucius, in fi. ꝗ. de fideiuſ. qñ aūt dicunt partes, & cōueniūt de stādo dicto vnius an faciat plena fidē, vide glo. & quod ibi Bal. in l. 3. C. de sen. quæ pro eo, quod interest, & vide quod tenet gl. in c. veniens, & in c. licet de testib.

* Singulas q̄ōnes Bar. ꝓsequitur Didac. li. 2. var. resol. c. 13. aliqua ꝑ Ruyn. consi. 19. nu. 5. li. 2. consi. 10. nu. 5. li. 3. Soc. se. l. 2. §. ea. de ver. ob. scripsi cōsi. 73. nu. 14. I. M.

b Io. Tho. Vnius testis. No. ꝙ dicto vnius testis statur in casu isto, & idem tenet gl. in c. veniens, & in c. licet, & in c. cum a nobis, de testib. Adde, an, & qñ partes possint facere, ꝙ stetur dicto vnius, & vide Are. in c. proposuisti. de prob. & in c. qm̄ contra falsam, eo. ti. Lanfr. Brix. in rep. eiusdem, in ver. testes, & Geor. Na. in cle. sæpe, in prin. de ver. sig. addentes in tra. malef. in ver. cicatrix, & ad materiā huius l. vide late Ale. in consi. 54. & per totum, & in consi. 102. uer. sed p̄missis, in 2. vo.

c Alex. Iurisiurandi. Limita, vt per Bal. in l. iurisiurandi. C. de test. si id, quod in scriptis deponit, legat, aliter non valet talis depositio.

d Ale. Ad q̄onem. Adde 1ñ, quod Bal. in proce. ſforum, in prin. in uer. item no. h. d. ꝙ sufficit, si reperiatur in actis, talis iuratus, &c. quia tunc præsumitur iuīm intercessisse in solenni forma, qua dēbat die iurare. Alle. no. hic, qđ bñ no. & facit qđ no. Inno. in c. innotuit, de eo, q. furtim ord. suscep. & quod dicit Bal. in l. 3. in pri. sup. de iureiur. quod sufficit, si appareat de delatione per illum tex. Sed Ant. in c. fraternitatis, de test. ad fi. ait no tenere contra Bar. & Ro. in l. sciendum, de uer. ob. & Abb. in c. tuas, de test. & uide Bar. in l. per hanc. C. de erog. mil. anno. li. 12. & Bal. in l. si quis in aliquo. C. de eden. Scđm idem tenet Bald. in c. 1. §. 3. quid sit inuest. & Bal. in l. gesta. C. de re iud. & Bal. in l. iurisiurādi. C. de testib. & Bar. in l. admonendi, de iureiu. & uide Ant. & Imo. in c. fraternitatis, de test. adde, an si reperiatur in scriptis testes interesse ſm morem, an præsumatur præsentia iudicis. Old. consi. 313.

* Ias. consi. 130. no. 3. lib. 1. I. M.

e Ale. Est captatoria. Ad hoc facit, quod no. Bar in l. si ita scripsero, de cond. & demon. & hoc sequitur Imo in l. captatorias, sup. de hær. insti. & in c. cum tibi, de testamen.

f Barb. Fallunt. Et uide Mod. in l. captatoriæ, de test. mil. & uide in l. si uacātia. C. de bo. uacan. li. 10. * Alc. parerg. li. 2. c. 10. Crauet. de antiq. temp. 1. par. nu. 47. Di. l. li. 3. uar. resol. c. 13. nu. 2. Ias. consi. 147. col. pen. circa med. li. 2. Ruy. consi. 21. n. 1. lib. 2. I. M.

g Prima. Quæro, cum testōr dixit. Adde Ias. in l. admonendi, in lect. in uer. ponderandū, ff. de iureiu. & quod dēnt iurare, facit tex. in c. pastor de excep. tex. in c. continebatur, in uer. firmauerit iuro, de despon. impub. & uide de hoc Bal. in l. eius, de test. Ale. consi. 436. inci. clarissime dñe Vicarie, facit ēt, quia licet aliquid relinquatur conscientiæ alicuius, intelligitur, dummō iuret. Ita Ang. Pau. de Cast. & Mod. in l. de pupillo, §. qui opus, de quib. ibi per Ale. ff. de no. ope. nunc. uide ēt aliquid ꝑ Ale. consi. incip. uiso themate, in consi. inci. uisis uerbis. Ang. in l. apertissimi. C. de iud. per Pao. consi. 51. & sequ. in 3. uol. Ro. consi. 20. Fel. in c. proposuisti, de prob.

h Ale. Stetur dicto alicuius. Quid importent ista uerba, stetur dicto suo, uide Bal. in l. 4. C. de his, quæ pœ. no. & consil. Bar. 168. incip. quidam habens bona cōia, ubi uide, et Bal. in l. captatorias. sup. de hær. inst.

i Ale. Tibi uidetur. Adde quod no. Bar. in proœ. ſforum, in fi. prin.

k Ale. Debeat iurare. Quod uidetur tenere Bal. in l. iusiurandum, quod ex conuentione, de iureiur. et Ant. in c. finem litib. de do. et contu.

l Ale. Rñ. Adde Bal. in l. minori. C. in quib. cau. res. non est nec. et in l. consentaneū ult. col. C. q̄uo, et qñ iu. et uide Bal. in l. hac edictali, et l. his illud. C. de secū. nup. et Bar. in l. qui bona, §. si inf. de dam. infec. et Bald. in l. iurisiurandi. C. de testi. et Ang. in l. 3.

Dec. consi. 426. nu. 24. 25. Soc. sen consi. 90. nu. 17. li. 4. Ias. consi. 12. nu. 7. li. 3. consi. 147. col. pen. in prin. li. 2. consi. 100. col. pen. eo. Ruy. consi. 21. nu 2. li. 2. Didac. li. 2. uar. resol. c. 15. I. M.

m Prima. Quæro, an testis possit deponere. Contrarium tenuit Bal. in c. 3. de testa. et de hoc uide Bar. in rub. de fi. instru. in 3. col. in fi. Ale. in l. legata inutiliter, ult. col. uer. item inducitur iste text. ff. de leg. 1. Roma. consi. 24. inci. pro defensione, in 1. col. Fel. in c. 3. de testib.

n Ale. Puto, quod sic. Sed an possint per procuratorem, vel nūcium deponere, uide Bar. in l. qui bona. §. si alieno. de dam. infec. ubi uidetur tenere, qđ non, et idē tenuit Bald. in rub. sup. de iureiur. et Ant. per illum tex. in c. licet, de testib. sed Ioā. And. in c. ut circa. de ele. in 6. in nouella, tenet contrarium, et ita ēt fuit decisum per Dom. de Ro. et alias uidi consi. Lud. pro ista parte, et cum Bar. hic concordat Bal. in l. iurisiurandi. C. de testi. et Bal. in l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. in uer. sequitur uidere, et Imo. no. in c. de testib. ext. de testib.

o Ale. Dicat. Sed an procurator sp̄alis possit ferre testimonium ueritatis pro domino. dic, ꝙ non, ut uoluit Ant. in c. licet ex quadam, de testi. et hoc dixit dictum do. Bar. in l. qui bona, §. si alieno. de dam. infec.

LEX XVI.

Licèt placeat. Si res obligata in dotem detur, & dos legetur, non debet ab hærede lui. h. d. Dic, vt in l. 1. si res. sup. de leg. 1.

LEX XVII.

Qui dotem a matre. Non est verisimile testōrem velle grauare hæredem duplici præstatione. h. d.

LEX

LEX XVIII.

Vxori. Si testor legat vxori, quæ sibi dedit, vr dotem legare.h.d. No.ex princ. q si pmitto tibi reddere quod mihi dedisti, q venit id, quod dedisti ob causam, si tamē sum obligatus ad reddendum, sed secus si non sum obligatus ad reddendum, vt si mihi dedisti ex causa emptionis, vel alia.

TITVLVS QVINTVS.

De optione legata.

LEX PRIMA.

1 *Eligere habens pauperes, & inter eos bona testatoris distribuere, non potest vnum eligere.*

a **Diuus.** a Optionis legatū pluraliter ꝯceptum refert ad tria.h.d. Hæc l.legit in gl.duob.mod.& q̄ li bet lec.est no.qd dic, vt in gl. Op.q vnus tm̄ possit eligi, vt oib.legib. huius ti. Rñ.ibi loqt, q̃n relinqt optio serui i singulari: hic vero loqt, q̃n legat optio in plurali. Et sic no.

b q si testator iubet † sua bona distribui inter pauperes eligendos p

1 talem, quod ille non pōt vnum eligere,ᶜ & dare ei omnia, arg.ſ.

c de ann.leg.l.3.arg.huius l. Secundo modo legatur, vt in gl.

ADDITIONES.

a Alex. Diuus, sed an legatum optionis dicatur genus, vel species, vide Bal. in l.fi. §.fi.C.communia de leg.& ibi etiam dicit, quid si in electione fuit error, an possit tacito consensu confirmari.

b Pom. Et sic no Refert, & sequitur Bal.in l.1.C.de sac.san.eccl.tñ cōcordat Bar. cum Pau.de Cast.consi.266.de cuius veritate vide ibi Mod.in l.vnū ex familia.§.sed & si fundum.ff.de leg.2.et Alex.et Doct.in l.quidam.§.pen.ut. de leg.

c Alex.Vnum eligere. Si aliquis est grauatus distribuere inter pauperes, nō potest vnum eligere, et omnia et dare. Adde Bar.in rep.l.1.de sac.sanct.ecc. Adde Paul. de Cast.consi.146.

LEX II.

1 *Electio est legatarij in legato generis, quando testator de certo non sensit.*

2 *Legatarius non potest optimum eligere.*

Quoties. In hac l.ponit quādo relinquitur optio, vel electio. Itē qs eligat, q eligit, qd si electio non valeat,ᵃ & quādo debeat electio fieri, & hoc vsq; ad l. mācipiorum.

1 † Ad prima duo dicta q̄ro, vtrum hodie in g̃nc legato, sit legatarij electio: In hoc fuerūt opi.inter glo.q̄ recitant hic, & in l.hēredes.§.si incerto.ſ.famil ercis.& ſ.de leg.1.l.legato g̃naliter.dic, vt ibi, ga veritas est, q electio est legatarij, si testator de certo nō sensit.

2 † Sedo q̄ro, vtrū legatarius possit eligere optimū? Rñ. Roger.q sic, q̃n expresse est relicta optio, secus si seruus est relictus g̃naliter, & sic optio est relicta tacite, l.legato g̃naliter.ſ.de leg.1.& sic tenet gl.1.qui, & a quib.l.3. Contrarium tenet gl.ᵇ hic, & bene per

b hanc l. quæ æquiparat ista legata.l.legatum optionis, & legatum serui generaliter, & alleg.l.fi. in §.1.C. communia de lega.

ADDITIONES.

a Alex.Non valeat. Electio nulla ius electionis non tollit, et facit ad id, qd not.In. in c.in literis.de off.deleg.vt ref. Bal.in l.si vt proponis.C.quomodo, et quando iu.qui vult, quod si data est potestas alicui eligendi officialem, q si elegit illum qui non poterat eligi, q potest iterum eligere, et ponunt Can. in cap.super gratia, & refert et in c.si compromissarius, de elect.in 6.et vide Bal.in l.post aditam.C.de impu. Adde, an cum prima electio est nulla, iterum possit fieri alia. Ro.consi.113. Et an cum electio in parte fuit nulla, in totum vitietur, vide eundem consi.66.

b Alex.Contrarium tenet glo. Et adde, q contra Bar.etiam tenet gl.in d.l.fi.§.1.C de leg.et ibi sequitur etiam Cy.et habetur per Imo. in l.legata.sup.de leg.1.et per Bal.etiam in l.fi.§.1.

1 *Electio debet fieri de rebus, quæ in hæreditate reperiuntur.*

2 *Electio si non valuit, quia non congrue facta, potest iterum eligi.*

3 *Pauperes si eligi debent, & eligatur incapaces, an iterum eligere debens, possit eligere.*

4 *Peccatum si est in forma electionis, etiam scienter, perinde est, ac si electio non est facta.*

5 *Eligendi potestas si est data aliquibus, & electio non valuit, an & quādo poterunt iterum eligere.*

6 *Electionem habere iure suo, vel iure alieno, quomodo intelligatur.*

7 *Eligēdi ius quis hēat iure suo, vel vt minister alterius, qualiter cognoscat.*

8 *Statutum conditum a prioribus habentibus arbitriū, quando possit per successores reuocari.*

Data igitur. No.q dēt eligi de reb.hǣditarijs. Itē oportet, q sit de eo g̃ne, de quo data est electio, & si electio nō valet, potest iterum eligere, & hoc si fecit ignorāter secus si scienter. Op.de l. Titia.§.1.ĵ.de au.& arg.leg. vbi dr̄ res hæ

1 reditariæ non possunt eligi. Sc.illud † verū, q̃n in hǣditate de illo genere non reperiatur: hic vero loquitur, q̃n sub illo g̃ne in hǣditate reperitur, & sufficeret reperire vnū, vel duo de illo g̃ne, vt ĵ. eo.l.si tibi.§ 1.& l.si optio. Secundo pro declaratione l. dr̄ hic, si ñ valuit electio, potest iterum eligere, si ignoranter eligitur, secus si scienter: & sic loquitur, quando electio non valuit, ratione rei ele-

2 ctæ. † Quæro, quid si electio non valuit ratione electionis non congrue factæ? Resp. ondem, q electio non consumitur, vt inf.eod.l.

3 si tibi.§.vnius.fin lect.gloss. † Quæro, quid in electione persona-rum, vt iussit testator bona distribui inter pauperes eligendos per

a suos fideicommissarios, & fideicommissarij eligāt pauperes inca

b paces, an est consumpta ᵇ electio? Respon.aut elegerunt scienter, aut ignoranter, vt hic dr̄.pro hoc, ex.de electio.cum in cunctis.&

c in Auth.de sanc.episc.§.si quis autem citra memoratam. Posset

4 † quæri, q̃n est peccatum in electionis forma, vt dixi ſ. proxim. in prin.l.vtrum dēat distingui, scienter, vel ignoranter male elegerit. Vr q sic, vt in ca.quia propter, ext.de elect. Sed ꝯtrarium crederem, quia q̃n est peccatum in forma electionis, perinde est, ac si electio non esset facta, l.quid tñ.sup.de arb. Non ob.d.c.quia propter.quia

5 hēt locum in sua mā, non in ista. † Vltimo Docto inducunt ad qōnem, concessa est quibusdam ptās eligendi, modo illi elegerunt,

d & non valuit electio, an poterunt iterum eligere?ᵈ Dy.& Iaco.de

e Are.ponunt istam q.in l.serui electione,ᵉ ſ.de leg.1.& Cy. C.de ꝯ hen.emp.l.fi.in 7.q. Guil.ponit in l.qui per salutem, ſ.de iui eiu. Et

f in hac q.placet opi.Petri, qui ꝯcordat cum Iaco.de Are in d.l. serui electione, vt distinguamus, aut electio tenet, & tūc sunt functi offō suo, & iterum non poterunt eligere, l.iudex.de re iud. Aut electio non tenet, & tūc aut hēnt electionem iure suo, & iterū poterunt eligere, vt hic: aut hēnt electionem iure alieno, & tunc, aut fuit peccatum in forma electionis, & iterum poterunt eligere, p-

g inde ac si non elegissent, l.quid tñ.ſ.de arb. aut fuit peccatum aliter, & tunc licet electio non valeat, iterum eligere, non possunt, l. præses & l.si vt proponis:C.q̄ ñō, & qō iud. vbi iudex delegatus si

h fert sñiam nullā, non poterit iterum iudicare.ʰ Prædicta verba debēt intelligi in eo, qui habuit electionem iure suo, & electio non valuit sine sui culpa, qui ignorāter elegit non capacem, vt dixi. Itē p̄dicta vera sunt, si est data ptās eligendi potestatem, secus si dixit, prouidendi: quia tunc vr̄ non prouisum, donec potestatem habeamus, & ita dixit Inn.ex.de off.deleg.c.in literis. Sed iuxta prædicta

6 quæro, † dixi, aut habebat electionem iure suo, aut alieno: quæro, quid est hoc dictum? Dic, ista verba debent intelligi sic, suo iure, q̃n ius eligendi in eorum persona resideat: iure alieno, quando faciunt ex vigore iurisdiōnis alterius, tanquam ministri, vel alterius tanquam delegati. Vel vt verius loquar, alij eligunt per eos, l.1. §.

7 cui mandatam.ſ.de off.eius, cui mandata est iurisd. † Quæro, qualiter cognoscetur, an quis habuit ius eligendi iure suo, an sit minister alterius? Resp.aduertenda sunt verba statuti, vel reformationis dantis potestatem, q̃n.iue sunt uerba expressa, quæ dicunt, Cōcedimus talibus ius eligendi, nec vlterius limitant, & tunc transfertur in eum ius eligendi, & habet iure proprio. Sed si dicunt, eligimus illum quem nominauerit talis: tūc, illi sunt nudi ministri, l.vtrum,§.j.de reb.dub.& ponit Inno.ext.de elect.ca.ne pro defectu.in 2.glo.item dēbs aduertere verba, si quidem reformatio diceret, & illud, quod fecerit, valeat, & teneat authoritate præsentis consilij, & tunc apparet, q illi non hēnt authoritatem a se: sed consilium facit per eos, vt in proœ. Inst. circa medium, ibi, authoritate nostra leges componerent. pro hoc magis expressum, ext.de cle. ægrot.ca.j.lib.6.d sup.neg.prœl.c.j.in cle. Si vero essent verba dubia, & ambigua, vt puta dicit, & tales eligāt Ptātem, hic est aduer

i tendum, si quidem ⁱ committitur ipsis personis vnus actus tm̄, vt puta electio ꝑñtis Ptātis, in dubio dēt intelligi, q faciant authoritate cōmuni, & ipsi sunt tāquam ministri: sed si committeretur vlterius, vt puta, q priores ip possint eligere Potestatem: tunc in dubio vr̄ eis concedi ius eligendi, iure proprio. Ratio, quia iurisdictio ꝓpria, & ordinaria non consueuit concedi in vna re particulari, sed in quadam vniuersali administratione, vt probatur in l.fin. C.vbi, & apud quem.& de off.pręfec. vrb.l.1.in princ.& l.1.C.ne fil.pro patre, & in prima constitutione Digestorum §. penult. vbi facit

Doc.

ADDITIONES.

a Barba.Et fideicommissarij. Et vide Doc. in c. Cumana, & in c.cum in cunctis, de elec.& sic si iudex tulit sententiam, an potest iterum iudicare, vide Bal.in titu.de sen.& in addit.Spec.* Cian.consi.62.Ruy.consi.142.nu.1.lib.4. I. M.

b Alex.An est consumpta. Vide Imo.in l.serui electione.§.1.in prin. de leg.1.ad fi.

c Posset. Itaq l.si vnquam.in verbo reuertatur.nu.377. I. M.

d Alex.Iterum eligere. An electio semel facta si non valet, iterum fieri possit, habetur per Bal in l.qui per salutem.sup.de iureiur.

e Alex.In l.serui electione. Et istam q. vide ibi per Ray.Bal.& Imo.& ibi etiā habetur per eos, quid si electus renunciauit electioni, an iterum possit eligi, & videt idē dicere, quod hic dr, & vide Io.And.in c.si compromissarius, de elec. in nouella.in 6.& de q. Bar.hic hr per Io.And.in c.grandi.de elec.in 6.sed pone, quod vltra electionem requirebatur confirmatio, & in electione nihil fuit oppositum, an in confirmatione poterit opponi. dic secundum Imo.quod non, in c.cum dilectus.de elec.& in c.1.de causa pos.& proprie.

f Barb.Petri, qui. Et no.pro dicto Sal.in d.l.si vt proponis.& in d.l.iudex.contra tenet Io.Cal.in c.qualiter.el primo.de accu.& vide Io. de Imol. in d.c.in literis.& contrarium est casus in c.quia p.p.de elec.coniuncto cap.si compromissarius.eo.tit.lib.6.vbi verbum, eligendi, vt intelligendum s̄m sex, d.c. quia p.p. vel istem illa iura probant, q non est bona ista differentia, & vide Innoc.in c. in literis.de off.deleg.& in c.1.de re iud.& Io.de Imo.in d.c.in literis.

g Alex.Perinde ac si non. Et ad hoc vide quæ no.Bar.in l.absenti.de do.& Can.in c.accedens.de preb.

h Alex.Iterum iudicare. Per Bal.in l.si vt proponis.la prima.C.q̄ñō, & q̄ñ iud.

i Barb.Si quidem. Et vide Bal.in l.absenti.de dona.

* Felyn.in c.cum accessissent.nu.9.de consti. I. M.

doc. iudices in scholarib. & intelligũtur iudices ordinarij, qa vt eis cõcedit, secus si particulariter, vt dixi. Et pro hoc vr casus in c. cum aliqb de resc. in 6. Prædicta sunt multum notanda, non solum ad ea dicta sunt, sed ēt ad alia. Pone priores † hẽtes arbitrium fecerunt vnum statutum, an sequẽtes possint aliud reuocare? Rñ. si qdem priores fecerunt ex eorum officio tanq̃ priores, quia erat eis cõcessũ tunc sequentes priores pñt reuocare: si vero fecerũt ex authoritate adunãtię, & sic nõ fecerunt tanq̃ priores, imo adunãtia dr̃ fecisse magis p priores, & tũc sequẽtes nõ pñt reuocare, sine authoritate adunantiæ. Vltimo vide gl. q̃ incipit, qa non tenuit ipso iure, ibi ar. ꝯ. inf. de reg. iu. Rñ ibi, tenuit sñia ipso iure, alſ esset idem, ꝙ hic, l. præses, & l. si vt proponis. C. q̃uo, & qñ iu. Dy. no. tex. ibi, si ante. quia est notandus.

ADDITIONES.

a Iudices ordi. Doctor est iudex ordinarius in scholares, & Adde Bal. in auc. habita in vlt. col. C. ne fil. pro patre, & Bar in l. si. ad fi. C. vbi, & apud quem, latius per eũ in l. ambitiosa, in vl. col. ꝟ. de decr. ab ord. fac. & Bal in l. imperium in 3. col. de iurisd. om. iu.

b Ale. Rñ. Pro priorib. terrarũ, vel ciuitatum, adde ꝙ no. Bar. in l. si hoiem, ſu. mã. an aũt priores possint facere contra statuta per adunãtiã vide not. Bart. in l. 4. C. de naut. li. 12. & ad Bar. adde id, ꝙ ht̃ p Gui. de Sux. de Iust. C. consti. super ver. ratas in ver. priuilegiũ. eo ti. Bar. in q. nec. adunantia generalis.

c Vlt. Vide gl. & adde quæ no. Bal. in l. digna vox. C. de legib. vbi ponit, an successor possit infringere facta prædecessoris, & ēt est uidendum ꝙ no. Bar. in l. oẽs populi in 5. q. prin. in ver. quæro vsque ad quod tps, sup. de iu. & iu. & in l. stipulationũ aliq. in fi. prin. de ver. ob. & hic adde no. per Imo. post Bal. & Ang. in l. ex facto, de vulg. & pup. & adde an successor debeat seruare facta prædecessoris, Bal cõ. 241. lib. 3.

LEX III.

Scilicet. Tene bene menti istum casum, quia notabilis est ibi, si ante.

LEX IIII.

1 *Electia vt teneat omnes debent exhiberi.*

2 *Hæres vt exhibeat res, ex quib: electio fieri dẽt, potest conueniri actione ad exhibendum, vel ex testamento.*

3 *Verba testi qual ter quis dicatur scire, vt super ipso testõ possit transigi.*

Scyphi. Añ exhibitionem rerum electio non tenet, nisi legatarius fuerit sciẽs. h. d. No ꝙ oẽs dẽnt † exhiberi, alias contigẽti nõ p̃iudicatur. Qua tit gl. † qua actione põt conueniri hæres vt exhibeat, dicit gl. actione ad exhibendum, vel actione ex testõ, vt ꝟ. eo. l. si tibi, §. fin. Quæro, quot requiruntur, vt electio valeat? dic, vt no. in l. serui electione, ſ. de le. j. Quæro, vtrum hr̃s dẽat esse p̃ñs, vel saltem monitus? Cogitabitis. † Vltimo ista lex facit in ar. ad q̃onem, dr̃ in l. de his, ſ. de tran. & l. j. quemad. test. aper. ꝙ de his controuersijs, quę ex testõ dependent, non põt transigi, nisi inspectis & cognitis uerbis testamenti: quæro quid si non inspexit, adhuc tñ bñ sciebat quid in testõ continebatur. Hic vr̃ tex. ꝙ sufficiat vt hic in fi. ibi, cum sciret. Ad hoc facit l. scire. de legi. vbi scire est vim. & mentem, non verba tenere, dixi in l. qui Romæ, §. duo fratres, ꝟ. de ver. ob. tene menti.

LEX V.

1 *Legatario optionis statuitur terminus ad eligendum, quo elapso re non existente integra, eligere non potest.*

2 *Officium iudicis imploratur in casu huius legis, & ad cuius petitionẽ, n. 7.*

3 *Officium iudicis, quãdo imploratur in casu huius legis, summarie, & de plano proceditur.*

4 *Electia non est consumpta, si post terminum assignatum eligere dẽnti, hęres non vendidit sed pignorauit.*

5 *Testes non possunt produci post terminum datum ad producẽdũ, nisi parsiurat ad se de nouo peruenisse*

6 *Terminus assignatus a iudice in dubio intelligitur perẽptorius, & maxime quando apponitur comminatio, quod post terminum non audietur.*

1 Mancipiorum. † Legatario optionis terminus ad eligẽdum statuit, quo elapso eligere ñ põt, si res non est integra. h. d. & est bona lex, & mẽti tenenda. Aduertẽdum est ad hãc l. & circa eam primo oppono, C. vt nemo inuit. agen. l. j. So. illud, ꝙ ibi dr̃, fallit ex causa, quæ ponitur hic in tex. 2 † Quæro, quo iure petatur a p̃tore, vt istud decernat? Rñd. iudicis offi. implorat̃, qa verba dirigũt ad iudicẽ. l. ꝙ si minor. §. fi. ſ. de mi. 3 dicam in l. 3. ꝟ. de ali. leg. † Quæro, vtrum istud offm̃ imploretẽ dato libello ordinario? puto, ꝙ non, imo fit summarie, & de plano, qa cum statuiẽ terminus actori ad eligẽdum, tenet Dy. ꝙ fiet sine cãæ cognitione, ita tenet in l. Titia. inf. de acc. & ĩ c. indultũ, ext. de re. iu. lib. 6. l3 qdã moderni aſr dicãt, vt refert Cy. ĩ l. si ea. C. q acc. ñ poss. Sed op. Dyn. plus pl3. Primo, qa tex. simpl̃r loqt̃, nec dicit de cãæ cognitione. Scd̃o, qa est cã manifesta, qa hr̃s durãte electione non poterit de familia disponeř, iõ non indiget probõne, l. j. ĩ prin. 4 cũ si. de ex. etc. Quæro, † pone ꝙ in decreto fuit apposita cã, ne vẽdõ impediatur post tp̃s, mõ hr̃s non vẽdidit post tp̃s, sed pignorauit, an pp hoc electio sit consumpta? hic vr̃ tex. ꝙ sic. Contrarium vr̃ dicendum, vt ſ. de reb. eorum, l. si pupillorum, §. si p̃tor. Rñ. ad hunc text. qa hic in decreto non fuit cã limitata, ut hoc fieret pp vẽdõnem tm̃, sed simpl̃r fuit dictum, & illa verba in principio nõ sunt decreti, sed quædam rõ Iuris. Vltimo ista lex facit ad q. Iudex 5 statuit parti terminum † ad producendum testes, an potest post ter 6 minum producere? & Ia. de Are. dicit, aut parti aduersæ nihil deperijt, quia pars aduersa hẽt p̃bationes ꝯ illa, & testes, elapso termino, sicut eo pẽdẽte, & admittit, alſ nõ, vt hic, & refert Cy. in l. si ea. in fi. C. q acc. nõ poss. ibi tangit̃ p gl. & in l. iudices. C. de iu. & p Dy. in c. indultũ ext. de re. iu. lib. 6. Sed nos hẽmus tex. in sit̃. ext. de excep. c. pastoralis, vbi nõ põt p̃ducere, nisi iuret ad se de nouo peruenisse, & facit c. cum dilectus, ext. de fi. inst. Præterea distinctio Ia. nõ p̃bat̃ hic, qa qcqd aduersa pars ĩcipit facere, & aliquo mõ de bonis suis disponere, nõ admittit iste ad eligẽdum post terminũ, ita in iudicium quocũq; mõ pars aduersa incipit hĩc agere nõ audiet̃ iste post terminũ nisi iuret iste ad se de nouo peruenisse, vt ſ. di b xi. Vltimo no. bꝙ † iste terminus datus a iudice in dubio intelligiẽ 6 peremptorius, licet nõ sit dictũ, ut hic, vel certius eo ipso, ꝙ iudex in termino ponit comminationẽ, vt qa dicit, alſ post terminũ te ñ audiemus, hẽt nim perẽptorij, vt hic, & l. peremptoriũ. cũ l. seq. p̃cipue in l. nõ nunq̃, de iu. Dixi plene in l. si finita. §. Iul. ꝟ. de dã. infec. 7 † Quæro, ad cuius petitionẽ põt exerceri istud offm̃ iudicis? Rñ ad petitionẽ hr̃dis, vt hic. Item ad petitionẽ alterius legatarij. l. si tibi ꝟ. eo. Item ad petitionem emptoris hereditatis, vel alterius, cuius interest, vt ꝟ. eo. l. si optio. §. fi.

ADDITIONES

a Ale. Vltimo ista facit. Datus est terminus ad probãdum, an eo elapso amplius audiatur, & sic an testes, & instra possint produci. Ad ꝙ no. in c. corã fœlicis, de ref. in inte. & in cle. sæpe, de ver. sig. & ad illud bene facit, an. & q̃uo possit mora purgari, & vide q̃ scripsi ĩ l. si isulã, de ver. ob. & qñ dicat̃ factũ ius deterius est bonus tex. in l. si ex nox. cau. agi. & in l. 2. §. defendi, ex quib. ca. in pos. ea per In. in c. cũ in ma. qui ma. ac. pos. & vide in seq. apos. contrariũ vr̃ tenere Bar. in l. si. sup. de fer. & fin. j. eo. & adde, ꝙ to. Fa. In. de exc. iu. §. qui ãt dicit, ꝙ siue sit tp̃s statutũ a l. siue ab hoie, si de nouo peueniẽt p̃bõnes ad notitiam volẽtis opponere, ꝙ ẽt post tp̃s opponere põt, l3 Spe. in ti. de exc. §. vidẽdum, tenuerit cõtrarium in tpe p̃fixo ab hoie, & prædicta vera p̃terq̃ in cã tutelari. Nã post terminũ nõ admittit̃ excusatio, ẽt si de nouo peueniat ad notitiam, vt no. in §. q. aũt, & ibi Ioã. Fa. & istis adde Bar. in l. admonendi, sup. de iureiu. an ãt testis admissio post terminum saltem faciat indicium, vide Bar. in l. 2. in fi. inf. de ap. reci. & hic adde mod. Inst. de ac. §. si minus, & per Im. post Bal. in l. insulam, in 5. E. l. regulæ affirmatiuæ, de ver. ob. vbi tenet contra Bar. hic, & sup. scripsi post Imo. in l. si insulã, & Ang. & Imo plene ĩ l. quandiu. in ix vlt. de acq. hær. & vide casum, in quo ẽt post terminum põt examinari testes, ẽt qui non iurauerunt in termino, vt per Bal. in add. Spe. in ti. de sen. & adde ad materiam Bar. in l. 1. C. de feu. aduer. fil. li. 10. & Bal. in l. si. sup. de fer. in ver. scd̃o principaliter quæro, vbi refert Cy. hic in add. & vide Raph. ibi. s. in d. l. si. qui dicit fuisse dictũ originale tac. de Are. in l. cũe if. de adul. vide Raph. in d. l. si. ꝙ probõ sine dilatione facta valet, vt ẽt tenet Bar. Bal. & Ang. & ꝙ probatur per iurm, concludit hic Bar. & Bal. in l. 2. sup. si quis cau. & ibi late per Ang. & per eum in l. si. sup. de ferijs, & per Spe. in ti. de dilatio. ad fi. & est casus sin. in l. si. inf. de bo. aut. iud. pos. & ibi habes post tex. in l. scire oportet §. sufficit. de exc. tu. In no. in c. de causis, de testi. cũ si. & uide ad hanc materiam Bar. & post eum ibi Sal. Bo. & Raph. in d. l. admonendi, adde, an si est datus terminus ad probandum, eo elapso probari possit, Sal. inter consi. Bal. cons. 227. 2. li. & ibi qui. l. de termino cõuentionali, an eo elapso possit probari, & vide omnino Card. consi. 203.

Pom. Vide Ale. in l. si insulam, in hoc refert Ang. & Bal. ff. de ver. ob. Fel. in c. licet causam, de prob. Ro. consi. 225. Car. consi. 21.

Boer. q. 352. nu. 12. Cast. in l. admonendi. nu. 8. de iureiur. I. M.

b Ale. Vlt. no. Adde quæ no. Bar. i l. si. tu. de fer. & in l. si finita. §. Iulian. de dam. inf. adde ꝙ dixit glo. in c. 1. in ver. absentia, de ele. in 6. ꝙ terminus præfixus hẽt vim peremptorij, & dicit Bal. in d. l. si. de fer. ꝙ valent p̃bõnes admissæ post terminũ, si nõ fuit oppositũ, et dicit Inn. ꝙ post terminũ legis, vel statuti pars non põt moram purgare, secus post terminũ iudicis, vt ipse no. in ca. fi. qui mit. ad pos. et Bal. in auth. ad hoc, de vsu. et idẽ Bal. in l. diffamari. C. de ing. manu. et vide tex. in cle. 1. de prob. dicit tñ Bald. in l. tres, in fi. q̃uo, et qñ iudex, ꝙ si datus est terminus ad articulandum, cum protestatione saluo iure declarandi, ꝙ post terminum põt declarari, et de hac materia, vide per Mod. in §. si minus. Instit. de act. et dicit no. Bal. in l. peremptorias, in ver. quæro si iudex. C. sen. rescin. non pos. ꝙ si iudex parte præsente, vel citata admisit probõnes post terminum, ꝙ valent tales probõnes, vt hic. Adde Bal. in auth. ei, in fi. de temp. app. adde videnddum Old. consi. 3. vbi dicit, ꝙ hic fuit simplex terminus, non peremptorius.

LEX VIII.

Si tibi. a Quæro, vtrum elapso termino possit legatarius eligere. Certe, nõ quia statim alij serui termino elapso sũt effecti legatarij, & sic res non est integra, & appellatione certorũ omnes continentur, vt ꝟ. eo. l. cum optio.

ADDITIO.

a Ale. Si tibi. Adde no. Bar. in l. si insulam, in 3. q. de ver. ob.

1 *Legatum optionis habetur ut purum, quando in hæreditate non reperiũtur nisi tot, quot debent eligi.*

2 *Si in sacculo, ex quo consiliarij extrahuntur ad officium, unus tantum reperiatur, ille censetur electus absque eo, quod extrahatur.*

Si ex quatuor. a Falsa demonstratio legatũ nõ vitiat h. d. No. † ꝙ qñ in hr̃ditate nõ reperiũtur nisi tot, quot dẽnt eligi, legatum ht̃, vt purum. Simile ꝟ. eo. l. si optio. Hoc inducit Ia. de Are. ad q. qñ † extrahuntur brixali de sacculo, & in fine sacculi reperitur vna tñ schedula scripta, item reperit̃ tñ vnus capax in consilio ad eligendum, qa alij capaces suas schedulas habuerũt. Certe ad eum spectabit electio pure, nec erit necesse, ꝙ de sacculo extrahatur, cum vnus tñ consiliarius capax reperiatur, per hanc l. & l. si optio. ꝟ. eo. tene menti.

ADDITIO.

a Poma. Si ex quatuor. Bene facit l. 2. de li. et posth. et quod no. Bart. in l. qui Romæ §. duo fratres, in 6. q. de ver. ob. in l. quamuis. C. de fideic. Bal. in l. liberto. C. de ope. li. quod vult Ang. in l. 3. et Imo. ibi. C. de legi.

1 *Voluntas eligentis potest mutari, quando electio peccauit.*

2 *Commissia si est facta duob. fideicommissarijs, quod eligant pauperes debent simul eligere.*

a **Vnius.** No.tex.ibi,qa nõ videor. Dr hic,si non mutassem volũtatẽ,q̃ro.ex qua cã põt mutare. Gl.assignat plures cãs,quas uide,& gl.signa,& no.i l.serui electione,s̃.de leg.j. Itẽ est alia s.si electio fieret sub cõdõne,l.actus lĩmi.j̃.de re.iu. Et ex 1 ista gl.no.q̃ tqñ electio peccauit in forma.põt mutare voluntatẽ. Dixi s̃.e.l.2.§ i.Iac de Are.& Old.intelligunt.q̃ hic p̃t mutare volũtatẽ,qa cũ electio fuerit cõcessa duob.debuerũt eligere simul,& vnã,& eligendo separatim non v3,sed p electionẽ factã postea ab altero ɔfirmaĩ,l.p fundũ,s̃.de ser.ru.p̃d.& ar.j̃.e.l.seruo gñalr. 2 †Et p b hoc hẽs.si est cõmissum duob.fideicõmissarijs,q̃ eligant b pauperes,dẽnt simul eligere,aĩs primus põt mutare voluntatẽ,secundus eligat,& pro hoc.j̃.e.l.seruo gñaliter. Vlt.vide glo.in vers. nõ possum.ibi,l.2.§.fi.&c. Solue,vt ibi,& j̃.de re.iu.l. in negocijs. Vel hic non tractatur de nouo consensu adhibendo,sed de veteri conseruando,s̃m Old. Et de hoc dixi vobis,s̃.eo.l.scyphi.

Si rerum Vt fiat exhibitio,potest agi ex testamento ad exhibendum,h.d.

ADDITIONES.

a Io.The.Vnius.Et an vnus poterit confirmare electionem alterius,vide Bal.in l.fi. C.de auth.præs.& l.si fundum.præal.Ang.& ad d.Bar.hic,vide Are.in c.post cessionem,de prob.ibi,quod vbi actus potest stare in suspẽso,si actus fiat a prin.nullus,ex postfacto potest reconualescere,& ita ponderat Bar.hic velle.

b Et per Mar.Soc.sen.consi.11.col.1.in fi. I. M.

Cum ita legatur.

Quæsitum. Cui est legata optio.nõ p̃t eligere seruũ pur vel sub ɔdõne manumissi,nisi ɔdõ defecerit.h.d.Opp.de l.si dño.s̃.de le.j.& j̃.e.l.si Eros.Sol.aliud est seruũ alterius esse legatũ,vt in ɔ̃rijs,aliud libertatem seruo legatam, vt hic.Rõ est fauor libertatis,plenius dixi in l.si domino.s̃.de le.1.

LEX X.

1 *Legatũ optionis quantũ ad ius est purũ,quãtũ ad rẽ eligẽdã est condõnale.*

a **Si Pamphilo.** a Ius electionis relictũ seruo ɔpetit eius dño post manumissionẽ,si vult,si nollet tunc ipsi seruo manumisso licet petere.h.d.Op.ex t.gl.dr hic,q̃ seruo manumisso eligit dñs.Contra.ista electio adhr̃t seruo,ita q̃ nõ b trãsit ad dñm,vt j̃.de ver.ob.l.si stipulatus fuerim illud. b in prin. So.illud verũ seruo existẽte seruo,secus eo manumisso,vt hic.Rõnẽ ibi dixi.Itẽ op.Inst.de hær.inst.§.alienus. So.ibi ĩ hr̃ditate,ĩ qua tp̃s aditionis ĩspicit:hic uero ĩ legato optionis ĩspicit tp̃s, quo dies legati cedit.Itẽ op.fortiter,aut tu dicis legatum optionis esse purũ.& tũc indistincte q̃rit dño,ita q̃ nullo mõ seruo,qa ĩ p̃sona dñi cedit dies legati. Aut dicis eẽ ɔdõnale,& tũc ĩdistincte q̃rit seruo ita q̃ non dño,l q̃ legata.j̃ de re.iu.& l.si post.§.fi.j̃.e,ñ dies le.ce. Dicit gl.in ver.duæ p̃sonæ, legatũ optionis, vel ĩgñe est cõdõnale quo ad optionẽ,sed purũ quo ad seruũ,vt j̃.q,& a qb.l.3.Ista gl.et 1 tamt,qa voluit dicere totũ eɔ̃,qa †legatum optionis q̃tum ad ius eligendi est purũ,iõ cedit a die mortis, sed q̃tum ad rem ipsam ẽ cõdõnale,l.3.q,& a qb.& iõ qa non est oĩo purum nec oĩo cõdõnale, eligit media via,vt electio competat dño,si vult,alias cõpetat seruo manumisso,ita dicit gl.& Dy.& bene.

ADDITIONES.

a Si Pamphilo.Mod.Paris.de diuid.& indiuid.par.2.nu.16. I. M.

b L.si stipulatus fuerim illud.Vel vltra Bar.posset forte dici,quod cũ hoc relictum sit hoc modo factum,videlicet,relinquo electionem serui,Pamphilo seruo Titij.vnde vr relictũ factũ Titio dño,& eius contemplatione,l.cum aliqs.C.de iu.del.& l.aditio.& ibi Bar.de acq.hær.vnde nimirum si in dñm trãsit,licet vere ista verba videantur hic fuisse legis,non testatoris.& adiecta demonstrationis causa.

LEX XI.

Si Eros. De legato facto seruo alij legato,ad legatariũ optionis nihil p̃tinet.h.d.Quæro de rõne huius legis quare nõ q̃rit fundus duob.Rñ ex illa rõne,q̃ dicta in l.p̃ced.colligit rõ esse hic,qa legatũ optionis est purũ,iõ Mæuio incontinenti est q̃situm ius eligẽdi,sed ex vigore illius iuris eligẽdi non põt ĩcipere hr̃edñium,sed quo ad seruum est cõdõnale, & nõ ĩcipit hr̃edñium,nisi cum optauit,nec retrotrahitur,l.j.§.1.s̃.ad Syl.& iõ cũ tp̃e,quo cessit dies legati facti seruo,nõ reperiatur dñs vere,vel ficte,iõ sibi q̃ri nõ potuit. Op.de l.cum ita.§.1.s̃.e.gl.soluit pluribus modis,sed vera sol.est illa,q̃ hoc est sp̃ale fauore libertatis. Itẽ op.& vr̃ q̃ gñi p sp̃ẽm derogetur,l.vxorem.§.fœlicissimo,s̃.de leg.3. Sol.hoc legatum optionis nõ est legatum gñis.s. totius, sed legatum vnius indiuidui gñs,& sic illa regula,gñi p sp̃ẽm,&c.nõ hẽt locum.Dixi plene in l.si domino s̃.de le.j.Op.gl.de l.per seruum. de acq.rer.do.Solue,vt plene dixi in l.proinde,§.j.j̃.de stip.seruo.

LEX XII.

Seruo generaliter. Hæredes, quibus data est optio concordare compelluntur.h.d.

LEX XIII.

1 *legatum optionis est purum,quando fam lia redit in vnum.*

2 *Regula Catoniana hẽt locũ,q̃ñ inter mortẽ,& aditionẽ,nõ est dare mediũ.*

3 *Regula Catoniana habet locum in legatis tacite conditionalibus.*

4 *Conditio tacita non impedit transmissionem,& diem legati cedere.*

a **Si optio serui.** a Lex ista satis subtilis,& diuiditur ĩ duas partes. Prima loquitur in instituto hærede voluntario. Secunda in instituto hr̃de necessario. Secũda ibi, q̃ si necessarius. Item prima subdiuidr̃ in duas. Primo ponit dcm̃ Scd̃o r̃ñdet tacitæ obiectioni. Sed nec aduersaĩ † No q̃ q̃ñ fami- 1 lia redit in vnum,legatum optionis dr̃ purum.& simile.s̃.e.l.si ti- 2 bi.§ j.& facit ad id,q̃ ibi dixi.Secundo no. † q̃ñ non est dare medium inter mortem,& aditionem,tũc r̃la Catoniana hẽt locum, qa hẽt locum in legatis,quorum dies cedit ab adita hr̃ditate,vt dixi in l.j.de reg.Cat.Op.de l.seruis.C.de le.So.ibi testãr legauit seruo proprio nemini legato,hic autem legauit seruo alteri legato. Op.ɔ̃ hoc de l.seruo.s̃.e.Sol.ibi remanserunt plures in familia, vñ ille seruus pure legatus non videbatur, hic vero vnus solus remãsit in familia.Item op.q̃ Iurisc.non r̃ñdeat ad r̃lam Catonianã,qa post mortem non põt cõfirmari impediẽte r̃la Catoniana,l.j.j̃.de reg.Cato.quod hic Iuris.neg.Sol.ibi loquitur in legatis, quorum dies cedit a die aditæ hr̃ditatis.§.in nouissimo. C.de cad toll.quo casu r̃la non hẽt locum s̃m Roge.Contra hoc op.de mã legis nostræ,qa si istud legatum cedit ab adita hr̃ditate,ergo male dicit si nis,q̃ istud legatum p regulam Catonianam infirmatur.Solu.ibi loquĩt q̃ñ inter mortem,& aditionem nõ est medium, quo casu r̃la hẽt locum in legatis, quorum dies cedit ab adita hr̃ditate , iõ 3 qa dies mortis,& aditionis hr̃ditatis idẽ est. Item op. † q̃ reg.Cat. nõ hẽat locum hic,qa legatum optionis est ɔdõnale.l.3.j̃. qui, & a qb.& l.si Pamphilo.s̃.e. & l homine legato.j̃.e.sed ad legata cõdõnalia nõ p̃tinet reg.Cat.l.j.de reg.Cat.& l.cętera.§.j.s̃.de leg.1. 4 Sol.Hic †loquitur in cõdõne tacita,q̃ nõ impedit transmissionẽ, & diem legati cedere,sed ɔ̃ria loquuntur in condõne expressa,vt notatur in l.j.j̃.de reg.Catoniana.

ADDITIO.

a Ale.Si optio serui.Noo est alibi s̃m Bal.in l.vnica.in fi prin.de cad.toll.

Pomponius. Ad petitionem emptoris hęreditatis certum tp̃s est legatario optionis statuẽdũ.h.d.Vides ergo,q̃ officium iudicis,de quo loquitur,l.mãcipiorũ,s̃.eo.transit ad emptorem.

LEX XIIII.

Si cum optio. Quis non potest venire contra factum suum,licet de iure nõ tenuerit.h.d. Facit quod habuistis plene in l.quidam,j̃ de reb.dub.

LEX. XV.

Seruo sine libertate Legatũ,q̃ ab initio est inutile,ex post facto ɔfirmaĩ, h.d.op.s̃.e.l.si optio.Sol.remanserunt plures in hæreditate, ibi vnus tm̃. Et intelligatis plures,in l.nr̃a vltra tres q̃ essent in hæreditate, posset dici,q̃ essent legati pure,ar.s̃.e.l.i & l.si tibi.§.j.

LEX XVI.

Optione. Vides hic,q̃ añ aditam hr̃ditatem non põt fieri optio,& plura alia requirunt,q̃ habuistis s̃ e. a l.si tibi.§.vnus,& l serui electione,de leg.j. Quærit glo.a q̃ñ cedit dies optionis? Dicit gl.olim ab adita hæreditate,vt hic.hodie vero a die mortis,vt Inst.de leg.§. optionis.vel dic,quod ibi loquebatur de iure antiquo ante tempora Digestorum.

ADDITIO.

a Barb.Quęrit gl.Et no.post mortem testãris potest fieri electio,l.si Pãphilo.sup.e.

LEX XVII.

Cum optio. Facit l.cæterorum.j̃.de ver.sig. & facit q̃ dixi s̃.e.l.si tibi elect.in prin.

LEX VXIII.

1 *Electio est legatarij in legato generis.*

2 *Differentia inter pactum , & repudiationem,quia repudiatio fit consensu vnius pactum duorum.*

3 *Conditio potestatiua,si voluit,non impedit repudiationem.*

4 *Iuri de futuro renunciatur pacto,non repudiatione,si repudiatio fiat extra iudicium,secus si in iudicio,vel præsente parte.*

Repudiatio facta præsente parte,extra iudicium,habet vim pacti.

5 *Legato optionis generis quatuor modis renunciatur.*

6 *Legatum optionis quantum ad ius,est purum.*

Homine legato. Legatario gñis,nõ p̃iudicat repudiatio sp̃ei.h.d.Op.q̃ repudiatio Pãphili valet, ita q̃ Pamphilus eligi non possit,vt s̃.de pac.l.si vnus,§.sed si gñalr. Quidam dñt,q̃ hic erat electio hæredis,vñ legatarius hæredi præiudicare non potest. Alij dñt,q̃ ab ĩtio est electio hæredis,secundo legatarij,sed hæc electio non erat trãslata in le- 1 gatarium.Istæ opi.reprobantur,† quia sine dubio est electõ legatarij,l.2.s̃.eod. & plene no.in l.legato gñalr,s̃.de leg.j. Quare dic, q̃ lex ɔ̃ria loquitur in pacto,sed hæc lex loquitur in repudiatione, q̃ repudiatio nihil operatur in Pamphilo,qui erat sub cõdõne in legato,si eligeretur.l.si Pamphilo.s̃.eod.& l.3.qui,& a quib.iõ repu- 2 diari non potest,l.si ita scriptum,§.j.s̃.de le 2.loã.† intera pactum, a & repudiationem est dña,quia repudiatio fit consensu vnius, sed pactum cõsensu duorum,ita no.hic,& l.j.s̃.de pact.Contra istam sol.opp.q̃ imo repudiatio valet, licet enim Pamphilus debeant sub

ADDITIO.

a Barb.Ideo inter.Et vide Bal.in l.1.de pac.

3 sub cōdōne, tñ est cōdō potestatiua, si voluerit legatarius, sed ista cōdō repudiationē nō impedit. l. fi. ff. de cō. inst. & l. verba. eo. ti. & no. l. is q hrs, post prin. de acq. hæ. So. sustinēdo, pro nō dico sic, q ista cōdō in mera voluntate nō cōsistit, qa debuerūt sibi prius oēs serui exhiberi, vt ff. e. l. scyphi. Et sic ītelligo, q hic fuit fcā repudiatio añ exhibitionē. si. n. post exhibitionē repudiaret Pāphilū, tūc videret eligere Pāphilū, & ipsū repudiare, ar. pdictorū iuriū, & ar. l. illud. ff. acq. hæ. salua meliori deliberatiōne, sic ītelligo. † Vlteri⁹ pcedo, a pdicta, q̄ dixi, q repudiatio iuris futuri nō pt fieri, nisi p pactū, nō p repudiationē, sunt vera ext iudiciū, secus ī iudicio. l. ij. de cur. bo. dā. vel nisi repudiet pñte pte, ita q hēat vī pacti, vt no. ī d. l. i. ij. de cur. bo. dā. dicā in l. Antisti⁹. ff. de acq. hær. Op. cō hāc l. ij. de adi. le. l. q hoiem. So. ibi adēptio fuit facta p testōrē, p q̄ vī Pāphilus adimi: hic vero fuit repudiatio legatarij. † Op. ij. de accep. l. & p iusiurandum §. si is, q hoiem. Rñ. ibi logr̄ in acceptilatione, q̄ hēt vī solōnis, iō totā oblōnē pimit. Et sic hēs quatuor casus Primus, qñ qs repudiat vnū, tūc in nullo pīudicat, vt hic Scōs est acceptilatio, & illa ī totū pīudicat, d. l. & p iusiurandū. §. si is, q hoiē. Tertius est pactū. Quartus, testōris adēptio, & tūc illi pīudicat ī eo hoiē, de quo ē facta adēptio, vel pactū, vt hic no. & d. l. q hoiem. ij. de adi. le. Prædicta, q̄ dixi, ītelligunt, qñ repudiaret Pāphilus tñ, sed si repudiat legatū optionis simplr̄, sine dubio valet. Rō, † qa ius eligēdi est pure legatū, l. si Pamphilo. ff. e. & ideo potest iure repudiari, sed Pamphilus est in conditione, ideo repudiari non potest. Hoc sentit Dyn. & etiam Guil. in l. si vnus. §. sed si generaliter. ff. de pac.

ADDITIO.

a Barb. Vlterius procedo. Et vide Bal. in l. 4. C. de pact.

LEX XIX.

1 *Facultas eligendi competens alicui iure suo, transit ad hæredes.*
Ius eligendi, seu arbitrandi etiā competens iure suo, non transit ad hæredes
2 *Electionem habere iure suo dicitur, quando eligit ad sui commodū, secus si ad alterius vtilitatem.*

Illud aut illud. Facultas eligendi, q̄ cōpetit alicui iure suo, trāsmittit ad hrēdes. h. d. Op. q legatū optionis fm hæc tpa ad hrēdē non transeat, vt Inst. e. §. optionis Dicit gl. q hoc fuit additū a cōpositorib. noui iuris. Scdo mō solue vt in gl. Vel dic, q pmo loquitur fm iura antiqua, ante iura Digestorum, & sic idē erat fm ius Digestorū, q est hodie. Item vr, 1 † q istud ius eligēdi ad hrēdē nō trāseat, qa a psona nō receditur, l. si qs arbitratu. de verb. ob. Dñt Doc. aut ius eligēdi cōpetit iure suo & tūc trāsit, vt hic. Aut cōpetit iure alieno, & non trāsit, vt in cōnis. Hæc sunt verba Petri recitata p Guil. in l. fi. C. de cōhē. emp. Certe hæc distinctio non procedit in iure eligendi, seu arbitrādi, q cōpetit alicui in eo, q iuris est, qa tunc non recedit a psona, vel si recedit, itur ad iudicē, ēt si iure suo, & pro se arbitratur, l. hæc. vendō, ff. cōh. emp. & l. cum stipulatus sim. ij. de ver ob. sed in facultate eligēdi, q̄ facti est, pcedit distinctio, quia si iure suo cōpetit, transit ad hrēdes, vt hic cum si. alias secus, vt C. cōia de le. l. fi. §. sed & si qs. dixi 2 ij. de ver. ob. l. si stipulatus fuerim. † Sed q̄ro, qd vult dicere, aut hēt electionē iure suo, aut alieno? Rñ. iure suo hēt qs electionē, qñ qs eligit ad sui cōmodū, vt hic. Rō, qa sicuti oblō ista transit ad hæredē, eadē rōne facultas eligendi, q̄ est ei accessoria. Sed qñ quis habet electionē ad vtilitatē alterius. nō dr̄ habere iure suo. Vnde si testōr relinquit centū pauperib. eligendis per suos hrēdes, illis hæredibus non eligentib. non trāsmittitur ad hæredes suos, sed pauperes simplr̄ venient, l. si quis Titio. §. fi. sup. de le. a. & l. cum qdam e. tit. & C. communia de le. l. fi. §. sed & si quis. probatur etiam in l. unum ex familia. §. rogo. ff. de le. 2. ita debetis intelligere.

LEX XX.

1 *Variatio non admittitur in electione, quando trahit secum executionem.*
2 *Verbum, volo, ratione adiuncti, facit, electionem.*

a **Apud Aufidium.** a † Qñ electio trahit secū executionē, ñ admittit variatio. h. d. ista ... no. ibi, cū res. Ista rō ē subtilis, sed ñ est gnalis. Quid. n. si d reb. alicuis esset legata optio? Certe nō trahit secū executionē, & tñ idē erit ibi: iō dic, q tūc erit fauor vltimæ uoluntatis, ne sit in pēdēti, ut no. in l. hmoi, §. Stichū. su. de le. 1. & ibi dixi, & ī l. si ita stipulatus. ij. de uer. ob. & ibi dixi. Op. cō hāc legē. Dr̄ hic, si is dixisset 2 q̄ uellet, uī q † uerbū, uolo. nō facit electionē, ut no. in l. serui electione. su. de le. 1. Rñ. uerbū uolo, uis, uult, nihil īportat, nisi rōne adiuncti uerbi. Si. n. dico, uolo eligere, certe non eligo tunc Sed si dico, uolo rem istam, nunc eligo. dixi plenissime in repetitione l. cūctos pplos, C. de sū. tri. & fi cath. & d. l. serui electiōe. su. de le. 1.

ADDITIO.

a Ale. Apud Aufidium. An, & qñ liceat mutare voluntatem, dic q primo propter obligationis vinculum l. sicut. C. de ac. & ob. Secundo propter ius alteri quæsitum ar. l. fi. sup. de pac. & no. gl. in l. si cū dotem. §. eo aūt. so. ma. & illud facit ad no. q. de qua dixi post. Bar. in l. duo ex trib. de re iu. Tertio si res non sit integra. §. recte. inst. mand. quæ tamen dicitur esse integra in iudicijs ante lit. cont. l. ante litem. de proc. in 2. no. in l. mandatum. C. mand. Item quarto non licet mutare voluntatem, si primum voluntas trahit secum executionem, vt hic, cum si. ita dicit Bal. in d. §. eo autem tempore. sed Imo. ibi addit quintum casum, si qualitas dispositionis est talis, de cuius natura est, quod non debeat esse in pendenti, vt est videre in vltima voluntate, l. fi. ad fi. communia prædi. & facit quod no. per Doc in l. huiusmodi. §. si Stichus. de le. 1. & per Bar. in l. de reb. cré. au. Adde Bar. in l. 1 §. si deposuero. sup. deposi. & vide Dy. in regula, q semel. de re iu. in 6. Adde, an liceat mutare voluntatem, Abb. consi. 11.

LEX XXI.

1 *Filia, cui est factū legatum, vt nubat, non petit fructus medio tpe perceptos.*

a **Filium.** a Fructus pēdente cōditione ex re legata perceptilegatario non dēnr̄, nec nudoministro. h. d. quidā in fine legis habent literam, cur nō ad matrē, & sic innuit. q mater habeat fructus insolidum, quod non placet: quia cum sit hæres instituta pro parte, non itideo, q mater habeat fructus insolidum, cū ī alia parte, in qua non est instituta, sit vt nuda ministra. Alij habēt, cur ad matrem, & ista est bona, q. d. pro ea parte, pro qua est heres, habebit fructus, p alia non, sed hēt cohæres. Op. de l. si ita relictū. §. pe. ff. de le. 2. & in l. in fideicommissi. §. cum Pollidius. ff. de vsur. 1 Rñ. hæc dilatio fuit adiecta tantum fauore filij. † Vltimo no. istam legem pro legatis, quæ filiabus fiunt, vt nubant, quia non possunt petere fructus medio tempore perceptos.

ADDITIO.

a Filium. Tiraq. l. si vnquam. in verbo reuertatur. nu. 284. 285. I.M.

LEX XXII.

Maritus. Legatū optionis simplr̄ cōphendit ea, q̄ sunt tpe mortis, lz nō cēnt tpe testr̄. h. d. Op. gl. d. l. nomē. §. j. ff. de le. 2. dt gl. & bñ. Solue, vt ibi. Vlteri⁹ op. de l. si ita. de au. & ar. le. Sol. hic testōr ē vsus verbo futuri tpis, nec apposuit aliqd, p qd tps significet pñs. Dixit n. lāces, q̄s elegerit, ñ dixit lāces meas. Sed certe cōriū est de l. nomē. §. j. sup. d le. 3. vbi vidbitis Tene menti.

TITVLVS SEXTVS.

De tritico, vino, & oleo legato.

Continuatio Rubricæ per se patet.

LEX PRIMA.

Vino Op. de l. 3. in prin. ij. eo. Solue, vt ibi. Secūdo opponitur, & vr̄, quod vsus testatoris non inspicit, l. cum certum, ij. eo. solue vt ibi statim dicam.

LEX II.

Cum alii Generi per speciem derogatur. h. d. Opp. de l. nā ;d. §. fi. ij. de pec. le. So. ibi alia verba restrictiua fuerunt, quam hic. De materia huius principij videbitis in l. quęsitum. §. pe. ij. tit. j.

1 *Actio ad exhibendum est arbitrorio, & super ea feruntur duę sententię.*

Si centum. No. Hic, q pōt agi ex testō, & ad exhibendū. Quæro, qs sit effectus actiōis ex testō, & actionis ad exhibendū: Dic, q est effectus actionis ex testō, vt qs pcise cogatur ad patiendum degustari. l. fideicommissa. §. si. su. de le. 3. 1 sed effectus actionis † ad exhibendum est, qa est arbitraria, vt ferātur duæ sniæ; vna super exhibitione, alia super interesse, si nō exhibeatur, l. si cum exceptione, supra quod met. cau. & in l. in actionib⁹. ff. de in lit. iu. quod no. in §. præterea quaedam. Insti. de acti.

LEX III.

1 *Vinum si legatur, debet dari de eo, quod est in patrimonio, alias debet emi.*

Si cui vinum. Op. ff. e. l. j. So. ibi loquitur, qñ vinū erat in primonio defuncti: sed hic non erat, sed emebatur, iō non potest colligi ex uoluntate defuncti, q illud detur. † Ex prædictis no. q quando relinquitur vinum, debet dari de eo, quod est in patrimonio, alias debet emi, vt hic, & simile in l. a Titia. §. j. ij. a de auro, & arg. leg.

ADDITIO.

a Ale. § j. ij. Adde l. si domus in pri. et ibi Doc. de le. j. idem in actu inter viuos, in l. si quis argentum. post prin. et ibi Bal. C. de do.

1 *Vasa vinaria quando veniant in legato, vel venditione vini.*

a **Si vinum.** a Vino legato, nō cedūt vasa magna, nec parua ī quib. vinum portar̄ de loco ad locum: sed vasa parua, in qb. vinum cōseruar̄, & cū vino vēdunr̄, cedunt. h. d. Et ad euidentiam scias, † q q̄dā vasa sunt apta ad vina cōseruanda, vt uegetes magnæ: q̄dā sunt apta ad portādū, nō ad cōseruādū, & cum vino uenduntur, & sic fit in portubus maris. Op. ij. e. l. vinum. So. intellige istam fm illam, quia intellige de vasis, q̄ consueuerunt vendi cum vino ex cōsuetudine regionis. Quæro, legato lecto, quid ueniat? dic, vt l. hæres meus §. cū Corinthia vasa. sup. de leg. 3. Et an ueniat culcitra de serico. dic, vt l. librorum. §. fin eo. tit.

ADDITIO.

a Si uinum. Boer. q. 177. nu. 8. in fine. I.M.

LEX IIII.

1 *Consuetudo testatoris tam ex usu loquendi, quā utendi, quando, & in quib. casibus attendatur.*
2 *Qualitate in genere legata, quando mediocre debeatur.*
3 *Electio est hæredis in quantitatibus.*

a **Cum certum pondus.** a Qñtitate legata simplr̄, electio ē hrēdis, quale soluat, nec consuetudo testōris inspicitur. h. d. ista lex. de cuius materia

ADDITIO.

a Cum certum pondus. Forcatul. penu iuris. cap. 12.
Bar. super secunda Infor.

a mā dicā larius, & melius q̄ fit dcm̄ p aliquē. Duo hētis hic. Primo, q̄ ɔsuetudo testōris nō inspicit. Scđo, q̄ est in arbitrio hæredis, qd soluat. Op. ad primū, & vt, q̄ consuetudo testōris inspiciatur, l. nūmis. §. de le. 3. & l. si seruus plurib. §. fi. §. de leg. 1. Sol. ibi in nūmis pp magnā eorū varietatē, q̄ est in forma, mā, & in pondere, inspicimus ɔsuetudinem defuncti, & regionis, vt ibi, secus in alijs quantitatib legatis, vt hic in gl. & bene. Itē opp. de l. cū alimēta. ʒ. de ali. & cib. le. vbi inspicitur ɔsuetudo patrisfa. qd dicemus? Hic in gl. datur vna so. ɔsuetudo vtēdi non inspicitur, vt hic, sed ɔsuetudo loquendi sic, vt ibi. Hæc so est ɔd. l. cum alimenta, & ɔl. ex vsu. ʒ. e. quare Dy. dixit in d. l. cum alimēta, erat īcerta q̄tas hic vero erat incerta qualitas. Cōtra istam so. op. ʒ. e. l. ex vsu. So. Dy. ibi erat incertū genus rei legatæ, & ēt qualitas, hic vero qualitas
1 tātum. ista dicta nullum saporē habēt. † Aduertatis, q̄ si que testōr legando facit tm̄ mentionem de substantia, non de qualitate, & tunc si dubium emanat circa substātiam, ɔsumitur ex vsu de sin ēti vtendi, l. 1. §. e. legauit n. vinum, & dubitāt quid sit vinum, & vt q̄ acetum sit vinum, & sic de substātia, & tō recurritur ad vsum defuncti. Si vero dubitatur nō de substantia, quam nosauit, sed de
b aliqua qualitate, & tunc q̄dā est qualitas intrinseca rei, vt bonitas, dulcedo, asperitas, & sīlia, & in istis non inspicimus defuncti ɔsuetudinē, qa ab ipsa rei nā inest, non ex defuncti consuetudine, ca sus est hic. Quædam est qualitas extrinseca, q̄ a rei nā nō inest, vt puta qualitas alimentorum, & in ista inspicimus consuetudinē de functi, l. cum alimenta, ʒ. de ali. & cib. le. & l. diis Sticho. §. pe. ʒ. de pec. le. l. si cui annui. §. de an. le. Et pdicta vera, qn̄ testōr nullam qualitatē expssit, sed si testōr exprssit qualitatē, tunc si q̄ dubiū emanat circa illam qualitatem expressam, recurrimus ad vsum testōris, l. si quis vinū. §. fi. & l. seq. ʒ. e. Et hoc vult dicere iurisconsultus hic, dum dicit, nō adiecta qualitate, quia tūc esset secus. Pone, q̄ testōr reliqt cētum libras olei dulcis, intelligitur de oleo q̄ appone dulcis testōr hēt. Et si legauit cētū libras olei ad comburendum, intelligitur de oleo, q̄ testator habet ad comburendū, l. si quis vinum. ʒ. e. & l. seq. ʒ. e. ɔ. Vtrumq; ad fi. opp. §. de le. 1.
2 † legato generali, ubi dr̄ dari mediocre. † So. gl. dīt q̄dā hoc veni, dīt m̄ det mediocre. Hæc so. est ɔ casū m. l. fideicomissor. §. man. l. num nus. §. de le. 3. iō gl. remittit ad no. in l. legato. §. de le. 1. & Inst. de le. §. si generaliter. Sed hic loquitur, q̄ in tali gn̄e legato nullum est repertu ita vilissimum, q̄ nō sit alicuius vtilitatis. Sed si esset legatum tale genus, n quo reperiretur aliqd, q̄ nō esset alicuius vtilitatis, vt in hoīe, vel in alaib. tūc dēt dari mediocre. Ita intelligit Dy. in c. in obscuris, ext. de re. iu. lib. 6. & est glo. q̄ nō mētiu tenen da in l. legato gn̄ali. in prin. magnaq; l. & ec hic l. 1. Item oppo. q̄ non
3 † sit electio hñdis, sed legatarij, vt §. tit. 1. l. 2. Rñ. † q̄ quicquid gl dicat, dicam Dy. hic loquitur in quantitatib. l. g. atis, ibi in alijs generib. vt ipse no. d. l. legato generaliter, & in d. c. in obscuris.

ADDITIONES.

a Ale. Dicam latius. Et de materia huius legis vide plene per Bar. in l. inter stipulātem. §. sacram, de ver. obli.
b Ale. Aliqua qualitate. Illam distinctionem sequitur Ang. in l. si seruus plurium. §. fi. de leg. 1. licet Bal. ibi transeat cum Dy. & Pau. de Castrensi se ad distinctionem istam.

LEX V.

Cum certus. Tm̄ est dicere, q̄ natum esset, quātum di cere, q̄ natum erit. h. d. q̄ tene mēti. Op. de l. ex eo. ʒ. eo. Sol. ibi erat relictum annuum, hic nō. De mā huius legis plene dixi in l. inter stipulantem. §. sacram, de verb. obl. Cy. in l. si quis argentum. C. de do.

LEX VI.

Cum vinum. Vino legato intelligitur de eo, quod in amphoris, & cadis est. Item legato vino cum amphoris, venit & vinum, quod est in dolijs. Vides hic, si testator legat vinum simpliciter, quod valet. Cōtra, de l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. vbi legatum indeterminatum non valet. Sol. vt dicam ʒ. l. proxi.

LEX VII.

1 *Indefinita fauore alimentorum æquipollet vniuersali.*
2 *Frumentum si legatur vxori, debetur de eo, quod est tēpore mortis testōris*
3 *Frumenti appellatione, legumina non veniunt.*

Quidam hæredem. Vides hic, q̄ verbū indefinitū refert ad oia. Op. q̄ si valet legatū ita factum, vt ʒ. de ver. obl. l. triticū. So. aliud in stipula tione concepta hoc mō, aliud in legato. Cōtra istā sol. op. de l. cū
1 post. §. gener. de iu. do. So. hic † loqur, qn̄ legatur aliqd ptinēs ad alimenta, vnde fauore alimentorum intetptamur oia viden lega ta, vt sic indefinita æquipolleat vl̄i: secus in his, q̄ ad alimenta non ptinent, vt ibi. Facit l. si cui annuum, & q̄ ibi dixi. §. de
a an. le. Vltimo. hic † casum, q̄ si testōr legat frumentum vxori, in
2 telligitur de eo, quo est tempore mortis, cum frumentum sit re
b nouabile, qa consumitur, & corruptionem recipit, l. quæsitum. circa prin. de fun instru. dixi plenius ʒ. de an. & ar. leg. l. si ita & ibi
3 hanc l. non allegaui. † Quæro, vtrum legumina cōtineantur appellatione frumēti. Tex. vl. q̄ non, in l. 3. §. siue autem. ʒ. de pe. le. & l. frugem, de ver. sig. & l. Mela. §. fi. ʒ. de ali. & ci. le.

ADDITIONES.

a Barb. Vltimo no. vide Bal. in rub. C. de ver. sig. Bar. in l. seruus. §. qui quinque. de lega. 1.
b Sit renouabile. Hoc sequitur etiam Bal. in rub. de ver. sig.

LEX VIII.

Si hæres damnatus sit. No. hic casum, in quo hr̄s nō pōt vinum legatum effundere p corbes. Op. §. de peri. & cō. rei ven. l. 1. §. licet. so.
a gl. aliud in reb. vēditis, aliud i reb. legatis. Rō, qa qn̄ a vēdo tibi vinū, videor ɔuenire, vt ext. portes, q̄ ɔuentio non est in legatario, q̄ gl. tene menti. Videte, licet ista conuentio non sit cum legatario vt extra portet, certe nec ēt vt hæres portet legatario, vnde rema
b net in dispositione iuris cōis, b vt legatarius sibi portet, vt hic.

ADDITIONES.

a Barb. Quia quando. Et vide tex. in l. 1. §. licet. ff. de peri. & com. rei vend. Bar. in l. item illa. ff. de consti. pec. quod limita, nisi consuetudo esset in contrarium, vt est gl. no. in d. l. item illa.
b Dispositione iuris communis. Vide no. p Bar. in l. 1. inf. de ali. le. & omnino Bar. in l. item illa. in fi. de const. pe.

LEX IX.

Si quis vinum. Omnis liquor ex vinea, pcedēs est vinum, secus si aliunde, nisi cōsuetudo vtētium aliter se habeat. h. d. cū l. ex vsu testatoris, & l. nam aliter.

LEX X.

Ex eo vino. Op. de l. cū certus. ʒ. e. Solue, vt ibi, & plene dixi ʒ. de ver. obl. l. inter stipulantē. §. sac.

LEX XI.

Vino legato. De hac l. vidistis. §. eo. l. si cui.

LEX XII.

Vinum cum vasis. Vino legato cū vasis est id, q̄ ē ī dolijs, dentur, licet dolia nōcedant. Hanc legem vidistis §. eo. l. cum vinum.

1 *Vasorum appellatione veniunt omnia vasa apta ad portandum vinum.*
2 *Communis vsus loquendi debet probari, quando quis in eo se fundat.*
3 *An vasa veniant, legato vino remissiue.*

1 Illud. Vide gl. si quæ incipit, ideo qa cū eiusdem, qa ponit intellēm huius §. ego puto, † q̄ in nr̄is eloqis, s̄m tēpora hodierna, seu moderna, vasorū appone ɔtineantur oia vasa commo de apta ad portādū, retinēdū, ponēdū, l. & si nō sint. § argento facto ʒ. de au. & ar. le. ideo veniunt dolia q̄tumcunq; magna Non
2 ob. hæc lex, qa † ɔsuetudo loquēdi tunc repugnabit, iō cōsiliteur, q̄ de hoc facias positiones, q̄ sic se habet cōis vsus loquendi. An
3 † autem qn̄ legatur vinum simpliciter, nō dicēdo aliqd de vasis continenti aut vasa, dic, vt in l. si cui. §. fi. iu. eod.

LEX XIII.

1 *Legato vino in vrnalibus, vel amphoris, quid veniat.*

Qui vinum Surrentinum. Ista ē bona lex i fiti pri. Dī hic q̄ legauit vinū oē, q̄ habebat i vrnalib. & venit vinū, q̄ ē i amphoris. Cōtra, de l. si seruus. §. q̄ ings, §. de le. 1. & l. sed si certos. e. tit. & l. 1. §. pe. §. de dote ple. vbi si lego aliqd, q̄ est in aliquo loco, & nō reperiatur, nō valet legatū, quasi legarē corpus, q̄ non est in rerū nā. hic vero dī ɔnū. So. ut hic dicit gl. valde no. q̄ longa dīa est, qn̄ dico, lego uinū q̄ est in urnalib. aut dico lego uinū, q̄ est in urnalibus. Nā isto sedo casū loquunt ɔtia. Nā uideor legare corpus, qd non est in rerū nā, & nō ualet legatū, si nō reperiat, & q̄dā in prin. glo. §. uet. in amphoras, habent, q̄ est in amphoris, & male, quia non
1 dēt esset, q̄ est, ut patet in solone ɔrij. Sed q̄ro, a qn̄ lego uinum in
a urnalib. oē, uel in amphoris oē, & nihil repitur in amphoris, uel in urnalib. quis erit effectus huius legati? Rñ. si repitur uinum in amphoris, nel in urnalib. ut testōr dixit, effectus est, ut amphoræ cū uino ueniant. Et hoc sentit glo. in prin. ut patet ex legi. alle. in ea. Sed si nō reperitur in amphoris, ut dixit testōr, tunc effectus est, ut hr̄s mittat uinum in amphoras, ut q̄ legatū aliqd operetur. l. si qn̄. §. de le. 1. & l. gn̄ali. § 1. §. de usufr. le. & hoc approbat ɔsuetudo qa si emi uinū a te in uegete tua, intelligit, q̄ dēs ponere in uegete mea. Vel aliter dic, q̄ qn̄ testōr legat uinum in amphoris, uel i urnalib. & nō repitur, intelligitur, q̄ hr̄s dēat dare uinum, urnalia, & amphoras, & hoc uidetur esse de mēte gl.

ADDITIO.

a Barb. Sed quæro. Et vide elegans consi. Old. 8. vbi consuluit, q̄ si præcedit genus & sequitur species, restringitur genus, vt puta, volo q̄ soluantur oia debita patris, & matris, postea dicitur talis loci, q̄ restringitur ad talem locum.

1 *Adiectiua indefinita generaliter, & neutraliter, referuntur ad oēs res ad quas possunt adaptari, nisi rōne a diuersi, corā significatio restringatur.*
2 *Dictio, cum, magis coniungit, & repetitionem inducit, quam dictio &.*
3 *Clausula generalis adiecta in statuto post speciales, an intelligatur de eodē genere cum specialibus. remissiue.*

1 Cui dulcia. † Adiectiua indefinite, nī gn̄ali, uel neutraliter posita, referunt ad oēs res, ad quas pñt adaptari, nisi rōne adiūcti eorum signatio restringatur. h. d. & est
a maledictus. §. Dī hic a q̄ enumeratio spēcum hic posita restrīgit significationē gn̄is. Contra, de l. q̄siti §. pe. ʒ. tit. 1. Glo. non solut. Dy.

ADDITIO.

a Dicitur hic. Scripsi consi. 13. nu. 4. lib. 1.

Dy.ext.de re.iu.li.6.c.gñi dicit,ꝙ hoc est pp nãm istius copulæ,& ꝗ qualitatē pcedētis legati ī seqēs legatū vr̃ repetere,ar.J.t.i.l.Seie.§ Caio.nescio qd hoc sit dcm̃,& ꝙ sit verū dictū Dy.vr̃ sentire gl.hic.Videte Dñi.ista so.Dy.nō placet mihi.n̄.n.soluit ꝯriū de l.ꝗsitum.§.pe.J.ti.j.Si.n.hic est dictio,&,†ibi est dictio, cū,ꝗ magis ꝯiūgit,& repetitionē inducit,vt ī.de cōd & de.l.Iul.Paulus,& ibi dixi.Nō ob l.Seiæ.§.Caio qa r̄ndeo,vt ibi videbitis.Qualiter ergo soluemus?Dico sic,lex nr̃a loqt̄,qn̄ genus pfert̄ p aliqd̄ adiectiuū neutraliter positū,tūc qa tale adiectiuū reqrit substātiuū,dēt ītelligi de substātiuo qualitatis eius,ꝗ testōr expsserat ī alia pte ipsi9 testi illi ꝯiūct a,vt p3 hic.Si igit̄ exprimat̄ gen9 p nnīa substātiua,sūi mō,tūc enim erō spērū nō restringit signōnē gñis,f̄m distinctionē,ꝗ videbitis ī l.ꝗsitū.§.pe.J.ti.j.Quæro,circa istū §.Dr̄ hic,ꝙ oīa dulcia veniūt cā potationis parata,an veniat aliud vinū,ꝗ genus a testōre expssū?Rñ.nullū aliud vinū venit,nisi illud singulꝛ,qd a testōre est expssum,l.hr̄s meus,§.i.ʃ.de le.3.& l.cū de lanionis,§.cui fundū.J.ti.j.Qd ergo hic dicit,ꝙ veniunt oīa dulcia cā potationis parata,intellige excepto vino,qa nō venit,nisi vinū,qd est noīatū.

3 Hęc sunt vtilia † pp statuta,quæ post spāles clausulas ponunt gn̄ales,an illæ clausulæ gn̄ales intelligantur de eodem gn̄e cum spālibus dicam in l.a quæsitum.§ pe.J.ti.j

ADDITIO.

a Ale.Dicam in l.Adde no.per doc.maxime in c.sedes,de rescr.

TITVLVS SEPTIMVS.

De fundo instructo,& instru. legato.

LEX PRIMA.

Siue cum instrumento. Op.de lege,si cui.J.e.So.sūt duo legata.sed in primo casu vnum est principale vt ibi videbitis,& an sit verum,videbitis J.prox.§.

Fundo. Vides ergo,ꝙ instr̄m nō vēdicat̄.Cōtra.J.e.l.si cui.Sol.dēs intelligere hic,ꝙ fundus fuit voluntarie alienat9,& sic ē reuocatū legatū fundi,iō n̄ pt stat̄ legatū istri,cū dixit fundū cū instro,qa istr̄m est accessoriū.Secus si dixit fundum,& instr̄m,vel fundum instructum,vt uidebitis in d.l.si cui J.eo.

LEX II.

a **Cum pater pluribus.** a In prælegatis partes ī viriles deducuntur,pp expressionem propriorum nominum.h.d.

ADDITIO.

a Cum pater pluribus.Ale.li.j.prætermissor.Turneb.l.8.aduerso.c.7. I.M.

1 *Legata proprietate non uidetur instrumentū esse legatū,secus si legatus sit vsusfructus.*

Dotes prædiorum. Legatum fundi simplr̄ nō ꝯtinet istr̄m.h.d.Iste §.hēt duplicē lec.vnā ꝯfirmatiuā.aliā negatiuā,& ista negatiua est magis notabilis:iō f̄m eam pono casum.Ex qua hēs,ꝙ legata ppritate,instr̄m nō vr̄ esse legatū.Op.ꝯ istū tex.de l.sed addes,§.illud.ff.locati.So.aliud in fundo locato,qa venit instr̄m,aliud in fundo concesso inter uiuos,vel legato,ut hic,& ʃ.de ac.emp.l.fundi.licet gl.videat̄ dicere ꝯriū in l.2.C de uer.sig.Sed pōt illa intelligi,ꝙ hēat

a aliū intellm̄,a alš male diceret.Opp.de l.sed & si quid.§.pprietatis,ʃ.de vsuf.Gl.in d.§ proprietatis,in ver.conneti,soluit,aliud

1 qn̄ legauit vsusfructus,qa cedunt instra,†aliud qn̄ legatur proprietas,vt hic.Et ꝗ sit rō gl.no.ibi multū late,& intellige,ꝙ cedunt instra,vt hēat usumfructū instroū,l.itē si fundi,§.seminarios,su.de vsuf.ꝗ tene mēti,quia sunt quotidiana.Vi.glo.opp.ad hanc l.de l.Seiæ.& Tyrannæ,sed ibi apparet so.qa ibi pratum erat fundi.Alia lr̄a est affirmatiua,& ista est clara,vt patet in glo.Vlt.qro,si ex forma statutorum publicatur fundus,an intelligetur publicatum instr̄m fundi?Rñ.nō,ar.huius §.Sed quid in vendōne?Dic vt in d.l.fundi,de ac,emp.& l.quoties.ʃ.de contrah.emp.

ADDITIO.

a Ale.Alium intellectum.Vide in l.2.C.de ver.sig.per gl.& doc.

LEX III.

1 *Talia subiecta sunt,qualia prædicata demonstrant.*

2 *Legatū instri fundi recipit augmētum,nō uenit cum restitutione fundi.*

Fundum. a Talia† sunt subiecta,qualia prædicata demonstrāt,& eꝯ.h.d.Vel alr̄ in substōne cū qualitate illa res venit,cū qua primitus fuit relicta.h.d.Ad uer.sed & medij

a tpis,op.gl.j.ad T t.l.in fideicommissariā,vbi †fructus medij tpis si ueniunt in restōnem,gl.soluit plurib.mo.sed tene menti vnam de duab.Nam hic legatum instri est legatum vl̄e sub quodam noīe collectiuo,sicut grex,& peculium,vn̄ recipit augmētum.Vel dic ꝙ ista talia non cedunt legato tanꝗ fructus,sed tanquam instra simul in istis fructib.renouata,& ista sol.plus placet.

ADDITIO.

a Fundū.Adde tex.in c.inter dilectos,in uer.cæterū,ext.de fi.ist.et Bar.ī l.uinū.su.si cer.pe.Mar.Soc.in c.dilecti,ar.13.q.2.& li.ob.et i c.significātib.ar.13.q.1.e.ti.

a **Minor.** a Manumissio licet inualida,extinguit serui legatū h.d.Simile J.de adi.leg.l.& ideo,& lege,si legatū & ʃ.de le.t.l.plane vbi transferre.in prin.& l.legatum.§.fi.Opp.ʃ.de le.t.l.seruū filii.§.idem,& l si seruus legatus.§.si seruus.Sol.dicit gl.ibi loquitur in seruo,quem expresse legauit,hic sub quadā vniuersitate.Ista sol.non vr̄ bona.imo vr̄ totū eꝯ,qa legatum generis non vr̄,ꝙ reuocetur per sequentem actum inutilem,l.fin.in fi.J.de au.& ar.leg.ideo gl.dicit hic,manumisit inter viuos,ibi in eo.testa.iō non vr̄ habuisse aīum reuocandi,nisi manumissio valeret.Est pro hoc optime tex.in l.cum ita.§.fi.ʃ.de opt.le.

ADDITIO.

a Barb.Minor.Ita dic,quod alienatio inualida reuocat legatum.Tex.est no.in l.cū dñs.§.filius.inf.de pe.le.& vide Bal.in rub.C.de ver.sig.& vide sing.limitationē Bar.in l.fi.inf.de au.& ar.leg.

LEX IIII.

1 *Fundus in quo quis operatur,magis inspicitur,quam in quo quis moratur.*

2 *Citatio debet fieri vbi quis moratur.*

3 *Citatio ad stationem uidetur,quod fieri potest.*

a **Cum quidā.** a Magis†inspicitur fundus,in quo qs operatur,ꝗ fundus in quo moratur,h.d.Opp.de leg.1.§.1.ʃ.de libe.agnos.vbi†debet fieri citatio ad locum,vbi moratur cum familia,non ad locum vbi operatur,hoc est ad stationem.Sol.Alia materia est ibi,& diuersam habet rationem ab

3 ista,vt patet cuilibet sane intuenti.Aduerte,ꝙ valeat citatio facta ad stationem,videtur hic probari,& in l.ex facto proponebatur.§.quare nec serui.ʃ.de hære.insti.& in l.item apud Labeonem.§.conuicium.ff.de iniur.

CONCORDIA.

☞ Operatur.Pro concordia aduerte,ꝙ citatio facta ad domum,in qua habitatur cum familia,dicitur iuridica.Bar.in l.1.§.1.de libe.ag.Sed arguitur de ꝯrietate per Alex.in l.hac l.cum quidā.vbi Bar vult,ꝙ debet citari ad apothecam.Tu dic,non ꝯriatur Bar.si bene consideratur,qa in d.§.1.non negat,quin etiam ad apothecam,vbi laborat,fiat.Imo & si bene inspiciatur,idem dicit,dum concludit,ꝙ valeat,si fiat in loco in quo stant personæ,quæ verisimiliter notificent citato,ergo ēt vbi laborat,& sic nō cōtradicit,imo concordat.intellige tamen semper facta diligenti pquisitione personæ,& nō reperto personaliter f̄m doctrinam Bar.in l.4.§.prætor ait.ff.de dam.infec.Do.de Ro.decis.51.cum simi.

ADDITIO.

a Alex.Cum quidam.Et ibi Bar.qui contrarium vult eius,quod hic,& vide l.4.§.prætor ait.de dam.infec.

Barb.Et vide Bar.in l.4,§.prætor ait.inf.de dam.inf.& in l.1.ff.de lib.agn,& vide Bar.in l.assumptio.§.iuris.ff.ad muni.

LEX V.

1 *Differētia,quæ sit dicere,lego fundum cum instrumento,& lego fundum,& instrumentum.*

2 *Dictiones,&,& cum,quantum ad coniunctionem non differunt,sed in modo coniungendi sic.*

3 *Legato fundo instructo quid veniat*

4 *Adiectiuum,instructum,adijcit accessorie illa,quæ consueuerunt accedere legato fundi,principaliter uero quæ non consueuerunt.*

5 *Instrumentum fundi,fundo instructo legato,quomodo petatur.*

6 *Dicere differt,testes corrupti falsum dixerunt,uel quod fuerut corrupti.*

a **Si cui fundum.** a Dictio,cum,& dictio,&,parificant in coniungendo,tamen in mō ꝯiungendi differunt,h.d.Ista est difficilis lex,& anteꝗ intrē glo.opp.ꝯ,non est dubium,ꝙ alienato fundo non cedit instr̄m.l.2.§.1.ʃ.eo.si instr̄m non cedit,ergo apparet,ꝙ illius fundi desijt esse instrumentum,& sic vr̄,ꝙ instro legato,non cedat,quocunque verbo sit vsus,quasi per testōrem fuerit trāslatum in alium vsum,& sic alienato fundo,non remanet instr̄m fundi,vt J.de au.& ar.le.l.2.& 3.& l.Seio.Rñ.debes sic intelligere hanc legem,ꝙ testōr legauit fundum,& instr̄m fundi,& ideo instr̄m non auocat a fundo,& sic remanet instr̄m fundi,& cedit legato.Et hoc vult dicere tex.hic,qui ponit instr̄m esse legatum,non ꝙ hoc sit semper,sed pōt.s.in casib.esse legatū:secus si esset translatū in alium vsum,vt

2 ʃ.dixi.†Quæro,ꝗ sit dr̄ia,qn̄ dico,lego fundū cum instro,vel lego fundū,& instr̄m?Rñ.dr̄ia est in duob.Primo est in plenitudine legati,qa si lego fundum,& instr̄m,cedit instr̄m fundi,& instr̄m patrisfamil.vt J.e.l.quæsitū.§.sed si fundus.Sed si lego cū instro,tūc nō cedit nisi instr̄m fundi,vt ibi patet.Secunda differētia est in modo extinguendi legatum,nam si lego fundum,& instr̄m,extincto legato fundi non extinguitur legatum instrumenti.Rō quia vtrunque vr̄ principaliter legari,vt hic,& l.1.in prin.& §.1.ʃ.eo.

ADDITIO.

a Alex.Si cui fundum.Quæ sit dr̄ia inter &,& cū,adde Bar.in l.Titiæ textores.§.j.de le.1.& in l.fundo.C.de ver.sig.& adde,ꝙ hr̄ in l.si ancilla.cum l.seq.de le.1.& dicta p Bar.in l.Gallus.§.quida recte.de lib.& posth.& adde Doct.in d.l.Titia.§.nihil.& Cy.in l.fi.C.de n up.Ant.in c.in literis.in prin.de resti.spo.& Bart,& doc,in l.Iulius Paulus.de cond,& dem & in l,1.inf.de pe.le.Bar.& ibi post eum de istis dictionibus.in l.si ita.§.1.de man.test & de dictione,cum,vide not.in l.si is,qui.circa prin.de reb.dub.Adde de dictione,cum,Bal.consi.307.& 312.lib.5.& vide etiam Mar.Soc.in c.significantib.art,12.ver.quo ad primū membrū de lib.obl.& vide Bar.in l.tabernam.inf.eo.

Forcatul.Hecyomant.dial.40. I.M.

co. Sed qñ legat̃ fundus cū instrō, alienato fundo, extingŭitur lega tum instri. Rō est, qa est accessorium, vt hic, & s̃.eo.l.j.& l.facit j̃. de pe.le.l.j.& 2.& s̃m hoc est dr̃ia inter.cum, &, & q̃ est ꝯ l.illi cū illo.s̃.de vsufr.leg.& l.Titiæ textores, §.j.s̃.de leg.j.Gl.tangit istud ꝯrium, tamē non bñ declarat nō † dic sic, inter, &, & cum, nulla est
2 dr̃ia, q̃tum ad coniunctionem, quia quælibet istarum dictionum coniungit, vt legib.ꝯrus, & l.si quis Titio, de vsufruc.accre.& l.triplici.de ver.sig.sed quantum ad modum coniungēdi, aduerte. nã aut cadit inter res, quarum nã est, vt vna alij non accedat, vt inter hoīes, quorum vnus alteri accedere non solet, l.iustissime, de ędi, edi vel inter res distinctas prorsus, & tunc eodem modo coniungū tur, vt Inst.de lega.§.si quis ancillas, & l.si ancilla cum liberis, s̃.de le.j. Aut cadit inter res, quarum vna solet accedere alteri. vt instrm fundo, peculium seruo, & tunc est dr̃ia, qa, cum, cōiūgit accessorie, vt hic, & l.2.de pe.le.& hoc ꝓbatur in l.2.C.de ver.sig.& ibi gl.
3 Secundo, q̃ro, † si aliqs legat fundum instructum, an æquiparabit ꝑdictis? Rñ.quantum ad legati plenitudinem ęqparabitur illi legato, lego fundum & instrm, vt j̃.e.l.quęsitum.§.sed si fundus.Item q̃tum ad extinguēdi modum æqparat ēt illi legato, lego fundum & instrm, vt hic dicit Pau.Iuriscōsultus, tñ vr̃ esse ꝯ tex.Inst.eo.§.si qs ancillas.in fin. Dñr qdam, q̃ ibi Imperator locutus est sic, ꝑp tudes. Alij dñt, q̃ illa corrigit Paul. Tertij dñt, vt Azo, q̃ q̃tum ad extinguēdi modum, istud legatum fundi instructi hēt nãm separatam ꝑ se. Nam alienato fundo extīguit legatum instri fundi.ita logr̃ ꝯrium, sed nō extinguit̃ legatum instri ꝑ(?)se. vt hic, & ista est
4 opi. Azo.& bona. Ex quo no.† q̃ istud adiectiuum, instructum, & similia, vñr adijcere accessorie illa, q̃ consueuerunt accedere legato fundi: illa vero, quæ non consueuerunt accedere, vñr principalr̃ adijcere. Sed ꝯ, s̃.depo.l.j.§.quæ depositis, vbi si depono seruū vestitum, venit vestis accessorie. Sol.vt ibi in gl.quia ibi de veste nihil fuit dictum, secus si esset dictum de vestimēto, quia tūc recurremus ad distinctionem huius legis, qa aut dixit, depono seruum vestitum, & tunc vestis venit accessorie: secus si dixit, depono seruum sic ornatum, qa tūc illę merces nō sūt accessoriæ, sed vtrūq; erit depositum principalr̃. Et aduerte, si lego fundum īstructum,
5 alienato fundo, nō extinguit̃ legatum instri. Sed quōd † potero petere istud instrm, cum sit q̃dam qualitas, q̃ nō pōt esse sine subiecto vt l.j.s̃, de vsufr. Rñ.istud adiectiuum, instructum, nō est nomē rerum, sed magis est nomē cuiuidam relationis: sicut v.g.pr̃ & filius sūt noīa cuiuidam relationis, nō q̃ sint ꝑpria noīa: mō cum illa relatio sit accidēs, nō petã instrm.sed petã rē, ex qua fiebat relatio ad aliã rē, vt puta fundū, qa petã īstrm, & hoc vr̃ hic dicere Iurisconsultus. Et iō si est q̃dam qualitas relata ad ipsammet rē, nō ad aliã rē, vt puta si lego seruū totū, extincto legato seruū, non possum pe-
6 tere ipsam qualitatem totam. Et ꝑ hoc ista l.vr̃ facere † ꝯ mãm, q̃ determinat̃ in d.l.diuus, j̃.de re iud. in qua dico lōgam dr̃iam esse, an dicam, testes corrupti falsum dixerunt, & q̃ fuerunt corrupti. Primo casu dēt probari vtrunque, alias nihil probat. Secundo casu sufficit, si ꝓbetur vnum, q̃ vr̃ ꝯ hanc l. quia nō ē dr̃ia inter fūdum instructum, & fundum & instrm. Sol. patet ex prædictis. qa hic respectu rei, ad quam fit relatio, nō fit dr̃ia, sed respectu rei ad seipsam, bene fit differentia, vt ex prædictis patet.

L E X VI.

1 *Nouatio licet non fiat per sententiam, tamen adijcitur noua forma.*
2 *Legatum quando extinguatur per nouationem.*

Nepoti. Per solam sñiam nō fit nouatio, vt legatum extinguat̃ h.d. Dr̃ hic, q̃ legatum noīs ꝯtinet̃ appōne legati ḡnalis. Cōtra in l.Caius, in prin.s̃.de le.2.So.hoc iō, qa calēdarium legauit, vt s̃.de le.3.l.q filium. Item vr̃, q̃ ꝑ sñiam extīguit l.fideicommissa.§.si rem, s̃.de leg.3.Rñ.ibi plus fuit, qa ibi exegit testōr, hic nō. Itē op. q̃ legatū sit extinctum, qa ꝑ sñiam fit nouatio
1 l.fi.in prin.C.de excep.rei iu.ergo, &c. Dicit gl.† certe ꝑ sñiam nō fit nouatio.s.talis, q̃ priorem actum tollat, sed adijcitur noua forma, vt no.in l.j.C.de iu. Et sic innuit ista gl. q̃ si nouatio esset facta vere, extinguit̃ illud legatum. Quæro, an hoc sit verum? Et hic vr̃ tex.q̃ sic.& j̃.eo.l. Seiæ, §.ꝑdia. In ꝯrium vr̃ casus in l.cum filius,
2 §.hr̃s, s̃.de le.2.& j̃.de lib.le.l.fi.§.fi. Sol.† Aut est legatum liberationis, & ꝑ nouationem nō extinguitur, d.l.fi.§.fi.de li.leg. Aut est legatum ipsius noīs, & tunc aut legat ipsū, & ꝑ nouationem non extinguitur, d.l.hæres. Aut legatur sub quadam vniuersitate, & tunc nouatione extinguitur, vt hic, & l.Seię.§ prædia. Vltimo no. q̃ sñia condemnatoria non extinguit legatum nominis, non secuta exactione. Item not.tex.in fin. quod sñia condemnatoria inducit debitum, probatur in l.si fundus.§.si pluris condemnatus sit.s̃.de pi.

L E X VII.

Tabernam. In eo, in quo apparet esse mutata volūtas testatoris, videtur esse reuocatum legatū non in alio.h.d. Quęro, quæ sunt ista, in quib.apparet mutata volūtas? Gloss. respondet multum bene. Sed ꝯ hoc op.hic fuit legata taberna cum mercib.& horreum cum vino, ergo extincto legato principali.i.de taberna, merces non debentur, l. si cui fundum, s̃.e. Sol.ibi dictio, cum, cadit inter res, quarum vna alteri cōsueuit accedere, hic vero cadit inter res, quarum vtraq; est pricipalis, qa vinum non est causa horrei, nec vnum alteri videtur accedere.

L E X VIII.

Instrumenta Instrā fundi dñr, quæ grā colligendorū & conseruandorum fructuum sunt parata, & quæ sunt illa, hic ponuntur exempla.

L E X IX.

1 *Frumentum continetur appellatione instrumenti.*
2 *Sera, & claues sunt portio domus.*

Quæsitum. Hæc lex diuiditur in tres partes. Primo ponit qd sit instrm fundi, vsq; ad §.si domus. Sc̃do qd sit īstrm domus, vsq; ad §.sed si fundus. Tertio q̃ sit dr̃ia inter legatum fundi simul instructi, & simul cum instrō, & circa hoc multa dicta īterserit, vsq; ad finem legis. Br̃ hoc intendit. Para ta ad victum cultorū fundi vel seminis, itē vasa fructuū grā deputata, cedūt instrō.h.d.No.tex.ibi qppe &c.dr̃ hic, † q̃ frumentum
1 ꝯtinet̃ appōne instri, nōne hoc est ꝯ distinctionē instri hic positã? Rñ.vt pȝ ex seq.text.q̃ frumētum diuitius manet ꝑ renouationē, qa cōsumit, & renouat̃, vt in tex.seq. In ver.vxores, no.text.ibi, nequę.n.duram, &c. In ver.ea vero, q̃ solo, &c.no.tex.ibi, quia fundus
2 fundi, &c. In ver.si quis, &c.no.alium casum. In ver.† Item seræ & claues, &c.no.q̃ seræ, & claues, sunt portio domus.a

A D D I T I O.

a Ale.Portio domus. No.q̃ claues, & seræ, sunt portio domus, & an veniant vendita domo, vide Bal.in l.2.C.de ver.sig.

Papinianus quoque. Hic, & in seq. §. sunt duo boni casus. No.in sc̃do casu, q̃ quis vr̃ esse in fundo, si habet animum redeundi.

a **Denique Neratius.** No.istū tex.& hēs hic, q̃ exceptio cōfirmat rẽlam.a Sed an faciat comp̃hēdi ea, q̃ alr̃ non comp̃hēderētur, hic vr̃ esse tex.
b q̃ sic. Habuistis casum ꝯrium in l.gñali.§.vxori.s̃. de vsufructu lega. Ad hanc l.respondeo, q̃ hic dixit maxime.

A D D I T I O N E S.

a Ale.Confirmat regulam. Qualiter exceptio firmet regulam, vide quod dixi i l.nã quod.de pe.le.& in l.generali.§.vxori, de vusfr.leg.
Scripsi consi.141.nu.19. I. N.
b Poma. Habuistis casum in contrarium. Ita tenet Ale.consi.23.inci.visis, & ponderatis, ver.non ob.exceptio.do.in 1.vol.

Sed & ipse Papinianus. Facilis est, tene menti istum text.ad ea, q̃ dixi j̃.de do ...ntep.

1 *Hæres tenetur dare legatario instrumenta emptionis fundi legati.*

1 **Papinianus.quoque** No tex.ibi.nisi q̃t ex alia parte, &c.† Hic r casus, q̃ si testator legat mihi fundū, q̃ hr̃s mihi teneat̃ dare instrm emptionis fundi. Cōtra hoc vr̃ tex.i l.instra.C.de fideic. Dicit Pla.q̃ ibi fuerūt legatę res ꝑ parte, hic ĩsolidū. Et hoc tenet Spe.in ti.de ĩst.edi. § nūc vero.ver.sed q̃nt. Doc.determināt ꝯriū, q̃ nō teneat̃ ꝑstare istrā, sicut nec vēditor, sed dēt cauere de ꝑstādo, qñ opus fuerit, l. Titius, de ac.emp & d.l.instrā, nec si hr̃ditas euinceret, teneret, qa alij tradidit instrā. Hæc rō nō placet, qa si bona fide tradidit, nō teneret bonæ fidei possessor, l.ꝑ si possessor.s̃.de pet.hær.& l.hæc ãt j̃.si cui plus quã pl. Fal.sed interest hr̃dis retinere ꝑp aliud, qa posset teneri de euictione, si legatū fuisset factum cōiūctæ ꝑsonę, vel sciēs alienum legasset vel ĩ alijs casib.qb. de euictione teneretur. l. si domus, §.de euictione, s̃.de le.j. Nō ob.hæc lex, qa q̃ dicit, q̃ debēt ꝑstari emptiones, dēt exponi.i.commodum, quod ex emptione procedit, non aūt instrā emptionū. Ita intelligunt Doc.in l.instrumenta.C.de fideicom.

1 *Spērum enumeratio respiciēs actum legandi, nō restringit genus præcedēs.*
2 *Genus quando uni legatur, alteri spēs, videtur a legato generis exempta.*
Enumeratio spērum relata ad verbum, seu participiū significatiuum generis, in dubio videtur facta causa determinationis.
3 *Genus non intelligitur restrictum per enumerationē spērum, qñ enumerō spērum respicit verbum, quod significat actum legandi.*
4 *Enumerō spērum, si est dubium, an referatur ad actum legandi, an ad verbum significatiuum generis, ad quod referri debeat.*
5 *Spēs apposita in medio generis, in dubio videtur apposita gratia restringende.*
6 *Intellectus ad legem, sed si adijciatur.supra, pro soc.*
7 *Intellectus ad legem, si cum fundum, inf.de ver.sig.*
8 *Genus, species & indiuiduum, quid, & nu.9 10.*
11 *Generi an per spēm derogetur, quando genus, & spēs cadunt inter personas granatas.*
12 *Si duo sunt statuta, vnum q̃ comitatenses de qualibet porta teneantur portare frumētum cōe, q̃ cōe hēt in illa porta, aliud quod comitatēses de castra fossati teneātur portare frumētum, q̃ hēt cōe in dicto castro fossati, dicti de castro non tenētur adiuuare ad portandum frumētum, q̃ cōe habet in illa porta.*
13 *Genus, & spēs, quando cadunt inter personas honoratas, seu inter ꝑsonas inter quas aliquid conceditur, an generi per spēm derogetur.*
14 *Priori si legatur Biblia, & cuilibet fratri cappa, an Prior hēbit Bibliã, et cappam remissiue.*
15 *Genus, & spēs si cadunt inter res, de quibus fit dispositio, an generi per speciem derogetur.*
16 *Genus, & spēs si cadunt inter casus, in quibus dispositio consistit, an generi per speciem derogetur.*

§.Si

Si quis fundum. Iste §. habet mãm profundissimã, multum inuolutã & tractatã a gl. & Doc. meo iudicio multũ ĩperfecte, & poẽs. Sed ego tractabo magis late, & bř. h. d. 1 † Enumeratio spẽrũ respiciẽs actũ legãdi, nõ restringit gen⁹ pcedẽs, hoc primo. Itẽ q̃ si vni legat̃ gen⁹, alteri spẽs, a legato gñis spẽs vr̃ exẽpta. h. d. cũ §. seq. Op. ĩ. de sup. le. l. legata supellectili. 2. rñ. vbi p enumerationem spẽrum minuitur gñis legatum. Gl. soluit, hic ñ minuit psonæ legatũ, ibi legatũ agri minuit. Ista so. nõ ẽ bona, qa lex 9ria loquit̃ iã de legato, q̃ respicit agrum, qa fuit legatus fundus instructus, q̃ de legato, q̃ respicit psonã, qa loquitur de legato supellectilium. Alij dñt, q̃ hic legauit aliquas spẽs 9tentas sub gñe. in 9rio enumerauit aliqd̃ indiuiduũ, q̃ continebantur in aliqua spẽ nõ expssa, sed q̃ 9tinebatur sub gñe. Ista so. licet in se sit vera, tñ ad legẽ 9riã nõ est bona, qa tex. ibi dicit, species & sic loquit̃ de indiuiduo, quare gl. ĩdistincte soluit, q̃ in lege 9ria in ij. rñ. fuit facta enumeratio spẽrum cã limitationis, & vt genus limitaretur, hic vero fuit facta ex abũdanti, grã dubitationis tollẽdæ. Aduertatis Dñi, oppo. ad hanc legẽ de l. cum de lanionis. §. cui fundum. ĩ. e. Gl. soluit duob. mo. primo, q̃ indistincte ibi fuit facta enumeratio, p modum limitationis, & determinationis. Sed q̃s reuelauit hoc gl. Certe tex. ibi nõ apent. Qualiter ergo soluemus? Dic, q̃ solutio, quam gl. ponit s. est vera, quia ibi fuerunt enumeratæ res q̃dam indiuiduæ, q̃ 9tinebãtur sub quadã spẽ, nõ nominata, sed sub gñe 9tẽta. Hæc solutio pbat̃ in d. §. si cui fundũ, & l. hẽs. §. j. ĩ. de le. 3. & l. j. §. itẽ si duæ ĩ. de au. & ar. le. Tũc. n. vr̃. voluisse, q̃ de illa spẽ nõ comprehẽdant̃ nisi indiuidua noĩata. Rõ, qa ipse speciem nõ expressit. Secus si spẽm expssisset. l. verba. ĩ. de ali. & cib. le. sed qñ legat genus, & noĩat spẽm 9tẽtã sub gñe, spẽs uenit, quia noĩatur, vt hic. Itẽ op. de l. cũ de lanionis. §. qdam. ĩ. eo. So. dr̃ gl. ibi fuit noĩata spẽs cã determinationis, ita dicit glo. hic indistincte, ita ẽt dr̃ Dy. ĩ c. gñi. de re. iu. li. 6. & Ia. de Are. iter alĩs suas solones. Sed q̃s reuelauit gl. q̃ hoc fuit adiectum cã determinatiõis? Iõ forsan Ia. de Are. de hoc dubitans dedit aliam solõnẽ, dicẽs, q̃ in d. §. qdã, ñ fuit legatum genus, & enumerata postea spẽs, sicut hic, sed fuit adiecto legato q̃dã q̃litas seu modificatio. dr̃. n. uti ego possedi, & iõ illa talis modificatio declarat̃ p spẽs postea enumeratas. Hæc so. non placet, q̃ tñ est dicere, lego fundũ uti possedi, quantum est dicere, lego fundũ ĩstructũ, uł fundũ, & instrm, & ita genus, casus ẽ ĩ. l. p̃di. §. ita legatũ, hæc iõ ñ placet. Quid dicemus? Br̃ dico, q̃ tã iste §. q̃ §. 9trus loquuntur in casu dubij sed hic p̃sumit̃ facta enumeratio ex cã determinationis. Rõnẽ dicã incõtinẽti. Sed circa hoc q̃ro vnã qõnẽ, nã gl. ponit duos casus p 9stãri: Aut adiectio fuit fcã ex abundantia, aut cã determinationis, qd ĩ dubio? Gl. non dr̃, sed Ia. de Are. & Dy. dñt, q̃ in dubio stemus huic. §. q̃ ex abũdãti uideat fcã, ar. l. quoties. ĩ. de reb. du. & l. cũ q. s̃. de pb. ita dr̃ Dy. ĩ c. gñi. de reg. iu. li. 6. sed hoc nr̃ 9 dictum § qdã, & l. Seiæ. ĩ prin. ĩ. e. 2 vbi indubio vr̃ fcã adiectio cã determinationis. † Quare dic. q̃, ñq; adiectio spẽrũ refert̃ ad uerbum, seu participiũ sigñatiuũ gñis, tũc in dubio vr̃ facta enumeratio cã determinationis, ita loquit̃. §. qui 3 dã. l. Seiæ. in prin. Qñq; † enumeratio specierum respicit uerbum, q̃ significat actum legãdi, & tũc qa actus legãdi nõ p̃t intelligi restrictus, genus ñ põt ĩtelligi restrictũ, p enumerationem specierũ qa ad genus nõ refert̃, iõ ex abũdanti p̃sumitur adiectũ, vt hic. Nã 4 hoc verbũ, cũ mãcipijs, respicit verbũ legauerit, id si esset † dubiũ ad q̃ referatur, verũ ad actũ legãdi, vel ad verbũ sigñatiuum spẽi, alias gñis, isto casu ĩtelligo ad pxima fieri relationẽ, sed q̃ ñ nõ apparet, q̃ ad pxima hẽt fieri relatio, tunc starẽ dicto doctorũ, q̃ ex abundati vr̃ apposita, & ita põt loq hic. §. Sed 9 hoc opp. de l. q̃situ. 5 §. j. ĩ. de le. 3. Rñ. ibi enumeratio † spẽrũ p̃cedit genus, & ẽt sequitur post genus, & sic genus ponit̃ in medio, iõ in dubio vr̃ apposita grã restringẽdi, nõ distincto ad q̃ verbũ, vel ad quẽ actũ referatur enumeratio spẽrũ: hic vero loquitur, q̃ ñ tñ p̃cedit vel tñ seq̃t. 6 Ex p̃dictis † apparet so. & intellẽs duarũ legũ. Primo [a] apparet so. l. a l. sed & si adijciat̃. s̃. pro soc. vbi dr̃ lucrũ & q̃stũ, lucrũ est genus, & q̃stus ẽ spẽs, & restringit sigñatio lucri, vt intelligat̃ q̃stus. Et est rõ ibi, qa statĩ post genus apponit̃ spẽs ipsi gñi, & iõ ponit̃ expositiue vel determinatiue. Vel dic, q̃ ibi intellẽs ille assumit̃, qa sic cõtersieri solet, vt patet in l. coit. & l. seq. ĩ. pro soc. Itẽ apparet sol. ad l. 7 si cum fundũ. ĩ. de ver. sig. vbi dr̃, promitto fundum vti optimus, maximusq; ẽ, & ius diminutũ p dñm ñ ẽẽ ista verba, & ius diminutum, &c. restringunt sigñationẽ p̃cedentium verborum, & sic fit expositio, seu determinatio p̃cedẽtiũ. Rõ, nã illud gñale dictũ respicit, secus si diceret, pmitto fundũ, vt optim⁹ maximusq; est, & pmitto ius p dñm diminutũ nõ esse, & sic respiceret actũ pmittẽdi, qa tũc ponerent̃ ex abundãti, vt hic. Opp. ad scdm partẽ. ĩ. de pec. le. l. seruo manumisso vbi vr̃ pbari 9 hunc tex. q̃ argentũ muliebre, q̃ est in instrõ, dẽat̃ ei cui est legatũ instrm. Solue, vt ibi dicam. His expeditis venio ad mãm §. nri, & p declaranda ista mã videdũ ẽ primo, quar̃ hic assumat̃ gen⁹, & spẽs, & indiuiduũ. Rñ. 8 q̃tum ẽ ĩ pposito, † assumim⁹ hic gen⁹, qcqd p̃dicatur de pluribus differẽtib. spẽ, vel qcqd 9tinet ĩ se plura q̃ spẽ differãt, siue hoc sit p dictionem vlem, vt peculiũ, istrm, & hẽs, siue sit p adiectionẽ alicuius signi vlis, vt oẽs res meas, vel seruos meos, & si. vt pbatur in hac l. & l. seruis vrbanis. §. fi. s̃. de leg. 3. & q̃ ibi no. facit q̃ no. in l. legato gñalr. s̃. de le. 1. & l. cũ post §. gener. s̃. de iu. do. & ibi no. in 9 l. 2. § si cer. pe. S, ẽs vero † assumitur id, q̃ p̃dicatur de pluribus differentib. numero: seu illud, q̃ continet in se plura dr̃ia numero, vt hic. Et hoc apparet. ĩ. e. l. cũ de lanionis. §. si cui fundũ. licet q̃ñq; istã spẽm vocemus genus in ista mã, qa ea abutimur. Indiuiduũ 10 vero † est, q̃ de solo p̃dicat̃. Et vt declarẽ istam mãm, hẽo tractare quatuor qõ. Primo qñ genus, & spẽs cadũt inter psonas grauatas. Scdo q̃ñ genus, & spẽs cadunt inter psonas honoratas. Tertio qñ genus, & spẽs cadũt inter res legatas, seu de qb. fit dispõ. Quarto q̃ñ genus, & spẽs cadũt inter casus, ĩ qb. dispõ 9fert. Prima igitur 11 qõ est, qñ genus, & spẽs cadunt inter psonas grauatas, qa aliqs hẽs grauat̃ spãlr, & postea oẽs gñalr, an derogetur gñi p spẽm? Vr̃ q̃ de- b rogetur [b] l. legatorum. §. j. s̃. de le. 2. In 9trium, q̃ nõ ĩ l. si tibi hõ. §. j. s̃. de le. j. & l. Mæuius, §. cũ q. s̃. de le. 2. Br̃ dico sic. Aut p̃cedit dispõ spãlis, & sequitur gñalis, aut e9. Primo casu aut dispõ spãlis refertur ad plures, & tũc gñi p spẽm derogat̃. qa gñalis dispõ sequens tñ ad illos noĩatos restringit̃. l. legatorũ. § 1. ĩ. de le. 1. sm intellm gl. no. ĩ l. Mæui⁹. §. cũ, q. s̃. de leg. 2. & ibi dixi. Aut illa dispõ spãlis refert̃ tñ ad vnũ, & tũc gñi p spẽm nõ derogat, imo sequens dispõ valet, & tenet in oĩb. d. l. si tibi hõ. §. 1. & ĩ d. l. Mæuio. §. cũ, q. Et p̃dicta vera, qñ eadẽ res ẽ illa, in qua oẽs grauãtur, secus si eẽt q̃titas vł res diuersæ, vt no. ĩ d. §. cũ, q. Scdo casu pricipali, gñi p spẽm derogat̃ in totũ, ut videat̃ a gñali dispõne recessum, hic est casus in l. Titia cũ testõ. §. Lucius. 2. circa prin. s̃. de le. 2. & ex variatione fa- 12 cta in tex. & gl. colligit̃ hic. Hoc ĩduco † ad q. e de facto, [d] duo sunt c statuta in ciuitate ista, dr̃ vnũ, q̃ oẽs comitatẽses de qualibet por- d ta teneantur apportare cõi frumẽtũ, q̃ cõe hẽt in illa porta aliud erat statutũ spãle, q̃ comitatẽses d castro Fossati, teneant̃ portare frumẽtũ, q̃ cõe hẽt in Castro Fossati, seu in porta Solis. q̃rit, an illi de illa porta teneant̃ adiuuare ad portandũ, vigore primi statuti? e Rñ. q̃ nõ, [e] qa siue illud statutũ spãle sequat̃, vr̃ a gñali recessum, vt dictũ ẽ: siue p̃cedat spãle statutũ, gñale sequẽs refert̃ ad psonas expssas ĩ spãli, q̃ñ illa spẽs ad plures refert̃. l. legatorũ. § 1. de le. 2. & f s̃. dixi. Venio [f] ad scdam q̃ñ, õnẽ, q̃ñ genus, & spẽs cadũt inter pso- 13 nas honoratas, seu ĩter psonas, qb. aliqd 9ceditur, vel relinqtur. exẽplum ponas in legib. s̃. all. q̃to, vtrũ gñi p spẽm derogetur. Hãc ma g teria habuistis [g] quasi expeditã in lege, libertis, quos. in pri. ĩ. de ali. & cib. le. Sed repero gñã euidẽtioris ĩtellẽs, & dico sic, aut 9cessio seu legatum respicit certã seu limitatã cãm: aut fit simplr. & ĩdeterminate. Primo casu aut illæ psonæ enumerãtur, & noĩant̃ ĩ dispõne, in qua oẽs nõ debent pariter admitti, sed ordine successiuo, aut debent oẽs pariter admitti. Primo casu enumeratio specierũ derogat gñi, ĩ hoc, q̃ nominati debent prius admitti. l. cum ita §. fi. s̃. de le. 2 Scdo casu distingue, vt sequit̃. Aut dispõ specialis p̃cedit, & seq̃tur gñalis in eadẽ voluntate, aut in diuersis voluntatibus. Si in eadẽ voluntate generi per speciẽ derogat̃, lege, alimẽta. §. basilicæ. ĩ. de ali. & ci. le. Et hoc verum, si relinqtur ab eadẽ psona. Si vero a diuersis, tũc p vltimã scripturã vr̃ recessum a prima, nec est 9cursus generis. & speciei. l. Stichus nutricis. 2. rñ. ĩ. de ali. & ci. le. Si vero ĩ diuersis voluntatib. tunc idẽ, qa p sequẽtẽ dispõnẽ a prima vr̃ in totũ recessum, l. libertis. in prin. ĩ. de ali. & ci. le. iõ nõ est 9cursus gñis, & spẽi. Scdo casu qñ fit 9cessio simplr. & indeterminate, aut p̃cedit dispõ spãlis, & sequitur gñalis, & tunc gñi p spẽm derogatur, vt gñalis puisio nõ referatur ad psonas, qb. est spãlr prouisum. ar. l. cohrdi. §. q patrẽ. de vulg. & pup. & l. doli clau. ĩ. de ver. ob. Aut p̃cedit generalis, & sequitur spãlis. & tũc gñi per spẽm nõ derogatur imo gñalis puisio refertur ad eũ, cui ẽ spãlr pusũ. l. Titia. §. q Marco. de an. le. & ĩ. de stip. se l. 4. facit ad hoc q̃ no.

ADDITIONES.

a Primo Ruyn. consi. 59. nu. 8. li. 1. I. M.

b Ale. Videtur, q̃ derogetur. De hac materia vide no. per Bal. in l. quoties. C. fa. er. & ibi vide no. q. & aliã q. per eũ in l. filio. in 1. co. C. fa. er. Et no. q̃ gñalis prouidẽtia hois nõ derogat spãli puisioni legis, l. si quis prioris. §. certũ. cũ auth. nũc aũt ibi posita, & ita Bal. C. de sec. nup. Et an vna prouisio magis spãlss deroget alteri prouisioni minus spãli, & quo cognoscat̃, vide Bal. in l. hac cõsultis. C. qui test. fac. poss. in 1. col. & Bar. in l. 1. inf. de op. no. nunc.

c Poma. Hoc induco ad qõnẽ. Vide quæ in simili ponit Ale. in l. si ab hostib. in pri. ff. so. ma. & con. S. in 4. vo. & vide quæ posui ad Bar. in l. sed & posteriores. ff. de le. Imo. cons. 139. & seq. * Dec. l. in 1010. nu. 7. de re. iu. I. M.

d Ale. Ad q. de facto. Item posset induci ad aliam q. de qua vide q̃ dixi post. Bar. in l. 2. in prin. de ver. ob. & quod late no. Bar. in l. sanctio. inf. de poe. & Bal. & Imo. in no. q. in l. cohæredi. §. qui patrem. de vul. & pup.

e Rñ. q̃ nõ. Et ista faciũt ad q. de qua p Bal. p istũ tex. in l. si ab hostib. so. ma. q̃ si vnum est statutum, q̃ occidẽs bãnitum hẽat præmium, alio statuto cauetur, q̃ occĩs cæteros bannitos mereatur dimidiam pœnam, sed eidẽ imponatur minor pœ pro dimidia eius, quod alteri imponeretur, q̃ occidens talem exbanitum de quo cauetur, q̃ dimidiam pœnam mereatur, non habeat præmium. Pro quo facit gl. in d. l. si ab hostib. §. 1. in ver. ibi, vel dic, quod no.

f Venio. Ruyn. consi. 106. nu. 18. lib. 2. I. M.

g Ale. Materiam habuistis. Et vide pulcherrimam q. positã per Bar. in l. sed & posteriores. de le. & et quod pulchre no. Bar. in l. si socer. § 1 dem quærit. de do. præl. & no. q. positam p Io. And. in regula generi. de re. iu. in Mer. Itẽ faciũt ad q. Dy. ĩ l. talis scriptura, ad fi. de le. 1. quod si primo est statutũ, q̃ bãniti, pro, derobatione stratarũ, vel falsarij non possint rebanniri, ẽt si pacem habuerint ab offensis, & postea sit aliud statutũ, q̃ banniti pro maleficijs rebanniantur, soluendo certum si habuerint pacem ab offensis, cum istud statutum sit generale, non comprehendit bannitos pro derobatione stratarum, vel falsarios, secundum Dy. sed Bal. & Ang. ibi tenent contrarium per l. 3. §. iterum. ver. de his quoq; sup. ad Sylla. & per l. q. Marco. de ann. le. ad primum responde, vt ibi maxime per Bar. Secundus tex. non probat secundum Imo, ibi, vide aliam q. per Pet. de Anch. in c. statutum, §. cum autem, de rescr. in 6.

14 no. p Cy. in l. cũ qd. C. de le. in vlt. q. Et p hoc † pt determinari illa a qõ, de eo, qui Priori legauit Bibliã, & cuilibet fratri cappã a Dixi ĩ d. §. q Marco. Prædicta vera, nisi fieret enumerõ spẽrũ cã determinationis, & limitationis gñis pcedẽtis, vel seqnẽtis. ar. eorũ, q̃ ĩ. dicã. Facit l. verba, & qp ibi dixi. ĩ. de ali & ci. leg. † Tertia qõ est, qñ 15 prouisio gñalis, & spãlis cadit inter res, d qb fit dispõ, & ista est mã nři §. Ad quã mãm declarãdã dẽs scire, qp qñque dispõ gñalis, & spãlis, vel gen⁹, & spẽs ponit alternatiue, qñq; copulatiue. Primo casu, dic, vt dixi in l. 1. in fi. ĩ. de reb. dub. Si copulatiue, tunc iste tractatus diuidit in duas partes. Qñq; vni, & eidẽ legatur genus, & b spẽs, qñq; legat vni genus, & alteri spẽs. Primo casu qñ vni, & eidẽ legatur genus, & spẽs. Ia. de Are. dicit sic. & Old. sequendo eũ, aut pcessit positio spẽi, & seqtur positio gñis, aut ecõuerso. Primo casu adiectio gñis ampliat, & declarat primũ legatũ. l. fi. §. cui dulcia s. de vi. tri. & ol. le. & l. hoc legatũ. Ia. 2 §. fi. cum l. seq. s. de le. 3. Si ãt ecõuerso, tũc subdistingue, nõ curo. Iste modus distinguendi non placet, qa licet inter psonas adhibeatur illa distinctio: aut pcedit spẽs, &c. tñ inter res ista distinctio reprobat, p tex. in l. si seruo ita manumisso. ĩ. titu. 1. & Dy. vr hoc velle in d. c. gñi. de re. iu. lib. 6. Qualiter ergo dicemus? Sustinẽdo Ia. de Are. dico rñdendo ad l. si seruo manumisso, qp qñ vni legatur spẽs, & alteri genus, qp illa distinctio, qp pcedat, non hẽt locum. Sed qñ vni, & eidẽ legatur genus, & spẽs, ista distinctio bene hẽt locũ, vt pz ex legib. quas ĩ. allegabo. Quare p declaratõe ĩtro istã mãm aliter, q̃ Ia. & q̃ Dy. qñq; vni legatur genus, alteri spẽs, & tũc aut legatur genus, hoc est vnum de genere, vt qñ legat hõ simpl̃r, & tũc ṽr p spẽm nõ derogatur generi, imo pñt ɔcurrere ĩ vno hoĩe legatũ generis, & legatum speciei. l. si Eros. s. de opt. le. & l. si dño. s. de le. 1. Fallit, si dispõ spãlis ɔtineret libertatẽ. l. cũ ita. §. 1. s. de opt. le. Si vero legatur gen⁹, hoc ẽ totũ gen⁹. & postea enumerãtur spẽs, tũc aduerte, & ĩtro gl. Qñq; spẽs enumerabatur ab errãte, & hoc ɔstat, & tũc nõ minuit significatio generis, l. legata, ĩ pr. ĩ. de supel. le. Quãdoq; a sciẽte, & tũc c distinguitur, vt statĩ dicã. Quãdoq; c dubitatur, vtrũ fuerit errãs, vl sciẽs, & tũc sm qualitatẽ psonarũ psumit habita distinctione, vtrũ sit mulier, vel minor, vel rustic⁹, l. cũ de ĩdebito. de pb. & l. si adulterũ cũ incestu. ĩ. de adul. Si vero pferatur a sciẽte, hic aduerte, aut enumerõ spẽrũ fuit fcã ex abũdãti gra dubitatiõis tollẽdæ, & hoc ɔstat, & nõ est dubiũ, qp significatio generis nõ minuitur. Aut fuit fcã enumerõ spẽrũ cã taxationis, seu limitõis & hoc ɔstat, & tũc sine dubio minuitur significatio generis, l. legat. 2. in fi. s. de sup. le. hoc ãt ɔstat, qñ apposuit verbũ. l. vel verbũ, vz. hoc mõ, lego supellectilẽ. l. lectũ, & similia. Ita dẽt intelligi l. legata. 2. reip. licet gl. aliter sentiat, & male, ĩ l. cũ ita. §. fi. s. de le. 2. Si vero dubitat, vtrũ cã determinationis, vl gra dubitõis tollẽdæ fuerit fcã enumerõ spẽrũ, tũc aduerte, aut pcedit legatũ spẽi, & seqtur legatũ generis, aut ecõ. Primo casu si qdẽ illud genus apponitur, p aliqd adiectiuum neutral̃r positũ, tũc generi p spẽm derogat in aliquo, vz. vt dicat restringi illud genus, ad res q̃ sunt eiusdẽ qualitatis, cui⁹ sunt spẽs expsse. l. fi. §. si. Rõnẽ dixi tibi, qa ĩ his reb. q̃ sunt eiusdẽ qualitatis adiectio generis ampliat legatũ, vt ibi. Si vero pcederet legatũ generis, p tale adiectiuũ, & seqretur enumerõ spẽrũ, tũc generi p speciẽ derogatur ĩ totũ, & poneret, & p. i. & sic cã limitõis totalis. l. sed & si adiiciat. s. p soc. & ar. eorũ, q̃ ĩ. dicã. Si vero adiiciat genus p aliqd nomẽ substãtiuũ determinatũ, tunc aduerte, aut numerõ spẽrũ pcedit legatũ, & seqtur, tunc in dubio gra determinationis d vl apponi, l. q̃situm. §. 1. s. de le. 4. Aut d pcedit tm, vl seqtur tm, & tũc aut enumero spẽrũ respicit, & determinat verbũ, vel participiũ significatiuũ gñis, & ĩ dubio vl adiectũ cã determinõnis, vt ĩ. e. l. cũ de laniones. §. qdã, & d. l. Seiæ. in prin. Idẽ ĩ d. l. si cũ fũdũ. ĩ. de ver. sign. facit d. l. sed & si adiiciatur. s. p soc. Aut respicit verbũ significatiuũ act⁹ legãdi, & tũc ĩ dubio ex abundãti cã tollẽdæ dubitatiõis vl adiectũ, vt hoc §. Aut pt cẽ dubiũ ad qp refertur, & tũc ĩ dubio refertur ad verbũ significatiuũ act⁹ legadi, vt hic. & ĩ. e. l. si municipi. ĩ pri. nisi rõ pximitatis, aliud induceret. Prædicta vera qñ seqtur enumerõ spẽrũ post positionẽ generis. Si vero seqt enumerõ indiuiduorũ ɔtẽtorũ sub aliqua spẽ, nõ expssa, q̃ tñ ɔtinet sub illo genere, tũc significatũ generis restringit, vt illa spẽm ñ ɔphẽdat, sed solum ĩdiuidua numerata, l. cũ de laniones. §. cui fundũ. ĩ. e. & l. hẽs me⁹. §. 1. s. de le. 3. & l. 1. §. idẽ si duæ statuæ. ĩ. de au. & arg. le. Sed si spẽs sit expssa, & enumerãtur ĩdiuidua eiusdẽ spẽ., tũc enumerõ indiuiduorũ, nõ restringit significationẽ illius generis, vel spẽi ĩ dubio l. verba. ĩ. de ali. & ci. le. Sed ibi loqtur ĩ psonis, tñ in reb est eadẽ rõ q̃tũ ad hoc. Itẽ pdicta vera, qñ genus, & spẽs ponuntur vtrũque dispositiue. Si vero vnũ poneret dispositiue, aliud enũciatiue tũc statur ei, qp dispositiue ponitur, & illud enunciatiue positum ad illud refertur, & sm illud intelligitur. l. Titia. §. Lucius, in rone quã ibi facit Iurisc. s. de le. 2. Vlterius habeo videre, qñ vni legat genus, & alteri spẽs, & hic dicunt Dy. & Ia. de Are. & gl. qp sp generi p spẽm derogatur, & idẽ no. p Dy. ĩ c. generi, ex. t. de re. iu. li. 6. Mihi vl aliter dicẽdum, & plenius, nã qñ vni legatur gen⁹, alteri spẽs, aut vni legat genus, hoc est vnũ de genere, aut vni legatur genus totũ & alteri spẽs. Primo casu generi p spẽm nõ derogat, sed ĩ eodẽ possunt ɔcurrere. l. si Eros, de op. le. & l. si dño. s. de le. 1. Fallit e qñ spãlis dispõ ɔtinet libertatẽ, l. cũ ita. §. 1. de op. le. Si vero e legatur totum genus, hic aduerte. Aut legatur diuersis respectibus, vt vni genus respectu vsusfructus, alteri spẽs respectu pprietatis, & tũc generi p spẽm nõ derogat. sed ɔcurrunt. l. Sẽpronio. in pri. & ar. l. si alij. s. de vsuf. le. Si vero legatur eodẽ respectu, aut vtraq; dispõ est vtilis, aut altera inutilis, primo casu generi p spẽm derogatur, ita loqtur hoc mẽbrũ positũ ĩ gl. vt l. vxorẽ. §. felicissimo, & l. seruis vrbanis. ĩ fi. s. d le. 3. & l. 2. ĩ pri. su. ti. 1. & ĩ. d au. & ar. leg. l. j. & in multis casib. Si vero altera dispõ ẽ ĩutilis & tũc aut ẽ inutilis dispõ generis, & tunc generi p speciẽ nõ derogat qa dispõ est nulla ergo ãplius annullari nõ pt, l. nã & si. ver. post defectũ. de inin. te. Si vero est nulla dispõ spẽi, tũc aut illa dispõ fuit fcã ĩ vltima volũtate, aut ĩter viuos. primo casu generi p dispõnẽ spãlẽ inutilẽ nõ derogatur l. fi. §. mulier. de au. & ar. le. scdo casu generi p dispõnẽ spãlẽ inutilẽ derogat, l. legatũ §. 1. de adi. le. & s. e. l. 3. §. minor. & ibi ẽ gl. q̃ vl ponere istã distinctionẽ. Ita dẽtis intelligere istã distinctionẽ. Quarta, f & vltima q. † est, qñ genus, & spẽs cadsit ĩter casus, ĩ qui- 16 bus dispõ ɔfert, vt puta fit dispõ ĩ vnũ casũ, alia ẽ ĩ oẽs casus, & tũc aut dispõ spãlis, & generalis fit ĩ eadẽ voluntate, & generi p spẽm derogat, adeo qp gñalis dispõ nõ refert ad casũ specificatũ. l. sacrio legũ. ĩ. de pe. facit l. cũ ex filio. s. de vul. & pup. & ĩ. de verb. ob. l. doli clã, & l. stipl̃ones ɔmodissime. Si vero fit in diuersis voluntatib. & tunc generi p speciẽ non derogatur, imo ex vtraq; potent agi, licet non semp exigi cum effectu, ĩ 1. §. 1. ĩ. de ope. no. nun. & ibi dixi, & d. l. doli clausula. ĩ. de vet. ob. dic, ut ibi dixi.

ADDITIONES.

a Ale. Fratri cappã. Et oino vide Bar. in l. si consul. s. de adop. & vide Bar. in l. cũ q. §. sed qa. C. de le. & in l. doli clausula. ff. de ver. ob. & Bar. in l. 2. § fi. de sti. ser. Itẽ faciunt ad q. quã format Bal. in l. si tibi hõ. §. 1. de l. 1. qp si pro certo debito ecclesiæ soluendo Papa mandat imponi posse collecta clericis alicuius ciuitatis, qp si postea mandat imponi posse clericis totius prouinciæ in electione creditoris sit grauari facere clericos ciuitatis, an alios de prouincia Et ita ibi vr concludere Bar. & Imo. per illum te. cum ibi no. licet videatur contrarium ibi no. per Bar. in l. Mæuius. § eum de le. 2. dic vt ibi per Im.

b Ale. Tractatus diuiditur. Et adde, qp dixit Bal. & Imo. in l. si dño Stichus. sup. de l. 1. p gl. ibi qp vbi spẽs derogat gñi, illud est ex quadã interpretatione cõtraria verborũ, & ex æqtate, qp no. ad statuta, Itẽ facit ad q. statuto cauet, qp filius sine cõsensu pris nõ posit obligari, an poterit cõpromittere sine cõsensu pris. Bal. in l. fi. C. de bo. q̃ li. dicit, qp sic, qa statutũ de cõpromissis est magis spãle. Et ad materiã, uide q. quã ponit Bal. in l. eandem. C. loc. Adde qñ generi per speciem derogetur. Pa. de Cast. con. 187. Bal. con. 385. li. 4. & consi. 153. li. 3. & consi. 65. lib. 5.

* Ripa in tra. pestis. ti. de priuil. legal. contract. nu. 77. I. M.

c Quandoq;. Ruy. consi. 32. nu. 6. li. 2. consi. 129. nu. 1. li. 3. Par. consi. 92. nu. 33. li. 1. Ruy. consi. 165. in fi. lib. 5. I. M.

d Aut. Ruyn. cõs. 116. nu. 3. 4. li. 4. Ruy. cõsi. 57. nu. 5. li. 2. I. M.

e Si vero. Ruyn. cõs. 40. n. 8. li. 2. idẽ consi. 90. nu. 4. eod. I. M.

f Quarta. Adde, & vide ad hæc dicta Bar. & Ale. in cons. 13. col. fi. in 5. vol.

* Ruyn. cõs. 108. nu. 18. li. 1. cõs. 137. n. 6. li. 2. consi. 195. in fi. li. 2. consi. 112. nu. 6. li. 3. consi. 164. nu. 4. & co. Are. consi. 9. nu. 3. I. M.

LEX XIII.

Tabernæ. Taberna nomen est loci, caupona nomẽ est negõciationis. h. d. Quod dicit de institoribus quomo veniant in legato, dicam ĩ. prox.

LEX XIIII.

Si ita. Dr hic, qp legato istrõ caupõnæ, &c. Cõtra, imo venisset res paratæ pp merces, vt ĩ. e. l. cum de laniones. in prin. Sol. Non fuit legatũ instrm cauponæ simplr, sed fuit adiectũ plus exercendarum tabernarum. Dr hic, qp veniunt pistores, & institores, vt su. dictum est, qũo intelligit? Dic, qp hoc uerum est, qñ dominus p se exercet, & imponit illos institores, secus si ipsis principaliter hoc committitur, ut ĩ. e. l. cum de laniones. §. 1. & §. cum de villico. & su. e. l. q̃situm §. Alphenus. in fi. §. & ĩ. e. l. Seiæ §. liberto.

Domo. Opp. C. de uer. sig. l. 1. & ĩ. e. l. q̃sitũ. §. sed si fundus. & §. Neranus. & §. idẽ respõdit instructis horreis. gl. sol. primo ibi loqtur qñ legatur fundus instructus, hic qñ legatur domus instructa. Rõ, qa uinũ ex fundo, non de domo pcipitur. Hoc est ɔ casum d. §. idẽ respõdit ĩstructis horreis, ubi ex horreis nõ pcipitur uinũ. Quare gl. sol. scdo mõ, ut in ea habes, & bene.

1 *Furta, & damna potius præsumuntur data a vicinis, quam ab alijs.*

Mulier. Instrõ fundi cedit mulier, q̃ uillam custodit, sicut & saltuarius. d. h. No. tex. ibi, ne quid uicini, &c. Ex 1 hoc tex. no. ar. sm Iac. de Are. † qp damnum, quod datur in agris a potius dicitur dari a uicinis, *quam ab alijs. Itẽ furta præsumuntur potius fieri a uicinis, quam ab alijs, ar. sup. lo. l. dominus horreorum, & in l. 1. C. eo. & l. nam salutem. §. 2. su. de off. pfecti uig.

ADDITIONES.

x Ale. Dari a vicinis. Damna præsumuntur facta a vicinis, & furta, vide Bar. ĩ l. fi. de q. & no. Bal. in l. pignus. C. de pig. act. in ver. item quæro in genere, & omnino Bal. in d. l. 1. C. loc. & Bar. in d. l. dñs, & adde Bal. in l. de minore. §. tormenta, in ver. dixi qp fama. int. de q. Item adde, qp qñ res furata reperitur in domo alicuius, psumitur ipse illam subtraxisse, Bal. in l. ciuilem. C. de fur. & vide Bal. in l. fi. de hær. inst. adde, qp furtum præsumitur factum a vicinis, Bal. con. 346. li. 2.

* Tiraq. de pœnis le. in causa 23. nu. 10. 11. I. M.

Bart. Et vide Bar. qui sic loquitur in l. ædiles. inf. de via pu. qp si quis reperit mortuus in strata, psumitur mortuus ab eo, sub cuius ianua reperit, & vide q̃ ibi. no.

LEX XVI.

Villæ. Villæ instrumento non continetur supellex. hoc dicit.

Vinea. Nos habemus expeditos in tex. tres modos legãdi. Primo, lego fundum cum instrõ. Scdo, lego instrm fundi, seu uillæ. Istis duob. mo. non uenit instrm patris. l. q̃situm, per

p totã l. usq; ad §. sed si fundus. & hac l. pri. Tertio mō. lego fundũ instructũ, vel domũ instructã, & hoc casu venit instrm̃ prisf l. q̃ situ. §: sed si fund⁹. vsq; ad fi. l. Quarto mō lego villã, & instrm̃, & tūc an veniat instrm̃ prisfa. ñ hēmus expressum, sed dixi in l. si cui fũdũ, ꝙ ꝯtineatur. §. sed si fundus. in l. q̃situ. j. eo. sed hoc vr̃ ꝯ casum huius §. & hoc vr̃ tenere gl. in l. 2. C. de uer. sig. & idē vr̃ sentire j. e. l. Seiæ. §. Caio. ver. at si habitationis, i gl. q̃ incipit. i. domũ. ꝯiūcta gl. q̃ incipit, q. s. non sunt instrã domus, sed ꝓuię. Sed mihi vr̃ ꝙ debemus sic dicere, si qdē testor legat fundũ, & instrm̃ suũ, & tūc ꝑꝑ adiectionē dictionis, suũ, a vr̃ restringi ad instrm̃ fundi, vt hic: sed si dico. lego fundum & instrm̃. nō adiecto, eius. uel suum puro ꝙ venit ꝑ æquiparationem, qa tantum importat fundum instructum, quantum fundum, & instrm̃, l. si cui. s. e. & ita intelligo.

ADDITIO.

a Ale. Suum. No. de hoc pronomine, suum, quid importat, & adde quod no. Bar. in l. cum in testamento, inf. de au. & ar. leg.

LEX XVII.

Pictoris. Pictoris vel balneatoris, pictoris, vel lanionis instr̃o legato, oĩa necessaria ad suum instrm̃ continentur. h. d. Intellige, quando exercet per institorem: secus si exercet data pecunia, ut inf. l. proxi. §. 1. & vidistis s. e. si ita, in prin.

LEX XVIII.

1 *Bestia mortua, an ueniat appellatione bestię, stante statuto, ꝙ pro qualibet bestia grossa saluatur tantum pro gabella.*

Cũ de lanionis. Dr̃ hic, ꝙ instr̃o lanionis nō ꝯtinentur carnes, ꝯ imo debēt cōtineri, sicut merces, vt s. eo. l. si ita. cũ carnes sint merces lanionis. Sol. ibi plus dixit, qa dixit exercēdarũ, hic uero tñ dicit instrm̃ lanionis. Itē uide gl. q̃ incipit. i. macellani, ibi dũ dicit, a coriis bestiarũ, &c.

1 † Quæro vtrũ bestia, postq̃ ē mortua, possit dici bestia? a ꝙ erit utile ꝑꝑ statutũ, qđ dt, ꝙ ꝑ qualiber bestia grossa tñ soluat de gabella. vr̃ ꝙ bestia mortua non sit bestia l. 1. §. bestias, s. de postul. & lex est, q̃ bñ facit, j. de cad. pu. l. fi. In ꝯtrariũ facit hęc gl. ñ dico plus nũc.

ADDITIO.

a Ale. Dici bestia. Vtrum bestia mortua dicatur bestia, quod facit ad statutũ, & an intelligatur de fera, uel domestica, uide Bar. in l. 1. §. remouet. de postu. & adde quod Ray. dicit, qđ appellatione bestiæ uenit bestia mortua, arg. l. si uehenda, in prin. ad l. Rhod. de iac. facit pro statuto gabellæ.

* Facit quia homo mortuus nō dicitur homo. l. hominem. de uer. obl. Gomes. Inst. de actio. in prin.

1 *Respicientia de proximo aliquod instrumentum, dicuntur instrumentum.*

2 *Parata causa vxoris dicunt, quæ respiciunt causã proximam, nō remotã.*

3 *Communis vsus loquendi, non est propria significatio.*

Statuta si debent intelligi secundum propriam significationem, nō recurrit ad communem vsum loquendi.

4 *Voluntas testatoris colligitur ex eius consuetudine.*

5 *Testis an probet, si dicat, sic testatorem voluisse, proferendo talia uerba, quia sic est communis consuetudo intelligendi.*

1 **Asinã.** No. tex. ibi, ac deinceps in infinitũ. &c. Videris † ergo, ꝙ ea, q̃ de proximo respiciũt aliqđ instrm̃, ꝯnnētur in instr̃o. & hoc est, ꝙ dixi in l. uxori. j. de au. & ar. leg. ꝙ parata

2 † dr̃r cã vxoris. q̃ respiciũt cãm ꝓximã, vel mediatã, nō multũ re-

a motã, vt hic. Itē no. tex. ibi optimũ ergo. &c. No. ex isto tex. a † ꝯis

3 vsus loquendi non est propria sigñatio, vt hic. Et hoc facit ad statutũ disponens, ꝙ statuta, quæ sunt in hoc volumine intelligãtur

b s̃m ꝓpriã sigñationē, b ꝙ nō debemus recurrere ad cōem vsum loquendi, vt hic, & l. Labeo. j. de sup. leg. & ibi dicã latius. Op. j. e. § idē ꝯsultus Sol. hic non erat parata ad ꝓdium rusticum, alias se-

4 cus, vt ibi. Dr̃ hic. in qua ꝓsumptione, † q̃ro ꝙ est hoc dictũ? Dicit

5 gl. i. consuetudine, ex qua colligitur voluntas. No. ergo, † ꝙ testis vr̃ ꝙ probet, si dicit sic, dico, ꝙ testador proferēdo talia, verba, sic voluit. Interrogatus de causa, dicit, quia sic est cōmunis consuetudo intelligendi. De hoc dicam latius in l. Labeo. j. de supel. leg.

ADDITIONES.

a Barb. No. ex isto tex. Et vide Bar. in l. Labeo. de supel. leg. & vide Bald. in rubr. alias in c. 1. qu. feu. da. pos.

b Ale. Propria sigñatione. Cōis vsus loquēdi ñ ē ꝓpria significatio, facit no. l. librorũ, i pri. d. le. 3. adde Bar. & Doc. i rub. j. de no. ope. nũc. & idē si statutũ diceret: ꝙ intelligat ad literã nullo addito, vel extrinsecus itellecto, ita An. in prin. decr.

* Adde Roma. singulari 417. Communis Doctorum. I. M.

1 *Bubulcus dicitur, qui cum bobus laborat.*

De bubulco. No. hic, † quis dicatur bubulcus, qa est ille, qui cum bobus laborat.

a **Cui fundũ.** a Enumeratio quorundam indiuiduorum, a legato generis eximit speciem, sub qua indiuidua enumerata comprehenduntur. h. d. s̃m omnes. Concor. l. hæres meus. §. 1. s. de leg. 3. & l. 1. ver. item si duæ. j. de au. & arg. leg. contra hoc videtur. s. e. l. quæsitum. §. pen. solue, ut ibi.

ADDITIO.

a Pom. Cui fundum. Vide ex isto tex. quod infert Old. cons. 105. ver. circa tertium.

2 *Habitare dicitur qui maiori parte anni habitat, quod facit ad statuta, quod habitantes per tot annos sint ciues.*

a **Sabinus.** a In dubio ea vr̃ esse in fundo, q̃ maiori parte anni ibi fuit. h. d. No tex. ibi, quęq; maiori parte an-

b ni, &c No. illũ §. b dicit statutũ huius ciuitatis, qcunq; habitauerit

1 ꝑ tot annos, sit ciuis, † ꝙ vr̃ habitare, q maiori parte anni ibi habitat, & ex cã manendi ibi habitat. l. a videris hic, quod tene menti.

ADDITIONES.

a Alex. Sabinus. Qui habitauerit per annum, est ciuis, si habitauerit pro maiori parte anni, quod tene menti pro statuto, vide quod no. Bar. in fi. in l. ancillæ, in versi. item dubitatur, an dicatur. C. de furt. Facit ēt iste tex. ad q. quæ fuit de facto Florentiæ. Testator existens in villa vxori suæ legauit oēs massaritias, quas habebat in domo, qũ habitabat Florentiæ. modo de illis massaritiis quasdam portauerat in villam, quousq; ibi staret, reportaturus postea Florentiã, qa communiter consueuerat stare in ciuitate, an debeantur vxori. facit iste tex. quod sic. ad idem l. q̃situm. in prin. & l. si ita legatum, & qđ ibi dixi. de le. 3. Facit l. Labeo. s. de statuli. & hæc pars vr̃ vera, si testator locutus est per verba futuri temporis. vt q̃ erunt &c. Idem ēt per uerbum præsentis tēporis, si testator ignorabat illas massaritias esse in uilla, & hoc ne ex casu uel ignorantia fraudetur intentio sua, per prædicta qa credebat debere esse tempore mortis, uel tempore testamenti, per prædicta iura. Sed si locutus est per uerba præsentis temporis, & sciebat, tunc secus, quia ita ui fuisse mens sua cum aliter non expressent. Ita tenet Pau. de Cast. in l. huiusmodi. §. legatum. de le. 1. Et licet ista distinctio uideatur æqua tñ obstant contra ultimam partem aliqua ex dictis iurib. maxime d. l. quæsitum. §. fi. Sed uide ut colligitur ex summario, Bar. ibi. Et adde, qđ hunc tex. allegat pro singulari Lud. Ro. suo cons. 659. inci. communiter per Italiam. & sequitur Fel. in proce. Decr. Rex pacificus. circa fi.

b Pom. No. illum. §. Vide de isto tex. quid inferat Old. consi. 105. uer. circa tertium. in 2. not.

Quidã cũ ita Si enumeratio specierum venit ad determinationem verbi, ꝑ qđ genus significatur, vr̃ facta cã determinationis. h. d. s̃m op. q̃ teneo. Op. de l. quæsitũ. §. pen. s. e. Dũt gl. & Doc. ꝙ hic fuit adiecta enumeratio specierũ cã limitationis, & hoc est certum, sed quis reuelauit glo. hoc? Quare dico, ꝙ hic erat dubium, sed quia enumeratio specierum venit ad determinationē verbi, per qđ genus sigñatur. Non enim ad verbum, lego sed ad verbũ possedi, refertur hic: ideo causa limitationis, non determinationis vr̃ facta. & hæc est veritas.

LEX XIX.

1 *Verbum, erant, quando trahatur ad futurum.*

2 *Enumeratio specierum quando videtur facta causa augendi legatum.*

3 *Præpositionis, cum, de natura est, vt actum verbi significet.*

a **Si mãcipia.** a Legatũ instri est vle, iō recipit augmentũ vsq; ad mortē testōris. Item enumeratio specierũ in dubio fit cã augēdi legatũ. h. d. No. tex. ibi, sed augēdi, & c. vide gl. q̃ incipit. i. tunc cũ testōr, s̃m casum gl. vr̃, ꝙ si testōr dicit, lego mancipia, q̃ ibi erãt, ꝙ istud verbũ non significat futurũ. sicut alia uerba optatiui & subiũctiui modi, & sic est ꝯ l. cũ certus s. de tri. & ol. leg. & de au. & ar. le. l. cũ quidã. & l. pe. j. eo vbi est verbũ, erat, & trahit ad futurũ. Rñ. dēs intelligere, ꝙ hic dixit, quæ ibi essent. s. tesũ facti tpe, qa dicit hic tex. aũs traheret ad futurũ, vt

2 legib. s. all. Op. dr̃ hic. † ꝙ adiectio mãcipiorũ vr̃ facta cã augendi. ꝯ s. l. proxi. §. cũ fundũ. Sol. hic enumerat mancipia simplr̃, & sic spēs, ibi uero nolatim, & singulr̃, & sic quædã indiuidua. Rōnem vidistis s. e. l. q̃situ. §. pe. hē ur. ꝙ illa lex s̃m lect. gl. sit ꝯ opin. meã, qa enumeratio specierũ respicit uerbũ, ꝑ qđ genus sigñatur, ergo dēt intelligi, ut s. l. proxi. §. q̃dam. Rñ. imo respicit uerbũ significatiuum actus legãdi, s̃m lec. gl. q̃ dt sic, lego fundum cũ instr̃o, & cũ mãcipiis, & sic de necessitate regit a uerbo legauit, ꝑꝑ ꝓpositionē

3 † cum, cuius nã est, vt actum verbi significet, non autem ueniat ad determinationem nois, ꝯ hoc, ꝙ dico, ur̃, qa ēt si ꝯtrahit dictio, cũ ut lego fundum cum instr̃o, & mancipiis, ur̃, ꝙ sit idem, & cã augmentationis sit facta adiectio mãcipiorum, ut s. l. cum de lanionis §. cum fundum. Si respicis solõnem, q̃ dedi in l. q̃situ. §. pe. s. e. ego dixi, ꝙ q̃nq; enumeratio specierũ uenit ad determinationē uerbi seu participii, ꝑ qđ genus significatur. Nã enumeratio specierum non pōt uenire ad determinationē unius nois seu uerbi, uel participii. ita loquitur. §. qdã. s. l. px. & j. l. pxi. in prin. ꝯ hãnc sol. facit l. sed si adiciatur. s. pro so. Ego solui, ꝙ ibi ideo, quia sic fieri solet. Et illam opi. tenendo non obst. dedi etiam aliam sol. ut ibi dixi.

ADDITIO.

a Si mancipia. Vide Ruyn. consi. 73, nu. 18, lib. 2. I. M.

Paulus. Dr̃ hic, ꝙ supellex cedit legato. Op. de l. uillæ. i principio s. e. Gl. soluit plurib. mod. sed tene menti ultimam sol. quæ est uera.

LEX XX.

Seiæ. Q̃n enumeratio spẽrũ uenit ad determinationē participii, per qđ genus sigñatur, ur̃ facta cã limitationis, & determinationis. h. d. Vel aliter, ꝑ enumerationē spẽrũ factã in codicil. restringitur legatũ generis factum in testō. h. d. Nihil est aliud.

Liberto suo. Legato fundi instructi non cedit seruus, q colit data mercede. h. d.

1 *Copula, &, quando cadit inter res, quæ ponunt in vna orōne, & qualitas q̃ adiicitur vni rei, pōt congruere alteri, tunc intelligitur repetita, siue tēdat ad augmētũ legati, siue ad limita. secus si qualitas sequenti rei nō cōgruit.*

2 *Copula posita īter diuersas orōnes nō īducit repetitionē ex uirtute sermonis sed ex ꝓsumpta voluntate disponētis, qñ alias sequēs dispositio est inutilis.*

3 *Copula posita inter orationes per se principaliter copulatas, non habet uim copulæ, sed magis continuatiua.*

4 *Copula, cum, posita inter personas positas in eadem oratione, inducit repetitionem de uirtute sermonis, & rigore iuris. fallit fauore libertatis.*

5 *Copula, &, que, & similes, quando ponuntur inter personas positas in eadē oratione, & qualitas, uel conditio adiecta primo, potest uniformiter cadere in secundo, tunc inducunt repetitionem.*

Dictio

6 *Dictio, et, iuncta cũ dictione, &, an inducat repetionẽ præcedentis qualitatis.*

Caio. Virtus copulatiuç qualitatẽ pcedẽtis legati repetit in seq. h.d.& ẽ no.casus. mẽti tenẽdus. Op. & vr, ꝙ qualitas adiecta ĩ vno legato, nõ intelli repetita in legato alterius rei nisi ibi sit dictio, amplius, vel alia repetitiua. l. ĩ repetẽdis. & ibi no. s. de le. j. Sol. hic loquit, qñ duæ res copulant in eadẽ orõne, & ĩsic s. de le. j. Sol. hic loquit, qñ duæ res copulant in eadẽ orõne, & ĩsic qualitas adiecta vni vr in alia repeti, secus in diuersis orõnib. d. l. in repetẽdis. & pbat in l. q fundũ. s. de ꝯh. emp. Sed ꝯ illã sol. fortiter facit. s. de le 2. l. fi. §. Seio. vbi ẽt in eadẽ orõne copula, &, nõ inducit repetitionẽ ꝯdõnis. Sol. ibi, qñ copula cadit inter psonas, hic vero qñ cadit inter res legatas. Præterea ibi ex repetitione inducebatur diminutio legati hic augebat. Et de hoc qñ dicta ĩ vna persona, in alia videantur repetita, dic, vt dixi in l. mulieri, & Titio. j. de ꝯd. & de. & l. Publius. & l. Iuli⁹ Paulus. e. ti. Pro euidẽtia, & maiori declaratione, an p copulatiuã inducat̃ repetitio, a dicas sic: qñq; copula inter res cadit, q̃ ponunt ĩ vna orõne, qñq; inter plures orõnes. Primo casu † aut qualitas, q̃ primæ rei adiecit, pt ꝯgruere alteri rei, & ĩ sequẽti intelli repetita, siue tẽdat ad augmẽtũ legati, ut hoc §. siue ad diminutionẽ. l. fi. §. cum dulcia d. ui. tri. & ol. leg. & aduerte, q̃ ista qualitas, q̃ hic intelli repetita, nõ ẽ eadẽ numero cũ ea, q̃ ẽ in pcedenti re. Nã aliud est instrm̃ fundi, aliud est instrm̃ domus, sed est eadẽ in gñe, qa ꝗlibet ẽ instrm̃. Sed si esset aliqua qualitas, q̃ vniformiter respicere posset vtrãq; rẽ, multo magis ĩtelligeret̃ repetita. Exẽplũ in ꝯdõne legati huius, lego Titio fundũ, si nauis ex Asia venerit, & domũ. Certe illa ꝯdõ, una & eadẽ numero, põt vtrũq; legatũ respicere, p hoc. s. de le. 3. l. in repetẽdis. & qd ibi dixi. Nã idẽ est in dictione, &, q in dictione, itẽ, ut j. dicã. Si uero illa † qualitas sequenti rei nõ ꝯgruat, exẽplũ, lego Titio fundũ instructũ. & centũ. Certe nõ possumus repetere centũ instructos, ut s. de le. 2. l. cũ pr. §. cũ imperfecta. Facit qd dicã. j. qñ ponit inter plures orõnes. Scdo casu qñ ponit inter diuersas orõnes, tunc nõ inducit repetitio ex uirtute sermonis. d. l. q fundũ. de ꝯh. emp. sed ex presumptione b̃ voluntate disponẽtis induceret, qñ al̃s sequẽs dispõ esset inutilis, ut j. de ꝯd. & de l. Iulius Paulus. & l. cũ seruus. & l. Iulianus ne. q̃ legatum, pbãt utrũq;, put dñt ꝯdõnẽ adiectã libertati. intelligi ĩ legato sibi copulatiue annexo, ne pereat legatũ. & sic al̃s nõ intelligeret. Sed hoc uerũ, qñ p dictionẽ, &, adiicerer ĩ orõ pfecta. Nã si esset & ĩ pfecta, tũc suppleret̃ ex pcedẽti cũ qualitatib. suis. put dixi de dictione, itẽ, in d. l. in repetẽdis. & in l. 1. in prin. de pub. Rõ pdictorũ est, quia q̃n copula cadit inter orõnes p se principalr copulatas, nõ 3 hẽt vim copulæ, sed magis dictionis ꝯtinuatiuæ, vt dicã. j. de reb. dub. l. si is q ducẽta. §. vtiũ. Qñq; copula cadit inter psonas, & tunc si dictæ psonæ sint positç in eadẽ orõne, est adhuc uideñ. aut p dictionẽ, &, q̃s, & siles fit dicta copula: aut p dictionẽ, cũ. Scdo casu ĩ 4 intelli † repetita de virtute sermonis, & rigore iuris. Fallit fauore libertatis, & illud de æquitate, d. l. Iulius Paulus. & l. cũ seruus. de ꝯd. & dem. & de statulib. l. si seruo. Rõ, qa dictio, cũ, copulat accessorie. Vñ si dico. Titio, si nauis ex Asia venerit, cũ Seio lego cẽtũ, uideor legare Seio cũ ea ꝯdõne, qua Titio, q ẽ principalis in orõ. 5 Primo casu, † qñ fit p &, q;, & similes, tũc si qdẽ ꝯdõ seu qualitas adiecti primo pt vniformiter cadere in scdo, intelli repetita, arg. huius §. Exẽpliũ, Titio, si nauis ex Asia venerit, & Seio lego fundũ intelligo legatũ Seio sub eadẽ ꝯdõne, ar. huius § & s. de le. 3. l. ĩ repetẽdis. Si vero nõ pt vniformiter cadere, nõ intelli repetita, ut s. de le. 2. l. fi. §. Seio. Nam ibi Seiũ hrẽdem instituerat: Vñ illa ꝯdõ, si hrs nõ erit, est in eius ppria psona potestatiua: & in psona vxoris, c q̃ non fuit hrs instituta, dicta ꝯdõ nõ cadit.c Et si diceres. immo licet ista ꝯdõ, si hrs ipsa vxor nõ erit, si cadit in eã, qa nõ fuit instituta, tñ intelligitur sub ꝯdõne legatum, si Seius hrs non erit. Rñ. tũc nõ caderet vniformiter, q in Seio est potestatiua ꝯdõ, in uxore esset casualis. sed si ꝯdõ apponeret̃ post vtranq; psonam nominatam, intelligeret in psona vtriusque, d. l. mulieri, de ꝯd. & de. & ibi no. Sin si dictæ psonæ noĩarentur ĩ diuersis orationib. dic idẽ, 6 qd s. Sed qro, † qd si cũ dictione, &, poneretur dictio, etiam: Exemplum, lego Titio fundũ sub ꝯdõne, & etiam lego ei domum, an p dictionem, etiam, magis inducatur repetitio? Cogitabitis.

ADDITIONES.

a Ale. Inducatur repetitio. An & qualiter per copulam inducatur repetitio, adde l. si ita stipulatus. §. Crysogonus. de ver. ob. & vide plene quod not. scripsit Bar. in l. legatarius. §. fi. de le. 3. Scripsi consi. 314. nu. 11. Soc. iun. consi. 128. num. 9. lib. 1. vbi limitat. & nu. 151. 252. Idem Soc. iun. consi. 160. nu. 10. lib. 1. Goz. cõs. 3. num. 23. consi. 82. nu. 9. Dec. consi. 480. nu. 4. Soc. sen. cõs. 40 n. 10. li. 4. Paris. cõs. 108. in fi. li. 3. Ruy. cõsi. 170. nu. 8. li. 1. Dec. cõs. 92. col. 7. Soc. in trac. fallent. uel qd præcedit illud Soc. reg. 4. Ias. in l. cũ filiusfam. col. 14. de le. 1. pulchre Afflict. decis. 248. nu. 11. Dec. consi. 190. nu. 4. Bal. in l. fi. C. de indic. vid. tolle. Bello. Inst. de act. in pri. nu. 41. Soc. iu. consi. 83. nu. 2. 3. li. 1. cõs. 71. nu. 4. li. 3. late cõs. 97. nu. 16. 17. li. 3. & cõs. 142. nu. 4. 20. 22. Neu. cõs. 72. Ruy. cõs. 15. n. 18. li. 1. consi. 167. nu. 5. 6. li. 2. cõs. 111. nu. 3. consi. 56. n. 2. li. 3. & n. 7. declarat Gratus consi. 1. n. 36. li. 2. I. M.
Io. Fr. Ru. Adde Are. consi. 1. eo. vol. vbi ponit q̃dam. pulchra, & noua in materia.
b Ex præsumpta. Adde Ale. de Imo. in consi. 47. col. 1. in fi. in 1. vol.
c Ale. Non cadit. Vide per Bar. in consi. inc. Titius condidit testamentum, in quo filium suum. in consi. inc. testator reliquit vxori suæ.
* Declaraui in consi. 393. nu. 50. vers. Nec constat. li. 4. & nu. 51. & nu. 52. I. M.

Prędia. Debita in nouationem deducto legato instrumenti, non cedunt. h. d. Op. de l. cum filius. §. hrs meus. s. de le. 2. So. Dñt quidã, ibi nouatio præcedit legatum, hic secuta est. vel ibi fuit legatũ specialiter, hic gñaliter, & ista placet. Sed ꝯ hoc op. de l. nepos s. eod. Sol. ibi loquitur de nouatione, q̃ fit per sñiam, quæ nõ nouat obligationem: hic vero de nouatione, quæ fit per stipulationem & plene dic, ut ibi dixi. Tene menti.

Item quæsitũ. Filii, & vxor serui nominatim legati, legato non cedunt. h. d.

Pamphilæ. Non vr absens a fundo, qui alibi causa disciplinæ est missus. h. d. De hoc s. de le. 3. l. quæsitum circa prin. & inducas in argumentum, ut ibi dicitur.

1 *Podere legato, quid ueniat.*

Tyrannæ. Pascua deputata ad vsum fundi, & cũ eo vno noĩe nuncupata, legato fundi cedunt. h. d. tene menti. No ꝙ nõ ob. ꝙ sit aliqua separatio: tñ bene venit quicquid vno noĩe nũcupatur. Facit ad hoc l. prædiis. §. balneas. cum a §. seq. s. de le. 3. Et hoc facit ad q. a † quẽ, lo legatur podere, ut intelligatur podere, quicquid noĩe vno nũcupatur, licet simul nõ stet. Dixi in l. si ita. de au. & ar. le. & & l. 1. j. de reb. dub.

ADDITIO.

Ale. Facit ad quæstionem. Adde Bal. in l. legatis, C. de leg. & facit ad illam q. no. per Bar. in l. imperatorem. C. loc.

Instructus. Quod alibi causa custodię est repositum, instrumento domus cedit. h. d.

Quod adiecit. Sed quid in dubio: Certe in dubio videtur legatus fundus instructus, l. prædia, §. ita legatum. j. eo.

LEX XXI.

Cum fundus. De ista materia, vtrum quãdo legatur fundus sine instrumento, an cedat instrumentum, habuistis. s. eo. l. 2. §. dotes.

LEX XXII.

Fundo. Cõtra hoc videtur casus. s. de le 3. l. Lucius. §. collegio. Sol. credo, quod gl. ibi intelligendo, vt ibi dicit, dicat male, & contra casum huius. §. & sic cõcordat illum §. cum isto. vel forte aliter, ut dicemus.

Fundo. Opp. de l. 1. & 2. j. ti. 1. vbi mortuo seruo extinguitur legatum peculii. So. dicit gl. hic nõ fuit legatũ peculium cum seruo principalr, vnde nõ est accessio serui, sed instri. Ex hoc apparet sol. ad l. q̃situ. §. Papinianus. s. e. vbi legato instri. nõ cedũt noĩa debitorum, nec peculiũ. Sed tñde, intelligo, qd hic erat aliqd in peculio, qd erat instrm̃. Et hoc apparet ex solutione præcedentis ꝯtri, qa hic cedit peculiũ tanq̃ instrm̃, nõ aũt cedit ibi no: alias legato instrõ, non venirent noĩa debitorum, ut ibi.

LEX XXIIII.

Cum quæritur. Dic de hoc, ut s. eo. l. tabernę.

LEX XXI.

Fundi. Illud instrumẽtum, quod est in fundo, inspicitur nõ quod fundus sustinere potest. h. d.

1 *Fornac uery, quod ueniant fornace instructa legata.*
2 *Fornax non uidetur legata legato instrumento fundi, ubi est fornax.*
3 *Genus a quo remouetur, remouetur & qualibet eius species.*
4 *Principali remoto, remouetur & accessorium.*

Quidã. Hic § hẽt duplicem literam, & sm diuersitatẽ literæ diuersificantur lec. & sm primam. h. d. Fornace 1 † instructa legata nõ cedunt fornaciarii, qui maiori parte anni alibi operãtur. h. d. Et sm istam debetis habere. figulinos. Vel † aliter 2 sm aliam literam, qui legat instrm̃ fundi, vbi est fornax, non vr legare fornacem. Item a quo † remouetur genus, & quælibet eius 3 species. h. d. & probatur in l. in fius. j. de ius. & legi. Vel aliter † a 4 quo remouetur principale, & eius accessorium. h. d.

LEX XXVI.

Dolia. Vidistis s. eo. l. cum fundus.

1 *Molæ quæ sunt ad vsum quotidianum ueniunt appellatione supellectilis, magis quam instrumenti.*

Molas. Ergo molæ sunt instrumentum. Contra, s. l. e. l. cum de lanionis. §. asinã. Sol. intellige, qñ illæ molæ erant paratæ ad vsum prædii rustici, secus, si ad vsum quotidianum, vt molæ in quibus fit salsa, quia tunc magis putarem, ꝙ continerentur appellatione supellectilis, quam appellatione instrumenti.

LEX XXVII.

Prædia Instrumento fundi maritimi, non cedunt serui piscatores dominum sequentes. h. d.

1 *Domicilium dr trãsferri de loco ad locũ, qñ qs recedit cum familia, et rebus.*

Affini suo. Qui peregrinat ad tps cedit instrõ fundi. Itẽ fructus non expressi nõ cedũt; h. d. Nu. tex. in ver. quęsitum. ibi, cum quidam, &c. & ibi, reliquis contectuabis, &c. Dicitur hic, ꝙ voluntas defuncti seruatur, sed quid in dubio Dicit glo. ꝙ non vñr fructus legati, nisi manifeste probetur Aduertere ad vnum, nos hẽmus in l. domiciliũ. & l. fi. §. pen. j. ad mun. ꝙ domicilium transfertur re, & verbo. † Modo quæritur, a qualiter domicilium trãsfertur re? Rñ. hic habetis tex. ꝙ quãdo quis recedit

ADDITIO.

a Barb. Modo quæritur. Et uide Bal. in l. ex facto, ff. de hær. inst. & no. in l. eius. in fi. ad mu. & uide Pe. in c. 2. ne romani. s. eo. tamen. & quæ ibi dixi. de electione.

cedit relicta familiā,& rebus, non vr̄ hr̄e animū domicilij trāsferendi: secus si recederet cū rebus,& familia,vt hic in ver.q̄situm. Pro hoc facit.s̄.qui.mo.vsusfr amit.l.si mulieri.& hoc tenuit Inn. & no.allegat istum §.in c.ex transmissa.extra de renun.

a **Liberto.** ^a Gn̄ali legato eorum, quæ in fundo erāt, cedunt omnia,nisi aliud de mēte testatoris appareat.h.d. Vos hēti hic gl. Ro.magnā,factā p elegantia verba. Op.dr̄ hic q̄ vinum venditum cedit, ɔ̄ in l.rem legatam.inf.de adi.le. Respon. hic probatur ɔ̄ria voluntas eo ipso, q̄ volūtarie vendit. Quæro qd vult dicere tex.vt sup.responsum? Rn̄.refertur ad oīa supradicta nisi aliud probetur. In ɔ̄nium probatur ex his, quæ no.hic in gl.quā vide, quæ incipit, quæ sane liquet.& in d.gl.ibi expone, angustiaq̄ue.i.tenor verborum stricte sumptus,vt patet in isto §.item eius qualitas,vt puta, quia legatarius non est capax huius rei,in re præsenti.i.in præsenti §.non habetis alia.

ADDITIO.

a Ale.Liberto.Vide Bal.in l.4.C.de leg.
Io.Fr.Ru.Adde ad solu.primi contrarij,q̄ illam tanquam truffatoriam reprobat.d.Ias.in l.serui electione.§.fi.in fi.sup.de leg.1.

---

1 *Ager quid sit remissiue ad gl.*
2 *Fundo legato,veniunt fossata,& mensurantur cum fundo.*
Colonus non tenetur facere fossata perpetua, sed quæ sunt ad utilitatē temporis,quo conduxit.

Ita legatum. Legare fūdum sicut est,vel sicut erit,equiparatur legato fundi instructi. h.d. Quæro,quid sit ager. Dic,vt in gl.quæ incipit,i.instrumento,ex qua habes, ^a quod legato fundo fossata cedunt, & debent mensurari cū fundo, ^b secus in via. Sed quæro,an † colonus,qui simpliciter conduxit fundum,debeat facere fossata,& ea purgare? Vide quod dixi in l.impensæ.s̄.de impen.in re.do.fac.& ibi dixi. Si quidem sunt fossata ad perpetuam rei memoriā,nō tenetur facere. Si vero sūt tm̄ ad vtilitatem p̄ntis anni,in quo conduxit, illa tenetur facere.

ADDITIONES.

a Barb.Ex qua habes.Et vide Bal.in l.riparum,sup.de rerum diui.
b Alex.Mensurari cum fundo.An fossata debeant mensurari,adde Bar. in l.littora.de contra.emp. Quid autem si vendo decem pedes terreni hic,& ibi sit murus lōgus,an ille murus debeat computari intra latitudinem horum decem pedum, tex.no.videtur velle,q̄ non,in l.j.et quod ibi Bar.de uia pu.et ad Bar. adde Paul.de Cast.in l.si lege.§.colonus.sup.loc.

Fundos. Quid vult dicere tex.in fine. ibi, quod verbis cōprehendisset.dic vt in gl.& bene.

LEX LXXVIII.

Lucius. In legato fundi īstructi īspicit̄ tp̄s mortis.h.d.Opp.de l.si ita īf.de au.& ar.le.Sol.hic loquitur in legato vl̄i,ibi in īdefinito,vel singulari. Facit ad hanc l.s̄.e.si mancipia.

LEX LXXIX.

1 *Disponens,& dispositum non comparantur se sub eodem genere*
2 *Differentia secundum plus.& minus,non differunt genere,sed specie.*
3 *Testamentum disponit de testō,& sn̄ia de sn̄ia,quando alterum alteratur.*

Si nauem. ^a disponens, † & dispositū non cōparantur se sub eodē gn̄e.h.d.Et dic,vt no.per Cy.in c.mora,de re.iu.li.6.Itē quæ †differunt fm̄ plus,& minus,non differunt gn̄e,sed specie.h.d.& est lex multū philosophica.Op.de l.cum de lanionis.§.i.& l.quæsitū § sed si fundus, s̄.e. vbi homo est instrm̄ hoīs.dt glos.speciale in hoīe. Vel ibi loquit̄ de instr̄o instrī, hic de instr̄o principali. non placet, q̄uare dic,ibi accipiuntur homines, tanquam res diuersæ,& separatæ,& iō non vr̄ esse sub eodē gn̄e, vel specie,quia tanquam res,non tanquam hoīes assumuntur.Itē op.†nonne testm̄ disponit de testō l.posthumus. in fi.de iniu.test. Item nonne sn̄ia disponit de sn̄ia confirmando eam,vt l.eos.C.de ap.& sic disponens,& dispositum sub eodem gn̄e se comparantur? Rn̄. hic loquitur,quando disponens,& dispositum durant, ibi qn̄ vnum alteratur,quia desinit esse testamentum,vel sententia.

ADDITIO.

a Si nauem.Vide Bar.in l.imperium, de iu.in quinto gradu meri imperij. Io.Fran.Rub. Vbi dicit, quæ differunt secundum plus, & minus,non differunt specie, & ideo dum dicit, q̄ differunt specie, improprie loquitur. Limita non procedere in his,quæ sunt iuris,vt est videre in vsufru.de vsu,& ha.

TITVLVS OCTAVVS.

De peculio legato.

LEX PRIMA.

1 *Principali extincta,accessorium extinguitur,& in fi.vbi se remittit.*
2 *Seruo peculio legato,extincto seruo,non extinguitur legatum peculij.*
3 *Dictio,cum,in his,quorum natura est, ut una res alteri accedat, coniungit accessorie.in alijs principaliter,& in summario.*
4 *Seruo peculio legato & in peculio sit vicarius,alienato seruo, legatum peculij extinguitur.*

1 **SEruo legato.** Extincto†principali extinguitur accessoriū.hoc primo. Et dictio,cum,coniungit accessoriè in his quorum nā est, vt vna res alteri accedat: in alijs ɔiungit principaliter. h.d.cū trib.seq. No.tex.in pxi.l.nā q̄.&c. Dr̄ hic,q̄ extincto seruo, extinguitur legatum peculij. ɔ̄ j.e.l.tunc inutile,& in l.seq.So.ibi seruus est extinctus post mortem dn̄i,& sic post quam legati dies cessit:hic aūt eo viuo. Item op.s̄.tit.1.l.fundo.§.fi.sol.Ibi peculiū non erat accessio serui,sed instrī,quod instrm̄ non est extinctum.
a Item opp.^a quod extincto principali,non extinguatur accessoriū. l.intelligere.C.de lui.pig.So.ibi plenissime tractauit Pet.istā materiam.dic.vt ibi,& Cano.in c.inter dilectos,de fi.instr.Item opp.de l.quid tn̄.in prin.s̄.qui.mo.vsusf.ami.vbi dr̄, q̄ extincto principali,non extinguitur accessoriū.Dicū glo.hoc verū,qn̄ principale est pretiosius accessorio,secus si eɔ̄,vt ibi est.Ista sol.est multū no. si esset vera sed mihi vr̄, q̄ sit ɔ̄ tex.l.si non sunt.§.perueniamus.q̄ gl.alle.vbi non inspicitur pretiositas,qn̄ est certum, q̄ sit accesso-
2 rium,iō est aliter respondendum ad l.quid tn̄. †Sed anteq̄ respondeam,quæro,pone q̄ testator legauit seruū,& peculium,an extincto seruo,legatum peculij extinguatur? Pet.q̄ non,per l.si cui s̄.titu.j.& Cy.refert in l.intelligere.C.de lui.pig.Ratio, qa tunc peculium est legatum principaliter,non accessorie, per hoc rn̄de ad l.qd tn̄.q̄ ibi non fuit legatus fundus accessorie per cōniunctionem,cū: sed principaliter per dictionem, &: & ideo extincto legato uillæ,
3 non extinguitur legatum fundi.Op.ad l.& † si ancilla.de test.sup.
b prox.Sol.ibi dictio,cū,cadit ^b inter res,quarum vna alteri consueuit accedere.ideo coniungit accessorie: hic vero cadit inter personas,quarū vna non accedit alteri,l.iustissime.s̄.de ædi.edi.iō ɔiungit.principaliter: & sic legato vnius rei extincto,non extinguitur al-
4 terius. Quæro, qn̄ testor † legauit seruū cū peculio, & in peculio erat vicarius,an alienato seruo, extinguatur legatū vicarij?Ioan.q̄ sic,& hoc no.in l.1.Sed ista gl.vr̄ ɔ̄ l.4.huius ti.Sed sustinendo Io. dic,q̄ ibi legauit vicarios noīatim, sed gl.Io.loquitur, qn̄ non fuerunt nominati vicarij: sed erant cum peculio. De hoc vtrum extincto principali, extinguatur accessorium,dixi.sup.tit.j.l.si cui.

ADDITIONES.

a Barb.Item opp.et uide l.non dubium,C.de leg.ubi dicit:si accessorium est æque principale;non extinguitur,et uide quod no.in l.pacta,quæ contra, C.de pac.et uide Io.in l.quod bonis,inf.ad l.Fal.
b Ale.Dictio,cum,cadit.No.differentiam inter,et,et cum. adde Bar.in l.j. inf.si pe.ap.mors interue.per Bar.in l.Titiæ textores.§.j.de leg.j.et de dictione,cum, vide no.per Barto.in l.si ita.§.quæstio.inf.de ma.te.et sup.in l.si cui fundum.de fundo instr.et ibi scripsi concord.

LEX VI.

1 *Actione personali peculium potest peti,quando agitur uniuersaliter, & singulæ res in peculio existentes rei vendicatione.*

Si peculium. Vides hic,q̄ ī vniuersitate est peculium, vt no.in l.quod dr̄.s̄.de impen.in reb.do.fac.in singulæ res debēt vendicari, vt hic habes. ɔ̄,imo sufficit agi
1 vr̄, † sicut quando petitur hæreditas, vr̄ petitur,vt no.in l.1.iu.de eden,in t.gl.magna.So si petitur actione personali,potest vniuersaliter peti, vt in contrarijs. si petitur rei vendicatione, singulæ res debent peti,vt hic. Hoc declaraui sup.sol.ma.super rubri.

1 *Solutione licet singula corpora in peculio, uel hæreditate ipso iure minuantur,tamen quando fit diuisio facti, in una re singulari solutia fit, uel pluribus, ne patrimonium deuastetur.*
2 *Adiectia facta ad legatū minuendum uitiat legatum,secus si ad augendū.*
3 *Liberatia quando est legata extrane ,non refert,an testator ipsum liberet, uel iubeat hæredem liberare,licet non sit liberatus ipso iure.*
Liberatio facta seruo p dominum opatur , ut seruus sit liberatus ipso iure.
4 *Seruus non ē liberatus incontinēti ipso iure , quando testator iubet hæredē seruum liberare.*
5 *Hæres grauatus,ut liberet seruum,qua actione conueniri possit.*

Si vero sit. Op.j.e.si Sticho.So.hic loquitur de corporibus,quę debent remanere in peculio:secus si alia corpora essent legata. Item op.j.e.l.dn̄s seruum.Sol.loquitur quando legatarius soluit hæredi.Item oppo.dr̄ hic q̄ singulatiter corpora minuuntur.Cōtra imo in vna re debet fieri solutio,l.non amplius,in fi.s̄.de le.1.& C.qn̄,& qui.quar.pars debea.l.2. Sol.ip-
1 so † iure fit pro rata diminutio,pro quolibet corpore: sed si perueniretur ad diuisionē, quæ est facti, vt quilibet pro diuiso possideret, deberet assignari in vna re, vel plurib. ita quod patrimonium per particularem assignationem non deuastaretur, vt legib. ɔ̄rijs. & Inst.de offic.iu.§.quod si cōmode.ita est in le.Falcid.licet Falc. diminuat oīa lega.ipso iure,l.Plau.& l.lineā,īf.ad l.Fal.& ibi gl.& dixi plenissi.ad l.Falc.in l.in quartā Sequitur §.& si fuerit. No.tex.
2 ibi,nec.n.potest crescere vendicatio,&c.Op.q̄ † per hāc adiectionem vitietur legatum,l.per seruum.§.1.s̄.de vsu,& ha. Resp.ō.ibi illa adiectio erat ad diminuendū, iō legatum vitiat: hic vero erat ad augendū,ideo non vitiat. Item dr̄ hic ex istis verbis non potest hr̄e actionem,sed exceptionem.ɔ̄ ex istis ablatiuis absolutis,deducto ære alieno,&c.vr̄ induci dispositio,cum actio petitionis fideicommissi respicit personā, q̄ testator pōt grauare, l.fideicommissa.§.cum esset.sup.de leg.3.& no.in l.in ratione.§.tametsi.inf.ad l. Fal.Sed hæc hæredem respiciunt,ergo vr̄,q̄ hæres possit conueniri fm̄ testm̄:hic dr̄ ɔ̄rium. Huius ɔ̄rij timore,forte dicit Ro.q̄ tex. loquitur de rigore,sed de æquitate secus. Doc.cōiter tenent ɔ̄riū, quia hic nō habet locum actio,sed exceptio. Bñ puto vtrunq; opi.
3 esse veram. Pro cuius euidentia debes scire,† quod quādoq; liberatio legatur extraneo , & tunc non refert, vtrum testator ipsum liberet, uel iubeat hr̄dē liberare,l.4.§.nūc de effectu. de lib.le.& l. nihilq;.

nihilq; hoc ti. Sed c si relinquit libertas seruo. est dria; qa aut dñs liberat nuda volũtate, & seruus statim ẽ liberatus a debito, vt hic in ver. sed & si dñs &c. sed ĩ libero hoĩe nõ esset sic, q̃a licet testõr remitteret debitũ, nõ esset liberatus incõtinẽti, licet pt agere, vt liberet̃, vt d. §. nũc † de effectu. & d. l. nihilq; sed qñ testõr nõ remittit ipsi seruo, sed iubet hr̃dẽ remittere, nũc seruus non est liberatus incõtinẽti, sed pt agere, vt liberet̃. † Nũc ad ꝓpositũ, qñ testõr dicit ista verba, ære alieno nõ deducto, vr̃ grauatus hr̃s, vt liberet, nõ seruus nõ pt agere ꝯ hr̃dẽ actione psonali, vt eũ liberet. Ita loquitur op. Ro. sed si vellet peculiũ statim vẽdicare, nõ pt incontinenti, qa nõ ẽ incõtinẽti liberatus a debito. & ita loquit̃ tex. hic. n. nõ pt cre scere vẽdicatio peculij, & sic loqnit̃ hic de rei ven. sed bñ pt agere actione psonali, vt liberetur, vt dixi. vide glo. q̃ incip corporũ. in fi. ibi. l. j. Op. de leg. a. j. quo leg. §. volũtas. Solue, vt ibi, qa nõ hẽbat voluntatem defuncti, nec hr̃dis: hic sic. Item op. ad fi. §. de l. peculiũ seruo. ĩs. e. tit. So. ibi legauit res singulares, hic vero peculiũ sub noĩe vl̃i. Et hoc inducat gl. ad q. Vide glo. quæ inc non expectata. ibi, & fm̃ hoc facit ad q̃onem. & no. ipsam, & adde, q̃ aliter dicit gl. in auth. ingressi. C. de sacrosc. ecc. & ibi vide Cy. in pen. q̃one.

Vicario.

Duobus modis legitur in glo. & quare.

1 *Peculium si legatur seruo, seruus non potest petere id quod dominus debet sibi, sed habet ius compensandi.*

a 1 **Sicut aũt.** a Vr̃ ergo, q̃ id, qđ dñs dẽt seruo: nõ pt peti, nisi dñs expresse dixerit. † Rõ est, qñ legatur peculiũ, vr̃ legari qcqd in peculio, & actiones peculiares ꝯ debitores: sed ꝯ dñm nõ erit actio, iõ non põt peti, nisi ꝯ debitorẽ peculiarẽ. Itẽ actione ex testõ non pt peti, qa dñs non expressit aliq̃ q̃titatẽ, q̃ tanq̃ debitam legaret, sed cõpensari põt, quia ius cõpensandi bene est quæsitum ad id quod dñs debet in peculio, & hoc voluit dicere Ro. quantum ad compẽsationem, sufficit dominum nolle.

ADDITIO.

a Ale. Sicut autem. De isto tex. vide no. per Bal. in l. si certis. in vlt. col. C. de pac. per Barto. l. gerit. in ult. col. de acq. hær. per Bald. in l. fi. C. an seruus ex suo facto, et in auth. et omnino. C. ne uxor pro marito. in ult. col. 1.
Pom. Vide quod dicit Bal. in l. 2. C. an seruus ex suo facto. Ale. cons. 12. in 2. vol.

1 *Pater, vel dominus, licet scribat filio se debere, nõ per hoc efficitur debitor.*

1 **An & quod dominus.** † No. hic quod licet pr̃ scribat filio suo se đbere, seu dñs seruo, non pp hoc efficitur debitor, concordat l. non solum §. fi. s̃. de pecu. Pro hoc facit, quod dr̃, nuda ratio non constituit debitorem, l. nuda ratio. j. de don. & ibi dixi. Tene menti.

LEX VIII.

Denique Pegasus respondit.

Qui Stichũ. Quæro, qñ pt illud esse, cũ seruus ꝯ seruũ nõ habeat actionẽ. & sic vr̃ q̃ nõ possit repetere id, qđ seruus dẽbat, p ea, q̃ vidisti s̃. e. l. peculiũ. §. sicut autẽ. Rñ. seruus hic ñ aget ꝯ seruũ, cũ actio deficiat, sed hr̃s ipso deficiẽte, dabit cuilibet peculiũ suũ, ita dr̃ gl. & bñ q̃ gl. incipit, & sic apud hr̃dẽ remanere. q̃ gl. est posita in seq. §. & hoc si hr̃s vult, aliás seruus non posset agere ꝯ hr̃dem pro eo quod seruus debebat, sicut non posset pro eo, qđ dominus deberet, vt vidistis in §. sicut aũt.

1 *Quæ inducuntur ad diminutionem, operantur augmentum, quando aliter dispositio non possit habere effectum.*

2 *Dominus grauãdo seruũ ut det centum hæredi, videtur ei legare peculium.*

a 1 **Interdũ.** a Quæ inducunt̃ ad diminutionẽ, operãtur augmentũ, † q̃ñ al̃s dispõ nõ posset hr̃e effm̃. h. d. Cõcordat l. Procul. in prin. s̃. de vsufru. Cõtra hoc vr̃ tex. expressus in l. cũ tale. §. falsam. j. de cond. & de. Ego rñdi sic, qa illa dispõ pt habere effm̃ p se: grauauit. n. ibi hr̃dẽ, q̃ daret, iõ licet Titio nihil sit legatũ, tñ hr̃s dare pt, hic vero ñ hẽt effm̃ illa dispõ, nisi peculiũ sit legatũ. Grauauit. n. seruũ, q̃ daret centũ ex peculio, quẽ grauare ñ pt, nisi peculiũ legauerit, qa nihil hẽt seruus. Ista rõ nõ vr̃ cõcludere, qa licet dñs nõ leget peculiũ seruo, tñ põt eũ grauare eo modo quo hic dr̃. legando libertatẽ, si hr̃di vel alij centũ dederit. & pt ex ꝓmissũ de peculio dare, nec tex. dicit, q̃ videat̃ ei legatũ peculiũ, 2 l. 3. §. fin. de ꝯd. ob ca. & l. 1. §. & partim. s̃. de statuli. Sol. ex eo, qđ † testõr hic dr̃, q̃ centum daret hr̃di, vel alij, vult, q̃ libere possit dare de peculio, & sic sibi vr̃ legare, qa al̃s dare non posset, maxime hærede, d. l. 3. §. fi. de cond. ob cau. Sequentem. §. declara, vt in gl. bene.

ADDITIO.

a Bar. Interdũ. Et illã l. Proculus. no. quia sec. Ang. ibi est valde sin. q. in legando vsumfructum, quis videtur legare proprietatem. Intellectum huius text. vide per Imo. post Bar. in l. hac scriptura. inf. de do. et in l. centurio, de vul. et pup. et p tm̃

LEX IX.

Id quod seruo. Hic est bonus casus, & menti tenendus.

1 *Pœna nunquam augetur contra negantem, quando fit a statuto, ipso iure.*

a **Si conseruũ.** a No. in hoc §. vos scitis, q̃ in actione legis Aquiliæ fit ꝯdẽnatio in duplũ ꝯ negãtem, illud est verũ in ꝯdẽnatione, q̃ fit p iudicẽ, sed qñ ipsa lex cõdẽnat, vr̃ fieri cõdẽnatio ꝯ confitentẽ, vel verius ꝯ non negantẽ, & sic in simplũ, vt hic, & l. sed si damnũ. §. sed est q̃onis. s̃. de pec. Et hoc tene menti pp statuta, q̃ imponũt pœnã ipso iure: qa nunq̃ augetur 1 pœna † ꝯ negantem, quia condemnatio vr̃ fieri tanquam contra non negantem, & ideo pœna negatione nunquam augetur.

ADDITIO.

a Ale. Si cõseruũ. No. intellectũ ad limitationẽ. l. cõtra negãtem, C. ad l. Aq. et pro hoc ẽ tex. i l. palã, §. 1. s̃. de ri. nup. Et hoc dictũ limita, ut dixi in l. hr̃ditatẽ. j. ad l. Fal. itẽ, vr̃ q̃ pœna nõ dẽat minui isto casu, pp cõfessionẽ sequentem, p prædicta, sicut nec posset augeri p negationẽ, qđ sin. no. sequit Bal. i l. ea. C. de cõd. indeb.
• Late Tiraqu. l. si vnquam, verbo, retractatur. 312. 313. I. M.

LEX X.

1 *Statuto stante, q̃ emens omnia bona alicuius teneatur ad debita, & credita, an sit aliqua via, ut emptor non teneatur.*

a 1 **Si peculiũ** a In terra nr̃a est statutum, † q̃ qui emerit oĩa bona alicuius, ad debitum, & creditũ teneat̃, est ne aliqđ remediũ ne emptor teneatur ad debita? Certe sic, q̃ emat omnes singulariter. casus est hic notab. & menti tenendus.

ADDITIO.

a Ale. Si peculiũ. Tex. est aureus, sed in contrarium facit multum quod no. Bar. in l. nomen. §. filio. s̃. de leg. 3. et quod ibi dixi, et alleg. hunc tex. Rom. in suis no.
• Gomes. §. item si quis in fraudem nu. 11. de action. ibi plura adducit.

LEX XI.

Ei quoque. Nonne hæc est cõtra regulam Catonianã? Respon. hic loquitur de legato facto seruo, quo casu cedit adita hæreditate, quo casu regula Catoniana non habet locum, secus puta tem si esset legatum factum extraneo.

LEX XII.

1 *Seruus vestitus si legatur, in quo differat a legato serui cum peculio.*
Vestis habetur in seruo loco rerum cohærentium, non accessoriorum.
Vestis peti potest actione rei vendicationis, quãdo seruus legatur vestitus.
2 *Tangens vestimenta alicuius, an dicatur offendere in persona.*
3 *Participiũ, vestitus, coniungit accessorie in reb. quæ consueuerũt accedere.*

Tunc inutile. Ista lex est gl. l. i. s̃. e. Opp. j. e. l. cũ dñs. §. j. & qđ ibi no. So. Intelligas legẽ istã, cũ fuit legatus seruus cũ peculio: secus si fuisset legatum peculiũ tñ, vel seruus, & peculiũ copulatiue, vt l. cũ dñs. §. j. s̃. e. & s̃. e. l. j. dixi ĩ 1 l. asr atq; s̃. eo. Quæro. † qñ legat̃ seruus vestitus, in quo differat a legato serui cũ peculio? Dicit gl. qa post mortẽ dñi mortuo seruo, vestis non pt peti, licet possit peti peculiũ. Itẽ vestes hñr loco rerũ cohærẽtiũ, nõ dico accessoriatũ, sicut claues, vel claustra domus. Ego nõ video, q̃ ista lex possit al̃r intelligi, sustinẽdo istã glo. q̃ isto mõ. s. q̃ vestimenta nõ possint peti actione psonali, qa non vñr legata vestimẽta, qa accedũt seruo tanq̃ pars eius: sed rei vendicatione bene pñt peti, vt cornũ, & cornua, l. mortuo. s̃. đ leg. a. & in hoc differt legatũ serui vestiti, & legatũ serui cũ peculio. Et sic no. qñ legat̃ seruus, intell̃r legatus vestitus, tanq̃ vestis sit cohærẽs 2 ipsi seruo. Et hoc † facit ad q. an illeg tangit vestimenta, dicat̃ offendere in persona. a Et dixi in l. j. §. hoc aũt edictũ. ff. de no. ope. nũ. 3 & est tex. in l. 2. de † his qui deie. vel effu. Itẽ no. q̃ participium, vestitus, coniungit accessorie in his reb. quæ consueuerũt accedere. Dixi sup. tu. j. l. si cũ Facit ad l. istam. sup. depo. l. j. §. quæ depo.

ADDITIO

a Alex. Offendere in persona. Offendere in vestibus, an sit offendere in persona, vide Bar. in l. lictatio. inf. de public.

LEX XIIII.

1 *Legatum non vitiatur transpositione verborum.*
2 *Ordo verborum in voluntate dubia inspicitur, secus in voluntate certa.*
3 *Libellus, peto talem ad satisfaciendum cõpelli, & cogi, & ad prædicta condemnari, valet.*

1 2 **Quidam.** Trãspositio † verborũ legatũ ñ vitiat, h. d. Not. tex. ibi, nec qcq̃, &c. Op. s̃. de vsufru. l. quoties. j. iñ. So. ibi loquit in volũtate dubia, vbi inspicit ordo: hic in volũ3 tate certa. Itẽ op. de l. 2. §. prius. s̃. de vul. & pu. Sol. vt ibi. † Quæro dr̃ aduocatus i libello, peto talẽ ad satisfaciẽdum ꝯpelli, & cogi, & a ad pdicta ꝯdemnari. Opp. q̃ libellus a non valet, qa prius petit executionẽ, q̃ sñiam. Contra, l. j. C. de exec. rei iu. & l. si cũ nulla. de re iu. tñ iste text. pbat q̃ valet, ibi dum dr̃. rñdit i ꝯiunctionib. Et pro hoc. s̃. de hæt. inst. l. talem. §. 1. & l. 2. §. sed si quis. s̃. de vul. & pup.

ADDITIO.

a Ale. Quod libellus. No. pro libellis. Adde Bar. in d. l. 1. et in d. l. si cum nulla, et in l. 2. §. si prius, de vulg. et pup.

LEX XV.

1 *Generi per speciem in aliam translatam derogatur.*
2 *Genus si non legatur, alteri species, non distinguitur, quod præcedat.*

1 **Seruo.** Generi p † spẽm in aliã trãslatã derogat̃. h. d. No. tex. ibi, neq; referre. Opp. q̃ ancilla, q̃ erat ĩ peculio, dẽat cõcari, vel esse neutrius, l. Titiæ textores. in princ. de leg. 1. & l. seruis vrbanis. §. fi. s̃. de le. 3. Dicit gl. hic gñi p spẽm derogatur, quasi legatũ peculij sit spẽs, sed legatũ ancillarum sit genus, sed in ꝯriis vtrũque erat genus. vt ista solo procedat, oportet te ponere, q̃ in peculio erat tñ una ancilla, & nihil aliud, & sic peculiũ erat spẽs quo ad legatũ oĩum ancillarũ. Sed si in peculio essent plura alia, legatũ peculij esset vnũ genus p se, & legatũ ancillarũ esset aliud genus. Sed intelligendo, q̃ vtrumq; esset genus, dic ad ꝯrias leges, q̃ hic dicit, ancillas suas, vnde nõ vr̃ legare illas, q̃ sunt in peculio, vt l. seruus. §. fi. s̃. de le. 3. & sic verbũ, suas, tollit ꝯriũ. Op. de l. q̃siui. §. fi. s̃. de fun. instru. vbi vr̃, q̃ ancilla dẽatur ei, cui legatæ sunt oẽs ancillæ, non aũt ei, cui est legatũ peculiũ. Rñ. verbũ, suas, positum in

in tex. tollit̃ ꝯrist. qa in peculio vr̃ esse vicarius, qui non dr̃ esse suus d. l. seruus. §. fi. Vltimo no. † ꝙ quãdo vni legatur genus, alteri species, non distinguitur, quod præcedat.

L E X XVI.

1 *Soluens generaliter pro aliquo inuito, pro omni eo quod tangit personam, uel libertatem, uel ciuitatem, potest ab inuito repetere.*
2 *Pater si inuus soluit cõdẽnationẽ ꝑ filio, an, et qñ filius sibi ĩputabit in ptẽ.*
3 *Pater redimens filiũ ab hostibus, uidetur facere officio pietatis, nec ex hoc filius tenetur.*

Stichus. Qñ dñs soluit ꝑ vicario, quẽ in cã noxali defendit de ipsius vicarij peculio totũ deducit, & de peculio ordinarij, vsq; ad æstimõnẽ vicarij: quod uero alius ꝑ uicario soluit de ipsi⁹ vicarij peculio tm̃ deducit, de peculio ordinarij nulmõ. Item nemo est in peculio sui ipsius h. d. multũ notabile, & subtilr. No. tex. ibi, quicquid. n. &c. Itẽ no. tex. in fi. ibi, q certe ipse, &c. Op. ad prin. & vr̃, ꝙ nõ possit repeti, nisi ea q̃titas, q̃ expediebat solui ꝑ illo Pamphilo defenso, l. vtiles. s̃. de pet. hæ. vbi dẽt fieri, quod est vtilius. Dicit gl. ibi ꝯueniebatur alius, hic ipsemet, pro quo est solutum. Vñ non põt dicere non vtilr gestũ, cum sit defensus, hoc colligitur ex duabus gl. hic positis, vna incipit, ẽt si plus. alia ĩcipit, ipsi ordinario, quas gl. signa, qa sunt valde notabiles, & menti te-
1 nendæ. Per hanc l. dico, † ꝙ si fuit ꝯdẽnatus aliqs in mille, & si nõ solueret, amputeretur sibi pes, vel manus, vel aliud, dẽt fieri in psona. Mõ aliqs amicus soluit ꝯdemnationẽ aĩo repetendi, iste dicit, ꝙ nõ vult reddere, qa dicit, melius erat mihi, ꝙ pes amputaretur,
a q̃ ꝙ tanta pecunia solueretur: Certe nõ a põt dicere, vt est tex. hic, & gl. no. Itẽ si aliquis fuit ꝯdẽnatus in centũ, & si non soluerit, esset
b exbannitus, si aliqs soluit ꝑ eo non põt dicere, b ꝙ nõ expediebat soluere, qa potius expediebat esse exbannitũ, ut hic. Nam vides, qñ fit transmutatio de vno dño ad aliud, nõ põt dicere, non debuisti pro me soluere. & sic vbi fit trãslatio de vna ciuitate in aliam, ille, pro quo fit solutio, ne fiat transmutatio de una ciuitate in aliã, nõ pt dicere, nõ potuisti soluere pro me. Et hoc no. gñalr ꝑ oĩ eo, qđ tãgit psonã, vel libertatẽ, vel vitã, vel ciuitatẽ, ꝙ ille, ꝑ quo soluit, non dẽt dicere nõ esse vtilr gestũ, ut hic, qđ tene mẽti. Ia. de Are.
2 inducit in ar. ad q. de filio, † ꝑ quo pr̃ viuens soluit ꝯdẽnationẽ, an dẽt ꝯputari de parte sua. Et dicit hic est ar. ꝙ sic, & non dicit plus, nec alii Doc. aliqd dñt. Vr̃ tñ, ꝙ Gul. de Cu. ponat q. s̃. de ꝯd. ind. l. frater a fratre. in fi. sed ĩ alio casu loquit̃. Videte ad euidentiã sciatis ꝙ l. cũ duob. § idẽ rñdit, ał's l. si fratres. s̃. pro so. loquit̃ qñ filius soluit post mortẽ pr̃is; sed nr̃a q. loqtur, qñ pr̃ viuẽs soluit ꝑ eo. Pro cuius declaratione præmitte tria. Qñ filius ꝯmisit maleficiũ viuo pr̃e, & tñ non est ꝯdẽnatus, nec soluta ꝯdẽnatio. Qñq; viuo patre cõmittit maleficiũ, & est ꝯdemnatus, tñ nõ est soluta ꝯdẽnatio. Qñ q; viuo pr̃e ꝯdemnatus fuit, & ꝯdemnatio fuit soluta ꝑ pr̃em. primo casu nec filius, nec pr̃ tenetur. Scđo casu sine dubio ipse fi-
c lius tenetur c ꝑ parte sua cõputare, & illa talis oblĩo ex delicto descendẽs non dẽt vllo mõ pr̃em, uel eius patrimoniũ respicere, cuius ꝯdõnẽ nõ põt facere deteriorẽ. l. filius. s̃. de pac. & l. ꝯ iuris in fi. cũ l. seq. s̃. de pac. qa actio ex maleficio nõ datur ex peculio, l. 3. §. ex furtiua cã, de pecu. iõ si filius non hẽbat peculiũ profectitiũ, bona pr̃is non potuerunt exigi. sed si filius hẽbat peculiũ, bñ posset in peculio fieri executio Rñ, qa actiones, q̃ descendunt ex maleficio, dant̃ ꝯ pr̃em de peculio. l. 3. § idẽ scribit. s̃. de pecu. Facit l. & si ꝯdemnatus. s̃. de nox. Tertio casu aut filius habebat peculiũ profectitiũ, aut aduẽtitium, aut nullum. Si profectitiũ: de illo vr̃ esse solutũ, & de illo fit deductio, vt hic. Si aduentitiũ, tunc idem qa de illo vr̃ facta sol̃o, ut l. Nesennius. s̃. de neg. ge. Cũ. n. pr̃ sit legitimus administrator, l. j. C. de bo. mr̃. l. 1. C de bo. q lib. in dubio administratorio noĩe vr̃ soluere, l. post mortẽ. s̃. qñ ex fac. tut. & l. cũ post. §. 1. s̃. de admi. tut. & si p̃dicta pecunia nõ sufficeret, idem est, qđ dicetur statim, qñ nullũ hẽt peculiũ. Nã qñ peculiũ habe-
d bat, nũc die. d ꝙ aut pr̃ soluit ex necessitate, quia fideiussit ꝑ filio, vnde ex necessitate soluet, & tũc non cõputabitur in partẽ ipsius filij, ar. s̃ fa. er. l. hr̃des. §. si filius Rõ, quia in necessitatib. nemo vr̃ esse liberalis, l. rẽ legatã: ⁊. đ adi. le. & l. cũ quo. §. fi. ⁊. ad l. Fal. Aut soluit ex volũtate, qa ꝑ eo nõ fidem sserat, nec p statutum ciuitatis cogebat̃, & tunc vr̃ cã pietatis ꝓcedere, nec a filio poterit repeti, ar. l. 1. C. de neg. ge. l. is, qui. s̃. de neg. ge. Et facit ad p̃dicta l. si filius. & ꝙ ibi no. C. de neg. ge. & p̃dicta vera, qñ filius delinquit, & si ex
e suo delicto oportuit patrẽ soluere. e † Si vero ponamus eũ captũ
3 a latrunculis, & ab hostib. & pr̃ redimat eũ, tunc vr̃ facere officio pietatis, nec ex hoc filius teneret̃, l. liber captus. C. de cap. & postl. reu. & ita loquitur, quicquid dicat Gul. in d. l. frater a fratre.

A D D I T I O N E S.

a Poma. Certe non. Vide in simili gl. in c. 1. 83. dist. & quod no. Spe. in ti. de sal. §. fi. ver. sed quid si infirmo, & vide quæ ponit ad hoc Alex. in l. quamuis, in vlt. col. uer. & ista præstant ar. ff. so. matr. Pau. de Cast. in auth. si captiui. C. de epi. & cle.
* Dec. l. si quis id quo. l. ff. de iur. om. ind.
b Ale. Non potest dicere. Quando soluens pro inuito, & ignorante repetat actione neg. ge. vide Bal. in auth. contra cum rogatus, ad Treb. & ibi Doc. & in auth. sed nouo, de ser. fug. & Bal. & Imo. in l. fin. in prin. sup. de eod. inst. Vide Bal. in l. fi. C. de neg. gest. uno plus consulit Bal. quod si cõdemnatus est diues. nec velit soluere, nec alius, poterit iudex facere executionem in bonis, ne incidat in pœnam, al. l. cum duobus, §. idem respondet, el 2. pro soc. Et hoc sequitur Pau. de Cast. in l. quamuis, solu. matrimo. An autem soluens pro infirmo inuito, vt curetur, repetat. Ista fuit q. Gul. de qua in Spe. in tit. de salario, §. fin. ver. quid si infirmus 83. di. c. prouidendum, in gl. & dic, quod sic. quid autem in soluente pro condemnato ciuiliter tãtum, vide Io. An. in c. cum C. Laicus. de so. comp. in 6. in nouella, an possit repeti cõtra tertium, & tenet, quod sic. Nam carcer est species seruitutis, & quis potest inuitus liberari a seruitute. l. j. & s. de libe. cau. & sequitur Im. de pig. c. ex literis. ibi Ia. de Are. inducit in ar. ad q. de filio, si pater soluit taliam pro filio, siue condemnationem, an illud debeat computari in partem illius filii. vide Bar. in auth. rogatus. ad Treb. & vide Bar. in l. cum dotem. §. 1. sol. mat. & Bar. in l. omnimodo. § j. C. de inoffi. test. & in auth. ex testamẽto. de col. & Bar. in l. j. §. si impub. ⁊. de col. bo. & Bal. in auth. si captiui, C. de epi. & cle. Bal. in l. si cum dotem §. j. in fi. sol. mat. Bene facit quod no. Bald. & Imo. in l. si. ita legatum. de cõdi. & dem. per Bal. in d. auth. si captiui. & in l. filiæ. C. fam. erc. & vide Bal. in d. auth. si captiui. qui etiam quærit in fratre soluente pro fratre condemnato, an possit repetere. & Bar. in l. cum duob. §. idem Papinianus. pro so. & hic adde Bal. in l. j. C. ne filius pro pa. & in l. certum. C. fa. erc. et in l. filiæ. pe. col. e. tit. per Gui. de Suza. in q. inc. talis est, filiusf. et Bal. in trac. de duob. fratr. dicit, quod nõ computatur in partem, per l. liber captus. C. de cap. et postl. re. et vide Barto. in l. frater a fratre. de cond. ind. et uide Ang. de Are. in trac. malefi. ver. dictum Sempronium. in fi. ver.
* Marian Soci. sen. consi. 20. col. j. cir. med. lib. j. Roy. consi. 149. nu. 14. lib. 3. I. M.
c Alex. Filius tenetur. Quid autem si pater se obligauit pro filio, an debeat totum solui de parte illius filij, vide Bal. no. quod non, in l. filiæ. C. de fam. erc. per Gui. de Suza. in præalle. q. et Bal. in d. l. liber. C. de capti. et postl. reuer.
d Tunc dic. Vide omnino quæ dixi post Bal. in auth. ex testamento. de col. Sed nunquid fiscus possit agere contra patrem ad legitimam, quæ debetur filio, qui condemnatus fuit ob delictum. Doct. in l. si qua pœna. sup. de his qui sunt sui. tenent quod non. vbi uide Bal. et Bartol. in l. j. §. si impuberi. inf. de col. bon. & Spe. in tit. de exe. sen. §. sequitur. ver. quid si filius. & vide Albe. de Ros. in trac. sta. in 3. par. in q. 16. quæ incipit, item quæro pulchram q. et Bald. in l. fin. §. j. de vsufr. remid. Sed stat dubium, si statutum prouideat legitima assignari, licet sit iniquum, secundum Bal. in d. l. si qua pœna, vtrum pater. debet assignare legitimam de bonis tantum quæ nunc habet, an etiam de postea quæsitis? conclusio est, quod tãtum de bonis, quæ erant tempore commissi criminis, vel delicti, per ea quæ tanguntur in l. certa forma. C. de iu. fis. li. x Do. in l. si tibi mandauero. §. is, cuius sup. man. Et accedant ẽt dicta iura dicentia inspici tempus delicti, l. j. sup. de pen cũ vulg. per Doc. in d. l. si quæ pœna. Ad prædicta adde, quod glo. in rub. C. de decre. decuri. li. x. tenet, qđ valet statutum, quod pater teneatur soluere pœnam pro delicto filii, quam ad hoc all. Bal. in l. 1. C. ne fi. pro pa. per Imo. & Mod. in l. cum filius. in prin. inf. de uer. ob. Item uide Bal. in l. lex Cornalia. in prin. sup. de vulg. & quod no: Bar. in d. §. si impuberi. et Bald. in auth. si captiui.
e Ale. Patrem soluere. Quod sequitur Bar. in l. certum. C. fam. erc. facit tex. in l. sed et si ideo. sol. ma. et ibi Imo. et etiam ibi probatur, ꝙ soluere pro carcerato, etiam si sit coniuncta persona, non præsumitur solutum animo donandi, sed animo repetẽdi. et ibi hoc etiam no. Imo. quod in matre, fratre, amico, et patre, vide Bar. in d. l. liber.

L E X XVIII.

Si seruo. Op. de l. 2. §. per contrarium. s̃. de do. præl. Sol. ibi manumisit directo, hic per fideicommissum. & ista est uera solutio.

L E X XIX.

Cum dominus. Facit s̃. de pac. l. tres fratres, & quod ibi nota.

1 *Peculium videtur concedere, qui manumittit inter uiuos.*

Testõ. Opp. ꝙ manumissione seruorum extinguitur legatum peculii, vt s̃. e l. 1. glo. so. no. Sed tunc op. qño pt actione ex testõ, quia manumittendo inter uiuos, vr̃ peculiũ cõcedere, l. 1 C. de pec. eius. q lib. Respon. duobus modis, primo hic iõ põt agi actione ex testamento, quia continet plus, quam actio in-
1 ter viuos, l. 3. §. si rem. s̃. de leg. 3. Vel dic, ꝙ id, quod † dicit, manumittendo inter uiuos peculium videtur cõcedere, verum est, nisi aliter de peculio dispofuerit, sed hic aliter disposuit in testamẽto, vnde manumittendo, non videtur peculium concedere.

1 *Dispositio inutiliter facta inter viuos circa speciem, derogat generi, secus ĩ vltima voluntate.*
2 *Filiusfamilias an possit liberare debitores patris, ita vt eo effecto patrefamilias sibi præiudicet.*

a
1 **Filius.** a Inutilis † dispositio circa speciem facta inter uiuos derogat generi. h. d. Cõtrarium esset, si in vltima uoluntate dispositio speciei esset inutilis l. si §. fi. de au. & ar. le. no. in
b l. 3, §. fi. s̃. de le. 3. & dixi in l. quæsitũ. §. pe. & fi. s̃. tit 1. Vltimo b iste
2 tex. facit ad q̃ö. † vtrum filiusfa. possit debitorem patris liberare, & sic eo facto paterfa. præiudicet sibi? Et vr̃, ꝙ sic, ut hic, & l. si cũ optio. s̃. de opt leg. & l. deniq; §. itẽ quæritur. ver. plus an Sabinus. s̃. eod. In ꝯtrium facit l. 1. §. ꝙ ait prætor, voluntate. ⁊. quo. leg. & l. eum ita. §. fi. s̃. de leg. 2. & no. gl. in l. nec nos. C. de cap. Ita dicit Dy. De ista q. vr̃ casus in l. & siuum. §. sed si quis. & §. seq. s̃. de pac. Br̃ pito, si quidem. filius habet aliquam spem de præsenti contra debitores patronos, quia sibi sunt obligati sub ꝯdõne, tũc potest face-
c re liberationem, quæ eo facto patrefa. sibi præiudicat, c l. & suum. §. sed & si qs. s̃. de pac. & l. 2. §. ꝙ si in patris. in fi. s̃. sol. mat. Si uero nullam spem habet, nisi succedendi, tunc ista spes non attenditur

A D D I T I O N E S.

a Ale. Filius. Hunc tex. alle. Bal. in rub. C. de ver. sig. in uer. sed quid si testator.
b Barb. Vltimo. Et vide tex. in c. sicut. de iniur. ubi illud, quod quis fecit vt canonicus non nocet ei episcopo, ita illud quod fecit quis, vt Cardinalis non nocet ut Papa. Et vide Bal. qui ad hoc alle. multa iura.
c Ale. Sibi præiudicat. Hoc dictum simpliciter refert, et sequitur Ro. in l. si mora. ff. sol. mat.

a tur, & ab ista spe non pōt liberare, a quia non attēditur talis spes, l. post emancipationē. §. 1. de li. le. Ad idem l. 1. §. qd ait ptor ꝗ quo rum le. sed pōt se obligare, vt si hæres erit, ꝙ non petet, licet hoc faciendo forte esset indignus hæreditate pris, l. fi. C. de pac. & l. quidam. in fi. & l. seq. inf. de do. & ꝗ. de his, quibus, vt indig. l. 3. in fi.

ADDITIO.

a Ale. Nō potest liberare. Vtrum filius possit liberare debitores patris, adeo ꝙ ipso facto hīde sibi pīudicet, vide Spe. in tit. de pac. §. pe. ver. quid si filius. & Bar. in l. filius. inf. de io. Ego alias tenui istam opi. hic, nisi filius debitasset de vita patris, p l. nec nos cum ibi no. hic allegatam, vel nisi patre volente fecisset liberationem, l. fi. C. de pac. quibus casibus valebit liberatio semper, & nocebit per regulam. l. cum vir. inf. de vsufr. nec placet opin. Bar. in d. l. fi. ꝗ sequitur Imo. p l. seruo alieno. qui & a quib. quia sua distinctio est contra tex. in d. l. cum vir. ver. sciens, iun ēta l. si fundum sciens. sup. de eui. & no. ēt Doc. in d. l. cum uir. forte ēt attentari posset, indistincte tale pactum valere fauore liberationis, per d. l. & sūm. sup. de pac. quam ita all. Bar. in l. stipulatio hoc modo concepta. de uer. obli. ad fin. & in l. fi. C. de pac. & si uera esset opi. Dy. tunc esset uerum in liberatione ti. lucratiuo, prout uidetur loqui tex. in d. l. & sūm, & per Doc. in c. quamuis, de pact. in 6. ubi per Lapum.

LEX XXI.

Si Sticho. Istam l. declara, vt dicit gl. &c.

LEX XXII.

Dominus seruum testamento.

Dominus seruum qui. Op. de l. cū qō. C. dē le. So. ibi loquitur, ꝙ si legauit eandem rem plures sub eadem appellatione, hic sub diuersis, quia primo sub nomine peculii, secundo sub noīe vicarii specialiter. Et ista est bona so. pro qua facit quod no. ꝗ. de stip. ser. l. 4. Dices tu, nōne cum legat vicarium, istud est nomen peculii? Respon. illud non est proprie peculium, sed quædam demōstratio, q̄ respicit seruum. Alii aliter dicunt, & legunt hanc legem alio modo, de qua lec. non curo, quia non continet vtilitatem.

LEX XXIII.

Dominus Sticho Primo seruus gessit negotia liberti. Scdo libertus decedit, & instituit patronū pro dimidia: Tertio decedit patronus, & libertatem dedit seruo sub ꝯdōne, si rōnes reddiderit de his, quæ gessit in bonis liberti. Quarto decessit seruus redditis rōnib. & reliqs solutis, & ad libertatē productis. Quęstio est, an hæres patroni teneatur cedere actionem hæredib. agentib. contra debitores, pro quibus soluit, & dicit, ꝙ tenetur. Ita ponit casum Dy. & tenementi.

Testamento codicillis Quod dñs dēt seruo, cōputatur in peculio, si talis erat dñi cōsuetudo. h. d. Op. ꝙ talis scriptura, seu cōsuetudo non dēt inspici, l. cum certum. š. de vi. in. & ol. le. Sol. vt ibi. Item op. de l. si peculium. § sicut š. e. Sol. hic propter consuetudinem.

1 *Officialis si non debet syndicari ex forma statuti, an possit syndicari de eo, quod de bonis communis ad eum peruenit.*

Seruis. Seruis, quos testōr iubet non dēre scrutari, & sine inquisitione esse eis nō vr̄ legare peculiū, nec reliqua. a h. d. No. mirabilē a tex. ad statutū, quod dicit, ꝙ talis officialis † non 1 debeat syndicari, nec super eū inquiri, quia uerū est, nisi pro tēliquis, ex eo ꝙ remansisset penes eum de bonis cōis, vt hic, qd tenementi. Facit l. si ser. uus vet tus. š. de leg. 1. & l. si quis rationes. ꝗ. de lib. le. l. Aurelius. §. 1. eo. ti. & l. quidam decedens. š. de admi. tut.

ADDITIO

a Alex. No. mirabilem tex. No pro officiali, quando dēt syndicari, adde quæ dixi post Bar. in l. Aurelius. §. Caius. de lib. le. Bar. & Bal. in l. obseruare de offi. pconf. & le. & quod no. Bal. & Imo. in d. l. seruus vetitus.

1 *Pater si stipulatur pro filio, uideatur in dubio in peculio pfectitio concedere.*
2 *Pater si facit filium stipulari, an tunc uideatur potius donatio, quam peculium, remissiue*
3 *Testamentum, in quo pater assignat filijs peculium, etiam si non dicat, iure institutionis, valet.*
4 *Rel ctum factum filio, iure falcidiæ valeat, ac si diceret, iure institutionis.*

a Titi fili. a Qui prē † p filio stipulatur, pfectitio peculio, in du- 1 bio ei ꝯcedere vr̄. h. d. Est bona lex, & mēti tenēda. Ad hoc facit l. qd fructuarius de acq. re. do. vbi dñs dādo seruo vr̄ in dubio sibi ꝯcedere in peculiū, & hoc ē verū, qñ prē ipse stipulatur p filio, tūc n. cū nulla traditio vel aliqd, qd p traditione sit, interuenerit, vr̄ in peculiū pfectitiū ꝯcedere. Facit l. 1. de cast. pe. † Sed 2 si prē faceret filiū stipulari, an tunc uideretur potius donatio, q̄ peculiū pfectitiū. Dic, vt dixi in l. si prē. in prin. ꝗ. de do. la. de Arc. di- 3 cu. † si prē assignat filijs suis peculiū, nec dicit, iure institutionis, ꝙ 4 testām ualet. Sed † qd si relinqt iure falcidiæ filio? Certe valet, ac si b diceret, b iure institutionis. Glo. est in l. si patronus. §. 1. ꝗ. de don.

ADDITIONES.

a Ale. Titi fili. Adde Bar. in materia huius l. in l. quoties. & l. quæ dotis. solu. ma. & quod dixi post Bar. in l. filiæ. C. fa. er. & no. Bar. in l. si donationis. C. de col. & de hoc tex. vide per Bal. in l. cum virum, C. de fidei. & in l. 2. C. de inof. don. & per Bal. in l. filiæ. C. fa. erc. & in l. filium, eo. tit. in ver. vlterius quæro, & adde tex. in l. cum pater pluribus. de le. 2. & vide Bar. in tract. duorum fratrum.

* Gozad. cons. 94. nu. 3. Ruy. cons. 54. nu. 13. lib. 1. de intellectu Alciat. lib. 4. dispūc. cap. 13.

b Alex. Ac si diceret. Relictum iure falcidię habetur pro institutione, idem uoluit Bal. in auth. vnde si parens. C. de inoff. test.

* Ruy. consilio 14. nu. 7. li. 1.

TITVLVS NONVS.

De penu legata.

LEX PRIMA.

1 *Penu legata, & si non detur aliquid nomine pęna, an sint plura legata, vel vnum.*
2 *Penus quando legatur sub conditione, ante moram est in obligatione ciuili & naturali.*
3 *Penus si legatur, & si non præstetur, sit legata pęna, quando peti possit ab herede.*
4 *Lite contestata si heres offert penum, an liberetur a pęna pecuniaria legata eo casu, quo penum non daret.*
5 *Euentus conditionis quem in mora non constituit.*
6 *Mora potest purgari ante euentum diei tacite vel expresse, vel ante litis cōtestationem.*
Mora non purgatur, quando adiecta est dies & pęna, fallit in iudicijs.
7 *Mora purgatur ante litem cōtestatam, quando principalis dispositio est nata per penalem, secus, si in principali est adiecta pęna, & dies.*

a Vxori. a Si legatū pęnale incipit a pcedēti dispōne, ipsum legatum est in præstatione, nō in potitione quo ad executionis effectū, & mora pōt purgari vsq; ad litis ꝯtestōnē, vel diē a testōre statutū, siue legatum sit vnum, siue, in annos singulos. h. d. Diuiditur. Primo ponit thema, & qōnem. Scdo rñdet, qñ legatū sit vnū. Tertio, qñ legatū & pęna sunt in annos singulos. Quarto, qñ legatū est in annos singulos, pęna est vna. Scda ibi, & si quidē. Tertia ibi, qd si in annos. Quarta ibi, quid ergo, vsq; ad fi. Quæro, † qñ legatur penus 1 & si non fuerit datum aliquid noīe pęnæ, an sint plura legata, vel vnū? Gl. dicit hic & veritas est, aut incipit a pcedenti ꝯdīne, & est vnū legatū, hic est casus in l. si penū. in fi. ꝗ. qñ di. le. ce. & l. ita stipulatus, ꝗ. de ver. ob. Si vero incipit a pcedenti dispōne, duo sunt legata. d l. si penum. in prin. sed quia vna pstatio sufficit, qñq; vr̄ vnū legatum, l. cū sine præfinitione. ꝗ. qñ di. le. ced. & ita debet intelligi l. r. §. itē si ita. ī fi. ad l. Fal. Dr̄ hic, ꝙ sola pecunia est in obligatione 2 † Quæro, vtrū penus ante moram sit in oblīone ciuili, & naturali? Glo. ꝙ sic, in l. penum. ꝗ. qñ di. le. ced. licet aliter quidā dicant, ꝗ. 3 ad l. Falc. l. 1. §. itē si ita. & male. † Quæro, vtrum ipsa penus possit peti? Tex. hic vr̄ dicere, ꝙ nō. & hēs gl. ī l. 1. §. itē si ita. ꝗ. ad leg. Fal. tangitur in l. duo societatē. §. pro so. Contrariū no. ꝗ. de ac. & obl. in l. obligationū fere §. fi. Sol. Aut quis vult petere penum quo ad effectū, vt ipsam inuito hñte ꝯsequatur, & nō pōt, quia eū post litē ꝯtestatā, & primū legatū nouetr̄ p penalē stipulationē, & in illā trāsfundatr̄, vt hic. & d l. si penū. & l. 1. § itē si na. ꝗ. ad leg. Fal. patet, ꝙ non pōt fieri condēnatio, & ita dēt intelligi hic. Sed quantum ad effectū indpcendæ moræ, vel nouationis, pōt peti, l. obligationū fere, in fi. ꝗ. de ac. & obli. qd ibi no. Et ita dicit. Old. & ita scripsi, in l. si ita stipulatus in fi. ꝗ. de ver. ob. Itē dr̄. ꝙ qs pōt soluere penū, do 4 nec lis ꝯtestetr̄, † q̄ro, vtrū post litis ꝯtestationē qs offerēdo penū liberetr̄ a pena pecuniaria? Rñ aut lis est contestata sub pecunia, & b tūc post litē contestatā amplius nō admittitr̄ b purgatio moræ, vt hic, ubi, cū eo lis de pecunia ꝯtestetr̄. Ita dēt intelligi l. si insulā. ꝗ. de ver. ob & l si ita qs. §. Seia. de ver. ob. & qd ibi no. Sed si lis nō esset ꝯtestata super pecunia, tunc admitteretr̄ purgatio moræ ēt post litē contestatā, qa reus qñcunq; offerendo id, quod petitr̄, liberatr̄. Inst. de ppe. & tēp act. in fi. & l. interdū. §. fi. de ver. obl. eet gl. aliter ibi dicat, & non bene. Sed in hoc est dña, qa lite ꝯtestata sup pecunia, non sufficeret sola oblatio, l. sed & si alia die. š. de ꝯstitu. pecu. Sed requireretr̄ oblatio, & consignatio, q̄ haberet vim solutionis, vt Insti. de ppe. & tem. ac. § fi. Et de hoc dixi in l. si insulā. ꝗ. de ver. ob. Dr̄ hic, ꝙ pōt purgari mora, donec lis cōtestetr̄, n. si forte aliud tps, &c. † q̄ro exēplū, qñ est statutū tps ex mente testōris. dicit gl. c qñ iussit aliquid dari de fructib. futuri anni, ista gl. e vr̄ expresse ꝯ op. oīum Doc. dicentiū, ꝙ euentus ꝯdōnis quē in mora non constituit. Ita tenent Doc. in l. in minorū. C. in qui. ca. in inte. rest non est ne & Gui. & Cy. in l qd te. š. si cet. pet. Dixi in l. quoties in die. ꝗ. de ver. ob. & l. ita stipulanis. e. ti. Sed ꝯstat, ꝙ qñ legātur fructus futuri anni, oblīo est ꝯdōnalis, l. i. in fi. ꝗ. de condi. & de. male ergo dicit ista gl. Br̄, vel dicamus, ꝙ ista glo. non posuit bonū exemplū. sed est ponendū per l. nec semel. §. si in habitatione. C. qñ di. le. ce. vel sustinendo glos. dic. ꝙ hic fructus futuri non fuerunt adiecti obl̄oni, sed executioni, & sic natiuitas obl̄onis nō differtur. l qdā testōr. š. de leg. 1. & l. Lucius. de ali. & cib. le. Dixi plene in l. inter stipulantem. §. sacrā. ꝗ. de ver. ob. & tunc illa gl. sine scrupulo proce- d dat. Itē dr̄ d hic, ꝙ post litis contestationē, vel post diē non purge- tur

ADDITIONES.

a Ale. Vxori. Et hāc l. limita, vt per Bal. in l. si post tres, š. si quis cau. colligitur ex nota per Bar. in l. si insulam. in 3. q. de uer. obl.
b Ale. Non admittitur. Per Bar & Doc. in l. si insulam. de uerb. ob. & uide inf. pxi.
c Barb. Ista gl. Et unde Bar. in l. j. ff. de solu.
d Bar. Item dicitur. Et unde Ang. in rep. l. si insulam. ff. de uer. ob. & ibi plene p Bar. & Sal. in l. si pacto. C. de pact.
e Io. Fr. Ru. Vide Bar. in d. l. si insulam. in 6. q. p. ubi op. de ista l. sol. et ut ibi.

6 tur mora: quæro † vtrum ante euentum diei expresse, vel tacite, vel ante litis contestationē possit purgari mora. Vr, ꝙ non, quia ē adiecta pœna, ergo &c. l. magnam. C. de contrah. & commit. stip. Cōtrarium dico, ꝙ admittitur purgatio, quando est adiecta pęna tm̄, secus si esset adiecta dies, & pęna, vt ibi. Fallit in iudicus s'm mate
7 riam l. & si post tres. sup. si quis can. Secundum hoc † habetis hic, qn̄ principalis dispositio est nouata p pœnalem, admittitur purgatio moræ, ante litis contestationē. Casus est hic. Et no. ꝙ si sit adiecta pęna, & dies expressa, vl' tacita, nō admittitur purgatio, vt hic.

1 *Differentia non est, quando penus legatur semel tantum, uel singulis annis. Mora purgatur usque ad litis contestationem in legato, uel debito annuo.*
2 *Mora non potest purgari post euentum diei, quando dies est apposita, causa differendæ solutionis.*
3 *Stipulatio pœnalis an committatur in omnibus, statim ꝙ cessatum est in una ex pluribus præstationibus.*
4 *Contractus bonæ fidei an nouetur per stipulationem pęnalem sequentem, remissiue.*
Legata habent naturam contractuum bonæfidei.
5 *Statutū, ꝙ extrahēti sanguinem alicui in platea, amputetur manus, nisi soluerit centum, vsq; ad quantum tempus poterit soluere cētum, remissiue.*

1 Quod si in annos. † Quæro, vtrū sit dr̄ia qn̄ penus debetur singulis annis, vl' qn̄ semel tm̄. Gl. vr̄ dicere, ꝙ non, in gl. quæ incipit, sed certe, posita ī pcedēti ver. illud non vr̄ verum, nam qn̄ est vnicum tm̄ legatum, admittitur purgatio vsq; ad litis contestationem, sed qn̄ est in singulos annos, cum habeat diem, nō vr̄, ꝙ admittatur purgatio p dictū, vt quidam hn̄t hic additionē Dy. Sed non credo Dyn. dixisse, quia puto, ꝙ admittatur purgatio ante litis contestationē. Nam
a quod dr̄ [a] † qn̄ dies apponitur, euentus diei constituit quem ī mora, intellige de die apposita cā dr̄iæ solutionis, secus si cā multiplicandæ obligationis, vt in legato in singulos annos. Nam non ē cōgruum, ꝙ eodem tpe oriatur actio & mora constituatur, l. quod dicimus. inf. de so. & ideo admittitur purgatio vsq; ad litis cōtestationē, vt hic, nisi poneres appositam esse aliam diē cā differendæ solutionis. vt si dico, in annos singulos in pascate, quia post euentum diei appositi cā differēdæ solutionis, nō admittitur purgatio.
3 Venio ad quartam partē. & quæro, † vtrum qn̄ sunt plures præstationes, statim cum est cessatum in vna, committatur stipulatio pęnalis in omnib.? Br̄ dic, qn̄q; disponētes, vt testator, vel alii ꝯhentes apponunt dispositionem p noīa collectiua, vt puta si omnis pecunia data non erit, tunc cētum dabis noīe pœnæ, vel si in sua quaq; die pecunia soluta non erit, tm̄ dabis? quæ dictio est nomen collectiuum, l. hoc articulo. de hær. inst. tunc non committitur stipulatio, nisi elapso toto tpe. l. necessarias. §. si annua. in prin. ff. de pig. ac. Qn̄q; apponitur dispō stipulationis pœnalis per verba distributiua, vt hic, si aliqua pecunia non fuerit soluta ī termino suo, tm̄ dabis noīe pœnæ, tunc statim cum est cessatum in vna, committit̄ stipulatio pœnalis in totum, d. §. si annua. in fi. Qn̄q; est dubium, quia utitur verbis simplicib. vt si solutum non fuerit, tm̄ dabis nomine pœnę. & tunc vr̄ mens disponentis, vt statim committat̄ stipulatio pęnalis in totū. Hic est casus not. & menti tenendus. Hic est quartus casus indubitabilis, qn̄ pœna particulariter adijcit̄ cuilibet particulari solutioni, de quo loquitur. §. ꝙ si in annos. & l. le
4 cta. sup. si cer. pet. Vlt. no. † ꝙ ex hoc reprobatur opin. Dy. Franc. & Accur. & Gui. in l. prędia. ff. de act. emp. vbi dr̄, ꝙ ꝯtus bonæ fidei non nouatur per sequentem stipulationem pœnalem, secus ī ꝯtibus stricti iuris. Hoc non vr̄ verum, vt hic, & l. j. §. itē si ita. J. ad l. Falc. & l. si penum. J. qn̄ di. le. ce. Nam scitis, ꝙ legata hn̄t nām ꝯtuum bonæ fidei. l. in minorum. C. in qui. can. in integ. rest. nō est necess & l. Seia. in fi. de do. cau. mor & tn̄ vidistis, ꝙ per sequētem stipulationem nouantur, quod plene examinaui in l. ita stipulat'. ī
5 vltimis ꝯrijs. inf. de ver. ob. ut dixi. † Quæro, statutum, dicit, [b] quod
b si aliquis extraxerit sanguinem in platea, amputetur sibi manus, nisi soluerit centum, vsque ad quantum tempus poterit soluere ista centum? Dic, vt in l. item veniunt. §. idem recte. sup. de pet. hę. vbi innuit tex. quod vsque ad sententiam.

ADDITIONES.

a Quod dicitur. tas. in l. si ex legati causa. nu. 14. ff. de ver. obl. I. M.
b Ale. Statutum dicit. Hoc statutum est bonum, & vide Bar. in l. seruus quoque, de hær. inst.

LEX II.

1 *Statutum prohibens sagittamenta extrahi extra ciuitatem tempore guerra, prohibet balistas extrahere.*

a Qui penū. a Esculēta, & poculēta ad vsum patrisfam. & amicorum ipsius indefinite legato penorum continēt̄ur: speciale vero legatum ad ipsius vsum restringitur, & si arida penus legetur, nulla vasa comprehendit. liquida vero vilia tm̄ vasa comprehendit, & si legatum penorum extinguitur, & legatum vasorum. h. d. No. tex. ibi, esculēta. utrum ea, quę, &c. factū
1 est statutum tpe guerræ, quod non possunt extrahi sagittamēta d ciuitate, utrum balistæ possint extrahi? Vr̄, quod sic, qa non sunt sagittamenta. Sed contrarium est veritas, quia pariter disponitur de sagittamentis, & instrumento, cum quo sagittamentum emittitur. Tex. est hic. & vide quod per istum tex. in hac materia dixi ī l. ita stipulatus. inf. de verb. obl.

ADDITIO.

a Ale. Qui penum. Vide quod no. per istum tex. & in hac materia dixit Bar. in l. ita stipulatus. de uerb. obl.

LEX III.

1 *Parata ad vendendum, an veniant in legato.*

Nam quod liquide.

Item si quis. Penoris legatum venalia non comprehendit, & si promiscue vtebatur, tūc ad vsum
1 annuū venalia continet. De hoc † an ea, quæ sunt cā vendendi veniant, habuistis in l. generali. §. vxori. sup. de vsufru. leg. & l. prædia. ff. de fun. instr. & l. pediculis. §. item cum quęreretur. J. de au. & ar. leg. & ideo si aliquis vult legare apothecam suam cum omnibus
a pannis, dicat, lego [a] apothecam cum pannis, siue sint venales, siue non. Et ita de facto ego consuluisse recordor.

ADDITIO.

a Ale. Dicat lego. Vide Bal. in l. legaris. C. de leg.

1 *Ciuitatis, vel urbis appellatio, finitur muris.*
2 *Ciuitate interdicta, an suburbia sint interdicta, remissiue.*

1 Si ita. Vrbis, seu ciuitatis applo muris finitur, Roma, Perusiū, & similia ꝯtinētib. ędificijs: & hęc adiectio, vrbana, magis qualitatem, q̄ locum significat. h. d. De hoc dixi in l. 2. inf. d verbor. sig. & ibi plenissime dixi per hunc §. † est factum c. si ciuitas,
2 ext. de sent. exc. li. 6. vbi dr̄, ꝙ si interdicta sit ciuitas, ēt sint interdicta suburbia. Dicatis, vt ibi dixi plenissime in d. l. 2. J. de verb. sig. vide gl. quæ inc. idem ergo dico, & si legaui. Ista glo. vr̄ ꝯ istum text. quia si lego ea, quę sunt Romæ, significatur locus, vt ea tm̄, quæ sunt Romæ, veniant: sed si lego penum vrbanam, videor significare qualitatem, vt omnis, quæ vbicunque est, veniat: si tamē sit vrbico vsui destinata, vt hic, & inf. tit. j. l. antep.

1 *Relatiuū, quis uel qui, an restringatur ad speciem præcedentem uel genus.*

a Si cui [a] Iste ē valde notabilis, & singularis. §. habes ergo hic,
1 † ꝙ relatiuum, qs, & qui, refert ad genus, & ad speciē exceptam. Vel potes dicere, ꝙ hic in dubio relatiuū refertur magis ad gen' legatū, quā ad spēm exceptā, ut referatur magis ad penum, quā ad vinū. Op. relatiuū dēt restringere id tm̄, ad qd refert, l. a filio. §. 1. de ali. & ci. le. sed hic ad vinum solum refertur, ideo illud tm̄ restringit. Sed ꝯ, imo ad penum pōt referri salua rōne recti sermonis, qa penus est generis fœminini, & relatiuū est generis neutri, ꝯ. l. Plautius. J. de au. & ar. le. So. dictio penus, est oīs gn̄is vt ff. ea. l. §. nomen. & iō debetis hr̄e in textu oē penū, vt sit gn̄is neutri: sed si habetis, oēm penū, dicatis, ꝙ dictio, penū, assumat̄ diuersis modis. vno mō ꝙ sit gn̄is masculini, & referat̄ ad dictionē, omnē. Alio mō, ꝙ sit gn̄is neutri, & referatur ad relatiuum, ꝙ. Quæro, quæ est ratio, ꝙ istud relatiuum, ꝙ Romę erit, referatur magis ad penum, quam ad vinum? Dicit glo. quia in dubio debemus inspicere quod est minus, l. in obscuris. J. de reg. iu. Contra istā rōnē facit l. in testamentis. J. de re. int. Gl. non rn̄det, alij Doc. dn̄t, rō est ista, quia, qn̄ excipit vinum, quod Romæ erit, istud uinum, quod Romę est, est quoddā indiuiduū respectu penus, & qn̄ sequit̄ enumeratio indiuiduorū, restringit signationē gn̄is, l. eū de lanionis. §. cui fundū. ff. ti. j. sed nihil est dicere, qa enumeratio indiuiduorū, restringit signationem speciei, non nominatæ contentæ sub gn̄e: non aūt restringit genus, vt plene dixi in l. quęsitum. §. pe. ff. tit. j. iō legatum vini non venit qn̄ restringit legatū penus. Videatis hic pt esse ista rō, quia in eadem ratione ponitur aliquid dispositiue, & aliquid exceptiue: dispositiue, oēm penum, exceptiue, præter vinum: vnde in dubio relatiuū dēt referri ad id, qd ponitur dispositiue, non ad id quod ponitur exceptiue. Ita loquitur hic. Cōtra hoc facit l. fi. §. Titia. J. de li. le. vbi in dubio uerba debent intelligi esse posita demonstratiue, non dispositiue. Dubito circa hoc.

ADDITIO.

a Si cui. tn isto §. fi. habes tex. sing. qualiter exceptio declarat regulam, & ita ipsum vt singularem allegat Imol. in l. filio præterito, de inni. test. De qua materia vide Bart. de vsufr. leg. l. generali. c. j. in l. quæsitum, de fun. instru. & no. in c. in nostra, de sepul. per gl. & Doc. in l. in his. de leg. 1. per Dy. in c. j. de re. iu. in 6. & per glo. in l. j. inf. de reg. iu. & in l. generali. §. j. sup. alle. & quod ibi no. Bar. sec. Imo. ibi, & Bar. no. & Doc. in l. actione. C. de transl. Imo. in l. si ita legatū. in pri. de leg. 1. dicit, ꝙ nedum exceptio restringit regulam, sed per eam legatum restringitur, ut hic, etiam si legatum annulletur, ut ibi per illum tex. probatur contrarium.
* Brisonius lib. 3. select. cap. 13.

LEX VII.

1 *Testator legando cameram suam vxori, quid legare uideatur.*

1 Penum meam. Facit ista lex ad id, quod quotidie fit, † legat testor vxori camerā suā,
a q̄ro qd [a] ꝯtineatur illo legato? Br̄ ñ puto, ꝙ intelligatur, camera. i. locus, sed intelligo. i. res ad camerā paratas, vn̄ vbicunque sint res, si tamē ad cameram sint paratæ, veniunt in legato, ar. huius legis.

ADDITIO.

a Quid contineatur. Legatum factum vxori suæ de camera sua, quid contineat, adde Bal. in rub. C. de ver. sig.

TITVLVS DECIMVS.

De supellectili legata.

LEX PRIMA.

1 *Massaritiarum quaecumque continentur appellatione, continentur appellatione supellectilis.*

SVpellex. Secūdum cōem vsum in vulgari hodie supellectilē non noīamus. sed appellamus massaritias an vulgari, sed supellectilia in litterali. Nam ista noīa possunt ex vsu mutari, vt s. eo. l. Labeo. ideo quaecunq; reperis † ptineri appellatione supellectiliū, ptinētur appellatione massaritiarum. vnde si aliquis massaritias legat, non continentur astuus, & equus, vt hic. Item q appellatione supellectilis continentur massaritiae, videbitis inf. l. proxi.

ADDITIO.

a Ale. Massaritias. Adde Bal. in l. legatis. C. de leg. & Ange. in l. 4. de leg. j. & uide in l. proxi.

LEX II.

1 *Massaritiarum appellatione non comprehenduntur arma, nec libri, nec apta ad reponendum, & an appellatione supellectilis ueniat culcitra.*

Supellectili. Tex. ibi. sed sunt q recte. No. q libri, & arma appellatione massaritiarū non comprehenduntur. Idē de reb. aptis ad reponendū arma, vel libros. tene mentē, q sunt quotidiana. Itē in hac l. in prin. hētis, q culcitra cōtinetur appellatione supellectilis. Contrarium habuistis. j. de au. & ar. le. l. arg. § 1. Solu. culcitra pōt esse de his reb. de quib. pōt dubitari, an sit vestis, vt ibi, & an supellex, vt hic: sed communis vsus loquendi non habet se, vt contineatur appellatione supellectilis, vt hic.

1 *Error principis quando facit ius.*
2 *Error communis, quando habeatur pro ueritate.*
3 *Princeps, licet non sit uerisimile quod erret, tamen errare potest.*

Sed & de his. Op. de se ipso ad seipsum. Primo dī, q n dēt inspici mā. Scdo di. craterem argenteum nō esse in supellectili. Sed distinguamus tpa, vt hic dī. Sed dī hic. q error Imper. facit ius. Contra, ius non pt p errorē cstitui, vt l. quod nō rōne. s. de leg. So. Cy. variat in sol. in l. j. C. q sit lon. cōsue. in quarto pūo, & in l. cōsuetudinis. c. ti. Finaliter Iaco. de Are. quē sequit Old. di multum bene iudicio meo. † Qn; princeps,[a] vel alius, q hēt ius cdēdi, errat ī ipsa legis cstōne, q in veritate nō intendit legē cstituere, sed vtitur tanq sit iam cstitutū, tunc nō facit ius talis error, qa deficit csensus, d. l. qd non rōne, fm vnā lect. s. de le. Qn; non errat in cstōne legis, sed in mō cdēdi, seu cōstituendi legem, & tunc dic, aut errat in cā de pterito, qa dt imperator, q sic fuit cstitutū, sed errat p cōsuetudinē sublatā, iō statuim⁹, &c. Et tunc error facit ius, tn tali mō non est trahendum ad cns. l. qd vero. s. de leg. fm aliā lec. ita possumus intelligere hunc text. & imperator statuit argentū esse in supellectili, credens sic als cē statutū cū non esset. Si vero errat in cā de pnti, si qdē error esset talis, qui faceret legis equitatē cessare, cessaret lex, qa cessaret cā fin. Si vero error talis cā non faceret aequitatē legis cessare, tunc valet lex, & error ius facit, hoc probatur in l. qui aliena. §. si iis. & l. is, q putat. s. de acq. hae. & ista est mā proprie, an error cōis faciat ius. Itē est alia mā, an error cōis hēatur pro veritate, de qua tractatur ī l. Barbarius. s. de off pt. & l. si arbiter. C. de sen. & interlo. Sed vī, q error vnius nō faciat ius, sed error cōis sic, vt legib. cnis Solu. hic est error principis, quem omnes debēt sequi. sed c, qn princeps errat, vt l. omnium. C. de rest. † Rn. nō est verisimile, q erret, sed errare potest. unde glo. quae incipit, utebantur, &c. ibi, de iur. om. iu. l. si per errorem. sed ibi est error priuati. Item ibi, l. ornamētorum. Sol. dic, vt ibi, quia ibi etiam est error priuati. no. bene.

ADDITIO.

a Quandoque princeps. De errore principis, & quomodo, & quando erret princeps in iure, uide Bal. in l. 2. C. si contra ius.

LEX IIII.

Instrumenti. Op. q instrm non est supellex. l. Labeo. §. j. j. eo. Sol. id, quod dicitur, instri, &c. ītellige, s. patrisfam. non domus, vel fundi, vt sup. eo. l. j.

LEX VII.

1 *Communis usus loquendi dat significationem rei, & an sit propria significatio. nu. 4. vbi est figuratiua.*
2 *Nemo existimandus est dixisse, quod non etiam mente cogitauit.*
3 *Testator quare cum vult minuere legatum, statur nuda eius uolūtati, secus quando uult augere.*
5 *Statutum si fuerit, q statuta debeant intelligi secundum propriam significationem, an intelligantur secundum communem usum loquendi.*
6 *Tempus quantum requiratur, ad hoc, ut usus loquendi dicatur communis usus utendi, & usus intelligendi, ubi q tempus decem annorum.*
7 *Testis ad probandum communem usum loquendi, debet in ratione dicti dicere, quia per dictum tempus audiuit.*
8 *Testis interrogatus super communi usu loquendi, quomodo scit, q si respondet quòd communiter audiuit dicere, probat.*
9 *Communis usus utendi ut dicatur probatus, quantum tempus requiratur, q idem, quod in communi usu loquendi.*
10 *Articuli in communi usu utendi qualiter formentur, & super eis habent deponere testes.*
11 *Testis deponens super communi usu utendi, si interrogatur, quot personas uidit uti qualiter respondeat.*
Voluntas defuncti probatur ex cōi usu loquendi, utendi & intelligendi.
Articuli super communi usu intelligendi, qualiter formentur, & super ipsis testes habeant deponere.
12 *Lex quādo dicit, quod opinio oīum sic est, ex supra scriptis probari debet.*

Labeo. Instrā domestica ad vsum patrisf. deputata. supellectilis legatū cōprehendit, ex propria significatione vocabuli, & ea. q pnt ex diuersis generib. cōtineri, ex vsu testantis complectuntur legato, sed in bis, q constat aliam spēm cōtinere, testātis vsus nō inspicitur. b. d. diuide hanc l. Ponit. n primo, qd sit supellex fm Labeonē. Secundo quid sit supellex fm Tuberonē. Tertio ponit dictū Seruij in his, q pnt diuersis generib. contineri. Quarto ponit dictū Tuberonis cdicentis Seruio in vno membro sui dicti. Quinto ponit dictū Iurisconsulti authoris huius l. in quo Tubero reprehenditur, & dicto Seruij statur. Secunda ibi, Tubero. Tertia ibi, sed de his. Quarta ibi, id Tubero. Quinta ibi, sed & si magno. In tex. ibi, ī q rōnem, &c. ad quē vsum deputatę sunt sec.

1 Dy. No. ibi, non. n. ex opinionib. † q cōis vsus loquendi dat signifi-
2 cationē rei. † No. ēt ibi, caeterū nemo existimandus est dixisse, qd non ēt mente agitauerit Dic, sed per vsum patrisfa. ēt in reb. quas constat alterius gnis esse, eius mentem habemus, ergo de verbis non est curatulū fm Tuberonē. Op. dī hic, q argentum escariū est alterius gnis, q supellex. Contra j. l. prox. So. vere escariū nō est alterius generis, imo de his, de qb. dubitatur. Et hoc voluit Iuriscōsultus, dum ponit exemplū de argento escario. Itē op. dī hic, q ex cōi vsu, non ex opinionib. singulorū dēt inspici, c opi. cuiusq; inspicitur, vt l. legata j. e. & l. Quintus. 2. §. argento. inf. de aur. & arg. le.

a Huius timore gl. magna loquitur hic multū bene, & quasi nō indiget additione aliqua, uide ipsam, q incipit, s. proprio, &c. ibi ali-
3 ter ibi dixerit, vt ibi no. Quaero, † q est ratio drīae, q qn vult minuere statur uoluntati defuncti, secus, q n vult agere? Rndeo, q diminutio legati fit nuda voluntate defuncti, ēt tacita, l. 3. §. fi. ff. de adi. le. Sed dari nuda uoluntate non posset, quia qn incognita verba exprimit, remanet nuda uoluntas, d. l. t. alle. in ea glo. Item ibi, l. si quis, in prin. Solu. vt s. qa ibi significātio verbi aliquo modo poterat extendi ad id, de quo sensit. Quaero, quę sunt illa, de quib. pōt dubitari, an sint alterius gnis, vel nō. Vnū exēplū ponit hic de argento escario, aliud est in culcitra. s. eo. l. 3. in prin. coniuncta l. argento. §. j. j. de au. & arg. leg. Item in tapetis, vt s. eo. l. de tapetis. cuncta l. argento. §. 1. de au. & arg. lega. Dī hic, † non. n. ex opinio-
4 nib. &c. quaero, utrum b cōis vsus sit propria significatio, vel im-
b propria? Rndeo, cōis vsus pōt esse idem cum propria significatione, & nihil repugnat, & pōt esse, q aliud est propria signatio, & aliud cōis vsus loquendi: & tunc non erit propria, sed figurata. l. cū de lanionis. §. asinā. s. de fun. instr. & h. d. gl. hic, q inc. s. proprio, &c. Ex hoc, quod dicit figurata, concluditur, q non est propria. Nam figura, & imago non est proprie id, qd figurat, l. 2. C. de iu. aur. an. & l. imaginaria. j. de re. iur. Preterea populus non posset facere, q vere alteretur propria signatio rei, l. 3 de vsuf. earum rerū q vsu cōsu. Vn cōcludo, q cōis vsus loquendi non est propria signatio, sed figuratiua. Et ita sunt verba Ia. Bu. in quadam sua disputatione,
5 & hoc est vtile ad statuta, q dnt, q dēat intelligi fm propriā signa-
c tionē; als si tale statutū non reperireī, staremus cōi vsui loquēdi, & recederet a ppria signatione, l. librorum. §. qd tn Cassius. s. de leg. 3. Et pro huius declaratione hēmus uidere tria. Primo, cōem vsum loquēdi. Scdo, cōem vsum vtēdi. Tertio, cōem vsum ītelligēdi, & vnt idem prima facie, & sunt multū diuersa, vt j. patebit.
6 † Quaero ergo, dū dico, cōem vsum loquendi, seu utēdi, seu intelligēdi, qn tpis vsus requirit? Gl. hic multū no. vī dicere, q requirur vsus lōgi tpis, ibi dū dicit, & sic vsitata, &c. q vsus sit p cursū longi tpis, l. de quib. s. de leg. & l. cōsuetudine. C. q sit lon. consue. Circa cōem vsum loquendi pone exēplū. Testōr habens multos equos legauit alicui palafrenos suos, dubitatur qd intelligat appellatione palafrenorū suorū. Certe dēt declarari a cōi vsu loquēdi. Ad declaran-

ADDITIONES.

a Ale. Gl. magna. Istam gl. allegat pro meliori de corpore iuris Imo. in l. si quis fundi. de l eg. 3.

b Ale. quaero, verum. An omnis vsus loquendi sit propria significatio, adde Bart. & Doct. in rub. de ope. no. nunc.

c Ale. Cōi vsui loquendi. In statutis stamus cōi vsui loquendi. Adde gl. no. in c. non nulli. de resc. in c. cupiētes. de ele. in 6. et quod no. Io. An. in c. fundamenta. eo. tit. fallunt tamen ista in statutis pęnalib. ut cōiter tenetur in d. rub. de ope. no. nunc, licet Bar. ibi contra, adde no. per Bar. in l. j. de iust. & legi. qd no. Bar. in l. oēs populi, in interpretatione declaratiua. de iust. & iu. et ea. ex literis. el. 1. de spon. et latius Bal. in d. l. oēs populi, et quod no. ide Bal. in l. non dubiū. C. de lega. si tamen statutum debet intelligi proprie, non recipit intellectum a cōi vsu loquendi, sec. Bar. hic. Et uide Bal. in d. l. omnes populi. in ult. col. et ibi dixi. uide Bart. in l. cum de lanionis. §. asinam. de fun. instr. et ois intellectus, qui non sonat in aurib. populi, dicetur esse extraneus, secundum Bal. de pace Constan. in §. sententiae quoq;

* Soc. iun. cons. 10. nu. 9. lib. 2. Did. lib. 3. variar. resolu. c. 5. num. 1. et communis usus praefertur. Rolan. a Valle de lucro dot. cons. 6. num. 7. 8. 9. 10. de communi vsu loquendi scripsi de arbitr. iud. j. casu 489. I. M.

randũ aũt cõem vſum loquẽdi formabis articulũ, φ a decẽ annis citra, & p ipſum tṗs cõis vſus loqnẽdi fuit ĩ hac ciuitate, vñ eſt teſtõr, vel vbi teſtõr ↄuerſabat̃, φ equus talis ↄdõnis appellaret̃ palafrenus. Qđ aũt dixi a decẽ annis citra, & p ipſum tṗs, dixi pp ea, q̃ ſ. dixi: qa ad hoc, vt cõis vſus ↄſtituat̃, requirit̃ vſus lõgi tṗis. Qđ dixi, vñ teſtõr eſt, vel vbi ↄuerſabat̃, pbat̃ in l. nũmis. ſ. de leg. 3. & l. ſi ſeruus plurtũ §. fi. ſup. ḋ le. j. Sed †qd dicet teſtis ſup hoc articulo? Rñ. dicet ↄtẽta ĩ articulo vera eſſe. Interrogat⁹, qũo ſcit? Dicet, qa p dictũ tṗs in dicto loco andiuit equũ talis ↄdõnis, ab oĩb. tractantĩb. de hoc, palafrenũ vocari. Quare dico, audiuit? Rñ. qa rõ teſtis dẽt ↄcludere id, qđ p ſenſum corporeũ ↄpiehẽdit̃, d. l. q teſtõ. §. fi. ſup. de teſta. & de his, q̃ in teſtõ delẽ. l. j. in princ. & iõ ſi teſtis interrogatus, qũo ſcit, rñderet, & diceret, qa ſic cõiter dr̃, nec apponeret ſe audiuiſſe, nihil ↄcluderet, qa nõ teſtificat̃ aliqd, qđ ſuo ſenſu pciperet. Facit qd no. Inn. ĩ c. cũ cãm. ext. de teſtib. Sed q̃ro, †qd ſi teſtis ĩter rogatus, qũo ſcit, rñdet, qa ſic cõiter audiuit dicere, & ñ repeθt dicto tṗe, vel in dicta ciuitate, pbat ne? Vr̃, φ nõ. Licet. n. pmo dixerit articulũ verũ eſſe, tñ in rõne tṗs, & loc⁹ nõ vr̃ repetitus, ar. l. q fundũ. ſup. de ↄh. emp. Crederẽ ↄ̃riũ, ſalua meliori deliberatione; qa ſi rõne dicti intelligimus de alio loco, vel tṗe, q̃ ĩ dicto dixerit: repent̃, φ dixerit diuerſa, & varia, qa locus, & tṗs diuerſitatẽ inducũt: & iõ dẽt puniri pena falſi, l. eos. J. de fal. & l. q falſo. ſ. de teſtib. iõ ne ĩcidat in falſitatẽ, dẽmus rõnẽ ſupplere, ġ inq̃rũ poſſumus, c. cũ tu. ext. de teſtib. & in j. ↄſt. C. ĩ §. qb. Scđo q̃ro, † de cõi vſu vtẽdi q̃ti tṗis dẽat eſſe? Sup. dictũ eſt, & pone exẽplũ in l. qd ſi nolit. §. qa aſſidua. ſup. de ędi. edic. & l. excepto. C. loca. & ibi ponunt̃ plura exẽpla. C. de agr. & cẽſi. l. dñi pdiorũ. li. 11. & l. ſi pri⁹. §. i J. de aqua plu. arc. Articul⁹ formabit̃ ſic, qđ a decẽ annis citra, & p ipſum tṗs, cõis vſus fuit in ciuitate iſta, φ ille, q emeret pãnũ de lino, hr̃et ad mẽſurã brachij maioris, quare deponet teſtis? Rñ. dicet ↄtenta in articulo vera eſſe. Interrogatus qũo ſcit: dicet, quia ſic vidit vti emẽtes, & vẽdẽtes in dicta ciuitate a decẽ annis citra, & p ipſum tṗs: & poſſent formari q. ſup. dictę, quas omitto. dic, vt ſup. Sed q̃ro, †ſi interrogat̃ quot pſonas vidit vti, q̃ro, de quot debeat deponere? Rñ. ſtatur ĩ arbitrio iudicis. Nã ſi qdẽ ẽ factũ quotidianũ, requirit̃, φ talis vſus ſit factus a multis pſonis: ſin vero nõ eſt factũ ita quotidianũ, nõ requirit̃ factũ a multis pſonis, l. cũ qdã. §. qd dr̃. ſup. de acq. hęr. cũ gl. q̃ inc. cõi opi. & ibi dixi. Et aduerte, qa oportet, φ dictũ teſtis ↄcludat, φ a prima die, qua vidit, cucurrerunt illi decẽ anni, & ẽi ſi poneret ĩ articulo, eſſet ↄſulte factũ, vt dicimus in mã, q̃ ſit lõga ↄſuetudo. Sed qd ſi teſtis dr̃ ſe hoc vidiſſe fieri a multis pſonis, ſed de noĩb nõ recordat̃? Rñd. ſufficit, l. teſtiũ. C. de teſt. Tertio q̃ro, † de cõi vſu ĩtelligẽdi, de quo pone exẽplũ p l. in vlti. J. de verb. ſig. vbi plurale ponit̃ p ſingulari. Itẽ pone exẽplũ ĩ vulgari ſermone, *ſe'l figliuolo mio ſi moriſſe*, bona mea ďueniãt in talẽ. hæc verba ſm cõem vſum intelligẽdi intelligunt̃. i. ſi filius meus deceſſerit ſine liberis. Articulus dẽt formari, φ a decẽ ann. citra, & p ipſum tṗs cõis vſus intelligendi fuit, φ talia verba, *ſe l figliuolo mio ſi moriſſe*, itelligant. i. ſi ſine liberis deceſſerit. Sed qd dicet teſtis? Rñd. dicet ↄtenta in articulo eſſe vera: & interrogatus, qũo ſcit, dicet, qa p totũ tṗs in dicta ciuitate audiuit ab oĩb. hoĩb. loquẽtib. de hoc, φ iſta verba ſic intelligebant̃. Ex hoc, φ dicti homines dicebãt ſic ſe intelligere, ſtatim ſequit̃, φ ſic intelligãt, quia † nemo dicit, qd mẽte nõ agitauit, vt hic, & ſic de intellectu teſtificant̃ ex ſenſu corporeo. Ex iſtis trib. q̃tiq; pbat̃ defuncti volũtas, l. cũ de lanionis. §. aſinã. ſ. de fun. ĩſt. Itẽ cũ lex dicat, φ opinio omniũ ſic eſt, φ dẽt probari, l. ſi arbiter. ſup. de prob. qũo probat̃? Rñd. probando aliquid ex ſupra dictis, probatur communis opinio.

ADDITIONES.

a Alex. Decem annis citra. Not. φ communis vſus probatur per decennium. Adde Bal. in l. 2. ali. as 3. C. ſi aduer. rem iu. & Bar. in l. j. C. de digni. li. 12.

b Barb. Sed quid dicet. Et uide Io. in c. cũ tu. de teſt. ubi no. exclamat de hoc dicto.

c Alc. Reſp. dicet. Vide quod no. Bal. in l. 2. C. ſi aduer. rem iud. vbi per iſta dicit, φ ſufficit, quòd quis ſe in communi geſſerit, ut paterſ. per decem annos.

d Alc. Comprehenditur. Item uidetur ſufficere dicere hoc audiuiſſe a ſenib. ſecundum Bar. in l. ſi chorus. §. j. de leg. 3.

e Vr. Dec. cõſ. 324. uerſ. 6. cir. fi. et nu. 7. Pariſ. cõſ. 138. n. 14. li. 4. Ruy. cõſ. 127. nu. 3. li. j. cõſ. 10. n. 4. li. 5. Bẽuen. Strach. de merc. j. par. n. 14. ſcrip. cõſ. 160. nu. 245. I. M.

f Alc. Pena falſi. Adde quod no. Bal. in ſimili in l. fi. C. de reb. cred. in prin.

g Alex. Rationem ſupplere. No. in redditione rationis teſtis intelligitur repetitum tṗs, et locus, et adde Bar. in tract. de teſt. quem ẽt refert Bal. in l. edita. ad fi. de ed. et Bal. in l. nulla. ſup. de leg. & in l. teſtium. & in l. ſolam. C. de teſt. & tex. & quod ibi no. hr̃. 3. q. 9. nihilominus, et tenet ibi Bal. in d. l. teſtium. C. de teſtib. ſec. Nic. de Mat. φ licet teſtis dicat, non recordor de loco, licet ſit interrogatus, tñ probat, licet glo. ibi teneat, quod debeat depouere de loco, & iſtis adde no. per Bar. poſt gl. in l. 2. de aqua plu. arc. & id, quod ibi dicit no. Bart. ſequitur Bal. in l. de quibus ſup. de leg. & l. apud antiquos. C. de fur.

LEX XI.

1 *Teſtõr ſi legat oẽ aurũ, & argẽtũ, q. ipſe hẽt, vtrũ debeat̃ pecunia, vide ĩ fi.*

Cũ quidã. Hæc lex tractat aliq̃tulũ de mã. l. q̃ſitũ. §. pe. ſ. de fun. inſtr. & eſt bñ forte ↄ̃riũ, & br̃ hoc intẽdit. Argentum, eſcatium, & potoriũ appõne ſupellectilis non cõtinetur, niſi ex vſu patrisf. illud ſignificetur. h. d. Contra hanc l. op. qñ fundus, & inſtrm legatur, ſm opin. quam tenui vobis, cedit inſtrm fundi, & patrisfam. & ſic oẽ argentũ, eſcatiũ, & potoriũ, vt ſ. de fun. iſtr. l. q̃ſitũ. §. ſed ſi fundus. Dicit gl. φ hic ↄtinet̃ inſtrm patrisfa. ſed qa adiecit, & ſupellectili, vr̃ velle, φ non ↄtineatur aliud q̃ ſit in ſupellectili. Iſtud nõ vr̃ benedictũ, qa cũ enumeratio ſpecierũ adiicitur nomini, vel uerbo, vel participio ſignificatiuo tṗis, nunc non reſtringit genus. a l. ſi mancipia. ſup. de fun. inſtru. hic ẽt adiicitur noĩ, iõ reſtringit genus. Sed credo, φ gl. bene dicat, & tñ deo ad ↄ̃riũ, qa hic legauit domũ cũ iure ſuo. i. domũ cũ oĩ inſtrõ ſuo. ſ. domus: vñ in gñe pcedenti inſtra patrisfa. non cõtinebantur, ſed ſolum inſtra domus. Item in ſpãli ſupellectili non continetur iſtud argentũ, eſcatiũ, & potoriũ, merito nõ debetur, arg. ad hoc. ſup. de fun. inſtr. l. villę. §. j. Vel dic tenendo gl. q̃ eſt. C. de ver. ſig. l. 2. q̃ dicit legando fundũ, & inſtrm, non cõtineri, niſi inſtrm fundi ſub genere præcedenti: ſi nõ continetur, merito nõ debetur. Quęro, † teſtator legauit vxori omne aurum, & argentum, quod ipſe habet vtrum debeatur pecunia? Tex. eſt in l. cum aurum. in prin. de au. & arg. leg. concordat l. Quintus. §. j. eo. tit.

ADDITIO.

a Genus. Adde Ferrar. caut. 52. ut habes. Soc. ſen. cõſ. 161. nu. 26. li. 2. & quid ſi vbi agatur de actu antiquo teſtes deponunt, & non ſunt ita ſenes, vide Curt. ſen. conſil. 308. col. 3. verſ. ad iſtud reſpondeo & in materia Dec. conſi. 366. & conſi. ſeq. nu. 5. conſi. 472. nu. 16. Soc. ſen. conſ. 37. col. 5. uerſ. 8. probatur. L. M.

1 *Scriptura authorum quæ probent.*

Legata a De his pleniſſime dixi vobis in l. q̃ſitũ. §. pe. ſ. de fun. inſtr. Quęro † vtrũ ſcripturę authorũ probẽt? Dic, q̃ua ſunt ſcripturę, & authoritates approbatę ab Imperatore vel ſũmo Põt. fice, & iſtis eſt credẽdũ, vt authẽticis, l. 1. ſ. ſi cer. pet. & l. leges la j. C. de leg. Quędã ſunt, quę nec improbatæ ſunt, nec approbatę & tũc ſubdiſtingue, aut procedunt enunciatiue, & ſtat̃ eis, ſi repetitur, φ antiqui ſteterunt, vt probatur in l. cenſus. & l. monumenta. ſ. de pro. & c. cum cãm. ext. de prob. Quędam ſunt, quę procedunt determinando, & decidendo, & tunc videndum, quid ſtudia teneant, & tunc eis creditur, l. 7. menſe. ſup. de ſta. ho. quędam ſunt, quæ non approbantur a ſtudijs, niſi inquantum ratione probentur, ut ſunt dicta magiſtralia, l. j. C. de legib.

ADDITIO.

a Barb. Legata. Et uide Doct. in l. manumiſſiones. ſſ. de iuſt. & iu.

1 *Alienare videtur, q pro tãta pecunia pignorat, φ non eſt ueriſimile luiturũ.*

Supellectili. Hic eſt bo. caſus. No. φ qñ res eſt pignorata pro tãto ptio, φ debitor nõ vult eã hr̃e, pſumit̃ creditoris, l. antep. in prin. ſ. de leg. 3. Et p hoc dicimus, phibitus eſt aliqs alienare q bnſdã pſonis, ſi nõ alienat, † ſed pignorat p tãta pecunia, φ nõ eſt ueriſiẽ ipſum luiturũ, vr̃ alienare. a De hoc eſt in vſib. feu. in c. j. §. aut ſi liuellario. quib. mod. feu. amit.

ADDITIO.

a Alc. Videtur alienare. Not. caſum, quod qui pignorat, videtur alienare, & vide caſum proprie in l. qui habebat. de leg. 3.

LEX XII.

Quemadmodũ. De hoc ĩ l. vrbana familia. ď uer. ſig. & ſ. de leg. 3. l. ſeruis vrbanis.

LEX XIII.

1 *Maſſar tiæ non debent publicari, cum publicatur domus.*

Fundo. Vidiſtis ſup. de fun. inſtr. l. 2. §. dotes. No. a † φ ſi dẽt publicari domus, nõ tñ dẽnt publicari maſſaritiæ.

ADDITIO.

a Poma. No. Vide quid inferat Old. conſi. 121.

LIBER XXXIIII.

TITVLTS PRIMVS.

De alimen, & ciba. legatis.

Dictum eſt de leg. in genere. Item in ſpecie, a tit. de ann. leg. vſque huc. Sed quia circa legata alimentorum occurrunt dubia, ideo ponitur hic tit.

LEX PRIMA.

1 *Aqua venalis debetur ei, cui alimenta ſunt relicta.*

2 *Alimẽta ſi sũt relicta ĩ his, q̃ mẽſtruatĩ pſtari dẽnt, & ſi pſtarẽtur, corrũperẽtur, æſtimatio dẽtur: ſecus ſi nõ corrũperẽtur, quia debetur ipſa ſpẽs.*

3 *Alimenta præterita, & alimenta futura qualiter petantur.*

4 *Alimentis legatis debetur pretium portaturæ aquæ, ſi legatum eſt factum nobili, ſecus ſi non nobili.*

Alimenta ſi ſunt præſtãda in pecunia, hæres portat ad domum legatarij, ſi uero præſtantur in alia re, in cuius portione debetur expenſa, tunc in domo hæredis præſtatur.

5 *Gabellam ſoluit hæres præſtare debens alimenta, ſi pro his reb. quas hæres præſtare debet, ſoluitur: ſecus ſi perſonę imponatur.*

Si alimenta. Legato † alimentorũ cedit aqua, q̃ eſt venalis. h. d. Quærit gl. vbi sũt regiones, ubi aqua venũdari ſolet? Dic, vt i gl. † Quęro, vtrũ debeat aqua, vel ęſtimõ ei⁹, & idẽ q̃ro ĩ oĩb. alimẽtis? Et vr̃, φ æſtimõ, l. Mela. §. qdã. J. eo. In ↄ̃r. ũ, φ dẽat ſpẽs, niſi pecunia ſpãlr ſit legata, l. cũ ſi. § ſi cui. ſ. de trãſa. & vr̃ tex. C. dę ero. nul. ann. l. j. li. 12. & l. nulli. e. ti. Rñ. vos ſcitis, φ alimẽta dẽnt pſtari mẽſtrua. l. fi. ſ. de lib. ag. & J. e. l. pecunię. ĩ fi. & ibi dicã. Mõ ad ppoſitũ q̃dã sũt, q̃ ſi p toto menſe pſtarent, corrũperent̃, vt aqua, carnes, & ſilia, in

istis dētur æstimō, nō spēs, d.l. Mela.§.qdā. j.e. Quædā sunt, q̃ si sol uerent ꝑ toto mēse, nō corrūperent, vt frumentū, & tūc nō debet æstimatio, sed ipsa spēs, l.cū hi.§.si cui.sup.de transa. sed dēt solui ꝑ toto mēse, d.l.nulli. & ex hoc hēs, qd petere debeas, qn̄ petis alimēta futura: qd aūt qn̄ petis ꝑterita? dicā in l.libertis, quos.§.j.j.e.

3 † Quæro, video, ꝙ debet æstimario aquæ: qd de ꝑtio portature, an veniat in legato alimētorū, & an idē de ꝑtio haustus? Rn̄. inspicienda est ꝯdō ꝑsonarū, qnib. legat. Nā si legat nobili ꝑsonę, vetur: sed si legat vni famulæ, q̃ ipsamet pt portare, tūc nō debentr ꝑtiū portaturę, l.pe.§.fi.inf.de ꝯd.& demō.& l.Mæuia.§.fi.inf.de annu.leg.

4 Quæro, † vbi debēt ꝑstari alimēta? Ista qō pōt intelligi duob. mo. Primo, an debeant ꝑstari in loco, vbi est hr̄s, an vbi est legatarius, de quo est gl.in l.cum ni.§.in cā.s̄.de trāsa. vbi dt, ꝙ debent pręstari vbi hr̄s hēt domiciliū, nisi aliud appareat ex volūtate testatoris, pro quo l.sed & si susceperit.§.i.s̄.de iud.& inf.eo.l.3.& l.Titio Seio.in prin.s̄.de leg.i.facit l.cū res.§.j.sup.de leg.j. l.qd legatur.cum

a sita gl.de iud. Scd̄o pōt intelligi, ᵃan hr̄s debeat portare ad domū legatarij, vel legatarius debeat ire ad domū hr̄dis? Rn̄d. Qñq; pro alimentis præstatur pecunia, vel aliud quid, in quo in portatione nulla est expēsa, & tūc hr̄s portabit ad domū legatarij, l.itē illa.s̄.de const.pec. Quędā sunt, in quorū portatione venit sumptus, vt frumentū, & similia, dēt hæres dare in domo sua, & legatarius postea portabit, l.prouincialiū.in fi.de ero.mi.an. C.lib.12.& l.j.§.pe.sup. de peri.& cōmo.rei ven. vbi emptor dēt portare, vt sup.de vi.tri.& ol.leg.l.si hæres damnatus.& de quolibet ibi dixi.

5 † Quæro, qd de
b gabella, ᵇan dēt soluere hr̄s? Resp. q̃dam sunt gabellæ, q̃ imponūtur pro reb. quas hæres habet necesse pręstare, & tūc hæres debet soluere gabellam, l.cū in plures.§.pen.sup.loca.& ibi est tex. Quędam gabellæ imponuntur personæ, non contēplatione rei: & tūc cum gabella non sit de his, quę pertinent ad alimenta non debet hæres præstare, vt inf.eo.l.legatis.& ibi dicam, quod no. & l.verbo, victus.inf.de verb sig.

ADDITIONES.

a Ale. Potest intelligi. Adde Bal.& Mod.in l.cum filius.§.fi.de ver.ob. In contrariū placet opin. Bar.nisi alias legatum redderetur inutile, per d l.sed & si susceperit. §.j.cum seq.de iud.et sic remanet, ꝙ erit differentia inter legata alimentorum, & alia legata, vide Bar.in d.l.item illa.in fi.princ.et hic adde Imo.in c.indicante. de testa.per Ang.in l.cum hi.§.vlt.de transac.

b Alex. Quid de gabella. An hæres præstet gabellam, faciunt not per Bal.in l.acceptam.in 13.q.C.de vsu.& adde Inno.in c.indicante.

L E X II.

1 *Verba præteriti, vel præsentis temporis in his, quæ ex mera uoluntate testantis dependent, trahuntur ad futura.*

2 *Serui legati, ut manumittantur, veniunt appellatione libertorum.*

3 *Alimentorū pręstatio continet duas obligationes, vnā ꝑsonalē, q̃ non trāsit ad singulares successores, aliā hypothecariā, quæ ad quēcunque transit.*

4 *Verbum, deuolui, an sit directum, uel obliquum.*

Si quis. Appl̄one libertorū suorū ꝯtinentur serui legati, vt manumittantur. Item bona trāseunt ad quemlibet

a cum onere ᵃalimentorum.h.d. Op.extra gl.dr̄, ꝙ appl̄one libertorum suorum ꝯtinentur serui legati, vt manumittantur. Cōtra, de

1 l.si ita.j.ti.i.Sol. † verba quāuis sint ꝑteriti, vel ꝑn̄tis tpis, referūtur ad futura in his, q̃ ex mera voluntate testantis depēdet, l.talis scriptura.in fi.sup.de lega.j.& ibi dixi. Cum ergo relinquere libertatē directo, & per fideicommissum sit in potestate testāns, ergo &c.

2 Vel aliter dico, † ꝙ hoc pronomen, suus, verificatur in eo, qui est postea libertus, si tpe testī erat seruus: quia tunc seruus erat, licet nō libertus. hoc probat in tex.l.talē.§ fi.sup.de hær.inst. Scd̄o opp. & nunc intro gl.& vr̄, ꝙ serui postea manumissi nō veniāt, vt sup. de leg.3.l.pater §.duob.Sol. q̃ incipit, isti liberti, &c. Hoc verum ē in his, qui sunt postea manumissi ex voluntate testatoris, alias secus, vt dr̄ hic, licet bona sint ad fiscum deuoluta, tn̄ debent alimēta. Op.de l.fi.§.fi.sup de ꝯhen.emp. Sol.gl.hic loquitur in successore vl̄., ibi in singulari, ita d: glo. Vel aliter pōt dici, ut no.in l.hacte-

3 nus.sup.de vl.tr.& l.Lucius.inf eo. Sed aduerte, † quia in alimentis sunt duæ obligationes, vna personalis, & illa non transit ꝯ singulares successores, d.l.fi.s̄.de ꝯh.emp.& ita loquitur prima solu. alia est oblō realis, & hypothecaria.& illa transit ꝯ quemcunque successorem, ut no.in l.Lucius.inf.eo.& l.Cains.de ann.leg & d l.

4 fi.de emp.ita loquitur ij.sol. † Quæro, vtrū verbum, deuolui, sit obliquum, vel directum, vel cōe. ꝙ sit directum probatur in l.si infanti.C.de iu.delib.ibi, deuoluta, &c. & in l de emancipatis.C.de leg.hær. In ꝯrium, ꝙ sit cōe, probatur, quia si testator dicit, si talis hæres meus moriatur, bona mea deuoluantur in talem: tunc vr̄ per regulam, ꝙ illud verbum, quod est aptum esse directum, & obliquum, est commune, vt dicit gl.in vet. fideicom. in l.precib. C.de imp.& aliis subst. & tex.in l.iam hoc iure.sup.de vul. & pup. subst.& expressius Inst.de pup.substi. §.fi. sed istud verbum est huiusmodi, ergo, &c. vt hic patet in gl. quæ non curat, vtrum fiscus sit successor singularis, vel vniuersalis, tene menti.

ADDITIO.

a Onere alimentorum. Et uide Bar.in consi.incip.quidam sibi filios.& per Imol.& Pau.de Cast.in l.nihil.de leg.3.

1 *Diuisio testatoris, & iudicis æquiparantur,*

2 *Hæc lex in casibus, in quibus usura permittuntur, non corrigitur.*

3 *Executor dat' a iudice tenetur satisdare & quib.casib.tenatur testamentarius.*

4 *Alimēta non præstantur, ubi est alimentarius.*

5 *Legatū nō remanet apud nudū executorē, siue deficiat de iure, siue de facto.*

6 *Alimēta petūtur officio iudicis, & cōpetit debēti recipere alimēta, n.8.*

7 *Officium iudicis oritur, quando uerba diriguntur ad iudicem, & condict. ex lege, quando ad iudicem non diriguntur.*

9 *Hæredes eorum, qui recipere debeat alimentá, illa petere possunt.*

10 *Vnus ex plurib. recipere debētib. alimēta pōt petere, si vult, & alius non.*

11 *Officiū iudicis pro alimentis pōt simpliciter implorari, et ēt alteratur.*

12 *Iudex potest prouidere, ut alimenta præstentur per tempora.*

13 *Iudex laicus pro alimentis laico relictis cognoscit, pro alimentis pauperibus relictis ecclesiasticus, & laicus.*

14 *Clericus, & laicus si pro uno facto conueniuntur, ecclesiasticus, & secularis simul cognoscunt.*

15 *Alimenta si pluribus a pluribus debentur, diuisio non potest fieri, nisi iudicis authoritate.*

16 *Statutum, quod in causis damnorum datorum sufficiat probatio per iuramentum, extenditur ad incidentia.*

17 *Procurator satis est quod citetur, ut peruenire possit ad primum decretū.*

18 *Vniuersitas potest collectam imponere pro debito.*

Item cogitur creare syndicum.

Solent. Si pluribus a plurib. institutis alimenta debētur, fiet diuisio præstationis: vel vnus, qui præstet, eligitur.

a Itē executor datiuus a cogitur satisdare. Hoc dicit lex mirabilis, & singularis, licet & alibi de hoc fiat mentio, & diuiditur in tres partes. Primo ponit duo dicta. Secundo probat illa per vnum rescriptum. Tertio probat per aliud rescriptum. Secunda ibi, exem-

1 plum. Tertia ibi, diuus. Aduertatis, no. † ꝙ diuisio testatoris, & iudicis æquiparantur. concordat l.3.sup.de admi.tut.& l.seruus hac l.j.de manu.& sup.de pig.act.l.non est. Secundo not. ꝙ vbi nemo executor datur a testatore, iudex pōt ipsū dare. Tertio no. ꝙ executor debet satisdare. Op.& vr̄, ꝙ libertus nō veniat in diuisionē: vnde obst.l.Carmelia Pia.j.de iure pat.& l.quędam sup.fam.erc. glo.dicit, nō venit in diuisionem iurispationatus, vel libertorum, vel legib. ꝯriis, sed præstatio alimentorū sic, vt hic. Itē op.extra gl. hic dr̄, ꝙ dēt dari pecunia, ex cuius vsuris liberti alantur. Contra, vsuræ sunt prohibitæ, l.cunctos.C.de sum.trin.& authē.ad hęc.C.

2 de vsuris.io nullum vr̄ consilium huius legis. Sol. † fateor, ꝙ quo ad usuras ista lex corrigitur, sed catenus, quatenus vsuræ permittuntur, remanet incorrecta. Nam pōt hr̄s pecuniam mercatorib. dare, vt cum ea lucrentur, & cū eo lucro liberti alantr̄: vel iudex potest assignare podere, vt ex eius fructib. alantur licite, c. ꝑ vr̄as.

3 ext.de do.inter vir.& vxo. Opp.hic dr̄, † ꝙ executor dēt satisdare. Cōtra, de l.diuus.īf. si cui plus q̃ ꝑ l. Fal. Glo.so.in ꝯtro. Tu dic sic, qdā sunt executores legitimi, & illi non debent satisdare, vt epi.l. nulli. C.de epis.& cle. qdā sunt datiui, & illi satisdant, vt hic. qdā sunt executores testārij, & isti non satisdant, d.l.diuus. Fallit in casib. Primo si executor cępit esse nō soluendo, l.liberto.§ Largius. sup.de ann.leg. Item fallit, si a testatore aliqd cōmodū sensit, l.si a plurib.s̄.de leg.j.l.pecuniæ.in scd̄o casu.j. eo. Nā ibi sensit cōmodū a defuncto, qa est hr̄s pro parte, & ibi ꝑ Dy. ī d.l.si a plurib.sup. de leg.1.& l.quidā.§.pe eo.tit. Itē op.dr̄ hic, ꝙ cauet de reddendo portionem decedentiū, & deportatorū, & sic innuit, ꝙ ꝑ deportationem perdant alimēta. Vnde obst l.is, cui.inf.e.& l.eas.& l.legatum.sup.de cap.di. Sol.glo. Hic non dr̄. ꝙ legata desinant deberi; sed dicit, ꝙ ꝑ deportationē desinant posse præstari: ita dicit gl. quę

4 incipit, vt ꝑ deportationē, &c. Ex qua sol. † hēs, ꝙ alimenta nō de-
5 bent ꝑstari, vbi est alimentarius. † Item no. ᵇ ex ista gl. ꝙ siue lega-
b tū deficiat de iure, siue de facto, non remanet apud nudū executorem, quod tene menti. Scd̄o mō sol.glo.in uer.deficeit, ꝙ hic fuerūt alimēta relicta sub condōne, dū erit ī ciuitate, mō desinit esse in ciuitate, non curo. Dr̄ hic in fi. ꝙ onus cęterorum, qui non sunt soluendo, non pertinet ad alios. Contra, nam bona defuncti sunt tacite oblāta pro alimentis, vt j.eo l.Lucius.& dixi sup.eo.l.1.ergo hr̄des incipient teneri ꝑ hypothecariā pro legatis. Rn̄deo, hypothecaria pro legatis non concernit bona hr̄dis, nisi quatenus est ei actio ꝑsonalis, l.j.in fi.C.cōia de leg.& sic vnus pro alio non te

c netur. Quæro, dr̄ ᶜ hic, ꝙ iudices solent hoc facere: q̃ro quo iure
6 hoc petat a iudice? Rn̄deo, † iudicis offō petitur, quia vbicunque uerba legis dirigūtur ad iudicem, competit officium iudicis, l.ꝙ si minor.in fi.sup. de minor.coniuncta l j.eo.ti. Sed hæc verba diriguntur ad iudicem, vt hic, ibi, solent, &c. & ibi, puto, &c. ideo

7 imploratur officium iudicis, non condictio ex lege. Hoc no. † pp statutum, quod dicit, Potestas, & Capitaneus sic faciāt, &c. Nam ex isto statuto oritur officium iudicis. Si vero verba non referuntur ad iudicem, tūc oritur condō ex lege, l.j.sup.de cond. ex lege.

Quæro,

ADDITIONES.

a Datiuus. Adde quod Io. And.in add.ad Spec.in §.nunc uero aliqua.in uers.datiui.dicit, quod executor non datur a iudice, sed quod hic dicit, est quædā prouisio, quæ fit contra difficultatem prouenientem ex pluralitate hæredū illius, qui legauerat.

b Item no. Ruy.consi.80.nu.1.li.2.consi.45.nu.2.consi.81.nu.2. Rol.a Valle consi.27.nu.16. I. M.

c Barb. Quæro, dicitur. Et facit glo.no.in l.si forot.C.de col.

8 Quæro, cui cõpetit istud offm̃ iudicis? † Rñ. competit libertis, seu his, qui debẽt recipere alimẽta. Quod libertis ꝯpetat, pat. tex isto tex. ꝙ alijs ꝯpetat, patet ex hoc, dũ dr̃ hic, ꝙ ista lex est facta ad exẽplum, vt in prima ꝙstõne Codi. in fi. & l. iura non in singulas. sup. de legib. & cõperit ꝯ hr̃des, & ꝯ oẽs, qui alimenta debent, vt hic 9 in fi. prout loquitur de fisco. Sed q̃ro, † si liberti nõ petunt, an ipsi hr̃des possint petere. Puto, ꝙ sic. Licet. n. dispositio directo fiat ad cõmodum alterius, tñ alijs p̃t agere, ad quẽ pertinet per ꝯñtiam l. seruo legato. §. 2. ff. de leg. 1. & l. fidcic. §. interdum. ff. de leg. 3. & a j. ti. 1. l. si quis reum. in prin. & ita erit hic. a cum ad commodum 10 hr̃dum ꝯñr respiciat. † Quæro, quid si vnus ex libertis vult hoc petere, alius non? Rñ. p̃t. nec alijs præiudicabit, l. 2. §. dubitandum. fa. 11 erc. & l. cohæredib. C. fam. erc. Quæro, † istud offm̃ ad quid ꝯpetat? Resp. istud offm̃ põt implorari simpl̃r, petẽdo vnũ ex his, quæ ponunt in hac lege, petendo alternatiue istud, aut illud. Probatur 12 hoc ex rñsis positis in hac lege, & ex princ. † Quæro, an iudex põt alio mõ prouidere. s. faciendo diuisionẽ per tpa? Rñ. sic, per verba secũdi rñsi huius l. q̃ gñalia sunt: ergo põt diuidere p tpa, l. cũ con 13 stet. de aqua quo. & æsti. pro hoc l. itẽ Labeo. §. 1. ff. fa. ercis. † Quæro coram quib. iudicib. hoc petat? Rñ. si quidẽ alimẽta sunt relicta non ob piam cãm, vt vxori suæ, & nõ pauperi, & tunc iudices seculares hñt facere hoc, vt hic, & in Spec. de instr. edi. §. nunc vero aliqua, ver. sed nunquid iudex. Si vero alimẽta sunt relicta pauperib. b tunc non solum iudex laicus, sed eps̃ b põt cognoscere, c. significãtib. ext. de of. deleg. & sic iu lex laicus exequitur relicta ad pias cãs, vt hic, & l. liberto. §. largius, de ann. leg. Facit l. hr̃ditas. §. fin. de 14 pet. hær. † Quæro, qd si hr̃des sunt diuersi fori, qa vnus est clericus alter laicus? Quia ista diuisio non põt fieri, nisi conuocatis oĩb. hr̃dib. vt hic, aut ergo vocabis hr̃des corã iudice laico, & clericus di c cet, non dẽo venire, & econuerso: idẽ in laico corã epõ. c Si dices, deleget iudex secularis epõ, vel econuerso: non põt, qa mixti imperij est ista cã, ergo & c. l. 1. ff. de off. eius, cui man. est iurid. Sed si dices, quilibet p se cognoscat: nõ põt fieri, ne cãæ continentia diuidatur, l. 1. & 2. ff. de qb. reb. ad eundem iud eatur. Rñ. si esset relictum ad pias cãs, nõ est dubium, ꝙ tã ipsius laici, q̃ clerici tũc eps̃ est iudex. Sed ponendo casum dubiũ, puto ꝙ simul ambo cognoscant, sicut alias faciunt, auth. si vero cõtigerit. C de iu. Vel iudex secularis corã iudice epõ cõget laicũ ire, & eius iurisdictionẽ p d rogare, d arg. l. 1. ff. de quib. reb. ad eundem iud. catur. † Itẽ q̃ro, an 15 istã diuisionẽ possint facere cohæredes sine iudicis authoritate. Rñdeo, nõ: qa est cã alimentorũ, ergo de ea nõ põt pacisci sine iudice, l. cum hi. in prin. & §. si cui nõ minus. vbi est expressum. sup. de transa. Sed dices tu, ista non vr̃ cã alimentorũ, qa non paciscit, e vtrum alimẽta debeãtur, vel nõ: sed de p̃stætione. Veritas est, e ꝙ verba d. l. cum hi. ãnt, alimentorũ, &c. vñ qcqd de alimentis tangit, cã alimentorũ dr̃, vt ibi, pbatur in plurib. §§. & sic cã alimẽtorum est priuilegiata in dilatione, vt l. 2. j. de re iud. & in appellatione, l. fin. j. de app. recip. Item in ferijs, l. 2. ff. de ferijs. Vñ dico, ꝙ oẽs istæ cãç hñt istud priuilegiũ, qa sunt causæ alimentorum. Ex hoc 16 aduerte, in dispositionibus statutorum dicit statutum, † in causis damnorum datorum sufficiat probatio per sacr̃m. f & tunc dico, f quicquid illam cãm quocunq; mõ incidenter tangit, sp oteſt per iur̃m probari, vt probatur in d. l. cum hi. Sed si statutum diceret, in cã damnorum datorũ sufficiat probatio damni per iur̃m, tunc si incideret alia qõ, nõ posset probari per iur̃m, l. si qñ. C. vnde vi. 17 & c. vlt. ext. ꝙ met. cau. † Vltimo no. ꝙ hic vr̃ dici, ꝙ sufficiat, si ci g tetur procurator. concor. l. meminerint. C. vnde vi. & Cy. in l. 3. g C. de proc. & l. j. ff. de lib. agn. Gl. iuris canonici in c. cãm. ext. de do. & contu. dicit, ꝙ tñ est citandus principalis, & ipso non reperto, citetur procurator: s̃m hoc exponitur hic, procuratoribus vel s. p̃cipalibus nõ repertis. Sed puto, ꝙ ad hoc, vt deueniatur ad primum decretum, sufficiat citatio procuratoris, quo ad effectũ primi decreti, non quo ad effectum secundi, dixi in l. hoc amplius. 18 & l. seq. j. de dam. infec. Vltimo Dy. inducit, ꝙ vniuersitas h possit h imponere collectam pro debito. Pro hoc no. in l. 1. §. quib. ff. ꝙ cuiusq; vni. no. & Iac. de Are. in l. 4. §. actor municipium. j. de re iud. Vide Spe. in tit. de exe. sen. §. sequitur. ver. quid si vniuersitas. Qualiter autem collecta debet imponi, dixi in d. §. actor municipium. Item facit, ꝙ vniuersitas possit cogi creare syndicum, de quo est tex. in l. 4. §. creditorib. j. de fideicom. lib. & Spe. in tit. de ser. §. nũc videndum, ver. quid si vniuersitas.

CONCORDIA.

Solent. Pro cõcor. aduerte, ꝙ hr̃des plures qñ relinquunt obligati, quorum vnus est clericus, alij vero laici, debẽt oẽs cõueniri corã iudice ecclesiastico, tanq̃ magis digno: qa magis dignũ trahit ad se minus dignũ, c. ꝙ dubijs. de cõs. eccl. vel alia. p gl. in c. cõtingit. de arb. cũ si. Ita voluit Bar. in l. præcipimus. C. de app. §. pe. vbi Alex. eũ allegat ꝯ tenere in hac l. solent. Tu. dic, ꝙ Bar. in d. §. pen. dẽt intelligi, s̃m qd̃ se declarat in hac l. solent. vt loquatur, qñ agitur de cã pia, q̃ venit tractanda corã iudice ecclesiastico, vel aliter non discordat s̃m vlt. opi. a qua vr̃ recedere, quia nõ statur super illa, ꝙ ambo cognoscant, licet dicat, ꝙ non debent compelli laici p iudicem laicum, vt litigent coram ecclesiastico, & sic coget ad prorogandum iurisdictionem. Licet in hoc vlt. reprehẽdatur per Mathesi. qui sensit hanc contrarietatem ibi suo nota. 144. incip.

No. ꝙ si in causa, &c. Adde ad nouis. l. 3. C. de iud. & in l. quidam existimauerunt. ff. si cer. pet. qui referunt Bal. ibidem.

ADDITIONES.

a Ale. Rñ. si quidem. Et istis adde. quæ no. per gl. & Io. And. in c. tua. & in c. Ioan. ad fi. de test. & no. Imo. post gl. in l. in testamento. l. 1. de cond. & demon.

* Ita erit hic. Cur. sen. consi. 38. nu. 3. 4. Soc. sen. consi. 102. col. 6. cir. fi. li. 3. vbi declarat. Ruy. cons. 64. nu. 1. cir. med. li. 5. Boer. q. 66. nu. 4. Ferrat. caut. 2. nu. 1. 3. I. M.

b Ale. Sed episcopus. Adde Imo in l. ista institutio. de here. insti. & Imo. & Io. An. in d. c. significantib. & sequitur hic etiam Imo. in c. relatum. el 2. de testa. & no. Bald. in d. l. hæreditas. §. de pet. hær.

c Ale. Coram epõ. In hac materia adde tex. no. in c. per tuas. ext. de arbit. Et adde Mar. Soc. in c. licet. car. vlt. vers. ulterius quæro. de fo. compe.

d Ale. Prorogare. Istud est falsum, qa nullus põt cogi iurisdictionem prorogare, & subrogare nõ tenetur, l. 2. in prin. de iud. & ideo teneas, qd̃ verius dixit Bar. in l. p̃cipimus. §. pe. C. de appell. & qd̃ ibi dixi. * Ruy. consi. 81. in fi. li. 2. I. M.
Io. Fr. Ru. Adde, qd̃ Bar. non est sibi cõtrarius, qa in d. l. præcipimus. §. pe. dicit, qd̃ ratione clerici debet vterq; conueniri corã iudice ecclesiastico.

e Ale. Veritas est. Et dicta per Bar. hic sequitur Pet. de Anch. in cle. causam. de elec. in prin. & clem. sæpe. de verb. sig.

f Incidenter tangit. No. quod illud, quod statuitur causa prin. intelligitur statutum & in incidẽti. & cum Bar. hic transit no. Bal. in l. 1. C. de reb. cred. cum simi. & facit quod no. Ba. l. in l. 2. C. de leg. Et vltra prædicta adde tu Are. in c. cæterum. de iud.
* Vide Petras. in sing. 23. cir. med. vbi hoc declarant, & Ripa l. damnum. nu. 4. ff. de dam. infec. Ale. in l. pen. C. de pac. Soc. sen. consi. 300. col. 4. cir. med. li. 2. Plotus l. si quando. nu. 151. C. vnde vi. I. M.

g Et Cy. in l. 3. Vide Bar. in l. quamuis. ins. de dam. infec. & Bar. in l. eum, qui. C. de proc. & ibi omnino vide Ale.

h Vniuersitas. Adde Ale. de Imo. in cons. 52. in 5. vol. & ibi concor.

LEX IIII.

1 *Causa, quæ respicit fauorem legatarij, non arctat legatum, 1 secus si non respiceret eius fauorem. nu. 4.*

2 *Dicere, lego prædia, ut habeant alimenta, vel alimenta ex prædijs: vel relinquo alimenta, & pro alimentis obligo prædia, valde differunt.*

3 *Testator relinquens fundum, vel domum uxori ad habitandum, vel ad usumfructum, an uideatur relinquere proprietatem, & nu. 5.*

Libertis Si fundus relinquitur plurib. vt alimenta percipiant, vr̃ plena p̃prietas esse relicta, q̃ transmittitur ad hæredes, & ẽt ad coniunctos. h. d. Vel sic. Causa, † quæ respicit fauorem legatarij, nõ arctat legatum. h. d. & diuide. Primo ponit thema, & q̃ones descendentes ex themate. Secundo ponit determinationem. Secunda ibi, Modestinus rñder. Op. & vr̃, ꝙ liberti dẽant habere prædia, & alimẽta, quod probatur per dictionem appositam in verbis testatoris, quæ significant vtrunq; dẽri, vt ibi dum dicit. & q̃cũque, vt quidam hẽnt, vñ vr̃ obstare, l. ea tamen. ff. de leg. 3. Dicit gl. ꝙ non fuit legatum per ista verba, sed per uerba Græca, quæ significant ista verba, prædia dari volo, vt inde se alant non aũt erat in verbis Græcis dictio, & alij non habent, & sic non ob. Op. & vr̃, ꝙ alimẽta tñ sint relicta per ista verba, vt ff. eo. l. 1. in 2 fi. & j. e. l. Lucius. Sol. longa † est dr̃a dicere, relinquo p̃dia vt hẽãt alimenta, & dicere, relinquo alimenta ex prædijs, & aliud est dicere, relinquo alimenta, & pro alimentis obligo prædia. Primo casu proprietas relicta vr̃, vt hic. Secundo casu solum alimenta vr̃ relicta ex fructibus prædiorum, vt in ãnis. Tertio casu est aliud, vt l. Lucius, j. c. Opp. fortiter. Hic dr̃, ꝙ ista prædia transeunt ad hæredes. Contra, de l. Titia. §. fin. ff. de leg. 2. vbi non transeunt ad hæredes. In hoc sunt op. inter Iac. de Are. & Old. dicit Iac. ibi fuit plus dictum, qa fuit adiectum verbum, vitæ, p qd̃ significat, ꝙ i vitam 3 hẽat, hic secus. Et † per h. d. si testator reliquit vxori domum ad habitãdum, vel fundum ad usumfructum, ꝙ plena proprietas vr̃ rea licta, & transit ad hr̃des. a Oldr. dicit ꝯ, tam ꝯ solutionem. q̃ ꝯ q̃onem. Dicit. n. dr̃a est, vtrum verba apponantur p modum cuiusdam determinationis in eadem oratione, vt in exemplo proposito, relinquo fundum ad vsumfructum, & domum ad habitãdũ, & filia, tunc non transit ad hæredes, l. Titia. §. fi. de le. 2. Si vero apponantur in alia orõne per viam modi, vt relinquo fundum, vt habeat alimenta, tunc quia modus respicit fauorem legatarij, nõ coarctat legatum, ut hac l. Ita dicit Old. Videamus ergo, an ista verba sint vera. Primo arguo pro Old. & pro eo vr̃ tex. in l. Titia. §. fi. ff. de leg. 2. & gl. in l. cum hi. §. si vni. ff. de transa. gl. Item p̃batur. Ista verba adiecta determinãt p̃cedẽs legatum, ut illo modo intelligat l. si habitatio. §. j. ff. de usu. & habi. Præterea cã legati limitat legatum, l. cum pr̃. §. dulcissimis, ff. de le. 2. & l. ep̃lam, in prin. j. ad Treb. in ꝯrĩj p Iac. & Ol. pbat p casum in hac l. & p l. pe. §. fi. j. eo. inducẽdo sic. Ista verba ad alimenta, vel ad usumfructum, faciunt modum, l. quib. dieb. §. Termilus, j. de cond. & dem. Sed qñ sub tali modo relinquitur, transmittitur ad hr̃des, vt hic, ergo &c. Præterea vr̃ casus expressus in d. l. donationes, § species, j. de dona. vbi fuit data res ad vsum mulieris, & sic fuit vna oratio. Præterea vr̃ casus in d. l. cum hi. §. si uni. ff. de trans. quicquid gl. ibi dicat. Nam ibi proprietas uidetur relicta, ut trãseat ad hæredes: quod patet, qa ibi tractatur de alienatione fundi, sed si fundus subiaceret restitutioni, nũquam prætor consentiret alienationi, ut in auth. res, quæ. C. com-

ADDITIONES.

a Ale. Ad hæredes. Et no. quando concessio alimentorum transeat ad hæredes, & adde no. p Imo. in l. apud Iulianum. §. si quis alicui. de leg. 1. adde videndum Bal. consi. 264. & consi. 504. lib. 4.

* Paris. consi. 21. nu. 37. 38. li. 2. Barb. consi. 55. col. 4. li. 4. I. M.

C. cōmu. de lega. Præterea cā de futuro, seu modus, q apponit in fauorē legatarij nūquā legatū coarctat. l. Titio §. 1. ℑ. de cō. & de. & de do. l. 2. in fi. & l. 1. Sed iste modus, vel cā respicit fauorē legatarij. ergo legatū nō coarctat, vt hac l. Rñ. l. Old. & primo ad l. Titin. §. fi. qa ibi testōr plus dixit. Ex quo apparet, q testōr nō vult, q leg. nō transeat ad hrdes. Siĉe in l. spēs. ℑ. de au. & ar. leg. rñ. ad gl. d. §. si vni. q nō bñ dicit, & est c̄ illū tex. & istū tex. vt dixi s. Ad tex. l. si habitatio. §. 1. s. de vsu, & hab. Rñ. q ibi illa adiectio operat in fauorē legatarij, vt ampliet legatū, & vt odiū restringat: qa eius fauore est apposita, vt hic, qđ paret, qa ibi relict⁹ fuit vsusfructus ad habitandū. & habitatio est melior vsu, vel vsufructu. qa non perit capitis diminutione, vnde cā ampliandi vř appositū, nō ampliat, vt 4 di beat habitatio. Rñ. ad l † cū pr. §. dulcissimis. & ad l. eplam, in prin. qa ibi fuit apposita cā, q̄ fauorē legatarij nō respicit. si illa cā p se simpřr assumať: hic vero in cā, q̄ mero fauore legatarij appoiut. vnde in eius odiū nō retorqnetur, l. qđ fauore. C. de legib. Vñ Iac. de Are. dicit verū. Pro eo facit l. fi. s. de vsuf. earū rerū, q̄ vsu c̄ 5 su. Ex prædictis † distinguo sic, cū q̄rit, an ex adiectione cāx legatū debeat limitari, dic. Aut loquimur in cā de præterito, q̄ est ppriecā, & de ista nō dico hic, qa nō vitiat, l. cū tale. §. falsam. ℑ. de condi. & demi. & l. demōstratio. §. 1. e. ti. & ibi dixi. Si vero loquimur de cā de futuro, q̄ proprie nō dř cā sed sic cā sitmo, tūc dic sic. Aut ex verbis testōris colligimr, q voluit ex adiectione cāç legatū limitari, & limitatur, vt l. Tina. §. fi. de leg. 2. & l. spēs. ℑ. ti. 1. Aut anō apparet, & tūc aut talis cā p se, & simpřr c̄siderata, nō c̄tinet fauorē legatarij sibi exhibitū a testōre. & talis cā limitat legatum. l. cū pater. §. dulcissimis. de leg. 2. & d. l. eplam. ad Treb. Si vero c̄tinet fauorē legatarij, tunc aut talis adiectio pōt operari augmētū legati, & operatur, l. si cui habitatio. §. 1. s. de vsu, & habi. Aut nō pōt operari augmētū, & nō operatur restrictionem legati, vt hic. ita dēt intelligi l. cum hi. §. si vni. s. de trans. Facit l. fi. s. de vsuf. earum rerū, 6 q̄ vsu cōsu. & l. donationes. §. spēs. ℑ. de do. † Quæro, quid in c̄ctib. si aliquis dat fundum ad vsumfructum? Puto idem in c̄ctib. qđ s. dixi in legato. probatur in l. donationes. §. spēs. ℑ. de don. & C. de iu. do. l. si mulier. & ibi per gl. & Doc. Sic debet intelligi, quod no. in l. 1. §. 1. ℑ. de superfi. quod tene in enti.

ADDITIO.

a Aut. Scripsi consi. 382. num. 4. I. M.

1 Legatū noīatim ab hr̄de relictum fauore alimētorum debetur a substituto.
2 Ille cui alimēta sunt relicta, non tenetur in hæredis domo morari.
3 Vxor, cui p maritum fuit relictus victus, & vestitus, non adiecto quod staret in domo sua, potest stare vbi vult, & habebit alimenta.

Lucius. Legatū alimētorū relictū a quibusdam hæredib. noīatim, dētur a substitutis, & a c̄iunctis. h. d. fm a gl. Cōtra hoc. opp. fortiter. Legatū relictū noīatim ab instituto 1 non vř relictū a substituto, l. si plures. in fi. s. de leg. 3. & l. 1. §. id, qđ ex substōne. ℑ. ad l. Fal. Tenētō gl. hētus catum, q spāle est alimēb torū fauore.ᵇ Vide gl. q̄ incip. in petat. Op. & vř, q appōne hæredū nō c̄tineant extranei, l. ex facto. §. si qs. ti. ℑ. ad Tre. Sol. ibi appōne hæredum fuit apposita in condone, q̄ condō non poterat deficere, si simpřr appōne hæredum int ll gitur: hic fuit apposita in dispōne fm gl. vñ nihil ad propositū. Sed fm Dy. & Iac. de Are. h. d. Hi, 2 † qb. simpřr. alimenta relinquuntur, non tenentur in hæredis doc mo morari.ᶜ h. d. Et fm hoc ꝰ expone ibi, dum dicit, conditione d adiecta. i. de morando in domo hæredum. Item dum dicit, agant, vel moretentur, fm Dy. Iac. de Are. & oēs, licet glo. aliter in 3 telligat, & sic no. hanc lce. Et per hac † legemᵉ dicunt, q si testōr e reliquit vxori victum, & vestitum, non adiecto, q staret in domo sua, q potest stare, vbi vult, & habere alimēta, fm Iac. de Are. de quo in Spe. in ti. qui fi. sint legit. ver. sed pone vxor.

ADDITIONES.

a Contra hoc. Ias. consi. 95. col. 6. lib. 1. idem fauore ecclesiæ. L. M.

b Ale. Alimentorum fauore. Idem Bar. in l. Iulian. 1. co. ti. eo. & dictum Bar. hic simpliciter refert, & sequitur Roman. consi. incip. omnipotens Dei, in casu propositi thematis breuiter dicendum videtur.

c Ale. Domo morari. An ille, cui alimenta simpliciter relinquuntur, teneať in domo hrdis morari, vel vbi vult, adde Bar. in l. 1. sup. eo. & q no. inf. eo. in l. Caio. §. 1. v. de Bar. in l. diuortio. in prin. sol. mat. sed Bal. in aut. hoc locum. si secun. nup. mulⁱ dicit, q mater, & vxor, quæ reliquit a marito vsufructuaria, qa p illud legata vñr. relicta tñ alimenta, vt ibi no. q dēt percipere alimeta in domo filiorum, & hæredum. si cum eis cōmode, & honeste pōt morari. Dicit tñ, q nouerca non tenetur stare cum priuignis, & no. q si alicui debeantur alimenta, & seipsum alimētauit tñ pōt ea postea repetere, iděm Bal. in d. l. de alimentis, p illū tex. C. de transa. Et ad Bar. hic adde, quæ no. Bal. in l. 1. C. de le. Quid in filio, q dēt ali a patre, & vult habitare seorsum, an debeat ali. vide no. per Imo. post alios, & quod ibi dixi in l. si cum dotem. §. transgrediamur. in fi. sol. mat. & hic adde Bal. in l. in annalib. in fi. C. de legib. & vide Bar. in consi. incip. quidam sibi filios hæredes.

d Secundū hoc. Crau. consi. 205, Ruy. consi. 45. nu. 3. 4. lib. 2. consi. 80. nu. 4. eo. I. M.

e Poma. Et per hanc legem. Vide Bar. consi. 216.

1 Enumeratio specierum, quando restringat legatum generale.
2 Verba, arbitrio vestro, important arbitrium boni viri.

Verba. Enumeratio quorūdam indiuiduorū legatū gñale nō vitiat. h. d. Op. de eo, qđ dixit testator, libertis meis &c qa isti liberti nō sunt filiorū in vita testōris. Sol. gl. in vita 1 patris filij fingunť dñi, l. in suis. de lib. & posth. Scđo op. † q enumeratio specierū restringit legatum, l. quæsitū. §. pen. & l. cum de lanion. §. cui fundū. & §. qda. s. de fun. inst. Gl. no solum, sed secundtit ibi ad no. in d. l. quæsitum. §. pe. & ibi tractabo plene. Tu dic, q hic pcessit genus cū signo vřl. s. oīs, ibi secus. Vel aliter, lex c̄ria loquitur, qñ genus, & species cadunt inter res: hic vero, qñ cadūt inter psonas, qb. relinquiť. Vel dic, q hic post relictum generis seqť 2 enumeratio plurū indiuiduorū, ibi sperū. † No. q hæc verba, arbitrio vřo, intelligitur arbitrio boni viri. Cōtra, de l. Thais. §. Lucius Titius ita cauit, medicos. ℑ. de fidei. lib. vbi important ista verba liberā uolūtatē. Sol. hic dicit, arbitrio vřo, ibi dixit, iudicio tuo. Quæro, ista verba, volo, q sint vobiscū, vel ī domo vřa, qd important, an debeāt esse in domo, & ibi operari? Dicā in l. Caio. §. 1. ℑ. e.

LEX VI.

1 Alimentorum appellatione quando debentur iure sanguinis, vel officio iudicis, veniunt expensa ad disciplinam, secus si ex testamento.
2 Expensa medicinarū veniūt appellatione alimētorū, quādo simpliciter alimēta debētur, secus quādo pstātur alicui, qui operet, quia veniūt paruæ.
3 Potestas iudicibus infirmis non tenetur ad expensas medicinarum, & medicorum, sed ad cibaria.
4 Lectus venit appellatione medicinarum.

a **Legatis.** ᵃNo. tex. ibi, cętera. Op. de l. cū hi. §. qui trāsigit. s. de trāsa. Sol. gl. q ibi appōne alimētorum stricte sumit, vt in c̄rio. Rō, qa ibi tractat de mā odiosa, hic vero accipitur 1 large, qa tractať de mā fauorabili, fm Iac. But. Opp. ext. gl. † dř hic q nō veniunt in legato, ea, q̄ ptinēt ad disciplinam. Contra, de l. q filium. s. vbi pupil. edu. deb. Sol. si qdē alimēta debētur ex testō, tunc nō veniunt, vt hic: si vero debētur iure sanguinis, vel officio 2 iudicis, tunc debētur expensæ ad disciplinam, vt ibi. † Quæro, bvtrū b medicinæ c̄tineantur appōne alimētorū? Tex. in l. verbo victus. ℑ. de verb. sig. dicit, q sic, & l. si cum dotem. §. finaût in seu issimo c s. sol. mat. qđ est verum in eo, c qui dēt alimēta simpřr: sed in eo q dēt alimenta alicui, qui operatur, tunc expensæ, & medicinæ paruæ veniunt, l. diuortio. §. impēdia s. sol. mat. secus si sunt magnæ, 3 l. 2. & l. oīno. s. de impen. in reb. dot. fac. † Quæro, an debeant solui iudici medicinæ? Rñ. cōiter Rectores non tenentur officialib. ad alimēta, qđ patet, qa non pstant vestimēta, sed solum cibaria, quorum alia est significatio, vt ℑ. eo. l. diarij. Et ideo dico, q potestas tenetur ei solum ad ea, quæ pertinent ad cibum infirmorum, vt ad pullos, & similia: sed ad medicinas, & syrupos, qui fiunt ad euacuandum potius, q̄ ad nutriendum, vel ad sustentandum, & ad sa4 larium medicorum, puto nō teneri, d. l. diarijs. ℑ. eo. quod no. † Itē quæro, an veniat lectus appellatione alimentorū? Tex. est, & gl. q sic, quia venit lectus, sine quo homo non potest viuere, l. in stratu. & l. quos nos. §. verbum, viuere. de ver. sig. & ibi no.

ADDITIONES.

a Legatis. Vide Bar. in l. 1. sup. de iurisd. omn. iud.

b Barb Quæro, vtrum. Et an veniat lectus, & cum dicto Bar. hic singu. transit Pet. in c. si episcopus. de off. ord. lib. 6. in c. 2. de præben.

c Ale. Verum in eo. Adde Bar. in d. §. finautem. in fi. prin. & ibi hoc sequitur Imo licet ille tex. non ob aliquantulum, dum ponitur copula: sed rñde, vt dixi in rub. de iu. & fac. ign. In illo, q dicit Bar. hic, q ad salarium medicorum non putat teneri, adde q contrarium tenuit Bal. maxime in medicina modici sumptus, in l. cum dotem. §. finautem in sæuissimo. & ibi hoc vult Ang. & Pau. de Cast. sol. mat. & Cy. & Bal. in l. q in vxorem. C. de neg. gest. & Ang. in l. si seruum. in prin. de ver. obl. licet Imo. & Ro. in d. §. finautem in sæuissimo. teneant contrarium, & minus bene. Nam videmus, q seruo commodato, vel famulo, quis non tenetur ad alimēta, cum et non teneatur ad vestes, vt l. id vestimentum. cum gl. sup. de pecu. & tamen tenetur ad medicinas modici sumptus, l. in rebus. §. possunt. sup. commod. & Bar. in d. § finautem in sæuissimo. ergo &c.

LEX VII.

1 Electus vt legatarius, vel vt nudus minister, quomodo cognoscatur.
2 Alimēta, qui pstare teneť, qualiter intelligatur, q dēat annua, & mēstrua.
3 Alimēta militib. debentur de die in diē, vel de duobus, in duos dies.
4 Libellus qualiter formetur, quando alimenta petuntur.
5 Verecundia factum, dicitur factum in casu necessitatis.

Pecuniæ. Hæres, cui est aliquid prælegatum cum onere alimētorum, nō tenetur cauere, vel reddere cohæredib. deficiētium portionem, secus si est electus, vt nudus minister. h. d. Primo ponit vnum dictū. Scđo ponit aliud dictum diuersum ab illo. Tertio, rationem diuersitatis assignat. Scđa ibi, diuersa cā. Tertia ibi, nam ea res. Op. de primo casu ad scđm. Sol. in primo casu fuit electus, vt legatarius, & onus sibi iniunctum: ideo dēt apud ipsum remanere cōmodum: in scđo fuit electus, vt nudus minister, ad quem nullum cōmodum dēt remanere, & hoc 1 uult dicere tex. in fi. l. Sed dices, quō cognoscā, vtrū fuerit elect⁹, vt nudus minister, vel vt legatarius: Gl. in l. si quis Titio s. de le. 2. dicit, q ille dř nudus minister, apud quē nullū commodum dēt remanere. Dico, q dēt aduerti, an verba conferantur ad aliquem vt si dico, lego Titio decē, vt præstet alimenta, & tunc est electus vt legatarius, licet onere fideicōmissi sit grauatus. Si vero verba legati nō cōferuntur in eū, sed verba executionis, vt si dico, relinquo alimenta libertis meis, q̄ volo eis dari p talē, de tali pecunia: & est electus vt nudus minister. Et hoc uult dicere iste tex. p quo l. Sulpitius. s. de do. inter vi. & vxo. Dixi latius in d. l. si quis Titio. Op. hic dř, q nudus minister dēt cauere. Cōtra, de l. diuus. ℑ. si cui plus, q̄ per l. Falc. Sol. hic non erat nudus minister, quia sentit cōmodum a testatore, quia fuit hæres institutus pro parte a testante. Similiter in l. si a plurib. sup. de leg. 1. & ibi dixi. & dixi sup. eo. l. 3.

vel.

vers. 2. no. ꝙ vbi nemo. Oppo. dr̄ hic, ꝙ iussus dare alimenta soluit de cōi. Contra, in l. si vni. §. fam. ercis. Solu. expone illum tex. vt ibi dr̄ in gl. opp. de l. filio. §. matri. de ali. leg. vbi deficiente onere, deficit legatū. Dicit gl. dic, vt no. in l. si quis Titio. sup. de leg. 2. Tn̄ dic, ꝙ in d. §. matri. deficit onus iniunctū legatario ex volūtate defuncti: hic vero deficit casu. s. libertorū morte. † Dr̄ in fi. legis, alimētorū, &c. vbi innuit, ꝙ ille, qui tenetur ad alimēta, dēt dare annua, & menstrua. q̄ro, qualr̄ hoc intelligat̄? Iac. de Are. in l. fi. sup. de lib. agno. dr̄ sic, q̄dam sunt alimēta, q̄ debent̄ ppetuo, & tūc debentur annuatim, l. si qs ad declinandā. C. de epis. & cle. & ita pōt intelligi hic, dum dicit, annuis. Si vero debent̄ psonis morituris, tūc debentur menstrua, vt l. fin. sup. de lib. agno. & ita pōt intelligi hic, dū dr̄, menstruis. Ego intelligo, dum dr̄, annuis, atq; menstruis, ꝙ referatur ad legatū libertorum. Quare dico sic, ᵃ qn̄ relinquitur personis non morituris, vt pauperib. verū dr̄ Ia. de Are. p d. l. si qs ad declinandā. Sed qn̄ relinquit̄ psonis morituris, tunc aduerte, qa in alimētis veniunt q̄dā, q̄ nō pn̄t diuidi p mensem, vt vestimēta. Nā si hæres faceret vestimenta oī mēse, nimiū grauaret̄. Idē de lecto, & de his, q̄ non recipiunt menstruā solutionē, qa tunc debent solui annua, vt hic, dū dicit, annuis: & ita intelligitur l. Firmio. §. fi. & quod ibi no. ꝫ. quan. dies leg. ced. Quedā sunt, q̄ recipiunt mēstruā solonē, seu diuisionem, & tūc debēt solui mēstrua, vt hic, dum dr̄, menstruis, & d. l. fi. s. de lib. agno. Sed ꝯ prædicta vr̄ text. in l. j. C. de erog. mil. anno. li. 12. vbi alimenta debent solui de die in diem, vel de duob. dieb. in duos dies. Solu. Dico, ꝙ ibi speciale in militibus fauore Reipublicæ, quia si stipendiarijs solueretur totum pro vno mense, citius consumerent, vnde non haberent postea, vnde viuerent. † Quæro, qn̄ debēt peti alimenta, qualiter dēt formari libellus? Rn̄. primo vr̄, vt peto Titium condemnari ad præstandū alimenta in præsenti, & in futurū, l. j. C. de fideicom. vnde sic formato libello, & snīa gnāli, iudex ī executione procederet, sm̄ formā huius l. Simile in gnāli petitione, vt no. sup. de eden. l. j. in glos. magna. Vel dic, ꝙ petam mihi dari alimenta, & condemnari ad dandum oī anno tm̄ pro vestiario, & tm̄ in mense pro victu. Scdo quæro, ᵇ qn̄ quis petit alimenta præterita, quid dēt petere? Dicā ꝫ. eo. l. libertis. §. j. † Vltimo no. quod hic dī in fi. ibi, necessitas, &c. ꝙ non solum astringit nos obligatio ciuilis, & naturalis, sed etiam verecundia: ᶜ ideo dico, ꝙ ita excusatur aliquis, si facit, vel omittit aliquid pp verecundiam, sicut si teneretur. Pro hoc l. quintus. sup. mand. & tex. in l. pe. §. illo. C. de neces. ser. hæred. institien. Facit gl. in l. in eadem. sup. ex quib. cau. maio. no. istam legem.

ADDITIONES.

a Ale. Quare dico sic. Quando debent præstari alimenta annua, an menstrua, not. per Bal. in l. j. in j. col. C. de fideicom.

b Poma. Quæro. Pro hoc facit gl. in l. fi. C. qui test. fac. poss. & quod not. Bart. in l. si fideiussor, in fi. de fideiuss. Sal. in l. placuit. C. de iu. Fel. in c. super eo. el 3. in j. col. extra, de app. et in c. nonne. vers. ultimo scias, de præsumpt.

* Afflict. decil. 315. nu. 9. vbi propter uerecundiam præsumuntur donata quæ mulieri præsumuntur danari. I. M.

c Alex. Verecundia. Ita debes facere aliquid propter verecundiam, sicut propter obligationem, quod no. de quo ponit Io. And. in repe. qui prior, de re. iur. in Mer, & alij Doct. in c. in literis, de rapt. Et adde Bart. in l. j. in fi. C. quomodo, & quando iu. adde tu Bar. in l. quintus. sup. mand. & Ale. consi. 80. in 5. uol.

1 *Legatum alimentorum relictum ab eo, cui testator nihil reliquit, valet.*
Legatum ad pias causas, licet sit pro nō scripto, tamen ab hærede debetur.

2 *Testator si dicit executori, volo quod des tantum, perinde est, ac si diceret, volo quod tantum accipias de hæreditate mea, & des tali.*

3 *Executor testamentarius vniuersalis potest vendere res hæreditarias, particularis non, nisi sit ei permissum.*

4 *Falcidia de legato alimētorum facto, contemplatione amicitiæ detrahitur, secus si contemplatione paupertatis.*
Relictum pro anima, videtur relictum ad pias causas.

5 *Præstatio annua si sit pauperi, ī dubio videt̄ cā alimētorū, secus si sit diuiti*

6 *Executor vniuersalis dicitur, quādo paupes Xp̄i sūt īstituti. Item quād testōr iussit nullo hærede instō bona īter paupes distribui per suos execut.*

7 *Executore particulari dato, & data licentia per testatorem uendendi de bonis suis cū bannimento, & sine, usque ad integram satisfationem legatorum, talis executor non potuit vendere, nec alienare, nisi adita hæreditate, siue ex testamento, siue ab intestato.*

8 *Testator quādo dat licētiā executorib. uēdēdi, intelligitur arbitrio bōi uiri.*
Verbum, licentiam, descendit a uerbo, licet.

9 *Testator dando liberam potestatē, intelligitur conferre liberā uoluntatem.*
Verbum, libera, quod descendat a uerbo, liber.

10 *Verbum, plenum, & liberum, si adijciatur uerbo importanti arbitrium boni uiri, facit ipsum significatiuum liberæ uoluntatis.*

11 *Executor, qui habet potestatem uendendi, & alienandi, potest permutare, in solutum dare, & alia facere, ut satisfaciat legatis.*
Verbum, uendendi, prolatum a lege, uel a prætore, stricte intelligitur, secus a testatore.
Verbum, alienare, generale.

12 *Executor agit contra hæredes, ut exhibeant res hæreditarias, ut uideat, quæ expediat uendere.*

13 *Executor an possit uendere rem hæreditariam arbitrio suo, ubi an habeat liberam potestatem, aut non.*
Voluntatem liberam qui habet, intelligitur, quod habeat bonam fidem.

14 *Executor si uendit rē magni pretij pro modico, ēt si habeat liberam potestatem, talis uenditio potest reuocari.*

15 *Hæres pro reuocanda re magni valoris, uendita per executorem pro modico, agit contra emptorem.*

16 *Executor quando uēdit rē hæreditariam, uel limitat pretiū, pro quo uult rē uēdere etiam si habeat liberam potestatem, debet requirere hæredē.*

17 *Clam, & mala fide dicitur facere, qui facit aliquid non requisito eo, qui potest contradicere.*

18 *Creditor, qui habet a debitore potestatem uendendi rem, quando requiratur, quod cites debitorem in alienatione.*

19 *Hæres si uult impedire alienationem fiendam per executores, quid agere habeat, ut illam impediat.*

20 *Executores testamentarij uendendo transferunt possessionem.*

21 *Executores etiam si habeant liberam potestatem, debent bannimenta facere, quando uendunt res hæreditarias.*

22 *Executor testamenti, maxime quando habet liberam potestatē, potest uēdere, & habere fidem de pretio.*

23 *Executor non potest confiteri se pretium habuisse, & si confitetur, debet ostendere, se legatariis satisfecisse.*

24 *Emptor est securus, si in uenditione facta per executores dicitur, ꝙ pretiū habuerunt, & receperunt in præsentia mei notarij, licet non appareat satisfactum legatarijs.*

25 *Promissio de euictione facta per executores in uēditione obligat hæredes.*
Vendens rem ex officio sibi iniuncto, nunquam tenetur de euictione.

26 *Executor testamēti, non conuenitur a legatarijs.*

Alio hærede. Ista l. est subtilis. Nudus ministerij pōt bona dfuncti distrahere, sed actionē habet, p relictis in eā alimētorū vsq; ad Falcidiā. Itē libertus, q aliqd menstruū, vel annuū percipiebat, in dubio videbat̄ alimēta percipere. h. d. Diuide. Primo, ponit̄ thema. Scdo, ponit̄ rn̄sio ad tres q. descēdētes ex themate. Tertio ponitur nouū thema, & noua qō, & eius decisio. Scda ibi, rn̄di. Tertia ibi, eū quoq;. legit̄ ī gl. duob. modis. Ego lego sm̄ primū modū, qa magis applaudit līe, ut dicamus, ꝙ hic grauauerat Caium Seiū, cui nihil reliquerat, vt det illis libertis decē ex eo, qd̄ ex hr̄ditate pceperit. Quærit̄ primo, vtrū iste executor possit distrahere bona hr̄ditatis pro illo legato? Et rn̄detur, ꝙ non. Scdo querit̄, vtrū possit agere ꝯ hr̄des, p illo legato ad pecuniā seruādā. Rn̄detē, ꝙ sic. Tertio q̄rit̄, vtrū istud legatū patiat̄ Falcidiā. Rn̄. ꝙ sic. No. tex. ibi, rn̄di, quis. Scdo no. ꝙ relictū ab eo, cui testōr nihil reliqt, valet. Tertio no. ꝙ nudus executor vltimæ volūtatis, non pōt bona defuncti vēdere pro legato. Quarto no. ꝙ executor hēt actionē ꝯ hr̄dem, p cōseruādo legato. Quinto no. ꝙ legatū alimentorū patit̄ Falcidiā. Simile in l. hr̄ditariū. ī. ad le. Fal. Vltimo no. ꝙ recipere annua, & mēstrua est idē, qd̄ recipere alimenta. † Op. & vr̄, ꝙ relictū ab eo, cui testator nihil reliquit, nō valet, l. plane. la 2. s. de lega. j. & l. si fuerit, in fi. s. de leg. 3. & l. ab eo C. de fideic. C. cōtra de le. l. j. in fi. Sic ergo istud legatū vr̄ pro nō scripto, ideo non debetur ab aliquo. l. j. §. in primo. C. de cadu. tol. Possemus dicere, ꝙ sit spāle in relicto alimētorū, qd̄ respicit piam cām, pro quo facit s. eo. l. libertus. §. fi. & in l. j. C. de fideicō. & sm̄ hoc no. ꝙ relictū ad pias cās, licet sit pro nō scripto, tn̄ debetur ab hærede. ᵃ Vel aliter, & melius, dr̄: a est, an aliquis relinquat ab illo simplr̄, cui nihil reliquit, & tunc loquuntur ꝯtia. Aut reliquit ab aliquo, cui nihil pecuniatū reliquit, tn̄ fecit eum executorem, & tunc pōt ab eo relinqui & vr̄ relictū ab hr̄de. Simile in tutore, qa quod relinquitur a tutore, vr̄ relictū a pupillo. l. peto. §. mr̄. s. de le. 2. & l. ēt. C. de fideicō. Qd̄ aūt hic fecerit testator Caiū executorem, patet hic in tex. ibi, eādemq; summam, &c. quod est not. alij timentes hoc ꝯrium dicunt Caium Seium vnà cū alio fuisse institutū, iō relictū ab eo valet. Ista sol. in se vera est, tn̄ facit violentiā līæ, vnde tene primā lect. ᵇ Et no. gl. quæ dicit hic, ꝙ qn̄ testōr dicit executori, volo, ꝙ des tm̄ tali, perinde est, ac si diceret, volo, ꝙ

ADDITIONES.

a Ale. Herede. Adde no. in l. pater filium. §. Tusculanus, de leg. 3. quid autem si esset caducum, ut quia hæres scriptus decederet uiuo testatore, uide Bar. in l. Centurio. in 2. q. prin. in ver. sed quid si testator. de vulg. & pup. & quod inf. prox. dicā. & hic adde Bal. in l. j. C. de sacros. eccl. & dict. Bart. hic sequitur, & ampliat Imo. in d. l. Centurio. de vulg. & pup.

b Ale. Vnde tene primam lect. No. ad no. in l. si sic. de leg. 3. aliter loquitur Bart. in l. hæreditas. la 2. de hære. inst. & latius per Bar. in l. Centurio. in q. 2. princ. in versi. sed quid si testator dixit. de uulg. et pu. ubi uidetur uelle, ꝙ isti fideicom. sint hæredes directo, vbi colonus non est hæres: sed contrarium salua reuerentia, vr̄ uerius. licet. n. subintelligatur a iure, ꝙ directo accipiat, tn̄ nō sequtur, ꝙ directo sit hæres, cum nullum commodum sentire debeant, sed sint nudi distributores, secūdum eundem Bar. in l. si quis Titio. de leg. 3. & in l. pecuniæ, de alim. leg. & d. l. hæreditas. Item, licet aliquando legatarius accipiat directo, & propria authoritate, l. Titia cum testō. §. j. de leg. 2. non tn̄ dr̄ hæres. & hoc operatur, ꝙ si unus tn̄ sit institutus hæres, qui decedit viuo testatore, dicatur decedere intestatus, nec fideicommissarij ad pias causas erunt hæredes, secus secundū opi. Bar. & hanc istam contra Bar. tenuit Fran. Lig. de Pisis in l. captatorias. de leg. 4. & Bart. de Sarciano valentissimus utriusq; iuris Doct. in solenni repe. sua. c. si pr. de test. in 6. ueruntamen si esset clausula codicillaris, hæredes ab intestato grauarētur restituere istis fideicom. et ita ēt pro ista snīa consuluit Io. Velle. Sed ad prædicta posset rn̄deri per no. per Bart. in consi. inci. Nicolaus fecit testamentum &c. ubi dicit, ꝙ uniuersitas bonorum assignata alicui non instituto facit præsumi institutionem, l. his uerbis. de hær. insti. cum gl. quæ rationes cessant in casibus supradictis. & uide quæ dixi post Bar. in d. l. si sic. & in d. l. Centurio. et in d. l. si quis Titio. et in d. l. his uerbis. Adde quæ posui in l. Centurio.

q accipias tm de hereditate mea, & des tali, q est notã. Facit q ha buistis in l. deniq; § interdum ff. de pecu. leg. q puto verũ, qñ talia verba ad executorẽ dirigũtur. Venio ad fin † ꝯrium dr̃ hic, executor non põt distrahere. Contra de l. si qs ad declinãdã C. de Epis. & cler. Sol. gl. In l. ꝯria erat executori pmissum, a hic nõ. Ista glo. in se dicit verũ, q qñ executori est permissa alienatio, põt alienare, vt no. in l. pe. C. qñ decre. opus nõ est. & in l. j. in princ. sup. de reb. eo. Sed ad l. si qs ad declinãdã. nõ est bona sol. qa nõ fuit pmissum a testatore, sed a lege, quare hic nõ pmittit a lege, sicut ibi. Spec. in ti. de inst. edi. § nũc vero aliqua. ver. sed an executor vltimæ voluntatis dt, aut vult vẽdere, vt in cãm alimẽtorũ ꝯuertat, & pr. vt ibi, alias nõ, vt hic. Istud nõ vr̃ bñ dictũ, qa hic volebat vendere, vt cõuerteret in cãm alimentorũ, q si pt. Quare tu dic. Quidã sunt executores vlẽs, & isti pñt vẽdere sicut hr̃des, vt ibi. Quidã sunt executores particulares ad legata soluẽda alio hærede instituto, & isti non pñt vẽdere, nisi testõr hoc permittat, ut hic. Item op. q nudus minister non habeat actionem ꝯ hæredem, l. Lucius. § Menia. ff. ad Treb. & l. si qs Titio. sup. de leg. 2. Sol. glo. hic speciale in cã alimẽtorum, sicut ad pias cãs, l. nulli. C. de Epis. & cler. & no. in d. l. si qs Titio. sup. de leg. 2. Op. dr̃ hic, q in legato alimentorũ hẽt locũ Falcidia. Contra, in relictis ad pias cãs, quis non patitur Falcidiã, b auth. sim. C. ad le. Falc. Sed relictũ alimẽtorũ respicit piam cãm, 4 vt in pcedẽ ꝯrio. ergo, &c. Sol. qcquid † pro aĩa relinquit, vr̃ relictum ad pias cãs, vt no. in l. si quis Titio ff. de leg. 2. quare distingue aut alimẽta relinquunt cõtẽplatiõe amicitiæ tm̃, & detrahit Falcidia vt hic, & l. hr̃ditatũ. ff. ad l. Fal. aut relinquuntur cõtemplatio c ne paupertatis, & sic pro aĩa ad pias cãs. & tunc non detrahitur, vt lege ꝯria. & in hoc sunt forte correctæ istæ leges, vt l. si quis ad declinandã. C. de Episc. & cle. Dom. Franc. de Pisis dt, q hoc probatur in corpore, vt cũ de app. cog. in § aliud quoq; capitulũ. dum d dt, alimenta impendi. & sup. dixi, piũ m. &c. Vlt. opp. d ad fi. dr̃ hic, q iste libertus admittit ad percipiẽdum legatum. Cõtra, hic sunt relictũ illis, quib. cibaria, & vestiaria pstabat, sed annua pstatio cã alimentorũ nõ dr̃ cibaria, & vestiaria. l. codicillis. sup. de annuis le. 5 ergo, &c. Sol. tñ qdẽ pstabant diuiti, vñr pstari nõ cã alimentorũ, vt ibi. Sed si annua pstatio fit pauperi, vt liberto, in dubio vr̃ fieri causa alimentorum. vt hic, probatur in l. si cui annuum. sup. de le. 3. & no. in l. cum hi. §. si in singulos annos. sup. de transact.

Veniamus. Ad qõnes, & videamus, quãr isti executores vẽdere pñt. Vos habuistis sup. duo, primo q executor vlis possit vendere: secundo, q executor particularis alio hærede instituto, nõ põt vendere, nisi testõre pmittente. e Quæro igitur e primo qs est executor vlis? Rñdeo, † q̃n pauperes 6 Christi sunt instituti, Episcopus tunc est executor vl̃s, & hẽt vim hæredis, l. si qs ad declinandã C. de Episc. & cle. Item cum nemo f est institutus, sed iussit testõr bona sua distribui inter pauperes per suos executores, isti tunc hñt vim hæredis, ut hic a ꝯrio sensu, ibi, alio hr̃de instituto, &c. quasi dicat, si alius non esset hr̃s institutus, haberet vim, & nomen hr̃dis, vt si diceret: Volo, q accipias de hereditate mea, & des pauperib. vt dt gl. hic, & facit l. deniq; §. interdũ. sup. de pec. leg. & idẽ tenet Inn. in c. cũ tibi. extra, de test. vbi vr̃ 7 casus. & Ros. in ti. de act. ex testõ, in gl. q̃ dedit. Scdo quæro, † quid de executore particulari relicto per ista verba, talis feci suos fidei commissarios, & executores, qb. dedit licentiam, & ptãtem vendendi de bonis suis cum bannimento, & sine vsq; ad satisfactionem integram præmissorum. quæro ergo, vtrũ ad hoc, vt ista con g cessio alienandi valeat, requiratur hæreditatis aditio? g Spe. in simil. tangit istã qõnem in d. §. nunc vero aliqua. ver. sed pone q ex eo testõ. & nihil ibi determinat. Br̃ dico sic, siue ponamus ista legata relicta esse in testõ, executores non pñt vendere, nec alienare, nisi adita hereditate ex testõ. l. si nemo. sup. de testa. tu. & l. si nemo. inf. de re. iur. siue ponamus esse executores ab intestato, non pñt exequi nisi adita hr̃ditate ab intestato, l. 2. inf. de fideic. liberta. l. 1. & l. fi. in prin. C. de man. test. & l. qui filio §. 1. & ibi no. i gl. fi. de hæred. instit. & l. quod pure in fi. cum l. seq. ff. qñ dies leg. ce. Oportet h ergo, q hr̃ditas sit adita. h Sicut n. datio tutelæ, q̃ est fauorabilis, & relictũ libertatis, quod est ita fauorabile, nõ põt valere, nisi secuta aditione, ita ptãs data executorib. nõ valebit, nisi aditione secuta. Sed quæro, quid si nemo vult esse hr̃s ex testõ, vel ab intestato, 8 nec ẽt fiscus? Dicit ipse, cogita per te. Procedo vlterius, † posito, q potestas alienandi sit confirmata aditione hr̃ditatis, examinemus verba permissionis, quæ añt, quib. dedit licentiam, vtrum importent liberam voluntatem, an arbitrium boni viri? Inno. ponit hoc transitorie, extra. de sta. mon. c. cum ad monasteriũ. circa fi. in glo. super verbo, abdicatio. & ibi vr̃ tenere, q licentia sit libera voluntas sine aliqua cã, tñ hoc nõ probat. Crederẽ ꝯriũ, q verbũ, licen i tia, importat arbitrium i boni viri, qd̃ probo. Nã nomen, licentia, descendit a verbo, licet, qd̃ tm̃ est dicere, q̃tum licitum sit. Sed ñ est dubium, q ista verba, si tibi vr̃ iustum, vel licitum, important arbitrium boni viri, l. fideicõmissa §. quanq̃. ff. de leg. 3. & l. si sic. in prin. sup. de lega. j. & l. fideicommissaria. la 3. inf. de fideicom. libe. Item probatur ex l. j. C. de sacrosan. eccl. ibi, habeat vnusquisq; licentiam, &c. Quæ licentia intelligitur de arbitrio boni viri. Neq; enim põt filium exhæredare & Deum instituere, vt no. in l. si quis ad declinandã. C. de Epis. & cler. aẽs si haberet liberã potestatem, possẽt filiũ exhæredare. & pterire, sicut miles, cui est cõcessum liberũ arbitriũ testãdi, l. j. ff. de test. mi. Itẽ dicit testõr, & do liberã potestatẽ: † quæro, qd sit hoc dictũ, liberã potestatẽ? Certe si diceret, k 9 ptatem simplr̃, referret ad arbitriũ boni viri, l. nepos Proculo. de l verb. sig. l. q explicãdi. l C. de accus. Sed ex eo, qd̃ dicit liberã, intelligo, q intelligat in eius liberam voluntatẽ collatũ. qd̃ probo, qa verbũ, liberã, descẽdit a verbo, libet, qd̃ importat liberã uolũtatẽ, l. fideicõmissaria libertas. ff. de fideicõ. liber. ibi dũ dt, si ei libuerit, &c. Et pro hoc ẽt vr̃ tex. ff. de test. mi. l. j. in prin. & l. ẽt in prin ff. de bo. lib. facit l. pcurator, cui gñalr libera. ff. de pcu. Idẽ si dixerit, ple m nã ptãtẽ, m & licẽtiã, vt probatur in l. j. sup. de test. mil. in duob. resp. ibi positis. no. in l. si pcurator ad unã. C. de procur. & l. fideicõmissa. §. q̃q̃. ff. de leg. 3. ibi, nõ. n. plenũr &c. † Ex prædictis no. q ista ver 10 ba, plenum, & liberum, si adiciãtur verbo, qd̃ aẽs de suiã importat arbitrium boni uiri, facit ipsum significatiuum liberæ uolũtatis, sicut uerbũ, uolo, ad qd̃ facit l. j. ff. de test. mili. Seqtur in verbis, 11 vendẽdi, & alienãdi, quæro, vtrũ † illi executores, q hñt ptãtẽ vendẽdi, possint permutare, uel insolutum dare, uel obligare? Et vr̃, q non, p l. si pupillorũ. §. si ptor. ff. de reb. eorũ. In ꝯriũ ur̃, q sic, p l. sicut. § uẽditionis. ff. q. mod. pig. uel hypothe. sol. Qñq; ista permissio fit a ptore, vel a iudice, & dẽt stricte intelligi. ita loquitur d. §. si pretor. Quandoq; fit ab alio priuato, & tunc appellatio venditio n nis continet omnem alienationem, n per quam impletur causa, ob quam fuit permissa uẽditio. Vnde cum sit permissa uẽditio p satisfaciẽdis legatis, quicquid faciat, ut legata soluat, appellatione alienationis continetur. Pro hoc facit uerbũ hic positum, s. uendẽdi, alienandi, &c. Quod uerbũ, alienare, gñale est. Glo. in uer. emptionis, in l. statuliberi a cæteris. § Quintus Mutius. infra. de statulibe. 12 † Quarto o sequitur, de bonis suis. Quæro, utrum executor possit o agere cõtra hæredes, ut exhibeant res hæreditarias, ut uideat, quæ expediat uẽdere. Puto, quod sic per l. si tibi electio. §. fi. sup. de op 13 tio. lega. † Quæro, an exhibitis omnibus rebus, uel non exhibitis, possint executores isti uendere rem, quam uolent? Glo. in l. pe. C. p qñ decre. opus non est, tenet, quod sic. p Contrarium tenet glo. in l. quamdiu. C. de distr. pigno. Respõdeo, si quidem isti executores non

ADDITIONES.

a Ale. Executori permissum. An liceat executori vendere, & an teneatur satisdare, vide eum in l. diuus. inf. si cui plus, quam per l. Falc.

b Ale. Falcidiam. Vtrum de relicto alimentorum detrahatur Falcidia, adde omnino Bar. in l. diuus. inf. ad l. Falc. adde tamen, q alimenta relicta filio naturali nõ cedunt in piam causam, secundum Bal. in l. j. C. de sacros. eccl. vbi idem dicit & in relicto facto concubinæ.

* Dec. consi. 72. nu. 3. Arer. in cons. 97. nu. 2. I. M.

c Alex. Ad pias causas. Vtrum relictum causa alimentorum dicatur pium, & quod dicatur, probat. tex. in l. Mela. in princ. inf. eo. ibi, pietatis causa, & Bar. in tract. alimentorum determinat idem, quod hic, & adde Ang. & alios in l. si Stichum. § stipulatio. de verb. oblig.

d Vltimo opp. vide Ale. in l. si certis annis. C. de pactis.

e Ale. Quæro igitur. Sed quid si executores inter se discordant, quis exequatur, vide Bal. in l. id, quod pauperib. C. de epis. & cler.

* Cur. sen. cons. 75. col. 3. cir. med. & col. 6. iur. cõfirmatur. cõsi. 74. nu. 4. li. 4. I. M.

f Ale. Distribui inter pauperes. Et vide inf. etiam in vlt. apostilla magna, in fi.

g Hæreditatis aditio. Et de materia executorum vide aliqua; quæ habetur i. s. eo. in l. a filio, & ad qõnẽ Bar. hic, vide Bal. & Imo. in l. si in diem, in prin. de cõd. & de.

h Alexan. Sit adita. Sed vtrum in donatione causa mortis possit dari executor, vide Bal. qui dicit, quod sic, in l. executorem. de execu. rei iud.

i Ale. Importat arbitrium. No. quod istud verbum, licentia, importat arbitrium boni viri. Et ad hoc vide no. per Bar. in d. l. j in 5. q. prin. C. de sacros. eccl.

k Ale. Certe si diceret. Sed Bal. in c. j. in fi. per illum tex. de pa. iur. fir. videtur tenere contrarium. dixi in l. si sic. de leg. j. & ibi Bar.

* Socin. sen. cons. 170. col. 3. in prin. lib. 2. Ruy. cons. 219. nu. 3. lib. 3. scripsi cons. 10. nu. 10. lib. 1. I. M.

l Alex. l. qui explicandi, ibi Bal. C. de accus.

m Ale. Potestatem. No. quod ista sunt paria dicere, liberum, vel plenum mãdatum, & potestatem. Facit ad hoc quod no. dicit Bal. in l. & si post tres. si quis cau. & adde, quod habere liberam voluntatem, est non esse submissum regulæ secundum Bar. in l. fideicõmissa. § si sic. de leg. 3. Et adde qd̃ dt Bal. in l. si quis maior. in pri. C. de trans. Quid si dixerit, quod faciat velle suum. Dic, quod importat liberam voluntatẽ, adeo quod nullus contradicere possit, sec. Bar. in extrauag. ad reprimẽdum. ver. uidebatur. & Ant. in c. j. de const. & dt Abb. Sicut per illum tex. in c. 1. de his, quæ fi. a maio. parte cap. q verbum, facias secundum uoluntatem tuam, refertur ad absolutam uoluntatem, non ad arbitrium boni viri. In contrarium tenet Bal. in rub. de pœ. iudicis, qui male iudi. & in l. j. in ver. quæro, nunquid iudex. Et vide Bar. in l. fi. ad fi. C. de præt. stip. quid de verbo, discretioni, & conscientia. & per Bal. in l. fi. de iu. do. imperan. & adde Bar. in materia i l. creditor. § Lucius. ff. man. & vide Barto. in l. si sic. de leg. 3. & de procuratore, qui habet liberam, vel plenam potestatem, & quando habeat, &c. vide Ale. in l. procurator. C. de procu.

n Ale. Oẽm alienationem. No. q appellatione venditionis continetur ois actus dominij translatiuus, hoc verum, quando profertur a priuato, secus si a iudice, ut l. si pupillorum. §. si prætor. de reb. eo. & adde quod no. in l. j. C. si aduer. trans. & vide Bar. in l. j. vbi habes post eum, C. de vsuc. pro emp. Sed an prohibitus alienare, prohibeatur possessionem transferre, vide Ale. in l. j. §. si vir vxori. inf. de acq. pos.

o Quæro. Fabian. in trac. empt. & ven. 2. 8. par. q. 3. Bart. Soc. inter consil. Maria. sen. cons. 131. col. 1. cir. med.

p Tene, q sic. Bal. in d. l. pe. C. quando decr. opus non est. sequitur gl. ibi, vbi omnino uide, & ibi dicit, quod est passus nouus, & ad Bar. hic adde Bal. in l. fi. §. fi. autem legata. C. de bon. quæ liber. & ad hæc no. adde Barto. in auth. hoc ius porrectum. circa med. C. de sacros. eccl.

quamdiu.C.de distrac.pig. Respondeo, si quidem isti executores nō habēt liberā ptātē,sed solū est eis commissum .p verba importāta arbitrium boni viri,si cēt dubiū,q nō possint a ponere man⁹ ad res,quas volunt,sed dēnt facere arbitrio boni viri,sicut ꝓroris,l. magis puto.§.nō passim.ſ.de reb.corū.& l.a diuo Pio.§.in venditione.ꝭ.de re iud. Sed si poneres ipsos hēre plenā,& liberam volūtatē,in casu ꝓmisso,tunc dēs scire , q libera volūtas dēt intelligi, dū tñ bona fide faciant,l.creditor.§.Lucius.mand. Sed ille, qui rē magni pretii uellet vēdere pro modico,si faceret bona fide, vt no. in d.§.nō passim.vers.nec nō.iō non valeret eorum vēditio, & poterit reuocari.Ita dēt intelligi gl.in l.pe.ſ.c.si decre. opus nō est. qa ita dēt intelligi,dum modo faciāt bona fide. Ita dēt intelligi l. cre-
4 ditori.ſ.de distrac.pigno. † Quæro,an isti executores possint vendere,p quāto pretio volunt.ᵇ Dixi sup. q si ipsi non hñt liberā potestatem,nō possent,sed dērēt vēdere arbitrio boni viri. Sed si hērēt liberam ptātem,dixi,q dērēt facere bona fide. Si ergo rem magni pretii dederint p modico,bona fides ñ uı̄ versari.l.j.C.si vend.
5 pig.aga.iō poterūt reuocare illam venditionē. Sed dubitatur † de mō renocandi,nā l.j.C.si vend.pig.aga.vr̄ uelle,q primo hēs dēt agere ꝓ executorem,& eo existēte nō soluendo veniat ꝓ emptorē. Sed alibi in l.q fundum.§.procurator.ꝭ.p empto.vr̄ velle tex. q indistincte dñs possit agere ꝓ emptorem.ᶜ Et hanc partem teneo,qa alienatio facta non fuit iniudice. Non ob.l.pen.C. si vend. pig.aga. quia ibi creditor vēdebat iure suo,& ad sui vtilitatem, iō eius gratia collusio nō tāmm attēdit ad annullandum uenditionem , sed i casu nr̄o,& in §.procurator.executor vēdit ad vtilitatem alterius, & noīe alterius.iō indistincte annullat vēditio, secūdum distinctio-
5 nem d.§.procurator. † Quæro an hæres sit requirendus,ᵈ qñ executor vendit:primo qñ eligit rē,q̄ uult vendere : secūdo qñ limitat pretium,p quo vult rem vendere,an istis duob.casib. hēs dēt requiri? Vr̄, q nō,qa per rōam,cū isti executores possint facere inuitis hr̄ dib.ergo ipsis ignorātib.l.4 ꝭ.de fidei. lib.& l.q pōt,de reg.iur. Præterea qñ aliquis facit procuratorem ad uendendum, non requiritur,q procurator teneatur dñm requirere,cū vēdit, sed dñs pōt ꝓhibere,si vult,vt l.mādatum.sup.mād.& l.si mādauero.eo.ti. In ꝯtrarium vr̄ᵉ casus in l.3.C.d̄ distra.pi.& in l.legatum ciuitatis. sup.de vsufr.le.& l.j.§.cum si cui plus,q̄ p l.Fal.& l.hac edicta.ij.§ omnib. C.de secun.nup. Vnde credo sic dicēdum, si isti executores essent assumpti tanquam boni viri,tūc sine dubio eēt requirēdus hēs,l.si qs arbitratu.de verb obli. & l. Theopompus.sup.d̄ do.pleg. Sed si hñt liberam ptātē,ut proponitē,puto idē,q hēs dēat requiri, p l.creditori.C. de distrac. pig.& p d. l.j.§. cum di,ꝭ.si cui plus,q̄ p leg. Fal. Itē p rōnē. Nā eorum ꝓsētia posset trahere executores ad aliā rē vēdēdā,vl ad vēdēdā eā alio ꝓtio:ergo dēnt requiri,l.si in tres.& l.sicuti sup.d arbit. Præterea ista libera ptās importat, vt bona fides adsit. ‡ Sed ille,t q facit clā,qd̄ ē facci ñ reqsito eo,q pōt ꝯdicere, vr̄ facere clam.ᶠ & mala fide,l.clam possidere.in prin.ꝭ.de acq. poss.& l. ꝓhibere.§.clam.ꝭ.qd̄ vi,aut clā. & sic vr̄ mala fid facer̄. & sic non valet. Ad ꝯrium rñdeo sic,& dicas. Quidā sunt executores , q hñt ptātē vēdēdi a lege,& isti dēnt requirere partē,l.a diuo Pio.§ i vēditione.ꝭ.d re.iud.& no.p Cy.in l.ab executore. C. quorum ap. ñ reci. Quidā sunt hñtes ptātē ab hoīe : & tunc aut ista potestas fuit voluntaria,vt ptās vēdēdi,q̄ dñs dat procuratori,q̄ semp est uoluntaria,cum dñs possit eam renocare,cū uoluerit. tūc dñs nō est reqrēdus,immo dēt ipse ꝓhibere,si vult,l.si mādauero. ſ. mā. cum si. Si uero ab initio † fuit voluntaria,postea incipit esse non voluntaria,sed necessaria,ut potestatem debitor dat creditori alienandi, & tūc si quidem illa potestas fuit limitata,,ut quia dixit,do tibi potestatem uendēdi a tali die in antea pro tanto pretio , & tunc non requiritur citatio dñi,vel admonitio,ita pōt intelligi l.fin. C. de iu. do.impe. Sed si non esset sic limitata, tūc dñs dēt citari,l.creditor, & ibi no. C.de distra.pig. Nūc ad propositum, mādatū datum executori fuit uoluntariū respectu testoris, necessarium respectu hæredis.nec est limitatū,iō hēs dēt reqri,d.l.creditor.l.a 2.nisi testator aliter disposuisset.† Quæro,hēs reqsitus uult impedire istam uēditionem,qd hēt facere,ut uenditionē impediat?ᵍ Rñdeo, si quidē uult impedire totaliter,ne fiat,tūc nō pōt alio modo nisi offerendo pecuniam necessariam pro soluendis legatis,l.fin.§. sinaūt tpe. C.de iu.do.impe. Item pt dicere,offero me paratū uēdere, & de ꝓtio satisfacere legatariis,& aliis,p qb.executores uēdere uolunt i termino ꝓreteritem,& de hoc dare fideiussores , quo facto hēs in uēdēdo præfertur,ut C.de litu.in authenic si hæres , & C. de pig. auth. hoc ita si debitor. Sed si nō uult impedire uēditionem totaliter,sed illius rei tñ,tūc dēt oñdere,q alia res est, q̄ magis expedit uēdi,uel magis commode uēdi pt,ut si eos in mala fide cōstituat.Itē si executores uolunt uēdere modico pretio, oñdat hēs q alius uult emere maiori ꝓtio,ut sic si aliter faciāt , cōstituat eos in mala fide.ⁱ Quæro,utrū h isti executores possint trāsferre possessionē? Puto,q sic.l. Papinianus.ſ.de publica.p hoc facit,q testator cōcessit eis licētiā alienādi:sed alienatio,& dñii translatio non pōt fieri sine traditione,igit ur permittere. Deinde quæro,‡qa sequitur in uerbis,cū bannimento,& sine,quid importāt ista uerba in executorib.ultimarū uoluntatū , nō habemus expressum, ed possumus dicere , q teneātur facere bannimentū,ʰ sicut executores sniæ,l.ordo. C.de exec.rei iud.& l.edicto. C.si aduer.fil.& l.2.& l.fi.C.de fi.instr.& iu.ha.fisca.lib.10 & hoc est verū, qñ non habent liberā potestatē;sed qñ hñt liberā potestatem, tunc forte idē,q deberēt facere bannimēta,sicut tutores,quos cōstat habere liberam,vt no.in gl.in ver.in exercendis. & in gl.fi.in l. mandato gñli.ſ.de proc.& isti tutores in vēditione rerum pupilli deberent ista bannimēta facere fieri.l.& si fine §.1.ſ.de minor. iō ista verba,cum bannimētis,& sine,apponuntur,vt ea nō habeant necesse facere. Sequitur in verbis,vsque ad satisfactionem omnium
22 præmissorum. † quæro,vtrum talis executor possit rem vendere non præsēti pecunia,sed habita fide de pretio? Vr̄, q non in relictis ad pias causas, maxime per l.si procurator,& quod ibi no. in gl.fi.ꝭ.de iu.fi.& ad similitudinem executionis sententiæ, l.a diuo Pio.§ sed si emptor.ꝭ.de re iudi.& hoc puto verum,si nō hñt liberam. Sed si ponamus eos habere,in hoc credo,q possint vendere,dum tñ habeant fidē de pretio,& bona fide faciant, arg.l. q
23 Romæ.§. Callimachus ꝭ.de verb.obl.† Quæro,quid si ī instrō dr̄ sic,tales executores talē rem vendiderunt pro tanto pretio,quod pretium confessi fuerunt se habuisse,non autem dr̄, q receperint an sufficiat? Puto, q non qa per hoc non impletur causa,quare est mādata,venditio:eis.n. mandatur pro satisfactione omnium præ
k missorum. Sed si cōfitentur se vēdidisse,& habuisse,non vr̄ᵏ facta venditio pro satisfactione legatorum,nisi postea appareat facta satisfactio legatorum. Hoc vltimū ꝓbatur in l.sed & Iulianus. §.ꝓinde.ſ.ad Maced.primū, q cōfitendo se habuisse nō sufficit, ꝓbatur in l.si ex cautione,& ibi no.C.de nō nu.pec.& ꝭ.si qd in frau. pat.

ADDITIONES.

a Ale.Non possint. Adde,quod idem tenet Bar.in l.a diuo Pio.§.in venditione.de re.iud.quod tamen limita esse verum,vel de iure illo,vel vt res magni valoris pro paruo debito non vendatur,secundum gl.in l.quandiu.de distra.pig. alias hodie etiam meliora possunt capi pro satisfactione debiti pecuniarum,secundum Imo.in venditione.& Io. And.in addi. Speci.tit.de exec.sen.§.sequitur, super ver.referentem ita tenuisse Guid. de Suz.per auth.hoc nisi.C.de sol.& per §.qd autem de fidei.vnde dicta auth.sumitur. Adde,quando res magni valoris posset vendi pro paruo debito Bal.consi.60.3.lib.

b Ale.Pro uo volunt. Et vtrum executores possint mouere actiones contra debitores,vide Bal.quod hic in d.l.id,quod pauperibus.de Epis.& cler.& per Bar.in l.si qs Titio.de le.2.& Bal.in l.ult.C.de Epis.& cle.ponit,an possint agere,& conueniri.

c Ale. Contra emptorem. Sed contrariam opi.tenuit Pau.de Cast.in l.si pretium. C.de preci.per d.l.1 ac quam dicit,quod Bar.non bene respondet,& hoc dicit verum,si executores sint soluendo.

d Ale.Requirendus. An hæres debeat requiri ab executoribus,hē per Bal.in l.nulli.in 2.q.de Epis.& cler.per Spec.in tit.de instr.edi.§.nunc aliqua.vbi per Io.An. per Pet.de Ancha.in c.tua nobis.de testa.facit quod no.Bal.in l. captatorias. in 3.q.in fi.C.de testa.mili.an possint declarare incerto, & irrequisito hærede. & hic adde Bal.in l.id,quod pauperibus.in 18.q.C.de Epis.& cler.

• Ruy.consi.90.nu.9.circa fi.lib.1.consi.19.nu.4.lib.2.vbi in h.declarat. F.M.

e Alex.In contrarium videtur. Et no. quod si quis sit executor testamenti,& rem vendat,potest petere emptor,quod hæres cogatur hunc contractum ratificare, ne sibi quo vnquam moueatur,secundum Bal.in auth.si captiui.C.de Episco.& cler.dubitatur,an executores possint vendere habita fide de pretio. dic de hoc, vt per Bar.in l.a diuo Pio.§.sed si emptor. de re iud.& no.quod dicit Bal.in l.a. C.de vxo.mi.se audisse a Bar.vbi omnino vide, & vtrum hæres soluens legata executori sit liberatus a legatariis, vide Io.An.in titu.de inst.edi.§.nunc vero aliqua.cuius dicta sequitur Pet.de Anch.in cle.1.de test. & vtrum executor possit pro se emere res venales,vide Io.And.in d.§.nunc vero aliqua.Item no.q debitores soluentes executoribus non liberantur ipso iure,& ideo possunt dicere nolle soluere,nisi de consensu hæredis,secundum Bal.no.in l.1.C.de exec.rei iu.Sed an vnus executor possit alium facere,vide in l.quidam.de reb.dub. & Bal.omnino in l.nulli.ver.dominus.C.de Episc.& cler.& in l.& in epistola in fi.C.de fidei. Executor potest male ablata remittere,vel restituere, secundum Bal.in l.etiam. C.de fidei.An executor teneatur facere inuentarium,vide Bal.in auth.sed cum testator in fi.C.ad leg.Falc.

f Ale.Facere clam. Dicitur facere clam,qui facit irrequisito eo, qui posset aliquomodo contradicere,quod no.& adde Bar.in l.non intelligitur.§.tacita.inf.de iu.fis.& ibi post eum in l.clam possidere.in prin.hic alleg.

g Ale.Venditionem impediat. Vtrum hæres possit impedire venditionem fiendā, per executores,vide Spec.& Io.And.in d.§.nunc aliqua, & per Pet.de Ancha. post alios in c.tua nobis.de test. Et vtrum ipsi executores possint offerre legatariis pro satisfactione,quamlibet aliam rem extranei , an vero corpus hæreditarium,Bar.tenuit,quod corpus hæreditarium, Bal.contra,vt per eum in d.l.id,qd pauperibus.de Episc.& cler.loquitur.quando in hæreditate non est pecunia.

h Ale.Quæro, vtrum. Vtrum executor possit transferre possessionem, & quid de dominio,& an inuito hærede,vide Bal.in d.l.id,quod pauperibus.sed vtrum executor de culpa teneatur, dicendum videtur, prout dicitur in hærede,secundum dict.Bar.in l.cum res.§.culpa.de leg.1.quæ verba Bal.& Imo.ibi extenduntur ad executores. Tu vide plene Bal.in l.pignus.de pig.act.vbi dicit,q non tenetur de leuissima,& no.secundum Bal.in l.id,quod pauperibus,q executio non rite facta,potest per eundem reuocari:sed caue per id, quod habes in l.cum quidam. de his,quibus vt indig.vbi incontinenti videtur priuatus officio eligendi, et an executor teneatur cauere. vide in l.diuus.infra si cui plus,quam per l. Falcid. sed an officium executoris relictum in testamento dicatur legatum,ita q illud semel repudiatum non possit amplius acceptari,vide Bal in l.deberi.C.de fidei.l. an autem hæres possit præuenire executorem soluendo,vide Bar.in l.fi.C.de fideicom.liber.an arbitrium executoris possit reformari arbitrio iudicis,Bal.quod sic in l.fi.in princip.C.de leg.et habes ibi,quid si executores sint discordes.adde,an executor possit transferre possessionem,et an possit habere fidē de pretio. Bal. consil.173.3.volum.

i Bannimentum. Sed illæ subhastationes non sunt necessariæ in venditione rerum mobilium,quæ possunt vendi in foro, vt no.Bal.in l.1. C.si propter pu. pensi. et de quæ Pazes post Bar.in l.fi.C.de fide instr.et iure hastæ fisc.lib.10.

k Ale.Non videtur. Adde Bal.in l.fi.§ si autem legata.de bo. quæ lib.

24 pat.l.1.§.q si in lite.& §.q si mutuā †Quæro,qd si dr̄ in instrumē to,q pecuniam recipit in mei præsentia notarii, sed non apparet, q legatarijs sit soluta.an sufficiat emptoribus? Rñ.sic.qa cum ob istā cām habuerūt mādatū executores a testatore,sufficit,q emp tores ob istā cām soluerint,licet executores in istā cām nō conuer tant,l.1.§.nō aūt.vers.& Pegalus,& vers.vn̄ q̄rit Offilius.ff. de exer

25 cito.actione.† Quæro,an pmissio de euictione, q faciunt execu-tores,obliget hæredes? Puto,q sic, si faciunt promissionem fm psuetudinē ciuitatis,l.si pignore.§.fi.eum gl.1.ff.de pig.act.& l. Iu lianus.§.si pcurator.ff.de act.emp.& C.cred.euic.pig.nō deb.p ro tum.qd no.tex.dixit,q qn̄ aliquis vendit ex officio sibi iniuncto,

a nunq̄ tenet de euictione,l.si pignori,& l.q erat hæres.ff.fa. ercisc.

36 †Vltimo q̄ro,an executor testi possit conueniri a legatariis? Gl.in g ver.hr̄dib.tenet,q non,in l.Firmio.§ 1.j.quan. dies leg.ced.

CONCORDIA.

Alio hr̄de. Pro concordia adde, q dos est nedū cā fauorabilis, sed ēt cā pia, Bar.in 10.q.in l.si cōstāte.in prin.ff.sol.mat.all.tex.in l.cū is.§.si mulier.ff.de cōdi.indeb.licet fm Bar.ibidē parū faciat, q alle.tenere in hac l.alio. Sol. Alex.in l.si cōstāte.in prin.q Bar.in d.prin.dēt intelligi fm limitatiōnē,q facit in tract.alimentorum. & in hac l.faciēdo dr̄iam,an dos sit data diuiti,an pauperi. sed in hac distinctione in hac l.alio,in d.tract.nō loqtur Bar.de dote,nisi dicatur,q dos succedit loco alimētorū, licet non sit sp bonum arg.vt per Alex.in l.si gener.in addi.ad Bar.ff.de his,qb. vt indig. Jas.in auth.res,quæ.C.cōmu.de leg.in repe.vide aliam concordā. quam posui ad l.a diuo Pio in § sed si emptor.ff.de re.iud.

ADDITIO.

a De euictione. Vendens ex officio sibi iniuncto non tenetur de euictione: vide no. in l.procurator pro euictione.sup.de procurat.& Bar.& Bal.in l.si ob causam.in fi.C.de euict.

LEX X.

1 *Vasallus debet omnibus filiis domini iurare fidelitatem, mortuo domino.*

Cum vnus. Prælegatū cū onere alimētorū trāsit ad hr̄des hr̄dis,licet sint plures.h.d. Primo ponit dictū. Sc.do format vnā obiectionē,& ad eā rn̄det. Scd̄a ibi, si tñ. Op.dices tu,iste tex.licet ex psūptione pcedat,nō tñ sequr ex ne cessitate. quid.n.si hr̄des hr̄dis sint discordes,haberet ne tūc locū ista lex? Rñ.sic,& recurretur ad remediū l.a.ff.eo. Quærit Dy.vtrū

1 hæres feudatarius dēat iurare oīb.hr̄dib.dn̄i,vel vni tm̄? Et dicit, q oīb arg.huius legis qd̄ tāgit gl.in l.si cuius.ff.de vsufr.& Iac. de Are.in l.de pupillo.§.si pluriū.de ope.no.nunc.& gl.dicit in c.1.§. omnes.si de feu.fuer.controuer. No.glo.quid contineatur appel-latione domus,& habuimus in l.1 §.hoc autē.ff.ad Syllan.

Verbis fideicommissi. Alimenta debētur ēt p eo tpe,quo fuit re-tardata libertas absq; mora hæredis,h.d. No.tex.ibi,explorari.

1 *Alimenta debentur sorori arbitrio boni viri pro qualitate dotis,& cre-scunt ætate crescente.*

2 *Frater sororem alere tenetur.*

3 *Legatum pro dote est conditionale,non purum,remissiue tamen.*

1 **Alimentis.** Vir bonus† dēt arbitrari alimēta p qualitate relictæ dotis,quæ alimēta crescunt crescēte ætate.h.d.tex.Itē dicit tex in viro,& vxore,& in l. si cū dotē.§.sin aūt in fæuissimo.ff.sol.mat.qd intelligo,qn̄ vires dotis sufficerēt.

2 afr frater tenetur alere sororē,l.q filiū.ff.vbi pup.edu.d & vir vxo-rē,vt no.p Cy in d.§.sinaūt Op.& vr̄,q īmo arbitrio boni viri fm q̄titatē hr̄ditatis,dēnt solui alimēta.l.alimēta.j.e. Dic,vt in gl.& te

3 ne opi.Hug.qa magis est vera.† Itē facit ista lex,q legatū p dote nō sit purū,sed pdōnale,soluēdi tpe mr̄imonij:qd̄ an sit verū,di-cam in l.Titio.§.Titio gn̄o,ver.q̄to,an tp̄s,j.de cond.& dem.

LEX XI.

1 *Legatum alimentorum non perit per damnationem in metallum.*

2 *Alimenta damnato relinquuntur.*

Is cui. Dānatus ī metallū post restōnē p̄teriti tpis, & futuri alimēta petere pt.h.d.Op.& vr̄.q post restōnē nō pe-

1 tit alimenta p̄terita,l.in insulā.C. de sen.pas.Veritas,est,† q hic loq

2 tur in legato alimētorū,qd̄ p dānatiōnē in metallū non perit,†qa ēt dānato pōt relinq.l.si in metallū.j.de his,q̄ pro non scri.Itē op. de l. si in metallū.j.de iure fis.Sol hoc spāle ī alimētis.Eodē mo do solue p̄riū de l.2.C.de bo.pscri.Item opp.ff.eo.l.3.Sol.vt ibi. Op gl.de l.cum allegatur.C.de re mili.Sol.Speciale est hic in ali mentis.Pro hoc j.eo.l.seruos.& ibi aliqua dicam.

LEX XII.

1 *Modi adiectio fauore legatarij,non minuit legatum.*

2 *Alimenta si debent percipi ex fundo,ille fundus dicitur hypothecatus.*

3 *Alimenta si sunt legata ex tali fundo,si non percipiuntur tot fructus suffi cientes ad alimēta,debent suppleri per hæredem.*

4 *Bona viri non sunt obligata vxori pro alimētis,nisi in dotē fuerit datus fun dus inæstimatus.*

Lucius. Si p̄dia p alimētis relictis obligant̄,ex hoc legatū alimētorū nō augēt,vel minuit.h.d.Opp.modus adiectus legato hr̄ pro pdōne,l.1.C.de his, q̄ sub mo. Vnde sicut

1 pdōnis adiectio minuit legatum,ita & adiectio modi. Soluit † gl. hoc verum,nisi modus sit adiectus in fauorē legatarij. Probatur

a in l.Titio.in prin.j.de pd.& dem.Sed ponamus,a† q testōr nihil

a dicat de hypotheca,sed dixit, q volebat alimenta percipi ex illo fundo,an fundus sit obligatus? Quidā,qd̄ nō. Azo dicit hic p̄riū, & in l.Caius.ff.de annu.le.qd̄ hodiē est determinatū,cum oīa bo na hæreditaria sint obligata pro legatis,l.1.C.cōia de lega. Quæro

3 † pone q testōr nihil dixit de oblōne,& non percipiunt tot fru-ctus,quot sufficiāt ad alimēta,an debeant suppleri, vel expectari fructus sequēns anni. Hoc tāgit Cy.in l.si qs argētū.C.de do. Dixi in l.inter stipulātē.§ sacrā.j. de verb.obl & est multū longa m̄a. Sed dico nunc,q debēt dari integra alimēta,qa locus nōn gr̄a ta-xationis fuit adiectus,sed gr̄a demōstrationis,qa post perfectum legatū fuit dictū,ex tali p̄dio,vt est tex in l.qdā.in prin.ff.de le.1.Et per hoc soluit p̄riū,qd̄.format glo.de l.cū certus.de vino,tri. & oleo leg.qa ibi fuit adiectus certus locus gr̄a taxationis:hic gratia demonstrationis,& post pfectum legatū. Itē ista lex alle.ad q.vtrū

4 † bona b viri sint oblata vxori p alimētis,quā format Spe.in ti.de

b do.post diuor.restit.§.formatis.ver.sed nunqd,& ibi dicit,q sunt oblata. Nā cū alimēta dēant̄ ex bonis mariti,& bona sunt oblata pro eis,vt hic,& ff.eo.l.2.ergo,&c. Cy.& Iac.de Are. dicūt idē in l.vnica.§.exactio.C.de rei vxo.actio Quidā Doctor Lōbardus di sputauit p̄riū tali rōne:certi sunt casus in qb.bona sunt obligata,vt in tit.in quib.cau.pig.vel hypo.ta.pha. Sed iste casus non est de il-lis,ergo,&c. Aduerte ad l.istam,& l.a.sup.eo. Rñ. q hic loquitur qn̄ bona sunt designata,vt alimenta præstentur.sed vir nō hēt bo na designata ad hoc. Et licet bona sint obligata pro dote,secus est in alimētis,quod vr̄ verum:tñ si fundus esset datus inæstimatus, & sic esset res destinata pro onerib.matrimonij,puto,q illa bona essent obligata,cum fuerint data pro onerib.mr̄imonij.

ADDITIONES.

a Ponamus. Sed ponamus. Vide Bar.consi.106.& inf.ea l.ver.item ista l.alle.vide Alb. in l.cum dotem.§.finautem.in 1.col.ver.item no.ff.sol.mat.

b Alc. Vtrum bona. An bona viri sint obligata vxori pro alimentis,habet̄ p Bar.& Doc.in l.cum dotem.§.finautem.sol mat.vbi videtur Bar.sibiipsis contrariu,& Imo.in ea l.§.item pater.no.per Mod.Instit.de act.§.fuerat,& adde Bar.in tract. de ali.in fi.per Spec.in tit.de do.post diuor.restit.§.fi.ver.sed nunquid bona viri. Adde,an bona viri sint tacite obligata pro alimentis vxoris.Pau.de Cast. consi. 7.Rom.consi.414.Abb.consi.43.2.lib.

LEX XIII.

1 *Testator si emit libros filio,& in testō disposuit,qd̄ conferret,si filius mo-riatur viuo patre,qui deinde alteri filio cōtulit illos libros,& pfecit stu-dium,moritur deinde pater cum dicto testō,filius tenetur conferre.*

Caio. Legatū in dubio intelli̇r translatū in aliū cū onere suo. h.d.Concordat l.legatū.in prin.j.de adi.leg. Opp. de l. tibi.j.de adi.leg. Sol.ibi legatū fuit trāslatū ī eūdē, hic io aliū Per

1 istam l.dixi in q.de facto,pr̄† habuit filiū,quē primo studere fe-cit,& sibi libros emit,& in testō voluit,q filius libros conferret. Contigit,q pr̄ superuixit,& filius decessit,pr̄ dedit alij filio illos li bros,qui perfecit studiū suū,deinde pater decessit cum eodem te stō,q̄rebatur,an filius deberet conferre? Dixi, q sic,quia isti libri vīr trāslati cū suo onere,vt hic,& l.legatū.j.de adi.leg. quod no.

1 *Dictio,quo ad,facit conditionem.*

2 *Morari qui debet cū aliquo,nō pdit legatū,si ex iusta cā nō potest morari. Vxor,cui sunt relicta alimēta per testatorem in domo ipsius testatoris,nō perdit legatum,si commode ibi morari non potest.*

3 *Clausula,donec stabit in domo cū hr̄dib.in legato īportat fauorē hæredis. Alimenta qui percipit in domo hæredis,debet aliquid operari. Vxor,quæ alitur a viro,debet omnia in domo facere.*

a **Imperator.** a Legatū alimētorū factū alicui quo ad cū a-liquo moraret̄,durat ēt mortuo eo, cū quo dēt morari. Itē eo viuo ex iusta cā pōt ab eo discedere.h.d.cōcor. l.1.C.de leg. Vides ergo in prin.q post mortē debentur alimenta Contra,de l.Seio.in prin.ff.de ann.leg. Sol.ibi legatum relictum fuit fauore eius,cum quo dēt morari,hic non Item opp.qn̄ pdō mixta,quæ pendet ex voluntate legatarij,& alterius deficit pr̄ ca sum,deficit legatū,l.legatū.C.de cond inser.& l.io testō.l.a 2.j.de

1 cōd.& demō. Sol.dicūt quidā q dictio,quo ad,nō facit cōditio-nem,ut no.in l.1.C.de leg.hoc nō est verū,vt dixi in l.1.j.de cōd. & dem.iō gl.alibi dicit,q est speciale fauore alimētorū,vt no. in l.1.C.de insti.& subst.& l.io testō.j.de pd.& dem q̄ gl.dicūt veri tatem,licet Dy.alr̄ dicat in c.imputari.de reg.iu.li.6.& Pet. in l.1. C.de leg.quorū opi.reprobo ī l.illis libertis.j.de pd.& dem.& ibi

b dicā. No.vlt.b in verbis huius §.† q ille,q dēt morari cum aliquo,

2 si non pōt ex iusta cā,non perdit legatum,& dic,ut in l.Mæuia.in fi.ff.de ann.leg. Vn̄ si testōr relinqt alimenta vxori in domo ipsius testōris,si non pōt ibi cōmode morari,quia est iuuenis,& aliqui sunt ibi,qui verisir luxuriarētur cum ea,pōt habere,& petere ali mēta,& recedere de domo.pro hoc l.pe sup.vbi pupil.educ.deb.

c Quæro c quid importat dicere,donec stabit in domo cū hr̄dibus? Rñ.

ADDITIONES.

a Imperator. Scripsi cōs.61.nu.47.& cōs.62.nu.2.ppe fine,& n.7.e.& nu.13.I.M.

b No.vlt. No.ad limitatio.eorum,quæ no.Bar.in l.libertis,quos.§.Lucius.inf.eo.ui de,quod ibi dixi,& Bal.in l.1.C.de leg.& in l.si ea.de cōdi.inser.& Bar.& Bal.& Ang.in l.diuortio.in prin.sol.mat.& Ang.in l.Titia.inf.de solu.bene facit quod no.Bal.in l.quod in uxorem.C. de neg.gest.adde Bal.consi.78.3.lib.

c Quæro Soci.iun.cōs.134.nu.13.li.1.Cra uet.cōs.168.Ias.cōs.44.nu.2.li.2.Ruy. cōs.60.n.4.li.2.Alc.cōs.552.n.9.10.Rola a Valle cōs.22.n.9.cū multis seq.I.M.

Rñ.importat fauorẽ hr̃dis,qa ibi stando dr̃ minus grauis alimentatio. Secundo cõtinet aliud cõmodum,qa iste, q dẽt stare in domo,dẽt p̃stare aliqua seruitia,ſm qualitatẽ p̃ſonæ. Nã ſi eſt famula,dẽt p̃ſtare aliqua ſeruitia,ſm qualitatem ſuæ p̃ſonæ, nõ iñ iure ſeruitutis. Dices tu. imo oĩa dẽt facere,l.ſicut patronis.ĵ. de ope.liber. Rñ.illud eſt verum,qñ mulier p̃cipit alimenta, nõ iure legati,ſed quia eſt vxor,quæ hẽt alimenta ex eo,quod operatur in domo.hic autem habet iure legati.a

ADDITIO.

a Alex.Iure legati.Si maritus reliqt alimenta vxori in domo, verum dẽat operari hr̃dib.viri.Bar.hic tenet,quod nõ Bal.contra,quem oĩno vide in l.j.C.de leg.Itẽ ſi non põt ſtare in domo pp hæredũ ſæuitiam,& malos mores,remittiĩ talis cõditio Idẽ ſi cũ hr̃dib.viri non poſſet habitare ſine ſiniſtra ſuſpicione,qa eſſet valde pulchra,vt ibi,p Bal.in d.l.j.vbi ẽt ponit, q ſi p̃i mandat filijs,vt honorificẽt eã,& tractent eo modo,& forma,put ipſe tractabat,quid contineat appellatione iſtorum verborum,quem ibi oĩno vide,& vide Bar.in l.diuortio. ſol.matr.

LEX XIIII.

1 *Adiectiuum significatiuum ætatis,adiectum personę legatarij non restringit legatum.*
2 *Alimenta simpliciter relicta debentur in uita.*
3 *Pubertas in masculo,alimẽtorũ fauore,intelligitur usque ad decimũ octauum,in muliere vsque ad decimumquartum annum.*
4 *Puer,& puella intelligitur,donec durat pubertas.*
5 *Aliqua priuilegia fauore alimentorum.*

1 Mela. Adiectiuũ † ſignificatiuũ ætatis,adiectum p̃ſonæ legatarij,nõ reſtringit legatũ.Itẽ alimẽta relicta ſimplr̃ debenĩ in vita. Itẽ alimẽtorũ fauore pubertas in maſculis intelligiĩ vſq; ad 18.annũ,in fœminis vſq; ad 14.ann.h.d. No.tex.ibi, aut ſi ñ apparet,&c.Itẽ no.ꝙ puer, & puella intelligiĩ,donec durat pubertas.Op.ad pri.ext.gl.& vr̃,† ꝙ adiectiuũ ſignificatiuũ p̃ſonæ reſtringit ẽt,vt nõ porrigaĩ ad aľs p̃ſonas,q̃ quæ ſint eiuſdẽ ætatis,l. ñ aľt §.fi.ſ̃ de leg.3.Sol. Hic illud adiectiuũ adiiciĩ certæ p̃ſonæ, qa dr̃, Titiæ puellæ,vñ cã demõſtrationis magis, q̃ reſtrictionis vr̃ appoſitũ,ſed ibi poniĩ adiectiuũ ſimplr̃,& ĩdefinite tm̃, vñ dẽt referri ad aľs p̃ſonas,qb.ↄuenit illa ætas.Itẽ dr̃ hic, † ꝙ alimẽta debenĩ in vita tm̃.Contra.ſ̃.eo.l.2.Sol.ibi fuit legatus fundus ad alimẽta,& ſic,p̃prietas:hic vero ſimplr̃ alimẽta,& ſic eũ vita finiunĩ. Siľe in l.cum hi.§.modos.ver ↄſtat.ſ̃.de tráſa.& ĵ.ad l.fal l.hr̃ditatũ. Tertio opp.† dr̃ hic,ꝙ pubertas durat in alimentis vſq; ad 18.ann.aľs ↄ.Cõtra iſtud opp.de l.arrogato.§.non tm̃.ſ̃.de adop.Sol.ibi eodẽ mõ,quo hic accipiĩ,vt ibi no. Vltimo,a † qa hic poniĩ vnũ ſp̃ãle fauore alimentorum, quæro de aliis,quot ſpãlia hẽt? Rñ. habet fauorẽ,primo,qa ex minus vtili voluntate debenĩ cũ triennii p̃ſtatione,l.1.C.de fideicõ.Itẽ qa p̃hi relinq non capacib.vt ſup.eo.l.is cui.& l.ſeruos.ĵ.eo.Item p clam gñalẽ,q̃ minuit legata,legatũ alimentorũ non minuiĩ,vt ĵ.e.l.libertis.§. poſthumis. Itẽ ꝙ relictũ noiatim intelligiĩ repetitũ a ſubſtituto,vt ſ̃.eo.l.4.§.Lucius.Item hẽt priuilegium in mõ exigẽdi.qa executor hẽt actionẽ, vt ſ. eo. l.alio.Item breuiores danĩ dilationes.l.2.de re.ind.itẽ nõ admittitur applo,b l.fi.ĵ.de app.recip.Item qñq; nõ admittiĩ cõpẽſatio,l.2.C.de cõpenſ.itẽ hẽt priuilegiũ in modo durandi. Nam pubertas intelligiĩ longiori,tpe,vt hic.Item non põt pacto ↄheutium,ſine authoritate iudicis remitti.l.cum hi,per totam l. ſ̃. de tranſa. Item poteſt agi pro his tpe feriato.l.2.ſ̃.de fer. Poſſunt & alia ſpecialia c reperiri,quod laborioſum eſſet potius,quam ſubtile,ut,dixit gl.in ſimili in l.1.ſ̃.ſol.mat.

ADDITIONES.

a Pomp.Vltimo.Limitat Spe.Iſtam cau.per Fran.Nig.in l.de alimentis.C.de tranſ & Are.conſi 97.in ult.col.ut procedant in futuris alimentis,ſecus in p̃teritis.

* Adiectiuum.Cephal.conſi.67.Nat.conſi.476. I.M.

b Ale. Appellatio.No.qđ a ſnia lata ad pias cãs,nõ licet appellare,qđ alibi nõ habes cõtra quod facit,qa non reperiĩ expreſſe prohibitum l.& in maior ẽ. C. de appel.ext.eo.c.de appellationibus.Item facit contra.l.ſi ſeruus qué, inf.delib.cau.& inf.quando app.ſit.l.2.§.ſi is.Item.no.glo.de dec.c.tua..Spec.in titu.de app.§.in quibus,uer.qualiter,ideo Bar.hoc intelligit ſtricte in alimẽtis tm̃,intelligas,quæ dilatioẽ non recipiunt,per l.quam alle ipſe.& Adde Bar.ſup.eo.in l.ſolent.ſed idẽ Bar.uĩ contrariũ uelle in ſuo tract.de alı.circa ſi. quod in relictis ad pias cauſas non liceat appellare,uĩ tenere Bal.in rep.l.1.C.de ſacroſ.eccl. dũ alle.l.ſi.C.de app.re.

c Ale. Alia ſpecialia.Item no.aliud,quia legatum incertum ualet fauore alimentorum,ut in l.ſi cui annuam,de ann.leg.& in eo.l.cum alimenta,

1 *Solitus in una vice verificatur. Consuetudo in bino actu.*
2 *Verbum præsentis,vel præteriti temporis porrigitur ad tempus præsentis.*

1 Sed ſi alimenta. a Illud dr̃ quem ſolitum eſſe facere quod vltima vice facit.h.d.† Habes ꝙ dictio,ſolitus,verificaĩ in una vice. Aliud ergo eſt dicere ita ſolitum fieri:aliud ita facere ↄſueuit. qa cõſuetudo requirit binum 2 actũ.No.ꝙ †.verbum p̃ñtis, vel p̃teriti tpis porrigitur ad tp̃s p̃ñs. Contra quod opp.& dr̃,ꝙ porrigaĩ ad futurum,p l.ſi ita. ĵ.tit.1.l.Aurelius.§.teſtamẽto.ĵ.de lib.leg.Glo.ſol.hic,& dicit,ꝙ hæc variatio teſtõris ↄtingit circa idem, quod relinquitur in p̃ñis contingit circa diuerſa,Vide glo.quæ incip: ſic habetur. C. ne de ſta.defun.& e.ibi ſol.ſecundum Roff. Item oppo. de l. nomen.§.falſo.ſup.de leg.3.Sol.ut ibi uidebitis.

ADDITIO.

a Ale.Sed ſi alimẽta.Vide Bar.in l.j.C.quo,et qñ iu. et facit ad iſtũ tex. et qđ no. Bar.in auth.quibuſcunq; modis,de ſacroſ.eccl. ad ſi. et uide qđ p iſtum tex.dicit nõ.Bal.in l.binos.C.de aduo.diu.ind.vbi oĩnõ vide,qđ hĩ in fin. in c. ex parte.de cenſi.& qđ per iſtum tex.dicit no.Bal.in l.ſi filiam.C.de inoff.teſt. Et ultra,adde tex.& ibi Bal.in l.ſi mater.C.ne de ſta.defun.& vide Bart. in l.ſi ita.inf.de au.& arg.leg.Et ad iſtum tex.adde Bar.in l.Seio.§.j.de ann.lega.& de verbo ſolet,adde tex.& ibi Bar.in l.qui ſaltum,ſup.de leg.3.

1 *Aquam qui relinquit,videtur pretium aquæ relinquere, & non continet ſeruitutem,ſed debitum perſonale.*
2 *Ius aquæ ducẽdæ ſi relinquatur habẽti p̃diũ uicinũ, ut cum p̃ſona finiatur, dicitur ſeruitus realis,quæ tamẽ per exceptionem finitur cum perſona.*
3 *Ius aquæ ducẽdæ ſi relinquitur non habẽti prædium vicinum,non eſt ſeruitus Adde ad hoc,& vide Ale.de Imo.in conſi 18.col.1.in 5.uol.*

1 Quidam. † Qui reliqt aquã,vr̃ relinquere p̃tiũ aquę,& tale legatũ non ↄtinet ſeruitutem, ſed debitũ p̃ſonale.h.d.Primo ponit dictũ.Secũdo obiectionem.Tertio rñſionẽ.Secũda ibi,nec videri.Tertia ibi,hęc.n. No.tex.ibi,dicebã,&c. Et feci ipſum notati ſ̃.eo.l.1.& ibi relinquiĩ,ut ſit quoddã debitũ p̃ſonale,nõ aũt ſeruitus,& ſic iñdeĩ obiectioni ſ̃.factæ. Opp. ꝙ ñ debeaĩ æſtimatio,ſed ipſa ſp̃ẽs.l.cũ hi. §. ſi cui non numus.ſup.de tranſac.& l.1.& l.nulli.C.de ero.mi.an lib.12. Solu. ut dixi ſup.l.1. a Quæro,a qñ relinquiĩ † alicui ius aquæ ducendæ,qui hẽt viciniũ p̃ 2 diũ,& relinquiĩ,vt non finiaĩ cum perſona,non eſt dubiũ,quod tranſit cum p̃dio:ſed ſi relinquit hñti prædium vicinum, ut finiaĩ cum p̃ſona,eſt dubium,an ſit ſeruitus p̃ſonalis. Azo,:& Io. dicũt ꝙ eſt ſeruitus realis,quæ tñ per excep.finiĩ cum p̃ſona, perempta p̃ſona.ita no.hic.& l.vt pomũ,ſup.de ſer. & l pecoris. de ſer.ruſt.p̃d.& l.ſi is,qui binas,ſ̃.de vſufr.probaĩ in l.4.ſup. de ſer. Sed poſi3 to † ꝙ relinquaĩ ei,qui non hẽt vicinũ prædium,an ſit ſeruitus,vĩ non vtilitas eſt,qa ſi eſt ſeruitus, habeo ↄfeſſoriã ↄ quemcũque poſſeſſorem,ſi non eſt ſeruitus,poſſum agere tm̃ ↄ illũ, qui conceſſit,non ↄ alium.Ro.hic,& in l.ut pomum.ſup.de ſerui.dicit,ꝙ eſt ſeruitus.Gl.tenet ↄrium,& Pet.vt Cy.refert,C.de vſufr.ſuper rub.tenet opin.Ro.per hanc l.Ego teneo gl.ꝙ non ſit ſeruitus,& non poſſit agi,niſi ↄ ↄcedentem,nõ ↄ tertium. Pro hoc facit tex. in l.Caius,ſup.de ann.leg.& in l.fi.ſup.de ↄhẽ.emp. & hoc voluit dicere iuriſcon.hic,ibi dum dicit,hæc enim &c.q.d.non eſt ſeruitus,ſed quoddam ius debitum perſonæ.

CONCORDIA.

¶ Cum prædio. Poſſunt ↄcordari opi ut per Imo.in l. apud Iulianum.§.ſi quis alicui,poſt gl.ſ̃.de leg.1.& per Bald.in d.rub.

ADDITIO.

a Ale.Quæro quando.Adde Bal.in c.j.in ſi.prin.de feu.Mar.vbi omnino uide.

* Gomes.§.æque.nu.3.5.Inſti.de act.Pariſ.conſi.84.nu.5.lib.3. I.M.

LEX XV.

1 *Mulier poteſt eſſe executrix in teſtamento.*
2 *Mulier relicta executrix in teſtamenta per virum, non deſinit eſſe executrix,ſi tranſit ad ſecunda vota.*
3 *Religioſus cum auctoritate ſuperioris,poteſt eſſe executor teſtamenti. Frater minor ordinis S.Franciſci non poteſt eſſe executor in teſtamento.*
4 *Executor in teſtamento cogitur ad acceptandum officium, poſtquam agnouit legatum eidem in teſtamento factum.*
Adde Ale.& ibi concor.in conſi.4.col.7.uerſi.ſi autem dixerit,in 2.uo.
5 *Officium executoris non tranſit ad hæredes,niſi ſit dictum,*
6 *Officium executoris,an tranſeat ad ſucceſſorem in prælatura.*

A filio. Mulier põt eſſe executrix ĩ teſtõ,& cogitur illud officium acceptare,ſi agnouit legatum a defuncto ſibi relictũ. Item hoc offiñ ſi hẽt onus burſale annexum, tranſit ad 1 hr̃des.h.d. No.ꝙ † mulier executrix põt eſſe a in teſtõ. Idem eſt in l. a filio.§.matri.ĵ.de adi.leg.idẽ tenet Spe.in tit.de inſtru. edi.§.nunc 2 vero aliqua.ver.qd de muliere.dixi in l.fœminæ.ĵ.de re.iu. † Quæro, maritus facit vxorem executricẽ ſui teſtĩ, illa poſtea tranſiuit ad ſcđa vota,an offm̃ executionis finiaĩ? Vr̃,ꝙ ſic, ſicut tutela,l.plerunq;.ſup.de tut.Cõtrariũ puto verũ p l.cũ pr̃.§.hr̃ditatẽ ſup.de le.ↄiuncta l.ſi arrogati.ſ̃.de tut.vbi tutela finitur deportatione: ſecus 3 in offõ executionis,uel electionis,d.§.hr̃ditatem.† Quæro,an reli- b gioſus b poſſit eſſe executor teſtamẽti? De hoc eſt caſus in c. fi.ext. de teſta.lib.6.vbi dr̃,ꝙ ſic,cum ſuperioris licẽtia. Quod intellige ĩ aliis religioſis,quam in fratrib. minorib.nam illi non poſſunt eſſe executores,vt in c.exiui de paradiſo,ext.de uer.ſi.in cle.Item no ꝙ 4 quis cogitur aſſumere officium executoris,poſtquam agnouit le- 5 gatum ſibi relictum.ſimile in arbitrio, l. 3. §. 1.ſup.de arb.† Quæro,

ADDITIONES.

a Ale.Põt eſſe.mulier põt eſſe.executrix,& per tranſitum ad ſecunda uota nõ finiĩ executoris officiũ,& de multis,vide Bal.in l.id,quod pauperib. C. de epiſ.& cle. & Spe.& Io.An.in ti.de inſt.edi.§.nunc uero aliqua.vbi ponit de multis alijs p̃ſonis,& adde Bal.in auth.iſdem,in ſi.C.de ſec.nup.Adde, an mulier poſſit eſſe executrix,Pet.de Anch.conſi.203.

b Ale.Religioſus.An religioſus poſſit eſſe executor, & adde tex.in cle. 1.de teſt.& hĩ in ſpe.in ti.de inſtru.edi.§.nunc vero aliqua,ver.ſæpe quæritur.fallit in fratre minore,quod intellige,vt no.per Bar.in l.quidam. ĵ. de re iud. & melius in l.pater.de adi.leg.& in tract.Mino.& Bal.etiam in auth.ingreſſi, in vlt. col. & in d.l.id quod pauperib.& Bar.in l.cum pr̃.§.hæreditatẽ, de leg. 1.ubi oĩno uide Pet.de Anch.in cle.exiui.tenet opi.Bal.& Bar.hic,& in d. tract. Min. Et an executor incertus poſſit dari,uide Bar.in d.l.quidam.de reb.dub. Sed quid ſi religioſus fuit creatus,alias datus,& executus abſq; conſenſu ſuperioris,an geſta, &c.uide Fed.in conſ.iuris,& Ro.in no. 266. Adde, an prior conuentualis poſſit eſſe executor, Pau.de Ca.conſi.148.

to, vtrum offm̃ executionis trãseat ad hr̃des? Dy. tangit in l. prox. i
a prin. Mihi vr̃, q̃ melius cadat hic, & vr̃, q̃ ad hr̃dẽ transeat. a Pro
quo vr̃ tex. hic, & ĩ. l. prox. in prin. sed illa nihil facit, qa ibi illa erat
legataria, non executrix. Itẽ pro hoc s̃. eo. l. cũ vnus. in prin. sed il-
la non facit, qa ibi erat legatarius, nõ executor. sed solũ hæc lex fa
cit. In ɔ̃triũ vr̃ tex. cũ gl. antep. sup. de tut. Dy. dr̃, q̃ non transit ad
hr̃des, nisi iure cuiusdã obl̃onis ita loquit̃ hic: quod tenent Ia. de
Are & Spe. in tit. de instr. edi. §. nũc vero aliqua. versi. quid de mu
liere, & ver. seq. & Ia. de Bel. i Auct. de ecc. ti. §. si quis autẽ. sed gl.
in d. c. fi. de test. lib. 6. dicit, q̃ ad hr̃des nõ trãsit, nisi sit dictũ, sicut
dicimus in arbitrio, l. dic̃. § 1 s̃. de arb. & in mandato, qd̃ morte fi
nitur, & similib & sic intelligo, & bñ dñt Doc. qa qd̃ Dyn. dicit, q̃
transit ad hr̃des iure cuiusdã obl̃onis, est uerum, qñ obl̃o, qua te-
nebatur defunctus, ɔtinebat onus bursale, nõ autẽ p̃sonale, & ita
loquitur hic Sed si esset onus p̃sonale tm̃, nõ transiret. d. l. antep. s̃.
6 de tut. pro hoc est tex. in l. cui bonis. sup. de cur. fur. † Quæro, an
istud offm̃ transeat ad successorem p̃lati? Hoc tãgit Spe. i d. § nũc
uero aliqua, in d. versi qd de muliere, & dicit, aut fuit expressum
proprium nomen, aut appellatiuum, quod dic, ut ibi per eũ. Quæ
tñ distinctio vr̃ ɔ̃dicere his, quæ consueui dicere in l. qui liberis. §.
hæc uerba: de uulg. & pup. & ibi dixi.

ADDITIO.

a Ale. Ad hæredem transeat. An officium executoris transeat ad hr̃des, hi p Bald. in d. l. id, quod pauperibus, p Bar. in consi. incip. factum tale est, proponit̃, Titius fecit testm̃, et Bar. in l. antep. de tut. Et quid si vnus ex pluribus decessit. vide Bar. in l. cũ magistratus, qñ pro. An tñ istud officium transeat ad successorẽ in dignitatẽ, Bar. et Doct. quod sic, in l. qui liberis, §. hæc verba, de vulg. et pup. et hic adde Bal. in l. fi. §. sed et si quis. cõtra de leg. l. fi. C. de hær. insti. et adde Ang. et Imo. in l. cum quis sibi. de uer. ob. vtrum aũt illud officiũ cõferat̃ i inuitum, vide Bar. in l. si qs i mo, de leg. 2. et ad Bar. hic adde eum. ins. de his, quibus vt ind. l. post legatum. §. amittere. Et utrum possit committi vni p socios, uide Bar. in l. in venditione. de bo. auct. iud. poss. Adde, an officium executoris transeat ad hæredẽ, Bar. in consi. 169. li. 2. et eo. consi. 59.

1 *Relatiuum, quis, uel qui, limitat suum antecedes in quãtitate, & in tẽpore.*

1 **Testator.** Relatiuum, † quis, vel qui, limitat suum antecedẽs non solum in quantitate, sed etiam in tẽpore. h. d. No. tex. ibi, in ministerium vrbanum. id est propter negotia domini urbana, non tamen ad hoc vt alerent se suis operibus. ut ĩ. eo. l. testamento.

1 *Relatiuum, quis, uel qui, limitat suum antecedens, ad quod refertur nõ alia.*

a 1 **Titia** a Relatiuũ, † qs vel qui limitat suum antecedens, ad qd̃ refert̃, non alia. h. d. Opp. dr̃, q̃ relatiuũ, quod sequitur, non restringit præcedẽtia. Cõtra, de l. ita qd̃. §. fi. s̃. de pec. leg. & l. ɔ̃situm. §. 1. s̃. de leg. 2. & l. hr̃s. §. vxori. eo. tit. Sol. Relatiuũ restringit antecedens, ad qd refertur, non alia, & sic non obstat ɔ̃triũ. Cõtra hoc vr̃, q̃ restringat aliud, d. l. hr̃s. §. vxori. & l. nam quod, §. fi. s̃. de pe. leg. Sol. Veritas est, q̃ nõ restringit aliud, vt hic: sed in legib. ɔ̃riis totum erat simũ antecedens. Et si dicat̃, qñ relatiuũ numeri singularis, & gñis neutri, refert̃ ad id, qd̃ est numeri pluralis, & generis fœminini, uel qñ refert̃ ad plura, dicã ĩ. ti. 1. l. Plautius, ubi Iurisc. tangit hæc Op. & vr̃, q̃ relatiuum, qs, uel qui, nõ restringat, sed augeat, l. ea tñ adiectio. s̃. de le. 3. Sol. ibi ponit cum copula, hic sine copula, & sic nõ obst. No. tex. ibi, sicut rõnib. & c. ad id, quod dicam ĩ. l. proxi. §. j.

ADDITIO.

a Ale. Titia. Hunc tex. ad hoc alle. Bar. in l. Centurio, de vulg. & pup.

LEX XVI.

1 *Legata relicta ab hærede, debentur ab hærede hæredis.*
2 *Officium executoris quando est legatarius, transit ad hæredes.*
3 *Voluntas defuncti quando de ea dubitatur, potest ex scriptura probari.*
4 *Nepos uenit appellatione filiorum, quãdo testator nepotẽ tractabat ut filiũ.*

1 **Alimenta.** † Legata relicta ab hr̃de debent̃ ab hr̃de hr̃dis. Item ap p̃one libertorũ hr̃dis, libertus liberti ɔtinet̃, quem testator tractabat vt suũ. h. d. Facit istud princ.
2 ad id s̃m Dy. † q̃ officiũ executoris trãseat ad hr̃dẽ, sed hic erat legatarius, ut ĩ. l. prox. dixi. Itẽ dr̃ hic, q̃ libertus liberti admittit̃ ad fideicommissum. Cõtra, qa fideicommissum fuit relictum libertis manumissis ab eo in testõ, uel codicillis: sed ibi nõ fuit manumissus. So. admittit̃ i distincte ad fideicommissum fundorum relictũ libertis. † No. a q̃ cñ dubitat̃ de volũtate defuncti, p̃t ex sua scri
3 a ptura p̃bari, vt hic, dum dt. literis suis, & c & in l. Nesennius. s̃. d̃ neg. gest. & s̃. l. pxi. in fi. ibi. rõnib. & c. gl. est in l. qui ɔcubinã. §. 2 s̃. de le.
4 3. No. q̃ † illud, qd̃ dr̃. q̃ ap p̃one filiorum b non ɔtineatur nepos,
b est uerum. nisi esset nepos, quem testõr consueuerat nominare, & tractare vt filium, sicut dicimus in liberto liberti.

ADDITIONES.

a Nota. Dec. consi. 414. Ruy n. consi. 93. nu. 6. lib. 2. I. M.
b Ale. Filiorum. Nepos appellatione filij continetur, & illud dictum sequitur etiam Ro. in §. de uiro, in 23. alias 36. fallen. dicens hoc esse sing. dictum. Adde no. per Iac. de Are. & alios in l. si pater. C. de hær. inst.

Basilicæ. In legato nõ reiterabili dispositio gñalis non refertur ad ea, qb. spãliter est prouisum. h. d. Op. de l. Titia. § q Marco. s̃. de an. leg. vbi admittit̃ ad vtrunque. Sol. Pet. ibi loquitur in legato reiterabili, hic loquit̃ in legato alimentorum, qd̃ nõ est reiterabile. Istam q. ponit Cyn. in l. cũ q. C. de leg. vbi soluit
a s̃m Dy. a q̃ ibi loquitur, qñ legatũ respicit diuersas cãs, hic qñ vnam, & eadẽ, vt hic, & in c. gñi. ext. de reg. iu. li. 6. Itẽ opp. ĩ. eo. l. libertis. vbi per gñalem clausulam receditur a speciali. Sol. vt ibi dicam.

Qui societatem. Ap p̃one libertorũ suorũ ɔtinẽt̃ cões liberti, p ea parte, quã quis habebit in eis, h. d. Concordat l. si quis seruos. sup. de leg. 3.

ADDITIO.

a Dyn. Declarat idem Bar. in tract. de aliment. nu. 18. Florian. in l. horum. nu. 5. ff. si serui. ven. ãi. Ale. respo. 634. Rip. l. re coniuncti. nu. 147. de leg. 3. scripsi consi. 23. in 2. dubio. nu. 66. I. M.

LEX XVII.

1 *Legatum factum seruo pro alimentis valet.*
2 *Fratribus minoribus singularibus pro alimentis relinqui potest.*
3 *Religiosus, cui sunt relicta alimẽta, quando nõ est adstrictus alicui monasterio per se agit alimẽta, sed quando est adstrictus monasterio, monasterium agit.*
4 *Monasterio nondum constructo relinqui potest, & ecclesia construenda potest hæres institui.*
Officium iudicis pro alimentis imploratur
Adde Are. in c. 1. col. pen. de proba.

a **Seruos.** a Seruis proprius põt relinqui legatũ in cã alimẽtorum. Item p̃t relinqui templo, q̃ nõ est, sed esse sperat̃.
1 No. † q̃ serui licet alias sint incapaces, tñ in cã alimentorũ ad
2 mittunt̃ allegatur simile in l. 15, cau. s̃. eod. † Item per istam l. dicimus, q̃ licet alias fratrib. minorib. non possit relinqui, tñ in cã alimentorũ, & p necessariis suis põt relinq vt hic. & intelligo de fratribus singularib. quia cõmũiter põt relinqui, ut in c. exiui. de Paradiso, in cle. de verb. sig. Idẽ dico in quolibet religioso. Et dico, qd̃
b alius religiosus ipsemet poterit b iudicis offm̃ implorare, p istã l.
3 cum sim. Item † alii religiosi, quã fratres Minores p̃nt cõstituere pcuratorẽ, & tñ non p̃nt agere p se, l. seruũ quoq;, in prin. ff. de pc. & l. Diuus. §. fi. & ibi no. sup. qui p tuto. & i c. ex parte. ext. de resti. spol. sed forte religiosus, cui relinquunt̃ alimẽta, non p̃t ipse petere, sed monasteriũ, l. filio, ĩ. de ɔd. & dem. Sed si esset religiosus si astrictus alicui monasterio, sed obligatus religioni in gñe vel templo nõdum ɔstructo, tũc ipsemet põt petere, p istam l. & similes,
4 † Quæro, an possit relinqui tẽplo non cõstructo, & hic vr̃, q̃ sic. In
c ɔ̃triũ vr̃ casus in c. Abbate. ext. de re ind. lib. 6. ubi templo, quod non est, non potest donari: sed legatum est donatio, ergo, & c. Itẽ
d vr̃ tex. in c. pen. ext. de eccl. ædifi. Sol. Dico, d q̃ põt legari templo nondum cõstructo, vt hic, & l. seruos. ĩ. de li cau. Pro hoc l. si seruitus, §. futuros. s̃. de seru. vrb præd. Ad ɔ̃tria tñ dico, qd non potest donari cõcedo, quia donatio est ɔctus, qui ɔctus requirit personam veram, vel fictam, cum qua cõtrahatur. Vnde si fieret donatio alii, qui promitteret restituere templo ædificando. nihil repugnat: sed hic loquitur in legato, quod non requirit p̃sonã, cũ qua quis loquatur. Non ob. c. ad audiẽtiam, ext. de eccl. ædi. qa fateor q̃ non põt ɔcedi priuilegium ecclesiæ, quæ non est, ut statim sit bñficium, sed bñ põt ɔcedi, vt incipiat habere vires, cum incipiat esse capax, & ita vr̃ dicere ibi glo. Per hoc dico, q̃ ecclesia ɔstruẽda potest institui heres, sicut posthumus alienus, l. Gallus. §. ille casus. sup. de lib. & posth.

ADDITIONES.

a Roma. Seruos. Vide quid per istum tex. interas. Raph. Cum. consi. 30. & vide Pau. consi. 32. in vlt. col. & consi. 36. eo. vol. & per Ale. in l. j. de leg. 1. & ibi Arc. ver. et gl. & Card. consi. 66.
Barb. Et vide Ang. no. allegantem hanc legem in repe. l. eam, quam, C. de fideic.
b Ipsemet poterit. Et vide Bar. in l. legatum, s̃. de cap. dimi. & in l. 1. de leg. 1. & in tract. Minoricarum, & Bal. in auth. ingressi, de sacros. eccl. Et qd de vsufructu, & de annuo reddit. vide quod refert Barto. in l. priuilegia. de sacros. ecc. & qd no. Bar. in l. ciuitatib. de leg. 1. & adde Bar. in l. Lucius, §. tres hæredes. ad Treb. & vide Pet. de Anch. & Io. de Lig. in cle. exiui. de verb. sign. & vide & Bal. & Imo. i l. seruo alieno. de leg. 1. in prin. & Ang. & Mod. in l. si Stichũ, §. stipulatio. de ver. ob. Adde, an legatũ alimẽtorum cadat in seruũ, Fed. consi. 41. Et an legatum annuũ pro emendis libris factum fratri [illegible] minori valeat, uide Abb. consi. 63. 2. lib.
c Ale. Non cõstructo. Et idem consulit Bar. in cõs. incipi. testator in suo testõ, ubi adde casum in Auth. de eccl. ti. §. si quis in noie, & §. si qs in vnum. Et vide Bened. de Plumb. in l. seruos. de lib. cau. Adde, quod legari possit hospitali construendo, Ang. consi. 130. & seq. Et Cardan consi. 1. vbi sequitur Bar. hic.
d Ale. Sol. dico. Add̃ tñ, q̃ si relinquitur ecclesiis ciuitatis, non extẽditur ad ecclesias postea constructas, arg. l. qui filiabus. in prin. & ibi hoc. no. Bar. de leg. 1. bene facit Cle. literas, de rescr.

LEX XVIIII.

1 *Clausulam quando per generalem receditur a speciali*

a **Libertis, quos.** a Per clãm gñalem appositam in vltima volũtate circa idem, vr̃ recessum a spãli. h. d. Opp q̃ admittatur ad vtrũq; l. Titia. § Marco. sup. de annu. le. Dic, ut dixi sup. e. l. alimenta. §. basilicæ. † Opp. q̃ p gñalẽ clãm non recedatur a speciali, imo ipsam comprehendat. d. § basilicæ Sol: Iac. de Are. hoc ideo, qa usus est uerbo vniuersali, qa dicit, omnibus, in ɔ̃trio fuit vsus verbo indefinito, tñ ista solu. ur contra l. Stichus. ĩ. eo. Vñ Dyn. soluit, q̃ hic clausula gñalis ap p̃onitur

ADDITIO.

a Barb. Libertis, quos. Et pro isto tex. Vide Bar. in l. Lucius. de leg. 2. & ibi Dy. & Ioã. de Imo. plenius in l. si inter. [illegible] de leg. 1. & in c. filius. de test. & ibi Pet. de Anch. & Bal. in l. fi. [illegible] de leg. & [illegible] quæ dixi in d. cap. filius. Adde quod no. Bar. in l. talis scriptura, [illegible] de leg. [illegible] vulgari, de do. prælo.

nitur in diuersis voluntatib. in eadem. Idem dicit Dy in c.gñi.ext. de regu.iu.lib.6.& in d.l.doli clausula.ℽ.de uerb ob. Item ad hanc sol.opp.de l. Stichus,ver.item alimenta.ℽ.co.Sol.ibi loqtur qñ in eadem volũtate apposuit clausulam gñalem, & spãlem respectu diuersarum,psonarum, hic respectu earundem. Et distingue,qñ apponitur clausula gñalis,& spãlis respectu eiusdem causæ. Si qdem in diuersis voluntatib. p secundam recedit a prima,vt hic: si in eadem,& tunc aut si in eadem clausula grauat eadem psona:& tunc clausula gñalis non refert ad specificata,d.§.basilicæ. Si vero diuersæ psonæ, vr recessum a prima,vt di l. Stichus,ver.item cum alimenta. Item opp.& vr,q in diuersis dispositionib. clausula gña lis non tollat spãlem,vt ℽ.de ope.no.nunc.l.i.§.i.Solu. Aliud in dispõnib.legalib.aliud in dispõnib.hominis, quia est euitanda legũ correctio,quod no.

1 *Alimenta non soluta peti possunt tam præterita, quam futura.*
Debitũ videtur remissum non ex solo tpis cursu, sed rõne consanguinitatis, quando rationes fuerunt sępius reddita.
2 *Alimenta præterita si debeantur, quando ęstimatio, & quando ipsa species petatur.*
3 *Alimenta debito officio iudicis pro tempore præterito, qualiter petantur.*
Vxor quando possit petere alimenta præterita a viro.
4 *Alimenta præterita, & futura in libello peti possunt.*

a 1 **Manumissis** a Alimẽta †debita non soluta pñt peti, tã pterita,q̃futura.h.d. Op.dr,hic,q stetit tã to tpe,q non petijt,& postea petere põt. Contra,imo vr tacite remittere,vt l Procula.ṡ.de prob. Soluit gl.ibi non inducit tacitam remissionem solus tpis cursus,sed charitas,& consanguinitas, & b redditio rõnis sępius facta,quam not.b & eam allego in l.quæ dotis,ṡ.sol.mat. Vide gl.quæ incipit,qa steterunt,&c. Item op.dr hic q interpellatio non est necessaria. Contra,imo est necessaria,quia ista oblo non hẽt diem,l.ex legati cã,ṡ.de ver.ob.& l.mora,i pric. ṡ.de vsu. Sol.hic interpellatio nõ est necessaoa,quia tractamus de 2 sorte, non de vsuris,l.cum vnus.§.j.ṡ.eo. † Quæro,si petuntur alimẽta præterita,quid peti dẽt? Rñ. alimẽta ipsa, vel æstimatio. Scitis,q in alimẽtis veniunt q̃dam,q̃ cursu tpis pereunt,vt habitatio & tunc dẽt deueniri ad æstimationem in petitione,& condemnatione,vel executione,l.si vsusfructus mihi in biẽniũ,ṡ.de vsufruc. leg. Quædam sunt,quæ licet non pereant,tñ non expedisit,vt medicinæ,q̃ veniunt in cã alimẽtorum,vt dixi in l. legatis alimentis, ṡ.e.tunc dẽt deueniri ad ęstimationem,l.si libertis artem, & l.pronus,qui ṡ.de ope.li. Quædam sunt,quæ hodie hẽre expedit,vt frumentum,vinum,& similia:tunc ipsa spẽs dẽt peti, nõ eius æstimatio,l.nulli.C.de erog.mi.ann.li 12.nisi pp moram deueniretur ad c æstimationem,c iuxta mãm,l.vinum,ṡ.si cer.pe. Hæc lex loquitur 3 in alimentis debitis ex teſtõ:quæro †quid in alimentis debitis iudicis offõ,vt a pre filio? Rñ si qdem filius se alimentauit de suis operib.vel fuit sibi donatum,non põt repetere,quia tunc potest petere alimenta a pre, qñ non hẽt,vñ se alat,l.si quis a libertis.§.si vel parens.ṡ.de liber.agno. Sed si accipit mutuo, vt se alat,competit actio mutuanti, l.fi.ṡ.de in rem verso. Et hoc in alimentis debitis d iure sanguinis. Sed si in alimẽtis debitisd iure seruitij, & operarũ, vt in vxore:est videndum,an vxor stetit in seruitium viri, vel nõ; & si non stetit,an stetit p ipsam,vel per virum,fm no.p Cy. in l. si cum dotem.§.sin autem in sæuissimo ṡ.sol.mat. de quo per Cyn. 4 in l.quod in vxorem.C.de neg.gest. Not.ex isto §. quod† possum petere in vno libello alimenta præterita,& futura,pro hoc l.1. C. de fideicom.& l.non quemadmodum.sup.de iudi.

ADDITIONES.

a Alex.Manumissis.Et in materia huius §.& eorum,quæ ibi scribuntur, consuluit Bar.in consi.inci.quidam sibi filios hæredes.adde Bal.consi. 401.3. lib.
b Alex.Quam no. Sic no.quod requiruntur ista tria ad hoc, vt præsumatur tacita remissio.sed Imo.in d.l.quę dotis,dixit,q forte sufficeret sæpius esse calculatam rationem,etiam si fuisset extraneus,propter tex.d.l.si Procula.cuius ratio principaliter super dicta calculatione rationum videtur fundari. Et ita dixit ipse,quod forte istud vnum tantum de iure sufficeret,mandauit tamen istam glo.menti teneri. Adde Bal.in l.cum proponas,la.1.C.de pact.
* Soc.sen.consi.22.in fine lib.3. I. M.
c Alex. Aestimationem. Adde no.per Bar.in tract. Alimentorum,& in consi.incip. quidam sibi filios hæredes.
d Alex.Debitis. Adde Bar.in l.de alimentis.C. de trans. & ponunt aliquid mo.in c.ex parte.de transf.hunc tex.pro sing.alleg.Ro.in rep.auth.similiter.ad l. Fal.
* Soc.sen.consi.57.nu.37.lib.4. I. M.

Ab hæredibus. Tps ætatis grauati adiectum grauato in dubio cõdõnem nõ facit .h.d.Op.q tps certæ ætatis facit cõdõnẽ,l.si ita scriptum,de manu.testa.Gl.remitnt.se ad l.ex his.C qñ dies le.ced.& ibi sol.Iac.de Ar. q ibi erat certum,q testõr volebat facere diem, sed diuinare est. Quare dic,q hic apponitur tps grauato,ibi honorato. Rõnem huius,vide,vt dixi in l.cui legetur,ṡ.de leg.1.

1 *Statutum puniens dantem opem ad maleficium, intantum quantum principalẽ, si principalis confessus est delictum, & ob id minorata est pęna, an dans opem debeat puniri, secundum quod statutum disponit, vel secundum pœnam minoratam principali.*

Posthumis. Diminutio legatorum relictorũ in testõ, non ptinet ad legata,nec ad alimenta relicta ṡ.in codicillis,vel in tabulis pupillarib.h.d. Opp.q ista causula referatur ad omnia relicta ṡ.l.talis scriptura,in fin. cum l.seq.ṡ.de leg.1. So hic spãle est fauore alimentorum. Op.q referatur ad ea q̃ sunt relicta in codicillis,l.talis,in fi.ṡ.all. So.ibi simpliciter dixit, a quæ legauit,hic dixit,quæ legauit in codicillis. Vlt.no.ibi,idem q̃ 1 sit,&c.ad q. Dicit statutum,† dãs opem,vel auxilium ĩ maleficio condemnetur inquantum principalis delinquẽs:modo principalis deponẽs dẽt condemnari in cẽtum,sed pp confessionem fit diminutio tertiæ partis:modo quærit,inquantum dẽt condemnari dans opem,vel auxilium: Et vr,q in cẽtum,qa in eo rõ cessat,quare principalis condemnatur in minus. Et idem dico in augmẽto si propter aliud dẽt pœna principalis duplicari,q non duplicatur ĩ dante opem,vel auxilium,quia causa,propter quam principaliter dẽt duplicari,cessat in dante opem,vel auxilium,l.is,qui opem,ℽ. de furtis.

ADDITIO.

a Barb.Vltimo no. Et ita voluit Bar.in l.j.in fin.supra de in lit.iur.item in diminutione.

Cibaria. Non impleto onere de morando in certo loco,libertus relicto priuatur,h.d. Ratio dubitãdi ĩ isto §.fuit,q onus morandi in certo loco vr continere spẽm seruitutis. Vnde in alio,quam in liberto non valebit,l.Titio,§.2.de cond.& dem.

LEX XIX.

1 *Clericus absens pro negocijs ecclesia superioris, dicitur præsens: & ideo debet habere fructus præbenda.*

a **Testamento.** a Absens pp negotia testõris vr præsens dẽt alimẽta pcipere.h.d. No.q ille,q est absens cã patroni,vr esse præsens. Per hanc legem possumus dicere in tali qõne,Canonicus †non residens in ecclesi, non potest hẽre fructus:quid si est absens pp negotia ecclesiæ? Vr esse psens,p istum tex.& ext.de cle.nõ resi.c.ex parte. Sed qd si est absens ñ pp b negotia Papæ. Certe vr idem,qa psens vr,hc.ad audientiam, & c. cum dilectus,extra de cleri.non resi.

ADDITIONES.

a Testamento. Adde l.quæsitum,in prin.& quod ibi Bar.de leg.3.
b Præsens videtur. Quis dicatur præsens,& illis adde,quod dicit gl. in l.hac lege. C.de proxim. Iacr. scr.lib.11. Sed quid si statutum dicit,quod absentes a ciuitate non gaudeant priuilegio ciuium,in onera non supportent,si aliquis abest a ciuitate,& in eadem pmaneant p̃r,vel fratres,vel cognati,qui supportent,onera ciuium,quod talis gaudebit priuilegio,licet sit absens. Ita no.dixit,Bar.in l.cum scimus.C.de agri.& cens.lib.11.vbi omno vide,quod ẽt ibi subdit,& illis adde,eundem Bar.in l.1.§.3.de lib.agn.& in d.l.quæsitum,de leg.3.& quis dicatur præsẽs. vide ẽt Bar.in l.ex duob.as. tu.inf.de duob.reis,& quot modis,quis dicatur absẽs vel præsens,vide per Pau.de Lear.in cle.cãm,de ele.& dixi post Bar.in l.præsens ṡ.de procu. Adde quis dicatur absens,& præsens,Bal.consi.363.& 364.3.lib.

LEX XX.

1 *Dispositio generalis non refertur ad ea, de quib. circa eandem causam specialiter est prouisum.*

1 **Stichus.** Dispositio †gñalis non refertur ad ea,de quib circa eãdem cãm spãliter est prouisum. & legatorũ præstatione grauari põt legatarius singularis.h.d. Opp. de l. Titia, §.qui Marco,ṡ. de ann. leg. vbi dẽt hẽre vtrunque, Dy in c. gñi.de re iu.li.6. So.q illud loqr,qñ legatum respicit diuersas cãs, hic qñ respicit eandem. Idem ẽt dixi ṡ.eod.l.alimenta.§.basilicæ. Sed ista so.vr ℽ istum tex.quia hic decem aurei simplr legati fuerũt; ideo Ro.subaudit hic,s pro alimentis. Sed certe idem,si non dicatur p alimentis,quia tacite intelligitur,qñ legatur pauperi,l. cum hi.§. si in annos,ṡ.de trans.& gl.ṡ.eo.l.libertis.§.posthumus,& sic hẽs,q clã gñalis nõ refert ad ea,de quib.spãlr est puisum,& tacite. Quæro,in quo consistit ista benignitas? Dic ii gl.de iure antiquo nõ poterat a legatario legari,quod non vr bñ dictum,per l.i.ṡ.de le.4.vbi p omnia exæquata sunt legata fideicommissis. Iaco.de Are dicit, q benignitas contingit in hoc,quia contubernali,& libertis,de quibus,ṡ.dixerat,non reliquerat libertatem expresse, & tamen continentur appellatione libertorum,vt hic in tex.ibi, qui deinde,&c. & ibi,item cum alimenta,&c. Item in prin.legis est vna gl.quę incipit,subaudi,eidem Sticho. Old.dicit,immo contubernali,& libertis,alias idem contineret sequẽs legatum,quod præcedes spãle.quod nota.

Titia. Cum finitur legatum, tunc finitur onus legato adiectum,nisi aliud de voluntate testatoris appareat.h.d.

Mater filio. Legatum alimẽtorũ nõ perit, cõdõne defecta p casum cõtingẽtem in psonam eius, in quem lpãr est collata.h.d. Dic,vt dixi ṡ.e.l.Caio.§.Imperator. Et concor.in l.j.& in l.alias,de cond.& dem.

LEX XXI.

Diariis. Gl.dicit,q hic est duplex litera, & tene, vt gl.dicit, & tenet.

LEX XXII.

1 *Alimenta si simpliciter relinquuntur, debentur arbitrio boni viri, inspectis conditione, & facultibus præstare debentis.*

Cum

a **Cum alimenta.** Si alimēta † simpliciter relinquunt dentur arbitrio boni viri, inspectis ɔdōnib. hic insertis. h.d. De vna ex his circunstātiis habuistis §. eo. l. cum vnus, §. fi. ſ. de charitate. Dē hieber falcultatib defuncti. q̄ro, q̄uo hoc dēt intelligi, an hrs dēat vēdere proprietatem, si fructus non sufficiunt? R̄ndeo, non dēt vēdi proprietas, ᵇ sed ſm q̄titatem fructuum debent alimenta præstari, l. Imperator, ȷ. ad Treb.

ADDITIONES.

a Ale. Cum alimenta Limita hanc legē sing. in casu l. cū vnus, §. alimenta, sup. eo, • Rolan. a Valle, consi. 32. nu. 21. 22. I. M.

b Barb. Dicitur hic. Et vide Ang. sing loquētem in d. l. Imperator, & ibi dūm meū, & si est fructus dñi, potest vendi, Tex. in l. 5. si mulier. ff. de vent. in poss. mit. & vide ibi alium tex. ibi Bar. in l. qui bonis, ff. de ces. bon. Angel. in l. Diuus, ff. de petit. hær. alias l. 1.

Ale. Dēt vendi proprietas, An q̄n relinquuntur alimenta, & fructus non sufficiūt dēat proprietas vendi, vide qđ dixi in l. fi. §. 2 in aūt. C. de bon. quæ li. & in specie Ang. & Imo. in l. Nesennius, in fi. inf. de re iud. & vide Bar. i l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. sol. ma. per Ang. & Imo. Pau. de Cast. in l. nihil, de leg. 3. & vide ad materiam Ang. in l. Imperator. inf. ad Tre. vbi dicit se consuluisse vna cum Bal. & vide ibi Ro. qui limitat sua dicta, vt ibi per eum, & adde in simili Bar. in l. Lucius. sup. eo.

Qui fratris sui. Cui relictum est animo compēsandi non pōt petere legatum, nisi hrēdem liberet. quo omisso doli exceptione repellitur. h.d. De vltimo casu ibi, illam autem adiectionem, dic, vt dixi. §. eo. l. 4.

LEX XXII.

Rogatus. Idem est alimenta relinquere, & grauare hęredem aliquem educare.

TITVLVS SECVNDVS.

De auro, & argento legato.

LEX PRIMA.

1 *Legato generis derogatur per legatum generis subalterni, vel speciei.*
Genus restringitur, ut non contineat speciem, de qua sunt alia indiuidua.

a **Si alii vestimenta.** Legato † gñis derogaī p legatum gñis subalterni, vel spēi, & genus restrīgit, vt nō ɔtineat spēm, de qua sūt aliqua indiuidua notata h.d. Cōcordat eū fi. huius legis, l. hrs meus. §. 1. ȷ. de leg. 3. & p Dy. in c. gñi, de reg. iu. li. 6. & p gl. in l. quæsitum, § pe. ȷ. de fun. instr. & ibi dicimus.

2 *Pecunia quando fit de argēto, dēt fieri, ut sit eiusdem æstimationis in forma cuius est in materia.*
Expensa cudendi debet fieri de publico.
3 *Dēns centum florenos non potest soluere in sextinis de iure, sed de consuetudine sic, quæ est seruanda.*

Cui certum pondus. Qui dēt pōdus argēti in gñe, liberaī dādo ęstimationem, secus si dēat certa spēs, h.d. Cōcor. ȷ. eo. l. cum certum, & l. cum aurum. Op. de l. Paulus, ȷ. de sol. Duæ sol. sunt in glo. Vna, ꝙ est spāle fauore vltimę voluntatis, alia solu. est vera, qđ hoc est verum, si soluiī pecunia ære non contaminata: qa si dēs mihi certū pondus argēti ad ligam Perusinam, si vis soluere pecuniam ære ɔtaminatam, vt sextinos, tunc non admitteris; & hoc placet, p tex. ī l. 1. C. de Fab. li. 11. & de can. fru. li. Ro. l. fi. c. li. Item placet ista sol. 2 p rōnem. † Vos scitis, quod q̄n fit pecunia de argēto, dēt fieri, vt sit eiusdem æstimationis in forma, cuius est in mā: vñ expēsa cudēdi dēt fieri de publico, vt dr̄ in l. 1. ȷ. de ɔ̄h. emp. Licet Inn. dicat ɔtrū, & non bñ. in c. q̄to. extra, de iure iu. Cum ergo sit eiusdem æstimationis in forma, cuius est in mā, nihil tibi nocet, ergo admittiī solutio, vt hic, ibi, eandem, &c. Et p hoc dico, † ꝙ ille, q dēt centum 3 florenos, non pōt soluere pecuniam ære ɔtaminatam & sextinos, & ille, q dēt cētum libras ad pecuniam minutam, non pōt soluere in auro, & grossos, & hoc est de iure: sed de ɔsuetudine p pecunia minuta soluiī aurum, & argētum, & econuerso, q̄ ɔsuetudo ī hoc est seruāda, l. Imperatores, ȷ. de ɔ̄h. em p gl. in l. si quis argētū. a C. de do. dixi in d. l. Paulus, ȷ. de sol. Vlt. glo. ᵃ hic tangit, q̄n aliud p alio solui potest. Dic, vt in l. 2. §. 1. ȷ. si cer. pet. Dicam in l. non amplius, in §. fi. ȷ. de leg. 1.

ADDITIO.

a Barb. Vltimo gl. est sing. in d. l. si quis argentum, & vide Bar. in l. Paulus, de sol. & quod no. in l. quod te. sup. si cer. pet. & Bal. in l. 3. C. de sacros. eccl.

LEX II.

1 *Verba futuri tpis restringuntur ad tp̄s mortis, & ultra non extenduntur.*
2 *Orō respectiua deficit deficiēte persona, vel qualitate, cuius respectu ɔfertur.*
3 *Statutum puniens intrantem palatium Capitanei, an puniat intrantem tēpore, quo ibi non erat Capitaneus.*

1 2 **Qui tibi** Verba † futuri tpis restringuntur ad tp̄s mortis, vt vltra ñ extēdāt, † & orō respectiua deficit, deficiente persona, vel qualitate eius, cuius respectu profertur, h.d vsque ad l. Seia. Op. a ad fi. quod istud verbum significatiuum qualitatis non attenditur, l. Mela in princip. ȷ. ti. 1. vbi postquam subest substantia, non videtur requiri, ꝙ sit vxor. Solu. ibi verbum, fuero, fuit adiectum per modum demōstrationis, cuius defectus nō vitiat legatū. hic vero p modū cuiusdam ɔdōnis. Dixit. n. q̄ vxoris eius causa parata erāt &c. Et sic est relatiuū, qđ facit ɔdōnem l. Stichum. ȷ. de leg. 1. quę ɔdō dēt impleri in forma l. qui hæredi in prin. & l. Mæuius. ȷ. de ɔdi. & dem. Item op. de l. si ancillę ȷ. de ɔd. & dem. Sol. illa qualitas nō pōt ibi videri repetita ī ɔdōne, qa ancilla non pōt nubere: vnde sola substātia vr̄ repetita, non qualitas. Facit illa † l. ad q̄ dicit statutū, ꝙ si nobilis intrauerit palatiū 3 Capitanei, soluat tm̄. pone, ꝙ q̄n ibi nō est Capitaneus, & nobilis intrauerit, an teneaī? Vr̄, qđ nō, qa ubi nō est Capitaneᵘ nō dr̄ palatiū Capitanei, arg. huius legis: tñ nō firmo pro uero, qa illa uerba ponunt in statuto per modum demonstrationis: hic uero per modum condōnis. Item opp. de l. proxi. ȷ. de sol. ut ibi dicam.

ADDITIO.

Alex, Opp. Plene per Bar. in l. ex facto. de vulg. & pup.
a P laca lib. 1. epit. delict. c. 8. nu. 25. I. M.

LEX III.

1 *Vxor, cui fuerunt relicta, quæ eius causa parata erant, vt habeat relictū, requiritur, quod sit vxor tempore mortis.*
2 *Testator si legat uxori, quæ eius causa parata sunt, sufficit, quod sit uxor tēpore testamenti.*

Vxori. Hanc legem summa cū præcedenti Opp. §. px. vbi eo ipso, ꝙ diuertit, nō vr̄ eius causa paratū. Gl. Dyn. 1 & oēs dñt, ꝙ lex præcedēs intelligiī ſm istā. Videte, † si testōr legauit p verba futuri tpis, quæ eius causa parata erunt, tunc inspicitur tempus mortis. vnde tpe mortis oportet, ꝙ ipsa sit vxor. Vnde si diuertit bona grā, vel non, deficit ɔditio relicti, qa non est eius cā 2 paratum, vt dr̄ in fi. legis. Sed † in hac lege testator legauit per verba præsentis temporis, vt lego quæ eius causa parata sunt, tunc si est vxor tempore testamēti, sufficit, vnde si postea diuertit, distinguimus, vtrū diuertat bona gratia, vel non: vt sciamus, vtrum voluntas sit mutata, vel non, & ita loquitur hic, & ista est veritas.

LEX IIII.

1 *Verba, essem, vel fuissem, quæ sunt optatiui, & subiunctiui modi, licet sint temporis præteriti, tamen trahuntur ad futurum.*

a **Cum quidam.** ᵃ Hic ponitur verbum, legasset, qđ est tpis præteriti plusquam pfecti, & ex-1 cedit tp̄s testamenti, ȷ. eo. l. si ita. Vnde quæro, q̄uo porrigitur ad tempus mortis? R̄ndeo, ista verba, quæ sunt modi optatiui, & subiunctiui, vt essem, & fuissem, & similia, licet sint tpis pteriti, tñ trahunī ad tp̄s futurum. Ita not. in l. qui Romæ. §. Augerius. ȷ. de verb. obl. probatur in l. si debitor. §. verisimile. sup. de contrahen. emp. & l. cum certus. sup. de vi. tr. & oleo lega.

ADDITIO.

a Alex. Cum quidam. Ista lex potest aliter intelligi, vt dixi post Bar. in l. si ita, secūdum Pet. ini. eo. ᵃ Ruyn. consi. 89. nu. 12. lib. 1. I. M.

LEX V.

a **Apud Pamphilum.** ᵃ Hāc legem summa cum præcedentibus, vt in l. qui tibi. §. eod. non habetis hic alia.

ADDITIO.

a Apud Pamphilum. Cuiacius. lib. 1. obseruat. cap. 9. I. M.

LEX VI.

1 *Species si transit in suum materiatum, censetur alia species.*

1 **Seia.** Solutio legati, & translatio in aliam spēm facta a testatore, legatum extinguit. h.d. Not. † ꝙ a adū spēs transit in a suum materiatum, censetur esse alia spēs. Opp. dr̄ hic, ꝙ trāslatio in aliam speciem extinguit legatum. Contra, de l. seruum filij. §. 2. ȷ. de le. 1. Solue, vt ibi. Item opp. de l. fideicom missa. §. si rem, ȷ. de leg. 3. Glos. non soluit. Tu dic, ꝙ ibi res legata extabat, hic vero desijt extare, qa facta est alterius accessio, vt patet ī fine legis. Vel solue, ibi obligabat rem ex necessitate, ideo non videtur reuocari mandatum, hæc autem transmittitur in aliam speciem, ex taci ta voluntate, vnde videtur reuocari mandatum.

ADDITIO.

a Alex. No. quod. Vide omnino Bar. in l. pater. de adi. leg.

LEX VII.

Lucius. Legatum, per quod ciuitati quæritur aliquod ornamentum, valet. h.d.

LEX VIII.

1 *Legatum simpliciter, indefinite prolatum, ad tempus testamenti refertur.*
Nomina possessiua, meum, tuum, suum, tempus præsens significant.
2 *Verba præsentis, uel præteriti temporis prolata a lege, ad futura referuntur, nisi lex remissionem delictorum contineat.*
3 *Verba præsentis, uel præteriti temporis, ab homine prolata, quando comprehendant futurum.*
4 *Oratio prolata sine tempore, ad quod tempus referatur.*
5 *Testator si legat omnes res suas, quę sunt, & reperiri possunt Perusij, & superuixit, & multa alia acquisiuit, dicta acquisita non ueniunt.*
Verbum, potest, trahitur ad futura, & nu. 3.
6 *Clausula codicillaris ita cōcepta, si nō ualet iure testamenti ualeat iure codicillorum, & omni iure quo melius ualere potest, non porrigitur ad casum,*

ſum, quo teſtamentum rumpitur natiuitate poſthumi.

7 *Clauſula, quod valeat iure teſtamẽti, vel ſaltẽ iure codicillorum, operatur, id eſt, ſi non valet iure teſtamenti, propter dictionem, ſaltem.*

8 *Teſtator ſi legat uxore ueſtes ſuas, intelligitur de factis de nouo poſt teſtamentum, ſi primę ſunt conſumptæ.*

Frumento legato conſumpto, nouum recollectum debetur.

9 *Teſtator ſi legat podere, quod habet in tali villa, & poſtea emat alias poſſeſſiones, an tales poſſeſſiones emptæ cedant legato.*

Manſus dicitur terra, quæ cum uno pari boum laborari poteſt in anno.

a b 1 **Si ita [a] legatum eſſet.** b † Legatũ ſimplr. & indefinite prolatum ad tẽpus teſtamẽti refertur, h.d. Vel ſic nomina poſſeſſiua meum, tuũ, ſuũ, præſens tp̃s ſignificant. h.d. Nn. tex. ibi, hac demonſtratione. &c. Opp. C quæ res pig. ob. poſ. l. fi. vbi veniunt futura. Dicit gl. ſol. vt ibi. Tu dic, ꝙ ibi tractatur de modico, vel nullo præiudicio. quia ſemp tantundẽ ſoluendo debitor liberatˀ, & creditori ꝓdeſt: hic vero eſſet magnũ ꝑiudiciũ. Opp. j. eo. l. filiam. Solu. ibi erat verbũ futuri tẽporis, ſ. reſeruẽtur, ut ibi patet. Oppo de l. vxorẽ. §. teſtamẽto. ſ. de leg. 3. & l. his verbis. eo. tit. Sol. Imo cõcordat cum iſta, vt ibi patet Oppo. de lib. leg. l. Aurelius. §. teſtõ facto. Rñ. concordat. Opp. de l. j. in fi. & l. ſi quis ſocietatem. ſ. pro ſocio. vbi quis facit ſocietatem oĩum bonorũ, & intelľr de futuris. Solu. ibi ab initio non incumbebat magnũ ꝑiudiciũ, quia quis poterat tm̃ lucrari, & tm̃ perdere, ſecus ſi poſſet alterum eorũ, ſ. perdere, & non lucrari. Opp de l. quoties. §. fi. ſ. de vſufr. Gl. non ſoluit. dic, ꝙ ibi extabat area, quæ eſt maxima pars domus. Op. de l. cũ pr̃. §. fidei tuę. ſ. de leg. 2. Solu. ibi. Opp. de l. ex hoc edicto. § 1 ſup de alie. iu. mu. ca. fac. Soluit gl. illud uerum quo ad illud edictum. Tu dic, ꝙ ibi fuit vſus verbo futuri tp̃is, hic verbo præſentis tp̃is. Opp. de l. placet. de lib. & poſth. Sol. Ibi fuerunt verba indefinita, quæ comprehendunt futurũ tp̃s, aliter diſpoſitio eſſet nulla, hic vero ceſſat ratio. Opp de l. Mela. §. ſed ſi alimenta. ſ. tit. j. Sol. ut ibi, quia contingit variatio circa idem, vel circa id, ꝙ hr̃ loco eiuſdem. Oppo. de l. tutoribus, ſ. de teſt. tu. Solu. ibi fallit pp dictionem, tunc, quæ extremitatem tp̃is ſignificat. Opp. de l. ſi ita qs. ſ. de lega. 2. Sol. ibi eſt verbũ, põt, ꝙ eſt extenſiuũ, ut ibi. Et ꝓ declaranda l. iſta, & gl. & ꝓ declarandis occurrentibus quotidie, de duob. eſt videndum. Primo, cñ proferuntur verba præſentis tp̃is, vel ꝑteriti, an porrigãtur ad futura. Sc̃do, cñ proferuntur verba indefinita ſine tp̃is expreſſione, ad qd debent referri. Circa primũ dic ſic, c aut verbũ pñtis tp̃is profertur a lege, aut ab homine. Primo † caſu verbum prẽſẽtis tp̃is refertur ad futura. l. j de condict. ex lege. quia lex ſemp loquitur, l. Arriani. C. de hęret. & in oĩbus auth. quæ incip. ſed hodie. Fallit, ſi lex contineret remiſſionem delictorũ, tunc. n. ad futura, non trahiť, l. cũ lex, ſ. de legib. † Si vero d profertur ab homine aut eſt verbum, põt, & comprehendit futura, quia eſt extenſiuũ, l. ſi ita quis. in prin. ſ. de leg. 2. Aut eſt aliud verbũ, & tunc aut continet illud, ꝙ dependet ex mera voluntate defuncti, & trahitur ad futura, l. talis ſcriptura. in prin coniuncto §. fi. & l. ſeq. ſ. de leg. j. Si vero non dependet ex mera voluntate defuncti, & tunc aut variatio in futuro conſiſtit circa eandem rem, vel quæ habeatur loco eiuſdẽ ex diſpoſitione defuncti, & porrigitur ad futura, ut ſ. tit. 1. l. Mela. §. 1. & tit. 1. l. fi. in fi. Aut cõtingit circa res ſeparatas, & tunc aut tractatur de modico præiudicio, & porrigiť ad futura. l. fi. quæ res pig. obl. poſ. Aut tractatˀ de magno ꝑiudicio, & tunc ad futura non porrigitur ita loquitur hic, & l. ſi ſtipulatus fuerim. §. cum ſtipulamur, & l. ſi a colono. j. de verb. obl. & l. ſi ita ſcripſiſſet. ſup. de leg. 2 cũ ſimilib. Fallit pp dictionem, tũc l. tutorib. ſup. de teſt. tut. Itẽ fallit, ſi illa res eẽt de acceſſionib. primarũ rerũ, l. fi. §. fi. j. ti. 1. Sccũdo eſt videndũ, † qñ oĩo profert ſine tp̃e, ad qd tp̃s referatur & tunc dic, aut eſt oĩo vľis, aut gñalis, aut particularis, aut indefinita. Primo caſu c qñ eſt vľis, ut qñ ponitur nomen collectiuum de ſui nã, ut grex, peculiũ, & ſimilia, & tunc porrigitur ad futura, l. grege. ſup. de le. 1. & l. peculiũ. ſup de leg. 2. Rõ, quia futura uidenť de acceſſionib. primæ. ſi oĩo eſt gñalis, vt qñ apponit aliquod ſignũ, vt oẽs res meas, vel vniuerſas res meas, q̃ ſunt in tali uilla. Similẽ diſtinctionẽ facit gl. inter gñale, & vľe, ſ. in l. 1. ſup. de eden. & iſto caſu ad pñs tp̃s reſtringiť, l. fi. ſup. de leg. 2. & l. ſi tibi mandauero. §. ſi is cuius bona. ſup. man. Fallit, ſi de modico præiudicio tractaˀ. l. fi. in fi. C. quæ res pig. obl. poſ. & ibi gl. h. d. & l. . in fi. & l. ſi qs ſocietatẽ. ſup. pro ſocio. Si vero eſt oĩo particularis, vel legatum eſt particulare, vt quia legatur aliqua res, ſeu ſpẽs, & tunc ſi quidẽ legatur totus fundus. veniunt futura, q̃ ipſi fundo accedunt, ut ſi aliqd adiungatur, l. qđm rerũ. §. 2. ſup. de leg. 1. Sed ꝯ prædicta vr̃ facere gl. de vſuf. in l. quoties. §. fi. Sol. dic illã male dicere, & non allegat bonas leges. Vel verius dic, ꝙ bene dicit, quia refert, an ex ꝯtractu vendantur, vel ex delicto publicenť oĩa bona, quia intelliguntur ꝑſentia tm̃, d. §. ſi is, cuius bona. & no. in d. l. fi. C. q̃ res pig. obl. poſſ. Aut in teſtõ, & tũc aut qs legat oĩa bona ſimplr, vel vſumfructũ oĩum bonorũ, & tunc veniunt futura, d. l. quoties. §. fin. Ratio, quia tunc vr̃ legare ſubſtantiã, ſeu hr̃ditatẽ, ut ibi patet, & l. nã ꝙ, §. fi. cũ l. ſeq. j. ad Treb. & ſic magis vr̃ oĩo vľis, q̃ gñalis. Itẽ ſi diceret ſimplr, oẽs res meas, &c. d. l. na ꝙ. §. fi. Si uero diceret, oẽs res, q̃ ſunt in tali villa, vel oẽs res meas mobiles, & ſic nõ intelligeret de tota hæreditate, tũc refertur ſolũ ad pñs tp̃s, ut d. l. fi. §. 1. ſup. de leg. 2. & ꝙ no. in d. l. fi. C. q̃ res pig. ob poſ. Si uero legatˀ pars, tunc non uenit ꝙ poſtea adiungiť, l. ſerui electione. §. fi. ſupr de leg. 1. & g ibi no. g Si vero eẽt oĩo indefinita. tũc ſi quidẽ tractatˀ de modico ꝑiudicio, cõprehendũtur futura, l. fi. C. q̃ res pig. obl. poſ. Si vero de magno ꝑiudicio tractatˀ, tunc aut ꝑ diſponentẽ, q indefinite locutus eſt. potuerunt ꝑuideri oĩa futura & ad futura extendiť, l. ſi ſeruitus, ſup. de ſer. urb. ꝑd. Nã ibi potuit ab initio ꝑuideri, ꝙ lumina domus potuit hẽre. Si uero nõ potuerunt ꝑuideri, q̃ futura erãt, tunc futura nõ ueniunt, ut hic cũ ſi n. Q l. intelligo, ſi aliqs reliquit bona, q̃ hẽt in tali loco, ſecus ſi bona ſimplr, ita ꝙ poſſet intelligi de tota hæreditate, ut ſ. pxi. dixi. Itẽ hæc uera, niſi in caſu l. ſi cognatis, j. de reb. dub. qd dic, ut ibi. 5 † Pro declaratione eorũ, q̃ dicta ſunt, q̃ro, dixi ꝙ uerbũ põt, licet ſit ꝑ ñtis tp̃is. trahiť ad futũ ratione, ꝙ teſtator dixit, lego oẽs res meas, q̃ ſũt, & reperiri pñt Peruſii deinde teſtõr ſupuixit, & multa alia acqſiuit. quæriť, an futura ueniant. Et vr̃, ꝙ non, per iſtã legẽ. Contrariũ ur̃ pp uerbum, pñt, qđ eſt extẽſiuum, iñ ð facto rñ. ꝙ futura non ueniant, quia illud ꝙ dr̃, ꝙ uerbũ, põt, eſt extẽſiuũ, eſt uerũ re ipũ eius; ad quod refertur hic uero refertˀ ad uerbũ, apperiri, nõ ad uerbũ, res, vñ eſt ſenſus, lego oẽs res meas, q̃ ſunt in pñti, uel pñt reperiri nunc, ſiue in futurũ, non aũt refertur ad exiſtẽtiam rerũ: & ſic extẽdit actum repeiẽdi, non actũ hñdi. Idem dicit gl. in ſiñ in l. fi. §. 1. ſup. de leg. 2. ſ glo. ſu p uer. cões ſunt. Pro hoc facit, quia uerbum dẽt declarare illud, ad ꝙ referť, & non aliud, l. a filio. §. fi. ſup. tit. 1. & ſup. eo l. ſi qs h legauerit. Quæro, ſcitis, h ꝙ Doc dñt, ꝙ ad hoc, ut illa cľa, ſi nõ ualet iure teſtĩ, &c. porrigatˀ ad illũ caſum, quo teſtm̃ rumpitur poſthumi natiuitate, debet dici, ſi nõ ualet, uel ualebit, ut dicit Cy. in auth. ex cã. C. de lib. præte. dixi in l. ſi ita ſcripſiſſet. ſup. ð leg. 2. Modo dr̃ in teſtõ, ſi non ualer iure teſtamenti, ualeat iure codicillorũ & omni iure, quo melius ualere põt, an iſta cľa porrigatˀ ad caſũ, quo teſtm̃ rũpiť poſthumi natiuitate pp dictionẽ, põt. Et puto, ꝙ non, quia uerbũ põt, eſt extẽſiuũ eius, ad qđ refertur: ſed hic non refertur ad illa uerba, ſi non ualet, ſed ponitur in diſpoſitione, q̃ ſequitur ꝺficiẽte ꝯdõne: non aũt refert ad illã ꝯdõnẽ, ſi non ualet, &c. unde illa ꝯdõ ad futura non extẽditur: ſed ſi diceret, ſi nõ põt 6 ualere iure teſtĩ. &c. tunc refertur ad futura. Sed quid † ſi dixit, uolo quod ualeat iure teſtĩ, uel ſaltẽ iure codicillorũ? Rñ. Vr̃ hoc dicere, ſi non põt ualere iure teſtamẽti. Nam hæc dictio, ſaltẽ hoc importat, ut C. de emẽ. ꝓ ropinq. l. 1. Item hẽs hic tex. qđ ſi lego tibi

ADDITIONES.

a Poma. Si ita. Adde, quod onus probandi res fuiſſe tempore teſtamenti, incumbit legatario. Ita Bal. in l. fi. C. de appel. ſequitur. Rom. in l. non ſolum. §. ſciendum. verſ. ſed vt probari, ff. de ope. no. nunc.

* Bello. conſ. 5. nu. 3. Aret. conſ. 3. nu. . Bar. in l. cum lex, de fideiuſſoribus. I. M. Barb. Et vide, ꝙ dicit Bar. in l. ſi cognatis. inf. de reb. dub. qui iſtam limitat. & vide eũdẽ in l. placet. ff. de lib. & poſt. vide Io. de Imo. poſt Pet. in c. indicante. de teſt.

b Alex. Eſſet. Vide Bal. in l. omnia priuilegia. de Epiſc. & cler. Quid ſi quis fecit duo teſtamenta. vide tex. in l. Aurelius. §. teſtamento, de lib. lega. & limita illam l. per tex. in l. creditor. §. Caio. de lib. lega. & per Rom. no. 3. 80. &c. limita, vbi uerteret fauor inſtituti, & teſtatoris, l. placet. ſ. de lib. & poſth. & ibi Bar. & ad practicam, & declarationem huius quæro, quid ſi teſtator dixit, lego meum Digeſtum nouum, & mortuo teſtatore legatarius illum petit, & hæres dicit, fuit quęſitum poſt teſtm̃, quis probabit. & uide no. per Rom. in l. in illa. de verb. obl. cui adde Bal. in terminis in l. fi. §. fin. C. de appel. et de hoc pronomine, meum, vide no. per Bal. in poſt alios in l. 3. ſ. de ſtatu homi. adde Ang. conſi. 261.

c Alc. Dic ſic. An verba præſentis, et præteriti extendantur ad futura, vide Bar. in l. certa forma. de iure fiſci. lib. 10. et adde ꝙ no. gl. Bar. et Imo. in l. talis ſcriptura, de leg. 1. et adde no. per Doct. in cle. literas, de reſcr. et in c. fi. eo. tit. et ibi et habeť, qñ præteritum trahatur ad futura, et quid de præterito imperfecto, vide in l. ſi debitor. §. veriſimile. per Bar. de contrah. emp et in l. uerbum oportebit, de verbo. ſig. et iſtis adde Bal. no. in d. l. ſi ita ſcripſiſſet, de legat. 2. et quid ſi aliquis renunciat priuilegijs, dic, quod nõ vr̃ renunciare futuris, ſecundum Ang. in l. 3. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. Adde quando verbum poteſt, ad præſens, et futurum trahitur, ad quod ſit trahendum, Rom. conſi. 133.

* Maria. Soc. ſen. conſ. 6. col. 3. ver. Verum prædictis, lib. j. Soc. iun. cõſ. 99. lib. 3. Ruy. conſ. 184. in fi. lib. 1. Neuiz conſ. 71. ſcr. pſi. cõſ. 97. nu. 133. conſi. 3 8. in fi. I. M.

d Si uero. Barb. conſi. 48. col. 5. lib. j. Iaſ. conſ. 91. nu. 4. lib. 3. Ruy. conſ. 40. nu. 9. lib. 2. Moder. Pariſ. in conſuet. Pariſ. tit. 3. §. 3. gl. 3. nu. 5. Cur. iun. conſ. 119. nu. 18. utraq. in l. bones §. hoc ſermone. limitatione 9 nu. 2. de uer. ſig. I. M.

e Poma. Primo caſu. Vide Bal. conſi. 50. Bar. conſi. 52. in 3. col. in 2. vol. & uide Moder. Senenſes in l. j. ff. de leg. j. dum referunt Bal. in l. omnia. C. de Epiſc. & cler. & vide Panor. in c. quia. extra de priuil.

f Alc. Et vniuerſale. Inter uniuerſale, & generale eſt differentia. Et iſtam diſtinctionem etiam in effectu ponit Pet. de Bell. pert. in l. grege. de leg. l. 1. per Cy. & Doc. in l. fi. C. quæ res pig. unum addit Pet. in d. l. grege, ꝙ quãdo ꝑ uerba uniuerſalia ſeu indefinita fit diſpoſitio præiudicialis, & non poterat ſciri, quantũ præiudicium poterat in futurum afferre, non comprehenduntur futura, ut hic, & l. modico. inf. eo. tamen fallit, niſi inquiſitio illius fuerit inchoata tempore diſpoſitionis, quia illa cõprehenditur. alleg. l. cum quidam. ſup. eo. ꝙ tene menti. Sed contra diſtinctionem Bar. hic dicentis, quod uerba generalia referantur ad tempus teſtamenti, uidetur tenere Imo. in d. l. fi. §. 1. & ibi etiam per Bar. de leg. 2. Et quid ſi teſtator dicit, relinquo quicquid habeo Peruſij, an uideatur legatum uniuerſale, adeo quod poſt quæſita ueniant, uide Bar. in l. ſi tamen. ſup. de teſt. tut. ultra hic no. in materia eti. m per Cy. in d. l. grege.

g Alc. Et ibi no. Quod uerum intelligunt Doct. in d. l. ſerui. & in l. ſi ex toto. eo. ti. ſi adijciatur pronomen, meus, alias ſecus, tamen fallit in eo, quod accreſceret per alluuionem, quia tunc omni cauſæ accreſcit ſecundum Cyn. in l. grege. eo. ti. & Imo. in l. quis hoc, & in l. quod. in rerum. §. j. & in l. ſerui. §. fi. eo. ti.

h Bar. ſ. quæro, ſcitis. Et vide Bal. in l. ſi ita quis, de lega. 2. vbi aliter loquitur.

* Alc. in conſi. 649. nu. 1. I. M.

bi vestem meam,& insplcit pñs tps.† Pone, q̃ vir legat vxori oẽs vestes suas,& illæ vestes sunt corruptæ, & aliȩ factæ de nouo, vtrũ extẽdatur ad futuras. Et vr̃, q̃ non, vt hic. idem põt quæri de frumẽto consumpto,& alio recollecto, sed dico.[b] q̃ si testõr addidisset aliam vestem,& prima superesset, illa addita non esset in legato. Sed si prima esset cõsumpta,& alia facta loco primæ, vt si hẽat pannos quotidianos,& sunt consumpti,& alios fecit loco primorum, tũc talis vestis de nouo facta legato cedit, qa prima vr̃. Primo probat̃ ex theorica supradicta, cũ dixi, si variatio contingit circa idem, vel circa id, q̃ hr̃ loco eiusdem. Hoc pbatur j̃. tit.j.l. si & l.filiæ.§.j.de ↄd.& dem.& l. Lucius, in prin.s̃.de leg.2.vr̃ gl.in l.fitmẽ, in l.fructus, in fi vl.glo.fol.ma. Pro hoc facit l.uẽ si fundi.§.seminari, s̃.de vsufr. q̃ tenet Iaco.de Are.in l.si seruus.§.q̃ quoq; s̃.de leg.j.† Quæro, testõr[c] legauit alicui podere suum, q̃ hẽt in tali villa, postea emit ibi aliquas possessiones, an illȩ possessiones de nouo emptæ cedãt legato? Ista qõ residet in hoc, an legatum poderis sit vle, vel gñale, vel nõ,& istud vocabulum, podere, non reperio in iure nr̃o, sed reperio sigñationẽ verbi, mansus. Nam dr̃ mansus, q̃tum qs cum uno pari boum laborare põt in anno, vt no.in c.j.extra de cẽsi.& in vsib. feu.si de inuest.feud.fue. contro.ca.j.§. pe Modo si est aliquod additum vna cum eo, quod prius erat, ita q̃ cum illo potest laborari, venit in legato, alias non, dic tamen, vt dicam j̃.de reb.dub.l.j.

ADDITIONES.

a Barb, Pone, quod vir. Et illud dictum refert,& sequitur dominus Pet. in c. indicante. de testa.& vide quæ ibi dixi.

b Alex, Sed dico. Adde Bar.in l.quid am de uino, tritico,& oleo legato.

c Alex, Testator. Vide. Bar.in l Seiæ.§. Titianȩ sorori, de fun.inst.& Bal.in l.leges. C.de legib. & in rub.de verb.sig.& in l.si plures, de cond.inser.

LEX. IX.

1 *Verba testatoris in dubio debent intelligi, ita quod non sit in constructione peccatum.*

2 *Omne, est signum vniuersale collectiuum,& potest plura comprehendere.*

3 *Adiectiuum pluralis numeri, licet detur ad duo substantiua, tamen etiam potest dari singularis numeri.*

4 *Adiectiuum pluralis numeri neutrale datum ad duo substantiua, quare nõ referatur ad omnia.*

5 *Gramatica mala non vitiat instrumentum, rescriptum Principis sic.*

Plautius. Verba † testõris in dubio dẽnt intelligi, ita q̃ ñ sit in cõstructione peccatũ h.d. No. q̃ nõ debet peccari in grãmatica. Op.de l.hẽs meus.§ 1.s̃.de le 1. Huius tñio redicit Ro. q̃ ista lex loquitur s̃m rigorem, sed de equitate refertur ad oĩa,& probatur in qbusdam additionibus, Cy. tenet istam opi. pro quo facit tex.dum dicit. s̃m verba testi &c. Mihi vr̃, q̃ ista non, sit bona sol. Primo, quia esset corrigere istam l. Secundo, qa ẽ ↄ tex.dũ dicit, quia verisimile &c.& ideo dic. q̃ in l. contraria † est pp signum vle.omne, quod signum vle est collectiuum, & licet sit singularis numeri, põt plura comprehẽdere.l.vxori. j̃.e. Itẽ op.& vr̃, q̃ referaĩ ad ea, ad quæ non põt referri salua rõne recti sermonis.l.nam q̃.§.fi.s̃.de penu leg. quod sic probatur, qñ pcedunt † duo substantiua, d ẽt eis dari adiectiuum pluralis numeri, l.cum filiofa.s̃.de leg.j.in gl.super ver.relictis. sed in d. l. nam quod. sunt duo substantiua præcedentia, quæ referuntur ad relatiuum singularis numeri. Sol. Licet ad duo substantiua possit dari adiectiuum pluralis numeri, tamen bene stat etiam adiectiuum singularis numeri,& ita est in d.l.nã q̃ liquide.in fi. Vlterius op.[a] ego uideo, qñ præcedit masculinum,& fœmininum, potest dari adiectiuum masculini generis, & refertur ad utrunque, l. si ita scriptum. supra. de le.2.& s̃.de testa.tute l.si quis ita.& oẽs leges q̃ dicũt, q̃ masculinum ↄcipit fœmininũ. Præterea vna dictio neutraliter posita, pt referri ad oẽ genus, l.ea iñ.s̃.de le. 3. Quare ergo[b] hic istud nomen muliebria, non põt referri ad oẽ genus? Finaliter dicemus sic, † q̃ hoc cõtingit pp duo, Prima, quia adiectiuum, muliebria, hẽt substantiuum sibi per omnia conforme, propter hoc vr̃ testator uoluisse, q̃ referatur ad præcedẽtia. Præterea cõtinet fauorẽ, ut non extendatur ad alia, quia fauor dẽt adhiberi in testis, in l.in testamẽtis. j̃.de re.iu.& si quod istorum deficeret, puta tẽ dẽret referri ad omnia,[c] vt si dico lego ornamenta & mundum muliebria, quod non potest fieri salua rõne recti sermonis, est uerum secũdum regulas grammaticales, sed põt fieri per quandam figuram, scilicet prolepsym numerorum, quã figuram hic Iurisconsultus noluit ponere, iõ cauti notarii dicũt, talis cedit oĩa iura sua, & actiones, q̃ vel quas,&c. vt tollant istam dubitationẽ. Simile uidebitis in l.fin. j̃.ad Trebel quod tene menti. Præterea hic sunt duæ figuræ, scilicet prolepsys numerorum,& alia figura generum, quia uestis, est generis fœminini,& numeri singularis, muliebria generis neutri & numeri pluralis. Oppo.de l.talis scriptura.s̃.de legat. j. Solu.hic non poterat referri ad omnia, salua ratione recti sermonis, ibi sic. Item habes hic, q̃ illa debẽt intelligi sic, vt sit bona grammatica, quid si non possent ita intelligi, quia notarius in grammatica errauit? Rñ.non uitiatur instrumentũ, l.Imperator. s̃. de statu hom. nisi sit rescriptum Principis, quia tunc uitiatur pp uitium euidẽs, sed si esset uitium non euidẽs, sed secundum quandam subtilitatem,[d] non uitiatur, ut in c.ad audientiam, extra de rescrip.

ADDITIONES.

a Barb. Vlterius oppo. Et uide istum tex.alle. per Bal.in l.Imperator. de statu homi. & l.in testamento. de test.a.mili.& in l.4.C.de liber.præter.& in c.ap ad audientiam de rescr.& vide quæ dixi in d.c.ad audientiam. pro hoc dicto.

b Quare ergo. Dec.consi.91.nu.1.ver.5. Scripsi consi. 113.nu.22. I.M.

c Alex. Referri ad omnia. Adde quod no. Bar.in l.cum filio.in fi.post glo. & quod ibi dixi, de leg. 1.tex.no.& quod ibi Bar.in l.heres meus.§.vxori, de leg. 3. & vide de hoc adiectiuo posito post duo substantiua, Bar.in l.extat, quod me.cau.

d Alex. Subtilitatem. Et ideo dicunt Doct.ibi,& maxime Imo.quod a contrario illius c.si uitium non esset manifestum, sed dubitabile, tunc fiet interpretatio pro rescripto.c.inter dilectos. de fide instrumen. adde quod dixit Bar.in l.ambitiosa. inf.de decre.ab or.di.faci.

LEX X.

1 *Promissor quinquaginta florenorum, an debeat soluere secundũ valorẽ promissionis, uel æstimationis.*

Cum certum. [a] No.tex.ibi, præsentis,&c Nã posito, q̃ s̃m consuetudinẽ. si debeo tibi quatuor libras denariorũ, possem tibi soluere vnũ florenũ, & eↄ pone, q̃ pmisi tibi 50 ducatos, iã sunt duo anni, † modo volo tibi dare s̃m æstimationẽ præsentem, creditor vult s̃m æstimationem, quã valebat florenus tunc tpe promissionis. Certe debet debitor soluere s̃m æstimationem, quam valet nunc vt hic, nisi fuisset in mora, secundum formam l.vinum.s̃.si cer.pet. Dixi s̃.eo. l.1.in fi.

ADDITIO.

a Barb, Cum certum. Et tene menti istum tex.per quem dicitur, si teneris mihi ad, cẽtum ducatos, & postea ducatorũ pretium minuatur, potes dare mihi ducatos, si non fuisti in mora. Vide quod no.in l.vinum.ff.si cer.pet.c.quanto.de iureiu.& c.fi.de censi. Vide Bar.in l.illud. C.de sacrosan.eccl.l.eleganter. §. qui reprobos. ff.de pig.actio.per Bar.

LEX XI.

1 *Vxoris causa non intelligitur paratũ, quod ipsius, & alterius causa parat.*

Demonstratio falsa legatum generis,& non speciei restringit.

Disiunctiua quando cadit inter genus,& speciẽ, accipit pro cõiuncta.& n.3.

2 *Iuspatronatus licet sit indiuiduum, tamen quo ad alimenta est diuiduum.*

Libertorum iura veniunt, quando quis legat omnes res suas.

Quintus Mutius ait. Non intelligitur† cã vxoris paratũ, q̃ ipsius, & alterius cã paratur. Item falsa demonstratio legatũ generis restringit: secus in legato certæ speciei. Itẽ qñ disiunctiua cadit inter genus, & speciẽ, accipit p coniuncta. h.d. No.tex ibi, quia certo corpore, & c. cõcordat l.demõstratio.de cõd.& demõ. Opp.de l.alimenta, §.fi.tit.j.& l.si qs seruos.s̃.de leg. 3. vbi si aliqs legat seruos suos, vr̃ legare cões: ita hic vr̃ legare ea, quæ vsus cõis cã parata sunt. Solu.in legib.ↄtis verbũ, suorũ, refertur ad dominiũ, vel quasi, quod recepit diuisionem: ideo cedit legato pro parte ea, pro qua sua est: hic vero refertur ad vsum, qui non recipit diuisionem. l. vi. § pars.s̃.de vsu,& habi. & ideo non possunt ei accommodari ista verba, quæ eius causa parata sunt, quia nõ habet vsum insolidum; cum tamen cum aliis hẽat, nec pro parte, qa diuisionẽ nõ recipit.[a] Vel dic, q̃ ista qualitas, suus, sua, suum, a recipit quotitatẽ rei, seu dominii, hic vero secus: nam non põt dici, q̃ dimidia, vel tertia sit parata cã vnius, alia cã alterius, sed tota cã vtriusq;. Sed si hoc dici posset, puta habebat lanam, cuius dimidiã parauerat cã vxoris, dimidiam cã sui, certe illud dimidiũ cedit in legato, vt s̃.de lega.3.l. cũ quæritur.§.lana.& hoc plus placet. Item ↄ hoc opp. quia iura libertorũ nõ sunt diuidua, l.quædã.s̃.fam.erci.& l.Carmelia. j̃.de iure pat.& tñ si legat libertos suos, intelligitur etiam de communibus ut s̃.tit.1.l.alimenta §.fi. Sol.licet † iuspatronatus nõ sit diuiduum, tñ quo ad præstationẽ alimentorũ est diuiduũ, vt s̃.ti. j.l.3. & ideo illo respectu legatum alimentorum factum libertis comprehendit cões libertos, sed si legarẽ oẽs res meas, nõ ueniunt iura libertorũ, l.qa pinde. j̃.ad Trebel.cum eo, quod ibi no. Sed ↄ hanc l.vr̃ id, quod habetis de leg.3.l.seruis.§ fi.vbi si alicui legantur serui vernæ,& alicui cursores, si aliqui sunt uernæ,& cursores illi etiã veniunt. Sol. Ista accidentia, de quib.loqtur hæc lex, respiciunt diuersitatẽ personarum: sed secus si sunt communes qualitatis, uel artificiorum, quæ non respiciunt diuersitatem personarum. de ista dicet j̃.eo.l.quintus.§ argẽto Dicitur hic, q̃ aut ponitur pro,& contra, immo debet stare proprie, q̃ ñ cadit inter res, l. cum quidam. C.de uerb.sig.& l.si is, qui ducẽta.§.vtrum. j̃.de rebus dub. Sol. Quando disiuncta cadit inter genus,& speciem, resoluitur in cõiunctam, ut hic.& l.sæpe. j̃.de uerb.sig. dũ dicit, dari seu donari. Vel aliter, ut dicã in d.§.utrũ. In gl.in uer. nihilominus, ibi, in §.sed & si.& in gl.in uerbo, eas det.ibi, l.legatũ. Solu.ibi dubitatur de qualitate legati, hic de substãtia, ideo dic, ut d.l.1.§.1.

ADDITIO.

a Suum. Adde quid testator legasse uideatur, cum vxori legat ius suum, Bal.consi. 169.4.lib.

LEX XII.

1 *Relatiuum, quis, vel qui, restringit antecedens, ad quod refertur.*

Si quis legauerit. † Relatiuum, quis, uel q, restringit antecedẽs, ad quod refertur. h.d. uide glo. quæ incipit, illud ergo. ibi, l.nam quod. dic, vt ibi, & s̃.tit.j.l.a filio.§.fi.& quod dixi s̃.eo l. Plautius.

LEX XIIII.

1 *Causa intelligitur de causa proxima,& immediata, & etiam de remota, mediata, non tamen in* [illegible]

Causa

2 *Causa multum remota est magis occasio, quam causa.*

1 **Vxori.** Causa intelligitur de proxima, & immediata, & est de remota, & mediata. h.d. Ego intelligo istud verum de causa mediata nō multum: sed si esset causa multum remota, tunc legato
2 nō cederet, l. & si nō sunt, §. si cui. ff. e. Causa n. † multum remota est magis occasio, quam causa, vt probat tex. in l. cum de lanionis, §. asinam, ibi, proxima copulati, & e ff. de fun. instr.

L E X XV.

Si statuam. Additum formæ primę legatum non minuit. h.d.

L E X XVI.

1 *Maritus si reliquit uxorem dominam, & usufructuariam, licet dicat usufructuariam, non impeditur dominium habere.*

2 **Species auri.** a Qui legat rem, videtur legare proprietatem, & adiectio, vt habeat vsumfructum, non facit aliud legatum videri. h.d. quod no. de hoc habuistis in l. 3. ff. ti. j. Facit
1 ista l. ad quæstionem, † quod si maritus relinquit vxorem suam dominam, & vsufructuariam, per hoc, quod dicit vsufructuariam, nō impediet dominium habere, de quo dic, vt dixi in l. Titia. §. fi. ff. de leg. 2. & ibi Dy. tangit. quod no.

A D D I T I O.

a Barb. Spēs auri. Et vide dominum meum in l. donationes, §. species. inf. de don. & Doc. in l. cum hi. §. si vni. de transf.

L E X XVII.

1 *Legari pōt a patre filio, si legatum confertur in tempus existentiæ sui iuris.*
2 *Verbum, reseruentur, importat fideicommissum.*

1 a **Filiam.** † A pr̄e pt legari filio, si legatū in tp̄s existētiæ sui iuris ɔfert. h.d. Op. Inst. de leg. §. ex ɔrio. Sol. a patre ā pōt relinq filio pure, sed si ɔferat in tp̄s existētiæ sui iuris; pōt relinq: & q̄ ɔferat in tp̄s existētiæ sui iuris, dēt colligi ex aliqb. verbis testatōris, vt hic, & l. vbi pure. ff. ad Tre. & l. fideicommissa, §. si filio, ff.
2 de leg. 3. Dic, vt in l. cum filiof. ff. de le. j. & ibi dixi. † No. hic, q̄ verbum, reseruentur, importat fideicommissum, vt hic.

A D D I T I O.

a Barb. A patre. Et vide tex in l. vbi pure. ff. ad Treb.

L E X XVIII.

Si gemma. Quæro, qualiter fit ista separatio. Dicit gl. p actionem ad exhibēdum. l. gemma, ff. ad exhib. Sed ɔ op. de leg. j. Sol. illud, quod hic dicitur, fallit in tigno iniuncto, d. l. cætera, & d. l. gemma.

L E X XIX.

1 *Vxori si sunt relictæ dotes sunt suæ, & postea hæres instituta, & rogata restituere alij, hæredes uxoris non possunt detrahere dotem, nisi probent illā dotem datam esse.*
2 *Falcidia detrahitur de debito legato, nisi probetur debitū p testes, vel īstrā,*
3 *Falcidia detrahit de rel ctis pro usuris, & male ablatis, nisi pbētur debita,*

Qui vxori. Quod alicui legat, vt ppriū, si pprium nō est quo ad oīa iure legati capit, & ex fideicom-
1 misso vt restituit, h.d. No. istam l. † Nam sæpe euenit, q̄ testōr relinq̄t vxori dotē suam, & postea facit eam hēdem, & rogat eam alij restituere. Mō hæredes vxoris volunt eā deducere dotem, certe
a nō pñt, nisi pbēt dotem datam esse p instr̄m: tex. est hic. Itē pone,
2 † testōr relinq̄t alicui tanq̄ debitū, & imminet Falcidia. Certe bñ deducet̄ de illo legato, nisi pbet̄ debitum p testes, vel instr̄a, vt hic.
3 Et idem dicerem, † q̄ fieret diminutio per Falcidiam de relictis
b p vsuris, & male ablatis, b nisi pbētur debita, vt hic: & ita ī hoc ista l. est mirabilis, qa hoc vr̄ ɔ volūtatem defuncti eo, q̄ relinq̄t tanq̄ debitum; iō no. Sed ɔ hoc facit tex. in l. cum, qui tacitum. §. p parte. ff. de his, quib. vt indig. dic, vt ibi dicam.

C O N C O R D I A.

Debita. Pro ɔcordia aduerte, si est factum legatū, seu legata suntq̄ dam p male ablatis, detrahit̄ falcidia de eis. Ita Bar. in l. j. C. de sac. eccl. Contrarius all. in hac l. q vxori, ita alle. p Bart. in tract. gabellarum in 5. par. 8. par. princ. q. 12. qui alle. Bal. in auth. sed hodie, C. de epi. & cle. l. nulli e. ti & alle. eundem ɔrari in l. cum eleneis, eo. ti. Tu dic, Bar. fi meret̄ argui de ɔrietate, si bñ inspiciat̄, vbiq; idē determinat, & vbiq; seipsum saluat, qa q̄ñ ita legat, nō ita p̄sumit̄, vt in 2. op. sed si pbet̄ postea male ablatū, tūc nō detrahit, vt in. j. op.

A D D I T I O N E S.

a Ale. Non pñt. Facit qđ no. Bar. in l. si sic, de leg. 1. in fi. prin & vide oīno Bart. in l. Lucius, §. quisquis, de leg. 2. & no. Bal. in l. rōnes. C. de prob. & Bal. in l. cū quis. §. codicillis, de leg. 2. in de l. si donō. C. de do. & limita per l. cum quidam vxori . de leg. 3. * Ru. p. consi. 120. in fi. li. 1. Rol. a Valle de lucro dotis. q. 80. n. 8. declarat non procedere, cum constat coniecturis fuisse factam numerationem dotis. Cra. consi. 40. nu. 6. I. M.

b Ale. Male ablatis. No. q̄ si relinqueretur pro male ablatis, q̄ de tali legato detrahitur Falcidia, nisi constet de male ablatis. Pa. de Ca. in l. si quis testo, §. j. de le. 2. refert, q̄ Fed. de Senis in consi. 244. consulum, qđ tale relictum ante oīa alia, debet deduci, antequam æs alienum pp periculum aīæ, sicut dicimus in legatis ad pias cās, iuxta no. per Bar in l. ex alle, j. ad l. Falc. Pau. dicit, q̄ opi. Bar. & Fed. pōt concordari, quia de tali legato detrahitur Falc. vt de quolibet alio simplici legato, & ita procedit opi. Bar. sed q̄ñque deducetur ante oīa relictum tale legatū, si hēditas non sit soluendo, & sic fiet talis deductio insolidum in præiudicium aliorum legatorum. Et ita pcedit opi. Fed. fm eum. Sed hoc vltimum dictum suum est cōtra expsse no p. Doc. in l post missionem, in l. ad l. Fal. vbi p illum tex. dñt, qđ etiā legata ad pias cās debent reduci ad uires pīmonij cum alijs, licet quo ad Fal. detrahuntur, ut æs alienum, & istud vr̄ uerius, & ad Bar. hic adde eum in repe. l. j. de sacros. eccl. in prin, per Ba. in auth. similiter in prin ad l. Fal.

Mulier. Quæro, q̄ est rō huius §. q̄ ñ veniūt in legato, nisi reperiātur. Rñdeo, q̄ vr̄ legare certum corpus, q̄ non est in rerum nā, l. si seruus, § q q̄nque. ff. de leg. j. dēt tamen cauere de dando, si reperiantur, vt gl. dicit.

L E X XX.

1 *Annulus an contineatur auri appellatione.*
2 *Pecunia signata non venit quando legatur oē aurum, siue argentum, vt infra in l. Quintus Mutius.*
3 *Argento legato dētur eiusdē liga, cuius in ciuitate originis testōr est vsus.*
4 *Caldaria æraminis si ematur, & ibi sit manica ferrea, dēt manica in pōderatione eleuari.*

Cum aurum Auri applo factum ɔtinet, & infectum quis signatam pecuniam non ɔprehendat, nec deauratā ūn, vel supellectile, & argēti pōdus q̄titatem cōtinet, nō spēm, nisi argēti facti mētio habita fuerit in legādo: & si pōdus auri legat̄, plumbea mā separat̄, & ornamentum seq̄t̄ rem ornatā. h.d. Primo loq̄t̄, q̄ñ legat̄ aurum, vel argētū simplr̄, non expssa q̄titate pōderis, vel mæ. Scđo, expssa q̄titate pōderis, nō mæ. Tertio, q̄ñ vtrūq; exprimit̄. Quarto qualiter pōderari dēt. Quīto, cui cedunt res auro, & argēto legato annexæ. Scđa ibi, proinde si certum. coniuncto §. item Celsus, ff. l. px. Tertia ibi, sed si argenti. Quarta ibi, idem Celsus. Quinta ibi, plane, & durat vsque ad §. itē Celsus, in prin. q §. est in l. seq. In tex. ibi, non contineri, & c. nec id, quod est alterius accessio, vel qđ est in supellectili, vt ff. l. proxi. §. j. q̄ huic coniunge. Op. & vr̄. q̄ istud legatum argēti sic simplr̄ factum non valeat. l. cum post. §. gener. ff. de iure do. Sol. aliud in fundo, aliud in cæteris reb. vt ibi, & l. legato gñalr̄, ff. de le. j. Op. dr̄ ff. l.
1 px. §. item Celsus, q̄ auri † applone continetur annulus aureus. Cōtra, qa si est signatorius continēs aliquem lapidem signatorium, nō venit in legato auri, sed legato gēmæ tanq̄ accessorius, l. & si ñ sunt. §. fi. & l. seq. ff. eo. Aut est annulus non signatorius, & tūc ɔtinet̄ applone ornamēti, & legato auri non cedit, l. argumēto. § ornamēta. ff. eo Solut. Si intelligis hoc in annulo signatorio: dico, q̄ ibi nō erat gemma, sed signa erāt impressa in auro. Si vero nō erat annulus signatorius, intelligo, q̄ nō erat paratus cā vsus mulieris, sed ipsius p̄risfamilias, & erit magis gemma cā auri, q̄ aurum cā
2 gemmę. Quæro, qs legat oē aurum vel oē argētū suum, an veniat pecunia signata? R ñ. nō, l. Quintus, §. j. ff. e. & sic indefinita, & vlis hic æqparant̄, qa est eadem rō oīum sub indefinita cōphēsorum.
3 Quæro, in ver. pinde. † de qua liga intelligat̄: Rñdeo, fm cōsuetudinem ciuitatis, vñ defunctus est ortus, l. numis, ff. de le. 3. Facit l. Imperatores, ff. de ɔh. emp. Dr̄ in ver. sed si argēn, q̄ sint legata optio, & tñ non pōt optare. Contra, de opt. le. l. j. & 2. & p totum. Sol. gl. q̄ hic optio nihil operabat̄; sed si essent diuersæ ligę, tūc posset op
4 tare, & operaretur optio. Venio ad ver. Idem Celsus. Facit, † q̄ si aliquis emit caldariam de æramine, & ibi est manica de ferro, dēt in ponderatione manica eleuari, quia nō est tanti valoris libra ferri, quanti libra æraminis.

1 *Testator si legat vxori uestes non potest hæres eleuare maspillos.*

Plane. Vide hic, q̄ applone argēti legati ad pōdus nō venit auratura, & hoc q̄ñ pondus argēti legatur simplr̄, secus si legat pondus argēti inaurati. Item vides in fine legis, q̄ claui vestimēti non eōsuti veniunt. Contra, de l. argumēto, in prin. ff. e. Sol. Intelligo de clauis paratis cā ornamēti vestis principalr̄, secus si essent parati gr̄a mulieris principalr̄, d. l. argumēto. Vide gl. q̄ incipit, facit. ibi, in l. q fundum. §. j. Dic, q̄ ibi in acquisitione, quæ fit ex emptione, hic in ea, quę fit p specificationem, & idem erit dñs
1 vtrinsque. Tex. in fi. facit, † quod si testōr legat vxori vestimenta, q̄ hēs non pōt separare maspillos auri, a & ornamēta ibi posita. Et pro hoc facit l. & si non sunt §. perueniamus, ff. e. sed in ɔtrarium facit l. quamuis, ff. eo. Sol. ibi loquitur in maspillis separatis a vestib. hic non, quod no.

A D D I T I O.

A Ale. Auri. Si vir legauit vestimenta vxori, an veniāt maspilli ibi commixti, & monilia argenti, & auri commixti, inde Bal. in l. cum te. C. de don. ante nup. Factune no. per Bal. in l. 1. in prin. & no. Bal. in l. in legatis. C. de leg. & Imo. in l. 4. de le. 1.
* Adde Roma. sing. 522. cum ibi additis. Cors. sing. in verbo legatum, incipit, lego: I. M.

L E X XXI.

Et si non sunt.

Argento. Argētum factum oēm spēm compræhēdit, licet non quę supellectilis loco sint, & vasorū appellatio generalis est h.d. cum §. seq.

Infecti. Infecti applo rudem māam cōphēdit, non cœptā fabricari, licet nōdum pfectam. Op. dr̄ hic q̄ argentū cœptum fabricari cōtinet̄ applone argēti facti: ɔ, illud dr̄ argētū factum, quo possumus vti, vt ff. eo. l. Quintus, §. cui legatum. iō Rof fre. dicit, q̄ hic Iuriconsultus nimis large locutus est, vnde corrigitur p tex. seq. Sed ad ɔria dic, vt in gl. in ver. magis facti. Certe gl. non ītēdet ad legem ɔriam, qa argētum factum dr̄ id, quo vti possumus tñ: sed dic, q̄ erat in vsu fm destinationem testatoris, vt ff. e. l. vestimentum. Sed si erat cœptum fabricari, & dimissum quar

testato

testõr vltra nolebat pcedere,nõ ptineret applone argẽti,qa nõ pt vti nec fm veritatem,nec fm destinationem. Item opp.ꝙ destinõ testõris nihil operet,l.cætera.§.fi.de le.1. Dic,ꝙ hic loqtur,qñ vltr legatum est factum,& dubitat,an pp destinationem, aliqua res il lo legato contineatur,uel non:quod dic,ut ibi dixi.

1 *Cum quid est propter aliud,consideratur id,propter quod est.*
2 *Gemma quando cedat auro.*

1 2 a **Perueniamus** Cũ † qd est pp aliud, ↄsiderat id, pp qd ẽ.h.d.dr hic,† ꝙ gemma cedit au ro. Cõtra,j.de vsufr.l.rerũ mistura.vbi gẽma ñ cedit auro,nec au rũ gẽmæ. Rñdeo,hic loqt,qñ aurũ est appositum cã gẽmæ,vel gẽ ma cã auri,sed ibi loqr in annulo, q fit cã ornãdi mulierẽ,vt j.e.l. argẽ.§.ornamẽta,& sic nõ ponit vnum cã alterius: sed si esset an nulus signatorius,tũc argẽtũ poneret cã gẽmæ. Item dr hic,ꝙ rõ inspicit ptiositas. Contra,de l.qcqd infectę.C.de ac.re.do. Sol. Hic loqt,qñ est certũ,utrũ vnũ ponat cã alterius,ibi qñ est dubium.

ADDITIO.

a Ale.Quod gemma. Vide Bar.in l.cum proponas,de dolo.

LEX XXII.

In argento. Appellatione præparati, pręparatorium cõtinetur.h.d

Vnguentis. Vnguenti appellatio continet necessariam vnctionem.h.d.

1 *Accessoriũ sequitur genus,non speciem.*

1 **Sed de.** Not.† ꝙ accessoriũ seqtur genus,& nõ spẽm. Probo isto mõ,nã lectus,ꝙ applone escæ ptinet oĩa:applone potorij cõtinet solum potorium. Certe istud vas, quod hic legat cedit legato escarii,qm est gñale:& tene mẽti, nam hic intelligit, de vase aquario,quod datur ad abluẽdum manus,& ad aquam re colligendum. Sed si esset vas,quo aqua retinetur ad potandum, tunc cederet legato vasis potorij.

LEX XXIIII.

1 *Legatum factum vxori de pannis lini,& lana,quid comprehendat.*

Vestimentum. Hunc qõm nesciret tñ.dere, q istius legis nõ recordaret. Intellige istã l. de pãno, q fit cã faciẽdi vestẽ.sed si fieret cã vẽdẽdi,nõ ad ipsũ vsũ 1 tũc applone vestimẽtorũ ñ ptinet,l.si qs seruos,s̃.de leg.3. Facit,† a ꝙ si testõr legat vxori pãnos lini,& lanæ,aꝙ ueniũt pãni lini,& la-uę ↄtexti,& incæpti ad hoc,ut inde fiant vestimenta;ꝙ tene mẽti.

ADDITIO.

a Ale.Lini,& lanæ. De isto legato pannorum lini,& lanæ,vide Bar.latius in l.diuus de bo. dã.& seqtur Bar.in l.in legatis.C.de le.& uide Bar.in l.cętera.§.fi.de le.1.

LEX XXVII.

Argumento sunt. Contra hanc l.vr casus s̃.e.l. cũ aurum,l fi. Dicit gl.hęc sunt parata ista talia magis causa ornandi personam,quam vestem.

Si quis addiderit. Opp.ꝙ tapeta sũt in supellectili,vt sup.de sup.le.l.de tapetis,& non ptinet applone vestis,vt s̃.de sup.leg.l.j.& l.Labeo. Rñ ꝙ ista sunt,de qb.põt dubitari.an applone vestis,supellectilis cõtineat vt dr in d.l.Labeo.iõ dic ꝙ ibi testõr appellabat applone vest.s:ĩ dubio fm ↄsuetudinẽ applone supellectilis continet,l.3.s̃.de le.

LEX XXVIII.

1 *Attendi illud det,ad q ↄ res principaliter paratur,non secundario.*
2 *Vestes reprobatæ a statuto non ueniunt in legata uestium.*

1 **Quamuis.** † Illud dẽt attẽdi,ad qd res principalr parat,ñ id qd sedario.h.d.Op.& vr,ꝙ ista ornamenta nõ pñt hẽri in vest b vt C.nulli licę.in fre.& sellis eq.l.j.li.11. So. intellige istam.l.in vestib.mulierum,qb.licet apponere talia ornamẽta sed in vestib.virilib.puto,ꝙ nõ cedãt,qa non põt esse accessio eius.qd lex non pmittit,sicut qñ nã non pmittir,vt s̃.eo.l.a.& hoc de iure,tñ vsus illã ↄsuetudinẽ non admittit, vt est in gl.in c.j. & a.ext.de treu.& pace,vetsitñ hodie cũ p statuta ciuitatum mu-a lierib.sint interdicta ornamẽta.nõ cederet a legato, lege vetante. b Item ur,b ꝙ aliquas vestes,quas mulieres hñt,nõ pñt hẽre,vt scarlata,& purpuræ,l.i.C q̃ res uẽ.non pos.& C.de vesti.olob.& aura-2 p torum,li.10. Rñdeo,† de iure cõi illæ vestes nõ ptinẽt applone vestis,qa sunt reprobatæ,sicut pecunia reprobata ñ cõtinet applone pecuniæ,elegãter,§ reprobos,s̃.de pig.ac.idem ergo erit in ve-c stib.reprobatis,c Sed ↄsuetudo aliud seruat,qa bñ p ñr portari tales vestes,iõ puto,ꝙ si p statutum phibẽtur portari aliq vestes,ꝙ illæ vestes non cederẽt legato vestimẽtorum,repugnante iure,& no. in l.vestis.sup.eo.Sed an debetur æstimatio,cogita,

ADDITIONES.

a Ale.Cederent.Contrarium tenet Bal.l.cum te,C.de don.ante nup.& in rub.C. de cond.ob turpem cau.

b Barb.Item videtur.Et vide Bal.in l.fi.C.de cond.ob cau.

c Ale.Reprobatis.Vestes prohibitæ portari ex forma statuti nõ cedũt legato vestis qd hic de æstimatione Bar.nõ decidit,dic,qd decidi põt p ea,quæ no.i l.multũ, de ver.ob.& p eũ i l.apud Iulianũ,i fi.de le.j.i rub.de cõd.ob turp.cãm, dici dẽ ñ æstimatione p l.fideicõmissa,§.si seruo.de le.3.& ad Bar. hic vide Bal.i l.1.C. nul.li.i fre.& sellis eq.li.11.Bar.i l.j.C.de vesti.olo.e.li. Quid aũt de plis fictis, vide Bar.i l.j.§.hoc iterdictũ,de cisterna,de fõte,& eius,qd hic tenet Bar.i fi. Bal,i rub.C.de cõd.ob turp.cãm,tenet cõtrariũ, & vide plene Bal.in l.cũ te,in vlt.col. C.de don.ante nup.& no.per Bar.in l.cũ aurum,§.j.s̃.eo.& l.fi,in prin. §.1.inf.e & malius Bar.in l.liberorũ, §.1.de leg.3.& hic adde Bal.in l.in legatis.C. de leg. Rom.in l.multum,in fi.de verb. obl.

* Adde Cremen.sing.64.statutum.Maria.Soc.sen.consi.10.col.2.cir.med. I. M.

LEX XXIX.

1 *Pecunia signata non debetur illi,cui debetur omne argentum, & de ratione adde supra l.cum aurum.*
2 *Pecunia antiqua,quæ hodie non est in usu,uenit in legato argenti.*
3 *Pecunia signata uenit in legato argẽti,quãdo testator aliud argẽtũ nõ hẽat.*

1 **Quintus.§** An cui argentum,† illi, cui debet oẽ argentum,non debetur pecunia signata.h.d.Quęro de rõne huius §.& l.cum aurũ.in princi.sup.eo. Iurisc.dicit hic, non facile.n.&c. Sed dic,ꝙ nõ põt esse ista,qa pecunia signata sp hr,vt expendar,l.1.s̃.de ↄh.emp.iõ quia hr tanq̃ venalis, & id, qd est venale,legato ẽt vsũ non cedit,l.pediculis.§.item cum q̃rerẽt. 2 j.eo Ex hoc sequitur,† ꝙ si aliqs hẽt monetam antiquã, q̃ hodie non est in cursu,ꝙ tunc veniret in legato argẽti,qa cessat rõ s̃. dicta,cum non habeatur vt venalis,l.si chorus.§.1.sup.de lega.3. Ex a hoc a ẽt sequit,ꝙ si lego alicui oẽ argẽtũ meũ, & nõ habeo aliud 3 argentũ,nisi pecuniam signatã,† ꝙ tunc videor de pecunia sentire. Pro quo facit d.§.item cum quęreret & hoc vult text.hic. ibi, nisi euidenter ↄsensisse testõrem,&c. Nam præsumitur sensisse ↄtrium ex eo,quod aliud argentum non habeat.

ADDITIO.

a Barb.Ex hoc.Et vide Bart.in l.gñali.§.vxori.s̃.de vsufr.leg.vbi dedi remissiones.

1 *Suum dicitur,quod uendicari potest.*
2 *Iura,& actiones ueniunt in obligatione omnium bonorum.*
3 *Donans omnes res suas,an uideatur donare nomina debitorum.*
Meum,& tuum dicitur,quod uendicari potest.
4 *Nomina possessiua,meum,tuum,& suum,posita neutraliter sine substantiuo,comprehendunt iura,& actiones.*
5 *Nomina ista possessiua quando habent substantiuum generis generalissimi, comprehendunt iura,& actiones.*
Rei appellatio est generalis.
6 *Bonorum,appellatio est generalis.*
Nomina possessiua si habent substantiuum alterius generis subalterni,tũc regulariter significant dominium.
7 *Serua,uel monacho si legatur pecunia sua,intelligit legatũ dominiũ ĩ pprie.*
8 *Nomina possessiua ratione personæ loquentis non important dominium.*
9 *Item nec ratione rei, de qua loquitur.*
10 *Nomina possessiua si habent substantiuum speciale, & adiũciuntur uerbo præsentis temporis,faciunt demonstrationem,si futuri,conditionem.*
11 *Genitiuus an denotet domiaium, remissiue.*

a 1 **Argento** a † Illud dr esse suũ,qd põt vẽdicari.h.d.No. tex. ibi,qa vr.si se j.e.l.scribit.Quintus. Op.ext.glo. de l.seruos.j.de leg.3.vbi serui bona fide possessi ueniunt in legato isto. Sol.dice lo istud,qa qd dicit.ꝙ requirit,ꝙ possit vendicari,intelligo rei uendicatione,vel p Publicianam, qa titulo, & bona fi-2 de possidet.Quæro,† obligo b tibi oĩa bona mea, vtrũ in ista oblõ b ne veniãt iura,& actiones: Gl.in l.hrẽdẽ.C.de hęre. actio. fm quosdam dr,ꝙ nõ. Idem in Spe.in ti.de fruc.& inter. §.j. ver. q̃rit, an p p̃dicta. Cõtrarium est veritas,qa cum dico,oĩa bona,intelligit ẽt d actionib.l.nã qd.§.fi. cum l.seq j.ad Treb.& l.si legatus. §.1.e.tit. &§.meorum. j.de uer.sig.& hoc firmar gl.ĩ d.l.hrẽdẽ. Nõ obst.ista lex,q̃ dicit,ex eo qd dico meũ,debeã hrẽ ius vendicãdi, vt j.dicã. 3 † Quæro,aliqs donauit oẽs res suas,an videat donare noĩa debitorũ? Dy. in l.noĩs, & rei,de verb. sig.vr dicere,ꝙ non, qa dicẽdo res c suas,intelligit de reb.quas possit vẽdicare,c vt hic,& l.scribit. Quintus. j.eo.idẽ tenet Gui.de Cun.in l j.s̃.de sta.ho.p illã l. & p istam. Mihi vr,ꝙ Dy.& Gui.dicãt ↄ casum l.nã qd.§.fi.cum l. seq.sup.ad Treb. Nõ ob ista lex Quare p huius declarõne aduertas, ꝙ illud, d qd dico de dictione suũ,idẽ dico de dictione,tuũ, & meũ, d l.si legatus.§.j.j.ad Treb & l.meorũ j.de ver.sig. Hoc pmisso dico sic. 4 Qñq; illa † pronoĩa possessiua ponunt neutralr sine aliquo substãtiuo,vt ↄcedo tibi oĩa mea,& ñ dr bona mea,vel sua, & tunc cõprehẽdit iura,& actiones,l.si legatus,& l.nã qd.§.fi.& l.seq.j.ad Tre. 5 & l.meorũ.j.de ver.sig.cum gl. sua. Qñq; ista † pronoĩa hñt substantiuum gñis gñalissimi, vt oĩa bona sua, vel oẽs res suas. Scitis n.ꝙ applo rei,gñalis est.l.rei.j.de ver.sig.& l.j.in fi.si cer. pe. Item e applo bonorũ,e gñalis ẽ,l.bonorũ,& l pinceps bona. j. de ver. sig. tũc ptinet iura,& actiões,sicut substãtiuũ,ad ꝙ refert, d. l.nam ꝙ §.fi.& d.l.legatus.§.1. Qñq; † hñt substãtiuũ alterius gñis subalterni,vt ar-

ADDITIONES

a Alex.Argento.Intellige scdm l.pediculis.§.item cũ quęreretur.inf. eo.fm Bar.

b Barb.Obligo,Et vide Bal.in l.1.de statu ho,& in l.1.C.de vsu.Lud.Ro.in l.stipulatio hoc mõ,de ver.obl. An in legato oium bonorum veniant iura,& actiones, istud probant tex.Bal.Ang.& Imo.ibi in l.si constante.§.fi.sol.mat.& adde Ang. & Imo.in l.si legatus,§.1.inf.ad Treb.gl.& Bal.in l.vxor,la vltima,de vsuf.lega.
* Dec.consi.380.circa fin.consi.425.nu.11. I. M.

c Alex. Possit vendicare. Adde Bar.in d.l.1.de statu ho.

d Alex.Tuum,& meum. Et de istis pro nominibus meum, tuum, & suum, not.per Bal.in rub.C.de verb.sig.vbi omnino vide,& etiam in l.1.eo.nit per Fed. in consi.179.& vide tex.in l.4.& in lect.Bar.in l.2.inf.de manu.

e Poma.Bonorum.Vide per hoc quid inferat Panor, consi,88. in 2.vol.& Fel. in c. fi.de præscrip.

vt argẽtum meum,vestes meas,& similia.& tūc rña est ꝙ ista ꝓnomina possessiua significāt dñium,vel quasi, vt hac l.& l.scribit
7 Quintus,ↄ.e.& l.seruos.ſ.de le.3.Fallit primo† ex nã eius,cū quo qs loqtur.vt si dico,Lego seruo oẽm pecuniam suam,qa nõ itelligitur tunc de vero dño,sed improprie,vt hẽr pōt.l.4.in princ.ↄ.
8 de manu.Idẽ in monacho,& simılib.Itẽ† fallit rõne ꝑsonæ loquẽ
a tis,vt puta colonus dicit a meum cãpum,vel regatus dicit equū meum.Nam intelligit q̄ñ ad curã,& solicitudinẽ.vt not.in l.2.in prin.de orig.iur.facit l.si pupilli §.item q̄rit,ſ.de neg.ge.Tertio fal
9 lit rõne rei,de qua qs loqt.vt si legat aliqs cib famulis suis,certẽ intelligitur,ꝙ eos hẽat in dñio,l.cum si exhibuissent,§.2.ↄ.de pu
10 blic.Qñq;† ista pronomina possessiua hñt substantiuum,ſpāle,& particulare,vt lego talem meum librum,& tunc si adijcitur verbo p̄ntis tpis,facit demõstrõnem:si vero verbo futuri tpis,facit ꝯdõnem,f.Si ehū,q meus erit.ſ.de le.1.& l.nup.ſ.de leg.3.Esset q̄
11 rẽdum,qd† de genitiuo,vt si dico,Lego rem illius,vtrum intelligatur,ꝙ sit illius quo ad dñium,dixi ↄ.de ope.no.num.super rub.

ADDITIO.

a Ale.Colonus dicit.ista uerba,equus regatij,& fundus coloni,non important dominium.adde quæ no.Bar.in rub.de ope.no.nun.aliquid tamẽ contra,vt no.Bar.in l.cum antiquitas,post gl.C.de usufru.

Cui aurum. Not.tex.ibi.Seruius.&c.tene mẽti,qa dat rñam.Opp.ſ.e.& l.si non luni.§.infecti.vbi argẽtum inceptū fieri hr̄ ꝓ facto.Solue,vt ibi dixi,qa licet nõ esset pfectū ad aliquẽ vsum,tñ testõr destinauerat ꝑficere,hic autẽ erat argẽtū fractū,aut collisum.vt eo vti nõ possit.nec paratū ẽ ad reficiẽdū,vñ cedit legato si facti,ſ; īfecti argẽti.Itẽ dixit tex.ĩ ſe.§.cui legatū,ibi.sed si qua distributio,q̄ro,quæ r̄ itelligat:dicit gl.duob.mo.tene vltimū.Dr̄ in §.factū,ꝙ aurū muliebre cedit legato auri facti.Cõtra,ↄ.e.l.j §.fi.So.ĩtelligimus ď auro muliebri,ꝙ ñ ẽ cã ornamẽti mulieris,vel nõ ꝯnnet in mūdo muliebri,aſs ꝯ.ↄ.ea.l.§.fi.

Si autem aurum. No.tex.in fi.huius §.& tene mẽti.

LEX XXX.

1 *Parutum causa alicuius non uidetur,ꝙ causa commodandi habetur.*
2 *Legãs libros ad usū suū paratos,nõ ur̄ legare libros cã cõmodãdi paratos*
3 *Testator si grauat hæredem dare libros suos Titio,intelligitur de libris testatoris,non hæredis*
4 *Hæres grauatus si decesserit sine liberis,ut bona sua deueniant ad Sempronium intelligitur de bonis testatoris.*
5 *Testator si dixit,instituo Titium heredem,& uolo,quod bona sua restituat Caio,intelligitur de bonis hæredis.*

1 **Cum in testamento** Nõ† vr̄ alicuius cã paratū,ꝙ cã commodãdi hr̄.h.d.
2 No.arg.ad q̃õnem.Aliqs† Doctor hẽbat libros suos ad usum suū & aliques cã ꝯmodãdi scholarib.ꝙ si legat libros ad usum suū paratos,non ueniūt libri parati cã ꝯmodãdi scholarib.vt hic.Item ẽ
a ar.ad q̃õnem Scitis a† ꝙ testã cõiter scribūtur in tertia ꝑsona:quæ
3 ro,qdã aduocatus instituit quẽdam aduocatum hrẽdẽ,& rogauit eum,vt daret Titio suos libros,vtrū intelligat de libris hr̄dis,vel te
4 stõris?Certe intelſr de libris testõris,vt hic.Item si testõr dixit,† si hr̄s suus decesserit sine liberis,ꝙ bona sua deueniãt ad talem,ꝙ intelligitur de bonis testõris.Pro quo gloss.in l.ex facto,in prin.ↄ.ad
5 Tre.sup ver.sua.† Sed si notarius b scripsisset testm̃ p verba primæ
b ꝑsonæ,dicendo,ego talis testõr relinquo,&c.deinde dicet bona sua,non potest nunc referri ad testatorem,quia repugnaret significatio recti sermonis.l.Plautius in fi.ſ.eo.

ADDITIONES.

a Scitis Barb.consi.36.li.j.Rip.l.ex facto,in prin.de vulg.& pup.Idem in l.Centurio.nu.40.co.Soc.sen.consi.371.nu.4.Ruy.consi.531.nu.4.li.2.Marsi.sing.22.Alciat.consi.524.Soc.sen.consi.249.nu.11.li.2. I. M.

b Ale.Sed si notarius Vide Bal.in c.j.de for.fide.& in c.j.in fi.qui feu.da.pos.& in l.Imperator.in vlt.col.de sta.ho.et uide Bald.in l.villæ.§.j.sup.de fun.inst.Fi ista faciunt ad q.Pet.de Per.in l.pe.§.j.sup.sol.ma maritus dixit.Lego vxori meæ arredū suū,an tale legatū intelligatur de arredis,quæ portauit vxor in domū mariti,an uero de ornamentis,quæ vir dedit vxori.qñ eã duxit:et ui ꝙ intelligat de arredo vxoris,quia illud verbū,suū,importat dñium.l.Quintus,§.argento,sup.e.contrarium,ꝙ intelligatur de ornamẽtis.quæ maritus tradidit vxori,ꝙ illud uerbum,suum,uī referri ad dñiū,ꝙ habuit maritus in arredo.Item dẽmus interpretari legatū,ut valeat,vt l.si qñ,de le.3.ergo intelligitur de arredo mariti,quia res vxoris sibi legari non pñt,et hoc uerum sedm Dy.et Pet.adde,ꝙ in terminis consuluit Bal.consi.169.3.li.de eo,qui legauit vxori arredum suum.Et ad Bar.hic supra,dum dicit,ꝙ testã cõiter scribuntur in tertia persona.Adde Cępo.in trac.de simul.contra.:tuum,et uide Ale.in consi.82.col.j.in 2.vol.

LEX XXXI.

1 *Accessorium cedit principali.*
2 *Testis,qui deponit argentum purū,uel librū corruptū,si dicit,ꝙ vidit,ꝓbat*
3 *Negatiua probatur per visum,puta talis res non hẽt uitium,quia uidi,*

1 **Si quando** †Accessoriū cedit principali.h.d.No.tex.ibi
2 vtra aũt,&c.in eo,ꝙ dicit,visu,† ꝙ sufficiẽs testimonium est,vidi illud argẽnum purum.Idẽ si dico librum corruptū,qa vidi,& ꝓbatur in l.pediculis §.Neratius,ↄ.e.& l j.C.de
3 cano.fru.vr.Romę.li.11.quod no.vbi tex.probat† de negatiua,vt si dicit,talis res non habet vinum,quia vidi,&c.

LEX XXXII.

1 *De d ctione,seu,uel siue.*

Si quis ita Dictio,seu,est ampliatiua.h.d.No.tex.ibi,hoc enim uerbū,s.u,&c.Opp.dr̄ hic,ꝙ dictio,seu,
a ponit ampliatiue.Cõtra,imo a vnum tñ dẽr.nõ vtrūq;e l.plerisq; in fi.ſ.de iu do.& C.de uer.sig l.cū qdã,& l.fi.in c.in alternatiuis,
b de reg.iu.li.6.Sed ista oõ est alternatiua,b ergo,&c.Huius timore gl.soluit duob.mo.Primo,ꝙ hic in dictione,seu,ibi in alijs dictionib.disiunctiuis.Roge.dicit ꝙ hic alternatiua cadit inter genus,& spẽm,iõ resoluitur in ꝯiũctã.Ista verba non congruūt huic legi,qa vrbs,& portus,nõ differūt sicut genus,& spẽs,sed sunt spẽs separatæ.Cy.dicit,ꝙ dictio,seu,vel dictio,vel,nõ est disiũctiua simpl̄r,iõ reqrit vtrunq;.ꝯtra loquitur in disiunctiuis simplicib.hoc ipse ponit ĩ l.cū qdã.C.de uer.sig.Illud,qď ipse dicit,ꝙ idẽ est in dictione seu,qď est in dictione,vel,est ꝯ casum l.plane,2 §.pe.ſ.de le.j.& l pediculis.§.argẽto.ↄ.e.& l.cum qdã,ĩ prin.C.de ver.sig.Ad id,qď dicit de dictione,seu,ꝙ non est disiunctiua simpl̄r,pōt bñ dicere.
c Ad cuius declarõnem c op.† ꝙ dictio,seu,sit ẽt alternatiua,sicut di
1 ctio,aut,l.j.§.sublata.ↄ.ad Tre.& l.gñali.C.de sacros.ecc.& l.cum qdam,circa medium.C.de uer.sig.Quare dico sic.Quædã ẽ disiũctiua ꝓpria,& simplex,i.q̃ tã sensū,q̃ verba disiungit,vt dictio,aut & dictio,vel.Quędã est dictio disiũctiua,nõ simplex,sed hẽt aliq̃ nãm copulatiuæ,vt dictio,seu,& dictio siue,q̃ licet disiungat verba,sensum tñ ꝯiũgit,vt cū dr̄,Alexãder,siue Paris,vt ꝓbat text.cū gl.in l.ad ꝓtegendam.C.de in lit.dã.tut.Et isto mõ accipit dictio,seu.ↄ.de mune.& hono.l.fi.hæc oĩa.ibi dñ dicit,ciuilia seu publica.Itẽ pōt intelligi,l.j.ↄ.de his,qb.vt indi.ibi,legato seu fideicõmisso,ꝙ hodie idẽ est,ista est disiunctiua,non simplex,q̃ fauore legati accipit pro cõiũcta,& auget,vt hic.Et ita voluit dicere hic Dy.dū dicit,ꝙ idem in sũ de dictione,siue,qñ tractat de ampliãdo legato,est casus in l.cū qs.§.fi.ſ.de leg.3.in alijs vero dispõnib.dicerẽ,ꝙ dictio,siue,vel dictio,seu,accipiatur disiũctiue,sicut dictio,aut vt dictis legib.& ꝓbantur de dictione,siue,ĩ l.si ita qs stipulatus,de ver.ob.de quo dicam in l.si is,qui ducenta.§.vtrū.ↄ.de reb.dub.

ADDITIONES.

a Imo.scripsi consi.328.num.51. I. M.

b Ale.Est alternatiua.Vide Bar.in l.si quis decedens.§.fi.de leg.3.

c Ale.Declarationem Adde etiam Ant.in c.inter cęteras,de rescr.et no.hic,ꝙ hęc dictio,seu,est augmentatiua.Idem in dictione,cum.l.si cui serui.in princ.de leg.2.et l.urbana.la prima.§.fin.de uerb.sign.Idem in dictione,de leg.3.in princi.de postu.Idem in coniunctione,que.l.ea tamen.de leg.3.Idem in copula,et l.si ita quis,de hered.instit.secus in relatiuo,quod non auget,sed restringit,l.cum certus,sup.de vi.tri.et ol.leg.Idem etiam uidetur in puncto habente uim copulæ,secundum gl.in l.pretia.ad leg.Falc.et de multis dictionib.uide no.per Bar.in l.1 de cond.in l.Celsus,de vsuc.dictio,penitus,est dictio præcisa.l.fi.C.de dona.et no.Imo.in l.pe inf.de preto.stip.de dictione,per,uide Bal.in rub.C.de exer.in 1.col.in l.ex atrali.C.de act.empt.et ibi etiam de dictione,a,ad,pro,propter,et similibus,et de dictione,seu.Bal.in l.cum quidam,hic alle,et gl.in c.3.ad fi.de postu.præla.de dictione,siue,uide per Bar.in l.4.in 6.q.de cond.et dem.et in dictionario,in uer.siue,ubi etiam habetur,quod quandoque stat generaliter.c.1.et ibi Arch.de elec.in 6.quandoque declaratiue.c.j.in fi.de cogn.spi.et ibi Doct.et de dictione,siue,uide tex.quem ibi no.Bar.in l.cum quis decedens.§.fi.de leg.3,ubi dicit Bar.se non alleg.istum tex.hic.

Late Didac.lib.2.uariar.resol.c.1.nu.9.nu.10.Ias.consi.64.col.3.circa medium.lib.j.consi.216.nu.4.lib.2.Cra.consi.101.nu.5.de materia dictionis,seu,apostilla Rom.consi.179.scripsi consi.307.nu.29. I. M.

LEX XXXIII.

a **Qui lancem.** a Minor intelligit media.h.d.Op.gl.ꝙ intelligat de minima,p l.si ita sit scriptū,ſ.de leg.j.le.1.huius timore gl.intelligit plurib.mod.vltimus intellectus est verus.

ADDITIO.

a Ale.Qui lancem.Vide per istum tex.Bal.in l.j.uer.sed pone,de uer.sig.

LEX XXXIIII.

Pediculis. a Nota istam legem.

ADDITIO.

a Pediculis.Adde Bar.qui alleg.tex.in l.diuus,de bon.dam.

Auro. In legato de auro facto neniūt gemmę,& oĩa,q̄ testõr ann numero habuit.h.d.Op.& vr̄,ꝙ imo non cedūt gemmæ auro,l.certi mixtura.ↄ.de v suca.Sol.dic,ꝙ gemmæ erãt cã annullorum,in dubio autem nõ cedunt gemmæ auro,vt ibi.
1 *Alternatiua posita inter genus,& spẽm non ponitur pro coniunctĩ quãdo genus possit accipi,ut species separata.*
2 *Statutum puniẽs portãtem arma offendibilia,an comprehẽdat portãtẽ offẽdibilia,& quæ etiam possunt esse defendibilia.*

Argento. Op.& vr̄,ꝙ appłne argẽti escarij ꝯtineat argentū,quo qs potat,l.& si ñ sūt.§.si cui.ſ.e.So.Hoc iõ,qa testõr voluit potoriū hr̄e vt spẽm separatã p se.Ex quo no.ꝙ
1 illud,ꝙ dr̄,† qñ alternatiua cadit ĩter gen⁹,& spẽm,accipit ꝓ ꝯiunctã,ẽ uerū,nisi illud genus possit assumi vt spẽs separata ab alia spẽ.Nã adoptio ẽ genus,& arrogatio ẽ spẽs,& tñ si dico adoptio,vt arrogatio,accipit adoptio si ꝓut est genus,sed ꝓut ẽ spẽs.Ite facit ista
2 lex ad q̃õ.† statutum imponit pęnã cuicũq; portãti arma offendibilia,imo qdam portauit arma,q̃ offendibilia sunt,& defendibilia esse ꝑñt,vt tabulatium,vtrum dẽat puniri?Certe dẽt inspici cõsuetudo,ad quem vsum tabularium portat,arg.huius §.

Quidam. Vide gl.q̃ ic.ĩ dubio.ibi,ar.ꝯ,&c.Sol.patet p l.& si ñ sūt,§.si cui qa escariū ẽ genus ꝯphẽdẽs ẽt potoriū,n.si aliud de mẽte testõris appareat,vt ſ.proximo.§.

Bar.super secunda Infor. M *Ar-*

1 *Argentum venale venit in legato argẽti, quãdo aliud argentum non hẽbat.*

Item cum quæreretur. Qui legat ornamenta sua, non vr̃ legare ea, q̃ vẽdicari hẽt cã vẽdẽdi. h. d. Op. ꝙ cedant legato oĩa ornamẽta, q̃ vẽdicari pñt, l. Quintus Mutius, §. 2. s̃. eo. Sol. illam intellige ſm iſtam, qa est verũ niſi habuerit ipsũ venale, vt hic. Quæro, † qd ſi nullum ar-gẽtum ad vſum ꝓprium hẽat? Dicit glo. ꝙ tũc cedit legato illud, ꝙ est venale. vide gl. q̃ incipit, nam vr̃. ibi, sed qd, & c. q̃ ſigna, & te-ne mẽti, qa iſte tex. & gl. ſunt duæ ſitationes, §. argẽto. Cõtra gloſ. op. ꝙ non cedit legato oẽ aliud argẽtum, ſed tm̃ q̃tum ſufficeret ad uſum eius, l. cũ q̃reretur, §. lana. s̃. de leg. 3. Sol. ibi loqtur, cũ le-gatur, q̃ eius cã parata erant, vnde nõ dẽtur, niſi id, quod eius cã eſt paratum, hic vero fuit ſimpliciter legatum omne argentum.

ADDITIO.

a Pom. Argentum. Vide in ſimi'i Ale. in l. ſi fideiuſſor. in prin. ff. de le. 3. Ro. conſ. 30.

Neratius. Ex aſpectu declaratur, q̃ mã alteri nõ accedat, & ſi dubiũ eſt, ꝯſuetudo teſtõris ĩſpicitur. h. d.

1 *Enumeratio specierum, non reſtringit genus præcedens.*

Labeo. a † Enumerõ ſpẽrum non reſtringit genus ꝑcedẽs. h. d. Op. de l. ſi cum. s̃. de le. 3. Soluit gl. duob. modis. Prima. ꝙ teſtõr hoc voluit, quod eſt diuinare. Scda ſol. eſt, qa hic pp ſignum vniuerſale, oẽm. q̃ ſol. tenet Dy. extra de reg. iu. li. 6. in rub. & ſic eſt hic vnus de caſib. in quo indefinita nõ æquipollet vlĩ ſm ipſum ibi. Sed certe nõ fuit appoſitum ſignum vlẽ, in verbo, lana, vniuoce, ſed verbum, oĩa poſitum in verbis teſtĩ refertur ad lanam, quod ſatis placet. Alij, vt Roffr. ponunt aliam ſolõnem, & ſm ipſam communiter allegatur. h. d.

ADDITIO.

a Labeo. Hic hẽs quid venit in legato pannorum lini, & lanę, & vide quod per iſtã gl. dixi in l. cum tabernę, in prin. de pig. & adde, ꝙ Bal. in rub. C. de ver. ſig. ar. l. generalis. §. vxori. de uſufru. le. vr̃ dicere contra iſtum tex. & vide quod dixit Bar. in l. Quintus, in prin. ſup. eo.

Titia. Mundo mulieri legato, argentum balneare debetur. h. d.

Item cum inaures. Acceſſorio extincto, non extinguitur principale. h. d.

LEX XXXV.

Inter veſtem. Veſte legata inſpicitur conſuetudo teſtatoris. h. d.

LEX XXXVI.

1 *An valeat dictũ teſtis in parte verum, & in parte falsũ, & qd de inſtro.*

Scribit Quintus Mutius. a Qui legat aurum ſuum, intelligĩ de eo. ꝙ põt vẽdic. [illegible] h. d. De mã legis vide ſtis in l. Quintus. 2. §. argẽto. s̃. eo. Dr̃ hic † Quintus Mutius dixit, ꝑ parte verum, ꝑ parte falſum qđ facit ad dictum teſtis, q. ꝑ parte dixit verum, ꝑ parte falsũ. Item facit pro inſtrõ, ꝑ in vno eſt verum, in alio falſum, de quo in l. ſi ex falſis. C. de tranſ. & in Spe. de teſte. §. 1. & vide Inn. in c. fraternitatis, extra de hær. ca. in nra. extra de teſtib. & vide in l. pediculis. §. Labeo. s̃. eo. in gl. quæ incipit, videbatur, in fi. gl. ſol. hic ſunt verba poſita ex abundanti, ibi non.

ADDITIO.

a Ale. Scribit Quintus Mutius. Vide Bal. in l. ſi ex falſis, in fi. C. de tranſ. & in l. 2. C. de fideic. li. & l. fi. C. de edic. diui Adr. & in ru. de cõtro. & inue. & in l. his verbis §. ſi in parte, de hær. inſt. & ꝙ dixit Bal. alias Bar. in l. 3. ſi qs ſimpliciter, de ver. ob. & Spe. in ti. de inſtr. edi. 3. inſtrm, in ver. quid ſi aliquis, & Im. in §. ſi quis ſimpliciter, per Old. in conſi. 35. ꝙ incĩt ad primam q. per Inn in c. cum in iure, de offi. del. Arch. n. di. c. conſuetudinis, & c. cum vero nec liceris, & gl. 4. q. 2. ſi teſtes, in princ. & 33. q. 5. quod Deo. & gl. in Auth. de teſt. §. ſi vero.

1 *Differẽtia quæ ſit, an teſtator vtatur verbis futuri temporis in legando, vel præſentis temporis.*

Item ſcribit. Legatum factum cum demõſtrõne pñtis tp̃is, alienatione rei non extinguĩ ipſo iure, ſed ope exceptionis, ſi alienatione voluntaria, ſecus ſi neceſſaria. Item ſecus, ſi legatum eſt factũ cũ demonſtrõne futuri tp̃is. h. d. In tex. ibi, qñ articulus, & c. Cõtra. imo cũ ſit modi ſubiunctiui, refert ad futurũ tp̃s, l. cũ qdã, s̃. e. & ibi dixi. Sol. ſi quidem ĩ pñti hẽtus, eſt, tũc non hẽret dubium, ſi hẽtus, eſſet, tunc dic, ꝙ verbum, eſſet, & ſimilia ſunt ꝑteriti imperfecti ſubiunctiui, & iõ cõtinet in ſe demõſtrõnem pñtis tp̃is, & futuri, perinde ac ſi diceret, lego ꝙ paratum eſt, & erit in futuro, vñ illud, quod eſt paratum in pñti, venit iure legati, & ẽt id, quod in futuro & hoc vult dicere text. qñ articulus, & c. Ad tex. ibi, dimittere & c. dic, ꝙ pſumit in alienatione voluntaria. No. diſtinctionẽ huius, §. † an teſtõr vtatur verbis futuri tp̃is in legãdo, qa tũc nõ ĩſpicĩ, a an alienet ex neceſſitate. vel ex volũ. aut ſecus ſi vtatur verbis pñtis tp̃is. Et ꝑ hoc Dy. rephẽdit gl. in l. Stichũ, q meus erit, s̃. de le. 1. q̃ dicit ꝯriũ, dũ allegat l. fideicommiſſa. §. ſi rẽ. s̃. de le. 3. Cõtra, imo vr̃ ademptum ipſo iure. ſi ita ſit ſcriptum, s̃. de le. 1. So. ibi ademit expreſſe, hic tacite.

ADDITIO.

a Ale. Inſpicitur. No. ad §. ſi rem, & ita ad hoc eſt ſing. caſus hic ſm Imo. in d. l. Stichum, qui meus erit. Sed quid ſi teſtõr dicat, do tibi poſſeſſionem meã poſt mortem meam, & teſtator alienet partem, an dẽatur æſtimatio? & vr̃, ꝙ ſic, per l. liberto, 2. de annu. le. quia vr̃ donare inter viuos, per l. Seia. §. fi. de do. cau. mor. & de ca iudicandum eſt, vt de vltima voluntate, & ſi dictum non eſt, ſi m. [illegible] erit, habeat locum [illegible] rem. alias hẽat locum iſte tex. & ita videtur tenere Imo. in d. l. cum certus, poſt Dy. qui ibi format hanc q.

LEX XXXVII.

Titiæ amicæ a Qñ legaĩ certum põdus auri, liberaĩ debitor æſtimõnẽ ſoluẽdo, tñ ipſum aurũ ẽ in ꝯdemnatione, & oblõne. h. d. Quæro, vtrum poſt cõdemnõnẽ poſſit ſolui æſtimatio auri? Gl. ꝙ ſic, & bñ, ꝙ ꝓbatur qa vnum eſt ĩ oblõne, & aliud in facultate ſoluẽdi, ex diſpõne legis cõpetit illa facultas, donec qs cõuenit iudicati, l. item veniũt. §. cum ꝑdixerimus, & §. idem recte. s̃. de pet. hær. & l. miles. §. j. j̃. de re iud. patet ego, ꝙ non eſt læſus, quia poteſt ſoluere æſtimationem.

ADDITIO.

a Ale. Titiæ amicæ. Iſtum tex. dicit Bal. eſſe multum ſing. in l. præſes. C. de ſen. poſt Bar. in l. 3. C. quando prouoc.

LEX XXXVIII.

Seiæ dulciſſimæ. Quæro de rõne dubitandi in lege iſta. Dicit gl. qa nullũ poculum aureũ repetiĩ, & tñ dictio, aureũ, nõ reſtingit. Hoc non vr̃ bñ dictum qa adiectiuũ hẽt reſtringere ſuũ ſubſtãtiuum. l. Plautius, s̃. eo. & l. ea rñ. s̃. de le. 3. nec hic dr̃, ꝙ iſtæ phialæ, & ſciphi nõ fuerunt aurei. quare dic, ꝙ illa vaſa, quę fuerunt reperta, erant aurea.

LEX XXXIX.

1 *Poſitioni iuris communis non eſt reſpondendum.*
2 *Confeſſio continens errorem iuris expreſſum non valet*
Error aduocati non nocet parti.
3 *Poſitioni iuris municipalis eſt reſpondendum.*

Ornamẽtorũ. a No. ex iſta l. caſum, † ꝙ poſitioni iuris nõ eſt rñdẽdum. b Et ſic ſi fieret poſitio, ꝙ fundus dotalis potuit alienari, non eſt rñdẽdum. Et ſi aliqs rñdet aff, q̃ ius dicat, nõ ꝑiudicat ſibi, vt hic, cõcor. l. nõ fatet. j̃. de ꝯfeſ. Op. gl. de ea. l. non fatetur. Sol. intellige, quod ibi errauit in iure, ſecus ſi ex. ius. Aduerte, iſtam gl. dẽs intelligere, † c ſi hñs errauit in iure, tñ ꝯfeſſio nõ ꝯtinet errorẽ iuris, ſed ſi ꝯfeſſio hẽt in ſe exp̃ſſum errorẽ iuris, nõ valet, l. ꝯfeſſionib. & l. ſeq. in fi. s̃. de iterro. actio. & facit, ꝙ no. in l. vni. C. de ꝯfeſſis, ĩ gl. ſup. ver. reſoluere. ibi, ſed ꝙ ius, & nã non reſpon. Et idem putarem, ſi aliqs in allegationib. erraret, qa error aduocati nõ nocet parti. Quero c † qd ſi fiat poſitio iuris municipalis alicuius ciuitatis, an ſit rñdẽdum? Rñ. cum iſta ſint probabilia, d ſunt poſſibilia, l. 2. §. ꝙ obſeruari. C. de iu. cal. Idẽ ſi fieret poſitio alicuius extrauagantis, l. cum ꝓlatis, j̃. de re iu.

ADDITIONES.

a Barb. Ornamentorum. Et uide Io. in l. pxi. ſup. de his, quæ in teſt. dele. vbi alle. gl. ſing. quod ſi pars in iudicio interrogatur non calumniæ cã, põt, 30. q. 5. c. iudicantem, & uide tex. & ibi Bal. in l. cum virum. C. de fideic. vbi poſitioni iuris eſt rñdendum, vide ibi Bal. qui pulchre loquitur.

b Ale. Rñdendum. Poſitionib. non eſt rndendum, niſi ſit poſitio iuris cõſuetudinarij, vel municipalis, ſecundum Bar. in l. 2. in fi. verbis, de confeſ. & vide Bar. in aut. iubemus, de iu.

c Quæro. Ale. l. vnica. nu. 1. 2. C. vt quæ deſ. ad. par. ſup iud. Soc. iun. conſ. 110. n. 29 li. 1. ſcripſi conſi. 369. nu. 18. lib. 4. I. M.

d Ale. Probabilia. Et aduerte, quia non ſufficit allegare conſuetudinem, ſiue cõem vſum loquẽdi, niſi probetur, qa ſunt facti. ita dicit Bal. in l. 2. §. ſed qa ueremur. de iu. ca. in l. vnica. C. de confeſ. & quid in poſitione iuris deſcendentis ex facto.

LEX XL.

Titia. Quæro, qualiter intelligantur inuentæ. Dicit gl. duob. modis, & bene. dic, vt in ca.

Sẽproniæ. Optio legata intelligĩ de his, q̃ ſunt in hẽditate, ſi reperiũtur, alias de alijs, q̃ venduntur. h. d.

1 *Fauore religionis in dubio intelligitur id, quod eſt maius.*
2 *Calix ſi debetur eccleſiæ, debetur de argento.*
Planeta, quæ fieri debet eccleſiæ, debet fieri de ſerico.
3 *Figura Chriſti cũ apoſtolis ſi dẽat pi gi eccleſia, intelligitur cũ duodecim.*

Seia. a † In fauorẽ religionis in dubio intelli, ꝙ eſt maius, h. d. Op. quod inſpicimus ꝙ eſt minus. l. ſi ita in fi. s̃. de leg. 1. & l. numis. s̃. de le. 3. Soluit gl. ꝙ hic ſpãle religionis fauore, & ita cõter intelli. Ex hac lege b inferri põt, ꝙ ſi aliqs legat calicem in eccla, † ꝙ ĩ dubio intelligĩ de argẽto. Itẽ ſi iubet fieri vnam planetã, intelli de ſerico. Itẽ vidi de facto, † q. lã reliqt fieri ĩ quadã eccla figurã Xpi cũ apoſtolis, certe dẽt intelligi cũ duodecim apl's, vt hic. Vel ꝑ aliud intelligi, ꝙ hic tex. hoc nõ dicat: dicit. n. in libris cẽtũ ĩ illa ſacra ecle, & c. & ſic erat taxata q̃titas, vt ſi non ẽ ꝑlus vr̃ minus ꝙ inſpiciat. Et ſm hoc no. ꝙ in dubio magis dẽmus ĩſpicere illud ꝙ eſt pretioſius in qualitate, q̃ illud, ꝙ eſt maius in quantitate.

ADDITIONES.

a Ale. Seia. Vide ad quid iſtum tex. alle. Bar. in l. lineam margaritarum, inf. ad l. Fal. §. fi. adde tñ no. Doc. in l. ſi ita ſcriptum, de leg. 1. ſi relinquo calicem eccleſiæ, intelligitur de argenteo, & in figura Chriſti cum Apoſtolis, intelligitur de duodecim, vt no. Bar. in l. ſi quis ad declinandam, de epiſ. & cle. & hoc et ſequitur Abb. Sicu. in c. iudicante, extra de teſt. & qñ gñalitas, vel incertitudo vitiet legatum ad pias cãs, vide Cy. & Bal. in l. pe. de ſacroſ. eccle. & Bar. in l. quidam, de reb. dub. & hic adde no. in l. ſi nondum. C. de fur. & dicit Ang. in l. 3. §. ad municipium, ad l. Falc. quod relictum, quod pingatur imago Virginis Mariæ, vel alterius ſancti, eſt ad pias cauſas, quod eſt no. ſecundum eum.

b Bar. Ex hac lege. Et vide Bal. in l. ſi nondum. C. de fur. Sed in contrarium facit c. ex parte. de cenſi. vide quæ ibi dixi, et uide quæ hic in tex. no.

LEX XLI.

1 *Pater ſi legat filio Canoniſtæ Libros legales, ex quibus intelligitur.*

Si vxori. Adie. tamen legato reſtringit ſm qualitatẽ pſonæ legataria. h. d. Mundo muliebri legato cedunt tamũ ea, q̃ vtẽdi cã vxori ſunt parata. † Pone, ꝑr legauit fil. ſuo Canoniſtę

noniſtæ libros legales, quæro, de quibus intelligitur? Reſpon. forte de libris, qui ſunt ad vſum eius parati, per iſtam leg. h. d.

1 *Tempore guerræ ſi ciuibus ſint impoſiti equi, ſi deinde fiat præceptum, ꝙ quicunque habet equum, debeat equitare, an qui non equitat, quia nõ habet equum, incidat in pœnam.*

Cũ ita. Argẽtũ, qđ ẽ depoſitũ, vel cõmodatũ, vt habeat de proximo, in domo eſſe vr. h. d. p iſtũ §. dicit Iaco. de

a Are. ꝙ fuit determinata talis q̃ő a tpe † guerræ multis hoĩb. de ci

1 uitate fuerunt impoſiti equi: deinde fuit factum præceptum, ꝙ quincunq; haber equũ, debeat eqtare, mõ vnus nõ equitauit, qa nõ habuit equũ, an incidat in pœnã? Et qa fuit factũ pceptũ illis, q habent equum, vr, ꝙ nõ incidat in pœnã. Cõtrariũ fuit determina

b tum, quia dẽt exponi, b habet, id eſt habere debet, per hunc §.

ADDITIONES.

a Ale. Talis q̃ő. Per iſtũ tex. decidit Bal. q. 3 i l. 3. C. de ver. ſig. i ver. ſed q̃d cũ teſtõr.

b Alex. Exponi. Idem dicit Bal. in d. c. dudum. el 1. in fi. de elec.

LEX XLII.

Medico Oratio indefinita reſtringitur ad preſens tempus hoc dicit.

1 *Legato veſtimentorum facto vxori veniunt veſtes feſtiuæ, & non feſtiuæ.*

Vxori. Dictio, hoc amplius, legati aditionem inducit. h. d.

1 per hunc §. poteſt dici, † ꝙ ſi teſtator legat vxori ſuę

a viſtimenta, ꝙ veniunt feſtiua, a & non feſtiua, vt hic, & ſ. eo. l. veſtimentum. Item ſi legat vxori lectum, veniat ẽt lectus feſtiuus, pro quo l. librorum. §. fi. ſ. de lega. 3.

ADDITIO.

a Ale veniunt feſtiua. Si legat vxori veſtimẽta, veniũt feſtiua. facit no. l. cum aurum. §. 1. ſup. & quod no. Bal. in l. cum te, in vlt. col. C. de do. ante nup. & adde Bar. in d. l. librorum. §. fi. & Bal. in l. in legatis. C. de leg.

a **Mulier.** a Legato gñis nõ derogaĩ p legatũ ſpeciei inualidũ h. d. hic, & eſt ſingularis caſus, & mẽti tenẽdus. Op. & vr, ꝙ qñ legatũ eſt inutile, a primo legatario vr ademptum, & ſi ei pjudicetur, l. plane, in princ. ſ. de leg. 1. So. illud verum, qñ adimitur legatum certæ ſpeciei, quæ ſpecies erat legata: hic uero adi

b mitur b aliqua ſpecies de legato gñis: & ideo cũ legatũ remanet in gñe, illud legatum p nõ ſcripto, qđ ademptionẽ cõtinebat, magis ad legatarium, q̃ ad hæredẽ reuertitur. Sed in l. ꝯria apud legatarium nihil remanebat, ad quod poſſet reuerti, hic vero remanebat legatũ gñis, ideo &c. Op. extra gl. de l. legatum. §. 1. ĩ. de adi. le. vbi p inutilẽ adẽptionẽ ſpeciei derogaĩ legato gñis. Sol. ibi in adẽptione inter viuos, hic in vltimis voluntatib. quod no.

ADDITIONES.

a Ale. Mulier. Et facit iſte tex. an cerei, qui portanĩ p funere, debeãt eſſe p fratrib. ſepelientibus, quod reliquit indeciſum Bal. in l. 1. §. ſed & qui. C. de lati. lib. tol.

b Ale. Adimitur. No. caſum optimum in materia ademptionis vel poteſt reſpõderi ad l. plane. quod ibi loquitur, qñ expreſſe legatum adẽptũ erat, ſed hic expreſſe non fuit ademptum, nec ſcdm legatũ alteri factum præſumitur primo legatario ademptum, l. ſi plurib. de leg. 1. & no. Bar. in l. ſicut, inf. de adi. leg.

TITVLVS TERTIVS.

De liberatione legata.

Poſtquã. Iuriſconſultus eſt ꝓſecutus tractatũ plurĩũ legatorũ, nũc ponit tractatũ de legato liberationis.

LEX PRIMA.

OMnib. No. duo. Primo no. ꝙ alicui põt res ſua legari, quã alteri debebat actione pſonali vel ſi eſt alteri obligata. Scđo no. dum dicit, prius, q̃, quia ex eo ſequitur, ꝙ iam debebat ſoluere debitum, quod facit [illegible] ita. Op. ꝙ res mea mihi legari nõ põt. l. proprias. C. de le. Sol. Fallit rõne iuris, qđ teſtõr hẽt in re, vel ad rẽ, vt hic. Opp. ꝙ p obłonẽ pignoris legatũ nõ valeat, l. Mænius. §. fundo. ſ. đ le. 2. So. verba poſita in fi. illius §. non referuntur ad hypothecã, vt ibi no. Itẽ op. hic innuitur, ꝙ qñ legaĩ pignus, nõ videatur remitti debitũ Cõtra. ĩ. e. l. 3. So. Rñ. ꝙ in dubio pſumitur debitũ remiſſum. Gl. dicit ꝯriũ, p l. poſtq̃. & l. Labeo. ſ. de pac. Nõ obſt. l. 3. ĩ. e. qa ibi loquiĩ de legato inſtrũ. Op. ext. gl. de l. ſi tibi homo, in prin. ſ. de leg. 1. vbi relinquẽdo pignus vr relictũ debitũ. Sol. ibi loquitur, qñ pignus legatur ab extraneo, hic qñ legatur a creditore, de quo diſtingue, vt ibi p Dy. & ibi dixi. Aut relinquiĩ pignus a creditore, & tunc, aut animo relinquendi liberationẽ a toto, aut nõ, aut dubitatur, vt hic, aut ab extraneo, & tunc eſt caſus in l. ſi tibi hõ. ſ. alle.

LEX II.

Hæredẽ. In primis duob. dictis declara, vt dicã in l. ſi quis reũ. ĩ. e. in 3. dicto, dic, vt dicã in l. non ſolũ. ĩ. eo.

LEX III.

1 *Liberatio quatuor modis relinqui poteſt.*

Liberationẽ. Qui dat, vel dari mandat inſtrm, vr liberationẽ relinquere. h. d. cũ prin. l. ſeq. a §

1 eſt. §. & ſic ego habeo. No. quatuor † modos relinquẽdi liberatio

a nẽ, Primo relinquo, qđ tibi debeo, l. 1. in prin. ſ. e. Scdo a dãno heredem meũ nõ petere, l. 2. in prin. ſ. Tertio, ſi lego liberatiõem, vt habetur in hac l. in prin. Quarto, ſi lego chyrographũ, vt hac l. 3 §. 1. & oĩa legata importaơr legatũ liberationis. Hoc ẽt videbitis ſtatim. ĩ. e. l. §. nunc de effectu. & l. nõ ſolũ, in princ. nõ in alia l. non ſolũ. Opp. dr hic, ꝙ ille, q dat inſtrm, dr dare remiſſionẽ, & liberationẽ. Contra, immo donatio inter viuos vi, l. 1. C. de do. ꝯiuncta l. Seia, in fi. ĩ. de don. cã mor. So. hic fuit dictũ expreſſe, do inſtrm cã mortis meæ, alias eſſet donatio inter viuos, vt in ꝯriis. Oppo ꝙ vr, ꝙ ẽt hoc acto non ſit fideicõmiſſum, ſed donatio cã mortis, l. 3. de do. cau. mor. So. quidam exponũt, ꝙ hic dr, dedit, i. dando reliquit. Sed hoc eſt ꝯ mentẽ huius literæ, quia ſm hoc idẽ importaret ſequẽs §. Ad ꝯriũ rñ. ꝙ hic erat donatio cã mortis, q̃ hẽt eundẽ effectũ, quẽ haberet fideicõmiſſum, vel legatũ liberationis. Et hoc apparet ex tex. dum dicit, quaſi pro fideicommiſſo, &c. quæ dictio, quaſi, deſignat improprietatem, quia non eſt vere fideicõmiſſum. Quæro, quid ſi ille, cui datũ eſt inſtrm, vt alij det. nõ vult dare, quo iure cogitur dare? Rñ. per actionem negotiorum geſtorum, l. ſi pupilli. §. ſi quis pecuniam. ſ. de neg. geſt. vt ibi.

ADDITIO.

a Secundo. Afflict. decis. 24. nu. 8. in fine. I. M.

1 *Legatũ liberationis ĩportat, vt debitor acceptilatione liberetur, ſi ẽ ſolus, & hẽt correum ſociũ, ſed ſi habet correũ nõ ſociũ, pacto dẽt liberari.*

2 *Exceptionem ſi habeo contra te, an & quando poſſim petere contra te, vt me liberes pacto, vel acceptilatione.*

3 *Actionem ad rem qui habet, quando poſſit agere, vt ſibi caueatur.*

4 *Acceptilatio habet vim ſolutionis, pactum non.*

5 *Socij, quod aliqui ſint quomodo intelligatur.*

6 *Liberato vno ex illis, ad quos peruenit commune negotium, an talis liberatio proſit alteri, cum non ſint ſocij.*

7 *In materia duorum, hodie quid ſit immutatum.*

a **Nunc de effectu.** a Legatum † liberationis importat, vt debitor acceptilatione

1 liberet, ſi eſt ſolus, & hẽt correũ ſociũ: ſi hẽt correũ nõ ſociũ, pacto liberari debebit. h. d. Ad tex. ibi, volui, dic, qa me i ſolĩus, contẽplatione liberationẽ reliquit. Dy. Op. & vr, ꝙ ego nõ poſſum liberari quin proſit alteri, ſaltẽ pro dimidia, p qua debet habere regreſſum ꝯ me, l. 1. C. de duo. re. gl. non ſoluit. Tu confitearis ꝯriũ, qa p illa parte, pro qua qs hẽt regreſſum ꝯ me legatariũ proficit ei liberatio, vt ĩ. in gl. mag. Op. dr hic, habeo actionẽ, vt liberer pacto, vł acceptilatione. Iſtud vr ſuperuacuũ, cum habeã exceptionẽ, ergo non dẽt interponi, l. hæc ſtipło. §. diuus. ĩ. vt le. no. caue. So. gl. qđ hoc fit grã dubitationis tollendæ. Contra hoc op. de le. pe. ſ. de pe. hæt. vbi cã dubitationis tollendæ nõ pt interponi cautio So. aliud in cautione, vt ibi: aliud in pacto, vt hic. Ita dicit gl. q̃ incipit, ſed nũquid. ibi, alij dñt ꝯ, &c. Innuit ergo iſta ſolo, ꝙ ex abũdanti nõ poſſum petere cautionẽ ad obligandum me: ſed, pactum, qđ tendit ad liberandum, nõ ad obligandum, bene poſſum petere ex ſuperabundanti. Videamus, an hoc ſit verum, & primo videamus de pacto.

2 Et p † declaranda iſta gl. primo q̃ro, ſi habeã exceptionẽ ꝯ te, poſſum ne petere, vt me liberes p pactũ, vel p acceptilationẽ? Videre, ꝙ qñ qs hẽt exceptionẽ vigore legati, vel fideicommiſſi, tũc ipſe primo hẽt exceptionẽ. Scđo hẽt actionẽ, vt libereĩ pacto, vel acceptilatione, vt hic. Tertio, põt implorare officium iudicis, vt pronuncieĩ eum non debere, vel ꝙ imponat ſilentium actori, l. Aurelius

b §. centũ. ĩ. e. Nec attẽdo, b q̃ verba fuerint, ſiue fuerit, legata liberatio, vel dãnatus ſit hẽs non petere, vel ꝓhibitus agere, vt dixi ſ. prox. & hoc in vltima voluntate, vbi latior fit interpretatio. Si vero alias, qs hẽt exceptionẽ alr, q̃ ex vltima volũtate, puta ex ꝯctu inter uiuos, vel a lege; ſi qdẽ vellẽ agere, vt liberer p acceptilationẽ, vel vt mihi caueaĩ de nõ petẽdo, non poſſum, l. dedi, in prin. ſ. de ꝯdi, ob. cau. Rõ, qa plus peto, q̃ mihi debeaĩ. Nã ex pacto nudo habeo exceptionẽ, vñ ſi peto me liberari per acceptilationẽ, peto plus. i. actionẽ tolli ipſo iure, cũ nõ ſit ſublata. Itẽ ſi peto caueri de nõ petendo, idẽ peto, ut obligeris ciuiliter nõ petere, cũ antea non tenebaris, niſi naliter nõ petere, & ſic plus peto. d. l. dedi. Sed ſi ſimpliciter peterem, ut faceres inſtrm de illa exceptione, tũc admit-

c tor, c qa nõ peto plus, vt l. ſicut datã. C. de libe. cau. & l. ſi plures, de fi. inſt. & Inno. in c. Albericus. & in c. ſignificauit. ext. de teſti. Itẽ ſi peterẽ p iudicẽ hoc pronunciari. i. me habere exceptionẽ, qa admittor, l. ſi ꝯtendat. ĩ. de fideiuſ. cũ ſua gl. Prædicta vera, niſi verba diſpõnis ꝯhentũ, vel legis ſonarẽt, ꝙ eſſet obligatus qs ad liberandũ, tunc. n. poſſet agi, vt liberaret, auth. habita. C. ne fil. pro pa. & l. in criminali. C. de iuriſ. om. iu. p quo faciũt no. in l. ſiue apud acta.

3 C. de traſa. & l. 1. in fi. gl. C. de pac. Quæro † de eo, q hẽt actionẽ, & q̃ro, vtrũ ille, q hẽt actionẽ, poſſit agere, vt ſibi caueaĩ? Glo. hic dr, ꝙ hoc ex ſuperabundanti petit, qđ ſic declara: ſi qdẽ habeo actionẽ, p quã poſſum aliqd exigere incontinẽti, tũc no admittor, ſi peto mihi caueri, l. hoc ſenatuſconſultũ. §. 1. de vſuf. earũ rer. q̃ vſu cõſu. l. ſi mulier. de ꝯdi. ob cau. & l. licet, in prin. ſ. de iu. do. ſi vero nõ poſſum petere incõtinẽti, tũc iſto caſu poſſem petere cautionem Rõ ẽ, qa nõ ẽ ex ſupabũdãti, cũ poſſint mori teſtes, l. ſ oib. ſ. de iu. prout loquiĩ de nuda cautione ĩn quodã, & no. ĩ l. 2. §. 1. ſ. ſo. ma prædi-

ADDITIONES.

a Barb. Nunc de effectu. Et vide Bar. in conſi. 111. incip. factum tale eſt. quomodo alleg. illum tex.

b Ale. Nec attẽdo. Adde quod no. Bar. in l. ſiue apud acta. de tranſa.

c Poma. Tunc admittor. Vide Pau. de Caſt. in conſi. 1. in 1. col. Fel. in c. veniens, ver. & per illum tex. d. teſti.

Prædicta vera, nisi illud debitũ deberet quodã iure extraordinario, l. si finita. §. elegantet. de dam. infe. & ibi dix. † Quærit gl. differentiã inter pactũ, & acceptilationẽ. Rñ. acceptilatio hẽt vim solutionis, pactum, nõ, vt in gl. Quæro, † dr̃ hic. si sunt socij. quõ intelligunt socij? Dicit gl. omniũ bonorũ, vel in illo debito. hoc intelligo, si lucrũ, & dãnũ erat cõe, inter eos in illo debito, l. eadẽ, ĩ prin. j. de duo. reis, & ibi dixi. Quæro, pone, q̃ nõ sunt socij, † an vno liberato alter posset insolidũ cõueniri? Gl. assignat rõnẽ pro, & ꝯ. finaliter determinat, q̃ alteri cor reo ꝓdest ꝓ parte, ne alias si insolidum ꝯueniret, ꝯ aliũ haberet regressum. h. d. gl. vide eã, q̃ incipit, omnium bonorũ. Ad id, qđ gl. dicit, q̃ de rigore iuris tenet insolidũ, sed de æquitate nõ. est verũ. qñ debitũ est ꝯuersum in cõem cãm qa pariter ad vtrũq; ꝑuenit pecunia, alias si nõ pariter ꝑ ea parte ꝑ qua ad liberationem ꝑuenit, idẽ ius esset. Sed si poneremus duos reos esse obligatos ex cã lucratiua, aut volẽtes donare ꝓmiserũt, tunc alter insolidũ teneretur, qa ꝯ aliũ non posset habere regressum, l. lege Facidia hoc esse obseruandum. j. ad leg. Falc. & plene dixi in materia de duob. reis. Quærit glo. † an in materia de duob. reis sit aliqd immoratũ. Et dic. q̃ sic. qa hodie non tenẽtur insolidum. Istud est falsum. qa immo tenẽtur insolidũ, sed nõ exigi pñt insolidum, vt in auth. hoc ita. C. de duob. reis. & in corpore vnde sumitur, & in l. reos. §. cum in tabulis. j. de duob. reis. & ibi dixi.

ADDITIO.

a Quæro, pone. Vide Bar. in l. ex duob. inf. de duo. reis. Vbi videtur contra: is̃ tenere & tacit. ad no. l. si vnus de pac. & in l. per iusiurandum. §. fi. inf. de accep.

1 *Testo non nominatus ẽt habet ꝓ legatario, si testator illi proficere voluit.*
2 *Reos plures habere nostra interest, & quomodo.*

Consequenter Etiã † non nõiatus in testõ hr̃ pro legatario, si testõr illi proficere voluit & interest nr̃a plures reos habere. h. d. iste §. No. tex. ibi, interesse. n. creditoris. Op. de l. si cui. §. 1. & fi. s. de le. 1. vbi creditor nõ hr̃ vt legatarius. Sol. ita demũ creditor hr̃ vt legatarius, si testõr ei ꝓficere voluit. In dubio a enim fauore debitoris pñmitur proficere, cui plus prodest, l. fideicõmissa. §. interdũ s. de le. 3. Opp. extra glo. dr̃ † q̃ interest nr̃a plures debitores habere, si soluendo sint. Contra hoc est tex. in l. si qs stipulatus sit Stichũ. §. fi. j. d. ver. ob. ubi si reus est soluẽdo, nõ ĩterest nr̃a habere aliũ. Sol. si qdẽ actio iã est mihi q̃sita ꝯ plures ob idẽ debitũ, tũc mea interest plures reos habere, vt sic illas actiones retinere possim, vt hic. Si vero velim agere, vt alius reus mihi ꝯstituatur, tũc in vltimis volũtatib. putarẽ obligatũ esse cogẽdũ, arg. huius l. in fi. qa pr qs cogi pñt se ad factũ. s. de le. 3. l. fideicõmissa. §. fi. & in l. in executione. § secunda ad opus. j. de ver. ob. sed in ꝯct. bus, b vbi quis non pot cogi præcise ad factũ, tũc interesse æstimat eatenus, quatenus primus reus soluendo nõ est, d. l. si qs stipulatus sit Stichũ. §. fi. nec pot habere æstimationẽ, q̃ primus reos possit effici non soluẽdo, vt ibi, nisi forte haberet res suas in loco periculoso: vnde esset præsumptio, q̃ de proximo fieret nõ soluẽdo, vt no. gl. magna in l. 2. s. sol. mat. Idẽ putarẽ, q̃ si aliqs ꝯueniretur ex delicto proprio, qa tũc ꝯ eũ fieret æstimatio, q̃ posset effici nõ soluendo, l. cũ qui. §. Papinianus. j. de fur. qd no.

ADDITIONES.

a In dubio. Ruy. consi. 30. nu. 5. lib. 2. & 148. nu. 9. eod. L. M.
b Barb. Sed in contractib. Et vide tex. in l. filiusfamilias. §. fi. & in l. si defunctus. ss. de proc. secundo fallit, vt dicit gl. fi. in l. stipulatio. ista. de ope no. nunc.

LEX V.

1 *Libellus qualiter formari debeat per debitorem, cui legata fuit liberatio cõtra hæredem.*

Quid ergo. Ista l. continuatur ad præcedentia, ideo nõ summo, sed pono casum in terminis. Vides hic in prin. modum agẽdi creditor, in fi. modũ agẽdi debitoris. Cõtra istã partẽ op. q̃ debitor debet agere, vt hæres præstet q̃tum ipse præstaret creditori, l. post emãcipationem §. 1. j. eo. dicit glo. hoc verum, si hæres vult eum defendere, alias condemnetur ad interesse, vt in ꝯrio. Ex hoc nota † formam libelli, q̃ possum petere conditionaliter. l. hæredẽ compelli, q̃ me defendat ꝯ creditorẽ, vel si hoc non faciat, cõdemnetur mihi ad interesse. Simile. in l. 1. in prin. de accep. & l. 2. §. itẽ si in facto. j. de verb. obl.

LEX VI.

1 *Pactum factum reo, quando prosit fideiussori.*
2 *Acceptilatio facta fideiussori, quando prosit reo.*
3 *Verbis instrumenti, quando stetur, an veritati.*

Si quis. a Si relinquitur liberatio reo, debet liberari ꝑ acceptilationẽ, vt sic fideiussori proficiat, nisi esset talis, q ꝯ reum nõ haberet regressum: si relinquitur liberatio fideiussori dẽt liberari pacto, & reo nõ prodest, nisi esset talis reus, q a fideiussore repeteret. h. d. Op. hic dr̃, q̃ pactũ non trãsit ad fideiussorem, si hoc est actũ, alias secus. Cõtra s. ad Vell. l. si mulier ꝯ. §. si ab ea. Solue, vt ibi patet in tex. vbi loquit in exceptione quadã cohærẽte personæ. Op. extra gl. q̃ pactum factum fideiussori prosit reo, vt, j. de accep. l. & per iusiurandũ. §. & si fideiussori. ibi enim nõ pt valere vt acceptilatio, sed vt pactũ, qa non præcedebat oblõ verbis ꝯcta, vt eo. tit. l. si acceptilatum. & tñ ibi dr̃, q̃ prodest reo. Sol. quod hic dr̃ de pacto, intellige de nudo, secus i pacto, qđ resultat ex acceptilatione inutili, vt ibi. Et fm hoc † reassume duu verba quia si pactum est factũ reo, aut est actũ, q̃ transeat ad fideiussorẽ, aut nõ, aut dubitat. Si pactũ est factũ fideiussori, aut est pactũ vere nudũ. aut est pactũ, qđ resultat ex acceptilatione inutili, vt s. dictũ est. Dr̃ hic, q̃ acceptilatio vni facta alteri prodest. Contra, de acce. l. & ꝑ iusiurãdum, §. si legatorũ. Sol. ibi fuit actũ, vt acceptilatio ad alium nõ porrigeret. Pro hoc facit hęc lex, ver. alioquin. & l. Modestinus. j. de sol. vbi ẽt vera solõ aliũ nõ liberat, si hoc est actũ. Et fm hoc vbicũq; in hoc tı dr̃ aliquẽ pacto liberandũ, intellige, vel acceptilatione, hoc acto, vt ad aliũ nõ porrigat. Ista so. licet sit vera in se, tñ ꝯtinet diuinationẽ, iõ gl. in l. ꝯria aliter soluit, & bñ, qa ibi loquit, q̃ reus principalis erat obligatus sub ꝯdõne, qua existẽte oblõ retro nõ trahit, vt in legatis, & ꝯctibus, qñ ꝯdõ est potestatiua, l. 1. §. 1. s. ad Syl. & l. potior. & l. q balneũ. q pot. in pi. ha. & isto casu liberato fideiussore ꝑ acceptilationẽ, nõ liberat reus, d. §. si legatorũ. & §. seq. secus si esset in ꝯctu ꝯdõ casualis, l. pe. de fideiussi. ita debetis intelligere hanc mãm. Quare dic, cũ q̃ritur, † an acceptilatio facta fideiussori ꝓsit reo, aut est actũ, q̃ nõ prosit, & nõ prodest. Aut nihil est actũ, & tunc, aut reus erat iã obligatus vere aut, oblatio pendebat sub ꝯdõne: & si sub ꝯdõne, aut casuali, aut potestatiua, vt ex ꝓdictis patet. Op. ad fi. & vr̃, † q̃ dẽt inspici solũ forma ꝯctus, nisi qñ creditor participauerit fraudẽ, l. sed Iulianus, §. 1. s. ad Mace. Sol. istud verũ respectu ipsius creditoris. sed respectu ipsorũ ꝯhentiũ, vel respectu tertij inspicit id, qđ est ĩ veritate, vt hic. Vel aliter, & melius, illud verũ, qñ ageret actione ex eo ꝯctu, quo principalis, & fideiussor se obligauerunt: secus si agatur actione ex testõ, vel alia: qđ nota pp statuta, q̃ loquunt de fideiussore, & principali, qa statur veritati, non verbis instri. Procedo vlterius, pone, q̃ debitor cui est relicta liberatio, agit ꝯ hæredẽ, vt eũ liberet per acceptilationem. Dicit reus. Tu in veritate es fideiussor, & fideiussor est reus, vnde debeo te liberare pacto, & peto, vt mihi edas instrm̃ ꝯstitutionis indemnitatis tibi factũ a reo principali. Consueui dicere q̃ actor debet cedere reo ad exceptionẽ fundandam, l. pe. in fi. j. ad l. Falc. licet de hoc fuit opi. C. de eden. l. fin. & ibi per Doc. & l. 1. §. editiones. supra de eden.

ADDITIO.

a Ale. Si quis. Ad istam l. vide tex. & quod ibi no. Iac. de Are. in apostil. in l. sed si pater. §. non solum. ad Macedo.

Idem Iulianus eodem. Pater, cui est liberatio relicta, dẽt liberari pacto, etiam si nihil est in peculio: sed si filio liberatio relinquitur, acceptilatione liberabitur. h. d. quod no.

1 *Liberõ si relinquit ei, qui duob. iurib. tenet, ab vtroq; in dubio est liberãdus.*
2 *Pater, cui liberatio legata est, debet pacto liberari.*
3 *Liberatio legato principali prodest fideiussori ex dispositione legis, secus si ex dispositione hominis.*

Idem Iulianus scripsit, si pro filio. Si liberatio relinquit † ei q duob. iurib. tenet ab vtroq; liberandus est in dubio, nisi aliud sit actũ. h. d. tex. cũ gl. No. q̃ † si pr̃i relinquitur liberatio, debet liberari pacto. Cõtra, immo vr̃. q̃ acceptilatione, sicut qñ relinquitur liberatio reo, vt s. l. prox. in prin. So. intelligas qñ filius erat principalis debitor, & pr̃ de peculio tenebat, ut fideiussor, secus si pr̃ est, ut pricipalis, filius in fideiussor. Item dr̃ in §. ꝑcedẽ. maritũ nõ posse repetere. Contra, qñ est relicta liberõ, hẽt exceptionẽ fauorabilẽ, & sic repetere põt solutũ, l. q ex fratrib. de condi. insti. So. qđ hic dr̃, maritũ repetere nõ posse, intellige, qñ liberatio nõ est relicta ei. Dr̃ hic, q̃ si liberatio est relicta filio, dẽt liberari ꝑ acceptilationem. Cõtra, si pr̃ soluit, nõ repetit à filio. l. 3. §. sed utrum. de mino. ergo liberatio relicta filio, nõ dẽt prodesse patri, ut ĩ prin. huius l. Sol. † Dẽs intelligere principium legis, qñ est fideiussor, & reus quilibet ex dispositione hominis. Vñ si legatur liberatio uni, non uidetur uelle, q̃ porrigatur ad alium, nisi quatenus illius interest. Sed hic loquitur, qñ fideiussor est ex dispositione legis, quo casu si relinquitur liberatio principalis, uĩ uelle totã obligationẽ tollere, ut sicut cum uno contraxit, ita unum liberãdo uidetur uelle, quod a tota obligatione recedat.

LEX VII.

Post emancipationem. Opp. q̃ ad hoc non dẽt agere, sed ut eũ aduersus creditorem defendat, ut s. eo. l. quid ergo. Solue, ut ibi, & hic in glo. super uerbo, præstaturus.

1 *Aestimatio illius spei, quod quis potest alteri succedere, non dẽt considerari, & licet appelletur spes, tamẽ non est legitima.*
2 *Spes ex contractu conditionali de præsenti consideratur.*
3 *Clausula, remittit omne ius, quod habet, vel habere sperat, comprehẽdit omne ius de præsenti, uel in futurum ex causa de præsenti.*
4 *Casus, in quo habetur ratio spei, quæ non habet ius de præsenti.*
5 *Clausula, remittit omne ius, quod quis habet, uel habere dẽt, vel potest de præsenti, quid operetur.*

Illud. Iste §. est satis no. & bñ. h. d. Quod unus põt ad successionem alterius uenire, in æstimandũ interesse non dẽt inspici. † No. a quod non dẽt haberi æstimatio illius spei, q̃ qs potest

ADDITIO.

a No. Dec. cõs. 19. col. fi. ver. huic quoq; non obstat. Tiraq. de legib. connub. post leges nu. 32. Barb. col. 36 col. 3 lib. 5. Crapn col. 108. nu. 65. col. 330. nu. 14. L. M.

a pōt alteri succedere, a& licet appelleť spes, l. fi. in prin. C. de pact. tñ nō est lītima. Rō est, qa nullum ius est fundatum in me, nec filius
a hēt ius in hǽditate pr̄is p̄re uiuēte, l. p̄ria rerum, ad l. Fal. Sed † si hē ret aliq̄ spē de iure de p̄nti, ex ɔ̄ctu ɔdōnali: tunc dico, q̄ ista spes ī spicit: & iō dico, q̄ si in ɔ̄ctu apponitur ista verba, remittit oē ius,
3 qđ hēt, & hr̄e sperat in tali re: tunc vr̄ remittere oē ius, qđ h hēt de
b p̄nti, vel hr̄e sperat in futurum ex cā de p̄nti; al's nō dr̄ spes illa, q̄ ñ est fundata de p̄nti. Idem dicimus in statu libero, q hēt spē in libertate si hēt ius fundatum de p̄nti. qa hǽditas est adita. al's nō dr̄ sta-
4 tuliber. l. 2. de sta. li. In casu † tñ reperio, q̄ hr̄ rō illius spei, q̄ nō hēt
5 ius de p̄nti, l. 3. §. sed vtrum. ſ. de mino Quid † aūt si diceret, remittit omne ius, ius, quod habet, uel habere dēt, vel potest, quid importent hæc verba. cogita bene.

ADDITIONES.

a Ale. Succedere. Adde Bar. in l. fi. C. de pac. & no Bar. in l. sciendum, in fi. prin. sup. q sa tis. cog. & iō dicit Ang. p illum tex. in l. ex consensu. §. filiumfamilias, inf. de app. q̄ vigore huius spei a s̄nia lata contra patrem filius non pōt proprio noīe appellare, & facit, quod no. Bar. in l. is potest, in prin. de acq. hær.
b Ale. Oē ius. Et vide Bar. in l. quod Seruius, de cond. ob cau. & Bar. in l. qui cū tutorib. in prin. de transf. & late per Bar. in l. qui Romæ, §. duo fratres, de verb. ob. & Bar. in l. si vxor. §. diuus, de adul. quid si diceret, remitti oē ius, quod hēt, & hēre debet, vel potest, videtur decisum per Bartol. in d. l. quod Seruius, & in d. §. duo fratres.

LEX VIII.

Non solum autem.

Si is, qui. Liberōne legata ab vna ex reb. alternatiue debitis, p acceptilationem, liberō sequit ab altera: h. d. Op. ɔ̄. ti. l. q hominem. So. hic ī oblōne alternatiua, ibi in oblōne gn̄is. Quær. qd si poneremus hic casum, in quo non dēret liberari p acceptilationem, puta pp correum, vt ſ. l. 4. §. nūc de effectu, si liberetur pacto, an remaneat oblo in alia parte alternatiue. Puto, q non, qa lex p̄sumit voluisse testōrem liberare a toto, & iō in casu p̄dicto dēt limitare p acceptilationem, hoc acto, vt ad correum non porrigatur, vt dixi ſ. eo. l. si quis reum, in prin.

1 *Relictum a substituto uidetur relictum coudōnaliter ab ipso pupillo.*
2 *Petens ante euentum conditionis, an cadat à iure suo.*

Liberatio auté.

a Legatum liberōnis hēt effectū nisi a testōre vero debitū sit exactū: seus si a testōre ficto, vel ab hr̄ede exigatur. h. d. No. tex. ibi, cum cō
1 stet pupillum. &c. No. † q̄ illud, qđ est relictum a substituto, vr̄ relictum ɔdōnalr̄ ab ipso pupillo, vt hic, & l. in rōne, §. qđ vulgo. ad
b l. Fal. & l. q fundū §. q filiū, e. ti. Scđo no. b gl. in per ver. actionem, q̄
2 sentit, † q̄ ille, q petit ante euentum condōnis, cadit a iure suo: qđ an sit verum, dicam ɔ̄. l. proxi. §. tale.

ADDITIONES.

a Ale. Liberū autem. Et ad intellectum huius §. vide omnino Bar. in l. apud Iulianū §. si Titius, de leg. 1. qui limitat, ut ibi
b Barb. Secundo no. & tu de casum sing. in l. iustas. C. de iu. fis.

LEX IX.

Non solū debitore.

Debitori cuicūq; p̄t liberō relīq, & dānatus ad tp̄s ñ pe
a tere, interim liberare ñ cogiť, nec illius tp̄is pęna, vel usura petet. a h. d. Dr̄ hic, q̄ intra tp̄s usuræ nō p̄nt peti. Cōtra de l. itē qa. §. fi. ſ. de pa. Huius timore soluūt, qdā, q̄ nō p̄nt peti usuræ venientes ex mora, sed uenientes ex stiplōne sic. Gl. hoc rep̄hēdit, qa tex. hic dicit, vel pœnas, i. q̄ p stiplonem p̄mittūtur, vñ nulla vsura pōt pen. Ad l. itē qa. tñ. qa ibi dilatio concedebatur, eo q̄ usuræ soluebant hic vero concedebatur dilatio ex mero iudicio testatoris.

ADDITIO.

a Ale. Vel vsura petetur. Vide Bar. in l. 3. in prin. si quis ius dicen. non obtem.

1 *Legatum liberānis personale non transit ad hæredem, nisi per hæredem testatoris petenda contra fiat.*
2 *Agens ante conditionem cadit a iure suo.*
Intellectus § tpales. Inst. de excep. quod non loquatur de die incerta.

Tale.

1 Legatū † liberōnis p̄sonale nō trāsit ad hr̄dē, nisi p hr̄dē testōris petēdo ɔ̄ fiat. h. d. No. te. ibi, a solo, &c. & sic fuit apposita dictio taxatiua, al's si non apponiť, p̄sumitur liberō relicta in re, vt ſ. l. proxi. §. 1. & ɔ̄. e. l. si qs in testō. Dixi ɔ̄. de uerb. ob. l. q sic.
a Quæro a dr̄ hic, si nihil a Lucio Titio, &c. qđ si hr̄s petijt a Lu-
2 cio Titio? Dicit gl. † q̄ cadit a iure suo: qđ est valde notādum. Ista gl. nō vr̄ dicere verum, qa ille, q petit añ ɔdōnē, hodie nō cadit a iure suo, vt Inst. de exce. § tpales. Sed sustinēdo gl. potes dicere, q̄ §. tpales, loquit de die certa, vel de condōne: sed de incerta nihil ibi dicit, & sic iste §. remanet incorrectus, vt q añ diem incerta agit cadat a iure suo. Vel si dicas, q̄ dies incertus hēatur p cōdōne, vt, l. dies, de cōd. & de. dic hunc §. hodie esse correctū. Et in hac opi. vr̄ inclinare. Dy. tene mēti. Vltimo vide gl. q̄ incipit. Et vsusfructus ibi, in l. pecoris. So. dic ut ibi, & ſ. de seru. l. 4. & dic pecoris. & plene dixi ſ. de alim. leg. l. Mela, in fine.

ADDITIO.

a Barb. Quæro, dr̄. Et an petens ante diem cadat ab actione, & vide tex. sing. in l. iustas. C. de iure fisli, 10. & vide mirabile dictum Bar. in l. eum, qui ita. §. qui ita. ff. de uer. ob. & Bal. in l. exceptionem. C. de prob.

1 *Liberatio si fit inter contrahentes, vt habeāt locum exceptio facti, requirit consensus duorum, & partis præsentia.*
Exceptio doli quando fit liberatio inter contrahentes, sufficit, quod fiat in absentia partis, vt locum habeat.
2 *Liberatio quando fit in vltima voluntate, non requiritur partis præsentia*
3 *Si dico, profiteor te mihi non teneri, an ex ista confessione pateatur tibi exceptio doli, quod ua. nu. 11. gl. debet intelligi secundum l. quam allegat.*
4 *Confessio facta corā vicinis ad liberādū ualet, si est facta parte p̄sente, nu. 8.*
5 *Exceptio doli nititur æquitate, & etiam omnis exceptio. nu. 10. & 11.*
6 *Renunciatio, quæ fit in iudicio, non requirit partis præsentiam.*
7 *Renunciatio, quæ fit de iure reali, facta absente parte tenet, & nu. 9.*
12 *Cōfessio testōris cōsitētis in testō sibi esse solutū, an hēat vim fideicōmissi.*
13 *Exceptio doli datur, si aliquo adhibito. facio pactum de non petendo tibi recipiēti pro illo, vel si cōfiteor mihi solutum esse tibi recipienti pro illo.*

Si liberationis

In tex. ibi, nō esset valitura. i. nihil operatura, hic est quædā gl. de qua Doct. faciūt magnū festū. Opp. q̄ tale relictum liberationis nihil pdest, qa pactū nō pōt valere sine ɔsensu duorum, l. 1. ſ. de pac. Huius ti-
1 more gl. ponit duo † verba multū no. Aut liberatio a fit inter ɔ̄hē-
a tes, & tūc reqriť ɔsensus duorū, & partis p̄ntia. ad hoc vt hēat locū
b exceptio pacti, b sed ad hoc vt hēat tm̄ locū exceptio doli, sufficit,
2 q̄ fiat in absentia partis. l. postq̄ liti. C. de pac. Sed † si fit in vlt. voluntate, pōt fieri in absentia, vt hic, & l. cum pr̄. §. surdo. ſ. de le. 2. & l. si a furioso. §. 1. de act. & ob. cū si. vide gl. q̄ incipit, vt si dixisset, &
3 no. eam ibi, dū dicit, & si absit debitor, &c. Aduertatis, si dico † sic, ɔfiteor te nō teneri, ista verba hñt vim pacti, l. tale pactū, in prin. ſ.
c de pac. mō pone, q̄ absente te dico te nō teneri: q̄ritur, c an ex tali ɔfessione pateť tibi exceptio? Hic vr̄, q̄ sic. f. exceptio doli, vt hac
4 gl. p quo facit l. postq̄ liti. C. de pac. idē vr̄ † tex. ī Auth. de test. §. & licet, & no. C. de ɔfess. l. vnica. vbi ad liberādū valet cōfessio facta corā vicinis. p hoc facit tex. ī l. Labeo. ſ. de iureiur. & vr̄ dem Inn.
5 in c. veniēs. ex. de renū. Itē p hoc vr̄ æquitas. † Nā doli exceptio nititur æqtate, l. q ætate. de doli excep. merito dēt dari exceptio doli, licet nō cōpetat exceptio pacti. Sic in l. & hr̄di. §. q̄ si seruus. & §. nos aūt. ſ. đ pac. hoc tenet Gui. đ Cu. ī l. Pōponi9. ſ. đ neg. ge. Antēq̄ veniam9 ad alia, destruamus oīa ista fundamēta. Et primo ad
6 l. postq̄ liti. Rū. † q̄ ibi loqť in renūciatione, q̄ fit in iudicio, d vbi ē
d iudex, q repīentare p̄sonā partis. Præterea ī multis partib. renūcia-
e tio facta in iudicio valet, q̄ al's nō valeret, l. 1. & ibi no. de cura. bo.
7 dā. Præterea † ibi loqtur in iure reali, dicit. n. postq̄ liti de p̄dio mote, sed iuri reali pōt renūciari ēt parte absente, qa p̄t qs hr̄e fundū suū p derelicto, vt ɔ̄. p derelic. p totū, & sic lex p̄dicta nō ob. & gl.
f ista nō bñ dicit, cū dēat intelligi f f̄m l. q̄ alleg. Nō ob. Auth. de te-
8 sti. §. & licet, & qđ no. in d. l. 1. de ɔfes. qa s qđ ibi dr̄, valet corā vici-
g nis, intellige parte p̄nte. Nā g illi tex. solū nolūt ɔcludere, q̄ nō sit necessaria p̄ntia iudicis, sed partis p̄ntiam nō excludūt, qđ patet ī d. §. & licet. dū dr̄, q̄ testes debēt esse rogati, & sic ptes erāt p̄ntes, q̄ testes rogabāt. Nō ob. d. l. Labeo. qa verū est, q̄ iurāt absentes p
9 nuncium, vel epistolā, vt ibi patet. Non ob. † dictū Inn. qa ibi loquit
10 in renunciatione iuris realis. Itē † illud, qđ dr̄, aliud in exceptione doli, quia nititur æquitate, nihil ad propositū, qa oīs exceptio nititur æquitate, l. 1. in prin. de vac. mu. & l. q ætate. de doli exce. Non
h ob. dictum Guil. quia male dicit, & per malas leges se fundat, het sic

ADDITIONES.

a Ale. Aut liberatio. Et ad l. nam opp. & vide eū in l. certū. § si qs absens, de cōfes.
b Ale. Exceptio pacti. Sal. in l. postquam liti. C. de pac. tenet cōtra Bar. hic adde videndum Bal. consi. 23. 2. lib.
c Barb. Quæritur. Et istā q pro gl. sustentaui in palatiis contra Bar. & sequa. p qua vide aliquid per Bal. & plenissime Sal. in l. postquā. C. de pact. & aliqd ibi Raph. & vide Ioan. in c. veniens. ext. de renun. & vide Bal. in l. 1. C. de confess.
d Ale. In iudicio. No. q̄ ad confessionem factā in iudicio non est necessaria præsentia partis, & idem hodie tenet Cy. in l. 1. C. de confess. licet olim fuerit opin. & hic adde Bal. in l. gn̄aliter. in 11. & 12. q. de non nu. pe. & adde, q̄ not. Bar. in l. admonendi, de iureiu. & q̄ efficacior sit confessio in iudicio, tenet no. Bar. in no. exēplo, in l. si qua mulier. ad Velleian. & adde hic Bald. in l. 1. de confess. adde, an confessio facta absente parte in iudicio nullo valeat Bal. consi. 148. lib. 4.
e Ale. Qui repræsentat. Hic aduerte, & vide quæ dixi in l. postquā liti, in C. đ pac.
f Poma. debeat intelligi secundum legem, quam alle. Hoc infert Ro. consi. 212. in vlt. col. & idem voluit Bar. in l. cum quædam, circa medium. ff. de his, quib. vt indig. Io. And. cōtter in c. cum nuncius. de test. Saly in l. si ex cautione. C. de nō nu. pec. sentit Bar. in l. 1. §. si proponatur. ff. si quis omis. cau. test. vide Alex. consi. 32. in 4. vol. Cæp. in rep. auth. sed nouo iure. C. de ser. fug. Barb. consi. 8. in 1. volu. & poi si. 10 eo. vol. & consi. 18. & consi. 26. & 37. & 51. & 19. & consi. 10. alias 6. & 67. & 71. in 2. vol. Ro. consi. 76. in vlt. col.
g Nap. Et cum opi. Bar. hic transit Imo. in l. naturaliter §. nihil commune. de acq. pos. & vide omnino Ang. in l. idem in duobus. §. fi. sup. de pac.
* Scripsi consi. 335. nu. 16. I. M.
h Alex. Se fundat Plene per Cy. in l. generaliter. C. de non nu. pecu. & tangitur per Guil. in d. l. Pomponius scribit. & potest dici, q̄ gl. in d. l. idem in duob. loquitur, quando erat pactum de non petendo, sed hic erat refutatum, vel quasi, ita vr̄ dicere Bal. in l. ea lege. per illum tex. idem dixit in d. l. Pompon. Et adde Bar. in l. nō idcirco. C. de iu. & fac. igno. & Bal. in d. l. pactum, in fi. prin. de pac. & de intellectu huius glo. no. per Bal. in rub. C. res inter alios ac. in vlt. colū. & ibi hæc omnia limit. nisi interueniat iuram. Et an pax possit fieri absenti, hr̄ per Bald. in l. 2. C. de lib. ca. & eo. lib. & de authoritate glo. hac plene per Bal. in l. & hæredi. §. nos autem, de pac. Bal. in l. 1. de inter. act. sequitur istam gl. & do. Ant. in c. fi. de confes. tenet opi. Bar. Pet. & Cyn. in d. l. generaliter. in 10. q. idem Salyc. in l. 1. in 15. oppo. C. de confess. per do. Ant. & Imo. in c. cum pridem, de pac. scripsi post Fulgo. in d. l. postquam liti. Adde, vt per Paul. de Cast. consi. 351.

11 sic ista opi. i iure psonali nullum fundamentum hēt. In ɔ̄riu m.† ꝙ non ɔpetat doli exceptio, est gl. in l. idem in duob. §. de pact. licet hoc tenet gl. in l. Pomponius, de neg. gest. in gl. magna. & in his duob. locis firmat hoc. pro quo vr tex. i l. si tibi, §. si pactus, ff. de pac. Præterea quædam sūt psonæ spālr enumeratæ, ex quarū pacto nobis q̄ritur doli exce. l. rescriptum, §. fi. ff. de pac. vsq; ad fi. l. & hrdi. ergo apparet, ꝙ in quolibet extraneo hoc nō esset. Pro hoc ēt est tex. i l. & hrdi. §. nos aūt, versi. cæterum, ff. de pact. licet gl. ibi dicat, ꝙ loquatur in filio. & gl. dicit expsse in ea. l. §. Iulianus, in gl. q̄ incipit, nō idem in extraneo. Quod ēt pbo p rōnem incōuincibilem. Si ista op. eēt

12 † vera, seq̄ret, ꝙ si testōr in testō cōfiteret sibi esse solutum, nunq̄ ista cōfessio heret vim fideicommissi: qđ ɔ̄ns est falsum, l. j. C. de fal. ca. adiec. leg. & c. probo ɔ̄ñam ista ɔfessio fm hanc gl. parit exceptionem doli, sed liberō relicta ei, q est tutus exceptione, nihil valet, vt j. e. l. si creditor. Cum ergo lex dicat, ꝙ talis cōfessio a testōre facta inducat fideicommissum, ergo nō orit exceptio doli.

13 Putarem tñ vnū, † ꝙ si adhibito aliquo dicerem, facio pactum de non petēdo tibi recipiētu pro illo, vel cōfiteor mihi solutum esse tibi recipiētu pro illo: tūc daret exceptio doli, a dic, vt l. rescriptum, §. fi. de pact. q̄ vult, ꝙ eo casu, quo pacto adhibito ad obl'onem qs tenet cedere, eo casu pacto adhibito ad liberōnem competat exceptio doli, vel vtilis pacti sine cessione, dic. l. rescriptum, §. fin. sed si aliqs reciperet promissionem, p me, tenetur cedere, l. pe. de ne. gest. & l. huiōi, in prin. ff. de leg. j. ergo, &c. Aut ergo intelligamus hanc gl. in renunciatione iuris realis, aut qñ fit pactum, vt loco vltimo dixi, ista gl. male diceret.

ADDITIO.

a Ale. Daretur exceptio doli. Idē tenet Bal. l. si certis. C. de pac. & in hoc casu dicit bēre locum gl. hic. Et ad istam materiam vide Ang. in d. l. idem in duob. §. fin.

CONCORDIA.

Si liberōnis. Aduerte, ꝙ Bar. i hoc §. si liberōnis, arguit de ɔ̄dictione p Lu. Ro. hic, sed pro saluatione Bar. vide concordantiam quā posui ad l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acq. pos.

Si hæres. Quamuis hrs damnetur non petere a gestore, tñ pp ea, quę dolose gesta erunt, agere pōt. No. ꝙ si testor iubet hæredi, ne agat, intelligitur præterquam de dolo. dicam in l. Aurelio. §. j. j. eo.

Et ei. Dr hic, ꝙ possum relinq̄re liberōnem ei, cui commodaui. Sed q̄ro, an possit ɔueniri, vt rem restituat iste commodatarius. Et Gui. de Cug. format hāc q. in l. si vnus. §. illud, ff. de

a pac. & dicit, aut libero te ab actione depositi, vel commodati. & tūc pt cōueniri p restituēda actione in rem, qa solum ab illa actione fuit liberatus. Aut dicit, pmitto te nō cōuenire deposit, vel ex cā deposit, & tunc qa magis gnalr loqtur, nō poterit cōueniri actione in rem, iō qa hēt ex cā deposit. Sic in iuro, qa si est in rem porrigitur ad oēs actiones. Secus si iuretur sup vna actione. l. duobus. §. j. & §. si qs iurauerit. sup. de iurei. & l. j. §. si fideiussor. j. qua, b ret actio nō da. Br teneo ɔ̄rium, b qa qñ relinqtur liberō illis psonis, q̄ in hac l. ponūt, vr relicta liberō doli, & culpę, & oīs pstationis ad q̄ tenebatur rigore illius ɔ̄ctus: nō aūt vr remissa actio in rē, qa illa actione ɔuenitur, vt qlibet extraneus, nō vt depositarius, l. Nesennius. §. fundum, de re iud. & l. de eo, in fi. ff. ad exhib. pro hoc est tex. in l. si in l. §. fi. ff. lo. & l. si ei, cui. j. eo. & gl. in l. Aurelius, §. Mæuia. j. eo. non autem vr relicta ipsa res, nisi expsse sit dictum. Hoc intelligo verum, qñ depositum est factum in certa spē. Sed si esset factum in pecunia numerata, tūc esset idem, quod i liberōne relicta cuilibet debitori; quod vidistis, ff. in plurib. legib. & dicam j. e. l. Aurelio, §. Caius.

ADDITIONES.

a Ale. Et dicit. Si relinquitur liberō commodatario, an possit conueniri act. in rem, vide quæ dixi post Bar. in l. j. sup. si cer. pet. & Bar. in l. cum necessitatem. C. de fiduc. & quid importet, si lego liberōnem ei, quem poteram conuenire rei vendicatione, vide Bal. in l. si creditor. C. de fideicō. & adde no. in l. sub prætextu. C. de transf. & Ray. & Bal. & Sal. tñ videntur velle, quod in obligatione gnali relicta liberōne, vel facta transactione, intelligatur remissa facultas vendicandi, si ad illā rem restituend. tenebatur actione generali, puta tutelę, vide quæ ibi dixi post Bal.

b Roma. Breuiter teneo contrarium. Vide Ale. consi. 27. in 1. vol.

LEX X.

a **Si quis rōne.** Intellige hāc l. qñ relinq̄t liberō a gestione iā facta, vt qñ aliqs relinqt liberōnem olim tutori suo. Sed qñ relinqt liberōnē p gestione futura, nunqd vr remissus dolus, vel redditio reliquorū? dicam i l. Aurelio. § 1. j. eo.

ADDITIO.

a Si quis. Vide, quod per istum tex. dicit Bal. in l. fi. §. pe. de cond. indeb. supra.

LEX XII.

Si debitor. Ad hoc, ꝙ interest mea potius nō soluere, q̄ solutū repetere, dr legatū valere. h. d. Istam l. intelligo, qñ fideiussor nō poterat petere, vt liberetur, qa non erat de casib. positus in l. Lucius, ff. mād. & C. mād. l. si pro ea. aīs si iure suo posset petere, legatum non valeret, quia sua non interest.

LEX XIII.

Lucius. Liberatio ab onere reddēdarum rōnū ad reliqua non porrigitur, nisi exprimatur. h. d. In tex. ibi, subscriptionem. per quod vr prioris temporis liberationem reliquisse. De hac materia dicam j. eo. l. Aurelio.

LEX XIIII.

Si creditor. Nō valet legatum liberōnis ei relictum, q se pōt exceptione tueri. h. d. Op. ꝙ legatum liberōnis pariat ēt actionē, vt qs liberetur p acceptilationem, l. 4. §. j. ff. e. ergo vr istud legatū valere, qa ɔtinet emolumētum. Sol. legatum liberōnis fit principalr ad exceptionem. Vñ si istud non valet, qa iam hēbat eam, non valebit in alijs remedijs, de qb. ibi dixi.

LEX XVI.

Si quis in testamento. In dubio relictum liberōnis intelligitur in rē, vt sic personam hæredis comprehendat. h. d. ista l.

LEX XVII.

1 *Liberatio relicta conductori per testatorem, quid contineat.*

Si ei, cui fundū. Si legat liberō ɔductori, oē id vr remissum, ad ꝙ pstādum actione psonali tenet. h. d. † No. ꝙ si testōr relinqt liberōnē simplr, vr remisisse debita. licet vr remissa tota locatio, & sic id, ad qđ tenenir rōne doli, vel culpę, vel reliquorū. Qđ qualiter intelligatur, dicam, j. eo. l. Aurelio. §. j. Item no. ꝙ non vr relicta ipsa res, sed vt hrs teneatur pati vti frui. i. vt det gratuitam habitationem, vt hic, & j. eo. l. Cassius. Dic, vt dixi in l. non solum, in fi. ff. eo.

LEX XXX.

Cum ita. No. casum huius l. Legatum liberōnis extinguitur solutione. h. d. Op. dr hic, ꝙ legatum liberōnis contineat reliqua: ɔ̄, ff. eo. l. non solum. §. pen. j. l. pxi. §. j. Solus ibi incontinenti videbitis.

LEX XXXI.

Aurelio. Legatum liberōnis est personale, & ad hæredes non transit. h. d. Et hanc l. declara, vt dixi ff. e. l. nō solum. § tale.

1 *Adultus licet habeat curatorem, tamen potest facere testamentum.*
Legatum liberationis non porrigitur ad dolum, & reliqua.
2 *Liberō relicta ei, qui tenetur ad pecuniam, vel ad rē, in qua non habetur rō doli, & culpa, quid importet.*
3 *Liberō relicta ei, qui tenetur ex cōtractu, in quo venit dolus, & culpa leuis & leuissima, vel leuis tantum, complectitur oīa, ēt rōne doli, & culpę, vel reliquarum, licet ad rei restitutionem teneatur.*
4 *Idem est in liberatione inter viuos facta simpliciter.*
5 *Liberō facta inter viuos ei, qui tenetur ex contractu depositi, comprehēdit dolum. Idem in ultima uoluntate. nu. 6.*
7 *Liberō facta in ultima uoluntate, uel inter uiuos ei, qui tenetur actione uniuersali uel generali, quid contineat.*
8 *Liberō relicta alicui pro administratione futura non intelligitur, ut uideatur dolus remissus.*
9 *Liberō facta ei, qui tenetur pluribus actionib. particularib. quando porrigitur ad omnia.*
10 *Clausula apposita in instrumento cessionis facta de certum, & dictum est generaliter &c. refertur ad specificata tantum, si salua rōne recti sermonis ad id referei potest, aliter referatur ad omnes causas.*
11 *Clausula generalis apposita post specificatū, quæ refertur ad oēs cās, nō refertur ad ignoratū, nisi appareret remittentem uoluisse remittere.*
12 *Confessio testōris confitentis plene sibi fuisse satisfactum de oīb. nihil operatur, nisi probetur.*
Idem si in instrumento contineatur liberatio, per acceptilationem.
13 *Liberatio facta ab una causa particulari, in qua sunt aliqua accessoria, cōplectitur omnia.*
14 *Liberā generalis facta quando est una cā tantum, & asseritur partem fuisse solutam, & factam refutationem de toto, comprehendit omnia.*

a **Caius.** a Iste §. hēt mām pfundissimā a nrīs glossatorib. & a Doctorib. male examinatā. Si testōr liberat curatores

1 nō vr relicta liberō doli, vel reliquorū. h. d. † No. ꝙ adultus lz hēat

b curatorē, pōt facere testm. De quo p gl. b in l. j. §. fuit q̄situ, ff. ad Tr. & no. ꝙ legatū liberōnis nō porrigitur ad dolum, vel ad reliqua. Mō veniamus ad gl. vt eā intelligatis, dēns scire, ꝙ in hac gl. ponūtur duæ gl. antiq̄, sicut Accur. eas repetit, & iō si repetit bis idem, vel loqtur plures in eodem casu, nō miremini. Secunda pars gl. incipit ibi, item no. ꝙ liberō. Op. quod videantur omnia remissa, vt j. eo. l. Aurelius. §. Titius. Sol. ibi speciale in parte. Item cōtra. ff. de pac. l. si vnus §. illud. & Insti. de leg. §. si quis debitori. vbi nullo modo pōt cōueniri etiam de dolo. Quare gl. distinguit tres casus.

Quan-

ADDITIONES.

a Caius. Sing. dicit Ang. in consi. 169. vbi de hoc plene, circa prin.
• Scripsi consi. 22. nu. 2. & nu. 3. I. M.
* Iasan auth. ingressi nu. 4. C. de sacros. eccl. I. M.
b Ale. De quo p gl. Idē dicit no. Bal. i c. j. i pr. p illū tex. p quos fiat inuest. vbi oino vide. & istū tex. alle. no. Bal. i l. j. i lec. 2. i repe. de sac. sa. eccl. i q. de pdigo, & i l. curatorē hns, de i in rest. mi. Dubiū ē, an si minor 25. annis dat in testō licētia executorib. vt vedāt pdiū, an tūc req̄rat decretū iudicis, de quo vide no. Bal. i l. pdiū. ff. qñ decr. opus nō ē. vbi alle. istū tex. & ad Bar. hic vide Bal. in l. si frater. C. q. test. fac. poss. & ibi ēt qd si fuit dolo inductus ad testādū, & qd in donōne ci mortis, vide Bal. in d. l. si curatorem habens. Adde prædictis, vt per Rom. consi. 99.

Qñq; qs est debitor pecuniæ tm̃, qñq; qs est debitor doli, & culpæ: qñq; qs est debitor doli tm̃. Primo casu loqr̃ d. §. si qs debitori. Scd̃o loqtur hic. Tertio loqtur d. §. illud. Vide gl. q̃ incipit, immo vr̃ totũ remissum. Ibi, sed dic, refert &c. Itẽ vide gl. ibi, itẽ nota, & refert se ad p̃dictos casus s. ad primũ, & t̃m. Pro declarãda igr̃ hac mã habemus videre, qd ĩporter legatũ liberationis. Primo, qñ relinquit̃ debitori, q tenet̃ ad pecuniã, uel ad rẽ in gñe forsan, vel in specie, ita q̃ nõ est habenda rõ doli, uel culpæ, & pp hoc tenet̃ ad aliquã quantitatẽ. Scd̃o, qñ relinquit̃ ei, q tenet̃ ex aliquo ɔ̃ctu, in quo venit dolus, & culpa, & intelligas de actione spãli. Tertio, qñ relinquit̃ ei, q tenet̃ ex ɔ̃ctu, in quo uenit dolus tm̃ ex actione speciali. Quarto, qñ relinqtur ei, q tenet̃ actione vl̃i. seu gñali. Quinto, qñ relinquit̃ ei, q tenet plurib. actionib. particularib. Sexto, qñ relĩqtur ei, q tenet̃ vna actione particulari principal̃r, in qua veniũt q̃dam accessorie. Redeo † igitur ad primũ, & q̃ro, qñ liberatio relĩquit̃ ei, q tenet̃ ad pecuniam, vel ad rem, in qua non hr̃ rõ doli, & culpæ, vt p hoc ad plus teneat̃, qd importet ista liberatio? Rñ. importat actionẽ, vt liberet̃, & exceptionẽ, & alia, q̃ dixi in l. si qs decedẽs. § nũc de effectu. s̃. e. & hoc si debitũ erat vere, secus si debitũ nõ erat ĩ effectu, s̃. e. l. si creditor. & ĩ. e. l. petitor. Et de hac loqtur Inst. de leg. §. si qs debitori. Quid aũt importet liberatio facta ĩter viuos, dixi in d. §. nunc de effectu. Scd̃o † q̃ro, qñ relinqtur liberatio ei, q tenet̃ ex ɔ̃ctu, in quo venit dolus, & culpa leuis, & leuissima, vel leuis tm̃, vt in actione spãli. In hoc casu vr̃ relicta oĩa, ad q̃ ipse tenet̃ rõne doli, vel culpæ, vel reliquorũ, ad rẽ tm̃ testõris restituẽdã tenetur, vt s̃. e. l. si ei, cui fundũ. cũ l. seq. dixi s̃. e. l. nõ solũ debitorẽ. § pe. hoc intelligo verũ, nisi dolus esset ɔmissus ɔtẽplatione illius liberationis, qa dixit, volo aliquid sibi trahere, qa debeo liberationẽ, ar. l. tres fratres. s̃. de pac. Idẽ dicerẽ eadẽ rõne in liberatione facta ĩter viuos simpliciter. Tertio † q̃ro, qñ liberatio relinqt̃ ei, q tenet̃ ex ɔ̃ctu, in quo venit dolus tm̃, vt in deposito? Et primo videamus, qd importet talis liberatio facta inter uiuos. Tex. in l. si vnus. §. illud. de pac. dixit, q̃ dolus vr̃ esse remissus. Gl. assignat rõnẽ, qa nõ põt videri aliud esse remissum. Et si diceres, immo põt uideri remissa lata culpa, q̃ uenit in depositi actione, l. j. C. deposi. & l. qd̃ Nerua. s̃. deposi. Rñ. lata culpa dolo cõparat̃, & uenit in ɔsequentiã, ut qd̃ dr̃ de vno, intelligat̃ dictũ de alio, cum habeat̃ loco eiusdẽ. Sed tunc quæro, quid † importet talis liberatio, in vltimis voluntatibus? Gl. in d. §. illud. dicit, q̃ nõ ur̃ remissus dolus, fundat se p hunc tex. rõnẽ diuersitatis inter ɔ̃ctus, & ultimas voluntates assignat, sicut tex. in simili, in l. j. C. de pec. eius, qui li. mer. quã opi. firmat gl. in l. sub p̃textu. C. de trãsa. dũ remittit ad illũ §. puto cõtrariũ, q̃ videat̃ remissus dolus in vltima voluntate. pro hoc tex. in simili s̃. e. ti. l. si ei, cui. & dixi s̃. px. q. Pro hoc, qa nõ põt operari legatum in alio, sicut dixi in ɔ̃ctib. ergo, & c. l. si qñ. s̃. de le. j. & istud puto verũ. Quarto q̃ro, † qñ relinqtur liberatio in vltima uoluntate, vel inter uiuos ei, q tenet̃ actione vl̃., uel gñali & hæc est nostra mã, & uideamus primo inter viuos. Pone, q̃ aliqs [a] liberat tutorẽ, uel negotiorũ gestorẽ gñal̃r, qd importet hæc liberatio, an uideatur [b] remissus dolus? Gl. in l. actione. C. de trãsact. in glo. fi. tenet, q̃ sic, ar. d. §. illud. Ad hãc l. tñ. q̃ aliud ĩ liberatione inter uiuos aliud in vltima volũtate. hoc tenet Pe. C. de trãsa. l. sub p̃textu. ĩ fi. Hoc ẽt tenet Gui. in l. Põponius. s̃. de ne. ge. Cõtra opi. istorũ ur̃ tex. in l. Lucius. s̃. e. in eo, qd̃ ibi dr̃, q̃ testõr viuẽs subscripsit rõnes: & tñ vigore illius subscriptionis nõ hẽt liberationẽ a reliqs, nisi spãliter sit expressum. Dicerẽ sic, in ɔ̃ctib. liberatione facta ĩter viuos, si q̃dẽ dolus fuit adhibitus, ex quo illi, q cõmisit, aliqd adest, vt qa subtraxit, vel reliqua retinet, tunc nõ venit in gñali remissione, vt s̃. e. l. Lucius. & l. tres fratres. s̃. de pac. Si uero fuit dolus adhibitus, ex quo nihil adest ei, q dolũ cõmisit, tũc vr̃ dolus remissus. Ita intelligo gl. in l. actione. C. de trãsa. & q̃ dicta sunt s̃. p dictos Doc. Prædicta vera, nisi exp̃sse sit facta mẽtio doli, & reliquorũ, tũc in dolo p̃terito, & reliqs p̃teritis sufficeret, vt s̃. eo. l. Lucius, & d. l. actione. ista mã est, qñ fit liberatio gratuita. In transactione vero habemus aliã mãm, vt patet in l. age. C. de transac. & l. si de certa, e. ti. & sup. d̃ arb. l. de reb. & C. de iu. l. licet. tm̃ in ɔ̃ctib. inter uiuos est q̃dã gl. in l. Põponius. de neg. gest. q̃ in dolo vr̃ sic distinguere, aut remittens sciebat dolũ, & ur̃ remittere, alias nõ. Sed illa gl. dẽt intelligi in eo q ratificat. & approbat negotia gesta, qa ẽt ad probõnẽ rẽdit, non principal̃r ad liberationem. & iõ in illo actu, illa distinctio põt pcedere. Sed qñ quis simpl̃r liberat, procedunt ea, quæ dixi s̃. Quero, † qñ fit liberatio in ult. uolũtate, qd importat hoc legatũ. Et certe si fit patri, sine dubio istud legatũ importat liberationẽ a toto. ut ĩ. e. l. Aurelius. §. Titius. Si uero fit extraneo, tũc aduerte diligẽter, & credo, q̃ nunc intelliges. Qñq; testõr ipse disponit, & ipse liberat, & liberationẽ relinquit, non aũt grauat hr̃dẽ suũ, q̃ liberet, tunc nõ vr̃ remissus dolus, neq; reliqua. Hic est casus in §. nr̃o, cũ oĩb. simi. Idem si grauat hr̃dẽ suũ non agere. non aũt grauat, ut liberet, l. nõ solũ debitorẽ. §. pe. s̃. eo. Sed si testõr grauat hæredẽ, vt liberet, uel ut qd sibi faciat tũc ur̃ remissus dolus, & obsõ reliquorũ, & oĩa, sicut in ɔ̃ctib. vt s̃. dixi. Hic est tex. in l. si qs rõnes, in fin. s̃. e. & s̃ l. proxi. Rõ horũ ur̃ esse, qa unũ legatũ dr̃ plenius altero, ut dr̃ in glo. s̃. px. Vel dic rõnẽ clarius, in testõ, qñ testator relinquit, non uĩr remissa reliqua, quia mortis cogitatione turbatus, non est uerisimile, q̃ de hoc cogitet. Sed qñ testator grauat hr̃dem, vt liberet, vr̃ grauare, vt liberet inter viuos, [c] sed liberatio inter viuos illud importat, vnde virtus illorũ verborũ hoc hẽt. Et si diceres, hæres tenetur ad liberãdũ, ẽt qñ testator reliquit liberationẽ simpl̃r, l. 4. §. nũc de effectu. s̃. eo. est verũ, qa lex hoc vult, si q̃ testõr dixerit, & sic non apparet de voluntate eius. ita intelligo hanc materiam. Cõtra facit l. Aurelius. § filius. ĩ. e. sed ibi dicam. Sed † quid [d] si relinquitur liberatio alicui pro administratione futura, an habeant locũ prædicta? Dico, q̃ pro administratione futura nunquã põt videri remissus dolus, ẽt si testator, vel ɔ̃hentes expresserint, q̃ non teneatur de dolo, l. si vnus. §. illud. s̃. de pac. & l. qdã decedẽs. de adm. tu. & ibi gl. & iõ l. si quis rõnes. s̃. eo. dẽt intelligi, qñ relinquitur liberatio pro administratione iã facta. Et ita intelligit Dy. illã legẽ in l. quidam decedẽs. q̃ est valde notandum. Quinto q̃ro, [e] principal̃r, † qñ relinquitur liberatio simpl̃r ei, qui tenetur pluribus actionib. particularib. Gl. in l. emptor. §. Lucius. s̃. de pac. vr̃ intelligere, q̃ gñalis liberatio ad oĩa porrigat̃, nisi appareat testatorẽ sensisse de certo. Gui. ibi dt̃, q̃ de certo tm̃ vr̃ intellexisse, qñ de aliquo specialiter mẽtio fuit habita, vt sic clausula gñalis restringat̃ ad illud expressum. [f] Pro quo dictus § Lucius. & ĩ. e. l. Aurelius. §. Sticho. qd̃ si esset verũ, esset valde notandum, qa quotidie sic dicimus. † facio tibi instr̃m quietationis de centũ, & postea dico, & gñal̃r, & c. vt illa clã, & gñal̃r, referat̃ tm̃ ad specificata. Hoc vr̃ ɔ̃ casum l. plurib. de acce. Ideo p declaratione hui9 passus debes aduertere, [g] qa qñq; clã gñalis põt referri ad specificata, salua rõne recti sermonis, & tũc ad illa tm̃ restringit, l. si ex plurib. de so. & l. si d̃ certa. C. de transl. 2. in fi. C. de pet. her. Si vero nõ põt referri ad specificata salua rõne recti sermonis, tũc refert̃ ad oẽs cãs, quas remittens sciebat, l. plurib. ĩ. de accep. & cũ hac distinctione dẽt intelligi l. emptor §. Lucius. & glo. ibi posita, s̃. de pac. Ad cãs † aũt, quas ignorabat, non potest referri, quia non potest videri de his cogitatum, l. cum Aquiliana. sup. de transi. Item quia remittere est donare, [h] l. ɔ̃ mus, in fi. s̃. de pac. sed ignorans non donat. C. de do. l. nec ignorans. ergo, & c. Prædicta vera, nisi appareret remittentem voluisse remittere ẽt, quæ ignorabat, l. cum Aquiliana, de transa. ut quia dixit, uolo, q̃ omnis causa, quæ esse possit, sit remissa, vt ibi dicit. Quando autem esset facta liberatio generalis, non facta expressione alicuius causæ, tunc sine dubio referetur ad omnia, [i] de quib. est cogitatum, d. l. pluribus. de acceptil. Prædicta vera in liberatione, quæ fit ex mera voluntate, sed † quid si dicitur in instrumẽto. prædicta ideo feci, quia fuit ɔfessus sibi plene satisfactum de omnibus. Aduerte, q̃ ista verba, confiteor mihi plenarie satisfactum si apponantur in vltimis volun. nihil operantur, nisi probetur, l. 1. C. de fal. cau. adic. & l. Aurelius. §. fi. ĩ. eo. Idem puto, q̃ si apponantur in instro, in quo cõtinetur liberatio per acceptilationẽ. Rõ est quia cum de natura acceptilationis sit, vt cum quis confitetur sibi solutum illud, quod sibi solutum non est, illa verba videntur apposita [k] magis ad solennizandum acceptilationem, quam q̃ hoc sit verum, l. 4. §. nunc de effectu s̃. eo. & l. mortis cã capimus §. 1. s̃. de do. cau. mor. Sed si non cõtinetur in instro acceptilatio, sed simplex quietatio, vr̃ magis dubium. Nã ille, qui dicit sibi de oĩb. satisfactũ, oĩa scire vr̃. Vnde dubitatiue dico, q̃ refert̃ ad omnia, nisi probet se ignorasse, q̃d̃ pbare est difficile quia p̃sumptio est ɔ eum. Sexto quæro, † [l] qñ est vna cã particularis, in qua sunt aliquæ

ADDITIONES.

a Ale. Pone, q̃ aliquis. Adde Bal. in l. sub prætextu. la. 2. C. de trãsa, ad fi. & in l. actione. co. ti. & Bal. & Imo in l. si seruus vetitus. de leg. 1. & Bal. in l. cum necessitate. C. de fideic. per Bal. & Ang. in l. si vnus. § illud. sup. de pac. & vide etiam Ray. & Bal. & Fulg. in d. l. sub prætextu.

* Soc. Sen. consi. 18. col. 2. circa prin. in consi. 159. col. 4. lib. 2. I. M.

b An videatur. Quid si remittitur tutori omne id, in quo ratione doli esset cõdemnatus, dic, quod non valet, secundum Sal. in l. actione. C. de transac. & vide quod ibi no. Bal. in l. fi. & plenius Sal. in l. cum necessitatem. de fideico. & ibi vide Bal. in materia.

c Inter viuos. Idem tenet Ang. in consi. 109. ver. vide plenius, & in consi. 169.

d Quid si. Vide Caut. Ferrat. si quis. 51. Dec. consi. 178. Cagnol. l. contractus, num. 104. de reg. iur. Gozad. consi. 82. nu. 18. I. M.

e Barb. Quinto quæro. Et vide Io. de Imo. in c. conquerente. de offi. ord. vbi allegat illud dictum Bar.

f Ale. Ad illud expressum. In contrarium est l. doli clausula. de verb. obl. cũ ibi no.

g Ale. Debes aduertere. No. q̃ clausula generalis refertur ad præterita, & ad omnia, adde Bar. in l. si de certa. C. de transa. & in l. emptor. §. Lucius. hic alle. & quod ipse no. in l. de pupillo, § si pluribus, de ope. no. nun. & Bal. no. in l. sub prætextu. la. 2. de transac. per Bal. in l. pactum, in 14. q. cum seq. C. de col. in vlt. col.

h Ale. Est donare. Ad hoc facit, quod no. Bal. in d. l. sub prætextu. la. 1. in princ. C. de transa. & ibi scripsi post. Fulg.

i Alex. Referetur ad omnia. Et an generalis renunciatio trahatur ad feuda, uide Bal. in aut. in successione. de suis, & legi.

k Ale. Videntur apposita. Sed circa hoc cogita propter ea, quæ dixit Bar. in l. si pluribus, inf. de so. & in l. si acceptolatum, per illum tex. inf. de accep. & ad materiam vide Iac. de Are. in cons. suo, incip. habet etiam debitorem in decem ex causa mutui & in viginti ex alia, quem refert Bar. in l. si de certa. C. de transa.

* Io. Fran. Ru. Adde omnino An. de Are. in §. 1. Inst. quib. mo. tol. oblig. & Raph. Cu. in consi. 21. vbi tenet contra Bar. hic, vide etiam Soci. in consil. 159. incip. in præsenti consultatione.

l Ale. Sexto quæro. Facit l. 2. in prin. sup. si quis cau. idem in alijs connexis, secundũ gl. in c. accusatus. in ver. iudi cari. de hære. in 6. quam allegat Pau. de Cast. in d. l. si de certa. & ibi vide Bal. illam glo. etiam alleg. Ang. in l. qui Romæ, §. duo fratres, de ver. obl. * Soc. Sen. consi. 59. col. 5. in prin. lib. 2. I. M.

aliquæ causæ accessoriæ, quid iuris? tūc rñdeo oīb. vī liberatus, licet de accessorijs nihil sit dictū, l. si cū tibi C. de in. Possemus etiā 14 quærere, quid † si vna cā est tātum, & facio tibi liberationem generalem, & assero mihi solutam partem. vt si debes mihi cētum, & facio refutationem pro quinquaginta mihi solutis. Est de hoc casus. C. de transa. l. si quidem, & ideo hodie habentur formæ liberationis ita generales, q̄ omnia comprehenduntur.

LEX XXII.

Si id, quod Legatum liberationis, vel nominis extinguitur solutione, vel alia liberatione viuo testatore contingente, secus si eo mortuo, facto hæredis contingat. h.d. Legem hanc habens declaratam. s. eo. l. non solū aūt. §. fi.

LEX XXIII.

Quod mihi. Istam legem declara, vt plene dixi in l. 4. §. nunc de effectu. s. eo.

LEX XXIIII.

Procurator. Videntur c̄ hanc legē l. cū ita. s. c. & id, qđ dixi s. e. l. Aurelio. §. Cai⁹. Itē c̄ l. si qs rōne. n fi. s. e. Sol. hic primo vetuit rōnes exigere, postea dixit, eoq; noīe, &c. & sic grauamen de liberando procuratorem fuit limitatū eo noīe. hoc est catenus, quatenus vires p̄cedentis legati excedunt: secus si simplr iussisset hæredē liberare, vt legibus cōtrarijs.

LEX XXV.

1 *Liberatio legata debitori hæredis, restringitur ad debitum tempore apertarum tabularum.*

2 *Hæres post aperturam testamenti præsumitur habere scientiam contentorum in testamento.*

3 *Hæres voluntarius, & non necessarius post aditam hæreditatem præsumitur habere notitiam testamenti.*

4 *Hæres potest probabiliter ignorare legata in codicillis.*

a 1 **Cum hæres.** a Si † legat liberatio debitori hæredis, restringitur ad debitum tpe apertarū tabularum. h. d. Op. s. e. l. si id, quod. So. hic q̄n legatur liberatio debitori hæredis, ibi q̄n testatoris. Rō est, quia q̄n legatur debitori testatoris, non pōt solui hrdi. nisi dicat se hrdem. Sed q̄n legat debitori hrdis, potest sibi solui, nō vt hæredi: & ideo distinguatis, vt hic videtis. Quæro, quid si soluit ante apertas tabulas, & sic ante hæreditatem aditam, & hæres hoc sciebat? Gl. dicit, q̄ tunc repeteret, b quia tūc dolo proximum est. Sed ideo b hic dicit, pp apertas tabu 2 las, † quia tunc præsumitur scire, quæ in testamento continētur, quod no. bene. Item vī. q̄ hæc lex non procedat, nec habeatur distinctio scientiæ, vel ignorantiæ, vt Insti. de leg. §. si vero hæredis, c & s. de leg. 1. l. cætera. §. fi. Sol. gl. c q̄ illud verū post aditam hæ 3 reditatē, hic vero ante aditam hæreditatem. Et sic nota, † q̄ post aditam hæreditatem hæres præsumitur scire, quæ in testō continentur. Concordat gl. l. quidam. §. si quis filium. in gl. mag. j. ad Tre. quod dictum limita, quia hoc verum in hæredibus voluntarijs, q̄ nō possunt esse hæredes, nisi vires testamenti cognoscant, l. sed & si de sua. de acq. hær. secus in hæredibus necessarijs, qui ignorare præsumuntur, l. eius, qui in prouincia. in fi. si cer. pet. facit. j. de acqui. re. do. l. quæsitum, & l. si seruus testamento. de stipu. seruo.
4 Item † secus in his, quæ sunt relicta in codicillis, quia illa potest hæres probabiliter ignorare, probatur in l. 3. §. 1. & l. non est ferendus, s. de transac. plene dixi in d. l. cætera.

ADDITIONES.

a Barb. Cū hære. Et vide Bal. in auth. res, q̄. C. comm. de lega. vbi no. alleg. istā legē.
b Barb. Sed ideo. Et vide Bar. in l. eius, qui supra si cer. pet.
c Ale. Solut. gl. De hac materia per eum latius in d. §. duo fratres.

LEX XXVI.

1 *Differentia, in legato quando relinquuntur centum, quæ debes, si non des, non valet legatum; & quando lego centum, quæ tibi debeo, quia legatum valet, etiam si non debeo.*

2 *Legatum factum Titio de centum, quæ mihi debes, non valet.*

3 *Testator si mandat satisfieri omnibus, qui aliquid ab eo recipere debēt intelligitur de debitis ciuiliter, & naturaliter, & sic habenti instrumentū quod exceptione potest elidi, non satisfiat.*

Legaui. Defectus debiti demonstrati impedit substātiam legati relicti a creditore debitori. sed nō impedit substātiā legati relicti a debitore creditori, si certa quantitas exprimatur. h. d. Primo ponūtur duæ rōnes. Scdo ponitur rñsio ad primam. Tertio ad scdam. Scda ibi, rñdi. Tertia ibi, c̄ aūt. Dī hic, siue hrs vetetur exigere, siue iubeatur liberare, nihil interest. Contra, s. eo. l. si quis rōnes. coniuncto princ. cum fi. Sol. Hic loquitur, q̄n relinquitur certa q̄ātitas pecuniæ, secus q̄n relinquitur liberatio gn̄alis, quia tunc est dn̄a, vt dixi in l. Aurelio. §. Caius. s. eo. Quæro 1 † dn̄am inter primum casum, & sm. Rñ. in primo casu, q̄n relinquūtur tibi centū, quæ debes, si non debes, deficit substantia relicti, q̄n liberatio est relicta, q̄ nō pōt præstari debito nō subsistēte, ergo &c. Sed scdo casu q̄n dico, relinquo tibi centū, quæ tibi debeo, relinquitur certa quantitas, & ideo licet nihil debeam, debetur legatum, nec falsa demonstratio ipsum vitiat. Hæc dn̄a poni 2 tur in l. si sic. §. 1. s. de leg. 1. Quæro, lego Titio cētum, quæ mihi debes, an valeat legatū? Respon. nō, quia deficit substantia relicti. Nā videor legare nomen, non ipsam quantitatē, sed illud nomē, seu actio non reperitur, ergo, &c. vt probat in l. si sic. §. 1. s. de leg. a 1. Vltimo. a pone, † q̄ in testō dī, volo q̄ satisfiat oīb. qui aliquid a 3 me recipere debent, modo vnus venit cum instrō debiti, tñ illud instrm poterat elidi per excep. quia forte transcursum erat decennium, sm formā statuti huius ciuitatis, an iste admittetur ad petitionē? Et dico, q̄ non p hunc, tex. ibi, nullā vtilitatē, &c. Præterea qđ restōr dicit, satisfiat oīb. creditorib. qui aliquid a me recipere debent, intellige ciuiliter, & naturalr sine exceptio. obstaculo, l. si is, cui. §. fi. j. de sol. In c̄rium facit, l. qb. dieb. §. dñs. j. de condit. & dem. vbi intelligitur de naturali tm̄ debito. Sed respōde, q̄ sic ibi de necessitate debet intelligi ex qualitate personæ legatarij.

ADDITIO.

a Ale. Vltimo no. Volo, q̄ satisfiat omnibus creditoribus, qui debent a me recipere vtrum intelligatur de creditoribus ciuiliter, vel naturaliter tantum. vide Bal. tenentem contrarium in l. si inutiliter. C. de fideicom. & uide Bal. in l. id quod pauperibus, de epis. & cle. & quod no. in l. 1. §. hæc verba, in fi. & quod ibi Bar. ne vis fiat ei. Et facit ad no. per Bar. in l. 1. si cer. pe. quod ibi dixi, & quod no. Bar. in extra. ad reprimendum, in versi. demum. & vide Bal. & Imo. post Bar. in l. quibus diebus. §. dominus. de cond. & dem. Item vtrum tali casu debeant solui debita, de quibus testator fuerat iniuste absolutus, vide Bal. in d. l. id quod. & in c. quia plerique de immu. eccle. & hic adde Imo. in c. fi. de præscri. vbi alleg. Bal. in disputatione, inci. statuto cauetur, q̄ fœnerator. &c. & vide quod no. Bal. in l. si creditori, de leg. 1. & vide Bal. & Imo. in l. si fideiussor, in prin. de leg. 1. effectus est magnus, vt ibi habetur. Adde Pau. de Cast. consi. 245.

LEX XXVII.

Tutor. A legatario potest relinqui liberatio hæredibus, q. agnito legato repellitur exceptione, nisi beneficio ætatis iuuetur. h. d.

LEX XXVIII.

Videamus. Aliquando dicitur quis legatarius propter spem, licet nō propter rē. h. d. ista lex. Hāc legem habuistis. s. eo. l. si quis reum. §. idem Iulianus.

LEX XXIX.

Aurelius. Effectus liberationis relictæ pupillis, non extēditur ad tutorem. h. d. Vel sic, Effectus liberōtus non porrigitur ad creditum ab hærede contractum. h. d.

Testamento. Legatum liberatiōis ad debitum tēpore testamenti restringitur, nec ad post c̄tractum extenditur. h. d & est bonus tex. & no.

Titius. Seio. Casus huius §. a casu p̄cedētis §. in aliquo nō discrepat, vñ summa, vt ibi. Dices, ñ nec hic dī, mihi debebat, qđ est tpis p̄teriti imperfecti, & sic comprehendit futura, l. scribit Quintus. §. 1. s. tit. 1. Sol. illud in præteritis perfectis subiunctiui, vel optatiui, sed hic est indicatiui.

a **Titius testō.** a Gn̄alis liberatio patri relicta, continet liberationem reliquorū, secus in extraneo. h. d Declara vt dixi in l. Aurelio. §. Caius. s. eo.

Mæuia. In generali liberatione non videntur remissa ea, q̄ possunt vendicari. h. d. No. gl. quæ est hic, ad id qđ dixi in l. nō solum. §. fi. s. eo. & ideo iurisconsultus in l. & vno. §. 1. j. de accept. quando dat formam generalis liberationis, inter cætera facit mentionem de actione in rem quod no. glo. b Opp. de l. sub prætextu. C. de transac. Sol. patet ex prædictis.

ADDITIONES.

a Titius testamēto. Hunc casum dicit singularem Rom. in suo sing. 120. incipit, vltimo adultus. Scripsi consi. 141. nu. 25. I. M.
b Qđ no. glo. Et vide, qđ dixi post. Bar. in l. 3. si cer. pet. in vlt. col. & Bar. in l. pactū i 6. altas 12. q. C. de col. & iste tex. cū gl. est sin. sm Bal. i l. cū necessitate. C. d bon.

1 *Verba restrictiua adiecta legato facto in codicillis, restringunt legata factū in testamēto, cum ipso legato facto in codicillis, tacite repetitum.*

1 **Testator.** † Verba restrictiua adiecta legato in codicillis facto, restringunt legatū factū in testō, cum ipso legato codicillorū tacite repetitū. h. d. glo. prima signat c̄rium de l. quæsitum. §. fi. s. de fundo instr. gl. so. ibi, itē op. j. de reb. dub. l. quoties. Sol. hic nullum erat verbū ambiguum. Cū. n. primum legatū sit repetitum tacite p verbū, hoc amplius, verba restrictiua restringunt hoc legatum, & primum tacite repetitum, vt hic

1 *Testator remittēdo sortē, videt̄ remittere vsuras post testamētū cōtractas.*

1 **Legatum** Legatum liberationis extēditur ad debitum accessorium, post testm̄ c̄tractum. h. d. No. † q̄ testator remittendo sortē, videtur remittere vsuras post testamētum contractas: concordat l. non solum. in prin. s. eo. l. fi. j. eo.

1 *Legatum restringitur per rationem, & responsio denotat, qualiter quis interrogationem intellexit.*

2 *Positio si est dubia, ex responsione colligitur, qualiter reus intellexit.*

3 *Conclusio libelli denotat, qualiter præcedentia intelligantur.*

4 *Petens aliquem condemnari de furto, & narrat, quod amouit, intelligitur dolose.*

a 1 **Sticho.** a † Legatū restringitur p rōnē. Item p rñsionē apparet, qualr quis interrogationem intellexit. h. d. Cōcordat. l. cū p̄r. §. dulcissimis. s. de le. 2. & l. cū tam. i prin. ad Tre. tetigi

ADDITIO.

a Poma. Sticho. Bene facit, quod vult Bal. & Imo. in l. viro. & ibi Ale. sol. mat. quæ ponit tasōn §. omnium. Insti. de act. Fel. in c. licet causam, de prob. & vide quę posui ad Bar. in l. certi condi. in fi. prin. si cer. pet. vide Ro. consi. 140. ad fi.

rigi in l. 4. de ali. leg. ſ. vide gl. hic, q̃ incipit, hæc rõ apposita, ibi, §. a & licet. Sol. ibi nõ eſt aliqua rõ, per quã præcedentia, vel ſequẽti
2 reſtringantur, hic ſic. Itẽ no. † φ dixi, φ ex rñſione apparet, a qualr
a qs interrogarionẽ intellexit, Primo facit ad poſitionẽ, ga ſi eſt du
3 bia intellr ex rñſione, qualr reus intelligit. † Itẽ facit, φ ex cõclo-
b ne libelli b apparet, qualiter præcedentia intelligãtẽ, & ſic ſi in cõ
4 cluſione pero aliquẽ † ꝯdẽmnari de furto, & in narratione dixi, φ amouit, deber intelligi. ſ. doloſe, ex eo, φ petii eum furti condennari, de quo per Cyn in l. nec exemplum. C. de furt.

ADDITIONES.

a Ale. Ex reſponſione apparet. Per reſponſionẽ poſitionũ, &c. vide Bar. in l. ſi quis intentione. ſup. de iudi.

b Io. Tho. Concluſione libelli. Et no. quod attenditur cõcluſio libelli. Et dicit Bal. in l. ſi. C. de comp. φ ſuſtinetur libellus loquendo groſſo modo, quia dẽt attẽdi effectus libelli, ſ. n Bald. in auth. dos data. C. de don. ante nup. Item poteſt ſuſtineri, quia lex ſupplet quod deeſt libello, ſecundum Bar. in l. vbi adhuc. C. de iure do. Item quilibet ſuſtinetur, ſi verba ſunt talia, φ poſſunt intererpretari ex ſententia, & reduci ad vias licitas. Ita colligitur ex dictis Inn. in c. cõquerente. de of. ord. & ibi per Inn. & expreſſe per do. Ant. in c. conſtitutus, de relig. do. & adde quæ no. In. in c. examinata, de iudi. & φ no. Bar. in l. ſi olei. C. loc. in alijs actibus, vide Bar. & φ ibi dixi in l. j. §. quib. φ cuiuſq; uni. nomi. et ad dictum Bar. adde dictum Inn. in c. ſuper literis, de reſcri. φ retuli in l. ſi dubitetur. §. j. de fideiuſ. & refert etiam illud Bal. in l. edita. de eden. vbi alleg. Bal. hic, & in l. 2. in fi. C. de per hære. & φ no. Bar. in l. j. ad fi. ſup. de eden. & Bal. in l. domum. in 1. col. C. de rei vend. Et φ concluſio attendatẽ tantum, eſt tex. in l. non debet, in fi. & ibi pulchre declarat Bal. & non tñ in actione, ſed ẽt in exceptione, ſecundum Bald. ſup. de do. & ibi Bar. & non tñ in actore, ſed in extraneo. ſecundum Bal. in l. cum vltra, C. de non nu. pec. Ad quorum tñ intellectum uide Bal. in l. conſentaneum. quomodo, & qñ iudex. & adde Bal. in l. præſcriptione. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. & in l. 2. in fi. C. de pet. hær. Et adde, φ tota vis in concluſione conſiſtit, ut probat tex. in l. non debet. ff. de do. & dicit Ale. in conſi. 58. col. 1. in 5. vol. & per Bart. in conſi. 1. j. vol. Maria. Soci. in c. dilecti. ar. 33. de lib. obl. Et adde, quod etiam in reſcriptis concluſio attenditur, ut per Inn. & alios in c. ſuper literis, de reſcri. & ponit Alex. in conſi. 75. in 5. vol.

1 *Cuiliberõ ad tpſ reliquitur, põt petere, vt interim hæredi ſilẽtiũ imponatẽ.*
2 *Exceptione tutus aliqua, poteſt officium iudicis implorare, ut aduerſario ſilentium imponatur.*

a **Centum.** a Cui relinquitur liberatio ad tpſ, põt petere, vt
1 interim hrdi ſilẽtium imponat. h. d. & no. tex. cũ intellectu gl. Contra hanc legẽ vr caſus in l. non ſolũ. §. põt. ſ.
2 eo. Sol. gl. † φ non põt petere, ut liberetẽ, vt in ꝯtrio, ſed põt petere,
b vt intra illud tpſ hrdi ſilentiũ imponatur, b ne petat, vt hic, cõcordat tex. & gl. in l. ſi ꝯtendat. ĵ. de fid. Itẽ op. de leg. 3. §. ꝯtriũ. ſ. de ꝯ. & vt. act. tu. Solu. ꝯtria actio nõ ꝯpetit, vt ibi ſed off. iudi. cõpetere põt ut hic. Quæro, quæ fuit ratio dubitandi? Gloſ. ponit, ſed dic, φ non eſt bona dubitatio, l. ſi ſeruus. §. qui margaritam, & l. ſi pecuniam, ſup. de leg. 1. vbi a debitore põt fideicommiſſum relinqui.

ADDITIONES.

a Ale. Centum. Hunc tex. allegat Bal. in l. cum Papinianus. C. de ſent. & talis ſententia eſt diffinitiua, ſecundum Bal. in l. præſes, C. de ſent.

b Ale. Silentium imponatur. Adde Bar. in l. pater, C. qui bo. ced. poſſ. & in l. ciuitas in vlt. col. ſi cer. pe. Sed officium viderẽ bene poſſe intentari, cõtrarium ſenſit Bar. in l. ſi finita. §. eleganter. & ibi dixi, de dam. infec. adde. Abb. & ibi D. Mar. Soc. in c. cum ſit generale. in gl. j. de foro compe.

c Fran. Ru. De iſta contrarietate uide in d. §. eleganter.

Filias. Legatum, ne rõnes exigãtur, importat, q̃tum teſtrũrẽ uoluiſſe probabitur. h. d. Quent gl. qd in dubio, ſi nihil ꝓbabit? rñ. gl. ſtabo ei, qđ dr in l. Aurelio. §. Caius. ſ. e. Sed ꝯtra iſtũ §. & intellectũ gl. facit tex. hic, ibi, eũ liberetis, cũ verba liberationis referantẽ ad hrdẽ, ergo venit liberatio reliquorũ, l. ſi quis rõnem. ſ. eod. ſed rñdeo, hic dr in tex. eoq; noĩe. q. d. quatenus vires legati importarit. Simile dixi ſ. eo. in l. procurator.

Eum qui. Nõ valet legatũ factũ creditori ad eius utilitatẽ, ſed ad vtilitatẽ tertii debitoris valet. h. d.

1 *Inſtrumento producto quandu quis poſſit partem acceptare, & partẽ nõ.*
2 *Confitẽtis ſe feciſſe homicidium ad ſui defenſionem, non ſtatur confeſſioni, inquantum dicit, ſe feciſſe ad ſui defenſionem.*
3 *Capitulum unum, ad diuerſa qualiter intelligatur, & qualiter capitula diuerſa, vel connexa.*

Itẽ quæſiit ſi tutor. Põt qs vni ſcripturæ pro parte ſtare, pro parte non, probando ꝯtrium. h. d. Opp. vr, φ non poſſim vnam ſcripturam pro parte approbare, & pro parte improbare, l. in cãæ, ſ. de proc. Gl. nõ ſoluit.
a Quantũ ad propoſitũ dic, φ circa eandẽ rẽ reprobatẽ uariatio, a ut ibi: in diuerſis, & ſeparatis admittitẽ, ita loquitẽ hic, ita ſoluit Dyn. Hæc ſol. nõ eſt uera, quia hic erat vnũ debitũ, & una adminiſtratio, ſicut in lege ꝯtia. Sol ergo, φ ibi uariatio eſt alteri nocitura, hic vero nemini nocebat, qm̃ ꝯtriũ probare dẽt, & ſic ueritati ſtabitẽ, de
1 quo no. Dy. in l. de reb. ſ. rer. amo † Quæro, ꝓducto b uno inſtrõ,
b utrũ qs poſſit pro parte ei ſtare, & pro parte nõ? c Tex. nr in l. Pu-
c blia. in fi. ſ. depo. & Cy. in l. 1. C. de ꝯfeſ. & l. 2. C. de don. añ nupt, & dicit, aut eſt unum negotium, aut plã. nihil concludendo. Quare
d dic latius, daur eadẽ ſcriptura ꝯtinet plura capl̃a, & ſeparata, & poſſum pro parte approbare, & pro parte non, l. Publia, in fi. ſ. depo. Aut ꝯtinet unũ capitulũ tñ, ſeu plura ꝯnexa, & hic aduerte, quia aut ille q unũ capl̃m reprobar, hẽt ꝯ ſe ꝑſumptionẽ iuris, aut hẽt ꝓ ſe, & ius nõ ꝑſumit nec pro, nec ꝯ. Primo caſu nõ admittitẽ talis
2 reꝓbatio, vñ † ſi ꝯfitearis te occidiſſe hoĩem pro tui defenſione,
e poſſum ſtare ꝯfeſſioni, e inquãtũ dicis te occidiſſe, ſed non cogor ſtare inquãtũ dicis ad tui defenſionẽ, qa ius ꝑſumit ꝯ te, l. 1. C. de ſi
f ca. & l. ſi nõ ꝯuitii, ĵ. de iniur. Scdo, & tertio caſu, f aut ille, q particulã reprobat, vult hoc ꝓbare, & admittitẽ, hic eſt caſus in §. nro Aut nõ vult ꝓbare, & non admittitẽ, l. ẽr. §. 1. ſ. de mi. Iſta mã hẽt locũ qñ approbatio, vel reprobatio mea nihil diſponit, niſi circa declarationẽ eius, qđ eſt, qa ꝯfiteor verũ eſſe pro parte, pro, parte non. Sed qñ mea approbatio, vel reprobatio aliqd diſponeret, vt qa ratihabitione negociũ efficeretur meum, vel ſi agnoſcerem legatũ pro parte, pro parte non: vel ſi peterem reſtitutionem pro parte, pro parte non, non eſt nra mã hic, ſed l. ẽt. §. 1. de mi. & Dy. in l. de
3 reb. ſ. rerũ amo. & in c. mutare ꝯſilium. de reg. iur. lib 6. † Quæro, qualiter intelligatẽ vnũ caplm, vel diuerſa, & qualr intelligãtur di-
g uerſa capitula ꝯnexa, vel nõ. Rñ intelligo g vnũ capitulũ hoc eſt vnũ factũ cũ qualitatib. ſuis, ſeu plura ꝯnexa. Exẽplũ, dico, φ ꝓmiſi tibi decẽ ſub ꝯdõne: hoc eſt vnũ capitulũ, hoc ẽ, vna ꝯfeſſio ſic qualificata. Itẽ ſi ꝓmitto tibi centũ, pacto incontinenti appoſito, vt uadas ꝓ me Romã. Iſta ſunt plura capitula cõnexa: ſed diuerſa capl̃a ſunt plura diuerſis tpib. facta, vt ꝓbat gl. ĩ l. ſi quidẽ. C. đ except. Itẽ ſi incontinẽti ſunt plura, ſed qđlibet eſt ꝑ ſe, tũc ſunt diuerſa capl̃a, l. etiam. §. 1. ſup de mino & l. ſcire debemus. ĵ. de uer. obl.

ADDITIONES.

a Alex. Reprobatur variatio Vide Bar. in l. Publia, in fi. ſ. depo. & Bal. in l. 2. C. de do. ante nup. et ad no. per Bar. hic, uide aliquid per Ro. in conſ. incip. omnipotẽtis Dei, etc. in hac cauſa Baſil. apoſtolicæ omiſſo ordine poſito per iudicẽ inquiſitionis. etc. in prin. vbi vide, et uide eundem in conſil. incip. omnipotentis Dei, etc. in præſenti difficultate videtur prima facie dicendum, quod ex quo, etc. et illud circa fi. ſuorum conſiliorum.

b Barb. Quæro producto. Et vide Bal. in l. 2. C. de don. ante nup. l. j. C. eo. et l. ſi quidem. C. de tranſac. * Scripſi con. 120. nu. 20. I. M.

c Ale. Pro parte non. Et uide quod no. Bald. in l. poſt legatum, et quod ibi dixi, de his, quib. ut indi. in lib. rationum. uide Bal. in l. 2. C. de confeſ. Et de confeſſione partis no. Bal. in l. ſi quidem, C. de exce. vide quæ no. Bar. in l. quædam, §. fi. ſup. de eden. et per do. An. et Car. et ibi late per Imo. in c. bonæ, el 2. de poſtu. præl. et quod no. Bal. in rub. C. de fide inſtru. & vide Bal. in l. 2. ſup. de do. ante nupt. & in l. j. C. ut quæ deſunt aduo. & in l. j. §. editiones, ſup. de eden. Adde Bal. cõſ. 76. 81. & 87. lib. 2.

d Ale. Dic latius. Et uide do. Ant. in c. ex parte decani, de reſcr. per Doc. in c. cum ueniſſent, de inſti. & in c. cum uenerabilis, de excep. & cum Bal. in d. l. j. de edẽ. formaliter tranſit Pet. de Anch. in cle. 4. §. j. de uſur.

* Cranet conſi. 150. in fi. Boer. q. 243. nu. 4. Bello. conſi. 46. I. M.
Adde Ferrat. caute. 5. per totam. quod limita in exceptione. Bar. l. j. num. 2. C. de fal. cã. adiec. legd. uide gl. in c. cum venerabilis in verbo, confeſſio, extra de excep. Dec. cõſ. 261. Soc. ſen. cõſi. 4. li. 1. Iaſ. §. itẽ ſi qs poſtulãte. nu. 25. Inſti. de act. Marſil. l. j. §. Dinus. nu. 21. ff. de qõ. C. appo. cau. 60. Grãma. deci. 5. nu. 4. I. M.

e Stare confeſſioni. Vide Bal. in l. ſi filius. §. in exceptionib. & quod ibi in apoſtilla ponitur, de inter. actio. Adde Bal. in l. j. C. de confeſſ. & in l. ſi idem, C. de codi. vbi diſtinguit, an ſit vna oratio, vel diuerſa, & Bal. in l. decem, de verbrũ. obliga. ſed Imo. ibi tenet opi. Bal. hic, ſequitur Abb. in c. cum ueniſſent, de inſtit. per illũ tex. vbi dicit, φ licet confeſſio remanet cum certa qualitate, ſuper qua cadit aliqua ſtricta præſumptio, põt tñ acceptari confeſſio ſine qualitate. & adde no. in c. j. de confeſ. in 6. & per no. per eum. Abb. & alios in c. bonæ. de poſtul. præl. & Bal. in l. ſi quidem, C. de excep. & Bal. in l. 2. C. de don. ante nup. quid in confeſſione facta in libello, an poſſit pro parte acceptari per eum. vide Bald. in l. cum precum. C. de libe. cau.

f Pom. Secundo, & tertio caſu. Bene facit quod vult Bar. in l. contra iuris ciuilis regulas, ff. de pac. & in l. Caius. ff. de ma. & in l. Pomponius, ff. de acq. poſſ. & in l. cũ fundus, in fi. ver. ſed adijcere, & in l. 2. ſi cer. peta. et ibi per Doc. vide Pau. conſ. 4. in dub. in 2. vol.

g Ale. Reſpon. intelligo. Vide Inn. in c. fraternitatis, de hære. et Bal. in l. 2. de re. iu. et in l. ampliorem, C. de app. Item quomodo intelligatur unum capitulum. Vide Bar. in l. j. §. filios. in prin. de lib. et poſth.

* Ripa l. admonendi. nu. 125. ſup. de iureiur. Dec. l. ſi fundum. nu. 13. ſi cer. pet. pulchre Soci. l. certi condictio. nu. 30. in fin. ff. ſi cer. pet. Soci. tract. fall. reg. 1. fallen. 1. Ale. l. ſæpe. nu. 54. ff. de re iud. Crau. de antiqu. temp. 4. par. primæ partis principalis. nu. 72. 73 Cur. ſen. conſi. 30. col. 10. circa primam pulchre quid ſit connexum, Crau. conſi. 232. nu. 1. Boer. q. 243. nu. 23. I. M.

1 *Legatum ſi ſit creditori de debito, non ualet, & uariatio admittitur in diuerſis inſtantijs.*
2 *Teſtator ſi in teſtamento dicat ſe centum ab vxore recepiſſe mutuo, debitũ non probatur.*

a **Quidam.** a Si debitũ † legat creditori, nõ ualet legatum,
1 & in diuerſis inſtãtijs admittitur variatio. h. d. mãm huius ponit Cy. in l. 1. C. de fur. Opp. C. de cod. l. fi. Sol. ibi erat ſibi ꝯtrius. & illa ꝯrietas ex eadẽ ſcriptura pẽdebat: hic uero ex
2 diuerſis ſcripturis, & ex diuerſis diſpõnib. Sed † quid ſi teſtõr iuraret in teſtõ ſe ab uxore tñ recepiſſe mutuo? vr, φ probetẽ debitũ. l. cum quis. §. codicillis. ſ. de lega. 3. ſed iſtud eſſet uerum, alias indiſtincte, præterq̃ in uxore, de qua hic loquitẽ. Nam in vxore nõ ſtatẽ iurõ viri de debito vxori, ſi pro hoc vxor haberet aliqd, pluſquã ali-
b quis ex filiis primi matrimonij, l. hac edictali. de ſecun. b nupt.

ADDITIONES.

a Ale. Quidam. Et hunc tex. alle. no. Bal. in ſi creditori, de lega. 3. et ibi dicit Imola iſtum tex. ſing. vide per Bal. l. j. C. de fal. cau. adie. leg. et ibi etiam ponit, quid in caſu huius §. adde Bar. in l. cum quis, §. Titia. de leg. 3. vbi omnino uide.

b Ale. De ſecun. Et no. ex iſto tex. φ licet actio ex teſtõ dicatur hẽre inſtar bonæfidei, l. in minorum, C. in quib. cau. in integ. reſti. non eſt neceſ. ſi aliquid debetur alicui actione ſtricti iuris, et ſibi illud relinquo per actionem bonæfidei, tamen illud intereſſe non conſideratur, vt hic, quod no. adde l. 3. §. ſi rem, de lega. 3. cum ibi not.

LEX XXX.

1 *Ius accrescendi habet locum inter duos reos, quibus liberatio est relicta.*
Socius non capax, capit per socium capacem.
2 *Obligationes duorum reorum aliquo respectu dicuntur una.*
3 *Confessio quando fit uni ex duobus reis, non fit insolidum.*
4 *Liberatio si uitiatur in persona eius, cui relinquitur, non ualet in persona alicuius, secus si uitiatur in persona eius, qui accessorie liberatur.*
5 *Liberatio si uitiatur ex post facto per in integrum restitutionē, uitiatur et quo ad correum, qui liberatus est per quandam consequentiam, nisi dolus creditoris intercesserit.*
6 *Consilium relinquendi filio spurio, ut f. contrahat societatem cum aliquo, & subinde pater instituat socium.*

1 **Si is, qui duos reos.** Inter duos reos, quib. est relicta liberatio, est locus iuri accrescendi. Itē socius non capax capit p sociū capacem. h.d. notabiliter. Op. oblōnes duorum reorum sunt separatæ, & diuersæ, l. eandē rem, in fi. de duob. reis, & l. si reus, ff. de fideiuss. ergo p ɔñs sunt diuersæ liberationes, l. de pupillo. §. si in plurib. ff. de no. oper. nun. Sed qñ pluribus legantur res penitus diuersæ, inter eos non est locus iuri accrescendi. l. hmōi. §. pe. s. de leg. 1. & l. 1. in princ. s. de vsufr. accr. Sol. Hic non sunt res penitus diuersæ, †qa obligatio
2 nes duorū reorum aliquo resp̄ū dr̄ vna, l. 3. in fin. ff. de duob. reis. Itē dr̄ hic, q̄ dēt cedi actio. Contra, q̄ non dēt cedi, quasi nō sit locus iuri accrescēdi, l. si Titio, & ei. s. de leg. 2. Glo. soluit, & non bñ. Tu dic, q̄ hic loquitur, qñ correus oīno erat incapax, sed lex ɔria loquitur, qñ capiebat, sed ei auferebatr̄ tanq̄ ab indigno, & debet applicari fisco, merito tunc non est locus iuri accrescendi, cum fiscus ad illam portionē vocetur. †Quæro, an cessio fiat insolidum.
3 Gl. hic dicit, q̄ non, vt no. in l. Modestinus, de sol. Dic, vt ibi, & tāgit, Il. in lege Fal hoc esse seruandum, ff. ad l. Falc. Item hic dr̄ in
a si socium capacē. &c. Quæro, qd a ecōuerso si soli nō capaci est relicta liberatio? Rñ. tunc non valebit in persona eius, nec alterius, l.
4 si sponsus. §. 1. de dona. inter vi. & vxo. Si †ergo liberatio vitiatur in persona eius, cui principaliter relinquitur, non valet in persona alicuius, secus si vitiatur in persona eius, qui accessorie liberatur, d.
5 l. si sponsus. §. 1. & hic. Quæro, †quid si liberatio non vitiatur ab initio, sed ex post facto, vt per in integrum restōnem, vel alio modo simili, vtrū vitiet̄ tunc liberatio, q̄ consecutus est correus per quādam ɔñtiam? Rñ. sic, l. fi. in prin. quæ in fraudē cred. & l. si p vno s. ad Vellei. Prædicta vera, nisi liberatio esset facta dolo creditoris,
6 l. si Titius. ff. de fideiuss. Vltimo Dyn. †per hanc l. dat vnum consi-
b lium. Quidā hēt filium [b] spurium, cui nihil relinquere pōt, utrū sit aliquod remedium, ut possit ei relinquere bona sua? Dicit ipse, sic, per hanc videlicet, q̄ faciat spurium ɔhere societatem cū aliquo, deinde instituat socium hæredem, & transibit medietas bonorum ad filium, per hanc l. in fi. q̄ nisi appareret de fraude, p aliquas coniecturas, puto verum. De quib. dixi in l. post cōtractum ff. de dona. tunc enim filio aufertur, per l. 1. C. de natu. libe.

ADDITIONES.

a Quæro, quid. Et facit ista lex ad no. q. de qua vide per Io. An. in regula, cui licet, de reg. iur. in 6.
b Alex. Quidam habet filium. Cautela pro spurijs, vide Bar. in l. fi. de his, quibus, vt indi. & hoc sequitur Bal. in l. 1. in 14. q. C. pro soc.
c Ruy. consi. 44. nu. 16. lib. 2. consi. 139. nu. 9. lib. 5.

1 *Principale si non valet, nec accessorium. Legatum si non valet propter rē principalem, non valet propter sumptus litis.*
2 *Emptor, qui vicit in causa sibi mota, pōt repetere expēsas litis a uēditore.*

a **Petitor.** a Si non †valet principale, nec accessoriū. h.d. Vel aliter, si legatum non valet pp rem principalē, nō
2 valet propter sumptus litis. h.d. Et facit †ad qōnē glos. in l. 1, C. de euict. An si emptor vicit in cā euictionis, possit repetere sumptus litis a vēditore? Et lex ista facit, qd nō. Cōtrariū determinatū in l. vēditores, ff. de ver. ob. p l. si plus, vel minus. §. mota. s. de euict. Ad hanc l. rñdeo. hic nō valet legatum pp principale, ergo non pp̄ter sumptus litis, q̄ veniunt iure accessionis. Sed in qōne pposita nō solum tenetur venditor de euictione re euicta, sed etiam tenetur defendere, per dictam l. si plus, quod tene menti.

ADDITIO.

a Alex. Petitor, istum tex. non ponderat Bal. in l. 3. C. de fruct. & lit. expen. in ver. sed pone. * Scripsi consi. 305. nu. 6 lib. 3. I. M.

LEX XXXII.

a **Creditor.** a Legatum liberationis nō extenditur ad debitum post testām testatori solutū, sed ad debitū primo solutum extenditur, si per verbum præteriti temporis legatum fuit, & testator hoc ignorauit. h.d. No. istud principiū ad limitationem l. si sic. §. 1. sup. de leg. 1. & l. legaui. s. eo. Nam si testator sciebat eum teneri, videtur ei relinquere liberationem: si sciebat ipsum non teneri, & legauit per verba præteriti temporis, videtur relinquere ipsam pecuniam, vt hic.

ADDITIO.

a Alex. Creditor. Hanc l. alle. Bal. in l. 3. in fi. C. de leg.

1 *Gerens negotio alterius, tenetur reddere librum rationum.*

Inter cætera. Legatum liberationis nō facit quē desinere teneri ad reddendos libros rōnum,
1 iussus in his, quæ in rem domini versa sunt. No. q̄ †qui gerit negocia alterius, tenetur reddere librū rationum, vt hic, & l. cum seruus. ff. de condi. & demon.

1 *Vendicari quod potest, non venit generali legato liberationis.*
Relatio fit ad id, quod principaliter in oratione ponitur.
2 *Dictio, cum, & dictio, &, quando sunt positæ in actu administrationis, non æquiparantur.*
3 *Clausula generalis licet referatur ad omnia principaliter posita, non tamē refertur ad posita causa demonstrationis.*

1 **Titia.** † In gñali legato liberationis non venit id, q̄ pōt vendicari. Item in dubio relatio fit ad id, q̄ principaliter ī oratione ponitur, h.d. Op. s. de vsufr. leg. l. illi cum illo, vbi dictio,
2 cum, & † dictio, &, appositæ inter personas æquiparantur. So. Hic non cadit copula inter duos in actu legandi, sed in actu demonstrationis, rei, vel administrationis, a qua liberatur. Itē opp. † q̄ ista
3 clā referat̄ ad oīa, l. alimenta. §. j. de ali. & cib. leg. Sol. Refertur a ad oīa quæ fuerunt principalr̄ in orone posita, vt ibi, sed hic nō fuit principaliter in orone positum, sed cā demōstrationis, ut s. dixi.

ADDITIO.

a Alex. Sol. refertur. Facit no. per Bar. in l. Centurio, in 3. q. prin. in ver. quæro circa prædicta dixi, q̄ si ista, &c. de uulg. & pup. & in l. si cui. §. a filio, de leg. 1.

a **Caio.** a Legatum liberationis porrigitur ad debitum accessorie post testām ɔctū, & ēt ad nouū debitū, q̄ primi loco succedit, h.d. Op. q̄ legatū liberōnis extinguit̄ p solōnē, l. quod mihi, & l. nō solū. §. liberō. s. e sed hic nō durat debitū, sed ē extinctū p nouatio. So. aliud in solōne uera, ut ibi, & aliud ī ficta, ut hic.

ADDITIO.

a Alex. Caio. de isto tex. habetur per Bar. in l. si ita, de au. & arg. leg.
* Adde Ias. l. talis scriptura. in prin. nu. 40. de leg. 1. Ruin. consi. 45. nu. 14. lib. 1. cōs. 136. nu. 9. lib. 3. I. M.

TITVLVS QVARTVS.

De adimendis legatis.

A Titulo de lega. 1. fuit dictū de legatis: sed quia legata aliqñ adimunt̄ in totū, aliqñ in alium transferuntur, ideo ponitur ista rub. Et de materia totius tituli vide Azo. in sum. in tit. de adim. leg.

LEX PRIMA.

1 *Actus si legatur sine itinere principaliter, non valet legatum.*
2 *Iter est pars substantialis ad actum, sicut vsus ad vsumfructum.*

Qui actu. Ademptio partis substantialis nō valet. h.d. Op. q̄ actus possit esse sine itinere, quia sūt species separatæ, & differētes, l. 1. §. iter. & §. actus. s. de serui. rust. pd. Solue, ut in gl. Quæro, † qd si non adimat̄ iter, sed actus sine itinere principaliter legetur? Vr̄, q̄ legatum valet l. 1. §. 1. s. si vsusfru. peta. ī ɔrium ur̄ tex. in l. p seruum. §. 1. & 2. s. de vsu, & habita. & hæc est ueritas, q̄ non valet. Ad. l. 1. §. 1. si usufr. pet. rñdeo, q̄ ibi reliquit vsumfructum sine itinere, quia iter non est pars usus fructus, sed est quædam qualitas, sed iter ad actū est
2 pars substātialis, sumendo sicut † hæc lex sumit, sicut usus ad usūfructum est pars substantialis, sine quo ususfructus esse nō potest. Item opp. inf. l. proxi. Sol. vt ibi dicam.

LEX II.

1 *Præter dictio, si præcedit oratio negatiua, ponit illud, de quo prius erat dispositum.*
2 *Testator si dicat, fundum præter vsumfructum neque do, neque lego, an videatur relictus vsusfruc.*

1 **Fundo.** Si præcedit oratio negatiua, dictio, præter ponit illud, de quo prius erat dispositum, h.d. Opp. sup. l. p xi. ubi una pars tm̄ non pōt adimi. Solu. Hic sunt tales partes, quarum una remota, remanet alia cum cōmoditate, sed ibi sunt tales quarū uni remota, alia sine commoditate remanet, ideo in casu legis præcedentis si dicerem, actū adimo præter iter, ista ademptio ualeret, quia iter per se pōt commoditatem afferre. Sed po-
2 ne, † qd̄ nō præcessit legatum fundi, sed testōr dixit sic, fundū præter usumfructum neque do, neque lego. an ex hoc uideatur legare usumfructum? Hæc lex ur̄ facere, qd sic, sed non facit, quia hic præcessit legatū fundi, & sic dispositio. Pro hoc facit l. actione, C. de transac. quia dictio exceptiua ponitur, qñ oratio negatiua præcedit, & no. per Dy. in c. pactū, de reg. iu. li. 6. facit l. 1. in fi. s. de pig. act. facit l. Seio §. uxori, de ann. lega. Gl. est s. de lega. 1. l. si ita legatum. quod no. In contrarium facit l. si ita legatum. in prin. s. de lega. 1. dicam in d. §. uxori & ideo non insisto hic.

LEX III.

1 *Verbum, quod potest se habere ad plura tempora intelligitur secundū quod prius euenerit in conditionibus, quæ possunt semel tantum existere.*
2 *Conditiones, quæ possunt existere ante, & post testamētum, semper intelliguntur de futuro.*

a **Si quis ita.** a In † ɔdōnibus, q̄ possunt semel tm̄ existere
1 uerbum, q̄ pōt se habere ad plura tpa, intelligitur

ADDITIO.

a Alex. si quis ita. Vide quid per istum tex. consulit Bar. consi. 50.

gitur ſm ꝙ prius euenerit h.d. Op. ꝙ in vlt. vol. ſp intelligaẽ de futuro, a vt inf. de cōd. & dem. l. ſi ita legatum. 2. & l. ſolemus, eo. tit. Rñ. † ſi ſint ꝯdōnes, q̃ potuerũt exiſtere, añ, & pñt exiſtere poſt, & ſic pñt pluries exiſtere, tunc verbũ teſtõris, ſp intelligiẽ de futuro, vt in ꝯrio. Sed hic loquiẽ in ꝯdōne, q̃ tm̃ vna vice exiſtere põt, vt mortis. Probaẽ hæc ſol. in l. hęc ꝯdō. § fi. iſ. de cond. & dem. ꝙ tene menti. Quæro, hic dr̃, ſi Titius deceſſerit, q̃ſio hoc intelligatur: vtrum anteq̃ accipiat legatum, vel anteq̃ dies legati cedat? Gloſ. dicit, ꝙ antequã accipiat legatum, ꝙ an ſit verum, dicam inf. pxi. §.

ADDITIO.

a Alex. De futuro. Vtrum conditio intelligatur de futuro, faciunt no. in l. 2. inf. de cond. & dem.

1 *Verbum accipiendi, qualiter verificetur.*
2 *Verba ſimpliciter ꝓlata indicãtur perinde, ac ſi eſſẽt ad legatariũ directa.*
3 *Verba hæc, ſi nõ dederit, in fideicõmiſſis intelligitur, i. dare non debuerunt. Dominium rei legatæ recta via tranſit in legatarium, ſi natura rei legatæ non repugnat.*
4 *Verbo executiuo relata eſſe ad hæredem vel legatarium, qualiter intelligantur.*

Si quis Titio. Si verba executiua ad legatariũ ſunt relata, vt ſimpl̃r ꝓlata, ſi dñi exiſteẽ, nec oñm hřẽ, niſi mora hr̃dis ꝑceſſerit cõis, vel ſpãlis, ſecus ſi verba ad hr̃dẽ ſunt directa. h.d. Pmo loqẽ, qñ verba executiua diriguñẽ ad legatariũ. Scđo qñ ſimpl̃r ꝓferunt. Tertio qñ diriguñẽ ad hr̃dẽ. Scđa ibi, idẽ dđm. Tertia ibi, ſed & cũ qs. † No. ꝙ verbũ, accipiẽdi, verificaẽ ſiue accipiat, ſiue ꝑ eũ nõ ſtet, ſiue ꝑ eũ ſtare nõ fingatur, vt qñ mora ꝯmittiẽ iure ſpãli. Scđo † no. qñ verba ſimpl̃r ꝓferunẽ, iudicaẽ pinde, ac ſi eſſent ad legatariũ directa. Pro hoc tex. & gl. ĩ prin. hu⁹ l. Tertio no. gl. ꝙ iſta verba, ſi nõ dederit, intelligunẽ. i. dare ñ debuerit. Op. hic dr̃, ꝙ requirit, ꝙ accipiat, vel mora ꝑceſſerit. Cõtra. inf. e. §. ĩ fi gl. ĩ ver. accipiat. huius timore dt, dic plenius, ꝙ hic intelligatur, accipiat. i. accipere poſſit, & ſic ꝯcordat cũ fi. Hęc ſol. ñ eſt vera, qa ꝯ tex. huius §. Quare dic, ꝙ ibi executiua verba fuerũt relata ad hr̃dẽ, hic ad legatariũ. Vñ factũ legatarij requiriẽ, vt ꝯſtituat hr̃dẽ ĩ mora, vł ꝯſtituere fingaẽ, vt accipiat. i. accepiſſe fingaẽ, iõ prima expoſitio verior. Dr̃ in ver. idẽ dicendũ, ꝙ verba ꝓlata ſimpl̃r magis ad fideicõmiſſariũ vñr relata, q̃ ad hr̃dẽ. Hoc vr̃ ꝯ gl. in l. ꝑcib. C. de ĩpu. & ali. ſubſt. vbi verbũ, ſubitõ, ꝙ eſt cõe, in dubio ꝑ fideicõmiſſũ ĩtelł̃r, vt ſi hr̃s det, nõ ꝙ accipiat ſua manu. So. ibi eſt iõ, qa oĩ tpe iure directo valere nõ põt. Vel aĩr, hic quo ad aliud accipit, q̃ quo ad directã, vel fideicõmiſſariã ſubſtõnẽ. Ad vltimã partẽ op. de l. qdã. in prin. ad Tre. vbi vr̃ nõ ſufficere diẽ legati cedere, niſi fiat reſtõ. cũ verba ad hr̃dẽ diriguntur. Sol. † Ibi loqẽ in fideicõmiſſo vłi, hic in fin. loqtur in legato particulari. Rõ ẽ, nã iſta verba, ſi non dederit intelligunẽ. i. dare nõ debuerit, ſed in legatis particularib. ſtatim cedit dies legati, & dñium legati trãſit immediate in legatariũ, recta via, b ſi nã rei legatæ nõ repugnat: merito iſta ꝯdõ verificatur ſtatim. ſed in fideicõmiſſo vłi non tranſit dñiũ, niſi facta reſtõne, q̃ quis non tenetur facere, niſi petatur. Iõ aĩr iſta verba intelligũtur in vłi legato, q̃ in particulari. Sed ꝯ hoc op. ſ. ver. idẽ dicendũ. Sol. hic in maiore, ibi in minore, ſm Iac. de Are. in d. l. qdã ita. Tu † diſtingue, aut verba executiua referuntur ad legatarium, & tũc requiritur, ꝙ hæredis mora vera, vel ficta precedat, vt § iſto. in prin. & ver. idem dicendum. Aut referuntur ad hæredem, & tunc aut in legato particulari, & ſufficit diem legati cedere, vt in ver. ſed & cum quis. Aut in legato vniuerſali, & tunc requiritur reſtitutio, l. quidam ita. ad Treb. Aut dubitatur, ad quẽ ſint verba relata, & in dubio ad legatarium videntur relata, vt in ver. idem dicendum, & in glo. ipſius, in prin.

ADDITIONES.

a Alex. Intelligũtur. Et hunc tex. in hoc all. pro no. Ro. in conſ. inc. omnipotentis Dei poſtulato ſuffragio, circa propoſitam conſultationem, inquantum quæritur, an. & c. in 2. dub.

b Ale. Recta via. Dic melius, vt per Bar. in l. cum filio, ad fi. de le. 2. & vide, inf. eo. in l. ſi leg. § 7 plenius per Imo. de hac materia in d. l. quidam.

Si quis ita. Qñ ex facto legatarij põt damnificari hæres cogitur legatarius ei cauere de illo non faciendo. h.d. § male vidiſtis ſup. de le. 3, l. 3. in fi. cum l. ſeq. & l. fideicõmiſſa. § interdum eo. ti. Opp. ad illum §. ſ. de lega. 3. l. fideicommiſſa. § ſi decem. & l. 3 §. ſi cui ita. inſ. ut le. no. ca. So. ibi damnificatur hęres ex facto legatarij. tñ hoc legatario prodeſt principaliter, hic vero ſecus, vnde non debet cauere ibi, ſed hic ſic.

1 *Incertitudo perſonarum vitiat ademptionem, ſicut legatum.*
2 *Actio, & exceptio regulantur eodem modo.*

Si duobus. a Incertitudo † perſonarũ vitiat adẽptionem, ſicut vitiat legatũ. h.d. prout in lr̃a hẽ, vtriq;. ſi vero eſt neutri, dẽ econuerſo, non vitiat ademptionem. Vel aliter † illud, ꝙ facit actorem in petitione ſuccumbere, facit ſuccumbere reum in exceptione. Nam ſi peto Titium legatum mihi, & nõ poſſum probare, de quo teſtõr ſenſerit, ſuccumberem, l. duo ſunt Titij, ſup. de teſta. tu. idem in reo, ſi hæres dicit legatum ademptũ Titio, & non poteſt probare, de quo Titio ſenſerit teſtator, ſuccũbet. Facit l. j. §. Labeo, de flum. & ꝙ dixi in l. j. de excep. Opp. nam hic aliqua litera dicit neutri, & ꝯdicit literæ uer. utriq;. & litera, q̃ habet, vtrique, eſt uera. Nam ſi dicit, neutri, verum eſt in effectu, qa uter exigere poteſt. Si dicit, vtriq;, uerũ eſt, ſi hr̃s vult, quia hr̃s habet facultatem ſoluendi, cui vult debitum, &c. Dr̃ hic, iſta ademptio non valet. Contra, in l. ſi fuerit. de reb. dub. Sol. Ibi fuerunt legatæ duæ res, hic vna, & ibi plene dr̃. Item oppo. de l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter. ſup. de le. 2. Sol. Neutri debetur hærede nolente ſoluere, ſed eo nolente ſoluere utriq; debetur, hoc eſt ei, quẽ eliget, & ſic intelligitur. Diuerſitas iſtius habetur in gl. magna ibi at. contra, ſupra, de in rem verſo. ſed ibi erat certum de iure utriuſq;, hic erat dubium de ipſo iure.

ADDITIO.

a Ale. Si duob. Not. ex iſto tex. ꝙ actio, & exceptio regulantur eodem modo. Adde dn. meum Soc. in l. j. ff. de exc. vbi per hæc dicta Bar. dicit dictam regulam, nõ debet, de regu. iur. habere locum, vbi eſt eadem ratio. Et vide etiam Felin. in proœ. Decr. in gl. j.

1 *Ademptio ſi refertur ad rẽ, videtur adimi omnis diſpoſitio facta circa illã rem, non ſi refertur ad ius.*
2 *Clauſula derogatoria in ſtatutis poſita, vt tollat ſtatutum reſpiciẽdum eſt, an referatur ad rem, an ad ius.*

Si Titio fundus. † Si ademptio referatur ad rem, vr̃ adimi oĩs diſpõ facta circa illã rẽ. h.d. Et eſt no. tex. ibi ſpãl̃r dixerit, quia adẽptio refertur ad rem, nõ ad ius legati cõdõnalis. Dic ſi teſtõr diceret ſic, legatum ſcm̃ ſub condõne adimo, tunc refertur ad ipſam diſpõnem. i. ad actum legandi, non ad rem, & ſic ex primo legato debetur. Hoc eſt bonũ † pro ſtatutis, in quib. eſt clauſula derogatoria. Nam reſpice, an referatur ad rem, uel ad ius, quod diſponit.

Conditio. Non ſolum ꝙ leganir, ſed ẽt ꝙ ad qualificandum legatum exprimitur, poteſt adimi. h. d. In gl. ibi, arg. ꝯ l. ſi alij. Dic, vt ibi ſm Roff. In eadẽ gl. ibi, l. j. Sed ibi adimebat, quod non legabat, nec adſcripſerat.

1 *Dictio taxatiua, duntaxat, in legato inducit ademptionem in reſiduo, idem in dictione, ſolum.*
2 *Correctio legum non inducitur ex dictione taxatiua, tantum.*

Cum Titio. a Dictio † taxatiua in reſiduo ademptionem inducit. h.d. Idẽ hẽmus in dictione taxatiua, tm̃, in l. rõues. in fi. & ibi no. C. de prob. ſm op. Azo. quæ eſt uetiſſima per hunc tex. Idem in dictione taxatiua, ſolum, b uel ſolũmodo, vt C. de tranſ. l. ſi quidem. facit quod dixi in fi. l. ſi cum dos. ſup. rerum amo. An ex dictione c taxatiua, tm̃, inducatur legis correctio, ut ſi unum ſtatutum pro uno maleficio imponit pœnam mille librarum, aliud ſtatutum pro eodem maleficio imponit pęnam legis tantum, uel duntaxat, an ex hoc inducatur correctio? Tex. vr̃ cum gl. ꝙ non, in l. ob æs. C. de præd. mi. l. ꝯctus, inſ. de re. iu. cum gl. & l. ſeru. noĩe. inſ. de uſuc. cum gl. iſtarum legum.

ADDITIONES.

a Alex. Cum Titio. Adde Bar. in l. ſi cum dos. ſup. rerum amo.

b Ale. In dictione taxatiua, ſolum, &c. No. de taxatiua, tm̃, ſolum, ſolummodo, vide Bar. late in l. ſi conſtante, ſol. mat. in 9. q. primæ partis, & Bar. hic, alle. Imo. & ſequitur in l. ſi vero, §. de viro, ſol. mat. * Dec. conſ. 100. nu. 4. Crau. de antiq. tẽpo. 4. par. primæ partis. nu. 113. I. M.

c Barb. An ex dictione. Et vide Io. de Imo. in l. ſi vero, § de viro. ff. ſol. matr. Et quid de dictione, non obſtante, vide gl. de hæ, quæ ab inteſt. §. j. in Auth. & Bar. in ext. ad reprim. in ver. non obſt.

1 *Legata, & fideicõmiſſa reuocantur nuda uoluntate, uel tacita, & grauiſſimis inimicitijs.*
2 *Teſtamentum quando cenſeatur reuocatum ipſo iure, uel reuocetur ope exceptionis, ex inciſione teſtamenti.*
3 *Inimicus capitalis dicitur, qui occidit conſanguineum, uel accuſat de crimine capitali, vel minatus eſt ſe occidere.*
4 *Inimicitia grauiſſima dicitur, quãdo eſt lis oĩum bonorũ, uel facta e iniuria. Atrox iniuria quæ dicatur.*
5 *Pace facta non poteſt opponi exceptio illius inimicitiæ.*
6 *Exhæredatio filij iuſte facta videtur ademp ta, ſi pater ſe reconciliauit cum filio.*

Non ſolum. a Nuda volũtate, vel tacita, & grauiſſimis inimicitijs, legata, & fideicõmiſſa reuocãt, b q̃ his ceſſantib. reſtaurantur. h.d. Dr̃ hic, nuda & c. Declara, nuda, vt in gl. Tũc op. c C. de teſt. l. hac ꝯſultiſſima. §. ſi qs ãt, & l. 2. ſup. de iniu. teſta. Dic, vt ĩ gl. Sed ꝯ hoc opp. de l. cũ qdã. j. de his, qb. vt indi. & l. nñam. C. de teſt. Gl. q̃ eſt hic, dt, & legata, & fideic. reuocari ſine ſolẽnitate, & ſine facto, ſed ĩ hr̃dis inſtõne reuocãda reqriẽ factũ, ꝙ deleat vel cãcellet, vel linũ ꝯcidat, & tunc reuocat ipſo iure. Ad illud † ꝙ gl. dt, ꝙ qñ linum ꝯcidiẽ, teſtm̃ rũpunt ipſo iure, male dicit, & ꝯtrũ no. ꝑ gl. in d. l. nñam. C. de teſt. q̃ dicit, ꝙ ope exce. Item no. in l. hr̃dnas. C. de his, quib. vt ind. Alibi hẽtis glo. quæ diſtinguit, & melius, aut inciditẽ añ teſtm̃ perfectũ, & reuocatur ipſo

ADDITIONES.

a Barb. Non ſolũ. Et limita hunc §. niſi teſtator fuiſſet cã illius inimicitiæ, vide Bar. in l. cum in tabulis, §. fi. ff. de his, quib. vt ind. Videte ad limitationem huius §. ꝙ in l. ſi inimicitię, de his, quib. vt indi. & tene menti. Item limita, niſi inimicitiæ ſuperueniſſent aliq. facto legatarij, tex. eſt no. & ibi Bar. in l. cum in tabulis. § j. inſ. de his, quib. ut indig. * Petrarian. ſuo ſing. 5. in prin. Ruy. conſ. 161. col. j. lib. 4. & Alc. conſ. 628. in fi. I. M.

b Ale. Reuocantur. Et adde, quod licet teſtator faciat codicillos, & non adimat, tñ tacita ademptio durat. l. filio. §. Seia, & ibi Bar. inf. eo.

c Ale. Tunc opp. & vnũ tene menti, quod dicit Bal. in materia, quem omnino vide in l. athletæ, §. det remiſſionem, de excu. tu. per illum tex. quod no.

ipso iure, aut post testm̄ perfectũ, & tunc ope exce. Ita not. gl. s. de test. l. ad testiũ. § si signa. & per Cy. i d. l. nr̄am. hic dr̄ in gl. ꝙ requirit factũ, vel solẽnitas. Cōtra, imo vbi factũ defuncti interuenit, n̄ sufficit, vt i. e. l. ex parte. Gl. dt. ibi interuenit factũ, q̃a incipit aliã volũtatẽ facere, sed prædicta loquũtur, qñ factũ itẽ nienit circa ipsum corpus testi, & bene dt Cy. De hoc ponit gl. vnã longissimam distõnem in d. l. nr̄am. C. de testi. & in l. hr̄ditas. C. de his, qb. ut ind. Dicam in l. j. sup. de his, quæ i testō del. Dr̄ hic, † capitales inimicitiæ, &c. ᵃ quæro quæ dicantur capitales inimicitiæ? Videte intelligo capitalem inimicitiam, quantum est in proposito, si quis itergo fecit meum consanguineum, vel affinem. l. lege Cornelia. in pri. inf. de iniu. adeo, ꝙ repellatur a testimonio, & a consimilib. Idem si non occidit, sed de capitali crimine accusauit, l. qui cum maior. inf. de bo. lib per totam legem. Idem si non accusauit, sed minatᵘˢ est interficere, vt no. in l. licet. sup. de arb. secus tñ vr̄, si auxiliũ pręstiterit ꝯ eum in cã capitali, ar. l. qui cum maior. §. pe. Sed † quę dicantur inimicitiæ grauissimæ. ᵇ videte, inimicitiæ grauissimæ sũt causæ ciuiles omnium bonorum, vt Instim. de exc. tu. §. item ppli tẽ & l. pp litẽ. sup. de excu. tu. Idem puto in omnibus casib. in quibus dicitur fieri atrox iniuria, quas habes in l. pictor. §. atrocẽ. cũ l. sequen. infra de iniur. & Institution. de iniur. §. atrox. Sed quæ dicitur atrox iniuria? hic est offensum qualiter intelligat, & quomodo, dixi in l. liciano. §. ꝙ illicite. inf. de publ. † Vlt. proxi. l. ꝙ iterum. facit ad multa, ᶜ postq̃ facta est pax, non potest opponi ᵈ exceptio illius inimicitiæ, & intelligo pacem esse factam tacite, vel expresse. Item not. † ꝙ si pr̄ exhr̄dauit filium ex iusta causa si post reconciliauit se cum eo, illa exhæredatio vr̄ adempta.

Margin: 3 a 4 b 5 c d 6

ADDITIONES

a Ale. Quæro. Quis dicatur capitalis inimicus, adde ꝙ hr̄ i c. bonæ memoriæ Magis. de ele. & ꝙ no. in c. Ilatriũ, de rescr. in 6. & ꝙ no. i c. pastoralis, de re iu. & no. in l. licet, sup. de arb. Imo dt tex. no. fm Ari. i c. accedẽs, el 2. vel i. nō cōt. quod capitales inimicitiæ pbantur, qñ pbat aliquẽ retinere bona, & uxorẽ alicui⁹, & sic nō solũ ex morte, vel sanguine pprio, sed et bonorũ, & sic secũdi sanguinis secũ. An vl i sup & inoc gl. in Auth. de test. §. si vero q̃s i uerit de crimine, & Bart. & ibi dixi aliqd in l. 3. in pri. inf. de tes. dicit et Bal in auth. si dicat, de test. quod i emittit arbitrio iudicis. & vide Bal. i l. j. in fi. C. si quis pd. po. & uide no. in l. pcurato rẽ, C. de pe. & ibi p Gui. de Suz. & Bal. & Ang. in l. is, q reus, de publ. iud. et quo pbent inimicitiæ. uide Bal. p illũ text. in l. liber, C. de inof. te. et ibi dicit ipse in lan spsius, C. fa. er. ꝙ si q̃s tenet in vinculis, filium tũ inimicitia q semp durare psumitur, nisi contrarium pbetur, et idem dicit in au. h. si dicat, et idẽ Bald. in l. non ignorabit, C. ad exhi. & testis super inimicitia deuet reddere rationem non interrogatus, prout Bald. in l. 3. C. de test. Adde, quis dicitur capitalis inimicus, Bald. consi. 3 10. 4. lib. et consi. 363. 3. li. et q inimicitia presumatur durare, per eundem consi. 161. ᵉ Crau. consi. 31. Ruy. consi. 162. li. 4. Rim. iun. consi. 81. n. 14. inter cōs. matrimonialia. I. M.

b Pom. Sed quæ dicant inimicitiæ grauissimæ. Vide Bar. consi. 62. in j. uol. alias in 4.

c Facit ad multa. Not. ꝙ si statutũ pmittit quẽ impune offendi, uř pmittere eũdem occidi posse. Vide Io. An. in add. Spe. in ti. de hom. §. j in fi. ver. Idẽ dixit, et consulum Bal. in consi. in c. statuto castri Plebis, et uide ꝙ h: in l. nec in ea. inf. de adul. et ibi Bar. et Bal. in suo peculio, in uersi. bannitus, contrariũ dt, uidelicet, ꝙ aut talis est bannitus de crimine, quod ingerit pęnã mortis, et statutũ pmittẽs, quod possit offendi, vř pmittere quod possit occidi, secus si non sit bannitus ex cñe ingerẽte mortẽ, et idẽ dicit Gui. de Suz. in quibusdã suis alleg. p l. Fedus. ibi, ex qualitate, de incen rui. et nauf. et in l. si pus. de pęnis. Et si potest impune offendi, pt ẽt capi, et ad iudicẽ duci, Bal. in l. fi. C. de exhi. reis. Et si mando, ut quem uulneres, tu occidis, teneor de occiso. ic. fi. et not. Bal. in l. cũ mandati, C. man. et hic teneo opi. Bar. q̃ sequit Io. An. in spec. in. tit de consi. §. j. post Mar. de Fa. et ibi uider ad ronem Bal. p l. capitaliũ, in §. in exulibꝰ, e pę, ut de Io. An. in d. loco. itẽ qñ statutum pmittit occidi, et vulnerari permittere vr̄, d. c. j. in l. 3. C. q̃ sit longa consu. quod dixi in l. j. C. un. de ui, et ui de Ang. in l. no. in l. ancus, de lib. et posthu. et qđ no. Bal. in l. si quis non dica rapere, in prin. C. de epi. et clẽ. Adde, an si statutũ permittat offendi, pmittat etiam occidere, Ang. consi. 157. Pau. de Ca. consi. 24.

d Nō pt opponi. Et ista faciũt, si cũ inimico est facta pax, ñ repellat a testimonio, đ quo p Inn. in c. cũ oporteat, de accu. et p gl. in c. p tuas, de simo. in ver. capitales, et no. Inn. in c. cũ te, de re. iu. et ꝙ no. Bal. in l. pscript. C. si cōtra ius dixi post Bar. in l. 3. § j. s. de tes. Adde, an inimicus recōciliatus possit esse testis, Ro. consi. 186. ᵉ Petra san. suo sing. 3. ubi late Pari. consi. 139. li. j. So. iun. consi. 59. n. 19 20. li. 3. I. M.

LEX V.

Sicut. Dr̄ hic, ꝙ translatio in alium inducit tacitam adẽptionem. Cōtra, imo vr̄, ꝙ ambo cōcurrunt ad legatũ. Inf. de leg. §. si cadẽ res. & s. de le. 3. l. re coniunctì. Glo. sol. ꝙ continet adẽptionẽ pro parte. vel ait. distingue, vt dr̄ in l. si plurib. sup. de le. j. do. Dy. dt, ꝙ hoc nō est verũ imo pũnet adẽptionẽ i totũ, vt hic in tex. & inf. l. px. Ad ꝯ ñi rñdeo, ꝙ ibi legatur scdo sine commemoratione primi legati, hic vero fm legatũ fit sub commemoratione primi. hoc pbat. j. de pđ. & de m. l. non ad ea. Istud dictum Dy. est ꝯ casum ᵃ l. Iulianus. in j. an. s. de hær. inst. & l. triplici, de verbo. sig. Dñt quidam ibi loquitur in hr̄ditate, quæ difficilius adimitur hic vero in legato, ar. s. in l. 3. in fi. Videte, istud non est verũ. Nam qñ adẽptio fit in volũtate solẽni, eodẽ mō valet in hr̄ditate, sicut i legato, l. hr̄des. §. sed & si notam. s. de test. & ꝙ no. s. e. l. 3. §. fi. Quare teneamus, ꝙ glo. dicat bene, nisi aliud appareat fm distõnẽ d. l. si plurib. sup. de le. j. Non ob. l. non ad ea all. per Dy. quia ibi fiebat translatio in eandem personam, hic in aliam, quæ facilius præsumuntur, ut no. in simili in §. fi. inf. de stip. seruo.

ADDITIO.

a Ale. Est contra casum. An, & quando uideatur legatum ademptum, hr̄ per Cyn. in l. si Forudianum. C. de leg. per Bar. in d. l. re coniuncti, cum prin. de lega. 3. & in d. l. non idea, & uide Bar. in l. dummodo. §. j. in sfo & Imo. in l. li. falsaquis. in s. & uide Ale. in cons. 169. et in cons. 172. in 5. uol.

LEX VI.

1 *Lex magis sequitur naturam ultimæ uoluntatis, quam contractuum.*

Translatio. Not. tex. ibi, nã cũ dico Item no. tex. ibi, itẽ si pro fundo 10. legent. ꝙ tene menti, quia valebit ad multa. Op. & v. s. ꝙ illi sũt duo rei debẽdi. l. 2. ff. d duob. reis. in princ. Rñ. ibi loquitur in ꝯctib. qui dependent ex uoluntate duorum debitoris. & creditoris, vñ non est verisile, ꝙ creditor uoluerit a primo debitore recedere, nisi aliud appareat iure nouationis, sed hic loquit in vlt. uolun q̃ dependent ex voluntate unius testatõris, vñ non est verisimile, ꝙ voluerit duos grauare. Hęc so. patet hic in tex † In alijs autem dispositionibus magis starem ei, ᵃ ꝙ dicitur in vltimis voluntatibus quam quod dr̄ in contractib.

Margin: 1 a

ADDITIO.

a Starem. Et sic ex hoc sentit Bar. quod lex magis sequitur naturam ultimæ uoluntatis, quam contractuum. Et ita ponderat Are. in c. sicut, tit. de prob. & in cap. fi. de consti.

1 *Legatũ quantitatis in dubio an uideatur duplicatum, ut debeatur bis, vel tantum semel.*

2 *Mutuaui tibi centum, et apparet: item apparet, quod promisisti centum ex causa mutui, intelligitur de eisdem centum, quæ mutuasti.*

3 *Species si pluries relinquatur, an semel uel pluries relinquatur, remissiue.*

Cum centum. Si q̃titas bis relinquatur, bis debentur nisi animo adimendi secunda voluntas fuit expressa. h. d. & ẽ aliq̃ntulũ subtilis. Quæro, † dr̄ hic si testõr voluerit duplicare legatũ, erit duplicatũ, alias non, qd in dubio? Glo. distinguit, an legatũ q̃ntitatis duplicet in eodem testō. & tunc non intelligatis duplicatũ, ᵃ secus si in diuersis scripturis, q̃a tunc vr̄ duplicata q̃ntitas. h. d. Iaco. de Aret. i r̄ sentire ꝯ istam glo. hic, & eius opi. plus placet. Nam hic in fi. legis dr̄, idẽ est & si in codicillis id fuerit factum. Et sic non vr̄ curare, an in eadẽ voluntate, vel diuersis fiat. Quare dicit Iac. op. gl. hẽt locum qñ relinquitur bis eadem q̃titas, secus si diuersæ, q̃a in vna uoluntate est legatũ plus, in alia minus, quare tunc vr̄ duplicate legatum, nisi aliud appareat. Et hic est casus huius legis, & l. si ita sit scriptũ. su. de leg. j. fm Iac. de Are. & fm eo. l. 3. § si ons Titio. Cum ergo sit alia cã in primo casu, q̃ in scđo, legata differunt fm plus & minus. In vno. n. l. in primo casu est plus, q̃ in alio. l. scđo, ideo q̃a est plus in vno legato, q̃ in alio, in quantitate vr̄ duplicarum legatum ẽt in eadem voluntate. Istud vr̄ esse magis cōsonũ iuri, & veritati. Et hoc verum, si intelligamus legatum factũ simplr̄ esse: secus si fm fieret per relationem ad primum, vt si dico, cẽtũ, quæ pure legaui, lego sub cōdõne. Nam tunc licet dictio, quæ, possit facere simplicẽ relationẽ, & possit facere propriam, vt no. hic in j. gl. in dubio intelli de propria, & vera relatione. Hoc probatur in l. Iulianus. sup. de hęr. inst. & l. triplici. §. j. inf. de verb. sig. vnde intelligendo, ꝙ hic fuerit relictum fm relatum per relationẽ ad primum, verum diceret ista glo. quia tunc in hac l. non vr̄ duplicatum legatũ, tñ ꝯ Iac. de Are. facit l. Sẽpronius, s. de leg. 2. Sol. Ibi sunt duæ voluntates, q̃ hñt locum unius, & iō non apparet, q̃ volũtas fuerit prima, & q̃ posterior, & constat testõrem tñ semel reliquisse, ideo in dubio eligemus ꝙ est minus, ut ibi; hic vero constat testõrem pluries legasse. Et iō pro declaratione huius mãæ quidam hñt hic distinctionem per Dy. quare plenius distingue ᵇ sic. Qñ alicui pluries relinquitur q̃titas, aut a diuersis hr̄dib. aut ab eodem. Si a diuersis, a quolibet dẽtur insolidũ. l. seruo alieno. §. si quis a primo. sup. de leg. j. nisi illi diuersi hr̄des habeerentur loco vnius, vt institutu, & substitutu, vt ibi no. Si vero ab eodem, & tunc, aut in diuersis voluntatib. aut i eadem. Si in diuersis, aut legatum est simplex. & in dubio vr̄ velle duplicare legatũ l. quinquaginta. de pb. nisi sint duæ voluntates, quæ loco vnius hñt. l. Sempronius. sup. de leg. 3. Aut legatum est ob vnã, & eãdẽ cãm, & tũc stat vltimo leg. no. l. libertis, quos. in prin. de alim. & cib. leg. Si vero relinquitur in eadem voluntate, tunc aut utrunq; legatũ continet tantundem, aut nō. Primo casu non præsumitur, ꝙ voluerit duplicare, nisi probet, l. plane vbi. §. sed si non corpus. ñ. de lega. j. Si vero non continet tantundẽ tunc aut fm legatum ẽ factũ p relationẽ ad primũ, & tũc stabit ultimo tñ. ᶜ ita pōt intelligi hic, & gl. hic posita. Aut fm legatũ ẽ factũ simplr̄, & pũmit testõrẽ voluisse duplicare, nisi aliđ appeat per verba expsa, vel p dictionẽ taxatiuã, l. si ita, su. de le. j & l. 3. §. cũ Titio. su. eo. Ita debes intelligere istam mãm. Et ista materia † pōt induci ad

Margin: 1 a b c 2

ADDITIONES.

a Ale. Non intelligatis duplicatum. Et intellectũ Iac. de Are. & Bart. hic sequit Pa. de Cast. in l. plane. §. j. de leg. j. et ibi ẽt Bal. et Iac. de Are. et ẽt ita tenet Pet. ibi licet non allegat illum tex. adde Spe. in tit. de test. §. j. uer. item pone, an instituerit filium. ᵉ Quæro. Ruy. consi. 86. nu. 2. libro j. consi. 116 nu. 9. lib. 3. consi. 190. n. 5. li. 4. Ale. consi. 634 nu. 1. 2. I. M.

b Ale. Plenius distingue, Sequitur Pau. de Cast. in d. l. plane. §. si eadem. tñ ille text. in §. j loquitur, qñ qualitates erant diuersæ, nimium ergo. &c. per hanc legem, et sic non probat dictum. Vnde nisi aliud constet, vř idem in legato speciei. l. si ti bi homo. §. j. et ꝙ ibi Bar. de le. j. puncto §. si eadem. tamen pro opi. Bart. est casus in l. si plurib. §. j. et ibi late per Dy. et Bar. de leg. 2.

c Ale. Stabitur ultimo tantum. Facit l. Lucius. §. tr. pbiberum, cum ibi no. de lega. 2. et quod no. Bar. in l. 2. §. li. de du. pra leg.

ad quæstiones. Apparet, ꝙ mutuaui tibi centum. Item apparet, ꝙ postea promisisti cētū ex cā mutui, an intelľr de illis cētū mutuatis, an de aliis cētum? Et ꝙ de eisdem centū intelligitur, vř gl. in l. triplici. ̅J. de ver. sig. & dixi in l. plane. §. 1. ̅s. de le. 1. Et hoc † qñ pluries relinquitur quantitas. Sed si species pluries relinquatur, non dico hic, sed dicam a in l. Mæuius. §. cum, qui. ̅s. de le. 2.

ADDITIO

a Ale. Sed dicam. Et dixi post Imo. in l. plane. §. si eadem, de leg. j. per Dy. & p Bar. late in d. l. si plurib. §. j. de le. 2.

LEX X.

1 *Conditio tacita, quæ venit ex dispositione testatoris, impedit transmissionē secus est si venit ex necessitate, quia non impedit.*
2 *Resolutio conditionalis in contractibus facit primum contractum conditionalem, sed in ultimis voluntatibus sic.*

Si legatum. Ad hãc legem op. ꝙ ademptio ꝯditionalis non impediat transmissionem, ut l. si penū ̅J. qñ di. le. ce. Solue, ut ibi per Dy. & ibi plenius dixi, qa ibi loquiť de condõne, quæ extitit in ipso actu moriendi, hic secus. Itē op. † tacita ꝯdõ non impedit transmissionem. Verū est de ea conditione; quæ venit ex necessitate, secus si venit ex dispõne testõris, ut hic, & l. qd pure. ̅J. qñ dies le. ce. Itē op. ̅s. pro emptore, l. 2. §. si i diem. Bř † solue, aliud in ꝯctibus, aliud in vlti. voluntatibus. Nam in ꝯctib. resolutio condõnalis non facit cõdõnalem primum ꝯtractum: sed in vlti. voluntatibus sic, vt no. in l. ꝯria, sed plenius in l. 2. §. . de in diem addict. in l. magna. habetis in l. quibus diebus. §. quidam Titium. ff. de cond. & dem.

3 *Dominium in legato quantitatis transit recta uia in legatarium, tamē statim incipit deberi.*

Quod si ita legatum. Et mām huius §. habuistis ̅s. eo. l. 3. §. 1. hic dř, si decedat, antequam dies legati cedat: Contra, imo dēt intelligi, si decesserit, antequam accipiat, sicut in fideicommisso vniuersali, l. quidam ita. ̅J. ad Trebel. sed hic † est legatum quãntatis, in quo non transit dñium recta uia, sicut in fideicõmisso vniuersali. Rñ. licet dominium non transeat recta via, tñ statim incipit deberi. sed in fideicõmisso vniuersali est plus, quia acquiritur acceptatio fideicommissarii, & eius factum, ideo quia illud non pt continere damnum, sed legatum, istud tantum modo lucrum.

LEX XI.

1 *electio in legato generis, an sit legatarij, remissiue.*

Qui hominem. Op. ̅s. e. nõ solum. §. 1. Rñ. ibi in legato alternatiuo, hic ī legato gñis. Inducit gl. hanc † legem ad questionem, ꝙ in legato generis est electio legatarii. De qua habetis. ̅s. de le. j. l. legato geneř. & l. hæredes. §. non tantum. ver. si incerto. ̅s. famil. erc.

LEX XII.

1 *Verbis testatoris statur in adimendo id, quod ab ipso conceditur.*
2 *Quis admittitur ad probandum contrarium eius, quod testator asseruit.*
3 *Statutū si aufert ex causa in eo inserta beneficium alieni, tali assertioni nõ statur.*

Diui. In adimendo † id ꝙ a testõre cõcediť, verbis testõris statur. h. d. Op. de le. 2. §. 1. ̅s. ad Syll. vbi dicto testõris nõ statur. Sol. hic testõr uolebat solū auferre bñficiū a se ꝯcessum, ibi vero uolebat pęnā īponere, Itē op. in Auth. vt cū, de app. cog. §. cās. ubi nõ stať dicto testõris inferentis cām exheredationis, nisi probetur. Sol. ibi testõr uolebat auferre filio, ꝙ hēbat a lege. i. ꝙ sibi patri succedat, hic vero uolebat auferre, ꝙ a seipso testatore hēbat, ut hic. Vlterius † quæro, qd si libertus vult probare ꝯnū eius, ꝙ dixit testator, an dēat sibi prodesse; Crederē, ꝙ sic, qa si testõr e trãs hoc dixit, ita ꝙ appareat testõrē errore dixisse, puto, ꝙ ꝓderit sibi. ar. l. ultimæ. ̅s. de hæt. inst. Facit l. epistolã. in pnn. ̅J. ad Tr. † teneas menti, qa faciunt ad multa, ꝑcipue ad statuta, q̄ aufetut bñficia alteri ꝯcessa. Vtrū stetur a causæ appositę in statuto sine alia probatione. solutionem habetis ex prædictis, quod tene menti.

ADDITIO.

a Io. Tho, Vtrum stetur. Adde tu. ꝙ Fran. de Are. in c. 2. de prob. dicit hoc dictum Bar. sin. Et per istud dictum uidetur reddi dubia decisio Bar. in l. ambitiosa charta vlt. de decr. ab ordi. faci. vide ibi, & cogita.

LEX XIII.

1 *Inducta ad diminutionem non important augmentum.*
2 *Ecclesia contra habētem fundum eius in emphyteusim, an agere possit rei vendicatione.*
Dominium regulariter non probatur ex contractu emphyteutico.
3 *Instrumentum treugæ probat guerram præcessisse.*
4 *Positio habita, an sequatur ad positionem priuationis, remissiue.*

Legata. a Quę † inducunť ad diminutionē, non important augmentum. h. d. De hoc ̅s. de le. 1. l. legata inutiliter. & ibi per Dy. inducitur ad plures qõnes. Et quidã ponūt hic duas Prima, si hēs † fundum in emphyteusim ab ecclesia, mõ ecclesia agit rei vendõne, an ex hoc probetur cõpetere rei uendicatio ecclesiæ? vř, ꝙ nõ, quia instřm emphyteusis induciť, vt ius ecclesiæ diminuat, non vt augeatur. Videte, ista qõ recte intelligenti hēt modicum dubij. Nam si quidem ecclesia agit actione personali descendenti ex ꝯtractu emphyteutico, tunc non potest sibi referri qõ dñii. l. si quis conductionis. C. loc. & l. nec creditoris. C. de pig. act. Sed si ageret rei vēdicatione, tūc ex instrumēto emphyteutico non probať b dñium rřr, l. ad probationē. C. lo. & no. gl. in simili, in l. ita ut vel fur. uel ita, ut si fur. ̅s. com. Hæc sunt vera nisi dominus emphytensim eo aĩo recepisset, vt trãsferret dominium in ecclesiã, sñm ea, quæ plenissime dixi in l. si aliquã rē. ̅J. de acq. pos. Secdo Dy. inducit istam legem ad aliud, facta est treuga inter aliquos, vtrum ex instřo treugæ ꝓbeť guerram ꝑcessisse, vt sic finita treuga, remaneat guerra? Hæc lex facit, ꝙ non, quia treuga fit ad diminutionem, non ad augmentum guerræ. Videte, non est dubiū, ꝙ ex instřo treugæ non induciť guerra, sed probatur guerram præcessisse, sicut dicimus de diuortio. l. Iulianus. ̅s. de diuor. & in Auth. qui. mo. na. ef. le. §. qm̃. & facit ꝙ no. in l. si mihi, & tibi. §. in legatis. ̅s. de le. 1. De hoc facit, qđ no. dixi in l. decem. ̅J. de uer. obl. Sed utrū † ad positionē priuationis, sequa ť positio habitus, habuistis in l. 3. §. si duob. su. eo. ti. Nõ hētis hic alia.

ADDITIONES.

a Ale. Legata. Istam legem alle. Bar. in l. 2. l. & quia. de iuris. om. iud.
* Vendicatione. Ruy. cõs. 36. nu. 1. li. j. con. 156. nu. 13. & cõs. 160. in fi. & cons. 167. nu. 7. eo. vbi nu. 24. declarat consi. 115. nu. 2. li. 5. consi. 124. nu. 8. eo. Crauet. in respon pro genero. nu. 431. 432. L. M.
b Ale. Non probatur. An per instřm. probetur dñium, & idem per dationem in emphyteusim, adde quæ dixi post Bar. in l. Titia, inf. de sol. adde Bald. & Imo. in l. cū tale. §. si. de cond. & de. & ꝙ no. Bal. & Doc. in l. cum falsa. C. de iu. & fa. igno. in §. quia. in j. const. Co. per Imo. in l. quid. sñ ita, inf. ad Treb.
Io. Fr. Ru. Adde Spe. in ti. de loc. §. nunc aliqua, uer. 52. & ver. 268. vbi plene no. de q. de qua hic per Bar. & idē tenet Ale. consi. 11. inci. viso processu, vo. 4.
* Rub. consi. 95. nu. 14. Plotus inter cons. criminalia diuersorū cõs. 108. nu. 20. L. M.

LEX XV.

1 *Legatum extinctum alienatione, non restauratur, nisi de nouo probetur.*

Cum seruus. a Legatum † extinctum alienatione nõ restauratur, nisi legatarius nouã voluntatem testõris probet. Op. de l. rē legatã. ̅J e. So. fateor, qđ dēt distingui, alienauerit spõte, aut necessario, ut ibi dř. Scđo op. đ ma. test. l. verū est. Sol. Aliud in relicto libertatis, ut ibi aliud in relicto ꝓprietatis, ut hic. Istud uř ꝯ tex. in l. 4. in. c. vbi cessante cã ademptionis, cessat ademptio. Puto, qđ debeamus sic dicere, inimicitię, de quibus ibi loquitur, fuerunt cã uoluntatis testõris, unde cessantibus inimicitiis præsumitur cessare uoluntas adimendi. Sed hic alienatio non est cã volūtatis ademptionis, sed uoluntas pręcedit, quæ oñditur per actum alienationis. Vñ secuta ademptione, ñ sequitur, ꝙ remanet voluntas legandi, quia non est eius causa.

ADDITIO.

a Ale. Cum seruus. Hunc tex. all. no. Bal in l. 3. C. de leg.

LEX XVI.

1 *Statutum, quod campsor debet cancellare rationes, de quibus plenarie fuit satisfactum, verificatur in eo qui scribit sibi satisfactum.*
Scribere sibi satisfactum, & cancellare idem est.

Nihil interest. Hæc lex facit ad qõnē đ statuto cãpsorū, q hēnt statutū, † ꝙ ipsi tenent cancellare rõnes, de qb. fuit plenarie satisfactū. Mõ qdam ñ cancellauit, sed dixit, satis factū est mihi de oĩb. integre. Certe idē est hoc dicere, seu scribere, ꝙ cãcellare, ar. huius legis. Non sunt hic alia.

LEX XVII.

Nihil prohibet. a Gl. op. de l. vbi repugnãtia, de re. iu. & gl. soluit optime.

ADDITIO.

a Ale. Nihil prohibet. Adde quod no. in l. emptor. §. Lucius, in fi. de pac.

LEX XVIII.

1 *Alienatio voluntaria omnino extinguit legatum præcedens, & quando extinguatur, nu. 6.*
Liberalis in necessitatib. nemo existit, & qualiter intelligatur, & nu. 4.
2 *Donare improprie dicitur dans ex necessitate.*
3 *Legatum quibus alienationibus reuocetur.*
5 *Legatum an reuocetur ex alienatione facta, causa fænerandi.*
7 *Legatum fundi non videtur reuocatum, licet alienauerit usumfructum.*
8 *Parte rei alienata, pro ea parte uidetur legatum reuocatum*
9 *Legatum non censetur reuocatum ex pignoratione, nisi sit pignorata ꝓ tanto, quod non sit spes luitionis. nu. 11.*
10 *Donatio facta vxori reuocatur per pignorationem, non tamen per obligõnem generalem omnium bonorum.*

Rem legatam. a † Alienatio volūtaria oĩno extiguit legatū ꝑcedens. h. d. No. tex. ibi, hęc. n. dillõ, &c. Dř i. e, cū nemo in necessitatib. liberalis existat gl. exponit, nemo, q dat ex necessitate, dř donare. Contra, imo † qnq; qs donat ex necessitate, vt su. de tu. & rat. dis. l. j. & l. cū plures. §. pe. & fi. de admi. tut. & l. si seruus seruū. §. si oliuã. su. ad l. Aq. Dicit gl. ibi nõ dř donõ proprie, sed impropie, & bñ dicit, vt plene dixi in l. 1. de don. Sed quæro, b vtrū per istam donationē impropriam, de qua loquūtur leges cõtrariæ, reuocetur legatū. Rñ. nõ, quia ex necessi-

ADDITIONES.

a Pom. Rem legatam. Ad istam legem vide Ale. in l. seruum filij. §. j. ff. de le. j. & cõs. 31, in vlt. col. in 2. vol. Bar. consi. 25. alias 27. in 2. dub.
b Barb, Sed quæro. Et limita, qñ rē legatã vendidit, nec tradidit, neq; ꝓtiū accepit: tunc p illa solã vendõnē nõ vř reuocatum legatū. Casus est aureus in l. ꝓdia. §. liberto. ff. de fun. instr. Scđo qñ hédi dedi ptatem uendēdi rem. l. postq; §. fi. vt le. no. caue. Tertio quando legauit rem, uel æstimationem. l. Lucius. de leg. j.

3 cessitate fit, ergo non reuocat, ut hac lege, cū si. Tn̄ † aduerte tres casus, q̄nq; donatio fit ex præcedenti liberalitate, & tunc loquitur lex ista. Q̄nque donōnē præcedit necessitas, nunc lex ista non p̄cedit, & est casus in l. j. §. i. s̄. de tu. & ra. dis. & l. cū plures. §. cum tutor. de adm. tu. Q̄nq; nō p̄cedit necessitas, neq; liberalitas, sed q̄dam malitia, ut in casu. l. si seruum. §. si oliua. & tunc putarem q̄d hęc lex habeat locum, quia sufficit, q̄ ex necessitate non fiat. Scd̄o

4 mō intelligunt̄ † ista uerba posita in fi. cum nemo in necessitatib. liberalis, &c. i. nemo, q̄ est ī necessitate, liberalis existit. Cōtra istā expositionē vr̄ l. si ego. s̄. si cer. pet. Ista expositio non est vera, quia ēt indigēs pōt liberalis existere. Tertio mō exponit̄. ut in gl. sed te

a ne primam. a Dr̄ hic, si ex necessitate alienat, q̄ legatum nō reuo

5 cat. Sed qd † si aliquis alienas titulo nō lucratiuo, ex volūtate tn̄ vt cā fenerandi, an vr̄, vendere ex volūtate, uel ex necessitate? gl. q̄ ex necessitate. l. seruū quoq;. §. fi. s̄. de pro. vbi verbū, ex necessitate, accipitur. i. titulo nō lucratiuo. Puto ɔ̄trium, quia hic accipit̄ ex necessitate. s. rei familiaris, ut hic, & s̄. de leg. 3. l. fideicōmissa §. si rem. & Inst. de leg. §. si rem suam sed in lege ɔ̄tia aliter sumit̄.

6 Op. j̄. c. l. pr̄ inter filios. † Sol. ibi fuit relictum certę quātitatis, hic species. Et iō vt liqueat ista mā, sic distingue, aut legat̄ q̄titas, aut spēs, aut spēs, & q̄titas, hoc est p̄tium illius spēi, aut legatur aliq̄d alieins. Primo casu dic, ut dicā j̄. c. d. l. pr̄. Scd̄o casu aut ista spēs alienat̄ ab hr̄de, & legatum non extinguit̄. l. seruum filij. §. si procura. s̄. de leg. 1. fm̄ intellectum gl. Aut alienatur a testōre, & tunc aut fuit legatū sub ɔdōne, qui meus erit, uel si meus erit, & tunc reuocat̄ indistincte. l. scribit Quintus. in fi. s̄. de au. & ar. le. nisi aliud loco eius redimat̄, l. filiæ. §. 1. j̄. de cond. & dem. Aut legatum fuit factum simpl̄r, & tunc aut alienatio fit per dissolutionem speciei, vel translationem ad aliam spēm, & reuocat̄ indistincte, l. Seia. s̄. de au. & arg. leg. quasi res desinat extare, ut ibi. Aut alienatio fit remanēte in esse suo, & tunc aut fit ex voluntate aut ex necessitate, vt hic, & d. l. fideicōmissa §. si rē. & insti. de leg. §. si rem Si uero legat̄ spēs, & quātitas, hoc est pretium rei, tunc non reuocatur venditione, legatū, l. Lucius. de leg. 2. Sed si alienatio fieret alio modo puta per donationem in solutum, uel per permutationē, tunc esset maius dubium, tamē dicerē idē ex illo capite, quo pretiū est relictum, quia s̄p pretium peti posset, sicut si relinqueretur res aliena, vel pretium rei alienæ, l. non dubiū. s̄. de le. 3. Si vero relinquitur ius. i. nomen, dic, vt in tex. d. l. fideicommissa. § si rem. s̄. de leg. 3.

7 Quarto, hic dr̄ de alienatione totius. † Sed quid si alienauerit vsumfructum tm̄, an reuocasse vr̄? Gl. q̄ nō, in l. 3. C. de leg. probatur in

8 l. 2. de com. inst. Sed † quid si alienauit partem rei certę, p̄ illa parte extinguitur legatum, fm̄ præcedentem distiōnem. l. si ex toto.

9 s̄. de leg. j. & Instit. de leg. §. si rem suam. Sed † quid si pignorauit? Rn̄. non vr̄ reuocari, vt inst. de leg. §. si rem. circa medium, & l. 3.

b C. de leg. secus in donatione facta vxori, b quæ p̄ pignorationem vr̄ reuocari, vt no. C. de leg. l. 3. & l. fi. §. pe. de don. qd̄ no. q̄a si reuo

10 catur, ergo non ɔfirmat̄ morte. † Sed an c hoc habeat locum in

c obl̄one gn̄ali, si aliquis donat vxori aliquid, & postea obligat oīa bona sua, an per istam gn̄alem obl̄onem vr̄ reuocata donatio? Puto, q̄ non, quia vr̄ ea mente obligatum vt reuocetur donatio, l. cū hic status. § si maritus de do. inter vi. & vx. & quia obl̄o gn̄alis nō afficit rem, sicut specialis quo ad hoc, ar. l. ē dr̄ ia. s̄. in quib. cau. pig.

11 taci. ɔ̄ha. Et prædicta † c ia intelligo vera, nisi res esset obligata p̄ tanto, q̄ nō est verisimile debitorem debere luere, tunc. n. haberetur loco alienationis, l. ante p. in prin. s̄. de le. 3. & l. legata. in fi. sup. de supel. le.

ADDITIONES.

a Alex. Sed tene primam. Et ita consului ego Alex. & est tex. qui loquitur in venditione in l. scribitur. & ibi Bar. de an. & arg. leg. in ver. sed quid si alienauit, & probare vr̄ tex. ibi, & ibi gl. 1. & ibi Bar. in l. fideicommissa. §. si rem. de leg. 3. & gl. in §. si rem Insti. de leg. licet ibi tex, contra. & in l. 3. C. de leg. Sed cui icumbit onus probandi, an ex necessitate, vel ex voluntate, ēt q̄n titulo oneroso alienauit. dico, q̄ hæredi, cui s̄p incumbit onus probandi mutationem voluntatis. dic. §. si rem. Insti. de leg. & l. eum, qui. de prob. & l. Lucius. la. 1. de le. 2. & gl. in d. §. si rem. Inst. de leg. Et adde, q̄ q̄n res alienatur necessitate vrgēte, & sic q̄n non est reuocatum legatum, agitur ad rem, nō ad p̄tiū, l. Lucius, la 1. de leg. 2. & ibi gl. & Bar. & circa hanc materiam vide Bal. in l. 3. C. de le. & ibi Iac. But. qui ponit, quando alienatio præsumitur ex causa necessaria, & q̄n ex voluntaria, sed ipse dicit idem, quod gl. hic, quam reprobat Bar. hic, & de materia habetur plene per Imo. in c. filius, de testam.

b Alex. Facta vxori. Vide l. si maritus, la 2. C. de do. inter vi. & vx. et no. per Cy. in d. l. 3. C. de leg. Et ad id, q̄ dicit hic Bar. de oblig̃one gn̄ali, adde Bal. idem dicentem in l. si non verum. C. de do. inter vi. et vx. ubi etiam idem dicit, in tacita hypotheca, per illum tex. Quid in donatione causa mortis, vide per Dy. Bal. et Imo. in l. Stichum, qui meus erit. de leg. 1.

c Barb. Sed an. An aūt potest fieri obligatio, an donatio, et vide sing. casum in l. de reb. C. de do. ante nup. licet fallat in l. 3. C. de iur. fis. li. 10. et idem in causa pia ut voluit Rom. in d. Auth. similiter.

LEX XIX.

1 Legatum simpliciter ademptum remanet apud hæredem cum suo onere.

2 Legatum si transfertur, transfertur cum onere.

1 **Si adimendo.** Legatum † ademptum simpliciter remanet apud hr̄dem cum suo onere. h. d. Dr̄ hic, si reuocare voluit, quid in dubio? Rn̄. vr̄ nolle reuocare.

2 Et sicut † q̄n legatum transfertur in alium, transfert̄ cum suo one

a re, a ita q̄n simpliciter adimitur, remanet apud hr̄dem cum onere suo, vt hic, & l. Caio, s̄. de ali. & cib. leg. Opp. inf. eod. l. si ubi. Sol. ibi in eadē p̄sona, hic in diuersis. Opp. s̄. de ali. leg. l. Stichus. §. Titia. Sol. ibi fideicommissum ab ipso principio vr̄ limitatum, fm̄ qualitatē præcedentis legati, hic vero fuit simpl̄r relictum, & no.

ADDITIO.

a Alex. Suo onere. Fallit, nisi hr̄s, idēq; legatarius fuisset occasione legati grauatus daliquid dandum cohæredi gratia coæquationis, quia tunc adempto legato, vr̄ ademptum grauamen. l. Pamphilo. §. fi. de le. 3. facit l. alter. inf. e.

LEX XX.

1 Translatio inutilis perimit legatum.

2 Per sequentem contractum inutilem a primo non receditur, secus in vltimis voluntatibus.

1 **Et si transferam.** Inutilis † translatio perimit legatum. a h. d. Opp. de c. non præstat,

a de re. iu. lib. 6. Dic, ut ibi per Dy. Opp. † de le. j. j̄. de noua. & l. si id, q̄. de rescin. ven. vbi p̄ sequentem ɔ̄ctum inutilē, a primo nō recedit̄. Sol. Aliud in ɔ̄ctib. q̄ pēdēt ex volūtate duorū, aliud in vlt. voluntatib. vt hic. & l. plane, in prin. s̄ de le. 1. Opp. de l. legata, in fi. s̄. e. vbi ademptio inutilis nō vitiat legatū. Sol. lex nostra loquitur de translatione inutili, quę ī se hēt vtilē ademptionem. Vnde nō est verū, q̄ ademptio sit inutilis, imo vtilis, sed ibi ademptio in seipsā inutilis erat rōne rei ademptæ, uel incertitudinis personarum.

ADDITIO.

a Alex. Perimit legatū. Concordat tex. ubi Bar. in l. fundū. §. minor. s̄. de fun. instr.

LEX XXI.

Legatum. Legatū filio, vel seruo nō pōt adimi a p̄re, vel dn̄o. h. d. Op. de l. legatum seruo delatū: s̄. de l. 1. & de l. 1. §. p̄ seruū. de suc. edic. Rn̄. hic loquit̄ in adēptione: ɔ̄tria loquunt̄ ī repudiatione. Rō, q̄a repudiato fit, postq̄ cessit dies

a legati. Iam. n. p̄ri, vel dn̄o quæsitū erat, a & iō repudiare pōt, sed ademptio fit viuo testōre, & sic ante diem legati cedentem, & iō non pōt adimi a patre, vel a domino, quia eis non erat datum.

ADDITIO.

a Alex. Quæsitū erat. Reuocabiliter, scd̄m gl. in l. si q̄s ita hr̄di. de cond. insti. Et hęc rō Bar. est bona, & eam tenet Imo. in d. l. legatū, licet Bar. mentionem nō faciat,

LEX XXII.

1 Institutus an repellat ab instōne p̄p graues inimicitias cum testōre ortas.

Ex parte. Inimicitiæ superuenientes, & testm̄ imperfectū hr̄dis instōnē non vitiant, sed legatum. h. d. Op.

a C. de his, qui. ut indi. l. hr̄ditas & j̄. de his, quib. vt ind. l. cum q̄dā. Sol. Dn̄t quidam, q̄ actiones hr̄ditariæ non denegāt ei, ipso iure, p̄ sniam sic, ut hic. Veritas est, q̄d ibi testōr appellauit hr̄des indignos, ideo applicat̄ fisco sed hic indignos non appellauit, sed cępit facere aliud testm̄, q̄ nō p̄fecit. Quærit gl. quæ sit rō diuersitatis inter hr̄dem, & legatariū, dic, vt in ea, quam no. Quæro, vtrum

1 p̄p † cās inimicitiæ tm̄ possit q̄s ab instōne repelli? Et vr̄ q̄ nō, per hanc legem. hoc non vr̄ uerum, si hr̄s institutus præbuerit causas inimicitię, vt quia occidit filium testōris, vel fecit sibi aliquid grauissimum, ut in auth. si captiui, C. de episc. & cl. & auth. liberi furiosi. C. de episc. aud. Sed si testator, uel extraneus dedit causas inimicitiæ, non ipse institutus, tunc habet locum ista lex, quia nō repellitur ab hæreditate.

ADDITIO.

a Ale. Oppo. C. Q̄do intelligatur, & an minus solenni voluntate legata adempta dicantur, vide Bar. in l. si iure. in prin. de le. 3. & uide gl. & Doc. in materia huius l. in l. 3. fideicommissum. C. de fideic. & tangit Imo. in l. si ita scriptum. de leg. 1.

LEX XXIII.

Pater inter. Si ex pecunia legata per testatorem aliq̄d emitur, legatum nō extinguitur, sed ex re empta præstatur h. d. Op. q̄ alienatione extinguatur, vt s̄. e. l. rem legatam. Sol. Licet hic alienauit pecuniam, tn̄ rem emptam retinuit in patrimonio. Op. ɔ̄ hoc, s̄. de au. & ar. leg. l. Seia ab hr̄de, ubi extinguitur legatum, licet res retineatur in patrimonio. Sol. ibi fuit legata species: hic quantitas in genere, q̄ legatum quantitatis licet non fuerit genus gn̄alissimū, tn̄ nō ita de facili extinguit̄, sicut legatum speciei. In gl. in ver. vt in eā, in fi. dū dicit, sed dic, ut ibi, Ibi aūt dicit, q̄ ibi præcessit īstitutio æqualis, vel ex certis reb. quod idem est, l. ex facto, 2. de hęredib. insti. Dy.

LEX XXIIII.

Legatum. Legatum vr̄ transferri cum conditionibus suis, nisi cōditio personę cohæreat. h. d. cōcordat l. Caio. in prin. s̄ de ali. leg.

a **Pater.** a Per donationē inutilē inducit̄ legati ademptio. h. d. Opp. q̄n p̄cedit legatū gn̄s, tūc legatū inutile speciei non derogat gn̄i l. fi. §. fi. s̄. de au & ar. le, Sol. ibi fuit legatum adiecto signo vn̄, sed hic fuit indefinitum. Dixit. n. hortos instructos. Vel dic, aliud in donatione inutili, aliud ī legato. Rō est quia fm̄ p̄positū testōris in vita eius res exit de bonis, vt s̄. de le, 2. l. sequēs q̄. & sic in aliquo est maioris potentiæ, quam legatum, vt ibi euidenter apparet. Dicā in l. quęsitum. §. pen. de fun. instr.

ADDITIO.

a Ale. Pr. Hunc tex. alleg. Bal. in l. filia. in 4. q. C. de leg. & vide Ang. in l. seruum filij. §. idē seruus. de leg. 3. hic vr̄ casus expressus p̄ d. Bar. in rub. C. de ver. ob.

* Socin. sen. consi. 104. col. fi. cir. finem. I. M.

LEX XXV.

1 Prælegatum factum vni hæredum ex causa, si adimatur, videtur ademptū aliud prælegatum alteri hæredi factum, ex eadem causa.

Alteri

Alteri. a Per adẽptionem prælegati vni ex hĕdib factĩ cũ adæquationis, prælegatũ alteri factũ intellr reuocatũ. h. d. No. † q̃ si testator vni hĕdum aliqd prælegat, & pp illã cãm alij cohæredi prælegat aliquid, si adimit prælegatũ vni, intelligitur ademptum prælegatum alteri, licet expresse non sit dictum.

ADDITIO.

a Ale. Alteri. Tene menti istum tex. quia no. & adde l. Pamphilo. §. fin. de leg. 3. Et hanc l. vide Bal. in l. in testamento. in vlt. col. C. de test. mil.

LEX XXVI.

1 *Legatum libertatis videtur extinctum seruo alienato, non autem legatũ alterius rei.*

Si seruo. Alienato seruo, exp̃ssa libertate, adẽptio legati sibi iniũcti tacitã reuocationẽ induerit, secus si adimat̃ ipso manumisso. h. d. In tex. ibi, inutiliter adimatur. dic, i. adimi videatur, inspecto p̃nti tpe. Ibi, peruẽturũ. dic, imo vitiatur, cũ reperiatur relicto seruo proprio, sine libertate, l. seruis C. de legat. Nec ob. qđ d̃t, ademptionem nõ valuisse, imo valet, vt seqtur ibi, & merito, &c. Ibi adẽptio. dic, s. libertatis, & p̃ ɔ̃ns legati libertas d̃r, q̃ p redẽptionẽ postea factã confirmat̃. l. verũ. de ma. test. Quæro de rõne dubitãdi in hac lege? Gl. scđa magna d̃t, quia alienatione extinctũ erat legatũ libertatis, & alterius rei. Vñ qa adimit postea libertatem, tñ vr̃ confirmasse legatũ alterius rei. Ita d̃r gl. ma 1 gna, q̃ inc. s. libertatis. & dic fm̃ Pet. Ri. & si. Et sic hæc † gl habuit pro constanti, q̃ serui alienatione extinguatur legatum libertatis sibi factum, & legatum alterius rei. Et hoc ẽt expressius d̃t glos. j. ibi, tacite reuocata. In eo q̃ gl. d̃t, q̃ alienatione reuocat̃ libertas, d̃t verum, per §. qd si alienatus. quẽ allc. Sed ĩ eo, qđ d̃t, q̃ reuocat̃ legatum, d̃r male, & ɔ̃ l. si in diem. §. fi. inf. de ɔd. & dem. & l. Iulianus nr̃. e. ti. Ita d̃t Ia. de Are. in l. q filio. §. si qs seruũ. s̃. de here. instit. Rõ ergo dubitandi fuit hęc, cũ libertas videat̃ adẽpta alienatione, ergo noua ademptio nihil operabat̃. Ad qđ iuriscõsultus r̃ndet, qa ademptio valet, cũ redimi possit, & p̃ ɔ̃ns reperitur legatum factum seruo proprio sine libertate, & sic non valet, sec. Iac. de Are. & oẽs. Op. s̃. e. l. cũ seruus. vbi redẽptione nõ ɔfirmabat̃ legatum. So. Aliud in alijs legatis, aliud in libertatib. vt ibi no. & d. l. verum, de manu. test. Itẽ op. & vr̃, q̃ finis huius leg. principio ɔdicat, qa ĩ fi. ademptio nihil operat̃, in prin. sic. Quidã dñt, q̃ finis corrigat principium. Hoc non est verũ, qa in fine nullo mõ valet adẽptio qa liber erat. Et si dicis, p̃t iterũ effici seruus, & sic põt iterũ redimi, nõ est bene dictum, quia casum aduersamq; fortunam, &c. l. inter stipulantem. § sacrã, j. de ver. ob. Sed ɔ̃ hoc dictum op. q̃ in libertate spectet̃ aduersa fortuna liberi hois. l. g̃nalr̃. §. si libero hoĩ. de fideic. li. So. In fauorẽ libertatis, vt valeat datio, bñ spectamus cãm, sed in odium libertatis, vt valeat adẽptio, ñ. & sic loquit̃ hic. Et sic est dare casum, ĩ quo valet datio, & nõ valet adẽptio. Op. ex. gl. d. l. si ita scriptũ. §. r̃ña. de li. & posth. vbi non p̃t adimi hĕditas sine libertate, & ecõuerso, hic ñ p̃t adimi libertas sine legato, ergo, &c. Sol. Aliud in hĕditate, vt ibi, q̃ñ seruus est solus hr̃s institutus. Rõ 2 est, qa nõ est hr̃s, cuius aditione adẽptio ɔfirmari a possit, & a seipso adimi nõ pot, hic vero loquitur in legato, & in libertate, & sic vnius aditione p̃t legatũ cõfirmari, ar. l. sed si ɔditioni. §. fi. s̃. de hęr. insti. Dixi in d. §. r̃ña. Vltimo gl. sequendo errorem suum quærit, quæ est rõ, q̃ alienando seruum vr̃ reuocare legatũ, non autẽ manumittendo? d̃t gl. qa datio libertatis non est alienatio, quia hẽt libertum, & nihil allegat, sed probar̃ in l. talẽ. §. j. de hær. instit.

ADDITIO.

a Ale. Confirmari. vide Bal. in l. si ita. §. regula. sup. de lib. & posth. in l. si vnus. §. pactus. de pac. vide Ang. d. §. regula. & in l. sed & cond. §. de hær. inst.

LEX XXVII.

Si seruus. Op. q̃ ista adẽptio nihil valet, qa alienato seruo est extinctũ legatũ, vt s̃. l. p̃x. fm̃ gl. ergo non dẽt adimi, quia est iam extinctũ. Sol. si hẽtis in litera, si reddiderit. Iurisconsl. r̃ndet sic, legatũ extinguit ope exceptionis, & iõ hĕde soluente non hẽret repetitionem, põt ergo legatum valere illo respũ, si hr̃s soluerit. Et iõ illo respũ põt valere ademptio, quo respectu p̃t valere legatum. Istud dictum gl. nõ vr̃ verum, qa titius exce. doli põt repetere, q̃ñ dolus non fuit adhibitus in ipsa obl̃one ɔhẽda, vt no. in l. qui exceptione. de ɔd. ĩd. & l. qui se debere. in prin. d. ɔd. ob turp. cau. Et iõ idẽ iuris est in adẽptione facta, quod est in adẽptione nõ facta. Non est bona ista lec. Alij exponũt, si redit hic seruus ad dñm, redit p redẽptionẽ, & qđ d̃r, q̃ legatum p̃t p̃cedere, verũ est, nisi noua voluntas ɔ̃fidat̃. p l. cũ seruus. sup. e. & iõ põt valere ex noua volunta. Alij hñt in litera, si redimat, & tunc dic vt dixi, quia si noua voluntas, pp illam nouam voluntatem esset recessum ab ademptione prima, vt s̃. eo. l. 4. & sic ista lect. nihil ad propositum. Quare dic, q̃ alienato seruo legato, legatum non est extinctum, per l. Iulianus nr̃. j. de cõd. & dem. & l. qui filio. §. si quis seruum. de hær. insti. & qd hic d̃r, legatum põt valere, si redimatur subaudi. maxime, quia ẽt si non redimatur legatum, nõ potest valere ademptio. Et hæc est vera lec. & ita intelligit Ia. de Are.

Seruo legato. Not. tex. ibi, nouus. i. homo, &c. Cõtra hãc op. ar. l. si chorus. §. fi. de le. 3. Rñ ibi p̃ferebatur noua voluntas, hic secus.

LEX XXVIII.

Si tibi. Trãslatio legati facta de vno in eũdẽ, non vr̃ fieri cum onere h. d. Op. s̃. e. l. legatũ sub ɔdõne. in prin. & l. Ca- a io. in prin. de ali. leg. Sol. ibi fuit facta translatio in aliã personam, hic in eãdem. Et iõ nihil posset operari, nisi operetur fideicõmissi ademptionem pro quo facit l. fi. s̃. de vulg. & pup. Opp. s̃. de cond. inst. l. cum seruus. & j. de ɔd. & dem. l. auia. circa prin. Sol. Hic loqtur de onere imposito ĩ eodem legato: ibi vero loquitur de onere imposito institutioni, an videatur repetitum in legato.

ADDITIO.

a Ale. Et l. Caio. Et ibi vide Bar. iteratum ad q. quã signa. *Cephalus cons. 67. I. M.

LEX XXIX.

Libertus. Istam legem habuistis sup. eo. l. diuus & ibi ipsam examinaui.

LEX XXX.

Alumnæ. Hic ponunt̃ quædã cõsilia Sceuolæ. Si fideicõmissum ab vno in alium transfertur cum onere speciali, onus primo iniũctum in persona coniuncti scđi, in quẽ transfertur cum onere spãli, nõ vr̃ repetitũ. h. d. Op. q̃ legatum videatur translatum cũ onere suo, l. legatũ s̃. e. & l. Caio. in princ. de ali le. Solu. Illud verũ, nisi nouum onus sit appositum in persona 1 eius, in quem fit translatio, pro quo facit l. licet. s̃. de le. j. vt † ergo istud liqueat. b̃r distingue, aut translatio legati est facta in eundẽ, aut in alium. Primo casu non vr̃ repetitum onus. l. si tibi. sup. eo. Scdo casu qñ in alium, tunc aut est nouum onus eis iniũctum & non vr̃ repetitum onus primi, vt hic, aut sibi non est nouum onus iniunctum, & tunc aut onus iniunctum primo cohærebat personæ, aut non. l. legatum, in prin. sup. e. l. Caio. su. de ali. & ci. le.

Titia. Si de reb. spãliter legatis, & sub g̃nali noĩe cõfirmatis, vna alteri leget, in totũ vr̃ esse legata, & legatario primo adempta. h. d. Op. q̃ ambo debeãt cõcurrere in isto fundo, nisi aliud appareret. l. si plurib. in prin. su. de le. j. & no. in l. sicut. sup. e. So. Si tenemus opi. Dy. ibi positam, q̃ ibi legatum serui fuerit factum cum commemoratione primi, tunc procederet, sed ibi istã opi. reprobaui, quare dico, q̃ l. si plurib. loquitur, q̃ñ duob. legatur eadem spẽs, hic q̃ñ vni genus alij spẽs, & sic per speciem derogat̃ g̃ñi. Et si opponis, q̃ hic spẽs fuerunt specialiter legatæ, vt patet in prin. § Rñ. q̃ fuerunt generaliter confirmatæ, vnde illud genus inspicitur, cum generi per speciem sit derogatum.

1 *Legatum videtur ademptum per ademptionem oneris adiecti in vim modi.*
2 *Onus adiectum in vim fideicommissi, si adimatur legatum videtur adẽptũ.*

Seia. a Per † adẽptionẽ oneris adiecti in vim modi, ẽt legatum vr̃ ademptũ. h. d. Op. j. de con. & dem. l. si qui seruũ. Sol. Dñt quidam, q̃ ibi spãle libertatis fauore. Vel aliter, ibi onus iniunctum seruo, ipsi seruo fuit ademptum, hic autẽ fuit alteri impositum. Ista solu. non est vera. l. prox. §. matri. vbi si onus simpl̃r adimitur, vr̃ ademptũ legatũ. Quare glo. in l. ɔ̃tria solu. Nota, q̃ ibi onus adiectum ĩ vĩ cõdõnis, hic in vim modi: quod no. Rõ est, qa quando onus est impositum in vim modi, sunt duæ obl̃ones correlatiuæ, quia hæres obligatur ad dandum, & legatarius obligat̃ ad implendum modum, l. fin. C. de his, quæ sub modo. Et natura obligationum correlatiuarum est, vt vna sublata, videatur sublata alia. l. si de accep. & l. cũ emptor. de rescin. vend. Sed quando onus apponitur in vim condõnis, nõ possunt dici obligationes correlatiuæ, quia id quod est in conuentione, non potest dici esse in obligatione. l. si quis sub condõne. si quis omis. cau. test. nec legatum est in obligatione ante conditionis euentum. l. cedere diem. de vet. sig. & hæc est vera sol. quam tenet Pe. C. de con. inser. l. pe. 2 in fi. q. † Quarto, quid si onus sit adiectum per modum fideicommissi? Respõ. idem quod quando est adiectum in vim modi, quia 1 resultat correlatiua obligatio, ut videbitis inf. l. prox. §. matri.

ADDITIO.

a Ale. Seia. Vide no. per Bar. in l. si quis seruum, de cond. & dem.

Qui filias. Quantũ ad res reformatas vr̃ testãr voluntatẽ mutare, non quantum ad alias. h. d. In glo. ibi, & C. & c. in fi. Tñ dic, q̃ illud ideo, qa vltimum legatum nihil operatur, nisi p̃mũ intelligatur reuocatum. Item op. p. glo. de l. hæredes. §. si quid. sup. de test. Gl. soluit, & non bene, quia ponit solum diuersitatẽ casuũ, quare dicit Dy. hic res assignata ex cã diuisionis vr̃ capi tãq̃ p̃legata, & p̃legata ꝑ fit ĩ codicillis mutari, merito, & cã l̃ꝑis volebat sine solẽnitate mutare. Item op ex. gl. su. pxi. §. vbi contingit mutati circa aliud, q̃ circa res reformatas, quia reformatio fuit facta circa onus, & contingit reformatio circa legatũ. Sol. Id operatur ibi nã obl̃onum respectiuarũ, seu correlatiuarũ, ut ibi dixi, ita etiam dices in proposito. Si enim ea tñ, quæ vni ex cã prælegati dederat, ademit, & de alijs nihil dixerit, vr̃ a toto recessum, sed hic reformauit diuisionem in quibusdam reb. ĩ v. nulque persona, in quibusdam omisit, &c.

1 *Substitutio facta in legato, vel hæreditate causa certæ infirmitatis, si testãr liberatur ex illa, & moriatur ex altera, euanescit substitutio.*

Cum post. Translatio legati facta occasione mortis speratæ ex existente infirmitate, ita demũ hẽt effectum, si ex eadem infirmitate legatarius moriatur, non ex alia. h. d. Et ex hoc probat̃. j. de do. cau. mor. l. 3. cũ l. sequ. & qđ ibi not.

Quarto.

Quæro, quid est rõ, quod donõ facta cã mor. speratæ ex infirmitate instãti renocatur? Vide gl. quæ incipit, secus. ibi, sed ar. cõ. Sol. vt ibi, quia illud
a non testm rũpat. No. quod si fit † substõ i legato, vel hæreditate cõtem
b platione certe infirmitatis, quod eo liberato ex illa, & mortuo ex alia, legatum, vel hereditas non debetur substituto, quod est notandũ.

ADDITIO.

a Alex No. quod. Adde, quod not. in l. 3. sup. de do. cau. mor. in contrarium facit, quod no. Bal. in l. fi. C. de post. hær. insti.

LEX XXXI.

1 *Memor præsumitur homo eorum, quæ iam sciuit.*

Filio Si seruus legatus trãsferatur i fundũ, vt ibi ppetuo sit legatũ de eo sem vr extinctũ. h. d. Op. quia filio fuit relictũ legatũ generis, & vxori spẽi, ergo gñs p spẽm derogat. l. vxorẽ §. codic. & §. felicissimo, s. de le. 3. So. Hic istũ fuit post legatũ sem trãstulit i fũ
1 dũ, & fecit eẽ de illo gñe. per quod a legato spẽi vr recedere. † No. quod
a qs psumit memor a eorũ, quæ iam sciuit. Cõcordat gl. sup verbo sciere dẽt. in l. qui fundum. §. seru⁹. j. p emp. gl. dicit cõtrarium in l. ex cõsensu. §. fi. inf. de app. & male, quod intellige, nisi esset diuturnitas tpis, ar. l. furtum. §. fundi. inf. de vsuc. & l. licet. C. de acq. poss.

ADDITIO.

a Ale. Præsumitur memor. No. quod qs psumit memor eorũ, quæ fecit in testõ, adde text. & quod ibi no. Bar. i l. cũ hic stat⁹. i pri. de do. inter vir. & vxo. & uide tex. in §. illud quoque in Auct. de incen. & semi. quẽ alle. gl. in l. hac cõsultissima. in ver. at cũ humana, quod test. fa. pos. adde ad hoc gl. & Bar. in l. qui fundũ. §. seru⁹. s. pro emptore.

1 *Fideicommissum si est ademptum ex dispositione testatoris expressa, legatum non remanet penes grauatum, sed uidetur ademptum.*

2 *Mulier non potest esse executrix in testamento.*

1 **Matri** Si fideicõmissũ † ẽ adẽptũ ex dispõne testõris expssa, legatũ nõ remanet penes grauatũ, sed vr adẽptũ. h. d. Op. de l. pecuniæ. s. de ali. & ci. le. & l. vnica. §. p scđo. C. de cad. tol. So. in cõtrariis fit legatũ iutile morte fideicõmissarij, vel alio casu, hic vero pnia testõris. Vñ sicut pœnitet de onere, ita vr penitere de legato, vt s. l. px. §. Sei. Hãc sol. tenet Pe. & Cy. i d. §. p scđo. l. 2. op. alij soluũt, quod hic mr erat relicta vt ministra, iõ apud eã nõ dẽt manere cõmodũ, sed in cõtrariis fuit electa vt legataria, seu fideicõ. Hæc sol. ñ ẽ vera, quia hic ñ fuit electa nuda ministra, cũ verba dispõnis fuerunt ad mrem directa, vt dixi i d. l. pecuniæ. Tñ ex hac sol. † not. quod
2 mulier nõ põt esse executrix testi, dixi i l. a filio. ver. no. quod mulier, s. de ali. le. Quæro, vtrũ alii duo fundi, in qb. nõ fuit onus iniunctum, dẽat apud mrẽ remanere? gl. vr nelle, quod sic. In cõtrariũ vr s. l. px. §. Seia. Sed solue, quod ibi in mente testõris erat dubiũ, utrũ on⁹ adiectũ occuparet totũ legatũ, vel nõ. Vñ adimẽdo onus, vr a toto recedere, hic vero uoluit expsse, quod on⁹ nõ occuparet totũ relictũ. Itẽ op. de l. si a. l. mẽto. §. e. vbi adẽpto legato ñ vr adimi onus. Sol. ibi ẽ cas⁹ ecõuctio. Vñ adẽpto legato nõ vr adimi on⁹ legato iniunctũ, sed adẽpto onere vr adẽptũ legatũ. Rõ diuersitatis ẽ, quia fideicõmissũ est cã finalis, quare legatũ fuerat relictũ. l. Titio. circa prin. de cõdi. & demõ. & inf. de do. l. 2. in fi. vnde adẽpto fideicõmisso, vr adẽptũ
a legatum, quia cessante cã finali, &c. sed legatum a non est cã finalis relinquẽdi fideicõmissum, sed est magis cã impulsiua, unde adempto legato, non videtur ademptum fideicommissum.

ADDITIO.

a Sed legatum. Ruy. cons. 23. nu. 19 li. 2. scripsi cons. 62. n. 8. in fi. & cons. 146. n. 26. Adde Petrasan. sing. 3. in prin. I. M.

1 *Inimicus capitalis dicitur, qui accusat de crimine capitali, & ob hoc legatum ademptum uidetur tacite*

a **Seia** Qui † accusat testatorem de crimine capitali, vr sibi capi
1 talis inimicus, vnde legatum videtur sibi ademptũ. † h. d. Not. quod licet faciat codicillos, & expresse non adimat, tñ tacita
b ademptio durat. si habuistis sup. e. l. 3. § fi cum l. seq.

ADDITIONES.

a Barb. Seia Et no. quod si post accusationẽ mortuus est testõr, hæredes põt petere, vt declaretur innocẽtia sua, p illum tex. no. & ibi dixit Bal. in l. j. C. ne ex deli. defun.

b Ale. Ademptio durat. Et uide quod per istum tex. no. dixit Bal. in l. j. C. ne ex deli. defun. & dixi in l. ex iudiciorum. inf. de accu.

Filiæ Per exactionem debitoris legatum de eo factum videtur extinctum, nisi aliud appareat. h. d.

LEX XXXIII.

Detrahere Quæro † quid erit, si d legato fundi detrahitur certa quãtitas, an valeat? Rñ si quãtitas erit ita minima, quod esset ridiculum, vt vnus nummus, vel duo, tũc non valeret. l. legato generaliter. s. de le. 1. Sed si esset magna quãtitas, tũc valeret, & fieret æstimatio fundi, qua æstimatione sciretur, quanta pars fundi fuit detracta, pro hoc l. pater. sup. eod. l. sancimus, C. de do. & l. j. §. si is qui quadringenta. inf. ad Treb.

TITVLTS QVINTVS,

De rebus dubijs.

Supra Dictum est de legatis, verum quia circa legata concurrũt dubia, ideo hic ponit de reb. dubijs, Sed quæro, nonne quicquid dictum est s. est dictum circa dubia, cum lex semper debeat esse de casu dubio, l. quod Labeo. j. de Carbo. edi. Rñ. quædam sunt dubia circa factum, & de his tractat hic principaliter, licet etiã quandoque inlerat de dubijs iuris, sed tituli præcedentes loquuntur de dubijs iuris, facto posito pro constant.

LEX PRIMA.

1 *Alternatiuæ pars si est dubia, declaratur habito respectu ad æstimationem rei, quæ in alia parte posita, est certa.*

2 *Alternatiua vtraque pars est in obliga. quando in vtraque parte continetur res certa.*

3 *Legatum factum de fundo Meuiano, si testator habebat plures fundos separatos cum multis intermedijs, qui omnes vocabantur hoc nomine, non intelligitur de dotali fundo, sed uno solo.*

4 *Disiuncta quando cadit inter totum, & partem, totum partem non comprehendit.*

5 *Alternatiua posita inter totum, & partem, vel genus & speciem, quando ponatur pro coniuncta.*

6 *Genus, & species, si ponuntur copulatiue, an species addat vel detrahat generi, remissiue.*

7 *Podere legato, quod testator habet in tali loco, intelligitur de eo, quod habebat eo tempore.*

Mansus est tantum, quantum potest laborari cum vno pari boum.

Podere quid contineat, ex vsu loquendi intelligitur.

a **Fundum** a Hæc lex hẽt duas lec. & quælibet pcedit i duas ex diuersitatib. lræ: quia i fi. quidã hñt literã affirmatiuã, alij negatiuã, sed sm primã.
1 h. d. si in aliqua † parte alternatiuæ est aliqua res dubia declaratur habito respectu ad æstimationẽ rei, quæ in alia pte alternatiuæ posita est certa. h. d. In text. ibi, i fi. ibi, Meuiani. dic. s. minoris. Et rõ est sm Azo. quia catenus, quatenus in vno dilexit, psumit i alio dilexisse, vt Inst. de vul. subs. §. & si ex dispanb. & inf. e. l. vtrum in fi. Itẽ est rõ, quia nõ est verisimile, quod testõr posuerit alternatiuã inter res, quãtum vna est longe melior alia, vt si dt lego fundũ valentẽ centum, vel lego fundum valentem decem. & ideo hoc psumimus ex uoluntate defuncti. Opp. quod in alternatiuis vtrunque sit in
2 oblone. l. illud, † aut illud s. de const. pec. l. si duo rei, i fi. j. de verb. ob. Sol. Illud verũ, quãn in vtraque parte alternatiuæ continetur certa res, sed quando in vna parte alternatiuæ cõtinetur res dubia, prius oportet, quod dubietas declaretur, quæ declaratur eo modo, quo hic dr, & illa res ita declarata dicetur esse i obligatione, vt l. cõtria. Quæro, quid si est dubium, cui fundo magis æquiualet; an totali, vel particulari? Gl. dr, quod tunc quod est minus venit in legato, l. si ita sit scriptum. in fi. su. de le. i. & l. apud Iulianum. §. scio. e. ti. & hæc lec. procedit sm literã negatiuã. Scđo mõ legitur, retenta eadẽ lec. sm literã affirmatiuã, & sm hoc vr in totum præcedẽti lec. cõtrari, quare debes sic itelligere. Nã quod dr in tex. fundi Meuiani. dic. s. maioris, vel totalis, & sic cõcordat cũ præcedẽti. Et ita videbat dicere Dy. vel possumus intelligere nr sm quod gl. ponit casum, quñ totus erat vnus fundus, diuisus in gr̃a vberioris culturæ, quo casu procedat
3 lec. put est hæc litera negatiua. Sed si † poneremus, quod essent plures fundi & separati, cum multis intermedijs, q uno noie uocabantur, tunc si legauit Meuianũ, vel Seianũ fundum, nõ intellexit de totali, sed solũ de uno Meuiano, siue magna pecunia, seu parua distinguatur. hoc pbat j. de ver. ob. l. q ex plurib. Vnde id, quod dr in l. Caio. §. Titius. s. de le. 2. hẽt locũ, quñ totus fund⁹ cõtiguus erat, tñ gr̃a uberioris culturæ diuisus. Sed quñ fundi erãt separati, nunquã appellatione fundi Meuiani continerent oẽs fundi Meuiani, sed solum vnus fundus ex Meuianis, d. l. q ex plurib. Et hãc lec. tene menti. Venio ad scđm lect. & legitur secundo modo sm Ro. sm quem
4 h. d. Quñ disiuncta † cadit inter totũ, & partẽ totũ non comprehen
b dit. h. d. & est no. lec. Op. quod quñ eidẽ legat genus, & spẽs, gñs p speciẽ derogat, l. legata in prin. s. de supel. lega. & de fun. instru. l. cum de lanionis. §. cui fundũ, & §. quã, & l. quæsitum. §. pe. eo. ti. So. gl. Cõtraria loquuntur, quñ genus, & spẽs legantur copulatiue, hic quñ legant alternatiue. Contra hoc opp. quñ alternatiua cadit inter totum & partem, vr quod resoluat in coniunctã. l. Quintus Mutius, i fi.
5 de au. & arg. le. & l. sæpe. §. & cum dicimus. j. de ver. si. So. † Quãtũ est in pposito dic sic. Quñ alternatiua cadit inter totũ, & ptem, itegralẽ quãtitatiuã, nõ substãtialẽ, tunc in toto ñ cõtinet pars, casus est hic. Rõ, quia fundus recipit limitationẽ destinatione patrisfa. l. quod in rerum. §. 2. in. de leg. j. Quñ alternatiua cadit inter totum, & partem substantialem, ut fundus, aut vsusfructus, vel domus, aut partes, vel superficies, aut dom⁹, tũc in toto cõtinetur pars, l. plane. §. pe.

ADDITIONES.

a Barb. Fundum. Et uide Lud. Ro. in cons. 223. vbi allegauit istum text. pro singulari, quod una pars alternatiuæ declarat aliam.

* Scripsi consi. 126. nu. 346. & consi. 327. nu. 63. I. M.

Ale. Et per illum tex. decidit Bal. no. in q. in l. & si post tres. si quis cau. quod si statutum dicit, quod talis puniatur in mille, vel alia pœna arbitrio iudicis, quòd nõ potest imponi alia pœna, quæ sit æqualis primæ, uel parum excedens, quod not. ad hoc faciunt, quæ scripsi in p. lec. Bar. super proœ. Digesti vete. vbi late. Item facit iste tex. cum hic no. ad q. no. Bal. in l. sempe. C. loc.

b Op. quod, Adde quæ de hac disiunctiua no. Bal. in l. vbi pactum. in prin. post gl. C. de transl. Et facit ad q. de quib. per Bal. in c. j. §. in generali. si de feu. fue. contr. in concessione vasallorum castri, & in c. j. de ca. qui. cu. ven. Adde Bart. in l. si plures. de cond. inser. & Bar. in l. in testõ. C. ad l. Falc. & in tit. de pa. Constan. in ver. inuestituram recipiant. Quid in concessione rerum, non videar concedere homines in eis. Bal. in l. j. sup. de sta. ho. et in C. qui. quod sic, dummodo non sint sibi cõiuncti sanguine, adde no. per Io. An. in c. certificari & in c. in nostra. de sepul.

§.pen.ſ.de le.j.& l.ſi Titio fundus.ſ.de vſufr.leg. Qñq; alternatiua cadit īter totũ,& ptē pdicamẽtalẽ,vt īter gen'& ſpẽm.& tũc diſiũcta ponit̃ p ꝯiũcta,l.qntus.ſ.de au.& ar le.& l.ſæpe.§.i.de ver.ſig. Rõ,qa ĩ iſtis duob.vltimis caſib.totũ,& ps ñ diſcernunt̃ ĩ diſpõne pr̃isfamilias,ſed a nã ipſa,& a cõi vſu loquendi diſcernimus: ſicut dicimus in noĩe pprio,& appellatiuo,l.ſi qs in fundi vocabulo.ſ. de le.i.qđ intellige,ut ſtatim dicã. Iſtud vltimũ mẽbrũ vr̃ ꝯ hanc l.intelligendo,ꝙ iſta plura pdia ñ erãt vnũ totũ integrale.ſed erant plura pdia diuiſa multis ĩtermedijs,tũc ſi legaui Mẹianũ,aut Seianũ,videor legare totũ,aut ptẽ pdicamẽtalẽ,& ſic dẽt accipi copulatiuẽ. Rñ iſtud vltimũ mẽbrũ dẽt diſtingui p hãc l.ſic. Qñ alternatiua cadit inter gen',& ſpẽm,reſoluit̃ in ꝯiũctã.hoc eſt verũ, qñ genus differt a ſpẽ ĩ magna pecunia,qa tũc illa adiectio vr̃ fctã magis cã augmẽtãdi,ꝙ̃ diminuẽdi. Nõ.n.eſt veriſimile,ꝙ alternatiuã poſuerit inter res ita diſpares, vt ſ.dixi ſm aliã lec. Sed qñ genus,& ſpẽs ñ differũt magna pecunia, tũc ſumit̃ alternatiue,ꝓut ẽ tex.hic in fi.ꝑut hẽtis lr̃am negatiuã. Si vero hẽtis lr̃am affirmatiuã,intelligo ſm aliã lec.

6 † Vlterius eẽt vidẽdũ,qñ genus,& ſpẽs ponũtur copulatiue,an ſpẽs addat,vł detrahat gñi?tangit gl. De hoc dixi in l.qſitũ § pe.de fun.inſtr.& no.p Dy.ĩ c.gñr.de re.iu.li.6. Vltimo iſta l.pt induci ad q.ꝙ̃ tetigi ĩ l.ſi ita.ſ.de au.& arg.le.

7 Si † lego tibi podere meũ,qđ hẽo in tali loco,& dixi,ꝙ ſignatio iſtius vocabuli podere,pẽdet ẽt ex vſu loquẽdi.qdã intelligũt idẽ,qd de mãſo.i.ꝙ̃tum vnũ par bouum laborare poſſet in anno, vt dixi in d.l.ſi ita.Quidã intelligunt,podere,i.plura pdia ꝯtẽta ſub vna appłone, ſeu notatione:& iõ forte eẽt dicẽdũ,ꝙ cũ iſtud nomẽ. podere, nõ ſit nomen iuris,ſed ſit nomen, qđ recipit limitationẽ ſm diſpõnẽ pr̃isfamilias, ꝙ idem eſſet,quod in legato fundi,ꝙ inſpiciatur tẽpus præſens.l.teſtamenti, vt dixi d.l.ſi ita,de au.& arg.leg.

L E X II.

1 *Relictum adminiſtratoribus ciuitat s,ciuitati videtur relictum.*
2 *Legatum factum prælato eccleſiæ, ſi ſit a coniuncto,debetur prælato, ſi ab extraneo,contemplatione eccleſiæ videtur,& ei debetur,*
3 *Legatũ factũ canonico habẽti adminiſtrationẽ, vr̃ relictũ cõtẽplatione pſonæ,& ei debetur: ſi canonicis vniuerſ.liter,& indeſinite,eccleſiæ.*
4 *Priuilegiũ conceſſum clerico,videtur contemplatione eccleſiæ conceſſum, quando eccleſiæ foret vtile,alij inutile.*
5 *Legatum factum monacho,acquiritur eccleſiæ.*

a 1 Ciuibus. a Quod relinquit̃ adminiſtratorib. alicuius vniuerſitatis, vr̃ ipſi vniuerſitati relictũ.h.d. Opp.immo id,qđ relinquit̃ mihi,eſt meũ,ut p totũ ti.đ leg.hic dr̃ ꝯtrium, quare male. Huius tenore dr̃ gl.j.ciuib.forte adminiſtratorib. ciuitatis. Et p h.d. Pet.in l.1. C.de ſacroſ.ecc.ſi relinqt̃ p̃lato b eccleſiæ, vr̃ relictum eccleſiæ: ſed ſi relinqt̃ vni canonico vel p̃sbytero nõ habẽti dignitatẽ,vel adminiſtrationẽ ibi,tunc non vr̃ relictum eccleſiæ,& h.d.p hãc legẽ.

2 Circa † primũ,qđ ipſe dr̃,qñ relinquit̃ c adminiſtratorib. vr̃ relictũ eccl̃ię,vĩ debere diſtingui, c an relinquat̃ ſub noĩe,pprio,an ſub appellatiuo, ſm diſtõnẽ l.ſi cõu ſeru'.de ſtip.ſer. qdã dñt:veritas eſt,ꝙ imo dẽt diſtingui,an relinquatur a coniuncto, & tunc intuitu pſonę:an ab extraneo, & tũc intuitu eccłæ vr̃ relictũ. Text.eſt in c.reqſiti.ext.de teſti.facit auth.licẽtia. de epi.& cle. Adde l.tutor petitus.§.pe.ſ.de excu.tu. Sed quãr̃ hic nõ adhibet̃ illa diſtõ,ꝑcedat nomẽ ꝓpriũ, vł appellatiuum? Circa hoc cogitabis.

3 Circa ſm † qñ relinqt̃ pſbytero d ñ hñu adminiſtrõnem,ꝙ uideat̃ relictũ cõtẽpłone pſonæ,hoc vr̃ ꝯ tex.in l.annua.§.j.ſup.de ann.leg.ꝓut ibi loquit̃ de liberis. Sed pt rñderi, aut relinquit vni liberto,ł vel canonico,tũc ꝓcedũt,q̃ dñt dicti Doct. Cas' eſt in d.c.reqſiti,circa.fi. Sed ſi relinqt̃ oib canonicis vl̃iter,vel canonicis indefinite,vr̃ relictũ ꝯtẽpłone eccłæ,d.l.annua.& ita pt intelligi hic,qđ dr̃,ciuib.indefinite,& ita vr̃ intelligere glo.j. in l.Lucius.§.ciuib.ſ.de le.2.& hoc vr̃ velle Pet.in d.l.j.C.de ſac.ecc.licet iſtas leges nõ alleget.

4 † Cõtra iſtud vr̃ gl.ĩ l.ñ pl̃es.ĩ fi.gl. C.de ſacr.ecc.vbi priuilegiũ cõceſſum clerico, vr̃ ꝯceſſum ꝯtẽpłone eccłæ, qđ ad alias acqſitiones trahi pt; ita no.ibi gl. Sed ſuſtinendo illam gl.dẽmus eã itelligere, qñ priuilegiũ, vel ꝯceſſio ꝯtinet id,qđ alij foret inutile,eccłæ vtile. Exẽplũ ĩ priuilegio de facili poni põt, ſed in conceſſione pt poni ſic. Cõcedo,ſeu lego clerico ire per fundũ meum ad fundum eccleſię,tũc vr̃ cõceſſum fauore eccłæ.ita dẽt intelligi illa gl.aſs diceret male. Prędicta oĩa ĩtelligatis in p̃latis,& 5 clericis ſecularib.q ꝑ ñt hr̃e ꝓpriũ:in his † vero,q ſunt r̃lares, & nõ pñt habere propriũ:illi indiſtincte acquirunt eccleſiæ, vt in auth. ingreſſi.& l.Deo nobis.§.huius autem.C.de epi.& cle.

A D D I T I O N E S.

a Alex.Ciuib.An,& qñ appellatione perſonæ veniat ciuitas, & qñ collegium,uide no.per Imo.in l.2,in prin.de ver.ob.& facit l.mortuo.inſ.de fideiuſ,
b Ale.Si relinquit̃ prælato.Et vide Sal.in l.placet,alias non plures.C.de ſac.eccl.
c Ale.Debet diſtingui.An,& qñ relinquitur prælato,videatur relictum eccleſiæ cõtemplatione,dic,vt trac.Gui.de Su.in l.j.de ſacr.ecc.& uide quod no. dicit Bart. in c.annuo.§.j.de ann.leg.
d Alex.Presbytero.Adde no.in l.nõ plures,de ſac.ecc.omnino qđ no. Bal.de pac.cõſt.in ver.eccleſijs,p illũ tex.et ſ.de do.ꝑſc.in l.cũ quis.uerſic.nam & ſi quis.Et de hoc hẽs tex.in fi.de ca.Corra,ubi omnino uide.adde qd not.Inno.in c.cũ in officijs.de teſt,et hoc ſi talis eſt epſ,qui poſſit hr̃e proprium, alias de neceſſitate acquirit epatui.18.q.1.ſtatutũ,et vide,q̃ refert Bal.in l.priuilegia,ad fi.de ſacro.eccl.Et qñ relinquit̃ alicui ſub noĩe dignitatis, vide B.l.in l.hac conſultiſſima. q teſt.ſac.poſſ,& eſt bona gloſ.in c.per ẽ,ꝓtorias,de priui.in 6.quæ vult non videri relictum f.ctũ clerico contẽplatione eccleſiæ.et aliquantulum uide de hac materia.Io.Fr.R. Adde Soc.hic,qui plene diſtinguit in materia huius l.

L E X III.

1 *Significationi ꝓpriæ uocabuli ſtatur, quãdo nõ cõſtat de uolũtate defuncti.*
2 *Intellectus ad l.ſi ſunt plures,ille dr̃ bonus,q p alias rões, uel leges ꝓbat̃.*
3 *Significatio uocabuli habentis plures ſignificationes accipitur,quæ cõgruit uoluntati defuncti.*

In ambiguo. Tene lect.q̃ hẽt, ꝙ in prima parte fuit erratum in noĩe ꝓprio, in ſcđa in appellatiuo. Scđa ibi,itaq;. Circa primã partẽ gl ponit exẽplum duob.modis. Tene primũ, qd ꝓbat p caſũ in l.vbi.j̃.eo. Cõtra primã partẽ op.ꝙ vbi ẽ verbũ ambiguũ.ñ ſtemus volũtati defuncti.l.ſi alij.ſup.đ vſuf.le. Soluũt qdã,ꝙ ibi fuit ãbiguitas rei,hic verbi.

1 Tu dic, † ꝙ ibi ñ ꝯſtabat de volũtate defuncti, iõ ſtat ꝓprię ſignatiõi vocabuli,vt ibi dr̃ ſm Ro.

2 Licẽt hęc lex facit ꝯ oẽs, & ꝯ me,qa qñ habem' a leges ponẽtes plures le.dicim' vtraq; lec.pt eſſe bona. Videte, a qñ vna lex hẽr plures lec.q̃libet pt eſſe bona,ꝯcedo,ſi ꝓbat̃ p alias leges,vł rões aliarũ legũ. Sed p certo iuriſc.de vna tñ ĩtellexit,l3 de qua voluerit ĩtelligere,incertũ ſit apud nos. Itẽ op.ad ſm dcm b ſ.de le.3.l ñ aſt.vbi recedit̃ a verbis pp volũtate teſtõris. b Sol.ĩ † ꝯ3 no vocabulũ hẽbat plures ſignificatiões,vñ accipit̃ illa, q̃ cõgruit volũtati defuncti,hic vero hẽbat vnam ſignificationẽ tm̃. Vltimo gl.op.j̃.de ap.l.j.§.ſi qs. Sol. Hic eſt error ĩ verbi ꝓlatione, ibi in facti executione. Circa quẽ errorem ẽ iuris diſpoſitio,ut ibi patet.

A D D I T I O N E S.

a Videre.limitat Dec.l.quoties idem ſermo.et ibi Cagn.ff.de reg iur. Iaſ.l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acqu.poſ.Iaſ.in rep.l.admonẽdi nu 68. de iureiu.Plotus l.ſi quæritur.nu.116.C.vn,vi.Soc.hic,nu.3.ſcripſi,conſi.109.nu.144. I. M.
b Teſtatoris.Pariſ conſ.23.nu.44.lib.2.ſcripſi conſ.145.n.18. I. M.

L E X IIII.

Paulus reſpondit id. Cõdõ dãdi pt ꝯferri ĩ pſonã certã,& incertam.h.d. j̃.l.pxi.vbi legatũ incertæ pſonæ nõ valet. Sol. Aliud ĩ legato,aliđ ĩ dãdo cã ꝯdõnis implẽdę. Rõ ẽ,qa legatũ dẽt cõtinere obłonẽ. Vñ eſt neceſſe,ꝙ ſit in pſona, ĩ qua obło iuſtẽret. ſed ꝯdõ non cõtinet obłonẽ,ſed euẽtũ facti,iõ ĩ incertã pſonã põt cõferri.Ita loqt̃ hic.

L E X V.

a Paulus reſpondit,cũ. Si pſona legatarij ñ appa ret,legatum ñ valet.h.d. Op.& vr̃ ꝙ ſi ñ addit̃ pſona,v3 diſpõ,l.q pecuniã.j̃.de ſta.li. Sol.ibi grauat̃ legatarius,vł fideicõmiſſarius,vñ in dubio vr̃ grauatus dare hr̃di,a quo ſenſit cõmodũ,hic vero grauat̃ hr̃s,q ꝯmodum ſẽſit a ſeipſo,nõ ab alio. Item opp.j̃.l.pxi.vbi valet relictũ incertæ pſonæ. Sol.ibi incertitudo venit certificanda ex aliquo futuro euẽtu,hic ſecus,vt ibi plene ſtatim:quod tene menti.

A D D I T I O.

a Paulus rñdit. Late diſſerui cõſ.450.453.li.5. ꝙ rñſum tradidi ſup teſtũ Do.Hieronymi Fulginei,et vide notabilẽ caſum in l.qui filiam.in prin.ad Treb. I. M.

1 *Incertitudo,an uitiet legatum.*
2 *Relictum in uim modi non u.let.*
Relictum in uim modi producit actionem, & obligationem.
3 *Inſtitutio hæredis ſi continet perſonam incertam,quando ualeat.*
4 *Tutela datio ratione incertitudinis,quando ualeat.*
5 *Executoris incerto datio,quę non uenit certificanda,non ualet.*
6 *Executor cõſtitutus a teſtõre,& ſi nolit,uel nõ poſſit eẽ executor, aliũ cõſtituat,talis cõſtõ an ualeat,Et ſi eẽt datus ad pias cãs,niſi relicta eẽnt certa*
7 *Teſtator ſi dicit,relinquo executorem Miniſtrum fratrum de pœnitentia. qui pro tempore fuerit,ualet datio talis.*
Procurator incertus dari poteſt.
8 *Executor ſi eẽt datus,quem Titius nominabit,ualet eius d tio.*
9 *Electio ad ſeculares adminiſtrationes de perſona incerta, poteſt fieri a ciuitate per legem,ut puta ille dicatur electus,pro quo ſors ceciderit.*
Priuatus habens ius eligendi,non poteſt eligere perſonam incertam.
10 *Electio facta de certo,ſed dubitatur de quo,certificatur ex diſpoſitione eligere debentium, ſi ſunt duo.*

Quidam. Valet legatũ factũ incertę pſonę đ certis, vł de ĩcertis,ſi ĩcertitudo venit declarãda ex aliquo futuro euẽtu.h d.hęc lex. Op.ꝙ legatũ factũ ĩcertæ pſonæ nõ v3, vt Inſt.de le.§.incertis. Sol. Quidã dñt,ꝙ hic legauit ĩcertæ pſonę đ certis,vt uni.ex hr̃dib.uel uni ex amicis meis. Sed ꝯ hãc ſołonẽ vr̃ tex.hic,ibi,ſiue qs ali',& ſic vr̃ ĩcerta pſona de ĩcertis. Sol. Quidã dñt,ꝙ dictio,alius,ĩplicat,ſ.alius ex amicis, licet hęc ſol.in ſe ſit vera,tñ Doc dñt ſic. Si legat̃ certo de ĩcertis,ſed ſi ĩcertitudo venit certificãda ex aliquo futuro euẽtu, legatũ v3. Et ſic intelligũt hic ſimplr̃,ali',ſiue ſit amic',ſiue extraneus,facit l.extraneũ.C.de hr̃d.inſti. Nõ ob §.incertis,qa qđ ibi dr̃,corrigit̃ in §.ſed nec. e.tit. a & hoc tenẽt Doc.ĩ l.id,qđ paupib.C.de epi.& cle. Itẽ op. a de l.id, qd paupib. So.gl.ꝙ ibi ſpãle eſt fauore paupũ. Gl.dicit,verũ, qñ ñ hñt pauperes certũ collegiũ, vt hoſpitale,qa tũc nõ eſſet ſpãle, qa cuilibet collegio approbato legari põt, vt C.de ſac.eccl.l.1. & l.2. ſ.eo.

A D D I T I O.

a Alex. Item oppo. Et quando incertitudo,uel generalitas uitiet ad pias cauſas,uide Bal.in l.priuilegia,C.de ſac.ecc.et adde in materia Bal.in d.l.id,quod pauperibus,in prin.et quod no.Bal.in l.executorem.C.de execu.rei iud.

1 s. eo. & l. cum senatus. J. e. Op. s. eo. l. Paulus. Sol. vt ibi dixi. Et † ad declarõnẽ huius materiæ distingue sic, cũ q̃rit, an incertitudo vitiet legatũ. aut est icertitudo rerũ, & dic, vt i l. legato gñr. §. j. s. de le. i. & Inst. de leg. §. si gñalr. & l. cũ post. § gener. de iu. do. Aut est incertitudo psonarũ, & tunc qñq; assumunt psonę p reb. vt lego duos seruos, Stichũ, & Pãphilũ, & tũc dic, vt in l. si qs a filio §. si qs ples. s. de le. j. Qñq; assumit ppriè, & ista est ppriè mã nr̃a: quo casu dic. Aut est icertitudo circa psonã eius, a quo relinqt, & tũc vr̃ relictũ ab hr̃de, l. si seru⁹. § q margaritã. de le. j. s. & l. fi. C. ad Treb. nisi aliud appareat, vt ibi no. Aut est icertitudo circa psonã ei⁹, cui relinqt, & tũc aut nulla expssa psona, cui relinquat: aut relinqt, ex psssi psona, q tñ sit dubitat: aut reliquit nulla expssa psona spãlr. sed vlr. & indefinitè de vniuersis, vl vno de plurib. Primo casu si legatũ relinqt ab hr̃de aliq, nõ valet, vt sup. l. pxi Si vero a legatario, vel fideicõmissario, vz: & intelligit, q dẽt dari hr̃di, l. q pecunia. J. de fta lib. Rõnẽ dixi sup. l. px. Scđo casu legatũ valet, licet ñ i effectu, qa hr̃s nõ cogit soluere, nisi appareat, de quo testõr senserit: pt tñ soluere, si vult, vt sup. ti. j. l. 3. §. si qs duob. & sup. de leg. 2. l. si qs seruum. §. si inter. & de test. tut. l. duo sunt Titij. Fallit, si resultat pariter incertitudo personarũ, & rerũ. qa tũc non valet ipso iure, vt in l. si qs de plurib. & de man. test. l. cũ ex plurib. & hoc vltimũ no. p Dy. in c. in obscuris, de reg. iu. li. 6. Tertio casu, aut incertitudo venit certificanda ex aliquo futuro euentu, & valet legatum, vt hic. Aut nõ venit certificãda, nec certificat, & tũc aut relinqt incertæ psonæ de certis. & valet legatũ, vt Inst. de le. §. incertis. & s. de le. j. l. si seruus legat⁹. §. hmõi. Aut relinquitur incerto de incertis, & nõ valet, vt si dico, lego vni hoi, vt d. §. icertis. Fallit fauore pauperũ, l. id, qd pauperib. & l. nulli. C. de epi. & cle. licet secus sit i eo, qđ relinquit cã ɔdõnis iplendæ, vt s. eo. l. Paulus, & ibi vidistis rõnẽ. Habetis mõ hãc mãm plenius declaratã. q̃ Cy. ponit in d. l. id, qđ pau-

2 perib. † Quæro, aliqd est relictũ incertũ in vĩ modi, an sit idẽ, qd in dãdo cã ɔdõnis implendæ? Quod vr̃, cum modus sit ɔdõ, l. j. C. de his, q sub modo. In ɔ̃riũ est veritas, qa id, qđ relinquit in vim modi, hẽt actionem, et oblõnẽ pducere, l. fi. C. de his, q sub mõ. & sic reqrit psona, in qua substantietur oblĩo, sicut in legato, vt dixi in l.

3 Paulus. sup. eo. † Quæro qd in hr̃dis institutione, si ɔtinet incertã psonam, an valeat. Tex. Inst. de le. §. sed nec hmõi ɔ̃pes, & d. l. si seruus. §. hmõi. sup. de leg. j. dt idem in hæredis instõne, qd in legato. Tñ tñ ad hoc, vt habeas leges magis pprias, dic sic. Aut hr̃dis institutio ɔtinet psonã penitus incertã nullo mõ declarandã, & nõ valet, l. si quoties. §. hr̃s, de hær. inst. Aut ɔtinet psonã certã, sed dubitatur, q̃ sit. & tũc vr̃, q non valeat, nisi appareat, de quo testator sẽserit, l. in tp̃s. §. j. sup. de hær. inst. Aut ɔtinet vnũ de plurib., aut de vniuersis. & tũc aut venit certificãdũ ex aliquo futuro euentu, & valet. arg. huius l. ɔ̃iũcta l. si seruus. §. hmõi. Aut psona non venit certificãda, nec certificat, tũc aut instituit psonã incertã de certis, & valet. l. vter ex fratrib. de ɔ. d. inst. & de hær. inst. l. quoties. §. si qs iñ. & de bonorũ pos. fm tab. l. a. §. si qs ita. Aut instituit incertũ de incertis, & nõ valet. d. §. incertis ɔ̃iũcto §. sed nec hmõi ɔ̃pes. Inst. de

4 leg. † Tertio q̃ro, qd in tutelæ datione? Rñ. i hoc est plus, qa in tutelæ datio icerta, ẽt si in aliquo futuro euẽtu veniat certificãda, non valet, l. tutor incertus. de test. tut. & Inst. de le. §. tutor. Rõnẽ iter tutelam, & leg. ita ponit gl. in d. l. si qs a filio. §. si quis ples. sup. de leg. j. Prædicta vera, qñ testõr reliqt incertũ. secus si certũ, sed de quo testõr senserit, dubitatur, qa tũc valeret, si ɔ̃staret de quo testõr sensent, l. duo sunt Titij. de test. tut. hẽ pdicta vera, qñ incertitudo est circa psonã eius, q dat tutor. sed si esset circa psonã eius, cui datur,

a dic, vt l. tutor ita. d. test. tut. Quæro, qd a in executorib. † vltimarũ

5 voluntatum? Et vr̃ idem, qa incertitudo hẽt vitiare istud, sicut officium tutelæ, cui æqparat, arg. eius, qđ no. in l. antep. sup. de tutor. Sed ista æqparatio nõ est p oĩa, vt J. patebit. Præterea vr̃ eadẽ rõ, q̃ in tutore. si bene respicis gl. q̃ est in d. l. si qs a filio. §. si quis plures.

6 s. de le. j. Et p hoc † vr̃. q illud, qđ testõres sæpe faciunt, qa dñr, facio talem fideicõmissarium, & si nolit, vel non possit, do sibi ptã-

b tem alium faciendi, non valet, b qa est captatoria, l. captatoriæ. su. de le. j. & l. utrũ. §. j. J. eo. Sed vr̃ q nõ valet alia rõne, qa executor

c incertus nõ pt dari, sicut nec tutor: & hoc vr̃ b verũ ẽt in executorib. ad pias cãs. Nã scitis, q datio tutorum est fauorabilis, & tñ nõ valet, qa posset redũdare i pupilloꝝ lęsionẽ. Et si hoc est verum,

7 qũo † valet istud relictũ, relinquo executorẽ Ministrum fratrũ de pnĩa, q p tpe fuerit? Nã tutelæ d itio hoc mõ facta non valet, l. tutor incertus. de test. tut. Qũo ergo pt valere executoris datio? Rñ. valet, sicut pt dari pcurator incertus, vt ext. de pc. c. j. in 6. & no. p Cy. in l. qđ qs. ver. q̃rũt hic Doc. C. de pc. in j. q. licet ɔ̃riũ no. gl. s. de pc. l. j in prin. Et hoc apparet p rõnẽ. Nã p dationẽ tutoris qs puidet alij, l. pupillo, quia ius administrãdi porrigit ad oĩa bona pupilli, ẽt aliunde q̃sita, & ideo lex non pmittit hoc nisi p̃ri, nõ alij, merito ipse nõ pt cõmittere sub incerto, qa sic hoc cõcederet ptãtẽ alteri, quod lex noluit, sed faciendo pcuratorẽ prouidet sibi, ita faciendo executorem, quia cuius officium solum ad relicta a se porrigitur, & sic est eadem rõ, q̃ in legato certificando ex aliquo futuro euentu, vt hac l. dr̃. Sed puto aduertendum, qa aut testõr dt, q alius hẽat ptãtẽ faciẽdi executorẽ, & ñ valet, qa ẽ captatoria voluntas, ut dictum est. Fallit, si essent certa relicta ad pias cãs, ut ext.

8 de test. c. cũ tibi. Si vero † dt, facio executorẽ illũ, quẽ talis noĩabit, valet. qa non substantia, sed noĩatio psonæ est sibi pcommissa, vt J.

9 e. l. utrũ. §. cũ qdã. † Quæro circa electiones factas ad seculares ad-

d ministrõnes, an valeat electio d facta de psona incerta. Puto sic dicendũ, ciuitas p l. suã pt facere electionẽ de incertis, ut ille intelligatur electus, p quo sors ceciderit, p quo facit in Auth. de defen. ciui. §. interim. in eo q dt de electione, q̃ fit p circulum, sed vnus hõ priuatus, cui ɔcedit ius eligẽdi, nõ posset facere electionẽ incertã, eadẽ rõne. q̃ est in tutore, vt no. in d. §. si qs plures. sup. de le. j. maxime cũ Respub. minori b cpparet, ut l. Respu. C. ex qb. cau. maio. l.

10 Rẽpu. C. de iu. Reip. li. j. † Vltimo q̃ro: alli, q habebãt ptãtẽ eligendi, elegerunt aliquẽ certũ, tñ dubitat. cũ essent duo eiuldẽ nõis: qd

e iuris? Rñd. nisi appareat, de quo sẽserint, ñ valet, l. duo sunt e Titij, de test. tu. Sed puto, q si sint duo electores, ex dicto eorũ lĩme de posito declarabitur, de quo senserint, c. cum dilectus, ext. de elect.

ADDITIONES.

a Ale. Quæro quid. Vide Bal. & Doc. in d. l. si quis a filio. §. si quis plures. de leg. j.

b Ale. Nõ valet. An possit dari ptãs faciẽdi executorẽ, vide Bal. in d. l. id quod pauperib. & Bal. oĩno i l. nulli. e. ti. & i l. executores, C. de exec. rei iud. & in l. captatorias. de test. mil. & p Io. And. in c. j. de proc. in 6. et refert Bald. in d. l. id, quod. ibi ẽt alle. Io. An. in Spe. in titu. de instr. e. di. et in l. in epistola, in fi. C. de fideic.

• Rodericus Suares. in tract. de captatoria uoluntate, nu. 9. 10. I. M.

Barb. Et hoc uidetur. Et vide Bal. et Mod. in l. captatorias. C. de test. mili. et Bald. in l. fi. C. de eod.

d Ale. An valeat electio. Adde Bal. in l. si quis ad declinandam, de epi. et cler.

e Ale. L. duo sunt. No. ad l. duo sunt Titij. et uide quod etiam no. per gl. et Doct. in l. quoniam Abbas. de off. dele.

• Ruin. cons. 77. nu. 11. lib. 2. cons. 148. nu. 4. in fine. cons. 150. nu. 8. cons. 162. nu. 3. eo. declarat hunc. §. fin. et cons. 178. 5. nu. lib. 2. Cur. iun. cons. 22. nu. 8. uers. 3. prohibetur. I. M.

Si tibi, & posthumo.

Posthum⁹, qñ nascit, nõ facit partẽ, si vero nascuntur ples, qlibet cũ sibi ɔiũcto admittit in virilẽ. h. d. Op. qđ posthum⁹ alienus nõ possit istitui, nec ei legari, ut insti. de le. §. posth. & insti. de bo. pos. in prin. Sol. istud fm l. antiq. 12. tab. hodie secus fm ista tpa, l. hæredi posth. s. de le. j. & l. Gallus. §. ille casus. sup. de li. & posth. Op. q ẽt posthumus si nõ nascit, facit partẽ, l. planè vbi. § si cõiunctim. s. de le. j. Sol. Ibi iõ, qa legatũ quodã respũ valet, qa seruo pprio hr̃s ex curialitate date tenet, l. pen. §. alio C. de ne. ser. hære. inst. Op. q oẽs posthumi admittãt i vnã portionẽ, qa oẽs sunt coniuncti vno noĩe collectiuo, vt s. de hęr. isti. l. si Titius & l. iterdũ, in prin. e. tit. Gl. nõ soluit: sed Dy. Dicit, q ibi oẽs erãt nati, iõ insimul oẽs noĩati, vocãt in vnã portionẽ; hic vero ñ erãt nati, & iõ est verisilẽ, q si testõr nascituros tot existimasset, oĩb. viritr legasset, qđ puto satis bñdictũ. Nõ. n. est, qa iputet testõri, cũ eos segregatim noĩare nõ poterat, cũ nõ essent nati, & hoc cogitare nõ debat, cũ verisilr nõ eueniat. Alle. Dy. ad hoc l. q filiab. §. 1. de leg. j. Ex his pt inferri ad q. dt testõr, si talis decessetit sine liberis, veniat hr̃ditas mea in Caiũ, & Sẽproniũ, vel eorũ filios, nõ dixit, in stirpẽ. decedit vnus ex his, relictis plurib. filijs, utrũ oẽs isti filij admittant in vnã portionẽ cũ supuiuẽte, an qlibet hẽbit tm̃ q̃tum supuiuẽs? Et hic vr̃ tex. q sic. l. q quilibet dẽt hr̃e tm̃: sed iũ de iure vr̃ ɔ̃. Nam vide-

a tis, a q testõr voluit patrẽ viuẽtẽ pferri filijs, ẽt si multos haberet, licet p̃r sine dubio non uocaret nisi in dimidia. Filij ergo, q debẽt venire post patrẽ, quẽ testõr plus dilexit, nõ debẽt habere plus eo q̃ p̃re, ut J. de ɔd. & demon. l. Publius, in fi. Vnde consilium est, q semper ponatur in testamento, deueniat in filios, in stirpem.

ADDITIO.

a Ale. Nam videtis. No. facit in simili, quod uoluit Bal. in auth. causa. de epi. et cler. facit l. liber homo, §. Titius. el p. cum fi. sup. de hær. inst.

Io. Fr. R. Adde, et no. opi. Bar. et sequitur Raph. Cu. et Pa. de Ca. qñ dixisset, filio, i singulari, seu posthumo, qui nascetur. secus in plurali, vt uidetur loqui Bar.

LEX VIII.

Vtrum ita posthumus.

Cum quidam.

Substãtia legati, vl fideicommissi in alterius uolũtatem cõmitti non põt, sed electio psonę bñ cõmittit. h. d. No. tex. ibi, plurimum. n. interest, &c. ɔcordat cũ eo, qđ hic dr̃, qd no. Dy. i l. captatoriæ. s. de le. j.

a Eãdẽ distõnem a facit tex. i l. fideicõmissaria. J. de fideic. li. lẽ hoc,

b qđ b hic dr̃, q substãtia legati nõ põt cõferri in voluntatẽ alterius, fallit in legatis ad pias causãs, c. cum tibi. extra, de test.

ADDITIONES

a Ale. Eandem distinctionem. Vide Io. And. in tit. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. vers. sed an pauperes.

b Barb. Item hoc quod. Et vide Bal. in l. fi. C. de fideic. Bar. in l. illa institutio. de hę. inst. Bal. in l. captatorias. C. de test. Ang. in d. l. fi.

Quæsitum.

In fideicõmisso hr̃dib. relicto, itelligit portio pro modo oneris hr̃dib. per fideic. institutis debet p hæreditarijs portionib. h. d. Mãm huius l. hẽtis in l. quoties, & l. nõnunquam. J. ad Treb. dixi in l. turpia. §. fi. s. de le. j.

1 *Donatio cũ inter virũ, & vxorẽ est facta, & ambo decesserũt. & nõ appareret quis primo decesserit, quis debeat probare, q donator primo decessit.*

Si inter virum.

Ad cõfirmationẽ donationis sufficit ɔiugẽ donãtẽ donatario non superuixisse. h. d. Op. J. l. pxi. §. si maritus. C. l. sciunt uno mõ, vt ea paret, qđ nõ cuio. Sol. alio modo q̃ sol. Dy. c. declarat: dico, q verba legis confirmatoris

firmantis donationē verificantur,ambob.simul decedētibu,quia donator nō supuixit.ita loquitur hic In l.ꝯtra verba stipſonis verificātur ambobus simul decedētibus,quia in mřimonio mulier decedit,iō non discordant,sed potius ꝯcordāt Op qđ ab initio ñ valet,tractu tpis nō ꝯfirmatur,l.qđ in initio.ĵ.de reg.iu.Gl.soluit, ꝙ ēt nō ꝯfirmatur vt donatio:sed vt legatū sed nō est verū, ꝙ donatio ꝯfirmetur tāq̄ relictū,qa in legatis,& fideicōmissis reqritur legatariū supuixere,nec valeret,si testor,& legatarius sil' decederēt.l.qđ de pariter.in fi.cū l.seq.ĵ.c.Cōtra hoc op.ꝙ hēat vim legati.l.sequēs q̄st.š.de leg 2.& l.cū hic status. §.si maritus, & no.in l.res.C.de do.inter vi.& vxo.Sol.gl.ꝙ ꝯfirmatur,qa cessant rōnes ꝓhibētes.Sed dic,ꝙ iō ꝯfirmatur,qa verificātur verba legis ꝯfirmātis,& deficiūt verba legis ꝓhibētis,q̄ ponuntur in l.cū hic stat⁹.§.si ambo.de don.inter vir.& uxo. Et sic ꝑ hanc l.hēs decisos tres ca
1 sus,l.qñ ꝑdecedit donās,qñ donatari⁹.& qñ oēs sil'. Sed q̄ro,qd si apparet,ꝙ sil',vel separatim aliquo ordine decesserint, puta quia un⁹ in Frācia,alter hic,& sic,nō apparet qs prius decesserit. Puto isto casu meliorē esse ꝯdōnē possidētis.Nā si qdē hřdes uiri uendicāt,ipsi dēnt ꝓbare uxorē ꝑdecessisse.Si uero hřdes uxoris, ipsi dēnt ꝓbare uirū ꝑdecessisse, qd cū nō faciūt, cadūt ab intētione
a sua.iō in pari cā a melior erit ꝯdō possidētis.l.fi.b C.de rei uen.& l.
b in pari cā.de reg.iu.& c.in pari cā.de re.iu.li.6.nec est aliqua ꝑsumptio actore,ut q semel uixi,usq; ad certum tps uixerit,l.ſpadonē. §.qui absolutus.de excu.tu t.quod tene menti.

ADDITIONES.

a Pom.Ideo in pari causa.Vide gl.in c.fini manifeste.13.q.1.in c.nulli.21.q.5.Ale.consi.210.4.vol.& consi.5.eo.vol.& consi.9.vol.2.

b Alex.l.fi.Et vide Imo.in l.ex facto.§.pen.in l.ad Treb.

* Meno. Tiraq.de iure primogenitu.q.17.opinione.11.nu.12.

LEX X.

1 *Vltimus,seu supremus dicitur,quē nemo sequitur,etiam si nullus praecedat primus quē nemo antecedit,etiam si nullus sequatur.*
Idem potest esse primus,& vltimus.
2 *Incertitudo circa res hæreditarias,non vitiat dispositionem.*
3 *Relatiuū,quis,vel qui,quando ponitur distributiue,ex præsumpta mēte testatoris,non verificatur in vno.*
4 *Legitimarū hæreditatū ius conseruatur inter filios,quando testator substituit vltimo morienti.*
5 *Restit.in inte.datur hæredibus pupilli decedentis,hæreditate non adita.*
Idem in hæredibus minoris.Idē in quocunque impedito iusta causa.
Beneficium restitutionis transmittitur ad hæredem.
6 *Mori repente dicitur,qui decedit intra centum dies.*
7 *Deliberandi ius,ut trāsmittatur,requiritur,quod decedens sciat hæreditatē sibi delatam,& quod non transierit annus.*
8 *Pupillus decedēs intra annū,ius deliberandi transmittit,si tutor sciuit sibi delatū hæreditatem.*
9 *Infans nō trāsmittit ius deliberādi,quādo tutor sciēs sibi delatā hæreditatē decessit,antequā infans,& subinde infans decessit sine tutore.*
10 *Pupillus maior infante,ut transmittat ius deliberandi sola scientia tutoris vel ipsius sufficit,ēt si tutor non satisdedit,vel inuētariū non cōfecit,Idē scientia solius patris,vel solius.filij sufficit.*
Adde in hoc vltimo Are.in rub.de prob.col.2.
11 *Si ille,ad quē transmissum est ius deliberādi,decedit ignorās sibi transmissum,iterū transmittit ad suum hæredem,quia effectū est transmissibile.*
12 *Deliberandi ius,vt transmittatur,oportet transm.uentem scire.*
13 *Hæres,cui transmissum est ius deliberādi,potest hæreditatē repudiare.*
14 *Ius deliberādi trāmissū ad plures hřdes,si ab uno repudiat,accre. alteri.*
15 *Hæredū si vnus ex virtute iuris deliberandi adiuit intra annum,alius nō, an ille,qui adiuit,habeat totam hæreditatem.*
16 *In casu huius l.matre,in medio existēte,substitutus non admittitur.*
17 *Substitutus in casu huius l.potest hæreditatē vendicare ex testamento.*

1 **Qui duos.** †Vltimus seu supremus dř,quem nemo sequitur.ēt si nullus ꝑcedat:ꝓximus, seu prim⁹ dř quē nemo ꝑcedit,ēt si nullus sequatur,& sic idē ꝑt eē prim⁹,& ultimus,h.d.Opp.š de test.tu.l.duo sunt Titij.& de hær.insti.l.in tps.
2 §.1.& ĵ.eo.l.si ita fuerit.Sol.& anteq̄ueniā ad glo.dic,† ꝙ ꝯtra loquūtur,qñ est incertitudo circa ꝑsonas eorū,q ad hřditatē,uel legatū uocatur,seu in quos dispō ꝯfertur:hic uero loqtur,qñ ꝑsona q̄ ad dispōnē uocatur,est certa,qa certus est substitutus, sed erat dubitatio circa res hřditarias,ad quas uocabātur,& sic sunt lōge diuersa,ut dixi š.e.l.qdā.nā ibi circa ꝑsonas erat obscuritas,hic circa res.Ad qd facit,ꝙ no.Dy.in c.in obscuris.de re.iu.li.6.Op.†rela
3 tiuum,qs,uel q,qñ ponit distributiue,dēt uerificari in una ꝑsona, nō in plurib.ut ĵ.eo.l.si qs de plurib.hic aūt uerificatur ī plurib.q plures sūt ultimi,quare male sol.& tūc sequit bñ Sol.gl.istud ꝑ ꝑsumptā uolūtatē defuncti,q substituēdo ultimo,ut tñ uoluisse ꝙ in hřditate ultimi hēret hřditatē utriusq;.dixi plene in l.hoc articulo.de hær.insti.ubi tractaui māⁿ distributiuorum. Opp.ĵ.ad Treb.l.cū,q.ubi non ualet fideicōmissum,nisi aliquē ultimo de-
a cessisse ꝓbet.Sol.Possumus adicere a.ř.q̄ gl.Nā ibi dř,ei,q nouissimus,qđ est suplatiuū,cuius nā est, ꝙ relinquat tertiā positum in extremo,& sic requtur,ꝙ alius decedit,hic uero dixit,ultim⁹,seu suprem⁹,qđ non est suplatiuū.Sed hoc nō multū placet,qa nouissimus dř,q tenet ultimū gradū nouitatis,sicut optimus,qui tenet ultimum gradum bonitatis,l.ubi autē nō apparet,de uer. ob. Vñ idē est dicere,nouissimus,& vltimus.Quare dic ſm gl.aliud in sb stōne fideicommissaria,vt ibi:aliud in directa,vt hic. Et hoc placet.Rō,quia in substōne fideicommissaria,ī hřditate vltimi hæreditatem primi non haberet, vnde nō est præsumptio, ꝙ testator voluerit ambobus substituere,& iō non admittitur ad fideicommissum, nisi probet ambos separatim decessisse,vt ibi,hic vero loquitur in substōne directa,l.qui duos.de vul.& pup.in prin.& ĵ.ad l.Fal.& l.pr filiam.in fi.& l.qui ex libertis,in princ.de bono.pos ſm tab.Vel dic,ꝙ ibi loqtur qñ mater erat in medio. Rō, qa in hæreditate vltimi,substitutus non reperisset totam hæreditatē primi,qñ primo successisset tam frater, quam mater,ꝑ auct.defuncto.C.ad Tertu.& ideo cessat rō huius præsumptionis,de qua š.dictum est.Idē putarē,si superesset aliquis agnatus,& cognatus q vna cum fratre primo decedēte succederet,ita intelligit glo.in versi.superstes.circa fi.dum dicit,sed qd si mater esset in medio,
4 &c.q̄ no.Ex†qua habes notare ſm Dy.ꝙ qñ testator substituit vltimo morienti,non est dubium,ꝙ ius legitimarum hæreditatum conseruatur inter filios,primo decedentes,l.vel singulis.de vul.& pu.& isto casu admitteretur mater,vel alius vna cum filio ad hřditatem legitimam.Opp.extra†glo. ſm Iac.de Are.dř hic b ꝙ in
5 hæreditate vltimi decedentis reperitur hæreditas primi.Contra,
b hæreditas fratris non adita,non transmittitur,l.q.m.C.de iure delib.sed hic frater non adiuit hæreditatem fratris,ergo,&c.Huius timore dicit Iac.de Are.ꝙ hoc erit per beneficium resti.in integ.per l.Pantonius.de acq.hær.quod est notādum. Nam l.Pātonius.loquitur in absente tñ,non in minore,& Ia.intelligit hic in minore,&c.Sed est notandum,ꝙ pupillus, qui nō adiuit hřditatē done
c nec vixit,non fuit deceptus c qa adire poterat,postq̄ est mortuus, nō ꝑt decipi.Ex quo vř,ꝙ hæres eius ex sui persona in integ. resti.impetrare non possit,sed de æqitate Imperator in l.Pātonius.determinat ꝯrium,& dicit Iac.de Are.idē in minore eadē rōne.Idē dico in quocunq; impedito iusta cā,qa hřs poterit impetrare restōnē ex cā, si qua mihi iusta cā videbitur, &c.arg.l. Pantonius.Nam bñficium restōnis trāsmittitur ad hřdem,vt š.de in inte.resti.l.nō solū Et hoc tenebat Old.& idē Cy sup hac l.Sed reperio,ꝙ Iac.de Bel.in Auth.de trien.& semi.in fi.q̄onis disputatæ per eū,tenet ꝯrium p l.2.§ si qs ex liberis.ĵ.ad Tertul.& l.si infanti.§.sin vero.C.de iu.delib.vbi dř,ꝙ perinde est,ac si nō fuerit delata.Mi
d hi vero vř sic dicēdum d aut pupillus,seu infans decessit ita repēte,ꝙ eius tutorib.vel ꝯsanguineis,si tutores nō hēbat,non ꝑt imputari negligētia,eut non aduertit,tunc puto hřdib.dādū beneficium restōnis,ut hic,qa hæc lex non potest alr intelligi. Repente
6 † aūt dico mori,si decessit intra cētū dies, nā minori tpe nō ꝑt ꝑfecte deliberare de hřditate adeunda,l.1.in fi.cū l seq.š.de iu.deli. Aut nō decessit ita repēte,& tūc si ñ habebat tutorem,est qd imputetur hřdi eius si tutorē nō petijt C.de legi.hær.l.sciāt.vel si habebat tutorē,ꝑt hře regressum ꝯ tutorē,vt no.in l.si infanti.§.sin vero.ī gl.in ver.ad illas ꝑsonas,& sic cessat æquitas dādi restōnē, sed si tutor nō esset soluēdo,nō eēt iniquū hřdi subueniri ꝑ restōnē,arg.l.fi.de eo,ꝑ quē fac.erit.& l.plane.la 2.§.1.š.de le.1.Sed possumus hodie dicere,ꝙ in hřditate vltimi reperiat hæreditatē primi,hoc est ius deliberandi de adeundo hřditatem primi,ſm for-
7 mam.l.cum antiquiorib.C.de iure delib.†Pro declaratione huius materiæ iuris deliberandi,quæro aliquas quæst.& primo quæ
e requirantur e,vt transmittitur ius deliberandi? Rñdeo, ꝙ ille, q decedit,sciat hæreditatem sibi delatam,tex.est in l.cum antiquioribus.Itē ꝙ annus nō trāsiuerit,tñ illud de scientia omnino requiritur,vt ibi dicit in tex.& clarius ibi gl.magna.Sed si ignoraret hæreditatem sibi delatam,tunc non potest transmittere ius deliberandi,sed de necessitate recurritur ad beneficium restitutionis, de quo š.dixi.Ratio,quia ille,qui ignorat, non pōt deliberare, &
8 ideo nō ꝑt trāsmittere ius deliberādi ad aliū,qđ ipse nō hēt.†His præmissis

ADDITIONES.

a Barb.Sol,Possumus.Et vide Bal.in l.si infanti.C.de iu.delib.ubi dicit,quod opin.Bar.est falsa.idem ibi Ang.& Sal.& vide Lud.Rom.in consi.66.inci.visis narratis.vbi refert doc.Bar.hic & vide ibi.

b Dicitur hic.Mariar.Soc.sen.consi.9.col.8.cir.prin,lib.1.Paris.cōs.59.nu.16.li,3.Ruyn,in consi.106.nu.6.lib.2.Are.consi.160.col.2.3. I. M.

c Ale.No.fuit deceptus.Vide Bar.in l.1.& ibi Bal.C.de re mil.alias,de testa mil.ꝑ Bal.in l.si infanti.hic alleg.per Ang.in l.non solum,sup.de in integ.resti.Et hanc com opin.sequit Ioan.And.in c.in præsentia de prob.licet Ang.contra in d.l.si infanti.Sed hæc opin.est cōis,& vera,& approbatur, & pro hoc vidi consuli,& iudicari per Imo.in l.vētre.in vlt.car.de acq.hær.per Pet.de Anch.in consi.345.quod incipit,de iurib.additus.uide Bar.in suo consi.193 & uide Ro. in consi.66.inc.visis narratis in puncto,quo ad primum,quo quæritur,&c.& pater hæreditatem delatam filio maiori infanti inutiliter adiuit: est modo dubium vtrum eo mortuo possit pater restitutionem petere ex clausula generali,vel ex persona ipsius filij iam defuncti,vel ex iure deliberandi,uide Pet.de Anch.in consil.394.incip.in CHRISTI noie amen.de iurib.additus Petri adeuntis, &c. Adde, quæ posui in l.si infanti.

d Barb.Sic dicendum.Per Bar.consi.inci.quidam Perusinus decessit.in d.l.si infanti.& Bal.in l.unica.§.in nouissimo.de cad.tol.& in d.l. si infanti.& in l.cum antiquiorib.in 6.q.de iure delib.& ibi etiam per eum in ult.col.ubi refert verba Nic.de Ma.no.per Bar.hic adde Pet.de Anch.in consi.98.incip.pro decl.quæstionū,tria sunt,&c.in 3.puncto.

e Ale,Quæ requirantur,Vide aliquid per Imo,in l.ventre,in vlt.col.de acq.hær,

premissis quæro, si est pupillus, an scia tutoris sufficiat? Rñd. q sic, l. nō solū. i fi. ɉ. de lib. cau. & l. si ex legati cā. cū seq. ɉ. de verb. ob. & ē vsū. l. seqñ. §. si pupilli. Item tutor solus petit tempus ad deliberandum, l. ait ptor. de iu. delib. Ad qd facit, q tutor solus pōt adire, C. de iure delib. l. si infanti & bonorum pos. petere, l. bonorum. C. q admitti. Sed ɔ hoc fortiter facit, qđ no. ĩ d. l. si ĩfanti, qa si tutor fi adit, teneñ hrdib. ĩfantis, vñ si ad hrdes ĩfantis ñ transiret ius deliberādi, eis tutor ñ teneret, cū ñ eēt læsi, qa adhuc adire possent. Rñ. l. si ĩfanti. cum qst. gl. ibi posita loqt añ tps l. cū antiqorib. qa transmissio iuris deliberādi non erat cognita. Vel pt intelligi, q tutores sciuerunt, & neglexerin adire, postea decessit pupillus, & annus iuris deliberādi trāsiuit hrdib. ignorātib. & nō certificans, vñ nō j fit hre regressum ɔ tutorē. Itē ɔ pdicta facit tex l. si infanti. ĩ eo, qđ dt, pinde hri, ac si hrditas non esset deuoluta, sed solue hic eodē mō.

† Quæro, qd si tutor sciuit, & decessit ipse, anteq̃ ĩfans, postea decessit infans sine tutore, an transmittat ius deliberādi? Puto, q nō: [b] nā cum tex. in d. l. cum antiquorib. requirat, q sciens decesserit, & sic scientia tpe mortis reqrit, l. ĩ delictis §. si extraneus. ɉ. de noxa. & de mili. test. l. Titius. iste autem infans, licet p tutorē fingat scire, viuēte tutore, tñ eo tpe, quo tutor decesserit, ñ pt fingi eū sciuisse, & ĩ veritate ignorabat, qa qđ ei⁹ etas videt, ignorat, & sic dēt recurri ad bñficiū restōnis, de quo ɉ. dixi. † Quæro, qđ[c] si erat pupillus maior infante an sufficiat scia tutoris tñ, vel pupilli tñ? Vr, q nō, qa neuter sine altero adire pt, vt C. de iu. deli. l. potuit. & sic vr, q reqrat scia vtriusq;. In ɔñ vr, qđ puto verius, q scia pupilli sola sufficiat, qa in acqrēdis ipse solus sibi sufficit, vt ɉ. de auct. tut. l. obligari ĩ prin. & insti. e. in prin. sed p istam sciam, acqrit solum sibi ius deliberādi, ut possit trāsmittere, in nullo aūt sibi piudicat. Itē puto q sola tutoris scia sufficit. Nam licet tutor solus non possit adire, tñ tutor solus pōt deliberare, & solus pt tps ad deliberādū repetere, vt ɉ. de iu. deli. l. ait ptor. in prin. & sic aliud est ipsū adire, aliud ē ius adeūdi, aliud est ius deliberādi, & eadē possent dici de scia[d] solius pris, vel solius filij. Sed qd de tutore q nō satisdedit, vel inuentarium non fecit,[e] an eius scia sufficiat? Rñ. q sic, qa hoc ius deliberādi tpe coarctat, & ĩ eo ñ pt eē nisi commodum, ergo, & c. l. si, C. de tu & cu. qui non satis. vbi vr casus. Facit l. tutor, qui repertorij ɉ. de admi. tu. Quæro, hrs † prim⁹ sciuit, vñ trāsmisit ius deliberādi ad hrdē suū: hrs suus bñ sciuit hrditatē huius pximi decedentis sibi delatā, sed de hrditate primi decedētis ignorauit, & sic decessit, qro, an ius deliberandi trāsmiserit ad suū hrdē: Dico, q sic.[f] Nam ex eo, q primus hrs decessit sciēs, illud ius deliberādi ē effectum hrditatium. Quod apparet,[g] qa ad hrdes trāsmittit, l. item videdū. in fi. de pet. hær. ergo si est hrditatiū, eodē mō, quo trāsmittit hrditas, trāsmittit illud ius. De hoc est casus ɉ. qd met. cau. l. videamus. præterea annus, qui dat ad deliberandum, ē vtilis ab initio, qa tpe scie incipit currere, postea est ɔtinuus, l. cum antiqorib. Ex hoc apparet, q licet deueniat ad ignorantem, adhuc durat ius deliberandi, & tūc merito trāsibit ad quemcūq; trāsibit hrditas. Cōtra hoc multū obstat. ɉ. ad l. Fal. l. pña rerū. vbi qñ nō aditam hrditatē ñ dr esse aliquid in bonis nris de illa hrditate. Sol. duob. mod. Vel dicamus, q illa lex loquat añ l. cū antiqorib. fuit qd tps, & trāsmissio iuris deliberandi nō erat cognita. Vel aliter dico, q dr non esse ĩ bonis nostris nō aditam hereditatem, vt acqrat, tñ alio respectu dr esse in bonis nostris, qa ad hrdem trāsmittit. † Quæro, dixi, q oportet, q sciat, qd oportet ipsum scire? Br. si quidem hrditas ē delata ab ĩtestato, sufficit, q sciat aliquem esse defunctum, & hoc pbare dēt, q sciat se esse pximiorem ɔsanguineum, & forte si eēt mortuus in eadem ciuitate, psumeret scire rōne ɔsanguinitatis, vt ɉ. vñ cognati. l. octaui. & C. de in inte. restu. l. de tutela. Et ex hoc ɔcludit, q sciuerit hrditatē sibi esse delatā. Nam nemo psumit ius ignorare, vt C. de legi. l. leges sacratissimæ. Cōsulo tñ, vt de hoc faciat articulum. Si uero hrditas defertur ex testō, est necesse, q sciat defunctum esse testōrē, & se hrdem institutum. Et n. q ignorat iures testi, nō pōt dici esse delata, l. sed & si dē sua, de acq. her. † Quæro, an iste hrs, ad quem trāsit ius deliberādi, possit hāc hrditatē repudiare? Vr, q nō, vt ɉ. de bo. lib. l. liberto octoginta, & de leg. 1. l. si fundum sub ɔdōne. §. si Titius. & ibi no. in ɔtrium vr, & ista est veritas, q repudiare possit, l. si quis filium. §. 1. de acq. hære. Pro hoc l. cum antiqorib. qa pt repudiare saltem tacite patiēdo labi tps anni. ergo eadem rōne expsse. Non ob. ɔria, qa loquunt de legatis, q̃ nō pñt repudiari ad incommodum alienū, vt ibi, sed ad ĩcommodum hrdis pñt repudiari, vt ɉ. d le. 1. l. si mihi, & tibi, in pñ. † Quæro, aliqs ad plures hrdes trāsmisit ius deliberandi, & adeundi hæreditatē sibi delatā, an si vnus repudiat alteri accrescat? Et vr, q ñ, l. legatarius. in prin. ɉ. de leg. 1. ɔiūcta l. & Proculo. ɉ. de leg. 2. & qđ dixi in l. re ɔiuncti. ɉ. de leg 3. Cōtrariū puto, p l. si seruus cōis ab extero, & qđ ibi no. ɉ. de ac. hær. qa aliud in hrditate, aliud in legato. † Quæro, pone q vn⁹ hrdū ex virtute iuris deliberādi adiuit intra annum, alius ñ, sed hrditatem illi⁹ primi adiuit, uel adire vult, quia ad ipsam adeūdā tps nō currit, vtrū ille, q adiuit, hēat totā illā hæreditatē virtute iuris deliberādi? Qđ vr per tit. C. qñ nō pe. par. & p l. si fetu⁹ cōis ab extero. Sed dico sic, Aut ille adiuit virtute illius iuris deliberādi totā hrditatem, & tunc pdest cohæredib. adeūtib. hrditatē pricipalē. Aut adiuit solum p parte sua, & tūc secus, sed eis accresceret arg. l. co. §. nē Metianus. ad Treb. vbi coactio facta ab vno sup toto pdest alijs. Nō ob. ti. C. qñ non pe. par. qa illud verum, qñ quis excludit tpe ab hrditate, q̃ defert principr, vbi vni⁹ agnitio alijs nō pdest, sed hic vna hrditas defert principr, alia in ɔñam. Vnde si durat tps adeundi, principale factū vnius ex cohæredib. pdent alteri, d. §. item Metianus. † Vltimo dr hic ĩ fi. q substituens admittit quasi vtriq; substitutus, quid si mr est in medio? Quidā dñt matrē repellēdā, qa vtriq; succedit ex pupillari expssa. Quod non est verū, qa isto casu substitutus nullo mō admitteret q illud distributiuum dēt verificari in vno tantum, vt ɉ. l. proxi. & mre subsistente in medio cessat rō præsumptæ voluntatis defuncti. Item hic dicit, q in hæreditate secūdi reperitur hæreditas primi, quar vēdicabit illas hæreditates, an dicet se hrdē ex testō, vel ab intestato? Glo. dicit, q vtranque vendicabit ex testō. Quod dic, ut no. in l. 1. & 2. ɉ. de pet. hær.

ADDITIONES.

a Alc. His præmissis quæro. An sufficiat tutoris scientia ad transmittendū ius deliberandi. Adde tex. & ibi Bar. in l. si. C. de tu. & cu qui nō satisd. vide Bal. in d. l. si infanti, de iure delib. vbi omnino vide, & dato, q opin. Bar. esset vera, format ibi Bal. circa hoc plures no. q. vide Bar. in l. prox. col.

b Alc. Puto, quod non Bal. contr. in d. l. si infanti.

c Alc. Quæro quid. Per Bal. in d. l. si infanti. per Bar. in d. l. cum antiquiorib.

d De scientia. Quando sufficiat scia solius patris, vel filij, & ponit etiam Bal. in d. l. si infanti, & per Bar. in d. l. cum anquiorib.

e Inuentarium non fecit. Quid si sciuit tutor, quod nō satisdedit, vel inuētariū nō fecit, & vide in simi. no. per Bal. in d. l. si infanti.

* Parti. consi. 86. lib. 4. Barb. cons. 23. col. pen. lib. 1. Adde gl. in l. substō. in gl. circa fi. nem. de acq. rer. dom. quæ idem videtur sentire. I. M.

f Dico, quod sic. Per Bal. in d. l. cum antiquiorib. in 4. q.

g Quod apparet. Ruy. cons. 131. n. 9. Tiraq. tract. le mort. 2. par. ca. dec. 5. Ruy. cōs. 22. nu. 16. li. 2. consi. 161. nu. 4. co. I. M.

1 *Non præsumitur superstitibus filijs decessisse, qui semel filios habuit.*

Cum in bello.

Si vno casu decedat pr, & filius, patrē primo decessisse psumit. h. d. Op. ɉ. ea. l. in si. & l. cū pubere. cū l. seq. Sol. Intellige hic ĩ filio pubere, secus si esset ĩ pubes, vt ĩ ɔrio. Op. ɉ. ad Treb. l. ex facto. §. si qs aūt. vbi psumit filiū prius decessisse. Soluit gl. q spāle est ibi fauore testī cōseruādi, vt psumat filium decessisse prius, hic vero psumit fauore mris, q pr pri⁹ decesserit. Primū, q gl. dicit, q ibi est spāle fauore testī ɔseruādi, est falsum, vt ɉ. e. l. q de pariter. cū l. seq. & seq. Itē istud, qđ gl. dicit, fauore mris. nō est verū, qa idē in quolibet psumeret patrē decessisse prius, vt ɉ. ea. l. in fi. & ɉ. e. l. cū pubere. Ad legē ɔriam ride. Si n. pr, & filius simul perierit, vt hic dr, extat ɔdō fideicōmissi, q̃ est, si pi decesserit sine liberis, qđ intelr de liberis post eū superuiuētib. vt ibi patet in prin. §. Cōstat aūt nō superuixisse. si simul decesserūt, ergo, & c. ɉ. l. pxi. Sed si poneres, q nō appareret eos simul decessisse, & ignoraret qs prius, & qs posterius decessisset, tunc ille, qui dicit aliquem decessisse sine liberis, hēt ĩtentionem suā fundatā de iure cōi, licet. n. habuerit filios tañ. nō tñ psumit a hre tpe mortis, l. spadonē §. q absolutus. de excu. tu. Et iste est casus in d. l. si qs āt. Idē dicerē in §. nrō, si nō cōstaret patrē, & filium decessisse vno casu, vel vno bello, vel vna ruina, qa tūc esset fundata intētio eius, qui diceret patrē decessisse sine liberis p iura pdicta. Fauor. n. mris nihil opat. Si n. fauor mris aliqd operari dēret, multo magis oparet fauor fratris, q est alter filius testōris qđ tñ est falsum. l. sed & ĩ filio. ɉ. e. Op. ɉ. px. §. Sol. Ibi spāle pp reuerentiam ptoni, vt ibi videbitis. Hæc lex inducit, an hrditas pris nō adita trāsmittat, qđ tangā aliquar. ɉ. e. l. cū pubere. & dixi plene in l. ventre. de acq. hær. Vlt. mām de pariter decedentib. examinabo in l. quod de pariter. ɉ. eo.

ADDITIO.

a Non tñ præsumitur. An si quis habuerit filios tempore vitæ, præsumatur habuisse tempore mortis, & hic adde Imo. in d. l. ex facto. §. pen.

Si cū filio.

Opp. ɉ. px. §. Sol. spāle fauore patroni. Quæro, qd si ista cā nō agitat cū patrono, sed cū hærede patroni, vr retēta gl. præcedētis §. q ibi sit fauore matris. Quid si non agat cū matre, sed cum hæredib. matris, an habeat ista benigna interptatio? Videtur, q non, qa est beneficium psonale, ergo, & c. l. quia talē. ɉ. solu. mat. Præterea tex. loquitur, quando mater, vel patronus agit.

1 *Statutum, quod muliere decedente in matrimonio, vir lucretur dotem, verificatur, si ambo simul perierunt.*

Si maritus.

[a] No. hūc casū ad q. statutū dicit, q muliere decedēte ĩ mrīmonio sine liberis, vir lucret certā partē dotis. Certe si simul decedūt, dr ĩ mrīmonio decessisse, casus ē hic. Op. gl. ɉ. e. l. qđ de pariter. Sol. Ibi fuit stipulata mr, si supuixisset, hic si in mrīmonio decessisset. Op. gl. ɉ. de adul. l. nec ĩ ea. Sol. Dy. q ibi denotant accidētia facti, non iuris ministerium.

ADDITIO.

a Alc. Si maritus. Adde tex. & glo. & Bar. in l. si possessor. §. 3. sup. de rel. & sum. fun.

* Roland. a Valle. de lucro dotis q. 60.

Si Lucius.

Si filius pubes cū pre moritur, psumitur patri superuiuere, impubes non, sed pater et, h. d.

1 *Incertitudo personæ legatarij procedens ex euētu casus in quē cōfertur legatū, vel ex prolatione defuncti, vitiatur legatū, non tamen ademptio.*

2 *Relatiuū, qui, quando distributiue ponitur, verificatur in vno tantū, secus si diceret, quisquis.*

a 1 **Si fuerit.** [a]Incertitudo personæ legatarii procedens ex euentu casus, in quem legatum confertur, vel ex prolatione defuncti, vitiat legatum; ademptio autem non vitiat. h.d. & ponuntur[b] hic sex casus per ordinem. † Not. de significatione huius pronominis, q., quando distributiue ponitur, quia verificatur in vno tantum, vt hic: secus si diceret, quisquis, vt dixi in l. hoc articulo. de hær. inst. Facit ad q. de duob. intrantib. castrum simul, quam ponit Dy. in l. q filiab. §. de le. j. & Ja. de Are. in const. Digest. Opp. §. de le. 2 l. si qs seruum. §. si inter. Sol gl. optime. Op. & utriq; [c]vr, quod debeat pp equalem qualitatem, quæ est in utroq;. l. si seruus plurium. §. fin. su. de le. j. & l. cum alimenta in prin. sup. de ali. & ci. leg. Sol. gl. quod hoc est spale pp incertitudinem, quod declara, quia hic erat incertitudo personarum: ibi rerum. Dixi §. eo. l. quidam. no. in e. in obscuris, de re. iu. lib. 6. Dy. op. de test. tut. l. duo sunt Titij. & l. in tps §. j. de hær. inst. & l. si duo. vt le. no. ca. So. non valet, nisi probetur, de quo testator senserit, ut ibi contrario. Item vr, quod in isto dubio lex debeat præsumere unum priorem alio, sicut facit §. l. prox. Soluit gl. quod illi generalitati derogatur, quando lex aliter disponit, vt hic in libertate, quæ difficilius reuocatur, ideo difficilius datur. Hæc solu. non placet, quia hæc lex loquitur etiam in aliis casib. quam in libertate. Ideo alii soluunt, quod hic loquitur, quando est incertitudo circa personas, quibus relinquitur: sed l. prox. §. eo. loquitur, quando est incertitudo circa factum personæ a qua relinquitur. Vide gl. quæ inc. sic. j. e. l. si qs, in fin. ibi, quod non pr stare. Dic, immo potest stare, & est vera. Nam quando est incertitudo circa personas, quibus relinquitur, tunc vitiat legatum, ut hic, & l. si qs de plurib. inf. e. Sed si personæ, quibus relinquitur, sunt certæ, sed dubitatur de aliquo casu contingente in persona relinquentis, fit interpretatio, vt §. l. prox. Item dr hic ademptionem valere, contra §. n. j. l. 3. §. si duob. Glos. timore huius contrarii distinguit not. vide eam, & signa, quæ est in ver. ademptionem.

ADDITIONES.

a Alex. Si fuerit. Et ad intellectum huius l. ubi, ademptum sit, &c. & l. 3. §. si duobus hic alleg. vide Imo. in l. si ita sit adscriptum. de leg. 1. Et no. ex illo tex. a contrario sensu, quod si vnus istorum eiusdem nominis esset plus coniunctus testatori, quam alius, ille admitteretur ad legatum, & similiter probat text. in d. l. si qs seruum. §. si inter. de leg. 2. & ponderat Ro. in l. si vero. in 39. fall. sol. mat. Et pro intellectu huius tex. vide quod no. tan. in l. q filiab. §. 1. circa prin. cum sequen. de leg. j. & illam l. si. limita, vt per Cum. in l. si quis a filio. §. si quis plures, de leg. j. & ibi dixi post Imo.

b Ale. Ponuntur hic. Et facit ad q. si primus debet habere præmium, & plures fuerint primi, quis debet habere. de quo per Gui. de Suza. in q. inc. pone, quia de facto statutum est Bononiæ, quod qui primo, &c. & hic Bar. Et si primogenitus debet succedere, & ignoratur quis sit primogenitus, pater potest eligere quem vult, sec. Bal. in l. an quib. de secun. nup. cum concord. in fi. Rationem vide per Imo. in l. si ita sit adscriptum. de leg. j.

c Vtrique. Alcia. lib. 9. parerg. cap. 11. I. M.

1 *Masculus, & femina si nascantur, prius natus masculus præsumitur, nisi fauor libertatis aliud suadeat.*

Plane. Si de natiuitatis ordine non apparet, prius natus præsumitur ille, ex quo mater libertatem consequitur. h. d. No. tex. ibi, in ambiguis, &c. Quæro, quæ est ratio huius præsumptionis? Dicunt quidam, masculus est fortior, ideo præsumitur prius nasci. Sed in hanc rationem sequeretur, pone libertatem relictam, si prius peperit fœminam, & esset dubium, quis prius esset natus, præsumeret, quod prius esset natus masculus, quod est contra istum tex. qui in dubio pro libertate iudicat. quare dic, quod ille prius natus præsumitur, per quem magis libertati fauetur, [a]siue masculus, siue fœmina. Sed possumus dicere eo casu, quo mulier prius nata præsumitur, est 1 ideo, non quia citius eam expulerit, sed quia hic est fauor libertatis, † sed in aliis casib. in quib. non est fauor libertatis, tunc præsumere prius natum masculum, & sic sæpe de facto accidit, pone exempla, vt in gl.

CONCORDIA.

☞ Plane. Pro concor. aduerte, qs prius præsumatur nasci, masculus, an fœmina, quando simul nascuntur, &c. Bart. in l. si extraneus. ff. de cond. ob cau. dt, quod masculus, Contrarius tamen allegatur Bar. in hoc §. plane secundum Ale. hic. Tu dic, ibi dixit Barto. quod præsumitur primo natus masculus. Sed vbi; agitur de fauore, maxime libertatis feminæ, quod tunc præsumitur pro ea, & sic in effectu vbiq; idem dt, si bene legas, nisi in casu spali fauore libertatis.

ADDITIO.

a Ale. Libertati fauetur. Bar. videtur sentire contrarium in l. si extraneus. de condi. ob cau. & vide Bar. in l. Arethusa. de sta. hom.

LEX XIII.

1 *Dictio, cum, sicut dictio, &, in dubio cadit inter diuersa,*

2 *Duo & tria licet sint quinque, tamen duo in tribus, non faciunt quinque.*

1 **Si is, qui ducenta.** Sicut † dictio, &, ita dictio, cum, in dubio dr cadere inter diuersa. h. d. Opp. quod ex quo est ambiguum sequamur id, quod minimum est. l. si ita sit scriptum. §. si §. de le. 1. Sol. illud verum, nisi aliud sit ex propria significatione vocabuli, ut hic est. Ex hoc reprobatur arg. illorum, qui dicunt † tria, 2 & duo sunt quinq;, quia uerum est, in tria, & duo separata, sed tria, & duo, quæ sunt in tribus, non faciunt quinque.

Si quis ita. Si seruus nominatus potest accipi, vt res legata, & persona legatarii, in dubio accipitur, ut res legata. h. d. No. §. menti tenendum.

1 **Cum ita.** [a]Diuide. In prima parte incipit stipulatio a præcedenti conditione disiunctiue, & negatiue concepta. In secunda incipit stipulatio a præcedenti dispositione affirmatiue & copulatiue concepta. In tertia parte incipit a præcedenti conditione copulatiue, & negatiue [b]concepta. b Secunda ibi, idemq;. Tertia ibi, vel vt prius. Op. & vr, quod ad hoc, vt stipulatio non committatur, alterum fieri sufficiat, vt j. ea. l. §. si ps. So. secundum Ro. & bene, hic loquitur, quando præcedit dispositio copulatiue concepta, vel quando nulla dispositio præcedit, sed incipit a præcedenti conditione disiunctiue, vel negatiue concepta, quia vtrunq; requiritur fieri, ne stipulatio committatur. Sed incipit a præcedenti dispositione concepta disiunctiue, tunc sufficeret vnum fieri, vt in contrario. Vide gl. j. ibi. secundum Ro. dic, ut inf. ea. l. §. si quis a sit. Secundum hoc ergo limitatur penalis stipulatio secundum naturam præcedentis conuentionis. Sed contra, iste § vr sibi contradicere. Nam vtrunq; requiritur fieri, si condo copulatiue concipitur, ut in fi. & utrunq; fieri debet si incipit a conditione disiunctiue concepta, ut in prin. huius §. ergo sequitur, quod in disiunctiua requiritur concursus duorum, sicut in copulatiua. Gl. sentit hic contrarium, & ipsum fatetur, ideo exponit hic, aut pro & : certe hoc non est uerum, immo utrunq; ex propria significatione resultat. Si n. copulatiue concipitur, non est dubium, quod vtrunq; requiritur fieri, vt hic in fi. §. Idem si concipitur alternatiue, & negatiue, ut stipulatio non committatur: alias semper erit verum, hoc, aut illud factum non esse ex propria significatione, ut probatur in l. si qs ita stipulatus fuerit decem. j. de ver. ob. Facit l. si ita quis stipuletur. eo. tit. Item opp. quod iste §. nihil facit ad ti. & sic obstat in prima constitutione Codic. §. quib. Glo. in ver. faciendum. Sol. quod hic tractatur de reb. dubiis, tam circa stipulationes, quam circa vltimas voluntates, licet principalius circa vltimas uoluntates, vt in ea habes.

ADDITIONES.

a Cum ita. Scripsi consi. 3. nu. 1[illegible]

b Ale. Concepta. Et facit ad no. q. statutum est, quod si quis tempore mortis caruerit filio, & filia, succedat frater; modo quidam caret filio, sed non filia, quæritur, vtrum vigore illius statuti admittatur frater. Et iste tex. facit, quod sic, sed Bal. in c. si. de duo. frat. a cap. inue. tenet contrarium, per not. in c. plerunque. de elect. in cle. ibi, quia requiritur fieri vtrunque. & ad ea, quæ habentur hic, vide Ang. & Imo. in l. si qs ita stipulatus. de verb. obl.

1 *Alternatiua legis, quando ponatur pro coniuncta, & nu. 7.*

2 *Disiunctiua, aut, disiungit uerba, & sensum. Item & dictio, vel.*
Dictio, si n, & dictio, siue, habent vnam significationem, & licet disiungant verba, sensum tamen coniungunt.

3 *Disiunctiua hominis, quando ponatur pro coniuncta.*

4 *Stipulatio facti diuidui penalis copulatiue, affirmatiue concepta, si non impletur in præparatoriis iudicii, committitur in solidum: sed pro parte impleto, obstat exceptio, & est speciale in iudiciis.*

5 *Copulatiua quando ad veritatem sui requirat utrunque concurrere, & ponatur pro disiunctiua,*

6 *Oratio vniuersalis duplex, & quid comprehendat.*

7 *Falsum dicitur trib. modis, & statuta loquentia de falso intelliguntur proprie, & stricte de falso, quod cadit in aliquo cap. l. Cornelia, de falsis.*

8 *Negatio postposita signo vniuersali facit æquipollere suo cōtrario: sed orationi particulari non.*

Vtrum. Iste §. consueuit reputari multum difficilis, & pro certo est, & habetis hic duas gl. ma. Vna est glo. ordinaria, quæ ponit casum, licet non bene declaret. Alia est antiqua, & ponit casum magis succincte, neuter tamen est bene clarus. Antequam veniam ad primam, præmitto primo pro euidentia, quod propositionum quædam est cathegorica, quædam hypothetica. Cathegorica est, quæ subiectum, & prædicatum habet principales partes sui, vt Petrus currit. Hypothetica est, quæ habet duas cathegoricas principales partes sui, & hæc fit per si, vel per aut, aut similia. j. de aeq. re. do. l. quæsitum, in vlt glo. item ista hypothetica quandoq; fit per &, quandoq; per aut, secundum Dialecticos, & de qualibet tractat hic §. Item præmitto, quod ad veritatem disiunctiuæ sufficit alteram partem esse veram: sed ad veram copulatiuæ requiritur vtramq; partem esse veram. Item præmitto, quod orationum alia est vlis, in qua subiicitur terminus cōis determinatus signo vli, vt oīs homo currit, nullus homo currit, & homo dr terminus cōis. Alia particularis, vt quando terminus cōis determinatur signo particulari, vt quidam homo currit, & quidam homo non currit. Alia Idefinita, vt quando in oratione terminus cōis ponitur sine signo, Alia singularis, quando subiicitur terminus discretus, vt Petrus currit. Item quia alternatiua requirit vt alterum non comparetur vli, sed copulatiua æquparatur vli, quia requirit vtrunq;. Item præmitto, quod orationum quædam sunt contrariæ directe, vt vlis affirmatiua, & vlis negatiua. Aliæ sub contrariæ, vt particularis affirmatiua, & particularis negatiua. Aliæ contradictoriæ, aliæ subalternæ. Et de his duab. vltimis nihil ad præsens. Item præmitto, quod quidam habent literam affirmatiuam, quidam negatiuam. Deinde diuide in quatuor partes. Primo ponitur conceptio duarum stipulationum, & de differentia inter eas dubitat. Secunda ibi, quod quamuis, in qua ponitur quædam confirmatio, seu euidens solutionis ratio, in qua procedit per modum expositionis. Tertia ibi animaduertendum, in qua ponit solutionem, & ponit differentiam inter prædictas. Quarta ibi, perinde si qs, in qua Dy. & Ray. dicunt, quod ostendit indefinitam æquipollere vli. Sed male dicunt, quia ibi est oratio particularis, quia ibi ponitur signum particulare, quod, hoc est aliquid, ergo non est indefinita. Dic ergo, quod ibi ostendit hanc orationem, quod non feci, & similes, quandoq; assumitur vlr, quandoq; in propria significatione particulariter secundum diuersas materias, vt j. proxime ostendam. Breuiter hoc intendit. Si præcedit stipulatio negatiue, & copulatiue concepta, pœnalis stipulatio disiunctiue subiecta, neutrum fieri exigit. Si vero præcedit conuentio affirmatiue, & copulatiue concepta, penalis stipulatio sibi subiecta requirit vtrunq; fieri, vt penalis stipulatio non committatur. h. d. totus. §. Casum in terminis pone per te. & expone literam, vt hic habes per gl., & Doct. vt per ex j. dicendis, & collige notabilia. Et pone casum, in 1. parte præcessit stipulatio negatiue, & copulatiue concepta: & fuit subiecta pœnalis stipulatio alternatiue. In 2 stipulatio fuit interposita & affirmatiue, penalis stipulatio fuit adiecta per signum particulare, vt si, quid, & c. licet

Dy. dicat p signũ indefinitũ, sed nõ est verũ qa gl. ponit, q̃ sit dĩa inter istas stipulones. Lege literã ibi, stipulone, l. pœnalẽ pcedentem quẽtionem negatiue, & copulatiue ꝯceptã. Et ibi qd eorũ, signũ est indefinitũ. sec. Dy. tu dic, q gd, signũ est particulare, qđ est aliquid, si essent affirmatiue, & copulatiue cõprehẽsa: subaudi, qñt, qñ aliqd intersit, hoc est, an aliqua dĩa sit: & r̃ndet, vt sequit, hoc interest. Hic incipit secunda pars, in qua pone casum sic. Ad primam q̃onem r̃n. Iurisconsultus sic, hoc interest, hoc est, ista dĩa est, q̃ dicã in ver. aĩaduertendũ, tñ anteq̃ r̃ndeat q̃onib. vult r̃ndere vni obiectioni, quæ posset fieri in ꝯtrium. Ponamus, in prima ꝯceptione stipulonis vnũ fuit obseruatũ, aliud non. diceret aliqs, verũ est, q hoc aut illud fuit obseruatũ, ergo stipulo nõ dẽt cõmitti. Ad hoc r̃ndet Iuriscõsultus, q q̃uis, &c. hoc interest, hęc dĩa est, q̃ dr̃ in ver. aĩaduertendum. Sed ante oĩa scias, q q̃uis, &c. Ibi ꝯtria. i. sub ꝯtria, qa ꝯtria in gñe, & in spẽ non ꝯtria, sed diuersa. Ibi, ex vniuerso, expone. i. orone vl̃i: Itẽ no. tex. ibi, in quo si aliquid falsum est, &c. Ibi, aĩaduertendũ, hic pone casum p te, qa clara est litera. Ibi, con cipio, i. stipulonẽ pœnalẽ. Ibi. factũ. i. obseruatũ, vt neutrũ fiat de his, quæ conuenerunt in stipulone prima non fieri. Ibi, huius aũt, i. sedę stipulonis. Ibi, proinde si qs. hic ponit quarta pars, in qua pone sic casum. Dictum est s. q ista verba, si qd eorũ factũ non erit, verificãt, si in aliquo particulari non sit factum, [illegible] stat io propria significatione. Sed quæro, vtrum aliqñ ista conceptio, si quid eorum, affirmatiuè vel? Et r̃ndet Iurisconsultus, & dt, q sic, in exẽplo ꝓposito hic in tex, & sic illud. proinde, ponit aduersatiue, & rõnẽ huius videbitis inf. Ex hoc apparet, q Dy. q dt, q hæc indefinita æquipollet vl̃i, non bñ dt, qa hæc est oro particularis, qđ apparet ibi, sed ex aliquo. No. q ad veritatẽ disiũctiuæ sufficit alterum verum. Secdo no. q ad veritatẽ copulatiuæ, requirit vtrunque. Tertio no. q duę q̃ones particulares ꝯtriæ, pñt esse veræ. Quarto no. q in vl̃i orone, si qd est falsum, tota oro est falsa. Vlti. no. q particularis q̃nq; assumit p vl̃. ex præsumpta mente loquentiũ, vt in fi. huius. §. vt ibi dicam. Ad q̃libet istorũ no. op. p ordinẽ. Ad primã stipulonẽ conceptã altern tiuo. Primo op. & vr̃. q fuerit male concepta, qa qñ pcedit stipulo negatiue cõcepta, subsequẽs pœnalis stipulo dẽt subijci affirmatiue, l. cũ qd. j. de verb. ob. & l. communis. §. pe. & ti. Sol. Dyn. Nõ factum uocat factum, & sic iuste subijcit negatiua, vt hic habes in quarto ꝯrio, & ita sentit gl. hic parua. Alij dñt, q hic deficit, q̃ vt sit pœnalis affirmatiua alternatiua. sec. glo. magnã hic in fi. tñ hæc est mala lectura. & ꝯ. §. animaduertẽdum. Alij dñt, q pcessit stipulo affirmatiua, sed est falsum, & ꝯ versi. aĩaduertendum. ibi. vt nemini fiat, &c. Dic ergo, vt in prima. Secdo op. dr̃ hic, q neutrum dẽt fieri, imo dẽt vtrũq; fieri, l. ti hẽ . j. l. ac s. s. de ꝯd. iti. Solu. illud verũ in affirmatiua, vt tãgit hic in 8 ꝯrio. Si vero ꝯcipiat copulatiue, & negatiue, dẽt fieri neutrũ, vt hic in versi. aĩaduertẽdũ. Tertio opp. q sufficiat alterũ tñ fieri, vt sup. l. ꝓx. §. cum ita. Sol. vt stipulo pœnalis ꝯmittat, sufficit alterum fieri, vt ibi, & hoc tangit hic i primo ꝯrio, licet nõ clare. Quarto op. q sufficiat alterum ex nã alternatiuæ, vt no. j. prox. §. l. qs ãt. Sol. Hic pcessit copulatiua ꝯiũctio, q̃ sitat pœnalẽ. ibi pcessit alternatiua, in dubio qñ nulla pcessit, hẽt locum, qd not. s. ꝓx. §. cum ita. & est hoc exemplum alternatiuæ, & negatiuæ, & tangit in sedo ꝯrio. Quinto op. de l. Quintus in fi. de au. & arg. leg. Sol. ibi disiunctiua ponitur inter genus, & spẽm. Vel aliter, ut dt Cy. in l. cum quidam. de uer. sig. ibi in alternatiua legis, q̃ sp hẽt ꝓ copulatiua, ne alia pars sit incerta, & sic habet ꝓ copulatiua. Hoc est falsum, quia fm hoc inf. de sica. l. 1. & de parric. l. j. te greret, q oĩa illa fecerim, i tenetet illa l. qđ ridiculũ est, cum al-

1 terum sufficiat. Dic ergo. † q qñq; lex statuit plura alternatiue circa

a eadẽ factum, & alternatiua ponitur ꝓ coniuncta. a ne alias ignoremus, quod statutum est, & hoc nisi vni parti disiunctiua alia ps repugnet, quia tunc illa pars est vera, q̃ nõ hẽt repugnantã, vt j. de

b fideiuss. l. vbicunq; b & j. de ꝯstab. l. seu & si decesserit, i fi. Facit C. de ꝯd. ob cãm. l. ea lege. & q ibi, no. & hoc q̃tum ad ꝯsum ius, sed q̃tum ad executionẽ iacit hẽt vim alternatiuæ, quia vna executio sufficit, vt inf. de effrac. & expil. l. j §. expilatores, & C. de ser. fug. l. si fugitiui. & l. qcũq; nisi alia lex, vel rõ repugnet, qa tunc ẽt quo ad executionẽ ponerẽt ꝓ cõiuncta, vt C. de epi. & cle. auth. sed nouo

c iure. & qd ibi no. Qñq; uec c lex statuit vnũ circa plura facta alterna

d tiue noĩata, & tunc quo ad quid stat propriè d alternatiua, qa ẽt in vno facto verificat vna dictiõ, sed quo ad qd hẽt vim copulatiuæ, qa ẽt qñ vtraq; ꝯcurrit, hẽt locum dispositio. Ita loquit d. l. Quin-

e tus & l. t. de parric. cum sim. Sexto opp. e de l. si qs ita, de au. & ar. vbi disiunctiua ponit pro coniuncta. Solu. dñt qdã, ibi in dictione, seu, q̃ est disiunctiua separata, seu duplex, vt dt Cy. in d. l. cum qdã. Idem dt de dictione, vel, quod est falsum, imo falsissimũ. vt l. plane. § pe. s. de leg. 1. & C. de ser. fug. l. quicunq;. qa hẽt illã significationem, q̃ hẽt dictio, aut. Hoc colligit ex d. l. cum quidam. in prin. Item vr̃ falsum, quod dr̃ de dictione, seu. nã rr̃ idẽ. q aut, vt infr. ad Treb. l. 1. §. sublata. & insf. q da. in pos. §. ad certũ tps. Sol. Potes sust

a inere, † quia quædam est disiunctiua, q̃ tam sensum, quam verba disiungit, vt aut dies est, aut nox. Idem in dictione, vel. Quædam ẽ disiunctiua, q̃ verba disiungit, sensum tñ coniungit, ut Alexã. siue Paris. Idẽ. n. fuit sic noĩatus, & de hoc habes expresse etiam in Donatello. & C. de in litem da. tu. l. ad protegendam. vbi no. idem in dictione, seu quæ eandem habet propriam signatione, fm Priscia num, & sic ponit de mu. & ho. l. si. §. hæc oĩa munera, & ff. de his qb. vt ind. l. 2. Vñ cũ lego mulieri ornamẽta, seu q̃ eius cã parata est ꝯiuncta quo ad verba, & utrunque dẽtur. Nec ob. d. § sublata. nec d. §. ad certũ tps. qa ibi ponit impropriè, quia nã orõnis hoc ñ patit. Sed hoc vr̃ ꝯ l. si ita qs stipulet. j. de ver. ob. Dic ergo sic, q ꝓpria signatio istius dictionis, seu, vel siue, est prima, & fauor legatorum hoc opatur, als cũ istis dictionib. æqualr̃ abutamur, idẽ sit in vna, q in alia. Septimo opp. de l. pe. ver. & cum dicimus. de verb. sig. Sol. Dicit Rav. ibi cadit inter genus, & spẽm, iõ ponitur ꝓ coniuncta. Sed hoc vr̃ ꝯ casum l. j. s. eo. fm positionem casus, & ibi gl. nisi sustinendo dicas, q ibi cadit inter totum, & partem quantitatiuam, secus si inter genus, & spẽm. Et fit rõ diuersitatis, qa nuda voluntate fundus constituitur. Octauo op. de §. nẽ si pr̃t. inf. prox. solue, vt ibi, & qđ no. p Cy. C. de instl. & subst. l. generalr̃. qa ibi uoluntas testatoris non verificat verisimilr̃ in qualibet parte disiunctiuæ. Vltimo opp. de l. cum quidam. C. de verb. sig. Sol. ibi inter personas,

3 disiunctiua ponit ꝓ cõiuncta, hic inter res, seu dispõnes. † Vt ergo liqueat ista mã. distingue. Aut q̃ris de disiunctiua legis, & dic, vt sup. dixi, aut hoĩs. Si hoĩs, tunc aut illa est posita in dispositione accessoria, vt in pœnali stipulone accessoria, & illa limitatur fm pcedẽtem stipulonem, vt hic, & in proxi. Aut in dispositione principali, & tunc aut q̃ris de ea alternatiua, q̃ sẽsum ꝯiũgit, licet verba disiũgat, ut seu, & siue. & dic, vt l. qs ita. s. de au. & arg. le. Aut de ea, quę sensum disiũgit, & isto casu, aut cadit inter genus, & spẽm, & dic, vt sup. eo. l. 1. Aut inter alia, & tũc aut uolũtas disponentis non põt verificari verisimilr̃ in qualibet parte alternatiuæ, & ponit ꝓ coniuncta, vt hac l. versi. itẽ si pr̃. Aut põt verificari, & tunc aut cadit inter res, aut psonas. Si inter res, manet in sua nã. l. plerũque. in fin. s. de iu. do. Si inter psonas, tunc aut psonæ hẽntur loco rerũ, & tũc l. statuliberum. in fi. s. de le. 2. Si loco psonarũ, tunc aut apparet pferentem voluisse remanere in sua nã, & remanet, l. Titio, aut Seio. de le. 2 aut nõ apparet, tunc aut apponit inter personas grauatas, aut honoratas, primo casu stat propriè, l. si ex toto. §. j. de legat. j. & auth. si qñ. C. de ꝯsti. pec. Secundo casu, & tunc aut copulatiua nõ posset hr̃e suum effectum, & tunc alternatiua stat propriè, l. cũ qita. §. q ibi. de ver. obl. & l. j. §. si fructuario. de stip. ser. aut copulatiua posset operari suũ effectum. & tunc aut inter alias psonas cadit affectio ordinata, & manet in sua nã. l. cũ pr̃. §. pe. de leg. 2. si non cadit talis affectio, accipit disiuncta ꝓ cõiuncta, l. cũ qdam. C. de ver. sig. licet secus esset olim, l. proinde. in fi. cũ l. seq. de stip. seruo. Non sunt hic alia quo ad disiunctiuam. Cuius ãt sit electio in alternatiuæ dic, vt in l. Lucio. de legat. 2. Quid aũt sit in electione alternatiuæ, dic, vt dicã in l. si ita relictũ de le. 2. & dixi in l. cum duo rei. de verb. ob. Pleonis ꝓsequit Dy. in d. l. cũ qdã. in alijs mẽbris dt bene, ꝓterq̃ i ꝓdictis, i qb. dicas, vt ex ꝓdictis apparet. Veniamus ad sedam stipulonem copulatiue, & affirmatiue ꝯceptã. & vr̃. q sufficiat alterũ fieri, vt j § ꝓx. si qs ãt. Solu. ibi ꝓcessit stipulo alternatiua, hic copulatiua. † Secdo op. & vr̃. q pœna ñ ꝯmittat, nisi ꝓ parte, per l. si ser-

4 uus. §. plurium. s. si qs cau. Pro sol. istius ꝯrij sunt multæ op. in gl. Nã gl. i l. ꝯria, i ver. exceptione. dt, q ẽt est spãle in iudicijs, q pœna ꝯmittit insolidũ, sed ꝓ parte obstat exceptio, in ꝯctib. vero sp committit ꝓ parte, vt d. §. Cato. Ista sol. gl. est ꝯ. §. cũ ita. s. ꝓx. & ꝯ istũ §. vtrũ. alij, vt Mar. dñt, q ibi de æquitate, hic de rigore. Hoc falsum ẽ, qa fm hoc, ista lex corrigit. vñ gl. hic in verb. in illo, dt, spãle in iudicijs, nõ alia spãlitate, q̃ ea, q̃ ibi no. Nã in ꝯctib. committitur insolidum sine obstaculo exceptionis: in iudicijs vero committitur insolidum, sed obstat exceptio pro parte, vt l. ꝯria. sed Pet. dt als. s. q ibi fuerunt plures stipulones, qa fuerunt plura facta copulatiue concepta, l. scire debemus. de ver. ob. & iõ si pareret in parte, & sic in una stipulone, in alia obstaret exceptio, & sic idẽ in ꝯctib. & iudicijs. Illud dictum Pe. est ꝯ decisũ istius § & § cum ita. s. l. ꝓx. vbi ẽt sunt plura facta copulatiue concepta. Dic ergo gl. verum dicere. & est spãle in iudicijs, & hoc tenet Dy. in his, q̃ ptinent ad ordinationem iudiciorum, secus in his, q̃ pertinent ad decisionem, vt j. de ver. obl. l. 5. §. fi. & plene dixi in l. 4 §. Cato. eo. tit. x. opp. Tertio opp. & vr̃. q ad veritatẽ copulatiuæ reqratur vtrunque, sed ꝯ qa sufficit vnũ, vt s. de vsufr. leg. l. Titio sumtus. Solu. ibi cadit inter incõpatibilia, & iõ resoluitur in disiunctiuam. Facit quod no. C. de cod. l. si. Quarto op. & vr̃. q inter ea, q̃ se compatiuntur, si cadat, sufficit unũ tm, vt s. de leg. 3. l. ea rñ. vbi si lego empta & parata, hẽbit legatarius empta tm. Sol. ibi cadit inter duo adiectiua neutralr̃ polita, nõ respectu alicuius substãtiui. illud vero, qđ alibi dr̃, q ad veritatẽ copulatiuæ reqrit vtrũque esse verũ, est verũ, qñ copulant respectu eiusdem

ADDITIONES

a Ale. Pro coniuncta. Tene menti perpetuo, quod in statutis disiunctiua ponit pro cõiuncta, & quod dictio, autem, ponatur pro etiam, est gl. & tex. in l. 3. & ibi Bal. C. de obse. pa. præstan.

b Ale. l. ubicunque. Adde l. si cum dies. §. si quis ex his. de arb.

c Quandoque, Gomes. §. sed iste, n. 3 de actio. Soc. sen. cons. 276. col. 2. li. 2. Ruy n. cons. 149. n. 5. li. 2. Paris. cons. 7. n. 89. li. 2. cons. 22. n. 64. cons. 42. I. M.

d Ale. Stat propriè, & de alternatiua, vel, adde quæ no. Bal. post gl. in l. ubi pactum. in prin. C. de trans. & per Doc. in c. inter cæteras. de rescr. & ibi dicit sin. An quod negatiua ponitur alternatiue, puta si Stichum, aut Pamphilum non dederis, dabis decem, ut non committatur in decem, requiritur utrunque dari.

e Bar. Sexto op. & ut de Bal. in l. qui. unq. C. de ser. fu. Bar. in l. uulgaris. ff. de fun.

dem. Vnde si copulet diuersas orones, v.g. si dico, lego empta, & parata, perinde est, ac si dicerē, lego empta, & lego parata, vnde licet concursu patiātur se, tñ nō requiruntur de necessitate, vt statim dicam. Vt ergo a de copulatiua † liqueat, sic distingue. b Aut copulatiua ponitur inter 9ria, & inter incompatibilia, aut inter ea, q̄ aliquo respectu sunt idem, aut inter diuersa. Primo casu resoluit in disiunctiuam, vt d. l. si Titio fundus. & l. vlt. & quod ibi no. C. de codi. Secundo casu aut illa duo sic sunt idem, vt vnum necessario insit alteri, & tūc si adijcitur copula, vnum resoluitur in adiectiuum alterius, l. 1. de pac. ibi, placitum & cōsensus, & ibi no. glo. Aut vero ideo sunt vnum, quia, vnum genus, aliud spēs coniēta sub genere, vel vnum spēs, aliud illius spēi indiuiduum, & tunc qñque genus restringitur per speciem, quandoque non. Quod dic, vt per Dyn. in c. generi per speciem, de reg. iu. lib. 6. & p gl. in l. q̄si tum. §. pen. de fun. inst. leg. Tertio casu. s. qñ cadit inter diuersa, & tunc aut sunt duo substantiua, aut duo adiectiua, aut duæ orones. primo casu, puta lego Titio, & Sempronio, & stat proprie, & velut ad vnam dispōnem reducuntur, & patiuntur eādem, l. hmōi. §. si Titio. s. de le. 1. & l. si duob. eo. tit. & in omnib. legib. tractātib. de mā coniunctiuorum. Secundo casu aut illa adiectiua copulantur respectu alicuius substātiui, & tunc stāt proprie, & requirunt vtrunque, vt in hoc exemplo, Titius est albus, & magnus, & lego seruos textores, & vernas, tunc requiritur concursus vtriusque. l. ser uis vrbanis. in fi. de leg. 3. & l. Titiæ textores. s. de leg. 1. Aut illa adiectiua copulantur neutraliter, & non respectu alicuius substantiæ, vt lego empta, & parata, & tunc perinde est, ac si copulatiua caderet inter diuersas orones, quasi legaret empta, & legaret parata, p d. l. ea m̄. Tertio casu. s. qñ copulat orones, & tūc aut respectiue per modum accidentis, & tunc stat proprie. i. requiruntur c concursus vtriusq;. l. si hæredic plures. s. de cōdi insti. l. si ita quis promiserit decem. de verb. obl. & hic. Si vero duæ orones copulantur p se principr, respectiue ad vnam spēm, tunc concursus non est necessarius, sed in quolibet procedit dispositio. l. 1. J. de infam. & s. de testib. l. lege Iulia. & de sicar. l. 1 cum simi. Et hoc colligit ex dictis do. Ia. Bu. in q. de mercatorib. & artificibus artis lanæ: quod tene menti. Venio ad particularem orationem, & ad ver. q̄ quāuis. Et primo op. q̄ litera sibi cōtratur. Solu. vt hic in d. cōtrio. Secundo opp. q̄ ratio sit cōtria dicto. Sol. vt in 6. cōtrio. Tertio opp. q̄ duo cōtria nō possunt simul esse vera, l. hæc verba. de verb. sig. Sol. ibi patet i tex. Venio ad orationem vniuersalem, & primo vr̄ q̄ copulatiua, & vlis non cōueniant. l. scire debemus. de verb. ob. Sol. vt hic in vltimo cōtrio. Secundo opp. dr̄ hic, q̄ si quid est falsum, tota oratio est falsa. Contra, de l. obsone. gñali. de pigno. & l. 1. C. quæ res pig. ob. pos. vbi in genere quædam excipiuntur. Sol. inspecta propria significatione, & logicali, est verum, quod hic dr̄: sed inspecta mēte cōhentium, seu disponentium loquuntur leges contrariæ, quia vlis oro limitatur, & restringitur ad verisimiliter cogitata: quod dic, vt plene per Dy. & Ioā. And. in c. in generali. de reg. iu. lib. 6. Tertio opp. & vr̄, q̄ vlis oro restringatur, vt præsentia tātum com 6 prehendat, non futura, vt s. de leg. 2. l. fin. §. 1. Solu. † Vniuersalis dr̄ duplex, vno modo sub nomine collectiuo plura cōtinet, vt peculium, hæreditas, grex, & ista cōtinet omnia cum tempore, l. grege. s. de leg. 1. & l. peculium. eo. ti. cum sim. Item assumitur vle, cui apponitur signum, vt hoc §. ex quo Doc. nostri notant generale, vt patet in glo. & s. de eden. l. 1. circa prin. Istud verificatur ex his, quæ sunt tempore dispōnis, non autem comprehendit, quæ postea accidunt, vt d. l. fi. §. 1. quod plene psequere, vt p Cyn. C. quæ res pig. ob pos. l. 1. & l. non modus. C. de ser & aqua, dixi s. de au. & arg. leg. l. si ita. Quarto opp. q̄ oro vlis in aliquo particulari falsificatur, l. habeat vnusquisq;. C. de sacros. ecc. l. inter oēs. s. qui satisd. cog. & de mun. & hono. l. vt gradatim §. & si lege. Sol. Mā nostra loquitur in dispositione hominis, cōtria vero loquuntur in dispositione legis, in qua oro gñalis restringitur ad habilitatem, q̄ tñ istud non est indistincte verum. Vt liqueat ista mā, potes dicere vno verbo, q̄ in gñali nō veniunt ea, quæ quis, &c. vt habes p Dy. in c. in gñali. de reg. iu. lib. 6. vel plenius. Aut oratio profertur ab homine, de, vt nota. per Cyn. in d. l. 1. Aut a lege, tunc dic, aut illa vlis oratio restringitur per aliam legem, & habet locum quod no. in l. 1. de eo, quod cer. lo. aut nō, & tunc aut signum vle inducitur verbo præteriti temporis, aut verbo futuri tēporis, vt habes p Iac. de Are. & Old. J. de ope. no. nunc. l. 1. §. nunciatio. Item op. dr̄ 7 hic, q̄ si aliquid falsum est, totam orationem falsificat. Contra. Nam omne non verum, non est falsum, l. quid sit falsum J. de fal. Sol. Falsum accipitur trib. mod. Vno modo largissime, & sic accipiunt Logici, quia omne, quod non est verum, est falsum, & isto modo accipitur hic. Secūdo modo accipitur large, & falsum est omnis immutatio veritatis facta scienter, vnde omne mendaciū potest dici falsum, & hoc modo accipitur in Authen. de instr. ca. & fide. circa princ. Tertio modo accipitur falsum proprie, & stricte, quando tractatur de puniendo tanquam de crimine falsi, & tunc omne mendacium non dr̄ falsum, sed illud dr̄ falsum, quod cadit in aliquod capitulum, vel in aliquam spēm legis Corneliæ de fal. hic est tex. J. de fal. in d. l. quid sit falsum, quod tene menti pp statuta, q̄ dñt, q̄ ptās in falsitatib. habeat arbitrium: vel si qs condemnatus fuerit de falso, non possit admitti, vel habere offm: qa intelligitur de falso proprie, & stricte † & de falso, quod cadit ī aliquod capitulum legis Corneliæ. Et sic restringitur falsum ad ea, quæ tñ cadunt in spēm, seu capitulum legis Corneliæ de fal. Et sic sæpe de facto consului. Venio ad ver. proinde si quis. & oppo. 8 hic dr̄, q̄ quid non feci, æquæpollet ad nihil feci. † Contra, negatio postposita facit æquipollere suo cōtrio, vt s. de leg. tut. l. legitimos. §. an ergo. & l. obligari. de auth. tut. sed quid, & nihil, sunt cōdictoria, non cōtria, quare male. Solu. Fateor, q̄ negatio postposita facit æquipollere suo cōtrio: sed oratio particularis non habet cōtriam vnde quidam sic, & qdam non, nō sunt directo cōtria, vt s. dixi. Cū ergo non habeat cōtriam, negatio postposita signo particulari non hēt æquipollentiam, & sic reperies in tractatib. Logicæ. Sed opponitur, q̄ hic ver. vr̄ cō præcedentia dicta in secunda conceptione stipulationis, vt promisi pœnam, si quid factum non erit Nā ibi non æquipollet ad nihil, quod patet, quia si est aliquid obseruatum, & aliquid non, committitur pœna, & tamen non est verum nihil esse obseruatum. Solu. Dico, quod ex mente proferentium aliter, & aliter accipitur. Nam ibi præcedit coniunctio copulatiua. Nam si quid eorum factum non erit, stat proprie, quia si aliquid particulatim sit factum, committitur pœna, in hoc ver. qs alium interrogat, vt certificetur, & quis interrogans ex responsione non esset certus. Oppo. vlt. ad istum §. & vr̄, q̄ inter istas duas conceptiones stipulationum non sit differentia. Solue, vt hic per glo. Dyn. & Ray. Vltimo inducitur in arg. de eo, qui respondet positionibus, quod hic ponunt Pet. & Ray. in l. si vnus. §. si cum mihi decem s. de pact. & J. de exceptio. rei iudica. l. si quis cum totum. in prin. tene opinio. Pet. quæ probatur in hoc ver. si bene aduertisti.

ADDITIONES.

a Barb. Vt ergo. Et no. hic distinctionem copulatiuæ, & vide Bal. in l. si hrēdi plures ff. de condi. insti. & in l. 1 ff. de his, qui no. infa. & in l. 1. & in l. si cui. ff. de fun. instr. & in l. si ancillas de lega. & in l. ea tamen adiectio ff. de lega. 2. Bar. in l. cum ita. §. fi. de le. 2. & in l. in repetendis. de le. 3 & in l. 1. in prin. ff. de iud. & iu. per Bal. & gl. in l. 1. versi. nam & reipub. ff. sol. mat. in l. 1. C. q. admi. & in l. Gallus. §. quidam recte. de lib. & posth. doc. in c. inter cæteras. de rescr. Et de ista alternatiua, vide Lud. Ro. n. in consi. 191. & vide Lud. Ro. in consi. 218. & in cons. 269. qñ in bulla ponuntur alternatiue aliqua, & in consi. 129. c. significanti. de appel. reci. Car. in cle. in plerisq; de ele. & ibi Pet. & doc. in c. si forte, de ele. li. 6. Arch. in c. 4. de testi. li. 6. Bar. in l. si Titio fundus. ff. de vsuf. leg. Bal. in l. 1. C. si quis alte. vel sibi. & vide c. propofuisti, de prob. vbi si dicit se nō cognitam, nec potuisse cognosci, sufficit probare vnum duntaxat, tex. in c. ex parte A de. de test.

* Bar. Soc. inter consilia Maria. sen. consi. 52. col. 2. I. M.

b Ale. Sic distingue. Adde Bar. & doc. ins. 1. in prin. sup. de iur. & iu & adde quæ no. Bar. in l. Seræ. §. Caio. de fun. instr. & vide de copula bonum tex. ibi, & no. in l. vlt. C. de sen. & quod ibi per doct. & maxime per Bal. in ver. copula, &c. & vide quod no. Bal. in l. si. in versi. item no. quod ad hoc, &c. C. de re iu. Et limita, hic, qđ copula contingit, nisi resultaret iniquus intellectus, vt in q. quando pf substituit hoc modo, scilicet filios, & hæredes, quia non semper requireretur vtrūq;, iuxta no. pulchre per Bar. & doct. in l. Gallus. §. etiam si a parente, cum concord. de li. & posth. & vide quæ dixi sup. proxi. §. & Bal. in l. 1. C. de iure emphyt. & in c. ex parte, el 1. de resc. & in c. 2. de præben. Bar. in l. ea tamen, de leg. 3. & plene Bal. in §. etiam si a parente.

c Ale. L. si hæredi. Et in l. 1. de his, qui no. infam. adde Bar. in d. l. 1. in fi. de infa. & sequitur Pet. de Anch. in cle. in plerisq. de elect. Et de materia dictionum copulatiuarum, vide Bal. in l. vnica. §. vbi autem. de cad. tol.

* Plous. l. si quæratur. nu. 302. C. vn. vi. I. M.

Si quis autem. Cōtinuat ad præcedētia. Vnde sic pone casum. Vidi plures cōceptiones stipulationum, de quib. dubitat, q̄ ro, aliquis stipulat plura & vult vnum fieri qualiter dēt cōcipi stipulatio, vt sit clara: Rñ. vt in tex. materiam huius §. vide s. proxime.

Item si pater. Si substō directa fit filijs disiūctiue, disiūcta accipit pro cōiūcta. h. d. Opp. q̄ ista disiunctiua verificet aliquo non existēte hrēde, vt s. §. utrum, & l. hrēdi plures. de cōdi. inst. soluit gl. Spāle est hic propter votum parentum, quia non est verisimile, q̄ uoluerit extraneū hæredē habere, aliquo de filijs existente, l. cum acutissimi. C. de fideicō. & l. Lucius. de hær. inst. licet gl. dicat ueritatem, tñ in casu huius legis hoc non est necessarium, qa hic licet extranei essent eo mō instituti, esset idem ius, quod probo. s. eo §. cum ita. & §. vtrū. ibi dr̄, q̄ qñ præcedit dispō alternatiua, & sequitur stiplo penalis sub cōdōne alternatiua. vno existente, stipulatio penalis non committitur licet aliud deficiat. Rō, quia talis stiplo limitatur s̄m nām præcedentis stipulationis: ita in proposito si præcedit instō alternatiua, & sequitur substitutio sub conditione alternatiua, ista substitutio deficit, altero existente hærede: quia ex ipsa institutione apparet testatorem voluisse unum solum hēre totā hæreditatē, & sic substitutio dēt limitari, s̄m institutionē, sicut penalis stiplo limitatur s̄m præcedentem stipulationem. Sed glo. diceret uerum, q̄ esset spāle fauore filiorum, quando filij essent instituti simpliciter, non alternatiue, per iura allegata in gl.

LEX XV.

1 *Legatum factum ei qui est testis in testamento, valet.*
2 *Correus pro correo, & fideiussor pro principali testificantur.*
3 *Incertitudo, q̄ venit certificāda ex aliquo futuro euētu, nō vitiat legatum.*

Si quis. Pōt qs legare ei, qui est testis in testō, & incertitudo 1 q̄ uenit certificanda, legatū non uitiat. † Op. q̄ testibu

a bus legari [a] non possit, l. 1. & l. sanatus, de his q̄ in testō sibi adscri Sol. ibi de eo, q scribit testm̄. hic d̄ eo, q subscribit se vt testis. Et ē
a tō, qa n̄ testificat̄ pricipl̄r ī cā sua, l. qui testm̄. s̄. de testa. Et † p hoc
b inducit Dy. [b] quod correus pōt testificari p correo, & fideiussor p fideiussore, qa principl̄r in cā sua non testificant̄, de quo per Cy. in l. dictātib. C. de test. & p Dy. in l. si cui leget. §. fi. s̄. de le. 1. & ī Spe
3 cu de test. §. 1. in vers. quid de fideiussore. Op. † q legatum non valet tanquam factum incertæ psonæ, vt Insti. de le. §. incertis. Sol. ille §. corrigitur per seq. sufficit enim, q incertitudo certificanda veniat ex aliquo euentu futuro. Dixi sup. eo. l. quidam.

ADDITIONES.

a Ale. Testib. legari. Adde Bar. in l. qui testō. in prin. sup. de test. & oino Bar. in l. dictantib. in 1. col. C. de test. vbi no. & aliquid per eū in l. in omnib. ad fi. C. de test. & adde quod ex his, quæ no. Bar. saltem remissiue in l. si cui. hic all. & in l. qui testō. in prin. sup. de test. vr no. esse dicendum, qd̄ quilibet pōt esse testis in cā, in qua principaliter non consequitur cōmodum licet in quandā cōsiam, vel secundario sic. qd̄ repnto valde no. De hoc hi per Ioan. Fab. insti. de testi. §. legatarius. vbi refert Iac. de Are. hic idē tenuisse, p hoc facit qd̄ no. Bar. ī l. sed si hac. §. qui manumittit, de in ius vo. & l. item. §. vniuersitas. de re. di. Sed Io. And. expresse tenet contrarium in c. sup. de test. & oino, vide Do. & Inn. in c. 3. eo. tit. Pro quo facit, quia tales appellāt, l. ab executore. in prin. & l. a snia, de ap. & iō dicit Bal. & doc. in l. 1. §. huius studij. de ius. & iu. quod si legatarius inductus in testem circa instōnem hr̄dis, & interrogatus, an sentiat commodum, dixerit, quod non, non punitur de falso, quia dēt intelligi principaliter. Et qualiter istud principaliter sumatur vide in l. ambitiosa. de decre. ab ord. fac. Et istis adde omnino Bal in d. l. dictantib. vbi etiam dr̄, an ad probandum aliquem vsurarium admittatur ille, qui recipit vsuras, & ibi etiam hr̄, quot modis dicatur quis repelli a testimonio. Et ad materiam vide Imo qui loquitur melius, quam alius in d. l. quidam. secundum Doct. in d. c. insuper.
b Dyn. Ale. consi. 78. nu. 2. lib. 1.

L E X XVI.

1 *Fingi super re, quę non est, licet non possit, tamen aliquid retro non esse, fingi potest.*

Quædam. Legatario repudiāte fingit̄ res nūq̄ fuisse legatarij, sed semp hr̄dis, h. d. Op. gl. q sit certū. Nā interim est legatarij res, l. cū pr̄. §. fin. do. s̄. de leg. 2. & l. a Titio, de fur. soluit gl. q est verū, sed hoc dr̄ respectu futuri euētus, quia pt̄ ꝯtingere, q fingeret̄ nunq̄ fuisse legatarij. Et de hac l. facio festum in mā fictionū. Nā sup re, q̄ nō est, n̄ pōt fingi. l. huic scriptura, ad l. Aq. Sed hic fingit̄ sup re, q̄ nō est: ergo, &c. vt hic in fi. pa-
1 tet. Sed rn̄. sic, sup eo, qd̄ nō est. non pt̄ fingi aliqd retro esse, vel fuisse, vt in l. ꝯria: sed aliqd retro nō esse bn̄ pt̄ fingi. & ita loqt̄ hic. Nā hæc res in veritate fuit legatarij. Vn̄ si legatarius agnoscit, nulla est fictio, sed si repudiat, fingit̄ retro nunq̄ ei' fuisse. & sic p ꝯn̄s fingit̄ retro fuisse hr̄dis, vt lati' posui ī mā fictionis. De istis duob. dub. huius legis posuit Iurisconsultus in l. qui res. J. de sol.

L E X XVII.

1 *Superuiuere an præsumatur alter alteri, cum plures simul moriuntur.*

1 **Quod de pariter.** Vt possit agi ex dispōnē īter viuos, vel vltima voluntate vnus d̄ pariter moriēti. b. nunq̄ supuixisse p̄sumit̄, h. d. cum l. seq. & seq. Op. ad pri. qa vr̄ stipl̄onē de dote esse cōmissā, cū vxor decesserit mr̄imonio ꝯstāte. s̄. e. l. q duos. §. si marit'. Sol. Hic in stipl̄one fuit appositū plus, s. si mr̄ supuixit q̄ nō supuixit. Op. q spes ꝯdōnalis stipl̄onis transmittat̄ ad hr̄dē, vt Insti. de ver. obl. §. ex condōnali. Sol. Si stipulatio est cōmissa, vel ei' spes pēdet, sine dubio trāsmittit̄ ad hr̄des, vt in ꝯrio, l. 1. vt actio. ab hære. & ꝯ hære. sed si p mortem stipulatoris deficit ꝯdō stipulationis, p ꝯn̄s deficit spes, & per ꝯn̄s non est, quid transmittat̄. Oppo. s̄. eo. l. qui duos, §. cū in bello. & §. seq. & J. eo. l. cū pubere. & l. seq. Gl. nō signat illud ꝯnum. Huius omore Dy. in l. si hi, qui. J. de don. cau. mor. idē Old. dixit q d̄ plurib. simul moriētib. nunq̄ præsumitur alteri superuiuere, vel p̄decedere, nisi ætatis imbecillitas, aut parētū charitas, aut pr̄nalis reuerentia, aut donationis fauor aliud inducat̄, vt probatur hic, & J. l. prox. & l. si inter. & l. qui duos. p totā legē. sed mihi vr̄ q Dyn. & Old. non bn̄ dn̄t. Primo in eo, quod dn̄t, nisi ætatis imbecillitas, qa est ꝯ casum J. l. sed & in illo vbi nō p̄sumitur pupillus prius decessisse. Item id, quod dn̄t, aut parētū charitas, n̄ est verum, qa ad hoc parentum charitas nihil facit. vt dixi s̄. l. qui duos. §. cum in bello. Idem qd̄ dn̄r, aut paternalis reuerētia; in hoc bene dn̄t. intelligendo, ut J. dicam. Probatur in l. q duos. §. si cū filio. s̄. eo. Itē qd̄ dn̄t, aut donationis fauor, per l. si inter. s̄. eo. nō est verum, qa in l. si inter. & l. cum hic status. §. si ambo. de don. īter vi. & vxo. non p̄sumitur aliquē supuixisse, sed sufficit, si simul decesserint, vt ibi patet. Vnde dicit Ia. de Are. q̄n p̄les simul moriunt̄, aut lucrū, seu dispō dēt resolui altero superuiuente, & tunc non resolueretur. qa verum est neminē supuixisse, l. si inter. s̄. eo. & l. si hi, q. de don. cā mor. l. cum hic status. §. si ambo. Aut lucrum, seu dispō dēt committi aliquo non superuiuente, & tunc committitur: quia verū est neminem supuixisse, d. l. q duos. §. si maritus. Aut dēt committi aliquo superuiuente, & non committitur, qa nullus superuixit. hic est casus: & hoc si q̄ritur de lucro ipsorum inuicē morientiū: sed si q̄rit̄ de lucro tertij, dēt distiogui eodē mō. Aut dēt committi aliquo supuiuente, & nō cōmittit̄, casus est hic. Aut dēt committi aliquo non supuiuēte, & tūc cōmittit̄, qa nullus superuixit vt d. l. duos. §. si maritus. Item, aut decesserunt simul pubes, & impubes, & tūc p̄sumeret̄ impubes prius decessisse, l. cū pubere, cū l. seq. J. eo. & l. q duos §. fi. s̄. eo. Aut ambo puberes, & tūc procedit prædicta distictio. Hæc sunt verba dn̄i Iac. de Are. clarius recitata, q nam ponat. Ista verba in fine distinctionis n̄ mihi placēt. Vt distinguamus decesserint simul pubes, & impubes, an simul p̄les puberes, qa reprobant̄ p l. sed & in illo. J. eo. ubi decessit pupillus & sibi substitut' pubes, nec ibi p̄sumitur pupillus prius decessisse, nisi dicas subsfinendo Ia. q hic ēt substitutus erat impubes. qd̄ diuinare est, & ꝯ mētē huius l. q̄ hoc non dicit, nec alia lex collr̄ ad hoc dicēdum. Dico ergo sic istud dubium d̄ plurib. morientib. q̄nq; emanat aliquo agēte ex dispōne hōis iter viuos, vel vltima voluntate, & tūc nunq̄ alter alteri supuixisse p̄sumit̄, nec adhibet̄ ista distinctio decesserit impubes cum pubere. nec nc, vt d. l. sed & ī illo. nec fauor miris, a aliqd operat̄, vt hac l. qd̄ d̄ pariter. sed recurramus ad ppriam significationem, an dispositio hōis, vel legis circa illud reqrat aliquē superuiuere, vel n̄ superuiuere, s̄m p̄cedētē distinctio. Ia. de Are. Nō obst. huic membro s̄. e. l. q duos. in prin. qa in l. illa nō p̄sumitur aliquē supuixisse: sed s̄m ppriā significationē, qlibet decessit vltimus. Nō ob. s̄. eo. l. q duos. §. fi. vbi agitur ex testō. & tn̄ p̄sumitur aliquē supuiuere: qa ibi dispositio testī cōtinebat illud idē, qd̄ dispositio legis, quod apparet ex tex. d. §. fi. in prin. cum filio pubere. quē solo testamēto, &c. Nam instituit illū, qui ab intestato erat successurus, & nullum alium. merito est idē dicēdū, qd̄ dr̄, q̄n agitur ex dispōne legis, sed in d. l. sed & ī illo. posito, q succederet ab intestato simpl̄r, tn̄ nō succederet ut necessarius hr̄s, & sic testm̄ alr̄ disponit q̄ ius, tn̄ illa p̄sumptio hic locum non hēt. Si vero aliquo agēte ex dispōne legis occurrit dubietas de pariter moriēnb. & tunc lex p̄sumit aliquem supuiuere cum distōne. aut decessit pubes, cū impubere, & p̄sumit̄ impubes pri' decessisse, l. si mulier. J. eo. & d. l. qui duos. §. fi. Aut pubes cum pubere, & tūc aut psona patroni est in medio, & ille p̄sumit̄ decessisse, q magis spectat ad fauorē p̄roni, d. l. q duos. §. si cum filio. Aut psona p̄roni nō est in medio, & tūc aut īter sit̄ decedētes est uotum trāsmittēdę hr̄ditatis, vt qa ascēdētes sit̄ cū descēdēte decedit, & p̄sumit̄ ascēdēs prius mortuus, d. l. q duos. §. fi. s̄. e. & l. cum pubere. J. eo. Aut tale votū non est, & tūc ille succūbit, cui incūbit onus pbandi aliquē superuixisse, l. ex facto §. si qs aūt. J. ad Treb. intelligēdo, put dixi. s̄. e. l. q duos. §. cū ī libello. & pbat̄ in pri. d. l. sed & in illo. Aut alter ex fratrib. p̄decessit, & n̄ p̄sumit supuixisse quantū ad successionē ab intestato, & tn̄ succūbit ille, cui incumbit onus pbādi aliquē superuixisse. ita loquit̄ l. q duos. in fi. s̄. eo. Et in his le-
a gib. fauor matris, vel testī nullo mō attēdit̄, vt dixi ī d. §. cū in bello, & §. fi. Rō est, qa q̄n qs agit ex dispōne hōis, si non hēt effectum, remanet dispō iuris, s̄m quē res hēt exitū suū. iō lex non curat aliqd p̄sumere. Sed q̄n agit̄ ex dispōne legis, si lex in isto dubio nihil p̄sumeret, casus remaneret indecisus, quod esse nō dēt. Tn̄ ꝯ hāc distōnem facit ꝯultū l. inter socerū. in princ. sup. de pac. do. sed rn̄deo, ibi nā verborum ꝓlatorū requirebat filios supuiuere, vn̄ illud qd̄ ibi dr̄, quasi priore impubere mortuo, dēt intelligi sic, ut dicamus, q s̄m ppriā sign̄ationē stipl̄o non ꝯmittit̄: sed si ad interpre-
b tationē veniamus [b] dēbus dicere impuberē prius d̄functū, & sic interpretatio legis ꝯgruit cum propria sign̄atione vocabuli. Vel dic, q ibi stipl̄o ꝯtinebat idē, qd̄ ius cōe. Vltimo ī d. l. sed & in illo, prox. seq. dr̄ in ver. sed & circa l. Fal. q si serui simul cū dn̄o decesserint, non cōputantur in bonis eius tpe mortis. Contra hoc vr̄ significatio uocabuli, qa tpe mortis serui erant defuncti, quia simul cū dn̄o decesserint. Rn̄. aliud est dicere, tpe quo moritur, vel quo decedit. & tūc significat tp̄s vitę, cū tn̄ est in actu moriendi, l. fi. de ꝓ. pi. insti. arg. l. qui duos. §. 1. J. de manu. testa. Aliud est dicere tēpus mortis, & tūc significat postq̄ mortuus est pfecte. Ita dicit tex. in d. l. sed & in illo. ibi, mortis eius tempore, &c. & est in l. peculium. §. fi. sup. de leg. 2.

ADDITIONES.

a Ale. Fauor matris. An hæc dn̄a inter dispōnem hōis, & legis sit uera, vide Imo. in d. l. ex facto. §. pen. ad Treb. Adde, an pater præsumatur præmori filio, Bald. consi. 438. 2. lib. [a] Alciat. tract. pręsump. reg. 3. præsump. 49. nu. 4. Soc. sen. consi. 196. col. 2. in prin. lib. 2.
b Veniamus. Aret. consi. 50. I. M.

L E X XVIII.

1 *Seruus pęnæ restitutus non admittitur ad legatum, secus in seruo hominis. Legatum factum cognatis videtur factum his, qui sunt cognati tēpore mortis uel testamenti.*
2 *Legatum factum cognatis, intelligitur de cognatis testatoris.*
3 *Cognati primo nominati admittuntur ad legatum factum cognatis, & his deficientibus, proximiores admittuntur ordine successiuo.*
4 *Legatū factū cognatis tertij, intelligitur de his, qui erant tempore testamēti.*
5 *Legatum factum familiæ, vel cognationi Titij defuncti ualet, quia videtur relictum omnibus descendentibus ex cognatione Titij.*

a **Si cognatis.** [a] Qui legat cognatis, vr̄ legare his, qui sunt cognati tpe testi uel tpe mortis. h. d. Quęro exempla huius legis in prima parte, de eo, qui fuit cognatus tpe testa-

ADDITIO.

a Ale. Si cognatis. Ad materiā huius l. vide quod cōsuluit Pau. de Ca. in cōsi. 178. inci. in Christi nomine amen. in ū dicto puncto, & dubijs elicitis ex eo. in 4. du. Poma. Si cognatis. Vide Ale. consi. 26. in fi. in 3. vol. Barb. cōs. 14. inserto inter cōsi. Ale. in 4. vol. dicit idem in eo, qui legat libertis. & Rom. consi. 134. & consi. 13.

testi, & postea eẽ desijt. Rñ. gl. ponit exẽplũ de eo, q desiit p deportationem, & eadẽ gl. ĩtelligit, ꝙ dr̃ ĩ textu, ĩ ciuitate maneãt. s. tpe mortis, qa sũt restituti Ad hũc ĩtellm op. de hr̃. inst. l. j. gl. di. ꝙ ibi ñ fuit restitutus. Idẽ op. Insti. de capi. dim. §. ꝙ aũt. Sol. gl. ꝙ hic pdit ciuitatẽ, ibi ẽt libertatẽ, licet postea fuerit manumissus. Hæc sol. p
a batᷓ ĩ l. ĩtercidit. j. de ↄd. & de. Cõtra istã solu. vr̃ casus aĩ l. ex facto. §. ñ s. de vul. & pu. vbi fuit seruus, & postea manumissus admittitur.
1 Sol. † Qñq; qs efficit̃ seruus pœnæ, & iste restitutus ad legatũ ñ admittit̃, ut hic. Qñq; efficit̃ seruus hoĩs, & tũc restitutus ad hr̃ditatẽ, & legatũ admittit̃, ut ibi. Rõ ẽ, qa seruus pœnæ efficit̃ oĩno ĩcapax, vt j. u. 3. l. si ẽ metallũ. sed ille, q efficit̃ seru⁹ hoĩs, ñ efficit̃ oĩno ĩcapax: capit. n. licat ñ cũ effectũ, qa dño, ñ sibi acqrit, l. si pñsa. s. de
b hæ. ĩsti. Cõtra hoc op. b s. de adim. le. l. si seru⁹. ĩ ñ. vbi p manumissionẽ efficit̃ nou⁹ hõ. Rñ. qñ seru⁹ accipit̃ vt res legata, eũdẽ hẽt effectũ reductio ĩ seruitutẽ facta ab hoĩe, q̃ si efficiat̃ seru⁹ pœnæ, quia vtrũq; legatũ extiguit̃. Sed qñ accipit̃ vt psona legatarii. tũc sec⁹ ẽ: licet hæc lec. ĩ se sit vera: tñ q̃tũ ad hãc l. ñ pcedit, p tex. hũc, q dr̃, facili⁹, &c. ñ. n. ẽ ↄgruũ, ꝙ facili⁹ admittat̃, q vno tpe ẽ cognat⁹, q̃q
c vtroq;. Venio ad secũdã lec. & legũ ĩ gl. duob. mod. vt patet ĩ ea. Ista lec. ĩ 1. pte legis ↄtinet veritatẽ, qa illa dẽmõstratio, fratris Titii, sufficit, ꝙ adsit tpe testi. sic̃ ĩ l. Mela. ĩ pri. de ali. & cib. le. Sz q̃tũ ad secũdã partẽ legis, ñ vr̃ ↄgruere, qa ĩtelligit totã legẽ ĩ cognatis nãlib. & tex. dẽ de adoptiuis. Præterea in cognatione nãli si velles ĩtelligere secũdã partẽ, ut ñ ↄ̃diceret, tex. nõ pt stare, nã legare fratri Titii idẽ ẽ, ꝙ legare certæ psonæ, & noĩatæ psonæ, l. nemo. de hær. inst. & l. & si pceperit. in pri. de li. & posth. Sicut ergo si psona legatarii tpe mortis decederet, legatũ euanesceret: ita in pposito, nisi dicamus, ꝙ legatũ fuit fratri Titii, si nullũ fratrẽ habebat tpe testi. Tũc. n. intelr̃ de eo, q sibi nasciturus est, arg. l. ei quoq;. s. de pe. le. & tũc ↄtineret verũ ista lec. Venio ad tertiã lec. vt intelligamus totã legẽ in cognatione ciuili, qa in prima parte erat cognatus. sed desijt esse p emãcipationẽ: in scd̃a incipit esse p adoptionẽ: & hæc lec. hẽt multa ↄ̃ria, licet gl. dicat, ꝙ ei nihil obst. Ad hãc lec. op ꝙ ñ sufficiat quẽ esse capacẽ tpe mortis, si tpe testi nõ ẽ, vt j. ti. 2. l. j. Sol. gl. ꝙ ibi legatũ erat inutile, ex psona dẽliquẽtis, vel rei legatæ, hic ex psona legatarii. Cõtra hoc op. Inst. de leg. §. an seruo Sol. gl. ꝙ legatũ erat ibi inutile iuxta ↄsiderationẽ legãtis, & legatarii. hæc lex nihil facit ad mãm rl̃e Catonianæ, qa hic legatũ, ab initio nõ fuit inutile. imo sp vtile, licet q̃dã psona ab initio nõ admittat̃, q̃ postea incipit admitti: Ita dicit Old. Op. Insti. de hær. qual. & di. §. ĩ extraneis. s. de hær. inst. l. si alienũ. §. 1. Sol. gl. dic, ut ibi. Veritas ẽ, qa illa ↄcordat. Contra hanc l. facit l. cũ ita. §. fi. s. de leg. 2. Veritas est, ꝙ ibi dr̃, ꝙ dẽt inspici, q est in familia tpe mortis subaudi, & testi, & sic ↄcordat cũ ista. Et ita subaudit Dy. & bene. Op. put hæc lex intelligit̃ in cognato ciuili, nõ ur̃ pcedere, nã cognatus ciuilis nõ dẽt intelligi verbis platis a testõre, l. si ita qs in fi. s. de le. 2. & l. si fideicõmissum. de ↄd. & dem. Soluũt qdam. ꝙ hic dẽt intelligi, ꝙ in legato fuit facta mẽtio de cognato ciuili, alias secus, ut dictis legib. Illud est ↄ̃ hãc l. q̃ dicit simplr̃ legatũ eẽ cognatis relictũ, quare dico sic. Si aliquis efficit̃ cognatus postea facto testõris, ut quia ipse aliquẽ arrogat in filiũ, uel nepotẽ, & tũc procedit lex ista. Si uero aliquis efficit̃ cognatus tertii cognati, tũc nõ admitteret̃ vt lege ↄ̃ria, ne in ipsius ptãte sit aliũ facere admitti ad
d legatum, ꝙ no. Op. fortissime, d & ur̃, ꝙ in his verbis indefinite platis tps testi inspiciatur, non mortis, l. si ita. sup. de au. & arg. lega hic dr̃, ꝙ inspicitur tps mortis, ergo &c. Possumus dicere, ꝙ contrarium loquitur in reb relictis, sed hæc lex loquit̃ in psonis, qb. relinquit̃. Hoc sol. nõ placet, p ea, q̃ no. in d. l. si ita. & l. placet. de lib. & posth. vbi dr̃, ꝙ ibi est spãle fauore testi, ꝙ alius posthumus ad-
e mittatur, q̃ ille, qui erat pñs tpe testi. Quare dico e sic, ꝙ hic fuit re-
f lictum uniuersitati: qa cognatis, & sic inspicimus f tẽpus mortis, sicut in legato vr̃, ut l. grege sup. de l. 2. & l. peculiũ. p hoc hæc lex ĩ fi. ubi idẽ est relinquere cognatis, & cognationi. Hæc sol. non placet. Nã cognatio non est uniuersitas, q̃ unã psonã repræsentat, prout dicimus in aliis uniuersitatib. l. mortuo. de fideius. & ideo non põt intelligi eis, vt vniuersis relictum sed, eis vt particularib. Qd apparet ex eo, ꝙ incõtinenti dicã, qa ñ oẽs ad legatum admittũtur. Dico ergo, ꝙ rl̃a posita in l. si ita. fallit hic rõne ↄiũctionis, ut sic sufficiat illi tpe testi, uel mortis eẽ cognatũ. Quod intelligo verum, si testõr hoc sciuit, secus si ignorauit, l. si qs ita. §. si quis cum
g ignoraret. de testa. tut. Quæro g hic † dr̃, legauit cognatis, de quib.
2 cognatis intelr̃? Rñ. in dubio intelligit̃ de cognatis testatoris, l. cũ acutissimi. C. de fideicõ. & l. peto. §. fratre. sup. de le. 2. Quæro, quo
3 † ordine admittũtur hic cognati? Rñ. prius nominati, & his deficiẽtibus, q pximiores sunt in gradu, d. l. peto. §. fratre, & d. l. cum ita. sup. de lega. 2. Et ita intelligit. Dy. dum dicit, quod hæc lex de-
4 bet intelligi secundum illas. Quæro, † quid si sit legatũ cognatis cuiusdam tertii? Rñ, puto ↄ̃trium eius, ꝙ hic dr̃. Primo, quia non debemus intelligere, nisi de cognatis qui erant tpe testamẽti, nisi alij cognati essent sine facto testõris, p rl̃am, q̃ est in l. si ita. de au. & ar. le. cũ. n. hic nõ loquatur nisi de legato facto cognatis testatoris, non debemus trahere ad alias ↄñas, ↄ̃ alias leges, p l. quod ve-
5 ro. s. de leg. Quæro, † quid si relinquitur familiæ, uel cognationi
h cuiusdã tertii, q iã erat defunctus tpe testi, an ualeat legatũ? h Et vr̃ ꝙ nõ, qa nõ põt dici familia Titii, qui iam erat defunctus, ut l. 2. sup. de au. & arg. le. Cõtrariũ dico, ꝙ ualet, & ur̃ relictũ oĩb. descẽdentib. ex cognatione Titii, l. pronũciatio. § familiæ. de uerb. sig. Et ita se hẽt cõis usus loquẽdi. Nã idẽ est dicere, relinquo familiæ talis, uel domui talis. l. 1. §. 1. sup. ad Syl. & ibi p l. u. de Are. Et hoc si forte non admittentur oẽs, qui sunt proximiores illi Titio. sed oẽs æqualiter, quia cessat ratio coniunctionis personæ defuncti.

ADDITIONES.

a Videtur casus. Casus no. & vide Bar. in l. 3. §. filius, de li. & posth. & in l. intercidit. de cond. & dem. vide Bal. in l. lata. C. de app. & in l. j. C. de his, qui ad li. & qđ no. per gl Bar. & Dec. in l. Gallus. §. & quid si tantum. de lib. & posth.

b Barb. Contra hoc op. Et pro his, quæ hic dicuntur, vide Lud. Ro. cons. suo 131.
* Soc. sen. cons. 69. col. 6. cir. med. lib 3. cõs. 73. nu. 25. 26. li. 4. Soc. iu. 35. li. 3. I. M.

c Alex. Patet in ea. Vide in l. humanitatis. in ver. vlt. op. C. de impu. cum seq. & in l. prædia. C. de fideicom.

d Alex. Opp. fortissime. Adde Pet. de Anc. & Imo. in c. indicante. de test. & vide in consi. meo, quod habeo in causa illorum de Hirena. circa med.

e Barb. Quare dico, Et uide pro isto dicto Pet. & Io. de Imo. in c. indicãte. de test. vbi Io. vr̃ cõtradicere Ang. in l. Titia seruis. ff. de ma. test. ubi per illum tex dicit ꝙ vbi testator legauit pedissequis, ꝙ sufficit, ꝙ sint tpe testamenti pedissequæ, & uide quæ dixi, quia Io. de Imo. male ponderauit dictum Bar. hic.

f Ale. Inspicimus. Et p hoc declara l. q filiab. in prin. de leg. 3. & ibi dixi post Imo.

g Ale. Quæro Et no. ꝙ consuluit Bal. in cõs. inci. in noie dñi, casus talis est, quidam Titius decessit, &c. ꝙ testõr dicit, substituo filio meo pximiores meos, ꝙ isto casu mortuo filio, relicta sorore, et filio ex alia sorore præmortua, post mortẽ patris testõris, ꝙ soror sola veniat ad substõnẽ excluso filio, ex sorore præmortua post mortẽ pris testõris, et hoc pp verbũ, meos, positũ in substõne, quod refert̃ ad tps mortis testõris. all. hãc l. si cognatis. alias aũt si non eẽt verbum, meos, æqualiter admitterent̃, p d. l. cũ ita. §. fi. et ibi gl. q inci. qñq;. de leg. 2. et qa illa verba testatoris debẽt aliter intelligi, l. si cui. ff. de ser. et qs dicat̃ pximior, vide in l. pxi. ff. de ver. sig. et in l. 3. j. vñ cog. Adde, qd si dicat̃, pximioribus de domo sua. Pe. de Ancha consi. 151. * Aretin. cons. 50. nu. 4. in fi. I. M.

h Ale. An ualeat legatum. Si testator reliquit familiæ talis, et ille iam erat defunctus, facit l. ãnsida. in fi. et quod ibi no. de acq. rer. dom. et adde Pet. de Anch. et Imo. in c. indicante. de testa. * Soc. hic nu. 17 Alex. l. si grege. ff. de leg. 1. Anchar, c. indicante, nu. 11. de test. scripsi, cons. 141. nu. 24. Ruyn. cons. 159. nu. 21. scripsi cons. 106. nu. 19. Barth. Soc. inter cons. Maria sen. cons. 14. col. 2. lib. 3. Dec. cons. 415. nu. 7. cir. med. cons. 619. nu. 6. Tiraq. de retract. consang. §. 11. gl. 1. nu. 12. 13. Soc. sen. consi. 249. col. 13. 42. li. 1. Barb cõs. 27. col. 10, cir. med. li. 2. Ias. cons. 215. col. 1. li. 2. Plica. lib. 1. Epito. delict. ca. 39. nu. 5. scripsi consi. 95. li. 3. et cons. 106. li. 2. ibi differui de multis, quæ hic a Bartolo traduntur.

LEX XXI.

1 *Collegio ratione sectæ relinqui non potest, nec singulis de tali collegio.*
2 *Collegio Iudæorum relinqui non potest, licet non sit reprobatum ratione sectæ Iudæo relinqui potest*
3 *Legatum factum Iudæis de Perusio videtur factum ut singulis, non collegio, & vales.*
4 *Collegio frustatorum relinqui potest.*
Collegium quod fit ad pium actum, dicitur a lege approbatum,
Fraternitas laicorum coram laico conuenitur, sed si sunt laici, & clerici, coram ecclesiastico.
Vniuersitas scholarium, coram ecclesiastico conuenitur.
5 *Legatum factũ arti mercatorũ, vel caligariorũ vales, qñ talia collegia sunt approbata per principem, vel ciuitatem, superiorem non recognoscentem.*

Cum senatus. Collegio licito legari põt, illicito non: singulis ñ de tali collegio licite relin-
a quitur, h. d. Opp. a ꝙ si nõ põt relinqui collegio, non põt relinqui
1 singulari personæ, l. 4. C. de hære. Sol. Hoc 1 dẽt intelligi, qñ collegium est reprobatum, nõ rõne sectæ, sed ideo, qa non approbatũ. Si. n. rõne sectæ esset reprobatũ, vt collegiũ hæreticorũ, tũc singu-
b lis de collegio ñ põt relinqui, vt l. ↄ̃ria. Quæro, quid si b † relinqua-
2 tur collegio, Iudæorum? Certum ẽ, ꝙ ñ valet, vt l. j. C. de Iudæ. sed dubium est, an sit reprobatum ratione sectæ. Glos. ꝙ non, in d. l. j. Old. ↄ̃, sed est tex. ꝙ non est reprobatum rõne sectæ, & sic põt legari cuilibet Iudæo, l. spadonem. §. iam aũt & Iudæi. de excu. tut. Sed
3 q̃ro, † qd si relinquitur Iudæis de Perusio, vtrum videatur vt collegio relinqui, uel vt singulis? Vr̃ ꝙ vt collegio, ut sup. l. px. in fi. Dixi in l. ciuib. Contrarium puto, qa illa interpretatio, relinquere ciuibus, idem est qd relinquere ciuitati, est vera, qñ ex ea nihil resultat ↄ̃ legem, & ex eo legatum nõ efficeretur inutile: sed qñ resultat aliqd ↄ̃ legem, vel legatum efficeret̃ inutile, tũc ñ dẽt fieri, s. e. l. quo-
4 ties. Quæro, † quid c si relinquitur collegio frustatorum, an illud
c collegium sit reprobatum? Rñ. Omne collegium, qđ fit ad pium actum, est appbatum a lege, l. j. circa prin. & ibi no. sup. qđ cuiusq; vni. & vt puto istæ fraternitates dẽnt cõueniri coram iudice seculari.

ADDITIONES.

a Ale. Opp. Adde late no. per Bal. in l. fi. sup. de col. illi. & vidẽ Bar. & Doc. in l. si qs a filio. §. fi. de leg. 3. nam omne collegium est reprobatum, si nõ apparet approbatum. vide quod no. Bal. in c. j. §. conuenticula. de pa. iu. fir. & ibi omnino uide per eum. De qua materia habetur per Bal. in l. fi. C. de col. illi. Adde Abb. cons. 55. vbi habetur, quæ collegia sint approbata.

b Barb. Quæro quid. Et an Iudæis poterunt dari tutores. vide Bar. in rub. j. de sust. & iu. Et an possit relinqui Iudęo, vide gl. in c. Iudæi, de iud. quæ dicit, ꝙ non, tex. in c. sane 14. q. 2. & in c. si quis Episcopus, de hęr. & tenet Ang. in l. j. C. de Iudæ. per illa iura idem tenet Ra. in l. j. C. de sacrosan. eccl. Sed contra tenet gl. in l. j. C. de Iudę. & Pet. Cy. & Sal. in l. j. C. de sacrosan. eccl. Bal. & Bar. in l. j. C. de iu. Ego dixi late in d. c. Iudæi, & vide ibi omnino.

c Pom. Quæro, quid. Quid si essent fraternitates. Vide Felin. in cap. ex literis. in 3. notab. de constit.

a ri,qñ fraternitates secularium sunt,sed si essentia fraternitates secularium,& clericorũ.tũc dẽrẽt ɔueniri corã iudice ecclesiastico. Fr ide dico in vniuersitate scholariũ,quorũ Rector esse nõ põt,nisi clericus sit.† Quid si relinquit arti mercatorũ,vel caligariorũ? Tũc est
5 aliud,qa talia collegia,exceptis quibusdã,sunt reprobata, l.1.§.qđ cuiusq; vni.no.vñ eis nõ põt legari. Sed si talia collegia essent approbata p Principẽ,vel a superiore,vel a ciuitatib. q̃ superiorẽ nõ cognoscunt,tũc poterit eis legari,l.hostes.̃j.đ cap.& postli.reuer.

ADDITIO.

a Sed si essent.Adde tu,quod ex hoc hẽs,q si i uniuersitate essent clerici,et laici,q tũc uniuersitas dẽt corã ecclesiastico conueniri. et clarius Bar.in l.j.̃j.de col.illi. et Bal.in auth.habita.C.ne.fil.pro pa. Ant.de But.in c.dilecta.post Inn.de excess. prælat.et pet.de Anc.in rep.regulæ,ea quæ.q.16.de reg.iur.et Abb.in c.ex literis de pb.tñcontra hoc tu,q ibi o ipsa uniuersitas conueniri possit corã iudice uniuersali loci,et sic coram Potestate loci,ex quo est corpus imaginatum representatum,de quo non est aliqua lege dispositum,sub quo iudice debeat conueniri,vnde conueniatur coram iudice loci,vbi est. Facit,quia tunc non consideratur singuli de uniuersitate,ut uniuersitas,sed ut unum corpus fictum,argu.eius,qđ est uniuersitatis,non est singulorũ,l.j.§.j.et l.in rẽ.§.uniuersitatis.sup.de rer.di.De quo uide ẽt per Mar.Soc.in c.1.in uer.14.declara.ext.de fo.compe. * Barb.consi.30.col.6.lib.1.Mar Soc.sen.consi.12.col.1.an fi. I.M.

LEX XXIII.

1 *Hereditas matris transmittitur ad suos,& si non sunt sui transmittitur beneficio restitutionis in integrum,si non fuit adita.*

Cum pubere. Quæro,qs habebit hẽditatẽ matris? Et vr,q successor.filii,& p ɔñs hẽant hẽditatem matris,alias ista lex frustra posita esset. Sed tũc q̃ro, † quõ
1 iste trãsmitrit hẽditatẽ matris non aditã ad extraneos? Dicit Mar Syl.q hęc est rõ,qa filius fuit impeditus adire hẽditatẽ,ar.l.si quis in grau.§ eleganter.ad Syl.& Cyn.refert.in l. apud hostes. C. de suis & le. Ego intelligo hoc verũ.q ad hẽdes filij transmittit matris hẽditas,si sunt hẽdes sui,per l.vni.C de his , qui ante aper.tab. alias nõ transmitteret, nisi per beneficiũ restitutionis in integrũ, vt dixi in l.q duos.in prin.§.eo.per l.Pantonius.§. de acq. hær. Nõ ob.l.si quis in grau.§.eleganter. qa fuit impeditus impedimento iuris,hic impedimento facti.Dixi in l.ventre de acq.hęr.

LEX XXV.

Cum in testamento. De hoc dic, ut no. p Dy.in c.inspicimus.de re.iu.li 6.

LEX XXVI.

1 *Testatoris dispositio disponẽtis satisfieri debere omnibus descriptis i schedula quã d dit guardiano fratrum minorum,valet,si apparet,quod sit illa schedula.*
2 *Si testatur legat Titio mille,quæ det illi,quẽ declarauit sibi, & hæredi, si legatarius,& hæres discordant,inspicitur quod est verisimilius ratione affectionis testatoris,vt legatum ualeat.*
3 *Si testator dixit lego Titiu centum,& volo,quod dentur ei,quem sibi dixit, tale legatum,non uidetur in dubio in fraudem factum.*

1 **Quæ hæredi.** Hãc l.allego ad qõnẽ † de eo,q relinqt,vt oĩb.illis satisfiat, q sunt scripti in schedu
a la,a q̃ dedit guardiano fratrum minorum,an valeat. Iac. determinat,q ñ.Ego determino ɔtrium,si apparet,q illa schedula sit illa,q̃ testõr guardiano dimiserit ɔparatione literarũ.vel alio mõ , vt di
2 xi in l.si ita scripsero.de ɔd.& dem.Item no.hãc l.nam vidi testm̃, in quo testõr sic dixit,lego Titio mille,q̃ det illi psonæ, q̃ declaraui sibi,& hæredi meo,decedit testator, ɔtẽtio est inter hẽdẽ.& legatarium,qa hẽs dicit de vno,legatarius dicit de alio,qd iuris. Dico,q dẽt inspici,quod est verisimilius rõne affectionis testõris,als fideicõmissum eẽt inutile rõne incertitudinis, l.si fuerit in prin,
3 §.eo.ideo remanet penes legatarium. Vlt. no. † q si relinquo tibi centum,& dico,volo,q dẽtur ei,quẽ dixi tibi,q i dubio non vr factum illud relictum in fraudẽ,vt hic,& no.in l.Lucius.§.fi.sup.de le.1.& l.non intelligitur.circa prin.de iu.fis.

ADDITIO.

a In schedula.De schedula relicta apud fratres S.Francisci , & vide ad hoc dictum quod habes in l.at prætor.§.si iudex.de re iud.

LEX XXVII.

Cũ queritur. Istam l.declara p Dy.in c.ɔ eũ, de re.iu.li.6.& dic,vt no.in l.veterib.sup.de pa.

LEX XXVIII.

Si quis de pluribus. Incertitudo personarum ,& rei relictæ vitiat legatum. h.d.Hoc declara per Dy.in c.in obscuris.de re.iur.li.6. & per ea,quæ dixi in l.quidam relegatus.sup.eo.

LEX XXIX.

1 *Inquisitio formata contra Titium Potestatem Perusii,procedit,licet uocetur Sempronius.*

a **Qui habebat.** a An ppriũ nomẽ, vel demõstratiuũ inspicere dẽamus, ex qualitate notitiæ di
1 sponentis inspicit.h.d.Dixi † p hãc l. q si dux ducatus facit inquisitionẽ ɔ Titiũ Ptãtẽ Assisij,cũ in veritate vocet Sẽpronius, q magis inspicimus hãc dignitatẽ,q̃ nomẽ ppriũ, qa nomẽ pprium nõ hẽ mẽn.vt hic,& sic magis accipit demõstrõ,q̃ nomẽ ppriũ. Dixi
b in l.demõstrõ.de ɔd.& dem.Scdo no. b q hic est vnus de casib.in quo doctrina, q̃ sumitur ex l. si cõis seruus ita.de stip. ser.non hẽt locũ,vt hic pp notitiã testatoris,& dixi in d.l.si com munis seruus.

ADDITIONES.

a Barb,Qui habebat.Et vide Bar.in l.demonstratio.in prin.de cond.& dem.Et vide quod no,in c.significante.de rescrip.
Alex,Et illum tex.no.alle. Bar.in l.4.in fi.de leg.1.
b Secundo.Not. Barb.consi.30.col.6.lib.1. I.M.

LEX XXX.

1 *Clausula in fine posita,quando referatur ad omnia præcedentia.*

Plures † Clausula in fine posita ñ referẽ solũ ad oĩa pxima sed ad oĩa p̃cedẽtia ɔtinuata scriptura prolata. h.d. Quæro,q̃ est,rõ huius l.q clã in fi. posita ad oĩa p̃cedẽtia refertur. Rñ.primo,pp dictionẽ repetitiuã.hoc amplius,l. Aurelius. § te
a stator.§.de li.le.Scđa rõ a est,qa clã ultimo posita fuit p se principaliter posita,vñ ad oĩa p̃cedẽtia referẽ,l. 3. §.filius.§.de lib. & posthu. & l.talis scriptura.§.de le.j.& l. 1. de lib.præt. Si.n.illa clã nõ esset p se princip̃ l̃r posita,sed ad aliã dispositionẽ qualificãdã,ut puta ɔditio,vel modus inserit̃ legato vltimo loco apposito,tũc ad aliud
b nõ referẽ,nisi ad illud vltimũ,l.fil.fa.& ibi no.b qñ di.le.ced.Quæro quare dixit Iuriscõsultus.ɔiũcta scriptura. Dicit glo.secus si ex interuallo,l.lecta.§.dicebã.§.si cer.pet.Vide gl.q̃ inci. nũc re coniungit.ibi.& facit vim.& dic,hoc nõ est verũ,qa nõ est interuallũ in eodẽ testõ,nõ diuertẽdo ad alios actus. Nã testm̃ dẽt fieri vno ɔtextu,l.hẽdes.in fi.§.de test.Sed veritas,est,ut intelligamus ɔiuncta scriptura.i.ɔtinuato sermone, secus si in medio plura dixisset, qa tũc ad oĩa p̃cedẽtia nõ referẽ,ut no.gl.in fi.Insti.đ re.di.§. item lapilli,An aũt clã in p̃cedẽtib.legib.apposita intelligat̃ repetita in sequentib.dixi in l.prætor.§.eritq;differentia.vi bon.rap.

ADDITIONES.

a Barb.Secunda ratio.Et vide d.l.talis scriptura §.secundo requiris.de app.tamen si conditio,uel modus inferitur,non refertur nisi ad proximum.
b Alex.Et ibi no.Intellige saluo eo,quod habetur in l.mulieri,& Titio.& quod ibi Bar.de cond.& dem.& hic adde Bal.in l.j.in fi.C.de le.hę.
c Alex.consi.118.nu.7.lib.6.Dec,consi.92.nu.1.Soc.iun.consi.3.nu.11.12.li.j.cõs.26.no,5.li.3.late Bolog.consi.40.col.5.Capi.decis.108.nu.11.12. I.M.

TITVLVS SEXTVS.

De iis,quę pœnæ causa relinquuntur.

LEX PRIMA.

1 *Relictum nomine pęnæ,etiam de iure Digestorum valet.*
2 *Dispositiones reprobatæ,quæ dicantur.*
3 *Statutum,quod consanguinei clericorum teneantur pro eis, si aliquod non faciunt.*

1 **Filiofamilias.** Si præcedit dispositio illicita,& probrosa,relictum nomine pœnæ a quocunq; nõ valet.h d.Op.† q relictum noĩe pœnæ a quocunq;valet,vt C.eo. l.j.& Insti.de le.§. si Sol. gl.hic,& l. mulcta.de condi.& demon. & l. si is,qui hæres. sup đ vulg.& pup.q istæ leges hodie sunt correctæ. Dy.i d.l. mulcta,hoc reprehendit,quia ẽt de iure antiquo poterat relinqui noĩe pęnæ, l.1.§.item si ita.ad l.Falc.& l.si penũ.qñ di.le,ce.& sup de pe.le.l.i. Non ob.hęc lex,quę loquitur,qñ præcedit aliqua temeraria, uel
2 illicita dispositio,quod tenet Cy.C.e.l.1.Quero,† q̃ sunt istę dispositiones probrosæ. Respon.quãdo in dispositione uenit aliquid,q sit reprobatum moribus iure ciuili , uel prætorio,l.1.&l. filius. de condi. insti.Idem puto, qđ si dicatur in testamento, lego filiæ meæ centum,& uolo,q non possit se maritare sine consensu talis alias cadat a dicto legato:certe istud nõ ualet,l.cum tale.§.si arbitratu.̃j.de condi.& dem puto,qñ aliquid relinquitur filio ̃j.legitimam,& adijcitur , quod si plus petat,cadat a dicto legato , certe ista adiectio non valeret , qa grauamen non potest poni in legiti
a ma,l.quoniam.C.de inof.testa. Vltimo no.a hanc l. contra statu
3 ta † ciuitatum quæ dicunt, quod clerici aliquid faciant,& si non faciunt,eorum consanguinei teneantur ad tantam pęnam: certe
b ista adiectio pęnæ non valet,b vt hic de isto grauamine, quod imponitur consanguineis.dixi in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.de ope.no,nun.in 9.q.

ADDITIONES.

a Barb.Vltimo.no,Et uide Bal.in l.fi.C.eo.ad fi. & uide glo. sing, secundum Ang. in l.2.suo.ne quis eum.& uide gl.fin.in c.sciant cuncti.ext.de elect.qđ percutiens consanguineum clerici incidit in canonem latæ sententiæ,si quis suadẽte. & uide Ang.in §,quia vero Leonis.in Auth.de non alie.
b Pari.consi.91.nu,54.11.lib.2.consi.2.cons j.nu.66.li.3.consi.8.n.26.eo.li.I.M.
c Alex.Non valet.Immo fortius dico,quod tale statutum non ualet, quia ui factũ in odium clericorum, c.Petrus Diaconus.&c,significasti.de hom.l. hęres meus.§ fi.de condi.et dem.et hanc partem tenet Imo.et idem tenet Bal.et Ang.p illã l.j.sup.in ius uocati eant. Bal.in l.j.C.de ind.vid.et Lap.all.3.et glo.no.in cle.de sen.exc.in uer.quomodo libet.et sing.no. Bal.in l.raptores.de epi.et cle.et in l.j. C.vnde ui.concordat Bal.in l.vt uim.ff.de iust. & iu.et pro hac parte est casus no.in c.sciant cuncti.de elec,in 6.all.per Ang.in d.l.ut uim.Et per hoc dico,quod statutum dictans,quod coloni clericorum teneatur ad collectas & hoc in odiũ clericorum,tale statutum est contra libertatem ecclesiæ,& ita sing. tenet Bar,in l.hi penes.C. de agric.et censi.li.11.et sentit.in l,de puppilo.§.si quis ipsi prætori.de opc.no.nunc.et Bal.in l.1.C.de epis.& cler.

LEX II.

1 *Legatum factum filiæ de mille si nuberet,& si monasterium ingrediatur,q habeat ducenta,valet,sed causa reiicitur,& habebit mille.*

2 Cautela

2 *Cantela, vt legari possit minor summa filiæ monasterium ingredienti, quam ei, quæ nupserit.*
3 *Vsuras non pōt indicere testator in testō hæredi, si non soluit legatum.*
4 *Pœna adiecta dationi quantitatis, vltra legitimū modū vsurarum, nō valet*

a 1 **Pœnam.** ᵃExēpla huius legis dic. vt in gl. † Quæro, pr̄ teli qt filiæ suæ, si nupserit, mille, & si ingressa fuerit monasterium hēat ducēta tm̄. nō vltra. an illud videat̄ detractū d illa q̄titate maiori, noīe pœnæ, an sit cā? Et vr̄, ꝙ sit cā, qa ex cā vr̄ di xisse, qa si monasteriū ingrederet̄, poterit īgredi cum minori pecunia, q̄ si nuberet, sed certe siue sit cā, siue pœna, legatū valet, sed b ista pœna, siue cā reijcit, ᵇ vt ī Auth. de san epi. §. sed & hoc pr̄ti. Rō est, qa talis cā impediret vitā ꝯtēplatiuā, nam timore ducta, ne c pderet illud legatū, citius nuberet, q̄ monasterium ingrederet̄, ᶜ a † qđ lex respuit. Quis ergo erit modus, vt testōr possit sic grauare? Rn̄. ꝙ dēt dicere sic, relinquo filiæ meæ cētum, & ei, q eam duxerit in vxorē, relinquo quinquaginta, hoc mō valet istud relictum & monasterium nō posset capere, qa nō relictū vxori, sed ei, q ducet eā in vxorē, hoc pbat̄ in l. Titio. §. j. de ꝯd. & dem. Cōsulo tn̄, ꝙ addat vnum. s. id, qđ marito relinqr. dēat esse in augmētum do 3 tis ipsius filiæ, ał's ipse sibi h̄ret. Quæro, † an testōr possit inducere vsuras in testō, vt si h̄s meus n̄ soluit intra mēsem, volo, ꝙ soluat ᵃtm̄ noīe vsurarum? Rn̄. nō; sicut n̄. de iure ciuili vsuræ sunt phibitæ vltra certā q̄titatē, ita hodie de iure canonico sūt phibitæ in to 4 tum, p hoc est tex. in l. 3. § fi. de ann le. Ex hoc † cōcludo aliud, q̄ d pœna adijcitur dationi q̄titatis, vltra legitimum modum vsurarum de iure ciuili non valet, l. Iulianus. §. idem Papinianus, de act. emp. & l. cum allegas, de vsur. coniuncta l. 3. in fi. de ann. leg.

ADDITIONES.

Barb. Pœnam. Et de hoc vide Bal. in l. 1. C. eo. Et vide tu in simili eundem Bar. in a consi. 1. incip. Parmensis, col. 1. circa fi.

Ale. Cā reijcitur. Bal. tenuit contra in auth. nisi rogati. ad Tre. & Sal. idem ibi, & b vide ad hanc q. no. consilia, quæ hēs in li. magno consiliorum, & Bal. in l. Deo nobis, de epis. & cle. limita multum no. hunc tex. procedere, qn̄ dictum fuit, si non ingrederetur monasterium simpliciter, sed secus si dicatur, si non ingrediatur monasteriū fratrū minorū, vel simile, cum alia essent adhuc monasteria, secundum Bal. & Imo. no. per illum tex. in l. hoc modo, sup. de cond. & dem.

Adde Ferrat. caut. 9. Ricar. Barb. consi. 66. col. 2. li. 2. I. M.

* Ale. Monasterium ingrederetur. Vide Bal. in l. 3. C. e. & in l. cum allegas. C. de usu. c ad materiā huius l. adde, ꝙ Pau. de Castro auth. nisi rogati. C. ad Tre. dicit se cōsuluisse vna cū multis alijs, & postea dicta qō fuit disputata Bononiæ, si testōr reliquerit filiæ suæ mille, si matrimonium contraxerit: si vero ingrediatur monasteriū, reliquit sibi ducenta, & non vltra. ipsa vero religionē ingressa est, ꝙ petet mille, ac si matrimoniū cōtraxisset, per ista l. & certe si non reliquisset spāliter ducēta, si monasteriū intrauerit, sed solū mille, bene posset petere mille, p l. istā, qa tūc non constaret de expressa intētione testoris in cōtrarium, vnde l. interpretat̄ eā fuisse talē, si nupserit. s. in seculo, vel religionē ingrediendo, qa dr̄ matrimonium spūale; sed hic apparet de cōtraria intentione, quia in quantū reliquit mille, si nupserit, sensit dūtaxat de matrimonio carnali, nō de spūali, postquam in casu, quo religionē ingrediat̄ spāliter prouidit de ducētis, qa g̃nalis dispo nō refert ad specificata, vt in l. dotis clausula, de uer. ob vn̄ non dēt h̄re nisi ducenta. Ita determinat Bal. post Iac. de Bel. in d. l. Deo nobis, de epis. & cle. & in d. auth. nisi rogati. licet ex uerbis Bar. hic colligatur contrariū qū dicit, ꝙ rō est, ne alias impediatur vita contēplatiua. Sed ista est veritas, & conformis intentioni testantis. Item alle. Bal. in contrariū in l. fi. C. de pac. & cū Bar. transit Mat. de Mathe. in suis sing. 53. Tu adde, ꝙ opi. Bar. fuit secutus Io. An. in add. Spe. in rub. de sta. ho. in ver. hūc qō disputata. & eum sequitur Ant. de Bu. in c. in pñtia. de prob. & h̄ per Ro. in l. si ita plo hoc mō. de uer. ob. qui tenet opi. Bar. per Alb. in 2. par. statu. q. 104. cum seq. & ita fuit iudicatum Bon. & consuluit Io. de Ana. pro ista parte, & ēt alij Doc. p quib. facit l. Titiæ si non nupserit. de cond. & dem. ad quam non bñ r̄ndet Bal. in l. 1. C. de his, quæ pœ. nom. p Imo. in l. Lucius, de hær. inst. & vide omnino quæ dixi post Imo. in l. quoties sub conditione. de cond. & dem.

d Pœna. Tiraq. de retract. conuentio. in fi. nu. 150. Soc. sen. consi. 56. col. 1. li. 3. I. M.

TITVLVS SEPTIMVS.

De regula Catoniana.

LEX PRIMA.

1 *Regula Catoniana propter quid fuit inducta,*
2 *Regula Catoniana est regula iuris intransitiue, non transitiue.*
3 *Regula Catoniana a Catone fuit inducta.*
4 *Regula Catoniana hēt locum in legatis condōnalib. conditione tacita.*
5 *Item quando habeat locum in legatis, vel relictis in diem certum.*
Quæ sint legata quorum dies cedit ab adita hæreditate, remissiue.
6 *Regula Catoniana habet locum, quando certum est, quod dies mortis, & aditionis sit vnus, & idem.*
7 *Regula Catoniana, an habeat locum in legatis, quorum dies cederet a tēpore mortis, nu. 8.*
8 *Itē an habeat locum, quando legatum est inutile rōne personæ legantis.*
Regula Catoniana, an habeat locum vsuraria legante.
9 *Legatum si deficit rōne rei legatæ. an in eo hēat locum regula Catoniana.*
10 *Regula Catoniana hēt locū, qn̄do legatū deficit mixta cōsiderōne rei, & psona legatarij, quando testātor contra tale impedimētum potuit prouidere.*
11 *Item an hēat locum, quando legatum deficit mixta consideratione legātis, & legatarij*
12 *Legatum a principio inualidum nō confirmatur, nisi defectus purgetur per vltimam voluntatem testatoris.*
13 *Legatum quando deficit mixta cōsideratione legatarij, & eius, a quo relinquitur, regulā Catoniana habet locum.*
14 *Legatū quādo deficit ex psona legatarij nō hēt locum regula Catoniana.*
15 *An habeat locum in hæreditate, remissiue.*
16 *An habeat locum in donatione causa mortis, remissiue.*
17 *Regula Catoniana quare in legatis conditionalibus non habeat locum.*
Statutum quod si quis non soluerit pensionem intra mēsem, intelligitur quā da facta est locatio, vt intra mensem soluat.
18 *Regula Catoniana hēt locum, quando testamētum deficit rōne solēnitatis.*
19 *Rō, quare quando legatum deficit mixta consideratione testantis, & legatarij, inspicitur id, quod nocet, & non id, quod prodest.*

a **CAtoniana.** ᵃLegata pura, q̄ testī tpe n̄ valerēt, si testōr tūc decederet, n̄ ꝯfirmāt̄ impedimēto cessante, secus in legatis cōdōnalib. vel ī diē incertam. h. d. Primo ponit r̄lam Catonianam, secundo eā declarat. Secūda ibi, q̄ diffinitio. In tex. ibi, nō valere, dic ēt si cā impedimēti inueniat̄ amota. Dy. dicit hic, ꝙ r̄la Catoniana diffinit̄. & j. dr̄, ꝙ diffinitio, &c. Cōtra, imo nō est diffinitio, qa diffinitio dēt ponere substātiam alicuius rei. l. oīs diffinitio. de re. iur. Sol. Dy. hic ponit̄ diffinitio improprie Br̄ dic. ꝙ nō est diffinitio, et l. ꝯria. Op. ꝙ ista r̄la sit supfl'ua, p l. qđ initio. j. de reg. iur. Sol. 1 leges † ꝯriæ loquūtur in his, q̄ statim dēnt valere, & nullam suspēsionem h̄nt, vt ꝯtus, & alij actus inter viuos, sed legata h̄nt aliquā suspēsionem, ꝯfirmantur. n. morte, l. 3. in fi. de adi. le. l. 1. C. de sac. san. eccl. iō videbat̄, ꝙ deberet inspici tp̄s mortis, & nō testī, & pp b hoc fuit inducta r̄la Catoniana. Op. hic dr̄ ᵇ ī ver. itē si tibi. ꝙ si est fundus legatus tibi dn̄o, si postea alienas, valet legatū. Cōtra, Insti. de le. §. si rē suā. Huius timore hæc lex legit̄ duob. mod. Vno mō s'm Roge. vt illa verba, si alienaueris, legant̄ cū sequentib. & sunt verba legis. ad ꝯrū r̄ndet, ꝙ ibi alienauerit mortuo testōre, hic eo viuo. Sed sol. vr̄ ꝯ l. cætera. §. 1. s. de lega. 1. quare Io. legit alio mō, ꝙ illa uerba, si eū viuo testōre, &c. legant̄ cū pcedentib. & sic sint verba testōris, nō legis. Venio ad prox. l. sed & si sic. Op. ꝙ si post mortē nubit. hēat legatū. l. si ita legatū esset. de ꝯdi. & demō. Sol. Intellige, quod testator dixit hic, si nupta erit. s. me viuo. Ex oībus his, habes exposita verba regulæ, quæ dn̄t, ꝙ si testamenti facti tēpore testator decessisset, inutile fieret legatum, qa intelliguntur de his, quæ sic relinquuntur, vt tunc inutilia essent, si testator decessisset. alias secus, vt in legatis conditionalibus, & in diē incertū.

2 † His præmissis venio ad quæstiones. Primo q̄ro, an r̄la Catoniana sit regula iuris? Dicit Dy. de re. iu. li. 6. super rub. ꝙ sic, quia ius de nouo inducit. Nam ante istam l. non erat inductum. Non ob. l. 1. de re. iu. q̄ dicit, ꝙ regula non facit ius, qa verū est, qn̄ regula fit super eo, quod est iam constitutum, alias secus. vt hic. Io. And. tenet ꝯrium ibidem, ꝙ r̄la Catoniana non sit regu. iur. per illam rationem, quia facit ius de nouo. Contra Io. And. est tex. expressus ī l. cum legato seruo. j. q̄n dies leg. ced. quia appellat regulam Catonianam regulam iuris. Possumus dicere, ꝙ quilibet bene dixit. Si.n appellas regulam iuris transitiue, hoc est regulam factam de eo, quod est ius, tunc verum dicit Io. And. Alio modo pōt intelligi regula iuris ītransitiue, hoc est regula, q̄ est ius, & tunc verū dicit Dy. Et hoc modo dēt intelligi l. cū legato seruo. simile de genitiuo, qui ponitur transitiue, & intransitiue, l. 1. C. de ꝯdi. ob cau. 3 & l. 1. C. de condi. indeb. † Quæro, a quo fuit inducta hæc regula? Rn̄. a Catone, sicut Publiciana a Publicio, & Falcidia a Falcidio, 4 l. 1. j. ad leg. Fal. † Quæro, in quib. legatis habeat locum hæc regula? Glo. magna tota facta est super hoc. Ideo q̄ro primo, an habeat locum in legatis conditionalib. Et vr̄, ꝙ non, vt hic. In ꝯrium vr̄. s. de opt. leg. l. si optio. 2. respon. Sol. aut ꝯdō est expressa, & nō habet locum regula, vt hic; aut tacita, & tunc habet locum lex ꝯria. Rō est, quia ꝯdō tacita non suspendit legati cessionem, l. ꝯdōnes extrinsecus. de cond. & dem. sed si poneres, ꝙ esset talis ꝯdō tacita, quæ legati cessionem impediret, vt probatur in l. si legatū pure. sup. de adi. leg. esset idem, quod in expressa ꝯdōne, per eandem c rōnem. Contra hoc obstat fortiter l. pen. j. eo. sed ibi dicam. & qđ ibi dixi de ꝯdōne, idē dico de die incerta, qđ idē est, ᶜ l. dies incertus.

ADDITIONES.

a Ale. Catoniana. Vide quæ no. Bal. Ang. & Imo. in l. filiusfamilias, sup. de test. & dicit Bal. in l. 1. C. de sac. san. eccl. in rep. ꝙ isto regula non habet locum in iure Canonico, videlicet filiof. qui fecit testm̄ ad pias causas sine consensu patris, an pre præmoriente consideretur. Et de materia h̄ per Bal. & Doct. in l. seruis. C. de le. & l. eam, quam C. de fideicom.

b Hic dicitur. Curt. iun. l. precib. nu. 22. C. de impub. & alijs subst. I. M.

c Ale. Quod idem est. Tenet hic Bar. ꝙ regula Catoniana hēt locum relictis sub cōdōne, si condō illa est tacita, non expressa, & idem tenet gl. & Bar. in l. si optio. su. de optio. leg. & in l. si dn̄o Stichus, post Dy. de leg. 1. licet gl. ibi sentiat contrariū. Sed qđ non hēat locum, vr̄ expresse gl. in l. cum filiofamilias, in ver. ex personis ipsorum, in fi. de leg. 1. & ita ēt ibi vr̄ tenere Bar. & Imo. & idem vr̄ tenere Imo. in d. l. si dn̄o Stichus, per illum tex. sed ꝙ condō tacita suspendens legatum quo ad transmissionem, faciat cessare regulam Catonianam, probatur in l. qui filiab. §. fi. cum l. seq. de lega. 1. sed vbi uni ex hæredib. legatum est factum, quo casu legatū a principio quantum est pro parte, pro qua legatarius est hæres, non tenet, in l. legatum. §. 1. de leg. 1. tn̄ si repudiet hæreditatem, legatum non confirmatur. nō obstāt regula Catoniana. Rō est, qa tale legatum intelligitur factum sub tacita cōdōne, si legatum repudiauit, quæ tacita condō impedit transmissionem, vt probatur in l. mdes. §. 1. de le. 2. & ibi per Bar. & no. per gl. & Doc. in l. filio, quem pater, de leg. 1. & vide Imo. in d. l. qui filiab. §. fi. in 2. no. & etiam hoc ponit Bal.

5 tus de gd. & dem. Quero, vtrũ rẽla † Catoniana hẽat locũ in legatis puris, vel relictis in diẽ certũ? R̃n. si quidem sunt talia legata, quorũ dies cedit ab adita hrẽditate, nõ a tpe mortis, rẽla Catoniana nõ hẽt locum, vt ĩ. eo. l. 3. & l. cum legato, ĩ. qñ di. le. ce. & ꝭ. de leg. 1. l. qd certum. §. 1. & l. si optio. in prin. ꝭ. de opt. le. Quæ aũt sint illa legata, quorum dies cedit ab adita hrẽditate, no. ĩ l. vnica. §. in nouissimo. 6 C. de cad. tol. iuxta hoc † quæro, qd si est certum, ꝙ dies mortis, & aditionis sit vnus, & idem, vt puta, qa institutus sit hrẽs necessarius. R̃n. rẽla Catoniana tunc hẽt locum, vt est casus in l. si optio. 3. rñd. ꝭ. de optio. le. Rõ apparet, qa tunc est datum sic, vt statim valeat, si 7 statim decederet. † Quæro, vtrum hẽat locum in legatis, quorum dies cederet a tpe mortis? tex. hic, ꝙ sic. ꝯtrium vr̃ p l. si deportati. in princ. ꝭ. de leg. 2. & l. interuenit. ĩ. de leg. ꝓstan. & l. si cognatis, ꝭ. de reb. dub. & ĩ. de iu. fisci. l. 2. §. qñ aũt. Pro sol. huius ꝯtrã gl. facit tres casus, vt in ea hẽtis. Dy. facit sex casus. Primo, qñ legatum deficit rõne personæ legantis, tunc hẽt locum rẽla, vt in l. 1. ꝭ. de leg. 3. Secũdo, quando deficit rõne rei legatæ, vt in re sacra, vel tigno ædib. iũcto, & tunc hẽt locum rẽla, l. cætera. §. 1. ꝭ. de leg. 1. Tertio, qñ deficit mixta considerõne rei, & personæ legatarij, vt si lego tibi rem tuam, & tũc hẽt locum rẽla, l. cætera, ver. quemadmodum, & Inst. de leg. §. sed si rem legatarij. Ideo dixi mixta cõsiderõne, qa res p se erat legabilis, & legatarius erat capax simplr̃ loquẽdo, sed res illa sibi legari non potest. Quarto, qñ legatum deficit, mixta ꝯsiderõne legantis, & legatarij, vt qa testõr legat seruo suo proprio, & tunc hẽt locum rẽla l. seruis. C. de le. Quinto, qñ legatum est inutile mixta considerõne legatarij, & eius, a quo relinquitur, vt qñ legatur seruo hrẽdis ab hrẽde, & tunc hẽt locum rẽla, vt Inst. de lega. §. an seruo. Sexto, qñ legatum est inutile rõne ꝑsonæ legatarij, quia non est capax, tunc ista rẽla non hẽt locum: & loquuntur iura in ꝯtrium allegata. Et hæc sunt verba Dy. examinemus quodlibet mẽ-

8 brum p se. Primum est, qñ legatum est inutile rõne ꝑsonæ legantis, tunc hẽt locum regula. Istud non est verum simpliciter, sed ẽ verum in eo, q erat intestabilis simpliciter loquẽdo: secus in eo, q poterat se habilitare ad testm̃, vt in vsurario publico. Nã vsurarius publicus põt se habilitare ad testm̃, ꝓstando cautionẽ de reddẽdo vsuras: iõ legatum factũ p eũ ab initio inutile ꝯfirmaretur ꝓstita cautione, ut no. Io. in c. qq. de vsu. l. 6. licet ipse postea timens notet ꝯtrium in c. 1. ext. de sepul. cle. tñ qd primo notatur, est verius, vt plene dixi in l. filio ꝓterito. de iniu. test. sm̃ Nic. de Mat. sed forte a regula Catoniana in vsurario alia rõne nõ hẽt locum, qa c. qq. est noua lex, & rẽla Catoniana ad nouas leges non ptinet, ut ĩ. eo. l. fina. Debemus ergo ponere aliud exemplum. De iure ciuili, qui non põt sibi facere alios seruos necessarios hrẽdes, si non est soluendo: certe iste non est intestabilis simpliciter, qa satisfaciẽdo creditoribus efficitur habilis, & ideo huius testm̃ pot confirmari, l. qui soluẽdo non erat, de hęr. insti. Et iste est verus intellectus huius l. Venio 9 † ad sm̃ membrum, quod est qñ legatum deficit rõne rei, tunc hẽt locum rẽla Catoniana. Op. de l. seruum filij. in princ. sup. de leg. 1. ubi cessante cã impedimẽti legatũ reconualescit. Sol. glo. q ibi ab initio legatũ valebat ꝓp ius, qd hẽbat pater, si filius decessisset. Illud nõ est uerũ, qa ... cũ ꝓ rẽ hẽbat, postit succedere, nullo mõ attenditur, l. post certum. ꝯ ratione. §. 1. de lib. leg. Est ergo uerũ, ꝙ ibi cessauit cã impedimẽti ex cã, q retrotrahitur, nã fingitur ab initio non fuisse. Idẽ ꝓ Bar. in l. seruus ab hostib. & l. nõ quocunq. §. si ex bonis. sup. de leg. 1. Et ꝯ dictũ C. v. & gl. op. de l. ex re cepũ. in fi. sup. cum ꝑiã. Sol. illud? non legatũ ab initio, quãtũ ad ꝑsonã legatarij rõnẽ, non quantum ad cõstitutionẽ iuris, ut not. in l. per fundũ. 10 de ser. rust. ꝑdi. Venio † ad tertium mẽbrum, qñ legatũ deficit, mixta considerationes rei, & personæ legatarij. Et in eo casu dico, ꝙ hẽt locum rẽla, l. cætera. §. 1. sup. de leg. 1. Hoc in ꝯtra l. debitor. §. fi. su. b de leg. 2. Sol. legatũ deficiebat rõne legatarij, nõ rei, qa legabat seruo res dñio illud ... biũ dẽt sic intelligi illud, qd dr̃. ꝙ rẽla Catoniana hẽt locũ in tertio membro, est uerum, qñ testator ꝯ tale impedimentum potuit prouidere, ut puta, legando æstimationẽ rei, uel aliã ẽ equalẽ: sed in casu dicti §. tertio non potuit ꝓuidere, qm̃ si sic legasset tulisset dñio ꝗsitum, & ipse uolebat seruo quæri. Rõnem huius distinctionis intuebitis. Venio † ad quartũ mẽ-

11 brum, qñ legatũ deficit mixtũ ꝯsideratione legantis, & legatarij, c hẽt locum rẽla. Pro declaratione ꝓ pone, ꝙ testator legat filio suo spurio tpe testi, nõ ualet. si tpe mortis repertũ capax, qa legitimatus, ualebit ne legatũ? Secundũ Dy. non, qa deficiebat legatũ mixta cõsideratione legantis, & legatarij. Hoc aũt ꝓ ꝯtex. in l. 3. §. qñ autem. de in. fi. & iõ intelligas illud membrum sic, si quidẽ testõr potuit ꝓuidere ꝯ tale impedimentũ, ut manumittẽdo seruũ, tũc hẽt locũ rẽla, qa est quod sibi imputet: sed si non potuit prouidere, q nõ est in sua ꝑtãte legitimare, tunc nõ hẽt locũ rẽla. Hęc distinctio probatur per tex. in l. qa rõ. de cond. insti. Cõtra istud mẽbrũ Dy. vr̃ casus in l. si minor. ꝭ. de leg. 1. ubi minor non poterat prouidere dãdo libertatẽ, & tñ ibi hẽt locũ rẽla. Sol. scdm intellm gl. ibi positum nõ obstat, sed sm̃ intellectum Dy. obstat. sed possumus dicere sustinẽdo ipsum, ꝙ illud est uerum, qñ testõ nõ põt prouidere ꝓp intellectus imbecillitatẽ: tunc n. eadẽ rõne infringit legatũ, qa libertas: secus si alia rõne. Item ꝯ prędicta facit l. consciun-

12 tur. §. si ei seruo. ꝭ. de in. cod. Sol. ille §. notabilis † determinat hoc membrũ, & alia huius regulæ, l. qa legatũ ab initio inualidũ non ꝯfirmatur intellige, nisi defectus purgetur ꝓ vlt. volũtatẽ testõris, vt 13 ibi. & rõ no. ibi in glo. Venio † ad quintũ mẽbrũ, qñ legatũ deficit mixta ꝯsiderõne legatarij, & eius, a quo relinquit, hẽt locũ rẽla. Dicit Dyn. puto, ꝙ verũ dicit in hoc, p rõnẽ ꝓdictã, qa testõr po- d tuit ꝓuidere circa istud impedimẽtũ, dando libertatẽ seruo hęredis, qd põt, sed si esset casus, in quo testõr non posset prouidere, 14 tũc esset idẽ, qd ꝭ. † Venio ad sextũ mẽbrũ, qñ legatũ deficit ex ꝑsona legatarij, nõ hẽt locũ rẽla. Et est rõ, qa testõr circa illud impedimẽtũ, ꝓuidere nõ poterat. Ita loquũtur oẽs leges allegatæ in gl. 15 excepta l. si cognatis, q nõ facit ad rẽlam, vt ibi dixi. Quæro, † an rẽla hẽat locũ ĩ hrẽditate. Dic, vt dicã ĩ. e. l. 3. & ibi dicã ẽt, an hẽat locũ 16 ĩ fideicõmissis vlibus. Itẽ ꝗro, † an hẽat locũ ĩ donõne cã mortis? 17 Dic, vt in l. in mortis. ĩ. de do. cau. mor. † Quæro, q est rõ, ꝙ ĩ legatis ꝯdõnal. b. nõ hẽt locũ rẽla Catoniana? Dyn. dicit in c. nõ firmatur de re. iu. lib. 6. ꝙ interim nullũ est legatum. Dic, ꝙ rõ est, qa legata ꝯdõnalia testõr nõ sic dedit, vt statim valerẽt, si moreretur: secus in legatis puris, & sic est rõ, qa testõr hoc voluit. Istã rõnẽ ponit gl. in l. in tps. in prin. & l. põt qs. de her. insti. Ista ergo verba, q dñt, ꝙ si testator sic decessisset, inutile foret, intelligũtur de eo, qd est sic datũ, vt nũc inutile eẽt, vt hic dr̃ in tex. l. 1. Et iõ statutũ, qd dicit, si qs nõ soluerit pẽsionẽ intra mẽsem, &c. dẽt intelligi, qñ facta est lo-

18 catio, vt intra mẽsem soluat. Vlt. † ẽt ꝗrendum, qd si testm̃ rõne solẽnitatis deficit, an hẽat locũ rẽla Catoniana? Dico, ꝙ sic, qa nullo mõ põt ꝯfirmari, vt ex tũc, cũ solẽnitas dẽat adhiberi vno ꝯtextu l. hrẽdes palã. in fi. de testa. Sic dicit glo. qñ legatũ deficit rõne ꝑsonę legãtis, qa põt ꝯfirmari, nõ vt ex tũc, sed ex noua volũtate: secus si legatũ eẽt inutile rõne alicuius dubietatis, vel obscuritatis, qa posset ꝯfirmari vt ex tũc, vt d. l. hrẽdes. § sed & si notã. Vlt. gl. ꝗrit, q est 19 rõ, qñ legatũ deficit mixta ꝯsideratione legãtis, & legatarij, ꝙ inspicimus id, qd nocet, nõ id, qd ꝓdest, & nõ bñ rñdet. Tu dic, ꝙ ẽ rõ, qa testõr potuit ꝓuidere circa tale ĩpedimentũ, vt ꝭ. dixi. Mãm vero, qñ ꝯcurrũt duę cãę, quarũ vna ꝓdest, alia noceat, q dẽamus inspicere, dixi ĩ l. si vir. ĩ. pro do. & l. si qs in grauis. §. fi. ꝭ. ad Sylla.

ADDITIONES.

a Sed forte. Adde Dec. c. 1. nu. 13. de elec. I. M.

b Alex. Sol. Ista sol. non est tuta ad istum tex. ideo dic de hoc, vt ibi late per Ino.

c Barb. Pro declaratione. Et vide late Bal. in l. certum. C. vnde legit.

d Alex. Potuit prouidere. Et cum decisione Bar. transit Paul de Cast. in l. cætera. in prin. de leg. 1. & Bal. tenet contrarium in l. eam, quam, de fideic. & Bald. in l. 4. C. de leg. tenet idem quod Bar. ibi. tu dic, quod ratio est, quia legata, &c. Adde Bart. in l. cætera. §. 1. de leg. 1.

LEX III.

1 *Regula Catoniana, an hẽat locũ in hæreditate, & fideicõmisso vniuersali.*

Catoniana. Sup. in l. 1. Iuriscõsultus exponit verba rẽgę, ꝙ si testi factũ tpe decessisset testõr, legatũ inutile foret: h. c. aũt exponit ista verba, ad legatũ, &c. Op. & vr̃, ꝙ in institutione hrẽdis hẽat locũ rẽla, vt Insti. de hær. qual. & diffe. §. in extraneis. & l. si alienũ. §. 1. de hære inst. Solu. Quidã dñt, ꝙ non hẽt locũ in hrẽditatib. fideicõmissarijs, sed in pure relictis sic. Alij, ꝙ in hæreditate non habet locum quo ad verba, sed quo ad mẽtẽ sic, in quibusdam casibus. Hoc ꝓbatur ĩ. proxi. l. placet. vbi excipit ꝯdõnales instõnes, ergo ptinebat ad puris. Certe habemus glo. in l. qui soluendo, & l. põt quis. de hær. insti. q simplr̃ dñt, ꝙ in a hærede nõ hẽt locũ, sed gl. in l. qd in initio de reg. iur. tenet, ꝙ a ĩ l. q soluendo. sit spãle fauore libertatis. Veritas est, ꝙ in hrẽditate nõ hẽt locũ, & id, qd dr̃ in d. §. in extraneis, ꝙ requiruntur tria tpa, nõ est ex vigore rẽlæ Catonianæ. sed aliarũ ꝯstitutionum, qa rẽla Catoniana tñ in legatis loquitur. Præterea, ꝙ in instõne non hẽat locũ, apparet, qa si testm̃ deficit rõne personæ testantis, est idẽ in institutione, qd in legato, non tñ p oĩa, l. 1. §. sed si filius. sup. de le. 3. & sic nõ est vigore regulæ Catonianæ, l. in bello. §. codicilli. de cap. & postli. reuer. Si vero deficit institutio ex persona instituti, nõ hẽt locum rẽla Catoniana, & tñ institutio vitiatur, d. §. ĩ extraneis. Et sic manifeste ꝯcluditur, ꝙ non ex vigore regulæ, sed ex vigore illarum constitutionum. Alia vero membra, in quib. regula Catoniana habet locum in legatis, in institutione adaptari non põt, b si bene inspicias. Quæro, an b regula † Catoniana habeat locum 2 in fideicõmisso vniuersali. Glo. ꝙ non, quia non cedit dies, nisi ab adita hæreditate, l. quidam ita. ĩ. ad Treb. quã vide, & signa. Ego c consueui c dicere ꝯtrium, ꝙ dies fideicommissi vniuersalis cedat a tpe mortis, vt plene dixi in l. cum filiosamilias. ꝭ. de le. 1. ad fi. & sm̃ meam opi. tunc haberet regula Catoniana locum. Ad secundam partem opp. & declara, vt dixi ꝭ. l. proxi. Op. de l. si seruus. de acquir. hære. Solue, vt ibi dicam.

ADDITIONES.

a Alex. Tenet ꝙ. Bal. in l. in testõ. in 9. q. C. de inst. testam. dicit ꝙ regula Catoniana non hẽt locum in substitutionib. quæ sunt conditionales instõnes. Iterum nõ habet locum, vbi est defectus consilij, sed alterius accidentis extranei.

b Alex. Quæro, an. Verum regula Catoniana habeat locum in fideicõmisso vniuersali. Bar. hic tenet, ꝙ sic, contrarium tenet in l. vbi pure. ad Trebel. sed ista pars, quam hic tenet Bart. est verior, tenendo ꝙ dies vniuersalis fideicommissi cedat a die mortis, vt concludit Bar. & bene, in l. cum filiofamilias. ad fi. de leg. 1. & etiam circa 1. col. dum refert Old. & in hoc eum sequitur, vt istam tenet Ino. ibi, & in l. cogi. §. si pater. ad Treb.

c Ego consueui. Quid in priuilegijs, & rescriptis, Rui. cõs. 93. nu. 5. & 1 fi. li. 3. I. M.

LEX

LEX IIII.

Placet. Lex ista sic legitur. Primo quæritur an regula Catoniana habeat locum in legatis relictis, in quib. est institutio conditionalis, & certe non secundum primam lec. Op. quod conditio, quæ est in institutione, nō impedit diē legati cedere a tpe mortis, vt l. si dies. §. si. quando di. leg. ced. Sed dēs intelligere hanc lec. secundum casum l. auia. quam gl. allegat. quia ibi fuit pro parte institutus sub conditione, & eidē legatū, vnde impedit diē legati cedere talis conditio, & hoc quando præcessit institutio, & legatū sequitur: alias secus, l. filiū. in prin. & ibi no. ī. quando di. leg. ced. Secus si cōditio esset adiecta totali institutioni: tunc n. talis conditio non impediret, quin regula Catoniana haberet locum, vt dixi sup. e. l. j. Secundo modo legitur, prout iacet. Sed an in putis habeat locum? vidistis sup. in proxi.

LEX V.

1. *Testamentū patris, ī quo filius est præteritus, & nepos, uel alij venientes ab intestato instituti, si filius præteritus mortuus est in uita patris confirmat.*
2. *Regula Catoniana, qualiter trahatur ad nouas leges, & statutū, quod legatū factum forēsi non ualeat, si legatarius tempore testamenti erat forensis, postea sit effectus ciuis, non obstante regula capiet legatum.*
3. *Regula Catoniana quare non pertinet ad nouas leges.*
4. *Nouæ leges, quæ dicantur quo ad regulam Catonianam.*

Regula. Glo. legit hanc l. multis modis. prima, & secūda lec. sunt plane, licet gl. eas reprobet, quia nō est verisimile Iurisconsultum de his legib. cogitasse. Ista reprehensio non placet, quia verum est, quod Iurisconsultus nō cogitauit de Theodosio noīatim, & specialiter. sed cogitauit de oī lege vliter, quæ fieri posset Simile in l. 1. ī. de condi. ex lege. Tñ hæc lec. prima non placet alia rōne. Nam rēa Catoniana nō ptinet ad nouas leges. tñ Instit. de hæredū quali. & diffe. §. ī extraneis. & l. si alienū. §. in extraneis. de hær. insti. hñr leges nouæ, vñ illę leges pñt pertinere ad istam, & ista ad illas, ut l. non est nouū, & l. licet & posteriores. ī. de legi. Secunda lec. pt esse vera in se, intelligendo quod filius legitimus non fuit præteritus, sed fuit institutus in re certa tñ. Cum ergo institu-
2 tio filii nūllis in aliquo ualuerit, a mortuo legitimo accrescit sibi totū p ius accrescēdi, non tñ est hoc pp effectum rēæ Catonianæ quia nihil hoc facere pōt. Tertio modo legitur, vt hēs in gl. & sic
1. tenet hic gl. expresse, quod † filio iā nato præterito, mortuo in vita pris, testm̄ ōfirmet. ōtrarium tenet gl. in l. si hæreditas. § 2. ī. de testa. tute. & l. si. §. pe. ī ver. perfectā, quæ inci. maxime de do. & vr̄ tex. Insti. de exhæ. li. in prin. ōtra istā gl. Sed pro ista glo. facit l. posthumus, in ver. idcirco. de iniu. test. Vnde possumus dicere hanc gl. ueram, qñ institutus est nepos, vel alii uenientes ab intestato, ut d. l. posthumus. Sed gl. ōtrariæ sunt veræ, qñ esset institutus extraneus. Et licet hæc lectu. sit uera, tñ nihil ad propositū, quia testm̄ istius ōfirmatur de iure prætorio, d. l. posthumus. non ex eo, quod rēa Catoniana cesset. Item licet prædicta sol. sit vera, tñ non procedit quantū ad d. l. si hæreditas. §. qui filiū. quia ibi fuit institutus nepos. Quarto mō legit, ut hēs in gl. quæ lec. nō placet, quia in successione ab intestato inspicitur, qui est proximior, & qui est capax tpe mortis, vt Insti. de hære. quæ ab intest. defer. §. ita demū. Vnde si mater tpe mortis nō est capax, postea non admitteretur, nisi poneres filium decessisse testatum, & instituisse extraneū, & extraneo deliberante, matrem fuisse effectā capacē, arg. l. fi. & quod ibi no. de condi. insti. in gl. quæ inci. quia quādiu. &c. & Insti. de legit. agna. succes. §. proximus. Præterea hęc lec. nō placet, quia senatusconsulta non appellantur nouæ leges, & rēa Catoniana ptinet ad senatusconsultum, l. cętera. §. 1. sup. de leg. j. Quinto legit gl. ut nouæ leges appellent nouæ voluntates, in quib. prima ōfirmat. Ista lec. est vera in se, tñ huic legi non congruit, quia uerū est, quod legata debent, ut ex nouo testō confirmante, nō vt ex primo, quod fuit inutile, & sic rēa Catoniana hic non cessat, imo habet locum. Sexto legitur, ut hr̄ in gl. Hęc lec. in se est vera, quia rēa Catoniana non hēt locū, cū legatum deficit ex persona legatarii
2 tñ. Legitur ergo † septimo mō, vt hēs in gl. Quæ lec. licet in se sit vera, tñ non ex eo, quod rēa Catoniana cessat, cum non habeat locū in institutionib. vt sup. e. l. 3. Sed possumus ponere casum, ut dicamus, quod rēa Catoniana non pertinet ad nouas leges. hæc nō est noua lex, sed antiqua. Alio modo sic, ut ius nouum appellet ius iniquum, ut sup. quod quisq; iur. l. 1. vt dicamus, non pertinet ad nouas leges. i. ad leges iniquas. Vel alr̄ intelligo hāc l. prout iacet, & pono exemplum per l. hac edictali. C. de secun. nup. Nam testator nō potest relinquere uxori suæ plusquam vni filio ex primo matrimonio pone ergo, quod testator reliquit, quod vxori suæ, quod non poterat capere
b totum tpe testamēti sed tpe mortis capax erat: certe capiet b totum, quia rēa Catoniana no pertinet ad nouas leges. eodem mo-
c do c pone in statuto, quod dicit, quod legatum factum forēsi nō valet, legatarius erat forensis tpe testī, postea effectus est ciuis, certe capiet non obstante rēa Catoniana. Nec ob. si dicas, Vlpianus non cogitauit de his legibus, quia verum est specialiter. licet vlr̄ bene cogitauit. Appellemus ergo omnem legem nouam, quæ inducit impedimentum circa legatum, quæ tamen lex sit facta post
3 rēam Catonianam. Quæro, † quæ fuit rō huius legis? Forte uoluit dicere, quod rēa Catoniana fuit facta p uerba præteriti temporis, vel præteriti imperfecti, unde non trahitur ad futura, quia dicit, si decessisset, inutile foret. hoc no placet, quia lex semper loquitur, l. 1. sup. de condi. ex lege. & l. Arriani. C. de hær. Quare dic, quod in rēa Catoniana erant plura uerba, ex quib. Vlpianus hic colligit, quod rēa illa non pertineat ad posteriores leges. aliās priores ad posteriores trahuntur, & cō, l. non est nouū & l. sed & posteriores. ī. de legi.
4 † Quæro, quid si ignoramus, quæ sint leges factę post reg. Cato, quid
d in dubio psumemus? Certe oēs ōstitutiones, quę sunt in Codice, d vel Insti. quæ cōtinēt aliquid noui iuris, appellabunt nouę leges, cū fuerunt post istā, sed in legib. positis in isto lib. dicemus rēam Catonianam habere locum, nisi aliud appareat, l. cætera. sup. de leg. 1.

ADDITIONES.

a Alex. In aliquo valuerit. Vide Bal. in l. fi. uer. item dubitatur. C. vnde legi. & plane in l. eam, quam. sup. de fidei. & uide Bar. sup. eo in l. . .

b Alex. Certe capiet. Et sic habes hic, quod statutum æquiparatur vltimæ voluntati, non contractui, vt ēt hī per Flor. in l. ciuit. s. si cer. pet. & vide Bar. hic quærentē in l. c. sup. de in diem addi. & in l. si fructū. in fi. inf. de stip. ser. Bal. de pa. Constā. & facit, quod no. Bar. in l. quicquid adstringendæ. per illū tex. ad fi. de uer. ob. & in l. cōstitutionibus. ab munic. ip. quæ faciunt contra, sed Bar. hoc in terminis vt voluisse in l. 1. C. de his, quib. vt indig. & expresse dixit Bal. ita declarans in tit. de pa. Cōstan. in ver. criminalibus, cuius dictum formaliter retulit in l. omnes populi. de iust. & iu. & ibi dicit, quod magis accedit vltimæ uoluntati, quam contractui. Hanc dubitationem formauit ēt Bar. & non decidit in l. suus. 5, fi. sup. de hære. insti. & adde Bar. in l. quoties. la. 2. in sec. antiqua. C. de fideicom. & in l. 1. C. de sac. sanc. eccl. & quod accedat magis contractui, tenet Bal. in l. ea demum. C. de colla. vide tñ Bal. in d. l. omnes populi. ad fi. Bal. in l. & si per eres, in lect. si quis cau. tenet quod æquiparetur vltimæ uoluntati. & idem tenet Bar. & Imo. in l. non solum. §. morte. de ope. no. nunc. & ista satis placent p no. in d. l. 1. de his, qb. ut indig. præterquam vbi agitur de interpretatione legis, uel statuti, quia in lege, vel statuto sit stricta interpretatio, l. prospexit inf. qui, & a qb. sicut in cōtractib. d. l. quicquid. & ibi Bar.

c Barb. Eodem modo. Et vide Bal. in l. omnes populi. ad fi. de iust. & iu. vbi allegat illud dictum Bar. hic, & uide quæ remisi ad Bar. in l. suus quoque. ff. de hær. instit. & uide quæ dixi in c. Raynutius. de test.

d Codice. Scripsi consi. 100. nu. 197. I. M.

TITVLVS OCTAVVS.

De ijs, quæ pro non scriptis habentur.

LEX PRIMA.

1. *Institutio, & legatum quando est pro non scripto facto hæredis, substitutio & fideicommissum, remanet in suo robore.*
2. *Lex quando imponit pœnam, statim annullat, & infringit actum.*

Si quis. Licet † institutio, & legatum sit pro non scripto, facto hæredis, substitutio tñ, & fideicommissum remanet in suo robore. h. d. No. † tex. ibi nam senatus. ex quo habes, quod si lex imponit pœnam, statim annullat, & infringit actum: & istud membrū omisit Dy. in c. quæ ōtra ius. de reg. iur. li. 6. licet in contrarium videatur casus. ī. diuor. l. si. quod examinaui in l. prætor. §. 1. de oper. no. nunc. Op. & uī, quod hæc institutio, quæ ex parte, &c valeat, l. hoc articulo. de hære. insti. Sol. intellige recitauerit tabulis, quas faciet in futurū, & sic uerbum recitauerit, intellige in futurum, vt dixi in d. l. hoc articulo. Vltimo no. hanc l. ad tex., quod dicetur inf. eo. l. fi. Sequit l. quæ in testamento. in qua nihil est.

LEX II.

1. *Legatum factum penitus incapaci, non quæritur fisco.*
Capax quilibet est legati alimentorum.
2. *Fratres minores si instituantur hæredes, hæreditas est pro non scripta, & remanet apud hæredes ab intestato.*
3. *Legatum factum damnato ad mortem, uel ad perpetuos carceres, est pro nō scripto, nisi fiat pro alimentis.*

Si in metallū. a Quod relinquitur † penitus incapaci, nō
1 quæritur fisco, Item qlibet est capax legati alimentō. ī. h. d. op. id, quod aufert ab indigno, applicatur fisco, vt ī. tit. j. p totum. & l. Papinianus. §. meminisse. de inof. test. Sol. aliud
b est quē esse icapacē, aliud quē esse indignum, ut pbat hic. b Et p
2 hoc † ōsulitur, quod si fratres minores instituantur hæredes, hæreditas est pro non scripta, & remanet apud hęredes ab intestato, quia e. exiui. de uer. sig. in cle. dicit, quod totaliter sint oīs hæreditatis icapaces. Op. Insti. de leg. § ex ōtrario. Gl. soluit, & nō bene, dic, quod ibi casus sit perueniens tendit ad eundem effectū cū ipso legato, hic ad aliū effectū. de quo p Dy. in c. factū legitime. de re. iu. lib. 6. ut dixi in l.
3 plurib. §. & si placeat. de uer. ob. Vlt. no hanc l. Scias n. † quod damnatus ad mortem fit seruus pœnæ, l. quod ad statutum. & l. q vltimo. de pę. & l. eius qui. § fi. de testa. & sic omnia legata sibi facta irritātur, & sunt pro non scriptis, vt hic: quod tene menti. Idem si aliqs est damnatus ad perpetuum carcerem. Nam quicquid esset ei relictum, esset pro non scripto, nisi in causa alimētorum, c vt hic, & l. seruos ad custodiam. de alim. & cib. lega.

ADDITIONES.

a Barb. Si in metallum. Et ad hoc vide Bal. et Ioan. eleganter in l. 1. sup. de test.

b Alex. Vt probatur hic. Per Bal. in auth. ingressi. C. de sac. san. eccl.

c Alex. Causa alimentorum. Et id, quod dī, quod datur actio incapaci quo ad alimenta, intantum est uerum, quod ēt datur actio iniuriarum propter denegata alimēta. Tex. est in l. si vinum. inf. de re iud. quem Imo. dicit ibi esse sing. ad ampliationem huius legis.

LEX V.

Legatum si sit coram duob. testib. Titio, & grauatur, quod restituat pio loca, legatum remanet penes heredem cum onere suo

1 *Quod auferiur in penam alicuius, nunquam transit cum onere.*

Quod quis. Opp. C. de cad. toll. §. in primo. vbi pro nõ scripta remanẽt sine onere. Sol. s̃m Dy. & oẽs est ueri, q̃ñ culpa legatarij est pro non scripto, vbi vero est p non scripto pp defectũ substantiæ psona, qa psona nõ suberat, dico q ille §. stat in terminis suis, qa hẽt locũ, q̃ñ est pro nõ scripto, qa psona legatarii deficiebat, ut ibi, secus si ex alia cã, ut quia sibi adscripsit in testõ, ut hic, uel quia prima uoluntas fuit captatoria, Nã ex his casib. remanet cũ onere, ut hic, & sup eo. l. 1. in fi. Deinde † aduertite: scitis, q legata ad pias causas valẽt cũ duob. testib, c. relatum. ext. de testi. sed quantum ad alia statur iuri nostro, quia requiruntur 7. vel 5. Modo testator legauit vni coram duob. testibus, & cum grauauit de restituendo ecclesiæ, uel pauperib. Certe istud legatum est pro non scripto, sed remanet apud heredem cũ onere suo, casus est hic: quæ est optima limitatio ad l. 1. §. in primo C. de cad. toll. Item illud, † quod transfertur in penam alicuius, nunquã transit cum onere, l. recusare. §. si fisco. ad Treb.

TITVLVS NONVS.

De his, quib. vt indig. &c.

LEX PRIMA.

1 *Legatum perdit, & applicatur fisco, qui post mortem defuncti causam ingratitudinis committit.*

2 *Offensa dicitur etiam illud, quod penam non meretur, per quod ex ea iuste ad iracandiam quis prouocatur.*

3 *Mortuus potest offendi.*

Legatarius concũbens cum uxore defuncti post mortem, est indignus legato, & applicatur fisco.

4 *Legatum quando dicatur reuocatum ob iniuriam ignoranter commissam.*

5 *Testis, ut inimicus repellitur, etiam si offensa ignoranter est facta.*

1 **Diui.** † Qui post mortẽ defuncti igratitudinis cãm cõmittit, pdit legatũ. h. d. Op. q nõ auferat ab eo tãquã ab idigno, sed dicat remanere penes hrẽdẽ, ut sup. de adi. leg. l. 3. §. fi. Sol. ibi, q̃ñ cã ingratitudinis cõmittitur uiuo testatore, vñ defunctus vr id reuocare: hic post mortem fuit ingratus, vñ applicat fisco. Itẽ op. ex eodẽ facto qs nõ dẽt cõsequi penã. & pmiũ Sol. ut in glo. & vlt. sol. est uera De quo p Dy. in l. decreto de suspe. tut. & c. qd ob grãm. de re. iu. li. 6. Ex hac lege a singul. b no. q illud, q nõ meret penã, dr offensa, ut hic. Sufficit. n. q iuste ad † iracũdiã aĩum puoces: vt puta, qa hoc facere potes licite, licet nõ honeste, ut hic uides: & sic l. testõ. sup. d' mã. test. q̃ dicit, q offensa est, q quicquid meret penã, dicit verũ: ñ non excludit, q offensa nõ possit esse, licet qs penã nõ mereat. Dixi in l. licitatio. §. q illicite, de pup. Vlterius † no. d q mortuus põt offendi, adeo q qs priuat relicto. Et per hoc potes dicere vera esse gl. l. sororẽ. in fi. C. eo. q ille, q ɔcubuit cũ uxore defuncti post mortem eius, indignus est legato, & sic applicat fisco. Rõ, qa si uiuo defuncto hoc fecisset, ipsum ad iracũdiã puocasset, ergo idẽ post mortẽ. Quæro, quid e in ignorante, † qa cõmisit aliquã culpã ɔ ignorantẽ, & si ille sciuisset, esset ɔcta inimicitia, quid iuris, an reuocetur legatũ? Certe si hoc est in mortuo, multo fortius hoc est in ignorante, sed tunc non aufert tanq̃ ab indigno, sed vr reuocatum legatum, tãquam si testator sciuisset. Gl. est in l. fideicõmissum. C. de fideic. Rõ est, quia legatum ibi non erat adhuc legatario quæsitum, nec testm̃ erat morte cõfirmatum, hic secus. Et hæc no. ad limitationem eorum, quæ dixi in l. 3. in fi. de adi. leg. Item no. † pp testes, q ad hoc, vt dicamus aliquẽ testem esse inimicũ alienus, sufficit offensam esse factam inter eos, licet alter ignoret. f

ADDITIONES.

a Ex hac lege. Gomes. §. penales. nu. 33. in fi. de actio.

b Pom. Ex hac l. singulariter. Vide Ro. sing. suo 183.

c Alex. Offensa est. No. 1. ex hac l. quid dicatur offensa. & hoc facit contra dictum Bar. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. in fi. de verb. ob.

d Alex. Vlterius no. Adde quod no. Bal. in l. ad, quod pauperib. de epis. & cler. Pom. Vlterius no. Bar. tenet cõtrariũ in l. eadẽ dicemus. §. Cato. in 7. q. ff. de uer. ob. pro cuius sol. uide Bal. in l. sororem. C. e. ubi distiguit, q quo ad ueritatem loquitur Bar. ibi, sed quo ad fictionem loquitur Bar. hic, vide per Are.

e Alex. quæro, quid. Adde Bar. in l. fideicommissum, & quod no. Imo. in l. 2. in fi. de vulg. & pup. * Ruy. consi. 162. nu. 1. 2. lib. 4. I. M.

f Alex. Alter ignoret. Quod dicit hic Bar. in ignorante, tenent Imo. & Franc. de Ram. & Raynaldus. de testa.

LEX II.

2 **Aufertur.** a Qui contra tabulas petiit, indignus est omni commodo ex eodẽ testamento. Item qui cõtra mandatum Principum, vel senatusconsultum uxorem duxit indignus est omni commodo ex eius testamento: secus in vxore ducta. h. d. Quæro quod remedium posset esse, ut filius pteritus b habeat hereditatem fratris impuberis? Respon. b vt repudiet ex substitutione, & adeat ab intestato, l. si pupillus. de ac q. her. & sic de le. 2. l. cum pater. §. Titio Quæro, qd si domina sciebat nuptias non ualere? Rñ. tunc non poterit capere, l. vxori maritus. ff. de vsu fru. leg. & l. 1. refectus de ritu nup.

ADDITIONES.

a Alex. Aufertur. Et hic habes gl. sing. quam vide in ver. Aufertur, quod pena transeuntis ad secundas nuptias non habet locum in masculo.

b Alc. Respondeo. Ra. impugnat hoc in l. is, qui contra, de vulg. & pup.

LEX III.

1 *Delictum factum in faciendo, non egreditur personam eius, contra quem cõmittitur.*

1 **Papinianus.** † Nota, q delictum nõ egreditur psonam eius, ɔ quem committitur, quod intelligo in inimicitiis, quæ contrahuntur faciendo iniuriam in personam, l. lex Corne. de iniu. & l. 3. in fi. de alimen. leg.

LEX IIII.

1 *Principium huius l. an habeat locum, cum quis acceptat legatum, siue scienter, siue ignoranter.*

2 *Instrumentum si quis in iudicio produxit, an possit illud dicere inualidum, siue nullum.*

3 *Producens instrumentum ignoranter, potest postea illud dicere falsum.*

4 *Differentia ratio inter eum, qui dicit testamentum inofficiosum, & testamentum falsum*

5 *Legatum non potest peti, causa nullitatis pendente.*

6 *Instrumentũ si impugnaui, an & q̃ñ possum ex eo fundare intentionẽ meã.*

7 *Consilium, ut quis possit ex instrumento, quod impugnauit se iuuare.*

8 *Iudex instrumento per partem impugnato, potest intentionem ipsius partis adiuuare ex officio.*

9 *Instrumentum falsum qui dicit, an postea possit dicere verum, & ex eo, intentionem suam fundare.*

10 *Testamentum, uel contractum qui non impugnauit, sed negauit simpliciter esse factam, potest postea ex illo se fundare.*

11 *Positione negata, ego, & aduersarius ex illa non possumus nos fundare, Consilium ut ex dispositione negata, possit quis se fundare.*

12 *Positionem si negaui, & negationem reuocaui, non possum b me reuocationem reuocare.*

13 *Reuocata positione tua, mea positioni assensisti, potero meam positionem positam post tuam reuocationem reuocare.*

14 *Positione negata pbata, ex illis pbationib. possim eam pbationẽ reuocare.*

a **Post legatũ.** a Primo ponit, an ille, qui consecutus ẽ legatum, possit testm̃ infringere. Secũdo, an ille, qui voluit testm̃ infringere, possit legatum consequi, vel retinere. Tertio, Iurisconsultus ponit modum dicẽdi nullum. Quarto ponit, qui habeat facere iudex in cognoscẽdo, & pronunciãdo. Secunda ibi, ille qui. Tertia ibi, de eo vero. Quarta ibi, phibendi. Circa primam partem videamus positionem casuum. Q̃ñ est testamentum falsum, vel nõ solẽne, nõ possum approbare ipsum: ñ accipiendo legatum non prohibeor dicere falsum, vel nullũ: sed testm̃, q est inofficiosum, filius pt legatum ipsum accipiendo cõfirmare, quia in sui fauorem introductum. Ex hoc sequitur, q ille qui accepit legatum, ex cã præteritionis de se factæ, non posset dicere nullum, qa accipiẽdo legatum cõfirmare vr, vt no. in l. filio. d. in iust. testa. Quærit gl. vtrum † istud principium debeat intelligi, siue scienter, siue ignoranter quis acceperit legatum. Et vr. q dẽt intelligi, q̃ñ ignoranter. Nec ob. l. licet. C. de falsis. & inf. de fal. l. qui ignorans. In ɔtrium vr rõ, quia si sic intelligeretur, non esset differẽtia inter falsum ex vna parte, & inofficiosum ex alia, quia idem esset in inofficioso, l. mater. de inof. testa. sup. glo. d. l. licet. tenet, q debeamus b distinguere scientem, ab ignorãte. Cy. ibi non examinat. Ego dicerem sic, si aliquis vellet cõtẽdere testamentum falsum, excipiendo, q ipse hæreditatem possideat, põt, ẽt si scienter accepit legatum, quia testm̃ nõ confirmauit, nec confirmare potuit, vt dictum est. Sed si vellet contendere testm̃ nullum uel falsum agẽdo, tunc non posset, si scienter accepit, quia accipiendo legatum scienter ex testamento vr repudiare hereditatem ab intestato, l. Claudius. ſ. de acq. hær. ergo testm̃ non cõfirmauit, qa non potuit sed hæreditatem repudiauit. Et si dicis, tunc non est differentia inter falsum, & inofficiosum. Rñ. differẽtia est in hoc, q in primis casib. huius l. si ipse errauit in facto, vel iure, nõ piudicat sibi. Sed in 2. rñ. s. in inofficioso testa. si acceptaret legatum per errorem iuris, præiudicaret sibi, l. si patronus. ɉ. si qui in frau. patro. Sed illi legi pt rñderi, quia ibi in patrono, cui non est ita debita hr̃ditas liberti, sicut patris filio, vt probatur in l. si patronus. §. ex minori parte. ɉ. de bon. lib. & l. eum, qui. C. de inof. test. & l. etiam. de bo. lib. Sed si erraret in facto, sibi non præiudicaret, vt ſ. de inoffi. testa. l. mater. & no. in l. qui fideicommissum. ſ. de leg. 2. & qd dicam in d. l. Claudius. Quæro, † videtis hic, q ille, qui accepit legatum, põt dicere c testamẽtum falsum. Item non iure factum. Pone, q aliquis produxit instrm̃ in iudicio, an possit dicere illud instrm̃ nõ ualere? Hic vr tex. q sic. Nam ex testamento consequutus est legatum, & sic testm̃ produxit, & ñ potest dicere nullum, vel falsum. Sed potest rñderi, q hic fuit consequutus extra iudicium, sine aliqua productione.

ADDITIONES.

a Post legatum. De materia Crau. consi. 1. nu. 3. de eo, qui contra consilium testatoris facier, vt priuet hr̃ditate. Spe. iun. consi. 129. n. 9. li. 1. Crau. consi. 24. n. 5. I. M.

b Alc. Tenet, q debeamus. Bal. qui tenet contrarium, videlicet q etiam si scienter agnouit legatum, possit redargui de falso.

c Barb. Pone, q. Et vide Inn. singulariter loquentem in c. cum olim. ext. de cen. & Bal. in l. 1. sup. de eden. * Alua. consi. 17. nu. 3. I. M.

ctione. Quare dic. Qñq; volo dicere instr̃m nullũ ꝑp defectũ mei cõsensus, vt si erat vẽdõ facta ab aliquo meo ꝓcuratore ꝓcuratorio noĩe mei, & ego non habui ratum, & nõ possum dicere nullũ
a qa ꝓducẽdo instr̃m approbaui. l. 3. § falsus, rẽ ra. ha. & qd dixi l. si lio ꝑterito, de inius. tes. Si vero volo dicere nullum ex cã, cuius approbõ non stetit in ptãte mea, tunc possum, casus est hic, q̃tum ad exceptionẽ, sine dubio. Itẽ q̃tum ad actionẽ, qa als actiones, cõpetẽtes alicui, ita nõ põt qs de facili repudiare, sicut hẽreditatẽ, l. qs ergo. ſ. de pecu. & l. 3. ſ. pro soc. & l. si qs vi. §. dñia, de acq. poss. nec ꝓductio illa facta in iudicio põt hẽre vim pacti de nõ petẽdo, qm̃ fit ad diminuẽdum ius aduersę ptis, nõ ad augẽdũ, ergo &c. l. legata inutiliter, de adi. leg. l. legata. ſ. de leg. 1. Sed ꝯ ꝑdicta obstat C. de testi. l. si qs testib. Rñ. aliud in teste, cuius ꝑsonæ approbatio põt stare in ptãte mea ꝯ me, aliud in instr̃is, vt ſ. vidistis. Itẽ ꝯ hoc opponit, qa si ego ꝓduco instr̃m, videor oĩa, q̃ sunt in instr̃o, ꝯfiteri. l. 1. §. edẽda, ſ. de edẽ. ergo licet instr̃m in se sit inualidũ, tñ ꝯ me probat rõne ꝯfessionis. Rñ. ille, q ꝓducit instr̃m, nõ ꝯfitetur oĩa simplr̃, sed catenus, quatenus instr̃m ꝓbat. Hoc ꝓbat in hac lege, qa licet ꝯfiteat̃ testm̃ esse, tñ est verũ, quatenus probat, qa postea possũ ipsum falsum dicere. Sed si poneremus ꝯfessionẽ esse factam, nõ respectu instr̃i, sed simplr̃, tũc licet instr̃m appareat postea nullũ, nõ tñ ꝑp hoc a ꝯfessione receditur. Ita tenet Inn. in c. cum venerabilis, ext. de excep. Istud vltimum dictum puto verũ, [b] si qs dice
b ret instr̃m nullũ simplr̃, sed si qs allegat errorẽ, & vult ad ꝓbonẽ erroris inducere instri nullitatẽ, tũc sufficeret, & vr̃ erronea cõfessio, l. si post. C. de iu. & fac. ign. † Quæro, si ꝓduxi instr̃m, an possũ
3 postea dicere falsum? Tex. est hic, ꝙ sic, sed dico si ꝓduxi ignoranter possum dicere falsum. [c] Tex. est hic, secus si scienter. Rõ est, qa
c tũc possum de falso accusari. l. falsus. C. de fal. & l. si vteris. C. de fi. instru. & eiusdẽ rei noĩe, cuius possum accusari de falso, alium accusare non possum, iuxta rõm positam in l. apud antiquos. C. de fur. Veniamus ad secũdam partẽ, op. ad versi. ille, q. & vr̃, ꝙ supfluat ꝑ ꝑcedẽtia. Sol gl. ꝙ hic tractat eandẽ mãm, q̃ ſ. sed in hoc differt qa ſ. accepit legatum, postea tractat de virib. testi. hic ꝯ. Ponit & aliam dñam, vt in gl. paret, sed prima dña nõ est vera, qa hęc loqt̃ ẽt, qñ primo acceptauit legatũ, & postea tractat de virib. testi, quare collige dñã ex diuisione, q̃ dedi ĩ tex. Opp ꝙ ille, q nõ obtinuit, repellat a legato. C. eo. l. alia. Soluũt, qdam, ꝙ hic succubuit, ibi destitit. Hæc nõ est vera, qa fm̃ hoc nõ esset dña inter eũ, q dicit non iure factũ, & q dicit falsum, q̃ dñam tex. vult facere. Dic ergo, ꝙ ꝯ nium loqtur in eo, q dicit falsum, & inofficiosum, hic vero in eo, q dicit nõ solẽne. Sed q̃ro † de rõne diuersitatis, quã ponit Dyn. in
4 c. ex eo. de re. iu. li. 6. Tu dic, ꝙ est, qa ille, q dicit testm̃ nõ iure factum, nõ impugnat iudicium, vel volũtatẽ defuncti, nec eã negat ille vero, q dicit falsum, vel inofficiosum, directo negat ipsũ. Quã rõnẽ ponũt Doc. in l. Polla. C. e. & tex. ȷ. px. §. facit. ȷ. e. l. pe. Itẽ op. dr̃ hic, nec obtinuit, innuit ergo, si obtinuisset dicẽdo nullum, nõ posset petere legatũ: ꝯ, C. de fideic. l. fi. Gl. soluit duob. mod. illa vera, qa illud ibi est in odium mẽtiẽtis. Vel dic, ꝙ ibi ĩ eo, q solẽniter testari voluit, vt ibi patet. Itẽ op. ſ. de peti. hære. l. Lucius, vbi ille, q dicit falsum, põt petere hẽreditatẽ. Sol. ibi nõ petit hẽreditatẽ ex eodẽ testõ, qa oẽ ꝯmodũ ex illo testõ ꝑdere dẽt, sed petit ab ĩtestato, & sic alio iure, qd̃ ex testõ nõ pẽdet, qd̃ pt̃. ȷ. ea. l. §. q pricipale. Itẽ op. sup. de le. 2. l. Lucius. §. Sẽpronia. Sol. ibi nõ dixit testm̃ falsum, sed tm̃ dixit ꝯ psonas hẽredũ. Ext. gl. [d] q̃ro, dr̃ hic, ꝙ ille, q dicit testm̃ nul
d lũ. & nõ obtinuit, nõ repellit a legato. † Sed q̃ro, vtrũ cã nullitatis
5 pẽdẽte, possum petere legatũ? Rñ. nõ, qa ꝑ petitionẽ legati fieret ꝑiudiciũ cãæ nullitatis, ergo &c. vt de peti. hær. l. si qs libertatẽ. & l. nõ distinguemus. §. si is, ſ. de arb. dixi in l. si rem. de excep. rei iud.
6 † Sed q̃ro, si dixi nullũ, vel impugnaui instr̃m ꝓductũ, an possum ex eo fundare intẽtionẽ meã? distingue, qñq; qs impugnat instr̃m ex cã, q̃ ꝯtinet manifestũ errorẽ iuris, & hoc nullo mõ sibi ꝑiudicat, l. ornamẽtorum, de au. & arg. leg. Qñq; impugnat ex cã q̃ iuris errorem nõ cõtinet, & hic aduerte, si qdẽ impugnat ex cã, q stat ĩ volũtate ipsius, vt ĩ istr̃o facto a ꝓcuratore, qd ipse dicit nõ hr̃e effectũ, qa ipse non approbat, hoc casu nõ pt̃ se fundare postea ex illo instr̃o ad actionem, sed ad exceptionem sic, l. dispẽsatorem, in fi. ȷ. de sol. Qñq; qs impugnat instr̃m ex cã, q̃ ex eius volũtate non depẽdet, vt qa dicit ĩstr̃m factũ dolo, vel metu, vel fictitiũ, & silia, hoc casu si qdem ipse destitit ab ipsa impugnatione, sine dubio poterit ex eo fundare intentionem suam, l. alia. C. eo. l. Papinianus, §. meminisse. de inoffi. test. Si vero nõ destitit, sed illas exceptiones apposuit, nec eis renunciauit, tũc ex illo instr̃o se fundare nõ posset, qa esset sibi ꝯnus, l. 1. C. de fur. Vñ ꝯsiliũ tẽ, ꝙ añ cãæ expeditio
7 nẽ illis exceptionib. & impugnationib. renunciet. [e] si vult ex eo se
e iuuare. Ad vltĩ tñ aduerte, † ꝙ licet ex illo se fundare nõ possit, tñ
8 iudex iuuabit qñq; eum ex offõ suo ex illo instr̃o. Vñ si ille, q producit instr̃m, hẽt suã intẽtionẽ fundatã ex aliis ꝓbõnib. tunc iudex non iuuabit eum ex illo instr̃o, quod nixus est impugnare. Hic est tex. & in c. olim. ext. de testib. & ibi p Inn. Sed si pars, q̃ illud ĩstr̃m ꝓduxit, fundaret intẽtionẽ suã illius instr̃i vigore, & sniam obtineret, tunc iudex ex vigore illius instr̃i iuuabit partem impugnantẽ eatenus, quatenus apparet iudici partem victricem non fouere iustitiam. Põt. n. iudex hoc facere, licet pars hoc nõ possit allegare. l. vbi pactũ. C. de trãsa. & ibi no. fm̃ verã lec. Azo. qd̃ ẽt tenet Inno.

9 in d. c. cum olim. Procedo vlterius, † & videamus de falso aliqs dixit instr̃m falsum, vtrũ possit postea dicere verũ, & ex eo fundare intẽtionẽ suã? Certe in eodẽ iudicio si destitit, põt. l. alia. C. eo. & d. l. Papinianus. §. meminisse, als secus, vt hic patet. Sed in alio iudicio est aduertẽdum, si qdẽ sup falso fuit ꝓnunciatũ incidẽter, vel principlr̃, puta, qa principalis qõ non poterat terminari, nisi tacite pronunciaret̃ sup falso, & hoc casu in alio iudicio pars non poterit se fundare ex illo ĩstr̃o, siue obtinuit, qa est falsum, siue succubuit, qa indignus. Sed si sup illa falsitate nihil est pronunciatum, qa principalis qõ poterat terminari illa omissa, tunc in alio iudicio ex illo
f instr̃o poterit se fundare, [f] vt no. Inno. in c. mulieri, ext. de iuram. & Doc. in c. cum venerabilis, ext. de excep. Certe vltimum dictum puto verũ, qa cũ nõ sit ꝓnũciatum, põt desistere, vt ſ. dixi. Sed primũ dictũ eius, ꝙ si est ꝓnũciatum, non possit ĩ alio iudicio se fundare, nõ placet. Nã illud tñ reperimus in instr̃is ptinentib. ad vltimas volũtates, ꝙ ille, q dicit falsum, nec obtinuit indignus est, vñ nõ ptinat̃ ꝑp hoc debito, immo debitum remanet, & applicatur fisco. Cũ ergo in aliis instr̃is hoc nõ repens, q̃ fiunt inter viuos, ergo fisco nõ applicat̃. Nõ. n. est de causis, q̃ ponunt̃ in l. j. de iu. fis. & hoc titulo. Cum ergo non applicet̃ fisco, & nõ deperit parti, puto, ꝙ ĩ alio iudicio poterit agere, licet succubuerit ĩ illo, ar. l. Aurelius
10 §. pe. ſ. de lib. leg. † Quæro [g] qd si nõ impugnauit testm̃, sed nega
g uit id simplr̃ esse factũ, vel ꝯtũ esse celebratũ, vtrũ possit postea ex illo se fundare? Et vr̃ ꝙ nõ, qa ĩpugnauit iudiciũ defuncti, cũ dixit testm̃ nõ esse factũ, & c. eadẽ rõne quasi diceret falsum. Cõtrariũ credo p l. si qs ĩficiat̃, in pri. ſ. deposi. Nec ob. si dicis, ꝙ iudiciũ defuncti ĩpugnauit, qa illæ leges loquunt̃, cñ ĩpugnauit aliqd̃ iudicium, qd̃ limitate ꝓducebat, secus si simplr̃ dicit testm̃ nõ esse fa
11 ctũ l. si qs inficiatus. † Quæro [h] aduersarius fecit vnã positionem, q̃
h ego negaui, & sic impugnaui cã, vtrum ex illa positione, ego, & ipse possumus nos fundare? Spe. in ti. de posi. §. 8. ver. j. dicit, ꝙ nõ. & bñ, rõne ꝯ n et. iis, qa si nego eam, nõ possum dicere verã, vt ibi ipse dicit. Quid ergo sit faciẽdũ? Certe erit faciẽdum, ꝙ ille, q negauit, si vult ex illa positione se fundare, reuocet negationẽ suã, & di
i cat se errare, & assertioni illius se velle credere, qd sibi sufficiet [i] qñ aduersa pars ꝯfitet̃ illum errasse, & verum nõ dixisse, ꝙ assertioni aduersæ partis qs credere põt, l. 1. §. si. als est l. 2. §. qñ actio de pec. & ann. & l. j. §. cæterũ. in gl. sup verbo, ille erat. ſ. de vẽ. inspi. vel ecõuerso, ille, q posuit, reuocet positionem suam, dicẽs errasse, credẽs
12 assertioni aduersarij eadem rõne. Sed circa † prædicta insurgunt duo dubia, pone, ꝙ ego, q meam negationem, vel positionem reuocaui, volo iterũ ista reuocationẽ reuocare, an possim? Dico, ꝙ
13 non, p l. si qs iusiurandum. C. de reb. cred. Itẽ pone, † ꝙ reuocasti positionẽ tuã assentiens meæ ĩfsioni, qd potuisti, vt ſ. dixi, an ego potero

ADDITIONES.

a Alc. Et non possum. An producens instr̃m videat ratificare in eo cõtenta, &c. bñ facit tex. in l. appellãt. & ibi do. meus, in f. de ap. imo fortius dixit Bal. in l. j. C. vt q̃ desunt aduo. & ibi p eũ, & vide q̃ no. Bar. in l. Aurelius, §. pe. de lib. leg. sed Iac. But. vr̃ expresse tenere contrariũ in l. nimis graue, C. de testib. & no. Imo. in c. cũ venerabilis, de excep. & vide quod no. Io. An. post Spe. in ti. de insi. edi. §. videdũ uer. nunc exhibeas, & ad hoc est bon. tex. in auth. ad hæc, de fi. inst. & vide no. p Gui. de Suz. in auth. si quis in aliquo. de eden.

b Alc. Puto verum. Et idem tenet Inn. in c. cũ olim. de censi. & vide glo. in c. ꝑtitiũ, de testi. & Inn. no. de priui. c. cum olim, & Bal. in l. 2. alias 5. ad fi. C. de fideic. li. & in l. cum precum. C. de lib. cau.

c Alc. Dicet falsũ. Et ibi uide Bar. de falsis, post mediũ, ver. quæro qd si dixi nullũ. & adde qd̃ no. Bal. post Bar. in l. decẽ, de uer. ob. & de hac materia hr̃ ẽt p Ro. & Ang. in l. si qs simpliciter, de uer. ob. [*] Iasõ. l. postquã liti. nu. 5. C. de pac. I. M.

d Barb. Extra gl. Et uide Ang. in l. si quis libertatem. sup. de pet. hær.

e Alc. Renũciet. No. cõsiliũ, &c. & facit qd̃ no. dixit Spe. in ti. de proba. §. nunc dicendum. ver. quia si debitor. & quod dixi in auth. iubemus. C. de iu. & adde Bal. ĩ d. l. vbi pactum. in vlt. col.

f Alc. Se fundare. Vt no. Inn. in c. mulieris, de quo per Bal. in auth. contra q propriã in vlt. col. C. de non nu. pe. & in l. si creditor. in fi. cum cõcor. C. de ser. pig. da. manu. & vide Bar. in l. Papinianus, §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. test.

g Quæro. Crauet. consi. 255. col. 12. & ibi nu. 2. inquit, ꝙ instr̃m impugnans, ex substitutione potest succedere,

h Alc. Quæro aduersarius. Vide Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe, & ibi hẽs aliqd, de acq. pos. & Bar. i l. suus his, C. de rep. hær. & uide p Ant. in c. ex parte decani, de rescr. & Bar. in l. nõ vtiq; inf. de exce. Bal. in l. 1. C. de confes. & in l. cum precum. C. de lib. cau. & in l. magnũ, sup q accu. nõ poss. & ad Bar. hic vide Ant. & Ro. in l. j. §. si quis simpliciter, de uer. ob. per Doc. in c. j. de confes. in 6. per Ang. in cons. 134. & vide oino no. per Bar. in l. 3. C. de repu. hær. & Bal. in l. sicut, in fi. e. tit. qd̃ no. adde, an positione negata possit se tueri. Pet. de Anch. consi. 206.

* Crauet. de antiq. temp. 2. par. pri. par. n. 54. 56. & n. 79. Idẽ Crauet. consi. 55 ins. Bar. Soc. inter consi. Marta. sen. consi. 158. col. 3. cir. med. li. 1. Item nõ procedit qñ impugnatio non fuit acceptata a ponẽte. Item non procedit in iudice, Ruy. cons. 21. n. 6. li. 2. cons. 119. n. 9. e. Item non procedit inter diuersas partes. Ruy. cons. 6. li. 1. & consi. 12. n. 4. li. 3. In iudice idẽ Ruy. cons. 30. li. 4. cons. 154. n. 8. li. 5. I. M.

i Alc. Sibi sufficies. Hoc limita cẽ verũ, si statim talis reuocatio facta sit, p tex. in l. 3. C. de erro. aduo. dũmodo doceat de errore, p no. gl. i c. fi. de iureiu. in 6. Et hoc voluit Bal. i l. edita. C. de edẽ. Itẽ limita hoc esse uerũ, nisi talis reuocatio fieret post quã ponẽs iã ꝓbauit positionem, qa tũc nihil ꝓderit reuocatio, vt voluit Bar. in l. eũ, q, i pri. p illũ tex. sup. de iureiu. & Ang. in Auth. [illegible] fi. n. et Bald. in locis, de qb. s. Itẽ limita cẽ verũ, nisi negãs uellet reuocare negationẽ, vt ex cõfessione ꝑmiũ cõseqret̃, qa tũc nõ pt̃ fieri talis reuocatio, ut uoluit Bar. i c. j. §. porro q̃ fuit pri. ca. bñ. amit. et in l. de ætate, §. fi. de interro. act. et in l. contra negãtem. C. ad l. Aq. et i l. j. C. de fur. et i l. error. C. de iur. et fac. ign. et l. neq; electio. ff. de uoz. et in l. ea q. C. de cõdi. inde. et Bar. et Bal. in l. eũ, q. sup. de iureiu.

a poteto reuocare meā positionē postā post tuā reuocationē? Dico, q sic, tā allegādo errorē, quē aīs dēo pbate, q ex rñsione aduerso, q sic, tā allegādo errorē, fm, qa illa illa rñsio reuocata fuit. Dēt ergo pbari error, sicut c, fi qs reuocat ɔfessionē suā, vt dixi in l. nō fatet, ℥. de ɔfes. fm mām l. 14 error. C. de iur. & fac. ign. &c. † Quæro, ego negaui positionē tuā, postea tu pbasti eā p testes, vel īstrā, an ex illis pbationib. possum reuocare negationē meā? Puto, q sic, p d. l. si qs inficiatus. in prin. solū n. positionē tuā negaui, ñ aūt īpugnaui pbationes tuas. Si n. pbōnes tuas īprobassē, hñent locū q ℥. dixi. Venio ad tertiā pte: dr̃ hic, testm̃ dr̃ nullū petēdo hr̃ditatē, nō pricipalr dicēdo nullum, q̄ro, vtrū possū peter principalr iterum testm̃ pnūciari nullū. Dicā in l. q sub ɔdōne. ī fi. de ɔdi. inst. Venio ad quartā partē, q̄ro, qualr dēnt intelligi ista verba, ex psona, &c. Gl. ponit multū clare, dic, vt ī ea. Tñ iste tex. pt aīr ītelligi, & forte melius, dictū est ℥. q ille, qui accusauit testm̃ de falso, & succubuit, priuat oī ɔmō ex testō, an hoc sit simplr verū? Ad hoc rñdet Iurisconsultus, an phibēdi sunt, sa ɔmō testi, qd dixerūt falsū, ex cuiusq; psona, &c. ɔstituendum erit. Et hęc verba exponunt p totā legē istā, & id, qd dixit ex cuiusq; psona. hoc est, an dēat sibi noīe suo, vel alterius, vt ℥. ea. l. §. si pr. Id, qd dicit ex ɔdōne, s. an sit paterfamilias, vel filius, vt ℥. ea l. §. si filius. Itē an fecerit inuitus, vel volēs, vt ℥. ea. l. §. citati. & §. aduocatum. Itē qd dicit, ætate, subaudi. maior, vel nō. Itē qd dicit, cā cognita, subaudi an tale lucrum depēdeat ex testō, qd impugnare voluit, vel nō, vt ℥. ea. l. §. qui pricipale, vsq; ad fi. Et sic ista verba glossantur hic p Iurisconsultum Paulum per totam hanc l. vsq; ad fin. & ita sentit gl. hic in fi, quę incipit, ex cuiusque persona.

ADDITIO.

a Positionem. Tiraq. §. hoc sermone, de ver. sig. nu. 26. I. M.

---

1 *Excusans se a testamētaria tutela, non repellitur a substitutione pupillari.*
2 *Causa quare quis est indignus, vbicunque respicit vtilitatē certæ personæ, quod aufertur ab indigno, applicatur illi.*
3 *Tutor dat⁹ ī testō, quē testōr scit eē debitorē, vel creditorē, ob hoc ñ repellit. Auth. minoris debitor, quando habeat locum in testamentaria tutela.*
4 *Executor, qui acceptauit legatum sibi relictum, non potest renunciare offō executoris, & si renunciat, repellitur a legato.*

Amittere. Qui se excusat a tutela testāria, īdignus ē oī ɔmō testāto, sec⁹ si excusat a datiua: & q agnouit legatū ex testō, a tutela se excusare nō pt. h. d. No. tex. ibi, hic. n. 1 nihil &c. ɔcordat l. ex his. ℥. de excu. tut. Sed q̄ro, † an ille, q se excusat a testāria tutela, repellat a substōne pupillari. Casus est, q nō, in l. amicissimos, in prin. ℥. de exc. tut. Op. de l. ab administrōne. C. de leg. Sol. ibi in milite. Rō est, qa tutor esse nō pōt. Itē o p. de l. cum filius, §. ñ iure. ℥. de le. 2. Sol. ibi p tutorē ñ stetit, & sic ad legatū admittit. Itē op. ℥. de iure patr. l. 3. Solu. q ibi īpāle in illo ɔmō. Tu dic melius, vt ibi no. Deinde dr̃ hic, q ñ prinet a ad fiscū, &c. Cōtra, id, qd aufert ab īdigno, fisco applicat. l. Papinian⁹, §. meminisse, de 2 inof. test. Gl. sētit, q hoc sit īpāle, sed hoc nō est verū. sed † est rña a q vbicunq; cā, quare qs est indignus, respicit vtilitatē certę psonæ, id qd aufert ab indigno, applicat illi. Casus est hic, & C. de le. l. pe. 3 Circa hoc q̄ro † primo, vtrū hoc sit hodie correctū p auth. minoris debitor. C. q da. tu. pos. Nam si testōr relīqt tutorē, q scie ē creditor pupilli, & sic vr̄, q ñ possit eē tutor. Certe fm opi. q ibi teneo, qñ testōr scit eū quē dat tutorē esse creditorē, tūc ñ repellit, qa testōreū approbauit: hoc mō intelligo opi. illorū, q dñt. q illa auth. nō hēt locū in tutela testāria. Aut ignorauit ipsum esse creditorē, tūc nō vr̄ approbare cōdōnē eius, q ignorauit, l. in cōfirmādo. & l. vtilitatē, de cōfirma. tu. Et ita intelligo opin. eorū, q dñt in tutela testāria illam auth. hēre locū. Mō ad ppositū, cū testōr sciuerit illū futurum esse creditorē, dico, q nō repellit: & ita de facto cōsului, b & ita ēt ɔsuluit Dy. No. deinde ᵇ hic ar. ad † executores vltimarum 4 voluntatum, vt si acceperint legatū eis relictum, non pñt renūciare offō executionis. Item si renunciant, repellūtur a legato, ut hic. Item si repellūtur, illud legatum non applicatur fisco, vel legatario, sed filijs, in quorum fauorem illud officium sibi fuit iniunctū c vt hic, & l. pen. C. de leg. Vltimo no. ᶜ hic, q aut impugnauit iudicium defuncti, aut non, vt dixi ℥. in prin huius legis.

ADDITIONES.

a Regula. Adde Soc. iun. consi. 158. nu. 59. & consi. 174. nu. 1. li. 2. Crauε, conf. 288. col. 3. Mar. Soc. sen. consi. 5. col. 5. ver. 3. probat, & consi. 84. col. 4. cir. fi. Cur. iu. cō. 93. nu 8. Par. consi. 43. nu. 27. li. 1. Barb. consi. 11. col. 1. li. 2. Ias. consi. 61. col. 3. lib. 3. consi. 108. col. 3. in fi. li. 4. Late Tiraq. l. si vnquam, verbo susceperit, num. 109. Mod. Par. in consuetud. Parisien. ti. 1. §. 3. gl. 3. nu. 27. I. M.

b Barb. No. deinde. Et idē dicas in minore, l. Nesen. su. de exc. tu. Itē dicas in hr̃ederelicto executore, vt si hr̃ditatē repudiat, cēseat priuatus offō executionis. Ita eleg. dicit Bar. in l. codicillis, §. 1. de an. leg. nō tñ pp repudiationē tutelæ, tutor amittit successionem ex pupillari. Et est tex. not. in l. amicissimos, ℥. de exc. tu. & uide ibi Doc. qd intell gi ī extraneo, secus in coniuncto, q erat relictus tutor, qa licet tutelam repudiet, non tñ amittit legatū, qa potius respectu psonæ, q tutelæ legatum præsumitur, l. tutor petitus, §. q tutorib. sup. de excu. tu. & vide aliam l. ab administratione. C. de leg. & ea, q ego ibi notaui ad Bal. Et quid si acceptauit commissariam, an possit postea illam refutare, dic, q nō, secdm Bald. in l. 3. §. 1. sup. de arb. & vide q dixi in c. cū Io. de testa. & uide Bal. in repe. l. 1. de leg. 2. ubi pulchre loquit, & uide Pet. in d. c. cum Ioannes, vbi refert, & sequitur dictum Bal. in d. l. 1.

c Vlt. no. Adde Bar in l. a filio. de ali. le. per Bar. & Doc. in l. 1. de leg. 3. cum concor.

Si pater. Qui in accusatione falsi succumbit, perdit omne commodum, q sibi dētur ex testamēto, & psona sua, vel alterius, secus in eo, quod alteri debetur, etiam si i eius sit postinum potestate. h. d. Et exponit verbum ex persona.

§. Seruum. Op. ℥. ea. l. q accusauit. Sol. vt ibi dicā. Opp. ℥. si qs ali. testa. phi. l. 1. Sol. gl. dic, ut ibi dicā. Tu dic, qcquid dicat glo. q aliud ibi, aliud hic. Rō, qa ibi seruus, vel filius non habebat uoluntatē defuncti, quia defunctus uoluit mutare, & dñs, uł pater non dimisit: hic uero defuncti voluntatem habebat, licet postea dominus, vel pater sit nixus impugnare.

1 *Filiusfamilias in publicis iudicijs, an possit accusare inuito patre.*

Si filiusfamilias. Quæro, vtrū hoc sit uerū, q pater possit agere tā p relicto facto sibi, q p relicto facto filio? Gl. q sic, & bene, fm ista ipa, fm q filius oīa q̄rebat patri, secus in his, q patri nō acquiruntur. De quo pdo. in 1 l. 3. §. si filius. sup. qd qsq; iuris. † Vltimo no. hic casum, q in publicis iudicijs filius potest accusare inuito patre concor. tex. in l. inter liberas. §. filiusfamilias. de adul. ɔ glo. non solum. §. necessitate. de bon. quæ lib. de quo dixi plene in d. §. filius.

1 *Agēti iure hæreditario nō pt opponi exce. rei iudi. vel similis ex psona sua.*
2 *Succedens ei qui accepit legatū, uel hæreditatē defūcti, potest dicerē postea testamentū falsum, si succedat per quandam consequentiam, alias secus.*

Qui accusauit. In iure q̄sito post accusationē, nō dr̃ qs indignus. h. d. Op. & uī, q ēt si aliqs agit ex psona alterius, dicat indignus, ut sup. ea. l. §. si pr. Sol. ius ex psona alterius inceperat ɔpetere tpe accusationis propositę 1 hic postea. Ex qua sol. no. q illi qui † agit iure hæreditario, nō pōt opponi exceptio rei iudicatæ. dñi, vel sibis ex persona sua. De hoc 2 est gl. in l. Modestinus. inf. de excep. qd est no. Quæro, † qd eē. Aliqs succedit ei, q accepit legatū, uel hr̃ditatē defuncti, postea vult dicere testm̃ falsum, q̄rit, an possit? Dico sic. Aut successit ei titulo oneroso, qa emit, & tūc nō repellit ab accusando. Casus est in l. pe. §. fi. de inof. test. fm unā lec. ibi positā. Aut successit titulo lucratiuo, & tūc aut successit in illā rē, quam testōr reliquerat principaliter, & tunc repellit ab accusando, d. l. pen. §. fi. prout ibi loqt de legato, l. filius patroni. & l. si filius, q patri. inf. de bo. lib. Si uero non successit in illā rē principalr. sed p quandā ɔñam, tunc ab accusando non repellit d. l. pe. §. fi. prout ibi loquitur in hr̃ditate: hæc distinctio probat inf. e. l. qui Titij. Vltimo esset q̄rendū qd eē. hic loquitur qñ successit in legato: quid si successit in iure dicēdi nullum, uel falsum, uel inofficiosum? dicam in l. tutorem. inf. eo.

Aetati. Glo. opp. C. eo. l. Polla. & dat multas sol. Dic, vt dicā inf. eo. l. tutorem.

1 *Testimonium testis se ingerētis non ualet, sed a parte productus, vel a iudice si testificatur, ualet.*
2 *Testis, qui fert testimonium contra me in causa capitali, est meus inimicus.*
3 *Statutum puniens præstantem auxilium exbannito, non comprehendit, qui tulit testimonium coactē pro eo.*

His vero. Op. Dicere testimoniū cogit qs inuitus, licet fallat in qbusdā casib. vt in l. lege Iulia. & l. inuiti. ℥. de testi. sed ille, q aliqd ɔ testm̃ facit inuitus, nō dr̃ indignus, vt inf. e. l. §. aduocatū. ergo &c. Sol. gl. q hic loquit in eo, q dicit testimoniū spōte. Cōtra hoc vr̄ tex. in Auth. de testi. §. si vero ignoti. ibi, festinātes, &c. & ibi tenet Iac. de Bel. q testes dēnt esse citati, a ñ sua a sponte testificari. probo hoc, qa si se ingerit, vr̄ suspectus, vt sup. de 1 procu. l. q oia. §. 1. † Huius timore dicit Iac. de Bel. q sp testes dēnt esse citati, aīs eorū testimoniū nō valet. tñ huic gl. nō rñdet: sed ad l. lege Iulia. quæ dicit, q admittunt sponte. i. nō coacti pignoribus, uel mulcta, citati tñ debent esse. Probo hoc optime facit tex. extra de testib. cog. c. 1. vbi proprie appellat coactionē, aggrauationem, q fit post primā citationē. Sed mihi vr̄, q dictū Iac. sit ɔ dictā l. lege Iulia. vbi dr̄, Lege Iulia iudiciorū cauet, ne inuito denūciet, & sic no dēnt citari. Et hoc ēt vr̄ velle l. inuito. e. ti. & sic respicit citationē verbalē. Præterea si ista opi. Iac. esset vera, sequeret absurdū. s. q qs delinquere deberet. Qui. n. in prima citatione est cōtumax delinquit, l. oē delictū. de re mili. & sic sequeret, q qs deberet pati b se in ɔtumaciā poni, qd est delictū. Dic ergo sic. ᵇ Qñq; se ingerit sponte ad testificandum non citatus a iudice, nec pductus a parte, & isto casu eius testimonium ñ valet, arg. l. q oia. ℥. de pc. Qñq; qs a iudice non citatus, sed a parte requisitus pducit. & nunc valet testimonium eius, tña volēte dr̃ testimoniū prātū spōte. De hoc gl. ista loqnt, & gl. in l. q cū natu maior. §. sed si non accusauit. de bo. lib. & d. l. lege Iulia. Qñq; quis deponit citatus a iudice, & tūc etiam

ADDITIONES.

a Alex. Esse citati. An valeant testes non citati, vide oīno Bald. in c. 1. §. porro, q fuit pri. ca. be. amit. in gl. mag. in ver. non coactus. per illam glo. Et an testes debeant deponere iurati, vide qd no. Bar. & Doc. in l. libertorū. C. de test. adde tñ, quod no. Ant. in c. in noie Dñi, de test. ubi dixit, q ualet dictū testis deponentis in psentia iudicis, & partis, licet non fuerit citatus. Alle. Do. de Ro. & Spec. in ti. de teste. §. qualiter, per. iudex. Et quid si iudex recipiat testes ex officio non productos, uide omnino Bal. in l. presbyteros. C. de epis. & cle. & i l. libertorū. & ibi Bar. de test. & B. l. in l. 3. C. de lo. a ut. iu. pos. & uide Bal. in aut. sed nouo iure. C. si cer. peta. Item adde ad hæc no. q testis deponens præsumitur, quod multus deponat ita dicit Bar. & post eum hēs in l. presbyteros. de epis. & cle. uide Mar. Soc. i rub. de dil. ar. 7. uer. octauo procedit, vbi de teste a parte producto, licet non citato, quod probet.
Dec. l. 4. nu. 4. C. de pac. Alba. consi. 55. nu. 7. I. M.

b Poma. Dic ergo sic. Vide in c. propolusti, de proba. & in c. 2. de test.

ēt valet testimoniū eius, l. si qñ. C. de testi. Facit l. cū ab init. o. quē admo. test. ape. tñ si talis testis poterat recusare, ne cogeret. diceretur testimoniū spōte ꝓlatū, & sic nō valet. Et hoc mō pōt ītelligi d. l. lege Iulia. Sed si recusare nō poterat, diceret testimoniū ꝓlatū ñ spōte, sed coacte. Quæro, lꝫ ista sint vera in se, an sint necessaria ꝗtum ad hūc tex. Rñ. iste tex. loqt simplr nō distiguēdo spōte, vel coacte: vñ ipsā simplr intelligo. Nō ob. §. aduocatum, quē gl. allegat. Nā licet qs cogat ferre testimoniū, nō tñ cogit dicere sic vel aliter: & iō si tulit malū testimonium, merito dr indignus, ꝗlicet coacte dixerit, ñ tñ fuit coactus ad sic dicēdū. Sic e ī ꝓside iudicāte
a ŝ e. l. ver. qdā. Quæro, vtrū a † q fert testimoniū ī cā capitali, sit meꝰ
2 inimicus? Dicit gl. ꝙ sic, ī c. cū P. Mānconella, & in c. meminimus
3 ext. de acc. Iste §. facit ad q. † dēt statutū, ꝙ qcūq; ꝓstiterit auxiliū ex bānito, puniat ī cētū: mō aliqs ꝓstitit testimoniū ꝓ exbannito, ꝗri
b tur, an puniat pęna statuti. hic tex. facit, ꝙ sic, tñ distiguēdū vr, b vt gl. dicit, ꝗa ē verū. si ꝓstitit testimoniū spōte, secus si coacte. Facit ad istū §. j. de bo. li. l. q cū maior. §. is demū, ver. sꝫ si ñ accusauerit.

ADDITIONES.

a Ale. Quæro, verum. Verum, q fert testimoniū in cā capitali cōtra me, sit meus inimicus, & an possim illum repellere a testificādo contra me in alia cā. in quo Io. An. in c. meminimus, de acc. in gl. si. dixit, ꝙ si fuit testis contra me in cā crīali, vel in cā ciuili q erat oīum bonorum, vel maioris partis, ꝙ repellitur. Ad qđ est gl. & ibi legitur, & no. in auth. si dicatur. C. de testi. Et hoc verum, nisi coactus tulisset testimonium, ꝗa tunc non pōt repelli vt inimicus, alias āt repellitur. Sed quanta fides eis ei adhibenda, in arbitrio iudicis est, per d. auth. si dicatur. vt dicit Imo. in c. j. de iu. de quo ibi latius per eum, in oī aūt cā ciuili vr ꝙ si talis testis fuit spōte testificatus, vr suspectus, & pōt recusari, ex quo spōte se obtulit non citatus, vt hic, nec productus a parte, fm no. hic. Si uero sponte, non se offert, sed citatus, vel ꝓductus a parte licet posset se excusare, dr spōte testificari, & est suspectus. Ita tenet Imo. in d. c. 1. & ibi latius ꝑ eum, ex his mcit gl. no. in ca. cum sup abbatia. de offi. dele. ꝙ ille, qui aduersatur mihi in alia lite, pōt recusari a me in alio iudicio, in alia cā, quam illa, quam mihi mouet, ēt si cā, quam hēo cum illo, quem recuso, non sit sua, sed collegij, qđ est no. secundum Imo in d. ca. j. Si aūt non aduersatur tunc in alia instātia, sed alias fuit aduersatus, tunc si in cā crīali, uel ciuili ubi agebatur de oib. bonis, vel maiori parte, per id, qđ hr in l. q p hic. de excu. tut. poterat recusari. Si uero fuerit alia cā ciuilis, uidetur, ꝙ nō possit recusari, uel hoc relinqi arbitrio iudicis, ar. eorū, q dicuntur in d. l. auth. si dicatur. Ita dixit Imo. quod no. Adde Bar. in l. 3. in prin. ff. de tes. & quod ibi dixi, & oino Imo. in c. cum oporteat in gl. super verbo, inimicos, de accu. & Imo. in c. cum P. de accu. & in d. c. meminimus.

b Ale. videtur. Vide Pet. de Anch. in c. cum P. de accu. & uide inf. §. prox.

---

1 *Aduocatus, vel fideiubēs pro bānito dicitur præstare auxilium, iō si p statutū esset prohibitum dare auxilium bānito, ille incurret pœnam statuti.*

Sunt, qui putant. Opp. de l. q cū maior. §. si pronō. j. de bo. lib. Sol. ibi in portione debita prono, q nō ita ... facili ꝑdit, sicut illud legatum, cum sit mere lucrum, arg. l. fi. C. de eod. Contra hāc sol. op. de l. fi. in prin. ŝ. de inof. test. Soluit gl. ꝙ iō ibi, ꝗa ꝗrela est magis odiosa, ꝗ bonorū possessio ꝫ tab. No. hunc §. ad statuta, † q dicūt, si qs ꝓstitent auxiliū. vel fauorē exbānito. ꝙ esse aduocatum eius, est ꝓstare ei auxilium
a & fauorem, & iō sis cautus, ne sis a ꝓ eo, a nec ꝓ eo fideiubeas, nisi mandato iudicis, alias in pœnam incideres, arg. huius l.

CONCORDIA.

☞ Sunt q putāt. Aduerte, ꝙ Bar. arguitur de ꝯrietate in hoc §. sunt q putant. Sed pro sol. vide concor. ad l. in furti. §. opem. ff. de fur.

ADDITIO.

a Ale. Ne sit pro eo. Contrarium uidetur tenere Bar. in l. in furti. §. opem. de fur. & Pe. de Anc. & Alij in cum P. accu.

Quidam, & præsidem. Op. munus iudicādi ē necessariū l. munerū. iudicādi j. de mu. & ho. Vñ nō dēt repelli vt indignus, ar. j. ꝓx. §. Huius timore dñt qdam, ꝙ isti male putauerunt. Hæc sol. nō est vera. ꝗa Iurisconsultus non posuisset hic ista verba. Quare gl. dicit ꝙ hic non dr coactus, ꝗa sponte suscepit officium. Qđ placet, quia & aduocatus suscepit officium spōte, vt j. proxi. §. Quare tu dic, ꝙ licet cogatur iudicare, non tñ cogitur sic iudicare, vñ cum apparet ꝑ sēiam appsonis, ꝙ male iudicauerit, censetur indignus, ita loqtur hic. Contra hoc op. ꝗa sñia in cā appsonis, qñq; primam sñiā in peius reformat, vt j. de ap. l. i. Sol. Ibi denotat facti ꝯtingētiam, qđ tñ rōr nō ꝓsumitur, ita loqr hic. Et ꝑdicta ītelligo qñ ex eisdem actis prima sñia est retractata, secus si ex nouis ꝓbōnib. arg. l. eos. C. de app. tunc. n. non erit, quid ei imputari possit.

1 *Indignus non dicitur, qui facit ex necessitate.*

1 **Aduocatum.** No. † ꝙ q facit ex necessitate, non repellitur vt indignus: nam aduocatus fisci de necessitate facit, & de necessitate sic facit, cogitur. n. suscipere, & procedere, & prosequi, sicut ei est delatum.

Qui principale. Qui principale testm̄ accusat repellitur ab oī commodo, ꝙ sibi dētur ex eo, vel eius accessorio: secus si ex alia voluntate ꝑ se principalr subsistēte, sed q accusauit accessorium non repellit ab eo, qđ sibi dētur ex principali. h. d. In glo. in ver. repellendus, ibi dum dicit l. q Titij. So. ibi neutrū accessoriū alterius, sed vtrūq; principale: vel ibi impugnat accessorium, & sic non obstat glo. uel ibi non dixit testimonium, licet professus sit se uelle dicere.

Ei, qui. Rō huius §. ē, ꝗa tutela ē onus, tñ suū delictū nō remouet ipsum ab onere, sed a lucro, ut hic uidebitis.

1 *Confirmatio, quando confirmatum per se subsistit, quid operetur.*

Qui mortis. Op. j. de ꝫtab. l. sub ꝯdōne §. fi. & l. in seruitutē. § sed & si qd. de bo. li. Soluit gl. ꝙ aliud in ꝫtabulas, vt in ꝯrio: aliud in ꝗrela, uel accusatione falsi vt hic. Sed q ē rō gl. nō ponit. Quare tu dic, ꝙ rō est. nā in accusatione falsi, uel ꝗrela inofficiosi disputat solum de viribus testi, & iō nō repellit, nisi ab eo, qđ dētur ex testō vel voluntate pēdēte ab eo, qm̄ pœna delictū egredi nō dēt, vt j. l. ꝓx. sed in ꝫta disputat de iure pris, & filij, & prōni, & liberti. l. filio. §. j. ŝ. de inoffi. te. & no. in l. ex duob. in fi. de vulg. & pup. merito dēt repelli ab oī commō qđ hēet a pre, vel a liberto. Gl. soluit aliter in l. ēt. de inoffi. test. ꝙ hic loqtur in donōne cā mortis non cōfirmata, testō: sed lex a ꝯria loqt in
a donōne testō confirmata. Cōtra hāc sol. op. q † cōfirmatio nō releuet aliqd, cum donō cā mortis ꝑ se subsistat: sicut qñ debitor legat creditori quod sibi pure dēt, l. si creditori, ŝ de le. j. So. Confir-
b mare id, qđ est ꝑ se validum, nihil releuat, b qñ in ꝑtāte cōfirmantis non est illius actus annullatio, vt in exemplo ꝓposito de debitore legāte creditori, ꝗa nō est in ꝑtāte debitoris illud debitum annullare. Sed qñ in ꝑtāte cōfirmātis est illum actum annullare, tūc releuat ꝯfirmatio, vt dēat ex cōfirmāte, ñ ex ꝯfirmato, l. si qñ. ŝ. de le. j. iō si donō fuerit confirmata, incipit dēri ex testō, merito q testm̄ impugnat ab eo repellitur. Et hæc est vera sol. q ēt tenet Iac. Bu. in d. l. ēt. Alij dñt, ꝙ hic loqtur de donōne cā mortis, quā ꝑmisit nō reuocare, de qua loqtur l. ubi ita. de do. cā mor. Hæc sol. lꝫ si se sit vera, tñ nō placet, ꝗa donō dr inter viuos, nō cā mor. d. l. vbi. Itē ꝙ fm ꝑdicta, differt legatum a donōne cā mor. ꝫ. Inst. de do. §. i. Rñ. ibi dixit, fere, ꝑ illud, quod hic dr, & ꝑ alia, ꝗa in qbusdā differt. Et rō huius drię est, quia donō cā mortis non confirmatur testamento, sed morte.

ADDITIONES.

a Bar. Sed lex. No. ergo sing. ꝙ ad confirmationem donōnis non requirtur aditio ex testō. Facit casus sin. in l. sequens qō. de leg. 2. scdm Ang. in rep. l. eam q. C. de fideic. quē oīno vide. Facit ꝙ no. Bar. in l. q. Romæ §. Flauius, de ver. ob. Facit tex. no. in l. j. inf. de his, qui sine ma. ad liber. deue. Et vide Bar. in l. mortis. de do. cau. mor. & domi. meum in l. fi. eo. ti.

b Ale. Nihil releuat. Et sic habes hic gl. sing. ꝙ ad confirmationem donōnis cā mo. non requiritur aditio. Dixi post Bar. in l. mortis, de do. cau. mor.

Omnes. Opp. j. de iu. fis. l. edicta. §. nihil, vbi nihil interest, ex qua cā qs nō capiat. So. illa determinat ꝑ istā, & ꝑ §. eos, in ea. l. ꝗa nihil iterest, dūmō, vr indignꝰ ñ repellat, vt hic.

LEX VI.

5 *Pœna non debet egredi delictum.*

2 *Hæres conficiens inuentarium si omittat vnam rem ponere in inuētario, ꝑdit in totum Falcidiam, & beneficium inuentarij.*

3 *Hæres, q negat vr fuisse ī bonis defuncti, ī illa re nō detrahit Trebellianicā.*

1 a a **Rescriptum.** a Pęna † ñ dēt egredi delictū. h. d. Sic hēris in hrēde, q ꝯficiēdo inuētarium † aliqd omittit, ut ꝑdat bñficiū Falcidiæ solū, in eo, qd omittit. l. scimus. §. illo C. de iure delib. Tñ ista lex vr hodie correcta ꝑ text. in Aut. de hær. & falc. §. sancimus, vbi dr, si vnā rem omittit ponere dolose ī iuētario, priuat bñficio legis Falcidiæ ī totū, & ꝑdit ēt bñficiū iuētarij. Qđ tenet ibi Ia. de Bel. & idē tenet Dy. licet Cy. in authē. sed cū testōr. C. ad l. Fal. ī eo. q videat tenere oppositū, dicēs, ꝙ solū ī illa re priuat Falcidia: qđ mihi ñ placet, ꝗa ꝑ auth. pœna omittētis facere inuētariū, uel malignātis circa ipsam, ē aucta, vt teneat legatariis insolidū, qđ de iure antiquo nō erat. Itē ē aucta, ꝙ omissio vnius rei priuet eū in toto, vt ibi dr. Itē puto, ꝙ hæc lex sit correcta ī alio, q. hic illud, qđ auferē hrēdi ꝑ subtractionē rerū, applicatur fisco, hodie uero vr, ꝙ applicet legatariis. Nā tex. dicit, ꝙ legatariis dēt plene dare ēt de suo, d. auth. sed cū testōr. & ī corpore vñ sumit. Ultimo no. † ex ista lege. Nā cū qdā fideicōmissarius vltis peteret fideicommissum, fecit positionē, ꝙ talis res erat in bonis defūcti, ille habito termino ad deliberādū rñdit ꝙ nō credit, & postea fuit ꝓbatū. Certe ī illis reb. nō poterit detrahere Trebellianicā, vt hic, & l. Paulus bñficio. ad l. Falc. & ad Treb. l. Paulus, vbi dr, ꝙ est indignus Falcidia, q aliqd egit, vt fideicōmissū periret, sed ille, qui ꝯsulte negat aliqd esse ī bonis, facit, vt fideicōmissū intercidat, ergo, &c. Præterea dr ī corpe de hær. & Fal. ꝙ qcūq; malignat circa Falcidiā, ē idignꝰ Falcidia, ergo, &c. Idē puto ī eo, q scienter negat fideicōmissum esse relictū, ꝗa circa fideicōmissum dr malignari.

ADDITIO.

a Ale. Rescriptum. An qui omittit ponere rem in inuētario, amittat Falcidiam pro illa re, an in totom, uide Bar. in l. Paulus, inf. ad l. Fal. & quod no. Imo, i l. ex facto. §. Iulius Longinus, de uul. & pu. per Bal. in d. auth. sed cum testōr, post Cy. ibi, ad de, an qui omittit ponere vnam rem in inuentario, priuetur beneficio totius, Bal. consi. 189. 3. li. & Rom. consi. 376.

LEX IX.

j *Feudum ex his causis reuocatur ex quibus legatum.*

Si inimicitiæ. Propter inimicitias legatū vr tacite reuocatum, & q cām status mouet, legato ē idignꝰ, & fisco applicabit. h. d. No. † gl. ꝗa ꝑ istas cās reuocaret feudum, vt in feud. quali feud. amit. in prin. Quæro, q est rō huius legis, ꝙ ī primo, & scdo casu legatū reuocatū non applicatur fisco, sed remanet apud hrēdē, l. 3. §. fi. de adi. leg. sed ī tertio casu applicat fisco? Rñ. ideo, iō esse ꝑt, ꝗa in primis casib. legatarius facit aliqd illicitum non ꝑmittente iure, tñ vr mutata voluntas defuncti, sed in vltimo casu iudice fecit petēdo testōrē in seruitutē reuocari. tñ

nõ ita de facili p̃sum ĩt mutatio volũtatis defũcti. Tñ ꝯ hoc op. de l. filio, § Seia, ſ. de adi. le. vbi accuſabat de homicidio, & ſic iudici ce faciebat, & tñ vr̃ mutata volũtas. Solue, ibi iudice accuſabat, tñ ſuam ꝓpriã vtilitatẽ, vel intereſſe non p̃tẽdebat. hic vero prætẽ debat intereſſe proprium, & commodum rei familiaris.

L E X X.

In fraudem. Dr̃, hic ſine chyrographũ ꝗ derit, &c. ꝯ. J. de iu. fiſ. l. nõ itellr̃, § ſi qs palã. Nã ille q̃ facit iſtr̃m publicũ, facit palã, & ſic ĩ pœnã nõ incidit. Huius timor gl. ĩ d. l. nõ itellr̃ §. tacita. in verbo, chyrographum, ĩtelligit de cautione, vel chyrographo. ſ. & priuato, & ſic puto hoc dẽre intelligi. Idẽ ſi dicerẽ, ſi fieret inſtr̃m publicum adhibitis teſtib. & notario in quorum fide poſuit, ꝙ hoc ſecretum tenerẽt: tunc. n. ſatis eſt tacitum fideicommiſſum, & habet locum, quod dicitur.

Si quis. Rogatus reſtituere capaci licet tp̃e mortis ſit in capax, legatum retinet, niſi tp̃e mortis ſit aliud expreſſe actum. h. d. Opp. de l. t. Dic, vt in gl.

L E X XI.

Hæres, qui tacitam. Pœna delictum non egreditur. h. d.

L E X XII.

Cum quidam. Licet teſtm̃ ſ̃m nõ valeat, tñ a ſcriptis ĩ primo aufertur hr̃ditas tanq̃ ab indignis: non aũt plegata, niſi aliud teſtõrem ſenſiſſe appareat. h. d. Dr̃ hic, ꝙ teſtm̃ ſ̃m nõ valet. Cõtra, immo valet, & inſtituti ĩ ſecũdo ſunt hr̃des, licet indigni l. ex facto, §. Iulius Lõginus, de vul. & pu. Soluit glo. non valet q̃tum ad commodum inſtituti, ſed ipſo iure bñ valet. vt in ꝯtrio. Cõtra hoc op. qa ſi hoc eſſet verũ, ergo primũ teſtm̃ rũpit, qđ eſt ꝯ hũc tex. Soluit gl. ꝙ rũpit, & qđ tex. dicit, ꝙ ñ rũpit, eſt verũ. ſ. in effectu, hoc ẽt tenet Ia. de Are. Hæc lect. licet in ſe ſit vera, nõ m̃ q̃tum ad hãc l. Nã ſi hoc eſſet verũ, hr̃ditas auferret vt ab indignis inſtitutis in ſc̃do teſtõ, non in primo: ſed hæc lex loquitur de primis hr̃dib. ergo, &c. Quare tu legas hãc l. vt lr̃a iacet, qa in ſc̃do teſtõ fuerunt inſtituti oĩno non capaces. Sed dices, ergo primum teſtm̃ maneret totalr̃ ĩ virib. ſuis, vt Inſt. qb. mo. te. infir. §. poſteriore, & ſ. de iniu. teſt. l. j. & 2. Sol. intelligo dictum Iuriſc. hic ſ̃m id, qđ ipſe allegat, qa hoc verum, qñ teſtõr fecit ſ̃m teſtm̃ inualidum, qa ſuos hr̃des reputauit indignos, ſufficit. n. ꝙ reputenẽt indigni, ẽt ĩ nõ ſolẽni voluntate l. hr̃ditas. C. e. ſecus ſi in ſc̃do teſtõ hr̃des ſimplr̃ inſtituiſſet. Et ꝙ hæc lect. ſit vera, ꝓbar̃ ex lege q̃ iuriſcõſultus allegat, ibi dũ dicit, ĩ eius pſona, &c. Nã ĩ eo cuius noĩe cãcellar̃, fit hæc diſtinctio, an cãcellauit, qa hr̃des reputat indignos, vel ñ, vt ſ. de his, q̃ ĩ te. delẽ. l. cãcellauerat. Glo. ĩ ver. hr̃dib. op. de l. hr̃ditas. C. e. & dicit gl. dic, vt ibi dixi, ſed certe ꝯcordat; ſed ſi qs vellet tractar̃ totam mãm, eſſet longa, dic, vt ibi. Itẽ op. gl. C. de rei vx. actio. ĩ prin. Vbi dr̃, ꝙ ſit idẽ effectus volũtatis factæ non ſolẽniter, & factę cũ ſolemnitate: ſed illud ſpãle fauore dotis, l. j. ſ. ſol. mat. Itẽ op. ſ. de ĩ diẽ add. l. ſi vẽditor, in princ. ver. ſed ſi neuter. & §. ſed & ſi pupillus. Dic, vt ibi, p ſc̃dam emptionẽ inualidã receditur a prima. So. ibi ſc̃da vendõ non erat oĩno inualida. arg. Inſti. qb. mo. tol. ob. §. p̃terea. Itẽ in gl. ĩ uer. iudicauit. ibi. §. ſi hr̃s, ſo. ma. Hoc, qđ hic dr̃, dẽt diſtingui, vt ſ. dixi & no. in d. l. cancellauerat.

L E X XIII.

1 *Matrimonium contractum cum polluta per adulteriũ non valet ſi uiuente primo marito data ſit fides de ducendo illam poſt mortem uiri.*

Claudius. Nõ p̃t qs iuſte ducere in vxorẽ eãdẽ quã polluit p adulteriũ, & a tali vxore tanq̃ ab indigno auferuntur, qđ ei a viro relinqtur. h. d. No. † ꝙ m̃rimonium nõ valet, qñ ducit qs vxorẽ eam q̃ polluit p adulteriũ, ꝙ Canoniſtæ intelligũt, qñ polluit eã data fide, ꝙ ſi uir deceſſerit, eã in vxorẽ ducet. c. fi. de eo, q duxit in m̃rimo. q̃ pol. p adul. Op. dr̃[a] hic, dãnatus de adulterio duxit uxorẽ. Cõtra, ſi fuit dãnatus, ergo decapitar̃, l. quis. C. de adul. Soluit gl. ꝙ illa pęna nõ hẽt locũ p iſta iura. Sic bi ĩ l. a §. miles, ſ. ex qb. cã. infa. irrog. & l. q cũ vno. §. adulterij J. de re mi. Alia gl. q̃ eſt forte melior, dicit, vt illud, qđ dicit tex. ĩ l. quis, ꝙ dẽt gladio puniri, eſt verũ gladio mãli, vel ciuili, ſ̃m gradũ pſonarum ita no. ĩ l. ſi qs viduã. J. de qõ. Vel dic, ꝙ hic ex cã fuit minor pœna impoſita,[b] l. qd ergo. § pęna grauior. de his, q no. infa. Itẽ op. ꝙ nõ applicar̃ fiſco ſ. certis pſonis, l. q ꝯ legũ. ꝗ ĩce. nup. So. puto, ꝙ hæc l. hodie corrigar̃, qa auferr̃ vt ab indigno, nec fiſco applicar̃, ſed pſonis, q̃ enumerant ĩ l. q ꝯ. Quæro, in iſto caſu, qñ agit de bonis auferẽdis mulieri, q̃ ad eam puenerũt a viro, vtrũ ad ꝓbõnẽ adulterij ſufficiat ꝓbõ ꝯdemnationis factæ de viro. & vr̃, ꝙ non, vt J. de adul. l. denunciaſſe. §. fi. In ꝯtriũ facit hæc lex. Credo, ꝙ q̃tũ ad cãm bonorũ ſit verũ, ꝙ hic dr̃. Itẽ q̃tũ ad diſſolutionẽ m̃rimonij idem vr̃ ſ̃m hęc iura. Sed hodie ſ̃m moderna tp̃a, ſ̃m q̃ m̃rimonij diſſolutio nullo mõ fieri p̃t, vt no. in l. rerũ qdẽ amotarũ. ſ. re. amo. forte non ſufficeret, ſicut in cã adulterij, ſic not. in l. denunciaſſe. §. fi.

A D D I T I O N E S.

a Barb. Op. dr̃. Quæ pœna imponatur adultero, de iure Digeſtorum non expreſſũ vide Moder. in c. ſignificaſti, de adul. vbi referunt, ſed nihil boni dicunt.

b Ale. Impoſita. Facit quod no. in l. i cognitione, ſupra ad Syl. & in l. fi. ſupra ſi quis ali. teſt. proh.

L E X XIIII.

1 *Legatum factum a clerico concubinæ, ei aufertur, & datur fiſco.*

Mulierem. Qđ relinqtur a milite ei, q̃ ſtupro cognouit a fiſco vẽdicar̃. h. d. Op. J. de do. l. affectionis. Sol. Aliud in priuato, vt ibi, aliud in milite, vt hic. Ita no. in l. 2. C. de do. inter vi. & vx. & l. miles ita. ſ. de reſt. mil. Quæro, † qd in ſacerdote, vel clerico relinquẽte ꝯcubinæ? Dico idem, quod in milite armatæ militiæ. Dic, vt no. in ſimili, J. de re iud. l. miles ita. & tenet Richar. Malumb. in quadam ſua diſputatione.

L E X XV.

Hæredi. Qui impugnat acceſſoriũ, nõ priuar̃ eo, qđ ꝯſeqr̃ a principali, ſed eo ſolo, qđ ꝯſeqr̃ ab acceſſorio. h. d. Pone exẽplũ in fi. de p̃legatis detrahit̃ Falcidia, & hẽo iura J. e.

L E X XVI.

Cum tabulis ſecundis. Qui dicit pupillũ fuiſſe ſuppoſitũ, vr̃ ſc̃das tabulas ĩpugnare: & ĩõ ei, qđ ĩ illis ꝛelinqr̃, auferr̃, vt ab indigno. h. d. Quidã hñt hic, dcã ſnĩa, ĩ ablr̃õ, & ñc ſtat ꝓprie. & ſi hẽs, dictã ſnĩã ĩ accr̃õ, tũc ſubaudi aliud, ſ̃m. i. qa ſ̃m ſnĩam ſ̃m ſe dictã ex teſtõ ñ hẽret. Op. ꝙ iſte nõ ſit indignus, qa iudiciũ nõ impugnauit, ſed dicit illud nõ eẽ falſũ, l. poſt legatũ. §. amittere. ſ. e. & ĩ l. pe. Sol. dicit hic, pſonã pupilli, cuius teſtm̃ ẽ pupillaris ſubſtõ, talẽ, cui pr̃ nõ potuit facere teſtm̃, & ſic pupillarem ſubſtõnem impugnat, ſicut ſi aliquis dixiſſet teſtatorem eſſe ſuum ſeruum, l. inimicitiæ. ſ. e.

1 *Inimicitia q̃ iteruenerũt, ſine culpa legatarij nõ ſuff. ad reuocõnem legati.*

a **Quoniam** a Inimicitiæ ĩter legatariũ, & teſtõrẽ ꝓuenientes abſq; legatarij culpa, eũ legato nõ priuãt. h. d. Ad euidẽtiã ſcias, ꝙ cũ illa ꝯcubina, q̃ qs hẽt, nõ dr̃ qs ſtuprũ ꝯmiſiſſe. Itẽ ꝙ libertad ẽi p̃rono ĩ ꝯcubinatu ꝯſẽtire, aĩs vr̃ deliq̃re. No. † hunc caſum ad limitationẽ l. 3. §. fi. ſ. de adi. le. & qđ ibi dr̃ ꝙ pp inimicitias reuocar̃ legatũ, eſt verũ, ſi inimicitiæ interuenerũt culpa legatarij, ſecus ſi ſine culpa, vt hic: quod tene menti.

A D D I T I O.

a Bar. Quoniam. Et vide Bar. in l. miles. §. fi. ff. de adul. & vide tex. in l. j. §. cũ qs. ff. de qõ. & no. fin. Bal. in l. ſed & ſi quis. §. illud. ff. ſi qs cau. Menoch. Adde Ro. ſuo ſing. 196. Tu habes, adde & Petraſan. ſuo ſi. 5. circa medium, Barb. conſ. 65. col. pe. circa fi. lib. 1.

Cum hæredis. Op. de leg. j. §. ſi hæres. ſi tab. teſ. nullæ exta. Sol. vt l. cancellauerat, de his, q̃ in teſt. delen. & l. noſtram. C. de teſt.

L E X XVII.

1 *Syndicus an incurrat pœnam, ſi maleficia, quæ ignorauit, non denunciauit.*

2 *Ignorantia iuris quo ad fructus non conſtituit quem in mala fide.*

Hæredem. Qui nõ vĩdicat mortẽ defũcti, ĩdignus ẽ hr̃ditate, & actiones ꝯfuſæ non reſtaurant, niſi ignorãtia fuerit deceptus. h. d. No. diſtĩctionẽ, quam facit hic tex. vtrũ actio reſtituar̃, vel nõ, & qñ reſtituar̃ directa, dic, vt l. deferre §. fi. de iu. fi. Op. ille, q ignorat, nõ tener̃ accuſare, l. ſi iõ. C. e. Sol. ibi ignorauit, nec poterat certificari habita diligẽti indagõne: hic vero ignorauit ignorãtia facti ſupina, qđ facit ad q. † Syndicus tener̃ denũciare malefactorem ſub certa poena: qd ſi nõ denũciauit, qa ignorauit? Certe ſi ignorauit talr̃, ꝙ ñ potuit certificari. tũc ñ tener̃ aĩs ſecus, vt hic. Quæro, qd ſi iſte, de quo hic loqtur, fuit deceptus ignorãtia iuris? Gl. dicit ſecus, l. ſed & ſi lege. §. ſcire, ſ. de pet. hær. q̃ ſigna. Tu dic, † ꝙ iõ, qa ignorãtia iuris quo ad fructus non conſtituit quẽ in mala fide. l. ſi fur, §. j. J. de viuc. & ibi dixi, & hẽs gl. ꝯtrã in l. pe. §. ſi quis ius, ſ. de iur. & fac. ign. & l. 1. C. eo.

L E X XVIII.

1 *Fructus qui percepit ex fundo meo, an teneatur ad æſtimationẽ, vel ad fructus, vide in fi.*

Eum qui. Qui tacitã fidẽ accõmodauit de reſtituẽdo fideicõmiſſũ, tener̃ ad fructus, & poſt lit. ꝯteſt. ad vſuras iſtorũ fructuũ, de rigore, ſecus de benignitate. h. d. Opp. & vr̃, ꝙ vſuræ iſtorũ fructuũ pceptorũ añ lit. cõte. uenier̃t, vt ſ. de pet. hæ. l. hr̃s furioſi. §. fi. Sol. ibi loqr̃ ĩ petitione hæreditatis alia, q̃ iſta q̃ ꝯpetit fiſco. Hęc Sol. vr̃ ꝯ l. j. C. e. vbi ẽt qñ fiſcus aufert ab indigno, hr̃ rõ fructuũ. Sol. illud verũ de rigore gñalr̃, ſed de æquitate aliud ſtatuit̃ in hoc caſu tm̃ qñ pp fideicõmiſſum tacitũ aufert, vt hic, ſecus ſi auferret pp aliã cãm, vt ĩ ꝯtrio, facit l. cũ qdã. §. in tacito. J. de vſur. Contra hãc ſol. vr̃ J. ꝓxi. §. vbi idẽ iuris vr̃ in tacito fideicõmiſſo, qđ in alijs. Sol. Quantũ ad uſuras differt tacitũ fideicõmiſſũ ab alijs, licet ĩ multis cũ alijs ꝯcordat. † Quæro, pcepiſti fructus ex p̃dio meo, an teneris ad fructus, vel ad æſtimationẽ: hic vr̃ tex. ꝙ de iure cõi qs tenear̃ tm̃ ad p̃tiũ, l3 de benignitate aliud ſtatuat ĩ fideicõmiſſo tacito. Qđ[a] itellige aĩ fructib. cõſumptis, vt hic, qa fruct' p̃ſumũt ꝯſũpti ex curſu tp̃is, & ita ad æſtimõnẽ ꝗuenit.[b] Ita no.[c] Cy. de pig. act. l. j. & glo. inſ. diuortio. §. ob donõnes ſo. ma. & ibi dixi.[d] Et ibi p Ia.[d] Are. hoc ẽt ꝓbãt oẽs ll. q̃ dñt, ꝙ dẽnt vſuras fructuũ, & ſic puenit ad æſtimõnẽ. hoc eſt verũ, qñ fructus dẽnt

in

A D D I T I O N E S.

a Pom. Quod intellige. Bene facit, quod no. Ang. in l. 1. per glo. ibi. C. ſi aduer. vſuc. uide Ale. & Are. in l. diuortio. ff. ſol. mat.

b Ad æſtimationẽ deuenitur. Et ſic ſubſtẽtabitur libellus, dicẽdo, peto fructus ſi extant, ſi non, peto æſtimõnẽ. Ita vult Bal. & Ang. in l. diuortio, §. ob donõnes, ſolu. mat. & ibi eſt bona gl. pro iſta materia eſt bonum dictum Bar.

c Ita no. Boer. conſ. 68. nu. 4. 5. Placa. li. j. epito. delictorum, c. 11. nu. 8. I. M.

d Ale. ... Pro practica vide no. p Imo. in l. ex diuerſo. §. 1. & ꝙ ibi dixi, de rei ven.

in spē, vt qa ex fundo perce pisti fructus. Secus si dēs fruct⁹ iij. sic, vt qa pmisisti decē corbes frumētip stipłonē, qa tunc nō deuenit ad æstimationem, nisi pp moram sm mām l. vinum §. si cer. pet.

Bonis. A quo vniuersa bona auferunt, apud eū onera æris alie. nō remanēt: tñ iura ɔfusa non restaurantur. h. d.

a **Pro parte.** In bonis, quæ aufetun ut ex cā taciti fideicōmissi, prælegata nō veniunt, & plegata intelligunt, put testōr relinqt. nō put ď iuris subtilitate dēnt. h. d. Op. ɔ. ad Treb. l. i fideicōmissaria. §. fi. Certe nō pt⁹ dari alia sol nisi φ sit hic spāle, qñ auferē hrditas vt ab īdigno: cū. n. sit pęnale, iō venit restrīgēdū; sed ibi qñ auferē ab eo, ad quē vadit ex volūtate defuncti vt ad fideicōmissariū. Cōtra hanc sol. facit hic tex. q dicit, φ rō iuris nō inducit diuisionē, q̄ est rō cōis, & quoad fideicōmissariū, & oēm, a quo auferē hrditas. Quare dic, φ ista volūtas testōris, vī esse solū, qñ grauat ď restituēdo nō capaci, sec⁹ si grauat de restituēdo capaci, vt in ɔ̄no. Rō, qa testōr libēter voluisset facere hrdē nō capacē, & qa nō poterat, fecerat hrdē hūc ꝓ illo, & ad eius vtilitatē. Vñ pinde hr̄, acsi ī nulla parte eū instituisset, & lega. solū reliqsset.

ADDTIO.

a Ale. Pro par. Illum tex. pro decisione n. q. alleg. per Bal. in l. quanqam, & est fin. secundum Bal. in l. cum vitium, C. de fideicom. & ibi limitaui.

LEX XX.

Si scriptis. Alias incipit, Paulus. Dic, vt l. j. §. si qui ali. test. prohi. & quod ibi notatur.

LEX XXI.

1 *Maritus occidens vxorem, vel non vindicans eius mortem, perdit lucrum dotis delatum per statutum.*

Ei qui. Op. de l. si ab hostib. §. fi. ꝭ. sol. mat. vbi non applicatur fisco, sed vadit ad hrdes mulieris. Sol. ibi vir occidit vxorem, iō dotem non fuit vnq̄ lucratus; sed hic vxor fuit interfecta ab alio, vnde vir dotem lucratur, quam postea perdit, qa mortem non vindicauit. Ita dicit ibi Iac. de Are. quod tene menti ad

1 statuta, quæ dicūt, quod muliere decedēte in matrimonio sine liberis, vir lucretur certam partē dotis, vt eam perdat, si vxorem oc

a cidat, a vel eius mortem non vindicat.

ADDITIO.

a Ale. Vxorem occidat. Verum occidens vxorem, vel non vlcisceus mortem eius lucretur dotem. Adde Bal. in l. sequens gradus, §. 1. sup. ad Syl. Vide Bal. latius inf. e. l. fi. in fi. & quod ibi dixi. Adde Bal. consi 124. lib. 1.

LEX XXII.

1 *Tutor potest accusare nomine pupilli.*
2 *Accusans testamentum de falso, quomodo priuetur relicto eidem facto.*
3 *Persona vna quando possit haberi loco plurium.*
4 *Pupillus qui pdit legatū ex facto tutoris, duplici remedio illud recuperat, s. vel restitutione in integrū, vel contra tutorē, quando est soluendo.*

Tutorem Qui ex necessitate officij testm̄ accusat, ab eo qd ꝓprio noīe meruit, nō repellit. Itē, qñ plura iura ɔcurrūt in psona vnius, pinde est, ac si ɔcurrāt in psonā diuersorū. Itē pupillus ex facto tutoris pdit, sed restituit. h. d. No. tex. ibi, distincta sunt iura, & vide Vltā. i l. 1. C. de sacrosl. ecc. Op. text.

1 dicit hic tutorē q pupilli sub noīe, & c. Cōtra, tutores nō pñt accusare pupilli noīe, sed suo tm̄. So. exponit gl. φ pupilli noīe. i. ad pupilli vtilitatē, suo tñ noīe accusant. Idē tenet gl. i l. ɔ̄ria. & i l. Polla. C. eo. Hæc lec. nō placet, qa imo tutur tutorio noīe accusare pōt, vt hic, & d. l. Polla. Nō ob. l. 2. q ac. nō pōt. qa verū est, φ nō pt se subscribere noīe pupilli, sed noīe suo. tñ bñ pt accusare noīe pupilli. Simile. C. de inur. l. fi. vbi alius accusat, alius inscribit. Et hanc opi. tenet Ric. Mal. Dr̄ hic, φ accusat noīe alieno, & nō priuatur legato, ɔ̄. ꝭ. eo. l. post legatū. §. sunt, q putant. & l. fi. in prin. ꝭ. de inof. testa. Sol. ibi voluntarie accusauit, qa offm̄ erat voluntarium; hic de necessitate, qa offm̄ erat necessarium. Contra hoc op. ꝭ. de inoffi. testa. l. filius, in prin. vbi loqtur in prē, qtē ɔstat non teneri accusare, cum non teneatur pater rōnem reddere, vt C. de bo. q̄ lib. l. cū oportet. Sol. eodem modo, qa licet voluntarie accuset, tñ est officium necessarium magis, q̄ voluntarium. Sed ɔ̄ hoc opp. ꝭ. eod. l.

a post legatū. §. sunt q putāt, vbi necessitas officij non excusat, a nisi ad hoc cogatur. Sol. aliud in accusatore, in cuius ptāte non est, q̄

2 snīa ferat, aliud in iudice, in cuius ptāte est, q̄ snīam ferat. † Ex pdictis distingue sic. Qñq; qs accusat noīe & cōmodo alieno, qñq; noīe alieno, & ad cōmodum suū. Primo casu, aut volūtarie suscepit offm̄. & voluntarie accusat, & priuat̄ relicto, l. post legatum. §. sunt q putāt. & l. fi. ī prin. de iof. test. Aut necessario assumit offm̄, & necessario accusat, & tūc relicto nō priuat̄, vt hic, & l. post legatū. §. aduocatum. ꝭ. eo. Aut necessario assumit offm̄, & voluntarie accusat, & tūc idē, qa relicto nō priuat̄, vt ꝭ. de inof. l. filius, in prin. Secus in eo, q volūtarie fert snīam, vel volūtarie fert testimoniū, licet de necessitate assūpsit offm̄ iudicādi, vel testificādi, vt ꝭ. e. l. post legatū. §. his vero, & §. qdā. Scđo casu, qñ accusat noīe alieno ad suū tñ cōmodū, vt ī accusante hrditario noīe, & tūc aut accusat spōte, & priuat̄ relicto, vt l. fi. in prin. ꝭ. de inof. test. sm̄ verā lec. q̄ tenui in l. post legatū, §. qui accusauit. ꝭ eo. Si vero de necessitate accusat, vt qa accusationē institutā ꝓseqt, tūc relicto nō priuat̄, l. filius. §. 1. ꝭ. de inof. test. Itē dr̄ hic, φ discreta sunt iura, & c. Cōtra,

3 ꝭ. de pac. l. si plures. Sol. Qñq; hr̄ respus ad substantiā psonæ, & tūc vna psona nō pōt haberi loco pluriū, ut i ɔ̄rio. Qñ ɔ̄ hr̄ respūs ad officia, & tunc si officia sunt inter se ɔpatibilia, vnus pōt substinere psonā pluriū, vt hic, & l. 3. ꝭ. de adopt. & ibi p Gu. Si vero sunt officia repugnātia, tūc secus. l. qsqs. C. de post. & l. fi. de off pt. & l. ille a quo. §. tēpestiuū. ɔ̄. ad Treb. Itē dr̄ hic, φ legata p pupillum perdūtur, nisi p restōnem. & c. Cōtra, de l. Polla. C. eo. Glo. soluit

4 plurib. mo. Tu dic, † φ pupillus hēt duplicē viā, vel petendi restōnem in integ ut hic, & l. post legatū § ætati. ꝭ eo. vel agendi ɔ̄ tutorē, vt l. ɔ̄ria. & hæc est vera sol. Alia sol. ē, φ pupil. priuat̄ legato, verū est, si pōt reuerti ɔ̄ tutorē, vt l. ɔ̄ria secus si nō pōt, vt hic, & l. post legatū §. ætati. ꝭ. eo. Et φ nō pōt reuerti ɔ̄ tutorē, ɔtingit trib. mod. vel qa tutor nō est soluēdo, vel qa fuit coactus a matre, vī libertis, vel quia ꝓbōnes erāt depditæ sine culpa tutoris, ita loquitur tota gl. in d. l. Polla. Sed hæc sol. nō placet, qa ēt qñ tutor pt ɔuenire, pupil. dēt hrē duplex remediū. l. ēt. C. si tutor. vel cura. interu. Item dr̄ hic, φ pupil. priuatur, nisi a Principe, & c. Contra, imo pōt peter restōnem suo iure, vt ꝭ. eo. l. post legatū § ætati. Sol. qđ tex. dicit, ɔseruata sint, nō intelligas, φ i quolibet pupil. sit necessarium rescriptū, sed ītelligas, φ sunt ɔseruata p rescriptum, de quo dr̄ in d. §. ætati. Itē dr̄ hic in fi. φ tutor est quasi pron⁹ pupilli, & sic innuit, φ patronus pupilli nō pderet ius suū. Cōtra, ꝭ. de inoff. tes. l. fi. in prin. & l. post legatū. §. sunt, qui putant. Sol. dic prōnus. ſ. necessarius, & sic nō ob ɔ̄ria, d. l. post legatū. §. aduocatum. sup. eo.

ADDITIO.

a Ale. Non excusat. Adde no. per Bar. in l. athletæ. infra de fal.

LEX XXV.

1 *Præsumptio fraudis non inducitur ex sola consanguinitate*
2 *Spurius dicitur omnis natus ex coitu non approbato a lege, seu quod a lege nomen no sumit, & sic est nomen generis.*
Adde Are. in c. at si clerici, in §. de adol. col. 5. de iud.
3 *Spurius nō potest a patre relinqui, & an possit substitui legitimis, remissiue.*
4 *Spurius natus ex punibili, & damnato coitu non succedit matri, secus si ex non damnato, nisi sit illustris.*
5 *Parentes eodem modo succedunt spurijs, qui ipsi parentib.*
6 *Consilium an detur, quo mediante, spurio relinquatur.*
7 *Spurio pro alimentis, & pro dote, relinqui potest.*
8 *Relictum palam spurio non applicatur fisco, sed apud hæredem remanet.*
9 *Tutor rogatus de dando spurio secundum cōscientiam, debet id dare fisco.*
10 *Extraneus potest spurio relinquere.*
11 *His institu. cogit respōd. pōni sibi factæ, an fuerit rogatus de restit. spurio.*
12 *Quādo auferiur aliquid alicui, vt ab indigno, an, & quib. casibus applicetor fisco, & quibus non, ubi ponit quibus casibus.*

Si gener. Sola rō cōiunctionis nō inducit psumptionē fraudis hoc Primo. Secūdo, vt loc⁹ sit fisco, oportet in p[illegible] na incapacis diē cedere. h. d. † Opp. φ rō talis affectionis īducit psumptionē fraudis, l. pe. de b. H. Sol. rō ɔsanguinitatis sola nō sufficit ad hoc probandum, vt hic, sed mixta cum alijs rationibus sufficit, vt in ɔ̄rio, vt dixi in l. post ɔ̄tractū de do. Op. dr̄ hic, si viuo testōre, & c. ɔ̄, imo vī, φ reqratur, φ dies cedat in psonam incapacis sicut dicimus in hæreditate, vbi non reqritur aditio hæredis, vt l. eam, quam, C. de fideic. Sol. in hæreditate non reqritur aditio sed sufficit, φ per hæredē. licet indignum, adiri possit, ita hic sufficit, φ dies legati cedat, ita φ potuerit requiri legatario. Hoc pmisso, quia de tacito fideicommisso, vt plurimū, ponit exēplum in spurio, ut no. in l. 1. ɔ̄. de iu. fi. & l. cū tacitum. ꝭ. de pba. & l. cum quidam. § in tacito. ꝭ. de vsu. iō videamus primo, qui sunt spurij. a Et

1 Et ď hoc est gl. iuris canonici, q̄ ponit sighatonē ī c. nisi cū pridē.

a ext. de renun. & ibi per Inn. sed tñ nō obst. qđ ibi no. Dic, φ b ī mā

b nr̄a accipimus spuriū oēm natū ex coitu nō approbato a lege seu qa lege nomē nō sumit, ut natus ex coitu adulterino, vel meretricali, vel ex ɔcubina, cū plures hēt, vel ex aliqua, q̄ nō hēret ex īdubitato affectu, vt no. p Dy. i rub. ɔ̄. d ɔcu. Item de nato ex sacerdo-

c te, c l. vulgo. ꝭ. de statu ho. & in Aut. qb. mo. na. ef. su. circa fi. & ibi gl. & ēt si ex ɔcubina sacerdotis nat⁹ sit, cū eis nō liceat ɔcubinā hrē. C. de ep. & cl. l. cū, q ꝓbabilē. & ext. de coha cle. & mu. p to-

d tū. Et hoc tenuit Richar. Malūb. d in qnadā sua disputatione Quæ

3 ro, an istis † spurijs possit relinqui a patre? Tex. est, φ non. §. penul. in Auth. quib. mod. na. effi. sui. & authen. licet. in fi. C. de natu. lib. & auth.

ADDITIONES.

a Ale. Qui sunt spurij. Spurij qui sint, habes ēt istum tex. in l. 4. C. sol. mat. & de ist. orb. vide Azo. in sum. C. de na. li. Spec. in ti. de suc. ab inte. §. 1. ver. nunc de naturaliū. & in ti. q fil. sint leg. & Bar. in l. parietes, de in ius voc & Ant. i c. p venerabilē q fil. sint leg. & an idē sit bastardus, φ naturalis, vide Bar. & Im. i l. ex facto, §. si qs rogatus, ad Treb. & Bal. i l. cū acutissimi. C. de fideic. Adde Dy. in trac. de suc. ab inte. & Dy. in rub. alias in l. 1. ꝭ. de cōcub. & ibi apost. & Bal. in aut. licet. C. de na. lib. Adde q dār supurij, q naturales, Pet. de Anch. cōsi. 167. Old. 196. Pau. de Ca. cōs. 127. & an nati ex spurijs dicant nobiles, vide Dy. i cōs. ic. i Dei noie diligeter cōsiderata, & Pe ď Anc. cōs. 390. Men. tu dic Are. cōl. 67. n. 9. ver. 4. p illa.

b Bar. Dic, φ Et qui sunt spurij, vide Bal. in l. eam, quam, C. de fideicom. & in c. 1. §. naturales, si de feu. fue. contro.

c Ale. Ex sacerdote. Et adde quod natus ex clerico in sacris dicitur incest. secundū gl. & Bal. in l. 1. C. de epi & cle. & adde quod no gl. in Auth. qui. mo. na. effi. sui. in §. fi. in ver. participium, & in l. vulgo. de sta. ho.

d Ale. Richar Malumb. & qualiter isti spurij, & isti naturales succedāt, et etiā qualiter eis succedatur, ponit plene Ang. in §. fi. in Auth. quib. n. o. na. effi. sui. Meno. scripsi cōs. 545. nu. 16. Auus an possit relinq. nepoti ex fil. spur. Cran. cons. 100. nu 4. Pla. lib. 1. epitom. delict. cap. 41. nu. 13. 14.

& auth. ex cõplexu. C. de incest. nu. An aũt ipse possit tales spurios substituere filijs legitimis. dic, vt l. si is q. ſ. de vul. & pup. dixi i l. qd̃ cõditionis. ſ. de do. ca. mo. Quæro, an a succedat mr̃i talis spuri? Rñ. qñ qs est natus ex coitu ñ dãnato, hoc est a lege ñ punito, vt ex coitu meretricali, vel ex alio, vt ex cõcubinatu. cum hẽret plures, vel ex ɔcubina, quam ñ habuit ex indubitato affectu, q coitus ñ punitur a lege, & istis casib. talis spurius succedat mr̃i nisi sit illustr. l. hac pte. & l. si spurius. ſ. vñ cog. & C. ad Orfi. l. si qua illu. Si uero eẽt natus ex damnato coitu, ex quo mr̃ dẽt puniri, tũc ñ succederet, c vt i Auth. q. mo. na. effi. sui. §. pe. Ita tenet gl. i l. si qua illustris C. ad Orf. & Insti. ad Orfic. §. nouissime. Quæro, qd cõ, in parẽtes d succedãt istis spurijs? Bĩ Azo. de legi. hæt. circa fi. i summa, dicit eo. mõ, quo isti filij succedũt parentib. eod. mõ parẽtes istis filijs. † Quæro utrum sit aliquis modus, p quem pr̃ possit relinquere filio suo spurio. Dy. ponit vnum modum mẽ i l. ita fidei hr̃dis, ĩ ñ. de iu. fisc. & dĩt, q instituat quẽdam extraneum, & grauet eũ, q tm̃ det filio de suo, pprio, ut ibi dr̃ ĩ tex. Certe hæc cautela ẽ ɔ tex. l. qd cõdõnis. de do ca. mor. Ad l. ita fidei hr̃dis, rñdeo, vt ibi dixi, & l. qd cõdõnis. Alium modum dedit i l. si is, q duos, de lib. leg. quẽ modũ ibi re, pbaui. Quidã dãt aliũ modũ. f. vt reliquat extraneo, & roget eũ, vt restituat illi psonæ, q ipse testõr dixit hr̃di, uel legatario, per l. quẽ hr̃di ſ, de reb. dub. Iste modus ñ est tutus, qa si ille talis instituerer spurios, ex post facto appareret tacitam fidem eẽ adhibitã, arg. l. sed Iuli. §. pinde. ad Maced. † Quis erit ergo modus? Rñ. duplex, f vnus clarus, & lucidus. Nã de iure canonico talis filius dẽt al à patre, g vt extra de eo, q duxit in mat. q̃ pol. p adul. c. cũ hẽret. dixi i l. si quis a libertis. §. a. de li. ag. Vñ modus est, q relinqnat sibi tm̃ qd̃ sufficiat ad alimẽta, hoc mõ. Relinquo spurio meo i uita sua fundũ, p alimẽtis suis, & post mortẽ sit suorũ filiorũ, qb. p̃t relinq, p eorũ alimẽtis, l. fi. C. d̃ na. li. Idẽ dico ĩ dote h e. fauore, & ea dem rõne, quia spurio qs p̃t legare dotẽ, sicut & alimẽta, i ar. l. j. ſ. sol. mat. & l. cũ post §. gener. de iure do. & ita de facto dixi. & hoc nisi excedat k magnã quãtitatẽ, aĩs forte p̃sumeret fraus, l. j. C. de nat. lib. Alius modus est, & iste ɔtinet in se aliqd fraudis, si testõr rogat hr̃dẽ expsse, vt restituat cui velit, ex hoc, quia non est tacitũ fideicommissum, immo palam relictum. l. nõ intellr̃. §. si qs palã. de iu. fisci, sed tm̃ hoc casu nõ põt hr̃s spuriũ eligere, quia tũc uidere capere a testõre, l. vnũ ex familia. §. j. ſ. de le. 2. iõ est ɔsilium, q hr̃s eligat tertiũ, & postea ille tertius eligat spuriũ; aliquid tñ fraudis hẽret ĩ se. † Quæro, & reuoco ĩ dubiũ, ponamus, q aliqs reliqt filio spurio palã, an dẽt eẽ fisci, l an dẽt remanere apud hr̃des scriptos, vel apud quos? Vr̃, q ptinet ad fiscũ, vt in oĩb. legib. loquẽtib. de tacito fideicommisso, l. si qliber. & l. i fraudẽ. ſ. e. & ſ. de iure fis. l. j. in ɔriũ vr̃, q certis psonis noĩans, vt l. j. C. de na. li. l. si qs incesti. C. dẽ ince. nup. & ita tenet Azo in sũm. de na. lib. circa prin. & gl. ĩ l. hr̃ditas. C. e. ti. in pri. Ego reperio, q Ric. Malũb. determinauit ɔtrium, qa debet remanere apud hr̃dẽ scriptum, vel apud uenietes ab intestato, qd̃ sic pbauit. Aut dices istos filios totaliter incapaces, & habeo ppositum, l. si in metallum. ſ. ti. t. aut dices eos indignos. & tũc qa sunt indigni sine culpa sua, qa alieno vitio laborant, simil. ñ applicatur fisco, sed remanet apud hr̃des scriptos, vel uenientes ab intestato, ita no. i l. aufertur. circa prin. ſ. de iu. fis. Præterea de hoc est tex. in l. non intellr̃. §. si quis palam. ſ. de iu. fis. vbi qñ relinqt palã, hr̃s nullam pœnã patit, sed si certis psonis deberet, hr̃s pateretur pœnam: ergo, &c. & no. in gl. fi. in l. Lucius. §. j. ſ. de leg. 1. & hoc puto verũ. Non obst. l. 1. C. de na. lib. & l. si qs incesti. C. de incest. nu. qa loquunt ĩ spurijs natis ex illo coitu sic ĩprobato alias remanent iura cõia, qd̃ remanet apud hr̃des scriptos, uel uenietes ab intestato, & ita repen ɔsultũ p d. Old. Nõ ob. leges, quæ loquuntur de tacito fideicommisso, qa in eo auferunt bona ipsi hr̃di, q accommodauit tacitam fidẽ pp eius delictũ ɔmissum in accommodãdo fidem: q aũt palam rogat, nullum delictũ ɔmisit, facit l. in fraudẽ, in fi. ſ. eo. Quæro, † quid m dẽt facere sm ɔsciẽnam ille, q est tacite rogatus de dãdo? puto, salua rõne Theologorum legaliter loquendo, q dẽt dare fisco sm ɔscientiã, nec p̃t dare spurio, vel retinere; qd patet, qa retinendo dñr malæ fidei possessores, l. eum qui. ſ. e. si malæ fidei est. & omne, qd̃ non est ex fide, est peccatum, vt c. qñ oẽ. extra, de præscrip. extranea aũt persona ĩdubitãter p̃t relinquere spurio, vt no. in Auth. qui. mo. na. effi. sui. in fi. probatur in l. si is, qui. de uul. & pu. Quæro † utrum hr̃s teneatur huic n positioni rñdere, n an fuerit rogatus tacite de restituendo, uel non? hoc habui ɔsulere de facto, dubiũ facit, qa iura canonica dñt, q qs nõ dẽt se pdere; & iura nr̃a dicũt, q istis interrogationib. per quas aliqs detegitur, nõ dẽt respondere. l. qui iurasse, §. pr̃. cum gl. fi. de iureiur. & l. si a te, in prin. ſ. de exce. rei iud. In ɔtrium dixi, q teneantur rñdere. primo p iura ciuilia, vbi qs tenet p iurm rñdere, an deliquerit, vel nõ, l. Marcellus. §. j. ſ. rer. amo. & ibi d̃ his dixi. & l. lex Cornelia. §. hac lege. ſ. de iniur. & de iureiur. l. 3. §. j. & ibi no. & de hoc hẽmus in casu nr̃æ quæstionis. ſ. de iu. fis. l. nõ intellr̃ §. tacita. & ibi glo. parua, in ver. pbationib. q̃ dicit, vt per ɔfessionem, &c. Vnus ergo modus pbandi tacitum fideicommissum ẽ p ɔfessionẽ, & ille satis innuit dñe fieri de hoc interrogationem; p̃t ẽt p iurm cogi qs rñdere, an possideat, uel dolo desijt possidere. l. quoties. § p̃tor. ſ. de nox. act. & de rei ven. l. q petitorio. in prin. ad hoc facit gl. fi. de aslesl. l. 1. in p ver. postulationib. ubi aliquis interrogatur de sua turpitudine. Non obst. qd̃ Canonistę dñt, q qs ñ dẽt se pdẽr, qa ẽt sm eos ĩ crialib. q̃ ĩpediũt retẽtionẽ bñficij, tenet qs rñdere. Ita tenet. Spe. ĩ ti. de posi. §. 7. ver. 8. p Io. An. ex. de elec. c. dudũ el. 2. de acc. c. inqsi. sed ĩ pposito tale crimẽ ĩpedit retẽtionẽ bñficij, qa talis hr̃s ẽ indignus retinere hr̃ditatẽ, & possidet malafide, & tenet d fruc. C. e. l. 1. & l. eũ, q tacitã. ſ. eo. Ergo manifeste ɔcludit, q p̃t cogi rñdere. Nõ ob. l. q iurasse. §. si pr̃. & l. si a te. ſ. de exce. rei iudi. qa ibi iõ, qa p illas ĩterrogationes examinareẽ, q pri⁹ decisum est p sñiam, vel iurm, q iudex pati nõ dẽt, l. si duo p̃rou. §. idẽ Iulia. ĩ fi. ſ. de iureiu. & q̃tũ ad mãm d̃ spurijs ista sufficiãt. † Verũ, o qa in titulo, & alijs locis fit mentio, qñ aliqd auferẽ alicui, an dẽat fisco, vel qb. gl. vult sũmare ĩ l. hr̃ditas. C. e. & ibi p Cy. & ĩ veritate ipsecutissime loqt. Iõ p declarãda ista mã, sũt quatuor vidẽda p ordinẽ. Primo, qñ defect⁹ obuenit ex psona defuncti. Scdo, qñ ve nit ĩ psona illi⁹, cui aliqd reliqẽ. Tertio, qñ testm̃ dficit sine defuncti volũtate. Quarto, qñ d̃ficit pp volũtatẽ dfũcti expsse mutatã. p Pr̃o casu dic, aut testõr cũ nullo posset testari, & veniũt veniẽtes ab itestato, l. 1. §. plane. ſ. de ius & leg. nisi pp suũ delictũ bona essent publicata, l. eius. § 1. ſ. de test. quod tñ hodie est immutatũ per auth. bona damnatorũ. C. de bonis pscr. q dic, vt dixi ibi. Aut p̃t cũ qbusdã testari, cũ qbusdã nõ, qa nõ cũ filijs spurijs, vel incestuosis; & dic, aut eis reliqt palã, & rñ est, q venit ad illos, ad quos veniret ab intestato, ac si relictũ nõ esset, l. nõ intellr̃, in prin. de iu. fi. l.

ADDITIONES.

a Barb. Quæro, an Et de intellectu d. l. si is, qui. & de materia vide Bal. elegãter loquentẽ in l. ea qua, prope fi. C. de fideic. * Men. Dec. con. 456. col. 3. circa me.

b Ale. Succedat matri. Spurius ao succedat matri. Item adde, q talis spurius nõ p̃t succedere ad pias causas, ut no. Bal. in l. 1. C. de sac. san. eccl.
Et vide Ale. in consi. 139. ver. plus dico. in j. vol. & in con. 174. in fi. in 5. vol.

c Ale. Non succederet. Itẽ adde, q valet relictũ factũ spurio, si ingrediaẽ monasterium, scdm Gui. de Cu. & Bal. in l. j. C. de sac. san. ec. in lec. no. in rep. quod no.

d Ale. An parentes. Adde Bal. in auth. licet. C. de na. lib. & Bar. in l. j. in fi. pri. inf. de contrata. & Ale. de Imo. in con. 139. col. j. in 6. vol.

e Ale. Vnũ modũ. Vtrũ sit aliqs modus relinquendi spurio, filio, & vtrũ possit spurius substitui filio legitimo, vide Bar. in d. l. qd̃ cõdõnes, adde tñ qd̃ Bal. in l. pr̃ d̃ hær. inst. dicit, q filius creatus ex nefario coitu, est i. oĩb. capax ab extraneo, licet non a patre. alle. gl. sing. in auth. quib. mo. na. effi. sui. §. fi. immo ẽt a fratre. l. si is, qui, vbi est tex. no. per Doc. sup. de vul. & pu. pro cautela. vide Bal. in l. 3. in pri. sup. de li. & posth. & Flor. in l. qui testa. sup. de prob. & vide Bal. in auth. ex complexu. C. de ince. nup. & Bal. in l. eam, quam de fideic.
Adde, an sit aliquis modus relinquendi. Bal. con. 131. & 337. li. 3. & an a fratre legitimo possit institui, vide eun. consi. 5. lib. 1.

f Barb. Rñ. dup. Et vide gl. in l. j. sup. de leg. tut. & sic sentit hic Bar. q p̃r teneẽ ad dotẽ. contra tenet Io. de Imo. in l. j. ff. sol. ma. & Bal. in au. res, quæ. C. Cõia de le. vide Bal. in l. mi, C. de iure do. Bal. in auth. ex cõplexu. & in d. l. si quis ad li. 5. v. trum, ff. de lib. agn. & tunc facit certas allegationes pro d. Bar. hic, & vide Io. in l. j. ff. sol. mat. & sequitur ibi. Bal. in d. l. mi, & nunc consului, post consilium, vide Bar. in l. fi. §. si a socero inf. de his, quæ infra. cre. ad fi. ubi dicit, q sacerdos potest dare dotem filiæ, iux. no. in d. c. cum hẽret, quasi velit, q non excedat ali. menta, qd̃ bñ no. & vide Bal. in l. eam, quam. C. de fideic. vbi dicit, q superfluum auferẽ sibi, & in l. id. qd̃ pauperib. C. de sacros. eccl. & dixi in c. j. de magist. & an principes mundi possint maritare suas spurias vide Bal. in c. 1. de conti. & uide glo. in aut. quib. mo. na. effi. sui. §. pe. * Men. Cep. c. 4. u. 34. Ferrat. caut. 42. do. Crau. consi. 291. nu. 7. 8. Paris. consi. 9. nu. 3. lib. 2. consi. 64. nu. 9. li. 3. Rolanda. Val. cons. 74. nu. 39. 40. Paleot. de nothis, & spurijs. c. 45. Barb. consi. 46. col. j. li. j. Siluester. Perier. in summa. in verbo, filij, nu. 4. ver. in prædic. Didac. in epitom. de spon. c. 8. § 5. nu. 8. Placa, ubi sup. nu. 24. 25.

g Ale. Debet alia parte. Et adde Bar. in auth. ex cõplexu. c. de ince. nup. & ibi limi. non procedere in notorio incestuoso, & secundum Bald. in l. id, q pauperib. ue e. pis. & de. & pater potest ipsum priuare alimentis.

h Ale. in dote. Sed istud ar. de dote ad alimenta non semp procedit, ut per Imo. in multis exẽplis in l. j. sol. ma. & adde qd̃ no. Bar. in l. Titio cẽtũ. §. Titio genero, in ver. 2. est videndũ, inf. titu. 1. & quod no. Cy. & Bal. & Imo. in l. Marius. §. duob. in 3. q. de le. 2. sed de alimentis ad legitimã bene proceditar. scdm Bal. in l. filijs. C. de in of. test. in legitima non procedit de plano, & iudicaẽ sicut in alimentis, Bald. in l. si qs in suo, co. ti. & uide Bal. in l. si qs incesti. C. de ince. nup. Adde, an sicut spuria debet alimentari, ita & eo. modo dotari, Abb. consi. 115. li. 2.

i Ale. Dotem, sicut & alimenta. Et tenet Bar. in l. vxor, §. pater naturalis, de le. 3. & Bal. in fi. C. de dotis promiss. sed vide Bal. in l. mater. C. de iu. do.

k Ale. Nisi excedat. Vide Bal. in l. eam, quam, C de fideic.

l Ale. Esse fisci. Relictũ filio spurio palã an applicetur fisco. uide Ang. & Imo. post gl. in l. ex facto §. Iulius Lõginus, de vul. & pup. Bar. in cõs. inc. d. do. Theob. & qd̃ Bal. in l. si qs p̃sbyteros, de epi. & cle. & Bal. in l. j. C. de na. li. & ibi Bar. & Bal. in vl. col. C. vñ le. & qd si hr̃s tacite fuerit rogatus restituere spurio, hr̃ p Bal. in l. ẽt, C. ad l. Fal. & qs dicatur spurius, vel uulgo conceptus, vide late Bal. in l. si qua illu. C. ad Orf. qs naturalis, vel bastardus vide gl. in c. nisi cũ pridẽ. de ren. & no. Bar. in l. ex facto, §. si qs ad Tre. & Cy. in l. q sqs, ad l. Iul. maie. & vide Bal. super Inn. in c. nisi cũ pridem. de renun. Adde, an concubina. hæres instituta ẽt rogata restituere fil. videatur accommodasse tacitam fidem, Ro. consi. 578.

m Pom. Quæro, q d. Vide pulchram qõnem per Fel. in c. intimauit, de testib.

n Ale. Positioni rñdere. No. hic duas gl. qñ quis teneẽ rñdere positioni criminosæ, & vide qd̃ no. Bal. in l. 3. C. de ede. & Bal. i cõs. inc. Scius de Spoleto, et qd̃ dixi i d. l. nõ itelligit, §. tacita, & vide ad hæc d. Bar. in l. 1. §. qd̃ obseruari, de iur. calũ.

o Me. verũ. Bar. con. 8. co. 3. li. 3. Ruy. con. 162. n. 9. li. 4. Placa. li. 1. epit. delic. 41. n. 23.

p Ale. Expresse mutatam. Quid autem si clericus fratrẽ suũ hr̃dẽ instituit, q tacitã fidẽ sibi accommodauit de rest. hr̃di. spurio, an hr̃ditas applicet eccl. siæ, an fisco vide no. Bal. i l. si qs p̃sbyter, C. de epi. & cl. & de oĩb. alijs vide plene Bar. in con. sic. dñs D magistri Theobaldi. ubi ẽt d̃t, q spurius nullo tpe p̃scribit hr̃dit. p̃ris, d̃ hac materia hr̃ p Bal. i l. lata, C. d̃ app. & adde no. p Cy. & Bal. i l. q sqs, ad l. Iul. maie. vbi oĩno vide, et de materia p Bal. in l. hæreditas, C. eod. & hr̃ per eum in l. 1. C. de secun. nup. Bal. & Imo. in l. 4. sup. de test. per Bal. in l. etiam, C. ad l. Fal.

fil.& l.Lucius §.in testõ.s.de le g.j. Fallit C.de na.li.l.j.C.de ĩc.nn. l.si qs ĩcesti.& ibi deferẽ certis ꝑsonis, qb.cessãtib.loc⁹ ẽ fisco, vt ibi p3.& hoc, qñ sine delicto hr̃dis, alias si delictũ hr̃dis esset ĩ aliquo, dicã.j. Scd̃s casus principalis est, qñ deficit ꝑ defectũ illi⁹, cui relĩ qt, & iste ẽ magis difficilis casus, q̃ aliqs: quo casu dic, ꝙ circa istũ casũ hẽs ꝯsiderare quatuor tpa, vel qnq;. Nã qñq; cã, quare aliqs repellit a relicto, ꝯtingit añ testm̃, qñq; ĩ ipso tpe, qñ testm̃ fit, qñdoq; post testm̃ ante mortem, qñq; in ipso actu mortis, qñq; post mortẽ. Si ista ꝯtingunt ante testm̃, dic, qñq; ista cã totalr̃ statũ personæ annihilat, vt qa efficit̃ seruus pœnæ, & iste dr̃ oĩno incapax, & remanet apd̃ hr̃dẽ ab ĩtestato, vt s. ti. 1. l.si ĩ metallũ. Qñq; stat⁹ ei⁹ nõ annihilat̃, sed minuit̃, vt qa ꝑdit ciuitatẽ, l.cognitionũ. §. pe. j. de var.& extraor.cog. tũc an talis sit ĩcapax, vl̃ dignus, sunt opi inter Doc. ĩ l. 1. C.de hær.insti. Et ꝯsueuit teneri, ꝙ sit oĩno ñ capax, l. 1. §. pe. j. de ꝯtab.& l.si necẽ. §.si deportatus. j. de bo.lib. Qñq; sta t⁹ ei⁹ nõ minuit̃, sed ꝑp aliã cãm ius eũ capere ñ ꝑmittit, & isto casu aut hoc ꝯtingit sine sui culpa, & ñ applicat̃ fisco, d.l. aufertur in prin. ibi no. j. de iu.fis.& dixi s.de filio spurio. Aut hoc ꝯtingit sui culpa, & tũc ẽ ĩdign⁹, & applicat̃ fisco r̃r, vt s.e.l. Claudi⁹, & l. seq. Fallit C.d̃ sec.nup.l. 1. vbi applicat̃ certis personis, vt ibi dr̃. Scd̃m tp̃s ẽ, qñ cã, quare ñ põt capere, ꝯtigit ĩ ipso actu testãdi. Et hoc ꝯtĩgit duob. modis. Aut cã ẽ iõ, q a sibi adscribit ĩ testõ, & hr̃ ꝓ ñ scripto, cũ lex ꝓsumat illã voluntatẽ nõ esse verã, vt s.tit. 1. l. 1.& C. de his, q sibi adscrib. ꝓ totũ. Vel ꝯtingit, q a cogit testõrẽ ad testandũ, vl̃ nõ, & hoc casu applicet̃, dic, vt l. 1. §. 1. s.si qs ali.test. ꝓhi. Rõ huius ꝑt eẽ, q a cũ coacta sit volũtas, hr̃s ĩstitutus hãc volũtatẽ defuncti hẽt, vt indignus, merito ab eo põt auferri, & applicari fisco, l. in fraudẽ, & l. seq.& hic, si tñ iste, cui debebat restitui tpe mortis supuixerit, vt hic dr̃. Tertiũ tp̃s est post factũ testm̃, qñ cã supuenit, post factũ testm̃ añ mortẽ: quo casu dic. Aut supuenit cã nullo cõmisso ꝯ testõrẽ, & tũc idẽ, qd̃ s. dixi, qñ cã ante testm̃ suberat d.l.si in metallũ s.ti. 1. Aut aliquo cõmisso ꝯ testõrem, & tunc aut hoc fuit ꝯmissum ꝯ eum de facto absq; aliquo iuris colore, & legatũ vr̃ tacite reuocatũ, nec applicat̃ fisco, l. 3. §. fi. s. de adi.leg.& l. si inimicitiæ. s.e. Aut adhibito aliquo iuris colore, & tunc aut hoc faciẽs non ꝓsequebatur cõmodum proprie rei familiaris, sed magis vindictã, & legatũ vr̃ reuocatũ l.filio. §. Seia. s. de adi.le. Aut ꝓsequebat̃ cõmodũ rei familiaris, & tunc est indignus, & applicat̃ fisco, vt s.e l.si inimicitiæ, in fi.& hoc si legatarij culpa deprehendatur l.cũ fecũdis tabulis. §. 1. s.e. Et ꝓdicta vera r̃r. Fallit in auth. si captiui. C.de epis.& ele. vbi nõ applicatur fisco, sed ecclesiç. Itẽ fallit in auth. liberi furiosi. C.de epi.aud. Quartũ tp̃s est, qñ causa superuenit ipso tpe mortis, & hic aduerte. Aut talis causa fuit ex causa suæ negligentiæ, aut ex dolo, vt puta, q a [a] testatorem interemit. Primo casu est indignus, vt s.e.l. indignum. Secundo casu si quidẽ ipse capiebat ex legis dispositione ab intestato, similiter est indignus, & applicatur fisco, vt s.eo.l.si inimicitiæ. in fi. & hoc si legatarij culpa deprehẽditur, l.cũ rõ. in fi. j. de bo.dam. Si vero capiebat [b] ex dispositione hoĩs, & tunc non capit, sed remanet apud eos, a quib. est relictũ, l.si ab hostib. §. 1. s.solu.mat. Vltimum tp̃s, qñ talis cã superuenit post mortẽ, & isto casu semꝑ talis causa facit quẽ indignum, & omnino non capacem, & facit fisco locum, l. 1.& 2.& l.hæredi.& l.ei. s.eo. Fallit, qñ talis causa respiciebat cõmoditatem certæ personæ, vt sup.e.l. post legatũ. §. amittere.& C. de leg.l.pen. tunc enim illi personæ [c] applicatur, vel alij, prout lex disposuerit, vt dictis legibus. hoc modo potest intelligi auth. hoc amplius. de fideic. De tertio casu, & quarto non dico nunc.

ADDITIONES.

a Meno. Vt puta quia testatorem Ruy.consi. 11. nu. 2. lib. 5.

b Alex. Si vero capiebat. Aduerte ad d.l. ab hostib. §. 1. ꝙ licet Bar. hic dicat, q illud lucrum iõ remanet penes hæredes vxoris, & non applicatur fisco, q a illud lucrum ibi percipiebat maritus ex conuentione hominis, secus si ex cõuentione legis deferretur lucrum, quia priuat̃ eo, cui debebat̃, & applicabitur fisco; nõ aũt remanebit apud hæredes defuncti. sed ipse Bar. in d.l.si ab hostib. tenet, ꝙ ibi illud iõ est, quia est spale in lucris spalib. l. 1. C.de secun. nup. tñ illud est falsum, quia cõtra casum l.cũ mortẽ. inf. de iu.fis. vbi lucrũ erat dotale, & tñ nõ applicatur fisco, vnde opi. sua hic mihi vr̃ verior. pro qua facit arg. l. Celsus. sup. de arb. sed ẽt cõtra istã opi. vr̃ casus in l.cũ rõ. inf. de bon.dam. vbi filia hæres erat instituta, & sic capiebat lucrum ex dispõne hoĩs & tunc ibi dr̃, ꝙ si testato r interuenit, applicabitur hr̃ditas fisco, non aũt hr̃dib. venientib. ab intestato, vel alijs ad idẽ l. Lucius, de iu.fis. sed ꝑt dici scd̃m Im. in d.l.si ab hostib. r̃ndendo ad d. l. cũ rõ, & ad d.l. Lucius, ꝙ illud est in lucro hæredit, vt difficilius perdatur, vt patet ex his, quæ habentur in l. 3. §. fi. cũ seq. & l. ex parte. sup. de adi.le.& facit, qd̃ no. Bar. in l. hæc conditio. la piccola. inf. de condi.& de. Cogita. contra Bar. hic etiã tenet Pau. de Cast. in d.l.si ab hostib. Adde Bal. consi. 2 x. lib. 1.

c Meno. Illi personæ, simile ex Bar. in leg. 1. §. videndum, nu. 2. inf. ad Tert.

LIBER XXXV.

TITVLVS PRIMVS.

De conditione, & demonstratione.

[a] Quid. Sit conditio, a dicam in l. 1. Quid sit demonstratio, dicam j. ea l. demõstratio, in princ. Quid sit modus, dicã in l. quib. dieb. §. fi. j. e. de nã cõdõnis cãlis, vel mixtæ dicam, j. eo. l. in testõ. De nã condõnis impossibilis dic, vt s. de ꝯd. inst. l. 1. De natura demonstrõnis causæ, & modi dicam in dict. legib.

ADDITIO.

a Ale. Quid sit cõdõ. Hic dr̃ diuisio, & remissio totius ti. adde bonam gl. in §. iõ gl. Inst. de le.& quod no. in rub. C. de fal. cã, & in l. 1. C. de his, quæ sub modo.

LEX PRIMA.

1 *Condõ, reiecta diffinitione gl. & Azo. est quidam futurus euentus, in quem dispositio suspenditur.*
Dictio, si, quando respicit verbum præsentis, vel præteriti tẽporis, nõ facit conditionem.
2 *Conditio in præteritum improprie est conditio.*
3 *Dictio, si, quando respicit verbum futuri tẽporis, an, & quando faciat conditionem.*
4 *Dictio, si, pro quamuis, ponitur improprie, & etiam quando vnitur copulæ num. 6*
5 *Dictio, si, adiecta orationi, quæ est certa, vel pro certa dẽt poni, accipitur ꝓ quia.*
6 *Dictio, & si, pro quamuis.*
7 *Dictio, si facit conditionem expressam, dum facit conditionem.*
8 *Dictio, cum, quando faciat conditionem.*
9 *Differentia inter dictionem, si, & cum.*
10 *Dictio, nisi, quando faciat conditionẽ tam in vltimis volũtatibus, quam in contractibus.*
11 *Dictio, alioquin, non solum orationẽ condõnalẽ facit, sed in seipsa orationẽ continet, & inducit conditionem contrariam.*
12 *Dictio, alias, quando conditionem faciat.*
13 *Dictio, siue, est disiunctiua, & posita inter duas orationes futuri tẽporis inducit conditiones disiunctiue.*
14 *Copula si denotat, ordinem, vt vnũ de necessitate præcedat, aliud sequatur condõnem inducit. Idem in coniunctione alternatiua.*
15 *Dictio, quoad, donec, & quandiu, quando inducant conditionem.*
16 *Condõnes extinctiuæ, quæ per dictiones prædictas significantur, quãdo extinguant ipso iure, & quando ope exceptionis.*
17 *Dictio, dum, quando faciat conditionem*
Idem de dictionibus, quousque, quandoque, & quando.
18 *Aduerbia tẽporis in casib. quib. faciunt condõnem, illam faciunt secundario, & principaliter tempus.*
19 *Dictio, vbi, improprie posita facit conditionem.*
20 *Dictio, quatenus, quandoque facit conditionem,*
21 *Aduerbia negandi, an faciant condõnem, vel modum, remissiue.*
22 *Aduerbium omne, quod dispositionem suspẽdit in aliquem futurum euẽtũ fac conditionem.*
23 *Præpositiones quando inducant conditionem.*
24 *Præpositio inducit condõnem, quando per eã dispõ suspẽditur in aliquem futurum euentum.*
25 *Conditio quando inducatur ex vi nominis.*
26 *Nomina quando suspẽdunt dispõnem in aliquem futurum euẽtum, tunc faciunt conditionem.*
27 *Pronoĩa quando inducãt condõnem, & quid de pronoĩbus distributiuis.*
28 *Relatiua substantiæ, quando inducant condõnem.*
29 *Relatiua qualitatis, quantitatis, quotitatis, vel numeri quoad illam qualitatem inducunt condõnem.*
30 *Condõ, quæ inducitur per relatiua, dicitur condõ tacita.*
31 *Condõ dicitur tacita quatuor modis.*
32 *Condõ expressa est, quæ inducitur per coniunctiones per aduerbium tpis ꝑ præpositiones, & per distributiua.*
33 *Verbum coniunctum alteri verbo, mediante coniunctione inducit coniunctionem, alias non,*
Verbum infinitiui modi coniunctum alteri verbo sinẽ coniunctione, condõnem inducit.
34 *Participia absolute posita inducunt conditionem expressam.*
35 *Participia præsentis, vel præteriti temporis condõnem non inducunt, futuri sic quia faciunt tacitam.*
36 *Gerundium quando faciat conditionem.*
Gerundium non differt ab infinitiuo.
37 *Supinum quando faciat condõnem, & ꝙ non differt ab infinitiuo, vbi ꝙ facit condõnem ratione alterius verbi, cui adiungitur.*

LEgatis, quæ relinquuntur: Primo ponit vnam diuisionẽ trimembrem, cũ vna exceptio. vsq; ibi, cum dies, ibi ponit vnum dictum de nã secundi membri, vsq; ibi, dies autem, ibi ponit vnum tertium membrum sm̃ gl. Vel dic, ibi declarat secundum membrum dẽre intelligi de certa die an, sed incerta quando, usque ibi, inest autem. Ibi ponitur declarõ exceptionis. Op. de l. vbi.& de l. epistolam, §. fi. j. ad Tre. Tene menti secundam sol. vt in qualibet earum no. Secundo op. de l. si ita. § Pegasus. Tertio op. de l. stip'lo ista, §. inter certam, cum si. Sol. gl. aliud in die incerta. ꝯ hoc facit C. de fideic. l. post mortem, dic vt ibi.& dr̃ j. ad Treb. l. sed & si ante. Quarto opp. j. e.l. hæres meus, in prin. sed hęc intelĺr sm̃ illam, vt ibi in prima gl.& no. illã, q̃ expediũt dicere circa diẽ certã, vel incertã, dicemus in l. ꝯria, licet gloss. hic tangat. Expediamus aliqua vtilia circa condõnem.

a **Primo quæro.** Quid sit cōdō. a Rñ ꝯdō est q̃dā legati suspēsio, cuius de futuro defectus, vel ꝯfirmatio depēdet, ſm gl. ſ. in rub. & Azo. in summa, de ꝯd. inser. qđ nō placet i eo, qđ dicit. legatum suspēdi, qa ēt aliæ dispōnes suspēdūtur p ꝯdōnem, vt ꝯctus, & sniæ, & similia. Itē quod dicit, suspēsio, nō est verum; nam suspēsio est effectus pēdētis ꝯdōnis, & ñ est cōdō, vt ſ. ſi cer. pe. l. pecuniam, & l. itaque, & patet p oēs leges huius ti. q̃ ipsum actum, q pēdet a futuro euētu, vocāt cōdōnem. Item in eo, qđ dicit, cuius, &c. Aut n. itelligis, cuius, s. legati, & nō bñ dicit, qa sic nō diffiniret cōdō, sed legatum cōdōnale. Aut intelligis, cuius, s. ꝯdōnis, & tūc male seqtur, defectus, seu ꝯfirmatio pēdet ex futuro euētu. Non. n. ipsa condō confirmat, sed in ipsius existētia alia dispō ꝯfirmat, vel deficit. Vñ tu dicas, q ꝯdō est quidam futurus euētus, in quem dispō suspēdit. Euētus dico gñalis, siue consistat in facto, siue in iure, vt j. e. l. multum. Itē siue affirmatiue, siue negatiue. vt j. e. l. in facto. Futurus, dico ad drīam conditionum de p̃terito, vel pñti, q̃ nō sunt proprie ꝯdōnes, l. institutio talis, in fi. de cōd. inst. & j. e. l. eas in princ. & l. si ita stipulatus fuero hāc summam, de uer. ob. & ſ. si cer. pet. l. itaq;. & ibi no. Vbicūque .n. lex reperit cōdōnem appellare, q̃ est de p̃terito, improprie loqt lex, vt no. ſ. de leg. j. l. si sic, §. j. in gl. sup ver demōstrōnem, & no. j. e. l. in cōdōn. b. §. j. de hē. inst. l. 2. in gl. sup verbo, inesse. in quem dispō suspēdit, hoc dico ad drīam diei certæ, q̃ dispōnem non suspēdit, vt hic, & j. de ver. sig. l. cedere diem, qđ dic, vt dicam in l. hēs mens. Item ad drīam cōdōnis necessariæ, q̃ non est cōdō l. in illa. §. fi ſ de uer. ob. & de noua. l si pupillus, §. q sub condōne. Item ad drīam cōdōnis impossibilis, q̃ non suspēdit, ideo non est condō, vt j. e. l. Dicam plene in d. j. de cond. inst.

b **Videndum est.** a Ergo, p q̃ verba inducit ꝯdō, & sic videamus tā de cōiūctionib. q̃ de p̃positionib. aduerbiis, & cæteris partib. orōnis. † Primo ergo q̃ro de nā huius dictionis, si, vtrum iducat semp cōdōnē? Gl. vr̄ dicere, q sic. Fallit q̃nque, vt in l. muto. §. j ſ. de tut. & qđ ibi no. in gl. i ver. si

2 cōdōne. † Tu dic latius, q̃nque hęc dictio, si, respicit verbum pñtis vel p̃teriti tpis, & tūc nō facit cōdōnem, d. l. si ita stipulatus fuero hāc summā, j đ ver. ob. & ſ. dixi, & dicā j. e. l. demōstrō, §. j. & oia

c iura. q̃ cōdōnes i p̃teritū appellāt ꝯdōnes, loquunt improprie, c alī

3 q̃ñ † respicit verbū futuri tpis, & hic aduerte, q̃ñq; ille futurus euētus est certus oī certitudine, q̃ñq; est certus an, sed incertus q̃ñ, vt mors, aliq̃ñ est oino incertus, vt suot cōiter oēs condōnes. Primo casu non facit ꝯdōnē, vr ſ. dixi. Scđo casu sunt gl. ꝯtriæ. Nā qdā dñt q hæc adictio, si moriar, nō facit cōdōnem, ut not. in l. si pupillus, §. q̃ sub cōdōne, de noua. in prin. gl. & Cy. tenet ibi. & C. de hē. inst. l. extraneū. Cōtrariū tenet gl. ibi, si aūt cōdō. l. in oib. obl̄onib. j. de reg. iu. & Dy. in d. §. q sub cōdōne, & ista est veritas. Casus est j. e.

d l. qb. dieb. § qdā Titio. d & de ver. ob. l. qđcunque, §. fi. Tertio casu

e rīa est, q dictio, si, e facit cōdōnē, vt hic, & no. C. de his, q̃ sub mō l. j. & q̃ñ dies leg. ced. l si Titio, & quasi in oib. legib. q̃ tractant de ꝯdōnib. Hoc aūt fallit in casib q patebūt ex rñsionib ad inferiora ꝯ

f ria. Instat ergo f ꝯ p̃dicta de l. muto. §. j. de tut. Fallit, vbi p dictionē, si, apponat cōdō, q̃ tacite inerat, qa tūc nō facit condōnē. Hoc est falsū, qa in tacita cōdōne. est cōdō, & suspēdit, ut hic, & notat de pactis. l. itē qa. Dic ergo, q ibi non facit cōdōnē, q̃ tutoris dationē suspēdat, sed bñ facit condōnē, q̃ suspēdit administrōnem, & talis expssio facta a iudice intelr facta ſm qđ tacite ierat, als tutoris datio vitiaret, vt ibi patet. Facit ad p̃dicta qđ no. Inno. ext. de p̃sum. c. fi. in prin. magnæ gl. & p Io. An de offi. deleg. c. j. in cle. Itē instatur

4 † ꝯ p̃dicta, qa dictio. si, interdū ponit pro, quāuis, l. fi. C. de li. & eorū lib. & de aqua plu. arc. l. j. sed apud Seruiū, & ibi not. & de verb. ob. l. inter stipulātē. §. sacrā. Rñd. ibi assumit improprie, ne resultet prauus intellectus. Nā nā cōdōnis est, vt ex ea resultet validū arg. a ꝯrio sensu, l. j. §. huius tei. ſ. de offi. eius, cui man. est iurisd. & no. p

g Doct. C. de epi. & cle. l. ꝯuēticulā, sed in casib. g dictarū legū ꝯrius sensus ē prauus, iō ponit, si, p q̃uis, & sic ponit implicatiue, sicut ēt vel aduersatiue ad id, qđ prima facie videbat forte esse. Hoc expsse

5 p̃batur. C. e. l. 2. & ibi tex. & gl. Itē instat, q a reperit interdū, si, p qa, l. videamus, in prin. de in li. iur. & de adm. tu. l. Titiū, & Mæuiū. §. a mře, de dā. infe. l. ijs, q pig. & l. a quo fundus, e. ti. So. nā cōdōnis est, ut significet rem dubiā, q̃ hēbat se ad esse, & nō esse, vt dictū est, iō q̃ñ adijcit dictio, si, alicui orōni, q̃ ē certa, vel p certa dēt poni: tunc accipitur si, p qa, vt sit rō potius q̃ cōdō, vt dictis legib. &

h no. ſ. de le. j. l. 3. & hoc ēt tāget in l. demōstrō. §. j. j. e. Itē instat, h qa

6 dictio † si, vnita cū copula. &, accipitur p q̃uis, vñ i plurib. partib. iuris inuenitur, & si, p q̃uis, l. j. §. nūcia. de op no. nun. de aqua pl. arc. l. in diē, cū infinitis si. Rñ. scire dēs, q istæ cōiūctiones reqrūt duas orōnes cathegoricas, siue vnam hypotheticā, qđ est idē dicere, vt no. in l. q̃situm, de acq. re. do. Hoc p̃missō scias, q q̃ñq; hæc dictio, &, & dictio, si, ponūtur respū earūdē orōnū, seu dispōnū, & tūc cōiūctiua, & si, est vna pars, & exponitur, & si. i. q̃uis, vt in ꝯriis, q̃ñq; ponūtur respū diuersarū orōnū, & tūc dictio, si, stat proprie, & facit cōdōnē, & dictio, &, copulat, & ēt stat pprie, l. j. ſ. de vul. & pu. & Inst. de uul. subst. in prin. Istæ leges nbi declarāt hoc, si diligēter

7 inspexeris. Itē circa † p̃dicta dubitatur, q̃ñ dictio, si, facit condōnē, an faciat cōdōnē expssam? Certe sic, d. l. si Titio. q̃ñ di. le. ce. Scđo quæro de dictione, cum, an faciat condōnem. Circa qd sciendum

8 est, q hæc dictio, cū, q̃ñq; est p̃positio & tūc hēt vim copulę, l. illi cū illo. de usuf. le. & ſ. de leg. j. l. Titiæ, §. nihil, & tūc cōdōnē nō facit, nisi añ appareat volūtas dispōnētis l. si ita fuerit. §. fi. de ma. test. & ibi bonus tex. & ſ. de le. j. l si ancillæ. & Inst. de le. § si qs ancillas. Q̃ñq; dictio, cū, est cōiūctio, qđ ē sp cū apponitur uerbo p̃teriti tēporis, uel pñtis: & tūc nō facit cōdōnē, qa cōdō non est de p̃terito, sed ponitur cāatiue cum, p qa, uel aduersatiue p q̃uis, vt diccmus, j. e. l. demōstrō. §. Q̃ñq; dictio, cū, repitur aduerbium. s. cum p q̃ñ, qđ est, q̃ñ apponitur verbo futuri tpis, tūc lex vr̄ ponere tñam, q

k inter si, & cum, non sit drīa, k & vtrūq; cōdōnē inducat, l. q promitter si. de cōd. ind. & j. de ver. ob. l. quodcūque, § pe. hoc no. igi. j. oi qa multæ leges vr̄ ꝯdicere, iō circa hoc posuerunt distinct. & not.

9 Guil. in d. l. qui pmisit. Pet. in d. l. qđcunq;. Tu tñ, † ut aptius intelligas, scias, q propria, & principalis drīa inter si, & cū, est, qa si denogas, scias, q propria, & principalis drīa inter si, & cū, est, qa si denotat principalr cōdōnem secundario tps, qa nulla condō est, q̃ in se non hēat tps futurū, vt iam dixi: dictio, cū, denotat principalr tps, est. n. aduerbium tpis: secundario cōdōnē. Probatur. j. q̃ñ di. le. ce. l. si Titio. & j. eo. l. si qs legata. in prin. Ex hoc insurgūt plures aliæ drīæ. Prima est, q̃ñ ista verba apponuntur circa substantiam oblonis, vel circa voluntatē, q̃ exprimitur p verbū futuri subiunctiui. Nam illa stiplō, promittis si voluero, non valet: secus si cum voluero, l. cētesimis, §. fi. j. de ver. ob. Rō ſm Pet. qa in primo est cōdō expssa p si, in scđo est cōdō tacita p cū, & expssa nocēt, &c. vt j. eo. l. nonnunq̃, licet gl. in d. l. cētesimis, multum laboret. Scđa drīa est, qa si pmittis mihi, uel legas decem cum petiero, non facit cōdōnē, ut l. si decem cum petiero. j de uer. ob. & j. e. l. Titia hēdis, secus si pmittis, vel legas decem si petiero, vt no. in gl. j. & in d. l. si decem cum petiero. Rō sūt est, qa p si, est condō expssa, p cū, tps principalr, & iō cum talis tpis expssio sapiat exactionem, siue executionem de pñti, nullam suspēsionē inducit, ut l. liber hō. §. de cē.

l de uerb. ob. Tertia drīa est, l qa dictio, si, siue apponatur circa dispōnem, siue circa executionem, facit dispōnē condōnalem, ut ſ. eo. l. qb. dieb. §. qdam Titio. sed dictio, cum, facit dispōnem cōdōnalem, si apponitur circa dispōnem: secus si circa executionem, vt

n ſ. de le. j. l. si cui legetur. §. i. iūcto pri. & C. q̃ñ dies le. ce. l. ex his, m ita dñt Doct. Sed cene qđ dr̄ de dictione, si, est verum in vlt. voluntatib. vt d. §. quidam Titio. & ibi no. secus in ꝯctib. qa tunc non facit dispōnem condōnalem, sed resoluēdam sub condōe, ut ſ. de in diem addic. l. ȝ. & ibi bona gl. sup verbo condōnalis, in fi. Item qđ dr̄ de dictione, cum, est verum, si p eum, adijciatur, circa executionem tps certum, vt euētus certæ ætatis: secus si icertum, vt no. j. ad Tre. l. Seius Saturninus. dixit in d. l. si cui. Remanet ergo drīa inter, si, & cum, tūc cum i vl. voluntatib. & circa earum executionem adijcitur qdam futurus euentus collatus in tps certum, puta certæ ætatis, vel simile. Rō tūc ē, qa ex eo, q dispō p̃cessit pura, & postea adijcitur p dictionē, cū, q̃ principalr signat tps, p̃sumitur testatorē uoluisse adijcere cōdōnē. Ex p̃dictis colligitur, q p dictionē cum, inducitur cōdō tacita, non expssa. Hoc tāgitur j. eo. l. condōnes extrinsecus. Tertio q̃ro de hac dictione nisi, p an faciat cōdōnem. Dic, † q q̃nque dictio, nisi, apponitur verbo p̃teriti, vel pñtis

o

p

10 tpis, & tūc est dictio mere exceptiua, de cuius natura solet dici in l. actione. C. de transf. plenissime in l. si, cū. §. q̃ iniuriarū, ſ. si quis ca.

Ali

ADDITIONES.

a Quid sit conditio. Et vide per Doct. sup. in rub. post gl. per Bal. in rub. C. de insti. & subst. ibi improprie loquitur tex. & uide ad hæc, quod habes post Bar in l. cū ad præsens, si cer. pet.

b Barb. Vidēdum est. Et vide Bar. in consi. 56. inc. Dñicus fecit testm̄, q si dicat sub hac condōne, tamen intelligitur modus, allegauit l. Mæuia. ff. de ma. test.

c Ale. Loquuntur improprie. Oia iura, quæ condōnes in præteritum appellant, improprie loquuntur. Adde quæ sup. d. sunt proxime in diffinitione, dixi in d. l. cum ad præsens, si cer. pet.

d Ale. §. quidam Titio. Istud tñ limita, ut hic per Imo. & vide no. per Bar. l. ita stipulatus, ver. 2. iuxta hoc quæro, de uer. ob.

e Ale. Dictio, si. Item aduerte, quia si lego tibi centum, si eadem, vel partem eorum dederis Seio, dictio, si, denotat modum, non condōnem, vt per Inn. hic in l. huius modi, in prin. de leg. 1.

f Ale. Instatur ergo. Istud est verum in actu fauorabili, secus in actu odioso, per l. 3. §. filius, sup. de li. & post. secundum Imo. hic.

Poma. vide Ale. in simili consi. 8. in 1. uol.

g Barb. Sed in casib. Et facit gl. in l. eas cās, inf. e. & in c. data, de reg. iur. in 6. & in l. si vno. sup. loc. cum simi. * Men. scripsi. consi. 339. nu. 24.

h Ale. Item instatur. Adde tex. iuncta gl. in l. fi. C. quib. res iud. non noc.

i Ale. Dictione, cum. No. de dictione, cū, per Bal. in rub. C. de inst. & subst. sub con. fac. per Bal. in l. ex his, in prin. C. q̃ñ di. le. ced. & in l. centesimis, §. fi. de uerb. obl.

* Men. Ita Dec. consi. 94. 401. nu. 1.

K Ale. non sit drīa. Drīa inter si, & cum, hr̄ per Doc. in centesimis, §. fi. per Bal. in d. l. quodcunque, §. non solum, & vide Bar in l. ea. in ver. 2. quæro iux. præ.

l Barb. Tertia drīa est. Et vide gl. in l. Seius, inf. ad Tre. * Meno. Ale. in l. statutis, in fi. inf. ad Tertu, Costa li. 12. de cond. c. 25.

m Ale. Apponuntur. Et vide Bar. in l. si eum, §. qui iniuriarum. si qs cau. & adde Im. post Bar. in l. quodcunque, de uer. ob. & quod ibi dixi post Imo.

n Ale. Ex his. Et ad lit. 2. huius vide tex. in l. si ita scriptum, in fi. inf. de ma. test. q no.

o Barb. Tertio quæro. Et de hac dictione, nisi, vide Bar. & Bal. in l. actione, C. de trā. Ang. in l. Lucius, ff. de ma. test. Bal. in ti. de ipon. in addi. Spe.

p Ale. Dictione, nisi. No. de hac dictione, nisi, & quod in fatis, est tex. gl. & In. in c. requisiti, de app. & Bal. in l. quib. §. quidam Titio, inf. e. & vide aliquid p Imo. in l. quodcunque, §. non solum, de uerb. obl. & quod ibi scripsi post eum, per Sal. in l. actione, C. de transa. & Dyn. in regula, peccatum, de re. iu. in 6.

Aliqñ adijcit̃ verbo futuri tpis,& tunc eſt q̃dā gl q̃ vr̃ dicere,aut dictio,niſi,p̃cedit diſpõnẽ,aut ſeqtur,vt no.ĩ gl.ſu p ver.ſed hoc ca ſu.de act.& ob.l.obl̃onũ fere. §.ↄdõ.ſed illud eſt falſum,qa q̃cqd p̃cedat in ordine locutionis,tñ in ordine intellectu ſp præcedit diſpõ,& ſeqtur illa exceptio per niſi. Dic ergo,aut loqmur ĩ vlt.voluntatib.& totā diſpõnem facit ↄdõnalẽ,vt ĩ.e.l.qb.dieb.§.qdam Titio & l.fideicommiſſa.§.ſi fideicommiſſum.ſ.de le.3. Aut loqmur in ↄctib.& tūc aut diſpõ ſuit ↄ̃cta p verba futuri tpis,& tunc idẽ. Aut per verba p̃ntis,vel p̃teriti tpis.& tūc dictio,niſi, facit reſolutionẽ ↄdõnalẽ,licet diſpõ ſit pura, vt no.de in diẽ addi.l.2.licet
11 gl.de ↄ̃h.emp.l.3.al̃r ſonet,& nõ bene.†Quarto q̃ro de dictione,
a alioquin,[a] Iſta dictio mirabilis eſt,& non ſolum facit orationem ↄdõnalem,ſed in ſeipſa orõnem continet,& inducit ↄdõnem ↄ̃riam præcedenti diſpoſitioni. Exponitur.n.alioquin.i.ſi nõ fecerit p̃dicta,vt l.ſi finita.§.ex hoc edicto.ĩ.de dā.infe.& ibi no.in gl.alioquin.& ſ.de dolo.l.eleganter.§.pe.& ĩ.de fideic.li.l. ſi cui legata ſint certum.& ſ.de le.2.l. Lucius.§. Lucius.2 & ſ.de le.1.l. ſi ſeruus legatus.§.ſi ſeruus.& ſ.de impẽ.ĩ reb.do. ſac.l. o ĩno, Hoc idẽ pronunciauit Papa,vt refert Spe.de cita.§.1.ver.ſed pone,papa.rñ iuriſcõſultus,q laborauit in ↄceptione pœnalis ſtipl̃onis, de ver. ob.l.cum qd.& l.cõtinuus.§.pe.vno verbo pomiſſet ſe expedire, ſiue p̃cedat diſpõ affirmatiua,ſiue negatiua, poſſet ſubijcere ſtipl̃onem pœnalem hoc mõ.alioqn tñ dabis. Et hoc eſt verum p̃prie ſumẽdo,licet qñq; in alia ſignatione repiat̃.l.dāni.§.pe.de dā. inf.& l.fluminum.§.idem Seruius.e.ti. Sed in prima iſta ↄiunctio cum alia ↄiunctione adiungitur,& ſic ſuam nām imitatur.in ſecūda in vna & eadem orõne ponitur,& ſic non p̃t inducere ↄdõnẽ
12 cum tūc ſp reqrantur duæ oratione, diſpõ,& ↄdõ.† Quinto q̃ro de dictione,al̃s,q̃ qñq; facit cõdõnem,ſicut dictio,alioquin. l.diuortio.circa prin. de ne geſt.& tunc reſoluitur in,ſi non, vt no.in d.l.diuortio.& ff.de ureiu.l.al̃s.Qñq; alias ſignationes h̃et. Nam qñq; eſt aduerbium loci,& ponitur alias pro loco alio l.adeo.§. qđ ſi toto.ĩ.de acq.re.do.Qñq; eſt aduerbium tpis, & ponitur,alias.i.aliqñ,vel alio tpe.l.dicere §.rñ de arb.& de cõd.ſine cau.l.3. Qñq; ẽ aduerbiũ qualitatis,& ponitur al̃s.i.al̃r,vel alio mõ, vt ſ.de pec.le.l.denīq; §.vtrum.de aqua quo.& æſti.l.1.§.ſiue.Qñq; ponitur alias.i.alio caſu.l.q teſtõ.§.mulier.de teſt.& hoc ex nā orõnis
13 ĩ qua hæc dictio ponitur poſſet qs faciliter cõprehẽdere.†Sexto
b q̃ro de dictione,ſiue,[b] & dico,ꝙ p̃pria nā huius dictionis eſt,vt ſit diſiunctiua,q̃ verba diſiungit,ſenſũ tñ cõiungit,vt Alexander, ſiue Paris,vt C.de in li dan.tut.l.ad p̃tegendā,& ibi no. tñ qñ hæc dictio cadit ĩter duas orõnes futuri tpis reſpũ vnius diſpõnis tunc cõdõnẽ,ſeu cõdõnes inducit diſiunctiue,vt ĩ.qñ di.le ced.l.hmõi
c 14 de verbo. obl.g.l.ſi ita qs ſtipuletur. †Quæro quid de ↄiunctione copulatiua.[c] Rñ.qñ.q; cõdõnem inducit.ſi denotat ordinẽ, vt vnũ de neceſſitate p̃cedat,aliud ſequatur,l.mulier.§.pe.de cõd.inſti.& ĩ.de ſtatuli.l.ſi peculiũ.in prin.§.is cui.Idem puto de ↄiunctione alternatiua,qñ eſt ſignificatiua ordinis,l.cum pater. §.pe.ſ.de le.2. Ex quib.cõcludo ꝙ oĩs coniunctio,q̃ diſpoſitionẽ ſuſpendit ĩ aliquem futurum euentũ,inducit condonẽ, vt ex prædictis patet. Hoc dico,quia iſtæ coniunctiones ſæpe ponuntur impropriè. & vna pro alia. vt ĩ.e.l. eas cauſas,& ibi no.

Secundo Principal̃r q̃ro de nā aduerbiorũ, & primo de aduerbijs tpis,de illis aduerbijs loquor,q̃ futu
15 rũ tp̃s reſpiciũt,al̃s nõ eẽt cõdõ,vt pluries dixi.† Et q̃ro de dictio
d nib.quo ad,donec,q̃ diu,qđ ſignãt:[d] vt ecce,lego vel p̃mitto tibi cẽtum,quo ad fueris in ſtudio,vel donec fueris in ſtudio, qđ idẽ eſt,iõ iura p̃miſcue allegabo. Et vr̃,ꝙ iſta verba faciãt condõnẽ, vt ĩ.e.l.pr̃.§.fi.ſ.de ann.le.l.legatũ,& de ali.le.l.Caio.§ imperator & ſ.de ſer.l.3,in prin. Eↄ̃ ꝙ non faciant conditionẽ,ſed modum,no. C.de leg.l.1.& in d.l.4.de ſeru.per gl. Alibi vr̃,ꝙ iſta aduerbia ſolũ tp̃s,ſeu dilationẽ quādam inducant,vt ſ. de excu.tu.l.pe.in prin.& multa alia iura diuerſimode loquuntur in hac mā. Ideo ad oĩum declarõnem dic.Qñq; iſtæ dictiones apponuntur ad inchoationem alicuius b̃ñficij,& tunc faciunt condõnem,vt ĩ.e.l.pr̃.§.fi.ſ. an.le.l.legatum,de ali.le.l.Caio,§.imperator.C.de le.1.in oĩbus illis legibus inducitur legatum,annuum,mẽſtruum,vel diurnum vt in alimẽtis,& ideo ad inchoationem cuiuslibet legati apponitur. Hoc ſentit Cy.de ind.m.l.fi. Aliqñ iſtæ dictiones apponuntur ad ſuſpenſionem alicuius b̃ñficij,ſeu diſpõnis p̃ambulæ,ut illa talis diſpoſitio differatur in euẽtum alicuius caſus,& tūc aut ſuſpẽdit in aliquem euẽtum incertum,& facit cõdõnem,vt ſ.de ↄd.in d.l.ſufficit.q̃ lex eſt ſatis no.ad hoc.Qñq; iſtæ dictiones apponunt ad limitationem b̃ñficij iam conceſſi,ſeu diſpoſitionis p̃ambulæ, & vt id duret in euentum,ſeu in effm̃ alicuius caſus,& dico, ꝙ inducitur condõ q̃dam extinctiua diſpoſitionis p̃cedẽtis,niſi in ca-
16 ſu,q ĩ.dicetur,l.4.in prin.ſ.de ſer.vbi eſt exp̃ſſe tex. † Aduertẽdũ eſt tñ,ꝙ iſtæ condõnes extinctiuæ,q̃ p has dictiones ſignantur,qñque extinguunt ipſo iure,qñq; ope exceptionis. Nam aut apponitur a l.& tūc eius euẽtus extinguitur ipſo iure vt ſ.de cõd.fut.l.ſi-ue.§.tādiu.& de nox.l.in delictis.§.ſi detracta. Rõ, qa lex h̃ẽt hoc facere. Aut apponit̃ ab hoĩe,& tunc aut circa obligationes mere p̃ſonales,aut circa talia iura. Primo caſu non extinguit ipſo iure, ſiue in ↄ̃ctib.ſiue in vlt.voluntatib.vt ĩ.de ver.ob.l.cum q.§.q ita, & ibi exp̃ſſe de dictione,donec,& ſ.de le.1.l.nemo p̃t, & ibi ratio patet. Aut circa iura realia, & tūc aut circa ius dñij,aut circa alias ſeruitutes. Primo caſu puto eſſe dñā.aut loqmur in vlt.volũtatib. & extinguit ipſo iure, vt C.de leg.l.fin.ſm̃ 1 ſol.ibi poſitā,q̃ eſt vera. Rõ,qa teſtõr p̃t transferre dñium ipſo iure. Aut loquimur in ↄ̃ctibus,& tunc non extinguit ipſo iure: Rõ.qa p ↄ̃ctũ nõ p̃t hoc dñr fieri,vt no.de cond.ob.cau.l.ea lege,& l.fi.C.de re.alie.cum ſi. Secundo caſu,qñ circa alias ſeruitutes,tunc aut circa ſeruitutes p̃ſonales,vt vſusfructus,& extinguit ipſo iure,vt C.de vſuſr.l.ambiguitatẽ,& ibi expreſſe de dictione,donec. Rõ qa vſusfructus p̃t finiri tpe,l.ſi pr̃ vſumfructum.C.de vſufr.aut circa alias ſeruitutes reales,& non extinguit ipſo iure,vt l.4.in princ.ſ.de ſeru. ubi exp̃ſſe ponitur de dictione,quãdiu. Rõ,qa ſeruitutes reales nõ p̃nt cõſtitui ad tp̃s,vt ibi. Hæc licet ſint de mā d.l.4.& l.nemo p̃t.ſ.de le. 1.tñ hic volui dicere, q̃tum p̃tinet ad intelľm harum dictionum. Sed ↄ̃ p̃dicta inſtatur de l.pe.de excu tu.& de ſuſpe.tu.l.3. §.qd ſi qs,vbi iſtæ dictiones non inducũt ↄdõnem extinctiuam, nec extinguunt ipſo iure,licet hoc poſſit fieri,qa tutor põt dari ad tẽpus d.l.pe.ſed magis inducũt diẽ. So.iſtæ leges in hac mā turbauerũt aĩum meum,final̃r dico,ꝙ qñ p has dictiones tpales diſpõ ↄfert ĩ aliquẽ euẽtũ limitatũ certo tpe,tūc faciũt diẽ.ſed qñ tpe incerto tunc faciũt ↄdõnẽ,vt ſ.px.& dixi,dixi & ſ.cum tractaui de dictione,cum &. Modo ad p̃poſitum,ĩ illis legib.diſpõ eſt circa tutelā,q̃ eſt limitata certo tpe,qm̃ finitur pubertate. Iſtud ergo ꝙ adijcitur p dictionẽ,quo ad eſt limitatum certo tpe.ſ.quo ad reipublicę cā nõ aberit illud tp̃s,quoad nõ aberit reip.cā adijcitur circa tutelā,q̃ finitur p tp̃s certum,l.pubertatis, merito facit diẽ.ſeu dilationẽ,non ↄdõnem extinctiuā. E ſic apparet,ꝙ gl.q̃ dicũt, ꝙ dicta aduerbia faciunt modum,non b̃ñ dñt,i.l.4.vnum ẽt no.de nā iſtarum dictionũ,qa licet qñq; extinguant ipſo iure,qñq; ope exceptionis,qñq; differãt,vt ſ.dictum eſt,tñ illæ dictiones habẽt quādā virtutem repetitiuā,vt diſpõ ſimul reaſſumat ei
...ſ impedimẽto ceſſante,d.l.pen.& d.l.2.§.ꝙ ſi qs. p̃batur apertius in l. ſicut in
17 annos,ĩ pri.qb.mod.vſusf.am.ꝙ ẽ no.1 Quid de dictione dũ?[e] Rñ.
e idẽ,ꝙ in prædictis,l.q concubinam.§.vxori.ſ.de le.3.facit ꝙ no in d.l.4.de ſeru.& ĩ.eod.l.ſi quis ita legauerit. Quid de dictione,quo
f uſq;[f] Credo idẽ,ꝙ in dictis dictionib.qa eadem eſt rõ,qñ idẽ ſignificãt,vt de manumiſſ.teſt.l.imperatores,& d l.ſicut in annos ĩ pri. idẽ ẽt de dictione,uſq;.Quæro de dictione,q̃ſi que? Rñ.idẽ,ut ĩ.e. l.cum itt.Quæro de dictione,qñ Rñ.idẽ,vt ĩ.qñ di.le.ced.l.ꝙ pupillæ.& aduerte,qa oĩa p̃dicta aduerbia tpis,de quib.ſ.dixi,reqrũt duo verba,ſ.verbum diſpõnis,& verbum condõnis. Idem ergo di
18 cẽdũ in ſimilib.aduerbijs. Itẽ credo,†ꝙ vbicũq; dixi dicta aduerbia facere cõdõnẽ,intelligo ſecundario,principal̃ter tp̃s,ut dixi ſ. de dictione cum Vide,ꝙ de aduerbio,poſtq̃.dicam ĩ.e.l.qb.dieb.
19 §.fi. Vlterius q̃ro† de aduerbio loci,ut de dictione,ubi. Dico,ꝙ qñque improprie ponitur,& facit conditionem,l.ſi ita ſcri ptum. §.
20 fi.ſ.de le.2. Quæro de aduerbijs †quantitatis,ut de dictione,quatenus. Dico,ꝙ faciunt aliqñ ↄdõnem l.Stichum,q meus erit.ſ, de lega.1.licet qñq; al̃r ponatur,l.1.ĩ.de no. ope. nun. Vlterius q̃ro,
21 † qd de aduer negãdi,ut de dictione nec? Rñ.de hac eſt dubium, an faciat ↄdõnẽ.vel modum,& iõ de ea dicemus ĩ.e.in l.qbus.§. fi.ubi dicemus de modo,& ibi dicemus de qbuſdam alijs dictio-
g nib.vt de dictionibus,[g] vt,dummodo.& ſimilibus Subijcio † tñ
22 hic regulam,ꝙ omne aduerbium,qđ diſpoſitionem ſuſpendit in aliquem futurum euentum,facit condõnem.

23 **Tertio† principaliter quæro** De p̃põnibus, an per eas inducatur cõdõ? Et dico,ꝙ cõdõ iduc.[*] qñq; p p̃poſitiones deſeruientes accuſatiuo caſui,vt per,ad,ĩ.co.l.ſi vir.licet qñque iſta eadẽ p̃poſitio repiat̃ inducere modũ,ut ĩ.e.l.qb.dieb.§.fi.& ibide p̃põne,cũ,ſi voluñtas defuncti appareat.l.ſi ita fuerit.§.ſed & ſi ancil
h la.ĩ.de manu.teſta. Itẽ,p̃poſitionem deſeruiẽtẽ vtriq; caſui,[h] ut p præpoſitionem,in vt inf.eo.l.ſolemus,& l.nec ſemel.§.ſi in habi-
24 tatione.infra quando dies leg.ced. Et br̃ † hæc eſt regula, quando

ADDITIONES.

a Ale. Dictine alioquin. Iſta dictio, alioquin, eſt ſeparatiua, vt l.2. & ibi Rach, & Bar.& Saly.ſup.ſi cer.pe, Aliquando pro,alter,ponitur,vt no.in l.alioquin.de cõtrah.emp.& Inſt.de inũ.& iu.§.3.de dictione.alioquin,vid tex.in l.ex diuerſo in prin.ſo.mat.* Gomeſius,§.in perſona nu.12.Inſt.de act. I. M.

b Al. Dictione,ſiue. De dictione,ſiue,dixi in d.l.ſi ita quis.& vide Bar, in l.demonſtratio falſa.§.quod autem,in fi.inf.eo.

c Ale. Coniunctione copulatiua. Vide Imo.inf.eo.l. qui duobus.

d Ale. Quid ſignificant. Vide Bar.in l.qui ita,de ver.obl.& in d.l.legatum. Et de dictione,donec, vide Bar.in l. ambiguitatem. C.de vſufr, vbi etiam de dictione, quouſque,

e Ale, Dictio,dum. Et vide no.per gl.Bar.& Doct.in l.1. C.de leg.

f Alex, Dictione,quouſque. Vide gloſſ,& Doct.in l.1. C. de leg.& Bar. in l.fin.ad Tertul.

g Ale. Vt de dictionib. Ponit.Io.An.in regula,nullus ex conſilio,in mercuria. * Ruyn.conſ.176.nu.6.12.li.1.de dictione,ad,ta.Ruy.conſ.115.nu.5.lib.3.I. M.

h Ale. Vtrque caſui, Per Bar.in l.ex areali.C.de act. emp.& quod faciat conditionem,eſt tex.in l.poſt dotem.in 5.lect.ſol.ma.& de dictione,in,adde tex.& quod ibi no.voluit Imo.in l.Publius.in prin.inf.eo.vide no.in l.Gallus,§.ille caſus,de lib.& poſth.

do per præpositionem dispositio suspenditur in aliquem incertũ futurũ euentum, tunc inducitur conditio ista intelligentur melius cum tractabitur de materia modi, ĩ.eo.l.quibus.§.si.

25 a **Quarto† principaliter quæro** a De nõie vtrum ex vi nõis inducatur ↄdõ. Rñ inter dispositionẽ & conditionẽ de necessitate dẽt eẽ diuersitas, l.si ita stipulatus, ḋ ver.ob.& p oẽs leges dispõnis n.mõ noĩa.q̃ sũt ḋ substãtia dispõnis, vt nomẽ psonę disponẽtis,& psonę ĩ q̃ ↄfert dispõ,& rei, de qua fit dispositio, ista noĩa, b pur sũt sighatiua alicuius substãtię existẽtis, nõ inducũt ↄditionẽ, alias sequeret; q idẽ eẽt ↄdõ, & dispõ. q̃ sunt repugnãtia. Sed si sunt significatiua alicuius qualitatis substãtiæ nõ existẽtis sed q̃ depẽdẽt ex futuro euẽtu, inducũt condõnem, vt lego partũ Arethusæ, fruct⁹ fundi,& similia.hoc.n.nomẽ,partus,non sighat substãtiã,sed q̃dã qualitatẽ q̃ ĩ esse sperat rei futuræ, quasi dicã, lego illum hoĩem,q erit partus Arethusæ, vel quẽ Arethusa pareret,& sic de similib. vt hac l.l fi.& l.interdum, de ver.ob. & si diceres, q alia noĩa essent significatiua substãtiæ futuræ, idem est, quia tacitam condõnẽ continẽt, si nasceẽ, si ĩ esse pduceret. licẽ qñ ĩ dispositione apponũt q̃dã q̃ nõ sunt de substãtia dispõnis, sed apponunt tanq̃ cã ḋ futuro vt p mitto certũ noĩe dotis, istud nomẽ dotis, est cã pẽdẽs de futuro facit condõnẽ tacitã si mrĩmoniũ sequit, ut s. de iu.do.l.stipulatione, cum si. Idẽ est dẽm ĩ legato dotis noĩe, dicam ĩ.e.l. Titio centum. §. Titio genero, licet gl. ibi ĩ ver. peti potest, dicat ↄtrium idẽ in donatione cã mor. nã hoc dictum, cã mortis, facit condõnem, vt s. si cer pe.l.nõ oĩs,& ḋ do.cã mor.l si mortis, qñq; tñ, cum ista apposita sunt per modum causæ futuræ, faciunt modum, de quo dabi 26 mus doctrinam in l.quibus diebus, in fi. ĩ.eo. quia ergo † qñq; nomina suspendunt dispositionem in aliquem futurum euentum, ideo dicuntur facere conditionem.

27 **Quinto** †Principalr q̃ro de pnoĩe, an cõdõnem ĩducat. Circa qd sciẽdũ est, q q̃dã sunt pnoĩa q reqrunt unũ verbũ tñ q̃dã sunt.q̃ de sui nã reqrũt duo. de primis dico, q q̃dam sunt sighatiua substãtiæ, vt ego tu,& ille, qlibet, vterq;& similia,& ista condõnẽ non faciũt p se de sui nã, nisi ex nã coniunctionis, vel aduerbij, vel alterius pris oronis, vt s. dixi de noĩe, qa eadem est rõ. Quædam sighant qualitatẽ, vt meũ, tuũ,& suũ.& ista si qdẽ adijciantur verbo futuri tpis, faciũt condõnẽ, vel demõstratione l.nup.s.de leg. 3.d alijs vero pnoib. q̃ reqrunt duo verba, dico, q q̃dã sunt distributiua, q̃dã relatiua. distributiua si adijciãtur verbo futuri tpis, sp faciũt condõnẽ, hoc pbatur primo ĩ distributiuo, si qs. s. de leg. 1.l.q filiabus.§.1 & s. de pig.ac.l.si necessarias. §.si annua.in fi.cum si. Item in distributiuo, qlqs, cum suis obliqs vt s. de vul.& pup.l.q liberis.§.hæc verba. & s. de leg. 1.l.4.§.fin.& de impu. & ali.subst.l. fi.cum si.licet sit ar ↄ.ĩ.e.l.in condõnibus. § 1. dic vt ibi. Itẽ in distributiuo, qcunq;, vt ĩ.de iu.fi.l.edicto, circa prin. Itẽ de distributiuo, vter, vt s.de cond.inst.l.vter.& idẽ ĩ oĩbus similib. q̃ duo verba reqrũt de sui nã, sed si adijcerent verba p̃teriti tpis, vel p̃sentis, esset de mõstrõ, vt ĩ e.l.demonstro.& ibi di 28 cet. De relatiuis † videamus, & primo de relatiuo substãtiæ, vt de relatiuo, quis, vel qui, qd est relatiuũ substãtiæ, vt no.C.de sent. q̃ pro eo, quod interest profer.l.vnica.in antep.gl.& inst.de inut.stip.§. alteri.de hoc dico, q quandoq; ponitur distributiue, non relatiue qd est qñ refertur ad aliquã generalitatẽ, vel ad terminum cõem & tũc facit condõnem, sicut alia distributiua, & pbat de reb.dub. l.si fuerit. Quãdoq; ponit relatiue, qd est qñ refertur ad rem certã, vel limitatã, & tũc, siqdẽ iũgit verbo p̃sentis, vel p̃teriti tpis nũq̃ facit condõnẽ, sed demonstrõnẽ, licet q̃dam iura videant ↄtriũ dicere,& examinabimus. ĩ.e.l.demõstro.in prin. quadoq; iũgitur verbo futuri tpis, tũc facit condõnem.l. Stichum q meus erit. s. c de le.1.& s.ḋ le.3.l.nup, ĩ fi. Sed ↄ hoc vr. fortiter obstare.s.de hę. ist.l.2.vbi dicit testõr, ex ptib. quas adscripsero,& tñ partib.ñ scri- d ptis ẽ hẽs. Ad hoc respõdeo, & bñ notãdũ est, qd istud relatiuũ iũctũ verbo futuri tpis inducit condõnẽ ad suum añs, vt dictis ll. p3. Hoc p̃misso, qñq; istud relatiuũ refert ad aliqd substãtiale ipsius dispõnis, vt puta ad rẽ legatã, & tũc totã dispositionẽ facit cõdõnalẽ.l. Stichũ.& l.nup præall. Quãdoq; refertur ad aliqd accidentale ipsius condõnis, tũc ipsum accidẽs facit condõnale, & sic deficiẽte condõne, remanebit dispositio sine illo accidẽti, vt hic,& d.l.2. Nam ibi dicit, instituo te ex partib. quas adscripsero, añs illi⁹ relatiui, quas, est ista dictio, partib. pars aũt institutionis nõ est ḋ substãtia, sed est quoddã accidẽs,& ideo condõne deficiente deficit illud accidẽs,& remanet sine partib. institutis. Et hoc vult sentire 29 gl. s. de leg. 1.l. Stichum, † q meus erit. Ex hoc concludo aliud de quo posses q̃rere, vtrũ relatiua accidẽtis, vt qualitatis, q̃titatis, vel quotitatis, vel numeri, ut qualis, quantus, quotus, & qdcunq; faciãt conditionẽ, si iungant verbo futuri tpis. Et dico, q faciãt condõnalem illam qualitatẽ, non totalẽ dispositionẽ, ar.d.l.2.& vr eẽ e casus de hẽ.inst.l.clemẽs.§.si.sẽm vnũ intellẽm gl. Sed q̃ro f iuxta p̃ f dicta, an ista condõ, q̃ inducit p ista relatiua, dicat condõ † tacita, 30 vel expressa. Et gl.q̃ est in d.l. Stichũ.dicit, q est ↄdõ tacita. Idẽ sentit hic in fi.tex.& gl.si bene inspiciatur. Contra hoc vr tex. qa siue ↄdõ apponatur per, si, siue per relatiuũ iunctũ verbo futuri tpis, nihil interest.d.l.2.de hẽ.inst & s.de le.3.l.nup.in fi.& ibi tex. videt, quãdoq; Dico, q est cõdõ tacita p tex.& gl.huius l.in fi. Rõ huius est. qa nã.cõdõnis uult vt ipsã dispõnem respiciat, & ipsam suspẽdat, ut ĩ.e.l.legata.& l.cum ad p̃ns, cum l.seq. s.si cer. pet.& de ver.sig.l cedere diem. sed istud nõ refert se ad dispõnem, vel actũ verbi disponẽtis p̃cipalr, sed solum refert se ad suum añs, alias accidẽs secũdario p illud añs, vel accidens sic qualificatum porrigitur ad actum verbi disponẽtis, & iõ dr fieri ↄdõ tacita, qa hoc ↄtingit ex nã rei in dispõne appositæ, sic qualificatę p relatiuum, sicut dr tacita, qñ legãtur fructus fundi, vel part⁹ ancillę, & iõ dr tacita, qa secũdario hoc facit, sicut dicim⁹ de dictione, cũ, & alijs aduerbijs tpis, vt s. dixi. Et hoc ẽ multũ vtile p p illas drias, quas s. posui inter si,& cũ. Nõ ob. ista illa, qa uerum est, q nihil interest, nõ in p oĩa nihil, vt in multis simili.hẽmus, vt in l.sacrilegij. §.si qs. ĩ.ad 31 l.Iul.pe. Ex his ergo † ↄclude, q dr tacita quatuor modis, g Pri g mũ cum nihil exprimit, nec id, qd suspẽdit, nec euentus in quem suspẽdit, ut in illis ↄdõnib q̃ tacite subintelligũtur a lege, vt s de le, j.l.3.vel q̃ ex ui noĩs insunt, vt s. dixi. Scdo, quãdo actus suspendẽs exprimit, sed non exprimit euentus, in quem suspẽdit, vt in cõdõne, q̃ inducit p dictionẽ, alias,& alioqn, vt su. dixi. Nam ↄdõ est, q̃ suspẽdit,& illa exprimitur,& ipsa cõtinet in se tacite euentũ ĩ quẽ suspẽderet. Tertio quãdo vtrũq; exprimit, sed principalr dnotat tps, secũdario ↄdõnẽ. Quarto similr, quãdo vtrũq; exprimit, sed ñ porrigit principalr ad actum verbi, vt ĩ ↄdõne, q̃ inducit p qs, uel 32 q, vt su. dixi. Ex † his hẽs, qd ↄdõ q̃ inducit p cõiunctiones est cõdõ expssa, qa actũ uerbi respicit. Itẽ q̃ inducit p aduerbia, nisi sit aduerbiũ tpis, qa ẽ aduerbiũ tpis respicit actũ verbi,& ipsũ suspẽdit. Idẽ dico de ea, q̃ inducit p p̃positiones, qa ẽt p̃positio circa actum verbi disponit,& eum suspẽdit ĩ aliquem euẽtum. Idẽ dico de his cõdõnib q̃ inducũt p noĩa distributiua, qa sp distribuũt circa actum verbi,& ipsum suspẽdũt. Et hoc ẽ uerũ, cum actus, alias euentus ĩ quẽ suspẽdat, exprimit. Et de effectu istarum ↄditionum, q̃ tacite intelliguntur, dicemus ĩ.eo.l. conditiones quæ extrinsecus.

33 **Sexto principaliter** † Quæro de verbo, an cõdõnem inducat? Br̃ dico, q nõ. Nã, aut dicis, q verbũ ĩdicat ↄdõnẽ respũ sui ipsi⁹, & hoc ẽ ĩpossibile, qa dispositio,& cõdõ eẽt idẽ. Aut respũ alterius verbi positi ĩ alia dispositione,& vr ẽt ĩpossibile. Nam vnum verbũ ñ coniũgit verbo alteri, nec disponit ĩ illo, nisi mediãte aliqua cõiũctione, aduerbio, uel aliquo alio distributiuo, uel relatiuo, qd hẽret hoc ĩducere,& sic non induceretur ex nã sui: sed ex nã alterius, ut dictum est, alias faceremus malam grammaticam. ↄ l. Plautius, de au.& ar.le. p̃dicta fallunt in uerbo infinitiui modi, qd p̃t cõiungi alteri verbo sine cõiunctione,& tũc sicut nomẽ posset inducere conditionem, ut v.g. promitto te dotare. ar.l. stipulationem. de iu.do.

34 **Septimo principaliter** † Videndũ ẽ de participio, an ĩducat cõditionẽ? h Circa qd ẽ sciẽdũ, q qñq; participia h ponũt absolute,& tũc est mirabile, qa licet fuerit p̃teriti tpis, tñ ĩducit cõdõnẽ. Rõ, qa futurum tps sighat cũ quadã p̃teritione, ut dicim⁹ ĩ futuro subiũctiui. Hoc pbat ĩ.e l.a testõre. s. de eui.l.l.q libertatis.§. seruus.ḋ usu, l.euictis. de statuli.l. Socho.in pri,& §.j.& istam ↄditionẽ reputo expssam, qa actus uerbi disponẽtis p has conditiones directo suspẽ 35 dit,& euẽt⁹ ĩ quẽ suspẽdit exprimit. Qñq; pticipia † non ponunt absolute, sed regũt sicut alij casus,& tũc participia p̃ntis, uel p̃teriti tpis ñ faciũt condõnẽ, qa ñ sũt ḋ futuro. circa pticipia uero futuri tpis posset dubitari, an faciãt condõnẽ, vt ĩ hoc exẽplo, lego tibi i Stichũ futurũ meũ cũ moriar? Et ur̃ q nõ faciat ↄdõnẽ, l.si qs vi- na.ĩ pri.su.ḋ peri.& com.rei uẽ. Contrariũ credo, q faciãt ↄdõnẽ tacitã, sicut cũ dico: Stichũ q me⁹ erit cũ moriar. d.l. Stich⁹ q me⁹ erit. Nã est eadẽ rõ, qa talia participia magis adijciũt q̃ndã qualitatẽ futurã rei legatę, q̃ actui verbi, ut su. dixi. Non ob.l.si qs uina, qa illud participiũ, degustãda, fuit adiectum executioni, non dispositio-

ADDITIONES.

a Ale. Quarto principaliter quæro, Et de plurib. alijs dictionib. vide, quod scriptũ est in l.si quis ita.de au.& ar.le.de istis hic,& de quibusdam alijs,& vide etiam p Bar. ĩ e l.demonstratio.& per totam legem.

b Alex. Conditionem. Quid si testator dicat, relinquo tibi sub tali pacto, dic, q intelligitur relictum sub conditione, vel mõ l.filius matrem,& ibi Bar. C.de inoff.te. quid si dixit, saluo,& reseruato, vide Bal.in l.3.in j. col. C.de fru & li. expen.& ibi dixi de dictione, sm. quid de istis verbis, do tibi sub hac conditione, ut facias, dic, q significabit modum l.cum res,& ibi Bal. C.de do. quid de his verbis, q possit petere ex voluntate mea, dicit Bar.in effectu, q inducunt conditionem. ita dicit l.post dotem, in s.lec.so.ma.

c Videtur fortiter obstare. Ruy.consi.176.nu.4.in fi.li.2. I.M.

d Ale. Ad hoc respondeo. Et vide Bal.in l.si quis.de iust.& subst. Doc. in l. 2.ff.de hære.insti.

e Ale.lege Clemens.§.si, Adde bonum tex.& ibi Bar.& Doc. in l. si Titius mihi.§ cum ita.de leg.2.

f Ale. Sed quæro. Conditio, quæ inducitur per relatiuum, an sit tacita. Adde bonũ tex. in l. si quis ita promiserit, in prin.& ibi Bar.& Doc. de ver.ob. adde tñ, q impedit transmissionem, sm Bar. in l. condõnes extrinsecus. inf.eo.

g Ale. Quatuor modis. Quot modis conditio dicatur tacita, per Bal. in rub. C. de inst.& subst.

h Qñq; participia. Paris. con.9.nu.23.li.2. dixi in con.1.nu.194.lib.1. adde Corne. in consi.189.nu.7.lib.4.

i Barb. Lego tibi. Et de ista oratione cum moriar, vide Bar. in l.qui duos.§.hæc condõ. ff. de manu.test.& ibi Ang. qui singulariter loquitur.

stioni. Itē habuit limitationē certi tpis, merito non facit dispositionem conditionalē. Facit l.ex his. C.qñ dies le.ce. dixi s̄. circa dictionem, cum, facit quod dixi s̄. circa aduerbium temporis.

36 a **Octauo quæro principaliter** † De gerūdiis, a Resp. de hoc dixi s̄. de acq. her. l. si ui ex parte. Scias tñ ꝙ secundum grāmaticos gerūdium nō differt ab infinitiuo, nisi quia habet casum & ideo dic. Aut gerundium ponitur in constructione mediāte aliqua præpositione, & tunc dic ut s̄. dixi in 6. q. de ver. infinitiuo, qđ nominaliter ponitur. Declaraui latius in d. l. si tu ex parte. ideo nō curaui perfectam dare doctrinam, sed si vtrūque reperitur, ex iam dictis potest sumi quid iuris sit.

b 37 **Nono quæro principaliter** b De supino. † Circa quod sciendum est, ut dixi de gerundio Nam supinum nō differt ab infinitiuo, nisi quia hēt casum. Ideo aduertendum est, quia supinū non habet nisi duo casus. s. ablatiuum, & accusatiuum, Ratio est quia natura supini est designare, seu respicere tm̄ terminū alicuius actus: & terminus est duplex. s. terminus a quo, & per hoc habemus ablatiuū, ut s̄. de mino. l. 3. §. minore. vbi hoc supinū, natu, itelligitur a momento natiuitatis. Vel est terminus ad quē, & per hoc habemus accusatiuum. l. si qñ. §. fit. ut, le. no. c. Sed istud quod habet se per modū termini, non suspendit dispositionem, sed magis terminat, ideo puto ꝙ per supinū non indicatur conditio, nisi ratione alterius verbi cui adiungitur. & hęc dicta sufficiant.

ADDITIONES.

a Alex. De gerundiis. Gerundium vtrum faciat conditionem, habetur per Iac. But. in l. 3. C. de his qui latro. & late per Bal. in l. falsus. C. de fur.

b Alex. Nono quæro principaliter. Vide gl. in l. Mæuia. in princ. sol. mat. & Bal. in l id quod pauperibus. in 1. colum. de episc. & cler. & Ioan. And. in ca. 3. de posthu. præl. in 6. in nouel. De participio, uide quod dixit Bar. in l. tunc inutile, in fi. sup. de pec. leg.

LEX II.

1 *Conditio casualis potest impleri uiuo testatore, & etiam potestatiua, si fuerit facilis.*

2 *Conditio potestatiua facilis debet impleri scienter, & non fato, & nō post aditam hæreditatem, si respicit personam hæredis.*

3 *Conditionis implendæ causa quem fecisse probatur, probando ꝙ sciuerit conditionem insertam.*

4 *Conditio casualis in contractibus sufficit ꝙ sit impleta ante contractum. Potestatiua facilis post contractum impletur etiam a sciente; sed quo ad obligationem acquirēdam non sufficit aliquid id factum esse fato, sed ad pœnam euitandam sic.*

5 *Statutum, quod si quis soluerit decem, eximatur de banno, non sufficit soluisse ante statutum.*

a 1 **Conditionum.** a Cōditiones † casuales possunt viuo testatore impleri: secus si fuerint potestatiuæ & faciles: quia tunc debent impleri post mortē, & scienter non fato. h. d. In tex. ibi, uiuo testatore, dic ut si fuerit casualis: ut ostēdūt exēpla. Ibi testatoris, dic ut si fuerit potestatiua, & facilis, ut ostendunt exempla. Opp. ꝙ conditio b potestatiua possit impleri viuo testatore, vt j. eo. l. hæc ꝯdō & l. multum. So. ibi loquit̄ de potestatiua facili. Ex his distingue no. ut in gl. q̄ signa. † Quæro debet impleri post mortem, vtrum ante aditam hæreditatem. vel post? Gl. dicit, ꝙ aut est implenda in persona hæredis, & tunc post aditam hæreditatem alias ante, vt dicit gl. & bene. † Quæro, qūo probabit, ꝙ quis ascenderit Capitolium eo animo implendi ꝯdōnem, & sic non fato? Rñ. eo ipso quod probatur ipsum sciuisse conditionem insertam, vr̄ ascendisse causa implendi conditionem, ut tex. hic expresse dici. Dicit. n. ꝙ ex hoc vr̄ paruisse condōni, & sic lex fingit, seu p̄sumit eo animo fecisse. † Quæro quid in ꝯtibus? Rñ. idem. Nam si est ꝯdō casualis, sufficit impletā esse, antequam contractus celebraretur, licet ꝯhentes ignorarent, vt j. eo. l. hæc ꝯdō. §. fi. & l. seq. si est conditio potestatiua & facilis, debet impleri post contractum perfectum. Item debet impleri a sciente, non fato. Ex hoc Dy. in l. cum seruus. j. de ver. ob. dicit, ꝙ quantum ad obligationem acquirendam non sufficit fieri fato, immo oportet ꝓbari factū esse a ꝯhente vel alio nomine eius; secus quantum ad pœnam euitādam. l. ea quidem. C. si mancip. ita fue. alie quod plene dic tit in d. l. cum seruum. † Quæro quid in dispositione legali? Respon. idem eadem ratione, & per hoc si statutum diceret, qđ si quis solueret decem, eximatur de banno, non sufficeret ei qui soluisset ante statutum. e

3 c 4 d 5 e

ADDITIONES.

a Alex. Conditionum. Et facit iste text. an tempus implendi conditionem currat ignoranti, de quo per Bal. in l. 1. in 9. q. C. de inst. & subst. & aliquid per Bald. in auth. cui relictum. ver. quæro de quo anno. C. de indi. vid. Item facit, an mente captus possit conditionem implere, de quo per Bald. in l. 1. §. si autem aliquid sub conditione. de cadu. tol.

b Alex. Op. quod conditio. Vide quod no. Bar. in l. 4. in prin. de adi. le.

c Capitolium. Crau. consi. 125. nu. 15. I. M.

d Barb. Quæro quid. Et facit si mulier dicit, do tibi me & mea, & non dicat ex causa dotis, intelligitur. tex. est singu. in l. ꝙ autem in stipulatione, uer. in donatione, ff. de iu. dot. secundum Bal. in l. nulla. C. de iu. do. & uide Bal. in l. quod pauperibus, in ult. q. C. de epis. & cle. & uide Bar. in l. qui sub conditione. inf. eo. & ibi Io. de Imo. & uide Bal. in addit. Spe. in tit. de inst. edi. versi. testator mandauit hæredi, vide gl. in c. fin. de do. & contu. & ibi Bal. dicit ꝙ non excusat ad futurū, vel ad alium obligandum factum ignorantis.

e Alex. Ante statutum. No. de eo qui soluit ante factum statutum, an debeat eximi de banno. Adde Bar. in l. si quis in graui. §. vtrum, ad Syll. & in l. omnes populi. in 5. quæst. prin. de iusti. & iu. & quod ipse no. in l. cum lex, infra. de fideiuss. alias de lega.

LEX III.

a **Obtinuit** a Conditio impossibilis in vltimis uolūtatibus hr̄ ꝓ nō apposita. h. d. Op. C. d̄ his quæ pœ. nom. l. 1. Sol. gl. ꝙ hic apponitur in persona honorati secus si in p̄sona onerati: vt p̄cipio hr̄di ꝙ faciat impossibile. alias dēt decē. Sed certe tunc non esset conditio impossibilis, sed necessaria. Si enim facere est impossibile, ergo relictum sub ꝯdōne, si nō fecerit, est relictum sub conditione necessaria. Dic ergo ꝙ in ꝯrio illud ideo est quia habet præcedentem dispositionem turpem, sm̄ Pet. & alios: licet Dy. teneat gl. in c. nemo potest. ext. de re iud. & hoc plene explicaui in l. 1. s̄ de condi. insti. Op. j. ad Tre. l. facta. §. si sub cōditione. Sol. gl. & ibi pleno dixi.

ADDITIO.

a Pom. Obtinuit. Vide ad istam l. Ias. in l. apud Iulianum. §. fin. in 1. col. in 4. no. de le. 1. & in l. 1. su ult. col. versi. & quærit ta. Ro. C. de inst. & subst.

LEX IIII.

Si iis. Sicut scinditur legati præstatio, ita conditionis implementum. h. d. Opp. gl. Insti. de succes. lib. §. si vero testamentum. Solue vt in ca. Nam cum hæres solueret hodie, totum deberet hæredi solui causa conditionis implendæ. vel dic, quod patronus nihil præstat, & sic hæres non tenetur, nisi pro duabus partibus, merito sibi non datur causa conditionis implēdæ, nisi ꝓ duabus partibus, vt j. eo l. Plautius.

1 *Tempus vltimum spectatur, quando conditio dependet ex potestate debitoris, aliter non.*

a **Si ita.** a Si ꝯditio deficit ante diem, expectatur dies ꝓp dictionem tunc, quę temporis extremitatem significat, h. d. Concordantiæ sunt in gl. iñ allegat duas leges. quæ uidentur contrariæ, ut l. si eum. §. 1. C. si quis cau. & l. illa. de verb. obl. quæ dicūt expectari diem conditione impleta, etiam sine dictione, tūc. Sed dic, quandoque † conditio depēdet ex potestate debitoris & tūc vltimum tempus inspicitur: etiam sine dictione, tunc. d. l. in illa. Aut nō pēdet ex potestate debitoris, & non expectatur vltimum tempus, l. hoc iure. de verbo. obliga. fallit si esset apposita dictio, tunc. vt hic.

ADDITIO.

a Alex. §. si ita. De dictione tunc, adde quæ habētur per gl. in cle. cum ei. de cōcess. præben in c. præterea. de ap. & Io. And. in nouella. adde l. vxori vsumfructū villæ, & ibi Bar. de vsufr. le. & no. per Ang. in l. Gallus, & ibi tex, cum gl. de libe. & posth. & gl. in l. 1. C. de cod. & Bal. in c. 1. de mil. vas. qui co. tu. est.

LEX V.

1 *Pupillus potest sine tutore conditionem implere, quando non continet alienationem pupilli.*

2 *Adultus an possit conditionem implere.*

3 *Seruo potest dari pro implenda conditione.*

4 *Res minoris pro dote an possit obligari, remissiue.*

5 *Substitutio vulgaris expressa facit de necessario voluntarium, non tacita*

a **Conditionibus.** a Pupillus, seruus. & filius possunt implere conditionem. h. d. Oppo. pupillus non posset sine tutore dominium transferre, ergo non potest conditionem implere. l. quod si forte, §. fi. de solu. Sol. gl. ꝙ hic loquitur in conditione, quę consistit in faciēdo: secus si in dādo, ut in contrario. Probatur in l. si seruus decem. de solu. & idem si in persona pupilli esset implenda conditio, d. l. si seruus. Hoc est satis bene dictum, tamen subtilius inuendo non esset distinguendum an consistat in dando, uel faciendo. Nam posset consistere in dando. & tunc non requireretur tutoris authoritas, vt si pupillo daretur ad alterius vtilitatem. l. si stipulatus fuero. de sol. Idem si deberet dare rem alterius tāquam minister, eadem ratione. Itē si conditio consisteret in faciendo, posset continere alienationē. vt si ædificauerit in meo domum ex suis cęmentis. Debet ergo distingui, aut conditio continet alienationem rerum pupilli, aut non. † Quæro de adulto? b Respon, vr̄ aliud, tex. est in l. Lucius. inf. de manu. test. quęro, † si debet dari seruo causa conditionis implendę, vtrum ei possit dari sine iussu dñi? Rñd. sic, & j. eod. l. qui hęredi. in prin. Vltimo illud c prin. no. diligenter, aut actus qui celebratur per pupillum, est causa immediata obligandi ipsum, & nō obligatur, aut nō est causa immediata, & potest obligari. Et † hęc faciunt d ad quæst. an res minoris possit obligari, pro dote sine decreto: quod dixi in l. si constante, in princ. sup. sol. matr. Et hęc lex facit quod sic, quia non obligat minor, sed lex: sed dic, vt ibi

2 b 3 c 4 d

ADDITIONES.

a Barb. Conditionib. Vide alium casum vbi p̄t adire sine tutore, in l. si. §. si autem in secunda. C. de bon. quæ lib. & alias per Mod. in l. pupil. ff. de acq. hær.

b Alex. Quæro de adulto. Per Imo. in l. si fundus. inf. eo. & in l. cum pupil. in princ. in eo. & Bald. in l. si seruus. de sol.

c Barb. Vltimo illud. Et vide Bal. in l. item quia, sup. de pac. & Bal. in l. si constante ibi do. Io. sol. mat.

d Barb. Et hęc faciunt. Vide gl. in l. ea quæ. inf. ad municip.

ibi dixi. Sed contra hoc op. quia testator apponendo conditionem potestatiuam uidetur fecisse de necessario uoluntarium, vt s. de here. insti. l. Cornelius, & Meuius. Sol. ibi expresse confertur in voluntatem instituti, vt si noluerit, hic tacite conditione velata, puta si Capitolium ascenderit. A simili dico, † quod expressa vulgaris facit de necessario voluntarium, secus in tacita, vt dixi in l. si filius qui patri. de vul. & pup. Opp. ad fin. s. de condi. insti. l. quæ sub conditione. Solmit gl. duob. mod. tene secundum.

LEX VI.

1 *Pena ad commissionem, etiam in vlt. volunta. non receditur a persona.*
2 *Condemnatus in quinquaginta per arbitrũ, & per iudicẽ reducẽtẽ in cẽtũ si nõ soluit cẽtũ, nõ incidit in penã cõpromissi, nisi pro eo qd arbiter iudicauit.*
3 *Iussus aliqua facere arbitrio executoris sub pena, si executor non arbitrat sed episcopus, iussus non incidit in penam.*
4 *Arbiter si differat arbitrari, quantum tempus requiratur, vt dicatur nolle arbitrari.*

1 a **Multa.** † Quantum ad pene commissionem, et in vltimis voluntatibus a persona non a receditur. h. d. Op. quod in vltimis voluntatibus receditur a persona, & alius loco eius arbitratur. l. fi. § sed si quis. C. communia de leg. Sed fateor quod receditur quantum ad dispositionem, l. vt grauatus facere teneat, vt ibi, si quantum ad pœnæ commissionem, vt hic, & dixi in l. si qs arbitratu de ver. ob. Per hoc dico, † quod si ego fui condemnatus in quinquaginta ab arbitro, & per iudicem reducentem [b] ad arbitrium boni viri, fui condemnatus in cẽtum, licet ad illa centum teneor, tñ si ea non soluo, non incido ad pœnam compromissi, nisi pro eo quod iudicauit arbiter primus, non pro eo, quod iudicauit iudex reducens, vt hic. Pro hoc l. cum apud Sempronium. iud. solui. Item per † hoc dr̃, quod si hæres est iussus aliqua facere arbitrio executoris, & si non fecerit, puniatur certa pœna, quod si executores nolunt arbitrari, propter quod ad episcopum deuenitur, quod hæres, si nõ pareat episcopo, non incidit [c] in pœnam appositam a testatore, cum quo ad pœnæ commissionem in vltimis voluntatibus non recedatur a persona, vt hic. Oppo. C. de his quæ pœ. no. in l. 1. Sol. dicit gl. fateor, quod illa dispositio inquantum continet pœnam non ualuit sed hoc est iure antiquissimo [d] ante iura Digestorum, de quo fit mentio in d. l. 1. C. de his quæ pœ. no. §. penul. & Instit. de leg. §. fin. sed secundum hæc tempora bene poterat apponi pœna in testamento. l. 1. §. item si ita in l. 2. de pe. leg. l. 1. & l. si pennum, quando dies leg. ced. & sic hic una tantum ratione pœna non committit. Non obst. l. 1. sup. de his quæ pœ. no. quia ibi loquitur quando præcesserat dispositio turpis, licet glo. ibi aliter sentiat, & non bene. Et ita sentit Dy. & Cyn. in l. 1. C. de his quæ pœ. no. Quæro, [e] intra quantum † tempus tali arbitratore differente arbitrari, dicatur nolle arbitrari. Dic ut dixi in l. si quis arbitratu. [f] ℑ. de uerb. oblig. quod tene menti.

ADDITIONES.

a Non receditur. Et intellige, vt no. in l. cum stipulatus sim mihi Procule, de ver. ob. per Bart. adde his s̃m Bal. in l. si longius. de iu. ar. illius tex. quod si arbiter electus in cã se absentauerit, quod de facili non possit haberi, alius de nouo est eligendus, & uide Inn. de of. del. in c. prudentiam, §. sexta nobis. in gl. quæ incipit, ex loco. Quid si executor moritur antequam arbitretur, uide Spec. in ti. de inst. edi. §. nunc vero aliqua. ver. quid si prius moritur. & adde Bal. in l. 3. de le. 2. Meno. Ruy. consi. 44. n. 6. consi. 47. nu. 8. li. 2. consi. 127. nu. 4. eo. Dec. consi. 38. in fi. & consi. 90. Ors. tract. de arbitris. q. 73. in vlt. par. tenet contra Bar.

b Alex. Iudicem reducentem. Si fui condemnatus in quinquaginta, & per iudicem reducentem ad arbitrium boni viri, in centum, si non soluo, teneor ad penam pro eo tñ, quod iudicauit primus. vide omnino Bald. in c. 1. §. si autem inter pares. in prin. de l. com. vbi alle. Bar. in consi. suis, sed noluit allegare Bar. hic, quia alibi me lius non legi. Et idem sequitur hic Bal. & Im. in l. fi. C. de ar. vbi etiam ponit d. q. & Bal. in l. vnde si Neruæ. per gl. ibi, pro soc. idẽ tenet Pet. de Anch. in repe. l. si qs arbitratu, in 8. op. de uer. obl. Sed ipse Bal. tenet contrarium in l. fi. C. de contrah. emp. Et ita dicit Inn. tenere in c. Quintaual. de iureiur. & vide aliquid. per Ro. in rub. de arb. & quod dixi post eum per duas q. connexas. & Bal. in l. 1. in 2. op. de his quæ pœ. nomi.

c Ale. Non incidit. Istã q. decidit Bar. per hanc l. in auth. hoc amplius. C. de fideic. Et ad materiã uide quod voluit Bal. in c. 1. §. publici latrones, de pa. tenen. & uide An. in c. qm̃. §. si uero. vt li. non conte. per Bald. in l. qui crimen in 1. col. C. qui acc. & illud dictum Inn. allegatur a Bal. in c. extirpandæ, de præb. sequitur et Bal. in auth. sed omnino. C. ne uxor pro marito, & Bar. in l. inficiando. §. infans. ff. de fur. & Bal. in l. magnam. C. de cõtrahen. & com. stip. & limitauit, post Bal. no. in d. l. qui crimen. & no. Bal. in auth. hoc amplius. C. de fideic. & in l. 2. C. de his quib. vt ind. & per Ro. in l. cognitionem. sup. ad Syl. alias dixi in l. ita stipul. de ver. obl. Men. Tiraq. tract. le mort ei saisit le viu. in 2. par. decl. 4. num. 7.

d Ale. Iure antiquissimo. Et adde gl. insi. co. in l. in testamento. & ibi per Imo.

e Barb. Quæro. Et vide Bal. reprehendentẽ Bar. in d. l. fi. §. sed & si quis. C. cõ. de le.

f Ale. l. si quis arbitratu. Et ibi per Im. & Bal. in l. 3. C. de cõtrah. emp. per gl. in l. litigatores. et in l. item si vnus. in fi. & in l. si de meis, §. fi. de arb. sed ad materiam huius legis scias vnum quod est no. videlicet, an et quando pœna imponitur a iure pro facto negatiuo, requiratur monitio iudicis, vel aliqua interpellatio, dic quod si pena adijciatur facto negatiuo, requireretur monitio hominis, vel temporis, s̃m Inn. in c. extirpandæ, de præb. Facit cap. licet can. de elec. in 6. secus si adijciatur facto affirmatiuo, quia facta patent, vt no. dixit Inno. in d. c. licet, et inquantum dicit monitio, etc. debet limitari nisi sit dies apposita, vt probatur in d. c. licet. Facit l. magnam. C. de contrahen. et com. stip. Et de hoc vide no. per Innocen. in d. ca. extirpandæ. et per Bal. et Imo. in d. l. si mora. in fi. sol. mat. Et pro istis facit quod no. Bar. in l. eius qui delatorem. de iure fisci, et uide quæ no. Bar. in l. non solum. §. morte de ope. no. nun. licet prædicta non alleget, adde quod no. An. in c. propter sterilitatem. de locat.

Si seruos. Pro ea parte, pro qua cõditio est impossibilis, remouetur pro alia firma remanet h. d. Cætera dic ut in gl.

LEX VII.

1 *Cautio Mutiana non habet locum fauore libertatis.*
2 *Intellectus ad gl. in l. 3. §. si quis. sup. de adi. leg.*
3 *Cautio Mutiana habet locum in conditionibus affirmatiuis, nisi voluntas testatoris repugnet.*
4 *Cautio Mutiana habet locum in contractibus.*
5 *Cautio mutiana non habet locum in conditionibus negatiuis, quæ possunt impleri vltimo vitæ spiritu.*
6 *Mortem alicuius expectare est triste, nisi naturalis status rei ad hoc tẽdat.*
7 *Prohibitus petere, intelligitur de petitione de iure, non de pet. de facto.*
Conditio de non petendo in contractibus, cẽsetur impleta liberando per acceptilationem, secus in vltimis voluntatibus.
8 *Cautio Mutiana sic appellatur, quia a Mutio fuit introducta.*
9 *Cautio Mutiana qualiter interponatur.*
10 *Cautio Mutiana, quando præstatur cum fideiussore.*
11 *Cautioni Mutianæ qui cõtrauenit, ab eo quod habet ex testatoris dispositione, quo aduocetur, an tanquã si nũquã fuisset hæres, u. l tãquã ab indigno.*

Mutianæ cautionis. Ista est no. lex, & habet materiam extraordinariam a libris ordinatus, & non tractamus tñ. quoniam in ista. l. 1. C. de his quæ pœ. nomi. & h. d. In omnib. conditionibus de non faciendo, quæ non possit impleri ante vltimum vitæ spiritum, sine expectatione tristis euentus, cautio de non faciendo pro implemẽto hr̃, idem si non sit cui caueatur, h. d. diuiditur in tres partes. Primo ponitur prouisio Mutii vsq; ibi, nec solũ. Secũdo ponitur prouisionis extensio, vsq; ibi, vnde si vxor. Ibi tertia, in qua formatur vnũ dubium circa pmissa vsq; ad ver. sed si. & ibi format aliud dubium vsq; ad finẽ. In tex. ibi facere, qm̃ testator sensit de petitione de iure. Item ibi, valere, qm̃ testator sensit de petitione de facto, vt no. in l. mulier. in prin. s. de condi. inst. Opp. prout hr̃ in tex. necessitas, de l. si quis sub cõdõne. s. si quis omis. cã testa. & l. cũ ab eo. s. de cõh. emp. Sol. ut in gl. i. hic est necessitas causatiua, nõ præcisa. Vlterius op. prout in tex haberis, utilitas. Nam vr̃ quod non sit uole, cũ hr̃ pro impleta, licet cautio non interponatur. l. libertas. §. 1. ℑ. de manu. test. 1 Sol. ibi spãle † fauore libertatis, vt habeat libertatem incontinenti, nec præstet cautionẽ. Mutianam, vt no. in l. Titio fundus. ℑ. ea. Et rõ specialitatis est, nam cautio Mutianã est de non faciẽdo & sic facit, quod reddat id quod acceperat, sed libertas præstita non pt reuocari. C. si aduer. lib. l. 1. & 2. Gu. tangit in l. dedi. in princ. s. de cõd. ob cau. Ista ratio non placet, quia eodẽ mõ qui est hr̃s, nõ desinit esse heres. l. et. qui soluendo. in prin. de her. inst. & tñ hẽt locũ cautio, vt hic. Præterea quis cauet nõ solum de restituẽdo ipsam rem quam accepit, sed quanti ea res est, vt ℑ. ad Treb. l. seruo inuito, §. 1. & l. cum filius. §. qui Mutianam, s. de leg. 1. & sic reddet æstimationem serui. Sol. gl. quod est spãle in cautione Mutiana fauo 2 re libertatis, vt no. gl. in l. Titio fundus. ℑ. e. Itẽ † op. & vr̃ quod in tractis pure habeat locũ cautio Mutiana, vt s. de adi. leg. l. 3. §. si quis ita. Gl. hic in ver. in legatis. vr̃ dicere, quod tex. ibi non loquitur de cautiõe Mutiana, hic sic. Sed nec illa dicit bene, quia cautio Mutiana fuit introducta, vt sit loco implementi cõdõnis, & sic nõ habet actionẽ ante eã præstitã, ut hic, sed ibi sic, ope tñ exceptionis compellitur cauere. Est ergo similis Mutianæ cautioni. Videbitis in l. quibus diebus §. fi. ℑ. e. Op. C. ad Tre. auth. cõ cũ rogatus. So. ibi ẽ cautio de non alienando, non tamen Mutiana, sed est quædam ei similis. Op. † quod habebat locũ in cõdõnib. affirmatiuis. l. pater. §. 3 a locus. a cõtrario sensu. a ℑ. eo. Rñ. ibi est cõdõ affirmatiua quæ hẽt negatiua implicitam, vt relinquo tibi centum, donec potanleris cũ filio, i. non recesseris. Vel aliter dico, quod ibi loquitur ẽt in cõdõnibus affirmatiuis, quæ non pñt impleri vltimo vitæ spiritu, & habet locum cautio Mutiana l. Titio fundus. in prin. ℑ. eo. & l. seruo inuito. §. 1. ad Tre. Sed cõ illud mitatur adhuc extra gl. nã s̃m hoc si relinquitur aliquid alicui sub cõdõne, vel die, cum morietur, vr̃ quod pstita cautione statim possit petere qd est cõ. l. heres meus. ℑ. e. Dico, quod in cõdõnibus affirmatiuis hẽt locũ ista cautio. nisi repugnat voluntas testatoris. Nam non pstita cautione Mutiana non potest dicere testator, quod vult quod impleatur, l. v. n. ℑ. de manu. testa. Modo qñ testator expresse dicit, cum morietur, vr̃ velle, quod ex ista cõdõne ante mortem eius nõ impleatur. secus in ista, quæ pñt impleri vltimo vitæ spiritu, cũ non fit mentio mortis, d. l. hr̃s meus. §. quamuis. ℑ. eo. Op. de l. ana. §. Mutiana ℑ. e. Sol. ibi erat cõdõ alia b mixta cũ hac negatiua cõdõne, quæ suspendebat cõdõnem. Op. de l. hac ita stipulatus. ℑ. de ver. ob. & de l. dedi. ℑ. de cõd. ob cau. Sol. Aliud 4 † in vltimis volũtatibus, aliud in cõctib. Hẽs ergo. gl. quod in cõctib. nõ hẽt locũ cautio mutiana. Sitem. gl. hẽs in l. 1. l. fi. C. de pac. & l. dedi. in p. i. de cõd. ob. cau. tãgitur in l. ita stipulans. de uerb obl. Contraria gl. est in l. siue apud acta. C. de tran. Gui. de Cu. in d. l. dedi. in fin. tenent qd in cõtractib. habet locum cautio Mutiana. Allegat l. si fili demi-

ADDITIONES.

a Meno. A contrario sensu. Ruyn. cõsi. pen. nu. 7. lib. 3.

b Alex. Opp. de l. Per Bal. in auth. cui relictum, in vlt. q. C. de ind. vid. tol. & in l. his verbis in fi. C. quando di. le. ced. plene per Saly. in l. 3. C. de pac.

deiussor.in fi.§.qui satisd.cog.in l.Imperatores.ff.de app.& l.fin.in fi.C.de his q ad eccl.cõfu.& in corpore de monac.§.si vero intra.& §.si seru.vendi.l.legi.& l.harũ.& §.loc.l.insulam,in fi.cum simil.& Cy.in d.l.siue apud acta.i additionib.suis ponit ista verba Gui. Bř Gui pt dicere qcquid vult,veritas est qđ cautio Mutiana ñ habet locũ in ɔctib.vt gl.dt,& probo per rõnem.l.ita stipulatus.ff.de ver.ob.& l.dedi.de cõd.ob cau.q loquitur in ɔdõne apposita grauato,& cautio Mutiana hẽt locũ in honorato,& sic leges alleg.p Gui.non faciunt.Primo l.fideiussor.& l.Imperatores.nihil faciũt,qa licet ibi caueatur de non baratando,tñ nõ consequitur actionẽ p illã cautionẽ,nec ista cautionis præstatio habet vim alicuius implementi condõnis.Itẽ l.fi.& §.si vero intra.nihil faciunt,quia mutant dñm,nõ tñ aliquid ɔsequitur pp illud.Sic in l.egi.& l.harũ,vbi cauet,non tñ hẽt vim implementi ɔdõnis,sed cauet de isto,ad qđ tenebatur.Itẽ l.insulã,vbi erat iam nata actio,sed non cum effectu,& cautio hẽt vim implementi ex parte.Vnde non dat actionem,sed tollit obstaculum exceptionis,sicut cautio de implẽdo.Mõ non ob.gl.q est in l.siue apud acta,qa male dicit.Sed si vis sustinere,dic φ ibi hẽt locum cautio,& hẽt vim implementi condõnis,qa aduersarius voluit.Et istã opi.tenet Ray.& alij Moderni.Opp.de l.si penũ.qñ dies le.ced.& l.j.de pec.le.So.Ibi loquitur,qñ apponitur ɔdõ potestatiua in psona grauati,non in persona honorati.Istam sol.ponit glo.not.in l.si ita stipulatus.inf.de verb.obl.Opp.de l.1.§.ne aũt.C.de cad.tol.So.ibi loquitur in casualib.condõnib.q siue sint in faciendo,siue non faciẽdo,expectatur,hic vero loquitur in potestatiuis.Et istã solu.ponit Gui.de Cu.in d.l.dedi,in prin.Opp.vlterius,dř hic,φ hẽt locũ in ɔdõnib.negatiuis Cõ
a tra in l.a cum tale.§ 1.ff.eo.& l.hoc genus.& l.auia §.Titio.ff.eod.
5 Rñdet glo.† & soluit multum notabiliter,in ɔdõnib.negatiuis,q non pñt impleri vltimo vitæ spiritu,hẽt locum cautio Mutiana:alias secus,vt in ɔtto,& l.cum tale.in prin.& §.j.inf.eo.Sed tñc op.de isto secundo exẽplo huius l.si Stichũ non manumiserit.Nam tunc pt ista ɔdõ impleri ante vltimũ vitę spiritũ,qa ante Stichus põt mori.Soluunt quidã,φ iste Stichus erat ɔsanguineus legatarij,iõ erat triste sibi illud expectare,& ideo hẽt locũ cautio Mutiana,vt hic,& probatur in l.cũ tale.in prin.ff.e.& istud est verũ in se,sed qđ Stichus fuerit ɔiunctus legatario,istud est diuinare,qa loquit indistincte,vt hic,& l.cũ sub hac.ff.eo.l.4.in fi.§.de cõd.isti.
6 Quid dicemus?Dico †φ in quocunq;,siue domestico,siue cõiuncto,siue non,expectare mortẽ eius,est triste,& hẽt locum cautio Mutiana,& iura pallegata.Secus si non est domesticus.Ista solutio vř ɔ l.př Seuerinã.§.socrus.ff.e.vbi vxor expectat mortẽ mariti,& non hẽt locũ cautio.Rñdeo,φ istud,quod dř,quod qñ expectatur mors,est triste,credo φ dẽt intelligi,nisi nãlis status rei tendat ad hoc:qa relinquitur filio sub condõne,si oõ dederit patri decẽ,qa mors pris est nãlis,anteq̃ mors filij,& iõ expectaĩ.Sed φ př expectaret mortẽ filiorũ,est triste l.cũ tale.in prin.ff.e.mõ ptẽẽ,φ mulier erat iuuenis,& hẽt maritũ senẽ,& tunc non est sibi triste,nec ɔ nãm eius mortẽ expectare,vt d.§.socrus.vel aĩr,vt ibi dř.Venio ad uersiculũ,vñ si uxor,&c.& vř,quod destruat φ §.dixi,quia ista ɔdo pt impleri in vita liberando per acceptilationẽ:& tñ hẽt locũ cautio Mutiana.So.gl.quæ est in l.mulier.in prin.§.de cond.insti.Sed dic,si ista lex intellexisset per illum modũ,si non petijsset de iure,tunc non hẽt locum cautio,si posset p acceptilationẽ liberare,vt ĩ principio huius §.ibi,accepto,&c.& no.in d.l.mulier.Sed si testõr sensisset,ne de facto peteret,hẽt locum cautio Mutiana,vt in 2.parte huius ver.ibi,uel cauere,& glo.in d.l.mulier.
7 †Sed quæro,in dubio de quo sensit,intelĩr de petitione de iure,vř de facto?Et dico φ in dubio sensit de petitione q est iuris,& petẽdo de facto non facit ɔ condõnem,ut inf.ut le.nõ.ca.l.licet.& l.auia.§.fi.inf.e.ubi testator non intelligit de non petendo,f.de iure.sed si de facto peteret,non faceret ɔ voluntatem.Et prædicta vera in vltimis uoluntatib.sed in ɔctib.non intelligitur petere,vt dicit glo.in l.siue apud acta.C.de transac.& l.j.C.de pac.& not.in ll.quas inuenies dicere,φ non liberatur liberando qs p acceptilationem,itellige in ɔctib.& ideo,quod liberando per acceptilationẽ,impleatur ɔdo,hẽt locum in ultimis volũtatib.Vlterius op.& pcedo ad principium l.de l.cum tale.§.Mæuius.inf.e.Sol.speciale ẽ in ɔdõne,q a iure est reprobata.Vlterius op.φ dẽt cauere venientib.ab intest.vt l.is cui §.eo.So.vt ibi dicã.Ex his collige distinctio-
8 nem per te.Quæro,quare † dicatur cautio Mutiana?Rñ.quia fuit
9 introducta a Mutio,vt glo.dt.Quæro,† qualiter interponatur ista cautio?Dic vt in gl.& allegat l.hæredes.§.qui post.inf.e.& l.cum filius.§.qui Mutiana.sup.de leg.2.Formã huius cautionis tex.ponit in Auth.de nup.§.quæ vero.& §.sancimus.unde sumitur aut.
10 cui relictum.de ind.vid.tol.† Quæro,an cũ fideiussore,vel sine?Ray dt cum fideiussore.l.cum sub hac.inf.e.vbi tex.dicit,satisdedit.l.j.sup.qui satis.cog.Sed dic,φ est tex.in Auth.de nup.§.qui ve
b ro.in d.auth.cui relictũ.C.de ind.uid.Vlterius quæro,[b]†quid si p
11 so uenit ɔ cautionem,quid ab eo auocandum est?dico,φ hæreditas.Sed an auocatur tanquam si nunq fuisset hřs,aut tanq̃ si fuisset hřs & effectus sit indignus,quia si non videbitur fuisse hřs legata non ualebunt,& tex.hic vř dicere,tanq̃ fuisset hæres,dum ɔparauat institutiones,& legata.Simile in l.4.in fi.sup.de ɔd.inst.In ɔtrium vř in d.auth.cui relictum,& in corpore vnde sumit,& esse ctus est magnus,qa primo casu nõ valẽt legata,nec aliquid,secũdo sic.Cogitabitis.Pet.tenet,φ auocatur tanquam ab hærede.& sic debeantur fideicommissa,arg.Inst.de fideicom.hæred.§.restituta.Non obst.d.auth cui relictum,quia φ ibi dicitur,perinde est ac si nunquam fuit relictum,intellige in effectu:secus si non mebat.Finis istius legis facit ad id,quod dixi in l.si statulibera pene serua sit.§.si filiusfam.de statulib.ad quæst.de occisore.

ADDITIONES.

a Alex.Contra in l Bal.in d.auth.cui relictum in vers.vlterius reuoc.in versi.deinde quæro,& in vers.7.no.cum seq.no.& gl.& Bar.in l.fi.C.de ind.vid.Bald.ibidem circa prin.& in d.auth.cui relictum.ponit Bal.quid in do.causa mortis,all.Ro.in suis no.ad fi.

b Ale.Vlterius quęro.Vide notata per Imo.in l.is cui sub cõd.inf.eo.& φ hř.inf.e.in l.vitio.sed nunquid præstita cautione Mutiana absque traditione transeat dominium in legatarium.vide Bal.& Imo.& d.l.Titio.

LEX VIII.

1 *Iussus stare cum aliquo,non tenetur cum eo stare omni momento.*

2 *Testis qui dixit,φ vidit Titium per decem annos cõtinue possidere,probat:quia sufficit φ viderit eum recolligere fructus.*

3 *Potestatem tenuisse continue familiam,probatur per testes dicentes,φ viderunt ipsos in prandio,& cæna.*

4 *Stare cum aliquo intelligitur,quod simul viuant.*

a **Si quis ita** [a]Qui debet cũ aliquo esse,non tenetur cum eo omni momẽto morari.h.d.No.φ dictio,dum,
1 facit conditionem,dixi §.eo.l.j.No.† φ non est necesse,φ oĩ momento quis stet cum aliquo,cum quo stare iussus est,quod facit
2 †ad q.no.per Dy.§.so.mat.l.r.vbi testis qui dicit,φ vidit Titium p decẽ annos ɔtinue possidere,sustinetur.Non.n.requiritur,φ eum vident quolibet momento in possessione:sed sufficit,φ viderit
3 eũ colligere fructus,ut ibi dixi.Facit et pro rectorib.ciuitatũ,†qui debent secũ ducere,& tenere certum numerũ famulorũ.Non.n.
b requiritur,[b]φ quolibet momẽto stẽt in domo.Quid.n.si aliquos misit in comitatũ,vel quid si p aliqua necessitate aliquẽ remisit ad domum?Certe vř cõtinue tenuisse,vt hic.Iuxta istud,vidi semel de facto,cum quidam rector seu officialis vellet probare se familiã ɔtinue tenuisse,produxit testes,q dixerunt,φ dictos familiares viderunt secũ in prãdio,& in cena.Dixi testes pbare.Nõ.n.dẽt dicere de quolibet momẽto,vt hic,sed satis est,quod pbent,φ apud rectorem,seu officialẽ alãtur,vt tex.dicit hic.Vltimo not.
4 † φ plures iubentur stare simul,vel vnus cum alio,ista verba vñr
c importare,φ simul viuant,[c] vt hic in fi.& tunc dř vxor morari cũ filio,quando per eam non stat,quominus apud eum alatur.

ADDITIONES.

a Ale.Si quis ita.Et per istum tex.uide hic no.per Bal.& quod no.Bald.in l.1.C.de ser.fug.quod no.

b Alex.Non enim requiritur.Hoc sequitur Bald.in l.obseruare.§.proficisci.ad fi.de off.procon.& ad hæc dicta Bar.adde Ale.in consi.10.vers.2.principali.in 2.uol.

c Ale.Simul uiuant.Et adde no.per Bald.in l.qui concubinam.§.vxori.de leg.3.& vide Bar.in l.Quintus.& in l.Mæuia.§.uxore.sup.de annu.le.

LEX IX.

1 *Verbum,quod reperitur in præterito,& futuro in vlt.voluntatib.& legibus,intelligitur de futuro:secus in contractibus.*

1 a **Solemus.** † Qñ verbũ reperiĩ in pterito,& in futuro [a] in vlt.voluntatiq.intellĩ in futuro,h.d.Ad hoc allegaui ego hãc legem.Nam hic testõr reliquit vxori,cum liberos habuerit,sm qđ gl.intelligit,φ licet verbũ,habuerit,reperiatur ĩ
b pterito,& in futuro subiunctiui:tñ intelligiĩ in futuro.[b]Sic inf.e.l.si ita legatũ Opp.§.de pac.do.l.si inter virũ.So.ibi in ɔctib.hic in
c vltimis voluntatib.[c]quarum natura est super futuris disponere.Idẽ dicerem in legib.quæ futuris dant formam negotijs.l.leges.& constitutiones.C.de legib.dixi in l.oẽs populi.§.de iust.& iu.

ADDITIONES.

a Ale.In futuro.Adde quod no.Bar.in l.Centurio.de uulg.et pup.Men.ad hoc Bell.consi.1.nu.9.

b Alex.in futuro.Et vide Bar.in l.demonstratio.§.quod autem.in prin.inf.eo.

c Ale.Voluntatib.Contrarium tenet hic Imo.

LEX X.

1 *Conditio non facilis potest quandocũq; impleri,dummodo implementum de iure consistat.*

2 *Conditio si non potest impleri de iure,sufficit si impleatur de facto.*

a 1 **Hæc conditio.** [a]Condõ † non facilis pt qñcunq; impleri,dummodo implemẽtum de iu-
b re ɔsistat.[b]h.d.Op.φ d facto sufficiat impleri,vt ff.eo.l.Mæuius,&
2 §.de ɔd.inst.l.mulier.§.si quis.Glo.nõ soluit.Dic,φ † ibi non poterat impleri de iure,vnde sufficit,φ impleatur de facto,& ita vř testõr sensisse sm Dy.Opp.dř hic,φ per secundã coniunctionẽ im-
c pletur cõditio.Contra,§.[c] de iure do.l.dotis promissio.& de l.boues.

ADDITIONES

a Pom.Hæc condõ.Vide quod per istum text.dicit Bal.in l.inuitus.C.de procu.ad fi.& in l.fideicommissa.§.si quis.ff.de le.3.& vide Ro.

b Ale.Consistat.Vnum tene menti,videlicet,quòd hæc condõ,si nupserit,hẽt tempus limitatum in quo debet impleri.s.triennium,post pubertatem,ita videtur tenere Bar.per illum tex.in l.2.§.ad liberorum.C.quando & qui.quar.pars deb.lib.10.quod puto ualde no.

c Ale.Contra,sup.Vide quod dixi in l.hoc articulo,de hær.inst.

ries §.hoc sermone.ff.de ver.sig.Gl.dicit,ꝙ de rigore ꝯtrium ꝓcedit,de æquitate loquit hic, dum dicit,benigne in, &c. Hoc quod gl.dicit,de æquitate,intelligo,qñ ignoranter fuit ꝯctum matrimonium illicitum,secus si scienter,l.matrimonij,qui,& a quib. Facit l.qui 2.C.de incest.nupt.& quod no.ibi. Item prædicta sunt vera, qñ cum noua persona matrimonium contrahitur. Nam si cum eadem, cum qua primo illicite contraxit,postea matrimonium cõtrahatur,dicitur esse idem matrimonium, d.l.dotis promissio,de iure dot.Facit l.inter socerum.§.fi.sup.de pac.dota.

Si sic. Condõ casualis si tpe testi extiterat,testõre ignorante, facit dispositionem haberi pro pura,h.d.Facit §.de le.j.l.si cui,& quod ibi no.& vide quod dicam inf.l.proxi.

LEX XI.

Si iam facta. aQñ relinquitur aliquid alicui sub ꝯdõne, aut loqueris,an sufficiat conditionem extitisse añ testm̃, aut post testm̃ ante mortẽ, aut post testm̃, & post mortẽ. Primo casu,aut testator ignorabat ꝯdõnem extitisse, & hr pro impleta,vt s.l.prox.in fi.& hic. Aut sciebat, & tunc,aut erat talis condõ,quæ iterum poterat impleri,& iterũ expectatur, vt impleatur,vt hac lege, in prin. Aut non poterat,& tunc habetur pro impleta, vt sup.l.prox. & hic a ꝯtrio sensu. Secundo, & tertio casu distingue,vt supra eo.l.1.& hic in versic.item sciendum,

ADDITIO.

a Ale.Si iam facta.Vide quod ꝑ hanc l.decidit Bal.in l.fi.ad fi.de sen. quæ sine cer,quanti.vide tamen quod no.Bar.in l.hoc articulo,in prin.de hær.instit. & no.ar. sec.Dyn.ꝙ si Papa mandat mihi prouideri de certa præbenda vacatura in tali ecclesia,ꝙ non possit mihi prouidere de illa,quæ vacabat tpe datæ, si Papa sciebat vacationem,alias secus, et sm̃ hoc vr limitanda glo,in cle.cum et,quem,de concess.præben.vnde cautela solet esse,ꝙ impetretur rescriptum,ꝙ mandetur prouideri de uacante, si qua uacat, uel de proxima uacatura.quod sequitur Imol. hic, et no.per eum in l.Titius.§.j.de lib.et posth.et ibi Bal.

LEX XII.

1 *Causa dicitur de præterito, conditio de futuro.*

Si ita legatum. Falsa causa nõ vitiat legatũ.h.d.†No. causam esse de præterito, conditionẽ de futuro.l.[illegible], quod tex.dixit,pœna in futurum confertur, iõ dicit, quia pœna semper apponitur, si aliquid per eum,cui pœna imponitur,actum fuerit,vel non fuerit. De quo dic,vt inf.eo.l.demonstratio.§.quod autem.

LEX XIII.

Si fundus. Condõ de dãdo pupillo, vel furioso impletur dando tutori, a vel curatori.h.d. Op.§.de sol.l.Stichũ.§.vsumfructum.Sol.intelligas, ꝙ vertatur in vtilitatẽ pupilli,vel furiosi,vt in gl.cætera dic,vt dixi in l.conditionib.sup.eo.a

ADDITIO.

a Ale.Dando tutori. Sed quæ est ratio,ꝙ condo apposita in persona pupilli potest impleri in persona tutoris,sed condo apposita in persona tertij non potest impleri in persona domini.l.qui hæredi,in prin.inf.eo.dic,ut ibi per Dy.Ray.& Imo.

LEX XIIII.

Si Titius. aCondõ impedita ꝑ tertiũ legitime hr ꝓ impleta h.d. Opp.ꝙ no habeat ꝓ impleta, sed ꝓ deficta,& debeat agi ꝯ impedientẽ,l.in d. Neratius.§.j.inf.ad legẽ Aql. Sol.ibi impediuit ꝑ tertium no legitime,hic legitime.Ita dnt Doc. in l.j.C.de inst.& subst.vbi glo.dicit.Dicam ff.eo.l in testamento.

ADDITIO.

a Poma,Si Titius,An autem debet expendi in alium usum,uide Bar.sing.loquentẽ in l.liberto,& l.annuam,s.de annu.le.& uide eundem in l.legatum,s.de usu.le.& tex.in l.fi.inf.de ope.pub.Bal.in l.j.C.de his,quæ pæ.not. Et quæ notaui supra de an.leg.in l.liberto suo,& in l.Lucius.

LEX XV.

1 *Ductio vxoris ad domum, an requiratur ad implementum conditionis nuptiarum.*

Cum fuerit. aCõdõ nuptiarũ impletur, cũ nuptiæ consensu ꝯhuntur.h.d.Quæro vtrum † ad nuptias requiratur ductio ad domũ? Glo.dicit, b ꝙ nõ,si constat ante ꝯctũ fuisse matrimonium : sed si non constat , ductio facit ꝑsumi matrimonium. Pro hoc est tex.inf.ad municip.l.ea,q̃.facit de ritu nuptia.l.denique & de do.inter virum,& vxo.l. Seia.& not.inf.de re.iu.l.nuptias,& C.de præscr. 30.anno.l.cum notissimi,in prin.

ADDITIONES.

a Barb.Cum fuerit. Et adde no.in cap.ex publico.de conuer.coniug. Et an verba sint de substantia matrimonij,uide gl.sing.in l.cum notissimi.C.de præscrip.30.an.et no.in c.tuæ,de spon.et in c.Michael.de fil.presb.

b Ale.Domum.gl.dicit.Et uide per Imo.an matrimonium possit dissolui ante copulam,et an,et ex quib.præsumatur matrimonium,et ad Bart. hic adde per eum not.inf.eo.in l.Titio centum.§.Titio genero.uers.an tempus petendi, et ad no.ꝑ gl.et Bar.hic adde gl.et Bald in l.cum te.C.de do.ante nup.Et dum Imo.hic ponit,an matrimonium possit dissolui ante copulam,uide Bal.in l.Deo nobis. C.de epi.et cle. Adde,quod Pau.de Cast.dicit per hunc tex.ꝙ stante statuto,quod uir lucretur dotem uxore præmortua, quod lucrabitur,licet non fuerit cognita, sed tantum per uerba de præsenti desponsata.de quo uide Abbatẽ in consi.1.li.1.

LEX XVI.

In iis. Qñq; verba testi sunt certa,sed super his occurrit dubitatio,tunc quia hæc dubitatio dr extra testm̃, determinatur ex bono, & æquo. Qñque dubitatur de verbis testamenti, tunc quia dubium est in ipso testamento,debet expediri secundũ scripti iuris rationem, hoc est, ꝙ habeantur probationes, quæ requiruntur ad probandum testamentum. a hoc dicit.

ADDITIO.

a Ale.Probandum testamentum.Bal.in l.cum allegas,ad fi.de usu.alle.hunc text.ꝑ no.& Bal.in auth.ad hæc eo.tit. Adde,ꝙ refert hoc se consuluisse Pau.de Cast. Venetijs per hunc tex.de quo uide eius consi,246.

LEX XVII.

1 *Demõstratio quid sit,& reprobata diffinitione gl. præmisso ꝙ in dispositione conueniunt quatuor,qrit quid est demõstratio, & ponit diffinitionem.*

2 *Demonstratio per quæ verba inducatur.*

Coniunctiones,& aduerbia non inducunt demonstrationem.

Præpositiones quandoque inducunt demonstrationem.

3 *Demonstrationis effectus.& nu.9.*

4 *Demonstratio falsa adiecta circa rem,si constat de corpore,non vitiat dispositionem.*

5 *Relatiuum,quis,uel qui,iunctum verbo præsentis temporis non facit conditionem.*

6 *Relatiuum,quis,uel qui,relatum ad aliquod genus non ponitur relatiue,sed distributiue.*

7 *Demonstratio apposita in persona honorati significatiua alicuius consanguinitatis,vel affinitatis,si appareat falsa,vitiat dispositionem.*

8 *Falsa demonstratio vitiat dispositionem,si appareat, quod testator non legasset,si falsam demonstrationem sciuisset.*

10 *Demonstratio falsa in contractibus quando uitiet dispositionem.*

11 *Falsa demonstratio non vitiat rescriptũ, nisi de contraria voluntate principis doceatur.*

12 *Falsa demonstratio in iudicijs quando uitiet,ut quia fuit citatus quis tanquam Petrus Ioannis,cum sit Petrus Martini.*

13 *Cautela,ut assessores quando capiunt aliquem bannitum,faciant ipsum cõfiteri,quod est idem homo,qui fuit bannitus.*

14 *Falsa demonstratio ad hoc,vt non vitiet dispositionem, quomodo probabitur de corpore constare,& nu.19.*

15 *Error in una ex demonstrationibus rei non uitiat dispositionem,si per aliam constat de corpore.*

16 *Singularitas nominis inducit totam demonstrationem.*

17 *Accusatio de maleficio commisso in palatio potestatis Perusij necessario non requirit appositionem confinium.*

18 *Demonstrationi quando stetur magis,quam proprio nomini.*

20 *Demonstratio rei :: uariatur ex tempore, qualiter probabitur identitas.*

Demonstratio. Istud principiũ diuiditur in tres partes,vsq; ad §.quod autem. Primo loquitur de demonstrõne, quæ adijcitur circa rem legatam per relatiuum. Secundo de ea,quæ adijcitur rei legatæ per adiectiuum. Tertio de ea,quæ adijcitur personæ legatarij. Secunda ibi, igit & si ita. Tertia ibi,nam & si. Et br̃ hoc intendit. Falsa demonstrõ nõ vitiat legatum,si de corpore constat.h.d. Anteq̃ intrem glos.†pro declaranda materiam demonstrõnis quæro primo,qd sit demõstratio: Gl.rñdet in glo.rub.& dicit, ꝙ demonstrõ est quædam ex instantib.seu præteritis accidentib notitia,quo magis legatum sit liquidum,adhibita. Videamus an ista diffinitio sit bona? Et vr̃ , ꝙ non,in eo ꝙ respicit legatũ tm̃,cum in alijs dispositionibus possit demonstrõ apponi,vt ff.videbitis. Item ista diffinitio non conuertitur cum suo diffinito. Pone,ꝙ testõr legauit seruo suo directo libertatem,istud,quod dico,directo, est accidens adhibitum, vt legatum sit magis liquidum, & tamen constat , ꝙ non est demonstratio,sed magis dispositio, l.si quis seruo, ff.de manu.test. Itẽ qñ dico,instituo hæredes æqualiter, non est demonstratio,sed dispositio,l.interdum.sup.de hær.instit. Item iubeo,ꝙ seruus reddat rõnes diligenter.Istud diligenter, est accidens adhibitum, vt dispositio sit magis liquida,& tñ non est demonstratio,sed dispositio,l.qui filia.§.fi.coniuncta l.si ita sit scriptum inf de man.tes. & de statulib.l.Labeo. Itẽ iubet testator rem,vel fundum non alienari extra familiam. Hoc,quod dico,extra familiã,est quoddam accidẽs respectu alienationis,& adhibetur distinctio , vt dispositio sit magis liquida,& tamen est dispositio,non demonstratio, l.voluntas. C.de fideic.cũ si.& sic non verificatur ista diffinitio in oĩb. Vt ergo intelligas,quid sit demonstratio,debes scire, ꝙ in dispositione cõueniunt quatuor,s.ꝑsona disponens,& persona,in quã cõfertur dispõ,vt ꝑsona grauati,vel ꝑsona honorati, vt legatarius, vl hęres. Itẽ res ipsa, de qua fit dispositio. Item verbũ disponẽs, vt promitto,dono,lego,& similia. Hoc præmisso q̃ro, quid est demonstratio? demonstratio a est illud,quod respicit aliquod istorũ trium,vl personam disponentẽ,vel personam, in q̃ confertur dispõ, vel rẽ, de qua fit dispositio. Illud autem accidens, qđ respicit verbum in dispositione positum,est quædam qualitas. Quædã igitur qualitates adijciuntur , quæ respiciunt personas prædictas, vel res, & illæ qualitates inducunt demõstrõnem , & hoc declarat principium huius legis, & Insti.de leg. §.huic proxima. & etiam oẽs leges loquentes de demonstratione. Quædam qualitates adijciũtur, quæ respiciũt verbũ , seu actũ verbi positũ in dispositione, vt in exemplis

ADDITIO.

a Ale.Demonstratio est.Adde no.per Doc.in rub.sup.eo.& vide Bald.in rub. C.de in sti.& substi.sub cond.

plis,d.positis,& istæ non inducunt demõstrationẽ, sed dispositionem. Ratio; quia nã demonstrationis est, vt significet rem factã & perfectam,vt ĩ.eo.l.si nominatim in fi. Cũ ergo respiciũt psonas,vel res q̃ res sunt in suo esse pfecto,vel esse sperant, merito dr̃ demonstratio. Sed qñ respiciunt accidẽna verbi, non respiciunt rẽ perfectã,sed rẽ,q̃ est in fieri;& hoc fieri sic testõr disponit.iõ est dispositio potius,q̃ demonstrõ.Sed dices tu, br̃, ista verba vr̃r ꝯ l. scribit Quintus.§.fi.s̃.de au.& arg leg.vbi demonstratio est de futuro.Vidistis.qđ no.in l.Stichũ,q meus erit.s̃.de leg.1.Rñ.fateor, ꝙ dr̃ rei futuræ, & isto respectu donec pendet ex futuro euentu,est ꝯdõ;sed postq̃ euenit.& istud erit factũ, tunc erit demõstratio.Sẽper ergo demonstratio est de re facta.id. n. qđ non est, non pt demõstrari.Quod ergo dr̃ in d.l.scribit Quintus, in fi.hæc scriptura hẽt in se demonstrationẽ,&c.expone.i. qđ erit demonstrõ adueniẽte ꝯdõne Credo ergo diffiniẽdũ sic ſm mãm nr̃am. Demonstratio est q̃dã ex instãtib.vł pteritis accidẽribus notitia, quo magis dispõ sit liquida,adhibita rei,q̃ est in facto,& nõ q̃ est in fieri.qđ dico ex instãtibus,vel præteritis,&c.iõ dico,qa si de futuris, tunc induceret conditionẽ.l.Stichũ.q meus erit.s̃.de le.1.& s̃.eo, l.1 dixi.ĩ.eo.l.si nominatim.in fi.Cætera, q̃ sunt in diffinitione,pbantur ex s̃ dictis.Sed ꝯ istã diffinitionẽ vr̃ tex.Insti.de le.§.incertis.versi.sub certa.Br̃ rñde.Aut põt referri ad aliqđ tps præsens, vł præteritũ,& tũc est demonstratio. Aut põt referri ad futurum,& tunc est ꝯdõ.ita loquit̃ ibi,prout dixi in d.l.scribit Quintus.in fi. Se-

2 cundo † q̃ro,p quæ verba inducat̃ demonstratio? Rñ inducit̃ per relatiuũ iniunctũ verbo pteriti,vel pñtis tpis vt hic, & Insti. de le. §.huic pxima.& s̃.de l.1.l.Stichũ.q meus erit. Itẽ inducit p adiectiua significantia offiñ,vel artificiũ,vel consanguinitatẽ, vel aliquid aliud,pp qđ res magis certa demonstraret̃,ut ĩ.eo.l.si nominatim.& hic,& in d.§.huic proxima. Itẽ p genitiuũ significantẽ patriã,uel p alia noĩa significãtia patriã,vt s̃.de hær.insti.l.his verbis in fi.Itẽ puto,ꝙ noĩa.cognomina,& pronomina demonstrationẽ inducant,ut Inst.de leg §.si,qs in noĩe,& §.seq.s̃.de l.1.l.si quis in fundi vocabulo. p coniunctiones vero,& aduerbia nõ credo, nec scirẽ ponere casum,q inducat demonstrationẽ. Rõ, qa ꝯiunctiones,& aduerbia de sui nã respiciunt actũ verbi.& iõ non inducunt demonstrationẽ,sed condõnẽ,cãm,vel modũ,vt ex legib. loquentib.de hac mã manifeste colligit̃, sed p præpositiones q̃nq; inducitur demonstratio.vt p præpositionẽ,ex,vt l.cũ tale.ĩ prin.&

3 §.fi.ĩ.e. Tertio q̃ro de effectu demonstrationis. Bi sumas sic, qa q̃nq; demonstratio est vera,& tũc effectus eius est facilis.quia reddit dispositionẽ liqdam, vt ĩ diffinitione dixi, & dat notitiam rei demonstratæ,ut ex prædictis apparet.Q̃nq; demonstratio est falsa,& tũc est videndũ de effectu demonstrationis falsæ circa seipsã an ex ipsa demõstratione inducatur dispositio,vt ex cõtractu,& e.

4 dixi de hoc in l.cũ tale.§.fin.ĩ.eo. Secundo est † videndũ de effectu falsę demõstrationis adiectę circa rẽ. Ex his habes, ꝙ ista demonstratio falsa non vitiat legatũ,vel institutionẽ,si de corpore ꝯstat.vt hic,& ĩ.e.l.falsam.in princ.& Insti.de le. §. huic proxima. istud ergo examinemus p ꝯtra,q̃ mouẽtur ad hanc l. p ordinẽ. In primo dicto dr̃ de demõstratione,q fit p qs,vel qui. Sed op.& vr̃, ꝙ demõstratio falsa vitiat dispositionẽ,ut s̃.de do.præleg.l.1.§. sed & si dotẽ. Sol.br̃ ibi demonstratio adiicit̃ speciei, seu corpori. qđ non reperit̃ in rerũ nã;& iõ non potest dici, ꝙ constet de corpore,hic constabat.Istã rõ.habuistis in tex.ĩ l.si seruus legatus.§.q quinque.s.de le.1.Sed ꝯ istã opp.vr̃,ꝙ non sit necesse, ꝙ reperiat corpus,cui adiicit̃,l.3.& l.fi.C.de fal.cau.adie.leg.& l.legam. s̃. de lib. leg.& l.si sic.§ j.sup.de leg.i.vbi demonstratio non refertur ad certũ corpus,sed ad quantitatẽ in genere,& tñ falsa demonstratio nõ vitiat.Sol.Qñ legatur certa spẽs,seu certa quantitas. tunc dẽt constare de corpore certo,sed qñ legato generis adiicitur demonstratio,tunc sufficit illud esse in genere,& dẽt esse certũ, & limitatũ ĩ gñe,seu quantitate.alias falsa demonstratio non vitiaret, vt in ꝯrio.Sed ꝯ istam op.de l.si sic.& l.legam.sup.alleg. ĩ eodem exemplo,qñ legant̃ alicui đcem q̃ ipse legatarius dẽr,ut ib. đmõstrõ refertur ad quantitatẽ ĩ suo gñe certã,& limitatam. & tñ illa falsa đmonstratio vitiat. Sol. Licet inspecto sono verborũ referat̃ ad certam quantitatẽ,tñ inspecto intellectu, testator vr̃ reliquisse liberationẽ ab illis decẽ. q̃ sibi dẽt legatarius. Cũ ergo impossibile est, esse liberationẽ eius.qđ,non debet̃,vt reliquisse rẽ, q̃ non est,nec esse põt in rerum nã, & sic in effectu cõcordat cũ prædictis. Si vero aliud diceres,sequeretur,ꝙ plus operaretur falsa demonstratio q̃ vera,ꝯ l.cũ tale.§.fi.ĩ.eodẽ. si lego tibi,qđ Titius mihi dẽt,quia videor legare tibi actionẽ,quã habeo ꝯ Titiũ,& ideo si Titius nihil dẽt legatũ non valet,quia falsa demonstratio adiicit̃ rei, q̃ non

5 est in rerũ nã,ut dictis legib. Non est ergo † verũ,ꝙ quidam dĩt in d.l.si sic.sup.de le.1.ꝙ relatiuũ,qs, vel q iunctum verbo pñtis tpis facit ꝯdõnẽ,qa nunq̃ ꝯdõ est de pręsenti vt dixi, & tũc improprie loqnt,et ibi gl.dicit,qa vera demonstratio est, sed appellatur ibi ꝯdõ,qa perimit dispositionẽ sicut ꝯdõ deficiẽs. Op.de l. talis scriptura.in prin.sup.de ali.& cib.leg. vbi dispositio non tenet,nisi in his,ĩ quib.reperitur vera demonstratio,s.in pecunia, in quib. dies non est apposita.d.l.talis,& d. l.libertis,quos. Sol. ibi demõstratio adiicit̃ alicui qualitati,& ideo quatenus est vera demonstratio,eatenus tenet dispositio & quatenus est falsa demõstratio, eatenus

a non tenet dispositio.[a] Rõ est, † qa qñ relatiuũ qs vel,q.refertur ad

6 aliqđ genus,tũc non ponit̃ relatiue,sed distributiue. Qđ patet,qa non trahit ad se oẽs de genere,sed aliquos.l. si fuerit.sup. de reb. dub.& dictis legib.ꝯrus. Et ẽt grãmatici dñt, ꝙ nã distributiui est, vt respiciat actũ verbi directo,sicut coniunctio,si,vt dixi.sup.e.l.1. in 6.principali q.circa fi. Cũ ergo dicis, libertis quos testõ manumisi.intellige.i.si eos manumisi,merito deficit dispositio in his in qb.hoc nõ reperitur verũ,vt ĩ.proxi. §. Venio ad secundã partẽ.s.

b ad demõstrationẽ,quæ apponitur p adiectiuũ.[b] Opp. de l. Quintus §.1.sup.de au.& ar.le.Rñ.Ista lex loquitur qñ rem expresse, & determinate designo; & secus qñ alicui generi apponitur demõstratio,vt in ꝯrio.Et vide gl.q̃ incipit,hoc ita,&c. Hæc est vera so. quia cum dico,lego argentũ meũ,perinde est ac si dicerem,lego argentũ,qđ meũ est,l.si ita.sup.de au.& ar.le. ponit̃ ergo distribu

c tiue,ut sup.proxime dixi.Venio[c] ad tertiã particulã,in ver.nã & si dr̃ hic,ꝙ qñ adiicitur psonę legatarii falsa demõstratio, nõ vitiat. Cõtra,C de hęr.inst.l.si pater,& l.nec apud, vbi falsa demonstra-

7 tio vitiat. Rñ, † istæ demonstrationes, q̃ apponũtur in persona honorati,qñ sunt significatiuæ alicuius consanguinitatis, vel affinitatis,vt relinquo tali filio meo,tũc si reperit̃ falsa, vitiat:vñ in dictis legibus vitiat. Facit quod no.in l.quoties.sup.de hær. institut.& l. nemo.§.j.ĩ.e.ti.& no.in l.falsa.in prin.ĩ.e.Sed qñ sunt aliæ qualitates,q̃ non significãt consanguinitatẽ, vel affinitatẽ, tũc nõ vitiat, vt hic. Et rõ est qa hęc adiectio,tali filio,& similes inducũt quãdam cãm finalẽ;quia nisi fuisset filius,non reliquisset,& ita vitiat si repentur falsa. Sed si sunt alia adiectiua,secus,vt lego Titio albo,&c.quia præsumit̃ testatorẽ reliquisse,si sciuisset eũ non fuisse

8 albũ. Et br̃ † concludo,ꝙ si apparet testatorẽ nõ legasse,si demõstrationẽ falsam sciuisset, tunc vitiatur dispositio ex falsa demonstrationa,l.si ita stipulatus fuero hanc summa,cũ gl.ĩ.de ver.obl.

9 Vt ergo † ista mã liqueat,distingue.[d] Aut loquimur in demõstra

d tione,q̃ fit per noĩa,seu pronomina,& dic vt dixi,sup.de leg 1.l.si quis in fundi vocabulo. Aut loquimur in demonstratione quæ aliis modis fit,& tunc aut demõstratio adiicitur alicui generi,aut certæ speciei.primo casu,aut illud genus erat in dispositione limi

e tatum, & falsa demonstratio non vitiat.[e] C.de fal.cau.adie.l.3.& l.fi. Aut non erat limitatũ, sed sic simplr̃ in dispositione ponitur & tũc quatenus demonstratio falsa est, eatenus uitiat dispõnẽ,d. l.3.in fi.C.de fal.cau.adie.& l.libertis,quos.sup.de ali.& cib. le.& l Quintus.§.1. sup.de au.& ar le.cũ si. Scdo casu,qñ đmõstrõ adiicit̃ certæ spẽi,& tũc aut demonstrõ adiicitur rei,aut psonę honoratę. Primo casu aut illa spẽs non reperitur in rerũ nã, & vitiatur dispositio,vt sup.de do.ple.l.1.§.sed & si dotẽ.sup.d le.1.l.si seruus legatus.§.q quinq;. Aut reperit̃ in rerũ nã, & non vitiat̃ dispõ,vt hic cũ si. Fallit,si de ꝯria uolunrate testõris appareat,vt ĩ de verb. ob.l.si ita stipulatus fuero hanc summã,& ibi no. Scdo casu.qñ đmonstrõ adiicit̃ psonæ honoratæ,& tunc aũt demonstrõ est designatiua affinitatis vel ꝯsanguinitatis,& distingue,vt no. in l.quoties,in princ.& l.nemo.§.1.sup.de hęr.insti.& ĩ.eo. l. falsa. Aut est designatiua alterius accidentis & non vitiat,vt hic 3.resp.,& l.his verbis.§.fi.de hær.insti. Rõ pdictorum patet ex añ dictis. Quarto

f q̃ro,[f] qđ † ĩ ꝯctib.inter viuos,an falsa demõstrõ vitiet dispõnẽ? Et

10 vr̃,ꝙ ñ.l.si diuortio.ĩ.de uer.ob In ꝯrũ vr̃ casus sup.de ꝯh.em.l. qs fundũ.& hoc tenet gl.inst.de le.§.huic.Br̃ tu distingue.aut loquimur in ꝯctib.ex altera parte tñ obligatoriis.vt ĩ donatione ex supsone facta ex mera liberalitate:& tũc p oĩa debemus eo. mõ distinguere,vt sup dictũ est in vltimis volũtatib.d.l.si diuortio.& & d.l.si ita stipulatus fuero hãc summã. Aut loqmur in ꝯtractib. vltro citroq; obligatoriis,& tũc aut falsa demonstrõ facit deficere ꝯctus substãtiã,vt rẽ,vel pñũ,& tũc ꝯctus vitiat:l. in vendõnib. & d l.si qs fundũ.de ꝯh.em.& iõ dr̃ ibi,ꝙ hẽt vim ꝯdõnis, qa sicut perimit ꝯctũ,sicut defectus ꝯdõnis de pñti, uere tñ demonstratio est:aut vere substãtiã ꝯctus non perimit, & tũc aut res cui adiicit̃ demonstrõ,nõ reperit in rerũ nã,& tunc ille,q demõstrationẽ adiecit,tenetur,l.si qs cũ fundũ.sup.đ ac.em. Aut rei substãtia reperit̃.sed nõ cũ illa qualitate,cũ qua fuit demonstrata, & similiter ꝯctus nõ vitiatur,sed ille,q demonstrõnẽ adiecit,tenetur ſm distinctionẽ.l.ea,quę cõmendandi.sup.de ꝯh. emp. Quinto

11 † quæro,quid in rescriptis,[g] an falsa demonstrõ uitiet rescriptũ?

g Dy.dicit,ꝙ non,nisi doceatur de ꝯria uoluntate Papę, vel Imperatoris,

ADDITIONES.

a Men.dispositio.Ruy.consi.131.nu.10.lib.1.

b Men.Quintus.Scripsi con.330.nu.6.

c Men.venio.Paris.consi.4.nu.9.lib.2.

d Ale.Distingue.Et dic,vt dixi.sup.de leg.1.l.si quis in fundi vocabulo.

e Ale.Non vitiat.Istud limitat hic Imo.nisi falsa demõstratio faceret deficere substantiam legati,de quo plene per eum in l.si sic.§.j.de leg.1.& vide Bald. in l. 1. C.de fal.cau.adie.leg. An autem falsa demonstratio vitiet appellationem,habetur per Bal.in l.1.C.de fal.cau.adie.leg.vt si erratum est in dic sententiæ.

f Alex.Quarto quæro.Vtrum in contractibus,inter uiuos falsa causa vitiet dispositionem.vide Bar.in d.l.si diuortio,& in l.si quis fundum,& Bal. in l.3.C.de fal. cau.* Meno.Soc.sen consi.35.nu.7.lib.4.

g Ale.Quid in rescrip.Vtrũ falsa demõstratio vitiet rescriptũ,dixi.sup.de do.præl. l.1.in fi.& vide tex.& Bal.in l.neq; natales.C.de proba.ad fi. & Io. And.in cap. quod dilecto.de consang.& affi.& vide no.per Saly. in l. imperialis.C.de nup.

ratoris.vt no.p eũ.C.de le.l. Fortidianũ.hoc vr̃ ꝯ casum extra, de
rescr.c.significauit.& ibi hoc tenet gl.s.ꝙ rescriptũ vitiet̃,sed Inn.
facit.ꝙ illud iõ,qa non p̃t ꝯstate Papã de alio sensisse,qa de nullo
alio sensit,q̃ de eo,q demonstratus est.secus si de alio posset ꝯsta-
re,p ista iura,qd̃ puto verũ,& de hoc in Spe.a de rescri.p̃sen.§ rõ-
ne asit cãę.uer.qd̃ si indubitate. Sexto q̃ro,† quid in iudiciis.b Po
ne,aliquis citatus est tanq̃ Petrus Ioanis, cũ ipse sit Petrus Marti
ni,qd iuris? Istã q.tangit Iac. But.insti.de ac.circa prin. & fina.c ibi
modicum vel nihil dicit, Tu dic,aut ille citatus sub illo noie Pet.
Ioannis cõparuit in iudicio,& sub illo noie litigauit, & tunc talis
falsa demonstrõ nõ vitiat iudiciũ,imo valet, qa ꝯstat de corpore:
qa tã iudex,q̃ partes hũc hoiem habebãt p Pe.Io.vt j. de iu.l.si i
c iudicis noie. Aut nõ ꝯparuit c in iudicio,sed fuit ꝯtumax, & ꝯ eũ
habitus p̃cessus tanq̃ ꝯ ꝯtumacẽ,& est positus in bãno sub demõ
strõne nois,q̃ nõ est vera:& tũc si qdẽ ꝯstat,ꝙ ille hõ illud idẽ cor
pus fuit sub hoc noie,& ꝙ ille ẽ ille hõ,q de hoc maleficio incul-
pabat̃,& diffamabat̃,licet fuerit in noie erratũ,tñ valet p̃cessus,qa
aĩus iudicis referebat̃.s.illũ hoiem sic diffamatũ,ar.l.cognit. s.d
offi.p̃si.& de bo eorum,q mor.sibi cõsci.l. si.i prin.qa saltem de-
buit cõparere corã iudice,& ondere ꝙ ipse,q citabat sub hoc no
mine,non erat ille,q sic vocabatur,arg.s.de iu.l.si qs aliena. Et iõ
13 Prãtes,†.& boni assessores qñ capiũt aliquẽ exbãnitũ.anteq̃ faciãt
d executiones,faciũt captũ ꝯfiteri,d ꝙ ipse est idẽ hõ,& idẽ corpus
q sic vocat̃,& sub hoc noie fuit citatus,& ꝯdẽnatus,seu exbãnit
e Sed pone,e ꝙ ꝯstat hunc hoiem fuisse citatũ, seu ꝯuentũ sub hoc
noie Pe.Io.& cõstat.ꝙ ipse nõ est Pe.Io.sed Pe. Martini,tunc talis
demõstrõ vitiat,qa licet nuncius sentiat de certo,tñ iudex nõ sẽ-
sit de illo,vt s.dixi in rescripto,& sic citatio non arctat eũ,l.1. j.de
req.re. Sed in qbusdã ciuitatib.põt qs citari sine ꝯsensu iudicis,&
tũc eo casu si constat talẽ fuisse citatũ,constat de corpore,qa aĩus
iudicis refert̃ ꝯ eũ,qnẽ citauit nũcius.Sed si nõ cõstat eũ fuisse ci-
tatũ,& ꝯstat p nomẽ este diuersum,p̃cessus vitiat.qa nõ cõstat de
corpore,ẽt si illud corpus reperiat̃ in rerũ nã,l.si seruus.§. q qnq;.
s.de le.1.& l.1.§.pe.s.de dote p̃legata.& de rei vendicatione. l.idẽ
Põponius scribit,si frumẽtũ,& in fi.& j.e.l.in testõ qdã. Prædicta
vera,nisi aliqua demonstrõ esset ita vera,ꝙ sufficeret,vt statim di
f cã. Septimo q̃ro,f quõ p̃babit,† ꝙ de corpore cõstet,vt sic falsa d-
14 monstrõ nõ vitiet? Rñ debetis scire,ꝙ ad demonstrandã p̃sonam
p̃fecte debet exprimi nomẽ cũ duob.aliis accidentib.vel idicus,
l.hac cõsultissima,circa principiũ.C.q testamẽta facere p̃nt.vt Pe
trus Martini de Perusio,& tunc reddet p̃sonã certã. Itẽ ad demõ
strandũ fundũ dẽt exprimi nomen loci cũ duob. cõfinib.l.forma
in prin. j.de censi. Hoc p̃misso ille,q vult p̃bare,ꝙ de corpore cõ
stat,vt sic falsa demonstrõ nõ vitiet si ondit nomen cum duabus
g demonstrationib.g seu duab.accidẽtis congruis huic p̃sonæ,vel no
men loci cũ duob.confinib.congruis huic fundo,ipse hẽt funda-
tam intẽtionem sua,quia d corpore cõstat, & licet aliqua alia d-
15 monstrõ fuisset adiecta,†,quæ reperit̃ falsa,hoc nõ nocet, Quic-
quid.n.vltra illas demonstrõnes necessarias adicit̃ superflua est, &
nõ vitiat.l.1.§.fin.s.de dote p̃lega.si.n. omissio nõ vitiaret, multo
h minus erronea expressio,h l.vnica.circa prin.C.de rei vxo. act. &
hoc tenet gl.in l.si quis in fundi vocabulo. in gl.2.s.de leg.1.facit
l.patronus.§.j.& 2.s.de le.3 & hoc casu aduersarius,q vult dispo-
sitionẽ infringere respectu talis falsę demonstrationis, hẽt neces-
se p̃bare,ꝙ de alio fuit sensum,vel,ꝙ alius est q hẽt eandẽ demõ
strationẽ,vt sic res ponat̃ in obscuro,s̃m formã. l. duo sunt Titii.
16 s.de test.tut.Itẽ ille,† q vult dispõnẽ d̃fẽdere,ad unum aduertat,
ꝙ posset esse vna demonstrõ tã clara,ꝙ faceret constare de corpo
re,& plures aliæ falsæ nõ vitiarent, vt ecce erat quoddã nomẽ p-
p̃riũ singulare,& singularissimũ,vt Gallo pressus,i vt no.i d.l.hac
consultissima.cũ.n.vnus tñ hẽt illud nomẽ, satis est clara demõ-
strõ,ar.s.de li.& post.l.2.et sic hoc solũ sufficeret,& qcquid vltra
k adicitur frustra est,vt dixi.Idẽ dico in noie fundi,k qa si nomẽ est
singulare,adeo ꝙ res reddit certa,licet in confinib.et aliis demõ-
strationib.erret̃,vel non ponant̃,dispositio tñ nõ vitiat̃,s. de cõtrah.
em l.cũ seruo.§.fi.q̃ est no.ad hoc j.e.l.quib.dieb. §. q dotalẽ,&
l dẽt intelligi.s.de le.3.l.patronus.§.si libertus.cũ si.l Et † p hęc di-
17 cebã,ꝙ si aliqs accusatur de maleficio cõmisso in palatio P̃rãtis
m Perusii,ꝙ nõ est necesse,m ꝙ inserãtur ꝯfinia,cũ satis ille locus sit
18 demonstratus.d.l.cũ seruo.§ fi. Itẽ † est aduertẽdum ꝙ qñq; fiatur
demonstrationi potius,q̃ noi p̃prio. Pone in exẽplo ꝯtingẽte d
facto.dũ Dux ducatus p̃cessit ꝯ Io. Potestatẽ Assisii occasione
alicuius delicti cõmissi in officio,& tũc si nõ uocat̃ illo noie, Ioã
nes,certe ꝯstat de corpore illa demõstrõne officii, & hoc ẽ inspi-
ciẽdum,qa magis stat illi accidẽti q̃ p̃prio nomini,cũ p illud acci
dẽs magis q̃ p p̃priũ nomẽ haberet notus,l.habebat.de instito.
& ẽ cas.s d reb.du.l.pe.q̃ est multũ no.ad ista. Ex his sciret aduo
catus qd hẽt p̃bare. Si uero probationes oẽs ponamus falsas &
nullã remanere ita certã,ꝙ sufficiat,tũc res dr̃ esse in obscuro. So
lũ.n.nomẽ p̃priũ non reddit rẽ certã,quia tale nomen cõ̃r plurib.
ꝯpetit,vt d.l.hac cõsultissima.in prin.expssius. j.de iu.fis.l.ita fidei.
19 in prin. Tũc.n.talli,qui uult sustinere dispositionẽ, incũbit onus
p̃badi de tali corpore fuisse cogitatũ. Quid probabit ex his d̃mõ
strõnib forte si esset aliqua demonstro, q̃ uni tñ de illa ciuitate cõ
gruat,qa est nomen singularẽ,ut in illa ciuitate est tñ unus Doc

& tunc de illo de necessitate ꝯcludit̃,vt ar.l.2.s. de lib. & posth. &
p̃t p̃bare p ea,q̃ dicta sunt i p̃fatione.b.l.itẽ s.d pac.& l. Titia. §. idẽ
r̃ndit j.de ver.ob.& l.quones.§.1.s.de her.inst. Itẽ p̃t p̃bare ex af-
fectione,& charitate,vel delicto ꝯtutoris.l.duo sunt Titii.s. de te-
sta.tu.& l.si qs seruũ.§.inter duos.s.de le.2. Itẽ ex maiori notitia.d.
l.pen.s.de reb.dub.vel aliis modis licitis. Sed aduoc.q dixit,ꝙ nõ
cõstat de corpore,dẽt ponere,ꝙ falsa noia sunt, & plures demon-
strõnes circa illud ꝯcurrẽtes,& tũc vitiatur effectus dispositionis.
l.duo sunt Titii.s.de test.tu. Ista sunt multum vtilia, & in his con-
n sistit tota vtilitas materiæ. Vltimo q̃ro,n pone aliquam † demon-
20 strõnẽ uariatam ex tpe,vt ille,q prius vocabat̃ vno noie,nunc vo
cat̃ alio noie,vt faciũt multi,cum doctorant̃, uel militiã assumũt,
& sic alio noie vocant̃ in mstro tpe ꝯctus, alio noie mõ,tpe,quo
agũt uel conueniuntur,qd est faciẽdum? Rñ si quidem ẽ modica
dr̃ia,vt ĩter nomẽ ĩtegrum,& nomẽ diminutũ, vt si aliqs vocabat̃
o Petrutius,o modo vocat̃ Petrus.vel ẽ alia dr̃ia syllabalis, tũc hoc n̄
p nocet,nec dr̃ diuersitatẽ inducere,s. de man.test. l.q habebat.p in
princ. Si uero sunt noia prorsus separata, tunc fiat vnus articulus,
quod ille,qui olim vocabatur sic,& hodie vocat̃ sic,est una,& ea-
dem

ADDITIONES.

a Ale.in Spe.Vide Bar in l.hac consultissima.C.qui test.fa.pos.Men. Ruyn.consi.
132.nu.7.lib. ..consi.36.col.6.cir.prin.li.4.

b Alex.Quid in iudiciis. Verum falsa demonstratio vitiet iudicium,uide oino Inn.
hic,& adde quod falsa uitiet libellum,s̃m Inn.in c.ex parte Abbatissæ.de priuil.
& adde s̃m Bal.no.in l.non ignorat.C.de fruc.& lit.expen.ad fi.quod illo casu q̃ñ
fuit citatio æquiuoca iudex forte poterit declarare de quo senserit, qd̃ no. Et de
dicto Bar hac facit mentionem Bal.in l.voluntatis. in vlt.col.C.de fideic.quid au
tem si iudex errauit in proprio noie suo.Dicit Cu.in l.si quis in fundi. de le.1.q
actus uitiatur,per l.fi.C. de hær.inst.& ibi Bar.& ex præmissis dicit Ang.& Imo.
in l.his verb.de hær,inst.ꝙ semel vnus fuit decapitatus. eo,quia in fortiam uenit
credens bannum non tenere,eo quia in banno erratum fuit in loco,vel terra ori-
ginis,seu in parochia,quia non uitiat,si de corpore constet. Et qd si erratur in no
mine artificii,uide Bal.& Imo.& d.l.si quis in fundi.quid si iudex errat in confi-
nib.vide Bal.in l.1.col.de exe.rei iu.

c Barb.Aut nõ comparuit.Et vide Bal.in c.1.de feu.sine cul.non ami. & in l.si quis
seruum.§.inter duos s.de le.2.addit,quod cõfiteat̃ crimẽ cõmisisse, & ita voluit
Ang,in l.2.s.de lib.& posth.& hoc Io.in d.l.2.Doct.in c.auditis.de præscri.

d Ale.Captũ cõfiteri.Vide Bar.in l.inter stipulantẽ.§.1.in fi.de ver.ob.& vide Bal.
in ti.de feu.sine cul.si amit.in vsib.feu.& in l.si qs seruus.§. si inter duos. de le.2.
Ang.in l.2.sup.de lib.& posth.Bar.in l.si iõ.de euic.Bal.in l.trãsigere.C.d̃ tralac.

e Ale.Sed pone. No.bonum consilium,& idẽ voluit in l.inter stipulantẽ.§.si Stichũ.
de uer.ob.bene facit quod no.Bar.in l.diuus.j.de cust.reo.per Ange.& Imo.in l.
2.sup.de lib.& posth.& Bar.in l.si quis seruum,§.si inter,de le.2. & Im.hic, & p
Mod.inst.de ac.§.quadrupli.in prin.& Bar.in l. hac consultissima. C. qui test.fa-
cere possunt,& quod dixi post Bar.in d.l.diuus.

f Alex.Septimo quæro.Quot demonstrationes sufficiunt ad demonstrandam rem
certam,vide per Bal.in d.l.hac consultissima,& vide per Bar.in l.si in rem. sup.de
rei vendicatione.Item no.ꝙ qualitas rei incertæ operatur idem , quod appositio
confinium,vt si lego fundum Titianum,in quo est oliuetum.gl. est no. & ibi Bal.
in l.4.sup.de leg.1.Men.Dec.cons.13.in fi.Paris.cons.68.nu.3. lib.1. & cons.38.
nu.1.lib.3.Soc.iun.consi.157.nu.28.lib.3.Ruy.consi.11.nu.2.lib.3. cons. 10.nu.
2.lib.4.consi.115.nu.3.lib.4. Alciat.cons.110.nu.9.

g Ale. Duabus demonstrationib.Si duæ qualitates adiectæ sint ueræ,licẽt aliæ falsæ
sint,actus valet,In contrariũ facit.l.in testõ.la 1.inf.eo.quã allegat Bar.sup.p x.q.
Et quid in probationibus testiũ,si dico,ꝙ uendidit seruum crispum capillis, uel
equum stellatũ in fronte,testes dicant de seruo,vel equo. & non deponant de stel
la in fronte,vide no. Bal.in l.edita,de eden. Ad dictã l. in testõ ita quidam r̃ndet
saluando Bar hic.& ad d.l.1.in fi.sup.de dote præleg. põt r̃nderi s̃m Pau. de Ca.
In d.l.in testõ,ꝙ ibi loquitur,qñ agitur de commissione pęnæ, sed Bar.hic loqui-
tur,qñ agit de demonstrando rem legatam,vel de persona legatarii, quo casu pro
cedit d. Bar.hic,quod d.Bar.vr̃ habere locũ.qñ sunt expressę tres demonstratio-
nes, & duæ conueniunt,tertia non:sed si essent expressæ quatuor vel plures, &
duæ cõueniũt,& duæ uon,seu plures,redderetur res dubia, & non deberent præ
ualere potius illæ,quam illæ,secundum Pau.de Cast.no.in d.l.in testamento.

h Ale. Erronea expressio.Bar.in d.l.si quis in fundi.dat alium modum ad proban-
dum,ꝙ fuerit erratum in corpore,& vide quod scripsi post Imo.ibi in prin.

i Ale.Gallopressus. Adde Bar.in l.libellorum,ad fi.prin.inf.de accu.& Bar. in l.cer-
tum.sup.si cer.pe.tex.est in l.2.& ibi no sup.de lib.& post

k Ale.Nomine fundi.Et de hoc errore confinium vide Bart.in l. cum pater.§.fi.de
le.2.& habetur in l.si Fortidianum,in l.si quis in fundi vocabulo.de le.1.

l Ale.Si libertus.Et uide Guil.& Bal.in l.comparationes.C.de fide instrumentorũ.

m Ale.Non est necesse. Adde,ꝙ idem dixit Bal.et ibi post eum Imo. in d.l.si quis i
fundi uocabulo,et per hoc ibi in uersic.nominauit,ubi qualitas rei incertę opera
tur idem,quod appositio confinium ex quo infert ad id,quod Bart.hic,licet de eo
non facit mentionem , eo quia propter qualitatem expressam satis redditur res
certa,l.1.in fi.de do.prel.Et per hoc limitatur.l.libellorum. de accu. Et adde Bar.
in d.l.cum seruo,et in d.l.libellorum,et quod ibi dixi,sed an libellus procedat si-
ne confinibus,si non opponitur,vide Imo.post Cy.in l.cum pater.§.fi.de le.2.et
ultra eum Ioan. And.in Spe in titu.de libel.concepti.§.iuxta.versi. non ualet, et
si fundus.Et quæ dicantur confinia,et quæ dicatur vicinia,uide tex.gl.et Bar.in l.
4.§.pe. fini.regun.et quod ibi dixi in gl.Et an confines agrorum sint demonstrã
di,vide l. Titius hæres Sempronii,et ibi dixi de act.emp.Et an confines proben-
tur per instrumẽtum,vide no.in l.cum aliquis.C.de iu delib.et non uitiatur,si po-
natur pro confine locus publicus,gloss.est in l hac consultissima,qui te.fa.pos.et
alibi dicit tex.ꝙ latitudo fundorum probatur per empiionalia,l. Carus. de pi. ac.
Adde,qualiter sit formandus libellus,cum agitur de confinib. Bal.cons.370.lib.3.

n Ale.Vltimo quæro.Et uide Bar.in proę.Digest.§. nos uero.Men scripsi cons.130.
nu 33.et 34.

o Ale.Petrutius.De errore habetur simile per Bar.sup.sup rub.in vlt.col. Dixi post
Bal.in l.3.de leg.1.Meno.Ruy.consil.50.nu.2.lib.1.et nu.13.

p Ale.L.qui habebat.Et uide quod ibi habes post Bar.

dē pſona, & idem corpus. a Ad quod facit. ℑ. de fideic. lib. l. Lucius Titius b teſtō. Et idē eēt faciendū, qñ ꝯfinia alicuius poſſeſſionis, ſeu fundi ſunt mutata, qa ad duos alios ptinent ꝑdia vicina. Nam tūc fiet vna poſitio, ꝙ fundus olī poſitus iuxta ꝯfines tales, & fundus, q hodie eſt poſitus iuxta tales, eſt idē fundus, & tunc hoc probato hēs intentū, alias non obtineres, & de facili poſſet periclitari totus proceſſus, vt l. idē Pōp. ſcribit ſi frumentū. §. fi. ſ. de rei ven.

ADDITIONES

a Ale. Et idem corpus. Adde Bal. l. j. C. ſi vnus ex pluribus.

b Ale. l. Luci' Titi'. Et ibi vide qđ hēs poſt Bar. Ruy. cōſ. 50. n. 2. li. 5. & n. 12. I. M.

1 Falſa cauſa conditionaliter expreſſa vitiat legatum.

2 Cauſa quid ſit, vbi relictis duab. diffinitionib. dicit, quod cauſa eſt quid præteritum, uel inſtans, quo impellimur, ut aliquid diſponamus, &c.

Verbū in ꝑterito, & futuro ſubiūctiui, licet in dubio intelligatur in futuro, tñ ex coniectura, & ne interpretatio ſit uitioſa, intelligitur de ꝑterito.

3 Cauſa hic accipitur ſtricte, & etiam large pro occaſione, & nu. 5.

Cauſa large eſt omne id, ex quo aliquid ſequitur.

Cauſa pro lite ponitur.

5 Cā, quod ponatur cauſaliter, an vero conditionaliter, qualiter cognoſcatur.

7 Dictio, ſi, regulariter facit rem dubiam.

8 Dictio, quia, ponit rem certam.

9 Dictio, quoniam, cauſaliter ponitur, item dictio, quod, pro quia, dictio, cum, ne, & coniunctiones illatiuæ.

10 Dictio, cum, iuncta uerbo præteriti, uel præſentis tpis ponitur cauſaliter, non condōnaliter, & cum verbo futuri tpis ponitur conditionaliter.

11 Coniunctio omnis ponens cauſam cum dubitatione ponitur condōnaliter.

12 Cauſa adijcitur per præpoſitiones, per conditionem ſubintellectam, & per nomina diſtributiua.

13 Falſa cauſa quando uitiet diſpoſitionem.

Cauſa qua dicatur cohærere legato.

14 Practica probandi, quod teſtator aliter relicturus non fuiſſet.

Falſa cauſa circa filiationem adiecta exhæredationi facit exhæredationē nullam ipſo iure.

15 Verba enuntiatiua teſtatoris in modum cauſæ emiſſa, licet non inducant diſpoſitionem, tamen inducunt doli exceptionem.

16 Falſa cauſa in contractibus, etiam finalis, & obligatoria, licet non vitiat contractum ipſo iure, tamen inducit repetitionem, ſi ſcienter.

17 Cauſa falſa an vitiet ſententiam, remiſſiue.

18 Falſa cauſa in lege quando uitiat legem.

Cauſa legis, & cauſa legati idem eſt.

Ratio eſt de futuro, & cauſa de præterito.

Ratio legati, & ratio legis eſt idem.

19 Falſa cauſa in reſcripto quando uitiat.

20 Cauſa an in dubio dicatur finalis, uel impulſiua.

Quod autem. Falſa † cā nō vitiat legatū, niſi ꝯdōnalr ſit expſſum. h. d. Primo ponit, qñ cā exprimit ſimplr. Scđo, qñ ꝯdōnalr. Scđa ibi. at ſi ꝯdōnalr. Primo † q̄ro, qđ ſit cā. Gl. ſ. c. a ſup nib. dicit. Cā eſt q̄dā de ꝑteritis præcedēs ſuaſio, qua teſtō nō magis quē honoramus. Scđo mō diffinitur breuius. Cā eſt animi impulſio a nobis expſſa. Iſtæ diffinitiones ñ ſunt veræ in hac mā, qa in hac l. & in ſilib. appellat̄ cā ille actus, vñ ꝓcedit ſuaſio, ſiue impulſio. Qđ apparet, qa nō ē repente caſum, ī quo illa impulſio, ſeu ſuaſio non fuerit vera, ſiue actus, ex quo ꝓcedit, fuerit verus, ſiue falſus, vt in exēplis legis nr̄æ euidēter apparet. Deficiūt ergo iſtę diffinitiones in multis. Sun. reſpicis id, qđ Iuriſcōſultus appellat cām, non appellat ēt eā ꝓprie impulſionē, ſeu ſuaſionē, ſed appellat cām id, ꝓp qđ inducit̄ impulſio, ſeu ſuaſio. Diffinias ergo ꝓprie ſic, & dic. Cā eſt qđ ꝑteritū, vel inſtans, quo impellimur, vt aliqđ diſponamus. Quare dico, cā eſt qđ pteritum, vel inſtans? hoc dico ad drīam ꝯdōnis, q̄ eſt de futuro, cā ſemper eſt de ꝑterito, vt l. ſi ita in fi. ſ. eo. Facit l. damus. ſ. de cond. inde. Itē vt differat a ratione, l. qb. dieb. §. Termilius. inf. eod. Item ad drīam modi, qui ſcđ eſt de futuro, vt inf. px. §. Sed hoc † vr̄ ꝯ exēpla huius legis, q̄ dr̄. ſi negotia mea curauerit, ſi centum ex arca ſumpſerit. Iſta. n. ſ. ſūt futuri tpis. Nā cū repertant̄ in ꝑterito, & in futuro ſubiūctiui, debent intelligi in futuro, vt ſ. e. l. ſolemus, & ibi dixi, & ℑ. eo. l. ſi ita legatum. Et ſic vr̄ cā de futuro. Sol. In illo exēplo, ſi cētum ex arca ſumpſerit, ſi intelligeret̄ de futuro, eſſet ꝯdō q̄dam turpis expectare, ꝙ alius furet. & ſic eſſet interpretatio vitioſa, & iō intelligitr de ꝑterito, vt ſ. de legib. l. in ambigua, & de re. iu. l. quoties idem ſermo. In alio exēplo, ſi negotia mea curauerit, dic, ꝙ conſtabat, ꝙ teſtōr ſenſit de ꝑterito expreſſe, vel ꝑ ꝯiecturas, puta, qa tpe teſti credebat ſe mori, vñ ex eo, qđ dt, negotia mea, intelligit̄ de ꝑterito, nā poſt mortē nō pñt dici negotia ſua, vt ſ. de ne. ge. l. 3. §. hęc verba. ſiue qs alias faceret ꝯ hoc, qđ dixi in l. hoc articulo. ſ. de hę. inſti. In dubio āt intelligeremus de futuro, vt in ꝯtrāis. Sequit̄, quo impellimur, qđ dico ad drīam impulſionis, vt ſ. dixi. Sequit̄, diſponamus. Iſtud pono ad drīam demonſtrōnis, q̄ non reſpicit ipſum actū diſponēdi, ſed magis ipſam rē, vt dixi in tractatu de demōſtrōne, & ſtatim dicā. Et ſcias † vnū, ꝙ hic b diffinit cā ſtricte, prout ꝯgruit pñti māæ. Nā als cā large ſumpta ē oē id, ex quo aliqđ ſeqt̄, vt l. & an eadem. §. actiones. & l. cū de hoc. ℑ. de exc. rei iud. & l. 1. C. ꝑ quas pſo. nobis acq. ſed hic ſtricte accipit. Itē cā qñq; ponit̄ ꝓ lite. l. cās. ſ. de tranſ. & ēt hēt alias ſignificationes, de qb. hic non curo in diffinitione, vt ſ. dixi. Seqr̄, vt aliqđ diſponamus, ꝑ hoc differt a demonſtrōne. q̄ reſpicit ſolū pſonas, vel res, q̄ veniunt in diſpōne, nō actū verbi diſponētis, ſed cā reſpicit actū verbi oſtēdētis, vñ cauſei. Itē aduerte, † ꝙ hic aſſumit̄ cā large quo ad qđ, vt occaſionē comprahendat, licet alias īter cām, & occaſionē ſit drīa, vt extra, de maio. & obe. c. ſolitę. de hom. c. Petrus diaconus. & C. de leg. l. non dubium. Secundo q̄ro, † qa hic text. facit drīam, an cā ꝓferat̄ cauſalr, an ꝯdōnalr, quō hoc cognoſcet? Rñ. qñq; ꝓfertur, ꝑ ſi, & tunc ꝓfert̄ condōnalr. Qñq; per qa. & tunc cauſalr, ut Inſt. de le. §. longe, & not. C. de fal. cau. adiec. leg. ſuper rub. Rō huius eſt, qa dictio, ſi, licet adiiciat̄ verbo ꝑteriti, vel ꝑſentis tpis, ponit aliqđ dubitatiue, & ſub dubio, & incertitudine. Et hoc eſt, qđ dt text. q̄nis ꝯhentes ignorent, ſ. ſi cer. pet. l. cū ad præſens tpſ, & inf. de uer. ob. l. ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummam & hoc eſt, qđ hic dr̄, ꝯdōnalr poni, hoc ē ſub dubio, ſicut condō ſub dubio eſt cā. Nā proprie loquendo condō non eſt de pñti, vel de præterito, vt dixi ſup. eo. l. j. Iſta eſt ergo cā condōnalr poſita, vt expreſſe hic dt tex. & Inſtit. eo. §. longe. Sicut ergo iſta cā ponit̄ dubitatiue, ita diſpō eſt in hoc dubia, ſi cā eſt vera, tenet, alias non, ſed iſta coniunctio, qa, ponit aliquid certe, & iō diſpō ſtatim certa eſt, & ualida, licet cā ſit falſa. Dic ergo, † ꝙ de nā dictionis, ſi, eſt, vt faciat rē dubiam. Ita dt tex. in l. cum ad præſens tpſ. & l. itaq;. ſ. ſi cer. pet. & d. l. ſi ita ſtipulatus fuero hāc ſummā. ſ. đ ver. ob. & iō q ponit rē ſub ꝯdōne, apparet, ꝙ firmam ñ ponit volūtatē ſuam, ſed ſub dubio. c Sed nā dictionis, qa, eſt, ꝙ ponat rē ꝓ certo, & ꝯſtāti, vt qa frater tuus ſumpſit, iō tibi lego centū, & ſic puto eſſe verū, & mens mea ad id eſt ꝓlata. Quæro, qđ † de dictione, qm̄? Rñ. cauſalr ponit̄, vt ſ. eo. ſi ita, & ℑ. de do. l. Aquilius. Idē de ꝯiūctione, ꝙ, i. ꝑ qa, l. ſi ita qs. §. Seia, ℑ. de uer. ob. & de fideiuſſ. l. ſi ita fideiuſſorē. idē de ꝯiūctionē, cū, vt lego tibi centū, cū fructus ſumpſerim. Certe idē eſt, qđ de dictione, qa, l. cū quis. §. codicillis. ſ. de lega. 4. Idē de dictione, ne, vt ℑ. de doli excep. l. ſi §. pen. Oēs. n. iſtæ ꝯiunctiones ponunt̄ cauſalr vt dictis legib. Idē puto de ꝯiunctionib. illatiuis, iō, ideirco, & ſimilib. ꝙ de dictione, qa, vt ſi dico, Titius negotia mea geſſit, iō lego ſibi centū. Nā cū non ponat rē ſub dubio, cauſalr. ñ ꝯdōnalr, erit cauſa expreſſa, l. cancellauerat. ſup. de his, q̄ in teſta. delen. Sed quæro, † quid de dictione, cū, iuncta verbo præteriti, vel præſentis tpis, vt ſi dicā, cū frater tuus extra arcam ſumpſerit, cētū tibi lego. Et gl. inſti. de le. §. lōge, vr̄ dicere, ꝙ operatur idē, ꝙ ꝯiunctio, ſi, & ſic ponatur ꝯdōnalr. Cōtrariū credo, nā nō ponit rē dubitatiue, immo pro conſtanti. Quod apparet ex vulgari expoſitione, cū dr̄ in vulgari, cōcioſia coſa. ponitur ergo, cū hoc ſit, vt C. de epiſ. & cle. l. cū clericis. in prin. & in oīb. quaſi legib. in quib. inuenies dictionem, cum, iunctam verbo præteriti tpis: ſed ſi dictio, cum, adiicitur futuro, tunc idem, ꝙ de dictione, ſi, ut ponatur ꝯdōnaliter. Eſt ergo † regula, ꝙ omnis ꝯiunctio, quæ cām ponit cum dubitatione, ponitur ꝯdōnaliter, vt ꝑ ſi. Idem credo per, ſiue, vt ſi dicā, ſiue negotia mea geſſit, ſiue Titius conſul eſt factus, lego tibi centū, arg. eorum, quę ſ. dixi in l. 1. ſ. eo. de dictione, ſiue: ſecus ſi cā ponitur ſine dubitatione, qa tunc ponit̄ cauſaliter. Item quid ſi teſtōr dicit, qa dubito, ne frater tuus hoc fecerit, lego tibi centum? Rñe. tunc dictio, quia, ponit̄ ꝯdōnalr, qa ponitur ſub dubio: ſecus ſi ſub certo, qa tunc cauſalr. Itē adiicit † cā ꝑ præpoſitiones, vt qñ mediante præpoſitione adiiciat̄ alicui verbo aliquid cauſatiue, l. cū alimēta. §. 1. ſ. de ali. & ci. le. Itē cā adiicitur ꝑ ꝯiunctionē ſubintellectā, l. codicillis. § matre. & l. cū quidā vxori. ſ. de le. 2. licet gl. ibi dicat, ꝙ ē demonſtrō. Sed ñ eſt verum, qa hoc, quod dico, noīe dotis, reſpicit actum uerbi potius, q̄ rem legatā, ad idē. ſ. de le. 3. l. cum quis. §. fi. & tunc ponit cauſalr, quia nō ponitur dubitatiue. Itē eſt ſciendū, ꝙ qñq; adiicitur cā ꝑ nomina diſtributiua, pone exemplū. ſup. de le. 2. l. Lucius. in prin. l. ſi qđ dedi, aut donaui, illud lego. Iſta eſt quædā cā poſita condōnaliter, hēt. n. in ſe verbum, ſi. Idem in oīb. diſtributiuis, vt dixi ſ. circa ꝯria, & hoc eſt, qđ gl. hic dt, ꝙ qñ in cā non exprimitur perſona, falſa cā vitiat: illud aūt eſt ſolū, qñ diſtributiue relinquitur, ut lego ex cognatis meis ei, qui maior eſt natu, vt ſup. de reb. dub. l. ſi fuerit. vel lego libertis, quos manumiſi, & ſimilia. Tertio quæro † de effectu cauſæ, qñ cauſa reperitur falſa: quia qñ reperitur cauſa vera, valet diſpoſitio, & de ea non dubitatur. d Bī ſi cauſa eſt appoſita conditionaliter, falſa cauſa vitiat diſpoſitionē, ut hic & Inſti. eo. §. longe. Si eſt cauſa appoſita cauſaliter, tunc non vitiat diſpoſitionē, vt hic, niſi aīr relicturus nō erat, l. cum tale. §. falſam. ſ. eo. Alibi lex vr̄ dicere, ꝙ ꝓbato errore defuncti, falſa cauſa uitiat diſpoſitionē, vt C. de fa. cau. adie. le. l. 1. & ſic iſtę leges vīr ꝯriæ, qñ aliud eſt probare errorem, quod ſit de facili, aliud eſt probare teſtatorem aliter legaturum nō fuiſſe: poſſet enim eſſe, ꝙ errauit, & tñ ſi ſciuiſſet, legaturus fuiſſet, C. de leg. l. cum

ADDITIONES.

a Ale. Gl. ſ. eo. Adde no. per Doc. ſup. e. in rub. & adde, quod multis modis dr̄ c̄ auſa no. Io. And. in c. cum dilecti, de accu. & hic adde Bal. in rub. C. de tall. & ſubet. & no. ſec. Bal. hic, ꝙ cauſa non vitiat actum, niſi cauſa requireretur ad ſubſtantiam actus, l. 2. §. circa. de do. exce. adde l. ſi quis fundum. de contrah. empt. & Bar. in l. ſi diuortio, in prin. de ver. obl. & in op.

b Scias vnum quod hic. Scripſi conſ. 346. n. 14. I. M.

c Sed ſub dubio. Gramm. deciſ. 19. nu. 4. I. M.

d Breuiter ſi cauſa. Ruy. conſ. 141. nu. 9 lib. 4. Corn. conſ. 309. lib. 1. I. M.

a cũ rẽ alienã. a So. Quædã est cã, q̃ legato ñ cohæret, vt qñ cã nõ erat b obligatoria, tũc nõ dr̃ cohære legato, hoc est nunq̃ dr̃ cã ꝓxima, & finalis, qa cã ꝓxima, & finalis est mera liberalitas legatã. n. ẽ do nõ, l. legatũ. s̃. de le. a, & in donõne cã proxima ẽ liberalitas l. j. j̃. de do. ergo illa inserta, est remota, non cohærẽs legato, & dr̃ ĩpulsiua, & illa, si est falsa, non vitiat legatũ, nisi ꝓbet̃, q̃ testõr aĩs relicturus non fuisset, vt d. §. falsa. qa tũc uitiat ope exceptionis. Quædã est cã ꝓxima, & obligatoria cohærẽs legato, si cã eẽt vera, vt qa dico, qa c cẽtũ mihi mutuasti, lego tibi cẽtũ ᶜ licet ñ sit liberalitatis cã ipsa, sed id, qd̃ exprimit, ẽ obligatoriũ, & iõ cohæret legato ipsum debi tũ, & tunc vitiat̃ dispõ, & sufficit, q̃ ꝓbet̃ testõrẽ errasse, d. l. 1. C. de fal. cã adie. le. Illa. n. erit cã finalis ꝓxima legãdi, & nulla alia. Et hic 14 est verus intellẽs huius mãæ a gl. & Doct. tactus. † Quarto quæro, d ᵈ qñ qs dẽt ꝓbare, q̃ testor aĩs relicturus non fuisset, qño hoc ꝓbabit: Rñ. si testõr hoc expressisset corã testib nullum esset dubium. e Si ãt hoc non expressit, tunc ẽ hic videndũ. Nã si illa cã e respicere t ꝯsanguinitatẽ, vel affinitatẽ: si cã reperiret̃ falsa, tũc p̃sumit̃ testõrem aĩs legaturũ non fuisse, l. si pr̃. & l. nec apud. C. de hær. insti. Dixi s̃. ꝓxime in mã demõstrõnis. Et ex hoc sequit̃, q̃ falsa cã circa filiationẽ adiecta exhr̃dationi, ut qa filius meus ñ est ex me natus, vel nõ est filius, iõ exhr̃do eũ, facit exhr̃dationẽ nullã ipso iure, l. si posthumus. §. fi. s̃. de li. & posth. Sed falsa cã alia adiecta exhr̃dationi nõ uitiat testm̃, nisi intentata q̃rela, vt no. in authẽ. ex cã. C. de li. p̃t. & dixi s̃. de test. l. j. Si vero nulla cã exhr̃dationis est falsa, & tunc uadit gl. variando: dixi in d. l. j. de test. & no. in d. auth. ex cã. Si vero cã nõ respicit ꝯsanguinitatẽ, vel affinitatẽ, tũc recurrendũ ẽ ad ꝯiecturas. Pone exẽplũ in casu huius §. qa fr̃ tuus cẽtũ ex arca sumpserit, iõ cẽtũ tibi lego, licet ista cã sit falsa, & testõr errauit, tñ p̃t cẽ, q̃ testõr relicturus fuisset. qd. n. si q̃titas ᶠ est modica, f & p̃timoniũ magnũ? Talis filius, cui ẽ relictũ, erat positus in dignitate, vel multũ defuncto seruiebat, valebit legatũ. Sed ecõuerso, si q̃titas est magna, & p̃timoniũ paruũ, & numerus liberorũ est magnus. Certe p̃sumẽdũ est, q̃ si testõr sciuisset, relicturus ñ fuisset, ar. l. si filiæ. s̃. de le. 3. & l. intra negotiũ. in fi. de do. inter vi. & vxo. & g C. de le. l. cũ rẽ alienã. cũ si. Hoc apparet ᵍ ex l. ult. de hær. inst. & sic h nõ valet legatũ. Rõ, qa ibi ʰ in hr̃ditate, q̃ est magna, falsa cã ꝓbato errore vitiat, qa p̃sumit̃, q̃ testõr relicturus nõ fuisset. Nã ibi loqt̃ in cã ñ cohærẽte legato. In legatis vero, q̃ sunt modica, falsa cã nõ vitiat, licet error ꝓbet̃, v̄ñ si legata essent ita magna, q̃ exhaurirẽt quasi tota hr̃ditatẽ, putarẽ idẽ iuris esse, qa tũc falsa cã vitiaret, qa 15 p̃sumẽdũ ẽ, q̃ si sciuisset testõr, ñ legasset. Quinto pone, † q̃ testõr in modũ cãe aliqua expressit, q̃ ipse poterat disponere. An ista verba enũciatiua ĩ modũ cãe prolata ĩducãt dispõnẽ? Rñ. licet aĩs rña i sit, q̃ verba ⁱ enũciatiua emissa p̃ p̃ aliud nõ ĩducãt dispõnẽ, tñ ĩ casu nr̃o ĩducũt exceptionẽ doli. Tex. & gl. ẽ not. s̃. de rei vẽ. l. ẽptor, §. fi. Alius tex. no. ẽ ĩ l. fi. §. j. de do. exc. & ibi p̃ gl. & tãgit gl. in l. si locer. §. Lucius. s̃. so. ma. ĩ gl. mag. & qd̃ ibi dixi, ĩ l. ex hac scriptura, d̃ K do. Sexto q̃ro, ᵏ qd † in ꝯctib. an falsa cã vitiet ꝯctũ: Br̃ dic. aut non 16 ẽ ꝓxima, & cohrñs, qa nõ erat obligatoria, & tunc nõ vitiat, sicut ĩ vlt. uoluntatib. l. damus. s̃. de ꝯd. id, ſm unũ intellm̃. Qñq; cã ẽ co l hærẽs, ꝓxima, & finalis obligatoria ˡ vt qñ p̃cedit cã, & tũc licet falsa cã ñ uitiet ipso iure, tñ parit repetitionẽ cũ distinct. aut scienter, aut ignorãter, vt s̃. dixi. & no. ĩ l. dam⁹. in toto tit. d̃ ꝯd. id. Septimo 17 † q̃ro, qd ĩ statutis, an falsa cã vitiet statutũ? Gl. tãgit s̃. de acq. hær. l. is, m ad quẽ. dic, ut ibi dixi. Octauo q̃ro, ᵐ qd de cã legis? Nã in tñ co-18 hr̃t legi, vt ea cessante cesset lex. l. adigere. §. q̃uis. j̃. d̃ iu. pat. & gl. q̃ est j̃. e. l. cũ tale. §. falsam. d̃t aliud in rõne legis, aliud in rõne legati. Propter q̃ gl. cõiter dr̃, aliud est cã legati, aliud cã legis. Sed certe hoc nõ d̃i, sed d̃t, aliud in rõne legis, &c. & lõga dña ⁿ est inter n cãm, put hic sumit̃, & rõnẽ, qa cã est de p̃terito, & rõ de futuro. Dico ergo idẽ in cã legati, & cã legis, ponẽdo cãm ꝓ aliquo ptõ, vl̃ instanti, quo qs ĩpellit, vt legẽ faciat. Pone. n. qd̃ falsũ fuerit qd̃ illa Calphurnia inquietaret ptorẽ, de qua. s̃. de postu. ĩ l. j. §. sexum. vel pone, qd̃ falsum fuit qd̃ legit de illa Gregoria, ĩ Auth. de non eligẽ. scdo nubẽ. in princ. Certe nihilominus lex ualeret. Nã tales cãæ sp̃ sunt ĩpulsiuæ, & eã cessante nõ cessat lex, vt not. in d. §. sexũ. Idẽ ẽt dico ĩ statutis, & sic idẽ qd̃ ĩ legatis. Sed si rõ legis nõ est de p̃terito, sed de futuro, tũc viget legis obseruãtia, cũ viget rõ, vt dicit d. gl. s̃. so. ma. l. cũ mulier. Idẽ dico de rõne legati. Nã vbi hẽt locũ legatũ. & vbi cessat rõ, cessat legatũ. l. cũ pr̃. §. dulcissimis. de le. 19 2. Facit. s̃. de cal. l. hęc actio. & qd̃ ibi no. Nono q̃ro, † qd in rescri-o ptis. ᵒ Dic idẽ q̃ ĩ legatis, aut aĩs ꝯcessur⁹ fuisset, posito q̃ sciuisset falsam cãm, aut nõ, vt C. si ꝯ ius vel uti. pub. l. præscriptione. & ext. p de rescr. c. sup literis. Decimo ᵖ & ult. q̃ro, an † cã in dubio p̃suma 20 tur finalis, uel impulsiua? Dic, vt dixi in l. 2. ĩ fi. j̃. de do. & Doc. tractant cõiter in l. generaliter. C. de non nu. pec. & de epis. & cler.

ADDITIONES.

a L. cum rem alienã. No. de falsa cã qñ vitiat, et qñ non, idem notat Bart. in l. cum te. s̃. de pac. et aliquid in d. l. damus s̃. de cond. ind. et uide quod no. Gui. de Suz. in l. j. C. de pac. et Bal. in l. j. de falsa cau. adie. le. et ibi ẽt p̃ Bar. et Bal. et Doc. in l. si sic. §. j. per illum tex. no. de le. j. et in l. fi. sup. de hær. insti.

b Quando causa non. Scripsi in cons. 331. nu. 71. I. M.

c Lego tibi cẽtũ. Tiraq. in trac. q̃ cessante cã, lim. j. n. 37. Scripsi cõs. 346. n. 10. I. M.

d Alex. Quarto quæro. Quo probatur, q̃ testator non fuisset alias relicturus, bene facrum quæ dixi in l. Fulcinius. §. quod autem, in t. ex quib. cau. in pos. ea. et adde quod no. ii. l. in l. j. de fal. causa adi. lega.

e Nã si illa cã. Ruy. cõs. 162. n. 6. circa si. li. 4. Tiraq. l. si vnq̃, in p̃fatione, n. 86. I. M.

f Quid enim si quantitas. Ruy. in consi. 178. nu. 7. circa med. li. 2. I. M.

g Alc. Hoc apparet. Ad intellectum illius l. fi. sup. de hæ. inst. nunquid ibi legata ex primo testõ debeantur, & indistincte. & circa primum Bar. vr̃ variasse. Nam hic, & in l. j. in §. q. de iure cod. vr̃ sentire q̃ legata debeantur. Sed contrarium videt̃ voluisse in l. nam ne id, de leg. 3. circa sec. Bar. ẽt variauit. Nam ibi tenet, quod sic, sed hic vr̃ restringere ad modica legata, vt hic late per Imo.

h Pom. Ratio quia ibi. Et no. sing. limitationem ad l. fi. s̃. de hær. insti. quod habet lo cum, si legata sunt parua, sed si magna, non habet, quod est not. dignum, & facit ar. l. si vnquam. C. de reuo. donatio.

i Barb. Quod verba. Et vide per Bal. in l. ex his. C. de test. mil. & Bar. in l. ex hac scriptura, inf. de do. Bar in d. l. emptor. §. ancilla. prealle.

k Ale. Sexto q̃ro. Verũ in cõtractib. falsa cã adiecta vitiet, Bal. in l. fi. C. de fal. cã, vbi latius, & tex. in l. si diuortio, & ibi Bar. in op. de ver. obl. in materia ad Barm. hic Adde Ale. de Imo. consi. 1. & in consi. 22. in prin. in secunda ratione, in 5. vol.

l Proxima & finalis obligatoria. Dec. consi. 600. n. 6. consi. 350. n. 4. cõs. 351. n. 4. Tiraq. in tract. quod cessante causa cessat effectus, limitatione prima. n. 33. I. M.

m Pom. Octauo quæro. Et uide casum sin. sec. Bal. in l. qui in testamento. sup. de ex. cu. tut. Ang. in §. duo fratres Bar. & Io. in l. si is, ad quem, prealle. Ang. in l. si prætor. §. Marcellus. de iur. Bar. & Bal. in l. pen. ff. de iust. & iur.

n Ale. Longa dña. Dña inter cãm, & rõnẽ, verũ causa, & rõ præsumatur finalis in tantũ adeo, quod ipsa cessat cessante lege, &c. adde no. per gl. & Io. An. in c. post translationẽ. de renun. & in c. & si Christus, de iureiu. per gl. in c. his oib. 63. di. et in c. 3. 19. q. 2. Adde, q̃ no. Car. & post eum Abb. in c. postulasti, per illum tex. de resc. dixit, q̃ si cã impulsiua in rescripto non est uera, uitiatur rescriptum. qd̃ est mirabile ſm ipsos ibi, quod ideo est ibi, quia ille, qui expressit, non expressit vt impulsiuam, sed ut finalem, et sic censetur finalis in odium impetrantis, quod tene menti, alias cessante tali causa, non cessat dispositio, ut no. gl. in d. c. post translationẽ, & vide in proœmio, & de hac materia, per Bal. in l. generaliter, de episc. & cler. quod no. Bar. in extra. ad reprimendum, in ver. non ex eorum. Gram. decis. 59. n. 32. Imola hic col. vlt. Bero. consi. 28. nu. 43. lib. 2.

o Ale. Quid in rescriptis. Vide Bal. in l. 1. de collu. deteg.

p Ale. Decimo. Vide Dy. in regula, licet de re. iu. in 6.

LEX XVIII.

Is, cui.

ᵃ Cautio Mutiana præstatur his, quorum interest. h. d. Op. s̃. e. l. Mutianę. in fi. vbi nõ cauet, ni habeat cohæredem. Nã ſm hoc vr̃, q̃ dẽt cauere veniẽtib. ab intestato. So. Ibi nõ cauetur, qa impletur ꝯdõ adeundo, ut ibi dr̃, aĩs secus, ut hic. Op. s̃. de ꝯdi. inst. l. 3. in fi. Sol. dñt qdã, q̃ hic non p̃statur uenientib. ab intestato, qd̃ nõ placet, qa hic text. loquit̃ gñaľr. Itẽ habemus text. in Auth. de nup. §. p̃fatę & C. de indi. vi. tol. auth. cui relictũ. vbi cauet uenientib. ab intestato. Dic ergo, q̃ ibi non erãt venientes ab intestato. Vel dic, q̃ ibi fuit ꝯdõ, si non alienauerit, q̃ de facili spernitur, si non apparet p̃sona, cuius contemplatione sit facta prohibitio, l. filius f. §. Diui. s̃. de le. j. & s̃. de leg. 3. l. pr̃. §. Iulius Agrippa.

LEX XIX.

a In conditionib.

ᵃ Condõnes dẽnt ĩtelligi ſm testõris volũtatem, q̃ dñat in testis h. d.

ADDITIO.

a Ale. In conditionib. Vide Bar. in l. si alij. de vsuf. leg. C. j. et Bal. in l. cum virum. C. de fideic. in 4. col. cum concord.

Hæc scriptura.

Cõdõ, q̃ tacite inest; si exprimat, legatũ ꝯdõnale nõ facit, nisi testõr aĩs voluerit. Itẽ ꝯdõ d̃ p̃nn ñ suspẽdit. h. d. No. q̃ p̃t testõr facere, q̃ ꝯdõ, q̃ tacite inest, nõ suspẽdat legatũ. Dixi s̃. d̃ le. j. l. 3. Op. qñ dies. le. ce. l. si Titio. So. qdã dñt, q̃ hic fuit solus unus hr̃s. Tu dic idem, si fuerint plures, tñ ab vno fuit noĩatim relictũ, vt dixi in d. l. 3. s̃. de leg. Op. q̃ ꝯdõ de p̃nti suspẽdat, ut s̃. de le. j. l. si sic. §. j. Sol. dicit gl. q̃ nõ est condõ proprie, nec suspẽdit ex vi ꝯdõnis, sed qa deficit substãtia rei relictæ, ut ibi plene dixi. Vel dic, q̃ non suspendit quo ad trãsmissionẽ. Quærit gl. qd si post testm̃ cœpit deberi? Dic, vt in ea.

1 *Instituto admisso p̃ bono. pos. ſm tab. nõ est locus substõni uulgari remissiue.*

2 *Bonorum possessor continetur etiam appellatione hæredis.*

Si patronus.

Condõ, si hæres nõ erit, deficit eo de iure p̃torio admisso p̃ bonorũ pos. h. d. not. 1 facit ar. q. † q̃ instituto admisso p̃ bo. pos. ſm tab. ñ sit locus substitutioni uulgari, q̃ fit p̃ hęc uerba, si hr̃s nõ erit. Dixi s̃. de uulg. & pu. l. j. Op. ucibũ. hæres, prolatũ in ꝯdõne dẽt intelligi de hr̃de uero, ñ de hr̃de in effectu, ut inf. eo. l. qui hr̃di. in p̃nc. Solu. Appellatione 2 † hæredis continetur ẽt bonorũ possessor, ut hic. & j̃. ad Treb. l. 1. §. bonorum. j̃. de uer. sig. l. hr̃ditatis. Non ob. l. qui hæredi, quia dominus non est hæres. Dixi in l. cum filiofamilias. inf. de leg. j.

1 *Conditio casualis non scinditur, potestatiua quandoque.*

a Si a primo.

ᵃ Condõ, si aliqs hr̃s non erit, deficit illo existente hr̃de pro parte. h. d. Opp. q̃ legatũ debeatur, qa hęc uerba, si hr̃s non erit, debent intelligi, quatenus hęres non erit, ut s̃ de le. j. l. Stichũ. Sol. Quidã dñt, q̃ ibi dixit, q̃ meus erit, hic dixit, si. Sed hoc est ꝯ l. 2. s̃. de ꝯd. instit. quare dic, q̃ ibi loquitur, qñ ꝯdõ respicit ipsam rem legatam, & ẽ de ipsa re legata, secus si ꝯdõ respicit aliam rem, & ẽ de illa re, uel persona, ut hic. 1 † Quo casu condõ non rescinditur, si est casualis, vt inf. eod. l. qui duob. Potestatiua vero quandoque scindit, ut dicam forte in l. Plautius. j̃. eo. uel forte in l. quæ conditio. j̃. eodem, quod nota.

ADDITIO.

a Ale. Si a primo. Vide quod no. dicit Bar. per illum tex. in l. auus. inf. eo.

Non dubitamus.

Conditio turpis habetur p̃ non adiecta. h. d. de hoc plene in l. j. & l. quæ sub conditione. sup. de cond. inst.

LEX

LEX XXI.

1 Ignorantia iuris quando impediat aditionem hæreditatis.
2 Sententia lata ab eo, qui ignorat se iudicem, quando ualeat.
3 Gesta a tutore, qui ignorat se tutorem, quando ualeat.
4 Sententia lata contra uerum contumacem, cum iudici non constiterit de contumacia, non ualet, cum nec etiam processus ualeat.
Cautela, qd quando fertur sententia contra contumacem, in sententia inferatur, uisis citationib. de eo factis, & uisa contumacia.
5 Si iudex sciebat cōtumaciā, sed credebat diē feriatū, cū nō eēt, snīa nō uitiat.

Multum. Ad hoc vt possit adiri hr̃ditas, reqrit, φ ɔdō adiecta in institutione existat, & eam extitisse hr̃s sciat. In ɔdōnib. iuris, sufficit solūmodo, φ existat h.d. & est not.l. Op. ad primū dictū. §. e. l. 2. Sol. Ad purificandū instōnē ... ɔdōnib. casualib. nō reqritur scīa hr̃dis, vt ibi, sed ad adeundā hr̃ditatē reqritur scīa ɔdōnis impletæ, vt hic Opp. sup. de acq. hęr. l. si qs extraneus. §. fi. Gl sol. ibi multis modis. Dy. dicit, φ ibi putabat se institutū pure, cū esset institutus sub ɔdōne. & cōdō extiterat, & sic condō erat purificata: hic sciebat se institutum sub cōdōne, & ignorabat eā extitisse: dic, ut ibi. Ad s̃m dictū op. de acq. hęr. l. qui in aliena. §. si is, qui. Sol. ignorātia iuris sui nō impedit aditionē, qñ non impedit ɔsensum, vt hic. Volebat. n. in oēm euentū esse hr̃s. Sed si ignorātia impediret cōsensum, puta qa volebat facere hr̃dē patrē, & ipse nolebat esse hr̃s, si sui iuris esset, tūc. n. impediret aditionē, vt ibi. Op. de acq. hęr. l. is, qui se putat. Sol. eo mō ibi ignorantia iuris sui impedit cōsensum, ut ibi dixi. Op. de acq. hęr. l. hr̃s institu-
1 tus. in fi. ubi ignorantia iuris psonę, ĩpedit aditionē. Sol. †Qñq. per ignorātiā iuris psonę, ignorat̃ ius, & ualor testi, ex quo principalr̃ deferẽ ius aditionis hr̃ditatis, ut si qs ignorat, an testor fuerit liber, vel seruus, filiusfamilias, vel sui iuris, & tūc impeditur ius adeun-
a di hr̃ditatem, ut in ɔ̃rio. Qñq; ᵃ pp ignorantiā iuris psonę, nō ignoratur ualor testi, ut in exemplis hic positis: nā siue hr̃s institutus sit filiusfamilias, vel sui iuris, liber, vel seru⁹, testm̃ valet. Vnde circa principale ius adeundi nō dubitatur, qa certū est, φ filio ɔpetit: sed dubitat̃ de quibusdā adminiculis. s. an cū iussu, possit adire, vel sine, & pp hoc nō impedit̃, ut hic. Et h.d. text. ĩ l. sed si de sua. §. i. de
2 acq. hær. Et hæc sunt utilia †ad q. ᵇ Aliquis in veritate est iudex, sed
b ignorat se iudicē, an valeat eius snīa? Rñd. si ignorat illud, ex quo sibi principalr̃ iurisdō ɔpetit, nō valet, qd̃ facit ad arg. l. q̃ro, de eo, qui p tuto. qd̃ tenet Guil. in l. obseruare. §. de off. proconsu. & leg. sed si scit illud, pp qd̃ principalr̃ ē iudex, ignorat tñ aliqd̃ adminiculū, ut puta iurisdōnē eius prorogatam esse p partes, tūc nō vitiat̃,
c ᶜ qd̃ agit, l. 2. §. 1. sup. de iud. Idem in sil̃. b. † si tutor ignorans se tu-
3 torem, nō valet, qd̃ facit d. l. quæro. Sed si scit se tutorē, putabat ãt se administrare non posse, cū de iure posset, tūc nō impediret̃, qd̃
4 agit, arg. huius l. in fi. & l. sed & si de sua. §. i. de acq. hær. † Itē facit, pone, φ iudex pronūciauit ɔ̃ aliquē tanq̃ ɔ̃ ɔtumacē, cū ipsius cōtumacia nō esset iudici nota, licet in veritate esset contumax, non valebit pcessus, qa illud principale, pp qd̃ pnūciat, & p φ ius pronunciādi hēbat, ignorabat. Ita tenet Inn. ext. de off. dele. c. cū cōtingat. in gl. sup ver. iuste. Dico, φ est casus ĩ l. hæc aūt. §. 1. qb. ex cau. in pos. eatur. & iō cautela est, φ in snīis, q̃ pferunt ɔ̃ ɔtumaces, inferat̃ ĩ snīa, visis citationib. de eo factis, & eius ɔtumacia, ut patet
5 ex actis, &c. Sed si iudex †sciebat ɔtumaciā, credebat aūt diē feriatū, cū nō esset, talis error non uitiaret pcessum. Non. n. erat super principali, sed sup quodā adminiculo, arg. eorū, q̃ dicta sunt. Sed
d ɔ̃ pdicta ᵈ facit c. prudētiā. ext. de off. dele. vbi si cōmittit̃ cā plurib. φ si qs eorū interesse nō possit, φ alius faciat, oēs hñt iurisdictionē in solidū, tūc unus nō posset procedere, nisi sibi constet de impedimēto alterius. Sol. ibi loquitur in condōne a ĩ posita ab hoīe,
e non a iure. ᵉ ideo indistincte debet sciri, ut in prin huius l.

ADDITIONES.

a Quandoque. Crauet. consi. 74. nu. 7.
b An qñ. An gesta p iudicē ignorantē se iudicē, ualeāt, adde, φ hæc, q̃ hic dñr, hñt locū i inferiori a pricipe, sed ñ i principe, ut uoluit Imo. in c. ex tenore. de fo. côp. & uide p Ang. in rep. l. falsus, C. de fur. in vlt. q. & Inn. in c. cū ex officij. de præsc. & uide no. p Bar. in l. 3. C. ubi de cri. dicit ēt Bal. in l. ea. q. C. de tēp. in inte. restit. per. φ ante psentationē rescripti nihil pt̃ fieri eius authoritate, & ide in l. 4. C. ve si. pen. Itē non hñt locū in Papa, ut voluit Imo. i d. c. ex tenore, dicit Bal. in auth. ei. q. C. de bo. au. iud. poss. φ qui mittit i possessionē ad lr̃as alterius iudicis, illud non pt̃ facere ante habitas literas. Et de materia hr̃ latissime p Bald. in d. l. falsus. Et hic adde Bal. in d. l. sed & si de sua. Et illa faciunt, an delegatus dicat̃ hr̃e iurisdōnē, anteq̃ lr̃æ derogatoriæ sint sibi transmissæ. & Cy. in l. mandatum. C. mādauit, tale iudicē hr̃e iurisdōnem, & p Cy. vi tex. in c. sup eo. el 2. de ap. ubi Papa appellat iudicē eū, cui nō sunt trāsmissæ lr̃æ. qd̃ no. Bal. i auth. q. semel. in pri. C. quō, & qñ iud. & Bal. in l. falsus. C. de fur. & ibi ēt dr̃, q. d. in executore testi. Et φ hēat ēt exercitiū iuris, est tex. in c. qñ contra. de pb. & in c. si clericus, & in ca. fi. de pb. in 6. & in c. cū teneamur, e. ti. Et pro hoc facit id, qd̃ dr̃ hic. Na si in rescripto apponeret aliqua forma, cū illā scire non possit, non pt̃ exercere, ut hic no. ad hoc facit, qd̃ no. Bar. in l. absenti. de do. & ibi de hoc per Ro. Simile dr̃ in pcuratore, an possit exercere, anteq̃ habeat mādatū, de quo p Spe. in tit. de pcurat. §. 3. ver. q. d si. gl. & Are. in c. is, q. de pc. in 6. & gl. in cle. 3. de proc. Bald. in l. q̃ro. ā. de proc. q. a nisi videat forma mādati, non pōt exercere, arg. d. l. diligenter. §. man. & l. q̃ro. ad hoc similiter facit, qd̃ no. Bar. in d. l. absenti. & ibi de hoc per Rom. nisi fortè in mādato diceret, et ex nunc cōstituo te pcuratorē, etc. de quo late p Bar. in d. l. falsus. et aliqd p eū, in l. eius, q. si cer. pet. et Bar. in l. si pupilli. §. 3. de ne. ge. Sed quid si delegans reuocat delegatum, an ante notificationem pcessus sit nullus uide Bal. in d. l. mādatū. in 1. col. * Vant. trac. nullit. ti. de nulli. ex defec. iuris. nu. 53, et nu. 167. declarat Soc. sen. cons. 39. in fi. lib. 4. I. M.

c Non uitiatur. Et istud est uerum in iudice ordinario, secus in delegato, l. 1. §. sed si iudex. de iud. sec. Imo. hic, & uide Inn. in c. ex insinuatione, de app. et gl. in c. 3. de proc. et Arch. in c. q. ad agēdū. de proc. et no. in c. sup eo. de accu. et in d. c. prudētiā. et ad materiā adde Bart. in l. 3. C. de edē. et in l. si finita. §. Iulianus. in ult. col. de dā. infe. et Bar. in l. 2. in prin. ff. de iud. et in l. properandū. § si quidem. in prin. C. de iud. Bal. in l. 2. C. de spon. et Bar. ĩ l. gñaliter. §. his de pr̃tib. C. de reb. cred. Fallunt ista in actib. uoluntariæ iurisdōnis, sec. Bal. in auth. nisi, et autē, ad fin. C. quando mu. tu. off. fun. potest. * Marsi. consi. 8. nu. 4. I. M.

d Ale. Cōtra pdicta. Istā doct. hic p Bar. in l. si vni ex plurib. de re iu. et Bar. in l. hæredes mei. §. fi. ad Treb. et Bal. late in d. l. falsus. p d. c. prudētiā. & cap. 2. et c. cum plures. de off. dele. in 6. not. limita in cōmissione facta aliquib. iudicib. φ debeant cognoscere de idōnitate alicui⁹, ut eo casu, quo reperiat idoneū sibi, puideant de certo bñficio, remittendo eorū conscijs, cum cla. de qua hic, vel, φ si unus ex socijs absuerit, seu plures absuerint, alter possit pcedere sine socijs, q ipso casu si socij uoluerint adesse, φ unus procedat ignorans illū nolle adesse, nihilominus pcessus, et snīa ualet, licet ignorauerit. Ista fuit notab. decis. Do. de Ro. decis. 39. et no. in c. dilecto. ad fi. de app. Ita dñt ipsi d. c. prudētiam. nō hīe locum in cōmissione facta sup bñficialib. ut dixi, qd̃ est no. Et ad ista, in simili uide no. q quā posui post Bar. in l. de die. §. si fideiussor. q. satis. cog. Et ad pdicta in simili q̃rit Bal. in l. cum sniam, in fi. C. de sen. si Ptās nō pt̃ iudicare, nisi intersint duo consules, et illi nollent interesse, q d fiēdū? Et pdi. dec. D. de Ro. all. Ro. sin. suo 14. alias 13.
e Ale. Non a iure, Contrarium uidetur determinare Bal. in d. l. falsus, C. de fur.
* Neuiz. consi. vlt. nu. 1. I. M.

LEX XXII.

a **Quoties.** ᵃ Fideicōmissum relictū in defectū ɔdōnis, q̃ iure remittit̃, ñ debet̃. h.d. Op. C. de ind. vid. auth. cui relictū. Sol. Hęc ɔdō hodie a iure nō remittit̃ in vidua, sed in virgine est mutatū. Op. s. de le. 3. l. nō dubiū. Sol. ibi fuit relictum simpl̃r, hic in defectum conditionis, quæ a iure remittitur.

ADDITIO.

a Alex. Quoties. Ad istam l. vide no. all. per Bar. in se. eo. in l. cum tale §. rescriptum.

LEX XXIII.

a **Qui duabus.** ᵃ Cōdō nō pt̃ scindi, si p solido pt̃ ĩpleri. h.d. Op. s. si qs cau. l. si seruus. §. si plurib. Sol. ibi scindit, quia non pōt habere effectum pro solido, ut plene dicam inf. eo. l. Plautius. uel forte in l. quæ conditio. inf. eo.

ADDITIO.

a Ale. Qui duab. Ad hanc l. uide Bal. in l. 3. in 8. q. C. qñ non pe. par. Et per hanc l. in fi. decidit Bal. no. q. in gl. §. in prin. in uer. pone, testator. C. de leg.

LEX XXIIII.

a **Iure ciuili.** Si p grauatū impedit̃ implemētū ɔdōnis, pro impleta hr̃, a tā in vltimis uolūtatib. q̃ in ɔ̃ctib. h.d. Opp. if. eo. l. qui heredi. §. fi. Sol. ibi nō impediebatur p grauatum. sed alias cōdō non implebatur. Opp. C. de cond. inser. l. legatum. Sol. ibi condō defecit per casum, hic per factum grauati. De quo plene distinguam, inf. eo. l. in testamento ita.

ADDITIO.

a Ale. Pro impleta hr̃. Hāc l. no. limita in hr̃de grauato, q. nōdū soluit legatū legatario, q. licet p hr̃dē semel steterit, quo min⁹ impleat̃ condō, poterit tñ p exceptionē consequi, ut cōdō adhuc impleat̃, et suā moram purgare. Ita Bal. et ibi clarius Imo, in l. cui fundus. ĩ. eo. et Cy. in l. plures. in pc. q. Sed Ange. vr̃ tenere contrariū in d. l. cui fundus. alle. ad hoc l. fi. C. e. et Bar. in l. q. decē. in prin. inf. de sol. et per hanc l. et l. Iulianus. inf. e. dixit sing. Ang. in l. qm̃ Ale. C. de adul. φ licet excōicatus non possit opponere exceptionē cōpensationis, vel bannitus ex forma statuti, tñ si opponat ĩ hac forma, nō soluo tibi, q. tu nō soluis mihi, φ talis exceptio excommunicati, vel banniti admittit̃, quia solutio hr̃ pro facta. qd̃ tene menti, et no. quia dignum est. * Dec. cons. 221. nu. 3. scripsi cons. 31. nu. 29. I. M.

LEX XXV.

Cum vir. Si inter virū, & vxorē fit mētio de liberis, intelligitur de natis ex eis. h.d. No. ad id, qd̃ dixi in l. post dotē. §. solu. mat. s. φ consuetudo, quæ dicit dotē remanere apud uirum, si mulier decesserit in matrimonio cum liberis, intelligitur de liberis ex eis natis, ut hic, & l. si inter. sup. de pac. dot.

LEX XXVI.

Hæc scriptura. Cōdō alternatiua dr̃ illa, quę potest duob. mod. impleri, & si in ɔdōne ē aliquid turpe, illud reicit̃, & aliud est implendū. h.d. Dy. format hic vnam q. Dedi tibi bouē, ut Capuam vadas, & hominem occidas, neutrum fecisti, an possit repeti, quod est datum? Quam quæstionem format glo in l. 3. sup. de cond. ob turp. cau.

Cum eadem. Ius accrescendi trāsmittitur ad hæredes. h.d.

LEX XXVII.

1 Exemplar, si deficit, & exemplatum.
2 Dispositio testatoris, si ex aliqua causa commitatur in aliam, in dispositione commutata non intelligitur repetita pęna, quæ erat in prima.
Petrus Martini si citatur ut Petrus Ioānis, nō incidit ĩ pęnā cōtumacię.

a **In testamēto.** ᵃ Si deficit exēplar, dficit exēplatū. h.d.
1 No. quod dixi in sūmario. † No. ᵇ φ qñ
2 dispositio testōris ex aliqua cā commutatur in aliū modū, φ in il-
b la dispōne commutata non intell̃r repetita pęna, q̃ in prima erat adiecta.

ADDITIONES.

a Alex. In testamento. Ad istam l. uide omnino Bal. in c. 1. qual. de. sen. pri. ubi facit istum tex. sing. Item per hanc l. decidit Bal. in q. no. in l. id, quod pauperib. de epi. et cle. et pulchre in l. 1. in 4. op. C. de his, quæ pę. no. et in ea. l. in versi. nono quæro. Adde quæ uoluit Ro. consi. 409.
b Nota. Rub. cons. 27. nu. 10. 11. I. M.

adiecta. Facit sup.eo.l.mulcta. Facit ad qō.si ille, quocat Pet. Mar ti.fuit citatus sub hoc noīe Pet.Io. ꝙ ex hoc nō incidit in penā cō tumaciç, qd dic, vt dixi s.e l.demōstrō.in prin. Op.ꝙ nō possit teli qui noīe penæ,l.j.in prin.de his,q̄ pç. no. Sol.gl. Tu dic,ut dixi in l. mulcta.s.eo.Op.de const.pecu.l.j.§.cū. Sol.hic supplet officio iud. licet obligatio deficiat. Quæro,an in dubio ex istis verbis p̄sumat testōtem sensisse de illo monumento,quod reperitur, non ob. va riatione demonstrationū.dic,vt dixi sup.eo.l.demonstratio.

LEX XXVIII.

Filiæ. Condō de nubendo arbitrio alterius reijcitur,ideo non nocet,filiæ,qui debet arbitrari,ante moriat.h.d. Op.J. eo.l.in testamento.Sol.hoc ideo,quia condō reijcitur,l.cum tale. §.Mæuiæ.inf.eo.secundum Dy.

1 *Species una,loco alterius succedit, ex uoluntate defuncti.*

Titia. † Vna spēs loco alterius succedit ex uolūtate defuncti. h.d.Cōcor.s.de do.inter uir.& vxo.l.si donatę §.si ipsius. Op.s.de adi.le.l.cū seruus. Gl.non sol.Dy.d̄r,ꝙ ibi legatum cō sistebat in re certa, & p̄nti. iō illius alienatione extinguit, & redēptione nō integrat,hic ꝯsistebat ī re certa,inspecto p̄nti tpe, sed di tigebat substātia legati in diē mortis.Istud nō vr̄ soluere ꝯtriū. Nā Agathea,q̄ fuit legata tpe mortis,non reperit tpe testōris, ergo legatum dēt extingui,ut s.de leg.j.l Sticbū,qui meus erit. & sicut p alienationem extinguit legatū factū pure,ita factū sub ista condōne,q meus erit,imo citius,q ibi nō distinguit an uoluntate, vl ne cessario alienet,l.scribit Quintus.§.1.de au.& argen.leg. Vn̄ dic,ut Dy d̄t in sol.alterius ꝯrij.de quo J.dicā. ſ.ꝙ verba testōris hic posi

a ta p̄nt intelligi duob.mod. Prim ,a ꝙ testōr habuit respectum ad certas,& determinatas personas seruorum, & si hoc cōstaret, per alienationem seruorū extingueret legatū,nec reintegraretur per redēptionē,ut in ꝯrijs. Scdo mō p̄t intelligi, ꝙ ñ habuit respectū ad certas personas,sed ꝙ illa ancilla,q̄ uocabat Agathea,& ille ser uus,q uocabat Philargyrus,q sint etiam.cum morieē, dēant, & sic nō sensit magis de illo,q̄ de isto,sed solū respicit ad nomen. Sed ī dubio quaſr debeat intelligi, determinat hęc lex. Nā ex eo, ꝙ illi redēptę imponit nomē Agathea,non vr̄ se retulisse ad certas psonas,sed magis ad eos,quos illud nomen hēre contigerit. Op.p impositiones istius noīs,ñ p̄t induci legatū,cū ī his, q̄ siūt post testrū, oīa dēant ex integro fieri,l.hr̄des §.si qd post.de test.Glo.non soluit.Dic,p impositionē istius noīs de nouo,nō disposuit,sed declarat testōrem ab initio sic sensisse, vt s.dixi,q̄ declaratio p̄t fieri cū minori solēnitate,l.hr̄des.§.sed & sī notā.s.de test. Opp.s.de pig.l. fideiussor.§.Lucius.gl.non soluit.Dicit Dy.n.ꝙ ibi fuerunt oblata mācipia certa,iō oblō nō extēdit ad redēpta postea. hic aūt nō le gabāntur certa,ut patet ex istis verbis appāret Dy ītellexisse eo mō, quo s.solui primum ꝯriū Op.J.de leg.j.l.Stichum. Solu.ut ibi pa tet ex prædictis. Hęc verba aliter intelliguntur hic,aliter ibi.

ADDITIO.

a Men.Primo,Aliter declarat Rom in auth.similiter,nu.8.C.ad l.Fal.

LEX XXIX.

1 *Conditio potestatiua facilis in hæreditate potest quandocūque impleri, usq; ad ultimum vitę spiritum,in legatis statim impletur,cum potest.*

2 *Conditio potestatiua apposita hæreditati, uel legato, quoad implementum, quando sit idem in uno,quod in alio.*

3 *Conditio potestatiua si non impleuit,cum potuit,mora purgari potest, quo ad exceptionem consequendam,non quoad actionem.*

Hæc conditio. Cōdō potestatiua facilis dēt ī pleri sta tī cū p̄t.h.d.Oppo.ꝙ ista ꝯdō īplen p̄t qñcūq; vsq; ad vltimū vitę spiritū, ut de hęr.inst.l.suus quoq;.& l. fi.de cond.ist.Sol.Pet,ut refert Dy.C.de ꝯd.inser.l penul.in 5.q.& Guil.de Cu.ī l.dedi.ī pri.de ꝯd.ob cau.d̄t.ꝙ ꝯria loquūtur ī ꝯdō nib.p̄tatiuis,q̄ ꝯsistūt ī dādo, hic ī his,q̄ ꝯsistūt ī faciēdo. Quæ sol. est ꝯra l 1.§.itē si ita.J.ut.1.ubi ē si ꝯsistat ī dādo, dēt statī ipleri.

1 † Vn̄ dicas,a ꝙ aliud ī hr̄ditate,vt in ꝯrijs:aliud si apponit ī legatis,

a vt hic.Ita d̄t gl.in l.si qs institutat.de hæ.inst. Et hoc alibi tenet Pe. s.in l.1.de ꝯd.inst. Rō qa in hr̄ditate vertit maius periculū,q̄ in legato.Contra hoc vr̄ J.ti.j.§.itē si ita vbi in hr̄de idē dr̄,ꝙ hic in le-

2 gatario.Sol. † qñq; ꝯdō apponit hr̄di, & hr̄ditati, q nisi eā ī pleat, pdit hr̄ditatē,& tūc loqtur qd dixi:qñq; apponitur hr̄di, & ñ hr̄di tati,sed respū alterius grauan irius,q nisi ipleuerit,cogit aliud legatum date,tunc idē,qd in legato,ut d.§.itē si ita. Opp.ꝙ sufficiat cautio Mutiana. So.ibi in ꝯdōnib.q̄ consistūt in ñ faciendo. Opp. de ver.ob.l.ita stipulatus.Sol.ibi in ꝯctib.in qb. p̄t ꝯdō qñcūq; im-

b plen, b hic in ult.uolunt.in qb.distinguitur, ut ex pdict. apparet.q̄

3 diligenter no.† Quæro,si non cimpleuit cū potuit,an possit mora

c purgari? Respō.non,quoad actionem consequendam,l. Thais.§.

d intia,inf.de fideicom lib.sed quo ad exceptionē sic,d ut l.j.§.item si ita.inf.tit.j.sup.de pœn.l.j.

CONCORDIA.

☞ ¶ Hæc ꝯdō. Pro ꝯcordia aduerte,ꝙ licita est arg de ꝯctib.ad vltimas uoluntates in dio casu,uidelicet, ꝙ ꝯdō p̄tatiua in ꝯctib.adi ta hr̄ditate hr̄ p defecta,si non est impleta,cū primū fieri potetit, sicut dicimus in ultimis uoluntatib.sec. Bal.in l.si quis arbitratu. ver.quæro qto tpe.ff.de uer.ob.ꝯrius alleg.ā hac l.hæc condō. So. Bar.in d.l.si qs arbitratu,non simpl̄r d̄t ꝯrium, sed solum d̄t, facit hæc ꝯdo.ff.de cond.& demō.ꝙ arbitrator debeat decidere cām sib ꝯmissam circa extrinseca in casu posito per Bar ibid. Præterea l.ō p h.d.si nō fiat,ꝙ finiatur arbitramētū, ut d̄r in ultimis uoluntatib.ꝯdōnē hr̄i p defecta,ergo ī terminis pptijs nō loqtur vbiq;.

ADDITIONES.

a Men.Vn̄ dicas,Paris.consi.19 nu.218.li.1.

b Alc.Qñq; impleri. Aduerte,quia Bart.vr̄ uelle,ꝙ ēi sit idem in contractib. in l.si quis arbitratu.de uerb.ob.in uer.qro quanto tpe.& ibi dixi. & adde Bal.in l.pe. C.eo.& ista lex facit,an teneat citatio sine termino,de quo vide, quod scripsi in l.liber homo.§.decem.de uerb.obl.

c Poma.Quæro,si non. Et hoc limita,nisi in libertate,J.Paulus.§.4.de fideicom.lib. sec.Ang.in l.si insulam.de uerb.obl.

d Alc.Exceptione sic Adde Imo.in l.Mutianæ.s.eo.& Cy.in l.si plures.de cōd.in ser.& Cy.& Bal.in l.1.ad fi.de inst.& subst.& Bal.in l.super.in fi.C.de trans.

LEX XXX.

Si separatim. Coniunctis re, portio accrescit sine onere.h.d.

LEX XXXI.

1 *Cōditio in casib.in quib.habetur pro impleta,qualiter agi debeat,uide in fi.*

In testamēto. Ista est bona lex,& h.d. Si ꝯdō mixta p casum deficit, relictū deficit, secus si p aliū,in cuius psona ꝯfertur, sit īpedita.h.d. Hic tractabo missum de

a effectu ꝯdōnis a Gl tāgit s.de cond.inst l.ei.q.& uide cū illa gl.l.4. C.de inst.& subst.Opp.de cōd.inst.l.q̄ sub cōdōne. §.quoties.Sol. vt ī gl.ꝙ ibi in cōdōne p̄tatiua, q̄ cōsistit in p̄tāte honorati,hic in mixta,q̄ cōsistit in p̄tāte honorati, & alterius.& uide gl.q̄ incipit, imo vr̄.ibi,itē ad idē,vsq; ibi,nisi est ne mixta. Vr̄,ꝙ nō, qa manumittere seruū dependet ex p̄tāte mea, & serui mei, ergo est mixta.Sed nō ē uerior,qa ñ p̄t facere,ꝙ nō sit ciuis Rom.ergo ē meta.Sed nō ē uerior,qa ñ p̄t facere,ꝙ nō sit ciuis Rom.ergo ē mere p̄tatiua.l.fi.§.si uero qdā C.d man.test. Ad istud oppo.de l.inde Neratius.§.idē Iulianus.s.ad l.Aqu. Sol.ut ī gl.ibi,īpedior per tertium,iō ille tertius mihi tenet. Sed op.de l si Titius.s.eo Solu.ibi īpeditur p tertiū,&c. Gl.in l.j.de inst.& sub.facit istud ꝯ iū,& non soluit. Dic,ꝙ in l si Titius, impedior p tertiū iuste,& ꝯ eū actionē nō habeo,sed peto legatū.& d.l.inde Neratius loqtur, q̄n iniuste impedior p tertiū,iō habeo actionē ꝯ tertiū, & ñ ꝯsequor legatū, & iō ī condōne p̄tatiua distingue,ut hac gl.adiecto mēbro de l.si Titius statuliber.s.e.vide gl.ibi,sed impediēs,&c.& sic l.eius si iuste,

b vt s.e.l.si Titius.Op.& assumo b oppositionē,q̄ est in prin gl.ꝙ in cōdōne mixta cōseqtur legatū,l.j.§.annua.s.de ann.leg.& l.Caius. de ali.& cib.leg. Sol.gl.ꝙ est spāle ī alimētis. & sic gl.soluit ī l.j.C. de inst.& subst Et de hoc no.C.de le.l.1.Dy.in c.ī putari.eat.de re, iu.li.6.nō tenet istam sol.sed d̄t,ꝙ dēt distingui, aut apponit ī psona honorati,aut grauati,sed dictū Dy.nō examino hic, sed examinabo in l.illis libertis.J.eo.Sed ad ꝯria rñdeo,ꝙ ibi loqtur in condōne successiua,& q̄ hēt tractū successiuum, hic ī momentanea,de qua qd iuris sit,dicam īf.e.l.illis.& Doc.tangunt ī l.j.C.de le. Op.de l.si fundum p fideicommissum.als est l.si Titio.de le.j.Gl.

c in l.j.de inst.& subst.sol.ꝙ ibi in mō,c hic ī cōdōne. & est bona sol. Sed ꝯ hoc opp.ꝙ in mō sit idē,qd in condōne,l. Titio centū.§.ante nuptias.J.e.Et qcqd dicat Dy.rñdeo,ꝙ ibi ñ est modus,sed condō nuptiarū,ut ibi dicā. Et ꝙ ibi nō loquatur ī mō,sed cōdōne,tenet hic gl. b.,nisi in casib.dū alle.l. Titio.§.ante.& ibi dicā.Opp.de

d l.cū ita dat libertas.īf.e.Sol.gl. d ꝙ ibi spāle fauore libertatis, & bene,& l.cū ita.si bene respicias, loquitur in ꝯdōne, si decē dederis Titio,sed nō vr̄, ꝙ ista cōdō sit mixta, sed mere p̄tatiua,& illa lex non debuit cadere sub hoc membro,l.suus quoq; in princ.sup.de hær.inst. Pet.& Cy.hoc dñt in l.j.C.de his,q̄ sub mō.& l.pen.circa fi.sup.de cond.inst.& sic vr̄,ꝙ sit mere potestatiua. Et hoc dicam in l.1.C.de his,q̄ sub mō.& l.pen.C de cond.inst. Videtur istud nō est verū,qa est ꝯ l.cum ita.J.eo. Nā si esset mere p̄tatiua deficiens per casum,nō deficeret legatum, qd̄ est falsum,ut ibi, nisi fauore libertatis. Ad l.suus quoq;,circa fi.rñdeo, ꝙ excludit casualem cōdōnem, non mixtam.ergo q̄n est cōdō mixta, distingue tria verba p to declaratione gl. Aut hēt q̄ris in mō,aut in condone, & tunc aut in successiua, & dicam īf.eo.l.illis. Aut hēt tractū momentaneū, & tunc aut deficit facto eius, ī cuius persona dēt cōferri,aut casu,ut ex p̄dictis apparet. Et si casu,aut in libertate,aut in alijs, vt ex prædictis patet. Sed ꝯ istud op.de l.si patet. C.de inst. & subst.& l.1.§.inest aūt.sup.eo.vbi dr̄,ꝙ cuētus expectet indistincte. Sol.ibi in

ADDITIONES.

a Alc.Effectu condōnis.Sed dubitari p̄t,qd si testōr dixerit ecōuerso ad hāc legē, videlicet relinquo Titio centum,si Seia ei nupserit,utrum si Seia ei nolit nubere. Titius debeat tūc legatū,uel relictū.alia lex facit,ꝙ hic.Cy.tñ in l.j.C.de institu.& subst.in ult.col.tenet contrarium.& sequit hoc Imol. qa condō est principaliter in psona Seiæ apposita,per l.cum ab eo.s de contrah.emp.quid aūt in contractu si promitto Seiæ centum si nupserit Titio,an debeat hic,si stat p Titiū. Cyn.in d.l.j. ꝙ non.Sed in contrahere tenet contrarium per l.iure ciuili.sup.eo. in fi.utrū sufficiat, si Titius nolit semel nubere,si post ex interuallo uelit.uide Cyn.& Bal.in d.l.j.& Imo hic.& hr̄ in l.si quæ.de cond.inser.& l.pater.s.mant.eo.& de materia huius legis vide Io.Cal.in disputatione rector ecclesiæ sanctæ.

b Men.assumo.Scripsi consi.146.nu.30.in fine.

c Alc.Ibi in mō. Notatiuo,ꝙ licet cū ꝯdō sub mō deficiat per casum, tñ non deficit relictum et iste est casus in d.l.si fundum.§.Iulianus.alias inc.l.si Titio.& est ad hoc sing.& melior de corpore iuris.sec.Imo.hic,& vide Bar.in l.quib.dieb.§.Termilius.inf.eo.& tex.in d.l.Lucius.§.quisquis.el 1.& ibi Bar.ubi est similis tex.s. de leg.2.vide Io.Cald.in disputatio.Rector ecclesiæ.

d Alc..ol gl.Adde Bal.in l.si.C.de condi.in.et & de hoc, an condō dandi sit potestatiua,vide Bal.post gl.& alios in l.j.de inst.& subst.in 1.q.

in mera casuali, hic in mixta. Sed qđ hic dr de mixta, pōt intelligi duob. mod. Vno mō de ea, q̄ pēdet ex volūtate mea, & alterius, vt hic. Alio mō dico mixta, hoc ē ex ptāte mea, & virib. fortunę, iō est idē, qđ ī casuali, & ita sentit hic gl. Rōnē drīę inter ꝯdōnē ptātiuā, casualē & mixtā Cy. tāgit in gl. dictæ l. si pr. C. de insti. & subsți. Oldr assignat ibid. sic. Qn̄ est ꝯdō casualis, testōr voluit multū grauare legatariū, & iō expectat dubius euētus, nec curat, qualr pficiat, nisi deficiat p granatū. l. 2. ṡ. e. & l. iure ciuili. e. ti. & ī l. ī executione. §. fi. ī. de verb ob. Sed in ptātiua iō, q̄a voluit modicū legatariū grauare, satis est, si p te nō stet, sed in ꝯdōne mixta voluit grauare plusq̄ in ptātiua, & minus q̄ in casuali, & iō eligit media via vt distīguatur, an deficiat ex casu, vel facto alterius, in cuius psona
a ꝯfertur, hētis tex. distinguētes. Aut a ptertiū īpedior hoc directo agētē, vt īpediat existētiā ꝯdōnis, & hr p impleta, l. 2. & l. dedi. ṡ. de ꝯd. ob can. Aut impedior ptertiū hoc nō agētē directo, sed p quādam ꝯñam, & tūc ꝯdō nō hr p impleta. l. 3. §. si qs seruū. ī. de statuli. l. nō oē. e. ti. Aut dubitatur quo iure īpediatur, & ī dubio vr p
b stari impedimētū directo, vt īpleatur ꝯdō. l. 3. §. 1. de statuli. q tex, oēs casus istos vr pbare. Vlterius q̄ro de solēni dubio in istis casib.
c in qb. ꝯdō hr p impleta, ageṫ ne ex testō, vel qualr. Or guarda, hæc gl. in l. 2. C. d inst. & substi. vr dicere, q agitur extraordinario
d iure.[d] Sed rñsio vera est illa, de qua dicit tex. in his † casib. in qb. cō
2 dō hr p impleta, de iure cōi agitur ex testō. In illis casib. ī qb. hr iure, seu fauore spāli p impleta, vt in libertate, n̄ ageṫ ex testō, sed iure extraordinario. l. actione ī factū, vel ꝯdōne ex lege. l. si peculiū seruii. §. is, cui. ī. de statuli. Quæro, qd voluerit dicere tex. in l. 2. C.
de īst. & subst. qn̄ dicit ex traordinario iure, nescio, qd voluerit Imperator. No dicas. i. iudicis offō, sed dic. i. magis ex interpretatione, q̄ ex propria significatione, vt vr tex. in l. pe. in prin. & §. 1. ī. eo.

ADDITIONES.

a Men. Aut. Scripsi consi. 146. nu. 21. ver. nec obstat.
b Ale. Præstari impedimentū. Adde Bal. in l. si pater, in 4. q. 9. op. de insti. & subst.
c Alex. Ageturne In istis casibus qualiter agatur, quando conditio habeatur pro impleta. Pro hoc est tex. in l. cum pupillus. ibi, iure communi. inf. eo.
d Alex. Extraordinario. Intelligas officio iudicis, l. si cui. in l. eo. vide Imo, hic, q videtur tenere contra Bar. per Bal. in l. 2. C. de insti. & subst. 10. 3. oppo.

LEX XXXII.

a **Quamuis.** a Error calculi in reddenda rōne, & reliquo cū restōne nō facit pœnā deficere. h. d. No. diligēter p officialib. qui debēt restituere relicta intra certū tēpus
b sub certa pena, & si restituant, & in computatione fuit erratum b & aliquid apud eos remaneat, q in pœnam non incidant.

ADDITIONES.

a Quamuis. No. de errore calculi. Hāc l. pro multum no. alle. Bal. in l. C. si aduer. fo- lo. q paruus defectus in rōne reddēda nō vitiat. & Bal. in l. hædu arijs. in ver. 11. de hær. act. & dicit, q est hic sing. l. & nō est alibi, & hoc intellige, vt ibi p eum. Si qs aūt tenetur ad certā q̄titatē sub pena si deficiat in vno numo, an incidat in pęna. no. Bal. in rub. C. de cōtrah. emp. in 10. q. an si facit qđ no. Bal. in l. 2. in 22. q. de rescin. vē. sed cōtradicit Bal. in l. & dē. loca. & vide Bal. i auth. q̄ide. de sec. nu. & ad hāc l. vide q̄ dā verba Bal. in cōsi. 1. p̄supposito statuto ciuis Papiæ.
b Al. Fuit erratum. Et vide omnino, quod dicit Bal. in l. eum, qui. §. in popularib. in prin. de iureiu.

LEX XXXIII.

Falsa. Falsa demonstratio nō vitiat legatum. h. d. De hoc dic ṡ. eo. l. demonstratio falsa.

a **Sed & si cui.** Augmētū dignitatis nō extinguit legatū. h. d. Facit ad qō. de eo, q pmisit dare schacum matum p pedite, & postea dedit cum pedite facta regina. De qua dixi in l. legatis. § si ex officio ṡ. de leg 3.

ADDITIO.

a Ale. Non extinguit. Vide Bar. & Bal. in l. pen. sup. de sena.

1 *Pluralitas quando resoluatur in suas singularitates.*

Si quis. Vna pluralitas genuinat plēs singularitates. h. d. Op. ṡ. de pig. ac. l. si necessarias. §. si anima. Sol. ibi fuit appositū pnomē, qsqs, & ē collectiuū, sicut collectiuū. oēs, l. hoc ar-
a ticulo. de hær. īst. Op. ad e Ipu. & alijs sub. l. cū qdā. Sol. ibi est dictio vterq;, q̄ simr ē collectiua, licet gl. aḟr sol. in d. l. hoc artic. Op. de ipu
1 & alijs sub. l. q̄uis. Gl. in d. l. hoc articulo. sol. Tu dicet melius, qñ q; vna pluralitas respicit plēs, & diuersos effectus, tūc resoluitr ī suas singularitates, vt hic. Qñ q; resp icit vnū cōem effectū tūc, resoluit, vt l. ꝯria. ibi. n. plurib. erat substitutū vlgariter, & sic resp. ū vni[9] hrditatis, & sic nō resoluitur in singularitates. Ita tenebat Iac. But.

ADDITIO.

a Ale. Op. Vide Bar. in l. scire debemus, in prin. de ver. obli, in l si ita quis stipulatus fuerit x. aureos. eo. ti. & in l. seruus. §. si plurium. si quis cau. & vide gl. in l. 4. §. hoc autem a superiore. de iti. actuq; prius & Imo. hic post Pet. in d. l. cum quidam. in 2. no. & in l. C. de cond. infer. vide Dy. in reg. pluralis locutio. de reg. iur.

LEX XXXIIII.

1 *Omissio indict. onis licet vitiet instrumentum, tamen indictio apposita corrupte nō vitiat*

Si nominatim. Demōstrō fit p expressionē qualitatū rei demōstratę. Itē falsa demōstrō nō vitiat. h. d. Primo dicit, q demōstrō p noīa ppria fit, & hoc est cōe. Scđo q fit p demōstrōnē corporis, vt talis cęcus, talis claud[9], & silia. Tertio p demōstrōne officij, vel artificij, & hoc est clarū. Quarto p demōstrōnē necessitatis, vel affinitatis. Nō ergo est necesse, q nomē pris alicuius apponatur, sed sufficit p noiationē patris, fratris, vel affinis, & sic similr, q dicatur, talis vxor talis. Vltimo no. diligēter, q licet demōstrō sit falsa, si ꝯstat de quo sensit testōr, tn̄ noiatum dr relictū, & sic plus ē demōstratione falsā appo-
1 nere, q̄ nullā apponere, & sic † vr casus p opi. Cy. q̄ tenuit ī suo consil. & licet indictio omissa vitiet instrm, tn̄ apposita, licet corrupte
a nō vitiat. a Cōstat. n. q notarius sensit de indictione, q̄ currebat illo anno, quē adscripsit, licet in demonstratione indictionis erraret, vn̄ p noīato hr. vt hic. De quo dixi plene in fi. l. si librarius. de reg. iur. licet Io. And. aliter dicat super data, in fi. sexti libri.

ADDITIO.

a Ale. Non vitiat. Indictio corrupte scripta verum vitiet, adde Bal. idem tenentem quod Dy. in 2. consti. C. in ver. 7. & qđ no. Bar. in l. admonendi. de iureiu. & Ange. in l. Imperator su. de sta. ho. & vide gl. & Io. And. super data 6. li. & gl. & Bar. in l. cum proponeretur. de leg. 2. & latissime Io. And. in data 6. li. in mercuria. per Bal. in l. 2. C. de fal. causa. vbi videtur tenere contra Dyn.

LEX XXXVI.

a **Publius.** Cōditio casualis pōt qñq; impleri. h. d. No. ergo a tria. s. electionē, acceptationem, & gestionem officij. Quæro ergo, quo tpe quis dicatur habere dignitatē? Hæc lex facit, q a tempore acceptationis, vt ibi, munus edidit, &c. vt in gl.
b Quod dic.[b] vt plene dixi in l. ex eo. de test. mili.

ADDITIONES.

a Meno. No. ergo. Soc. q. 149. nu. 7.
b Barb. Quod dic. Et vide Bar. in l. absenti. inf. de do.

a **§. Titia.** Non est verisimile, q testator plus diligat substitutū, q̄ primo loco positū, a & non pt prius conueniri hæres, q̄ defunctus poterat. h. d. No. quod dixi in summario, & p-
b batur ī tex. ibi, sed non est[b] verisimile, &c. Facit ad q. q̄ dixi sup. l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu.

ADDITIONES.

a Alex. Primo loco positum. Et sic no, ex hoc §. quod ordo sermonis denotat dilationem. Item ordo sessionis denotat præeminentiam dignitatis. Ita dicunt Ange. & Imo. in l. qui soluendo. in 2. de hær. inst. & ex ordine verborum denotatur ordo intellectus. Ita dicit Bal. in tract. de schisma.
b Meno. Sed non est. Rub. consi. 68. nu. 1.

LEX XXXVII.

Si quis. Licet deficiat onus legato iniunctū, legatū nō deficit. h. d. No. q voluntati defuncti nō paret, qn̄ est ꝯ legē. Op. q p a legatario repellat. l. si qs quos. ṡ. de le. 2. Plures sol. danṫ hic, & in ꝯtio. Veritas est, q̄ hic in fi. ponit, nā ibi fuit nudus minister, hic legatarius. Qđ apparet, q̄a testōr voluit eū sentire ꝯmodū vt tex. dicit in fi. Op. de l. 2. l. codicillis. in pri. Sol. vt ibi plene dixi.

LEX XXXVIII.

1 *Testator si dicat, volo, quod hæres meus det illud, quod scriptum est in schedula, quam dimisi apud guardianum, an valeat.*

a **Si ita.** a Ex testō dētur, qđ ibi expresse relīqtur, vel p relationē ad aliud. h. d. No. hāc l.[b] & facit † ad q. testōr dixi, volo,
1 q hrs meus det illud, qđ scriptū est in schela, q̄ reliqui apud guar-
c dianū fratrū Minorū, guardianus ostēdit schedulā, an valeat. Et vr, q nō, q̄a id, qđ ī testō nūcupatiuo relīquitur, dēt a testib. exaudiri. l. hrdes palā. in prin. ṡ. de test. sed hic nō fuit exauditum a testib. ergo, &c. Præterea ista volūtas est captatoria, & cōfertur in voluntatē guardiani, vn̄ scriberet qcqd vellet, l. captatorię. ṡ. de le. 1. Præterea ista schedula non est solennis, cū nō sit legitimum testm̄, & sic nō valet. l. vlt. C. de fideicō. Et ita determinauit Iac. de Bel. Ego dico hoc eē verū, qn̄ apparet schedulā esse testōris ex legitima fra-
d trū ꝯparatione, vel alijs legitimis indicijs, alr puto[d] q valeat, vt hic ibi, qtū ei, &c. & p hoc l. quę hrdi. in prin. ṡ. de reb. dub. & l. his verbis. in prin. ṡ. de le. 3. Facit ad pdicta l. Theopōpus. ṡ de dote plegā. & l. qonē. C. de fideic. scđm dlam lec. vbi testōr posuit in fide hrdis & nō scripsit. Et p hoc l. hoc articulo. ṡ. de hær. inst. & l. posthumus. §. si pagnus. de inof. test. ad idē de ali. & cib. le. l. a filio. §. fi. Ad ar. ꝯrium, q ea, q̄ relinquuntur ī testō, &c. Rñ. q sufficit, si audiatur a testib. impliciṫ, vt legib. sup. alle. Itē nō ob qđ dr, est volūtas captatoria, qm̄ nō est captatoria, qn̄ referṫ ad scripturam de pterito. l. hoc articulo. ṡ. de hęr. inst. Nō ob. qđ dr, q nō ē solēnis, Imo ē solēnis, q̄a qcqd relinquitur in testō, refertur ad hanc scripturam.

ADDITIONES.

a Si ita. Et vide quod habes per Moder. in l. ait prætor. in §. si iudex. inf. de re iud. Adde Pau. de cast. & Bal. consi. 518. lib. 2.
b Pom. No. hanc legē. Et vide Bal. in l. generaliter. C. de non nu. pec. Bal. in l. asse toto. ff. de hære. inst. & Ang. & ibi plene Pet. in c. cum tibi. de test. & ibi Io. de Imo. & p Io. de Imo. in l. institutio. ff. de hęr. inst. Bal. in l. captatorias. C. de test. mil.
c Men. Testator dixit. Rub. consi. 14. nu. 7. & consi. 95. nu. 5. Paris. consi. 3. nu. 18. li. 3. Ruy. consi. 193. nu. 10. li. 2. ubi declarat. & consi. 10. nu. 7. li. 3. & consi. seq. nu. 7. consi. 70. nu. 4. li. 4. Iulius Clar. in §. testamentum. nu. 4. scripsi consi. 313. nu. 45.
d Meno. Alias puto. Soc. iun. consi. 189. nu. 7. lib. 3. & nu. 16. pulchre. Bar. Soc. inter consi. Mar. sen. consi. 42. col. 3. circa prin. & circa med. ubi quid de compara litterarum, vbi Paris. consi. 19. li. 3. consi. 90. nu. 8. lib. 3. Alc. consi. 601. nu. 2. Goza. consi. 4. nu. 11. 12. 13. 14.

LEX XXXIX.

1 *Portio hæreditatis pro non scripta quando, sit, quod accrescat cum onere.*
2 *Legatum quare pro non scriptum non accrescit cum onere, portio hæreditatis sic.*
3 *Portio hæreditatis deficiens quando accrescit coniunctis cum onere, an procedat, siue sint coniuncti re tantum, siue re, & verbis.*
4 *Onus per modum conditionis iniunctum in persona institutorum, an transeat ad substitutum.*

Quæ cōditio. Ista lex ponit duas iſas multū breues, & ē difficilis lex. Oppo. ad ſcd̄m, vbi dr̄ hic, q̄ on' iniūctū plurib. d̄ gradu itelli̊ iniūctū gradui. ꝯ, portio p̄ n̄ ſcripta accreſcit ſine onere, vt C. de cad. tol. § ī primo. Sol. dn̄t q̄ dā. ibi in p̄ nō ſcripto, hic ī caduco, vel quaſi. Cōtra iſtā ſol. vr̄ ea. l. §. his ita. vbi dr̄, q̄ quocūq; mō deſinat portio hr̄ditatis, deficienti accreſcit cum onere: quare alij, vt Azo, dn̄t, aliud in legato, ut ibi, aliud ī hr̄ditate, ut hic. no. in gl. & ēt no. gl. in §. his ita. tn̄ ſe nō firmat. Et p̄ opi. Azo facit ſ. a de le. 2. l. ciuitatib. §. 1. ſed Dy. ibi rn̄det, q̄ ibi p̄ nō ſcriptū accipit̄ īproprie, vt ibi dixi. Alij rn̄dēt alio mō, vt ibi uidebitis. Veritas ē, q̄ ibi hr̄ditaris portio p̄ nō ſcripta accreſcit cum onere, vt eſt caſus ī l. ſi duob. §. j. ſ. de le. 1. & ibi dixi. Sed ꝯ hoc vr̄ caſus ī l. Celſus. §. fi. ſ. de le. 2. Pet. ī l. j. §. his ita. C. d̄ cad. tol. ſe multū inuoluit ī ſol. hui' ꝯrij, & bn̄ n̄ ſoluit. Veritas ē iſta, † q̄ ponit ī gl. ſ. qn̄q; onus īponit̄ gn̄alr̄ gradui, & tūc accreſcit cū onere, vt hic ī prin. Qn̄q; onus iniungit̄ qbuſdā noīatim de gradu, tunc qn̄q; iniungit̄ noīanm oīb. pſonis eiuſdē gradus, & tūc idē, q̄a accreſcit cū onere oīb. pſonis euiſdē gradus, vt hoc ſcd̄o ver. & l. ciuitatib. §. j.[b] & d. l. ſi duob. §. j. ſ. de leg. j. Qn̄q; iniūgit̄ noīatim uni tn̄i, & tūc accreſcit ſine onere, l. Celſus. ī fi. ſ. de le. 2. Vbicūq; aūt dr̄ accreſcere cum onere, intelligas, qn̄ ab initio fuit inſtō p̄ non ſcripta reſpū pſonæ, a qua relinquit, ſed ſi ab initio tenuit inſtō, poſtea ī codicillis legata ſūt relicta iā inſtituto mortuo, & ſic ſūt p̄ n̄ ſcripta reſpū pſonæ, a qua relinquit̄, tūc accreſcit ſine onere, l. quidam reſerūt. cū l. ſeq. ſi. de in. codi. Rō patebit j̄. Sed † q̄ro, q̄ eſt rō dn̄e inter hr̄ditatē, & legatū? Dicit Pet. in §. his ita. q̄ hr̄ditas repreſentat pſonā defuncti, l. hr̄ditas. j̄. de acq. rer. do. & l. mortuo. de fideiul. & l. nō min'. ſ. de hær. inſt. & iō ab ipſo initio ꝯſiſtit hr̄ditas cū onere: Vn̄ cū ſuo onere accreſcit, ſed legatū n̄ repſentat pſonā, & iō n̄ accreſcit̄ cū onere. cū ab initio n̄ ꝯſiſtit, ſi pſona n̄ repetat̄, & iō ſi ab initio fuit pſona hr̄dis, illā vr̄ reſpexiſſe, adeo q̄ legata ī codicillis relicta eo mortuo nō valēt, vt dixi. Sed q̄ro, q̄ eſt rō, vtrū relinquat̄ noīatim, vel nō? Dic, vt l. 1. §. id, q̄d ex ſubſt. j̄. ti. j. & l. 1. in fi. ſ. de le. 3. Item q̄ eſt rō, vtrum relinquat̄ noīatim ab oīb. d̄ gradu, vel ab vno tn̄? Rō ē, q̄a primo caſu vr̄ relinquere magis a gradu, q̄ a pſona,[c] vt hac l. 2. ī n̄. Quæro, vtrū hoc, q̄d dictū † ē, q̄ accreſcit cū onere, ſit verū, ſiue erāt ꝯiūcti verbis tn̄, vel re tn̄, vel re, & verbis. Gl. dicit, q̄ ē verū ſi erāt ꝯiūcti re, & verbis, vel verbis tn̄, ſecus ſi re tn̄, vt C. de cad. tol. §. ſi vero. Itē vide gl. mag. ibi, pars deficiēs, & dic, vt hic, primo rn̄. Sequit̄ ibi, ipleāt, & dic, vt hic, ſcd̄o rn̄. Sequit in d. §. in primo, q̄d eſt verius iſto caſu, l. Celſus. ī fi. d̄ le. 2. & ſic tenet gl. q̄ qn̄ ſūt ꝯiūcti re, & verbis, vel verbis tn̄, accreſcit portio deficiēs cū onere. & ita no. ī l. j. §. ſin aūt ad deficiēns. Pet. tenet ꝯrium, q̄a eadē ē in ꝯiūctis re, & uerbis, q̄ ē in ꝯiūctis re tn̄, quia q̄libet hēt iure ſuo p̄ ius ei n̄ decreſcēdi, ſm̄ Ia. de Are. Ego teneo opi. gl. q̄ licet inter ꝯiunctos re, & verbis ſit locus iuri nō decreſcēdi, m̄ p̄ parte p̄ ꝯiunctionē verbalē onus iniūctū vni vr̄ alteri repetitum, l. Seiæ. §. Caio. ſ. de fun. inſt. † Quæro vtrum onus iniūctū p̄ modū ꝯdōnis in pſona inſtitutorū trāſeat ad ſubſtitutos? Vr̄ hic caſus ī ſcd̄o rn̄. q̄ nō, ibi, ad eū dūtaxat gradū, &c. & vr̄ eꝑſſum ſu. de hær. inſt. in l. ſub ꝯdōne. In ꝯriū vr̄ caſus in l. vnica. in §. p̄ ſcd̄o. C. d̄ cad. tol. & p̄ hōc l. licet. ſ. de leg. 1. Quid dicemus. Gl. tāgit in d. §. p̄ ſcd̄o. & dicit vnū mirabile verbum, q̄ ꝯdōnes caſuales nō tranſeūt ad ſubſtit. ſed ꝯdōnes ptātiuę ſic, d. §. pro ſcd̄o. Et ita tenet ibi Cy. Hoc vr̄ ꝯ legē iſtā, put gl. ponit caſum in ꝯdōne, ſi det decē, & tn̄ nō trāſit ad ſubſtitutū. Quare dic, q̄ in legatis onus in modū ꝯdōnis iniūctū trāſit ad ſubſtitutū, d. §. p̄ ſcd̄o, & eius gl. vt diſtiguamus, ſicut illa gl. ſed in hr̄ditate nō trāſit ad ſubſtitutū, niſi expreſſe a teſtōre ſit repetita, vt eſt caſus hic, & ē caſus in l. ſub ꝯdōne. ſ. d̄ hær. inſt. & ibi gl. Dy. ī c. rōni ꝯgruit. ver. & iō diſtīgui oportet, de re. iu. li. 6. Non ob. l. licet. ſ. de le. 1. q̄a illud eſt verum in legatis, ſecus in tali ꝯdōnali onere Et ē rō, vt no. in d. l. ſub condōne.[d] Tn̄ in legatis diſtinguit̄, an onus ſit noīatim iniunctū, vel nō. Videbitis j̄. ti. 1. §. id, quod ex ſubſtōne. vt dixi in prælleg. l. licet.

ADDITIONES.

a Ale. Facit ſup. Sed aduerte, quia Imo. vr̄ impugnare dicta Bar. hic, in l. ſi duob. §. 1. de leg. 1. et ēt Bar. in l. re coniuncti. de le. 3. et ſoluit Pet. ad illud contrarium refert Bar. et Doc. in d. l. ſi duob. §. 1. et licet cōter glo. et Doc. teneant, q̄ hr̄ditas nō ſcripta accreſcit cum onere, tn̄ gl. Dy. et Imo. in l. Celſus. de leg. 2. tenet contrariū et ibi plene per Bal. et Imo. Itē an illud, q̄d dicit hic Bar. et Doc. per d. l. Celſus. ſit verum, dixi poſt Imo. in l. licet Imperator. de leg. 1.

b Alex. §. 1. Idem ſi non oīb. de gradu, ſed aliquib. ex eis, q̄a uno repudiante accreſcit cum onere ei, qui coniunctim ſecū fuit grauatus, ut probatur in d. l. ſi duo. §. 1. et ibi p̄ oēs vide ēt ibi Bar. de materia, ſecus ſi uni tn̄ fuit grauamen impoſitū, ut per Bar. Quod ultimum limita, niſi eſſet iniunctum onus alimentorum eorum fauore, ut eſt tex. no. ſm̄ intellectū gl. i l. 4. §. fi. et ibi Bar. de ali. leg. licet ſecundum intellectū n Cy. Iac. de Are. nō procedat. idem forte eſſet in legato ad pias cauſas.

c Quā a pſona. Hæc rō n̄ eſt bona, q̄a eſt cōtra caſū. d. l. ſi duob. § 1. ibi, licet ab oīb. de gradu, iō ibi uide Imo, aſſignantē aliā rōnē. adde Bal. in l. Celſus. de leg. 2.

d Alex. l. ſub conditione. Vide Bar. in d. l. ſub conditione, ſed in hoc eſt contrarius in d. §. pro ſecundo. ubi tenet ſolutio. Cy.

1 *Relictum factum eccleſiæ per teſtatorem aliter non expreſſo de qua, debet eccleſiæ parochiali teſtatoris.*

2 *Accuſatus, qui commiſit maleficium in villa S. Martini, non expreſſa ciuitate, non poteſt condemnari, quia accuſatio non procedit.*

Cum ita in teſtō. Si locus † loci teſtō non adſcribit̄, ſubintelligit locus, vbi teſtōr domicilīū habuit. h. d. Per hāc l.[a] determinat̄ q̄d, ſi teſtōr dixit, relinquo cētū eccl'iæ, nec declarat de qua, ītelli̊ de eccl'ia, cuius ē parochianus,[b] p̄ hāc legē, no. p̄ Cy. C. de ſac. ſan. eccl. l. 1. ī 5. q. & ī Spe. de inſt. edi. §. nūc vero. ver. q̄d ſi teſtōr vult fieri pōtē, &c. facit. C. de epi. & cler. l. nulli. & l. ſi quis ad declinādā. & in Aut. de eccl. ti. §. ſi quis in noīe. no. p̄ Cy. C. de ſac. ſan. eccl. ī l. Quæro,[c] † q̄dā Peruſinus accuſauit aliquē ī curia iſtius ciuitatis, & dixit maleficiū eē factū in villa S. Martini, nec adiecit, comitatus Peru. Cōtra accuſationē obijcit̄, cū multæ ſint villæ, q̄ noīant̄ villæ S. Mar. p̄ diuerſas partes mūdi, ergo vr̄ obſtare. l. ſi ita fieri, ſ. de iur. fiſ. In ꝯriū vr̄ caſus hic, q̄a dēt intelligi, ſ. de villa S. Martini comitatus ciuitatis Peru. Contrariū puto, quia in accuſatione non ſubintelligitur ciuitas, q̄ apparet, q̄a lex iubet expreſſe apponi, l. libellorum. j̄. de accuſ. Nec ob. hæc lex, quia loquitur in vltimis volunt. in quib. ſit benignior interpretatio, ſcd̄m voluntatem defuncti.

CONCORDIA.

☞ Cum ita. Pro ꝯcordia aduerte, villa vna ſola eſt ī hoc territorio Lugdunēſi, q̄ vocat̄ villa frācha, in comitatu Niuern. eſt alia villa ēt ſic appellata, mō accuſat̄ aliqs corā Prāte Lugdu. de delicto p̄ eū ꝯmiſſo in villa frācha. Bar. ſentit, q̄ procedat talis libellus, in l. libellorū ff. de accu. Cōtrarius all. in hoc §. cū ita. Tu dic, q̄ pōt intelligi Bar. in hoc §. cū ita, q̄ loquat̄, qn̄ oīmoda erat incertitudo, p̄ l. ſi inſulam. ff. de ver. ob. ſcd̄m mētē Raph. Cu. ibi, q̄ tenet affirmatiuā. Et in l. libellorū. loquat̄, qn̄ erat villa ſatis alr̄ demſata, ſed nō fuerat dictū de comitatu, vel diœceſi. certe iſta inſio p̄ ſuſtinēdo honore tanti viri, vt eſt Bar. pōt admitti, p̄ ea, q̄ ipſe voluit in l. demōſtrō. ff. de ꝯd. & dem. Sed poſſet alterari, ſi bn̄ ꝯſiderēt eius verba. Sed in dubiis meli' eſt ſuſtinere ptē ꝯcordātē, vt hr̄ p̄ Im. ī l. d̄ pupillo. §. fi. ff. d̄ no. ope. nū. nouiſ. ī l. ſi cū dotē. §. ſ. pr̄. ff. ſol. ma.

ADDITIONES.

a Pom. Per hāc l. Vide Im. & Pan. i c. indicāte de teſt. & dicit gl. i c. j. i verbo, pauperes, de teſt. li. 6. q̄ ſi teſtōr inſtituit pauperes Chr̄i, intelligit de his q̄ ſunt eiuſdē domicilij, & vide gl. in ſimili i c. ſtatutum. §. cū apt. i verbo, vnū diē de reſcr. li. 6. & ad hāc qōnē Bar. vide Pau. cōſi. 119. in 2. dub. vol. 2. Bar. & vide Bal. i l. nulli. C. de epiſ. & cle. & vide q̄ late dixi in c. indicāte. de teſt. vbi oēs alle. d. Bar. hic.

b Alex. Eſt parochianus. De legato facto eccleſię, neq; apparet de qua eccleſia, cui debeat̄. Sed q̄d ſi teſtōr hēbat duas parochias. dic, q̄ debet̄ illi, a qua recipiat ſacramēta eccleſiæ, ſcd̄m no. in c. fin. de ſep. vbi per Can. Cyn. tn̄ in l. cū multas. C. de do. ante nup. vr̄ dicere, q̄ debet̄ pauperiori, adde omnino Bar. in l. 1. ad Mun. & vide q̄d dixit Bal. & Imo. poſt illū tex. in l. ſi domus. de le. 1. i prin. & Bal. poſt Cy. in d. l. cū multæ: dicit, q̄ ſi legat̄ monaſterio, in dubio intelligitur de monaſterio mulierū, & nō hoium, & hic adde Ang. in §. ſi vero. in Auth. de nō ali. & ordino Pet. de Anch. & Imo. in c. relatum, el 2. de teſt. in fi. & Ioā. And. in ti. de iuſtr. edi. §. nunc vero aliqua. in addi. q̄ incipit, nunc perueniit. & in c. cum quis. de ſepul. in 6. q̄d no. Bar. in d. l. ita. Aliter loquitur Bar. in d. l. libellorū. Ad q̄d conſuluit Bal. conſi. 73. li. 1. & de q. hic formata per Bar. vide Bal. conſi. 116. 2. lib.

c Io. Fr. Ru. Quæro, adde Bar. in d. l. libellorum. col. 2. vbi vr̄ tenere contrarium.

LEX XL.

1 *Dies impedimenti non computatur in termino.*

2 *Conditio an deficiat, quando quis impediatur per tertium.*

3 *Alleganti ſe impeditum poteſt opponi, quod potuit reclamare, & nō fecit.*

Quibus. a Dies † ipedimēti nō ꝯputat̄ ī termino. h. d. Op. qn̄ qs ipedit̄ ꝑ tertiū, ꝯdō † deficit, licet hēat actionē ꝯ illū impedientē, l. inde Neratius. §. idē Iulianus. ſ. ad l. Aql. & no. ſ. eo. l. in teſtō. Sol. gl. q̄ hic nō totalr̄ impediuit, ſed dilationem dedit. Sed ꝯ vr̄ ſ. ſi qs cautio. l. 2. ī fi. & de eo, p̄ quē fact. er. per totū. Vn̄ puto, q̄ hoc dēat intelligi, c̄ n̄ ipediens nō erat ſoluendo, alr̄s daret̄ actio ꝯ eū, l. fi. ſup. de eo, p̄ quē factū erit. Vltimo no. † q̄ ei, qui alleg. ſe impeditū, pōt opponi, ſi ꝯ impedimentum potuit reclamare, & non fecit, vt ibi, nec proteſtaretur & c.

ADDITIO.

a Alex. Quibus. Et iſtum tex. ita alle. Bal. in l. properandum. §. ſin autem vtraq;. C. de iud. & vide tex. quem ibi no. Bar. in l. qui commeatus. inf. de re mil.

1 *Expenſarum appellatione non uenit pretium rei.*

2 *Teſtōr legans filio expenſas factas in ſtudio, videtur legare pretiū librorū.*

Quidā ita legauerat. † Appōne expenſarū rei ꝑtiū non ꝯtinet̄, a h. d. Et dicit Dy. q̄ nō ē alibi, & notab. caſus ē. Opp. ſ. de pe. hær. l. ſi a dn̄o. in fi. gl. dicit hoc eſſe verū p̄p præſūptā volūtatē defuncti. Certe illa lex nō facit ꝯ. Opp. ſ. de le. 2. l. Luci'. §. q̄ marito. Glo. ſoluit, nec eſt ꝯ. ſi bn̄ aduertat. Opp. ſ. ſol. mat. l. fruct'. Sed hoc dēt itelligi d̄ expēſis factis ad ppetuā rei vtilitatē, n̄ grā fructuū. † Vltio Dy. d̄t, no. ar. q̄ ſi teſtōr legat filio expēſas factas ī ſtudio, n̄ vr̄ legare ꝑtiū librorū, vt hic. Pe. d̄t ꝯriū, alr̄s nihil opatet̄ legatū, q̄a alię expēſę d̄ iure cōi n̄ pn̄t repeti, ſ. fa. erc. l. q̄ pr̄. Ego dico, aliud ē dicer̄,[b] lego expen-

ADDITIONES.

a Alex. Non continetur, & non eſt alibi. Bal. allega. conſimilem in l. pen. §. fi. inf. de don. ita alleg. ipſe in l. alimenta. C. de neg. geſt. Verum autem appellatione expēſarum veniant damna, vide Bal. in l. 3. in vlt. col. C. de fruc. & li. expen. pretium etiam comprehenditur appellatione damni, l. 1. & ibi Bal. in princ. C. de ædi. ac. habetur etiam per Abb. in c. fi. de reſcrip.

b Alex. Aliud eſt dicere. Si teſtator legat filio expenſas factas in ſtudio, an veniat pretium librorum. adde, q̄ in tali legato venit expenſa matriculæ, ſecundū Bart. p̄ illum tex. in l. his verbis. §. 2. de le. 3. & ad hæc bene facit quod legitur, & not. in l. 1. alias. 5. ad Maced. & hic adde Bal. in rub. C. de verb. ſig. in 0. q. & quid veniat appellatione expenſarum. vide Bal. in l. fructus. ſol. mat.

expẽsas studij, aliud, lego expẽsas librorũ. Nã expensa studij, est, qđ quid occasione studij est impensum, vel in libris, vel quocunque alio simili, sicut dicimus expẽsam funeris, l. funeris sumptus. & l. at si quis. §. funeris de reli. Sed qñ dico, expensas librorũ, põt pcedere dictũ Dyn. q̃ nõ intelligatur de pretio librorũ, sed de alijs expensis factis post eos emptos, vt hic, qm̃ pretium rei non est impẽsa rei eiusdẽ, sed pretium vnius rei põt esse impensa alterius rei, vt si emerẽ ligna, vel ferrũ cã fulciendi, seu fabricandi domũ, istud est expensa domus, sed nõ est impensa unius ligni, vel ferri, ita loquimur hic. Prædicta sunt vera, si post emptionẽ librorũ in eis fecit expensas, faciẽdo eos miniare, corrigere, & silia. Sed si nullã fecisset, tũc deberet intelligi expẽsa librorũ. i. pretium librorum, cum nulla alia sit, ut arg. inf. ea. l. §. dominus. quod no. glo.

Quidã Titio cẽtũ.

Cõdõ apposita ĩ quacũq; pte testĩ reddit ꝯdõnale legatum. h. d. Op. ext. gl. q̃ sit dñia, vtrũ ꝯdõ apponatĩ ipsa dispõne, vel post, l. Imperatores. de manu. test. Sol. ibi in mõ, nõ in ꝯdõne. Oppo. C. qñ [a] di. leg. ced. l. ex his. Solu. Dñt qdã. hic p si, ibi p cũ. Tu dic, qñ post legatũ pure relictũ adijcit ei tp̃s ætatis, vel alterius euentus ĩ tp̃s certũ, & tũc facit diẽ, l. ex his. Si vero adijcit tp̃s incertũ, tũc facit ꝯdõnẽ, ut hic, & no. gl. ꝟ. ad Treb. l. Seius. Op. ad istud, q̃ ẽt ĩ cõdõne, vel die incerta sit dñia, an apponatĩ in ipsa dispõne, vel post, l. obl̃onũ fere. §. condõ. de act. & obl. Gl. đt, ibi in ꝯctib. hic in vlt. voluntatib. & bene. Nã in ꝯctib. si in ipsa dispõne apponitur, facit ꝯctum ꝯdõnalem, si ex post facto apponitur, facit ipsum purum, resoluendum sub condõne, l. 2. de in diem addic. & ibi glo. quæ melius declarat hanc sol. quam no. & collige distinctionẽ per te. Vlt. no. quod dictio, nisi, facit conditionem. Dixi sup. eo. l. j. quod no.

ADDITIO.

a Alex. Op. C. quando. Per Bar. in l. si cui. §. j. de leg. j. dixi post Imo. in l. quodcunq;. §. non solum. de uer. obl.

1 *Testator si reliquit omnibus ab ipso habere debeatib at, an veniat creditor cui obstat exceptio præscriptionis.*

a Dominus seruo.

a Appellatione debiti cõtinetĩ nãle tñ, si aliud repiri ñ potest. h. d.

1 Quæro b si testator reliquit in testõ oĩb. debere satisfieri, qb. aliqd b dẽbat, vtrum ex hoc illi, quib. debebatur, quorum debitum erat præscriptum, possent petere. Et hic vĩ casus, q̃ cõtineatur debitũ nãle. In ꝯtrium est tex. in l. si is. §. fin. de sol. Sol. aliud est relinquere spãlr centum, quæ debeo, ut loquitur hic, aliud relinquere simplr quicquid debeo, quantitate non expressa, quo casu nihil releuat, nisi debitum probetur, l. legaui. in fi. de lib. leg.

ADDITIONES.

a Ale. Dñs seruo, Vide Bar. i l. id, qđ pauperib. de epi. & cle. & Bal. in l. 2. C. de fidei. Pom. Dñs. Et vide Bar. in l. legaui. in fi. de li. le. Et in l. si is cui. §. Flauius. ff. sol. mat.

b Men. Quæro. Aret. cons. 95. n. 3. Balb. de præscrip. j. par. prin. q. 5. uer. 3. infertur.

a Qui dotalem.

a Falsa demonstratio rei certę, legatũ non vitiat. h. d.

ADDITIO.

a Alex. Qui dotalem. Vide Bal. & Imo. hic.

1 *Modus est moderatio quædam dispositioni adiecta, eum, qui honoratur aggrauans in tempus dispositionis perfectæ.*
Modus a moderando.
2 *Modus inducitur per dictionem, vt, & de natura huius dictionis.*
3 *Differentia ratio inter si, & ut.*
4 *Dictiones, ita, vti, & dummodo, an faciant modum.*
5 *Clausula, ea conditione, importat modum.*
6 *Testator si noluit antea impleri id, qđ p dictiones modũ importãtes expssit, q̃ emolumẽtũ acquiratur, dispositio erit conditionalis, & non modalis.*
7 *Dictio, postquam, importat conditionem.*
8 *Dictio, ne, quæ adæ est aduerbium, an importet modum, uel conditionem.*
9 *Ad, ista dictio quando faciat modum, uel conditionem.*
10 *Pro, quando faciat conditionem, uel modum.*
11 *In, quando faciat modum, uel conditionem.*
12 *Relictum factum pro redẽptione captiuorum, uel dote puellarum, est modale: factũ uero pro certa puella, pro certo remedio, dicitur cõditionale.*
13 *Modus, an impediat transmissionem legati, legatario defuncto ante modum impletum, uel cautionem præstitam.*
14 *Caueri, an semper dẽat de non implendo, qñ modus est appositus legato.*
15 *Quid in contractibus.*
In contractib. ultro citroq; obligatorijs, agens ex eo debet implere ex psona sua, nec sufficit quod caueat.
16 *Satisdans de mõ implendo, tenetur ẽt cauere de restituendo cum fructib.*
17 *Legatarius quando non implet modum, quia non potest, retinet legatum: si vero non implet, quia non vult, contra eum dantur tria remedia.*
18 *Legatarius si non impleat modũ impossibilẽ, an retineat legatũ remissiue.*

a Termilius.

Legatũ sub mõ ñ põt effectualiter peti, nisi præstita cautione de mõ ĩplendo. a h. d. Op. ĩf. e. b l. Titio. c. rñ. Solu. Ibi modus ĩponitĩ in fauorẽ legatarij, & iõ vĩ magis impulsiuus modus, q̃ finalis. Scđo op. de l. dedi. in princ. de cond. ob cau. đt gl. aliud ĩ ꝯctib. ut ibi, aliud in vlt. voluntatib. vt c hic. De hoc dicemus. ꝟ. Quæro primo, c qđ est modus? † Gl. dicit, 1 Modus d est de futuro, & quasi cuiusdam remunerationis a lega d tario petitę exhortatio, quo nõ impleto, ita priuatur relicto, sicut deficiente condõe, ab initio non capiẽ. Hæc diffinitio non placet, qa fm hoc fideicõ. relictũ a legatario eẽt modus, qa ẽ exhortatio fauore cuiusdã remunerationis. Itẽ eo nõ impleto, relicto priuatĩ, sicut deficiẽte ꝯdõne, ab initio nõ capit, ut in Auth. de hær. & fal. §. hæc qdem ẽt. uer. his oĩb. cum onus relictũ ĩ uĩ modi, & relictũ ĩ vĩ fideicõmissi, sint sp̃es diuersæ, ut no. C. đ his, q̃ sub mo. l. 2. Dic ergo sic Modus est moderatio q̃dã dispõni adiecta, eũ, q honoratĩ aggrauans in tp̃s dispositionis pfectæ. Qđ dico, moderatio q̃dam dispõni adiecta, dico ad dñam certæ demõstrõnis, q̃ principalr adhibetĩ ad declarandã, & limitãdã rẽ legatã, vel psonam, vt dixi in l. demõstratio. Modus. n. moderatĩ ipsũ actum dispõnis. Itẽ ad dñã legati, & fideic. quia illud nõ moderatĩ principalr ipsã dispositio- e nẽ, sed est q̃dã dispõ p se. Itẽ, eũ, q honoratĩ, aggrauans, hoc dico ad dñã modi largo mõ sũpti. Nã tũc oĩs qualitas dispõni adiecta, dĩ modus, l. obl̃onũ. §. modus. ꝟ. de ac. & obl. l. 4. §. modum. de ser ui. Dĩ. n. modus a moderãdo, vt ꝟ. de do. cã mor. l. q̃ ꝯdõnis. §. 1. & ibi no. Sic ẽt accipitĩ inf. titu. j. l. j. §. j. hic vero accipitĩ modus stricte p onere apposito in vĩ modi eius, in quẽ dispõ ꝯfertĩ. In tp̃s dispõnis pfectæ. hoc dico ad dñam ꝯdõnis, q̃ dẽt ĩpleri, anteq̃ dispõ sortiatĩ effectũ, ut inf. l. pxi. & seq. §. fi. at modᵒ dẽt impleri post, vt hic, 2 & l. demonstrõ. § fi. s. e. cũ gl. † Quæro scđo, p q̃ verba inducatĩ mo f dus: f Gl. đt, per ut, ut no. C. de his, q̃ sub mõ. l. j. & Inst. de leg. §. lõge. & s. de ꝯh. emp. l. cũ ab eo. et ibi no. Sed ꝯ, qa ꝯdõ ĩducitĩ per vt, vt ꝟ. eo. l. a testatore. ut no. in d. l. cũ ab eo. Sed potes dicere, q̃ illud non operatĩ dictio, ut. sed nã ablatiuorũ absolutorũ, ut ibi patet, & g dixi sup. e. l. j. & ego puto verum. g Nã dictio, vt, qñq; ĩformat orõnem, & facit eã depẽdẽtẽ eẽ ad actum verbi pcedẽtis, & tunc nõ facit modũ. sed pficit orõnẽ, & ponitĩ, vt, p q̃. Ecce exẽplum, rogo te, ut restituas hrẽditatẽ. & ita fuit ĩ l. a testõre. ꝟ. hoc ti. Ablatiui er h go h absoluti ibi positi faciũt ꝯdõnẽ. Silr in l. Sticho. in pri. de statuli. Qñq; dictio, ut, aliqd adiungit ad dispõnẽ pfectã, & tunc facit modũ. Vĩ si uis sustinere gl. q̃ hoc operatĩ dictio, ut: Dic, qñq; p dictionẽ, ut adijcitĩ dispõni aliqd, q̃ est explicãdũ p honoratum, tũc facit modũ. Ita loquuntur oẽs leges q̃ tractãt de mõ. Qñq; per dictionẽ, ut, adijcitĩ aliqd, qđ est explicãdũ p grauatũ, uel p aliuni vel pendet ex uirib. fortunę, tũc facit ꝯdõnẽ. Ita loqtur l. a testõre. Põt eẽ rõ, qa primo casu noluit testõr minus grauare, scđo plus, ut dixi in sũi, s. e. l. ĩ testõ. Ad q̃ facit, q̃ dicã statĩ de dictiõe, ad. Pro hoc optime, de do. ca. mor. l. senatus. §. j. in fi. §. ubi alr accipitĩ dictio, ut, 3 qñ respicit actũ honorati, alr qñ respicit alios actus. † Et si q̃ris, q̃ ẽ rõ dñiæ inter si, & ut? Rñ hęc est ex ipsarum nã, ut ĩf. e. l. eas cãs. ĩ fi. & hoc cũ huic dictioni adijcitĩ aliqd futuri tp̃is, alr, nõ faceret modum, prout hic sumitĩ, sed esset q̃dam mortificatio, ut s. đ fun. ĩstr. 4 l. Seiæ. ĩ pri. & §. j. † Quid de dictione, ita? Rñ. idem, ut ꝟ. de manu. i test. l. libertas. §. 2. Quid i de dictione, uti? Rñd. idem, l. si tibi leg. itũ est. de leg. 3. Quid de dictione, dummodo? Rñ. idem, l. cum ab eo. 5 de ꝯh. empt. Quid † si testõr k dicat, lego tibi centum ea condõne, K ut aliqd facias: Certe hoc nõ obstãte erit modus, l. Mæuia. đ ma. test. & de do. l. 2. ĩ fi. & illa uerba, ea ꝯdõne, ñ accipiuntur pprie. cũ cõiter testõres ignorent quid sit, & iõ signatio aliorũ uerborum 5 magis inspicitĩ. † Quid si testõr expresse noluit ante ĩpleri illud, qđ p istas dictiões expssũ est, q̃ emolumẽtũ ꝯsequatur? Rñ. siue expsse, siue tacite hoc apparet, facit ꝯdonem, cuius nã ẽ, ut prius exi- l stat, ꝟ. de fideic. lib. l. Tha: sancilla mea. §. Stichum. l & statĩ dicam. 6 De dictiõe, ad, facit qđ dixi s l. 1. de ꝯiũctione copulatiua. † Quid đ dictione, postq̃? Vĩ, q̃ faciat modum. ita dicit gl. in l. si filius. ff. legatum. sup. de dolo, & ita intellr lex illa. Cõtrariũ puto uerũ, cũ đ nã modi sit p̃ost emolumentũ q̃situm, ut impleatĩ, ut hic in fi. & sup. eo. l. demõstrõ. ĩ fi. & illa dictio, postq̃, hoc exprimit, q̃ effectus dispõnis sequatur: Pro hoc, q̃ facit ꝯdõnẽ, est casus ĩ l. inter illã. ꝟ. de uer.

ADDITIONES.

a Ale. Modo implẽdo. Ad hũc §. uide tex. in l. si ita legatum. de leg. 3. & ibi Bar. & vide hic oẽs Doc. præsertim Imo. & uide dictum Sal. in l. j. C. de his, quæ sub modo. & Ful. l. Iul. §. offerri. de act. emp. & Bal. in l. filiæ licet. C. de col. item uide Dy. quem ibi refert, & tenet Cy. in l. Liberto §. Lucius. de ann. leg.

b Ale. Op. inf. Et uide quæ ibi habentur post Bar.

c Ale. Quæro j. Adde no. per Doc. sup. eo. in gl. rub. & Bal. in rub. C. de inst. & subst. sub cond. fac.

d Men. modus, Ruy. cons. 60. n. 5. lib. 3. Ale. cons. 236. n. 1. 2. ubi alia materia.

e Men. Eum, Scripsi consi. 131. nu. 2.

f Inducatur modus, Adde Bar. l. licet, ꝟ. ut leg. no. cau. Et de dictione, ut, & prout, an importet similitudinem, uel ueritatem, uide gl. & Bal. in l. cum alijs, in fi. C. de secund. nup. et Bal. in auth. cui relictum. in ult. col. de indi. viduit. tol. Men. Ruy. cõs. 181. nu. 1. 2. li. 1. Aret. consi. 93. col. fi. Capicius decis. 198. nu. 7.

g Ale. Puto verum. Sed quid si ex verbis non appareat, an sit modus, uel conditio, quod potius præsumitur. uide Barto. in l. cum mota. C. de trans. post prin. & tex. meliorem de iure, & ibi Doc. in l. a testatore, ꝟ. eo. & adde q̃ per dictionem, si, inducitur quandoque modus, ut dixi post Bar. in l. j. sup. eo.

h Ale. Ablatiui ergo. Adde Imo. in l. quæsitum. inf. eo.

i Men. Quid. scripsi, cons. 131. n. 3. Tiraq. de retrac. consang. §. 8. gl. 8. tas. consi. 162. col. pen. li. 2. Ruy. cons. 13. nu. 2. li. 1. de dictione, dum tamen, Ruy. consi. 137. nu. 8. li. 1. dummodo. Ruy. cons. 12. nu. 37. lib. 3.

k Ale. Quid si testator dixit, lego ea conditione, vt facias. vide Bal. in l. cum res. C. de do. & Bart. in l. si societatem. §. arbitrorum, per illum tex. pro ioc. Tu pondera tex. iuncta gl. & Bar. in l. cum eorum. C. de sententijs.

l Ale. §. Sticho. Melius probat in l. quæsitum, inf. e. & facit l. in conditionib. §. j. sup. e. & no. Imo. in l. huiusmodi. in prin. de leg. j. uide no. Bar. in l. cũ mota. post prin. de trans. uide Bar. in l. licet, in prin. ut leg. no. ca. M. Ruy. cõs. 36. n. 8. li. 2. & nu. 10.

vet.sig.& s̃.de le.2.l.si ita.§.fi.sec.gl.q̃ exponit ibi,vbi,i.postquam.
8 †Quid de dictione,q̃ est aduerb.ũ,vt de aduerbio,ne.ª Gl.& Dy.ĩ
a l.q absentis.§ i.j.de acq.pos.dĩt,q̃ facit modũ p l.cũ pr.§.Titio.s̃.
de le.2.& ibi ẽ gl.in ver.retineat,dicit in ɔ̃riũ vr̃ casus.j.e.l.cũ ta-
le.§.Titius hr̃dẽ.Soln.Fateor de dictione,ne,q̃ exponit.i.vt nõ.d.l.
cum pr.& ibi no.§.Titio.tñ,vt dixi,dictio,vt,facit ɔdõnẽ,qñ illud
q̃ adijcitur,venit implẽdũ añ emolumentũ q̃situ,seu cõsequutũ,
ita in dictione,ne:cautio ɔstituit peti,anteq̃ emolumẽtũ ɔsequat.
Prohibitio ergo,ne petatur,respicit illud tps,iõ facit ɔdõnẽ,alias
faceret modũ,vt ille tex.no.dicit. Qd ẽ no.pp id,qđ su.dixi đ alijs
9 dictionib.†Nũc q̃ro de p̃positionib.qđ de p̃positione,ad,ᵇ Hic vr̃
b tex.q̃ facit modũ,sed j.eo.l.si vir facit ɔdõnẽ. Dic,q̃ aut p hãc di-
ctionẽ adijcit aliqd explicãdũ p honoratũ,& facit modum,vt hic.
Aut aliqd explicãdũ p aliũ,vel pẽdet ex viri b.fortunę,& facit cõ-
dõnẽ,vt in ɔ̃riũ. Et hoc ẽt not.p p id,qđ dixi sup.de dictione,vt.
10 †Quid đ dictione,p?Credo idẽ,q̃ faciat modũ,cũ p talẽ p̃positio-
nẽ adijcit aliqd futurũ,l.antep.§.i.sup.de le.2.Ad idẽ facit C.đ do.
11 l.si qs p redẽptione. †Quid de dictiõe,in?Rñ.idẽ qđ dixi đ dictio-
ne,ad,& pbat su.e.l.solemus.ɔiuncta l.pe.in.fi.j.de pub. Hoc aũt
12 intellige,vt statim dicã.† Quid si p noĩa,ut eece,relinquo cẽtũ p
redẽptione captiuorũ,vel relinquo centũ noĩe dotis puellarũ,an
c faciat ɔdõnem,ᶜ vr̃ modũ:vr̃,q̃ faciat ɔdõnẽ,l.stipłonẽ,q̃ pp.đ in.
do.& j.e.l.Titio.§.Titio.& ibi dicã,& dixi sup.eo.l.j. Ecõuerso,q̃
faciat modũ.C.de epi.& cle.l.nulli.i prin.Dico,aut relinqtur noĩe
dotis pauperũ puellarũ,vel in redemptionem captiuorũ in gñre,
& tunc qa sp pauperes sunt,& sp captiui sunt,& non dr̃ hoc pẽde-
re ex futuro euẽtu.solũ n.est erogatio facienda,iõ facit modum.
Ita intelligo l.nulli.Aut reliquunt noĩe dotis certę psonę,aut ĩ re-
dẽptionem captiuitatis certæ psonę,q̃ forte nõdũ capta est,& tũc
qa pẽdet ex uirib.fortunę,an illa maritetur,uel illa capiat,& redi-
mat,& tunc facit ɔdõnẽ.& ita intelligo ɔ̃riũ. Et cũ hac determi-
13 natione debẽt intelligi uulta,q̃ sup.dixi. Tertio principalr̃ q̃ro đ
effectu modi.& primo q̃ro,an impediat trãsmissionem legatario
defuncto,ante modũ impletũ,vel ante cautionẽ p̃stitã? Et hic vr̃
casus,q̃ impediat,qa modus resoluit in hãc ɔdõnẽ,si satisdederit,
& vr̃ casus j.e l.Titio centum.§.Titio genero,uer.añ nuptias.Sed
opi.illorũ,q dñt,q̃ illud est legatũ ɔdõnale,est falsa. In ɔ̃rium ẽ ca-
sus,& gl.j.e.l.a testõre.& j.qñ dies legati cedat.l.si post diẽ.§.ijs-
dẽ.Et hęc est veritas,nisi modus esset talis,q nõ possit impleri p
hr̃dẽ,qa nũc hr̃s excluderet:qa modũ nõ implet.sicut defunctᵘˢ vo-
luit.Nõ obst.hæc lex,qa sicut scis,ɔdõ,q̃ tacite ĩest ex legis dispõ-
ne,nõ ĩpedit trãsmissionẽ,vt inf.e.l.ɔdõnes extrinsecus.& s̃.de le.
1.l.3.ista ẽ hmõi,ergo &c.Ex hoc ẽt hẽs tenere menti,q̃ isti duo
modi legãdi p oĩa hñt eundẽ effectũ,vt lego tibi cẽtum,ut aliqd
d facias,vel satisdederis ᵈđ hoc faciẽdo,hr̃s meᵘˢ dẽt tibi cẽtũ,utrũq;
dr̃ legatum sub mõ.Casus est hic,& in l.hmõi.in prin.su.de leg.j.
licet gl.ibi,& Doc.nõ intellexerint,sed p hãc legẽ declarat,ut un-
14 des.† Quæro,utrum sit verũ indistincte,q̃ de implendo mõ dẽat
caueri.Br̃ dic,aut modus respicit solũ fauorẽ legatarij,& non dẽt
caueri,ut su.e l.Titio.in prin.Aut respicit fauorẽ hr̃dis,uel alteriᵘˢ,
& tunc aut modus adijcitur libertatis legato,& tũc nõ dẽt caue-
ri,sed officio iudicis cogi dẽt seruus liber factus implere modũ,l.
Mæuia.& l.libertas.§.2.inf.de manu.test.Aut loquitur de alijs re-
lictis,& tunc aut modus fuit additus legatario,& tenẽ cauere,vt
hic,& l.si tibi.2.su.de le.1.cum si.Aut fuit additus modus,ut mini-
15 stro,& nõ dẽt cauere.l.diuus.inf.si cui plusq̃ p l.Fal. †Itẽ q̃ro,qđ ĩ
ɔ̃ctib.?Gl.tenet hic,q̃ nõ dẽt satisdare,& alle.l.dedi.su.de cõd.ob
cau.Sed certe ibi dr̃,postq̃ ille,q dẽt implere modũ,pcepit illud,
qđ dẽt,nõ p̃t peti ab eo cautio,vt impleat:sed nos q̃rimᵘˢ,utrũ an-
teq̃ ipse pcipiat,repellat excep.nisi caueat,& cauendo hẽat act.si-
ne obstaculo excep.Et dico,q̃ si vere ɔ̃ctus ẽ celebratus sub mõ,
est idẽ,qđ in vlt.uolunt.Casus est in l.insulã.i fi.su.loc.Posito hoc,
q̃ nulla lex diceret,tñ hoc dictat vrgẽs rõ.Nã.n.modi est,vt ĩpleat
post emolumẽtũ secutũ,ut hic,& sup.dictũ ẽ.nisi.n.prius ɔsequa-
tur,ñ posset modus impleri.Pone,pmitto tibi cẽtũ,vt fundum e-
mas Titio.l.2.in fi.inf.de do.uel,pmitto tibi centũ,ut domũ refi-
cias.Certe de necessitate ages prius ad cẽtũ,p̃stita cautione đ mõ
ĩplendo,arg.huius l.& d.l.insulã.in fi.su.loc.Facit su.mã.l.si vero ñ
remuneradi.§.fi.& l.seq.q̃ optime pbat.Et p̃dicta intellige ẽt ĩ ɔ̃-
ctib.stricti iuris.Itẽ id,qđ su.dixi.si vere ɔ̃ctus ẽ celebratᵘˢ sub mõ:
iõ dixi,qa si esset alius ɔ̃ctus ultro citroq; obligatorius,ut locatio,
emptio,& silia,tũc dr̃et qs implere ɔ̃ctũ ex psona sua,alr̃s repelle-
ret exceptione,l.Iulianus.§.offerri.su.de act.emp.nec sufficeret p̃-
stare cautionẽ de ĩplendo.Fallit q̃nq;,vt tangit p gl.fi.ver.iste.in l.
16 2.C.lo.& ibi plenius p Doc.†Vlterius q̃ro,an dẽat p̃stari alia cau-
tio,q̃ ista?Rñ.sic de re cũ fructib.restituẽda,si modus ñ fuerit im-
pletus.C.de indi.vid.auct.cui relictũ,& ĩ corpore vnde sumit.Illa
tñ est cautio simplex regłr,vt ibi:ista vero est satisdatio,ut hic pa-
tet.Quæro,utrum ante p̃stitã cautionẽ sit nata actio p legato petẽ-
do? Dico,q̃ sic,sed repellit doli excep.l.si is cui.& l.cum testõ.j.
e de fideic.lib.Quæro,ᵉ †quid si legatarius non implet modũ,& lo-
17 quor de mõ possibili ab initio? Rñd.aut non implet modum,qa
non potest,& retinet legatum,ut l.si Titio pecunia.§.1.sup.de leg.
j.no.ẽt su e.l.in testõ.& C.de inst.& sub.l.j. Fallit sm quosdam,j.
eo.l.Titio §.ante nup.sed ibi est tacita condõ,ut ibi dixi.Aut non

ĩplet.qa ñ vult,& hęc tria remedia sunt pdita. Primũ,q̃ legata riᵘˢ
priuat legato,& hr̃s repetit,vt C.de his,q̃ sub mõ.l.a.sup.de cond.
ob cau.l.si hr̃s.& su.de ann.leg.l.liberto.§.Lucius.Et gl.dr̃ hoc esse
verũ.su.ĩ diffinitione modi. Sed hoc fallit ĩ legato libertatis,qđ ẽ
irreuocabile,l.Imperatores.ĩf.de manu.test.iũcta l.j.& 2.C.si nd.
uer.lib.Idẽ puto si aliqs liberat aliqua actione,q̃ nõ posset renasci,
ut ĩf.de pac.l.si unᵘˢ.§.pactᵘˢ.Scđm remediũ ẽ,ut hr̃s agat ex stipło-
ne,ut modus ĩpleat,ut hic,& l.tibi.s̃.de le.3.Nõ.n.interponeretur
hęc cautio,nisi ex ea posset agi,l.hęc stipło.§.diuᵘˢ.ut le.no.ca.Sed
certe illud pcedit sine dubio,c,ñ hr̃dis interest.Sed ponamus qđ
modus cõtinet aliqd explicãdũ ĩ psona tertij,q̃rio cõpetit hæredi
actio ex stipłone,cũ sua ñ ĩtersit,l.stipło.§ alteri.ĩf.de uer.obl.Rõ
đr gl.ĩ l.hmõi.ĩ pri.sup.de leg.j.q̃ tũc dẽt stipulari noĩe alterius,&
alij cedere.Tu dic.q̃ stipulet noĩe suo,qa sp sua interest,q̃ uolũ-
tas defuncti seruet,ut ĩf.e.l.Titio.j.tñ ibi ẽ casus.Tertiũ remediũ
est,ut ille ĩ cuius cõmodũ dẽt ĩpleri modus,agat actione ex testõ,
C.de his,q̃ sub mõ.l.a.Sed aduerte,qa ut ibi dr̃ gl.illud uerũ,nisi ĩ
libertate,qđ ĩtellige ĩ dãda libertate,ut ibi no.Tu dic,q̃ licet de iu-
re antiquo ñ daret actio,tñ iudicis offõ cõpelli poterat ad modũ
ĩplendum,l.libertas.§.2.& l.Mæuia.de manu.test.ar.su.de ann.le.
l.Quintus.& hęc uera ĩ ult.uoluntatib.In ɔ̃ctib.dic,aut est ɔ̃ctᵘˢ bo-
nę fidei,& nõ hẽt locũ cõdõ ob cau.aut stricti iuris,&c.ui no.s̃.đ
ɔd.ob cau.l.fi.de ɔ̃h.empt.l.pacta.& C.de ɔd.ob cau.l.a.& ibi per
18 doc.†Quæro de mõ ĩpossibili.Gl.tãgit C.de cad tol.§.p scđo.i fi.
gl.magnę,& ibi p Cy.ĩ ult.q.tetigi vobis,sup.e.l.si qs cũ.Dixi ple-
ne,sup.de leg.2.l.codicillis.in prin.ubi gl.hoc tangit satis plene.

ADDITIONES.

a Alex.De aduerbio,ne.De dictione,neq; vide Bar.in l.licet.inf.ut le.no.ca.& hic adde Bal.in auth.cui relictum.in ult.col C.de indi.uidui.§.1.& in d.l.qui absenti.§.j.vbi vide Bar.& quæ ibi habes post eum.

b Ale.De præpositione,ad.Et facit modum,ut hic.de dictione,ad,per Bal.in l.gñaliter.de epi.& cle.& Bar.in l.j.sup.e.& Bald.in l.ex atrali.C.de act.emp.& ita et vide đ dictione,p,de qua ẽt uide Bar.in l.sed & si pro dote.de leg.præst.ubi omnino vide,& gl.in l.dñs Sticho.in prin.de pecu.lega.De dictione,in,adde Bar.su.e.in l.j.de dictione,ad,vide tex.& Bar.in l.insulam.§.h.sup.loc.Men.Ruy.cons.42.n.25.li.j.cons.16.nu.7.li.2.scripsi cons.302.nu.2.

c Ale.Facit condõnem.Relictum nomine dotis puellarum,an sit conditionale,qđ est bene not.ad limitationem eorum,quæ hr̃r in l.Titio centum.§.Titio genero.de cond.& dem.inf.eo.Men.Cran.plurã cons.19.n.4.qui plures affert declarationes.scripsi cons.78.nu.16.

d Ale.Satisdederis.Lego tibi,si satisdederis,an legatum dicatur conditionale,adeo qđ non possit transmitti.Adde Imo.in f.e.in l.si ita expressum.Men.Corn.consil.34.li.1.Bal.l.ex tributo.n.3.C.de act.emp.Paris.cons.49.nu.21.lib.j.Zanch.in l.hæredes mei.§.cum ita.in 4.par.nu.391.ff.ad Treb.

e Quæro.Adde quæ no.Bar in l.hmõi.in prin.de leg.1.Men.Ruy.cõs.167.in fi.li.1.

LEX XLII.

a **Filio familias.** ª Si relinquitur filiof.sub cõmemoratione patris p̃ntis,& in id tps cõferẽ,patri vr̃ legatũ.h.d.Dy.alle.istã l.q̃ relictũ filio in dubio vr̃ relictũ p̃ri.đ quo alias dixi,in l.filio familias.2.inf.de do.cau.mor.Dr̃ hic,si in p̃ate,&c.q̃rio p̃t existere ɔdõ viuo patre,cũ,dũ filius viuit,nõ sit certũ,an existat in p̃ate,vel nõ:vbi ĩ nõ vr̃ admitti uiuo filio,lice dr̃ ɔ̃riũ,quare male.Potes dicere,q̃ licet ista cõdõ sit affirmatiua,cum expectare mortẽ filii sit dirum,p̃t peti p patrẽ p̃stita cautione Mutiana,vt dixi su.l.Mutianę.Si vero esset relictũ cõtẽplone filij,non hr̃et forte locum cautio Mutiana,quia expectare mortẽ patris nõ est dirum,immo naturale,vt inf.l.cum tale.in prin.

ADDITIO.

a Barb.Filio fam.Et an in dubio filio uideatur relictum contemplatione patris,uide Bal.in l.cum aliquis.C.de u.delib.& Bar.in l.si filiæ.de do.cau.mort.

LEX XLIII.

1 *Legatum si diminuatur,an,& quando diminuatur onus iniunctum in vim modi,siue conditionis.& nu.4.*
2 *Testator si legat mihi fundum,quem habeo communem cum alio sub conditione,si dedero decem,quod onus dandi non minuitur.*
3 *Legatum si diminuatur ob defectum patrimonij testatoris,onus diminuitur.*
4 *Onᵘˢ adiectũ legato,si ẽ plus,q̃ p testatorẽ relinquetur,an minuatur,remissiue.*
5 *Pretium rei venditæ,an minuatur re diminuta.*

Plautius. Si legatũ scindit p ɔ̃tab.vel p aliã legẽ.scinditur onus p modũ cõdõnis minuctũ,secus si per Falcidiã minuat.Item secus in onere in vim modi adiecto.h.d.Diuidit in duas partes.Primo ponit de onere adiecto in vim cõdõnis.Scđo de onere adiecto in vim modi.Scđa ibi,Neratius.Itẽ prima subdiuidit in tres.Primo ponit,qñ legatũ scindit p ɔ̃tab.Scđo,qñ p Falcidiã.Tertio,qñ alio mõ.Scđa ibi,diuersum.Tertia ibi,itẽ scindit,& ista lex est difficilis.Tex.ibi,ntat,cũ relictum tibi remanet minus onere.Op po.& vr̃,q̃ licet patronus aduocet p ɔ̃tab.tñ hr̃s tenẽ ad legata.l.j.C.de bo.post.ɔ̃tab.So.Gl.fatetur ɔ̃riũ,q̃ patronus p̃stat coniunctis psonis.Dy.dr̃,q̃ hæres teneatur coniunctis psonis p ea parte,q̃ aduocat,ut sup.e.l.si is.sed hodie nec ipse,nec patronus p̃stat,p §.si vero testũt.inst.de suc.lib.Opp de uer.diuersum.ad prin.& ad versi.itẽ scinditur.Sol.Aliud,qñ scindit p Falcidiã,aliud,qñ scindit alio mõ.Et assignat glo.rõnem,& incipit ibi de dato.Sed nõ video,qualiter posset sustineri ista rõ,qa bene est verum,q̃ totum dr̃ legatũ,lz detrahat Falcidia,tñ qđ detrahitur,dr̃ indebitũ,l.lineã.ĩf.ad l.Falc.& l.si patronus.§.j.inf.de dona.Quare dic rõnem,ut colligitur ex distinctione,quã inf.ponã.Op.de ver.diuersum.

diuersum.ad ver. Neratius. Sol.ibi in ver. Neratius.est in vim con dõnis,hic est in vim modi. Et est rõ,qa qđ datur in vim modi, dr̃ q̃dam remuneratio eius,qđ recipitur,vt no.s̃ e.in rub.& j.e.l. si qs seruum.& ideo sicut si res vẽdita minuitur.& precium minui tur,ita si minuitur relictum.minuitur onus in uim modi iniũctũ

1 Op.de l.liberto.§.1.s̃.de ann.leg. Timore huius ꝯrij gl. distiguita
a multũ clare. Ita no.j.ad Tre.l.facta.§.si Titius.sed Dy ibi.& j. de do.can.mor.l.ei,q nõ amplius.dicit,si relictũ est inutile ab initio ex quacũq; cã,siue relictũ erat in vim modi,siue cõdõnis, diminuto relicto,minuitur onus,vt s̃.de le.1.l.ab oĩb.§.si Titio.& j.l. prox.§ si pars.Si vero minuitur ex postfacto,tunc tene distinctionẽ hic positã,ꝙ nõ placet,qa si ponis,ꝙ legatũ minuebaĩ ab initio p Falcidiam,esset ꝯ hãc legẽ,ver. diuersum. Et iõ distingue late. Aut onus est impositum in vim condõnis,aut in vim modi. Primo casu,aut hr̃s fuit oblatus ab initio ad legatum integrum, sed ex postfacto liberaĩ a parte vt pp ꝯtab.vel pp vsucapionẽ rei legatæ,& minuitur onus legatario iniunctum,vt hic in prin.& j.l.px. §.si pars. Rõ,qa sicut ipse exoneratur,ita dẽt pati alium exonerari,vt hic dr tex. Idẽ ergo iuris esset,si quacũq; alia rõne,ex postfacto hr̃s exoneretur. Si vero ab initio hr̃s nõ fuit obligatus ad totũ legatũ,& tũc aut hoc cõtingit pp psonã legatarij,cui nõ poterat totũ relinqui,& onus iniunctũ minuit,vt hic in ver.itẽ scinditur, & j.de do.cã mor.l.ei,q non amplius. Rõ,qa cũ hr̃s pp legatariũ exoneretur,dẽt pati,& ipsum in onere exonerari. Aut hoc cõtingit pp bñficium ipsius hr̃dis,quẽ testõr nõ pt grauare,& tũc licet minuatur legatum,nõ minuitur onus cã cõdõnis iniunctum, vt hic patet in Falcid.in ver.diuersum. Rõ,qa priuilegiũ,qđ hẽt hr̃s, ñ dẽt reuerti in eius læsionẽ,nec alius põt vti ꝯ cũ priuilegio suo, eo inuito,vt s̃.de minorib.l.si iudex. Idẽ ergo si minuiĩ cõdõ per Treb.vel pp debitũ iuris nãe,vel pp aliam quartam hr̃di debitã, eadẽ rõnẽ p hunc ver.diuersum.licet gl.in l.ei,q nõ amplius.aliter dicat in Falcidia,& male,& ibi reprehẽditur p Dy. Aut minuitur legatum facto testatoris,vt qa alienauit,vel ademit,& minuitur
2 onus,vt j.l. prox.§.si pars. † Quæro,qđ si testõr sub cõdõne, si decem darẽ,legauit mihi fundum,quẽ hẽbam cõem cum alio,& sic nõ dẽtur mihi nisi medietas,l.seruũ electione.§.1.s̃.de le.1. Rñ. non minuitur onus,qa nõ vr̃,ꝙ testõr ab initio plus reliquisset,&
3 sic nõ põt dici relictũ minuĩ. † Quæro,quid si legatũ minuaĩ pp defectũ patrimonij testõris? Rñ.d.ꝙ in illis casib.quib.minuitur p l.Falc.onus iniunctum,l.in quantitate.§.1.& illis minuitur onus, pp
4 defectũ patrimonij. † Secundo casu,qñ onus imponitur in vim modi,dico,ꝙ in oĩb.in qb.dixi minui onus impositum in vim cõdõnis,& onus minuitur impositum in vim modi,p easdẽ leges, qa est eadẽ rõ,immo maior,vt s̃.pater,& sic loquitur l.ab oĩb § si a Titio.s̃.de le.1.qa ibi fuit relictus fundus vni ex hr̃dib.& grauatꝰ decẽ dare. Certe fundus legatus pro parte,qua legatarius est hr̃s nõ valet,& si ex psona legatarij hoc venit,merito minuitur onus iniũctũ in vim modi,seu p modũ legati,vel fideicõ.qđ idẽ est l.1. C.de his,q̃ sub mõ. Sed in his casib.in qb.iniũctũ onus in vim cõdõnis nõ minuit,puta p Falc.vel aliã quartam, dẽt adhiberi distõ, aut onus fuit intrinsecũ,aut extrinsecũ.& isto casu prosequere, vt in gl. Aut fuit onus appositũ alternatiue intrinsecũ,aut extrinsecũ,
5 & dic,vt s̃ de le.1.l.si mihi Stichus. † Quæro,qđ si ab initio onus ẽ plꝰ,q̃ illud,qđ p testõrẽ relinqt legatario.nulla facta diminutiõe relicti? Dic,vt l. Imperator.§ si centum.de le.2.ita dt gl.bñ. An aũt scindatur cõdõ alijs casib.dicetur in psecutione tit. Quæro,qđ i ꝯ ctu,si res est diminuta,an precium minuit? Casus ẽ hic i pri.put hẽs reuẽderet,& expressius in l.iuæ rei.cũ l.seq.s̃.de ꝯh.emp. Itẽ hic loquitur,qñ diminutio fit pro parte certa,q̃ro,qđ si diminuitur p parte incerta,vt puta minuitur vsusfr.fundi,p qua parte minuitur onus,& quo iure? tex.ẽ,ꝙ offõ iud.d.l.tuæ rei cũ l.seq.s̃.de ꝯh.emp. Quæro,qua actione ageretur, l.pric.l. Dic,ꝙ condõne fine causa, vel act. ex vẽdito,si interuenit vendõ,vt gl.dicit.

ADDITIO.

a Ale.Glo.distinguit. No.bene si minuitur legatũ,vel fideicom.an minuatur onus sibi legatario iniunctum,& limita,vt per gl.no.& ibi Doc.in l.mater in gl.fi.C. ad Treb.quid in hæreditate,vide no. in l.controuersia.sup.de transa.& quæ no. scribit Bal.in l.hac edictali.in versi.sed modo oritur dubium.de secun.nup.& vtrum in contractib.si res diminuta sit,diminuatur pretium rei,vide quod no.scribit Bal.in l.2.de contrah.en.emp.

LEX XLIIII.

Qui hæredi. Qui iussus est dare seruo cũ cõdõnis ĩplẽdæ,noĩe pprio,vel sub noĩe hr̃dis,dãdo implet cõdõnẽ. Itẽ iussus dare dño nõ implet condõnẽ,si dat seruo. h.d. Nu.q̃ facti sunt,nõ trãseunt ad dñm. Sed q̃ro,qđ ad ppositũ? Rñd.id,qđ est in cõdõne,nõ est in obliõne.l.si qs s̃.si qs omissa cau. test.iõ seruo nõ cõpetit aliqđ ius,merito p eũ non acqritur aliqd dño,sed ipsi seruo datur ex mera voluntate datis,& sic dr̃ facti,merito ad dñm nõ trãsit,sed postq̃ puenit ad dationem,& sic ad dñi trãslationẽ,illa acquisitio dñij erit iuris,merito dño acqretur,vt j. de acq.re.do.l.acqritur. Opp.ꝙ hic superfluat ver.sed cum hr̃di. Sed ĩdeo,intelligo,ꝙ in principio iussit dare seruo,expresso pprio noĩe. In ver.sed cũ hr̃di.expresso noĩe hr̃dis tñ Op.ꝙ dẽat dari dño,cũ ad eum trãseat ius,& nomen hr̃dis,vt s̃.de acq.hær.l.placet. Glo.vlt.sol.& nihil declarat. Dic,ꝙ seruus remanet hæres nomine,licet totũ ius remaneat apud dñm,vt plene declaraui in l. cũ filio.s̃.de le.1.ꝙ esse hr̃s noĩe valet ad duo.s.quo ad hoc,vt i eũ ĩpleatur ꝯdõ vt hic,& j.proxi §. Itẽ vt ab eo nõ detrahatur quarta Tre.d.l.cũ filio.& ibi dixi. Quæro,q̃ est rõ dñe iter statuliberos, & alios? Rñ.rõnẽ ponit tex.de statuli.l.seruus si hæredi, qa statuliber magis datur ĩure dñij.q̃ iure hr̃ditario,& ideo in quẽcunq; transit dñium,in illum impletur cõdõ.d.l.seruus si hr̃di.sed quare nõ sic in alijs legatarijs aliarum rerum,vt ad quemcunque vadat,impleatur condiõ? Puto hoc fauore libertatis.

1 *Conditio debet impleri in persona,a quo hæreditas,vt ab indigno aufertur.*
2 *Conditio impletur etiam in persona eius,qui vendit hæreditatem,& sibi datum restituit emptori.*
3 *Conditio,an impleatur in persona minoris,qui restitutus est in integrum.*

a Cum hæreditas. aCõdõ de dãdo hæredi in ipsius psona ĩpletur,nõ in fideicõmissarij,& datũ cã cõdõnis ĩplendæ,nõ venit in restõnẽ.h.d. Dictũ est s̃.de ꝯdõne,q̃ dẽt impleri in eo,q est hr̃s noĩe,nõ in eo,q est hr̃s effectu,& idẽ tractat hic,sed differt ibi,qa seruus est hr̃s noĩe tñ,& apud eũ nõ remanent directæ,nec vtiles,hic loqtur de hærede restituẽte,q est hr̃s noĩe tñ,& apud eũ remanẽt directæ Op.datum cõdõnis implendæ cõputatur in quartam Treb.l. in quartam. j. tit.1.sol.fateor,sed residuum ĩ restõnẽ nõ venit,vt hic Op. de cõd. inde.l.is cui.difficile est ꝯriũ. Gl.sol.plurib.mod. Dic,ꝙ ibi fuit iussus dare cã cõdõnis implendæ,p legato fundi,qđ legatũ euanuerat,hic pro alio legato,qđ legatum validum remanebat,unde datũ cã cõdõnis implendæ nõ põt dici indebitũ, & eodẽ mõ d.l.nõ ob. Ad finẽ huius.§. Opp.de do cau. mor.de l.ꝙ statuliber. sol.ibi fuit datũ a statulibero de peculio suo,& sic qđ dabatur, pecunia hæreditaria erat,merito uenit ĩ restõnẽ,hic dabatur ab extraneo
1 de pecunia nõ hr̃ditaria. † Quæro,quid de eo,a quo aufertur hr̃ditas tanq̃ ab indigno,an in eius psona dẽt impleri condõ,qđ vr̃,qa hr̃s remanet,l.ex facto §.Iulianus.de vulg.& pup.ergo &c.ut ibi patet,& hoc.§.ver.sed cum suspecta.facit de vulg.& pup.l.si is,q
a & in l.in substõne. † Quæro,b quid de eo,q uendidit hr̃ditatem,an
b ĩ eũ dẽat impleri cõdõ certũ est,ꝙ sic,qa hr̃s est. Sed an illud,ꝙ sibi datur debeat restituere emptori? Hic § facit,ꝙ nõ. In ꝯrium.s̃. de hær.uend.l.uenditor,ubi quicqd peruenit ad eum,tanq̃ ad hære
3 dẽ,dẽt restituere,sed hic datur sibi,ut hr̃di,ergo,&c. † Quæro,qd
c de minore c restit.in integ.q remanet hr̃s noĩe.l.& si sine.§.sed ꝙ Papinianus.de mino an in eo debet impleri,dubito.

ADDITIONES.

a Ale.Cum hæreditas. Per illum tex.Imo in l.qui liberis.§.hæc verba.de vulg.& pap.reprehendit Bar.hic,sed contra hunc tex.facit l.is,qui.§.fi.su.de leg.præst. Sol.hic lẽs in apost.antiquorum,qui dicunt,ꝙ ibi non capit præteritus de manu alterius per obliquum,hic sic.Item hic apud hæredem remanent onera pro rata,l.1.& 2.C.ad Trebe. primum si commodum capere potest, & remaneat hæres,quæ ratio cessat in l.contraria,vt ibi tex.& hæc est ratio mea.
b Men Quæro.Vide tex.qui vr̃ cõtra hæc decisan l.is,q in potest.§.fi.inf.de le.pst.
c Alex.Quid de minore.Sed Imo.hic tenet,quod no possit in psonã eius impleri, ad qđ faciunt no.p Bar.& ipsum in d.l.ex facto §.Iulius Lõginus devul.&pup.

Si duorum. Ex pluralitate dñorũ scinditur cõdõ.h.d.de hoc dicam plenius s̃.eo.l cui fundus.

Si pars. Diminuto legato per usucapionem diminuitur cõdõ.h.d.declaraui dixi s̃.l.prox.

a Plautius. aIussus dare hæredib.si tempore, quo dat, recipit se hæredẽ,deducit partem suam pro rata secꝰ si non sit hæres,sed esse speratur qa tunc nil deducit, sicut legatariꝰ h.d. No.quod non consequitur effectum dispositio ante impletã condõnem. Vltimo principium huius §.potest induci ad quæstiones,quas posui in l.ab omnib.§.si Titio.s̃.de leg.1.

ADDITIO.

a Meno.Plautius.Scripsi consi.223.nu.39.

LEX XLV.

1 *Dare,& remittere non est idem proprie.*
2 *Legatario duplici remedio succurritur,quando hæres non vult recipere liberationem pro implemento conditionis,nec soluere*
3 *Cõditio nõ potest haberi pro impleta,quãdo debet solui pupillo,vel communi,causa conditionis implendæ,& tutor,vel administrator nõ soluit, qd debet pupillo,& tanquam tertius impediens tenetur pupillo.*
4 *Si in laudo vna pars alteri condemnatur in mille,alteri in quingentis in diẽ sub pœna,cõdẽnatus in minori summa potest compellere condemnatum in maiori,ut cõpenset,vel liberet vsque ad concurrentem quantitatem.*
5 *Reductione ad arbitrium boni viri pendente,per condemnatum in maiori,an fiet executio.per condemnatum in minori,dubitatur.*
6 *Qui iurauit dare centum,an compensando liberetur.remissiue.*

1 a Iulianus. † Dare,& remittere non est idem proprie. hoc dicit. No.diligenter hãc l.& facit ad multa. † Sed
2 quæro,pone,quod hæres nõ uult recipere liberationem, pro implemento conditionis, nec uult soluere, quid habet facere legatarius

ADDITIO.

a Alex.Non est idem.Et quod solutio,& acceptilatio sint diuersi effectus, no. per Bal.in l.3.C.ad Vell.& ad Bar.hic adde,& vide Alex.in consi.179.in 5. volum. Adde.quod Pau.de Cast.dicit,ꝙ hoc facit ad statutum Venetorum,ꝙ verba testatoris intelligantur,prout iacent,& quod si fuerit factum legatum sub conditione de dando,liberando non implet.

a tarius? Rñ. duo. Primo, quia ptestet hrdi, q sibi soluat. vt possit ĩple re ɔdõnẽ, q si nõ facit, p hrdẽ vr̃ stare, vt ĩ. de sta. lib l. 3. §. 1. Aliud remediũ est, q ɔpẽnset id, q sibi dẽtur. cũ eo, q dẽt d re cã ɔdõis ĩpẽde, licet nõ sit ꝑprie ɔpensatio, qa nõ est debitũ hĩc iude. q i n. ĩpẽde, licet nõ sit ꝑprie ɔpensatio, qa nõ est debitũ, l. si qs sub ɔdõne. s̃ si qs cã ɔdõnis ĩplẽdæ dari dẽt, nõ dr̃ debitum, l. si qs sub ɔdõne. s̃ si qs omis. cau. test. & hãc doctr. ɔpẽsationis ponit tex. ĩ l. si peculiũ. de omis. cau. test. & hãc doctr. ɔpẽsationis ponit tex. ĩ l. si peculiũ.

3 statulib. † Et aduertendũ est, [b] q hic dixit tex. ɔdõnẽ hri p imple. b quasi p hrdẽ steterit. Ex hoc arguit, q si aliqd dẽt solui pupillo cã ɔdõnis implẽde, vel cõi, & p tutorẽ, vl̃ p administratores Reip. ñ soluat illud, q illi debẽn implere ɔdõnẽ, dẽtur, ɔdõ p impleta nõ pt hri. Nõ. n. vere est ĩpleta, vt tex. pbat hic. Itẽ nõ pt hri pro ĩpleta ex facto tutoris, vel administratoris in pupilli, vel reip. præiudiciũ, vt de reg. iu. l. neq; interdicto. & fu. qñ ex fac. tu, p totũ, sed ipse tutor, vel administrator tenebit, sicut tertius ĩpediens iniuste, vt l. in

4 de Neratius. §. 1. ad l. Aql. & dixi in l. in restõ. s̃. eo. † Itẽ facit [c] hæc c lex ad q. q si in eodẽ laudo vna pars est ɔdẽnata alteri in mille, & alia alteri in quingẽtis, & iussi sunt soluere in diẽ, sub pęna in cõpromisso ɔtẽta, certe ille, q ɔdẽnatus est in minori qtitate, dẽt cõpẽsare, & liberare aduersariũ vsq; ad ɔcurrẽtẽ qtitatẽ, & hr̃ ɔdõ p

5 ĩpleta, ne incidat ĩ pęnã, vt hic. † Sed qd dices, si ɔdẽnatus ĩ maiori qtitate petit laudũ reduci ad arbitriũ boni viri, an interim possit fieri executio ɔ ɔdẽnatũ ĩ minori qtitate, q ñ petit reduci? Vr̃, q

6 sic fm ea, q no. Doc. in l. p hãc. cir, fi. C. de tẽp. ap. Sed dubito. † Itẽ facit hæc lex ad q. si iuraui tibi dare cẽtũ, vtrũ cõpẽsatio, q mihi

d debes, liberet a iurõ. De quo ext. de iureiur. c. ad nostram. [d]

ADDITIONES.

a Pom. Primo. q Vide Raph. in l. 1. §. fi. ff. quando ap. sit.

b Ale. Aduertendum est. In contrarium est veritas, l. cum pupillus, inf. eo. Et ita ibi videtur sentire Bar. & est tex. in l. Titia. §. si ea. de leg. 2. & in l. qui filium. de mã. test. Et ita tenet Imo. &c.

c Item facit. Recompensare dicitur soluere, & vide Bal. in l. 1. C. de compensa. & ad impediendam pęnę commissionem compensatio fiet ipso iure, vt no. in l. si cõstat. C. de compen. & adde Alex. in consi. 83. col. 1. in 5. vol.

d Ale. Cap. ad nr̃am. Bal. vr̃ tenere, q non. Imo contra, cum distin. tamẽ, & videtur bene loqui. adde Bar. & quæ ibi scripsi post eum in l. amplius. rem ra. hab.

LEX. XLVI.

Si in diem. Dies apposita ad implẽdã ɔdõnẽ in persona hrdis incipit currere a die aditæ hæredit. h. d.

a Quæro, qd a si dixisset, intra cẽtũ dies a tpe mortis. Rñ idẽ, qa intel. a tpe mor. & aditæ hrd. vt ĩ. de statuli. l. 4. §. si qs hrdi. & qd hic b dr̃, nisi aliud tps in initio sit appositũ, intelligas, ita expresse. [b] qd talis subauditio nõ cadat. Et p hoc pt sustineri gl. C. de iure de lib. l. scimus. §. & si pręfatã. vbi dicit tex. qd hæres dẽt facere inuẽtariũ intra tres mẽses, a tpe mort. supplet gl. & aditæ hæreditatis. Nam ex eo, quod onus iniugitur hæredi, videtur quod illa suppleno debet fieri, vt ab adita hæreditate incipiat, vt hic, & sup. dixi.

ADDITIONES

a Alex. Quæro, quid. No. quid si testator grauat hæredem de dando intra tale tempus, &c. vide latius per Bar. in l. si cui. in prin. de leg. 2. Bal. in l. de his, quæ pęnę no. adde Ro. consi. 409.

b Pom. Ita expresse. Vide pro declaratione Sal. in l. 2. C. de contrahẽ. emp. quem sequitur Are. in l. si, ita legatum. de leg. 1. Ant. de But. consi. 57. inci. in q. fingente, & quod in simili ponit Old. consi. 136. Alex. consi. 31.

a **Seruo.** [a] Si ɔdõ expressa nihil opatur in principali, nec in eo opabitur. ad qd p repe. porrigit. h. d. In tex. ibi, ẽt si expressum nõ esset, & sic illa ɔdõ nihil operat, l. 3. s̃. de le. 1. licet captiuat fallat, vt hic, leqt ibi, i. sępenumero, &c. Si ergo nõ opat ĩ principali. s. in libertate. igit nec ĩ eo, ad q ta ẽte porrigit. s. in hrditate, vl̃ legato. Et hãc mãm explicaui ĩ l. 3. s̃. d le. 1. & no. bñ hunc casũ.

ADDITIO.

a Alex. §. seruo. Vide no. in l. talem. §. 1. sup. de hær. inst. Men. Are. con. 67. nu. 1. ver. si ergo ista. & consi. 121. nu. 2.

LEX XLVII.

Non putabã. Ann⁹ ceptus nõ hr̃ p ɔpleto. h. d. Fallit ĩ. ad Treb. l. si q filiũ. §. Sabin⁹. & d mu. & ho. l. ad Rẽp. Dixi ple. in l. si cui. in priu. s̃. de le. 1. & ibi videbitis.

LEX XLIX.

Si cui libertas. Iussus reddere rõnẽ pt petere, vt ponãt calculatores, q iudicabũt de reliqs, & libris rõnũ. h. d. No. bñ. Facit. C. de vsur. & fru. le. l. 2. No. q dicit, de a reddendis libris rõnũ, [a] facit ĩ. eo. tit. l. cũ seruus. & de ma. testa. l. si ita fuerit. §. qõ. & dixi in l. 1. §. officio. de tu. & ra. distr.

ADDITIO.

a Ale. Libris rõnũ. Cõtrariũ vr̃ tenere Imo. in l. cũ seruus. inf. e. hic alleg. Sed hic vr̃ transire cũ Bar. & vide Bar. in l. ex testõ. C. de test. man. & qd hr̃ in tex. gl. & ibi Bal. in l. cũ testõ. eo. ti. adde, q Pau. de Cast. dicit menti tenẽdum d. Bar. & q melius est seruare cõem stilum, tñ quod si casus accideret, q casus est hic.

LEX L.

Sub diuersis. In libertatib. leuissima, in legatis nouissima spectat ɔdõ. h. d. Opp. qd in ɔdõnib. disiũctim positis sufficit alterã impleri, nec q̃rit de qua, vt s̃. d ɔd. inst. l. si hr̃di plures. Sol. Intellige hic disiunctim. i. alternatiue.

1 *Conditio, an possit impleri in persona hæredis illius, in cuius persona debebat impleri.*

2 *Cõdõ habens præcedẽtẽ dispositionẽ, an ius implendi transeat ad hæredem*

Hærede. Conditio potest impleri in hærede hæredis, non in hrde legatarij. h. d. fm vnam lec. Prima pars huius §. non variatur. Secunda in versi. q non sint tres hẽt lec. Prima est, quam posui in summario, & ista est vera in se, vt inf. eod. cum ita. in si seruus habebat pecuniam præparatam ad soluendũ, erit liber de iure speciali, vt ĩ. de statulib. l. si peculium. §. is, cui. Secundo modo legitur, vt mutet casum sic, Fauore libertatis, pt cõditio compleri in hr̃de hæredis, secus in alio legatario. h. d. Io. nea gat hanc lec. esse veram, sed pro ipsa vr̃ casus in l. si peculium. [a] § si 1 hæredi, de statulib. In ɔtrium, inf. e. l. cum ita. in fi. Et † iõ distingue, vtrum ɔdõ possit impleri in persona hæredis illius, in cuius persona debebat impleri. Aut testõr iussit impleri sub noĩe appellatiuo, b vt hæredis, aut sub noĩe proprio, [b] aut sub vtroq;. Primo casu põt impleri in persona hæredis, vt hic, in prin. & l. cum ita. ĩ. eo. Nec ob. l. si peculium. §. si heredi. inf. de sta. lib. Nam testator uĩ velle dare hæredi hæredis, eo ipso, q iubet dari sub noĩe appellatiuo. Secundo casu qñ sub noĩe proprio, nõ põt impleri in persona hæredis illius, vt ĩ. e. d. l. cũ ita. Fallit fauore libertatis, si seruus hẽat pecuniã paratam, l. si peculium. §. is, cui inf. de sta. li. Tertio casu, qñ apponitur nomẽ proprium, & appellatiuum, inspicit, q pcedit, d. l. cum ita. ĩ e. Et ẽ aduertẽdum. nam dicta distictio, an aliqs sit iussus dare sub noĩe ꝑprio, uel appellatiuo, licet cadat in hr̃de, nñ cadit ĩ legatario. Nam iussus dare legatario noĩatim, vr̃ dari iussis, vt s̃. e. l.

2 si noĩatim. & hoc vr̃ pbare tex. hic in fi. † Sed q̃ro, qd si ɔdõ hẽt pcedentem dispõnem, vtrum ius implendi transeat ad hæredem? Dy. in l. pe. C. e. dt, q nõ transit in personam hrdis. Pro quo vr̃ tex. ĩ l. si penum. ĩ. qñ di. le. ced. & ibi dixi. Tertio modo legitur hic §. sic. Ex parte eius, in quem dẽt impleri conditio, transit in hæredẽ, non ex parte eius, a quo dẽt impleri. h. d. Istum passum examinabo. ĩ. eo. l. cui fundus. quod no.

ADDITIONES.

a Ale. Si peculium. Quam legem alle. Ang. in l. si decem cum petiero. de uerb. ob.

b Alex. Nomine proprio. De hac materia hr̃ per Bal. in l. pe. C. eo. post Cy. ibi.

LEX LI.

1 *Legatum potest conferri in voluntatem alterius uelatam, non explicatã.*

2 *Expressio eorum, quæ tacite insunt. quando aliquid operatur, & qualiter intelligatur illa regula.*

Tacita pupillaris subintelligitur etiam, quando mater est in medio.

1 **Nõnunquam.** † Legatũ pt ɔferri ĩ alterius volũtatẽ velatã, ñ explicatã. h. d. gl. signat multa ɔtra, & ñ soluit. Op. de l. 3. l. senatus. §. pe. & l. fideicommissa. § sic fideicommissum, s̃. de le. 3. Sol. gl. Fateor, q ñ põt ɔferri in uoluntatem extranei, sed hrdis, vel legatarij sic, sed inquãtum dt de hr̃de, male dt, vt s̃. de le. 1. l. senatus §. legatum. & ĩ l. fideicommissarii libertas ita dari versi. qd si ita. de fideic. lib. Op. de le. 2. l. 1. Sol.

2 ibi ñ fuit collatum ĩ voluntatem, sed in arbitrium. Op. † expressio eorum, q̃ tacite insunt, nihil operatur, l. 3. s̃. de le. 1. & s̃. e. l. si in diẽ. §. 1. Soluunt qdam, q illa rl̃a qñq; fallit, ut tex. dicit in d. l. si in diẽ. s̃. e. Iac. de Ra. dt, q hic ñ inest tacite p eum modum, p quem inẽ, qñ exprimit. Nam si relinquo, si Titius ascẽderit Capitolium, poterit esse, q hẽt necesse ascendere, & sic non est in eius libera vo-

a luntate. Quæro, qd ecõuerso, [a] vtrum expssa prosint, quæ nõ expssa nõ prosiut, licet tacite insint? Dicit gl. q regl̃r expressio nil operatur. Fallit qñq; primo in casu s̃. de vsufr. l. vetus. Sed certe ibi id qd exprimitur tacite, ñ subintelligebatur. Secũdo dicit gl. fallit in pup. substitutione tacita, q̃ non admittitur ɔ matrem, secus si exprimatur. Sed certe Pet. tenet, q qñ mater est ĩ medio, tacita substõ ñ subintelĺr. Sed ego teneo ɔriũ in l. Centurio. s̃. de vulg. & pu. Dico ergo, q rl̃a, q̃ dicit, expressio eorum, q̃ tacite ĩsunt, nihil operatur, intelligitur de his, q̃ tacite insunt de necessitate, secus si ex uoluntate, l. talis scriptura. s̃ de le. 1. Dixi in d. l. 3. sed tacite pup. intelĺr ex voluntate præsumpta. iõ circa eam ñ hẽt locum rl̃a. Item dicit gl. fallit in casib. ubi exigitur speciale mãdatum, l. Pompon⁹. de procu. Item in nouatione, l. fin. de noua. Sed certe in illis, nihil inerat tacite, ideo expressio operatur.

ADDITIO.

a Alex. Quid econuerso. De hoc latius per Bar. & Imo. hic.

LEX LII.

1 *Onus in vĩ conditionis appositũ si adimitur, nõ videtur emolumẽtũ adeptũ.*

2 *Testator institutis duob. filijs hered. bus, si eos grauauit, si decesserint sine liberis, quod portio decedentis deueniat ad superuiuentem, si in codicillis ademit conditionem, fideicommissum intelligitur ademptum.*

Communis vsus loquendi est probandus ab eo, qui se in illo fundat.

1 **Si quis seruum.** Adempto † onere in uim ɔditionis appositio, emolumentum nõ uidetum ademptum. h. d. In tex. ibi, quasi purum facturus, dic, q in dubio præsumit. Op. de adi. le. l. alumnæ. §. Seia. Sol. gl. qñ adimit on⁹ in uim modi adiectum, uĩ ademptum legatum, ut ibi; secus ĩ vim conditionis, ut hic. Rõ, qa qñ onus adijcitur in uim modi, uĩ legatum relictum pp illum modum, secus qñ in uim conditionis. Declaro rõnem gl. modus est remuneratio quædam fm gl. s̃. e. in per tub. unde legatum relinquitur pp onus implendum, & obligatur qs ad implendum modum, l. quib. §. fi. s̃. e. & si nõ cauetur, tenetur ex testõ, C. de his, quæ sub modo. l. a. Sed in casib. ubi hic inde oritur oblĩo. de iure est, q oblĩone sublata ex una parte, tollatur altera, l. fi. de accepti. & l. cum emptor. de rescin. uend. merito sublato modo, cum tollatur obligatio, qa debebat teneri legatarius,

nius, tollit oblo, qua alius debebat teneri legatario, sed in cõdõne hoc non est. Nõ.n.est in oblone, qđ dẽt dari cã cõdõnis implendæ. 2 Et hæc q. ponit Cy. C. eo. l. si plures. in vlt. q. † Facit ad q. a q̃ mihi đ a facto occurrit. Testator duos filios instituit, & eos grauauit, qđ si qs decessent sine liberis, deueniat in supuiuẽtẽ. Demũ fecit codicillos p hæc verba, cõdõnẽ, quã apposui in testõ filiis meis, s q si qs eorum decesserit sine libe. &c. adimo, & reuoco; q̃ritur, vtrum fideicõmissum, q erat inuicẽ, esset sublatum? Et vr̃, q non qa solũ cõdõnem ademit, ergo fideic. remanet, vt dixi. Contrariũ dixi, qa ĩ nr̃o vsu loquẽdi cõdõ appellat̃ totum fideic cõdõnale, vñ p illa verba, adimo cõdõnẽ, intelli͞r in totũ fideic. cõdõnale. Isto modo loquẽdi vtitur Imperator in l. 1. C. de pac. Deberet tñ fieri pbatio de isto cõi vsu loquẽdi. Sed io q. pmissa pp aliud principali͞r cõsului. Nam duo fratres erant æqualiter instituti, & inuicem rogati de restituẽdo sub cõdõne, nam si intelligeret̃ adempta conditio tan tũ, fidic. remanet purum. Et sic hincinde tñ vnus dẽr dare alteri quantũ recipere, ergo fideicom. est nullum, vt sup. de leg. 1. l. ab omnib. §. si a Titio vltimo responso.

ADDITIO.

a Ale. Ad q. Sing. q. de qua p Bar. in l. 3. C. de pac. Adde, q si testator cõdũnẽ quam apposuit, ipse impleuit, an legatũ remaneat purum, Pa. de Ca. hic. Men. Soc. in cõsi. 127. nu. 12. li. 1. & consi. 100. nu. 46. lib. 3.

LEX LIII.

Si quis legata. Clausula relata ad legata, quib. dies añ ẽ apposita, nõ refert̃ ad legatũ in tps certe ætatis collatum. h. d. De quo plene in l. talis scriptura. s̃. de le. 1. No q dictio, cum, principali͞r denotat tempus. Secũdo conditionem, vt l. Titio. sup. quando di. le. ce. Bar.

Duobus. Conditio dandi pluribus adiecta diuiditur iter eos. h. d. Dicam j. eo. l. cui fundus.

LEX LIIII.

a **Mæuius.** a Condõ designat nudum ministeriũ facti, & dẽt impleri in forma specifica. b h. d. Op. q ista cõdõ, si in mari proiecerit, nõ dẽt seruari, vt s̃. de cõd. inst. l. quidam. Sol. Ibi ẽ spãle fauore humanæ religionis, secus in pecunia, vt hic. Op. j. de sol. l. si seruus decẽ. Gl. dicit, ibi fauore furiosi, & pupilli, ne pdant. Tu dic, q iussus cã cõdonis dare dẽt facere accipientis si pt, vt in cõrio: secus si non põt, ut hic. Opp. s̃. de cõdi. inst. l. cõdões. vbi cõdõ derisoria reijcit̃. Sol. si cõdõ derisoria cõtinet turpitudinẽ, illa non dẽt seruari, vt ibi. Sed si est derisoria, hoc est nõ est vtilis, & tũc loquĩẽ hic. Opp. s̃. de leg. 1. l. seruo alieno. §. fi. Sol. vt ibi, qa ibi in modũ dispõnis, hic conditionis. Op. j. de don. cau. mor. l. omnib. Sol. qđ hic in fi. dicit, capit̃. i. accipitur, non eum effectu. Ita intelligit gl. ĩ d. l. omnib. & l. quod conditionis, in prin. de don. cau. mor. & ideo fiscus ab isto indigno aufert.

ADDITIONES.

a Barb. Mæuius. Et no. sing. istũ tex. sm Bal. q ille, qui est incapax ex testõ, nõ pt capere in vim conditionis, licet sit gl sing. in l. quod conditionis. ff de don.

b Ale. Forma specifica. Fallit in relictis ad pias cãs, & pro libertate, vt per Ro. in l. si ita stipulatus essem abs te. de ver. ob. in fi. & vide, quod per illum. tex. dicit Bal. in l. 2. ver. occurrit, &c. cum seq. C. de iure do. & non est alibi iste tex. secundum Bal. in l. vnica. §. sin autem aliquid sub conditione. C. de cad. toll. vbi videas.

LEX LV.

1 *Conditio apposita a pluribus, diuiditur ex primo testamento.*
Summa vna si est adiecta pluribus, tamen propter enumerationem personarum, videtur esse diuisa ab ipso testamento.
2 *Conditio non diuiditur inter hæredes.*
3 *Conditio potestatiua, an possit diuidi, & per hæredes impleri.*
4 *In conditione comprehensum non est in obligatione, nec hæreditarium.*
5 *Ius implendi conditionem an transeat ad hæredes, & tum in vltima voluntate, quam in contractibus.*

a **Cui fundus.** Dandi cõdõ a adiecta vni non scindit̃, secus si plurib. adijciatur. h. d. Primo loquit̃, qñ cõdõ adicit̃ vni, & durat vnius. Scđo, q si plurib, Tertio, qñ vni, & deuenit̃ ad plures, Scđa ibi, dissimilis Tertia ibi, io eo. Prima pars 1 est clara. † No. b diligẽter, q cõdõ apposita plurib. diuidit̃ ex primo b testõ. q. d. nõ p legẽ. Et no. q licet vna summa adiciatur plurib. tñ pp enumeratione pſonarũ, vr̃ esse diuisa ab ipso testõ, non tñ ex verbis testamẽti, sicut dicimus in l. nõis, & rei. §. verbũ ex legio. j. de ver. sig. Et hoc dico, ne obstet his, q̃ dixi in l. re cõiuncti. s̃. de le. 2 3. Secundo no. † ex tertia par. q cõdõ non diuidit̃ inter hr̃des. Rõ, qa ex ipso testõ nõ diuidit̃, p l. 12. tab. sili͞r non diuidit, vt j. dicam. c Oppo. c ad 2 partẽ, & vr̃, q cõdõ adiecta plurib. nõ possit scindi, l. si plures. C. de cõdi. inser. & l. si ita fuerit. j. de man. test. Sol. ibi loqĩ in conditione indiuidua, q̃ consistit in dãdo. Itẽ oppo. ad fi. extra gl. de l. eadem. §. Cato. j. de ver. ob. vbi condõ, q̃ cõsistit in facto, diuiditur inter hæredes. Sol Hic loquit̃ in cõditione, quæ cõsistit in dando, ibi in ea, q̃ cõsistit in facto diuiduo, & diuidit̃ inter hr̃des: nec dicas, ibi factũ cõsistit in oblõne, nõ in cõdõne, quia factum, q consistit in oblone, respectu stiplonis penalis, est in cõditione. Et 3 ex his distingue, † an condõ ptãtiua possit diuidi. & per partes impleri, aut est cõdõ indiuidua, & non scindit̃, aut est diuidua, & tunc aut est implenda ab vno, aut a plurib. Si ab vno, non scinditur, vt hic nisi qñ desit p solido posse impleri, vt j. e. l. pe. in prin. & nisi qñ legatum scindit̃ inter hæredes, l. Plautius. s̃. eo. ti. si vero a pluribus aut omnib. iniungitur ab initio, vt hic in 2. rñs. aut pernenit ad plures ex post facto, & tunc aut consistit in dando, & tunc aut deuenit ad plures ex dispositione testatoris. & scinditur, vt sup. e. l. qui hæredi. §. si duorum. Aut ex accidenti, & non scinditur ut hic. Aut consistit in faciendo. tũc scinditur, vt in d. §. Cato. & no. hoc p Doc. in l. pe. C. e. & ibi vide Oppo. vr̃ hic, q ex pſona hr̃dis non scinditur ius implendæ cõdõnis, cõ s̃. de leg. 1. l. legatarius. Dicit gl. fallit ibi. Tu dic, q non fallit, qa illa, q̃ sunt ĩ oblõne, diuidũt inter hr̃des p l. xii. tab. Sũt.n. iura hr̃ditaria vt C. si cer. pe l. 1. & fa. 4 etc. l. ea. q̃. Sed id, † qđ est in cõdõne, non est in oblone nec ẽ hr̃ditarium, ideo non scindit̃ p l. & hic est casus, q tenet menti. Sed l. legatarius, loqĩ in eo, q est in oblone, iõ diuidit̃, vt ex pdictis patet. Ex his colligit̃, quare hr̃s tenentur p parte hr̃ditaria, & nõ in pl⁹, tñ nisi totam soluat, non liberatur a pena. l. 5. in fi. j. de ver. ob. & l. in executione. eo. tit. Rñ. quantum ad princ. oblonem illud debitũ diuiditur per l. xii. tab. sed quantum ad penalem stiplonem est in d conditione. Oppo. hic dr̃, d q transmittitur ad hæredes legatarii ius causa conditionis implendæ. Contra, mortuo legatario, pendente conditione legatum extinguitur, vt j. eo. l. intercidit, & s̃. eo. l. sub diuersis. §. fin. & l. vnica. §. sin autem. C. de cad. tol. Solu. Iaco. de Are. dicit, q ex persona vnius vr̃ transmitti ad plures sibi coniunctos iure coniunctionis, vel ad alios substitutos iure substitutionis. Et hoc innuit tex. ibi, & omnis, &c. Nam in pſona hæredum non vr̃, q possit procedere, nisi sit relictum sibi, & suis hæredib. Ego dico, q qñ legatum relinquitur ex dispõne testatoris tacita, vel expressa, deuenitur ad plures, & scinditur, vt s̃. eod. l. q hæredi. §. si duorum. Si vero hic substituit, & reliquit sibi, suisque hæredib. non est quid impediat, quin scindatur. Pet. dicit, ego intelligo, q hæres in cuius persona debeat impleri conditio, est in mora recipiendi. Nam tunc transit legatum ad hæredes. nõ ĩpleta cõdõne, tñ debet adhunc impleri. Ita dicit Pe. C. eo. l. penul. ĩ 3. seu 4. q. Ray. transibat sicco pede. Sed istud vr̃ male dictum; præsupponit ista sol. q hæredes debent implere conditionem, quod non vr̃ verum, quia si semel obtuli tibi, & noluisti recipere, amplius non teneor tibi dare, cum p te stet, l. vl. C. eo. Nec dicat qs, ibi est spãle fauore libertatis, quia ibidem Pet. tenet cõtrium, i. cõ gl. Præterea illud, quod in contractu, est in obligatione vñ statim facta oblatione. & hærede existente in mora, legatum est purificatum. Ego rñdeo, qa glo. ff de sol. l. qui decem. in secunda gl. dicit quod l. vlt. C. eo. est casus specialis, q facta oblatione liberat̃. Sed puto uerius dictum Pe. quia l. vlt. C. eo loquit̃ in relicto libertatis directæ, merito ille seruus liber factus ab hærede nihil petit, & hæres nihil põt petere ab eo, cum pro eo, quod erat in conditione, nõ cõpetat actio. Sed in legato alterius, rei, uel libertatis fideicõmissariæ si offero, licet hẽatur cõdõ p impleta, & licet dñium fit apud me, tñ res est apud hæredem. Vnde si peto illam rem, per retentionem consequitur hæres, vt impleatur conditio, & ita debet intelligi hic Fateor ergo, q hr̃s non poterit petere, sed retinere donec isti impleant conditionem. Sic põt intelligi duob. mo. Primo, q si trãsit ad plures cõiũctos. Alio mõ, qñ ad plures hr̃des, 5 qđ est, qñ est in mora recipiẽdi. Vnde † vtrũ ius implẽdi cõdõnem transeat ad hr̃dẽ debentis implere, dico sic in vlt. uolunt. Aut ille in cuius pſona dẽt impleri, fuit in mora, & trãsiret. vt hic: aut non & non trãsit, & hoc nisi cõdõ hẽat pcedere dispõnẽ, ut dicã incontinẽti in cõtib. Quarto, vtrũ in cõtib. ius implendi condõnẽ transeat in hr̃des? Et super hoc plures consului. Dic plene, vt dixi in l. si decem cum petiero, de verb. oblig. Sed quantũ ad præsens dic, aut conditio habuit præcedentẽ dispositionem in pſona unius, & transit ad hr̃dem, l. diem proferre. §. 1. s̃. de arb. & l. qui Romæ, §. Flauius. j. de ver. ob. Aut in personis diuersorum, & tũc ẽ pind, ac si nõ haberet pcedẽtẽ dispositionẽ, l. fideiussor obligari. §. fi. j. đ fideiu: licet gl. alr̃ ibi dicat Si uero non hẽt pce. disp. trãsit, ut j. e. l. a testatore: ita tenet Pe. & Cy. post eũ ĩ l. 3. in pe. q. C. e. Guil. ĩ l. si necessarias. §. de uendendo. sup. de pig. act. & alle. l. 3. in prin. đ col. bo. l. qui Romæ. §. Augerius. j. de uer. ob. Ego post eos allego p casu l. si decem cum petiero, in fi. de uer. ob. & ibi dixi. & hoc est uerum, nisi ille, q debebit obligari ex implemento condõnis, aliquid propter hoc pcepit; est casus in l. 2. C. de pac. inter emp. & uen. in gl. quæ dicit, quod superuacuum est de hærede dictum, & e gl. in l. si prædio. in prin. sup. de in diem addictio. e

CONCORDIA.

¶ Cui fundus. Pro cõcordia aduerte, qñ Titius tenet̃ dare x. hr̃di testõris, & solũ fecerit oblõnẽ Titi⁹, nulla facta cõsignatione, & dispõne, nõ dr̃ purificata cõdõ; hr̃ p Bar. in l. 3. ff. de cõdi. inst. Contrarius allegatur ĩ hac l. cui fundus. & in l. cũ qdã, C. de cõdi. ĩser. & l. acceptam. C. de usur. Soluit ista Bart. si bñ inspiciatur. in d. l. 3. q quando

ADDITIONES.

a Ale. Cõdõ. Et ad itellectũ huius l. an, & qñ legatũ cõdõnale trãsmittat̃, vide Bal. ĩ l. 1. C. ut act. ab hr̃de. in 1. col. Tu adde Imo. in l. plane. §. si cõiunctim. de le. 1.

b Men. No. Soc. sen. consi. 10. nu. 1. 2. lib. 4.

c Ale: Opp. Et qñ condõ possit diuidi, vide melius Bar. in l. Stichum, q meus erit. de leg 1. & facit ad no. q. Bal. in l. 2. in fi. C. de pac. inter emp. & ad hoc no. p Bar. vide eum in l. 4. §. Cato. in 8. opp. de ver. ob. & Cy. in l. si plures, in 1. q C. de cõd. inser. Men. Are. consi. 16. nu. 1.

d Meno. hic dicitur. Vide Soc. iun. consi. 117. nu. 15. 16. 17. lib. 1. qui plura tradit.

e Ale. In diẽ addictio. Vide Bar. in l. testator. j. eo. & in l. si penum, in 1. q. di. le. ced.

q̃ñ oblatio fit p̃ñti, ſm gl.ibidem, ꝓcedat ſecũda opi. alš ſi abſenti, vt in j.opi.š.relata. Vel alr ſm eum. Aut diſpõ fit ſolum grã ꝯdõnis implendæ, & ille, cui adimpleẽ, nihil de ſuo perdit, & ad nihil obligaẽ, & ꝓcedat ſcđa opi. Alš ſi obligareẽ, vel ageret d act.q̃rẽda, tũc ꝓcedat prima, & eo maximè, vt in pri.ſol.ſi fieret abſenti, ꝓut ſunt de mẽte Bar.vbi š. Adde cõſ.7. Ale.in 2.uol. Et mãm per Docam plè in l. ſemel mora.š.ſol.ma.

LEX LVI.

Quæſitum.

Seruus iuſſus præſtare operas, poteſt ꝑ ſe operari, niſi ab hr̃de impediatur, tunc.n.ꝯditio habetur pro impleta.h.d.

LEX LVII.

Si ancillæ.

Hanc l.vide per te.Bar.

LEX LVIII.

1 *Legatarius ſi efficiatur monachus conditione pendente, an extinguatur legatum, quod non.*

a

Intercidit.

a Legatario mortuo, uel libertate priuato, cõdõne pendẽte legatũ extinguiẽ, ſecus ſi ſola ciuitate priueẽ, h.d. Op.media ipa nõ nocẽt, l. ſed ſi ꝯdõni.§ ſolem⁹.š.de hær.inſti. Sol. Hæc l.gloſat illam rl̃am, quia caſus ꝯtigẽs, medio tpe ñ nocet, niſi ſit talis, ꝑ quẽ uerè adimaẽ, uel tollaẽ libertas. Vñ ſi dãnatus in metallũ reſtituaẽ, vr̃ nouus hõ, merito ñ ꝯſequiẽ legatum, arg.de ſol.l.ſi res.§.aream.& l.ſi ſeruus, in fi.de adi.le. Et ꝑ hoc vr̃, ꝙ ſi legatarius fuerit mortuus, & miraculosè fuerit reſuſcitatus, ꝙ non conſequaẽ legatum. Op.ꝙ deportatus hr̃ ꝑ mortuo, l.ſi necẽ.§.ſi deportatus. j.de bo.li.& de ꝯtab.l.j.§. quidam filium.gl.ſoluit, & nihil eſt dicere. Dic ſm Dy. & Iac. de Are. ꝙ in his, quorum dies cedit ipſo manente in deportatione, hr̃ ꝑ mortuo, vt in ꝯrio, ſecus in his, quorum dies cederet ipſo reſtituto, ita loquiẽ hic.

1 † Quæro, quid ſi fuerit factus monachus, ^b vel conuerſus? Rñ. tunc remanet capax, ideo legatum non extinguiẽ, l. Deo nobis.C.de epiſ.& cle.

b

ADDITIONES.

a Ale. Intercidit. Adde qđ dicit Bal. in l.j. C.de ſacr.ecc.ꝙ putat hodie hanc l.eſſe correctam.& ad iſtã l.vide omnino Bal.in l.j.C.de his, qui ad li. perue. non poſſ.

b Ale. Monachus. Vide Bar.in l.Status.§.Cornelio.inf.de iure fi.& in l.cum pater.§.hæreditatem.de leg.j.

LEX LIX.

a

In facto.

a Hic iuriſconſultus ponit diſtinctionẽ ſatis clarã. No.ꝙ idem eſt ꝯdõ dandi, & ꝯdõ in facto exiſtẽs, quia facere largo modo comprehendit dare.

ADDITIO.

a Ale.In facto.Vide quod no.Bar.in l.ſi ſtipulatus fuero te ſiſti.§.j.de uer.ob.

LEX LX.

Si vir vxori

Relictum in tps liberorũ, ĩtelĺr d̃ ꝑcreãdis poſt teſtm̃, niſi aliud teſtõr expreſſerit. h. d.

LEX LXI.

Sed ſi hoc ſpecialiter.

1 *Statutum, ꝙ de pretio rei uẽditæ ſoluatur gabella, an intelligatur, ꝙ deducatur, quod eſt expenſum in proxenetis, & ſubbaſtationibus.*

Cuidam.

Tñ quis vr̃ capere, quantum ſibi remanet, deducto eo, qđ ſoluerit cã ꝯdõnis implendæ. h.d. Op.š.e.l. Plautius.§.uẽ ſcindiẽ. Sol.intellige illum §.ſm iſtum. Facit ad q.

1 † di ſtatutũ, qđ de p̃tio rei uẽditæ ſoluatur gabella ſex dẽ. ꝑ lib. ꝯtigit, ꝙ aliquis rem uendidit ꝑ centum, ſed in ꝓxenetis, & in faciẽdis ſubhaſtationib. expendit 20 hic eſt tex. ꝙ ſolũ ꝑ octoginta dẽt ſolui gabella. Nã p̃tium dẽt intelligi, nõ quãtũ emptor dat, ſed quãtũ apud vẽditorẽ remanet, vt dicit tex. forte dẽret ſic dici. Aut ſtatutũ dicit, ꝙ dẽt ſolui gabella pro p̃tio, quod uẽditor recepiſſet, & verũ eſt, ꝙ dixi ſup. qa verum eſt, ꝙ nõ recipit, niſi q̃tum apud eũ remanet, vt hic. Aut dicit, ꝙ ſoluat gabella pro p̃tio quo uẽdidiſſet, & tũc ꝑ toto p̃tio ſoluat, qa uerũ eſt ꝙ ꝑ tãto uẽdidiſſet, arg. j.tit.j.l.in quartã.§.fi.& ꝙ no.in l.qui fundum.e.tit. Aut

a dicit, ꝙ ſoluat gabella ^a pro pretio rei ſimplr̃, & nõ adijciẽ, ꝙ recepiſſet, vel ꝙ vẽdidiſſet, & tunc p̃tiũ intelĺr deducto oĩ eo, ꝙ expendiẽ cã expediendæ venditionis, C.de iu.delib.l. ſcimus. §. in cõputatione.& j.tit.j.l.quantitas. Pro hoc facit g̃nalitas huius l.q̃ dr̃, ſp computationẽ in pſonã vẽditoris introducẽdam reſpũ eius, ꝙ remanet apud venditorẽ cã condõnis implẽdæ. In caſib.aũt, in q̃bus minuiẽ onus in vim condõnis, q̃ño minuaẽ pet Falc.vel aliã quartã hæredi debitam, diſtinxi, š.eo.l. Plautius, verſus fi.

ADDITIO.

a Ale.Gabella, No.ꝙ ſi ſtatum dicit ꝙ ꝑ p̃tio rei vẽditæ ſoluaẽ gabella, venditor recipit centũ, ſed expendit xx. nunquid ſoluatur ꝑ centum. Vide Bar. & ꝙ ibi dixi in l.lex Falcidia.in t.t.j.& quod no. Bar.in l.fructus.ſolu.mat.& hic ꝑ Imo.qui vr̃ tenere contra Bar. Dixi aliquid poſt Imo.in l.non amplius, in prin.de leg.j.

a

Cum vir.

^a Cõdõ, q̃ inducit uiduitatẽ in oẽ tps, reſpũ oĩs pſonæ, & oĩs loci, ſpernit: ſecus ſi inducit viduitatẽ reſpũ certę perſonę, uel certi loci, uel tpis. h.d. cũ duab.ll.ſeq. In tex ibi, ſi a liberis impuberib. nõ nupſerit. i. nubẽdo nõ deceſſerit. Itẽ ibi, in fi. iniungeret. dic, ſ perpetuo, ſed ad tps bñ iniungitur. Op.C.de indi.ui.tol.de auct.cui relictum. Sol. Hodie corrigitur in uidua, cui põt relinqui ſub condõne, ſi non nupſerit, ſecus ſi nõ eſſet uidua Nam iſta iura remanent incorrecta.

ADDITIO.

a Ale.Cum vir. Hunc tex.all. Bal.in pulchra q.in l.j.in fi. C.de le.& in l.fi.in verſ.ſed qđ ſi.C.de ind.vid.tol.& vide Bar.& gl.in l.cum tale, in prin.inf.e.& in l.mulieri, & Titio.inf.e.in fi.& limita ſing.vt ꝑ Bar.inf.eo.in l.Titio vſuſtr.§.j. Et de hac materia vtrum valeat ſtatutũ ſup hoc diſponens, vide Bar.no.C.de muni.in l.ſancimus, lib.11.& Ang.in cõſ.88.inc.In Dei nomine, ſup primo quæſito, &c.& Io.And.in c.ſtatutum.de hæ.in nouella. adde ſecundum Pa.de Ca.in tex.ibi, magis cura liberorũ, ꝙ ſi mater eſt iuſſa morari cũ filijs, ꝙ cenſeẽ ſibi relicta adminiſtratio perſonarum, an autem ſit per hoc relicta tutrix, dicit hodierno iure Dy.determinaſſe quod ſic. Tu vide Bal.conſi.339.li.3. Alen. Aret.conſi.67.col.1.2.

LEX LXII.

1 *Attributum vni duntaxat, ab omnibus alijs remouetur.*

2 *Indignus matrimonio dr̃ ille, cui ſine dedecore nubere quis non poteſt.*

a 1

Cum ita.

a Summaui in p̃cedenti. No. ꝙ † vni duntaxat attribuiẽ, ab oĩb. alijs remouẽ. Et iſtud bñt ĩducere dictiones excluſiuę, vt tñ, ſolum, & duntaxat. Dixi in l.vn.š.ſi quis ius di non obtẽ.

2 Quæro, † qs dicaẽ indignus nuptijs alicuius? Tex.j.de man.vin.l.ſi rogatus.§.matrimonij.cũ gl.vr̃ dicere, ꝙ ille, cum quo non põt ꝯtrahi matrimonium, vr̃ indignus matrimonio. Veritas eſt, ꝙ ille, cui non põt quis ſine dedecore nubeẽ. ſm mores ciuitatis, conſiderata qualitate natalium dr̃ indignus matrimonio, vt j.de ꝯtab l.3.§.emancipatus filius.

ADDITIO

a Ale.Cum ita Ad huius l.intellectũ vide qđ legiẽ, & no.in l.pe.inf.q.& a quib.

LEX LXIII.

a

Hoc modo.

a Summaui cum præcedẽti. No.ꝙ ſi aliqs interdicit actũ exerceri ĩ certo loco, vr̃ interdicere actum ſimplr̃, ſi actus ille commode ibi exerceri non pt, ꝙ eſt vtile ad multa. Secundo no.in fi.huius l. legem vtilem Reip.ad coadiuuandum interpretationem.

ADDITIO.

a Ale.Hoc modo. Et facit ſecundum Ray. ꝙ ſi datus eſt terminus ad dãdum ſuſpectos iudices pro conſilio ſapientis, & vna pars dedit ſuſpectos omnes iudices de ciuitate, ne cauſa committatur, nec extra ciuitatem poſſit cauſa commode committi, ꝙ iſto caſu iſte non ſit audiẽdus, nec admittendus. Et ꝑ hoc facit l.ſi quis ita.& l.ſi quis ſub conditione, de cond.inſti.& l.aliqñ.inf.eo. quod tene menti.& ita Bal.& Imo.

LEX LXIIII.

a

Legato.

a Morte grauati ñ extinguiẽ legatũ ꝯdõnale. h.d. Vel aliter, In legatis ſpẽs cõdõnalis oblĩonis patiue ad hr̃dem trãſmittiẽ.h.d. Op.C.de cad.tol.l.vnica.§ ſin autẽ aliquid ſub ꝯdõne. Sol.legatario decedẽte nõ tranſit legatum ad hr̃dem, & ſic actiue, ſecus decedente grauato, vt hic.

ADDITIO

a Ale.Legato. Limita hanc.niſi eſſet conditio dandi.in perſona hęredis, & legatarius fuiſſet in mora, per no.in l.pe.inf.eo.ſecundum Imo.hic.

LEX LXV.

a

Hæres.

a Licet libertas repreſẽteẽ, ꝯdõ fideic.dẽt expectari. h.d. Opp.C.de his, q a nõ do. ma.l.fi. vbi q in vno eſt negligens, in alijs vr̃ negligẽs. ita hic, q in vno fuit liberalis p̃uenido, in alio dẽt eſſe liberalis. Sol.vt dicit gl.in l.3.in prin.alias l.4.š.de ali.in.mu.cau.fac.& ibi dixi. Ad iſtud op.j.e.l.duos. Solut ibi. Extra gl.op.ꝙ dẽt repſentari legatũ, l.q filio.§.ſi qs ſeruũ.de hære.inſt.Sol. Poſſes dicere, ꝙ hic libertas fuit repræſentata ab hr̃de, ibi a teſtõre: quod nõ placet, ꝑ l.ſi ſeruus cõis.de hær.inſt. Quare dic, ꝙ hic loquitur, q ñ ꝯdõ adiecta libertati fuit expſſe repetita in legato, vt patet in prin.legis. Fuit.n.rogatus reſtituere in euentum cõdõnis, ſed lex ꝯria loquitur, q ñ cõdõ adiecta libertati tacite porrigitur ad legatum. Et ſic vides magnum effectum, an condõ inſit tacite, an exprimatur. Dixi in l.contraria.

ADDITIO.

a Alex. Hæres, Qui eſt negligens in vno, an ſit, ſeu videatur negligens in alio, & vide late no.per Bar.in l.ſi ſeruus, vi bo.rap.in d.l.item ſi res, in prin.de alie.iud. Et ad iſtum tex.vide l.ſi domus.de ſer.vrb.præd.

LEX LXVI.

1 *Cautio mutiana requirit ſatiſdationem.*

2 *Poteſtates ſi duo ſunt electi, vnus primo, alius ſecundo, ſi primus acceptauit, & non venit, an ſecundus admittatur.*

Cum ſub hac.

Si deficit cõdõ, ꝑ qua fuit interpoſita cautio Mutiana, legatũ debeẽ ei, ĩ quẽ in eum caſum fuit tranſlatũ.h.d.

1 † No. ꝙ cautio Mutiana requirit ſatiſdationẽ, & ſic cũ fideiuſſore. Dixi š.e.l. Mutianę. Op. & vr̃ ꝙ dẽt caueri ſcđo legatario, cui⁹ intereſt, nõ hr̃di, l.is cui.š.e. Soluũt qdã, ꝙ hic hr̃s fuit iuſſus dare ſcđo legatario, ar.l.3.§.ſi quis ita.ſi.de adi.le.qđ ñ placet, qa hic tex.ſimplr̃.dt, eſſe tranſlatũ in ſecũdũ legatarium, quo caſu in dubio vr̃ eſſe grauatus ipſe legatari⁹. vt d. vſuf.le.l.colonus, ĩ prin. Quare dic ſuſtinẽdo p̃cedẽtẽ ſo.ꝙ d.l.codicillis, loqẽ; qñ in primi legatarij pſona legatũ ꝯſiſtit, ſed hic deficiẽte cõdõne apparet, ꝙ legatũ nunq̃ extitit, vt in auth.cui relictũ C.de ind.vi tol. vñ hic in dubio vr̃ relictũ ab hr̃de. Op.j.e.l.Titio fũdus. Sol. Fateor, ꝙ hr̃s libetaẽ cedẽdo act.ſi vult.

2 † Vltimo Dy, & Ia.de Are.hic formãt vnã q. Duo ſunt electi p̃tates, vn⁹ primo,

a ali⁹ ſcđo, prim⁹ acceptauit, ñ.tñ venit, qa forte mortu⁹ ẽ, vtrũ ^a illatũ primu

ADDITIO.

a Barb.Vtrum Et vide Bal.in l.poſt aditam.C.de impub.

primo acceptãte, euanuerit electio scdi? Hæc lex est arg. q non. Facit l. Titio fundus, J. eo. Dy. tenet ꝯrium. arg. l. post aditam. C. de imp. & al. subst. & C. de leg. l. si legata. & s. de adi. leg. l. 3. §. si qs Titio Non. ob. hæc lex, & J. e. l. Titio fundus. qa hæc cõdõ nõ extitit in psona primi, nec deficit in psona scdi, q patet pp effectum cautionis Mutianæ facit s. de test. tu. l. tutorib. ita dicit Dyn. Sed Ia. de Are. distinguit. Aut fuit facta electio scdi sub condõne. si primus non acceptauerit, & eo acceptante, deficit electio scdi. Aut fuit facta electio scdi, si primus non venerit, & primo acceptãte nõ deficit electio scdi. & in dubio vr facta sub condõne, si non venerit, vt hic, & l. Titio. J. e. & l. tutorib. de test. tu. Non ob. l. post aditã. cũ si. qa ibi p acceptationem plenum ius q̃rit acceptãti. Quod notãdũ est in istis officijs, vt plene dixi in l. ex eo. sup. de test. tu. Et hoc per Cy. in l. post aditam. C. de impub. & ali. sub.

LEX LXVII.

a **Si ita legatum.** a Verbum, quod reperit in futuro & i pterito, in vltimis volũtatib. intelligit in futuro. h. d. de hoc dixi. s. eo. l solemus.

ADDITIO.

a Ale. Si ita legatum. Et facit ad q. de qua per Bar. in l. hoc articulo, in prin. de hær. inst. & hic per Imo.

LEX LXVIII.

Si ita expressum. Cõdõ, si voluerit legatari[*], facit ꝯdõnale legatũ. h. d. De hoc dixi in l. si ita legatum. §. illi si volet. de leg. 1. & J. e. l. aliquando.

LEX LXIX.

Duos. Cõdõ tacita ex testõ ꝓueniẽs, ĩpedit diẽ legati cederẽ quo ad acqsitione. h d. Op. s. e. l. hrs statuliberũ. Gl. ñ soluit. So. parebit ex solone sequẽtis ꝯrij. Op. cõdõ tacita ñ ĩpedit diẽ cedere, quo ad acqsitionẽ, l. si post diẽ, § fi. qñ di. le. ce. & de re. iu. l. q̃ legata. Sol. Hic dies ñ cedit, nisi a tpe emãcipõnis. Nec ob. q est ꝯdõ tacita, qa ꝓuenit ex ipso testõ, nõ extrinsecus, vt J. e. l. cõdõnes, q̃ extrinsecus, & ibi dixi. Et p hoc apparet trĩum ad precedẽs ꝯriũ, qa hic extitit ꝯdõ legati p emancipationẽ, sed in l. hrs statuliberum, non extitit per manumissionem, sm Dyn.

LEX LXX.

1 *Iussus testatoris, q impleatur, & expediatur, interest hæredis.* (iure.
2 *Nudũ pceptũ de nõ alienãdo nõ valet quãdo legatũ trãsit ad legatariũ ipso*

a **Titio centum.** a Modus respiciẽs vtilitatem legatarij intelli impulsiuus, si vtilitatem tertij dr esse finalis, h. d. & est mirabilis lex, si quã vidistis hoc anno. Ibi,
1 emat & sibi, & p se. & ꝯco. cũ hac l. 2. in fi, s. de do. † Itẽ no. q illud,
b qđ testõr iubet, iterẽ hrdis, vt ipleat, b & expediat, vt hic dr, & colligi in l. hmõi, in prin. s. de le. j. & in l. qb. dieb. §. fi. s. eo. Op. & ur q ille, cui est relictũ, sub mõ, dẽat cauere de mõ implẽdo, vt s. e. l. qb. dieb. §. fi. & l. si tibi, s. de le. 3. Rñ. illud verũ, nisi suũ commodũ re-
c spiciat. Itẽ op. c q nõ dẽt cauere, cũ dictũ pceptũ sit nudũ, l. filiusfa. §. diui. s. de le. j. Timore h[9] ꝯrij iste tex. intelli duob. mod Primo, q emat illr alũno, & q nõ alienẽt, p istũ emptorẽ, no aũt alumnus caueat de nõ alienãdo, sed hũc intellm nõ vult gl. paruula. Nã hic intells esset supuacuus, qa eo ipso, q dicit, q emat alũno, dẽt itelligi, q fiat suũ, l. hmõi, in prin. qtare itelligo, q alũnus caueat. Ad ꝯriũ rñd. q dẽt cauere, qa testõr voluit, q nõ alienaret pp affectionẽ, q̃ testõr hẽt ad eũ, ita dicit gl. Sed licet testõr habuerit affectio-
2 nẽ, qtare pp hoc ꝓhibẽt alienare? Rñ. intelligo sic, † q dicit, nudũ pceptũ de nõ alienãdo nõ valet, est verũ, vbi legatũ trãsit ad legatariũ ipso iure. Et ita loqr l. filiusfa. §. diui. s. de leg. j. & l. pr. §. Iulius Agrippa, s. de le. 3. sed vbi nõ trãsiret ipso iure, sed dẽt pstari manu hrdis, tũc legatarius nõ dẽt hrẽ, nisi caueat de ñ alienando, vt hic. Et vr casus, in l. 4. §. fi. s. de cond. inst.

ADDITIONES

a Ale. Titio centum. Et an modus præsumatur causa finalis, vide Bar. in consi. inci. quidam nomine Vanutius.
b Ale. Vt impleatur. Illud, quod testõr iubet, interest hrdis, vt impleatur. Facit c. si hędes, de test. & de voto, c. licet, & quod no. Bar. & Doc. in auth. hoc amplius, C. de fideicom. Et p istum dixit no. Bal. q si lego centum ecclesiæ, vt inde emat fundum, q illum fundum emptum, nunquam poterit uendere ecclesia. Ita dicit. l. fi. C. de pact. inter empt.
c Pomp. Itẽ op. Et vide Bal. allegantẽ no. illud prin. l. fi. C. de pac. inter emp. & vẽ.

1 *Testor si relinquat monasterio centũ, si illam receperit in monialẽ, an monasterium possit consequi centum. & illam non recipere.*

Titio centum. Mrimonia dẽnt esse libera a pęna dãni, ñ a pęna amissionis lucri. h. d. Opp. s. e. l. cum ita. Sol. intellige, q poterat Mæuiam in vxorẽ honeste ducere. In gl. in ver. inuitari. q̃ inci. sic J. de dã. infec. ibi §. merito. Sol. ibi lucrũ pcipiebat ex publico, qđ ñ dẽt auferre priuatus, hic qa pcipiebat a priuato testõre, merito põt auferre eius voluntate.
a Et hæc lex a facit in ar. ad q † testõr reliqt monasterio monialium
1 cẽtũ, si illã in sororẽ reciperẽt. Moniales volebant b cẽtũ, sed nole-
b bãt in sororẽ recipere, & vr hic, q nõ possint hrẽ. Quidã magnus Doc. ꝯsuluit ꝯriũ. qa inuitare moniales ad lucra, vt recipiãt illã in sororẽ, est simonia, vt in c. nõ satis, ext. de simo. & iõ cõsequuntur legatũ, & reijcit illa ꝯdõ tãq̃ turpis. Non ob. hæc l. qa licet mrimonium sit res spũalis, tñ fit sub spe lucri, qđ nõ reputat in alijs sp̃ũalib. sed istud nõ ẽ verũ, qa qñ condõ de se ẽ turpis, reijcitur, s. e. l. obtinuit, de cond. inst. l. j. & l. condõnes, sed qñ condõ est de se honesta, vt est aliquã recipere in monialẽ, sed q ad hoc inuitet spe lucri, est turpe, & inhonestum: nunc instõ, seu legatum, qđ ad hoc inuitaret, est nullum, casus est s. de hær. inst. l. ille aũt, & ibi not. in gl. sic in simili hoc legatum nõ valet: qđ dic, vt dixi in d. l. ille aũt. Sed cautela est, q̃ ponit gl. in c. nõ satis. s. alle. q testõr dicat, si tales moniales receperint talem in sororem, eis relinquo cẽtũ, p alimẽtis, & tunc non vr inuitari ad lucrum, nec est simonia.

CONCORDIA.

Titio cẽtum, Pro cõcordia aduerte, q pr l. hs filiam in suo testõ legaui t monasterio cẽtum sub hac cõdõne, si monasterium susceperit filiam meam in monacham Bar. I l. 2. C. de inst. & sub. dixit, q legatũ remanet, & talis ꝯdõ reijcit. Cõtrariũ. l. legatum esse nullum, allegat p Bar. In hoc §. 1. in l. Titio cẽtum. Tu dic, Bar. i hoc §. j. loqtur in legato, in d. l. 2. loqtur in hrdis instõne. Et rõ diuersitatis põt esse, vt sustineat testm, in d. l. 2. qđ si nõ substineretur, pfecto corrueret tota dispõ. §. aũ hrdis Inst. de leg. cum si. sed in legato secus. Posset colligi alia solo, p tex. cum gl. in c. ueniẽs, de simo. ex qua gl. s. q valeat legatum, vel hrdis instõ, qñ monasteriũ erat i tali pauptate, q alter illã i sororẽ recipe ñ poterat, quo casu ẽt gl. dt, q valet ẽt pactũ de istituẽdo. Et ita loqr Bar. i d. l. 2. In diuite aũt monasterio, loqtur in hoc § eodem mõ rñdet ad Bart. in l. vxorẽ. §. hrs, ff. de l. 3. qa est casus ꝯrius. l. si nõ reciperẽt in monacham, p cedat legatũ. Et sic rñdẽt ad ea, q̃ hrit in l. j. & a de his, quæ pę. no.

ADDITIONES.

a Barb. Et hæc lex. Et vide Bal. in l. j. C. de inst. & subst.
b Volebant. Vide Bar. in l. 2. C. de inst. & subst. & adde ad intellectum huius tex q̃ no. Bar. in l. cum donati. C. de trãs. Itẽ de materia, p Bal. in l. si quẽquã, de epis. & cle. io l. j. C. de his q̃ pę. nom. qđ no. 32. q. 2. nõ oĩs, & Bal. in l. Titia, in fi. princ. de ver. ob. & Bal in l. j. C. de inst. Quid aũt si relinqtur tali, si monasterium intrauerit, vide Bar. in consi. inc. Da Nuta &c. & Bal. in d. l. 1. de inst. & subst. Et ad materiam uide Bal. in c. fi. de spon. in vlt. col. sed Imo. in c. 2. de simo. tenet contra Bar. p quo vide casum in c. qm. e. ti. & Mod. l. te. in l. Titia. sol. mat. Et hanc q. vidi de facto, & fuisse cõtra Bar. iudicatũ Bononiæ, & hæc dicta intellige, vt hic p Imo. adde Pau. de Ca. hic, q Bar. ref hẽdit in dicto, consi. Men. Maranta disput. et. 6.

1 *Locatio perpetua operarum an valeat, remissiue.*
2 *Promissio de stando semper in certo loco, an valeat.*
3 *Statutum de carcerando aliquem pro debito, q valeat.*
4 *Domiciliũ, vt quis stet in certo loco põt constitui, si est in cõmodũ alicuius.*

Titio centum relicta. Cõdõ, vel mod[9] p quẽ libras infringit, nõ seruat, pterq̃ i libtis. h. d. Op. C. de ope, li. de l. pe. in fi. Gl. soluit trib. mod. j. sol. est diuinatio scda, ẽ uera, tertia est falsa. Per sm exemplũ posi
a tuto in hoc §. Dy. dicit, q hic §. facit p eo, a q locant operas suas i ppetuum. Item pro eo, q̃ pmisit stare certo tpe in ciuitate aliqua. Item q non valeant statuta de hoie carcerando pro debito. Dy. ñ
1 dicit plus, sed prima q. † tangitur, p glo. in l. 3. de vsufr. leg. & in l. antiquas. C. de usufr. & tractat in l. stipones non diuiduntur, de ver.
2 ob. in 2. q. Sed † vr, q nõ p hãc l. Sed non uideo, quare nõ valeãt, si respiciant commodum alicuius, vt patet in toto ti. loca. Ad id, qđ
3 dr, q infringit libertas, rñ. q soluẽdo interesse liberat In 3. q. † referio Dy. allegando satis excise, dixisse; Et ego dico, q statutum va-
b let, b si est factũ a ciuitate, q̃ hẽbat merũ, & mixtum imperium. Et pbo de iure cõi, põt qs p debito carcerari, l. j. C q bo. ced. pos. ergo põt p statuta, q̃ sunt de iure ciuili. Ad ar. Dy. rñ. nam dicit ip se, illud, qđ nõ põt fieri p pactum, nõ põt fieri p legem, ut no. C. de decr. decu. sup rub. & l. non impossibile, de pac. Sed p pactum nõ põt infringi libertas alicuius, l. nec si volẽs, & l. interrogatam. C. de h. cã. ergo nec p legẽ Rñ. & dico, q hoc. i. qd non põt fieri p pactũ nec pt p statutũ, nõ est verũ, nisi in his, q̃ sunt ꝯ bonos mores. alsiecus, ut no. in l. nec ex ptorio. & l. neq; pignus. §. priuatorum. de recu. Scda rõ est ista, hoiem carcerari est ꝯ bonos mores, & ꝯ ius, l. succurrit, & l. seq. s. ex qb. cau. & l. q in carcerẽ, qđ me. ca. & l. j. & 2. de li. ho. exhi. & l. ob æs. C. de act & ob. Sed iñ. aliquem carcerari a priuato, ẽ ꝯ bonos mores, licet auctoritate publica nõ est ꝯ bonos mores, l. j. C. q bo. ced. pos. Tertia rõ est, nõ est dubium, q statuti hẽt auct. ab hoib. sed nullus homo est dñs membrorum suorum, l. liber hõ. s. ad l. Aquil. ergo hoĩes facere non pñt. Sed dic, q ppopulus hẽt iurisd. in quẽlibet hoiem, licet priuatus simplr non. Iiẽ quarta erat rõ, qa dispõ testõris est lex. in Auth. de nup. §. dispo nat. sed p testõrẽ nõ põt fieri, ergo, &c. Rñ. p testõrẽ non põt fieri in eo, in quo non hẽt ius, sed in psonis, in quas hẽt ius põt, ut hic, ergo & pp[l]s põt i suos subditos, p alios nõ, ut hic; & sic hũc §. retorqo ꝯ Dy. q all. ipsũ p se. † Vltĩo no. q nõ põt alicui ꝯstitui domicilium

ADDITIONES,

a Ale. Facit pro eo. Adde gl. & Bal. in l. post certi. C. de li. cau. Bar. in l. antiquitas; C. de vsu. & l. stipulationes non diuiduntur, in fi. de ver. ob. & adde gl. de eo, q locauit operas, in l. 2. §. constituitur, sup. de usu.
b Ale. Statutum valet. Adde q̃ no. Bar. in l. alia, §. j. sol. ma. & q̃ no. inst. de act. §. fi. in vlt. q. Bal. & Imo. in l. nemo. in prin. de leg. 1, & facit qđ no. Bar. in l. 3. §. tutores, qui. s. de susp. tu. & tene menti ad litationem oĩum supradictorum, q̃ dicit Aug. & Imo. in l. si sic, in princ. de le. 1. refert se consuluisse, q si statuto cauet q pp instrm guarẽtigiatũ capiat aliqs mera voluntate creditoris, q poterit icipi a capura absq; citatione, oĩo initio, p d. l. si sic, in prin, iuncta l. cũ qdã de le. 2. Et q tale statutũ valeat. adde in consi. 165. col. j. in prin. in 5. vol. vbi dicit, q ita cõtinetur, & idem Mai. in rub. de dila. c. 4. q. 3. Men. Aret. consi. 19. nu. 7.

a lisia vt i certo loco habitet,& hoc ē uerū, nisi sit ī ɔmodū:sicut si dico relinquo vxori meæ,quo ad steterit cū filijs suis,& sic hic pos set legari donec habitauerit i tali loco cū tali. Nā in fauorē illius vī hoc dictū l.q ɔcubinā.§.vxori,de le.3.Vel dic,vt ibi plene no.

ADDITIO.

a Ale.Constitui domicilium. Contra hoc uī tex.expressus recte consideranti, in l. Iulianus.§.cum quoque,sup.quib.cau.ma.& quod ibi Bar,

1 *Legatum dotis dicitur conditionale,*
2 *Dictio,sed,pro quando.*
3 *Legatum factum pro dote est etiam condōnale;nisi ex coniecturis aliter ap paret,uel ex communi vsu loquendi.*
4 *Legatum factum pro dote,quando dicatur.*
5 *Filia,cui pr̄ reliqt cētū p dote,on stante statuto,q filia dotata nō succedat, nec possit cōtra testamētū p̄ris aliquid dicere,poterit statī petere legatū, Filia cui est const tuta dos,dicitur dotata.*
6 *Lgīma an possit tolli,uel minui p statutū et an dos succedat loco legitimæ.*
7 *Legatum factum pro dote,an,& quando peti possit.*
8 *Filia p qua ī ingressu monasterij pr̄ aliquid obtulit monasterio,dī dotata,*

Titio genero. Diuidit̄ hic §.in sex par. Prīo ponit̄,cui ɔpetat petitio. Scdo,cui dēat,vel possit fieri solo. Tertio,qd si mrimoniū n̄ ɔhat. Quarto an,qn̄ soluit cō stāte mrimonio,dēat aliqua cautio recipi. Quinto, qd si añ mri moniū dos soluat̄. Sexto,qd si marit a cā ceciderit. Scda ibi,si p. Tertia ibi, añ nupt. Quarta ibi, Sabinus. Quinta ibi,sed cū añ nup. a Sexta ibi quod si maritus,& hēo hūc tex.satis p difficili. Opp a& uī,q sola mulier possit petere,l.fermo legato.§,si testōr. j.de le.1. & l.fideic.§.interdū,s̄.de le.3. Sol.de stricto iure sola mulier petit, 1 vt ibi:sed de æqtate vterq;,vtriq;.n.pficit,vt hic. Ad versi. †sed cū añ nup.opp.uā legatū dotis n̄ ē purū,imo ɔdōnale,l.stipłonē,& l. pmittēdo,de iu.do.& l.i reb.e.ti.& l.itē qa,de pac. Gl.dicit,aliud ī legato,aliud in stipłone. Vel aīt,aliud in muliere pmittēte,vt ī ɔtrio,aliud in extraneo pmittēte,seu legāte, ut hic. Sed hæc sol.est ɔcalum l.pmittēdo,in prin.& l.si ego,in prin de iu.do.& l.si extraneus,s̄.de cond.ob.cau.& sic remanet prima sol.qa aliud in legab to,aliud i stipłone. Sed pbo,b q legatū sit ɔdōnale,vt hac lege: qa aut dices,q relictū sit sub mō,& sic legatū purū sit,l3 sub mō, vt vī dicere hic ver.sed cū añ nup.& ē falsū,qa quocunq; mō deficit mod,ēt p casū,facit legatariū admitti,l.si fundū p fideicomissū, §.j.aīs l.si Titio.s̄.de le.1.& l.pī.§. Tuscul.s̄.de le.3. Sed hic dicit,q remanet penes hr̄dē,altero deficiēte añ nup.ergo est cōdō,sm q no.s̄.e.l.i testō.Sed si dicis,q ē ɔdō,dicis ɔ tex.qa dt̄,q est purum Dy.dicit,q est verū,q ē purū,sed relictū ɔtēplatione certæ cāæ finalis.& iō deficiēte cā,deficit relictū,l.alūnæ.§. Seia liberta ab hr̄dib.s̄ de adi.le.ita dicit Dyn. Hoc ē falsū p tex.in l.si fundū p fideicom missum,§.j.s̄.de le.j.vbi dicit,q respiciebat ɔmodū alterius,& sic ē cā finalis,vt s̄ e.l.in prin.& tñ ibi admittit̄ legatarius. Pet.dicit cē idē in mō,qd ī cōdōne,sed ipse dicit ɔ l.si fundū,pallegatā.& l.pī. §.Tusculanus,s̄.de le.3.Dicit Ray.q hic loqtur in mō,qa cohæret legato de necessitate,ut mrimoniū:sed ī ɔtrio non cohr̄bat de necessitate. Hoc est falsum,qa hic nō cohæret de necessitate ipsi le, sed ipsi mō sic. Nā fateor,q dos ɔcludat mrimoniū de necessitate,sed si legata sunt cētū,mrimoniū non cohr̄t legato,sed ipsi mō. Quare credo q istud legatū sit cōdōnale. Et primo,pbo p oēs leges,q̄ dñt,q stipłō dotis ē ɔdōnalis,ar.de ɔctib ad vlt voluntates, c vt s̄.e.l.iure. Scdo,c pbo p hunc tex.q ɔcludit de necessitate. Dicit. n.añ nup. Titio,uel muliere defunctis,legatū apud hr̄dē remanet, &c.qa si esset mod, n̄ remaneret apud hr̄des. Tertio pbo p casū auth.nisi rogati.C.ad Tre.& in corpore,vñ sumitur, de san.epi.§. sed & hoc pn̄ti.vbi est tex.expssius,licet gl. ibi aīr sentiat, & male: nā gl.dicit,q ē modus,qn̄ relinqtur cā dotis,nō cōdō. Sed illa glo, ibi rephēdit p Iac.de Bel.& de necessitate male dr,nā tex.dicit donatas aut relictas,sed in donōne cū sit ɔctus,nō ē dubiū,q ē ɔdō 2 ergo & in legato,vt vtrūq; pariter determinet,& l.iā hoc iure,s̄.d uul.& pu.& q hoc sit ɔdōnale,uī tenere gl.s̄.e.l.ī testō. Et ad hūc uer.l.sed cū añ nup. R̄n̄.q hic mutat casū,& † dēt exponi,sed cum p qn̄,hoc mō.l.qn̄ añ nup.qa purū legatū est,peti pōt, qd ē,qn̄ expsse p ɔiecturas testōr uoluit;& ad hoc dicēdū cogit iste tex.ex eo q dicit de pecunia reddēda mulieri, sed si casus nō mutaretur p̄staret hr̄di,si mrimoniū,non ɔheret,p mortem mulieris,uel alio mō ipsi hr̄di redderet,ut in uer.sed cū añ nupt.& si ɔhereitur,non d cēt necessaria cautio,ut ī uer. Sabinus,ex hoc insurgit effectus,q si ē ɔdōnale,nō trāsmittit ad hr̄des,nec interim pt peti,pdicta vera sūt,qn̄ relinqtur p dote,respectu mrimonij ɔhēdi cū certa psona,& ita loqt̄ hic. Sed q̄ro, e † quid si simplr̄ relinqt p dote an sit 3 purū? Quidam disputādo tenuerunt,q sic,qa ista cā respicit fauorem ipsius legatarij,ergo,&c.vt s̄.ea.l.in prin. Præterea non reperitur,q dictio,pro,faciat ɔdōnem. Præterea ego uideo,q l3 sit cā fauorabilis,& pia,legatum est purū,qn̄ respicit commodum legatarij,ut si legetur fundus ad alimēta,ut s̄.de ali.& cib.leg. l.4. Sed ɔtrū puto esse uerū.f q sit relictū ɔdōnale, prima p casum l.a Titio.de uer.ob.& l.si ego.in prin.s̄.de iure dot.licet gl.ibi uideat̄ dicere,qa aīs donaturus nō erat. Sed istud ē diuinare. Præterea ī dubio pīumit̄ aīs nolle donare, nisi mulier hoc pbet.l.si extraneus, de cōd ob cau. Præterea qd sit ɔdōnale,pbat in Auth. de san.epi. §.sed & hoc pn̄ti.vbi fuit datum,uel relictum cā dotis simpliciter,licet gl.ibi aīr intelligat,sed non bene,vt s̄. dixi. Præterea ista verba,pro dote,vel causa dotis,non inducūt causam legati,prout causa assumitur in ista materia:nam causa est de præterito,ista vero est de futuro,vt dixi s̄.e.l.demonstratio.§.qd aūt. Itē non inducunt modum,nam p modum aggrauat ille, cui sub mō relinqt̄, vt dixi s̄.e.l.qb.dieb.§. Termilius.sed p hoc nō aggrauat̄ mulier, cui relinquit,imo honorat,qa inuitat̄ ad nuptias,sup.ea.l.§.1. & licet ibi dicat,q sit modus,& sit grauamen,illud est iō, qa grauat̄ de certa psona,q est onus. secus si de incerta , qa tunc est honor, quod patet,qa ɔtrium est turpe,vt s̄.co.l.cum ita. Præterea p hoc vī casus s̄.eo.l. Publius, in prin.vbi qn̄ aliquid relinquit̄ in honore,est ɔdōnale,licet ɔmodum eius,cui relinqtur,ɔtineat. Nō obst. in Auth.de san epis.§.sed & hoc pn̄ti.vbi dī,q talis ɔdō remittitur tanq̄ grauosa.qa illud est verum,f qn̄ vult transire ad vitam arctiorem,& pfiteri ɔtinentiam,sed remanere in seculo,& nubere est honor,vt sup.ad Treb.l.mulier §.cum pponeret. Concludit̄ ergo,q relictum p dote,vel dotis noīe.est ɔditionale, & requirit q matrimonium ɔhatur,cum dos sine matrimonio esse nō possit,vt dictum est in præcedentib. Non obst.quod dī, q hic respicit fauorem legatarij tm̄,quia imo & fauorem alterius incertæ personæ.f.viri futuri.& ēt Reip.vt sup.sol ma.l.1.& ex prædictis apparet responsum ad alia ɔtria. Prædicta vera sunt,nisi expresse appareret vel per coniecturas , q ille, qui relinquit pro dote,vel dotis noīe, voluit legatum esse purum,vt hic in ver.sed cum ante nup.exemplum,qn̄ ɔstat,q alias daturus erat,vt d.l. si extraneus.de condit. ob cau. item si ponamus, q cōis vsus loquendi in ciuitate sit,q dos intelligatur patrimonium mulieris etiam nō nuptæ: dīt enim quidam de p̄rimonio puellæ,viduæ , vel alias continentis ista:hēt bonam dotem,vel ista est dos talis, tunc enim tale verbum prolatum a testatore intelligitur sm̄ cōem vsum loquendi,l.cum de lanionis.§.asinam.sup.de fun.instr.sic econuerso dī dos, instrumētum fundi,vt s̄.de fun. instru.l.2.& j.de fideiu.l.annui.§.pen. Itē 4 †prædicta vera sunt in extraneo legante pro dote, vel dotis noīe, sed in patre si quid legat noīe dotis,contemplatione certi matrimonij,idem dicendum,qa facit ɔdōnem, vt hoc §. Si vero legat g simplr̄ pro dote,g si qdem alias filiæ relinqueret legitimā,tūc idē est,quod in extraneo,qnia eadem est iō,per ea,quæ dicta sunt supra. Sed si alias legitimam non relinqueret,tunc de iure,dico legatum factum pro dote,purum esse. Nam constat, q pater erat alias relicturus,quia ad hoc tenebatur,cum alias testm̄ non valeret;& sic est magis quædam monitio , vt filia inde se nubat,q̄ sit grauamen,l.muto,§.hāc autem s̄.de iu. facit d. l. si extraneus, in prin.de ɔdi.ob cau. & ideo puto q non remoueatur inde grauamen,per l.quoniam in priorib.C.de inof.test.sed magis ab monitio non intelligatur ex præsumpta voluntate defuncti, & intelligitur hoc tam in ea quantitate,quæ est vsque ad legitimam,quam in ea , quæ excedit,ne idem legatum diuersimode intelligatur,l.iā 5 hoc iure.de vul.& pu.& l.cū,qui ædes.de vsuc. prædicta vera sunt h sm ius cōe. Quæro, statutum hēt hic, & in pluribus ciuitatibus Italiæ,

ADDITIONES.

a Meno.Opp.Crau.consi.101.Paris.consi.56.nu.5.6.lib.3.Ias.consi.137.nu.2.lib 2.Ruy.consi.35.nu.*.lib.3.Tiraq.quod cessante ca limitatio.24.latissime Cod. lib.2.de condi.c.22.Ceph.consi.145.lib.1.scripsi consi.251.lib.3.

b Barb.Sed probo.Et uide Lud.Ro.in consi.132.vbi coolu luit,si statutum dicit,q pī pōt filiam legitima priuare,q non tenetur eam dotare,& in consi.80. inci.libertus legauit,an legatum dotis debeatur incontinenti,& in consi.232. inci.super q.qua quæritur.vbi pulchre loquitur.

c Men.S.do.Ru ,.cōs.53.n.12.li.2.late Hier.Gab.cōs.116.scripsi cōs.60.n.44.45

d Men.Ex hoc.Soc.iun.consi.134.nu.18.li.1.uicit cōem cōtra Bar.Crau.cōs.101. Soc.sen.consi.269.col.2.cir.med.lib.2.consi.188.col.13 cir.fin.Paris.consi.110 nu.2.4.lib.4.Ruy.consi.112.nu.6.lib.2.Paris.consi.2 .nume.58.lib.4.Didac.nō quidem,de testib.Bero.consi.28.nu.4.lib.1.

e Barb.Sed q̄ro.Et ad oia,q̄ hic dr̄,vide Bal in l.generaliter.C.de epi.& cle.& Pet.in cōs.122.& in cōs.324.Et vide Bal.in l.qm in priorib.C.de inof.test.Et audiui allegari Bal.in l.itē qa.ff.de pac.& in l.si pr̄.C.de inst.& subst. Bart.in l. quib.§. Termilius,s̄.eo.Bal.in l filia legatorū.C.de leg.Bal.in l.maximū vitium.C.de lib. præt.Cy.Bal.& Sal.in l.sancimus.C.de nup.Ang.in sua q.inci.statuto Pistorij,& in q.inc.in sacro Cæsaris consistorio.Et vide Bar.in consi.inc.quæritur de legatis factis filiabus pro dotib.qn̄ peti dēant,& consi.129.inc.Martinus legauit filiæ suæ dotē,si ante statuto,q sit dote cōtenta,si incontinenti pōt illā petere, & vide Bar.in consi.inc.in q.pposita.vbi consuluit,q si pr̄ relinquit dote filiæ arbitrandam a Titio,q non est condōnale.Et vide Lud.Ro.in consi.132.& vide Bart.in consi.120.inc.lator p̄sentia schedulæ,& in consi.160.100.inc.quæritur de leg.

f Men.Veri,Ruy.consi.53.nu.12.li.1.scripsi consi.6.nu.9.lib.1.& cōsi.251.lib.3.

g Pom.Legat simpliciter pro dote.Idem tenet Anch.in consi.224.inc.illa oia.vide Alex.in l.si pater,in 3.col.C.de inst.& sub.Ro.consi.15.in 2.dub.& seq. Men.Tiraq.de retract.consan.§.2.gl.1.nu.54.Ial.itē quia,nume.2.ff.de pac.Soc. sen.consi.92.col.5.lib.1.Ang.consi.393.394.Ruy.consi.74.nu.19.lib.2.Crauet. consi.101.scripsi,consi.251.nu.4.lib.3.

h Pom.Quæro,statutum.Hinc vult Alex.cōsi.151.inc visa themate supra scripto, in 2.vol.& in consi.15.inc.circa primum dubium,in 2,vol. Cu.consi.46.Iac. consi.32.in 2.vol.vbi ponit etiam de seq.q.& Bar.consi.40.consi.193.Ro.consi. 133.in 3.col.Card.consi.50.in vlt.col.

Barb.Et vide Bar.in l.non sine,C.de bo.quæ lib.Per.in consi.160.Bartol.in l.qui pupillam,in t.de adul.& in l.cum plures.9.ti.ff.de admi.tut.& in l.voluntas,C de fideicom.Pet.in consi.160.

a Italiæ, q̄ filia dotata a pr̄e, nō succedat, a nec possit aliqd dicere ꝯ testm̄ pn̄s: mō cuidā filiæ pupillæ pr̄ legauit cētū ꝓ dote sua q̄rit, an ea possit peterē statim, an expectato tpe lītīmo? Rn̄. anteq̄ ad so lonē h⁹ dubii ventū, multa sunt vidēda Primo, qn̄ dicat̄ filia dotata, si pr̄ eā maritasset, & ei dotē dedisset, sine dubio eēt dotata: sed qn̄ pr̄ ei assignauit dotē ī testō, tūc vr̄, q̄ nō sit dotata, qa dos sine mr̄imonio esse nō pt̄, vt C. de do. an̄ nup. l. fi. Præterea sicut nō pt̄ dici nupta an̄ mr̄imoniū vt ꝫ. qn̄ dies leg. ced. l. q̄ pupillæ. ita nō pt̄ dici dotata. in ꝯtrīū. q̄ ista dicat̄ dotata, si pr̄ ei ī testō assignauit dotē, arg. s̄. de ri. nup. l. nō ē mr̄imoniū, vt ꝫ. de adul. l. q pupillā. in prin. Et hoc vr̄ tenere gl. s̄. de adm. tu. l. cū pr̄s. § pe. Præterea illa verba statuti, filia dotata a pr̄e, &c. ītelliguntr̄, hoc ē filia, ī qua pr̄ actū dotādi exercuit, q̄tū ī eo fuit, l. mulier. § fi, s̄. de ꝯdi. insti. & l. Stich⁹, st hr̄di, de sta. li. sed hoc fecit ī ꝓposito assignādo dotē ī te-
6 stō. ergo, &c. Et ꝑ hoc p; trāsio ad ꝯtra. Scd̄o est vidēdū, † an dos succedat ī locō lītīmæ, ita q̄ ab ea remoueat̄ oīs dilō. Rn̄. D. Ric. disputauit, & Cy refert. C. de nup. l. sancim⁹, & dicit, q̄ lītīma ꝑ sta
b tutū b pt̄ minui, nō tn̄ pt̄ in totū tolli, cū lītīma succedat ī locū ali mētorū, & iō hāc dotē dt̄ succedere ī locū lītīmæ, & q̄ statī possit peti, cū inde dēt alimētari, ita q̄ ab ea dēt subduci oīs dilatio, sed hæc oīa teꝑbat Cy. ī d. l. sancim⁹, & puto, q̄ bn̄ dicat, hoc examinabo, dico tn̄, q̄ posito, q̄ sit vera opi. Cy. q̄ lītīma pt̄ minui, & nō tolli, tn̄ adhuc idē eēt. Si ergo pt̄ minui ī q̄titate, ergo & in tpe, vt an̄ tp̄s lītīmū nō possit peti, vt Inst. de act. §. plus. Ad q. ꝓpositā dico, cū ex forma statuti pr̄ n̄ teneat̄ dare lītīmā pure. q̄ tale relictū ꝓ dote sit ꝯdōnale, ꝑut s̄. dictū ē ī extraneo. Prædicta vera, nisi ex
7 cōi vsu loquēdi vel ex aliis p̄sumptionib. aliud appareat. † Quæro, an tp̄s petēdi sit dies nuptiarū. vel dies ætatis nubilis? Rn̄. si quidem tale relictū sub tali ꝯdōne sit factū maiori, ītelligo de die festiuitatis nuptiarū, l. sancimus. C. de nup. & ītelligo festiuitatē nuptiarū,
c qn̄ mr̄imoniū ꝯhit ꝑ verba de p̄nti, posito, q̄ ad domū viri n̄ sit ducta vxor, vt s̄. e. l. cū tient. & ibi no. & ibi dixi. Si vero relinquitr̄ minori, tūc reqrunt̄ duo s. q̄ pueniat ad adultā ætatē, & q̄ nuptiæ ꝯhāt, vt s̄. e. l. hæc ꝯdō. & ꝫ. qn̄ dies le. ce. l. qđ pupillæ. Et pdicta vera sunt, qn̄ relīqt ꝓ tpore, vel in tp̄s nuptiarū, vt dictū est. Sed si relīqt mulieri ꝓ se maritāda, vl̄ ad maritādū se, tūc si relinq̄ret pupillæ, idē est, qa non posset peti an̄ tp̄s lītīmæ ætatis; nā reqrit, q̄ cā, ꝑꝑ q̄ relinqt̄, instet, l. nec semel. §. si habitatiōe, ꝫ. qn̄ dies. le. ce. dixi s̄. de le. 2. l. an̄p. §. 1. sed si ad ætatē nubilē mulr̄ puenerit, tunc poterit peterē. p̄stita cautiōe d̄ nubēdo. Nō. n. hic reqrit, q̄ nuptiæ
d ꝯhant, nā an̄ ꝯctū nuptiarū multæ expēsę necessariæ sunt fieri ꝓ ea maritāda, vt ī nup. & similib. & si n̄ hēi istud legatū ī se ꝯdōnē mr̄imonii. Sufficit. n. q̄ expēdat̄ ꝓ ea maritāda, licet n̄ maritet, & hoc verborū sigfiatio demō. facit qđ dixi s̄. de leg. 2. Luci⁹. §. 1. ī fi.
8 † Quæro, qđ si pr̄ ꝓ filia, q̄ ītrauit monasteriū, aliqd obtulit mona
e sterio, an videat mulier dotata? Puto, q̄ sic, nā ī vulgari illd, qd offert, vocat̄ dos mul̄is, ergo, &c. l. vt Alphen⁹. & ī l. vulga. d̄ ver. sig.

ADDITIONES.

a Dotata a pr̄e nō succedat. Addē, q̄ Pa. de Ca. dt̄, q̄ Bar. in hac decisiōe fuit sibi cōtrarius, qa vult, q̄ legatū sit cōdōnale, & ꝑꝑ illud legatū dicat̄ dotata, & sic exclusa a statuto, nā si est cōdōnale, nō est dotata, anteq̄ eueniat cōdō. si ergo nō ē dotata, ergo nō excluditr̄, & ꝑ cōns sibi debetr̄ lītīma, q vr̄ pure relinquēda. vn̄ dt̄ ipse, q̄ aut statutū dt̄, q̄ extate masculo fœmina nō succedat, sed debeat dotari, & ꝓcedit opi. Bar. Si aūt loquat̄, vt Bar. dt̄, ipse verū nō dt̄, qa imo relictū est purum, alias nō diceret dotata, & sic non esset exclusa a statuto, & posset peti, & ad hr̄dē trāsmitti. Et dicit hāc distōnem mēti tenendā, qa nullus facit de quo vide Pet. de Anch. cōs. 132. 324. Alb. cōs. 92. lib. 2. Ro. 134. Bal. cōs. 207. lib. 3. & 481, & 165. li. 4. Pa. de Ca. cōs. 232. & 235. & cō. 78. vbi et tractant illud, qđ vltra dotē legat̄. an sit purū, vel cōdōnale. Et vide Soc. in cōs. 140. Ang. in cōs. 92. Pe. de Anch. consi. 177. inci. Pro veritate præmittendum.[a] Scripsi cōs. 6. num. 9.
b Per statutū. Adde d̄ hoc, an lītīma possit tolli, vel minui ꝑ statutū, & vide nouiss. in rep. aut. nouissima. C. de ino. test. & Alc. in sua disp. inci. Sigismūdū. 14. dub. & cōsi. 22. in 1. vol. & Ab. in cōs. 84. & 67. in 1. vol. Et adde, q̄ Car. in cōs. 2. 13. q̄ tale statutū tollēs lītīmā nō valet de iu. Can. q̄ ita tenet curia Ro. alle. Rot. decil. 21.
c Contrahit ꝑ verba. Ruy. cōs. 68. n. 7. li. 4. cōs. 33. n. 2. li. 2. Signor. cōs. 14. n. 1. Adde latissime Gomesiū in §. fuerat, col. 540 prin. ver. 6. ꝑ istā &c. inst. de act. Soc. se. cōs. 207. col. 3. in fi. li. 2. & cōs. 241. col. 9. & in fi. an idē sit de dote data moniali & in mai. cōs. 288. col. 8, in prin. li. 2. Paris. cons. 25. nu. 39. li. 2. & late consi. 54. n. 24. M cōs. 60. nu. 44. eo. & cons. 53. nu. 77. 78. lib. et dos est loco alimentorū latissime. Boe. cons. 127. nu. 11. 12. item loco lītīmæ, latissime Tiraq. si vnq̄, in verbo, susceperit, nu. 112. Brunus in tract. Quod stantib. masculis, art. 11. q. 3. Vegius cōsi. 49. & consi. 50 scripsi consi. 7. nu. 8.
d Expēsæ. Adde q̄ hoc nō placet hic Pa. de Ca. et contrarium dicit se consuluisse.
e Po. n. Quæro, quid. Vide Bar. in l. 1. §. si pares inst. si quis a pa. fue. ma.

LEX XXI.

a **Cum tale.** a Cōdō negatiua q̄ n̄ pt̄ īpleri viuo legatario sine expectatione tristis euētus, implet̄ p̄stita cautione Muciana. h. d. Hoc declaraui ī l. Mucianæ. s̄. e. Op. q̄ hæc ꝯdō reiiciat̄, qa induceret viduitatē, vt sup. eo. l. sed si hoc. §. fi. Gl. primo fatet̄ ꝯtriū, qđ nō placet, qa est ꝯ istū tex. Scd̄o dicit gl. ibi exp̄sit, ne nuberet, hic nō. Nō ītelligis hāc sol. q̄ tacite posset induci viduitas, exp̄sse nō. qa est ꝯ ī hoc mō. sup. e. sed ītelligas, q̄ hic fuit simpl̄r relictū, si a liberis nō discessent, & sic viduitatē nō īducit. No. ergo, q̄ eo ipso q̄ nubit, non videtur a liberis discedere.

ADDITIO.

a Alex. Cum tale. No. de condōne, ne discedas a liberis. et vide gl. et Bar. in l. cum enim. C. de ind. uid. tol. et hoc no. Imo.

1 *Dictio, ne. quando faciat modum, & quando conditionem.*
2 *Hæres fideicommissario vniuersali tenetur reddere rationem.*
Hæres non conficiens inuentarium an perdat Trebellianicam, remissiue.
3 *Hæres an hodie teneatur cauere de fideicommisso restituendo.*

a **Titius.** a Cōdō negatiua. q̄ pt̄ impleri viuo legatario, si implet̄ ꝑ cautiōē Mutianā. Itē dictio, ne, si adiicit̄ actui explicādo an̄ emolumētū q̄situ, facit ꝯdōnē, al̄s facit modū. h. d.
1 † Quæro, vtrū dictio, ne. faciat modū. vl̄ ꝯdōnē? Gl. in l. cū pr̄. §. Titio. de le. 2. dicit. q̄ faciat modū. Idē tenet Dy. ī l. q absenti, de acq. pos. licet gl. ibi aliter dicat. Tu distingue, aut dictio, ne, negat actū explicādū ante emolumentū q̄situ, & induceret ꝯdōnē, & resoluit
b ne. i. si nō, vt hic, prout dt̄, ne satisdatio petat̄.[b] Aut adiicit̄ actu explicādo post emolumētū q̄situ, & īducit modum, & sic resoluit,
2 ne. i. vt n̄. vt hic, ꝑut dt̄, ne satisdatio, &c. qđ diligēter no. † Quæro,
c vtrū hr̄s fideicōmissario vl̄i teneat̄ reddere rōnē? hic ē tex. q̄ sic, & gl. hoc no. Et hoc dn̄t qdā Doc. q̄ hr̄s, q nō facit inuētariū, priuat̄ Trebellianica. qa inuētariū est caput rōnis. Ita dicit Ia. d̄ Are. & Ric. Mal. & Cy. refert ī auth. sed cū testōr. C. ad l. Fal. Tu dic, vt dixi in l. Marcell⁹. ff. ad Treb. Quærit gl. vtrū hodie hr̄s cogat̄ ca-
3 uere † de fideicōmisso restituēdo. Et inuit, q̄ nō, nisi in casu. C. ad Tre. auth. cū rogat⁹. Alibi dt̄ gl. q̄ nō inuenit iure nouo. Certe li-
d cet[d] non inueniat̄, tn̄ non reperit prohibitum, nisi qn̄ frater fratri, & pr̄ filius restituere cogatur, vt C. ad Treb. l. iubemus, & iō in cęteris iura antiqua remanent incorrecta s̄m Dyn. & alios.

ADDITIONES.

a Ale. Titius. Et istum tex. vide alleg. per Bal. in l. 3. C. de arb.
b Alex. Petatur. De dictione, ne. vide Bar. in l. quib. dieb. §. fi. sup. eo.
c Alex. Quæro, vtrum An hæres teneatur reddere rationem fideic. uniuersalis, q̄ sequitur Bal. in l. filium, quem habentem. in fi. C. fam. erc.
d Ale. Certe licet. Vlt. opi. hic tenet Im. et vide l. cū Archimedorū. C. vt in pos. leg.

a **Rescriptum est, si arbitratu.** Cōdō d̄ficiēs n̄ extinguit q̄ pēdēs n̄ suspēdit. h. d. No. diligēter, q̄ ista ꝯdō si alterius
b arbitrio nupserit, a iure respuit̄.[b] Opp. q̄ dēat istī⁹ seq ꝯsiliū. l. Titiū & Mæuiū. in prin. de adm. tu. Sol. fallit hic fauore libertaris mr̄imonii. Quæro, qđ si legauit pure filiæ, & rogauit de restituēdo ei, cuius arbitrio dēat nubere, si ei⁹ arbitrio nō nuberet, dt̄ Azo, qđ
c tūc forte valeret.[c] Dy. ꝯ. qa nō refert, qn̄ adiiciat̄ ꝯdō, vt s̄. e. l. qb. dieb. § qdā Titio. Pręterea sub ꝯdōne adēptū, vr̄ sub cōdōne datū, vt ꝫ. eod. l. aliqn̄. Item per obliquū saltem fieret ꝯ mentē legis, & ideo nō valet, ac si directo fieret, vt ꝫ. eo. l. hr̄s. in fi. ita dicit Dy. pro quo videtur casus sup. eo. l. quoties.

ADDITIONES.

a Ale. Si arbitratu. Ad hunc §. vide Pa. de Ca. consi. 87. inci. In Christi noīe amen, uidetur dicendum, quod dicta filia, etc. in prin.
b Ale. a iure respuitur. Cōdō, si alterius arbitrio nupserit, spernitr̄ a iure, et vide Bar. in l. j. sup. de his, quæ pę. no. et dixi post Imo. in l. turpia. §. j. sup. de leg. j.
c Alex. Forte ualeret. Idem tenet hic Imo. et alij communiter.

a **Mæuiæ.** a Cōdō de nubēdo, si adiciat̄ cū tpe mortis, vtrūq; reiicit̄: si cū alio, reiicit̄ ꝯdō, & tp̄s remanet. h. d. Op. q̄ illd, qđ ē īpossibile, dēt reiici: illud, qđ ē honestū & īpl̄e, dēt seruari, vt s̄. e. l. hęc scriptura. & l. q̄ sub ꝯdō. §. si qs. de ꝯd. ist. ergo tp̄s dēt remanere, lz ꝯdō reiiciat. Sol. gl. & l. ff. illud est, cū adiicit̄ tp̄s mortis, qa tūc vr̄ testōr relinq̄re ī tp̄s ꝯdōnis explerę, qđ est dn̄ii, cū morit, q. d. qa tūc cū morit, ista ꝯdō ipl. ē. iō sic uolo hēre: vn̄ cū totū ē vnū, merito totū reiicit̄. Sed in aliis dieb. nō est sic, iō nō reiicit̄, & nō ob. ꝯtrīū. Op. q̄ tp̄s non dēt expectari ꝯdōne remota, s̄m distōnem l. in illa. & l. hoc iure. de uerb. obl. Sol. leges ꝯtrīæ loquunt̄, qn̄ dies adiicit̄ conditioni, & tunc distingue, vt ibi, hic quādo adiicitur dispositioni, quo casu remota ꝯditione indistincte remanet dies. Facit ꝫ. eo. l. si ita legatum quam solutio. no.

ADDITIO.

a Barb. Meuiæ. Et vide Pe. in c. Raynald. de test. alle. Bar. in l. filium, quem. C. fam. erc. f. ad istum tex. uide quæ dici post Imo. in l. turpia. §. j. de legat. j.

Falsam causam. Falsa cā non uitiat legatum, nisi d̄ uolūtate testatoris doceat̄. h. d. qđ hoc sit dictū in tex. qa rō legādi legato non cohæret, dixi in l. demonstratio. §. autem. s̄. eo. vbi declaraui hoc.

a **Falsam conditionem.** a Cōdō d̄ futuro, q̄ īplicat aliqd p̄teritū, vl̄ præsens, si est impossibilis, non uitiat, secus si esset possibilis, & deficiat. h. d. Quæro, vtrū ista ꝯdō uitiet legatū, qn̄ nihil dētur. Vr̄, q̄ sic, qa ē d̄ p̄terito vl̄ d̄ p̄n̄ti, ꝑꝑ id, q̄ dr̄ ī tex. debeo. In ꝯtrīū, qa ē d̄ futuro, licet aliqn̄ īplicet d̄ p̄nti. illud. n. est ī ꝯdōne, si solueris Titio, qđ debeo. Actus ergo soluēdi in ꝯditione ponit̄. ita tenet glōs. hic, & in l. cum in secundo. s̄. de iniu. test. tene menti hunc §. fi.

ADDITIO.

a Ale. Falsam conditionē, Gl. hic pro sing. alleg. Cy. et Bald. l. in l. leges, et constitutiones, C. de leg. quod verbum futuri subiunctiui instantis importat simplum futurum, vide no. in l. centesimis. ad fi. de ver. obl.

Falsam legati. Quæ adiiciunt ad diminutionē, n̄ operant augmentū. h. d. facit s̄. de le. j. l. le-
a gata inutiliter. Op. ... p. a de pec. leg. de l. denique. §. interdum. Sol.

ADDITIO.

a Ale. Op. sup. Adde Bar. in l. ex hac scriptura. de do. vide no. ꝑ Imo. in l. Centurio. de uul. et pu. et de intellectu huius §. ultra hic no. uide Bal. in l. j. de fal. cau. adi. le et facit iste tex. ad id, qđ no. decidit Bal. in l. 2. ī fi. de cōd. inser. q̄ in cōdōne non gantis nunquam hēt locum arg. a contrario sensu. Vide ibi in pulchra q.

qsiq;

quãq; verba, q̃ apponunt ad diminutionẽ, sint mere priuatiua, & nihil induciunt de necessitate, tunc ex istis nõ inducit dispõ. l. legata inutilr. & l. si mihi & tibi. §. i legatis in gl. sup. de le. j. & ibi dixi; quãq; verba licet sint priuatiua, tñ aliqd ponũt, vt in casu nři §. nã ex cẽtũ relictis. ecce positio; diminuit certã quãtitatẽ, ecce priuatio: & tũc si qdẽ istud relinquit aĩo priuãdi a primo, pt stare ẽt primo nõ posito, & tũc non inducit positio primi, vt hic. Hic. n. non grauauit illũ legatariũ, cui dixit se legasse, sed hr̃dẽ suum, quẽ poterat grauare ẽt sine hac demõstratione: sed si dixit, ex centum, q̃ Titio legaui, volo, q ipse Titius det Seio decẽ; tunc Titius non pt grauari, nisi illa demonstratione p̃supposita ex illo inducit legatum, d. l. denique. § interdũ. Opp. s̃ de vsufru. l. Proculus. Sol. eo mõ, qa ibi ad seq. positionẽ, de necessitate sequit positio primi: vt alıter dicit gl. q ibi appellõne vsusfr. ptinetur dñium, ita sẽtit gl. in l. donationes. §. species. inf. de don.

LEX LXXII.

1 *Credens fide digno, excusatur a dolo.*

a **Titio fundus.** a Deficiẽte ɔdõne, p qua fuit præstita cautio, debet legatariũ ei, quẽ fuit trãslatũ ĩ eũ casum, & liberat hr̃s actionẽ cedẽdo, ẽt si cautio sit d̃fecta. h. d. ista l. & l. cũ sub hac ɔdõe. s̃. e. No. dicit tex. defecerit, qa Titius, & eius fideiussores sunt effecti ñ soluẽdo, & sic est supflua tota gl. ma. Op. d. l. libertas. § t. j. de man. test. vbi cautio Mutiana ñ pstat. Sol. spãle est fauore libertatis, vt dixi s̃. e. l. Mutianæ. Op. q cautio dẽat pstari secũdo legatario, nõ hr̃di, vt s̃. eo l. is, cui. Sol. ut dixi. & l. cũ sub hac. Op. q si deficit oblo, nõ pt ɔcedi actio, cũ nõ sit nata, vt s̃. de pc. l. licet. §. ea oblo. Sol. gl. dicit. n. q deficit, qa no fuit psti ta ab initio. Ad ɔtrã tñ. s. q ɔcedat actio, s. ɔdõ indebiti, vel sine cã, nõ aũt actio ex stipulatu. & ita loqt hic ver. sed qa, &c. vel ceditur actio, qa fuit pmissio facta de satisdãdo, nõ tñ satisdedit, & sic iste ver. sed qa, hẽt duas lect. Ad primã lec. opp. q si ipse ñ exegit cautionẽ, fuit in dolo, l. dolo. j. tit. j ergo non liberat act. cedẽdo. Sol. hr̃s nõ tradidit, sed legatarius eã accepit f̃m formã l. pen. j. p legato. Op. ad 2. lect. & vr̃. q nõ procedat. Nã secũdus legatarius petit legatũ: ñ si sibi cedit actio, qa est pmissum satisdare nihil prodest legatario. Rñ. gl. q imo pdest, qa in ea venit interesse, l quo ẽ b ẽstimatio fundi. Itẽ op. b & vr̃. q sit in dolo, & sic actionẽ cedẽdo nõ liberat, vt j. ti. i. l. dolo. Sol. hæc erat talis psona, cui dẽbat credi, 1 & sic † tene mẽti glo. i ver. actiones. ĩ ver. & erat hõ, ingẽtũ dicit, q erat talis, cui dẽbit credi, & p hoc facit, q no. ĩ l. cũ, q circa fi s̃. de in diẽ addic. Sed licet hoc sit verũ, non tñ de mẽte lr̃e, & iõ pone casum plane exponẽ lo. cautio deficit, qa reus & principalis, & fideiussor sunt effecti ñ soluẽdo. Quærit gl. mag. de una q. & soluit.

ADDITIONES.

a Titio fundus. Et istam gl. alle. Doc. in l. 1. in prin. iũcto §. j. de eo, p quem fac. erit, & ibi scripsi. & no. Bar. licet ea no alle. in l. non solũ. §. morte. de ope. no. nũ. & uide qd̃ p ea no. decidit Bal. in l. iudicia. C. de rei uend. q dictũ notabilis viri inducit iustissimã credulitatẽ, ut ex ea possit cari ti. putatiuus, pro quo facit, qd̃ bene no. Bar. in l. Celsus. de vsuc. & in l. qui fundũ. §. pcurator. inf. p emp. & lo. An. c. cura. de iure pa. & qd̃ no. Bar. in l. de pupillo. §. si qs ipsi. in 8. q. de ope. no. nũc. & Ang. i l. j. i prin. sup. de eo. p que fac. er. & ibi Bal. i sec. antiq. adde Bar. i simili. i l. d̃ minore. §. tormeta. in ver. tertio q: q, a qb. perso. inf. de q̃. & ibi habes post eũ. b Barb. Itẽ op. Et idẽ dicas, si credit dicto digno a partib. qa tũc excusat, l. si qs vxori. §. apud Labeonem. inf. de fur. itẽ q credit suo testatori. l. ini. C. de cal. item qui credit famę. l. cũ q dam. §. quod dr̃. de acq. vel ami. hr. item qui credit magistro militũ de morte sui milites, in auth. hodie. C. de rep. item qui credit perito in arte sua, sup. de uen. inspic. l. 1. §. 2. item qui credit dicto sui serui . . . . l. Celsus. inf. de usu. l. naturaliter. §. nihil, cõe. de acq. pos. & conclude, q ois credulitas, et fama excusat quem a dolo, l. plagij. C. de pl . . . et l. igitur inf. de li. cau. Inn. c. proposuit. de coniu. ser. plene per Ang. in l. 1. de eo, per quem fac. er. et vide gloss. in c. cum contingat. de resc. ubi creditur uiro leuis opi.

LEX LXXIII.

1 *Ius accrescendi non datur ei, qui admittitur ad legatum de iure speciali, contra uoluntatem defuncti.*

2 *Minor restitutus ad legatum repudiatum habet ius accrescendi.*

3 *Ius accrescẽdi hẽt locum inter plures uenientes per contratab. & sic inter succedẽtes in hæreditate contra uolũtatẽ defuncti hẽt locũ ius accrescẽdi.*

4 *Statuto stante, q existentib. masculis fœmina non succedant, si sint tres masculi, & una fœmina, & duo repudient, an portio repudiantium accrescat sorori, & fratri, & tantum.*

5 *conditio non nubendi apposita legato, an reiiciatur.*

1 **Mulieri.** † Qui admittitur ad legatũ de iure spãli ɔ volũtatẽ defuncti, nõ hẽt ius accresc. h. d. & est ista solẽa nis lex, a & singularis, & de ista feci magnũ festũ in l. re ɔiũcti. s̃. de b leg. 1. Op. & uř. q in psona Titij legatũ sit purũ; vñ b vr̃. q in psona Titij admittat. l. fi. §. Seio s̃. de le. 2. Sol. gl. q hic ɔdõ fuit adiecta vtrisq;, vt hic; ibi alteri tñ dicit Dy. nã hic fuit apposita post noiationẽ oium legatariorũ: qd̃ tene mẽti, & vult dicere, q ñ uř adiecta in psona oium, qñ p9 noiationẽ fuit apposita: sed si post noiationẽ primi tñ, in primi tñ psona vr̃ apposita, l. ɔtria. Sed ɔ hoc facit. s̃. de usufru. l. si Titio vsusfructus. de quo dicam j. eod. l. Iulius Paulus. Op. & uř, q mulier hẽat totũ p ius accrescẽdi, l. 1. in princ. ff. de usufr. accr. Gl. dicit, q hoc est ideo, qa de iure spãli admittit mulier, quod tene menti. & sic no. q ille, qui admittitur de iure speciali ad legatum, non habet ius accresc. Et hoc ego probo per. l. 3. §. sed si coniunctim. de lega. præstan. & l. filium. §. si legata. eod.

c ti. Sed ad hoc oppo, c q hẽat ius accresc. d. l. filium. in fi. Sol. ibi admitti de iure spãli ex uoluntate defuncti, iõ hẽt ius accrescẽ. sed hic admittitur de iure spãli ɔ voluntatem defuncti, & hoc sentit glo. sed hoc vr̃ ɔ d. l. 3. §. sed & si coniunctim. & l. filium. §. si legata. j. de leg. præst. vbi licet veniat f̃m voluntatem defuncti, nõ tñ hẽt ius accresc. Solu. habet ius accresc. verum est, qñ petit legata ab eo, qui habet ɔ voluntatem defuncti, sed si habet f̃m voluntatem defuncti, tunc habet ius accresc. vt in ɔtris, Et rõnes sunt faciles. 2 † Videtur per hoc solui quæstio, minor 25. ann. restituitur ad legatum repudiatum, habebit ne locum ius accrescendi? Vr̃, qđ non, vt hic. Puto ɔtrium, quia restõ reponit eum in legato cũ iure accresc. l. j. §. j. de colla. bon. Præterea iste minor habet legatum de voluntate defuncti, & perit ab eo, qui habet ex uoluntate de-
3 functi, † Itẽ opp ɔ hoc de de l. si duobus. in prin. j. de ɔtab. & de coniun. cum eman. lib. l. j. §. si quis ex nepotib. vbi inter plures ɔ tientes per ɔtab. hẽt locum ius accresc. Sol. quod dixi non habere locum ius accresc. est verum in legato, sed in hr̃ditate habet locum indistincte ius accresc. ne quis decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus, & ne quis decedat p parte cum hr̃de, & pro parte sine hr̃de. Sed fateor, q si essent, qui venirẽt ɔ voluntatem defuncti de iure spãli, q prius esset ius accresc. inter eos, q veniunt de iure cõi, ɔ inter illos, qui veniũt de iure spãli, s. sed cũ patrono,
4 de bo. poss. Et per † hanc l. cum gl. determinat do. Rayn. talem q. Dicit statutum, q extantib. filiis masculis filiæ. fœminæ non succedant, & sint tres masculi, & vna fœmina, & modo ex illis masculis duo repudiarunt, an hẽat ius accresc. masculus, vel fœmina? Determinauit, q inquãtum illi frẽs habẽt vltra virile, habẽt de iu. spãli, & iõ non hñt ius accresc. & sic deuenit ad filiam, p l. istam. Et ista verba sunt sua. Sed hoc non est verum, quia illud hẽt locum ĩ legatis, non in hr̃ditatib. Præterea ius accr. competit portioni, non psonæ, l. hæc scriptura. §. 1. s̃. eo. l. si quis Titio, de vsufr. & dixi l. re ɔiũcti. in 1. q. prin. Dr̃ hic, † q ista ɔdõ facit d̃ficere legatũ. Cõtra, imo. vr̃ respui, s̃. eo. l. cũ tale. §. Meuiæ. & d. l. sed si hoc. §. fi. Dicit gl. qñq; ɔdõ apponit mulieri, & tũc reiicit, vt s̃. e. l. sed si hoc, & tũc est verũ si inducit viduitas ppetua, secus si ad tps. d. §. fi. hẽ si inducit respectu ois psonæ, secus si vnius tñ, vt s̃. eo. l. cũ ita. Itẽ si respectu ois loci, secus, si vnius tñ, vt sup. eo. l. hoc modo. in fi. Item hẽt locũ in virgine, secus si vidua hodie, ĩ auth. cui relictũ d̃ indi. vid. & no. sup. e. l. cũ tale §. Meuiæ. Aut apponit ɔdõ alii psonæ d̃ viduitate vnius mulieris, & nõ remittit, l. auia. §. Titio. j. e. l. 1. C. de indi. vi. Et hoc est verum saluo eo, q dr̃ in 1. gl. nimis. l. si illa psona esset multũ ɔiũcta psonę mulieris, vt j. eo. l. hr̃s, in ñ. Itẽ, hẽt locũ, nisi ille sit rogatus d̃ restituẽdo mulieri, d. l. auia. §. Titio. Si vero ɔdõ, quę inducit viduitatẽm, simul adiicitur mulieri, & alii, tunc bene dicit gl. cum præcedentibus limitationibus.

ADDITIONES.

a Alex. Solennis lex. Et de ratione huius l. vide Bal. in l. j. in prin. C. de in di. viduit. tol. & in l. 1. §. vbi autem. C. de cad. tol.

b Meno, Vnde Curt, Iun. cons. 14. nu. 3. cir. med. & nu. 7. Ruy. cons. 33. lib. 2. & cõs. 45. nu. 14. lib. 1.

c Ale. ad hoc opp. Et vide quod per ista no. dixit Bal. in l. senium, qui facere pos. Sed adde no. Bar. in l. cũ plures, C. de cond. inser. & in omnibus istis idẽ sequit Bald. in l. j. quando non pet. & Bal. no. in l. 1. de sacrosanc. ecc. in repet. vide ĩ contrarium his quę ipse dixit in d. l. senium.

LEX XXIIII.

a **Dies.** a Dies incertus pro ɔdõne hr̃. h. d. j. eo. l. hr̃s meus. Sol. ibi dicemus. Op. Inst. de ver. ob. §. ex ɔdõnali. Sol. Aliud in stip. fone. aliud in legato, Et ponit rõ ibi, & l. vxor. C. de ɔd. iser. Aliam rationem dixi in l. filiusfa. inf. de ver. ob.

ADDITIO

Ale. Dies. A d istam l. adde l. talis scriptura, de leg. j. vbi cõdõ appellatur dies, si ẽet incertus, & ideo ibi dicit Imp. per illũ tex. facere, q statutum loquens de die, trai . . . condi . . . et no. d̃ffam inter diem incertam, & cõdõnem, vide per gl. & Bar. in l. nam si cum moriar. sup. de condi. ideb. Et qñ dies incerta habeatur pro condõne, uide Bal. late in l. ambiguitatem C. de vsufr. Et ibi inter cætera dicit, q vbi dies incerta est mixta cum die certa, non facit conditionem, alle. tex. ibi, qui non est alibi.

LEX LXXV.

a b **Fideicommissum.** a Facit hoc ad q. d̃ ingrediẽte monasteriũ, an p ingressum b monasterii ɔdõ fideicommissi expiret, quã ponit Dyn. in l. si ita. §. 1. s̃. de le. 2. & ibi plene dixi in auct. nisi rogati. C. ad Tre.

ADDITIONES

a Ale fideicommissum Et istũ tex. & d. l. si ita. §. fi. limita, nisi uerbum filii nõ posset, nisi in adoptiuis verificari gloss. est no. in l. si quis posthumos. in prin. de libe. & posth. q̃ no. alle. Ro. in l. fideiussor obligari in fi. inf. de fideius. facit l. hr̃dib. ult. & l. ex facto. §. 1. inf. ad Treb. & per istum tex. Spe. in ti. de loc. §. nunc aliqua per. 63. dicit q emphyteusis nõ transit ad adoptiuos. uide Pau. de Ca. in l. adoptiuum. in prin. sup. de in ius uoc.

b Barõ An per ingressum: Et vide Bal. in d. auth. nisi rogati.

LEX LXXVI.

1 *Cõdõ quãdo apposita in institutione, intelligat repetita in legato, vide in fi.*

a **Auia.** a Conditio apposita in institutione in legato eidem facto, intelligitur repetita. h. d. No. istam legem. Opp. hic videtur uelle tex. cũ gl. q hic inducat repetitio pp verbũ, hoc amplius, sed imo idilistice vr̃ facta repetitio, ut l. duos. sup. e. & l. fi. § fina. j. de doli exce. Sol. potes dicere, qđ hic verbũ, hoc ãplius. denote

a tet facti accidētia, nō iuris ministeriū. Vel.dic,& melius.leges ꝯ riæ loquunt̄, qn̄ in eodē testō ascribit̄ instō.& legatum.hic ē, n̄ testō instō, in codicillis legatū. Pro hoc facit,q̄d no. in l.plane.§.ꝯiuncti,s̄.de leg.j.& l.qnquaginta,s̄.de ꝓbat.licet multum facit ꝯ.l. Nesennius,in fi.s̄.de excu.tu. Sed op.s̄.de le.j.l.ab oīb.§.cum gdā. vbi cōdō apposita in instōne, non vr̄ repetita in legato.Solu. Hic qn̄ legatū fit ab eo.gradu,vt hic,& s̄.e.l.duos,& l.fi.§.fin.s̄.de col. excep.sed qn̄ ab alio gradu,tunc ꝯdō nō intelligit̄ repetita,vt ind.§.cum gdā,& rō patet ꝑ se.hēo ꝑ.qn̄ d.leg. eed.l.filiū Sol.Hæc l. loqtur,qn̄ p̄cedit instō ꝯdōnalis,& seqt̄ legatū,sed qn̄ legatū ꝑcedit simplex,& seqt̄ instō cōdōnalis,tūc secus,vt l ꝯtia,& ibi gl. Et est rō,qa maioris efficaciæ est p̄cedēs cl̄a ad sequentia,q̄ sequēs ad p̄cedētia,hēs de hoc tex.in l.qiqs,circa prin.ał's in l.si qs in prin.tes. s̄.de leg.j.& ibi gl. Ex p̄dictis † distingue, Aut legatum,& instō fit eodem testō,aut vnum in testō,aliud ī codicillis. Primo casu, aut p̄cedit legatum,& seqt̄ instō,aut ꝯ;& hoc scdo casu,aut legatum relinqt̄ ab eodem gradu,aut a diuersis,vt ex p̄dictis patet:& tangā hoc in l.cum seruus,s̄.de cōd.inst. Hic tex.in fi.ur ꝯ dist.q̄ feci,aut relinqtur ab eodem gradu,aut a diuersis.Sol.hic tex.hēt locum ī libertate,sine qua legatum non pōt valere:sed in dist. quam feci, dixi,ꝙ habet locum in condōne,sine qua legatum valet.

ADDITIO.

a Ale.Facti accidentia.Sed Imo.aliter loquitur,quam Bar. & contra Bart.Roman, sing.665.

Titio. Condō,si nō nupsent,in extraneo de restituendo muliert rogato,spernit̄.h.d.Quærit glo.a quo petit legatū mulier? & sunt duæ opi.in gl.Pe.tenet primam,sed tu potes tenere q̄ vis,qa & ista condō in extraneo respuit̄, vbi tractat̄ de cōmōmulieris,vt j.eo.l.hæres meus.

Pater. Condō apposita administrōni nō suspēdit dationē tutelæ.h.d.primo.Itē cōdō limitat̄ ex p̄sumpta volūtate defuncti.Itē cōdō cautionis non petēdæ remissa intelligit̄. h.d. & hēt tres par.Scda ibi,nec sic qd. Tertia ibi, non.n. Videte ibi filia cōi,& die vxori eius mr̄e instituta hr̄dc,fm Dy,hic,& in l.licet j.vt leg.no.ca.Op.ꝙ petēdo de facto committit̄ stiplō,& pena,vt C.de transl.vbi pactum,& no.C.eo.l.siue apud acta.& l.j.in fi.C. de pact.Sol. In ꝯctib.intellige de facto,& fm distōnem,q̄ ponunt Doc.in l.ea qdē.C.si mā.ita suer.ali.& dixi in l.communis.§.cū qs. ꝯ.de ver.ob.in in ult.uoluntatib.secus,vt hic,& s̄.e.l Mutianæ.& l.mulier.in prin s̄.de cond.insti. & d.l.licet,j.vt le.no.cau.& ibi dixi.Quæro,hic dr̄,onere cautionis, &c. Quid a si petit,& illa cauit. Et vr̄,ꝙ ꝯdō non sit defecta,qa p̄stat volēs,& sic sibi imputet.In ꝯ nū vr̄,qa solo hēt vim cautionis lr̄ime factæ,ut j.rē rat.hab.l.amplius,sed illud habet locum,qn̄ de iure potest fieri,quod no.

ADDITIO

a Ale.Quid. Contra Bar.tenet hic Imo.per istum tex.a contrario sensu.

LEX LXXVII.

Cum pupillus. Pupillus pōt impedire ꝯdōnē impleri.h.d.No.hic,quod dicit,iure cōi, ꝑ eo,quod dr̄ in testō.s̄.e.Itē no de eo,quod dicit de tutore,facit ad ea,quæ dixi s̄.eo.l.Iulianus.

Disiunctiuo. In alternatiuis sufficit alterum impleri.h.d.

LEX LXXVIII.

1 *Obligatio non est nata incōtinēti in contractib.vel vltimis volūtatib.in quibus spes conditionis transmittitur.*

2 *Dies certo omni certitudine,quare nō impedit necessitatem obligationis tollendæ,sicut dies.*

3 *Dies certa a conditione,qualiter agnosci possit.*

Hæres meus. Dies icertus nō aptus suspēdere legatū, post legatarij mortē n̄ impedit trāsmissionē,ał's secus.h.d. Quęro.a circa hāc l.in † ꝯctib.in qb.spes ꝯdōnis trāsmittit̄,Itē in vlt.voluntatib.in prin.nr̄æ legis,vtrū oblō incontinēti sit nata?Gl.ur̄ tenere,ꝙ sic,C.vt ac.ab hęr.l.j.& l.si pupillus.§.q sub ꝯdōne,de noua.In ꝯnum vr̄,ꝙ non nascat̄,nisi veniēte morte,l.ī oīb. j.de reg.iur.& Dy.in d.§.q sub condōne. Et hoc vltimū puto verum,qa est tex.in l 1 C.ut act.ab hær.& ꝯhære. Facit inst. de inut.stip.§.post mortem,licet ibi gl.ꝯ. Rn̄.ad hāc l.q̄ dicit,putū est legatū,vt dicit gl.qa purū est,quo ad transmissionem. Rn̄.ad l.nā & si cū moriar.s̄.de cōd.inst.ꝙ purū est ad impediēdum cōdōnem indebi.†Quęro,quare dies certi oī certitudine non impediat necessitatem oblōnis tollendæ,sed dies incerta sic. Rn̄.qn̄ est dies incerta,nō est certum adhuc qd sit in oblōne ꝑꝑ interusiurū medij tpis.Nā pōt esse decē annis,uel vno,vel cētū,sed in die certa,interusiurium medij tpis est certum,adeo ꝙ ali,n̄ incōtinēti fit condēnō,deducto illo interusirio medij tpis.l.si cōstāte,§.quoties,s̄.sol.mat. Potes dicere,ꝙ in die incerta est certum interusiurū medij tpis,l.hr̄ditatū. j ad l. Falci.sed respiciēdo glo.ibi cessat ꝯnum.
3 †Quæro,qūo possum cognoscere diem incertum a condōne? Rn̄. dies est,qn̄ simplr̄ ponit,& sine expectatione alicuius euētus,l3 si expectaretur euētus,tunc est ꝯdō,nisi appareret de uolūtate testōris,vt dixi in l.si cui.sup.de le.j.& l.4.de cond.insti.

ADDITIO.

a Quæro.Vide Bar.late in l.si ita sup.eo.in uer.a.iuxta hoc quæro.

a **Qui post.** De isto §.dixi plene in p.eo.l.Mutianæ.

ADDITIO.

a Ale.Qui post Ad istū tex.uide no.Bar.& Imo.in l.cum filius,§.qui Mutianam,de leg.a.Adde,quod Pa.de Ca.dicit per hunc tex.aliud esse relinquere vxori,si vitā vidualem seruauerit,aliud,vsque quo vitam vidualem seruauerit.

a **Quod in fraudem.** Cōdō,si non nupserit,remittit̄ in extraneo ꝑꝑ quam verimili cessaret mulier nubere.h.d. No.sing.casum. Per hūc §.determinat̄ vna q.in l. Tina.j.de re.i.ob.ubi pęna ꝓmissa ab vno ex cōiūctis de re accipiēdo in maritū nō valet.secus inter extraneos,vide p Cy.C.de spō.l.fi.qd si pr̄ promittit? Certe nō ualet in cā cōiūctæ psonæ. Et rō,qa non est verisile,ꝙ filia relinqueret prem illaq atum,uel facere prem ꝑdere legatū,vt no.in gl a.in.de i iusvoc.vt ea.Sed qd in pr̄e,uel patruo,vel auo,quem soror timet? Certe erit b idem,ut sup.in ins voc.vt eant.Facit ad hq̄ōnem. In Marchia,& in Ducatu est prohibitum fieri iniuriam appellāti a communi, cōe coegit coniunctos appellanns,& ꝑ hoc desistit ab appellat. Certe commune debet puniri per hanc l.

ADDITIONES.

a Ale.Quod in fraudē.Vide qd per istū tex.dicit Bar.in l.de pupillo.§.si qs ipsi pro n.de ope.no.nun.in ver.9.quęro,quid si non consueuit,quod no.

b Ale.Los.Facit ad.Hæc.q.& si in codicib.hactenus impressis cōiter hēatur loco seq.l.eas cās,attamē formata est ex hoc §. ut liquido patet,& iō hic hēri debet.

LEX LXXIX.

1 *Dictio vna ponitur pro al a,quando expedit*

Eas causas. Gl.i frascat hāc l.iō in pone casum fm Dy. Primo loqt̄ in tpe de ꝑsti,vel p̄terito. Scdo loqt̄ in mō. Tertio facit dr̄iam inter modū,& ꝯdōnē Scda ibi,eas vero. Tertia ibi,nec.n. In tex ibi,repellunt,vt qn̄ relictū sub cōdōne de p̄terito,uel de ꝑsti,q̄ est falsa fm Dy. In tex.ibi,cum sūptu,si hēs consumptam,expone,ut in gl.si hēs,cum sumptu,dic,vt legatum sub modo,in cuius cautione p̄stāda,& mō in ꝑ scdo versatur
1 sumptus. No.hic gl.† sup ver.eas vero,ꝙ una dictio ꝑonitur ꝓ alia qn̄ expedit,quod tene mēti.ad idē tex.& ibi dixi in l. Gallus.§.forsitan.sup.de lib.& posth.

LEX LXXX.

1 *Condō apposita in persona vnius,quādo dic tur repetita in personā alterius coniuncti.*

a **Iulius Paulus.** a Condō apposita vni ī psona alterius sibi coniūcti, ꝑ hanc dictionē,cū,de æqtate non intelligit̄ repenta.h.d.& est no.lex Op.& ur̄,ꝙ ista repetitio fiat,vt s̄.e.l.aura.Glo.sol.ibi,sed ponit veritas hic,ꝙ ibi in psona eiusdē,hic diuersorum. Op.de l. Iulianus nr̄.j.c.& in de cond.inst. l.cum seruus,& l.prox.Sol.Ibi in eadem ꝑsona,hic ī diuersis.Op. ꝯ hoc,ꝙ in diuersis psonis intelligat repetita,ut l.si seruo,de statu lib.Sol.illa lex loqtur de rigore,hic de æqtate.Op ꝯ hoc fortiter, & vr̄,ꝙ ubicūq; sit nō intelligat repenta de rigore,l.fi.§.Seio.sup.
1 de leg.a.Sol.† Qn̄ fit condō ꝑ dictionem,cum,tunc intelligitur repenta de rigore,vt hic,sed de æquitate secus,b fauore libertatis,& iō tex.dicit hic,solum in libertate esse istam æqtatem,secus in legato. Et hoc sentit gl.in l.si seruo.j.de statu.lib.ubi dicit,ꝙ ista æqtas non hēt locum in legato. Sed si condō fit ꝑ, &c. tunc non inducit̄ repetitio,ut l.ꝯtia,& hoc sentit gl.j.hic.& tex.in fi.hoc vr̄ innuere Sed op.ꝯ hoc fortius de l.mulieri,& Titio,s̄.e.Sol.uera est ista,qc qd dicat gl.in l.fi.§.Seio s̄.de le.2.Aut condō apponitur post noiationem utriusq;,aut alterius tm̄ Et hoc scdo casu aut condō adijcitur ꝑ copulam,&.aut per,cum,& aut loqtur ī relicto libertatis, aut in alijs;vt ex dictis appareat. Et prædicta inter ꝑsonas,l.Seiæ.§. Caio,de fun.inst.

ADDITIONES.

a Men.Iulius Paulus.Rubeus con.fi.68.nu.1.Aret.consi.1.nu.1243,ubi optime declarat.

b Ale.De æquitate secus.Contrarium tenet hic Imo.& forte melius,unde aliter rūdet Bar.in l.Seiæ.§.Caio.de fun.instr.& vide Bar.in consi.uel.factum proponit Caius fecit testamentum,Adde Fed.259.

LEX LXXXI.

1 *Rationes qui reddere tenetur,tene tur etiam reddere instrumenta.*

2 *Vsurarius si mutuauit cētum cum pacto,ꝙ ueniat ad audiendum præceptū sub pęna an talis pœna uideatur adiecta in fraudem usurarum.*

3 *Depositum ut dicatur solutum,non sufficit offerre marsupium,sed debet pecunia coram notario,& testibus numerari*

Cum seruus. Condō adiecta libertati vr̄ repetita in legato,& cōdō rōnum reddēdarū ē mixta dādi,& faciēdi.h.d. No.ꝙ ille,q tenet reddere rōnes,tenetur ēt ad
a reddēda instr̄a,a vt hic,& sup.e.l.cui,& ibi dixi.& ī l.4.§.officio.in.de tu.& rō.distr. Opp.& ur̄,ꝙ sufficiat reliqua reddere, & non sit necessaria computatio. Quod patet,qa ubi sunt nulla reliqua,non est necessaria computatio,ut sup.l.prox.Gl.sol.si reliqua principaliter restituēda sunt,cōputatio est faciēda,ał's si nō sunt,no fiet cōputatio. Et ex hoc Dyn.† inducit ar.ad qō,usurarius mutuauit Titio cētum pacto apposito,ꝙ ueniat ad audiēdum p̄ceptum,ał's ſci dat

ADDITIO.

a Reddenda instrumenta.Sed aliter loquitur hic Imo.

dat in pœnã mille librarũ, dr̃, q pœna est adiecta in f. & ũdẽ v surarũ. R̃ñdet, q nõ est verũ, qa adiecta facto, l. Iupanus. §. ĩcẽ Papinian⁹, ff. de act. emp. & l. cũ allegas. C. de vsu. Dicit, a q vr̃ adiecta in frau- dẽ vsurarũ, cũ principr̃ sit adiecta dationi pecuniæ. & idem tenet Cy. C. de vsu. l. cũ allegas. Cõtra hoc dictũ Cy. & Dy. est glo. or in l. sed & si qs. §. fi. ff. si qs cau. dic. q qõ Cy. & Dy. loqr̃, qñ qs rpe mu- tui ꝯuenit de stãdo ĩ iudicio sub pœna, sed l. sed & si qs. ĩ fi. gl. loqr̃, qñ ex ĩteruallo, post ꝯtctũ mutuũ ꝯuenit ĩ iudicio, & ibi cauet de stãdo ĩ iudicio, quo casu nõ p̃sumit ĩ fraudẽ vsurarũ, vt pbat in l. 2. C. de pac. ĩ ig. & l. Titi⁹. ff. de pig. act. & dixi i l. qui s. § d. sol. & facit p hoc, qd̃ no. ĩ l. rogasti. §. pe. ff. si cer. pe. Quæro, b an sufficiat offerre marsupiũ ĩ iudicio? Et vr̃ tex. q sic, & gl. in ver. ꝯtestet, ĩ Auth. vt c. a. inst. ã. do. §. fi. vbi dr̃, q dẽt offerre ĩ marsupio, vel ĩ folle. qd̃ ĩtel- ligẽ ita, q testes & notarius cognoscãt, qñta ẽ pecunia q̃ est ibi: pu- ta, qa viderunt numerari. ff. n. testis postea diceret, q vidit offerri marsupiũ cũ pecunia, sed ignorat ei q̃ta eẽt, nõ pbaret, l. j. §. si cista. ff. deposi. & iõ tutius credo alicuĩ offerre pecuniã numeratã co- rã teste, & poni in bursa, & sic puto intelligi l. acceptã. C. de vsur.

ADDITIONES.

a Ale. Dy. dicit. Sed aduerte, qa in hac sunt opi. Dy. de quo hic p Bar. secutus ẽ Io. An. in add. Spe. in ti. de ob. & sol. §. ante quã, uer. sequitur, &c. Rayn. in l. stiplõ ista, d. uer. ob. sed Ia. But. tenet contra Dy. in l. rogasti, si cer. pe. & hic sequitur Ang. ĩ l. sed & si quis, sup. si quis caut. cũ dubitari sit solitus fenerari, vel non. Et hãc sol. se- quitur But. & vr̃ sequi Bar. in d. §. si tibi fundum. Bar. hic aliter loquitur & p hoc, quod ipse tenet hic, facit qd̃ ipse Bar. no. in simili in l. nemo põt, in uer. q̃ro, an re- nunciatio simulõnis, de le. j. & ad lĩam hoc, qd̃ tenet Bar. hic sequitur Pa. de Ca. ĩ l. Iulia. §. ide Papinian. de act. emp. sed Saly. distinguit in l. rogasti, §. si tibi, si cer. pe. & Bal. in l. cum allegas. C. de usu. et contra Bar. hic, Ange. vero, & Imo. in d. §. alteri, distinguunt, ut ibi, p eos, & vide Sal. in d. l. cum allegas, & uide Bart. in l. q res. §. qui stipulatur, inf. de sol. & facit ad no. per Bar. in d. §. alteri, & uide Moder. Inst. de act. §. oẽs autem, & quod no. Bar. in l. si dictum, in prin. de euic.

b Qui no. Adde Rom. singulari 310. hæsitatum fuit. I. M.

c Ale. Tutius. An sufficiat offerre marsupium in iudicio, adde Bar. in d. l. acceptã, in fi. & Imo. in l. si mora. sol. ma. & qd̃ dixi in d. l. acceptam, in fi. & adde Bal. in l. si ex cautione. in 7. q. de non num. pec.

LEX LXXXII.

1 *Probationis nomine venit vera.*

Lucius Titius. Filiatio nõ põt plene pbari h. d. Opp. & vr̃, q possit pbari, l. si filiũ. ff. de his q sunt sui, vel ali. in. Gl. dt, q põt pbari ficte, non vere. Ad q̃ sol. facit, q 1 no. in l. j. C. quor. bo. Et sic no. q pbõ simplr̃ plata intelligitur de a vera. q̃d tene mẽti. Facit qd no. in l. j. ff. de pb. de hoc per Inn. extra de fil. presbyt. c. Michael, & Cy. C. de nup. l. si vicinis.

ADDITIO.

a Ale. Intelligit de vera. Hæc dictio, pbõ simpliciter prolata intelligitur de uera. Alĩ bi dixit Bar. q nõ intelligitur de leui, in l. aut prætor. §. j. circa fi. de re iu. & ui de q̃ dixi post Bar. in l. j. Imperator. ff. de le. j. sed utrum iurm sit vera pbõ, gl. no. in ca. j. §. si q s. si de inue. inter do. & vassa. lis oriat. q̃ ibi no, & sequitur Bal. dicit, q nõ, sed ẽ quasi pbõ, siue loco pbõnis, quã tene mẽti, fm Bal. ibi. Adde q dixi in l. Publia. in §. fi. ff. deposi. ex pdictã gl. ẽt seqr̃ Bal. in c. j. §. facim. i prin. de cõlue. recti feu. Ad de q notat Bal. i c. j. §. cõuẽtie ulã, de pa. iura. fir. ubi omino ad pu. t. vide, adde, q si post terminũ nõ põt fieri pbõ, nec ẽt poterit peti, q tũdeas posit. mib. confitendo, vel negado, vt no. in l. in contractib. §. illo. & ita Bal. C. de non nu. pe. adde no. In sti. de actioni. §. item si qs in fraudem, in uer. in ca. ibi, dẽt ẽt creditor pbare, & c. alibi dixit gl. in cle. coniũ õne, de ele. q lex dicit dẽre fieri fidẽ, intelligit de plena. Istis ad e qd̃ no. Bal in l. a. qd̃ pauperib. in 11. q. de epi. & cle. ubi ui tenete con- tra Bar. hic, & ẽt Imo. hic. & facit, qd̃ no. gl. in l. si. in prin. ff. q. met. cau. & q uim sit releuatio a pbãdo, tenet Bal. in auth. sed nouo iure. C. si cert pet. in ult. col. & ibi uide, q si nõ põt fieri pbõ in aliquo casu, nisi per scripturam, an potest decidi per sacrm, & q non sit pprie probõ, sec reluario, tenet Bald. in rub. de pb. & ibi dixi in 1. col. Et adde tu Franc. de Are. in rub. de pb. & ibi Phil. Dec. uer. superest. Vide omnino Dec. consi. 11. nu. 9. in prin. qui declarat hic Bar. Are. consi. 108, in fi. consi. 142. nu. 12. 20. I. M.

LEX LXXXIII.

a **Illis libertis.** a Si ꝯdõ mixta deficit p casum, non deficit relictum alimẽtorum, nisi fauore eius, ĩ cu- ius psona deficit: alimẽta fuissent relicta h. d. Opp. de l. Seio, in prĩ. ff. de ann. leg. Sol. ibi fuit relictum fauore filiorũ, & iõ ꝯcor. cũ prĩ. illius l. Op. de l. Mæuia, in prin. & melius de l. annua. ff. de annu. leg. Sol. ibi stabat p filium, hic p casum. Oppo. de l. in testõ. sup. e. ubi si b cõdõ deficit p casum, b deficit legatũ. l. legatũ. C. de cõd. ĩser. & l. j. C. de inst. & subst. gl. sol. q solũ hic sit spãle fauore alimẽtorum, ut ibi dixi in testõ, sup. e. & Dy. in c. imputari. de re. iu. li. 6. dicit, aut condõ apponit fauore legatarij, aut eius, in cuius psona dẽt imple ri condõ, aut fauore vtriusq;, aut dubitatur, & sic intelligit legem c ĩ testõ, fm distõnem huius l. & Cy. in l. j. e C. de leg. ponit opi. gl. & Dy. & Pe. non tñ firmat. Sed mihi parcat Dy. ipse loqtur male, qa nec hæc l. nec aliqua hoc pbat, qa nunq̃ condõ apponitur in fauo rem legatarij. Nam q moriet cũ alio, hoc nõ fauore legatarij, sed alterius, l. libertus, in fin. de adi. leg. sed hr̃s facilius p̃stat alimenta in domo sua, quam alibi, l. cum, q. §. fi. ver. pterea. cum l. seq. sup. de in diem add. Sed istæ leges ꝗnt aliud, ĩ utrum legatum principale sit factum in fauorem legatarij, uel hr̃dis, non autẽ vtrum condõ deficiat. Pet. uero dicit, q non est spãle fauore alimẽtorum, imo di- cit, aut est condõ successiua, & tunc sufficit, si inchoauit, & nõ de- ficit, licet p casum nõ impleatur, ut hic cum sim. Aut est ꝯdõ mo mentanea, & hẽt locum in testõ. sup eo. Sed nec hoc dictum Pe. placet mihi, qa ẽt in his, quæ habent cãm successiuam, non suffi- cit implere, l. qui cõcubinam. §. vxori. sup. de leg. 3. Vide puto gl. dicere veritatem, sed si istud legatum esset factum in aliam cãm q alimentorum, deficiente conditione, legatum non valeret, d. l. q concubinam. §. vxori, de leg. 3.

ADDITIONES.

a Poma. Illis libertis. Vide Aug. in consi. 23. uici. in primo dub. & hanc l. exclamat Bal. in c. cum allegas, prope fi. apparatus.

b Casum. Alcia. 547. nu. 1. I. M.

c Cy. in l. 2. Adde Bar. & Bal. in d. l. 1. C. de le. & facit ad q. de qua ibi per Bal. & Zuchar. l. 1, nu. 6. C. de pact. I. M.

LEX LXXXIIII.

1 *Verbum, cum petiero, an faciat conditionem.*

2 *Cauillatio quæ dicatur.*

3 **Titia hæredis.** Legatũ factũ alicui, cũ petierit, nõ est ꝯdõnale. h. d. No. q verbum, cum pe- tiero, non est ꝯdõnale, & vr̃ impletũ quocunq; modo petiĩ, ẽt ex- tra iudicium, l. amplius non peti. ĩ. rem ra. ha. Facit qd no. gl. in l. qui Romæ. § cohæredes. ĩ. de ver. ob. & l. fideiussor obligari. insi. ĩ. de fideius. Op. ad hoc. & vr̃, q requiratur litis ꝯtestatio, d. l. am- a plius. ĩ. rem ra. hab. Sol. Qñ a verbũ, peto, refertur ad eum q ex pe titione dẽt acquirere, tunc non requirit litis ꝯtestatio, sed sufficit sola petitio extra iudicium, vt hic. Si vero refert ad eum, q n eẽt obligari, tũc reqrĩt litis ꝯtestatio, d. l. amplius. Sed qd si dixisset, si petiero? R̃ñ. facit legatũ ꝯdõnale, vt no. in gl. l. si decem cũ petie- ro. ĩ. de ver. ob. Quid si nõn dixit, cũ, nec si, sed dixit, qua die petie ro. tex. est in l. si ita qs p̃miserit. circa prin. ĩ. de ver. ob. l. q ægj ait dictiom, cũ. Facit qd dixi, q ꝯdõ, quæ inducitur p relatiuũ, qs vt 2 q, est tacita, vt dix sup. eo. l. 1. Vltimo no. ĩ hic verba, quæ ponũtur in ꝯctib. dotis, sine vlla cauillatione, quæ dicatur cauillatio, dic, vt in l. natura cauillationis. ĩ. de verb sign.

ADDITIO.

a And. Barb. Sol. quando. Et vide Bar. in l. amplius. inf. rem rat. hab. l. si quis maior. C. de transac. & l. vbi pactum. eo. tit.

LEX LXXXV.

Dictio, &, facit conditionem.

2 *Dictio, cum, vbicunque inducit ordinem, facit conditionem.*

3 *Medium inter mortem, & aditionem hæreditatis, an sit dare.*

Iulianus. Seruus manumissus, vel alienatus legatum nõ ꝯsequit, nisi impleat ꝯdõnẽ, in cuius euẽtũ lega- tum est expresse collatũ. Item reg. Catoniana nõ impedit legata- rĩorũ dies cedit ab adita hr̃ditate, nisi hr̃s necessarius existat. h. d. Diuidit in duas partes. Scda ibi, cũ vero. No. tex. ibi, & ita q p. & ĩducit ꝯdõ. No. tex. ibi, veluti, cũ in tps, & c. nã nisi fuissent hæc ver ba, nõ pcederet hæc lex, & ibi datũ alias sub ꝯdõne libertatis ẽ relictũ. Ita dicit Dy. ĩ l. cũ seruus. ff. e. & fine h⁹ l. habuistis plene i l. q̃suũ. §. j. ñtis. ff. de le. j. Op. & vr̃, q dictio, &, nõ facit ꝯdõnẽ l. si hæ redi plures. ff. de ꝯd. inst. & l. si ita qs hr̃s. ff. de hæ. inst. & l. itaphie. ĩ. de verb. sig. Dicit gl. q hoc inducit dictio, ita. Ego non curo, vtrũ sit dictio, ita, vel dictio, si. l. si peculiũ, in prin. ĩ. de statul. Vbicũq; a ĩ. n. dictio, cũ facit ordinẽ, inducit ꝯdõnẽ. l. mulier. de ꝯd. inst. & l. si peculiũ. §. is cui. de statuli. Op. de l. q filio. §. si qs seruũ. ff. de hæ. inst. Sol. Hic loqr̃ in duob. casib. certis: primo, qñ expresse in tps li- bertatis legatũ fuit collatũ: scdo, qñ legatũ fuit relictũ pure hoc ex presso. Sed lex ꝯtra loqr̃, qñ fuit simplr̃ relictũ, non adiecto, q de- beret pure, vel in tẽpus libertatis. Facit p hoc, qd̃ dixi ĩ l. hæres. ff. eo. Oppo. de l. si in diem. §. seruo. ff. eo. Sol. ibi erat ꝯdõ expressa, q̃ a tacite inerat. Op. a ademptа a libertate vr̃ ademptum legatum, l. si seruo. ff. de adi. leg. Sol. ibi fuit adempta libertas expresse, hic taci- te p alienationẽ; licet qdam aliter dicãt, & male, qa p alienatio- nem nõ extinguit legatum, l. q filio. §. si quis seruum, de hæ. inst. 3 Vltimo b no. b q inter mortem, & aditionem non est dare mediũ, b vt hic. Quæro, qd in filio suo? Dicit gl. q est dare medium, cũ ha- beat bñficium abstinendi. Contrariũ tenet gl. super ver. hr̃ditatẽ i l. si alienũ. § in extraneis. ff. de hær. inst. & Dy. tãgit in l. nã nec ẽma- cipatus. sup. de leg. 1. Veritas est, q de iure ciuili inter mortem, & aditionem non est dare medium, vt hic, & l. si post mortem. ff. de le. 1. & l. q̃ltũ. §. j. fin. qdem. eo. ti. & hoc in instituto pure, sed ĩ in- stituto sub ꝯdõne secus, l. in cõditionib. ff. eo. circa prin. sed de iure p̃torio dico, q est dare mediũ, vt hic no. & l. nã nec ẽmãcipatus. ff. de le. j. dixi plene in l. si. sup. de cõd. insti. Sed qd operatur existen- tia sui hr̃dis de iure ciuili? dic, vt in l. si filius, q patri. de vul. & pup.

ADDITIONES

a Alex. Op. ã. dempta. Sed contrarium tenet gl. in d. l. si seruo. quam potes saluare se cundũ Cy. & ff. o. qñ alienatio fuisset voluntaria, per l. fideicommissũ. §. si rẽ, de le. 2. Quid in hæreditate. vide tex, no in l. cũ ita lex, tum. §. regula. sup. de lib. & posth. & adde ad hanc l. quæ consulunt Bar. consi. 144. lib. 4.

b Pons. Vlt. no. Et tunc habeat locum reg. Catoniana. l. si optio. sup. de opt. leg. se- cundum Bal. in l. vnica. de cad. tol.

LEX LXXXVI.

1 *Secundo quod legatur, an videatur a primo ademptum.*

2 *Legatum conditionale non uenit in publicatione bonorum.*

3 *Incontinenti faciens, non videtur se corrigere.*

Quod traditum. In libertatibus seuissima spectai cõdõ, in legatis vltimo loco scri pta, si ex interuallo fuit ap; õita, sed si incontinẽti, legatarij esset eius

electio,nisi secunda sub ɔmemoratione primæ scribatã. h.d. cum dua.leg.seq.no.bñ hũc tex.Opp.j.px.Sol. Hic loqtur in libertate data directo,in l.seq.per fidei:comissum Opp.& vĩ, q in separatis ɔditionib.sufficiat alteram existere,nõ curo.§.l. si hæredi plures. de ɔd.insti.Sol. Ibi loqtur,qñ separatim,i.distinctim, hic qñ separatim,i.in diuersis partib.testi,l.sub diuersis.§.eo.Opp.de ver. q si pure.Sol.in prin.loqtur,qñ ex interuallo,in ver.q si pure, loquit, qñ incontinenti.Op.tu dicis,q ex interuallo,&c.ɔ,qa imo testm, qd fit ex interuallo,nõ valet,l.hr̃des palam in princ.§.de test. Sol. intelligas ex interuallo,qa interuenit actus, q ptinet tm̃ ad testm̃ i pſum,nõ aũt alij.Opp.de l si te solum.de hær.insti.Sol.gl. no.ibi, & d.cit.q hic loqtur in legatis,ibi in instõnib, quod tene menti.

1 Op.tad fi.l.& vĩ.q ista lex destruat totã materiã cõiunctorũ re, l. si plurib.§.de le.j.& l.re ɔiunctĩ.§.de leg.3.& Insti §. si eadem res. vbi in dubio nõ videor adimere primo,qd lego secũdo, hic dr̃ ɔnnm. Dyn.in l.sicut.§.de adim.le.vĩ dicere,q illæ leges intelligantur fm istam,videlicet qd ibi legaĩ scdo sine ɔmemoratione primi,alias secus.sed gl.in d.l.sicut dicit ɔnum. Quid dicemus? Ca-

a sus est ɔ Dyn.a in l.Iulianus.§.de hær.insti.& l.triplici.j.de ver.sig. Quare quidam dñt,q illæ l.hñt locum in hr̃ditatib.dictũ Dy. i legatis. Ego credo idem in hr̃ditatib.& legatis,arg.ad hoc l. Titius Seius.cũ l.seq.§.de her.inst. Ad hanc l.m̃. q hẽt locũ,qñ eidem psonæ relinquitur,primo vno modo,scdo alio modo sub ɔmemoratione primi,sed lex ɔria.qñ diuersis personis. Rõ, qa in eadem persona facilius psumit nouatio, q̃ in diuersis,l.t.in fi.de stip. ser. Dices mi.hoc est ɔ casum l.quoties.j.de noua.& Inst.quib.mod. tol.ob.§.pterea.& C.de noua.l.fin.vbi interuentu nouæ psonæ inducit̃ nouatio.Sol.Ibi est interuentus nouæ psonæ ex parte eius, q obligaĩ.sed hic loqtur ex parte ei',cui acqrit oblo, & iõ nõ psumit nouatio.l.t.in fi.de stip.ser.Quæro,ad qd pdest electio lega-

2 tario? Rñ.gl prodest sibi,si vno tpe est capax,& alio non. Itẽ † forte sunt publicata bona sua,nam tunc non veniunt legata condi-

b tionalia,b qd tene menti.† Quæro,quæ est ratio differentiæ, quã-

3 do incontinenti,& qñ ex interuallo? Dicit gl. q quando incontinenti,non videtur velle se corrigere,quod tene menti.

ADDITIONES.

a Alex.Casus est contra Dy Adde Bar.& Doct.in l.cum Foridianum.C.de leg.

b Alex.Legata conditionalia.No.quod quando publicantur bona non veniunt legata cõditionalia,& sic cõditionalia iura nõ transeunt ad fiscum ex publicatione bonorum secundum hanc gl.pro qua est casus in l.intercidit.sup.eo. quod limita verum in iure coditionali,conditione casuali,secus si illa iura sint conditionalia,conditione potestatiua,quia tunc transferuntur in fiscum.Casus est no. cũ glo.in l.in facto.§.fiscus. sup.eo Hoc etiam limita in iure conditionali ex vltima voluntate,secus si sint conditionalia ex contractu inter viuos, quoniam illa transferuntur in fiscum omni casu,quæcunque sit conditio,casualis, siue mixta. Casus est menti tenendus in l.inter socerum.§.fi.sup.de pac.dot. Et hoc vltimũ tenet hic Imo.His adde l.quoties.in fi & ibi gl.& Imo.infra,de noua.& ideo ẽt non venit futura substitutio,l.ex facto.§.1,& ibi Bald.de vulg.& pupil. Facit l.si tibi mandauero.§.si is,cuius.sup.mand.per Bartol.in l.1.ad tranf de bon. damn. & Bartol.& Doct.in l.si finita.§.si de vectigal de dam.infe.Et quando conditionalia iura transeunt in fiscum,vide Bal.in no.q.in l.fi.in vlt.q. de contrah. empt. & per Bald.etiam in l.1.C.de bon. libe. An autem obligationes conditionales passiuæ transeant contra fiscum,& certe non,secundum opinio. Bartol. & communem in l.quoties.per illum tex.de nou.& similiter legatum,& fideicõmissum conditionale passiuum transeunt contra fiscum,l.Sestius,§.Cornelio.de iure fis. Et ratio est,quia ibi bona,quæ trãsiuerunt ad fiscum,transierunt cum sua causa. Et examinat certa Ro.in l.si marito.sol.ma.Et ista gl.est sing. secundum Bal. in l.ẽt.in vlt.col.C.ad l.Fal.& adde Bar.in l.postquam.in prin.inf.vt leg.nom.ca.& in l.si quis arbitratu.in fi.de verb.obl.& concludit Ro.idem quod Imo.hic,& limitat istam gl per d.l.in facto,vt dixi sup.& hanc gl.dicit esse no.Bal.in l.1.C.de hæred.instit.& primo loco dicta alleg.Roman.not.suo 171.adde , an bona postea quæsita transeant in fiscum.Abb.consi.91.lib.2.

• Meno.Boer.q.351.in fi.

LEX XCI.

1 *Antecedens qui vult,vult & consequens , sine quo illud antecedens stare non potest.*

2 *Extraordinarie subuenitur,quando fit officio iudicis.*

3 *Pater cui est factum legatum,ut em ancipet filium,an teneatur ipsi filio restituere legatum factum filio,an et am factum sibi.*

4 *Pater rogatus de restituendo filio,an dicatur rogatus,ut emancipet.*

Si cui legatum. Rogans emancipare filios, nõ põ cogi iure actionis, sed offic.iudi. Itẽ

1 q vult antecedens,vult & ɔñs,sine quo illud, de quo q̃ritur , nullius est momenti.h.d.cum l.seq.& diuiditur in duas partes. Scda ibi,cui rei.No.tex.ibi,eum q agnouerit, &c.& ibi, fuisset legatũ, &c.quo casu emãcipatio agnitionẽ dẽt pcedere vere,& ibi,emãcipatet,quo casu statim põt peti legatũ,pstita cautione de emãcipando. Rõ,qa fm præcedeotẽ ɔceptionẽ est relictũ sub ɔdõne,

2 hic sub modo. No.ibi,† q vbi lex dicit extraordinarie subueniri, intelligitur officio iudicis,vt statim dicam. Opp. de l.filiusf.§.fm vulgarem.§.de leg.1.Sol.Ibi de rigore,hic de æquitate,& iõ actione ex testõ nõ petitur,sed extraordinario iudicio.i.off iu.all.glo.l. cũ filius.§.si cer.pe.Op.q pater non cogitur,vt Insti.qui.mod. ius pat.pot.so.§.fin.Sol.Illud regulare,istud spãle,quia pater agnouit legatũ.l.cogi.§.si pr̃.& ibi no.j.ad Treb.& ibi est bonus tex.& gl. melior,q̃ sit in l q̃uis.C.de fideic. Opp.de l.vxorem.§.hæres. sup. de leg.3.Solu.cogitur emancipare,vt hic,& non adoptare,vt ibi.

3 Quæro,vtrum pater emancipatus teneatur restituere relictum ipsi filio tm̃.an ẽt relictum sibi? Gl.dicit,q vtrunq;,& male, vide cã super verb.fideicommissi,& male dicit,quia non debet restituere,nisi q fuit relictum ipsi filio,& per ipsum filium pr̃i acquisitũ vt j.prox.§.sed illud,quod est relictum sibi,retinet sibi,l.cogi. §. si pater.j.ad Tre.Sed ɔ id,quod dixi,facit l.marer.in fi.j.eo. Rñ. quocunq; iure quærat,sufficit,q testator filio relinquat Nam vĩ

4 voluisse q filio restitueret,secus si non relinquat.† Quæro,an rogando.q restituat,videatur rogare,q emancipet? Glo.q non, sed vĩ dilatum fideicommissum in tempus emancipationis, & allegat l.vbi pure.j.ad Tre.scripsi in l.cum filio.§.de leg.1.ver. oppono contra hoc,quia secundum ibi videtur dilata.

LEX XCIII.

Cum ita. Hãc l.declaraui in l.sub diuersis.in fi. §.eo. qd si dicit,Titio hr̃di? Rñ. secus,qa debemus inspicere,quod præcessit,vt dixi in l.sub diuersis,in fi.& l.in testõ.§.eo.

LEX XCIIII.

a **Legatum.** ªLegati translatio in dubio vĩ fieri sub eadẽ condõne.h.d.Simile habes in l.legatũ sub cõdõne.§.de adi.le. Oppo.de l.sub conditione §.de hær.insti.Sol.gl. aliud in legatis,aliud in hæreditate. Non credo hoc verum, quia ibi loquitur,qñ hæreditas de uno ad alium transfertur in modũ substitutionis,& tamen idem puto in legato,l.Titius.cum l seq. §. de hære.inst.Sed si p modũ translationis,vt sic,si qnid Titio legaui,ita adimo,& Sempronio lego,& tunc idem in hæreditate, quod in legato.Ita dicit Ray.

ADDITIO.

a Ale Legatũ.Vide sin.Bal.in l.Caio.in prin.de adi.le.& in l.Titio.§.serui.in fi.tanf. e.& firmat hoc Im.quia cã,in quã transfertur, est priuilegiata,quia æquiparata est causæ libertatis,iuxta no.in l.proxi.sup.de his, quæ in testa. delent.

LEX XCV.

Titio vsusfructus. Non dicitur desinere,quod esse non incępit.h.d.Opp.de l. 5. §.desinere §.vsufru quemad.can.Glo.sol.hic rigor,ibi æqtas. Vel dic,vt ibi dicit gl.quæ incipit,saltem de facto,hic non potuit incipere de iure,nec de facto.

Serui. Fauor libertatis fauori nuptiarum præfertur h.d. Et no.bene. Per hanc l.dicit Gul.,quod si alicui indicitur viduitas vel apponitur condõ,quod nubat de consensu tertij, & si secus fecerit,quod bona vadant in aliquem pium locum, q isto casu non reijcitur conditio,quia cã,in quam transfertur,est priuilegiata,vt hic,ita dicitur §.de institoria.sed & si pupillus §.conditio.quod an sit verum ad præsens non firmo.

LEX XCVI.

1 *Populus potest iurare per alium.*

a **Municipibus.** ªmunicipes possunt iurare per eos, qui

1 regunt municipium.h.d.No † q apo-

b pulus potest iurare per alium. Opp.de,l.quæ sub conditione.§.de cond.insti.& l.hæc scriptura.j.eo.Solu.Ibi loquitur de iuramento futuro,hic de præterito.

ADDITIONES

a Municip.Ad materiã huius l.vide quod scripsi post Bar.in l.aut facta.§.fi.de pę.

b Barb.No quod. An autem quis possit per procuratorem iurare,vide c.fin. de iu.cal in 6.& in c.licet.de test

LEX XCVII.

1 *Conditio tacita quę dicatur,& quando impediat transmissionem.*

2 *Testator potest impedire transmissionem.*

3 *Conditio tacita extra testamentum,quæ venit in potestatem legatarij, impedit transmission em legati.*

a **Conditiones** ªNo.hãc legẽ,q̃ est solẽnis,& non indiget summario.gl.hic nihil dñt Opp.&

1 vĩ,q tacita ɔdõ impediat transmissionẽ,ut j.e.l.aliqñ.Sol † Tacita ɔdõ põt esse duob.modis. Vno mõ,q̃ venit extra testm̃, vel ex rei legatæ nã,vel ex legis dispõne,nam non voluit lex valere legatum añ,nisi adeaĩ hr̃ditas,& talis ɔdõ nõ impedit,vt hic. Quãdã sunt ɔdões tacitæ,q̃ veniunt ex ipso testõ,qa testõr sic voluit,& tũc impeditur transmissio,l.aliq,fi.&c.h.d.tex.in l.quod pure.j.c,ñ dies le ce.& Azo.in summa,C.c,ñ dies le.ce. Ex his dico, q ɔdõ, q̃ inducit ex tacita repetitione,in legato :impedit transmissione, vt §.e.l.duos.Idẽ dico in ɔdõne,q̃ inducitur p dictionẽ,cũ,qa hæc ɔdõ principaliter denotat tps,secundario conditionem,& impedit transmissionem,l.his meus.§.eo.& l.si cui.§ 1. §. de leg. 1. Item ɔdõ,quæ apponitur per relatiuũ,qs,vel qui,est tacita,& illa impe-

dit

ADDITIO.

a Alex.Conditiones.Limita hanc legem,nisi talis conditio, inesset ex præsumpta mente testatoris,arg.l.legatum sup.eod.secundum Imo.in l.miles.§.1.de leg.2. Adde tamen,quod licet relictum pro dote sit conditionale, conditione tacita, vt no.Bar.in l.1,sup.eo.dum quærit,quid in nomine,& sup.eo.l quib. diebus.§. Termilius.& in l.sed & si pro dote.inf.de le. præstan,perfecta tamen non transmittitur,l.Titio centum.§.Titio genero,ver.ante nuptias.sup.eo. Cogita,q conditio,quæ apponitur per relatiuum,quis,vel qui,est tacita, & illa impedit transmissionem,& hoc etiam tenet Imo.in l Stichum,qui meus erit.de leg.1. Bal. in rub.C.de inst.& substi.& Bal.& Imo.in l.qui filiab.§.fi.de leg.1.& in l.cum quidam,la.2.de leg.1.adde,an legatum dotis sit purum, vel conditionale,pulchre Anch.consi.233.

dit trāſmiſſionem,niſi eſſet talis ꝯdō,q̄ eſſet apta ſuſpendere poſt mortem teſtōris,nam oīs ꝯdō,q̄ uenit ex teſtō,traſmiſſionē impe dit,& ita loquitur hic tex. Item op.& vr̄,ꝙ cōdō,q̄ venit ex teſtō, non impediat trāſmiſſionē,l.aliqñ,ꝟ.e.& l.3.ſ̄.de le.j.So.ibi eratta 2 cita,& illa ī dubio vr̄ uenire extrinſecus,& iō dico in dubio,ꝙ† ſi teſtōr vellet impedire tranſmiſſionē,poſſet,vt eſt caſus in l.in con dōnib.§.j.ſ̄.e.Op.& ur̄,ꝙ condōnes extrinſecę impediāt trāſmiſ a ſionem,l.miles,ꝟ.ꝓ parte,cu mgl.de le.2.Sol.dēs limitare aboc di 3 ctum,†condō,q̄ uenit extra teſtm̄,non impedit traſmiſſionē,niſi b veniat in ptāte legatarij:[b]tunc.n.impedit,vt d.l.miles,§.pro parte & no.in l.filio pr̄.ver.ſed ꝯ hoc op ſ̄.de le.j.tetigi in l.qui filiab.§.ſi. & l.ſeq.eo.ti.

ADDITIONES.

a Alle.Debes limitare.Sed Bal.in d.l.qui filiab.§.ſi. aliter dicit ad intellectum d.§. pro parte.hic alle.& dicit,ꝙ cōiter approbatur,ſed ſcd̄m Imo.ibi non uī hoc uerum,quia illa condō,ſi adierit hæreditatem, vr̄ verificata in vltimo momēto, ſeu articulo mortis,in quo eſt certum amplius non poſſe adire,vt eſt caſus cum gl.ſi. in l.ſi.qñ di.le.ce.Vnde dic melius ſcd̄m eam,quod intelligitur relictum ſub condōne,ſi hrs repudiauerit,quam condōnem eſt certū extitiſſe,ex quo non adiuit, vel repudiauit,& ad pręal.l.uide conſimilem in l.ab oīb.§.cū quidā,de le.j.& idē ut uelle Imo.in d.§.pro parte.poſt Bar.ibi,& quod in condōne tacita, puta ſi uolueris,an impediat tranſmiſſionem,uide Bal.in l.quoniam in priorib.de inoſ.qui tenet,quod non.

b Ale.In ptāte legatarij.Limita,vt hic ꝑ Imo.ſi condō deficit morte legatarij,alias vr̄ ſecus,licet penderet a voluntate legatarij,per l.quæ ſub conditione.§.ſi.de condi.inſt.cum.gl.

LEX XCIX.

1 *Allegans contraria non audi ur.*

1 **Titiæ.** †Allegās ꝯria non audir̄.h.d Op.vr̄,ꝙ iſta veniat tm̄ vt nupta,nam primum legatum petit, vt nupta,condōne habita ꝓ nulla.Itē ſm̄ petijt adhuc ut nupta,& ſic nō eſt ſibi ꝯria. R.ñ.p l.mulieri,& Titio.ſ̄.e.vbi dr̄,ꝙ mulier admittit pinde,ac ſi ꝯdō eſſet impleta,& ſic hēt vt vidua in dubio,& ſm̄ petit,ut nupta & iō eſt ſibi ꝯria.Op.de l.Papin.§.ſed nec impuberis,ſ̄.de inof.teſ. Solu.ibi excipiēdo hic agēdo:vel ibi ꝯ diuerſos,hic ꝯ eundem. De a quo hic per Dy.in c.a nullus plurib.de re.iu.lib. 6. & per Cy.in l.j. C.de furtis.

ADDITIO.

a Ale.Dy.i c. Et ad no.hic ꝑ Dy.vide no.Bal.i auth.q rem.in pri.C.de ſacroſ.eccl.

LEX C.

1 *Nolle non dicitur,qui non poteſt velle.*
2 *Subſtō facta ī caſu,ſi nō uoluerit,an porrigar̄ ad alium caſū,ſi nō potuerit.*

1 **Pater Seuerinam.** Nō † dr̄ nolle,ꝙ nō pōt velle. h.d.Op.de l.q vas.§.vetere.ꝟ. de fur.Sol.ibi loqt in prohibēte petere,& ibi erat ꝑſona,in q̄ cade a bat nolūtas,a& nolūtas. Vos videtis,ꝙ hęc cōdō,ſi noluerit,ñ verificat ꝑ euētum,ſi nō potuerit,im̄o deficit cō iō oīno, ut uidetis 2 hic.Hoc†vr̄ ꝯ id,qđ dixi vobis,ꝙvulgans ſubſtō ſcā in unū caſum,ſi noluerit,porrigit in alium,ſi nō potuerit, ut plene dixi in l. vlt.C.de inſt.& ſubſti.& in l Gallus,§.& qd ſi tm̄.ſ̄.de li.& poſth. & ındıſtıs no.in l ex facto.ſ̄.de hę.inſt. Ray.in tra.ſubſtōnum,dicit ꝙ illa lex ultima loqt̄ in inſtōne,& ſubſtōne,hic loqtur in legatis. Sed qd ad factum?nam ſubſtō vulgaris hēt locum in legatis,ſicut in hřitatib.l.Titius,& Seius,cum duab.legi.ſeq.ſ̄.de hær.iſt.Dic ergo,ꝙ hic fuit facta ſubſtō in ꝑenam,ſi nollet nubere,ſed ubi oīno nō eſt delictū,nō eſt pęna,l.aliud ē fraus,ꝟ.de ver.ſig.Illa ergo mulier,quæ non potuit nubere, ſi uellet,non dēt priuari legato.

ADDITIO.

a Ale.Cadebat.volūtas.Et no.Bar.i l.ꝑ.ſup.de uul.& pu.in 1.q.prin.& Imo.l.in l.ex poſt facto,la 1.de hær.inſt.*.Meno.Soc.ſen.conſ.239.col.2.in fi.li.2.Ray.conſi. 53.nu.10.li.2.Are.conſ.67.n.5.ver.Venio ad quartum.Craue.conſi.311.nu.2.

In fideicōmiſſo. Non vr̄ ſine liberis decedere,q vnicum filium reliquit.h.d.

1 *Verba directa ſubſtitutionis,an obliquētur.*

a **Condōnum.** [a]Verba ad tp̄s ꝑhi ſtare ī propria ſigñatione,& poſt tp̄s trāſire ad impropriam . h. d.& eſt no.caſus,& facit multū ad mām ſubſtōnis ꝯpēdioſæ. Op. gl.mulnim fortiter de l.uerbis ciuilib.& l.in pupillari,ſ̄.de vul.& 1 pup.†ubi verba directa nunq̄ obliquantur.Gl.nō ſoluit.Ray.dicit b ꝙ hic iō,qa interuenerat noua ꝯfirmatio[b] iudicis,q̄ cōfirmatio in ſubſtōne interuenire non pōt. Sed qd ad ſcm̄? Ego non recordor qd dixi in l.ꝑcib.C.de impu.nūc dico ſic,ꝙ iſta lex ſm̄ corticē uerborum facit multum ꝯ. Sed bñ reſpiciēdo nihil facit. Dico ergo, ꝙ diſpō,de qua hic loqr̄,hēt cām ꝯtinuā,& ſucceſſiuam oī parte tp̄s. Oī.n.parte tp̄is geriſ tutela. Vñ merito de neceſſitate dēmus intelligere teſtōrē ſic intellexiſſe:ſed ſubſtō ꝯpēdioſa nō hēt cām ꝯtinuā,& ſucceſſiuā,qa nō pōt mori toto illo tp̄e, ſed in uno puncto tm̄,& iō teſtōr vniformiter intellexit,& iō ſi fuerūt ſemel directa,nunquam obliquantur.Item op.gl.de l.ſi.ſ̄.mand.Sol.Illa ꝯcordat,non diſcordat.

ADDITIONES.

a Barb.Condōnum.Et vide Lud.Ro.in conſi.14.inci.idem vr̄ concludēdum.ubi loquitur prolixe,quando verba impropriantur.
Ale.Conditionum.Hunc §.alle.no.Bal.in l.neque.de procu.

b Alex. Noua confirmatio. Melior eſt ſo.quam propoſuit Bar. in l.in pupillari.de vulg.& pup.hic alleg.

1 *Expectare mortem viri,quando ſit triſte.*
Mul ieres omnes ſunt malæ.
2 *Conditio affirmatiua reſoluitur in tacitam negatiuam.*

Socrus. Cōdō,q̄ pōt impleri in uita legatarij.expectat̄, nec ē locus Mutianę cautioni.h.d.Op.ꝙ expectare illā cōdōne ſit triſte,l.cū tale.in pri.ſ̄.e.Solu.ꝙ nō eſt aliqñ mulieri tri 1 ſte.†Hęc rō ñ vr̄ bona,qa īmo triſtātur bonæ mulieres,l. ſi.in ſi.C.de iu.do.Rayn.dicebat,ꝙ mulieres malę gaudent,bonæ triſtātur.rñ eſt,ꝙ oēs mulieres ſunt malæ.ut ī Auth.ut ſine phi.ma. debi.aut credi.§.qa vero.ergo inſpicit̄ qđ cōiter accidit.iſta rō nō eſt bona,quia mulieres diligunt uirum,ēt vltra filios. Quare dico, ꝙ pōt eſſe talis condōnis uir,& uxor,ꝙ expectare mortem viri nō eſt triſte,ut ſi uir eſt ſenex,vxor iuuenis,vt dixi in l.Mutianæ.ſ̄.e.vl 2 timo no. † ꝙ condito affirmatiua reſoluitur in tacitam negatiuā, vt hic,cui concor.l.cum ita.ſ̄.eo.& l.Mutianæ,ubi dixi.

a **Fideicōmiſſa.** [a]Dictio,quamdiu,facit ꝯdōnem.h.d. Op.de l.ſi.C.de ꝯd.inſer.Sol.vt in gl.

a Ale.Fideicommiſſa.Vide no.per Imo.in l.in teſtō.ad ſi.ſup.e. poſt Cy.& Bal.in l.1.C.de inſt.& ſubſt.* Meno.Soc.iun.conſi.122.nu.13.li.1.

LEX CI.

1 *Diſpō huius l.habet locum,quando ſubſtitutio ſit a matre,vel ab aſcendente per lineam maternam.*
Habet locum in filio naturali,&c.
Habet locum,ſi ſubſtitutio fiat nepoti emancipato.
2 *Diſpō huius l.non habet locum in aſcendente rogato a deſcendente.*
3 *Rogatus reſtituere,ſi deceſſerit ſine liberis,vel cū liberis deſcendentib.īra 20.ann.intelligitur,quod dicti liberi decedant ſine filijs.*
4 *Rogatus reſtituere,ſi deceſſerit ſine filijs maſculis,non intelligitur ſi fęminę debent dotari arbitrio boni viri.*
5 *Rogatus reſtituere,ſi deceſſerit ſine filijs maſculis,& ſi habuerit fęminas, reſtituat centum,ſi rogatus deceſſit cum maſculis,& fęminis,an habeat locum fideicommiſſum.*

Cum auus. In fideicōmiſſo vr̄ relicto a filio poſt mortem,ſubintelligit̄,ſi deceſſerit ſine filijs.h.d. Multum admirat Imperator de hoc in caſu.l. cum acutiſſimi.C. de fideic. Et hoc,qñ rogatur poſt mortem,ſecus ſi in uita , ꝙ dic, a ut ibi.[a]& ēt ṗt eſſe rō, qa ſi teſtōr ꝓtulit ſubſtitutum filio,eadem 1 rōne nepoti. Quæro,qd † ſi talis ſubſtō fit a mr̄e, uel ab aſcendēte b per lineā maternā? Rñ.idē,[b]& eadē eſt rō, qa hēt locum in filijs nalib l.gñaliter.§.cum aūt.ſ̄.de inſti.& ſubſti.& not ibi. Idē ergo c ſi fiat ſubſtō nepoti emācipato: ſecus ſi extraneo, vt not. in d.l. cū a acutiſſimi.Quæro,†qd ſi deſcēdens? puto, ꝙ nō ſit idē,[c] qa nō eſt rō eadē,& hæc l.& ſiṁs loquunt ſolū de deſcendentib.rogatis, ſecus in aſcēdentib. vel e xtraneis,& ita vr̄ tenere gl.ꝟ.ad Treb.l.ex 3 facto.§.ſi qs rogatus. †Quæro,aliqs rogatus eſt reſtituere,ſi deceſſerit ſine liberis,vel cū liberis deſcendentib intra 20.ann. an intelligat̄,ꝙ dicti liberi decedāt ſine filiis? Puto,ꝙ ſic, ꝑ hanc l.& l.cū acutiſſimi.C.de fidei.ēt ſi dicti liberi ſunt ꝯcepti,& nati poſt mor d tem teſtōris,arg.ꝟ.de bon.libe.l.Paulus.§. Paulus.Quæro[d] † dicit 4 teſtator,rogo filium,ꝙ reſtituat, ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, an ſubintelligat̄,vel fœminis. Vr̄,ꝙ ſic, per hāc l.& ſiṁs. Contrarium puto,qa ex eo ꝙ voluit maſculos excludere ſubſtitutos, vr̄ e voluiſſe,ꝙ fœminæ nō excluderētur,[e] arg.ſ̄.eo.l.cum ita puto tm̄ filias debere ꝯpetenter dotari ab ipſo filio,ꝑ auth.res, quæ,C.cō. de leg.& qđ dixi ꝟ.ad Treb.l.a filia.vel ſi ipſe filius non facit, dof tabunt a iudice,arg.de iure do.l.ꝓfectitia.circa prin. Quæro, qd[f] 5 ſi dixit,ſi†filius meus deceſſerit ſine filijs maſculis relictis fœminis,rogo qđ reſtituat hæreditatem Titio tm̄, & ſi habuerit maſculos,reſtituat centum:cōtingit,quod deceſſit cum filijs maſculis,& fęminis,an debeatur legatum. Et vr̄,quod ſic,vt ſ̄. de lib. & poſt.l.ſi ita.Contrarium dico,qa illud de æqtate,fauore teſtamēti,& inſtitutionis cōſeruandæ,de rigore ſecus,vt ibi dr̄. In hoc ergo fideicommiſſo,quod eſt onus,hoc non erit, ſed videtur defecta conditio,vt ſ̄.eo.l.in conditionib.§.ſi.

ADDITIONES.

a Ale.Quod dic,vt ibi.Pro.quo eſt caſus in l.liberto.§,filiū. ſup.de an.le.& idē ſirmat in d.l.cū acutiſſimi.& in l. ex facto.§.ſi qs rogatus, el 1. ad Tre.adde ad hāc Pe.de Anch.conſi.437.An.in conſi.28.li.1.& Pa.de Caſt.conſi.76.& 355.

b Ale.Rñ.idem.Vide Bar.in l.qui filium,§.Balbinus,ad Trebel.idem tenet Cyn.in l.gñaliter.C.de inſt.& ſubſt.& Ang.& Imo.in l.ex facto,§.ſi quis rogatus.ad Tr. *Meno.Ale.tra.præſump.8.in ſi.

c Ale.Non ſit idem.Contra,in d.l.gñaliter,§.cum aūt,per l.nam & ſi parentib.ff de inoffi.teſt.ſed Bar.verum dicit ſecundum Imo.& hic,& bene per Ang. & Imo.ī l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ad Treb.

d Meno.Quæro.Cur.ſen.conſi.64.col.14.circa med.Riminal.conſi.116.nu.5.li.1. ſcripſi conſi.conſi.150.nu.20.& conſi.145.nu.20.

e Ale.Non excluderetur.Melius loquitur hic Imp.

f Ale.Quæro,quid.Adde in ſimili no.q.poſitam per Bar.in l.extraneus de cond.ob cau.In contrarium facit l.Titiæ textores,de le.1.niſi rñdeatur,ꝙ iō hoc eſt,qa cōdō dēt ſtricte,& ſpecifice impleri,l.qui hæredi,in prin.& l.Mæuius,ſup.e.ſed tūc an contrarium facit deciſio Bar.in l.ſi.in prin.C.com.de leg.in ver.pone,quod teſtator dicit,niſi dicas,quod ibi loquitur in ſeparatis,in legato librorū medicinæ & iuris ciuilis,quod reparabile eſt.ideo iudicatur de mixto , prout de quolibet ſimplici,de per ſe,d.§.ſi uero permixte. in Auth.de non eli.ſec. nub.& no.And. in l.a.ſup tin.de uer.ob.

LEX

L E X CII.

Si ita legatū. No. casum, de quo feci magnū festū in l. in illa. & l. hoc iure. ff. de verb. ob. Quærit gl. vtrū hēs illius Titij incontinenti petat legatum, vel dēat expectare? Rñ. dicit, ꝙ dēt expectare diē. Bul. ꝯ. gl. tenet opi. Ro. qa fuit dies apposita dispositioni, & iō qñ apponitur dispōni, non curo, qñ veniat ɔdō qa sp expectatur dies, sed qñ apponitur dies ɔdōni. vt si nauis ex Asia venerit intra x. ann. tūc hēt locum dist in. p me, in l. hoc iure, & l. in illa. ff. de ver. ob. tetigi in l. 4. ff. eo. & l. cum tale, §. Mæuiæ, ff. eo. quam dist. didici ex gl. hic super ver. legatum.

L E X CIII.

Eū qui. a Non nocet medio tpe, quem iusta cā ante existētiā ɔdōnis pdere ciuitatē, h. d. Vidistis in l. intercidit. ff. e. & l. sed si ɔdōni. §. solemus. ff. de hær. Inst. Op. de hær. inst. l. si alienū. §. in extraneis, & Inst. de hær. qua. & dif. §. in extraneis. Dicit glo. aliud in hēditate, aliud in legatis. Dicā de hoc in d. l. si alienū. §. in extraneis. Quæro, quare dr̄, aū apertas tab. Dicit gl. qa fm hæc iura cedebat dies ad apertura tabularū. Hoc ē falsum, quia cedebat a die mortis olim, sicut hodie. l. si post diem, §. j. qñ di. le. ce. & l. vni. §. j. C. de ca. tol. loquitur, de l. Papi. q̄ fuit post tpa ffotum ante tpa Codicis, dixi de hoc in l. si duob. ff. de leg. 1. Quærit gl. qd si legatū est purum, & fuit factum in diem certū non capaci? Gl. dicit ꝙ inspicitur tps conditi testi. l. 3. §. qñ aūt ff. de iu. fi. hoc non est verum, vt no. in l. si cognatis. ff. de reb. dub. & ff. de re. Ca. l. 2. & ibi plene dicam, tangit Dy. in l. mortis. ff. de don. cau. mor.

A D D I T I O.

a Poma. Eum, qui. Et vide Ang. & do. meum in l. sed & si in conditione. §. solemus sup. de hær. inst.

L E X CIIII.

Si fundū. Alienatio rei legatæ sub conditione, vel impositio seruitutis, irritatur condōne adueniente, h. d. Quærit gl. vtrum interim valeat alienatio, & seruitutis impositio? Dicit gl. olim sic, hodie non. Vide gl. super ver finietur, ibi, de restit. & ea, quæ par. &c. §. 1. & dic contrarium. & ibi no. alias gl. contrarias, dixi in l. seruo legato. §. 1. ff. de leg. 1.

L E X CV.

Hoc genus. a Condōq̄ pōt impleri viuo legatario, nō implet pstita cautione Muciana. d. d. Quæro an debeamus expectare mortē Titij? Gl. dicit, ꝙ sic. Sed quare non sic in prohibitione intelligitur de primis nuptijs, sicut in permissione. gl. rñ. multum bene, & ideo no. glo. & tene eam menti.

A D D I T I O.

a Hoc genus. Adde quod per hanc l. consuluit Old. cons. 16.

L E X CVI.

Aliquādo. Expressio eorū, quæ tacite insunt, nihil operatur. Item condō tacita ex testamento ,pueniens impedit transmissionem. h. d. Opp. & vr̄, ꝙ expressio eorum, quæ tacite insunt, aliquid operetur, l. si ita. §. illi si volet. ff. de le. 1. & l. si ita ff. e. Sol. gl. ꝙ cond ō illa nō est tacita, immo statim ibi acquiritur sibi etiam ignoranti, licet possit postea repudiare, de qua repudiatione dic, vt l. si quis. ff. de condi. instit.

L E X CVII.

Libertis. Dictio, hoc amplius, non solum est repetitiua legati, sed etiam conditionis præambulæ. h. d.

L E X CVIII.

1 *Ablatiui absoluti faciunt conditionem, & quando fideicommissum, nu. 3.*
2 *Modus, quamquam de futuro, non impedit transmissionem.*
3 *Fideicommissum transmittitur ad hæredes, licet hæreditas non adita, nō transmittatur.*

A testatore. Ad hæredē ius implendi ɔdōnē non transit, vt fideicom. perficiat, h. d. & est no. lex.
1 † No. ꝙ ablatiui absoluti a faciunt ɔdōnē, vt hic, ibi, aceptis, &c. ita no. gl. in l. cum ab eo. ff. de ꝯh. emp. licet gl. aliter hic dicat, dic, vt statim dicam. Secdo no. quod dixi in sum. Tertio no. hic a ꝯrio 2 sensu, ꝙ modus q̄q̄ † de futuro, non impedit trāsmissionē. Videbitis tex. in l. si post diem. §. iisdem. ff. qñ di. le. ce. Op. & vr̄, b ꝙ ī dub. præsumitur modus, non ɔdō. l. cū ab eo. ff. de ꝯh. emp. Gl. rñ. ꝙ in dubio non psumatur, sed dicit, ꝙ dēt inspici qd est actū. Sed opp, per dictio, vt inducit modus, per si, ɔdō sed hic non est, si, ergo vr̄ obstare, l. eas cās. ff. e. dicit gl. expone, vt, pro si, seu certe tunc esset mala grammatica. Quare gl. in d. l. cum ab eo. dicit, ꝙ aliqñ inducitur ɔdō per, vt sicut est hic. Tu dic, c ꝙ hic inducitur ɔdō ex virtute ablatiuorū positorum absolute, Dic, ut dixi in l. quib. dieb. §. fi. ff. e. Mō uenio ext. gl. & hoc dimisi dicere. ff. e. l. 1. & sunt multū dubia. Op. d nam ista verba, acceptis nūmis, † inducunt fideicommissum purum, l. fideicōmissa, §. cū esset. ff. de le. 3. & hoc indubitanter est uerū inter hæredes, vt no. in l. in rōne. §. tametsi. ff. ri. px. & hic erāt cohæredes. Quid dicemus? dico, ꝙ isti ablatiui absoluti faciūt ɔdōne, qñ non pñt inditeere fideicōmissum, uel ex nā psonæ, qui adijcitur, qa nō pōt grauari, uel ex nā rei, ac. eius, ꝙ no. in d. l. in rōne. l. Falc. morte. §. tametsi. ff. titu. 1. & ita dēt intelligi, quod dixi. ff. eo. l. 1. sed qñ referūtur ad psonam, & ad rē, in qua pt cadere fideicommissum, inducūt fideicōmiss. quantū ad se, ut hic & est casus in l. fideicōmissa. §. cum esset. ff. de leg. 3. & l. si seruus. §. q margaritam. ff. de leg. 1. Sed quo ad aliud habeant uim cōditionis, vt hic, & volo dicere sic. Titia hēs, acceptis centū a Titio, restituas hēditatē Titiæ cohēdi, illa cētū m sunt in fideicōmisso, quo ad illā Titiā, & sunt in ɔdōne, quo ad hēditatē, vt sit pinde, ac si diceret: Titia det cētū, & si centū dederit, hēditatē accipiat, hic est casus no. & iō non poteris hēre hēditatē, nisi illa cētū det. Dices tu, ꝙ illa so est ꝯ ea, q̄ dicta sunt sup. e. l. cui fundus. qñ ɔdō hēt dispositionē pcedētē, ius adimplēdi ɔdōnē trāsit ad hēdē. l. dic. §. 1. sup. d arb. & dixi in d. l. cui fundus. doc. in l. pe. C. e. n. sed hic hēt pcedentem dispōnē, ergo, &c. So. illud est verū, qñ hēt pcedētē dispōnē quo ad hoc, vt damnum euitet, ut ibi, non vt lucrū ɔsequatr̄, vt hic. Itē op. de l. si psidio. ī prin. sup. de ī diē add. & fortifico ꝯrīū p hoc, qd dixi in d. l. si cui fundus, qñ ille, q dēt obligari ex implemēto ɔdōnis, aliqd accipit, ius adimplēdi ɔdōnē transit ad hēdem, vt est casus in l. 2. C. de pa c. inter emp. & vend, Sed hic aliqd accepit, ergo ius implēdi ɔdōnē dēt trāsire ad hēdē. So. illud est verū ī ꝯctib. in vlt. volūtatib. non ,pcedit, vt no. ibi. Vel dic, ꝙ ille, q implet ɔdōnē, ɔsequitr̄ aliqd ex cā onerosa, vt ibi, secus si ex causa lucratiua, vt hic. Op. ad vlt. no. quod dixi, ꝙ modus, q̄q̄ de futuro, nō impedit transmissionē, vt hic a ꝯrio sensu, nā imo vr̄, ꝙ hēditas nō possit restitui nisi ei, cui testator iusserit restitui. l. si mulier. §. ex asse. de iu. do. Rñ. nō pōt restitui alij, si est in rē suā ,pcurator, vt ibi, sed hæredi, q repræsentat psonam defuncti sic, ut hic. Sed op. hēditas ñ adita nō trāsmittitr̄, l. vni. § in nouiss. C. de ca. tol. ea. rōne nec fideicōmissum dēt transmitti, cū fideicommissarius quodāmō sit hēs. l. si filius §. 1. qd cū eo. ff. ad Tre. l. postulante, §. 1. Gl. fatetr̄ ꝯrīū, & hoc non dēt exponi sic, qa si sic exponeretr̄, esset male positū. Et ita tenet gl. in l. cū filio. sup. de le. 1. Ita tenet Azo in sum C. de fideic. cir. fi. 2. col. ꝯrīū est veritas, & ita tenēt oēs Doc. vt patet ī l. cogi. §. idē Mætianus, & l. postulante l. priuilegia. ad Treb. & l. apud Iulia. §. Antistia. e. tit. & ibi not. & ,pbatur per hanc legē. & est casus in l. 3. & l. si in psona. C. de fideic. & l. si Imperator, ad Orfi. & Dyn. & alij Mod. hoc tenēt in l. cū filiofa. sup. de le. Ad rōnē, quā dicit, ꝙ sicut hēditas transmittitr̄ ante aditionē, sic nec fideicommissum. Dy. rñ. ꝙ hæreditas ante aditionem non transmittitr̄, quia hæres nullum ius hēt. Sed si decedat intra annum, q datur ad deliberēdum, intra illum annum transmittitur, l. cum antiquiorib. C. de iu. delib. Sed fideicommissarius hēt actionē ex testō, & ideo illa actio trāsmittitur, vt dicit, Dy. hic, & ego scribo in l. cum filiofa. sup. de le. 1.

A D D I T I O N E S.

a Ale. Ablatiui absoluti, Et quæ in contractib. vide Bar. in l. ab emptione. in prin. de pac. per illum tex.

b Alex. Op. & videtur. No. bene, ꝙ in dubio verba, quæ possunt se habere ad modū, & ad conditionem, sic debent interpretari, vt conditionem importent. Bar. videtur tenere contrarium. l. cum mota, in prin. C. de transac. cum quo conc. Bal. in l. & si post tres, si quis cau.

c Poma. Tu dic, Limita per gl. in l. 1. in ver. filio præcedente. ff. de vulg. & pup. Vide Pan. cons. 62. in 2. vol. & Bar. cons. 52. in 1. vol.

d Ale. Op. Adde Bal. in l. 2. §. filium. inf. de contratab.

L E X CIX.

Si inuitis. Op. & vr̄, ꝙ hæredes inuiti non possunt reuocare, cū teneantr̄ actio in factū. l. 3. §. fi. de cond. ob cau. Sol. de rigore possunt, de æquitate repelluntur, secun. gl.

L E X CX.

Qui sub cōdōne. No. hunc tex. & habuistis in l. cū seruus. & l. si cui. sup. e. Hic dr̄, ꝙ dēt probare, ꝑ nihil subtraxit, qualiter probetur? Rñ. probatur eo ipso, ꝙ non probatur ꝯrium. l. super seruis. C. q mili. non pos. lib. 12.
a Quæro quaitr̄ a poterit ,pbare ꝙ istud, qd scripsit, est verū? Dic q̄dā sunt psonæ, q non tenentr̄; & earum stat iurō, l. si qs pro redemptione. C. de do. & in l. diuus. ff. si cui plus, q̄ per l. Fal. Sed in casu legis nræ, dico, ꝙ probatur eo ipso, ꝙ probat, ꝙ bonus vir tm̄ expēdisset in hoc, hic est casus in l. fi. C. de ali. pupil. præ. tunc credo, ꝙ nō sufficeret dicere, tm̄ expendi in illa domo, & tm̄ expendisset bonus vir, non tñ probat, sed debet probari tm̄ me expēdisse, & quod tm̄ expendisset bonus vir, vt probatur in l. excellētia, ibi, flagitantibus. C. de ero. mi. an. lib. 12. quod tene menti, quia not.

A D D I T I O.

a Ale. Quæro, qualiter. Qualiter ,pbetr̄ quē diligēter expēdisse, vide Bal. l. e. cū seruus ff. e. & Im. hic, & vide qd no. Bar. in l. fi. C. ad Maced. & Bar. i l. diuus. si cui plus, q̄ p l. Fal. de quo ibi dixi, & qualiter ,pbentr̄ expēsæ in melioratione rei, Bal. in l. si p imprudentiam, de euic. & vide Bar. in l. fi. §. i computatione. de iu. deli. & ibi Bal.

L E X CXI.

1 *Conditio indiuidua potest per vnum ex pluribus impleri, & proderit omnibus, nisi voluntas defuncti sit contraria.*

Tales. Cōdō indiuidua plurib apposita, nō pt nisi ab oībus a impleri: a diuidua vero ex cā diuidit, tā ex parte iplētiū quā ex parte eorū, in quorū psonis debet impleri. h. d. vsq; ad §. Priscus. Op. dr̄ hic, ꝙ ɔdō indiuidua non potest impleri p vnum.
1 Contra, C. eo. l. pe. So. Fateor, ꝙ † potest impleri per vnū, ut prosit sibi tm̄, vt ibi, non aūt vt prosit omnib. nisi ꝯria sit volūtas defuncti. ita probat ibi, & in eo, qd dicit gl ꝙ prodest oīb. male dicit. De
b hac mā b qualiter scindatur ius implen. h, dixi sup. e. l. cui fundus.

A D D I T I O N E S.

a Ale. Ab omnib. impleri. Vide quod dixi post Bal. in l. si mihi, & Titio. de ver. ob. & ponit Bal. in l. 1. in 8. q. C. quando non pe. par.

b Ale. De hac materia. Vide Bar. in l. si peculium seruo. de sta. lib.

a **Priscus respondit.** aStatulibet debet rationē reddere, vbi iudici videbitur. d. h. no. hanc legem, & facit ad materiam, l.itē illa, ſ.de consti.pec. Facit etiam ad totum tit.C.vbi de cri.agi op.

ADDITIO.

a Ale. Priscus respondit. Hunc tex.alle. Bald.in l.1.in 8.q.C.de insti.& substit.alle. Bal.in l.1.in ver.quæro, Iudex.de libe.leg.

LEX CXII.

Cum filius Nō dicitur quis posse administrare res suas ante 25.annum, h.d.& est no.tex.

TITVLVS SECVNDVS.

Ad legem Falcidiam.

Dictum est ſ.de leg.verum.quia de legatis detrahitur Falcidia, igitur sequitur videre de l.Falcidia.

LEX PRIMA.

1 *Lex Falcidia a falcidio dicta, vel a falce, quia sicut falx resecat.*
Prætor ius ciuile non tollit ipso iure, sed exceptione sic.
2 *Statutum, quod filia sit contenta de dote pro falcidia debita in bonis patris intelligitur pro legitima.*
Verba debent intelligi secundum qualitatem personæ, ad quā referuntur.
3 *Statutum disponens illud, quod prius est dispositum de iure communi, dicitur ius municipale, & non commune.*
4 *Dictio, vsque, quid significet, remissiue.*

LEx Falcidia lata est. Diuiditur in tres par. In prima ponitur ordo, quo lex Falcidia fuit itroducta. Ibi. q primo capite. ponitur mēs, & verba primi capitis. Ibi, secūdo ponit mēs, & verba 2.capitis, vsq; ad §.lex. Fal. Quæro 1 †quare ista lex appellat lex Fal. Gl. dicit qd appellatur a Falcidio ꝯsule, sicut Publiciana, sed ꝯ iste Falcidius nō dēt posse tollere legē 12.tab ipso iure, sicut nec prætor pōt ius ciuile tollere, §. quos aūt. Inst.de bo.pos.& probatur in l.fil.ū. §.sed quemadmodū. ſ.de bo pos ꝯtab.& l.ex duob. §.fi.de vulg.& pu. Sol. Fateor, ꝙ prætor ipso iure nō pt tollere ius ciuile, sed p exceptionē sic, sed iste Falcidius fuit tribunus.ita hr in decre, 2 dist.c.quædā. Alij dnr, ꝙ lex Falcidia dr a falce, qa sicut falx resecat gramē, ita lex Falcidia resecat legatū. Quidam dānant istam opin.qa in primo capite istius legis non resecantur legata.& tn lex Falcidia appellatur. sed rn.licet non resecent, tn animū resecandi habuit. Itē, qa principalr ad hoc inducitur, vt resecaret, iō ab eo nominat, ar.l.quæritur hermaphrodini. ſ.de sta.ho. Hæc plus placet quā prima, qa video, ꝙ Trebellianica appellatur Falcidia, l.pr filium.in prin. ſ. eo.& l. Trebellianica, vbi appellatur vox Falcidia, Trebellianica, l.iubemus. C.ad Treb. & sic dico, ꝙ large sumpto vocabulo, qcqd resecat, potest dici Fal 2 cidia, qd facit †pro statutis, quæ sunt in aliqb.partib. Dicit statutū, a ꝙ filia foemina sit contenta dote pro Falcidia a debita in bonis patris. Dicit filia, ego volo legitimam meam, qa non est Falcidia. sed qdam Doc.bene determinauit, ꝙ pp cōem vsum loquēdi intelli Falcidia, i legitima, ideo de legitima intelligitur, ar.l.cum de lanionis §.asinam. ſ.de fun.instr. Præterea verba debent intelligi sm qualitatem personę, ad quam referuntur, l.plenum. §.equi de vsu, & hab.& l.si qs filio exhæredato. §.irritum. ſ.de iniu.te. Pro hoc ego do gl.in l.si patronus. §.1. ſ. de do. & Azo vr ponere in summa, in Auth.de hær.& fal.ver.hic autem Oppo.& vr, ꝙ hēt facultatē legādi a l.12.tab.vt ſ.de ver.sig.l.lege obuenite.& Inst. eo.in prin. Gl.so.dedit.i.datā cōfirmauit. Habet ergo qs potestatē condendi testm ex l 12.tab.& l. Falcidia. Vlterius opp.& vr, ꝙ qlibet ciuis non pōt hoc facere, l.si quæramus. ſ.de test. Sol vt in gl. 3 Opp. Inst.de le § legati. Sol.vt in glo. Quæro, †si statutum dispo- b nit illud.quod prius erat dispositū de iure cōi.an sit statutum, an lex? Hoc est vtile scire pp multa, quæ possunt occurrere. Io. And, in c.1.ext.de constit.lib.6.tenet, ꝙ statutum sit ius cōe, & ꝙ sit verum, probatur per l.ius ciuile. ſ.de iust.& iu.& per l.si creditori. ſ. de leg.1.sicut.n.ius gentium nō alteratur, cum aliqd adijcitur, vel detrahitur, ita & ius ciuile, nisi aliqd addatur, vel detrahatur per ius municipale, remaneret ius ciuile, & pro hoc facit ista l. secūdum expositionem gl. In ꝯtrium, qa si testator disponit sm ius cōe, vt qa venientes ab intestato instituit, valet vt vltima voluntas, l. 2. ſ. de iniu.testa.& l.Gallus.per totum. ſ.de lib.& posth. Præterea nihil prohibet deduci in statutum ciuitatis, illud, quod est de iure communi, sicut non prohibetur deduci in stipulatione, vel in aliam conuentionem, l.2.circa prin. ſ sol.mat.l.& si pupillus. circa prin. ſ.de noua.& l.si ita stipulatio facta fuerit, ſ.de verb.obl. per istas vlt.rōnes probo, ꝙ statutum sit ius municipale. & ciuile, & addat nouam formam agendi, vt condictione ex statuto agat, q prius poterat de iure cōi agere, & pro hoc facit lex, sm istam expositionem, quam reci. Item super eodem habet locum ius ciuile, & prætorium, vt in bo.pos.sm tab.& gl.do. Ioā. An. puto verā 4 in casu, in quo loqtur, prout ad superiora refertur. Vltimo † vide c hic dictionem, vsque, c cuius significatio. ponit Iac.de Are.hic, & Cy.ēt in l.a caligato. C.de nup.dixi.in l.patronus. §.1. ſ.de le.3.

ADDITIONES.

Pro Falcidia. Adde Pau. de Cast.consi.199.
ab Bar.Quæro si statutum disponit. Et vide Bal.in l.1.C.de consti.pec.& vide tex in l.3.§.si rem.de leg.3.& vide tex.in l.magistratus.ad muni. & vide gl.in l.fin. §.in computatione. C.de iu.deli.& vide quæ dixi in c.1.de rescrip. Adde Ioan. And.in c.1.de fil.presb.in nouel.in 6.& in titu.de testa. in rub. Bal. in l.1.C.de const.pe. Ale.hic, & Fel.plenissime in c.1.in vlt.char.extra, de rescrip.
c Vsque. Adde de hac dictione, & multis alijs, Oldr.cons.39.

1 *Falcidia resecatum, an sit naturaliter debitū, ꝙ sic, contra vltramōtanos.*

Secundo capite. Op.i Auth.de trien.& semis.post prin.& C.de inoffic.testa.authen. nouissima. Sol. Hic loquitur in quarta debita iure institutionis, vt in gl. Secundo not.ꝙ non liceat capere.l.non est dubiū.C. de leg. Solu.intellige hanc sm illam, ꝙ debeat capere de voluntate hæredis scripti, vel rē vacātem, l.pe. ſ.de leg. vel quia testator permisit, l.Titia cum testō.§.1.ſ.de le.2. Alias si extra istos casus caperet, p 1 deret legatum, d.l.non est dubium. †Quæro, an istud, quod resecatur per l.Falc.sit naturaliter debitum. Et gl.tenet, ꝙ sic, l.cum qs. C.de iu.& fac.ign.& l.cuius per errorem. ſ.de re.iur.l.1.ſ.de cōdi. ind. Doc.vltramon.tenent ꝯtrium per istam legem, qm non permittit disponere, nisi vsq; ad dodrantē, & qn lex resistit obligationi, naturalis obligatio impeditur.l.si non sortē.in princ.ſ.de ꝯd.in- a debi.sed hic resistit, ergo, &c. Præterea istud a probatur in l.lineā margaritarum. ſ.eo.& Cyn.tangit io d.l.cum quis.sed semper reprobaui, & dico, ꝙ immo est debitum naturale vt text. C.eod.l.1. vbi dicit, si hæres dat scienter vltra, nūc non vr donare, ergo aliquo iure est debitum, alias donatio est.dixi vobis in l.si patronus. §.1. ſ. de don. Ad rationem Vltramontanorū dic, ꝙ lex Falcidia non resistit obligationi, sed assistit, quia dicit, ita tn ꝙ quarta, &c. Sed ꝯ istam so.facit Insti.eo.§.1.vbi dicit tex.ꝙ l.Falc. prohibet. Sol. prohibet, i.nō permittit, sicut dicimus in l stipulatio. §.alteri. ſ.de ver. obl. Ad d.l.lineam.rn.ꝙ dñium rescindit, sed non obligationē naturalem, quia remanet nālis obligatio, prout erat primo.

ADDITIO

a Bar. Præterea istud. Et vide Bal. plene in l.cum quis. C.de iu.& fac igno.

1 *Statutum, quod loquitur in coniunctis, quod locum habeat in omnib.& per omnia in extraneis, intelligitur in casib.in quib.potest habere locum.*
2 *Fictio recipit extensionem passiuam.*

a **Lex Falcidia.** aAd testamentum per fictionem legis Corneliæ confirmatum pertinet l.Falcidia h.d. Oppo.& videtur, ꝙ omnes leges testamentariæ nō possunt habere locum, l.si quis filio exhæredato. §.irritum. ſ.de iniu testam.& l.3.de verbo.sign. Solue, vt in glos. quia illæ respiciunt veritatem, & hæc lex respicit fictionem. Ista probantur per d.l. si quis filio exhæredato. §. irritum.sup. de iniu.testam. Et hoc no. b Mar. bad hoc, †quod tota die fit, in ciuitate ista fuit statutum fa- 1 ctum, ꝙ statutum, quod loquitur de coniunctis, habeat locum in omnibus, & per omnia in extraneis, intelligitur in casibus, in quibus potest habere locum, qa si esset in statuto primo, quod in consanguineis proprijs compromittantur, non potest habere locum in extraneis, & pro hoc facit.l.ista. Opp. quod est secundum c fictionem, c debet † stricte accipi, & non recipit extensionem, l. 2 mulieri, & Titio. ſ.tit.1.facit l. Vranius, & quod ibi dixi, ſ.de fide iusso, hic dicitur contrarium. Solu. Non recipit extensionem. scilicet actiue, hoc est, ut ipsa fictio extendat ad alia, vt in contrarijs, sed extenditur passiue, hoc est, vt aliæ leges testamentariæ ad ipsam extendantur. Hoc tetigi in l.1.sup.de leg. primo, & pono in l. omnes populi. sup.de iust.& iu. circa materiam interpretationis. Pone, filiusfamilias potest facere testamentum per formam sta- d tuti, habebunt ne locum in eo leges, quæ loquuntur de testamēto? Certe sic.d

ADDITIONES.

a Lex Falcidia. Adde, quod Pau.de Cast. inducit hūc tex.ad q.quod si testator habens plures filios, illos instituit, & grauauit, quod si decederent sine liberis, restituant hæreditatem Titio, si vnus ex prædictis fratribus erat constitutus in sacris, quod non censetur illegrauatus, quia non poterat licite generare filios, ad hoc vide quod voluit Rom.consi.438.
b Poma. Et hic no. Mar. vide Ale.in l.1.in 1.no.in j.col.ff.de leg.1.iuncta gl.in l.mācip.in ver.subest forma. C.de ser.fugit.& in l.princeps, cum glo.de leg. * Meno, Crauet.consi.231.nu.5.scripsi, consi.4.nu.3.
c Men. Fictionem. Adde Ruy.l.Gallus.§.et quid si tantum.ff.de li.& posth.nu.63. Et adde multa similia per Crauc.consi.203.nu.14. Dec.post alios in l.1.nu.13. c.de edendo, Ruy.consi.57.in fi.lib.3.
d Poma. Certe sic. Vide concor.per Cardin consi.70.vbi limitat.

Ad eos, qui omissa. Falcidia habet locum in legatis, quæ de iure prætorio tantum debentur, & in his, quorum dies cedit ab adita hæreditate, & i his, quæ ex post facto, an debeantur, apparet. h.d. Op. quod non ualet legatum factum ei, qui est apud hostes, quia non est capax: vnde videtur obstare, quod habuistis in §.in extraneis. Instit. de hæred.qual.& diffe. Sol. confirmatur per fictionem postliminij, vt vidistis in l.illa. §.1.ſ.de hær.institu.

1 *Relictum Deo, intelligitur relictum ecclesiæ.*
2 *Hic § an hodie sit correctus.*
3 *Trebellianica an cesset in relictis ad pias causas.*

a **Ad municipiũ** a Op.de §.ſi aũt hrs,in Auth. de ec. ti.vnde ſumit̃ auth.ſiſt.C.eo.Gl.ſol- uit,ꝙ hic loqtur,qñ relinqtur Deo,ibi ad pias cãs. Iſtam ſo.repro- bat gl.ꝑ l.ſi qs ad declinandam,§.pe.C.de epiſc.& cler. Alij dñt,ꝙ b eſt dñia,an relinquatur Deo,b vel ecclæ. Sed iſta nõ eſt vera,qa qñ 1 relinqtur Deo,vr̃ relictũ † eccl.vt in §.ſi qs in noĩe,i Auth.de ecc. ti. Alij dñt,& tenẽt,ꝙ iſta corrigit̃ ꝑ illam,& iſtã tenet gl.hic. Alij, 2 †vt Old.dñt,ꝙ ille §.ſi aũt hrs loqtur in hr̃dib. q fuerunt in mora ſoluẽdi,& uidi multos Doc.hoc dicẽtes,& gl recitat in l.ſi ad de- clinandam.C.de epi.& cle.& Doct.vt Ia. de But.dñt iſtã eſſe verã de iure,ſed qa Cy.dicit ȝtrium in d.auth.ſiſt.iõ ego non audeo di cere ȝtrium.Sed mihi vr̃,ꝙ in corpore nõ dicat̃,ꝙ ſit in mora,ſed ꝙ ꝑ Falc.recuſabat ſoluere,& ſi eſſet in mora,aliquo mõ punitur vt ꝓbat̃ ex eo,qđ ſequitur in illo §.& ex §.q cũ ꝑcedit.Ego credo, ꝙ illa lex ſit correcta,& ita cõiter tenet̃.Quæro,qđ de quarta de- bita iure nãe? Et dic,ut in gl.& ſiĉ in d.l.ſi qs ad declinandã.Quæ ro,†vtrum Trebellianica ceſſet in relictis ad pias cãs? dicam in l. Marcellus,§.quod autem ꝟ.ad Tre.

ADDITIONES.

a Bar.Ad municipium.Et de materia huius §.uide pleniſſime mode,in auth.ſimili ter.C.eo.& uide tex.ſing.in l.decem,ff.de fidei.li ubi ex legato libertatis non de trahitur Falcidia.& uide ibi Ang.ponentem ſing.opi.

b Deo.Adde,an relictum,ut pingatur imago alicuius Sancti,dicatur piũ,Ang.cõſi. 224.& an de leg.ad pias cauſas detrahatur Falc.uide Old.conſ.191. Fede.conſil. 230.& 190.Ro.conſi.28.& 239.* Men.Aſſi. dec.244.

Nõ ſolũ. Ad oĩa legata,quæ dẽnt de ſubſtantia teſtõris proficiſci pertinet l.Falc.h.d.

1 *Falcidia non detrahitur de mortis cauſa capione.& latius nu.3.*
2 *Legatũ pœna de iure Digeſtorum valet,niſi diſpõ eſſet opprobrioſa.*
4 *Imputari quando dicatur,& quando non.*

Itẽ ſi ita. Si legatum ſoluat̃,anteq̃ in aliud transfundatur, lex Falc.locum hẽt,ſecus ſi poſtea.Itẽ qđ mortis cã datur ad euitandam alterius legati præſtatõnẽ,ad l.Fal.non ꝑ- tinet.h.d.Diuiditur in duas par.Primo loqtur,qñ legatum incipit a præcedẽti diſpõne.Secundo,qñ incipit a ꝑcedẽti ꝯdõne.Secun- 1 da ibi,idemq; erit.No.unum.†hic vr̃ uelle,ꝙ ex mortis cã capio- a ne non detrahatur Falcidia.Primo op.ꝙ relictum non valet,a qa 2 ur̃,ꝙ ſit relictũ noĩe pœnæ,l.j.de his,q̃ pe.no Sol.†ſm tpa anniq̃ſ- ſima nõ ualet,ſed ſm tpa ffforum,ſic,ut hic,niſi ꝑcederet diſpõ op probrioſa,ut no.ĩ.ti.j.l.multa,per Dyn. Opp.dr̃ in primo caſu,pe- num eſſe in legato,ȝ.io l.j.ſup.de pe.le.So.ibi a condõne,hic a di- ſpõne:nõ eſt verum,qa ibi a diſpõne.Dicit gl.non eſt ȝ,qu ia dicit non põt peti,ergo non eſt in legato,ſed ſtatim dicam. Op.ꝙ vſq; ad interpellationem poſſit ſoluere.Item uſq; ad l.i.cont.l.ſi penũ. ĵ.qñ dies le.ce.Sol.gl.& fatet̃ ȝrium.& ſic gl.vr̃ dicere,ꝙ tex.nõ bñ dicat.Sed certe iuriſconſ.bñ dicit,& dico,ꝙ dẽt intelligi,ꝙ põt ſoluere uſq; ad interpellationem,d.l.penum.ſed interpellari non dẽt incontinenti,ſed aliquo ſpatio præmiſſo,l.quod dicimus,ſup. de ſo.Item vſq;ad l.i.cont.ſi al.a interpellatio non ꝑcederet.Venio ad aliam gl.& gl.innuit,ꝙ duo ſunt legata ȝ,de l.cum ꝓfinitione. ĵ.qñ d.le.ce.So.duo ſunt legata,vere,ſed in effectu vnũ eſt,& iſta eſt ueritas.Vlt.op.de l.ſi penũ,ĵ.qñ di.le.ce.Gl.ſol.ꝙ licet hic nũ- q̃ potuit peti,tñ fuit in oblĩone ciuili,& nãli.alij ſunt in alia opi.ꝙ nunq̃ fuit in oblĩone,ſed eſt ȝ d.l.ſi penum,& vide iſtam gl.Tenet ergo gl.ꝙ qñ incipit a præcedenti diſpone,nunq̃ eſt in petitione, ſed i oblĩone ciuili,& nãli,& iã vñt probari,ꝑ d.l.ſi penũ, qñ di.le. ce.Cõtra iſtam ſol.eſt gl.in l.oblĩonum fere,in fi.ĵ.de ac.& ob.qđ interim eſt in petitione.Alia gl.eſt in l.duo.ſ.pro ſoc.Dy.& Ia.de Are.in l.ita ſtipulatus,de uer.ob.vñr iſtas glo.tenere,do.Old.in d.l. ſtipulatus reducit iſtas gl.ad concordiam,& dicit.Qñq; volo pete re quo ad effm̃ conſecutionis,& tunc non põt fieri,ut cõſequar. & n̄ eſt,qa l.i.cont.ſuper penu,ſtatim nouatur prima oblĩo,& inci pit dẽri quitas,nõ ergo in ſnĩa potent a mõ deduci,qđ deſinit eſſe in oblĩone,ita loqtur hic,& l.i.ſ.de pe.le.Qñq;peto quo ad effectũ inducẽdæ nouationis,ſeu tranſactionis,tunc iſtud bñ poſſum fa- cere,& ſic loqtur glo.ȝna,& ꝑ hoc iſte tex.& hoc approbo in d.l. ita ſtipulatus.Sed ȝ iſtud op fortiter,lex dicit,ſi lego penum,& ſi ſi penum nõ dederit hrs,cẽtum dato,ꝙ primum legatum ur̃ adẽ ꝑtũ ſub ꝯdõne,l.aliqñ.ſ.ti j.ꝑ ȝñs vr̃ ſub ȝria ꝯdõne datũ,l.ſi penũ ĵ.qñ dies le.ce.pẽdẽte cõdõne damm nõ eſt in petitione,nec in oblĩone,l.cedere diem,ĵ.de uer.ſig.Quid dicemus? Quidam hñt in add.Dy.& uĩ dicere,ꝙ iõ hoc,qa talis condõ poſt mortẽ lega- tarij,legatũ non impẽdit,qa legatario moriente certum eſt,ꝙ ei penus ñ ſolueretur.Sed certe licet hoc ſit uerum,tñ ſeqtur ꝑ hoc ꝙ nõ impedit̃ tranſmiſſio,nõ aũt ſeqtur,ꝙ detur petitio,vt dixi. ſ.ti.j.l.hrs meus.Dic ergo,ꝙ tex.dicit,ꝙ legatum eſt,& transfun- ditur.Ad ȝriũ tñ.ꝙ ur̃ ſub ꝯdõne adẽptũ,l.tunc,cũ extiterit cõdõ & hoc ui uelle tex.in l.ȝria.ibi,& eo caſu quo cẽtũ,& ſic eſt aliud in iſto caſu,qñ in pœnã hr̃dis non ſoluẽs fit tranſmiſſio,quo caſu primum legatũ non deſiit eſſe purũ,& ſic põt peti,ut hic,ſecus ſi 3 legatum ex alia cã ſub ꝯdõne adimat̃,ſeu transferat̃.†Quæro vtrũ b de mortis cã capione detrahat Falcidia? Vr̃,ꝙ non ui hic & ĵ.e.l. acceptis,ȝrium vr̃,C.e.l.pe.Et hoc determinauit gloſſ.Ad iſtam l.tñ.glo.& hoc eſt ꝑꝑ moram hæredis.Ad l.acceptis,tñ.glo.ꝙ ibi hrs accipit,nõ dat.Tangitur latius in l.qui pretio.ſ.de do.cã mor. & Inſti.e.l.1.& Cy in l.ſi mortis.C.eo.Dy.reaſſumẽdo oĩa d.glo dicit ſic.Qñq; hrs accipit mortis cã,& non cõputatur in Falc.d.l. acceptis,& in l.quartã.ĵ.e.Qñq; hrs dat,& tunc,aut hrs dat ȝ de- functi voluntatẽ,aut præter,& non detrahitur Falcidia,d.l.q pre- tio.de do.cau.mor.Qñq; dat ſm voluntatem defuncti,& tũc aut fuit in mora,& non detrahitur Falcidia,aut in mora non fuit,& detrahitur.Sed iſta verba vñr ȝ ver.idemq; erit Gl.voluit ad ȝriũ cõſidere,idemq;,ſ.ſi tñ mora iam facta ſit.Sed certe vr̃,ꝙ tractat Iu riſcõ.Idemq;te,ſ.ad detrahendum Falc.& ſic non eſt vera diſtin. Dy.Præterea Falcidia reſecat legatum ipſo iure.l.Plautius,& l.li- neam margaritarum.ĵ.eo.ſed tunc hrs nõ põt eſſe in mora,quia nulla eſt petitio,l.ſi pupillus.ĵ.de verb.ob.Præterea,ꝙ mora non priuet Falcidiam,eſt expreſſum in l.cũ pr̃.§.1.ĵ.e.Quid dicem⁹? Iac.de Are.in d.l.qui pretio.dicit,qñq; mortis cã capio datur ad euitandam alterius legati præſtationem,& tunc nunq̃ detrahitur Falcidia,vt hic.Qñq; datur ob aliam cãm,& tunc bene detrahit̃ Falcidia,l.pe.C.e.& iſta eſt vera,& eam teneatis,q̃ Old.tenebat, 4 & hoc dixi in d.l.qui pretio.Quæro,†qualiter dr̃ imputari? Rñ. dr̃ imputari,qñ Falcidia detrahitur:non imputari intelligitur quando Falcidia non detrahitur,& iſtud colligitur ex duab.glo vna eſt ſuper ver.imputari,alia ſuper ver.nec in Falcidia.

ADDITIONES.

a Men.Valet.Ruyn.conſi.48.nu.4.lib.2.

b De mortis cauſa.Adde,vt per Bal.conſi.484.& Rom.conſi.75.et 79.

5 *Vſusfructus eſt diuidu⁹,ſed aliæ ſeruitutes,indiuiduæ,& n.1.& ibi de rõne. Falcidia de diuiduis detrahitur de re ipſa,de indiuiduis,de æſtimatione.*
2 *Aeſtimantur omnia,ut ſciatur,an Falcidia debeat detrahi.*
4 *Aeſtimatio vſusfructus qualiter fiet,ut detrahatur Falcidia.*
5 *Legatum operæ ſerui,an conſtituat ius in re.*

Si vſusfructus legatus ſit. Si aliquod diui- duũ ſit legatũ,de ipſo detrahit̃ Falcidia,nõ de æſtimatione ipſius,ſecus in indiui- 1 duo,vtrũq; tñ æſtimat̃,vt ſciat̃,an Falcidia locũ hẽat.h.d.No.†pri mo,ꝙ vſusfr.eſt diuiduus,& aliæ ſeruitutes indiuiduæ.Item nota, ꝙ de diuiduis de ipſa re detrahitur Falcidia,de indiuiduis de eſti a matione detrahit̃ Falcidia.Item no.ꝙ oĩa æſtimãtur,vt ſciat̃,†an Falcidia debeat detrahi.Op.de l.ſtipulationes nõ diuiduntur,de ver. 3 obl.Sol.†Omnes ſeruitutes ſunt indiuiduæ excepto vſusfructu,vt hic.Et rõ eſt,qa vſusfr.tãtam vtilitatẽ affert in parte,reſpectu par- tis,quantam in toto reſpectu totius,i alijs ſeruitutib.nõ eſt ſic,vt ꝓbat in l.in executione.§.2.ĵ.de verb.ob.Opp.de vſu,& ba.l.vſus pars.Sol.glo.in ver.neq; vſus,ꝙ differt vſusfr.ab opera,qa vſusfru ctus eſt ſpẽs per ſe,qa eſt vſusfructus diuiduus,aliæ aũt indiuiduæ, & vſus eſt ſpẽs ꝑ ſe,& hic differt ab operis,ſed eſt indiuiduus,vt operæ.Opp.ſ.de ope.ſer.l.pen.Sol.vt io d.gl.& bene.Opp.de ope. lib.l.ſi qñ.Sol.ut in gl.Opp.de l.in ſtipulationib.§.operatum.ĵ.de 4 ver.ob.Sol.ut in glo.Dr̃ hic,†ꝙ vſusfr.dẽt æſtimari,quæro,qualr̃ fiet æſtimatio? Et dicit gl.ꝙ ex qualitate etatis,&c.vt in gl.Similẽ gl. habes in l.omniũ ſ.de vſusfr. Sed ſi hoc eſt,ꝙ æſtimatio dẽt fieri, hoc modo erit dare,ꝙ ſi ꝓprietas valeat quartam,ꝙ tunc nõ de- trahitur Falcidia.Et gl.dicit,fateor ȝrium,& eſt text in l.oĩum.ſ. de vſuf.Vlterius Dy.intelligit iſtam gl.qñ ſolus vſusf.eſt relictus, & nulla alia res.Sed ſi poneremus uſumfr.& alia legata eſſe reli- cta,tũc eſſe poſſet,ꝙ detraheret̃ Falcidia,licet ualeat proprietas quartã.Sed op.ꝙ id,quod eſt ſine utilitate,non computat̃ in quar tam,vt ĵ eo.l.in quartã.Sol.ut glo.qa illud,quod eſt ſine utilitate re,& ſpe,in quartã nõ ꝯputat̃,l.in quartã.ĵ.e.ſed hoc eſt certum, ꝙ extinguitur vſusfr.vbi deceſſerit legatarius,licet d ſe nõ ſit.Dr̃ hic,ꝙ debẽt oĩa legata æſtimari,quæro,qd ad ꝓpoſitum,poſito, ꝙ ſciatur quantum eſt in legatis,qũo potent ſciri,quæ ſunt in hæ reditate,ꝓbato quæ ſunt in legato? Nõ ergo ſequitur,ſi tm̃ eſt,& non plus.Dic,ꝙ de hoc eſt gl.in l.cum lege.ſ.de proba.Et iſta lex 5 †poteſt induci,an ex legato operæ conſtituatur ius in ſeruo.Et hic tex.videtur,ꝙ non.Vtrum opera ſit idem,quod ius,gl.tangit in l.a.ſ.de vſusfr.leg.& de ope.ſeruo.l.2.& uidetur contradicere, ꝙ ſit ius.dicam in l.2 ſ.de vſusfr.lega.

Si quis creditori. Si debitor legat creditori,repræſẽ- tationis ꝯmodũ defalcatur.h.d

Si legatarius. Heres errãs repetit a legatario,ſi hẽt vl- tra q̃ habere dẽt,ſm le.Fal.Quæro,quæ actio eſt illa? & dr̃ gl ꝙ eſt ꝯdictio indebiti,& iſtud eſt uerũ,quan- do hrs tradidit vt ſuam,ſ.hr̃dis,ſecus ſi ut ſuã,ſ.legatarij,qa tũc nõ transtulit dominium,l.3.§ ſubtilius.ſ.de ꝯdi.ob cau.Ideo tunc ꝑ rei vẽdicationem poſſum petere.Hoc modo intelligit Iacob.de Are.Opp.C.de iu.& fac.ignor.l.cum teſtm̃,& ſ.de iu.om.iu.l.ſi per errorem.Sol.ut in gl.& bene,tene menti.

Interdum omnimodo. Qñ aliqua legata de- bentur ex ſubſtõne, uel in ꝯdõnis euentũ legata pura præſtatur cautione recepta.h.d.

Id,quod ex ſubſtitutione. Bona,q̃ ad hr̃dẽ ꝑueniunt ex ſub ſtõne vulgari,cõtribuuntur cum hærede ex inſtitutione.Idẽ in legatis,niſi ſint nominatim relicta Op.ſ.de leg.1.l.licet.Sol.Hic dixit tñ,vel æquiualens.iõ ab alio non debent.Et vide glo.in uer. nomi-

nolati.quæ incipit,vt ipse.Sed intelligo,ꝙ statim cũ si eum noiauit, ab eo tantum videtur relinquere,l.si plures,sup.de leg.3.

Si cohæredis mei. Si portio grauat accrescit non grauatę p ius accrescẽdi,nõ est locus contributioni.h.d.Op.de l.ꝙ si alterutro.j.co.Sol.intellige hunc tex.sm illum,qui supplenit ex distinctione.Sed gl.tãgit hoc j.e.l.ꝙ si alterutro,& ibi dicam.

1 *Ciuitas si unit duas villas,quarum una erat pinguis,alia erat grauata,an creditores possint uenire contra bona omnium.*

Si cohæredem meũ. Si portio accedit portioni postq̃ legata cęperunt dẽri ab vtroq; cohr̃di,nõ est locus ꝯtributioni.h.d.Op.de eo,ꝙ vi distis no.s.§.prox.& id,ꝙ ex substõne.So.Hic cęperunt a cohrde dẽri,& iõ nõ fit cõputatio.in §.px.nõ cæperunt dẽri.Satis cogitaui,si possem istos casus aptare ad aliam mãm,& non potui.Sed a fot mouvnam q.† Ciuitas Perusina vniuit duas villas simul,& vna 1 erat multũ grauata debitis,alia erat multũ pinguis,q̃ro,an creditores possint venire contra bona oiũ.Mõ dices,ꝙ ista vnio põt fieri trib.mo.Vno mõ,pone noia ꝙ vna vocet a,& alia b,& tunc põt intelligi,ꝙ a,vniat cũ b,& b,cũ a,vel vtraq; sit.& est dña in hoc,& isti modi ,pbãtur in corpore,vt in.fine quoquo suffra.§.illud,& §.hoc aũt,& plene.C.de metro.l.vni li.11.& plenius ext.ne se.vac c.j.Posses tu dicere,casus est hic,cum accedat grauata nõ grauatæ,vt s.in §.si cohr̃dis.Alius dicet ꝙ nõ hẽt locum ꝯtributio,qa iam incipit dẽri,vt hic,sed nullus bñ dicit,qa illa iura hñt locum in legatis,& vlt.voluntatib qa in aliis sp fit ꝯtributio oĩum,si ad pauperẽ vadãt diuitiæ vñcuiq;,l.q̃ dotis,s.e.so.ma.& l.fi.§.finaũt dubi C.de iu.deli.Sed ad propositũ,si vnitur grauata ñ grauatæ:qa ista vnio fit a superiori,de necessitate credere,ꝙ nõ grauata posset impetrare separationem,l.1.in fi.de sepa.in aliis oĩb.credo,ꝙ illa locuples nõ teneat ad debita antiqua,qa nulla repræsentat vicẽ pro- b næ.l.mortuo,j.de fideiu.& l.,ppone hatur.s.de iu.& sic b est,ac si vnus hõ ueniret ad istã ciuitatẽ,qa ad debita antiqua nõ teneret,l.prouidẽdum.C.de dec.& l.j.C.vt nulli.ex vicaijs pro alienis vicac riorũ debitis molestet.li.11.& hoc tenet Dy.c in l.incola.j.ad mu.

ADDITIONES.

a Poma.Sed forano.Et pro ista vnione sæpe consului,& uide Lu.Ro.in consi.191.

* Men.Bar conf.38.col.pe.circa med.Calcan.conf.34.nu.1.2.Ripa.l.1.num.15.de leg.1.Corset.sing.in uerbo,colla,inci.Qui de nouo.

b Barb.Et sic.Nec etiam ad represalias iam concessas,uide Bal.no.loquentem inti.de censi.in add.Spe.

c Tenet.Dy.Adde,quod idem sequitur Ro.conf.275.

Si in annos. Dicemus plene de ista materia in l.Titio.j.eodem.

Id quod. Op.& vr̃,ꝙ istud.quod hæredi dẽtur detrahatur.l.Stichum.§.aliqñ.j.de sol.Si hẽs hęreditati,stat propri.,si habes hæredi,s iure hæreditario.

1 *Impensa funeris,& monumenti necessaria facta ab hærede,vt æs alienum detrahitur.& nu,4.*

2 *Hæres in monumento potest expẽdere plus,quam dixerit testõr in sui præiudicium,& si minus,quam dixerit testõr,& quam dicere dẽret,aẽt expendere,quod æquum est.*

3 *Expendens in monumento fiendo per hæredem, quando possit ab hærede repetere,& qua actione.*

5 *Falcidia quando detrahatur de impensa monumenti.*

1 **De impensa.** Impẽia † monumẽti,& funeris necessariaꝝ facta ab hr̃de detrahit̃,vt æs alienum Itẽ pecunia lẽgata ad monumentum,defalcatur,nisi quatenus sit necessarium.h.d.Diuidit in duas par.Primo loqt de impẽia facta ab hr̃de.Secdo de pecunia legata alteri ad faciẽdũ monumẽtũ.Secũda ibi,idcirco.Item prima subdiuid.in duas par.qa primo ponit dcm̃ Sabini,secdo dcm̃ Marcelli.Op.& vr̃,ꝙ Marcel.corrigit Sabinũ,sed dic,ꝙ Sabinus loqt in monumẽto necessario,Marcellus in nõ necessario,vt apparet p se.l.nec amplius.Op.de l.cũ in testõ.j.de uer.sig.Gl.hic in ver.eo noĩe,dicit,hic expẽdit minus,ibi plus.Sed qd ad fcm̃,an hr̃s possit plus expẽdere,q̃ testõr iusserit?Et dic ꝙ põt in p̃iudiciũ ipsius hr̃dis.non legatariorum,de hoc hic loqt̃.Vlterius op.de l.hr̃ditas,§.j.s.de pe.hær.glo.ibi,& hic se inuoluit,sed trusta est,qa hic q̃rit̃ur.an deducat,vt æs alienũ,& an detrahat Falcid ia:ibi q̃rit,vtrũ alius impẽdẽs possit ab hr̃de repetere,nihil 2 ergo illud cũ isto.Ad †,ppositũ br̃ nõ insistẽdo declaro istã mãm p q.Et primo q̃ro,q̃tum hr̃s põt soluere in monumẽto in p̃iudiciũ suũ?Et dic,q̃tũ vult testõr,vñ plus,nõ minus põt,l.cũ in testõ.j.de uer.sig.sed si minus dixit,q̃ dẽret,tũc æquũ expẽdat,l.at si quis 3 §.æquum,s.de reli.Quæro.an † qui alius expẽdet in monumento,possit ab hr̃de repetere?Dic,aut expẽdit plus,q̃ testõr voluit,& nõ repetit,l.q aliena,§.j.s.de ne.ge.Aut tm̃ q̃tum dixit testõr,expendit,& tũc aut vult repetere act.ne.ge.& põt.l.hr̃ditas.§.j.s.de pet.hær.Aut vult actione funeraria repetere,& tunc nõ põt,nisi illud qd est ęquum,non tm̃,q̃tum testõr iussit,d.l.at si qd,§.æquũ,s.de reli.& eo casu,quo totum repetit,est verum,nisi hr̃s potuisset Fal. 4 detrahere.Quæro,an† expẽia monumẽti detrahat̃ vt æs alienum Et dic,aut est necessaria respectu funeris,& ut æs alienũ detrahit̃ vt s.in prin.Aut non est necessaria,ꝙ tunc nõ detrahit̃,vt æs alienũ,vt hic in ver.Marcellus.Quæro,†an Falcidia detrahatur de impensa monumenti?Et dic aut sunt legata ad monumẽtum necessarium,& non detrahitur,in princ.§.si sint legata ad monumentum voluntarium,defalcabitur,ut alia legata,vt hic.

LEX III.

a **Si hæres institutus.** Quod hr̃s acqrit sui prouidẽtia,a vel alterius stultitia,non computatur in bonis,h.d.Tene mẽti istam legem.Pro ea facit.l.venditor ex hæreditate,circa medium,sup.de hær.vel ac.vẽ.

ADDITIO.

a Sui prouidentia.Adde inquantum Ale.tangit,an acquisita ex usuris per filiũ sint communicanda,quæ posui post ipsum in l.cum oportet.

Item si reipublicæ. Dicit Dy.iste casus non reperitur alibi.

LEX IIII.

1 *Dominium an mutetur,si mihi debetur res ex contractu sub conditione,euniente conditione.*

Fundo legato. Potest qs cãm dñij sibi mutare,cã noua extrinsecus superueniẽte.h.d.Op.ꝙ imo qs dicat̃ dñs ex utraq; cã.l.3.§.ex plurib.j.de acq.poss.Sol.ibi possessio põt hri ex plurib.causis,dñium non.Op.de l.innumerõnib.j.de so.Solu.Ibi loquitur in plurib.causis concurrentib.in idem tp̃s,hic in diuersis tp̃ib.vt no.in d.§.ex plurib.Op.de ac.poss.l.quod meo.Sol.põt ex cã extrinsecus veniẽte,ut hic.Op.de l.cui res,s.de act.emp.So.vt gl.& bñ.Opp.de l.hmõi.§.q seruum,circa fi.s.de leg.1.Sol.Ibi mutat casum in fin.& istam op.ibi reprobaui tibi.Dic br̃,vt ibi dixi,ista lex loquitur,qñ mihi dẽt ur res ex ulti- 1 ma voluntate †Quæro,quid si dẽtur mihi res ex ꝯctu,an existẽte condõne mutetur cã prioris dñij?Et vr̃,ꝙ non,qa ex vl.uoluntate transit dñium ipso iure,sed in ꝯctib non sine tradõne.In ꝯrium ẽ veritas,qa veniẽte condõne mutatur dñium,& ex noua cã hẽo,ut in gl.in l.3.§.ex plurib.de acq.poss.& casus est in l.sub condõne.j.de sol.plene distingue,vt in d.§.ex plurib.

LEX V.

1 *Res non vitiatur,si venit in eum casum,a quo potuit in choari,si casus superueniens tendit ad eum effectum cum primo.*

2 *Dominium rei,põt hẽri ex diuersis causis in idem tempus concurrentib.*

1 **Verbis.** Nõ † vitiat̃ res,si uenit in eũ casum,a quo nõ potuit inchoari,si casus supueniẽs tẽdit ad eũdẽ effm̃ cũ primo.h.d.Op.de l.inter stipulãtem.§.faciã,j.de uer.ob.& l.Vranius,j.de fideius.Br̃ casus supueniẽs tẽdit ad eũdẽ effm̃ cum primo.Hoc determinat Dy.in c.actus legitimi.extra,de reg.iur.li.6.

2 Quæro,†an rei dñiũ hẽatur ex causis diuersis?Et ur̃,ꝙ sic,qa concurrũt in idẽ tp̃s,l.in numerationib.j.de so.Gl.determinat ꝯrium & male in l.3.§.ex plurib.j.de acq.pos.& ibi per Dy.rephenditur.

LEX VIII.

In l.Falc.æris. Quæro,qd uult dicere lex ibi,ipse solus.Gl.in d.uer.dicit,ipse solus tenetur,&c.Dy.istam gl.rephẽdit,alio mõ exponit,solus,i.deducet,&c.v.glo.q̃ ẽt reprehẽdit.Tertio mõ legam,ut ipse solus deducet,quem testõr damnat,& licet alij teneãt.hñt tñ regressum.Op.de l.cum ab vno,s.de le.2.So ibi spãle fauore dotis.Op.& vr̃,ꝙ detrahatur ab illis cohr̃dib.l.si uni.in prin.& § idem Pap.ait nõ incipit,si uni.sed si filia.s.fa.erc.Gl.dicit fateor,ꝙ ipse detrahat a cohr̃dib.qa ui esse grauatus liberare eos.Sed alij cohr̃des non faciunt deductionem de ære alieno,qa nõ ipsi,sed alij sunt grauati.Idem in d.l.cum ab vno.Sed op.certũ est,ꝙ oẽs cohr̃des tenẽt ,p hr̃ditatis portionib.& liberõ ur eis legata a cohr̃de,ergo apparet,ꝙ cohr̃des capiũt liberõnem iure prælegati.Sed tunc arguo,ꝙ iure prælegati capitur non computatur in quartam,l.idem aũt.& l.quod aũt,& l.quartam.j.eo.vr̃ ergo,ꝙ oẽs dẽnt hr̃e rõnem æris alieni,nec legatarij põt dicere,alius est grauatus.Quid dicemus?Nescio qd dicamus nisi reducam ad hanc rõnem,ꝙ in casu isto,qñ testõr grauat vnũ vt soluat æs alienum,est ex mente testõris,ꝙ alij non habent rõnẽ æris alieni ad hoc.j.eo.l.cum quo.§.fi.

LEX IX.

1 *Fructus pendentes dicuntur pars rei,& reddunt fundum pretiosiorem.*

2 *Partus ancillæ non dicitur pars rei,nec facit ancillam pretiosiorem.*

In l.Falc.placuit. Ista est sing.lex,& h.d.Fructus pẽdẽtes dñr pars rei,& rem faciunt 1 p̃tiosiorẽ.secus in partu existẽte in uẽtre.h.d.No.ꝙ fructus † dñr pars rei.Hẽs in l.fructus pẽdẽtes,s.de rei uẽ.& l.fi.pe.j.quæ in frau-2 de cre.Item no.† nõ dr̃ partus pars rei,ut hic,& l.partum,de ver.sig.& l.si alienam.§.Scæuola.j.de usuc.Op.& ur̃,ꝙ partus pars rei dicatur,l.2.§.ex hoc rescripto,s.de uen.insp.So illud est uerum q̃tũ ad illud edictum,secus quo ad alia.Op.de leg.2.l.si ꝙ ex Pãphila.Dicit gl.aliud in emptore,& aliud in hr̃de est dicere.Dic,ꝙ ibi si est p̃tiosior ancilla pp partum,licet carior emat̃.Nihil.n.adest ei,pp qd ipsa sit magis p̃tiosa,qa partus non est eius pars,& iõ nõ ẽ aliqua pars,q̃ faciat eã p̃tiosiorẽ,nec dr̃ pretiosior,licet pp aliquã qualitatem qs emat cariorẽ,sed fundus est preciosior in se.Op.de l.qui in utero.s.de sta ho.Sol.ut gl.quod tene menti.

LEX X.

Quod supra. Gl.ponit casum dupliciter,de primo sũ contentus,& iste est casus de materia.§.quod uulgo.j.l.proxi.

LEX

L E X XI.

In rõne legis Falcidiæ retẽtiones.

1 *Volũtatib. in vltimis per aduentum conditionis non fingitur retro.*
2 *Fictio reperemptu, non retro trahitur.*

§. Si seruus sub cõdõne.

Illud, qđ si extaret, nõ æstimaret hr̃di nõ imputat̃, al's secus, si est peteẽptũ. h. d. Op. ff. de nox. l. si br̃s. So. illud ꝯtingit pp dolũ hr̃dis. Op. ĩ e. l. §. si seruus testõ. So. vt ibi, qa ꝯcordat, non discordat. Vlt. iste §. vr̃ facere ꝯ duo mea dicta in mã de fictionib. Dico, † ꝙ in vlt. voluntatib. in legatis, p aduentũ con dõnis nõ fingit̃ retro, l. si mr̃. §. eadẽ. ĩ. de excep. rei iu. & l. 1. §. serui ff. ad Syll. hic vr̃ ꝯ. Itẽ dic, † re perẽpta nõ hẽt locũ fictio, vt retrosingatur, l. huic scripturæ. ff. ad l. Aqui. & l. vl. C. de sen. pas. & ibi Doc. no. hic dr̃ ꝯtrium. Sed ad ꝯria rñ. ꝙ hic fingitur retro, & ratio est, qa si res esset hodie, non æstimaretur, vt ĩ. eadem l. §. si seruus.

§. Imperator Marcus.

Ex facto, qđ trahit originem testatore viuẽte non computatur in quartam. h. d. cum §. seq.

§. Si seruus testõ.

Illud peremptũ nõ æstimat̃, qđ si extaret, nõ æstimaret. h. d. In tex. ibi, occarentur, q post aditã hr̃dit. vltimo supplicio afficiunt̃. Opp. quicquid perit post mortẽ, perit hr̃di, l. in rõne. in prin. ĩ. e. Gl. huius ꝯrij timore vult dicere, ꝙ ꝯcordat cũ illa, & iõ lege interrogatione istũ tex. & vide gl. in ver. viueret, q̃ inci. eũ aditur hr̃ditas, &c. Dy. reprehendit istã gl. & dicit, ꝙ istud est ꝯ casum l. æris alieni. ĩ. eo. Item in §. 1. ff. ea. l. loquitur, qñ conditio extiterit, & tunc nullo modo æstimatur, sed quando deficit condõ, tũc æstimatio fieret, si viueret, & hoc vult tex. & ideo puto verum dicere Dy.

1 *Substitutus pupillo dẽt legata, quæ a pupillo cœperũt deberi, vt æs alienum, & an detrahat Falcidiam ex persona pupilli, vel primi testatoris.*
2 *Quod hæres nõ cõficiens inuẽtarium perdit Fal. & tenetur ad solida legata.*
3 *Substitutus pupillo tenetur aliud inuẽtarium facere, licet pupillus fecerit, aliter tenetur ad solida legata.*
4 *Substitutus si fecerit inuentarium, pupillus non, an substitutus detrahat integram falcidiam, & debeat integra legata.*
Substitutus pupillo põt petere restitutionẽ in integ. vt faciat inuentariũ.
5 *Substitutus pupillo quando facit inuẽtarium, an dẽat ponere in inuentario omnia bona, & si vnam rem relinqueret, amittat Falcidiam. remiss.*
6 *Inuentarium factum ab instituto, qui postea per resti. in integ. abstinuit, vel repudiauit, an proficiat substituto vulgariter, dubitat.*
7 *Inuentarium factum ab instituto sub conditione, qui pendente conditione petijt bo. poss. secundum tab. & extante conditione sibi prodest.*
8 *Inuentarium factum a tutore pro pupillo, pupillo non prodest.*
9 *Inuẽtariũ hæredis nõ prosit fide. cõ. vniuersali, ꝙ, nisi ab hærede cedatur.*
10 *Fideicommiss. vniuersalis potest facere inuentariũ ex persona sua, si hæres non fecit. Pupillus potest esse miles.*

a §. Quod vulgo dicitur.

a Iste §. est difficilis, & inuenib. horribilis, & sequens vr̃ horribilior, & bñ. h. d. In testõ pr̃is, & filij vna Falcidia locũ hẽt, & legatorũ, & bonorũ fit contributio, & in detrahenda Falcidia tp̃s mortis pr̃is inspicit̃, & bonorũ augmẽtũ, vel diminutio post ꝯtingens, nõ ꝓdest, nec nocet legatarijs. h. d. Diuiditur in quatuor par. fm Dyn. Primo ponitur vulgaris rẽa. Ibi, quis, ponit̃ primus effectus rẽg. ibi, fm quod, ponitur secundus effectus rẽg, & eius exemplũ. Ibi, nec ad rẽ, rñ. tacitæ obiectioni, vsq; ad §. si filio. Ibi in tex. præstat̃, noĩe legati. Ibi, patrimonij, quia illud hẽt locũ inspecto tpe pr̃ti, nõ augmẽto, vel diminutione post ꝯtingẽte. Itẽ ibi, sub ꝯdõne, si casus pupillaris substõnis euenerit. Itẽ ibi, intelliguntur, & iõ cũ videãtur vno testõ relicta, tp̃s mortis pr̃is inspicitur, non augmẽtũ, vel diminutio postea cõtingẽs. No. † ꝙ iste substitutus dẽt legata, q̃ a pupillo cœperũt dẽri, vt æs alienum. Item no. ꝙ inspicitur tp̃s mortis pr̃is, nõ augmẽtũ ꝯtingẽs, vel diminutio. Opp. ad 1. par. qa patris, & filij diuersæ sunt hæreditates, vt Inst. de pu. subst. §. igitur. & ff. de vul. & pup. l. 2. §. prius. Sed si plures sũt hr̃ditates, ergo plures Falcidiæ, l. in singulis. ĩ. eo. Glo. rñ in positione casus, qa licet plures sint hr̃ditates, vnũ tñ est testm̃, l. pr̃is & filij, ff. de vul. & pu. Sed instatur, qa istud nõ vr̃ bñ dictũ, enim dẽamus inspicere magis veritatẽ hæreditatis, q̃ vnum testm̃, d. l. in singulis. Rñ iõ hæc rõ pluralitatis hr̃ditatũ non inspicitur, qa testõr oẽs istos mixtim in vno testõ cõsiderauit, & cum mixtio sit secuta, hẽt locũ ꝯtributio. Sed si qd istorũ deficeret, qa mixtim nõ considerauit, vel qa nõ sit facta mixtio, tunc inspiciuntur plures hæreditates, vt in sequenti ꝯrio videbitis. Op. ff. l. px. vbi nõ fit ꝯtributio bonorũ patris, & filij. Rñ. ibi testõr substituit exhæredato, hic filio instituto. Vide rõnẽ, qa qñ filio exhr̃dato substituit, nõ vult, ꝙ misceant̃ bona filij cum bonis patris, iõ sunt duæ hæreditates, cũ ibi pr̃ non ꝯsiderauit, ꝙ mixtio fieret. Sed ꝯ istud videbit̃. ĩ. ea. l. in fi. Rñ & dico, ꝙ hac l. §. fi. testõr voluit relinquere legata ab instituto. & iõ apparet, ꝙ cõsiderauit de cõtributione, & respexit illud tp̃s, quo erit hr̃s filij sui, sed ff. l. proxi. nõ reliquit legata in secũdis tabulis, & iõ testõr non habuit respectũ ad tẽpus, quo bona commiscentur. In duob. ergo casib. testõr ꝯsiderauit, primus casus est qñ instituit filiũ, secundus est, qñ nõ instituit, sed in substõne reli-

b quit legata, vt hac l. in fi. Op. de l. filius, qui patri. ff. de vulg. & pu. So. ibi non adiuit filius patris hr̃ditatẽ. Rõ, qa nõ est facta cõtributio, qa bona non sunt mixta, seu vnita. iõ ibi sunt duæ hr̃ditates, hic vero filius extitit hr̃s patris, & adiuit, & bona sua cõmixta. Venio ad 2. par. & opp. gl. ꝙ tex. sibimet ꝯdicant, dt lex, ꝙ est vt æs alienũ & postea fit cõtributio. ꝯ. qa æs alienum añ oĩa deducitur, l. iterũ, & in l. imponenda. C. e. ti. & ff. eo. l. 1. in fi. Sol. gl. dupr̃, & vide istã gl. in ver. dẽat, q̃ inc. sed vr̃ hæc lr̃a, & prima sol. glo. est, & dicit, ꝙ tunc hr̃ loco æris alieni, qñ legata omnia p̃ fit solui remanẽte apud hæredem quarta. Bona sol. est, sed vr̃ modici effectus, qa fm hoc est idem quod in oĩb. alijs legatis, qa legata respectu ipsius hr̃dis dẽntur, vt æs alienum, l. 1. C. de bo. auth. iu. po. Dy. vr̃ al'r soluere, & fatet̃, ꝙ ab substituto dẽtur, vt æs alienum, sed a filio debetur vt legatũ. Sed qa ex p̃sona filij detrahitur Falcidia, iõ fit contributio & lex eo detrahitur Falcidia. Sed hoc nõ est verum, qa si ex p̃sona filij detraheretur Falcidia, detraheret, vt ipse filius, quod nõ est verum, vt hic, Item filius non contribueret cum legatis substituti, sic nec substitutus, qđ est falsum, vt hic dr̃. Op. ĩ. proxi. §. indebitis in vers. itaq; varietas existet, ꝙ substitutus, ex persona sua detrahit. Aduerte, & dic, ꝙ Dy. bene dicit, ꝙ ex persona pupilli dr̃ hr̃s detrahere Falcid. qa a pupillo erant condonal'r relicta, ꝙ si veniret ꝯdõ pupillaris substõnis, dẽret posse diminui, l. 2. §. interdum. ff. e. ti. Et licet ista ꝯdõ nõ posset viuo pupillo existere, tñ est ex persona pupilli, sicut dicimus in l. hr̃ditarium. ĩ. de bo. auth. iud. pos. & l. 1. C. vt ac. ab hæ. Non ob. tex. q̃ est ĩ. §. px. q̃ dicit, ꝙ ex p̃sona sua detrahit, est verum, nisi in legatis relictis a pupillo, qa tunc ex p̃sona pupilli, & sic mixtim, vt ibi dicã statim. Opp. de l. licet Imperator. ff. de leg. 1. vbi dicit, ꝙ qñ sunt relicta alia legata a substituto ea, q̃ sunt relicta ab instituto, non vñr dẽri a substituto, hic aũt dr̃ ꝯriũ. Soluit Dy. duob. mo. & q̃libet sol. est vera, ibi loqtur, qñ relinqtur eidẽ, hic qñ diuersis p̃sonis. Vel al'r, ibi in vulgari substõne loqtur quo casu nõ cœperũt dẽri ab instituto, hic vero loqtur in pupillari substõne quo casu cœperũt dẽri ab instituto, iõ substitutus dẽt. Op. de l. si fundũ sub ꝯdõne. §. si pr̃. ff. de le. 1. vbi nõ incipiunt dẽri a substituto. Sol. Dyn. ꝙ non incœperunt dẽri a substituto pupillr̃, postq̃ cœperũt ab instituto. Sol. Dy. intelr̃, ꝙ non cœperunt dẽri a substituto tanq̃ a se, sed tanq̃ a p̃sona instituti sic. Opp. ĩ. proxi. §. vbi non fit ꝯtributio. Solu. ibi erant plures substituti, hic vnus, vt ibi videbitis. Op. ĩ. ea. l. §. quæsitũ. So. hic loquitur de contributione fienda de relictis ab instituto in primis tabulis, & de relictis a substituto in secũdis, sed §. q̃sitũ loqtur de ꝯtributione nõ fienda de relictis a substituto in primis tabulis, & de relictis ab eo. in secũdis tab. & ibi videbitis rõnẽ. Venio ad tertiã par. in ver. fm quæ poterit. Opp. & vr̃, ꝙ noceat diminutio postea ꝯtingẽs, l. in rõne. §. diligenter. ĩ. eo. Br̃ ibi ꝯtingit diminutio circa rẽ legatã, hic circa al's res hr̃dit. Vel si velis dicere, ꝙ hic fi diminutio respectu quotæ, sed respectu q̃titatis, vt iste fundus ẽ mihi legatus, tres par. sunt diminutæ, tũc de alia, q̃ remãsit. tñ hẽbunt legatarij mõ, q̃tum primo habuissent. Vlterius op. ff. ea. l. §. Imperator. & §. cũ qdam. Sol. Hic loqtur de diminutione, q̃ cõtingit post mortẽ defuncti, nec habuit originẽ in vita defuncti, ut in ꝯrio. ꝯ hoc op. de l. & si ꝯ ff. de vul. & pu. & l. ab exhr̃dati substituto. ff. de le. 1. & l. Plautius. ff. ti. 1. Solu. Ibi diminutio fit p legis dispõnẽ, q̃ dispõ legis emanauit pp factũ defuncti, q exhr̃dauit quẽ non debuit, vel p̃teriit, hic post mortẽ ꝯtingit diminutio. Vlterius op. & vr̃, ꝙ augmentum post ꝯtingẽs, psit legatarijs, vt l. in l. Fal. placuit. ff. e. Sol. Ibi habuit originẽ in vita defuncti, hic nõ. Sed ꝯ hoc opp. de l. serui, q apud hostes. ĩ. eo. So. Licet nõ habuerit ibi originẽ in vita defuncti, tñ fingit̃ hr̃e p fictionẽ postliminij, iõ ꝓdest legatarijs. Opp. ff. ea. l. in prin. & ĩ. e. l. nõ ẽ dubiũ, & l. ex asse. vbi si legatarius repudiat, prodest alijs legatarijs. Rñ. primo, ꝙ legatario repudiãte nihil accrescit hr̃ditati, sed declarat nihil diminutum esse, vel al'r legatario repudiãte, fingit̃ retro, &c. vt dixi ff. l. px. ꝯrio. Contra istud opp. de l. qđ de bonis. §. fructus. ĩ. eo. & l. in l. Falc. non hr̃, & l. Paulus. 2. rñ, vbi fructus postea pcepti ꝓ sũt legatarijs. So. ibi loqtur de augmẽto, ꝙ obuenit ex ipsa re legata, hic loqtur de augmento extrinsecus obueniẽte. Vlt. op. de l. cũ quo. in prin. ĩ. e. Br̃. tñ. ibi non contingit augmẽtum circa res hr̃ditarias, sed circa bona debitorum hr̃ditariorum. Rõnẽ ibi videbitis. Venio ad vlt. par. q̃ est subtilis, & vtilis. dr̃ hic ꝙ p̃statur vltra p̃rimonij vires. Contra, ĩ. ad Treb. l. 1. §. si is, q ubi ẽt in testõ militis non debentur vltra vires patrimonij. Rñ. gl. ꝙ dñr vltra vires patrimonij, & vltra dodrãtem, & unde gl. sup ver. nimirũ. q̃ inc. bene dixi, &c. Ego intelligo istam gl. sic, ꝙ non debetur vltra patrimoniũ, qđ testator reliquit tpe mortis suæ, nã licet sit vltra patrimoniũ, qđ relinqt pupillus, non curo, qa tanq̃ æs alienũ soluit, & sic pupillus tenebatur ad solida legata, & iste substitutus tenetur excepta Falcidia ad tp̃s mortis relata. Op. de l. q̃ dotis. ĩ. sol. ma. & l. si te. C. de iu. delib. Sol. Aliud est in creditorib. qb. qs tenet̃ insolidũ, sed legatarijs vltra vires patrimo-

ADDITIONES.

a Menoc. Quod vulgo. Dicitur Dãnum contingens cuius damno cedat an hæredis an fideicommissarij. Ruy. con. 109. nu. 18. l. b. 2.
b Barb. Op. de l. si filius. Et vide Pet. in c. Ray. de testa. Bal. in l. filium, quẽ. C. fam. erc. & in l. fin. §. si autem dubius. C. de iu. delib.

trimonij nõ. Sed ꝯ hoc opp. in Auth. de hær. & fal. §. si vero nõ ce ni & C. eo. auth. sed cũ testõr. Sol. † Illud est vetum hodie, qñ hrs nõ fecerit inuẽtariũ, qa tũc ad solida legata tenet. h. d. gl. & bñ. Sed Ray. scri. hic vnã mirabilẽ opi. Gui. de Cu. & dt, ꝙ hrs ꝑ nõ confectionẽ inuẽtarij perdit Falcidiã, nõ ꝙ vltra vires pñmonij teneatur vt probat tex. Nã fuit inductũ inuẽtarium, vt hrs posset Falcidiã detrahere, vt in corpore de hær. & Fal. super rubr. Si igit nõ facit, priuat Falcidia. Præterea q nõ implet voluntatẽ defuncti, nõ priuatur bonis suis, licet hrditare sic, vt in corp. de hæ. fal. §. si qs aũt nõ implens multo magis iste, q nõ facit inuẽtariũ, nõ priuatur suis bonis, sed Falcid. Istud dcm Ray. legendo Pisis tenebat. Ego dico ꝯ rio, qa §. si vero non fecerit. dicit, cõplebit legata, & fideicõmissa, & tex. in aut. sed cũ testõr. dicit, ꝙ solida legata pstabit, ipse respõ. vsq; ad vires pñmonij. Sed ꝓbo ꝑ rõnẽ vrgẽtẽ. Text. in Auth. de hær. & falc. §. sancimus ꝓsumit hrdẽ subtrahere bona, & ideo nõ hẽt Falcidiã, qa bona sunt sufficientia legatis, ergo ex delicto suo hrs ex ꝓsumptione iuris tenet ad solida legata. a Ad primã rõnem rñ. verũ est, ꝙ inuẽtariũ est inductũ, vt hẽat Falcidiã, tñ si nõ fecit inuentariũ, ꝑꝑ hoc non tenet ad solida legata, imo hoc est ꝑꝑ id, qa ꝓsumitur, ꝙ subtraxit, ad auth. hoc amplius, & §. si qs aũt non implens. rñ. ꝙ non est illa ꝓsumptio, ꝙ subtraxerit, & iõ solũ Falc. priuat. Vlterius op. C. de iu. deli. l. fi. §. in cõputatione, & §. sed & si legatarij, vbi de bonis hæreditarijs. nõ de bonis suis. Sol. Ibi hæres fecit inuẽtariũ, hic loqtur de eo, q inuentarium non fecit, & iõ ibi ad solida legata non tenetur. Venio ad q. pñmo tq̃ro circa istum 3 §. qd si pupillus fecit inuentarium, an substituto hoc sufficiat, si ipse inuẽtariũ nõ fecit? Br nõ insisto. Credo, ꝙ dẽat aliud inuẽtariũ substitutus facere, alias teneret ad solida legata, & rõ, quare fit inuentarium, est ne hrs subtrahat bona, de qb. dẽt solui legatarijs, vt in d. §. sancimus igit. e. mõ pupillus posuit bona pñs, & testõris nõ bona sua, sed qa substitutus tenet soluere de bonis ipsius pupilli, si bona testõr is non sufficiunt, iõ qa posset subtrahere hrs de bonis pupilli, eget nouo inuentario. Quæro. † qd si pupillus non fe- 4 cit inuẽtarium, institutus fecit, an detrahat integrã Falcidiam? Et br rñ. si pupillus nõ fecit inuentariũ, poterit petere restõnem, vt in Auth. de hær. & Falc. §. pupillus aũt & minorib. eo. mõ substitutus ex ꝑsona pupilli, põt petere restõnẽ, vt inuẽtarium faciat, l. nõ solũ. s. de in inte. re. Sed si omitteret ex ꝑsona pupilli, & faceret ex ꝑsona sua, tunc legata relicta a pupillo integra dñt, qa nõ est factũ inuentariũ, iñ ex persona sua, qa fecit inuẽtariũ detrahet Falcidiã, & istud, qđ soluit primo legatarijs pupilli, nõ nocet legatarijs, qb. dẽt ex substõne, qa ꝑꝑ delictũ suũ ꝯtingit, & post mortem testõris. vt in §. hoc dicimus, in corpore. & ꝭ. eo. l. in rõne, in prin & 5 s. l. t. §. interdũ. Quæro, † qñ substitutus facit inuẽtariũ, q̃ bona ponet, vel q̃ erant tpe mortis testõris, vel pupilli? Et vr, ꝙ tẽpus mortis testõris inspicimr, ꝑ hũc §. sed credo, ꝙ q̃ũm ad legatarios pupilli sufficeret, sed non q̃tũ ad creditores pupilli. Et iõ dico, ꝙ oĩa bona dẽt ponere, qa si vnũ relinqueret, qđ non poneret, tota Falcidia priuaretur, fm quosdã, ut in auth. e. §. sancimus. ergo, & c. licet de iure Codicis aliud esset, l. fi. § illo C. de iu. de lib. qđ q̃nař sit, dice- 6 mus. ꝭ. eo. l. Paulus, in prin. Vlterius † q̃ro, institutus in 1. gradu fecit inuẽtariũ, postea ꝑ restitutionẽ abstinuit, vel repudiauit, an illud inuentarium ꝓficiat substituto vulgariter? Et vr, ꝙ sic, qa quicqd / interim fecit, hr ratum, l. in integrũ. s. de mi. & l. quoties. s. de ac. hæ. Br dubito in isto passu, qa oĩa, q̃ sunt facta ab instituto, sunt rata, verũ est in factis circa hrditatẽ, nõ circa se. s. personã suam, quia istud ꝑ beneficiũ rescindit, sed illæ leges loquũtur, qñ sunt valida ea, q̃ fecit circa alios, non circa se, & iõ qa non sum bñ clarus sub 7 dubio relinquo. Quæro, † aliquis institutus sub ꝯdõne, pendente ꝯdõne petit bo. pos. fm tab. & facit inuentarium, an sibi sufficiat si postea extet ꝯdõ? Et dico, ꝙ sic, qa illa bon. pos. q̃ petit fm tabu. conuertitur in ltiam aditionẽ, existẽte ꝯdõne, l. 2. §. si sub ꝯdõne. 8 ꝭ. de bo. pos. fm ta. Quæro, † tutor fecit inuẽtariũ ꝑ pupillo, vel curator datus bonis, fm qd tenet ex forma. l. 2. de cur. bo. da vtrũ prosit pupillo, vt videat hrs cũ bñficio inuẽtarij? Credo, ꝙ nõ Et rõ est ꝑꝑ solẽnitatẽ, qa alia solẽnitas requireretur in confectione inuentarij ab hrde, q̃ illa, q̃ requiritur in ꝯfectione inuentarij a tutore. Solẽnitas inuentarij ab hrde ponit in l. scimus. C. de iu. deli. coniuncta auth. sed cũ testõ. C. e. merito sibi nõ ꝓdest inuẽtariũ tuto 9 ris, cum nõ hẽat alias solẽnitates. Quæro, † hrs b facit inuentariũ, b & postea restituit vlĩ fideicõmissario hrditatẽ, an prosit fideicõmissario? Et ista q. fuit facta per d. Lãb. de Rãponib. Iac. de Bel. ponit istã q. in auth. e. §. si vero non fecerit. Ray. ponit istam, hic, licet nõ faciat mẽtionẽ de illis. Br bñficium inuẽtarij hẽt hrs, vt heres, & hẽt illud bñficiũ ex sua promissione, & non inuenit illud in hrditate, sed illa, q̃ hrs hẽt ex sua ꝓuisione, nõ trãseunt in fideicommissarium, facta restõne, per trebel. sed est opus noua cessione, l. si pñs pecunia. ꝭ. ad Tre. & l. hrs a debitore. in prin. ꝭ. de fideiuss. & sic bñficium inuẽtarij nõ trãsit ĩ fideicõmissariũ, nisi cedatur ab hrde fideicõmissario. Hoc ẽt ponit in Spe. de instru. edit. §. dicto. ver. qd si hrs. Sed dices tu, ad qd prodest illud, si cedat? Dico, ꝙ si cedatur istud ius, ꝓdest sibi, ꝑꝑ creditores, ne insolidũ creditorib. teneatur & ẽt ꝑꝑ Falcidiã, in casib. in qb. põt detrahi, l. lex Falcidia. §. nunq̃ 10 ꝭ. e. t. Quæro, † si hrs non fecit inuẽtariũ, an vlis fideicõmissarius possit ex sua persona facere? Doct. d fit, ꝙ sic ex æquitate, quia hr loco hrdis, l. si filius. §. 1. s. ꝙ cũ eo. & ꝭ. tit. 1. l. si postul. ante. h. d. Ia. de Bel. in corpore. §. sancimus. & tangit Spe. in d. ti de instr. edit §. dicto. uers. qd si hrs non facit. Sed ego dico sic, ꝙ hrditatis restitutio põt fieri incontinẽti, & tunc fateor, ꝙ fideicommissarius põt facere inuentariũ, qa hæres poterat iure hæreditario facere, ergo in fideicommissarium, ꝑ Tre. trãsibit, l. j. post pri. ad Treb. Si uero hæreditas non est restituta incontinẽti, sed tps faciendi inuẽtarium trãsierat, tunc ex ꝑsona hrdis nõ põt. Sed puto, ꝙ ex ꝑsona sua possit facere fideicommissarius, ꝑ rõnẽ datã ꝑ alios Doc. & ꝑ aliã rõnẽ qa inuentariũ ẽ inductum ut fiat, ne hrs bẽat necesse petere tps deliberãdi. l. scimus §. si nãsit dubius. C. de iu. deli. Sed ista deliberatio ita cadit ĩ fideicõmissariũ, ꝓut in hrdes, qa põt pati dãnum. l. j. §. 1. s. de iu. delib. cũ sua gl. ergo apparet, ꝙ istud beneficiũ ꝯsulut fideicommissario, vt hæredi, & est expressum Inst. de fidei. hær. §. si qs vna. & no. ꝭ. ad Treb. l. 1. §. si is. in gl. in uer. ex hæreditate puerit, secus in hærede: legatarius aũt non hẽt necesse facere, qa sentit commodum, sed unũ fateor, ꝙ licet fideicommissarius ñ teneat insolidũ, qa inuẽtariũ fecit, hrs, q ñ fecit, ĩsolidũ tenet ꝑꝑ delictũ suũ, ut hic, & diximus in corpo. de hæ. & falc. Vltimo moneo 11 † unũ dubium, dr in isto §. ꝙ bona patris, & filij, q erãt tpe mortis, ꝯtribuuntur, sed q̃uõ est possibile, ꝙ iste filius haberet aliqua bona, cum qcqd hẽt, patri q̃ratur. Br potes intelligere, ꝙ iste ter. põt intelligi, ꝙ hic filius erat miles, & pupillus, qđ esse potest, l. ult. C. de test. mil. & l. sed & milites. §. iam autẽ. s. de excu. tu. & iõ põt habere peculia castrensia, hodie ꝯstat, ꝙ potest habere aduẽtitia.

ADDITIONES.

a Solida legata. Adde secundum Bald. in l. filium quem habentem, quem refert hic Ale. hocq; esse verum, nisi legatarij confiteantur, ꝙ hæres non occultauit bona, secundum quod habetur in §. sancim. in Auth. de hære. et fal. et vide quod consuluit idem Bal. cons. 214. li. 4. et quod contra præsumptionem iuris et de iure, admittatur præsumptio in contrarium, voluit idem Bal. cons. 4. lib. 1.

b Quaro hæres. Adde vltra Ale in hac q. Ang. consi. 31. et inquantum Alex. ponit quinque opi. an filius de restituendo grauatus, detrahat duas quartas, adde videndum, Old. cons. 131. Pet. de Anch. cons. 26. Pau. de Ca. consi. 92. et 250. Ang. cons. 350. et seq. et consi. 115. Bal. consi. 112. et cons. 188. li. 1. inquantum ẽr Ale. uidetur transire cum opi. ꝙ ascendentes detrahant duas quartas, cum sint rogati restituere. dic. ꝙ Ro. cons. 185. tenet contrarium in prin. et cons. 239. et ibi sequitur opi. Canonist. quam etiam sequitur Pau. de Ca. cons. 254. in fi.

* Tiraq. tract. le mort a saisit le viu. in 2. par. decla. 10. nu. 7. Menoch.

§. Si filio suo.

Ad euidentiam scias, ꝙ nõ est in toto isto libro, nec forte in toto corpore iuris difficilior tex. & iõ legã tex. huius §. ꝑ particulas apostillãdo, & bñ h. d. Pro parte institutus ĩ scđis tab. solus grauat ex sua ꝑsona dũtaxat cohæres uero, qa ꝯtributione facta reperit esse grauatus ex sua, ac pupilli ꝑsona, Falcid. ꝓ ꝯseqt. h. d. Diuidit in duas par. Primo loqt de eo q est grauatus ex ꝑsona tñ. Scđo loqtur de eo, q grauatus mixtim ex ꝑsona sua, & ꝑsona pupilli. Scđa ibi, q d tñ dicemus. Itẽ subdiuidit primã ĩ quatuor, qa primo ponit qõ. Scđo allegatio ꝓ una parte. Tertio sol. qõnis. Quarto, rõ solõnis. scđa ibi, & faole. Tertia ibi, sed uerior. Quarta ibi, vt. n. Itẽ scđa pars subdiuiditur ĩ quinq; par. Primo ponitur qõ. Scđo allegatio ꝯ substitutũ. Tertio allegatio ꝓ substituto Quarto so. qõnis. Quinto determinat verã qõnẽ circa ꝑdicta, scđa ibi, at quin tertia ibi, rursus. quarta ibi, itaque. quinta ibi, hinc ꝯñs. Et ꝯtinuat iste §. ad superiorẽ, qa s. loqt, qñ unus est institutus, & unus substitutus, hic qñ pupillus est institutus, & ꝑles sunt substituti. In tex. ibi, onerauerit ultra dodrantẽ portionis sibi ꝯtingentis. Dy. & ibi est facilis allegatio ꝓ una parte. In tex. ibi, Falcidiæ locũ, qa ꝯtributione facta, legata ñ excedunt quadrantẽ totius assis. Itẽ ibi, alterũ substitutũ, s. grauatum, ibi, sed uerior sol. qõ. Itẽ ibi, pñ hrs extitisset ab initio, & iure directo. Ibi, ut. n. Rõ so. Itẽ ibi, nim capiũt, dic quo ad solẽnitatẽ. Itẽ ibi, & formã quo ad ordinẽ. Itẽ ibi, & originẽ, quo ad uerba, ul quo ad substitutum Itẽ ibi, oneratus, ꝯsideratis relictis legatis a se ĩ tabulis pupillarib. Itẽ ibi, oĩb. s. legatis relictis a pupillo, & substituto, & mixtis. Itẽ ibi, at quin, allegatio ꝯ substitutũ. Ibi, rursus. allegatio ꝓ substituto. Itẽ ibi, itaq;. sol. q. Itẽ ibi, oneratus, ut in primo casu. Itẽ ibi, quartã. ex sua ꝑsona. Itẽ ibi, non est oneratus, ut in 2. casu. Itẽ ibi, substitutus, ut desideret quartã. Itẽ ibi, ꝯfusionẽ, i. ꝑꝑ ꝯtributionẽ legatorũ relictorũ a pupillo, & a se, & sic ex utraq; persona simul iuncta Falcidiã retinebit. Dr hic, ꝙ licet in ꝑsona instituti nõ hẽat locũ Falcidiã, tñ hẽt locũ in ꝑsona subst. ꝯ. s. ea. l. §. qđ uulgo. Solu. ibi fuit unus substitutus, hic duo. Sed hoc facit. ꝭ. e. l. pr filiã. §. fin. Sol. dic, qñ plures substituunt. intra ꝯria loqount qñ unus pluribus substituit. Dr hic, ut. n. opes, &c. Op. & ur, ꝙ pupillaris substõ possit hre effectũ iure ꝓprio. l. & si ꝯ. s. de uul. & pu. So. ibi nõ tollitur paterna de iure ci. sed de iure ꝑtorio, ideo põt tñ pupillaris remanere. Op. ꝙ uarietas euitet, l. Titiæ si nõ nupserit. s. ti. 1. Sol. ibi ex uarietate resultat ꝯrietas se impediẽs, hic ñ se impedit, qa circa diuersas personas. Pro hoc. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. s. de inof. test. De hac mã ꝑ Dy. in c. mutare. ext. de re. iu. li. 6. Oppo. ad finem de l. stipulatio ista. §. alteri. ꝭ. de uerb. obli. Solu. Hic non est extraneus, sed hrs eius. Vltimo op. qa non ut hæres pupilli, sed ut institutus, ut in primo casu, & sic ur, ꝙ ista stipulatio prosit tam alteri, q̃ hrdi. Sol. tã in primo, q̃ in secundo casu huius §. iste ut hrs pupilli detrahit Falcidiã, alias ad eum non transiret ista stiplõ. Sed

quid

quid est in primo casu dr̃ detrahere ex sua persona, hoc est, ꝙ cõdõ, seu grauamẽ est iniunctũ ex p̃sona, quia qđ in p̃sona pupilli ñ fuit, nec potuit cõmitti, tñ spe respiciebat pupillũ, prout substitutum, vt dicimus in stipulatione: q̃ incipit ab herede, l. hæreditariũ, ℑ. de bo. auth. iud. pos. & l. j. C. ut act. ab hær. & l. reperitur. ℑ. eo.

§. Quæsitum est, si quis.

Legata relicta a pupillo ĩ primis tabulis, & a coherede sibi substituto in secũdis, debẽt ꝯtribui, secus si ab vtroq; in primis tabulis sint relicta, & eodẽ ĩ diuersis ptib. instituto, ꝯtributio sp̃ fiet. h. d. Diuidit̃ in quatuor. Primo ponit̃ qõ. Secũdo vna đterminatio, ĩ qua dẽt fieri ꝯtributio. Tertio al̃a, ĩ qua cessat ꝯtributio. Quarto ponit vnũ casum, q̃ p̃dictis videbat̃ similis, non tñ est. Secũda ibi, dixi. Tertia ibi, sed legata. Quarta ibi, & aliam. Ad euidentiam tu hẽs duas r̃as uulgares. Vna est, ꝙ ĩ tabulis patris, & filii vna Falcidia hẽt locũ, l. in singulis. ℑ. e. Hoc p̃miso venias ad tex. ibi, vulgo. ℑ. eo. & l. in singulis. & s̃. prox. Item ibi, 2 substituto, in secundis tabulis. Itẽ ibi, in ꝯtributionẽ, & hoc per regulam positã in § ꝙ vulgo. s̃. ea. l. Item ibi extero, in primis ta, Ibi cæteris, a pupillo relictis, sed in primis tabulis. Itẽ ibi, habeat, subaudi integrã. Itẽ ibi legatorum ab eodẽ relictorum, & sic cessat ꝯtrium. Opp. hic dr̃, ꝙ vulgaris r̃a dicit, legatorum rõnẽ separandã, ꝯ. ℑ. ea. l. §. quod vulgo. Sol. Hic loquitur de vulgari r̃a, quæ ponitur in l. ĩ singulis, ℑ. eo. Op de l. qui fundũ. ℑ. eo. Sol. Ibi legata in secũdis tab. nõ fuerunt relicta, de ꝯtributione merito nõ tractatur. Vlterius dr̃ hic in tertia parte, ꝙ nõ dẽt fieri contributio. ꝯ. s̃. ea. l. §. qđ vulgo. So. gl. duob. modis. Vno mõ s̃m Hugo. & illa est vera, alio mõ s̃m Io. ꝙ relicta ab instituto in primis, & ab eodẽ in secũdis, non ꝯtribuuntur, vt hic. sed sol. Io. tollit̃ per l. cohr̃di. §. coheres s̃. de vul. & pu. Op. de l. qui fundũ. §. q filiũ. ℑ. eo. vbi dr̃, ꝙ fiat cõtributio ẽt in casu istius tertiæ particulæ. Br̃ iste §. debet intelligi, s̃m distin. illius §. Aut portio grauata accedit non grauatæ & ita loqr̃ hic, aut ecõuerso nõ grauata grauatæ, & fit cõtributio, vt in ꝯrio. Opp. de l. cohr̃di. §. cohr̃s. s̃. de vul. & pup. Gl. sol. & bene, dico, ꝙ ibi fit contributio bonorũ, vt hęc legata in secundis tab. possint augeri pp bona, q̃ substitutus habuit ex prima institutione, seu ex persona instituti, & legata data ĩ primis tabulis pp bona aduẽtitia ex substitutione, sic̃ p̃nt augeri, non minui, & iõ dicit glo no. tres casus. Primus est legata relicta a pupillo, &c. vt in gl. Op. s̃m Dy. omnis substitutus est ꝯditionaliter institutus, vt s̃. ea. l. quod vulgo. & clarius in §. si filio. & l. cohæredi. §. coheres. s̃. de vul. & pup. Sed q̃ñ idẽ est institutus pure, & pro parte sub conditione, indistĩcte fit contributio, ut hic, ergo, &c Respõdeo, dicit Dy ꝙ hoc est verum, ꝙ fit contributio legatorum relictorum a se, sed legatorũ relictorum ab alio, non fit contributio, & materiam contributionis dabo plene in l. qui fundum. §. qui filium. inf. eodem.

§. Siquis exhæredato.

Relicta ab intestato ex primis tabulis, & ab eodem in secundis facta filio exhr̃dato debẽt contribui. h. d. Opp. s̃. §. prox. Breuiter respon. ego dixi in §. quod vulgo. s̃. ea. l. ibi loquit̃, quando in secundis tabulis legata non fuerunt relicta, hic sic.

LEX XII.

Sidebitor.

Põt hęres grauari, ut Falcidiã sibi ꝯpenset in debito. h. d. Op. ℑ. e. l. quod de bonis. §. 1. & §. fi. So. dico, ꝙ fallit in casu huius l. q̃ñ debitor grauat creditorem. Et legis rõ põt esse, ꝙ hic fallit, qa per aditionem debitum est extinctum, ideo de facili põt prohiberi, ne hęc deductio fiat. Sed ꝯ hoc opp. de l. cum pr̃. §. Titio. s̃. de leg. 2. vbi dicit, ꝙ resultat iniquitas, Sed veritas est ista, ꝙ ibi resultat iniquitas inspecto iure cõi, nõ inspecta uoluntate defuncti, q̃ seruatur, vt probatur in l. Lucius. §. maritus. ℑ. ti. 2. Vlterius op. ℑ eo. l. pater filiã. in prin. Br̃ ibi gl. iãgit, & sol. ut ibi uidebitis Opp. de l. ꝙ de bonis. §. eum fideicommissum, s̃m unam lec. ℑ eo. Sol. Ibi loquitur in filiis, hic in extraneis. Vlterius opp. ℑ. eo. l. ꝙ de bonis. §. ꝙ auus. Solu. Quod dixi, loquitur in filiis primi gradus, sed §. quod auus loquitur in filiis secundi gradus, ut est in nepotib.

LEX XIIII.

Si tacitum.

Qui est in p̃tãte alterius, excusatur, si ab eo tacitum fideicommissum suscepit. h. d.

LEX XIIII.

1. *Falcidiæ, nec Trebellianicæ, quæ extra testamenti causam capiuntur, non imputantur.*
2. *Actio de dote intentata per patrem, an fiat transitoria ad hæredes per solã litis contest. & quando faciat actionem propriam.*
3. *Mulier an sit domina rei dotalis, remissiue.*
4. *Mulier an possit in dotem institui, remiss.*

Pater filiam

1 Ista ẽ pulcherrima lex, & subtilis. Quę extra † cãm testĩ capiũt, in Trebellianicã, nec Falcidiã ñ imputantur. h. d. In tex. ibi, in Falcidię. i. in Treb. Itẽ ibi ñ petijsset, qa in nullo reperit, q̃ñ dos est in bonis p̃ris. No. ꝙ dixi ĩ sũmatio. Anteq̃ ueniã ad ꝯria, istud principiũ legitur duob. mod. Vno mõ, ꝙ pr̃ nõ petijt, nec exegit dotẽ ꝯsẽtiẽte filia, sed exegit ea nõ ꝯsentiente, & ista ponitur in prin gl. & istam approbat glo. ĩ l. si cũ dotẽ. §. si pater, s̃. so. mat. Sed ista reprehendit gl. hic, & bñ qa si pr̃ exegit, tenetur cond. uide. & per ꝯns filia tenetur, quia est hęres patris, ergo vt ęs alienum esset deducendũ. l. irritum. & l. imponenda C. eo. Ponitur secundo mõ casus, & illam positionẽ tene. Opp de l. q̃ñ nouella. C. de inof. test. Solu ibi computatur in debito iure naturæ, hic computatur in Falcid. & vide gl. in uer. prætorio. q̃ inci. proprie loquitur hic de quarta. & Dy. dicit gl. nõ esse veram q̃tum ad istam legem, quia hic non loqr̃ de Falcidia iure insti. sed de Trebellianica, quia rogata fuit de restõne vniuersitatis, & in Trebellianicã uenit, quod capitur ex testõ uel de iure hr̃ditario, uel alio tit. l. a filia. in pri. ℑ. ad Treb. & qđ ueniat in Trebellianicam. & quid in Falcid. dicam in l. in quartã. ℑ. eo. Opp. de l. si debitor. s̃. e. Sol gl. dupr̃. Vno modo, ꝙ spãle est in filia, ne oneretur in Falcidia, ut ℑ. l. prox. §. cum fideicommissum, & ibi examinabo. Sed in quantum est in proposito, gl. dat aliam sol: quam teneo pro uera, quo ad ꝯrium, qa ibi loqr̃ in debito hr̃di ab alio, q̃ a defuncto. Et rõ est, quam dixi uobis in l. si debitor. quia ibi per confusionem extinguitur, iõ de facili pmittitur, sed hic non confunditur. cum ab alio dẽatur. Querit gl. pone, ꝙ pr̃ petiit dotẽ, qđ 2 iuris? Gl. q̃ est hic, † distinguit, aut petijt litẽ ꝯtestando, & tunc s̃m iura antiqua, est effecta actio ꝑpria p̃ris, & tunc in bonis p̃ris reperitur, &c. ut in gl. quam uide ibi, qđ, ergo si petiit, sed non exegit, &c. & sic tenet gl. ꝙ per solam contest. fit actio transitoria ad hæredes, & istud dẽt intelligi de actione, q̃ erat s̃m antiquissima tpa, non s̃m tpa Digestorum, quia s̃m ista tpa actio ex stipulatu, per litis contestat. non fiebat transitoria. l. si marito. §. si uoluntatem. s̃. sol. ma. Quærit gl. quid si filia consentiente? Et dic, ut in gl. & adde ibi, petiit. l. & exegit, quia nõ facit actionem suam propriam d. l. si marito. §. si uolũtatem. s̃. sol. mat. Sed q̃ñ nõ exegit, secus, l. fin. C. cõia utri. iud. Et intellige, ut ibi, & de ea feci magnum festum 3 in l. post dotem. s̃. so. ma. Quæro, † an mulier sit dña a rei dotalis? Dic, ut in l. in reb. C. de iu. do. Quero, † an mulier possit institui in 4 dotem? Dic, ut in l. denique. §. sed vtrum, in fi. sup. de min.

ADDITIO.

a Domina. Quãdo maritus, uel uxor sit dominus, uel domina rei dotalis, uide Pau. de Ca. consi. 342.

§. Auia nepotibus.

Onus non deducende Falcidię ex alio testõ debitę cum alijs legatis, & alijs oneribus commiscetur. h. d. No. ꝙ ex testamẽto suo testator detrahi Falcidiam non potest prohibere. no. inf. l. proxi. §. in testamento. alterius sic, ut hic.

1. *Pater si substituit duob. impuberibus, intelligitur, quod debent ambo impuberes decedere.*
2. *Testator si dixerit, & si decesserint filij mei, substituo talẽ, an uno defũcto, substitutus admittatur, prius quam alius.*

§. Duobus.

Iste §. est difficilis iuuenibus. & h. d. Si vnus plurib. substitutus vtrinq; directo succedit, ꝯtributio hẽt locum, secus si vni directo, alteri per ꝯñuiam. h. d. Diuiditur in duas par. Primo, q̃ñ vtriq; directo succedit. Secũdo, q̃ñ 1 vni directo, alij per ꝯñam. Secunda ibi, ꝙ sic. Nota. † ꝙ q̃ñ pr̃ substituit duob. impuberib. intelľr ꝙ debent ambo impuberes decedere, vt hic, in fi Opp. s̃. eo. l. in rõne. §. si filio. Sol. ibi fuerũt substituti plures vni, hic vnus plurib. Op. de l. in rõne. §. quæsitũ. s̃. e. R̃ñ. hic fuit commixtio omnium bon. in personam vni⁹, & eodẽ iure, & ideo fit contributio, ibi vero secus. Dr̃ hic, ꝙ vtriq; hr̃s extitit. Contra, quia vltimo decedenti est heres, ut hoc §. in fi. R̃ñ. principium istud põt ĩtelligi duob. modis. Vno modo ꝙ ĩ prin. facta fuit substitutio separatim. l. pe. s̃. de inut. testa. Alio mõ põt intelligi, ꝙ coniunctim fuit facta substitutio, & tunc oportet te ponere, quod ambo simul decederent. Procedo. & op. ad fi. dr̃ hic, ꝙ vlt. tñ successerit. Contra de l. pe. s̃. de inut. test. Sol. ibi sunt separatim substituti, hic coniunctim. Op. de l. hęredes. §. cum ita ℑ. ad Treb. Sol. gl. in ver. substitutum, ꝙ ibi in stipulatione fideicommissaria. hic in directa, & signa bene istam gl, maxime in fi. Et qđ dicit ista gl. in fi. 2 nonne tota die † fit testm̃, si decesserint filij mei, substituo talem, quia tunc si vnus de filijs decedit, prius fideicommissarius admittitur, q̃ alius coheres? Dixi plene in l. pe. C. de impube. & al. subst. Dicam plene in d. l. hæredes. §. eum ita. ad Treb. & istã gl. tenent Dy. & Cy. C. de impu. & alus subst. l. pe.

LEX XV.

Quod de bonis.

Contra debitorem causa mortis liberatum, opposita replica, qs Falcidiam consequitur. h. d. Quæro, quid si per acceptilationem fuerit liberatus? Dic, vt in gl. & bene.

1. *Laudo parere promittentes, & quod actio ex eo nascatur, & ꝙ ex tunc sit emologatum, an possit fieri, vt non reducatur ad arbitrium boni viri.*

§. Frater cum hæredem.

Pactum factũ ĩ vita defuncti đ Fal. a petenda non ualet a h. d. Op. de l. stipulo ista. §. alteri. de ver. ob. Sol. gl. distinguit, vt hic dicitur in ea. Opp. de aut. sed cum testator. C. eo.

ADDITIO.

a Non valet. Adde inquantum Ale. tangit, an ualeat pactum de nõ probando solutionem, nisi per instrumentum, quid si sit statutum, et creditor uelit probare debitum per confessionem debitoris per testes, an possit. uide Pet. de Anch. consi. 351. et inquantum etiam refert q. Rayn. de hærede iusso non molestare vxoré, vide Pau. de Ca. consi. 151.

ro. sol. Ista lex est hodie correcta. Op. j. eo. l. si in testo. Sol. vt ibi, Induco a ad quæst. Vos † scitus, ꝙ ex cõpromisso emologato oritur actio, Quæro, quid si partes promittunt parere, & quod actio ex eo nascitur, & non sit emologatum, an possit fieri, vt non reducatur ad arbitrium boni viri hoc modo? Dy. consuluit, ꝙ non, per rões, quas ponit in c. scienti. extra, de reg. iur. li. 6. & est alia gl. q̃ dicit in l. cũ antea, circa prin. C. de arb. & illã allegat. Dy. casus est hic quod in vita non valet pactum, post sic, & sic in q. nostra.

ADDITIO.

a Induco. Adde inquantum Ale. tangit, an procurator datus ad emologandum laudum possit emologare iniquum, Bal. cons. 6. li. 4.

§. Non idcirco

Licet vnũ legatum qs soluerit i tegrum, non prohibetur de aliis legatis Falcidiã detrahere. h. d. Op. de l. vltima. C. eo. R ñ hic intelligitur, ꝙ per errorem soluit, & hoc est verum, ꝙ de his, q̃ scienter soluit, non potest detrahere, sed de aliis soluendis põt, vt hic, & l. irritũ. C. eo. Sed ꝯ hoc opp. de auth. sed cũ testator. C. eo. Respon. per illum tex. illa corrigitur. h. d. ista gl. ord. De ista correctione dicas, vt in l. si ex plurib. j. eo. Vlterius opp. C. de fideic. l. j. Sol. illa est vera, quia ibi est fauor alimentorum, & cursus temporis.

Filii primi gradus non computant fructus in Trebellianicam, cæteri sic.

§. Quod auus.

Quod defunctus dẽt heredi, vt ẽs alię nõ deducitur, nisi testator phibuerit, nec vr̃ prohibere, si eum grauat, vt propria bona sua restituat, & fructus percepti iudicio testatoris in debitũ imputãt. h. d. i tex. ibi, pari pecunia, i. vsq; ad concurrentem quantitatẽ. Opp. hic innuit Iurisconf. ꝙ si testor expresse prohiberet Falcidiam, posset. Contra, j. prox. §. Sol. Ibi in liberis primi gradus, hic in liberis secundi gradus. Op. C. ad Treb. l. iubemus, in prin. Gl. † rñ. solẽniter. illa lex hẽt locum in filiis primi gradus, qui lucrãtur fructus interim: hic in nepotib. Et hoc tenet in l. fideicommissum. j. ad Treb. & hoc est commune dictum, tene menti, qñ fiũt restitutiones fideicommissi, vt qñ filius est institutus, & de restituendo grauatus & dicũt aduocati, ꝙ medietas retinenir. Aduerte, an sint liberi primi gradus, quib. fit substitutio, quia si est filius, b fructus lucratur: si est nepos, tunc fructus interim percepti computantur in Treb. & ideo semper sis cautus, vt aduertas, quis sit ille, cui facta est substitutio, quia vnum magnum aduocatum vidi errare.

ADDITIONES.

a Men. Testator, Bella. cons. 64. nu. 1. Goza. consi. 97. nu. 5. Rom. cons. 191. est, dubiũ

b Si est filius. Adde vltra Ale. qui all. Ang. cõs. 224. tenet opi. Bar. ꝙ eãdem. opi. tenet Ro. cons. 190. etiam si testator prohibuisset alienationem fiendam, & Pau. de Ca. cons. 92. dicat ꝙ non vidit legem dicentem, ꝙ cum filius detrahit duas quartas, quin debeat fructus in Trebellianicam imputare.

Testator si mandat debitum cum hæreditate compensari, intelligitur de debito iure naturæ.

§. Cum fideicom.

Legiẽ tripl. in gl. sed j. & 2. lect. sunt idẽ. Hoc itẽdit, ĩ filiis primi gradus debitũ cũ Falcidia non cõpensatur, ẽt si hoc testator expsfit. h. d. In tex. ibi, qđ filio debetur, i. dodrãs hr̃ditatis matris, Item ibi, poni cœperit, inter hæredes & legatarios, quib. legata pater reliquit. Item ibi, dodranti, hr̃ditatis maternę debitæ patri, per Treb. fm j. casum, vel dic paternæ debitæ filio, per Falcidiam fm 2. casũ. Op. de l. si debitor. s. eo. Sol. speciale in filiis primi gradus, vt hic. Facit l. pater filiam. in prin. s. eo. Op. s. prox. §. Sol. ibi in filiis vlterioris gradus, hic in filiis primi gradus. Sed hoc non vr̃ verum, quia quadrantem de bonis maternis nõ recepit separatum a bonis patris, quia cum pater adiuit hæreditatẽ, cępit hæreditas esse vnita, l. sed si plures. §. filio. s. de vulg. & pupil. Quare gl. legit aliter, & fm istam lectu. dicit in summa, etiam in filiis primi gradus Falcidia cum debito compensatur, testatore iubente. h. d. ꝯ istam lec. op. đ l. pr. in prin. s. eo. Sol. Ibi volebat, ꝙ compensaretur debitum ab alio, hic a se ipso, fm istam lect. ibi positã, non fm istam lec. quam tenet Dy. hic, & hanc tenebat Ray. Et ex ea no. ꝙ si testator † iubet debitum cũ hr̃ditate compẽsari, intellr̃ ẽt quo ad ea, quæ debẽtur hr̃di iure naturæ. a & hoc est no. l. tẽ fm hãc lec. no. ꝙ lex ista nõ ꝯdicit l. si compẽsandi. C. de hr̃. inst. cũ cõcor. licet glo. ibi istã signet pro contrariis Est hic etiam 3 lec. quã reprobo, vt primã.

ADDITIO

a Iure naturæ. Adde vltra Ale. an filia acceptans legatum cum hoc, ꝙ amplius petere non possit, sibi præiudicet in legitima, Pau. de Ca. cons. 232. Bal. consi. 405. li. 2. Ang. cons. 34.

§. Ex donationibus

Quod ab hr̃de vxoris ex donationib. q̃ viro dẽt reddi, vt æs alienũ detrahit. h. d. i tex. ibi, non erit. iõ detrahit vt æs alienũ. Op. & vr̃ sibimet ꝯdicere. q̃ dicit, ꝙ in tantũ est pauperior, inqtũ locupletior, & sic obstat. s. ti. j. l. Titiæ si nõ nupserit. & l. vbi repugnãtia. j. đ re. iu. So. diuersis respect. est ista ꝯrietas, & iõ admittit.

§ Fructus prædiorum

Qđ ex re legata pcipitur, in Falcidiã ꝯputat, & hæres dẽt hr̃e quartam, & fructus quartæ tpe mortis, h. d. Op. j. e. l. in rõne, in prin. Rñ: hic loquitur in fructib. qui erant in terra, vt sup. ea. l. in lege Falcidia placuit, &c. vt in gl. sed ista gl. dicit verũ in se, non in casu huius legis, quia hic loquitur in fructib. perceptis ex ipsa re legata, qui Falcidiam minuunt ẽt post percepti. l. Plautius. 2. ff. j. eo. hoc no. in l. in fideicõmissariam. j. ti. 2. Op. & vr̃, ꝙ fructus integros debeat restituere, d. l. in fideicõmissariã. So. prout habetis relictorũ, ꝯtrium nõ ob. quia hic nõ fuerunt relicti fructus, sed fundus. prout habetis in litera, relictos, expone, vt glo. dicit, ꝙ per ꝯñam fuerunt relicti, nõ principalr̃, legando fundum videor fructus legare tpe, quo cedit dies legati. op. de l. scim'. §. repletionẽ. C. de inof. test. Sol. ibi in debito iure naturę. Qui fructus ꝯputentur in istam Falc. dicã in d. l. in fideicõmissariã. j. ad Treb.

Æstimatio defuncti non inspicitur in deductione Falcidiæ.

§. Quarta, quæ per legẽ Falcidiã.

In tex. ibi, minui. sine parte. Itẽ ibi, auferri. sine toto. No. ꝙ † æstimatio defuncti a non inspicitur, l. si fundũ sub ꝯdõne. §. si libertus. de leg. j. Itẽ vr̃, ꝙ Falcidia non põt minui. Contra, in corpore eo §. si vero expressim. Gl. dicit, fateor ꝙ hodie bene poterit prohiberi. Sed ista gl. dicit verũ, sed nõ ꝙ iste §. sit correctus. nã in §. si vero expressim. ꝙ ur §. præcedenti dicit. ꝙ testator prohibẽdo Falcidiã, põt esse nõ ignar' viriũ sui pr̃imonii, sed qñ errat existimãs plus esse in patrimonio, remanerent iura antiqua incorrecta, & illo casu loquitur hic, quando errauit, ergo non est correctus iste §.

ADDITIO.

a Defuncti. Adde Pau. de Ca. cons. 238.

LEX XVI.

Si ex pluribus

Falcidia non deducta ex vna re, vel parte soluta, põt deduci ex alia re, vel parte eiusdem soluenda. h. d. Opp. C. eo. auth. sed cum testator. & in corpore vnde sumitur. Gl. sol. quæ est hic, & dicit, ꝙ ista per illã corrigitur. Alij dicũt, ꝙ ibi soluit integre. & vide ẽt gl. q̃ incip. si vni psonæ, &c. Videte, ista sol. in se est vera. Sed videamus, an sit vera quantum ad l. istam, quia nos possumus intelligere primũ casum l. in pluribus reb. legatis, per nomẽ collectiuũ, & tũc est vnũ legatũ. l. si ex toto. §. fi. s. de le. 1. & tunc pcedit ista gl. quo ad oẽs partes legis. Item põt intelligi, ꝙ res plures legatæ sunt separatim, & tũc plura sunt legata, & in hoc gl. non bene dicit. Sed dic, ꝙ principium secundum hoc corrigitur, & finis huius l. remanet incorrectus.

LEX XVII.

a Si post missionem.

a Legata relicta in militia, cũ legatis relictis postea ꝯtribuũtur, qñ ad diminutionẽ, pp defectũ patrimonii faciendã, nõ autẽ quo ad diminutionem per Falcidiam introductam. h. d. Alios casus, in quib. non detrahitur Falcidia, b videbitis j. eo. l. Nesen. §. j

ADDITIONES.

a Post Missionem. Vide quid dicat Imo. cons. 95. et con. 74. et con. 218 alias 119.

b Falcid. Adde inquantum Ale. ponit, qñ de leg. ad pias causas Falc. detrahatur, allegando Io. An. quod illud Io. An. fuit originaliter Old. consi. 111.

1 *Filiusfamil. as potest in codicillis grauare patrem.*
2 *Falcidia habet locum ab intestato.*
3 *Parentes primi gradus computãt sibi fructus in Falcidiam, secus in filiis.*

Filius faqui

Ista est notabilis lex, & h. d. Filiusfamilias miles potest grauare patrem ab intestato, vt peculium restituat, & per restitutionem, peculiũ efficitur hęreditarium, & fructus medio tpe percepti patri in Falcidiam computantur. h. d. No. † ꝙ filiusfam. põt in codicillis grauare patrem. No. ꝙ illa, quæ non est hęreditas, per Trebellianum restituta fit hæreditas. Item no. † ꝙ Falcidia habet locum ab intestato. Op. in corpore de hęr. ab intest. §. 1. Sol. ista corrigitur per illam, qui filius habet hodie hæreditatem, ut l. quod sensus C. de bo. quæ libe. a Opp. de l. iubemus. a C. ad Treb. Sol. ibi † in liberis primi gradus, qui non computant fructus in Falcidiam, est verum, sed secus in b parentib. primi gradus, vt hic qui computant fructus. b

ADDITIONES.

a Pom. Op. de l. iubemus. Et no ꝙ ista l. iubemus, non habet locum in parentibus primi gradus, vt non computent sibi fructus perceptos in Falcidiam, & sequitur Ang. & Io. de Imo. & pondera, si est verum.

b Computant fructus. Adde Cal. consi. 12. sub rub. de test.

LEX XIX.

a Si dignum

Pretiũ rei dr̃ capture hæreditario, & iõ cõputatur in quartam. h. d. Et de hoc videbitis in l. ad veterani. j. e. & dicam plene in l. in quartam. j. eo.

ADDITIO

a Si dignum. Adde inquantum Ale. tangit, ꝙ licet alias alienatio rei minoris non valeat. sine decreto. tamen si testator ita mandat, valet alienatio, quod hoc idem vult Ang. consi. 176.

LEX XX.

Si a seruo meo

Legatum inutile Faalcidiam nõ inducit h. d.

LEX XXI.

1 *Concurrentibus duabus causis, inspicitur fauorabilior.*
2 *Adde Are. in c. cæterum. col. fi. de iud.*
3 *Hæres id, quod capit causa conditionis implendę, nõ cõputat in Falcidiam.*
4 *Statuto si cauetur. ꝙ de quolibet contractu, ex quo alicui ius quęritur, soluatur gabella, præterquam de instrumento solutionis si eram obligatus ad vendendum, & postea vendo non teneor ad gabellam.*

Si pupillus

In † concursu duarum cãrum inspicitur illa, quæ Falcidiam minuit, & illa, quæ repetitionem impedit. h. d. Debes scire ad euidentiam, † ꝙ illud, quod hæ

res dēt cā condōnis implēdæ, nō computat ī Falcidiam, nisi quod iure hḗditario capit. Op. ꝙ minor naturalr debitum possit repetere, l. interdum. ſ. de cond. ind. So. de iure cōi non p̄t, ut hic: de iure a ſpāli ſic, vt ibi. Opp. ꝙ vna a ſolnno non parit oblōnē, & liberationem. l. q hoīem. §. ſi ̄j. de ſol. & l. cum is. §. j. ſ. de cond. ind. Solu. diuerſis reſpectib. p̄t: & facit l. trib. ſup. de vſufr. ea. re. q̄ vſu conſ. & l. 1 in numerationib. ̄j. de ſol. Induco ad q. † dr̄ in ſtatuto, ꝙ ex quolibet ꝯctu, ex quo alicui acqritur ius, dēt ſolui gabella, præterquam de inſtrō ſolutionis: mō eram tibi obligatus ad vendendum pri-b mo tibi fundum, nunc vendo, q̄ritur b an ex iſto inſtrō ueditionis debeat gabella ſolui, vel detrahi? Hic vr̄ caſus, ꝙ nō, quia hic concurrunt duæ cauſæ, ſ. ſolutio antiquæ obligationis, & nouus ꝯctus, & in concurſu iſtarum duarum cauſarum inſpicimus, qđ minuit Falc. ut hic: & ſic minuit gabellam, vt in caſu noſtro.

ADDITIONES.

a Bar. Opp. ꝙ una. Et uide Bar. in l. ſancimus. C. de conſul. li. 12. & ibi remiſ.
b Men. Quæritur. Cra. de antiq. temp. 4. par. par. princ. nu. 125. & conſ. 231. in fi. Tiraqu. de retr. conſan. §. 5. gl. 14. n. 124. Ruy. conſ. 112. nu. 14. li. 5.

Si ego. Si iure ptāris, vel dn̄ij portio ſi grauata accreſcat portioni grauatę, fit contributio, ſecus ſi econuerſo. h. d. Opp. j. eo. l. cum quo. §. pe. Sol. ibi ſpeciale fauore libertatis, & dēt poni caſus, qn̄ ſeruo meo legat ſeruus, & mihi decem, ꝙ ſi eſt locus detractioni Falcidiæ de vtroq;, licet de ſeruo Falcidia non poſſet detrahi, & ſic de ſeruo ſibi legato, non propterea detrahetur d̄ meis decem. Sed ſi mihi ſoli eſſent legata ſimul, de decem detraheret Falcidia pro ſeruo, & pro decem, dicit Dyn. & lec. Dy. præſupponit vnum, ſ. ꝙ de plurib. reb. legatis vni, poſſet detrahi de vna re Falcidia, ex voluntate heredis. dicam inf. e. l. ſi fundus.

L E X XXII.

1 *Statutum ſi ſit, ꝙ quicunque dat mille Communi hinc ad tres annos, habeat viginti pro centenario, & ſit aliud ſtatutum, quòd de quacūq; pecunia, quæ ſoluitur in camera Communis, detrahetur gabella duodecim denariorum pro libra, an hoc caſu debeat minui gabella.*

Neſennius Apollinaris. In text. ibi, poſſit, i. vtrū totius, qđ a coheredib. preſtitū eſt, detractione facta, non habita rōne eius, quod a cohærede percipitur, an habita rōne, vt legatarijs ꝑficiat. Iac. de Are. Item ibi, ſi quidem, &c. & gl dt, ꝙ hic ponitur ſol. 2. q. hoc ñ dico, ſed dico, ꝙ hic ponit, ꝙ conferat ad ſolu q. Ibi, ſed cū his, hic dico, ꝙ rn̄. j. q. Item ibi, plane, ſolu. 2. q. Habes ex iſta lege, quod de iure legati percipitur, in quartam non computatur, niſi reſpectu eius, a quo accipitur, & quod ex hac cā ñ detrahitur, quo ad alios pro detracto hr̄. h. d. Op. & vr̄, ꝙ prælegata computentur in Falc. l. deducta. § nummis. ̄j. ti. 2. & l. cum p̄r in prin. ſ. de le. a. Sol. illud eſt verum, qn̄ pecunia capitur, ſecus in alia re. Iſtā ſo. nō teneo, ſed dico alr. q̄ glo. dicat, ut dicam in l. in quartam. ̄j. e. Item op. ̄j. eo. l. Titia. & d. l. deducta. §. nummis. So. ibi, qn̄ corpus hr̄ditarium ꝑlegat: hoc dicā plene in d. l. in quartam. īf. eod. Facit ad q. de gabella.
1 Cōe † huius ciuitatis ſtatuit, ꝙ qcūq; daret mille Cōi, hinc ad tres annos, dēt hr̄e quindecim pro centenario, antiquū ſtatutū erat, ꝙ ꝑ qualibet pecunia, q̄ ſoluit de camera Cōis, detrahetur gabella duodecim denariorum pro libra, mō in iſto caſu, qn̄ ex prouiſione illius ſtatuti facio, vr̄, ꝙ gabella debet minui, ut Falcidia. Hoc non dico pro conſtanti, ſed pro hoc facit iſta l. Neſennius.

Seruo. Si a ſeruo hr̄de inſolidū inſtituto, & a dn̄o fuit legatum, prius ſoluuntur legata relicta a ſeruo, q̄ a dn̄o. Item ſi dn̄s inſtitutus repudiat, & per ſeruum ſubſtitutum acquirat, prius legatum in inſtōne relictum ſoluit. h. d. Op. de l. Iulia. 2. rn̄ſio. ſi qs om. cā teſt. Dn̄t quidam, ꝙ ibi recitat Iuliani opi. q̄ non eſt vera: iſta eſt truffa. Alij dn̄t, ꝙ relicta ī iſtōne repudiata prius ſoluuntur, q̄ in ſubſtōne, vt hic in 2. rn̄ſo. ſed relicta in ſubſtōne ab vtroq; prius ſoluuntur relicta a ſeruo, ut hic in j. rn̄ſo. & uide gl. quę inci imo prius, &c. Et aliud vult dicere in relictis in ſubſtōne, hoc eſt, quia in ſubſtōne grauauit ſeruum, & dn̄m, iō prius a ſeruo relicta ſoluuntur. Et hæc ſol. eſt uera in ſe, eſt tn̄ ꝯ mētem illius legis, & illa eſt vera, q̄ ibi ponitur, ꝙ prius ſoluitur relicta a dn̄o, vt hic. ibi, quo ad Falc. detrahendam prius de legatis a ſeruis. Opp. de l. i rōne. §. quod vulgo. & l. j. & id, quod ex ſubſtitutione. ſup eo. Sol. fallit hic, & l. ſi poſt miſſionem. ſup. e. & l. quia autem in prin. ſup. ſi quis omiſ. cau. teſt. & d. l. Iulianus.

a **Si debitori liberatio.** a Si liberatio reliquitur debitori, in ratione le. Falc. ꝑ locupletiore habetur. alias an ſit ſoluendo, inſpicitur. h. d. De materia huius §. videbitis in l. quærebatur. in tex. & gl. inf. eo.

ADDITIO.

a Liberatio, Adde inquantum Ale. tangit, an pactum de non petēdo egeat inſinuatione, Ang. conſ. 68. lib. 3.

L E X XXIII.

Si fundus mihi. Ne legatū ꝑeat, vna res pro alia defalcatur. h. d. ſm Dy. Iſta eſt pulchra lex & ſubtilis. In tex. ibi, deſiderat, nel tantūdē, in prin. legis. Op. & vr̄, ꝙ dēat detrahi Falcidia de ipſo corpore, non de æſtimatione, l. j. § ſi vſuſf. ſup. e. Solu. hic eſt legatum corpus indiuiduum, & res īdiuidua, vti via, & iō lex detrahit de æſtimōne, alś perit via. Et rō eſt vrgēs, qa ſcitis, ꝙ ſeruitus non pōt deberi fundo ꝑ diuiſo, l pro parte. ſ. de ſerui. Sed ſi tu diceres, minuatur fundus, vel fundi legatū, ſic ꝑ parte dētur ſeruitus. Dic, ꝙ eſſe nō pōt, hic, & d. ꝑ p̄t. l. e.

L E X XXIIII.

1 *Hæres an ſi omittat ponere vnā rē in inuentario, priuetur beneficio totius.*

a b **Paulus reſpondit.** a Qui rem ſubtrahit, in ea Falc. rō non hr̄, & qđ b ex re legata ꝑcipitur, in quartam īputatur, ſi res erat teſtatoris, alias ſecus. h. d. Dr̄ hic, ꝙ Falcidia, &c. Contra, imo vr̄, ꝙ perdat Falcid. de omnibus reb. vt in Auth. eo. §. ſancimus. & glo. ibi valde no. dicit, ꝙ iſta lex, & C. de iu. deli. l. fin. §. illo. corriguntur in hoc, quia priuantur c Falcidia in illa re tn̄, hodie priuantur in oīb. c reb. & gloſ. ibi dicit, & Iac. de Bel. ibi hoc tenet. Sed Cyn. C. eo. in auth. ſed cum teſta-1 tor. in 8. q. tenet ꝯtrium. Ex † quo no. ꝙ qō erat quædam Tuderti, ꝙ quidam faceret inuētarium, & dicebat ſe hr̄dem cū beneficio d inuentarij. Quidam d dixit, ꝙ ipſe non poſuit quaſdā res in inuentario, & ipſe rn̄dit, & dixit, ꝙ non erant tpe mortis, fuit probatū, ꝙ tpe mortis erāt. Ego dixi per iſtam legem, ꝙ poſtquam ipſe celauit, vr̄, ꝙ ſubtraheret, & ſic perdit beneficium inuentarij, in omnibus, licet Cy. teneat, ꝙ perdat in una re tantum.

ADDITIONES.

a Barb. Paulus rn̄. Et uide Bal. in c. 1 de feu. in vim legis cōmiſ. da. Bar. i l. reſcriptū. ff. de his, quib. ut ind. Bal. in l. fi. §. fin. autem dubius. C. de iu. delib.
b Barb. Et quod. Et quod. Et uide Bar. in l. fi. ſup. de his, quæ pro non ſcr. hab.
c In omnibus, Adde, an celans vnam rem priuetur beneficio totius inuentarij, Bal. conſ. 179. li. 3. & uide quæ poſui in d. l. fi.
d Men. Quidam. Latiſſime diſſerui conſ. 470. li. 5. qđ eſt redditum pro D. Ila. Peru.

L E X. XXV.

Maritū ſuum. Si portio non grauata accedit grauatæ, iure patriæ poteſtatis, fit contributio, alias ſecus. h. d.

A liberto cui fundum. Diminuto legato, nō diminuitur fideicommiſſum a legatario relictum, ſi legatum remanſit ad onus ſufficiens. h. d.

L E X XXVI.

Lineam margaritarum. No. ꝙ ipſo iure legata ꝑ Fal. reſecantur. Idē hētis i l. j. §. ſi quis ex mortis. ̄j. quorum leg. Iſte tex. innuit, ꝙ hēt duo remedia. Sed quæro, in j. caſu legis, qđ remedium hēt? Et dicit gl. parua, ꝙ hēt interdictum quorum legatorum. Sed interdictum quorum legatorum habet locū, qn̄ legatarius occupauit poſt mortem ſua authoritate, hic vero ñ occupauit poſt mortē, ſed penes eum erant. Sol. dic, ꝙ nō habet locum directum, ſed utile indirectum quorū legatorum. l. j. §. ſi qs ex mortis. ̄j. quo. le.

Quæſitum eſt. Quæro, quid ſi aliquis relinqt, ut fiāt picturæ Sāctorum, an dicatur ad pias cauſas legatum? Credo, ꝙ ſic, l. Titia. in fi. ſup. de au. & ar. le. & ſic non detraheretur Falcidia.

L E X XXVII.

1 *Diſpoſitionis modo quod non ualet, reijcitur*
Conditio in fraudem adiecta, pro non adiecta habetur.
2 *Statutum, quòd opponens talem eſſe ſpurium condemnetur, non ualet.*
3 *Pactum inter litigantes, quòd non poſſit opponi de peremptione inſtantiæ, non ualet.*
4 *Pacta quæ firmentur iuramento.*
5 *Contractus ſimulatus, non firmatur iuramento.*
6 *Pactum, quòd inſtantia poſſit prorogari, an firmetur iuramento.*
Iudex quando uidet inſtantiam perire, poteſt ex ſuo officio ad ſententiam peruenire.
7 *Donatio inter uirum, & vxorem firmatur iuramento.*

1 **Seius, & Augerius.** Qđ † ñ valet ꝑ modū diſpōnis, reijcit. Vel aliter. Cōdō in fraudē adiecta, ꝑ ñ adiecta hr̄. h. d. Op. ̄j. d. ver. ob. l. qđ ā cū filiū. Solut. hic erāt filij Seī, & Augerī. & iō ꝑſſt exhr̄dari. Iſta gl. dt verū. Sed q̄tū ad legē iſtā nō eſt neceſſe, qa i extraneo eſt licita exhr̄datio, ſi de eo fiat inſtitutio, l. ſi certarū. §. ſi eodē. ſ. de teſt. mi. Vlterius no. iſtā legē, per quā determinaui vobis, ꝙ ſtatutū non pōt di-a ſponere, vt ſpurius ſuccedat, a dixi in l. 3. de teſt. Mō † ſi ſtatutū di-2 ceret hoc mō, ꝙ quicunq; opponeret, ꝙ talis eſt ſpurius, puniat ī tm̄, an valeat ſtatutū? Certe nō, & pōt opponi, nō obſtāte ſtatuto, ꝑ iſtā legē. Itē pone exemplū in alio. Scitis, † ꝙ ꝑ pactū non poteſt prorogari inſtantia, l. properandum. §. & ſiquidem. C. de iud. Mō quid faciunt litigantes? promittunt vnus alteri, ꝙ ſi opponeret de inſtantia perempta, ꝙ ſoluat tm̄. Certe non valet, & ꝑ iſtā legem.

Sed

ADDITIO.

a Spurius ſuccedat. Adde, an tale ſtatutum ualeat, Bal. conſ. 238. li. 3. & Fel. conſil. 275. & inquantum Ale. tranſit cum opin. ꝙ non valeat ſtatutum, ꝙ matrimoniū non poſſit contrahi ſub pœna, ſine conſenſu patris, uel fratris, allegans Pet. de Anch. conſi. 20. dic, ꝙ Bal. conſi. 329. inc. ſtatuto terræ Nurſiæ. conſuluit ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ mulier non habens patrem, uel matrem, non poſſit nubere ſine conſenſu fratris ſub pœna, & contingat, ꝙ frater ſit exbannitus, ꝙ tn̄ illius conſenſus ꝑ nuntium eſt requirendus, ad euitandam pœnam. latius ibi uide, quod conſuluit Old. conſ. 16. & inquantum Ale. tangit, an valeat ſententia lata perempta inſtantia, vide Abb. conſ. 16. li. 2. & ibi quid ſi iudex pronuntiauit de cōſenſu partium inſtantiam ſupereſſe.

Sed quare facis tu mihi istud notare: qa q̄ñ præcedit turpis dispositio, & sequit̃ pœna, nõ valet, ut j.l.j.C.de his, q̄ pœ.no. Certe iõ facio te notare istam legẽ, quia licet non præcedat turpis dispositio, & sequatur pœna, non valet, ut hic. † Quæro, an ista talia pacta firmentur iur̃o? Aduerte bene. Quædam sunt conuentiones improbatæ rõne turpitudinis, & istæ iur̃o nõ cõfirmantur, c.non est obligatorium, extra de reg.iu.li.6.& dixi plene in l.stipulatio hoc mõ. j.de verb.obl. Quædam sunt conuentiones, quæ sunt improbatæ rõne publicæ vtilitatis principalr̃, & istæ iur̃o non firmantur, vt s. de pa.l.iurisgentiũ.§.si paciscar, & §.& gñalr̃. & extra de for.cõp. c.si diligenti.vbi est casus. Quędam sunt pacta, q̄ reprobantur rõne publicæ utilitatis secundario, ut alienatio fundi dotalis, & ista confirmantur iur̃o, ca.cum contingat.extra de iure iur. Quædam a sunt pacta, quæ improbantur in odium creditoris, ut pactum legis commissoriæ in pignorib. Item in mutuo in filiofamilias, l.1. ad Mace.& ista iur̃o possunt cõfirmari, cap. significante.extra,de pig.vbi gl.tangit.& Inn.no.ibi. Quædam sunt pacta quæ improbãtur rõne modicitatis, vel imbecillitatis psonæ, vt in minore 25.an. & ista iur̃o firmantur, ut in auth.sacrã. C.si aduer.uend. unum nolo omittere, quod qñ improbatur in odium creditoris tñ, ualidat̃ iur̃o.& hoc est uerum, sed postq̄ est seruatum iur̃m, põt repeti in q̄tum locupletatur creditor cum aliena iactura, c.j.& cap.debitores.extra de iurein. Sed quæro, an ɔ̃ctus, † qui pbat̃ simulatus, vel a iure pũmitur, firmetur iur̃o? Gl.q̄ nõ, in l.4.C.plus valere quod agi. † Quæro, an istud pactũ, q̄ possit prorogari instantia posset firmari iur̃o? Et hic cogitabis, an sit principalr̃ in publicam utilitatẽ inductum; tñ b vnũ uolo, q̄ scias, q̄ iudex ex officio suo põt peruenire ad sñiam, si uidet instantiã perire, l.vbi pactum. fm unã le. C.de trans.& facit l.filiusf.§.veterani.su.de proc.& tunc ps sit cauta, q̄ iudici protestetur, q̄ instantia perit. † Quæro qd in donatione inter uirum & vxorem, c an iur̃o firmetur? Et Gui.de Cu.tangit in l.sed & si possessori.§.item si iurauero.s̃ de iurein.& vr̃ dicere, q̄ valeat, sicut qñ donauerat in fauorem religionis, l.si sponsus concessã.sup de don.inter vi.& vxo.sed iur̃m est magna religio. l. 1 s̃.de iurei. Item hoc apparet ex his, quæ dixi, quia nõ est improbata donatio ratione publicæ vtilitatis principaliter, nec alio modo de dictis sup.& ideo donatio potest iuramento confirmari.

ADDITIONES.

a Men. Quædam, Tiraq.de retra.conuen.in fi.nu.119.& 120.c.quamuis.a.par.§.3. nu.2.ver.2.infertur.de pac.in 6.

b Io.Tho.Tñ unum uolo. Adde, q̄ hoc dictum vt singulare allegat Are.in c.j.de iudi.sequitur etiam Pet.de Anca.in cle.quandiu.de app.& de ueritate iudic p eũdem Are.in c.venerabilis.eo.ar.& aliquid per Fel.in c.consultationib.circa fi.de off.del. Adde tu, q̄ opi.Bar.hic dicit coem.Alex.in consi.8.uer. comprobatur. in 2.uol. & ibi conc.qui idem dicit de donatione facta per patrem filio in potestate, de quo per Caccial.in rep.l.frater a fratre.q.15.sup.de cond.ind.

c Vxorem, Adde Bal.con.30.li.2. Ab.con.38.& 95.li.2. Pa.de Ca.con.98. Men.Mars.prat.cri.§.constante, nu.7.Bar.Soc.inter cons Mar. sen.cons.95.col.5. cir.prin.Barb.cons.57.col.6.cir.me.li.3.Boer.q.5.n.11.simile per Alc.cons.47.

LEX XXIX.

1 *Emphyteuta, qui emphyteusim vendidit, & reemit, an possideat sicut primitus.*

Si ame tibi. Quod hr̃s habiturus est ñ iure hr̃ditatis, nõ iputatur ĩ Falc.h.d.Opp.& vr̃, q̄ testõr non possit legare hr̃di, l.plane.§ si duob.s̃ de le.j.So. Verũ est hr̃di a se ipso nõ põt, sed hr̃di a legatario põt. Vlteñ opp. q̄ si do tibi, ut des mihi, nõ valet.l.q sic.j̃ de sol. Rñ.do tibi, ut des mihi, si nullũ ẽ ɔ̃modum, nõ ualet, ut ibi, sed si aliquid cõmodum est, valet, ut hic. Facit ad hoc l.seruus dotalis.sup.sol ma. † Quid si emphyteuta fundum vendidit, & postea reemit, an ipse possideat eo iure, quo antiquitus hẽbat? Hic tex.facit, q̄ nõ, ibi, quia incipio postea, &c. De hoc hẽs casus no.ĩ usib.feu.qd iur.si sit post alie.feu.vasal.c.j.facit sup.depo.l.j.§.si rem.no.per Dy.in l.sequitur.§.j.sup.de vsuc.

ADDITIO.

a Reemit, Adde, an uasallus vendens fundum, & non tradens cadat a feudo, Bald. consi.410.lib.4.

LEX XXX.

a **In ratione legis.** Damna a post mortem testõris cõtingentia sine culpa legatarij, ĩputãtur hr̃di, & ɔmodum, seu lucrum legatarijs ñ prodest h.d. Op. de l.Paulus.§.fi.s̃.e. Sol.ibi de fructib.obuenientib. ex ipsa re legata, hic ex alia. Op.j̃.ea.l.§.diligenter. Sed istud principium intelligit̃ fm illum §.diligenter. Vltimo credo, q̄ istud principium sit hodie correctum inuentario facto. Dicam in §.diligenter.

ADDITIO.

a Damna, Adde inq̄tum Ale.tangit, in si filius iuramento legitimam acceptauit a patre, adaucto patrim.posset ultra petere, quod consuluit Ab.cons.126.lib.2.

Vendere. Qui iussit vendere, vel emere, catenus computat in legato, quatenus est excessus in re, vel in pretio.h.d.

Diligenter. Casus non liberat debitorem gñis generalissimi, sed debitorem speciei sic. Item liberat debitorẽ generis subalterni, illo gñe perempto.h.d. vsq; ad §. tametsi. Op.su.ea.l.in prin.& s̃.eo.l.in rõne.§.qd vulgo. Sol. Intellige illas fm distinct.huius §. Ego credo, prout tetigi in d.§. q̄ vulgo. q̄ ista lex, & iste § diligenter. hodie sit correctus facto inuentario, & ad hoc me mouet rõ in l.scimus.§.& si prælatam.& §.sequen.& seq. C.de iu.delib.ubi dr̃, q̄ creditorib.& legatarijs de ipsis reb soluere possit hæres, si non reperiretur pecunia in hæreditate. de ipsis ergo reb.debet satisfacere hodie, ita q̄ nullum damnum patiatur. Sed si ista lex staret hodie. q̄ reb.peremptis teneretur, pateretur dãnũ, qd est ɔ̃ illum tex. Præterea qñ quis est debitor q̄ntatis respectu certæ speciei, illa specie perempta, liberatur, l.quidã.§.si tibi.& l.Titiæ textores.§.fin.s̃.de leg.1.& l.is,q.sup.de noxa.& l.in naue.s̃.loc.& C.de iure emph.l.j. Modo hr̃s hodie tenetur ad q̄ntitatem respectu illarũ rerũ, de quib.põt solui, facto inuentario, si res pereat, ergo liberatur, & pro certo istud habeo p vero, & non habeo Doct.nec gl.quæ dicat rationem, quam dixi.

Tametsi. Licet datũ causa condõnis implendæ non imputetur in Falcidiam, tñ datum, vt pretium, in Falcidiam imputatur.h.d.& est no. §. in ver.ibi, quemadm.lege. tex.sec.Dyn.loquitur exemplificatiue, non similitudinarie. Opp. q̄ hic de necessitate loquitur de Trebellianica, non de Falcidia, cum iussus est restituere hereditatem, sed in Trebellianica imputatur. q̄ causa conditionis implendæ accipitur, l.in quartam.j.eo. ergo, &c. Glo.volens soluere ɔ̃rium dicit, q̄ dẽt restituere per vẽdõnem, non per Treb & vide gl.quæ incipit, per vendõnem, &c. & ista gl optime dr̃, per rationem, quam no. quia si est iussus restituere hæreditatem per uendõnem, non transfertur actio per Trebellianum, sed habet locum tit.de hære.ven sed ɔ̃ hoc op. ista vr̃ mala expositio, q̄ hic per modum vẽdõnis sit rogatus restituere, quia fm hoc, ver.quemadmodum. ponitur exemplificatiue, & ñ similitudinarie, fm Dy.in apost. Sed opp. q̄ in prin. non fuit iussus fideicommissarius dare pretium, sed in vim modi, vt gl.ĩtelligit. Breuiter tu posses sustinere istam gl.duob.mod. Vno modo, vt illud, quod dicit in vim modi, accipiatur large, q̄ vendõ sit quidã modus accipiendi, non stricte, pro modo, qui assumitur in materia de cond.& demon. Vel aliter dico, q̄ qñcunque quis rogatur pretium dare in vim modi, & ista sunt paria, des pro centum, vel uendas pro centum, quia modus est quædam remuneratio, vt in gl.rub.s̃.tit.j.& sic vt quædam vendõ, quia datur onus pro re, quæ accipitur prout pretium. Procedo vlterius, & opp. de l.fideicommissa.§.cum esset.s̃.de leg.3 gl.quæ est hic, dat duas sol.tene secũdam, & illa est bona, de qua feci mentionem in l.a testatore.s̃.ti.j.

1 **Cum Falcidia.** Legata, quæ non valent, nõ veniunt in computationem legis Falcidiæ.

LEX XXXII.

Pœnales actiones. Actiones in hæredem trãsmittæ pęnales, vel non, etiam si a persona hæredis incipiant, ex parte actoris augmentum, ex parte rei diminutionem patrimonij inducunt, secus si ad hæredem, vel ɔ̃ hæredem non transeunt.h.d. Diuiditur in tres partes. Primo loquitur de actionib. pœnalib.non competenti b.ad vindictam. Secundo de his, quæ competunt ad uindictam, & causa similitudinis addit de actionib.ex contractu, quæ non transeunt ad hæredes, vel incipiunt ab hæredib. Tertio de actionib.prætorijs. Secunda ibi, sed nec actons. Tertia ibi, honorariæ quoque.

1 *Distinguere diuiduum ab indiuiduo pertinet ad factum, non ad actionem.*
Stipulatio quando habet originem ex facto hæredis, quilibet hæredum ex facto proprio tenetur, secus in obligatione, quæ incipit a defuncto

2 *Stipulatio iudicatum solui, præstita per unum ex plurib.hæredib.committitur tantum ei, qui vicit, & contra eum, qui perdidit.*

3 *Dispositio.§.Cato, habet tantum locum in stipulationibus stricti iuris, non prætorijs.*

4 *Stipulatio dupla, non est prætoria.*

Iulianus scribit. Stipulatio ĩterposita ab uno ex hæredib, ad alios non porrigitur. Item si pœna committitur ex stipulatione prætoria, facto vnius hæredis, ipse solus, non alij tenebuntur.h.d. Opp.& vr̃, q̄ ista stipulatio interposita ab uno ad omnes porrigatur, l.4.§.fi.& l.eadem.§.Cato.inf.de uer.ob. Sol.gl.hic loquitur in stipulationib.diuiduis: ibi in indiuiduis. † Opp.de l.5.§.fi.eod.ti. So.distinctio diuidui, & indiuidui non pertinet ad actionem, sed ad factum, d.l.5.in fi.& l.in executione.§.pe.eo.titu.& gl.uerum dicit in se, sed non oportet hoc dicere quo ad legem istam, quia leges ɔ̃riæ loquũtur in obligationib. quæ incipiũt a defuncto, & ad plures hæredes extenduntur, sed §.noster loquitur, qñ stipulatio habuit originem ex facto hæredis, & ideo quilibet ex facto proprio hẽt, arg.l.fi.s̃.ad Syl.sed op.de l.stip̃lo, in fi.de no.opp.nun.breuiter intelligit, q̄ ibi fuit stipulatus nõie suo, & aliorum, hic tñ suo. Venio ad secundam partem, & opp. quia iste §.vr̃ ɔ̃ l.5.Cato.& ɔ̃ l.5.§.fi.de ver.obl.& idu cas primo in eo, qđ dicit, ex cl̃a iudicatum solui: pone, q̄ in iudicato ɔuenit dari, fuit damnatus ad aliquam quantitatem, qñ q̄ntitas est in obl̃one, uel dari, & obl̃o cœpit a defuncto, uno non soluente oẽs tenentur, d.l.5.in fi.& l.in executione.§.j.eo.ot. Hic aũt dr̃ contrarium, q̄ ex clausula iudicatum solui, ille, qui fuit victus tenetur, &c. Sed † ego dico, q̄ stipulatio iudicatum solui cõmittitur ei qui vicit, & contra eum tantum, qui perdidit, ut hic, & facit l.2.in fine.inf. de prætor.stipul. Sed si illi stipulationi adiecta sit

pœna

pœna, si non solueret, oẽs tenent, vt in ꝯtrijs. Sed adhuc instam⁹ ꝯ. Nam stipꝉo rem defendi, uel ob rẽ non defensam cõtinet indiuiduum, quia nõ põt pro parte defendi, vt l. ex cõ. 1. J. iudi. solu. & l. antep. sup. si ex noxa. ca. aga. Sed in stipꝉone cõcepta in indiuiduis, vno ex hæredib. ꝯfaciente, in solidũ ꝯ omnes cõmittit, l. eadem. §. Cato. J. de ver. ob. ergo iste §. male dicit. Quid dicemus? † Videte, post multa dico in d. §. Cato. in 2. q. ꝙ ille §. Cato. habet locum tñ in stipulationibus, & cõuẽtionib. stricti iuris; nõ in p̃torijs, & ĩ his, q̃ sunt bonæ fidei, & in bonæ fidei, & prætorijs vno ꝯfaciẽte, ꝯ illũ solũ cõmittit, vt hic, & l. in depositi. s. depo. & l. 3. §. hæres. s. commo. & sic est spãle in p̃torijs hic. Sed dices tu, istud est ꝯ casũ l. cũ ex cã. J. de uerbo. ob. vbi stipꝉo duplæ, q̃ est p̃toria. uno nõ defendẽte cõmittit ꝯ oẽs. Bř. † rñdeo, ꝙ ibi stipꝉo duplæ ñ est p̃toria quia p̃t esse p̃toria, & ciuilis, vt dixi in l. 4. §. fi. inf. de ver. obli. & de l. cũ ex cã. & plene in §. Cato. & vide qđ circa illud gl. nihil dicit, sed hic in j. par. §. vbi nõ erat necesse. gl. fecit mentionẽ de §. Cato, sed ad fi. §. illa gl. nõ põt adaptari, & ideo gl. nihil dicit hic. nec potest dici, ꝙ ꝑ errorem gl. fuerit posita, cum adaptari non posset.

1 *Falcidia non detrabitur de legatis animæ.*

Si Titio. Pars legata a legatario eatenus minuitur, quatenus sibi minutum est legatum, secus si in totum rogatus sit restituere, vel seruum manumittere. h. d. §. noster legitur multis modis s̃m diuersitatem literarum, tñ in effectu parum differt vna, ab alia. Opp. & vř, ꝙ diminuto legato nõ dimiduatur, onus, l. maritum. §. j. s. de ann. lega. Soluit gl. & bene, ꝙ hic de parte legati fuit rogatus, ideo quaten⁹ sibi minuitur, eatenus minuit legatario suo, ibi non ex ipsa re legata, sed aliunde. De hoc vidistis in l. Plautius. sup. titu. 1. & videbitis in l. facta. §. si Titius, J. ad Trebel. Quærit gl. † an legatarius possit detrahere Falcidiam de legatis animæ? Et videtur, ꝙ sic, per legem istam, & per l. j. C. commu. de leg. dicit glo. contra, per l. lex Falcidia. §. nunquam J. eo. & ibi videbitis. Non obst. ista lex, quia detrahit ex præsumpta voluntate defuncti, non ex vigore legis Falcidiæ.

LEX XXXIII.

Si seruus. Legatum libertatis, vel serui vt manumittaẽ, nõ defalcatur, nisi cum hoc alia res defalcabilis sit legata: legatũ vero pecuniæ, vt seruus manumittaẽ, nõ defalcatur, si ꝑ hoc manumissio impediẽ, alias secus. h. d. cũ trib. seq. vsq; ad §. si incertũ. Primo ponit legem Caij. Secundo legẽ Iuliani. Tertio legem Vlpiani. Quarto ponitur determinatio Iuliani. in prin. l. sed si non seruus. Quinto ponitur determinatio ad l. Iul. ibi, si solus. Op. de l. decẽ. J. de fideic. li. So. intellige hãc s̃m illã, & ibi est clarior tex. Op. de l. gñaliter. §. si quis alienum. J. de fideicõ. liber. Sol. ista intelligitur s̃m illam. Item no. q̃n vni legantur duæ res, qa si vna est defalcabilis, alia non, tunc de ea, quæ est defalcabilis, detrahitur Falcidia pro vtraq;. Dicemus J. eo. l. in quartam.

LEX XXXVI.

Sed si non seruus. §. Si incertum sit. Iste est difficilis. §. & h. d. Si seruus legatur pure, vt manumittatur in diem, vel sub ꝯditione, hoc legatum interim defalcaẽ, sed quo ad alios legatarios talis seru⁹ exemplo statu liberi æstimatur. h. d. cum l. seq. In tex. ibi, præstari debeat seruo legato pure. Ibi, detraxerit, interrogatiue lege. Op. dř hic, ꝙ interim legatum serui per l. Falcid. minuatur, ꝯ, & vř, ꝙ interim non minuatur, sed debeat æstimari, vt statuliber, vt J. eo. l. eius serui. & l. in rõne. la j. §. j. s. eo. Glo. fatetur, ꝙ Celsus corrigitur, & vide gl. quæ incipit in legato, &c & sic ista gl. vř velle, ꝙ hic Iurisco n. male dixerit. Sed nescio, quare gl. hoc dixit, imo bene dixit Celsus, & lex sequens non corrigitur, quia lex eius loquitur, q̃n æstimatio fit, vt sciamus, an falcidia locum habeat, vel ne, & tunc detrahetur, s̃m l. istam, in fi. & simile in l. j. §. si vsusfr. s. eo. Op. J. eo. l. in quantitate. §. 1 ver. cuius. & l. j. §. hæc verba. J. titu. j. vbi dř, ꝙ non defalcatur seruus, sed alia legata præstantur, recepta cautione. Sol. ibi loquiẽ, q̃n ipsi seruo est relicta libertas in diem, vel sub ꝯdõne, hic loquiẽ q̃n ipse seruus alteri est legatus pure, cui relicta est libertas in diẽ, nam interim defalcatur. Sed opp. de l. in ratione. §. j. s. eod. Sol. ibi, nemini erat seruus legatus.

Statuliber hæredis. Op. dř hic, ꝙ statuliber nõ auget familiam hřdis ꝯ, de l. statuliberi, cæteris, in prin. inf. de statuli. So. Quantum ad Falcid. non imputatur, vt hic, quantum ad illa sic, vt ibi. Opp. sup. eo. l. sed si nõ seruus in fi. Sol. ibi computatur commodum medij t̃pis, non ipse seruus, & istud ibi non dixi, quod tenet gl. hic, ideo adde ibi. Intellige ergo, ꝙ non auget familiam non præcise, sed in defectum cõdõnis, remanet in familia, & in euentum detrahitur æstimatio de legatis, & iõ interim præstantur legata, exacta cautione, vt inf. eo. l. in quantitate. §. j. versi. cuius. & l. j. §. hæc verba. inf. tit. j. Hoc modo intelligit Iac. de Are. istud prin. quia hic nõ fuit legatus seruus alteri, sed ipsi fuit legata libertas, sed in d. l. sed si non seruus, in fi. alteri fuit legatus. Dicitur in ver. cuius vsufructu, ꝙ connumeratur in patrimonio proprietarij, si ponis defunctum fuisse proprietarium, non recipit dubitationem. Sed si poneremus defunctũ fructuarium fuisse, & tunc non intelligeretur vsusfru. in patrimonio eius, eo defuncto, l. pœnales, in prin. supra eod. Sed si tu poneres, quod fuit stipulatus sibi, & in personam hæredis, tunc in persona hæredis incipit nouus vsusfr. esse, l. stipꝉo. ista. §. si quis ita. J. de uer. obl. tñ defalcabiẽ, quia cœpit a defuncto. Dř hic, ꝙ pignus est in bonis debitoris, & istud est verum, nisi seruus sit pignoratus ꝑ tanta pecunia, vel sit tanta vsura; qđ dñs habeat eum pro perdito, seu pro derelicto, quia verisimiliter non creditur eum debere recuperare, tunc in patrimonio debitoris non computabitur, l. qui habebat. su. de le. 3. Dř hic de lege commissoria, & pacto addictionis in diem, &c. intellige, q̃n uenditio fuit conditionalis non pura, resoluenda sub conditione, vt gl. dicit.

LEX XXXIX.

Aeris alieni. Op. C. in quib. cau. ser. ꝑ pre, li. l. 2. vbi a fisco accipiẽ p̃tium. Dñi qdam spãle est ibi. Alij dñt, ꝙ fiscus sol. tamẽ de hřditate repetit. Hoc tenent Doc. & Dy. & d. Ray. Vlt gl. quæ est in l. in ratione. §. si seruus. damnati vobis per istum tex & ibi damnat Dy. & Ia. de Are.

LEX XL.

Ad veterani testamentum. §. Si cui. Op. l. nõ ampli⁹. in prin. s. de le. j Sol. nõ est legatarius, vt possit grauari onere fideicommissi, nisi in eo, quod est vltra. sed quantum ad Falcid. est in totum legatarius. Op. de l. si dignum. s. e. Sol. ibi ut pretium, hic vt causa ꝯdõnis implendæ. & vide gl. quæ inci. ꝯ. s. de le. j. &c. Cõtra hoc vř l. Nesennius. vbi quod datur causa conditionis implendæ imputatur in Falcidiam. dol. verum est quo ad ipsum, qui dat, quo ad alios non ut d. l. Nesennius Quæro, quid si fuit rogatus date sub modo, vt des, & tunc vt pretium vř datum, l. in ratione. §. tametsi. sup. eo. & ibi dixi.

LEX XLIII.

a **Falcidia[a] interuenire.** Ista lex alias est uer. & legitur dupliciter in gl. Ad secundam lect. opp de l. quod statuliber, de don. causã mor. So. ibi dedit eo absente, hic eo præsente. vel ibi de Trebel. hic de Falcidia, & concludo, ut ibi no.

ADDITIO.

a Barb. Falcidia, Et vide Ang. & eundem Bar. & Bal. in l. non amplius. sup. de leg. & Ang. & do. Io. in l. cum Titio. inf. eo.

LEX XLV.

1 *Gabella si ex forma statuti debet solui ad rationem sex pro libra de omni cõtractu, pro debito in diem fiet minor æstimatio, & ita minor gabella soluetur.*

In l. Falc. non habetur. Op. J. e. l. eum Titio. Sol, v tibi dicam. No. † istam legem ꝑ facto a gabellæ, q̃n dicit statutũ, ꝑ qualibet libra soluaẽ nñ pro gabella; mõ promitto tibi x. soluere oĩ anno tñ, & tunc nõ debet solui gabella ꝑ tota q̃ntate, sed deduciẽ interusuriũ medij t̃pis, qa minor est illa q̃titas ꝑ oĩ anno x. ꝑ centenario, & iõ istud minus æstimaẽ quo ad gabellã soluẽdã, ꝑut hic quo ad Falcid. facit l. enim, qui. § melior. iu. de in diem addi. vbi non tantum æstimatur, ꝙ debet solui ad terminum, prout si incontinenti.

ADDITIO.

a Men. Gabelle. 8oc. lun. consi. 3 o. nu. 7 lib. 3.

LEX XLVI.

Qui quod per l. Falcid. Op. de l. quod de bonis. §. j. fi. eo. Sol. ibi eo viuo, hic post mortem. Facit ad quæstionẽ de arbitro, de qua ibi dixi, &c.

LEX XLVII.

Lex Fal. si interueniat. Opp. de l. cũ Titio. J. e. Sed gl. soluit hic ego soluam ibi, & ibi videbitis.

Nunquam legatarius. Totus mũdus scit istũ §. Opp. de l. penales. §. si Titio. sup. eo. Sol. Dicebat qdam, legatarius nõ detrahit ex sua persona nisi sit sibi detractum, sed verius est, ꝙ nunquam detrahit ex persona sua, sed ex præsumpta uoluntate defuncti sic, vt in ꝯrio. Op. de se. i. §. inde Neratius. ad Treb. Sol. fideicommissarius nunquam detrahit ex persona sua, & nunquam de legatis a se, nec de legatis ab heredib. relictis detrahit, nisi in duob casib. q̃n heres non detraxit sibi quia fecit sibi gratiam, vel quia adijt coactus. Gl. est ibi melior, quam hic, & Cyn. ponit in l. j. C. commu. de leg. & ibi gl. & nihil plus dixit in effectu Cy. ibi cum gl. in l. j. §. inde Neratius. Signa gl. hic, quæ est optima,

LEX XLVIII.

1 *Hæres si facit inuentarium, an sit habenda ratio dupli commissi, re euicta, siue fuerit emptor, siue venditor, & dicit quod non.*

Cum emptor. Obꝉo dupli inter hřdem, & testatorẽ ꝯsistens, hřdi, & ꝯ hřdem conseruatur in simplum ad inducendam, & excludendam Falcid. h. d. & est singularis lex. Opp. de l. a. §. si Titius. sup. de her. vel actio. ven. Gl. dicit, solue ut ibi Bř, quia ibi vendit hřs hæreditatem, vñ quantũ ad emptorem hř perinde, ac si nõ esset hæres. Opp. sup. e. l. si a me. Gl. nec ibi, nec hic soluit, sed illa non ꝯtradicit, si bene inspicias. Vel potes dicere, quod hic istud in odium pœnæ. Quarto † pro declaratione legis, quid si hřs facit inuentarium, an tunc totum duplum detrahit. Et glos. est ordinaria, quæ sub dubio forte dicit ꝙ sic,

q sic. In l. scimus. §. in cōputatione C. de iu. delib. in prin. glo. magnæ & ibi Cy. dicit sine forte, & sic ista lex nō hēt locū hodie facto inuentario. Nō recordor qd ibi dixerim. & quātū est pro mō, d. co. q siue fecerit inuētariū, vel nō, nō pt detrahi, nisi simplū; qa sine fuit emptor, siue vēditor hēs, nō cōmittit stipło ad duplū re euicta. l. si ei. i pri. & §. 1. ff. de euic. & fm distinc. illius. l. ista lex dēt intelligi. Cū ergo non cōmittat stiplo ad duplū, non pōt ad duplū deducere. Preterea l. scimus. §. & si pfatam. & §. seq. non puidit d hoc, vt hæres per beneficium inuentarii lucretur, sed solū ne damnum patiatur, non ergo deducit nisi simplum.

L E X XLIX.

1 *Ius accrescendi an habeat locum in contractibus.*

Plautius seruo. Spes defalcādi cōis est hæredi, & legatario, & qd legatur seruo cōi, cis acquiritur, qb. pt. h. d. Opp. de l. p seruū. §. 1. de acq. re. do. Sol. gl. intelligo illam fm istam. Op de l. proinde §. si seruus cōis. ff. de stip. ser. So, ibi in stiplone, quæ simplr fuit facta ex cā lucratiua, & vide gl. si quæ inci. non solum, &c. circa fi. Vides. q † gl. distinguit, an fiat ex causa lucratiua, vel non. Dixi vobis alias in l. proinde. §. 1. ff. de stip. ser expressius in repetitione l. re cōiuncti. ff. de le. 3. circa fi. vbi quæro, an in ptib. inter viuos habeat locū ius accrescendi. Et dic, q ēt in ptib. distinguitur. Aut qui donabat, peruenit ad traditionem, & tunc alijs acquiritur, non sibi. l. proinde. §. 1. Sed qñ promisit tm, tunc quia in retentione pōt sibi prouidere, ideo pro parte sua alijs non quæritur, d. l. proinde. §. 1. ff. de stip. ser.

Interdum. In fi. §. Dic, ideo ne legatū pereat, recursum est ad remedium positū. ff. e. l. si fundus mihi.

L E X LII.

1 *Falcidia non detrahit de legatis ad pias causas, & ideo pro vna parte detrahitur ad incommodum hæredis legatariorum.*

Ex asse. Legatum inutile, pp incapacitatem legatarii prodest cæteris legatariis. h. d. fm gl. Pro declaratione qro, in quod prodest filio, si est inutile legatum alij? Gl. dicit, q si legatum illius nō defalcatur, q illi extraneo insolidū pstaret, tunc de legato filii solida Falcidia detrahetur, & vide gl. j. q inc. fui testōris, &c. Sic vides gl. q vbi legatum non pt defalcari, cedit ad incommodum aliorum, idē tenet ff. eo. l. si in test. & hoc est bonum scire, † qa scitis q vbi legatū non pōt defalcari, cedit ad incōmodū aliorū, qa scitis q de relictis ad pias cās non detrahitur Falc. in de alis legatis hēs detraheret, & sic ad incōmodum aliorum, nō hēdis. Sed pr. a gl. est in auth. sim. C. e. & illa est vera. & probo per l. post missionem. ff. e. Hoc vidistis in l. sed si non seruus. circa fi & & in l. cius seru. z. ff. & l. æris alieni. ff. eo. vbi vt æs alienū detrahit legatum, qd non defalcat, & sic hēdi, & legatario nocet. Non ob. l. plan. ff. eo. quia ibi eidem fuit legatum hic diuersis. Et prædicta vera qñ Falcidia cessat ex dispōne legis, sed si cessaret ex dispōne testōris, tunc fieret computatio eo mō, qui no. in l. si in testo. j. eo. Lego ergo gl. secundo mō in filio naturali. Et ista est vera, non. n. poterat relinqui, quia erat spurius. Alii legunt, vt Iaco. de Are. & intelligunt literam, prout iacet, q relinquit ex. filio, & reliquit extraneo, ita q patrono non remanet debita portio, quæ erat dimidia fm ista tpa, & propter illam portionem debitam patrono minuitur portio extranei, tñ filio præstatur integra, cū patronus coniunctis ex personis prestet legata integra. l. 4. sup. ti. j. & secundum hoc ver. quacunque ex causa est. §.

L E X LIIII.

a **Pater filium.** Fideicommissum a defuncto heredibus debitum, vt æs alienum detrahitur h. d. Op in tim. ii ca l. si fundum per fideicommissum. §. fi. cum gl. ff. de leg. 1. Sol. ibi potuit relinquere, vel ibi ex voluntate, hic ex necessitate. Ad hoc opp. q saltem respectu vnius non erat coactio. Sol. ex persona dab tor. iudicat, qd debeatur, licet non respectu mei, vt hic in fine. vel aliter, quilibet ex filiis dr creditor, nulla facta electione, l. vnum ex familia. §. 1. su. de le. 2.

A D D I T I O

a Pater filium. Adde, inquantum alle. tangit, an emphyteusis computetur in legitima, uno Bal. consi. 404. 2. lib.

L E X LV.

1 *Legatum annuum pendente dubio æstimatur, inquantum debetur.*
2 *Ius alimentorum, vel vsusfructus non potest in alium vēditione transferri.*
3 *Legati cōditionalis, vel annui qualiter sit æstimatio in deductione Falcidiæ.*
4 *Statuto stante, q de qualibet re alteri legata soluatur gabella, non soluitur de legato annuo, nisi pro primo anno, & successiue in futurum.*

5 **Cum Titio** Legatum † annum pendēte dubio, æstimatur inquantū vēdi pōt; sed eo finito, inquantum dētur. h. d. Op. ff. eo. l. in lege Falc. non hr. Sol. Dīt qdā, dēt esse electio legatarij, an interim hēat totū pstita cautione. Sed ista non est bona, & p me, & p tex. legis pric. Itē ista innuit, q cautio fauore legatarii interponatur, qd est falsum, l. 1. §. 1. ff. tit. 1. Vel alr: & est diuinare. Alii, q ibi de legato pdōnali, hic de annuo. & ista est vera, qtum ad illam legē. Veruntamen in hoc legato pdōnali fuerunt opi. inter gl. antiquos, l. si ppa. ff. eo. sed illæ opi. sunt trusæ, qa in pdōnali loqr ibi. Quæ sit rō inter pdōnale, & annuū cogitabitis. Alij soluunt, q ibi qñ cū eo, cui est relictū; hic qñ cū cæteris legatariis fit cōputatio. Sed ista non est vera p l. si ppa. & facit l. 2. §. interdū. ff. eo. Op. de l. lex Falc. si interueniat. ff. eo. Rñ. q ibi loquitur, qñ fit cōputatio rōnis inter hēdē, & ipsum legatarium, cui est annuū relictū, hic qñ cū cæteris, & ista est vera, & ibi glo. tenet, Dy. & Ol & Ray. Op. de l. 3. in fi. ff. eo. vbi fit computatio alio mō. Sol. ibi qñ relinquit ciuitati aliqd annuū, qd æstimat ppetuū, ac si relinquerentur ecclesiæ, vel monasterio: hic loqtur, qñ priuato relinquitur, qa est incertum quāto tpe viuat. Op. de l. penales. §. annua. ff. eo. Gl. hic non soluit, sed in l. lex Falc. si interueniat, vr soluere in gl. q loquitur hic, qñ pp cæteros fit cōputatio, vel qñ cū eo, cui est relictū. Sed quātū ad illum. §. annua. ista sol. nō est bona & vide §. annua. Nam hic loquitur, qñ legatū est incertū, qa pro primo anno purū, pro sequēti pdōnale. in §. annua. est incertū quātū duret, & trāsit ad hēdē, l. si cū pfinitione. ff. qñ di. le. ce. & iō dēt fieri æstimō, vt de legato in diem, fm l. in lege Falc. nō hr. ff. eo. Opp. de l. hereditatū. ff. eo. Gl. sol. in l. lex Fal. si interueniat. dicit ibi quo ad ipsum legatariū, hic quo ad cæteros. ista sol. nō est vera, & pillā gl. in l. hæreditatum, Sol. gl. ait hic, q ibi, vt sciat per quot annos fiat æstimō, hic vt sciāt qtātū valeat. Et istā sol. sequebat dñs Ray. & d. Old. Ista sol. non placet mihi, qa tex. dicit hic, in incerto posito quādiu victurus sit, &c. Sed fm istā sol. poneremus pcerto, q eēt p tex. Dat gl. aliā sol. q ibi in legato vsusfr. vel alimētorū, hic in
a alio annuo. Istā sol. teneo, † pbo p rōnē. Lex nr̄a adicit, q dēt æstimari qtū venire ad legatum pt. Iste modus nō cadit in legato alimētorū, nec in legato vsusf. qa nō pt i aliū vendēdo transferri, l. si vsusfructus. de iu. do. Nec ius alimētorū pt vēdi, cū cohæreat personæ, & alia sunt alimēta in psona vnius, & alia in psona alterius, & sic intelligo istā sol. Ex his ergo qd colligis? Dic, qñq; † loqmur de
3 legato sub pdōne, & dic, vt ff. eo. l. in l. Falci. nō hr. & l. 1. §. interdū, & ff. eo. l. in qtitate. §. sed & si legata. Et reprobata dist. Hugo. q fit ff. eo. l. si ppea. Si vero loqmur de legatis annuis, & tunc aut relinqtur ciuitati, vel alteri publico loco, & dic, vt in l. 3. in fi ff. e. Aut relinqr singulari psonæ, & tūc aut legatū annuū limitatū est certo tpore, & fit æstimō sicut de alio legato in diē, vt ff. e. l. penales. §. annua. & d. l. in l. Falc. nō hr. cōiuncta l. cū pfinitione ff. qñ dies le. ce. Si vero annuū legatū est simplr, & tunc aut fit computatio quo ad alios legatarios, q stamus huic legi, aut quo ad ipsum legatarīū, & recurrimus ad l. lex Falc. si interueniat. ff. eo. & l. 1. §. si mannos. su. eo. cū si. Et hæc[b] † faciūt ad q. Factū est statutū, [c] q de quali-
4 libet re, q fuerit alicui relicta, soluat gabella, cōtingit, q alicui fuit relictū aliquid annuū? Dic, q pro primo anno tm dēr solui gabella, nō pro aliis annis, sed pro eis soluetur in futurū, put dies cesserit, d. l. lex Falc. si interueniat qa hic nō fit cōputatio respū aliorū, sed tm respectu ipsius legatarii, sed si esset relictū in diē, tunc dic, vt dixi in l. in lege Falc. non hr, su. eo. Quæro, q est rō, qñ fiat computatio respū ipsius, vel respū aliorum? Et rō est, qa qñ fit cōputatio respectu ipsius, circa totū dēt præstari cautio insolidū, quia de aliis præstationib. poterit Falcidia retineri, si ab aliis legatariis, quibus nihil vltra debetur, tūc fit æstimatio. Si vero loquimur de le. vsusfructus, dic, vt ff. eo. l. hæreditatum.

A D D I T I O N E S.

a Men Lex nostra. Tiraq. de retract. consang. §. 1. 6. gl. 1. nu. 72.
b Men. Hæc. Ruy. cons. 34. in fi. li. 4. Are. consi. 11. nu. 2.
c Statutum. Adde Bar. hic, q hoc idem consuluit Ale. in cons. 25. in 4. vol. & vide in trac. de Gabel. 5. par. 8. par. prin. q. 4.

L E X LVI.

1 *Falcidia in detrahenda, in æstimando nomine debitoris hæreditarij, voluntas, inspicitur.*

Cum quo. Augmētū facultatū hēditarii debitoris qñcūq; pringēs, pdest legatariis i Falc. detrahenda. h. d. Vides, q augmētū qñcūq; ptingens, pdest legatariis Op. ff. e. l. i rōne l. Fal. mortis tem. o ū. in prin. Br. dēt inspici tps mortis circa augmētū, & diminutionē rei hēdit. hic circa bōa debitoris hēditarii, p. i d. l. i rōne. i pri. loqt in debitorib. hēdit. vbi dr, debitorū facta peiora noīa. Rñ. i augmēto ispicimus augmentum qñq; ptingēs, vt hic, sed i diminutione inspicitur tps mortis, vt ibi. Sed vide hoc qd gl. dicit. Et aduerte, qñq; æstimat res, & tūc ispicitur tps mortis d. l. i rōne, i pri. aliqñ res n æstimat, sed est dubius euentus, & tunc isto casu pēdēte dubio æstimat quantū valeat dubiū, dubio finito æstimat qtū in veritate est, vt su. l. px. Et sic qñ debitor est soluēdo æstimat ipsa res, & iō qcqd postea ptigit, nō curat, vt d. l. i rone in pri. Sed qñ debitor nō est soluēdo, qd æstimat? Certe dubius euētus vt l. Nesen. §. fi. su. e. & videbitis i l. qrebat. su. e. mō cū æstimat dubius, si iste euēt ptigat, āteq ponat rō l. Fal. tūc æstimat quantum est. Sed op. ff. eo. l. quærebat. & su. eo. l. si debitor. vbi nō debet curari, an sit soluendo. Sol. ibi loqt, qñ hēs est debitor, vel ille, cui est liberatio legata, quia quo ad se semper est diues, & soluendo. Oppo. de l. eo. tpe. §. 1. sup. de pac. Sol. intelligo illam fm istam.

Is, qui in bonis. Ibi reliqsset, nā in quolibet istorum casuum, de cōmodo medii tpis detrahimus Falc. Dy. & de hoc dixi in l. sed si nō seruus. §. fi. & l. seq. su. eo.

Stichum. Iste est bonus. §. & h. d. Si legatū dñi nō sit dtalcabile. ex legato serui detrahit Falc. p vtroq; & idē est ecō. h. d. Pro hac l. facit l. plane. & l. sed si nō seruus. su. e. Oppo. su. eo. l. si pupillus. §. fi. fm viam sec. Dy. sol. ibi, & ibi ego dix.

§. Se-

Sæpius. Iste est bonus casus, & h. d. Quarta in hæredem testatore viuo collata facit cessare Falcidiã. h. d. Oppo. de l. si quando. §. j. C. de inoff. test. So. vt ibi. Secundo op. de l. id autem. & l. quod autem inf. e. & sup. e. l. pater filiam, in pr. Sol. hic loquitur, qñ testor hac mente dedit, ut in Falc. imputaretur, alias secus. Quæro, quid in dubio? Credo, q vr dedisse, vt in Falcidiam imputetur. Casus est hic, ibi, quia viuus uidetur, &c. Tangam de hoc in l. in quartam. inf. e. & no. quæ dixi.

LEX LVII.

Cum dotem. Nõ dẽt inspici psona primi legatarij sed persona fideicommissarij, in quẽ legatum debet ultimo residere. h. d. in tex. ibi, interpositi, & legatarij primi de restituendo grauati. ibi, capientis. i. fideicommissarij.

LEX LVIII.

Legis Falcidiæ. Opp & vr, q oẽ ius tollatur spatio 40. annor. l. cum notissimi. & l. oẽs. C. de præscr. 30 ann. Sol. beneficium l. Falcidiæ qñq; potest intentari excipiendo, & tunc perpetuo põt, vt hic, & ar. l. pure, in fi. ff. de doli excep. Quandoq; potest intentari Falc. per actionem, vel per interdictum, l. lineam margaritarum, s. e. & tunc finitur tempore in contrario comprehenso.

LEX LIX.

1 *Omittens ponere unam rem in inuentario, an priuetur beneficio totius Fal.*

2 *Si ex forma statuti quidam nobiles habent immunitatem a collectis, & nõ habent beneficiũ in ciuitate, & si acceptant, priuentur immunitate, aduocatus ex nobilib. acceptauit officiũ ad condẽnationes, pro quo ex forma alterius statuti habet duodecim pro libra, quod perdat immunitatẽ.*

Beneficio. Qui agit, ut legati intercidat, priuatur Falcidia. Idem in eo, q tacitã in se fidẽ assumpsit q̃ præstando non capaci h. d. Quæro circa legẽ nr̃am, qũo hoc egit? Et gl. ponit delendo, vel cancellando testm̃, vel aliter, subtrahen 1 do rem hæreditariã, vt ff. e. l. hæreditatis. §. fi. Quæro, † an priuetur Falcidia in illa re tm̃ & gl. l. sancimus. i. corpore eo tit vr dicere, 2 q non tota Falcidia priuat, fm̃ ista tpa, l. Paulus. s. e. & l. fi. §. illo. §. de iu. deli. & l. rescripti. ff. sup. de his. qb. ut indi. & ff. e. l. hæreditati. hodie tota priuabit, d. §. sancimus. in corpe Auth. e. ti. licet quidã dicant ff. ut dixi in l. Paulus sup. e. Allegabã istã l. ad † q. Pisis dũ legebã, q a ibi erãt qdã nobiles immunes a collectis, & q nõ debet hr̃e aliqd beneficiũ in ciuitate, & si acceptarẽt, tũc priuerẽt immunitate, erat aliud statutũ, q aduocatus, q ad cõdenatiõne erat positus, dẽt hr̃e 12. denarios pro libra. modo quidã aduocatus de illis nobilib. acceptauit illud officiũ, an priuetur illa immunitate? Et dicebã, q sic, q a istud, qđ detrahit. i. 12. denarios pro lib. est beneficium, ut hic, dũ dicit Falc. beneficium q; detrahi. & hoc per c. j. in vsib. feu. q fuit prima cã amit. beneficij. & l. beneficiũ. ff. de ȷst. pr.

LEX LX.

Cum pater. Prælegata relicta ĩpuberi, non imputãtur in Falcidiam pupillariter substitũto. h. d.

Legato petito. Quod his plus soluit legatarijs in pœna ptumaciæ, n nocet alijs legatarijs. h. d. Op. & vr, q in actione ex testõ nõ intret in litẽ. l. alias. s. de in li. iur. Soluit gl. q hic fuit iuratũ sup actione in rẽ, q est arbitraria, & ista est vera. Vel solue, vt in gl. & non est vera, quia, vers. plane. nõ loquitur de iurẽ in litem, sed de iuro veritatis, quod non est affectionis. Op. s. e. l. j. §. itẽ si ita. Sol. Ibi non est rõ vera, q a illud fit p moram hæredis, non est verum, quia est ff. istam l. dic, vt ibi dixi.

LEX LXI.

Alienus fundus. Si hæres pp suã stultitiã pl' soluit legatarijs, nõ nocet. h. d. & est not.

LEX LXII.

1 *Creditor an teneatur cedere contra alium rem, quando vnus soluit totum.*

In l. Falcidia hoc esse. Ista est bona l. de qua fecit magnũ festũ in mã d duob. reis, & h. d. In duob. reis socijs dbit ũ vtriq; p pte vr actiue & passiue, & in nõ socijs ei' vf debitũ, q debitũ occup anerit h. d. Per istã l. tollunt ɔrietates. l. si vnus. in prin. de pac. & l. si tẽ. §. fi. duo. ff. de noua. q a si sunt duo rei socij, factum unius non nocet alteri: q a perinde est, ac si singuli stipulati essent, iõ factũ vnius nõ nocet alij. Sed si non sunt socij, tunc unius factũ, põt alijs nocere, quia vnus põt totum occupare, ut hic. Item l. j. C. de duo. re. & alud, q si vnus ex duobus reis exigit solidũ, dẽ alteri reddere, alś pt alter partem suam a correo petere, et ne istud verum? Certe per istam l. debet distingui, q si sunt socij, vel ex causa onerosa sunt duo rei: 1 sed si sunt socij ex causa lucratiua, † tunc totum est eius, qui occupat, ut hic, & per istam l. determinatur illud, quod dixi de cessione, an si vnus soluit insolidũ, teneatur, † creditor cedere actõnẽ ff alium vẽ verũ, q debet cedere, qñ sunt socij, vel duo rei ex cã onerosã. Secus si ex cã lucratiua promiserunt, quia tunc pro se solum soluit, & quia si insolidum soluit, ei cedi non debet actio, ut hic.

LEX LXIII.

Pretia rerum. Ista ẽ clara lex, & dẽret tota scribi auris lris, & h. d. Res dẽt æstimari cõi æstimatione, non ex affectione. Item qui habet ius adeundi hæreditat. m, non dicitur locupletior. h. d. & ista est bona lex.

1 *Pretia rerum variantur ex loco, & tẽpore, & caristia, qua modico tempore fuit, non inspicitur.*

2 *Valor rei qualiter probabitur.*

3 *Aestimatio frumenti præteriti, qualiter probetur.*

1 **Nonnullam.** Iste ẽ no. §. & h. d. † Ex loco, & tpe, † rerũ a ptia variant, & carstia, q modico tpe fue 2 rit, nõ inspicit. h. d. Tu uis † probare b valorem rei, qualiter pba b bis. Vide gl. & gl. melior est in l. 2. C. de rescin. vẽ. Ista gl. n bñ text. dec lat, n ex illa gl. sumpta occasione dẽtis scire, q qñq; tractat de æstimõne vnius fundi, & rei immobilis, & tũc dẽ fieri positio, ex tali fundo cõiter tot fructus recolliguñt. Itẽ q in d. ŝta fundus tãti reditus, tãti valoris est. istud pbat in l. si fundũ p fideicõmissum in prin. s. de le. j. & l. pe. s. de reb. eo. Potes ẽt facere articulũ magis gñalẽ, q talis fund' cõi æstimõne tm̃ valeat, & tm̃ cõter vẽderet Qñq; tractat de æstimãda re, ex qua fructus nõ pcipiunt, ut de aliqua spẽ, ut de libro, uel scypho, & d istis n est dubiũ, q dẽt fieri positio, & æstimõ hoc mõ, q tm̃ valeat, qtũ vendi pt, & tm̃ vendi potuisset in tali loco, dicto tpe. Et hoc dico per istum tex quia pt tẽpore, & loco ptia rerũ variant. Dẽs ergo limitare dictum tuũ ĩ tali loco, & tali tpe, p istã l. & p l. si seruus est. s. d ɔd fur. Hoc ẽ verũ, c q res tm̃ valeat, qtũ vẽdi pt hoĩ sciẽti qualitatẽ rei, l. mortis cã capimus. i. si. ff. de do. cã mor. Facit l. si quos C. de rescin. vẽ. Et iõ tu aduocate alterius ptis, qñ sit positiões, q talis res valeat tm̃, facias positiones de qualitatib. latetib. in ipsa re, vt q a est sterilis, vel emphyteutica, q a si sciret, minus emeret. Vel dẽs te referre ad tps, & sic dices, tali die valuit tm̃, & añ, & post p multos annos q a si tm̃ poneres tali die, tũc eẽt paruũ tps, cuius æstimõ nõ attendit. Quæ 3 ro, † quali pbabit æstimõ frumẽti ptenti. Et gl. in l. 2. C. de rescin. vẽ. dicit, q est clarũ qtum poterat vẽdi illo tpe, & añ, & post, nõ restringas te ad modicũ tps. I ad vnũ diẽ, sed dic, & añ, & post. Procedo, & qro de loco, in foro publico nõ pt vẽdi corbis nisi duabus libris in domibus proprijs q libet pt vendere qtum vult. Tu facias, positionẽ, q in ciuitate Perusij poterat tm̃ vẽdi, & pstat tm̃ domi, qñ in foro publico. C. de ero. mil. an. l. septem dieb. & l. speciebus. de cohor. li. 12. & ideo do tibi consilium, quod in specieb. facias mentionem, q tantum vendi poterat in foro publico.

ADDITIONES.

a Men. Tempore. Plotus, l. si quando. nu. 18. circa med. C. unde ui.

b Pom. Tu vis probare. Vide Fel. in c. cum causa. de rest. per Barto. & Ale. in l. 1. §. si hæres percepto fundo. ff. ad Treb. vide Pa. consi. 76. in 1. vol. Fely. in c. cum ea. in 1. col. in gl. 3. in fi. de testib.

c Men. Causa. Ripa. d. l. 1. §. si hæres. nu. 49. ff. ad Treb.

LEX LXIIII.

Si in testamento. Quod p Falcidiã diminuit, dẽt legatario pstari, si testor hoc voluit. h. d. & sic l. Sei', & Augeri'. s. e. q dt, q si põr phiberi Falcidia, ẽ vera, si expsse phibetur, secus si permittitur, & illud, qđ detrahit, nõ remanet penes hrẽdem, ex voluntate testatoris. Op. s. e. l. qđ de bonis. in prin. & §. j. gl. j. sol. & nõ bene. Simile no. in l. ex asse. fu. eo. & ibi reprobaui uobis sol. gl. Secundo soluit gl. & bene, & illam tene, & illud, qđ glo. dicit in fi. intellige, q oneraret alios pro contributione facta, non insolidum, l. in singulis. inf. eo.

LEX LXV.

Si fundus. Põt esse rõ, q a in fundo cadit affectio. l. & sic quo s. de le. j. & in nũmis nõ cadit affectio, l. nũmis. s. de in lit. iu. Dĩ hic, q iste patiẽ Falcidiã, ɔ de l. Nesennius. in prin. s. e. Rñ qđ dicit, si quinquaginta hrẽdi dedisset, põt intelligi aũ hrẽdi, non ei, a quo legatus est fundus. Vel aliter dico, q patitur Falc. ipso iure, sed tuetur se exceptione doli, & l. Nesen. sup. e.

LEX LXVII.

1 *Donatio vltra quingentos aureos sine insinuatione valet, si detracta gabella remanent tantum quingenti.*

a 1 **Quoties.** Iste est no. casus, & in duco ad q. Vos scitis, q † de iure cõi donatio, quæ ascendit vltra quingẽtos aureos, nihil ualet sine insinuatione, sed usque ad quingentos aureos valet, l. sancimus. C. de do. modo tu donas mihi, ultra quingentos aureos, sed detracta gabella, non restant quingenti aurei, quæro, an valeat donatio sine insinuatione. Hic est argu. q sic, q a debet detrahi, & videri illud, quod remanet.

ADDITIO.

a Men. Casum huius legis dicit no. Rom. suo sing. 160. dico verum. Cremẽ. suo singul. pe. late Tiraq. de retract. consang. §. 15. gl. 3. nu. 4.

LEX LXVIII.

1 *Legatum vsusfructus factum alicui quantum tempus duret, vt possit fieri æstimatio, idem in alimentis.*

Ciuitates Tusciæ tempore Herici Imperatoris amiserũt ius vsusfructus.

2 *Aetates quot sint, remissiue.*

3 *Legatis alimentis, pro quanto tempore præstantur.*

Hæreditatum. Ista est singularis lex, & si hẽt sibi parẽ. Op. j. de leipsa ad seipsam, de prin. ad §. eoq;. So. aliud ĩ alimẽtis, & aliud ĩ vsufructu, & rõnẽ diuersitatis ponit gl. Op. vlterius de eo, qđ habuistis ĩ l. cũ Titio, su. e. Sol. dñt qdã, ibi loqt in ɔputatione fienda quo ad cæteros legatarios, hic quo ad ipsum legatarium, cui sunt alimenta relicta, vel vsusfruct. Et hanc tenet gl. Il. lex Falcidia si interueniat. fu. e. gl. j. hic tenet ɔrũ, q icipit, si q tatur qtũ, & c. & idẽ tenet hic alia gl. sup ver. Vlpianus ait. & incipit, & male, ibi, fm hoc sibi, & alijs, &c. & istã

puto

puto verũ. Ad l. cũ Titio, rñdeo, ꝙ hic in legato alimẽtorum, ibi I vsufructu, q cohæret ꝑsonæ, & iõ nõ põt fieri illa æstimõ, q̃ ibi requirit, licet ꝯmoditas possit vẽdi. Recurrat ergo ad distinctõnem huius l. Op. de l. in l. Falc. non hr̃. §. e. Sol. gl. ibi ĩ legato simplici, & hñ. Opp. §. e. l. 3 in fi. Sol. gl. ibi in legato annuo facto Reipublicæ, hic in legato vsusfruct. Et qñ relinquitur vsusfructus certæ rei, nõ ꝑt deueniri ad rẽ, de qua ibi loqr̃, iõ deueniẽ ad æstimõnem. Opp. de l. nam & si parentib. §. de inoff. testam. Sol. Ibi plus viuit senex, q̃ iuuenis, & euenit ꝑꝑ ordinẽ naturæ turbatum. Op. de l. an vsusfructus. §. de vsuf. vbi cẽtũ annis durat. Rñ. † fateor, ꝙ centum annis durat, nisi patiat̃ aratrum, sed intra 30. põt pati capitis diminutionẽ, vt fuit tpe Henrici Imperat. q dãnauit oẽs ciuitates Tusciæ, ita ꝙ vsũfructũ amiserit, licet executio nõ possit fieri, qa sunt capite minutæ. Itẽ videmus in terris ecclesiæ, qa sæpe, & sæpius priuãtur a Marchione, & Duce. Op. C. de do. l. si qs argentũ. So. glo. tu dic aũr, aliud in donatione, ut ibi, aliud ĩ legato, ut hic. Et rõ ñ ꝑt reddi, nisi qa sic placuit, vt l. nõ oĩum. § de leg. Dr̃ hic prima ætate, vsq; ad annos 20. q̃ro † quot sint ætates, & gl. 3. hu° l. vr̃ ponere, plenius p Cy. ĩ l. si infanti. C. de in. deli. Quæro, quid si plus, vel minus vixerit, q̃ dicat hęc lex, & sic si vixerit pl°, dabiẽ ei pl°, sed si minus, tũc reddet. Vide gl. q̃ inci. ꝑsumitẽ ꝙ tñ. ibi, q̃d si minus. gl. optime dicit. Ex hac lege apparet, ꝙ si fiat cõputatio fm hãc l. nihilo minus vterq; dẽt cautiones ꝑstare, ꝙ si legatarij hñt plus, hr̃dibus reddent, si minus, hr̃des supplebunt, ar. l. in q̃titate. §. magna. J. eo.

3 † Quæro, an interim soluentur ista alimẽta ꝑ toto tpe. Et gl. dicit ꝙ nõ, & vide gl. q̃ inci. & male. ibi, sed an pro oĩb & ista gl. ẽ no. & alibi gl. vr̃ dicere ꝯnum, deducto interusurio medij tpis. l. si qs argẽtũ. C. de don. Sed fateor ꝙ si vterq; vult, põt: sed si non sunt concordes, cuius erit electio? Dic, ut dixi in simili in l. si constante. §. quoties. sup. so. ma. Innuit aliud ista gl. & gl. 2. in casus positione, ꝙ alimenta dẽnt præstari singulis annis. Videre istud, q̃d dicit, ꝑ singulos annos, nõ intelligas vna ꝑstatione, sed dẽs intelligere fm distinct. q̃ dedi in l. fin. §. de lib. agno. & no. istam legem, qualiter fit æstimatio vsusfr. vc. si venditur, qualiter debet solui gabella.

1 *Dominium rei propriæ hæredis, non transit in legatarium.*

Si quis ex hæredibus.

Iste ẽ no casus. Op. & vr̃, ꝙ legatario nõ ꝑiudicet, l. cũ rẽ alienã. C. de leg. So. hic legatarius agebat rei vendicatione, iõ negauit eã esse propriam, vt repelleret agens rei vendicatione. & vide gl. q̃ incipit, suam hr̃dis, &c. Et no. glo. ꝙ rei propriæ hr̃dis 1 non transit dñium. & bene dicit. Potes tu tñ circa istam l. alium intellectum magis notabilem dare, & iõ ꝯtendebat hr̃s, vt ostenderet patrimoniũ esse suum, & sic vt detraheretur Falcidia, priuatur ergo illa re, vt dixi in l. Paulus, & l. beneficio. sup. eo.

L E X LXXII.

1 *Vendita res tanto minus valet, quam soluitur in proxenetis, subhastationibus, vel alijs.*

Quantitas patrimonii.

Ista ẽ nota. lex. Semel fui interrogatus de vna q. iã sunt duo anni, [illegible] q. iã res fuit vendita, & emptori fuerunt datę vices, vt si quis acceperit pro quinquaginta, habeat decẽ a communi, an istud debeat detrahi, & tñ minus dr̃ ꝑtium, quantum id q̃d hẽt emptor. Et breuiter quicquid soluit̃ causa emptionis, vel proxenetæ, vel alij, tantum minus valet patrimonium.

A D D I T I O.

a Quantitas, Adde an si sint legata mille pro redimendis captiuis, & expensa fuerunt quinquaginta promittendo ad lo. um, an deducentur, vel erunt oneri hæredis, per Io. And. in addi. ad Spe. in tit. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. cir. fi.

L E X LXXIII.

In quantitate.

Op. J. ti. 2. l. i. §. fi. Br̃, dicit gl. fateor tenentur ad soli da legata, nõ deducta Falcidia tñ vltra vires tenentur, C y. dicit melius, ꝙ tenetur vltra vires patrimonij, si adiuit, quia incepit esse debitor generis, & ideo tenetur, l. in ratione & l. 2. §. eo. hodie non credo verũ, ut ibi dixi in d. l. in ratione. Op. de l. qui quadringenta. §. fi. inf. eo. So. Ibi in fructu, qui ꝑcipitur ex re vel quantitate legata, hic vero ex re legata, l. Paulus. & l. quod de bonis. §. fructus. su. eo.

Magna dubitatio.

a Op. & vr̃, ꝙ per cautionem dẽt expediri, non per æstimõnem, l. in lege Falc. non hr̃. su. eo. So. Ibi in legato conditionali, vbi per cautionem tñ fit explicatio sed qñ est debitum, vel creditum cõditionale, tunc põt vtroq; modo fieri, vt J. prox. § videbitis, quæ sit ratio, nescio, placuit sic facere Venio ad ver. eiuus gñis. Opp. de l. eius serui. su. eo. Resp. & dico, ꝙ ꝑt explicari vtroque mõ, vel per æstimationem, vt ibi, vel per cautionem, ut hic. Et est rõ, qa relictum libertatis habetur loco æris alieni. l. sed si non seruus. & l. æris alieni. §. e. ergo vtroq; modo põt fieri explicatio, vt §. prox. §. sed in legato simplici semper fit explicatio per cautionẽ, ut s. l. prox. & l. in le. Falc. non habentur. & in l. in singulis,

A D D I T I O.

a Magna. Adde Bal. consi. 120. 3. lib.

L E X LXXV.

Id autem.

Vide gl. quæ est super versicu. pro sua parte, & istã gl. non teneo indistincte. Dicã in l. i. + inf. e.

L E X LXXVI.

Quod si alterutro.

De materia istarum legum, & gl. quæ sunt hic, explicabo, inf. eo. l. qui fundum. §. fi.

L E X LXXIX.

Si is, qui quadringenta.

Pupillariter substitutus grauatus, põt Falcidiã retinere, licet alius substitutus grauatus non sit. h. d.

Quædam legata.

Legata indiuidua defalcantur, ꝑstita parte æstimationis. h. d. Op. dr̃ hic, ꝙ propria forma ex ꝯsummatione contingit: ꝯ. J. de oper. no. nunc. l. stipulatio. §. opus. Solu. hic debet fieri opus ex dispõne testantis, secus si ex ꝯctu. Br̃, hic loquitur de ope formi, ut theatrum, studium, ibi loquitur de opere informi. Nam dicit de quolibet opere, & ideo de imperfecto põt intelligi Op. de l. si nõ sit. §. quid ergo. su. de au. & arg. le. Sol. ut in gl. l. 5. §. opere. J. de verb. sig. Quæro, an hæres debet primo soluere, postea æstimationem petere? gl. dicit, ꝙ sic. Doc. dicunt ꝯ, quia põt opponere exceptionẽ doli. Sed si esset verũ, quod dicit gl. consequitur iure actionis.

L E X LXXX.

Si vsusfructus legatus.

1 *Hæres viri habet uestes pretiosas, uiles ipsa uxor.*

Dos legata.

Tene menti glo. in ver. expressum, q̃ incip. hoc ideo, ad q. quam feci in l. pe. §. j. so. ma. 1 quis † debet habere vestes emptas mulieri, vel ipsa, vel hæres? Et certe pretiosas hęres, quia non tenuit ab initio donatio, sed viles a debet habere mulier, quia tenuit donatio, vt in gl.

A D D I T I O.

a Sed viles, Adde inquantum alleg. Ang. consi. 151. & 134. inci. quidam noie Matthæus. & Pet. de Anc. consi. 173. ego habeo. 181. & uide etiam Pau. de Cas. consi. 184. & Rom. consi. 146. & quæ posui in d. l. pe.

L E X LXXXI.

1 *Debitor sibiipsi semper est diues, & soluendo.*
2 *Bonis in alicuius tantum esse dicitur, quantum ab eo exigi potest, deductis expensis*
3 *Liberatio, si est relicta duobus reis debendi, quorum unus est soluendo, alter non, vterque capit liberationem.*

Quærebatur.

1 † Debitor sibiipsi ĩ totũ dẽt eẽ soluẽdo, quo ad alios tñ ęstimat̃, q̃tũ ꝑt exigi, & qui residuũ ꝑt vẽdi, h. d. Diuidit̃ ĩ 5. par. Et aduerte, qa i. ponit thema, & q̃õnẽ. Secũdã ibi, dicebã, ĩ qua ponit q̃dã euidẽtiã ad solutionẽ. Tertia ibi, quare. ĩ qua ponit vnã aliã q. qñ nomẽ tñ fuit legatũ. Quarta ibi, sed cũ debitori. ĩ qua ponit̃ alia q. qñ liberõ tñ fuit legata debitori. Quĩta ibi, cũ igit. ĩ qua redit ad solõnẽ primæ q. ꝑpositæ vsq; ad fi. In tex. ibi, cũ nomẽ, q̃d solũ alij est relictũ, nõ aũt liberõ ẽ relicta, ut differat à casu ꝑcedẽti, & sequ. Ibi, ꝑ rata, vt 2 quartã hẽat hr̃s, residuũ legatarius. Not. † ꝙ debitor sibiipsi sp est diues, & soluẽdo. Scdo, ꝙ tñ dr̃ esse ĩ bonis alterius q̃tũ a debitore exigi ꝑt. Hoc ĩtellige deductis expensis, q̃ fierẽt ĩ exigẽdo, l. q̃titas. sup. eo. & h. d. gl. ĩ l. ꝑ diuersas. C. man. ĩ gl. mag. Op. de l. sic pro rata. § fi. sup. de reli. Sol. Hic agit̃ de aliquo liberãdo, ibi de aliquo exigẽdo. Op. ex t. gl. dr̃ hic, ꝙ acceptilatio est ĩ pẽdẽti, ꝯ l. vsusf. sup. de si. ser. & l. si seruus cõis. eo. ti. Sol. ibi loquitur de acceptilatiõe, q̃ fit iter viuos, sed hic de acceptilatione, q̃ fit cã mortis, iõ põt eẽ ĩ pendenti. l. si. sup. com. ꝑd. Dr̃ hic ĩ ver. sed cum debitori. ibi, si soli ei. Quæro, quare dicat, si soli ei? Et gl. quæ est hic ĩ ver. soli, dt, iõ dt, soli, qa secus utrique, &c. & credo, ꝙ ista gl. non habuerit verũ intellm̃, sed credo, ꝙ dicat, soli sibi, qa secus si sibi liberõ, & alteri quadringenta essent legata, ut §. ĩ prin. l. & ĩ fi. huius l. Sed pro de3 claratione glo. quæro, † q̃d si sunt duo rei dẽndi ĩ solidum, & unicuiq; est liberõ relicta, vnus est soluendo, alius non, quatenus quisq; vr̃ liberari. Et illa glo. sentit, ꝙ pro parte vterque vr̃ capere liberationẽ, q̃d puto verum. Vlt. glo. huius l. voluit istam l. diuidere, & non perfecit. & vide eam, quæ inc. duos casus. ibi, soli debitori, immo prosequitur tres casus, ut dixi vobis in diuisione.

L E X LXXXII.

Si creditor filii

Opp. sup. e. l. cum quo. Sol. Ista secũdũ illam debet intelligi, ꝙ inspicitur tempus aditæ hæreditatis, si plus tunc sint in peculio, ut ibi not.

L E X XXXIII.

Reperitur.

Concordat cum l. si per iprudentiam. §. non mirum. su. de eui. & C. si vt se ab hęr. l. j. & §. eo. l. pœnales. in prin. & l. hæreditarium. inf. de bo. au. iu. pos.

L E X LXXXIIII.

Si dos socero

Si filius est hr̃s ĩ solidum, totã dotẽ vxoris suæ, vt æs alienũ deducit, si pro ꝑte ẽ hr̃s, ꝑ parte deducit. h. d. In tex. ibi, cohæres eius ꝑ sua parte deducit, quærit gl. vtrũ eo casu, quo filius percepit dotẽ totam a cohærede, an sit cohæres ipso iure liberatus? Et gl. vr̃ dicere, ꝙ sic. Dyn. dicat, ꝙ vr̃ liberatus ipso iure a filio, non ab vxore, iõ est locus cautioni. l. si filia. §. hoc amplius. sup. fam. erc. l. 2. §. j. su. de do. præl.

L E X LXXXV.

Titia testamento

Ista est sing. lex, & nõ hẽt parẽ, nec ꝯcordãtiam, & h. d. Prælegata non

tā ñ venitit in fideicōmissū, qñ qs primo rogat, sed o p̄legat. Itē q quartā d̄trahit de volūtate defuncti, quartā hr̄ditatis sibi ꝯputat ī quartā: aľs totā hr̄ditariā ptē. h.d. Op. & vr̄, ꝙ p̄legatū veniat ī fidei cōmissū, l. Marcellus. §. qdā. ꝟ. ti. 2. So. gl. hic facit mētionē hr̄ditatis, iō p̄legata ñ veniunt in fideicōmissū. Et ista soľo ē vera ī se, sed ad hāc l. ñ est necessaria, qa ibi primo p̄legauit, postea rogauit de restituēdo: hic eꝯ. Vlterius opp. de l. 10 fideicommissariam. §. fi. ꝟ. ti. 2. So. Dicit gl. satis restituit, eo ꝙ sibi in quartā cōputat. sic soluit gl. sed nihil est. Dic, ꝙ hic, qñ primo rogauit, & postea p̄legauit: ibi eꝯ. Op. C. de fideic. l. cū viri. Solu. ibi p̄ verba generalia, hic simpľr. Et distingue plene, vt p̄ Doc. in d. l. cū viri. Dicā in l. Marcellus. §. qdam. vbi gl. distinguit. Dr̄ hic, ꝙ ꝯputat in quartā duodecimā partē. Cōtra inf. eo. l. in quartā, j. rn̄so. Soluit glo. Istud ē verū, qñ detrahit Falcidia, vel Trebellianica p̄tei, vel ꝯ uoluntatem defuncti, qđ est eo ipso, ꝙ nō præcipit detrahi, vt in fine. sed hic loquitur, qñ s̄m volūtatē detrahit, & rō est, qa debemus ei fauere, l. in testis. ꝟ. de re. iu. Ista ē rō sign̄ationis verborum quando dixit, retēta quarta. s. hæreditatis: ergo quartam hæreditariæ portionis debet sibi computare. Opp. de l. 2. sup. de leg. j. Solue, vt ibi dixi.

L E X LXXXVI.

Qui fundum. Qđ p̄tij noīe capit, ñ vr̄ legatū, sed iure hr̄ditario capit. h.d. istud prin. Opp. de l. quartā. in fi. ꝟ. e. So. gl. q̄ ē hic, dat duas soľones. Vna, aliud ē, qñ capitur vt p̄tiū, aliud ē capi cā ꝯdōnis implēdæ, l. si dignū. s̄. e. & l. si fundus. & l. i rōne. §. vēdere. & §. tametsi. & ista ē vera. Dat gl. aliā soľonem, ꝙ cōputat̄ in Falcidiā ei, a quo capit, & vide gl. q̄ icipit, imo totus, &c. ibi, vel ei a quo, &c. sed in dato cā condōnis implēdæ, licet posset p̄cedere, qđ examinabo in l. r̄ quartā. ꝟ. eod. tn̄ id, qđ p̄tij nomine datur, in quartam cōputatur quo ad oēs, ut dictis legib.

1 *Libellus incertus admittitur, quando īcertitudo causat̄ ex facto aduersarij.*
2 *Actio ex testamento an competat, prout unusquisque possidet.*
3 *Quantitas si fuit legata, quis pro ea parte, qua est hæres, condōne existente conuenitur.*

§ Si tu ex parte. Iste est bonus §. & h.d. Cōdō, cuius euentus, vł defectus, legata, & libertates ñ vitiat, etiā ī p̄tē portionē ñ differt. Itē oēs p̄tes vni⁹ hr̄ditatis in legis Falcidiæ rōne ꝯtribuunt. h.d. s̄m Dy. Quæro, a quo petent̄ iterum ista legata. Et gl. r̄ndet valde singľr, & d̄t, ꝙ si fuit ipēs hereditaria legata, p̄ illo s̄m soco ꝯpetit rei vēdicatio, & sic ipsā insolidū possum intētare ñ exp̄ssa parte. & vide gl. in uer. p̄stabitur, q̄ incipit, de libertatib. planū est, &c. & sic duo d̄t, ꝙ rei vēdicatiōe agat 1 ñ exp̄ssa parte. Et sic no. † qñ īcertitudo causat̄ ex parte aduersarij, admittitur libellus incertus, ut no. in l. j. §. qa āt. ꝟ. quorū leg. & qđ no. in l. qđ in hære. de. § eligere. s̄. de trib. Sed ī p̄posito, qñ agit̄ rei vēdicatione, hoc ñ est necesse, qa rei vēdicatio dat̄ ꝯ possidentem p̄ parte, q̄ possidet, l. 2. ī fi. ꝟ. de pro. stipu. sed in actione ex testō no. 2 qđ d̄t gl. Vlterius dr̄ hic ī gl. † ꝙ agit actione ex testā. p̄ut qsq; tenet ibi, & idē si agat actione p̄sonali ex testō, &c. Est ne verū istđ? Vr̄, ꝙ non, qa actio p̄sonalis cōpetit ꝯ p̄sonā hr̄dis p̄ hr̄ditaria portione. ñ p̄ut qsq; possidet, l. si tibi hō. § si fundus. ff. de le. j. So. Dy, hic loqtur, qñ fuit legata ipēs hr̄ditaria, p̄ qua p̄ōt cōpetere actio ex testō, & rei vēdicatio: & iō p̄p cōcomitātiā, q̄ hēt cū rei vēdicatione, datur ꝯ possidētē, p̄ut qsq; possidet. & p̄bat Dyn. ar. l. si plures. ꝟ. de vi, & vi ar. l. 1. §. hr̄s. s̄. cōmo. & l. si duo sup. depo. Cy. in l. p̄ hr̄ditatis. C. de hę. act. aľr d̄t, qđ plene examinaui in repetitione, q̄ feci de § Cato & ibi plene no. in 3. op. ꝟ. de verb. obl. & illud dc̄m Dyn. hic hēbat locū in p̄posito: qđ d̄t Dy. teneo, vbi nō est necesse, ꝙ in actiōe p̄sonali p̄ponat̄ petitio certa, sed petit̄ eū cōdēnari 3 p̄ pte, q̄ possidet. Quæro, † qđ si q̄ntas fuit legata. Gl. d̄t, ꝙ ꝯuenit p̄ ea pte, p̄ qua ē hr̄s. ñ in plus existe condōe, &c. vt in glo. & inde eā ibi, si āt ē q̄ntas &c. & gl. d̄t, qlibet p̄ ea pte, qua ē hr̄s institutus ꝯdōnaľr, p̄ ea est hr̄s, & hr̄s casū in l. liber hō. §. si ita scriptum. ff. de hę. inst. & gl. q̄ aľr d̄t, q̄ hic, dēt intelligi s̄m istā gl. qñ q̄ntas ē relicta ab vno, petat medietatē. s. ab eo, q ē sub ꝯdōne īstitut⁹: ab alio quartā. Sed q̄ro, quaľr mihi de residuo succurret. R̄nd. ꝙ ab eo, q erit datus curator illi portiōi iacēti, vł ab eo, q ē sub ꝯdōne īstitut⁹, si agnoorit bonorū poss. s̄m tab. l. si qs īstituat̄, ī prin. sup. de hęr. inst.

§. Qui filium. Si cohr̄s partē cohr̄dis hēat ex substōne vulgari, locus ē cōtributioni, sed si ex pupillari, portio grauata accrescit ñ granatæ: ñ est locus contributioni, aľs secus. Hoc d̄t vsq; ad §. q filios. Op. ad vet. si vero pri⁹. vbi dr̄, qñ substitutus pupilľr, &c. ꝯ, de l in rōne. §. q̄situ. s̄. eo. Sol. Dyn. ibi, ꝙ hic testōr ab isto cohr̄de substituto oulla legata reliqt, iō nō curatur de contributione. Oppo. & vr̄ indistincte debere fieri contributionem, vt inf. ea. l. §. fi. Sol. vt ibi videbitis notatum.

§. Qui filios. Si exhr̄datus succedit fratri ex substōne, & sic ex volūtate exp̄ssa, valēt legata ab exhr̄dan. substituto, sed si succedit ex p̄tāte legis, ñ valent. h.d. Diuidit ī tres partes. Primo ponit vnā q, & eius determinationē. Ibi, nec ꝯtrariū, r̄ndet vni obiectioni, q̄ posset fieri in ꝯtrariū. Ibi, dicet aliqs, format vnā aliā qō. & eius r̄sionem, & r̄sionis rōnē vsq; ad fi. Not. qñ p̄t a substituto exhr̄dati legari vel non. Op. & incipio ab vlti. gl. ab exhr̄dato, cui est legatū relictum, p̄t legari. l. cohęredi. §. cum filiæ, in fi. sup. de vul, & pup. si p̄t ab ipso exhr̄dato, ergo eadē rōne a substituto eius, ut hoc §. in fi. Dicit gl. certe hoc fallit, qa hēt min⁹ iuris in substituto, q̄ ī instituto, ut hic, & l. cū q̄dam. C. de leg. & vid gl. q̄ incipit mō non tn̄, &c. Vide hic, ꝙ ab extraneo, cui legaui, possum legare, a substituto exhæredati nō. Cyn. in l. cum q̄dam. d̄t, ꝙ s̄m Pet. non p̄t reddi certa rō, sed rōnē puto istā, a legatario p̄t legari. l. j. C. cōmu. de le. & l. ab eo. C. de fidei. Sed exhr̄datus ē legatarius, merito p̄t ab eo legari, sed substitutus exhr̄dati, nō est legatarius defuncti, sed hr̄s exhr̄dati. Dices tu, ista rō nō concludit, qa ab hr̄de hæredis, vł ab hærede legatarij possū legare. l. si fuerit. §. fi. sup. de leg. 3. & ē in p̄ced. gl. ista op. Sol. ista r̄a fallit hic, vł verius, hic legatur ab hærede legatarij noīatim, qđ fieri nō potest, ut hic: secus si vr̄ ab hærede legatarij legaretur, non noīatim, quod not.

1 *Statutum, ꝙ allibratus a quingentis libris supra, teneatur mutuare cōi, habēs minorē librā, qui successit consanguineo, an teneat̄ mutuare. & n. 1*
2 *Contributio quando habet locum, si unus solus hæres est institutus.*
3 *Heredibus pluribus in eodem gradu institutis non fit contributio, sed quilibet retinet partem.*
4 *Portio unius ex heredibus si deueniat ad alium, non ex substōne, sed ex legis dispositione, uel propria: an, & quo casu fiet contributio.*
5 *Contributio an fiat, quando testōr fecit duos gradus instōnis, & substitutionis vulg. ad quem veniunt bona ex uulgari substitutione.*
6 *Substitutio si est facta filio exheredato, an fiet contributio.*
7 *Contributio an fiat, quando substituit filia instituto pupillariter.*
8 *Substitutione exemplari facta contributio fit eodem modo, sicut quando est facta substitutio pupillaris.*
9 *Contributio qualiter fiat, facta substitutione breuiloqua, uel compendiosa.*
10 *Contributio an fiat, quando est facta substitutio fideicommissaria.*

§ Cohæres pupillo. Iste est no. §. s̄m vnā opin. h.d. Si portio minus grauata accrescit portioni magis grauatæ, ex substōne pup. locus est cōtributioni, sicut si accederet ex vulgari. h.d. Opp. qñ portio grauata accrescit alteri portioni, ñ est locus cōtributioni, l. qđ si alterutro, & l. j. §. si cohæredis. sup. eo. R̄ñ Azo, ꝙ illa opi. q̄ ibi ponitur, est vera, & est verissima illa distinctio, ꝙ ibi accrescat p̄ modum iuris accrescendi, hic ex iure subst. pup. Sed tunc instatur. sup. ea. l. §. qui filium, R̄ñ. ꝙ iste est uerus intelľs, ibi loqtur, qñ una portio erat grauata, & alia non, hic loquitur, qñ utraq; erat grauata, una minus, alia vero plus, tūc fit contributio, sicut qñ portio ñ grauata accedit grauatæ. Et vide gl. in uer. exhaustus. q̄ incipit, non adeo ut semus, &c. vsq; ibi, vel s̄m Hug. &c. Hug. recedit a lec. Azo. & legit istam l notabľr, si uera esset lectura: & d̄t, intelligo, ꝙ hic cohæres succedit pupillo ex uulgari tacita, qa decessit pupillus ante aditā hæreditatem. Ad ꝯria d̄t, ꝙ loquitur, qñ accrescit per ius accrescēdi, vel ex pupillari, vide gl. ibi, vel s̄m Hug. Sed oppo. ex substōne vulg. succeditur defuncto, ñ pupillo, vt Inst. de pup. subst. §. j. & C. d̄ inst. & subst. l. fi. & hic d̄t, ꝙ pupillo extitit hr̄s, &c. & sic ñ ex substōne vulg. Dy. d̄t fateor: qa ex substōne vulg. exp̄ssa simplici succeditur ipsi defuncto, sed ex subst. vulgari tacita, q̄ in exp̄ssa pupillari continetur, trahitur ad bona impuberis, & sic succeditur pupillo. Casus est hic. Et an hoc sit verū, examinaui in mā vulg. substōnis. s̄. de vul. subst. & qa ista lect. fuit visa ꝯ tex. ipsius Hug. de ipso dico, ꝙ succedit ex subst. pup. & fit ꝯtributio, &c. vt gl. sup verb. exhaustus, ibi, vł dic ꝙ mortuus est. Et ista lect. est ꝯ tex istū, q tex. loqtur de legatis relictis ab ipso cohr̄de in instōne. Tene ergo primam opi. Azonis tanq̄ verā. cēt videre hic mām ꝯtributionis, dabo eā ī scriptis. Induco ad qō, 1 † Statutū est ī ciuitate Perusij, ꝙ qcunq; ē allibratus a q̄ngentis libris supra, teneatur Cōi mutuare qnq; florenos. Insurgit dubiū, qdā hēt minorē librā, sed succedit cuidam suo consanguineo, non est facta immistio, an teneat̄ mutuare. Quia multū vidimus de contributione in hoc titulo, iō placuit mām contributionis summare p̄ p̄les qōnes, & distōnes. Et 2 primo q̄ro † circa primum gradū tn̄: pone, testōr unū fecit hr̄dē solū, utrum hic sit locus cōtributioni? R̄ñ. siue eū instituit semel tn̄, siue ex diuersis partib. siue una pte pure, alia sub condōne. Itē siue dedit legata eodem testō, siue in testō, & codicillis, tn̄ fit cōtributio legatorū, & bonorū, l. in rōne. §. q̄situm, ī fi. s̄. e. Fallit ī l. si post missionē & l. si miles. & l. fi. ꝟ. eo. Itē fallit s̄. si qs omi. cau. test. l. qa āt. in prin. & tn̄ in qualibet apparet rō. Itē fallit. s̄. e. l. Nesennius. 3 §. j & ibi no. Scdo q̄ro, † qđ si ī eodē gradu p̄les sūt īstituti, & qlibet partē suam retinet. R̄nd. in quolibet hr̄de p̄ se separatim ponet̄ rō legis Falcidiæ, sicut s̄. dixi in vtro, & s̄. eo. l. ī singulis. & Inst. eo. §. j. 4 Tertio † q̄ro, qđ si portio vnius ex cohr̄dib. d̄ueniat ad alium, ñ ex substōne, sed aľs ex legis dispōe, vł ex sua p̄pria? R̄ñ. Aut deuenit ad alium ex sua dispōne p̄pria, aut ex dispōne cohr̄dis, aut ex iure accrescendi, aut ex iure nō decrescendi, aut iure p̄tātis, & d̄ñij. Primo, & scđo casu ñ fit ꝯtributio bonorum, nec legatorū. s̄. e. l. j. §. si cohr̄dem. Tertio casu qñ ex iure accrescendi, aut accrescit nō grauata grauatæ, & fit cōtributio bonorum, & legatorum: aut eꝯ, & nō fit ꝯtributio, ut su. e. l. j. § si cohr̄dis. l. qđ si alterutro. Aut accrescit grauata grauatæ, forte qa vtraque grauata erat, tunc aut accrescit minus grauata ei, q̄ est magis grauata, & fit contributio, aľs secus, arg. huius §. Aut utraq; erat æqualr̄ grauata, & frustra q̄ritur de contributione, siue fiat, siue non, nullus est effectus. Vbicūq; āt dixi, contributionē legatorū fieri, intelľr, qñ portio deficiens accrescit cū oner̄, aľs fieret ꝯtributio bonorū, non legatorū, s̄m ea, q̄ dixi vobis in l. q̄ cōdō. s̄. u. j. Quarto casu, qñ p̄ ius non decrescend

fit ɔtributio bonorũ, vt s̃. nõ legatorũ. qa nõ debent, cũ ñ transeãt, vt C. đ cad. tol. §. finaũt ad deficiẽtis. s̃. titu. j. l. separati. Quinto casu qñ iure pr̃tis, vel dñij, distĩgue eodẽ mõ, quo s̃. Aut accrescit grauata grauatæ, aut eɔ̃, vt s̃. e. l. si pupillus. §. j. & l. mauiũ. ĩ pri. † Quarto q̃ro, qđ qñ testõr fecit duos gradus, s. institutũ & substitutũ vulgariter, ad quẽ veniũt bona ex substõne vulgari? Et dic, ꝙ si erat ɔstitutus ĩ pr̃te instituti, tũc si institutus omi sit uoluntarie, vt đuenirer ad substitutũ, non est locus ɔtributioni, a1s secus, vt colr̃ s̃. si qs omis. cau. test. l. Iulianus. & s̃. eo. l. Nesennius. §. j. Si vero eẽt vn' tm̃ extraneus substitutus, tũc sine dubio fit ɔtributio, qa ab vnius ꝑsona incipit, s̃. ea. l. §. q filium. Si vero cohr̃s fuit substitutus cohęredi, tũc dic, vt s̃. e. l. j. §. id qđ ex substõe, & s̃. ea. l. §. q filiũ. Predicta vera, siue sit vulgaris exp̃ssa, siue tacita, vt hoc §. f'm vnã lec. Si vero vni sint substituti pl̃es, tũc in singulis poneret rõ legis Fal. vt s̃. e. l. ĩ singulis, & ar. s̃. e. l. ĩ rõe. §. si filio. † Quinto q̃ro, qđ si aliqs substituit pupillr̃ filio exhr̃dato? R̃ñ. aut substituit filio illũ, quẽ sibi ĩstituerat, aut extraneũ. Primo casu aut reliq̃t ĩ instõne legata ab ĩstituto, & substituto, & tũc fit ɔtributio bonorũ, & legatorũ, vt s̃. e. l. ĩ rõne. §. fi. Aut reliq̃t ab ĩstituto tm̃, & tũc nõ fit ɔtributio bonorũ, vt s̃. ea. l. §. ꝙ si extranei. Aut substituit extraneum, & eo casu, quo legata valẽt, fit ɔtributio, vt s̃. ꝓxi. §. Sexto q̃ro, † qđ si substituit pupillr̃ filio instituto? R̃ñ. aut substituit cohr̃dẽ, aut extraneũ. Primo casu, aut a ꝑsona substituti nulla fuerunt relicta legata, & tũc ñ fit ɔtributio bonorũ, nec legatorũ, qa testõr ñ vr̃ de cõtributione cogitasse, vt s̃. e. l. §. q filiũ. & no. p Dy. in l. ĩ rõne. §. q̃situ. s̃. e. Aut ab illo substituto reliq̃t legata, & tũc aut hr̃ditatẽ pr̃is nõ adiuit, sed pupillarẽ, & nõ fit ɔtributio. l. si filius, in fi. sup. de vul. & pu. Aut hr̃ditatẽ pr̃is adiuit, & tũc aut q̃ris de legatis relicta pupillo in instõne, & a substituto in substõne. & fit ɔtributio, ut i §. q̃situm. Aut q̃ris de relictis ab vtroq;, & tũc aut accedit portio nõ grauata grauatæ, & fit ɔtributio, vt in §. q̃sitũ. Aut grauata grauatæ, & fit ɔtributio, vt l. cohr̃di. §. cohr̃s. su. de vul. & pu. subst. Qđ ĩtelligo q̃n ad hoc onus, vt altera legata ꝑ adiectionẽ aliorũ bonorũ augeanẽ, & nõ minuantur, ut no. ĩ d. §. q̃situ. Scđo casu, qñ substituit extraneũ, aut substituit vnũ vni, aut vnũ plurib. aut pl̃s uni, aut pl̃s plurib. Primo casu locus ẽ ɔtributioni bonorũ, & legatorũ, vt i §. qđ vulgo. & ĩ l. duplicib. sup. e. Dices tu, certe ñ vr̃, ꝙ fiat ɔtributio bonorũ, sed ĩspiciant sola bona, q̃ pr̃ ipse reliq̃t, nõ q habuit pupillus, d. l. in duplicib. ut s̃. ĩ §. q filiũ, in fi. §. Certè imodico, ꝙ bonorũ filij fit ɔtributio, d. l. si filius. in fi. sup. de vul. & pup. & ĩ l. in rõne. §. qđ vulgo. Et illas leges, q̃ dñt de bonis, q̃ pr̃ reliq̃t tpe mortis, intelligo, reliq̃t d bonis suis, vl' pupilli. Scđo casu, qñ substituit vnũ plurib. & tũc aut separatũ, aut sil'. Si separatim, & tũc aut succedit vni tm̃, & tũc hẽt locũ §. qđ vulgo. sicut qñ substituit vnũ vni. Aut succedit ambobus, & fit ɔtributio. l. pr̃ filiã. §. fi. j. tñ. f'm vnũ intellectũ. Si substitutum sil', aut oẽs simul decesserũt, & sic ambobus succederet iure directo, & fit ɔtributio, d. §. fi. j. rñ. f'm alium intell'm aut decesserũt separatim, & sic vni succedit directo, alteri ꝑ ĩdirectũ, & ñ fit ɔtributio, vt d. § fi. 2. rñ. Tertio casu, qñ substituit pl̃es vni, tũc in cuiuslibet ꝑsona hr̃ p se rõ legis Falcidiæ, vel ex ꝑsona, vl' facta ɔtributione relictorũ a se, & relictorũ a pupillo, ꝓut tangitur eũ, vt sup. e. l. ĩ rõne §. si filio. l. si is, q quadringẽta in prin. Quarto casu, qñ substituit pl̃es plurib. & tũc ĩ singulis hr̃ rõ legis Falcidie, vt sup. e. l. ĩ singulis, & d. l. ĩ rõne. §. si filio † Septimo q̃ro, qd de substõne exẽplari? R̃ñ. idẽ, qđ ĩ pupillari, qa modicũ differt ab ea, l. humanitatis. C. de ĩpu. & al. subst. † Octauo q̃ro, qd ĩ breuiloqua, & cõpendiosa? R̃. siue eueniat casus pupillaris, siue vulgaris, rñsionẽ hẽs ex ꝑdictis, vt ꝓbat sup. ea. l. § q filiũ, circa fi. §. † Nono q̃ro, qd de substõne fideicõmissaria, vbi legata sunt relicta ab instituto, & a fideicõmissario, an sit locus cõtributioni? Certè fideicommissarij ex sua ꝑsona Falcidiã non detrahẽt, vt sup. e. l. lex Falcidia §. nunq̃. & non est locus contributioni. Casus est j. ad Trebe. l. facta. §. si suspectã. Fiet ergo hoc mõ, qa prius soluent legata relicta ab ĩstituto, tunc de residuo, qđ ꝑuenit ad fideicõmissarium, fiet loco aliorũ legatorũ, ꝓut poterit, argu. sup. e. l. Nesennius. §. j. † Vltimo hæc a mã ꝑt ĩduci ĩ ar. ad q. Factũ ẽ statutũ nup hic, ꝙ quisq; est allibratus ĩ q̃gẽtis libris, vl' abĩde sup. teneat mutuare Cõi cẽtũ florenos ꝓ emẽdo frumẽto, ex hoc ĩsurgũt duo dubia. Primũ ẽ: Aliqs succedit cuidã suo ɔ̃sanguineo, ĩ libro cõis repiũtur libræ diuitæ nec ascẽdũt separatĩ dictã sũmã, sed si sil' misceãtur, ascẽdũt: q̃ro, an dẽat fieri contributio sine cõmistione? Scđm dubiũ ẽ, Plures filij succedunt vni pr̃i, cuius libra ascẽdit dictã sũmã, nec ẽ facta diuisio librę, an dẽat dicta libra cõsiderari ĩ singulis ꝓ rata, an ĩ oĩb. sil'. Ad primũ vr̃, ꝙ separatim dẽt cõsiderari, vt su. e. l. j. §. si cohr̃dẽ. Facit su. de iurit. om. iu. l. si idẽ cũ eodẽ. Ad idẽ su. qb. mo. pi. vel hyp. sol. l. fi. In ɔ̃riũ facit [b] su. de pac. l. si pl̃es, & oẽs leges su. all. q̃ dñt cõtributionẽ fiẽdã. So. Dico, ꝙ siqdẽ ordinamẽtũ fuit fcm̃, anteq̃ ille suus cõsanguineus decederet, & sic onus cępit eo viuo, & sic cẽsebunẽ duo pr̃imonia vt d. §. si cohæredẽ: & d. l. fi. su. qbus mo. pig. vl' hyp. so. Aut fuit fcm̃ ordinamẽtũ, ꝑostq̃ ille successerat, & tũc totũ dicat vna libra. Iã. n. pr̃imonia cęperãt eẽ iuncta. l. sed si pl̃es. §. filio. sup. de vul. & pu. & totũ onus cęperat ĩ ꝑsona heredis succedẽtis. ergo, &c. ut su. e. l. §. q filiũ. vbi nõ ꝓbatur hęc distictio. Nõ ob. l. si idẽ cũ eodem. qa ibi q̃libet cã facit separatũ iudiciũ, sed hic q̃libet libra ñ faciet separatũ p̃rimoniũ, sđ vnũ patrimoniũ cępit eẽ. Ad f'm rñ. & vr̃ ꝙ oẽs dicãt hr̃e vnã librã, ut s̃. đ exc. tu. l. tria onera. In ɔ̃riũ vr̃, ꝙ ĩ sigulis ponat rõ p se, vt su. e. l. ĩ singulis. & qa hoc onus sicut cętera alia onera diuidit ꝑ l. xij. tab. & istđ vr̃, vt in l. fi. §. pe. đ bo. dã. ubi vr̃ cas', & ibi Dy. tãgit. Nõ ob. l. tria onera qa ibi cõsiderat labor ex pte tutoris, qa ñ multiplicat ex pl̃alitate ꝑsonarũ patrimonio exñte ĩdiuiso: hic vero ĩspicit on' respũ ipsorum succedẽtiũ, & q̃libet tm̃ ꝑt pr̃imõio exñte ĩdiuiso, sicut diuiso &c.

ADDITIONES.

a Barb. Vltimo hęc. Et vide Pe in c. Apostolicæ. de do. qui transit cum Io. de Imo.
b Menoch. In contrarium facit. Boerius q. 2 1 3. nu. 1 5. circa medium.

LEX LXXXVII.

1 *Clausula, hoc legatum præstari volo integrum sine diminutione, apposita ĩ legato, quid operetur.*

2 *Falcidia quando cessat in vno legato ex dispositione testatoris, heres non oneratur, sed cæteri legatarij.*

Qui quadringenta. Si ꝑplexitas ɔ̃rigat ex accidẽti ꝑter testõris ꝓpositũ, f'm mentẽ testõris dirimit. h. d. Op. primo de pri. ad uer. qd ergo dicemus. So. Hoc cõtigit ex ꝓsũpta uolũtate defuncti. Op. de l. si Titius. su. de cõd. ĩst. So. Hęc ꝑplexitas cõtigit ꝑter volũtatẽ defuncti, in lege ɔ̃ria testõr voluit ꝑplexitatẽ facere; iõ ñ valet. Op. su. ti. j. l. pe. Sol. Cõdõ rr̃ non ꝑt diuidi. Fallit q̃nq;, ut ibi dixi, & in l. cui fũdus, & plenè ĩ l. pe. đ cõd. ĩser. † Vltimo scias, [a] ꝙ ꝑ hãc l. dixi, ꝙ cũ testõr ĩ uno legato adiecisset sic. ver3, hoc ãt legatũ volo ꝑstari itegrũ sine diminutiõe, ĩ alijs hoc ñ adiecit, ꝙ ista verba hoc ĩportẽt, ꝙ illud, qđ dẽret minui đ dicto legato, hr̃s suppleat de legatis alijs, vt hic patet, quo casu rõ incũda erit ꝑ eũ modũ, q no. ĩ l. si ĩ testõ su. e. Et hoc itelligo siue legatũ minuat ꝑ Falcidiã, siue ꝓp facultatũ đfectum, vt in l. ĩ q̃titate. §. fi. sup. qa est eadẽ rõ. Et no. bene ex hac l. ꝙ qñ Falcidia cessat in vno legato ex dispõne defuncti, non oneratur hr̃s defuncti, sed cæteri legatarij. Dixi in l. ex affe. sup. eo.

ADDITIO.

a Menoch. Vltimo scias. Ruy. cons. 1 2 5. nu. 3. lib. 4.

1 *Fructus, & vsuræ percepta ex re legata, vel quātitate, iudicio testatoris conditione pendente, in Falcidiam imputantur.*

2 *Perceptũ ex re legata ꝑ herẽdẽ ex eius industria, an imputetur in Falcidiã.*

§. Qui ducẽta. Iste ẽ đ difficiliorib §§. Infortiati, & ẽ clar' ĩ tex. sed gl. facit eũ difficilẽ recitãdo opiniones. & h. d. Vsuræ, q̃ pẽdẽte cõdõne ꝑcipiũtur đ q̃titate legata, ĩ legẽ Falcidiã ĩputãtur, & qđ deest, ab oĩb. legatarijs ꝓ rata suppletur. h. d. Diuidit ĩ tres ptes f'm vnũ intell'm. Primo posuit thema, & qõ. Scđo ibi, legis Falcidiæ rõ, recitat opi. quorũdã. Tertio ibi, qđ minime, loq̃tur de reꝑhẽdendo opi. illorũ, & soluit q. Pone casũ f'm Dy. ĩ tex. ibi, reciperet, subaudi, q̃rit quar' ponenda sit rõ l. Falcidiæ. In ver. legis Falcidiæ rõ. Vera lectura huius ver. ẽ lectura Azo. & illã tenet Dy. ĩ ver. qđ minime. hic tenet Dy. ꝙ est vera opi. Io. Dr̃ hic, † ꝙ fruct' ꝑcepti, & istę vsurę cõputãtur ĩ q̃ritatẽ. Cõtra, su. e. l. ĩ rõe. a. ĩ pri. Huius ɔ̃rij timore q̃dã recedũt ab opi. q̃ tenui, & uide gl. ĩ ver. efficiẽt qnq;, q̃ incipit, ĩ cuiusq;, ibi, dic ergo, & sic antiq fatẽtur ɔ̃riũ, & qđ tex. đt hic, ab utroq;, i. ab utrolibet. Sed ista ẽ ɔ̃ tex. istũ, ibi, ambob & ibi, xxv. cõferre dẽamus, & ibi, ab utroq;. Et hoc Dy. collectiuè accepit, ñ ergo a quolibet. Legit ergo a1t Io. vide d. glo. ibi, sl' f'm Io. & ibi, hoc tñ corrigit, &c. ẽ opi. Iuriscõsulti. Et qđ sup. đt Io. ñ vr̃ bñ dicere, inq̃rũ recitat opi. antiquorũ, qa ñ đt tex. ꝙ ꝓut uni tm̃, imo ambob', ꝙ ambo dẽnt cõferre. Et ibi, hoc tñ corrigit. eɔ̃ d. l. ĩ q̃titate §. magna. & l. ĩ rõne, in prin. & sic remanet ɔ̃riũ, iõ uide opi. Azo. & glo. ĩ ver. qđ minime. q̃ inc. s. ꝙ ego. ibi, tu dic f'm Azo. ibi, qđ falsum ẽ. vsq; hic Dy. ɔ̃, & bñ, in alijs nõ. Et lectura Azo. est vera, dum recitat ꝑmã opi. antiquorum, sed opi. sua ĩ scđa recitatione nõ est vera, qa tex. đt, ꝓ rata, & ñ æqualr̃, & sic in hoc scđo corrigit primã. In tex. ñ in alio, ĩ ultimo ergo ẽ vera opi. Io. Ad ɔ̃riũ rñdc, ut ad l. ĩ q̃titate. & ad l. ĩ rõne, qa aliud ĩ fructib. ut ibi, aliud ĩ vsuris, ut hic, vide ĩ gl. ista ibi, itẽ no. aliud, &c. Sed so. Io. ñ ẽ vera, licet opi. sic. Sol. ergo, ꝙ fruct', & vsuræ ꝑcepię ex re, vel q̃titate legata iudicio testõris, pẽdẽte cõdõne in Falcidiam imputantur. Vel dic ĩ vsuris hic, & ĩ l. ĩ q̃titate. su. e. & ĩ fructib. l. qd đ bonis. §. fructus. & l. Paulus. §. j. sup. e. Cõtraria ergo loquuntur đ fructib. ꝑceptis aliunde. q̃ ex re legata. Hic ẽ alia gl. sup ver. partib. q̃ incipit, Io. dr̃, & ista ñ fuit opi. Io. q̃ hic ĩ gl. ponitur, ut patet ex prima gl. ma. & iõ ista sunt erroneè scripta. Vl' dic, ꝙ Io. legit utroq; modo. Tu tene opi. q̃ dixi in positione casus. Op. & vr̃, ꝙ nõ computetur in Falcidiã istud, qđ ex sua prouisiõe hæres consequitur, l. 3. sup. eo. Solut. hoc intellige đ his, q̃ a quolibet fuissent percepta, secus si ex industria hæredis tãtum fuissent percepta. Quęrit glo. quid si hr̃s non percepit. Certe dicit gl. & bene, ꝙ non computantur in Falcidiam, sed æstimatur minus legatum, l. in lege Falcidia nõ habetur, sup. e. Sed qd hodie, vbi vsuræ non ꝑcipiuntur, qd de cõmodo medij tpis, in l. proxima dicam.

LEX LXXXVIII.

1 *Legatum alimentorum factum certæ personæ non dicitur factũ ad pias causas, secus si pauperibus.*

2 *Pecunia relicta ad alimenta, vt ponantur ad vsuras, & inde alimenta percipiantur, qualiter hodie fiat.*

Diui Seuerus. Notabilis lex ẽ ista, & h. d. legatũ alimẽtorũ de falcat ꝑ Falcidiã. h. d. Op. C. eo. auth.

auth. si mulier. Sol. Aliud in relictis ad pias cās, & aliud i alimētis
1 & sic hēs, qꝫ legatū alimētorū factū certę psonæ n vr̃ fcm ad pias
cās, sed si eēt relictū paupib. esset factū ad pias cās. l. si qs ad decli-
2 nādā. C. de epi. & cler. †Quæro, qualr̃ fiet hodie, cū nō sint licitæ
a vsuræ. Br̃ credo, bqꝫ dēt dari apud mercatores, & interī pcipiat̃ ille
b qstus, q honeste posset pcipi, vt in sin. ext. de do. inter vi. & vx. c. p
vras. Et idē dicerem, vbicunq; ponit̃ de pecunia, qꝫ dēt intelligi d̃
commodo, quod honeste posset pcipi, fm dictū c. p vestras.

ADDITIONES.

a Barb. Quæro, qualiter. Et pōdera, qūo pt̃ dari ad honestū lucrū, primo vsuræ sūt
phibitæ, ut in cle. 1. de usu. et in Auth. de ecc. ti. §. 1. et 2. d. c. p ui as, loquit in do
te, ex qua sunt sustinenda onera mrimonij, nō loqt̃ in pupillo. Tertio Ioā. And.
ibi di. p mercator dēt cauere de saluādo capitale, qꝫ dictū est dubiū. Itē ibi alle
gatur rō, q nō hēt locū in pupillo. Itē alle tex. intelligi ēt de dāno, et dixit Bal.
i l. i. C. p soc. Qūo ergo pt̃ intelligi istud dēm Bar. p certo egeret declarōne, et ui
de Lu. Ro. in cōs. 27 inci. uisa facti serie, et uide Lud. Ro. in cons. 137. si pecunia
pupilli dēat dari a I usuras, et in cōs. 187. et uide Bar. in l. tutor, q. 5. si post deposi
tionem de admi. tu. ubi loquitur de pecunia pupilli. et uide Lu. Ro. in consi. 26.
alias 27. et uide Pe. de Anch. et Mod. in c. cōquestus. de usu. ubi dīc, qꝫ tutor de-
buit ponere pecuniam ad commodum pupilli, ideo tenetur ad usuras.
b Menoch. Breuiter credo. Aret. ic consi 31. nu. 3. in fi.

LEX LXXXIX.

Si hæres. Qui repudiat id, quod quartam minuit, quartā nō deducet. h. d.

LEX XC.

1 *Trebellianicæ iura an, & quando in Falcidia locum habeant, & nu 4.*
2 *Pecunia, quam capit hęres ex testamento, quando imputatur in Falcidiā.*
3 *Falcidiæ qua imputantur.*
5 *Trebellianicæ quæ imputantur.*
6 *Falcidia quare solū iputat̃ qđ iure hęreditario capit̃, secus ī Trebellianica.*
7 *Legata particularia si ab eodem hærede sunt prælāda, & fideicommissum vniuersale, omnia imputabuntur in quartam.*
8 *Rū diia Jter corpus hæreditariū, & pecuniā, vel nō corpus hæreditarium*
9 *Trebellianicu, vel Falcidia, quando possit in vna re tantum detrahi.*
10 *Legitima qua imputantur.*
Accursius quando emane pauit do. Fran. voluit, qꝫ datum causa emācipationis imputaretur in quartam.
11 *Falcidia, quare quod capitur extra testamentum non imputatur, nec Trebellianicæ, sed legitima sic,*
12 *Pater si dedit filio emācipato, vt cōputaret in quartā, & decedat filius cū filijs, antequam pater, an isti filij, & sic nepotes cōputent in quartam.*
Dos data filiæ p patrē, an cōputetur filijs filiæ, q decessit viuo patre, et sic nepotib. in quartā, prout filiæ deberet imputari, & in utraq; cōcludit, qꝫ sic,
Quartæ qu cquid confertur, imputatur.
13 *Legitima filij per quos suppleatur, quando est relicta minus quarta.*
14 *Filius sibi imputat in legitima quod ad eum peruenit ex substōne directa, uel per fideicommissum secus si legatariu esset substitutus.*
15 *Filius quando imputet sibi in legitimam id, quod peruenit ab intestato.*

In quartam. Primo loqt̃ de quarta iure istōnis. Ibi, sed in fideicōmissaria, de quarta Trebellianica, Ibi, ii qđ vero, redit a primū, & determinat quādā qōnē, & lo-
1 qtur de quarta istōnis iure, & br̃ h. d. In falcidiā imputat, †qđ iure hēditario capit̃, sed in Trebellianicā imputatur qcqđ quocunque iure iudicio defuncti uniformiter capit: id vero, qđ difformiter, hoc est partim iure hēditario, partim alio capit̃, p parte hēditaria tm̃ imputat̃. h. d. Primo op. ad Falcidiā debitā iure istōnis. Hic vr̃ dici, qꝫ ea, q nō capiūtur iure legati, vel fideic: iputat̃ ī Falcidiā: sed ꝯ. C. eo. l. pr̃ filiā, in pr̃. Sol. ibi nō capit̃ aliquo ꝓdictorū modū, sed nec hēditario. qđ hęc lex requirit: nec ex testō, iō nō imputat̃. ī Falcidiā. Scdo op. s. e. l. cū quo §. fi. So, licet ibi nō capit̃ ex testō, tñ disposuit testōr inter viuos hac mēte, ut imputet̃ in quartā: & hoc fuit actū tacite, vel expsse, ut ibi patet, & j. de bo. li. l. ēt si ius. §. sed & si nō mortis. Tertio op. s. e. l. Nesennius, in princ. j. e. l. filio. vbi plegata ꝯputantur ī Falcidiā. Sol. Qñ qs accepit a cohr̃de plegatū licet fm rigorē iuris sibi nō imputetur ī Falcidiā, tñ de æqtate doli exceptione, seu replicatione repellitur, & ei, a quo accipitur legatū, pdest ad falcidiā minuēdā, ut ī ꝯrijs. Quarto opp. & vr̃, qꝫ ēt alijs prosit, d. l. Nesennius. §. planc. Sol. Non pdest alijs plegatū, ut minuat quartā ab eis detrahendā, sed ī hoc pdest qa vr̃ quartam detraxisse de legato cohr̃dis. Quinto op. & vr̃, qꝫ ēt alijs psit saltē p ea parte, q hēnt iure hēditario, ut j. n. 3. l. deducta. §. nummis. & s. e. l. id āt 2. i fi. Sol. fateor, qꝫ qñ plegat corpus hēditariū, qꝫ hæreditaria portio ꝯputatur oībus ī Falcidiam ut in ꝯrijs, aliæ portiones nō. Sexto opp. & vr̃, qꝫ nō portio hēditaria, sed quarta hæreditaria,
2 ut sup. e. l. Titia. Sol ibi †loquitur de Trebellianica: tñ idē credo debere dici ī Falcidia, qa aut detrahit de uolūtate testōns, & tūc quartam hēditariæ. Aut ꝯ, uel pter uoluntatem, & tunc hēditatiā totam, hoc tenet gl. in uet a cohr̃de s. eo. l. Nesennius, ī princ. & Dyn. Septimo oppo. & vi, qꝫ totum computetur, l. cum pr̃ ī pin. s. de leg. 2. & d. l. deducta. §. 1. ūmis. Sol. gl. in hoc uariant. Nā s. e. l. id aūt in uet. p sua parte. dr̃, qꝫ est uerum, qñ capit̃ pecunia a cohr̃de. qa tota pecunia uī capi iure hēditario. Id aūt, quod s. dixi, loqt̃, qñ corpus hæreditarium, sed hic dr̃ ꝯrium, qꝫ ēt pecunia non cōputetur ī Falcidia, nisi p parte hæreditaria. Tu dic fm Dy. qꝫ aut hæredi legat̃ pecunia a cohęrede, uel a substituto, & tūc tm̃ ps capit̃ iure hęreditario, & ista pars iputat̃ ī Falcidiā, ut hic ī tex. & gl. & hoc cū dat̃ pecunia hæreditaria, alias secus, ut sup. eo. ...l. al.

eldia si interueniat. Aut ipsemet hr̃s est iussus pecuniam deducere, vel detrahere, & tunc tota capit̃ iure hæreditario, & tota c dit in Falcidiam, vt in legib. ꝯrijs, & l. qđ aūt Octauo op. sup. eo. l. si a me. vbi de fundo hēditario nihil imputat̃ in Falcidiam. Sol. ibi nihil ex illo fundo tenebat iure hēditario, ideo. &c. vt ibi patet. Nono opp. sup. e. l. qđ aūt. in fi. So ibi testōr hoc expssit. Decimo opp. ad fi. legis d. l. qui fundum. in prin. sup. eo. & l. si dignum. Sol. relictis alijs solonib quas gl. ponit in d. l. q fundū. hic dat̃ in vim ꝯdōnis, & iō nō ꝯputat̃ in Falcidiā. in ꝯrijs dat noīe pt̃ij. & iō succedit loco rei. merito vr̃ hr̃e iure hēditario, iō iputat̃ in Falcidiā. Sed ꝯ hoc instat̃, qa vr̃, qꝫ saltē ei, q dat cā ꝯdōnis implēdæ, ꝯdō dēat pficere, d. l. Nesennius. & d. l. filio. So. gl. in vet. legatarius. hic fatet̃ ꝯrū, qꝫ illi, q dat, pficiat, alijs nō. idē vr̃ tenere qdā in l. q fundum. ī prin. in 2. sol. sup. eo. Sed hoc vr̃ ꝯ l. si fundus legatus. sup. e. Sol gl. qꝫ ibi dēat dari alteri hr̃di. Istud est diuinare Quare. dñt alij, qꝫ nec ēt dāri pdest. Nec ob. d. l. Nesennius, qa loqtur in legato, vł fidei commisso, & hoc tenet Cy. C. e. l. pe. vbi gl. pe. hoc tāgit. Tu potes vtranq; opi. substinere. Nā plegata p sunt dāri ope exceptionis doli, nō ipso iure, vt j. e. l. filio, & d. l. Nesennius. Aut ergo legatarius iam hēt legatum, & ꝯuenit̃ ab hr̃de pp Falcidiam, uel interdicto quorū legatorū, vel ꝯdōne indebiti, & repellit̃ exceptiōe doli. Sed illud, qđ est datū cā ꝯdōnis implēdæ, supplet Falcidiam, & ita loq tur gl. hic posita, & aliæ similes. Aut hr̃s ipse possidet, & cōuenit̃, & tūc pt̃ detrahere Falcidiā, d. l. si fundus. ita loqt̃ alia gl. Vndecimo op. de l. in tōnc. la 2. §. tametsi aū s. e. So. ibi ī eo, qđ dat̃ in vim modi, qđ succedit loco rei, sicut id, qđ dat̃ cā pt̃ij, vt ibi dixi. Facit,
3 qđ no. in l. si qs seruū. s. ti. j. Ad oīum †ergo decīonem sic distīgue. Aut hæres capit de bonis defuncti extra cām testī, aut ex ipso testamēto. Primo casu aut pp hoc capit expsse, vt sibi imputet in Falcidiā, & imputat̃, vt s eo. l. cum quo. in fi. Aut capit pp aliā cām, & tunc secus l. pr̃ filiā. in pri. sup. eo. Scdo casu, qñ capit ex testō, tunc aut iure hæreditario, aut iure legati, vł plegati, aut cā ꝯdōnis implendæ, vel ex vi modi, aut ex cā pt̃ij & iussu testōris. Primo casu iputat̃ in Falcidiā, vt hic ī pri. Scdo casu aut legat̃ sibi a legatario, & nihil ꝯputat in Falcidia, qm nihil hēt iure hēditario, vt j. e. l. si a me. nisi quoad ipsum, q dat, arg. d. l. Nesennius. s. e. Si vero legat̃ a cohr̃de, & tunc aut qñs, quo ad ipsū cohæredē, & totū iputat̃. d. l. Nesennius. & s. e. l. filio. Aut quo ad alios, & tūc aut legata fuit pecunia, vel corpus nō hēditariū, & nihil iputat̃, qa nihil hęreditario iure capit̃. Aut fuit plegata pecunia hæreditaria, & tūc aut ipse iussus fuit sibi retinere, vel detrahere, & totum ꝯputat̃, vt s. de le. 2. l. cum pater. in prin. & dic. § nūmis. Aut cohæres suit sibi iussus date pecuniā hēditariā, & tūc sibi pro hæreditaria parte ꝯputat, uel quartā hēditariæ, vt stati dicā. & s. e. l. id āt. & hic no. Si uero corp⁹ hēditariū, tunc aut detraxit Falcidiā de voluntate defuncti, & cōputat̃ quarta hēditariæ portionis. Aut ꝯ, vel pter volūtatē, & tunc ꝯputat̃ tota hēditaria portio, vt j. e. l. Titia. & no. in d. l. Nesennius. Tertio casu, qñ capit cā ꝯdōnis implēdę & tūc si qdem legatarius possidet, ita qꝫ ab hr̃de ꝯuenit̃, & imputat in quartā quo ad dātē, ñ quo ad alios, arg. s. e. Nesennius. & hic no. Si vero hr̃s possidet, & ipse ꝯuenit̃, & tūc aut fuit datū a statulibero, & dic, vt sup. eo. l. id aūt. Aut ab extraneo, & tūc nullo mō imputat̃ ī Falcidiā, nec quo ad dātē, nec quo ad alios, vt hic ī fi. & l. id āt. s. e. & l. si fundus legatus. & qđ no. C. e. l. pe. Quarto casu, qñ capit̃ in vim modi, & īputatur in quartā, vt s. e. l. ī tōne. §. tametsi. Quinto casu qñ capitur loco pt̃ij, & tunc imputat̃ in Falcidiā, vt sup. eod. l. q fundum. & ibi no. & l. si dignū. et no. ī l. ad ueteran. §. j. & hoc circa Falcidiam.

4 **Venio.** Ad scdā partē, q tractat de Trebellianica. Et primo opp. † qꝫ idē sit in Trebellianica, qꝫ in Falcidia, vt hic, ver. p ea vero parte. & sup. dixi. Sol. Fateor, qꝫ qñ corpus hēditariū plegat a cohr̃dē, ē idē, sed qñ corp⁹ nō hēditarium, vel aliqd aliud ab extraneo. tūc secus: nā ī Falcidiā nihil imputat̃, ī Trebellianicā totū, & rōnē j. v: debitis. Scdo op. dr̃ hic, qꝫ fideicōmissū dat̃ cā ꝯdōnis iplēdæ. Cōtra id qđ dat̃ cā ꝯdōnis iplēdæ nō est legatū l. si quis sub ꝯdōne sup si qs om cau test. Sol. Expone fm Ia. de Are. fideicōmissum hr̃di datur, t hr̃di iniūgit̃ ab ipso pstandi cā, i. cū cā implēdę ꝯdōnis, s. a fideicōmissario. Tertio op. de l. debitor. §. fi. j. ad Treb. & de l. pr̃ filiā. in prin. Sol. Ibi nō capit ex testō, & iō nō imputat, nisi ob. hoc fuisset datū, l. cū quo §. fi. sup. e. Quarto opp. j. eo. l. acceptus. Sol. ibi qꝫ dat̃ cā ꝯdōnis, nō erat remāsurū penes hr̃dē, iō non imputat. Quinto op. & vr̃. qꝫ fi tota hēditaria, vt in. e. l. Titia. Sol. Hoc dēt intelligi fm antiq. illius legis. Sexto op. & vr̃. qꝫ legata data ꝯdōnis implēdæ non ꝯputant̃ in Trebellianicā, cū dēat detrahi de ipsis reb. hēditarijs, l. iubemus. in prin. C. ad Treb. Sol. gl. 3. in vet. hēditaria parte pan, q est in l. filiū, quē hñiē, C. fam. erc. in fi. gl. mag. & fatet ꝯrū, & dt hanc legē, & sic es in hoc hodie esse cotrectas quo ad liberos primi gradus, cū talia nō imputentur in Trebellianicam. Ia. de Are. dt ꝯrū, qa ista lex solū fructū phibet imputari in quartā, nō alia legata, vł data cā ꝯdōnis implendæ. Et hoc puto verius p fnē illius legis, q vult, qꝫ statuta in illa lege non
5 trahant̃ ad alios casus. Vt † ergo ista mā circa Trebellianicam liqueat, distingue eodem modo, quo in Falcidia. Aut capitur extra testm̃, & idē, qđ in Falcidi, distinguendo casus, & modos, qb. Falcidia capit extra testm̃. Aut ex testō. & tunc aut iure institōnis, & idē: Aut iure legati, & tunc aut ab extraneo, vel legatario, & indistin-

ćte imputaṫ, vt hic, licet secus ĩ Falcidia. Aut acohr̃de, & tunc aut pecunia & tũc totũ imputaṫ, vt in d. §. nũmis. Aut corp⁹ nõ hæreditariũ, & diratẽ. & imputaṫ, licet secus in Falcidia. Aut corpus hr̃ditariũ, & tũc idẽ, qđ ĩ Falcidia, qa aut q̃rĩ de imputatione quo ad ipsum co hr̃dẽ. & tũc imputet totũ. Aut quo ad alios fideicommissarios, & tũc aut detrahit de volũtate, aut ꝯ volũtatẽ. l. Titia. s̃. e. Si vero capit ĩ ptiũ, & tunc pu cã ꝓdõnis implẽde, & tũc aut est remãsurũ penes eũ, & imputatur, vt hic, alias secus. vt dic l. accepnis Si vero capit ĩ ptiũ, & tunc imputaṫ. vt s̃. p easdẽ leges. Si vero ĩ vim modi, & tũc idẽ p easdẽ leges. Primo q̃ro, a † q̃ est rõ, q ĩ Falcidiã imputaṫ solũ, qđ iure hereditario capit, & aliud ĩ Trebellianica? Dicit hic gl ĩ ver. id ei imputat rõ est, qa ĩ Falcidia grauaṫ pl⁹ hr̃s, qa oneta hr̃ditaria manãt apud eũ insolidũ, iõ releuaṫ, vt solũ q̃ iure hr̃ditario capit, ĩputet in Falcid s̃. arg l. cũ. q. de iure in. sed in Trebellianica nõ sustinet onera, nisi p parte, vt j̃ tit. 2. l. 2. §. fi. iõ pl⁹ grauaṫ. Idẽ tenet Cy. ĩ d. l. filiũ quẽ habẽtẽ. Tu clarius dic, q rõ colligit ex verbis legis Falcidiæ. Dicit n. s̃. e le. i. § i. q quarta pars hr̃ditatis dẽt remanere penes hæredẽ. Not. q dr̃ hr̃ditatis, ex quo colligit, q dẽt hr̃e iure hr̃ditario, & hoc tenet ibi gl. in ver. quartã. Sed Insti. de fideic. hęr §. sed qa, vbi referũt ista verba senatuscõsulti Pegasiani, dr̃, q hr̃s dẽt quartã partẽ retinere, nõ tñ dicit hr̃ditatis: & iõ ẽt si nõ capiaṫ iure hereditario, imputaṫ in quartã. Dices tu, ille tex. facit ꝯ. qa dicit, pinde, & c. atque ex lege Falcidia. R̃ñ. illud pinde, denotat similitudinẽ, sed nõ p oĩa, qa quarta vbiq; detrahiṫ, sed nõ eodẽ mõ. Sic j̃ de acce. l. j Et si q̃ris, quare in l. Falcidia fuit positũ verbũ, hr̃ditatis, in senatuscõsulto nõ. tũc pcedit rõ gl. † Scđo q̃ro, qđ si ab eodem hærede sint pstãda legata particularia, & fideicõmissum vl̃e, qđ põt eẽ, vt j̃. tit. 2. l. Marcellus § idẽ Põponius, qualr̃ fiet ista cõputatio in quartã B r̃ b quantũ ad fideicõmissum oĩa cõputabunṫ, nec hoc pderit legatarijs, vt minor quarta detrahaṫ. sed pderit, vt a fideicõmissario quarta detracta videaṫ. sicut dicimus ĩ simili s̃. e. l. Nesennius. § j. Tertio, † q̃st rõ drĩæ iter opus hr̃ditariũ, & pecuniã, vel corpus nõ hr̃ditariũ? R̃ñ. pecunia tota põt dici pcepta de parte hæreditaria, qa nõ est in corpore hr̃ditario, d. §. nũmis. vel inter corpus hæreditariũ, & nõ hr̃ditariũ, & est rõ, ne in eadẽ re diuerso iure habeat quartã, l. cũ q ędes. de vsuc. dicũt glo. & Azo in sum. C. eo. & hæc est rõ. licet sit satis debilis, tñ nõ video mõ meliorẽ. Quarto q̃ro † vtrum Falcidia vel Trebellianica possit detrahi in vna re? Glo. & Doc. q nõ C. eo. l. 2. Tu dic clarius, aut q̃ris, an possit deduci in vna re volentib. & p̃t, vt s̃. de le. j. l. p̃i. & s̃. deposi. l. i. §. si conueniat. Et ita intelligũt gđa dic. l. filiũ, quẽ hñtẽ. C. fa. erc. & ita no. ibi in gl. in ver. pcepit. q̃ incipit, s. destinatione. illi, alij dĩc solũt a volentib. & volenti, &c. Aut q̃ris de necessitate, & tũc aut q̃ris, in qua re debet quarta, aut in qua re detrahat tpe diuisionis. Primo casu r̃ã ẽ, q deducit de qualibet re pro diuiso, l. Plautius. & l. lineã margaritã. s̃. e. & l 2. C. eo. Scđo casu aut testõr aliqd legauit, vel alio mõ cõcessit, qđ dẽt imputari in quartã, & illud prius imputat, vt j̃. eo. l. qđ aũt. & l. eum quo. §. fi. & l. q̃rebat. §. fi. & hoc put de Trebellianica loqr. Si vero nihil relqit, tunc aut hr̃s percipit fructus iudicio testõris, & illos prius imputare in quartã cogit. vt s̃. eo. l. qđ de bonis. § fructus. Nec obstat j̃. ut a. l. ita tñ. § hæres ex asse. vt ibi dixi. Aut nullos fructus p̃cepit, & tũc aut hæres aliqd de hr̃ditate alienauit, & illud prius sibi cõputat in quartã. C. cõia de le. auth. res, a. & j̃. tit. j. l Marcellus. §. res. & ibi not. qđ tenet Azo. in sum. C ad Treb. & ẽt Dy. Aut nihil vẽdidit, & tũc aut testõr vni ꝯcesserat aliquã rẽ hr̃e in peculiũ, & illã põt sibi retinere aduersario inuito, d. l. filium, quẽ habentem. s̃m lec antiq. q̃ in hoc vera est, vt officio iudicis in diuisione illa res assignetur filio vt quẽ testõr p̃dilexit in illa re in vita. p̃sumptio, est qđ p̃dilexit in morte, arg. l. pen. s̃. de ali. & cib. leg. & ne fiat separatio eius possessionis, quã coluit, & meliorauit, arg. 2. C. de allu. & palu. Aut nihil concessit in vita, nec in morte & tunc si res sunt indiuisibiles, potest in vna rededuci, vt s̃. eo. l. sed si non seruus. & l. lex Falcidia si interueniat. & l. si fundus mihi cum si. Aut oẽs sunt indiuisibiles, & tunc deducetur in vna, vel duab. rebus, ne p̃rimoniũ comminuatur, & hoc iudicis officio l. potest s̃. de le. 1. C. quando, & quib. quarta pars debeatur. l. 2.

d to **Venio** [d] Ad quartã debitã de iure naturę, & br̃. † aut aliqd capit extra patrimoniũ defuncti, & nullo mõ in illa quarta imputatur l. scimus. §. repletiõnẽ. C. de inoffi. testa. Aut capitur ex defuncti p̃rimonio, & tũc aut iudicio testõris, & cõputaṫ in quartã quocunq. iure hẽat, iure hr̃ditario, siue iure legati, vel in vim modi, vel alio modo capiatur, cõputanit. l. qm̃ nouella. C. de inoffic. testa Et pro hoc facit, quod habuistis in l. ẽt. §. pe. in fi. j̃. de bo. lib. dummodo aliqd iure institutionis hẽat, vt in Auth. vt cum de app. cog. §. aliud quoq; cap s̃m. & in Auth. de trien. & semis. §. j. Aut capitur inter viuos, & tũc aut est dano ob cãm, vt dos, & donatio pp nuptias, vel datũ cã militię, & tũc illud imputaṫ in quartã, l. qm̃. nouella. C. de inof. test. & l oĩmodo. §. fi. eo. tit. Si vero est donatio simplex, [f] tũc aduerte. si qdẽ tpe factæ donationis, & pfecte valuit in vita, tũc nõ cõputaṫ ĩ quarta, nisi sit dictũ, vt si datur filio emãcipationis cã. l. si qñ. §. fi. C. de inof. test. & ita fecit do. Accur. qñ do. Franc. emancipauit, qa fuit dictũ expsse, vt in falcidiatum imputaret. Et p hoc hẽs tex. i l. ẽt ver. sed & si ñ mortis. j̃. de bo. li. Idẽ dicerẽ, si esset facta donũ filio in p̃ãte pp merita pcedentia, nã tunc statim valeret donatio, & illud pcepit tanq aduentitiũ, ut gl. no. in auth vñ si parẽs. C. de inof. test. Probo p rõnem, illud, qđ filius q̃rit ex psona sua, est aduẽtitiũ, l. cũ op3. §. j. C. de bo. q̃ lib. Sed istud daṫ filio ob merita p̃cedẽtia, & hẽt ex opis suis, & sic ẽ aduẽtitiũ. & aduẽtitia ĩ quartã ñ ĩputãt, l. fi. C. de col. & l scim⁹. §. repletionẽ. C. de inof. test. licet sit q̃dã gl. q̃ est i l. si donatiõe. C. de col. q̃ vult, q nõ vt incõtinẽti, tñ nõ đt verũ, vt ibi dixi. Si vero donõ nõ tenuit ab initio, sed fuit morte ꝯfirmata, tũc i quartã ĩputaṫ. Hic ẽ casus no ĩ d. l. filium, quẽ habẽtẽ. C. fa. er. s̃m lec. Azo. & pbaṫ ĩ d. l. ẽt, in ver. sed & si tñ mortis. Idẽ puto, si in peculio eẽt ꝯcessũ, d. l. filiũ, quẽ hñtẽ, s̃m aliã lec. & d. l. si donatione, C. de coll. Iuxta p̃missa 11 dicta † formo q. & primo videam⁹ rõnẽ, q̃ ẽ rõ. q id, qđ extra testm̃ capit, in Trebellianicã quartã nõ imputaṫ l. p̃r filiã, in pri. s̃. e. & in debita iure naturę sic, vt no. & dixi s̃ Et rõ ẽ, qa Falcidia, & Trebellianica detrahiṫ occasione testĩ, iõ in eã non ĩputaṫ, nisi qđ uenit ex testõ: debita iure naturæ uenit extrinsecus, iõ in eã imputaṫ, quod extrinsec⁹ venit. Er hoc hẽs ĩ alijs quartis, q̃ debẽt ex alijs dispõnibus, vel iure, vl̃ statuto, vt mulieri, uel viro ex forma statutorũ, si aliqd debeat, tũc ꝯputaṫ sibi qcqd extrinsec⁹ venit, vt j̃. auth. p̃terea. C. vñ vir, & vx. Ego dixi s̃. q donatio facta filio emãcipato nõ ĩputat, nisi sit dcm̃. q̃ro, qđ si fuit dictũ, dedit, & donauit filio emãcipato ĩ p̃miũ emãcipationis, & p parte sua, nõ tñ dixit, q in quar 12 tã ĩputet: Dicã i l. pe to ĩ pri. s̃. đ le. 2. † Quęro đ vna^g q. h̃q mentũ facit dubitare, nõ habui de facto, sed hac nocte fui imaginat⁹ [h] Fuit datũ filio emãcipato, vt ꝯputaret in quartã, sed filius decessit, anteq̃ p̃r, relictis filijs suis hr̃dib. & nepotib. p̃ris sui, an ipsũ nepotib. ꝯputet in quartã, qđ dices? Formo aliã q. & dicã de ista, & istđ, q̃ dicã, bis vidi đ facto, q ꝯsului. Filia đcedit anteq̃ p̃r relictis filijs, an dos data filiæ, filius eius ꝯputeṫ ĩ quartã, put filię dẽret ĩputari? In veritate multi aduocati, & aliq Doc. ꝯsuluerũt, q ñ. & mouebant [i] p rõnẽ cõem, vt l scim⁹. §. repletionẽ. C. de inof. test. bonum Falcidia iure naturæ nõ dẽt deduci, nisi de substãtia p̃ris, vt ibi, sed isti filij nõ hñt istã dotẽ ab auo eorũ, sed hñt a m̃re, & iõ nõ dẽt ꝯputati, qa exiuit p̃rimoniũ p̃ris ipso iure. l. p̃r filiã, in prin. s̃. eo. Ego [k] ꝯsului ꝯ̃riũ, & hodie ꝯsulerẽ. Istud pbaṫ p l. illã. C. đ coll. § fi. vbi dr̃ expsse i tex. q dos data m̃ri dẽt a filijs ꝯferri. Sed ad illam legẽ r̃ndebaṫ, q nõ seqt, q qcqd ꝯfert, in quartã ĩputet. Ego dixi, q ꝯfert, d. l. illã & ĩ quartã ĩputat, p l. qm̃ nouella. C. đ inof. tes. vbi dr̃, eodẽ mõ quo ꝯfert, eodẽ mõ ĩ quartã ĩputaṫ. Nec reperies legẽ, q̃ dicat ꝯ̃riũ. ĩ l. qm̃, dt tex. dos data filiæ, vl̃ nepoti ĩ quartã ĩputet, si đt cui vl̃ sibi, vel filijs suis. Præterea hęc pbabã p l oĩmõ, i fi. C. đ inof. test. vbi nõ reqrit tex. q hẽat a p̃re, sed occasionẽ ei⁹, qđ p̃r fecit, lucret. Præterea q istud sit pfectitiũ, & de bonis p̃ris pfectũ, p bo. Aduentitia nõ ꝯferunt, l. fi. de col. sed talis dos a nepotib. ꝯfert vt l. illã. ergo nõ ẽ aduẽtitia. Præterea aduertatis ad rõnẽ difficilẽ, cui nõ p̃t r̃nderi, & p hãc me fundaui. Aduersari⁹ dt, q illi nepotes hñt illã dotẽ iure hr̃ditario tãq̃ hr̃des filię. ex psona m̃ris, non ab auo: pbo, q istđ est falsũ, s̃m tpa hodierna. Filiusfa. ĩ pfectitiis nõ hẽt hr̃dẽ. l. 1. & a. j̃. de cast. pec. & ĩ dote expsse no. ĩ l. nupta. s̃. sol. ma. ĩ gl. ĩ ver. decessent. & l. filiæ. meę. e. n. & Azo ĩ sum. sol. ma. circa fi. & no. in corpore de hr̃di. ab inte. §. 1. ĩ ver. si qs igi. & qñ filia decedit ĩ m̃rimonio cũ liberis dẽt reuerti dos ad p̃rem, l. dos a p̃re. C. sol. ma. đ ꝯsuetudine tñ remanet apud virũ. Cõsuetudo ergo facit illos filios hr̃des matris, qa illa dos ñ erat n. p̃ris. nec matris esse dẽbat Sed qđ facit ꝯsuetudo? Certe aufert ab auo ĩmediate, & illis nepotib. dat. Apparet ergo, q isti nepotes nõ hẽnt ex psona filiæ, sed auo ex psona ipsi⁹ aui: merito dẽt ĩputari in quartam d. l. qm̃ nouella. ẽt tetigi i l. post dotẽ. & ibi dixi s̃. so. ma. Sed si ponerem⁹. q pater fuerat sibi stipulat⁹ in vnũ casum tñ, ita q ĩ alio casu existentiũ liberorũ mulier posset habere hæredẽ s̃m qđ no. in l. post

ADDITIONES.

a Menoch. Primo quæro. Bar. cons. 5 8. col. 3. circa fi. li. 3. Scripsi in cõs. 88. nu. 3. li. 1.

b Menoch. Breuiter Paris. consi. 83. nu. 24. lib. 2.

c Quarto. Addo an Trebellianica possit in vna re deduci. vltra Ale. Bal. cõs. 187. 3. li. & ibi qđ de lẽtima, & qđ si bona sunt alienata, an in alienatis cõputari debeãt, & an lẽtima in vna re deduci possit, vide Bal. cõs. 86. 1. li. & cõs. 456. 4. lib. & cons. 161. 3. li. vbi firmat, qđ hic đt Ale. q filio nõ detur lẽtima in bonis legatis.

d Venio. Adde vltra Ale. quę computentur filio in lẽtimam. Bal. cons. 267. 1. li. Ang. cons. 101. & 131. & 75. & per Pau. de Ca. cons. 234. & an donatio facta p patrẽ filio imputetur in legitimam, vide Pau. de Ca. consi. 201. Abb. cons. 116. & Pau. de Ca. cosi. 220. & per Alex. in cons. 8. in 2. vol. & ibi alle. cõcord. dicit cõem opi. esse, q non imputatur, nisi expresse dicatur.

e Menoch. Ex defuncti. Cur. iun. cõs. 21. in fine. Paris. cons. 46. in fi. lib. 1. cons. 19 in fi. lib. 2. & cons. 90. n. 45. eo. li. 2. & cõs. 4. nu. 89. lib. 3. cons. 27. nu. 4. & cons. 56. nu. 21. eo. li. scripsi consi. 154. nu. 7. in prin. & nu. 4. eo.

f Pom. Si vero est donatio simplex. Vide Anch. cõs. Banci. visis, in princ. in 2. vol. Rom. in l. illud, in gl. in ver. hæ autem. C. de col. & consi. 22. in prin, in 4. vol.

g Menoch. Quæro de vna Barb. consi. 80. col. 5. lib. 3.

h Quæro de vna q. Adde vltra Ale. an dos data filiæ computetur in lẽtimam nepotib. Pa. de Ca. in cons. 124. Bal cons. 73. & 109. 1. li. Pe. de Anch. consi. 306. Io. Dec. cõs. 181. col. 1. Fr. Adde Pa. de Ca. in l. si aliena, in prin. ins. de do. ca. mort.

i Menoch. Mouebantur per rationem. Cur. iun. cons. 180. nu. 1. 2. Paris. cons. 6. n. 45. lib. 1. Barb. consi. 4. col. 2. lib. 2.

k Pom. B r̃ consului contrarium. Vide Anch. cons. 126. inci. do. Bar. ibi uide Anc. cõ si. 366. inci. ea themate præsupposito. circa me. ver. an autem computare dẽat & uide Cu. consi. 53. in 1. vol. Barb. consi. 40. in 1. vol.

l.post dotē.& ibi dixi.sumus in qōne p̄cedēti, vtrū onus imputandi in quartā ipsi defuncto datū transeat ad filios cum suo onere: dubito, ªalias dicam.† Quæro,si aliqd est relictū filio minus quarta,dēt qdē suppleri ista quarta, q̄ro,p quos dēt suppleri ᵇista quarta,an p hr̄dē, vel p legatarios, q possident res hr̄ditarias pro rata? Vr ᶜvelle tex.ꝙ illud supplementū fiat tā ab hr̄dib.quam a legatarijs,l.si ex p̄onis,& l.si libertus,§.libertus.ј.de bo.li.& istud īplendi ius, erat in p̄rimonio p̄oni , put in debito iure naturæ est hodie,l.si ex p̄onis,in prin.eo.ti.sed ɔ̄riū vr̄ in Auth.vt cū de app.co.§.cæterum.vbi d̄t impleri ab hr̄dib. Sed aduertendū est,ꝙ ibi d̄t, ab hr̄dib.īpleri, f̄m alias n̄ras leges,sed lex. C.nō exprimit, ꝙ hoc fiat ab hr̄dib sed simpl̄r suppletionē fieri,imo magis vr̄ innuere a quolibet legatario p rata. Nā l.scim⁹.§.repletionē.d̄i,hoc dēre fieri ex ipsis reb.ex substātia defuncti,& sic vr̄,ꝙ sit onus reale. Illud ergo,qd̄ text.in d.§.cæterum. d̄t,hoc f̄m n̄ras leges, intelligit̄ f̄m dic.l.si libertus.§.libertus. Sed q̄ro, †an illud, qd̄ ex substōne ad filiū puenit,sibi ɔputet̄ in ltīmam? Tex.vr̄,ꝙ nō,in d.l.scimus.§.repletionē.Sed dic,ꝙ si qdē substitutus est qs legatario,tūc illud,qd̄ hēt ex illa substōne,nō cōputat̄ in ltīmam,ut ibi sentit gl. Aut est substitutus hr̄di directo, vel per fideicōmissum, & tunc illud īputat̄,qa ab ipso initio de eo, quod relinquit̄ ab hr̄de deducit̄ oē grauamen,& oīs ɔdō, l.qm̄ in priorib. C.de inoff test. Sed qd de eo, qd̄ ei,qui pōt petere supplementū, obuenerit ab intestato, vt puta,succedit legatario,vel hr̄di? R̄n.id non computatur † in ltīmā, nisi eatenus, quatenus ille, cui succedit, tenebatur supplere,cum aduentitio iure capiat, d.§.repletionem, arg.sup.de leg.3.l.si fuerit.§.1.& sup.eo.l.qui fundum.§.qui filios.

ADDITIONES.

a Pom.Dubito.Vide Ale.consi.24.inc.uisis dubijs,uer.sed circa hoc est uidendū.in uol.1.Anch.consi.24.inc.uisis diligenter uerbis testamenti.per totum,maxime in uer.non ob.opi.Bar.

b Suppleri.Adde,per quos dēt suppleri legitima,ultra Ale.Bart.consi.34.inci.factū tale,et ibi quid computetur in legitima,Pau.de Cast.consi.256,Ang.consi.131.

c Menoch.Videtur.Dec.consi.633.col.1.2.latissime Boer.q.145.Alcia.consi.64.nu.3.Ruinus.consi.157.nu.15.lib.2,et nu.24.

LEX XCII.

1 *Condōnis īplēda cā datū minuit Trebellianicā, si remanet apud hæredes. Rogatus de restituendo ut hæres retinet Falcidiam.*

Acceptis. Si hr̄s non grauat̄, vt hr̄s,sed ut alius cōmodū sentiēs,Falcidia n̄ deducet.h.d.in tex.ibi,mortē suā.f.legatarij.No.ꝙ datū cā ɔdōnis implendæ ita demum minuit Trebellianicam, si interim apud hr̄dem remanet. Item ille, qui rogatus est de restituendo,ita demum retinet falcidiam,si vt hr̄s rogat̄,vt hic,ј.ti.2.l.mulier §.fi. Item no.ꝙ acceptis intelligit̄ de hærede,vt hic in fi.& l.si seruum.§ qui margaritam.su.de le.j.

LEX XCIII.

Filio,& filia. Prælegata non imputantur in Falcidiam, nisi quo ad eum,a quo percipiuntur.h.d.& no.hanc l.bene.

1 *Hæres quod habet a defuncto,computatur in bonis.*
2 *Coniunctio aduersatiua inducit coniunctionem verbalem.*
3 *Maritus quando teneatur ad restōnē fructuū,et bonorū, q̄ sunt extra dotē.*
4 *Oliua fructus industrialis est.*

Maritus vxoris. Istud est no.prin. †Quod hr̄s hēt a defuncto,computat in bonis. h.d.ī mā l.re ɔiuncti.† Quæro,an ɔiunctio aduersatiua inducat coniunctionē verbalē,& hoc vr̄ poni in tex.ibi,duas ār,&c. Vr̄ hic,ꝙ maritus teneat̄ ad restōnem ª fructuum,& bonorū,quę obuenerunt extra dotē,Op.C.de pac. ᵇɔuen.l.vlt.Gl.ibi,& hic soluit,ꝙ hic in sorte, ibi in vsuris. Aliter intelligit̄, ꝙ hic de nālib.ibi de industria lib.Mar Sil.alias de Fano disputauit vnam q.q̄ in ɔ̄rio semp recitaui,& d̄t:† Aut fruct⁹ pcepti extāt,& debēt hr̄di mulieris restitui, l.si stipulata.§.de do.inter vir.& vx. Aut sunt ɔsumpti,& tūc āt pcepti ɔ voluntatē defunctæ,& maritus dēt ᶜ restituere, vt l.de his. C.de do.inter vir.& vxo. Aut percepti uoluntate defunctæ,& tūc aut sunt fructus industriales,& maritus lucrat̄, d.l.vlt.cum glo. C. de pact.conuen. Non obst.ista lex,qa tenet̄ reddere rōnē, licet fructus sint ɔsumpti. Si vero sunt fructus nāles magni, & tunc tenet̄ maritus restituere inquantum est locupletior, l.si stipulata.§.j.s̄.d̄ do.inter uir.& uxor. Aut sunt parui, & non tenetur restituere, l.si id,qd.§.j.& l.utrum.sup.de do.int.vi.& vxo.& l.omnino.s̄ de impub. Habui consulere hic,vtrum † oliua sit fructus nālis,vel industrialis. Et habes casum, ꝙ est industrialis, s̄.de rei vēd.l.ante pen.

ADDITIONES

a Restōnem. An maritus teneat̄ ad restōnem bonorū paraphernalium, & fructuū bonorum,q̄ extra dotē obuenerūt vxori,vide late Pa.de Ca.consi.181.inc.super primo reperio diuersas opi.& vide Ro.consi.394.vbi ponit,an stante statuto, ꝙ mulier non possit se obligare nisi seruata certa solennitate possit virum liberare de fructibus bonorum obuenientium extra dotem.

b Barb.Oppo.C.de pac.Et de his paraphernalib.uide q̄ remisi ad Bal.in l.si. C.de pac.& uide Bal.in c.2.de fra.de no.bene.inue.& in l.vbi adhuc.C.de iure do.ad fi.& in c.pe.de consue.& uide Bal.in consi.20.incip.an venditio,vbi consului in istis paraphernalib.Bal.in l.si vina mr̄e.C.de bo.mat.Pa.de Ca.consil.190. Abb.& alij,in c.constitutis.de procu.& vide Bar.in consi.suo 147.inc.maritus habens vxorem dotatam.& in consi.270.inc.Titius,habens vxorem &c.

c Menoch.Maritus debet.Barb.consi.125.lib.1.vbi apostilla.Afflict.decis.44.nu.6,7.Soc.sen.consi.81.num.8.9.lib.4,Ruyn.consi.162.nu.26.lib.3.Aret.consil.159.nu.1,8.3.

1 *Reus edit actori ad replicationem fundandam.*
2 *Discussio bonorum quando fit,notarius potest cogi,ut exhibeat instrumētū, ex quo probatur debitum,de quo fit discussio.*

§ Post aditam. Reus tenet̄ ªedere rōnē actori ad replicationem fundandā.h.d. Et gl.all.istū tex.ad illud,quod summaui tibi in l.fin.C.de eden & Gul.de Cu.ī l.j § edēda sunt oīa.s̄.de edē. Ia.But r̄ndet,ꝙ hic non edit̄ vt instr̄m,sed ut corpus hr̄ditariū,ipse p̄t dicere qcqd vult. † Not.qñ fit bonorū discussio, pōt cogi notarius, ut exhibeat īstr̄m, ex quo pbat̄ debitum illud, de quo fit excussio, plenè in l.fi.C.de eden.

TITVLVS TERTIVS.

Si cui plus quam per l.Falcidiam.

LEX PRIMA.

SI cui plus,quàm licuerit.

§.Cum dicitur. Tene menti glo.in ver.cæteris,q̄ ic.sic. C.dicam alias ad quid sit menti tenenda.

§.Hæc verba. ªVerbū,amplius, qñq; totū ɔtinet.h.d. No.de dictione,ampli⁹,de qua hētis.C.d̄ hęr.inst.l.2.Op.de auth.sed cū testōr.C.ad l.Fal.So. Ibi f̄m iura noua,vbi inuentario non facto tenetur ad totum: hic secundum iura vetera,f̄m quæ non tenetur vltra vires hæreditarias.

ADDITIO.

a Hæc verba.Vide Bar.in l.si seruus.§.si ita scriptum.de leg.1.

1 *Filius de restituendo grauatus,an detrahat duas quartas.*

§.Interdum. Iste est no.§ & mēn tenēdus,& h.d. Vbi in alio iure hæres quartā detrahit, cessat Falcidia,vel aūt. Non debēt detrahi duę quartæ. Gl.inducit in arg.ad q ꝙ † filius institutus, & de restituendo grauatus non detrahit duas quartas, & uide gl.in uer.illius legis,q̄ inc.p̄tonę.&c. ibi,idē ergo.&c. istū passum nunq̄ examinaui ª vobis, nec mō examinabo,qa est decisum p decretalē. Gl.nęc tāgūt in l.in rōne. §.qd̄ vulgo.s̄.titu.j.& l.Papinianus.§.meminisse.s̄.de inof.test.& l.q̄q̄.sup.ad l.Fal.& gl.vr̄ tenere,ꝙ institutus, & rogatus d̄ restituēdo pure, non detrahit duas quartas, sed rogatus d restituēdo sub ɔdōne d̄trahit duas, & hoc est canonizatū ext.de test.cap. Raynutius.&c. Raynaldus. Gl.in §.si qs aūt nō implēs.in Authē.de hær.& fal.d̄t, aut est institutus pure, & non detrahit duas; aut est institutus sub ɔdōne,& detrahit duas. Doct.tractāt in d.l.q̄q̄.& Iac.de Bel.in §.quāobrē in Auth.de resti.& ea,quæ parit.Cōiter tenent̄ illę decretales,licet f̄m puncta iuris n̄ri non possit nisi unam detrahere.

ADDITIO.

a Examinaui.Per Bal.in auth.res,quæ in vlt.col.C.com.de leg. Adde,quæ posui in §.quod vulgo.et Rom.consi.206.

LEX II.

Etiam si quanti ea res sit. Opp. debitor gn̄is nō liberat̄ interitu, vt l.incēdiū.C.si cer pe.& l.i rōne.§.diligēter.s̄.ti.j.Sol.Dy.ꝙ hic tenetur ad genus respū speciei, iō liberat̄ interitu, l.si ad libertatē, §.j.s̄.de nox.& l.Titiæ.§.fi.s̄.de leg.j.& l.quidam.§.si tibi.eo.tit.

LEX III.

Nisi dolo ipsius aliquid.

Quoties futurum. In tex.ibi,dies superest, et cōdō extitit eo casu,quo fuit relictum sub condōne,& in diem dicimus,si facta æstimatione illa appareat locum esse Falcidiæ.

1 *Legata minuta quæ dicantur arbitrio iudicis relinquitur.*
2 *Legatarius,cui legata sūt minuta alimēta,licet nō satisdet,tamē cauere dēt*
3 *Cautio,de qua hic,prestatur sub pena.*

§.Quamuis. In legatis minutis cā alimētorū nō p̄stat̄ hæc cautio.h.d. Pro declōne reuoco ī dubium,an pro legatis minutis dēat p̄stari satisdō.Quidā dn̄t,ꝙ non. Veritas ē,ꝙ iste. §.loqt̄ ī legatis minutis cā alimētorū , & istd̄ oēs tenēt.†Quæro,q̄ dicant̄ legata minuta? Dn̄t quidam,illa,quæ sunt vsque ad x.aureos:sed iste §.non d̄t hoc. Alij dn̄t vsq; ad duos. l.si oleū.in fi.cū l.seq.s̄.de dolo. Alij dn̄t aūt, ut in auth.nisi.C.de sent.ex breui.recitā. Ia.de Are.d̄t super ista gl.ꝙ in illa auth.nisi.standū est ɔsuetudini,in alijs stat̄ arbitrio iudicātis, cū nō repiat̄ determinatū.l.j.ī fi.s̄.de ser.rust.p̄.d Quæ ē rō,quare nō p̄stat satisdō in alimētis? Dic,ut in gl.Quærit gl.hic dr̄, † ꝙ non dēt satisdare , sed an cauer̄? dicit,ꝙ sic l.2.§.sed si dubitetur.s̄.de iu.Hēs tex.in l.trib.de vsufr.earū re.q̄ vsu ɔsu.hēs in l.filio,ut le.no.caue.& qd̄ no.p Dy, ј.iu.so.sup rub. Quæro, a qñ interponitur ista cautio,an cū poena, vel sine pęna. Et gl.dicit,forte sub pęna,cū nō sit difficile. Et tene mēti istā gl Cōtrariū,vr̄ sentire gl.in l.2.ī fi.s̄.q satis.cog.& l.fi.ј.d̄ prætor.stip. Possumus saluare istā gl ꝙ hic loquit̄ eo casu, quo remittitur sibi satisdatio fideiussorū. Illæ glo.loquuntur, qñ fideiussores

ADDITIO.

a Ale.Quæro.Adde Bar.et quod ibi dixi in d.l.fi.de præto.stip.

fores teneñ dare. Hés aliã gl. de hoc ĩ l. 3. in fi. ṡ. de alie. iu. mu. ca. fa. vbi ẽ gl. ꝙ sub pena teneř ꝓmittere. Gl. sign. ıt ꝯria, & nõ soluit. vide eã, quæ incipit, itq; b. in fi. Sol. hic spãle fauore alimẽtorum. Ibi, itẽ si ipse. Op. de l. si vendideris. ď

§. Si legatarius.

euic. vbi dř, ꝙ si aliqs euĩcat sibimet nõ ꝯmittiř stiplo, hic dř ꝯriũ. Et gl. assignat ꝓ ꝯrio, & est ꝯ. & vide gl. in ver. sibi euicerit, q̃ incipit, i. ipsemet sibi euicerit. Sol. ꝙ ibi lo quiř ĩ stiplone duplæ, q̃ est pęnalis, & odiosa, iõ nõ ꝯmittiř, nisi ve re euincatur, hic cõmittitur, quia continet simplum tantum.

§. Quæsitum.

Opp. de l. si duo §. fi. ṡ. de arb. Solu. vt in gl. & dic, ut dixi in l. si sic. J. de ver. obli.

LEX IIII.

1 *Cautio pro minis illatis vt præstetur, statur arbitrio iudicis*

Hæc autem satisdatio.

[a] Ista lex ꝓstatur. † ꝙ ꝓꝑ minas factas ab vno nõ dẽt ꝓstari cautio, & determinaĩ ꝑ istũ tex. q̃a aut sunt minæ illuso riæ, aut nõ, & staĩ arbitrio iudicis. Gl. ẽ C. quod met. cã. l. metũ. sup ver. iactationib. ꝑ Gui. de Cu. l. illicitas. §. ne potẽtiores. ṡ. de of. ꝓs.

ADDITIO.

a Ale. Hæc aũt satisdatio. Et uide ꝙ per hanc l. pulchram qõ. decidit Bart. in l. inter stipulantem. §. sacram. de uer. obl. in vlt. Brocardo. Vtrum autem minæ inducant iustum metum, uide d. l. metum, & Bar. in l. famosi, ad l. Iul. maie. & etiam Imol. ĩ l. 2. §. quod si in patris. sol. mat.

§. Si duo ex testamento.

Op. de l. q cũ hr̃de. J. de exe. rei iu. So. gl. hic, ꝙ ibi erat ꝯtẽtio inter institutũ, & substitutũ, hic ĩter duos institutos, &c. Vide gl. in uerbo vẽdicẽt. q̃ inc. i, se esse, &c. vsq; ibi, lex tñ. &c. Et ista sol. ñ dř esse vera, nec ista cautio dẽt hr̃e locũ, q̃a olĩ iudicia silebant ꝑꝑ petitionẽ hr̃ditatis, ergo legatũ nõ poterat peti, & sic cautio nõ dẽt interponi. Bř credo, ꝙ istud dẽt declarari per l. si testm̃. cũ gl. de peti. hær. Vel soluat legatũ hr̃s, vel opponat exceptionem, &c. vt ibi. Et sic est intellectus verus, & absolutus. Ad ꝯria dic, ꝙ optime pñr peti legata, ut hic, si vult hr̃s exceptio nẽ opponere, pt, ut ibi; si vult soluere, & petere cautionem, pt, vt hic. Hodie tamen istud corrigitur per l. fi. C. de pet. hær.

§. Hæc cautio.

Ista cautio debet præstari, quando recipiẽtis interest. h. d. In tex. ibi, tradat, & certe non, ratione quæ sequitur.

LEX V.

Videamus.

Legatari⁹ dẽt cauere hr̃di, fideicõmissari⁹ legatario, vř fideicõmissitius hr̃di cã euitã di circuitus. h. d. In tex. ibi, sufficit hic. tñd. ibi esse, i. legatariũ hr̃di cauere, dr̃e, ac si nõ eẽt fideicõmissari⁹ grauat⁹. Venio ad versi. sed & legatario, ut ĩtelligatis istũ ver. hẽtis ĩcordari ď eo, qď habuistis ĩ l. pęnales. ĩ fi. ṡ. ut. j. Op. ď l. liberto. §. j. de ann. le. Bř gl. soluit, & bñ.

LEX VI.

1 *Satisdatio remittitur ei, qui non potest satisdare,*

2 *Satisdatio quandoque exigitur timore futuræ paupertatis,*

Cum non facile.

1 † Ei, q nõ põt satisdare, remittiř sa tisdatio. h. d. Oppo. & vř, ꝙ pauper tas sit cã dãdę satisdationis, l. de creationib. §. situãt. C. de epi. aud. Gl. non soluit. Rñ. † Qñq; ꝑꝑ paupertatẽ remittiř satisdatio, a qñq; exigitur, & hic exigitur timore futurę pau ꝑtatis, & si esset certũ legatariũ ĩp esse diuitẽ, nõ ꝓstaret, vt ṡ. e. nisi dolo. §. itẽ sciendum. Sed eo casu, quo nõ pt ꝓstare, an sit repellẽd⁹? & tũc aut tractaĩ de administrõne rei alienæ, & repelliř ꝑꝑ pauꝑtatẽ, vt ĩ d. l. ď creatio nib. Aut de administratione ꝓpriȷ debiti tractaĩ, & tũc ñ repelliř, vt hic. Op. ꝙ pauꝑtas nõ prosit, l. Pedius. de incen. ru. nau. Dic plene in l. si quis ad declinandam. C. de epi. & cle, Quæro, quid si bona fide non postulatur? Dic, ut in gl. & bene.

ADDTIO.

a Ale. Satisdatio. An pauperi, qui non potest, remittatur satisdatio, uide plene glos. Bar. & Bal. in l. vsufr. C. de vsufr.

LEX VII.

1 *Executor testamentarius non tenetur cauere,*

2 *Executor meus non tenetur cauere, nisi post testamentum factum cœperit esse non soluendo.*

3 *Legatarius, vel minister nudus q cautionẽ teneaĩ ꝓstare, ꝙ triplex ẽ cautio,*

4 *Executor testamentarius an habeat aliquam actionem, remissiue.*

5 *Executor an bene, vel male distribuat, quando iuramẽto probetur, & quã do per testes.*

Diuus Pius.

Ista est bona lex, & glo. legit vno mõ, ego legã alio mõ, & erit sine tot ꝯrijs, & lect, Pono ꝑ l. pecuniæ. ṡ. de ali. leg. vbi debet remanere penes istũ ministrũ, & iõ nõ dẽt cauere, & ṡm hoc loqĩ in legatario, nõ ĩ nudo ministro, & gl. legit aľr, & h. d. Merus executor nõ teneĩ hr̃di cauere. h. d. Opp. de l. 3. §. dẽbit. ṡ. de ali. le. Gl. ĩ ñdet, ibi loqĩ in execu

1 tore dato ab hr̃de, vř a iudice, hic ĩ testamẽtario, Sed certe ẽt † executor testamentarius nõ teneĩ cauere, l. nulli. C. de epi. & cle. tene mẽti istud. Cõtra istud op. de l. liberto. §. largius. in fi. ṡ. de an. le. Il

2 le est tex. qui bñ declarat istã legẽ Sol. merus † executor nõ tene tur cauere, nisi post testm̃ factũ cœperit esse nõ soluendo, vt in ꝯ

a rio. Op. a de l. si plurib. in prin. ṡ. de le. 1. & l. quidam, §. pe. eo. tit. v bi isti executores dẽnt satisdare. Dy. ĩ d. l. si plurib. Solu. ꝙ ibi loqĩ in executore, q a defuncto ſ. nsit ꝯmodũ, iõ teneĩ cauere, hic q a defuncto ꝯmodum nõ sensit. Et pro decĩone mãæ plene distinguo,

3 † ꝙ triplex est cautio. Quædã est cautio cessantiũ ptes reddi. Quædã de cõseruãdo indẽnẽ. Quædã est cautio de implẽdo onere iniũ cto. Circa primã cautionẽ dic. Aut est legatarius, & nõ teneĩ satisdare, l. pecuniæ. in princ. ṡ. de ali. leg. & hoc ṡm primã lect. q̃ posui.

b Aut est minister, nõ tñ nudus, & cogiĩ cauere, b d. l. pecuniæ. 2. rñ. ñ tñ satisdare, cũ eius fides sit electa a testatõre. l. Firmio. §. j. qñ di. le. ce. aut est executor merus, & non cogitur cauere, nec satisdare, ut hic. Circa scdãm. & tertiã cautionẽ dic; Aut ẽ legatarius, & cogiĩ satisdare, l. si tibi. ṡ. de le. 3. & l. quib. §. fi. de ꝯd. & dem. Aut est minister, & tunc si non est nudus, cogiĩ cauere, nõ satisdare, vt sup. ď le. j. l. si plurib. & d. l. firmio. §. i. Nec ob. ṡ. de le. j. l. quidã. §. pe. quia ibi loquiĩ de satisdatione, q̃ ꝓstaĩ ex illo ti. ut le. no. ca. ñ de ea, q̃ ꝓstat vt executor. Prædicta uera, nisi sit effectus min⁹ soluẽdo, ut j. prox. dicam. Si vero est nud⁹ minister, tũc aut post factũ testm̃, effectus est minus idoneus, & satisdat, aľs nõ satisdat, nec cauet, sed põt ei simpľr solui, l. liberto. §. largius. de ann. legat. Prædicta vera,

4 † de executore testamẽtario. De ltio, & datiuo dic, vt ṡ. dixi. Item si dubites, quãr cognoscaĩ legatarius ab executore, & executor merus a non mero, uide qď dixi in l. pecuniæ. de ali. le. & plenius in l. si quis Titio. ṡ. de leg. 2. Itẽ no. ꝙ eo casu, quo executor dẽt cauere, uel satisdare, si hr̃s sibi soluit, nõ exacta cautione, uel satisda

5 tione, adhuc teneĩ legatarius, dic. l. Firmio. §. j. † Quæro, an isti executores habeant aliq̃ actionem? Item an portio deficiens, &c. Dicit gl. in d. l. si quis Titio. ṡ. de le. 3. & ibi dicam. Quæro, quid si est

c dubium, an bene distribuat, uel non? Et gl. dicit, ꝙ statur iuro. [c] Et

d facit d quod no. in d. l. scimus. §. in computatione, C. de iu. deli. do.

e Cy. e in l. id, qď pauperib. in §. q. C. de epi. & cler. determinauit ṡm Petr. & dicit, ꝙ istud dẽt intelligi verum in legatis minutis, sed in his, quæ bene pñt ꝓbari per testes, ut sunt magna facta, & tunc p testes bene possunt probari.

CONCORDIA.

Diuus Pius. Pro ꝯcordia aduerte, ꝙ nõ adstringiĩ executor testamẽtarius ad fideiubẽdũ, cuius fidẽ testõr secutus est. Ita Bart. in hac l. diuus, Sed ꝯriũ all. tenere in l. 3. ff. de ali. leg. per d. Ias. in l. Firmio. §. cum añ hære. ff. qñ dies le. ced. & non soluit. Sed plures solutio. dat ipse Bar. in opp. suis, & in dist. & satis clare loquitur.

ADDITIONES.

a Ale. Opp. Et vide Bal. & Imo.

b Ale. Cauere. Vide per Io. An. in ti. de instr. edi. §. nunc aliqua. in Spec. quẽ in hoc sequitur Pet. de Anc. in cle. 1. de test. & ponit Io. An. in add. quæ inc. Alb. Gal. in ver. item no. quod eo casu, &c. si hæres soluit executori, an sit liberatus, Adde Io. And. in ti. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. ver. sed an debitor.

c Ale. Iuro. Et vide fin. Bal. in l. j. C. de edẽ. & qualiter probet quis se sic expẽdisse, vide ꝑ Bal. in l. in restituẽda. C. de pet. hær. & Barto. in l. q sub cõdõne. de cond. inst. Et qualiter quis probet se tm̃ vendidisse, dic per sacrm̃. sec. Bald. in l. in fami. liæ. C. fa. er. per d. l. si quis pro redẽptione. & istis adde, quod in tutorib. & commissarijs reddẽtib. rõnes not. Bald. in rub. de fi. instru. in ver. sequitur uidere de scriptura quorundam officialium, & Bar. in l. j. §. officia. de tu. et rat. distra. et no. Insti. de actio. in a. 3. q. ꝑ Mod. per Io. A. o. in d. §. nunc vero aliqua. in add. q̃ incip. per hunc §. &c. et vide ad materiam qualiter sit modus probandi pecuniam in tali causa expensarum, habes post Bar. in l. fi. in loc. C. ad Mace.

d Menoch. Et facit. Ruy. cons. 54. nu. 10. in fi. lib. primo.

e Dominus Cyn. Adde Bal. in l. nulli. C. de epis. et cle. et quod no. dixi in §. in bonæ fidei Inst. de actio. et gl. in c. dilecti. de iu. et Bal. in l. id, quod pauperib. ĩ fi. de epi. et cle. et in d. l. si quis pro redemptione.

LEX IX.

Si non.

Cautio, vsufructu finito rẽ restitui, dẽt interponi ei, ad quem pertinet proprietas, nõ hr̃di tantũmõ. h. d.

LIBER XXXVI.

TITVLTS PRIMVS.

Ad Senatuscons. Trebellia.

HAEC Rubrica non eget ꝯtinuatione, quia tex. ꝯtinuat, Sed op. cum in nigro etiam dicat de senatuscõsulto Pegasiano, debuit addi in rub. de Senatuscon. Pegasiano. Rñd. gl. ꝙ omnia remedia Pegasiani sunt attributa Trebelliano. & quæ sunt propria remedia vtriusq;, vide Insti. de fideicomm. per totum.

LEX PRIMA.

1 *Trebelliani remedia sunt quinque.*

2 *Pater si rogatur restituere filio, an habeat locum Trebellianum.*

3 *Vsufructuarius dicitur etiam ille, in quem transit effectus sine nomine, licet non sit ille, de quo in ti. de vsufru.*

4 *Instantia de vno ad alium qualiter transferatur.*

EXplicito.

Hæc lex primo cõtinuat titulũ, Secundo ponit tps cõfectionis huius senatusconsulti. Tertio ponit verba. Secũda ibi, factum est. Tertia ibi, cuius verba. h. d. Facta restitutione trãseunt actiones, & iura, in fideicommissarium, & hæredi paratur exceptio. Op. ꝙ alia sunt remedia Trebelliani, s. de coactione hæredis, & de detractione quartæ, vt J. eo. l. q̃a poterat. & J. ea. l. §. si hr̃s. cum seq. §.

1 So. Fateor, † ꝙ remedia Trebelliani sũt qnq; vt no ĩ l. ĩ testõ. C. ad l. Fal. Primũ, q hr̃s cogaĩ adiř, & restituer, vt J. e. l. q̃a poterat. Secũ dum,

dum, vt facta reſtõne trãſeant actiones in fideicommiſſarium, vt hic. Tertiũ, q hrẽdi detr exceptio, ſi ꝯueniatr. vt hic. Quartũ, q ꝯ eũ detr exceptio ſi agit, vt hic. Quintũ ẽ de detractiõe quartæ, vt ꝟ. ea. l. §. ſi hrẽs. & §. ſeq. Et de his remediis aliqua ſunt tributa Trebelliano, q̃ fuerũt inuẽta p Pegaſianũ ſenatuſ. vt Inſt. de fideicom. hæt. p totum. Item ꝯrium dr hic, q iudicia. i. inſtantię trãſeũt in fideicõmiſſarium. Cõtra, ꝟ. e. l. cũ hrẽditas. Rñ. inſtãtia cępta cum defuncto trãſit in fideicommiſſarium, vt hic, qa erat ius hrẽditariũ, ſed inſtãtia cæpta cum hrẽde nõ trãſit in fideicommiſſariũ, vt ibi, qa non eſt hrẽditaria. Itẽ ꝯ q̃ñ pr reſtituit filio, ñ reſtituit vt hrẽs, ergo Trebellianum nõ hẽt locũ, l. cũ filio. ſ. de leg. j. ꝯrũ dr in vet. ſed idem.

2 Rñ. † Qñq; pr inſtituit, & rogat reſtituere filio, tũc nõ hẽt locum Trebellianum, quo ad alia remedia, vt hic. Qñq; ipſe fili⁹ inſtituitur, & pr rogat ei reſtituere, tũc ẽt hẽt locũ Trebellianũ ad oĩa remedia, pterq̃ quo ad deductionẽ quartæ, vt hic, & § filio. ꝟ. eod. & ſ. de le. t. l. cũ filio. Item op. q deductio quartæ nõ fit de remedijs Trebelliani, vt Inſti. e. §. reſtituta. Sol. fateor ꝯrũ, ſed attribuit ei.

3 Fuit. n. inuẽtũ p Pegaſianũ. Vltimo no. duo ex iſto tex. † Primo q ille in quẽ trãſeũt vtiles, & ſic in quẽ trãſit effectus ſine noĩe, appellatur vſufructuarius largo mõ, vt ibi, ĩ quos ius, fructuſq; trãſferretur, tñ nõ eſt vſufructuarius de quo loqr ti. de vſufr. † Scđo no. q fit tranſlatio inſtãtiæ de vno ad aliũ, q̃ tranſlatio fit multis modis, ſm Ia. de Are. Trãſfert. n. qñq; legis authoritate, vt hic, & l. ſi operarũ. de ope. li. & ꝟ. de fideiuſ. l. ſi cũ hoĩem. & ſ. de iudic. l. tã ex ꝯtractib. & l. ſeruus. de his, q no. infa. dixi ſ. ſo. ma. l. ſi ꝯſtante, in fi. Qñq; transfert facto hoĩs, tunc vnus modus ponitr ſ. de pc. l. in cõæ. § ex parte, i. q fiat ceſſio inſtantiæ. Alius modus ponit in l. mutari cum l. ſeq. in gl. e. tit. qa oĩa de nouo fiunt, & repetunt. Qñq; transfert p litis ꝯte. vt ſ. de iud. l. ſed & ſi ſuſceperit. & in Anth. de lit. §. ſi vero

3 apud iudicem inuitum. Quandoq; [a] p ſatiſdationẽ, l. Titius. de pc. & dixi in d. l. ſi cum hoĩem. de fideiuſ. & examinaui multa circa hoc in l. ſi ante acceptum. iud. ſolu. Alia in hoc princ. non ſunt dicenda, quoniam ſuoſcon. ꝟ. ponit.

ADDITIO.

a Barb. Quandoque No. per ſatiſdationem, dicitur ſubire iudicium, vt d. l. Titius, § no. quia eſt ſing. ſecundum Bal. ibi.

---

1 *Statutum, vel lex diſponens actionem non dari in ciuilibus importat, q exceptione repellatur, in criminalib. ipſo iure non competat.*

2 *Statutum, q actiones competentes vni, alij dentur, intelligitur de vtilibus, non de directis.*

3 *Statutum dictans, quod per liberam perſonam nobis actio acquiratur, de qua intelligitur.*

§. Sublata.

Per hoc ſenatuſcõſ. puiſũ eſt hrẽdi, & ẽt fideicommiſſario. h. d. Op. q ſenatuſc. ẽt hẽat locũ, q̃ñ ſine aliquo timore nõ vult adire, vt ꝟ. e. l. qa poterat Rñ. fateor cum circa adeũdã hrẽditatẽ, vl nõ ſit p rone volũtas. Sed qa caſus accidit, q qs nolit adire pp metum litium, & aliarum ĩbrigationũ, iõ ad hoc ſe retulit ſenatuſ. Item ꝯ hoc op. ad ſm rñſum, q hæres poſſit agere, vt ꝟ. e. l. ita tñ. §. ⁊ in ex Treb. Sol. añ factã reſtõnem pt agere, & ꝯueniri, vt ibi, & l. ſi hrẽs inſtitutus. ſ. e. nõ poſt. vt hic, qđ intelligo niſi p quarta, q̃ remanet apud eũ, vt ꝟ. ea. l. §. fi. Vltimo no.

1 diligẽter † ſenatuſc. q̃ dñt actionem nõ dari hrẽdi, q importet, hoc eſt hrẽdẽ exceptione repelli. Sic in l. 2. §. 1. ad Velleia. & l. j. in prin. ad Mace. ibi, actio, petitioq; daretr, intelligit q exceptiõe repellatr.

a Idẽ ſi verba referant ad pſonã, ſ. q ĩ talẽ nõ detr actio, a intelłr ope exceptionis, & idẽ ſi refert ad ipſã re m, vel ad ipſũ negotiũ, đ quo agit, vt ſi diceret, q eo noĩe nõ fit actio petitione ut d. l. j. ad Mace. & l. 2. ad Vellei. qđ pcedit in ciuilib. in criminalib. vero vñr iportare dicta verba, q ipſo iure nõ ſit ius agẽdi, l. j. § qđ ãt, de alea. Ita ſẽ

2 tit Ia. de Are. ĩ quadã diſpu. No. ẽt, q q̃ñ lex dt, † q actiones compe

b tẽtes vni dentr alij, intelligit de vtilib. [b] nõ de directis, vt p3 hic, dũ

c dt, q actiones dent fideicommiſſario, intelłr de vtilib. [c] Et pdicta ſunt vtilia ad ſtatuta, q̃ ſæpe dñt actionẽ nõ dari, nõ audiri, & ſimilia, q ſit opus exceptione in ciuilib. in criminalib. ſecus. Item facit,

3 Statutum eſt hic, † q p liberã pſonã nobis q̃ratr actio, q̃ro. an q̃ratr directa vel utilis. Et uĩ, q utilis, vt hic. & Inſti. eo. §. reſtituta. Forſã poſſet diſtingui, q aut ſtatutũ diſponit, q actio uni primo q̃ſita p ipſum alteri q̃ratr, ẽt intelłr de utili, vt hic, qa directa non pt ab oſſib. ſeparari. Aut ſtatutũ diſponit, q actio ab initio q̃ratr p aliuni, & tunc de directa intelłr, ut Inſti. p quas pſonas nobis acq. p totũ. de ver. ob. l. ſtipłõ iſta, §. alteri Rñ. añ factã reſtõnẽ hrẽdi pt agere, & ꝯueniri, ut in ꝯrio & l. ſi hrẽs inſtitutus & ꝟ. ea. l. in fi. ſed poſt reſtõnem factã nõ pñt ꝯueniri, nec agere. Hoc eſt verum, niſi p quarta, q̃ dẽt apud eum remanere, ut dicã ꝟ. ea. l. §. fi. Et colligo hic, q ſi ſtatutum dt, q aliquis nõ poſſit agere uel non poſſit ꝯueniri, quod ĩtelligit per exceptionem, non ipſo iure, q ſi dt, non detr actio ꝯ taiẽ, tunc non ipſo iure tollit ius, ſed p exceptionem, & no. uerba ſenatuſconſulti ibi, placet vt actiones, &c. & coniunge. §. quãdam autem ibi, exceptione uti, &c.

ADDITIONES.

a Detur actio. Adde Pau. de ca. conſi. 163. & inquantum Alex. ponit, q ſtãte ſtatuto, q bannitus non audiatur, proceſſus erit nullus, etiam ſi nõ fuit oppoſitũ, & etiam de ſtatuto, q non ſoluens collectas non audiatur, adde pulchre Rom. cõſ. 114. & Pet. de Anch. conſi. 6.

b De utilib. Adde Ang. conſ. 81. in fi.

c Pon. Et pdicta. Et vide Bar. in l. ſi tibi. §. q̃dã de pac. & ibi eſt gl. ſing. q̃ dt, q fallit in actione famoſa, qa ipſo iure nõ pt agere, ita in actione criminali (Tex. eſt in l. itẽ apud. §. ait pręt. inf. de iniu. Ang. in l. nã & poſtea. ſu. dę iniu & no. qđ iſta exceptio oppoſita ad pceſſum ĩpedit iuris cõteſ. ſm Ia. de Are in quadã ſua diſpu. & vide Ang. ĩ l. nã & poſtea vbi đt hoc ſin. pbari tene mẽti, & vide Bal. in l. iube m⁹. §. fi. C. de ſac. ec. vbi all. Ia. de Are. q q̃ñ ſtatutũ đt nõ reddatr ius, intelligitur ipſo iure, nec valet iudicium, ſi cõtrafiat, l. ſi ſeruus. C. de his, qui ad ecc. confu.

§. Hoc autem.

Hic incipit exponere verbum hrẽdib. poſitũ in ſenatuſc. Op. ab inteſtato nõ poterant relinqui legata, vt Inſti. de fide. c. her. § pterea. Sol. hic loqtur in fideicõmiſſo, quod in hoc differt a legato ſm iſta tẽpora. Hodie ſecus dicit gl. Quod examina, ut dixi in l. 1. ſ. de leg.

1 *Trebellianica, vel Falcidia hodie habent locum in teſtamento militis.*

2 *Filiusfamilias in aduentitijs, in quib, patri non q̃ritur vſusfructus nõ facit teſtamentum.*

3 *Pater an poſſit filium emancipare quo ad vnum actum.*

§. In filii.

Hic pſeqr expoſitionẽ eiuſdẽ verbi hrẽdib. vſq; ad §. ſi hrẽs. Op. ꝟ. e. l. §. deniq; Sol. in teſtõ militis hẽt locũ Trebelliani quo ad oĩa remedia, vt hic, pterq̃ quo ad detractionem quartæ, vt ibi. Itẽ ꝯ, in Anth. de hæt. & Fal. §. pe. Solu. đ

1 Dy. hodie † Falc. facto inuẽtario hẽt locũ ẽt in teſtõ militis, & idẽ in Trebellianica, & ſic iura antiqua in hoc hodie corrigũtur. Idẽ

a tenẽt Frã. Acc. & Cy. in l. in teſtõ. ad l. Fal. Quærit gl. [a] an † filiusfa.

2 poſſit facere teſtũ in aduentitijs, [b] quorum vſusfructus pri nõ q̃

b ritur. Et determinat, q non, & bñ Caſus eſt in l. pe. C. qui teſta. fac. poſ dixi in l. q in ptãte. ſ. de teſt. facit, qđ no. in Auth. vt lic. ma. &

3 auiæ, in prin. & hoc no. † Quæro, vtrum pr q poſſit emãcipare filiũ

c quo ad vnũ actũ [d] tñ, ſ. quo ad factionẽ teſti, in cæteris remaneat

d in ptãte. Et vr q ſic, qa lex hæc facit. Nam in caſtrenſi, vel quaſi hẽt loco prisfamilias, l. 2. ſ. ad Maced. in cęteris non ꝯrium facit ſ. de adop. l. fi. alias incipit, quæſitum. Cogitabis.

ADDITIONES.

a Barb. Quærit gl. & vide Bar. & dñm meũ i l. q in ptãte. ſu. de teſta. Cal. in l. ſeniũ. C. de teſt. Io. de Imo. in l. tã is. ff. de don. Bar. in l. 1. C. de ſac. eccl. ubi plene.

b Aduentijs. Adde vltra Ale. an filiusfamilias in aduẽtitijs, in q b. pri non q̃ritur vſufructus, maxime ad pias cauſas, poſſit teſtari, Pau. de Caſt. conſi. 221.

c Pom. Verum pr. Bene facit, quod vult Old. conſ. 31. inci. pr filiæ conſenſit. Io. An. in ad. l. Spe. in ti. de inſtr. e. di. §. porro. ver. ſed quid ſi filius. vide Bar. conſ. 1. in fi. vol. & conſi. 22. eo. vol.

d Vnum actum. Adde, q pater non poteſt emancipare filium, & ſibi retinere vſumfructum, ut conſuluit Old. conſi. 214.

---

1 *Statutum loquens de hæredibus, habet locum in bonorum poſſeſſore.*

§ Bonorum.

1 Idẽ pſeqr. † No. q lex, & ſtatuta, q̃ loquũtur de hrẽdib. hñt locũ in bonorũ poſſeſſore de iure ptorio, qđ apparet ex hac lege relata ad verba ſenatuſconſulti. Probatr hoc ẽt. Nã certum eſt, q verba ꝯdõnũ intelligũ

a tur ſtricte ad literã, tñ ſi dictũ eſt ſi hrẽs non erit, deficit iſta ꝯdõ in eo, qui eſt bonorum poſſeſſor de iure prætorio, vt de ꝯd. & dem. l. in conditionib. §. ſi patronus.

ADDITIO

a Menoch. Probatur. Tiraq. tract. le mort aſaiſit le viu. in 1. par. deciſ. nu. 6. 7.

1 *Lex loquens de hærede babet locum in fideicommiſſario.*

2 *Vtiles actiones habens eas cedendo, illas transfert.*

3 *Reſtitutio an ſit neceſſaria in fideicommiſſario rogato reſtituere, an vero actiones in eum tranſeant ipſo iure.*

§. De illo.

1 Fideicõmiſſarius reſtituẽdo ſcđo fideicõmiſſario trãſfert actionẽ. h. d. † No. q ꝓmiſſio legis loquẽs de hrẽde, hẽt locũ in fideicõmiſſario, vt colłr ex hoc §. relato ad verba ſenatuſ. Scđo no. † q ille, q hẽt vtiles actiones, cedendo eas transfert. De hoc dicã. ꝟ. e. l. ex aſſe. Op. q reſtituẽdo ñ tran

a ſeũt actiões, ſed trãſeũt ipſo iure, a l. pe. §. fi. C. e. & gl. dt, q qdã dñt, q ibi loqr, q ſi ſecũdus fideicõmiſſari⁹ fuit ĩ mora, hic q̃ñ reſtituit añ morã, quod placet gl. qa ſm hoc nõ eſſet dña inter primũ hæredem, & fideicõmiſſarios rogatos de reſtituẽdo. Moderni tenẽt iſtam opi. & bñ, & eſt dña ĩter hrẽdem & fideicõmiſſarium, qa in hrẽde ad hoc vt tranſeant actiones ipſo iure, eſt neceſſaria abſentia, & mora, in fideicõmiſſario ſufficit mora ſola, ſm Pe. Et alia datur ſol. ſm Ioã, qa ibi loqr in rogato reſtituere pure, hic loquitur in rogato in diẽ, vel ſub ꝯdõne. Sed hoc licet poſſit eſſe verum ĩ

3 ſe, tñ eſt diuinare. Collige ergo ex pdictis, an ĩ fideicõmiſſario rogato de reſtituendo ſit neceſſaria reſtõ, an vero actiones trãſeant ipſo iure. Aut q̃ris ante diẽ reſtõnis, vel poſt, aut q̃ñ nulla dies eſt appoſita. Primo caſu nõ trãſeũt ſine reſtõne, vt hic, ſm Ioã. Scđo caſu aut fuit in mora reſtituendi, & trãſeunt ipſo iure, alias eſt op⁹ reſtitutione, vt hic ſm aliam lecturam.

ADDITIO.

a Ipſo iure. Adde, dum Ale. đt, q in piã cãm trãſit fideicõmiſſũ ipſo iure, q idẽ tenet Bal. conſ. 314. 4. lib. & Pet. de Anch. conſ. 8. ubi tenet, q nõ requirtur aditio hrẽditatis ad pias cãs, pterq̃ in caſu ibi poſito p ipſũ, et qđ in teſtis ad pias cãs nõ requiratur aditio, ut ſe alias remiſſiones in l. 1. C. de ſac. ecc.

§. Sed & quoties.

In fideicõmiſſariũ ptis, cui eſt facta reſtõ ĩſolidũ, trãſeũt actiões, quæ ipſo iure tranſeant in alium fideicommiſſarium exiſtente conditione. h. d. Op. q ſit opus reſtitutione, vt ſ. §. proxi. Solu. Ibi loquitur in fideicommiſſario rogato reſtituere, hic autẽ nõ erat rogatus vnus alteri reſtituere, ſed erant fideicõmiſſarij. Itẽ ꝯ, q ẽt hoc caſu ſit neceſſaria reſtõ, vt ꝟ. eo. l. cogi. §. idem Metianus. Sol. Quædã ẽ reſtõ facti, per quã transfert poſſeſſio rerũ, & illa eſt neceſſaria, vt ibi. Quædã eſt reſtitutio iuris, per quã trãſferuntr actiones

nes,& illæ transeunt ipso iure, a vt hic. Itē ꝗ, ꝙ iste fideicōmissari⁹ cōdōnalis non pōt cogi adire, & restituere, vt ꝗ. eod. l. ille, a quo in prin. Sol. Ibi loqtur, cū erat tm̄ vnus fideicōmissarius cōdōnalis: hic erat vnus pro parte pure, pp quem cogitur hēs ī totum adire. b Quæro vtrum bsint alij casus, in quib. fiāt trāslationes actionum ipso iure. Rñ. sic, l. pe. C. eo. & ibi no. Quæro, an isto casu veniat detrahenda quarta? Gl. distinguit multū pfecte, & vide eā, & signa. Quæro, quid ī in directis hæditatib. si est vnus institutus pro parte pure, alius pro parte sub cōdōne, an institutus pure interim hēat totum? Glo. tangit hic, & in l. 2. si pars hæredi. pet. & dixi in l. plane. §. si coniunctim. sup. de leg. 1.

ADDITIONES.

a Ipso iure. Adde inquantum Alex. dicit, ꝙ to ptam eām transfertur fideicōmissū ipso iure, quod voluit Bal. consi. 314. 4. lib.

b Menoch. Quæro verum. Tiraq. tract. le mor asaitis le viu in 2. parte dec. nu. 1.

§ Si filio

Siue rogatur hēs, siue pr̄, vel dn̄s, vel administrator hæredis, locus est senatusc. h. d.

1 *Pupillus non restituit hæreditatem tutori, eo authorizante.*
2 *Tutor restitutionem de re sibi debita, sibi ipsi facere potest.*
3 *Pecunia est de his rebus, quæ seruando seruari non possunt.*
4 *Adultus curatorem habens, quibus casibus æquiparetur pupillo.*
5 *Adultus an adeat hæreditatem sine consensu curatoris, remissiue.*
6 *Adultus, qui fecit testamētū, nō restituet in integrū aduersus testamentū.*
7 *Furiosus, & prodigus pupillo æquiparantur.*
8 *Minor an possit actionem cedere, remissiue.*

§ Fuit quæsitū.

a Hic est no. §. † Pupillus non pōt restituere hæditatē tutori eo authore, adultus pt curatori, qa eius authoritas nō est necessaria. h. d. Opp. ex t. gl. ad primam partem, & vr̄, ꝙ tutor possit sibi ipsi restituere, l. fistulas. §. 1. de ꝯhen. emp. † Sol. Quædam est restō facti, & istam pt facere tutor de re sibi debita, vt ibi. & ꝗ. de fidei. l. tutor. l. fi. Quedam est trāslatio, seu restō iuris, & illā nō pt facere, vt hic. Ad fm dictū op. & intro gl. & vr̄ ꝙ similis sit adult⁹ pupillo, l. si curatorē. C. de in integ. rest. mino. Gl. in verb. necessaria nō est, pro sol. huius ꝯrij dicit multa verba, & io diuido glo. Nam primo format ꝯrium. Scd̄o ponit vnā solu. ad ipsum, & multa similia ꝯferentia ad solonem, vsq; ibi, Et est in casu huius legis ro. ibi ponit aliā solonem, unā oppositionem ad ipsam, & eius rn̄sionem, vsq; ibi, vr̄ fm Ioan. ibi, tertia sol. vsq; ibi, sed nunquid adultus, ibi gl. format unam nouā qōnē. Venio ad primam. Prima solo est, ꝙ ꝯrium loquitur, qn̄ agitur de eis obligādis, tūc sunt siles pupilli, & adulti, q curatorē hn̄t, secus cū tractatur d eis liberādis, ita dicit gl. quā no. Ad istā solonem adducit gl. simile de l. nō quasi. §. hanc stipłonē. ꝗ rē pupil. sal. fore. Itē de pscriptione triginta annorū, q̄ nō currit pupillo, sed adulto, sic. Itē C. de falsa moneta l. 1. in fi. Sed aduertēdū est, ꝙ ista sunt similia ad hoc, vt differat pupillus ab adulto, nō tn̄ faciunt ad qd̄ uadit ꝯriū Præterea ibi loqtur qn̄ ipsa lex disponit circa verba adultorum, vel pupillorum sine eorum facto sed hic in mā nr̄a loqtur de his, q̄ agenda sunt ab illo pupillo, vel adulto, an valeant. vn̄ dicta similia modicū faciunt ad ppositū. Vnde b gl. b adducit aliud simile, s. ꝙ pupillus nō faciat pecuniā sui creditoris, vt ꝗ. de sol. l. qd si forte. §. fi. qd nō reperitur in adulto, qa pt alienare pecuniā suā sine decreto, qn̄ tractatur de eo liberādo, qd 3 no. ita dr gl. Ex hoc dicto no ꝙ † pecunia est de his reb. q̄ seruādo c seruari nō pn̄t, qd patet, qa pt alienari, & pbatr̄. C. d admi. tut. ī aut. nouissime, posita sup hb & in corpore vn̄ sumitē. Et si dicis. ꝯrium paret ad oculū, qa pecunia pt seruari seruādo. Rn̄ non pt seruari, vt afferat vtilitatē fm eū vsū, ad quē est destinata. Scd̄o aduertas, ꝙ hoc sile modicū facit ad ppositū. Nā nō loqtur de adulto curatorē hn̄te, alias remanet dicta rā l. si curatorem. Adducit gl. aliud sile, non pt testari pupillus, sed adultus sic. s. de testa l. qua ætate. & Insti. qb. nō est pmis. face. test. §. pterea. & l. Aurelio. §. Caius, de l. b. leg. Illud est verum in se, ēt in adulto curatorē hn̄te. Et rō est fm quosdam; qa vltima voluntas ꝯfertur post mortem, & sic illo tpe erit finita cura. Ista rō nō est vera, qa lex resistit initio, l. si minor. de seruis expor. ergo est rō, qa quātum ad testm̄ nō vr̄ hr̄e curatorē, cū hoc nō ptineat ad administratorē bonorum, & c. l. in copulandis. C. de nup. Dat gl. aliud sile, qa adultus pt accusare curatorem suspectum, sed pupillus non tutorem. Istud exēplum est ēt bonum, tn̄ loquitur in his q̄ geruntur curatore iuito, & ad finem dā curā. Pōt dari aliud exemplum. s. de ī lit. iur. l. videamus. §. 1. & ꝗ. de re iud. l. acta. §. ꝯ indefensos, & ꝗ. de ꝯsel. l. certū. §. in pupillo. & Insti. de cura. §. itē inuiti. ꝗ. de manu. testa. l. Lucius. in prin. Facit ꝗ. de sol. l. si seruus decē. & ibi dixi. Sed ēt ista nō sunt similia ē ergo hic fauor liberationis. Secunda solu. prin. est, qa adultus quātum ad hanc rē, non vr̄ hr̄e curatorē, cū eius authoritas in hac re necessaria nō sit, vn̄ restituet, sicut curatorē nō habens. No. istam sol. multū, p quā declaratur l. si curatorē. C. de in inte. rest ꝙ pupillus æquiparatur adulto hn̄ti curatorē, qd̄ est verum in his, ad quę offm̄ curatoris extenditur. Sed ꝯ hoc op. qa fm hoc semp poterit adultus cum curatore suo ꝯhere. Rn̄. ꝙ hoc est verū in his, q̄ fiūt siue geruntur cū curatore ex necessitate, secus si ex volūtate, qd ēt no. & istæ sunt verę sol. Tertia principalis sol. est, fm hoc, ꝙ hic loqtur in adulto coacto adire, & sic cū ad eum nullū ꝯmodum ptinere dēt, restituere pt sine curatoris authoritate; alias sec⁹. Ista sol. est vera ī se, tn̄ est diuinatio. Reassume ergo, cū q̄ritur, 4 † an adultus curatorē hn̄s æqparetur pupillo. Distingue, aut q̄ris in his, q̄ disponūtur p legē circa bona eorū, aut in his, q̄ agūtur p ipsos, aut ī his, q̄ agūtur cū ipsis. Primo casu non æqparātur, sed multę dnę sunt, vt in pscriptione 30. ann. & in l. 1. in fi. C. de fal. mon. & alijs similib. Scd̄o casu, qn̄ q̄ritur de his q̄ agūtur ab ipsis, aut ꝯdēdo vltimā volūtatē, & nō sūt siles, qa adultus pt testari, pupill⁹ nō. Aut inter viuos, & tunc aut ea agunt, vel agere volūt cū ipsis tutorib. vel curatorib. aut cū extraneis. Primo casu aut hoc agunt, anteq̄ dictos administratores habeāt, aut postq̄ eos habēt. Primo casu non sunt similes, vt Insti. de cura. §. item inuiti. Scd̄o casu aut loquimur in actione, ex qua ad eos non ptinet ꝯmodum, vel incommodum, & nō sunt similes, qa adultus pt agere cū curatore, pupillus nō, vt hic, fm tertiā solu. Aut ad eos pt ptinere ꝯmodum vel incommodum, tunc aut loquimur de eis obligandis, & non sūt similes, vt hic fm primam sol. Aut de eis obligandis, & tunc aut ad ea, q̄ geruntur, se extendit offm̄ curatoris, & sunt similes, l. si curatorē. C. de in int. rest. Aut offm̄ curatoris ad hoc se non extēdit, & tunc aut hoc gerunt necessario, & non sunt siles, qa adultus pt pupillus non. Aut voluntarie, & sunt similes, quia neuter pōt, vt hic, fm secundam sol. Si vero loqmur in his, quæ cū extraneis aguntur, & tunc si quidem offm̄ curatoris ad hoc se extēdit, & sunt similes, vt d. l. si curatorem. si vero se ad hoc non extendit tunc nō sunt similes, quia hr̄ perinde, ac si non haberet curatorem, vt hic secundum secundam sol. & est casus ext. de iud. ca. fi. lib. 6. & ꝗ. de ma. vind. l. a. quæ inci. si minor, facit, qd̄ hr̄ in l. ait prætor, in prin. s. de min. Tertio casu principali, q̄n quæritur de his quæ agunt cū ipsis, s. pupillo, & adulto, aut aguntur cum ipsis volūtarie, & distingue eo modo, quo supra, per easdem leges: aut necessario, & tūc nō sunt siles, l. acta. §. ꝯ indefensos. de re iud. & l. si minor. de bon. 5 auth. iu. possi. Quærit gl. † an adultus possit adire hæditatem sine ꝯsensu curatoris. Dic plene, vt l. impuberib. & l. pupillus. s. de acq. 6 hær. † Quæro, si d adultus facit testm̄, an possit restō peti in integrum, si dicatur inconsulte factū? Rn̄deo non, qa edictum de minore loquitur de his, q̄ gesta sunt cum minore, sed verba gesserunt, & ꝯxerunt, non pertinent ad ius testandi, l. verba contraxerunt. de verb. sig. & ita intelligit Iaco. de Are. Facit, quod no. in l. 7 ait prætor. in prin. de min. † Quæro hic e dr̄ de pupillo, & adulto, e quid de furioso, & prodigo, cū æquiparantur? Rn̄d. pupillo. Tex. 8 est no. in l. Fulcinius. §. adeo. ꝗ. qui. ex ca. in poss. ea. † Quæro, an minor possit cedere actionem? Dyn. tangit hic, & videtur distinguēdum, vt hoc §. tractatur. n. de trāslatione actionis. Tangit Dyn. s. de auth. tut. l. potest. & ibi dixi, & Spec. de ces. actio. §. 1. ver. sed nūquid minor.

ADDITIONES.

a Barb. Fuit quæsitū. Idē dic, ꝙ non pōt dari patri, vel alij existenti in ptate patris patre, aut hore. Glo. est sing. in l. 1. in fi. ff. de autho. tut. & vide Ioā. in l. cum is. ff. de don. Et an quis poterit esse author in causa propria, vide Bal. in l. si consul. ff. de adop. vbi ponit multa no digna.

b Pom. Vnde gl. Et vide l. Iulianus. ff. de pet. hær. & facit l. lex, q̄ tutores. C. de adm. tut. l. ait prætor. ff. de iure delib. & in Auth. de non alie. §. pe. illa res dr̄ q̄ seruando seruari non pōt, quæ non durat triennio, gl. peregrina. in l. 1. C. si aduer. vsucap. & vide Io. de Imo. in l. 1. alias in rub. ff. sol. mat.

c Seruado seruari. Adde dum Ale. transit cū opi. ꝙ pecunia destinata ad emptionē pdiorum, non connumeretur inter immobilia, ꝙ contrariū tenet Ro. cō. 187 vbi alle. pro opi. Ale. iuxta hic p ipsum all. deinde dr̄, contrarium est verius, qui casus est no. in l. 3. §. vsuras. sup. de cōtrario. iu. tu. & sic dr̄ esse, si est deposita ad honestam partē lucri, qa cū illud sit in reditu annuo, & annui reditus inter immobilia cōputentur, vt in le. exiui de ver. sig. igr̄. cōñs est, vt ēt tunc sine decreto alienari non possint, alle. spāliter catum in l. 3. §. nec vsusfructus, & §. si lapidicinis. sup. de reb. eo. in ver. cuiussuis alterius materiæ, & inquantum Ale. ponit, an p. ter possit authori filio sibi donanti cā mortis, & alle. Ang. cons. incip. filia refutauit. 302. adde Ang. con. 144. inci. in Dei noie, tria videtur impugnare. & ibi ponit. an ppinqui possint autorari in facto pprio, & ꝙ pr̄ filio donāti cā mor. si bi possit autorari, voluit Bar. cōs. 59. 2. li. Ro. pulchre, qui alle. Ang. vt sup. cons. 515. consuluit Old. consi. 26. inci. pr̄ cōsentit filiæ, & inquātum Ale. trans. vi, ꝙ stāte statuto, ꝙ mulier nō possit testari sine cōsensu duorū propinquorū, qd̄ nō poterit vnū ex illis instituere, dic, ꝙ Bal. consuluit cōtrariū, ꝙ imo possit, dūmo consentiant, non ut sic agat, sed libere, eius consi. 172. 2. li. Et stāte statuto, ꝙ vxor non possit testari sine consensu mariti, mulier poterit maritum instituere. vt cōsuluit idem Bal. consi. 78. 1. lib. Ab. tn̄ consi. 40. insi. tenet, ꝙ pr̄ non possit autorari filio donanti alteri filio, & sic fratri in eius potestate.

d Menoch. Quæro si. Dec. consi. 280. nu. 1. 2.

e Bar. Quæro hic. Et vide gl. in fi. in l. 2. C. de cura. fur. ꝙ omnia priuilegia data pupillis, dentur prodigis, & furiosis.

1 *Collegia possunt facere contractus per decretum collegij sine superiore, nec est necessarius syndicus, cum collegium præsens contrahit, & cum vno collegium potest contrahere.*

§. Si autem.

Collegiū pt restituere hæditatē ex Trebelliano vni de collegio. h. d. No. † ꝙ collegia pn̄t facere ꝯtus p decretū ipsius collegii, nec est necessaria superioris authoritas, de quo per gl. & Gul. s. quod cuiusq; vniuer. l. nulli. Secundo no. ꝙ qn̄ ꝯhitur cum alio collegio præsente, non est necesse, ꝙ collegium faciat syndicum ad ꝯhendum, sed ipsum collegium pt principali ꝯhere, vt hic. Tertio no. ꝙ vnus de collegio potest ꝯhere cum collegio, quod tene menti.

1 *Actio personalis non prosequitur fundum.*
2 *Æstimantur res cum qualitatibus suis.*

3 *Caute-*

3 *Cautela in probando valorem, quando quis dicit se deceptum vltra dimidiā iusti pretij.*

§. Si hæres Hucusq; tractauit Iuriscōsultus de vno reme dio Trebelliani. s. transferēdarum actionum, hic tractat de secundo. s. de detractione quartæ Res, q̄ remanent apud hr̄dem æstimanī cū qualitatib. suis, nec cautio īterponitur. 1 h.d. No. ꝙ a actio personalis nō ꝑsequit̄ fundum, & ideo si hēs alt a quē oblatū, & bona eius ibi nō essent oblata tacite, vel expresse, 2 ꝯ eū, ad quē bona transirēt nihil posses dicere. Scđo no † qđ res dēt æstimari cū qualitatib. suis, vt hic, & l. mortis cā. §. fi. ꝟ. de don. cā mor. vñ l. si seruus. de ꝯd. fur. q̄ dicit, res tm̄ valet, quātū vendi pōt, intell. s. hoī scienti ꝯdōnes, & qualitates rei. vt dictis legib. Et b iō sis b cautus, † qñ tractatur de æstimanda aliqua re, qa forte dica 3 tur venditor deceptus vltra dimidiā iusti pretij, ꝙ ꝯsideres ꝑsonā venditoris, si erat implicitus debitis, vel si dedit fideiussorem, vel non, vt ex hoc possis concludere, qđ talis res existens hoīs sic implicitи debitis non reperisset emptorem tantę quantitatis. Idem in similib. qualitatib. rerum, quę habēt augere, & diminuere pretium. Op. C. in quib causis pignus tacite ꝯhatur. l. 2. Sol. Ibi loquit̄ in hypothecaria, hic in ꝑsonali, & sic cessat ꝯtrarium. Gl. format vnam quæstionem, an hoc casu teneatur creditorib. vide eam, & tene primam responsionem.

§. Si is, qui quadringenta. Hęres, qui hęreditatem restituit, retenta certa quantitate sub nomine quotę, tenetur legatariis in eo, quod habet vltra quartam, si a fideicommissario exigi legata non pñt. h. d. Op. ꝙ iste tex. sibi ipsi ꝯdicat. Respō. primo dic dandam fi bi. petitionem de rigore. postea de æquitate, mitigat, vt solum in ducentis detur petitio. Op. Insti. eo. §. si quis vna. Sol. Qñ hęres retinet certam quantitatem, non tenetur legatariis, si a fideicommissario pōt exigi, alias tenetur in eo, quod hēt vltra quartam, ut hic, de quo distingue. ꝟ. ea. l. §. fi. Quęro, vtrum fideicommissarius teneatur in solidum hodie, si non fecit inuentarium. Dixi in l. in ratione. §. quod vulgo. sup. ad leg. Falcid.

ADDITIONES

a Menoch. No. quod. Crau. de antiq. temp. 3. par. pen. par. nu. 22.
b Menoch. Et ideo sis. Scripsi. 358. nu. 27.

---

1 *Fideicommissarius, an detrahat quartam.*

§. Denique. Licet nō detrahatur Falcidia, non tm̄ tenetur qs ad legata vltra vires hr̄ditatis. Item fideicommissarius non detrahit quartam, nisi liberalitatem hr̄s in eū exercuerit. h. d. Op. ꝙ possit quis teneri ad legata ultra uires hr̄ditarias. C. ad l. Falc. auth. sed cū testator. Rñ. uerum est hodie pp delictum hr̄dis omittentis facere inuentarium, vt ibi. Sed op hic dr̄ in tex. coniuncta. gl. ꝙ testōr non pōt prohibere Treb. deductionem. Cōtra in d. auth. sed cum testōr. Sol. Dñt qdam, illud in Falc. secus in Treb. Tu dic, ꝙ etiam in Treb. pōt hodie prohiberi vt dicam in l. Marcellus. ꝟ. eo. Op. ꝙ fideicommissarius possit detrahere quartam, l. penales. §. fi. ꝟ. ad leg. Falc. Huius grā gl. hic di- 1 stinguit, & non perfecte. Dy. ēt supplet in aliquo, † & sic̄ nō perfecte, & ideo distingue latius. Aut loqueris de hr̄de, & iste tr̄r detrahit quartā. Fallit in casib. notatis in l. in testō. C. ad leg. Falc. Aut loqueris de fideicommissario, & tunc aut quæris, utrum detrahat a legata singularib. aut a secundo fideicommissario suo. Primo casu, aut legata sunt relicta a se, & nūquā detrahit, l. lex. Falc. §. nunquam. su. ad l. Falc. Aut de legatis relictis ab herede, vel simplr̄, & tunc aut hr̄s detrahit sibi, & vlterius non detrahet, vt hic. nec tm̄ tenetur fideicōmissarius, vltra quā habeat, ut paret. Aut hr̄s non detraxit, & tunc aut hoc ideo, quia non potuit, aut qa noluit, aut qa de hoc non cogitauit, sed per errorem totum restituit. Primo casu, qñ non potuit facto suo, quia coactus adiuit, & fideicommissarius detrahit, ut ꝟ. e. l. Marcellus. §. ꝙ si suspecta. Aut non potuit pp mām relictorū, vt qa erat testm̄ militis, vel relictū ad pias cās & tunc fideicōmissarius non detrahit, sicut nec hr̄s, vt hoc §. in in prin. Succedit. n. in locū hr̄dis, vt l. proxi. Secundo casu, qñ non detrahit, qa non vult: & tunc aut non uult, volens facere grām fideicōmissario tm̄, & fideicōmissarius detrahit, vt hic. Aut uolens facere grām fideicommissario, & legatariis, & tūc non detrahit, colligit ex hoc §. dum dicit, nisi liberalitatē, &c. Aut dubitatur, & in dubio dici glo. nr̄a uelle facere grām, primo fideicōmissario, cui restituit. Quod placet, qñ scienter restituit, quia donare vr̄, l. cuius per errorem. de reg. iur. & l. a fu. de condi. inde. Si autem p errorē, tunc secus, vt dicam in sequenti membro. Tertio casu, cū de hoc non cogitauit hr̄s, sed per errorē restituit totū, tunc fideicōmissarius nō detrahit vt hoc §. ī quo excipitur vnus casus tm̄, s. qñ in eum liberalitas exercetur. Secundo casu, qñ quęritur, utrū detrahatur a secundo fideicōmissario suo & tunc aut hr̄s restituit coacte, & nō detrahit, l. si patroni. §. 2. ꝟ. eo. & in hoc differat secundus fideicōmissarius a legatarijs singularibus. Si uero adit sponte tunc idē per oīa. ut sup. dictum est in legatariis singularib. Tera tio casu, a quando quæritur, utrum detrahat a suo fideicommissario, & non detrahit, ut l. ex asse. in fi. ꝟ. eo. De tertio uero. i. de legatario rñ est, ꝙ nunquam detrahit Falcidiam, nisi ei detrahatur, l. lex Falcidia. §. nunquam. l. penales. §. fi. sup. ad l. Falcid. notatur. C. commu. de lega. l. 1. Putarem autem perinde esse, ac si sibi detractum esset, quando hæres noluisset in eum liberalitatem exercere, & non detraxisset: videtur enim hæres detraxisse, & sibi donasse, arg. huius §. vide hic gl. & signa.

ADDITIO.

a Tertio casu. Adde Pau. de Cast. consi. 354.

---

§. Sed si quadringenta Hęres, apud quem remanet dimidia hęreditatis, sub nomine quotæ, conuenitur ad legata in eo, quod habet ultra quartam. h. d. iste §.

§ Idem Iulianus Si hæres restituit hęreditatē detracta quantitate, quæ ad quartā tantum sufficit, legatarius non tenetur. h. d. Op. C. eo. l. 2. vbi dicit hęredem, qui habet quartam teneri pro rata. Gl. dicit, ibi refertur ad creditores tantum, non ad legatarios, vt ibi not. Item ibi retinuit sub nomine quoutatis, hic sub noīe quātitatis, Et ideo glos. in hac mā an hæres, cui restituit, teneatur legatarijs pro eo, qđ remanet penes eum, distinguit satis perfecte, vide eam, & signa. Et in eo, qđ gl. dicit, qđ ante restitutionem tenetur hæres legatariis, habemus gl. contrariam. ꝟ. eo. l. Marcellus. in gl. quæ inci. quod semper præsumitur, sed ista gl. communiter tenetur.

LEX II.

1 *Hæreditas transit in fideicommissarium cum onere legatorum.*
2 *Hęres videtur ponere fideicommissarium in locum suum.*
Clausula. ponens eum in locum suum, importat cessionem actionis, & constitutionem procuratoris in rem suam,
3 *Hæres si perdit beneficium quartæ per coactionem, hoc tantum prodest fideicommissario, non legatarijs.*

Qui quadringenta. Hæc lex consueuit reputari horribilis iuuenib. tñ in ueritate nō est, si ordinate legatur, & lex ista cū prin. seq. vsq; ad §. idē Pomponius tractat eandem mām. Sed pro euidentiori intellectu declarabo tex. huius l. demum. l. Marcellus. postea recitabo ap. patum super vtraq; lege. cōiter hæc lex. h. d. Legata particularia in ꝯputatione l. Falcidię ꝯtribuuntur cum fideicōmissario vl̄, qđ æstimat̄ q̄tū superest in hr̄ditate, deductis legatis, & fideicōmissarius non tenet̄ ad legata in plus, q̄ tenetur hæres. h. d. Diuidit̄ i tres partes. Primo ponitur thema, & qō. Scđo determinatio qōnis inspecta lege duodecim tabularum, antequam esset lex Falcidia. Tertio determinatio qōnis inspecta qualitate ꝑtātis l. Falcidiæ. Secunda ibi, dicendum Tertia ibi, itaq;. Prosequamur per partes, & in tex. ibi deberet, alias est, deberes, & nulla fit mutatio ꝑsonarum alias deberet, & tunc procedit gl. magna, q̄ dicit, ꝙ transit de scđa ad tertiam ꝑsonam. Venio ad ver. dicendum, hæc est scđa pars, & subdiuiditur in tres. Primo ponitur determinatio qōnis. Secundo ponit̄ q̄dam rō, qñ restitutio fideicommissi præuenit legatorum ꝓstationem. Tertio ponit̄ alia rō, qñ legatorum ꝓstatio præuenit restitutionē fideicōmisti. Scđa ibi, qa ꝓsumptū. Tertia ibi, nā hr̄s, In textu ibi dicendum est, iunge hic tota trecenta te dare debere Titio qđ est ꝟ. & sic hēs rñsionem ad qōnem inspecta lege 12. Tabularum, & de voluntate testatoris, sed inspecta ꝑtāte l. Falcidiæ fit computatio, vt sequitur s̄m Iac. de Are. Sequitur vers. itaq;. Ista tertia pars diuiditur in duas. Primu loquitur qualiter fit computatio, hr̄de adeunte sponte. Secundo, qualr̄ fit hr̄de adeunte, & sic soluit q. positam in prin. l. a. ibi, non ergo. in tex. in fin. sed dic tunc 1 quantum ei debeatur, vt ī proxi. dictū est. † No. ꝙ hr̄ditas transit 2 in fideicommissarium cum onere legatorum. Secūdo no. † ꝙ hr̄s vr̄ ponere fideicommissarium in locum suum, quod nota ꝑ uerbis, q̄ ponuntur in ꝯtib. ponens eū in locum suum, &c q̄ uerba videntur importare cessionem actionis, & constitutionem procuratoris in rem suam, vt hic. Circa quod uide, quod dixi in l. in prouinciali. §. pen. & fi de op e. no. nun. Nota etiam, & tene menti, ꝙ beneficium coactionis, quia competit tm̄ fideicommissario, vl̄, sibi tm̄ prodest, vt quicquid prodest hr̄di pp cautionem, ad eum 3 tm̄ perueniat, & non ad aliū. No, vltimo, † si hæres perdit beneficium quartæ per coactionem, hoc prodest tm̄ fideicommissario, non legatarijs. vt hic, & inf. l. ꝓx. dixi. sup. l. proxi. §. deniq;, in distinctione quam posui ibi.

1 *Fideicommissum vniuersale, æstimatur, quantum valet tota hæreditas.*
2 *Trebellianica cessat in omnibus testamentis, in quibus cessat Falcidia.*
3 *Legata simpliciter relicta ex persona hæredis debentur, & defalcantur, et ab ipso fideicommissario præstantur, & petuntur.*
4 *Testator si iussit hæreditatem restitui deductis legatis, an fiet contributio, secundum distinctionem istarum legum.*
5 *Trebellianica, an cesset in relictis ad pias causas, quod sic.*
6 *Lex noua loquens in vno casu extenditur ad alium casum per legē antiquā.*
7 *Trebellianica, an possit prohiberi per testatorem, quod sic.*
8 *Trebellianica, an perdatur per non confectionem inuentarij, quod non.*
9 *Correctio legum non inducitur ex identitate rationis.*

Marcellus. Legata particularia contribuūnt cū fideicōmisso vl̄, quod tm̄ æstimatur, quātum valet tota hęreditas, non deductis legatis Item in tm̄ tenetur fideicommissarius ad legata, in quantum tenetur hęres si sponte adiisset. h. d. Diuiditur in tres partes. Primo ponit determinationem, qñ hęres sponte adiuit. Secundo, qñ hæres coacte adiuit. Tertio ponit
exten-

extẽsionem suæ determinationis. Secũda ibi, quã si suspecta. Tertia ibi, quod autẽ. In tex. ibi, in hac specie, dic. q̃ sequitur, secundum lect. q̃ tenes. In tex. ibi, q si suspecta dicta sit hæreditas. dictum est. sup his tenes. In tex. ibi, q si suspecta dicta sit hæreditas, dictum est. q his amittat quartã. & q tñ habeat legatarius, si adiuit coacte quantum si sponte. Dy. No. q † fideicommissum vr̃ æstimari, quan- 1 tum valeat tota hæreditas. Secundo no. ex versi. quod autem, † q in 2 omnibus testamẽtis, in quib. cessat Falcidia, Trebellianica cessat. Venio ad apparatũ recitandum communiter sup vtraq; lege. Primo op. ad l. q quadringenta. su. e. & vr̃. q sit sibi ɔ̃na. Nam primo dr̃ tota trecẽta debere restitui. in uer. itaq;, dicit, q defalcãt. Huius timore facta est gl. super ver. itaq; q̃ dicit, q Celsus seipsum corrigit q non placet. arg. l. nõ ad ea. de cond. & dem. Secundo dicit gl. q istas duas opi. ponit tãquam dubias, & nullam eligit, q nõ placet, imo certitudinarie loquitur in vtroq;. Dy. dicit, q primũ dictum est respectu psonæ fideicommissarij, qui nõ põt Falcidiam deducere, vt su. l. proxi. §. deniq;. secundum dictũ inspecta psona hr̃dis, q pot Falcidiam deducere. Tu melius dic. q primũ dictũ est inspecta l. 12. tab. secundum, inspecta prãte legis Falcidiæ, & ita apostillant tex. secundum Iac. de Are. quã tene. Secundo op. dr̃ in l. qui quadringenta. q legatarius non hẽt totum, & q fideicõmissarius hẽt 75. Contra, immo vr̃, q totum auferatur a fideicommissario, vt sup. e. l. j. in fi. & §. si is, qui quadringenta. Huius ɔ̃rij timore antiqui in glo. magna tiuentur ɔ̃rium, vide glo. ibi verum, licet non dicatur in litera, &c. Tenet ergo, q a fideicommissario auferentur illa 75. Contrarium est veritas, vt patet ex tex. hic, & l. j̃ proxi. Ad ɔ̃rium inideo, q loquitur q̃ si testator iussit hr̃dem restituere hæreditatem deducta certa quantitate. Ex eo. n. vr̃ velle, hr̃dem non teneri ad legata vt Insti. eo. §. si quis. iõ fideicommissario auferetur totum. q hẽt. Nã ex persona hæredis nõ põt deducere, quia hæres ipse sibi retinuit quartam. Ex persona sua non põt, vt sup. l. proxi. §. deniq;. sed in l. ista sunt rogatus heres restituere hæreditatem simplr̃. nec potest dici, q legatarius petat ab hr̃de illa 75. q̃ sibi sunt minuta. Nã cũ minuantur p l. Falcid. sunt indebita ipsi legatario, l. Plautius, & l. lineam margaritarum. & l. j. in prin. sup. ad l. Fal. Opp. & vr̃, quod Marcellus ɔ̃dicat. l. qui quadringẽta. nã s. æstimat hæreditas quantũ valet, deductis legatis. in l. Marcellus. æstimatur quãtũ valet, deductis legatis. Huius timore duæ sunt opin. gl. prima, q l. qui quadringenta. loquitur, q̃ñ legata fuerunt relicta simplr̃. in l. Marcellus, fuerunt legata relicta noĩatim ab hr̃de. Hoc tãgitur in gl. magna ibi, q autem si expressum; &c. Contra istam lec. arguo: nam l. qui quadringenta. loquitur, q̃ñ hr̃s noĩatim est grauatus. vt patet in ver. itaq;. ibi, quia si hr̃s, &c. hoc patet ĩ prin. l. Marcellus ibi, in hac specie. & sic vr̃ loqui in eo casu, quo sup. Vnde Azo. & Hugo. legunt aliter, videlicet, q l. qui quadringenta. corrigatur per l. Marcellus. in conclusione ibi posita. Rões autẽ positæ in l. qui quadringenta, non corriguntur. Hæc lec. non placet quia si rationes sint veræ, conclusio erit vera de necessitate, si falsa esset conclusio, falsę essent rationes. Vnde Dy. tenet primam lecturã, quæ est vera. Do. rationem, q̃ si legata relinquuntur nominatim ab herede, nõ vr̃ onus hæreditariũ, quod apparet, qa si hæreditas vadit ad alium, non vadit cum illo onere, siue vadat ad substitutum, siue ad coniunctum, l. j. §. id, q ex substitutione. su. ad leg. Fal. & l. si plures. su. de leg. 1. Dixi in l. q̃ conditio. de condi. & demõ. Sed q̃ñ simpliciter relinquitur, dr̃ onus hæreditarium, q patet, quia hæreditas tunc transit cum onere legatorum, d. l. merito. ergo q̃ñ legata relinquuntur ab hærede nominatim, & postea hæreditas p fideicommissum, hæreditas æstimatur quãtum valet absque deductione legatorum. quia illa legata non videbunt proprie onus hæreditarium, secus, q̃ñ simplr̃. iõ nunc legata detrahuntur, l. qui quadringenta. Nec ob. tex. ibi, quasi heres. &c. quia inducitur q̃dam similitudo, nõ q proprie se referat ad casum propositum, vel aliter fuit grauatus quasi hæres simplr̃. non nominatim. Nõ ob. tex. in l. Marcellus. ibi, ĩ hac specie, quia ĩtelligo. s. q̃ sequitur, Ad illud
a opp. fortiter, qa legata, quæ relinquuntur simplr̃. vr̃ relinqui a fideicommissario. l. fin. C. eo. ergo non detrahetur Falcidia, vt dixi su. l. proxi. §. deniq;. & sic l. qui quadringenta. quę dicit Falcidiam detrahendam, non põt loqui in legatis relictis simplr̃. Sol. duob. modis. Primo lex ɔ̃ria loquitur, q̃ si hęres fuit grauatus restituere totam, vel omnem hereditatem, & sic de necessitate includit onus legatorum esse fideicõmissarium, hic q̃ñ simplr̃. vel melius l. fin. C. eo. non dicit, q legata videantur relicta a fideicommissario, sed
3 ab eo debent peti, non ab hærede. Ex quo cõcludo, † q legata simpliciter relicta ex persona hæredis debentur, & per ɔ̃ns defalcantur, vt hic, sed ab ipso fideicommissario petuntur, & præstantur. vt l. ɔ̃ria. Pro hoc ao duas gl. prima. su. l. proxi. §. deniq;. in fi. glo. in ver. pmittitur. q̃ inci. no. fideicõmissariũ primũ, &c. ĩ fi. Alia gl. est in l. Marcellus. in gl. in ver. ad hæredes onus. q̃ inci. q ip præsumitur. Op. si sp præsumitur relictum ab herede, vt no. in d. gl. l. Marcellus. in prin. ergo nõ est diña, an relinquatur simpliciter, uel nominatim. Rñ. non sequitur, nam q̃ñ simplr̃ relinquitur, tunc debẽr ab hærede, vt ab herede. Q̃ñ vero relinquitur noĩatim, tunc vr̃ habitus respectus etiam ad personam. q patet, quia hæreditas nõ transit ad alium cum illo onere, vt dictum est. Opp. quia etiam heres conuenitur pro legatis factis simpliciter, vt j. eo. l. ita in §. qui ex Trebelliano. Gl. in prin. l. Marcellus. dicit, q̃d illud est verũ in debitis, secus in legatis. Sed gl. vlt. su. e. in l. j. §. si dicit, idem in legatis, debitis. s. q ante restõnem possit conueniri hæres, post restõnem non. & hoc cõiter tenetur Op. C. de leg. l. cũ qõ. vbi non fit computatio isto mõ. sed illud, qđ minus est relictũ, vr̃ ademptũ ei cui est relictũ plus. Glo. ibi soluit, q ibi loquitur, qñ totũ primo reliquit. secundo partem, vnde partem, vr̃ a toto redimere, sic e. si e cõuerso. s. e. si primo legauit partẽ, secundo totũ. Quod licet sit verum in se in alia materia, vt distinxi in l. interdum §. si de hęre. insti. tñ hoc, vt puto, nõ procedit. Nam l. cum qõ. loquitur, q̃ñ legatũ totius, & legatũ ptis sunt vniformia, sed primo hic legauit quantitatem, secundo per fideicõmissum hr̃ditatem, reliquit quę sunt separata. licet n. trecenta sint in hęreditate, non tñ est hæreditas, nec pars quotæ hr̃ditatis. Vñ nõ curo, q pręcedat, vel q sequatur, quia non est totũ, & nõ est pars. Opp. ad versi. quod si. dom. & arg. l. fi. in fi. Sol. vt ibi sequitur per gl. Op. dr̃ hic, q in testõ militis
4 cessat Trebellianica. Contra. su. e. l. j. §. in fil. 1. Sol. vt ibi dixi. † Quæro, qd si testõr iussit hęreditatem restitui deductis legatis, an fiet ɔ̃tributio secundum distinctionem istarum legum. Rñ. casus est. q sic, j. proxi. § Quęro, quid si testõr reliquit legata pure, & fideicommissum vr̃. sub ɔdõne, si decesserit sine liberis, vel similia, an fiet contributio legatorum, & fideicõmissi vr̃. s. dicam j̃. pxi. §. Circa versi. quod autem. quęro. quid vul dicere? Respon. dixi su. q heres p coactionem perdit Trebellianicam. nunc dicit, quod illud, quod est dictum de Trebellianica perdenda in dicto casu, est verum in oĩb. testamentis, in quib. non detrahitur Falcidia, vt in illis nõ detrahatur Trebellianica. Vel aliter, dictum est sup. qđ licet hęres sumptus perdat quartam, legatarius tñ non dẽt hr̃e plus a fideicõmissario. q̃ haberet ab hęrede. Item in oĩb. testamẽtis in quib. cessat Falcidia, vt tñ habeat legatarius a fideicommissario, quantum
b habuisset ab hr̃de. Vltimo, qa hic tex. dicit † q in qbuscunq; testa-
5 mentis cessat Falcidia, cessat & Trebellianica, induco ad qõnem,
c q̃ talis est, vtrum in relictis ad pias causas cesset Trebellianica?
d Secundum hęc tempora non cessabat, l. 1. §. ad municipium. su. 2. hodie reperitur in Falcidia correctũ, vt in authen. sin. C. ad leg. Falc. an cesset Trebellianica? Et dico, quod sic, quod pbo. primo certum est. q appl'one Falcidię continet Trebellianica, l. si pri. liam. in prin. & l. Titia. j. tit. a. & C. ad l. iubemus. & per infinitas leges huius tit. Sed tex. in corp. de ecclesia. titu. §. si autem hęres vn de si mutat auth. similiter, dicit cessare oẽm Falcidiam de necessitate, ergo cõprehẽdit oẽm. s. Falcidiam, & Trebellianicam. Pręterea scriptura dubia declaratur ex præcedentib. & sequentib. l. q filiab. in princip. & l. si seruus plurium. §. fi. sup. de leg. 1. Sed in corpore in § pręcedenti, fit mentio de fideicommisso vr̃, necesse est ergo, vt intelligatur, q sequitur de Trebellianica. Tertio in illis casib. in qu. b Falcidia resecat legata particularia, in illis Trebellianica resecat vĩa, ut Insti. eo. §. sed restituta. sed hoc casu Fal. non resecat particularia, ergo nec Trebell. resecat uĩa. Vltimo dico, quod est casus hic cum gl. & vide gl. in uer. alij, quę inci. in quorũ testamentis. Nã gl. in l. testõ. q̃ glo. alle. loquitur in relictis ad pias causas. & sic apparet, quod glo. uult intelligere de relictis ad pias causas. Hoc ur̃ tenere Dy. in l. j. §. in filiu. su. eo. ubi tenet, q sicut cessat Falcidia io testõ militis. ita cessat Trebellianica, qđ tenet Spec. in ti. de instru. edi. §. cõpendiose. iter. sed cum deducto. & Cyn. in d. auth. si mulier. sed gl. in c. j. ext. de test. lib. 6. uĩ tenere ɔ̃rium, & ibi Arc. & Io. And. Ad rões, q̃ fiunt p eos in ɔ̃riũ, resp. ad d. c. 1. ext. de testa. ubi a ɔ̃rio sensu colligit. Sed dic. q argu. a ɔ̃rio sensu non est bonum ibi, qa resultaret prauus intellectus. Non ob. q non mutatur, quare stare prohibetur? in Trebel. non repentur mutatum, ergo &c. Sed istud nõ est uerum, quia est mutatum p tex. in corpo.
6 q dicit oẽm Falcidiã. Secundo dico, quod est mutatũ, † qa lex noua nõ pt ad aliũ casum extẽdi per hoiem, sed per aliam legem antiquam sic, ut est gl. in l. q uero. su. de legi. in eo q p l. vt tantũ d ser. corru. q̃ est lex antiqua extendit, l. si quis seruo. C. de fur. q̃ est lex noua, odiosa. Modo rõnem antiquam huius legis, q̃ dicit q in q buscunque testis cessat Falcidia, cessat & Trebellianica, coniũge cum noua, & sic determinabitur illa, & sic prout cessat in Falcidia, sic in Trebellianica. Ad aliam. rõnem, q nõ vr̃ eadẽ rõ, ut dicit Io. And. qa licet in relictis particularib. non detrahatur, de relicto pio: Falcidia nõ detrahitur de alio, quod est hæreditate, sed in fideicommisso uñ si non detrahatur, tunc frustra esset hæres ipse dicit contra tex. in corpo. unde sumitur auth. sin. vbi loquitur, q̃ñ tota substantia est ex hausta, nec est in nanum heres, quia tex. in Authen. de hęred. & Falcidia. §. si uero expressim. dicit, quod ha- bet meritum quo ad Deum, quia exercuit pium actum. Secũda quæstio

ADDITIONES.

a Menoch. Ad istud opp. Dec. cons. 581. nu. 8.
b Pom. Vltimo. Et vide Bal. in auth. sed cum testator. C. ad l. Fal. & Ioan. Imo. & Mod. auth. similiter. C. ad l. Fal.
c Ad pias causas. Adde, an in relictis ad pias causas cesset Trebellianica, Bal. cons. 6. & 88. 3. li. & cons. 69. 3. lib. Bar. cons. 6. & 15. Ang. cons. 59. Pau. de Cast. cons. 133. & 221. & 230. & 27. Abb. cons. 19. 1. lib. & 2. li. cons. 31. Rom. cõs. 206. & cons. 281. & 377. Old. cons. 247.
Io. Fran. Ru. Adde, q opi. Bar. est cõiter approbata, vt hic no. Alex. & Ias.
d Non cesset Treb. Dec. cõs. 300. nu. 4. Bar. Soc. in cõs. Mar. sen. cons. 126. col. fi. cõs. 1. 4. col. fi. li. 1. Ias. cons. 214. col. 2. circa med. li. 3. Arc. cons. 67. col. pe. in fi.

rō est, † an testōr possit ꝓhibere Trebellianicā? De isto iure ē certū, ꝙ nō. š. ad leg. Fal. l. Titia. & su. l. j. §. inde Neratius. Glo. tenet, ꝙ sicut ꝓhibere p̄t Falcidiā, ita Trebellianicā p̄t ꝓhibere, ita tenet gl. corp. de hær. & Falc vñ sumit̄ auth. sed cū testōr. Idē tenet gl. Insti. eo. §. sed q a. idē tenet Azo in sum. auth. Contrariū tenet gl. ī sin auth. sed cū testōr. in 2. gl. Idē tenet gl. ī l. si vt alle gas. C. ad leg. Fal. Ddof. Iac. de Are. & Cy. tenēt, ꝙ possit hodie Trebellianica ꝓhiberi, ut refert Cy. ī auth. sed cū testōr. Iac. Bel. ī ciuitate ista disputauit ꝯrium, & illam disputationē ponit ī corp. de hær. & Falc. vñ sumit̄ auth. sed cū testōr. Et sūma rōnū suarū est, q a qd̄ nō mutatur, quare stare ꝓhibet? Scdo, q a grauat̄ ī uno hr̄s a fideicommissario vlī, q a p̄t cogi, ergo ī alio releuat̄. Rñ dico, ꝙ ē casus hui⁹ §. & illud qd ō mutat̄, quare stare ꝓhibet? verū est p hoīem, sed p legē antiq̄ p̄t vna ꝓhibitio ad aliā extēdi. Quæro, † an p nō cōfectionē inuētarij hr̄s pdat Trebellianicā, sicut pdit Falcidiā. Et hāc q̄ōnē tetigit Roffr. in libellis suis sup hoc ti. Iac. de Are. tetigit in l. cū tale, §. j. de ꝯd. & dem. vbi dixit tex. ꝙ tenet̄ hr̄s reddere rōnē, ergo facere inuētariū, dicit Iac. de Are. ꝙ ē caput rōnū. Cy. lāgu ī auth. sed cū testōr: finalr̄ inclinat, ꝙ pp ñ ꝯfectionē īuētarij ñ pdat̄ Trebellianica. Et istud determinādo dicit Iaco. de Bel. disputando. & ponit in corp. de hær. & Fal. vñ sumit̄ auth. sed cū testōr. Et est rō, q a qd̄ nō mutat̄, quare stare ꝓhibet, & a lege nō reperit̄ mutatū? Rñ. ad istā legē, † q a ex idētitate rōnis ñ inducit̄ correctio legū, vt est gl. C. de sac. san. eccl. auth. quas act. l. tā is. §. j. de don. cau. mor. & š. sol. mat. l. si uero §. de uiro, intelligēdo, put intellexi, & tex. ī l. p̄cipim⁹. ī fi. C. de ap. dicit, ꝙ nō corrigit̄, nisi quatenus exp̄sse caueat̄, ad hāc legē rñdeo, ꝙ nihil facit, q a tex. dicit, hoc idē dici p̄t ī testīs, ī qb. lex Falcidia cessat. Qñ igit̄ cessat Falcidia ipsius testī uigore, ī illis cessat Trebellianica. Sed si cessat Falcidia pp aliud. s. defectum hr̄dis vt pp ñ ꝯfectionē īuētarij, tūc ñ ppea Trebellianica cessat, q a nulla lex dicit. Dices tu, imo colligo ex eo, quod hic dicit tex, q a dicere hr̄dē suspectū venit extrinsecus, non ex testō, & sic vñcunq; ueniat, siue ex testō, siue extra, hēt locum hæc rła, sed nō placet, q a licet š. posuerit, qñ cessat nō ex testō, tñ hic ponit̄ rła, qñ ex ipso testamento, & ista vr̄ mihi multum æqua, quam tene menti.

ADDITIONES.

Barb, Scd̄a q̄ō. Et uide qd̄ no, Mod. in auth. similiter, C. ad leg. Falc. Scd̄a q̄ō ē, an testōr possit prohibere Trebellianicā. adde Pau. de Cast. consi. 109. Ro. consi. 75. & 236, & dum Ale, ut sequi Cy, reiecto Bal. qd̄ filijs de restituendo grauatis non possit prohiberi Trebellianica, dic quod opi. Bal. sequitur Ro. consi. 206.

Quæro, an. Adde, an hæres per non confectionem inuentarij, perdat Trebellianicam, Bar. consi. 2. Pau. de Cast. consi. 164. & consi. 209. Io. de Ana, consi. 66. Old. consi. 133, Bal. consi. 97. 2. lib.

o Fran. Ru. Adde, quod in ista q̄ōne sunt opiniones hincinde, ut hic p Ale. et Ias. qui sequuntur Bar.

Menoc. Per non confectionem. Ias. consi. 114. li. 4. Buy. consi. 115, in fi. li. 3. et consi. 118. nu. 27. 28, et consi. 135. nu. 9. et consi. 159. nu. 1, 2. 8.

*Testōr si grauat hæredē restituere hr̄ditatē sub cōdōne, an fideicōmissū uniuersale cōtribui d*eat cū legatis, & de oīb Falcidia detrahi, an uero legata rastentur integra, & de fideicommisso detrahatur Trebellianica.*

Cōtributio fideicommissi vniuersalis, & legatorum quando fit, quarta quæ detrahitur, quando dicatur Falcidia, & quando Trebellianica.

§. Idem Pōponius. Etiā si hr̄s sit rogat⁹ restituere, deductis legatis fit ꝯtributio, legatorū, & fideicōmissi vl̄s. h. d. Op. de l. cū hr̄s deductis. J. e. Gl. ñ sol. dic, ꝙ erāt legata inualida. Quæro, qd īportēt hoc casu hæc uerba, deductis legatis: Rñ ñ. vt legata d̄eantur maiora, sed ut hr̄s possit ea añ p̄stare, q̄ hr̄ditatē restituat. Quæro, q̄tū æstimabit̄ fideicōmissum vl̄e? Rñ patet ex dictis p̄cedētis legib. Quæro, † qd si testōr grauauit hr̄dē de restituēdo hr̄ditatē sub ꝯdōne, si decesserit sine liberis, vł sub alia ꝯdōe, an dēt ꝯtribui fideicōmissū vl̄e cū legatis, & de oīb. Falc. dēt detrahi, an legata p̄stētur integra, & d̄ fideicōmisso uñ detrahat̄ Falcidia, seu Treb. Puto, ꝙ legata dēnt solui integra, si uires hr̄ditatis patiuntur, de eo, qd̄ supest, detrahit̄ Trebellianica. Pro hoc īduco tex. š. ad leg. Fal. l. pe. §. j. hoc ur̄ fuisse de mēte testōris, q legata reliqt p̄stāda in cōtinēti, fideicōmissū vero vl̄e reliqt in ꝯdōnis euētu. Hoc ēt ꝯsuetudo obseruat. Sed si eēt fideicōmissū vl̄e, relictū partī pure, partī sub ꝯdōe, tūc fieret ꝯtributio, casus est J. e. l. ita tñ, §. hr̄s ex asse. & ibi dicā. Lex ergo, q quadraginta. & l. Marcellus, loquūt̄, qñ fideicōmissū ul̄e, & legata sūt pure relicta, uel fideicōmissū vl̄e est relictū p parte pure, & p parte sub ꝯdōne, d. §. hr̄s ex asse. & hęc sunt tenēda mēti, q a ñ quotidiana. † Quæro, qñ fit ꝯtributio fideicommissi vl̄is, & legatorū, vtrū quarta, q̄ detrahit̄ dicat̄ Falcidia, uel Treb. qd̄ ē necesse scire pp ea, q̄ dixi š. de nō ꝯfectione inuētarj, pp qd̄ pditur, Falcidia, & nō Treb. Rñ sicut dr̄ in l. Gallus, §. ille casus, š. de li. & posthu. ꝙ sicut ꝯiūgūtur duo capita legis Velleiæ, ita cōiūgūtur duæ leges. s. lex Falcidia, & Senatuscōsultū Trebellianū, & detrahit̄ una quarta, q̄ partim sapit nām Trebellianicæ, partī Falcidiæ. Sic̄ dixi ī instituto ex re certa, ī l. ex facto š. de hær. ist. Hoc ēt apparet ex legib. p̄cedētib pp coactionē hr̄s pdit totā quartā, & sic respectu fideicommissarij tota dr̄ Trebellianica, & in oīb. q̄ agentur cum fideicōmissario, appellabitur Trebellianica: in omnib. q̄ agētur cum legatarijs singularib. appellabitur Falcidia.

ADDITIO.

1 Menoc. Quæro quid, Barb. consi. 58. col. 3. 4. li. 3. et col. 6. decla. huius tex.

1 *Alienatio rei, quæ subiacet restitutioni, an valeat.*
2 *Alienata res imputatur in quartam.*
3 *Trebellianica, an in re una poterit deduci remissiue.*
4 *Fideicommissarius vendicare potest alienata.*

a **§ Res quæ.** aOp. J. e. l. cū hr̄ditas, & l. ita tñ. §. actiōes. Sol. ibi alienauit ex necessitate, & solui creditorib. vñ p̄tiū ñ fuit ꝯuersū ī eius vtilitatē, hic sic. Op. ad p̄dicta. J. e. l. mulier. §. sed. n. & su. de pe. hær. l. diuus. Sol. fateor, ꝙ ibi alienat ex necessitate incūbēte ex parte rei, q̄ seruari nō poterat, uel nō expediebat, tñ q a p̄tiū ꝯuertit̄ ī utilitatē hr̄dis, ꝯputat̄ in quartā, d. §. sed. n. Op. C. cōia de le. auth. res, q̄. Sol. Fateor, ꝙ, ibi pōt fieri alienatio ī certis, tñ si ꝯuertit̄ ī vtilitatē suā, cōputabit in quartā, ut ibi patet. Ex p̄dictis ergo dicit Dy. Aut alienauit hr̄s rogatus de restituēdo volūtarie, & tūc ꝯputabit̄ sibi ī quartā, ut hic; aut necessario, & tūc aut p̄tiū ñ ꝯuertit̄ ī suā vtilitatē, & nō ꝯputat̄ ī quartā, vt J. e. l. cū hr̄ditas, & l. ita tñ. § actiōes. Aut ꝯuertit̄ ī sui vtilitatē, & ꝯputat̄ ī quartā, vt legi. š. al. Quero, b an † alienatio rei, q̄ subiacet restōni, valeat?

b 1 In hoc sūt opi. qdā dn̄t, ꝙ ñ valet aliquo tpe, & ita ītelligūt hic, ꝙ de facto tñ tenet, q̄ opi. ñ ē bona. l. seruo legato. §. j. su. de le. j. & ibi dixi. Alij dn̄t, ꝙ de iure antiquo īdistīcte ualebat, ut hic sed hodie ē īmutatū p iura Codicis, q a si subiacet restōni pure, nō valet alienatio, si sub ꝯdōe, sic, vt C. ꝯm. de le. l. fi. §. sed q a, & ī hoc dn̄t bñ. p iura vero authēticorū ē īmutatū ꝙ ēt ī ꝯdōnalib. nō valeat alienatio, vt ī auth. res, q̄. ita dicit hæc gl. Circa hoc sūt gl. ꝯriæ, quas dixi, ī l. seruo legato, §. j. š. de le. & ibi tenui, ꝙ ī hoc nihil sit inimutatū p iura authēticorū, & ꝙ pēdēte ꝯdōne alienatio valeat, & teneat, dic, vt ibi. Alij dn̄t, ꝙ alienō valet usq; ad quartā, ut hic, & tāgitur

c p gl. in l. fi. §. sed q a. C. ꝯmu. de le. Ad qd̄ uidēdū, c an sit uerū, † q̄ro,

2 vtrū alienata ꝯputētur ī quartā hr̄di. Et licet tex. hic simplr̄ videat̄ dicere, ꝙ sic, tñ qdā ītelligūt hic, ꝙ imputatur hr̄di. s. fideicōmissario volēte, ñ añ. Et ita dr̄ in gl. d. l. fi. §. sed q a, & p In. de test. c. Ray. ī gl. sup uer. ī residuo. Dico, ꝙ fideicōmissario volēte ñ ē dubiū, ꝙ īputat̄ ī quartā, ut hic. Facit, ꝙ p̄tiū, & fructus ꝯputāt̄ ī quartā, vt š. ad le. Fal. l. Pau. & l. qd de bonis. §. fructus. Sed fideicōmissario inuito, an ī quartā ꝯputet̄ hic tex. facit, ꝙ sic, q a simplr̄ logt̄, qd̄ placet, si hr̄s malitiose ñ alienauit. Nā ī q̄na re dēt deduci quarta erit ī arbitrio iudicis, l. ñ amplius. §. fi. cū l. se. su. de le. j. sed ē æquū, ꝙ iudex arbitret̄, ꝙ ī re maliciose alienata ꝯputet̄ quarta, ne uexet̄, si ab eo cui alienauit euīceret̄, ar. l. fi. §. fi. de le. 2. eo. mō, qñ q; ē arbitrium iudicis, vt ī vna re tñ detrahat̄ Falcidia, q̄ hr̄s elegerit, puta, si res eēt filio ī vita in peculio assignata p p̄re, vt C. fa. er. l. filiū, quē hñtē, fm vnā lec. qd̄ examinaui plenissime ī l. ī quartā, su. ad le. Fal. Quæro,

3 † vtrū d quarta posset deduci ī una re? Dic, ut dixi ī d. l. in quartam.

d Quęro, qñº poterit res alienata vēdicari a fideicommissario, cū ñ

4 hēat ius añ restōnē, & restituere nō pōt alienata. Gl. ꝙ ē spāle hoc

e casu, ꝙ vendicet absque restitutione, idem no. in l. pe. in fi. C. eo.

ADDITIONES.

a Poma. Res, quæ, Pro declaratione uide Ro. consi. 70. & qd si hr̄s uēdidit res subiectas restōni, adueniente casu restōnis, an d̄eat res ꝯstimari, scdm qd̄ valebat, an uero quod uendidit, quia heres, uide Ol. consi. 107. Et uide Io. de Imo. in consil. 58. & uide Lud. Ro. in consi. 18. inci. visa facti narratione.

b Quæro. Adde, an ualeat alienatio rei ꝓhibitæ alienari. Pa. de Ca. cōs. 16. & iq̄ti Ale. tāgit, an ꝓhibitus alienare ꝓ soluēda cōdēnatione malefici, p quo est incarceratus, adde, Bal. consi. 186. 2. li, q sentit, ꝙ non. & in illo consi. ponit, quid si testōr permittat alienare ꝓ necessitatib. q̄ dicatur necessitas, & an si primo alienauit, qñ non suberat necessitas, an possit secunda vice alienare subsistente causa.

c Men. Ad qd̄ uidendū. Grat. consi. 21. n. 8. li. 2. Ias. consi. 89. col. 3. cr. med. li. 4. Gra. dec. 93. n. 2. 4. 5. Crau. consi. 316. n. 1. & Par. consi. 27. n. 32. li. 2. & ī fi. & consi. seq. in fi. & consi. 90. n. 45. & consi. 93. in fi. e. li. 2. & consi. 3. n. 91. li. 3. consi. 27. n. 4. & consi. 53. n. 57. eo. Soc sen. consi. 16. col. 4. uer. sed ulterius, li. 3. consi. 36. li. 3. & cōs. 114. eo. Are. consi. 18. nu. 5. Ias. consi. 161. li. 4. vbi vult rem alienatam esse æstimandam pretio vendito tñ in materia, Rol. a Val. consi. 78. n. 29. 10. lib. 1.

d Barb. Quæro, utrum. Et Vide alias fallentias per Bal. in l. iubemus. C. eo.

e Quæro, quomodo, Adde, ut per Pau. de Cast. consi. 65. in fi. 1. vol.

1 *Testor si diuisit quasi totum patrimonium inter filios, & in illis reb. illos īstituit, quando prædicta ueniant in fideicommissum.*
2 *Legata non veniuat in substitutionem vulgarem.*
3 *Prælegata veniunt in substitutionem pupillarem. Item in exemplari.*
4 *Donatio, quæ morte confirmatur, non venit in fideicommissum.*
5 *Condōnis implendæ datum causa, an veniat in fideicommissum, remissiue.*
6 *Pupillari ex substōne quod capitur, an ueniat in fideicommissum.*
7 *Quod venit ad aliquem iure accrescendi, venit in fideicommissum.*
8 *Ex vulgari substōne, qd̄ deuenit ad aliquē, quādo ueniat in fideicōmissum.*
9 *Compendiosa ex substōne quod venit, in fideicommissum an ueniat.*
10 *Testōr, qui dixit, si quis eorum decesserit siuē liberis, deueniat de uno in aliū videtur primo legasse, postea rogasse.*
11 *Testōr quādo dixit, residuum bonorum meorum a dictis iudicijs, & legatis deueniat in talem, uidetur grauare tantum portione hæreditaria.*
12 *Prælegata, an ueniant, quando testator dixit, si decesserit sine liberis, bona mea deueniant in talem.*

§. Quidam. Si aliquis primo legat, postea rogat, legata ueniunt in fideicommissum, si hr̄ditatis ñ est facta mētio. h. d. Oppo. ꝙ omnia veniant in fideicommissum, l. cum virum. C. de fideicom. Sol. Ibi verba fideicommissi fuerūt generalia. s. quicquid puenit, &c. ideo nulla adhibetur distinctio hic fuerunt indefinita, & simpliciter prolata. s. portionem suam.

O 2

a Op.ff.ad leg.Falc.l.Titia.Sol.Ibi primo rogauit,postea plegauit. Iõ ueniunt in fideicõmissum:hic eõ,quo casu hēt locū distinctio huius §.vide gl.quæ ponit hanc distinctionē,& signa. Et in gl.ibi, l.Titia,dic,nisi fuerit vsus verbis gñalib.vt in fi.gl. In gl.sup ver.hē ditariam,ibi,hēditatis portionē,dic hoc dēt vacare,sm Dy.Quæ-
1 ro,qd si testõr quasi totū pr̃imonium diuisit inter filios in testō, & eos hēdes instituit equalib.portionib.vel nullis reb.qd idemim portat,l.ex facto,ppõnebat,de hær.inst.an illa plegata veniant in fideicõmissum:vr̃ q sic,qa tex.hic loquitur,qñ fuerunt instituti ex disparibus partib.In ɔ̃triū facit glo.q̃ dicit idem,si ex parib.Di-co.q si pr̃ plegãdo diuisit pr̃imonium inter filios æquař,ita q mo dicus excessus est,& eos æquař instituit,q portio,q̃ vnus frater hēt iure plegati succedit i loco portionis,q̃ hēt iure hēditario, in bonis alteri fratri assignatis,& iõ totū vr̃ hře iure hēditario,casus
b est in l.qd ergo.§.de leg.j.& qd ibi no.in vlt.gl.Facit qd dico in l. q Romæ.§.duo fratres,in ult.q.J.de uer.ob.Nec ob.hic §.qa loqt̃ qñ fuerūt instituti in dispanib.partib.tũ non pōt dici,q vna portio succedat in locum alterius.Nō.n.pōt in vita dimidia succedere in locum tuæ tertiæ.& iõ notabiř dicit tex.i disparib.gl.q̃ dicit,idē si parib.pcederet,qñ portiones essent pares,& plegata essent multū dispaia,ita quod portio non posset succedere loco portionis,ut
2 dixi,secus si essent paria.†Quæro,hic dř,q legata veniāt in fidei-commissum,an ueniant in substōne vulgari.Casus est,q non,in l. Sextiam,aľs Sextitiam,§.de le.3.& l.miles §.pro parte,§.de leg.2.
3 †Quæro,an plegatae veniāt in substōne pupillari.Dic,q sic,l.cum
c pr̃,in prin.§.ad leg.Fal.& l.sed si plures,§.ad substitutos,de vulg.& pup.Idē intelligo in exēplari substōne,l.humanitatis.C.de impu,
4 & alijs subst.†Quæro.qd in donõne,q̃ morte cõfirmatur,vt inter virum,& vxorē.Rñ.nõ ueniūt in fideicommissum,sm Dy in l.se
5 quēs qō.§.de le.2.& p Cy.in l.cū virū.C.de fideic.†Quæro,qd ĩ eo,d
d qd dat cã ɔdõnis implēdę,an veniat in fideicõmissum.Dic,vt l.q
6 hēdi.§.cū hēditas,ver.sed cū suspecta,de cõd.& dem.Quæro,vtrū
e illud,qd ex substõne pupillari e capiř,ueniat in fideicommissum. De hoc uidebitis tex.in l.ita tñ,qui inspectam,J.eo.& ibi dicam.
7 Quæro,an illud,qd venit ad aliquem iure accrescēdi, veniat in fi-deicommissum.Rñ.q sic,vt §.de ac.hęr.l.si totā.& qd ibi no.& J. eo.l.Papinianus,qd est verū indubitāter,qñ adit coacte,vt ibi. Idē si spōte,quia portio accrescit portioni,nõ psonę,d.l.si totam,& l.
8 si Titio.§.j.de vsufr.†Quæro,vtrū id,quod deuenit ad aliquem ex
f substõne vulgari,veniat in fideicõmissum.Rñ.si adit coacte,non est dubiū.l.apud Iulianū.§.j.J.e.Sed qñ adit spōte pt dubitari. Et vř distinguēdū,sicut in legatis.s.aut fuit grauatus p verba gñalia, aut p simplicia,& tunc aut fuit grauatus de restituēdo portionem suam,& non vř,q ueniat in fideicommissum,quia ius substõnis cohæret psonæ,nõ portioni.l.si ex plurib.J.de suis,& legi.Sed verius est,q totum venit in fideicommissum,& totum vř sua portio,sicut si esset institutus ex parte pure,& ex parte sub conditione,ut §.ad le.Falc.l.j.§.id,qd ex substõne,& l.in rõne.§.quæstum,
9 eo.tit.& de acq.hær.l.si tu ex parte.†Quæro,an id,qd deuenit ad
g aliquem ex substõne compēdiosa,ueniat in fideicommissum.In
h hoc aduertendum,q quis,que per compendiosam succeditur dire cto,ēt post aditam hēditatem,ut si fiat a milite,vel fiat a pr̃e filiæ fœminæ,sm statuta huius ciuitatis,quæ pcipiunt,q pr̃ possit facere testm̃ filiæ qūo velit,& tūc cum dicta substō locū hēat,ēt post aditam hæreditatem,vt dixi.& si qs capit eam tanq̃ portionē alterius,si fuerit rogatus de restituēdo p illa verba,portionem suam, uř,q non veniat in fideicommissum,arg.l.q fundum,§.q filium, §.ad l.Falc.secus si fuisset rogatus p verba gñalia,sed uerius puto, q indistincte veniat in fideicommissum.Nam.l.q fundum.§.filium,loqř de substõne pupillari,p q̃ succeditur,pupillo,sed p compēdiosam succeditur testatori defuncto,iõ dico idem,qd in vulgari p easdem leges.Si uero succeditur ex compēdiosa,q̃ valet iure fideicommissi post aditam hēditatem.l.pcib.C.de impub.& ali, subst.tunc illud venit in fideicommissum,vt J.e.l.hēdes mei.§.cū ita.Habita tñ distinctione,aut primo reliqt,postea grauauit,aut e-conuerso,aut dixit portionem suam,aut portionem hēditatis,si-
i cut dictum est in pallegatis,ut §.de leg.3.l.si Titius.i Quæro,glo.k
k hic distinguit,aut primo †legauit,postea rogauit,aut ecōuerso,qd
10 si de ordine nõ apparet,ut qa dixit testōr,si qs eorū decesserit sine liberis bona deueniāt de uno ad aliū,in qb.uerbis simul,& semel cuilibet relinqi,& qlibet grauař,an primo vř rogasse,an primo legasse.Rñdeo,primo vř legasse,vt J.e.l.Scæuola.i fi.qd dic,vt ibi di
11 cā.†Quæro,qd si testōr dixit,residuū bonorū meorū,a dictis iudicijs,& legatis deueniat in talē.Rñd.manifestus est sensus,q solum de portione hēditaria grauauit,nõ de eo,qd capit de alio iudicio,
12 †Quæro,qd si dixerit,si decesserit sine liberis,bona mea deueniāt
l in talem.Rñ.Aut dixit oĩa bona:tunc idē,ac si dixisset,qcqd ad eū puenerit.l.cū virum.C.de fideic.pūcta l.Iul.in prin.§.de le.3.Si vero dixit bona mea,nec vsus est signo vniuersali,tūc puto idem,ac si dixisset portionem,vt hic,& iõ adhibēda est distinctio,quæ præcedit,facit J.eo.l.si legatum,§.j.

ADDITIONES.

1 Roma.Opp.sup.ad leg.Falc.& vide plene Bal.qui notabilia uerba dicit in l.cum virum C.de fideicom.

b Menoc.Facit q dico.Par.consi.94.nu.51.li.j.consi.18.nu.25.li.3.ad decisionem.Ruy.consi.65.in fi.li.j.& cōsi.116.nu.3.4.eo.itē,an ueniat & illud,q uenit ad vltimum ex pupillari substōne,Ruy.consi.116.nu.6.& consi.158.nu.13.17.li.3.late differui in consi.86.lib.1.

c An prælegata.Adde Old.consi.7.

d Menoch.Quæro,quid in eo.Paris.consi.26.50.51.lib.4.Scripsi in consi.86.num.19.li.1.

e Pupillari.Adde Bal.consi.93.& 207.2.li.& consi.462.li.4.

f Menoc.Quæro,vtrum,Grat.consi.3.nu.2.li.2.& in transf.Ruy.consi.94.n.12.li.3.ubi de habito a cohærede,vt sic.

g Barb.Quæro,an id. An autem ueniant plegata,qñ hæreditas aufertur ab indigno,vide tex.sing.in l.cum,qui.§.parte.ff.de his,quib.ut indig.sm Bal.in l.cum uirum,quod est no.dignum.

h Menoc.Quæro,an id,Dec.consi.80.col.2.Gorad.consi.81.n.8.Curt.sen.consi.76.col.7.circa prin.Par.consi.36.n.22.li.2.consi.48.n.10.e.consi.83.n.3.e.Socin.consi.107.n.35.41.li.3.45.49.Ruy.consi.94.n.9.li.j.Cephal.consi.359.li.2.Zanchus l.hæredes mei.§.cum ita,nu.366.in hoc ti.Portius consi.6.Bero.consi.81.li.1.

i L.si Titius.Adde Aduertendum,dum Ale.dicit,q Bar.in l.Scæuola dicit contrarium eius,quod dicit,non est uerum,imo Bar.in vlt.uerb.residet ad §.quindecim,& ita intelligit,& alleg.Rom.idem seq.consi.18.

k Barb.Quæro,gl.Quid aūt si ignoratur,an primo legauerit,uel postea,quia testes non recordantur de ordine cognitionis,cui incumbit onus probandi.Vide Bal.l.cum virum,præalle.

l Menoc.Si decesserit.Iaf.consi.fi.col.1 li.4.& col.fi.Ruy.consi.40.nu.7.li.2.consi.120.nu.10.& consi.130.nu.6.eo.late Boer.q.270.

§.Si is,qui.

Si hēditas delicto hēdis sit publicata,fideicōmissum dētur a fisco.h.d. Hic sunt videnda duo.Primo,vtrum ex apertura tabularum qs priuet hēditate,qd dic,ut l.3.§.non tm̃ & l.necessarios.§.j.§.ad Sylla. Scdo gl.tractat mãm.aliam.s.q vtrūq;dēat distigui.s.an dicatur occisus a familia vel extraneo,clam,uel palam,quod plene no.C.de his,quib.ut indi.l.cum fratrem.& l.3.§.non tantum.§.ad Syllan.

LEX IIII.

1 *Libelli forma quā fideicommissarius petis hæredem institutum cogi adire,& restituere.*
2 *Iudex cum allegatur suspectus iure ciuili,causa nō inseruntur,iure canonico secus.*
3 *Processus factus a iudice recusato,est ipso iure nullus.*
4 *Non adire hæreditatem non est repudiare.*
5 *Suspectam hæreditatem dicens,non perdit debita iure naturæ.*
Filius potest institui sub conditione potestatiua.
6 *Adire quis cogitur officio iudicis.*
7 *Socius si ex duobus alter inuito socio uadit ad mercandum,suscipit in se periculum,& lucratur,non communicat cum socio lucrum.*

Quia poterat. Sup.in l.j.in prin.& §.j.vsq;ad §.si hæres tractauit de remedijs transferendarū actionū,de exceptione,q̃ dař hēdi,& de ea ea,q̃ dař ɔ̃ hēdē,& sic de trib.in §.si hæres,tractauit de quarto remedio.s.de deductione quartæ Trebellianicæ,hic tractāt de quinto.s.de remedio coactionis.Hřs pt cogi adire,& restituere,nec est q̃rēda cã,quare adire re-
1 cuset.h.d.No.†tex prin.formam libelli,qñ fideicommissarius petit hēdē institutū cogi adire,& restituere,dēt.n.dicere se velle suo periculo hēditatē adiri,& restitui sibi,& petere hēdem a iudice ad hoc cogi.Oppo.q vani timoris nulla sit æstimatio,seu excusatio.l. hæc aūt satisdō.§ ti.j.de re.iu.l.viam.Gl.nō soluit.Dic,q hic qs neminem grauat,sed se exonerat,iõ est p rõne voluntas.Ita Dy.hic & de no.ope.nū.l.j.i pri.in illa qōne gl.an in nūtiatione sit inserēda cã.Op.hic dř,q sine onere transit hēditas.ɔ̃,imo sp cum onere,vt §.de le.j.l.licet.Sol.hic fuit expsse actum,q trāsiret sine onere.vel melius,hic non loqř de onerib.hēditarijs,sed de molestia,q̃ ille,q
a adit coacte.& restituit euitat.Gl.hic īducit in ar.†an qñ qs dicit iudicem suspectum sit inserēda cã.Et oēs nřæ,gl.& Doc.iuris ciuilis dñt,q nõ,& illud cõsului in quadam ciuitate imperij.Canonistæ ɔ̃.ext.de of.del.c.suspicionis,& de ap.c.cum spāli,vñ i terris impe-
3 rij tenet opi.istius gl.Sed q̃ro,†qd si recusatus,vt suspectus nõ ob
a stāte accusatione pcedit,an pcessus sit nullus,b an veniat annullā-
b dus.Inn.i d.c.cum spāli,dicit,nõ memini me legisse,q pcessus sit nullus,sed dēt annullari.Hos.tenet ɔ̃triū.Io.An.recitat opi.simpř. Ego de facto dixi,q memini me legisse,q pcessus ē ipso iure nullus,qa recusatione pposita,ipso iure est exēptus ab eo,& eius iu-
c risdõne,iõ pcessus est ipso iure nullus,l.1.C.si quacūq; pdi.po.Et si dicas,ibi est spāle,fateor,q in hoc est spāle,q ordinarius recusatur de iure ciuili,sed non in eo,quod dicitur,quod ordinarius est
4 ipso iure nullus †Quæro,utrum nolle adire d sit repudiare hēdita-
d tem.Hic text.videtur,q sic,contrarium tenet gl.in l.q se patris.C.
vnde

ADDITIONES.

a Menoc.Quid si recusatus.Dec.consi.175.nu.2.

b Nullus.Adde ultra Ale.an processus iudicis recusati sit nullus.Bar.cōsi.105.Bal.consi.428.li.3.Pau.de Cast.consi.22.& inquantum Ale.dicit,q Ro.nihil decidit quia pendebat de facto,tu uide decisionem,& latius in hac opi.per ipsum Ro.consi.240.Et de causis recusationis,uide Old.consi.400.adde.q contra Bart.in hoc tendit Lanfra.sequendo Inn.in c.qm̃ contra,de probatio.de quo etiam per Ang.de Are.in rub.inf.de app.

c Barb.Ideo processus,Et uide Bal.in d.l.j.

d Barb.Nolle adire,Et uide Bar.in d.l.qui se patris.

vñ liberi. Vltram, tenẽt ꝯ illam glo. ꝑ qb. facit hæc lex. Sed rñdeo, licet hic dicatur, ꝙ ille, q dicit ſe nolle adire, poſſit cogi, nõ tñ hoc ſequitur, ꝙ ſit repudiatio. Qđ paret, qa añ coactionẽ põt pœnitere & adire, l. ita tñ §. ſi patronus, ꝫ. e. Hoc tñ examina, vt dixi in l. ſi qs ſuus, de iure delib. †Quæro an ille, q dicit hr̃ditatem ſuſpectam, ꝑdat debitum iure nãæ? la. de Are. dicit, ꝙ nõ, qa ĩ debito iure nãæ hoc non reperitur, nec eſt eadem rõ, arg. eius, qđ no. in l. ſi qs legatum, in fi. ꝫ. de falſ. Facit C. de fideic. auth. hoc amplius, qđ dictum ĩtelligo, ſi poſt repudiationem eum pœnituit, qđ põt ſcḋm l. fin. C. de repu. hr̃d. aĩs ſecus. Nã quartã ita demũ hẽt, ſi vult eſſe hr̃s, l. iã dubitari, ꝫ. de hær. inſt. Et hoc apparet ex eo, ꝙ ꝑt filius ĩſtitui ſub ꝯdõne ꝑtãnua, & ſi nõ vult adire, non põt conqri de teſtõre, l. ſuus, quoq; § 1. & 2. de hær. inſt. †Quæro, quo iure qs cogatur adire? tex. hic innuit, ꝙ offõ iudicis, dum dicit cogatur a ꝑtore. Dicam ꝫ. eo. l. non ẽ cogẽdus, vbi gl. ponit. Inducitur ad q. Duo ſcerãt ſocij vnius mercãtiæ, vnus vult ire Venetias, alter ꝯdicit, & ille dicit, volo ire meo periculo, & ſic vadit eo inuito, ſuo ꝑiculo, & multa lucrãt, an ſocius prohibẽs dẽat hr̃e partem lucri? Et fuit determinatum. c ꝑ hanc legem, ꝙ non, quia ſuſcepit in ſe periculum, & ſic commodum dẽt eſſe ſuum. Facit Inſt. pro ſocio. § illud, & ſic fuit antiquitus determinatum, quod tene menti.

ADDITIONES.

a Menoch. Quæro an ille. Fabianus repe. auth. nouiſſima. nu. 150.
b Quæro, an. Adde inquantum Ale. tãgit, an filius, qui repudiat, poſſit petere legitimam, Bal. conſi. 73. 3. li. Ang. conſi. 71. Pe. de Anc. conſi. 311. Meno. Adde Soc. tra. fall. reg. 155. & conſi. 93. col. 5. li. 3. Ruy. conſi. 136. n. 3. li. 2. Bolog. conſ. 50. in fine.
c Menoc. Fuit determinatum. Idem Dec. l. ſicuti pœna. in fi. de reg. iur.

LEX V.

Sed & qui magna. Dignitas hr̃dis grauati, & vtilitas teſtatoris defuncti nõ excuſat, quin hæres cogatur adire. h. d.

LEX VI.

1 *Aditio hæreditatis recuſari põt ꝑ abſentem, & ſic ꝑ nuntium, vel epiſtolã.*
2 *Petitio cõtra eũ, qui ĩcertus ẽ, an velit adire, vel recuſare, qualiter formet.*
3 *Decretum coactionis. ſ. ꝙ quis cogatur adire, & reſtituere, interponitur inter abſentes, quia ſummarie proceditur.*

Recuſare. a Ab abſente põt recuſari aditio, & ĩ abſẽte põt interponi decretũ coactionis. h. d. †No ꝙ hr̃ditatis aditio põt recuſari ꝑ abſentẽ, ſ. ꝑ nũciũ, vel ꝑ epĩam. Scḋo no. ꝙ non ſolũ qñ certũ eſt, ꝙ qs recuſat aditionem, ſed ẽt qñ eſt incertum, põt pẽti, ꝙ cogatur adire, & reſtituere. Tertio no. ꝙ iſtud decretum coactionis interponitur inter abſentes. Ad primum op. ꝫ. de acq. hær. l. ꝑ procuratorem, alias, Paulus. Rñdeo, adire non poſſum ꝑ procuratorẽ, vt ibi, ſed repudiare ſic, vt hic, q̃ nõ placet, cum vtrunq; ſola voluntate ꝑficiatur. Præterea tex in l. 2. de offi. procur. Cæſaris, dicit ꝙ eam ꝑtãtẽ, q̃ hẽt ĩ adeundo, hẽt in recuſando. Dic ergo, ꝙ recuſatio nõ eſt repudiatio, vt dixi ĩ l. qa poterat. Vel dic, ꝙ ꝑ procuratorem declaratur repudiatio hr̃ditatis, nõ aũt repudiat. Ad fin, qñ eſt incerta volũtas, vr̃, ꝙ nõ dẽt cogi adire, & reſtituere qa ſi hr̃s vellet adire, eẽt ĩiquũ, ꝙ priuaret quarta. Rñdeo, puto, ꝙ †hoc caſu dẽret formari petitio ſic, ꝙ talis veniat ad dicendum, ſi vult adire hr̃ditatẽ, vel nõ, & ꝙ ad hoc ſtatuat ſibi certũ tps, intra qđ ſi recuſauerit, tũc cogatur adire. Primum ꝑbat ꝑ ea, q̃ dixi ĩ l. ſi qs inſtituatur, ꝫ. de hæ. inſt. ſcḋm ꝑbat hic, & ꝫ. e. l. qa poterat. Ad tertium op. †& vr̃, ꝙ aduerſus abſentem non poſſit interponi tale decretum, l. fi. § illud. C. de tẽp. appo. & l. de vnoquoque. ꝫ. de re iu. Sol. gl. ꝙ hic non procediur ordinarie, ſed ſummarie. Facit qđ no. ĩ l. nec qcq̃. §. vbi decretum, ꝫ. de offi. proconſ. & le. & de re. iu. l. oĩa q̃cunque. Ad qđ uide no. C. ſi vt ſe ab hær. abſti. auth. ſi oẽs. Quæro, dr̃, hic in fi. ad ꝙ ꝑñtia eorum non eſt neceſſaria, qd eſt hoc dictũ? Gl. dicit, ad qđ. ſ. vt certioret, ꝙ placet, ſi interponetur decretum ꝑ eum modum, quem dixi ꝫ. formãdo petitionem. Alij, ut Iaco. de Are. dicũt, ad qđ. ſ. decretum interponẽdum, & transferẽdũ actiones, ut C. eo. l. pe. §. fi. Iſtud dictum eſt verum, qñ iam eſſet hr̃ditas adita ꝑ hr̃dẽ vt ibi, ſed hr̃ditate nõ adita non ꝑ ſit transferri actiones in fideicõmiſſarium ꝑ decretũ, l. ille, a quo. § ſi de teſtõ, ꝫ. e. Intelligo ergo, ad qđ. ſ. ad decretum coactionis interponẽdum, quia hr̃de ꝑnimaciter abſẽte iudex interponet decretum. Sed ſi dices qd operet iſtud decretum? Rñ multum, qa licet hr̃s decederet hr̃ditate non adita, fideicõmiſſum non extinguitur. C. eo. l. non iuſtam. Facit quod no. per Cy. in l. cam, quam. C. de fideicom.

ADDITIO.

a Pom. Recuſare. Et vide tex. in l. ſi cum ſeruum, §. fi. & ibi Ang. inf. de fidei. li. & in l. cum vero. §. ſubuentum, eo. ti.

§. Meminiſſe. Succedentes ab inteſtõ, & iui cogũtur adire, & reſtituere. h. d. Op. ꝙ in hærede ſuo non ſit neceſſaria coactio, vt ꝫ. e. l. ita tamen §. ſi pater. Solu. ut ibi uide b 1 ſ.

1 *Fiſcus, ad quem vadit hæreditas, an teneatur mortem defuncti vindicare*

§. Si fiſco. Fiſcus, ciuitas & collegiũ cogunt hr̃ditatẽ adire, & reſtituere. h. d. Quæro, an iſte. §. ꝑ ut loqtur de bonis, q̃ deuoluuntur in fiſcum, loquatur poſt aditam hr̃ditatem ab hr̃de, vel añ? Gl. ponit duas op. i. ꝙ põt loq in hr̃ditate adita, uel in hr̃ditate nõ adita, ꝙ dic, ut l. ſi ſequẽs gradus, ꝫ. ad Syl. ꝙ iñ requiratur aditio, facit ꝫ. de iure fiſci. l. eius, q delatorẽ. §. fin. Quæro, †an fiſcus, ad quem vadit hr̃ditas, teneatur mortem defuncti vindicare. Gl. ꝙ non, qđ tene mẽti. Facit, ꝙ ille ad quem vadit hr̃ditas alicuius in pœnam illius, non teneatur ad illa, ad quæ tenebatur ille primus, a quo auferetur. quod modo non examino.

1 *Subſtõ in eum, qui eſt per fideicommiſſum grauatus, intelligitur directa.*
2 *Subſtõ vulgariter, & pupillariter, & per fideicommiſſum ualet, & eſt in electione ſubſtituti, & per quem ſuccedat.*
3 *Clauſula, ſi filius ſuus deceſſerit ſine liberis, talem ſibi inſtituit, & ſubſtituit. quid operetur.*

§. Titius. a Verbum, ſubſtituo, intelĩr directo in eo, q etiã eſt ꝑ fideicommiſſum grauatus, h. d. No. ꝙ dixi ĩ ſũmario. Itẽ no. ꝙ qñ qs eſt ſubſtitutus directo, & ꝑ fideicõmiſſũ, eſt in electione ſua q̃ viã eligat, & ꝑ †hoc eum in teſtis, ſæpe ſcribũtur hæc verba, ſubſtituẽs talẽ vulgariter, & pupillariter & ꝑ fideicommiſſum, apparet, ꝙ ualet, & eſt in electione ſubſtituti: Ad idẽ l. ſi qs ſeruo. de manu. teſt. & Gui ponit. C. de impube. in l. ꝑcib. & ego dixi in materia ſubſtõnis ꝯpendioſæ. † Itẽ ꝑ hũc b §. dixi in q. de facto, dixit teſtõr, ꝙ ſi filius ſuus deceſſerit ſine liberis, talẽ ſibi inſtituit, & ſubſtituit, quod dẽt intelligi inſtituit, directo, ſubſtituit ꝑ fideicommiſſum, ut ſic aliquid operẽtur hæc verba, ſic hoc verbũ ſubſtituit, qđ eſt commune, intelligitur de directa ꝑꝑ fideicõmiſſariam, quæ ſequtur. Facit, quia verbum, ſubſtituo, aptum eſt ad directam, vt ꝫ. de hær. inſt. per totum.

ADDITIONES.

a Barb. Titius, Et no. illud quotidianũ, vulgariter, & pupillariter, & ꝑ fideicõmiſſum. vide hic Bal. & Ang. i quãtũ ꝑbãt, ꝙ electio ẽ hr̃dis, ſeu ſubſtituti, quia idẽ voluit in l. ſi qs ſeruo. inf. de ma. teſt. & idem voluit ibi Ang. q dicit, ꝙ ille tex. eſt melior de iure ſcḋm Io. de Imo. hic intelligit, qñ extrandus ſubſtitutus, vt hic per eũ, nõ aũt ubi eẽt cõiũctus teſtõri, & poſſet adire. Simile qđ voluit Bar. in l. 3. in 2. q. ſup. de iure co. l. vbi dicit, & ſoluit diſſiũcta, & erit electio hr̃dis, ſed nõ facit ad caſũ iſtũ, qa nos loqmur i ſubſtituto. Ego cõſulo nunc, ꝙ hẽat locũ fideicõmiſſũ qñ ipſe ſubſtituit filias adinuicem vulgariter, & pupillariter & ꝑ fideicõmiſſũ.
b Meno. Itẽ ꝑ hũc. Dec. 478. n. 3. in fi. Mar. Soc. ſe. cõſ. 20. col. 7. in prin. li. 3. Par. cõſi. n. 88. li. 2. conſ. 36. n. 40. e. Bal. conſ. 99. col. 3. li. 4. alia ad hũc tex. poſui eſt nu. 791.
c Meno. Facit quia Soc. ſen. in conſ. 144. col. 2. cir. med. Curt. iun. con. 83. nu. 2. & cõſi. 48. nu. 7. Dec. conſi. 226. n. 5. Ripa in l. Centurio. n. 170. de vulg. Bal. conſi. 484 li. 1. conſi. 176. li. 3. & conſ. 56. li. 4.

1 *Citatus ad locum non tutum non tenetur ire.*
2 *Citatio ad locum manifeſte non tutum eſt ipſo iure nulla.*
3 *Excipiens de loco non tuto, tenetur cauſam inſerere.*
4 *Citatus poteſt excipere de aere malo, & corrupto in loco citationis.*

§. Si quis alio. Eo loco, & eo tpe dẽt hr̃ditas reſtitui, ſi fieri põt, quo teſtõr iuſſit, aĩs poterit alio a loco, uel tpe reſtitui, ſi fuerit dies: certa, ſed añ diem certam reſtõne facta ꝑ Trebellianũ, actiones non transferunt. h. d. uſq; ad l. apud Iulianum. legam iñ ꝑ partes. Op. de hoc, ꝙ cogitur ire ad locum, ꝫ. l. prox. dr̃ ꝯtrium. Sol. Ire cogitur, ſi ꝯmode põt, vt hic aĩs ſecus, vt ꝫ. l. prox. nunc. n. cogetur hic adire, & reſtituere, nec cogetur ad locum accedere. Sed tunc op. quia hic facit ei ſiſtem eum, qui iuſſus eſt reſtituere ad diem, & innuit, ꝙ ille, q iuſſus eſt ad diem reſtituere, cogi poſſit ante diem, quod eſt ꝯ. l. ſed & ſi ante. ꝫ. e. Sol gl. ꝙ ſunt ſimiles quo ad quædam, uel uerius hic loquitur de iuſſo reſtituere in diem certam, quo caſu põt reſtõ fieri ante diem, ibi loqtur de die incerta. Iſta eſt uera, probatur. ꝫ. eo. l. cogi. §. cum quidã. Op. in l. ſed ſciẽdum, dr̃, ꝙ põt fieri reſtõ condõne non impleta, ꝯ l. prox. ſed & ſi alio. §. fi. Sol. Hic fit mentio de duplici ꝯdõne, una ſi nomẽ veſpertilionis portauerit, ꝙ nomẽ eſt turpe, & eius interꝑtationem ponit gl. iõ hæc condõ tanq̃ turpis reiicitur, l. facta §. ſi in dando, ꝫ. eo. hr̃ ergo fideicõmiſſum ꝑ puro. Secunda condõ fuit ꝙ iuſſus fuit ire Alexãdriam. De iſta dicamus, ꝙ non fuit appoſita in modum condõnis ſed cuiuſdam iuſſus ſeu modi cuius defectus non impedit, l. Titio. ꝫ. de leg. 1. Vel fuit condõ ꝑtãtiua, q̃ deficit ꝑ cãm, uñ hr̃ ꝑ pura, vt no. in l. in teſtõ, la 2. de cond. & dem. In l. de ætate. ꝫ. eo. glo. ſuper uerbo, liceat, dicit, hoc eſt argũ ꝯ eos, q impetrant lr̃as in loco non tuto. ſic ꝫ. ex quib. cau. maio. l. 4. No. ꝙ citatus †, ad locum ſuſpectum non tenetur ire, Pro hoc ꝫ. de legatio. l. ſciẽdum, & ibi dixi. Sed †q̃ro, ſi aliquis citatur ad locum non tutum, avtrum citatio ſit ipſo iure nulla, aut eſt neceſſe, ꝙ pars exceptionem opponat? Rñdeo, ſi locus eſt manifeſte ſuſpectus, citatio eſt ipſo iure nulla, caſus eſt in c. paſtoralis, de te iu. in Cle. & ibi per glo. in uer. notorio. †Quæro an ille, q excipit, ꝙ locus, ad quem citatur non ex tutus, dẽat inſerere cãm. Rñ. ſic dixi ꝫ. de excep. l. 1. Quæro, †aliquis citatur vbi eſt malus, & corruptus aer, vtrum poſſit de hoc excipi? Reſp. ſic, ut hr̃ in hac l. ſciendum, ꝫ prox. uer. ſed & ſalutis, &. extra de renunci. c. ad ſuppletionem, ut ibi tex. & gl. 1.

ADDITIONES.

a Meno. Si fuerit dies. Scripſi conſi. 100. nu. 183.
b Non tutum. Adde an teneat comparere, et an citatio ſit nulla, Old. pulchre conſ. 42. et multa, q̃ cõceduntur, qñ ꝑꝑ guerras nõ eſt tutus acceſſus ad aliquẽ locũ, vide Ro. cõſ. 433. Et an bãnitus teneat cõparere ad locũ, vñ fuit bãnitus, uide Bal. cõſ. 436. 4. li. et inquãtum ẽt Ale. tangit, an oẽs rogatus reſtituere poſt mortẽ pauperib. poſſit in uita reſtituere, uide q̃ potui in l. poſt mortem. C. de fideic. ubi quid Abb. quid Pe. de Anch. quid. Ro. ſenſerint conſulendo.

LEX IX.

1 *Verba, non puto mihi expedire hæreditatem adire, & ſimilia, prolata poſt tempus datum ad deliberandum, inducunt diſpoſitionem.*
2 *Cauſa non requiritur in repudiatione.*

3 *Institutus sub condõne, uel ad diem, an possit cogi adire, & restituere ante,*
4 *Item, an possit adire sponte, & restituere.*
5 *Institutus pure, & rogatus restituere sub conditione, quando possit adire, & restituere.*
6 *An talis possit adire sponte, & restituere,*

Sed & si alio. No.† q hæc uerba, non puto mihi expedire hrditatẽ adire, & sisia, plata p⁹ tẽs da tum, inducunt dispõnẽ, quasi dicat, p certo repudio. Facit J.eo.l. tum, induciint dispõnẽ, quasi dicat, p certo repudio. Facit J.eo.l. oẽs, dixi §.de le.j.l.serui electione, in pri.& l.gerit.de acq.hær. Not, 2 †q in repudiatione nõ requĩ cã, ut §.e.l.qa poterat. Opp ad §.si qs sub ɔdone, J.e.l.apud Iulianũ.§. Antistia. Sol.hic loqĩ de instituto sub cõdõne, ibi de ĩstituto pure, rogato sub condõne. Op.ad l.sed & si añ.qa ad diem non põt qs hrs instituí, l.hrditas, de hæt.ĩst. Sol. hic de die incerta, ibi de certa, ut ibi oo. Pro declarõne gl.q̃ est hic ɋro. an institutus sub condõne, vel ad diem, possit cogi adire, & restituere añ. Scđo, utrum hoc posset facere sponte. Tertio, vtrum ĩstitutus pure rogatus sub condõne posset cogi adire, & restituere. Quarto, vtrum hoc posset spõte facere. Circa primum dic, aut est 3 †institutus sub condõne impossibili, vel turpi, & hr pro ĩstituto pure, l.sciẽdum, in fi.§.e.& l.facta.§.si in danda.J.eo.& de cond. inst. l.j. Aut est condõ possibilis, & tunc aut est pñtiua, & põt cogi implere, & adire si põt, si non põt, remittitur sibi condõ, l.sed sciẽdũ §.eo. Si uero est ɔdõ casualis, tunc interim nõ põt cogi adire, & restituere, vt hac l.in fi. De instituto vero ad diem certum dic, si institutus a pagano, hr p instituto pure, vt §.de hær inst.l.hrditas, iõ añ põt cogi adire, & restituere, ut J.e l.cogi.§.cum qdam. Si a milite dic, vt dixi de ĩstituto sub condõne, vt de test. mil.l. in fraudem, §. 4 miles. & J. proxi.l.sed & si añ. fm unam opi.gl. Circa fm, †an possit spõte adire, & restituere, dico, q adire non põt, sed põt petere bo.poss.fm tab.l.2.§.si sub cõdõne, de bo.pos.fm tab. dixi in l.si qs instituatur. de her.inst. restituere põt de facto, nõ q actiones trãseãt p Trebellianũ, nisi ratihabitio subseqnaĩ adueniẽte, dic, uel ɔdõne, vt d.l.sed & si añ. †Circa tertium. s.de instituto pure rogato sub 5 ɔdõne, vtrum possit adire, & restituere. dic, aut est rogatus de restituẽdo pure vni pro parte, & alij sub ɔdõne, pro alia parte, & tũc ab eo, cui est rogatus pure, põt interim cogi adire, & restituere, l. 1.§ sed & quoties.§. eo. Aut est rogatus tm̃ sub ɔdõne. & tũc põt cogi adire, & restituere, nõ tñ trãseũt actiones, p Trebellianum, vt J.l.apud Iulianũ §. Antistia. Si uero est rogatus restituere ad diem, tunc aut est dies certa, aut incerta. primo casu potest cogi, adire, & restituere, l.recusare, in fi.§.e.& l cogi §.cum qdam. J.eo. Aut est dies incerta, & tũc aut inpẽdit fideicõmissum, & idẽ, qđ ĩ simplici ɔdõne, l.dies incertus, de ɔd.& dem.& C.de fideic.l. post mortẽ.fm vnam lec. Si vero diẽ fideicõmissi nõ susp ẽdit, vt qa ẽ appositus dies mortis fideicõmissarij. l.hrs meus, de ɔd.& dem. tũc idẽ 6 qđ in die certa, l.post mortẽ. fm aliã lec. Circa vltimũ †vtrum spõte possit adire, & restituere, dic. aut est rogatus de restituendo plurib.& tunc restituẽdo uni non transfert actiones, nec sibi cõtingit liberõ. nisi in euẽtum condõnis, ille, cui facta est restõ, superuiuat, & sibi restitutũ esse uelit, l.cum pr.§.a filio.§.de leg 2.& l.vxorem. §.Scium, §.de le.3. Si uero est rogatus de restituẽdo uni, & tũc aut est sui iuris. & põt interim restituere. & adueniẽte ɔdone cõtingit liberõ. non tñ interim trãsferũtur actiones p Trebellianũ qa nõ facta restõ, put defunctus voluit, l.post mortẽ. C.de fideicõ. p hat in hac l.& ita Doc.intelligũt, licet gl.hic, & l post mortẽ, aliẽ sentiat. Aut ille, cui dẽt fieri restõ, nõ est in sua ptãte, & non põt statim restitui. l.filiusfamilias.§.diui, el 1.§ de le.j & ibi dixi rõnem. Vlt.no, gl.q̃ est hic, qa distinguit in hac mã, vide.& signa,

L E X XI.

1 *Statutum, q quis cogatur suscipere arbitramentum, qualiter intelligatur,*

Apud Iulianum. Hrs nõ põt cogi adire, nisi oẽ dãnum, qđ timet, sibi sarciaĩ, vel a p 1 tore reintegret h.d. No.ar †q statuta, q̃ dicunt aliquos cogẽdos ad suscipiẽdum arbitramẽtũ, dẽnt ĩtelligi, nisi illi aliqđ incõmodum suspectum hẽant, uel aliqđ damnum timeant, tunc.n.non pñt cogi, nisi illud sibi sarciatur, vel a prætore remittatur, ut hic.

1 *Vulgaris tacita ut valeat requiritur aditio ex testamento, & nu.3,*
2 *Existentia sui hæredis dato cohærede extraneo, nihil operatur,*
3 *Testamentum non potest assumere uires a tacita vulgari.*

1 **§.Idem Iulianus.** †Ad ɔfirmationẽ tacitæ vulgaris reqrit aditio ex testõ, fm no.h d.fm gl. Vel dic, q loqtur in pupillari, & fm hoc intẽdit. q pp fideicommissum relictum in scđis tabulis cogitur institutus in testõ pmo adire, ut pupillares tabulæ, & fideicõmissum p ɔñs ɔfirmẽtur.h. d. Op.q ĩstitutus in testõ patris nõ possit cogi adire, l.ita tñ.§.a pre J.e.l 2.§.interdum.§.de uul.& pup. Sol. non cogit adire añ mortẽ pupilli, ut ibi. post, sic, ut hic. Op. unius aditio sufficit ad ɔfirmãdũ testm̃ prñũ, l.si nemo.de test.tu.& hic, sed hic pupillus suit hrs patris, ergo non est necesse, q alij cogantur. So.gl.intellige, q hic pu 2 pillus non adiuit. Sed tunc op.ᵃ existẽtia sui hrdis confirmat tabulas pupillares, l.pr.de prim.cted.& l.si filius, de uul.& pup.& l.si pu 2 pillus, § de acq.hær. So. †no.hic pupillus hẽbat cohæredem extraneum, & sic existẽtia sui hæredis nihil operatur. Hoc tenet Dy.p hunc §.in mã substõnum.& Cy. in mã uulgaris substonis in l.precib.C.de impu.qđ est uerum quãtum ad ɔpositum, i.q simplr, vt dixi plene in l.filius, qui patri.de vul.& pup. Sed tũc op q substitutio p.upil.nõ possit hre locũ filio nõ existente hrde patri, vt Insti. de pup.substit in prin. Sol.qdam. q hic substitutus fuit vulgariter, sed non pupillariter, qđ gl.nõ placet, qa lex.dicit, secundis tabulis. Præterea si fuisset substõ vulg. posset adire ex substõne, licet ex institutione adita non fuerit. vnde non esset necesse institutũ cogi adire. Dicit ergo gl q hic fuit facta substõ pupil tñ substituti non adibunt ex pupillari, nam hæreditas pupilli nõ est aliqua, cũ non adiuerit paternã, sed adibunt substituti ex tacita vulgari ɔtenta in 3 expressa pupillari. No, ex hac glo.† q tacita vulgaris requirit, q testm̃ paternũ ɔfirmeĩ p aditionẽ factã ab alio, q̃ ab ipso substituto, & sic testm̃ nõ põt incipere assumere vires a tacita vulgari: casus ẽ hic fm hãc gl.& Cy.fm Gui.de Cu.in l. pcib. C.de imp. Cõtrariũ tenet Ol.ego idẽ teneo. Pro hoc adduco casum, su.de test. mil.l. neq;.n.§.si, & l.seq.qđ plene examino in l.j.su.de vul.& pup.in illa q.de scđo effectu tacitæ vulgaris. Ad hanc l.tñ q loquit de substitutis pupillariter, q adibunt ex pupillari. Nec põt dici, q pupilli nulla ẽ hæreditas sine hæreditate pñna. Quid.n. phibet, q pupillo non obueniãt alia bona, q̃ fuerũt sibi q̃sita p tutores suos? Et hãc opi. vĩ tenere gl.in l.pe.de vẽ.inspi.& in l.lex Cor. de vul. & pup.& in l.j.illius n.plene dixi. Op.q non sit necesse, q ambo adeãt, cũ vno adeũte accrescit sibi portio illius repudiãtis.§.his itaq;. C.de cad. tollẽ. Sol cogũtur, vt pareatur voluntati defuncti, quia forte interest fideicommissarij, vt magis habeat ab vtroq;, qoã ab vno, arg. eius, quod dr̃ C.eo.l.non iustam.& l.recusare.§. Titius.§.eo. Quærit gl.de qua hæreditate. Dic, vt in gl.

A D D I T I O.

a Pom.Se l tunc op. Et vide Bal.& ibi Io.in l.si filius heres.su.de lib.& posthu. & quo⁴ no.in l.fi.sup.de cond.insti.& in l.3.C.de iure delib.l. Papinianus.§.+.su. de inoff.esta,

1 *Fideicommissarius si decedit ante factam restitutionem, an restitutio possit heredi eius hæredi.*
2 *Exemple principis sequenda sunt,*

§.Vtrum autem. Coactus adire, & restituere, si actiones ĩ fideicõmissariũ nõ trã 1 sferũtur, p inde nõ teneĩ, ac si ñ adiuisset, h.d.cũ §.seq. Innuit † hic §.si fideicõmissarius decedit ante restõnẽ, q restõ nõ põt fieri he 2 redi eius, Cõtra, J.eo.a l.cogi, § Meuinus. C.de fideic.l. 4.& l fi in pſonã. Gl.ſider, & ponit veritatẽ: Intelligas hic fideicõmissariũ decessisse sine hærede, hæc vera, licet alĩ gl dicat in l.cũ filio sup.de leg.j.sed ibi reprob.uit.& in l 4 testatore, de ɔd.& dem. & ibi dixi. 3 Op.q exẽplũ nõ sit sequẽdũ, l.nemo, C.de sen. Sol.hic est exẽplũ Principis, q est seqnẽdũ, l.fi.C.de legib. Op. q ante ɔdõnẽ ñ posset qs cogi adire, & restituere, l.sed & si alio, & l.sed si ante.§.e. Sol ibi fuit institutus sub ɔdõne, hic pure rogatus sub ɔdõe. Hæc sol. est bona in ĩe, tñ ro d.l.sed & si ante. adhuc durat, qa si restõ fit ante aditionẽ ab eo, q rogatus est pure, non fit. fm q testõr voluit, ergo nõ trãseũt hic actiones Sol. Fateor, q ñ trãseũt hic actiões per Trebellianũ, p rõnẽ l.sed & si . fi.& ideo fuit introductũ remediũ diui Pij, vt si añ decederet fideicõmissarius, q̃ actiones transeant p Trebellianũ, hrs q adit, nõ teneatur, q ɔtingit, siue fideicõmissarius decedat ante restõnẽ, siue post, añ tñ ɔdõis, vel diei incertæ euẽtũ. Op, fm hoc innuit, q hrs interim teneaĩ creditorib. Rñ fateor, tñ sibi nõ nocet, qa est, q eũ defenderet. s.tutor pupilli. Sed si nõ esset, q defenderet, hrẽt locũ remediũ diui Pij. Et sic est expedita gl. magna, put ptinet ad hũc §.aliud, q sequiĩ, dicã in l.seq. Op. ad petitionẽ illius seruæ nõ põt qs cogi adire, ut inf. e. l. nõ est cogẽdus. Quadã gl.parua hic nititur soluere. Dic, vt l.cogi. §.pe.J.e.

A D D I T I O.

a Barb.Contra inf.eo, Vide eundem Bar.qui ita consuluit in consi.86.inci.factum. super quo dantur consilia, vbi ita formaliter, q si moritur cum hærede, & non sit facta restitutio, transmittit fideicommissum.

L E X XII.

Sed cum ab hærede. Quero, q̃ est rõ, q ĩ istum ɔ parte nõ hẽt locum ɔtitutio? Rñ qa ẽ alius, cuius aditione ɔfirmaĩ testm̃, & ɔpetit libertas. Sed ad hoc op q ambo debẽt cogi adire, & restituere, vt §.l.pxi.§ j.Sol.Ibi cogebaĩ ante cõdõnẽ, & sic rõ fm volũtatẽ defuncti. Hoc sentit gl. magna pcedẽtis legis, & bene, quam no. Ibi, neq; pupillũ gl.legit trib.modis, vide eam, & tene primam lect.

L E X XIII.

Ille a quo sub conditione.

1 *Exceptio, quæ rei interesse non continet, non admittitur in causis summarys. & si interest, admittitur, sed si reqrit altiorẽ indaginem, reseruabitur.*
2 *Hæres si decedit ante aditam hæreditatem, fideicommissum vniuersale quãdo extinguatur.*
3 *Fideicommissum qualiter potest esse dubium, si non est dubiũ, de testamento.*
4 *Exceptio testamenti, quare non admittitur, fideicommissi sic.*
5 *Exceptionum reseruatio, quam iudex facit, quid operetur.*
6 *Infans institutus a matre, & rogatus si decedret sine liberis, vt hæreditatem restituat Titio: si decedit hæreditate non adita, an pater possit cogi adire, & restituere.*

1 **§.Si de testamento.** In† causis summarijs nõ admittunt exceptiões, q̃ interesse non

se nō ptinet,& si ĩterest admittiẽ,sed si reqrat altiorẽ indaginẽ,reseruat.h.d. No.ꝙ dixi ĩ summario. Scđo no.†ex fi.ꝙ si hr̃s decedit añ aditã hr̃ditatẽ,fideicõmissum vr̃e extinguit. Ad hoc op. C.e.l. nō iustã. Gl.sol.notabl̃r. Qñq; qs decedit post aditionẽ, & nō ẽ dubiũ,ꝙ valet fideicõmissum. Qñq; añ aditionẽ,& añ coactionẽ, & tũc fideicõmissũ extinguit.casus ẽ hic in fi. Qñq; añ aditionẽ,post coactionẽ,tũc fideicõmissũ nō extĩguit,sed dẽtur ab eo,ad quem vadit hr̃ditas,siue sit cohr̃s,siue substitut⁹,d.l.nō iustã,siue veniẽs ab intestõ, l.post ɔsanguineos,ĩ fi.ĩ.de suis,& leg.hĩc ẽ id,qđ dixi de hr̃de decedẽre añ aditionẽ,& coactionẽ,ꝙ fideicõmissũ extĩguat, ĩtelligas,nisi ad hr̃dẽ trãseat ius deliberandi, uel adeũdi aliquo ex casib.quos dixi in l.vẽtre,de acqu.hær. tũc.n.cogeẽ hr̃s hr̃dis,sicut hr̃s,l.eam,q̃.C.de fideic.facit qđ dixi s̃.e.recusare.in princ. †Quæro,qũo p̃t esse dubiũ de uirib.fideicõmissi,si de testõ non esset dubiũ. Rñ.poterat esse dubiũ,an fideicommissũ esset particulare,vel vr̃e,l.cogi.in prin.ĩ.eo.vel testm̃ dicebat factũ sine solẽnitate,vel absq; aliqua scriptura,& hr̃s ɔfitebaẽ testm̃,& negabat fideicõmissum. Ex hoc põt esse,ꝙ ista qõ reqrat altiorẽ indaginem, qa forte oportet,ꝙ testes veniãt de lõgĩquo. Quæro,q̃ est rõ †dr̃iæ de exceptione testĩ,q̃ nō admittiẽ,b & fideicõmissi,q̃ admittitur. Rñ.si đfunctus nō potuit facere,non ĩterest hr̃dis,q mihi restituit,& adit qa a nemine poterit ɔueniri,nec p aditionẽ fuit factus hr̃s,nec ad eũ aliqd ptinebit. Sed qñ dubitaẽ de uirib.fideicõmissi,an valeat, vel nō,ĩterest hr̃dis,qa si fideicõmissarius cogeret eũ adire,auferret sibi iut quartæ,& ius deliberõnis suæ,vt ĩ.e.l.cogi.§.idem Mecianus,& iõ dẽt examinari. Scđm hoc puto, ꝙ si opponerẽtur exceptiones de virib.testĩ,interest hr̃dis,qa forte est hęres ab ĩtestõ illius defuncti,& sic apud eũ remanet illa hr̃ditas, tũc est examinãda illa exceptio,ne aliqđ dãnũ patiatur,l.apud Iulianũ,ĩ prin.s̃.e.& l.ita m̃,§.quoties. Dic ergo,ĩn exceptionib.ĩ qb.tractaẽ.de uirib.fideicõmissi,si nullũ ĩteresse hr̃dis ɔtinet,qa forte repudiauit iã hr̃s tũc illa exceptio nō dẽt audiri,nec examinari. Prædicta uera, nisi esset notoriũ testm̃,vel fideicõmissum esset nullũ,l.j.§ 2. cũ gl.de tab exhi.& l.si qs legatũ.§.i.de Fal.& no.in l.eã,q̃.C.de fidei. Quæro,†qd operaẽ ista reseruatio exceptionis,q̃ iudex facit. Rñ.hoc, vt si apparebit exceptiones esse veras,& iuridicas, qcqd est factũ, hẽatur p nō facto,ut hic,& l.p̃tor.ĩ pri.& l.q vias.§.j.de dã.infe. Vlterius scias,†ꝙ D. Frã. Accur.disputauit vnã q. Mr instituit filium vt si decederet sine liberis,restitueret hr̃ditatẽ Seio,decessit ĩfans hr̃ditate nō adita,vtrũ pr̃ possit cogi,adire,& restituere. Et dixit,si pr̃ adiuit ĩpõte,p l.si infans,cogitur restituere,si alienus seruus. s̃.de le.2.si nō adiuit ĩpõte,nō põt cogi,p d.l.si alienus,qđ nō placet qa imo põt cogi,sicut ille,ad quẽ trãsit ius deliberãdi,uel alio mõ ius adeundi,ut no.per gl.in l.eam,quam.C.de fideic.

ADDITIONES.

Barb. Quæro,quę. Et no.ꝙ exceptio,sua nō interest,põt opponi,vide Inn.in c.super his.de accus.licet si non opponatur,snia valeat. Text.est sing.in l. si posthumus §.si quis ex his.sup.de inoff.test.& Inno.dixit fin.in d.c.super his, ꝙ si opponitur ante lit.contest.transfert onus probandi in aduersarium,si post litem cõtestatam,transfert in opponentem.

Menoc. Quę non admit. Scripsi consi.367.nu.6.

Menoc. Quæro quid. Marsi.sing.169.365.Scripsi consi.367.nu.8.

Reseruatio. Adde,quid operetur reseruatio exceptionum. Bald.consi.80.3.lib. & Pau.de Cast.consi.392.& vide Fran.de Are.in c.exhibita.col.fi.de iud.

§.Tempestiuũ. Vidimus qs põt cogi, videam⁹ per quẽ,& hoc ĩtẽdit. Maior minorem cogere p̃t,par ĩ parẽ non hẽt ĩperiũ.h.d. Prosequere,vt ĩ gl. Opp.s̃.de of.pcõ.l.1. Dic,ibi de volũtaria iurisdõne,hic đ ɔtẽtiosa. An autẽ qs possit subire offm̃ pluriũ,plene dic p Guil.in l.3. de adopt.

§.Si quis. Filiusfa.a miles potest cogere patrem adire, & restituere.h.d.

ADDITIO.

Filiosa. Adde dum Alex.postea tangit,an minor possit accusare sine consensu patris,Bald.consi.69.

LEX XIIII.

Nam quod ad ius publicum.

Repudiaas se . . . iat ius adeundi ad suum commodum.

§.Sed & qui. Etiã post repudiationẽ qs cogitur adire, nisi bona sint vẽdita.h.d.†No.ꝙ licet ille, q repudiauit perdat ius adeundi ad sui cõmodũ,l.sicut. C. đ repu. hære.tñ põt cogi adire ad commodum alienum,vt hic.

Auth ex causa,confirmat substitutionem pupillarem

§.Si quis compulsus. Per aditionẽ factã coactẽ ɔfirmãtur legata & fideicumissa,tabulæ pupillares,& cętera alia.h.d. Not.ai g.†ꝙ tabulæ pupillares ɔfirmantur per auth.ex cã.C.de lib.præt.q̃ dicit,cętera firma pmanẽt. Nam tabulæ pupillares continentur appellatione cæterorum,vt hic,dixi in l.filio præterito. de iniusto testa.

§.Qui cõpulsus. Qui ɔpulsus adit hr̃ditatẽ põt pœnitẽdo hr̃e bñficium quartæ.h.d.

§.Nõ omnis. Iurisconsultus postq̃ posuit. illud Senatusconsultũ de coactione in l.qa poterat s̃.primo declarauit qs posset, vsq; ad l.ille a quo. §. tempestiuum. ibi,p quẽ iudicẽ.vsq; ad hũc.§.hic,ad cuius petitionẽ iudex cogat hr̃dẽ,vsq; ad l.ex facto.& h.d. Rogatus de restituẽda re,vel quãtitate,nō p̃t cogi adire,secus si rogeẽ đ vniuersitate rerũ, vel quota. h.d.vsq; ad l.cogi.§.cũ qdã. Opp.hic dr̃,ꝙ si rogatus sit aliqs restituere bona,trãseunt actiones. Cõtra.su.de le.j.l.nō amplius.§.fi.& l.si qs seruũ.§.fi.cũ l.seq.de le.2. Sol. Hic fuit rogatus restituere oĩa bona,vel simpl̃r,ibi partẽ bonorũ. Qđ plene dic,vt l.si qs seruum. §.fi.de le.2. Op.ꝙ appellatione pecuniæ tñ,pecunia numerata cõtineatur,ĩ.ad Maced.l.1. Sol.vt dixi in l.talis.sup.de leg.2.

LEX XVI.

1 *Pecunię appellatione,quare totum patrimonium contineatur.*
2 *Verbũ,peruenire,large,& ĩproprie accipitur, ne intercidat fideicõmissũ.*
Verba obliqua adiecta certæ rei,non extenduntur ad uniuersitatẽ bonorũ.
3 *Verbum,relinquo,adiectum certę rei,non importat institutionem hæredis.*
4 *Clausula,ære alieno deducto,in testamento posita,quid importet.*
5 *Testator si rogat expresse aliquem restituere,quod superest a debitis,& legatis,sit fideicommissum uniuersale.*
6 *Rogatus si decesserit sine liberis a dictis iudicijs,& legatis, restituere residuum bonorum,quod sit fideicommissum.*

1 **Cogi.** No.ibi,in ver.in ambiguo.†rõnẽ,quare appl̃one pecuniæ totũ p̃rimoniũ ɔtineaẽ.s.ne intercidat fideicõmissum. Dixi clarius in l.talis.s̃.de leg.1. Scđo no. tex ver. sed & si qs ita rogauerit,ꝙ licet verbũ, puenire,ppriẽ ĩelligaẽ deductis oneribus tñ hic assumiẽ large,& ĩproprie,& rõ est,ne intercidat fideicõmissũ. Sequiẽ ver.& gñal̃r. Iuriscõsultus hic ponit summariũ ei⁹. 3 qđ dixerat.†No.ꝙ verba obliqua adiecta certæ rei,vel q̃tati, nũquã extẽduntẽ ad vniuersitatẽ bonorũ. Vñ ẽ ar.ꝙ verbũ,relinquo,[b] adiectũ rei singularis nō trahaẽ ad institõnẽ directã,vel obliquã, s̃m Dy. Et p ɔ̃stãti ponit Rich. Mal.in quadã disput.de qua feci mentionẽ in l.his verbis.in prin.de hær.insti.pbaẽ in Auth.vt cũ de ap. cog.§.aliud. vbi nō sufficit[c] filio relinq quoquo relicti titulo, sed iure ĩstõnis. Et sic apparet,ꝙ verbũ,relinquo,adiectũ certæ rei, vl̃ q̃titati nō intell̃r iure institõnis,nisi exprimaẽ. Seqtur ver.inde q̃rit. Hic ponit determinatio Iuliani,& rõnes factæ in text.nō soluunẽ, 4 nec declaranẽ.iõ examinemus,qd importẽt dicta verba, deducto ære alieno in legans. Rñ.hoc fuit declaratũ s̃.e.l. Marcell⁹.§.pen.s̃. ꝙ hr̃s ipse si vult,soluat,si nō,hr̃ditatẽ restituat. Et hæc ẽ snia Iuliani hic posita in fi. Et ex hoc nō ob.rõ prima,q̃ innuit, ꝙ ex ipsa vi verborũ,magis id,qđ supest ex hr̃ditate,q̃ ipsã hr̃ditatẽ restituere sit rogatus,qa nō est verũ,ꝙ verba hæc significẽt,sed magis ĩ p̃tãte hr̃dis ponit,si ipse vult soluere,vel alijs restituere ad soluendũ. 5 No.†tñ diligẽter illa verba,qa si aliqs in testõ rogareẽ expresse restituere,qd supest a debitis,& legatis, vel residuũ bonorũ a dictis iudicijs,vel legatis,ꝙ istud nō esset fideicõmissum vl̃e,vt hic tex. expresse dicit. Et p hoc semel đ facto ɔsului aliter. Per verbũ cõe [d] fuit facta substõ p hũc modũ,si decesserit sine liberis residuũ đ bonorũ meorũ a dictis iudicijs,& legatis deueniat in talẽ. Dicẽbã,ꝙ substõ hęc nō põt eẽ directa,qa verbũ cõe adijciẽ certę rei magis, q̃ vniuersitati,vt hic patet,iõ non trahiẽ ad directã, vt dixi s̃. px.§.

CONCORDIA.

Cogi. Pro cõcor.aduerte,qdã testõr reliqt q̃dã legata singularia, deinde dixit,residuũ vero bonorũ meorũ volo ad talẽ ptinere,cõcludit Bar.ꝙ p talia legata substituto vl̃iter facta p verbũ, residuũ vero &c.non alteraẽ,sed remanet in suis viribus,ac si esset institutus,vt l.2.de hęr.inst.ita Bart.in l.Centurio.in vlt. verbis quartæ q. prin.ff.de vulg & pup. Ale.in d.l.Centurio.in col.fi.alle.Bar.tenere ɔ̃riũ in hac l.cogi.in princ. Sol.dat ipse Alex.dic,vt ibi p eũ. Cui adde,ꝙ posset dici,ꝙ illa vl̃itas in d.l.cogi.fuit adiecta certæ quantitati ipsius instituti,in d.vero l.Centurio Bar.loqtur econtra. Sed dubitatur de illo verbo, pertinere, an dicatur institutus directo, an per fideicommissum, quod tñ relinquitur cogitandum.

ADDITIONES.

a Pom. No.ꝙ verba. Et sic sĩta l.j.§.si ex fundo.sup.de hær.ĩst.s̃m Ang.ibi post Dy. & vide Io.de Im.ibi,idẽ Ab.i c.Ray.in 2.no.de test. tenet cõtra illud dictũ Bar.
b Relinquo. Adde,an trahatur ad institutionem,Bal.consi.10.2.lib.Ang.cõsi.130. Ro.consi.57.Bal.consi.193.1.lib.
c Men. Vbi nō suffi. Imo.in d.§.si ex fundo.n.33.Ang.cõs.148.scripsi cõsi.33.n.5.
d Residuum. Adde videndum quoddam consilium inter consi.Bal.287.4.lib.

§.Si quis hæres. Fideicõmissarij vniuersales possunt cogere hęredem adire,siue vnus, siue plures,siue insolidum,siue pro parte.h.d.

§.Sed & si quis. Ratione hæreditatis propriæ testatoris locus est Trebelliano in hæreditate aliena.h.d. Opp.in l. proxi. Sol.prout ibi dicam.

1 *Institutus ex re certa eo casu,quo hæreditas pertinet ad eum, & si actiones ad eum traaseunt,potest cogi adire,& restituere.*
2 *Rogatas restituere hæreditatem alterius,quæ obuenit testatori,non detrahit Trebellianicam.*

§.Sed & similes. Eo casu,quo ad institutũ ex reb.certis trãseunt iura,& actiones,illo casu a fideicõmissario certarũ rerũ potest cogi hr̃s adire,& restitue- 1 re.h.d. No.at †ꝙ institutus ex re certa eo casu,quo hr̃ditas ptinet ad eũ,& sic ad eũ trãseũt actiones,potest cogi adire,& restituere, 2 sicut hic dr̃ in testõ militis.†No.ꝙ si quis a rogaẽ restituere hr̃ditatẽ alterius,q̃ obuenerat testõri,nõ est locus Trebellianicæ. Cõ-

ADDITIO.

a Menoc. No.quod Paris.consi.43.nu.62.65.98.99.lib.3.

tra.

tra ?. pri. §. Quidā soluūt, φ hic corrigit, sed nō ē verisile, φ sic corrigat incōtinenti. Alij, φ ibi puenerat ad rogātē restituere, hic nō, qd gl nō placet, qa reliquēdo vr adire, vt s. de acq. hær. l. Pātonius, §. fi. & l. si auia. C. de iu. deli. Hng. sol. aīt, vt ī gl. Tu dic, φ ibi fuit rogatus restituere hēditatē testōris totā, vel partē, & ēt aliā, q̄ testōri obuenerat, hic vero fuit rogatus restituere solū aliā hēditatē. De viribus aūt huius relicti dixi plene s. de leg. a. l. cū filius. §. Lucio,

§ Cū quidam.

Rogatus restituere ad diē certum potest iterim cogi adire, & restituere. h. d. Op. sū. e. l. sed & si ante. Solu. Hic de rogato restituere ad tēpus certum, ibi ad tempus incertum. no. in l. recusare. §. fi. l. p. eo.

§. Metianus.

Ad petitionē vnius ex fideicōmissarijs pōt hēs cogi adire, & restituere totum, & ille, cui totū restituitur, a fideicōmissario quartā non detrahit. h. d.

1 *Fideicommissum vniuersale ante restitutionem uadit ad hæredes.*

§. Idē Metianus.

Coactio vni⁹ ex fideicōmissarijs facit hēdē pdere quartā in totū, si cōtēplatione totius coegit, secus si contēplatione partis propriæ. h. d. 1 † No. tex. ibi, alij ī locū eorū successerint, φ fideicōmissū vle ante restōnē vadit ad hēdes. Nec ob. s. e. l. apud Iulianū. §. vtrū. qa ibi de, vt ibi no. Et p hoc reprehenditur gl. in l. cū filio. sup. de leg. 1. & La testōre, de pd. & demon. Ex hoc §. formatur distinctio posita per gl. sup. eo. l. 1. §. sed & quoties. quam vide, & intellige.

§. Si seruo.

Rogatus restituere seruo pluriū, perinde est, ac si esset rogatus restituere pluribus. h. d.

1 *Pater quando rogatur restituere filio, non est locus Trebelliano.*
2 *Pater si sit rogatus de emācipando filiū, an filius possit hoc petere a patre.*

§. Si pater filio.

Ad petitionē filij in ptāte, pōt pr̄ cogi adire, & restituere in nō castrēsi, & ēt in castrēsi, ad petitionē vero serui ppri qs nō cogit adire, sed spōte adiēs cogit restituere. h. d. Op. † q̄n pr̄ rogat restituere filio, non 1 est locus Trebelliano, vt su. de le. 1. l. cum filio. Sol. Qn̄q; pr̄ instituit, & rogat de restituēdo ipsi filio, tunc ē locus Trebelliano quo ad oīa eius remedia, vt hic. Qn̄q; filius instituit, & pr̄ rogat de restituēdo ipsi filio, tūc est loc⁹ Trebelliano quo ad oīa remedia, pter q̄ quo ad reductionē quartæ, vt d. l. cū filiofa. & l. 1. §. si filius. s. e. Op, φ filio in ptāte nō cogat pr̄ restituere, vt j. eo. l. vbi pute. Sol. gl. φ interim fuit emācipatus. Hoc nō vr̄ de mēte lrē, qd patet ex eo, φ si qd de fideicōmisso ptinēre ad castrēse pecul. ñ. Vn̄ soluūt alij, φ hic loquit de ptāte. Non ob. l. vbi pute, qa ibi fuerūt verba, q̄ sapiebāt extēsionē fideicōmissi in tps ex fine futuris. hic nō. hæc vera, vt ibi dicā. Sed op. qūo ad petitionē filij coget pr̄, cū qcqd q̄rit fili⁹ q̄rat pr̄i. fm ista tpa l. placet, s. de acq. hær. Soluūt qdā, φ fieret restitutio in peculiū tm̄. Alij dn̄t, & hoc tāgit Iac. de Are. φ coget adire nō restituere, & hoc ne pereat fideicōmissū pr̄e interi morienle, l. ille, a quo. §. si de testō. s. eo. Vel dic dicit ipse, φ coget adire, & restituere. Ad id quod dr̄, φ qcqd q̄rit fili⁹, q̄rit patri, verū est patri volēn, sed si pr̄ nō vult, q̄d est hic, q̄n adire recusat tūc hēt filius, vt castrēse, hic est casus, φ no, Sed ɔ̄ hoc facit l. seruus vetāte. de ver. ob. & l. ēt de acq. re. do. Dic ergo, φ spāle est hic, sicut in pr̄e dilapidāte, vt j. e. l. Imperator. Satis. n. ē dilapidatio, recusare adire hēditatē. Et in hanc sniam inclinant Iac. de Are. & Old. licet gl. teneat primā. s. φ filius interim fuit emancipatus. Op. su. de inius voc. l. 1. 2 & 2. Sol. intelligas hic patrem cogi petita venia. Quæro, † quid si a pater est rogatus de emācipando filiū, an filius possit hoc petere a patre. Gl. distinguit optime, aut patri est aliquid ob hoc relictum, aut non, & si est relictum, aut agnouit, aut non. De hoc in. de le. 1. l. filius §. fm vulgarē & l. si eum. de cond. & dem. Venio ad ver. sed si seruo. Op. C. de ma. test. l. seruo tuo. So. Hic libertas data directo trahitur ad fideicōmissum, φ dic, vt in gl. Opp. φ ad petitionē serui possit dominus cogi adire, vt j. ea. l. §. si ego. Dic, vt ibi.

ADDITIO.

a Barb. Quæro. quid. Et vide Bal. in l. quamuis. C. de fideicom.

§ Hi qui solidū.

Qui nō pōt capere solidū pse, capit vt alij restituat. h. d. Quid de his, qui c pere pñt. Gl. remittit ad no. in l. eā quam. C. de fideic. dic, vt ibi.

1 *Fideicommissarius secundus, cogit primum hæredem adire, & restituere,*

§. Si ego.

Vnus solus institutus rogatus pōt a seruo hereditario cogi adire, & restituere, siue sit fideicōmissarius primus, siue secundus. h. d. no. † No. φ fideicōmissarius secun- 1 dus cogit primum hærede adire, & restituere. Op. s. ea. l. ver. sed si seruo. Sol. Ibi hæredis seruus erat, hic hæreditarius. Et hūc articulum explicat gl. hic. Dicam plenius in l. non est cogendus. j. eo.

§. Talis quoque.

Qui ab vno consecutus est libertatem potest alium cogere adire, & restituere hæreditatem. h. d.

LEX XVII.

1 *Verba directa, quæ directo valere non possunt, trahuntur ad fideicōmissum.*
2 *Verbum, suus, sua, suum, prolatum per notarium in tert. am personam, refertur ad personam disponentis.*

Ex facto.

Iurisconsultus vsq; ad hanc l. tractauit ordinate de qnq; remedijs senatuscō. Trebelliani. l. de tribus primis in l. i. vsq; ad §. si hæres. Ibi, de quarto. s. de remedio detractionis quartæ, vsq; ad l. qa poterat. ibi, vsq; ad l. an c. l. tractauit de v remedio s. coactionis. Hic vsq; ad finē tituli tractat aut † promiscue de oīb. & hic pricipr̄ tractat de virib. fideicōmissi, & hoc 1 intēdit. Verba directa q̄ iure directo valere nō pñt, † trahuntur ad 2 fideicōmissum. h. d. † No. tex. q dicit, sua. gl. exponit. s. rogātis. Sepe. n. accidit, cū notarij ɔficiant testā p uerba tertiæ psonæ, dubitatur a an hoc pnomē, suus, sua, suum, referat ad ipsum testōrē, uel hēdē eius, qd in dubio referat ad testōrem, nisi aliud de mēte appareat. Sequentem §. uide per te, usq; ad §. si quis rogatus.

ADDITIO.

a Menoch. Dubitatur an. Bar. in l. cum testō, su. de aur. & ar. leg. Par. cons. 51. in fi. li. 1. consi. 83. nu. 10, & consi. 88. circa fi. lib. 2.

1 *Soboles inuisa in homine in dignitate posito, abhorretur,*
Imperator in priuilegijs legitimationis excipit filios illustrium.
2 *Filius nālis, an excludat substitutū, & sic faciat, q deficiat fideicōmissum.*
3 *Filius legitimus tantum, an excludat substitutum, remissiue.*
4 *Spurius non excludit substitutum,*
5 *Substitutus excluditur, quando quis decessit cum vno filio, remissiue.*
6 *Filius ad hoc, vt substitutum excludat, an sit necesse, quod sit hæres patris,*
7 *Clausula sine liberis, an subintelligatur, remissiue.*
8 *Fūdus si est receptus in emphyteusim pro se, & filijs suis, an intelligatur de naturalib. in emphyteusi priuata ut in ult. volūtatib. in ecclesiasticis.*
9 *Naturalis non succedit in feudo.*
10 *Naturalis, an veniat in snīa, quando quis est condemnatus cum filijs vsq; ad tertiam generationem.*
11 *Filij appellatione in lege, an ueniat naturalis, remissiue.*
12 *Bastardus, & naturalis, & similes, an idem sint, remissiue,*

a §. Si quis rogatus.

a Filij nāles in seruitute ɔcepti faciūt fideicōmissi ɔdōnē deficere alīs ex dignitate, & ɔdōne psonæ diuersimode statuet. h. d. Opp. de prin. ad fi. Sol. φ in prin. dr̄. p finē declarat, vt ex qualitate psonarū diuersimode pūmamus. Quæro, qd vult dicere Iurisconsultus ex 1 dignitate. &c. Quidam dn̄t, † φ si est hō positus in dignitate, pūmat de nāli sensisse. hoc ē falsum, qa ī hoīb. in dignitate positis ista soboles magis abhorretur. l. si qua illustris. C. ad Orfic. Vn̄ do. Imperator ī priuilegijs lētimationis nobis cōcessis excipit filios illustrium, & spectabiliū psonatū. Et hoc illa rōne, qa in nobilib. illā sobolē potius abhorret. Dic ergo, φ hō positus in dignitate de tali sobole nō uī sensisse. Et hoc tenet gl. in l. gn̄alr. § cū aūt. C. de inst. b & sub. licet Ia. de Are. alr̄ sentiat. Opp. φ nālis hnullo mō excludit substitutū. l. gn̄alr. §. j. C. de ist. & sub. Sol. gl. ibi, φ testōr nō exprīsit, sed a lege taīr ɔdō subintellī, hic q̄n exprīsit testōr, φ multi tenēt, sed nō est verū. Lex. n. subintelligitur, qa p̄supponit testōrē sic voluisse. l. cū auus, de cond. & dem. l. cum acutissimi. C. de fidei. Dic 2 ergo, φ intelligatur fm distinctionē huius §. An ergo † nālis filius c excludat substitutū. Dic, aut loqtur de nāli in seruitute cōcepto, d aut de alio nāli. Primo casu, aut fuit cōceptus in figura matrimonij, & excludit substitutum, vt Inst. de ser. cog. in pri. s. de le. 2. l. Lucius, §. fi. de in. deli. l. fi. Scdo casu recurrēdū est ad distinctionē huius § qa aut apparet de volūtate defuncti, φ de nāli senserit, & voluntati stamus, vt hic, ibi, ex volūtate. Et ītelligo volūtatē defuncti pūmi, si uerba dirigebat ad talē, q alios filios q̄ nāles hēre nō poterat, vt ad furiosum, l. ab hēdib. §. fi. j. e. & ibi dicā. Vel si in alia parte testī de nālib. fecit mētionē, ar. l. q filiab. in prin. s. de le. 1. & de le. 2. e l. cū pr̄. §. rogo. Si uero de uolūtate nō apparet, aut erat hō positus in dignitate, & de nāli sensisse nō uī, vt hic, dū dicit, ex dignitate, & ītelligo ex dignitate, hoīem honestæ uitæ, uel honorabilis cognationis, ita φ et esset verecūdia, si sua cognatio, siue sua domus deuenirer ad bastardos, ar. ad hoc j. de ītē. ī pos. mi. l. j. & §. & gn̄alr & s. de uē. īspi. l. j. §. de īspiciēdo, uer. publice. n. interest, & c. als nālis 3 excludit substitutū, ut hic. Quæro, † qd de lrīmo tm̄, an substitutū excludat? Dic, vt l. si ita qs. §. j. s. de le. 2. & gl. hic tāgit. Quæro, qd de spurio? R̄n̄. φ spurius nō excludit substitutū, vt ī auth. ex cōplexu. C. de ince. nup. & ī cor. q. mo. na. effi. sui. §. fi. qa filij non sunt nominati, & hoc verū in masculo, cui facta est subito. In mulier vero sorte recurrēdum distinctionē p̄dictā, ar. inst. de succes. cog. §. vulgo. 4 & j. vn̄e cog. l. si spurius. Quæro, † quid si aliquis decessit cum vno filio, Dicit gl. φ substitutum excludit. alle. l. pr̄, de cond & de. Tex. 5 est ī l. nō ē sine, de ver. sig. Quæro, † an sit necesse, φ talis filius hēs patris

ADDITIONES.

a Poma, Si quis rogatus. Et uide Bar. in consi. qd incipit, statuto cauetur, & in consi. seq. incipiēt gabellatores. ubi consuluit, φ statutum loquens de filijs, non habet locum in bastardis, sed in natis ex concubina sic. vide ibi.
b Menoc. Opp. φ naturalis. Rimin. iun. l. precib. nu. 202. C. de impuberum.
c An ergo. Adde, an naturalis filius excludat substitutum, & q̄n est natus in figura matrimonij, & q̄n pr̄ erat psona nobilis, Bal. consi. 208. 4. li. vbi dicit, φ naturalis excludit substitutū extraneū, naturali cā inspecta, & uoto parentum, quod ē circa naturales cadit, nisi rōne contraria, & pponderatia præsumptionis contrarium esset contecturādū. Item naturalis scdm cū ibide non substitutum, qn testōr dixit, sine liberis ex linea masculina, quia tunc testōr considerauit agnatione, qd in naturalib. non cadit, l. si spurius, inf. unde cog. & illi matrem, nō patrem sequuntur, l. vulgo, de sta. hom. vide et Iac. de Anch. consi. 226. Et inquantum Ale. tangit an l. cum acutissimi. heat locum in ascendentib. & collateralib. uide Bart. consi. 144. 2. li. An autem d. l. habeat locum in vxore grauata restituere, uide Bal. consi. 51. lib. 5.
e Menoc. Aut loquitur de, Adde Crau. sing. 129. an ualeat.
d Menoch. De voluntate. Rubeus consi. 68. nu. 3, Ale. consi. 94. col. 2. li. 1. Ruy. cōs. 83. nu. 5. & nu. 15. lib. 4.

7 patris? Dic, vt no. in l. filius, §. cũ qs, ff. de leg. j. Quæro, † qd si testator nõ dixit, si decesserit sine liberis, an subintelligatur? Dic, vt l. cũ 8 auus, de cõdi. & de. Quæro, † qd in cõtrac. aliqs accepit fundum in emphyteusim pro se, suisq; filijs, an intelligetur de nãlibus. Spe. tãgit i ti. de emph. §. nũc aliqua. ver. lxvij. & vr̃ dicere, q̃ idẽ sit in vlt. volũtatib. qđ i cõtrac. Sed non possum aiaduertere, quõ hoc procedit. qa pr̃ filio, nãli nullã actionẽ qrit. qa extraneˀ ẽ: ergo & nõ acquirit, sicut nec mr̃ filio, vt l. debitor. §. fi. ĩ. c iõ nõ pt dici, q̃ ex illo cõtrac emphyteutico filiis nãlib. q̃sita sit actio psonalis, nec ẽt realis, qa nõ fuerũt in possessione ipsius, vel alius p eis. Nã, vt ego dixi in l. Gallus. §. qdã recte. ff. de li. & post. dicta verba, p se, suisq; filiis, ĩtelligũt ordine successiuo. Pr̃ ergo ĩgressus est possessionẽ p se tm̃, & sic filius nõ hẽt ius personale, nec reale. Sed sustinẽdo dictũ Spe. possumus dicere, q̃ filius nãlis pt hr̃e ratũ, q̃ agat cõ hr̃des pr̃is, vt sibi cedãt actiones, vt l. pe. de neg. ge. Facit qđ no. ĩ l. hmõi. ff. de le. j. Prædicta possent esse vera emphyteusi data a priuato, secus ĩ emphyteusi data ab ecclesia. Nec credo, q̃ ĩtelligaĩ de nãlib. aliquo casu. De illis. n. nõ cogitauit eccl̃a, nec piumẽdũ est, q̃ cogitauit pp di- a gnitatẽ[a] suã, & qa tales nãles non pñt hr̃i sine pc̃tõ mortali. Quæ- 9 ro, † qd in feudis? expressum est, q̃ nãles in feudo nõ succedãt, ẽt si fuerint legitimati, vt ĩ vsib. feu. si de feu. fue. cõtro. c. j. §. naturales filij. Sed ĩ priuilegiis nr̃is est expressum, q̃ ẽr quo ad feuda, & vasal 10 lagia possumus legitimare. Quæro, † qd in sñia? Imperator cõdemnat aliquẽ, & suos filios vsq; ad tertiã gñationẽ, an filij nãles cõprehendanĩ. Hãc q. tãgit Cy. ĩ l. Libertinũ. C. de ĩterd. ma. & vr̃ tenere q̃ sĩ cõprehendãt. Cõtrariũ vr̃ tenere ĩ l. qs ad l. Iul. ma. ĩ l. 3. qđ mõ 11 nõ examino. Quæro, † qd si a lege[b] pferaĩ istud verbũ, filij, an in- b telligant nãles. Vide qd dixi ĩ l. pnũciatio de ver. sig. & l. tutelas. ff. 12 a capi. di. Quæro, † an bastardus, nãlis, & sp̃ia noĩa, idẽ importent? gl. ff. de cõcub. sup. rub. vr̃ dicere, q̃ idẽ sit. Tu dic, p ĩtellẽu istorũ nominũ, vt ex. de renũ. c. nisi cũ pridẽ. §. psonæ. & ibi p glo. Vltimo vide gl. in ver. ex p volũtate. in fi. q̃ signat ar. cõ. & non solũ. t. ibi. C. de insti. & subst. l. si mater. Dic, q̃ ibi resultat idẽ effectus, hic nõ. quod plene dixi in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth.

ADDITIONES.

a Dignitatem. Adde de emphyteusi, quod refert Bal. eius consi. 10. 1. lib. tenuisse Martinum de Fa. & q̃ ipse dicit de feudo, s. q̃ ex constitutione regia sit, quod feudum possit transire ad quemcunque, etiam incapacem, dummodo ille in capax alienet intra annum, q̃ vigore talis constõnis non poterit ad spurium peruenire, quia de tali incapace regia maiestas sensisse nõ vr̃, inquantum Alex. dixit, q̃ legitimati per subsequens matrimonium succedunt in feudum, q̃ illud est verum cum matrimonium procedit de iure cõi. Si autẽ dispensaĩ sup matrimonio solo, filij añ nati non legitimantur. l. Paulus. de sta. hom. si aũt super vtroque dispensetur, tunc filij vigore rescripti legitimanĩ, nõ matrimonia, iõ non succedunt. Et ita dicit Bal. consi. 330. j. li. de quo tamen vide Pet. de Anc. consi. 310.

b Quid si a lege. Adde, inquantũ Ale. ponit stante statuto, q̃ inter patruum, & nepotem fiat compromissum de causa vertente, Pet. de Anch. consi. 187. Et inquantum Alex. ponit de statuto permittente vindictam, an spurius poterit vindicare, adde Bal. consi. 119. 5. li. vbi tenet, quod stante statuto, quod coniunctis, vsque ad quartum gradum permittatur vindicta, q̃ spurius comprehenditur. Et inquantum tangit de statuto disponente, q̃ de legato soluatur gabella præterquam si fit factum filio, adde, q̃ Aug. in terminis consuluit consi. 10. Et an stante statuto, quod de causis ordinarie ventilatis soluatur gabella, præterquam inter ascendentes, comprehendantur spurij. Bal. consi. 163. 5. lib. & inquantum tangit, an pater inter filios naturales possit testari cum duob. testib. uide quæ vltra ipsum posui in d. l. hac consultissima. Item inquantum vltimo tangit, an bastardi dicantur nobiles, & de parentela, adde Ang. consi. 30. Et an filij bastardorum dicantur nobiles Per. de Anch. consi. 390.

---

1 *Conditio fideicõmissi quãdo deficit per deportationẽ, ad fiscũ pertinẽt bona.*
2 *Fideicommissum quando non deficit per liberos, non restituitur statim, sed expectatur mors naturalis.*
3 *Filij nati, & concepti, post deportationem sunt legitimi.*
4 *Filij nati post deportationem sunt in potestate patris.*
5 *Filij bannitorũ nati, & concepti post bannũ, faciunt deficere fideicõmissum*

§ Ex facto Filij cõcepti ante deportationẽ faciũt deficere cõdõnem fideicõmissi relicti, si decesserint sine liberis, secus si post deportationẽ cõcepti fuerint. h. d. Primo p 1 † declarõne lr̃æ, q̃ro, q̃n deficit cõdõ, ad quẽ pertineãt bona. Rñ. ad fiscũ, ad quem pertinẽt bona deportatorum, ut C. de bo. dam. l. de 2 portati. † Quæro, circa scd̃am partẽ, q̃n liberi nõ faciũt deficere fideicõmissum, q̃n veniat restituẽdum. Rñ. nõ statĩ, sed expectata a morte nãli, a l. Statius. § Cornelio. de iure fil. Venio ad apparatũ. Op. q̃ per deportationẽ non q̃ratur fisco, cũ filius instituẽdus q̃siuit pr̃i, l. placet, de acqui. hr̃. So. vt in gl. j. Op. q̃ is in vtero, nõ hr̃ p nato ad commodũ alienũ, vt l. q in vtero. ff. de sta. homi. sed hic cũ natum esse, cedit ad cõmodũ fisci. Gl. dicit, fateor, q̃ hic est de casib. in quo ad cõmodũ alterius hr̃ p nato. Tu dic sm̃ Iac. de Are. q̃ imo hic est cõmodũ filij, quo ad oĩa bona, uel eorum partẽ, ut ff. de 3 bo. dã. l. j. C. de bo. dã. l. fi. Quæro, an post deportationẽ cõcepti, & 4 nati, sint legitimi. Rñ sic, qa mr̃imoniũ durat. l. j. C. de rep. † Quæro, an nascanĩ ĩ ptãte. Rñ. p deportationẽ pdit pr̃ ea, q̃ sunt iuris ciuilis. ĩ. de pce. l. qdã. sed pr̃ia ptãs est de iure ciuili. Inst. de pa. po. ĩ pri. & l. nã ciuiũ. de his, q sunt sui, vel alie. iu. ergo filij non sunt in ptãte pr̃is. Et sic habes casũ, in quo filij nascunĩ legitimi, & non in 5 ptãte, sm̃ Ia. de Are. Quæro, † qd in bannito nostri tpis. gl. inst. q. mo. ius pa. po. so. §. relegati. distingunt aut bona sũt publicata, aut nõ. Tetigi in l. eius, q. § j. ff. de test. Ia. de Are. dicit hic verbũ notabile satis, exbãniti pprie pdũt ea, q̃ sunt iuris ciuilis ppri illius ciuitatis, vñ sunt exbãniti. Et hoc intellige ĩ illis exbãnitis, qb. ciuitas bellũ indixit, & pñr impune ostendi, vt l. amissione, de ca. di. Iura b ergo cõia.[b] nõ pdunt, & sic filij nati post bannimentũ faciunt deficere cõdõnẽ fideicõmissi. Ex dicto isto Iac. possunt solui multæ q. circa quas vide q. quã disputaui, quæ incipit, Lucanæ ciuitatis.

ADDITIONES.

a Morte naturali. Adde, inquantũ Ale. ponit an hæres grauatus restituere si decesserit sine liberis, faciat deficere fideicommissum, si ingrediatur religionem fratrũ minorum. Ang. consi. 80. & Pet. de Anch. consi. 397. Vbi an decedere dicatur sine filijs, qui filium habet in religione minorum, & an mors ciuilis æquiparetur naturali, uide Old. consi. 284.

b Iura cõmunia. Adde de hoc vltra Ale. ut per Bal. consi. 23. li. 2. & per Pau. de Cas consi. 22.

§ Si quis rogatus Per deportationẽ nõ pdiĩ ius eligẽdi fideicõmissũ, secus si per dãnatiõẽ ĩ metallũ. h. d. Facit, vtrũ excõicatus possit eẽ arbitrator. dixi in d. l. cũ pr̃. §. hr̃ditatẽ. ff. de leg. 2. dic, ut ibi. Ista q. fuit semel Bononiæ de facto, & do. Iac. But. disputauit, nõ tñ determinauit, hic vr̃ esse tex. arguẽdo, q̃ excõicatus posset esse arbitrator. Probo, ex cõicatus, & deportatˀ æqparãĩ. Inst. de ca. di. § minor. sed video, q̃ deportatus pt esse arbitrator, vt hic, & d. §. hr̃ditatẽ. ergo, &c. in cõtrariũ vr̃ p l. illa verba. ff. de ver. si. & no. ĩ l. qđ attinet. de re iu. Quid dicemˀ. nescio. Mihi vr̃ salua delibeõne canõistarũ, q̃ posset esse arbitrator. ar. l. iudæi. C. de iudæ. & auth. credentes. C. de hær. ibi, intra annũ, &c. Pro hoc ext. de iud. c. intelleximus. vbi pt cõhere excõicatus, & arbitramẽtũ est trãsactio, & cõtus. Aut. vt diff. iudi. in prin. & aut. si vero cogit. C. de iudi. Ad istũ tex. posset qs rñdere, q̃ hic nõ fuit vt arbitrator electus, sed ĩ liberũ arbitriũ fuit commissum, qa q̃n in arbitramentũ, tunc est iuris, quia intelligitur sm̃ arbitrium boni viri, sed hic fuit in liberam voluntatem collatum.

1 *Filios superuixisse, & sic cõdõnẽ fideicõmissi defecisse, qui dicit, pbare dẽt.*

§ Si quis autem Cõdõ, si decesserit sine liberis, intelligiĩ superuiuentib. & iõ si liberi añ rogatũ, vel simul cõ eo moriãtur, non faciunt cõdõne fideicom- 1 missi deficere h. d. No. † q̃ ei, q dicit filios[a] superuixisse, & sic cõ- a dõnẽ fideicõmissi defecisse, incũbit onus pbãdi. Sis ergo cautus facere positiones, per quas concludatur filios superuixisse, & istã materiam declaraui plene in l. quod de pariter. ff. de reb. dubijs.

ADDITIO.

a Filios. Adde, inquãtũ Al. ponit, an q̃n in dispõne aliqua fit mentio de liberis masculis, comprehendatur nepos ex fœmina, quæ posuit in d. l. j. de condi. infer. & inquantum tangit, an appellatione hæredis ueniant solum descendentes, uide quæ posui in l. Gallus. §. etiam, vltra Alex. Adde Bar. & an emphyteusis ecclesiæ transeat ad extraneos, uide quæ posui in l. etiam sol. mat. * Men. Dec. cons. 653. nu. 7. Craue. cons. 10. nu. 11.

1 *Conditio, si sine hærede decesserit, intelligitur sine liberis.*
Verba conditionis intelligi debent, vt se habeant adesse, vel non esse.
2 *Feudum concessum tibi, tuisque hæredibus, intelligitur de filijs.*

§ Si quis ita. Condõ, † si sine hr̃de decesserit, intelliĩr, id 1 est, sine liberis. h. d. Vel aliĩr. Verba cõdõnis dẽnt intelligi, vt hẽant se ad esse vel non esse. h. d. hr̃dis appellatio ad vniuersos extendiĩ, vt inf. de ver. sig. l. hr̃dis appellatio. Sol. hic ex duplex lr̃a. Vna, si cũ hr̃de alieno decesserit. hoc est cũ hærede q nõ sit de suis, & tunc cõtrũ si ob. Alia litera est sine hærede, tunc obstat cõtrũ. Sed rñ. q̃ hic ex psumpta mẽte defũcti verbũ, sine hærede, intelliĩr. i. sine liberis. Rõ psumptionis est, qa dẽt ĩtelligi, vt ha- a beat se ad esse & nõ esse, sed raro[a] cõtingeret, q̃ qs sine hærede decederet, iõ intelliĩr sine hærede. i. sine liberis, sm̃ gl. quod no. Gul. 2 inducit, si † cõcessum est feudum, vel pcarium tibi, tuisq; hr̃dib. q̃ intelligitur de filijs, alias duraret in perpetuũ. Hanc q. ponit Dyn. in l. in cõuentionib. inf. de ver. sig. & Cy. in l. liberti, libertæq;. C. de oper. liber. ego dixi in l. Gallus. §. ẽt. sup. de lib. & posth. & ibi etiã b tetigi qõ. quam disputauit Rich. de eo.[b] qui dixit hæreditatem deuenire in Titium, & eius filios, & hæredes, an requiraĩ. q̃ fil. j sint hæredes, & tenet, q̃ sic, alias deficeret cõditio, quod potest pcedere in casu huius. § quando dixit, si decesserit sine hærede, qa debet intelligi. i. sine liberis hæredibus, secus autem si dixisset si decesserit sine liberis. Dic, vt dixi in l. filiusfa. §. cum quis, sup. de leg. j. vbi gl. tangit. & per Cy. in l. j. C. de cond. infer.

ADDITIONES.

a Menoch. Raro. Dec. consi. 594. nu. 1. 2.

b Barb. Rich. de eo. Et an expediat, quod sint hæredes instituti isti liberi. vide gl. & ibi Io. in l. filiofa. §. cum quis. de leg. j. * Meno. Alc. consi. 26. nu. 11. 12. scripsi. in consi. 158. nu. 15.

Alc. Adde, quod Bar. hic non ponit perfecte dubium quæstionis disputatæ per Rich. vide plenius in §. etiam. hic adducto.

LEX XVIII.

1 *Fructus an ueniãt ĩ resti. fideicõ. & ĩ quartã imputenĩ, ponũtur tres casus.*
2 *Liberis primi gradus non computantur fructus in quartam.*
3 *Parentibus primi gradus computantur fructus in quartam.*
4 *Fructus, q percipiũtur negligẽtia nõ petẽtis fideicõmissũ, quãdo restituũtur*
5 *Quartæ debitæ iure naturæ quid imputetur, remissiue.*
6 *Fructus quando computatur in falcidiam.*
7 *Fructus in petitione hæreditatis quãdo ueniant, & hæreditatem augeant.*

In fideicõmissariam. Primo ponit vnũ dictum. Scdõ duas exceptiones. Tertio aliud dictũ. Quarto rõnem prædictorum. Secunda ibi, nisi aut mora. Tertia ibi, plane. Quarta ibi, quoties, & seipsam sum-

mat. Op. ꝙ fructus non computentur in quartam, vt ſ. ad l. Fal. in rõne.in prin. Sol. ibi in Falc. hic in Trebellianica. Rõnẽ dixi in l.in quartã. ſ. ad l. Fal. Op. C. de inof. teſt. l. ſcimus. §. repletionẽ. Sol. in debita iure nãæ. † Et p huius declarõnẽ vidẽdũ eſt, primo, an fructus veniãt ĩ reſtõnẽ fideicõmiſſi, & imputentĩ ĩ quartã Trebellianicã. Circa ꝙ gl. q̃ eſt hic, diſtinguit notabil̃r, & in l. iubemus. ᵃ C. e. & ibi Doc. ſu ꝑplẽt. gl. iñ ĩ multis deficiũt, vt iãgã. Vide gl. primã & ſigna. Tres caſus ergo ponit gl. Primo, qñ fructus ꝑcipiunẽ ab herede iudicio teſtõris. Scdo, qñ negligẽtia nõ petẽtis. Tertio qñ mora nõ ſoluẽtis, ſeu nõ reſtituẽtis, q̃ diſtinctio ẽ ĩpfecta, qñ pñt ꝑcipi fructus. Quarto mõ ſeparato ab his, vt ſi iacẽte hẽditate ꝑcipiant vel poſt aditã hereditatẽ, fideicõmiſſario abſẽte, & nõ negligẽte in iſto caſu fructus veniſſẽ i reſtõnẽ cũ diſtinctione, aut ſunt ĩ mora adeſſiti, aut nõ, vt j. e. l. ita tñ. §. ſi ſeruiſ, & ibi gl. Itẽ qd̃ hac gl. dr̃, eſt ver. ĩ ĩ fructib. q ꝑcipiunt abſq; ꝓuiſione teſtõris. Si. n. ex defuncti ꝓuiſione ꝑcipiunẽ, vt vſure, vel pẽſiones, quas defunctus fuerat ſtipulatus. an veniãt ĩ reſtõne dic. vt l. poſtulãte. §. fi. & l. ꝗ ducta §. pe. j. e. Itẽ ꝙ hic dr̃. dẽt ĩtelligi, qñ fideicõmiſſũ ẽ relictũ ſimpl̃r. Si vero ẽ dictũ, qcq̃d ꝑuenerit, vel q̃ſicũq; pecunia ꝑuenerit, & ſic dictionẽ geminatã, tũc dẽt al̃r dici, vt j. e. l. baliſta & l. ſe. Itẽ, ꝙ dr̃ hic ꝙ fructus ꝯputãt in quartã, ſup fluſt vero reſtituit, dẽt intelligi, niſi hẽs aliqua legata ſoluerit, q tũc iſtos fructus in illis legatis ꝯputar, vt j. e. l. ita tñ. §. hẽs ex aſſe, qd dic, vt ibi. Itẽ † qd̃ hic dr̃, ꝙ fructus ꝯputantur in quartã. fallit in liberis primi gradus. Sed † poſſet dubitari, qd in parentibus primi gradus. Rñ. illis ꝯputãtur in quartã, vt ſ. ad l. Fal. l. filius ſ. Itẽ † circa idq̃ hic dr̃, ꝙ ſi fructus ꝑcipiunẽ negligẽtia ñ petẽtis, ñ veniũt in reſtõnẽ. Doc. ĩtelligũt ꝗ negligẽtiam reſtõnẽ fideicõ. Si. n. fideicõmiſſum eẽt reſtitutũ verbo, vel eẽt de caſib. ĩ qb. reſtõ eẽt fcã ipſo iur̃. q ponũtur ĩ l. p. C. e. l. 3. fideicõmiſſ. negligẽs ĩ petẽdo reſtõnẽ realẽ, tñ fructus ꝑcepti dẽnt ſibi reſtitui ſicut dicimus in legatario, ad quẽ trãſit dñiũ recta via. l. Herẽnius. ſ. de vſu, & ibi no. C. de vſu & fru. l. j. & 2. facit ſ. ſol. mat. l. ſi mora & qd̃ ibi dixi. Ex pdictis iunctis cũ diſtinctione gl. collige p te diſtinctionẽ magnã. Quæro † quid ꝯputatur in quartã debitã iure naturæ. Dic, vt in gl. Puto tñ, ꝙ l. Papin. §. ſi ꝯdõni parẽ. ſu. de inoff. teſt. corrigatẽ p l. ſcimus. §. repletionẽ. C. de inof. teſt. licet gl. al̃r dicere videantur. Quæro, † an fructus ꝯputẽtur ĩ quartã debitã iure inſtitutionis, q̃ vocatur Fal. Gl. diſtinguit, quã vide. Doc. reꝑhendunt hanc gl. in vno. ſ. in eo, ꝙ diſtinguit in fructib. ꝑceptis ex re legata. ſ. vt ſint ꝑcepti ex re legata, mora nõ reſtituẽtis, vel negligẽtia nõ petẽtis, &c. Nã cũ dñiũ recta via trãſiuit in legatariũ, fructus ſunt ꝑcepti ex re ipſius legatarij, iõ dẽnt ſibi reſtitui, vt ſu. de vſu. l. Herennius, & l. j. & 2. C. de vſu. & fru. leg. no. p Doc. in l. iubemus. C. e. Et iſta ſunt vera in re q̃ erat defuncti. Sed qd ſi nõ erat defuncti, ſed ab eo poſſidebaẽ bona fide. vel titulo? Rñ. ſicut qñ defunctus erat dñs, trãſit dñium recta via in legatarium, ita qñ poſſidebat bona fide, tranſit in legatariũ quaſi dñium, & ſic publiciana, l. cũ ſponſus. §. j. de publi. vñ eo mõ fructus ad legatariũ ꝑtinebũt, ſed ſi eſſet res prorſus aliena, ita ꝙ in legatariũ nõ tranſiret dñium, vel quaſi dñium, tunc haberet locum diſtinctio gl. aut ſunt percepti mora nõ reſtituẽtis, aut negligẽtia non petẽtis, &c. † Op. ad ver. quotiens, q fructus veniunt in petitione hẽditatis, & augent hæreditatem, l. item veniunt, §. cum ꝓnixerimus. ſ. de peti. hære. ergo fructus veniunt in reſtitutionem. S. illud, qñ fructus non percipiuntur ab hærede uero, ſed ab alio poſſeſſore. Nam qñ verus hæres poſſidet deſinit eſſe hæreditas. l. j. §. veteres. & ibi no. de acq. poſ. & l. hæres p ſeruum, de acq. hær. Vel aliter hæres vr̃ rogatus reſtituere, quod fuit hæreditatis tempore mortis. ᵇ fructus autem licet augeant hæreditatem, non tamen fuerunt hæreditatis tempore mortis.

ADDITIONES.

ᵃ l. iubemus. Adde inquantum Ale. ponit opi. Sal. an l. iubemus, habeat locum cũ filius eſt rogatus reſtituere extraneis, quod eandem opi. habuit Pau. de Caſtr. in d. l. iubemus. & credo ibi potuiſſe. & inquantum tangit, an teſtator poſſit diſponere, quod fructus compenſentur in quartam, quo ad liberos primi gradus Ro. conſi. . 3 p tenet, quod non.

ᵇ Io Fr. Ru. Tempore mortis. Adde Bar. ibi plene no per Doc. l. Centurio. co. 4. ſup. de vul. & pup. vbi Ale. col. 8. not. Bar, contrarium ſenſiſſe.

§.Si legatum.

Qñ prælegata nõ veniũt in fideicõmiſſum, dẽnt intelligi de ea parte, quæ a coherede ꝑcipit. non de ea parte, q̃ iure hæreditario retinet h. d. Op. C. fam. erci. l. filium, quem hñtem So. ibi expreſſe fuit dictum, ꝙ non computaretur, ſm vnam lec. Opp ſ. de vſu. l. in fideicommiſ. §. cum Pollidius. Glo. ſoluit duob. modis. tene ſecundam ſolu.

LEX XIX.

1 *Fideicommiſſum relictum filiofam. ita vt ad eum perueniat, videtur delatum in tempus exiſtentiæ ſui iuris.*

2 *Regula Catoni a. non habet locum in fideicommiſſo vniuerſali.*

Fideicommiſſi vniuerſalis dies, an cedat ab adita hæreditate.

1 Vbi pure.

Fideicõmiſſum relictũ filio, ita vt ad eũ perueniat, vr̃ dilatum in tps exiſtentiæ ſui iuris. h. d. Opp. ſi ſemper fideicommiſſum datum a pr̃e filio, vr̃ dilatum in tempus exiſtentiæ ſui iuris, male loquit. Inſti. de le. §. an ſeruo. & qd no. l. cũ filio. j. de leg. 1. vbi dicit relictum vitiari, impediẽte reg. Cato. Rñ. ꝙ hic fuerũt verba, quæ ſapiunt extẽſionẽ in tps exiſtentiæ ſui iuris. Dixit. n. ſacial. q; vt ad eũ ꝑueniat. Simile. ſ. de leg. 3. l. fideicommiſſa. §. ſi filio. Secus ſi fuiſſet relictum ſimpl̃r, quia tũc ꝯrium locum haberet. Opp. ad hæc. ſ. e. l. cogi. §. ſi pater. gl. ibi intelligit illam ſm iſtam. ſ. ꝙ ibi fuit fideicommiſſum dilatum. Aliꝙ ibi fuit fideicõmiſſũ relictũ ſimpl̃r, qd̃ ibi tenui. Sed tunc opp. q ſm hoc fideicõmiſſum nõ valet, obſtante reg. Cat. d. §. an ſeruo. † Rñ. regu. Cat. non habet locũ in fideicommiſſo vñ. vt ſ. de reg. Cat. l. pe. & ibi no. & maxime ſm gl. q̃ eſt j. e. l. qdam in quæ tenet, ꝙ dies fideicõmiſſi vñis nõ cedit, niſi ab adita hẽditate, licet ego al̃r dicã, vt ibi tãgã. Vltimo gl. q̃rit de vna q. ꝗ qua dic, vt in gl.

CONCORDIA.

Vbi pure. Pro concordia aduerte, ꝙ reg. Cat. hẽt locũ in fideicommiſſo vñ. Ita Bar. ſm Ale. in l. Cato. in fi. ff. de reg. Cat. Contra tenet Alle. in hac l. vbi pure. in prin. Tu dic, vbiq; Bar. loquit ſm diuerſas opi. Nam tenendo, ꝙ dies fideicommiſſi cedat a morte teſtatoris, hẽt locum prima opi. de qua in l. cũ filio. de leg. j. Si vero teneamus illam opi. ꝙ cedat ab adita hæreditate, tunc quia non hẽt locum in fideicõmiſſis condõnalib. vt in l. pen. de reg. Cato. ideo q nõ ſortitur effectum a morte teſtõris, ſed expectat aditio, non habebit locum dicta regula, de qua per Doct. in l. cogi. §. ſi pater filium. hoc eo. tit. & ibi Iaſ. & in hac l. vbi pure.

§.Te rogo.

Rogatus partiri hęreditatem cum alio, videtur rogatus partam reſtituere. h. d.

1 *Pecunia, quæ expenditur in proxenetis & bannitoribus, ac emptoribus, ad alliciendum eos deducitur.*

§.Qui in diſtrahendis.

Op. ſ. e. l. mulier. §. ſed etenim Sol. glo. hic ad tpalem rei utilitatem. Tu dic, ꝙ hoc imputatur hr̃di, ſed pro parte ſua cuilibet concesſa. † Quæro ᵃ an pecunia quæ datur ꝓxenetis, uel datur emptorib. ad alliciẽdum eos ad ꝓmittẽdũ, & quæ datur bãnitorib. q faciunt ſubhaſtationes, & ſimiles expenſę, quæ fiunt ad expediendã uenditionem, debeant deduci? Rñ. ſic, ut ſ. ad l. Fal. l. quantitas. & C. de iu. deli. l. ſcimus §. in computatione, & hic.

ADDITIO.

ᵃ Menoc. Quæro. Boerius q. 44. nu 14.

LEX XX.

Sed & ſi ad tempus.

Qui decedit uxore prægnante, quæ poſtea parit, vr̃ cum liberis ᵃ decedere, h. d. Facit l. ſi quis prægnantem ſ. de reg.

ADDITIO.

ᵃ Cum liberis. Adde inquantum Ale. ponit, an ubicunque ponitur condõ, liberis, ſufficiat liberos habuiſſe, dato ꝙ decedãt ante mortem illius, cui nati ſunt, quod Bal. conſuluit ſecundum opi. Ia. de Bel. conſ. 223. inc. item inſtituto. 1. lib.

LEX XXI.

1 *Proteſtatio facta debitorib. ne ſoluant, an impediat ſolutionem miſſæ.*

Hæres.

Qd̃ hęres ĩdebite reſtituit recupat ꝓducẽdo, vel poſſeſſiones adhuc vacãtes apprehẽdẽdo, vel ed debet nõ ſoluẽdo, vel debitorib. ne ſoluant, denunciãdo, h. d. Op. ꝙ non poſſit repetere, C. ad l. Fal. l. error. So. hic errauit in facto. Putabat. n. ꝙ æs alienum totam hæreditatẽ exhauriret, & iõ nulli quartã putabat poſſe deduci. Op. ſup. de le. j. l. ꝙ nulla. So. ut ibi. Op. ad id, quod hic dr̃. ꝙ pt poſſeſſiones nãciſci, de l. extat. ſu. ꝙ metus. So. intellige hic poſſeſſiones vaçantes, fuit. n. facta reſtõ ſolo verbo, & poſſeſſionem realem adhuc non apprehenderat, aliis non poſſet occupare. Op. ad id, qd̃ dr̃ hic, ꝙ põt denũciari debitorib. ne ſoluant. C. depoſi. l. pe. & auth. ibi poſita. Sol. ibi ſpeciale in depoſito, vel dic, ꝙ hic non eſt pſona extrĩſecus veniens, ſed eſt hæres, qui hẽt directas, merito põt debitorib. denunciare ne ſoluant, de aliis autem † proteſtationib. factis debitorib. ne ſoluant, an poſſint impedire ſolutionem, dic, ut dixi in materia proteſtationis, in l. non ſolum. §. fi. j. de op. no. nun. circa denunciationem prohibitoriam.

LEX XXII.

ᵃ Mulier.

ᵃ In condõnib. quę effectum relicti reſpiciunt, non refert quid ex æquipollentib. fiat. h. d. De hoc plene diſtingue, ut in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. de li. & poſth.

ADDITIO.

ᵃ Meno. Mulier Ale. lib. 3. de ver. ſig. Car. 147.

1 *Paria ſunt aliquid in eſſe conſiſtere, vel ſperari de proximo eſſe.*

§.Non eſt.

Seruus poteſt cogere heredem, a quo fideicõmiſſaria hæreditas, & libertas eſt ei relicta. h. d. † No ꝙ aliquid in eſſe conſiſtere, uel ſperari de proximo eſſe, paria ſunt. Facit l. non tantum, de exc. tut. & l. ſi impuberi de tu. & curat. da. ab his.

ᵃ §.Si hæres.

Fructus ꝑcepti negligẽtia nõ petẽtis nõ ꝯputantur in quartã, ſecus ſi iudicio teſtõris ꝑcipiantur. h. d. Circa hoc dixi plene. ſu. e. l. in fideicõmiſſar. ᵃ, q̃ no.

ADDITIO.

ᵃ Meno. Si hæres. Crau. conſi. 316. nu. 2.

§.Sed enim.

Hæres tenetur fideicõmiſſario uſ. de dolo & lata cu pa tñ, h. d. Opp. ꝙ teneat de leui. in t. p. de le. j. l. ſi ſeruus legatus. § cum quid. Sol. gl. ꝙ hic fuit contractus. Iſta eſt truſa. Dic, ꝙ hic loquitur in fideicõmiſſario uniuerſali, ibi in legatario ſingulari. Rationem ibi dixi.

1 *Filia poteſt res quæ ſubiacent reſtitutioni, in cauſam dotis al. cnare.*

2 *Fructus percepti ex hæreditate teſtatoris p filiã, quãdo cõputentur in dotẽ.*

3 *Dos, quę debetur filiæ, non debetur iure obligationis, ſed officio iudicis.*

4 *Fructus ex hæreditate percepti per filiam, & conſumpti, non imputantur in dotem, ſi maliitoſe non conſumpſit.*

5 *Vſusfructus ſi relinquatur vxori donec caſte, et honeſte vixerit, ſi träſit ad ſecunda vota, ualebit relictum, quia dicitur caſte viuere.*

1 **§. Cum proponeretur.** Filia tñ põt res, q̃ reſtõni ſubiacẽt, ĩ cãm dotis a alienare,[a] niſi ex fructib. tñ pcepit. qđ doti ſufficiat. h. d. Op. † fru 2 ctus [b] ñ ꝯputanĩ in quartam, ẽt ĩ liberis primi gradus, vt C. e. l. iu b bemus, & no. in l. in fideicommiſſaria. ŝ. e. So. Fateor, ꝙ non ꝯputantur ĩ quartam, ſed bñ ꝯputãtur in aliã cãm, p õ licet minuere fideic. vt hic. Op. dos eſt debita filiæ, ergo fructus ñ ꝯputãtur ĩ do3 tẽ, niſi dicaĩ a teſtõte, vt l. ſi debitores, ad l. Fal. So. Iac. de † Are. ꝙ dos non eſt debita iure obſonis ſed magis offõ iudicis ex ęqtate, q̃ ęqtas ceſſat, qñ mulier hẽt aliunde vñ ſe alat, ſicut dicimus ĩ alimentis, in l. ſi qs a liberis. § ſed & ſi filius. ŝ. de lib. agno. vides ergo c ꝙ Ia. de Are. tenet, ꝙ dos non debetur filiæ iure obſonis, & bñ, licet ꝯdicaĩ gl. đ act. & ob. l. obligamur § 1. quã ibi rephẽdi, & Gui. de Cu. in l. cũ is. §. t. đ ꝯd. inde. Aduertendum tñ eſt, qa verba Ia. de Are. hic vñ innuere ꝙ maritus detrahat quartam, & ẽt dotẽ, qđ non eſt verum. vt in auth. res q̃. C. com. de le. vbi đr, ꝙ ita demum poſſumus res, q̃ ſub acẽt reſtõni, alienare ĩ cãm dotis, qñ ltĩ ma portio ad dotem non ſufficit, nun ergo dẽt bre vtrũq; ĩtegrũ. Et ideo hic §. ĩ fi. q loquitur de fructib. computandis in dotẽ, non corrigiĩ. Hoc tenet Iac. de Bel. in Aut. de reſti. & ea, q̃ p. 1. §. q̃obrẽ. 4 in 2. q. Sed † q̃ro, [d] mulier, pcepit multos fructus ex hęreditate, ſed d eos conſumpſit, vtrum illi fructus conſumpti computẽtur ĩ dotem? Rñ. tex. đt hic, perinde ac ſi qđ ſupfuiſſet, rogata eẽt reſtitue re. Ex hoc concludo, ꝙ ſi fructus non malitioſe cõſumpſit, ſed lãrge his vſa ſit, non ꝯputãtur ſibi. l. Titius rogatus. ĩ. e. Alia circa hãc e mãm, dicam in l. a filia. in prin. ĩ. co. Vlti. Old.[e] all. † hunc tex. ꝙ ſi 5 teſtator dixit, relinquo vxori meæ, donec caſte, & honeſte vixerit ꝙ relictum dẽt hre, ẽt ſi trãſeat ad ſcda vota, qa caſte, & honeſte uiuere eſt, vt hic, ibi, mulieris pudicitiæ cõgruebat, &c. Pro hoc eſt tex. expreſſus 31. diſt. c. Nicena. Vñ dicere dẽt, donec caſte, & honeſte vixerit, & vitam uidualem ſeruauerit. Prędicta vera, niſi de voluntate teſtatoris, vel de cõi uſu loquendi aliud appareret.

ADDITIONES.

a Doris alienare. Adde, cum Ale ponit, an res ſubiecta reſtõni, poſſit pro alimẽtis alienari, quod Lud. Ro. cõſuluit, ꝙ ſic, eius conſi. 256. Et an filia grauata reſtituere piæ cauſæ poſſit de illis bonis dare dotem marito, & quod maritus illa lucretur vigore ſtatuti, vide Bal. conſi. 228. 3. lib. & 71. 2. lib.

b Pom. Op fructus. Et vide Bal. in l. iubemus. C. e. in aut. hoc amplius. C. de fideic. & Io. de Imo. in l. Centurio ff. de vul. & pup. & in c. Ray. de teſt.

c Barb. Et bene. Adde Pa. de Ca. conſi. 223. & 226. & ibi an pr̃ filiã nuptã dotare cogatur.* Meno. Cauale. in trac. de vſufr. mulieri relicto. nu 114. Iaſ. l. vlt. nu. 31. de ind. uid. toll. Pariſ. con. 160. nu. 4. li. 4. Soc. in con. 36. in fi. li. 1.

d Barb. Sed quæro. Et vide Bar. in l. filiusf. §. diui. de le. 1. vbi đi, ꝙ Iac. de Are. dicebat per iſtum tex. ꝙ licet quis ſit prohibitus alienare, tamen poteſt alienare in cã dotis. Meno. Ray. con. 112. nu. 18. li. 2. conſ 115. nu. 16. eod.

e Old. Adde, ꝙ idem Old. con. 213. conſuluit, ꝙ ſi maritus leget vxori, donec in hoſpitio vixerit ipſius mariti, ꝙ mulier amittit legatum, ſi nubat, licet virum ducat in hoſpitium primi viri.

Pom. Et vide Ang. in Auth. de non elig. ſecundo. nub.

§. Vt Trebelliano. Trebellianum ita demũ locum hẽt, ſi qs ẽ rogat' vt hrs h. d. Op. ŝ. ad l. Fal. l. pœnales. §. fi. vbi legatarius detrahit Fal. So. ibi detrahit ex pręſumpta voluntate teſtatoris, qa ſibi eſt detractum no. ŝ. e. l. 1. §. denique. Quærit gl. ab aliquo hrẽde eſt legata pars bonorum, an poſſit cogi adire, & reſtituere? Et gl. diſputat. dic, vt dixi ĩ l. ſi qs ſeruum. §. fi. de leg. 2. Quærit gl. quid ſi ab hrẽde eſt legata pars hrẽditatis, ſub hoc noĩe hęreditatis, an poſſit cogi adire & reſtituere? Et dicit, ꝙ poſſit cogi, quia tranſituræ ſunt actiones d. l. ſi qs ſeruum §. fi. cum l. ſeq. Hoc tenet Ia. de Ra. & Cy. ĩ l. filium quem hrẽtem, in ver. de quarta Trebellianica. C. fam. erciſc.

LEX XXIII.

Quoties. Portiones appoſitæ in inſtõne, vñr repetitæ in fideicommiſſo, niſi ex onere appoſito, vel expſſione propriorum nominum aliud inducatur. h. d. Opp. C. de ip. & ali. ſubſt. l. ſi ſo. vt ĩ gl. Op. vt ĩ. de duob. reis. l ſine a certis So. Illa debet intelligi ſm iſtam. vt ibi no. Quæro, quid ſi nomen proprium, & appellatiuum ſit expreſſum? Dic, vt in gl. Et circa hoc dic, ut dixi in l. turpia. §. ſi pars. de leg. 1. & facit pro gl. quod vidiſtis notatum in l cum ita. ſi. de cond. & dem.

LEX XXV.

1 *Dies fideicommiſſi vniuerſalis, quando cedat.*

Quidam ita in teſtamento. Translatio fideicommiſſi ĩ dubio intelligitur, ſi primo fideicommiſſi reſtõ facta non fuerit. h. d. Primo ponitur thema, & qõ. Scđo una rñſio. Tertio illa rñſio in dubium reuocatur. Quarto illa rñſio ĩ totum corrigitur, & noua ponitur. Scda ibi, rñdi. Tertia ibi, ſed an ea. Quarta ibi, Marcel 1 lus. † Pro deciſone quæro, qñ cedit dies fideicommiſſi vlis? Gl. rñdet hic, ꝙ a die aditæ hæreditatis, vt hic ĩ gl. ſuper verbo, adeat, & gl. ſeq. Idem tenet gl. ŝ. de regula. Cato. l. 1. & Dy. ſi. de adi. le. l. 3. ĩ. Iac. de Are. ꝯ ꝙ a die mortis, ſicut ĩ legatis, & fideicommiſſis ſingularib. quod examinaui in l. cum filio. ſi. de leg. 3. Op. ŝ. de ad. le. l. 3. §. 1. ubi in dubio ad impediendam tranſlationem ſufficit diẽ fideicõmiſſi ceſſiſſe. Gl. hic ſuper ver. prima quaq; die ponit duas lec. ſm ſam dicere vĩ, ꝙ hic intelligat ſm illã l. ſi prius pceſſerit, q̃ dies fideicommiſſi ceſſerit, & tñc ad fi. huius. §. ſ. in ver. Marcell'. Rñde, dum đt, ſi non iam puer hoc accepit, ſubaudi vere, vel iuris fictione, ita ꝙ actionem hẽbat, p eo petẽdo. Cum ergo die cedẽte fideicõmiſſi actionem hẽbat, ergo &c. Et ita ſenſit Dy. Ia. đ Aret. & Old. ꝯ. qa hæc expoſitio eſt directe ꝯ tex. Dñt ergo, ꝙ lex ꝯria dẽt intelligi in puero minore, cui a die cedẽte legati ſit mora re ipſa l. in minorum. C. in quib. cau. in inte. reſt. non eſt nec. hic loqĩ ĩ maiore, & hanc teneo. Op. de d. l. 1. §. i. vlti. rñ. vbi ad impediẽdam tranſlationem ſufficit, ꝙ dies ceſſent. So. ibi loqĩ in legato ſingulari, de cuius natura eſt, vt tranſeat recta via in legatarium, iõ ſufficit diẽ legati ceſſiſſe, hic in fideicommiſſo vli, de cuius natura ẽ, vt reſtituaĩ per hrẽdem, & ideo verba ĩtelliguntur ĩ dubio, ſi prius quid ei acciderit, quã reſtituatur. Et circa hæc plene diſtigue, vt dixi in l. ꝯria. Opp. ꝙ fideicommiſſario decedẽte añ reſtõnem trãſmittat ad hrẽdes ſuos. l. cogi. §. idem Metianus. ŝ. eo. & no. in l. apud Iulianum, §. fi. ŝ. e. Hic ante fideicommiſſ. fuit trãſlatum in alium ſub illa conditione, ſi decederet, antequam reſtituat, ibi ſecus.

1 *Seruus hæres, licet hæreditas quæratur domino, tamẽ remanet hæres noĩe.*

§. Si ſeruo. Valet fideicommiſſum, p quod dñs rogaĩ reſtituere ſeruo inſtituto. h. d. Op. ŝ. de le. 3. l. cũ filio. Soluit gl. ꝙ ibi Trebellianum hẽt locum, quo ad oĩa remedia præterquam quo ad deductionem quartæ, qa non eſt hrs, ſed dñs 1 eſt rogatus, d. l. cum filio. † No. ꝙ ſicut filius remanet hæres noĩe, licet hæreditas quæratur patri, ita ſeruus ſecundum hanc glo. quã tenui in l. cum filio. licet quidam contra, vt ibi dixi.

1 *Seruus ſubiectus reſtitutioni, quando manumitti poſſit.*

2 *Hæres manumittens ſeruũ reſtõni ſubiectum, quando teneatur ad æſtimõnẽ.*

3 *Hæres quando præſumatur ignorare contenta in teſtamento.*

§. Si quis filium. Seruo, q ſubiacet reſtõni cũ vniuerſitate; põt libertas ĩ teſtõ reliq. & fidei 1 commiſ. no ẽtunõ eius debitur. h. d. † Primo no. ꝙ ſeruo, q ſubiacet reſtõni, põt dari libertas. Scđo no. ꝙ ille, qui dat libertatem tali ſeruo, ſiue ignorans, ſiue ſciens, tenetur ad æſtimationẽ. Tertio no. ꝙ hrẽditas delata tali ſeruo venit ĩ fideicommiſſ. Ad primũ op. ĩ. qui, & a q. l. hrs. gl. ſol. pluribus modis, q̃ ſolũones non ſunt neceſſariæ ad l illam. ſed illa ſolu. eſt vera, ꝙ ibi ſeruus, q erat relictus, erat hrẽdis, iõ põt dari ei libertas, ſed æſtimõ rei debetur, & ſic ꝯcordat. Scdo opp. ad idẽ, ĩ. q. & a quib. l. gñaliter. §. fi. Gl. dicit ſolue, vt cõ dixi in alio ꝯno, qa ibi inter uiuos, hic in teſtõ. Quod q̃tum ad illam l. non valet, qa ibi dicit, nullam libertatem, &c. & ſic nec ĩter viuos, nec in teſtõ. Sol. ergo, dicit gl. in l. ſeruum, q ſub ꝯdõne. ĩ. đ manumiſ. videlicet, ꝙ ibi ſeruus ſpãliter fuerat legat', hic ſub vniuerſitate, quod tenet Iac. de Are. in d. l. ſeruum. Opp. ꝙ huic ſeruo non poſſit dari libertas, l. fi. §. ſed quia. C. com. de le. Sol. gloſ. ꝙ ibi pure, vel in diem certum erat relictus, hic ſub ꝯdõne, & hæc uera. Sed ꝯ hoc op. de eadem l. fi. § ſed quia. in fi. vbi prohibetur alienũ rerum, q̃ ſubiacẽt reſtõni ſub ꝯdõne. Sol. Ibi non dicit de manumiſſione, ſed de cæteris alienationib. Alij dñt, ꝙ hic §. hodie corrigatur, & hanc tenet gl. in d. l. ſeruum, ĩ. de manumiſ. Mod. vt Ia. de Ra. & Cy. tenent, ꝙ hic §. non ſit correctus. Nec ob. l. fin. §. ſi autẽ ſub ꝯdõne. C. com. de leg. qa ibi prohibetur inter uiuos alienõ rei q̃ ſubiacet reſtõni, hic loquitur de manumiſſione, q̃ fit ĩ ult. voluntate. Et ſic eſt duplex fauor, libertatis, & vltimæ voluntatis. Hoc ẽt a ponit a gl. hic in ſolõne quadam præcedentium ꝯriorum. † Diſti2 gue ergo ſic, an ſeru', q ſubiacet reſtõni poſſit manumitti, aut erat ſeruus hrẽdis, & põt manumitti, ſed debetur æſtimatio, vt ŝ. q. & a quibus. l. hrs proprium. & l. ſi quis inquilinos. §. j. ŝ. de le. 1. Si vero fuerat teſtõris, & tunc aut relictus erat ſpãliter, & non põt manumitti l. ſeruum, de manumiſ. & l. gñaliter. ĩ fi. qui, & a quib. Si uero erat relictus ſub vniuerſitate, tunc aut pure, vel in diem certum, & nõ põt manumitti, l. fi. § ſed qa. C. com. de leg. Aut ſub ꝯdõne, & tunc aut manumittiĩ in vlti. volũtate, & põt, ſed æſtõ debebitur, vt hic. aut ĩter uiuos, & nõ põt manumitti, ſicut nec certæ res alienari d. l. fi. §. ſi autem ſub ꝯdõne. C. com. de leg. Illis tñ caſib. ĩ qb. aliæ res põt alienari, vt puta, vſq; ad legitimam, ſm ea, q̃ habuiſtis ĩ l. Marcellus. §. res. ŝ. eo. vel ſi alienõ fieret ab ignorante, l. fin. ŝ. de le. 2. tũc ẽt valeret manumiſſio multo magis. Op. ŝ. de leg. 2. l. fi. So. ibi loquitur in ignorante, quo caſu nihil eſſet ſpeciale in libertate. Opp. de act. & obl. l. is, q ex ſtipulatu. Sol. Ibi in ſeruo, qui ſubiacet reſtõni ex ꝯctu, hic in eo, qui ſubiacet reſtitutioni ex vltima volũ. vt no. p b gl. in d. l. ſeruum, de manumiſ. Venio ad ſm [b] dictũ, hic đr, † ꝙ te3 netur ad æſtimõnem, ſiue ſciens, ſiue ignorãs. ꝯ. de ꝯdi. ĩde. l. in ſumma. §. pen. So. ꝙ ſpãle eſt hic in hrẽde, cui nõ pmittiĩ ignorare contenta in teſtõ, qđ no Sa ſm gl. hẽns. ŝ. de ii. leg. l. cum hrs. Tetigi in l. cęteta. §. fi. ŝ. de leg. j. examinaui plene ĩ l. q Romæ. §. duo fratres. ĩ. de ver. ob. Nã iſtud eſt uerum in his, q̃ ex teſtõ depẽdent, in aliis ſecus, l. q aliennis. de re. in. Item in his, q̃ ex teſtõ dependẽt, non eſt verum ſimplr, vt dixi ĩ d. §. duo fratres. Op ꝙ ſi ignorauerit, nõ excuſet, vt ĩ. de do. cã mor. l. ſi is cui. Gl. ſol. & bñ. Op. ŝ. de inter. act. l. de ętate. § ex cã So, vt in gl. Op. Inſt. de act. §. ſi qs agens. Sol. ut in gl. de quo per Dy. in c. non debet aliquis. de reg. iu. lib. 6.

ADDITIONES.

a Meno. Hoc etiam ponit Ruy. conſi. 66. nu. 7. 8. li. 2.

b Barb. Venio ad ſecundum. Et vide Bar. in l. eius, qui. ſup. ſi cer. pet. Bar. ſuper ſecunda Infor.

LEX XXVI.

1 *Syndicus ciuitatis qualiter debet constitui.*

Omnibus. Ciuitatib. quæ nõ sunt hostes Imperij, pt fidei cõmissum reliq. & ogere potenit p sños sindicos.h.d. Innuit, qꝫ q̃dã ciuitates nõ sunt sub Imperio. Cõtra ad l. Rho.de iac.l.depcatio. Sol.intelligo, sub Imperio oẽs sunt de iure, de facto non. Sunt tñ q̃dã, q̃ ẽt sub Imperio de iure nõ sunt, ut ciuitates donatæ ecclesiæ. Tenet.n.ecclesia, qꝫ talis donatio valuit

1 Quero † quãr ↄstituat syndicus a ciuitate. gl. notabĩr d̃t, vel fiat p adunãtiã gñalẽ toti⁹ ppli, vel p ↄciliũ, seu ordinẽ, p quẽ regit̃ ciuitas. Vel forte aliqs, q est syndic⁹ ex l. vel ex ↄsuetudine, sicut ẽ hic Nã vnus ex iudicib capitanei, eo ipso qꝫ est iudex illius tribunalis, est syndicus ciuitatis Vide gl. & no. dixi in l.2.C.de decu.lib.x.

LEX LXVII.

Itatamen.

1 *Fructus percepti negligentia non petent is, nõ restituũtur, ẽt ab h̃de coacto*
2 *Hæreditate iacente quæsita veniunt in restitutionem.*
3 *Fructus, qui non percipiuntur iudicio testatoris, quando veniãt in restitutionem, & in quartam imputentur.*

§. Si seruum. Quæsita p seruum post aditã h̃ditatẽ ab h̃de coacto nõ veniunt in restõnẽ, secus in q̃sitis h̃ditate iacente, h.d. † No. qꝫ fructus pcepti negligentia non petentis, non restituuntur ẽt ab h̃de coacto. Itẽ no. † qꝫ quæsita iacente h̃ditate, veniunt in restõnem. Opp. j. prox. §. So. vt ibi videbitis. Nam fideicommissarius, q cogit adire, imputet sibi, si non cogit restituere. Op. s̃. e. l. q̃dã. §. fi. vbi h̃ditas q̃ sit a seruo venit in restõnem. Gl. d̃t, qꝫ hic h̃ditas fuit q̃sita h̃di, ibi non. Hæc sol. non placet. Innuit.n. qꝫ plus teneatur h̃s, q nõ h̃et, quam ille, q h̃et. Vñ Iac. de Are. d̃t, qꝫ hic tpe, quo h̃s fuit coactus adire, non cesserat dies h̃ditatis relictæ seruo, sed cessit postea tempore, quo fideicommissarius erat negligens. Sed in l. ↄ̃ria est qd imputetur heredi, qa facto ipsius fideicommissarius priuatur, hereditate relicta seruo. † Op. fructus, qui nõ percipiuntur iudicio testõris, non veniunt in restõnem, nec imputantur in quartam, l. mulier, §. si h̃s. s̃. eo. hic d̃r ↄ̃trium in fructibus perceptis iacẽte h̃ditate. Sol. dic, qꝫ in hoc ver. sed si quid. ponitur casus omissus, per gl. in l. in fideicommissariam, s̃ eo. Nam isti fructus non sunt pcepti iudicio testõris, nec negligẽtia non petentis, nec mora non restituentis, tamen veniunt in restitutionem cum distinctione. aut adiuit coacte, & restituit, vt hic, alias nõ restitueret, d. l. mulier. §. si hęres. & tractatur per Doc. C. eo. l. iubemus.

1 *Commodum quis non debet consequi ex eo, quod est nixus impugnare.*
2 *Substitutione ex pupillari quod quis capit, quando veniat in fideicõmissum.*
3 *Substitutus pupillo, & grauatus de restituendo, quãdo cogatur adire*

§. Qui suspectam. Qui adit coactus, cõmodum ex hæreditate ↄsequi non debet. h. d. Primo ponit illam Scdo illam per exẽpla declarat. Scda ibi, & io. † No. qꝫ ex eo ñ d̃et qs commodũ consequi, qd̃ nixus est impugnare, vt hic, & ext. de re. iu. c. ex eo non d̃et, lib. 6. Quod d̃et intelligi vt catenus non consequatur pmium, quatenus non potuit ↄsequi ipugnatione sua existẽte vera. Facit s̃. de his, q vt ind. l. post legatum in prin. & qd̃ ibi dixi. No. diligenter, qꝫ illud, qd̃ qs h̃et ex substõne pupillari, non venit fideicommissum, nisi coactus adiuerit, quod qualiter d̃eat intelligi, j. dicam incõtinenti. Op. d̃r hic, si h̃et coh̃dem pt tennere pupilli h̃ditatẽ. Cõtra, de l. sed si plures §. filio. de vul. & pup. Gl. dicit, intelligo, qꝫ h̃eat coh̃de m alium q̃ pupillum, & sic possumus hic ponere i pupillo exh̃dato. Vel dic q̃tum ad mãm huius §. non curo, h̃eat coheredem filiũ, vel extraneum, sed ↄ̃num loq̃t, quo ad separationem bonorũ. de quo plene notat in l. quidam eulogio C. de iure deli. dixi plene in l. fi. s̃. de acq. hęr. Op. s̃. prox. §. Sol. vt hic in 1. gl. quia cõmodum pt cõseq.

2 q adit coacte ex negligentia non petẽtis. † Quęro, a vtrum illud qd qs capit ex substõne pupillari, veniat in fideicommissum. Hic vr̃ casus, qꝫ non, nisi adiuerit coacte. In ↄ̃trium vr̃ dicendum sicut in legatis. l. q fundum §. qui filius. ad l. Fal. Sol. q̃ñq, quis rogauit de restituendo pure, & substituit sub ↄdõne. qa omnis substõ pupillaris est ↄdõnalis, tunc f̃m ordinem intell̃s primo grauauit, qa i ptinẽti, scdo prouidit substituendo in ↄdõnis euẽtum, iõ nõ venit in fideicõmissum. nisi aduisset coacte, vt hic, nec attẽdo ordinem scripturæ, cum de ordine itell̃s apparet, l. cum pr̃. §. fidei tuę. s̃. de le. 2. Si vero primo prouidit substituẽdo, deinde grauauit f̃m ordinem intell̃s tantum, vel f̃m ordinem scripturæ, & intell̃s, tũc b veniret in fideicõmissum. bal. l. q fundum. §. q filios. & ar. j. e. l. Sce

3 uola. in fi. & qd ibi dicã. † Quarto, qd si iste nolit adire h̃ditatẽ pupillarẽ, de qua restituenda non fuit grauatus, an possit cogi? Dico qꝫ sic in casib. in quib. necesse h̃et adire, si sponte aduisset, prout no. in d. l. quidam eulogio. & dixi in d. l. fi. s̃. de acq. hær.

ADDITIONES.

a Menoc. Quæro. Paris. consi. 16. nu. 54. lib. 2. consi. 36. nu. 39. eo late Ruy. consi. 52. nu. 7. lib. 2. consi. 21. nu. 12. li. 3. consi. 118. nu. 18. 19. lib. 3. consi. 120. n. 6. 7. consi. 18. lib. 2. dixi in consi. reddito pro Comite Philippo Condalmerio.

b In fideicommissum. vide Bal. consi. 94. 3. lib.

1 *Existentia sui hæredis, quando obliget filium.*
2 *Existentia sui hæredis nõ confirmat legata, nec fideicommissa particularia.*

a **§ Si pater** a Existẽtia sui h̃dis operat̃ ↄfirmationẽ fideicõmissi, vt prestõnẽ trãseãt actiones. h. d. Op. s̃. e. l. recuñ. sc. §. meminisse. Sol. si fideicomissarius vult qꝫ suus h̃s cogatur se immiscere, coget̃, vt in ↄ̃rio, si non curat. nõ ẽ necesse, vt hic. Dices tu, si non expedit, quare cogitur? Dicit gl. & bñ, pp faciliores probõnes. Item op. nõne restituẽdo vr̃ se immiscere. gl. sol. & bñ. Ext. gl. op. existentia sui h̃dis non obligat filium. l. 1. C. si vt se ab hær. absti. & l nam nec emancipatus. de le. 1. & s̃. de acq. hær. l. necessariis.

1 † So. Existentia sui h̃dis, non obligat filium. Fallit in fideicommisso vt h̃. Rõ, qa extraneus ad hoc pt cogi, ẽt si repudiat. Vñ cũ p bñficiũ abstinendi æqparetur extraneo, d. l. nam nec emancipatus, nõ grauat̃ filius, sed remanet obligatus. f̃m hoc

2 ergo existẽtia † sui h̃dis non ↄfirmaret legata & fideicõmissa particularia, qa illi non pñt cogere h̃dẽ, ut s̃. eo l. nã qd̃. §. nõ oĩs. Te tigi ad Syl. l. 1. §. si pr̃. Probatur j. ut in poss. le. l. t. in fi. Fallit fauore libertatis, l. cum quasi §. sed & si qs. ff. de fideicõm. lib. dixi plene in l. si filius, q patri. de vul. & pup. Op. f̃m hoc, actiones, q̃ erãt inutiles penes filium, efficientur utiles fideicõmissario, ↄ̃ l. traditio. ff. acq. rer. do. So. Illud ideo, qa causa, propter quam erat inutilis penes filium, cessat in persona fideicommissarij. Simile in l. fi. in pñ. C. de iure do. l. cum is qui. j. de fideiuss.

ADDITIO.

a Pam. Si pater. Et vide Ang. in l. 2. de cond. inst. & in l. si filius, qui patri. ff. de vul. & pup. & ibi Ic. de Imo. qui ponit omnes effectus suitatis.

§. A patre Propter fideic. relictũ i scd̃is tabulis cogit̃ qs adire ex primis, demũ mortuo pupillo. Itẽ ↄfirmatis scd̃is tabulis, oẽs cogẽt adire, & restituere. h. d. Et primũ h̃es i l. 2. §. iterdũ. de vul. & pu. f̃m i l. apud Iulianũ. § idẽ Iulia. s̃. e. Opp. hic d̃r. qꝫ rogatus sub ↄdõne, nõ pt cogi adire Cõtra, i l. apud Iuli. §. Antistia. s̃. eo. Gl. d̃t, fateor, qꝫ hęc rõ non est bona. Tu dic, aliqs est istitutus pure, & rogatus sub ↄdõne, pt interim cogi adire, & restituere, vt in ↄ̃rio, sed hic est institutus sub ↄdõne. Fuit.n. rogatus in scd̃is tabulis, hoc est in substõne pupillari, & oĩs substõ est ↄdõnis instõ, mento iterim non põt cogi adire, l. sed & si ab eo. ita d̃t Iac. de Are. & bñ. Quero, hic cogit adire p̃rnam, & pupillarẽ restituere, sed an p̃rnam cogat̃ restituere, de qua nõ fuit rogatus? Vr̃, qꝫ sic, l. apud Iuli. §. 1. s̃. e. intelligendo, qꝫ ibi succedit ex tacita vulgari, & sic succedit p̃ri, & iõ regituat̃, sed ibi loq̃t in pupillo istituto. cuius portio repudiata uenit i restõnem, qa ẽt si aduisset i restõnẽ veniret, hic loq̃t i pupillo exh̃dato, puto qꝫ ẽt illã cogat̃ restituere, ar. s̃. eo. l. q suspectam. vbi pupillarem cogit̃ restituere, de qua non erat rogatus, ita hic paternam, de qua nõ est rogatus.

1 *Tertius potest opponere exceptionem, quam conuentus non potest.*
2 *Fideicommissarius si agit fideicommissaria hæreditatis petitione, & conuentus non possideat, tunc filius superueniens impedit executionem.*
3 *Testamento irritato ex causa præteritionis, vel exhæredationis, vbi nõ irritatur nisi insti tutio, an hæres cogatur adire.*

Testamento rupto fideicommissum vniuersale cõseruatur per auth. ex cl.

§. quoties. Si filius petit ↄ̃tab. h̃s institutus nõ pt ↄpelli adire, & restituere. h. d. Op j. de lega. pñ. l. 1. Sol. intellige hoc, nisi esset fideic. relictum alteri de ↄiunctis psonis. Op. si dubitat̃ de vitib. testi, nõ impedit̃, qn h̃s cogat̃, vt s̃. e. l. 1. & l. ille a quo. §. si de testõ. s̃. e. So. h̃s ipse institutus nõ põt opponere d̃ vitib. testi, nullo alio opponẽte, sed hic ↄparebat filius, q opponebat: ita soluit gl. Ex quo no. a † qꝫ tertius veniẽs opponit exceptionem, quã ↄuẽtus non pt opponere. Facit l. id ẽq. §. gñalr sup. man. & sol mat. l. Titia. & qd̃ ibi dixi, & j. rẽ ra. ha. l. pcurator ad exhibẽdũ. §. 1, Sed ↄ̃ hoc op. cognitio de coactione h̃dis est summaria, l. ille a quo. § 1. s̃. e. sed hæc cõ, qꝫ filius est pteritus, hãc coactionẽ non impedit, l 2. C. de edi. Adr. tol. Rñ dicas, qꝫ fili⁹ dicebat, hodie ↄstat, hodie agat̃, vt no. i l. j. ↄ̃rio. Facit l. si is, a quo. i pñ. vt i pos. leg. Vel dic, qꝫ hic filius iã acceperat bo pos. ↄ̃ta & sic erat notoriũ testm̃ iã esse relictũ. Et hoc innuit tex. hic, dũ d̃t, accepit, i pterito, licet gl. vl. in fi. huius §. hoc non patiar, sed d̃t, qꝫ adhuc pẽdebat lis super bo. pos. ↄ̃ta Possumus ergo dicere. qꝫ hic nõ intẽdebat officium iudicis, quo h̃s ↄpellitur adire, & restituere, sed agebat̃ actione ex testõ, vt restituat & hoc inuit tex. ibi, ad restituẽdũ h̃ditatem, & c. & in fi. ad restõnem quidẽ, & c de coactione vero vt adeat, nullam facit memoriam. Sed tunc op. illud iudiciũ, quo petit̃ irritari testm̃, per ↄ̃ta. non d̃eret impedire fideicommissariũ agentem, si esset paratus pstare cautionẽ, f̃m formam l. fin. C. de pe. hæ. quod q̃dã fatent̃, qꝫ sic esset correctus iste §. p illã l. fin. Vel dic, qꝫ ibi loquitur, qñ agitur petitione h̃ditatis, quod est iudiciũ

2 vle, hic vero agebat̃ actione ex testõ. Puto ẽt, † qꝫ si ageretur fideicommissaria hęreditatis petitione, filius superueniẽs impediret executionem, qñ bona non possidebãtur per ↄuentũ, & ita posset b intelligi hic. Et de hoc per Inn. de testib. c. veniẽs ad sedem, de re iudi. cum super. in secunda glo. dixi in l. a diuo. §. si super infra de re iudicata. & de petitio. hæredita. l. penult. & rei vendicatio.

3 is, a quo fundus petitus erat. Quærit glo. quid iuris hodie irritato.

ADDITIONES.

a Meno. No. Vide omnino Afflic. decis. 235. Vantius trac. nullit. titu. quis possit dicere de nullit. nu. 18,

b Io. Fr. Ru. c. veniens, & d. I Pa. de Ca. in l. peb. ubi idem tenet.

to testõ ex cã pteritionis, vel exhrdõnis, ubi non irritat, nisi instõ, an hrs possit cogi adire. Anteq̃ ad qõ. rñdeam no. gl. q̃ innuit, ꝙ rupto testõ conseruat fideicommissum a vl'e, p auth. ex cã. C. de lib. pt. Dicit. n. ꝙ sola instõ uitiatur. Hoc uĩ tenere Dy. Mar. Syl. tenet ꝯtrium p rõnem satis debilem: nam fideicommissarius vl'is, & hrs æqparantur, s. quod cum eo. l. si filius, sed instõ hrdis uitiat, ergo, &c. Iaco. de Are. & Oldr. sequẽdo enim tenẽt ꝯtrium, & adducunt hũc tex. Nam p auth. ex cã, uitiata instõne, cætera firma pmanent Sed fideicommissum vl'e continetur applõne ceterorum, vt hic: ergo, &c. p hoc uĩ tex. in l. si seruum, §. 1. s. si qs omis. cau. test. & ibi dixi Gl. hoc idem sentit C. de fideicom. l. eam, quam. Nunc redeo ad qõ. an hrs cogat adire. Mar. ꝙ non. gl. ꝙ sic, filio differẽte agere. Declara, si est pteritus filius suus, uel emãcipatus, nõ inserta cã, re stm est ipso iure nullum, ut dixi in l. filio pterito. de iniu. test. iõ ñ põt cogi adire. Idem si essent exhrdati ex nõ legitima cã, & licet ꝯseruetur testm, seu fideicommissum p authẽ. ex cã, non tñ petitur actione ex testõ, sed condõne ex illa lege, fm Dyn. cuius ꝯtrium tenui in d. l. filio. s. ꝙ petat actione ex testõ, non tñ cogetur hrs adire, quia non dẽtur ab eo, sed a venientibus ab intestato. Si vero filius esset exhæredatus, inserta causa legitima, tunc procederet dictum gloss. quod interim, donec filius taceret, posset cogi adire, secus si ageretur.

ADDITIO.

a Fideicommissum. Adde, ut per Pet. de Anch. consi. 144. & 201. & Ang. cons. 283. Menoch. Soc. sen. consi. 31. nu. 2. lib. 4.

§. Marcellus plane non est. Gl. ponit hic casum, dic, vt in ea, quam vide.

§ Qui ex Trebelliano, Remedia Trebelliani hẽnt locum post restitutionem, secus antequam restituatur hæreditas. h. d. Quæro, an hoc sit verum, siue conueniatur hæres pro legatis, siue pro debitis. Dic, vt no. per glo. in l. 1. §. fin. sup. e. & l. Marcellus, in princ. & ibi dixi.

§. Trebellianum. Qñ testõr rogat de hrditate sua, uel eius parte, locũ hẽt Trebellianũ, secus si de hrditate alterius. licet si spõte non adiret, cogeret restituere. h. d. Quæro, an cogat adire, & restituere hrditatẽ Titianam. Gl. dicit, ꝙ si pcepit tot fructus ex hrditate testõris rogatus, ꝙ æqualeãt Titianæ, ꝙ cogit restituere, vt s. de le. 2. l. cum pt. §. Titio Dicit ẽr gl. ꝙ si testõr voluit totã hrditatẽ restitui, tota restituetur nulla quarta retẽta, p l. si debitor. s. ad l. Fa. Sed certe illud, qd in l. si debitor dr, uerum est, qñ testõr tenebat hrdi, qa tũc debitũ compẽsat cũ Falc. sed iste casus nõ est hic, qa ñ erat debitũ a defuncto. Et sic hæc gl. vĩ ꝯ l. pt. filiam, in prin. s. ad l. Fal. fm Iac. de Are. Vltimo gl. assignat arg. ꝯ, s. ad l. Fal. l. qd de bonis, §. cum fideicommissum. Dic. ꝙ concordat fm secũdam casus positionem. s. præsupposito. ꝙ præcedens gl. sit uera.

§. Si ex Trebelliano Fideicommissario ꝯ hrdẽ dat actio p reb. indebite retẽtis. h. d. Quæro, quo iure retinebit hrs pdia. Dic, ut in gl. Quæro, an debitum nãle hrs teneat, p se exigere. Dic, ut in gl. Quæro, id, ꝙ dẽtur defuncto ab hrde, qua actione ab eo repetitur. Gl. ponit plures opi. quælibet potest esse uera.

§. Marcellus hoc idem. Inter hrdem, & fideicommissarium partis, dompetit familiæ erciscundæ iudicium. h. d. Quæro, quod iudicium erit istud. Respon. vulg., ut in gl.

1 *Testamentum an hodie irritetur, si fideicommissum vniuersale relinquatur filio prærerito.*

§ Qui rogatus. a Hrs cogit adire, licet fideicõmissario possit alio remedio esse consultũ h. d. Vi. e, ꝙ filius ur pteritus, licet relicta sit sibi hrditas p fideicõmissum, & pt petere ꝯtab. Et sic vĩ casus ꝯ gl. q̃ est C. de inoffi. test. l. scimus, §. cum aũt, q̃ dicit, ꝙ ẽt hodie si filio pterito relinquat fideicommissum uniuersale, nõn irritat testm. † Satis. n. est iure instõnis, cum fideicommissarius uniuersalis habeatur, vt hæres, quod dictum videtur ꝯ hanc l. ut dixi in §. quoties. s. ea. l.

ADDITIO.

a Barb. Qui rogatus. Et no. sing. istum tex. secundum d. Io. non sufficere de iure isto habere legitimam iure fideicommissi, immo expediebat habere iure instõnis, ego do casum similem, quem no.

§. Si patronus. Patronus põt cogi adire, & restituere añ pœnitẽtiam. h. d. Opp. hic innuit, ꝙ patronus institutus põt grauari in debita portione. Cõtra, s. de le. 2. l. cum patronus. Sol. hic erat fideicommissum relictum coniunctis psonis, q̃ olim poterãt grauari, l. 2. s. de cond. & demõ. licet hodie corrigatur, ut ibi. Op. ꝙ non possit pœnitere, vt j. e. l. namq;. §. q compulsus. Sol. hic loquitur añ coactionem, sed post non põt pœnitere, ut in ꝯtrio. Op. C. de repu. hær. l. sicut. Sol. Hic dicit suspectã non tamen repudiauit.

§. Si præceptis. Per coactionem pdit qs prælegata, nisi essent sibi relicta sub condõne, si hæres non erit. h. d. Opp. ea, quæ qs habiturus esset, si heres non esset, non perdit per coactionem, vt sup. ea. l. §. qui suspectam, sed prælegata haberet, etiam si repudiaret, l. qui filiab. in fi. s. de leg. 2. ergo &c. Sol. Intelligas hic de prælegatis, quæ perderet repudiando, vt hic no. & d. l. qui filiab. in fi. & l. filio. cum l. seq. sup. de leg. 2.

§. Hæres ex asse. Hrs grauat' vltra vires hrditariæ, illud qd deest, supplet ex fructib. iudicio testõris pceptis, & ex eo, qd vltra quartam est, & residuũ sibi retinet, ꝙ si fructus non sufficiũt oĩb. p rata fit diminutio. h. d. Pomo ponit thema. Scđo quatuor qõnes ex themate. Tertio rñsiones. Scđa ibi, quæro. Tertia ibi, rñdi, & glo. hic ponit casum optime, & in oĩb. trib. qõnib. pfecte rñdet, sed illi inquantum agatur ꝯ legatarios, nõ est rñsum. Dr. n. qñ fructus non faciunt dimidiã, legatarij cõueniuntur ex stiplõne, sed tex. nõ dicit inquantũ. Quæro ergo, inquantũ ꝯueniãtur. Rñdet scđa gl. mag. in pri. & bñ. Dic vt in ea. Opp. & vĩ, ꝙ ꝯputatio glo. nõ sit bona, qa fm hoc, ea, quæ pcipiunt ex fructib. nõ prosunt legatarijs, qd vĩ ꝯ l. qui quadringẽta. §. fi. s. ad l. Fal. pp qd Iac. de Are. dicit ꝙ non est ista bona cõputatio. Tu dic, ꝙ gl. optime ꝯputat. Nã dẽs scire, ꝙ qñ legata relinquuntur vltra vires hrditarias, fit duplex detractio, vna qñ minus est in pr̃imonio, q̃ legatũ, alia fit p l. Falc. vt l. in quãtitate. §. fin. & l. si post missionẽ. s. ad l. Falc. nũc fructus pcepti medio tpe faciũt videri minus relictũ p fideicõmissum, & sic pdest legatario, vt non fiat illa detractio, quasi fuerit relictũ vltra vires patrimonij. Opp & vĩ, ꝙ ista ꝯputatio nõ dẽt fieri hoc mõ, sed illud videat esse in fideicõmisso, qd superetat deductis legatis, vt l. q quadringẽta. s. e. Sol Dic ꝙ fuerũt legata noĩatim ab hærede relicta, & iõ fit cõputatio fm qd hic dr, & l. Marcellus. in prin. s. eo. Op. hic dr, ꝙ petitur a legatarijs, vt dẽt fideicõmissario. ꝯ, fideicõmissarius a legatarijs nõ desalcat, vt s. eo. l. 1. §. deniq;. & l. lex Falc. §. nõnunq̃. s. ad l. Fal. Sol. Hic legata nõ erãt relicta a fideicõmissario, sed ab hærede. Op. dr hic, ꝙ fructus sibi cõputat in quartam, & restituit qd est vltra. Cõtra, j. eo. l. in fideicõmissariã. Sol. de gl. istud iõ, qa minuit hrs fideicõmissum. Dices tu, i quo diminuit? Rñ. soluẽdo relicta, & iõ supplet ex fructib. Rõ, qa qñ testõr grauat aliquẽ vltra vires hrditarias vult, ꝙ suppleat ex fructib. l. filiusfam. §. apud Marcellum s. de le. 1. s. e. l. §. Trebellianã. ver. ꝙ si Mæuius. Op. extra glos. dr hic, ꝙ quartã sibi retinet de reb. & dimidiã supplet ex fructib. Cõtra, qa quartã dẽt sibi ex fructib. retinere, & dimidiã in reb. restituere, l. mulier. §. si hęres. & §. seq. & in l. in fideicõmissaria. s. eo. Ia. de Are. & Old. sequendo eũ dicit, ꝙ est in ptãte hæredis, ꝙ suppleat dimidietatẽ de fructib. vel retineat quartã de fructib. Et hoc pbãr p hãc legẽ. Sed hoc vĩ ꝯ l. qd de bonis. §. fructus. s. ad l. Fal. & l. Paulus. a. rñ. eo. ti. Et hoc innuit d. l. i fideicõmissaria. nec iste tex. facit in ꝯtriũ. Nã in qõ. bñ ponebatur, ꝙ hęres volebat sibi retinere quartã i reb. & dimidiam supplere ex fructib. sed hoc in rñsione nõ ponit. Dicit. n. totũ restituendũ, nec declarat, an in fructib. an in ipsis reb. sed putarẽ hoc dimẽdũ arbitrio iudicis, vt s. de le. 1. l. nõ amplius. §. fi. cũ l. seq. p quo facit ꝙ inter fideicõmissarium, & hæredẽ ꝯpetit iudicium familię ercis. vt s. eo. l. Marcellus. vñ ex offõ iudicis diuidẽtis videbitur, i quo dẽt dari dimidia, & in quo quarta retineri. Opp. hic legata relicta fuerũt pure, fideicõmissum sub ꝯdõne. tñ ꝯtribuũtur quo ad detractio[n]ẽ Falcidiæ, ꝯ, qa tota quarta dẽt detrahi ex fideicõmisso, l. pe. §. 1. s. ad l. Fal. So. Qñq; totũ fideicõmisũ est ꝯdõnale, & legata pura, & tũc loqt lex ꝯria. Qñq; fideicõmisũ est purũ, & legata pura, vel vtrũq; condõnale, & tũc fit ꝯtributio oĩum, l. q quadringẽta. & l. Marcellus. s. e. Qñq; fideicõmissum est p parte purũ, p parte ꝯdõnale, & legata pura, & tũc similiter fit contributio, vt hac l. dixi in l. Marcellus. sup. eo.

§. Qui seruos Hic est duplex litera, fm primã deficit, seruos, in tex. fm istam glo. ponit casũ, vide eũ & breuiter h. d. Si seruo relinquitur libertas, & hæreditas, pretium seruorum detrahitur. h. d. Hæc lect. non est bona, qa qñ seruo relinquitur libertas, & aliud pecuniarũ relictum, tunc de relicto pecuniario detrahitur Falcidia, & de pretio seruorũ, l. plane. s. ad l. Falc. est ergo alia litera, in qua est, seruos, & fm istã ponitur casus in gl. scđo modo, vide eam. Hęc lect. reprobat p Dyn. quia qñ quis rogatur manumittere seruũ, nõ põt cogi adire p eũ, l. cogi §. si seruo. s. eo. & no. j. ea. gl. dic ergo retenta hac scđa positione, ꝙ qs fuit rogatus manumittere seruos suos & eis restituere hrditatẽ, deducto pcio seruorũ, vnde hoc fuit expressum, & pone, ꝙ hrs adiuit spõte, vel aliter pp pciũ seruorũ, si hrditas nõ eẽt soluẽdo, qs pateretur damnũ, sed qñ hæreditas est soluẽdo, tũc damnum pati non debet, vt hic. Quærit gl. vtrum hæres institutus, rogatus de restituẽdo seruo, possit cogi adire? Gl. distinguit, qd examinabo latius. j. eo. l. non est cogendus, & l. si res aliena, in fi.

LEX XXVIII.

1 *Fideicommissarius de legatis particularibus ab hærede relictis, an detrahat Falcidiam remissiue.*
2 *Actio de fideicommissario, an transeat ipso iure.*
3 *Fideicommissarius primus si restituit secundo fideicommissario, an ius fideicommissariæ hæreditatis remaneat apud primum, quod non.*
Cessionarius primus si cedat secundo, apud primum nihil remanet.
Emphyteuta si facit alium emphyteutam, apud eum nihil remanet.
4 *Solui põt illi, qui cessit alteri. quãdo apud eũ aliquid remanet, sec' si nihil.*
5 *Bonorũ possessor de iure prætorio, si restituit hæreditatẽ ex Trebelliano, an Bar. super secunda Infor.*

apud eum remaneat quid hæreditarium.
6 *Iura utilia, quando directa non sunt penes aliquem, efficiuntur directa.*

Ex asse. Si vnus ex fideicommissarijs hr̃dem cogit adire, & restituere totum, fructus iudicio testõris pceptos, suo fideicommissario non restituit, secus in eo, q iure accrescẽdi lucrat. Itẽ ab eo quartã nõ detrahit. h.d. Quæro, q̃ est rõ diuersitatis inter primum casum, & fm. Rñ. Primus loqtur ĩ fructib. q̃a iudicio testõris pcipiũtur, & iudicio testõris lucratur hr̃s, & sic erit lucrum psonæ. Scd̃s casus loquit in iure accrescendi, qđ magis accrescit rei, q̃ psonæ, vt de acq. hær. l. si totã. & de vsufr. l. si Titio. Tertius casus loqtur in falcidia, q̃ ɔ volũtatem defũcti detrahitur, iõ fideicommissarius a fideicommissario ñ deducit, cũ volũtas testõris nõ fuerit, & ptãs iuris nõ hẽt locum, nisi in hr̃de. Venio ad glo.
1 op. s̃. e. l. j. §. inde. Neratius. Sol. vt in gl. & bñ. † Quæro, vtrum de legatis particularib. relictis ab hr̃de fideicõmissarius detrahat Falci-
2 diã, dic. vt in gl. & dixi in d. §. inde Neratius. Quæro, † vtrũ a fideicõmissario in fideicommissarium trãseat actio ipso iure' dic, vt in
3 gl. † Quæro, fideicõmissarius primus fideicommissario scdo restituit an apud fideicõmissariũ primũ remaneat ius fideicõmissariæ hr̃ditatis. Gl. q non. Hug. ɔ. inter alia, q̃ gl. dicit, est, q eum, q hr̃s ẽ de iure ciuili, Senatusconsultum nõ põt facere desinere esse hr̃dẽ. q nõ ẽ verũ, q̃a senatuscõsultum est de iure ciuili, iõ põt facere eũ eum desinere esse hr̃dem, q est de iure ciuili, sed ĩ hoc tractatu iõ ñ fecit, q̃a noluit. Voluit. n. q solum vtiles transferrẽtur, opinio ; tñ vera est, vt l. 1. §. de illo. s̃. e. & C. e. l. pen. Pro hoc facit illud, quod dr̃, q si primus cessionarius cessit secundo, apud eum nihil remanet, l. emptor. C. de hę. vel act. ven. & p Gul. in Spe. tit. de cessac. Et in simili dicit gl. q si primus emphyteuta facit alium emphyteutam, q apud eum nihil remanet, vt l. fi. C. de iure emph. Facit qđ no. in l. j. in glo. fi. C. vti poss. & hoc est vtile scire. † Nã id qđ dr̃ in l.
4 3. C. de nouat. s. q illi, q cessit actionẽ, pt solui, est verũ, q̃ñ apud eũ, q cessit. remanẽt directæ, sed q̃ñ apud eum, q cessit, nihil remanet q est, q̃ñ solum vtiles hẽbat, nunc ei nõ poterit solui, q̃a nihil apud
5 eum remanet. † Quæro. bonorum possessor de iure ptorio hr̃ditatem restituit ex Trebelliano, an apud eum remaneat ius hr̃ditarium. Gloss. q sic. Pro huius declarõne dẽs scire, q in hr̃ditate est vnum ius vl̃e hr̃ditarium, & hoc est apud bonorum possessorem vtile. Sunt ẽt iura particularia, vt actiones hr̃ditariæ, q̃ competunt aduersus debitores hr̃ditatis, & ista competũt bonorum possessori directo, vt notaĩ in l. 2. s̃. de bon. poss. hær. pet. Cum ergo directæ sint penes bo. poss. restituẽdo vtiles transfert, & apud eum remanẽt directæ, & in hoc bñ diceret gl. Sed gl. q̃rit de ipso iure hr̃ditario vl̃i. Quærit. n. an remaneat hr̃s, tunc est dubium, q̃a si hr̃s ẽ tũc est hr̃s vtiliter. & fideicommissarius est hr̃s utiliter ergo duo sunt hr̃des insolidum eo mõ. Possumus dicere. q non eodem mõ, sed vnus est hr̃s vtiliter de iure ptorio, alius vtiliter ex senatuscõsulto. Vel aliter dico, q bonorum possessor ñ nq; hẽt ius hr̃ditarium directum, q̃ñq; vtile tñ. Exemplum, q̃ñ al. qs est hr̃s de iure ciuili, vt filius, vel alius, & ptor illum iam existẽtem hæredem excludit, vt p ɔtab. vel p bñficiũ restõnis in integrum, vel alio ptoris remedio tũc quia primus remanet hr̃s ille bonorum possessor erit tñ vtiliter. Sed q̃ñ ptor vocat aliquẽ ad successionem, nec est aliqs hr̃s de iuř ciuili, vt quos vocat p q̃ñ cognati vel vñ legitimi, vel p bonorũ possessionem fm tab. & similia. puto, q hẽt ius hr̃ditarium directum Probo. Nãlis possessio, q̃ñ ciuilis nõ est apud aliquem, statĩ efficitur ciuilis, l. clam possidere. §. fi. & l. seq. de acqu. poss. Ita iura
6 † vtilia, q̃ñ directa non sunt penes aliquem, efficiũtur directa, l. puberem. C. de iure deli. p hoc facit l. illud, ĩ prin. cum sua gl. de bon. poss. ɔta. Præterea iura dicunt, q bo. pos. hẽt iura, ac si esset hr̃s. sed hr̃s hẽret illa directa, ergo, &c. Inst. de bo. poss. §. quos autem, s̃. de bo. poss. hæ. pe. l. 2. & j. de bo. pos. l. 2.

LEX XXIX.

1 *Confirmatum si non potest confirmari, agitur ex confirmante, non ex confirmato.*
2 *Snia iudicis appellationum si confirmat primam sententiam, agitur ex ipsa sententia confirmante.*
3 *Confirmatio generalis non trahitur ad illud, quod est specialiter cassatum.*

1 **§. Si quis priore.** Si † cõfirmatũ ñ põt ɔfirmari, agiĩ ex ɔfirmãte, non ex ɔfirmato. h.d. Op. C. de hær. inst. l. quoties. Sol. ibi erant alij vl̃r instituti. Ad hoc op. in Auth. vt cum, de ap. cog. §. aliud, vbi ẽt q̃ñ est aliqs institutus vl̃r, hr̃s institutus ex re certa, hr̃ loco hr̃dis. Dicit glo. no. illud verũ q̃tum ad excludẽdam q̃relam. Doct. aliter intelligũt ĩ d. l. quoties C. de hær. inst. Quæro, qua actione petantur relicta in primo testõ Gl dicit, ex testõ scdo, non ex primo, q̃a nemo põt decedeř duob. conditis testis, uides ergo q̃a primum testm̃ non põt confirmari,
2 vt testm̃, iõ non agitur ex confirmato; sed ex confirmãte. † Sic̃ dicas in suia confirmata per iudicem applõnum, non. n. sup eodem psit esse duæ snĩæ validę, vt C. q̃ñ prouoc. non est nec. l. 1. ideo agiĩ ex confirmante, non ex confirmato. de hoc dixi in l. ultĩma. s̃. de pactis, intellige prout no. in l. fi. j. de re iud. Quærit glos. dr̃ in fi. si non
3 aliqd spãľr, &c. qd vult dicere, dic, vt in gl. ex qua † no q confirmatio g̃ñalis non porrigiĩ ad illud, quod est spãliter cassatum. Potes ẽt exponere hunc tex. vt dicas, si non aliqd spãľr, &c. hoc est nisi testõr dixerit, q instituit eum ex re certa, ita q plus petere non posset: tunc. n. testm̃ non valeret, vt dixi plene, in l. quoties. §. si duo. de hær. inst dic, vt ibi.

CONCORDIA.

Si qs priore. Pro concordia aduerte, q Ale. in l. quoties. C. de hær. inst. all. Bar. tenẽtem in l. quoties, §. si duo. ff. de hær. inst. q ius accrescẽdi possit p testõrem prohiberi. Contrarium tñ allegat tenere ĩ consi. incip Matheolus Gratioli. Voluit tñ allegare. Ale. consi. Bar. quod incipit, Petrus Maioli. & in hac l. si qs priore, in fi. p hũc tex. vbi Doct. & pro vtraq; opi. all. Ale. hic concor. Tu dic, si bñ consideretur Bar. vbi tenet institutum in re certa hẽre ius accrescẽdi, intelligi dẽt, vbi non prohibetur expresse, & ita loquitur in d. l. si qs, d. l. quoties, & in l. ex facto. la 1. ff. de hęr. inst. in d. consi. Sed ibi adhuc non loqtur in proprijs terminis, q̃a q̃ritur de uigore illorum verborum, dominam vsufructuariam, a marito platorum ĩ testõ institutis vl̃r paupenb. Christi, &c. Sed si expresse vetuerit, nullibi dicit Bar. q non possit, & ita loquitur d. §. si duo & in d. l. si quis, & melius quam alibi voluit istam suam concordiam in suo consil. 166. incip. Tinus fecit testamentum, de quo nõ fuit memor Ale. in d. l. quoties. C. de hær. inst. & in aliorum. 177. incip. Matheolus Gratioli, quod forte voluit allegare Ale. vbi s̃. si tamen inconsiderate fuerit posita concordantia ad præall. consil. Bar. celerrati adscribas.

LEX XXX.

1 *Adire, & restituere, quo iure quis cogatur.*

1 **Si legatus.** Etiã tpe legationis cogitur qs adire hr̃ditatẽ, & restituere. h.d. Quęro, † quo iure qs cogiĩ adire, & restituere. Dicit gl q officio iudicis, uide eam, & in eo qđ dicit, q cogiĩ adire officio iudicis, non est dubium. Simile no. in l. nõ est cogẽdus, in fi. j. e. & in l. 2. de fideic. hær. pet. sed illud, qđ gl. subaudit, q restituere cogatur officio iudicis, hẽt dubiũ, nã alibi dicit gl. q restõ fit actiõe ex testõ, l. restituta. §. j. j. e. & l. sine scriptura. C. e. & p Dy. tangitur in l. q̃a poterat. s̃. e. Tu distingue q̃ñq; qs adit spõte, tũc actione ex testõ cogitur restituere directa, velut li, ita loquuntur dictæ gl. Q̃ñq; qs dicit hr̃ditatem suspectã, & tunc totum iudicis officium expedit. s. vt cogatur adire, & restituere, vt dicit tex. in l. q̃a poterat, j. e. expressius Inst. eo. § sed q̃a. hoc etiam tenet Cy. in d. l & sine scriptura. C eo.

§. Si quis bona. Fideicommissum vniuersale ẽ, si aliqs rogetur restituere bona vniuersaliter vel indefinite. h.d. Op. q relictum bonorum non sit vniuersale, j. de leg. i. l. non amplius, §. fi. cum l. seq. sol. vt plene dixi in l. si qs seruum. §. fi. s̃. de leg. 2. Op. q meorum appellatione non continentur, nisi ea, quorum quis habet dominium, l. Quintus, §. j. de auro & arg. leg. Sol. ut ibi plene dixi.

§. Si filio. Non valet restitutio facta, nisi consentiẽte, vel ratum habente eo, in cuius potestate est fideicommis. h.d.

§. Multum Hunc §. & sequentem prosequere, vt habes in glo.

LEX XXXI.

Si cui pure. Seruus q p aditionem habilitatur ad recipiẽdam hr̃ditatem, põt cogere hęredem adire, secus si p aditionem non habilitaretur. h.d. cum seq. §. Ex prædictis apparet ratio eorum, quæ hic dicuntur.

§. Si sub conditione. Hęres cogitur parere condõni ptãtiuæ sine eiusdam no, & adire, secus si condõ esset casualis. h.d. distingue, vt dixi in l. recusare. §. fi. cum l. seq. s̃. eo.

LEX XXXII.

1 *Geminatio verborum denotat mentem testatoris.*
2 *Rei appellatio est magis generalis, quam pecuniæ.*
3 *Patrimonium quando est diminutum, quando suppleatur ex fructibus.*

Balista. Si fideicommissum relinqĩ sub noĩe geminato, & sub noĩe appellatiuo pecuniæ, in restõnem, ueniunt fructus iudicio testõris pcepti, secus si sub noĩe simplici, dẽt tñ fideicommissum ex eis suppleri, si fuerit diminutum. h.d. cũ l. seq. & est solẽnis lex, nec alibi reperitur. Op. de l. seq. Vera rõ. est, q hic
1 testõr grauauit p noĩa geminata, q̃tacunq;, in l. seq. scribit † p uerbum, q̃ta, vñ pp geminationem uerborum psumitur mens testõris, q voluit oĩa restitui. Op. s̃. e. l. hr̃des mei. & s̃. de leg. 3. l. his verbis. Sol. hic usus est noĩe pecuniæ cum geminato noĩe, q̃tacunq;, ibi vero dixit, q qcqd ad te peruenerit. Sed dices tu nonne, qcqd, ẽ dictio geminata, sicut dictio, q̃tacunq;. Rñd. ibi, qcqd, fuit platum simpľr, iõ resoluitur, qcqd. i. illud qđ. iõ non est dictio geminata, hic vero fuit dictio, quantacunque pecunia. Si uero naturaliter dixisset, quantumcunque ad te peruenit, fructus non venirẽt, q̃a resolueretur in illud quantum, quod ad te peruenit, & hoc notat Iurisconsultus hic dum dicit. Rñ. ex his verbis, q̃ proponis. i. pecunia. Non. n. hoc faceret dictio geminata sine hac dictione, pecunia,
2 nec dictio, pecunia, sine dictione quantacũq;. † Quæro, q̃d si dixerit, quantacunq; res. Rñ. idem, nam rei appellatio magis generalis est, quam pecuniæ. l. rei appellatio. de uerbo. sig. & l. j. in fi. si certum petatur. Quærit gloss. quid de usuris. Et dicit idem, quod in fructibus.

fructibus. Tu dic, vt dicā in l. postulante. §. 1. ī. eo. Opp. ad l. scribit Celsus. ī. prox. Solue, vt ibi. Op. ī. eo. l. dedu&c.a. §. qui post. vbi fructus percepti non supplent id. quod est diminutū. Sol. ibi loquitur ī diminutione, quæ cōtingit pp vsuras: iō supplentur, q fructus cū distinctione lucratur, vt ibi: sicut vsuras cū distinctione lucratur, vt
ibi patet. Op. s. e. l. in fideicō. & l. mulier. §. si hrs. vbi fructus † vltra quartā lucratur. Sol. illud verū, qñ patrimoniū nō ē diminutū: si vero est diminutū, tūc ex fructibus supplet, vt hic. qđ tene menti, qa singulare est, facit l. postulante, in fi. ī. eo fallit in liberis primi gradus l. iubemus C. e. Habes ergo, q fructus perceptos iudicio testatoris hæres lucratur, si iñ diminuit hæreditatē ex detractione quartæ, illud suppletur ex fructib. l. in fideicommissariā. s. e. Fallit in liberis primi gradus, l. iubemus. C. e. Item si diminuitur fideicōmissum pp dotē, suppletur ex fructib. etiam in liberis primi gradus, l. mulier. §. cum proponeretur. s. e. Itē si hæreditas minuitur pp legata, suppletur ex fructib. l. ita tñ. §. hæres ex asse. s. e. qđ dic, vt ibi. Itē si hæreditas minuitur ex casib. fortuitis, ex fructib. suppletur, vt hic, fallit in liberis primi gradus, vt hic, quæ oīa diligenter no.

LEX XXXIIII.

1 *Actor si non probat id, quod est causa suæ intentionis, succumbit.*

Eum, qui. † Succumbit actor, si non probat id, quod est causa suæ intentionis. h. d. Op. ī. de bo. pos. sm tab. l. qui ex liberis. in prin. & s. ad l. Falc. l. pater filiam. §. fi. & l. qui duos. in prin. de reb. dub. gl. dat plures solutiones. Dic, q ibi loquitur in substitutione directa, hic vero in fideicommissaria. Rō, qa in directa hæreditate, vbi quis dēt inuenire hæreditatē primi, iō vr vterq; substitutus, qđ nō est in fideicōmissaria, vt per gl. declaratur in d. l. qui duos. Sol. gl. aīt, q hoc est fauore matris, quæ est ī medio. & hanc tenet Dyn in d. l. qui duos. Et ex hoc sequeretur, q si mater non esset in medio, ambobus videretur substitutus, qđ vr colligi ex signatione verborum, qa dixit, ei qui nouissimus decesserit; sed quilibet decessit nouissimus, postquam alius post eū non decedit, l. ex duob. s. de vulg. & pup. Sed certe licet qlibet decedat nouissimus, non vr substitutus vtriq;, quia ista dictio, qlibet qñ ponitur distributiue, requirit vnum tantum, & si plures simul concurrunt, dispositio vitiatur, l. si fuerit. s. de reb. dub. Vnde præcedens sol. verior videtur, tamen semper in hoc dubitaui.

LEX XXXV.

a **Cum hæres.** a Curator furiosi potest agnoscere bo. pos. sm tab. & hæreditatē restituere. h. d. No. vnum ex casib. in quib. necessaria est bo. poss. sm tab. Ita dicit Iac. de Are. hic, & Pe. & Cy. in l. certum. C. vnde legi. Quærit gl. an ista bo. possessio tribuatur. Et ponit op. de qua in l. 1. de bon. possess. furi. & fur. dela. Tamē quicquid sit, qñ furiosus institutus non est rogatus de restituendo, & agnoscit bono. pos. siue dicamus, q tribuatur, siue nō, decedens non transmittit ad hæredē. l. fi. §. tali. & §. seq. C. de cur. fur. & tamen transmittit in fideicommiss. vt hic.

ADDITIO.

a And. Barb. Cum hęres. Et no. sing. casum, q tabulę extraneę confirmātur, vt fideicommissum utile, vide Bar. inf. e. l. ex facto. & ibi Io. de Imo. s. de vulg. & pup.

LEX XXXVI.

1 *Instantia cępta per hæredem di nouo, non transit in cessionarium,*
2 *Compromittere non est lata culpa.*

Cum hæreditas. Per Trebellianum nō tenetur hęres in obligationibus per eū cōtractis ideo debet ei p fideicommissarium de indemnitate caueri. h. d.
a Opp. q^a instantiæ iudicij transeunt in fideicommissarium, & hæres tutus est per Trebellianum, l. 1. in prin. s. eo. Sol. ibi loquitur de instātia cępta per defunctū, quæ est hæreditaria, & sic non transit per Trebellianum, & hęres est tutus ope exceptionis: hic est in instantia cępta per hęredem, quę non est hęreditaria, & sic non transit ad fideicommissarium, & sic est necesse hęredi caueri de
1 indemnitate. Ex quo † dixi semel in qō. de facto, cum quidā cef-
b sisset oīa iura, & actiones, quę habebat vt hęres, q in cessionariū non transibat instantia cępta de nouo per hęredem. Opp. sup. eo. l. 1. §. 1. Sol. habet exceptionem cō creditores hęreditarios, non cōtra eos, cum quibus ipse cōxit, quia non dicitur hęreditarii, iō est necesse, q ei caueatur, vt hic. Facit l. si hæres pecuniā. ī. e. & ī. de fideiuss. l. hęres a debitore. in prin. Op. q ad fideicōmissarium nō trāseat dānū ex cōpromisso, l. si dictū. §. si cōpromisero. s. de euic. Sol. aliud in emptore, & vēditore. Rō, quia ibi venit leuis culpa: aliud in hęrede, & fideicōmissario, vbi nō tenetur, nisi de lata tm
2 l. mulier. §. sed. n. s. e. Ex hoc † apparet, c q cōpromittere nō est lata
c culpa, qa tunc imputaretur hrdi, nec ei caueretur de indēnitate. Sed cō hoc op. eo ipso, q qs cōpromittit, decipit, l. si minor 25 an. filiofa. §. 1. de min. ergo ē lata culpa. So. hinus ē, vt patet ex his, q ibi dix,

ADDITIONES.

a Pom. Opp. q. Ita dicas in fiscum, tex. est sin. in l. si cū dotē. §. fi sup. sol. mat. & quomodo quis dicatur subire iudicium per alium, vide Bar. in l. 1. sup. e. & in l. si cū hominem. ff. de fideiul. & vide tex. valde no. in l. Titius. sup. de procur.
b Bar. Ex quo dixi. Et vide Bar. in l. si cum hominem. ff. de fideius. Bal. in l. per diuersas. C. man. An autem relegatus poterit cedere, vide tex. sing. q fi., ut l. de pollicitationib. ff. de polli. secundum Bal. in l. per diuersas.
c Bar. Ex hoc apparet. Et vide nouum quod dicit Bal. in addi. Spe. de arbi. & ar q licet minor compromittat, non uidetur læsus, quia compromissum æquiparatur contractui, nisi inceperit litigare coram arbitro, & an [illegible]

LEX XXXVII.

1 *Facta restitutione in vna re, quando videatur facta in omnibus.*
2 *Procuratori simplici potest actio cedi, sicut & fideicommissum restitui.*

Restituta. No. bene istos casus, q restitutio fit re, vel verbis. Item fit tradēdo, vel patiendo. Quęrit gl.
1 vtru nā facta restitutione in vna re, videatur facta in oīb. rebus? Et tenet, q sic, & bene. Contra hoc vr l. 3. in prin. & quod ibi no. de acq. poss. Sol. quędā est translatio iuris, quæ fit per hęredē in fideicommissarium, & tunc facta restitutione in una re, vr in oīb. esse facta, vt hic. Quędam est trāslatio possessionis, tūc facta restitutione in una re, non vr facta in alijs, nisi apprehendantur, vt in cō trario, l. cum hæredes. de acq. pos. Ita dicit Dy. in c. 1. in 3. q. de re. iu. li.
a 6. Quęro, dr a hic, q pōt restitui alii, vtrū hoc sit verum simpl[ici]ter? Rñ. Intellige de pcurator simplici, nō ī rē suā, l. si mulier. §. ex asse. ff. de
2 iure dot. dicā in l. qui ita. §. 1. ī. e. Et ex hoc † dicūt Doc. nři, q simplici pcuratori pōt cedi actio, sicut fideicōmissum restitui, ut hac l. cum si. Quæro, dr hic, hac mēte, an ista mens in dubio psumat. Rñ. sic, in eo, qui sciebat se tueri, vt C. de acq. poss. l. 2. & qđ ibi no.

ADDITIO

a Menoch. Dicitur. Paris. consi. 53. nu. 112. lib. 3

1 *Tutor non potest cedere actionem pupilli.*
2 *Verbum, succedat, trahitur ad fideicommissum*

§ Pupillus. Op. C. qui admit. ad bo. pos. l. bonorū. Sol. dicas idē hic, qđ ibi, qa iudex pōt supplere defectū tutoris. Op. de l. bonorū. Gl. dicit tria sunt, hrditas, & istā nō pt qrere solus tutor. Itē est bo. pos. & in ista qdā dñi idē qđ in hrditate, alii secus. Dic, vt dixi in l. impuberi, de tut. & cura. dat. ab his. l. tutor. ī. de bo. pos. Tertiū ē Trebellianica restō, de qua dic, vt hac
1 l. † Vltimo no. q tutor nō pt cedere actionē pupilli, qđ dic, vt l. no
2 uare. de noua. † No. ex ī. px l. non, n. q verbū, succedat, trahit ad fideicōmissū. Nā restō, successio est. Facit tex. in c. Raynutius & c. Raynal. extra de testa. Dixi plene in l. Centurio, de vulg. & pup.

Quamuis. Etiam actiones prætoriæ transferuntur per Trebellianum, per hęredes, & p eos qui in l[oco] heredum succedunt. h. d.

§. nihil interest. Non curatur, qualis sit persona procuratoris ad negocia. h. d.

LEX XLII.

Quia perinde.

a **§. Restituta.** Quero a quid in iure patronatus ecclesiarum. Respō. idem, arg. ī. de ope. lib. l. si operarum quod no. per Doct. in l. monumenta. C. de leg. Vltimo vide gl. & signa, quæ ponit casus, in quib remanet aliquid penes hęredem, restitutione facta.

ADDITIO

a Menoc. Quęro. Rubeus consi. 156. in fi. Tiraq. tract. le mort, a saisit le vif, 1. a parte declara. nu. 10. nu. 9.

LEX XLIII.

1 *Compulsio, & restitutio fiunt iudicis officio, non iure actionis.*

Papinianus tractat. Quod iure accrescēdi acqritur, ad fideicommissarium ptinet. h. d. Ad qōnem quā facit tex. vtrū sit opus noua restitutione. Rñ. gl. q nō, & bñ. Op. s. de vsufr. accr. l. interdū. Solu. Aliud in vsufructu, aliud in pprietate, qa vsusfructus accrescit personæ, pprietas reb. Et hoc, q illud, qđ uenit iure accrescēdi, restituat, dixi
1 in l. Marcellus. §. qdam. s. eo. Vltimo iste tex. † facit, q cōpulsio, & rō fiat iure actionis, ibi, alia actione, &c. Et ita alle. gl. in l. nō est cogendus. ī. eo. Veritas est, q fit officio iudicis, dixi in l. si legatus. in prin. s. e. & hoc nomē actōis large ponit, l. actionis uer. d uer. sig.

LEX XLIIII

1 *Statutum de debitore carcerando, habet locum in eius hærede.*

Postulante. Ad id. ad qđ poterat cōpelli defunctus, pt cōpelli hæres defuncti, licet verbis legis nō exprimatur. h. d. Op. s. eo. l. apud. §. vtrum, Sol. Ibi decessit sine hærede, hic cum hærede, & sic concordat cum vltimo rñso huius prin. Quærit glo. an in hæredem transeant actiones ipso iure. dic,
a vt in ea. Vltimo a † facit iste tex. dicit statutum, q debitor debet
1 carcerari pro debito, quid de hęrede debitoris? b Respon. vt hic, q
b idem, licet in statuto nulla fiat mentio hæredis,

ADDITIONES,

a Menoch. Vltimo. Dec. consi. 536. nu. 1. Barth. Soc. sen. inter consi. Mod. Sen. consil. 120. col. 8. in fi. lib. 1. consi. 29. col. 1. in fi. lib. 2. Ruy. consi. 143. nu. 15. lib. 5. Doc. 9. nu. 2. 3. Calcan. consi. 73. nu. 7. in fi.
b Debitoris. Adde, quid si sit statutū, q debitor pro pecunia exacta possit capi, & eius hęres, an si hęres sit minor, capi possit. Roma. consil. 120. in quantum autem Alex. tangit, an stante statuto, q debitor possit capi ad requisitionem creditoris, an possit capi absq; citatione, & an ad instantiam cessionarij, vide Rom. cōs. 142. adde hic, quæ habes per eundem Al. in consi. 17. in 5. vol. Io. H. Ru. Adde Bart. Soc. in cons. 120. in presenti consultatione, vbi limitat dictum Bar. hic, quando statutum loquitur per hoc nomen verb. le. debitor, vel in rem, puta pro debito, secus si loquitur in personam, puta de eo, qui contraxit.

1 *Actiones quæ ex pmissione defuncti, veniūt i restōnē, Et ī liberis primi grad[us].*
2 *Liberi primi gradus non tenentur supplere fideicommissum, ex fructibus.*
3 *Fructus, qui percipiuntur mora non restituentis, ueniunt in fideicommissū etiam in liberis primi gradus.*

4 *Fideicommissarius habetur loco hæredis.*

§ Sed & in huiusmodi. Actiones, quæ quæruntur ex promissione defuncti, veniunt in restitutionem h.d. primo ponit duas q. & opin. quærentis. Secundo ponit vnam responsionem pro alia contra. Tertio determinat. Quarto respondet vni rationi. quod in contrarium posset fieri. Secunda ibi, respondit. Tertia ibi, sed quia. Quarta ibi, sed cum hæreditarios.† No. quod actiones quæsitæ ex promissione defuncti veniunt in restitutionem, etiam in liberis primi gradus, quod no. loquitur.n.hic de filia. Secundo no.† quod liberi primi gradus non tenentur supplere fideicommiss. ex fructib. vt hic ibi, sed quia non hæs, &c. dixi in l.ita §. ex asse.s.eo. Tertio no.† quod fructus qui percipiuntur ex mora nō restituentis, veniunt in fideic. etiam in liberis primi gradus, vt hic.†Quarto no. quod fideicōmissarius loco hæredis hr, vt s.quod cū eo.l.filius.§ 1.& Instit.quod cum e. §.1. & de fideic.hær.§ restituta. Vltimo no. differentiã, quam facit Iuriscon. inter fructus, qui percipiuntur opera, & diligentia hæredis.

L E X. XLV.

Qui totam. Qui quartam retinere nō vult, cōsultius facit, si adit coacte, q si spōte adiret. Op. et q si adit sponte, trāsferuntur actiones per Treb.l.1.§.1.s.eo. Rn posset esse, q post aditionem ante restitōnem fideicōmissarius decederet si ne hærede, alias nollet sibi restitui, & sic adiens remaneret implicitus oneribus hæreditariis, quod non est, si adit coacte, vt sup.l.px.& l.apud Iulianum.§.vtrum.& §.Antistia.s.eo.quod no.

L E X XLVI.

1 *Charitas defuncti facit diē, nō cōditionē, q erat conditio in persona alterius.*

Seius. Tēpus certæ ætatis ex plumpta volūtate defuncti, p charitatē p̄sonæ, facit diē, nō p̄ditionem, Item fideicōmissarius. si restonē post dies cessit mortuo, fideicōmissum ad hæredem transit h.d. Op.s.de leg.1.l.si cui.§.1.in prin. Sol. dicūt quidam. hic relinquit pure, postea diem præstationis prorogat, hoc est ꝯ nunc tex. In vna.n.& eadē orōne rogatur de restituendo in tps certæ ætatis. Dic ergo. †q illud est ex plumpta volūtate defuncti charitateq; personæ. cui debebat fieri restitutio, quia filio suo. dixi plene in d.l.si cui. Sed posito, p prima solu.est et vera, ad .p.iam op. de cōd.& dem.l.quib.dieb.§.2. Sol.ibi fuit adiecta dies incerta, hic certa. Quærit gl. vtrum hæres istius fideicommissarij petet statim, an expectabit tempus, quo ille peruenisset ad illam ætatē? Gl. q expectabit. Pe.t.aliter, vt refert Cy.in l.ex his.C.quando dies leg.ce.pro quo facit j.eo.l.a filia.§ fi.& quod ibi dicam.

L E X XLVII.

Si hæredi. Solutum occasione debiti naturalis, restituit fideicommissario.h.d.

L E X XLVIII.

Paulus. In rebus subtractis per fideicommissarium perdit fideicommissi petitionem.h.d. Concordat C.de legi.l.non dubium. Et sic econuerso in rebus subtractis hæres perdit beneficium quartæ, vt sup. ad leg. Falc.l.beneficio. Op. j.quor.lega.l.1.§.rediguntur. Dic, vt in gl.

L E X XLIX.

1 *Heres ante restitutionem, quando possit conueniri.*
2 *Actio vtilis aduersus eum, qui ea tenetur, perpetuatur facta restitutione contra eum, qui tenetur directa.*
3 *Remedia l.vlt.[?] C.de ann. exce. nō hēnt locū ī hrēde, nō hēnte domiciliū*
4 *Hæres quando cogatur iudicium suscipere vsq ad litis cōtestationē, quando vsque ad sententiam, & quando usque ad satisfactionem.*

Cum hæreditas. Qui alias nō cogitur suscipere iudicium, cogitur tūc, qn actiones 1 sunt tp. periture.h.d. Op.†.q hrs indistincte ante restonē possit 2 cōueniri, l.ita si § qex Treb.s.eo.sol.vna lec.est, [a] q hic intelligã restionem, & tunc.dē intelligi altero de duob. modis. 1.q hrs coacte adiuit, tūc.n.habet exceptionē an restionē, l.postulãte, ī princ. s.eo.nisi actiones essēt tpe periture, vt hic. Vel intellige in hrde q adiuit spōte, & paratus est in cōtinenti restituere: tūc.n.hēt exceptionē nisi actiones essent tpe periture, vt hic & sm hoc tex.q dicit, cum hrditas ex Treb senatuscō. restituta.est ī actu restituēdi de præsēti. Sedo mo pot intelligi post restionē facta, & tunc ob.ꝯ. rñ q.a hrs nō pōt ꝯueniri, sed dēt fisari, nisi actiones essent tpe periture, vt hic. Ex quib. in h.lec. collige distinctionē breuē, & nota 2 b.lē p te. Et ex illa vlt.ima, no.†diligenter, q facta contestatione ꝯ eū q tenet directa, pp etuat actio ꝯ eū q tenet vtili. Na hic facta ꝯ hrēdē ꝯtestatione, p petu t actio ꝯ fideic. facit C.de duob.re.l.fi.& de sol.l.cum quis §.si q.r.s pro reo & quod ibi dixi. Op.q non sit necessariū illud remediū cū possit ppetuari actio, p remedia l. vt pfectius. C.de anna exce.&. rñ fateor, nisi ponas fideicōmissariū eē 3 sine domicilio. Dic et gl. no. q remedia d.l.vt pfectius, nō hñt locum in hærede nō habēte domiciliū. Op. dr hic, q cogit hæres suscipere, ꝯ. j.de excep.l.si pater. sol. hic cogit iudiciū, ibi subsidium 4 Op.j.de bo.pos.secudū tab.l.a qu.[?] Sol vt in gl. †Quæro, an hæres cogatur iudicium suscipere vsq; ad lit. contestationem, an vsq; ad sniam, an vsq; ad satisfactionem: In gl. sunt op. Tu dic conuenitur hæres ex necessitate, ne res pereat. Aut ergo actori est cōmitum p litis cōte.& sic tamen contestatio. Aut nō et: cōmitum q.a forte est actio, quæ contestatione nō perpetuatur, vt actio de dolo, & tunc oportet, q incipiat vsq; ad sententiam, [illegible]

§.sed & si dies.& ibi no.s.de iu. Si vero per sententiam consulitur actori, vt quia res erat peritura, pone n.q dēbat mihi dare seruū, cui erat relicta hæreditas, & est periculū ne moriatur ante cōdōnem, tunc cogetur suscipere us.q; ad satisfactionem, arg.l.apud Iulia.§.Antistia.& l.ille, a quo.§.1.& quod no.in d.§.sed & si dies. Et secundum hoc non potest pati hæres damnum, q.a non cogitur ad satisfactionem, nisi rerum, quæ sunt in hæreditate, in quib. periculum imminet, pro quib. postea fideicōmis. cōuenari potest.

A D D I T I O.

a Pom.So. vna lec.est. Et sic si hæres adijt, & in continenti vult restituere, non cogitur subire iudicium, nisi actio esset tempore peritura, nam tunc multa sunt specialia, & vide sing. dictum Bar.in l.Sæius, & Augerius.ff.ad l. Falc.& in l.more. ff.de ser.& Ang.in l.cum hi.§.de transactione.ff.de transac.& in l.1.ff. de pet. hæreq. quæ omnia vide omnino.

L E X L.

1 *Pater rogatus restituere filio, si dissipat, quando cogatur restituere ipsi filio.*
2 *Hęc lex an hodie sit correcta, quod non.*
3 *Filiusfa. etiam in his, in quib. patri non quęritur usufructus, non testatur*
4 *Alimenta debent moderari respectu patrimonii.*

a Imperator. Pr̄ dissipans [a] fideicōmissū cogit̄ filio existēti in ptāte restituere, ēt ante ꝯdōnis euētū. 1 h.d. Op.†.q ēt qn non dissipat, cogat pr̄ filio in potestate restituere ot.s eo.l.cog.§.si pater. Sol. ibi ēt dissipabat nolendo adire hæreditatem, vt ibi dixi licet gl. aliter ibi sentiat. Op. in Authē. de nup.§. & hæc sancita. C.de bo.quæ li.l.fi. Sol. gl. q hic loquitur, qn pater est in dolo, ibi qn est in culpa. Tu dic, q siue pater sit in dolo, siue in culpa, idem est, probatur C.de sen.pas.l.fi. facit quod no. per gl. s.sol.mat l.2.ver.quod si in patris.gl. quæ inci. morte, vel emancib patione, vbi equiparat [b] patrē effici pauperē, & mori. Non ob. ꝯrium, q.a ibi loqtur, qn pater dissipat tali modo, q filio potest esse cōsultum, vt vēdēdo immobilia, q filius poterit vēdicare: secus si dissipat taliter q filio non possit eē cōsultū, qd̄ tene menti, q.a quo-2 tidianū. Op.s.e.l.vbi pure. Sol. hic pr̄ dissipat. ibi nō. Quæro, an hæc lex hodie sit correcta, cū inter patrē & filiū valeāt hodie cautiones maduenientis.l.iubemus.§ in supradictis. C.e. dixi plene in l.si qs.p e.§.1.j.de fideicõ. Et vr̄, q sic. Nā iō, q.a cautiones nō poterāt hēre locū, deuentū est ad istud remediū, ut hic dt tex. Puto, q nō sit correcta, p d.l.fi.C.de sen.pas. Nec ob. q pñt interponi cautiones, quia non dēt filius sē committere fragilitati cautionum.l.co-3 gi.§.si pr̄.ver.idem quit.s.eo. Facit ista †lex ad q. an filius possit testari in his, in quibus patri nō quæritur vsusfructus? Et videtur, q sic, q.a in his æquiparatur filio militi. Sed hoc intelligas quantum ad agēdum, & defendēdū, nō quo ad testãdū, ut C.q testa.fac.pos. c l.fi.no.s.eo.l.1.§.in filij.& l.q in ptãte.s.de testa. Vltimo dicit lex 4 de Arc.q leges, quę dñt, q alimenta quæ debent moderari secundum facultatem patrimonij, vt s.vbi pupil.educa.deb.l.ius alimē-d torum, debeāt intelligi respectu fructuum, non respectu valoris [d] vt hac l.in fi.& d.l.fi.& d.l.ius alimentorum.in prin.

A D D I T I O N E S.

a Pater dissipans. Adde an patri dissipanti auferatur administratio, Bal.consi. 71. 5 li.[?] Alex.consi.100.lib.1.Bar.consi.163.2.par.

b Menoch. Aequiparat Bello.consi.34.nu.5.6. Maria. Soc.sen.consi.34.col.7.ver. ca pio nunc, ubi late totam materiam prosequitur, lib. 1. & consi.51.in sib.lib.4. Ruy.consi.23.nu.14.lib.5. Aret.consi.73.col.3.

c Pom. Vltimo dicit. Et ita refert hic Ang.un. cum Bal. consuluisse apud Aretium An autem cogatur vendere, ut ex pretio alatur, si fructus non sufficiunt, dic q nisi esset futurus dominus. Tex.est valde no.secundum An.in l.1.§.si mulier.ff. de vent.in poss.mitten.& vide eum hic, & in l.1.ff.de de pe.hær.& ibi no.gl.mirabilem secundum eum, quam ibi omnino videas.

d Valoris. Adde quod voluit Rom.consi.189.& consi.510.in fi.

L E X LI.

Cum hæres. Deductio legatorum nō intelligitur de legatis inualidis. Item dos prelegata deducitur vt debitum, nec impeditur Trebellianicæ quartæ deductio h.d. Op.q debitum compēletur cum quarta, vt s.ad l.Fal.l.si debitor. Sol. ibi testator hoc expresse dixit. hic non.

L E X LII.

Si res aliena. Hæres nō cogit restituere, qd̄ ad eū puenit, nō vt ad hæredē. h.d. Op.q illud legatum rei alienę valet, vt saltē possit peti ęstō, l.cū rē alienam C.de leg. So illud verū, qn res aliena legat a nō dño, sed licet ab initio fuerit relicta a non dño, m̄ quia dño successit, legatario non dētur quia deuenit ad eum casum, a q.uo icipere nō pōt. hoc est ꝯ l.placet vbi.§.si duob.nlt.rñ.s.de leg.1. vbi sufficit in persona primi legatarij valuisse legatum. Ad illam l. rñdeo, q non debet restitui res, sed actio personalis, quæ competebat pro legato, ꝯ hæredem primi testatoris bene transit, nec est qui repugnet

1 *Seruus, an possit cogere hæredem adire.*

§. Seruus. Si ab vno debet hrditas ab alio libertas, nō est locus coactioni, secus si ab eodē vtrūq; debet, nec ab initio, siue ex post facto, per accidens.h.d. Op.q no sit necesse, q manumittat, cū statim cū relinqt hrditas, fit liber. C.de necess.seruis hære.inst.l.quā.§.1. Solue, ibi qn hrditas relinqr directo hic p fidei. Op.q ēt seruo remanente in seruitute pot relinqui, vt d.l.quida.§.ino videlicet. Sol.p ot relinqui, nō vt hrs cogatur ei dare, sed hortat. Op.q seruus nullo casu possit cogere hæredem, vt s.e.l.cogi.§.si seruo. Sol. ibi loquitur in seruo hræ.[?], hic in seruo hæredi-

1 reditario. Pro † huius declaratione Doc. in l. 9 C. de fideic. lib. ponunt vnam distinctionē multū imperfectā. Tu distingue sic, vtrū seruus possit cogere hæredem adire Dic. aut relinquitur hęreditas, & libertas seruo hęredis, aut seruo testatoris, aut seruo extranei. Primo casu non potest cogi adire, l. cogi. § si seruo. ſ. e. Secundo casu, aut ab vno, & ab eodē debetur hæreditas, & libertas, aut ab vno hęreditas, & ab alio libertas. Primo casu, aut vtrunq; debetur pure, & pōt cogi adire, vt hic; siue ab initio debeatur ab vno, siue ex post facto per accidēs, vt hic patet. Si vero vnū pure, aliud sub ꝯdōne, tunc aut libertas pure, aut hæreditas sub ꝯdōne, & pōt cogi adire, vt ſ. e. l. si cui, in prin. Aut econuerso hæreditas pure, libertas sub ꝯdōne, & nō pōt cogi, vt d. l. si cui. ſ. eo. §. 1. si vero a diuersis, vt si debetur ab vno libertas, ab alio hęreditas, tunc aut debetur libertas ab vno hr̄de, ab alio hęreditas, & non est locus coactioni, vt hac l. in prin. Si vero libertas debetur ab vno legatario, hęreditas ab hærede, tunc aut plures erant hæredes instituti, & nō est locus coactioni, vt J. e. l. non est cogendus. Aut erat institutus vnus tm̄, & est locus coactioni, vt ſ. eo. l. apud. §. Antistia. & no. per gl. ſ. e. l. cogi. §. si seruo. Si vero a plurib. debetur libertas, & ab vno ex his hęreditas, tunc est locus coactioni, quia illi vni adeunti libertas competit, l. testō. de manumi. testa. Et hoc vult dicere tex. hic, ibi cum dicit, ab oib. &c. nec est necessaria gl. quæ exponit ab oib. i. ab aliquo oīum. Tertio casu, qn̄ relinquit seruo alieno, an qs cogatur restituere? Glo. in l. ita tn̄. §. si ſ. e. vr̄ tenere, ꝙ sit locus coactioni. Istæ leges vīr innuere ꝯ, & no. in hac l. in vlt. glo. in fi. ibi, dum dicit loquitur in seruo hęreditario, non hæredis, vel extranei. Dic ergo. Aut dn̄s paratus est vēdere, ita quod per aditionem seruus habilitari pōt ab hęrede, ad recipiendū restitutionem & est locus coactioni, ar. l. deberi, C. de fideic. lib. & l. si cui pure. in prin. & § 1. ſ. eo. An aūt possit hęres cogi restituere? Dico, ꝙ in oib. casib. in quib. pōt cogi adire pōt cogi restituere per easdem leges. In casib. vero, in quib. non pōt cogi adire, si adeat sponte, & ꝑ aditionem, seruus consequitur libertatem, pōt cogi restituere, vt ſ. l. cogi. §. si seruo. Itē si quoquo modo seruo libertas obuenerit, vt no. in l. non est cogendus. in gl. super ver. pendeat. J. eo. Op. ꝙ sit dn̄a, quo iure quis sit debitor vtrum ex persona sua, vel alterius, vt J. eo. l. si patroni. §. qui fideic. & de sol. l. & magis, & de inoffi. testa. l. nihil. §. fi. Dic, ꝙ ibi ex diuersitate personarum, vel iurium, inducitur diuersitas rationū, & per consequēs diuersi effectus, hic secus.

LEX LIII.

1 *Officio iudicis quis cogitur adire, & restituere.*

Non est cogendus. Hic innuit, ꝙ si seruus ante restitutionē decederet, hr̄s manet implicitus. Contra, ſ. e. l. postulante, in prin. So. ibi in liberto, hic in seruo. Sed hoc vr̄ ꝯ l. apud. §. vtrum. & §. Antistia. ſ. eod. So. Ibi in seruo, qui cogebatur ex voluntate defuncti, hic nō. Op. hic dr̄, ꝙ si legatarius decedit viuo testatore, legatū remanet apud hæredem cum onere suo. Contra, C. de ca. tol. §. in primo. Soluūt quidā, ꝙ hoc speciale fauore libertatis. Et hic multum se inuoluit gl. pe. & vlt. huius l. Dic, ꝙ in pro non scripto est uerum, quod est speciale in libertate, vt hic, sed in caduco, uel quasi, remanet cum onere suo, tam de iure antiquo, q̄ de nouo, vt ſ. de leg. 2. l. Celsus pater, in fi. & C. de cad. toll. § in primo. & §. pro secundo. Quæro, 2 † de quo iure quis cogatur adire, & restituere. Glo. dicit officio iudicis, quod declarat in l. si legatis, in prin. ſ. eo. Alij dicunt, ꝙ iure actionis, per l. Papin. ſ. eo. sed ibi respondi.

LEX LIIII.

1 *Rogatus restituere, in casu huius l. an fructus in restitutione veniant.*
2 *Hæres si aliqua alienauit, & aliqua emit, an empta in casu huius l. veniant in restitutionem*
3 *Expēsa attribuitur illi patrimonio, cuius cōtēplatione apparere pōt facta.*
4 *Trebell. unum an habeat locum, quando quis rogatus est restituere quicquid ex hæreditate super fuerit.*

Titius rogatus est. Rogatus restituere, quod ex hæreditate superfuerit, potest bona fide diminuere. Itē in dubio expensa ab utroq; patrimonio intelligitur facta, pro rata. h. d. Primo ponit unū dictū. Scdo illud probat ꝑ authoritatē. Tertio illud cōmendat, & aliā authoritatē adducit. Quarto, dicit cautionē prestandā. Secunda ibi, diuus aūt. Tertia ibi, quod mihi. Quarta ibi, ꝑp hmōi. Op. C. eo. auth. ꝯ cum a rogatus. Sol. fateor, quod hoc est hodie immutatū. Nā fideicommisso sic relicto, tenetur rogatus reseruare fideicōmissario quar-3 tā. & tres partes potest diminuere, uel alienare. † Quæro vtrū hoc casu uen. āt fructus in restitutionē? Gl. distinguit, aut sunt rogatus restituere qd superest ex hereditate, & fructus non ueniunt in restitutionē. l. deducti. §. pe. J. e. secus si fuerit dictū, quicquid superest ex bonis. l. in fideicōmissi. §. nonnunquā, in princ. de usur. Rō, qa qn̄ dr̄, quicquid superest ex hereditate, fructus postea percepti non sunt hereditatis. l. in fide cōmissaria, uers. quoties ſ. e. Sed qn̄ dixi, qd̄ superest ex bonis, secus, qa fructus ex bonis sunt. Nō n. desinunt esse bona ꝑ aditionem, sed desinunt esse hr̄ditas. Quæro, 2 qd † si aliqua alienauit, & aliqua emit. Rn̄. ut l. Imperator §. fi. cū seq. ſ. de leg. 2. & ib. dixi. Contra ꝑ regula tn̄ facit. J. eo. l. heredes mei, in prin. sed dic, ut ibi dixi. Venio ad uer. diuus. opp. ſ: de neg. gesto. l. Nesennius. ubi prohibetur eligi hęc media ma. So. hic ex vtraq; parte erat par rō: ibi ex vna parte erat rō, q̄ præponderabat, 3 iō illi p̄rimonio magis attribuit. Et p hoc † dic, qd si hoc possit apparere, qd̄ expēsa esset facta magis cōtemplatione vnius patrimonii, q̄ alterius, illi attribuetur. ar. l. hic quærit. §. pe. de pecu. Facit, ꝙ no. per Doc. in l. 1. circa fi. C. de bo. ma. Venio a † ver. quod mihi. Op. quod non sit credendum exēplis, vt C. de sen. et inter. l. nemo. So-b lu. hic erat exemplū Principis, quod licet, ibi alterius. Venio [b] ad vltimam partem. Op. C. eo. auth ꝯ cū rogatus So. fateor, quod ho-4 die a iure satisfiatur, q̄ olim. Quæro † circa istā l. vtrum Trebellianū senatusconsultum habeat locum in fideicommisso relicto per ista verba, quicquid ex hæreditate superfuerit, &c. Tex vr̄ quod fi. ſ. eo. l. cogi. §. & gn̄aliter. cū seq. Hodie vr̄, ꝙ deberet habere locū Trebellianica, per auth ꝯ cū rogatus, cum hodie de necessitate debet reseruari quarta. Vel dic, qd̄ ēt de iure antiquo hēt locum Trebellianica. Aliud. n. est dicere, rogo, vt restituas qcqd superfuerit tpe mortis, quo intelligit, si quid superfuerit non deperditū, vel alienatū. Aliud est dicere, quicquid superfuerit deductis oneribus hæreditarijs, tunc vr̄ rogatus de restituēda certa re, & Trebellianicæ locus non est, d. §. & generaliter. Vltimo no. ꝙ per istas cautiones prætorias, non debetur plus, sed cautius.

ADDITIONES.

a Menoc. Hodie. Paris. consi. 98. nu. 7. 8. lib. 2.
b Menoch. Venio. Soci. sen. cons. 31. in fi. lib. 4.

LEX LV.

1 *Fideicommissarius per Trebellianum non consequitur, quod transit ad hæredem hæredis. & nu. 2.*
2 *Operæ obsequiales, uel incerta, non transeunt in hæredem extraneum.*
Quæ non transeunt in hęredem extraneū, non transeunt in fideicōmissariū.
3 *Feuda non ueniunt in restitutionem fideicommissi.*
4 *Possessiones emphyteuticæ Principis, Ecclesiæ, vel priuatorum, non transeunt ad extraneos hæredes, & in fideicommissum non veniunt.*

1 **Si patroni.** Quod † ad hæredem hæredis non transit, nō trāsfertur in fideicommissarium ꝑ Tre. h. d. No. quod dixi in summario. Secundo no. quod in his, quæ nō trāsferuntur per restitutionē, hr̄s non submouetur exceptione Opp. 2 qd̄ operæ transeant ad extraneū hęredē, l. a duob. J. de ope. lib. So. † Intelligas hoc de operis obsequialibus, vel de incertis, quæ ad extraneū non trāseunt, s. m distinctionem positam in l. si nō sortē. §. libertus. de condi. inde. Et ex ista glo. iuncta cū tex. habes, quod a ca, quæ [a] non transeunt ad hæredē extraneū, nec transeunt in fideicommissarium. Pro hoc ſ de vul. & pup. l. qui liberis. §. hęc uerba. Cōtra hāc gl. facit, quia fideicommissarius ponit in locū primi heredis, vt ſ. l. qui quadringēta, & l. postulante. §. fi. Sed ibide, quod ponitur in locum hæredis primi, secundario tn̄, non principaliter, 3 sicut hr̄s hr̄dis, testatoris est hæres. Vltimo † Dy. inducit ad q. vtrū b feuda, & possessiones emphyteuticæ [b] veniant in restitutionem fideicommissi. Et hoc tota die de facto occurrit, & in feudo dicit Dy. simpliciter, ꝙ non uenit in restitutionē, qa non hr̄ iure hr̄ditario, sed magis beneficio dn̄i, vt in vsib. feu. an agna. vel fil. repudi. hæred. c. vnico. Contra hoc vr̄ gl. in l. item videndū. §. fin. sup. de hęr. ad quā non rn̄det Dy. Dic, ꝙ debet intelligi, qn̄ feuda petebātur ab eo possessore, q non habebat ius detinēdi, merito ueniunt in petitionē hr̄ditatis, sicut alia, in qb. defunctus ius non habebat. l. non tm̄. de pet. hære. secus si peteretur hr̄ditas a filio, vel ab alio, 4 qui in feudum succederet, vt hic. in possessionib. † vero emphyc teuticarijs [c] vr̄, qd̄ non ueniant in restitutionem, vt C. de fu. patri. l. ius emphyteutici lib. 11. cōtrarium credit Dy. per l. heredes. C. de d oī agro deser. itē quia pōt [d] legari particulariter. l. apud Iulia. §. heres, alias est sub l. Iulianus. & l. si domus. §. fi. ſ. de le. 1. & J. de cen. l. cū possessor. in prin. & de ver. sig. l. in conuentionib. Istud dictū Dy. intelligo verū in rebus emphyteuticis Reipublicæ, vt in possessionibus tributariis, q̄ trāseunt ad oēs hæredes, & possunt legari, vt in dictis legib. sed in reb. emphyteuticis ecclesiæ, vel priuati, vel prie cipis, secus est. Non. n. transeunt ad extraneos, hæredes, cur hæredes, sed ex beneficio dn̄i concedentis transeunt ad liberos, in eo to nō ueniunt in restitutionem, sicut nec operę libertorū, vt hic, & J. de ope. libe. l. ut iurisiurandi. §. si liberi. & ibi dixi. Probatur in d. l. ius emphyteutica. C. de fun pa lib. 11. Tangit Spec. in t. d emphyt. §. nunc aliqua, dixi plene in d. §. si liberi.

ADDITIONES.

a Barb. Habes, quod ea, quæ. Vide Bal. in l. liberti. C. de ope. li.
b Emphyteuticæ. Adde Bal. cōs. 26. li. 3. Et an cōputet filio in legitimā, ꝑ eū dem, cōs. 404. e. li. Pa. de Ca. cōs. 350. * Meno. Soc. iun. cōs. 71, col. 2. li. 1. [illegible] cōs. 87. col. 1. li. 1 cōs. 1. nu. 13. li. 1. cōs. 8. nu. 10. eo. cōs. 21. nu 1. 2. li. 2. & cōs. 37. Bran. cōs. 39. in fi. ibi ... & Ruyn. cons. 38. nu. 13. lib. 1. & nu. 20. declarat. cōs. 48. nu. 3. eo. extraneo hæredi nō restituatur. Ruy. consi. 161. nu. 7. 8. lib. 1. nu. 34. declarat.
c Meno. Emphyteuticarijs. Scripsi, consi. 119. nu. 5
d Pom. Item quia potest. Et vide Bal. in l. cum uirum, C. de fideic.
e Pom. Ad extraneos hæredes. Vide Alex. consil. 23. in 1. vol. consil. 189. in ... in quibus est sibi contrarius, & consi. 11. in 2. dub. in 3. volum. & consil. ... in 2. dub. Adde quæ plene posui in l. etiam. sol. ma.

§. Imperator. Non habet ius cogendi hæredem, q habet libertatem in diem. h. d. Dic, vt plene in l. no... Il cogendus, supra eo.

1 *Fideicommissarius primus, non potest cogere hæredem adire sine secundo, si apud eum non sit remansura quota hæreditatis.*

Relictum

2 *Relictum libertatis, & peculiarum non sufficit ad cogendum hæredem.*
3 *Fideicommissarius secundus potest cogere heredem, primo repudiante.*

§. Qui fideicommissariam. Fideicomissarius, licet cogat hæredem, a secundo fideicommissario quartam nõ detrahit, Itẽ fideicõmissarius primus nõ põt cogere fine secundo, nisi apud eũ quarta sit remansura. Itẽ heres coactus nullũ cõmodum sentit, q habiturus non esset, si nõ adisset, h.d. & est difficilis §. Diuide, quia tres qõnes prosequitur per ordinẽ. Secunda ibi, sm q. Tertia ibi, sed nec illud. Itẽ prima subdiuiditur, qa primo ponit dictũ. Secundo rñdet vni obiectioni in ɔ̃riũ. Tertio rñdet alij obiectioni. Scda ibi, nec ad rẽ. Tertia ibi nec est ɔ̃riũm. Et dictũ primũ est tale, qñ fideicõmissarius primus restituit scdo hẽt locũ Treb. quo ad oĩa, præterq̃ iam quo ad quartæ deductionẽ, licet hæredẽ primum adire coegerit. Prima obiectio est talis. Vr, q fideicõmissarius secũ ius habeat fideicõmissum beneficio primi, qui coegit hæredẽ adire. Nã si nõ coegisset fideicõmissum sm non valeret. Ad qd rñdet, q hoc non habet locũ primi beneficio, nã posito q primus desiderasset hæreditatẽ adire per se, in hæreditatis aditio est tãtæ efficaciæ, quod ɔ̃firmat oĩa relicta in testamẽto. l. nam q §. qui cõpulsus. s.e. Vnde fideicõmissarius scds magis hoc consequitur ex virtute aditionis, q̃ cõfirmat oĩa, q̃ ex facto primi fideicõmissarij. Tertiũ dictum. hoc est, scda obiectio est talis, fideicõmissarius qñ hæres coactus sibi restituit, detrahit quartam a legatarijs, vt s. eo l. j. §. inde Neratius, ergo & hic vr posse detrahere. Ad q rñdetur quod illud loquitur in legatis, & fideicõmissis singularib. ab hærede relictis, vnde ex persona hæredis detrahit: hic vero non detrahit a fideicõmissario secundo, cui erat relictum a fideicõmissario primo. Venio ad secũdam partem principalem, & hæc subdiuiditur in tres. Primo ponit vnũ dictum. Secũdo illud declarat. Tertio circa illud ponit tres qõnes per ordinẽ. Secunda ibi, vtiq; si cõfessum. Tertia ibi, nec ad rem. No. † quod fideicommissarius primus, non potest cogere hæredem adire sine secũdo, si apud eum non sit remansura quota hæreditatis. Secundo no. q relictum libertatis & † peculiarum, non sufficit ad cogendum hæredem. Tertio no. † q fideicommissarius secũdus potest cogere hæredem primo repudiante, probatur, s. eo. l. cogi. §. si ego. Vltimo no. quod sine quarta sit remansura iudicio testatoris, sine præter iudicium, s ex alio accidẽti, ut propter coactionẽ hæredis, habet ius agendi, ut hic, in uer. quid ergo sequitur.

1 *Casus, in quo hæres pœnitendo potest recuperare beneficium quartæ, pro limitatione l. nam quod. §. qui compulsus.*
2 *Hæres coactus restituere conditione fideicommissi pendente, potest pœnitere, & recuperare beneficium quartæ.*
3 *Institutus pure, & rogatus pure, an possit pœnitere, remissiue.*

§. Sed nec illud. Subdiuiditur in quinque partes, quia primo ponit unum dictum. Secundo, rõnẽ dicti. Tertio, format vnã qõnẽ circa ɔ̃dicta. Quarto, format aliã. Quinto, ponit vnũ gñale. Scda ibi, cur enim. Tertia ibi, q fortius. Quarta ibi, nec ignoro. Quinta ibi, ideo. Opp. dr hic i ver. quod fortius, quod hæres fuit coactus pẽdente ɔdõne. ɔ̃. s. e. l. sed & si alio. §. fi. Sol. Dicit gl. q hic fuit turpis conditio, quod reprobatur. Vel dic, q fuit coactus adire de facto. hæc uera est i le, in diuinare est. Dic ergo q hic erat ɔditio potestatiua. Et sm hoc habes unum casum, i quo hrs penitẽdo põt recuperare beneficium quartæ, & sic fallit regula l. nam quod. §. qui compulsus. s. e & sm oẽs ɔ̃dictas lo. loquit in hrde instituto sub ɔditione. Legitur alio modo, q loquat in hrde instituto pure, & rogato sub ɔdõne, & in hoc ur gl. residere. Ex quo no. † aliud, q pendente ɔdõne fideicõ. põt hæres coactus pœnitere, & recuperare bñficiũ quartæ, & alia sibi delata ex testõ. In eo † uero q institutus ẽ pure, & rogatus pure, an possit pœnitere dic, vt s. e. l. nã qd. §. qui cõpulsus, & l. ita in, §. si patronus. Ad fi. opp. qa ɔ̃legata capiunt ẽt hẽditate nõ adita. s. de leg. i. l. q filiab. §. fin. Solu. Intellige in casib. in quibus non caperent, hæreditate non adita, vt ibi no. & in l. filio. cum l. seq. eo. ti.

§. Cum Titiana. Fideicommissarius potest restituere fideicommissum debitũ a defuncto.

1 *Sententia nullitatis testamenti lata contra hæredem omnibus præiudicat, contra legatarium, uel fideicommissarium non.*

§. Actiones. Actiones, quæ transferũtur ex Trebellia. si fide. com. declaretur indebitum, competere desinunt, nisi ẽt euincens ad illud fideic. teneretur. h. d. Legit duob modis principal [illegible]. Secundum primam lec. loqẽ de actionib. hæreditarijs, q̃ transferũtur per Tre. & hæc variatur quatuor, vel quinq; modis. Secundo mõ principalr legitur in actione, q̃ cõpetit ad petendã restitutionẽ, & hæc fuit lec. s. posita in fi. gl. Pone ergo casum primo sm lec. antiquorum positam in princ. Istã primam lec. rephendit Dy. qa fideic relictum ab instituto, repetitũ intelligitur a substituto l. licet. s. de leg. i. & l. cũ pater. § ab instituto. s. de le. 2. Sed posset responden. q hic legit, qñ certũ est testatorẽ non uoluisse repetere. Itẽ reprehendit alia ratione, qa fideic. ɔ̃fertur substituto vulgari. l. facta. §. Iulia. j. eo. vbi loquitur ẽt, qñ testor uoluit repetere a substituto. Vnde hæc lectu. non est bona. Quare Guil. legit secundo mõ: quod dic, vt in glo. q̃ damnat lec. Hugo. trib. modis. Ad primã rñdet Hugo. & bene. Ad secundam non rñdet. q̃ est, q a filio ɔ̃terito, non põt relinqui fideic. l. 2. s. de le. 3. Sed rñdeo, q non põt relinqui ab eo nominatim, sed põt relinqui gñalr, ẽt a venientib ab intestato. & tunc tenebit ẽt præteritus, vt dixi in d. l. 2. Tertia rõ, q̃ fit ɔ̃ Hugo. est talis, qa snia non facit ius. l. 2. de exe. rei ind. Sed ad istã rñdet Hugo. notabiliter, si bene intelligatur. † Aut snia nullitatis testi fertur ɔ̃ legatariũ. seu fideicom. agentẽ, & nõ ɔ̃iudicat alij, vt in ɔ̃rio. Aut fert ɔ̃ hæredem qui est principalis ɔ̃dictor, & oĩb. præiudicat. Casus est hic. Istam tenui in d. l. 2. Sed ɔ̃ hanc lect. est, quia sm hanc nunquã transiuerunt actiones in fideic. Rñ. fateor, licet visæ sint transire prima facie. Nã qõ de virib. testi reseruatur, vt s. eo. l. ille a quo. §. 1. Et hoc uoluit hic dicere tex. q videanr transire actiones ad tps. i. quo ad doceatur de virib testamẽti. Tñ Ioã. huius tenore legit tertio modo, vt in glo. in ver. actiones, quã lect. glo. reprehendit ibi, sed nec hæc positio, & bene, Vnde Dy. legit quarto modo. s. in fratre præterito, turpi persona instituta, & illo casu rupto testamẽto p querelam, quam habet frater. l. fratres. C. de inof. test. fideic. erit nullũ, nisi sit repetitũ ab intestato. & sic sm eum. l. Titia. s. de inoffi. test. habet locum in querela intẽtata p fratrem, quod tene mẽti. Tu pone aliter casum, quod fuit institutus minor, & nõ fuit grauatus fideic. & sibi datus fuit substitutus, & ab eo fideic. relictum minor repociauit, substitutus adiuit, incipit minor agere, & petere restitutionem in integrum, pẽdẽte isto iudicio, substitutus fideicõmissario restituit, & minor in restitutione obtinuit: certe actiones desinũt competere fideicom. nisi minor euincens ad fideicõ. teneretur. & hæc est principalis lect. Secundo principaliter legitur secundum Ro. in actione, quæ competit pro repetẽda restitutione, q gl. non placet. Tene ergo vel lect. Hugo. vel vltimam.

LEX LVI.

1 *Fideicommissarius quando dicatur legitimus contradictor.*

Filiam. a Heres dẽt mitti in pos. licet sit de restituẽdo grauatus, & alienationes factę per fideic. cõfirmantur, restitutione secuta. h. d. Quæro, quo iure filia hęres instituta petebat se mitti in possessionem? Gl. dicit, q per interdictũ quorũ bonorũ, vel per constitutio. Iustinia. C. de edic. di. Adria. tol. l. fi. Ex hoc no. † quod fideic. vniuersalis nõ sit legitimus ɔ̃dictor, vt hic patet ɔ̃ rium huius, no. in l. fi. C. de edi. di. Adria. tol. Dic ergo, aut fideicõ. vniuersalis non possidet, & non est legitimus ɔ̃dictor quoniam hæres mittatur in possessionem, vt hic: aut possidet, & tunc si quidem vitiose, & idem, quia non est legitimus ɔ̃dictor. Ita ẽt potest intelligi hic, prout hæc filia agebat interdicto quorum bonorum, ɔ̃ ipsum fideic. Si vero possidebat sine vitio, tũc si quidem est paratus, qui dicit de fideic. incontinenti probare, esset legitimus ɔ̃dictor. Ita debet intelligi q no. in d. l. fi. & glo. hoc sentit. si vero non esset paratus incontinẽti probare, non esset legitimus ɔ̃dictor, b vt hic in tex. Ad secundam partem gl. signat contrarium, hic. j. quorum leg. l. j. §. quod ait. & no. in rub. e. tit. Dic, quod ibi voluntas fuit accommodata in tempore competenti, & non durauit, hic vero durauit. Et de hoc qualiter ex ratihabitione superueniente confirmetur venditio, vel alienatio præcedẽs, dixi in l. cum vir. inf. de vsucapio.

ADDITIONES.

a Menoch. Adde Soci. in cons. 75. nu. 8. lib. pe. Dec. cons. 84. col. pen. Cassa. cons. 19. num. 63.
b Menoch. Cõtrahitur. Bello. cons. 10. nu. 14. plura Rolan. a Valle. cons. 11. nu. 71.

LEX LVII.

Hæredes. Grauatus restituere qcqd puenerit, nõ vr grauatus de fructib. h. d. Op. s. d. vsu. l. i fideicõmissi. §. nõnunq̃, & q no. s. e. l. Titius rogatus, in princ. Sol. Aliud est, quem grauari ad restõnem, quicqd super erit ex bonis, & tunc veniũt fructus, vt in ɔ̃rio. Aliud est quẽ grauari restituere qcqd peruenerit ex hẽditate, quo casu fructus non veniunt, vt hic Rõ, qa primo casu, cõsumptio rerũ pmittit bona fide d. l. Titius. & bona fides exigit, vt prius ɔsumet de fructib. q̃ de substantia rerũ. l. Imperator. in fi. s. e. & l. magis puto § nõ passim s. de reb. eo. Et iõ p illa verba, vr testõr sensisse ẽt d fructib. q rõ hic cessat. Præterea ibi mitius grauatur a testõre, ideo onerat a lege in fructib. hic r plus grauat, ideo in fructib. exonerat. Op. de l. Balista. s. eo. Sol. vt ibi dixi.

1 *Fideicommissum relictum a duobus cum expressione nominis collectiui, debetur, et si in persona vltimi tantum conditio extiterit, si persona nõ superstit, quæ ex præsumpta voluntate defuncti excludat.*
2 *Moriens secundo videtur rogatus de restituendo id, quod iure fideicommissi habuit a primo.*
3 *Pluralitas quando resoluatur in plures singularitates.*
4 *Statuto statute, quod extantibus mascul. & fœminæ non succedant, si extãt nepus, & nepos ex filio, nepos excludit neptem.*
5 *Substitutio si est facta pluribus, an sit necesse, quod verificetur conditio in persona omnium.*

§. Cum ita. a Fideicom. † relictũ a duobus cũ expressione nominis collectiui, debet. ẽt si in persona vltimi

ADDITIO.

a Pon a. cum ita. Et vide Bar. in consi. inci. hõ Accursoli. & in cons. 51. inci. do. Nicolaus. vbi consuluit secundũ istũ §. vide ibi, & vide Lud. Ro. in cõs. 149. alle. Bar. dic, vide & Bar. in cõs. 171. inci. [illegible] inuestigada, & examinanda veritate.

vltimi tñ ꝯdõ extiterit, ſi pſona nõ ſupeſt, q̃ fideic. ex pſũpta vo
2 lũtate defuncti excludat. h. d. No. qđ dixi ĩ ſũmario. Sc̃do no. † qđ ſc̃do moriẽs vr̃ rogatus ð reſtituẽdo id, qđ iure fideic. habuit a primo, vt patet ĩ fi. §. ibi, q̃ totũ hr̃e voluit, &c. Ad hoc op. ſ. ad l. Fal. l. Titia. Solu. hic primo reliqt fideic. ſc̃do grauauit, ibi ecõuerſo. Itẽ hic vſus eſt verbis gñalib. in oẽm hr̃ditatẽ meã, &c. facit qđ dixi ĩ l. Marcell⁹. §. qdã. ĩ. e. & qđ dicã ĩ. e. l. Sceuola. Op. & vr̃, qđ prim⁹ moriẽs trãſmiſerit ius fideicõ. ad ſuos filios. l. j. C. de his q an̄ aper. tab. So. Dicit gl. ibi in inſtõne pura. hic in ſubſtõne ꝯdõnali, cuius
a ius ad hr̃des ẽt ſuos ñ trãſmittit. a Caſus eſt hic. Op. & intro mãm, & vr̃, qđ reqrat qđ cõdõ exiſtat ĩ pſona vtriuſq;, vt C. de impub. & ali. ſubſt. l. pen. So. Dicit gl. in ſubſtõne pupillari, hic in fideicõmiſſaria. Hãc tenet Dy. hic: & in l. pr̃ filiã. §. fi. ſ. ad le. Fal. Gl. tangit ẽt ĩ l. ꝯria. Rõ huius ſolu. eſt, qa in fideicõmiſſaria vr̃ teſtõr cuiuslibet fidẽ p ſe elegiſſe, q̃ rõ ceſſat in directa. Iſta rõ nõ placet. Pro cuius
3 euidentia ſcias, ꝙ una pluralitas tũc reſoluit̃ in plures ſingularitates, qñ reſpiciũt diuerſos effectus. l. falſa. §. fi. ſ. de ꝯd. & dem. & ibi dixi. ſed qñ eſt fideicõmiſſaria ſubſtõ, nõ reſoluit̃ in plures ſingularitates, & uerificat̃ in pſona cuiuslibet, quia reſpicit diuerſos effectus, qm̃ cuiuslibet fidẽ vr̃ elegiſſe, ſm̃ Dy. vt dixi. Sed iſta eadẽ rõ eſt in ſubſtõne pupillari facta plurib. pupillis. Per eã. n. cuilibet pupillariter ſuccedit̃ in ſua hr̃ditate, & ſic reſpicit diuerſos effectus, & diuerſas hr̃ditates. Et ſic q̃tum ad caſum. l. pe. iſta non eſt bona ſo. ſed q̃tũ ad ſubſtõnẽ vulgarẽ, pt eſſe bona ſol. vt ĩ. dicã. Vñ gl. in l. ꝯria ſoluit alr̃, videlicet, qđ ibi in liberis, hic nõ. Qđ nõ placet, qa & hic in liberis loqt̃. Vñ ſoluit gl. tertio mõ hic, & bñ. Nã ibi ꝯdõ extitit in pſona primi morientis, vñ ſi remanebat alius filius teſtõris, q ex pſumpta volũtate defuncti excludit extraneũ ſubſtitutũ, l. cũ acutiſſimi. C. de fideic. & l. cũ auus. ſ. de cond. & dem. Sed hic extitit ꝯdõ in pſona vltimi morientis, vñ nõ ſupereſt alius, q ex pſumpta voluntate defuncti ſubſtitutum excludat, merito ſubſtitutus admittit̃. Iſta ſo. ꝓbat̃ ad lr̃am, in l. ſi is q ducẽta. §. itẽ ſi pr̃. ſ. de reb.
b dub. & reperio Dy. in conſiliis ſic tenuiſſe, bin conſilio qđ incipit, teſtõr poſt multa legata, & alia ſic dixit. & aduerte, qđ requiritur, qđ ñ ſuperſit pſona, q̃ ex uolũtate ð̃functi ſubſtitutũ excludat. Nã ſi eſſet eiuſdẽ gradus, cuius eſt ſubſtitutus, admitteret̃ ſubſtitutus, vt hic patet. Supererat. n. nepos ex primo filio defuncto, & neptis, q̃ erat ſubſtituta, & ſic erat eiuſdẽ gradus, & tñ neptis admittitur.
4 Et p † hoc dico in terminis huius §. in locis vbi ſunt ſtatuta, ꝙ filia & neptis fęminæ non ſuccedãt extãtib. maſculis, ꝙ talis neptis
c non admitteretur, cũ ſupereſt c nepos ex filio maſculo, q ex pſum
d pta volũtate defuncti ſm̃ ſtatuta d ciuitatis, neptẽ excludit, p ea, q̃ dicta ſunt. Op. C. de impub. & ali. ſubſt. l. quis. vbi reqritur, ꝙ cõdõ exiſtat in pſona vtriuſq;, ſm̃ qđ ibi gl. intelligit. & ita ſentit in hoc articulo, de hær. inſti. & l. falſa. §. fi. de cond. & dem. So. ibi loquit̃ ĩ ſubſtõne uulgari, hic in fideicommiſſaria. Et põt eſſe rõ, qa vulgaris ſubſtõ reſpicit vnũ effectũ, ſ. uolũtatẽ teſtõris, iõ facta cõiter plurib. non reſoluitur in plures ſingularitates: hic in fideicommiſſaria, q̃ reſpicit diuerſos effectus, ut ibi dixi, uel uerius dic, ꝙ rõ ẽ, qa ſubſtitutio vulgaris locũ hẽt ante aditã hr̃ditatẽ, & ſic eo tpe, quo eſt locus iuri accreſcendi inter hr̃des, vñ niſi condõ exiſtat in pſona vtriuſq;, ſm̃ qđ verba ſonant, non vocat̃ ſubſtitutus. Vñr. n. illi plures ſimul coniuncti vnum corpus, vt C. de cad. tol. l. vni. §. his ita, ver. hæc ita tam ſane. Cum nã verborũ, & ꝓpria ſignificatio requirat, ꝙ in pſona utriuſq; exiſtat condõ ſubſtõnis, ab hac ñ receditur. Eſt. n. alius, cui põt quæri per ius accreſcendi ex præſumpta voluntate defuncti. Sed ſubſtitutio pupillaris, & ẽt fideicommiſſaria hẽt locũ poſt aditam hæreditatem, & poſt emolumentũ quæſitum, & ſic ceſſat ius accreſcendi, l. j. in fi. de vſufr. accreſcen.
e & iõ ſi in vnius perſona exiſtat ꝯdõ, eſt locus fideicõmiſſio. e Non . n. eſt alius, cui poſſit accreſcere ex præſumpta voluntate defuncti. Itẽ eſt locus ſubſtitutioni pupillari, niſi ſit perſona q̃ ex pſumpta uoluntate defuncti ſubſtitutum excludat, vt dixi. Et hoc eſſe ve-
• rũ patebit ex ſolutione ſequẽtis ꝯrij. Op. de vſuf. leg. l. codicillis. in prin. vbi ẽt in fideicõmiſſaria reqrit̃, ꝙ in pſona utriuſq; exiſtat cõdõ. Sol. ibi loqt̃ in vſufructu, & habitatione, in quib. ẽt poſt emolumentũ q̃ſitũ eſt locus iuri accreſcendi, l. j. in fi. de vſufr. accreſcẽ. mento donec aliqs ſupereſt, non extat ꝯdõ fideic. Eſt. n. cui poſſit accreſcere. Idẽ dicerẽ, quocũq; caſu hoc cõtingeret, vt ius accreſcendi iem ineret, forte ex pſumpta voluntate defuncti, vel alio
5 quouis mõ. † Vt liqueat mã, dic, cum quæritur, an requiratur, ꝙ ꝯdõ ſubſtitutionis exiſtat in perſona utriuſq;, vel non, aut ſubſtitutio eſt facta plurib. ſeparatim, aut ſimul. Primo caſu in cuiuſcunq; perſona exiſtat ꝯdõ, locus eſt ſubſtitutioni, ut de inuſ. teſt. l. pen. & ad l. Fal. l. pr̃ filium. §. fin. ſm̃ bonam lect. Secundo caſu qñ fit plurib. ſimul, aut fit ſimplr̃, vel per copulam, aut cum adiectione nominis collectiui. Primo caſu aut loquitur in ſubſtõne vulgari, aut in pupillari, aut in fideicõmiſſaria, aut in ꝯpendioſa. Si in vulgari, reqritur, ꝙ in utriuſq; pſona exiſtat ꝯdõ, vt C. de impu. & ali. ſubſ. l. quis, & ita intelligit ibi gl. & no. in l. hoc articulo, de hære. inſt. in l. falſa. in fi. de cond. & dem. Rõ ſ. patet. Si vero loqtur in pupillari, tunc dico idẽ, qđ in fideicommiſſaria, qa reſpicit diuerſos effectus, & qa confertur in tp̃s, in quo non eſt locus iuri accreſcẽdi, vt dixi ſ. ſi vero loquimur in fideicõmiſſaria, dico, ꝙ rr̃a eſt ꝙ in cuiuſcũq; perſona extiterit ꝯdõ, locus eſt ſubſtõni, l. Lucius. §. Caio. ĩ. e. & ſ. de le. 2. l. fi. §. filiũ. Fallit, ſi pſumat̃ teſtatorẽ aliud voluiſſe, eo ꝙ ex nã relicti, vel uoluntate defuncti inter eos qb. eſt facta ſubſtõ, eſt locus iuri accreſcendi, ut in vſuf. & habitatione, ut ſ. de vſu
f fru. le. l. codicillis. in princ. & ibi dixi. Itẽ fallit, ſi ſupereſt f aliqua pſona, q̃ ex pſumpta voluntate defuncti excludat fideicõmiſſarũ, vl̃ ſubſtitutũ, vt l. ſi is, q §. itẽ ſi pr̃. de reb. dub. & C. de fide. l. cũ acutiſſimi. & de inſt. & ſubſt. l. gñalr̃. §. fi. & hic eſt caſus in d. l. pen. C. de impu. & ali. ſubſt. & no. hic in fi. glo. Qđ intellige, vt ſ. dixi. Si vero loquimur in ſubſtõne ꝯpẽdioſa, q̃ continet vulgarẽ, & fideicõmiſſariam, & ẽt pupillarem qñq;, ſm̃ ea, q̃ no. in l. precib. C. de impu. p gl. & Doc. & ego dixi in l. Centurio. ſ. de vul. tunc ſi ſucceditur ex vulgari, dic, vt ibi dictũ eſt. Et ſi ſucceditur ex pupillari, & fideicommiſſaria, dic, ut dictum eſt ſ. in pupillari, & fideicõmiſſaria. Si vero ſubſtõ fuit facta cũ adiectione nõis collectiui, qa dixit teſtator, ſi ambo, vel oẽs, vel ſi uterq;, &c. & tũc aut quæris ſecundũ propriam ſignificationem uocabuli, & ſic ſubſtitutus excluditur, ni-
g ſi in perſona oĩum ꝯdõ extiterit, ut hoc §. in prin. Aut g ſm̃ interp̃tationẽ q̃ ex defuncti mente colligitur, & tunc aut ſupereſt aliqs de liberis, q ſubſtitutos ex pſumpta voluntate defuncti excludat, & ſubſtitutus excludit̃, l. pen. in princ. de impu. & ali. ſubſt. Si vero nullus ſupereſt, q eũ excludat, ſed illi, q ſuperſunt, ſunt in eodẽ vel pari gradu cũ eo, tũc ſubſtitutus admittitur. Caſus eſt hic ĩ §. iſto.

ADDITIONES.

a Nam tranſmittit, Conſuluit Bal. conſ. 224. 3. lib.

b Dy. tenuiſſe, Adde quod idẽ tenet Card. conſ. 60. inc. Quagliotus, ubi voluit ꝙ ſi teſtator inſtituto filio pupillo, & ventre uxoris ſimiliter, ſi maſculus eſſet, ſi vero fœmina pro ſua benedictione habeat centum, & ſubijciat, & ſi omnes, filij mei decedant ante legitimam ætatem, volo quod omnia bona mea deueniant in Frãciſcum de agnatione, & eius filios duntaxat maſculos, contingatq; pupillum cũ tutoris auth. adire hæreditatem, & poſthumum naſci moriq;, pupillum ante legitimam ætatem, quod ſubſtitutus admittetur, non filia teſtatoris, quia apparet de eius expreſſa uoluntate, maſculos præponendo filiæ fœminæ, ſolum illam inſtituendo in parte, & ſic non ſumus in caſu dubij, ut in d. l. pen. nec perſona, quę ſupereſt, poteſt excludere ſubſtitutum ex præſumpta mente teſtatoris, & eandem ſol. ſequitur Abb. conſ. 58. in 2. lib. Pau. de Caſ. conſ. 236. inci. dubitatio uertitur, vbi dicit ꝙ tutum non eſt recedere ab opi. Bart. in iudicando, licet aliquando timuerit, & de qua timiditate, uide conſ. 355. vbi dicit Bar. hic male locutum, quia vbi facta eſt ſubſtitutio ſine expreſſione nominis collectiui, vult ipſe quod ſubſtitutus admittatur ad partem præcedentem, licet ſuperſint filij teſtatoris. Et ita conſuluit, tamen in alſ. cõſ. 236. ſequitur Bar. hic, & in l. quidam teſtamento. ſup. de uulg. & pup. & vide Bal. conſ. 390. & 324. lib. 4. & 97. 2. lib. et conſ. 82. et 219. li. 5. *Men. Gozad. conſ. 64. n. 5. et conſ. 67. n. 8. Pariſ. conſ. 87. n. 10. lib. 2.

c Menoc. Supereſt. Scripſi, conſ. 85. nu. 41.

d Meno. Statuta. Iaſ. conſ. 21. col. pe. cir. med. lib. 2. Dec. l. humanitatis. C. de impub. Soc. rub. ff. de leg. 3. conſ. 65. Dec. l. emancipata. nu. 16. C. qui admitt. Soc. conſil. 31. nu. 2. lib. 1. Afflict. dec. 44. nu. 7. Dec. conſ. 53. nu. 3. Item conſ. 155. col. 2. n. 5. Curt. ſen. conſ. 43. col. 1. in prin. et conſ. 45. col. 3. cir. fi. omnino uide Soc. iu. conſ. 104. nu. 17. nu. 27. lib. 1. conſ. 139. num. 18. lib. 1. late Crau. conſ. 210. n. 3. & 161. nu. 2. uiqui ꝙ ex leui coniectura ab hac doctrina recedimus. Goz. conſ. 59. nu. 6. Soc. ſen. conſ. 9. col. 5. circa fi. li. 4. Pariſ. conſ. 53. nu. 25. lib. 3. conſ. 70. nu. 21. declarat, lib. 2.

e Fideicommiſſo, Hanc ſequitur Ang. conſ. 100.

f Poma. Item fallit, ſi ſupereſt. Hoc limita, ut per Ale. in l. pen. C. de impub. verſ. in materia huius fideicommiſſi, vide Ale. conſ. 26. in 3. uol. et conſ. 92. in 3. uol. Ioã. de Ana. con. 22.

g Meno Auth. Late Crauet. conſ. 109. nu. 3. Soc. ſen. conſ. 94. nu. 2. lib. 4. Ruy. conſ. 30. nu. 14. lib. 2.

1 *Statutum, quòd priores omnes poſſint aliquid facere, vel ſeptẽ ex eis, qualiter intelligatur.*

§. Peto Fideicõmiſſũ relictũ plurib. vel vni ex eis, intelligit̃ primis deficientib. & inter perſonas, inter quas ẽ affectio ordinata, ordo ſcripturæ inſpicitur. h. d. Primũ ꝓbat̃ hic & l.
1 fundũ ſub ꝯdõne. §. his verbis. ſ. de le. j. Et hoc facit ad q. † dicit ſtatutum, ꝙ Priores poſſint aliquid facere oẽs, vel ſeptem ex eis. Nã vr̃, ꝙ ſeptem ex eis pñt demũ aliis deficiẽtib. ut hic, & d. §. his verbis. in ꝯrium vr̃ caſus, in c. cũ plures. de offi. dele. lib. 6. Dic ergo, qñ aliqd ꝯmittit plurib. qñq; apponit̃ cl̃a, ꝙ ſi aliq noluerint vel non potuerint, expediat̃ p alios, tunc ñ pñt p alios uenire ad actũ, niſi primo conſtet de aliorũ impotẽtia, vl̃ nolũtate, ext. de offi. del. c. pru
a dẽtiã. qñq; apponit a cl̃a, ꝙ poſſit expediri p oẽs, vl̃ p aliquẽ ex eis, nec adijcit, ſi noluerint, vel nõ potuerint, tũc aut talis diſpõ reſpicit ꝯmodũ eorũ, ad quos refert. & ſubintelr̃, ſi alij noluerint, vl̃ ſi nõ potuerint. d. §. his verbis. Aut nõ reſpicit ꝯmodũ eorũ ſed grauamẽ, ut plurib. iudicib. delegatis, & plurib. arbitris. & tũc pñt alij, ẽt ñ requiſitis primis pꝓccupare, d. c. cũ plures. de offi. dele. li. 6. Et p hoc ĩ q. ꝓpoſita ꝯcludo. Aut illud, qđ ꝯmittit̃ Priorib. vel ſeptẽ ex eis, reſpicit eorũ ꝯmodũ, & dẽt ĩtelligi aliis nolẽtib. vl̃ ſi nolẽt. adeſſe. Aut ñ reſpicit eorũ ꝯmodũ, & tũc pñt ẽt ſeptẽ ex eis aliis irrequiſitis. De ſc̃do. ſ. ordine ſcripturæ, vidiſtis ĩ l. cũ pr̃. §. pe. ſ. ð le. 2.

ADDITIO.

a Poma. Qñq; opponitur, Et uide Bar. in l. j. ſ. de off. conſu. & uide Bal. in l. non ambiguum, ff. de le. ubi alle. illud dictum Bar. et vide Io. de Imol. in c. prudentiam, de off. del. poſt alios, vbi aliter loquitur, quam Bar. hic, Abb. in conſ. 127. alias 9.

LEX LVIII.

Deducta. Debitum ab hærede per aditionem cõfuſum in actione ex teſtamento, deuoluitur. h. d.

§. Cũ hereditas. Exigere a qbuſdam nõ facit hr̃dẽ teneri de periculo aliorum. h. dic.

§. Qui

§ Qui post tempus. Obuentiones post mortē ex iudicio testõris ꝓuenientes, si per hæredes exactæ non fuerint, veniunt in fideicommissū, alias secus, h.d.& hic §.est gl.l.postulante.sup.e.vbi no.per gl.

§ Nūmis acceptis. Gl.ponit casum. Op.dati cā cõdõnis īplēdæ ñ imputaĩ i quartã.l.id ãt,& l.qđ ãt.š.ad l.Fal.Sed hic dr̃ acceptis centū, & sic cū sint ablatiui absoluti, resoluūtur ī condõnē. La testõre. de cõd, & dem. Sol. Dico, ꝙ imputaĩ in quartā Trebellianicā, vt hic, non ī Fal.ut ibi. Rõnē dixi in l.in quartā.š.ad l. Fal. & hoc prout intelligit, acceptis nūmis a fideicõmissario, vt gl.ponit casum possumus ēt dicere, ꝙ testõr dixit simpl̃r, acceptis nūmis, qđ intell̃r de hæreditate.& sic ɔ̃triū non obs.l.cum pater,in pri.si.de le.2.& f̃m hoc, qđ hic sequitur in l̃ra, tanq̃ si ex bonis,&c. expositiue ponitur, nõ similitudinarie,& hoc innuit tex.in vet.quippe. Sedo op.ad tertiū dictū, dr̃ hic, ꝙ solū ꝓ parte hr̃ditatis computatur in quartā. Contra.sup.ad l. Fal.l. Nesennius.ubi qcqd a cohærede percipit, cõputar in Fal. Sol.f̃m Iac.de Are.dēt intelligi, ꝙ hic erat rogatus de restituendo alteri, q̃ cohæredi suo, a quo recipit, vel a quo deducit, aliter computaret in quartā, vt in ɔ̃rio. Licet gl.ponēdo casum innuat hic, ꝙ sit rogatus de restituendo cohæredi. Opp.ad si.ꝙ fit cõpensatio speciei ad q̃titatē, ɔ̃ l.si conuenerit,in princ.de pi.ac.Glo.magna in si.dt, ꝙ compensaĩ genus cum gn̄e, vult dicere, hr̃s rogatus de restituendo hr̃ditatem, rogatus dr̃ de restituendo partē suā,& sic quotā:hr̃s cui restituiĩ, vult deducere Fal.suā,& sic quartā. Cū ergo utrunq; debitū consistat in quota, fit compēsatio l.1.§.pen.si pars her.peta. Et hoc ꝓcedit, si proponis hr̃dem rogatum de restituendo cohr̃di:sed ponendo, vt dicit Ia.de Are.ꝙ sit rogatus de restituendo alteri:tūc illud non procederet, sed deberet intelligi.cū aūt casus poni aliter, q̃ ponamr ꝑ gl.sicut dictū est. Sꝗñ hr̃s retinet prædium, cõputatur sibi in quartam solum, qđ de iure hr̃ditario capit. Et p̃dicta sunt vera, qñ p̃dium est minoris valoris, q̃ sit quarta, q̃ retineri põt. Sed q̃ri qđ si prædiū, qđ retinet, est majoris ualoris, q̃ portio hr̃ditatis, q̃ retineri dēt? R̃ñ. Iurisconsultus idē, qđ in superfluo prædiorum, hoc est in eo qđ capitur iure hæreditario, interuenit Fal.hoc est, detrahitur a fideicommissario q̃tum ad Falc.deest:cõcurrentē.n.pecuniā compēsari placuit, hoc est, qñ pecunia deducitur, illa tota in Fal.cõputatur, vt š.dictū est. Ita intelligit Ia.de Are. Ex hoc ergo.§.no.1.ꝙ pecunia tota ex portione vnius.põt intelligi esse deducta. Secūdo, ꝙ in corpore sec². Tertio, ꝙ licet illud, quod iure hr̃ditario non hr̃, in Trebellianicā computetur, tñ si aliquid datur duplici iure, partim iure hæreditario, partim a cohr̃de, nõ computatur in Trebellianicam, nisi id, qđ hr̃ iure hr̃editario. Rõ ponitur in l.in quartam.š.ad l. Falc.

§. Hæreditatem. Partus ancillarum,& fœtus pecorum, qui ponūtur in locum mortuorum, non sunt in fructu, vel in reddini.h.d.

§. Ante diem. Fructus percepti iudicio testatoris imputantur in quartam, secus in his, qui pe[illegible] potuisset a diligentissimo patrefamilias.h.d.

§. Quod ex hæreditate. Rogatus restituere, qđ superest ex hr̃ditate, nõ tenetur ad fructus, nec ad mendas res bona fide pignoratas, h.d. De materia ista plene dic, ut l. Titius rogatus, sup.e.tit.

LEX. LIX.

1 *Obligatio naturalis, quando tollatur aditione.*

2 *Actio hypothecaria an extinguatur, per successionem,*

a *Obligatio ciuilis,& naturalis, an sit hypothecaria.*

Debitor. [a] Aditio, quæ fit coactē, naturalem obl̃onē nõ perimit. Item dn̄ium rei pignoratæ, qđ puenit ad creditorem irreuocabiliter, non perimit hypothecariā.h.d. Op dr̃, ꝙ sublata est principalis,& remanet hypothecaria. Contra ɔ̃.de reg. iu.l.cum principalis. Huius timore sunt hic tres soluti. Vna, ꝙ nõ est sublata naturalis, cui accedit hypothecaria. Alij dñt, ꝙ in to ñ est sublata hypothecaria. Alij dñt, ꝙ in totum est sublata nãlis,& ciuilis. Ad ɔ̃rium dt, ꝙ non tollatur accessoria sublatā principali, qñ principalis tollitur ex æquitate, secus si per rigorem, sicut hic, qa tollitur ꝑ cõfusionem, vel forte, qa principalis debitor sine hærede decessit, l.si sine hærede.š.de adm.tut. & l.Stichum, aut Pāphilū.ɔ̃.de sol.& hanc so.ponunt Doc.C.de luitio.pi l.intelligere. Alij dñt, ꝙ ciuilis,& naturalis tollitur, sed suscitatur ciuilis, seu hypothecaria vtilis:hoc declarabo stati. Op.C.de vsu.Leos. Solu.ibi est eadem æquitas ī tollenda accessoria, q̃ est ī tollenda principali.

1 Quæro, † an aditione tollatur nãlis obl̃o? Et vr̃, ꝙ sic, ut hic, ibi, sublata.&c.& de lib.leg.l.si id, qđ. In ɔ̃rium vr̃ tex.hic, ibi, remanet ergo ꝑꝑ pignus, naturalis obl̃o? R̃ñ.qñq; qs adit sponte,& tūc ꝑ aditionē tollit oĩs obl̃o,l.si id qđ.de li.leg.& l.in oĩb.de so.Qñq; adit coactē,& tunc tollitur ciuilis,& naturalis remanet: casus est hic. Rõ, qa talis aditio non hēt consensum verū, sed coactum. Facit.š.de cond.ind.l.Iulia.in prin. Ad id, qđ hic dr̃ in prin sublata naturali,&c.dico, arguendo dicit, non determinando.

2 Quæro, † vtrum per successionem extinguatur hypothecaria actio? Glo.hic vr̃ velle, ꝙ tollatur ciuilis,& remanet naturalis, vt hic in gl. circa medium. Secundum illam glo ī hypothecaria est obligatio ciuilis,& nãlis, Idē tenet in l.[illegible].§.de pignore.š.de pac. Doct. dñt ɔ̃, Nã obl̃o pig.est in rem.vt C.de pign.l.pignoris. sed iura realia nõ distinguuntur in ciuilem,& nãlem obligationem, immo non p̃supponunt obligationem, ut Insti.de ac.§.j.& hoc tenet Iac.But. sustinēdo gl, possumus dicere, ꝙ nãlis obl̃o dr̃, hoc est, de iure gētiū.l.Stichū.§ naturalis.ɔ̃.de so. Sicut ergo ꝑsona põt esse obligata de iure gētiū, & sic naturalr̃; itē de iure ciuili, & sic ciuilr̃; ita pignus põt esse obligatū de æquitate de iure gentiū, & dr̃ naturalis obl̃o de iure gētiū itē de iure ciuili, & dicet pignus ciuilr̃ obligatum; in q̃tum est in proposito, puto, ꝙ naturalis integra manet,& ciuilis, quæ inducit actionem nedum retentionem, ut dicit text. & sic non remanet sola naturalis, quia illam actionem non pdiceret. Op.qñ dominium rei puenit ad creditorem, obl̃o extinguitur.l.neq; pignus.de re.iu.& l.ex sextante.§. Latinus.de exc.rei iu. So.qñ dñium peruenit ad creditorem irreuocabilr̃, tūc hypothecaria perfecte,& irreuocabiliter extinguitur, ut in ɔ̃rio: sed qñ venit reuocabiliter dominium, tunc hypothecaria non extinguit, vt probatur in tex.in d.§ Latinus.& Doc.tangunt in l.penul.C.de his, qui in prio.cred.lo.suc.& C.si antiquior cred.l.j.prædicta vera in eo, qui adit coactē, ille vero, qui adit sponte, debet sibi deducere, quod ei debeantur a defuncto, antequam restituat, vt inf.de solu.l.Stichum, aut Pamphilum.§.aditio.cum glo.in verbo, remanet,& l.irritum.& l.in imponenda.C.ad l.Falc.& inf proxi.§.

ADDITIO.

a Bar. Debitor. Et uide Lu.Rom.in consi.72.quomodo alle.istum tex. vt non perdatur actio hypothecæ, vel pignoris per aditionem hæreditatis.

1 *Actio non acquiritur ascendentib.ex linea materna, per descendentes.*

2 *Fideicom in restitutionem non uenit, quod quis habet ex sententia erronea, simile nu. 3.*

1 § Ea, quæ. A scendentib. † ex linea materna, per descendentes actio non acquiritur. Itē † qđ qs habet

2 ex erronea s̃nĩa, in restitutione non venit.h.d.Op.š.sol.ma.l.Car. Sol.speciale ibi fauore matrimonij. De hoc ꝑ Doc in l.2.C.de cõtrahen.& commit.stip.dixi plene in l quod dr̃.ɔ̃.de uerb.oblig. Vl

3 timo no.† ꝙ illud, qđ peruenit ad hæredem, non ut ad hæredem, non uenit in fideic. Facit, quod dixi in l.si patroni, in prin.sup.e.

LEX LX.

1 *Fideicommissum relictum patrono, nullo iure est debitum ultra legitimã portionem.*

Patronus. Restitutione facta fideic.inualidi, actiones ñ transeunt ex Treb.h.d. Op.C.ad l.Fal.l.error.

1 Sol.gl.ꝙ hæc f̃m illam dēt intelligi. Pro cuius † declaratione q̃ro, an fideicõ.relictum patrono sit naturalr̃ debitum? R̃ñ.nullo iure debitum est ultra legitimam portionem,& ideo quocunq; errore solutum repetitur, l.si patronus.ɔ̃. de do.& sic non habet locū distinctio.l.error.C.ad l. Falc. Aliud enim est in Falcidia, aliud in debita patrono, ut probat tex.in l.si patronus.ɔ̃.de dona.

LEX LXI.

Paulus. Siue quota sit in fideicommisso, siue in solutione, locus est Treb.h.d. Pro declaratione legis sciendū est, ꝙ rogatus de restituendo tantam pecuniam q̃ta est æstimatio talis rei, potest soluere pecuniam, quæ est in obligatione, vel etiã ipsam rem, l.si vero.§.si.sup.so.ma.& sup.de legat.j.l.si fundum per fideicom. Recte ergo dicit Iuriscõ.ꝙ testator sensit non solum de quantitate, sed etiam de uncia, quia potest heres unciam soluere, licet non possit cogi. Merito est locus Trebellianicæ. Hic est verus intellectus, quicquid glo.dicat.

LEX LXII.

1 *Dos data, siue promissa per patrem filiæ, non cadit in fideicommissum.*

2 *Dos data, uel promissa per matrem, venit in fideicommissum.*

Dotandi officium, non pertinet ad matrem.

Filius de bonis restitut ant subiectis dotat filiam, si aliud non habet.

3 *Filius grauatus de restituendo, si filiam non dotauit in uita, sed in testamento ei dotem reliquit, an hoc relictum minuat fideicommissum.*

4 *Mulier an possit per fideicommissum grauari in dote, remissiue.*

a A filia. [a] Dos † data, siue promissa per patrem filiæ in fidei,

1 non cadit.h.d.Quæro, hic loquitur, quando pater dotauit filiam, quid si ipsamet filia se dotauit? Glo.idem, vt s.e.l.mu

2 lier.§.cum proponeretur. † Quæro, [b] quid si mater dotauit filiam

b suam? Respond.glos.non est idem, quia non est officium matris dotare filiam, quod signa. Et hanc opi. tenet Pe.in auth.res, quæ. C.comm.de leg. Filius vero masculus posset dotare filiam suam de rebus, quę subiacent restitutioni, si aliud non haberet, quoniã

3 officium eius est dotare, vt in d.auth.res, quæ. † Quæro de q.[c] e-

c mergente de facto, pone, filius grauatus de restituendo, non dotauit filiam suam viuens, sed in testamento ei dotem reliquit, an hoc relictum minuat fideicom. Respondeo. Si relictum est factũ congrue,

ADDITIONES.

a Pom. A filia, Declara, ut per Alex.consil.38.vol.4, Vide Fel.in c.quo ad consultationem, de re iud.

b Meno. Quæro, Rubeus consi.124.n.1.scripsi, cons.105.nu.90.lib.1.

c Barb. Quæro de q. Et vide Bal.in l.cum virum.C.de fideic.vbi alle.Bar.hic. Vide Bal.consi.72.2.lib.et cons.101.3.lib. Et an filia possit grauari in dotem, uide per eundem consi.21.eo.lib.

congrue, secundum quod conuenit qualitati personæ, minuit fideic. sicut si eam viuens dotasset. Probo per l. mulier. §. pen. s. eo. vbi dicit tex. perinde, ac si quod superfuisset, rogata esset restituere, & sic nunquam vr̃ fuisse in fideicom missi illud quod fuit necessarium pro dote filiæ. Pro quo facit, quia pater ad hoc tenetur, saltem officio iudicis. ergo hr̃ æris alieni loco. Creditor enim dr̃ & q officio iudicis exigere potest, l. creditores. de ver. sig. ergo fideicom. minuit, vt hic ibi, æris alieni, &c. Præterea si res, quæ subiacent restitutioni, possunt alienari in causam dotis inter viuos, multo magis in vltimis vol. quæ est fauorabilior alienatio, vt no. in l. quidam ita. §. si quis filium. sup. eo. Hæc † lex facit ad q. an mulier. possit grauari in dote, per fideicommissum. hanc ponit Cy. C. de rei vxo. ac. §. videamus. dixi. s. de le. 2. l. fi. §. filiæ. dicam in l. Lucius. §. marius. j. eo. ti.

1 *Iudex, qui statuit terminum ad comparendum intra tres dies, in primo die comparuit citatus, potest incontinenti procedere ad vlteriora.*

§ Alumno.

Si dilatio apponitur gratia fideicommissarij, cessante causa dilationis, cessat dilatio. h. d. Opp. C. a qñ di le. ce. l. ex his. So. Ibi non cessabat causa dilationis, quia tempus fuit appositum fauore grauati: hic fauore eius, cui debebat fieri restitutio. Contra hoc op. de gl. quæ est in l. Sei⁹ Saturninus. §. e. So. Pe. in d. l. ex his verbis. reprehēdit illam gl. pro qua reprehensione vr̃ casus hic. Si velles sustinere posses dicere, q hic erat nudus minister, sed ibi erat hæres, qui sentiebat commodum, ar. l. Publius. de condi. & demon. j. tit. t. l. Firmio. §. cum ab hæredib. & quod ibi dicam. Vltimo facit † hic. §. ad q. iudex statuit terminum ad comparendum hinc ad tres dies, comparuisti incōtinenti, vtrum iudex intra illos tres dies possit procedere ad vlteriora? Vr̃, q non, qa durat dilatio prima, l. siue pars, C. de dil. In ꝯtrarium, qa finita est causa dilationis, quæ dabatur ad veniēdum, & ideo statim cum veni, finita est dilatio, vt hic, & s. de acq. hær. l. si quis hæres ita. & hoc est verum.

ADDITIO.

a Ale. Op. C. vide Bar. in l. liberto. §. largius. de an. le. & quod ibi dixi post Imo. in l. Paulus. & in l. Publius. hic alle. aliquid per Roma. in l. in illa. de ver. obl. Itē pōt induci ad q. testator in testō dixit, volo, q Berta vxor mea habeat mille de bonis in gaudimentum toto tpe vitæ suæ, donec honeste vixerit, & donec ad secunda vota non transiuerit, & post eius mortem dicta bona transeant in Titium. Berta transiuit ad secunda vota, an incontinenti Titius debeat habere illa mille. Bar. in aliquib. lo. in repe. auth. hoc locū. C. si secū. nup. decidit, q sic, post multa arg. alle. l. si ita. qñ di. le. ce. & l. mulier. in princ. sup. eo. adde, q si causa pp quam est data dilatio est nulla, similiter dilatio. l. cum pater. §. curatoris. de leg. 2. & ibi no. per gl. & Bar. Quo vero ad q. tacitam vide Io. And. in addi. ad Spe. in tit. de secū. nu. & Pau. de Cast. sup. eo. l. mulier. vbi dicit de facto se pluries habuisse. Bal. consi. 402. inci. proponitur, quod Manfredinus. 4. lib.

LEX LXIII.

Facta.

Per restitutionem verbalem transeunt omnia iura in fideicommissarium. h. d.

§ Si is, qui.

Si fideicommissum deducatur in stipulationem, & restituatur, trāseunt actiones p Treb. secus si litis æstimatio sit soluta. h. d.

1 *Sententia, vel renunciatio post restitutionem præcedens, fideicommissario non præiudicat.*
2 *Cessio quando fit, an sufficiat scientia debitoris.*
3 *Cessione facta, si cedens agit contra debitorem, an debitor possit opponere.*
4 *Pactum, & transactio cedentis, an noceat cessionario.*
5 *Confessio cedentis quando noceat cessionario.*
6 *Cedens qui solum habebat vtilem an præiudicet cessionario in illis casibus in quibus præiudicaret, si haberet directam.*
7 *Solutio facta cedenti quando noceat cessionario.*

§ Si hæres.

1 Snia, † vel renunciatio post restitutionem p cedens, fideicommissario nō præiudicat. h. d. a Op. q d hæres a post restitutionem non potuit condemnari. l. hæc aūt satisdatio. § fi. s. ti. j. Sol. vt in gl. Op. s. eod. l. si patroni. §. fin. Sol. Ibi restitutio fuit facta post litē ꝯtestatā cum hr̃de. Op. C. de euic. b l. emptori, & de hær. vend. l. emptori. b So. factū emptoris pōt prodesse ei, qui habet iura ab eo, l. filiam fratrib. s. eod. non nocere, vt hic. Sunt expeditæ gl. Extra gl. op. fortiter & vr̃, q hæc lex sit contra casum l. fi. s. de transac. So. Ibi ille cum quo trāsegit, ignorabat vēditionem factam, hic intelligi pōt, qñ sciebat litigator, & illud est no. Op. ad id, quod dixi, tu dicis, q hic loquitur, qñ sciebat, contra quia non sufficit simplex sciētia. sed requirit, q altero de trib. c modis c sciatur, qui ponitur in l. 3. C. de noua. posses dicere, q ibi loquitur in alia cessione, seu delegatione, hic in restitutione, quæ fit per Trebel. Ista nō est vera, per d. l. fi. s. de transa. vbi æquiparantur hæreditatis venditio, cessio, & restitutio ex Treb. Gl. variāt in l. fi. s. de transa. & in d. l. 3. Vna dicit, q sufficit simplex scientia, alia dicit, q non sufficit, l. nomen. C. quæ res pi. ob. pol. Alia glo. variat 2 in seipsa, l. si cum emptore. s. de pac. Iac. de Are. † dicit, & melius, quam aliquis alius in hoc, q qñq; fit cessio ad commodū ceden- d tis, & eius periculo, d & quicquid exigitur in eius vtilitatem vertitur, & isto casu nō sufficit simplex scientia, sed requiritur, quod sciat altero de trib. mod. C. de noua. l. 3. Ita potest intelligi glo. in l. nomen. C. quæ res pig. ob. pol. sed si fit ad commodum cessionarij, & eius periculo, sufficit simplex scientia, vt s. de transl. fi. & casus est hic. Prædicta potes tibi ipsi p modū distinctionis sumere.

e Quæro. e † post factam cessionem f cedens agit ꝯ debitorē, an de- 3 bitor potest opponere istā exceptionē, nō potes me conuenire, qa f alteri ius cessisti, & sic alius hēt vtilem, q tuæ directę præfertur. Ia. de Are. dixit eo mō quo dixi. s. Aut cessio est facta ad cōmodum cessionarij, & eius periculo, hoc casu pt opponere exceptionem incontinenti, q alius, qui hēt vtilē, pōt pferri directæ. Ita intelligit. l. in cāæ. in fi. & l. si procuratore in rem suam dato. de proc. Si vero periculo cedentis, & non pōt opponere nisi alterum de trib. interueniat positis. C. de noua. l. 3. h. d. s̃m Iac. de Are. in l. 1. §. 1. circa prin. s. eo. vbi est casus. Sed Old. sibi hoc appropriauit. Et s̃m pdicta debet intelligi. l. si ꝯuenerit. in prin. de pig. ac. & l. si pater. §. 1. de 4 iure do. † Quæro, vtrum g pactū, & transactio cedentis noceat cesg sionario. Gl. mouet i l. si cū emptore. s. de pac. Tu solue distinguēdo circa hanc q. prout colligit ex his, quæ dixi de scīa & cessione. 5 † Quæro. vtrū confessio cedentis noceat cessionario. Hāc q. tāgit Dy. in l. seruum. §. t. s. de leg. 1. & ibi tetigi, & hic ēt Dy. format, & vr̃ q debeat nocere. d. l. seruum. §. j. & l. actor. s. de procu. vbi potes dicere, q ueniat principalis, & sic non noceret ꝯfessio principalis illa. f. si actor nihil relcuaret. In ꝯtrium vr̃ l. si partem. §. 1. s. quemadmo. ser. amit Ia. de Are. vt refert Cy. in l. fi. C. de procu. refert se ad distinctionem prædictam. Aut. n. cessio fit cedētis periculo. l. si mandato. in fi. s. manda. & tunc confessio nocet, vt s. de procu. l. actor. Si vero fit ad commodum cessionarij, tūc nō præiudicat, d. l. 6 si partem. & hoc addita distinctione scīę, & ignorantiæ litigantis. Quæro, pone. † q ille, qui cessit, habet solum vtilem, vnde apud eum nihil remansit, an præiudicet cessionario in illis casib. in qb. præiudicaret si haberet directas. Et vr̃, q in nullo præiudicaret, vt j. l. prox. in prin. coniuncto eo, qd dixi in l. ex asse. s. eo. Quid dicemus? Dico, q præiudicat cessionario, sicut factum pcuratoris reuocati præiudicat dño, si ad notitiam non peruenit, vt s. de procu. l. si procuratorem, & l. 1. C. de satisdādo. Prædicta vera, præterquā in illis casib. in quib. dixi, q simplex scīa non sufficiebat, sed requiritur alterū de trib. modis positis. C de noua. l. 3. quia quicquid faciebat dñs, faciebat virtute directæ, q erat apud eū: hic nullum ius remanserat, & ideo scit, q soluit ei, qui nullū ius hēt, idcirco suffi- 7 cit simplex scīa. Quæro, † vtrum solutio facta cedēti noceat cessionario. Rñ. qñ apud cedentem remanet directa, idem qd dixi s. in transl. snia, pacto, & similib. l. fi. de transa. sed qñ apud cedentē nulla remanet, tunc aut accepit bona fide animo gerendi negocium cessionarij, & liberaretur soluens ignorans, alias nō: sed hēt cōdōnem indebiti, quam cedēdo liberaret. Ita debet intelligi. j. l. pxi. & l. qui hominem, §. si Titium. j. de sol. & l. cum quis, §. 1. j. eo. ti.

ADDITIONES.

a Ale. Op. q hæres. Adde, quod no. Bal. post Bar. in l. 1. C. de inof. tes. & Bal. no. in l. 1. in ver. quæro, quid si procu. C. quando prouo.
b Menoch. Emptori. Crauc. consi. 9 nu. 5.
c Ale. De trib. modis. An sufficiat sola scientia & no. in l. 3. C. & de his omnib. uide in Spe. de ces. ac. §. 1. itē ad l. 3. vide Bar. & Doc. in l. ex asse. in prin. sup. eo. & istis adde Bal. plene in l. 1, ver. quinto quæro, cum seq. de actio. & obli. & Bar. in d. l. nomen. & ibi Bal. sed quomodo debet fieri dicta denunciatio, uide Bar. no. in l. 1. in prin. in 12. q. de ope. no. nun.
d Ale. Et eius periculo. Collige ex l. venditor. sup. de hære. vel ac. ven. adde, q opi. Ia. de Are. sequitur Ro. consi. 102.
e Ale. Quæro. Vide qd no. Bal. in l. 3. in ver. qro, q d si pcurator. C. qñ puo. p Bar. in d. l. si cū emptore. de istis oib. in l. 1. in uer. 5. cū seq. de act. & obl. & in d. l. 3. de noua. tenet contra Bar. & vide etiam Bar. ibi. e Menoc. late Tiraq. de retract. cōsan. §. 16. gl. 2. nu. 14. Crau. consi. 227. nu. 2. late scripsi. consi. 104. nu. 24.
f Poma. Post factam cessionem. Vide Cu. consi. 41. Ro. consi. 102. vbi dicit, q opin. Iac. de Are. est communis.
g Ale. Quæro, vtrum. Quid si cedens liberaret debitorem, an noceat cessionario. uide Bal. in rub. C. quæ in frau. cred. in princ. & de pacto, & confessione vide per Cy. in l. seruum filij. §. 1, de leg. 2. & tenet, sic præterquam in casib. positis in l. 3. C. de noua. adde late Pau. de Cast. hic, qui dicit Bar. confuse loqui. Et an debitor liberetur omisso cessionario, soluendo cedenti, vide Bal. consi. 303. 1. lib. Ang. cōs. 238. Pau. de Cast. consi. 2. Menoc. Afflict decisio. 163. in fine. Parisi. consi. 58. nu. 12. lib. 1. Alciat. respon. 1. nu. 3. c. 2. responso. 376. nu. 6. 7.

§ Si quis maiorem.

Pro eo, quod indebite restituitur respectu quotæ, non transeunt actiones, secus si respectu rei certæ. h. d.

§ Si hæres ante.

Quod pendente dilatione per hr̃ditariū seruum acquirit, in restitutionem non venit, sicut nec alij fructus iudicio testatoris pcepti. h. d.

§ Rescripto.

Licet fideicōmissarius pecuniam, quā debet dare, tardius soluat, ad vsuras non tenetur, quia fructus recuperat h. d.

1 *Conditio turpis, quandiu de iure ciuili remittitur, tunc iure ciuili adiri pōt hæreditas, si de iure prætorio, petitur bonorum possessio secundum tabu. Casus, in quo etiam hodie requiritur bonorum possessio secundum tabu,*
2 *Conditiones quæ, & quando remittantur.*
3 *Protestatio tantum operatur, quantum si actus super quo interponitur, vere intercessisset.*
4 *Aditio hereditatis inducitur, quando aliquis dicit, volo esse hæres, secus si dicat, volo adire.*
5 *Accursius est honestum nomen.*

§ Si sub conditione.

Condōni potestatiuæ, honestę, facili, & transitoriæ hr̃s cogit parere: inhonesta, difficilis, vel ppetua ei remittitur. h. d.

Primo

Primo loquitur in instituto sub cõditione potestatiua, honesta, & facili. Secundo in instituto sub cõditione turpi, inhonesta, & difficili. Secũda ibi, si vero turpis. Ista secunda subdiuiditur, quia primo ponit quod iuris sit de rigore. Secũdo ponit, quod iuris sit de æquitate prætoria. Secũda ibi, si in damna. Item secũda subdiuiditur, quia primo loquitur in conditione quæ habet difficultatem, quia patrimonium diminuit ut in dando. Secundo in cõditione turpi. Tertio in cõditione, quæ habet difficultatem, quia est perpetua, nõ trãsitoria. Secũda ibi, quod si cõd. Tertia ibi, si vero nomi nis. Ex qua diuisione apparet clarius iste §. In tex. ibi, visum est, dic, iniquum de rigore, per rõnem, quæ sequitur. Op. & vr, quod iste §. sibi cõdicat. Nam primo dicitur, quod turpis sibi non remittitur, in § quod si cõdõ, dicitur cõtra. So. Primo loquitur de rigore, secũdo de æquitate prætoria. sed cõtra hoc op. quia etiam de rigore iuris ciuilis conditio impossibilis remittitur, ut s. de cond. insti. l. 1. So. Quidam intelligunt oẽs leges quæ cõtra cõditionem impossibilem remitti, i. de iure prætorio, & sic nũquam ex tali testõ poterit adiri hæreditas, sed erit necesse deueniri ad bonorũ possessionem secundum tab. vt hic. † Ego aliter dico. Nam quædam sunt cõditiones turpes, quæ de iure ciuili remittuntur. Quedam reputantur turpes solum de iure prætorio, ut cõdõ iurisiurãdi, vt probatur s. de cõdi. insti. l. cõdiciones. in prin. l. in illis, quæ a iure ciuili remittuntur, poterit adiri hæreditas de iure ciuili. in his, quæ solum a prætore erit necesse peti possessionem bonorum secundum tab. hic est casus, & sic est vnus de casib. in qb. etiam hodie est necessaria bonorum possessio secundum tab. ut ponũt Doc. in l. certum. C. unde legi. Op. quod conditio difficilis nõ remittatur, l. cum hæres. §. 1. s. de statulib. Difficultas a. n. non excusat. l. continuus. §. illud. de verb. ob. Sol. cõdõ difficilis non remittitur ad commodũ eius, cui est imposita, vt in cõtrario, sed ad commodum fideicommissarij sic, vt hic, quod est no. Opp. quia hic remittitur cõdõ etiam facilis, ut cõdõ de tenendo noĩe honesto, quod fieri nõ debet, ut hoc §. in pri. R. cõdõ noĩs ferendi dicitur hẽre difficultatẽ pro eo, quod est perpetua, nõ momentanea. ut ascendere Capitolium. ideo remittitur, nõ in fauorem eius, cui est imposita, sed in fauorẽ tertij, ut possit peti bonorũ possessio secundum tab. non adiri hæreditas de iure ciuili, vt hic. Rõ istarum est, quia in cõdõnib. potestatiuis, si aliquis impeditur per alium, cõdõ hẽ pro impleta, l. iure ciuili, & l. in testõ. s. de cõd. & de. sed hic propter factum hæredis, cui cõdõ erat imposita. uidebatur impediri impedimentum cõdõnis ad damnum fideicommissarij. uñ de æquitate prætoris, quantum ad fideicommissarium, cõdõ hẽ pro impleta, non quo ad ipsum hæ-

4 dẽ. Ex prædictis hẽs distinguere, aut cõdõ apposita hæredi est † casualis, aut potestatiua. Si casualis, dic, ut in l. sed & si alios. sup. eo. Si potestatiua, tunc aut turpis, aut honesta. Si turpis, remittitur, si honesta aut facilis, aut difficilis. Si facilis, & tunc aut est momentanea, & cogitur eam implere. ut ascẽdere Capitolium, ut hic in princ. Si perpetua, ut ferre nomen honestum. & illa remittitur. si eam implere non uult, ut hoc § in fi. Si vero est difficilis, aut difficultas cõsistit in dando, & tunc cõ difficultatem succurritur, quia fideicommissarius cogitur dare, ut hoc §. net. si in danda. Si in faciendo, & illa remittitur ad commodum fideicommissarij, ut hic, non hæredis, ut dictum est. Quæro, quid uult dicere tex. net. quod si conditio, ibi, iubendus est. &c. Rñ. dicit gl. quod alterum de duob. cogitur hæres facere, uel protestari, quod quantum in se est uult esse hæres, uel habet petere bonorum possessionem secundum tab. Et sic no. ex † primo, quod tãtum ualet protestatio, quãtum operaretur, si uere intercessisset ille actus, super quo interponitur, ut C. de his qui per me. iudi. nõ ap. l. fi. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. si qs ipsi prætori. Ita dicit Old. Et est rõ in l. 2. all. quia cũ per protestationẽ non stet, lex supplet. Itẽ nota † ex hac eadẽ gl. quod si qs dicat, uolo hæres esse, inducit aditio, secus si dicat, uolo adire, ut. eius, quod no. in l. seruus electione. s. de le. 1. & de acq. hæ. l. gerit. uel, quod alius sit intellectus huius tex. dicit, quod prætor cõdõnẽ remittit, ut alterũ de duob. faciat prætor, uel quod faciat edictũ spẽale, per quod transferat actiones in fideicommissarium, uel quod iubeat hæredem petere bonorum possessionem secundum ta. ex edicto gñali, hæreditatem restituere ex Treb. Similis modus, quod lex permittat iudici facere edictum spẽale, hẽ in l. si finita. §. elegãter. de dam. infec. Ultimo no. † quod nomẽ Accursius, est honestum nomen, qui accurrit, & succurrit cõ tenebras iuris, quia gentes consueuerunt, &c. ut in gl.

§. Si cum suspecta,

Si hæs adiuit coactus, fideicõmissarius detrahit Falc. de relictis ab hæde, nõ de relictis a se. h. d. Dic plene, ut s. e. l. 1. §. deniq;.

§. Si Titius.

Quatenus defalcatur a primo fideicommissario, eatenus defalcat ipse a suo legatario. h. d. Circa materiam gl. distinguit hic, & plenius in l. Plautius. de cõdi. & dem. ut ibi dixi.

b

§ Iulianus.

b Fideicõmissarius præfertur substituto uulgari. h. d. secundum primã lec. quæ est magis notabilis, aliæ lec. sunt claræ. Op. s. eo. l. si prætori. §. fi. secundum primã lec. dic, ut ibi.

ADDITIONES.

a Menoch. Difficultas. Gratus. cons. 5. nu. 77. 78. lib. 2.

b Iulianus. Vide Bar. in l. 1. de vulg. & pup. in 4. q. prin. in ver. item dubitatur, quid si ille,

1 *Statutum, quod testamentum insinuetur intra tres menses, alias non ualeat, nõ præiudicat fideicommissario.*

§. Si quis bonorum

Si institutus passus est labi tẽpus agnoscẽdæ bonorum possessionis, fideicommissario succurritur, ut restituatur, & agnoscere cogatur. h. d. Nota † casum quotidianum, in hac ciuitate Perusii, vbi est statutum, quod si qs nõ insinuauerit testamentum intra tres menses, non valeat, quod hoc fideic. non noceat, immo ad eius petitionem tempus restituetur, a & cogetur adire, & restituere.

ADDITIO.

a Alex. Tempus restituetur. Nota bene, & bene facit in simili casus, cum ibi no. in l. fi. s. de rebus. eo. Istud tenet hic Ang. sed Imo. illud multum restringit, quñ fideicõmissarius fuisset impeditus insinuare, vel nõ, & sequitur hoc Bal. in l. 2. circa pr. C. qui. res iudi. non noc. licet non alle. Bar. hic, nec illum tex. & vide pulchras q. Bal. in materia in l. 2. C. de iu. do. sed an insinuatio facta per vnũ proficiat alteri, vide Bar. per illum tex. in l. fi. §. simili, C. de iu. deli. Et istis adde, quæ no. Bar. in simili in l. si res, in fi. sup. qui. mo. pig. vel hypo. sol. & adde no. Bald. in l. consulta, in vlti. q. C. de test. per Bar. in l. si potest. & ibi per Ro. sup. de acq. hær.

§ Admonendi.

Ad petitionem vnius serui fideicõmissarii cogitur institutus adire, & restituere hæreditatem, etiam quæ soluendo non erat. h. d.

LEX LXIIII.

Si eius

Naturales obligationes totaliter transeunt in fideicommissarium, ideo respectu hæredis totaliter dicitur indebitũ. h. d. Op. & vi. quod post restõnem apud hæredem remaneant directæ, l. i. §. s. e. Solũt gl. quod illud verum est, quñ erat obligatio ciuilis, & naturalis, secus si naturalis tantum. tunc enim nihil remanet apud hæredem, quia naturalis non diuiditur in directam, & vtilem, licet cõtrarium no. in l. si alienus, s. de le. 2. sed hæc verior, quod est no. Op. C. si aduer. so. l. 2. & s. de condi. ind. l. interdum, Gl. intrat hic op. quam plene examina, vt dixi in d. l. interdum. de cond. inde.

§. Si necessarii.

Etiã necessarij hæredes coguntur parere cõditioni, & adire, & restituere. h. d.

§. Si quis.

Hæres hæredis decedẽtis ante restitutionem cogitur restituere, & quatenus res extant, transibũt actiones. h. d.

§. Si patronus

Patronus potest grauare libertos liberti, etiam in debita portione. h. d.

LEX LXV.

1 *Ratio, quæ sit, quod in restitutione Trebe. non requiritur consensus serui, & in hæreditatis aditione, & bon. pos. sic.*

Seruo

Hæreditatis restitutio fit seruo, dño volente, vel ratũ habente, vel etiam ipsi dño, licet in hæreditate debeat præcedere iussus & sequi aditio serui, & in bonorum possessione serui voluntas requiratur. h. d. Quæ est rõ, quod in hæreditatis aditione requirit, quod præcedat iussus, in bonorum possessione, & Treb. restõne secus? Respõ. quia aditio obligat quem, sicut votum, qui modus obligãdi nõ cadit in eũ, qui est in alterius potẽstate, l. si qs rẽ. §. voto. ff. de polli. quæ rõ cessat in Tre. restitutione, & bonorũ possessione, vt plene dixi in l. qui in aliena. de acq. hær. Quæro, † quæ est rõ, quod in Treb. restõne nõ requiritur consensus serui, in hæreditatis aditione, & bonorum possessione sic? Rñ. quia iura quærendi non quæruntur nobis per eos, qui sunt in nostra potestate, sed iura quæsita prosequendi, & actiones sic. l. prima rerum. §. 1. s. ad leg. Falc. sed posse adire hæreditatem, vel posse petere bo. pos. nõ est ius quæsitum, sed est ius quærendi, & petere restõnem, est ius prosequendi iam quæsitum: est enim nobis quæsita actio ex testamento. ad hoc plene dixi in l. si potest, de acq. hær.

§ Si testator

Hæres rogatus restituere sub conditione, quæ remittitur, vel quæ per cautionem Mutianam impletur, cogitur adire, & restituere. h. d.

1 *Sententia lata a iudice per gratiam, quando retractetur per beneficium restitutionis in integrum.*

§. Cum prætor.

Sñiæ licet iniustæ, parẽdũ est propter eius authoritatẽ. h. d. Op. s. de minor. in l. si per errorẽ. So. ibi fuit error in iurisdõne, hic in iure, vel facto. Ad hoc op. C. quñ prouo. nõ est ne. l. 2. & l. qui testõ de execu. tu: Sol. ibi fuit expressus error in sñia, hic nõ. Op. quod tex. sibi cõdicat. dicit. n. cã cognita, & per errorẽ: Solue, vt in gl. Opp. C. quñ prouo. nõ est ne. l. venales. So. Ibi sñia fuit data prætio, hic per errorẽ, vel precib. Op. sup. de in. l. si prætor. §. Marcellus. Gl. dicit, fateor, quñ sñia gratiose fertur potest peti restitutio in integrũ quod no. Sed aduerte, quia tũc hoc est verũ, quñ falsæ pro

1 bationes fuerũt productæ, quo casu distinguit, vtrũ † sñia fuerit lata

a in præsentẽ, vel in absentẽ, vt d. §. Marcellus. vt plene dixi in d. l. diuus. de re iu. & l. si qs obrepserit. de falsis. Sed si nullis falsis probationib. productis. vel si iudex per grãm daret sñiam iniquã, tũc nõ daretur re

b stõ, quia potuit appellare, & iudicis errorẽ corrigere. l. 1. ff. de appel. & hic

ADDITIONES.

a Ale. Vel in absentẽ. Idẽ dixit Bar. in l. 1, C. de sen. aduer. fi. l. a. fi. 10. per Imo. plene in l. diuus. de re iu. Qui l. aũt i sñia lata metu, an sit nulla ipso iure, vide no. Bal. in l. decernimus. C. de sac. san. eccl. ad fi. & l. 1. per illam gl. C. de sen. ex breui. rec.

b Ale. Quia potuit. Idem tenet Bar. in d. l. diuus. in 1. col. de re. iu. sed Cy. & Bal. in l. 1. C. de cond. inde. tenet contra opi. Bar. quod licet potuerit appellare, tñ detur restitutio, & vide Bar. in l. si is ad quẽ. de re iu. & Bal. l. 1. in 1. co. C. quo, & quõ iudex & dicit, quod quñ sñia fuit lata dolo, vel lata culpa, qui põt perpendi ex actione, quod non solum potest appellari, sed et restitutio in integrum peti. & de h dicit hic glo. quæ non est aliud quam, vt dicit ipse. sequitur Gul. & Cy. in l. pe. de iureiu. ri de quo no. Bal. ad intellectum illorum in l. sub specie. C. de re iu. & adde Bal. in l. 1. C. si ex fal. instr. & in d. l. venales. & habes ibi, quod si est lata per latam culpam uel per inimicitias capitales, quod datur restitutio, & licet Bar. hic uelit quod quando iudex per gratiam pronũciauit, non restituitur læsus, dic, quod l. fuit in hoc. Glo. est, quam ita intelligit Bar. in l. 1, C. de sen. aduer. fi. l. a. lib. iu.

& ſi non poteſt ignorantiam prætendere, quia illa non eſt iuſta cauſa dandi reſtitutionem. Eſt enim lata culpa, vt no. in l. liberorum. §. notatur. de his, qui no. infa. & reſtitutio non datur, niſi ex iuſta cauſa, vt ſ. ex quib. cau. maio. l. 1. in prin.

§. Si pupillo. Pupillo cũ authoritate tutoris, vel ſoli tutori, ſi eſt infans põt reſtitui hẽditas, & mutus nihil intelligens infanti æquiparatur. h. d. No. ꝙ infanti q̃ritur hẽditas per tutorẽ. No. ẽt, ꝙ mutus nihil intelligens æquiparatur a infanti. a De quo videbitis. ȷ. de bo. poſ. infan. dela. l. 1. & 2.

ADDITIO.

a Ad Aequiparatur infanti, Vide Bar. in l. 1. in prin. ſup. de ver. ob. & alle. Bal. inl. 1. C. de ſac. ſanc. eccl. vbi aliter intelligit. Ad. le, ꝙ Pau. de Ca. hic intelligit de pupillo ſex annorum, ꝙ in infante duorũ annorum non poteſt procedere.

§. Si ſingulæ. Qui ad petionem fideicõmiſſarii alii res ſingulas reſtituit, hẽditatem reſtituere vr̃. h. d. Op. ꝓcuratori in rẽ ſuã nõ põt reſtitui hẽditas, vt ſ. de iu. do. l. ſi mulier. §. ex aſſe. Dy. dicit, ſolue, vt ȷ. l. px. §. 1. ſed ibi nihil d̃ hoc dr̃. Alij dñt, intellige hic ꝑceſſiſſe reſtitutionẽ verbalẽ, qđ licet ſit verũ in ſe, tñ non eſt de mẽte lr̃æ, q̃ dicit, ꝙ per hãc traditionẽ intelligitur reſtituta hæditas. Dic ergo, ꝙ hic res iſtæ fuerũt traditæ me præſente, vñ mihi reſtitutæ vñr. de acqui. poſ. l. qđ meo. §. ſi vẽditorẽ. Vel verius, ex eo, ꝙ iuſſu meo paruit hæres, vr̃ ſtatim reſtituere mihi fideicõmiſſario hẽditatẽ, tradẽdo illas res, nec vr̃ facta reſtõ ꝓcuratori in rẽ ſuã, cui traditæ ſunt res ſingulares, immo directo vr̃ facta reſtitutio mihi fideicõmiſſario. Facit ſ. e. l. reſtituta.

LEX LXVI.

Qui ita. Aditio coacta implet conditionem. h. d.

1 *procurator, qui habet mandatum, ſi non conſtat de mandato, cauet de rato.*
2 *Procuratori poteſt fieri reſtitutio fideicommiſſi.*
3 *Vſusfructus quæritur mihi per procuratorem directo.*

a §. Etiam. a Hr̃s nõ cogitur adire ad petitionẽ procuratoris, de cuius mandato dubitatur: ſed ſi ſpõte adiuit, 1 cogitur reſtituere. h. d. ſm̃ ſcđm diuiſionẽ gl. Op. † qui habet mãdatum non cauet de rato, l. non ſolum. §. q alieno. ſ. de procu. Soluunt qdam, ꝙ hic eſt caſus ſpãlis, in quo cauet, ẽt ſi ꝯſtet de mandato. Simile in l. de pupillo, §. q procuratorio, de ope. no. nũ. Alij, b ꝙ hic cauet de rato, ſi non ꝯſtet de mãdato. Et hoc tenuit b in d. §. 2 q procuratorio. Op. † ꝙ procuratori nõ poſſit reſtitui, vt ſ. de iu. l. ſi mulier. § ex aſſe. Sol. hic in procuratore ſimplici, ibi in procuratore in rẽ ſuã Similẽ gl. habes in l. apud Iulia. §. vnũ ſ. e. l. reſtituta. in gl. ſuper ver. tua volũtate. & l. quis. in fi. ſ. e. Rõ apparet in tex. in d. §. ex aſſe. qa non fit reſtõ, ſm̃ quod teſtõr diſponit, vel ſm̃ verba ſenatusconſulti, q̃ loquuntur, qñ reſtõ fit fideic. Opp ſ. de acq. hær. l. per procuratorem. alias incipit, Pau. Gl. ſoluit, & bene. Op. per liberam perſonam non quæritur nobis actio, vt C. per quas pſo. nobis acqui. l. 1. & l. poſſeſſio. §. & ſi poſſeſſio. de acquir. poſſ. ergo ꝓcuratori reſtitui nõ poteſt, quia per eum dño non quæritur. Solu. hic ſpeciale, vt ipſi dño directo quæratur, hoc eſt, qa non poteſt primo quæri procuratori, & de perſona procuratoris acquiri domino, ſeu tranſire in dominum, vide gl. & no. diligenter. No. c ergo, c † ꝙ ſi procurator ſtipulatur pro me vſumfru, non quærit 3 ſibi nec per eum ceditur mihi, quia ius vſusfructus cedi non po d teſt, ſed dño quæritur directo. Et idẽ in omnib. d quæ procuratori acquiri non poſſunt, quod intellige, ſecundum, quod dixi. ſ.

ADDITIONES.

a Ale. Etiam. Ad intellectum huius §. adde quod no. dicit Bar. in l. filiusfamilias. inf. de do. vbi voluit, ꝙ in caſu huius §. requiratur ſpeciale mandatum propter grauitatem præiudicij, quod no, vide tamen quod ibi dixi.
b Ale. Hoc tenuit. Vide Bar. in l. ſi ſtipulatus fuerim illud, in fi. de ver. obl.
c Menoch. Nota ergo. Ruyn. conſi. 126. nu. 13. lib. 3. nu. 15.
d Alex. Idem in omnib. Idem tenet Bar. in l. qui bona. §. ſi alieno. inf. de dam. infe.

a §. Si damnum. a Actiones, quæ non fuerunt in bonis tempore mortis defuncti, ꝑ Treb. nõ tranſeunt. hoc dicit. De hoc dicam in l. ſi hæres pecuniam. ȷ. eod. quod tene menti.

ADDITIO.

a Ale. Si damnũ. Et adde, ꝙ in liberatorijs ſemper tranſit in dñm, ſaltẽ vtilis et ſine ceſſione, licet in obligatione ſecus. tex. eſt no. in l. reſcriptũ. §. fi. & ibi no. de pac.

§. Si legatos. Exceptio cohærens perſonæ heredis nõ tranſit in fideicommiſſarium. h. d.

§. An vbi. Fideic. cõuenitur, vbi habet domicilium, vel vbi eſt maior pars hæreditatis. h. d.

LEX LXVII.

1 *Filio non licet ſe immiſcere cauſa fraudandorum creditorum.*
Hæreditatem adire cogitur, qui cogitur pati actionem.
2 *Interdictum fraudatorium quid ſit.*

Si poſtulante. Qui cogit̃ hẽditatẽ adire, cogitur actiones hẽditarias pati. Item per aditionem factam a ſuo, vel extraneo, quis incidit I interdictũ fraudatorium h. d. in gl. ſuper ver. venditis. in fi. Dic. & hoc cum filius adiuit, quo 1 caſu loquitur iſte ver. quia bonis &c. vſque ad fi. No. ꝙ † ſicut extraneo, ita filio ſuo non licet ſe immiſcere cauſa fraudandorum creditorum. No. ꝙ qui cogitur hæreditatẽ adire, cogitur actionẽ pati. Op. ſ. eo. l. poſtulãte. in prin. Sol. vtrunq; remedium põt ha- 2 bere locum, & iſtud, & illud. Quæro, † quid ſit iſtud interdictum fraudatorium? Gl. dicit, ꝙ de hoc fit mentio hic, & in l. pupilli debitor. in prin. ȷ. de ſo. De hoc ẽt fit mentio ꝑ Io. in arbore ac. Fecit enim huic interdicto cellulam per ſe. facit ẽt mentionẽ gl. in l. 1. ſup ver iubebit, C. ſi vendi. pig aga. Dic, ꝙ illud interdictũ, de quo hic fit mentio, eſt idẽ, quod edictum de his, quæ in fraudẽ creditorũ. Loquitur. n. qñ debitores fraudant creditores circa res ſuas quæſitas, vel quærendas, ſed illud interdictum fraudatorium, de quo fit mentio in l. ſi pupilli, eſt interdictum per ſe. Loquitur. n. qñ debitores committunt fraudem circa res alienas, vt ibi dixi.

§. Si donationis. a Non poteſt per hæredem inſtitui fideic. pluſquam poſſit a defuncto capere. h. d. Ratio dubitandi erat, quia fideicommiſſarius videtur habere ab hærede, non a defuncto. Et ſic videbatur totum poſſe capere, quod remouet hæc lex.

ADDITIO.

a Ale. Si donationes. Singularis eſt iſte tex. ſec. Bal in l. eam quam. C. de fideic.

LEX LXVIII.

1 *Fideicommiſſarius habetur loco hæredis.*

Si hæres. Fideic. vniuerſale valet hæreditate exiſtente non 1 ſoluendo ſecus in fideic. ſingulari. h. d. † No. tex. ibi, hẽdis vice fungi, ꝙ fideic. habetur loco hæredis. Facit ſ. e. l. poſtulante. §. fi. & l. ſi filius. ſ. quod cum eo. Scias tñ, ꝙ etiam qñ bona non ſunt ſoluẽdo, hæres hodie ſi non faceret inuentarium, cogetur complere legata, per auth. ſed cum teſtator. C. ad l. Falc. qđ intellige, ut dixi in l. in ratione. § quod vulgo. ſup. ad l. Falc.

§. Si totam. Qui in reſtituendo, quartam non detrahit, non præſumitur erraſſe, niſi probet. h. d. Op. C. ad l. Falc. l. error. Solu. hæc debet intelligi ſecundum illam, l. ꝙ repetitur, probato errore facti. Opp. ꝙ error præſumatur, vt ſup. de prob. l. eum de indebito. §. j. & ibi not. & C. de iuris, & facti igno. l. ſi diuiſionẽ. Gl. hic nihil dicit. Dico, ꝙ error facti, qui hic requiritur, non poteſt cadere, niſi præſupponatur aliqua ſcientia, ſeu credulitas, vt quia credebat hæreditatem non ſoluendo, ideo nõ putabat eſſe locum deductioni quartæ, & ſic cum ad iſtam ignorantiam deductionis quartæ, requiratur poſitio alicuius facti, illud nõ præſumitur, niſi probetur. ita loquitur hic. ſed contrarium loq̃, quando ex ſola ſimplici ignorantia inducebatur error, quæ ignorantia præſumitur.

LEX LXIX.

De euictione. Hæres inſtitutus non cauet de euictione, ſed ſibi cauetur a fideic. h. d. Dic, vt dicam. inf. eo l. hæres percepto.

LEX LXX.

1 *Vtilis, & directa, an poſſit competere vni, & eidem.*

Si hæres In eum, qui habet directas, non tranſeunt vtiles. h. d. Quid ergo importat reſtitutio facta hæredi? Rñ. ꝙ obſtaculum exceptionis competentis ꝯ hæredem ꝑ Treb. tollatur. Item vtilis, quæ erat apud fideicõ. extinguitur. Ita tenent Doc. C. ex quib. cau. mai. l. fi. Facit quod no. per Dyn. Inſti. de ac. §. 1 curſus. Ex prædictis habes † ꝙ vtilis actio, & directa, non poteſt a competere vni, & eidẽ? a ſed contra. ȷ. de ſol. l. ſi duo. & quod not. ſ. de procu. l. non ſolum. in prin. vbi diſtinguitur, an procurator in rem ſuam intentet vtilem, vel directam. Sol. Vtilis, & directa non poſſunt competere eidem per ſe, & ſuo nomine, vt hic. Et ratio, quia vtilis datur ex æquitate, l. j. de ac. & obli. & ibi no quæ æquitas ceſſat in eo, qui habet directas, ſed bene poteſt quis habere vtiles ſuo nomine, directas nomine alieno, vt in contrario.

ADDITIO.

a Ale. Et eidem. Quis nõ. poteſt habere vtiles, & directas ſuo nomine, & ideo facit, quid iuris ſi cedens ſucceſſit ceſſionario, vel contra, an extinguatur vtilis, vel directa. de quo vide Bal. in l. j. C. de ac. & obl. in 8. & 10. q.

§. Si hæres. Pro damno dato ab hærede, ante reſtitutionem tenetur actione ex teſtamento, poſt reſtitutionem actione legis Aqui. h. d.

§. Si temporalis. Negligentia hæredis nocet fideicõmiſ. h. d. Opp. ſ. eo. l. facta, §. pe. Solu. ibi fuit hæres negligens in acquirendo hæreditatem, hic circa acquiſitionem ſingularem.

LEX LXXI.

1 *Iſta verba, puto mihi expedire, quando indicant aditionem.*

Omnes. Hæres non obſtante tempore ad deliberandum, cogitur ſtatim adire, ſed ex effectu deliberationis 1 apparebit, an poſſit deducere quartam. h. d. 1 Not. ꝙ poſt tempus datum ad deliberandum, iſta verba, puto mihi expedire, & ſimilia, inducunt aditionem. Ad idem. ſ. e. l. ſed & ſi alio. in pri. Secus a ſi tempus ad deliberandum non præceſſiſſet, ut dixi plene a in l. gerit. ſup. de acqu. hær.

ADDITIO.

a Alex. Vt dixi plene Bal. in l. fi. §. cum igitur. de iure delib. dicit, ꝙ iſte tex. non probat hoc.

LEX LXXII.

Hæres. Si hẽdi reſtituenti fundus retentus euincatur, actio ei de euictione datur. h. d. Op. ſ. de leg. 2. l. cum pr̃. §. euictus. Dicit gl. ꝙ hic hr̃ loco quartæ, q̃ eſt oneroſa ſaltẽ ꝑ parte ibi

ibi, qñ ẽ simplex legatũ. No. hãc so. ꝙ illud, qđ dr̃ ĩ §. euictis, si hẽt locũ, qñ pceptiones hñt onus. qđ licet forte sit verũ in se, tñ q̃tum ad propositũ non pcedit so. qa qñ hr̃s pcepit certã rẽ, in nulla parte sentit onus, l. j. §. si hr̃s, & no. in l. j. §. fi. s̃. e. Vñ alij dñt, ꝙ hic loqr̃ in fideic. q sentit ꝯmodũ ab hr̃de, ibi in hr̃de, q ꝯmodũ non hẽt a legatario. Tu dic, ꝙ hic loqr̃ in hr̃de, cui quarta est delata ex dispositione legis, nõ defuncti: vñ euicto fundo, q loco quartæ dabar̃, sibi succurrit. Cõtrariũ loquit̃ in eo, q hẽt exceptionẽ tñ ex dispositione defuncti. Op. de l. cum alienã rem. C. de le. Solue ut in gl.

ADDITIO.

a Ale. So vt in gl. Quam etiam sequitur.

LEX LXXIII.

1 *Cessione facta contra principalem, an videatur facto contra fideiussorem.*

Si hæres. Actiones, q̃ ꝯpetũt hr̃di ex sua pmissione, ñ trãsferunt, fca restõne p Tre. sed noua cessione opus ẽ, h. d. Op. s̃. de pe. hęr. l. ĩrẽ venũt. ĩ prin. & §. j. Sol. dicit glo. intelligo hanc fm illã, vt distinguat̃, an fenerauit noĩe pprio, an hr̃ditario. Hoc nõ placet. Istę. n. actiones nõ trãseunt, qa nõ fuerũt ĩ hr̃ditate tpe mortis, ẽt si noĩe hr̃ditario ꝯxisset, vt patet hic an scđo rñ. & s̃. e. l. q ita. §. in dãnũ. Nõ ob l. ex ꝯtra, qa, ar̃ assumit̃ hr̃ditas hic, ar̃ ĩ ti. de pet. hær. Nã ibi inspicit̃ qualis est hr̃ditas tpe, quo restituit̃, ideo a fructib. hr̃ditas auget: sed hic inspicit̃ hr̃ditas, qualis est tpe mortis, d. §. si dãnũ, iõ fructib. hr̃ditas ñ auget, a vt s̃. e. l. ĩ fideic. Vel dic, ꝙ verũ ẽ indistincte ꝙ actiones nõ trãseũt p Treb. Sed an sint cedẽdæ fideic. vel nõ, dẽt adhiberi dcã distinctio, an ꝯxerit noĩe pprio, an hr̃ditario, & sic loqr̃ ista gl. Op. ĩ. de fideiu. l. hr̃s. Glo. dat multas so. tene primã, ꝙ actiones trãseunt cessione fcã, ñ ipso iure, vt hic. Op. de ꝯst. pec. l. si post. Soluit gl. optime, ꝙ ibi trãseũt fcã cessione. b Op. de pactis. l. si tibi. §. cũ possessor. Gl. hic, & ibi ponit multas so. Illa vera, ꝙ ibi loqr̃ in possessore, q nullũ ius hẽt ĩ hr̃ditate, hic l eo, q verus erat hr̃s, & hẽt ius, licet alteri restituere teneretur, vt ibi dixi. † Quæro, vtrũ facta cessione ꝯ principalẽ videat facta cessio ꝯ fideiussorẽ, & pignora, ipso iure? Tex. hic vr̃, ꝙ nõ. Ad idẽ. ĩ. de fideiuss. l. hæres a debitore, in prin. & s̃. d hæ. vĩ ac. vẽ. l. cõptori. In ꝯtrũ. C. ad ac. & ob. l. si in solutũ. & l. seq. & d. l. emptori. In ꝯtrũ Azo in summa. C. de hær. ven. circa fi. Rñd. rĩr facta cessione ꝯ principalẽ trãseunt actiones ꝯ fideiussores, & pignora, ut dictis ll. Fallit hic, & in d. l. hr̃s. ĩ. de fideiussorib. Rõ, qa hic loqr̃ đ trãslatione actionũ, q̃ fit p Trebellianũ, sed p Treb. ñ extẽdit̃ ad actiones ẽt accessorias post mortẽ defuncti q̃sitas. Sic fallit ĩ l. emptori. C. de hæ. ven. qa ibi hr̃s vendit hęreditatẽ, in qua non ꝯtinent̃ actiones pmissione hæredis q̃sitæ. Quæro, an cessione facta ꝯ vnum ex c duob. reis, videatur facta ꝯ alium? Dic, vt l. c qui duos. s̃. de leg. 2.

ADDITIONES.

a Ale. Non augetur. Adde tamen ꝙ ius excipiendi bene transibit sine cessione, tex. est no. in l. sicut. §. j. inf. quib. mo. pi. vel hyp. so. & not. hic Imol. in fi. post glo. licet prædictum tex. non alleget.

b Ale. Facta cessione. Vtrum cessio facta contra principalem extendatur ipso iure contra fideiussores, & pignora, & sic an cessa principali, videatur cessa hypotheca, bene facit ad no. per Bar. in l. fideiussor obligari. de fideiu. & no. in l. hæres, in prin. de fideiu. hic alle. & dixi in d. l. si fideiussor, per Bar. in l. 1. ver. quæro, testator legauit mihi centum. adde quod no. per Iac. de Are. Bal. & Imo. in l. dotalem. cum seq. so. ma. * Menoch. Soc. Ien. consi. 18, col. j. lib. 3.

c Ale. Dic, vt l. vide Bar. in l. non quocunque. §. qui Caiam. de le. j.

LEX LXXIIII.

a **Qui filiũ.** a Qui iubet aliquẽ non facere testm̃, vr̃ rogare de hæreditate restituenda hæredib. veniẽtib. ab intestato. h. d. Tene menti istum casum, quia pulcher est.

ADDITIO.

a Qui filium. Et facit gl. no. & ibi Bar. in l. Lucius. la 2. sup. de hær. inst.

1 *Annus cæptus fauore filij, habetur pro completo.*

2 *Grauatus ĩ restituẽdo, cũ fili⁹ decesserit, tenet̃ restituere, & si decedit cũ filijs.*

3 *Agitur de verbis legis, ad verba testatoris.*

1 **§. Sabinus.** † Fauore filii annus cęptus hr̃ p ꝯpleto. h. d. Op. đ ꝯd. & de. l. ñ putabã. So. Fallit hic fauore filij, qđ dic plene, vt dixi. s̃ đ le. j. l. si cui. Op. qñ filius grauat̃ restituere post mortẽ, intelligit̃, si decesserit sine liberis, vt s̃. de cõdi. & de. l. cũ auus. & l. cũ acutissimi. C. de fideic. Sed hic iste filius decesserat cũ liberis, ergo non dẽt restitui fideicommissum honorato. Rñ. qñ filius grauatur restituere post mortem, intelli̇r, si decesserit 2 sine liberis, vt in ꝯrio, secus † si aliqs grauatur a de restituendo, cũ a filius decesserit, tũc. n. non inest illa ꝯdõ, vt hic, qđ tene menti. Di 3 xi in d. l. cũ auus. Vltimo † nota, q̃uo arguitur de verbis. l. ad verba testõris. Simile ĩ l. si fuerit ita. ĩ. de ma. re. & C. de ver. sig. l. cũ qdã.

ADDITIO.

a Menoch. grauatur. Scripsi plura in cons. 435. lib. 5. quod responsum reddidi super testamento D. Hieronymi Fulginei. & retuli ad Bar. sup. in l. Paulus. la 1. ff. de rebus dub. Adde Soc. iu. in consi. 100. nu. 8. lib. j. Dec. consi. 381. nu. 8. in fine.

LEX LXXV.

Epistolã. Defectus causæ de futuro, facit legatũ deficere. h. d. Et gl. hic ponit casum. Op. falsa cã non vitiat legatum, vt s̃. de ꝯdi. & dem. l. cũ tale. §. falsum. So. hic fideicõmissum erat magnum, ideo p̃sumit̃, ꝙ reliquisset si falsam cãm sciuisset, fm quosdã. Tu dic, ꝙ ibi loquitur in cã de p̃terito, hic in cã de futuro, q nõ est proprie cã, sed magis rõ, q̃ adeo adhæret legato, ꝙ a si est falsa perimit legatũ, a vt s̃. de le. 2. l. cum pr̃. §. dulcissimis. Possit ẽt dici, ꝙ cũ ista sit cã de futuro, dicat̃ ꝯdõ. Facit ĩ de leg. j. l. Stichũ. q meus erit. & s̃. de le. 2. l. Impator. Quero in q̃tum tenet Cornelius? Gl. dr ad duas vneias, sed Ia. de Are. dicit, ꝙ cum portio Sempronij restitui ad ipsũ restitutũ pfecte ptineat, & ẽt medietas portionis matris. Cornelius dẽt retinere in trib. vncijs, l. cũ pr̃. §. cum existimaret. s̃. d e le. j. Hoc innuit iste tex. dum dicit, pro rata.

ADDITIO

a Ale. Perimit legatum. Bar. hic refert, & sequitur Ro. in cons. incip. omnipotentis Dei, & c. in presenti consultatione, eo quia mihi dubitatissima, in 2. dub.

§. Mulier. In dubio qñ qs rogat̃ restituere ei a quo accepit, est intelligẽdũ post mortẽ suã, h. d. Op. s̃. e. l. vbi pure. So. Ibi ille cui debebat fieri restõ, erat in ptãte alterius, hic erat sui iuris. Op. si dies non appõ subintelligitur tp̃s sui iuris, hic subintelligitur, fideicõmissum est purũ, vt s̃. de ꝯd. & de. l. j. hic subintelligit tp̃s mortis, qa alias oĩno fideicõmissum esset inutile, si illud qđ a te recipio, incontinenti tibi deberem reddere, l. q sic. ĩ. de so. Sed si aliud tp̃s esset limitatũ, illi staretur, vt s̃. eo. l. si hr̃s institutus. & ad l. Fal. l. si a me. & sic intellexi. l. cũ filio. sup. de le. j. vt ibi dixi.

LEX LXXVI.

1 *Substõ directa fcã ĩ codicillis trahit̃ ad fideicõmissũ, ẽt si fr̃es sint ĩ medio.*

2 *Verba directa quando trahantur ad fideicommissum.*

3 *Tacita substitutio, quæ venit ex interpretatione, quando admittatur contra matrem, vel fratrem defuncti.*

4 *Vulgaris tacita, q̃ cõtinetur ĩ expssa pupillari, nõ valet, vltra tp̃a pubertatis.*

5 *Quis quando est simul, & eodem tempore grauatus, & honoratus, an illud quod iure fideicommissi percipit, veniat in restitutionem.*

a 1 **Scæuola respõdit** a † Substõ directa fcã in codicillis trahit̃ ad fideic. ẽt si sunt fr̃es in medio. h. d. Op. verba ñ trahũt̃ ad fideicõmissum, l. Cẽturio. & l. verbis, s̃. de vul. & pup. Sol. ibi, † qñ ab initio pñt iure directo valere, sed si nõ pñt, vel rõne volũtatis, qa in codicillis: vel rõne personæ, cui nõ p̃t directo substitui, tũc trahunt̃ ad fideicommissum, b vt hic, & no. in d. l. verbis ciuilib. Ia. de Are. dt, ꝙ nitoq̃ directa trahuñt ad fideicõmissum, vt ĩ ꝯtrijs. Nõ ob. hæc lex qa fuit hic verbũ substituo, qđ ẽ cõe, iõ trahit̃ ad fideicõmissum. l. cũ qs. §. Sciã. s̃. de leg. 3. Puto gl. verũ dicere, & hic est tex. expressus p ea. ponit nq substõ de rigore iuris nõ valeret, qa directa, sed ex benignitate trahitur ad fideicõmissum, sed fm cũ esset de rigore. Pro hoc s̃. eo. l. ex facto. in prin. & l. filius. §. vt qs. s̃. de leg. j. & p Cy. in l. p̃cib. C. de impu. & alijs subst. & ibi tãgit hanc opi. Ia. de Are. Op. † ñ mr̃ † est in medio, tacita substõ, q̃ venit ex interpretatione, non admittitur ꝯ cã, d. l. p̃cib. & l. fi. C. de inst. & subst. eodẽ mõ nõ trahit̃ ꝯ fratrem filij defuncti, vt tenet Gul. in d. l. p̃cib. & ego dixi in l. 2. s̃. de uul. & pup. sed hic frater erat in medio, ergo & c. Solu. Qñ substõ facta a testatore valet in vnũ casum, nõ porrigitur ad aliu in ex legis interpretatione fauore matris, vel fratris, vt in ꝯtrijs: sed qñ substõ esset alias oĩno nulla, tunc admittit interpretatio, & valet eo mõ, quo valere põt, ẽt si mater, vel frater fuerit in medio, & ex hoc sdant, vt hic. Quæro, quanto tpe valet illud fideicommissum? Dyn. not. c dicit, c ꝙ vsq; ad tẽpora pubertatis durat, postea euanescit, l. si Ti-4 tio. §. fi. cũ l. seq. s̃. de leg. j. & ibi dixi. Et per hoc Doc. † dñt, ꝙ tacita vulgaris, quæ continetur in expressa pupillari, nõ valet vltra tẽpora pubertatis, l. qui habebat. de vulga. & pupil. substitu. de hoc

per

ADDITIONES.

a Scæuola respondit. Limita hanc legem, vt per Ang. in l. hæreditatis. C. de his, q̃ vt indig. et p Ang. in l. illud. §. tractari. s̃. de iure codi. et ad materiã huius l. adde, ꝙ cl̃a codicillaris operabitur, ꝙ si aliqua verba directa apposita in testõ aliquo tpe non pñt valere vt directa, valebunt vt fideicõmissaria. Vnde si testator instituerit filiũ pupillum, & dixerit, si filius meus decesserit sine liberis, talem instituo, vel talis hr̃s esto, et contingat filium mori in pupillari ætate, substõ illa, si decesserit, erit fideicommissaria, pp dictã clausulã codicillarẽ. Nã exponitur, si, i. quatenus. i. super, vel pro ea re, vel p eo tpe, quoties, etc. ar. l. Stichum, q meus erit. de le. j. et uide quod no. Bar. in l. j. in 9. q. s. de iure cod. sic debebat limitari quicquid no. Bar. in l. centurio. de vul. et pu. Et ista publice tenuit Anto. disputando, ut refert in c. Ray. de test. vbi ita tenet. Et p hoc bene facit l. si frater. C. de fideicõ. et gl. tnit. de pup. subst. § masculo. et est de mẽte Bar. in l. j. in 16. q. s̃. de iure codic. et ẽt reperio idẽ uelle Mat. Mathe. in fin. suis, fin. 48. qđ tene menti, et Imol. in l. verbis, de uul. et pup. ubi hoc ponit Bal. et Ang. ẽt in l. in pupillari. c. ti. et Ang. in l. j. de iure codi. et dixi aliquid in d. l. uerbis. sed Pa. de Ca. in l. precib. C. de impu. et alijs subst. dicit, ꝙ licet Ang. et Ful. idẽ ibi teneant, tñ mihi facit dubiũ fm eũ, quia illa lex cum sim. l. loquitur, qñ uerba directe prolata in codicillis, si fuissent prolata in testõ, ualuissent iure directo, alias secus, ne maioris efficaciæ sint codicilli, quàm testamentum. Sed in casu nr̃o substitutio per uerba directa in testõ nõ extẽditur ultra tp̃a pupillaris ætatis, immo in totũ exspirat fm opi. gl. in d. l. Cẽturio. cũ concor. ergo, etc. dicit tñ, ꝙ in iudicando, et consulendo nõ recedit a cõi. Tu rñde, ꝙ dictũ ar. non ob. qa uidemus, ꝙ seruo alieno in testõ directo libertas fieri nõ pñt, nec trahitur ad fideicommissum. l. si seruus legatus. §. si seruus. et ibi no. de le. 3. et tñ si data fuerit in codicillis directa, trahitur ad fideicõmissum, l. 2. §. j. in fi. et ibi ita sentit gl. fi. et ibi expresse Iac. de Are. et An. s̃. de iure cod. Præterea ea cl̃a codicillaris facit, ꝙ testor vr̃ velle testm̃ valere iure fideicõmissi, l. fi. C. de cod. iõ non sunt maioris efficaciæ codicilli, quã testm̃, qa nõ est dubiũ, ꝙ testor ẽt in testõ valido iure testi potuisset disponere, ꝙ volebat substõnem factã per verba directa valere iure fideicommissi, ac si esset facta p verba obliqua, adde Pau. de Cas. cons. 123. & 256.

b Ale. Ad fideic. Et eo mõ intelligit Bal. in l. nõ codicillũ. C. de tes. * Men. Par. cõs. 62. n. 2. li. 2. consi. 74. n. 15. eo. lib. 2. cons. 21. n. 2. li. 3. cons. 68. n. 3. li. 3.

c Ale. Dy. no. dicit. Adde Bar. in l. si frater. C. de fideicom per Io. An. in c. si pater, de test. in 6. in nouella, per Cy. in d. l. precib. in fi. ad q Bal. cons. 343. 4. lib.

per Doc. ĩ d. l. precib dixi in l. j. ff. de vul. & pup. dic. ut ibi Venin ad ver. q si inuicẽ. q̃ro de eius intellu? Glo. ponit, q plures substitu ti pupillo, fuerunt inuicẽ substitutii, q̃ substõ vr̃ facta i eo. qđ substituti ẽcipiẽt iure fideicõmissi, & vno substituorũ mortuo, alijs debetur totũ. Vel potes ponere, q duo fratres, de qb. dixerat, fuerãt inuicẽ substituti, & vlti. decedẽs fuit rogatus restituere alteri. Nã nõ solũ in eo, qđ habuit iure instõnis, sed ẽt in eo, qđ habuit iure fideicõmissi a primo decedẽte, vr̃ grauatus ẽ restituẽdo. Et vr̃ casus illius qõ. q̃ feci in l. Marcellus. §. qdã. ff. e. qñ qs est a sĩr eod. tpe honoratus, & grauatus, an illud, qđ iure fideicõmissi percipit, veniat in fideicommissum? Pro hoc facit ff. eod. l. hr̃des mei. §. cũ ita. licet ibi fuerint verba spãlia. Facit l. Lucius. §. tres hr̃des. j. eo. licet ibi fuerint verba gñalia. Pro hoc l. si Titius. ff. de le. 2. sumpto arg. a ꝯrio sensu. b Hoc ꝓbat rõne. Certũ est, q ordo intellẽs attẽditur magis, q̃ ordo scripturæ, l. cũ pr̃. §. fidei tuæ ff. de leg. 3. & l. nõ. n. de sol. & ibi p Dy. Vñ pone, ĩstituit qs tres filios, & rogauit, vt si qs eorũ decesserit sine liberis, deueniat de vno in aliũ: certe ordine scripturæ attẽto sĩr, & eisdẽ verbis, qlibet est grauatus, & honoratus. Nã ĩ eo, qđ alij grauant de restituẽdo sibi, ẽ honoratus. ĩ eo, qđ ipse grauat de restituẽdo alij, est grauatus, tñ in ordine intellẽs pri' honorat, & sibi relinqt, q̃ grauet. Nã testõr ĩtellexit hoc ordine, vt primo moriẽs restituat duob. supermanẽtib. scđo moriẽs restituat tertio superuiuenti: & sic iste scđs fuit primo honoratus, secundo grauatus in ordine intellẽs: merito qđ accipit iure fideicommissi a primo, venit in fideicommisso, qđ ipse dẽt scđo. Contra prædicta facit l. pr̃. §. quindecim. ff. de legat. 3. sed ibi fuit noĩatim grauatus de parte sua, ideo qđ hẽt ab alijs, in fideicommissum non venit.

ADDITIONES.

a Men. Quis est. Alc. consi. 66. nu. 8. 9. et 10. lib. 3. Cephal. consi. 471.

b Ale. A cõtrario sensu. Parũ facit, ut ibi p Bar. licet gl. ibi, hoc velit. Adde, q cũ decis. Bar. hic in fi. transit Pau. de Ca. hic, Ro. cõs. 18. et Pau. de Cast. j. eo. l. Lucius.

LEX LXXVII.

1 *Cõdõ, si habuerit liberos, quomodo differat ab illa, si decesserit sine liberis.*

Hæredib. Condõ de educandis liberis, nõ reqrit liberos mortis tpe superfore. h. d. Op. ff. e. l. ex facto. §. si qs. Sol. Condõ, † si decesserit sine liberis, intellr̃, q tpe mortis liberi superuiuãt. vt ĩ ꝯrio, qa illa verba, sine liberis, determinãt verbũ decesserit. vñ tps mortis ĩspicit. Sed qñ dico, si liberos educauerit, vel si liberos habuerit, tũc sufficit, q eos habuerit in vita, licet nõ tpe mortis, qa quocunq; tpe, hæc ꝯdõ verificatur, ut hic, & l. fi. C. de indi. vidui. & l. eum vir. & l. solemus. de cond. & demon.

1 *Verba, si decesserit sine liberis, debẽt intelligi de his, quos rogatus hr̃e põt.*
2 *Habere filios naturales magis abhorretur in fœminis, quam in masculis.*
3 *Filius naturalis facit deficere fideic. qñ extat statutum, q succedat ab inte.*
4 *Pater si instituto filio in sacris existenti, & grauato, si decesserit sine filiis, de qb. intelligatur, & qd si dixerit, si decesserit sine filiis ex suo corpore.*

a 1 **§. Titius.** a † Verba, si decesserit sine liberis, debent intelligi ẽ his, quos rogatus hr̃e pt̃. h. d. Op. ff. e. l. ex facto. §. si qs rogatus. & C. de insti. & subst. l. gñalr̃. §. fi. Gl. dat tres sol. & q̃libet magis singularẽ. Primo ꝯria loquunt in masculo, hic in fœmina, cui naturalis soboles succedit, nisi mr̃ sit illustris. Hoc vr̃ mi b hi, q nõ sit ꝯgruũ volũtati testõris, b q̃ principalius inspicitur, d. §. 2 si qs. Nã † in fœminis magis est horrendũ hr̃e filios naturales, q̃ in 3 masculis, ſm mores nr̃os. Tñ gl. † facit ad q. statutũ c est hic, q fi- c lij naturales succedant ab intestato. Certe tales naturales faciunt deficere ꝯdõnẽ fideicõmissi, qa sunt tales, q tanq̃ legitimi succedũt, ut hic, ſm hãc glo. Scđo sol. q hoc iõ, qa pr̃, ideq; testõr talẽ filiã tali ꝯiunctione copulauit: hęc latis est bona. Vel dic, q hoc iõ, qa hæc furiosa nõ poterat hr̃e maritũ. Vñ de necessitate illa verba intelliguntr̃, si decesserit sine liberis naturalib. hæc est bona, & not. d Facit d ad q. † Pr̃ instituit filium in sacris ordinib. ꝯstitutũ, & adie- 4 cit, si decesserit sine liberis, bona deueniant in tale, q̃ritur de intellectu istorũ verborũ, an intelligaut̃. si decesserit sine liberis, s. spurijs, cũ legitimos hr̃e nõ possit? Rñ. q debẽt intelligi de filijs legie timis tñ, quos hr̃e pt̃. s de ecclia, ev̄ in Auth. de san. epis. §. sed & hoc ꝓfit. Sed qd si adiecerit, si decesserit sine liberis ex suo corpo f re descendentibus? Rñd. q istud fideicõmissum est nullum. f Sicut. n. fideic. relictum a muliere, si nõ nupserit, est nullũ, qa p hoc vr̃ ei indicere viduitatẽ, q nõ nubat: & si nubat, imponit pœnam fideicõmissi, iõ nõ valet. l. quones. ff. de cond. & dem. Ita hic vr̃ filiũ in sacris ordinib. ꝯstitutũ inuitare, ut fornicetr̃: & si ñ facit, grauat eũ fideicõmisso, merito fideicõmissũ ẽ nullũ. Nõ ob. hęc lex, quia hic loqtur in filia furiosa, ĩ qua pctm̃ ñ cadebat, cũ ñ hr̃et intellm̃.

ADDITIONES.

a Ale. Titius. An casus huius §. verificetur in filijs adoptiuis, cogitabis per l. fideicõmissum sup. de cond. et dem. et not. gl. et Bar. in l. si quis posthumos. in prin. de li. et posth.

b Alex. Voluntati testatoris. Bene facit text. in l. hac parte. et in l. si spurijs. inf. vnde cog. et quod no. Bal. in l. generaliter. C. de insti. et quod legitur, et not. in l. si qua illustr. C. ad Orfi. et vide Imo. in d. §. si quis rogatus.

c Men. Statutũ. Ruy. consi. 26. nu. 13. lib. 3. sic ẽt intelligitur si sit legitimatus excludit substitutum, et si testõr esset positus in dignitate. Idem ego respondi. cõs. 458

d Men. Facit ad q. Cur. iun. consi. 193. n. qui declarat, Beto. consi. 73. nu. 11. li. 2.

e Ale. Scilicet de ecclesia, Ecclesia pr̃ filius legitimus. Adde quod no. in auth. nisi rogati. C. ad Treb. et qđ no. Bar. in auth. si qua mulier. C. de sacros. eccl. et qualiter monasterium habeat loco filij, licet cõtrar dicatur, q sic. limita, ut per Bal. in c. 1. de eo, qui ar. bel. deposuit. et contra stat. hic tenet Ang. in l. si quis posthumos. de liber. posth. in prin. uide per Imo, et Bal. in l. generaliter. §. j. C. de insti. et subst. et vide quod no. Bal. in c. j. §. naturales. si de feu. fue. controu.

f Ale. Est nullum. Adde no. per Bar. in l. liberorum. de uerb. sig. per Bal. in l. Deo nobis. in prin. C. de epi. et cle. et no. Doc. in d. auth. nisi rogati. et adde Ab. in cap. in præsentia, de prob. vbi transit cum Bar. Men. Dec. consi. 425. nu. 15.

LEX LXXVIII.

a **Lucius.** Pñr aliq grauari de bonis adinuicẽ cõicandis. h. d. Quæro, pro qua parte a cẽsit colaiti. fi. le, æqualr̃. l. fi. §. Lucius. j. de leg. 2. Nec ob. j. e. a. l. §. filiã. vt ibi videbitis. Facit ad q. testator rogauit filios suos, vt diuiderẽt æqualiter, quid importent hæc verba? dixi in l. cum pater. § dulcissimis. sup. de leg. 2.

ADDITIO.

a Poma. Pro qua parte. Vide Bar. consi. 168. Men. Soc. sen. consi. 73. col. 8. lib. 3. et cõsil. 108. col. j. lib. 3. et consi. 4. nu. 11. 12. lib. 4.

§. Mæuia. Nudi executores testõrũ de his, q̃ sunt ad pias cãs, ꝯ hr̃des actiones nõ hñt. h. d. Opp. C. de epi. a a & cle. l. nulli. & l. si quis. & l. alio ff. de ali. leg. Sol. ibi spãle est in relictis ad pias cãs. dixi plene in l. si quis Titio. ff. de leg. 2. Opp. de an. le. l. Quintus. in fi. Rñdeo, licet isti meri executores non habeant actionem, vt hic, pñt tamen officium iudicis implorare, vt ibi.

ADDITIO

a Ale. Op. C. Hic est tex. q in testamento potest dari curator hæreditati, et eum ad hoc alle. Bal. in l. j. C. de sen.

1 *Controuersiam non moueri, qualiter intelligatur.*
2 *Quæstionem non facere, & non facere controuersiam, an sit idem.*
3 *Legatum factum monacho cum hoc, q si Abbas eum molestet, deueniat in talem, an Abbate molestante, sit locus fideicommisso.*

a **Tres hæredes.** a Portio, in qua est institutus seruus p fideicommiss. manumissus, ei debet iure directo, nõ per fideic. Item qđ iure fideicõmissi pcipit̃, venit in fideicõm. s. p gñalia verba relictũ. h. d. Opp. ff. e. l. cogi. §. si seruo. 1 Solu. hic addit sponte, aĩs cogi nõ potuisset, vt in ꝯrio. Quęro, † dẽ hic, si mouent cõtrouersiã, qñ intelligatur controuersia moueri? Gl. dicit, de iure, vel de facto, in iudicio, vel ext. qđ not. Facit ff. de pe. hære. l. diuus Pius. in prin. & C. de transl. si quis maior. In ꝯrium. j. rem ra. hab. l. amplius nõ peti, & ibi dixi plene. Quæro, quid si aliqs relinquit monacho, vt Ab. ei nõ faciat qõnẽ, sed si faciat, deueniat in talẽ? Dicit glo. q eo ipso q Abbas molestat, est locus 2 fideicõmisso. † innuit gl. q idẽ sit dicere, nõ facere qõnẽ, & nõ facere ꝯtrouersiã, qđ no. Facit qđ no. in l. q fidẽ. ff. de trans. In ꝯrium facit, C. tmi. regun. l. 3. & 4. & qđ ibi no. s. q verbũ, qõ, reqrit litis ꝯ- 3 testãnẽ. Dic vt dixi in d. l. amplius, rẽ ra. ha. Itẽ dicit gl. † q Abbate molestãte locus est fideicõmisso, licet qdã ꝯ. Certe q dñt ꝯrium, vñt dicere meli'. Nã illa ꝯdõ, vt Ab. nõ faciat qõnẽ, vr̃ turpis: ẽ. n. b ꝯ rlamb monachorũ, q̃ vult, q monachus nihil hẽat, vt extra ẽ statu mon. c. cũ ad monasteriũ. iõ non valet tale grauamen appositũ Abbati. Sed si esset tale relictum qđ valeret in monacho, ut si relinqueret ꝓ alimentis, q̃ pñt relinqui ẽt seruo, vt ff. de le. j. l. seruo alieno. §. j. de his q̃ pro non scriptis, l. 3. & l. legatum. de capi. di. tũc forte ꝓcederet dictũ gl. ꝯ ꝓdicta vr̃ facere, quod dixi in l. si alienũ. in prin. de hær. inst. sed non ob. si bene inspiciatur.

ADDITIONES.

a Ale. Tres hæredes. Gl. dicit. Quando dicatur controuersia mota, adde Bal. in l. 2. C. de trans. et in l. causas. eo. tit. adde Car. consi. 25. et de uerbo, reuerti, posito in tex. vide Pau. de Cast. hic. Et vide in Ale. in consi. 77. col. 5. et ibi, q molestare, et controuersiam mouere, æquipollent.

b Ale. Contra regulam. Adde Barb. in auth. excipit. C. de bon. q̃ lib. et Bal. in l. j. C. de his, q̃ poe. nom. bene faciunt no. in auth. ingressi. C. de sac. san. ecc. et dici t Bal. in auth. licet testator. de epi. et cle. ibi esse tex. contra hanc glo. vide ibi. Et hanc gl. dicit esse no. in l. fi. in ver. pen. quæro. de act. emp. Adde cons. 4 t. 2. li.

§. Pater. Portio deficiens accrescit pro portionib. hęreditarijs, pro quib. est facta substitutio. h. d.

1 *Fideicõ relictũ fratrib. sub noĩe appellatiuo ꝓ hæreditaria portione debẽt.*
2 *Fratris appellatione soror continetur.*

1 **§. Mæuia.** Fideic. † relictũ fratrib. sub noĩe appellatiuo, ꝓ hr̃ditaria portiõe debet̃. h. d. No. qđ dixi in summario. ex quo patet, q siue relinquat sub nominib. appellatiuis significantib. hr̃ditatẽ, vt hr̃dib. tuis, siue sub alijs appellatiuis significantib. hr̃ditatem, vel aliquid aliud, semper debet̃ ꝓ portionib. 2 hr̃ditarijs, quod est singulare, vt hic, dixi in l. turpia. §. fi. sup. de le. 1. † Vltimo dicit glo. not. appellatione fratris contineri sororem, a qđ facit ad q. quam dicam in l. fi. inf. eo.

ADDITIO.

a Ale. Contineri sororem. Hic dr̃, q appellatione fratris venit soror. sed Pet. de Anch. in c. canonum statuta, post medium, in uer. dicto de filijs, et nepotib. etc. extra de consti. dicit, q istud non procedit, vbi continetur odium.

§. Titia. Si fund' pignoratus dolo, vel lata culpa hr̃dis alienatur, fideicommissario hæres tenetur. h. d.

1 *Vnus si ex duob. q se monasterio obtulerũt, cum hoc, q post eorũ mortẽ bona ĩ monasteriũ deueniãt, moriat, an monasteriũ habebit bona, remissiue.*
2 *Emphyteuticis si ex duob. unus decessit, an bona ad dominum reuertantur, remissiue.*

§. Caio. Si duo post mortẽ eorũ restituere rogãt, vno mortuo statim pro parte cõpetit fideicõmissi petitio. a 1 h. d. & est not. casus. a Idem sup. de le. 2. l. fin. † §. filiũ. Oppo. sup. de vsuf.

ADDITIO.

a Ale. No. casus. Ad illum tex. vide Bal. in l. j. C. de cond. insert. Men. Barb. consi. 52. col. 9. lib. consi. 67. col. 4. circa principium, lib. 3.

vsuf. le. l. codic. i prin. Sol. vt dixi in l. hĕdes mei. § j. s. eo. Inducitur ad † q. duo obtulerūt se in monasterio, vt monasteriū hēat bona post mortē eorū. vn⁹ decessit. an statim dēat hīe bona illi⁹, vel debeat expectari mors alterius? De hoc p Dy. & p Cy. in l. pe. C. de imp. & ali. subst. † Quæro, duo sunt emphyteutæ, vnus decessit, an bona reuertantur ad dñm, an ad alium? Dy. tangit hic, & in l. codicillis in prin. de vsuf. le. Cyn. in l. vnica. C. quando non pe. par. & dixi plene in l. si mihi. & l. Titio. de ver. obl.

1 *Verba enunciatiua commemoratiua alicuius modi præcedentis, ad illum restringantur, & quando disponant.*

2 *Dos mulieris licet non veniat in fideicommissum generale, quando ipsa grauatur, tamen quando alium grauat, venit.*

1 **§. Filiam.** Verba † enunciatiua commemoratiua alicuius modi pcedētis, restringuntur ad illum. Item in fideic vli relicto p mulierem veniūt res dotales. h. d. Op. bona debēt cōicari, vt sup. ea. l. in prin. Glo. dicit, q̄ nō fuit hoc expssum, q̄ cōicarent. Sed hoc vr̄ ꝯ tex. ibi, vniuersam substantiam eis cōicasse. R̄n. hic fuerūt verba enunciatiua, nō dispositiua. Sed ꝯ hoc, qa ēt verba enūciatiua inducūt dispōnē, l. ex hac scriptura, j. de do. Sol. hic fuerunt verba enūciatiua pp aliud emissa, s. in modum cāe, ibi dispositiua. Contra hoc op. qa verba enūciatiua in modum cāe plata, inducunt dispōnē, vt l. pe. j. de col. bo. in l. si socer. §. Lucius, so. mat. Sol. hic verba fuerunt prolata ad certum modū, quasi dicat cōicauit eis bona, idest cōiter reliquit fm modū certū. s. scriptū: 2 iō ad illū modū restrīgunī. Ita dicebat Old. Vlt. no. † q̄ licet dos ñ veniat ī fideic. qñ mulier ipsa grauatī, tñ qñ ipsa grauat aliū, dos ipsius mulieris venit sicut cętera bona. facit qd dicā j. e. l. §. maritus

1 *Paria sunt ab initio per partes relinquere, vel relictum simpliciter, per partes modificare*

2 *Iudex quando in sententia condemnat in certum, videlicet in decem pro tali delicto, decem pro tali &c. dicantur plures sententiæ.*

3 *Aduersatiuæ, aut, vero, sed, & similes. an inducant coniunctionem.*

1 **§. Quę habebat.** a Paria † sunt ab initio p partes relinquere vel relictū simplr p ptes modificare. h. d. No. qd dixi in summario, qa ē quotidianus casus. 2 Facit † ad id, qd tota die faciūt assessores in sñijs suis ꝯdēnatorijs. Dñt. n. qñ aliquē ex plurib. delictis ꝯdēnāt. Talē ꝯdēnamus ī tm̄, b & primo b ponūt totā qntatem, deinde subiūgūt, p tali delicto tm̄ c & p tali tm̄. c Nā pinde est, ac si ab initio eēnt pl'es sñiæ, vt hic. & l. 3 ædiles. §. si. cū gl. ibi posita, de ædi. edi. Quæro † ī l. re ꝯiunctā. Vnū p ꝯiūctionē aduersatiuā, vt, aut, vero, sed, inducat ꝯiūctio? Hic vr̄ tex. q̄ nō. Cōtrariū determino. Sufficit n. qd plures ꝯiūgant in vna orōne, nec curo cū quali cōiūctione, vel sine ꝯiūctiōe, vt ibi dixi. Ad hūc tex. r̄ndeo, q̄ fuerūt positæ pl'es sepat. tx, iō nō sunt ꝯiuncti: & licet fuerūt positi in diuersis orōnib. iō non sunt ꝯiūcti verbis.

ADDITIONES.

a Ale. Quę habebat. Et de isto tex. vide Bal. in l. 3. in 9. q. C. qñ non pet. par.
b Men. Et primo Dec cons. 344. nu. 3. cu. si. scripsi cons. 76. nu. 6
c Ale. Et pro tali tantum. Not. ad statutum. q̄ banniti vsque ad certam summā etc. et vide Bar. in l. vbi sic eiusfor. de sol. ubi ... es post eum.

§. Hæres. Fideicōmissarius detrahit, quatenus sibi ē detractū. h. d. De quo dic, plene in l. facta. §. si Titius. s. e. & s. ad l. Fal. l. penales. §. si. & de ꝯd. & de l. Plauti⁹. & ibi plen⁹.

a **§. Hæredum** a Si dilatio adijciat ī fauorē fideic. fructus interim pcepti veniūt ī restōne. h. d. No. b illū modū loquendi, ex reditu paupertatis b &c. ex pauptate n. cū sit mera priuatio nō colligunī fructus, sed cōis intelk ē, ex paupertate, hoc est, ex tali modico, seu modicitate. Opp. C. com. de leg. l. fi. §. sed qa. Sol. gl. q̄ hic ñ reliqt quo ad pprietatē, sed quo ad vsū. hoc nō est verū, qa si qs reliqret seruos ad vsum, vr̄ relinquere proprietatem, l. donōnis. §. spēs. j. de do. & l. spēs. s. de au. & arg. le. Dicendum, est ergo, q̄ hic alienatio non valuit. Op. q̄ fructus nō veniant in restōne. sup. eo l. ī fideicōmissaria. Quidā dñt, q̄ testōr hic dixit, qcqd & c. qd est ꝯ l. hr̄des. in prin. sup. eo dic ergo, q̄ hoc iō, qa dilatio fuit apposita fauore fideicōmissarij: facit s. de vsuf. l. ī fideicōmissi §. cū Pollidi⁹. & l. si ita relictū. §. 1. s. de leg. 2. Op. s. đ ali. le. l. Luci⁹. Sol. codē mō, qa hic fuit dilatio apposita fauore fideic.

ADDITIONES.

a Hęredum. Vide Bal. in rub. C. de verb. sign.
b Men. Paupertatis. Adde Cremens. sing. 23. ex late Gom. §. item si quis in fraudē, nu. 26. Inst. de action.

1 *Alienari prohibita, non veniunt in fideicommisso vniuersali.*

2 *Exceptio licet firmet regulam, non tamen illam ampliat.*

1 a **§. Plurib.** Prohibita † alienari ñ veniūt a ī fideic. vli. h. d. Op. q̄ plegata veniūt ī fideicom. relicto p hęc verba b vlia, l. cū virū. C. đ fideic. Sol. Hic fallit, qa testōr b phibuit illas pceptiones alienari fauore liberorū. qd apparet ex eo, q̄ dixit, q̄ q vita supesset. solidos fundos hr̄et, vñ illas pceptiones spālr alij reliqsse vr̄, vñ ñ ī fideic. vli. nō veniūt. Opp. exceptio ꝯfirmat rlām ī casib. nō exceptuatis, ut s. de inrcu. l. fi. i fi. licet hic testōr excepit aliū, s. vigīti legata: ergo totū aliud vr̄ velle restitui. Sol. Dicebat Ol 2 dr. fateor, † q̄ exceptio ꝯfirmat rlā, ñ m̄ ampliat, vt porrigatī ad casus, ad quos primo ñ porrigebat. Facit s. đ vsuf. le. l. gñali. §. vxori.

ADDITIONES.

a Ale. Non veniunt. No. simi. l. cum virum. C. de fideicom.
b Men. Testator. Adde hic Rom. sing. 171. hæres grauatus.

1 *Dos prælegata non cadit in fideicommissum, nisi specialiter sit dictum, & quarta ad dotem sufficiat.*

Clausula, quod legata restituantur, non porrigitur ad debita prælegata, nisi probetur testatorem sic sensisse.

2 *Dos quando veniat in substōnē vulgarem, & quando in fideicommissariā.*

1 **§. Maritus.** † Dos plegata nō cadit ī fideicommisso, nisi spāliter sit dictū, & quarta ad dotē sufficiat. h. d. No. q̄ hæc verba, q̄ legata restituunī, non porrigunī ad debita plegata, nisi probet testōrē sic sensisse. Facit s. e. l. deducta. qd itellige, si apparet esse debitū p alias pbōnes ext. testm̄: alias esset idē, quod de alijs legatis. licet debitū plegaretur, l. q̄ vxori in prin. s. de au. & arg. le. Op. ad si. qa fm hoc testōr pt̄ prohibere Falcidiam, ꝯ l. qd de bonis. §. j. s. ad l. Fal. Sol. hoc mō, q̄ quarta ꝯputetī ī debitū, poterat olim phiberi, & erat olim casus specialis. hodie ē de iure 2 cōi, vt auth. sed cū testōr. C. ad l. Falc. † Quæro, pr̄ substituit filiæ, si a decesserit sine liberis, an in hoc fideicōmisso veniat dos? a Dy. tangit in l. a filia. in prin. sup. eo. & ibi dixi me dicturum hic. Tetigit et in l. fi. §. filiæ. s. de leg. 2. Cyn. ponit in l. vnica §. videamus. C. de rei vxor. act. & ibi recitat distinctionem Mar. Sil. q dīt, aut q̄ris, an dos veniat in substōnem vulgarem: & dico, q̄ sic, qa est in potestate filię adire hr̄ditatem, vel non, l. iā dubitari, de hær. institu. sed hoc pcederet, qñ pr̄ in testō filiam dotauit: sed si eam dotauit inter viuos, tunc capit dotē iure suo, non hr̄ditario, l. pr̄ filiā. sup. ad l. Falc. Si vero q̄ris, an dos veniat in substōnem fideic. & tūc aut vir substituit, & nō venit in fideicommissum, nisi appareat testōrē aliud sensisse, d. l. a filia. sup. eo. & C. com. de leg. auth. res, quæ. & sup. ad l. Fal. l. pater filiam. in prin. Si vero pr̄ cā expsse rogauit de restituenda dote. tunc aut filia habet alias tm̄ de bonis pr̄is, q̄ sufficit ad legitimam, & pt̄ grauari in dote, l. fi. §. filiæ. s. de le. 2. Aut non hēt tm̄. q̄ sufficiat ad legitimam, & grauari non pt̄, l. qm̄ in priorib. & l. quoniam nouella. C. de inoffic. test. Ita dñt ipsi, pro qua distinctione hēbetis casum in pn̄ti §. & hoc qñ fideicommissum reliquit p patrem a filia, secus si relinqtur p filiā ab alio sibi hr̄de instituto, qa tūc dos venit in fideicōmissum, sicut cætera bona filię, vt sup. e. l. §. filiam.

ADDITIO.

a Ale. Veniat dos. An filia possit grauari in dote per fideicōmissum, vide Bal. in l. cū virū. C. de fideic. et in auth. res quę, hic alle. Adde, an filia possit ī dote grauari. Io. And. in add. ad Spe. de instr. edi. §. vt aūt. in addi. inc. sed iudit alia q. filiā in l. quoniam nouella. C. de inoff. test. et cons. 64. 3. lib. et 125. 2. lib. Menoc. Arc. cons. 5 4. n. 2. Nat. in c. quamuis, nu. 97. de pac. in 6.

1 *Instātia cœpta cū hęrede, restōne facta contra ipsam, & eius hęredē durat.*

1 **Rogatus.** Instātia cepta † cū hr̄de, facta restōne, durat ꝯ ipsum, & hr̄dem eius. h. d. Opp. sup. e. l. 3. §. 4. So. Instantia iudicis cepta cum defuncto trāsit in fideicommissariū, vt ibi: secus in ca. q̄ cœpta fuit cū hr̄de, & sic non fuit hr̄ditaria, ut hic. & sup. eo. l. cū hr̄ditas. Ad hoc op. sup. fam. erc. l. in iudicio. Gl. non sol. dic, ibi loquitur in iudicio reali, qđ transit ad successorem singularem, in quem facta est alienatio necessaria, hic vero in iudicio petiōnali. Et plene dixi in l. si cum hominem. de fideiuss.

1 *Res non restitutæ de nouo repertæ debent restitui, nisi prima restitutio p modum transactionis, fuerit celebrata.*

2 *Remedium l. 2. C. de rescin. ven. non habet locum in contractu trāsactionis.*

3 *Deceptio vltra dimidium, qualiter probetur.*

Læsio, quando petitur reductio ad arbitrium boni viri, qualiter probetur.

1 **§. Titius.** Res † de nouo repertæ, nō restitutę dēnt restitui, nisi prima restō p modū trāsactionis fuerit celebrata. h. d. Op. sup. de transl. l. q cū tutorib. §. q p Falcidiam. Sol. intellige hic, qñ hr̄s non fuit in dolo, ibi sic. Op. de transa. l. 3. §. 1. vbi repertis codicillis vitiaī trāsactio. Sol. dicit gl. & bñ, q̄ hic fuerunt repta alia instrā, ibi codicilli. Rō patet in l. de his, de transa. & l. 3. § 2 j. & quead. tes. aper. Sed ꝯ hoc op. † qa hīc est decept⁹ vltra dimidiā iusti pt̄ij, vt patet ex tex. iō dēt rescindi p l. 3. C. de rescin. ven. & l. si qs cū altr. de ver. ob. Dy. in d. l. si qs cū alt. dicit, q̄ in ꝯtu trāsactionis non hñt locū a dictę leges, p hunc §. Gl. hic, & Pe. q seqī eā, C. 3 de rescin. vend. l. 2. dīt, † q̄ ad cognoscēdū, vtrū in trāsactione qs sit deceptus vltra dimidiā iusti pt̄ij, nō dēt æstimari id, qd in veritate debet, sed id, qđ valebat ille dubius litis euētus, qđ placet. Per hoc no. practicā, qñ petit arbitramentū reduci ad arbitriū boni viri, q̄ arbitramētū ē trāsact. vt in Auth. vt dīt ind. §. 1 & ibi no. q̄ tūc nō sufficit pbare, q̄ re vera mihi multū plus debeat, q̄ arbitrator cōdēnauerit, sed q̄ dubius euētus illius litis multo plus valebat, q̄ arb bitrator ꝯdēnauerit, vt dixi in l. b si societatē. §. arbitrorū. s. p soc.

ADDITIONES.

a Ale. Nō habent locum. Verum l. 2. C. de resc. ven. habeat locum in transactione. adde Bald. in l. ordo. C. de exe. rei iudi. et per Imo. hic. nec etiam habet locum in pacto, sec. Bal. in l. 3. C. de pac. & istam glo. alle. Bald. in l. fi. §. 3. in prin. C. ... quod habetur per Imo. in c. Quintauallis. de iureiu.
b Ale. Vt dixi in l. Adde Bar. in l. si quis cum aliter. de ver. ob. & in l. 2. C. de rescin. ven. & tex. in l. cum hæreditate. de acq. hęr et no. in d. §. arbitrorum.

LEX XXIX.

Si pupillus. Etiā post restōnē, pt̄ fideicommissarius fideicommissum dimittere, pp partē hr̄dis, quæ īcipit de nouo vacare. h. d. In text. ibi, aut a toto discedat, dic, vt in eo casu quo a toto discedit, aut oīmō; & vt sequit in tex. ibi, non ꝑfit, dic, quia nō expedit, fm Iac. de Arc. In tex. ibi, suscipere, dic & tūc nō seruabitur supert luū pupillo, l. quod si minor. §. Scæuola. j. de minor.

de mino. Ibi plus, dic, q̃ debeaẽ creditorib. facta vendõne p eos, qđ est, qñ fideicommissarius nõ vult. q. d ĩ his duob. hẽt electionem, m Iac. de Are. &c. Op. hic dr̃, ꝙ fuit hr̃s, postea abstinet. Cõtra, C. de repu. hær. l. sicut. Sol. Huius timore Ro. posuit casum vno mõ, sed truffa est: sed dic, ꝙ abstinet ꝑ restõnẽ. Op. ꝙ fideicommissari⁹ non põt repudiare post restõnẽ, l. postulãte. ĩ prin. s̃. e. Sol. Hic ꝑ partẽ de nouo aduenientẽ. S. se est in l. cũ hr̃ditas. s̃. de acq. hæ. Extra glo. op. qñ portio deficit ꝑ restõnẽ, nõ dẽr abstineri a toto rõne partis, l. si minor. s̃. de acq. hær. Sol. ibi in cohærede, q hẽt iure suo: hic ĩ fideicommissario, ad quẽ ptinet ex aditione filij hr̃ditas. Op. si minor fuit abstentus, vlterius aliquid hr̃e nõ dẽt de illa hr̃ditate, l. j. C. si vt se ab hęr absti. Sol. intelligas hoc, ꝙ superfluũ reseruatur pupillo ꝑ restõnẽ, de nouo impetrãdã, vt l. & si sine. §. restitut⁹. de mino. Sed op. qa postq̃ bona sunt vẽdita, ñ põt restitui minor, l. ꝙ si minor. §. Scęuola. de minor. Sol. illud verũ, qñ bona essent vẽdita ꝑ substitutũ, secus qñ p creditores, vt hic, ſm Ia. de Are. & ita apostillaui tex. q̃ opi. vr̃ ↄ̃ quãdã gl. paruã sup ver. vẽdẽda, quæ dicit. s. a fideicommissario, & iõ Guil. de Cu. ĩ d. §. Scęuola. distinguit, qñ bona sunt vẽdita ꝑ substitutũ. Aut hoc fuit sine magna ĩdustria sui, qa quilibet hõ cõis hoc fecisset, & restituet pupillus ad supfluum, vt hic. Aut substitutus euasit a creditorib. cũ magna ĩdustria, qa nõ sic fecisset qlibet, tũc pupill⁹ nõ restituet, d. §. Scæuola. Ex p̃dictis ergo collige, qñ pupillus se abstinet, & bona vadũt ad fideic. aut in totũ agnoscit, aut ĩ totũ repudiat. Primo casu, aut nihil supest vẽditis bonis, aut aliqd supest. Si nihil, nõ est dubiũ; si aliqd, tũc aut hoc ꝓcessit ex magna ĩdustria fideicommissarij, aut nõ. Scđo casu principali, qñ repudiauit in totũ, tũc est sic distinguendũ, aut nihil superest, aut superest aliquid, vt patet ex p̃dictis.

LEX LXXX.

Matrem. Venditio facta causa interuertẽdi fideicommissum, non imputatur hæredi in eo, quod sibi defunctus debebat. h. d. Op. tali hæredi rogato ꝑ hæc verba, licet cõsumere, vt s̃. eo. l. Titius rogatus. Sol. glo. ꝙ hic consumpsit vltra dodrantẽ, qđ non licet, C. eo. auth. ↄ̃ rogatus. Hæc sol. vera est ſm iura noua. ſm hæc iura dic, ꝙ hic mala fide consumpsit causa interuertendi fideicommissum, merito compensatur cum debito.

LEX LXXXI.

1 *Dilecti in substitutione, videntur & dilecti in fideicommisso, nisi ratio sermonis, vel præsumpta voluntas, aliud induceret.*

2 *Testator si filijs masculis vniuersaliter institutis, filiam in re certa instituit & subiecit, si quis eorũ decesserit sine liberis, portio deueniat in superuiuẽtes, vno filio masculo decedente, quando filia cum alijs admittatur.*

3 *Participium, superuiuẽtes, si reperitur abbreuiatum, qualiter intelligatur.*

a **Iulius Phœbus** ¹ Fideicommissum limitaẽ ſm naturã p̃cedẽtis substõnis, nisi ex voluntate defuncti aliud p̃sumaẽ ex nã sermonis, vł alia cõiectura. b h. d. No. hũc si. ad id, qđ sæpe occurrit, ꝙ de nõie vni⁹ ñ dr̃, nisi pars.

1 † Op. qa ꝓur dilexit eos ĩ substõne, ita vr̃ dilexiste in fideicõmisso, l. Lucius. §. pr̃ puerũ. s̃. e. Itẽ istud fideicommissum vl̃e, nõ vr̃ ↄferri ad Polycratẽ, de quo spãliter ꝓuiderat, l. cohęredi. §. q patrẽ. s̃. de vul. & pup. Sol. Fateor ↄ̃tiũ, nisi rõ sermonis, vel alia præsumpta c volũtas aliud induceret, c vt fuit hic. Nã verba pluralis numeri. s. ei, vł eis, de necessitare comp̃henderũt duos fratres superstites, vt

2 tex. dicit. Iuxta † hoc q̃ro qõnẽ mihi occurrẽtẽ de facto. Testator instituit filios masculos hæredes vl̃es, filiã instituit in certa quãtitate, demũ subiecit, ꝙ si qs eorũ decesserit sine liberis, portio eius deueniat in supuiuẽtes, q̃rĩ, an vno ex filijs masculis mortuo, filia admittaẽ ad fideicommissum? Vr̃, ꝙ sic, vt hic, & s̃. e. l. Lucius. §. Mæuia. & l. Lucius. §. q̃situ̅. s̃. de le. 3. & de pac. l. tres fratres. Continet. n. appł one filiorũ, nisi aliud appateat. Dixi, ꝙ ĩn themate proposito, aliud appareat de mẽte testõris. Nam cũ masculos p̃dile-

d xisset in instõne, instituẽdo eos vl̃iter d p̃sumẽdũ est eos p̃dilexisse in fideicõmisso, vt l. Lucius. §. pater. sũ. e. C. de fideic. auth. hoc amplius. & de imp. & alijs subst. l. 1. qđ est verum, si rõ recti sermonis hoc pateur, qa instituit tres, vel quatuor filios, vel vẽtrem, ex quo p̃t nasci plures. Nã tunc uno decedẽte, illud participiũ superuiuẽtes, põt verificari in masculis, vno decedente. Sed si instituisset tñ duos filios, tũc qa uno moriẽte illud participiũ, superuiuẽtes, nõ verificaẽ in filio remanẽte, tũc de necessitate cõprehẽdet filia,

3 licet ex re certa instituta, ꝑ hãc l. Sed q̃ro, † qd si reperit scriptũ abbreuiate, ut deueniat in superuiuen. ita ꝙ potest dicere in supuiuẽtem, & superuiuentes, quał r intelłr? Rñ primo debemus aduertere, an hoc posset ex p̃cedẽtib. & sequẽtib. colligi, ut sic sit pluralis, vel singularis numeri, ſm qđ requirit vera grãmatica, l. Plautius. su. de au. & arg. leg. qđ si nõ apparet, p̃sumo testatorẽ sic locutũ, vt eos, quos in instõne prædilexit, & inuicẽ vniuit, prætulerit ẽt in fideicommisso, su. de vul. & pup. l. cohæredi. §. qui discretas.

CONCORDIA.

☞ ¶ Defuncti. Pro cõcordia aduerte, ꝙ Bar. alle. velle in hac l. fi. ꝙ pluralis locutio nõ possit de necessitate verificari ĩ numero duorũ. Cõtrarius allegaẽ in l. j. ff. de ꝑcu. Tu dic, coadunatis verbis ipsius Bar. tã d. l. j. q̃ in hac l. fi. sic dici põt, prima opi. vera, ut hac l. fi. si rõ recti sermonis hoc patiẽ, & ſm subiectã mãm. Nã in d. l. j. iõ pluralis locutio uerificatur in singulari, qa illa pluralitas comprehenderet ẽt singularitates, ut in simi in le. 2. §. hoies. ff. in bono. rap. qa non ptereẽ illa pluralitas in vniuerso, et oĩa in vniuerso ↄprehẽdat, sed est apta cõprehẽdere, & oĩa in vniuerso, & oẽs particularitates ĩ indiuiduo, cũ illud indiuiduũ nõ abnegetur. Istã sol. ꝓbat tex. in l. nõ est sine liberis. ff. de verb. sig. in l. 3. §. hæc verba. ff. de li. ho. exhi. ſm mentem legislatoris, ideo non dr̃ cõtrarius.

ADDITIONES.

a Poma. Iulius Phœbus. Et vide Bar. in cõsi. inci. Ang. Macie. pro hac l. fi. * Men. Hunc tex. diligenter explicaui in consi. 124. nu. 5. lib. 2.

b Ale. Alia cõiectura. Adde tex. in l. q. quarta. §. ſm intellectũ Bar. de le. 1. * Menoch. Bello. lib. 4. Supput. c. vlt. nu. 5. & 6. Ruy. cõs. 158. nu. 9. li. 2. cõsi. 152. in fi. lib. 3. scripsi. consi. 50. n. 22. & n. 19. Dec. cõs. 365. n. 2. 3. Cur. sen. cõs. 52. col. 3. in prin. Ruy. consi. 128. nu. 13. li. 3. scripsi cõs. 141. n. 39. cõs. 152. nu. 34. li. 2.

c Ale. Aliud induceret. Aliter soluit Dy. in regula, generi ꝑ speciem. de re. iu. in 6. * Men. Ruy. cõs. 142. n. 1. li. 2. vbi multũ declarat. cõs. 150. nu. 14. cir. med. li. 2. cõsi. 158. nu. 9. & cõs. 168. n. 4. eo. cõs. 114. nu. 4. li. 3. cõs. 167. n. 4. e. Cur. iun. cõs. 22. n. 8. 9. scripsi cõs. 124. & cõs. 198. ibi late. & tradit Dec. cõsi. 491. n. 2. 3. cõs. 514. n. 2. cõs. 574. n. 5. Cur. iun. cõs. 11. nu. 7. in fi. Soc. iun. cõ. 75. n. 24. li. 3. Ripa. in l. Lucius. nu. 38. su. de vulg. Ruy. consi. 95. nu. 7. li. 2. Ruy. consi. 136. n. 15. eod.

d Ale. Eos vniuersaliter. No. ꝙ sicut testator in institutione vr̃ filios prędilexisse, ita & in fideicom. Adde no. per. Bar. in l. Lucius. in ver. sed quæro iuxta hæc, de pulchra q. & ibi per Imo. in ver. item adde, inquantum tangit &c. & in ver. seq. de vulg. & pup. & Bar. consi. inci. Ang. & vide, quod dixi post Imo. in l. cohæredi. §. qui discretas. de uulg. et pup. Adde in terminis Pet. de Anch. consi. 66. suptiliter. et Pau. de Cast. consi. 458. uiso testamento.

TITVLVS SECVNDVS.

Quando dies leg. cedat.

LEX PRIMA.

Mortuo patre. Vide per teipsum.

LEX II.

a **Si pure sit.** a Legatum seruitutis ꝑsonalis cedit ab adita hr̃ditate. h. d. Hic loqtur in trib. seruitutib. &c. Quarto, qd in alijs seruitutib. Gl. dicit idẽ, sed ĩ §. in nouissimo. C. de cad. tol. expressius dicit, idẽ in alijs seruitutib. ẽt realib. & si sic intelligeres, nõ esset verũ, qa in realib. cessat rõ, q̃ hic ponit. Dẽt ergo intelligi idẽ in alijs. s. ꝑsonalib. Et h. d. Cy. in d. §. ĩ nouissimo. alij uolũt sustinere gl. dicẽtes, ꝙ seruitutes reales nõ trãseũt ad hęredes, sed sequuntur fundũ, & sic hẽt locũ rõ hic posita. sed certe illa ꝑsona tũc nullo modo vr̃ inspiciẽda. Sufficit. n. ꝙ res sit tpe mortis, qa reqritur ſm rõnẽ p̃dictã: sed verius est ꝑsonam inspici, & l. si maxime. de ser. le. & trãsit ad hæredes, sicut res, cui accedit,

b ideo puto ꝙ cedat tpe mortis. Vltimo glo. b hic dicit post multa verba, ꝙ dies legatorum dr̃ cedere quo ad transmissionẽ, de quo dicã ĩ eo. l. 5. Secundo, quo ad oblõnẽ. Tertio, quo ad petitionẽ. Quarto, quo ad dñij trãslationẽ. De quolibet istorũ esset videndũ dic, vt C. de cad. tol. §. eum igitur. per Cy.

ADDITIONES.

a Barb. Si pure sit. Et no. ex hac l. ꝙ legatũ habitationis non uendicat sibi locũ, in adita hæreditate, et uide Bal. §. libertatib. in l. unica. C. de cad. tol. ubi no. loqtur

b Pom. Vltimo. gl. Sed in contractu, si est conditionalis, obligatio trahitur retro, non autem in legatis. Vide gl. fi. secundum Bal. in d. §. cum igitur.

LEX IIII.

Si cum hæres. Si legatum confertur in mortem hæredis, est conditionale, secus si in mortem legatarij. h. d. Ratio patet in gl.

LEX V.

Si post. Primo dicit legatũ transmitti ad hæredẽ post cessionẽ diei. Secũdo dicit, q̃ñ dies cedat quo ad trãsmissione. Et circa hęc ex hac l. & alijs distingue. Aut legatũ est unũ, aut plura. Primo casu, aut est purũ, aut in diẽ, aut sub ↄdõne. Primo casu cedit a tpe mortis rr̃. Fallit ĩ seruitutib. ꝑsonalibus, & ĩ oĩb. q̃ ad hęredẽ nõ transeunt, eadẽ rõne, ut s̃. e. l. 2. & 3. Itẽ fallit in legato relicto seruo, cui est relicta libertas, ut in. e. l. hr̃dis. §. fi. & l. seq. Itẽ ẽt in legato facto seruo legato, l. cũ legato ĩ. eo. & tex. & gl. declarãt. C. de cad. tol. §. nouissimo. Si in diem, aut incertũ, aut certũ. Primo casu, aut de necessitate eueniet in uita legatarij, ut dies mortis ipsius, & idẽ, qđ in die certa. Aut legatarius põt ante cedere, & idẽ, qđ in ↄ̃dõnali, ut s̃. l. proxi. cũ si. Si dies certa. tũc si in his, q̃ essent pura, cederẽt ab adita hr̃ditate, tũc cedit adueniente die, vt hic in 2. rñ. Si vero de ↄdõnali, tũc aut est ↄdõ impossibilis, uel turpis, & hr̃ ꝓ pura, ut hic, uer. sed si ea. cũ si. qđ plene dixi de ↄdi. insti. l. 1. Si honesta, tũc aut casuali, & cedit a die existentis ↄdõnis, ut hic. Aut potestatiua, uel pura, & distingue ꝑ quẽ stat, ut hic in ver. Itẽ si qua. & plenius dixi de ↄdi. & demon. l. in testõ. Et hoc si erat cõdõ, q̃ tacite non inerat. Aut nihilominus esset expressa, & tũc aut uenit ex ipso testõ, aut extrinsecus, vt ĩ. eo. l. ꝙ pure. & plene dixi in l. ↄdões extrinsecus. de ↄd. & demõ. Si vero sunt plura legata, tunc aut plura copulatiua, aut disiunctiua. Primo casu, cũ sunt plura, l. 2. & seq. s̃. de leg. 2. cuiuslibet dies cedit ſm suã nãm, ut hic. Scđo casu cũ sit vnũ, semel dies cedit. Quod dic, vt s̃. e. l. si ususfructus. & l. cum ita. in prin. & l. cum illud. in prin. Secũdo casu distingue, aut sine p̃finitione tpis, aut cũ præfinitione, vt dicam in l. cum sine præfinitione. ĩ. eo. Cętera dic, ut in gl.

LEX VI.

Quod pure. Cõdõ tacita ex testõ ꝓcedẽs ĩpedit diẽ legatorũ cedere: sec⁹ si extrĩsec⁹ ueniat. h. d.

LEX VII.

Hæredis aditio. Aditio hæreditatis nō differt diei ces sionē, sed petitionē. qualitercūq; re differt.h.d. Op.de l.in ꝯdōnib.s̄.de ꝯd.& de. Sol Nō impedit trāsmissionē, nisi testōr aliud velit. Scdo op. ꝙ cū illa ꝯdō insit de necessitate, testōr nō pōt eā remittere, l.nemo pt.s̄.de le.1. Sol. aditio hæreditatis inest de necessitate, qa nisi hæreditas adeaȓ ex testō, nihil debeȓ. quātūcunq; testōr hoc vellet: sed diei cessio nō inest de necessitate, ideo potest testator facere, ꝙ cedat, vel non.

LEX IX.

Si habitatio. Ibi si ante aditā, sed si postea, dic. vt l. fin. C.de vsufru.

LEX XII.

Nec semel. In tex.ibi, sed & si quotannis. Iste est bonus casus, & not. Item nō idē est dicere, quotānis, quod, singulis annis.

a **§.Si in habitatione.** a Relictū annuū respectu cer tæ necessitatis debeȓ tpe necessitatis.h.d. Dixi in l.q hoc anno.j̄.de verb.obl.vide gl.q̄ inc.qa tunc agere incip.t, & istā gl.examinaui in l.vlt.sup.de lib.agno.

ADDITIO.

a Alex.Si in habitatione. Vide a post.infin l.cum fine præfinitione.

§.Nouissime. No.non esse differentiam inter istas ex cep.verborum, licet quidam ꝯ, C.e.l.j.

LEX XIII.

Huiusmodi. Cōdō oīno extitura, si dubitaȓ an viuo, vel mortuo legatario existat, īpedit diē legati cedere.h.d. Op ð l.Iulianus.j̄ de ꝯd īde. Sol. vt in gl. Tu dic. a ꝙ ibi in ꝯctib hic in vlt.voluntatib.q.e.q.d ibi, & hic no.rō est, qa si certū esset in vlt.volūtatib, ꝯdōnē extiturā, sed incertū, an in vita, vel nō, impediret diē legati cedere, l si eū hæres.s̄.e.in ꝯctib. vero spes ꝯdōnalis oblōnis trāsit ad hrdē, vt insti.de verb.obl.§.ex ꝯdōnali.& ita, in vita, vel post mortē existat, nō curaȓ, qa nō impedit diē stipulationis cedere. Op.de pen eu.& cōm.rei vēdi.l.necessario.§.si ita Rñ.eodē mō, ibi in ꝯctib. hic in vlt.voluntatib. Op.de l.si pupillus.§.q ꝯdōne.j̄.de nona. Eodē mō rñdeȓ, ibi ī ꝯctib hic in vlt.voluntat. An aūt statim debeaȓ dic, vt ibi Io.th circa hoc de cur vnā solutionē, cuius māin examinaui in d.l.Iulianus.su. de ꝯdi.inde. Extra gl.op.& vȓ, ꝙ tale legatum transeat ad hæredēm, si condō deficit, licet hoc post mortem appareat, cū in vita verum fuisset illud non debere fieri, ut j̄.de manu. testa.l. Neratius. Sol. vt dicam j̄.eo.l.cum fine præfinitione.in prin.

ADDITIO.

a Mem.... Tu dic.Ruy.consi. 85.nu.3.lib.2.

LEX XIIII.

Si vsusfructus, aut decē. Si legatū cuiꝰ dies cessit ab adita hæreditate, & aliud legatū.cuius dies cedit a tpe mortis. alternatiue relinqtur, quātū ad electionē, vtrū.q; tps inspicitur. q̄tū ad trāsmissionē quodlibet p se nām suā retinet.h.d. Ibi specta lum, quo ad electionē legatario cōcedendam. No.ex fi.ꝙ q̄n relinqtur alternatiue legatū pure, & legatū ꝯdōnale. nō impeditur pp vnū, qn cedat dies alterius. Op.j̄.e.l cum illud.in prin, Sol. vt ibi dicam.qa, est difficile contrarium. Op.de l.cum fine præfinitione. 3. respō.j̄ eo. Sol.h.c sunt duo legata, vnum pure, & aliud conditionale.

1 *Tantū est dicere, vt filio soluatur, quantū, ꝙ patri nō quratur vsusfructus.*

§.Si ita quis. Quæro, isto casu quis petat? Et dicit gl. ꝙ filius. Sed dicit Dy. ꝙ hoc ꝓcedit ſm iura hodierna, ſm q̄ pōt hrē propria, extra castrēse, vel quasi. Secundū iura ista nō reperiȓ, ꝙ pōt hrē ꝓpriū extra castrēsia, nisi in casu l. cogi, §.si pr.& l.Imperator.s̄.n.1.& l.in dotē. Vñ oportet dicere, ꝙ testator dicēdo ista verba, vt ipsi filio soluat, vȓ testōr velle ī tps existētiæ sui mris differre arg.l vbi ꝑ ure.hu.ti.1. arg.l. fideicommissa. 1 §.si filio s̄.de leg.3.Itē no.hic, † ꝙ si testōr, vel aliquis relinquit, vel donat filio, vel vt ipsi filio soluat, tm importat, quātū dicere, ne ad patrē perueniat vsusfructus, ſm auth.excipitur C.de bo.q̄ lib.& in Aut.vt liceat matri, & auiæ ī pri.& hoc vide in isto §.cum gl.

LEX XV.

§.Si ita. Non refert, quid ex æquipollentib fiat.h.d.Op. de l.fi.C.de his, q ve.ætat impet. Sol. ut plene dixi in l. Gallus.§.& quid si tantum. sup.de lib.& posthu.

LEX XVII.

Cū ita. Op de l.illud.s̄.de opt.le. Rñde, ibi in vtraq; parte alternatiuę erat legatū pure, hic secus. Op.vlterius. s̄. eo.l.si vsusfructus.§.argm. Rñ.ibi erat talis ꝯdō, q̄ moriēte legatario implebat, vel deficiebat, & ideo ꝯcordat cū ista. Sed ꝯ hoc facit in vtraq; parte alternatiuę, hic legatum, cuius dies cedit a tpe mortis, & illud, qð dicit, ꝙ ex Pāphila natū erit, tacite inest cōdō q̄ nō impedit trāsmissionē legati, l. t.in fi.su.de cōdi.& dem. & j̄. e.l.cum illud.§.fi Quid velit dicere iste tex.dicā ī l.cum illud.j̄.e.

§ Cum seruo legato. Dies vsusfructꝰ legati seruo hrditario, demū post aditam vtriusq; hæreditatem cedit.h.d.

LEX XVII.

1 *Regula Catoniana, est regula iuris.*

Cū legato. Dies legati relicti seruo legato cedit ab adita hęreditate. Itē ad legata, q̄ cedūt ab adita hęreditate, rła Catoniana non pertinet.h.d. 1 ‡No. ꝙ rła Catoniana, ē rła iuris, licet Io.And.ꝯ sup rub. de reg. iur.lib 6.dixerit de re.iur. l.1.Op.Inst.de leg.§.an seruo. Rñ.ibi loqtur ecōuerso, q̄n pr est institutus, & filio relinqtur: hic q̄n institutus est filius, & patri relinqtur. Rōnē diuersitatis dixi in l.a filio.& l.q̄situ.su.de le.1. Quæro quō potuit manumitti? & dic, vt ī gl.& no.ꝙ ficte dñs manumittit, qð intellige, si postea sequtur aditio, alias secus, arg.j̄ de castrē.pec.l.hæreditatē.§.filius, vel vt cesset nrā dubitatio, dic seruū pro pretio accepisse libertatē, vt s̄.ad Sylla.l.si quis in graui.§. vtrum.

LEX XIX.

Cū sine præfinitione. Cum legatū īcipit a ꝑcedēti dispōne, sequēs, i qð trāsfundiȓ statim mora cōmissa petetur. si incipit a præcedenti ꝯdōne, legatario interim moriēte, nihil ad hęredē transmittitur h.d. Op.j̄.e l.si penū. Sol. qð dicit, statim, intelligas mora commissa Opp.hic vȓ diei, ꝙ penus est in oblōne.ꝯ, j̄.de act.& obl.l.oblonum fere. §.fi. Sol. Dic, vt dixi in l 4.§.item si ita.su.ad l.Fal.Opp. de l.si vsusfructus in prin.s̄.eo. Sol.dic, vt ibi dixi. Op.& vȓ, ꝙ ad hęredē trāsmittit, qa hic est relictum sub ꝯdōne quadā negatiua: sed moriente legatario, tunc est certū, ꝙ retro ipse nō dedit.l. Neratius.j̄.de manu.test. ergo vȓ, ꝙ ad legatariū transmittat. Rñ ꝯdō negatiua, si nō dederis, in potestatiua resoluiȓ.i cū ꝯstabit te dare non posse de iure, vel de facto, l.ita stipulatus. j̄. de ver.ob. sed hic nō est certū, nisi post mortē legatarij, non ante, & iō ad hęredē nō transmittitur: lex vero ꝯria loqtur in ꝯdōnib. casualib. Vel dic ēt in casuali ꝓcedere. pp gñalitatē l.huiusmōi.s̄.eo. Ad ꝯtrium sū deo, q̄ñq; ꝯdōnē casualē nō posse existere, est certū ī rerū natura, a puta si mulier est aracua ventre, certū est in rerū natura nō posse nasci posthumum, & tunc procedit l.Neratius. Qñq; in rerū natura est certū, qa mulier est pręgnans, vnde pōt partus nasci & nō nasci, & solus Deus scit: & tūc si nō nasciȓ, non dȓ, ꝙ retro fuit impleta condō, vt probatur s̄.de acq.hæt l.cū q dam.§.qð dȓ, vel ꝙ fit ipse. sed in hac l.cū sine.& in l.huiusmodi.s̄.eo. non fuit certum in rerum natura condōnem impleri posse, uiuo legatario. ideo decedens nō trāsmittit, secus si poneremus fuisse certum.

ADDITIO.

a Ale.mulier est.Imo vȓ dicere contrarium in l.si filius hæres.de lib. & posthu.

§.Cum ab eo mihi. Op.de l.si penum j̄.e. dic, vt ibi dicam.

LEX XX.

1 *Legatum annuum, an dicatur vnum, vel plura.*

2 *Testator si legat corbem frumenti annuatim vsque ad decē annos, hæres potest pro tempore soluere.*

a **Si cū præfinitione.** a Ista est no.lex, & sing.& determinatio quasi oīum legū hac mā loquentium, & ideo est tenēda menti.& h.d. Legatū annuum cū ꝑfinitione tpis relictū, in dubio si fit cā alimētorū, dīr plura legata, alias vnum cuius dies cedit a tpe mortis. In tex. ibi, hęredis gratia qð fecisse vȓ in dubio, cū certi tpis ꝑfinitione extra cām alimentorū. Dy Op.de l.in singulos annos.s̄.de ann.leg.& l.cum in 1 ann.s̄.de ann.leg. Sol.Dy.& tene menti. † Aut certū est illud, qð testator voluit, vel facere plura legata, vel vnū, & tunc stamus certo, l.nec semel ver. sed si quotannis.su.e. Aut est dubiū, & tūc aut testōr relinquit legatū annuū sine ꝑfinitione tpis, & sunt plura legata, pro primo anno purū, pro sequētib ꝯdōnale. l.cū in annos s̄. de ann.leg. Aut cum ꝑfinitione tpis, & tūc aut in alimentis, & sūt plura legata, vt hic. Aut pro alio, & est vnū, ut hic, & l.filium.in fi. 2 j̄.eo.facit, si testator ‡ vnam corbē grani reliquit annuatim vsq; b ad decem annos, an hæres potest pro toto tpe soluere? Vȓ, ꝙ sic, quia ista dilatio est hęredis, vt hic, & ideo potest soluere, quando vult totum, l.cum tempus.j̄.de reg.iur.& l.stipulatio ista.§. inter certam.j̄.de ver.ob & l.si statuliberi.§ statuliber.j̄.de sta.libe.

ADDITIONES.

a Ale, Si cum præfinitione. Et istud facit.an relictū alimentorum in causam paupertatis debeatur solum instante necessitate, an vero semper, de quo per Bal.in auth.ingressi.de sac.san.eccl facit, quod habetur in l pen.§.1.de ann.leg.& vide Imo in vlt.q.in l.qui hoc anno.de verb.obli.

b Ale.Videtur, ꝙ sic. An in legato annuo possit fieri solutio pro pluribus annis, Bal. contra in l.in annalibus.C.de leg.facit, quod no. Bar.in l.cum, qui. de ann.leg. Fr.Ru. Adde Bal.in l.plures apocins.sup.de fide instru.vbi tenet contra Bar. & Ias.in l 2.q.22.C.de iure emphy.

LEX XXII.

a **Si Titio cū.** a Dictio, si, facit principaȓ ꝯdōnē, secundario tps, dictio, cum, facit principaliter tēpus secūdario ꝯdōnē, h.d. Et uide gl.in ver.scriptura, q̄ dicit, cū annotum 14.crit.de qua scriptura facit mentionem sup.incidenter.

ADDITIO.

a Barb.Si Titio cum. Et vide l.si decem.ff.de ver.ob.& l.Seius Saturninus.ad Treb. Ale.Habetur.in l.centesimus.§.fi.de ver.ob.& facit, quod not.Bal.in l.q promisit.de condi.indeb.

LEX XXIIII.

Si penum hæres. Legatū primū purū, in sequens legatum trāsfundiȓ, demū post morta hæredis, ab hęrede legatarij transmittitur, transfusione non facta

cta.h.d. Op. valde subtiliter, & difficulter de l.cu fine.a.rñ. §.e.vbi dr̃,ꝙ legatũ ñ trãsmittit. So.ibi incipit a pcedenti ꝯ ſõne,& venus ſi fuit in legato,nõ ſi trãsmitt. Op de l.qd pure.§.e.&c l.alicñ ſi.de ꝯd.& d̃m.& l.legatũ ſub ꝯdõne.§.de ꝯd.& de.vbi dr̃ ꝙ legatũ purũ adẽptũ ſub ꝯdõne.vr ſub ꝯria ꝯdõne dati,& decedẽs legatarius ñ tráſmittit.Cũ ergo fuerit purũ,& ſub ꝯdõne adẽptũ.ergo vr ſib ꝯria ꝯdõne datũ,ergo ñ dẽt trãsmittere. Dicit Dy. ꝯra loquuntũ,qñ eſt adẽptũ,ſub quadã ꝯdõne caſuali,q nõ implet,moriẽte legatario. Iſta aũt,q̃ qua loqr hic,ſi definit moriẽte legatario poſſe impleri,iõ cedit dies,& trãſmittit ad hrẽdẽ. Videamus ergo, an illud ſit aliqd dicere. Et iſtud vr primo ꝯ l.cũ ſine pñitione.inf.eo vbi ꝯplet ꝯdõ moriẽte legatario,& tñ ñ trãſmittit,qđ dẽtet,ſicut hic voluit Doc.dicere,ibi ẽ ꝯdõ dãdi,q pt impleri vltimo vitæ ſpũ.ñ cũ illa ꝯdõ tñ poſt mortẽ extitit.merito ad hrẽdẽ non tranſmittit, ſed in lege iſta nõ ẽ ꝯdõ iſta ĩ dãdo,ſed magis ꝙ reſpicit factũ legatarij,ſi interpellauerit. Vñ ante vltimum vitæ ſpũm deſinit poſſe interpellari, ergo tranſmittit. Sed iſtud non vr hñ dictũ, qa actus interpellationis põt fieri paliũ l.ſi qs ſolõni.in ſi.ff de vſu. ergo vltimo vitæ ſpũ pt explicari,l.vlt.§.de cond.inſt.& l.Arethuſa ſup.d ſta.ho. Ergo vr,ꝙ hic tñ poſt mortẽ extiterit ꝯdõ. Sol.licet extraneus poſſit iterpellare, vt ibi, nõ th vt extraneo. ſed vt ipſi legatario ſoluat,ſed ipſi ĩ pũcto mortis exiſtenti.nõ pt ſolui & ſic hrs nõ pt eẽ ĩ mora,& ſie ĩ vita legatarij ꝯſtat,ꝙ centũ deberi nõ pñt. Præterea poſito,ꝙ ĩ pũcto mortis hrs interpellet,adhuc poſt interpellationẽ hrs hẽt illud modicũ tps,de quo dr in l qd dicimus.ꝯ.de ſol. Et ſic eſt ſatis,ꝙ ĩ vita legatarij cẽtũ dẽri nõ pñt, ſed legatũ fundi purũ fuit adẽptũ ſub ꝯdõne,ſi cẽtũ dẽri cœperint, vt dt tex ergo ſub ꝯria ꝯdõne fuit datũ,ſi centũ deberi ñ cœperint,ſed in vita legatarij conſtat,ꝙ nõ pñt incipere dẽri,ergo,&c. Sed ꝙ ñ incœperint a præcedenti ꝯdõnem,ſi peniſ non dedens,centũ dato, inteiſr, ſſt dare poſſe deſierit:ſed ĩ vita legatarij hrs non deſinit poſſe dare,iõ trãſmittit legatarius decedens. Op.ꝙ ñ diſpõnẽ præcedentẽ habet condõ,ius implendi cõdõnem tranſit ad hrẽdẽ,l.dem.§.j.ſu.de ar. Tenẽt Doc.in l.pen.C.de cond.inſe. Sed hic hẽt præcedentem diſpõnem,ergo vr,ꝙ tranſeat ad hrẽdem, & ſic hrs legatarij pt interpellare. Sol. Dic ꝙ tranſit ad hrẽdem eius, qui dẽt implere cõdõnem,nõ ad hrẽdes eius,in cuius perſona dẽt impleri, ar. l.cum ita. & qđ ibi dixi.§.de cond.& dem.vel aliter ius implendi condõnem tranſit ad hrẽdem. Dic illud in ꝯdõ.hoc in vlt.voluntatib. ſemper tñ dubitaui de dis. Facit,qđ dixi in l.ſi citi fundus. & l.a teſtatore. ſup.de cond.& de.& in l.ſub diuerſis.§.i eo.ti.

L E X XXV.

Cũ illud aut In legatis alternatiuis vnũ eſt legatum, & ſi vna pars eſt ꝯdõnalis,legatario interim decedẽte,nihil ad hrẽdẽ trãſmittit.h.d. Ibi,nõ facit,& ſic ſemel cedit dies,& nõ pluries,vt §.eod.l.ſi vſusfructus.in prin.& l.cũ in annos.& l.ſeq.l.ac.de Are.Op.§.de l.prox. & ea l.ſi vſusfructus. 2. rñ. Sol.qdã, ꝙ ad hrẽdẽ ñ vr traſferri,illnd,qđ eſt relictũ ſub condõne, aliud ſic.Gl.nõ ſtat ĩ hoc, p l.cũ ita.§.eo. Quæſr rñdebimr. Dic, ꝙ ibi deficit cõdõ.vnius legati,legatario moriẽte. Nnn ob.§.l.pxi. qa ibi ñ ſuit leg̃ tũ alternatiue. Præterea ibi ꝯdõ primi legati, viuẽte legatario extitit. De iſtis clarus ſum, ſed dubium facit d.l.cũ ita. Nã in vtraq; parte alternatiue eſt tale legatũ, euius dies cedit a tpe mortis. Nã hoc legatũ, quoad Pãphila nata erit, cedit a tpe mortis,vt inf.§.pxi Quare ergo ſi alternatiue ponat; nõ cedit dies a tpe mortis. Sol. Dicamus,ꝙ ñ cedit ibi dies, quoad petitionẽ.Vel aliẽr, ut ſentit gl.ꝙ ibi in qualibet pte alternatiue ẽ tranſmiſſibile p ſe,ſi ſeparatim ponit,ſed ſi ſiũgit p iſtã alternatõnẽ, tũ p iſta verba alternatiua,tũc qa eſt dub ũ duplex,ſ ꝙ naiẽ .ẽ,& ꝙ eligat,iõ nulliũ ad hrẽdẽ trãſmittit,añq ſit electioni locus. Vr.aſr poſſumus dicere,ꝙ legatũ alternatiuũ hẽt in ſe tacitã cõdõnẽ, ſi potuerit electio celebrari,vt probat hæc lex iti prin.& d.l.cum ita. Iſta ẽt condõ,ſi potuerit electio celebrari, venit ex teſtõ,non extrinſecẽ, merito impedit,l.qd pure.§.e. Circa iſtud legatum alternatiue relictũ,vr ꝯ ũnum pure, aliud ſub condõne, diſtinguo. Aut conditio extitit viuo legatario,& non eſt dubium,ꝙ tranſmittit, vt §. e.l.cũ ita.in prin.a ꝯno leni. Aut non extitit,ſed deficit,& idẽ,ut d.l.cũ ita. Aut non deſicit,neq; extitit in vita,ſed in pũcto mortis, & idẽ, d.l.ſi vſusfructus.§.e. Aut ẽt poſt mortem pendet.& decedens nõ tranſmittit,vt hic. Op.de l.ſi quis ſeruũ.§.ita ſup.de le.2. So. Plura ſunt legata quo ad plurium rerum nominationem,vnum quo ad ſolutionem,& ideo vtrum ceſſionem dici debemus inſpicere.

§. Hæres meus. Cõdõ tacita,ꝙ ineſt ex natura rei legato,tranſmiſſionem non impedit. h.d. Op̃o ſup.de act.& obl.l.pupillus. Solue,vt plene ſolet dici in l.pupillus.inf.de reg.iu.& l.qnỹ.de noua. Oppo.de l.qnod pure.ſu. eo.& l.aliquando.ſup.de cond.& dem. Solut.hoc venit ex natura rei legatæ,non ex ipſo teſtamento. Dixi in l.conditiones extrinſecus.de cond.& dem.

L E X XXVI.

Firmio Heliodoro Op.§.de vi.tri.& ol.le.l.cum certũ. So.dr gl.ibi appetẽt ahd ex mẽte teſtõris, qa ibi relinquit fructus,qui naſcẽtur, hic pecunia redigẽdam ex fructib. Præterea ibi dixit, ex fructib. qui naſcẽtur, deq ibi tuit p modum cuiuſdam condõnis: hic vero ſimpl̃r quin quagita reliquit ex reddim. Op.de l.ſi debitor.§.j.ſu.de ꝯh.empt. De hoc plene per Doc.in l ſi quis argẽtum.C.de dona. tetigi in l. qdã teſtõ ſup.d leg.j.& l inter ſtipulantẽ.§.ſacra.inf.de verbo.obl.

1 *Tempus certæ ætati adiectum cauſa legatarij, diem nõ conditionem inducit.*

2 *An a non datur legatarijs contra merum executorem, & quando detur.*

§. Cũ ab hæredibus. ¹ Tps certæ ætati adiectũ cã legatarij,dieẽ,non cõdõnẽ inducit.hoc primo. Itẽ ꝯ merum executorẽ legatarijs non dat actio.h.d.§.iſte. In tex.ibi,forte,& interim apud quẽdã tertium a teſtatore electũ in depoſitũ retineri voluit, vt patet ex inferionb. Ibi,intra.incipit rñ.dete.Op.ad primũ dictũ,vr,ꝙ faciant condõnẽ iſta verba,vt l.Titio,in pri.§.e.dic.vt dixi in l ſi cui.ſup.de le.j. Op. de l.ſi res. C.ad exh. vbi vr,ꝙ depoſitarius poſſet conueniri, Dicit gl fateor,ꝙ merus executor actione ex teſtõ, conueniri non põt, ſed conuenio põt actione depoſiti,ſi fuit depoſitũ, ut reddat aliũno. Iſte paſtus eſt pulcherrimus, & inf. ſtatim reuocabo in dubiũ. Op.& vr,ꝙ intra diẽ poſſet repeti.l.1.§.pe.§.dep. Glo.ꝙ eſt hic rñdet,ꝙ hic non erat ſimplex depoſitarius,ſed dẽt habere cõmodũ medij tpis.Oppo.ad iſtũ §.de l.a filia.§.ſi.§.ti.j & l.codicillis.§.Sticho.de an.le. Sol.ibi erat merus executor. Debebat.n.dare certas vſuras quas percipiebat,& ſi maiores pcepiſſet, maiores tenẽt reddere,ſicut diximus i l. Lucius. §.hrẽdẽ.§.ti.j.hic vero iſte depoſitarius dẽt hrẽ aliqd cõmodũ, & illud,qđ lucratetur vltra vſuras triẽ tes.Op.qa ſi illud eſt verũ,ꝙ dẽt hrẽ aliqd cõmodũ, nõ eſt nudus miniſter,ar.l.ſi quis Titio.§.de lega.2. Si non erat nudus miniſter, a tenebatur actione ex teſtõ, a l.ſi a plurib.§.de leg.j. Dico,ꝙ iſte de b poſitarius ſentiebat cõmodũ b ex ꝯtũ depoſiti cum hæ;ede ſeleprato,non ꝙ agnouerit indiciũ defunctũ, nec ꝙ petierit, ſed hæres ſuit depoſitariũ,& ſic pacti fuerunt:alias nõ video,quare teneatur act.ex teſtõ. Vel dic,ꝙ teſtator hic voluit pecuniã per hæredẽ deponi eundã ſub illo pacto,ꝙ poſt certam ætatẽ reſtitueret,& interĩ ſolueret vſuras , & ſic voluit ꝯtũ depoſiti celebrari certa forma, vt hic innuit gl.parnula,ſed in l.a filia.§.ſi.fuit merus executor. Iuſſit enĩ ſimpl̃r accipere pecuniam, & vſuras p̃ſtari non dixit p eum, q acciplebat,vel pãlium eius cura,& diligẽtia: & iõ ibi fuit executor,hic depoſitarius certo pacto. & iõ celebrato ꝯtũ depoſiti, nõ pt conueniri actione ex teſtamento,ſed actione depoſiti,vt dixi in ſimdi,§.de leg.j.l ſi fideiuſſor §.ſi Opp.eẽ hic,ꝙ talis depoſitarius cauet.Contra,ſup.ſi eũ plus,§ p l.Fa.l.dnns. So. Hic ſentiebat cõ 2 modum a defunctõ,vt ibi dixi. † Quæro,vtrũ executor conueniri poſſit a legatarijs.& gl.vr dicere,ꝙ non. Tu breuiter dic,aut eſt executor non merus, ſed qui ſentit aliquod cõmodum ex teſtõ, & tunc iſte tenetur,ſi commodum agnouit, l.ſi a plurib.in princ. ſup.de le.a.& l Imperator.in ptin.& §.j.iu.de lega.j. Non ob.iſte §. quia dic.vt ibi dixi. Aut eſt merus executor, & dicit Dyn. Aut eſt ad pias cauſas,& poteſt conueniri, vt exequatur, ſicut poteſt agere,l.nulli,& ibi glo.C.de epi.& cler. Aut non eſt ad pias cauſas, & tunc aut ꝙris , an poſſit conueniri actione ex teſtõ, & non põt, ut hic. Aut alia actione,& tũe poteſt,vt actione ex depoſito,vr rei vẽ. vr ex ſtipulatione,ſi interceſſerit,ut hic in glo.vr act.ne.geſt.vt no. Do.in l.id quod pauperib.C.de epi.& cle. Si uero inceperit agnoſcere,tunc officio iudicis pot conueniri,vt exequatur.l.3.§.j.ſu.d a ib.& l.Quintus.ſu.de an.leg. An autẽ poſſit agi,& cogi ad acceptandum?Gl.& Dy.no.ſup.de leg.2.l j.& ibi dixi Doc. dicunt in l. id quod pauperib.C. de epiſ.& cl.

A D D I T I O N E S.

a Ale.Actione ex teſtamento. Vide in d.l.ſi quis Titio.& Bar.in l.j.e.ripu. & quod ibi dixi.

b Ale.Sentiebat commodum. Adde ad hoc tex.in l.cum filio.in ſi.ſecundum tec. Bar.ibi poſt medium.de leg.j.

§. Pater. a Tene menti iſtum § de quo dicaui in l.qui hoc anno.ꝯ.de verb.obl. Vlterius no.iſtud,quod dicit gl.,ſi relinquitur victus,vel veſtitus, debet intelligi,eo tempore, quo incipit agere. Tu dic alter,vt dixi ſup.de lib.agn.l.ſin.

A D D I T I O

a Alex.Pater.Per Bar.in l.ſi cui,in prin.de leg.j.adde tex.clariorem in l.ſi cũ ſſinitione.et ibi Bar,ſup.eo.& hic adde no.per Bar.in l.ſi legatarius.§.ſi.de leg.j.

L E X XXVII.

Filiusf ex patre. Condõ adiecta inſtitutioni non vr legato pcedenti adiecta.h.d. Oppo. conditio adiecta in ſtitutioni, vr repetita in legato,l duos.ꝯ.de cõdi.& demõ l.cum ſeruus.§.de cond.inſt. Solut.& iſta eſt vera:hic primo legauit,& poſtea adiecit conditionem. Et uide gl. quæ incipit,a patre.&c.ſigna glo. & dixi plene in l.auia.ſup.de condi.& demon. Quæro, an inſtitutus pro parte debeat interim habere totum,vel partem? Et die plene,vt dixi in l.plane vbi.§.coniunctim. ſup.de leg.j.

§. Menſtruos. Legatum mẽſtruum relictum ſeruis, debetur a tempore competentis libertatis.h.d.iſte.§.

L E X XXVIII.

Si fundus inſtructus. Si fundus inſtructus relinquitur, dies legati cedẽtis inſpicitur,h.d. Ibi,deberi.hęc declara per ea,quæ no.in l. pen. ſup. de fundo inſtructo.

Bart.ſuper ſecunda Infor.

LEX XXIX.

a **Rogo quandoque.** a No.istum casum sing.cũ dicitur, quãdoq; dabo tibi, intelligitur, cum primum commode potero.

ADDITIO.

a Alex.Rogo quandoq;.Sing.iste tex.est,promitto quandoque dare,intelligitur, q̃ primum potero.&r ita ipsum no.alleg.& intelligit Imo.in l.cum pater.§.rogo.de leg.2.vbi videtur tex.contra istum.iuncta l.seruo.inf.de manu.test. * Men.Adde vltra Bar.hic qui,hunc tex.dicit sing.Rom.in suo singulari 119. Quid diceret.

LEX XXX.

a **Quod pupillæ.** a Conditio nuptiarum,non impletur ex nuptijs inualidis.h.d.

ADDITIO.

a Ale.Quod pupill.Et istam legem cum glo.allego tibi pro sing.in l.conditiones, quę extrinsecus.de cond.& demon.Adde no.per Imo.in l.ab omnib.§.cum quidam.de leg.4.in d.l.qui filiabus.

LEX XXXI.

Vxori ex parte. Istã habeo ꝓ no.l.h.d.s̃m gl. Cõdõ si hr̃s ñ erit,moriẽte,isstituto purificat̃. Op.primo,& vr̃,ꝙ ista inuestigatio,an ꝯdõ videat̃ extitisse, vr̃ nõ,sit superfluã.cũ ista ꝯdõ,si hr̃s non erit,non suspendat̃, qa inest tacite,l.qui filiab.§.fi.& l.seq.su.de leg.j.sed si legatũ ponis relictũ a substituto,vt hæc litera innuit,non impedit diem legati cedere, vt s̃.eo.l.j.& l.hr̃dis.§.pen.Rñ.ꝙ ꝯdõ,q̃ tacite inest,nõ impedit trã smissionẽ nisi ex ptãte legatarij pendeat.l.filio.s̃.de lega.j.& l.mi-
a les.§.i.de leg.2.dicit in l.ꝯdões.q̃ extrinsecus.Opp.aꝙ post mortẽ sit impleta,l.fi.de ꝯd.inst.cũ põt vltimo vitæ spiritu esse hæres.Gl. dicit, hoc non fateor. cum non habeat velle,nec nolle vltimo vitæ spiritu.Sed nonne istud vr̃ ꝯ gl.l.filio sup.de lega.j.& l.miles.§. pro parte.sup.de leg.2.Sed ibi dicam in l.miles.§.pro parte.

ADDITIO.

a Op.No.ꝙ adiri non potest hęreditas vltimo vitę spiritu.Adde Bal.in l.fi.in prin.in vlt.col.de bo.quę lib.& Imo.in l.fi.sup.de cond.inst.

TITVLVS TERTIVS.

Vt legatorum,seu fideicom.nomine cauea.&c.

LEX PRIMA.

Legatorum nomine.

a **§.Si cui ita sit legatũ.** a Legatũ repetitũ, bis tñ detur,& ꝑ ipso legatario ab hr̃de,vr̃ hr̃dis legatario fi.ca. ...t.h.d. Istũ §. hẽs i l.fideicõmissa. §.si quis decẽ.s̃.de leg.3.Op.de l.si.in prin.s̃.de ser.vrb.præd. & l. si ita stipulatus a Seio.j.de fideiuss. Plene de isto brocardo dic, vt in l.si finita.in prin.de dam.infe.per Dy & ibi dixi, & per Cy. in l. 1.in j.op.C.de sen.quæ pro eo,quod interest. Opp.de l.veluti.s̃.de eden.Sol.ibi hoc,quia ex tali repetitione nõ grauatur. hic grauaretur,& ideo rarius,hic semel tantum intelligitur, & nõ quoties
b opportunum fuerit,vt ibi dicitur, b quod no.

ADDITIONES.

a Pom.Ita sit legatum.Et vide plene Bar.in l.fideicommissa.§.si quis decem.P.de leg.3.Ang.in l.si finita.de dam.infec.

b Alex.Vt ibi dicitur.Et idem tenet Bar.per istum text.in d.§.si autem vtraq;. in l.properandum.C.de iudicijs.

a **§.Si quis sub conditione.** a Si vna actio in alterius locum succedit,eius naturam assumit.h.d.iste §.

ADDITIO.

a Alex.Si quis sub conditione.Vide Bar.in l.non solum.in prin.in §.morte.de ope.no.nunc.

1 *Vsusfructus pecuniæ si relinquitur,dominiũ ipsius non transit incontinenti. Libellus,quando petitur vsusfructus certorũ rerum,qualiter cõcipiatur.*
2 *In casu huius §.quando legatario,& quando hæredi,sit cauendum.*
3 *Legatarius partis conditione pendente,an interim possideat totum. Vsusfructus citius accrescit,quam proprietas.*
4 *Conditio indebiti, quando detur contra tutum exceptione doli.*

§.Si decẽ,quæ in arca. Primo loquit̃.qñ ꝓprietas,& vsusfructus legati sũt pure. Secũdo qñ sub ꝯdõne hẽ prima diuidit̃ in tres partes.qa primo dicit, qd põt petere qlibet ipso iure. Scdo inquantũ obstat exceptio de æquitate. Tertio,qd iuris, qñ proprietatem legatari9 possidet. Secunda ibi,cũ decẽ. Tertia ibi, plane si decẽ.Itẽ secũda pars principalis diuiditur in duas. Primo qd iuris sit,pendẽte ꝯdõne. Secũdo.qd iuris sit existẽte ꝯdõne. Secũda ibi,sed si omiserit. Dr̃ hic, ꝙ iste legatarius debet decẽ petere,imo vr̃, ꝙ quinq; tñ. Nã qñ relinquitur vsusfructus pecuniæ , ipsa proprietas debetur vsufructuario,vt s̃.de vsusf.ea.re q̃ vsu consu.ꝑ totum tit. Si transit proprietas,ergo sequitur, ꝙ tanquam re coniuncti in eadẽ proprietate qlibet petat partẽ,l.si plurib.su.de leg.3. Sed dic,ipso iure nõ transit,ꝓprietas ex testõ,qa nõ est legata,sed quadã necessitate debet dari.iõ legatarius,in quem trãsit dñium ipso iure.iõ, & ipse
a põt tota decẽ petere. Et sic no.hic, a ꝙ † si relinquit̃ vsusf.pecu-
1 niæ,ꝙ dñium pecuniæ non transit incontinenti. Tu...ꝙ legatario vsusfructus debet, ꝓprietas ẽt, vt i ...§.ibi,... vsusfructũ petiturũ ꝯstat. Et sic no.libellũ,ꝙ petas fructũ illarũ rerũ, nõ illas res. Verũtñ crederẽ,ꝙ vterq; libellus procederet, tam iste peto vsumfructũ illarũ rerũ.qa tunc importat necessitatẽ q̃dã, seu proprietatẽ. Idẽ si peterẽ ista decẽ,vt vsumfructũ ex eis pcipiã,& etiã isto casu ꝓcederet libellus,l.si tibi decẽ millia.s̃.de vsusfru.ear.re.q̃
2 vsu ꝯsu.vbi vr̃ hoc ꝓbari. Dr̃ hic, † ꝙ cauet̃ hr̃di.Contra, imo vr̃, ꝙ dẽt caueri nõ hr̃di,sed legatario proprietatis,l.fi.si cui plus, q̃ ꝑ le.Fal.& l.si tibi decẽ millia. s̃.de vsuf.ea.re.q̃ vsu ꝯsu. Rñ.qñ ipse legatarius possideret,sibiipsi esset cauendũ,vt hic 2.1 fi. Idẽ si ꝯcurrerẽt hr̃s,& legatarius,& qlibet velit sibi caueri, legatarius pferẽ, vt in ꝯrijs. Aut hr̃s tñ ꝯcurrit,legatarius nõ, tũc hr̃di tñ põt caueri,vt hic. Venio ad ver.plane.& opp.ꝙ ille,q nõ est grauatus,ñ põt ꝯueniri,l.ꝑ fam.in ptin.s̃.ti. 1.sed legatarius proprietatis ñ est grauatus,ergo ipse conueniri ñ pt̃. Dicit glo.fallit, qa hic est speciale,
3 nã i effectu vr̃ grauatus. Venio † ad sequẽs ṽsum in ver. sed si sub condõne,vbi dicit,ꝙ interim possidet totũ. Cõtra,l.si dño,& l.plane vbi.§.si coniunctim. s̃ de leg.j.vbi legatarius pendente ꝯdõne, nõ petit nisi partẽ. Rñ.ibi loquitur i legato ꝓprietatis,hic vero loquitur in legato vsusfructus. Idẽ in l.idẽ est.§.si mihi.sup.de vsusfr. accr. Et est rõ,qa vsusfr.accrescit citius,q̃ proprietas, ut dixi in d.§. si coniunctim. Sed dices,hic est vnus legatarius proprietatis,& alius vsusfructus. Et licet verũ sit, tñ cõiunctio inter eos est in vsufructu,nõ in proprietate,l.si alij.s̃.de vsufr.leg.& l.idẽ Neratius.§. j.de vsufr.accre. Dr̃ hic,ꝙ si est ignorãs, hr̃s tenet̃ actione in factũ ꝯ s̃.de vsufr.ea.rer.q̃ vsu consu.l.hoc Senatusc̃õsultũ § i. Sol.ut gl. & hęc bona esse pt̃ Dr̃ hic in tertio ṽsio huius §. ꝙ hr̃s hẽt actionẽ ꝯ legatarium.qto q̃? Quidã dicunt actionẽ ex testõ,qdam cõ...
4 & melius,condictionẽ indebiti. Sed ꝯ istud opp.qũo † hẽt condi. inde.cum erat tutus exceptione doli, ꝙ sic nõ repetit, l.qui exceptionẽ.sup.de cond ind. Sol.vt no.in d.l.qui exceptionem.vel melius in l.qui se debere.sup.de cond.ob causam.

ADDITIO.

a Poma.Et sic no.hic.Vide Alex.in l.1.ff.de leg.j.

§.Si ad fiscum. Fiscus est semper diues,& ideo non satisdat.h.d. Quæro,an saltem nuda cautione habeat promittere fiscus? Dico; ꝙ non,licet secus sit in alia republica,vt in ciuitate,quæ nuda cautione debet promittere,l.si quando.inf.eo.& ibi no.& bene.

§.Qui minorem. Pro ea parte , qua alicui hr̃ditas diminuit̃ ipso iure,vel i effectu, sine culpa sua,liberat̃ ab oblĩone, q̃ ex hac stipĩone descendit.h.d. Op.& vr̃,ꝙ hr̃s nõ dẽret exonerari,l.cũ hr̃ditas.i si.s̃.ad Treb.Sol. Speciale est in ista cautione , quę assumit sibi vires actione ex testõ,vt s̃.ea.l.§.si quis sub conditione. Continua ergo §.si ei,qui.

LEX II.

Nec si forte. No.istum casum,ꝙ quantumcunq; pater sit coniuncta persona, ei non potest solui, vt dixi in l. 3.sup.sol.mat.

LEX III.

1 *Differentia,quæ sit inter contraria, & diuersa.*
2 *Et qualiter practicanda sit hęc lex.*

1 **Sed & ipsis,qui sunt.** Quæro, quæ † sit dña inter ꝯria,& diuersa. Dic,vt in gl. Extra gl.dr̃ hic,ꝙ ipsis,q sunt in ptãte,cauẽdũ est.q̃ro quõ ipsi seruo poterit caueri, vt seruo acquirat̃. Possumus dicere probabilr, ꝙ ipsi seruo caueatur,& sibi acquiranir actione ex hac stipĩone,q̃ hẽt nãm actionis ex testõ,vt inf.e.l.j.§.si quis sub cõdõne.& iõ cauetur ei,cũ acquirit̃ actione ex test õ,aliter secus, l.filius.j. de vet.obl.& l.pe.inf.de stip.ser. Vel aliter,& probabiliter,cauetur dño ꝑ seruo,vt ipsi seruo in euentum conditionis acquiratur, qd est mirabile,arg.pro hoc,l.filiusfam.§.diuus.in fi.sup de leg.j. Dr̃ hic eis-
2 dem ꝑsonis,&c.& sic ijdem debent esse apud vtrosq;. † Quæro,q̃ erit practica. Dico,ꝙ examinentur fideiussores,an sint idonei,vel non,ad vnius petitionem, l.arbitrio.qui satisd.coga. & ille, cui dẽt dari ẽt citetur,& tunc cogitur illum accipere,arg.l.j. §.cum dicit. sup.si cui plus,quam per l.Falc. Vel aliter , pater debet interesse pro se,& nomine filij.

LEX V.

1 *Fundus si est venditus pretio declarando arbitrio Titij, si vendens banniatur,& bona publicentur, Titio postea declarante, non tenet declaratio.*
2 *Hæreditas ab omnib.repudiata, non dicitur hæreditas, sed bona vacantia.*

Postquã hæres. Ista est tota notab.lex. Et istud primũ multũ notãdũ.h.d. Si ꝯdõ stipulationis exstat ipe,quo nõ est ꝑsona principalis,vere, vel interpretatiue stij so nõ ꝯmittit̃,& fideiussores nõ tenent̃ h.d. In text.ibi.neq; ius.i.hr̃ditas,q̃ personã repræsentat. Opp.de l.Stichũ, aut Pamphilũ circa fi.prin. j de sol.& l.si sine hæ.ede sup.de admi.tut. & l.hactenus.s̃.de cõst.pe. Rñ.ibi loquitur in oblĩone iam ꝯfcta perfecte, quæ potest durare extincta persona, hic vero loquitur in obligatione ꝯhenda. Sed ꝯ istud op.j.eo.l.si a te. Sol. Ibi non erat persona vere, sed ficte.l.hæreditas, quæ repræsentet personam, hic non est hæreditas,q̃ repręsentet ꝑsonã. Et hẽs gl.in l.4.§. idem Pompo nius.s̃.depo. q̃ glo.declarat illud principium. Dixi in l. fideiussor obligari.§.fin.j.de fideiuss. Quæro,dixi,ꝙ donec est hæreditas,põt obligari,qa si aliquis est deportatus, & bona sunt publicata. vnde

post

post deportationem extitit ɔdõ obl̃onis, an fiscus dicat repsentate psonã defuncti, adeo ꝙ existentia ɔdõnis faciat stipl̃onẽ ɔmitti? Et dico, ꝙ non, l. quoties. in fi. ℨ. de noua. † Et consului in quadã q. a Titius vẽdidit Seio fundum ꝑtio cõstituẽdo arbitrio tertii. iste vendẽs tanq̃ rebellis, & proditor fuit exbannitus, & bona publicata, ipso existẽte in rebellione, arbitrator est arbitratus pretium. Dixi, ꝙ ista ɔdõ existẽs eo tpe, quo declarauit, & bona erant publicata, nõ ualet, l. quoties. in fi. ℨ. de noua. Dr̃ hic, † ꝙ hæreditas iacẽs repræsentat psonam defuncti. sed q̃ro, qd si est repudiata ab oĩb. nec agnati, nec cognati uolũt, nec fiscus, an facta repudiatione ab oĩb. dicat esse hæreditas? Et donec aliquis põt adire sine dubio est hæreditas, quia est ius succedendi, & c. l. hæreditas. ℨ. de verb. sig. Sed qñ ab oĩb. est repudiata, dico, ꝙ non dr̃ hæreditas, q̃a nõ est ius succedendi in vniuersum ius, & ideo non est hæreditas, sed bona uacantia, b l. r. §. an bona, & §. diuus. & l. non possunt de iure fisci. & l. 4. §. eadem constitutio. ℨ. de fideicom. liberta.

ADDITIONES.

a Ale. In quadam quæstione. De hac quæstione habetur latius p Bal.ª in l. fi. de cõtrahen. emp. C. et ibi tenet contra Bar.

b Ale. Bona uacantia. An, et quando dicatur hæreditas, & quando bona vacantia vide quod no. Bar. in rub. sup. de acquir. hær. et in l. bona. inf. de bon. poss. et adde Bar. in l. fideiussor obligari. §. fi. de fideiu.

1 Appellatione pendente ea p[illegible] ssunt fieri, quæ possunt pendente iudicio principali, intellige, si fieri possunt, per iudicem appellationis. nu. 2.

3 Differentia inter edictum, & rescriptum.

4 Sequester pro re sequestrata, qua actione conueniri possit,

§. Imperator Marcus.

a Iste est not. §. Diuidif par. quinq;. Primo ponit rescriptũ Imperatoris. Scdo r̃ndet vni obiectioni. Tertio respõdet alteri obiectioni. Quarto s̃ia r̃nsionẽ ꝓbat p sile. Quinto ĩ ꝓdicta format duas qõ. Scd̃a ibi, recte. Tertia ibi, cũ alia. Quarta ibi, sicuti. Quinta ibi, possessio aũt. Gl. ponit dupliciter casum hic. & primus casus est not. & bon⁹ in se, r̃n ſm casum prosequor in uer. recte. Op. ad rescriptũ Principis, appel̃one pendente nil debet nouari, l. 1. ℨ. nihil no. app. pen. sed ſm hoc rescriptũ, aliqd innouatur b appl̃one pẽdente, ergo male. r̃ndet b Iurisconsultus, & dicit, recte 1 statuit Imperator. Ad ɔ̃riũ r̃ndet, † ꝙ si dẽt appl̃one pẽdẽte aliqd innouari: verũ est, nisi illud, ꝙ posset fieri pẽdente iudicio princi- c pali, c sed si penderet iudiciũ principale, tunc posset cautio peti. In tex. ibi, moraretur. i. si dies liniæ, ſm petitionem serendæ moraret, i. differtenir, ſm Ia. de Are. licet gl. aliter exponat, & ꝓbat ℨ. eo. §. ver. cũ alia sit dictũ. Itẽ op. ɔ̃ rescriptũ Principis, q̃a vr̃ superfluũ, cũ sufficiat edictũ ꝑtoris de ꝑstanda cautione, & de mittendo in possessionẽ. R̃n. Papinianus, nõ est verũ, cũ alia sit edicti ɔdõ, &c. Circa fi. §. in tex. deponenda apud sequestrũ, vt fi. dictũ est in edicto d collationib. Ibi, iurisdictio. i. ꝑtoria, q̃ est, vt si sibi nõ caueat, mittat̃ qs in possessionẽ, p quã non fit possessor, vt ℨ. ti. i. l. is cui. in pri. & ℨ. ex qb. cau. in pos. eatur. l. cũ legati. sed p rescriptũ fit possessor, vt s. in prin. § patet. Iac. de Are. Venio ad ɔ̃ria gl. q̃ tẽdunt ad expositionem Op. ℨ. ti. i. l. si is, a quo in prin. Sol. glo. hic in fi. primę glo. q̃a hic differebat, ibi non. Opp. de l. 2. C. de prohibi. sequestra. Sol. speciale hic. Op. & vr̃, ꝙ nõ sit bona similitudo edicti de collatione ad hoc rescriptum, imo diuersitas, vt in ver. sicuti. & ver. posses- d sio. Gl. d̃t fateor, ꝙ est diuersitas, vt in gl. Op. d nihil no. † appl̃o. pẽ- 2 dẽte. l. 1. Sol. hic nihil põt innouari, nisi ea, q̃ ꝑñt fieri pendẽte causa principali. hoc autem, qd̃ dixi, intelligo, si ꝑñt fieri i. per iudicẽ appl̃onis, nõ p iudicẽ cãę principalis, cũ cã deuoluta sit ad superiorem, l. 1. in fi. nihil no. appl̃one pendente. ipse põt quicquid iudex 3 causę pr̃icipalis. Op. & vr̃, ꝙ istud rescriptũ sit superfluum, per edictum ꝑtoris. Tex. q est hic, ponit duas dr̃ias. Sunt & alę dr̃ię ĩter rescriptum, & edictum. Prima est, ꝙ rescriptum hẽt locum ĩm post latam primam s̃niam ĩ cã appl̃onis, edictũ hẽt locũ pẽdẽte cã principali. l. 1. §. nũ solũ. s̃. e. siue pẽdẽte cã appl̃onis, vt hoc §. in fin. siue nulla cã pẽdente, vt apparet per multas leges huius tituli. Est alia dr̃ia, q̃a per rescriptum efficit possessor, vt ĩ pri. §. sed p edictũ ñ efficit possessor, sed est ĩ possessione, l. is cui. ℨ. titu. proxi. Est & alia dr̃ia, q̃a missus ĩ possessionẽ p rescriptum nõ restituit possessionẽ, nisi prius sibi satisfiat, vel ferat̃ s̃nia ɔ̃ eũ. Missus aũt ĩ possessionẽ ex edicto, dẽt exire, si sibi satisdetur, vt ℨ. eo. l. si legatarij aduersus. 4 & ℨ. ti. 1. l. si pecunię ĩ fi. Quæro, dr̃ hic, ꝙ sequester exercet vtilem actionẽ, qd̃ bene no. Sed an pro illa re posset conueniri? Credo, ꝙ non posset conueniri ab illis, ad quorum petitionem est facta sequestratio actione sibi cõpetenti, q̃a ipsi ĩter se agunt, & unus dr̃ sustinere partes actoris, & alter rei, l. vnica. C. de prohi. sequestra. & ibi per Doc. & probat̃ in l. interesse. ℨ. de acqr. poss. Sed ab extraneo potest conueniri tanquam curator datus bonis, l. pe. ℨ. de Carbo. edicto & l. 2. in prin. ℨ. de cur. bo. dan.

ADDITIONES.

a Ale, Imperator Marcus. Et ad intellectũ huius §. vide Bar. in l. qui bona. §. si quis opus, inf. de dam. infec. et quod no. Bar. in l. a diuo. §. si super. de re iud. et Bal. in l. consensu. C. quomodo, et quando iudex.

b Barb. Male respondet. Et no. singularem limit. ad tit, nihil nouari appellatio. pendén. nisi id poterat fieri pendente appellatione. Idem dic, si per tertium innouat, quia tunc potest. tex. sing. est coniuncta glo. in l. creditor. in prin. sup. man. & uide Bal. in l. si quis filio. §. si autem omnes. su. de inius. testa. et ibi Io. de Imo. Ang. in l. furti. sup. de infa. Bal. in vsib. feu. in c. 1. §. sancimus.

c Ale. Iudicio principali. Pẽdentia appellationis nõ impedit fieri, q̃ fieri pñt pendente cã principali. Itẽ nõ impedit quẽ mitti in possessionẽ suã, ꝓbat̃ hic, & in c. 1. & 2. vt li. pen. & in c nõ solũ. de appell. in 6. & in l. si quis filio exhæredato, §. tertium. & §. eius. qui. sup. de inius. testa. quod no. ad ea. q̃ habentur in l. chirographis. §. fi. de admi. tu. probatur etiam in l. creditor iussu. de appell. & in l. si qs iussu. & ibi Bal. C. de reb. credi.

d Ale. Op. Quando quid possit innouari app. pen. adde Bal. & Imo in l. si qs filio exhæredato. §. hi autem. de iniu. test. dixi post Bar. in l. 1. C. de bon. pos. cõtratab.

1 Petẽs in libello cẽ tum. prout constat in instrumento talis notarij, an de tali instrumento debeat facere copiam, ante litis contestationem.

§. Si dies.

a Legatario nõ dẽt caueri. nisi scripturã testĩ ostẽdat. h. d. Formo vnã b q. † Petis a me cẽtũ in libel- 1 lo, & dicis de hoc, prout cõstat manu talis notarij publico instr̃o quero, vtrũ de isto instr̃o debeat fieri copia parti ante lit. contest. Et hic tex. vr̃, ꝙ sic. & Inn. hoc vr̃ tenere ext. de prob. c. 1. & mea c doctrina c est ista. Qñq; in libello fit mentio de instr̃o, tal̃r ꝙ aduersarius non redditur dubius de narratis p actorẽ, verbi gratia, dico Tu vẽdidisti talẽ petiã terræ, & hoc cõstat manu talis notarij. ista mea assertio nõ reddit aduersariũ incertũ in his q̃ narro, q̃a aperte dico, & p relationẽ ad instr̃m non plus, nec al̃r dico, nisi narro, de hoc ante lit. cõtest. non dẽt fieri copia. c. 2. ext. de dilat. Qñq; ꝑt fieri mentio taliter, ꝙ dubius reddens, ut si dicã, Vẽdidisti talẽ rẽ vt ɔstat manu talis notarij. Certe cũ hoc casu nõ narres certũ, iõ dico sic in isto passu. Qñq; reus est talis, ad quẽ nõ spectabat ante dictum instr̃m. & tũc nõ dẽt fieri editio ante lit. cõtest. Qñq; talis ẽ ad quẽ spectabat dictũ instr̃m, & tunc dẽt fieri edõ, cum apud eũ dẽt esse, l. 2. su. de eden. Ad legẽ istã r̃n. deo, ꝙ est q̃ [illegible] edõ, q̃ fit ad deliberãdum, an velit cedere, vel cõtendere, de qua loqtur l. 1. in prin. s̃. de eden. & ista nõ dẽt fieri. Sed si petat̃ exhibitio ad probãdum, tũc dẽt fieri copia, & edõ, ut hic, & dixi in d. l. 1. de eden.

ADDITIONES.

a Ale. Si dies. Hunc tex. alle. no. Bal. in l. 3. in prin. C. de leg.

b Poma. Formo unam. Et facit l. si quis inficiatus ff. deposi. & vide Inn. pro ista doctrina in c. 1. de prob. Bal. in fi. C. de preci. imp. offe.

c Ale. Mea doctrina. Vide Bal. in l. 1. §. edi ff. de eden. & in l. edita. C. de eden. & vide Ang. in d. l. 1. §. edenda sunt omnia. & in d. l. edita. in ver. post hoc dicamus.

LEX VII.

Filio, vel seruo.

Vides, qñ remittit̃ a lege satisdatio, dẽt cauere sub hypotheca suarũ rerũ. Op. s̃ prox. Sol. ibi in republica. q̃ nunq̃ satisdare debuit, iõ nõ põt dici, ꝙ remittat̃. Op. C. ad Treb. l. iubemus. Gl. sol. ꝙ l. iubem⁹ nõ hẽt locũ extra suos terminos, ut ibi in fi. Op. ℨ. eo. l. fi. Sol. gl. ꝙ hic remittit lex, ibi hõ, & iõ mitius agit̃ cũ lege, q̃ cũ hoĩe. & vide gl. & sigua, q̃ incip. i. f. nude. in fi. Sed ista rõ gl. cõcluderet ɔ̃riũ, q̃a si mitius agit cũ lege, quã cũ hoĩe, honorabilius dẽt interpretari, & nullo mõ cauere, qñ fit remissio a lege, & sic in ɔ̃riũ vr̃ ɔcludere. R̃n. ſm Iac. de Are. sic, in l. ɔ̃t. a. dẽt talẽ nuda cautione cauere nõ cũ fideiussorib. vt ibi: hoc est verũ, qñ a lege, vel ab hoĩe remittitur satisdatio, sed si cautio remittitur, tunc nullo mõ dẽt cauere vt in Auth. de test. §. fi. idẽ sentit Iac. idem Are. ℨ. eo. l. fi.

LEX XII.

Licet vt non petatur.

Si cautio de facto petat̃, ɔdõ nõ petẽdę cautionis deficere nõ dr̃ h. d. Diuidit̃ ĩ tres partes. Primo ponit̃ dictũ, Scdo illationẽ ex dicto. Tertio rõnẽ illationis. Scd̃a ibi, & iõ. Tertia ibi, a q̃a postq̃. Op. & vr̃, a ꝙ ista nõ sit ɔdõ, sed modus, q fit p vt, l. 1. C. d his, q̃ sub mõ. & l. demõstratio. in fi. s̃. de ɔdi. & dem. & hic fuit factũ per vt gl. a fidei, ꝙ iste modus ɔdõni æqparatur, ut dixi, alias ñ est natura dictionis, vt, iducere modũ, nisi natura orõnis, cui adiecit, hoc voluerit. Si ergo illud adijcit legato per dictionẽ, vt, qd̃ veniat explicãdũ, anteq̃ qs cõsequat legatũ, nõ est modus, sed ɔdõ, l. cũ tale. §. 1. s̃. de ɔdi. & dem. ibi tex. De dictione, ne, q̃ resoluitur in, vt nõ, dixi in l. qb. dieb. §. Termilius eo. tit. & l. cũ pr. §. Titio. s̃. d leg. 2. sed hoc ante venit explicãdum, ergo, &c Opp. dr̃ hic, ꝙ petendo de facto, non vr̃ cadere a fideicõmisso. ɔ̃. C. de trans. in l. ubi & l. siue apud acta. Sol. Dico, ꝙ istud nõ petere, intelligitur in vlt. volũtatib. ꝙ iure nõ petat: in ɔctib. secus, vt vidistis in l. Mutianæ. sup. de condi. & demõ. & iõ si testõr verba adiecisset, ꝙ nõ petat de iure, uel de facto, esset legatũ ɔdõnale, & deberet præstare cautionem Mutianam, l. mulier. in prin. & ibi sentit gl. s̃. de ɔdi. insti. Dr̃ hic in tertia parte, q̃a postq̃ remittit talẽ ɔdõnẽ, &c. ɔ. q̃a ɔdõ ibi ñ remittit̃, sed cautio, q̃a ɔdõ est ualida. & sic vr̃ obstare l. 2. C. eo. Sol. gl. & exponit ɔdõnẽ. i. cautionẽ, q̃ in illa ɔdõne ɔtinetur, vel al̃r, ut gl. & tene, quã vis, & vtraq; ꝑt esse vera. Sed ɔ̃ vtraq; opi. b op. hẽs ſm gl. b istam qd̃ verba prolata per modũ ɔdõnis inducũt dispositionẽ, & uide gl. q̃ incip. i. cautionem, ibi, q. n. dicit, &c. Sed nonne istud est ɔ̃ l. si qs sub ɔdõne. s̃. si qs omit. cau. test. & l. ex facto et agitatũ. s̃. de hær. e. insti. & l. Titia cũ testõ. sup. de leg. 2. dixi in l. ex hac scriptura. ℨ. de do. Sol. Vr̃ hic, ꝙ sit ipãle, qd̃ quocunq; iudicio possit remitti, l. 2. C. eo. expressius in l. auia. in fi. in. de ɔdi. & dem. Rõ huius est, q̃a ista cautio non petitur iure actionis. vel obliga-

ADDITIONES.

a Ale. Op. & videtur. Vide ultra hunc tex. & ibi per Dy. Raph. et Imo. in l. si ita legatum sit Titio. de condi. & demon,

b Ale. Habes secũdum gl. Adde no per Imo. in l. cum tale, §. de cond. et demõ. per illum tex. cum glo. su. et in l. auia, per illum tex. eo. ti,

obligationis,sed petitur off.iud.nobili,l.5.ꝭ.de ver.ob.& l.1.ꝭ.de præt.stip.& insti.de inut.stip.p totũ.& off.iud.nõ ꝑsupponit ubi so- nẽ.l q p collusionẽ.§.preti sorte.ꝭ.de act.emp.Modo ad proposi- tũ,quocũq; iudicio testõris põt fieri,ne ista cautiõ petatur,& iõ cessat æquitas prætoris.Idẽ potes dicere,si testõr iubet nõ petere hęredẽ restõnẽ in integ ex persona defuncti, vel non petere cau- tionẽ damni infecti,vel aliquid aliud,qđ off.iud.mero expeditur tũc credo,ꝙ ñ posset đ iure petere,vt hic,arg.aꝭs aũt vbi iure actio nis possit peti,& testõr remitti,tũc ope excep.tollitur,l.qđ mihi. ꝭ.de lib.leg.Quæro de qõne notabili.Dr̃ hic,ꝙ petẽdo cautionẽ non vr̃ conditio defecta,quæro,de qua petitione intelligitur? Et gl intelligit,ꝙ siue in iudicio,siue extra. Istud vr̃ ꝯ l. si seruus plu niũ,§.1.ꝭ.de leg.1.vbi qñ in iure obtinuit p sententiam,nõ põt di cere iniuste iudicatũ per sñiam,sed iuste,l.stipulatio ista.in prin.ꝭ. de verb.ob.& ibi no.Sol.intelligo,ꝙ hic peruenit ad suum hære- dẽ de voluntate defuncti.& hærede volente,fuit cautio ista præ- stita,l. ... in fi.de condi.& dem.vbi non debet præstari per inui- tum,sed per voluntarium potest.Sed si hærede opponente, tunc obstaret contrarium.Opp.C.eo.l.pe.Solue,vt in gl.

LEX. XIII.

Ei quoq; legatorum.

Qui potest conueniri ex e- dicto,si qs omissa causa te stamenti,a ... nec ... tenetur.h.d.

LEX XIIII.

Hæc stipulatio.

§.Diuus.

Varijs cautionib.non est vtendum,nec debent interponi cautiones,q̃ non releuant.h.d.Op.ad l.n.a.de l.2.§.planc.de vul & pu.& l.ita ... §.a patre.ꝭ.ad Tre.Sol. vt in gl.Op.de l.1.§.si impuberi.ꝭ.de colla.bo.Gl.non soluit. Sol. Dy.ꝙ hic non est solicitus de hæreditate vniũtus,sed de hæredita- te mortui.Opp.de l.si pupilli.§.1.de ne.g.gest.vbi vtimur superua cuis cautionib.Sol.Hæc cautio hæc est superuacua,quia non põt committi,ibi vero dicitur superuacua,quia alia actio competit. Cum igitur posset committi,ibi merito potest interponi: hic nõ potest committi,merito ergo non potest interponi.

LEX XV.

a ## Etiã de præsenti.

a Op.de l.si debitori.ꝭ.de iud.Glo. no soluit.Old.soluit.ꝙ d.l.si debi- tori.lo.itur ... si debitum est purũ,& liquidũ iudici p confessio nẽ partis:hic aũt licet legatũ sit purũ,tñ hæres diffidebatur,nec di cebat,hodie constat,hodie agatur,ſm l.si is a quo.ꝭ.tit.1.sed pete bat libellum,vnde cũ ordinarie procedat,debet habere longum tractatum,ideo præstatur cautio,l.post ... §.Imperator.in.eo. & ibi gl.ſm casus positionem videtur sic intelligere.

ADDITIO.

a Ale.Etiam de præsenti.Et hic est glo.quod hoc edictum habet locum in dona. cau.mor.quam Ray.hic dicit esse sing.

Barb.Et tene menti hunc tex.licet creditor pure non poterit agere contra debi torem,sed ad debitum,l.si mulier.sup.de con.... ob cau. cum simil. tamen fallit in vlt.voluntate,vt hic,quod est not.... dignum.

LEX XVI.

a b ## Si ab vno exhæredibus.

1 †Op.ex superueniẽ- ti casu nõ augetꝰ o- bligatio fideiussorũ,l.Lucius.§.Paulus.ꝭ.ad munic.Gl.1.quæ dicit s.simpliciter.sol contrarium.sequens gl.format.Et ista est mate ria l.Centurium Capuæ.ꝭ.de eo,quod certo lo.& l.quæro.ꝭ.loc.

ADDITIONES.

a Pom.Si ab vno.Vide.Rom.sing.31.

b Ale.Hæredibus.Adde tex in l.diuersum.in prin.quorum leg.

LEX XVII.

1 *Satisdatio si est remissa,non remittitur nuda cautio.*

2 *Pater in casu huius l.non est legitimus administrator filiæ.*

3 *In casu l.qualiter consulatur huic fideicommissario.*

Quæ filiũ.

Ista est no.lex.& h.d.Satisdatio remissa nõ ꝑt peti,ẽt si hr̃s dilapidet Itẽ qui petit,ꝙ restitutũ sibi ex interuallo,nõ repellitur excep.dolo facis,&c.h.d.In tex.ibi, 1 †nõ cõpellẽdũ cauere p satisdationẽ,sed nuda cautione cauetur, vt in Auth.de resti.§.fi.nisi cautionẽ remisisset,vt ibi dicit in fi. §. ibi,esse hęredi.Nec ob l.dolo facis.ꝭ.de exce.do.qa hic res petita a nõ erat restituẽda statim,sed post ... Ia.de Arc.& Old.ꝙ ponũtᵃ b ꝭ.e.l.filio.vbi saltẽ nuda cautione debet cauere.Gl.soluit,ᵇ ꝙ hic de auo,ibi de pr̃e,nihil est dicere.Glo.dat aliã sol.ꝙ ista cõcordat cum illa.Iac.de Arc.tenet,ꝙ hic debet cauere nuda cautione, qa testõr remissa satisdatione exigit cautionẽ,& tũc remissa satisda- tione,nõ est remissa cautio,argu.in Auth.de rest.§.fi.nisi esset re- missa cautio,vt ibi no.Glo.... in d.l.filio.vr̃ intelligere. vt dixi. Cõtra istã opi.Iac.de Arc.vr̃ tex.in eo,qd dicit cauere,sed ipse ex ponit.s.cum fideiussor.b.Vel potest intelligi,ꝙ illa auth.in fi.hẽat locũ in aliis ꝑsonis,q̃ in istis,tã cõiunctis,qa eo ipso, ꝙ remittitur a satisdatio,& cautio sit remissa.sed opi Iac.de Arc.plᵇ placet†Quę ro,an iste pr̃ sit legitimus administrator huius filię?Et gl.dicit,ꝙ sic,sed ista gl.referendo se ad tex.nõ est vera,quia ista filia nõ erat in ptãte,cum fecit testm̃,ideo non est legitimus administrator ꝙ alias esset,l.fi.C.de bo.... lib.Quærit glo.qualiter consuletur huic 3 fideicommissario.†Dic,vt in gl.istud qd ... glo.cogetur statim restituere,esset ꝯ versic.idem quæsiuit,quia obstaret excep.dolo facis.Non ob l.Imperator,quia ibi loquitur in patre,cuius bona debent ire ad filium.ideo si ante restituit,non vr̃ magnum quid, l.scripto.in fi.ꝭ.vnde lib.ideo teneatis istam opi.glo.hic.

ADDITIONES.

a Ale.Opponunt.No.limitationem ad regulam,dolo facis.vide Bar.in l.si donatu rus.§.1.de cond.cau.da.& Bar.in l.si re.stipulatur.de verb.obli.in pe.q.formata per ipsum ex gl.circa fi.& Bar.late in l.si socer.§.Lucius.sol.mat.

b Pom.Glo.soluit no.quod licet pater dilapidet bona,non teneatur restituere in terim,secundum Bar.licet dicat gl.sed tex.quãdo pater dilapidat bon sua, nihil dicit de bonis restituẽdis.

§ Tutor.

Istam materiam examinaui in l.fi.sup.quando ex facto tuto.

TITVLVS QVARTVS.

Vt in possessione lega.seu fideicommiss.seruan. cau.esse liceat.

Dictum est supra,vt lega.nomi,caue.verum, quia quandoq; nõ cauetur,& quis mittitur in possessionem,ideo hic ponitur ista ru brica,vt in possessione legato.

LEX PRIMA.

1 *Tempus quandoque est modus tollendæ obligationis.*

SI quis cum.

Cautio,q̃ non dẽt præstari præsti- ta sciẽter,nõ ꝯdicitur.sed p igno- rantiam facti cõdicitur,quo ad plenam liberõnẽ.si per ignorantiam iuris cõdicitur,quo ad liberationẽ fi deiussorum tm̃,quib.etiam exceptio competit.h.d.no.prin.& est subtile.In tex.ibi,satisdatio,põt ẽt ꝯdicere,quo ad liberationẽ fi- deiussorum,& sñam Dy.& gl.In tex.ibi,condici posse,quo ad li- berationẽ fideiussorũ,nõ ipsius hæredis.Dyn.hic đt, ꝙ cautio,q̃ non debet prestari,prestita condicitur,cõtra legẽ, cũ emptor.& legem,damni.§.emptor.ꝭ.de dam.in fe.Sol vt Dy.plene in l.si pa tronus.ꝭ.de do.&,quidam hic habent.Op.de l.qui erat.su.famet. Sol.Ibi cõmittitur stipulatio ad id,ad qđ qs tenebitur.s.ad inte- resse,non ad duplũ.in proposito ista stipulo,qñ p errorẽ iuris cauit, tũc quo ad fideiussores condicitur,qa in nullo tenetꝰ Et istã tenet Dy.in d.l.si patronus.Et ſm hoc hẽs casum,ꝙ quis põt ꝯdicere li berationẽ fideiussoris,nõ suã liberationẽ,& ẽ nouus modus agẽ- di.s.patere,vt alius liberetꝰ,& vide tex.in prin.Et puto,ꝙ istam li- berationẽ cõdicat suo noĩe,nõ fideiussorũ noĩe.Simile in sequẽ. §.si cui.ꝭ.mand.vbi ago actione mãdati,vt liberes aliũ,qa mea in terest.Opp.dr̃ hic,ꝙ fideiussores sunt tuti exceptione,ꝯ l.si quis postq̃.ꝭ.de fideic.Sol.glo.ibi fideiussit pro eo,q nullo modo tene batur,& vide gl.quæ incipit imo vr̃,&c.Et illud nõ vr̃ verum qa l.si quis postq̃.loquitur,qñ est tpe liberatus,& sic naturalis remanet, l.obsonium fere.§.placet.ꝭ.de act.& ob.& ibi no.ergo põt accede re fideiussor.l.fideiussor.§.1.de fidei Sol.ſm Dy.licet remanet naturaliter obligatus,tñ nullius est effectus,h.d.Dy.in l.fi.ꝭ.rem ra. ha.& Cyn.in l.cum quis,de iur.& fac.igno.Vel oportet ponere, 1 †ꝙ tempus est modus obligationis tollẽdæ quandoq;,vt dixi in l. fi.ꝭ.rem ra.ha.dixi in d.l.si quis postquam.

§.Non exigit prætor.

No.ꝙ vt mittatꝰ qs i pos sessionẽ,nõ reqrit mora ꝯuẽtu,sed vt cesset mora eius,q ꝯuenit Secũdo no.ꝙ ñ dẽt offerri cautio.Op.de l optimã.C.de ꝯh.& cõmit.stip. Sol.ibi hẽt diẽ q interpellat p hoĩe.Item op.de l.2.C.de iure emphy.Sol.ibi tacite inest dies,q interpellat pro hoĩe.Op.de l.stipulatio ista.§.1.ꝭ.de ope.no nun.Sol.ibi volebat se ab obseruantia ꝑcedentis denũcia- tionis subtrahere,quare dẽt offerre,vt offertur ad purgatio.morę præcedentis iam inductę,l.illud.de peri.& cõmõ rei vend.hic au tem nulla obligatio pręcedebat.Oldra.

1 *Procurator actoris,quare non cauet,nisi cum dubitatur de mandato,reus uero semper.*

1 ## §.Si debitori

No.casus est.Ex isto tex.† sumunt rõnẽ Doc.quæ est rõ,ꝙ procurator rei cauet i d.stricte,procurator actoris nõ,nisi cũ dubiũ ẽ de mãdato.Et est rõ, qa reus est cautus ex parte sua,qa defendit illud, qđ habet, & sic est sibi cautũ:sed actor petit illud,quod nõ hẽt, ideo non est sibi cautum,& dẽt ei caueri. Et hoc sumitur ex isto textu.

§.Et cui.

Gl.quærit,quomodo erat debitum?Et dic,vt gl. & tene quam vis.

1 *Ex.stentia sui hæredis non confirmat legata,nisi fauore libertatis.*

2 *Ex istentia sui hæredis confirmat fideicommissum vniuersale.*

a 1 ## §.Tũc ante aditã

No.†ꝙ existẽtia sui hæredis nõ cõfirmat legata.Fallit i liberta te,l.sciendum.ꝭ.de manu.testa.& l.cum quasi.§.si quis.ꝭ.de fidei 2 com.lib.Item confirmat†fideicommissum,vsc,vt l.ita tamẽ.§.si pater.sup.ad Treb.& qd operetur existatitia,dicam in l.si filius,ꝙ patri.de vulg.& pup.

ADDITIO.

a Ale.Tunc ante aditam.Vide Bar.in l.3.sup.de condi.indeb.& no.etiam Bar.in l.Iulianus verum.de condi.indeb.

LEX

LEX. III.

1 *Cautio, de qua hic, præstatur officio iudicis.*
2 *Offerre statim se probaturum, intelligitur arbitrio iudicis.*
3 *Iudex qualiter arbitretur tẽpus statuẽdũ ei, qui se offert statim probaturũ.*
4 *Hæres, qui dicit se non teneri cauere, & in continenti velle probare, & dũ super hoc cognoscitur, apparet legatum deberi pure, legatum præstabit.*
5 *Iuramentum est summaria probatio, etiam quo ad missionem in possessionẽ ex primo decreto.*

a **Si is, a quo.** a Istud est notabile prin. In causis sũmaris exceptio, q̃ reqrit altiorẽ indaginẽ, admittiť, si excipiens paratus est in ꝯtinenti ꝓbare. h. d. Op. de l. 1. ꝯ.e. Sol. Ibi hr̃s non dicebat, hodie ꝯstat, hodie agaẽ, vt hic dicebat. Primo dr̃ hic 1 † ꝙ illi, a quo satisdari petiť, offert cautio, q̃ro, quo iure? Et glo. dr̃. offõ iudicis, & bñ Dedi tibi tex. in l. 5. ɉ. de ver. nbl. & ɉ. de præ. stip. l. j. & Inst. de priu. stip. p torũ, licet gl. dubitet in l. inqlino. ɉ. de dã. i b fe. Quæro b † qualr dẽt intelligi, ꝙ offert se ꝓbaturũ statim, vt dr̃ 2 tex. hodie ꝯstat, hodie agam⁹, & sic ea. die vr̃, ꝙ posset, alibi vr̃, ꝙ ĩtra duos mẽses, bñ dr̃, statim, vt ĩ l. ĩ fraudẽ §. fiscalib. ɉ. de iu. fi. no. ĩ l. vlt. C. de ꝯpẽ. Consueuit dici in §. in bonæ fidei Insti. de act. hic gl. intelligit intra breue tp̃s iudicis arbitrio, & vide glo. in vers. ho c die, q̃ incipit, legatarius, &c. Glo. verũ dr̃. c Sed quar † dẽt iudex ar 3 bitrari? & est tex. hic singularissimus, & si de fideicommisso p̃t ꝯstare intra illud breue tp̃s, intra qd̃ fit examinatio, an fideiussores sint idonei, vel intra qd̃ dẽt peti iurari de calumnia, tũc si p̃t de cautione ꝯstare intra illud modicum tp̃s, & sic ego formarem exceptionẽ meã, & sic p istũ tex. dico, ꝙ non debeo cauere, qa fuit adẽptũ legatũ, & hic offero me ꝓbaturũ intra tp̃s, intra qd̃ penderet cognitio summaria sup hac cautione, ẽt hac exceptione non d opposita, & iste est tex. hic, ꝙ sit breue tp̃s d arbitrandum a iudice. Et sic dẽt intelligi id, qd̃ vidistis in l. ille, a quo. §. si testõ. s̃. ad Tre. 4 & no. in l. 2. C. de edi. di. Adri. tol. † Quæro, cũ cognosciť sup hac exceptione, & apparet legatũ deberi pure, vtrũ hr̃s, q obtulit istam exceptionẽ, dẽt ad istud legatũ ꝯdẽnari? Gl. dr̃ hic, ꝙ sic, & vide gl. q̃ incipit, s. q. fideiussores, &c. q̃ tenet, ꝙ si ĩ ista summmaria cognitione sup exceptiõe habita apparet legatũ dẽri, tũc dẽt p̃stari. Sed nõne illud est ꝯ l. a diuo. §. si sup reb. ɉ. de re iu. vbi dr̃, ꝙ istud, qd ĩ ista summaria cognitione ꝓnũciať, nõ ꝑarat plenũ p̃iudicium? Br̃ substinendo gl. istud est iõ, qa hr̃s ad hoc se vr̃ astringere, dũ dicit, hodie ꝯstat, hodie agamus, & iõ imputať sibi, qa poterat istã cognitionẽ effugere, sine incommodo, satisdõnẽ p̃stãdo. sed ĩ l. ꝯria n̄ est quid sibi imputeť, cũ illam summariam cognitionem nõ poterat effugere sine magno p̃iudicio sui, & re. habes q ponit hãc rõnẽ in l. j. in fi. ɉ ne vis fiat ei. Dr̃ hic, ꝙ cognosciť summatim, q̃ro, 5 qualr fiet: † Dicit gl. p iurm. vide gl. q̃ incipit, sufficit ergo iurare, e & sic iurm est summaria probatio, e & est tex. in l. thesaurus. s̃. ad exhiben. & hoc est verum tñ sup illo capĩo, an p calũniã petať, vr̃ nõ, & in hoc est sufficiẽs ꝓbatio p iurm. Sed an legatũ debeat, uel non, dẽt probari p iurm, uel p testes, l. postq̃. §. si dies. ti. pro. Sed qñ hæres esset contumax, tunc forte esset uerum q̃tum ad missionẽ in posses. ex primo decreto, ꝙ esset sufficiens probatio, per iurm, vt in Auth. de exhib. & inter. reis. § suscepto. & per Doc. in l. cum ꝓponas. C. de bon. auth. iud. poss. Dixi plene in l. si finita: §. Iulianus. de dam. infe.

ADDITIONES.

a Ale. Si is, a quo. Qñ res dicatur requirere altiorem indaginem, adde Bar. in extrauag. ad reprimendũ. in ver. summarie. & Bal. in l. si ex falsis. de trans. vr̃ tenere, ꝙ relinquetur arbitrio iudicis. sed certe ibi tenet idem quod hic etiam.

b Menoch. Quæro. Chassan. cons. 68. nu. 12.

c Ale. Verum dicit. Adde q̃ no. Bar. in l. 4. §. condemnatum. de re iud. & qd̃ no. Bar. in l. 1. inf. de glan. legẽ. sed Bal. in l. 3. §. ibidem. sup. ad exhib. tenet cõtrarium dicẽs, ꝙ illud statutum dẽt intelligi intra triduũ, l. fi. C. de iud. Alle. Arch. 3. q. 1. in sum. Bal. in l. fi. de ord. cog. in materia execu. sniẽ, de qua p Bar. in d. §. cõdẽnatũ. ubi tenet, ꝙ relinquit arbitrio iudicis. Et adde Bald. in d. l. 2. C. de edi. di. Adria. vbi dicit, ꝙ arbitrio iudicis relinquitur. & est verum, sed iudex dẽt arbitrari mõ tradito hic, p Bar. & qñ, vide Bal. in d. §. ibidem. & in l. 1. C. e. Ang. in l. 4. C. eo. Ang. in l. ille, a quo. §. si de testõ. ad Treb. dicit, ꝙ ubicunq; exceptio, quæ proponitur, liquidari potest intra tp̃s deliberandi mature, qualem sententiam ferre debeat, ibi illa exceptio non dr̃ requirere altiorem indaginem, alle. q̃ habẽtur hic, & uide quæ dixi sup prox. Card. & Imo. in c. cum in iure. de offi. dele. transeunt simpliciter cum Bar. in d. §. condemnatum.

d Poma. Quod sit breve tp̃s. Vide Ale. cons. 106. in 1. dub. in 2. uol. cons. 100. in fi. in 4. vol. Fel. in c. veniens. ver. 6. dub. de test. Ro. cons. 76. cons. 204.

e Ale. Summaria probatio. Vide Bar. in l. 1. in prin. sup. quemad. test. ape. per Bar. in extrau. ad reprimendum, versi. summarie. & Bart. in l. 1. C. eo. & de hac glo. facit mentionem Cy. ibi videas.

1 *Mulier quæ accepit virum pauperem, habet remedium l. si constante.*
2 *Debitor, vt tanquam suspectus capiatur, suspicio dẽt causari post cõtractũ.*

§. Si Semel. a Op. dr̃ hic, ꝙ q semel recepit fidiussorẽ malum, ĩputat sibi, ꝯ l. si cũ dotem. §. si mulier. s̃. sol. ma. Sol. Hic sciẽter recepit, & dic ut in l. 3. ɉ. de fidei. & l. iter b cãs, §. abesse. s̃ mã. Op. de l. sciẽdũ. b §. pe. s̃. q sat. co. Sol. & tene mẽtẽ, ꝙ hic ꝓuisio hoĩs perit, & iõ restaurabiť, ibi ꝓuisio l. Inducit ad 1 q. p Dy. Mulier † accepit in virũ quendã pauperem hoĩem & dedit sibi dotẽ, mõ vult petere restõnẽ dotis, s̃m formam l. si ꝯstãte. in prin, s̃. sol. mat. & l. vbi. C. de iu. do. vt dicit Dy. ꝙ non p̃t, qa imputet sibi mulier, qñ accepit, & hoc tenet Dy. in d. l. si ꝯst ante. in prin. & hoc tenuit Cy. Rayn. & oẽs. Sed hoc ego non teneo in repetitione d. l. si ꝯstãte. & est rõ, qa si exp̃sse voluisset mulier renunciare illi a principio exp̃sse nõ potuisset l. de die. & l. sequẽti. de p a 2 ctis, dotalib. iõ nec tacite p̃t. Et p hanc † l. dico, ꝙ si aliqs vult facere aliquẽ capi tanq̃ suspectũ ex forma statuti. vel ꝯsuetudinis, ꝙ si causa suspicionis, suberat tp̃e, quo cũ eo ꝯ͂xit, nõ põt capi, secus si c postea superuenit, c vt hic Facit ɉ. de priu. cred. l. si creditores.

ADDITIONES.

a Ale. Si semel. Vide Bar. in l. prætoriæ. la 2. de prætor. stipulatio.

b Ale. Opp. de l. sciendum. Vide Bar. in l. 3. de fidei. & Ange. in l. si ab arbitro, qui satis. cog.

c Ale. Postea supuenit. Pro suspicione fugæ, ꝙ reqrať suspicio post cõtractũ supuenisse talis, adde Bar. p illum tex. in l. fi. C. de spon. & Ang. in l. nemo carcerẽ, C. de exa. tri. li. 10. & latius p Ang. in l. si ab arbitro. sup. q sat. cog. & ꝙ no. Bar. i l. si creditor. de pri. cre. & p hoc dicebat in d. l. si ab arbitro. reuocari practicam aduocatorũ, q faciũt quẽ capi ꝓ suspecto, & nõ faciũt fidẽ iudici saltẽ p duos testes, q tp̃e cõtractæ obligõnis iste debitor fuisset locuples. & idoneus, & quod postea mutauerit cõdõnẽ i peius p illũ tex. de quo ibi p eum in d. l. nemo carcerẽ. & postea ꝙ creditor iuret ipsum debitorẽ habere suspectũ de fuga, s̃m Ang. in d. l. si ab arbitro, alias non tenet captura. adde tñ s̃m Ange. & Imo. p illum tex. in l. q bona. §. q dãni. de dã. infe. ꝙ si quis iurauit quẽ esse suspectũ, & fugitiuum, vt cõsequať familiã pro capiẽdo illũ, nõ dẽt ĩdistinctẽ iudex ei credere, imo iudex hẽt inuestigare cõiecturas, & verisimilia. facit ꝙ no. i l. fi. C. de ser. s̃m Imo. vbi vide Bar. in l. cõsentaneũ. C. quõ, & qñ iu. & Bar. in l. aut prætor. §. si debitorem. de his, quæ in frau. cre. sed ꝙ sufficiat iurm ad ꝓbandum quem suspectũ. tenet Imo. in l. 2. in prin. sol. ma. ad q̃ vide ꝙ no. Ang. in l. si plursorio. de app. i pri. & q̃ dixi ẽi post Bar. in l. si qñ. C. vñ. vi. & no. Bal. post glo. ibi, & in l. apertissimi. C. de iud. & vide Bal. in l. ꝙ euitãdi. C. de condi. ob. turp. cau. & in l. si qs curiali. C. de epi. & cle. vbi sing. loqũr. Et facit ꝙ no. Bal. & Imo in l. 2. sol. ma. i princ. & adde, quæ dixi in l. an prior. §. si debitorem. inf. q̃ in frau. cred. His adde Bart. in l. consentaneũ. quõ, & qñ iudex. & Bal. i l. creditor. si cer. pet. & ꝙ no. gl. & Bal. ĩ simili in l. pen. C. de pig. act. vbi pp suspicionem licet ꝓpria authoritate ingredi, &c. adde tñ ad intellectum dictorum per Bar. hic, ꝙ licet tp̃e contractus, qs incẽperit dilapidare, non tñ taliter, quod subesset timor, si postea fortius cœperit dilapidare tñ poterit capi vt suspectus. s̃m Bald. in l. si pro ea. in prin. C. man. vbi ẽt dicit, quod ois dilapidatio non facit quem suspectum, & adde quod rõne modici debiti, non potest quis iudicari suspectus, secundum Bal. in auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. Adde Rom. cons. 241. & 230.

LEX V.

1 *Missione facta causa legatorum, an possit perueniri ad secundum decretum.*

a **Is, cui legatorum.** a Dr̃ hic missus in posses. ex primo decreto, non põt vt dñs possidere. Cõtra, in l. 2. §. j. s̃. si ex no. ca. ag. & l. si finita. §. postea aũt. ɉ. 1 de dam. infe. Sol. vt gl. & † tenet, ꝙ p̃t ꝑueniri ex missione facta cã legatorũ ad s̃m decretũ. Cõtra gl. hẽs in l. si finita §. Iulianus. ɉ. de dã. in. in glo. ma. Dy. in additione sua vr̃ dicere, ꝙ põt peruenire ad s̃m decretũ, qñ esset legatũ purũ, & purificatũ, vt hic, secus si non esset purũ, vt in gl. ꝯria. Sed puto ex vigore missionis factæ, vt caueat noĩe legatorũ, ꝙ non p̃t peruenire ad s̃m decretũ, vt hic est tex. & gl. h. d. in d. l. Iulianus. Rõ est, qa p primum decretũ iam est ꝯsecutus ꝙ petit. Petit enim ipse non legatũ, sed petit sibi caueri. sed possessionem illam hẽt vice cautionis. l. postq̃. §. Imperator. s̃. tit. 1. & l. si finita. §. si qs damni. ɉ. de da infe. Ista glo. põt intelligi, si petitũ esset legatũ actione ex testõ, & hr̃s est cõtumax. & est facta missio ex primo decreto, tunc qa p primum non est sibi consultum, ꝓue niť ad s̃m, vt l. 1. & l. Fulcinius. ɉ. ex qui. cau. in posses. ea Dixi plene in d. §. Iulianus. Quæro, quid in creditore, an missus repellat dñm? Et dico, ꝙ non. l. si finita. §. si qs autem, ɉ. de dam. inf. & h. d. gl. Quæro quis percipiet fructus? & dicit gl. dic, vt ɉ. qui legatorum, vt ibi dicemus.

ADDITIO.

a Alex. Is, cui legatorum. Vide Bar. in l. iubere. sup. de iur. om. iud. & dic. vt dixi ibi l. si finita. §. Iulianus. de dam. infe.

a **§. Si alius damni.** a Rõ huius §. est, qa q est missus ĩ possessionẽ, dẽt hr̃e curã bonorũ l. p̃tor. ɉ. de bo. auth. iud. pos. & l. si finita. §. si qs dãni. ɉ. de dã. inf. & ɉ. ea. l. §. q legatorũ. sed cauere alij, de dã inf. est cura, & custodia rei, ideo si caueret, recuperat ab eo, cuius est ipsa res.

ADDITIO.

a Ale. Si alius damni. Ad hunc §. vide l. si finita. §. si plures. de dam. infe.

1 *An & quando, vno misso cæteri videantur missi.*

§. Si plures legatarii. Istud, qd̃ dr̃ hic, est nouũ dictum, & nõ est hodie correctum. Et q̃to q̃ est rõ huius l. inter creditorẽ, & legatarios? Et gl. q̃ est in l. cũ vnus. ɉ. de bo. auth. iud. pos. dicit, ꝙ legatarij veniunt ex cã lucratiua, creditores ex causa onerosa. Hoc ẽt tenet Dyn. in l. si finita. §. si plures. ɉ. de dam. infe. Facit qd no. p eum in c. q prior. de 1 re. iu. li. 6. Non video † qualiter posset procedere, qa video, qd l. cũ vnus. ɉ. de bo. auth. iu. pos. & C. de bo. auth. iu. pos. l. vlt. & l. q ãt. §. sciẽdum. ɉ. q̃ infra. cre. & in quolibet creditore gñalr cẽñt. qd vno creditore misso in possessionem, oẽs vĩr missi, nec habeo l. q̃ distinguat cãm lucratiuam ab onerosa. Nec obst. ista lex, qa qñ q̃qs petit aliquid officio iudicis, vt hic. & tunc non est creditor. ideo vno misso, alij qui similr p officiũ iudicis venirent, non viderentur missi, qa antequam ad iudicium veniant, non hñt aliqd iuris, l. cũ postulassem. ɉ. de dã. inf. & sic est hic, ꝙ vno legatario misso, q ve- niret officio iudicis, nõ vĩr alij missi. Idẽ in dãno infecto, l. si finita. §. si

ta.§.si plures, ff. de dam.infe.secus si veniret iure obligationis, qa tunc uno misso omnes videntur missi. Nec curo, si ex causa onerosa, vel lucratiua, quia et legatarii sunt creditores, l.1.C.de bo.auth. iud.pos. Et hoc, quod dico, probatur ex tex. l.cum vnus, vbi dr in tex. quod prætor nihil noui, &c. plene dixi in d.l.cum vnus.

a **§.Qui prior.** Idē, & sic est in l.si finita.§.si plures. ff.de dā. inf. Op.de are.iu.q prior ē tpe, potior ē iure. Sol. Huius contrarium more Dy.distinguit in l.priuilegia. ff. de priui. cre. & in c.qui prior. ext de reg.iu.lib.6.& per gl. in l si & iure. ff.q pot.in pig.hab.& dicatis, vt ibi dr, & dixi in d.§.si plures. & in d l. cum vnus. Gl. format contrarium, & non soluit. vide gl. quæ incipit, qa cum idem sint, &c. in fi. Dic, qd hic est certum de mente legis, ibi non, & no. per Dy. in l.nec.n. ff. de solutio.

ADDITIO.

a Barb. Op. de. Et vide brocardā hic, q prior est in tpe, prior est in iure, adde qd hēt locum ēt in contendis, tex.est nalde no. in l, cum oportet. in fi. C. de bon. q lib. & vide Bal. in l, hac edictali.§.2.C.de sec.nup.

1 *Legatarius secundum hæc tempora an habeat tacitam hypothecā, & quādo præferatur creditoribus.*

§.Postquam rei seruandæ. Op.C.cōm.dē le. l. 1. vbi hēt hypothecā a tpe mortis, ergo pfert creditori postea misso, l. eos. C.q po.in pi.hab. Gl facet contrarium, φ hodie præfertur, & sic tenet gl. qa sm ista tempora legatarius non habebat tacitam hypothe-
a cā. φ est contra tex. in l.creditorib ff. de sepa. Præterea posito, a φ legata-
1 rij habeāt tacitam hypothecā, creditores non, adhuc ista gl. non dicit verū. Nā legata debent ære alieno deducto, d.l. creditorib. & l. si vniuersæ. C. de leg. & l.j.§.si is, qui, ff ad Treb. Cy. in l.2.C.q po.in pig.hab. sustinet gl. istā. φ verū est, φ creditores pferant legatariis, si hēditas non est soluendo legatariis, & creditorib. sed si hēditas non est soluendo legatariis, sed creditorib. tunc præfert legatarius in re legata, quia creditor debet prius contra hēdem agere, l.ictimus.§. si vero creditores. C. de iu. deli. & bene dicit.

ADDITIO.

a Pom. Præterea posito. Et de hoc est casus sing. in d.l.creditoribus. & vide Bald. in l.3, C. vt in pos.leg. & Ang. ff. de iu.l.quod legatur. Vide Bal. in l.3.C. eo.

1 *Sententia lata contra vnam, non potest mandari executioni contra alium, qui habet rem, quam ille dolo desiit possidere.*

2 *Pactum de ingrediendo rem proprio authoritate, non exercetur contra singularem successorem, sine aliquali causæ cognitione.*

§.Qui in possessione legatorū. No. φ missus in possessionē, mittit in bonis hēditariis, &c. Op. in ea.l.§. Imperator. Sol. qñ mittit ex edicto, loquit hic, sed qñ mittit ex rescripto,
1 loquit in bonis hēditariis, vt ibi dicā p tex. istū. Et sic † tenet Doc.
a Vltramon & Cy. cū eis, φ sñia lata contra vnū pōt mandari executioni contra alium, q hēt rem, quam ille dolo desiit possidere, & casus videt hic istud vt pbari ff. eo. l. si legatorū. & l. fi. C. eo. & l. certa, & p Cy. C. de aliena.iud. mutan.cau. fa. l.i. in 8.q. Sed istud dictū est contra casū expressum in l.1.§. necessario. ff. si ven. no mulier in pos. mit. Pro hoc tex. Inst. de actio.§. item si qs in fraudem, & C. & ff. p totū. q in fraudē creditorū, vbi n pōt agi contra eū, q possidet res creditorū alienatas, nisi prius agatur reuocatoria. Nec ob. ista lex. qa est spāle fauore legatorū, & fideicommissorum, hoc nō hēt locum in aliis.
2 Vltimo iste tex. probat vnā meā opi. q posui in l. si creditores. C. de pig. & dico ibi, φ p pactū de ingrediendo propria authoritate. licet possit contra principalē creditorē īgredi sine aliqua causæ cognitione, tn contra singularē successorem dēat adhiberi aliqualis causæ cognitio. Et pro hoc iste § cum gl. quæ incipit, vt ff. eo. l. fi.

ADDITIO.

Alc. Potest mandari. Sed Bal. in l.pe. C. de his, quæ in frau. cre. limitat qō. Bat. videlicet vbi sola possessio translata fuisset.

1 *Missio potest fieri in bonis, quæ ad debitorem pertinēt, iure directi dominij, vel utilis, vel quasi.*

2 *Differentia an sit inter res quæ pertinent iure dominij ad debitorē, & alias in modo interponendi decretum.*

3 *Bona reperta apud debitorem præsumuntur sua, & ideo dicenti nō esse debitoris, incumbit onus probandi.*

1 **§ Bonorum.** No. ex † isto tex. φ pt fieri missio ī bonis, q ad debitorē ptinent iure dñii directi, vel vtilis, uel quasi, secus si nullo iure detinet, ut in d.§.si deposita.
2 † Quæro. vtrū in mō interponendi decretū sit dña inter res, q ptinēt de iure dñij, & alia. Rñ. qñtum est in interpositione primi decreti, nulla uī dña, ut hic: sed in interpositione secūdi decreti, eo casu, quo hēt locū, est dña. qa in reb q possident iure dñii, ptor interponit decretū, hoc modo. Statuo, uel decerno tibi, ut utaris illo iure in talib. rebus. quo debitor utebatur, & istā formam dat
3 Iulia. in l.si finita.§.si de uectigalib. de dā inf. formo unā q. † ī ver. si deposita. Venit ille, qui deposuit, & dicit, nō potuit fieri missio in hac re, quia est mea, cui incumbit probatio? Glo. habes in l ob maritorum C. ne uxor pro ma. & l. 1. C. de priui. fisci, φ q sunt re-
a perta apud debitorem, præsumuntur sua. a

ADDITIO.

a Alc Præsumuntur sua. Adde, quod idem tenet Bar. in l.a diuo.§. si super re. de re iu. & in l. quidā in suo. de coq. inst. & Bal. in auth. & qui. de bo. autho. iu. po. & Bal. in l. etiam, C. de exec. rei iud. & est gl. in l.1. C. ne vxor pro mari. & ibi tenent idem Cy. Bal. & Sali.

§.Si ex duobus Tene mēti istū casum, qñ est facta missio in parte rei cōis, φ alius, in cuius partem non est facta missio, pōt satisdare, & administrationē recipere. Gl. signat contraria, & nō soluit, uide gl. q incipit, consilium, etc. in fi. Sol. istud iō, qa in illa sone deducit operis destructio, quæ est indiuidua. hic deducit legati solo, quæ est diuidua, eadem rōne cautionis præstatio, quæ eius naturam sequit, ut ff. tit. j. l.1.§.si qs sub conditione. Iac. de Are. & Oldr.

§.Imperator. Iste est bon' §. Quæro, a quo tpe incipit currere tps sex mēsiū? Et gl. dr, φ a tpe, quo fuit petita cautio. Ista lec. gl. est vera in se, & quo ad tex. nō tn satisfacit pfectē. & iō q̄ro, qd si nō potuit peti cautio, qa fuit remissa, vt ff. ti. j. Rñ. φ tex. est in l. certa. C. eo. φ currere incipit a die qua fuit petitū debitū. Vlterius istud, qd dicit φ a die petitæ satisdōnis, nō vr verū, qa licet satisdōnē petā, nō est hēs in mora pstandi legatū. Et ad hoc, vt fiat missio, requirit mora hēdis. Rñ. & fateor oppositū, φ licet sit petita cautio, non sufficeret, nisi hēs fuisset in mora non pstandi legatū, si dies legati non cessisset, nō hēret locum istud rescriptū, vt gl. sentit hic. Habes ergo, pbare sex menses elapsos a die petitæ, vel debitæ cautionis. Itē φ cesset dies legati. Item φ hēs fuit in mora pstandi legatū. Et cū hoc sit, φ sm ista tpa non teneātur soluere de suo legatario, l. si vniuersæ. C. de leg. & l. 1. §. si is, cui quadringenta. ff. ad Trebel. q̄ro, qño hic fit missio in possessionē bonorū hēdis? Rñd. φ sm ista tpa non tenentur vltra vires hæreditarias, tamen præcedit missio in bonis hæredis, & facit ... soluat usque ad uires hēditarias, l. in quantitate. in fi. et l. si post missionem. ff. ad l. Falc.

a **§ Cessatum.** a Nō pōt dici cessatum, si non est psona, q interpellet. Simile est in l. cum quidā. §. si pupillus. ff. de usu. Op. de l. 1. §. nō exegit. ff. eo. Sol. Aliud in missione, q fit ex rescripto & aliud in missione, q fit ex edicto. Vide gl. q format contraria, & non soluit. & uide eā q incipit, hēditas iacens. Ad l. operis. nū. ib. loquit in nūciatione, q fit rei, nō psonæ, hic uero in nūciatione, q requit morā, q mora in casib. nīs §. legitime contingit, l. si ex legati cā. ff. de uer. ob. Ad l. fi. de nau. fœno. tn qbi loquit in psona, quæ ex pctu defuncti descendit. & iō iacente hēditate committit, vt ff. de uer. ob. l. ad diē. hic aūt ex rescripto nō fit missio in bonis hēditariis, nisi ex mora ipsius non soluentis, quæ non potest committi iacente hæreditate, cum per aditionem incipiat deberi, ut sup. eo. l. 1. §. fi. & l. si nemo. de reg. iur. Oldr.

ADDITIO.

a Ar. Cessatum. Facit ad no. per An. & de Ro. in l. 4. §. prætor. de dam. inf.

1 *Pignoratitia quod habeat locum pro pignore prætoria sicut pro cōuentionali, & in ea habet locum dolus, & lata culpa, non leuis. nu. 3.*

2 *Fructus pignoris conuentionalis, sicut prius computantur in vsuram, quam in sortem, ita & in prætoria pignore.*

4 *Missio facta in possessionē legatarū, non peruenitur ad secundum decretū.*

a **§ Quæri poterit.** a Iste est bonus.§. & no. † φ pignoratitia habet locū pro pignore prætorio, sicut p conuentionali. † No. φ sicut in pignore conuentionali
1 fructus computant prius in usuram q in sortem, sic & in prætorio.
2 Item uides hic, φ pignoratitia hēt locum pro prætorio. sicut pro conuentionali. & dixi nobis, & Iac. de Are. all. in l. utiq. ff. de dā. infe. tn unū scias, φ in ista pignoratitia uenit dolus, & lata culpa, nō leuis, l. pictor. §. est præterea. ff. de bon. auth. iud. pos. & l. si finita. §. si
3 quis cāu. ff. de dam inf. Vltimo uī hic casus pro opi. † quā tenui.
b ff in prin. contra Dy. qd in possessione legatorum facta missione, non
4 pōt perueniri ad fm decretum, qa non pōt plus permitti, nisi frui tantum, vt hic, quod no.

ADDITIONES.

a Alex. Quæri poterit. Et istum tex. all. Bar. in l. si finita. §. Iulianus. in versi. quæro, vtrum missus ex primo decreto faciat fructus suos. de dam. infe. Et ad istū tex. vide Bal. in auth. & qui. C. de bo. auto. iu. pos. & ibi tex. est vnicus. Adde Bal. cons. 54. lib. 1. & ibi, an valeat statutum, quod lucretur, & an minor pati dēat tale damnum.

b Alc Vltimo videtur. Sed an pro pignore competat hypothecaria vide Imo in l. si quis missum. §. fi. de dam. infe. & ibi vide Roma.

1 *Sequestratione rerum facta, quæ seruando seruari non possunt res vēditur, & pretium retinetur.*

2 *Frumento percepto ex fundo alieno p plura tēpora præterita, an percipiens teneatur ad æstimationē per tēpora, vel sufficiat, φ reddat frumentum.*

2 *Decreto ex prima re capta, si non habet quis vbi teneat, potest illam alteri dare, vt teneat.*

4 *Differētia quādo fit missio in possessionē ex edicto, & quādo fit ex rescripto.*

5 *Creditor missus in possessionem, æquiparatur misso in possessionē ex edicto.*

a **§.Qui legatorū seruandorū.** Iste ē bonus §. a & Op. ... C. de bon. auth. iu. pos. Respon. hic loquit in legatarius, ibi in creditorib. Vel aliter, ibi loquitur, qñ sic, contra quē est facta

ADDITIO

a Alc Bonus. §. Istū tex. in ver. colligere. all. no. Bal. in auth. ei, qui C. de bon. auth. iu. posi. φ res mobilis dēt esse apud missum ex primo decreto, vel sequestrari, si est suspectus, et per Bar. in l. si finita. §. si quis autem. ff. de dam. infec.

est facta missio, nolebat colere, sed alteri colẽdum locare, hic p se vult colere, & iõ ad eũ pertinet cultura, nisi fuerit facta missio ex rescripto. Primo nota.[a] ad illud, qñ fit † sequestratio rerum, q̃ seruari nõ pñt. debent vendi, & pretiũ retineri in sequestro arg. huius lrẽ, & text. hẽs in l. litib. C. de agric & cen. li. 11. & l. fi. ℑ. de requir. re. † Scdo no. si aliqs pcepit frumentum ex fundo tuo, per plura tpa pterita, an tenet tibi ad restitutionẽ fructuũ, vel sufficit, q̃ reddat æstimationem p tpa? Hæc lex vr̃ velle, q̃ teneatur ad æstimationẽ, qa nõ potuit seruari. Dixi tibi. in l. diuortio. §. ob donationes. š. sol. ma. vbi vr̃ casus. & Cy. vr̃ velle[b] in l. j. sup. de pig. ac. tenemẽtu istud, qđ hr̃ hic, & vide gl. sup verbo, nulla dom⁹ q̃ icipit, sua vr̃ restõris, &. 10. tex. † cũ gl. q̃ qñ capit in tenutã ex primo decreto aliquid, & tu non hẽs, vbi teneas pmittiť tibi alij dare, vt teneat secus si hẽas, vbi teneas. ac. huius gl. † Quæro, quot drĩæ sũt intermissionem ex edicto, & rescripto? Gl. ponit duas drĩas, & multæ sunt drĩæ. Ex edicto fit missio ab initio, ẽt ante aditam hæreditatẽ l. j. §. fi. sup. e. ex rescripto post aditam hr̃ditatẽ, & sex menses, vt in ver. cessatum. Itẽ edictum non requirit morã hr̃dis, l. j. §. non exigitur. sup. eo. rescriptũ sic, vt in § cessatum. & §. satisfactionis. Itẽ p edictum fit missio in bonis hr̃ditarijs, vt §. qui in possessionem. sup. ea. l. per rescriptum in bonis hr̃dum, vt in §. q prior. & §. Imperator. Item inter edictum, & rescriptum est drĩa in cultura, ut hoc §. itẽ est alia drĩa, qa missus ex edicto de possessione, pstita sibi satisdatione recedit, ut sup. tit. j. l. si legatarij aduersus. sed missus ex rescripto nõ recedit, nisi integre sibi satisfiat, vt ℑ. eo. l. si pecuniæ. §. fi. & ibi dicã. Ex istis dictis, & ex verbis, q̃ dixi in ver. sex aũt menses. hẽs colligere practicam rescripti. † Vlterius quæro, si creditor est missus in posses. an æquiparetur misso in possessionẽ ex edicto? Br̃, si creditor mittitur in pos. quia debitor non defenderit, tunc æquiparetur legatario misso in possessionem ex edicto, l. si finita. §. si quis autem ℑ. de dam. inf. Si vero est missus in possessionem, quia non soluit, tunc æquiparatur legatario misso ex rescripto, l. si pecuniæ. inf. eo. & ibi videbitis.

ADDITIONES.

a Barb. Primo no. Et uide Bar. in l. si oleum. š. de dolo.
b Ale. Videtur uelle. Et uide Barb. in l. si finita, §. si quis autem. de dam. infe.

§. In possessionem missus.

[a] Iste est bonus casus. Or. q̃ post lit. cont. nõ põt peti cautio, l. Põponius. §. ratihabitionis. sup. de procu. Rñ. illud, qđ dr̃ in l. Põponius. §. ratihabitionis, hẽt locũ in cautionib. q̃ pstant a pcuratore, & iõ non petuntur, qa vr̃ eius psona approbata, sed lex ista loquitur in alijs cautionib. q̃ ab ipso principali pstanť, nõ a procuratore. Item cautio ista non pstatur occasione litis, sed debebatur, nulla lite pendente, l. ẽt ℑ. eo. & sic pendente lite, & p ẽdẽte appellatione põt peti, l. postquã. §. Impator. š. tı. j.

ADDITIO.

a Ale. In possessionem missus. Istum tex. all. Bar. in l. 1. in 6. q. š. de in. om. iu. l. Bart in l. si finita. §. Iulianus. de dam. infe.

§. Missus in possessionem.

Quero, vtrum iudex posset dare licẽtiã misso in possessionẽ, q̃ possit ingredi sua authoritate. Hic vr̃ tex. q̃ nõ. Gl. vr̃, q̃ sic, in l. meminerint. C. vnde vi. & ibi Cy. & glo. in l. iuste. ℑ. de acq. pos. & ibi Ia. de Are. & Ol. & ibi dixi. Nec ob. iste §. qđ verũ est, q̃ tua authoritate nõ potes ingredi, si inuenis resistentes, qa illa resistentia dẽt fieri p officiales, secus si nbi nõ resistitur, quia tunc potest dari licẽtia, vt tua authoritate ingrediaris.

1 *Decretũ primũ sicut iterponiť in nomine debitoris, sic & in officio iudicis.*
2 *Practica interponendi primum decretum, in nomine debitoris.*

§. Si Titio pure.

Iste est difficilis §. & h. d. in summa. Si legatarius, a quo relictũ est fideicõmissum, nõ cauet fideicõmissatio suo, fit missio in ea re, vel iure, qđ hẽt p legato, vel eius occasione. h. d. † No. q̃ sicut põt primũ decretum interponi in noĩe debitoris, sic & iudicis offõ põt interponi. Oppo. & vr̃, q̃ iste fideicommissarius dẽt agere ꝯ hr̃dem directo, nõ ꝯ legatariũ, ut §. pro secũdo. C de cad. tol. & l. si ab eo. de vsufr. leg. Sol. Ibi loquiť qñ legatum deficit, & apud hr̃dem remansit, hic nõ deficit. Op. de l. si quis seruum. §. certã. š. de lega. 2. Sol. Ibi loquiť, qñ legatario primo nulla culpa poterat imputari. Quæro, qñ[a] fit missio in possessionem in noĩe debitoris? Scias, q̃ pignus ptoriũ nõ ꝯhiť, nisi fiat missio realis, l. si est mirũ. š. de pig. act. † quõ in noĩe debitoris põt fieri missio, cum est impossibilis, vt gl. in l. fi. in prin. ℑ. de do. Practicã ponit gl. in le. 1. C. de pto. pig. hoc est verũ[b] qñ pignus ptoriũ est, sed si pars ipsa principalis uellet cedere, tunc cessio hẽt uim traditionis, quia illud, quod operatur in corporalib. traditio, illud operať cessio ĩ nominibus debitorum, vt gl. in l. ult. C. quando fiscus, uel priua.

ADDITIO.

a Ale. Quæro quando. No. quando fit missio in noĩe debitoris, adde Bald. in l. 1. C. quando fi. vel pri. & Bar. in d. l. pe. & per Bar. in d. l. a diuo. š. sic quoq. de re iud.
b Menoch. Verum. Dec. consi. 446. nu. 1. Natta consi. 338. nu. 4. lib. 2.

LEX VI.

Si pecuniæ numeratæ.

1 *Missio facta in possessionem ab ea non receditur, nisi prius soluatur.*

§. Qui fideicommissi.

[a] No. q̃ † non recediť de possessione, nisi prius soluať, vt hic, & l. his ꝯsequẽter. in fi. š. fam. erc. & l. eũ qui. ℑ. de priui. cred. & l. 2. circa prin. ℑ. p hr̃de. Opp. š. tit. j. l. si legatarij aduersus. & C. de bo. auth. iud. pos. auth. ei, q. & l. si finita. §. seo. ℑ. de dã. infe. Rñ. tex. iste in fi. No. q̃ tunc recediť a possessione, qñ fit illud, qđ si factum fuisset ab initio, possessio nõ fuisset data. Vñ si quidẽ missio in possessionẽ est facta, qa nõ soluiť, nec recediť, nisi soluatur, vt hic, si missio est facta, quia non satisdať, statim cum satisdatur, recediť, l. si legatarij aduersus. š. titu. 1. si missio est facta, quia est contumax in non veniendo, statim cum uenit, receditur, ut in dicta auth. ei, qui. Idem uidetur velle[b] quædam decisio Papæ in c. ex parte. ext. de uerb. signi.

ADDITIONES.

a Alex. Qui fideicom. Iste tex. non est alibi sm Bar. in l. consentaneum. C. quo & qñ iu. uide per Bar. in l. si finita. de dam. infec. dixi post Bar. in l. eum, qui. de priuil. cre. & ipsum sing. limita, vt p Ang. in l. si finita. §. item videamus, de dã. infe. & ibi dixi post Bar. & iõ dicit Bal. no. in l. ignorare. C. de test. mil. q̃ contra prĩem contemnentem soluere, potest procedi ad primum & secundũ decretum. Et ideo in executione sniæ missus non recedit, nisi sibi soluatur, sm Bar. in l. properandum. §. sin autem reus. C. de iud. Et istis adde Bar. in auth. ei, qui de bon. author. iu. pos. & uide Bar. in l. neq; impuberes. sup. de in ius voc.
b Alex. Idem uidetur uelle. Idem tenet Bar. in l. properandum. §. sin autem reus, cõtra gl. ibi, & idem Bal. & Doct. uide Ang. in consi. 232. & adde Bar. in l. si debitor, §. antiphona. sup. de pig.

LEX VII.

Cum venter.

Gl. quærit de ratione. Dic, q̃ est speciale ratione ventris, aliæ sunt truffæ.

LEX VIII.

Si legatorum.

Hanc l. examinaui, vt vidistis in l. is, cui. §. qui in possessionem. š. eo.

LEX IX.

Etiam si codemnatus.

Quæro, qualiter potest desiderare. Dic, q̃ ex rescripto, vel ex edicto, quocunq; modo vult, uel iudicis officio, ut ℑ. de re. iu. l. a diuo. §. si super rebus.

LEX XII.

Municipio.

Guil. de Cu. allegat istã legem in l. nulli. š. q̃ cuiusq; uni. no. & est qõ, an qñ decuriones creant syndici, sit necessaria authoritas psidis, vel superioris. Et dicit ipse, q̃ non dixi in l. actor. ℑ. rẽ ra. hab. Ista l. vr̃ facere ꝯ, sed bene respiciendo non facit. quia non loquiť de decreto in ꝯstituendo syndicum, sed de decreto de mittendo in possessionem.

LEX XIIII.

1 *Casus, in quo missus in possessionem ex primo decreto lucratur fructus.*
2 *Vxor an sit alenda a tempore mortis uiri.*

Quæ legatorum.

No. casum singularem, q̃ † lucratur fructus missus in possessionẽ ex primo decreto. Quæro, qd in filio, & pnepote. & dicit gl. q̃ nõ est eadẽ rõ, cũ mulieres sunt obligatoris uitę. Quęrit glo. qd si sint aliæ mulieres? Et dic, vt gl. & tene primã, q̃ eadẽ rõ sit in alijs mulierib. Vltimo † gl. dt, q̃ ista lex est i arg. ꝯ vxorẽ, an sit alẽda a tpe mortis uiri. Die de ista qõne, vt dixi in l. diuortio. š. sol. mat.

LEX XV.

1 *Pactum ingrediendi feudum propria authoritate, exercetur contra ecclesiam, ad quam res peruenit.*

Interdum.

[a] Ista lex forte nõ est alibi, & no. eã. † Ego formabo vnam qõnem in l. si creditores. C. de pig. Habeo ptãtẽ ingrediendi mea authoritate in talẽ fundũ, uel domũ: q̃ro, si ille fundus, uel domus efficiť ecclesiæ, an illa ptãs ingrediendi trãseat in ecclesiã. Inn. ponit in c. verũ. ext. de foro com pe. & dicit, q̃ non. Host. dicit ꝯ, & in hoc residet Io. And. & ego in l. si creditores. tenui opi. Host. ꝯ Inn. & allego l. si quis curialis. C. de episc. & cle. In ꝯtrium facit ista lex. sed breuiter aliud est rẽ effici ecclesiæ, aliud est rem effici religiosam, quia non omnis locus, quem habet ecclesia, est religiosus, quia si est religiosus, tunc non transiret illa licentia ingrediendi, ut hic.

ADDITIO.

a Ale. Interdum. Facit ad hoc l. fi. ff. de irrig.

LIBER XXXVII.

TITVLVS PRIMVS.

De bonorum possessionibus.

Gl. continuat istam rubricam ad præcedentia. Dic, vt in glo.

LEX PRIMA.

Bonorum.

In hac lege cum sequenti Iurisconsultus ponit effectum bonorum possessionis agnitæ, quem effectum probat duab. rationibus.

LEX II.

1 *Bonorum possessor quando habeat directum dominium, & quando utile.*
2 *Bonorum possessor licet habeat uicem hæredis, non tamen e, ut re hæres.*

3 Hære-

1 *Hæreditas, si defertur alicui ex constitutione alicuius inferioris a Principe non efficitur quis hæres iure directo, sed habet bonorum possessionem. Statutum conditum ab inferiori a Principe, an dicatur ius prætorium.*

In omnibus. Ibi, hñt, & id sicut p aditionem hęditatis quæruntur oĩa ista, ita per bonorum poss. agnitam, & admissam. Contra hanc l. opp. dr̃ hic, q appellatione bonorum continentur commoda, & incõmoda ꝯ. in l. mulier. ff. de iu. do. Sol. vt dicam j. l. proxi. Item dr̃ hic, q bo. pos. omnia tribuit. Contra, agnitio sola non tribuit oĩa, ut ff. de acq. poss. l. cum hęredes. & l. facta. in prin. ff. ad Tre. & ibi no. Sol.ᵃ q hic io cõmodis, quæ sunt iuris, secus in his, quæ plurimum facti hñt ut possessio, ut in ꝯrio. No. q ista est rła gñalis, q vbicunq; ex dispõne legis, vł hoĩs transferuntur aliqua bona ipso iure, nunquã tñ transfertur possessio sine apprehensione, hoc habes hic in bonorum possess. Idẽ in hęde extraneo, l. cũ hęredes. in prin. j. de acq. pos. Idẽ in hęrede sito, vt no. ff l. cũ miles. §. ex quib. causis maiores. licet ꝯrũ notetur & male in l. in suis, de lib. & posth. Idẽ in fisco, in quẽ transferunt bona uacantia, ut no. in l. sicut. j. cꝗd cuiusq; uniuer. §. fi. Idẽ in ecclesia, in quã transferunt bona cõuersi, vt tenent Doc. in auth. si qua mulier. Inn. in c. in ꝑ fina. de prob. Idem in occupatione vñ, l. si adoptauero j. de pc & sic ab istis talib. nunq̃ petent iudicium possessorium, nisi probent de apprehensione. Tertio opp. q bon. poss. nõ tribuat ius, ut in possessione Carbõ. & ventris noĩe, ut ad Carbon. l. j. per totam l. & in tit. si mulier ventris noĩe, per totum.

1 Sol. gl. ut in ea babes. Itẽ op. dr̃ hic, q bonorũ † posses. non tribuit dñium directum, sed vtile, vt vtiles actiones, l. si sine. §. sed quod Papinianus. ff de min. Duæ gl. hic positæ, & vna ꝑ l. j. alia in 2. faten tur ꝯtrium. Dy. vł limitate istas gl. sic, q sunt veræ, qñ dñium directum, vel actiones directę sunt apud alium, qa tũc tñ vtiles transeunt, vt ibi sed qñ directæ nõ sunt apud alium, tũc bon. pos. habet dñium directum. Ratio, quia ex psona hęredis non dẽt immutari qdõ obłonis, l. 2. §. ex his. j. de vet. ob. Aduertatis, istud dictũ Dy. non est verum quia ꝯ casum l. pen. §. fi. ad Treb. vbi directum dominium, vel actiones directæ non sunt apud alium, ut qñ aliquis sine hęrede decedit, & tñ utiles transeunt. ut ibi dr̃. Aduerte, si apud aliũ nõ sunt directę, vel directũ dñiũ, tñ esse sperat, vel possibile ẽ esse, ut qñ de iure ciuili aliquis filio emancipato pręfertur, vel alteri cognato, tunc ista glo. dicit veritatem, quia ad impedimentum ne bonorum possessiones quærant̃ directæ, sufficit spes, q possẽt esse apud alium, ut l. si duob. §. fi. & ibi no. ff. de leg. j. & l. cum qdã, §. qđ dr̃. de acq. hær. Si uero non sunt apud alium, nec esse sperantur, tunc dñium directum est apud bonorum possessorẽ, & tunc verum dicit Dy. Si vero apud neminem est directum dñium, tũc res est uacans, & in nullius bonis est, & sic per occupationẽ dñiũ fit occupantis de iure gentium. Sed in actionib. est maius dubiũ. Sed dicerem idem in actionib. hęditarijs, vt directæ sint penes bonorum possess. Ratio, quia prætor non pt facere hæredem directe. §. quos aũt. Insti. de bo. pos. sed bene pt trãsferre in alium titũ directam actionem, & directum dñium, ut l. prætor. in prin. ff. de dam. inse. & facit quod no. in l. j. & 2. ff. de bon. pos. hær. petit. Quicqd autem sit siue dicamus actiones esse directas, siue vtiles, semper tñ gl. dicit, q sunt ciuiles sed ex extensione prætoris, ut notat̃

b in d. l. 1. & 2 ff. de bonorum possessoria hæreditatis petitio. Itẽᵇ
2 hic dr̃, † q bonorum possessores sustinent uicẽ hęredum. Contra, Insti. eo. §. quos autem dicit glo. ff. de bon. pos. hær. peti. l. j. Fateor, q hñt vicem hęredum, non tñ sunt vere hędes, qa prætores hoc facere non pñt, vt dicit § quos autem. & bene dicit, qđ not. Quare
c ex hoc dico, q si aliqua hęditas defert ex constõne alicuius præsi
3 dis, vel inferioris a Principe, vt Ducis, vel Marchionis, tunc omnes istæ hęditates non possunt deferri, ut fiant aliqui hæredes directo, sed iure bono. poss. & sic oportet q agnoscatur coram iudice. Item perit pratio centum dierum, vel anni: sed hæreditates, quæ deferuntur ex forma statuti, vel Principis authoritate, bene deferuntur iure directo.

ADDITIONES.

a Ale. Sol. Vide Bar. Ang. & Doc. in l. ex asse. de hær. insti.

b Barb. Item. i. t pro hoc uide gl. in c. 1. si de inuest. ha. ois. inter do. & vasal. in ver. obseruetur. & Ioã. An. in ut. de inst. edi in §. porro. & in addit. quæ inci. hæc subscriptio. illud dictum Bar. hic in l. j. de ver. o. in l. si de pe. & in l. omnes populi. in 1. q. princ. de iu. & iu. & in l. 2. §. 1. pro emptore intelligas, q habeat vim iuris prætorij, & durat anno actio, quæ ex eorum statuto oritur, si eorũ offm erat annale, & similiter per sex menses, si per semestre erant officiales, sed si offm eorum esset ad eorum vita, vel ad beneficium, ut est officium epi, uel marchionis, tunc tale statutum diceret ius ciuile, et actio, tunc condo ex eo esset perpetua, sicut si nasceretur ex statuto populi, ut probatur insti. de perpe. & tem. ac. circa princ. & facit l. huiusmodi, de cond. in de. & c. si gratiose. de rescri. in 6. et facit quod not. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. de op. no. nun. ẽm aliquos. Adde, q constituto epi appell. ius prætorium, ita ẽt tenet Bald. in l. id quod pauperibus de epi. et cle. et in l. siue pars C. de dila. sed Bal. in l. receptitia. de consti. pe. tenet contra Bar. hic, sequitur Bal. in rub. C. qui admit. in 6. q.

c Barb. Quare ex hoc, Et uide quod no. Bar. in l. 1. §. satis. ff. de uer. ob. Bal. in rub. C. eo. tamen contra tenet in l. 2, de consti. pecu. et uide Bal. in l. certum. C. unde cog. et in l id quod pauperib. C. de episc. et cle. Bar. in l. fi. de pęnis, et in l. 2. §. fi. ff. pro emp. Mod. in rub. C. qui admit. et ui de quę ibi dixi.

LEX III.

1 *Bonorum appellatio, an contineat commoda, & incommoda.*

2 *Bonorum possessio quando sit nomen iuris, & quando facti.*

3 *Hæreditas est successio, in vniuersum ius, quod defunctus habuit.*

4 *Hæreditas postquam est adita, desinit esse hæreditas.*

5 *Agnita bonorum posses. per unde liberi, si alius vult agnoscere per unde agnati, & probare me non filium, an admittatur.*

Bona Iurisc. volẽs diffinire, quid sit bono. poss. ante oĩa vult ostendere signationẽ huius verbi bonorum, & huius verbi possessio, q̃ sunt simul vt composita. Primo ponit expõnẽ vsq; ad §. initio. et sic hẽt tres partes, vt in eo patet. Scda ibi, hęditatis aũt. Tertia ibi, bonorum. Dr̃ hic, † q ap ꝑ lo bonorũ cõtinet

1 commoda, a & incommoda, ꝯ in l. mulier. ff. de iu. do. Sol. dr̃ glo. ff. eo. l. 1. Aliud cum profertur a ꝯhentib. aliud cum profertur al. & satis bñ dicit. Sed ꝯ hoc op quia etiam qñ profert ab hoĩe. ſit idem, sc. q cõtineat commoda, & incommoda, l. cogi. in princ ad Treb. Sol. illa appellatio bonorũ põt proferri trib. mod. ab hoĩe, vt a ꝯhentib. & tunc loquitur l. mulier vel a testatore, & tunc loquitur l. cogi. ff. ad Treb. & quod dixi in l. j. ff. de leg. a. 1. & videbis in l. si quis seruum in §. fi. & l. seq. ff. de le. a. & facit l. vlt. de vsufr. leg. Qñq; profert a Principe cõcedente beneficium, & tunc dicat l. princeps, de ver. sig. & per Dy. & per Doc. Sed opp. licet appellatio bonorũ ꝯtineat cõmoda, & incõmoda, non est tñ ex propria significatione. l. proprie. j. de verb. sig. tñ hic dr̃ ꝯ. Sol. ibi propne bona appellabant̃. Si respicis tex ipse soluit lei; sum, qa cum dr̃, hoc in loco expone, hoc est, in hac cõpositione, cum dico bo. poss. locus sit appellatio bonorum simplr̃ profertur, ut ibi. Itẽ op. dr̃ hic, q etiam si nihil corporale est in hæreditate, dr̃ petita bo. pos. Contra

b incorporalia b nõ pñt possideri. l. seruus. § incorporales. de acqui. re. do. Sol. † Aliud est dicere bon. pos. vt sit vna pars. & est no-

2 men iuris, ut hic, & l. hæreditatis appel. de ver. sig. Aliud est dicere bon. pos. vel rei, vt sint duæ partes & tunc est nomen facti. & non

c cadit in incorporalib. Venio ad tertiam partem, & opp. j. de ver. sig. l. nihil aliud est hęditas. vbi vr̃ esse idẽ hęditas, & bon. pos. dr̃ bon. pos. est ius, prætorium & hoc tenet Cyn. C. vnde le. l. certũ. in 1. q. sed hoc est pessime dictum, quia est ꝯ tex. l. 1. & in rub. j. ut ex

d leg. senatusue consul. &c. vbi bonorum possessio defertur de l.ᵈ ciuili. Vnde dico, q hic dicitur ius persequendi, sc. ciuile, & prætorium. Non ob. l. contraria, quia ibi dicitur, q est successio, non dicitur ius succedendi. Præterea ibi succeditur propria voluntate, quasi solo aĩo quis efficitur hæres, non autem dicit persequendi, sed bonorum poss. est ius persequendi, & sic oportet, q petatur a iudice, vel hodie agnoscatur corã iudice, vt j. e. a. l. §. ea municipib. & hoc vult dicere tex. Item op. q hęditatem non prosequamur p

e bonorum possessionem. Non. n. quis agit e per bonorum possessionem, sed petit per bo. pos. hæ. pe. Dicit gl. bo. pos. nõ est ius, quo persequimur, quasi causa sit immediata, quæ in iudiciũ deducit, sed est ius, propter quod persequimur. Ita dicit gl. Præterea hic dicitur in tex. retinendi, & sic nõ loquitur de iure, quo quis agit, qa cum hẽret possessionem, nõ posset agere, quia possidens, &c. l. j. § interdictum. j. vti possi. Istud, quod glo. dicit, licet in se sit satis verum, tñ huic literæ non videtur congruere, quia Iurisc. non intendit ostẽdere, q sit ius, propter quod persequimur, ideo dic, q tex. optime loquitur. Nam scias, q qui habet bo. poss. edictalem, habet necesse petere eam confirmari a iudice, ut j. ea. l. §. si cũ cognita. Vnde ista bono. possessio est ius prosequendi, ut cõfirmetur a iudice, uel ut hodie agnoscatur corã iudice. Sed ad id, quod dicit, retinendi, &c. & possessori non est propositum remedium petendi, verum est actione reali, d. l. 1. §. interdum, sed alias actiones pt hẽre, ut ibi dr̃. Vel illud est verum ad petendum possessionem corporalem, sed hic loquit̃ in petitione possessionis iuris incorporalis, in quo dat̃ possessori vendicatio. l. & si forte. §. 1. ff. si serui. uend. Quæro ergo pro prædictorum declaratione, quid est hæreditas? Rñ. nihil aliud est, † quam successio in vniuersum ius, quod

3 defunctus habuit. Istud intellige de quadam successione, quam facit ius statim hoĩe mortuo. Ipsum. n. patrimonium repræsentat personam defuncti, & in eius locum succedit, ut de acq. re. dom. l. hęditas. in multis. & j. de fideiu. l. mortuo, & ista successio uocat̃ hęditas, ad hanc hęditatem consequendam habemus bñficiũ iuris ciuilis per aditionem hęditatis, & istud ius succedendi nobis ꝯpetit, anteq̃ ad nos perueniat hęditas, l. pretia rerum. ff. ad l. Falc. & sic est aliud ab hęditate. Si. n. intelligeretur, q ius succedendi nobis cõpetẽs sit hęditas, sequeret̃, q nobis cõpeteret, anteq̃ cõpeteret,

ADDITIONES,

a Alex. Continet commoda. Quid cõtinetur appellatione bonorum, sed quid contineatur appel. facultatum, dic, q commoda, & incõmoda, nec intelliguntur deducto ære alieno, Ita dixit Bar in l. si constante. in prin. sup. de iu. do. & de eorum appel. in contractib. & vltimis voluntatib. uide no. Bal. in l. liberti, de ope. lib. & Bal. in l. 2. & ibi Dy. C. ad l. Iuliam de vi, & Bar. in fi. sup. de vsufr. le. Adde, quid contineatur appellatione bonorum, Bal. consi. 30.

b Meno. h. Incorporalia, Crauet. consi. 1 2. nu. 7

c Ale. Venio. Vide Bal. in rub. sup. de ope. no. nun.

d Ale. Defertur ex lege. No. q bon. pos. illa non est ius prætorium, sed ciuile, quia lex ciuilis interdum defert bon. pos. contrarium tamen sentit etiam gl. in rub. C. qui admi. & ibi Bal. in q.

e Ale. Quis agit. Collige hic, q bon. poss. non est actio. Adde clarius Bal. in rub. C. qui admi. in 2. q. & gl. hic. & ibi etiam an sit officium iudicis, per Bal. ibi, & ibi etiam an sit iuris, uel facti.

ret,qđ est repugnãtia,d.l.ƥtia rerum.& illud ius adeũdi, qđ sũ.dixi s̃.de acq.hær.l.is ƥt Itẽ ad acqrẽdũ dictã hr̃ditatẽ,q̃ ẽ successio, &c.ꝯpetit nobis bñficiũ ƥtoris.i bon. poss.q̃ qđ sũ,dr̃ hic. Postq̃.n. † hr̃ditas est adita,vel bo.pos.agnita,desinit esse hr̃ditas, & ꝯfunditur cum pr̃imonio adeuntis,l.sed si plures.§.filio.s̃. de vul. & pup. & vbicunq;post aditionem appellat̃ hr̃ditas, est impropria locutio. Vñ in ti.de pet.hære dum dicimus petet hr̃ditatem.intellige. i.declarari nos esse hr̃des,l licet.de pet.hær.& sic tria sunt, s.hæreditas,& ius acquirendi eam,qđ fit ꝑ aditionem,vel bon.pos.Item ius petendi,quod fit ꝑ petitionem hr̃ditatis.Quęrit gl.in ver.ius ꝓsequendi.ego †agnoui bon.poss.vnde liberi, alius vult agnoscere bo.pos.vnde agnati,ꝓbando se agnatum,& probando me nõ filiũ an audiatur?Dicit glo.quod sic.Ista gl.vr̃ ꝯ l.1.in fi.cum l. seq.s̃.de lib.agno.vbi si semel est iudicatum,vtrum sit liber,vel non,de cætero non ƥt moueri quæstio.Dicit gl.verum est,si lis nõ esset mota contra principalem cõtradictorem.cuius principaliter interest, tunc perpetuo pręiudicaret, vt ibi. Vel dic, quod hic loquitur, quando probationes fuerunt factæ summarie, & sic non præiudicant in alio iudicio,l.si quis a liberis.§.si vel parens. supra de libe. agno.& l.a diuo.§.si super rebus.inf.de re iud. Quæro, an quis sit vocandus,quando petitur bon.posses.videbitis.inf.ea. l. §. si causa cognita.

Dispositio huius § habet locum etiam in bonorum possessione edictali.

Bonorum possessio per seruum, vel filium, non acquiritur inuito.

§.Inuito.

Op.gl.imo vr̃,ꝙ sic. Nam bonorum possessores habent̃ vice hæredum,vt s̃.e.l.2 sed hr̃des cogũtur inuiti,vt §.sui.Instit.de hær.qual.& differ. Dicit gl. fallit ibi ĩ §. sui.Item fallit in l.recusare.§.j.& l.cogi.& l.quia poterat.s̃.ad Tre. Opp. ĩ.prox.§.ver.sed & si nemo.Sol.bonorum poss. decretalis ñ defert̃ inuito.sed bonorum poss.edictalis bñ defert̃ inuito, vt ibi. Io.fuit in alia opi.ꝙ bo.poss.edictalis,& decretalis sit vna,& eadẽ. Sicut ergo vna ƥt repudiari,ita & alia. Prima opi.ꝙ†hic §.non habeat locum in edictali bo.poss.communiter tenet, & sic opin.Io. hic non vr̃ vera,quam reprobat Cy.in l.certum,in prin.ĩ 4.q.C.vñ legi.† Quæro,vtrum ꝑ seruum,uel filium bon.poss. possit acquiri inuito?vr̃,quod sic,l.seruus vetante,de verb obl.& l.etiam inuitis. de acq.re.do.Gl.tenet ꝯtrium in hr̃ditatibus, vel bonorum possessionibus,in quib.est dubiũ,an sint locupletes,vel non. sed in cõtrarijs loquitur de acquisitione aliarum rerum, quam acquisitionẽ certum est prodesse:

Collegium,corpus,& societas differunt.

Bonorum pos.ex testõ defertur ciuitatibus superiorem recognoscentibus.

Ciuitates,quæ superiorem non recognoscunt,habent fiscum, & bona,vt vacantia quærantur sibi.

Hæreditas ab intestato defertur ciuitatib.& municipib.habentib. libertũ.

Differentia inter bonorum possessio. agnitam,& illam, quæ competit ex ƥtoris edicto.

Bonorum pos.est duplex,vna edictalis,alia decretalis.

§.A municipibus.

Quęro,†q̃ dr̃ia sit inter societatem,collegium, & corpus?Gl. dr̃ bene,vt in ea habes,& habetis ẽt in l.1.de colle.illi.& l.j.in prin. s̃.quod cuiusq; vni.no. Quęro,quis est iste alius, qui ƥt agere noĩe vniuersitatis?Dic,vt in gl.& bene.Quæro, † quæ sunt istæ bo. pos. quæ ƥñt deferri istis ciuitatib.& similibus?dicit gl.ex testõ,&c.vide gl.q̃ incipit,vt syndicus.ibi,& dic,ꝙ municipio,&c.Sed aduerte,ista gl.dicit,ꝙ ciuitates non ƥsit hr̃e bon. pos. nisi ex testõ,quia qñ bona sunt vacantia,debent̃ fisco,nõ ciuitati. l.j. & ibi no. C.de bo.va. Et hoc puto verum in ciuitatib. quæ Principem recognoscunt.Sed si ciuitas Principẽ nõ recognoscit, tunc ipsa est camera sui ipsius,l.apud hostes.s̃.de capt.& postli.re.& sic sibi bona vacantia quęrent.& ita de facto seruat̃.Itẽ quod gl.dr̃,ꝙ ciuitates,& municipia nõ ƥñt hr̃e,nisi ex testõ,est uerum,nisi habeant libertũ cuius hr̃ditas ab intest. eis ƥt q̃ri. l. intestato.§.si municipes. ĩ.de su.& leg.& l.j.ĩ ne lib.vniuer.Quæro, † quæ a est dr̃ia inter possessionem agnitam,& illam, quæ competit ex ƥtoris edicto? Dicit gl.qa ista agnita ẽ decretalis.sed illa edictalis,l.j. §. decretalis. ĩ.de succe.edi.Sed quidam dr̃t, ꝙ edictalis & decretalis sunt vna,& eadẽ.Doc.tenent,ꝙ sit duplex,vna edictalis,ex qua ꝯpetit ius petẽdi decretalem,alia decretalis,ex qua habet̃ bono pos. hr̃ditatis petitio,vt habetis in l. 2.s̃.de bon.pos.hær.pet.& no. C.e.l.j. circa prin. sed si esset vna & eadẽ,sequeret̃,ꝙ statim qs posset agere bo. poss. hær.petitione, si sine effectu , qa obstaret exceptio, quod falsum est,qa añ ipsam agnitã nulli ius cõpetit , s̃m Iac.de Are vt refert Cy.in l.fi.in 4.q.C.vñ leg. Et hoc ꝑut exponimus ƥtoris edicto, s. mortui.Itẽ possumus intelligere,ꝙ hic ponat alius casus. Dictum est,ꝙ pro illis vniuersitatib.ꝑsona legitima põt petere bo. pos.sed si persona legitima non petit,tunc iudex dẽt dare , ex offõ suo, & supplebit defectum istius administratoris,sicut implet defectum tutoris in ꝑsona minoris.l.bonorum.in fi. C.eo.& l.ij infanti.in fi. C.de iure delib.quod tene menti.

ADDITIO.

Quæro,quæ. An sit differentia inter bo.pos.edictalem,vel decretalem, adde Bal. in l fi.C.vnde legi.in prin.in pen.q.

§.Dari.

Dr̃ hic a ꝯrio sensu,ꝙ si filiusf.intestatus decedit, ñ hẽt locũ bo.pos. hoc est correctũ.qa filiusf.hẽt hodie hr̃ditatẽ tã de iure Codicis.l.ꝙ scitis C.de bo.quæ lib. q̃ de iure Authenticorum,per Auth.de hęredib.ab intest §.j.

1 *Bonorum possessio per alium acquiri potest,non hæreditas.*

2 *Hæreditas quare non quæritur per procuratorem,bon.poss.sic.*

3 *Bonorum possessio acquiritur per procuratorem generalem.*

a §.Acquirere.

a Vides.ꝙ bon.poss non agnita nõ transmittit Itẽ iã ꝑ aliũ q̃ ꝑ memetipsum põt peti.Dr̃ hic ꝙ bo.pos.nõ agnita nõ trãsmittit,ꝯ. ĩ. de ꝯiab l illud. §.si qs & § ꝙ maxime.Gl. in verbo,nõ nãscat.solum,& bñ Simile in l.semptus.ĩ.de Carb.edi.& l.võ ue.& ꝙ ibi no. s̃. de acq.hær.

b Opp.de l Pantonius.s̃.de acq.hęr.Sol.gl.& bñ. Item opp. b de suc-

1 ce.edicto.l.j.§.qb.glo.rñ.optime.Dr̃ hic in prima parte,ꝙ † bon. pos.põt q̃ri ꝑ alium.ꝯ.in l.ꝑ ꝓcuratorem,alias, Paulus s̃.de acqui. hęr.Sol.aliud in hr̃ditate,aliud in bon.poss.& est rõ diuersitatis,qa bon.pos.nitit̃ equitate ƥtona,l.sed cum ƥtono.§ bonorum. ĩ.eo. & Inst.eo.§.quos aũt.& iõ qa æquitas nãlis hic magis ꝯsiderat̃,admittitur ratihabitio ex post facto,sed hr̃ditatis aditio est de iure ciuili magis rigoroso,ideo nõ sufficit ratihabitio ex post facto. Ista rõ ꝯcludit ad illud,quare in hr̃ditate dẽt ꝓcedere iussus, sed in bo.

c possess.sufficit ratihabitio,ut no.in l.j.C.eo.tit.Sed quare per † ꝓ-

2 curatorem non quęratur hr̃ditas,sed bo.pos.sic?Rñ.gl.hic, & in ƥall.l.ꝑ procuratorem.& s̃.ad Treb.l.qui.ita.§.j. qa aditio hr̃ditatis fit solo aĩo,sed bo.pos.nõ ꝯstituit̃ solo aĩo,sed req̃rit̃ factum.Doc. reprehendunt hoc,qa non est verum,cum statim ꝯstituto procuratore ad adeundũ,non videar adire,sed cũ ꝓcurator adibit,videor adire. Et ibi est rõ,qa illa actio est magis solẽnis.& hoc iõ patet,qa in procuratore Cæsaris est spãle,l.j.in fi.s̃. de off. ꝓc. Cęsaris. ergo in alijs est ius commune in ꝯtrium,vt no.ꝑ Doc C eo.l.1.Quæro.

5 vtrũ req̃rat̃ spãle mandatũ?Quidã ꝙ non, & hoc reprehendit glo. Alii ꝙ sic. Prima vera, vt ĩ.eo.l.seruus.vbi sine mandato q̃rit̃ , er-

d go multomagis cum mandato generali.d

ADDITIONES.

a Ale.Acquirere.Istũ tex.limita non habere locum in impubere,per tex.& ibi Bar. in l.pe.inf.eo.& in l.seruus.inf.eo.& dum dr̃ hic,ꝙ requirit̃ ratihabitio, vide inf. eo.l.seruus,in prin.& quod ibi etiam.Ite dum dr̃ ꝙ bo. pos.non transmitti ad hæredes,vide Bal.post alios in l.emancipata,C.qui ad i.

b Barb.Item opp.Item an bo.pos.poterit peti per procuratorẽ generalem.Io.tenet,ꝙ non,& Rap.in d.l.per procuratorem,& eos sequit Lud. ibi,Tu vide gl.fi.distinguentem,quam nemo eorum alle.in l.si maritus.C.mandati.& ibi Bald.

c Poma.Sed quare. Adde ꝙ ista rõ damnat per Raph.in d.l.per procuratorem.

d Ale.Mandato gñali. An sufficiat gñale mandatũ ad petendum bo.pos. adde Cy. & ibi gl.& Bal.in l.si maritus.C.mãd.Contrarium tenet Imo.post Doct. in l.per procuratorem,de acq.hęr.

1 *Bonorum possessio hodie agnoscitur coram iudice,& non requiritur eius decretum.*

Bonorum possessio,quæ appellabatur decretalis,hodie dicitur iudicialis.

2 *Bonorum possessio,quæ tribuit ius,& decernitur causa cognita, non cõceditur,nisi per habentem merum,vel mixtum imperium.*

Bonorum possessio hodie agnoscitur coram quocunque magistratu.

3 *Libellus hodie non requiritur,quando agnoscitur bon.poss. nisi appareat legitimus contradictor.*

4 *Citatio partis non requiritur, quando agnoscitur bonorum pos. nisi appareat legitimus contradictor,& nu.7.*

5 *Seruus in multis casibus potest esse in iudicio.*

6 *Citatio partis requiritur in confectione inuentarij.*

8 *Agnitio sola,an sufficit in bono.poss.f. contratabulas,vt testamentum rumpatur,quod sic*

9 *Citatio partis requiritur,quando datur bo.pos.ex edicto diui Adriani,*

10 *Aduersarius quando est certus,nominatim citatur , alias sufficit generale p o luma.*

a §.Si causa.

Opp.de l.2.§.dies,& §. in bonorum. ĩ. qs or. in bo.pos.ser. Sol.Bonorũ pos q̃ tribuit ius dat̃ iudice sedẽte ꝑ tribunali , & cã cognita, sed alię dantur de plano & summarie.Item oppo.videtur,ꝙ non sit necessarium iudicis d

1 ecretum,s̃.eo.l.fi.& Insti.eo. §.fi.C.d cura.furio.l.fi.§.a So..Fateor, quod hodie non est necessarium iudicis decretum,sed sufficit sola agnitio coram iudice,& ideo bono.possessio , quę olim appellabatur decretalis debet hodie vocari iudicialis,vt no.sup. ead.l.§. a municipibus.& C.eod.l.fin.per Azo.in summa huius titu.Opp. glos.Insti.de liber.§.multis.Sol.Ibi in manumissione, aliud in isto

b decreto:Quero, b per quem iudicem possunt adiri istę bonorum

a possessiones? Breuiter † istę bonorum possessio.quæ ius tribuũt, et causa cognita decernuntur,sunt mixti imperii , et ideo per iudicem delegatum, vel per alium non habentem mixtum imperium,hoc non posset concedi,lege,cognitio.§.ut possessio bonorum.supra,de offi.cius,cui man.est iuris.et lege,nec quicquam,§.

1 sup.de offic.procons.et leg. Agnitio , quæ fit hodie,potest fieri coram quolibet magistratu,vt Institu.eo.§.fin. et C. eod.l.fin.Secundo

ADDITIONES.

a Barb.Causa.Et Bal.in c.dilectus.de off.dele.all.istam gl.& pro ea vide ibi tex.

b Ale.Quæro. Adde no.per.gl.& Bar.in l.j.sup.de iuris.om.iud.

cesso † quæro, a verum in postulatione bonorum possessionis, requiratur libellus? Gl. in l. 2. §. dies. j. qs or. in bo. poss. ser. dicit, quod in his, quæ causa cognita tribuuntur, requirit libellus, in aliis secus. Sed hodie sufficit, quod pars cognoscat sine libello, quia nihil petit a iudice, vel a parte. Tertio quæro, b verum pars † debeat citari secundum ista iura, vel hodie secundum tpa hodierna, secundum quæ fit agnitio sola? Videtur, quod sic, quia dies bono. poss. sunt utiles, d. l. 2. §. dies. j. quis or. in poss. ser. sed utiles dies dicuntur, quando est copia iudicis, & adversarii, vt l. j. de diuer. & tēp. præs. & hoc verum est in casu, in quo adversarius debet esse adversarius. sed rñ. quod verum est in casu, in quo adversarius debet requiri, c alias sufficit copia iudicis. Ita no. hic, & l. 2. in prin. quis or. in bo. pos. ser. Præterea dicitur hic, cā cognita. ergo debet intelligi parte pñte, vel citata, l. in causæ. §. causa cognita. s. de mi. sed illud est verum in his, quæ pariunt magnum præiudicium adversario, sed ista bon. pos. nō tribuit adversario præiudiciū in proprietate, nec in possessione, quia quicunque veniēs litimus contradictor præfert si probauit se potiorē, vt no. s. ea l. ver. bo. sed gl. dicit contra, quia seruus pōt petere bon. pos. vt j. eo. l. seruus. ergo fit parte non citata, quia seruus non pōt esse in iudicio. Præterea bon. pos. datur hæreditate non adita, l. illud in prin. j. de bo. pos. contra. ergo nemo est, qui citari possit. Patet ergo, quod pars nō dēt citari. Idem tenet Iac. de Are. & Cyn. C. eo. l. vlti. & et vr mihi, quod in l. j. tangat Rof. in tit. de bon. pos. in fi. in rit. tima. & de bon. pos. contra tab. determinat contrarium, quod pars debeat citari, & hoc per istum tex. qui dicit, causa cognita. Præterea gl. in d. l. 2. §. dies. tenet, quod debeat dari libellus. Si n. adversarius non esset, ad quid daret libellus, non video. Ad id, quod dicit, quod seruus non potest esse in iudicio, & tamen potest petere, & sic non in forma iudicij. Rñ. immo † quandoque seruus petit in forma iudicij, quia in multis casib. seruus pōt esse in iudicio, vt in momentanea possessione & in aliis casib. no. in l. vix certis. sup. de iudic. ita rñdet Roffre. Ad id quod dicitur quod hæreditate non adita potest dari bono. pos. quis ergo citabitur? Dicit Roffr. quod hæres instituitus, qui habet ius succedēdi, pro hoc l. j. §. pen. supra de ven. inspi. & l. in concedendo. de aqua plu. arcen. Pro hoc facit, quia in confectione inuentarii citat pars, l. scimus. §. sin autem dubius. C. de iure delib. ergo, &c. Ad idem facit C. si min. se ab hæred. absti. authen. si omnes. Quid dicemus? † Pro modo non recederem a glo. nostra, d quia tex. est in fi. prin. j. eo. l. seruus. vbi nemine petēte pōt dari bonorum poss. ergo non est in forma iudicij. Tñ concedo, quod si appareret legitimus contradictor, tunc deberet dari libellus, & deberet procedere negotium solenniter. Ita intelligo glo. in d. l. 2. §. dies. arg. l. fin. C. de edic. diui Adr. toll. Non ob. quod dicit causa cognita, quia intelligo quo ad iudicis informationem, vtrum sit filius, vel alius talis, qui debeat admitti, vel nō. Sed hodie certum est, quod nō requirit partis citatio sine dubio, vt Insti. e. §. fi. & C. eo. l. fi. Nam cum eo contradicente possit agnoscere, ergo nō est citandus. Sed an e hæc agnitio † sufficiat in bo. pos. contra tab. vt testamentum rumpatur? Et quidam dicunt, quod triplex est actus, i. agnitio, & hæc fit corā iudice, secundum formam d. l. fi. C. eo. Alius actus est, quod testm̄ rescindit, & istud fit dato libello, sicut in querela. C. de coll. l. vt liberis. & s. de inoff. test. l. filio. tñ hic nō extinguūtur probationes ita plene, propter sequens iudicium, quod sperat. Tertius actus est, in quo agit bono. poss. hæ. petitione, vel interdicto quorum bonorum, l. j. quorum bonorum. Mihi aūt vr, quod ex sola agnitione facta corā iudice, si sibi ius cōpetebat testm̄ rūpatur. Ita tenet expresse gl. C. de cura. fu. l. fin. §. 2. vbi vr tex. tñ hoc venit examinādum postea, interdicto quorum bonorū summarie, vt C. quo. bon. l. j. & ibi no. vel in petitione hæreditatis plene. Et hoc vr velle gl. f in l. si seruus. j. de bon. poss. secundum tab. & probat in l. filium. §. si quis. de leg. præstā. & quod ibi dixi. † Quæro, quid in bo. pos. quæ datur ex edicto diui Adr. toll. verum sit citanda pars. rñ. quod sic pars quæ posset lædi, per l. an ita diuus, ff. de adop. & l. hæc autē §. j. j. quibus ex cau. in pos. ea. & l. de vnoquoque. de re iudi. cum similibus. Non ob. quod hic no. quia ista bon. pos. de qua hic loquit, non parit præiudicium in proprietate, neque in possessione. In possessione non, quia rerum possessio non adipiscit, vt s. eod. l. j. In proprietate non, quia venit iterum examinandum in bon. poss. hær. peti. vtrum sit filius, vel cognatus. Ita no. s. ea. l. ver. bonorum. & hoc videtur sentire Cyn. C. de edicto diui Adr. toll. l. vlt. † Sed qualiter citabuntur adversarii? Rñd. si est certus adversarius, nominatim debet citari, l. j. §. pen. sup. de ven. insp. alias sufficeret, quod fieret generale proclama, vt in auth. si omnes. C. si min. se ab hæred. abst. & l. si eo tempore. C. de remis. pign.

ADDITIONES.

a Ale. Secundo quæro. Verum in postulatione bonorum possess. requiratur libellus, vide Bal. in fi. l. j. C. si de moment. pos. fue. appe. & vide quod no. Imo. in l. filio præterito. de iniust. rup. & Bar. hic. Et an debeat specificari, ex quo capite agnoscitur bonorum pos. vide Bal. in rub. C. qui admit. & adde Bar. post Cy. in l. fi. in 3. q. C. vnde legi. & per ea, quæ habentur in l. an causæ, §. causa. ff. de min. dicit Bald. in l. Pomponius. de proc. quod vbi aliquid fit cum præsentia partis, vel ea citata, præsumitur fieri causa cognita.

b Poma. Tertio quæro. Et vide Bal. in rub. C. qui admit.

c Ale. Debet requiri. An citatio partis requirat, vide Bald. in rubr. C. qui adm. in 3. q. & Bal. in l. j. an 3. 4. & 5. opp. eo. tit. & ibi an vbi non sit contradictor requirat citatio, & an obstent feriæ, & in l. fi. eo. tit. quid autem in bo. poss. ex Carbo. edi. vide Bal. in l. fi. C. vnde lib. Menoch. Goza. cons. 1. n. 15. Crau. in rel. pro repub. Saul. nu. 29. & cons. 30. quando dicatur esse cognitū de cā, & nu. 33. 34. pulchre Goz. consi. 92. nu. 13. ver. Ex primo. quid operetur causæ cognitio, late Tiraq. singula. 11-642.

d Ale. A gl. nsa. Et per istam gl. & quæ hic dicitur, dicebant Bal. & Doc. in l. sed si hac. § prætor ait. de in ius voc. quod licet in petitione veniæ, de qua ibi, requirat causæ cognitio, tamen potest concedi parte non citata, quia est actus extraiudicialis, nec ibi de magno præiudicio tractatur. Nec obst. quod ibi requiratur causæ cognitio, d. §. prætor ait, quia pōt rñderi, vt hic per Bar. adde quod dicebat Bald. in l. ea, quæ. C. quo. & quando iudex, quod in quibusdam casi. requiritur citatio, vt in his, quæ sunt perambula citationum, sicut est impetratio veniæ. Item quando petitur poss. bo. ut hic. Item in dandis apostolis, l. eos. C. de app. Item quando prætor aperit edictum omnibus tam citatis, quam non. l. cum vnus. inf. de bo. au. h. iud. pos. adde Bal. in rub. C. qui admit. bene facit quod no. Bar. in l. ait prætor. §. si debitorem. inf. quæ in frau. cred. Item allegat ista gl. quod in officio iud. non requirit citatio, quod est verum in iurisdictione voluntaria, quæ non tangeret ius partis, alias secus. Item secus in iurisdictione contentiosa. Et vide Bal. post Bar. in l. j. quorum bon. C. & quod dicitur, in inquisitione, iuxta ea, quæ scripsi in l. 1. §. si publico. inf. de adul. & vide quæ dixi post Bar. in l. a. de re iud. & in aliis, quæ expediūt officio iudicis, an requiratur citatio. Dic, quod si tractatur de præiudicio, quod sic, per id quod no. Bal. post Bar. in auth. si quis in aliquo C. de eden. & per Inn. in c. humilis. de ma. & obe. & quod dixi in l. de vno. de re iud. Et si petat instrm̄ insinuari, an requiratur citatio, vide Bal. in l. j. in fi. C. de l. cont. & l. fi. §. illud. C. e. & sic no. hic gl. & Doc. quod vbi nō est contradictor, non requirit citatio, & idem Inn. in c. fi. de præsum. & Bal. in l. nō dubium. C. de leg. sed Bar. in l. de ætate. sup. de min. dicit, quod tunc dēt fieri proclama generale, sed Cy. in l. fi. C. qui admit. concordat et Bal. in l. 2. C. de his qui ve. æta. impe. & Bal. in l. fi. C. de edi. diui Adr. toll. 10 q. an mis. in pos. requiratur citatio. et Bal. in glo. ista in versi. sed pone. C. de re iud. Et hanc gl. all. no. Bal. in l. fi. C. quibus ... nocet.

e Ale. Sed an, etc. Adde Bal. in l. j. quorum bonorum, et in l. 1. sup. de iur. om. iud.

f Ale. Velle glo. Adde Bar. in l. j. in fi. C. de momen. pos. et Bal. in l. fi. un. legi. sed an qui obtinuit contra tab. habeat necesse petere bonorum possess. unde liberi, vide per Inno. in l. si filius. qui in potestate. de lib. et posth.

1 *Accrescendi ius inter coniunctos coniunctione legali, habet locum in successoribus vniuersalibus, non in particularibus.*

§. In bonorum.

In bonorū possessi. locum hēt ius accrescendi. Itē portio deficiens accrescit ei, qui suā agnouit sine noua agnitione, si eodem iure succedebāt, secus si diuerso h. d. vsque ad j. prox. l. sed cum patrono. §. bonorū. In tex. ibi, ius esse accrescendi, sine noua petitione, seu agnitione, vt sequitur. No. tex. cæteri. &c. quia est no. De mā huius §. habes C. quando non pet. par. per Pet. de Bel. Op. primo ext. glo. inter cōiunctos cōiunctione legali, nō est locus iuri accrescendi, l. & Proculo. s. de le. 2. Sol. † Verū est in particularib. in proprietate, ut ibi, sed in vniuersalib. successorib. est locus iuri accrescendi, vt hic, siue succedat ex testō, l. seruus communis ab extero, & ibi bona gl. s. de acq. hær. siue succedatur contra testm̄, vt per bo. pos. contra tab. l. si duob. in prin. de contab. siue ab intest. vt hic, & C. quando non pet. par. per totum, siue succedatur de iure ciuili, vt j. de suis, & legi. l. si ex pluribus.

LEX VI.

1 *Bonorum possessio ex testamento, & unde liberi ab intest. ex post facto concurrere possunt.*

2 *Accrescēdi ius nō hēt locū inter hæredes, et legatarios, post emolumētū quæsitū, nisi in usufructu, nisi quando aliquis peteret restitutionem, ut abstineret.*

3 *Accrescendi ius non impeditur per existentiam sui hæredis.*

Sed cum patrono.

Dr hic, quod scriptore repudiante patronus pōt totū petere, quæro, quo iure petit? Per contra tab. non, quia non competit, nisi ad certam partē, per secundum tab. nō, quia non est scriptus. Gl. rñ. trib. mod. Primo, quod petit per vñ legitimi, l. 2. in fi. & l. 3. vnde leg. & Insti. de li. succ. §. nullus. Hæc sol. nō est vera, quia contra tab. & ex testō. & bon. poss. ex testō, & ab intestato non possunt cōcurrere, l. j. §. j. j. si tab. test. nul. exta. sed hic cōcurrerent bo. pos. ex testō, & vnde legi. & ab intestato, ergo. &c. Sol. † Verum est, quod ab initio non pñt cōcurrere, sed ex post facto sic, arg. l. circa. s. de inoff. test. Vel melius dico, quod datur bon. pos. vñ legi. in totum ab intestato, & illa bonorū pos. contra tabu. cōuerteretur in unde legi. Hæc probat in l. si libertus prætерito, in prin. j. de bo. lib. & l. a. §. si sub cōditione. j. de bonorum poss. secundum tab. & puto verius. Alij dñt, quod patronus intentabit bon. pos. secundum tab. quia in locum repudiantis successit. Hoc non placet, quia non succedit in locum repudiantis, ut ueniat iure illius, sed iure suo, vt no. sup. eo. l. 3. §. acquirere. in sol. contra, l. j. §. quib. j. de suc. edi. Alij dñt, quod ueniat per vñ ex leg. bo. poss. non placet, quia cum habet ordinariam, l. vnde legitimi, non dēt uenire per extraordinariam, vt l. in prouinciali, de ope. no. nū. & sic tene primam, quod ueniat per vñ de legitimi in totum. Ista op. retenta, vr. quod illa lex non procedat. Aut enim dicis, quod institutus nunquam adiuit, & nunc patrono nunquam competit contra tab. l. illud, j. de contabu. & l. et. §. ut patronus, j. de bo. lib. sed tex. dicit contrarium. aut dicis, quod hæres adiuit, & tunc nō potuit repudiare, sed tex. dicit contrium, quare male. Huius timore gl. dt, quod hæres adiuit, sed abstinuit per restitutionem in integrū, & potest esse bona sol. Et ex ipsa no. † quod licet post emolumentū quæsitum, nō sit locus iuri accrescendi inter hæredes, & legatarios, nisi in vsufructu, l. j. circa fi. de vsufr. accres. hoc est uerum, nisi aliquis petat restitutionē, vt abstineret, vt hic, expressius in l. ex contractu. cum sua glo. j. de re iud. Alij dñt, quod hic fuit institutus filius liberti, qui nunquam se immiscuit, tñ existentia sui hæredis operat, ut cōpetat contrabu. l. si ex modica. §. si filius, j. de bo. lib. Ex quo no. † quod ius accrescendi non impeditur per existentiā sui hæredis. Tertij dñt, quod vnus ex hæredib. adiuit, qui postea renunciauit bñficio alterius abstinentis se, l. cum hæreditate. sup. de acq. hær. & ista etiam potest esse bona.

§. Bono-

§.Bonorum. a Opp.q ista lex non sit necessaria habētib. iis legitimū.quia eo ipso, q petunt bonorum poss.videntr se gerere pro hērde.l.puberem.C.de in. delib. Solue ut in gl.hic,& ibi.Quæro,dicitur hic quod legum tuendarum,&c.Gl.ponit plura exempla,sed nos ponemus ut ex legibus & sena.bonorum poss.detur.vbi est rub.

ADDITIO.

Ale.Bonorū.Oñ succedens p bo.pos.dicatur succedere contra,vel præter uoluntatem defuncti.vide Bald.in rub.C.qui admit.in ult.q.Sed utrum agnoscens bo.pos.videatur adire,vide Bal.in rub.C.eo.in 6.q.

Instrumentum,in quo dicitur,promisit dare centum , & illa centum posita sunt per notam importantem centum,exequitur.

§.Notis. Iste.§.† facit in arg.si in instrō cōtinetur, promisit dare centū florenos,q non dēt mandari executioni,ut hic. Ad hoc optime.C.de testa.auth.quod sine. & l. 2. §.pen.C.de vete.in.enu.& in confirmatione Digestorum, incip. Tanta circa nos.circa fi.§.tandem. In ɔtrium est casus s. de hære. instit.l.quoties.§.sed & si quis pro centum. Sol. Quædam sunt signa inconsueta,& ex illis nō datur bo.pos.ut hic.Quædam sunt signa vsitata,ut pro centum, vnum,c.& tunc sufficit, ut in ɔtrio. Fallit in auth.quod sine.C.de testa.vbi de rigore Imperator non vult quod scribantur per notas.

LEX VII.

Seruus. Dicit hic,q seruus pōt petere bo.pos.quæro, vtrū dicatur de bo.po.delata dño,vel seruo.Dicit glo.de vtraq;,ut in ea paret.Quæro, vtrū alij,quam dño,possit dari possessio bonorum.Gl.q sic,& bene.Si n.absenti,& non petenti pōt dari,multo magis pt dari seruo petenti.Quæro qualiter a debet esse certus.Dicit gl.ut iudex,non ut priuatus,ar.l.illicitas. §.ueritas.s. de offi.psidis.& iō est cautela,quod hoc ponatur in actis, q iudex sciens ipsum seruum sic decreuit. Pro hoc tex.in l. hæc autem. j. qui ex cau.in pos.eatur. Dr hic q bonorum possessio potest dari absenti,& non petenti,an quæratur incontinenti. Videtur , q non nisi sequatur b ratihabitio,ut s.eo.l.3.§.acquirere. In contrarium, quod incontinenti,si iudex uoluit, j. eo. l. pen. sed ibi loquitur in minore,ut tibi dicam.

ADDITIONES.

Ale.Quæro,qualiter.No.q iudex debet esse certus,vt possit agnosci bon. pos. coram eo.& uide no.Bal.in rub.C.qui admit.

Ale.Nisi sequatur.Et idē tenet Bar.in l.3 . §. hoc aūt de dam. inf. & dum dr hic , quod non acquiritur bo pos.petita pro absente , nisi secuta ratihabitione , vide Bal aliter loquentem in rub.C.qui admit.in 6.q.

§ Impubes Quærit gl.quid de adulto dic, ut habetur in glo.

Scientia patris an noceat filio in bon.pos.& sibi.
Scientia filij nocet sibi,uel patri.
Scientia patris uel tutoris,an noceat pupillo.

§.Dies. Iste §.hēt duas lect.vna,q hēas hic,sit : alia,q hēas,scit. Ad lec.put est,scit,primo de eo,qđ dicit de pre opp q scīa pris non nocet filio,ut s.ti.2.l.j.§.j.& j. quis or. in bon. pos.ser.l.circa.& l.cum filio. Sol.gl.duob.mo.uno modo, q cedit dies ad commodum filij,vt possit adire,non quantum ad incommodum Hoc,qđ dt de tutore,dubitat.Dñt.n.qdam, q scīa tutoris nocet pupillo.Ro est,qa ɔ prem non pt fiři regressus, sed ɔ tutorē sic.Hanc rōnē tangit gl.in l.si infanti.§.si vero. C.de iu. deli. sed Doc.idē tenēt in tutore,qđ in pre,vt cedat quoad ɔmodum, nō quoad incōmodū.ita Dy.tenet hic,& Cy.C.eo.l.bonorū.in 2. q.qđ maxime iuuat hodie p l.ult.in fi.C.in qb. ca.in inte.rest.non est neces.& ēt in l.j.e.n.† Quæro,hic dr, q scīa pris nō nocet filio, vtrū scīa pris noceat ipsi pri. Videte,si nos qrimus fm ista tpa, fm q qcqd quærebat filius,qrebat pri, puto, q pris scīa sibi noceat, filio,vt l.is,q hēs.§ fi.cū sua gl.s.de acq.hæ. Si uero qrimus fm noua iura introducta p l.fi C. de bo. q lib. tūc pr non pt acqrere sibi pleno iure,nisi filio repudiāte,& iō añ repudiationē filij , tps non curret pri,vt C.e.l.ult. Sed qro,vtrum scīa † filij noceat ipsi filio. Rñ.si loquimur fm ista tpa,fm quæ filius nō poterat agnoscere sibi ne r : bo.po.tunc scīa filij,non nocet sibi nisi sicut noceret pri,sed pri non nocet fm distinctionem positā in l.fi.in prin. j.quis or. in bo.pos.ser.Si vero loquimur fm iura hodierna,fm q filius pōt petere ēt ɔdicente pre,l.vlt. C.de bo.quæ lib tunc scīa filij nocet sibi & patri,vt no. C.eo.l.j. j.quis or.in bo.pos.ser.l.vlt.licet Iac.de Bel. dicat ɔtrium.Dicit.n.q sicut expressa repudiatio filij,non nocet patri,l.fi. C.de bo.quæ lib.ita nec tacita.Doct.dñt ɔtrium in l. 1. C.eo. per hanc rōnem. Sicut.n.fm antiqua tpa,fm quæ filius minus iuris habebat,qa oīa qrebat pri , scīa filij pri nocebat , multo magis hodie,ubi plus iuris habet . Non obst. q per repudiationem non præiudicat pri,quia secus est in repudiatione expressa, aliud in tacita,quæ fit ex tpe. Simile in l.sed si inter te,& me.s.de ser. urb. pdio.Ista faciunt † ad q.scīa pris & tutoris prodest ad ɔmodum pupilli,ut dixi,ergo idem erit hic. Dixi in l.qui duos.s.de reb.du. Prædicta uera in repudiatione tacita ex transcursu temporis, sed in expressa dicemus j.l.proxi.

LEX VIII.

Tutor an solus possit repudiare bo.pos.pupillo delatam.
Repudiatio expressa patris,uel filij,an noceat patri,uel filio.
3 *Repudiatio domini nocet seruo*
Abbas repudiat hæreditatem delatam monacho.

Tutor. a Op.gl.de l.si ad pupillū.s.de auth tu. Duæ sunt sol. in gl.Vna b † est,q solus tutor non pōt,sed ɔsentiente pupillo sic,arg.l.potuit.C.de iure delib. melius in l.1.§. tutor.d succ.edi. Alia solutio est Azo.& est noi. q solus tutor non potest , ut hic,sed tñ pōt ɔsentientib. amicis,& iudice.Quid dicimus?Ista opin. Azo. pot esse vera, recte intelligendo , qa ista repudiatio vr c quædam alienatio c istius iuris quæsiti pupillo,i. sicut in alienatione rerum requirit iudicis authoritas,& tutoris, ita in hac repudiatione reqrit iudicis authoritas l& tutoris.l.magis puto.§ fundum. s.de reb.eo. Et si dicis,q ibi loqt in fundo legato, q trāsit recta via in pupillum. Rñ.quod licet bo.pos non transeat ipso iure , ut s.eo. l.1.& ibi de hoc,tñ istud ius iudicatur mobile,vel immobile, fm id cui adijcit, l. 1.& s. C. si aduer.trans.& l.si ad soluendum. C.de præd.mi.& no p Dy.in l.potest pupillus.s.de auth.tut. Quod autē dicit Azo, q requiratur amicorum reqsitio,intelligit fm l.magis puto.§.non passim.s. de re.eo. & qa anteq fiat aditio , uel interrogabunt ɔsanguinei,& amici,an hoc expediat pupillo, uel non, ut ibi dr.Opp.dr hic,q tutor potest petere,non repudiare Contra,ille,q pōt acquirere potest repudiare,l.q potest. j. de regu.iu. & l.is pt.s.de acq.hæred. Sol.dicit gl.illa rěa fallit in his administrationibus quia non uidentur tutores,cum pupillum spoliant.Glo.ista dicit bene. Sed dic clarius,qa qđ dr in l.qui potest, est uerum in eo, q suo nomine potest acquirere , qa ille pōt repudiare , nisi ætas sit impedimento,sed ille qui habet acqrere noie aliorum , non pōt repudiare,ut hic.De hoc vide,qđ no.C.eo.ti.l. bonorū. in 2. opp. d Quæro,vtrum d expressa repudiatio filij noceat pri, vr repudiatio 2 †pris,noceat filio.Habetis tex.in l.is,qui §.fin.s.de acq.hæ.vbi dr , q nō nocet,& hoc fm hæc iura,sed hodie plus, qa unius repudiatio alijs pficit,qa si vnus repudiat,alius bēt,l.fi.C.de bon. quæ lib. 3 † Quæro, vtrū repudiatio dñi noceat seruo , vel ecōuerso. Tex. q sic in l.legatum,s.de lega. 1. Pro hoc ēt j.de succ.edic.l. 1.§.per ser e uum. Ex hoc ēt ɔcludet , e q hrdiatē delatam monacho poterit f Abbas repudiare,f nō aūt monachus , æquiparando monachum seruo,ut no.in l.cum hæredes.§.fi. j.de acq.hær.

ADDITIONES.

a Ale.Tutor.Ad hanc legem.vide Bal.in rub.in 6.q.

b Menoch.Tiraq.de retract.consangu.§.1.gl.7.nu.83

c Quædam alienatio.Repudiatio est alienatio,& in ea requiritur decretum iudicis & authoritas tutoris,& uide quod no.Bal.in l.pupillorum.C.de repu.hær. & tex.in l.3.§.si quis minor.sup.de min.Sed vtrū cū decreto iudicis possit solus tutor repudiare,vr,q sic,impubes non potest consentire, ut quia est infans , uel vr eius uoluntas necessaria,quia si requiritur in aditione d.l.potuit.multo magis in repudiatione,& per hoc habes maximam limitationē ad l.1.§.tutor.de suc. edi. & ad hanc l.& istis adde oino Bal.in l.bonorū,in 3.q. C. qui admi. adde quid si tutor repudiauit,& alius adiuit, & fructus longo tpe percepit,deinde apparet,q tutor repudiare non potuit,an hæres,qui adiuit teneatur ad fructus , & si soluit creditoribus,an possit retinere in restitutione hæreditatis.uide Ro.consi.149.

d Alex.Quæro,utrum.Vide Bar.in l.3.C.qui admi.& s.l.pxi.§.fi.ad fi. & ibi Bald.

e Poma.Ex hoc concluditur.Adde q ista opi.est communis per Alex.in l. legatū . de leg.1.ubi late.* Menoc. Rolan. a Val.consi.15.nu.33.34.

f Alex.Abbas repudiare pōt hrditatem delatam monacho,vide Bal. in l. ex repudiatione.C.de fideic.in l.1.in x.q.C.q admi.& in l.contra iuris.§.1.de pac. & qđ ibi scripsi post eum ,& in l.bonorū.in 5.q. C.qui admi. & in l.pen.C.de repu.hære.& Can.in c.ut psentia.de proba.& Cy.in l.Deo nobis.de epi.& cle. & Bal. in l.is,qui hæres.§.fi.de acq.hær.& ista opi.uidetur.uerior , quia monachus non habet uelle,neq. nolle,c.si religiosus,de ele.in 5.& uide no.per Bal.in l.fin.in prin. de bon.quæ lib.Adde Ang.cons.80.et 91.

1 *Peritorum copiam si quis se non habuisse dicit,ei uel aduersario incumbit onus probandi.*
Periti præsumuntur esse in loco insigni,ubi habetur,quod est,ubi merum , uel mixtum imperium exercetur.
2 *Locus insignis quis dicatur.*
3 *Sciens consanguineum proximiorem defunctum præsumitur scire hæreditatem sibi esse delatam.*
4 *Credens consilio alterius,si per se scire non debet,excusatur.*
Assessor non tenetur sequi consilium alterius.

In bonorum. a Diuidit in tres partes. Primo ponit dictū in genere. Secundo ponit exemplū in bo.pos.ex testamento.in bo pos ab intesta. Secūda ibi , & ideo. Tertia ibi,satis est enim. No.ibi, copiam.&c.Oppo. & uidetur, q ista distinctio,potuerit, vel non potuerit consulere peritiores,non debeat fieri , le. regula.§. sed iuris.s.de iur.& facti igno.Dicit glo. quod hæc distinctio fit,quando tractamus de lucro , alias secus ut in contrario.Idem dicit Dy. in cap.iuris ignorantia.de reg.iur. 1 lib.6.q etiam no. in contrario. Dicitur hic,† copiam que eorum quæro quis debet probare,an ego aduersarium habuisse copiam an ipse aduersarius se non habuisse copiam. Videte,nos habemus tex.dicentē,quod in ciuitatib & locis insignibus, vt si est castrum nob de.

ADDITIO.

a Ale.In bonorū.Dr hic,quis dicat locus insignis, et uide Inn.in c.statutū.de resc. in 6.in vers. ciuitatibus.Et oino Bal. in l.iuris.C.qui admit.et ibi hr etiam quis debet probare.et uide Bartol. in l. idemque. pro socio.et Bart. in l. fin ab hostibus,§.fin.solu.ma.Adde tu etiam ad Bartol. hic A re. in cap. intelleximus de iu.

nobile,est præsumptio,q ibi sit copia peritorũ,vt est tex.in c.statu
tum.ext.de rescr.lib.6.Sed tunc quæro, † quis dicatur locus insi-
gnis.Rñ.tex.dt.vbicunq; est communantia,vel castrum, qđ hēat
forum iudiciorum,& habeat merum,& mixtum imperium dĩ
locus insignis,vt l.si duas.§.decet aũt.ĩ.de excu.tut.Et per hoc dēt
intelligi,quod alias dixi nobis,q imputaĩ alicui,cur non misit,p-
curatorem,quod dēt intelligi,si inueniebat procuratorē sufficien
tem,l.idemq; in fi.prin.ĩ.pro sol.Vtrum autem debeat reperiri,
& an præsumaĩ sufficiēs,ex qualitate loci pſumiĩ vel non, distin-
guendo,ut ĩ.dixi,tene menti.Vltimo hæc † lex facit ad id, qđ di-
xi vobis in l.qui duos,ĩ.de reb.dub. q eo ipso, q quis scit proxi-
miorem ꝯsanguineum,& illum defunctum, & de cuius succes-
sione tractaĩ,præsumitur scire sibi esse hæreditatem delatam.Itē
facit,† q qui ꝯsulit peritiorem,& eius consilio facit,debet ei cre
dere,non dicas debet,quod importet necessitatem, quia alterius
consilium quis nõ teneĩ sequi,l.Titium,& Mæuiũ.in prin.de ad-
mi.tu.Sed dic,q dēt credere sic,ᵃ vt si credidit,habeat iustam cām
credendi,& ideo si errauit,hēt iustā cām erroris,vt est tex.hic, qđ
tene menti,& hoc in personis,quæ non dēnt scire per se. Pro hoc
tex.hic,& in l.rñ.§.sed iuris.ĩ.de iu.& fac.igno.Nam si vnus asses-
sor petit ꝯsilium ab alio,certe credendo cõs.illius, non habet iu-
stam causam ignorantiæ,quia per se debet scire,& ideo imperitia
sibi imputatur,l.imperitia,ĩ.de re iu.

ADDITIO.

a Ale.Debet credere sic.Et ideo dicit Pet.de Anch.in clem.ne Ro.de elec.in prin. q habens pro se opi.Doc.excusatur ab expensis,quasi habeat iustam cām litigãdi, nam Doc.habentes authoritatem a iure interpretandi constõnes,& iura,hoc habent, p eorum authoritates sunt probabiles,& in scriptis redigendæ, ut not. de postu. præla.c.1.& C.de profes.qui in vrbe Constãti.l.1.lib.12. & hic adde Bal. in l.iuris.C.qui admit.ibi tamen limitat istã qõnem & dicit p hanc l.Bal. quod notarius,qui debet facere testm̃,secundum consi.sapientis, si apposuit non apponenda de consi.sapientis,non tenetur de falso, quia excusatur credendo sapienti,& illud,quod ĩ.dixi secundum Pet.de Anch. limitat An. in ca. finem.de do.& contu.nisi opin. Doc.essent contra communem opin.unde quæ dixi post Imo.in l.fi.de re iud.& no.Imo in l.qui ante calendas.de ver.ob,& q non excusetur iudex.si credat alteri imperito,tenet Bal.in l.si conuenerit.de re iud. cum concor. & ibi dixi post Im.Adde,quod consi.doct.excusat ab expensis, Pet. de Anch.consi.124.

LEX XII.

Non est ambigendum Op.imo qlibet admittiĩ,cũ fiscus ultimo veniat,vt C.de ca.tol.l.unica §.pe.Sol.ut in gl.Sed quæro,quare magis dicis de istis,q̃ de aliis.Rñ.qa istæ personæ uidebanĩ admitti iure quodam speciali,& iõ facilius videbant excludi, l. eius militis.§.militia.ĩ.de test.mil.Vltimo gl.q̃rit vtrum inter fiscum, & rēpu.sit dña.Et dicit,q non.& de hac qõne ponunt Doc.in le. Respublica.C.ex quib.cau.ma.& tãgiĩ in rub.C.de iure fisc.li.10. & in Auth.de hære.& Fal.in prin.Sed melius, quam per alium, ponitur per Gul.C.communia de suc.l.1.

§ Vbicunque. Oppo.de l.j.§.& sui.de ꝯtrah.& l.sed cũ pfono.§.i.ĩ.c.gl.soluit,& bñ,& co.mõ io Insti.eo.tit.in prin.Vel dicatis,qa qñ aliqs phibeĩ de iure ciuili in odium ipsius,tunc non admittitur,& hic.Sed & si prohibet p-tor propter aliquod delictum,& tunc potest admitti de iure prætorio Ita no.Dy.in c.cum quid una via.de reg.iu.lib.6.

LEX XIII.

Edicto. No.ex hac l.q̃ sit cã capitalis.Sic in l.si seruo.§.qui pro rei qualitate.ĩ.qui satis.co.& in l.2.de pub.iu.

LEX XIIII.

1 *Agnoscere bon.pos uidetur quis, quando est certus de uiribus testamenti, & illud dicit falsum.*
Certus quando quis possit esse testamentum esse falsum,quando dicitur falsum facto alieno.
2 *Proponens querelam inofficiosi,in dubio uidetur proponere animo adeũdi.*
3 *Certus de testamento,si proponit nullitatem testamenti,uidetur adire.*

Cum quidam.ᵃ Qui dicit testm̃ † falsum,vĩ bon. pos. agnoscere,si testi de virib. certus erat. h.d.no.lex C.p.ext.gl.dĩ hic,q forte erat certus accusationis.Cõtra,qñ testm̃ dĩ falsum facto alieno non possum esse certus,l.cum falsum.ĩ.de acq.her.Sol.oportet te intelligere sic,q proferebatur testm̃ factum certa die,ergo sum certus,q istud testm̃ est falsum qa tota illa die fui Romæ cum testõre. Ista est ꝯfisio Accursij, in fin.in l.Pãtonius.§.rei.ĩ.de acq.her.Scdo opp.ext.gl.de l.quemad modum ĩ.de inof.test.ubi agendo de inofficio. non vĩ agnoscere hæreditatem,& de l.Antistius.& quod ibi per Dy.ĩ.de acq.hæ.
a Sol.† Aduerte,qñ est certum,quo aĩo quis proponit querelam, b uel actionem falsi,uel nullitatis,tũc statur certo,vt in legib. ꝯrijs. Si uero est dubium,qd tenendum.Dic,q in querela inofficiosi in dubio vĩ proponere aĩo non adeundi,l.Antistius.& d.l.quemadmodũ.Et hoc puto verum.Rõ,qa tũc cũ q̃relam pponο,si uellē tunc adire,nõ possem ab intestato,qa tũc testm̃ durat,l.quãdiu.de acq.hær.& l.anteq̃.C.cõia de succes.iõ nõ ppono, ut adeã, sed ut parem mihi viã adeundi. Pro hoc quod no.in l.1.§.sed si parendi. ĩ.de ꝯdi.ob cau.& l.iam dubitari.de hær.insti.Sed qñ ppono querelã falsi.tunc si sum certus de virib. testi,quod est falsum,incõtinenti possem adire,si uellem,l.qñ falsum,ĩ.de acq. hær.& incontinenti possem proponere bo.pos.ut hic, iõ proponendo uideor agnoscere,vt hic,arg.l.iã dubitari,& ibi no.de hær. insti.Si uero si sum certus de virib. testi,tunc idem,qđ in q̃rela inofficiosi,qa nõ videor pponere aĩo adeundi,arg.l.quemadmodũ.de inof.test.&
3 l.Antistius.ĩ.alle.In iure uero ubi dicẽdi nullũ,dico idẽ,in cã falsi, qa si qdem cã nullitatis reddit me certũ tũc statim possũ adire, nec est necesse q petã annullari a iudice,qa ius annullat,l.q̃ sub cõditione.§.fin.ĩ.de ꝯdi.insti.& iõ cum ppono nullitatē uideor adire, l.suus.ĩ.de acq.hær.Si uero sum incertus de nullitate, tunc idem, qđ in q̃rela inofficiosi, ut dixi in q̃rela falsi.qa non sum certus de virib.testi,& sic nõ possem adire.l.sed & si ne sua.de acq.hær.Op. ad allegata in gl.q ꝓuidẽdo in uno videor ꝓuidere in alio,l.si seruus.ĩ.vi.bõ.rapt.& no.ĩ.de alie.iud.mut.cau.fac.l.item.in princ. Dixi in l.si seruus.Sed op.q imputeĩ hic,& cur simul,& semel oẽs nõ proposuit,sicut dicemus in tutore,cui imputaĩ, si oẽs excusationes nõ pposuit simul,l.si ire.ĩ.de excu.tu.& Insti.de excu.tut. §.qui aũt Sol.ut in gl.& idem puto hodie,cũ pponendo excusationem sufficit,& uideat agnoscere, ut hac l.hic loquiĩ, qñ fuerunt ppositæ intra tps,intra quod dēnt proponi. Quæro,qd si fuerunt propositæ post.Hic sunt duæ gl.quæ vĩr sibi ꝯriæ.& est 1 gl.& ult.Sol veritas est,q prima gl.loquit,qñ de virib testi erat incertus,iõ tps non currit,sed secunda gl.loqĩ,qñ erat certus de virib.testi,iõ si infra tempora non proposuit,sibi imputatur,& tempus currit.

ADDITIONES.

a Ale.Cum quidam.Vide Bal.in l.1.C.de iure delib.
b Ale.Proponit querelam.Adde Bar.in l.posthumus.§.fi.ĩ.de inoff.test.& uide l.3.& ibi no.per Bal.C.de repu.hær.per Imo.in l.filio præterito.de iniu.rup.

LEX XV.

Paulus. No.tex.ibi.nisi is,q,&c.Op.q p matrē acq̃raĩ dñiũ filio.l.dic sponsaliorum.ĩ.deposi. ergo & bon.pos. Gl.sol.sed non placet.quare dic.q dñium acquiraĩ filio,verum est ratihabitione secuta,& ita hic esset.Item op ad finem, hic innuit q impuberi quæritur incontinenti,si iudex vult.Contra ĩ.eod.l.j. a §.acquirere.Sol.Credo hoc uerum in impubere, ᵃ in cuius persona potest iudex officium tutoris assumere,l.bonorum.C.eo.ti.sed in impubere maiore non credo,q quæratur,sine ratihabitione,ut l.contraria,& ita intelligo l.seruus.ĩ eo.ti.

ADDITIO.

a Ale.Verum in impubere.No.q si aliquis agnoscit bo.pos.pro pupillo sine mandato,sibi quæritur ante ratihabitionem,& hic erit casus,in quo hodie est necessaria bo.pos.pro quo uide,quod dixi post Bar. in l.certum.unde leg.& no.Bal.in rub.C.qui admit.in 6.q.

LEX XVI.

Quoties. In tex.ibi,cœperit,s.post ratihabitionem.Op.de l.si quis alicui.ĩ.de acq.hær.Sol.Hic habuit ratũ antequam in furorem incideret,& hoc,quod dicit ratum habuisse,intelligo de iure,quia valet ratihabitio.

TITVLVS SECVNDVS.

Si tabulæ testamenti extabunt.

Circa Rubricã gl.q̃rit tres qõnes.Primo in quo differt iste tit.a ti.si tab.test.nullæ extabunt.Secũdo,quæ sint communia,& in quibus ꝯueniunt bo.pos.sm tab.& ꝯtab. Tertio, quæ sunt illa,& in quibus differt,bo.pos.ꝯtab.a bo.poss.secundum tab.Dic,ut in gl.

LEX VNICA.

1 *Scriptum proprie non dicitur,quod sensu percipitur.*
Testis,qui reddit rationem per uerbum,credit,non probat.
2 *Instrumentum si a principio producitur non cancellatum,nec vitiatum,si postea appareat vitiatum,non nocet.*
3 *Hæreditas de iure ciuili adiri potest,& legatum debetur, licet testamentum sit inconsulte deletum.*

Haeredi. No.† q non põt dici proprie scriptũ,qđ sensu percipiĩ,sed oculis dēt uideri.Sic in l.1.circa prin.ĩ.de his q̃ in test.del.quod facit ad dictũ testis,q reddit rõnem per verbũ,credit, quia nõ ualet,sed deberet dicere,quia uidit vel audiuit,uel per aliquem sensum corporeũ.Facit l.qui testã,in fi.ĩ.de test.& per Inn.in c.cum causam.ext.de test.Secun
2 do † no.a q sufficit instrumentum non esse cancellatum, nec ui-
a tiatum tempore,quo producitur in iudicio, & licet postea reperiatur vitiatum,nõ nocet,ut hic,& ideo si repetiatur in libro notarij,talis producit instrumentum non cãcellatum, nec vitiatum
b si postea reperiatur cancellatum,non nocet, ᵇ quia sufficit fidem imponi chartulæ in initio,vt C.de fi.instr.l.vlt.quod tene menti. Op.q si deletum est testamentum,nõ detur bon.pos.l.nostram. C.de test.ubi no.quod sufficit testamẽtum extare tempore mortis.Sol.Hic inconsulto fuit deletũ,ibi vero consulto,ut plene notat in l.1.de his,quæ in testa.delen.Item op.de l.j.§.sed si legi.& §.i.ĩ. de his

ADDITIONES.

a Barb.Secundo no.Et uide Bal.in l.certum,prope prin.unde legi.
b Ale.Non nocet.Si reperitur in lib.notarij,talis produxit instrumentum non cancellatum,non nocet.Et uide Bal.in l.si unus,in fi.& l.nostram,C.de testa.in l.generalit.in fi.de re iud.

e his,quæ in test.delen.Sol.hic quantū ad bo.pos.secundum tab. ed quantum ad legata,uel ad hæreditatem non procederet hæc x,quia licet testamentum sit inconsulte deletum,legata † deben ur,& adiri potest hæreditas,de iure ciuili.no.in l.1.§.sed consulto .de his,quæ in testa.delen. Vltimo uide glo.quæ incipit.l.ex præ amptione.ibi arg.contra.de condi.l.fi.Sol. ista cōcordat.Item ibi errore,sed hic fuit nomen hæredis scriptum, ibi fuit omissum, hæres esto.vel ibi quantum ad aditionem de iure ciuili,hic quan um ad bo.pos.ut s̄.dixi,sed prima plus placet.

TITVLVS TERTIVS.

De bonorum possessione furioso, infanti, muto, surdo, cæco, competenti.

Dixit de bo.pos.in genere,sed quia est tractaturus de bon. pos. in specie, quæ datur quinque personis hic enumeratis, de primis duabus dicitur in l.1.de alijs dicitur in l.fi.

LEX PRIMA.

Curator furiosi agnoscit bo.pos. ad furiosi commodum.
Substitutus admittitur, quando institutus differt adire, nec contra eum potest subueniri.
Bono.possessio, quæ defertur infanti est iuris, & transmittitur.
Bono.possessio delata furioso est facti, donec est in furore, & non transmittitur, nisi esset rogatus de restituendo, quia tunc est iuris.
Bono possessio agnita per tutorem, quare est quod quæritur infanti irreuocabiliter, non sic furioso per curatorem.
Infans, & furiosus, quo ad restitutionem, saltem ex clausula generali æquiparantur.

Furioso. Primo ponit edictum. Secundo respōdet tacitæ obiectioni. Tertio format vnā aliā qōnem,& eam determinat. Secunda ibi,nec si curator. Tertia ibi qd ergo si curator. Ratio primi dicti est,ꝙ furioso non cedit tp̄s,quia nō potest agnoscere.Item substituto non currit,donec excludatur institutus. Et ad hanc rationē opp.hic Iurisconsultus in secūda parte legis. Opp.& vr̄, † quod curator furiosi nō possit agnoscere bon.pos.vt ̄J.de succes. edic. l.1. §.furiosi. Dicit gl.quod ad commodum furiosi potest, vt habeat fructus,non tamen quo ad incommodum,Item op. ꝙ quandiu est locus institutioni,substitutus non admittatur,l.quandiu. C.de acq.hære. Sol.illud uersi. † nisi institutus differret adire, nec cōtra eum potest subueniri,tunc substitutus admittitur sicut institutus sub ꝯdōne.l.2.§.si sub ꝯdōne.̄J.de bo poss.sec.tabu.& l.si quis instituatur.de hære.insti.& quod ibi no. Dicitur hic,ꝙ substitutus cauet,cōtra,in l.fi.§ si autem in furore.ibi omni satisdatione C.de cura.furio. Sol. Ibi de satisdatione præstanda a curatore,quam ꝓhibet,hic de præstanda a substituto, quam debet præstare,vt hic. & arg.l.non enim aliter.s̄.adopti.Quæro, † Ista boo.pos.quæ datur infanti,an sit iuris,[a] uel facti. Tex.est,ꝙ est iuris.l.si infanti,C.de iure delibe.quia acquirit bon. pos. quę est iuris, & ad hęredes suos transmittit.† Quęro de bon pos.quæ datur furioso,an sit iuris, uel facti. Et hic glo.uidetur dicere,quod sit facti, ut prosit solum, qd̄ percipiat fructus,nō ꝙ uere hæres efficiatur p bo.pos.Cōtrarium, no.in l.fi.§.sed si quidem.& §.tali.C.de cura.furio.& illam teneo. Tamen siue dicamus facti siue iuris,semper est idem iuris.qa donec est in furore, est bonorum possessor, sed si in furore decedit fingitur bonorum possessorem non fuisse, & ad hr̄dem nō transmittit,vt l.fi.§ si autem in furore.C.de cur.furio.Sed hoc fallit in casu,[b] vt si est rogatus furiosus de restituendo, quia tūc est de iure possessor,& quærit bonorum possessionem q̄ est iuris,& actionem trāsfert,l.cum in fideicom.& l.eum hæres instit.s̄.ad Treb. † Quæro de vna q.quare per tutorem quæritur bonorum possessio infanti irreuocabiliter,furioso non, Cy.in l.si infanti.C.de iure delib.dicit,ꝙ est ratio,quia potest restitui infans. Sed hæc ratio nō placet,quia & furiosus potest restitui,[c] sicut infans.l.Marcellus.̄J.de fideiu.& ibi no. Aequiparantur.n. infans, & furiosus, vt no.in l.2.C.de cur.fur.saltem ex generali clausula.si qua mihi iusta causa esse videbitur. Facit l.Fulcinius.§.adeo.in fin.qui.ex cau.in pos. ea.Quare dic,ꝙ ratio est, quia tutor habet plus iuris in personam infantis,quam habeat curator in personam furiosi. quia tutela est ius in capite libero, &c. sed curator principaliter datur rebus. l.in copulandis C.de nup. Et si dicis. cur curator authoratur adulto, & ei quærit,l.eum quædam.C.de adm.tut. Respō authoratur ei volenti,alias non,l.cum in vna.§.1.de appel.

ADDITIONES.

a Ale.An sit iuris. An istæ bo.pos.sint facti uel iuris, adde quod no. per Bal. in rub. C.qui admi.in 3.q.et melius in l.infantis.eo.tit.

b Ale.Fallit in casu. Idem in casu,quādo habet substitutum exemplarem,quia propter hanc bono.pos.confirmatur subst.exemplaris,secundum Bar.et Doc.in l.ex facto.uer.8.et ult.de vul.et pup.

c Ale.Potest restitui. An furiosus possit restitui in integ. aduersus bon. pos. adde Bal.in l.infantis.C.qui admit.

LEX II.

1 *Mutus, & surdus si nihil intelligunt furioso æquiparantur, & quando possunt agnoscere bono.posse.*
2 *Mutum, surdum, uel cæcum esse aliquem, qualiter probetur.*
3 *Cæcitas qualiter probetur, quando quis habet oculos claros.*
4 *Surdus, mutus, uel cæcus, quod quis fuerit, non presumitur, quod sit.*
Probando quem fuisse furiosum certo tempore, uel mensibus, transfertur onus probandi in aduersarium.

a Mutus.[a] Nonne habemus, quod istæ personæ debent regi consilio tutorū,vel curatorum,vt in rub. C. de cur. fu.& in l.2.eod.ti.& § sed mente captis.Insti.de curā. Quomodo 1 † ergo istæ personæ,quæ hic enumerantur,possunt agnoscere bonorum pos.sine cōsilio curatorum? Nos habemus tex.qui declarat hoc optime.s̄.ad Tre.l.seruo.§.si pupillo. Nam si istæ personæ b non intelligunt id,qd̄ agitur, tunc assimilantur furioso,[b] & nihil p̄nt agere sine curatore.Si vero intelligunt id,qd̄ agit.tunc p̄nt ta-2 le facere sine curatore,vt ibi dicit illa no. lex. † Sed quæro, qualiter probatur quē esse surdū, mutū,vel cęcū? Rō dubitādi est,quia ista verba,furiosus,vel demens,sunt negatiua,& priuatiua, & negatiua non p̄nt probari,l.actor. C. de probatio. Videte, in furioso c colligitur ex sermonibus suis an sit furiosus,[c] l. quidam in fino.s̄. de condi.insti.& l.is,qui.s̄.de tut.& cu.da ab his.idē in prodigo,nā prodigus iudicatur ex actibus,d.l.is,qui.in fi.s̄ de tut. & cur.da.ab his,& l.1.de cu.fur. Eodem modo in muto,qa ex actib. quis iudicatur mutus:nam dicit testis,ꝙ talis non loquebatur verba articulata,sed nutu,& actib.quia signis petebat,quod volebat,ar.prędictarum legum. Idem dico in surdo, quia dicit testis,quod talis nō intelligebat ad vocem, & nihil auditu percipiebat,sed per puncta,vel aliqua signa. Idem ēt dico de cæco, quia cęcitas probatur per uisum,quia dicit testis,ꝙ talis habebat oculos a capite euulsos,vel clausos,& similia.3 † Sed quid si habet oculos claros, quomodo probabitur,ꝙ non uidet? Respond. & dico, ꝙ probabitur ex actibus,quia dicit testis,vidi ꝙ ibat per loca ardua, vt per murum,& similia,vel ibat cum duce semper. Et sic istæ priuationes ex actibus colliguntur,vt s̄.dixi. Sed licet fuerit verum hoc, ꝙ se-4 mel fuerit surdus, vel furiosus, † & simil.an sufficiat. Certe non. Nam nō sequitur,ꝙ si heri fuerit surdus,mutus,vel similia, ꝙ hodie sit. Nam potest esse,ꝙ propter aliquod accidens heri fuerit cęcus,vel mutus,vel surdus,& hodie non est. Videte l.quidam. s̄.de condi.insti.videtur dicere,quod sufficit semel quem fuisse furiosum, vel surdum, vel mutum, vt iudicetur in postetum furiosus, vel similis. In contrarium facit ratio præcedens, quia potuit hoc contingere propter aliquod accidens,l.nutu.in prin. sup. de leg.3. Et hoc puto verum Non obst.præallegata l.quidam,quia sufficiebat probare furorem tempore testamenti, quia illo tempore fuerunt verba illa prolata,nimirum si ibi sufficit,& merito sic iudicad tur. sed in quæstione proposita,[d] non sufficit probare quem fuisse semel mutum,surdum,vel cæcum,vel furiosum, quia debet proe bare aliquo certo tempore,vel mensibus sic fuisse.[e] l.pretia rerū. in fi.sup.ad l. Falcid.tunc enim præsumitur,ꝙ modo sic esset, nisi probetur contrarium,l.1.s̄.de cu.furio.

ADDITIONES.

a Ale.Mutus. Vide Bal.in l.1.de uerb.ob. An mutus,et surdus possint donare, uide Bal.in l.iure militari.s̄.de test.milit.

b Ale. Assimilantur furioso. Adde,ꝙ idē tenet Bar.in l.mutum.sup. de acq.hęr.et ī l.cui eorū §.fi.de post.et Ang.i l.seruo inuito,§.si pupillo,ad Tre.et Bal.et Ang.et Pa.de Ca.in l.1.in prin.de ver.obl.licet ibi aliter Bar.dixerit,et ad hoc vide Imo. in l.qui id,quod.§.mutus.̄J.de do.et Im.et Ro.in d.l.1.in prin.de uer.obl.

c Ale.An sit furiosus. Qualiter probetur quis mutus,cæcus,furiosus, vel surdus,vel prodigus,adde Bal.in l.nec codicillis,C.de codi.et in d.l.is,qui.per Bar. in l. furiosū.C.qui test.fac.pos.et in rub.si ex fal.instr. et Bar. et Bald. in l.mutum.sup. de acq.hær.et glo.in c.Gonsaldus.17.q.2.et 91.dist.ca.legimus, et ꝙ notarius faciens instrumentum muti explicet signa,et sensum,uide Pet.de Anch.et alios in c.cum apud,de spon. per Bar.in le. mutum. de acq.hær.et ꝙ debeat testis deponere de actu furoris,tenet Bar.in l.quidam C.sol.ma.et not. ꝙ qui detinetur in carcere per consanguineos, presumitur furiosus,l.diuus. et ibi Bal.sup.de offic. præs.et uide de modo probandi furiosum,glo.et Imo.in l.si cum dotem §. si maritus,sol.mat.et ibi Ale.et ad probandum mutum et surdum,vide Imo.in le.1.§. 1.de ver.obl.

d Pom.In q.proposita. Vide Ale.in l.is potest,in quantum Bar.concludit,quod præsumitur compos mentis,ff.de acq.hær.

e Ale.Sic fuisse. Tene menti perpetuo,ꝙ sufficit probare quem fuisse furiosum, aliquibus mensibus,quia postea in aduersarium transfertur onus probandi, quod tempore illo non fuerit furiosus,Idem no.in ca.fi. de suc.ab inte.et ibidem Pau. post antiquos.Pe.de Ancha.sequitur in cle.2.de homic.et quæ no.Bald.in l.siue possidetis de prob.et in l.si cui.§.ijdem,de accu. Et in istis terminis uide Bald.in l.furiosum,C.qui test.fac.pos.et Imo.in l.1.§.fin.de uerb.obl.in l. qui testamenta,§.nec furiosus,sup.de testa.quid de infirmitate,uel aliqua qualitate,per Doct. in cap.cum inter canonicos,de ele. Et si quis probat furorem,alia pars probat sanam mentem,quæ probatio præferatur.uide in d.c.super hoc,de renun.et in l.nec codicillos,C.de codi.Ita se remittit Abb.Sic.in ca.fin.de suc.ab intest.& ad Bar.hic contra,eum adde Ioan.And.& Anch.in c.fi.de hæret.in 6.& Spe.in ti. de prob.§.1.uersi.sed pone,quidam erat furiosus,uide Imo.cap. dudum. le prę-sum,qui sequitur glo.in d.cap.fin.qui dicit,quod semel furiosus præsumitur po-stea,&c.uide Spec & Ioan.An.in tit.de testamen.§.1.uersic.quid si,&c.& in c. 1.§.si uero,de cleri.ægrot.in 6.& uide per Bart.in tract.de testamen.in c.inci.op posita prudentiæ.& aliquid per Pet.de Anch.in consi.incip.in Christi nomine. [illegible] pro parte nobilis [illegible]. Adde late Abb.Sic.consi.6 lib.1. Alex. consi.145. lib.1. Menoch. Adde Las.late in l.furiosum.C.qui testa.fac.poss. [illegible]

TITVLVS QVARTVS.

De bonorum possessione contratabulas.

Quærit Gl. quare ponitur prius hæc rub. de bo. pos. contratab. sed in C. ponitur prius rub. de bon. pos. secundum tab. quam de bon. pos. contratabulas? dic, ut in glo.

LEX PRIMA.

1 *Filius naturalis tantũ nõ habet bo. pos. contrata. in bonis patris, matris sic.*
2 *Pater naturalis eodem modo habet contratab. que filius.*

IN contratabulas. Primo ponit inĕtĕ edicti, ponens de bo. pos. ꝯtab. Scdo exponit edictũ. Scda ibi, hæc aũt clausula. Op. dr̃ hic, ꝙ in bo. pos. vocant̃ liberi nãles, & adoptiui. Sed ꝯ. ĵ. eo. l. nõ putauit. §. in adoptionẽ. ubi nõ uocant̃ adoptiui. Gl. soluit, & bñ, vt ibi dr̃, & hoc ſm iſta iura. Sed hodie eſt ꝯ. qa ſm Gl. ſoluit, & bñ, vt ibi dr̃, & hoc ſm iſta iura. Sed hodie eſt ꝯ. qa vocant ad ꝯtab bo. pos. liberi pñs nãlis, ſed nõ patris adoptiui, ſm diſtinctionẽ. l. cũ in adoptiuis. C. de ado. Secundo opp. ꝙ inſtituti vocantur ab bon. poſſ. ꝯtab. l. 3. §. ſi quis ex liberis. ĵ. eo. Sol. ibi fuit commiſſum edictum, per alium præteritum. Item opp. C. de inſt. & ſubſt. l. ſi pater. Sol. Hic fuit inſtitutus pure, vel ſub cõdõne priua, ſed ibi ſecus. Item op. de l. nõ putauit. §. non quæuis. ĵ. eo. Sol. Ibi loquitur de non rite exhæredato, ſed hic fuit rite exhæredatus. Itẽ oppo. dr̃ hic, eo iure, eoque ordine, &c. Contra, imo iſti vocantur de iure prætorio. & ſic aliter, quam de iure ciuili. Gl. ſoluit, & bene. Dicit. n. ꝙ intelr̃. eo iure. i. ea iuſtitia, vel æquitate. Ita dicit. gl. quę incipit, imo non. Item opp. dr̃ hic, eoque ordine, &c. Contra. ĵ. eo. l. 3. §. 1. Solue, ut ibi dicemus. Quęro, † utrum nãlis a tm̃ 1 admittatur ad bo. pos. ꝯtab. Glo. a. hic no. dicit, ꝙ non, qd̃ tene mẽ a ti, ideo intellige hic de filio nãli, & legitimo. Nã nãlis tm̃ licet qñ b que admittat ſm uoluntatem, tñ ꝯ voluntatem nunquam admittit. Et hoc ꝯ teſtm̃ paternum, ſed ꝯ teſtm̃ maternum bñ admittitur, vt Inſt. de ſucce. cog. §. vulgo. † c Quæro, qd eꝯ in pr̃e, an habet 2 bon. pos. ꝯtab. filij nãlis tm̃. Doct. vt Azo dñt, ꝙ eo modo quo filius nãlis ſuccedit patri nãli, eo modo, pater ſuccedit filio naturali. Ita no. Azo in ſum. de natu. lib. & in ſumma, de ſuis, & legit. c

ADDITIONES.

a Ale. Quæro, vtrum. An filius naturalis admittatur cõtra teſtm̃ patris, & eſt singul. ſm Bal. in l. 1. C. quo. bo. & in l. fi. C. de natu. lib. per Bal. in l. fin. C. vnde legi. Poma. Vtrum naturalis. Vide Ale. conſi. 74. in fi. inci. uiſo proceſſu cauſæ uertentis inter Fran. volu. 4. & limita, ut non procedat quando filius naturalis eſt legitimatus. Ita Rom. conſi. 34. Barba. cõſi. 48. in 2. col.

c Ale. Quæro, quid in patre naturali, an ſuccedat filio, adde Bar. in l. fin. C. de his, quib. ut indig. & Bal. in Auth. licet. C. de natu. libe.

§. Hæc autem clauſula. Hic incipit exponere edictũ. Opp. ꝙ poſthumi nati rũpãt ipſo iure. l. poſthumorũ, de inju. te. & l. poſthuma. de li. & poſth. Sol. poſsũt venire p ꝯtab. ſimiliter, licet de iure ciu. poſſunt dicere nullũ teſtamentũ, & ratio eſt, vt no. C. eo. l. 2.

§. Si ex tribus. Facit partem ille, qui ſperatur admitti ad partem. b. d.

a **§. Et ſui.** a Op. ad ver. ſcu adoptiui. Cõtra. ſ. ea. l. in prin. Sol. poſt emancipationem non hẽt ꝯtab. qa deſijt eſſe ex liberis, ut hic, ſecus ſi non eſſet emancipatus, ut ibi. ſed quid ſi non eſſet adoptiuus? Reſpõ. forte tunc admitteretur, ut ĵ prox. §.

ADDITIO.

a Barba. Et ſui. Et pro glo. hic uide Lud. Rom. conſi. 38. ubi dicit, ꝙ filius naturalis legitimatus contratab. teſtamentum patris, et ita limita hanc gl. quæ incip. licet filius naturalis.

1 *Reſtitutio, quia fit a ſenatu, uel principe, reputatur impoſſibilis.*
2 *Mors ciuilis, quando æquiparetur naturali, remiſſiue.*
3 *Statuto ſtante, quod filia extantibus fratribus non ſuccedat, ſi extet frater incapax, an impediat ipſam filiam.*
Maſculus de ordine fratrum minorum fœminam non impedit ſuccedere vigore ſtatuti de ſuperexiſtentia maſculorum.
4 *Statuto ſtãte de ſupexiſtẽtia liberorũ, ſi ſupſit frater ex latere patris tm̃, & ſoror ex utroq. parẽte cũ matre, an talis frater excludat ſororẽ, & matrẽ.*
5 *Filius excluſus diſpoſitione ſtatuti, an impediat fœminam ſuccedere ſtante prædicto ſtatuto remiſſiue.*
6 *Maſculus excluſus pacto ſtante dicto ſtatuto, an excludat fœminam.*
7 *Maſculus, qui non ſuccedit, quia non vult non præiudicat fœminæ.*
8 *Filia excluſa quouſq. maſculus ſuperuixerit, an cẽſeatur excluſa perpetuo.*
9 *Fiſco applicatur, quod deparcxui capiunt, & an ſit omnino non capax.*

a b 1 **§ Qui habebat filium** a Filius nõ capax b ſicuti mortuus nõ obſt. † ſeq. in gradu. h. d. ſ. no. §. No. tex. ibi deportatos, &c. Op. & vr̃ ꝙ ille, qui non eſt capax, noceat ſeqũtib. vt ſ. ea. l. §. ſi ex trib. Sol. ibi loquitur in eo, qui licet non ſit capax, tñ ſperatur eſſe pp ſpem poſtliminij, hic uero loquitur de eo in quo nulla ſpes eſt. Sed ꝯ hoc op. nonne hic põt eſſet ſpes, ꝙ in integrũ reſtituat p Principem, ergo dẽt nocere. Sed iſta ſpes, q̃ hr̃ de iure ſpãli, nõ dẽt attẽdi. l. 4. poſt prin. ĵ. de fideicõ. li. & ibi. no. tex. Sed ſpes eius, quod eſt de iure cõi vel ſic, reſtõ fit a ſolo Principe, uel ſenatu, l. 1. §. de qua. ſ. de poſtlil. iõ tanquã multum difficile quaſi impoſſibile, non debet attendi apud Iulianum. § ſi alias ſub l. idẽ Iulianus. ſ. de le. 1. & ibi no. Valet. rtio reſtõ in integrum nõ trahit retro, poſtliminiũ uero retrotrahitur, iõ vnũ attendit, aliud non, ut no. in l. Gallus. §. & qd ſi tm̃, in fi. gl. de li. & poſth. Op. dr̃ hic, ꝙ iſti hñr tanq̃ mortui. Cõtra, 2 imino † mors ciuilis non æquiparat̃ nãli, l. ex ea parte. §. in inſulã. de uer. obl. & l. cũ pr̃. §. hr̃ditatẽ. ſ. de leg. 2. So. ut in qualibet caſũ no. & p Dy. in l. ſi cũ dotẽ. ſ. ſo. ma. & p Cyn. C. de epi. & cle. l. Deo nobis. & qd̃ plene dixi. ſ. de lib. & poſth. l. Gallus. §. & qd ſi tm̃. Ex tra gl. p declaratione pono duo ſtatuta, q̃ ꝯſueuerunt eſſe cõmuniter p Italiã. Vnũ eſt, ꝙ fœmina non ſuccedat extantib. filijs maſculis ex eo. pr̃e. Aliud ſtatutũ eſt, ꝙ ſoror nõ ſuccedat fratri extãtib. alijs 3 fratrib. ex eo. † pr̃e. Quæro, qd c ſi extet aliqs frater uel filius q oĩno c eſt capax, an impediat ipſam filiã, vel ſororẽ ſuccedere. Hic vr̃ tex. ꝙ non, vt ĵ. de bo. li. l. ſi necẽ. §. ſi deportatus. cũ ſi. & hoc puto uerũ licet in ꝯtrium faciat. C. de na. lib. auth. licet, ſed ſoluã. ĵ. pxi. q. Et p hoc iam de facto ꝯſultus rñdi, ꝙ ſi ſupereſt filius, q ſit de ordine fratrũ minorũ. filiã ſuccedere nõ impedit, qa talis filius nullo d mõ eſt capax d hr̃ditatis, c. exiui. de uer. ſig. in cle. † Quæro ſecũdo 4 pone. ꝙ talis filius uel frater non eſt oĩno incapax, ſed tñ in ꝓpoſito e impedit̃ ſuccedere ex pſona alterius. Verbi g. e decedit unus relicto fratre ex pr̃e tm̃, & relicta mr̃e, & ſorore, ex utroq; parẽte, & hoc caſu ille frater tm̃, non põt ſuccedere, qa præfert̃ ei mr̃, ut in auth. defuncto. C. ad Tertul. Dubitatur, an ſoror ex utroq; parẽte cũ mr̃e poſſit ſuccedere. Vr̃, ꝙ non pp ſtatutũ, qd̃ dicit, Extantib. fratrib. non ſuccedat ſoror, ſed tunc extant, ergo, &c. Pro hoc vr̃ C. de na. lib. auth. licet. In ꝯtrium vr̃, ꝙ frater debeat ſuccedere in illa dimidia, in qna dẽt ſuccedere ſoror, cũ ex eius pſona ſoror excludatur, l. æquiſſimũ. ĵ. ad Tertu. l. 2. §. obijcit̃, eo. tit. Eꝯ vr̃, ꝙ ip̃ſa ſoror ſuccedat fratre excluſo pp mr̃em, l. 2. §. ſi ſit cõſanguinea. ĵ. ad Tertul. Quid dicemus? hoc eſt dubiũ, & anteq̃ ueniã ad determinationẽ pro ſolutione dictarũ legũ, dicas. Qñ ille, q eſt remotior me excludit eum, q excludit me, dic, qñq; ille remotior ſuccedit in locũ eius, quẽ excludit, & tunc ipſe ſuccedit, & ego excludor, l. æqiſſimũ, & l. 2. §. obijcitur. ĵ. ad Tertul. Na ibi auus excludit prẽm, & ſuccedit in locũ pr̃is. i. filij quo ad eum, merito excludit mr̃em, ſicut pr̃ ipſe, qñq; non ſuccedit in locũ eius, & tunc aut illẽ, quẽ ille remotior excludit, excludit me, iõ qa hẽt potentius ius in ſucceſſione, & tunc ego nõ excludor, ſed potero ad ſucceſſionẽ uocari iure meo, perinde, ac ſi ille excluſus non eſſet in rerum nã, l. 2. §. ſi ſit ꝯſanguinea. ĵ. ad Tertu. Aut non excludit me iõ, ſed qa deficit ꝯdõ, qua uocabat ad ſucceſſionẽ, & tunc nõ potero admitti, ut in auth. licet. C. de na. lib. ibi. n. excluditur nãlis filius, pp ꝯiugẽ, nõ iõ qa ꝯiux hẽat potẽtius ius ĩ ſucceſſione, ſed iõ, qa lex f vocari voluit f nãlẽ ſub ea ꝯdõne, ſi ꝯiux non eſſet, iõ nõ attendit, vtrũ illa ꝯiux ſuccedat, uel nõ, ut ibi. Nũc ad ꝓpoſitũ, videnaũ eſt ergo, quo iure frater excludat ſororẽ, uetãte ſtatuto eã ſuccedere.

Breuiter

ADDITIONES.

a Qui habebat filium. Et arg. huius §. volentis, ꝙ deportatus habeatur pro mortuo idem eſt in exhæredato. pro hoc Bal. in l. dotis. in fi. de iure dot. decidit no. q.

b Filius non capax. Vide Bal. in l. qui ſe patris. in 9. vol. C. vnde libe.

c Ale. Quæro quid. Omnino incapax hr̃ pro mortuo, & ſic an excludatur filia, quæ prohibita eſt ſuccedere extantibus maſculis, hr̃ per Gul. & Bald. in auth. nouiſſima. C. de inof. teſt. & aliquid per Inno. in l. plane. §. ſi duob. de lega. 1. & no. etiam Bal. in repet. l. pr̃ filium. in fi. & Im. in d. l. plane. §. ſi coniunctim, & oẽs tenent cũ Bar. hic. bene facit quod no. Bal. in l. 1. §. ſed ſi ſint. ĵ. ad Tertu. p illũ text. & Bart. in l. filiusfam. §. cum quis, de leg. 1. in fi. & idem tenet expreſſe. Bald. in auth. ingreſſi. ad fi. C. de ſacroſ. ec. & ideo dicit Bal. in l. ſi quis. §. talem. de ſecun. nup. ꝙ ſi primogenitus ex conſuetudine ſuccedebat, & ipſe eſt inhabilis, uel renunciauit admittitur ſecũdo genitus, & hic adde Bal. in l. maximum, de libe. præt. Sed qd ſi eſſet frater clericus, utrum repellat ſororem, ſtante dicto ſtatuto. Bal. qd̃ ſic, in l. 1. incip. in Chriſti noie, ſta. cunctos popu'os, C. de ſum. trin. & adde, ꝙ Bal. in conſil. incipit Chriſti noie, ſtatuto cauetur, ꝙ filiæ teneantur ſeruare teſt. patris. viuentibus maſculis, &c. quo ſtatuto ſtante ſcriptus eſt maſculus hæres vniuerſalis, ſtantib. quinq; filiab. dubitatur, an dictæ filiæ faciant dicto filio partẽ in litima. & dicit, ꝙ ſi filiæ hñt aliquid, ꝙ imputetur de iure in litimam, ut dotẽ profecta a pr̃e, & tunc faciant filio partem, imo & admittuntur ad partẽ, & ad dotẽ, quæ ſuccedit loco legitimæ, l. quã nouella. C. de inof. teſt. Aut non hñt aliqd qd imputetur in legitimam, uel excludentur a ſtatuto, & nihil habentes, tunc non faciunt partem, ſm unã opinionem l. 2. §. fi. de contratab. ut ſi dicat ſtatutum dotata a matre non ſuccedat patri in aliquo, & ideo maſculus ille tunc habebit illã legitimã, quale haberet, ſi illæ filiæ nõ eſſent natæ, nõ aũt habebit illud iure accreſcendi, & ita excludit. cogitat tñ, qa vr̃ ꝯſultũ fuiſſe ſecundũ eãdem opi. & forte uerum p Ang. & Imo. in l. plane. §. ſi duob. de leg. 1. & ibi Alex. adde, an filia excluſa a ſtatuto extantib. maſculis excludatur p clericum, Bal. conſ. 30. li. 3. & an filia excluſa a ſtatuto, faciat partem in legitimam fratri, uide Ang. conſ. 268. Pau. de Caſ. cõſ. 252. & unde conſi. ab ipſo Ale. 136. lib. 2. * Menoch. Dec. conſi. 430. nu. 16. Ruy. conſ. 117. li. 1. Socini conſi. 28. nu. 9. lib. 3. ſcripſi. conſi. 152. nu. 5. conſi. 144. nu. 12.

d Ale. Non eſt capax. Patris ſunt filiã nõ a matre, & eſſe incapacẽ, l. poſt mortẽ liberi. ĵ. & in l. ex facto. §. ex facto. ſ. ad Treb. & Ang. & Imo. in l. Lucius. ſ. de hære. inſti.

e Ale. V. g. Vide Bal. in l. ſi quis filium. C. de inoffi. teſt. in fi. quæſt. & Bal. in hac 9. fin. ĵ. ad Tertu. * Menoch. Pariſ. conſi. 58. nu. 40. lib. 2. Ruyni conſi. 58. nu. 10. lib. 3. Alciat. conſi. 136. nu. 9. ſcripſi. conſi. 327. nu. 83.

f Ale. Vocari voluit. Et adde pulchre. ou. per Bald. in l. ſi quis. C. ad Treb. & in d. l. illam. C. de col. in d. l. ſi quis filium ad fi. de inoffi. teſt. et Io. And. no. in rub. C. de ſuc. ab inteſtato. in addi. Spec. et Bald. in l. ſi defuncto. C. de ſum. et legitim. et Ang. in conſi. 291. incip. ſtatutum Bono. * Menoch. Socinum conſi. 302. col. 2. li. 3. Barba. conſi. 16. col. 4. lib. 2. Ruyni conſi. 9. num. lib. 3. conſi. 92. num. 2. et col. ſequen. nu. 1. conſi. 107. nu. 4. lib. 3. conſi. 11. nu. 13. conſi. 169. nu. 15. 16. 3. Aret. conſi. 17. col. 1.

Bꝛ isti ablatiui absoluti resoluunt in ꝯdōnē, l.a testōre. ṡ. de cond. & dem, & de vsur. l. euictis, tñ in casu proposito, faciūt dispōnem, & eā inducunt, vt frater succedat, & sorori pferatur, qa eius fauore hoc est statutum. l. seruo legato. § si testōr. ṡ. de le. 1 & l. fideicommissa. §. interdū & §. cū esset. ṡ. de leg. 3. & sic excludit soror a fratre tanq̄ hñte potentius, ius, iō fratre excluso a matre, soror admittitur, l. 2. §. si sit ꝯsanguinea. Ꝭ. ad Tertul. & similē tex. habemus In sti. ad Tertul. §. sed eū. Tertio q̄ro, ꝓpone, † ꝙ si filius nō succedit, qa expulsus est a dispōne defuncti, qa exhr̄datus a patre, vel a fratre pteritus, turpi psona nō instituta. vtrum impediat filiam, & sororē? Bꝛ dico tex. esse. Ꝭ. de coniun. cū emācip. liber. eius. l. 1. §. si pr̄. & ibi de hoc dicam. Quarto quærit, qd si iste filius, † vel frater nō succedit, exclusus pacto,[b] qa habuit aliqd, & promisit cū iuro nō venire ꝯ hr̄ditatē paternā, vel exclusus testō, qa institutus in certa q̄titate? Rñ. ex eo, ꝙ filius pp hoc aliqd habuit, perinde facit partē aliis, & alios excludit, ac si totaliter, succederet, l. 1. §. aduersarius. Ꝭ. si qd in frau. pat. Qđ est verū, qa facit partem in ꝯputatione legitimæ, & alios impedit succedere tanq̄ existētes. ſm formā statu. p dictorū, tñ pteritus ipse nō rūperet[c] testm̄, qa nō dēt istitui, vt hoc §. † Quinto q̄ro, d si filius, vel frater nō succedit, qa nō vult, vtrū impediat filiā, vel sororē? Vr̄. ꝙ sic, p tex. cū gl. ṡ. de le. 1. l. filiusf. §. cum qs. In ꝯtrū vr̄. Ꝭ. ad Tertul. l. 1. § sed si sint sui. Rñ. si nō vult succedere, nō obstat sorori. Nō ob. qđ no. in d. §. cū qs. qa ibi filii nō impediebāt alio, qa hñt potētius ius ī successione, sed qa ꝯdōnē alternus faciebāt deficere. Sed ī q. nostra, filius filiæ, & frater sorori obstāt, qa hñt ius potētius in successione, iō, & c. vt ṡ. dixi † Sexto q̄ro qd si est talis psona, q̄ excludit, sed nō perpetuo? Verbi gratia, dicit statutum, ꝙ filia fœmina non succedat, quousq; superuixerit masculus, & sic nō ppetuo filius filiā excludit, sed donec viuit, q̄ro, quid iuris habebit filia? Dicam forte. Ꝭ. ad Tertul. l. si. & ibi dicā, & vide circa pdicta, q̄ dicam. Ꝭ. ad Tertul. l. 2. §. si. tene mēt. † Vltimo iste §. facit ꝯ gl. q̄ est C. de hær. insti. l. 1. vbi no. ꝙ deportati capiūt. sed fisco applicat, hic vr̄ esse tex. in ꝯtrū, & in l. si necē. §. si deportatus, de bo. lib. Quidā rñdent, ꝙ hic loquitur de successione ab intestato, seu ꝯ testm̄, secus in successione ex testamento, vel ſm voluntatem. Contrarium est verum, ꝙ deportatus omnino sit non capax, vt Ꝭ. e. l. 3. §. liberi. cum gl. & est gl. Inst. de le. §. legari. In cōtrarium facit fortiter. l. si deportati. ṡ. de leg. 3. sed ibi dicā.

ADDITIONES.

a Ale. Tertio quæro. Vide Bal. in l. fratres. in fi. C. de inoffi. testa.
b Ale. Exclusus pacto. An impediat fœminam succedere, & an faciat partem aliis quo ad legitimam. & de hoc etiam vide Bal. in l. 1. in 6. q. C. quādo non pe. par. adde ēt Bal. in l. pacta, in ver. sed nunquid. C. de col. Adde Bal. consil. 244. li. 3. Menoc. Iaſ consi. 104. col pen. & fi, lib. 4. Rolan. a Valle. cons. 11. nu. 13. lib. 1.
c Alex. Non rumperet. Idem tenet Bal. in d. l. filio preterito. de iniu. test. & Imo.
d Ale. Quinto quæro. De hac q. vide per Bar. in l. 1. §. sed si sint. inf. ad Tert. & Ro. in l. apud Iulianum. su. ad Treb. Meno. Ruy. cons. 89. nu. 44. lib. 2. vbi declarat. & Alciat. consi. 120. in fi. Scripsi, consi. 72. nu. 5.

§. Si & pater.

Vos videtis, ꝙ si pr̄, & filius sint deportati, & restituti pferi filius, & codē modo si sint dānati in metallū. Op. Si pr̄, & filius sint deportati, ergo testm̄ est nullū, & sic bo. pos. ꝯta. non pōt ꝯpetere, vt Ꝭ. eo. l quod vulgo. Huius timore gl. ponit duob. mo. casum, non curo. Dr̄ hic, qđ dānatus in metallū, & restitutus admittit. Cōtra hoc op. de eo qđ habuistis in l. intercidit. in fi. ṡ. de ꝯd. & de. vbi vr̄ tex. in ꝯtrium. Videte, ī hr̄ditatib. & aliis lucris venientib ex testō, & ſm defuncti volūtatem, est aduertēdū quāꝛ ille, q vocat ad hr̄ditatē, vel ad aliud lucrū, fiat seruus, nam si fiat seruus hoīs, tūc pp hoc nullo tpe irritat testm̄, iō si ad libertatē reuertit, admittit l. ex facto. §. Iulia. ī fi. ṡ. de vul. & pup. ꝯiuncta l. si pr̄. ṡ. de hær. inst. Si vero efficiat seruus pęnę, tūc restitutus nō admittit ad illud lucrū, cū alius homo esse videatur, d. l. intercidit.[a] Ad lucrū vero ex dispōne legis pter, vel ꝯ voluntatē dispōnētis, tūc isti semp vocant iure agnationis, vel cognationis, vel alterius pximitatis, & iō si efficiat seruus, & postea reuertitur ad libertatē, est aduertēdū, vtrū reuertat ex cā, p quā restituantur iura pximitatis, vt in integrū rest. & tūc ad successionē admittit, vt hic. Rō ē, qa iura pximitatis recuperauit. Sed si reuertat ad libertatē ex cā, p quam iura proximitatis nō recuperaret, vt p manumissionē, vel indulgentiā. tunc non succedit, qa iura pximitatis nō recuperat. Hoc probatur Insti. de ca. di. §. quod aūt, &. Ꝭ. unde cog. l. 15. q. & Ꝭ. ad Ter. l. filii §. filius, & l. 3. §. 1. Ꝭ. e. vbi tex facit istā distinctionē, & hoc voluit dicere gl. hic, in l. idēq; est, & c. Contra prædicta op. tu dicis, ꝙ manumissione non recuperantur iura cognationis. Contra Insti de leg. cog. p totum. Dicit gl. ꝙ per manumissionē pñt iura cognationis de nouo q̄ri, nō autem antiqua recuperari, vide glo. quæ incipit, vel pone, quæ est in l. idēq;.

ADDITIO.

a Barba. Vi d. l. intercidit. & no. in d. l. intercidit. vide Bal. in c. sciscitatus. de rescri. ubi dicit, quod in l. intercidit. interuenit restitutio.

LEX III.

Non tantum.

Gl. Quærit, quid de natis ex filia? Dicit gl. ꝙ nō admittentur, quia præteritio habetur pro exhæredatione, & ideo non datur contratab. Ꝭ. eo. l. illud. §. ad testamenta. C. de suis, & legi. l. fin.

1 *Nepos ex fratre mortuo, cōcurrit cū patruo in successione de iure prætorio*
2 *D ictio autem, pro certe.*

§. Si duos.

Si aliquis ex liberis adoptet, durāte adoptione succedit, put adoptatus est, ea finita, succedit prout nālis est. h. d. cū duob. §§. seq. In tex. ibi, posse eū solū. op. dr̄, hic, ꝙ filius succedit solus nepote excluso. Contra, filius, & nepos ex alio admittuntur ęqualr ad successionē, vt Insti. de hær. q̄ ab intest. §. cū filius. & in Auth. vt fra. fi. §. 1. & sic est de iure ciuili, ergo idem in bo. pos. ꝯtab. vt ṡ. e. l. 1. & 2. Rñ. Huius timore legit iste §. duob. mo. Primo, vt quod dicit, exclusū ē autem, & c. corrigatur, propter aduersatiuā, aūt, vt sic indistincte filius nepoti præferatur. Ad ꝯtra rñdet sic, ꝙ ibi loquitur de liberis, q sunt in ptāte, qui veniunt ad ꝯtra. hic vero loquitur de his, qui in ptāte non sunt. Secundum istam glo. esset vnū mirabile valde, ꝙ † in successione de iure ptorio, nepos ex fratre mortuo non ꝯcurrat cū patruo. sed dic, ꝙ nepos cum patruo ꝯcurrat. Casus est. Ꝭ. si ta. te. nul. exta. l. 1. § si quis, & Ꝭ. de ꝯiun. cū emanc. li. l 1. §. si pr̄. & §. liberos. & §. si qs ex nepotib. Nec ob. iste §. quia distinctio huius §. non corrigitur, sed firma remanet, & illa † dictio aduersatiua. autē, exponitur pro certe. Et hoc tenet gl. Insti. de hęr. quæ ab intest. §. cum filius. & ī l. 1. §. si quis. Ꝭ. si ta. te. nul. exta. hoc tenet Dy. in l. Gallus. §. & quid si tantum. sup. de lib. & posth. Ita debetis intelligere.

1 *Filius ducens vxorem ignominiosam, exhæredari non potest hodie.*
2 *Nepos ex delicto patris, non potest ab eo exhæredari.*
3 *Successorium edictum an habeat locum in querela inofficiosi, remissiue.*
4 *Scholaris, qui ex forma statuti tractari debet vt ciuis, nō perdit priuilegiū, quod habebat.*
5 *Ignobilis, & vilis quando dicitur, dicitur cum dedecore.*

§. Si emancipatus[a] filius vxore

Hic est bon[a] & no. §. Nepos pr̄ venire ꝯ testm̄ aui, nō obstante, ꝙ filius fuerit iuste exhr̄datus, vel iuste potuerit exhr̄dari. h. d. Iste §. diuiditur in quatuor partes. Primo ponit vnū dictū. Scđo rñdet tacitæ obiectioni. Tertio ponit aliud dictū. Quarto assignat rōnem. Scđa ibi, nō. n. Tertia ibi, nā & si. Quarta ibi, nec. n. In ver. nō. n. gl. ponit duobus mo casum, sed ponas casum ſm primū modū, qa est magis not. No tex. ibi, nec. n. minus, & c. Op. dr̄ hic, † ꝙ filius pot exhr̄dari, qa vxorē ignominiosam duxit.[b] Cōtra, qa ista nō est de causis ingratitudinis, positis in corpore, vt cū de app. cogn. §. cās. Sol. cōcedo, ꝙ hodie nō est legitima cā. Item op. ꝙ † filius ex delicto pr̄is possit grauari, l. quisquis. C. ad l. Iul. ma. Quidā hic ꝯcedunt, ꝙ nepos pp delictū pr̄is possit exhr̄dari, hic loquit, qñ nepos non fuit exhr̄datus, sed ꝯtrū est veritas, ar. l. diuo Marco. C. de q̄st. & qđ ibi no. Facit l. Paulus. Ꝭ. de bo. lib. & l. diui fratres. de iure patro. Itē op. de §. ipso ad leipsum, qa ī prin. dr̄, ꝙ uenit p ꝯtab. iste nepos. ī fi. dr̄ ꝙ p q̄relam inof. test. Rñ. duob. mo. Vno mō, qd dicit ī fi. de inofficioso, intelligas i. de ꝯta. Similē expositionē facit gl. in l. pr̄ filiū. ṡ. de ino f. test. Alio mō dic, ꝙ principiū loqtur, qñ nepos fuit pteritus, finis, qñ fuit exhr̄datus. Vel aīr, & forte melius, dic, qđ totus §. loquit, qñ nepos fuit pteritus, sed ī prin. fuit pteritus post mortē pr̄is, & sic dēbat instituī, qa nemo eū pcedebat, sed finis loquitur, qñ fuit pteritus viuo pr̄e, & sic nō dēbat institui, iō nō hēr ꝯta. sed q̄relā. l. pr̄ filiū. ṡ. de inof. test. Intelligendo ibi, prout in tex. iacet, & examinaui plene ī l. in suis. ṡ. de li. & post. Vlt. finis huius. §. allegatus p Dy. vtrum † successoriū edictū hēat locum ī q̄rela inofficiosi test. & hic vr̄ tex. ꝙ sic, in fi. De ista q. habetis in l. si is. in prin. ṡ. de inof. test. & l. si qs filiū, & ibi p Cy. C. eo. & ēt ext. de reg. iu. c. nō debet. lib. 6. p Dy. tangit p gl. ṡ. de lib. & posth. l. si qs posthumos. §. 1. Ego dixi ibi, & in l. ī suis. No. tex. ibi, c nō. n. p rescissionē, & c. Facit n. d ad multas q. d̄t statutū, ꝙ scholares tractent vt ciues ī oīb. sed qd si scholaris aīs hēbat aliqd priuilegiū ultra ciues, an pdat illud priuilegiū? Certe nō, qa illud statutū est īductū ad rescissionē obstaculi,

ADDITIONES.

a Ale. Si emācipatus. Per gl. Dy. & Bar. in l. Gallus. §. & quid si tm̄. de lib. & posth.
b Ale, Ignominiosam duxit. Sed quæ dicantur ignominiosæ personæ, vide in l. 3. C. de nup. & Bar. in l. si rogatus, inf. de ma. vin. & Bar. in d. l. 3.
c Ale. No. tex. Adde Bal. in l. si Ruffinus. C. de test. mil. & quod no. Bar. in l. 2. in fin. verbis. C. de in. fi. lib. x. & Bal. in auth. habita. C. ne fi. pro patre. & adde quod concessum iure spāli non excludit beneficium iuris cōis. Et ita Bar. in l. fi. C. de sacrosan. eccl. vbi assignat rationem de qua ibi. sed verum per illud priuilegium possit ibi conueniri, tanq̄ ciuis, dic ꝙ non ſm Gui. de Suza in l. quod fauore. C. de le, vide ibi Bal. Quid, aūt si statuto cauet ꝙ nobiles acrius puniātur, & p statutū aliquis popularis est factus de nobilib. an talis erit acriter puniēdus, vt nobilis. Dic, ꝙ sic, ſm Bal. in l. 2. C. de in. fi. & ꝙ ipse no in l. 1. C. de dig. li. 12. no. Ro. in l. si quis in graui. §. de his . ad Sil. & cum Bar. hic trāsit Bal. in l. ea l. C. de cōd. ob. cau. vide tñ quod no. Bald. in auth. sed oīno. C. ne vxor p mari. in uer. Vñ do tibi hanc conclusionem, & p Bar. fecit tex. in l. receptitia. C. de consti. pec. & ibi Bal. vbi dicit, ꝙ per priuilegium nouiter concessum, non tollit antiquū. Et hic adde Ang. in l. nius. in fi. de test. mil. & expressius in l. si certarum, §. miles. e. ti. & intellige, vt declarat Pau. de Cast. quē oīno vide in l. si duo de acq hær. per Ro. in l. adoptiuū, § patronum. sup. de in ius vo. Et vide quæ no. Bar. in l. si cū dotē. §. trās grediamur. sol. ma. & adde Ro. in l. si exhæredatus. §. 1. sup. ad Sil. & pondera tex. in l. municipes, in prin. inf. ad municip. & vide Ang. & Imo. in l. talem. §. 1. Ꝭ. de hær. inst. Et ad doctrinam Bar. hic vide Ale. in consi. 32. in 5. vol. Adde, an si quis impetrat, vt doctoretur certo mō, deinde se subiiciat examini publico, non seruato priuilegio, & reprobetur, an possit redire ad priuile Bal. consi. 328. lib. 4.
d Poma. Facit enim. Vide Cu. consi. 17. Rof. consi. 95, Alex. in l 1. in 1. not. de leg. 3. & l. si Ruffinus. C. de testa, n il. Pau. de Cast. in l. falsa. sup. de condi. & dem. Bal. ī l. 1. C. de consti. pec.

a ftaculi,qđ esse posset,ne ille esset ciuis.Item ip t.ad multa facere tene mēti.Dī hic,vt †dedecori sit Vos hēns gl.in l.si arrogatis.§. matrimonii.de ma.vin.vbi gl.dicit,ꝙ eo casu non sine dedecore ducit,cū non inte ducit Sed credo,ꝙ cū dedecore ducit,qñ duci tnr ignobilis,& uilis,vel alia vulgaris,vt hic,& l.1.C.de natu lib.li cet auth.ibi posita videatur velle id,quod vult illa gl.tene menti.

§.Si emancipatus filius preteritus.

Aduerte sicut i le,q nō adit hḗditatē.pdidit ius successionis,ita si ef ficiat nō capax añ petitā bo.pos.h.d.Op.ȷ.vñ lib.l.fi.Sol.ibi dedit se ad arrogādum post petitā bo.po.hic añ.Itē op.ȷ.e.l.si post mortem.So.ibi fuit inst.tutus,& p a iū fuit ꝯmissum edictū,hic fuit p̄ tentus,& assignat gl.duas rōnes,& qlibet pōt esse bona.Item op. gl.ȷ.ad Tertu.in l.1.§.proinde & l.tutela.s̄.de ca.dimi.Gl.soluit.

§.Si quis filio.

Datus in adoptionem alicui de familia non repellit a ꝯta.si eū alius p̄cedat.h.d. Contra hoc opp.s̄.e.l.si emācipatus §.fi.vbi datū in adoptionē qs nō venit ad ꝯta.pris nālis.Verū est,ꝙ hic loquitur,qñ est datus in adoptionē alicui,q est in familia,secus si extraneo.Et de isto filio dato in adoptionē,distinguemus plene.ȷ.eo.l.si in adoptionem.

§.Si pater.

Hic habem⁹.ꝙ licet mutet familiā facto pris,nihilominus filius hēt ꝯta.secus si p adoptionē ipsius filii,mutet familia,vt s̄.§.si emācipatus.Dī hic,ꝙ iste filius habet ꝯta.testm̄ pris,qui est in familia arrogatoris.Contra,si iste pr̄ decessit in famil arrogatoris,ergo nō valuit testm̄,vt s̄.de adop.l.si pr̄.si non valuit testm̄,ergo non datur ꝯta.So hic loquitur,qñ iste pr̄,qui dedit se ad arrogandum,post mortem patris arrogatoris decessit.Vnde licet post mortem pris arrogatoris decessent,dr̄ tñ in familia arrogatoris decedere,vt ȷ.e.l.vi.num.licet Azo videat ur aliter tenere.ȷ.e.l.si ex duob.§.fi.sed male dicit.

A D D I T I O.

a Menoch.Item Dec.consi.457.nu.11.12.Ruy.con.100.col.vlti.lib.2.

1 *Deportatus non potest institui.*

§.Liberi

Dr̄ hic liberi,q institui non p̄nt:q̄ro,q sunt isti Dicit gl.†deportati,l.1.C.de her.inst.& heretici & alij,q in gl.numerātur.Et sic hēs,ꝙ deportatus nō pōt institui. Cōtrariū no.in l.1.C.de hær.inst.vbi dr̄,ꝙ p̄t institui,sed fiscus possidea illā hḗditatē bēt.Sed ista gl.est verior.Dixi s̄.e.l.1.§.q hēbat si.i.ñ.Itē dī hic,ꝙ inspicit tp̄s mortis.Cōtra,imo tria tp̄a,l.si alienū.§.i extraneis s̄.de her.inst.& Inst.de her.quali.& dif.§.i extraneis. So.dicit gl.loqt in filio suo in quo tp̄s mortis,& aditionis,est vnū So.dicit gl.loqt in filio suo in quo tp̄s mortis,& aditionis,est vnū & idē.Vel melius,ibi loqt in filiis,institutis,hic in filiis p̄teritis,qa an debuerint institui,tp̄s mortis tm̄ inspicitur,ita dicit gl.& bene.

§.Si quis ex liberis.

Vos habuistis expedita vsq; huc illa verba,liberos,siue nā his,&c.posita s̄.e.l.1.nūc incipit exponere verba,si neq; instituti,&c.Op.& vr̄,ꝙ in casu nr̄i.§.non hēat locum id,qđ hic dr̄.Aut.n.fuit institutus filius sub ꝯdōne casuali,& statim testm̄ est nullū,l.filius.s̄.de hær.inst.Aut sub ꝯdōne ptāria,q p̄t impleri vltimo vitæ spū,& imputet sibi,si ea no impleuit,d.l.filius.§.pe.& fi.So.Huius timore dīt quidā,ꝙ principiū.§.loqt in suo filius in emācipato. Vel dic,totus §.loqt in emācipato,q nō ꝑficit nullū testm̄,si instituat sub ꝯdōne casuali.quod p̄cedit s̄m formam huius.§.sequē.

A D D I T I O.

a Ale.Si quis ex liberis.Hæc est vna gl.sing.ver.committat adictum.de qua vide Bal.in l.si defunctus,in fi.C.de suis & leg.& per Bar.in l.post mortem.§.si.ante.

1 *Missus in possessionem ex aliqua causa,si missio,fuit vtilis,potest ex alia causa peti,quod confirmetur.*

2 *Detētus in carcere ex cā iniusta,an possit ex iusta ibi recōmēdari,remissiue.*

Si sub ea cōditione.

a Op.ꝙ institutus nō hēat ꝯtab.vt s̄.e.l.1.So.ibi in institutio pure,hic i institutuo sub ꝯdōne,in quo distinguit vt hic.Itē op.& vr̄,ꝙ pendente ꝯdōne nō possit peti bo.pos.s̄m tab.sicut nō p̄t adiri de iure ciuili,l.15,q.de acq.hæ.qñ nō pōt peti bo.poss.nisi eo casu,quo pōt adiri hḗditas de iure ciuili,vt s̄.de bon.poss.l.nō est.§.fi.Sol:Glo.Ibi loqtur de alio impedimēto,q̄ ꝯdōnis,& bn̄ dicat Vlt.vide gl.quæ inci.idem si est in ptāte,arg.ꝯ,de cur.bon.dan.l.j. Sed hic alio casu loqtur,s̄m Dy.Item vide gl.in ver.pōt.q inci.qd si institutus,in fi.ibi sol.vt ibi.sed ibi nihil dr de hac l.vnde dic,ꝙ hic petitio bo.pos.s̄m tab.fuit inutilis,vt ȷ.đ bo.pos.s̄m tab.l.a.§.si sub ꝯdōne,& iō in aliā pōt ꝯuerti,vt hic,ibi aūt prima ꝯdō fuit inutilis,vnde non ꝯuertitur in aliā vtilem,ita dicebat Old.Itē vide gl.in ver.accepisset,q inc.vt ȷ de s̄m tab.ibi,sed numquid,&c.

1 Rn̄.sic,vt plene no.in d.l.2.§.si sub ꝯdōne.Vlt.hæc lex.facit †ad q

b ego sum missus ᵇ in pos.ex aliqua cā,& petit pos.reuocari,& ego peto mihi ex alia cā cōfirmari,ꝙ hoc possum facere,vt hic,ver.& si forte,& d.l.2.§.si sub ꝯdōne.ȷ.de bo.pos.s̄m ta.& hoc si prima immissio fuit vtilis,secus si fuit inutilis,vt patet ex solutione præcedentis ꝯrij.Itē facit†ad q.quam disputaui hic,si aliqs est detentus in carcerib.ex aliqua causa iniusta,an possit ibi confirmari,& recommendari ex aliqua causa iusta,antequam extrahatur inde ex illa causa iniusta.De hoc disputaui vnā q.quæ incipit,Lapus.

A D D I T I O N E S.

a Si sub ea conditione.Adde quod no in l.Lucius sup.de condi.& demon.

b Ale.Ego sum missus.No.bene & plene & vide in §.quadrupli.Instit.de act.per no.& quod et si prima fuit inutilis,possit peti confirmari,vide Bar.in l.3.in 4.q.prin.sup.de pig.vide plene Bal.& Ang.in l.1.C.de Carbo.edic.& adde Bal.in l.fi.§.si quod retus causa.vbi dicit,tenuta nulla non potest cōfirmari.adde Ale.in l.si finita.§.Iulianus,vbi aliter loquitur,tamē ibi posuit contra suam opi.Ro.Bal.& Pe.de Anch.in cōsiliis.

L E X IIII.

1 *Querela inofficiosi quare nō dat̄,nisi hæreditate adita,sed bo pos.cōtrat sic*

2 *Bo.pos.cōtrat.quæ datur patrono,quare requirit aditionē,sed ea q̄ filio,nō*

3 *Bon.poss.contrata an reducat rem ad causam intestati,vel non.*

4 *Agnoscendi bon.poss.contratab practica.*

Illud.

a Op.de l.Papinianus.§.si ꝯdōni.s̄.de inof.test.vbi q̄rela nō dat̄,nisi adita hḗditate.So.Aliud in q̄rela,aliud in ꝯta.†Et rō pōt esse duplex,qa ꝯtab.datur eo mō,quo iure ciuili vocatē ad dicēdū nullum,& iō p̄tor mouet obstaculum emācipationis.habuistis s̄.l.prox.§.si emancipatus.ibi,nō.n.pet testamentum &c.sed testm̄ in continēti post mortē annullat̄.& iō ꝯtab.in continenti pōt opponi.Et hoc est,qđ dr̄,ꝙ in ꝯtab.q̄rātur de iure pris,& filii tm̄ nō đ virib.testi.l.filio.§.1.s̄.de inof.test.hic aūt pōt discuti,an sit pr̄,& ille filius nemine existente hēde,sed in querela agitur de virib.testi,d.l.filio.iō reqrit̄,ꝙ hḗditas sit adita,vt sit persona,q̄ defendat testm̄.Dices tu,hoc non vr̄ verū,qa hic dr̄ ꝙ ꝯtab.uat ꝯ testm̄,& sic agit de virib.testi.Sed expone ꝯ testm̄.i.contra

b dicit esse ipsum testm̄,ᵇ licet nō sit aduersari⁹.Pro hoc facit qđ no.s̄.ti.3.l.3.§.si cā cognita.vbi ista bo.pos.dat̄ et nō citato aduersario iō non reqrit.ꝙ hḗditas sit adita,sed secus in q̄rela inofficiosi testi quia illa requirit aduersariū.ꝯ quē detur,qa datur in forma iudicij.Itē op.de l.qđ vulgo.ȷ.e.vbi si testm̄ est nullū,non datur ꝯtab. So.ibi loquitur,qñ testm̄ est nullum.ex alia cā,q̄ ob omissam aditionem,iō non datur bon.pos.ꝯtab.Item opp.institutus expectant p̄teritos,l.j.§.expectandi.ȷ.de secū.tab.male ergo dicit tex.ꝙ hæreditate adita possit dari ꝯta.cum illi non potuerint adire.Sol.vt in gl.Sed ꝯ hanc sol.opp.ȷ.e.l.ult fi.Glo.non soluit,sed dic,ꝙ ibi erat duplex impedimentū,qa expectabat̄ ꝯta.& impedimentum

2 erat de iure ciuili,hic vnū tm̄.†Quæro,q̄ est rō diuersitatis in patrono,ꝙ bo.pos.q̄ ei dat̄,reqrit aditionē hḗditatis,sed ea,q̄ datur filio,non.Rn̄.bon.pos.q̄ datur patrono,non irritat testm̄ in totum, sed aufert partem,l.sed cum patrono.s̄.ti.3.& in l.1.ȷ.de bon.lib. merito cū auferat partē,dēt dari ꝯ eum,a quo aufert,secus in ea,

3 q̄ dat̄ filio,qa rūpit testm̄ i totum,iō sufficit dari ꝯ testm̄.† Quærit

c gl.ᶜ vtrum bo.pos.ꝯtab.reducat rem ad cām intestati,vel non.Gl. distinguit,aut fuit p̄posita ante aditā hḗditatē,& reducit ad cām intestati,aut post,& tunc nō.Idem no.C.de col.l.pen.Mar.Sili.vt refert.Cy.s̄.de col.l.filiæ dotē.dr aliter,& bene,bo.pos.ꝯtab ponatur ante hḗditatē,non reducit rē ad cām intestati,qa adhuc heres p̄t adire.Sed si timore bo.pos.ꝯtab.nō adit,reducitur ad causam intestati,qa quod non adit,est p̄p bo.pos.propositam,& hoc ere

4 do voluisse dicere gl.†Ex hoc principio hēs qualiter dēt fieri agnitio in bo.pos.ꝯta.d.cā n.dēt,ꝙ talis fecit testm̄,in quo me p̄teriit,& alium fecit hæredem,& ꝙ testator erat meus pater,& ego sum filius sui legitimus,quare propono bo.pos.ꝯ testm̄,vt hic,& l.filio.§.fi.s̄.de inof.test.& sic per talem agnitionem solam erat ruptum testamentum,vt no.in l.fi.§.2.C.de cur.fur.sed olim expectabatur decretum,vt dixi in l.3.§.si causa.su.de bon poss.

A D D I T I O N E S.

a Alex.Illud.Adde quod no.inf.eo.in l.filium.in prin.in ver.cum exhæredatio.cū Bar.ratione concordat Bal.in l.scimus,in §.illud.C.de inof.test.

b Ale.Ipsum testa contum.Nota ꝙ per solam agnitionem querelæ non rumpitur testamentum,secus in bon poss.contratab.& de ratione vide in l.fi.C.vnde legi.

c Ale.Quærit gl.An bo.pos.contrata.reducat rem ad cām intestati.adde Bal.dicit loquentem in l.fi.C.vnde le.& ibi vr̄ velle,ꝙ si filius in ptāte sit p̄teritus,dicit verū.ant proprie non est p̄p bon.pos.contrata.sed est ex eo,ꝙ cū nō sit seruata forma data a lege,testm̄ est ipso iure nullū,& res est in causa intestati.l.i.in fi.inf.si tab.test.nul.ext iō oia iura probantia,ꝙ p bo.pos cōtrata.res nō reducitur ad cām intestati.loquūtur,& intelligūtur in filio emācipato p̄terito,l.15,qui.ver.sed si vnus,&c.cū ver.seq.de leg.p̄st.& vide qđ no.Bar.in l.si duo.§.1.eo.ti.Nec obstat illis opi.Bar.in l.posthu.no.de cōtrata.ubi dicit,ꝙ filius in ptāte p cōtratabulas approbat testm̄,qa est f.lia,vt ibi p oēs,& in emācipato,ꝙ etiam bo.pos.non reducat rem ad causam intestati,patet etiam in l.si ex duob.in princ.inf.eo.

§.Si quis filium.

a Quærit gl.vtrum in ꝯta.habeat locum successorium edictū?gl.dicit,& bene ꝙ sic,l.si is,qui de inof.test.facit s̄.eo.l.a.§.si emancipatus.

A D D I T I O.

a Ale.Si quis filium.Per Ang.& Imo.in l.si quis posthumos.§.j.de lib.& posthu.

1 *Beneficium contratabulādi,non datur contra testamentum fæminarum.*

§.Ad testaméta.

a Dr̄ hic,qa suos,&c.Ista rō nō vr̄ bona.Nam filio emancipato dat̄ bo.pos.ꝯta.vt su.e.l.1.§ & sui,& p totū istū ti.patet,ꝙ emācipatus non est suus.Dicit gl.non habēt,i.hauere non p̄sit,vel nō habent talē,q habebat ꝯtrat.trusta est.Quare gl.dicit.Rō est,quia p̄teritio materna habetur p exhæredatione.ᵃsed exhæredatio non dat̄ contrata.

A D D I T I O.

a Ale.Pro exhæredatione.Præteritio materna habetur pro exhæredatione.De ratione vide in l.3.C.de inof.test.& ibi Bald.dicit,ꝙ hodie corrigitur,vt in §.ex-hæred.ros.in Auth.de hæ.& fal.ad quod vide Bar.in auth.ex causa.de lib.præt & quod ipse no.in l.in suis,de li.& posthu.in l.pater filium.de inof.testa.& quod no.gl.& Bar.in l.1.in prin.inf.si quis a parente m..& Bal.in d.auth.ex causa.in 9.q.C.de lib.præt.& in l.in suis.inf.de lib.& posth.

ꝯtra.ut s. ea, l. in prin. ergo, &c. Sed tex. hic idem vult. Nam prætor vult remouere obstaculū emancipationis, ut illi, q sunt de iure ciuili possunt dicere nullum, si nō sunt emancipati, illi si sunt emancipati, veniant per ꝯtra. ut s. eo. l. 3. §. si emancipatus. Sed fœmina non potest habere heredem suum, qui dicat nullum. † Ergo beneficium prætoris ad testamenta fœminarum non porrigitur.

Bonorum possessio non agnita, quando transmittatur.
Filius quare post emancipationem non potest adire.
Emancipatus de iure ciuili quo ad successionem ab intestato, est incognitus.
Legis in alternatiua, ut tollatur cōtrarietas alterius legis, sufficit unam partem esse ueram.

§. Siquis eum. Institutus filius bñficio ꝑteriti nati, uel nascituri, pt petere ꝯtra & eo casu decedens ante eā petitā trāsmittit. h. d. Op. pendente ꝯdōne, an valeat institutio dēt dari ſm tabulas, non ꝯtab s. l. proxi. §. pen. & l. 2. §. si sub ꝯdōne. j. de ſm tab. Sed hic donec est dubium, an nascat posthumus, pendet, an valeat institutio, ergo, &c. Sol. prædicta loquūtur in ꝯdōne, q non ꝑsumitur deficere. sed hic ꝑsumit posthumū potius nasciturum q̃ nō. tene mēti. Item oppo. & vi, q donec alij expectātur, non possit dari ꝯta. l. si filius. §. cū filius. j. de bo. lib. So. ibi, quia expectantur priores in gradu, hic vero nō expectātur hi, qui sunt pares in gradu. Itē opp. † ad l. seq. de l. 3. §. acquirere. s. de bo. pos. ubi bo. pos. non agnita non transmittitur. So. Fallit hic, q si quis differt petere possessionem bon. pp posthumum. Itē fallit in alijs casib. hic no. p gl. signa eā, & examina, ut l. uentre, de acq. her. Quærit gl. q̃ est ratio, † q filius post emācipationem nō pōt adire? Rō est qa nascente posthumo, testm̄ est nullū, & sic dubitatur de virib. testi. & sic non pt adire, & hæc est vera. Alia est rō, data p gl. qa aditio est de iure ciu. ſm qđ filius emācipatus nō est cognitus. Ista rō nō est vera, qa in successione ab intestato est cognitus de iure ciui. sed in successione ex testō emācipatus est cognitus, sicut qlibet extraneus. s. eo. tit. l. si ex duob. in princ. Dr̄ j. proxima l. sed & si decesserit. dabitur ſm tab. vel ꝯta. mō q̃ro istius alternatiuę q̃ pars est vera? Rñ. vltima pars est vera, vt s. proxi. licet alij dixerint ꝯ, quod intellige, si is decesserit, & hrs eius velit uenire pendente dubio, an alius nascatur, tūc n. venit per ꝯtrata. sed si iam esset certum esse natum, tunc idem. Si uero esset certū ipsum non debere nasci, tūc per ſm tab. veniret, & hoc vult alternatiua huius l. nō. n. posset dari contrata. cum sit certum de virib. testi. Sed quare hoc casu non concurrit ſm tab. cū bon. poss. ꝯtab. quæ speratur, cū sit eiusdem gradus? Dic, vt dixi in l. æquissimum. §. 1. j. de secun. tab. Et sic no. ſm gl. † q in alternatiua legis, ut tollatur contrarietas alterius legis, sufficit unā partem esse ueram, ut hic. Simile in l. ubicunque. j. de fideius. Dixi in l. si is, qui. §. verum. s. de reb. dub.

LEX VIII.

Non putauit. Vsque huc exposuit uerba posita s. eo. l. 1. quæ dñt, liberos, siue naturales, &c. & illa verba, si neque instituit, &c. hic incipit exponere sequentia uerba ibi posita, sc. licet, neque exhæredati sunt.

§. Aliqua. Quærit gl. hic dr̄, q a primo gradu fuit exhæredatus, a scđo ꝑteritus, quid eꝯ a primo fuit ꝑteritus, a scđo exhæredatus, utrum possit peti ꝯtabulas? Vr̄, q sic, l. posthumos. de li. & posth. & l. nā & si, de inof. test. p hoc, qa ēt datur hrditate nō adita, ut s. e. l. illud, & sic habebit ꝯta. nō querelā, quæ datur, qñ omne auxiliū deficit, vt Inst. de inof. test. §. tam aūt, & l. maximū vitium. C. de lib. præte. In ꝯriū, q non, de leg. pst. l. filiū. in prin. gl. rñdet, q ibi loquitur, qñ institutus accepit ꝯta. ut qa haberi ibi ꝯtab. valeret iure bon. pos. ſm tab. Truffa est, sed de hoc quidem est casus. j. ea. l. §. a primo. Sed etiam oppo. ut ibi dicam,

1 *Rite, & recte, quid significat.*
2 *Exbannitus, qui potest impune occidi, intelligitur de rite condemnato.*
3 *Instrumentum, quod debet executioni mandari, intelligitur de rite facto.*
4 *Statutum puniens cedentem actionem nobili, intelligitur de rite facta.*

§ Non quæuis. a Tene † menti hic, qđ significat, rite, & recte. Sic e in l. 2. de inofñ. test. tene menti. Iste §. facit ad multa. Exbānitus, † qui pōt impune occidi, debet intelligi de rite ꝯdemnato, b quod dic, vt l. pe. s. de adul. & l. 4. §. condemnatum. de re iud. Item instrm̄ publicū dēt † executioni mandari, uerum est, si est rite factum, ut hic. Item facit, † si dicat statutum, si aliquis cessent actionem nobili, puniatur in centum, debet intelligi de cessione rite facta. Tene menti.

ADDITIONES.

a Non quæuis. Et vide Sal. in l. si quis pro redemptione. C. de do. vbi dixit, q si iuro non venire contra contractū, & cōtractus fuit nullus, quod proprie loquēdo, videor venire contra contractum, & vide Lud. Ro. in consi. 47. incip. inspectis supra consultis. vbi dicit, q non possunt imponi represaliæ, si sententia est nulla. vide ibi Lud. Ro. in consi. 76. an de contractu nullo debeat solui gabella.
Poma. Vide regulam huius l. q verba intelligantur cum effectu. cōsuluit Ang. cōsil. 61. incip. super prędicto themate. Facit quod voluit Bal. in l. 2. C. de episc. aud. & quod dicit Bal. in l. fi. §. fin autem. C. com. de leg. et vide Ale. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. contrarium facit quod Are. tenet consi. 18. incip. visa diligenter, & discussa consultatione, quod no. Bar. in l. 1. C. de pet. bon. sub. lib. 10. et qđ no. Io. And. in c. 1. de cle. coniu. post gl. Et ad hanc regulam vide Alex. consi. 118. versi. et si dicatur. et consi. 166. in 2. vol. et glo. in l. ex consensu. in gl. ma. in vlti. q. C. de repu. et Old. ibi ponit in simili consi. 60. Vide Ale. consi. 101. vol. 4. Roma. consi. 41. Feli. in c. quæ in ecclesiarum. ver. tertius casus, et uer. quintus casus, de constit. et in c. conuenientas. uer. et pro ista decisione Bar. consi. 31. in 1. uol. consil. 43. eo. uol. Ant. de But. consi. 18. in ult. col. Rom. consi. 78. et consi. 104. et consil. 193. et consi. 234. in 2. dub. facit quod uoluit in l. filium. §. si quis contratabulas in fi. ff. de le. præstan.
b Ale. Rite cōdemnato. Vide Bar. in l. lecta. sup. si cer. pet. et uide Bal. in l. 4. in princ. sup. de li. et posth. et uide Ang. in l. 1. in prin. sup. de ędil. edi. et in l. 2. sup. de inof. tes. et Ant. in proœ. decre. et quod no. Bar. in l. iuste. in prin. de acq. pos. et qđ dicit hic Bar. de rite bānito, uide p Bal. in l. 1. in uer. et p ꝑdicta. C. si a non cōpe. iudi. et uide Bar. in extrau. ad reprimendum, in uer. per accusationem, et in d. §. cōdemnatum. et ideo dicit Bal. in l. 1. §. quod aūt. per illum tex. de offi. præfe. urb. q si officialis tenetur ex forma ista recipere oēs accusationes cōes, intelligitur de accusatione fac. et si statutum facit mentionem de procuratore, uel mandato, intelligitur de solenni, secūdum Bal. in l. si prędium. C. de ædil. act. Vide Bar. in l. filiū. §. si quis. inf. tit. 1. et l. diuus. de test. mil. et Bal. in l. 1. §. 1. quod quisq; iur. adde quæ posui in d. §. condemnatum. *Menoch. Barb. consi. 51. col. pen. lib. 1.

§. A primo gradu. Hic est casusq. gl. s. e. l. §. aliqua tabularū. vides ergo, q vt cōpetat bon. pos. ꝯtab. sufficit, q possibile fuit bo. pos. peti, uel hrditatē adiri, post mortē defuncti. Contra, si prætentus est a primo, & exhæredatus a secundo, nunq̃ pōt adiri a primo. l. 3. in fi. s. de lib. & posth. Sol. ibi loquitur in filio suo præterito, q dicit nullū ipso iure, hic in emancipato. Vel dic, licet nō posset adiri de iure ciuili, a tñ potest peti bo. pos. ſm tab. filii approbante, le. filio, de inu. test. Quæro, ꝯ quē dabitur bon. pos. ꝯtab. Quidam dñt ꝯ institutos in secundo gradu, uel melius dabitur ꝯ ipsum testm̄, ut no. s. eo. l. illud ideo non est necesse, q quæratur, ꝯ quem detur ista, ita dicit glo.

ADDITIO.

a Ale. De iure ciuili. Vide Ioan. de Imo in l. filius, qui in potestate. in 1. op. de lib. et posth. et uide Pau. de Cast. d. l. 3. §. fi. eo. ti. pro intellectu huius §. post Bar. ibi et Ang. et Imo. in l. natu. et si sub conditione. in fi. de inu. test. et quod ibi dixi. et per Raph. in repe. l. si filius, qui in potestate. de lib. et posth.

1 *Instrumentum pro se scribere, licet quis prohibeatur, tamen contra se non.*
2 *Scripsit si aliquis se tutorem, uel fideicommissarium in testamento, ualet.*
3 *Testator an possit scribere, & publicare testamentum sua manu, & ualeat, remissiue.*

§. Siquis sua manu. a No. text. ibi, qa senatus hoc, &c. No. ergo, † q licet aliquis ꝓhibeatur scribere instrm̄ p se, tñ pt scribere ꝯ se. Et † iō si aliqs scribit se tutorē I testō, vel fideicōmissariū, q̃ sunt onus, ualet, nec hēt excusationē vt l. uxori. §. 1. j. de fal. Quærit gl. an iste, q scripsit se exhrdatū, possit agere q̃rela inof. test. Gl. dicit, q nō, ut in ea hēs. Sed in ꝯriū alleg. gl. l. j. s. de his, qb. ut indig. Ad quā legē rñ. ut ibi no. & l. decreto. s. de susp. tu. & ibi per Dy. Item in ꝯriū l. si qñ. in fi. C. de inof. test. sed dic, ut ibi plene no. p Cyn. † Quæro, vtrum testōr sua manu possit scribere testm̄, & publicare, ut ualeat? De hoc dicam in l. seruus. s. de rest. ubi glo. tangit. Dixi in l. 1. j. de stipul. seruo.

ADDITIO.

a Poma. Si quis sua manu. Extende istum tex. procedere etiam in eo, qui consensit petere, ut non habeat postea bo. pos. secundum tab. Ita Alex. l. posthumo. C. e. ti. et in l. si quis posthumos. §. si filium, in vlt. col. ff. de lib. et posth.

1 *Exhæredatio facta extraneo, quando ualeat, remissiue.*
Extraneus quis dicatur quo ad hoc.

§. Siquis emancipatū. Op. gl. & vr̄, q exhæredatio in extraneo, non potest fieri, .. quidam cū filium. j. de uer. ob. Sol. una est, q ꝯcedatur ꝯtrium, q ab initio non ualet, unde p arrogationē postea factā non ꝯfirmatur. Vel aliter, hic loquitur in extraneo, qui tpe exhæredationis erat arrogatus, postea fuit emancipatus, postea iterum fuit arrogatus, unde exhæredatio prius facta non nocet. a de hoc, an † exhæredatio facta de extraneo valeat ab initio, dicam in l. pater familias testō. s. de hær. inst. & ibi dixi, & habetis unam gl. satis notabilem super uerbo, extraneos. qūo intelligatur extraneus, quantum ad istā exhæredationem, in l. 1. C. de impo. lucra. descrip. li. 10.

ADDITIO.

a Ale. Non nocet. Hoc vr̄ verum, et est no. probatur etiam in leg. si filius fa. miles, in prin. de test. mili. vbi ꝑteritio militis, quæ pro exhæredatione habetur, le. sicut certi. cum l. seq. C. de test. mili. potest tamen irritari si præteritus fuit filius, qui patri exhæredatus non erat, nec esse poterat suus, si postea efficiatur.

§. In adoptionē. Opp. dr̄ hic, q ita demū habet ꝯtra. si est institutus. Cōtra, in l. j. §. is quoque. j. de coll. bo. Sol. Dicit gl. ibi est institutus, sicut hic. Sed ꝯ, ergo nō hēt collatio locū, de qua ibi dr̄. Sol. Dicit gl. ibi de rigore, secus đ equitate. Vel ibi fuit adoptatus ab auo materno, hic ab alio ut uidistis. s. e. l. 3. §. si quis filium. declarabo in §. is quoq;. Quæro, utrū filius adoptiuus hāc bo. pos. q̃rat pr̄i adoptiuo? Rñ. aut agnouit ſm tab. quia fuit institutus, & tūc pr̄i adoptiuo quærit, licet nō cum effectu, ut j. eo. l. si post mortem. §. si adoptionē. Sed si agnouisset ꝯtab. tunc q̃suisset pr̄i adoptiuo in effectu, ſm hæc iura, ſm q̃ qeqđ habet pr̄i adoptiuo q̃rit, ut uidistis in d. § si in adoptionē.

§. Non est nouum. No. tex. ibi prætoris. n. propositū, &c. Opp. glo. de l. si ex duobus. §. sed illud. s. eo. & l. filium. §. ad eum. j. tit. j. Gl. soluit optime.

LEX IX.

Vtrum. De intellectu huius l. habuistis supra eodem, l. 3. §. si pater.

LEX X.

§. Si post mortem.

§.Si in adoptionem.

Not. hic,ꝙ iuſſu pr̃is adoptiuũ excuſar filiũ, adeo ꝙ licet agnouerit teſtm̃.tñ pt venire ꝯ tab. Rõ, vt ſibi q̃rar potius, q̃ patri. Ita dicit tex. Ideo dicit Azo i ſumma huius ti.ꝙ iſta lex hodie corrigitur,q cũ hodie q̃ratur ſibi quo ad proprietatẽ, nõ hẽt ꝯta.nã iſta lex loqtur.ſm hæc iura,ſm q̃ filius oĩa quærebat pr̃i,& in totum q̃rebat.ſed hodie non niſi quo ad vſumfructũ. Ita dicit Azo in ſum.huius ti. Vlt.uide gl.q̃ incipit.cõmiſſo,in fi.So. Ibi nõ debuit parere pater,cũ eſſet illicitum,hic debuit,cũ eſſet licitum.

1 *Beneficio,quod habeo a te,quando poſſum uti te inuito.*

2 *Reus quando poſſit dilationi ei datæ in criminalibus renuntiare ad hoc, ut actor illa utatur.*

3 *Maritus miles,non cogitur uocare uxorem dominam.*

4 *Practica huius legis.*

§.Hi, qui propter.

a Beneficio mihi cõpetẽti ex iure alterius , poſſũ vti ꝯ aliũ illo inuito.h.d. Et eſt notabilis §.& merito tenẽdus. Opp.ad hãc l.de l.nunquã.ĩ ti.j.& l.is qui.§.ſed ſi ſolus. Gl.q̃uẽ eſt hic,& qdam alij Do.dicũt,ꝙ nõ curant,vtrũ alij petant,vel nõ,q̃nim ad hoc, contra ipſi hñ petere.ſed hoc erit ſine effectu,q̃a perinde oĩb. legata p̃ſtabuntur,ac ſi bo.poſ.ꝯtab.petita non eſſet,vt legib.ꝯrijs. Vide,ꝙ hoc ſit ſine effectu,nõ eſt verũ.nã licet legata p̃ſtet oĩb. tñ hæreditatẽ habebit,prout habiturus erat ab inteſtato,nõ inſpecta portione,in qua inſtitutus erat.ſ.eo.l.non putauit.in fi.& ĩ.eo.ti.l.filiũ.§.ſed & ſi portio.& iõ dicere,ꝙ ſit ſine effectu, non eſt verũ. immo eſt cũ effectu. Ad ꝯrium in̄ñio eſt iſta,ſm Ia.de Are.quantũ ad hæreditatẽ paternã,q̃ datur filiis quaſi debita,l.fi.C.de codic. admittuntur,licet p̃teriti negligant,ſed q̃tum ad lucrũ legatorũ alijs relictorũ,ut lucrent ea,& in hoc eis non prodeſt,vt legib.ꝯrijs. Cõtra hãc,l.opp.de l.filio p̃terito.ſ.de iniu.teſt.ibi p̃terito omittente teſtm̃ remanet ualidum. So.Dñt qdã.aliud in iure dicendi nullũ, aliud in ꝯta. Illud iudicio meo eſt falſum,q̃a eo iure, eoq; ordine datur ꝯtab.quo dr̃ nullũ.vt ſ.e.l.i.poſt prin.& ĩ.l.pxima.ĩ fi. Quid dicemus? Anteq̃ declarẽ,oportet videre, qualiter p p̃teritũ ꝯmittit edictũ inſtituto. Gl.dicit eo ipſo,ꝙ filius eſt p̃teritus,q̃a cõmittit inſtituto edictũ,ita no.hic. Sed alibi[b] eſt gl.q̃ dicit,tũc dr̃ cõmitti edictũ per p̃teritũ, q̃ñ ipſe incipit petere ꝯta.nõ tñ proſequitur vſq; ad fi.ita no.ſ.e.l.3.§.ſi qs ex liberis.in gl.ſuper ver.cõmittat, q̃ incipit.&aperiat. Et illa eſt no.gl.[c] Sed q̃ eſt verior? Dy.tenet iſtam gl.hic poſitã,& Azo idẽ in ſum huius ti.& Ro.ſiſt hoc ti.alia opi.placet mihi multũ.p caſum d.l.filio.de iniu.teſt.tenendo illã opi. q̃ eſt in l.3.§.ſi qs.& tunc apparet tñ.in d.l.filio,q̃a ibi filius præteritus nunq̃ aliqd dixit,ſed potius teſtm̃ approbauit,hic vero incepit uenire ꝯ ꝯtab.licet deſtiterit,vnde iam eſt q̃ſitũ ius alteri. Pro hoc ẽt multũ facit.ĩ.de Carb.l.ſi impubes.§.fi.& q̃d ibi indebitis. Siue ro teneremus aliã opi.ſ.illã,q̃ eſt hic,tũc ad d.l.filio.rñ.ꝙ id,q̃d ibi dr̃,ꝙ voluntas teſtatoris deberet teneri ex bono, & æquo, eſt uerũ,quantũ ad legatũ non quantũ ad hr̃dis inſtõnẽ,alijs volentibus dicere nullũ,bñficio præteriti,ſed præcedẽs opi. mihi plus placet. Scdm hoc hẽs idẽ iuris eſſe in iure dicẽdi nullũ,q̃d eſt in bonorũ poſ.ꝯtab.& iure quaſi dicendi nullũ q̃ſito ex perſona p̃teriti, poſſum.n.uti eo inuito,ſicut hic dr̃ in ꝯta.q̃m iſta bñficia eo iure.eodẽq; ordine deferũtur,ut dictũ eſt. Hoc præmiſſo procedo , & op.dr̃ hic,ꝙ poſſum uti iure,q̃d hẽo ex pſona alterius eo inuito. Cõtra,in l.ſi iudex circũuento.ſ.de minori. Sol. dub.mod.ibi loqtur de iure,q̃d qs hẽt iure ſpãli,hic de iu cõi,ſm Dy. Vel dic,bñficio, q̃d habeo ab alio,poſſum vti eo inuito ꝯ alterũ. vt hic,nõ aũt ꝯ eũ a quo habeo,ut l.ꝯtra.& l.amiciſſimos.§.fi.ſ.de excu. tut. & l.1.in fi.& l.ſeq.ĩ.de ope.no.nũ.ſm Ia.de Are.† Vlterius[d] ut ſignificaui iſtã,diſtinguo aliquantulũ aliter,& latius,q̃ Iac.de Are.utrũ bñficio, q̃d habeo a te,poſſim uti te inuito. Aut habeo a te. ipſo iure , aut aliquo facto tuo:ſi ipſo iure,aut uolo uti contra te. & nõ poſſum. l.amiciſſimos.in fi.ſ.de excu.tut.ꝯtra alios ſic, ut ibi, & pbar̃ in d.l.1.ĩ fi.cũ l.ſeq.ĩ.de ope.no.nũ. Scdo caũ q̃ñ hẽo aliquo facto tuo tunc aut qs certat de lucro captãdo,q̃a q̃ritur lucrũ,& hoc beneficio nõ poſſum vti te inuito.l.nõnunq̃.ĩ.ti.1. Aut certat de uitãdo dãno proprie,vel quaſi dãno, vt de hr̃ditate p̃rna , & tũc aũt iſtud beneficiũ cõpetebat de iure ſpãli , aut de iure cõi. Si de iure ſpãli , eo nõ poſſum vti te inuito,l.ſi iudex circũuento.ſ.de minorib. Si de iure cõi,poſſum uti te inuito,ut hic.& l.ex perſona,de fideiuſſ. & l.exceptiones.2.ĩ.de excep. Per hoc p̃nt[a] † determinari plures q̃õnes,p̃cipue vna. Vos ſcitis ꝙ in criminalib. dant̃ plures dilationes tã reo,q̃ actori,tñ actor intra dilationẽ datã reo , pt uti pbationib. ſuis.l.petendæ.C.de temp.in integ.reſt. quid ſi reus vult renunciare[e] ſuæ dilationi,ut actor non poſſit uti,an põt, Hic vr̃, ꝙ non, & Cyn.tangit in d.l.petendæ . Sed ueritas eſt,ſi dilatio fuit iam data facto rei petentis , tunc ſiue reus vult vti illa dilatione,ſiue non.actor põt[f] eadem dilatione uti reo inuito,ſic: hic, niſi dilatio fuerit hab.ia bñficio reſtõnis in integrũ,p d.l.ſi iudex circumuento, ſed ſi dilatio nunq̃ a reo fuiſſet petita,tunc non eſſet aperta uia actori ad aliqd probandũ intra dilationẽ,vel ad illã petendã. Ita ẽt intelligo hic,ꝙ aperiat̃ edictũ,ita demũ,ſi p̃teritus incipit petere. Item facit[g] ad † q. vtrũ maritus[h] miles teneatur uxorẽ ſuã uocare dominã? Certe cũ vxor habeat iſtud beneficium a uiro,certe nõ põt vti hoc beneficio contra uirũ,licet cõtra alios ſic, l. amiciſſimos, in fi.ſ.de excu.tut.& per ea.q̃ ſ.dixi. Quæro † practicã huius legis Rñ.ſi nos intelligimus eſſe cõmiſſum edictũ p aliũ,eo ipſo ꝙ præteritus eſt,tunc ſi ille bñficio alterius vult uti,debet petere ꝯrata.beneficio alterius præteriti: ſed ſi intelligimus cõmiſſum edictũ, ita demũ, ſi p̃teritus incipiat petere,tunc practica duplex põt eſſe, vel ꝙ iſti alij iterum petant de nouo contrata. beneficio præteriti, q̃ iam aperuit edictum.& hoc ſatis innuit hic tex.qui loquitur,ꝙ proſequatur bo.poſ.iam intentatam a præterito tanq̃ eorũ interſit hanc ad finem perduci,l.defuncto.ĩ.de publ.iudi.& habemus caſum ext.de elec.c.conſtitutionem.in clem . Et hoc eſt verum ſm iſta tempora,ſed hodie ſecus,quia ſola agnitio ſufficit, & perinde eſt,ac ſi eſſet decreta,l.bonorum,C.qui admi.ad bon.poſſ.

ADDITIONES.

a Ale.Hi,qui propter. Iſtum §.fin.limita,ut per Ang.in l. ita tamen.§.qui rogatus , ſ.ad Treb.per illum tex.prout habetur in l.filiuſſa.

b Barb.Sed alibi. An aũt committatur hic edictum pro pretio incompetenti , vide plene per Do.meum ponentem fin.limi.ſm Fran.de Ramp.in repe.l.filio præterito.prope fi.ſup.de iniu.teſt.& uide Bal.in l.fin.C.de fideic.ubi allegat iſtum tex.ꝙ l.poſthumus.§.ſi quis ex his.non hẽt locũ in contrata.alle.iſtum §.pe. ſed Fede.& Lu.Ro.in l.ſi vnus,de uer.ob.damnant doctrinam Bar.& adde quod uoluit Ioh.in c.in noſtra,de procu.non tamen ibi reſpondet ad iſtum tex.

c Ale.No.gl.Sed Cy.& Bal.in l.ſi poſthumo.C.e.uidetur tenere opi.gl.hic.fortius dicunt,ꝙ filius præteritus non poteſt approbare teſtamentum in præiudicium eorum,quib.eſt aperta uia,ut per Imo in d.l.filio præterito, per Bald.in l.ſi defunctus.in fi.C.de ſu.& legi.adde,ꝙ idem conſuluit Ro.conſi. 24.

d Menoch.Vlterius. Adde Marſil.in rubr.ff.de fideiuſ.q.37.

e Ale.Vult.renunciare. Reperio Bar.in l.ſi arrogator.ĩ.de adoptio.in quibuſdã lec.ubi dixit,ꝙ illa l.ſi arrogator,inducebatur ad deciſionem quæſito. actori fuit data ditatio,in qua nihil probauit, poſtea fuit data reo dilatio, vult actor probare, reus ad hoc,ut non probet,renuntiat dilationi ſibi datæ,an poſſit, & allegat l. ſi poſt mortem.§.fi.de contratab.& ibi per Dy.& uide quæ no.Doc. in l.5.C.de adop.& Bar.in d.l.ſi arrogator.ad fi.

f Ale.Reo inuito. Contrarium tenet Bar.in d.l.petendæ.& in d.l.ſi iudex.

g Item facit. Hoc pondera,quia tex.in l.uxorem.de leg.3.in l.Titia.§.qui mariti,de ann.leg.& in l.medico.§.uxori.de au.& arg.leg probant contra,dixi in ca.fin.de ord.cog.*Menoch.Tiraq.de legib.connubial.l.5.nu.13.

h Ale,Vtrũ maritus. Vide Bar.in l.donationes.C.de don.inter virum , & uxorem.

LEX XI.

Si in adoptionem.

Pro declaratione iſtorũ datorũ in adoptionẽ diſtingue , aut eſt datus in adoptionẽ pr̃,contra cuius teſtm̃ vult quis venire, aut eſt datus in adoptionẽ filius,q vult venire contra teſtm̃. Primo caſu adoptio nihil nocet veniẽtib.p ꝯta.ut ſ.eo l.3.§.ſi pr̃. Scdo caſu diſtingue,aut quis fuit datus in adoptionẽ in vita eius ; contra cuius teſtm̃ vult venire,aut poſt mortem . Primo caſu aut fuit datus alieni,qui erat ex his,qui ſunt in eadem familia,& non nocet adoptio,l.3.§.ſi quis filio.ſ.e. Aut fuit datus in adoptionem extraneo, & tunc aut adoptio durauit vſq; ad mortem patris nãlis,aut fuit finita ante. Si fuit finita,non nocet adoptio,l.ſi emancipatus. §.fi.ſ.eo. Si vero durauit,tũc aut fuit inſtitutus,aut p̃teritus. Si inſtitutus tunc poteſt hr̃e contrata.alio cõmittente edictũ.l.non putauit §.in adoptionem & §.ſeq. ſ.e.quod intellige,ſi fuit inſtitutus pure, aut ſub ꝯdõne,q̃ extitit.ſecus ſi deficit ꝯdõ,vel non iure fuerit inſtitutus,vt hic.hẽ prædicta vera , ſi fuerit datus in adoptionem filius nãlis,ſecus in adoptiuo,ut d.l.non putauit.§. in adoptionem. in fi. Si vero fuerit præteritus,tunc non datur ei cõtratab.bon.poſ. contra teſtm̃ pr̃is naturalis,vt ſ.eo.l.ſi emancipatus.§.fi & l. prũ, & Inſt.de hære.quæ ab inte.§. eadẽ. Scdo caſu q̃ñ ſe dedit in adoptionẽ poſt mortem,aut poſt petitam contratab. bon.poſ.& non nocet ſibi adoptio.ſ.vnde lib.l.ſi aũt ante. & tunc ſi quidẽ erat præteritus,ſibi nocet,l. 3.§.ſi emãcipatus.ſ.e.ſi vero erat iſtitutus, ſibi non nocet adoptio,ut ſup.e.l. prox. in prin. Prædicta vera, q̃ñ vult uenire ad bon.poſ.contratab. patris,uel aui naturalis. Si vero vult uenire ad contratab.patris,vel aui adoptiui,dic vt ſup.eo.l.1.§. 1.

§.Exemplo.

Op.ĩ.l.cũ emãcipatus.§.fi. Sol. Ibi unus ex nepotib. fuit adoptatus loco filij,hic ſecus.

LEX XII.

Si ex duob.

In tex.ibi.fratri,l.ſoli nõ patris. Hic hẽs de mã ꝯiũctionis legalis,de qua dico plene ĩ l. re coniuncti,circa fi.de le 3. Et ſic hẽs hic,ꝙ ꝯiũctio legalis fit duob. mo. Primo,ꝙ plures vocant̃ ad idẽ ex eadẽ diſpõne, diuerſa tñ tũmo. Primo,ꝙ plures vocant̃ ad idẽ ex eadẽ diſpõne, diuerſa tñ rõne. Scdo,ꝙ vocent̃ ad idẽ ex eadẽ diſpõne,& eadẽ rõne. Q̃ñ ergo deficit una portio,hẽt ius accreſcendi potẽtius ille, q uocat ad idẽ ex eadẽ diſpõne,& ex eadẽ rõne,q̃ ille,q vocat̃ ex eadẽ diſpõne,diuerſa tñ rõne,ut hic. Nã nepotes inuicẽ uocãtur cũ fratrib. patris , ex eadẽ diſpõne,ſed nepotes ſibi inuicẽ uocantur una rõne, & fratres alia rõne,iõ nepotes ſibi inuicẽ accreſcunt,nõ fratrib. patris.

1 *Teſtamentum ſecundum,in quo filius eſt præteritus,ſi in eo ſunt ſcripti uenientes ab inteſtato,rumpit primum.*

2 *Lex hac conſultiſſimo.§.pen an habeat locum, quando ſequens eſt imperfectum ratione præteritionis.*

3 *Teſtamentum,in quo filius eſt præteritus,ſi in eo ſunt inſtituti uenientes ab inteſtato,ualet interim de iure ciuili,donec filius dicat nullum.*

4 *Teſtamentum.quando deficit ratione omiſſæ ſolemnitatis , licet nõ dicatur proprie teſtamentum,ſed ultima uoluntas,tamen datur contra tabulas .*

5 *Teſtamentum imperfectum ratione præteritionis,an habeat locum inter liberos,remiſſiue.*

§.Si prius

1 2 **§.Si prius.** Per ſm † teſtm̃, in quo filius eſt p̃teritus, a ſi in eo ſunt ſcripti veniẽtes ab inteſtato, rumpitur
primum h.d.& eſt multũ ſingularis.& notabilis caſus, nec ipſum
ſcio alibi. Quæro ante oĩa, quæ eſt rõ. ꝙ filius admittatur ad ꝯtab.
ſi in ſecundo ſunt inſtituti venientes ab inteſtato, ſed excluditur
qñ in ſcđo nõ ſunt inſtituti venientes ab inteſtato? Rñ rõ eſt, quia
qñ in ſcđo ſunt inſtituti veniẽtes ab inteſtato, licet ſit imperfectũ
ratione ſolennitatis omiſſç, tñ eſt validũ de iure ciuili, ob quod p
ſm tollitur primũ, l.hac conſultiſſima.§.pen.C.de teſt.& l.2.§.de
iniu.teſt. Sed qñ ſunt ſcripti alij, tunc p ſm non tollitur primũ, l.ſi fi
lius.§.de lib.& poſth.& ſic remanet validũ primum teſtm̃, ĩ quo
filius eſt exhæredatus, ergo non hẽt ꝯta. vt §.eo. l.non putauit, in
prin. Op. illa diſtinctio, vtrum in poſteriori teſtõ ſint ſcripti veniẽ
tes ab inteſtato, vel non, fuit introducta a Iuſtiniano, l.hac cõſul-
tiſſima, §.pe.C.de teſt. ergo non eſt veriſimile, ꝙ ad illã I. Iuriſcon
ſultus habuit reſpectũ. Sol. Hoc fuit additũ a cõpoſitorib. noui iu
ris. Vel dic, ꝙ de iure antiquo erat hoc, licet p Iuſtinianũ fuit re-
nouatum, & declaratũ. Et ꝙ ſit de iure antiquo, probat in l.2.§.de
b iniu.teſt. Scđo op.b & vĩ, † ꝙ l.hac cõſultiſſima.§ pe. non hẽt lo-
2 cũ, qñ ſequens eſt imperfectũ rõne præteritionis, l.ſi filius, q in po
teſtate, & ibi hoc per gl. maniſeſte no.§.de lib.& poſth. So. ibi fuit
præteritus filius ſuus in ptãte, q dicit teſtm̃ ipſo iure nullũ, hic qñ
fuit p̃teritus emancipatus. Hæc ſo. non placet, qa qñ fuerunt p̃te-
riti emancipati, nõ hẽt locũ iſta diſtinctio, vtrũ in ſcđo fuerunt in
ſtituti venientes ab inteſtato, vel nõ, ſm tollit primum, quia ex ip
ſo ſcđo põt adiri hẽditas de iure ciu.& ſic debemus intelligere in
filio, q eſt in ptãte. Quare dic, ꝙ ibi loqtur, cñ fuerũt inſtituti nõ
veniẽtes ab inteſtato. Et nõ ob. gl. ibi poſita, qa male dicit, & ꝯtra
3 iſtũ tex. Ex hoc no. aliud † ꝙ teſtm̃, in quo filius eſt p̃teritus, ſi ĩ eo
ſunt inſtituti veniẽtes ab inteſtato, valet interim de iure ci. donec
filius dicat nullũ, per iſtum tex. Si.n. non eſſet poſſibile ex eo adiri
hẽditatẽ de iure ci. primũ teſtm̃ p iſtud ſm nõ rũperet, d.l.ſi filius
q in ptãte, & no. in l.cũ in ſcđo. de inof. teſt.& l.ſi quis eum.§.1.de
vulg.& pup. Dices tu, iſtud vĩ ꝯ caſum l.filio p̃terito. Nã ibi fue
rũt inſtituti alij fratres, & ſic proximiores veniẽtes ab inteſtato, &
tñ ibi teſtm̃ nõ valet de iure ciuili. Si teneremus, ꝙ hoc fuit addi-
tum a ꝯpoſitorib. noui iuris, habeo reſpõſionem clarã, ꝙ ibi reſpe
xit iura antiqua. Si vero intelligimus, ꝙ hoc erat de iure antiquo,
pro ſolõne cogita. Vlterius op. dĩ hic, ꝙ ꝯ ſm teſtm̃ non deĩ bo-
no.poſ.ꝯta. Contra, ſm teſtm̃ imperfectũ nõ eſt teſtm̃, ſed q̃dam
voluntas, vt l.hac ꝯſultiſſima.§.pe.C.de teſtis, & ſic non dat ꝯtab.
4 Sol. † Qñ teſtm̃ deficit rõne omiſſæ ſolennitatis, non põt dici pro
prie teſtm̃ ſed qñ adſunt ſolẽnitates, licet facta ſit p̃tentio, tũc eſt
proprie teſtm̃, vel licet non ſit proprie teſtm̃, tñ eſt vltima volun-
tas, ꝯ quam datur ꝯta. Quæro, qualiter intelligitur, ſi ſcđo ſunt in-
ſtituti veniẽtes ab inteſtato? Rñ. intelľr de venientib. ab inteſtato,
qui tenẽt primũ locum in ſucceſſione, vt hic dicit tex. Vos habe-
5 tis † in l.hac ꝯſultiſſima §.ex imperfecto.& auth. hoc inter libe-
ros, ꝙ teſtm̃ imperfectũ hẽt locũ inter filios. Sed an ĩtelligitur de
imperfecto rõne præteritionis? Vĩ glo. ſentire ꝙ ſic. Cõtrarium
videtur tenere glo.§.de teſt. l.ſi is, qui, de quo dic, vt ibi dixi.

CONCORDIA.

Si prius. Pro concordia aduerte, ꝙ inter Doc. maxima dubitatio
eſt, an iſta l.ſi ex duob.§.ſi prius. debeat intelligi in filio emancipa
to, an in ſuo. Et quod debeat intelligi in emancipato, voluit Bart.
in l.ſi filius.ff.de lib.& poſth. In hoc §.ſi prius, voluit, ꝙ debeat po
ni caſus in ſuo. Tu dic duos fuerũt intellectus, & Bar. in d.l.ſi filius
dicit, ꝙ verior eſt intellectus, quod loquitur in emancipato, licet
alias ſenſerit contrarium, in hoc §.ſi prius, quaſi ſe declarando, &
ponendo veriorem intellectum, & ſe corrigendo, ſi alias ſenſerit
contrarium, quod poteſt colligi per illa verba, quib. vtitur, dum
dicit in d.l.ſi filius, & hic eſt verus intellectus ad illum §.a quo in
iudicando non eſſet recedendum. Adde ad materiam legis, poſt-
humo.C.de contrata & ad l.filio præterito.ff.de iniu. rupto teſt.

ADDITIONES.

a Ale. Eſt præteritus. Iſte §.eſt difficilis, & Bar. in ipſius intellectu videtur variare multum, vide Bal. in l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſt.

b Ale. Secundo no. & videtur Bar. ſibi cõtrarius in l.ſi filius, qui. de libe.& poſthu.
* Menoch. Socin. ſen. conſi. 224. col.1. lib.3.

LEX XIII.

Cum emancipatus.

§.Qui duos. Op. & vĩ, ꝙ nepos datus in adoptionẽ inſti tutus habeat ꝯtab. vt l.nõ putauit.§.ĩ ado
ptionẽ.§.e. Rñ. ibi loqtur qñ datus in adoptionẽ primũ gradũ te-
nebat, & nemo eũ p̃cedebat, hic aũt pr̃ eum præcedebat. Ita no.§.
e.l.non putauit.§.ut aũt. Itẽ op. ꝙ iſte nepos debeat ꝯiungi pr̃i, per
edictũ de ꝯiungẽ. vt ĩ.ea.l.§.ſi pr̃. Sol. ibi loqĩ de nepote in ptãte
retẽto, hic de dato in adoptionẽ. Itẽ op. ꝙ ſufficiat ſemel dictũ ꝯ
miſſum eſſe, vt ſic p̃renti bñficio, nepos inſtitutus habeat ꝯtab.l.
ſi poſt mortẽ.§.fi.§.e.& l.nõ putauit.§.ĩ adoptionẽ. Rñ. ꝯria loquũ
tur qñ aperit viã alijs, q ſunt in eodẽ gradu, & hñt æquale ius, ſe-
cus, ſi eos alius p̃cedat, vel ſi ſuot ſequentes in gradu, vel ordine.

§.Si pater. No. ex iſto tex. huius § ſicut filius emãcipat* p edictũ de ꝯiũgẽdis ꝯiũgiĩ nepotib. in ptãte
retentis, ita filius in adoptionem datus veniẽs per contratab. alio
committente edictum, coniungitur cum ſuis filijs, vt hic.

1 *Statutum ꝙ venientes ad habitãdũ in loco, habeant priuilegium, non comprehendit ciues originarios non habitantes, & veniẽtes ad habitandũ.*

2 *Filius emancipatus an iungatur in vna portione, cum filio ſuo emancipato.*

§.Si pater ex duob. No. tex. ĩ fi. ibi, nõ minus ha bere, q̃, &c. Ad hũc § ĩ fi. op.
ꝙ nepotes nõ ſuccedũt cũ filijs in ꝯta. vt §.e.l.3.§.1. So. dñt qdam
hic de rigore, ibi de æqtate. Sed certe hic loqĩ de eqtate, dũ dicit
equius. Vel dic, hic de equitate, ibi de rigore. Sed dic. ꝙ eſt verum
ſm diſtinctionẽ iſtius § & hoc verũ, niſi alias iſte nepos ſit adopta
1 tus in locum pr̃is alterius nepotis † Vlt. Iac. de Are.& Old. indu-
a cũt hunc §. ad qõnẽ, dicit ſtatutũ* ꝙ oẽs veniẽtes ad habitãdum in
iſta ciuitate habeant aliqđ priuilegiũ: mõ q̃rĩ, an ciues originarij
nõ habitãtes, & veniẽtes ad habitandũ, gaudeant illo priuilegio?
Et vĩ, ꝙ ſic, ut hic. Nã eodẽ iure vtĩ nepos adoptatus, quo glibet
extraneus. Sed puto ꝯtrium, qa iſtis, q pñt cogi ad munera, non p̃t
2 ꝯcedi immunitas. l.2.ĩ.de iu.immu. Vos habetis † hic duas gl. vnã
ſuper verbo, emancipauerit, aliã ſup verbo, cũ filio ſuo, & innuũt
iſtæ gl. iunctæ cũ tex. ꝙ filius emãcipatus iungiĩ in vna portione,
cũ filio ſuo emãcipato. Iſtæ gl. ſunt falſæ, ſm Dy. quia qñ filius, &
nepos ſunt emancipati, nõ cõiungunĩ ſimul, ſed filius præcedit ne
potem, vt habuiſtis §.ea.l.§.1.& l.ſi emancipatus. in princ.§.eo.

ADDITIO.

a Statutum. Adde, ꝙ contra Bar. hic tenent Alb. de Roſ. in 1. parte ſtatutorũ, q. 61. tamen opin. Bar. conſulendo ſequitur Alexand. in conſil. 34. in 5. vol.* Menoch. Boer. q. 13. nu. 44.

LEX IIII.

Ex duob.

Si inſtitutus adit hẽditatẽ bñficio p̃teriti ꝯmit tẽtis edictũ, nõ põt p eum ꝯta. peti, vel eius por
tio augeri, ſed legatum oib. dẽt p̃ſtari. h.d. vſq; ad §.filius. ibi, poſſ.
bo.ꝯta. bñficio emancipao p̃teriti. Opp. dĩ hic, ꝙ emancipatus in
ſtitutus de iure ciuili, &c. ꝯ no. in l.illud. in fi.§.eo. So. Glo. dicit ibi
male, & ꝯ iſtũ tex. vt ibi dixi. Itẽ dĩ hic, ꝙ q adiuit hẽditatẽ, nõ põt
adire p ꝯta. ꝯ, §.eo.l.ſi poſt mortẽ.§.ſi adoptionẽ. Sol. ibi adiuit iuſ
ſu alterius, ad alterius vtilitatẽ, hic ſua ſpõte, & ad ſuam vtilitatem
Item op. de l.non putauit.§.fi.§. eo. vbi oẽs reducunt ad virilem.
So. ibi non adiuit, ſecus ſi adiuit, quia tunc eius portio põt dimi-
nui, non augeri. Quærit gl. quot incommoda cõſequitur ille, qui
adiuit: dic, vt in gl. Quæro, vtrũ indiſtincte ille, q hẽt hẽditatẽ, non
poſſit petere ꝯta. Sol. Aut quis efficit hẽs ipſo iure, & nõ perdit, vt
hic in fi. Aut efficitur hẽs facto ſuo, & tunc aut adit iuſſu alterius
& ad alterius vtilitatem, & non perdit contratabu.l.ſi poſt mortẽ
§.ſi in adoptionem.§.eod. Aut adit ſponte, & propter ſuam vtilita
tem, & tunc perdit. contra, vt hic, & ſupra dixi.

§.Filius. Quæro, dĩ hic, ꝙ iſte emancipatus hẽt ꝯtab. vtrũ hoc ſit verũ, ſiue ante mortem pr̃is naturalis, ſiue
p' ſit, ſit emãcipatus? Et dicit gl. ꝙ ſic. Allegat eandem l.ſi emanci
patus.§.fi. Hæc gl. eſt falſa, & ꝯ tex. l.ſi eò emancipatus.§.fi. quam gl.
alle. nam emancipatus poſt mortem non habet ꝯtab. vt ibi. Nec
enim, vtrum pater adoptiuus viuat, vel non, ut §.eo.l.vtrum.

§.Itẽ ſi filius. Iſte ergo nepos hẽt ꝯtab. pr̃is, & aui nãlis, vt hic videtis. Dĩ hic, mortuo adoptiuo, q̃
ro, qđ ſi viuẽte? Azo dicit idẽ. Vide gl. q̃ incipit, idẽ & viuẽte, &c.
poſſes tu dicere ꝯ, forte Azo dicit, idẽ ſi viueret, dum m̃ exiue-
rit de ptãte pr̃is adoptiui. Vnde vt hoc non poſſit dicere, Hugo
dicit, idẽ dicẽdum, quãuis ſit in ptãte pr̃is adoptiui. Sed iſtç gl. ſũt
falſç; nam ſi pr̃ adoptiuus viueret, & iſte eſſet in ptãte, non poſſet
facere teſtm̃ illud, l.q in ptãte.§.de teſt.& ſi teſtm̃ eſt nullũ, nõ daĩ
ꝯta. vt ĩ.e. quod vulg. Quare aſt dicit gl.& bene, §.e.l.3.§.ſi pr̃. illã
tene. Vlterius quæro circa hanc legẽ, dĩ hic, ꝙ hẽt ꝯtab. patris, &
aui nãlis, q̃ro, vtrum hoc ſit verum indiſtincte, ſiue pater prius de
ceſſerit, ſiue auus? Gl. vĩ dicere, qa idẽ ſit indiſtincte, ſi pater prius
deceſſerit, idem ſi deceſſerit prius auus, & poſtea pr̃ eius. gl. dicit
forte idẽ, ſed tunc veniret iſte filius p ſucceſſoriũ edictum, l.ſi is,
qui. de inof. teſt. Vult ergo gl. ꝙ ſi moriatur prius pr̃, tũc nepos ha
bet ꝯtab. iure ſuo, & directe: ſed ſi prius moritur auus, tunc venit
ad ſucceſſionem aui, per ſucceſſorium edictũ, quaſi pater eum p̃
cedat. Iſta gl. non eſt vera, nam eum filius eſt in adoptiua familia,
nepotẽ emãcipatũ nullo mõ p̃cedit, vt ſup. e.l.vtrũ, & ſup.§. pxi.
Gl. tñ vĩ tenere illud, qđ hic, & male, quia dicit ibi, ꝙ dẽt intelligi
de nepote inſtituto hærede, alias eſſet abſonum. Sed illa gl. repre
a henditur a per Dy. dicit.n. ibi, & bene, nam nõ eſt abſonum, ſi po
namus patrem in adoptiua familia, ꝙ nepos ex eo emãcipatus ad
mittatur ad ſucceſſionem, ut hic dicit tex.& probatur ſup. eod.l.
utrum.& l.ſi emancipatus.§.fi. ſup. eo. Ita debetis intelligere.

ADDITIO.

a Ale. Reprehẽditur. Vide de hac glo. per Ang.& Imo. in l.ſi quis poſthumos.§.1. de libe.& poſthu.

LEX XV.

Si præteritus. Tex. ibi, ſi nõ ꝯtab. iſta ſunt verba exce ptionis. Op. duob. mo. Vĩ, quod ille, qui
opponit exceptionẽ doli, nõ approbet teſtm̃, qa nihil ex teſtõ ꝯſe
qtur, ſed illud arguit. ĩõ nõ approbat teſtm̃, ar. ĩ.de bo.lib.l.ſi vero
nõ habuit, ver. cæterũ. Sol. intelligo, ꝙ hic oppoſuit exceptionẽ
doli

doli vigore liberationis sibi in testō relictæ, secus si opponeret exceptionem ex pacto competentem, vel venientem extrinsecus, non ex testō. Item op. ꝙ quis non possit opponere exceptionem doli, aduersus hæredes pris. l. apud. §. libertum. ꝭ. de doli exce. So. hic opponitur exceptio ꝯ dolū ipsius filij, non ꝯ dolum commissum ab ipso patre, quia tunc non posset. Tertio opp. dr̄ hic, quod ꝯtab. pōt opponi in modū exceptionis, & ita decidit glo Contra, in l. exceptiones. in fi. ꝭ. de excep. vbi non pōt opponi exceptio restitutionis, antequam impetretur. Iac. de Are. vr̄ intelligere hic, ꝙ istud est verum, dum tñ possidens petat ꝯta. & postea excipitur, put in l. exceptiones, in fi. & no. in l. nam postea. §. si minor. s. de iureiu. Videte, licet dictum gl. & dictum Iac. de Are. circa ipsum satis sit verum, aduerte tñ, quia exceptio, de qua hic loquitur, pōt opponi altero de trib. mod. Vno mō. ꝙ opponatᷤ exceptio præiudicialis, nō potes agere, ne fiat pīudicium petitioni hr̄dib. mouēdæ, impetrata bo. pos. ꝯta. & ita pōt opponi, antequā impetretur bo. pos. ꝯtab. vt hic, & l. 2. ꝭ. de exce. rei iud. & l. si post litē. ꝭ. de excc. & l. si qs libertatē. s. de peti hære. quod tñ hodie est verum, ſm determinationē. l. fi. C. de pet hę. Secundo pōt opponi hoc modo. Non potes agere ꝯ me, quia mihi competit ꝯtab. & tunc pōt opponi duob. mod. Primo ꝙ in ipsa exceptione impetret contrata. dicens sic. Non potes agere contra me, quia competit mihi contratab. quas peto mihi decerni, & tūc ista exceptio habet vim exceptionis, & petitionis, & repellit agētem, vt hic, & l. Papinianus. §. si filius. s. de inoffi. test. & idem pitatem in restitutione in inte. si in ipsa exceptione impetratur. Alio modo potest opponi, non petendo ipsam decerni in ipsa exceptione, & tunc non potest opponi, nisi prius intētetur cōtrat. b. Ita loquitur d. l. exceptiones. in fi. ꝭ. de exce. & l. nam postea. §. si minor. s. de iurein. & l. nec non. §. exemplo, ex qui. cau. ma. Ita debetis intelligere.

LEX XVI.

1 *Fideicommissum vniuersale, si relinquitur filio, p hoc nō dicitur institutus.*

Si emancipatus. Vides ergo hic, ꝙ si pater ē suspectus, non datur bo. pos. ꝯtab. p filio, & sic innuit, ꝙ si pater non esset suspectus, daretur sibi ꝯta. Ex hoc † habes hic tex. ꝯ gl. quæ est in l. scimus. §. repletionem. C. de inof. test. vbi tenet gl. ꝙ si fideicommissum vniuersale relinqtur filio, est perinde, ac si esset institutus. Istud est ꝯtraa hunc tex q a si esset institutus, non haberet contrata. vt s. eo. l. 1. in prin. & sic fideicommissaria restitutio, non habetur pro institutione, vt hic, & expressius in l. ita tamen. §. qui rogatus. s. ad Trebel.

ADDITIO.

a In. Fr. Ru. Istud est contra. Vide Bar. contrarium sibi ipsi in eo, quod dicit hic, & in l. ventre. sup. de acqui. hær.

LEX XVII.

Si pater. Distingue circa hanc legem, vt dixi s. eod. l. si in adoptionem.

LEX XVIII.

Si sub conditione. Op. de l. ēt s. de inof. test. Sol. dic. vt ibi, & plene dixi in l. si post legatum §. fi. s. de his, qui. vt indi. ubi vide, & tene menti.

LEX XIX.

a **Quod vulgo.** aGlo hic ponit casum, & bene, quē vide, & no.

ADDITIO.

a Quod vulgo. Et hoc sing. no. Imo in l. si filius, qui in potestate. de lib. & posth.

LEX XX.

1 *Exhæredatio non secuta aditione, nihil valet.*
2 *Bo. pos. contratabulas, ꝙ detur etiam hæreditate non adita.*
3 *Querela potest intentari tam contra alium, quam contra scriptum hæredē.*
4 *Bo. pos. contratabulas, quare non requirat aditionem, querela sic.*

Filium. Ista lex est ita difficilis, sicut aliqua, quę sit in Inforтiato, tñ difficultas est in tex. non in apparatu, nec ī mā. Et diuiditur hæc lex principalr ī quatuor partes. Primo ponitur thema, & qō, qualr succedatur, qñ emancipatus est præterit°, suus exhæredatus, & extraneus institutus. Scdo determinatio ponitur prędictæ q. Tertio ponitur alia q. vtrum eo casu fiat collatio Quarto ponit vnam q. quib. & a quo eo casu legata præstētur. Secunda ibi, dixi. Tertio in §. videamus. Quarta in §. legata. Secunda pars subdiuiditur in partes tres. Primo ponit, qualr succedatur inspecto rigore iuris ciuilis, & inspecto rigore iuris ꝑtorij. Scdo, qualiter succedatur de æquitate, qñ hæreditas non est adita. Tertio, qualiter succedatur de æquitate, qñ hæreditas est adita. Secunda ibi, sed cum exæhr̄datio. Tertia ibi, sed quemadmodū. Et ista secunda pars hr̄ hoc intendit, si suus est exhæredatus, emancipatus pręteritus, & extraneus institutus, siue adeatur hęreditas, siue non vterq; dimidiā auocant licet vnus sit emancipatus p ꝯtabulas, & alter ab intestato. h. d. No. ex tex. ibi, sed cum exhr̄datio, &c. 1 No. † ꝙ exhęredatio nihil valet, non secuta aditione, vt hic, & l. si 2 patronus. §. ex testō. ꝭ. de bo. lib. Secundo no. † ex hac lege, ꝙ ꝯta. 3 datur etiā hr̄ditate nō adita. Habuistis. s. eo. l. illud. † Tertio no. ꝙ querela pōt intentari tā ꝯ aliū, q̄ ꝯ scriptū hr̄dem, vt hic in vlt. responsc. Op. dr̄ hic in prin. ꝙ hr̄ditate adita filius exhęredatus excluditur, hic in fi. dr̄ ꝯtrium, ergo male. So. excluditur in totum. a ꝯta. vt hic in prin. sed nō excludatur, a querela, vt hic in fi. Secūdo opp. dr̄ hic, ꝙ habet locum bo. pos. ꝯta. & ab intestato, qa suus ab intestato, & emancipatus p ꝯta. Contra ꝭ. si tab. test. nul. ext. l. 1. in prin. vbi ab intestato simul non hn̄t locū. verum est, qñ pendet, vtrū ſm tab. possit peti: sed qñ certū est, ꝙ ſm tab. non potest peti, tunc pcederet ꝯta. & ab intestato, vt hic. Facit qd dixi. s. e. l. illud. Tertio op. dr̄ hic. ꝙ solus filius habebit ꝯta. ꝯ. ꝭ. §. px. vbi non hēt nisi dimidiā. Dicit glo. ꝙ hoc principiū corrigitur statim. Gl. habuit bonū intellectū, sed pōt dici, ꝙ non corrigitur, qa verum est, ꝙ filius solus habebit bo. pos. non tñ habebit solus totā hr̄ditatē, vt dr̄ ꝭ. Itē dr̄ hic. ꝙ repudiatio prodest suo, vt sit hr̄s insolidum. ꝯ, imo pro parte, vt ꝭ. §. videmus, & hic. Sol. in effectu non est hr̄s, nisi pro parte, ī ꝯtio, sed ipso iure ciuili est hr̄s in totum. Itē opp. hic dr̄. ꝙ testm̄ est nullum pp hr̄ditatē non aditā, & petitur ꝯtab. sed ꝯ. s. de inin. test. l. nam & si. ver. rumpendo Sol. Quātum ad ꝯtab. sufficit tabulas esse, ex quib. possit adiri hæreditas tpe mortis, vt s. eo. l. proxi vnde licet postea irritetur, nō tñ curatur. Sed dices tu, 4 quæ est rō, ꝙ † ꝯta. non requirit aditionē, sed querela sic? Rñ. vt dixi in l. illud. s. eo. quia ꝯtab petitur ad similitudinem dicendi nullum, quod pt fieri ante aditā hr̄ditatē. Dr̄ hic, ꝙ querela hēt locū post petitam bo. pos. ꝯta. ꝯ, id, quod est ruptum, non pōt vlterius rumpi, vt dictum est? Rñ. licet sit ruptū per ꝯta. de iure pręторio, nō tñ est ruptum de iure ciuili, ideo potest rumpi per querelam, vt hic in fi. Item opp. ꝙ querela debet dari solum contra hæredē scriptum, l. 1. & l. circa. s. de inoffi. test. sed hic datur ꝯ præteritum, ergo, &c. Sol. hic præteritus succedit ī locum hęredis scripti, qui totam hæreditatem ab eo auocauit, vt s. eo. l. cum emancipatus. in prin. ideo potst contra eum dari querela, sicut posset dari contra fideicommissarium vniuersalem, l. 1. C. de inoffi. testamento.

1 *Collatio non habet locum inter eos, qui diuerso iure succedunt.*
2 *Collatio non habet locum, quando emancipatus non facit iniuriam suo.*

§. Videamus. Ista est tertia pars principalis, & subdiuidit̄. Primo ponit qō. Scdo ponuntur duæ rōnes ad ostendēdum, ꝙ collatio non habeat locum. Tertio determinat collationem locum habere, p aliā rōnem nouam. Scđa ibi, emancipatus namque, Tertia ibi, & vereor. Br̄. h. d. Inter 1 eos, qui diuerso iure succedunt, non hēt † locū collatio. Item qñ emācipatus nō facit iniuriam suo, non habet locū collatio. h. d. 2 In ver. & hoc sir ꝯsis. ibi, illi, scasu, qui seqtur No. ex hoc † §. duo. Primo, ꝙ inter eos, qui diuerso iure succedunt non habet locum collatio. Secundo no, ꝙ qñ emancipatus non facit iniuriam suo, non habet locum collatio. Opp. ad primum notabile, ꝙ collatio habet locum, l. si filius. ꝭ. de collat. bonorum. Glo. soluit pluribus mod. Veritas est, ꝙ ibi filius suus erat institutus, & adiuit de iure ciuili, & sic emācipatus veniens per ꝯta sibi fecit iniuriam, qa sibi aliquid abstulit ꝯ testatoris voluntatem licet ergo ſm verba prætoris, non habeat locum collatio, tamen ſm æquitatem Scęuolę positam in d. l. si filius, habet locum. sed hic nullam faciebat iniuriam filio exhæredato Item opp. C. eo. l. si emancipati. So. ibi nullum fuit factum testamentum, hic sic Vnde debet distingui, an per emancipatum alteri fiat iniuria, vel non, vt hic.

§. Legata. Hæc est tertia pars. Legata pro dimidia ꝑstat emancipatus coniunctis personis, suus nullo modo. h. d. in summario.

§. Si quis. Iste §. legitur in gl. multis modis. Prima, & secūda lec. reprobantur in gl. & bene, quare vltimā lect. tene. ... ex ibi in fi. exhr̄datus nō esset, sed institutus, quia scriptus non adeuntibus succedens per contratab. præstat legata liberis, & parentibus. Vel dic, quod institutus succedens ex testamento legata præstat omnibus, secundum Dyn. & Iac. de Are.

LEX XXI.

Si is, qui filium. In hac lege Iurisconsultus ponit tres casus.

TITVLVS QVINTVS.

De legatis præstandis contratabulas bono. possess. petita.

LEX PRIMA.

HIc titulus. Primo commendat edictū, & ponit mētem edicti. Secūdo illud incipit exponere. Secunda ibi, gñaliter, vsque ad finem, & est pulchra lex. Circa legē nostram format glo. nostra aliquas qōnes. Oppo. s. de le. 4. §. fi. So. Id, quod hic dicitur, ꝙ legata pręstantur, intellige, si sunt vtilia, secus si sunt inutilia. Item opp. supra, de le. 3. l. 1. Sol. legata a præterito, nullo modo præstantur, vt ibi: sed legata relicta ab instituto, præstantur quibusdam personis, ex vigore huius titu. Dicitur hic, quod legata præstantur, quęro, qua actione? Dicūt quidam iudicis officio, alij actione ex testō vtili ex vigore istius edicti, vel actione in factum, tene quam vis. Dicitur hic, dotis nomine, quæro, ad quid referatur? Dicit glos. ad vxo-

ad vxorem,& ad virum, vides ergo, q determinatio apposita in fi ne refertur ad proxima, s. ad vxorem,& ad virum, non ad liberos, & parentes. Simile in l.hæredes mei.§.fi.sup.ad Treb.

§ Generaliter. Opp.glo.super ver. in infinitum igi. de l.quæsitum.sup.de testibus. Solu. Ibi odium, hic fauor. Item oppo.& vr, q infinitas nunq debeat to lerari, l.fi.C.de sacrosan.eccl. So.vt no. Cy. C. de sen. quæ pro eo, quod interest. circa pria.& per Dy.in l.qui bona §.fi.j.de dam.in fec.& ibi plene dixi. Dicit hic, q parentes & liberi vocantur vsq; in infinitum, immo parentes vsq; ad tritauum, & liberi vsq; ad trinepotē, l.Iurisconsultus.§.parentes.j.de gradi. Quid dicemus? Possumus dicere sic. Quando tractatur de fauore, debet accipi in infinitum, vt hic,& sic , ex quadam larga,& impropria significatione. Sed si nō tractaremus de fauore, acciperemus stricte, & ꝓprie, vt dixi in d.§ parentes. Item dr, quod non distinguitur, an descendat a masculo, vel a fœmina. s., in l.illud.§.ad testamenta. s.nt. 1.Sol. Per edictum de cōtratab. distinguitur testamentum mulieris a testamento virorum, secus in edicto de leg.præstan.

LEX III.

1 *Testamento rupto, rumpitur donatio causa mortis ex testamento dependēs.*

Sed & si mortis. In tex.ibi, exceptæ non sunt, l.perso næ, in quas est collata donatio cau a sa mortis. No.hic, aq † rupto testamento, rumpitur donatio cau 1 sa mortis, quod tene menti. quod intelligo, si donatio causa mortis ex testamento dependeret, alias secus, per ea, quæ habuistis no. in l.post legatum, in fi.sup.de his, quib.vt indig. & sup. de inoffic. testam.l.etiam. Facit C.de cod.l.j.& quod ibi not.

ADDITIO.

a Barb.No.hic. An autem requiratur aditio, vide Ang. in repetione l. eam quam, C.de fideicom.& plene per do.meum in l.fi.ff.de dona.causa mortis.

1 *Statutum, quod contrahens cum bannito puniatur in centum, nō comprehē dit contrahentem cum seruo, vel filio banniti, sed contrahentem cū procuratore, sic.*

§. Hoc autem solum. Hic ē no §.& no. tex.ibi, n.c.n.q̄rimus.& c. Op.ad hūc §.de §.itē si qs.j.px.vide gl.in § in adoptionē. Sol.vt ibi patet ex concordan. Item ibi, §.sed & si coniūctim. dicit Dy.aliud regulare, istud casuale. Sed s., de §.item si qs, vbi īspicitur, cui debet acquiri, non cui relinqtur. Sol.glo. vno mō hic, alio mō in §.itē si qs. & illa est vera. Quare dic, q non debemus inspicere, cui acqritur ex dispositione legali, vt hic, sed debemus inspicere, cui quæritur a ex dispone testōris, vt ibi, qd no. ad multa. Dicit statutum, 1 † si qs 1 ȝxit cum exbannito, puniatur in centum. Ego ȝxi cum seruo, vel filio exbanniti, ita q quæritur exbannito: certe non punior, qa in spicitur, cum quo ȝho, non cui quæritur ex dispositione legis. sed b si ȝherem b cum aliquo, qui haberet procuratorē nomine eius, vel ageretur inter nos, vt exbannito quæreretur, tunc punirer, qa videor cum exbannito ȝhere,& inspicitur, cui quæratur ex dispo sitione hominis, vt dixi, quod tene menti. Item opp.dr hic in ver. sed & si coniunctim q portio deficiens non accrescit coniunctocon.C.de cad.tol.§.in primo & §.p scdo.& l re coniūcti. s. de le. 3. Sol.portio deficiēs si accrescit ei, q dr iure ipsāli ad legatū admissus, vt hic,& l.mulieri,& Titio.s.d ȝd.& de.& ibi dixi in d.l. re ȝiūcti.

ADDITIONES.

a Poma.Dicit statutum. Vide Are.in l.Gallus.§.quod si is.ff.de lib.& posthu.vbi se quitur opi.Bar.& vide etiam Are.in l.1.in prin.ff.de verb.obl.in l.si mihi,& tibi. §.regula.ff.de leg.j.

b Poma.Sed si contraherem. Idem tenet Ang.in l.Antistius.§.fi.ff.de acq.her.Facit, q no.Bal.de cessione in l.per diuersas.C.de manda.licet in contrarium videatur quod voluit Bal.in auth.habita.C.ne fil pro pat.Menoc. Petrasan.sing.64.Nota quod.&c.qui impugnat Bar.hic, Vide Gomes.§.sic itaq; Inst.de action.Bar.Soc. inter consi. Maria Soci.cons.60.col.6.cir.med lib.j.& consil.241. col.9.ver. 10.& vltimo, lib.2.

LEX IIII.

1 *Dispensatio facta circa vnum defectum, non porrigitur ad alium.*

2 *Clausula in interpositione decreti super alienatione rei minoris, si.& quatenus de iure processit, quid operetur.*

Cum propter. Ibi, bonorum possessionem, & ideo cum hic legata vtilia perdantur timore præteriti, ideo tpie cautionem præstat: secus si propter alium ti morem fuit omissa aditio, vt j.e.l.sed & si pro dote.§.fi. & ibi no. 1 † Ex hac l.no.q dispensatio facta circa vnum defectum, non por 1 rigitur ad alium.† Secundo no.a hunc tex.bad q.quam vidi.iudex 2 super alienatione rei minoris interponit decretum, dicens prædi b cte alienationi meam authoritatem,& decretum interpono, si, & quatenus de iure processit. Opponebatur, q alienatio non vale bat, quia ante decretum alienatio non valebat, quia sine iudicis authoritate,& iudex interposuit authoritatem, si, & quatenus de iure processit. Sed dixi aliter, q illa verba, si,& quatenus de iure ꝓ cessit, debent intelligi, s.alias præter decretum, vel edictum decre ti, quare index defectum decreti intendit supplere,& hoc probatur in hoc tex.tene menti.

ADDITIONES.

a Meno. Secundo no. Afflic.deci.320.nu.12.Ias.l.1.nu.30.declarat.ff.de acq.possess. Barb. Secundo no.hūc tex.Et vide gl.in c.cū cōtingat.de offi.de le.Bar.& ibi Io. de Imo.in l.iudex.j.de re.iu.& ibi glos. quæ dicit, q iudex non debet dicere, ad mitto, quatenus de iure debeo, sed prius de his disputare debet. Facit quod no. Bar.in l.ait prætor.§.j.de re iu.& in l.si quando.in prin.ff.de leg.1. & vide Bald. in repetit.l.edita.C.de eden.& l.2.C.qui admit.& in c.j.§. hoc quoque, de succe. feu.Bar.in l.& si conditionalis, sup.de auth.tut.& l.ambitiosa.j.de decre.ab ord. fac.Bal.in l.cum iudex. C. de sen.& vide gl.in c.cum contingat. de offic.deleg. & ibi Host.et Io.de Imo.

b Alex. Non valebat. Et vide quod no.Bar.in l.sed si conditionalis. de auth. tut.et Bal.in l.1.C.q admit.et de decreto conditionali, vide tex.et ibi Bal. in l.fi.in pri. C.de testa.ma.et cum Bar.transit Ang.in l.iudex.in fi.de re iu.

LEX V.

Filium. Petita bonorum possessione contratabulas, relicta a pupillo debentur, certis exceptis personis , relicta a substituto debentur omnibus, salua ratione Falcidiæ.h d. Opp. duobus modis. Rupto testamento de iure ciuili, non valet substitutio pupillaris, l.Papinianus.§.sed nec impuberis.s. de inoffi.testamen. Sol.rupto testamento de iure ciuili non valet substitutio pupillaris, vt ibi. Secus si per contratab.vt hic,& l.ex duobus.§.fi.s.de vul.& pup. Item op.dicitur hic, q substitutus præstat legata omnibus. Contra, de l.fi.§.fi.s.de leg.3.sol.gl.quod hæc intelligitur secundum illam legem positam hic in glo.quæ incipit, sic contra. Sed ista opin.est falsa, secundum Iac.de Are.& sequens opin.posita in glo.est verissima. Alia solutio est, q ibi de legatis relictis a pupillo, hic de relictis a substituto,& ista est vera, vt dicit Iac.de Are. Ratio est, quia gradus substitutionis, non fuit impugnatus. Et pro declaratione Iac.de Are.distinguit: Aut impubes institutus admit, aut venit per contratab.beneficio ꝓteriti. Primo casu præstat omnibus, l.si ex duobus.in prin.s.n j.aut venit per contratab. & tunc aut p contratab.eius portio est minuta, aut non est aucta. Si est mi nuta, tunc legata relicta ab eo debentur certis personis tantum, le gata vero relicta a substituto debētur omnibus, vt hic dr in tex.habita ratione diminutionis factæ, quia legata diminuta præstabuntur, sicut est portio diminuta, l.filium.§.legata.s.ti.j. & l. & si ȝtra, sup.de vul.& pup.& l.fi.sup.de leg.3.Idem si eius portio nō est aucta, nec minuta, per hanc legem. Si vero eius portio est aucta,& tūc aut quæris de relictis a pupillo, aut de relictis a substituto Primo casu relicta a pupillo vsque ad eam quantitatem , quam hēt a ex voluntate defuncti, debentur omnibus. a In eo vero, quod vltra acceperit per contratab. debentur tantum coniunctis personis, l. fin. in princ. sup. de leg. 3. Secundo casu relicta a substituto, debentur omnibus indistincte , vt hic in fin. Ratio, quia gradus substitutionis non est impugnandus, vt inf.e.l.sed & si pro dote.§.non omnia.

ADDITIO.

a Alc.Debentur omnibus. Vide Bal.& Imo.in l.& si contra.de vul.& pup.

1 *Legata an conseruentur per auth.ex causa, rupto testamento ꝓteritione filij.*

§. Omnibus. a Hic videtur casus, vel quasi casus vnius 1 difficilis q quam format gl in l. maximū 2 vitium ante fi. C. de liber. præter. Nam auth.ex causa.dicit, quod quantum ad heredis institutionem testamētum est ruptum, &c. modo quærit glo.ibi, vtrum legata relicta filio præterito, qui testamentum rumpit, debeantur per auth.ex causa. & sunt opin. inter glo. Mat. Sil.disputauit hanc quæstionem,& determinauit, q non debeantur ista legata, per has rationes. Ille, qui testamentum im b pugnat, non est dignus ex eo aliquid consequi,[b] vt supra, de inoff. testam.l. Papinianus.§.meminisse.& l.quæsitum. de acquir. hære. cum istud erat in potestate sua non improbare testamentum, sed poterat approbare, l.filio præterito.supra, de iniust. testamen. ergo &c. Item ponit alias rationes.quas recitat Cy.in auth.ex causa.C. de liber.præter.& ibi Cy.tenet, q debentur ex vigore illius authē. ex causa. Nec obst. q testamentum impugnat, quia non petuntur legata actione ex testamento, sed cōditione ex l. sed q petantur ȝ ditione ex l.est contra casum in corpore vnde sumitur illa authē. dicit. n. tanquam non sit rescissum obtineat testamentum , & sic petunt actione ex testamento , tanquam non sit rescissum . Item pro hoc facit, quod no. s.e.l.j.in prin. vbi rescisso testamento p ȝ tab.præstātur legata actione ex testamēto vulnō credo opi. Mar. Sil. esse veriorem,& dico esse casum hic. Nam omnibus conseruantur legata, s.q nō veniunt contratab.in d.auth.ex causa. legata firma permanent, s.his, qui testamentum non impugnant. ꝓ hoc supra, si quis omis.can.testam.l.si non solus, §. j. quas leges teneas menti, quia ipsas non allegat Mar. Sil.

ADDITIONES.

a Poma.Omnibus.Amplia, vt per Ale.in l.ita tamen, §.qui rogatus, ff.ad Trebel.

b Ale. Aliquid consequi. Et ista doctrina fallit, quando tractaretur de damno vitādo, l.qui Romæ.§.Seia.et ibi no.de ver.oblig.

1 *Statutum, quod cedens actionem nobili, cadat a iure suo, intelligitur de cessione vtili,& valida.*

§. Si quis contratab. bonorum. Gl. Oppo.s.de condit.in tit.l.mulier.§.1.vbi sufficit testamētum esse de facto.dic, quod ibi fiebat secundum voluntatem testatoris , hic econtra. Item ibi sufficit ad commodum, non autem ad incommodum. Item op.ȝ hanc l.& vr q bon.poss contratab.petita ab vno, etiam de his, quæ non deberent admitti , debeat prodesse omnibus,

post-

posthumus, §. si quis ex his. ff. de inoffic. testa. Potest dici, quod hic petit contrab. non tamen perdidit ad finem.[a] Vel melius, aliud in contrab. ubi petitio facta ab uno, qui non deberet admitti, nō prodest omnibus, sed aliud in querela. Ratio, quia bono. poss. contrab. non petitur, nec tribuitur cum illa solennitate,[b] qua petitur querela. Hanc sol. ponit gl. in l. si seruus. ff. de bon. poss. secundum tab. † Quæro. dicit statutū, quod si quis cesserit actionem alicui nobili, cadat a iure suo, ponamus quod aliquis cessit qui cedere non poterat,[c] uel cessio fuit inutilis, cadet ne a iure suo? Hic est tex. quod non, quod tene menti. Facit sup. ti. j. l. non putauit. §. nō quæuis. & ff. de uerb. obl. l. continuus. §. antepe. quod tene menti.

ADDITIONES.

a Ale. Perdidit ad finem. Cuius contrarium hic innuit iste tex. in prin. iuncto versu non solum, nam ubi petitio huius bo. poss. habet effectum, petens perdit legatū, ut hic in ver. non solum, sed in prin. dicitur, quod si ille, cui non competebat bono. poss. eam petit, & accepit, tamen non perdit legatum, ergo sequitur quod non habet effectum.

b Alex. Solennitate. Per Bal. in l. fi. ad fi. C. de fideic. lib. & Rom. in l. si Titius. de ver. ob. Meno. Tiraq. de legib. connubial. gl. 16. nu. 107.

c Quæro, dicit statutum. Vide quod vult Alexan. in l. 1. §. versic 3. eligitur ff. quod quisque iu.

d Ale. Quod nō. Quod factum non valet, non præiudicat per hoc, quia non sufficit de facto facere contra, ut quis incidat in pœnam, ut nu. Bar. plene in l. ubi pactū C. de transactio. & hic adde Bal. in d. l. quid ergo. §. cum autem. cum ibi no. sup. de insti. & quod no. Bal. in l. j. §. fi. sup. quod quisque iu.

§. Si legata.

Contra, infra ead. l. §. fin. Solue, ut ibi incontinenti dicam.

1 *Hæreditas defertur honore pleniori quàm legatum, & non solum est honor sed etiam commodum.*

2 *Testamentū, in quo dicitur, relinquo filio meo cētū iure institutionis, ualet.*

3 *Testator si relinquit filia centum pro sua parte, & Falcidia, an videatur relictum iure institutionis.*

§. Sed & si portio.

Hic est no. casus. No. tex. ibi, cū hæreditates, &c. Vides ergo, quod verba quæ loquuntur de legatis, & fideicommissis, trahuntur ad hæreditatem, ut hic, & habemus tex. in l. verbis legis. de verb. sig. quod est utile ad multa. Item no. ex hoc, quod † hæreditas defertur 1 pleniori honore. Nam Auth. ut cum de ap. cog. §. aliud. voluit quod filius institueretur, & haberet iure hæreditario, ita dicit gl. Item dicunt Doc. non solum est honor, sed commodum, quia alijs institutis uniuersaliter non adeuntibus accrescit sibi l. 1. §. si ex fundo. ff. de hær. instit. ideo iure institutionis debet habere. Sed pone, scriptum † est, relinquo filio meo centum iure institutionis, an 2 valeat?[a] Dicebat quidam aduocatus, quod non, quia nihil est dicere iure institutionis, nisi dicat, & in his eum hæredē instituo. Sed frustra est, quia tantum est dicere iure institutionis, quātum hæredem instituo, ut hac gl. & tex. in d. Auth. ut cum de app. cog. §. aliud. Itē si dico, instituo te, sufficit, licet non dicam hæredem. l. 1. ante fi. supra, de hæred inst. Quæro, dicit † testator, relinquo filiæ meæ cē- 3 tum pro sua parte, & Falcidia, an videatur esse relictum iure institutionis? non dico[b] nunc, cogitabitis.

ADDITIONES.

a Meno. Filio. Gubel. Bened. in c. Raynutius. in verbo, eodem testamento. n. 36. 37 de testamen. Zabarel. consi. 60. Durā. de arte testandi. tit. 6. caut. 2. nu. 2. declarat Bero consi. 170. nu. 13. lib. 2. ubi late.

b Ale. Non dico. Vide Bar. in auth. unde si parens. C. de inoffic. testa. qui dicit, quod videtur relictum iure institu. & Bal. in l. humanitatis, C. de impub. & ali. subst.

§. Ad eum.

De hoc §. dicam inf. l. proxi.

1 *Legatum qui habet de iure special., habet ius non decrescendi, licet non ius accrescendi.*

§. Is autem, cui portio.

Finis huius §. contradicit de verbo ad verbū, sup. ead. l. §. si legata. ubi portio liberorum non augetur per hoc, quod extraneis non præstantur. Ad contrarium glos. dat plures sol. Una sol. est, ut dicamus, non prodest iure accrescēdi, ut ibi, sed iure non decrescendi sic, ut hic. Alij dicunt, quod hic erant coniuncti, ibi disiuncti. Sed istam reprobat glo. per l. 3. §. sed & si coniunctim. sup. eo. Alij, quod ibi fit quæstio, sed non soluitur. Vlt. solu. est, quod hic legatum erat indiuiduum, ibi diuiduum. Teneas aliam ex duabus. vel quod hic erant legatarij re coniuncti, & ideo per ius non decrescendi prodest, quod extraneis non datur. vel tene, quod hic sit legatum indiuiduū. vel extra glo. dic, quod ibi præstantur legata ab eo, qui venit per contratab. & sic contra uoluntatem defuncti, & sic debet minus grauari. Sed hic præstātur ab eo, cui seruatur portio ex voluntate defuncti, & ideo in plus potest grauari, ibi secus. Ex 1 prædictis no. † quod ille, qui habet legatum de iure speciali, habet ius non decrescendi, licet non habeat ius accrescendi. Dixi plene in l. re coniuncti. sup. de lega. 3. item opp. sup. ti. j. l. si ex duobus. §. sed illud. Dicit gl. præteritus, & institutus, ibi erant emancipati, hic institutus erat in potestate. Nihil valet, quia idem est ibi instituto, qui est in potestate, quod est in emancipato, d. l. ex duobus. §. si is. Sed dic, quod ibi hæreditatem adiuit, hic non, sed beneficio prætoris est ei portio conseruata.

LEX VI.

[a] Saluius.

[a]Hi quibus legatum, vel portio hæreditatis cōseruatur, ultra uirilem nō admittuntur. hoc dicit cū l. seq. Volo, quod cogitetis. utrum auth. ex causa, & etiam tex. in corpore unde sumitur possit limitari, ut quod dicit, cętera firma permanent, limitetur[b] hoc modo, dum tamen legatarij, vel fideicōmissarij non habeant plus, quam hæres præteritus, vel exhæredatus, ut sup. eo. l. filium. § ad eum. quia testamentum rumpitur per hanc l. Nam contratab. eo iure eoq; ordine datur, quo testamentum rumpitur de iure ciuili, ut sup. ti. j. l. j post principium. & l. si in adoptionem. §. fi. utrum hoc sit verum, cogitabis.

ADDITIONES.

a Menoch. Saluius. Ias. auth. ex causa. nu. 16. ver. 1. limita. C. de lib. præter. Moder. Paris. in consuetud. Parisien. tit. j. gl. 3. nu. 6.

b Ale. Limitetur. Vide Bal. in l. 1. C. de contratab. & Bal. in auth. ex causa de liber. præter. tenet, quod hęc lex sit correcta per illam auth. in 4. op. primę partis.

LEX VIII.

Virilis portio quemadmodum.

§ Si quis ex liberis.

Opp. gl. & ut, quod non possit conseruari utrumq;, ut ff. eo. l. bonorum possessio, in fi. Glo. dat plures solutiones. Una, quod hic loquitur in his, qui possunt petere contratab. ibi non: hæc non est uera, quia propter hoc essent deterioris conditionis. Alij, quod hic adiuit hæreditatem, ibi non. hæc non est vera, quia nec propter hoc debet esse deterioris conditionis. Quare gl. dicit, quod illa lex debet intelligi secundum istam, ut non debeat habere legata, scilicet ultra uirilem, ut hic.

§. Si adierit.

Opp. quod libertates non competant rupto testamento, l. Papinianus, §. si ex causa. ff. de inoffic. testa. Solu. ibi rumpitur per querelam, hic per contab. & sic remanet testamentum ualidum. de iure ciuili. Item oppo. de l. nullus.[a] ff. de reg. iur. Sol. In præiudicium alienus non potest quis uti iure suo, ut hic: sed si non præiudicat alijs, tunc potest uti iure suo. Ultimo nota istum §. ad materiam protestationis, ut dicit glo. de quamo dic, ut dixi in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. & l. non solum §. morte. ff. de no. ope. nunc.

ADDITIO.

a Ale. De l. nullus. Ipsum allegat Bar. in l. non solum morte, de ope. no. nunc.

[a] §. Cum atem.

[a] Dī hic, si plus sit relictum, quam sit uirilis datur actio. Contra, ff. ea. l. s. si qs. Glo. sol. tene menti uer. nō solum, quod ista uerba, centum relinquō pro dote, intelliguntur, siue relinquatur dos, siue aliquid aliud pro dote, ut hic dicitur.

ADDITIO.

a Ale. Cum autem. No. ad l. j. de fideicom.

LEX X.

Sed & si pro dote.

§. Si nurui.

Quærit gl. in uer. nullum est legatum, quādo dos nō potest peti, non ualet legatum. sed an ualebit, cum poterit peti? Dicit gl. quod sic, arg. l. sub conditione. ff. de solutio. sed nonne istud videtur contra regulam Catonianam, quæ impedit legata inutilia confirmari, l. 1. ff. de regu. Cato. Possumus dicere, quod legatum pro dote est cōditionale, ergo regula Catoniana non habet locum, l. j. sup. de regu. Cat. Ista solu. non videtur uera, quia ista est conditio tacita, quæ non impedit, quin sit locus regulæ Catonianę. l. si optio. de optio. leg. & no. in l. j. sup. de regu. Cato. quare solue, quod hic erat legatum nullum, quia matrimonium non constabat, aduersus quem defectum test ator non potuit prouidere, ideo regula Catoniana non habet locum, sicut quando legatum est nullum ex persona eius, cui relinquitur, ut plene habuistis no. in l. j. sup. de reg. Cat. Secundo quærit glos. quando constante matrimonio datur actio? Dicit gl. quando maritus est exhæredatus, l. si constante. §. j. solu. matri. Sed uidete, licet uir sit exhæredatus, tamen actio mulieri nō datur, l. 2. in prin. sup. de dote prælega. sed marito bene datur utilis actio famil. ercisc. unde expositio gl. non est bona. Quare dic, quod detur eo casu quo socer, uel hæredes uergunt ad inopiam, quo casu datur actio mulieri constante matrimonio, ut l. si constante. §. prima. solu. matrimo. & ibi ita intelexi hunc §.

1 *Testator substituit hæredi suo vulgariter, si hæres non erit, talis hæres esto, institutus non fuit hæres transmisit ius deliberandi, hęres instituti præfertur substituto.*

2 *Bonorū poss. contratab. petita ab instituto, & substituto, quæ legata debeāt.*

§. Non omnia.

Iste est difficilis §. & ponit multos casus. Ea legata debentur ex hoc edicto quæ sunt relicta ab eo gradu, contra quem petita est bonorum possessio, si propter timorem bono. possessio. contratabulas nulla efficiantur, sed si alias, de iure commuuni debebuntur etiam legata ab alio capite. hoc dicit usque ad l. nonnunquam. & diuiditur in duas partes. Primo ponit duo dicta in genere obscure. Secundo illa declarat per multos casus, usq; ad l. nonnunquam. Secunda ibi, ut ecce, duos gradus. In tex. ibi, præstanda sunt. Exemplum hoc patet in ultimo respon. huius l. Sed exempla præcedentis dicti patent in omnibus alijs responsis, & in l. sequē. usque ad l. nonnunqam, in uer. Iulianus. In tex. ibi, data sunt, quia contra gradum institutorum petunt p. ti contratabulas, & si repudiauerunt uiden-

videntur repudiasse timore præteriti, ergo, &c. §. .l. 3. in fi. cū l. seq. Item ibi, a sequenti, quasi non relicta a primo gradu, quia insti tuti omiserunt pp mortem, nō timore præteriti. sen bon. poss. contratab. In ver. φ si post mortem. ibi, relicta sint, quare non sunt exclusi timore præteriti. sed morte præuenti. In prox. l. at vbi ibi, data sunt, quia timore præteriti vr̄. repudiasse. & si adiuissent, substitutus excluderent. l. post aditam. C. de impub. & aliis substit. & ideo legata relicta ab eo non debentur. cum de iure cōi non debe rentur ↄtab. In seq. l. siue aūt, ibi, non omiserunt sed decesserint hæreditate non adita, petita iam contratab. poss. bo. per filium, secundum Iac. de Are. Item in ea. l. ibi, hæreditatem. Nam cum timore præteriti institutus omisisset, ille, qui petit contratab. succedit in locum eius, vt §. tit. t. l. cum emancipatus, in prin. ideo hr̄ perinde, ac si institutus non adiuisset quantum ad legata. Quæro quæ sit ratio diuersitatis inter istos casus. Respond. collige rationes ex additionib. quas dedi circa tex. Op. ad ver. quod si neq; dr̄ hic, φ si nullus superest, succeditur ab intestato. Contra sufficit tab. extare tpe mortis, vt possit peti bon. pos. contratab. vt §. ti. 1. l. quod vulgo. So. verum est si hæreditas potest adiri, sed hic non potuit adiri, qa nec institutus nec substitutus supererat, sed cōtra, licet nullus ex institutis superest, tn̄ transmittit ad hæredem suum, l. illud, in fi. §. tit. 1. maxime hodie ius deliberandi, l. cum antiquiorib. C. de iure deli. Dicit glo. intelligo, qn̄ superest aliquis ex institutis, seu substitutis, nec ad hæredes transit ius adeundi. Si. n. ius adeundi transiret perinde est, ac si superessent, vt inf. de regu. iur. l. in omnib. §. non debeo.

1 Ita dicit glo. quam no. ad quæstionem, † testator substituit hæredi suo vulgariter, si hæres non erit, talis hæres esto, institutus nō fuit hæres, sed transmittit ius deliberandi, per d. l. cum antiquiorib. vel est de casibus, in quib. hæreditas non adita transmittitur, quæro, quis præferatur, vel substitutus, vel hæredes illius instituti. ista gl. vr̄ velle, φ præferantur hæredes instituti, quod puto verissimum, quia ista verba, si non erit hęres, subaudit lex, vel alium ministerio suo hęredem non fecerit, vt l. si paterfam. sup. de hæred. inst. Si ergo transmittit ius deliberandi, vel alio casu ius adeundi, facit aliū hæredem ministerio suo. Et ita determinaui in materia de vulg. subst. & est meum dubium. & gl. hoc determinat. Op. de fi. huius l. ad prin. Gl. videt, & bn̄. Dēs intelligere, φ in fi. l. substituti omiserunt hr̄ditatem p̄uenti morte, vn̄ legata irritant, non p ↄtab. sed alias de iure cōi, iō non debentur, vt sup. e. l. 3. in fi. sed in princ. instituti omiserunt timore p̄terit. Item vn̄r a substituto semp deben, qa legata relicta ab instituto vr̄r repetita a substituto, vt l. licet, §. d leg. j. dicit glo. intellige, φ erat casus in quo illa repetitio nō videt̄ facta. Quæro, quid in dubio, an substitutus vr̄ repudiare timore pręteriti, vel quia erat alias repudiaturus. Dicit gl. vr̄ repudiare ti-

2 more pręteriti, ut hac lita dicit gl † Vltimo, Dy. pro declaratione distinguit, aut tpe mortis superuiuit institutus, & substitutus, aut institutus tm̄, aut substitutus tantum, aut neuter. Primo casu, quādo vterq; viuit, aut institutus est exclusus repudiatione, aut cōdōnis defectu, aut alio casu. Si repudiatione, debētur solum legata relicta ab instituto, vt hic, & l. at vbi. & l. siue autem. Aut est exclusus condōnis defectu, & tunc aut erat condō casualis, & debētur solum relicta a substituto. Aut erat cōdō potestatiua, & debentur relicta ab instituto tantum, vt hic, & in l. item a substituto. ℨ. eod. Si vero est exclusus alio casu, vt puta morte, tunc debētur relicta a substituto tantum, vt d. l. sed & si pro dote. vlti. resp. Si vero viuit institutus tantum, tunc relicta tantum debentur ab instituto, ut hac l. ver. ut eece. si viuit substitutus tātum debentur relicta a substituto. vt hic in vers. si vero nemo. Quarto casu si neuter viuit, tūc nulla legata debebuntur, quia ab intestato succeditur, vt hic versi. quod si neque. Alia plura possent dici, quæ supra expediui in additionibus.

LEX XIIII.

a **Nonnunquam.** a Oppo. de l. non putauit. §. fi. §. tit. 1. vbi vnus afficit lucro alium. So. Nō debet afficere lucr legatorum, sed hæreditatis sic, quia hæreditas est quasi debita. l. fi. C. de coniic.

ADDITIO.

a Poma. Nonnunquam. Ad hanc legem vide Ale. in l. posthumo. versi. vnum dicebat C. de bon. poss. contratab. & Alc. consi. 36. vol. 4.

§. Si ab vno. Oppo. in glo. dr̄ hic melius, contra immo est deterius, quia est melius, vt ille teneat, quem testator grauat, vt voluntas testatoris seruetur, l. in cōditionib. inf. de cond. & demonst. Dicit gl. hoc ideo, quia per contrata. fit detractio certæ partis, ideo non est æquum teneri insolidum. Si enim non fieret detractio, sed magis augmentum, teneretur insolidum. Probatur inf. de colla. do. l. si filia fuerit & l. fi. sup. de le. 3. Item oppo. infra eo. l. nepos Gio. soluit vno modo, & reprobat, quare solue, vt ibi.

LEX XV.

1 *Testamentum, in quo filius est præteritus, etiam si non opponatur est nullū.*

2 *Emancipatus præteritus, an teneatur præstare legata.*

Is, qui in potestate. Tex. ibi præstare, etiam exce- 1 tus plenus, & est hęc lex diffi cilis in tex. Examinemus principium. dicit text φ suus pręteritus rumpit per contratab. Opp. quod est nullum, non pōt rumpi, l. qđ vulgo. §. tit. 1. & §. de inius. testam. l. nam & si ver. post defectū Sed præteritione filii sui, testamentum est nullum, vt Inst. de exhęr. li. in prin. dicit gl. testamētum est nullum. si filius vult dicere nullū, vt Insti. de exhæred. lib. in prin. sicut dicimus in l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. testam. vbi repletio fit ipso iure si petatur, & idem in compensatione, quia fit ipso iure, si tamen opponatur ab

1 homine. † Ego dico, φ testamentum, in quo est filius præteritus, ēt si non opponatur, est nullum: non. n. est necesse, φ annulletur, & petatur, φ a iure annulletur, l. qui sub condōne. §. fi. sup. de cōd. inst. Hoc est, quod lex dicit, φ filius præteritus venit directo ad petendum hæreditatem, nec prius agitur de nullitate, sed venit incidenter ad opponendum, l. j. & ibi colligitur. C. de ordi. cog. Corrige tamen istam glo. & hoc tene menti. quare ad contraria dic, φ ē nullum de iure ciuili, non tamen de iure prætorio, vt l. quod vulgo §. tit. j. Vel dic, φ est nullum nisi per filium confirmetur, l. filio præterito. sup. de iniust. test. & ibi dixi plenius, & petendo cōtrata. vr̄ approbare testamentum de iure ciuili, l. posthumo. C de bon. poss contratab. & quod ibi no. gl. & Doct. Venio ad secundum responsum. dicitur hic, φ emancipatus non præstat legata. Contra, inf. l. prox. Dicit glo. quidam hoc existimauerunt, subaudi, & male. Alij volentes sustinere istos, dicunt, hic loquitur in emancipato præterito, cui pater fecit iniuriam, vnde minus potest a patre grauari, sed ibi loquitur in emancipato instituto, qui habet patris voluntatem, iō potest plus grauari, arg. p hac sol. quod habetis hic in ver. quid ergo, & inf. prox. §. Videte. iste vr̄ velle, φ emancipatus, qui potest petere contratab. non teneatur ad legata. Hoc vr̄ cōtra casum l. quia aūt. §. pen. sup. si quis omis. causa testam. secundum

2 quod ibi intelligunt Dyn. & Iaco. de Are. Et ideo pro sustinendis omnibus opinio. possumus dicere sic. Quando filius est prætérit°, aut loquimur in emancipato instituto, & dic, vt l. si duo. ℨ. eo. Aut

a est præteritus emancipatus, a & tunc si quidem emancipatus succedit per contratabu. tenetur ad legata, ut d. l. quia autem. §. pen. Et hoc modo debet intelligi hic, secundum lec. glo. quia isti male putabant, si intelligebant de emancipato veniente per contratab. Aut emancipatus succedit ab intestato per unde liberi, quasi testamento annullato per præteritionem filii sui, tunc ex hoc edicto legata non debentur. Ita possunt intelligi Iurisconsulti, q hoc existimabant, sed bene debebantur legata per edictum, si quis omis. cau. test. d. l. quia autem. §. pe. si quis omis. cau. testam. & facit l. si filius. sup. eod. tit. Sed quomodo potest peti contratab. si testamentum est nullum per præteritionem sui? Dicam inf. l. prox.

ADDITIO.

a Alex. Præteritus emancipatus. Ad intellectum huius materiæ vide Ange. in l. 1. C. de contratab.

1 *Legata quando debeantur, cum testamentum irritatur ex causa præteritionis.*

§. Sed si vnus. Iste §. est difficilis. Op. ad primū dictū, dr̄ hic, φ si ambo petierint bonorum poss. contratab præstantur legata tantum coniunctis personis. Cōtra immo ex persona instituti debentur ab ipso instituto omnib. l. filium. sup. eo. & l. vlt. §. fi. de leg. 3. Sol. pro portione in qua institutus fuit, debentur legata omnibus, sed pro ea, quæ accreuit per contratab. debentur tantum coniunctis personis, vt dixi in l. fi. iu. de leg. 3. & dixi sup. eod. l. filium. Item opp. dicitur hic in ver. sed si scriptus, φ scriptus adiuit, & præteritus petijt contratab. videtur, φ non possit peti secundum tab. donec expectatur, an possit veniri p contratab. l. æquissimum post princ. inf. de secun. tab. Solu. Hic dicit, quod adiuit hæreditatem, s. de iure ciuili, non per bo. poss. ita no. sup. tit. j. l. illud. & Doct in l. fi. C. de bon. poss. contratabu. quod intellige, vt dicam ℨ. l. prox. Item oppo. dicitur hic, φ scriptus hæres adiens ex institutione, tenetur ad legata coniunctis personis tantum. Contra, sup. tit. 1 l. si ex duobus. §. sed illud. & ℨ. eo. l. si duo. in fi. vbi tenetur omnib. Solut. vna est, quód hic corrigitur l. si ex duobus. §. sed illud. & illa corrigitur per d. l. si duo. & ista est satis bona. Alia solu. est, φ hic loquitur in suo, ibi in emancipato. Hoc est falsum, vt dixi in l. si ex duobus. Alij dicunt, φ hic loquitur de scripto, cui seruatur hæreditas ex vigore istius edicti, & sic tenet ad legata certis personis, vt sup. eod. l. filium. §. fi. Sed contraria loquitur in scripto, qui venit per ↄtab. Ista sol. tangitur in glos. quam tenet Dy. Ista sol. est vera in se, sed non cōgruit huic legi, quia hic loquitur de scripto, qui potest venire per contratab. Alij soluunt aliter in glos. dicentes, quod hic dicitur de scripto, s. qui non adiuit, sed petijt contratab. beneficio præteriti, ista opin. licet in se sit vera, non congruit literæ, quia tex. dicit, quod petere potuerunt, non dicit, φ petierunt, quare tene primam opin. Vel dic, quód refertur opin. quorundam, quæ ibi reprobatur. Item oppo. dicitur hic, quia nō debet eum tueri in ea parte, in qua est institutus. Contra, supra tit. j. l. non putauit. §. fin. Solu. Ib. loquitur quando om-

1 nes petierunt contratab. hic autem institutus adiuit. † Et pro declaratione istorum casuum dic, aut quis præterijt emancipatum, vel emancipatos, quos solus habebat, & tunc sine dubio præstantur

tur legata personis exceptis, vt patet per totum hunc tit. Aut quis præterijt suum, vel suos, quos solus habebat, & tunc non præstantur legata, siue dicant nullum, siue veniant per contratab. vt hac l. in princ. Aut præterijt duos, vnum suum, alium emancipatum, & tunc suus nemini debet legata. Emancipatus vero aut venit p cõtratab. & tenetur ad legata, exceptis personis. Aut venit ab intest. & tunc non tenetur ex hoc edicto, sed ex edicto, si quis omis. cau. testam. vt dixi in princ. l. Aut vnum præterijt, & alium instituit, & tunc aut præterijt suum, & instituit emancipatum, & tunc suus non tenetur ad legata, sed emancipatus omnibus, vt J. eo. l. si duo. Aut instituit suum, & emancipatum præterijt, & tunc suus tenetur ad legata. Aut vnum emancipatum præterijt, & alium instituit: tunc aut omnes veniunt per contratab. tunc præstabuntur legata exceptis personis tantum, vt hic in versic. sed si vnus. Aut institutus adiuit, & præteritus petijt per contratabu. & tunc extraneus institutus præstabit legata omnibus, secundum veram opin. vt sup. de contratab. l. ex duob. & J. eod. l. si duo. Præteritus autem debebit legata exceptis personis, vt hoc §. versic. sed si scriptut. Si vero vnum præterijt, & alium exhæredauit, & tunc dic, vt in l. filium in princ. & §. si legata, sup. eo. tit.

1 *Non sufficit legare pro dote, nisi vere ita sit.*

a **§. Ei, quæ dotem.** a Op. de l. 3. C. de fal. causa adie. Sol. dicunt quidam, hic non fuit expressa certa quantitas, ibi secus. Vel melius, quando testamentum irritatur per contratab. oportet, ꝙ vere dos sit, quia ad dotem inuitatur tanquam ad æs alienum, secus quando non irritatur per contratab. Ita dicit gl. tene menti istum tex. nam sup. eo. l. j. in pri. dicitur, si legatur† vxori pro dote, nam non sufficit legari pro dote, nisi vere sit dos. & hoc facit ad multa: si dicitur in instrumẽto, dedit pro mercantia, non sufficit nisi vere sit mercantia. Item ad statuta, si dicitur in statuto, quisquis dederit pro mercantia, nisi vere sit mercantia, non habet locum statutum, arg. huius §.

ADDITIO.

a Alex. Ei, quæ dotem. Vide no. in l. j. C. de fal. cau.

a **§. Si extraneo.** a Conditio debet impleri in persona eius, qui petijt contratabulas. hoc dicit iste tex.

ADDITIO.

a Alex. Si extraneo. In contrarium facit l. qui hæredi. §. cum hæreditas. de condi. & dem. Sol. vt ibi habes in apostil. antiquorum, de iniust. testam.

LEX XVI.

Si duo. Ista est subtilis lex. Opp. ad prin. sup. l. proxi. 2. respon. vt ibi dixi.

1 *Testamentum, in quo filius est præteritus, si in eo sunt instituti venientes ab intestato, valet de iure ciuili.*

2 *Bon. poss. contratab. concurrit cum bon. poss. secundum tabulas, quando institutus & præteritus sunt in pari gradu, alias non.*

§. Proinde. Iste § habet tres lect. Duobus mod. legitur in gl. Tertio modo secundum Pet. alibi. Dicitur hic omnibus legata præstari. contra, §. e. l. is qui. §. de scripto. Sol. ut ibi. Item oppo. infra, de secundum tab. l. si sub condõne, in fi. Sol. vt in gl. & bene. Dicitur hic, proinde si contratabu. nõ accepit, quæro si nõ petit bono. poss. contratab. qualiter successit. Dicit glos. adiuit de iure ciuili, vel petijt secundum tab. ex institutione. Ista j. lect. nõ videtur vera, quia testamẽtum, in quo est filius suus præteritus, est nullum de iure ciuili. & ideo non potest adiri, vt l. filio, sup. de iniust. testam. Item secũda videtur peior, quia vbi habet locum bonor. poss. contratab. nõ potest habere locum secundum tab. l. æquissimum. §. expectandi. J. de secun. tab. ideo institutus nõ potest petere bon. poss. secundum tabu. propter præteritũ, qui potest venire per contratabu. ideo Iac. de Are. tenet primam lect. sed nõ respondet ad contrarium factum. Sed Pet. legit hanc legem tertio modo dicens, ꝙ non adiuit de iure ciuili, nec secundum tabu. petijt, quia non potest, vt dictum est, sed fuit portio reseruata per hũc titu. & l. filium. §. sed & si portio. sup. eod. ita dicit Pet. & Cy. refert in l. j. C. de bo. poss. contratab. sed male, quia aliæ personæ, quibus conseruatur portio per hoc edictum, nõ præstãt, nisi coniunctis personis. l. filium, in fi. supra eod. sed hic dicitur, ꝙ præstant omnibus, quare tene lect. glo. sine dicamus, † ipsum adire de iure ciuili, quia põt, quia hic fuit institutus vnus de venientibus ab intestato, & sic tale testamentum licet in eo sit filius præteritus de iure ciuili, valet, l. si duobus. §. si prius. supra, tit. j. & ibi dixi. Item potest peti secundum tabu. quia † quod dicitur, ꝙ non habet locum secundum tabu. donec potest intentari cõtratab. est verum, quando institutus non est in pari gradu cum præterito, l. æquissimum, §. j. de secundum tabu. Sed si sunt in pari gradu, tunc nihil repugnat, quod vnus veniat per secundum tab. & alius per contratabu. & possunt concurrere, l. sed & cum patrono, in princ. sup. de bon. poss.

ADDITIO.

a Alex. Valet. Contrarium tenet Bar. in l. posthumo, de contratab. sed hoc limita, nisi par in gradu ipsi præterito esset institutus, quia tunc tenet testamẽtum, etiam de iure ciuili, vel secundum eum in d. l. si prius. idem si quicũque post filium successurus ab intestatu esset institutus, sed vtrunq; dictum videtur falsum, & contra l. posthumus. §. item, &c. & in l. filio, de iniust. testam. vbi tantum reconualescit de iure prætorio, si præteritus decedat viuo testatore, vel post mortem testatoris approbet testamentum. & per Pau. de Cast. in l. si filius, qui in princ. de libe. & posthu.

LEX XVII.

Si emancipato. Oppo. quòd liberetur hæres præteritus, l. arbitrio. §. fin. supra, de dolo. Glo. sol. quòd hic hæres est in mora, vel fauor personatum hoc inducit, sed male dicit: quare dic, quòd hic hæres scriptus commisit dolum aduersus præteritum. Vnde propter odium præteriti interemit rem legatam, ideo tenetur præteritis, tanquam sua culpa sit interempta, l. si merces. §. culpæ. supra, loca. & l. penult. in princ. sup. sol. matrim. sed si interemisset propter odium legatarij, tunc videtur res interempta culpa legatarij, nec teneretur præteritus per easdem leges. Si vero non interemit rem legatam propter odium alicuius, sed ipsius rei legatæ, vt quia interemit seruũ propter odium ipsius serui, tunc procedit distinctio glo. Aut hæres præteritus fuit in mora, aut non. sed quando non est in mora, tenetur cedere actionem contra hæredem scriptum, l. huic scriptutæ. sup. ad legem Aquil. Sed an occidens teneatur filio præterito. Dic, vt in glo.

LEX XVIII.

Nepos. Oppo de l. nonnunquam. in fi. sup. eo. Gl. sol. ibi, & non bene: sed hic soluit, & bene, quia hic est, quid imputetur nepoti, quia cum potuit venire per contratab. noluit.

LEX XXII.

Bonorum. Opp. sup. eo. l. virilis, post prin. Glos. soluit ibi pluribus modis, sed tene illam, quæ ponitur hic, quia non habebit legata, vltra virilem.

LEX XXIII.

Hi, quibus. Hic ponitur casus duobus modis, tene vltimum casum, secundum quem coniunctæ personæ nihil debent habere de seruis, quibus libertatem præstare debebant, quia testator tale legatum non fecit propter eorum commodum, vt probatur sup. eo. l. 3. §. item.

LEX XXIIII.

Interuenit. Opp. ꝙ requiratur tempus testamenti, vt l. j. supra, de reg. Catonia. Sol. hic loquitur, quando legatum deficit ratione personæ, secus si alias, vt ibi not. & l. j. §. quando autem. inf. de iure fisci. Item opp. de rebus dubijs. l. si cognatis. vbi requiritur, ꝙ sit etiam tempore mortis. Dicunt quidam, quod hic forte requiritur, sed trufa est. Quare dic, ꝙ hic loquitur, quando testamentum impugnatur per contratabu. vnde quòd sit de liberis, non requiritur ex dispositione defuncti, sed ex dispositione iuris: sed ibi loquitur, quando requiritur, ꝙ sit de coniunctis ex dispositione defuncti. Item opp. Inst. de hæred. insti. §. in extraneis. vbi tria tempora requiruntur. Dicunt quidam, ꝙ hic forte requiruntur, sed dic, ꝙ ibi loquitur in hæreditate, hic in legatis. Preterea hic quando rumpitur testamentum per contratab. ibi non, sed mere ibi ex dispositione defuncti succeditur.

LEX XXV.

Qui filium. Ibi, petere posse, scilicet beneficio præteriti.

§. Is, cuius. Iste § esset satis facilis, nisi quia gl. intricat ipsum. Dicitur hic, emancipatum filium præterijt. quæro, de quo filio emancipato loquitur. Dicit glo. primo de emancipato, scilicet patre istius nepotis, & secundum hoc Iurisconsultus hic non respondet quæstioni. hoc modo loquitur glo. super ver. defuncti quæ incipit, non respondet. Glos. reprobat istã lect. quia si hoc esset verum, prætor non tueretur nepotem per hoc edictum, sed de iure communi tueretur, quia nemo committeret edictum, quia pater datus in adoptionem non committit edictum, l. non putauit. §. in adoptionem, sup. titu. j. Alij volentes sustinere gl. quæ incipit, non respondet. legunt alio modo, quod iste nepos fuit institutus, & fuit præteritus alius filius, non pater ipsius. Et si dicis, non potest ei committi existenti in aliena familia, concedo, ꝙ pater eum præcedit, ergo erit tuendus vigore huius dicti super verbo, emancipatum. & hoc dicit glo. quæ incipit, patrem, ibi, quia pater eum præcedit, & secundum hoc illã glo. quæ incipit, non respondet. exponendo per patrem, i. propter patrem. Item in gl. præcedenti, quæ incipit, patrem. ibi, §. nlius. dic ut in l. cum emancipatus §. j. & ibi no. Item ibi, secus constat esse in filio primi gradus existente in adoptiua familia. alia lectu. ponitur in glo. quæ est clara.

TITVLVS SEXTVS.

De collatione bonorum.

Quia illi, qui petunt contratabu. tenentur conferre, ideo ponitur titu. de colla. bon. Quærit glo. rubr. quid vult dicere Iurisconsultus, dum dicit, de collatione? dic, vt in gl. & bene, alias aliter accipitur p collatione, quam faciũt plures bibẽtes. Item accipitur pro quadam ratiocinatione, quam faciunt aliqui super aliquo dubio. Item pro comparatione.

LEX PRIMA.

HIc titulus. Ista ratio, quam ponit tex. non vr̃ vera, quia secundum hoc ẽt suus emãcipato ɔferret. Contra l. si emancipati. C. eo. & ẽt emãcipati inter se. ɔ̃ hanc l. §. fi. ideo pro tollenda ista dubitatione gl. declarat, nam secundum ista tempora quicquid filius q̃rebat, q̃rebat patri. l. placet. ff. de acq. hę. l. j. ĵ. si a pa. qs fu. ma. ĩ gl. illud vero, ꝙ quærebat filius emancipatus, habebat sibi propriũ, ergo iniquum erat, ꝙ emancipatus haberet partem bonorum paternorum, in qbus erat lucrum filii in potestate, nisi emãcipatus conferret ea, quæ lucratus fuerat: & ita vult dicere iste tex. quæ ratio cessat, si tractamus de collatione fiẽda ab emancipato alij emãcipato. Item cessat ẽt, si tractamus de collatione fienda a suo ipsi emancipato, quia suus omnia quæsiuit patri. Materiam collationis dicam ĵ. tit. 1. l. pater filium.

§. Inter eos. Collatio fit inter eos, qui petunt ɔ̃ria, de iure communi, siue de iure speciali, hoc dicit. Opp. inter emancipatos non est locus collationi, vt C. eo. l. si emancipati, & ĵ. ead. l. §. fi. Sol. Intelligatis inter eos, sed non omnes, quia non conferunt emancipati inter se. Item oppo. de l. filiũ §. videamus. supra titu. 2. Solu. datur his, qui succedunt eodem iure, secus si diuerso iure succedunt. Item oppo. C. eo. l. illam. vbi in succedentibus de iure ciuili, habet locum collatio. Solu. Illud de iure nouo, nam olim non habebat locum nisi in succedẽtibus de iure prætorio, dicam in d. l. pater filium. Item venio ad ver. plane. & quæro exemplum. dic, vt in gl. & bene.

1 *Emancipatus veniens per contratab qualiter conferat suis.*
2 *Collatio habet locum, quando quæritur ab intestato,*
3 *Argumentum de toto ad partem, an procedat, remissiue.*

§. Si ex dodrante. Emancipatus veniens per contratab. confert suo, pro ea parte, quã sibi aufert, & si nihil aufert, collatio cessat, h. d. vsq; ad §. ibidẽ, & est difficilis §. No. tex. in ver. totius. dicitur hic, ꝙ pro ea parte ɔfert, pro qua parte aufert. contra, immo plus confert, quam auferat, vt ĵ. ea. l. §. fi. & ĵ. l. proxi. §. si tres. & l. prætor. §. Iulianus Huius timore sunt in glo. quinque solu. & quælibet difficilis. Vna est, ꝙ hic exponatur, confert, somnia bona. pro illo quadrante. Non est bona, quia ista l. esset imposita verbis, & nullum effectum haberet. Alia solu. est, quod leges contrariæ intelliguntur secundum istam, vt licet in illis dicatur, centum, vel ducenta habebat, dic, scilicet conferenda, sed habebat alia, quę non veniebant conferenda Glo. reprehenditur per d. l. prætor. §. Iulianus. & per l. sequen. §. si tres. Alia solutio est. Aut emancipatus succedit ab intestato, & cõfert omnia, vt ibi. Aut per ɔ̃tabulas, & tunc confert pro ea parte, quam aufert. Istam reprehendit gl. per d. l. prætor. §. Iulianus. ĵ. eo. tit. Gl. ergo sol. † quarto modo solemniter dicens. Aut filius solus est institutus, & nullus alius, & tunc emancipatus semper cõfert totum, vt legibus ɔ̃tis. Aut est institutus extraneus cum filio, & tunc confert pro ea parte, quam aufert extraneo. Sed vr̃, quod ista solu. non habeat rationem in se, quia nihil ad factum, vtrum filius fuerit institutus. Nam tunc emãcipatus aufert solum dimidiam, & sic tunc pro dimidia deberet conferre, vt hac l. & sic ista nõ vr̃ vera solutio, sed magis casuum variatio. Cyn. tangit. C. eo. titu. l. si emancipati. in fi. & nihil examinat. sed dic. ꝙ ista solu. est optima, & verba istius gl. & tex. debent intelligi sic, p ea parte, quam emãcipatus aufert suo de portione debita sibi emancipato, pro ea parte cõfert, & si nihil aufert, nihil confert, vt hic, si totam portionẽ sibi debitam a suo aufert, totum, quod habet, sibi confert; ita loquuntur ɔ̃ria. Et si dicas, immo non aufert suo, nisi dimidiã, ergo pro dimidia debet conferre. Respon. dimidiam tantum aufert, scilicet hr̃ditatis paternæ, sed illa dimidia est totum, ꝙ sibi debetur, ideo totum, quod habet confert. Ita loquuntur leges ɔtrariæ. Ad vnum tamen aduerte, quod id, ꝙ hic dr̃, ꝙ confert pro quadrãte, non intelligas, quod quadrantem tantum suorum bonorum debeat conferre emancipatus, sed confert dimidiam bonorum suorum. Sicut n. aufert a filio suo dimidiam portionis sibi emãcipato debitæ, ita dimidiam bon. confert, vt legibus ɔ̃rus. De illa tñ dimidia collata, dimidietatem retinebit emãcipatus, aliam habebit suus & sic quadrantem integrum habebit suus, de bonis emancipati, & ista est veritas. Alii, vt Hugo, soluunt hoc contrarium alio modo. Vide istam gl. magnam in fi. ubi, alij. vt Hug. Ista solu. Hug. non est vera in se, teneatis præcedentem solu. quæ est verissima.

Vlterius quæro, dr̃ hic, quod emancipatus aufert quadrantem filio suo. Sed an potest plus auferre? Dic, vt in gl. † Secundo quæro, 2 an qñ succedunt ab intestato, habeat locum collatio? Dicit glo. ꝙ sic, & bene. Nam cum emancipatus faciat iniuriam suo, q de iure ciuili in totum succedere debet, merito habet locum collatio, 3 sicut si veniret per ɔ̃tabulas. Vlterius † gl. quærit, an procedat argum. de toto ad partem. Et remittit ad not. in l. qui scit. ff. de vsur. Dic melius in l. an pars. inf. pro derelic. & ibi dixi.

1 *Emancipatus si sit institutus, & suus præteritus, & ambo veniant per cõtratab. an emancipatus conferat.*

a **§. Vel maxime.** [a] Quæro, quæ est ratio huius tex. Dicũt quidam, ꝙ pater fecit testamentum, & ex testamento cessat collatio, l. j. C. eo. Hoc nõ placet b gl. [b] qa poterunt legata relinqui in codicillis, qui non impediunt collationem, l. filiam. C. de coll. Ratio ergo est, qa emãcipatus nõ 1 afficit incom modo suum, ɔ̃ defuncti voluntatem. † Quærit gl pone, ꝙ emancipatus est institutus, & suus præteritus, & ambo veniunt per ɔ̃tab. an emancipatus confert? Dicit gl. ꝙ non, quia habet voluntatem defuncti. Cõtra istas rationes oppo. gl. si istud est verum, ergo ab intestato cessat collatio, quia ille, qui venit ab intestato, habet tacitam defuncti voluntatem, & sic non facit iniuriã suo, l. conficiuntur. ff. de iure codicil. Gl. mirabiliter soluit dicens, ꝙ ille, qui succedit de iure prætorio, non habet tacitam defuncti c voluntatem, quam gl. signa. [c] Non credo gl. istam velint dicere, qa, ita habet tacitam defuncti voluntatem, qui succedit de iure ꝓtorio, sicut qui succedit de iure ciuili, l. scripto. in fi. ĵ. vnde lib. Ad ɔ̃ria respon. sic. Dico, ꝙ qui succedit ab intestato de iure ꝓtorio, habet tacitam voluntatem defuncti, scilicet qđ succedat, cum isto onere, scilicet collationis sed ille, qui succedit ex testamento, habet expressam voluntatem sine hoc onere, nisi expresse esset dictum de collatione. C. eo. l. j.

ADDITIONES.

a Ale. Vel maxime. De dictione maxime, vide Bar. in extrauag. ad reprimendum. in ver. maxime, & in l. si maxime. de ser. leg.
b Pom. Hoc non placet gl. Et sing. no. illam gl. pro qua vide Bal. in rub. C. q. admit.
c Ale. Quam gl. signa. Secundum gl. mirabilem, quam hic reprobant Bar. & Imo. in l. si Titio. in §. Iulianus. de leg. 1. & male. vide Bal. in rub. C. qui admitt. in vlt. q. & in l. non istam. ad fi. C. ad Trebel. & vide gl. huic contrarium. in l. sed cum patrono. §. j. sup. de bon. poss. concorda, vt per Bal. in rubr.

---

1 *Collationis ius ad hæredem transmittitur.*

1 **§. Ibidem.** † Ius conferendi quæsitum transmittitur ad hæredes, alias secus. hoc dicit. Pro declaratione quæro, dr̃ hic, bon. poss. accepta, quæro, a quo debet accipi bõ. poss. vt ius collationis q̃ratur? Gl. dicit a filio instituto, alio committente edictum. Alii dicunt accipi ab emancipato præterito. Ista sequens opin. non est vera: nam licet emancipatus peteret ɔ̃tabu. filius suus potest adire ex testamento, & commodo collationis esset priuatus, & sic non esset quæsitum ius collationis, l. si ex duobus. §. j. ff. de contratabu. quare tene primam opin. Et ex hoc sumitur ratio, quare in primo casu transmittitur ius conferendi, scilicet. quia defuncto erat quæsitum ius collationis, sed in secundo non transmittitur, quia non erat q̃situm defuncto ius collationis. His præmissis oppo. ad fi. dr̃ hic, ꝙ ius collationis ad hr̃des nõ trãsmittitur. Opp. a diuisione, aut per defunctum fuit adita hr̃ditas de iure ciu. & bono. posses. fuit omissa de iure prætorio, & tunc frustra tractatur de collatione, quia ipsi defuncto non fieret collatio, l. si ex duobus, circa princip. ff. de ɔ̃tabu. aut non fuit adita, & tunc non transmittitur, merito non tractatur de collatione, l. 3. §. acquirere. ff. de bono. poss. Si dicis, quod transmittitur hr̃ditas, ergo eodem modo debebit esse apud hæredẽ, quo est apud defunctum, vt no. in l. sed & si pro dote. §. pe. sup. tit. j. hic dr̃ ɔ̃rium, ergo, &c. Solu. dico, ꝙ hr̃ditas non adita transmittitur ad hæredem, ut hic, quia est suus, & sic transmittit non aditam ut hic, & l. ex militari. in fi. sup. de test. mili. & l. apud hostes. C. de su. & leg. l. hęreditatẽ. §. filius. de castren. pecul. & dixi plene in l. filius, qui patri, ff. de vul. & pup. tñ licet hęreditas sit transmissa, non tñ est transmissa bon. poss. contratab. ideo hęredi non fit collatio. Sed si esset de casibus in quibus bon. possessio non agnita transmittitur, vt no. in l. sed & si decesserit. ff. de ɔ̃tab. tũc putarem, quod fieret collatio hęredi, sicut defuncto, per id, quod no. in l. sed & si pro dote. §. penult. ff. titu. 1. Vltimo no. casum, in quo hæreditas non adita transmittitur per suum.

§. Liber. Iste §. vsq; ad §. is quoque, tractat de modo conferendi. Breuiter. h. d. Qui debet conferre, cogitur satisdare cum fideiussoribus, vel pignoribus de conferendo, quod si recusat per contumaciam, denegantur sibi actiones, & si propter impotentiam, datur curator bonis, uel fiet collatio re ipsa, si certę sunt res conferendæ, alias secus: vel fit compensatio alterius rei, loco collationis dimissę. h. d. Opp. C. de uerbor. signifi. l. sanci-

mus. Dicit gl. hic ideo, quia a lege exprimitur. Sed truffa est. Sed dic quod verbum, recte, hic positum tollit dubium, vt no. in l. 3. ra. per Cy. vt ibi. Item opp. dicitur hic, quod cauetur pignoribus. Contra.]. de prę to. stipula. l. pretorię. Solu. potest caueri cū pignoribus, vt hic, tamen non cogitur, vt ibi: quod examina, vt ibi.

§. Si frater. Opp. glo. dicitur hic, quod datur curator bonis, si nō potest satisdare, & sic est quędam sequestratio. Contra.] l. j. C. de prohib. sequest. pecu. Sol. Illud regulare, istud speciale. Item dicitur hic, quod offerendo cautionem recuperat bona, quęro, vsque ad quod tempus potest offerre? Dicit gl. perpetuo.

Quamuis. Videtur hic in fine, quod fiat compensatio speciei ad speciem. Contra, de l. si cōuenerit. de pigno. acti. Glo. videtur fateri contrarium, nec dicit plus. Veritas est, quod potest soluere duobus modis. Primo ille, qui debet habere quotam partem bonorum, vel hęreditatis, non dicitur debere habere speciem, sed magis quantitatem, vel aliquod genus, vt sup. de legat. j. l. non amplius. §. fi. & l. j. § pe. s. si pars hęredit. peta. Cum ergo hincinde debeatur quantitas bonorum, vel hęreditas, merito potest fieri compensatio, vt hic, & d. l. j. §. penult. supra, si pars hęredit. peta. Vel melius, ista non est proprie compensatio, sed magis datio in solutum, de partium voluntate, & etiam pretoris interuentu, secundum formam l. amplius. §. fi. cum l. sequen. supra de leg.

1 *Adoptiuus quando conferat, & habeat contratab.*
2 *Adoptiuus institutus si adiuit, & alius prateritus venit per contratab. an sit locus collationi.*
3 *Emancipatio quanda dicatur facta in fraudem.*

§ Is, quoque. Cum adoptiuus † admittitur ad contratab. patris naturalis, pater eius pro eodem confert, nisi eum ante, sine fraude emancipauerit. hoc dicit. Opp. dicitur hic, quod adoptiuus confert. Contra, aut dicis adoptiuum non esse institutum, & tunc non habet contratab. l. non putauit. & l. si post mortem §. si in adoptionem. de contratabu. Aut ponis eum institutum, & tunc similiter non habet locum collatio, quia habet defuncti voluntatem, vt supra ead. l. § vel maxime. Respon. vtroque casu potest intelligi. Primo, quod non fuit institutus, sed fuit datus in adoptionem auo, vel alicui ex eis, qui sunt in eadem familia, & sic habet contratabu. l. 2. §. si quis filio. supra, de contratabu. Item potes intelligere, quod fuit datus in adoptionem penitus extraneo, tunc admittitur ad contratabulas, quia fuit institutus, alio committente edictum. l. non potuit. §. in adoptionem. supra de contratabu. & l. post mortem. Et si tu dicis, quo modo est locus collationi, quia hic fuit factum testamentum, & sic habet defuncti voluntatem? Respon. quia eius portio non est aucta per contratabul. ideo est locus collationi, ita dicit glo. & bene. secundum hoc totus iste §. loquitur in emancipato, veniente per contrabu. † Sed quæro, quid si iste datus in adoptionem institutus adiuit, alius præteritus venit per cōtratabu. an erit locus collationi? Certe de rigore iuris nō, quia veniunt diuerso iure, sed de ęquitate Scæuolæ videtur aliud, ut]. ea. l. si filius. quod dic, ut ibi dicā. Item dicitur hic, quod si filius est emancipatus bona fide, non cōfert. Contra, omnia, quæ quis habebat tempore mortis patris, veniunt in collationem, vt]. ead. l. §. emancipato. sed iste tempore mortis patris naturalis non erat emancipatus a patre adoptiuo. ergo, &c. Respond. licet tempore mortis patris non esset emancipatus, tamen nihil habebat, quia omnia erant patris adoptiui. Item dicitur hic, nisi sit factum fraude, Contra, fraus patris non debet filio nocere, l. eleganter. in princ s. de dolo & l. factum.]. de re. iu. Sol. Intellige, quod fuit factum tam a patre, & ab ipso filio, vt in fraudem collationis emāciparetur. † Quæro, q. 1 in dubio, an videatur emancipatio fieri in fraudem? Breuiter puto, quod nō, nisi appareat alia causa, per quam emanciparetur. si emancipatio fit post delatam bono. possessio. puto, quod in dubio presumatur fieri in fraudē, ut extra, de renuncia. c 2. lib. 6. & l. fin.]. de stipulat. seru. & l. summa cū ratione. in princ. supra, de pecu. & per. Dy. in c. pro possessore, de reg. iur. lib. 6.

1 *Castrense peculium, quare non conferatur.*
2 *Libri empti per patrem filio studenti, quanda sint conferendi.*
3 *Scholares non habent castrense peculium, nec gaudēt eodem priuilegio, quo magistri.*
4. *Filio pro dignitate, vel militia datum a patre, quando debeat conferri, & nu. 6. & 10.*
5 *Filius si lucratur cum pecunia patris, an teneatur illud conferre.*
6 *Feudum, & emphyteusis acquisitum per patrem filio, quando veniat conferendum.*
7 *Filius si lucratur ex militia eidem empta per patrem, tale lucrum deducto aere persona, confertur.*
8 *Pecunia data filio per patrem causa study, an imputetur in quartam, vel veniat conferenda.*
9 *Expensa facta per patrem in nuptijs, & vestimentis pro vxore filij, an expēsa in nuptijs imputentur filio, & vestes in collatione veniant.*
10 *Zona missa per virum vxori non dicitur donata, sed ad vsum data, vt honestius incedat.*
11 *Datum per patrem filio, quando veniat conferendum.*
12 *Pater si cœpit expendere pro filio studente, patre mortuo, fratres non tenentur ad expensas, vt studium perficiat.*

§. Nec castrense. Castrēse peculium, vel quasi, & quod dignitatis filij noīe a patre datur, vel debetur, in collationem non uenit. hoc dicit. Et habet tres partes, vt patet ex litera. Secunda ibi, sed an id. Tertia ibi, sed si adhuc. In prima parte dr, quod peculium castrense, vel quasi non confertur. Contra, filius emancipatus non habet peculium, l. fin. C. de inofficioso. testamen. ergo male hic ponitur in tractatu de collatione peculij. De filio. n. qui est in potestate, non potest loq, quia ille non confert, vt]. ead. l. in fi. Solu. intelligitur hic peculium castrense, vel quasi, hoc est id, quod esset castrense, si esset in potestate, & sic improprie loquitur. Opp. C. eod. l vltima. vbi etiam aduentitia non conferuntur. Solu. Illud secundum iura hodierna, sed olim omnia conferebantur, excepto castrensi, vel quasi. Quæro, a quæ est ratio, quod castrense peculium non confertur? Dicit hic tex. quia hoc cauetur constitutionibus. † Sed dic. b quod ratio est ista, quia emancipatus quærebat sibi ipsi, ideo ne emergat inęqualitas, fit collatio, vt dixi supra ead. l. in prin. sed castrense, vel quasi non, quia non quæritur patri, nec per emancipatum, ergo mancipatus non debet illud conferre, quia ratio inæqualitatis in tali peculio cessat. Vlterius pro declaratione in hoc principio quæro, pater † emit filio libros, quæritur, vtrū isti libri veniant conferendi fratribus? d Istam quæstionem format glo. C. famil. erciscun. l. filiæ. & ibi videtur tenere, quod non conferantur, arg. illius l. Ros. disputabat hanc q. & tenuit contrarium, per illas rationes, quæ fiunt, C. de coll. auth. ex testamento, s. quod simplex donatio veniat in collationem. Ego vidi quædam scripta antiqua Vbet. de Bob. qui dicebat, quod de iure non veniunt conferenda. Nam si pater donasset filio militi equos, & arma. non conferuntur fratribus tanquam castrensia, vt hic. Eadem ratione si donat aduocato, erit quasi castrense, vt C. de aduoc. diuer. iudi. l. fori militant enim aduocati. eodem titu. Et ita tenuit Dyn. Idem tenet Cyn. C. de collatio. l. filię licet maneat in sacris. mihi videtur in hac quæstio. aliter distinguendum. Quandoque pater solum emit libros nomine filij, non tamen sibi tradit, nec expressit se donare filio, tunc dictę res sunt proprie patris, vt C. de castren. pecul. l. j. in prin lib. 12. Nam traditio requiritur, vt videatur donare, vt C. si quis alteri, vel sibi. l. 2. & C. de donat. inter virum. & vxo. l. si filij. vbi tex. probat, si bene inspiciatur. Et isto casu non esset necessaria collatio, sicut de alijs rebus, quæ sunt in communione, sed fieret diuisio. Quandoque pater emit nomine filii, & sibi tradidit, vel dixit se sibi illos libros donare. Hic aduerte, siquidem filius erat iam aduocatus, vel Doctor, tunc tanquam sit castrense peculium, non uenit in collationem, d. l. j. C. de castren. pecul. 2. respon. & infra, de castren. pecul. l. castrense. Et hoc casu pater non posset dictam donationem reuocare, tanquam incontinenti validam, nec ueniret in collationem, vt in §. nostro. facit ad hoc l. filius. C. famil. ercisc. Sed si ille filius non erat aduocatus, vel Doctor, sed scholaris, tūc si quidem e compleuit studium ante patris mortem & sic incipit quasi militare, tunc illi libri efficiuntur tanquam castrense peculium, & confirmatur donatio, arg. C. de don. l. sine emancipatis.]. de dona. l. donationes. §. pater. & tunc similiter nō venirent in collationem, vt hac l. cum sim. Si uero pater est mortuus, antequam compleret studium, vel adipisceretur militiam, tunc non potest dici quasi castrense peculium, quia qualitas personę

ADDITIONES.

a Ale. Quæro. Vide de istis omnib. q. positam hic per Bar. & Bal. ī l. omnimodo. §. j. C. de inoffi. testa. & in l. filiæ. & in l. filium. C. fam. ercisc.

b Barb. Sed dic. Et vide Bar. in consi. incip. viso instrumento, vbi Bar. loquitur de ista coll. & vide de istis libris Bal. in auth. ex testamento, C. de col. & in l. si donatione. C. eo. & in l. cum duobus. §. si fratres. pro soc. vbi singulariter limitat hanc communem doctr. nisi resultaret magna inæqualitas inter fratres, quia tunc deberet communicare. Vide in apostil. suis, quia ita nunc cōsulo Mutinæ. Io. Fr. Ru. Adde in hac q. Alex. in l. si donatione. C. eod. tit. & Ias. in l. filiæ licet. C. eod. vbi dicit doctr. Bar. hic teneri communiter, limitando aliquibus modis, & ibi, quid de licentiato.

c Poma. Vlterius. Vide Alexan. consi. 142. in 2. volum. Rapha. Cuma 28. vbi ponit, quod etiam in vestibus, & consi. 40. in 2. volum. Ant. de But. consi. 39. in 4. dub. Roma. consi. 145.

d Alexan. Conferendi fratribus. An libri empti per patrem filio in studio veniant ad collationem, habetur per Bal. in l. j. supra, sol. matrimo. Quid autem, si pater legasset expensas factas in studio filio suo, quid veniat. vide Bar. in l. quibus. §. j. de conditio. & demonstratio. & in q. Bar. hic. vide Ioan. And. in nouella. de summa Trinit. in c. j. in ver. ea, quæ patri. vbi videtur tenere, quod veniant conferendi, & ad hoc vide quę no. Bar. in l. quę dotis. supra, sol. matrimo. & in l. si donatione. C. de col. adde Bal. consi. 214. lib. Roma. consi. 133. & consil. 478. Pau. de Cast. consil. 174.

e Alex. Tunc si quidem. Ista limita in casu no. de quo per Bar. in l. Caio, in prin. supra, de alim. leg. adde Bal. referentem Nicol. de Mat. formaliter idem tenere in l. si donatione, C. de collat. & adde similiter, quod omnia data ab ascendente pro arte adipiscenda, intelliguntur animo donandi data, vt probatur in d. l. quæ pater. supra fam. ercisc. Censetur enim pro alimentis datum, l. Stichus liber. & ibi no. de leg. 3. ergo videtur donatum l. alimenta. C. de neg. gest. & no. Pau. de Cast. in l. quæ dotis, solu. matrimo.

nae hoc non patitur, quia non habet aliquam ex illis dignitatib. quae ponuntur in l.fi.C.de inof.test.licet enim reperiamus, † quod Doctores possunt habere peculium quasi castrense,& etiam aduocati, tamen in scholaribus hoc non reperitur, a nec debent gaudere eodem priuilegio,quo magistri,l.i.C.de excu.art.lib.10. Facit quod no.C.de iurisd.om.iu.i.l.fi. Et ideo isto casu debemus dicere, sicut in simplici donatione, quia si morte patris confirmatur, non venit in collationem,vt dictis legibus,& specialiter hoc fauore studentium,arg.l.quae pater.la 2.§.fam.ercifcun. Contra id, quod dixi,quod non gaudent eodem priuilegio b scholares, quo magistri, vt. legatis.§.ornatricibus,§ de leg.3.sed ibi dicam. Et sic videtur,quod non est verum, quod semper non veniant conferendi tanquam castrense. Vlt.opp.ad ver.sed ad id. Hic dicitur, † quod datum a patre nomine dignitatis filij, non confertur: contra, C.eo.titu.l.illud.& de inoffi.testam.l.omnimodo.§.imputari.Glo.quae est hic,nititur soluere duob.mod.& vtroq; bene. Primo hic loquitur de dignitate quae ad haeredes non transit,ibi in ea, quae ad haeredes transit. Vel aliter,ista intelligitur secundum illam,quod non confertur totum,sed quantum valet tempore mortis, deducto onere dignitatis. Pro declaratione vos debetis scire, c quod circa hoc habemus plura iura, quae loquuntur de dignitate, vel militia, quae emitur, vel relinquitur,ideo est sciendum. Quandoq; militia,seu dignitas mere ad personam refertur, vt talis est miles, talis est Doctor, & de ista non loquitur hic,sed in l.1.inf.de re milita.& in toto tit.& inf. de bon poss.ex testamen.milita.l.j.Quandoque refertur ad res,ad quas, vel super quibus aliquis militat. Et istud est,quod dicimus. Aliquis habet duas, vel tres militias,hoc est, duas praebendas vel aliquod exercitium,ex quo sumitur lucrum,vt sup.de leg.2.l.Lucius,& supra de lega.3.l.fideicommissa.§.si seruo.& l.patronus.in princ.& l.pen.in fi.eod.titu.C.de inoffi.testamen.l.omnimodo.§.imputari.& C.eod.titu.l.illud.& l.fina.C.de pignor. Ponam vobis exempla, prout potest adaptari ad vsum Modernorum. Isto secundo modo sumendo loquitur materia nostra. Dico ergo, quod quaedam est militia, quae non potest vendi, nec ad haeredem transmitti, vt puta, pater expendit, vt filius haberet praebendam ecclesiasticam, vel Episcopatum; certe hoc in collationem nō venit, nec in quartam computatur,dic.l.omnimodo.§ imputari.& ita potest loqui hic tex. Pro hoc facit, quia videtur peculium quasi castrense.l.sacrosanct.& ibi tex.qui non corrigitur.C.de Episc.& cleri.& argu. inf.ead.l.§.impuberi. Idem si pater expendit in filio, vt eum faceret Doctorem. Cum enim dignitas non possit vendi, nec ad haeredem transmitti, illa pecunia non venit in collationem vt hic. Et ratio potest esse duplex. Primo,quia per collationem fit translatio in alium, sed ista, quae cohaerent personae, d non possunt in alium transferri. Praeterea istae dignitates non videntur principaliter respicere commodum pecuniarium, ergo cessat collatio,arg. l.plane.2.§.fin.sup.de leg.1. Quaedam e est militia,quae potest vendi,non tamen ad haeredes transmitti, pone casum in terminis. In ciuitate ista erat consuetudo, quod custodia carceris vēderetur, & iste custos accipiebat certam quantitatem a quolibet carcerato, & illa militia poterat vendi alteri, non ad haeredem transmitti. Item vidi vendi alicui batataniam, & ex hoc emptor lucratur certam quantitatem. Item pone, quod venditur hic pondus Flo. Item venditor statera, & ista militia potest vendi, secundum consuetudinem ciuitatis, & talis militia computatur in quartam, & venit in collationem hoc modo,non vt aestimetur, quantum cōstitit patri pro filio,sed quātū illa militia vendi possit tēpore mortis patris,deducto onere militiae,l.omnimodo.in fi.C.de inoff.test. & l.illud.C.eod.& de hac etiam loquitur l.vlt.C.de pig.vsq;enim ad quantitatem oneris ista dignitas non confertur,vt hac l.secundum glo.& hoc tene menti ad quaestionem,quam vidi de facto. †Consueui esse q.si filius lucratur aliquid cum pecunia paterna, an illud debeat conferri cum fratrib. Glo.in l.cum oportet.in pri. in verbo,ex eius.C.de bonis, quae liber.dicit,quod sic, quasi sit profectitium.& idem Spec.in ti.de iudicijs §.sequitur. versi. vt autem. & in tit.de actore.§.j.vertatem eum agit.& omnes sic communiter pertranseunt. Ego de facto consului sic: Si quidem filius est lucratus cum pecunia paterna, sine aliquo onere suo,vel sine opere suo,& tunc est profectitium.& ita loquitur opi.praedictorum Doctor. Sed si lucratur cum pecunia paterna, & opere suo,tunc dic, quod illud lucrum, quod attribuitur pecuniae tanquam profectitiū, debeat communicari,ita loquitur gl.l.cum oportet. sed id, quod attribuitur personae,non communicatur, quia est aduentitium.l. cum oportet.in prin.& Inst.per quas personas nob.acqu. & communis consuetudo,quod medietas lucri detur personae,alia pecuniae. Ad hoc facit. C.pro socio.l.j. & ponitur ibi, & not. Quaedam est † alia militia f quae potest ad haeredes transmitti, non autem vēdi. Exemplum in feudo, quod transmittitur ad haeredes filios, nō autem potest vendi. Isto casu videtur dicēdum idem, quod talis militia quaesita a patre filio venit conferenda, & computatur in quartā.l. omnimodo.in fi.C.de inoff.testam.ubi tex.alternatiue loquitur,si potest vendi,vel ad haeredes trāsmitti. Et hoc ibi tenet Guil.de Cu. Quod etiam intelligo esse verum, quādo pater quaesiuit feudum g filio in vita ipsius patris, ita quod filius incepisset habere illud feudū viuo patre,sed si quaesiuisset sibi, & alijs suis, & sic filij inciperent habere post mortem patris, & tunc non confert, quia quod post mortem patris quaerit,non confert, quia quod post mortem patris quaerit, non confert, vt infra.ead.l.§.ab ipso.& infra leg. proxi.ver.diuersum. Et eo modo dico in emphyteuticis reb. si pater acquirit emphyteusim cum pecunia sua pro se, & filijs suis, vnde incepit esse filiorum post mortem patris,& non venit in collationem. Dices tu, Illud vr contra.l.j.§.id quoq;.ff.eo.vbi licet quaerat post mortem patris,si tamen sit ex contractu, venit in collationē: secus si ex vltima voluntate. Rñ.non credimus,quod ibi tex.voluit facere istam rationem,sed vult dicere,quod si quaeritur ex causa,quae fingat retro quaesitum in vita patris,vt ex contractu condōnali,ex quo fingitur retro filio quaesitum, tunc confert. Aut ex causa, quasi retro non fingitur quaesitum, & tunc non confero. Sed emphyteusis non quaeritur ex causa, quae retro trahitur,ideo cessat collatio. Praeterea in emphyteusi est alia ratio,quam in feudo,quia in feudo est quoddam exercitium personae, quod non est in emphyteusi,vt ff. dicam. Item est quaedam alia militia, quae potest vendi,& ad haeredem transmitti. Pone exemplum in militijs,quae venduntur in ciuitatibus, vt militia carcerum venditur alicui pro se, & suis haeredibus. Ista sine dubio cōputatur in quartam, & in collationem venit,d.l.omnimodo.in fi.C.de inoff.test.& l.illud,C.eod. Et intelligas,quod confertur eo modo, quo dixi,facta aestimatione eius,quod valebat tempore mortis,onere deducto. De his tangitur per Gul.in 7 d.l.omnimodo. † Sed quaero,quid de eo,quod filius lucratur in vita patris ex reditu dictae militiae,an hoc conferat? Vr,quod sic,quia illud lucrum potest vendi,& ad haeredem transmitti,argu.l.defuncta.§. de vsuf. Certe crederem,quod illud,quod filius lucratur deducta aestimatione oneris personae suae, quod tāquam profectitiū veniat h cōferendum,per ea,quae dixi sup. Quaero, h hic † loquitur de his, 8 quae pater dat causa militiae; pone, quartam, vel veniat conferendum,vel non? Dices tu,de hoc est casus in l.quae pater.sup.fam.ercifcun. vbi dr,quod non. Et pro hoc est iste tex. quia est datum causa acquirendae dignitatis. Breuiter puto hoc sic intelligendum, quādo apud patrem non erat aliquid, quod esset proprium filij, sed si apud patrem esset pecunia castrensis peculij, vel quasi, vel aduentitia, vt bona materna existentia in pecunia, tunc in dubio debet intelligi illa pecunia ipsius filij,seu ipsi filio debita missa,arg.l.Nesennius.sup.de neg.gest. Praeterea pater est legitimus administrator aduentitiorum,& ideo praesumitur i dubio facere administratorio nomine.l.cum post.§.j.ff.de adm.tut.& l.post mortem.§.tutor.ff.quando ex facto tu.& ibi no. Nec obst.l.fi. C.de dot.promiss. quia illud in dote,& donatione propter nuptias,quod onus pertinebat ad patrem,& ad hoc poterat cogi,l.qui liberos.ff.de ri.nupt. Sed ad istas expensas pater cogi non poterat, ideo in dubio praesumo de bonis filij. Et ad hoc facit,quod no.in d.l.fin.C.de dot.promiss.& videtur casus expressus.sup.de petit.haered.l.fin.quod tene 9 menti. † Vlterius quaero, i pone, quod pater pro filio accipiēte vxorē i fecit expensas in nuptijs, & vestimentis, & ornamentis, & similibus,

ADDITIONES.

a Alex. Non reperitur. An scholares possint habere peculium quasi castrense, vide Ang.in l.j.sol.matr.qui inclinat in contrarium,& ibi Imo.in l.fi.& Bar.in l.si donatione,in fi.de collat.

b Alex. Eodem priuilegio. An concessa Doctoribus intelligantur concessa scholaribus,vide Bar.in l.j.sup.sol.mat.adde Abb.in proce. Decretalium & ibi Fel.

c Debetis scire. Vide Barto.plene in l.omnimodo.§.j.& in l.si donatione. in ver.& quia.C.de collat.

d Ale. Cohaerent personae. Expensa doctoratus facta per patrem non confertur. Adde Bal in auth.ex testamento.C.de collat. Quid autem si pater dedit filio partē suam,& illam lusit,an teneatur iterum. Bal.quod sic in auth.si captiui de Epis.& cl. Facit quod dicit in dote, in l.si constante.§.2.sol.matr.& per Bal.in l.cumus.in prin.de inoff.test.vbi tenet contrarium,& in l.filiae.C.fam.ercis.vbi consueuit esse qō,si filius, &c. an quod filius lucratur de pecunia patris, veniat conferendū. vide Bar.& Bal.in l.cum oportet.de bo.quae lib.& Bal.in auth.ex testamento.C. de colla.& in l.3.C.fam.ercisc.& in l.si patruus.C.comm.vtriusq.iud.& vide omnino Bal in l.omnimodo.§.j.C.de inoffi.test.& Bar.in d.l.certum.& in tracta.de duob.fratrib.adde Rom.consi.43.& cons 459. Ange.consi.512.

e Menoch. Quaedam. Iaf.l.illud,nu.5.C.de collat.

f Men. Militia. Vide Bal.in l.cum oportet,nu.10.C.de bo.quae lib. & Soc.sen.consi. 92.col.3.lib.j.qui contrarium tenet,Soc.iun.consi.74.nu.9.lib.2.

g Ale. In vita ipsius patris. An feuda in emphyteusim conferantur, vide Bal.in d.l. cum oportet.§.j.& ff.eo.§.

h Ale. Quaero. An pecunia,quae dat pater filio causa studij,imputetur filio in quartam.adde Bal.in auth.ex testamento.C.de collat.& vide §.proxi.adde tamen, quod si filius per praedictas expensas renunciasset haereditati patris, licet renunciatio non teneat,tamen computarentur in legitimam,quia ita videtur tacite actum, secundum Bal.in d.l.pacto. C.de col.& an teneat donatio facta filio, causa studij, vide Ang in l.j.in §.sup.sol.matr. * Menoch. Iaf. consi.160.col.1.lib.2.

i Ale. Vlterius quaero. An expensae factae per patrem pro vxore filij in ornamentis, & alijs,debeant imputari filio in eius portionem, per Bal in d.l.omnimodo.§.j. Et cum Bar.transit Bal.in l.filiae.C.famil.ercifcun.& vide quae dixi post Bar.in d. l.3.§.fi.de mun.& hono.& Bal.in d.auth.ex testamento,& in l.si.q.nu.C.de bon. quae liber. Quid autem si pater expendit in rebus aduentitijs peculij sui, in quo habet vsumfructum,an fratres poterunt expensas imputare tempore diuisionis, vide no.per Bar.in tract.duorum fratrum.in versi.quinto quaero,pater expendit, dic vt ibi,quem sequitur Bal.in l.filiae.C.fam.ercisc.& in ver.quarto pater. Quid si filius surripuit pecuniam patri,& lusit. Item quid si pater obligauit se pro vno filio,an totum debet solui de parte illius filij. * Menoc. Soc.iun.consi.134.n. 38.lib.1.

bus.moritur pater,alter frater vult, ꝙ pro se fiant de communi si-
milos expensæ,vel ꝙ illi panni,vel illa ornamenta veniant in colla
tionem,quid iuris? Dico circa primum de expensis nuptiarum,ꝙ
alter frater debet facere de suo proprio,non de cōmuni,nisi a pa-
tre aliud dictū fuerit in testamento,l.1.§.fi.inf.de mune & ho.vbi
a gl.tangit hanc q. Circa secundum de vestibus, a & aliis ornamētis
dic,aut loquimur de vestibus vilibus, & aliis,illi dominę necessa
riis ad vsum quotidianom,& illæ non sunt conferendæ,& sunt p-
priæ illius mulieris,& ab initio in illis tenuit donatio inter socerū,
& nurum,l.ex annuo.in princ.sup.de donat.inter virum.& sup.ad
l.Falc.l.si vsusfructus.§.fi.cum sua glo.& l.peculium nascitur.sup.
de pecul. Si loquimur de vestibus, & aliis ornamentis pretiosis,
& festiuis, tunc talia, qualia sunt veniunt in diuisionem, nam re-
manserunt soceri,l. mortis suæ causa.§.fi.sup.de don.inter virum,
& vxo.& sup.de pec.l.id vestimentum. vbi videtur proban ista di
stinctio. Nec potest dici,ꝙ morte soceri donatio sit confirmata,
quia non fuerunt dictæ res donatæ, sed ad vsum traditæ,d.l.mor-
10 tis suæ causa.in fi. Et ideo puto, † ꝙ licet ex vsu communi loquē
di, qui est quando maritus desponsat vxorem, & mittit zonam
cum bursa, & dicitur, talis donauit vxori suæ zonam; sed tamen
b dico, b ꝙ non propriè donat,sed magis ad vsum dat,ut honestius
ad eum accedat,d.l.mortis suæ causa.in fi. In proposita tamen q.si
cer socer voluerit donare,tamen morte non posset cōfirmari cō-
stante matrimonio,l.cum hic status.§.oratio & §.seq.sup.de don.
inter virum,& vxo. Facit ad prædicta l.pen.§.j.sol.matrim.& quod
11 ibi dixi. Dicitur hic, † ꝙ quando pater dat causa dignitatis, quæ-
ro,quid si pater det filio suo, exceptis dictis causis.vtrum hoc ve-
niat in collationem? Dic, quandoque pater dat filijs ob causam
aliquam,ad quam pater tenebatur & poterat cogi vt propter do-
tem,& donationem propter nuptias, & istud sine dubio cōfert
vt j.tit.prox.& per totum.& C.eo.l.filiæ.& l.illam.& multis legi-
bus illius tit. Ratio, quia cum pater ex quadam necessitate dat, vi
detur velle,ꝙ conferat. Item quia filio potest quæri hoc in vita pa
tris,l.Pomponius Philadelphus.sup.fam.ercis. & per hoc cōfert.
Quandoq; pater dat filio ex causa militiæ, de qua dictum est sup.
& istud similiter venit in collationem, secundum eum modum,
quem habuistis. Ratio,quia pater videtur ad hoc teneri ex quadā
necessitate naturæ acquirere dignitatem filij,vt in Auth.constitu.
quæ de dignitatibus. Sed melior ratio,quia hoc potest quæri filio
in vita patris,& ideo feuda, & emphyteusis in quibus nullum es-
set personæ exercitium, vel quæ filio in vita patris nō quærerētur
non venirent in collationem,secundum ea, quæ sup.dixi. Tertio
dat quandoq; pater filio propter merita filij præcedentia circa pa-
trem,tunc glo.sunt contrariæ. Quædam est C.eo.l.si donatione.
quæ videtur dicere, ꝙ talis donatio nunc non valet, & iudicet de
ea,sicut de alia simplici donatione. Quædam est C.de inoffi.testa
men.authen.vnde si parens.quæ dicit, ꝙ statim valet, & illa vera.
Cum enim dat pater filio propter merita propter quæ tantū qui-
libet extraneus habuisset, tunc videtur quærere filius ex persona,
seu opera sua, & est aduentitium, non profectitium,quod hodie
filio potest quæri. & hoc no.in d.authen.vnde si parens, & hoc te
nent Gul. & Iac Butr.tamen non puto,ꝙ sufficiat dici in instru-
mento, pater donauit filio propter præcedentia merita, nisi hoc
probaretur.argum.l.si forte.j.de castren.pecu. & l.is,qui in pote-
state.§.pen.sup.tit.j.& facit,quod no.in d.l.si donatione. Quandoq;
dat pater pp occasionem condemnationis factæ pro filio. De hoc
dic,vt dixi in l.Stichus.sup.de pecu.leg. Quandoq; dat pater filio,
c vt habeat in peculium profectitium,& tunc sine dubio debet cō
ferri,quia remanet patris,l.certum.C.fam.ercis.un. Quandoquę
dat pater filio simpliciter sine aliqua causa,animo donādi,& hoc
constat. Isto casu an simplex donatio veniat conferenda, vel non,
sunt opi.in gl.in auth.ex testamento.C.eo.tit quam q.Dyn. dispu
tauit,& eius disputationem refert Cy.in d.auth.ex testamēto.cu-
ius relatione sum contentus. Finaliter de iure dico tenendum ste
esse. Aut pater donat filio emancipato, & tūc talis donatio venit
in collationem,l.vt liberis.in fi.C.eo Ratio,quia in vita patris do-
d natio valet,d& quæsita fuit filio, & sic venit in collationem. Nec
dicat aliquis,ꝙ id,quod pater dat filio in præmium emancipatio-
nis. secundum communem vsum loquendi, dicatur ob causam
datio,immo est donatio sine causa,quia magis filius patri,qui cū
liberauit a patria potestate, debebat dare, ꝗ pater filio. Si vero do
nat filio in potestate,donatio ab initio non valet,per l.antepen. C.
de donat.inter virum, & vxo.& C.de inoffic.do.l.2.& tunc dic,si
quidem talis donatio confirmatur in vita patris, quia pater emā-
cipauit filium, idem, quia venit in collationem eadem ratione,
qua sup.arg.pro hoc C.de colla.l.si emancipati.& j.de donat.l.do
nationes.§.pater,coniuncta l.vt liberis,in fi. C.eo.tit. Si vero con-
firmatur donatio morte patris, tunç assumit vires legatorum,l.in
donatione.C.ad leg.Falc.& incipit quæri filio post mortem,ideo
non venit in collationem,l.a patre.& l.ea demum.C.eo.& j.eo.l.
§.si ab ipso. Fallit in tribus casibus. Primus,si emergeret inæquali
tas,vt l.pe.§.fi.C.eo.tit.secundo fallit, si pater hoç expresse dixisset
in donando,argu.l.si quando.§.& generaliter. C.de inoff.testam.
Item fallit,si pater demisit,vt haberet in peculium profectitium,
vt dixi sup. & ista est determinatio,quę est de mēte Dy. quā tenę,

Sed contra prædicta facit C.de colla.l.illud.§.pe.in eo,quod dicit,
donata a matre simplr non venire in collationem, nisi qñ emer-
geret inæqualitas. & tñ cōstat,ꝙ donatio facta a matre statim va-
let,ergo id,quod s.dictū est de filio emancipatio,non vr bene di-
ctum. Respō.aliud in filio emancipatio,aliud in eo,qui nunquam
fuit,nec esse potuit in ptāte. Rō est,qa de iure antiquo nō reperie
batur,ꝙ tales successores deberent cōcurrere,vnde satis fecit lex,
si eos grauauit cōferre data ob causam, & donationem simplicē
in casu,si ne emergat inæqualitas,sed filius emācipatus de iure an-
tiquo cōferebat omnia, ideo indistincte grauatur in simplici do-
natione,d.l.vt liberis.& sic dēt determinari dicta distinctio,quā s.
eod.dixi. Licet autem dixerim donationem simplicem factam e-
mancipato debere conferri,non tamen computatur in quartam,
nisi sit dictum, vt l.si quando.§.& generaliter.pro hoc d.l.illud.§.
hæc autem.eo.tit. Quandoq; pater dat filio simpliciter,nec appa-
ret, vtrum animo donandi, vel vt sit peculium profectitium, vel
propter merita eius,tunc quæritur, quid in dubio? Et hic est aduer
tendum. Aut præcesserunt merita filij, & propter merita videtur
datum.l.si donatione. C.eo. Aut non præcesserunt,vt hic. Dic aut
pater nomine filij emit, & sibi tradidit, tunc præsumitur animus
donandi,l.filiæ.C.fam.erc.& l.2.C.si quis alteri,vel sibi. & dixi su.
in q.de libris. Aut tradidit tantum, non autem emit nomine filij,
& in dubio videtur tradidisse, vt habeat in peculium profectitiū,
l.fin.sup.de pe.leg.& l.quod fructuarius.inf.de acqu.rerum dom.
nisi essent aliqua indicia ex quib. appareret contrarium, vt qa de-
det filio eunti in castra,l.j.C.de castren.pecul.lib.12. Quandoque
emit nomine filij tantum, non tamē tradidit, tūc videtur emisse,
vt habeat in peculio profectitio,l.fi.sup.de pec.leg. Quādoq; pater
nō emit pro filio,nec tradidit sibi, sed fecit filiū recipere aliquam
promissionem, tunc an videatur fieri animo donandi, dixi in l.si
pater,in prin.j.de dona. Venio ad ver.sed si adhuc. Dicitur hic,ꝙ
id quod debetur per patrem, non est onus illius filij tñ,sed com-
e mune. Quæro, Pater e † cœpit expendere p filio in studio,vtrū pa-
12 tre mortuo debeat studium perfici de cōmuni inutis fratribus.
Videtur,ꝙ sic,qa & munera cępta debēt perfici de communi,li-
cet non possint noua inchoari, l.si filia.alias est si vir. §.idem scri-
bit.C.famil.ercisc.& in hoc versic.sed si adhuc.& no. per glo.in l.
& qui originem.§. fi. j.de mune.& hon.& j.ad munic.l.Lucius.
§ idem respondi. & ibi hoc videtur tenere Dyn. Pro hoc facit,
quia hæres mandatarij, tutoris, & socij tenetur expedire nego-
tia cępta, l.hæres socij.supra pro soc.& de hæred. tut.l.1. & l.furti.
§.fi.supra de his,qui not.infam. Contrarium credo salua reueren-
tia,

ADDITIONES.

a Poma. Circa secundum de vestib. Vide per Fel.in c.iurauit,ad fi.de prob.Ant.Ru.
cons.37 vbi etiam tangit de a.q.Bar.& vide Rom.cons.146.

b Poma.Sed tamen dico.Adde,ꝙ ideo hæredibus viri restituetur,per Anch.cons.
18.incip.prædicto dubio.

c Alc.Peculium profectitium. Et ad materiam huius §.maxime circa iocalia data
vxori,vide quæ no.Bar.in l.si vir certo,§.interdum.j.commo. Et istis dictis hic.&
per Bar.in dictis locis,adde limitādo sec.Pet.de Peru.in l.pe.§.j.sol.mat. Quod si
contractis sponsalib.de futuro per patrem,uel sponsum mittuntur dona,& ioca-
lia,puta cofanellum,bursæ,& perlæ, demum contracto matrimonio cum copula
maritus decessit,quidam dñt,ꝙ est donatio,ideo quęrūtur mulieri. Nam
donatio præsumitur,cum dicta iocalia mittit, & tradit mulieri. et idem si spōsus
de futuro vadit ad domum sponsę de futuro, et subtrahit eam, donando sibi an-
nulos,videatur donare. Item cum dat aliqua, cum benedicūtur nuptę,l.cum te-
vsq; ad l.cū veterū.C.de don.ante nup.et s.de do.inter virū,et vxo.l.cū hic sta-
tus.§.si sponsus.et ita consuluit ipse.et pro casu alle.l.si pręsidi,et l.si cū ante, C.
de do.ante nup.vbi munera simpliciter data sponsę uidentur donata,nec distin-
guitur,an sint pretiosa,vel nō.et si dicat,illę leges loquuntur de donationib.quæ
ponuntur in illo tit.nō.secundum ipsum,ꝙ illæ loquuntur de donatione vera,et
et præsumpta,quę præsumitur,nisi cōtrarium probetur,ut in d.l.si cum ante. Qui
dam dicunt,ꝙ ea,quę mittuntur non videntur donata,nisi sint parua, vel nisi sit
consuetudo donandi,uel sit magna nobilitas uiri,altas sponsi. Alij dicunt, ꝙ quę
mittit sponsus sponsę,non uidetur donare,si sponsa sit ea relatura ad domum vi
ri,secus consumptura.j de fur l.eum qui.§.pe. Nec ob.d.l.si cum ante,quia hic ob
stabat, ꝙ animo donandi tantum,lex vult finalem causam intelligi,quam eum
sufficit momento eatiusse.s.sol.mat.l.fi. Item quę sunt pretiosa,et magni valoris
non intelliguntur donari, etiam si nuncius vtatur his verbis, talis tuus sponsus
huiusmodi munera tibi donat. Primum tamen plus placet,sec. Pet.per prædicta,
qui uult,ut intelligatur donatio,nisi consuetudo hēat, ꝙ nō inducatur donatio.
Vnde Perusij mulier desponsata per uerba de futuro, uel præsenti non retinet,
sed restituit hæredib.mariti ornamenta tradita per maritum uxori,quia uidetur
remanere in domo uiri,sup.de au.et arg.leg.l.si uxori,vbi uidetur casus. Quid di
ces de arredio, quod portat uxor in domum uiri. Videtur,ꝙ remaneat in domo
uxoris,nec uidetur uxor illud donare marito, ideo mortuo marito debet restitui
vxori, quia sicut ornamenta, quæ maritus dat uxori, mortuo marito redduntur
ab vxore hæredib.mariti,sic econtra arredium, quod dat vxor, debet reddi vxo-
ri,mortuo marito. Ita dicit dicere Doct.in d.l.pe.§.j.vbi dicit,ꝙ Bar.hic,et ibi de
bet intelligi,ꝙ loquitur,si constante matrimonio ista tradantur uxori.et adde, ꝙ
in ista materia consuluit Bar.et adde Bal.in l.filiæ,C.famil.ercíscun.ver.sequitur
verbi Bar.hic,et Bal.in d.l.cum re,de do.ante nup.et in auth.ex testamento. C.
de colla.adde bellissime Rom.cons.141.et quæ posui in d.l.in his,sol.mat. Quid
autem si tradita nurui per socerum fuerint pignorata per fratrem mariti, et pe-
cunia in vtilitatem communem conuersa, si sunt tradita, an nurus possit petere
tradita,et quid si maritus pignorauit. Vide Rom.cons.172.

d Alc. Donatio v [illegible] Adde Bal.in l.quoniam nouella,C.de inoff test.

e Stenoch, Pater. C. apr[illegible] cons. 10 nu. 3 [illegible]

tia Dyn. Nam factum pris initiatum erga filium, eatenus obligat hrdes, quatenus pr erat obligatus de necessitate. vt inf. de mun. & hon l. & si filiũ. cõiuncta l. honores. §. is, qui. ℥. de decur. Hoc modo decurionatus est initium ad aĩs dignitates, vt d. §. is, qui. tñ si pr cõsentit decurionatui, successores non tenerent de alijs muneribus post mortem, l. & si filium, ꝓallegata. & l. Lucius. §. idem rñdi. ad munici. ita in proposito, si pr non tenebat de necessitate prosequi,
a non tenebunt hrdes. a Præterea hoc probat expresse d. l. si filia alias l. si vni. §. idem scribit. Nã eatenus cohrs tenetur, quatenus pr erat obligatus, & sic erat æs alienum. Hoc ēt probat iste ver. sed ĩ qõne nra pr non poterat cogi ad ꝓsecutionẽ studij, ergo. & c. vt sic sit eiusdem condõnis hrs, cuius erat defunctus, l. hrdẽ. ℥. de te. iu. Præterea dicis fratres teneri rõne obligationis transfusæ in eos, & hoc est falsum, vt dixi. Aut vigore donationis confirmatæ, q̃ hẽt vim relicti. Hoc non pt dici, quia pro futuro tpe non est facta traditio, vel aliquid, quod pro datione habeatur, & sic non põt cõfirmari morte, l. Papinianus. sup. de do. inter vir. & vx. & quod not. in l. quod de suo. C. de dote ca. non num. Fateor tñ, ꝙ si aliquod debitum occasione studij esset contractum, dum tñ esset honestè, & licite factum, ꝙ fratres tenentur soluere de communi, tanquã æs alienum, per iura sup. alleg. & l. sed Iulianus. §. pe. sup. ad Mace. Ita intellige materiam nostram pulchram, & subtilem.

ADDITIO.

a Ale. Non tenebuntur hrdes. Et cũ Bal. transit Bar. in l. omnĩ. §. imputari. de inoff. test. & in l. fr filiæ. fam. etc. ibi tñ dicit, ꝙ poterunt cogi fratres emere libros ꝓ fratre suo, si de suo ꝓprio non pt, proprietas tñ librorum erit fratrum, vt dixi in tra. de duob. fratrib. Et quid de expensa doctoratus, vide Bal. in l. si societatem vniuersorum, per illum tex. sup. pro soc. in lect. antiqua.

§. Qui ab hostibus. Quod quis hẽt post mortẽ pris, verè venit in collationẽ, si retro habitum fingatur. h. d. Text. ibi, nõ fuisset, quia fingit retro habuisse tempore mortis patris, si captus non fuisset.

§. Si emancipato. Quod quis habet tpe mortis pris, venit in collationem, secus in eo, quod quærit post mortem pris, h. d. cum §. seq. Op. ẽ. de cõd. & dem. l. hæres meus. vbi dicit, cum morietr, intelligitur, cũ est in actu moriendi. Glo. quæ incipit, alioquin. rñdet hic, & optime. Ex hac sol. apparet, ꝙ gl. quæ est in prin. prox. §. si ab ipso. quæ dicit loqui istum §. in emancipato, & in suo, nõ bene dicit, quia loquitur in suo, quia si intelligeremus in emancipato, tunc illa verba, cum morietur, intelligerentur. i. cum est in actu moriendi, quia ista est propria significatio, nec per hoc redderetur legatum inutile, vt ẽ. proxi. §. & ibi no. in fi.

1 *Filius si est pro maleficio condemnatus, an de legitima debeat solui condemnatio.*

a §. Si impuberi. a Quæ non trãsmittuntr ad hrdẽ nõ conferuntr. h. d. Si quis vellet tractar mãm de quarta, quæ debet arrogato, reuolueret totam mãm l. si arrogator. ẽ. de ado. sed non curo. Op. di hic, ꝙ nõ dẽt cauere de cõferẽdo. Contra. ẽ. vt leg. no. ca. l. hæc stipso. & C. ad Trebe. auth. cõ cũ rogatus. Rñdeo, ibi erat spes, & hrditas deberet ex vigore fideicõmissi præcedentis, licet cõdõnalis, & sic ibi voluntas defuncti ꝑcessit, sed hic non ex volũtate defuncti inducit, sed a lege, iõ proprie spes non dr, ideo cautio cessat. Facit ad hoc l. post emãcipatione. ẽ. de li. le. & quod ibi dixi. Itẽ opp. ℥. l. prox. §. id quoq;, vbi interim non debetur. Dicit gl. aliud in legato, aliud in ista quarta. Nam ista
b quarta debetr vt æs alienum. Quæro, si pr b reliquit aliquid huic filio, an imputetr in quartã. Vr, ꝙ non, l. creditorem. ẽ. de leg. 2. Glos. determinat ẽtrium, quia ista de mũ quarta debetur, si non est ei relictum tñ, qd sufficiat ad quartam, vt in d. l. si arrogator. Vltimo fa
c cit iste §. ad q. c filius est † condẽnatus pro maleficio, an pater debet
1 soluere condemnationem de legitima, q̃ debetur in bonis patris. Hic vr tex. ꝙ nõ, qa in vita patris non dẽt legitima separari, nec est eius spes viuo patre, vt hic. An aũt filius habeat aliqd ius in bonis pris viuo pre, dic, vt dicit Dyn. ẽ. de lib. agno. l. pen. in fi. & ibi dixi.
d Item de illa q. vtrũ pater d de legitima debeat soluere condemnationem, ponit Spec. in tit. de exec. senten. §. sequitur. vers. quid si filius. & ibi determinat, ꝙ non.

ADDITIONES.

a Ale. Si impuberi. Habeo illum tex. pro mirabili in plurib. iuncta l. Papinianus. §. si quis impuberi. de inof. test. quod facit ad multa statuta.
* Menoc. scripsi cons. 444, nu. 30.
b Barb. Si pater. in no. ꝙ de iure cõi pr inuitus non tenetr soluere lrimã pro condẽnatione eius, & in hoc Sal. d. cit. hic, & facit iste tex. aureus, qd est bñ notandũ ꝓ contradicente, vt stricte intelligatur, quia est contra regulas iuris communis.
c Poma. Ad q. Vide Ale. consi. 44. in j. vol. Pa. consi. 43. in j. vol. & cons. 47. & consi. 65. in fi. eo. vol. I au. de Ca. in auth. si qua mulier. C. de sacr. eccl. & in auth. nunc autem. C. de epis. & cle. Ale. consi. pen. 6. uol. Pan. consi. 41. in j. vol. & consil. 116. eo. vol. Fed. in c. in præsentia. de prob. Alexan. in l. quia poterat. vers. sed raro. ff. ad Treb.
d Ale. Pater. An pater teneatur soluere condẽnationem filij de legitima, & vide eũdem Bar. in simili, & in materia in l. Stichus. ẽ. de pe. lega. & vide ad illam qõnẽ, quæ no. Bal. in l. si filius. in fi. C. de bon. proscr. & quæ scripsi post Ang. in l. si filio. sol. mat. & vide Bald. in l. omnimodo. §. j. C. de inoff. test. & quæ dixi in l. Stichus. de pe. leg.

§. Si is, qui. Quod quærit post mortem, si retro quæsitum fingitur, venit in collationem. h. d. Oppo. & vr ꝙ castrense peculium non veniat in collationem, vt sup. ea. l. §. castrense. Solu. Morte filij desijt esse castrense, l. fi. C. de inoff. testa. ideo venit in collationem. Quærit gl. quare hic fecit mentionem de substituto. & non respondet, sed dic, ꝙ facti accidentiam, non iuris ministerium denotauit.

§. Portiones. Contra. sup. eo. l. j. §. si ex dodrante. Solut. vt ibi plene dixi.

Cum emancipati. Gl. ponit casum duob. modis. Primo mõ in cõcepto in vita aui. Scdo modo in cõcepto post mortem aui, & istam secundã tenet gl. & bene. Opp. & vr, ꝙ nepos iste non succedat auo, l. r. §. si qs autem proximus. ℥. vnde cog. Sol. Dicunt quidã, hic fuit cõceptus in vita aui, non est vera, quia tũc posset venire ex persona sua, nec hẽt necesse venire ex persona pris. Dic ergo, ꝙ fuit cõceptus post mortem aui. Ad ẽtrium rñd. ꝙ venit ex persona pris: non sua, quia est de casibus, in quib. bo. pos. non agnita trãsmittit, vt no. ẽ. tit. 2. l. sed & si decesserit Et ꝑ hoc dñt Doc. ꝙ licet nepos cõceptus post mortẽ aui, non veniat ad successionẽ aui ex ꝑsona sua, tñ quia ex æquitate ti. C. de his, q ante aqer. tab. hrditas pris non agnita transmittitr, tunc nepos succedit ex ꝑsona pris sui mortui. Ita dicit Cy. C. vnde lib. l. qui se patris. & l. si quis filium. C. de inoff. test. & Dy. in l. Gallus. sup. de lib. & post. in distinctione magna.

a §. Illud. Dicit Dy per istum § ego doceo illũ, qui venit per ẽtab. committere magnã fraudem, a i. si promittat alicui suo amico magnam quantitatem pecuniæ, & ideo cum prius deducatur æs alienum, fraudauit in collatione, tamen hoc est contra conscientiam.

ADDITIO.

a Ale. Magnam fraudem. Optima cautela, vt veniens per contratab. possit fraudare. facit, quod no. in l. hæreditarium. de bo. auth. iu. poss.

§. De illis. Hic nihil habetis.

a §. Id quoque. a Hic pñt esse duæ rõnes, vna, qa si stipso cõdõnalis fuisset interposita, dũ esset ĩ potestate, iste filius emancipatus quæreret patri inspecto initio, non
b tpe existentis cõdõnis, secus in legato, b vt l. si filius. ℥. de verb. ob. l. quæ legata. inf. de te. iu. & est rõ diuersitatis, vt ponit gl. in l. si vxor. C. de cond. inser. Sed ego assigno aliam rationem, quia in contractibus existentia condõnis retrotrahitur, secus in legatis, vt plene dico in l. si filius. inf. de verb. ob.

ADDITIONES.

a Ale. Quoque. Vide in l. si. inf. eo.
b Ale. Legato. Vide Bal. in l. ea demum. C. eo.

1 *Actio iniuriarum quando ad vindictam detur, & quando ad rei persecutionem, quis cognoscat.*
2 *Actio popularis, dicitur dari ad vindictam.*
3 *Actio iniuriarum, & actio popularis transmittitur ad hæredes post litem contestatam.*

a 1 §. Emancipatus. a Quærit † glo. ad qd cognoscã, vtrũ actio detur ad vindictam, vel ad rei ꝑsecutionem? Dic, vt in gl. & optime, & melius quam dicat Dy. ĩ
2 l. 2. § j. infra, vi bon. rap. † Quærit glo. quid in popularib actionib.?
b Gl. dicit idem, b quia est eadem rõ, quia vr ibi dari ad vindictam. Vel dicit glo. secus, quia actio iniuriarum datur existenti in potestate. Sed certe actio popularis datr etiam filio in ptãte, sicut actio iniuriarum, l. in factum, inf. de ac. & ob. Vnde dico idem in actio-
c ne populari, quod in actione iniuriarum. Quæro c pro declaratio-
3 ne huius text. † vtrum actio iniuriarum transmittatr ad hæredes? Rñ. ꝙ actio iniuriarum ad hæredem non transmittatur, l. si eum. §. qui iniuriarum, sup. si quis cau. Secus in actione furti, ergo cum ad hæredem non transmittitur, cessat collatio, vt ẽ. l. proxi. § si impubere. Et eodem modo dic, vt in populari. Sed vnum est, quia actio iniuriarum ad hæredem transmittitur post litem contestatam, vt d. §. qui iniuriarum. Item actio popularis, & post litem cõtest. est in bonis nostris, & transmittitur ad hæredem, & venit conferenda, l. si cui. sup. de verb. sign.

ADDITIONES.

a Ale. Emancipatus. Vide Bar. in l. prætor. §. j. inf. de iniu. et est alia gl. in l. pro hærede. §. fi. in gl. fi. et ibi Imo. de acq. hær.
Poma. Emancipatus. Et pro gl. hic vide quæ notaui in tex.
b Ale. Gl. dicit. Hanc gl. reputat Bal. sing. in l. rei iud. §. j. sol. ma. & ibi Imo. et ibi dixi post Bar.
c Alex. Quæro. An actio iniuriarũ transmittatr ad hrdem, & qd de alijs, vide p Bar. in l. j. § pen. ff. de priu. deli. & Bald. in l. j. C. ne ex del. defun. an possit cedi, uide no. Bal. in l. per diuersas. in 16. q. C. mand. et Bar. in l. iniuriarum. de iniu.

§. Si tres. Opp. sup. eodem l. j. §. si ex dodrante. So, vt ibi plene dixi.

§. Si emancipato. Dr hic, ꝙ cõfert dimidiã bonorũ suorũ. Cõtra, imo totũ, ꝙ hẽt, vt ẽ. proxi. §. pe. Dñt quidã, ꝙ hic cõfert totũ & dic, ꝙ hoc cõtingit ꝓp duas hrditates. Et eodẽ mõ rñ. ad l. j. in fi ẽ. e. Vide glo. in ver. cõferre debeat. q̃ incipit, sic ergo, & sic confert, & sic quinquaginta, de quib. retinet sibi 25. & sic virilẽ. Item ibi, & sic fratri suo cõferat, vt quinquaginta, forma prædicta. Item ibi, vt det minus, quam quartam, vt quinquaginta etiam accipiat, & sic dimidiam.

1 *Hæreditas ex statuto defertur agnatis, cum fœmina propter eos excluditur.*

§. Si duo fratres.

No. qñ alicui aufert hæreditas contemplatione alicuius, vr illi hæreditas cõferri, cuius cõtẽplatione aufert. a Quẽ tex adde ad q. q̃ feci de statuto, quod dicit, † q̃ filia fœmina non succedat extantib. agnatis, videtur illis agnatis, hæreditas a statuto deferri, vt hic, quod tene menti, de quia cum contemplatione agnatorum filia repellatur, quia q. dixi plene in l. 2. §. fi. ut. ad Tert.

ADDITIO.

a Ale. Aufertur. Sed pone, dicit statutũ, stantib. masculis filia non succedat, & extat filius, & nepos ex alio filio, an pars huius fratris applicabit filio, vel nepoti. dic, q̃ vtriq. sec. Bal. in l. j. C. de secun. nup. & vide de primo per Bar. in l. seruo legato. §. 2. & ibi late dixi, de le. j. * Meno. Crau. cons. 288. col. 1.

L E X III.

1 *Conditionis implendæ ius, an transeat ad hæredem.*
2 *Verbum, remanere, quid significet.*

§. Prætor.

a † Not. q̃ ius implẽdi cõdõnẽ, nõ trãsit ad hæredẽ ex dispositione legis, vt hic, q̃ tene menti. Idẽ vt in cõtrib. vt plenissime dixi in l. si decẽ cũ petiero. j. de verb. obl. & in vltimis voluntatib. non est dubium, l. j. §. sin aũt. C. de cad. tol. & §. de cond. & dem. quasi per totum Op. gl. de l. si soror. C. e. Dicit gl. duplex hẽt remediũ, vnum, q̃ si possidet, remaneat apud eũ: si non possidet, cõsulatur ex officio iudicis. Et bñ dicit, licet de hoc sint op. in d. l. si soror. quod dic, vt ibi per gl. & Cy. Vide hic glo. in ver. remaneat, quæ incipit, si possideat, ibi, in l. si me ĩ vacuam. dic, vt ibi, & d. §. si a furioso. Sol. vt ibi in gl. Item ibi, § hẽt. dic, vt ibi p Dyn. Vel dic, q̃ hic ex neutra parte intelligitur cõdõ, ibi ex vtraq; 2 Vltimo no. † de significatione huius verbi, remanere, quia pt habere significationem directam, vt si possidet, remaneat. Item significationem obliquam, vt si non possidet, petat sibi restitui, vt hic habes, & concor. C. de dona. ante nup. l. si cum ante. curiosius dicam in materia compendiosæ.

ADDITIO.

a Ale. Prætor. Dixi post Imo. in d. l. si decem.

§. Quoties.

De hoc quare emãcipati iter se, & sui inter se, hodie cõferãt, dicã j. de col. bo. l. si pr̃ filiũ.

§. Emancipatus

Dr̃ hic, q̃ est tutus, ipso iure. cõtra, imo stipulatio valet, licet obstet exceptio, l. qui sine. de cõdi. sine cau. dñt quidam, q̃ est tutus ipso iure, s. exceptione qua iure ciuili tuetur, & est bona sol. Per hoc apparet filium, quæ est rõ, q̃ promissio ipso iure nõ valet, sed dñium ipso iure transit? Dicũt quidam, q̃ stip. lo est de iure ciuili, dñium de integenuum. sed dic, q̃ eodem modo valet stipu lo, quo dñium transit, sed cõ agentem ex stipulatu datur exceptio, & cõ retinentẽ dominium, datur condictio.

L E X IIII.

Filium.

No. q̃ dos profectitia non dr̃ esse in bonis patris, vt hic, qđ tene menti. Quæro circa hanc l. vtrum qđ hic dr̃, non dẽr dos cõferri, sit verum, siue matrimonium sit solutum, siue extat. Rñ. matrimonio constante loquitur lex ista indubitãter. sed matrimonio soluto, & dote ad ipsum reuersa, dẽr dos cõferri, s̃m distinctionem, quam dicam inf. e. l. dotem dedit. Sed si hoc est verum, quare nõ confert ista dos per cautionẽ, vt caueat de cõferendo dotem, sicut cõfert alia debita cõdõnalia, vt s̃. e. l. 2. §. id quoque? Respon. quia expectare illam conditionem, q̃ filia prædecedat patri, est triste, l. cum tale. in princ. & §. i. s̃. de cõd. & dem. & ideo talis condõ non interponitur. Facit ad ista. l. inter stipulantem. §. sacram. inf. de verb. obl. & quod habuisti, sup. de contrata. l. illud. §. fi.

L E X V.

Si quis.

Si nepos in pãte retentus veniat ad successionẽ patris emancipati, auus pro eo cogit conferre, nisi eũ bona * de emancipet. h. d. & est ista l. aliquantulum subtilis, præcipue in casus positione. Dr̃ hic, q̃ filia non põt conqueri, quia succedit auo ab intestato cum fratre, quæro, quid ad propositũ, nonne fratre non emancipato, nepos cum fratre succedebat æqualiter? Rñ ante emancipationem succedebat æqualiter de iure prætorio, sed de iure ciuili. suus in totum succederet. Præterea isto casu ista filia nata post emancipationem debet cõferre omnia bona sua, nunc vero post emancipationem illius nepotis, non confert, quia emancipati inter se non conferunt, l. i. in fi. & l. prætor. §. quoties. s̃. e. & in hoc prodest emancipatio fratris isti nepoti. Dr̃ hic, q̃ ista rõ non est in adoptiuo, & tñ est idem ius, nonne hoc est cõ l. illud. ad l. Aqui. & l. a Titio. de verbo. ob. vbi dr̃, q̃ vbi est eadẽ rõ, & idẽ ius? Rñ. nõ est eadẽ, sed maior, qa filio adoptiuo emancipato, nullo mõ succedit pr̃ adoptiuus. Vide gl. q̃ incipit, imò maior. Itẽ vide gl. q̃ incipit, no. q̃ vbi. Sol. patet s̃. proxime. Videtur, non credo istam gl. q̃ incipit, imo maior, posse adaptari ad text. qa s̃m hãc gl. esset dicendum, q̃ iste filius adoptiuus esset filius filij emancipati, de cuius successione minime quæritur sed si hoc esset post emancipationem, iura nãlia remanerẽt, & iste nepos succederet æqualiter cum filia nata post emancipationem, l. 3. §. 2. & 3. de contratab. & hæc est vera, intelligendo proprie text. vt iacet in patre adoptiuo, sed volendo sustinere gl. q̃ sit maior rõ, haberemus dicere, q̃ adoptauit penitus extraneum in locum nepotis ex filio emancipato, sed non credo, q̃ iste text. haberet istũ respectum, sed habuit respectum ad filium adoptiuum simplr̃ vt habuistis sup. eo. l. j. §. is quoque. Ad id, quod dicit, vbi est eadem rõ. Respondeo, a q̃ esta illa rõ non hic cõria, sed diuersa, per quam debet esse idem ius, vt habuistis, sup. eo. l. j. §. is quoque.

ADDITIO.

a Ale. Resp. Aliter soluunt Bal. & Imo. in l. si cum dotem. in prin. sol. ma.

1 *Auus tenetur dotare neptem, & officio iudicis cogitur. & nu. 4.*
2 *Dos data per auum nepti, an ad ipsum, an ad patrem, et sic filiũ reuertatur.*
3 *Auus maternus non cogitur dotare neptem.*
5 *Frater an teneatur dotare sororem, remissiue.*

Dedit dotem.

a Si auus dat dotẽ pro nepte b ex filio, ius, qđ hẽt auus in dote, succedit ille filius, siue institutus, siue exhr̃datus. h. d. No. casum, quem tene menti, q. a est certe sic, siue sit ĩstitutus, siue exhr̃datus, vt sequitur. Not. tex. ibi, quippe officium aui. Ex hac l. nota primo, quod dixi in sũmario. Secundo no. † q̃ auus cogit̃ dotare neptẽ, vt hic, ibi, ideo auus propter filium, &c. Et not. q̃ dicit dare, cõcor. s̃. de in rẽ ver. l. & ideo §. fi. licet gl. dicat malè. C. de dot. promis. l. vlt. Dr̃ hic, q̃ dos reuertitur ad patrem, non ad auum. Contra, C. de rei vxor. act. i. §. videtur. Solu. Hic decessit neptis post mortẽ aui, secus si eo viuẽte, vt in cõrio Itẽ op. s̃. de iu. do. l. auus. In glo. sunt duæ sol. vna, ibi de rigore, hic de æquitate. Et hoc vr̃ probare tex. hic, dũ dicit, occurrit æquitas. Alij dicunt, q̃ hic, qñ dotauit neptem pp filium, & sic cõtemplatione filij, ibi vero contemplatione neptis. Ista so. in se satis est bona, tñ q̃tum ad hanc legem non est bona, qa hæc lex loquit̃ in casu dubio, ideo distingue † tres casus. Qñque auus dat dotem pro nepte cõtemplatione filij, & tunc a filio vr̃ profecta. ideo reuertitur ad eum, l. profectitia. s̃. de iu. do. & s̃. de vulg. & pup. subst. l. sed si plures. §. in arrogato Aut dedit contemplatione neptis, & loquitur l. auus. de iu. do. Aut est dubium d cuius contemplatione dedit, & præsumitur contemplatione filij, vt hic, & l. Quintus. §. fi. de ann. leg. s̃m Iaco. de Are. Item dr̃ hic, q̃ auus cogit̃ dotare 3 neptem Contra. s̃. de neg. ge. l. Nesennius. Solu. ibi loquit̃ in auia, idem in auo materno. Sicut. n. mater, ita nec auia, vel auus maternus cogitur dotare, l. a filia. & ibi no. s̃. ad Treb. & ideo gl. in l. fi. C. de do. promis. male loquit̃. Dr̃ hic, q̃ non cogit̃ conferre. qđ si matrimonium est solutum tempore mortis aui, vtrum ista dos debeat conferri filio, a quo repetitur? Gl. distinguit, & bene. † Sed quæ4 ro, si auus non vult dotare, qualiter compelletur? Respon. iudicis officio. Casus est in l. qui liberos, de ritu nup. ad cuius iudicis officium pertinebit taxare dotem, quanta dos debeat dari, l. profectitia. §. j. sup. de iure do. An † autem frater teneatur dotare sororẽ? 5 Gl. est in l. cum plures. §. pe. s̃. de admin. tut. Facit l. qui filium. sup. vbi pup. edu. deb. & gl. in l. non omni. C. de adm. tu. & ibi per doc. tetigi. sup. sol. mat. l. j.

ADDITIONES.

a Dedit dotem. Pro concordia aduerte, nũquid illud, qđ obuenit nepoti ab auo, censeatur aduentitium, allegat, q̃ sic. in l. qui in aliena. §. inter dũ. ff. de acq. hær. idem sensit gl. & ibi Bar. in l. q̃situ. ff. de le. j. allegatur Bald. in l. Gallus. §. quid si ff. de lib. & post. Sed Ale. in l. sed si. §. in arrogato. ff. de vul. & pup. alle. Bar. tenere contrarium in auth. ex testã. C. de sec. nup. & in hac l. dedit dotẽ. Tu dic, aut constat de mente aui relinquentis nepoti ex filio, q̃ q̃retur pri, & sic cõtemplatione pris, & censeatur profectitium, & ita procedat secunda op. s̃. relata. Aut vero constat de mente aui, q̃ non vult quicquam quæri filio, eidemq; patri, & tunc non quæritur contemplatione patris, & dicatur aduentitium, & procedat prima opin. Et bene si videatur Bar. non videtur in aliquo discrepare. Adde consilium Bar. 131. inc. In nomine Dei amen.

b Ale. Pro nepte. Ad materiã huius l. vide qđ dicit Bar. in cõs. inc. in q. prædicta pri mo arguit, q̃ dicta &c. not. tñ, q̃ auus non tenetur dotare nepté ex filio, sed filius ipse sec. Bal. sing. in auth. res, quæ. C. cõia de l. Quid aũt in patruo, & alijs similib. an obligati sint ad dotandũ. Vide Ang. Imo. & Doc. in l. j. sup. sol. ma. Quid aũt in filio, & filia, an teneant dotare matrem, vide tex. q̃ non. & ibi Ang. & Iac. de Are. in l. 2. de præsc. lon. temp. & Bal. in l. 1. in fi. C. de inoff. do. Quid in auo materno. vide gl. & Bar. in l. fi. C. de dot. promis. & Bar. hic.

c Ale. Pro nepte. Tu vide gl. no. & qđ ibi dixi in l. q. in aliena §. interdũ, de acq. hæ. * Menoch. Dec. cons. 81 nu. 6. Soc. sen. cons. 33. col. 7. & seq. lib. 3. Soc. iun. cons. 79. nu. 54. lib. 3. Ruy. cons. 30. nu. 9. lib. 2.

d Roma. Aut est dubium. Vide Bar. cons. 127. Ale. in l. qui in aliena. §. interdũ, post gl. ibi, ff. de acq. hær. Ale in l. 4. ff. ad l. Falc. & cons. 7. in 3. vol & cons. 36. in 1. vol. Ang. in cons. 78. inc. in Dei nomine. ad illud dubium.

L E X VII.

Si nepotes.

Oppo. infra titu. 1. l. prima, §. si sit nepos. Solut. vt ibi.

L E X VIII.

1 *Variatio vsque ad annum circa hæreditatem admittitur.*
2 *Beneficiũ l. fi. C. de rep. hær. an habeat locum in filio emancipato, remissiue.*
3 *Item an habeat locum in hæreditate auita.*

Nonnunquam.

a Circa † hæreditatẽ admittĩ variatio vsq; ad annũ. h. d. & est bona lex. In tex. ibi, difficil. us, q... si non petat bo. pos. intra annũ, non admitti post. Op. dr̃, q̃ admittĩ variatio. cõ. C. de mõ mul. l. fi. & j. de bo. li. l. nã abiurdũ. Dicit glo. hoc s̃ ãle, qa hic tractat̃ de hæreditate parentum.

ADDITIO.

a Alex. Nonnunquam. Quando admittitur variatio, per Bar. late in l. de rebus sup. rerum amoc.

b tũ. Tu dica vt p Dy. ext de reg. iu. c. mutare ꝯsiliũ, lib. 6. & p eundẽ §. tersi amatorũ. l. de reb. Item opp. de l. 1. §. sed & si qdẽ p cõtumaciã. ĩ. eo vbi ppetuo admittiẽ ad cauẽdũ. Sol Ibi agnouit bonorũ poss. postea per ꝯtumaciã cessat cauere, hic vero ante agnitã bo. poss. recusauit cauere. † Quæro, an beneficium l. vltimę. C. de rep. hær. habeat locum in suo emancipato? Gl. q̃ est ibi, vr̃ dicere, qđ sic, per hunc tex. Quidam Vltramontani dicunt ꝯriũ, ꝙ hic non repudiauit hęreditatem, sed recusauit cauere Ita dicit Ia. de Are. dic, vt dixi in l. si quis suus, de iure delib. Item quæro, † an beneficium l. vlt. C. de repu. hær. habeat locũ in hęreditate agnita? Ego ꝯsului, quod habeat locum. Primo habemus hic duas gl. Prima huius l. in fi. Alia est glo. a. Pro hoc vr̃ tex. in l. iusta interpretatione. in fi. & l. appellatione parentis. ℑ. de verb. sig. & expressius in l. si quis suus. ſ. de iure delib. vbi tex. loqtur generaliter de quolibet suo. Tene ista bene menti.

ADDITIO.

a Menoch. Tu dic. Tiraquel. de retract. consangu. in fine. nu. 38.

LEX X.

1 *Collatio quando habeat locum inter succedentes diuerso iure.*

1 **Si filius.** Ista est singularis lex, & bona. Videris ergo, † ꝙ in his, q succedunt diuerso iure, hẽt locum collatio. Cõtra. ſ. de ꝯtab. l. filium §. & hoc fit ꝑs. Sol. Inspecto rigore verborũ nõ hẽt locum collatio in succedenti diuerso iure, sed inspecto sensu interp̃tato ſm æqtatem Scęuolę, est locus collationi, q̃ñ a p venientem per ꝯtab. minuitur portio instituti. Op. ℑ. ti.ª 1. l. nec ipsa vbi inter succedentes diuerso iure, non fit collatio. Sol. Hic licet diuerso iure succedant, potuerunt tñ in eodẽ succedere, si voluissent, vnde habentur perinde, ac si eodẽ iure successissent, ibi secus, vt ibi no. Præterea hic loquitur, q̃ñ per ꝯtab. totum testm̃ irritatur, ibi vero quando testamentum tantum pro parte irritaẽ, vt ibi videbitis.

ADDITIO.

a Ale. Opp. ℑ. Vide inf. tit. 3. in l pater. in 5. q per Bar.

LEX XI.

Paulus. Ista est bona lex. Op. habens hic, qđ adueniente ꝯdõne debiti. qđ possidebas ex vna cã, incipis possidere ex alia cã. Simile est in l. fundo. C. ad l. Fal. & l. sub ꝯdõne. de sol. & gl. est ℑ. de acq. poss. l. 3. §. ex plurib. Opp. ꝙ debitum, quãtuncunque ꝯdõ existat, post mortem ꝯferat, l. 2. § is quoque. ſ. e. a Glo. soluit duob. modis, & ambæ sunt diuinationes, quare dic, ꝙ lex ꝯria loquitur, quando debetur sub quadam condõne simplici, quæ potest existere post mortem patris, & in vita: sed hic loqtur, quando debetur sub cõdõne, quæ extat tantum post mortẽ, hoc expresso, & sic patri non potuit quęri, l. fi. ℑ. de stip. ser. & ideo cessat collatio.

ADDITIO.

a Ale. Glo. soluit. Vide Bar. in l. si filius. in prin. de verb. obl.

TITVLVS SEPTIMVS.

De collatione dotis.

DICTVM est de collatione in genere, nunc dicitur de collatione dotis in specie.

LEX PRIMA.

1 *Collatio dotis, fit inter succedentes de iure ciuili, etiam si non petatur.*
2 *Collatio dotis fuit introducta ab Imperatore.*
3 *Collatio bonorum, fit officio iudicis.*
4 *Specialiter aliquid circa dotem constituendi ratio.*

1 **Qvamuis.** Duo dicit l prin. Primo † qđ collatio dotis fit, ẽt si nõ petiẽ ꝯtab. sed inter succedẽtes de iure ci. qđ in alijs casib. nõ est. Scđo no. qđ † collatio dotis est introducta ab Imperatore, alia est introducta ex edicto p̃toris. 3 Tertio no. † ꝙ bonorũ collatio fit per off. iud. ibi, p̃tor. & in fi ibi, p arbitrum. fam. erc. hoc ẽt no. ℑ. eo. l. fi. & C. eo. l. 4 soror. dicam ℑ. e. l. pater filium. Quæro, quæ † fuit ratio constituẽdi aliquid circa dotem specialiter? Respon. quia prætor vocabat ad successionem emancipatos per cõtratab. vel ab intestato, grauauit eos onere collõnis, sed filios in p̃tãte retentos non grauauit onere collationis, quia nihil poterant habere iure isto, nisi castrẽse, vel quasi, quod in collationẽ non venit. Modo ꝯsiderauit Imperator, ꝙ etiam filia in potestate retenta, de iure isto põt habere propriũ m. s. dotem, vt sup. fam. erc. l. Pomponius Philadelphus. ideo inter fratres, ne emergat inęqualitas introduxit collationem dotis.

1 *Nepotes, & pronepotes, an conferant patruis, & quid econtra.*

§ Si sit nepos. Iste §. ponit quinque casus vsq; ad §. cũ dos, & ponit ipsos tã br̃, qđ impossibile esset breuiꝰ poni, & est subtilis. §. vide gl. q̃ incipit, hic agitur, & vr̃ que ibi, sed vr̃, ponit casum, ibi incipit signare ꝯria Opp. ꝙ solis patruis patruorum filius ꝯferat, vt ſ. tit. 1 si nepotes. hic autem, dr̃ ꝙ conferunt inter se tñ, & sic ꝯ primum, secundum, & quintum tñium. Dicit gl. speciale est in dote. Cum. n. loco sui patris est, qui non conferret fratribus, vt ſ. tit. 1. l. filium. ergo nec ipse confert. Ista sol. posset procedere in dote, non in alijs bonis neptis. Sed hic dicit conferri dotem, & alia bona sua: ergo male, quia quantum ad alia bona, ista rõ non ꝯcludit. Præterea si verum est, ꝙ ideo isti nepotes non conferant patruis, quia pr̃ eorum nõ teneretur conferre, in cuius patris locum succedunt nepotes, sequereẽ, qđ ubi sola neptis est, non tenebitur conferre patruo, sicut nec pater eius tenetur. Hoc autem est ꝯ istum tex. 3. rñ. quare male. Vnde prima sol. non est vera, & leges, q̃ dñt, ꝙ nepotes succedunt in locũ suorum parentum, intelligas in loco suorum, hoc est, in gradu suorum parentum, vt perinde succedant in locum parentũ suorum, vt tñ habeant oẽs nepotes, quantum pr̃ habebat, vt ĩ. tit. j. si nepote. & C. de leg. hær. auth. cessante & auth. post fratres, & Auth. de hære. ab intest. §. si igiẽ defunctus. versi. his aũt. & ver. hmõi. vero. a tñ in ueritate isti nepotes, ex persona sua succedũt, a non ex p̃sona p̃ris eorum, cui non fuit delata hæreditas, & nepotes conferũt ex persona sua. Vñ gl. dt. ꝙ ibi ambo erant emãcipati, hic nepos erat in p̃tãte retentus, cui soli fit iniuria, quod declara, quia si neptis ista non succederet, ille nepos succederet, & haberet dimidiam: per istam ergo neptem nulla iniuria fit patruo, argu. ad hoc l. j. §. j. & §. patre. ſ. u. j. & l. is, qui in potestate. a. rñ. ſ. de leg. præst. Et eodẽ modo dico in vltimo rñso, vbi sunt duæ neptes ex eodem patre, qa q̃libet põt dicere patruo, si non succederem, tu istam dimidiã non haberes, sed soror mea, iõ nõ fit collatio. Sed q̃ñ est sola neptis, vel p̃res ex diuersis patrib. cessat ista rõ, quia pp hoc fit patruo iniuria, iõ fit collatio. Sed certe ista rõ vr̃ esse ĩ pluribus nepotib. emancipatis, quia vnus potest dicere, si nõ succederem, alius hẽret totum, ergo nõ facio tibi iniuriam. Quare dicẽdum vr̃, ꝙ vltimum rñsum huius, §. intelligamus, q̃ñ erãt duæ neptes, quarum vna non poterat cogi ad collationem, qa nõ erat dotata, vñ ex eius p̃sona in totum denegat collõ, qa si ipsa succederet, in nullo fieret collatio, sed si ambæ essent dotatæ, tunc conferrent patruo, sicut plures emancipati, quia q̃libet est talis ꝯdõnis, ꝙ cogiẽ ꝯferre, vñ nullus pp alium excusat.ᵇ Facit ad p̃dicta ℑ. de cõiugẽ. cum eman. li. l. 1. §. fi. & qđ ibi dixi in solone ꝯrij. Item est. C. de col. l. illam. vbi neptis ꝯfert patruo. Dñt qdã, ibi neptis ñ habebat fratrẽ, vel sororẽ. Alij, & melius dñt, ibi loquiẽ in collõne dotis, mřis ip̃sius, quare tenetur ꝯferre illis p̃sonis, qb. mr̃ tenebaẽ conferre, sed hic loquiẽ in coll. dotis datæ ipsi nepti. Hãc sol. tenent Doct. Dyn. & Cy. ibi, licet gl. ibi aliter dicat. Vltimo quæro, a quo ista neptis erat dotata? Dicit gl. a patre, vel ab alio, non curo. Ita dicit glos. & bene, si ponimus patrẽ, vel patruũ, cui fit collatio, esse in p̃tãte, qa ei fit collatio dotis p̃fectitiæ, & aduentitiæ vt ℑ. eo. l. §. si sub ꝯdõne. & C. eo. l. filię dotẽ. Sed si ponis p̃rm, & patruum emãcipatos, tunc oportet ponere, ꝙ dos fuit p̃fecta a p̃re, vel ab auo, de cuius successione agiẽ, aliàs nõ fiet collatio, d. l. filiæ dotẽ. §. fin. tñ hodie 1 oportet, ꝙ sit p̃fectitia, alias secus, vt C. eo. l. fi. Quæro, † qđ de pronepote? c Rñ. idẽ, qđ de nepote, eadẽ rõne, & facit mentionẽ tex. C. e. l. vt liberis, & iõ circa collationem istorum nepotum, cũ patruis, dic. Aut q̃ris an patrui cogantẽ ꝯferre nepotib. & certũ est, ꝙ sic, vt hic, & l. illã, C. e. Aut q̃ris, an nepotes cogantẽ ꝯferre patruis, & dic, aut est vnus nepos, vel plures ex diuersis fratrib. & coguntẽ cõferre, vt hic. Aut sunt plures nepotes ex eodẽ fratre, & tunc aut q̃riẽ de dote, vel de donatione, data eorũ p̃ri, vel mřı defunctæ, & illã cogunt ꝯferre, d. l. illam. Aut de dote, vel donatione data ipsis nepotib. & tũc aut oẽs nepotes sunt talis ꝯdõnis, ꝙ possent cogi ad collationẽ, & tũc ipsi tanq̃ vnus effecti, ꝯferre coguntẽ patruis, l. si nepotes. sup. ti. 1. Aut vnus erat talis ꝯdõnis, ꝙ in eius p̃sona nõ caderet onus faciendi collationem, & tunc pp eum ñ ꝯferẽ patruis, sed ꝯferũt sibi inuicẽ, vt hic. Et qđ dixi de patruis, idẽ in auũculis, amitis, & ĩ materteris, l. illã. C. de col. Itẽ p̃dicta vera q̃ñ nepotes ipsi succedũt auo, Secus si successissent primo p̃ri eorũ, qa tũc fieret collõ, ſm qđ pr̃ eorũ fecisset, l. si marinus. C. eo. Itẽ p̃dicta uera in dote p̃fecta de bonis eius, de cuius hr̃ditate agiẽ, d. l. vt liberis, C. eo. & iõ cum nepotes succedant auo, non dẽt ꝯferre dotẽ habitam ab eorum patre, licet gl. dubitet in d. l. illam.

ADDITIONES.

a Ale. Succedunt. Vide Bar. in l. qui superstitis. sup. de acq. hær.
b Ale. Excusatur. Adde Bal. in d. l. illam, et vide quæ sequuntur.
* Menoc. Scripsi consi. 153. nu. 8.
c Ale. De p̃nepote. An nepotes cõferãt patruis. adde Bar. in l. si emancipati. C. eo.

§. Cum dos. Dr̃ hic, ꝙ tñ necessariæ detrahuntur. q̃ro qđ in vtilibus? Quidã dñt idem, qa vtiles quodãmodo, necessariæ sunt, l. j. & l. in tñ. ſ. de impe. Cõtraria tñ opi. plus placet, cũ vtiles ĩpẽsæ dẽnt repeti, & iõ minus mulieri dẽt fieri displacer, cũ vtiles ĩpẽsæ dẽnt repeti, & iõ minus mulieri dẽt fieri detractio, sicut dicimus in viro existẽte nõ soluẽdo. Vel melius erit in electione mulieris, vt si vult detrahere vtiles impensas, computet dotẽ cum augmẽto, quãto plus valet dos pp vtiles impẽsas in eo factas, sed si nõ detraheret impẽsas, tunc dẽt cõputare tñ dotem, non id, quod vltra valet, arg. pro hoc. ℑ. e. l. si filia. quod no.

1 *Dos aduentitia an ueniat in collationem.*

§. Si sub cõditione. Dr̃ hic, ꝙ siue pr̃, siue extraneus dotem promisit, & sic innuit, ꝙ dos aduentitia venit in collationem Cõtra. C. eo. l. filiæ dotem Solu. Aut † tractatur de collatione fienda emancipatis, & 1 tunc dicas, ꝙ extraneus dedit cõtemplatione patris, & sic est p̃fectitia.

ctitia. Aut tractamus de collatione fienda suis, & tunc proprie stat, sed hodie indistincte aduentitia non conferuntur, vt C. e. l. fi.

Collatio quot modis fiat.

1 **§. Filiam.** †Quarto, quot modis fit collõ? Rñd. fit quatuor modis. Si quidem pater pro filia dedit dotem, tunc fit collõ re ipsa dotem conferendo, l. filiæ. C. eo. & per multas leges. & §§. huius tit. Secundo fit collatio tãto minus accipiẽdo de bonis paternis, quantum est do, C. eo. l. dotis. Tertio fit cõmunicando actionem, licet inanem forte, vt auth. quod locũ. C. eod. & no. hanc legem. §. cum dos. Quarto fit collõ, quãdo pater promisit. & non dedit, tunc fit collatio liberando filium, hic est casus, & C. eo. l. 2. & ibi no.

§. Si Emancipatus. Quid si mr̃imoniũ ẽ solutũ? Dic, vt in l. dotẽ dedit. s. ti. 1.

LEX II.

In adoptionem filia. Opp. facto testõ nõ hẽt locũ collatio, l. 1. C. e. sed hic fuit hr̃s institutus, ergo collatio cessat. Quidam dicũt, φ fuit instituta ab extraneo, non a patre. Alij dicunt spãle in filia data in adoptionem. Sed veritas est, φ hic fuit instituta a patre nãli, & alio cõmitt. te ed. dũi succedit per ɔ̃tab. & eius portio est aucta. Pro hoc j. l. prox. in quod vidistis j. eo. tit. l. cum emancipati. §. id quoque idẽ no. C. eo. ti. l. filium testamento.

LEX III.

Si filia fuerit. Dr̃ hic, φ habuit necesse petere ɔ̃tra. Cõtra, imo potuit adire ex testamento, vt l. ex duob. §. sed illud. s. de contratab. Solu. est necesse. i. vtile, vel habuit necesse: si vult eodem iure cum prætento succedere. Item opp. φ non fiat collõ, l. filium. §. & hoc fit consequens. sup. de contratabu. Solu. Aliud est, cum institutus petit sibi fieri collatione a præterito, quod non potest, vt ibi. Aliud cum præteritur ab instituto, quod potest secũdum istius legis distinctionem: ita dicit gl. & potest bene dicere. Vel ibi quando succedit diuerso iure, hic quando eodem.

LEX IIII.

a **Si pater.** a Opp. φ legatum cõpẽtetur in dotem, l. hmõi, §. cum pr. s. de le. 1. & l. filia legatorũ. C. de le. & ibi no. Sol. Intellige, ibi fuit legatum ad dotẽ, hic aũt fuit legatũ non ɔ̃templatione dotis, & sic nõ compensatur in dotem. Item opp. si est p̃terita, oportet, quod succedat per ɔ̃tab. vel dicatur nullũ, ergo perdit legatum, l. post legatum de his, quib. vt indi. & l. filũ. §. omnibus. s. de leg. præstan. Sol. Intellige, φ vult esse ɔ̃tenta legato, & dote, nec vult succedere.

ADDITIO.

a Ale. Si pater. De huius legis intellectu vide Bar. in d. l. huiusmodi §. cum pater & quod ibi dixi, & licet sol. Bar. hic communiter habeatur corrupta, tamen in lec. antiquis reperitur prout hic correxi.

LEX V.

Filius. Erronea successio non inducit collationem. h. d. Ex hac l. ɔcluditur, quod si hæc bon. posses. legitime fuerit petita, quod tenet conferre dotem fratri, licet emãcipato: sed certe hic tractat de collatione fienda fratri, qui est in potestate, & est hæres scriptus. Et hoc habetis expressius in l. filiæ dotem in fi. C. eo. & habuistis s. eo. l. 1. §. si sub conditione. Dicam plene j. eo. l. pater filium.

1 *Vsuræ quando sunt loco interesse magis, quam vsurarum, etiam hodie sunt permissæ.*

§. Filia. Op. collõ petitur iudicis officio, vt s. e. l. 1. in prin. vel ex stipulatione interposita de ɔferendo, de qua habuistis s. ti. 1. l. 1. § iubet. & l. si qs filium. §. fi. & sic per auxilium stricti iuris agit, ideo non veniunt vsuræ, l. vidcamus. §. si actionẽ. s. a de vsur. Videte, ratio est ista. a Qui debet conferre, percipit fructus 1 ex hæreditate, quæ sibi datur, ideo dotem, † & eius vsuras debet cõferre. Sic dicimus in simili in l. curabit. C. de act. emp. & l. Iulianus. §. ex vendito. s. de act. emp. Vnde istæ vsuræ sunt magis loco interesse, quam loco vsurarum, & essent forte hodie permissæ p c. conquestus, extra, de vsur.

ADDITIO.

a Ale. Ratio est ista Vide Bal. in l. si soror. C. eo.

LEX VII.

1 *Collatio est bonorum suorum communicatio.*
2 *Collatio quo iure, & qua ratione fuerit introducta.*
3 *Emancipatus confert emancipatis profectitia.*
4 *Sui qui non sunt neque emancipati, an adinuicem conferant.*
5 *Emancipati suis non conferant aduentitia.*
6 *Sui emancipatis qualiter conferant, & sui inter se.*
7 *Filij non conferunt extraneis.*
8 *Collatio inter non descendentes habet locum.*
9 *Collatio petitur officio iudicis, vel actione ex stipulatu, si fuit interposita stipulatio.*
10 *Collatio habet locum, siue ex testamento siue ab intestato succedatur, & post agnitam bonorum possessionem, vel aditam hæreditatem.*
Iura, quæ dicunt collationem non habere locum inter succedentes diuerso iure, sunt correcta.
11 *Collatio quomodo fiat.*

a **Pater filium.** Hic intendo tractare mãm collationis, quam tractat gl. C. eo. tit. l. si emancipati, ibi Cyn. tractat ita male, φ ex dictis suis nihil boni potes efficere. Si testamentum rumpitur per querelam pro parte, nõ cessat collatio: & similiter inter eos, qui diuerso iure succedũt. h. d. No. ter. ibi, nam & libertates, &c vides ergo, quod hic non est locus collõni in casu isto. Oppo. & videtur, quod habet locum, etiam testamento rescisso per querelam, vt C. eo. l. vt liberis. Dicit glo. quod in hoc lex ista per illam corrigitur, vel melius, ibi loquitur, quando testm̃ per querelam in totum rescinditur, vnde omnes ab intestato eodem iure succedunt, hic autem testm̃ pro parte rescinditur, & hoc verius. An autem hodie sit correctum. j. dicam. Itẽ b opp dr̃ hic inter succedentes diuerso iure, non habet locum collatio. ɔ̃. s. ti. 1. l. si filius. Sol. licet ibi succedant diuerso iure, tñ poterant succedere eodem iure, sed hic non poterant succedere eodẽ iure, et si vellent. Pro declaranda mã collationis primo quæro, quid sit collõ? Secundo, quo iure sit introducta collatio, & qua rõne. Tertio, inter quos, & de quibus rebus debeat fieri collatio. Quarto, quo iure petatur collõ. Quinto, quando fiat. Sexto, qualiter 1 fiat. Ad primum r̃ndeo, & gl. declarat s. ti. 1. in rub. dicens, φ collatio est bonorum suorum cõicatio. Quare dicit, bonorum suorum? Rñd. quia si essent bona p̃ris, magis venirent diuidenda q̃ cõicanda, l. filiæ licet. C. eo. Itẽ dicit bona propria, quia aliena non venirẽt conferenda, s. tit. 1. l. p̃tor. §. emancipati. & l. 2. §. 1. eo. ti. & C. 2 l. ea demum. Secundo principaliter quæro, quo iure, & qua rõne sit introducta collõ? Hic aduerte, quia hic quasi oĩa intelliges, & reperio in hac mã sex, vel septem iura. Et primo fuit introducta p edictum p̃toris, vt s. ti. 1. l. 1 in prin. & hoc habebat locum inter eos, q succedebãt aut p ɔ̃ta. vel ab intestato, l. filium §. & hoc sit ɔ̃ñs. s. de ɔ̃tab. & l. 1. §. 1. s. tit. 1. Secus si succedebant diuersũ iure vt. d. §. & hoc sit ɔ̃ñs, & hac le. Rõ quare fuit ĩtroducta, est duplex. Primo, qa per emãcipatũ fiebat iniuria suis, ideo pretor collõnẽ induxit, secus si suo non fieret iniuria, d. l. 1. §. 1. §. pr. & § toties. Secũdo fuit rõ, qa quicquid quęrebat filius in p̃tãte retentus, q̃rebat p̃ri, sed emancipatus q̃rebat sibi p̃si, vnde voluit p̃tor, φ perinde cõferret filius emancipatus, sicut si patri acquisiuisset, si in p̃tãte mansisset, vt s. ti. 1. l. 2. §. diuersum. & §. si duo. & ideo castrẽsia. & quasi non conferuntur, qa p̃ri per nullum acq̃runtur, vt su. ti. 1. l. 1. §. nec castrense. Itẽ rõ quare req̃rebatur, φ eodem iure succederẽt nõ diuerso fuit ista. Cũ n. p collõnem ad unum cumulũ deducantur, non debẽt diuerso iure censeri, l. cum q ędes. de vsuca. vel alr̃, q̃ñ diuerso iure succedunt, tũc quilibet vocabitur insolidum vnus insolidum de iure ciuili, & alius de iure p̃torio, sed p cõcursum faciunt, sibi partes, d. l. filium. p totã. Cum ergo nullus faciat iniuriam alteri. sed vnus tantum aufert alteri, q̃tum ille sibi, & sic iniuria p̃t compẽsari, ideo collatio cessat Sed si veniebãt diuerso iure, non tñ quilibet insolidũ, vt in casu huius l. tunc cessat collatio pp testm̃, qd saltẽ pro parte valet, vt apparebit hic in tex. & gl. Secundũ ius apparet, ex quo est introducta collatio, φ est æquitas Scęuolę, l. si filius s. ti. j. Cum. n. requiratur p edictum, φ eodẽ iure succederent, vt dixi, contingebat iniquitas, φ instituto, q voluit adire ex testõ, nõ cõferebat, ideo Iuriscon. Scęuola sua æquitate induxit, vt si p emancipatũ fit iniuria instituto adeũti fiat collatio, vt ibi dr̃: qđ est verũ, si poterãt eodẽ iure succedere, licet nõ succeßerant eodem iure, vt ibi, secus si nõ poterãt eodẽ iure succedere, ut hic. Tertium ius fuit constitutio diui Pij de qua hẽtis s. eo. l. 1. in prin. ex qua est introducta collõ dotis. Rõ fuit ista, pr̃ętor induxit tm̃ collõnem in emancipatis, φ conferant suis pp tõnem, quia sui tanq̃ nihil habentes, cum quęrant oĩa p̃ri, non possunt conferre. Sed Imperator omnia cõsiderans, quod sui p̃nt aliquid habere s̃m ista tempora, vt dotem, ideo introduxit, vt sui dotem conferant, vt su. e. l. 1. Quartũ ius fuit Leonis Imperatoris qui fecit constitutionem l. ut liberis. C. eo. ti. per quam cõstitutionem est introducta vltra iura antiquorũ hęc lex. Nam iure antiquorum non erat introducta collatio, nisi in descẽdẽtib. p lineã paternam, hodie siue loquimur de descẽdẽnb. p lineã paternam, siue p lineam maternã, habet locum collatio, d. l. vt liberis. Itẽ de iure antiquo in suis erat introducta collõ tm̃ in dote, sed p l. vt liberis, est intro ducta collõ donationis pp nuptias Tertio ibi in fi. dr̃, φ emancipato conferũt profectitia, quod de iure antiquo nõ reperiebat, imo inter eos cessabat collõ, vt su. ti. 1. l. 1. in fi. & l. 2. §. si tres, & l. p̃tor. §. quoties. Rõ, quæ mouit Imperatorem ibi, fuit æqualitas seruanda inter fratres, & tales personas, vt ibi dr̃ in tex. ibi, ęquitatis, &c. Quintum ius fuit introductũ p Iustinianũ, C. e. l. illa, p quã addit duo. Primo, qa p Leonẽ in l. vt liberis. erat p̃uisũ solum de nepotib. & p̃neptib. inuicẽ succedẽnb. sed si succederẽt cũ materteris, vel auũculis, non erat p̃uisum, de quo ipse in illa l. statuit de patruis tm̃, & amitis erat prouisum de iure antiquo, vt su. e. l. j. §. si sit nepos, qd ẽt ibi declarat. Scđo, qa de iure antiquo erat

ADDITIONES.

a Ale. Pater filium. Ad hanc l. vide quod dixi post Bar. in l. filiæ dotem. C. eo.
b Ale. Item opp. Et vide septem no. regulas positas per Bal. in materia collationis in l. quoniam nouella in prin. C. de inoff. test.

erat bñ declaratum de dote data pro nepte, d.l. vt liberis. & §. si sit nepos. sed de dote data mři ipsius neptis nihil erat dictum, ideo hoc fuit introductũ per Iustinianũ. Rõ fuit, æqualitas seruanda inter tales successores, vt ibi patet. Sextũ ius fuit eiusdẽ Iustiniani in l. vlt. C. eo. Nã cum de iure antiquo ꝯferebant aduẽtitia, vt s. l. j. §. si sub ꝯdõne. & C. eod. l. filiæ. Imperator Iustinianus statuit hodie aduentitia nullo mõ conferri. Rõ fuit ista. cum. n. de iure antiquo aduentitia pr̃i quærerent, l. placet. s. de acqu. hære. & j. si a pare qs fue. manumiss. l. j. §. j. ideo æquum fuit, vt fieret collatio oĩum, quæ pr̃i fuissent q̃sita, si in ptãte mãsissent, vt s. tit. 1. l. 2. §. si duo. Sed cũ hodie aduentitia non quærantur pr̃i, per ti. de bon. mat. & de bonis quæ liberis, ideo fuit statutum, ꝙ non conferant, quia est eadẽ rõ in eis, quæ est in castrensib. vel quasi, l. j. §. nec castrense, sup. tit. j. Septimum ius fuit introductum per Iustinianum, per authẽ. ex testõ. C. eo. & in corpore vnde sumit, per quã introducit, ꝙ ex testõ, & ab intesta. hẽat locum collõ, cum ex testõ olim cessabat, vt hac l. & C. eo. l. j. & s. eo. l. filia cum sim. Et erat rõ olim, quia considerabãt legislatores, ꝙ si testõres voluissent aliqd dicere de collatione, dixissent in testõ, & tunc haberet locum, vt inf. l. prox. Sed Iustinianus cogitans, ꝙ testator mortis cogitatione præuentus, nõ põt oĩa dicere in testõ, ideo induxit, ꝙ ex testõ, & ab intesta. hẽat locum collõ, nisi ꝯtrium dictum fuerit in testõ. Rõ fuit, qa pr̃ vr̃ velle, ꝙ semper inter filios sit æqualitas. Tertio q̃ro principal̃r, inter quos hẽat locum collõ, & de quibus rebus, & declarabo per

3 quinque q. Primo quæro, † an emancipati emancipatis conferãt? Glo. fi. in l. si emancipati. C. eo. dicit, ꝙ nihil confert emancipatus emancipato, per illam legem, & p l. j. in fi. s. ti. j. & l. p̃tor. §. quoties, cum gl. in ver. his solis eo. ti. & l. fi. §. si tres. Sed glo. j. illius legis dicit ꝯtrium, ꝙ emancipati emancipatis conferant pfectitia. alle. l. filiæ dotem, eo. ti. & illam opin. tenebat Accur. & Franc. eius filius. alia erat opi. Azo. videlicet, ꝙ l. filiæ. nihil ad ppositum, qa ibi dr̃, ꝙ suus ꝯfert emancipato dotẽ profectitiã, & merito hoc fuit statutum, quia cum emancipatus ꝯferat sua oĩa, merito sibi dẽt cõferri dos pfectitia, ne emergat inæqualitas. Sed cũ inter penitus emancipatos nulla sit faciẽda collõ, cessat illa rõ. Vnde illud verbum, multo magis, positũ ibi in gl. non concludit. Fateor tñ, ꝙ est opi. Acc. vera, ꝙ l. filiæ. & oẽs leges antiquæ in hoc corrigãt, vt l. vt liberis. in fi. eo. ti. & ante illam legem verũ dicebat Azo, sed post l. vt liberis. verũ dicit Accur. Non ob. de ꝯiũgen. cum eman. li. l. j. a.

4 re. qa r̃nde, vt ibi dicet. † Secundo q̃ro, qd de his, qui neq; sunt sui, neque emãcipati, vtrum inuicem fiat collõ, & de quibus rebus? Glo. in l. si emancipati. dicit simplr̃ esse idẽ, quod in emancipatis. Aduerte, aliquẽ non esse suum, neque emãcipatũ, põt cõtingere duob. modis. Primo, ꝙ non est suus, neq; emãcipatus, tñ esse potuit, vt nepos natus ex filio emancipato, post emancipationem, isti conferũt eodem mõ sicut emancipati, l. si nepotes. s. tit. j. cum multis alijs legib. illius titu. Item in dato in adoptionẽ, & nato ex eo, vt s. e. l. filia in adoptionẽ. & l. j. §. is quoq;. s. titu. j. Quidã sunt, q nec vnq̃ fuerunt sui, nec emancipati, nec esse potuerũt, vt descendẽtes p lineã fœmineã, & in istis de iure antiquo non fiebat collatio, hodie sic, per l. vt liberis. & inuicẽ pfectitia conferent sicut emancipati, vel retenti in ptãte, vt ibi dr̃. Differunt tñ in collõne simplicis donationis, vt dixi s. tit. j. l. j. §. nec castrense. Item q̃ro, an nepotes conferant patruis, & eꝯ? Dic, vt dixi s. eo. l. 1. §. si sit nepos.

5 † Tertio q̃ro, vtrũ emancipati ꝯferãt suis? Et gl. in d. l. si emancipati. dicit, ꝙ oĩa ꝯferũt, & vide glo. in d. l. si emancipati, & l. 1. in fi. su. ti. j. & per oẽs leges illius ti. p̃cedẽtis. Tu vero dic al̃r. Si loquimur de iure antiquo, emancipati suis conferũt oĩa, vel partẽ, s̃m distõnẽ, quã dedi in l. j. §. si ex dodrante. s. tit. j. Si quærimus de iure hodierno, dico, ꝙ sicut olim emancipati nõ cõferebant castrẽse, vel quasi, vt l. j. §. nec castrense. sup. tit. j. ita hodie ꝯferũt nõ aduentitia,

a vt C. eo. l. vlt. Rõ, qa si in ptãte mansissent, pr̃i nõ quæsiuissent, a & sic est eadẽ rõ, quæ in castrensibus, p̃terq̃ in fructibus, quos pr̃i q̃siuissent, si in ptãte mãsissent, ideo illos fructus, vel q̃tum ex fructibus est lucratus, forte ꝯfert, si est eadem rõ, quæ olim erat: & hoc

6 cõiter tenent Doc. Vltramontani, & Citramontani. † Quarto q̃ro, vtrum sui conferant emancipatis, & quæ? R̃ndet gl. in l. si emãcipati. C. eo. & dicit, ꝙ sui emancipatis conferũt, sed nõ oĩa, qa nõ nisi profectitia. Aduerte, sui. n. pñt hr̃e pfectitia diuersi generis, q̃dam ob cãm, q̃dam sine causa: & qñ ob cãm, pñt esse multæ causæ, quas plene expediui. s. tit. j. l. j. §. nec castrense. dic, vt ibi, & eodẽ mõ, quo conferunt sui, emancipatis, conferunt sui inter se, p easdẽ leges. Sed posses opponere. Ego video ex p̃dictis drĩam inter suũ, & emãcipatum, nonne sublata est drĩa prĩç ptãtis, & emancipationis? R̃nd. verum est, quo ad successionẽ, secus quo ad collõnem. Ita no. in d. l. si emancipati. Facit qd̃ no. in auth. ex cã. de liber. p̃ter.

7 † Quinto quæro, b an filij conferant extraneis, nõ descẽdentibus?

b R̃n nõ, casus est in l. pe. C. cõia vtriusq; iud. & in d. l. si emancipati. in j. gl. in fi. Vltimo circa hoc quæro, an alij non descendentes a-

8 licui suo consanguineo inter se conferant. R̃n. collõ inter non descendentes, non est inducta iure, ideo cessat. l. illam. C. eo. & l. vlti. C. communia vtriusque iudi. & Doct. tenent in d. l. si emancipati.

9 † Quarto quæro principaliter, quo iure petatur collõ? R̃n. vel iudicis officio, vt sup. eo. l. j. in prin. & no. in l. si soror. C. eo. tit. & l. prox.

10 vel actione ex stipulatu, si est interposita, vt s. l. prox. in fi. † Quinto quæro principal̃r, quando habet locum collõ? R̃n. collatio habet locum primo. siue succedat ex testõ hodie, vel ab ĩtestato, vt C. eo. auth. ex testõ. licet olim aliter esset, vt dixi sup. in 2. q. principali. ideo prim. ꝙ ista iura, q̃ distinguũt, vtrũ eodẽ, vel diuerso iure succedant, sint correcta, qa eorũ rõ cessat, quia quocũq; iure succedant, hodie satis est, vt s. de aeq. hære. l. quod si dubitet. & sup. de lib. & posth. l. Gallus. §. si eius. in fi. Itẽ dico, ꝙ collõ hẽt locũ post agnitam bo. pos. vt l. p̃tor. in prin. sup. ti. j. vel post aditã hr̃editatem,

c 11 vt hic patet. † Sexto, & vltimo principal̃r quæro, q̃o fiat ista collatio? R̃n fiet vel cauendo, vel conferendo re ipsa, vel tanto minus accipiendo, vel actionẽ conferendo, vel liberando cohæredes, & hæc omnia probantur sup. tit. j. l. j. §. filiam.

ADDITIONES.

a Alc. Non quæsiuisset. Nunquid fructus aduentitiorum conferantur. Adde Bal. in auth. ex testamento. in 12. & 14. q. C. de colla. & cum Bar. etiam transit An. in l. fi. C. eo. per illum tex. a contrario sensu, & idem sensit Cy. in l. si emancipati. e. ti.

b Alex. Quinto quæro. Adde tamen, quòd ille, qui non succedit titulo vniuersali, vel singulari, & hæreditatem repudiat, nõ tenetur conferre. l. ex causa. & ibi Bal. C. fam. erc. & inf. eo. in l. fi.

Pater nubenti. Verba enunciatiua per modum conditionis prolata, exceptionem inducunt. h. d. No. ex lege ista, ꝙ ex testõ est locus collationi, si hoc iubet testator. Secundo not. quod dixi in casu, & examina, vt dixi j. de don. l. ex hac scriptura.

LEX IX.

a **Fuit quæstionis.** a Qui non vult hr̃editatẽ, non cogitur ad collationem. h. d. in summa.

ADDITIO.

a Fuit quæstionis. Vide quæ dicit per istam l. Pau. de Ca. in l. illud. in vlt. verbis. C. de collat. vbi dicit se consuluisse.

TITVLVS OCTAVVS.

De ventre in poss. mittendo, & curatore eius.

CONTINVATIO patet ex prin. l. j. Quærit glo. j. an hæc bo. pos. sit iuris, vel facti? Et dicit, ꝙ est facti, non iuris, quia nudam detentionem tribuit, arg. l. j. in fi. j. ex quib. cau. in poss. ea. & no. in l. si finita. in glo. magna. in §. Iulianus. sup. de dã. infe. Secundo q̃rit gl. quare non p̃misit de bon. pos. s̃m tab. cum p illam tribuat ius, sicut per ꝯtab. Responde, vt in gl. Tertio no. hic loquitur de ventre in pos. mitt. & de cur. eius. De prima parte tractat l. 1. vsque ad §. quoties. De secunda parte tractatur in §. quoties. vsq; ad fi. legis. Tertio in alijs legibus ponuntur quæstiones pertinentes communiter ad totam rub. & ad totum tit.

LEX PRIMA.

a **Sicuti.** a Opp. & vr̃, ꝙ etiam ti. de ꝯtab. prouiderit circa nascituros, vt l. j. in prin. sup. de ꝯtab. Solut. Ibi prouidet circa nascituros, postquam tamen sunt nati, sed hic titulus prouidet, dum est in ventre. Item opp. dicitur hic, vice contratab. Contra, imo hoc edictum habet locum iure bo. pos. s̃m tab. & etiam ab intesta. vt inf. ea. l. §. si filius. & l. vbicunque. & l. fi. Sol. quod dicit iure bo. pos. contratab. debet exponi eo iure, quo datur contratab. bon. poss. quod est vigore suæ iurisdictionis.

ADDITIO.

a Alex. Sicuti. Sed infra quantum tempus hæc missio petenda sit, vide Bal. in l. fi. in 7. col. in 4. q. C. vnde leg.

c *Decretum iudicis est nullum, cum deficit ius ex parte petentis.*

§. Prægnantem. Opp. j. ea. l. §. si filius. vbi sufficit, ꝙ putaretur prægnans. Sol. intellige, & dic, ꝙ requiritur, ꝙ sit prægnans, vt no. j. ea. l. §. si ea. Vltimo colc lige ex §. isto, † ꝙ decretum iudicis est nullum, quando ius deficit ex parte petentis, vt hic, & in l. 1. §. hæc verba. inf. ne vis fiat ei. & l. cum vero. §. subuentum. de fideic. lib. dixi satis plene in l. iuste. inf. de acq. poss.

§. Toties. Quæro, quæ est ratio huius verbi? Vos habuistis sup. in prin. legis, quód mittitur in possessionẽ eo iure, quo datur contratabulas, sed exhæredato non datur contratab. l. non putauit. in prin. supra, de contratab. ergo exhæredatus venter non admittetur. Item secundum dictum huius §. habet istam rationem. quia si aliquis esset, qui eum præcederet, sine dubio non mitteretur in possessionem, l. cum emancipatus. §. j. de ꝯtabu. & vidistis infra eodem. l. vbicunque. Hoc præmisso opp. dicitur hic, si exhæredatus non est. Contra, venter non potest exhæredari, quia nõ põt cõmittere cãm ingratitudinis, l. si quis in suo. § j. C. de inof. test. So. Concedo op. quia non pt̃ hodie exhr̃dari, vt ibi. no. sup. de lib. & posth. l. si posthumus, & l. maximũ vitiũ. C. de lib. præt. vel exhæred. & sic venter exhæredatus mittitur in possessionem hodie. Item dr̃ hic, quod inter suos hæredes, & sic innuit, ꝙ natus ex emancipato non mittitur: ꝯ, vt infra, ea. l. §. etiam ex eman-

emancipato.& §.si filius.in fi.§. Rñ quod hic dicit suum,dic.hoc est primum locum tenentem in successione ex causa. Nõ intelligas suum, i.in potestate. Prætor enim vocat emancipatos, sicut suos. Item opp. ℈.eo.l.fin & l.vbicunque.vbi mittitur in poss. ventet,qui non est pariturus suum. Solu. Intellige suos hæredes,quocunq; modo. Vel melius, suos hæredes, hoc est liberos vocat eo iure quoad contratabu. bon. poss.sed alios vocat alio iure, hoc est ex virtute aliorum edictorum. Tene quam vis, non curo.

1 *Exhæredatio facta sub conditione, quando valeat.*
2 *Masculinum prolatum a lege in odiosis concipit fœmininum.*
3 *Indefinita legis etiam in odiosis æquipollet vniuersali, secus si est prolata ab homine.*
4 *Posthumus hodie, non potest exhæredari.*

§.Sed & si incertum.

No tex.ibi, æquius.n &c. Op.dr̃ hic.æquius.Cõtra, imò non est æquum de alieno largiri,l.si cum filius.in prin.inf.de don. So expone æquius, i.minus inique. Item oppo.dr̃ hic,aliquo casu.Cõtra,imò semp admittit̃.cũ.n.exhr̃datio sit facta sub ꝯdõne.non valet,l.2.§ pure.s̃ de lib.& posth. Solu. Exhæredatio facta sub ꝯdõne,quæ habet suspendere exhæredationẽ post natiuitatẽ, nullo modo valet, sed hic post natiuitatem non suspendit , iõ valet Ista solutio non vr̃ vera, quia hic in fi. loquitur de posthumo sub ꝯdõne exhæredato , quæ potest suspendere. Dicit gl.intellige exhæredatum in defectum ꝯdõnis potestatiuæ, alias esset ꝯ dictũ § pure. Ista sol.non est vera, quia in defectum ꝯdõnis potestatiuæ exhæredatio non est necessaria,l.suus quoque.s̃.de hære.inst. Ideo
1 † debes scire,ꝙ dicere sic. Aut ꝯdõ exhæredationis nullo mõ põt suspẽdere exhæredationem post natiuitatem posthumi, & valet, vt hic in versic.quare Aut potest suspendere post natiuitatem,& tunc aut est facta exhæredatio in defectum ꝯdõnis potestatiuæ,& valet,vt hic no. Aut est facta in defectum ꝯdõnis casualis, & tunc si quidem ꝯdõ exhæredationis extitit ante natiuitatẽ posthumi, ita ꝙ exhæredatio est purificata,& tunc valet, alias secus.l.posthuma.& l.etiam posthumus.s̃.de lib.& posthu.& quod ibi not. Item opp.dr̃ hic,ꝙ si filius nascatur,non cõprehendit filiam Et si dicis, vnum non comprehendit plures. Contra,masculinum comprehendit fœmininũ,l.1.℈.de ver.sig.Sol.hic in exhæredatione, quæ est odiosa,l.cum quidam.s̃.de lib. & posth & ideo dicit plerunq;,
2 ℈.de ver.sig.l.pronunciatio,in princ Doc † intelligunt hoc verũ, qñ in casu odii profertur ab homine. Secus si masculinũ profertur a lege in casu odii, quia tunc indistincte comprehendit fœmininũ, l.si quis id,quod.s̃.de iurisd.om.iud.& not.in l.si cuius in tantam C. vnde vi. Item dr̃ hic, qui exhæredat suum, intelligitur exhæredare vnum tñ.contra,in l.vtrum.s̃.de reb.dub.& l.si quis ita.§.i.sup.de test.tut. Sol. Possumus dicere,ꝙ hic vnum expressit, sed in contrariis est locutus indefinite. Vel melius. † hic tractamus de odio,
3 vnde indefinita,vniuersali non æquipollet,vt hic,& l.2 s̃.de liber, & posthu. Et hoc est verum, qñ indefinita profertur ab homine; sed qñ a lege,tunc æquipollet vniuersali,q̃a non est rõ, quare magis referat ad vnũ , quam ad aliud,imò plus,si lex loquitur in persona vnius singularis, a dr̃ loqui vniuersaliter,& illa persona videt̃
a adiecta gratia exempli, vt in prima constitutione C. in fi Vltimo
4 no.ꝙ † hodie posthumus non potest exhæredari,vt dixi sup.

ADDITIO.

a Io.Fr.Ru.Singularis.De isto dicto vide Iaf.in l.ex duobus.in prin.sup.de vulg.& pupill.vbi alleg.pro no.& limita,vt ibi per eum.& in l.qui filia.§.j.sup.de lega.1. * Menoc.Gomes.in rub.Inst.de actio.nu.3.

§.Si venter.

Contra istum § oppo.quia imo venter dẽt mitti in possessionẽ.quia potest esse su⁹ aliquo casu,i.repudiantib.institutis. Vnde ob s̃ prox.§.Sol.Dicit gl. illud dictũ non est ita extendendũ,qđ ad istum casum porrigatur. Tu dic,qñq; considerato pñti statu posthumus nõ est nasciturus suus,tunc non datur ventri bo.possessio,vt hic,licet posset accidere,ꝙ suus nascatur. Quandoque considerato præsenti statu est dubium, & tunc semper venter in possessionem mittitur, vt s̃.§.px.

§ Rectissime.

Oppo.& solue,vt in glo.

§.Si filius

Opp.gl.de l.cum emancipatus.§.qui duos.sup. de contratab. Sol.vt ibi, ideo nepos non habet contratab.quia est,qui eum præcedat.

1 *Pace facta de occisione , vel vulnere non tollitur accusatio , quæ competit ad vindictam publicam.*

a §.Si ea.

No.tex.in fi.qui & non tantum parenti,&c. Dr̃ hic, ꝙ debet constare summatim,an sit vxor. Cõtra,imò debet constare plene.s̃.eo.l.j.§ prægnantem. Sol.dicit gl.ꝙ debet cõstare plene, ꝙ sit vxor, de aliis ꝯdõnib.summatim,& quod in ꝯtrario dr̃,intellige,ꝙ sufficit constare summatim. Item oppo.de l. vbicunq;.§ interdum.℈.e.vbi dr̃ plene cognoscendum. Sol.vt ibi videbitis. Vltimo ex hoc §.in fi cum gl.no.ꝙ eius nascitur magis
b Reipu.q̃ parentib. Et hoc inducit ad q.b †ꝙ si fiat pax de occisio-
1 ne,vel vulnere,ꝙ per hoc potest tolli actio,quæ competit iniuriatio, sed non accusatio , quæ competit ad vindictam publicam , vt hic,& hoc probatur in l.a.sup.ad Syllan.& quod ibi no. Dyn.

ADDITIONES.

Alex.Si ea.Not.plene esse cognoscendum de matrimonio, & adde, ꝙ non sufficit probare,quem fuisse in possessione matrimonij, sec.Bal.in l.j.C.de feriis.
b Alex.Ad eundẽ.An sufficiat habere pacem de occisione,vel vulnere,vide Bart.in l.j.post p i a.sup.de iniuriis.

§.Quoties.

Hinc incipit Iurisconsc. tractare de secunda parte rub scilicet,de cu.dan.bo.& ven.

§.Mulier.

Dr̃ hic,in hanc rem curator constituendus est, quæro, quis est curator, qui potest diminuere causa vestiendi vxorem.&c. Dicit glo.Curator constitutus vẽtri, & bonis.Dicit glo.super ver.constituendus,vide glo.in l.curator. ℈.eo.quæ dicit melius. Nam curator ventris habet curam istam, vt præstet ventri necessaria ad victum,sed ad curam curatoris bonorum est, vt faciat alia, quæ sunt necessaria ad bona.

1 *Sequestratione prohibita, an sit prohibita pernumeratio & descriptio.*

§.Eligitur.

No.tex.obsignare non dr̃e,sed tñ pnumerare,&c. No.ex hoc text.multoties,hr̃s mittẽl poss.ex edicto dñi Adriani,vel alio mõ,& rescriꝑit cõ ꝑprietatis certè ad petitionẽ ꝯdicẽtis , poterũt pnumerari.& describi bona, vt postea facilius probetur, qđ ꝯdictor possit vẽdicare, arg.huius
1 tex.qđ tene mẽti. † Item a no.ex hoc tex.ꝙ in illis casibus,in quib.
a est ꝑhibita sequestratio,non tñ est ꝑhibita pnumeratio.& descriptio vt hic.Nõ obst.C.de iure fis.l.defensionis.lib. 10.q̃a ibi loquit̃ in descriptione,quæ est idẽ,quod executio,vel in fiscum incorporatio,v.g. Ecclesiæ faciũt impingi in rebus eorum aliquod signũ, vel aliquam literam,vt talis res est talis ecclesiæ, & ista talis descriptio est prohibita, vt ibi : sed pnumeratio, & descriptio,vt sciatur quot sunt res,bene potest fieri,& est permissa,vt hic,& ℈.l.si quis post hac.C.de bo.dam. Facit ad prædicta quod habetis.℈. proxi.§.

ADDITIO.

a Alex.Item.Adde Bart.in l.imperatoris.§.fi.inf.de app.& in l.i. C.de prohib.seq. pecu. & quod no. Bart.in l.post contractum.in fi.inf.de do. & in l.facultas. C.de iure fis.lib.x.& Bald.in l.1.C.de prohi.sequest.& ibi limita, nisi fieret descriptio cum iniuria,vt in descriptione supellectilium. * Menoch.Ias.cons.40.n.2.lib. 1.Gram.consi.52.nu.1.2.

§.Idem ait.

Vide glo.super vers.curatore,& sic vides, ꝙ quando datur curator bonis possunt omnes res conscribi,vt hic,& habuistis s̃.proxi.§. Item not.text.ibi,& inuentarium rerum faciẽti, ꝙ curator datus bonis, debet facere inuentarium,vt hic,& l.i.inf.de cur.bo.dan.

LEX V.

Curator ventris alimenta·

Curator.

Vide glo.quæ in c.vel vsura.& no.ipsam, licet illud no.sup.eo.l.j.§.si mulier.& ibi dixi.

LEX VI.

Extraneus.

No.ꝙ extraneus venter mittitur in poss.videbitis.℈.eo.l.proxi.& l.fin.quod no.

LEX VII.

Vbicunque.

Intelligendo,s.ꝙ quilibet posthumus,& extraneus mittatur in poss.quod intellige si non habet aliunde,vnde se alat,vt sup.l.proxima.

1 *Actionem præiudicialem an sit dare, per quam dicat quis , se pronunciari agnatum, vel cognatum, vel vt pronuncietur aliquis suus frater.*

§ Interdum.

Iste §.nõ reperit̃ alibi sec. Dy.& est multũ no.& ẽt difficilis. Op.s̃.e.l.i.§. si ea.vbi qñ vẽter mittit̃ in pos. sufficit summaria cognitio. Gl.dicit ibi,petebat mitti agnatus,non venter pariturus suũ. Non placet, q̃a ibi dicit,nurus, & sic tractat̃ de descendẽtibus. q succedũt ascẽdẽtib. Alij dñt, qđ hic loquit̃,qñ resistẽtes sunt de liberis, sed ibi loquit̃, qñ resistentes sunt extranei, vel nullius. Iste põt esse melior. Vel aĩr,qñ venter est pariturus suũ.& si vult mitti in pos. vt in ea sit vsque ad tp̃s pubertatis,tunc dẽt adhiberi plena causæ cognitio , vt hic. Si vero vult in ea ꝑmanere,vsquequo nascat̃, tunc adhibetur summaria cognitio,vt ibi, & tunc nato posthumo oportet, ꝙ petat se mitti in pos.ex Carbo.edicto,ꝑ titu.℈.ad Ca. Vltimo possum determinare qõnẽ,quã dixi me dicturũ hic in l.siue ꝯta. §.fin.s̃.de
1 li.agno.an sit dare actionẽ ꝑiudicialẽ,per quã dicat q̃s se pronunciari agnatũ, vel cognatũ esse, vel non,vt pronunciet̃ aliquis suus frater,vel non. Text.in d.l.siue ꝯtab.in fi.vr̃ velle,ꝙ non hẽat locũ nisi in suo.Sed tex.hic facit in ꝯrĩũ. Dicit n.oẽs cõtrouersias,& si vr̃,ꝙ habeat istã ꝯfessoriã,vel negatoriã,ꝑ quã pronunciet̃ agnat⁹ vel cognatus,vt hic. Sed posses dicere, hęc qõ status mouetur incidenter , quia principaliter hic petitur hæreditas , & qõ agnationis, vel cognationis venit incidenter. Sed tñ.idẽ puto,si qõ agnationis venit principaliter , vt ℈.ad Carb.l.de bonis.§ ita demum, & in multis locis. Et hoc tenet Innoc.in c.tuam,extra de ord.cog. & Io.de Blon.Inst.de ac.§. præiudiciales.licet istam.l.non alleget. Non ob.l.3.§.fin.s̃.de li.agn.quia fateor,ꝙ non habent locum illa senatusconsulta,vel actiones præiudiciales ex illis senatusc.sed tantum hñt locum aliæ præiudiciales. Pro hoc facit quod habetis in l.non nudis.C.de prob.per glo.& Doctor. vbi dr̃ ꝙ possum esse in quasi possessione fraternitatis, & per cõsequens habeo petitoriũ, quia si competit quasi possessorium,ergo petitorium.

LEX VIII.

Si ventris.

Opp.de l.j.C.de fal. So.dicit gl.vno mõ,& magis vel verius,qñq; accusatio de partu supposito,vel

o,vel adulterio fit directo propter partum, & isto casu vocantur atores,& isto casu differtur,vt hic. Qñq;fit,vt mater puniatur tan im,& tunc non differtur,l.j. C.de fal.& ibi per Cy.

LEX IX.

Posthumus. Opp.φ venter dēat mitti tñ,q parituris est suū,ñ alius,vt s.ea.l.j.§.toties Sol.Dñt dã,φ hic dr ex oĩbus edicti partibus,hoc est,siue ex testõ,siue ab ntestato,siue per vnde liberi,siue p vnde lĩ mi,dt.φ est suus.Hęc ol.non est vera,l.vbicunq;.s̃.e.& l.extraneo.s̃.en.Quare dic,φ loquit indistincte in quolibet,q ñ esse natus,hēret bo.pos.a ptore,il e mitteret in possessi.Nõ ob.l.j.§.toties.vt ibi dixi.Sed ẽ dña,qa eter.q est parituris suū,dēt indistincte ali,siue hēat aĩs,i ñ se alat, iue nõ,vt l.curator.s̃.e.sec° in eo,qui non est parituris suum,d.l. xtraneo.s̃.e.Item est dña i cãe cognitione.Item quãto tpe duret ossessio in vno,& quanto in alio,s̃.e.l.vbicunq;.§ j.Sed q̃ro,non- e habemus in l.3.§.acquirere.s̃.de bo.pos.φ dat parte non cita- ta,& est tex,in l.seruus,eo.tit.qũo ergo requirit plena cognitio cñ que in dãda ista possessione? Rñ.ibi loquit in poss.q̃ est iuris,nec facit præiudicium i possessione,nec in proprietate,nec mittitur in poss.facti,hic est possessio facti,& de facto qs mittit i poss.vt pos- sit diminuere,l.i.§ toties.& l.a.j.quib.ex cau.in poss.eatur.& ideo requiritur causæ cognitio.

TIT. NONVS.

De coniung.cum emancip.liber.

Continuatio appatet ex prin.l.nam dictum est s̃.de bon.poss.ꝯ- tab.verum quia ad determinationem eorum, quæ ibi sunt dicta, est factum istud edictum,ideo ponitur hic in rubr.de coniungen dis cum emancipato liberis.

LEX PRIMA.

Hoc edictum fuit introductum,vt ius ciuile cum prætorio concordaretur.[1]
Edictum de coniungend.cum emancip.lib.octo requirit,[2] *& an hodie habeat locum,& sic iste tit.sit correctus.nu.3.*
Arg.quod potest sumi ex legibus correctis.

SIquis ex his. Primo ponit Iurisconsul.mẽtẽ edicti.Scdo illud exponit.Scda ibi,hoc edictũ.Gl.magna ponit casũ in prin.l.& quasi summat totũ ti.Tex.ibi.ptinebit,id ẽ,si vocent p se di recto,alias secus,vt j eo.l.si nepos.Pro declaratione † tex.q̃ro,quæ fuit rõ introducendi istud edictũ? Rñ.cũ concordandi ius ciuile, cũ iure ptorio,vt probat j proxi.§.& glo.dicit apertius.Secundo quæro,quare dicit Int.suo noĩe? Rñ.quia secus,si per mediam psonam ad eos ptinet hrditas,vt j.eo.l si nepos.Quæro,quare di- xit de collatione? Rñd.quia poterat esse discordia inter nepotes,& patruos.Nam poterant dicere patrui,φ emancipatus debeat eis ꝯferre.Item nepotes poterunt dicere,φ emancipatus conferret so lum eis,quia solum eis facit iniuriam.† Quærit gl.quot requirũ- tur,vt habeat locum istud edictum? Dicit gl.φ octo,vide in gl.Vl timo quærit gl.a †vtrum istud edictum hodie locum habeat? Vr, φ non,quia sublata est dñæ patriæ ptãtis,& emancipationis,ut in Auth.de hære.ab intest.§.1.& ideo cum solus filius veniat ad suc- cessionẽ de iure ciuili,& ptorio,ista coniunctio non habebit locũ. Ita dt gl.hic,& idem no.gl.in ver.veniẽt.s̃.de lib.& post.l.vlt.& s̃. de inoff.testa.l.cum proponas.in princi.& C.de suis.& leg.auth. in successione.& in Auth.de hær.ab intest.§.1.& idẽ vr velle Rof. in libellis suis,in ti.de bo.post.ꝯtab.In ꝯtrium,φ iste ti.nõ sit hodie correctus.vr,qa ni.de hær.quæ ab intest.loquit,qñ nullum est cõ- ditum testm̃:hic vero,qñ est conditum testm̃,sed irritat p ꝯtab. sed vr certissimum ſm multas gl.φ qñ testm̃ est ꝯditum,& irrita tur,non sunt correcta iura antiqua,no.in l.Gallus.§.& qd si tñ.s̃. de lib.& post,& l.si filius.s̃.de min & de lib.pte.auth.ex ca.& l.si emancipati.C.de colla.& Azo in sum.huius tit.Præterea si bñ re spicias totum ti.positum in Auth.de hær.quæ ab intest.loqt tñ, qñ filius emancipatus succedit cum parentibus, cum fratrib.uel cum filijs fratrũ, vel alijs collateralib.Nec vnquam reperies ibi, qñ cũ sobole suametipse concurrit.Si ergo nõ mutat, quare stare phibet,l.pcipimus.in fi.C.de app.& l.sancimus.C.de test.qa legũ correctio est vitanda.& ita tenuit Iac.de Are.& Cyn.in d.auth.in successione,& multi moderni Doct.Sed videre,veritas est ista,si qdẽ ab intest.succedit,n t.iste est hodie correctus non solum p iu- ra auth.sed per iura Codicis,l.meminimus.C.de legi.hær.ubi dr filium emancipatum succedere ad similitudinem suorum,non obstante sibi i aliqua emancipatione.Nec ibi fit distinctio,cum quo ipse ueniat ad successionẽ.Idem dico,si aliqd testm̃ est factũ, qd rescindat in totũ per querelam, vel dicendo nullum,ita φ res ad cãm intestati deducat,& ab intest.succedat eadẽ rõne,d.l.me- minimus.Sed si aliqs filius hēret necesse succedere per ꝯtab.qd est,qñ omisso bñficio iuris ciuilis de voluntate vellet uenire per ꝯtab.vel p aliqd ius ptoriũ,tunc dicerem istũ ut.nõ esse correctũ. & in hoc dico Iaco.de Are.bñ dicere,rñ non est proprie iste titu. correctus,sed additur noua forma succedendi filio emancipato, & si ille eligit il'ã,venit i totum,sed si venit p ius ptorium,tunc ꝯ iũgunt cũ filio suo,ut hic.Nõ ob.gl.pal.nã qñ factũ ẽ aliqd testm̃ q̃tũ ad modũ rumpendi,remanet dña emancipationis,& patriæ ptãtis,quare emãcipatus hẽt petere necesse ꝯtab.hodie,sicut olĩ. Sed postq̃ testm̃ est ruptũ q̃tũ ad ius succedẽdi nõ remanet dña, nisi ſm eũ m dũ,quẽ s̃.dixi.Sed tenẽdo istã gl.φ est correct° iste titulus,quare legit? Dicit gl.qa in ea sũt bona ar.& alias leges facit intelligibiliores.Ex hac gl.hẽs,φ ex legib.correctis põt sumi arg. Contra,C.de lat.li.tol.l.1.§.1.vbi falsi pœna punit,qui leges corre ctas allegat.b Sol.q̃dã sunt leges correctę in iuris corpore iclusæ, & istę pñt allegari,vt in hac gl.hoc probat in c.authoritate.de cõ cess.preb.in 6.c Quædam nõ inclusæ,& illæ non possunt allegari.

ADDITIONES.

a Ale.Quærit gl.vtrum iste tit.sit hodie correctus,per Imo.in d.l.fin.de lib.& post hu.cum concor.

b Ale.Alleg.Quando liceat alleg.ex legib.correctis,adde Bar.latius in l.fi.inf.de fal.& in l.omnes populi.in fi.de iusti.& iu.Et adde Aret.quem vide in c.nouit de iudi.

c Ale.Lof.In 6.Aduerte restaurationem huius sol.Barto.de legibus correctis,quę tamen perfectæ nõ habentur,dic ergo ex fide scripti exemplaris,alię sunt corre ctæ,& in corpore iuris non clausæ,& de istis loquitur l.contraria,de quo per Arch.plene in c.collatio.de offic.lega.in 6,& per Hostan summa.de offi.dele.§. & in quo.

§.Iungitur. Op.φ hodie datus in adoptionẽ nõ iungit nepoti,qa p hoc de ptãte ñ exit,& sic rema net suus,l.cum in adoptiuis,§ oĩa igit.C.de adopt.Sol.Fateor,φ hodie corrigit,si dat in adoptionem extraneo,secus si auo.

§.Si pater. No.tex.in fi.ibi,nã exhrdatus,&c.Op.dr hic, qñ filius est exhrdatus,nepos admittit,& vr ii nuere,φ tunc nepotes nõ iũgant pri exhrdato,&ẽ verũ,vt s̃.hac l.in prin.Contra hoc op.s̃.de inof.test.l.si pponas.Sol.veritas est ista,φ añ platam q̃relam nõ pt iũgi nepos cũ pre suo,qa pr pp ex hrdationẽ excludit,sed post intẽtatam,& platã q̃relã iũgitur pr cum filio,p d.l.si pponas,& hoc nõ ex vigore huius ti.sed ex cſa addita p Iulianũ,de qua habetis j.e.l.qui duos.Item hic innuit,φ exhrdatus hr pro mortuo,ꝯ l.si pronus.§.ex testõ.j.de bo.lib.So. intellige de exheredatione valida,secus si est facta inualida,vt qa nõ est adita hrditas,l.filiũ.§.sed cũ exhrdatio.s̃.de ꝯtab.vel alias est inualida,quia non est facta rite,l.nõ putauit.§.non quæuis.eo. tit.Op.j.de bo.lib.l.si patronus.§.si quis.Sol.intellige hic de exhę redatione mala mente,alias secus,vt ibi.

1 *Querela datur illi,qui de necessitate non debet institui si sit præteritus.*
2 *Statuto stante,φ filia.vel mater non succedat patri,vel filio,extãtib.alijs filijs,vel fratribus,si extant,& iudicio testatoris succedere non possunt, non excluduntur.*
Exhæredatus quando habetur pro mortuo.
3 *An ille,qui me impedit succedere,vel mecũ cõcurrit,& iudicio testõris ex cluditur a successione,me impediat succedere,vel mihi partem faciat.*

§.Si pater in potestate. Dr hic ñ filius est ex- hrdatus,nepos nõ ad ii.tit.contra,immo admittit ex psona sua,l.3.§.si emancipatus.i fi.§.s̃.de ꝯta.& l.si qs filiũ.C.de inof.test.Sol.Dico,φ nepos non admittit ad ꝯta vt hic,sed bene pt admitti ad q̃relã ex psona sua, qa nõ fuit institutus,nec exhrdatus,d.l.3.§.si emancipatus,& d.l. si qs filiũ.Dices tu,hoc nõ est verũ,nã solus exhrdatus,vel habit° p exhrdato,vt in pteritione mrĩna,vel materni gñis,hēt q̃relã,l.1. & l.seq.s̃.de inof.test.sed iste nepos est pteritus ab auo pno,ergo nõ dēt hre q̃relã.Sed dico,† indistincte dēt hre q̃relã.Ille.n.q non dēt institui de necessitate,si est pteritus,hr p exhrdato,vt dr i pte ritione mrĩna,vel mrĩ generis.Sed hic nepos,quẽ pcedit filius, non dēt institui,l.si qs filio exhrdato.in prin.s̃.de iniu.test.iõ eius pteritio hr p exhrdatione,sicut in pteritione mrĩna:& probat tex. s̃.de inof.test.l.pr filiũ.ubi pr hēr q̃relam,nõ tñ debat institui,cũ eum pcedebat gradus liberorũ:& iõ gl.q̃ ibi exponit,querelã,i. ꝯtra.nõ bñ exponit,& hoc patet,qa tex.ibi dicit,testm̃ non est fa- ctũ ex cã pietatis,q̃ est cã q̃relæ,l.1.& 2.s̃.de inof.test.Nec obst.l. filio.§.1.eo.tit.qa ibi pr intẽtauit ꝯta.iniuste,cũ sibi nullo mõ cõ petebat,tũ qa nõ debebat institui,isiqa gradus liberorũ præcede- bat,& pbat ẽt in d.l.3.§.si emãcipatus.in fi.& ibi dixi,s̃.de ꝯtab.

a Quæro,a ego promisi me dicturum hic qõnẽ statuti,qd dicit,† φ filia nõ succedat patri extantib.filijs masculis,vel mater non suc- cedat patri,extantib.alijs filijs masculis,qa si ẽ alius filius mascu- lus,q ex iudicio testatoris non pt succedere,vt qa exhæredatus,an im pediat matrẽ,vel filiã succedere.& ista pmisi me dicturũ,in l.j. §.pen.s̃.de ꝯta.& iste est valde difficilis passus,& vr,φ talis exclu- sus non impediat,quia hr pro mortuo,vt hic dr in tex.Et vt hoc perfecte videamus,op.dr hic,φ exhæredatus hr pro mortuo.Cõ tra,s̃.de le.1.l.filius.§ cum qs.& ibi gl.Dicũt q̃dam,vt Ia.de Are. hr pro mortuo q̃tum ad suum cõmodum,secus quãtum ad com modũ alienum,vt ibi.Hæc solutio non placet,quia ẽt ibi quãtum ad

ADDITIO.

a Ale.Quæro.Hæc q.mouet Bal.in l.fratres.i fi.C.de inof.test.& vide Bal.in l.hmo §.Titio.& l.plane,§.si duo.de le.1.aliquid in auth.nouissi ma.C.de inof.test.fa- ciunt no.per Bar.in l.1,§.quidam filium,de contratab.p eun.in l.pr filium.de inof.test.in repe.vbi l.te vide,Itẽ facit ad no.per Bar.in l.liberorum,de verb. sig.& vide Bal.in l.1.in 6.q.C.qñ non pet.par.Pro hoc vide dictum Bal.in l.in substitutionib.de vul.& pup.adde tu,& de hac qõne dic late,vt per Mo.in trac.sta tuto,φ extantibus masculis.in ar.12.q.6.

ad cōmodū alienū, hī pro mortuo. vnde hic nepotes dēbunt teſtū, cum alias eſſent habituri dimidiā. Dic ergo, q ibi exhæredatus impediebat alium faciens condōnē diſpōnis deficere, ex qua ille volebat ſuccedere, vnde non attendit, ſit exhrdatus, vel nō, quia ſufficit. q ſit filius. vt ibi. ſed hic loqtur. qñ exhrdatus alium impediebat, q̄a cōcurrebat. ſi ſequēs cū eo ſuccedebat: vñ eo excluſo p diebat, q̄a cōcurrebat. Itē op. de iſto exhrdationem, nō impediet aliū ſuccedere, vt hic. Itē op. de iſto exhrdationem, nō impediet aliū ſuccedere, ergo exhrdatus non hī
a §. ſi pr. vbi filius exhrdatus nocet nepoti, ergo exhrdatus non hī pro mortuo, q̄a tunc veniret p ɔ̄ta. nepos pteritus, vel diceret te ſtm̄ nullū. Aduerte, exhrdatio aſſumit effectū poſt aditā hære. l. ſi filiū. §. ſed cū exhrdatio. ſ. de ɔ̄tab. & tunc incipit haberi pro mortuo. cū eſt hrditas adita. & exhrdatio ɔ̄firmata. Si igit̄ nepos, qui eſt ſecūdus in gradu, vult venire p q̄relam. q̄ oritur poſt aditā hrditatē, & pt. q̄a pr̄ exheredatus ſibi nō obſt. cū tūc poſt aditā hrditatē habeatur pro mortuo. Sed ſi filius vellet venire p ɔ̄tab q̄ oritur ante aditam hrditatem, l. illud. in prin. ſ. de ɔ̄tab. vel vellet dicere nullum. q ius oritur ante aditam hrditatem, nō pt. cū illo tpe, quo ius dēt orin, nō habeat pr̄ pro mortuo, vt in §. ſi pr. & l. ſi qs filio exhæredato, in prin. ſ. de iniuſt. teſt. Ex hoc ſequitur aliud; vos ſcitis, q ɔ̄ta. quæ dat̄ patrono, oritur poſt aditā hæreditatem, l. illud. ſ. de ɔ̄tab. modo filius liberti exhæredatus, non impedit pſonum qn ſuccedat p ɔ̄trab. vt Inſti. de ſuc. lib. §. ſed nr̄a. verſ. ſi vero teſtm̄. quia a tpe, quo oritur ɔ̄tab, ille filius hī pro mortuo. Item ſ. i. verſ. ſed & ſi patruus. vbi admittit̄ nepos filio exhæredato habito pro mortuo. Et eſt rō, quia venit ex quodā iure ciuili, ſibi vere cō petenti, ante aditam hrditatē, q̄ñ ipſe erat in poteſtate, & pater emancipatus, & ſic ei nullo modo obſtat, ſed ſi vellet venire iure aliquo ſibi quæſito, rō quia pater eius erat exhæredatus, habet locum, qd̄ ſ. dixi. Ex hoc conclud. [b] ad q̄ōnem, quam ſ. dixi, filia fe
b mina non ſuccedit, extantib. maſculis, maſculus eſt exhrdatus impediet ne ſuccedere filiam fœminam? Aduerte, ſi exhæredatio eſſet annullata aliquo modo, tunc eſſet perinde, ac ſi non eſſet facta, vt ſ. dixi circa gl. Sed ſi eſt exhæredatus rite, itaq teſtm̄ non pōt rumpere, tunc ſi quidem filia vult ſuccedere tanq̄ ſua, non pt quia tpe mortis, filius maſculus eam præcedebat, vt hoc §. ſi pr. in prin. & l. ſi quis filio exhæredato, in prin. quia nō debet inſtitui. Sed ſi filia vellet venire per querelam, quæ oritur poſt aditā hæreditatem, & ſic eo tpe, filius hī pro mortuo, tunc poſſet ſuccedere. prout dixi ſup. de nepote. Contra prædicta oppo. fortiter in Auth. de nup. §. ſoſo, in fi. vbi filius, qui ingratitudinem commiſit, nullo modo alij obſ. Sol. ibi filius ingratus repellitur a lege, & ſic tempore mortis matris reperit̄ excluſus, ideo alios non excludit: ſed hic excluditur per factum hois, vt per exhrdationem, quæ hēt locum poſt aditam hæreditatē, ideo excludit eos, qui veniunt poſt aditam hæreditatem. Sed ſi veniret aliquis ex iure, quod oritur ante aditam hæreditatem, cui ipſe filius obſtabat, tunc filius impedit, vt dixi. Item huic legi opp. j. de aſſigna. libe. l. 1. §. fi. vbi dī, q teſtator, q priuat aliquem portione ſua, pōteſt eam aſſignare cui vult, & ille priuatus facit partem alijs. Rñ. & aduerte ad hoc q̄ñq; actus priuationis alicuius præcedit actum aſſignationis factę alteri de eadem portione, qua ille eſt priuatus. Verbi gratia exhæredatur quis primo, ecce priuationis actus. Secundo eius exhęredati portio alteri aſſignatur, tunc habent locum ea, q̄ j. dixi. Q̄ñque actus aſſignationis factæ alteri, & actus priuationis alterius, eſt idem actus, tunc habet locum lex ɔ̄ria, quia teſtator pōt aſſignare, cui vult, & priuatus alijs facit partem. Ex hoc conclu-
c do aliam q̄ōnem, dicit ſtatutum, q mr̄ non ſuccedat filio habēti fratres carnales ex patre: modo pone, q vnus filius deceſſit fratre pręterito extraneo, nō turpi pſona inſtituto, ſuccedet ne mr̄? Vī, q ſic, q̄a frater nō pōt ſuccedere, q̄a eſt præteritus. Contrarium puto, nam iſte frater eſt priuatus ſucceſſione; facto defuncti, & actus priuationis non præcedit actum tranſlationis in alterū, imò eſt idem, & ideo licuit defuncto auferre illi, & alij dare, & ille frater ita impedit matrem, ſicut ſi hēret, l. 1. §. fi. j. de aſſign. l. b. Faciunt hæc ad ea, quæ dixi ante, & dicā in l. huiuſmodi. §. ſi coniūctim, ſ. de leg. 1. Cōtra prædicta vī fortiter. j. de bo. lib. l. ſi patronus teſtamēto, in prin. & inſti. de ſuc. lib. §. ſed noſtra. ver. ſi vero teſtamētum, vbi pręteritus a mr̄e, vel ab auo materno, vel a patre milite, habetur pro exhæredato, & paternum non impedit, iñ vides q eſt vnus. & idem actus priuationis, & tranſlationis in alium, ſ. pteritio. Rñ. licet ſit vnus, & idem actus in ſubiecta figura verborum, iñ ſecundum veritatem lex fingit exhrdationem præcedere, vnde ficte actus priuationis præcedit, vt ibi patet, quia præterito ibi habetur pro exhæredatione, nec remanet in finib. pręteri-
3 tionis. † Vt igitur diā mā liqueat, quando ille, qui me impedit, vī mecum concurrit iudicio teſtatoris, a ſucceſſione excluditur, vtrum me impediat, vel mihi partem faciat, ſic diſtingue. Aut ille impediebat me, quia faciebat deficere ɔdōnem diſpōnis, ex qua debebā admitti: aut impediebat me, quia ius ſuccedēdi hēbat. Primo caſu ēt priuatus iudicio defuncti, me, impedit, l. filius §. cum qs. & ibi no. ſ. de leg. 1. Scdo caſu diſtingue. Aut actus tranſlationis ī alium fit de portione, q̄ illi priuato debebatur, & actus priuationis eſt vnus & idem, aut actus priuationis p̄cedit. Primo caſu me impedit ille priuatus, ſicut ſi priuatus non eſſet, l. 1. §. fi. j. de aſſig. lib. Secundo caſu habes tenere, q ille actus priuationis aſſumat effectum, demum hæreditate adita, l. filium. §. ſed cum exhęredatio, ſ. de ɔ̄tab. ideo diſtingue. Aut ego habebam ius ſuccedendi in ſolidum ab ipſo initio, ſed ille priuatus faciebat mihi partē p cōcurſum, & nunc priuatus mihi non obſtat, vt in d. verſ. ſed & ſi patruus. Aut ab initio non habebam ius ſuccedendi, vel inſolidū nō habebā, & tunc aut volo venire ex aliquo iure, qd̄ hēt originē a tpe mortis, vel ante aditam hrditatē, vt per poſ. ɔ̄tab. q̄ datur liberis, vel dicēdo nullum, & non poſſum, vt hoc §. ſi pr. & l. ſi qs filio exheredato. in prin. ſ. de iniuſto teſta. ɔiuncta l. illud. in prin. ſ. de ɔ̄tab. Aut volo venire p aliquod ius, q hēt originē tm̄ poſt aditā hrditatē, vt p ɔ̄tabu. quæ patrono datur, vī p q̄relā, & poſſum, vt ī § ſed noſtra Inſti. de ſuc. lib. ɔiuncta l. illud. in prin. ſ. de ɔ̄tabu. & pbatur in l. ſi qs filium. C. de inoſ. teſt. & ſ. de ɔ̄tab. l. 3 §. ſi emācipatus. in fi. §. Et hoc verum, ſiue actus priuationis p̄cedat vere, ſiue ficte, vt Inſtitu. de ſuc. lib. §. ſed noſtra. verſic. ſi vero teſtm̄, & j. ſi patronus teſtamento, in prin. j. de bon. quæ liber. Ita debetis intelligere iſtam difficilem materiam.

ADDITIONES.

a Ale. Si pater. De iſto. §. ſi pater. adde omnino Bal. in l. fratres. in fi. C. de inoſſeſt. & vide Bar. in l. filiusfamilias. §. cum quis de leg. 1. poſt prin. *Menoc. Dec. conſ. 185. col. fi. Soc. ſen. conſ. 35. nu. 12. li. 4. vbi aliqua affert, contra Bar. Ruyn. conſ. 1. nu. 4. li. 3. conſ. 162. nu. 4. in fi. lib. 3. ſimile Soc. iun. cōſ. 8. nu. 21. li. 1.

b Ale. Ex hoc conclu. lo. Ad iſta vide quæ no. Ang. & Imo. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. in q. ſtatuti. de lib. & poſth.

c Pom. Ex ho. cōcludo ad aliam. Et vide Bar. pro iſta q. conſ. inc. viſo teſtō. Mini mī de ſancto Quirico, & ita cōſului. & uide q̄ dico in conſi. Flor.* Menoch. Dec. cōſ. 296. col. pen. Soc. ſen. cōſ. 241. col. 13 in fi. lib. 2. Bar. conſ. 54. col. 6. circa fin. Iaſ. conſi. 61. col. 3. lib. 3. Ruyn. conſi. 87. nu. 4. lib. 2. Tiraq. de Iure primogeniti. q. 3. nu. 17. & in l. ſi unquam in verbo ſuſceperit liberos nu. 130. 132.

§. liberos.

Vide glo. quę incipit, j. eo. §. ibi, in fi. Sol. vt in d. l. tutela. quia ibi in hæreditate libertorum, hic ingenuorum.

§. Si pater ex duob.

Facit iſte §. ad id, quod dixi vobis in l. cum emancipatus. § fi ſup. de contratab.

§. Illud.

Vide glo. ſuper ver illud nō intereſt. quæ inci. quo ad hoc, ibi, ſed arg. ɔ̄. Dic, vt per Dyn. in l. ſi proprietarius. j. de dam. infe.

§. Inter ipſum

Primo ponit vnum dictum. Secundo illud per tria exempla declarat.

§. Si quis ex nepotibus.

Iſte ē notabilis. §. ad mām iuris accreſcēdi ex coniunctione legali. Facit l. ſi duobus. in princ. ſup. de ɔ̄ta. Et hęc qualiter procedat, & qua ratione, dixi plene in l. re coniunctim. ſup. de leg. 3. in materia coniunctionis legalis, tetigi in d. l. ſi duobus in prin. ſup. de contratab.

1 *Dictiones ex propter, & de, quam vim habeant.*

§. Emancipatus.

Iuriſcōſult. vſque huc expediuit prima partem edicti, ſ. de coniūgendis, hic incipit tractare de ſecunda, i. de collatione bonorum, q̄ inducit̄ p hunc tit. & durat vſq. ad fi. l. Vides ergo, q filius confert tātum nepotib. ex eo retētis, ſed q̄tum ɔferat, ſequitur in § nūc videamus, & eſt ſatis no. caſus, & ibi, debere ɔferre, cōiunge ver. eueniret. j. eo. & poſtea redeas ad ver. nā & ſi alius. & in hoc ver.
1 no tex. ibi, hoc n. non de bonis, ſ nā tu hēs dictas inter ex, & pro-
a pter, [a] l. 3. §. ſi ſeruus. & l. eo tpe. §. fi. de pecu. l. 1. §. ex incēdio. de incēd. rui. nau. cū ſimi. & l. nō dubiū C. de le. Sed hic hēs de dictiōe. de, melius quam alibi, & habes, q dictio, de denotat cauſam proximam, ſed dictio, propter, denotat cauſam remotam.

ADDITIO.

a Ale. Ex, & propter. Et de dictione, ex, & ppter, & de dictione, de, vide tex. cōtrariū, lo. Bar. in l. ſi finita. §. 1. de dā. infe. & in l. non dubiū, & de dictione de, no. Bal. in l. de precib. C. ad l. Aqui. & p Bar. in d. §. ex incendio.
Menoc. De hac dictione de, uide Dec. & Ruyn. in rub. ff. ſi cer. per.

§. Si ſit filius.

Vos habetis hodie ita difficilem lectionē ſicut habuiſtis hoc anno. Et hic. §. vſq; ad finem diuiditur in tres partes, vt patet ex litera. Oppo. videbitis hic, quod iſtis nepotibus, quorum vnus eſt emancipatus, confert. Contra, emancipatus, emancipato non confert, l. 1. in fi. & l. prætor. §. quoties. ſ. de col. bo. Sol. Dicit glo. huic nepoti emancipato non conferri ex perſona ſua, ſed ex perſona patris ſui, in cuius locum ſuccedit, qui pater premortuus erat in pr̄ate. Contra hanc ſol. oppo. de hoc tex. ibi, quamuis hi minus, quia ſi pr̄ ſuperuixet, nihil eſſent nepotes habituri, ſed hic dicit, minus. Solu. Expo-
a ne minus. dicit glo. i. nihil, l. illud. §. ſi. de trib. Et quaſi omnes hāc ſolutionem tenent. Sed mihi non placet, quia quod dicit, q nepos in locum patris ſuccedit, expone, id eſt, in gradum ſuum, nō intelligas, q ex perſona patris fiat ei collatio, ſed ex perſona ſua. quia ius collationis, non quæſitum non trāſit ad heredem. l. 1. §. ibi. tem. ſ. de colla. bon. dixi in l. 1. ſ. de colla. bon. §. ſi ſit. Quare gl. alio modo ſoluit, quia hic loquitur de profectitijs, quæ etiam emancipatis conferuntur. Hoc non eſt, verum, q̄a nō reperimus, quod emancipatus emancipato conferat profectitia, ſm̄ hæc iura, ſed

ADDITIO.

a Menoch. Et quaſi. Tiraq. de iure primogen. q. 13. nu. 3.

ra, sed hodie sic, l. vt libris. C. de colla. Dixi s. de col. bo. l. pater filium. Soln. glo. tertio modo, & dicit hunc nepotem esse emancipatum a patre suo, non ab auo. Hæc sol. non placet, quia quocunque modo nepos non sit in aui potestate sufficit, quia cessat ratio a collationis. Pro hoc l. emancipatus. in prin. s. de ꝯtab. Quid ergo dicemus? Br. dico hic, ꝙ huic nepoti emancipato confert propter fratrem suum in potestate retentum, quia ambo vnam personam repræsentãt. l. si nepotes. s. de colla. bo. Vnde sufficit, ꝙ vnus sit in potestate, secus si diuersas personas repræsentarent, quia essent nepotes ex diuersis fratribus, l. j. §. si sit nepos. s. de coll. bo. & formatur hoc ꝯrium. C. de colla. l. si emancipati. in j. gl. & male soluitur. Itẽ opp. ꝙ iste §. nihil faciat ad tit. Glo. respon. ꝙ facit ad tit. qa tractat de collatione facienda, vt vidistis s. ea. l. in princ. & exinde occasione sumpta generaliꝰ tractatur.

§. Sed & si sint. Pone casum sic. Quidã habebat vnũ filium emancipatum, ex alio filio præmortuo duos nepotes emancipatos, ex vno istorum nepotum vnum pronepotem in potestate, iste filius emancipatus confert bona sua, propter hunc pronepotem, qui erat in potestate, modo quæritur, vtrum isti nepotes emancipati de illis bonis collatis debeant aliquid hñre? Respon. Iurisco. omnes isti nepotes, & pronepotes repræsentant locum vnius. tamen de bonis quæ ipsis remanent ex collatione, dimidiam habebit alius nepos cum filio suo in potestate retento, qui est pronepos quo ad auum. hoc dicit. Iste est difficilis. §. In tex. ibi, partẽ de bonis collatis a filio emãcipato viuente. Oppo. & videtur, ꝙ solus pronepos in potestate retentus debeat habere bona collata, nam emancipato non fit collatio. Dicit glo. sol. vt s. proxi. §. Tu dic, hic omnes isti nepotes, & pronepotes habẽtur loco vnius, & ideo istis emancipatis, propter personam pronepotis, qui est in potestate, fit collatio, vt supra proxi. §. dixi.

§ Sed & si nepos sit. Gl. hic ponit casum, & versic. continuat, & bene. Alia sunt clara.

ADDITIO.

a Menoch. Quid dicemus, Auth. 13. nu. 2. in fi.

LEX II.

1 *Interpretata in l. ge dicta in l. interpretante videntur repetita.*
2 *Clausula cum eadem conditione, intelligitur eisdem pactis, & oneribus.*

1 Nihil. Ista est no. lex. & h. d. Clausula † adiecta in l. interpretata, videtur repetita in l. interpretante. h. d. Et hoc no. ad multa. Facit ad hoc tex. in Auth. de filiis ante do. inst. natis. per totam illam constitutionem. Et de hac materia, qualiter dictum in vno capite, videatur in alio repetitum, dixi plene in l. prætor. §. a eritque. j. vi bono. rapto. Item no. a hæc verba, q̃ hic dicuntur, cũ eadem conditione, intelliguntur, id est, eisdem oneribus. vt p̃stet 2 legata filius, sicut pater. † Et hoc facit ad multa. si dr̃, talis recipit rem illa conditione, quam habebat talis. Nam intelligitur eisdẽ pactis, & oneribus, quod no.

ADDITIO.

a Ale. Item no. Nota de his uerbis, & sequitur Bal. in l. ea conditione. C. de rescin. ven. & in l. cum res. & ibi Bal. C. de dona. & ad dicta hic per Bar. in prin. Adde Fran. de Are. in c. nouit. de iudi. *Adde Alex. consi. 102. 119. lib. 1, Crauet. consi. 19. col. 2.

LEX III.

Qui duos filios. Ista lex est magnæ difficultatis i casu, & paruæ vtilitatis, & primo ponitur thema, & duæ quæstiones ex themate, Secundo ponitur responsio ad primam quæstionem. Tertio responsio ad secundam. Secunda ibi, respondi, si filium. Tertia ibi, quoniam si pater. Opp. j. eo. l. vlt. Sol. vt ibi. Quæro, q̃ fuit noua clausula a Iuliano inducta? Respon. hoc edictum, nam forte prætor, qui hoc introduxit, fuit vocatus Iulianus, vel forte Iulianus Iurisco. introduxit hoc magis, quam prætor. Vel possumus dicere, quod noua clausula fuit introducta a Iuliano, non prætore, quando filius iungitur cũ patre exhæredato, vt habes in l. si proponas, in prin. s. de inoffic. testamen. non curo.

LEX V.

Si nepos. Iuriscõsultus exponit verba posita s. eod. l. j. quę dicunt suo nomine.

LEX VI.

Si quis filium. No. ꝙ hoc edictum habet locũ in nepotibus legitimis & naturalibus, secus i legitimatarum, vt in adoptiuis, vt hic, & habuistis no. sup. eo. l. j. in princ. in gl. magna.

LEX VII.

Si post emancipationem. Iuriscõsul. ponit hic primo vnam quæstionem, cui no respondet. Secundo ponit aliam cui respondet. Tertio aliam, cui respondet, sed ad quæstionem nõ solutam respondet glos. ante pe. Secunda pars incipit ibi, & proponamus. Tertia ibi, & cum. Aduertatis, quia est valde difficilis in hoc princ. Collige casum in tex. ibi, finge enim. &c. Quæro, dicitur hic, ꝙ nepoti est seruanda portio ex cõstitutione, quæro, quæ sit ista cõstitutio diui Pij? Dic, est illa, de qua fit mentio, s. eodem l. ꝙ duos, sed fuit ꝯstitutio Antonini, nisi dicamus, ꝙ fuit idẽ diuus Pius. & Antoni. Alij dicunt, ꝙ ꝯseruatur per hoc edictum, sed hoc est falsum, qa p hoc edictum nullo modo admittitur nepos, qui nõ est in potestate. Sed veritas est, quod hic dr̃ ex constitutione diui Pij, debet intelligi, id est ex edicto de legat. præst. & ex constitutione diui Pij, quæ est facta ad illud edictum, & declarauit illud edictũ pertinere ad hæreditates l. filium. §. sed & si portio. sup. de leg. prę-stan. Hoc præmisso quæro in primo casu, quæ portio cõseruabitur huic nepoti? In gl. sunt plures solutiones. prima est, ꝙ ꝯseruetur virilis, hoc est, tertia, quia sunt duo filij, l. virilis in prin. s. de leg. præstan. Hæc opinio non est vera, quia secundum hoc habebit iste filius, qui non est in familia plus, quam si esset in familia, tñ quidã volentes sustinere, concedunt ꝯrium, & dicit, ꝙ est ratio, quia habet iure suo, non per ꝯtabulas. Alij hoc timentes dicunt, ꝙ conseruatur tantum, quantum haberet ex hoc edicto. s. quarta. Alij idẽ, ꝙ conseruatur tantum, quantum haberet si esset in potestate. Sed prima est vera, ꝙ tertia debet ꝯseruari. per d. l. ꝙ duos. in fi. s. eo. nisi diceres illam correctam, ꝙ non est dicendum. & hoc tenet Dyn. 1 Venio ad secundam partem, quando duo erant nepotes, quorum vnus erat in potestate, alter non, quantum conseruabitur, vtrum virilis, hoc est quarta, vel sescuncia, id est octaua? Dicit gl. sescuncia, & hoc est verum. sed tunc extra gloss. dubitatur, & sunt verba 2 Dy. quare sup. proxi. conseruatur virilis. hic vero non? Respondet Dy. virilis debet intelligi, ꝙ istę exceptę personæ non habent aliquid vltra, quam habet vnus, qui venit per contratab. l. virilis, §. r. s. de legat. præstan. sed in primo casu huius legis, si sibi conseruatur virilis, non habet plus, quam haberet ille, qui venit per cõtratabulas, sed hic si conseruaretur ei quarta haberet plus, quàm aliquis ex his, qui vocantur ad ꝯtabu. ideo non seruatur quarta, sed conseruatur ei id, quod haberet, si is in potestate mansisset. Et qđ haberet plus, si conseruaretur quarta, quam haberet, si esset in potestate, probatur, filius emancipatus cum nepote in potestate retento habent dimidiam, quam partiuntur inuicem, & sic quilibet quartam. Si ergo iste filius, qui nõ esset in potestate, haberet quartam, ista quarta debet detrahi tam a patruo, quam a filio, & nepote in potestate retento, vt j. in fine. & sic nepos non existens in potestate haberet quartam integram, & nepos existens in potestate haberet quartam diminutam, & sic nepos non retẽtus in potestate haberet plus, quam aliquis ex his, qui veniunt per cõtratab. qđ esse non debet, ideo conseruatur ei portio, quam haberet, si in potestate remansisset. Ita dicit Dyn. Prędicta puto vera, si ponamus in hac lege nepotem in potestate retentum esse preteritum, vel si ponamus eum esset substitutum, & vellet venire per edictum de coniun. omisso beneficio tit. de lega. pręstã. Sed si iste nepos in potestate retentus esset institutus, & vellet venire p edictum de leg. pręst. vbi si portio conseruetur, tunc sibi, & alteri nepoti conseruaretur tertia, & sic quilibet haberet duas vncias. Ita debetis intelligere hanc materiam. Potest enim eligere iste nepos in potestate retentus beneficium illius edicti de coniungẽ. & venire per contratabu. vel eligere beneficium de lega. præstan. l. filium. §. omnibus. sup. de legat. pręstan.

TITVLVS DECIMVS.

De carboniano edicto.

DICTVM est s. de bono. poss. ꝯtab. & de multis edictis factis circa illud. sed quia edictum Carb. est factum circa edictum de contratab. ideo sequitur ista rub. Quærit glo. quare dicatur Carbonianum edictum? Dicit glos. quia a Carboniano editum, vt in gl. habes, & bene.

LEX PRIMA.

SI cui. Iuriscõsultus primo ponit edicti naturam, secundo incipit edictum exponere. secunda ibi, non tantum masculi, &c. Habetis hic tria, quæ principaliter ponunt edictum. Circa istud principium sunt aliquæ gloss. quæ recitant verba Iurisconsulti posita j. eodem. per totum titu. Sed primo quæro, vtrum iste, cui fit controuersia, sit institutus, vel exhæredatus? Dic, vt j. ea l. §. Põponius. Item vr̃ hic controuersia, an intelligatur agendo? Dicit gl. quod non, sed tantum excipiendo. Tu dic, idẽ est agendo, siue excipiendo, j. eo. l. 3. §. parui. quod dic vt ibi. & plenius dicam j. eo. l. 3 §. mistum. Dicitur, hic controuersia fiat, quid si sit inter liberos, an hæc sufficit? Respondeo, sic, sed debet esse controuersia etiam de bonis, vt j. eo. l. 3. §. quamuis. Item dicitur hic causa cognita. qualiter intelligitur? Dic, vt j. eo. l. 3. §. causæ. Dicitur hic, quod aduersarius mittitur in possessionem si pupillus nõ satisdat, quæro, an sit aliquis casus, quo aduersarius mittitur, si sibi pupillus cauet? Respondi. sic, si aduersarius est in pari gradu cum pupillo, l. sed. & si is. j. eo. Istã materiam de satisdatione declara. vt in d. l. de bonis. §. qui pupillo. inf. eo. & l. sed & si is.

§. Et

§.Et generaliter. Opp. φ iste ver. sitis prædicat, ga primo dicit, quod dat fœminis hoc edictum,& postea dicit, φ illi, qui non habent cōtrata. repelluntur: sed in testamentis fœminarum non habet locum contratab. l.illud.§.ad testamenta sup.de contratab. Sol. intellige de fœminis descendentibus ex virili sexu. Item op. φ instituti, & venientes ab intestato veniunt per Carbonianum,& non habent contra tab. vt inf.ead.l.§.Pomponius,& l.si impubes. Sed hoc soluit gl. & bene.

Patris assertio asserentis aliquem non esse filium, non nocet filio.

§.Si quis. a Hic declarat illud, quod dicit, ɔtrouersia fiat, s. a quo fit. Nam sup.in ver.generaliter, declarauit illud verbum, sicut fit cōtrouersia. No.tex.ibi. cum & si testator, &c.ex quo † habes, φ licet pater dicat aliquem non esse suum filium, non nocet filio vt hic, sicut nec dictum matris, l. Imperatores.§.mulier.sup.de proba.

ADDITIO.

a Ale.Si quis. De quo vide Bar.in l.filium.de his, qui sunt sui, vel alieni iuris.

Carbon. quum non habet locum, si defunctus dicatur seruus.

§.Sed & si quis. Hic §. respicit illud verbum, inter liberos positum s.ea.l.i princ. No.tex. ibi, nam vel magis. Itē no.tex.ibi, sed & ipse defunctus &c. Ex quo habes φ † si defunctus dicatur esse seruus, habet locum Carbonianum. Et videtur mihi, φ cōtra istum tex. sit tex.in l.liber, C.de peti.hære.de quo dic, vt dicam inf.eo.l.3.§.missum.

§.Pomponius. No.ex hoc.§. φ ei, qui habet bonorū possessionem s̄m.tabul, non dat. Carboniana. Secundo no.differentiam inter iam natum & posthumum. Ratio differentiæ est, vt in gl.dr̄, quod bene declaratur in l.2.C.de edi.diui Adria.tol. Quæro, quid si etiam ille sit filius institutus, dubitatur, vt quia aduersarius negat esse illum, quem testator instituit tāq̄ filium, an habeat locum Carbonianum? Respon. sic, a quia eadē est ratio, quæ est in posthumo, vt j.e.l.3.§.quæius.

ADDITIO.

a Ale.Respon.sic. Adde Bal.in l.j.C.eodem.

§.Idem ait. a Vides hic, φ si aliquis exhæredatur tanquā non filius, exhædatio non valet. Sed contra in l.3.in prin.sup.de libe.& posthu.dicit gl.exhæredatio non valet, scilicet si probet se filium, interim valet. Certe satis potest sustineri, & sufficit, φ probet se filium semiplene, vt infra eod.l.3.§.causæ: quo probato datur Carboniana possessio, vt hic, quantum ad alia valet exhæredatio, vt l.3.in princ. & ibi no. supra de libe. & posthum.

ADDITIO.

a Alex. Idem ait. Adde Bal.in l.j.C.eo.& d.l.3.

§.Si quis filium. Hic incipit Iurisconsultus declarare illa verba, quę dicunt, φ cōtrouersia differri debet in tempus pubertatis, quid interest. Hic iurisconsultus respondet, vides in lege nostra, φ si quidem sit contentio de bonis tantum, non habet locum Carboniana, secus si de bonis & statu, quia tunc sic. Quæro, si testator instituit filium non vt filiū, an testamentum valet? Respon.sic, quia valet exhæredatio sic facta, multo magis institutio, l.tertia, in prin.sup. de lib.& posthum. Hoc præmisso aduerte ad istum §. quod iste filius dicebat se hęredem ab intestato, si institutio valet. Forte hoc erat, quia erat institutus ex vncia, vnde s̄m iura antiqua non poterat agere ad supplementum, sed poterat rumpere testamentum, l. cum quærit, & l. omnimodo.C. de inof testa. Vel dic, φ dicebat testamētum nullum, non tamen dicebat bene. Item op. q̄ñ isti cohæredes negant eum filium, vr̄, φ non habeat locum Carboniana, quia fit controuersia de extraneo, & cessat Carboniana, vt j.e.l.3.§.q̄uis R̄ñ. imo faciebant controuersiam de statu & de bonis, dicentes nō esse filium, & sibi relictum tanquam filio, merito si non est filius, institutio non valet, l.si pr̄, & l.nec apud.C.de hære.instit. Vel forte tenebant eum filium.& dicebant relictum sibi factum, esse p. ditum, ex eo φ testamentum dicit nullum. tamē illa allegatio nō est bona, vt dr̄, & probatur sup.de his quibus vt indi.l.post legatū in prin. Item dr̄ hic, quod si hæres contendit testamentum valere, non habet locum Carbonia. Sed certe quatenus contendit ualere, non negat eum filium, nec est contentio de bonis, quia si dicit testamentum valere, etiam per cōsequens dicit se velle dare relictum illi filio. R̄ñ. licet concedas testamentum valere, tamen dr̄ relictum illi filio non valere, dicenti testamētum nullum. Vel aliter est contentio de bonis, non de eo, quod filio est relictum, sed de eo quod vltra petit, dicendo testamentum nullum, non tamen quæstio differtur, quia est quæstio de bonis tantum, non de statu.

§.Si mater. Iste §. habet quatuor partes. no. si status pupilli reuocatur in dubium, differtur quęstio status, si redarguitur mr̄, tunc secus, vt hic. Oppo. de primo respō. so ad secundum. In primo quæstio differtur, in secundo non. Glo. soluit in primo dicto, φ fiebat quæstio matri, & puero simul, secundo matri tantum. hoc vr̄ tenere Iac. de Are.& Dyn. Vel aliter, in primo responso fiebat quæstio puero tantum, & nō matri, in secundo responso matri tantum, & nō puero. Ista est secunda lect. gl.& hoc vr̄ tenere Roffred. in libellis suis super hoc tit. intelligit enim primum responsum, φ fiebat quæstio pupillo, & faciendo quæstionem pupillo, per quandam consequentiam fit matri. Et hoc vult dicere text. in princip. dum dicit, mater subiecti partus arguatur, &c. in secundo respon. mater principaliter accusatur. Ita dicit Rofre. Videte, ista opin. nō vr̄ esse vera quia antequam mater accusetur.& conuincat, non pōt ista quæstio moueri puero, vt j. l.proxima. non ergo procedit dictum Rof. φ per quandam consequentiam fit quæstio matri. Sustinendo Rof. dic, φ ista exceptio, φ prius debet fieri quæstio matri, nō opponebatur, & sic iudicium procedebat, l.j.& quod ibi no.C. de appellat. & l. 2. C. communi diuid.& φ ibi no.& l.si mācipium. sup. de euic. Ita potest sustineri Roffred i[illegible] diuinatio est. Sed tenēdo aliam opin. quā tenet Dyn, & Iac.de Are. remanet dubium, quomodo poterat simul, & semel fieri quæstio matri. & puero, cum accusatio matris sit quæstio criminalis scilicet leg. Corneliæ de fal.l.j. C. de fal.& quęstio pupilli, sit ciuilis, & sic debent diuersos iudices habere, l solemus. §. latrunculator, supra de iudi. Possumus dicere, φ ɔ matrem agebatur de falso ciuiliter & petebatur pronuntiari partum esse suppositum ciuiliter, si ad hoc requirebat pupillus, & eius administratores, vnde simul, & semel istud iudicium agitabatur, merito debet differri, vt hic. Sed in secundo respō. mater criminaliter accusabatur, ideo status pupilli non tāgebatur, & hoc innuit tex. hic. Nam in princi. tex. dicit, mater arguat. nec dicit quomodo, ciuiliter, vel criminaliter, licet gl dicat criminaliter, sed in secundo responso dicit, rea postulat, & sic accusabatur. ideo quæstio non debet differri Contra, quia quęstio debet differri, q̄ñ mater sola postulatur rea vt j.e l.3.§.ibidem Sol. hic loquitur, q̄ñ mater erat maior xxv. ann. secus si minor. arg.d.§.ibidem, & quod no. inf.eod.l.si impubes.§.si mater. Reassume ergo sic omnia prędicta. Quandoque fit quæstio pupillo tantum, quandoque matri tantum, quandoque vtrique Primo casu differtur causa status, vt hic in princ. secundū vnam lect.& per totum tit. istum. Secundo casu nō differt, & hoc in versicu vero, nisi sit minor, vel grauida, vt in j. dicetur. Tertio casu q̄ñ fit quæstio vtrique, qualiter procedat, vt sup. dixi Aduerte, aut mater est minor, & differtur quęstio respectu utriusque, vt inf.eo.l.3.§.ibidem.& φ no. j.eo.l.si impubes.§.si mater Aut mater erat maior, & tunc respectu filij differtur, sed respectu matris differri non debet arg. istius.§.in ver.cum vero. Ita vr̄ etiam intelligere Cyn.in l.j.C.ad l.Corn.de fal.in secunda oppo. licet non ita plene dicat. Op. etiam q̄ñ mater sola arguitur per accusationem, vr̄, quod debeat differri quęstio status, l.si ventris. sup. de uent. in pos.mit. Sol. dicunt quidam, quod illa debent intelligi secundum præcedentem distinctionem, quod accusabatur mater de adulterio, ad impediendum partum. Hęc solu. non procedit, quia si accusatio est criminalis, non potest simul & semel dirigi ɔ matrem, & partum, quia diuersa sunt iudicia, & debet a diuersis iudicibus agitari. Quare dic, φ ibi accusabatur mater sola, fiebat t̄ñ pręiudicium partu futuro, sed hic fiebat pręiudicium partui iam nato. Et est ratio, sicut enim cum mater est minor, quęstio differtur, ut supra, ita etiam quando est grauida, debet differri. quoniam non potest ita sufficienter defendere. Item est ratio, qa magis fauemus partui nascituro, quam iam nato, l.j.§.si ea.s̄.de vē. in possess. mit. Hoc vr̄ tenere Roffre. super isto tit. Item dr̄ hic in fi. φ sententia lata ɔ matrem pręiudicat partui. Contra, C.ad l. Cornel. de fal.l.1. Sol. intelligit gl. φ iste uer. referatur ad primum casum, q̄ñ agebatur contra matrem, & pupillum simul, & sic sententia fuit lata ɔtra pupillum. Ita dicit glo.& bene. Alij dicunt, q̄d etiam quando a sententia est lata contra matrem, præiudicat filio, a quo ad probationem, l.j.§ si cui. sup. de uent, inspi.& φ no. in l edictum.e.ti. Videte quod dr̄, φ factum matris præiudicet pupillo, uel filio, quo ad onus probationis, est uerum, q̄ñ est factum matris non obseruantis ea, quæ dicuntur in illo titulo. de uentre inspi. non autem factum matris succumbentis in causa, ut hic, & hoc puto uerum. Vel aliter, factum matris non nocet filio in cā principali, l.1. C.de fal.al as sic. Sed non placet, quare tene primā sol. quam dedi, tangitur etiam per Cyn. C.eo.l.j.in 2.q. Et faciunt prędicta ad q. quā disputaui, an sn̄ia lata ɔ filium pro maleficio sufficiat, ut fiat executio ɔ patrē? Dic, ut in disputatione mea, & plene scripsi in l. cū filius. j.de uerb.obl.

ADDITIO.

a Alex. Præiudicat filio. Vide Anton in c.pen. de rest itu. spol. & in c.causam. ql a. qui filij sint legit.

LEX II.

1 Actio ciuilis, & criminalis, quando competit contra aliquem, an sit necesse, quod prius agatur criminaliter, quam ciuiliter.

Licet mulier, Donec uiuit aliquis ex participibus criminis, non potest agi ciuiliter de crimine

1 mine contra tertium.h.d.no.lex.† & sic habes, ꝙ non est in potestate mea, vel le agere ciuiliter. Contra, C.quando ciui. actio cri. præiud.l.j.Solu.dicit Iac de Are & bene,& multum nota. si contra criminosum ego uolo agere. possum eligere, an velim agere ciuiliter, uel criminaliter, l.j.C.qñ ciui.act.cri.præiud.ita dicit ipse. Adde, nisi in casu homicidij, quia per ciuilem actionē in vna cā nō debet præiudicari legi Corneliæ, de sica.criminali,l.prętor edixit.§.1.ℨ.de iniur.ſm lec. Iac.de Are.Si vero uolo agere criminaliter ꝯ tertium, nō possum agere ciuiliter ꝯ tertium, ut hic,& l.j. C. vbi causæ fiscales,& refert Cy.latius in l. vltima. C. de fide instru.

LEX III.

Carbonianum. In tex.ibi,in ſm tabul.id est, in bonorum possessione ſcd'm tab.Dicitur hic, ꝙ posthumo instituto, licet habeat secundum tab. potest etiā habere locum hoc edictum. Sed quid si iam natus est institutus? Dicit gl.idem, si hæc duo negentur. Sed gl.ℨ.proxi. §. facit differē-
a tiā inter posthumū,& iam natū,& idem vr̄ a facere tex.ℨ. eo.l.j. §. Pomponius.quid dicemus? Dico, ꝙ idem in posthumo, qa nego eum esse institutum,& quia nego istū esse illū, quē testator instituit ut filium, non ob.§.Pomponios, quia ibi denotat facti accidentiam, qa raro contingit illa cōtentio, ꝙ testator errauit in corpore, sed si hoc contingeret, verum diceret nostra gl. Dicitur hic, in fideicōmmisso, & legato habet locum Carbonianū, qualiter intelligatur? Dicit gl.duobus modis. Tene primam, quæ est vera.

ADDITIO.

a Alex.Et idem uidetur.Vide Bar.in l.j.§.Pomponius.supra eod. & Bald. in l.1. C. eodem.

§.Quamuis. Opp dicitur hic. ꝙ scripto hæredi non datur Carbonianum ꝯ cōtra.§.proxi. Dicit gl. hic in iam nato, ibi in posthumo, vel etiā in iam nato esset idem, quando esset contentio de statu personæ, ut ibi dixi, & hic debet intelligi, quando de statu personæ non est contentio. & ideo quia habet possessionem ordinariam, nō recurritur ad istam, ut l. quāuis.C.de edicto diui Adri.tollē.& l.j.& 2.quorum bonorū. Item opp.ℨ.eod.l.de bonis §.ita demum. Solue, vt ibi. Quæro, quando mouetur quæstio status tantum, an differatur quæstio bonorum? Respon.non, quia quando mouetur quæstio status tantum, non bonorum, ad quid differtur, cum nō sint inuicem præiudiciales?

a **§.Puberi.** a Nota, quod decretum subreptitium non ualet.l.cum vero.§.subuentum.infra, de fideicō. libe.& l.magis puto.§.pe.sup.de rebus eorum.

ADDITIO.

a Ale.Puberi. Et istum tex.alleg.no.Bal.in l.j.ad fi.C.de curatore furio,

1 *Exceptio, dolo facis, petere, quod restituturus es, habet locum in possessorijs adipiscendæ, in alijs possessorijs non.*
2 *Procurator præsumitur ille, penes quem sunt instrumenta causæ.*
3 *Semiplena probatio quando sufficiat in causis summarijs.*

§.Causæ. Hic incipit exponere illa uerba, causa cognita, quæ bis in edicto posita fuerunt. Oppo. dicitur hic, quod debet cognosci summatim Contra, C.eod.l.2. Solu.Illa secundum istam debet intelligi, quod cognoscetur summatim. Item dicitur hic, quod summatim cognoscitur, contra, in l. iudices.C.de iud. Sol.Speciale est hic, vt plene no.in l.3.§.ibidem. sup.ad exhib. Item oppo.dicitur hic, quod potest opdnni puero
1 peteno Carbonianum, tu non es filius. Contra, † in possessorijs non habet locum regula, dolo facis, quod pet.s.l. si quis ad se fundum.C.ad l.Iuliam, de vi.& plene no.in l.j.§.j.infra, de vi, & ui arma.Solu.in possessorijs recuperandæ non habet locum regula illa, sed in possessorijs adipiscendæ habet locum, de quo plene in l. dolo, infra, de do.except.& plene dixi in l.si socer. §. Lucius sup. solu.matrimo. Item dicitur hic, ꝙ cum est dubium de mandato,
a admittitur cautio de rato, quæro qualiter intelligitur a dubiū de
2 mandato? dicunt quidam, quando ille, † qui dicit se procuratorē, habet aliquid modicum, saltem quod facit pro eo, quod mihi multum placet,& glo.est iuris Canonici, quę dicit, quod si apud aliquem reperiuntur instrumenta causæ, est præsumptio, quod sit procurator, ut no.in c.j.de procurat.& dixi in l.vulgo.supra, de administrat.tut.& de hoc no.per Doct.C.de procurat.l.j.& l.non
3 solum.§.qui alieno.ſ.de procu.Item no. hic, † quod in causis sum
b marijs sufficit ista probatio semiplena, b ita quod inducat pręsumptionem,& hoc intellige in causis summarijs, in quibus præiudicium modicum paratur, tunc enim sufficit summaria cognitio, quæ præsumptionem implicat. Si enim paratur magnum præiudicium, tunc requiritur plena cognitio, sed dicitur summaria, quia dantur breuiores dilationes,& sic non ad probationem dicitur summaria, sed quia dantur dilationes breuiores. Ita notat Dy. in l.1.§.fin.infra, de præto. stipulatio. & ita debet intelligi ca. sæpe contingit.de verb.signific.in clemē. Facit ad prædicta infra proxi. §.& quod dicetur ibi.

ADDITIONES.

a Alex.Qualiter intelligitur. Qualiter dicatur dubium de mandato, adde Bal. & Imo.in l.Mæuia.sol.matr.p gl.in c.coram.de offic.deleg.& in l.fi.de pac. côuen.
b Menoc. Adde Alcia.tract.præsump.regu.præsump.33.nu.3.
Ale.Probatio semiplena. Adde Bal.in l.iudices.C.de iudi.& latius l.1.§. fi. infra de præto.stipulat.

1 *Practica materiæ Carbon.& pro libello.*
2 *Mater in causis status, & ad statum pertinentib. pro pupillo testificatur.*
3 *Tutor quando pro pupillo testificatur.*
4 *Testes examinari, & publicari ad æternam rei memoriam quando quis facere possit.*
5 *Infamis de facto non repellitur a testimonio, sed minus ei creditur.*
6 *Testis conditio quo ad testificandum, quo tempore attendatur.*
7 *Testis, qui tempore testamenti erat bonæ conditionis, sed tempore redditi testimonij erat infamis, ut probet, quod tempus attendatur, remissiue.*
8 *Testi qui deponit de facto longinquo non ita creditur, sicut de propinquo.*
9 *Testes ad æternam rei memoriam examinari possunt super eo, quod facile potest tradi obliuioni.*
10 *Iudex qualiter pronunciabit super Carbo.edicto, &c.*

§.Duæ autem sunt causæ. Not. tex.ibi.fin. ge esse testes. pri-
1 mo quæro practicam † huius materiæ? Respondeo ad hoc, ut beneficium huius edicti ꝯpetat, oportet, ꝙ prius cōtrouersia status fiat ut infra, ea.l.§.fin. Practica ergo erit ista, si possidet pupill. tunc si alius agit contra eum dicens eum non esse filium, & ipsum esse proximiorem consanguineum, tunc pupillus excipiendo peteret se tuendum in possessione, & quęstionem differri, ut ℨ. ead. l. §. missum,& l.j.C.eo.n.secundum vnam lect. Si vero non possidet, tunc primo ipse debet petere agendo petitorio, uel possessorio, secundum ea, quæ dicam in § missum. Et si aduersarius dicet eum nō esse filium, omisso primo iudicio, dabit de nouo libellum, & petet Carbonianum,& qōnem status differri in tempus pubertatis.& erit forma libelli ista. Cum ego sim filius talis,& mihi inferatur quæstio status,& bonorum. peto me poni in possessionē ex Carboniano edicto,& quæstionem status differri in tempus pubertatis. ita format Rofl. Vel ut puto, erit melius, ut non petatur præcise, vt quæstio status differat in tempus pubertatis, sed ꝙ prætor cognoscat,& pronunciet differendam, vel non, prout utilius esse pupillo iudici uidebit, hoc autem probat per ea, quæ infra dicam. Oppo.dr̄ hic, ꝙ duæ sunt causæ cognitionis una summaria, alia plenaria. Contra, immo prima vr̄ plenaria, le. vbicunque.§. 1. de ven.in pos.mitten. Solu.ibi est plenaria, non ideo, quia fit immissio, sed ideo quia venit examinādum, an quæstio status, sit differenda, vel non in tempus pubertatis, vnde hic tex. illum decla-
2 rat. † Quæro quomodo mr̄ admittitur ad testificandum pro pupillo, contra.l parentes.C.de testi.Solu Speciale est in causa status & in causis pertinētib.ad causam status, l.si arbiter.§. fi. alias est in l.Imperatores.supra, de probat. Item dicit hic, quod tutores, &c.
3 Contra, in l.fi.supra, de testib.† vbi tutores, qui agunt causam, nō possunt esse testes in eadem causa. Solu. Possumus dicere, quod loquitur de alijs tutoribus, quam qui agūt causam status. Vel dic, speciale est in causa status,& in causis pertinentib. ad cām status. Sed prima opinio plus placet. Item quęro, quomodo iudex dēt hic inuestigare a tutoribus,& a matre, nonne hoc est contra pupillum? Si.n.formatur libellus, ut dicit Rofr.quod petat̄ q. status differri, quomodo admitteret̄ contra pupillum eorum testimonium, ꝯ l.lege Iulia.supra, de testib. Dic, ꝙ forte petet aduersarius quæstionem differri in tempus pubertatis, non tutor, uel mater. Hoc non potest esse iterum, quia qui causam status infert non potest petere, ut differatur, sed ille, cui infertur, ut infra ea.l.§. diuus. quid dicemus? Resp.putarem libellum non esse formandum, ut tutor petat in libello præcise causam status differri, sed petat cognosci, an debeat differri causam status,& petat pronūciari, quod est utilius pupillo, vt sup.dixi. Pro hoc facit hic textus in fine ver. diuus, ibi, tutores eorū iudicio experiri volunt,& sic nō petunt dari dilātionē, sed de hoc cognosci. Vel si vis dicere, ꝙ petat differri præcise hic, ꝙ iudex non debeat dare, nisi inquisitione facta, prout hoc.§.dr̄. Non obstat textus, qui dicit, tutores experiri uoluit, qa ibi loquitur de alijs tutoribus, hic de his, qui causam agunt. Sed præcedens opinio proxime dicta plus placet. In tex, ibi, insinua. re,&c Et sic non pereunt probationes, ut in Auth. de testibus. §. Di & hic uero, quia multoties posita C.de test.auth. sed & si quis. Dicit glos ꝙ istæ rationes positæ in text. non sint hodie sufficientes.
4 videte, si pupillus † possidet, ista glo. dicit veritatem, quia reo ad probandas suas rationes dant beneficium, ut possit producere, & petere examinari,& publicari ad æternam rei memoriam, ut prææallegatis iuribus,& hac glo.& l.ultima.C.de vsu.pupill. Si uero petit, & non possidet, & sic sustinet partes actoris, tunc non habet beneficium, ut posset petere examinari,& publicari, sed potest petere examinari tantum, non publicari, cum timet de morte testium, uel eorum absentia diuturna, ut in cap. quoniam frequenter extra, vt lite non contesta. & hoc si potest incontinenti agere, secus si non potest agere incontinenti, ut quia habet ius agendi conditionale, tunc potest petere examinari, & publicari ad æternam rei memoriam, l.in l. Aquilia, si deleturi, & ibi plene sol. dici, supra ad leg. Aquiliam. Vlterius quæro, quomodo potest dici, quod propter temporis interuallum, non habeant eandem fidem. Dicit glo. ꝙ contingit duobus modis. Vno modo, quia efficiuntur infames de iure, uel de facto, & sic non habetur tāta fides, quia inspicitur tempus redditi testimon. l.3. §. ...

Circa

5 Circa hanc quæstionem † quæro, vtrum a infamis de facto repel
a latur a ferendo testimonio.& uidetur tex.ꝙ sic,in l.cassius. su. de
sena.sed gl.hic non dicit,ꝙ repellatur,sed minor fides adhibetur,
& uerum dicit ista gl quia minus creditur, & tunc in subsidium
creditur ei.& cum tormentis, ut in Anth.de testib.§.si uero igno
ti.& sup de testib.l.seru.& l.ob carmen.§.pen. Non ob l. Cassius
quia infames de facto repelluntur a dignitate, non a testimonio.
6 Sed quæro quo † tempore debet inspici fides,& cõditio testis, an
tempore,quo negotium geritur,uel tempore,quo redditur testi-
monium? Dic,ꝙ tempore quo testimonium redditur,ut hic in
tex.in glo.in contrarium videtur tex. sup de testib.l.ad testium. §.
1.l.1.C.de testamentis & ibi not.glo.volens soluere istud contra-
rium in legibus contrariis,videtur dicere,quod intelligatur de te
stibus, qui in iudicio non habent necesse assistere, quia sunt scri-
pti in instrumento publico, vel alias non est necesse, qđ de nouo
deponant.ita no.in l. 1. C.de testa. Licet hoc sit satis probabile, ta-
men dic. Quandoq; testis mutat conditionem sui culpa, ut quia
propter delictum efficitur infamis, & tunc habet locum hæc gl.
ꝙ inspicitur tempus redditi testimonii. Quandoq; mutat condi
tionem absq; sui culpa,ut quia credebat se liberum tempore testa
menti,postea detegitur seruus, & tunc inspicitur conditio testis,
tempore,quo negotium geritur,ita loquitur.l.1.C.de testa. Ita te
7 net Azo in summa,de testa.ordi.circa fi.quod tene menti. Sed † si
testis tempore iuramenti erat bonę conditionis, & tempore red
diti testimonii erat infamis,quod tempus inspicietur? Dixi in le.
8 damni.§.Sabini,inf.de dam.infec.Secũdam † solutionem dat gl.
ꝙ potest hic coniungere.i.ꝙ testi non adhibeatur tanta fides, pp
temporis prolixitatem,quia non ita creditur testi de facto lõgin-
quo,sicut propinquo. Pro ista opi. facit in Anth. hæc consti.inno-
uat const. Facit,quod no.in l.Celsus.ꝗ.de prob.& hoc uidetur te
nere Spec. in titu.de posit.§.sexto.versi sed nunquid, quod intel-
ligitur, ut no per gl.de verb.sig.l.notionem.§.instrumentorum.
9 Et † prædicta faciunt,ꝙ quando est negotium, quod de facili po
test tradi obliuioni, iusta causa est, quod testes examinentur ad
æternam rei memoriam,ne obliuiscantur, hoc tangit glo. & be-
10 ne in c.quoniam frequenter,ext.vt lite non contestata. † Quæro,
qualiter pronunciabit iudex super isto edicto, cum simul, & se-
mel petatur Carboniana possessio,& ut quæstio differatur in tem
pus pubertatis,uel differenda cognoscatur,& una est summaria,
& alia plenaria,quomodo una sententia determinentur? Respon.
aliud,quod hic dicitur de summaria cognitione, debet intelligi
quantum ad informationem iudicis per præsumptionem solam
in alia dicitur cognitio plenaria quantum ad informationem iu-
dicis,per veritatem. Sed utraq; vno respectu potest dici summa-
ria,quia in vtraq; breues dabuntur dilationes,& ideo utraque di-
citur summaria,ut dicitur in c.sępe,ext.de verb.sig.in Cle.& ideo
ambo ista capitula poterunt vna sententia determinari, uel super
una pronuntiabitur,& super alia,quæ requirit plenam cognitio-
nem,reseruabitur,l.ille,a quo.§.si testamento.sup.ad Treb. cum
sint diuersa capitula,ergo super una potest pronuntiari,super alia
reseruari,l.etiam.§.1.sup.de mino.quod dici conuenit. C.si ad-
uer.rem iudi.l.2.tene menti ista.

ADDITIO.

a Alex.Quæro,utrum. Vtrum infamis repellatur a testimonio, uide Bald.in c.1.an remo.debe.test.qui pares esse desierunt.& Bar.in l.cunctos populos. C. de sum. trini, Adde tamen,ꝙ semper facit saltem indicium,ut not.Bar.in l.maritus. ꝗ de quæst.& uide no.in c.præterea,de testi.cogen.& quod ibi per Imo.ibi,alias non est necesse,ꝙ de nouo deponant. Adde Bald.in c.1.an remo. debe. test. qui pares esse desierunt,& quod no. Bar. in l.1.§. si seruus. de quęst. & omnino Bald. post Bar.& alios in l.1.de testib.

1 *Accusata de adulterio,& absoluta, non potest ab eodem, seu ab alio super eodem accusari,ab alio,& de alio sic.*

§.Si mater. Opp.ꝙ matris absolutio prosit partui,l.denun-
tiasse,§.quæritur.ꝗ.de adul.Gl.non soluit. Sed
illud est verum,quando de eodem facto ageretur contra filium,
de quo mater est absoluta.hic vero de alio facto agitur contra fi-
lium. Vel aliter quod ibi dicitur,est speciale in adulterio, propter
sequens matrimonium,cui leges multum fauent,alias secus. Hãc
opinionem tenent Doctores, & Cyn. refert. C. ad legem Corne.
1 de falsis.l.1.in secunda quæstione. † Quærit glo.utrum mater,quę
semel obtinuit, possit iterum accusari de adulterio? Dicit glo.
quod sic, non tamen de facili, l.si eum.§ iisdem.inf.de accusatio,
Quod intellige de eodem crimine,& ab eodem, uel de alio, &
ab eo,qui in primo fuit calumniatus,alias nihil repugnat, ꝙ non
posset accusari.

§.Si is qui. Op.dicitur hic secundum diuersas literas,una
enim negat,alia non negat. Sol.vtraq; sustine-
tur,una non negat,& ista est plana. Alia enim negat eum,& tunc
dic,negat eum.s.solum,sed non negat eum.s filium cum alio. Itẽ
hic innuit,quod non habet locum Carbonianum, nisi quando
est contentio de bonis paternis. Contra,inf.eo.l. de bonis.in prin.
Dic,ut in glo.

§.Ibidem. Op.ꝙ per istud quale quale præiudicium, qđ
pupillo posset fieri in causa status ex persona
alterius,non debeat differri quæstio,ut sup.eod.l.1.§.fi.& inf. eo.l.
Tria. Sol ꝙ iste cõsors erat minor 25. annis, unde de facili posset
lædi,sed in contrariis erat maior ille, qui habet causam præiudi-
cialem ad istam. Ita not.inf.eo.l.si impubes.§.si mater,& dixi sup.
eo.l.1.§.fin.

§.Parui refert. Op.ꝗ.e.l.§.missum. Sol.dicit gl. hæc
dēt intelligi fm illam,quando pupil-
lus agit possessario,non petitorio. Tu dic,ꝙ hic potest intelligi, e-
tiam quando agit petitorio,ut ibi dicam incontinenti.

1 *D Ælio,& est implicatiua.*

§.Si duo Gl.ponit hic casum. Ad petitionem impuberis.
inferentis controuersiam status,non dēt in tem-
pus pubertatis differri,sed ad petitionem impuberis patientis. h.
1 d. No.tex ibi.nec.n patitur, No.† de significatione huius copulæ,
& quæ implicat. Nam si dico,& me,videor implicare, quod non
est solum te.

§.Si quis liber. Glo.ponit casum no.hic, ꝙ si ue princi
paliter,siue incidenter ueniat examinã
da quæstio status.debet differri in tempus pubertatis, non solum
quæstio status,sed ea etiam,in quam incidit,si sine hoc incidenti,
quæstio status non potest terminari. Op.ꝗ.ea.l.§.missum. Sol. di-
cit glo.hic pupillus conueniebatur.ibi agebat tantum Vel aliter,
vt dicam in d.§.missum. Item contra.C.de ord.iud l.1. Sol.ut ibi,
& dicam statim in d.§.missum.

1 *Missio in possessionem ex Carboniano qualis sit, & an fiat in nominibus debitorum.*
2 *Exceptio de iure tertij opponitur, quãdo est in totum exclusiua iuris agẽtis.*

§.Cum extaret Et si propter debita particularia q.
status infertur impuberi, differtur
1 in tempus pubertatis.h.d.No.quod dixi in casu.Quęro, † quid ope
rabitur hoc Carbonianum edictum? Dicit glo.ut fiat missio, sed
qualis missio potest fieri,potest ne fieri in nomina debitorũ? Nos
possumus respõdere,prout respondet gl.in l.a duo.§.si super reb.
ꝗ.de re iud.& l.1.C.de pręt.stip. Sed melius diceretꝙ hic habet lo
cum Carbonianum edictum hoc modo, ꝙ huic pupillo satisdan
ti soluatur,prout dicam plene. ꝗ.eo.l.pe. Item habet locũ quoad
2 aliud,ut quæstio status differatur. Item no. † ꝙ hic potest opponi
de iure tertii,& hoc ideo,quia ius tertii est totaliter exclusiuum
iuris agentis,quod dic,ut dixi plene. ꝗ.de excep.rei iud.l. 2. & Cy.
dicit in l.cum seruum. C.de ser.fug.

1 *Possidens potest petere sibi possessionem confirmari,& in ea tueri.*
2 *Possessorio agens petit se mitti in possessionem,& positus in ea se tueri.*
3 *Pupillus,siue agat,siue conueniatur, quando habeat Carbonianum.*
4 *Qualiter cognoscatur, an quis agat, ut bonorum possessor Carboniano, an directam intentet.*
Carboniano, an differatur, si mouetur controuersia de statu defuncti, non ipsius sibi.
Possessor non constituitur quis ex solo iussu de mittendo.
5 *Actione in factum ex Carbo.edicto agit quis, ut constituatur possessor.*
6 *In ista actione in factum, ueniunt corporalia quandoque.*

§.Missum. Hic est optimus § & breuiter h.d. Missum in
possessionem ex hoc edicto prætor tuetur
non tamen missus ex Carboniano,possessor potest hæreditatem
uel res singulas uendicare,nisi uelit de filiatione plene docere. h.
d. Hic innuit,ꝙ missus in possessionem ex Carboniano, non pos-
sidet,nisi interponatur secundum decretum, ex quo possessor ef-
ficiatur. Contra,sup.eodem,l.1.in princ.& inf.eod l.pen.& sup.de
inoffic.testamen.l.qui de inofficioso. Dicit glo. hic debet intelli-
gi possessorem constituere,hoc est missum in possessionem tue-
ri,non ꝙ de nouo det possessionem,& est satis bona, & tene men
1 ti. Ex qua † hẽs,ꝙ sicut peto me mitti in possessionem,si non pos
a sideo,ita si possideo possum petere a mihi possessionem cõfirma
ri,& in ea tueri. Et pro hoc est casus secundum ueram lec.C.eo.l.
2.& ibi Cyn.& Odofr. Et pro hoc, quod habuistis sup. de contra-
tab.l.3.§.si sub ea.& inf.titu.1.l.3.§.si sub conditione. Et pro hoc
sup.quod met.cau.l.fin. Item tene menti ad aliud, quod qui agit
possessorio,petit se mitti in possessione, & positus, in ea petit se
tueri,ut hac glo.& infra ne uis fiat ei.l. 1. §. 1.& l.si quis missus,&
sic habetis vnam lect. Contra hanc lectu. oppo. quia non est ue-
rum,quod ex primo decreto efficiatur possessor, nisi interpona-
tur secundum,l.si finita.§.Inl.inf.de dam.infec.& l.3.in fin. de ac-
quiren.possessio. Sol. Ibi quando possessio datur alicui propter
aduersarii contumaciam, & ideo expectatur primum, & secun-
dum decretum, antequam possessor efficiatur,sed hic non datur
possessio propter contumaciam aduersarii, sed propter fauorem
petentis,& ideo non expectatur primum,& secundum. Item op
po,de eo,quod dicitur de uentre in possessionem misso, qui non
possidet,l.1.ff.quib.ex cau.in pos.eat. Sol.aliud in filio, qui mitti-
tur ex Carboniano,aliud in uentre. Et est ratio,quia tex.in Carbo
niano

ADDITIO.

a Alex, Possum petere, Si possideo,possum tamen petere possessionem confirmari, Adde Bar.in l.de pupillo. §. qui opus. per gl.ibi,de oper. no. nunc. & plene per Mod.in §.quadrupli.Insti.de act.& Bar.& Bal.in l.1.C.eo.& uide Bar. in l. non tantum.§. si sub ea.ꝗ.de contratab.& Bal.in l.1.C.eo.qui se limitat in l. 1. C. de edic.diui Adr.toll.

niano edicto dicit, datur possessio, vt s. eo. l. j. sed tex. in materia de ventre in possessionem mittendo, dicit, mittitur in possessionem, quæ verba signant solum detentionem. Et potest esse alia ratio, quia possessio, quæ datur ventri, est minori tempore duratura. Item quia pp partum, non ipsi partui, ideo non tantum ei fauetur. Sed prima non mihi placet. licet sit persuasiua. Item procedo, dr hic in secundo responso, missum in possessionem ex Carboniano, mittitur prætor in possessione tueri. &c. Op. q sive conueniatur, siue petatur, habeat locum Carbonianum, vt sup. ea. l. §. patui. Glo. dicit, dic, vt ibi. & dicit, quod agebat possessorio, non petitorio. Hęc sol. non placet, quia tex. ibi dicit simpliciter, siue agatur, siue cōueniatur, 3 nec dicit quomodo, & idem sup. eod. l. i. in prin. Unde mihi † videtur dicēdum sic. Quandoque pupillus agit, antequam sit sibi mota quæstio status, & antequam sit petita Carboniana possessio, & in isto iudicio opponit sibi quæstio status, tūc pupillus omissa prima actione potest petere Carbonianam bonorum possessionem ex hoc edicto, & nō refert, siue agebat, siue conueniebatur, & siue agebat petitorio, siue possessorio, vt legibus contrarius. Quandoque post petitam, & habitam possessionem mitaliter agit, & si post motam quæstionem pupillus vult agere, tunc habet locum distinctio huius §. Item op. j. eod. l. pen. vbi etiam missus videtur, quod possit agere. Dicit glo. Sol. vt ibi. Breuiter veritas est ista, hic pupillus agebat contra principalem aduersarium, qui se dicebat hæredem, & ideo adhibetur distinctio, quæ dicitur hic, sed in lege contraria agebat contra alios debitores hæreditarios, & ideo distinguitur, vt ibi dicitur. Hęc sol. tāgitur ibi, & l. i. C. eo. & ibi Doc tangunt. Item opp. dicitur hic, quod potest opponi illa exceptio, ne præiudicium fiat petitioni hæreditatis mouendę. Contra, C. de peti. hær. l. fin. Dicunt quidam hanc per illam corrigi, non est vera. Sed dic, quod lex contraria loquitur in hærede, seu possessore conuento, hic loquitur in agente, & est bona solu. quam tenet gl. in l. bonæ fidei. sup. de peti. hęre. vel aliter, ibi loquitur, quādo erat contentio inter eum, qui se heredem dicebat. & alios legatarios. vel creditores: sed hic erat contentio inter eos, qui se hęredes adinuicem dicebant, & est bona, & probatur in l. non distinguemus. § si quis. sup. de arbi. & dixi plene j. de excep. l. si post litem. Item 5 opp. C. de ord. iudi. Sol. vt ibi. † Quęro, quę est differentia, vtrum agat, vt bonorū possessor Carbonianus, an intentet directas actiones, & quomodo cognoscam. Dicit gl. quando aget vt bonorum possessor Carbon. aget isto modo, quia sicut in aliis bon. possessio decreta sibi bon. possessione ei competit bonorum possessoria hęreditatis petitio. l. j. & 2. sup. de pos. hęre. di. pet. & habuistis de bon. possessio. l. 3. §. bonorum. ita impubes, decreta bono. possessione Carbo. volebat agere vt hęres, & hoc probat solum, quia erat de mente Carbo. posses. & credebat, quod illa cognitio summaria, quæ inducebat pręsumptionem sufficientem ad Carbo. possessio. sup. ea. l. §. causę, sufficeret in hac bonorum possessor. hęre. peti. quod nō potest, vt hic. Sed si vult agere directa, vt discutiatur, vtrum sit inter liberos, vel non, hoc potest, & ita habetis intellectum huius 4 §. Quęro, † quid si mouetur controuersia de ipsius defuncti statu non ipsius filii, an debet differri per Carbonianum? Videtur, q sic sup. eo. l. i. §. sed & si quis. In contrarium videtur C. de peti. hęre. l. liber. Sol. Ibi propter quęstionem status defuncti vertitur in dubium status filii, vt quia defunctus dicatur seruus, & sic filius nō potest esse liber, & tūc differtur, vt d. l. i. §. sed & si quis. sup. eodē. Sed si propter quęstionem status ipsius filii, vt quia fuit institutus hęres ab extraneo, & tunc non differtur, d. l. liberti. Alij legūt hūc §. alio modo, dicentes, quod in principio fuit missus in possessionem solo verbo, quem pretor studet constituere possessorem re ipsa. ita dicunt ipsi, vt essent contraria predicta. Et potest esse in se satis bona, vt exponamus missum, idest, mitti iussum. quia ex solo iussu non constituitur quis possessor, l. nō est. de pign. actio. & l. 5 cum hęredes sup. de acquir. poss. Sed tunc quæro, † qua actione petatur, quod quis constituatur possessor? Dicit glo actione in factum, quę descendit ex quolibet edicto pretoris, l. pe. §. cum pretor, inf. ne vis fiat ei. Istud videtur mirum, cum bon. possessio petatur officio iudicis, l. 3. §. si causa. sup. de bon. pos. Dicunt quidam, quod ista quęstio glo. referatur solum ad casum supra proxi. qñ quis solum est mitti iussus, tunc petitur actione in factum, vt iste iussus executioni mandet. Sed licet hoc posset fieri tñ tutius est, q fiat missio manu militari, l. si qs missus j. ne vis fiat ei. Quare dic q cogat actione in factum: Non obstat, q no. in l. 3. §. si causa. quia illud in bonorum posses. quę tribuuntius, p quam nullum aduersario fit prẹiudicium, nec requiritur, q citatio fiat, vt ibi dixi. sed hic loqtur in possessione, q est facti. & habet certum aduersariū, & reqritur cognitio, put dixi su. ea. l. §. causę. & §. dię. & ideo actio 6 ne in factum, nō iudicis officio explicatur. † Quæro, qñ hæc actio in factum intentatur, quid veniat in ea. Dicit gl. q corporalia tantum. alleg. l. 2. inf. quorum bonorum: vel melius etiam incorporalia ueniunt quandoq;, ut si agatur ꝯ aliquem debitorem, ut habuistis s. proxi. §. & sic illa possessio habet aliquid ultra, quam interdictum quorum bonorum.

§. Hæc autem. Et per hoc oportebit petere filiū bonorum pos. ordinariam. cōtra. j. eo. l. impubes. § fi. Gl. soluit, cogebatur, si vellet intentare actionē, alias secus & ideo dicit gl. hic in verbo, ordinariam. ideo dicit, si oportebit. s. in futurum, si vellet intentare actionem. sed tunc in Carbo. non oportet. & idem no. C. eo. l. i. in fi. vlt. gl. & est sans bona. vt dicam j. eo. l. si impubes. in fi. & tangam j. proxi. Vel dic, quod iste tex. vult dicere, q si pupillus non possidet hæreditatem paternam ad hoc vt perueniat ad bonorum pos. Carbo. habet primo intentare bonorum possessionē ordinariam, vt sic aduersarii moueant quæstionem status, vt sic mota quæstione status perueniat ad bonorum possessionem Carbonianam, ad quam nō potest peruenire, nisi primo moueatur quæstio status, vt s. proxi. §. dixi. s. e. l. §. si duo. & ita potest intelligi hic.

L E X IIII.

Ideo Dr hic, ex prima parte edicti, quæro, quę est prima pars edicti. Dicunt quidam ꝯtab. quæ præcedit secundum tab. Nō est verum: quare dic, primam partem edicti vocat bo. pos. ordinariam, sequentem, vocat Carbonianam, quæ est extraordinaria, Op. s. eo. l. 3. §. missum. vbi actionem non potest intentare. Dicit gl. etiam intētabit actionem in factum, & sic aget possessorio tñ. Vel dic vtetur omnib. actionib. qñ erit pubes, & liquebit eū hæredem esse. Tu dic, q missus ex Carboniana actione ꝯ principalem aduersarium, non potest intentare, nisi secundum distinctionem, quam vidistis in d. § missum. sed ꝯ alios debitores potest intentare secundum distinctionem, quam dicam s. eo. l. pe. Op. s. eo. l. 3. §. pen. vbi dr, q vt possit actionem intentare, oportet petere bon. pos. ordinariam, sed hic nō posset petere ordinariam, q a est exclusus ab ea, vt hic dr, igitur actionem intentare nunquam poterit. Possumus dicere, q licet sit exclusus a possessione ordinaria, tenebat tñ ius adeundi de iure ciuili, ideo actionem intentabat, & hoc patet ex gl. quæ dicit, q liquebat eum hr̄dem, non dicit bon. pos. Vel dicamus, q agnoscet bon. pos. omissam p restitutionem in integrum, l. j. C. si vt omis. hær. vel. bon. pos. Vel possum dicere, q in d. §. pe. debeamus legere aliter, quam gl. ibi dicat, quasi illa lec. sit a contra istum tex. & legamus alio modo, vt ibi dixi. a

A D D I T I O.

a Ale. Ibi dixi. Supplicium differtur propter partum, & propter mulierem lactantem, & facit, quod habetur in l. 2. §. si propter. si quis cau. & ibi Doc.

L E X V.

Sed & si is. Hic incipit exponere tertium caput edicti de satisdatione.

1 *Supplicium matris differtur propter partum, idem in matre lactante puerū, donec nutrix reperiatur.*

1 **De bonis.** Iste §. facit in ar. † ad q. vos habetis in l. prægnātis. de pęn. & su. de sta. homi. l. Imperator. qđ supplicium matris differtur ppter partum, quæro, quid de matre lectante puerum, cum alia nutrix non reperitur? certe eadem est ratio, q donec non reperiatur alia, supplicium differatur, per hunc tex. & sic dicunt Doc. maxime Old.

L E X VI.

1 *Carb. edic quare non habet locum in bonis maternis.*
2 *Carboniano edicto, an quæstio status differatur.*

1 **De bonis.** Quæro, † q est rō, q in bonis maternis nō hēt locum edictum Carbonianum. Respon. quia hoc edictum est introductum in similitudinem edicti de bo. pos. ꝯtab. l. j. §. i. s. eo. sed in testis fęminarum, bo. poss. ꝯta. non habet locum, l. illud. §. ad testamenta. s. de ꝯtabu. ergo nec Carbo. Item dr, 2 † q differtur qō status, sed an differatur p hoc edictum? Dicit gl. q non. sed ex consilōne, vel interpretatione iurisconsultorum, vt hic, & su. e. l. 3. §. quāuis. Et ideo isto casu ista dilatio posset prodesse in bonis maternis, & haberet vim Carbo. vt si possidet filius, & alius ageret ꝯ eum. dicens eum non filium, tunc q differtur, & interim remanet in possessione, sicut in Carb. l. 3. §. missum. su. eod. Item quæro, dr hic, si sit q. simul de bonis paternis, & maternis, & fraternis, quæro an habeat locū missio ex hoc edicto? & vr̄, qđ sic, argu. j. eo. l. si impubes. §. si pupillus. Cōtrarium tenet gl. quod missio non habet locum, nisi in paternis. & ad legem contrariam responde, vt in gl. quod no.

§. Ita demum. In tex. ibi, explicandum erit. hoc est verum ex hoc edicto, sed ex constitutione quæstio differtur, vt su. proxi. & in l. 3. §. quamuis. su. eo. titu. vel hoc expediebat pupillo.

§. Qui pupillo. No. tex. ibi hęc enim pos. p satisdatione cedit. habes hic, qđ missio in possessionem habet vim cautionis. Simile in l. si finita. §. eleganter. & §. seq. j. de dam. infecto.

1 *Alimenta, qui debet habere, quandò debeat habere expensas studij.*

1 **§. Non solum.** No. tex. ibi, in studio, &c. No. † q ille, q debet habere alimēta, debet habere expensas in studio. simile sup. vbi pup. edu. deb. l. qui filium. contrarium habuistis sup. de alimen. & cib. leg. l. legatis. Ego respōdi ibi,

ibi aliud enim debetur ex dispositione testatoris: aliud cum ex dispone legis. Dices tu, q hic §. facit contra id, quod dixi sup. de collatione bon. l. 1. §. nec castrense. Dixi, q pater non tenetur impendere in studio filii. Sed respondeo, tex. iste hoc declarat, q hic loquitur in studiis necessariis, sine quib. homo sm consuetudinem, & conditionem suæ personæ uiuere non potest. vt addiscat Grammaticam, & similia. & tunc dicitur impensa necessaria, vt hic. sed secus in studiis, in quib. homines dicuntur militare, & sine quibus quis potest honeste viuere, secundum conditionem suæ personæ, quo casu, dic vt ibi dixi.

§. Post pubertatem. Est hic bonus casus, & ponit optimam practicam. & hes hic, q de petitore fit reus, si vult satisdare etiam post pubertatem. Sed quid si neuter vult satisdare? Dicit gl. respondeo ex his, q no. sup. e. l. sed & si is. §. quoties. & §. cum autem. vbi dr, quod possessio debebit dari cuidam curatori bonorum, & apud illum sequestrabitur. Ad q facit l. postquam. §. Imperator. vt leg. nom. caue. sed in possessione data curatori bonorum, quis sustinebit partes actoris? Respon. ille, qui ab initio sustinebat, antequam daretur Carbonia. bon. poss. arg. l. si oleum. in prin. sup. de dolo. & dixi in l. interesse. inf. de acq. poss.

L E X VII.

Si impubes. Circa princip. dicitur, simile Carboniano. Dicit gl. quare dicit simile Carboniano? & non respondet. Tu dic. Carbonianum edictum principaliter videtur inductum propter liberos legitimos, & naturales, & ideo cum loquitur de filiis adoptiuis, non videtur, quod proprie hoc edictum habeat locum. Hoc non placet, quia cum hoc edictum sit inductum ad similitudinem bo. pos. contratab. vt sup. e. l. 1. §. 1. & illud in adoptiuis habet locum, ergo & istud habebit locum. Sed quare hic dicit, simile? Respond. quia hoc olim proponebatur cum quadam solennitate, q hodie cessat, & sic habet locum Carbonianum ad similitudinem antiquæ solennitatis, cum qua Carbonianum proponebatur, vt habuistis not. in e. l. ideoq;. & sup. de vent. inspi. l. edicti. m. Itē dicitur hic, locus erit Carboniano edicto. Cōtra, imo non habet locum Carbonianum, quia constat eum filium, vt inf. l. proxi. Sol. intellige hic de Carboniano vtili, non de directo, vt ibi.

§. Cum vero. Quærit gl hic sup ver de iure, quid est hoc, quod dicit, de iure testamenti? & no respondet. Sed dico, quod in querela inofficiosi testamenti nō fit quæstio, an sit filius, sed an valeat testamentum, vel non, & sic an excludatur a bonis. est ergo quæstio de bonis tantum, & non de statu, ideo non debet differri, & ita loquitur hic §. pone, quod filius agens querela negatur filius, quid erit fiendum? Respondeo, non poterit fieri missio in poss. ex Carbonia. sed ex constitutione, qua quæstio status differetur, & si ille obtinebit in querela, posito quod sit filius, habebit necesse petere hæreditatem ab intestato, & tunc si opponetur sibi q. status, habebit locum Carbonia. sic debet intelligi hic, & l. qui de inofficioso. sup. de inoffi. testamen.

Si mater. Contra sup. e. l. 1. in fi. Respon. hic agebatur contra matrem tantum, ibi vero contra matrem, & filium, vt ibi dixi. Item op. in e. l. 3. §. idem. Sol. debemus ponere hic matrem esse maiorem 25. ann. secus si sit minor, vt in prio, quia est verisimilius maiorem diligentius causam defendere, quam si esset minor. Item secus si esset mater grauida, vt dixi ibi plene in pra eo l. 1. in fi. & vide gl. quæ incipit, immo nunquam, &c. & ipsam signa.

§. Quoties. Ad primum dictum opp. q cōtradicat sibi ipsi, quia dicit, cum interponitur Carbo petitio de e lit, ac si non esset controuersia status. Sed tunc contra, quia si non esset controuersia, non habet locum Carb. Glo. soluit. Item opp. q sufficiat, quod vnus pro parte defendat, l. si quis putans. §. si damnu. sup. communi diui. dicit gl. hoc ideo, qa persona defuncti inspicitur, cum qua est controuersia. l. apud Iulianum, ea qb. cau. in pos. ea, ibi. quasi cum eo contractum, &c. & l. 1. §. fin. & l. ne in plures. de exerci. & l. si cum vno, sup. si ex noxa. causa aga. & l. si noxali. §. fi. ff. de pecu. Hæc sol. nil ad propositum, quia in actis diuidius sufficit quemlibet hæredem defendere pro parte sua. l. iam tamen. §. pen. ff. vnd Sol. Ad hoc facit l. 2. §. fi. ff. de præto. stip. Item facit l. hæredes. §. an ea. fam. ercis. sed leges allegatæ in gl. loquuntur in aliis casibus. Quare dic, quod in casu nostro ratio est, quia missi in possessionem defendunt tanquam curatores bonorum, vt sup. eod. l. sed & si is. § 1. & videbitis infra eodem. l. penultima, & vltima. Sed sicut curatores bonorum debent insolidum defendere, l. vltima. de cura. bon. dan. ita & isti debent insolidum defendere.

§. Interdum. Dicitur hic, q si non petit contratab, sed vnde liberi, &c. Gl. opp. & soluit, tene primam solutionem datam in ea.

§. Si pupillus. Vides hic, quando fit conuentio de bonis liberti, & patris simul, & semel, quæstio status mittitur. Et est ratio, quia vna contentio sequitur ad aliam, l. 1. in prin.

1 *Filius præteritus, qui tacuit per annum, an faciat reconualescere testamentum de iure prætorio.*

a **§ Quæsitum.** Hic est not. §. & difficilis, & de ipso fecit magnum festum. Ad primū casum op. si non fuit filius, ergo non debuit dari Carb. vt sup. eo. l. 3. §. causæ. So. Hic fuit modica præsumptio pro eo, ita q fuit data Carbonia na, licet in veritate non fuit filius. sed tunc quo dabitur sm tabu. cum interim habeatur pro filio, propter illam modicam præsumptionem, & habetur pro filio, ac si nulla controuersia fuerit, vt s. e. l. quoties. & qō status differtur? Resp. secundum iura hodierna, & secundum quæ sufficit sola agnitio, esset expeditum, quia in Carb. non quæritur, an sit filius, l. vlt. C. qui admit. ad bo. pos. secundum tempora Digestorum est dicēdum idem, q qn fuit data secundum tab. non fuit quæsitum, an ille filius esset præteritus, uel non, quia non fuerat data in forma iudicii, l. 3. §. acquirere, & ibi no. de bo. pos. & sic habebit istum effectum, quia iste qui habuit bo. pos. sm tab. aget bo. pos. hær. peti. post tempus pubertatis ex vigore illius bo. pos. habitæ intra tps pupillaris ætatis, q bon. pos. hodie constat habuisse effectum, cum cōstat ipsum pupillum in veritate filium non fuisse. Venio ad secundum casum, si filius non petit ɔtab. tunc datur sm tab. Contra hoc opp. si filius petit ɔtab, ergo pos. Carb. non proderit, quia actionem intentare nō potest, nisi ordinariam bo. pos. agnoscat, l. 3. § pe. & fi s. e. Sed cum impossibile sit, q ordinariam agnoscat, qa exclusus ab ea, ergo &c. cum constet illum filium, qui est exclusus a ɔtab. non posse habere bo. pos. posito, q quis eum filium confiteatur, ergo Carboniana non debebit dari, vt ff. eod. l. cum sine. & sup. de inof. test. l. qui de inof. Sol. dic, vt s. eod. in l. iō. Nam licet filius sit exclusus a ɔtab. tamen potest ad eas reuerti per restitutionem in integrū. Ita sentit gl. hic in tertio casu. Nā si deficeret omnis spes, deficeret Carb. Venio ad tertium casum, in quo habes, q fuit præteritus filius suus, ideo cum dicendo nullum, posset venire per vnde liberi, & stetit anno, q si petiit vnde liberi, ex hoc scriptus hæres pōt petere secundum tabu. quia ille præteritus tacendo, per annum vr approbare testamētum, l. filio præterito. sup. de iniusto testa. & ipse pupillus potest petere Carb. si est intra annum a tempore, quo est sibi mota quæ-

1 stio status, vt s. eo. l. 3. in fi. No † hic casum b expressum cōtra Vl-

b tramontanos, qui dicunt, ad hoc, ut testamentum conualescat de iure prætorio, requiritur approbatio filii. Ego dico, q taciturnitas per annum videtur testamentum confirmare, vt possit peti secundum tabu. vt hic, quod tene menti, & hoc no. quia habet locum etiam in petitione hæreditatis, quod est contra dicta Vltramontanorum in l. 2. C. de posth. hære. insti. dixi in d. l. filio præterito. sup. de iniusto testa. Hoc præmisso si filius esset exclusus, sequitur, q si quis confitetur eum filium, eum ad successionem uenire non posset, sibi non debet dari Carb. vt ff. eo. l cum sine. Rn. potest uenire ad successionem per restitutionem in integrum. Et hoc dt hæc glo. ibi. licet filius posset restitui. Ex quo sequitur, q maior, q non posset restitui, tacendo uidetur testamentum approbare, taliter, q post non posset dicere nullum, quod tene menti. Op. quod ex testamento, quod est nullum, non possit adiri hæreditas, nec bo. pos. sm tab peti, vt inf. tim. 1. l. hi demum. & sup. de bon. pos. l. non est. §. vbicunq;. Sol. Hic filius non dixit nullum, secus si dixisset. Item dr hic, q habet locum Carb. pos. sm tab. contra. Carb. datum ad similitudinem bo. pos. contratab vt l. 1. §. 2. su. eo. sed contra ta. & sm tab. non concurrunt. ff. ti. 1. l. 2. §. expectandi. Gloss. sol. Tu dic clarius, Carb. bo. pos. est inducta ad similitudinem bono. poss. ɔtratab. hoc est, vt illis competat Carb. quib. competeret contratab. si essent præteriti. sed bene possunt reperiri casus, in quib. competeret Carb. bo. pos. non tamen competeret cōtratab. & ita hic. Item est differentia inter Carbo. & contratab. quia una tribuit ius, alia non.

A D D I T I O N E S.

a Ale. Quæsitum. Declara, vt per Bal. in l. fi. in vers. sed hic quæritur in bo. pos. quæ tribuit. C. vnde legi.

b Alex. Nota hic casum. An ad hoc, vt testamentum reconualescat de iure prætorio, requiratur approbatio filii, expresse Bald. in hoc tenet contrarium in l. fin. C. vnde legi. & in l. 2. de contratab. & in l. 1. C. de suis. & legiti. videlicet quod ius dicendi nullum, non tollatur anno, & omnes communiter contra Bar. in d. l. filio præterito.

L E X VIII.

Decessit. No. hic quando constat aliquem esse inter liberos, dubitatur tamen de aliqua qualitate. s. an sit in potestate, vel non, tunc habet locum Carbon. possessio, ex sententia, non ex verbis.

L E X X.

Cum mulier. Dr hic, q ventri datur bo. pos. ex Carbo. Contra s. de ven. in pos. mit. l. 1. in prin. Sol. expone, ex Carb. i. ex edicto de ven. in pos. mit. Item dr in ver. ne autē, q mater non aufert pupillo ius ordinarium. Contra, imo etiam nec extraordinarium aufert, vt s. eo. l. j. §. fi. & l. 3. §. pe. sup. de inreu. Sol. Concedo, q pupillo non aufertur nec ordinarium, nec extraordinarium, sed matri bene præiudicat, quando petit se mitti in possessionem nomine ventris, licet contra no. sup. de vent. in poss. mitt. l. 1. §. si cui, dic, vt ibi.

LEX

LEX XI.

a **Cum sine.** a Dicitur hic, ꝙ exhæredatus nõ habet Carb. quia si aliquis confiteretur eum filium, non admitteretur. Contra, ſ.e l.si impubes.in fi.vbi constat quem esse exclusum ab illo iure, & sic si aliquis confiteret̃ eum filium, non admitteret̃, & tamen habet Carb. Sol. Ibi potest admitti per restitutionem in integrum, & sic de iure prætorio. Nam per Carb. prætor sibi subuenit, sed hic non potest admitti, nisi per querelam, & sic de iure ciuili, vnde prætor nõ subuenit sibi, nisi prius intentata querela. Vltimo hic not. ꝙ interest mea pronunciari me fratrem propter hæreditatẽ fratris, & sic no. ad id, quod dixi de actionibus præiudicialib. quia possum me petere pronunciari fratrem, ut dixi sup. de vent. in poss. mit. l. vbicunq; §. 1.

ADDITIO.

a Alex. Cum sine, Limita, ut per Bal. in l. 1. C. eo.

LEX XII.

Scriptus. No. casum, in quo hæreditas non adita transmittitur, quod dic plene in l. ventre. de acq. hære.

LEX XIII.

Titia. Dic plene de materia huius legis, ut sup. eo. l. 1. in fi.

LEX XIIII.

Quæritur. Quæro, quid in possessionibus uacantib. Puto, ꝙ debeat interim mitti in possessionem, si paratus est satisdare, ut sic possessoris partibus fungeretur, ut ſ. eo. l. quod de bonis. §. fi.

LEX XV.

1 *Missus ex Carboniano, an possit agere.*

Sed sicuti. Op. ꝙ missus ex Carb non possit res uendicare, ut ſ e, l. 3. § missum. Dicit gl. ꝙ ibi agebat cõtra principalem aduersariũ, hic contra alios debitores. & est bona, & ipsam approbant Doc. in l. aditæ. in 4. op. C. de ordi. iud. Vel dic, dicit gl. hic satisdedit, ideo agit ꝯ particulares possessores, tanquam curator datus bonis, & est vera, & istam opi. tenet Cyn. C. eo. l. j. de hoc an missus ex Carb. possit agere, habetis in l. j. in prin. ſ. eo. l. 3. & l. missum. & l. ideo. & C. de ordi. iud. l. 1. in 6. q. C. eo. l. 1. & ſ. de inof. test. l. ꝙ de inofficioso. Et ideo pro declaratione omnium istorum reassume, Aut quis incipit agere, antequã sibi status qõ moueretur, & tunc postquam quæstio status incipit sibi moueri, potest omissa prima qõne Carb. bo. pos. petere, ꝙ differatur quæstio status in tempus pubertatis non distincto, an prius agebat petitorio, vel possessorio, vt ſ. eo. l. 1. in prin. licet glo. aliter ibi dicat, Ita debet intelligi l. 3. §. pen. sup. eo. secundum lec. quam dedi ibi. aut vult agere post petitam bo. pos. & tunc aut agit contra principalem aduersarium, aut contra alios particulares debitores, uel possessores. Primo casu, aut agit possessorio, & potest, ut sup. eo. le. 3. §. missum. & d. §. parui. ea. l. secundum lec. gl. Aut agit pretorio, & tunc si quidem vult agere tanquam Carb. possessor, ut illa summaria ꝓbatio, quæ fuit habita in Carb. sibi prosit in hoc iudicio. & nõ pot, d. l. 3. §. missum. Si uero vult agere directa petitione hæreditatis, & probare se filium, tũc potest, d. §. missum. Si uero vult agere ꝯ alios debitores, seu particulares successores, tunc aut non satisdedit, & non potest, ut hic a ꝯrio sensu, & l. sed & si is. §. 1. ſ. eo. Aut satisdedit, & tunc aut vult agere tanquam hæres, & non põt, ne fiat præiudicium petitioni hæreditatis, §. missum. & l. si quis libertatem. ſ. de pet. hæred. Aut vult agere tanquam curator datus bonis ex uigore satisdationis, & potest, ut hic, secundum vnam lec d. l. sed & si is. §. 1. 2. & 3. sup. eo.

TITVLVS VNDECIMVS.

De bonorum possess. secundum tab.

Dictum est de bono. poss. contra tab. uerum quia est alia bon. poss. quæ uocatur s̃m tabu. quæ non habet locum, donec potest intentari contra tab. vt inf. eo. l. 2. in prin. & §. 1. ideo post titulum de bon. poss. contra tab. sequitur de bo. poss. secundum tab. Quærit gl. quare in C. primo posuit bo. poss. secundum tab. & hic post posuit. Dic, ut in glo.

LEX PRIMA.

1 *Instrumentum publicum potest scribi in chartis de papiro.*
2 *Instrumentum scriptum in tabulis de ligno, probat.*
3 *Scripturæ antiquæ in lapidibus, probant, quando fuerunt scriptæ de partium uoluntate.*

TAbulas. Quæro, utrũ sit dĩa, quibus verbis qs vtatur. Gl. ꝙ nõ, & bene l. hac consultissima. in fi. & l. qñ. C. de test. Item dr̃ hic, ꝙ non refert, 2 in qua materia hoc fiat. Quæro, quid a si scribatur in tabula de ære. Respond. sufficit, etiam si in lapide scribatur. Quæro, quid si in terra scribatur. Respõd. si sigillari potest, sufficit. Ex hac 1 † l. extra glo. not. ꝙ instrumentum publicum potest publicari in b chartis de papiro, b ut hic, dum dicit, chartas, quia chartæ dicuntur de papiro, ut ſ. de leg. 3. l. librorum. & ext. de confir. uti. uel inutili, cum dilecta. & in Specu. de instrumen. edi. §. postremo. uerum, quod est scriptum. Secundo no. ꝙ † si in tabulis de ligno scribantur instrumenta publica, eandem fidem ponant, sicut si in chartis scriberentur, ut hic, dum dicit, siue ligneæ sint. Pro hoc ſ. cõmo. l. in cõmodato. § sicut autem, ver. ergo si pupilla, & hoc ibi tangitur p Gul. de Cun. Vltimo ex quæstionib. gl. quæ dicunt, 3 ꝙ possunt scribi in terra, uel lapidibus, facit in arg. † ad qõnem, ꝙ scripturis antiquis factis in lapidib. debeat credi, & hoc est uerũ, si fuit scriptum de partium voluntate. Pro hoc est tex. & gl. C. de relig. l. monumentorum. in fi. Pro hoc, quod no. in Spe. de prob. §. nunc videndum. ver. 9.

ADDITIONES.

a Pom. Quæro, quid. Et uide gl. in l. qui tabulas. ff. de fur. & ibi Bar. tex. in c. cum dilecta. de rescrip. & ibi Abbas.

b Ale. De papiro. Circa instr̃m publicum in papiro, facit ad id, qđ in l. Sempronius Proculo. de leg. 2. & adde Bar. in l. in commodato. §. sicut. in fi. commo.

1 *Testamenta duo eodem die confecta: si producuntur, nec apparet de prioritate, uel posterioritate, cui debeat stari.*
2 *Testes si duo deponant, quod Titius occidit Seium, alij duo, quod Sempronius occidit Seium, ambo puniuntur.*

a **§. Non autem.** a Op. de l. quod dr̃. ſ. de test. mil. vbi solus cursus anni irritat tabulas. Sol. Speciale ibi in milite. Item op. C. de testa. l. sancimus. vbi cursus decennij mutat testamentum. Sol. Ibi fuit cursus decennij cum reuocatione facta, licet minus solenniter, sed hic nulla fuit reuocatio, 1 Quærit † glo. b quid si producuntur duo testamenta eodem die b confecta, nec apparet, quod prius, & quod posterius, quæritur cui debeat stari. Glo. no. hic plene, & C. de edi. diui Adria. tol. l. fin. & Rof. ponit quasi idem super hoc ut in fi. sed Doc. uidentur dicere sic. Si quidem illa duo testamenta fuerunt facta sub una sigillatione est vnũ testm̃, & ambo ueniunt ex testamento, ut ĩ. ea. l. si quis in duobus. & de tab. exhib. l. locum. §. 1. Si autem sunt diuersæ sigillationes, non tamen apparet, quæ prius, & quæ posterius, tunc Azo, & Hug. dicunt, ꝙ nullus eorum sit hæres, quod prius Dy. tenet, quia est dubium de viribus testi, ergo non potest adiri hære- c ditas, ut l. sed & si de sua. ſ. de acq. hære. & hoc placet, c sed recipit tres limitationes. Primo s̃m Iac. But. vt sit verum, quando neuter possidet sed si alter possidet, ille obtineret, & actor succumberet. Nam actor debet probare testamentum suum esse factum posterius, quo non probante, succumbit. Pro hoc l. cum actum, & qđ ibi no. ſ. de neg. gest. & l. matrem. C. de prob. & l. non solum. §. sed vt proban. ĩ. de ope. no. nun. Secunda limitatio, ꝙ prædicta sunt vera, qñ instituti sunt paris conditionis, quia nullus erat de uenientibus ab intestato. Si n. in uno essent instituti extranei, in alio uenientes ab intestato, tunc debemus præsumere in dubio pro uenientib. ab intestato, ar. ſ. de ꝯta. l. si duob. §. si prius. & l. hac consultissima. §. si quis. C. de test. Et pro hoc l. ult. in fi. C. de cod. Pro hoc facit vrgens rõ, qa si neutrum illorum testamentorum valeret, uenientes ab intestato venirent, unde si volunt venire ex testo s̃m defuncti voluntatem, tutius est eos admitti, pro conseruanda defuncti voluntate. Tertia limitatio est, qa prædicta sunt uera in pagano, qui non põt decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, cum duob. testis, l. si certarum. & l. quærebatur. ſ. de test. militis. secus si esset miles, quia posset decedere cum plurib. testamentis. 2 Item faciunt, ad † q. si duo testes deponunt, ꝙ Titius occidit Seiũ, & alij dñt, Sempronius occidit Seium. Ex prædictis põt solui, ꝙ si diuersificãt in tpe, quia duo dicunt, ꝙ Titius occidit de mẽse Aprilis, alij ꝙ Sempronius occidit de mense Maij, tunc isti sunt ꝯrij. l. j. s̃m unam lec. C. qui accu. non pos. & sic vel neutri stabitur, vel eligentur digniores, secundum l. ob carmen §. fin. ſ. de testi. Si uero non diuersificant in tpe, sed simpliciter duo dicunt, ꝙ Titius occidit Seium, alij duo dicunt, ꝙ Sempronius occidit Seium, tunc cum possibile fuerit, ꝙ ambo simul occiderunt Seium, ambo puniuntur, per ea, quæ ſ. dixi.

ADDITIONES.

a Barb. §. Non autem. Et de duob. testis uide Per. in c. 2. de off. deleg. & quod no. in c. ultima uoluntas. 13. q. 2. Et in quantum dicit, ꝙ præsumitur pro possessore, uide Bar. in simili in l. qui duos. §. cum in bello. & in l. si inter virum. de reb. dub. & ibi Mod. in l. illa. de verb. ob. gl. in c. nulli 12. q. 5. gl. in c. duob. de rescrip. lib. 6. & ibi Pet. qui transit cum Bar. hic, & uide Lud. Ro. in consi. 2. 2.

b Ale. Quæri gl. Vide Bal. Ang. & Imo. in l. cũ qui, in prin. ſ. de acq. hære. Et de hac q. & quid in duab. sniis contrarijs, & duab. electionib. eadẽ die factis, uide Bal. in l. 2. C. qñ prouoc. Et quid in duob. instris factis eodẽ die, nec apparet, quod primo, & ꝙ secundo, uide Bal. 10. in l. de reb. C. de do. ante nup. & gl. Bal. in cõstit. j. C. in §. quibus. Et quid in duob. instris procurationis factis eodem die in una persona, uide Bal. in l. falsus. C. de fur. & de q. uide aliquid per gl. Doc. in c. duob. in gl. ĩ. de rescr. in 6. Adde de duob. procuratorib. eodem die constitutis. *Menoc. Adde Alciat. tract. præsump. reg. 3. præsump.

c Pom. Hoc placet. Vide Fel. in c. 3. de ꝓb. ubi enumerat cõmoda possessionis, uide Barb. cõs. 31. alias 3. in 2. uol. cõs. 65. eo. uol. Ro. cõs. 256. in prin. & cons. 117. & cõs. 179. ad fi. tex. & ibi Gem. in prin. de ꝓb. li. 6. Card. cõs. 145 & in c. cũ ad sedẽ. & ibi Gem. in prin. de ꝓb. li. 6. Tiraq. de iure primogen. q. 17. opin. 11. nu. 9. *Men. Soc. iun. cons. 2. nu. 10. li. 2.

1 *Solennitas testamenti, quando sufficiat, quod probetur per duos testes, & quando requirantur septem.*
2 *Appellatio, quæ fuit interposita in scriptis, si est deperdita, potest probari per duos testes.*
3 *Publicatio testium quando fit, satis est, quod iudex dicat dicta eorum pro apertis habenda.*

§. Sufficit

§.Sufficit. Dr hic.sufficit tabulas extare, & si non proferantur. Quæro qñ iudex dabit bo.pos.si nõ proferuntur tabulę, quia non sunt apud hæredem, vel desierunt extare? Rñ. si loquimur fm iura hodierna, fm q̃ sufficit sola agnitio, nõ est dubiũ, ut hic no. & l.vlt.C.q admit.ad bon. pos. sed fm iura ista est dubiũ. Sed dic eodẽ modo, quia istę bo.pos. non dantur in forma iudicii, l.1.§.acquirere.ff.de bo.pos.& sic iudex summaria
1 cognito negotio dabit bo.pos. Sed quæro, quid † prodest ista bon.pos.cum si agam bo.pos.hær.peti. non poterit probare se institutũ? Dicit gl.C.eo.ti.l.2.ꝙ sufficit probare ipsum institutũ ex testõ, & septem testes interuenisse, per duos testes, ita dñt quidam. Si nõ est dubium de voluntate, & solennitate, quia est dubiũ, an testõr me instituit, item an instituit me solenniter, tunc uoluntas debet probari, & solennitas per septẽ testes, ut probat in l.vlt.C. de fidei com. Si autẽ est certum de voluntate, sed dubium de solennitate, ut quia aduersarius hrs confitentur, ꝙ talis me hr̃dem scripsit, sed dicit nõ solenniter, tũc si quidem cõfessio hæredis fuit certo tpe limitata, ut qa dicat, confiteor, ꝙ talis te instituit tali tpe, die ac loco, tunc sufficit probari solennitatẽ per duos testes. ita põt intelligi gl. C.eo.l.2. Si cõfessio hr̃dis nõ fuit limitata tpe, & loco, vt qa dicit, ꝯfiteor, ꝙ fuisti hr̃s scriptus, sed nõ solẽniter, tũc non sufficit, ꝙ probet de solennitate, nisi per septem testes, nam si probas per duos. tres, vel quatuor testes solẽnitatem intercessisse, nõ sufficit, qa ꝯfessio hr̃dis, non extenditur ad tps, quo solẽnitas intercessit.
a Vlterius a iste §.facit † ad qõ. b qñ appellatio oẽt interponi in sen-
2 tẽtis, & si est in scriptis interposita, & est perdita, certe per testes probari poterit, vt hic, & l.testium.in fi.C.de testib. dr † hic, sufficit ta-
b bulas extare, licet non proferantur. Facit, qñ iudex pronunciat di-
3 cta testium habenda pro apertis, licet nõ legat, nec partib. aperiat
c sufficit.c Et hoc puto verũ, si partes aliter sciant dicta testium, ut in auth.at qui semel.C.de proba.& in summa illius ti. per Azo.

ADDITIONES.

a Po ma. Vlterius. Vide Ang.in l.si prætor.§.Marcellus.ff.de iud.Pan.in c.2.ad fi.de prob. Doc.in l.pactum, quod bona fide.C.de pac. Pau.de Cast.consi.2. Fel.in ca. sicut.de re iu.& quod in casibus in quib. requiritur scriptura, non præsumitur pro actu, nisi appareat scriptura, ut per Fel.in c.j.per illum tex.post Pan.ubi latius non contest.
b Ale. Facit ad quæstio. Et istud dictum no.ad intellectum eorum, quæ dixi post gl. §. Bal.in l.contrahitur, sup.de pig.& adde, ꝙ licet regulariter in sententia requiratur etiam scriptura, tamen fallit in causa matrimoniali, quam sufficit probari per testes.c. Albericus.et ibi Inn.ext.de testib. et ad Bar.hic adde no.per eum in l.sicut.C.de fi.instru.vbi etiam Bar.hic, et Bal.in l.2.C.de eden. Bar. et Bal.in l.emancipa.C.de fide instr.et Bal.in l.gesta.C.de re iu.
c Ale. Sufficit. Quando iudex pronunciat dicta testium haberi pro apertis, sufficit, et adde Bar.in d.auth.at qui semel.

1 *Possessio ex edicto diui Adria.non datur producenti exemplum testamenti.*
2 *Nec etiam datur producenti exemplum testamenti, manu eiusdem notarij.*

§ Si quis in duobus. a No hic, ꝙ exemplo nõ potest peti bo.pos. 1 Et † sic facit ꝙ possessio ex edicto diui Adria. non debet ei dari, qui producit exemplum, licet bo.pos.ex illo ti. differat multum ab ista, nam illa non potest dari, nisi producatur testamentum non uitiatũ, &c. l edicto. C.de edicto diui Adria.tollen.sed ista datur, etiam si tabu-
2 læ non producantur, ut sup.eadem l.§.sufficit. Item † facit ad q. si vnus, & idem notarius exemplificat testamentum suum, dicens, hoc exemplum cuiusdam testamenti facti manu mei notarij, ex illo exemplo non datur bon.pos.nec pos.ex edi.diui Adria. ut hic dicit in testatore, qui exemplauit suum testamentum. Prædicta
b uera, b nisi exẽpletur ex protocollo notarij mortui, quia tunc habetur pro instrumento publico, & authentico, ut in c. cum P. tabellio, ext.de fide instrumen. Nota bene tex. ibi, si uero id, quod exemplum, &c.

CONTRARIETAS, ET CONCORDIA.

Exemplo. Aduerte, ꝙ Bar.arguitur de contrarietate in hoc §. si quis in duobus.per Ale hic Tu dic pro saluando Bar.ut in cõcordia posita ad l. Sempronius Proculo.ff.de leg.2.

ADDITIONES.

a Ale. Si quis in duob. Aliqui alleg.Bar.cõtrariũ tenuisse in l.Sempronius Proculo. de leg.2.licet posset cõcordari, qd̃ aut instrũm subscriptũ fuit, et publicatũ, et creditur exẽplo, ut ibi, sed si solũmodo copiat exẽplũ, nõ credit, ut hic. Et ad id, qd̃ dixit hic Bar.uide qd̃ scripsi in auth.si qs in aliquo.C.de eden.post Bar.et Bal.late et uide Bar.in l.si qs ex argẽtarijs.§.prætor ait.et §.prohibet.ff.de eden.ubi ẽt tenet contrariũ, et facit hic, quod scripsi post Ro.in l.sciendum.de uerb.obli.
b Ale. Prædicta uera. Adde Bar.in l.si qs ex argentarijs.§.1.ff.de edẽ.et Cy.in l.contractus.in fi.C.de fi.instr.Spe.in tit.de inst.edi.§.ostẽso.uersi.illud quoq. cum se.

§.Exigit. Iurisconsultus procedit hoc ordine. Primo dicit a quib.debent esse factæ tabulæ, ut bon.poss.dari possit. Secundo dicit, quomodo. Tertio, qñ. Quarto dicit, pro qua parte debet dari bonorum poss. sup vero dicit, ex quib. tab. datur bo.pos.& ita transit. Contra, imo sufficit, si habeat testamenti factionem, tẽpore testamenti facti, ut inf. ea.l.§ si quis autem. Gl. dicit multum bene, uide eã, quæ incipit, nota ꝙ duob. &c. & ipsam
a signa a ibi, non sic in duob.primis, imo idem, ut probat §.1. proxime alle.& per hunc § & eius gl.quæ incipit, non õno, &c. patet, quod Guil.de Cu. male dicit in l. & si filius.§.si filio.ibi, pone, &c. sup.ad Maced.

ADDITIO.

a Ale. Ipsam signa. Vide de hac gl.no.Bal.in l.2.C.de sacros.eccl.in lec.in 3.q.in fi. et in l.fi.in fi.C.si a non cõpe.iud.et in l.fi.in ver. hic dubitatur, C. unde legi. plene per tmo.post alios in l.is, cui lege.de testa.et in l.Gallus.§.ille casus.ff.de libe. et posthu.

§.Si linum. Hic incipit tractare, quales debent esse tabulæ, vt bo.pos.detur. Et ad euidentiam scias, ꝙ tabulæ, ex quib.pet.ĩ bo.pos.debẽt esse signatæ signis septẽ testium, l.2.C.e.ti. Op. ꝙ non possit dari fm tab. quia datur tñ ex tab. in quibus sunt septem signa, ut j.eo.l.chartæ.& C.eo.l.2. Sol. licet hic linum sit incisum, tñ remanent septem sigilla, quia non fuit incisum linum in quo fuit septem sigilla appensa, sed aliud linum. Vel si illud linum fuerit incisum, dic, ꝙ nõ est totaliter incisum, qd no. pp rescripta antiqua. sed qs inuestigabit hoc, an fuerit incisum linum a testõre, uel ab alio? Rñ. fm iura hodierna, fm q̃ sufficit sola agnitio sine iudicis facto, nõ est dubiũ, sed fm iura antiqua, fm q̃ requirebãt decretũ iudicis. tunc nõ curo qualr iudex interposuit decretum. sed in bono.pos.hær.e petitione examinabitur plene a quo fuerit linum incisum ar l.de pup.§.toties.inf.de no. ope. nũ.

1 *Priuilegium habens chordulã, in qua sigillum sit appensum, corrosam probat, dummodo remaneat tantum de chordula, quo sigillum sustineat.*
2 *Testamento corroso in parte substantiali non creditur, & quando.*
3 *Notario attestanti de aliqua cancellatione, uel suprascriptione, creditur.*

§.Si rosæ. No. hic bo tex. ad tab. seu ad priuilegia, † quæ cũq; corrosam habent chordulã. in qua est appensum sigillum, quia sufficit. ꝙ remanet tñ de chordula, ꝙ susti-
2 neat sigillum, secus si totaliter chordula est corrosa. Ponam, † ꝙ testamentum est corrosum in aliqua parte substantiali, an dẽat ei credi? Dicit gl. ꝙ non, secus si non sit corrosum in parte substan-
a tiali, quia tũc sic. l.si vnus.C.de testa.l.pe.§.fi.eo.ti.ita dicit gl.a Aduerte, si testamentum continet rosuram in loco suspecto, non debet ei credi, & hoc est verum, nisi per aliquam partem testamẽti, põt cõprehendi, quid in illa parte corrosa cõtineretur, c.cũ olim.
3 ext.de censi Et per hoc † apparet si notarius diceret, cancellationem, & subscriptionem ego feci, sibi credetur, ut l.j. sup.de his, q̃ in testa.delen.& de hac q. habetis per gl.& Cy. de edi. diui Adria.tol.l.ult.in 2.q.principali.circa fi.

ADDITIO.

a Ale. Dicit gl. Quod no.ad subscriptionem notariorum. Et adde quod no. Innoc. in c.fraternitatis.de hære.et no. in c.cum uenerabilis.de reli.domi. et in c.ex literis.de fi.instr. et adde quod no.dixit Guid.de Suza.in l.si ex falsis.C.de trãsa. qd̃ utens falsi instrumento, in quo continetur aliqua falsitas, etiam in loco non suspecto, incidit in crimen falsi, et refert ita tenere Io.And.in addi Spe.de inst. edi. §. inte.in addi.quæ incipit, huic dicto.

LEX II.

1 *Bonorum possessio secundum tabulas, an concurrat cum bonorum possessione contra tabulas.*
2 *Bonorum possessio unde liberi, an peti possit. donec pendet, an unus petat contratab. & alius secundum tabulas.*
3 *Bon.pos.secundũ tabulas, cũ habet locũ, uenire per unde liberi, quid prosit.*
4 *Posthumus, qui recasurus est in potestatem, an uenire possit per unde liberi uel per contratab.*
5 *Exclusus a contratab.qui potest petere restitutionem, an debeat expectari antequam petat secundum tabu.*
6 *Bonorum possessione contratabulas petita, secundum tabulas peti potest, quando contratab.est delata ei, qui non est de liberis.*
7 *Bonorum poss.secun.tab.an expectari debeat, ut petatur, quousque Carboniana peti potest.*

Aequissimum. Hic Iurisconsultus incipit tractare, quo tpe debet peti bon.pos. fm tab. Op.& vr, ꝙ possit aditi hæreditas, anteq̃ petatur ꝯtab. quod apparet, quia post aditam hæreditatem datur ꝯtab. l. illud. in prin.sup. de ꝯtab. Sol. Aliud in aditione de iure ciuili, ut ibi, aliud in fm tab. bo.pos.ut hic. Item vr, ꝙ instituti non expectant præteritos, le.illud.§.si sup.de contrata. Rñ. verum est, ꝙ ibi non expectant præteritos, sed non ueniunt per bon. pos. fm tab. sed contratab. Item
1 opp. † ꝙ secundum tab.& contra, possunt cõcurrere. l. si duob.ff. de leg.præstan. secundum unam lec. glo. Quidam reprehendunt ibi illam gl. ego sustinui eam ibi, dicendo, ꝙ tunc non datur secundũ tab. donec sperauit contratab. quando institutus non est in pari gradu, cum uenientib.per contratab. alias secus, ut ibi. Sed dices tu, nonne & præteritus erat in eodem gradu, & tñ non habet locũ fm tab. donec intentabatur ꝯtabulas? Sol. Vos habetis j. proxi. §. ꝙ institutus sub conditione potest petere fm tabulas, ille ergo, qui est institutus, licet alius posset petere ꝯtab. pendet institutionis suæ cõditio, quia poterit esse, ꝙ ille non peteret ꝯtab. interim. ergo si est eiusdem gradus, nihil repugnat eum admitti. Non ob. l.illud.§.si de contratab. quia ibi loquitur in quadam conditione, quæ uerisimiliter expectari non debet. s. ut posthumus non nascatur, alias secus. Preterea ratio potest esse ista, quia si est eiusdem gradus, alio petente contratabu. secundum tabu. conuertetur in contratab.& ideo non expectatur, ut inf. proxi. §. alias secus, ut s.
6 Quærit glos. † vtrum interim posset peti unde liberi, donec pendet, an ille petet contratab.& alius secundum tab. Glo. arguit pro & contra, & finaliter dicit, quod sic. Sed quæro, dicit ne uerum ista

ista glo. Videte, si nos ponimus esse præteritos filios in potestate, qui dicunt nullum testm̄ de iure ciuili, tunc gl. dīt verum, ꝙ statī pōt peti vnde liberi, & probant oēs leges allegatæ in gl. Sed si nos ponimus filium emancipatum esse præteritum, nunc gl. non diceret verum, nisi ponamus institutum repudiasse, quia donec habet locum ſm tab. non hēt locum vnde liberi, &c. l. j. §. j. ꝟ. si tab. testa. nul. exta. Secundo quæro, [3] † ad quid prodest venire per vnde liberi, cum habeat locum ſm tab. Dicit gl. quo ad legata. Videte glo. verum dīt in emancipato hērde scripto, non adeunte, vel repudiante. alias non haberet locum vnde liberi. [4] † Sed quid l posthumo, Dicit gl. idem, ꝙ potest venire per ꝯtab. vel vnde liberi. Et hoc intellige in posthumo qui esset recasurus in potestatem. Ego dixi, ꝙ bo. pos. ꝯta. vel vnde liberi, cōpetere possunt eidem. Quæro, vtrū tp̄s simul cedat vtrique. Glos. ꝙ sic, & bene. Item dī, ꝙ expectandi sunt, qui possunt venire per ꝯta. quæro. [5] † quid si aliquis est exclusus per ꝯtab. sed pōt petere resti. in integ. an debeat expectari. Glo. dī, ꝙ non, & alleg. l. 4. §. j. ꝟ. de fideic. lib. & l. 2. §. si bonorum. inf. ad Tert. quod tene menti, & idem habuistis ſ. tit. j. l. si impubes. §. fi. [6] Hic dī, ꝙ debet expectari, † donec petatur ꝯtabu. Sed quid si est petita ꝯtab. utrum alius admittatur ad ſm tabulas. Rñ. sic, si ꝯtab. est delata ei, qui nō est ex liberis, l. si impubes. §. fi. ſ. ti. j. [7] † Quæro, vtrum quandiu potest peti Carb. debeat expectari, sicut quādo datur contratab. Vī, quod sic, quia Carb. & contratabu. dantur eodē iure, l. j. §. generaliter. ſ. tit. j. Sed contra, dic, ut in casib. quos habuistis supra ti. j. l. si impubes. in fi.

1 *Bonorum possessio secundum tabulas etiam hodie est necessaria pro instituto sub conditione.*

2 *Testamentum, in quo filius est institutus sub condōne, an sit nullum, remis.*

3 *Bo. pos. qua datur conditione pendente, an sit iuris, vel facti.*

4 *Bon. poss. secun. tab. condōne deficiente, ꝙ conuertatur in contratabulas.*

5 *Bon. poss. secun. tab. quando conuertitur in contratab. non est necessaria noua petitio, vel agnitio.*

[a] **Si sub conditione.** [a] Dī hic, ꝙ instituto sub conditione datur bo. pos. ſm tab. &c. Contra, pendente conditione non potest adiri hæreditas. l. si quis instituatur. sup. de hær. inst. So. Aliud in aditione, aliud in bo. poss. ſm tab. Et hic est [1] † vnus de casibus, in quib. bo. pos. ſm tab. est necessaria. Item vī, quod bo. pos. ſm tab. non habet locum, qñ est filius præteritus, quia tunc testm̄ est nullum nec potest peti ſm tab. l. suus quoque in prin. de hære. Inst. & l. si pī. C. de inst. & subst. So. Immo potest testm̄ esse aliquod filio confirmante. Sed quædam [2] glo. † tenet, ꝙ hodie filio instituto sub conditione testm̄ non est nullum, quia remouetur ꝯdō quantum ad legitimam, iuxta not. in l. suus. ſ. de hær. inst. & l. si pater. C. de insti. & subst. Dic, vt dixi in [b] d. l. suus. Dī hic, [b] sub cōdōne, quæro, vtrum est verum, siue sit institutus suus, siue extraneus? Dicit glo. ꝙ sic, dummō extraneus sit institutus vtiliter, vt ꝟ. eo. l. hi demum, & intellige extraneo instituto, & nullo filio pterito, vel erat filius exhęredatus, alias si fuisset filius præteritus, tunc filius posset uenire per contratab. qa tales fuerunt tab. ex quib. adiri potuit hereditas tp̄e mortis, quod sufficit. l. quod vulgo. ſ. de contratab & l. filium. e. tit. & sic bon pos. ſm tab. non pōt peti. Item dī hic, si defecerit ꝯdō, prætor tueī ſm tab. ac si accepisset ꝯta. Sed quid si extiterit ꝯditio? Dī in gl. remanet datio firma, vt ꝟ. ead. l. §. si quis ita. Sed tunc quæro, quid si deficit ꝯdō? Gl. rñ aut fuit institutus suus, aut extraneus. Primo casu cōfirmaī. Secundo infirmatur. sed hoc ſm Doct. non est verum totaliter, si esset talis, qui veniret ab intestato per vnde agnati, vel vnde cognati, vel secundum tab. vnde legitimi, vel vnde agnati, vt ꝟ. eo. l. si sub [3] ꝯdōne, & statim dicam latius. † Quærit [c] glo. vtrum bo. pos. quæ [c] datur pendente ꝯdōne, sit iuris, aut facti. In hoc sunt opin. Sed gl. dicit, ꝙ est facti, & idem no. ſ. de here. insti. l. si quis instituaī. sed Ia. de Are. dicit aliter, vt refert Cy. in l. si pater. C. de insti. & substi. in vlt. q. & clarius in l. filijs matrem. C. de inoffi. test. Et dicit, aut est institutus extraneus sub conditione, qui nullo modo erat ab intestato successurus, & nunc ista bonorum poss. quę ei datur, est facti, & tribuit sibi hoc solum, vt existente ꝯdōne non habeat necesse de nouo petere. Item tribuit aliud secundum Iac. de Are. quia missus in possessionem ipse poterit exercere omnia, tāquam curator datus bonis. Ita no. Pe. alias Roffre. in l. si quis instituatur. ſ. de hę. ist. licet gl. ibi aliter dicat. Si uero iste erat extraneus, talis, qui ueniret ab intestato, & succederet p vnde legitimi, vel vnde cognati, tunc est iuris, & adueniente conditione, bo. pos. ſm tab. conuerteretur ī illam, quę sibi competeret, vt ꝟ. eo. l. si sub ꝯdōne, & dicitur iuris, quia in omnem euētum tribuit ius. Aut est filius institutus, & tūc aut fuit institutus sub cōdōne potestatiua, aut casuali, aut mixta. Primo casu est facti, & non potest conuerti in vnde legitimi, quia est quid sibi imputetur, cum conditionem, non impleuit, & ita dicit gl. in ver. conditio, quę incipit, casualis vel, &c. Aut fuit institutus sub cōditione mixta, vel casuali, & tunc aut in defectum non fuit exhęredatus, aut fuit exhęredatus: Primo casu habet bonorū possestionem, quę est iuris, & ideo in omnem euentum ius tribuit, vt hic. Secundo casu quando in defectum conditionis fuit exhæredatus, & tunc aut fuit exhęredatus non rite, aut rite. Si nō rite, tribuit ius, & perinde est, ac si exhęredatus non erat, l. non putauit. §. nō quęuis. ſ. de ꝯtab. Si uero fuit rite exhęredatus, aut ita ꝙ non poterit rumpere p q̄relam, & tunc non tribuit ius: alſ si poterit rumpere, tunc secus. Hæc vltima opi. non vī vera, qa licet posset rumpere p q̄relam, illa bon. poss. non pōt in aliam conuerti, añ prolatam querelam, nec ius hoc vult, & sic de necessitate expectabitur, ꝙ ille adeat. Prędicta vera, si condō sit adiecta in fauorem filij, qa nunc datur illa, quæ est iuris, alſ, secus, vt no. Docto. in l. filijs [4] matrem. C. de inoffi. test. dic, vt ibi p Iac. de Are. Hic dī, ꝙ deficie[d]te condōne bon. poss. ſm tab conuertitur in ꝯtab. quæro, vtrum [d] hoc sit uerum indistincte, siue filius sit institutus, siue exhæredatus in defectum condōnis? Quidam in vlt. glo. uidentur dubitare, sed ego credo id, quod dī hic in glo. esse verum, qa si condō deficit, siue alius sit institutus, siue non, pōt peti ꝯtab, quasi tale testm̄ sit, ex quo potuit adiri hæreditas, quia illud est uerum pēdente ꝯdōne ab alio, quam ab illo. Sed si potuit filius adire, nunc non daī bon. poss. ꝯtab. Et iō dicit, ꝙ quia alius institutus erat, dēt pan con[5]cursum cum filio præterito, & iō conuertitur in ꝯtabu. † Quæro, vtrum qñ fit ista conuersio, sit necessaria noua petitio, vel agnitio. Certe non, l. 3. §. si sub ea condōne. ſ. de ꝯtab. ibi dū dicit, accepisset, in præterito, tñ non arbitror, quod esset male dictum, si de nouo petatur. Vltimo scias, ꝙ hic §. hēt locum, quando sit existente condōne sine dubio, qa dēt dari heredi scripto. Sed si esset dubiū qa hēret alium. cui faceret partem, per concursum, tunc dic, vt dicemus ꝟ. ea. l. §. si quis ita.

ADDITIONES.

[a] Barb. Si sub condōne. Et no. casum, in quo bo. pos. scd̄m tab. ē necessaria. Tu uide alios scd̄m Bald. in l. certum. C. vnde cog. vbi multos enumerat. Vide Imo. & ibi Bar. in l. suus quoque de hære. ist. circa prin. Dubitaui alias, & scriptum nō inuenio, an ista poss. scd̄m tab hēat locum iē cohærede dato sub condōne, alio pure ī stituto in totum, & non reperio text. qui de ho - loquatur, & vī, ꝙ non, vnde isto casu hæres institutus pure pendente condōne hī pro hærede insolidum, vt per Doct. in l. 2. si pars hær. pet. si datum est uni a testōre, iure alteri denegatur inserī cum sit prouisum de hęrede, & administratore, facit l. si inter me, & te. de except. rei iud. inf. l. si quis cum procuratorio, §. fi. sup. de procur. & expressa prouisio testōris facit cessare tacitam prouisionē, l. fi. C. de pact. conuen. vide tñ gl. in l. 3. §. si quis ex liberis, in uer. condō. sup. de contratab sed illa gl. posset intelligi, qō ille cohæres pure institutus, fuisset institutus in parte tantum, quod no.

[b] Quærit. Scripsi consi. 105 nu. 2. L. M.

[c] Poma. Dicitur hic, Et rō, qa non dī oīno præteritus, nisi quo ad quid. ista est glo valde peregrina in l. si pater. C. de inst. & subst. & l. suus quoque. ff. de hær. inst. uide Ang. in l. filio præterito. ff. de iniust. test.

[d] Ale. Quæro, vtrum. Vide quod no. Bar. & Bal. in l. 2. C. de succes. edicto.

Pro qua. Vidistis ſ. quo tempore petatur bo. poss. ſm tab. nunc sequitur uidere, pro qua parte petaī. Gloss. opp. & vī, ꝙ interim dēat tota petitio vniti. ar. ꝟ. de assig. liber. l. sub condōne. §. j. & l. ex semisse de acq. hær. Ista qō est multum difficilis, iō examina plene in l. 2. ſ. si pars hær pet. & dixi sup. de leg. 1. l. plane. §. si coniunctim.

Si primus. Rō dubitandi erat, quia vī, ꝙ dēant coniungi, qa si ille est institutus intra 14. annos, ergo intra decem, quod hic remouet. Pro hoc ſ. de vulg. & pup. subst. l. ex facto. §. item quæro.

Si quis ita scripserit. Opp. ꝙ tertius non admittaī, qa non est institutus primo loco, vt s. prox. §. Sol. inspicimus mētem, ſm quam primo loco est institutus, non autem inspicimus ordinem scripturæ. Vide glo. in ver. priores, quæ incipit, ex gradu, ibi, licet sit ar. contra dic, vt ibi. Nam ille §. dēt intelligi secundum istum, vt non consideremus ordinem scripturæ, sed mentem, &c. vt in l. si quis instituatur, de hær. inst.

Si quis ita instituerit Dī hic, bonorum autem possessionē, &c. ꝯ imo pendēte [illegible]ndōne, potest peti bo. poss. vt ſ. ea. l. §. si sub condōne. Dicit gl. ibi de bon. poss. quæ est facti, hic iuris. Truffa est. Alij dicunt, ꝙ non potest ita, quia possit reuocari. Truffa est etiam. Alij dicūt, ꝙ hic, & ibi potest peti ea, quę est iuris, & qđ dicit hic, nō peti, s. reuocabiliter. Tu dic, ꝙ ibi loqtur, ꝙ existēte condōne, unus solus vocatur, nunc. n. ille in possessionem mittitur, hic autem ex existētia cōdōnis incertū est, qs vocetur, & iō non pōt fieri missio in possessionem. Non. n. possumus dicere, quare magis vnus frater, quam alius in possessionem mittatur, qa non sunt inuicem instituti, nec p concursum faciunt partes. Sed si esset vnus institutus, alius substitutus, tunc institutus pendente condōne mitteretur in possessionem, quia hæc fuit voluntas defuncti, vt institutus substituto præferatur.

1 *Substitutus si præfertur coniuncto, conditione cessante, coniunctus admittitur.*

2 *Portio quod accrescat sine noua petitione.*

[a] **Si duo.** [a] Si † substitutus prefertur coniuncto, condōne cessāte, ꝯiunctus admittitur. h. d. In hoc ver. not. duo. Primo. no. ꝙ dixi in casu, & plene dixi in l. re coniunctī. ſ. de leg. 3. Fallit qñq; pp p̄sumptam volūtatem defuncti, l. quidam testamento ſ. de

ADDITIO.

[a] Pom. Si duo. Amplia ēt, si sit substitutio oīno tacita. Ita Bal. in l. fi. 33. q. C. de hær. inst. quem Alex. sequitur in l. fi. C. de inst. & subst.

2 supra de uulg.& pup.& ibi tetigi. Secundo no † q portio accrescit sine noua petitione, de quo habuistis plene in l.sed cum patrono ꝫ de bon.poss.

1 Monachus si fuit hæres institutus, & transiuit ad aliud monasterium, cui acquirat.

Si seruus. Dr hic, q trāsit ad nouum dnm. Contra, immo vr, q apud primum dēat remanere, qa institutus vr eius ꝯtemplatione, l.cum aliqs.C.de iure delib. Gl.hic in uer.in stituitur, fatetur ꝯrium: qa licet dnu noui iussu acqrat, tn primo nebitur restituere p condōnem sine cā, sicut in seruo fructuario, vel bona fide possesso, ita dicit gl. Fateor, q id, qd gl. dicit, q restituat ei, cuius contemplatione est institutus, dēt referri ad casus po a sitos in gl. a s.ad seruum fructuarium, vel ad bona fide possessum, non ad casum de seruo alienato, qa dēt imputari dño alienāti, cū videat alienare cum oī cā, s ñ apud emptorem est cum cā, nō sine cā. Item dr hic, q hrditas dētur nouo dño. Cōtra, immo dño anti quo.l.si post.§.fi.ꝫ.q ñ dies le.ced.& l.q legata.ꝫ.de re.iu. So Aliud in legato, aliud in hrditate. Rō, qa in legato inspicitur tps mortis, sed in hrditate tps aditæ hrditatis. Sed qd in fideicommissaria restōne? Glo.uī dicere idem, quod in hrditate. Videre, in fideicommisso est idem, quod in bo.poss.uel in hrditate, quo ad ea, quæ ponuntur in l.seruo inuito, ad Treb.nō quo ad ea, q hac lege dicuntur. Nam fideicommissum uniuersale qũritur dño inuito seruo, vt dicam in d.l.seruo, & añ restōnem transmittit, ut no plene in l. apud Iulianum.§.Antistia.ꝫ ad Treb.& sic non potest dici idem, q in bo.pos.vel in hrditate, q̃tum ad casum nri §. sed est idem, q in 1 legato, & hoc tene mēti, qa est utile, qa † si aliqs b monachus fuit b hæres institutus, uel sibi relictum, & transiuit ad aliud monaste c rium, certe ex prædictis apparet, cui monasterio c acquiratur, sicut dixi in seruo.

ADDITIONES.

a Ale.Positos in glo. Pro hoc optime facit l.si quis seruum.sup.de act.emp. Et ita alias respondi de iure, prout hic dicitur, licet hanc rationem non uidissem hic. Bene facit quod no.in l.Titio.supra, de acq.hær. & in l. seruum.ff si quis omis. cau.test.in prin.uide Imo.qui contrarium uidetur tenere in l.si mihi, & tibi.§.regula, de leg.j.

b Barb.Quia si aliquis. Et uide Bar.in l.si seruus communis ita stipuletur, de stip. seru.Bar.in l.j.prope fi.C.qui adm.it.& l.inter antiquam.C.de usufr.Io.in c.3.de cler.coniug.

c Alexā. Cui monasterio. Si monachus fuit hæres institutus, & transiuit ad aliud monasterium, cui monasterio acquiratur, uide quod not. Bald. in l.a.C.qui admitti.

LEX IIII.

a **Chartæ.** a Vides hic, & gl.dicit, quod instrā possunt scribi ĩ chartis rasis, licet consuetudo non seruet.

ADDITIO.

a Ale.Chartę. Potest in charta rasa scribi, dicit tamen Cy.in l.comparationes. C. de fi.inst.q detrahitur fidei instri scripti in chartis rasis, arg.l.fin.C.de edi.diui. Adri.tol.quod potest procedere, quando per rasuram remansisset aliqua cicatrix, alias forte secus, per istum tex.quid in carthis perforatis. uide Bald.in con tractus.C.de fi.instr.

LEX V.

Si sub conditione De hoc uidistis plene in l.2.§.si sub conditione.ꝫ.eo.ti.

Videndum. Hic est not.casus. Contra hunc §.opp.fm hoc vr, quod filius sit deterioris condōnis quam extraneus, quia filius certis psonis legata pręstat, extraneus non Sol. Intellige de filio instituto sub condōne, in cuius defectū alius fuit institutus, quo casu hēt necesse uenire p ꝯtab. secus si in defectum condōnis non esset alius institutus, qa tunc deficiēte cōdōne, ueniret ab intestato, & nemini legata præstaret. Vltimo no. q licet pēdēte condōne quis petat bon. poss.tn non pp hoc qs dr decedere testatus, sed inspicimus finem, vtrum existat condō vel non, & tunc iudicabimus secundum finem, an decesserit testatus, vel non.

LEX VI.

1 Bonorum possessio secundum tab.an detur cuicunque instituto.

Hi demum. Dr hic, q institutus sub cōdone, petit fm tab qui est institutus vtiliter. Sed ꝯ, nullus institutus sub condōne est institutus vtiliter, l.si quis sub condōne ꝫ.si quis omis.cau.test. huius timore qdam restringunt oēs leges, quæ dicunt, q instituto sub condōne datur fm tab.in his, qui pñt ab intestato succedere, uel p ꝯtab.l.2.§.si sub condōne.ꝫ.e & ꝫ.l.p 1 xi. Sed so. † ꝯ, quia bo poss.datur cuicunque instituto, sed si deficit condō, tunc distinguitur inter extraneos, & filios, & uenięntes ab intestato. Ad rōnem in ꝯrium rñdetur, quia quod dicit vtiliter, exponitur s.a lege, quia nisi obstaret condō, quæ solum obstat, non obstaret aliud impedimentum. Simile habuistis in l.3.§.fi.& l.seq.ꝫ. de leg.præst.

LEX VI.

Cum tabulæ. Not.q si sint plura sigilla, si aliquod destruatur, si tn remaneant septem sigilla, q̃ requiruntur, sufficit, & sic not. quod septem sigilla requiruntur alias non valeret, l.2. C.eo.tit. Secundo no. q si in testamento sin plures septem testibus scripti, & illi, qui sunt ꝫ. scripti.i. vltra numerum scripti, negent se interfuisse, non propter hoc vitiatur testamentum. Videbitis in l.j.in fi.sup.quemadmodum test.aper.

LEX VIII.

1 Institutus alternatiue sub duabus conditionibus contrarijs, & in diversis portionibus, pro qua portione petet bo.poss.

Si ita scriptum. In tex.ibi, ex parte non determinata. s.ex qua parte, fm Dy.alij habēt in litera, parte 6.& sic vr gl.habuisse in tex.suo.sed Dy.dicebat.vacat. & sic debet ĩtelligi, & legi alio modo, et fm lec.Dy.litera est multum clara, sed fm lec.prout habet litera 6.glo.legitur alio modo, 1 sed non applaudit literæ. † Quæro tamen fm lec.gl.ponamus, qd quidam est institutus alternatiue sub duab condōnib.ꝯrijs, in diuersis portionib pro qua portione petet bon.possessionem? Dicit gl.q est in electione sua, petat ex maiori portione, vel ex minori, & bene dicit, sed non applaudit huic literæ. Opp.fm lect. Dy. vr, q aliquis sibimet non potest substitui, l. seruum communem, §. Titius.de vulg.& pu.Sol. Non obs immo concordat, quoniā hic mutatur causa, quoniam deficiente conditione primæ institutionis, incipit habere locum substitutio. Vide gl.in ver.intelligi, quæ incipit, s.existente conditione, ibi sup.de vulg.& pup.

1 Testator licet dicat, si filius meus decesserit in pupillari ætate, bona mea deueniant in talem, per hoc non est, quin substitutio sit pupillaris.

a **Qui filio** a Hic est no.casus, & menti tenendus. Op.per pupillarē subst.succedimus pupillo, vt Inst.de pupill. substi.in prin.sed hic dixit, mihi hæres esto, ergo fuit vulgaris, non pupillaris. So. Dictio, mihi, non obst.quia intelligitur mihi, i.p me diam personam pupilli. Ita habuistis in l.j.sup.de vul. & pup.& ibi 1 no.& sic no.quod dictio, mihi, nihil operatur. Et hoc † est vtile b ad q. b quam vidi de facto, dicebant verba testamenti, & voluit, quod si decesserit in pupillari ætate, bona ipsius testatoris perueniant in talem. Oppo.quod non erat pupillaris, quia testator dixit tantum de bonis ipsius testatoris, non de bonis ipsius pupilli: sed c omnes Doct.dixerunt contrarium, c quia illa verba, bona ipsius testatoris, nihil operantur, & perinde est, ac si non essent adiecta, & succedetur pupillo in omnibus bonis testatoris, & pupilli, & illa verba nihil operantur, sicut hic dicitur de dictione, mihi, quod tene menti.

ADDITIONES.

a Poma. Qui filio. Amplia, vt per Pau.de Cast.in l.precib. C.de impub. & ibi per Alex.in l.pe.C.eo.tit.

b Ale.Vtile ad q. Verba improprantur, vt valeat substitutio pupillaris. Idem de iure est dicendum, si testator apposuisset uerbum non expressum, sed tacitum, puta si dixerit, si filius meus decesserit in pupillari, volo q bona mea vendantur, & distribuantur inter pauperes Christi, per commissarios meos, nam hic comprehenditur directa pupillaris, sicut si dixisset, q bona ipsius pupilli uendantur, vt p hic no.per Bar.iunctis his, quæ ipse uoluit in l.Centurio.in vers.secunda prin.q. fuo.est, quando sit, &c.de vul.& pup.licet reperia q Pet. Anch. in consilijs suis videatur firmare contrarium eius, quod hic dicit Bar.sed forte non bene. De hac q.habetur per Pau.de Cast.in l.j.de vulg.& pupil.vide Bal.in l.precibus, de impu.Ang.in d.l.j.in prin.limitat istum §, duobus modis, Adde consilium Pet.B.& vide Bal.consi.432.lib.5.
Meno.Soci.iun.consi.102.nu.19.lib.1.Parif.cons.73.nu.25.lib.2.vbi in fi.consilij declarat latissime Boer.q.38.nu.26.

c Alex. Dixerunt contrarium. No.pro iudice delegato reseruāte taxationem expensarum, ut non sibi, sed deleganti competat taxatio.& vide Bar.in l.terminato. C. de fructib.& lit.expēn.Ca.in l.j.nu.4.sup.de vulg.

Quidam testamentum. No. q in testamento ĩ scriptis dabit secundum tab.in testamento nuncupatiuo dabitur bo.poss.secundum nuncupationem, vt hic, & haberis C.eo.l.2.tamen ille, q petit bon.posses.secundum nuncupationem, debet facere fidem de testamento patris, alias non admittitur, vt ꝫ.l.proxi.

LEX X.

1 Substituto petenti particulam testamenti, illa debet dari cū hæredis institu.

Vt bonorum. Op & vr, q testm patris non sit necessarium.l.& si ꝯ.de vul.& pup.Gl.dicit, ab initio oportet, q pater faciat sibi testamentum, vt valeat testm filii. Sed si testm patris expugnat, distingue, vt in gl. Ex hoc habes, 1 † q si aliquis petat particulam testamēti, vt substitutus pupillariter, tūc debet sibi dari a notario cum hæredis institutione. Ratio, quia substitutio sine institutione non valet. De hoc per Doct. in l. fi.C.de preci.Imper.offer.& l.argentarius.§.j.sup.de eden.

LEX XI.

1 L.qui duos.supra de rebus dubijs, habet etiam locum quando decesserint diuersis casibus.

1 **Qui ex liberis.** Ista est bona lex. No.ex hac l.q † l.qui duos, in prin.ꝫ.de reb dub.quę loqtur, qn incertitudo de prioritate, & posterioritate emanat pp casum, qa ambo decesserunt vno casu, hēt locum, q si decesserūt diuersis casib.si tamen alias incertitudo emanat in defectum condōnis, dic, vt hic. Opp.q ista obscuritas uitiet substitutionem, l.duo sunt Titii.ꝫ.de test.tu. Sol.ibi emanat incertitudo circa psonas eorum, qui non sunt instituti, hic circa personas eorum, quibus est facta substitutio. Item oppo.infra, de uerbo.obligatio.l.continuus, §.illud. Solu.illa magis concordat, q tita illud, ut ualeat stipl'o, hic, ut valeat

valeat inſtitutio. Opp. de l. ſi fuerit. ſ. de reb. dub. vbi eſt neceſſe, ꝙ ſubſtitutio facta per iſta verba, qui ex liberis, &c. verificetur per vnum, nõ per duos. So. Hic ſpeciale, quia defunctus voluit, ꝙ in hęreditate vltimi morientis inueniret hęreditatem primi. dixi in l. qui duos. in prin. de reb. pub. Item opp. de l. eum. qui. ſup. ad Trebel. Sol. ibi in ſubſtitutione fideicommiſſaria, hic in directa pupillari. Ratio fuit, quia in hereditate voluit teſtator reperiri hęreditatem primi, quę ratio ceſſat in contrario. Dixi in d. l. qui duos. in prin. ſup. de reb. dub. Item opp. de manu. teſta. l. eum ex pluribus. Sol. vt dixi in d. l. duo ſunt Titij. quia eſt incertitudo perſonarum, quibus aliquid relinquitur: ſed hic inſtituti non ſunt incerti, licet ſit incerta mors pupillorum.

Filius. Quærit glo. vtrum ſibi poſſit imputari, cur non miſit procuratorem? Gl. dicit, quod non. allegat l. ab hoſtibus. in prin. ſup. ex quib. cau. maio.

1 *Capitis diminutio eſt de iure ciuili.*
Teſtamentum tollitur ipſo iure, capitis diminutione.
2 *Teſtes quot requirantur ad probandum confirmationem teſtamenti, vt adiri poſſit hæreditas.*
3 *Caſus, in quo etiam hodie bon. poſſ. ſecundum tab. eſt neceſſaria.*
4 *Exceptio doli, quando ex parte opponentis non ſit in rem.*
5 *Excipere de iure tertij, quando quis poſſit, remiſſiue.*

a **Teſtamento.** Hic eſt ſubtilis §. & primo ponit vnũ dictum. Secundo eius limitationẽ. Tertio ponit aliud dictũ, quod vr̃ ſimile primo. Quarto aſſignat aliquas diſſimilitudines inter iſtud dictum tertium, & primum. Secunda ibi, plane. Tertia ibi, non ſecus. Quarta ibi, nec putauerit, & breuiter. h. d. Teſtm̃ eius, qui ſe dedit ad arrogandum, irritatur, niſi poſtquam factus fuit ſui iuris, noua voluntate approbetur. Item teſtm̃ primum tollitur per ſecundum, niſi ſecundum poſtea incidatur, vt primum confirmetur, quia tũc primum ad excipiẽdum tantum valebit. In tex. in fi. ibi, action, i. hęredi ſcripto in ſecundo teſtamento opponatur per hęredem ſcriptum in primo poſſidẽtem, & conuentum. Ibi, æſtimatur, ſ. ſi eſt ſcriptus in primo teſtamento, & tunc poſſet contra eum opponere, non alias. Quæro in prima parte, quare primum teſtamẽtum tollitur exceptione? Di-1 cit glo. † quia capitis diminutio eſt de iure prætorio, ideo nõ poteſt tollere teſtamẽtũ, quod eſt de iure ciuili. ita dicebat Azo. Gl. in ver. exceptione, reprehendit dicens, quod capitis diminutio eſt de iure ciuili, vt Inſtit. de leg. agna. tu. § fi. & edictum de capitis diminutione poſitum in tit. de cap. dimin. non inducit exceptionẽ, ſed reſtituit actionem in capite minuto. Et gl. dicit exceptionem doli, quia per recentem voluntatem nõ põt fieri quin arrogatio facta tenuerit. Hæc ſol. non eſt bona, quia in prin. huius §. nõ fuit aliqua recens voluntas, ſed ſolum ſe dedit ad arrogãdum. Quare dic, quod dicit de exceptione doli, debet intelligi de exceptione facti, ſeu intentionis, quia teſtm̃ tollitur ipſo iure, l. 1. §. exegit. ſ. e. & ibi no. ſ. de iniuſ. teſta. l. 1. Non ob. Inſti. quib. mod. teſta. infir §. non tamen. vbi dr̃, ꝙ non per omnia irritatur. & ſic tex. ibi dicit, non per omnia, quia poteſt ex noua voluntate confirmari, vt ibi, & hic in ſecundo caſu, quia imo ille §. hoc probat, quia cum confirmetur de iure prætorio, apparet, ꝙ de iure ciuili in totum erat reſciſſum. Secundo quæro, vtrum omnia, quæ habent, qui dant ſe in arrogationem, in arrogatorem tranſeant? De hoc Inſtit. de ac-a qui. per arrog. a. † Circa ſecundam partem quæro, quot teſtes debent habere iſtę literę, quę confirmant iſtam voluntatem. Gloſ. b dicit, quinque.[b] Idem no. C. de codi. l. fi. & no. in l. hęredes palam. §. ſed & ſi notam. ſ. de teſtam. vbi vr̃ dicere, ꝙ ſufficiant duo. Dy. ibi dicit, & bene. Quandoque adhibentur ad confirmandum voluntate inualidam, & tunc requiruntur quinque vt hic. Quandoque adhibentur ad declarandum voluntatem validam, & tũc ſufficiunt duo, vt ibi. Dices tu. Quomodo ex voluntate probata per quinque teſtes, poteſt deberi hæreditas, cum ſeptem requirantur, l. hac conſultiſſima. C. de teſtamen. & l. eum tabulæ. ſ. eod. ti. Reſpond. ſufficit, ꝙ in primis tabulis confirmatis fuerint ſeptem. Ex illis enim primis tab. agitur, non ex ſecundis, & hoc fit de iure prætorio per bo. poſſ. ſm̃ tab. vt Inſti. quib. mo. teſt. infir. § non ta-3 men. Facit l. conficiuntur. §. ſi poſſ. ſup. de cod. Erit † ergo hic caſus, in quo bo. poſſ. ſecundum tab. erit neceſſaria, cum de iure ciuili non poſſit adiri. Alij caſus, in quibus bon. poſſ. eſt neceſſaria, notantur per gl. & plenius per Do. C. Vnde leg. l. vl. Veniamus ad ver. ſ. non ſecus. hic innuit, ꝙ idem ſit, qñ ſecundum teſtamẽtum inciditur, ut reconualeſcat primum, ſic vt per recentem voluntatem primum reconualeſcat, ſed hoc vt ꝫ ver. nec putauerit. Dicit gl. in ver. nõ ſecus. inter hunc caſum, & ſuperiorem eſt diſſimilitudo, & ſimilitudo. vt in glo. habes. Sed prima diſſimilitudo non eſt bona, quia per arrogationem tollitur ipſo iure, ſicut per ſecundum teſtamentum, vt dixi ſup. Item dicit glo. eſt diſſimilitudo in reſuſcitatione, & in hoc dicit veritatem, vnde apparet, quod ſimilitudo eſt quoad excipiendum, ſed quo ad agendum eſt diſſimilitudo. Opp. ad ver. nec putauerit. dr̃ hic, ꝙ hic agitur de viribus exceptionis, non teſtamenti, & ſic innuit, ꝙ primum per ſecundum tollitur ope exceptionis. Contra, in l. ſancimus. ſup. de teſtam. vbi tollitur ipſo iure. Dicit glo. hic non dicit, ꝙ primum tollatur ope exceptionis, ſed dicit, ꝙ opponitur exceptio agenti ex ſecundo, per ſcriptum in primo, & ſic refertur ad proximum. Alij referunt ad primum, quod non placet, quia hæc lect. non aptatur ad principium. Item dr̃ hic. ꝙ agenti ex ſecundo opponatur exceptio doli. Contra vr̃, ꝙ per cancellationem tollatur ſecundum, ipſo iure. l. j. ſ. de his, quæ in teſtamento delentur, & l. ſi ita ſit ſcriptum, ſ. de leg. j. Sol. vbi teſtamentum cancellatur, antequam ſit perfectum tollitur ipſo iure. Si uero poſt teſtamentum perfectum, tunc non tollitur ipſo iure, vt hic, & no. in l. j. ſ. de his, quæ in teſtamento delentur. Hic innuit, quod tantum ille, qui eſt ſcriptus in primo teſtamento, poteſt opponere exceptionem doli. Contra, exceptio 4 doli † ex parte opponentis eſt in rem, l. a. §. plane. ꝫ. de doli exceptione. Sol. quædam eſt exceptio doli deſcendens a dolo cõmiſſo in agendo, & tunc loquitur lex ꝫria. Quædam eſt exceptio doli deſcendens a dolo commiſſo in forma agendi, & tunc non eſt in rẽ, qa illa exceptio non cõpetit vniformiter cuilibet cõuento. Nam ſi conuentus eſt ſcriptus in teſtamento, cum habeat voluntatem defuncti, ſibi competit: ſed ſi cõueniretur extraneus, tũc ſibi non competit. Si committitur dolus in actione quærenda, qa vniformiter committitur ꝫ quemlibet, vnde quicunq; conuenitur, haberet. Dicitur hic, ꝙ poſſidens habet exceptionem, quæro, vtrum ꝫ extraneum poſſeſſorem habeat actionem? Reſpõ. nõ, qa nõ, reconualeſcit, vt detur actio ꝫ aliquem, ſed datur exceptio poſſidẽti, no. gl. ſuper ver. reſuſcitari. Quæro, qd ſi nemo poſſideret, quis iſtorum duorum dẽret poni in poſſeſſione ex edicto diui Adriani? Secundus non, qa tabulæ ſunt cancellatæ, & illud edictum habet locum, quando teſtamentum non eſt vitiatum, non cancellatum &c. Sed ponetur in poſſeſſione ſcriptus primo, ſi habet teſtamentum non vitiatum, non cancellatum, quia habet potiora iura vt hic, & præfertur, vt d. l. edicto. de edi. diui Adri. toll. Vltimo 5 hæc l. facit † id materiam, vtrum quis poſſit opponere de iure tertij? Et quidam tractabant hic, vt d. Rav. & Doct. tractant in l. cum ſeruum. C. de ſer. fug. dixi plene in l. 2. §. j. de excep. rei iud.

ADDITIONES.

a Ale. §. teſtamento. Vide Bal. in l. ſi in verſ. primo ſ quæro, &c. C. vnde leg. & de intellectu huius §. vide etiam Bal. in l. ſancimus. C. de teſtam.

b Ale. Gl. dicit, quinque. Adde Bal. in l. fi. in ver. primo quæro. C. vnde leg.

LEX XII.

1 *Hæres certa demonſtratione demonſtratur, & certus eſſe debet.*

An ſcriptus. Ad hoc, vt hæres poſſit hanc bono. poſſ. agnoſcere requiritur, quod ipſe certus ſit demonſtratus in teſtamento, & quod certa portio ſibi deferatur, alias 1 ſecus. No. † quod hæres debet demonſtrari certa demõſtratione, l. iubemus. C. de teſta. & l. hac conſultiſſima. C. q teſtamẽ. fac. poſ. Secundo no. vt valeat inſtitutio, debet eſſe certa portio inſtituti, quæ ſibi deferatur. Opp. & vr̃, quod talis inſtitutio non valeat, l. ſi qs ita. de hæred. inſtit. Sol. vt in gl. & probatur hæc ſolu. in l. 2. ſ. de hæred. inſt. Sed ad ſol. opp. de hac l. ver. quod ſi ita. ubi ꝯdõ de præſenti, licet ſit falſa, non vitiat. Sol. Ibi fuit ꝯdõ alternatiua, vna de p̃ſenti, alia de futuro. vnde licet ꝯdõ de præſenti ſit falſa, tamen propter illam de futuro, non vitiatur. Item vr̃, ꝙ defectus ꝯdõnis non vitiet. l. 2. §. ſub ꝯdõne. ſ. eo. & de condi. inſti. per totum. So. Iſta ꝯdõ, quæ pendet ex voluntate teſtatoris, ſi non impletur remanet teſtamentum validum, l. 2. ſ de hæred. inſtit. & l. ſi qs ita. eo. tit. Et erit practica, ſi quis inſtituit aliquem in ea parte, qua inſtituit ĩ primo teſtamento, tunc iſte inſtitutus eſt bon. poſ. ex ſecundo teſtamento liquidato per oſtenſionem primi, ſicut dico in laudo. nam ſi a agitur ex laudo, a qa ex ſnĩa arbitri non oritur, l. 1. C. de arbit. Item ſnĩa arbitri eſt qdam contractus, l. idem Pomponius ſcribit, ãs incipit, ſi de meis. §. recepiſſe. ſ. de arb. & ſic agetur ex contractu cõpromiſſi liquidato, & declarato per laudum poſtea latum.

ADDITIO.

a Ale. Ex laudo. Vide quod no. Bar. in l. 1. C. de arbit. & in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. in q. an ex ſententia arbitri oriatur actio. ſup. pro ſoc. & vide Bar. in ſuo cõſ. incip. viſa conſtitutione, Ad; Bar. hic vide etiam no. per eundem Bar. in l. ſi quis arbitratu. inſ. de ver. obl. & C y. & Bal. in l. fin. C. de contrahen. empt. & in l. ſi qui ex conſenſu, de Epiſc. aud. & Flor. in repetit. d. l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. pro ſoc. & Inno. & D. Ant. in c. Quintauallis. de iureiur. & in c. fi. eo. tit. per glo. Ioan. An. l. & adde, ꝙ vt plurimum arbitramenta vocantur lauda, vt per Bar. in d. conſ. inci. viſa conſtitutione, factum ſic narratur, viget in ciuitate Camerini, & ſenementi, ꝙ licet ex laudo non oriatur actio, oritur tamen ex contractu compromiſſi, quod eſt no.

TITVLVS DVODECIMVS.

Si à parente quis fuerit manumiſſus.

1 *Teſtamentum filiifam. an irritetur propter præteritionem parentum.*

Continuat hanc rubricam gloſ. & bene, & etiam in gloſ. ſunt ſubtiles quæſtio. aduerte ad eas. Primo quærit glo. quare hic Iuriſconſultus fecit mentionem filii emancipati. Ad hoc reſpondent glo. & bene, quia ſecundum iſta tempora, filius in poteſtate conſtitutus, non poteſt facere teſtamentum, ideo non erit neceſſaria, contra tab. Poterat tamen teſtari filiusfa. de caſtrẽſi, vel quaſi & non ſubiacet querelæ, vel contra tab. l. fi. C. de inoſ. teſtam. & ſic

de filiofa.non erat tractandum,sed de emancipato tantum. Quæ-
a ro,a an sit verum hodie,ꝙ testamentum filiufa.non subiacet que
relæ,vel contratab.in castrensi,vel quasi? Dicit gl.quidam dicũt
ꝙ sic.hoc firmant per auth.presbyteros.C.de Episc.& cler. Circa
hoc sunt gl.variæ. Quidam dicunt,ꝙ etiam olim non habebat lo
cum querela,vel contratabu.in castrensi,vel quasi. Ita no.in l.qui
de inofficioso.ff.de inof.test.& C.de libe.præt.auth.ex causa.& ff.
de inof.test.l.t. Alij vidẽtur dicere idem hodie,tamen in hoc est
mutatum,quia hodie potest agere pater ad legitimã cõdictione
ex lege. Ita no.in auth.presbyteros.C.de Episc.& cler.in l.cũ lege
eo.tit. Aliæ gl.dicunt,ꝙ iura antiqua in hoc sunt correcta. Ita no.
hic. Alia est in l. Papinianus.§ Papinianus.ff.de inof. testa. Alia in
auth.in testamento.C.ad Ter.& in l.fi.C.de inoffi.test. Istam vlti
mam partem tenet Iac.de Rau.quam puto veram. Ratio,quia in
corpore,vt cum de appel.cogno.§.causas,& seq.dr̃,†quod testm̃
1 filijfam.irritatur propter præteritionem,vel exhæredationem pa
rentum,præterquam quo ad legata,sed filiusfa.non potest testari
nisi in castrensi,vel quasi,ergo videtur,quod debeat irritari.

ADDITIO.

a Ale. Quæro an hodie testamentum filij subiaceat querelæ,adde Bar.in l.si a mili
te.§.fi.de test.mili.& quid in filio Doctore,vide inf.in l.1.§.est & alius.

LEX PRIMA.

Emancipatus. Dicitur hic,ꝙ pater præterit* habet cõtratabu. Contra im
mo querelam,l.pater filium.ff.de inof.testa. Dicit gl.
in ver.ad contratab.expone querelã,i.contratab.hoc
est facere violentiam literæ. Quare dic,ibi loqtur in-
patre,q nõ debet institui,qa filius p̃cedebat,qa erat ex ordine de
scendentium,hic vero debebat institui,qa nemo cum præcede-
bat. Simile habuistis in l.1.§.si pater.ff. de coniungen.cum emãc.
libe.& l.si qs filio exhæredato.ff.de iniu.l.testamẽ,& ideo præteri
tus habetur pro exhæredato.sicut dicimus in p̃teritione materna
vel materni generis. Dicitur hic,ideo habet ꝯtab.qa filius e manci
patus quærebat sibi,quæro,vtrum hoc edictum hodie cesset, cũ
filius in potestate hodie non quærat patri,nisi vsumfructum? gl.
se non firmat,sed tenet opi. Hug Instit.qui.mo.ius patr.pot.sol.§.
præterea,quod puto verum,quia licet cesset vna ratio,tamen alia
remanet,quia est pater naturalis,& debet succedere filio ordine
turbato,l.nam & si parentibus.ff.de inof.testa. Pro hoc ff.e.l.i.u fi.
& quod no.ff.de priuil.cred.l.si ventri.§.in bonis.& Inst.de nupt.
§.affinitatis. Quæro,quæ sit differentia inter bo.pos. cõtrata. quæ
datur patrono,& illam,quæ datur patri? Dic,vt in gloss. & bene.
Quæro,quid si iste filius decedit intestatus? Dicit glo.habebit vn
de liberi,vel vnde parentes,& ita no.in l.qui se patris.in fi.gl. ma-
gnæ.C. Vñ liberi. Dicitur hic,auus,proauus,&c.quid de vlterio
ribus. Dicit glo.idem per l.Iurisconsultus.§.parẽtes.ff.de gradib.
melius facit l.1.§.generaliter.sup.de le.præsta. Quæro,qd de ascẽ
dentibus per lineam maternam? Respon.non habent contratab.
quia præteritio pro exhæredatione habetur,l.cum filium. C. de
inoffic.testa.& facit l.illud,§.ad testamenta.supra de contratab.
Vltimo scias,quod vbicũq; in hoc tit.vel in tit.de contratab. da-
tur præterito contratab. hodie est verum,si præteritur cum causa
alias statim testamẽtum est nullum,sicut si esset præteritus filius
suus,§.aliud quoque capitulum.in Auth.vt cum de app.cog. Di
ces tu,quomodo potest esse,quod prætereatur cum causa,nonne
est exhæredare? Respon.non,qa exhæredare est ab hæreditate pri-
uare,l.1.C.de lib.præter. Vnde dicit,filium non instituo,quia tale
quid fecit,vel lego decem,quia tale quid fecit.& ista est præteri
tio cum causa. Ita debetis intelligere.

a **Nepos.** a No.casum mirabilem,ꝙ secũdum hæc iura filiusf
fami.habet hæredẽ. Opp.de l.2.ff.de castren.pecul.
Sol. Hic speciale,& similiter est speciale in dote. Ita habetis no.in
l.post dotem.sup.sol.matr. Sed hodie indistincte filiusfam.habet
hæredem in aduentitijs.l.quod scitis.C.de bon.quæ lib.

ADDITIO.

a Ale.Nepos Quæ sit ratio Bar.tex.uide,& ibi Imo.in d.l.post dotem.

1 *Filio datum simpliciter,an computetur in legitimam.*

a **Si parens.** *No.duos casus,In quibus pater repellitur a ꝯ
tratab. Opp.de l.si quãdo.§.illud.C.de inoffic
testa. Solu. Aliud in filio,vt ibi;aliud in patre,vt hic. Vel aliter di
cit gl.ꝙ si pater succedat filio ex pacto,quia emancipat contracta
fiducia,& sic per pactum,potest repelli,secus in filio. Non placet,
quare dic.hic,pater accepit tãtum quãtum ad quartam sufficit,
ideo non habet contratab.vt hic,dum dicit,quãtum satis est, sed
1 in l.contraria minus accepit,& hoc est verum. † Quæro, dicitur
b hic,bne iudicia eius inquietaret,qd si dedit simpliciter c pater fi-
c lio,vel filius patri tantum,quod sufficiat ad legitimam? Dic, vt l.
cum quo.in fi.ff.ad l.Falc. Non ob.l.si quando.§.& generaliter.C.
de inof.testam.vbi non imputatur donatio,nisi sit dictum, qa ibi
loquitur,qñ est certum,ꝙ pater donat:sed nostra qñ loquitur vbi
simplr̃ dat transferendo dñium, non aũt apparet, qualiter det, &
ideo dixi hoc anno,ꝙ si pater,qui mittit filiam in monasterium,
& ponit certam quantitatem pecuniæ in altari,quod illa pecunia
d sit simpliciter data,ꝯputatur in legitimam,dd.l.cum quo.ff.ad l.
Falc.& sup.dixi Item imputatur ad similitudinem dotis,quæ cõ
putatur in legitimam,l.quoniam nouella.C.de inof.testam.cuius
dotis loco,istud,quod datur filiæ intranti monastarium succedit;
& ita dicitur in vulgari. Item prædicta omnia intellige secundum
iura antiqua,secundum quæ sufficiebat dari quoquo relicti titu-
lo,sed hodie oportet,quod habeat aliquid iure institutionis, d. §.
aliud,alias testamentum non valeret,ut ibi dicitur.

ADDITIONES.

a Ale.Si parẽs. Ad intellectum huius §.vide l.stipulatio hoc modo cõcepta.de ver.
oblig.& hoc no.per Bar.in l.fi.C.de pac.& gl.n.in l.pactum.C.de col. vbi Bal.in
3.opp.gl.in l.si quando.§.1.in ver.prægrauari.C.de inof.test.
b Pom. Quæro,dicitur hic. Vide Ale.consi.142.in 2.vol.Pau.consi.112,in 1.dub.
in 2.vol.Fel.in c.ecclesia Sanctæ Mariæ,de constit.
Menoc. Soc.sen.consi.18.nu.11.li.4.
c Ale.Si dedit simpliciter. Quæro,nunquid datum simpliciter filio in legitimã cõ
putetur.& no.ad l.si quando.C.de inof.testa.& est sing.limitatio secũ Imo.in
l.Titio centum.§.Titio genero.de cond.& dem.& vide eundem in d.l.cum qui.
d Ale.Computatur in legitimam. No.pro eo,quod datur monasterio pro filia,ad-
de Bar.in d.§.Titio genero.in fi.& idem dicit Bal.in l.quoniam nouella,in fi.C.
de inoffic.testa.& per ista dicit Bal.in l.fi.C.de dot.promis.ꝙ pater tenetur dota
re filiam volentem ingredi monasterium.
Menoc.Ruy.consi.121.nu.4.lib.5.

Est & alius. Hic habetis ꝙ si filiusfam cœpit militare,ꝙ
eius testm̃ nõ datur ꝯtab.in alquo,nec in ca
strẽsi,vel quasi,nec in alijs bonis. Hoc puto correctum hodie, qa
in castrẽsi,vel quasi habeat locum querela.multo magis in alijs.
a Quærit gl.aqd si cœpit militare alia militia, vt qa Doctor, uel Ad-
b uocatus? Glo.dicit idem,b quia fauores sunt ampliandi,quod no.

ADDITIONES.

a Pom.Quærit gl. Vide in simili per Ale.in l.Centurio.de vulg.et pup.
b Ale.Gl.dicit idem. Testamenta Doctorum non contratabulantur,et istam glo.
all.Doct.in l.miles.in prin.in f.de re iu.

Partem. Pone casum sm̃ tertiam lec.& dic, Pater fuit in
stitutus in testõ filij,& per errorem petijt,& acce
pit contratab.quæritur,vtrum,possit redire ad secundum tab. Et
respondetur,ꝙ sic.vel forte esset melius dicere, ꝙ pater accepit
bo.pos contratab.tamen testm̃ erat nullum,& poterat ab intesto
succedere,certe potest redire ad ius suum, vt ab intestam succe-
dat. Item ponit glo.casum hic alijs modis,de quibus non curo.

LEX II.

1 *Pater,vel filius an habeat reuocatoriã in bonis per ipsos alienatis,& quo
remedio.*

Non vsque. Hæc est sing.lex,& alibi nõ reperitur. Op.
ꝙ cñq;ẽt ingenui coguntur alienare, vel
emere,l.Iul.§.idem Celsus.ff.de ac.emp. Ibi speciale,vt no.in l.in
uitum.C.de ꝯb.emp. Item op.ff.si quid ĩ frau pat.l.fi.vbi filius ar-
rogatus hẽt reuocatoriã in bonis patris alienatis in fraudem. Sol.
Ibi in quarta,quæ debetur filio arrogato tãquã æs alienum, secus
1 in alijs. Vel melius,†& est casus econuerso,ꝙ filius habeat reuo-
a catoriama in bonis patris,& non pr̃ in bonis filij, vt hic,pro hoc ff.
vñ liberi,l.scripto.in fi. Istud est multum dubiũ pp̃ rõnẽ hic posi-
tã,q̃ dicit,ꝙ nõ est conueniens,ꝙ ingenuis hominib.&c.Cy.exa-
minat C.si quid in frau.pa.l.1.in 7.q. Decretistæ in c.Ray.ex.de te
stib.& ibi vr̃ casus. Finaliter dicerem,si quidẽ alienatio fuit facta
titulo lucratiuo,vt ex cã donationis,p̃t reuocari per querelam in
officiosæ donationis,tam a patre,q̃ a filio,si p̃t donationem lede
retur. Nam illa querela est inducta ad similitudinem querelæ in-
offi.testam.l.vlt.C.de inoffi.testam.sed querela inof.tes.datur pa-
tri in bonis filij,sicut filio in bonis patris,ergo idẽ in q̃rela inoffi-
ciosæ donationis. Si vero alienatio fuit facta titulo oneroso, vt ex
causa venditionis,tunc si est facta pretio minori, tũc in eo, quod
b vltra valet res,quam sit pretium,est donatio,b l.j.C.si quid in frau.
patr.& tunc idem,quia potest reuocari per querelam inofficiosæ
donationis. Si vero est alienatio facta in fraudem , ita quod em-
ptor participauit fraudem,nec ullo modo est donatio,tunc descẽ
dentib.in bonis ascendẽtium datur reuocatoria,l.vlt.ff.si qd ĩ fra.
pa.si.n.hoc ꝯceditur filio arrogato,multo magis naturali,l.si quis
de comm.cum emancip.li. Nec est dicendum, ꝙ illa quarta de-
c beatur,ut æs alienum,cqa illa quarta non debetur in vita patris, si
cut nec quarta,quæ debetur filio naturali,l.1.§.si impuberi.ff. de
col.bo sed pater in bonis filij non habet reuocatoriam. Rõ, quia
ita non debetur hæreditas patri,sicut filio. Non ob.ista ratio,quia
non est vrgens ratio, l.vlt. infra si quid in fraudem patro. Ita de-
bet intelligi,quod notatur in capit. Raynu nus, extra,de testamẽ.
Cy.aliter in l.1.C.si quid in frau.pat. Quæro,cum hodie liberti ha
beat-

ADDITIONES.

a Ale.Habeat reuocatoriam. An filius,et pater reuocent bona in eorum fraudem
alienata,adde Bal.in l.fi.C de reuo.his,quæ in frau.cred.et no.per Doc.in §.itẽ si
quis.Insti.de ac.et Bal.in l.1.in ver.Ulterius.inf.de inoffi.do.et Bal.in l.s.
in fi.C.si quid in frau.pat.et quod no.Bar.in l.hæredi.inf.de bo.auth.iu.pos.
b Ale.Est donatio. Hoc sequitur Bal.in l.fi.C.de reuoc.donat.
c Ale.Vt æs alienum. Et ista est magis communis litera, attende tamen, quia vide-
tur,ꝙ hoc sit contra casum,in d.l.Papi.§.si quis impubes.sup.de inof. testa.et ibi
de bonum tex.in l.hæreditarium.inf.de bo.auth.iudi.pos.et ibi Bar.et ibi contra
rium tenuit ipsemet Bar.in l.1.§.sed nec impuberi.sup.de col.bo.

beantur tanquam ingenui, per Auth. vt liberti de cætero. an sit iu blatus ut. si quid in frau. pat. Glo. dicit, quod non.

LEX III.

Pantonius. a Quæro, q̃ eſt iſta pars ꝯſtituta? Dicit gl. tertia, vt in glo. & conſtat hodie in authen. no uiſſima. C. de inof. teſ. Quæro, ad hoc, vt cõpetat bo. poſ. patri, an re quirat aditio hæditatis? Reſpõ. aut reſcindit in totum, & requirit aditio, alias ſecus. Dixi in l. illud. de contratab. Vltimo quæro, vt in gl.

ADDITIO.

a Pantonius. Hæc lex eſt oo. ſecundum Doct. in l. fratres. C. de inof. teſt. & ibi uide.

TITVLVS DECIMVSTERTIVS.

De bonorum poſ. ex teſtamento militis.

LEX VNICA.

Non dubium a Milites, & priuati exiſtẽtes in acie belli, poſſunt teſtari quoquo modo uolũt, tam in terra, quam in mari. h. d. No. tex. ibi, tamen qui in procinctu, &c. quod facit ad id, quod fuit anno tempore mortalitatis, quia maximoni præhũ fuit inter Deum, & homines, & ideo propter talia eſſet bonum proni ſeri, ut ultimæ uoluntates etiam non ſolenniter factæ ualerẽt, quoniam nec teſtes, nec notarij reperiri potuerunt.

ADDITIO.

a Barb. Non dubium. Bal. in l. ſi. C. de teſtatenet tale teſtã ualere, ſed certe Bar. hic tenet cõtra, ſi bene ponderetur, adde quæ notaui ad Bal. in l. ſi. Alex. Et adde Bar. in l. ſi. C. de teſt. per hoc, qa a iure cõ receditur tali tẽpe, iuxta not. in ſe. de ætate, cũ ſi. ad Treb. et a ide, q Flori. ...nus in l. militis. de teſt. mil. p illũ tex. uult dici poſſe, q ſicut in militẽ teſtante in conflictu belli eſt remiſſa ſolennitas teſtium in teſtũ, idẽ eſſet in p gano teſtante tpe peſtis coram duob. teſtib. q a illo tpe propter periculum pauci teſtes hẽri pñt. Pro hoc et adducebat l. ſi. ſ. ... teſt. mil. et alfa ſi. er gl. in l. ſcriminatos, in j. ſo. C. ... de teſta. mil. Tĕ adducebat, q tps guerræ, et peſtis æquiparantur, ut no. in l naturaliter. per Doct. J. de uſuc. et in c. ex traſmiſſa. de præſcrip. Tu uide in terminis Ang. in l. conficiuntur. ſ. codi. ... iute codic. Et ad Bart. hic adde unum uerbum per Rom. in l. ſi quis in graui. ſ. ſi autem. ſ. ad Syl. et uide Rom. in auth. ſimiliter, de teſtamento facto tempore peſtis, ſ. ad l. Falc.

TITVLVS DECIMVSQVARTVS.

De iure patronatus.

LEX PRIMA.

Patronum. Not. quod accuſare, vel facere accuſari, & manus inferre, ſunt paria, l. ſi inimicitiæ ſ. de his, qb. ut indig. Item no. quod maius peccatum eſt in faciẽdo, quam in nõ faciẽdo.

LEX II.

Liberti omnes. Opp. J. de oper. lib. e l. medicus. Sol. Ibi promiſerat operas, hic non.

LEX III.

Si quis tutor. Opp. q non potuit ſe excuſare, quia acceptauit legatum, l. extentia. ſ. de tuta. tut. Sol. non p̃t ſe excuſare de iure, vt accepit legatum ignorans onus legati. Item oppo. de l. ab adminiſtratione. C. de leg. So. Ibi non erat, quid tutori imputarent, quia erat miles, qui adminiſtrare non poteſt. Vltimo no. quod apud aliquos poteſt eſſe ius patronat is, licet non cum effectu.

LEX IIII.

Iura libertorum. Op. de l. 3. J. de inrerdi. & rel. Gl. ſo ſed dic, quod iſta ſũt paria, quædam ſunt iura patronatus, quæ non poſſunt in hæredem extraneum a tranſire, & illa ad fiſcum non tranſeunt, ſed ſi tranſeũt b ad hæredem extraneum, tunc tranſeunt ad fiſcum, b l. j. C. de bon. liber. & iſta tenet glo in l. diui fratres. J. eo. tit. prædicta vera, niſi in c eri mine læſæ maieſtatis, c l. quiſquis. ad l. Iul. maieſt. ubi damnato patre, damnatur filius.

ADDITIONES.

a Extraneum. Dec. l. ea ſolent, de reg. iur. conſ. 442. nu. 28. In materia ſtatuti ſi qs arbitratu ſi. de uu. b. oblig. num. 8. p et quæ non poſſunt in hæredes tranſmitti, nec in fiſcum, pulchre Ruy. conſ. 3. nu. 13. lib. 5. Calc. in. conſ. 68. nu. 6. I. M.

b Pom. Ad fiſcum. An fiſcus habeatur loco hæredis, uide Alex. conſ. 89. in 4. uol. et conſ. 13. in 1. uol.

Læſæ maieſtatis. A ide gl. et Bar. in l. 1. C. de bon. lib.

LEX VI.

Adigere. Nota, q maſculinum concipit fœmininũ. Op. glo j. de l. ſi ita ſcriptam. ſ. j. ſ. de leg. 2. ubi iuri de futuro non poteſt renunciari. Solu. Ibi in repudiatione, hic in delicto, quod tollit ius futurum, vt hic. & l. quædam, ſ. ſi. de do. & l. qui ſuperſtitis. ſ. de acq. hæred. Alij habent contra, d. l. ſi ita ſcriptum, in prin. ſ. de legat. 2. q hæc prouiſio in maſculo porrigitur ad fœmina m. fauore matrimonij, ut no. in Spec. de diſput. & alle. ſ. poſt hoc autem. ver. vel ibi maſculinum.

a Quamuis. a No. q lex generaliter loquẽs reſtringitur p rationem, ut ibi locũ habeat lex, ubi eſt ratio. ſ. in l. proſpexit. J. qui, & a quib. Sol. Qñq; niſi per tõnẽ reſtringeretur, quis puta. tur ꝯ mentem legis, & tunc reſtringitur, ut hic & l. 2. C. de nox. Q vandoque quis tũ punitetur, ſed amitteret lucum, & tunc non reſtringitur, niſi per aliã legẽ, ut in ſ rio. Quandoq; niſi legis reſtrictio fiat, quis lucraretur indebite, tunc reſtringitur, ut l. ut gradatim. ſ. & ſi lege de m ... & ho. & hoc no. Cy. in b l. C. quæ ſit longa conſuet. & iſta ſunt arg. ad multa not. vt pono in l omnes populi. in materia de interpretatione reſtrictiua. b

ADDITIONES.

a Quamuis. Vide Imo. in l. cum tale. ſ. falſam cauſam legato de condit. et demõ, et Bar. et Imo. in l. 3. ſ. ſi. J. de don. an ceſſante ratione, ceſſet diſpoſitio.

b Alex. Interpretatione reſtrictiua. Vide per Bar. in l. 1. ſ. nunciato de ope. no. nunc. et in l. ſi conſtante. in conſimili quæſito, ſol. mat. Saly. in l. 2. C. de nox. Imo. in l. ſi uero, ſ. de uiro, ſolu. matrimo. et per Bar. in l. ſi. ſ. in computatione, C. de iure deliberan.

a Lege Iulia. a No. legẽ remittere iuramentũ, ſicut Papa. l. ſi. ſ. q ſatiſ. cog. & l. ſi. in pri. J. ad munic. Quæro, qd ſi uouit caſtitatem, vel non ꝯhere matrimoniũ? Sol. ut not. in c. j. & 2. extra, qui cler. vel vo. Sed hoc eſt verum, qd hic dr, patronus non incidit in pœnam, cũ nõ tenuit iuramẽtũ, ar. l. non putauit. ſ. nõ quæuis. ſ. de ꝯta. & l. cõtinuus. ſ. antepe. de uerb. oblig. Sol. Qñq; id, ex quo quis deberẽ incidere in pœnam, non poteſt de iure fieri, & tunc ſufficit de facto fieri, ut hic, alias ſi poteſt de iure fieri, ſufficit de facto fieri. De hoc per Doct. in l. j. C. de ſepul. viol. & dixi plene in d. ſ. antepe. in l. continuus. J. de verb. oblig.

ADDITIO.

a Ale. Lege Iulia. Hunc ſ. alleg. Bal. in l. 2. in ſi. C. de ind. uid.

LEX IX.

Filii hæreditate. Nota, q inter libertorum liberi nõ habent, ut liberi. Et idem eſt in em phyteuſi, l. ut iuriſiurandi. ſ. ſi liberi. J. de ope. lib. quod nota,

LEX X.

1 *Statuto ſtante, q declinans iuriſdictionem iudicis poſſit impune offendi, ſi quis declinatoriam oppinat, nec proſequatur, an poſſit impune offendi.*

Eum patronum. Not. q ſi qs dicat accuſaſſe. Op. q demũ, nõ vr accuſaſſe, l. q cum maior. ſ. accuſaſſe. J. de bo. lib. Gl. dicit, q nõ ex inſta, ſed inſpecta ſerie verborũ vr accuſaſſe. Hoc nõ placet, qa verba dicũt, accuſaſſet, qd eſt ꝑteritũ perfectũ, & pluſq ꝑfectũ, & ſubſtantiũ modi, & iõ requirit, q ſit pfecta accuſatio, & iõ ſm rigorẽ verborũ, non ꝓcedit gl. Vnde dico, & forte nõ male, q ille, q accuſaũt, & accuſatio nẽ ꝓſequtur quotidie inſtãdo, niſi petat abſolutionẽ parte præſente, põt dici accuſaſſe, ſed ſi deſiſtat nihil in eo dicẽdo. & tũc tacendo 1 non dr accuſaſſe, niſi vſq; ad ſinem ſtet, d. ſ. accuſaſſe. † Q l facit ad q. videlicet, cũ dicit ſtatutũ, q ſi quis declinaſſe iniuenat iuriſdictio- a nẽ iudicis, q poſſit impune offendi. a Quidã oppoſuit exceptionẽ declinatoriã, demũ ſup illa nõ ſunt ꝓnunciatũ, dixi, q non pot impune offendi. d. ſ. accuſaſſe. & l. in ſeruitutem. ſ. petiſſe, de bo. lib.

ADDITIO.

a Ale. Impune offendi. No. idem dicit Bal. in l. ſi quis in tuo. C. de inoff. teſt. idem uidetur tenere Bar. J. e l. ſi libertus, et facit quod no. in l. un criminali. C. de iuriſd. ... adverte tamen, quia Bar. et Ang. et Pau. de Caſt. in l. quamuis, de in ius uoc. uidentur tenere contrarium dic q ipſi loquuntur, quando pœna erat commiſſa, ſed Bar. hic loquitur, quando non erat commiſſa ... et uide Bar. in l. qui ex mente, de fur. dum opp. de l. Papinianus. ſ. meminiſſe, de inoffic. teſt.

LEX XII.

Caius Opp. in Auth. vt li. ma. & auiæ. ſ. ad hæc. So. ut ibi no. iſta lex inducitur p Dy. q ſi vaſallus partem vnius ex dñis emat, vel ſit hæres inſtitutus, vtrum adhuc ſit vaſallus? Et dicit q ſic, ut l. cum ex oratione. ſup. de exc. tut. Sed Dy. dicit verum ſi iſtud ius non poterat uendi, nec ad heredes tranſire, alias eſſet dubitabile, & ideo cogitetis, quia non potui uidere.

LEX XIIII.

Si iurauero Facit ad c. quãuis, de pac. li. 6. & ad c. cũ cõ tingat. extra. de iuram. vbi ſimiliter intrat nõ venire ad hãditatẽ pris, & ad eius ſucceſſionẽ, vel nõ reuocare vẽditiõnẽ rei dotalis, & in c. licet. de iureiur. li. 6. quia dico, q nõ tenet diuj tralatio, uel pactũ, licet de iuramentũ ualeat, hoc tamẽ nullo iure cauetur. Ex quo multæ cõcluſiones ſequuntur, de quo dixi in l. Seius, & Augerius. ſup. ad leg. Falc. & l. qui ſuperſtitis, de a acq. hære. & dicam plenius in Digeſto nouo, Deo dante. a

ADDITIO.

a Ale. Dante. Tractauit plene materiam iuramenti Barto. in ff. nouo, in l. ſi quis pro eo. in prin. de fideiuſſ.

LEX XV.

Qui contra. Op. de l. adoptiuũ. ſ. de in ius voc. Glo. ſol uit, & beoe. Dicã plenius in l. diui frẽs. J. e.

LEX XVI.

1 *An durius agatur cum lege, quam cum homine.*

Si libertus. a Singularis eſt multũ & hoc intendit. Aliena facta in fraudem legis ipſo iure non ualet, facta aũt in fraudẽ hois ualet ſed p reuocatoria reſcinditur. h. d. ui de tis hic, ſirp quo fundata eſt lex iſta, & l diui Adriani, ſup his reg. quod contra legẽ fit, non ualet, l fiauis. ſ. de legi. 2. c. ſi. extra, de re iu.

ADDITIO.

a Ale. Si libertus. Quando alienatio facta in fraudem ſit ipſo iure nulla, adde Bald. in l. hac edictali. ſ. omni. C. de ſecun. nup. et ibi quomodo cognoſcatur, quando ſit in fraudem hominis, et uide quod no. Bal. in l. 1. in 1. opp. C. ſi quid in frau. pa.

1 in lib.6. Secundo p tit.j.si qd in frau.patro.Op.de l.† Celsus. a §.de
a arbit.ubi durius agitur cũ hoĩe,quã cum lege. Sol.Ibi de homine
iuris ministro,sed non placet,quia arbiter non est minister iuris,
nec oritur actio ex eius sententia. Et reperio. ꝙ durius agitur cum
homine legum ministro, quam cum lege,le. amplius non peti. J.
rem ratam hab.ubi verbum, peti, prolatum ab homine intelligi-
tur per litis contestationem,sed a lege,per sententiam, l. in seruitutem.§.petusse.J.de bo.lib.Sol.Quædã est pœna respiciens actũ,
quia agunt ministri,& durius agitur cum lege,quia ius habet ma
gis potestatem annullandi,quam homo. Quædam est pœna intrinseca,& tũc minus agitur cum lege,d.§.petisse. Dixi in d.l. am
plius,& no.legem istam ad multa,quia vtilis lex est.

ADDITIO.

a L.Celsus,Gemes.§.item si quis in fraudem.nu.4.Instit.de actio.

Si quis.

Notabilissimus §.est. Et ratio est,quia quando per primam alienationem factus est minor centenario ipso iure fit reuocatio,per istam legem,& l. Titia.§.Imperator.§.
de leg.2.& l.1.C.de dona.per secundam vero non fit minor,quia
iam minor erat. Determinat glo.& distinguit, quando quis facit
plures donationes,utrum omnes reuocentur,vel vltima,vel quo-
modo,ut patet in glo.prædictarum legum.

LEX XVII.

1 *Filius an feudo priuetur propter delictum patris.*

Diui fratres

Delictum aui, vel patris non nocet nepoti, uel filio in iure libertorum. h.d. Not.in hac lege, quod licet Imperator pluries iudicauerit unum, si tamen surgit postea contrarium,recedit a primo consilio. Item nota pro eo,quod ponitur in sententia adhibito consilio prudentium & c. Tertio not.quod dixi in casu. Opp. quod delictum patris noceat filio,l.quæritur.J.de bo.libert.Glo.in ver.fuisset,quæ incipit, ut euidenter. huius timnte distinguit multum bene,& ipsam signa. Vnum tamen addas, quod dicit, ꝙ delictum patris non nocet filio,post mortem patris, intellige,nisi in crimine læsæ maie-
a. statis,vbi delictum patris nocet filio a in iure libertorum,& secun
1 dum distinctionem,quam dedi sup.in l iura.Item † hæc lex inducitur ad q.ꝙ filius non priuetur b feudo, propter delictum patris.
b De hoc habetis per glo.in l.emancipatum in fi.sup.de sena.& per
Dy.in c.non debet aliquis.de reg.iur.lib.6. De quo dic plenius in
vsib.fendo.quæ fuit prima causa bene.amit §.denique.& tit.si de
inuest.feu.fuerit contro.c.vnico.§. item si uasallus, & in tit. si uasal.feu.priu.cui def.c.1.

ADDITIONES.

a Ale.Nocet filio.Idem in crimine hæresis,in c.statutum,de hæret. in 6.
b Non priuetur.Filius non priuatur feudo propter delictum patris. De hoc uide latissime per Bar.in l.eum qui.inf.de interdi. & relega.quid econtra.uide quod dixi post Bar.in l.cum filius.de uerb. obligat. & de hoc uide latissime Bal.in c.1.§.
j.de succ.feu.& in d.c.j.si uasal. fuc.pri.& uide glo.fi. secundu Dy. in l. quæsitum.§.ult.de preca.Bal.in c.2.§.insuper.de prohib.feu.alie.per Fede.& quod dixi in l.Statius.§.Cornelio.de iure fisci.

LEX. XXI.

Siue libertus.

1 *Patri,uel patrono,an filius uel libertus iure institutionis relinquere debeat.*

Excluditur.

Hic est no.casus,& menti tenendus. Quæro, † vtrum quod hic dicitur, sit correctum per iura hodierna,quæ uidentur uelle,quod habeat iure institutionis,Auth.ut cum,de appel.cog.§.aliud dicit gl quod non in patrono,licet in filio sic.Ita dicit glo.quam no. An autem in filio sit correctum,dic,ut notant Doct.C.de inoffic.testamẽ.auth.nouissima.Sed aduerte ponendo casum hic,prout dicit tex.non esset correctum nec in patrono,nec in filio, quia hic fuit institutus patronus in certa portione,& fuit legatum seruo,quo casu nõ esset correctum in filio,qa si filius aliquid haberet iure institutionis,& esset aliquid sibi a seruo legatum,computaretur in quartam, instituit enim,quod aliquid habeat iure institutionis. tenet ergo gl.ista quod patrono non est necesse relinquere iure institutionis. Sed
a qd a in patre,an filius debeat ei iure institutionis relinquere? Dom.
Iac.de Bel.determinauit,quod sic,quia eadem est ratio. Contra
b rium credo,quia in patre non reperitur b correctum, & iura non
corriguntur ex identitate rationis, nisi quatenus sit lege expressum,l.præcipimus.in fi.C.de app.ubi tex.h d.expresse. Præterea pater,& patronus æquiparantur,nisi in casi.ut no.§.ti.2.l.j. circa princ.sed in patrono non est correctum, ut hic. ergo nec in patre,qui ei æquiparatur,cum in hoc non reperitur diuersitas.

ADDITIONES.

a Barb.Sed quid. Et contra consuluit Bal.ut ipse refert in l.omnimodo. & in auth.
unde si parẽs.C.de inof.test.& in auth.ex causa.C.de lib. præt, & sequitur Ang.
in Auth.ut cũ de app.cog.§.siue igitur.& ibi ponit nouã opi.quã omnino uide.
b Ale.Non reperitur.Idem tenet Bal.in l.omnimo.io.C.de inof.testa.in uer. uenio
ad qualiter de hoc dicto Bar.facit mentionem.uide Bal.in l.j.C. de contratab. lib.
& in auth.ex causa,ver.tertio opp,C.de lib. præt, & Ange.in l.nam & si parentib.de inoffic.test.ubi alle.casum in §.aliud quoque capitulum, in uer. sed si hæc
obseruata non fuerint,in Auth.ut cum de appel.cog.& contra Bart.etiam tenet
Bal.in l.j.C.de contratab.libe,cuius op uidetur uerior.& per Imo.in repet.l.1.§.
si ex fundo.de hære.insti.& ad Bar.hic adde Bal.in consi.incip,In Christi nomi
ne amen,super primo puncto facit mentionem,Adde Bal.consi.81. incip.uerítas est,q.lib.& Cal.consi.5.de testam.

Ex duobus.

a Hic est no.& sing.casus. Illi ergo,q habet portionẽ debitã iure instõnis, nõ accrescit portio eius,q venit p ɔtab. secus si ambo uenirent per contratab.
quia ueniunt eodem iure. Secũdo no.quod ille, qui petit supplementum,perinde habetur, ac si peteret contratabulas,ut hic.

ADDITIO.

a Pom.Ex duobus.An in legitima possit habere locum ius accrescendi,uide Ale.in
l.plane.§.duobus.ff.de leg.j.* Late Rubeus consi.156.nu.12. I. M.

LEX XXIIII.

1 *Iudex appellationis potest pro parte sententiam confirmare, & pro parte illam pronunciare.*
2 *Iudex appellationis,quando appellatur a sententia nulla, debet illam nullam pronunciare.*
3 *Libellus,peto sententiam pronunciari nullam,& si qua est,peto eam rescindi tanquam iniustam,procedit,*
4 *Restitutione in integrum simpliciter petita,an iudex poterit de nullitate pronunciare.*
5 *Iudex appellationis an possit pronunciare de iniquitate sententia, quando sententia petitur principaliter*

Carmelia.

a Iudex † appellationis põt pro parte sententiã confirmare,pro parte nullã pronunciare h.d.
in summa.habetis §.fam.erc.l.quædam. Opp.gl ɔ tex.§.fam. erc.
l.in hoc iudicio. Dicit gl.hoc ideo,qa diuersa sunt capitula. No.ex
hac lege,ꝙ iudex appellationis põt pronunciare sñiam nullã,d.l.
2 quædã mulier.§.fam.erc. Ex † quo apparet ꝙ glo.quæ est in l.j.C.
quãdo prouoc.nõ est neces.non dicit verum. Dicit.n. ꝙ si appello a sñia
nulla,iudex nõ debet pronunciare sñiam iniustam, immo dẽt pronunciare nullã ut hic,quod dic ut l si expressim.J.de appella.† Itẽ
3 no.ꝙ possum petere sñiam pronũciari nullam,& si aliqua est, petoꝙ pronunciari,& eam rescindi tanquã iniustã, ut hic. Pro hoc in
l.j.C.quãdo prouoc.nõ est neces & est casus in c.cõstitutus.extra,
de in integ.rest.ubi possum petere ɔctum pronunciari nullum, &
si aliqs est,possum petere rescindi per restit.in integ.† Sed quæro,
4 quid si pero simpliciter resti.in inte.an iudex potest pronunciare
de nullitate sicut in causa appellationis? Ad partem affirmatiuã
facit sup.de min.l.verum.§.ex facto.Item quæro, † quid si aliquis
5 petit principaliter sententiam pronunciari nullam, an iudex possit pronunciare de iniquitate sententiæ? De istis quæstionibus tractatur per Inno.extra,de offic.deleg.c.eum contingat.in gl.mag.
Proposui dicere in l.j.J.quæ sen.sine app.rescin.dicam alibi.

ADDITIO.

a Carmelia.Rolan.a Valle consi.41.in fi.

TITVLVS DECIMVSSEPTIMVS.

De obsequijs liberis, & libertis, & parentibus, & patronis præstandis.

LEX PRIMA.

Etiam militibus.

a No.istud principium. Idem habemus in l.j.C.
de consu.lib.12.quod ille qui est antiquior, præcedit, modo sint duo Doctores eodem tempore facti, certe erit differentia in ætate,& alijs conditionibus,& ille præcedit, b
b ut hic,ibi,inter conlibertos.

ADDITIONES.

a Pom.Etiã militib.Vide in materia huius dicti Pan.Mod.in c.clerici,de iud. Are.
in §.quædam.Inst.de ac.Fely.in proœ.Decre.in rubr.de maior.& obed.
b Ale.Ille præcedet.No.de duobus Doctoribus eodem tempore factis,quis præcedit,uide Bar.in l.c.j.de albo scriben.& no.in l.j.in princ.de consul.lib. 10.quæ sing.alleg ꝙ prius licentiatus, & ex magno interuallo doctoratus præfertur non solum licentiatis,sed etiam doctoratis in illo interuallo,quod no.quia fuit de facto.Sed Bald.in auth.habita.C.ne fil.pro pa.dicit quod licentiatus habetur pro scholari Quid si unus Doctor est iuris canonici,alius ciuilis,uide per Ioan.And.
in c.clerici.de iu.quid si sacræ paginæ. uide in c.eam te. de ætate. & adde quod Bald.in l.nemini.de aduo.diuer.iu.& an licentiatus ueniat appellatione Doctoris,habetur per Bald.in l.1.sol.mat.& in l.pe.sop.de test.mil. ad hoc addens per Barto.in l.2.§.prios.de vulg.& pup.& quid si est Doctor utriusque iuris, an præferatur simplici Doctori.uide per Bal in simili quod sic,in l.sed & milius,in prin.sup.de excus.tut.quia si filius est Doctor,pater non, quis præferatur, uide no.per Symo.de Burgano.in proœmio Clemen,Adde plene Fely in c.1.de maior.et obed.

LEX IIII.

Per procuratorem.

Quæro, quomodo põt accusari ingratus per procuratorem,nonne hæc est causa capitalis,l.edicto.§ rei autẽ.§. de bon.pos.cũ suis si.ergo nõ admittitur procurator,l.pe.§. ad crimen. J.
de pu.b.iu.Dicit glo.dic.ut in l.sed & hæ.§.j.§.de procur.ubi idem
tex.R.n.Non insficit,ꝙ sit cã reductionis in seruitutem, nisi sit intentata criminaliter, sad vindictam publicam, sed hic fuit intentata ciuiliter,vt hic,& d.l.sed & hę.§ j. Idem in adulterio,si agatur ad thori separationem,ista dicitur ciuilis causa, ut in c.tuæ. extra,
de procur.tamen in hoc licet sit ciuilis, quia delictum versatur,
debent poni omnia limitate, ut sit certum, sicut in accusatione
criminali,l.l.bellorum.§.fi.de accus. Facit l.prætor edixit.§.j.de in
iu.& l.item exigit.de dolo & tex.in d.c.tuæ.extra,de procur.

LIBER XXXVIII.

TITVLVS PRIMVS.

De operis libertorum.

LEX V.

SI quis operas. Dē hic, ꝙ trāsit ad filios stipulatio operarū: Quęro, qualiter transibit? ꝛ fideo post mortē patris admittit successio, vt hic. ñ eo viuo, l. vt iurisiurādi. §. si liberi. J. e. iō dic, vt C. dē op. li. l. liberti libertęq;

LEX VI.

Fabriles. Vos scitis, ꝙ gl. communiter accepit fabriles ꝓ certis, sicut etiam no. glo. in l. si non sortem. §. libertus. de cond. indeb. Iac. de Are. intelligit aliter. & forte non peius, quam gl. refert Cy. C. de ope. lib. l. liberti, libertæque.

LEX VII.

1 *Obligatio, & actio, quando oriatur ex iuramento, etiam de iure canonico.*
2 *Decretum interpositum statim post emancipationem, & datum in præmiū emancipationis, validat emancipationem.*
3 *Causa libertatis, an in dubio quis præsumatur iurare.*

Vt iurisiurandi. Ista ē bona lex. Vos habuistis s. e. l. 2. ꝙ ꝑtor dat iudiciū operarū in l. libertū. mō hic dr̄, quārt obligat̄, & in hoc prin. reqrit̄, ꝙ sit libert⁹, & cā libertatis iuret, ad hoc, vt obliget̄ iureiurādo, q. d. igenuus ñ obligat̄ iureiurādo, & est verū. l. si qs ꝓ eo. in prin. de fideiusso. nec seruus obligabit iurādo, vt hic in ver. iurare, & gl. hic dicit. Cōtra, s. de iureiu. ꝑ totū. & C. si aduer. ven. in auth. sacra. vbi ex iuro quilibet obligat̄ a So. Qñq; iusiurādū ꝑstat̄ sup ꝑterito, ad litis decisionē, & tūc dabit̄ actio, & oblo, vt s. de iureiurando ꝑ totū. Quoddā iurm̄ interponit̄ ad cōfirmationē ꝯctus, vt in auth. sacra puberū. C. si aduer. vē. Quoddam ē iurm̄, qd īterponit̄ mere ad introducēdā oblonē, vt si iurē me tibi daturū cētū, vel aliqd facturū, tūc nō introducit oblonē, nisi ī liberto, vt hic, & l. si qs ꝓ eo. J. de fideius. & l. vlt. J. de li. cau. Ī tm̄, ꝙ Inn. tenet ēt, ꝙ de iure canonico nō erit actio, vel oblo, ita no. extra de insti. c. cū venissent, & extra de iureiu. c. Quintauallis, licet qdā alij dicāt ꝯ. Itē opp. dē hic, ꝙ dēt iurare cā libertatis. Cōtra. J. ī ver. plane. So. qdā dnt, ꝙ primū dictū huius legis corrigit. Alij dicūt melius, ꝙ cā libertatis sit cā remota, licet nō sit ꝓxima. & cū dico de ꝓxima, intelr̄ ñ multū remota, vt habuistis in l. vxori. s. de au. & arg. le. Itē dē hic, ꝙ iurare dēt in manumissione, vel post, statim: sed qd si iurauit ante manumissionē, sed secuta est statim manumissio? Glo. dicit, ꝙ idē, ꝙ tene mēti bñ ad q. b † Pr̄ donauit filio. Vos scitis, c ꝙ donatio inter patrē, & filiū in ꝑtāte nō valet, sed si est emācipatus, sic. Quidā emācipauit filiū, dedit ei aliqd, & post hoc iudex decretū interposuit, opponebat̄, ꝙ donatio nō valuit, cum fuerit facta ante decretū interpositum. Ego dixi ꝯriū ꝑ hanc gl. Vlt. quæro, † an in dubio ꝑsumatur iurari cā libertatis? gl. ꝙ sic, quando incontinenti facit. l. si vēri. § in bonis. de priui. cred. quod tene menti ad multa, non dico plus nunc.

ADDITIONES.

a Ale. Obligatur. Et ex iuramento quilibet potest obligari. Adde Bar. in l. iusiurandum, quod ex conuentione. sup. de iuretur.
b Pom. Tene mēti bene ad q. Vide Ale. in l. diuortio, sol. ma. & ibi per Ias. in 4. no. Alex. consi. 96. in 4. vol. Fel. in c. j. de test. ver. inquantum.
Meno. Ias. l. fi. nu. 3. C. de eden.
c Ale. Vos scitis. Facit quod no. Bar. in l. vniuersa. C. de preci. Imp. offer. & in l. si ita quis. §. ea lege. inf. de verb. obl. & quod no. in l. 2. C. quod met. cau. & in l. pe. C. de condict. ob turpem causam. Et istud facit ad q. de teste dicente, quod fuit factum tempore guerræ. postea reperitur, quod factum parum ante guerram, quod nihilominus dicatur factum tempore guerræ. Et ita dicebant Bal. & Imo. per illū tex. in l. diuortio, in prin. sol. mat.
Meno. Dec. c. cum speciali, nu. 8. de appel. vbi limitat.

1 *Actio potest quæri per patrem filio emancipato.*
2 *Filij in feudo succedunt æqualiter, licet inæqualiter instituti.*
3 *Filij an succedant æqualiter in emphyteusi accepta pro se, et filiis, licet inæqualiter sint instituti.*
4 *Filius, qui renunciauit hæreditati paternæ, non potest emphyteusim retinere, si est accepta pro se, filiis suis, & hæredibus, secus si pro se, & filiis.*
5 *Feuda quæ transeunt ad filios, si sunt hæredes, veniunt in petitionem hæreditatis, & idem in emphyteusi.*
Emphyteusis accepta pro se, suisque filiis legitimis, masculis, & feminis, ptinet ad feminas, sicut ad masculos, nisi consuetudo aliter se habeat, vel nisi in loco adsit statutum exclusiuum feminarum propter masculos, qa tunc admittuntur ordine successiuo.
Feudale ius tanquam singulare non est trahendum ad consequentiam.
6 *Stante concessione, de qua supra, masculo hærede vniuersaliter instituto, & filia in certa re, & prohibita plus petere posse, tamen filiæ remanet ius petendi sibi acquisitum ex stipulatione paterna.*
7 *Filia per patrem instituta in re transcendente legitimam, & quod sit tacita & plus petere non possit, poterit petere dotem maternam.*

Si liberi. a No. † illūt vee. parui aūt refert. No. ꝙ ꝑ patrē ꝑr q̄ri actio filio emācipato. De hoc ꝑ Cy. C. de ꝯh. & commit. stip. l. 2. Dixi ī l. qd dr̄. de ver. ob. la 2. Itē b no. ar. † ꝙ ī feudo succedūt æqualr̄, licet sint instituti filij inæqualr̄, vt in vsib. feu. de succes. feu. c. j. s̄m Iac. de Are. † Sed q̄ro, c qd de emphyteusi, q quā quis accepit ꝓ se. & filijs suis, quos postea inæqualiter instituit. an d succedant æqualr̄? Certe hic vr̄ tex. ꝙ sic. & dicā J. statim. Quero 4 qd si filius renūciauit hēditati paternę, an possit retinere emphyteusim? Et vr̄, ꝙ sic, qa nō hē vt hr̄s, sed vt filius, ar. huius. § & no. ī Spec. de emphy. §. nunc aliqua. ver. 156. in ꝯrium vr̄ casus in vsib. feu. an agna. vel. fi. defun. rep hære. & c. c. 1. sed ibi loquitur de iure consuetudinario in feudis, aliud de iure cōi, quod seruaremus in emphyteusi, vt ibi dicit Iac. de Bel. in d. c. 1. Prædicta puto vera, qñ quis accepit emphyteusim pro se, suisq; filijs: sed si accepisset pro se, suisq; heredibus legitimis masculis, vel pro se suisq; filijs, & heredib. masculis, & si apponeret verbū hæredib. deberent̄ filijs ita demū si essent hr̄des, qa ꝯcessio reqrit vtrūq; ꝙ sit filius, & hæres. Ita dicit tex. in Auth. de non alienā. §. emphyteusim autē. Et ideo feuda, q̄ trāseūt ad filios, ita demū, si hr̄des sunt, dr̄ venire, in hæredi-

ADDITIONES.

a Barb. Si liberi. Et pro his, quæ dicuntur, vide Bar. in cons. 32. & in l. si mihi. & Titio. de verb. oblig. vbi videtur sibi contrarius, si bene ponderetur, etiam videtur hic sibi contrarius, dum quæritur, an tex. in feudo trahatur ad emphyteusim, de quo per Bal. in c. 1. quib. mod. feu. consti. potest.
b Meno. Item Scripsi cons. 106. nu. 40. & cons. 261. nu. 43.
c Pom. Sed quæro. Vide Alex. cons. 166. in 4. vol. Franc. Crem. sing. 14. vide Alex. consi. 12. in 2. dub. in 3. vol. Flo. l. venturæ. ff. fam. ercis. Barb. cons. 63. in 2. vol. Menoc. Dec. cons. 440. col. fi. circa prin. consi. 394. nu. 3. Gozad. cons. 71. nu. 1. Crauet. consi. 197. nu. 5. in fi. Rip. respo. lib. 2. c. 26. nu. 17. 18. Dec. cons. 7. & Socin. iun. cons. 103. nu. 14. lib. 2. Crauet. cons. 132. nu. 7. circa med. Brun. cons. 2. & cons. 9. nu. 8. 9. & cons. seq. nu. 11.
d Ale. Quid de emphyteusi. An veniat iure hæreditatis, si pater stipulatur pro se filijs. &c. Adde, ꝙ Bal. contrarium tenuit in l. 2. C. de suis & legit. adde Bar. in l. si non sortem. § libertus, in fi. de condic. indeb. & Bal. in c. 1. de suc. feu. & Imo. in l. quod dr̄. de verb. obl. Bal. in auth. vnde si parens, de inof. test. in fi. & sic vr̄, hic ꝙ emphyteusis non possit transire ad hæredes extraneos, & sic in perpetuum dari potest. Idem tenet Bar. in l. ꝙ dr̄. de verb. obl. & in l. si tibi dece. §. pactus, de pac. quod intellige, vt dixit Bar. in l. si patroni, in prin. su. ad Tre. sed Bar. vr̄ tenere contrariū, in aut. perpetua, & in auth. qui rem. in fi. C. de sacrosan. eccl. & in l. si finita. §. si de vectigalib. de dam. infe. ibi, secūdo quæro, & vide ꝙ ibi scripsi, & vide Io. And. in c. in præsentia, de proba. Aduerte, ꝙ §. emphyteusim. hic allegatus, vr̄ esse correctus per §. licentiā, in Aut. de al. & emph. col. 9. & sic vr̄ ꝙ gl. in l. etiam, in prin. & ibi Bar. sol. mat. nō bene dicat, & Bal. in d. l. etiam, dicit d. §. correctum quo ad tēpus, nō quo ad qualitatē successoris, nisi forte cōsuetudo se habere in oppositū, quia tunc consuetudo esset seruanda, nec posset fieri, vltra quā permitteret cōsuetudo. Et de hoc vls. habetur ꝑ Bar. & Doct. in auth. qui rem, de sacrosan. eccl. Et hęc sol. fuit originaliter Io. And. licet Bal. non alle in c. in pñtia, de prob. super gl. Sed contrariū, videlicet, ꝙ d. §. ex toto sit correctus, tenet Spec. in tit. de emphy. §. nunc aliqua. ver. septimo quæritur, & Bal. ēt cessante cōsuetudine vr̄ idē tenere, in auth. si quas, de sacrosan. eccl. & idē ibi tenet Cy. & cōiter Doct. & vide Bal. in l. j. C. de iure emph. & in aut. perpetua. de sacrosan. eccl. & Imo. in d. l. ꝙ dr̄, & aliquid per Imo. post Bal. in d. l. et, in prin. & adde quæ inf. proxime scripsi. & quod no. Bal. in l. Gallus, §. quidam recte, de li. & posthu. Et hanc vltimam parte vr̄ ēt sentire Bal. in d. l. etia, in addi. & in l. 3. C. de suis & legi. Adde tñ casum valde no. in quo emphyteusis potest ē abs q; conuentione ad hæredes extraneos transmitti, nec finitur in generatione. quē casum no. Bar. in l. quicunque, C. de omni agro deser. li. 11. vbi omnino vide, licet non firmet pedes. Sed pone, aliquis quæsiuit emphyteusim ecclesiæ, per præscriptionem annorum centum, vt in Auth. de eccl. tit. in prin. an ius illius præscriptionis extendatur ad tertiam generationem, an in infinitum. Respon. ꝙ sicut emphyteusis informiter concessa, sine personarum dist. intelligitur in tertiā generationem, ita si sit præscripta, quia informis est, vt in Auth. de alien. §. emphyteusim, quod est no. Ita refert Bal. se consuluisse in c. fi. de feu. da. in vicem leg. commis. quod no. & vide Bal. in l. fi. C. de lib. cau. & melius in d. l. 1. de iure emphy. Item limita secundum Bar. no. in l. quicunque, C. de omni agro deser. lib. 11. non tamen affirmat, videlicet, ꝙ si fundus in emphyteusim datus esset sterilis, & emphyteuticario artificio effectus esset melior, tunc etiam vltra tertiam generationem res retineri potest, & ad extraneos transmitti, & istud vltimum reperio, ꝙ sequitur Rom. in rub. de arb. Et quomodo in contractib. intelligantur ista verba, concessit vsque in tertiam generationem, vide Bal. in auth. si quas ruinas. C. de sacrosan. eccl. quem sequit Per. de Anch. in cle. 1. de pre. & dum sup. dixi, an §. emphyteusim, sit correctus, adde gl. in §. adeo. Instit. loc. & gl. in d. auth. si quas ruinas. & Imo. in quodam consi. quod incipit, Gurdantonius de Parmo. tamen non decidit, sed dicit forte debere attendi consuetudinem, quæ est optima legis interpres. Pro quo adde no. in authent. qui rem. C. de sacrosan. eccl. verum autem emphyteusis transeat in monasterium, vide Bal. post Bar. & Doc. in auth. ingressi. C. de sacrosan. eccl. in ca. 1. §. clericos, in fi. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. & no. in c. in præsentia, de prob. & vide Bald. in l. antiquitas, in prin. C. de vsufr. Et si recipit emphyteusim pro me, & hæredib. meis, an intelligatur de primo hærede tantum, & facit iste tex. in §. si liberi. ad q. quod si vnus patronus decedat plurib. relictis hæredibus ex disparib. portionib. puta vnum ex dimidia, alios ex trib. vncijs, pro qualibet, dr̄ esse ius patronatus penes quemlibet æqualiter, & ius præsentandi, vnde si vnus fuit præsentatus ab illis duob. obtinebit, secundum Inn. & Io. And. in c. 1. de iure par. Item & multo magis si testor hr̄dib. iniunxit ecclesiam construi, vel altare ordinari. Secus vero ubi essent duo patroni, & vnus reliquerat vnum hr̄dem, & alius plures. Nā tm̄ valebit vox illius, quantū illorum plurium, c. plures. de iure pat. in Cle. qd̄ nota, & tene menti, ꝙ in tali iure patronatus nouiter quærendo, semper requiritur authoritas Episcopi, vt no. Io. And. in c. ex insinuatione de iure pat. Et an ius patronatus transeat ad filios non hr̄des, & an ad institutos in certa, vide plene Pet. de Anch. in cle. 2. de iure pat. post Fed. in consi. 15. & in cons. 219. & ibi ēt per Pet. post Pau. qñ trāseat cum vniuersitate. Et an transeat ad extraneos, & an ad filios naturales, vide Bal. in l. eā quam. C. de fideic. Adde an emphyteusis ecclesiastica transeat ad hęredes extraneos, quę posui in l. etiam. vbi plene. Et an emphyteusis præscripta sapiat naturam separatam ab alia emphyteusi, vide Bal. consi. 215. li. An autē emphyteusis transeat in monasterium, vide Pet. de Anch. cons. 164. Et qñ intelligatur masculina generatio in emphyteusi, ꝑ eundem cōs. 360. & appellatione heredis in emphyteusi qui veniant, vide Cal. consi. 15. de verb. oblig.

reditatis petitionẽ, l. itẽ vidẽdũ. §. si. de pet. hęr. & idẽ dicerẽ in emphyteusi, q̃ reqrit hoc, s. aliquẽ filiũ eẽ, & hæredẽ. Sed an isto casu quo reqrit. ꝙ sit filius, & hrs, sufficiat ꝙ sit institutus filius ꝓ re cer ta! Hoc anno habui cõsulere, & in illa q. erãt dubia. † Quidam acceperat emphyteusim ꝓ se, suisq; filijs lĩimis masculis, & foeminis, q̃rit. an deberẽt admini pariter vel primo masculi: scd̃o an his deficiẽtib. admittanĩ fęminę. In feudo est expeditũ, qa fœminę admittunĩ demũ deficiẽtib. masculis, vt in feudis, Epm vel Abb. c. 1. §. qn ẽt. de suc. feu. c. 1. §. filia vero. Sed hoc ius ꝯsuetudinariũ ẽ singulare in feudis ꝯ iuris cõis rõas. vt in feu. de eo q sibi, & suis d. c. Epm vel Abb. c. 1. fi. ma. & se. c. 1. expssius ꝑ Iac. de Bel. ĩ ꝑdicto ti. Epm vel Abb. c. 1. fi. ma. & se. c. 1. & l. 1. singulare, s. de legi. pu & iõ nõ ẽ trahẽdũ ad ꝯñiã, l. qd̃ vero. & l. 1. singulare, s. de legi. pu to igĩt. ꝙ ex vigore ꝑdictorũ verborũ fęminę, & masculi pariter veniãt, sicut pariter succedũt, l. maximũ. C. de lib. pre. nisi in ciuitate vel pria ꝯsuetudo aſr se circa ꝯcessionẽ emphyteusis hẽret, Itẽ ꝑdicta vera, nisi eẽt statutũ in ciuitate, qd̃ fęmina nõ succedat extãtib. masculis. Tũc. n. ꝑdicta verba, licet copulatiue ꝓlata, deberẽt intelligi ordine successiuo, vt fęminę deficiẽtib. masculis admittanĩ. l. Gallus, §. qdã, & ibi no. de lib. & posth. & no. Cy. in l. liberti C. e. Scd̃m † dubiũ ẽ, qd si talis recipiẽs ĩemphyteusim dicto mõ masculũ vlem hr̃dẽ instituit, sed filiã fęminã in certa q̃ntitate: & iussit, ꝙ plus de bonis suis petere nõ possit, an filia ꝑdet ius petẽdi portionẽ sib. ꝯtingẽtẽ ĩ reb. emphyteusis. Irẽ posses ponere ĩ filio masculo dicto mõ in certa re instituto. Istã q. format Spe. in ti. de emphy. § nũc aliqua, ver. 78. & licet arguat ꝓ, & ꝯ, nõ tñ se firmat. veritas tñ ẽ, ꝙ dictæ filiæ remanet ius petẽdi q̃situ ex vigore stipl̃o nis pñe, in nullo diminutũ ꝑ dictã instõnẽ factã in certa quãntate, qd ꝓbat, cũ ista filia nõ hẽat vt hr̃s pr̃is, dispõ pr̃is nõ valet in hoc aliqd, vt hẽmus in feudis, de suc. feu. c. 1. in princ. & hoc ẽ ius cõe, &c. & Spe. ĩ ꝑall. ver. dicit circa hoc simile eẽ emphyteusim, & feudũ. Præterea hoc videmus in actione de dote, q̃ q̃rit filię ex stipl̃one pr̃na, qa pr̃ ñ pr̃ istud ius diminuere filię, nisi tñ vltra re linquat pr̃ de suis bonis, ĩquãtũ eã grauat, l. si cũ dotẽ. §. si pr̃. s. sol. mat. Præterea posito, ꝙ pr̃ possit ẽt filiã priuare sua dispõne ab emphyteusi: tñ ista verba hoc nõ importãt, sed debuit exprimere, ꝙ iura emphyteutica solũ apud filiũ remanerẽt, ꝙ paret ꝑ hunc tex. nã pr̃ põt vni ex filijs assignare libertũ, & tñ si vnũ ex filijs instituit in magna portione, aliũ ĩ modica, ꝑpea ĩstitutus ĩ modicã nõ repellit. qn cũ alijs admittat, vt hic, & ita erit ĩ ꝓposito. Preterea suf ficit institutũ ex quacũq, parte institutũ eẽ, ẽt ex modicissima, vt cõseruet ei ius pronatus, l. si ex modica. ꝯ. tit. 1. ergo ita in ꝓposito. Porro, si poneremꝰ filiũ simpl̃r exhr̃datũ, hoc nõ sufficeret ad excludẽdũ eũ a iure pr̃onams, sed eẽt necesse ꝙ sit exhr̃datus mala mẽte, & in dubio pr̃umit nõ mala mẽte, vt l. si pr̃onus §. si qs nõ mala mẽte. & §. se. ꝯ. ti. 1. ita in ꝓposito cũ filia sit instituta in re certa, & ẽ iussa eẽ ꝯtẽta, & qd̃ plus de bonis defuncti petere ñ possit iure hr̃ditario, sed ñ dẽt priuari eo iure qd̃ hẽt vt filia, ñ vt hr̃s iure pr̃onatus, & emphyteutico, vt ꝓbãt iura ꝑdicta, & ꝓbatur ꝯ. pxi. q. Nõ ob. iura all. ꝑ Spe. Primo nõ ob l. fęminę. C. de secũ. nup. qa ibi mr̃ nõ cogĩt reseruare filijs rõne alicuius ꝯuẽtionis habitę cũ alio, sed ex vigor illius ꝯtõnis, q̃ dispoint, vt mr̃ sibi possit eligere vnũ ex filijs: sed in qõne nr̃a venirẽt ꝯ ꝯuẽtionẽ habitã cũ alio, si eligeret vnũ ex filijs. Nõ ob. ꝙ pr̃ põt priuare filios nõ soluendo canonẽ, qa hoc est ex nã ꝯuẽtionis, & ꝯuẽtioñ offendit, sed cõcedẽs: sed eligẽdo vnũ ex filijs offendit ꝯuẽtio, qa voluit filios pariter admitti. Nõ ob. ꝙ pr̃ pot assignare libertũ vni ex filijs, qa rñ. vt ex ꝑdictis apparet. Quæro, † pr̃ instituit filiã ĩ certis reb. & iussit eã stare tacitã, & cõtẽtã, & ꝙ plus de bonis suis petere nõ possit, pone, ꝙ res illæ sint vltra lĩimã, mõ illa filia vult dotẽ mr̃nã, q̃nt, an possit: opponebãt, ꝙ nõ, qa ꝑ illa verba, plus petere non possit, vr̃ hẽre animũ cõpẽlandi, C. de rei vxo. ac. l. vni. §. sciẽdũ. Cõsului ꝯ riũ, m q̃ bona intelligunĩ deducto ęre alieno, l. bonorũ, & l. subsignatũ, § bona. de verb. sig. Mõ filia petit dotẽ tanq̃ æs alienũ, nec petit de bonis suis, qa illa ĩtelligunĩ deducto ære alieno, ꝓ hoc allegat ꝓ casu, l. ꝑtor § emancipati. s. de col. bo. ita ẽt in ꝑced. q. petit emphyteusim, vt æs alienum, non vt de bonis defuncti, ꝙ no.

ADDITIONES

a Menoc. Quidam. Ripa respon. lib. 3. c. 16. Bello. cons. 18. nu. 16. Soc. iun. cons. 71. nu. 36. 37. lib. 1. consi. 72. nu. 45. 46. eod. Curt. iun. consi. pe. col. 5. circa fi. Paris. cõ si 129. nu. 13. li. 1. Ruy. consi. 25. nu. 18. lib. 1.

b Pom. In feudo est expeditum. Vide Alex. consi. 19. incip. quoniam abunde. vers. fortificantur prędicta. in 1. vol.

c Ale. Deficientibus masculis. Hoc limita nisi feudum sit exiguum. Ita dicit Bal. in ea. l. §. est & alia, quæ fu. pri. cau. bene. amit. dixi post Bal. in l. Gallus. §. etiam. de liber. & posthu.

d Ale. Est singulare. No. singulare dictum, & cum opi. Bar. ꝯ. transit Pet. de Ancha. Clem. 2. de iure patro. & ad no. hic post Bar. in omnibus istis q. videre Imo. in c. potuit. de loca. vbi videtur restringere dicta Bar. procedere in emphyteusi ecclesiastica tantum. * Meno. Ruy. consi. 9. nu. 1. 2. lib. Curt. sen. consi. 23. 2. dub. Dec. consi. 553. nu. 2. in fi.

Pom. Vide Ale. in l. fi. ad C. de col. & consi. 106. in 4. vol. consi. 2. versic. hoc etiam 5. vol. Bar. consi. 4. in 1. vol.

e Ale. Ordine successiuo. Vide quod scripsi post Imo. in d. l. Gallus. §. 1. vide eundẽ Ale in consi. 9. in 5. vol.

Meno. Ruy. consi. 162. nu. 3. lib. 1. & nu. 13. declarat, & cons. seq. nu. 8.

f Ale. Et ibi no. Et quod scripsi post Bal. in l. cætera. §. 1. de legat. 1. & videtur tex. in c. 1. de success. feu.

g Pom. Secundum dubium est. Vide Ale. consi. 80. in 3. dub. Raph. Cu. cons. 51. Ale. cõs. 56. in 4. vol. & consi. 82. in 2. vol. consi. 1. & consi. 58. vbi vr̃ ponere oia dicta hic, & vide Ale. in l. quædam. §. nihil. ver. & ita faciunt. ff. de eden. Imo. cõsi. 69.

h Quod probatur Bal. tenet contrarium in d. l. liberti. & in d. auth. quas actiones, & per optimas rationes quas vide. & Bal. in l. quoniam nouella. & quod no. Bal. in l. si quando. §. & generaliter. de inoffic. testa.

i Ale. Diminuere. Sed immo videtur, quod pater, possit diminuere ius quæsitum ꝑ eum filiæ, suę, ꝓ no. per Bar. ꝑ illũ tex. in l. qui Romę, §. Flauius, de verb. obli. in q. sua, & Bar. id quod ipse tenuit hic, etiam consuluit in cõsi. incip. apud aliquos in q. 1. habet duo dubia. alias incipit, dominus Amatus, & Spe. in d. §. nunc aliqua, in ver. 156. alias 158. facit quod no. Bal. in l. Gallus. §. 2. de lib. & posthu. & Bal. in l. si adulta. C. de hęr. ac. & in terminis Bal. in d. auth. quas act. & in d. l. liberti, & in l. item videndum. §. nunc videamus. de pet. hęr. & in c. 1. in prin. de proh. feu. al. per Fede. & Imo. in l. si domus §. si. ad fi. de leg. 1. & in l. filium §. cũ pater, de leg. 1. & no. Bal. Ang. & Imo. in l. apud Iulianum in §. si quis alicui. de lega. 1. & quod ibi scripsi. Et quod pater non possit præiudicare filijs, tenet Fed. in consi. 522. quod incipit, factum tale est, duo fratres, contrarium in proposito videtur tenere Pet. de Anch. in consi. 132. & Imo. in c. potuit. ad fi. de loca. cum Bar. hic concordat Ang. l. item videndum. §. nunc videamus, alias §. fi. de petit. hære. vbi refert Iac. But. ita consuluisse. & de hac q. vide Salyc. in l. fi. C. de iure emphyt. & an vnus ex fratribus possit pro parte sui facere inuestiri alterum ex pluribus fratribus, vide Bal. in l. fi. C. de suis, & legit. cum si. et vide l. filiusfa. in §. si quid alicui. de leg. 1. et ibi per Dy. et Rayn. de Forliuio.

k Meno. Præterea. Ruy. consi. 118. in fi. lib. 1. et consi. 25. nu. 18. lib. 2. consi. 117. nu. 10. et nu. 9. declarat. Neuiz. consi. 16. Alciat. consi. 412. nu. 2. Riminal. consi. 79. nu. 8. lib. 2. consi. 08. nu. 9. lib. 4. scripsi consi. 162. nu. 41.

l Pom. Quęro, pater. Vide Bal. in l. libertæque. C. eo. tit. bene faciunt quę dicit Bal. in l. si cum dotem, §. si pater, ff. sol. mat. de quo ibi per Alex. ver. ex prędictis adde. * Menoc. Gozad. consi. 26. nu. 26. Cur. iun. con. 78. nu. 3. Didac. lib. 2. variat. resolut. declarat totam hanc doctr. Bar. in c. 18. Ias. consi. 118. col. 3. lib. 4. quod sufficiat etiam ex descendentibus.

m Ale. Consului contrarium. Vide ad hęc dicta Ange. in consi. 180. vbi uidetur tenere opi. Bar. hic. vide Bal in l. quoniam nouella. C. de inoffi. testam. vbi refert Bar. consuluisse idem quod hic, et omnino vide Bal. in l. liber C. eod. et no. per Bal. in l. si adulta. C. de hęr. ac. Et videndum est, quod no. Bar. in l. fideicom §. si quis ita, de lega. 3. quod no. Bal. in l. si quando, §. & generaliter, C. de inoffic. test. et limita, vt per Bal. in d. l. quoniam. Et de hac clausula, quod sit tacitus, et contentus, vide pulchre Bal. in l. 2. ff. de iure do. ad fi.

LEX VIII.

Si quando duobus.

Pro liberto. Qualiter fideiussor accedit obligatiõi operari. hẽtis no. ĩ l. cũ filius. §. 1. de ver. ob. & l. sicut. & l. si qs ꝓ eo. ff. de fideius. & l nemo ẽ q nesciat. de duo. re.

LEX XI.

1 *Promissio facta de non offendendo a pluribus, cõtra plures, an ex tali ꝓmissione dicantur plures rei credendi, & debendi, quod non.*

Operæ. No. tex. ibi, cum proprietas &c. tene mẽti istã rõnẽ de hoc plene dixi in l. nemo est, q nesciat. d. duo. re. & dixi ẽt in l. si id, qd̃. eo. tit. & tota die † fiunt instrumẽta pacis, & concordiæ, & promittunt plures ex vna parte plurib. ex alia parte se inuicem non offendere, erunt ne plures rei credendi, & debendi, debet esse eadem res, quæ debeatur pluribus. l. si quis, id, quod. de duob. re. sed in casu nostro non debetur eadem res a pluribus, nec eadem res plurib.: nam quilibet debet suam rem, & cuilibet debetur sua res, quia aliud est offendere Titium, aliud Męuium. hoc probatur hic, ibi, cum proprietas eorum, &c.

ADDITIO.

a Hoc probatur. Adde Bal. in l. 2. C. de lib. et eo. lib. et Bar. plene inf. de duo. re.

LEX XVIII.

1 *Promittẽs facere aliquid alicui, promittit suo victu.*

2 *Medicus, qui vadit ad aliquem infirmum pro tanto salario in die, habebit salarium tempore itineris.*

Suo victu. Hæc cum trib. seq. sunt bonę leges. No. tex. in l. quod nisi. ibi, qa vnusquisque, quod spopondit. &c. Ex quo † habes ꝙ q promittit facere aliquid alicui, debet facere suo victu, nisi cõsuetudo patriæ aliter se habeat, l. excepto. & quod ibi no. C. loc. Opp. ad l. suo victu. de l. operę & l. pe. in fi. ꝯ. eo. Sol. Ibi dr̃, ꝙ libertus dẽt facere sumptus patrono, verum est, si patronus hẽt vnde se alat, alias secus, vt hac l. suo victu. † Vlt. in l. quod nisi in fi. no. ar. ꝙ medicus, qui vadit ad aliquẽ locum pro tanto salario in die, debet habere salarium tempore itineris.

ADDITIONES.

a Suo victu. Vide Bar. de huius intellectu, in l. si non sortem. § libertus. post gl. ibi, de condic. indeb. et Bar. in l. 1. C. de neg. gest. et vide omnino Bal. in l. liberti, libertęque. C. de ope. lib.

b Pom. Suo victu. Vide Rom. consi. 346. inci. in causa.

c Tempore itineris. No. de medico, qui vadit pro certo salario ad aliquem locum, q habet habere salarium pro illa die, qua itinerat. adde Bal. in l. liber. C. eo. si tamẽ recessit de sero, non habet salarium pro una die, l. 5. de ann. le. et ibi Bal.

LEX XXII.

Cum patronus. Nota tex. in fi. ibi, omnibus operibus.

LEX XXVI.

Medicus. Ista est bona lex, quam nota, & tene menti.

LEX XXIX.

Si operarum. No. istã gl. pro iure patronatus, & pone Cy. in l. monumenta. C. de leg.

LEX

L E X XXX.

Si libertus Vide legem, quam omnes sciunt, q non obstante iuramento reducitur ad arbitrium boni uiri, h.d. in summa, & no. tex. ibi, omnes, &c.

L E X XXXI.

Operis. Ista l allegatur ad materiam l.cum de in rem uerso, ff de usur. & ad l. si certis annis. C. de pac.

L E X XXXII.

Qui libertinus. Istam l. habes declaratã in l.j. §. quæ onerandæ. ff. quar. rer. actio non detur, & uide, q licet aliquis iurauit præstare operas, est uerum, & intelligitur, nisi legitima liberatio interuenerit, ut hic, & l. fi. circa princ. ff. ad munic. & l. fi. qui satisda. cog. & l. ult. C. de non num. pecu. No. tex. in fi. huius l. q licet exceptio principalis prosit fideiussori, tamen est secus in expromissore, ubi fuerit color quæsitus l. sed Iulianus. §. ad Macedonianum.

TITVLVS SECVNDVS.

De bonis libertorum.

L E X PRIMA.

SI necem.

Si deportatus. Quid in exbannito? De isto exbannito dixi in l. ex facto, §. ex facto. sup. ad Trebe.

L E X VIII.

Si vero non habuerit. No. pro q. statuti Tuder ii, ubi cauetur, q si ab aliqua sna fuerit appellatum, nihil posset dici in syndicatu iudici [a] sententiam. Modo unus appellauit, a iudex appellationis pronunciauit appellare non posse, in syndicatu dedit libellum iudici sententiam, ille dicit, non potes dare, quia appellauisti. dicit iste, mea appellatio non habuit effectum, ergo non præiudicat mihi, uerũ dicit, & ita consultum fuit, postquam appellatio non habuit effectum, ut arg. huius l. in prin. & l. licet, ut leg. no. cau. & l. quod pupillæ. sup. quando dies lega. ced. l. hæc conditio. sup. de condit. & demonstrat. & l. ea quidem. C. si manci. fue. alie.

A D D I T I O.

a Tho. Dip. Appellauit. Vide Bar. in sua disp. incip. iudex per imperitiam, circa fi. & ibi scribentes, in addi.

L E X X.

[a] **Si ex patronis.**[a]

A D D I T I O.

a Tho. Dip. Si ex patronis. Vide Pet. de Vbal. in c. Ray. de testa.

Iulianus ait. No. de supplemento, Secundum ista tempora, repellitur exhæredatus a contra tab.

L E X XI.

Quod si pater. Filius nocet nepoti in his, quæ ad eũ ex persona filij descendunt, & in his, quæ per ipsum sibi acquiruntur. h.d. tex.

L E X XII.

Si patronus testamento.

Si quis cum esset. Vide, quod oportet, quod in positione ponas, q talis fuit exhæredatus [a] mala mente, nec sufficit dicere, quod fuit exhæredatus.

[a] **Filius**[a] **patroni.**

A D D I T I O.

a Tho. Dip. Filius. Vide Ias. in l. nepotem, C. de inoffic. testa.

L E X XIIII.

Qui cum natu maior. In ver. sed si minor. Quã do finis habet necessariã consequentiam, non est facilis.

Si libertus. Tene menti istum tex cum glo. quæ incipit, quasi socium criminis.

Si patris. Vide gl. quæ incipit, idest, quæ vere erat, per hanc glo. dicimus tota die, q quando iudici est notorium super accusatione, non fore procedendum, quia exbannitus est occisus, uel accusator dicit, accuso talem clericum, tunc potest iudex ex officio suo accusatorem repellere, ut plene dixi in l. ita de pub. iud. l. pe. §. ad crimen, & remitto te ad ea, quæ ibi dixi, tene menti.

Accusasse Hic §. allegatur in q. mea, quam disputaui quæ incipit, iudex per imperitiam.

L E X XVI.

In seruitutem.

Petisse. Iste §. est cõtra l. amplius non peti. ff. rem rat. hab. Sed dic, ut ibi dixi, non obstante, quod ponit Cyn. in l. in criminali. C. de iurisdict. omn. iud.

L E X XIX.

Si patronus ex minori. Si ista lex esset alibi, q hic, esset aliud fiẽdum quia tractat materiam l. eum, qui & l. contra maiores. C. de inoffi. testamẽ. & l. j. C. de fur. Opp. de l. Lucius. sup. de petit. hære. Solu. Dy. dicit, contratab. & falsum, sunt contraria origine, & effectu. Origine, quia falsum dicit testamentum factum non fuisse, contratab. non effectum, quia falsum reducit omnino ad casum intestati, contratab. non. l. & si contratab. sup. de vulg. & pup. sed in ∋rio, non sunt contrariæ origine. & effectu. l. filio. § si. supra. de inof fic. test. Sed opp. C. de inoffic test. l. eum, qui. Solue, ut ibi.

L E X XX.

Si libertus sub conditione. Dixi in l. in quã tam, & allegaui istum casum multum, & non suppletur quarta de legatis, & de hæreditate.

Si libertinus. Ibi, veluti cum testamentum fecerit. No. q conditio, si fecit testamentum, est potestatiua, & non potest ultimo vitæ spiritu impleri, nec est opus in fin. dest. ctum adire hæred tatem, & gl. in l. si quis ita, de hæred. institu. non facit me ntionem. Doct. bene allegant istum casum in l. si pater. C. de instit. & subst.

L E X XXVI.

Liberto octoginta. Ibi, nam & si de lege. Not. q hic est casus de eo, de quo dubitauit gl. in l. si fundus. sup. ad leg. Falc.

L E X XXXIII.

[a] **Si patronus.**[a]

A D D I T I O.

a Tho. Dip. Si patronus. Vide Ias. in l. fi. C. de pac.

Libertus, qui soluendo. Oppo. interesse aſtimationis nõ debet cõsiderari, l. pretia rerum. sup. ad leg. Falc. & l. eius serui, & ut. Sol. interesse conditionis consideratur in hoc, an actio detur, vel non. sed quantum ad hoc, ut augeatur actio, non consideratur in ∋rijs. Quæro, ista lex procedit secundum ista tempora, quando patronus debet habere quartam cum ære alieno. Sed cum hodie debeat habere patronus sine onere, ut in §. sed nostra. Insti. de suc. li. quomodo poterit procedere ista lex, & per consequens quæro, quid in filio, cui debet quarta ære alieno deducto, & funeris impensa l. Papinianus. § 4. sup. de inoffic. testam. Cogitabis. [a]

A D D I T I O.

a Tho. Dip. Cogitabis. Vide Ias. in l. eum, qui, C. de inofficio. testamen. & Moder. in d. §. sed nostra.

L E X XLI.

[a] **Si libertus patrono.** No. istum tex.[a]

A D D I T I O.

a Tho. Dip. No. istum tex. Vide Bar. in l. j. in prin. sup. de vulg. & pup.

L E X XIIII.

Si patronum ex debita.

Si ex bonis, quæ mortis. Iste §. videtur contra l. de serui, qui apud hostes sup. ad leg. Falc. & [a] istum tex. [a]

A D D I T I O.

a Tho. Dip. Istum tex. allegat pro sing. Sal. in l. scimus. §. repletionem, C. de inoff. test. & Ias. in l. eum quærit, in prin. C. de inoffic. testa.

L E X XLVII.

Paulus respondit.

Paulus respondit, quamuis filii. Nota quod præteritio, quæ habetur pro exhæredatione, non proprie est exhæredatio.

L E X L.

Nihil interest. No. ibi, facilior que suspicio, q in filio præsumitur facilior suspicio, quam in alio. istum tex. allegaui ad q. in l. post contractus. ff. de donat. & in l. filiæ meæ. supra soluto matrimonio.

TITVLVS QVARTVS.

De assignandis libertis.

L E X VII.

ASsignare. Ex ista lege coniuncta l. j. §. assignare. sup. eod. tit. fundat glo. dictum suum, quod in testamentis potest fieri contractus. Et ita uidetis glo. in l. hæredes palam, in fi. sup. de test.

LEX VIII.

Liberti. Vide verba senatusconsulti.sup.in l.j.§.assignare, Ex ista lege habes duo ibi.ꝙ ille manumissus, qui habet libertum,potest assignare,& ille, cui est assignatus, est perinde,ac si manumisisset tamen vides.ꝙ ille,qui est assignatus,alteri non potest assignari,ut hic.& sic dices in d.le.j. ibi, perinde ac, &c.& non est idem,quod si manumittat vere, & not. in rubr. de assigna libe.quod no.pro statutis,quæ dicunt,perinde sit, ac si fecisset,&c.Tene menti istam l.

LEX X.

Sub conditione.

Si vni. Iste §.facit ad q.in l.fi.sup.si pars hær.pet.& l. plane, la j.§.si coniunctim.sup.de leg.j.

TITVLVS QVINTVS.

Si quid in fraudem patroni factum sit.

LEX PRIMA.

SI quid dolo malo. In vers.quod si in lite, vide,ꝙ dum dicit, uel in iure confessus,non petit.data opera statim cõfiteṙ, & vĩ opera data facere,quod est nota Et an confessio præsumatur facta in fraudem,dicam ⁊.ead.l.§.si mutuam.

Si mutuam pecuniam. Vide, quod q̃rela inofficiosi uidetur quodammodo ad uindictam competere,ut actio iniuriarum. Et nides hic no,immo magis expressum,ꝙ stipulatio,qua promitto tibi dare centum ex causa mutui,quæ confiteor me accepisse, non probat mutuum ualere,& ideo quando est procurator factus ad recipiendum pecuniam mutuo,non obligatur dominus,si confitetur se accepisse, nisi dicat in instrumento, & in ueritate recepit,& sibi mutuauit. Et facit pro hoc l.non abstulit. C. de noua. & ⁊.de noua.l.j.& sup.si cer.petat.l.eius. Et reuoco in dubium. Si aliquis in iudicio confitetur se habuisse tantũ, an præsumatur fraus in ista confessione? Videtur,ꝙ sic sup.ead.l.§.ꝙ si in lite.& in hoc §. Sed dicere possumus, ꝙ quando quis promittit voluntarie in iudicio,ut quia dixit,Iste tenetur mihi in tantum,& ille dixit ꝙ sic, secus si dedisset libellum,& actio esset. Nam præsumitur in fraudem,quia non uidetur voluntarie facere, & pro hoc facit, quod dicunt Doct.in l.unica C.de confes.in q. de procuratore, & dixi in l.centum.§.sed an & ipsos.⁊.de confess.

Si fideiussit apud me. In versicu. ibi, oportet enim. Hic uidetur casus quæstionis,quam formaui tibi in l.fin.infra,quæ in frau.cred. quãdo factus est procurator ad fideiubendum, si renunciauit beneficio de fideiuss. an uideatur donare? Et dixi,quod non,pro hoc est casus hic.

LEX III.

Si patronus hæres institutus.

Patronum. Habui in ciuitate ista illud dubium, Filius institutus hæres agnouit hæreditatem,quæritur, an possit agere querela inofficiosi testamenti, & donationem reuocare. Et opponebatur, quod non, quia est hæres patris, & sic non potest factum patris improbare. hoc est verum, nisi sit factum in sui fraudem,ut hic,& C.eod.l.2.& ibi bona glo. & ibi dixi.

LEX XI.

Non videtur. Non potest agere querela filius, si eo præsente,pater donauit.

LEX XIII.

Constitutione diui Pii Ista est bona lex,& cõtra istam l. uidetur tex. quia pater in bonis filij, & filius in bonis patris, non habet istam Caluisianam,& reuocatoriam,l.j. supra.si quis a paren.fue. manumiss.& ibi dicam. Et de hoc habes C.eod.l.j.in 7.q per Cano.in c. Raynu.extra,de test.

TITVLVS SEXTVS.

Si tabulæ testamenti nullæ extabunt.

LEX VNICA.

POsteaquam.

Si emancipatus filius. Vides,ꝙ si filius non dicit nullum,tamen si tacet,alij sequentes veniunt,cum ipso iure testamentum sit nullum. Allegant Doct.l.2.C.de posth. hær.inst.& dixi in l.filio præterito.ⷩ.de iniust.rup.& irrit.test.& tene menti.

TITVLVS SEPTIMVS.

Vnde liberi.

LEX PRIMA.

EMancipatus preteritus. In tex.ibi non fuit, & sic videbatur de iure prætorio intestatus.

LEX V.

Si pater filium. In tex.ibi, decesserit intestatus, relicto nepote in potestate aui, & quadam alia filia in potestate ipsius filij.

LEX VI.

Scripto hærede. Quę est ratio.Dic,si uenit ab intestato filius cum testamento patris secus si ex testamento. Et dixi in l.qui aliena.§.pe.ⷩ.de acq.hæred.

TIT. OCTAVVS.

Vnde legitimi, & vnde agnati.

LEX V.

INter agnatos. In tex.ibi,continentur cõsecutiue,non contentiue. Itẽ ibi,non utique,& agnati consecutiue,& fœminæ sic, sicut genus continet suam speciem.

TIT. NONVS.

Vnde cognati.

LEX PRIMA.

HAec bonorum possessio

Proximus. Not.quis proprie dicitur proximus propter statuta.

Si quis proximior. No.ꝙ nepos conceptus, & natus post mortem aui non succedit. Et de hoc feci unam positionem , propter quandam matrem , quæ decessit post mortem patris relicto filio concepto , & nato post mortem aui, cuius hæreditatem mater non adiuit, & nepos uolebat uenire ad hæreditatem aui , & dixi , quod non poterat per istum §.& per l.si quis filio exhæredato. §. j. supra. de iniust.rup.& irri.testam. Tamen istud est propter æquitatem,non ex sua persona,quia mater non aditam transmittit. Et hoc tenet Dy. in decis.magna,quam fecit super legatis, & dixi supra in d.l.si quis filio exhæredato.

LEX IIII.

Si spurius. No.pro statutis.quæ dicunt de consanguinitate, quod consanguineus proprie est ex parte patris,proximus autem ex parte patris,& ex parte matris.

TIT. DECIMVS.

De successorio edicto.

LEX PRIMA.

SVccessorium edictum.

Qui semel. [a] Not. de verbo noluit, quod ista verba, nolo bonorum possessio. petere, uidentur habere uim repudiationis, quod videtur uelle glo.in l.2. C.de int.& fac.ign.& l.2.§.j.⁊.ad Tertul.& in l. qui se patris.C.unde lib.& dixi alias in l.si quis.ⷩ.de iure deliber.& intellige, ꝙ declarauit se nolle per repudiationem, uel pro tempore, quod præterijt,intra quod poterat petere.

ADDITIO.

[a] Ioan.Tho.Qui semel.No.glo.quæ est in § sed uidendum,quæ est sing.secundum quam dicit Bal.sing.in l.licet, C. de iure delib. consuluisse Bart. ꝙ filia exclusa a successione matris ex testamento per lapsum 30. ann. potest uenire ab intestato intra alios triginta annos, & adhuc elapsis his triginta an. & sic 60. quamuis sit exclusa a primo capite,unde liberi , adhuc infra alios 20. annos , possunt uenire ex sequenti capite.vide Alexan l.quamdiu,sup.de acq.hær.& ibi Iason l.2.C.de iur & fac.igno.

LEX II.

Inferioris. Opp.de l.j.§.si quis adit.⁊.ad Tertul.& l.2.§.si bonorũ,& l.2.§.ergo.sup.de vulg.& pupil.Breuiter ista est responsio,ꝙ si aliquis abstinuit se per restitut.in integrum,sequentes,qui debent,& possunt venire de iure prætorio, nunquam venerent,sed de iure ciuili, tunc admittuntur.

LLX

TITVLVS VNDECIMVS.

De gradibus affinitatis.

L E X VI.

Labeo scribit. No. vtrum dicatur affinis mihi ille, qui est vir, vel vxor cognati, vel cognatæ meæ? hic habes tex. ꝙ sic. Itē habes, ꝙ per sola sponsalia ꝯhitur affinitas. Sed opp. ff. e. l. non facile. §. sciēdum, h. d. ꝙ per sola sponsalia, & ibi ꝙ nuptiæ debent esse licitæ, non vt excludant sponsalia, sed vt excludant cōiunctiones illicitas, & nefarias, d. l. non facile. §. affines. ff. eod. & hoc de iure ciuili. De iure ca. est totum contrarium, quia per nepharias nuptias contrahitur affinitas, vt not. in d. §. affines. & Canonistæ notant in arbore affini. Et per hoc fuit quæstio. Hic est statutum, ꝙ non possit esse aliquis Potestas, vel Capitaneus, qui esset affinis alicuius nobilis: modo fuit electus quidam dominus Guido de Fauentia Potestas huius ciuitatis, qui contraxit sponsalia cum quadam nobili, quærebatur, an esset affinis? Dominus Recuperatus tunc, quia ego non eram hic, dixit, quod de iure suo affinitas non contrahebatur nisi per copulam carnalem, tamen bene dixit, qđ de iure suo, quia potuit dicere quicquid voluit de iure suo: sed de iure ciuili, per istam l. contrahitur affinitas per sola sponsalia, quia de iure ciuili debebat fieri computatio. dicam inf. in l. fin.

L E X X.

Iurisconsultus.

Parentes. No. ꝙ parentes dicuntur vsq; ad tritauum. Et facit ad quæstio. Dicit statutum, ꝙ quicunque erat scriptus in comitatu, nec ipse, nec eius parentes debeant scribi in ciuitate, & qualiter intelligantur parentes, & vides hic proprie qui sunt parentes. Item vides differentiā inter liberos, & posteros, quia liberi vsque ad tertium gradum, posteri in infinitum

Sunt & ex lateribus cognati. Vides qđ q̄libet persona facit vnum gradum, hoc de iure ciuili, ... in ascendentibus cōnumerantur de iure Can. gradus eo modo, quo de iure ciuili, sed ī trāsuersalib. duo fratres sunt in primo gradu, de iure Can. sed de iure ciuili in secundo, vt hic. Pone, statuta tota die fiunt, ꝙ Priores non possint eligere aliquem, qui sit suus consanguineus vsq; ad tertium gradum, debent intelligi gradus secundum ius ciuile, vel Canonicum, vt dixi in l. Labeo, supra eo. quia in affinitate differt ius Cano. a iure ciuili. Et gradus computatio, an in statutis debeat fieri secundum ius ciuile, vel Canonicum. Iac. disp. Bon. me existente, & dicit ipse, ista quæstio residet in hoc, an nos proprie numeremus gradum, an Canonistæ. & dicit, ꝙ nos proprie, & hoc per istum tex. quia sunt ad similitudinem scalarū, sed de iure Cano. fit per saltum quia relinquitur vnus gradus, & dicuntur fratres in primo gradu, de iure Cano. non proprie, l. 2. ff. de vsufru. earum rerum, quæ vsu consumuntur, & ideo statuta cum debeant intelligi. secundum propriam significationem, ideo intelligit̄ ꝓprius gradus. secundum ius ciuile. Certe beatus Grego determinat illā q. 35 q. 5. c. ad sedem. & ibi dicit, cum tractamus de matrimonio, debemus computare secundum ius Ca. sed quando de successione, tunc secundum ius ciuile. Et ratio est, quia in matrimonio tractamus de coniunctione duarum personarum, quæ efficiuntur vna, & ideo duo fratres sunt in vno gradu, sed in aliis aliter fit cōputatio, scilicet de iure ciuili, vt hic. Et sic consuluimus [a] Fran. Tigri, & ego hoc anno, & ita communiter seruatur in practica.

A D D I T I O.

a Tho. Di. I. D. Consuluimus. Et ita Bar. in consi. 11. inc. quæritur, vtrum gradus. & Fran. Tigri subscripsit. & est in 2. vol. & illud consi. Bart. alle. Ale. & Imo. in princ. C. de succedic. & adde, ꝙ idem tenent Iac. But. in d. l. fi. & ibi Bal. & Sal. vide Pet. de Anch. in c. canonum statuta. de consti. & Ang. de Are. in §. fi. Instituta. de grad. & scripsi in addi. meas plene in d. consi.

TITVLVS DECIMVSSEPTIMVS.

De suis, & legitimis heredib.

Glo. continuat Rubricam, continua, vt in ea.

L E X P R I M A.

1 *Intestabilis significat priuationem potentiæ.*
Intestatus priuationem actus.

2 *Pupillus, & furiosus ex cōmuni vsu loquendi, dicitur intestatus decedere.*
Statutum, quod mater non succedat filio intestato decedenti, verificatur in infante decedente.
Communis vsus loquendi, licet non sit propria significatio, tamen propriæ significationi præfertur, & locum habet in statutis.

3 *Statuto stante, ꝙ forensi decedenti ab intestato succedat ecclesia, si aliquis decedat testamento condito, & postea ruptum est testamentum, ecclesia non succedit, nec testamentum dicitur ruptum.*

4 *Intestatum aliud est aliquem esse, & aliud haberi pro intestato.*

Intestati. Opp. & vr. ꝙ ille, qui nō pōt testm̄ facere, dicat̄ intestatus, l. is, cui. §. fi. ff. de test. Sol. Ibi dicit, intestabilis, hic intestatus. † Nā intestabilis, est nomen, qđ significat priuationē potentiæ, vnde dr̄ intestabilis qui testari non pōt, hic vero dr̄ intestatus, qđ est participiū, qđ significat priuationem actus, fm̄ positionē potētiæ, fm̄ primam significationē, quia testari poterat. Per hoc † dicit Petr. de Bel. ꝙ erat consuetudo in Anglia, ꝙ si forensis decederet intestatus, succederet ecclesia maior: modo decessit ibi quidā impubes, & furiosus intestatus. Certè dicit, ꝙ ecclesia non succedit, quia [a] proprie non decedit intestatus, & verba statuti debēt intelligi in dubio fm̄ propriā significationē, l. non aliter. ff. de leg. 3. & l. 1. §. si is, qui nauem, de exer. per hoc ē vr̄, quod statutū ciuitatis, quo cauetur, ꝙ mater non succedat filijs ab intestato, vel filijs intestatis, ꝙ nō habeat locum in pupillo decedente, qm̄ ille proprie intestatus [b] non decedit vt hic, sed in partib. Tusciæ cōis vsus loquendi se habet, quod etiam ille, qui nō potest facere testm̄, dicatur decedere intestatus. Et pro hoc facit hic ista lex, quę dicit, pro intestatis accipere debemus. Communis enim vsus loquendi, nō est propria significatio, l. Labeo, de sup. le. & l. cum de lanionis. §. asinam. de fundo instr. tm̄ cōis vsus loquendi præfertur propriæ significationi, l. librorum. §. quod tm̄ Cassius. ff. de le. 3. & ideo putarem matrem repellendam, & quod sic intelligatur de cōi vsu loquendi, est hic tex. † Item quæro, aliquis fecit testm̄, quod postea est ruptum agnatione, vel repudiatione hr̄ditatis, vtrū succedat tunc ecclesia de qua dicit statutum, ꝙ succedat decedētibus intestatis. Tex. hic vr̄ ꝙ sic, quia proprie est intestatus, qm̄ testm̄ rumpitur

A D D I T I O N E S.

a Ale. Non succedit, quia. Sed contra Bar. expresse firmat Bal. in cap. j. in pri. de suc. feu. nisi statutum esset per consuetudinem aliter interpretatum, & ita refert se pluries consuluisse, & habetur per eundem Bald. in l. 2. C. qui test. fac. pos. & in l. cum antiquioribus. C. de iu. delib. per Vltramō. in l. j. C. qđ imp. inter pup. & vid. vbi tenuerunt prædictam opi. Bal. & contra Bar. etiam vr̄ tenere Ang. per illum tex. in l. in testō. C. de test. mil. ibi, in constellatione filiæ, &c. Et in hac materia cōsuluit Bar. & hr̄ per Imo. in l. Centurio. de vulg. & pupil. & in c. cum tibi. de test. ad fi. & Alb. de Ro. in quadam sua dispu. & Bal. in l. in testō. ff. de leg. tut. & vide omnino Bal. in l. j. in fi. C. si pen. ap. mors inter. & Cy. etiam in d. l. 2. C. qui test. fac. poss. cuius opi. etiam est secutus consulendo Imo. in consi. inc. in casu præmisso, primo discutiendum est, qui successit, nisi probaretur aliter esse de communi vsu loquendi, & ita intelligit op. Bar. hic. Bal. in consi. inc. in Christi nomine am. si mater non extat, tenet contra Bart. ꝙ non verificetur statutum in pupillo, nisi probaretur de communi vsu loquendi, quod dicit esse difficile, in illo casu dicit, ꝙ procedit opin. Bar. & ꝙ Iuris. hic non fecit fidem de tali vsu loquendi, & illud consi. recitat, & sequitur Pet. de Anch. statim post med. dicti consi. in versi. quid dices de patruo, & ibi etiam dicit se pro hac parte saepius consuluisse Bono. & ꝙ Bar. est solus sed pro Bar. facit l. sciant. C. de leg. hær. Pau. in l. generaliter. in prin. C. de insti. & subst. dicit, ꝙ Christopho. Castil. & Fulg. ibi ponderant tex. ibi, ꝙ aliud est dicere sine testamento, & sic confirmat, ꝙ statutum, de quo hic per Bar. licet non habeat locum in pupillo, tamen si statutum diceret, si decesserit sine testamento, vel ab intestato, bene haberet locum, quia diuersa sunt, d. l. generaliter. Pau. de Cas. ibi subdit, ꝙ illi, qui tenent contra Bart. hic, non videntur bene ponderasse istum tex. nec secundum eum Bar. bene ponderauit, quia sec. Bart. debet probari vsus loquendi, sed secundum eum non debet probari, quia tex. hic videtur velle, ꝙ pupillus hr̄ pro intestato, & quod iura, quæ loquuntur de intestato, vendicent sibi locum in pupillo, & ita dicit se pluries consuluisse, licet videatur opi. dicti Christ. fore in contrarium, & i materia etiam uide Bal. in l. si arrogator. de ado. & Bal. omnino, Inst. de hær. quæ ab inte. qui dicit, ꝙ statutum loquens de decedente ab intestato, & sic per aduerbium, bene comprehendit intestabilem, contrarium tenet Cy. in l. j. in ult. q. C. qui tes. fa. pos. & Gul. de Cu. in l. j. C. quādo Imper. inter pup. & per Doc. in d. l. incis. & per Bar. in consi. inc. in q. prædicta plura uidentur mouere dubia, & in consi. inc. statuto urbis ueteris. et in consi. inc. puella, &c & in consi inc. hæc est copia, et Ang. in consil. 36. & in consil. 51. & in consi. 101. ubi omnino uide. et in consi. 95. inc. in Dei nomine. Rom. alias Trasanus, alias Iu... ubi uidetur transire cum Bar. expresse. transit Pau. de Cas. cons. 18 contentus authoritate Bar. & per Alb. in j. par. statu. q. 44. Adde, an pupillus dicatur decedere ab intestato, Bal. cons. 34. de iure co mmuni. j. lib. & consi. 44. quidam nomine Blasius. co. l. j. lib. et cons. 4. et communis opin. et cons. 322. et cons. 34. statuto cauetur. Pau. de Cas. cons. 318. Rom. cons. 4. et. 32. Aret. cons. 25. 2. li. Bal. etiam cons. 342. et 58. et 126. 4. lib. Cal. cons. 7. de testa. Et ꝙ communis usus loquendi habeat locum in stat. adde Mat. no. 96. et Fel. in proce. dec. in glos. 1. circa prin. Et secun. opi. Bar. hic consuluit Pau. de Cas. cons. 147. in anti. inc. presupposito quodam statuto.

b Po. n. Proprie intestatus. No, deinde uide Ale. in l. generaliter. in prin. C. de instit. et subst. ubi tenet contra Bar. hic, et uide Bal. cons. 341. in 3. uol. et cons. 38. et cōsil. 4. in 4. uol. Rom. cons. 4. et cons. 32. Pau. consi. 67. in j. uol. Phi. Cor. in d. l. generaliter. et ibi Raph. Cu. referentem consuluisse Bal. et Sal. in hoc. uide etiam Pan. consi. 71. in j. dub. in 2. vol. et cons. 22. co. Fel. in proce. dec. et Bartol. consi. 239. et consi. 126. Rom. consi. 199. Car. cons. 111. in ult. dub.

• Corn. consi. 75. n. 5. & consi. 336. n. 1. li. j. Ruy. consi. 50. nu. 10. li. 3. Paris. consi. 92. nu. 20. lib. 2. Soc. iun. cons. 25. nu. 14. lib. 3. et Bar. sunt secuti. Sed a Bar. dissentiūt Bal. consi. 108. lib. 2. consi. 232. et cons. 339. lib. 4. Ale. cons. 115. nu. 2. li. 2. Crotus. l. omnes populi. nu. 221. de iust. & iu. Dec. consi. 466. Curt. iun. cons. 134. Cephal. cons. 210. n. 15. Portius consi. 159. nu. 21.

c Præfertur. Pulchre Ruyn. in l. Gallus. §. & quid si tantum. nu. 37. de lib. & posth. & consi. 113. nu. 8. lib. 3. I. M.

pitur; Contrarium dico secundum propriam significationem, qa consuetudo requirit, quod decedat intestatus, hoc est eo tẽpore, quo decedit, sit intestatus, l.in delictis.§.si extraneus.supra, de noxa.& l. Titius.sup.de test.mil. Sed iste, qui fecit testamentum, quando nunc pitur, non decedit intestatus tunc proprie, cum moritur, sed tunc proprie, cum destituitur testamentum: hic est casus Instit.de leg. agna.suc.§.proximus. Vnde secundum propriam significationẽ, non succederet ecclesia, sed ex communi vsu loquẽdi aliter intelligimus, vt dixi. Tertio no.istum † tex. qui dicit, sed hos quoque intestatis, &c. Ex quo habes, quod aliud est aliquem esse intestatum, aliud pro intestato haberi, quia ista verba significant improprietatem. Dixi in l.prætor.§.si quis paratus.de ope.no.nun.

Quæri poterit. Ex seruo, qui moram patitur libertatis, dicitur nasci suus, & liber, nec dicitur nasci seruus, cum libertatis moram patiatur.h.d.

Quare ausim. Dicitur hic, siue naturalis, quæro, vtrũ debeat intelligi de naturalibus tantũ, vel de naturalibus, & legitimis. Sol.intellige.scilicet de legitimis, vt not.J.ea.l.§.fi. Nam naturalis tantum non est suus, quod apparet, qa non est in potestate, quia ex iustis nuptijs non est procreatus, vt Instit.de pa.po.in prin. & l.nam ciuium, de his, qui sunt sui, vel alie.iu. quod ita sit, apparet, quia talis filius præteritus non habet aliquod ius contra testamentum, vt no.in l.1.circa prin.supra, de contratab. secũdam partem huius §.de damnato crimine perduellionis, dic, vt dixi in l.qui a latronib.§.j.inf.de testam & no.Instit.eo.§.per contrarium.

1 *Successorium edictum, an habeat locum in suis.*

Si filius suus. Dicitur hic, quod filius desinit esse in potestate, capitis diminutione magna, vel minore: quæro, quid de minima? Glo.videtur dicere, quod non: sed falsum videtur dicere, quia capitis diminutione minima desinit, vt in emancipatione, quando quis exit de potestate, vt §. minima. Instit.de cap.di.& d.l.tutelas.de ca di.& l.Gallus.§.& quid si tantum. sup.de lib.& posthu. Sustinendo glo.dicas, quod gl.intellexit hic, quando capit.dim.contingit in persona patris: nam tunc per mediam, & maximam filij liberantur a patria pote.non per minimã, quia transeunt a patre in potestatem arrogatoris. Sed si intelligimus de cap.dim.minima contingente in persona filij, tunc gl.deberet dicere media, & maxima, non autem minima. † Quæro, vtrum hoc procedit hodie, quod filio emancipato, nepos teneat locum sui? Glo.tangit in l.Gallus.§.& quid si tantum. ſ.de libe.& posthu.& tenet, quod sic. Ego teneo contrarium, quia casus est in contrarium quia emancipatus succedit hodie ad similitudinem sui, casus est in l.meminimus.§.j.C.de leg.hæ.

Sed si quis Succedere dicimur non solum ei, qui habere desinit, sed etiam ei, cui spes habendi deficit. No.tex.ib[b] non minus autem neptes, quam nepotes succedũt in locum parentum suorum. hoc ideo, quia tex.in corpore de hæred.ab intest. dicit, quod in locum parentum veniunt filij, & filiæ eorum: nec dicit de pronepotibus. Certe idem erit de pronepotibus, vt hic, quia ibi appellantur filij.

1 *Nepos an possit institui sub omni conditione.*
2 *Filia exclusa a statuto, non dicitur sua.*
3 *Nepos ex filio emancipato, non tenet locum patris.*

Sciendum. Quando quis intestatus decedit. an quis sit suus, tempus mortis inspicitur: sed si decedit facto testõ, tempus, quo testm destituitur, inspicitur.h.d. † No. text ibi, quamuis successio in suis hæredibus non sit. Ex quo habes, quod in suis hæredibus non est locus successorio edicto, quod an sit verum, dicam infra prox.§ Secundo not. a † quod nepos potest institui sub omni conditione, ut hic, ibi, vel nepos, &c. De hoc dic, vt in l.suus quoque.in prin.ſ.de hær.inst.& l.sed & si conditioni.§. nepotes.e.ti.vbi dubitatur per glo.tamen casus est hic circa istam materiam, de suis hæredibus. † Quæro, dicit statutum b huius ciuitatis, quod filia fœmina non succedat ab intestato masculis extantibus, quæro, vtrum filia fœmina dicatur esse sua hæres? Certe no, quia vides hic, quod filius exhæredatus non est suus, vt hic, & eadem c ratione filia priuata a statuto c successione non est sua, & hoc prodest scire ad multa.

ADDITIONES.

a Barb.Secundo no. Et vide do.meum plene in d.§.nepotes.
b Roma.Quæro, dicit statutum. Et vide in l.Titio centum.§.Titio genero, de con l. & dem.& in l.filius.ad Tert.& in l.cum ex filio.ff.de vulg.& pupil. De isto puncto vide Ias.in l.qui se patris.C.vnde lib. Alex.consil.13 2.inc. visa facti narr.in j.vol.& de ratione illius statuti vide Ale.consi.2.in 2.vol.& consi.186.ad fi, eo.uo. vbi ponit, an habeat locum in legitimato. vide Barb.consi.4 in j.uol.
* Soc.iun.consi.25.nu.5.lib.3.Rub.consi.156.nu.5.late Tiraq.de retra.consang.§.j. gl.8.nu.13, declarat Ias.consi.203.col.4.in fi.lib.3.
c Ale.Priuata a statuto. Exclusus a statuto desinit esse suus, hoc idem tenet Bald.in l.maximum vitium, circa fi, C.de lib.præt.quod perpetuo no.& ponit Bal.in l.cũctos populos, de sum.Trinit.& per Rom.in l.apud Iulianum.§.idem Iulianus.ad Treb.sequitur etiam Ro.in l.ventre.C.de acq.hær. Et facit quod voluit Bal. in l. qui se patris.C.vnde lib, ubi dicit, quod statutum disponẽs, ut filius possit se abstinere, tollit omnem suitatem, & omnes eius effectus, quod dictum sequitur ibidẽ Pau.de Cast.et in l.3, C.ut se ab hær.abst. Adde q posui in l.maximũ uitium.
* Brun.tracta.quod extant.masc.fœm.non succed.in x.art.principali. Docto l.si emancipati, C.de coll.& Ias.nu.34.

1 *Duo an de iure ciuili possint esse hæredes insolidum.*

Post suos. Dĩ hic, quod post suos statim vocantur cõsanguinei. Contra, immo non est locus successorio edicto, extantibus suis, de capite in caput, sed de gradu in gradũ, vt su.proxi.§.& ſ.vnde liberi.l.scripto.& l.qui se patris. cũ sim. C.eo.Gl.dicit, intelligitur, quod hic nunquã fuerunt sui, ideo vocantur consanguinei, nõ ex vigore edicti successorij, sed quia ipsi primi reperiũtur, & hoc verum mero iure ciuili, sm quod sui hæredes erant, siue vellent, siue nollent, sed considerato iure prætorio, erat locus successorio edicto extãtibus suis, & sic d.l.qui se patris, est correcta. Alij dicunt contrarium, quod nepos non potest admitti vt suus, quia non est locus successorio edicto, extantib.suis, sed admittitur vt agnatus, per bono.poss.vnde agnati, de iu.præto. Iac.de Are.Pe.& Cy.& Iac.Bu.& Ray. de For. tenebant istã opi. secundam. Semper ego dixi, quod in hoc male dicunt, & glo.dicit verum. Et ratio istorum Doct.est ista, quia nõ possunt esse plures hæredes insolidum eodem iure, l.si vt certo. §. si duobus vehiculũ. ſ.commodati.& l.quod contra.§.vni duo.infra, de reg.iu.& l.hæreditate.§.fi.de cast.pec. sed filius de iure ciuili est hæres, velit nolit, ergo alius non potest esse hæres, de iure ciuili. Sed male dicũt, & contra casum.l.j.§.si quis adita.J.tit.j.vbi si aliquis adiuit hæreditatem, postea abstinuit per beneficium restitutionis in integrũ, alius admittitur ex l.12.tabu.non obst.quia primus, qui est hæres institutus, remanet hæres de iure ciuili, l.sed & si me.§ sed quod Papinianus. de min.& l.ei, qui soluendo. in fi de hær instit & tamen ibi sunt duo hæredes de iure ciuili. † Ad rationem eorum, quæ est, quod non possunt esse duo hæredes eodem iure, cõcedo, verum est, eodem respectu, sed diuersis respectibus sic, vt puta, quia vnus est hæres de iure ciuili directo, alius de iure ciuili vtiliter, & ita in toto tit.ad Treb.qa hæres hẽt directas de iure ciuili, fideicõmissarius vtiles de iure ciuili, qa ex senatusc.& sic erit hic primus hæres de iure ciuili directo, alius vtiliter. Dixi in d.l.qui se patris. C.vnde lib.& in l.& exhæredatum.de iud.& sic gl.bene dicit. Vltimo no. glo.quæ incipit, & etiam concepti, &c.quam sæpe allega. Dy.ad hoc, quod a quo remouetur genus, & quælibet eius species.

LEX II.

Post consanguineos. No. quod inter agnatos non est locus successorio edicto, sed corrigitur, vt dictum in glo.

1 *Filij duorum fratrum qualiter succedant patruis, & auunculis, & qualiter cum eis, & qualiter alijs succedant.*

Hæreditas. † Quidam decessit relictis filijs duorum fratrum, nullis extantib.consanguineis, quæro, vtrum a filij succedant in stirpes, vel in capita?[b] In hoc fuit opi. b olim inter Azo. ex vna parte, & Accur.ex alia. Dicebat Azo. eos vocari in capita, & no.ipse in sum.de legit.hæred.& glo. recitat in auth.cessante.eo.tit.in quo vr̃ residere glo.inst.de leg.agn. succ.§. hoc ẽt, quod vr̃ probari per illum text.& per l.lege 12.tabu.in fi.C.de legit.hær.& ſ.si pars hær.peta.l.1.in fi.& hoc §.in versic. hæreditatis.do. Accur.consuluit contrarium, & ego vidi in suis cõsilijs, & hoc gl.in d.auth.cessante.& in d.l.1.in fi.si pars hære. pet. in glo.super versi.hr̃ditatis.& in glo.super rei. vendicationem. dicens iura antiqua Digestorum, & Codicis corrigi in hoc, per d.authen. Modern Docto.quidam tenent opi. Azo.vt Roffr.eius discipulus, in ti.de bo.poss.vnde cogn.§.vlt.quẽ Spec.in tit.de succ.ab intest. recitat[c] & nihil firmat.Ia.de Are.Dy.& Cy.tenent opi.Accur.vt pa c ret ex no.per Cy.in d.auth.cessante.Ia.But.ibidẽ tenet opi. Azo.quod succedant in capita, & solũ succedant in stirpes, qñ succedunt cũ patruis, per us Auth. Ratio nunc est, quia succeditur ꝯ ius cõe, cũ patrui, qui sunt proximiores in gradu defuncto, de cuius successione tractatur, deberẽt pferri nepotibus, q sunt in remotiori gradu. Vnde hoc in priuilegium nepotũ est, vt in locũ suorũ parentũ succedant. Sed qñ succederent inter se, non existentibus patruis, remanerẽt iura antiqua incorrecta, vt vr̃ innuere tex. vt ĩ d.Auth. de hær.ab intest.§.si igitur defunctus.circa fi.ibi, hoc beneficium. &c. Ego vero inter tantas op. cũ de facto occurrit, ab opi. Accur. non discessi, nec discedo, immo eam teneo, tãquam verã. Primo per tex.quem alleg.in §.si vero neq; fratres.in Auth.de hære.quæ ab intest.Secundo per casum in eo.tit.§.illud, qui §.præcedit d.§. si vero.vbi expresse dicit, quod qñ nulli supersunt filij masculi vel fœminæ, filij fratrum succedunt in locũ parentum suorum, qui erãt in secundo gradu, & excludunt alios, qui in tertio sunt, licet ipsi in tertio sint, & ibi de hoc tangitur per Iaco.de Belui. Hoc etiam dicitur in auth.post fratres autem ex vtroque, ver.hic autem, &c. Apparet ergo ex prædictis, quod etiam quando succedunt cum his,

ADDITIONES.

a Barb.Quæro vtrum. Et vide Bart.in auth.cassa.C.de sacro.eccl.
* Aretin.§.cum filius.num.8.Insti.de hæred.quæ ab intest. Cassa.consi.47.numero 46. I. M.
b Roma.Vel in capita. Vide Alex.consi. 55.in 3.vol. vbi ponit, quid in bonis feudalibus.
c Recitat. Et ibi late per Io.And.

his, qui sunt pares in gradu, succedunt in locum patris eorum, & sic in stirpes. Preterea probatur, quia si aliud diceres, sequeretur, φ licet quo ad patruos, succederent in stirpes, ist inter se fieret diuisio in capita, vt in hoc exemplo. Defunctus est Titius, relicto fratre, & ex alio fratre vno nepote, & ex alio fratre, duobus nepotib. ille frater haberet tertiam: nepotibus remanent aliæ duæ partes, quæ deberent inter se diuidi in capita, sm prædictam opin. & sic quilibet haberet tertiam, quia non vtitur priuilegio inter se. Hæc consequentia probatur in simili. §. de vul. & pup. l. qui cum plures & ista cõsequentia est falsa, d. §. igitur defunctus. quia quilibet vocatur in eam partem, quam pater accepturus erat, ergo est falsũ antecedens. Manifeste ergo concluditur, qđ filii fratrum inter se a succedant in stirpes, a quod est verum, qñ tractatur de successione alicuius ex patruis, vel auunculis. Si vero tractatur de successione aliorum, tunc remanent, φ succedant in capita. d. §. si vero neque fratres, & sic iste §. in vno corrigitur. prout dr de eo, qui decesserit relictis filiis duorum fratrum, in alio exemplo remanet incorrectus, prout loquitur in eo, qui decesserit relictis filius duorum patruorum, & ita de facto consului in ciuitate Assisii.

ADDITIO.

a Ale. Succedant in stirpes. Vtrum nepotes succedant in capita, vel stirpes, vide qđ no. Bar. in l. 1. sup. si pars hær. pe. Et hanc opi. videtur etiam sequi Bal. in feudis, in in c. j. in prin. de suc. feu. & per cum in c. 1. de suc. feu. & etiam sequitur Bald. opi. Acc. in c. 1. de na. suc. feu. & vide Bald. in c. 1. & quia vidimus. qui feu. da. pos. & Acc & Bar. sequitur etiã Fran. de Ramp. in d. auth. cessante. & est communis opin. & etiam eam tenuit Mat. i tracta. de succe. ab intesta. in tertio arg. prin. & in feu. etiam vide no. per Bal. in l. 1. C. de suis, & leg. in sm. vide duas q. no. per Bald. in auth. post fratres. la. 2. C. de leg. hær. & tex. cum gl. in l. lege. ad fi. e. tit. Sal. in auth. cessante. eotit. tenet opi. Azo. & consi. Bar. inci. super hære. do. Nic. vbi tenet idẽ, quod hic nullo addito.

* Curt. iun. in tract. feudi. parte 3. nu. 14. ver. & ex eisdem dictis. I. M.

§. Parui autem.

Illud, φ dr̃ d adoptiuis filiis, dic ho die, vt in l. cum in adopt. C. d adopt.

1 *Tertius ex vtroque parente, an præferatur tertio ex altero parente.*

Legitima. Dr hic, φ ille admittur, q est proximior. Dicit gl. fallit in multis, vt in glo. paret. Item dotibi aliam fallentiã in duobus fratribus, quorũ vnus est coniũctus ex vno parente, alius ex duob. præfertur ergo ille, qui est coniunctus vtroq; parẽte. auth. cessante. de hære. & in corp. vñ sumitur.

1 † Sed quid in tertiis, vtrum tertius ex vtroq; parẽte præferatur tertio ex vno parẽte tantum; pone exẽplum duobus modis. Primo pr meus habuit vnum fratrem ex vtroq; parente, aliũ ex vno parente tm, tractatur de successione mea. secundo pone, qđ habens duos filios ex prima vxore accipit vxorẽ secundam, & vxor habebat filiam ex alio matrimonio, quã filiã tradit nuptui vno ex filiis suis primi matrimonii, ex qua natus est filius. Filius natus ex secũda vxore est tertius huius filii ex vtroq; parẽte, quia fratres carnaa lis patris, & frater a carnalis matris. Filius primi matrimonii est tertius ex vno parẽte tm, quia frater carnalis patris: quæritur, vtrum in successione præferatur. Circa hanc q. quã vidi de facto, dico, & sana meliori deliberatione puto, φ non. Nam illud, qđ dr, vtrum sint ex vno parente, an ex vtroque, non habet locum, nisi quando tractatur de successione fratrum, vel patruorum, secus si de successione vlteriorum, d. §. si vero neq; fratres. ibi. n. sola propinquitas inspicitur in gradu, non vincula. quibus non iunguntur. sm hoc §. iste in hoc non corrigitur. Ita debetis intelligere.

ADDITIO.

a Ale. Quia frater. Et istud idem probatur subtiliter inducendo, in Auth. de hæredib. ab intest. §. reliquum. in §. si igitur defun. in ver. huius priuilegium, & in §. si vero neq; fratres, hic alle. & ita ibi sormant Iac. de Bel. & Bar. in lec. & facit sup. ea. l. in prin. & ita consulendo refert Bar. tenuisse Fran. Ber. de Peru. & Aloysiũ de Lassigliasis de Floren. & ibi ẽt dicit Bar. se hic ita tenuisse. & vide Bald. in auth. cessante, de legit. hær. vbi vĩ tex. hoc etiam tenet Pau. de Ca. in auth. post fratres. C. de leg. hær. & in suo consi. 367. et Bal. in consi. incip. in Christi nomine, talis pi ctus est, Titius decessit.

Interdum Proximior intelligitur de tpe mortis, si nullum conditum est testm, alias proximior intelligitur eo tempore, quo testamentum non destituitur. h. d.

Vnde belle quæri. Scripto hæred repudiante, sic cedit proximiores i gradu, cũ onere fideicommissi ab intestato repetit. h. d. & est scabrosus. §. Op. inter agnatos non est successio, vt §. ea. l. in prin. Sol. illud verum, cum vnus agnatus fuit eo tpe, in quo hẽditas fuit delata, sed hic agnatus decessit, antequam hẽditas esset delata, sed hodie in totum est successio, vt Instit. de leg. agn. suc. §. placebat. item op. φ hẽditate non adita, fideicommissum extinguatur, l. ille, a quo. §. si de testamento. ad Trebel. dicunt quidam, φ hic fuit relictum a venientibus ab intestato. Sed certe hoc est contra tex. qui dicit, φ fuit relictum ab hẽde scripto. Quare alii dicunt φ hic fuit hæreditas adita, sed hoc est ʒ text. qui dicit, φ fuit repudiata. Quare dic, φ fuit relictum ab hærede scripto, & repentũ a venientibus ab intestato, alias non procederet, nisi forte secundum aliam lectũ, quæ est in l. eam quam. C. de fideicommis.

LEX III.

Intestato liberto.

Post decem. De hoc dixi aliquid in l. Gallus. in prin. de li. & posthu. & Dy. sup. de statu hom. l. septimo mense, & ibi scripsi multa scripta magistri Gentilis.

LEX VIII.

1 *Nepotes proprie dicuntur illi, qui tempore mortis eius, de cuius successione quæritur, sunt nati.*

2 *Posterorum appellatione comprehẽduntur omnes descendentes in infinitũ.*

3 *Emphyteusis si est accepta pro se, filiis, & nepotibus, nepotes non concepti admittuntur ad eam.*

a 1 **Item prætor.** a No. text. ibi, non proprie, &c. Ex † quo habes, quod nepotes proprie dicuntur illi, qui tempore mortis eius, de cuius successione quæritur, sunt nati. Sed pone, fuit statutum hic tempore aduentus Imperatoris Feder. quod aliqui nobiles essent ex banniti, ipsi, & eorum filii & ne potes. Certe si sunt aliqui nepotes, qui non erant concepti tũc, nõ comprehenduntur. sed si vis, φ ipsi, comprehẽdãtur, dicas, quod b ipsi, & eorum posteri Nam poste rorumb† appellatione compre a henduntur omnes descendentes.† Hic est tex. in l. Iurisconsultus. 3 §. parentes. sup. de gra. Item quæro, aliquis accepit emphyteusim pro se, suisque filiis, & nepotib. modo nepotes non erãt tunc concepti, an comprehendantur? Videtur, quod nõ, vt hic. Dico, φ isti nepotes admittuntur, & ex illo instrumento eis quæritur. quia φ hic dicitur, habet locum tantum in acquisitione hæreditatis lec gitimæ. Et no. quod dico legitimæ, c de bono. possessi. intelligitur, secus in aliis acquisitionibus. Hic est tex. no. in l. Paulus. §. Paulus. de bonis lib. & scripsi in l quod dicitur. de ver. oblig. Prædicta vera in acquisitionibus, in dispositionibus vero pœnalibus dic, vt dixi §. in l. quæst.

ADDITIONES.

a Alex. Item prætor. Vide glo. & Doc. in l. 2. C. ad Orsi. & ad istum text. no. ibi, nõ proprie, &c. bene facit glo. no. in l. φ si nepotes. de testamen. tute. & pro intellectu huius l. vide Bald. in l. §. personam. C. de fidei. no. per Bar. in l. 1. C. de his, qui ante aper. tab.

b Posterorum. Dec. consi. 364. nu. 1. Ruy. consi. 35. nu. 14. lib. 1. consil. 22. nu. 11. lib. 2. Scripsi, consi. 4. nu. 191. I. M.

c Alex. l. Legitime. Vide l. quis se patris. C. vnde lib. & etiam in vlt. q. & in l. si in personam. C. de fideicom.

* Tiraqu. de retract. consanguin §. 2. glo. 9. nu. 87.

LEX IX.

a **Si ex pluribus.** a Ius accrescendi sequitur rem, & ideo ad hæredes transit, ius substitutionis respicit personam, ideo ad hæredem nõ transmittitur. h. d. No. gl. ibi, & licet, & c. quæ sit ratio huius l. dic. vt hic in gl.

ADDITIO.

a Ale. Si ex pluribus. Vide Bal. in l. 1. in 11. q. C. quando non pe. par. sed si casus sub st. locum non habet, an redeat ad coniunctum, vel ad quem. vide Bar. in l. re cõiuncti. in 3. q. 2. q. prin. de leg. 3. quia est quæstio valde no. Pon. Vide aliquid per Ale. in l. testamenta. ad fi. C. de impub.

LEX XI.

Capitis. Rationem huius l. vide, quia p l. 12. tab. deferẽ hæreditas per nomina designantia agnationem, sed per emancipationem definit esse agnatus, ergo, &c. sed per senatuscon. defertur hæreditas, per nomina natũ re, vt pater, mater, quæ nomina per emancipationem nõ tolluntur. l. tutelas. de ca. dimin. Sed hæc lex hodie corrigitur, quia sublata est differentia emancipationis, & patriæ potestatis, per Auth. de hær ab intest.

LEX XV.

Si pater. Istius l. Itellectum pono plene in l. si is, qui p em prote. de vsuc. in tract. de fictione translatiua. Op de l. φ si filius. de capti. Rñ. gl. sui iuris creditur decessisse, quantũ ad successionem ab intestato, non quantum ad substi. pup. & ideo dic, vt in gl. Tu vero dicas, φ istud est verum quantum ad pupil. subst. sed quantum ad tacitam vulgarem, quæ continetur in expressa pupillari, dic, vt dicam in l. 1. §. de vulg. & pupil.

TITVLVS DECIMVSOCTAVVS.

Ad Senatusconsultum Tertullianum.

LEX PRIMA.

Siue ingenue Tota ista lex tractat de beneficio senatuscons. Orficiani, per quod filius succedit matri, sed secũda lex loquitur de senatuscõsulto Tertul. per quod mater succedat filio.

Si ea. No. hic casum speciale, quod hæreditas matris si adita, transmittitur ad hæredes. Et ratio est, quia absq; sui culpa adire non potuit. alios casus habes in l. ventre. de acq. hære.

Filio. Hic est bene nouus casus. Similem casum habes in s. l. proxi. §. 1. Iste §. vr de verbo ad verbum ʒ l. intercidit. de cond. & dem. cõtra distinctionem, quam dedi in l. si cognatis. de reb. dub. vbi dixi, φ ille, qui efficitur seruus hominis, & postea liber admittitur, secus si efficiatur seruus pœnæ, dicitur hic totum econuerso. Rñ. in successione ex testamento procedit illa distinctio, quam dedi in d. leg. si cognatis. in prima lect. sed in successio ne

ne ab intesta. erit distinguendum totum econuerso. Ratio est, quia ille, qui efficitur seruus hominis, non efficitur eius conditionis. ut non sit successibilis ex testamento, quia alium potest facere hæredem ministerio suo. l. si pater. ff. de hære. instit. sed ille, qui efficitur seruus pœnæ, ex testamēto fit insuccessibilis, & si restituatur, ut alius homo, ex testamento fit insuccessibilis, & si restituatur, ut alius hō uus pene, ex testamēto fit insuccessibilis, & si restituatur l. si seruus, in fi. ff. de adi. le. in successione vero ab intestato totum ecōuerso. Nam ille, qui efficitur seruus hominis, desinit esse agnatus vel cognatus omnino, & licet efficiatur liber, nunquam reassumit, quia remanet libertus alienus, ideo nunq̄ ius succedendi recuperat, ut hic. Facit l. homo lib. de sta. ho. sed si seruus pœnæ efficitur, & restituatur, naturalia, & ciuilia iura recuperat, merito habilis ad succedendum reperitur, quod intelligo verum, nisi hæreditas esset apprehensa, ut no. in l. Gallus. §. & quid si tantum, in fi. gl. ma. ff. de lib. & posthu.

1 *Interpretatio, quid sit.*

a 1 **Qui operas.** a No. gl. in uer. interpretatione, quæ dicit, interpretor. i. corrigo Ex quo habes, † quod sit dicere interpretatio. Simile no. in l. 1. ff. de ori. iu. & ibi glo. alle. istum tex. Op. j. §. prox. Sol. ꝙ dr̄ hic de damnato rei capitalis, nō corrigitur, sed solum id, ꝙ dr̄ de eo, qui locauit operas suas, ut cū bestijs pugnaret.

ADDITIO.

a Ale. Qui operas. Quid sit interpretatio, vide Bar. in l. ab executione, C. quo. ap. in prin. et habes tex. et ibi Bal. in l. Gallus. §. etiam si parēte. de libe. et posth. et quot modis hic sumatur interpretatio, vide late Bal. in l. 3. C. de lib. præt.

1 *Hæreditas, quæ defertur ex senatuscon. quare non tollitur per capitis diminutionem, sed illa, quæ per l. 12. tabu. sic.*

1 **Capitis.** Quæ est ratio, † ꝙ hæreditas, quæ defertur ex senatuscon. non perit capitis dimin. sed ea, quæ defert, ex l. 12. tab. sic. Rationem reddit tex. in l. tutelas. ff. de cap. dim. quia per senatusc. defertur hr̄ditas per nomina nālia, sed per cap. dimin. non tollitur nomen naturale, quia nihilominus remanet mater, uel filius, sed p l. 12. tabu. defertur hæreditas per nomina iuris, ut suus, & agnatus, sed per cap. dimi desinit quis esse suus, & agnatus, ideo tollitur per capitis diminutionem, quod no.

1 *Exclusus ab hæreditate per beneficium restit. in integ. licet remaneat hæres de iure ciuili, tamen non impedit, quin alius sit hæres de iure ciuili.*

a 1 **Si quis adita.** a De hoc §. feci plures magnum festum, in quo habes, † ꝙ ille, qui per restitu. in integ. excludit ab hæreditate, licet de iure ciuili hæres remaneat, tamen non impedit, quin alius possit hæres esse de iure ciuili, ut dixi in l. 1. §. post suos. ff. ti. 1. & hic est casus pro opi. gl. in l. qui se patris. C. unde lib. Op. gl. de l. fi. de suc. edic. Sol. ut ibi.

ADDITIO.

a Si quis adita, Adde Bar. in rub. C. de suc. edi. et in l. ex contractu. de re iud. vbi latius, et in l. 1. in vlt. q. prin. de vul. et pup.

1 *Exceptio præscriptionis impedit litis ingressum.*

2 *Clausula, & hoc locum habeat in præteritis, præsentibus, futuris, quid operetur.*

Statutum, quod filia non succedat, extantibus masculis, & habeat locum in præteritis & futuris, quod non habet locum in filia, quæ cum fratre diuisa erat.

a 1 **Quod ait senatus.** a Hic est no. §. hic ut tex. † ꝙ exceptio præscriptionis, est exceptio rei finitæ, & sic impedit li. contest. Simile habes in l. transacta, j. de ver. sig. & l. cum quærebatur, §. 1. j. iu d. sol. Item aducite 2 † ad id, quod dico in l. omnes populi. ubi dicebam, ꝙ prædicta locum habēt in præteritis, & futuris. Ista uerba, in præteritis, intelligi debent in præteritis, b præcedentibus, non finitis, l. causas. C. de transa. & in Aut. ut cum de ap. cog. in prin. Nam finiti, dicuntur finita pacto, transactione, uel quouis alio mō, ut hic, & ll. alle. & habui quæst. c in his terminis, dicit, statutum, ꝙ filia non succedat, extantibus filiis masculis, & hoc habet locum in præteritis, & futuris: modo quędam filia cum fratre diuiserat, quærebatur, an in ea locum habeat statutum? Dixi, ꝙ non, quia illa causa erat iam decisa in diuisione.

ADDITIONES.

a Barb. Quod ait senatus. Et vide Bar. vbi ponit decem causas, quę impediūt litem contestari, in l. postquam liti. C. de pac. Io. And. in addi. in ri. de exec. sen. prope fi. Bar. in l. si instrumenta. C. de fi. instr. li. 10. & vide Bal. in l. leges, C. de leg. & sing. dictum Bar. in l. cum lex. sup. de leg. quod no. per Cano. in c. fin. de const. Bar. in l. illicitas, in prin. de off. præsi. * Dec. in l. fi. nu. 32. C. edic. di. Adr. toll. & consi. 172. num. 6. I. M.

Pom. Vide Fel. in rub. de præscr. in ver. & illis casibus, in eod. §. versi. ista verba in princ. Fel. in c. fi. de const. Fede consi. 169. et consi. 183.

b In præteritis. Exceptio præscriptionis impedit litis ingressum. Adde Bar. in l. fi. ff. pro suo, et quod ibi dixi.

c Habui quæst. No. ꝙ statutum, quod loquitur de præteritis, loquitur etiam de futuris, adde latius Bar. in l. omnes populi, in 5. q. prin. de iust. et iu.

LEX II.

Siue ingenua. No. tex. in §. sed si filius, ver. sed & si libera, qro, nonne vr̄, ꝙ redacta in seruitutem, desinat esse mater, licet manumittatur, ut ff. proxi. §. Respond. isto tempore, quo peperit, fuit serua: merito si fuit manumissa, status eius augmentatur, & redit ad statum, quo erat tēpore natiuitatis, ideo remanet mater: sed ff. proxi. §. nunquam redit ad eum statum, quo erat tempore natiuitatis, ideo mater non remansit.

Liberi. Supra dixit, ꝙ mater admittitur ad successionem filiorum, hic vero ponit, an filii filiorum matrem excludant, usq; ad §. obiicitur. ibi ponit, an pater matrem excludat, vsque ad §. si mater non petierit. ibi, an mater excludatur ex eo, ꝙ filiis tutorem non petiit. vsque ad fi. legis.

1 *Statutum, ꝙ filia fœmina non succedat extantibus liberis, intelligitur extantibus filiis, qui patri possunt succedere.*

a 1 **Sed si sint sui.** a No. ꝙ † si statutum dicit, ꝙ filia fœmina non succedat extantibus liberis, intelligitur extantibus filiis, qui succedant patri. Casus est hic, contra l. sed. §. fi. de iure pa. & l. si ex modica. §. si filius, de bo. lib. & l. cor. l. siue. §. fi. de iure pa. & l. si ex modica. §. si filius, de bo. lib. & l. 1. §. quidam filium. ff. de bon. possess. contratab. Sed contra hoc videtur, ꝙ immo isti debeant excludere matrem, si potuerunt succedere, licet non succedant, l. filiusfamilias. §. cum quis & ibi no. ff. de leg. 1. Solu. ut ibi dixi in d. l. j. §. quidam filium. ff. de bono. possess. contratab.

ADDITIO.

a Bar. Sed sint sui. Et vide Bar. in l. 1. ad fi. ff. de cōtrata. & vide Bal. in c. 1. in prin. de suc. feu. sed si statutum dicit, ꝙ mater non possit succedere filio, nisi in 8. parte, & alij repudiauerunt partes suas, an matri accrescat totum. vide Bald. in l. 1. C. de secun. nup. et est passus dubius, et hic adde Bal. in l. maximum, de lib. pre. et facit illud no. pro ditm. Imo quam facit in l. Gallus, §. et quid si tantum, de liberi posthu. videlicet in q. an prohibita per statutum succedere, non extantibus masculis possit petere contratabulas, ut deducat testamentum ad causam intestati, et sic succedat non obst. test. de qua q. vide Bald. in d. l. maximum, in vlt. q. et in d. §. et quid si tantum, et Ange. ibi, et in l. si emancipati, C. de col. alias in l. ut liberis, et Ro. in d. l. ut liberis. * Grāmat. de C. eo. tit. et Imo. no. in d. §. et quid si tantum. Soc sen. consi. 154. col. 6. in fi. versi. 3. principaliter lib. 1. et consi. decisio. 63. nu. 9. 10. Soc sen. consi. 154. col. 6. in fi. versi. 3. principaliter lib. 1. et consi. 35. num. 16. lib. 4. Barb. consi. 17. col. 14. circa medium. lib. 1. Tiraquel. de iure primog. q. 53. nu. 35.

Vide Fel. in rub. de præsc. in ver. et illis casib.

1 *Suus hæreditatem patris non aditam, transmittit.*

2 *Agnoscens bon. poss. quando videatur agnoscere hæreditatem.*

a **Si quis ex liberis.** a Pone casum sic, filius existens in patria potestate habebat vxorem prægnantem, ita ꝙ si nasceretur, nō nasceretur in potestate ipsius filii: postea fuit emancipatus, postmodum decessit relicta vxore sua prægnante, vxor prægnans fuit missa in possessionem nomine ventris, & peperit vnum filium, qui decessit, antequam adiret hæreditatem. Quæritur, vtrum iste filius impediat matrem quæ est b auia quo ad ipsum, b succedere filio suo, qui est pater, quo ad ipsum? Et dubium erat, quia venter missus in possessionem videtur haberi loco aditionis: tamen Iurisdicit contra. Dicit tex. an mater patris sui, quæ est auia, quo ad ipsum. Dyn. dicit, vocatur, ita ꝙ admittatur ad successionē filii sui, & admittatur mater istius posthumi ad hanc hæreditatem tanquam sibi trāsmissam a filio suo. dicit tex. agnascitur, qui pater fuit emancipatus a patre suo, quo ad hunc posthumum, & sic natus non reincidit in potesta- 1 te patris sui. No. tex. ibi, neque enim sufficit. Oppo. & vr̄, † ꝙ hæreditas patris non adita trāsmittatur, C. de suis, & leg. l. apud hostes. & l. hæreditatem. §. filius. j. de cast. pec. cum sim. sed dr̄ hic contrarium Sol. Dicunt quidam, fateor, ꝙ hæreditas non adita non transmittatur, in aliis casib illę leges loquūtur: sed veritas est, ꝙ hæreditas patris non adita trāsmittatur, ut dicam in l. si filius, qui patri. ff. de unl. & pu. Quare dic, ꝙ hic filius, i. posthumus non est suus, quia nō erat in potestate patris. Et si dicis, quō potest esse? Respon. quia tēpore emancipationis patris sui erat conceptus, & sic nascebatur in potestate aui. Et ita intelligit Hugo. & Cyn. in l. apud hostes. C. de suis, & legi. & sic no. ꝙ suus hæres hæreditatem patris non aditam trāsmittit, ut hic, ibi, si non suus hæres agnascitur. Dicam in 2 d. l. si filius, qui patri. Item vr̄, † ꝙ qui petit bon. poss. vr̄ agnoscere hr̄ditatem, l. puberem. C. de iu. delib. Sol. Ibi de bon. possess. quæ ius tribuit, secus in bo. pos. quæ non tribuit ius, ut pos. nomine uētris, & Carb. & sim. Nam istæ bon. poss. non faciunt hæredem, ut dicitur hic, quod tene menti.

ADDITIONES.

a Barb. Si qs ex liberis. Et vide gl. in l. infanti, C. qui admi. & Bal. in l. apud hostes, C. de suis, & leg. & vide consi. Bar. 71. incip. factum proponitur sub tali forma, quidam Nel vbi dicit, infans mortuus est post 12. dies suæ natiuitatis, mater non petierat tutelam, vtrum excusetur. Dicit, ꝙ sic, quia non habet locum illud verbum, confestim, vide ibi, & vide in consil. 12. incip. homo Accursuli, vbi decessit post octo dies.

b Ad ipsum. Vide illum tex. alleg. per Old. in consi. 32. incip. quidam habens.

Sed si infanti. Quæ est ratio differētiæ inter infantem, & furiosum, dixi in l. j. de bo. pos. infan.

Obiicitur. Pater ergo excludit matrem, non auus.

Si sit. Ibi, agnatus defuncti ultra fratrem, & sic obstat sequens §. Per istum tex. habetis unam decretalem extra, de concess. præben. c. authoritate. lib. 6. Facit quod dixi vobis in l. 2. §. pen ff. de contratab.

Si sit consanguinea. Ut intelligas hunc §. uideas Institu. eod. titu. Ad euidentiam huius §. præmitte, ꝙ sicut filius excludit matrem, & patet

matrem

matrem, ita frater consanguineus excludit matrē, sed soror consanguinea succedit vna cum matre. Ita habetis Inst. eo. ti.

Si mater. a Dictum est s. qualiter mater excludatur a successione filij, propter filios, vel consanguineos, modo est videndum, quando priuetur successione propter tutorem non petitum. Et primo ponit mentem cuiusdam constitutionis. Secundo incipit illam constitutionem exponere. Secunda incipit ibi. & quidem, &c. Oppo. ad prin. C. ad Tertu. l. omnem. & l. matres. Solu. ista loquitur, quando filius decessit impubes, secus si factus pubes decesserit. Sed quæritur, de qua matre loquit̃ hic, an in matre naturali & legitima, an naturali tantum? Resp. etiam in naturali tantum loquitur, l. fin. C. qui pet. tuto.

ADDITIO.

a Si mater. De huius §. intellectu vide Barto. in l. matres, C. eo. & dicit no. Bart. per istum tex. in l. 2. C. de ne. ge. ꝙ excusatur m̃, si non petijt tutorem filijs egenis.

1 *Statutum loquens in Potestate, habet locum in Capitaneo, qui circa idem habuit eandem iurisdictionem.*

Et quidem. a No. tex. ibi, sed puto, &c. Ex quo no. b ꝙ licet 1 statutum loquatur in Potestate, tamē habet locum in Capitaneo, si Capitaneus circa idem habuit eandem iurisdictionem, quam Potestas.

ADDITIONES.

a Ale. Et quidem. Statutum loquens in Potestate, habet locum in Capitaneo. Facit quod no. Bar. in l. si maritus. de quæst. & alle. gl. sing. in l. & suum. alias est l. stipulatio. §. si. s. de pact. in gl. in ver. partem. ꝙ statutum loquens in Potestate, intelligitur loqui etiam in suis iudicibus, & hunc tex. alle. Ro. in suis sing. Men. Soc. so consi. 36. n. 2. 3. 4. lib. 4. & consi. 49. n. 5. eo. Cor. consi. 319. lib. 3. late Benuen. Stra. quoniam in causa mercat. profi. 1. par. n. 13.

b Poma. Ex quo no. Vide quid inferat Ale. consi. 20. in fi. in 4. vol. Ro. sing. 602. alias 802. & consi. 17.

1 *Syndicus cōpulsus denunciare maleficia a iudice, quando excusetur a pœna.*

Quid ergo. No. tex. contra 1 syndicos comitatus debētes denunciare a maleficia sub certa pena, quid si denunciauit compulsus a iudice, an excusetur a pena? Certē videtur debere distingui, aut procrastinabat, & differebat, & tunc si compellitur a iudice, non excusatur, alias sic, ut hic.

ADDITIO.

a Alex. Denunciare Syndicus debet denunciare maleficia, si denunciat compulsus a iudice, an incidat in poenam. Et de huius tex. intellectu vide no. per Bar. in l. nō solum. §. morte, de ope. no. nun.

1 *Mater, quæ non petijt tutores dari filio, licet ipsa, vel alij gesserint, sed non legitime, non excusatur.*

2 *Tutela, quæ defertur matri, non est legitima, sed anomala.*

3 *Mater, quæ non recusat tutelam cum illam non velit, incidit in hanc constitutionem.*

Quid si pater. Opp. & vr̃, ꝙ mr̃ non possit esse tutrix, secundum ista tempora, l. fi. s. de tu. Solu. Hoc conceditur & qđ hic dr̃, intellige, ꝙ hoc impetrauit a principe, dict. l. fi. 1 Sed quid a si tutores non petijt, sed ipsa gessit, vel alij gesserunt, sed non legitime, quia non fuit factum inuentariū, nec eis tutela decreta, an excusetur? Dicit gl. ꝙ non, quia tunc excusat cum ipsa, vel alij legitime gesserunt, & ita debet intelligi. ita dicit glo. no. Iste §. inducitur per Dy. & alios ad quæstionem, 2 Vtrum tutela matris sit legitima? Et hic vr̃ tex. ꝙ sit legitima. Alij dn̄t eā anomalā, de quo not. in auth. matri, & auiæ. C. qn̄ mu. tu. offi. fun. potest. dixi in l. si quis sub condōne. s. de test. tut. 3 Vltimo induco istum tex. ad q dicit l. 2. §. qui pe. tu. ꝙ mater debet petere tutores filijs non habentibus tutores legitimos, l. matres. C. eo. titu. & sic mater, quasi semper excusaretur, cum raro contingeret, ꝙ nō sint legitimi. & ratio erat, quia mater nō poterat esse tutrix, nisi impetraret a Principe, & ideo excusabatur, si erant legitimi, quia legitimi statim poterant administrare. Hodie enim per ius Authenticorum præfertur legitimo. Vnde legitimus non potest administrare, nisi mater recuset tutelam, & ideo dico, ꝙ mater incidit in istam constitutionem, si ipsa non recuset tutelam, ita ꝙ legitimus posset administrare, si ipsa non administrat. Erat hoc induco istū tex. quia sicut ipsa mater incidit in constitutionem, quando testator voluit eam administrare, quia hoc casu statim potuit impetrare a Principe, ita hodie. Cum enim vult ius commune, ꝙ ipsa statim administrare possit, & præferatur legitimo, incidit in constitutionem, si nō administrat, nec recusat tutelam, ita ꝙ legitimus posset administrare. Nō intelligas, ꝙ mater teneatur petere tutores, quando superest legitimus, sed debet ipsa administrare, vel saltem administrationem recusare, ita ꝙ legitimo competat ius administrandi.

ADDITIO.

a Ale. Sed quid. Adde Bar. in l. fi. §. personis, C. de adm. tut. Et quid si mater non petit tutorem, sed ipsa administrauit, sed minus legitime. vide Bal. in l. matres. C. ad Tertul. in ver. quæro nunquid mater, & in l. precibus. C. de impub. & ali. subst. Et quid si mater est extra memoriam, vel est septuagenaria, vel simplex, vide Baldum in d. l. matres. & dixi post Bal. in d. l. precib.

Filiis. No. ꝙ etiam in pœnali dispositione, statutum in filio, habet locum in nepote. Dicam sup. de testamen. tut. l. quod si nepotes.

Quid si curatores. a Not. tex. ibi, quid si eā mater prægnans. No. ergo, quod mater licet sit grauida, non tamen excusatur, si non petat tutorem filijs suis, vel curatorem ventri: quod tene menti perpetuo.

ADDITIO.

a Ale. Quid si curatores. Vide Bal. in l. matres. in ver. modo quæro. C. eo.

1 *Terminus 30. dierum si sit datus pro primo decem, & pro secundo decem, & pro tertio decem, & in primo comparet procurator, & litigatur, ita quod transit terminus, & pronunciatur procuratorem non esse legitimum, an alij duo termini currant.*

Non solum. Currit ergo tempus matri ad petendum tutores donec agitatur causa, an illi, quos petit. habeant priuilegium excusandi se, vel non? 1 Et hoc facit ad q. a Datus est alicui terminus ad comparendum. 30. dierum, quorum decem pro secūdo, & decem pro tertio, & peremptorio termino, comparet in primo per procuratorem, super procuratorio litigatur, ita quod transeunt illi 30. dies. & finaliter pronunciatur procuratorem nō esse legitimum, an cucurrerint illi duo termini? Certe sic, si principali potest imputari culpa, quare talem dedit procuratorem, vel tali modo dedit, vt hic, quod tene mēti.

ADDITIO.

a Et hoc facit ad quæstio. Vide Ale. consi. 41. in 2. vol. Fel. in c. licet causam vers. limita quarto. de prob. Barb. consi. 42. in 1. vol.

1 *Mater petens tutorem minus dignum excusatur.*

Quid si indignos. No. hic tex. quod prætor non tenetur sequi necessario petitum a matre, licet contrarium not. & male, sup. de test. tut. l. si quis sub 1 conditione, & ibi dicam. Secundo 1 no. quod si mater petit minus idoneos, & fuerunt dati, non excusatur mater. qui autem sint idonei, videbitis inf. prox. §.

Idoneos. No. text. ꝙ mater debet petere tutores filijs locupletes, saltem sicut sunt pupilli, & ita intelligo locupletes in hac materia. Ita no. in l. paupertas. s. de excu. tuto. Sed quid si nō reperiatur ita locuples? Resp. petat plures, qui inter eos omnes sint ita locupletes, sicut pupillus. Ita no. ī d. l. paupertas. sed in fideiussore dato a tutore, nō requiritur, ꝙ sit ita locuples, sicut & pupillus, l. mulier. C. de iure dot.

Quid si non compulit. a Dicit tex. & cum plenum, hic respondet.

ADDITIO.

a Ale. Quid si non compulit. Et no. text. hic in uer. plenum officium, &c. per quem cōsulbat Bal. in consi. inc. in Christi nomine, proponitur in facto, ꝙ quidam Thomasius, &c. ꝙ si ille, cui iniungitur onus petendi tutorem, non compulit tutorem testamentarium, vel alium administratorem, successione priuatur, facit. C. qui petu. l. o. atris pietas, & vide quod no. s. ea. l. §. si mater. vers. ꝙ si pater, & quod habetur in l. qui alienam. C. de proc. & C. de test. tut. l. veterib. cum ibi no. & Instit. ad Ter. §. sed quemadmodum. Et hoc procedit non tantum in matre, sed in auo, & quocunque alio ascendente, l. fi. §. personis. C. de adm. tu. cum ibi no. vide Bar. in d. §. personis. qui dicit, ꝙ hoc non procedit in tutore testamentario. Idem tenet Bal. in d. §. personis. qui dicit, ꝙ ex hoc non procedit impietas. Et vide Bal. in l. precib. de impu.

1 *Mater confestim tenetur petere tutorem, scilicet statim cum possit, dummodo non transcendat annum.*

2 *Mater an excusetur, si pupillus decessit intra 50. dies, & intra dictum tēpus non petijt tutorem.*

3 *Mater post annum non potest se excusare, quare non petijt tutorem filio.*

4 *Succedentes pupillo, & tenentes primum locum, si non petunt pupillo tutorem, repelluntur.*

Confestim. Supra in §. si mater non petierit, dr̃, non confestim, modo in hoc §. quęritur, quomodo intelligatur, confestim. Dicitur hic, confestim, vbi primū potuit. 1 Primo, ꝙ ista corrigatur per illas: sed est falsum, quia illæ leges dicunt, intra annum secundum legem, & sic referunt se ad istam. Vel dic, ꝙ istud, quod dr̃, confestim, refertur, qn̄ debet dare nomina eorum, qui sunt reiecti, seu remoti, nō qn̄ debet ab initio petere, vt euidenter apparet ex verbis constitutionis positæ, sup. in d. §. si mater non petierit. Hoc dictum non placet, per ea, quæ habuistis sup. in §. quod si tutores. vbi dicitur, quòd mater debet petere curatorem ventri. & sic apparet, ꝙ non habet terminum vnius anni, & ideo puto, ꝙ hæc dictio, confestim, referatur ad totum. §. Quare dic. ꝙ illæ leges intelligantur s̃m istum §. vt quod dr̃ intra annum, intelligat̃. C. de leg. hær. l. sciant. & Insti. eo. §. fin. vbi dicit intra annum, secundum legem So. vno. de tribus mod. confestim, vt potuit, nisi sit impeditus legitima causa, ita quòd annum non transcendat, & ita videbatur tenere Rich. Mal in d. 2 l. sciant. 1 Quarto, intra a quantum tempus mater debeat hoc facere? Hāc quæst. habui hoc anno de facto, & dixi primo, ꝙ si pupillus

ADDITIO.

a Ale. Quarto, intra. Et vide Bal. in l. precib. C. de imp. & quod refert Pau. de Cast. in l. si decesserit, qui satisd. cog. & no. per eum in l. cum stipulatus sim mihi a Proculo, de uerb. obl. Men. consi. 34. col. 4. cir. fin. li. 1. sed Cast. in consi. 359. lib. 2. Dec. consi. 189. n. 5. Cur. iun. consi. 43. n. 7. Rub. l. pater filium, nu. 86. ff. de inoff. tes. declarant non procedere in uerbis negatiuis.

pillus morit̃ itra nouẽ dies à morte defuncti, puto m. trẽ excusan dã indistincte ꝑ auth. se. l neq; añ nouẽ. C. de sepul. vio. & ĩ corpo- re v ñ sumit, vbi dr̃, ꝙ intra nouẽ dies a morte defuncti, non pt in- quietari, & iõ hoc anno potuit cẽ. ꝙ tot ꝯsanguinei matris decef- serũt, ꝙ habuit excusatione plurimi mẽsiũ, ꝑ illã auth. Itẽ puto, ꝙ si pupillus decederet intra 30. dies, mr̃ esset excusata sine alia excu- satione, q abreuitas tpis eã excusat. Rõ. qa in hoc fierẽt expensę, q̃ debẽt fieri a matre, l. j. C. de neg. ge. Vñ anteq̃ ꝯponat negotia sua, vt possit mittere ad petẽdos tutores, puto, ꝙ habeat dilationẽ 30. dictũ, l. fi. de tẽp. ap ar. auth. q semel. C. quo. & quan index. Itẽ pu- to, ꝙ si pupillus intra 40. dies decederet, esset excusata mater. Nã video, ꝙ tutori ad ꝑponendã excusationẽ dant̃ 40. dies, & ab illo termino i. antea est tutela periculo suo. l. scire oportet §. j. ff. de ex- cu. tut. ęadẽ rõne matri ad petendũ tutorẽ dabunt 40. dies, qa etiã

a maior est rõ in petitione, q̃ in excusatione. a & a 40. diebus in an-

3 tea puto matrẽ nõ excusari, nisi ꝑbet legitimã cãm. †Vltimo no. ꝙ mr̃ nõ põt ꝑponere legitimã cãm, post annũ, & sic lapsus anni facit ꝑsumptionẽ iuris, & de iure, ꝙ no habuit legitimã excusatio

4 nẽ, vt hic, ꝯq̃ non admittit̃ ꝑbatio. quæro, qd † in alijs, q venerint pri mũ locũ in successione pupilli, an repellant, si non petant tutorẽ

b pupillo? Rñ. idem esse b in alijs, qui succedunt in primum locum pupillo, quod est in matre, l. sciant. C. de leg. hær. tene menti ista.

ADDITIONES.

a Alexã. In excusatione. Vide Ang. in consi. 2. & potest moram purgare secundum Ang. in l. si insulam. & ibi Imo. in 5. fallen. regulæ, de ver. no.

b Ale. Idem esse. Idem tenet Bar. in d. l. sciant. sed ꝙ aliud sit in matre, quam i alijs, expresse tenet Bar. in l. 2. sup. qui pe. tu. & vide sup. de inta. in l. quid ergo. §. si q3. & ibi Bar. & in l. matres, C. eo.

a **Tractari.** a In tex. municipalibus. q requisiti recusauerunt tutorẽ dare, l. 1. §. magistratib. ff. de mag. conue.

ADDITIO.

a Ale. Tractari. Ad istũ §. vide Bal. i auth. idẽ, ĩ ver. quo, nunqd pęnę. C. de sec. nup.

Et si forte. Videtis hic, ꝙ mr̃ excludit̃ a successione, filij, nõ solũ de ea, q̃ ei defert a iure cõi. sed ẽt ð ea, q̃ defert ex vigore illius stipulationis, quę est stricti iuris: & iõ puto, ꝙ mater nõ petens tutorẽ filijs repelli a successione, non solũ ea. q̃ defert a iure cõi, sed ẽt ea. q̃ defert ex forma statuti, qð tene mẽti.

1 *Statuto excludente matrẽ a successione filiorum, extantib. agnatis vsq; ad tertium gradum, auus maternus etiam excluditur.*

2 *Ablatiui absolute prolati ab eo, qui potest disponere, inducunt dispositioẽ. Dispositio si est facta contemplatione alicuius, licet verba ad eum dirigantur, tamen ei competit actio. Lucrũ si ab aliquo remouetur, illi applicatur, cõtẽplatione cuius remouet̃.*

3 *Statutũ, ꝙ extãtib. masculis fęmina nõ succedat, nepos ex filia nõ succedit.*

a **Videndũ.** a Hic est valde no. §. habuistis ẽ. in verbis cõsti tutionis positis in §. si mater ñ petierit, ꝙ mater, q̃ nõ petit tutorẽ filio, non hẽt ius vendicandorũ bonorũ. Mõ quit, quãr intelligat̃, ꝙ non hẽt ius vẽdicandorũ bonorũ? Ad qð indet hic iuriscõsultus. Quærit gl. matre exclusa veniunt alij, sed

b an est ordo b in petẽdis tutoribus, vt prius mater, deinde ea exclusa, alij pñt petere tutorẽ, nõ ante? Dicit gl. & bene, ꝙ nõ. Idẽ no. C.

1 de le. h. r. l. sciãt. †Quæro, cauet̃ statuto ciuitatis Florẽtiæ, ꝙ mr̃ ñ

c succedat filijs, extantib. agnatis vsq; ad tertiũ gradum, qd de auo mr̃no. Si respicis verba statuti, solũ excludũt matrẽ: de admittẽdis aũt agnatis nihil disponũt, sed matre exclusa, veniunt sequẽtes in gradu, q tenẽt primũ gradũ successionis, vt hic: sed auus veniret, si mater nõ esset, ergo, &c. Itẽ ꝑ hoc, qa mr̃ sub noie proprio, non sub noie cognati excludit, ergo nõ excludunt̃ alij agnati, vt l. tutelas, ff. de cap. dimin. In ꝯrĩũ, ꝙ excludat̃ auus maternus, vr̃ rõ statuti, q̃ vr̃ velle, ꝙ hrẽditas remaneat apud agnatos. Præterea & si excludit proximior in gradu, sequẽs vr̃ excludi, l. 2. §. fratris. & qð ibi no. ff. si qs als. testa. prohibue. Quid dicemus? Rich. Mal. disputauit vnã q. in similibus terminis, & determinauit agnatos ꝑferendos oib. cognatis, mouet̃ ꝑ tales rõnes. Nã hic mr̃ a statuto excludit. quodã iure spãli, sed ille, q iure spãli excludit, q̃uis ñ ad excludẽdum alios, vr̃ esse hæres. l. mulieri, & Titio ff. de ꝯd. & dem. & l. cũ emãsi. §. sed & si quis. ff. de fideic. lib. Mihi vr̃, ꝙ illa rõ nõ sit bona.

d Primo, ꝑ tex. d ff. ea. l. § sed & si sint sui, & ff. de bo. lib. l. & si ex modica. §. si filius. vbi nudũ nomen hrẽdis, non sufficit ad alios excludendos. ĩñ determinatio sua vr̃ mihi vera. Et ꝑ euidentia scias, ꝙ ista verba, ꝙ mater nõ succedat extantib. agnatis, hñt non solum virtutẽ exclusiuã matris, vt hic, sed ẽt habent virtutẽ inclusiuã, vt

2 agnati succedant. † Nã illi ablatiui absoluti, extantibus agnatis, in

e ducũt dispositionẽ, e, ñ proferuntur ab eo, q põt disponere circa illud, l. fideicõmissa. §. cũ esset. ff. de leg. 3. & l. in rõne. §. tametsi. ff.

f ad l. Fal. Præterea f qñ vna dispositio fit alicuius contemplatione, licet expresse verba ad illũ non dirigantur, ĩñ ei cõpetit actio, l. seruo legato. §. si testator. ff. de lega. 3. & d. l. fideicommissũ. §. interdũ. ff. de le. 3. Vñ cũ ista dispositio sit facta fauore agnatorũ, eis ex hac dispositione cõpetit actio, vt leg. sup. alleg. Præterea qñ aliquis remouetur a lucro contẽplatione alterius, illi debet applicari, cuius contẽplatione remouetur, vt apparet in tutore, q priuat legato, si nõ gerit tutelã, l. post legatũ. §. amittere. sup. de his, quibus vt indi. & C. de leg. l. pe. Et ꝑ hoc optime est tex. sup. de con. bo. l. cũ emancipati. §. si duo fratres emancipati, & ibi dixi. Ex his ꝯcludo, ꝙ statutum vr̃ disponere, ꝙ mater non succedat, sed agnati. Ex hoc sequitur, ꝙ agnati succedũt, exclusa mr̃e, & oib. cognatis. Rñ. ad hanc l. q̃ dicit, ꝙ mr̃e exclusa admittent̃ alij sequẽtes in gradu, quia hic est facta exclusio nullius ꝯtẽplatione, & ꝑ istã constõnẽ nullus alius noiatim vocat, matre exclusa: sed in q. nostra secus. Non obst. si di

g cis, ꝙ si ꝑ statutum mr̃ noiatim excludit̃ g ergo non alij, l. tutelas. ff. de capi. di. qa fateor, ꝙ ex illo capite, quo mr̃ excludit̃, alij nõ excludunt: sed ex eo, ꝙ agnati vocant̃, alij excludũtur, qa cũ aliquos voco, alios videor excludere, l. cum ꝑtor. sup. de iud. & expressius in l. sicut certi. C. de test. mil. Et si auus mr̃nus diceret, ego vinco

h agnatos, agnati vincũt matrem, ergo ego vinco matrẽ, h nõ est bona argumẽtatio, qa qð dicit auus, ego excludo agnatos, est verũ ð iure cõi, vt ĩ auth. defuncto. C. e. sed agnati excludunt matrem, & oẽs agnatos ex forma statuti: iõ ꝯcludo, ꝙ siue mr̃ sit mortua, siue viuat, ꝙ agnati admittant̃, exclusã mr̃e, & oib. seq. in gradu. Et idẽ

3 † puto in oib. simili. qõnib. descẽdentib. ex statuto. vt puta, si dice-

i ret statutum, i extantib. masculis filia fœmina non succedat, quid

K de nepote ex filia? Certe idem, qð in filia, k per ea, quæ ff. dixi. Te-

l ne ista menti, & sic de facto consului in ciuitate l Flor.

ADDITIONES.

a Barb. Videndum. Et vide Bald. in consi. 39. vbi dicit, ꝙ exclusa matre excluditur eius filius. all. Bar. hic, & in l. liberorũ, de ver. sig. vide Bal. ibi, quia pulchre loquit. Alex. Not. ꝙ exclusa matre eo quia non petijt tutorem, non applicatur fisco, sed ve niunt alij, adde glo. in l. nepotibus, qui pe. tu. & Bal. in l. 2. C. si adu. deli.

Poma. Adde in materia huius l. qui debeant succedere Ancha. consi. 251. in com- nia iura.

b Ale. An est ordo. Adde Bal. in d. l. precib. C. de impu.

c Ale. Quæro, cauetur. Vide Bal. in l. defunctus. C. de suis, & leg. & in l. quicunque. C. de sec. fi. & in l. illa, C. de colla. & etiam consuluit Imo. & Bal. in l. ꝙ vero. sup. de leg. & vide omnino Bal. in d. l. illam. Quid autem si statutum excludit sororẽ a successione germani, an excludat a successione remotioris. Ang ꝙ sic, in cõs. 44. incip. in Dei nominẽ, totum, &c. alleg. no. per Bar. hic.

d Ale. Per tex. Adde quod in simili no. pulchre Bal. in l. si quis. C. eo.

e Poma. Dispositionem. Vide Ro. consi. 32. in fi. dub. Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta, de ver. ob. Panor. cons. 27. in j. vol. & consi. 35. eo. vo. & consi. 61. eo. vo. Rom. consi. 129.

f Ale. Præterea. Vide Bar. in d. l. seruo legato, & quod ibi dixi, Bar. in l. 2. fu. de coll. bo. & quod no. Bal. in l. si quis filium. C. de inoff. test. in. vers. quaro retento statuto & Bar. in l. 1. §. pen. de bon. pos. contra tab. & Bal. in l. maximum vitium, C. de lib. præte. & in l. si defunctus. C. de suis, & legiti.

g Excluditur. Soc. iun. consi. 5. n. 13. lib. 2. Ruy. cons. 107. n. 6. lib. 3. Paris. cons. 13. nu. 24. lib. 2. scripsi, consi. 95. nu. 126. I. M.

* Adde Rom. Sing. 691. regula est. Dec. cons. 637. n. 1. Bar. Soc. inter consi Mar. Sen. cons. 184. col. 4. ver. & secundam, lib. 2. Paris. consi. 31. n. 2. lib. 3. Ias. cons. 108. col. 3. in fi. Ruy. cons. j. n. 10. lib. 1. I. M.

h Ale. Vinco matrem. Si vinco vincentẽ te, fortius uinco te. uide Bal. in l. si quis filium. in fi. C. de inoff. test. & Bar. in l. 1. §. quidam filium. ff. de contra tab. in vers. quæro secundo, pone, &c. & in l. si defunctus, C. de suis, & leg. & ibi per Bal.

i Ale. Statutum. Adde Bald. in l. maximum, C. de lib. præt. & quod ipse not. in l. j. C. de in ius uoc. & Cy. in l. j. in fi. C. quæ sit lon. consue. quod no. Bar. eo. cum his, quæ ibi dixi in authẽ. post fratres. C. de suis, & legit. & hęc alr. q. Bar. posset decidi per alia, quæ no. ipse Bar. & quæ scripsi in l. liberorum, de uerb. sign. & Bal. in l. omnibus, C. de inof. test. Ang. in l. de quibus, ad fi. de leg. & Io. And. in titu. de test. §. 1. & in de suc. ab inte. in rub. & Pet. de Anch. in cap. canonum statuta. circa med. de cõst. & in d. l. liberorum.

k Pom. In filia. Vide in simili, quæ ponit Ale. in l. j. C. de suc. edi. in illo statuto, ꝙ nõ obstante patruo, non excluditur per illũ, in l. illam, C. de coll. consi. 53. in 4. uol. & cons. 85. eo. 4. uol. Pan. cons. 75. in j. uol. unde quæ posui post Bart. in l. liberorum. ff. de uer. sig. in fi. q. per Ale. in l. j. C. de in ius uoc. & cons. 114. in 3. uol. uide et ad alia statuta Barb. consi. 16. in 3. uol. & cons. 39. in 2. uol. Anch. cons. 301. & consil. 433. Anan. consi. 27. & consi. 69. & cons. 59. & Pau. de Cast. cons. 338. & aliquid per Ro. cons. 1. in 2. dub. in fi. & consi. 40. in prin. Barb. cons. 16. in 1. uol. & consil. 39. in 2. uol. Ant. de Butr. cons. j. in 5. dub. & consi. 47. in fi.

* Dec. consi. 270. n. 6. in l. j. n. 7. C. de in ius uoc. Bello cons. 15. n. 7. Dec. consil. 614. n. 4. cons. 656. nu. 2. 3. 4. Maria. Soc. sen. consi. 5. col. fi. consi. 31. col. 2. uer. 3. prohib. lib. 4. Curt. iun. cons. 5. n. 34. consi. 172. n. 6. Paris. consi. 40. n. 19. lib. 3. & consi. 47. n. 69. 71. lib. 3. declarat Ias. consi. 221. col. 1. 3. lib. 2. Paris. consi. 2. lib. 3. et ibi nu. 24. uul's filium quandoque esse melioris conditionis ipsa matre. Bar. hic sequitur Soc. iu. cons. 529. n. 14. lib. 3. Ruy. consil. 203. n. 6. li. 2. Tiraq. de iure primigeniture, q. 12. n. 12. ubi de alijs descendentib. I. M.

l Ale. In ciuitate. Et ad materiam quæritur, quid si statutum dicit, ꝙ agnati filij defuncti excludant a successione, nunquid filij sororis excludent filiam? Et dicendum est, ꝙ non, quia non sunt agnati, quia licet habeant iura ciuilia fauorabilia agnatorum, tamen non habent iura extraordinaria, maxime odiosa statutorum, quia debent intelligi proprie, secundum diffi. uocabuli, non improprie, sed filius sororis, secundum diffi. uocabuli agnationis, nõ est agnatus, sed per instrumentũ reductus ad paritatem agnatorum, & nullum simile est idem, ergo, &c. C. de leg. hær. l. lege. uide Bal. in l. maximus, eo. tit. non uoco enim hos agnatos re, & nomine, nec re tantum, sed similes, de quo statutum non loquitur, quod arg. de simi lib. ad similia non procedit, maxime quando non induceret exclusionem contra ius naturale. Et ita fuit determin. tunc Bo. disputan. per Ni. de Ma. fec. Bal. in c. 1. an agna. uel fi. Et in hac materia, adde quæ no. Bal. in l. liberorum. de uer. sign. qui autem dicantur consanguinei agnati. uide Bar. in l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acq. hær. & adde quod dixi Bal. in c. j. per illum tex. quib. mod. feu. ad fi. per tex. q. illud statutum, ꝙ fœmina non succedat, extantib. parentib. masculis, usque ad quartum gradum, intelligitur in agnatis, et an nepos dicatur agnatus auo, unde in l. qui se patris. in glo. 2. C. unde li. et in l. quem filius. sup. de adop. fact. filium. C. de suis. & legit.

LEX III.

Patrem. Oppo. ille, qui habet patrem adoptiuũ, est ĩ eius potestate, ergo non habet hæredem matrem, si aliam: l. 2. sup. de cap. dim. nu. Sol. Intellige, ꝙ pater ado. sius cũ eman-

emancipauit, vt dicitur in l. 2. §. obijcitur. ff. eo.

LEX IIII.

Matris. No. text. ibi, si ex diuersis &c. & sic rustici respondent contra hanc legem.

LEX V.

Aequissimum est.

Si ex filio. Hic est difficilis casus, & facit ad ea, quæ plene dixi in l. j. §. pe. ff. de bo. pos. contra tab.

LEX VI.

1 *Repudiatio an facta dicatur ex eo quod dico, credo, quod volo repudiare hæredit.*

Filii mater. Hic est no. & sing. casus. Dicit tex. verba, quæ posita sunt ff. e. l. j. §. si nemo. Dicit tex. admittenda est, non post, & hic probat rõ, quæ sequitur. vides ergo, quod filius, qui dixit se nolle adire, postea pœnitentia peracta, pt adire.[a] Contra, C. de rep. hær. l. sicut. vbi si dixit se nolle adire postea non potest adire. Dicit gl. aliud est repudiare, & tunc nõ potest admitti ex pœnitentia, aliud si dixit, nolo adire, & tũc magis differre dr, quam repudiare, vt no. in l. 2. C. de iu. & fac. ign. & facit quod no. C. vnde libe. l. qui se patris. Hæc opi. vr contra tex. quia si dicendo, nolo adire, non repudiat,[b] ergo sequens in gradu non posset adire, quia primus non esset exclusus. sed innititur, quod sequens possit adire, vt hic, expressius ff. eo. l. j. §. si nemo. & sic vr repudiare. Quare dic speciale in hæreditate materna, vt hic, secus in hæreditate paterna, vt l. fi. C. de rep. hære. Sed contra prædicta facit l. 2. C. de iu. & fac. ign. Sed dic, vt ibi no. in alia solut. Hoc præmisso, † quid si quis dicat, ego credo, quod volo repudiare hæreditatem, an ex hoc videatur repudiare hæreditatem? Videte, vos debetis dicere sic. Quandoq; quis expresse dicit, ego repudio, & tunc vr repudiare sine dubio. Item si dicat, nolo esse hæres, vt hic, & ff. e. l. 1. §. nemo. & ff. de sui. edi. l. 1. §. qui semel. Quandoq;[c] loquitur dubitatiue, non credo mihi expedire, vel credo hæreditem esse periculosam, & tunc aut dicit ista verba, post petitum tempus ad deliberandum, & vr repudiare, l. sed & si alio. §. j. ad Treb. aut ante petitum tẽpus ad deliberandũ & tunc cum cursu trium mensium sequentium vr repudiare,[d] C. de iure delib. l. scimus. §. similique modo, circa princ. cum gl. & ibi no. Quandoq; nihil dicit, & tunc si quidem non est datum tps ad deliberandum, & pot adire perpetuo. l. licet. C. de iure deli. Sed si decederet intra annum tantum, transmittit ius deliberãdi, l. cum antiquiorib. C. eo. Si uero est statutum tps ad deliberandum, tunc si ad petitionẽ filii, dic, vt l. scimus. circ. fi. C. de inof. testa: Si vero ad petitionem creditorum, tunc post tempus vr adire, d. l. scimus. §. pe. C. de iu. delib. Si vero ad petionem substituti, tunc vr repudiare, l. quandiu. & ibi no. ff. de acq. hær.

ADDITIONES.

a Ale. Potest adire. Contrarium tenet idem Bar. in l. si quis suus, sup. de iure delib. & no. plene per Bar. in d. l. qui se patris.

b Ale. non repudiat. Et faciunt, quæ no. Bal. in l. ea quæ, C. quomodo, et quando iu. quando quis dicit, nolo uenire.

c Pom. Quandoque. Et no. elegantem doctr. si præcessit tempus ad deliberandum, cursu termini triũ mensium, cum illis verbis, credo hæreditatem periculosam, inducit repudiationem. Vide Bar. in l. 1. alias fi. de iu. delib.

d Ale. Videtur repudiare. Bal. contra, in d. l. fi. §. cum igitur, de iu. delibe.

LEX X.

Si filiusfamilias.

1 *Statuto stante, quod filia dotata non succedat, quousque superuixerit masculus mortuo masculo, hæreditate adita, sine masculis, filia admittatur.*

Statuto potest fieri. vt quis sit hæres in vita alicui, & postea desinat.

2 *Dictiones, quousque, tandiu, & similes, siue a lege, siue ab homine prolata, qualiter capiantur.*

3 *Filia in casu prædicti statuti, si decedat viuente fratre, an fratre mortuo, si hi dicta filia admittantur.*

4 *Filia exclusa in casu allegati statuti, an poterit petere cautionem a fratre, de non dissipando.*

5 *Filia dotata, & exclusa a statuto, an poterit rumpere testamentum patris, si a patre fuit præterita.*

6 *Testamentum, in quo pater filium hæredem instituit, filiam nuptam, & dotatam præterit, cum clausula codicillari, an sustentetur per dictam clausulam, saltem ratione fideicommissi.*

Quando in pendenti. Quærit gl. vtrum mater interim sit hæres? Dicit gl. quod non, quia tex. dicit in suspenso, & bene. Idẽ no. in l. aliud. ff. si pars hære. pe. Quæro,[a] cauet statuto[b] huius ciuitatis, † quod filia dotata non succedit, quousque superuixerit aliquis masculus. Contingit, quod tempore mortis patris superer at aliquis masculus, qui postea est mortuus sine liberis, patris hæreditate adita, quæritur, vtrum filia possit aliquid petere de hæreditate paterna? Dubium facit, quia in successione ab intestato, ille admittitur, qui est proximior tpe mortis, vel tpe, quo testm destituetur, si testm fuit factũ ut Instit. de hær. quæ ab intest. §. ita demum, & §. ti. l. l. 2. §. j. eo. & ff. de condi. insti. l. fin. & quod ibi no. sed ista filia non erat proximior, neque apta ad succedẽdum tempore mortis, &c. Præterea postquam hæreditas patris fuit adita per filium, cœpit esse hæreditas filii, & cœpit esse iuncta bonis filij, l. sed si plures. §. filio. sup. de vul. & pupil. & sic de patris hæreditate non est amplius tractandũ. In contrium facit, quia statutum vr, quod priuet istam filiam ad tẽpus quousq; filius superuixerit, & cessante impedimẽto, vr irreuocabiliter admitti, vt hoc §. Quid[c] dicemus? Pro declaratione debetis scire, quod per ista uerba, quousque masculus superuixerit, fœmina n succedit, masculus ad successionem vr uocari quousque superuixerit, vt dixi in simili ff. eo. l. 2. §. fi. † Est ergo videndum de significatione istorum verborum, quousq; superuixerit. Nam certum est, quod per statutum potest fieri,[d] vt quis sit hæres in vita alicui defuncto, & postea desinat esse, & alius sit postea hrs directo, l. miles. in prin. ff. de testa. mi. Et ideo[e] si ista verba importarent, quod masculus sit hæres in vita, postea non, tunc in parte filiæ post matrem non esset hæres, sed filia. Sed si ista verba quousq;, &c. hoc non importent,[f] scilicet quod filius in uita sit hæres, & post tempus, scilicet post mortem filij, filia sit hæres, tunc filia non succederet, etiam mortuo masculo. & quod istam significationem non habeant, quod post tps posset esse hæres, vr casus in l. Imperatores. de manu. testa. & ff. de excu. tu. l. pe. §. fi. & de susp. tu l. 3. §. quod si quis. Pro hoc vr expressum per Inn. ext. de æt. & qua. c. cum bonæ. & ibi ponit expresse de dictio. quousque. In contrium vr, quod ista est veritas, quod ista verba significent, quod filio non superstite, filia possit admitti, quasi in illa parte, ille nõ habeat hæredem, nisi donec superuiuit filius. Hoc probatur. ff. de vẽ. in pos. mi. l. 1. §. fi. & l. siue. § tandiu. de cond. fur. & l. in delictis. §. si detracta. ff. de nox. & l. j. ff. de cur. fu. & hoc in his dictionib. tandiu, quousque,[g] & similib. a lege prolatis. Idem si proferantur a contrahentib. vel a testatore, probatur in l. pater. Seuerinam. in fi. de cond. & demõ. & l. 1. C. de leg. & l. Caio. §. Imperator. de alim. & cib. leg. ff. de vsuf. l. 3. & l. ambiguitatem. 2. respon. C. de vsuf. Ex quib.[h] concludo, quod filijs desinentibus extare, filia posset succedere patri. Nõ ob. l. Imperator. de ma. testa. quia ibi hoc contingit, quia testator potestatem dare non potest ad tempus, l. libertas. eo. ti. ideo illa uerba non operantur extinctionẽ libertatis, quia testator hoc expresse non posset. Idem[i] dicerem in hæreditate, quæ nõ potest adiri ad tempus, vt l. hæreditas. ff. de hære. instit. sed hoc fit a lege, quod potest, sicut a milite, l. milites ita. in princ. ff. de testa. mi. Non ob. l. pe. ff. de excu. tut. & l. 3. §. quod si quis. ff. de suspe. tu. quia ibi istæ dictio. quoad, & donec, apponuntur actui habenti limitationem circa tẽpus, vt puta, tutelæ, quæ pubertate finitur: vnde cũ ego dico, quoad Reipub. causa non aberit, intelligitur, scilicet intra 14. ano. vnde propter tempus subintellectum facit magis diem, seu quandam suspensionem, quam conditionem suspensiuam. l. scimus. § donec, C. de iu. delib. Item non ob. dictum Inno. in d. c. cum bonæ, quia ibi loquitur, quando ista uerba proferuntur per iudicem: tunc. n. iudex debet esse certus de isto futuro euentu, alias. n. dispositio vr dissoluta, vt ibi patet per eum. Simile in l. 1. ff. de cur. fur. vbi dicitur, quòd prodigus, & furiosus tandiu durant in cura, quandiu ad mores suos fuerint reuersi, quod intelligit Ia. de Are. si hoc fuerit manifeste per iudicem declaratum. sed si poneremus,[k] quod statutum diceret simpliciter, filia fœmina non succedat extantib. masculis, si masculi essent tempore mortis, & esset per eos hæreditas adita, tunc

ADDITIONES.

a Alex. Quæro. No. de statuto dictante, quod filia non succedat extantib. masculis. Ad de quod Bal. in c. j. §. 1. in ti. Episcopum; vel Abb. dixit no. vbi omnino vide per Bal. in l. si quis posthumos, §. fi. de lib. & posth. & plene per eundem in l. si quis filium, C. de inof. test. Et prædicta maxime in d. c. 1. §. 7. adde Bal. in auth. sed & si quis. C. de sec. nup. & in l. in quib. e. ti. late per Ang. & Im. in l. ei. qui, de hær. ist. & Ang. in §. si quis autem, in Auth. de hær. & fal. in l. 2. C. de lib. præte. per Bart. & Bal. in l. Gallus. §. & quid si tantum, & ibi Ang. in vlt. car. de lib. & posthu. & Bal. in l. cum vxor, C. quando di. leg. ce. consuluit Bal. in consi. suo inci. statutum. consuluit Bar. in consi. suo inc. proponitur, quod pater, &c.

* Men. Scripsi consi. 101. nu. 107.

b Pom. Quæro, cauetur statuto. Vide de ista q. Pet. de Anch. consi. 221. inc. habetur quæstio ista vulgaris. Fran. Crem. sing. 161. & uide unum not. verbum in materia per Ale. consi. 130. vol. 4. & an valeat, vide Old. consi. 130. ad tale statutum. uide etiam Ale. consi. 7. in 2. vol. & consi. 16. eo. 2. vol. Fel. in c. ecclesia S. Mariæ.

Men. Quid. Scripsi consi. 103. nu. 75.

c Ale. Potest fieri. No. quod statutum potest facere, quod quis sit hæres i uita, & postea de-

d sinat esse hæres, & alius sit hæres directo. Adde Bal. in l. extraneum. C. de insti.

* Men. Dec. consi. 310. nu. 16. late Soc. iun. nu. 1. li. 1. & consi. 119. nu. 4. li. 2. consil. 114. nu. 6. eo. Dec. consi. 331. in prin. consi. 414. nu. 1. consi. 506. nu. 3. consi. 716. nu. 17. circa med. consi. 627. nu. 8. Bar. Soc. inter consi. Mar. Soc. consi. 63. col. 2. consi. 1. consi. 92. col. 10. ver. circa quartum, & consi 163. col. 1. li. 2. & in statuto quousque, quomodo intelligatur, Cur. iun. consi. 110. nu. 5. 6. et quod semel exclusa sit perpetuo exclusa. Paris. consi. 22. nu. 13. 21. 22. lib. 4.

e Barb. Et ideo. Et vide de verbis, donec, etc. c. post cessionem, de prob. cap. Episcopus, c. cum secundum, c. pro illorum, de prob. Facit l. 2. §. et harum, in ver. donec alius terminus, etc. inf. de ver. obl.

f Non importent. Hanc q. late examinauit Bal. in l. 2. C. de lib. pręt.

g Ale. Quousque. De dictione, quousque, per Bar. in l. 1. de cond. et dem.

h Men. Ex quibus. Dec. consi. 607. nu. 16. Paris. consi. 48. nu. 21. lib. 2. nu. 22. 23. consi. 53. nu. 2. 5. et nu. 32. 34. et nu. 48. declarat eo. et consi. 43. nu 9. li. 3. consil. 53. nu. 31. et consi. 59. nu. 11. eo. lib. 3. Soc. iu. consi. 10. li. 3. Paris. consi. 72. num. 192. Soc. iu. consi. 72. col. 2. li. 3. Soc. iu. consi. 52. nu. 5. in fin. li. 3. Tiraq. quod cessan. causa. parte, num. 94.

i Men. Idem dicerem. Scripsi consi. 103. num. 77.

k Sed si poneremus. Vide Aret. consi. 159. incip. viso themate. Par. consil. 92. in vlt. col. in 2. vol. vbi etiam tangit de superiori quęst. Bar.

tunc nō est amplius de hæreditate patris tractandum, sed de hæreditate filii,& procederent argumenta sup. in prin.facta; Retento statuto,quod dicit,quousque,&c.† quæro, quid a si filia decedat,antequam frater,an poterunt hęredes eius filiæ adire hęreditatem,fratre mortuo? Respondeo si quidem volunt adire ex persona matris,non possunt,quia cum hæreditas matri non esset delata,non potuit transmittere,nec ius quidē deliberandi,l.cum antiquiorib.C. de iu. delib. Si vero volunt adire ex persona eorum, possent nati tempore aui,l. r.§ si quis proximior. sup. vnde cogn. Quæro;vos habuistis,† quod filio decedente,filia fœmina admittitur,vtrum filia possit petere cautionem a fratre non dissipando, nec dilapidando bona,& de hæreditare restituenda,si casus obuenerit,quod decedat sine liberis?cogitabit.b † Quæro,quid si ista filia c dotata sit a patre.& in testamento prætenta, an testamentum rumpat,cum vetante statuto non posset succedere? Rū dico:d Ille filius potest rumpere testamentum, qui posset ab intestato succedere,l.1.§.& sui iuris.sup.de contratabu. sed ista filia viuente masculo,non succedit,ergo,&c.sicut dicimus de posthuma, quæ nō rumpit statim,& sic posset sustineri glo l,antiqui.sup.si pars hære. pe. Si ergo illa filia prædecedat fratri, testamentum erit validum, ar.l.cum posthumus,& l.posthuma.& quod ibi no. sup.de lib.& posth.& quod ibi dixi in l.j.§. toties.sup.de ven.in pos.mi. Sed si filius prædecederet,testamentum rumperet, interim autem est in pendenti,sicut in posthumo præterito. Sed contra prædicta vr̄,qđ interim non sit in pendenti,imo filius institutus interim sit hęres ex testamento,& eo mortuo testamentum irritetur, l. miles. in prin,sup.de test.mili. Respon.prędicta vera sunt,quando statutum non disponit aliquid circa testamentum, sed solum circa personā filię,ꝙ non succedat,extantibus masculis;tunc enim quia possibile est,quod aliquo casu filia reperiat se pręteritam, & se posse succedere,ideo interim testamentum est in pendenti, sicut dictum est de posthuma,& de filio capto ab hostibus. l.pe. de lib.& posthu. Sed si statutum disponeret circa testamentum,vt si diceret,ꝙ filia nupta non posset rumpere testamentum, quousque superuixerit masculus,tunc testamētum interim valeret. & masculo decedente rumperetur,l. miles ita. de testa.mili. Et prędicta inuestigatio † est necessaria ad quęst,e quā habui de facto in hac ciuitate, Pater filium instituit,& filiam nuptam dotatam pręteriit,& adiecit.si non valet, vel valebit iure testamenti, valeat iure codicillorum. Contingit,ꝙ filius decessit superstite filia, quę dicit testamentum nullum, & cōstat prædictum testamentum nullum esse, sed dubitatur de fideicommisso,quo vr̄ grauata ista filia,per illa verba,si non valet, &c. Et certe si quidem testamentum retro nullū esset hodie declaratum,tunc dies fideicommissi cessit in vita filii instituti,& ita filia tenetur hæredibus eius restituere. Sed si testamentum omnino filio viuo valuit, & post mortem eius annullatur,constat ꝙ illa conditio,si non valet,&c. habuit effectum post mortem eius, & sic eo viuo non cessit dies fideicommissi, ergo eius hęredibus non debentr,sed remanet apud filiam grauatam, l.prima.§.ne autem.C.de cad.toll.& l.si in personam. C.de fideicommiss.

ADDITIONES.

a Ale. Quæro,quid. Et de hac q.& similib. vide Bal.in l.2.C.de li.præt. multa cōtra Bar.hic referentem,& contra Bar.hic tenere vr Ang. & Im. in l.ei, qui. de hær. inst. vide no per Bal.in l.si quis filium,C.de inoff.test.& facit quod no. Bar.in l. 3,in fi,C.de his,qui ante aper.tab. * Men.Crau.consi.127,nu.11.12. Ias.cōs.lan.1. col.2.in prin.li.4. declaraui in consi.105.nu.80.lib.1.

b Cogitabis. Bal.in d.l. Si quis filium,tenet,ꝙ sic,& Imo.in d.l.ei,qui.& Bal.in l.extraneum,ad fi.C,de hær.inst.& vide quod habes in l.inter omnes, sup. q satisd. cogantur.

c Poma. Filia. Vide Ale.in l.Gallus.§,& quid si tantum.& ibi per Moder. de lib.& posth.& in l.filiæ dotem,post Ang.C.de colla. Ale.consi. 47. in 2.vol. Are.consi. 160.inci.longa est consultatio, Ro.consi.12.inci.videtur mihi de iure concludendum, Ang.consi.105.incip.in q.circa vlt.q. Ale.in l.si emancipati,vers.ex hoc, C. de coll,Bar.consi.11.& consi.19.& consi.2n7. Ro.consil.176.
* Men. Affl,decis.158.tenet contra Bar,& Ale.hic aliter dec.cons. 261.col,fin.in prin,& cōsi.207.nu.3.in fi.consi.300.nu.2.consi.105,nu.12.in l.filiæ dotem.nu.4. C,de collat. Rubeus consi.132.nu.2. Dec.consi.382,nu.2.in fin. Mar.Socin.sen. consi.301,col.5.in prin.consi.36.col.pe.ver. 4.probatur,li.3,Barb.cons.14.col.6. li,3. Ruy.consi,17,nu.10.38.li.3.consi.36.nu.2.eo. Tir.aq.de iure primogenitu.q. 53.nu.22,vbi latissime.

d Breuiter dico. Per Bal.in l.2.C.de lib,præt,per Bar.in cons.inc.qui.lam,&c.& in consi.inc.pater habens filium,& filiam.sed Bal.in l.emancipati, C. de coll.tenet contra Bar,sed Bal.& Imo in l.si quis posthumos,§.si alium.in princ. de libe.& posthu tenet cum Bar.& Imo.in l.ei,qui,de hęr.insti.per Pau. de Ca. in d.l.si qs posthumos,per Bar.in cons.incip.dom.Iac.quondam,in cōsi.inci. in nomine domini proponitur,quod pater filiam dotatam, &c.

e Ad quæst. Vide Bal.in l.si quis filium, C.de inof.test.in l. si quis posthumos,§.1. de lib.& posthu,in l.2. C.de lib.pręt.Sed quid de hac q. dicit statutum, ꝙ stanb. agnatos vsque ad quartum gradum,filia fœmina non succedat,an si sit factum testamentum,& filia sit præterita,ipsa possit rumpere testamentum,cum statutum loquatur ab intestato,vide Ang.& ibi per Imo.in l.Gallus,§. & quid si tātum,de de lib.& posth.& dicit Pet.de Anch.se alias consuluisse, ꝙ si statutum excludit filias a successione patris,extantib.masculis,ꝙ si pater instituit filios,non veniāt filiæ,quarum in successione diuersa est conditio,& natura per statutū, vt sic verba testatoris intelligantur secundum mentem statuti: secus, si extraneus institutus,Petri,quia venient etiam filiæ Petri,l.qui filiabus,de leg.3.l.filij appel. & l. filius iulia,de ver.sig.facit l.Lucius,§.quęsitum,de le. 2. dubium tamen est secundum eum,quia statutum loquitur in successionib.ab intestato non autem de successionibus ex testamento,de qua loquitur,ergo,&c.l.quicquid astringendæ, de verb. obl. Ita dicit in l.tres fratres,de pac.quod etiam bene no.ad materiam.l.1.inf.de ver.sig.& illud primum dictum suum colligit ipse ex verbis Bald.in d.l.tres fratres.ego non reperio consilium istud Pet.de Anch.in suis consi. tamē pro illo dicto bene facit quod no. Bar.in l.hęredes mei,§.cum ita,ad Treb.& in l.vt inofficiosi,§. si liberi.sup,de ope.lib.& quærit Bal.& Imo.in l.filio pręterito, de iniu randi.§. rupto,& irrito test,quid si filia renunciauit successioni paternę cum iuramento,& postea pręterita est,an possit testamentū impugnare. Adde Bal.in l.emancipato.C. de colla.

FINIS II.Par. Prælectionum, seu Commentariorum Domini Bartoli in Infortiatum.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y.

Omnes sunt quaterniones, præter Y, qui est quinternio.

VENETIIS. APVD IVNTAS.

M D C IIII.